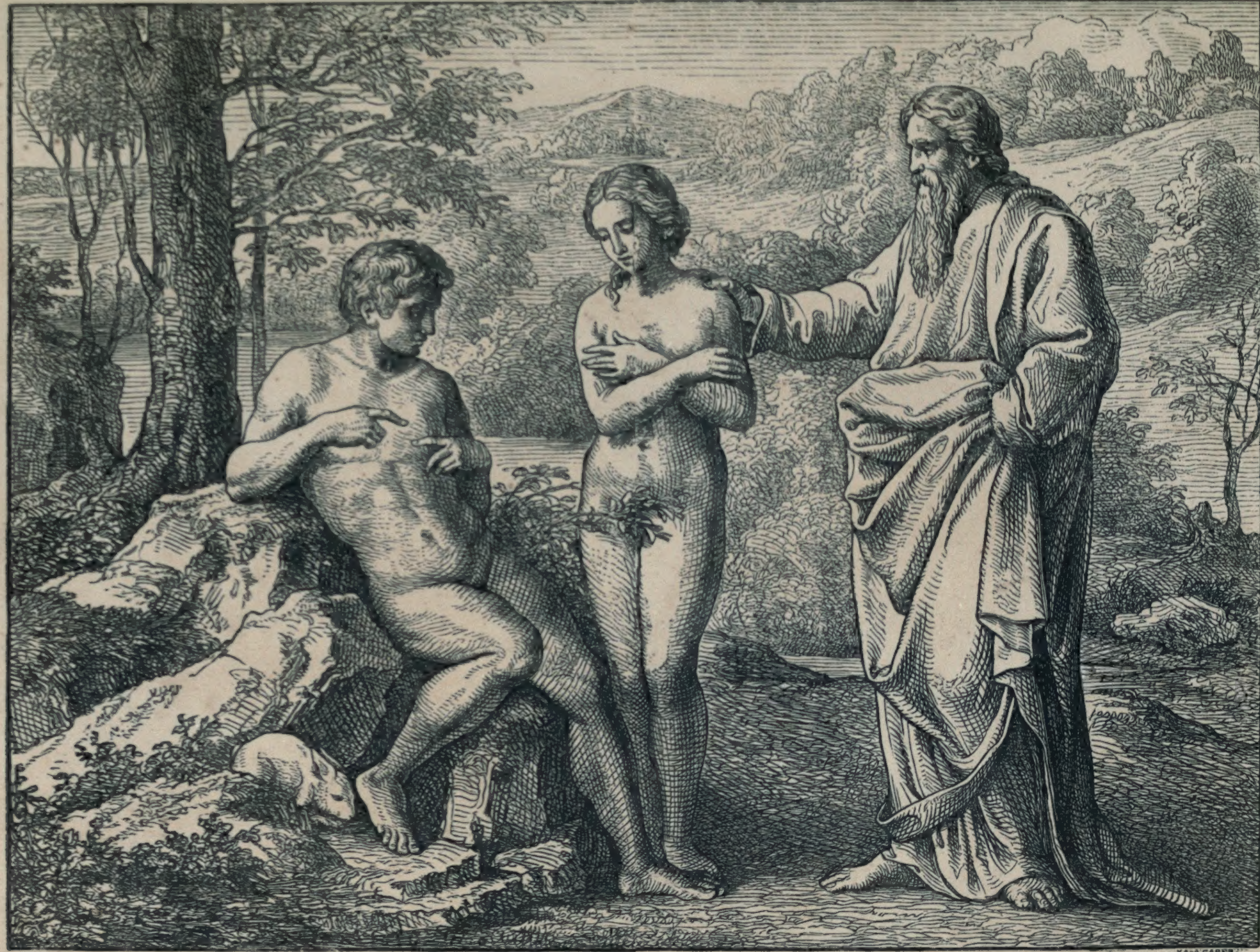

3 1761 03930 5933

Dle Rafaela Sanzio kreslil Vilém Kandler.

„A z toho žebra, kteréž vyňal z Adama, vzdělal Hospodin Bůh ženu, a přivedl ji k Adamovi.“ *(Gen. 2, 22.)*

díl I.

Biblí Svaté

BIBLÍ SVATÉ

čili

PÍSMA SVATÉHO STARÉHO I NOVÉHO ZÁKONA BOŽÍHO

díl první

Dle nejlepších starších výkladů k tisku připravil

Frant. S. Bezděka.
kněz církevní, úředník c. k. veřejné a universitní knihovny pražské, úd mimořádný učené společnosti nauk v Čechách

V PRAZE
Nákladem knihkupectví: I. L. Kober
1862.

Knihy dílu prvního:

Tisk Jaroslava Pospíšila v Praze.

Bratřím a sestrám v duchu Páně pozdravení!

rvé než k rozjímání písma svatého přistoupíme, zapotřebí se nám vidělo, něco málo o vzácnosti i všelijaké vážnosti písem svatých psáti. — Že písma svatá od prvotní svaté církve zřízeně přijata i uprávněna jsou vší svaté církvi vůbec, i každému jejímu věrnému údu obzvláštně jistým pravidlem, a to nejjistším a nejdokonalejším k správě při věcech spasitelných, nikdo o tom pochybovati nemá a nemůže. Nebo tu soudce nejvyšší, Bůh všemohoucí sám svou svatou dobře libou a dokonalou vůli všechněm lidem ohlašuje, anobrž i k oblibování a přijímání jí všecky napořád zavazuje. Tu též svědkové jeho pravdomluvní a mocní, jmenovitě divové a zázrakové nepřemožení, ano i proroctví neočekávanými událostmi splněná, patriarchů a proroků svatých oblak veliký, ano i všecka božích ctitelů jakož zemských tak i nebeských říše se přivodí; a skrze ně všecky až do dnešního dne všemu světu, jakož písmem svatým literami psaným, tak i hlasem živým skrze poselství Pána Krista a od něho apoštolům i církvi svaté svěřeným, z týchž písem základu o božích pracích, soudech a výrocích na obojí stranu i milosti i hněvu jednomyslné a stálé svědectví se vydává. Pročež i Pán Kristus sám přišed na tento svět, jsa mistr a učitel nebeský a nade všecky nejdokonalejší, všeho svého činění i učení písmy svatými potvrzovati i všemi skutky svými cele vyplniti ráčil. Hned nejprv kázati a učiti maje ne od něčeho jiného začal (ježto tu svrchovaní vší moci, moudrosti a všeho umění pokladové složeni byli (Kol. 2, 3.), tak že, by byl pomina i písem, tím neb jiným prostředkem nevěrným dokonale k víře sloužiti mohl); ale začal od písma svatého (Luk. 4, 16.). Tak i potom často na bludy farisejské a marné jejich náboženství písmem sv. dotíral (Mat. 9, 13. 12, 6., 15, 4., 19, 4., 22, 43. a 23. celá hl.); saducejskou nevěru (Mat. 22, 29.), ano i ďábla samého přílišnou nestydatost (Mat. 4, 4. 10.) písmem sv. zahanbil, přemohl, potupil; učení svého z proroků, Mojžíše, žalmů, Isaiáše, Oseáše, Daniele (Mat. 24, 15.), Jonáše (Mat. 12, 40.), Micheáše (Mat. 10, 31.), Malachiáše (Mat. 11, 10.) a jiných potvrzoval. K čítání pilnému a zpytování bedlivému a podlé nich soudu zdravého činění napomínal (Jan 5, 39.); usmrcení i vzkříšení jeho že podlé písem sv. státi se mělo, i před svým umučením i po svém z mrtvých vstání prokazoval (Luk. 18, 31. 24, 27. 44.), tak aby zřetelně a makavě proti všelijaké nedůvěře vidíno bylo, že všecken pořádek skutků jeho, a v nich spasení k životu věčnému připravené, až i učení jeho nikoli není nějaká lidská smyšlénka, ale že jest z pouhé milosti božské od věku tak bylo uloženo, skrze proroky všech časů jednomyslně předpovídáno a skrze něho v pravdě skutečně vykonáno. A v té částce písma svatá vší svaté církve víře napomáhající jsou předně velmi potřebná a užitečná. Též vážnosti a potřebnosti písem svatých i apoštolé Páně od mistra svého se vyučivše a při nich smysl otevřený a osvícený Duchem svatým měvše, i sebe samy i boží církev jimi řídili a o nich

uctivě smysliti vyučovali (II. Tim. 3, 14—16.), jejich užitečnost předkládali (Řím. 15, 4.), pilné jich čítání a jimi se spravování netoliko kněžím a služebníkům církve, ale i každému pobožnému schvalovali. (Skut. 17, 11. II. Pet. 1, 10.)

Že pak nynějších časů dávno potupené bludy (jako byly Aria) někteří z vnuknutí satanova křísíce a obnovujíce písma svatá tím, žeby v svém původu, t. v řeči hebrejské od Židů zprzněna a pokažena býti měla, zlehčovati smějí; takoví k zahanbení svému nechť slyší a bedlivě toho pováží: Jedno, proč svatý Jeronym (Epist. ad Suniam et Fretellam, item epist. ad Pammachium.) i Augustin (De doctrina Christi lib. 2. c. 11. Contra Manicheum lib. 11. c. 2.) k tomu jednomyslně napomínají, jestližeby v řeckých neb latinských (a tak i v jiných) výkladech kde co drsnatého se ukazovalo, aby z pravdy původního znění hebrejského se to rozeznávalo? Augustinova slova tato i do dekretů papežských vložena jsou: Ut veterum librorum (id est veteris testamenti) fides de hebræis voluminibus examinanda est, ita novorum (id est novi testamenti) veritas græci sermonis normam desiderat. Týž jinde dí (De temp. ser. 30.): Co tu jiného ukázati chtěla boží prozřetelnost než to, že u samých Židů písma (t. ve svém původu a ve své přesnosti) zůstanou, kterýmižby se jiní národové osvěcovali, oni pak zaslepovali, kteréžby oni nosili ne k napomožení spasení svého, ale na svědectví spasení našeho. Druhé, nechť pováží i toho, proč tomu tito silně odpírají, že se toho nikdy nestalo, což takoví utrhači pravdy boží sobě smyslili. Nebo svatý Augustin (De civitate Dei lib. 15, c. 13.) dí o tom: Odstup to od každého rozumného, aby tomu věřiti měl, žeby Židé jakkoli převrácení a zlostní při knihách (t. písem svatých) tak mnohých a tak daleko i široko roznešených tak mnoho mohli, aby je pokaziti měli. A svatý Jeronym (In 6. cap. Isa. sub fine.): Aneb jsou to Židé před příchodem Kristovým na svět a před kázaním svatých apoštolů učinili, aneb potom. Dí-li kdo, že se to prvé stalo, divilbych se tomu, poněvadž Kristus a apoštolé jiných mrzkých židovských nepravostí netajili, pročby takové svatokrádeže a hrozné nešlechetnosti jejich zamlčeti měli? Jisté jest, žeťby je pro pokažení a zprznění písem ovšem byli trestali. Díš-li pak, že jsou potom toho dovedli; já dím: Žeť jsou ovšem ta místa, kteráž o Kristu a o čisté poctě jeho svědčí, a kteráž jsou od samého Pána a jeho apoštolů v novém zákoně přivedena, naprzniti měli. Ale ta ve své celosti zůstávají, a v biblí hebrejské tentýž smysl jejich jest, v kterémž je oni přivodí; nebo slov samých ne tak pečlivě šetřili; a protož neníť podobné k pravdě, aby i jiná místa naprzniti měli.

Vážnost a vzácnost této božské knihy jde též i odtud, že bude ona základem zákonů, dle kterýchž věčný soudce souditi bude. V této knize jest výrok, jemuž veškerý svět podroben bude, již obsažen. Jan 3, 18.: *Kdo věří* (t. věrou živou) *v něho* (t. Krista Pána), *nebude odsouzen, ale kdož nevěří, již jest odsouzen, nebo neuvěřil v jmeno jednorozeného Syna božího.* (Srov. Mat. 25, 34—45.) Tentýž výrok věčná pravda i u sv. Marka (16, 16.) vynesla. A což Daniel v prorockém duchu viděl, totiž Starého dnů na soudu, totéž se naplnilo ujištěním Spasitele našeho na zatvrzelých Židech (Jan 12, 31.), s čímž i apoštol sv. Pavel (Řím. 2, 16.) souhlasí. A tudíž všeliké písmo od Boha jest vdechnuté a užitečné k učení, k trestání, k napravování, k správě, kteráž náleží k spravedlnosti, aby byl dokonalý člověk boží, ke všelikému skutku dobrému hotový (II. Tim. 3, 16.), aby slovo Kristovo přebývalo v nás bohatě (Kol. 3, 16.) a aby se očím mysli naší zasvítilo světlo evangelium slávy Kristovy (II. Kor. 4, 4.) jako svíce v temném místě svítící, ažby se den rozednil a dennice vzešla v srdcích našich. (II. Pet. 3, 19.)

K vážení sobě a k bedlivému čtení a rozjímání písma svatého a pilnému jeho ostříhání, jak pro důstojnost a hodnost vydavatele zákona, tak pro zaslíbení k němu přidaná, ano i pohrůžky a pomstu přestupníkům předloženou, máme konečně mnohá napomenutí a vyzvání. Taková vyčítati a zúplna uváděti byloby příliš obšírné; pročež udáme toliko některých místa, kdeby jich pobožný čtenář najíti mohl. Jsouť pak místa

A) v starém zákoně: Deut. 6, 6—9. 11, 18—20. 29, 29. 30, 10—14. 31, 10—13. Jos. 1, 7. 8. Isai. 34, 16. Jer. 36, 6. Bar. 1, 14. etc.;

B) v novém zákoně: Jan 5, 39. Mat. 22, 29. Skt. 17, 11. Řím. 4, 23. 24. 15, 4. Kol. 3, 16. I. Tim. 4, 13. II. Tim. 3, 15—17. I. Kor. 10, 10. 11, Luk. 16, 29. 24, 27. Jan 5, 46.;

C) hlasové svatých učitelů církevních vyzývající nás ku čtení bedlivému písma svatého jsou:

1) *Sv. Klemens, biskup římský v prvním století.* Epist. 1. c. 45. 53.
2) *Sv. Ignacius, žák apoštolů, biskup antiochenský a mučenník.* Epist. ad Magnes. et Philadelph.
3) *Sv. Polykarp, biskup smyrnenský a mučenník okolo r. 110.* Epist. ad Philip. c. 3. et 13.
4) *Sv. Justin, mučenník okolo r. 140.* Orat. ad Græcos. c. 5. Apolog. I. c. 36. Epist. ad Diognet.
5) *Sv. Irenæus okolo r. 180.* Lib. III. contra hæres. c. 6. Basileæ 1548. a lib. IV. c. 52. 63. 66., lib. II. adv. Valent. c. 47.
6) *Klemens, biskup alexandrinský okolo r. 190.* Strommat. lib. 7. — Pædag. lib. 3. c. 12. — Admon. ad gent. — Apud. Damasc. lib. 2. Paral. 49.
7) *Tertullian, kněz v Kartagině okolo r. 200.* Apol. c 18—20. 31. — adver. Marcionem. — Ad uxorem lib. 2. c. 8.
8) *Origenes, učitel církevní okolo r. 220.* Histor. eccles. lib. 6. c. 2. — Peri arch. lib. 1. proœm. — Homil. 2. in Isai. c. 7. — In Matth. tract. 25. c. 23. — Cont. Cels Tom. 2. lib. 7. — In Jesu Nave. c. 15. hom. 20. — In Genes. c. 25. hom. 11. et 12. — In Levit. c. 16. hom. 9. — In Exod. c. 34. hom. 12. — In epist. ad Rom. c. 12. lib. 9., c. 15. lib. 10. et c. 16. lib. 10. — In Ezech. c. 13. hom. 1.
9) *Sv. Zefyrinus, papež okolo r. 210.* Gratian. in decret. distinct. 38.
10) *Sv. Methodius, biskup a mučenník okolo r. 282.* Orat. 1. conviv. decem Virg.
11) *Laktantius, ok. r. 303.* Divin. instit. lib. 1. c. 1., lib. 3. c. 26., lib. 5. c. 1. et lib. 6. c. 21.
12) *Arnobius, kněz ok. r. 303.* Adver. Gent. lib. 3.
13) *Sv. Athanasius, biskup alexandrinský ok. r. 326.* Epist. festal. 39. — Epist. ad Episcopp. Aegypti et Lybiæ c. 4. — De incarnat. Verbi in fine. — De interpret. psal. ad Marcell. psal. 116. — De Nicænis Decret.
14) *Sv. Antonin, opat v Egyptě ok. r. 303.* Orat. ad Monach. — Spirit. Docum. — Athanasius in vitam Antonii.
15) *Sv. Makarius, mnich egyptský, žák sv. Antonia ok. r. 350.* Hom. 3. a 39. a lib. 25. de patient. et discret. — Apophtheg. ex Cotelerio monumen. eccles. gr. tom. 1.
16) *Sv. Cyrill, biskup jerusalemský ok. r. 350.* Catech. 4. de Spirit. S. pag. 3. Coloniæ 1564. — Ibid. de sacra scriptura Catech. I. pag. 10. Catech. 5. pag. 42. Catech. 9. p. 69. Catech. 13. p. 105.
17) *Sv. Epifanius, biskup salamiský v Cypru ok. r. 368.* Lib. de pondere et mensura epist. Ptolomæi. Lib. ancorat. — Contra hæres. lib. 3.
18) *Sv. Efrem, ok. r. 370.* Sermon. 60. c. 4. a 29. c. 94. Tractat. Sermon. parænet. de II. advent. Domini etc.
19) *Sv. Basilius, učitel a biskup cesarenský ok. r. 366.* Proœm. de Judic. Dei. — Regul. brev. inter. 95. — Epist. ad Gregor. Nazianz. — Homil. in psal. 1. proœm. — Homil. 9. in hexaem. div. offic. — De baptis. c. 4.
20) *Sv. Gregorius, biskup nazianzský ok. r. 374.* Ad Seleucum de recta educat. Tom. III. pag. 1064. edit. Basil. 1571. — ibid. ad Nicobul. Tom. II. p. 959. — ibid. Orat. 7. — Edit. Colon. et Lips. Orat. 26.
21) *Sv. Hieronym, ok. r. 382.* Epist. I. ad Nepotian. Tom. I. pag. 14. Basil. 1557. — Epist. ad Rustic. Monach. ibid. pag. 45. — Epist. ad Lætam. de instit. filiæ ibid. p. 56. — Epist. ad Demetriad. — Epist. ad Salvinam ibid. p. 76. — ad Furiam ibid. p. 82. — Epist. ad Principiam ibid. p. 118. — Epist. ad Paulam ibid. p. 157. — ad Eustochiam virg. ibid. p. 78. — ad Suniam et Fretelam ibid. p. 79. — ad Theodor. ibid. p. 196. — Tom. IV. ad Demetriadem p. 22. — Tom. IV. in I. Comment. Isaiæ. ad Eustoch. virg. præf. — ibid. in Isai. 11. lib. 4. Tom. V. pag. 49. — ibid. in Isai. c. 57. lib. 16. p. 213. — ibid. in Isai. c. 29. lib. 9. p. 122. a in Ezech. c. 44. lib. 13. p. 549. — in Ezech. c. 16. lib. 5. p. 428. — Tom. VI. in Mich. c. 2. lib. 1. p. 169. Tom. VIII. in psal. 85. p. 127. Tom. IX. præf. in Epist. ad Ephes. ad Paulam et Eustach. p. 202. — in epist. ad Titum. c. 1. p. 247. — ibid. de scientia legis div. Tom. IV. p. 59.
22) *Sv. Paulinus, biskup nolanský ok. r. 390.* Epist. 16. ad Jovium. Edit. Veron. 1736. — Poemat. 23. v. 829—851. — Epist. ad Celantiam.
23) *Sv. Gregor, biskup nyssenský ok. r. 394.* Homil. 3. in Ecclesiasten. — De ordinat. — De vita S. Macrinæ.
24) *Sv. Ambrož, biskup milanský ok. r. 398.* De Abraham lib. 2. c. 5. — De paradiso c. 14. — De Cain et Abel c. 6. — Enarrat. in Psal. 1. N. 10. De officiis minist. lib. 1. c. 20. Exhort. Virg. lib. 1. c. 9. Sermo 22. In II. Timoth. c. 3.
25) *Sv. Jan Zlatoústý, biskup konstantinopolitánský ok. r. 397.* Opera Chrysost. Basil. 1547 tom. 1. pag. 810. Srov. ibid. tom. II. in Luc. c. 16. Conc. 3. de Lazaro p. 1343 a tom. III. hom. 20. in Act. c. 9. Ibid. tom. I. hom. 36. in Gen. c. 16. p. 303. Ibid. hom. 24. in cap. Gen. 6. p. 178. Srov. tom. III. hom. 40. in cap. Jos. 5. p. 199. Ibid. tom. I. hom. 13. in cap. Gen. 2. p. 83. Srov. hom. 21. in Gen. 5. p. 148. Hom. 29. in Gen. c. 9. p. 230. Tom. II. hom. 2. in cap. Matth. I. p. 25. — Tom. I. hom. 21. in cap. Gen. 6. p. 155. — Tom. II. hom. 1. in Matth. c. 1. p. 16. Ibid. hom. 1. in Matth. 1. p. 10. — Tom. I. hom. 6. in cap. Gen. 1. p. 39. — Tom. II. hom. 42.

in cap. Matth. 22. p. 1039. — Tom. II. hom. 5. in Matth. c. 1. p. 50. — Ibid. hom. 3. de Lazaro p. 1340. Srov. tom. IV. hom. 21. in c. 6. Epehs. p. 1094. Srov. tom. III. hom. 19. in Act. Apost. c. 9. p. 574. Tom. II. hom. 49. in cap. Matth. 24. p. 1088. — Ibid. hom. 48. in Matth. c. 18. p. 409. Tom. III. hom. 10. in Joh. c. 1. p 60. a hom. 31. c. 4. p. 157. a hom. 52. c. 7. p. 152. a hom. 34. in Acta Ap. c. 16. p. 673. Tom. IV. præf. in epist. ad Rom. p. 6. — Hom. 18. in II. Corin. c. 7. p. 783. — Hom. 21. in c. 6. ad Ephes. p. 1094. — Hom. 9. in c. 3. ad Colos. p. 1290.

26) *Sv. Augustin, biskup hipponenský ok. r. 394.* De doctr. christ. c. 37. — ibid. c. 40. — ibid. lib. II. c. 7. — ibid. c. 9. — ibid. lib. 4. c. 5. — ibid. lib. 2. c. 5. Serm. 38. ad fratr. in Eremo. — Epist. 1. ad Volus. — Ep. 120. ad Honorat. c. 37. — Ep. 166. ad Donat. — Lib. 2. de doctr. christ. c. 42. — de morib. eccles. lib. 1. — de opere Monach. c. 22. Lib. 6. confess. c. 5. — de Agone christ. c. 28.

27) *Sv. Isidor z Pelusium ok. r. 412.* Lib. 1. epist. 24. — lib. 2. epist. 5. 73. 90. 91.

28) *Sv. Petr Chrysologus, biskup ravennanský ok. r. 450.* Serm. 15. de Centurione. Serm. 20. de sedata maris tempestate. Serm. 34. de filia archisynag. Serm. 89. de Annunciat. et concep. Joh. Bapt. Serm. 92. et 172. de invidia et hypocr.

29) *Sv. Gregor Velký, papež ok. r. 590.* Præfat. ad Leandrum episc. in Exposit. lib. Job. c. 4. — Exposit. moral. in c. 1. Job. c. 21. Opp. Gregor. M. Parisiis 1551. Tom. 1. p. 2. — lib. 2. c. 1. in c. 1. Job. p. 5. — Lib. 15. c. 6. in c. 20. Job. — Ibid. c. 7. — Lib. 16. c. 10. in c. 23. Job. p. 93. Lib. 20. c. 1. in c. 29. Job. p. 116. Lib. 25. c. 8. in c. 34. Job. p. 146. Lib. 1. in Ezech. hom. 10. Tom. 2. p. 70. Lib. 2. in Ezech. hom. 17. tom. 2. p. 84. Expos. moral. lib. 19. c. 29. in c. 29. Job. tom. 1. p. 116. Lib. 2. in Ezech. hom. 15. tom. 2. p. 81. — Ad Theod. medic. lib. 4. epist. indict. 13. c. 84. tom. 2. p. 183. Dialogi lib. 4. c. 14. tom. 2. p. 38. Srov. in evang. hom. 15. p. 106. — Expos. mor. lib. 18. c. 14. in c. 28. Job. tom. I. p. 205. — Epist. ad Natal. episc. lib. 2. indict. 10. c. 37. p. 165.

30) *Sv. Isidor, arcibiskup sevillanský ve Španělich ok. r. 595.* De summo bono lib. 1. c. 18. Lib. 3. c. 8. de lectione. ibid. c. 9. ibid. c. 13.

31) *Sv. Jan damascenský ok. r. 730.* Orthodox. fid. lib. 4. c. 18.

32) *Mikoláš I., papež ok. r 867.* Respons. ad consulta Bulgarorum.

33) *Jan VIII., papež ok. r. 880.* Harduinus in Act Conc. lib. 6. part. 1. p. 86. Baronius ad annum 880.

34) *Sv. Bernard ok. r. 1115.* Serm. 1. sup. Cant. Serm. 1. septuagesim. Serm. 1. de septem. panib. Libro de modo benevivendi c. 50 de Lection. De epist. s. Pauli

35) *Rupertus, opat duitský ok. r. 1124.* Lib. 7. de gloria et honore fil hom. in Matth. c. 7. p. 76. Lib. 1. de glorificat. Trinit. et process. Spirit. s. c. 2. p. 2. — ibid. lib. 6. c. 7. p. 72. — Lib. 5. comment. in Joann. c. 5. p. 100. — ibid. comment. lib. 5 in Joh. c. 5. pag. 13.

36) *Petr Damiani, biskup v Ostii ok. r. 1157.* Tom. 1. lib. 5. epist. 12. ad quendam thesaur. Lib. 6. epist. 29. ad Štephan.

37) *Sv. Bonaventura, kardinal ok. r. 1272.* De princip. s. script. Serm 2. de SS. Evang. In specul. discipl. part. 1. c. 13. — part. 2. de sublimit. Script.

38) *Tomáš Kempenský, ok. r. 1450.* Opera et libri vitæ fratris Thomæ de Kempis. Nüremberge 1494. Kniha to vzácná. Lib. doctrinale juven. c. 2. — ibid. c. 3—5. et 7. — ibid. lib. Ortul. Rosan p. 156. c. 12.

39) *Učený Jan z Trittenheimu, opat ve Sponheimě ok. r. 1500.* De viris illust. c. 145. p. 61. Moguntiæ 1605. Comment. in prol. regul. S. Benedict. pag. 164. Comm. in c. 6. reg. S. Bened. p. 299. — hom. 4. de lection. div. Script. pag. 423. — Epist. famil. 28. ad Frid. de Redennitz canonic. p. 541. chron. par. 2. Edit. Francofurti 1601.

40) *Jan Justus Lanspergský umřel r. 1539.* Enarrationes et serm. in epist. et evang. Colon. 1548. Serm. fer. 2. pentec. pag. 147. et. 188. ibid. Exeges in Domin. 1. p. Trinit. p. 156. — in epist. Jacob. I. p. 131.

41) *Učený Natalis Alexander ok. r. 1690.* In Joh. 5, 39. — in epist. ad Rom. 15, 4. — in epist. 2. ad Timot. c. 3.

42) *Učený L. E. Du-Pin, doktor bohosloví pařížský, ok. r. 1700.* Dissert. preliminaire ou prolegom. sur la bible. Paris 1701. Tom. 1. lib. 1. c. 9. §. 3. pag. 230.

43) *Pius VI., papež ok. r. 1778.* Viz Schwarz Ildephons, Handbuch der christl. Religion. III. Bd. S. 65. 1801.

Tito svaté církve věrní otcové a učitelové, ano i jiných neudaných množství, všem věrným Kristovým následovníkům za povinnost nejhlavnější na srdce kladou písmo svaté upřímou myslí čísti, rozjímati a k svému užitku obraceti.

Poněvadž tedy taková jest písem svatých vzácnost, užitečnost, hodnověrnost a církvi Kristově bojující nevyhnutelná potřebnost, a poněvadž všecka práce věrných služebníků církve Páně i lidu božího spravovati se má jistou vůlí boží, zvláště v zákoně jeho oznámenou: tou příčinou zapotřebí k tomu míti znění (text) písem svatých tak vyložené a spravené, aby se jemu dobře vyrozuměti mohlo. O čež od dávných časův snažná péče ne jedněch byla, aby knihy zákona božího k obecnému užívání v jazyk náš český, cožby nejvlastněji býti mohlo, přeloženy a vydány byly; v čemž jedni po druhých, jakž kdy Pán Bůh darův svých k tomu udělovati ráčil, až dosavad pracovali. Že pak za našich časů žádných téměř biblí s výklady není, maje to za věc slušnou a povinnou i jiným užitečnou, vedlé možnosti své opravdově k tomu jsem se přičinil, a vybrav ze zásoby hojné starých

biblí, mně po ruce ležících, znění s vulgatou nejvíce se srovnávající a původnímu neodporující, i toto, jelikož potřeba toho požádala z rukopisův nejstarších, šetře vždy smyslu katolického, jsem opravil. Nápodobně k vysvětlení téhož znění i týchže vydání starých použiv na katolictví a přesnost zřetel obraceje, věrně a upřímě pracoval jsem tímto spůsobem: Znění neb text český aby byl čistý, vlastní, srozumitelný, obyčejný, vážný (jakž na svatá písma přileží), bedlivě a věrně, pokudž možné bylo, o to se vší pilností jsem se snažoval; od slov a smyslu pravého, v zákoně božím zavřeného, na žádnou stranu se neuchyluje, ale upřímě jazyku toho, kterýmž ta svatá písma od Boha mluvena i psána jsou, šetře. A ku pomoci toho i pro větší jistotu a uvarování se přítomně jakého omylu vulgaty neb obecného písma svatého, ode všech osvícených mužův schváleného, jsem zvláště užíval. Při čemž i toho šetříno jest s pilností, kdež hebrejská biblí se zněním prvních českých vydání se srovnává, aby tatáž slova, jako již dávno obvyklá, nebyla bez příčiny měněna v tomto výkladu. Protož i jmena vlastní lidí, krajin, měst, hor atd. na větším díle jsou podlé prvního spůsobu zanechána, toliko některá zřídka pro zvuk příjemnější něco nemnoho pozměněna. Podlé čehož i to veliké, jediné a podstatné jmeno boží JEHOVA (jehož vysvětlení viz Exod. 3, 14. též 6, 1.), tím slovem již v některých starých českých výkladech obvyklým HOSPODIN (místo Pán) se vykládá. Častá pak opětování jednoho slova i průpovědí celých, ježto i dosti nepříjemná v řeči naší se býti zdají, předse na větším díle zachována a kladena jsou, při nejmenším mezi vysvětlením, pro starožitnost, prostnost a vážnost písem svatých. — Do znění českého také vědomě a zúmyslně, cožby se v hebrejském neb řeckém původním znění nenalezalo, přidáváno není, lečby toho smysl vulgaty žádal; ale byla o to péče, aby i nejmenší slovíčko, bez něhož řeč česká buď zdálaby se neplná neb nesrozumitelná, místo obmezení v závorkách, jichž se předešle užívalo, o málo změněnou literou do znění tohoto položeno bylo. Tu též připomenouti sluší, že při knihách Tobiáše a Judity nebylo možné řecké původní znění s vulgatou v jedno spojiti, pročež aby se všelikému požádání zadost učinilo, znění dle vulgaty jest položeno svrchu, a znění dle sedmdesáti vykladačův najdeš na místě vysvětlení. — A poněvadž nesnadné jest, jakož jiných jazykův vlastnosti mluvení, tak zvláště toho, jímž písma svatá psána jsou, do jiného jazyku překládati, aby písmům svatým ublížení se nestalo; která slova neb mluvení (hebraismy neb græcismy) velmi tvrdě v řeči českéby zněla, avšak na nich něco záleželo, předse hladším spůsobem jsou v znění českém kladena a zanechána. Jiná, ve spůsob českého mluvení přeložena, avšak předse mezi vysvětlení tak, jakž v hebrejském neb řeckém jazyku znějí, položena a literami H. (t. hebrejsky) neb Ř. (t. řecky) znamenána jsou. — A zase slova některá hladší a světlejší, kteráž synonyma slovou, pro lepší hebraismům ve znění z jistých příčin zanechaným vyrozumění, v témže vysvětlení se kladou, jakož to litery jisté ukazují. — Často se nalézá, že některá místa dvojím neb trojím obyčejem od vykladačův se vykládají, protož, aby žádným pohrdáno nebylo, ten výklad, kterýž se za nejpravější má, v znění jest položen. Jiných pak výklad mezi vysvětlením jest znamenán, k čemuž obyčejně litera J. (t. jiní) se přidává. — Kdež pak místa některá zdají se k vyrozumění nesnadnější, takže nepojednou čtenář smyslu jich pochopitiby mohl, ta jsou na svém místě povysvětlena a smysl jich ukázán, a k takovému smyslu ukázaní litera t. (neb totiž) se přidává. — Někdy i jmena hebrejská, zvláště kteráž od skutku neb pro nějaké příčiny buď lidem neb některým místům dávána jsou, mezi vysvětlením česky se vykládají, aby lépe z toho i znění rozumíno bylo. — Máš také, pobožný čtenáři, i krátká a obecná naučení v tom znění se zavírající mezi vysvětlením poznamenaná; a aby odtud pomoc kazatelé slova božího měli, některá jsou i porozšířena, v nichž jakož znění se vysvětlují, tak i mnohá potřebná napomenutí a naučení se zdržují. — Rozdělení také znění (neb textu) na jisté částky neb hlavy tak, jakž ve vulgatě: Biblia sacra vulgatæ editionis Sixti V. Pontificis Max. jussu recognita et Clementis VIII. auctoritate edita. Venetiis 1730. 4°. — položeno jest, všudy se zanechává, ježto na mnoho místech mohlyby hlavy i verše

jináče, příhodněji a vlastněji položeny býti, což od některých vykladačů jest i učiněno. Každá též hlava na jisté verše, jak v též vulgatě se nachází, jest rozdělena a veršův číslo na straně jest vloženo, ve znění však hvězdičkou (*) znamenáno. — Na místě obyčejných sumovníků neb obsahů jedné každé hlavy klade se rozvrh hlavy té, což pak, jak tuším, k objasnění a rychlému přehlednutí, tak i ku pomoci slova božího kazatelům nemálo napomůže. Že pak ale často se přihází, že netoliko hlav jakousi celost působí a ve spojení svém se považovati mají, pro tož samé i rozvrh některé hlavy co nedokončený v následující hlavě své pokračování má. — Na závěrce písma svatého podává se tobě, pobožný čtenáři, předně konkordancí parallelní aneb srovnání a vyčtení míst, sebe co do věcí vespolek vysvětlujících, v témž samém pořádku, jakž knihy písma svatého po sobě jdou, a k tomu cíli vzdělaná, aby každý, kdož většího světla u vyrozumnění písma sv. nabyti žádá, z téhož pramene samého, porovnávaje jedno místo s druhým, sobě vysvětlení čerpati mohl. Což, tuším, nemálo přispěje věrným na vinici Páně dělníkům, věrným lidu božího učitelům. Takovouto práci odstraniti jsem se snažil, netoliko oku čtenářovu nemilé přeskakování míst vyčtených mezi dvěma verši se nalézajících, ale chtěl jsem spolu tomu, aby slova písma svatého jak původně tak i tuto ode všech přívažků a zavazadel prázdná ostala. — Za tím následuje realní konkordancí v spůsobě slovníku, aby sobě každý toho, čehož žádá neb potřebuje, snadno a rychle najíti mohl. Tuto jsem mnoho použil, zvlášť pak co do jmen vlastních, díla pod názvem: Allg. Wörterbuch der heiligen Schrift oder Real-Bibel-Lexicon. Ein Supplementband zur Uebersetzung der heil. Shrift von Dr. J. F. Allioli. Regensburg, bei G. J. Manz. 1845. 4⁰. Avšak příběhy jmen míst, osob, krajin atd. neudaly se jako v nadepsané knize slovy, nýbrž pro uspoření času i rozšiřování tohoto díla stručně se poukázalo na místa, kdež se jich každý, komuž na tom záleží, dopíditi může. A aby se jednotlivý příběh od následujícího rozeznati mohl, znamením přestávky (—) se dělí. Mnohdykráte vyložení jmena vlastního českým jazykem prospívá k vysvětlení věci neb příběhu; pročež i toho se šetřilo a v závorkách uvedlo. Ostatní laskavý čtenář sám sobě vysvětlí. —

Konečně vyznávám vůbec, že jsem se měl při vší této práci jako včela, vyssávaje, snášeje, srovnávaje a svazuje, což se mi nejlepšího býti vidělo. Spolu též se ohražuji, že dle mého vědomí a svědomí dobrého práce tato ničehož neobsahuje, cožby smyslu a učení svaté všeobecné církve odporovalo; a byť pak proti mé vůli z nedopatření cosi kde smyslu jejímu odporného se bylo předse přimísilo, tož upřímně zamítám. Jestližeť pak ani tak, pobožný čtenáři, dosti se nestalo tvé žádosti a někde něčeho více neb lepšího vysvětlení neb místnějšího vyložení potřebovati budeš (jakož pak čí práce kdy byla tak dokonalá, aby vždy při ní nějakého nedostatku nebylo?), bezpochyby, že pamatuje na lásku křesťanskou a ovoce její, pro některý nedostatek vší této práce zamítati a potupovati nebudeš; ale raději pro zvelebení jmena božího svatého i pro vzdělání a rozšíření pravdy užívaje jí, jestliťby v čem nápomocná a užitečná byla, podlé darův sobě od Boha daných v tom popracuješ, aby takoví nedostatkové napraveni byli; aneb svou prací a snažností něco dokonaleji správeného vydáš a s jinými se sdělíš. Což od tebe každý pobožný člověk vděčně přijme, ty pak odplatu hojnou před Bohem i církví jeho svatou míti budeš. Buď zdráv a zdráv!

František Bezděka,
kněz církevní, úředník c. k. veřejné a universitní knihovny,
úd mimořádný c. k. učené společnosti nauk v Čechách.

První knihy Mojžíšovy, kteréž slovou Genesis.

V prvních knihách Mojžíšových vypisuje se počátek světa i církve boží na něm; též její náboženství, i divné boží spravování jí (jak se počítá od některých) za dva tisíce tři sta šedesáte osm let, až do smrti Josefovy.

Hlava 1.

O stvoření člověka a světa. — Biblí sv. o stvoření a opatrování od Boha všech věcí, obzvláštně pak člověka vypravuje. *Stvoření* má svůj A) počátek, B) řád a C) dokonání. — A) *Počátek* svědčí, kdy a od koho všecko stvořeno jest. — B) *Řád* vypravuje o obydlí a obyvatelích. 1. O obydlí opět a) v celosti se oznamuje, co bylo to za stvoření a jakou ozdobu mělo. α) Stvoření v obydlí jest nebe, země, vody, a β) obydlí toho zvláštní ozdoba světlo oddělené od tmy, a dnem, jako tmy nocí nazvané. A to se stalo dne prvního. — b) Po částkách správa se činí, co z těch věcí jest stvořeno, a sice: α) nejprv obloha, a ta dělí vody hořejší od nižších, a má jmeno nebe, což se stalo v den druhý; β) potom moře a země. Moře zajisté shromážděním vod v jedno místo, země pak ukazaním se místa suchého postavena jest. Tu zemi plodností hojnou ozdobil, což se stalo dne třetího. — 2. Obyvatelé obydlí stvořených jsou jiní a) na obloze, světla menší i větší, a to se stalo v den čtvrtý; b) nad zemí ptactvo z vody vyvedené, c) u vodách ryby všelijaké. Tomu obojímu Bůh požehnal, což se stalo v den pátý; d) na zemi stvoření α) nerozumná, a jsou: hovada, zeměplazove a divoká zvěř; β) rozumné jest člověk, jejž Bůh 1) stvořil s jistou radou svou ku podobenství obrazu svého; 2) podělil *a)* požehnáním, aby se množil, *b)* důstojenstvím, aby nade vším panoval, *c)* hodnou potravou. Což se stalo v den šestý.

a počátku
stvořil Bůh
nebe a zemi.
2 * Země pak
byla nesličná
a pustá, a tma
byla nad pro-
pastí, a Duch
boží vznášel se
nad vodami.
3 I řekl Bůh:
Buď světlo!
4 I bylo světlo. * A viděl Bůh světlo,
že bylo dobré, i oddělil Bůh světlo
5 od tmy, * a nazval Bůh světlo dnem
a tmu nazval nocí: i byl večer a bylo jitro,
den prvý.
Řekl také Bůh: Buď obloha u prostřed 6
vod, a děl vody od vod! * I učinil Bůh tu ob- 7
lohu a oddělil vody, kteréž jsou pod oblohou,
od vod, kteréž jsou nad oblohou. A stalo se
tak. * I nazval Bůh oblohu nebem: i byl večer 8
a bylo jitro, den druhý.
Řekl také Bůh: Shromažďte se vody, kte- 9
réž jsou pod nebem, v místo jedno, a ukaž se
místo suché! A stalo se tak. * I nazval Bůh mí- 10
sto suché zemí, shromáždění pak vod nazval
mořem. A viděl Bůh, že to bylo dobré. * Potom 11
řekl Bůh: Zploď země trávu a bylinu vydáva-
jící símě, a strom plodný nesoucí ovoce podlé
pokolení svého, v němžby bylo símě jeho na
zemi. I stalo se tak. * Nebo země vydala trávu 12
a bylinu nesoucí semeno podlé pokolení svého,
i strom přinášející ovoce, v němž bylo símě

Genesis, t. rod neb vypsání rodu a počátku světa.

1. *Na počátku*, J. v počátku, t. času, v němž nejprvé dílo stvořování započato bylo; nebo jakž sv. Basil. píše, před začátkem stvoření nebylo žádného času, toliko věčnost. Dle některých sv. otců znamená zde počátek Syna božího, protože se tak sám (Jan 8, 25.) jmenuje. — *stvořil*, t. z ničehož učinil. Stvořiti zajisté jest nebytnou věc z ničehož učiniti a v bytnou uvesti. Job 36, 7. — *Bůh* ten, jenž jediný bytem v trojosobnosti jest, neb hebrejské slovo Elohim jest Bohové a Eloah Bůh. A protož Mojžíš tím jmenem víc osob vyznamenává ve věčném Božství, t. Otce, Syna i Ducha sv. Slovem pak „*stvořil*“ jednotu Božské bytnosti dokazuje. Sv. Augustin i jiní učitelé slova ve v. 3. 4. 7., totiž: Řekl, Učinil, Viděl vztahují k třem osobám Božství: *Říci zajisté* skutek Boha Otce jest; *učiniti* Boha Syna, skrze něhož všecky věci stvořeny a učiněny jsou; *viděti*, t. chváliti a zalíbení míti v stvořených věcech, je chovati a k jistým účinkům odkládati, ten skutek

jeho podlé pokolení jeho. A viděl Bůh, že
13 to bylo dobré. * I byl večer a bylo jitro, den
třetí.
14 Opět řekl Bůh: Buďte světla na obloze
nebeské, aby oddělovala den od noci, a by-
la na znamení a rozměření časův, dnův a let,
15 * a aby svítila na obloze nebeské a osvěcovala
16 zemi. A stalo se tak. * I učinil Bůh dvě svě-
tla veliká, světlo větší, aby správu drželo
nade dnem, a světlo menší, aby správu drželo
17 nad nocí, též i hvězdy. * A postavil je Bůh
na obloze nebeské, aby osvěcovala zemi,
18 * a aby správu držela nade dnem a nocí, a od-
dělovala světlo od tmy. A viděl Bůh, že to
19 bylo dobré. * I byl večer a bylo jitro, den
čtvrtý.
20 Řekl ještě Bůh: Vydejte vody hmyz duše
živé v hojnosti, a ptactvo, kteréžby létalo nad
21 zemí pod oblohou nebeskou! * I stvořil Bůh
velryby veliké a všelijakou duši živou, hýba-
jící se, kteroužto v hojnosti vydaly vody podlé
pokolení jejich, a všeliké ptactvo křídla ma-
jící podlé pokolení jeho. A viděl Bůh, že to
bylo dobré. * I požehnal jim Bůh řka: Ploďte 22
se a množte se, a naplňte vody mořské; též
ptactvo ať se rozmnožuje na zemi! * I byl ve- 23
čer a bylo jitro, den pátý.
Řekl též Bůh: Vydej země duši živou, 24
jednu každou podlé pokolení jejího, hovada a
zeměplazy, i divokou zvěř zemskou podlé po-
kolení jejího. A stalo se tak. * I učinil Bůh 25
zvěř zemskou podlé pokolení jejího, též ho-
vada podlé pokolení jejich, i všeliký zeměplaz
podlé pokolení jeho. A viděl Bůh, že bylo
dobré.
Řekl opět Bůh: Učiňme člověka k obrazu 26
našemu, podlé podobenství našeho, a ať panují
nad rybami mořskými a nad ptactvem nebe-
ským, i nad hovady a nade vší zemí, i nad
všelikým zeměplazem hýbajícím se na zemi.
* I stvořil Bůh člověka k obrazu svému; k ob- 27
razu božímu stvořil ho, muže a ženu stvořil

Ducha sv. jest. Podobně i sv. Hilarius pověděl: Věčnost jest v Bohu, osobnost v obraze, jímž jest Syn, užívání pak a řízení v daru, jímž jest Duch sv.

2. *neslíčná*, t. nespůsobná, nespravená, žádné své podobnosti ještě nemající, než věc nějaká, ze všech živlů smíšená. — *pustá*: prázdná, t. neměla toho spůsobu a rozdělení, ale byla zatmělá a obklíčená vodou, nemajíc žádných bylin ani stromů, lidí ani hovad, jsouc se všech stran obklíčena propastí, kteráž neměla povětří. — *vznášel*, t. zachovával, v bytu zdržoval a je k živosti přivodil ty věci tak hromadně stvořené a nespůsobné. Žalm 103, 30.

3. *I bylo světlo*: protože u Boha slovo a věc vyslovená jedno jest, a tak cožkoli rozkáže a vysloví Bůh, to se hned děje.

4. *dobré*, t. to což stvořil, za dobré a sobě líbezné i seznal i vysvědčiti ráčil, tak i níže.

5. *večer* béře se za celou noc a *jitro* za celý den. — *první*, H. jeden, t. přirozený, kterýž obsahuje čtyrmecítma hodin. J. dne prvního.

6. *obloha* jest rozprostření, roztažení neb prostranství místa velikého v spůsobu okrouhlém všudy vůkol nad zemí vysoce všecky věci dolejší obklíčující. Tím tedy míní všecko, což nad námi jest, povětří i nebe. Žalm 103, 3. — *děl*, t. buď rozdělení mezi vodami na obloze a vodami na zemi.

7. *a oddělil*, J. kteráž rozdíl činila mezi vodami. — *stalo se tak*, t. bytně, stále a trvanlivě.

9. Slovem „*Shromažďte se*“ neb sběhněte se, poroučí Pán Bůh, aby vody nižší shrnuly se v místo jedno, tak aby země od přílišné vodní vlhkosti zproštěná a vysušená k nastávající plodnosti spůsobná byla. — *v místo jedno*: tím zajisté místo od země rozdělil, vykazuje, kteréž se mořem jmenuje, to aby k zemi sjednocené jsouc spolu s ní jednu okrouhlost mělo a nikterakž navrch země se nevylévalo, leč ze spravedlivého přepuštění stvořitele svého, ale aby zůstávalo ve svých mezech a nerostlo nad své břehy. — *místo suché*, H. sucho neb osušení, suchota, suchá věc, dno.

10. *mořem*, H. moři.

11. *vydávající símě*, H. sející se. — *pokolení*: spůsobu, tvářnosti. — *v němžby* etc.: mající símě své v sobě.

14. *let*. Příčiny světel nebeských těmi slovy oznamuje: 1) aby osvěcovala všecken svět, a podlé toho aby dnův i nocí proměny činila, 2) aby byla na znamení počasí i případnosti časův: jara, léta, podzimku, zimy; podlé čehož i orba, setí, žeň i jiné věci by se vykonávaly, 3) aby ukazovala jisté časy slavností a svátkův ustanovených; podlé čehožby dnové i léta rozměřována a počítána byla. Než o všetečném odtud vyhledávání, jak dlouho které království, město, dům, člověk etc. státi má, jaké štěstí neb neštěstí přijde, tuto se nepraví; nýbrž proti tomu zjevně Bůh mluví. Isai. 44, 25. Jer. 10, 2.

15. *svítila*, H. byla světly.

16. *aby správu*, H. k spravování dne, a níž k správě noci.

17. *je*: ta světla, t. slunce, měsíc, hvězdy.

20. *Vydejte*, H. hmyzte hmyz; *hmyz*: plod, plaz. Těm slovům nemá se tak rozuměti, jakoby vody mohly živá těla stvořovati, neb to jest moc a skutek Pána Boha samého; protož přidává Mojžíš:

21. *stvořil Bůh*. — *velryby* Židé nazývali Thannim, což vlastně vyznamenává živočichy obdloužné v spůsobu hada, draka velikého. Tuto pak se velrybami míní živočichové velicí vodní. — *všelijakou* etc. míní ryby všelijakého pokolení neb plodu, spůsobu a tvářnosti, jenž ve vodách přebývají. — *křídla mající*: pernaté.

22. *požehnal jim*, t. moc k plození a rozmnožování se v přirození jejich vlil, což další slova ukazují. A ta moc při všelikém živočichu, až i při člověku jest stálá a trvanlivá i do světa skonání. Tak níž v. 28.

24. *divokou zvěř*, H. živočichy země.

25. *zeměplaz*: hmyz zemský. I nejmenší žížaly zemské původ svůj od Boha mají.

26. *Učiňme*. Zřetelné o svaté Trojici t. o jednom Bohu a trojím v osobách svědectví. — *člověka*, H. Adama, t. pokolení lidské, lidi. — *panují*: mluví o množství; nebo ne samému Adamovi ta moc dána, ale všechněm pošlým z něho.

27. *k obrazu*. Že ta věc, jaký byl člověk stvořen, pilného a bedlivého považení jest hodna, a že k témuž vždy, poněvadž Bůh pomocí svých udílí, snažně napravovati se máme, tou příčinou to Mojžíš opětuje.

28 je. * A požehnal jim Bůh a řekl k nim: Plodtež se a rozmnožujte se, a naplňte zemi a podmaňte ji, a panujte nad rybami mořskými a nad ptactvem nebeským, i nad všelikým živo-
29 čichem hýbajícím se na zemi. * I řekl Bůh: Ai, dal jsem vám všelikou bylinu vydávající símě, kteráž jest na tváři vší země a všeliké stromoví (na němž jest ovoce stromu) nesoucí símě,
to bude vám za pokrm; * všechněm pak živo- 30
čichům zemským, i všemu ptactvu nebeskému, a všemu tomu, což se hýbe na zemi, v čemž jest duše živá, všelikou bylinu zelenou dal jsem
ku pokrmu. I stalo se tak. * A viděl Bůh vše, 31
což učinil, a ai, bylo velmi dobré. I byl večer a bylo jitro, den šestý.

Hlava 2.

C) *Dokonání* jich stalo se 1) Bohu k zalíbení; protož i odpočinul i odpočinutí toho památku zasvěcením dne sedmého potvrdil; 2) všem ku podivu, nebo všecko bez prostředků a pomocí zevnitřních vyvesti ráčil. — *Opatrování člověka* od Boha bylo před pádem, jest i po pádu. Před pádem Bůh člověku dvojí dobré učinil: I. spříznil se s ním 1) připustiv ho k svěcení dne sedmého, 2) a postoupiv mu a) obydlí v ráji s takovou svobodou, aby všech stromů užíval, mimo strom vědění dobrého a zlého pod zatracením; b) spořádání zvířat. II. Ku potěšení jeho a rozmnožení pokolení obral mu pomocnici.

A tak dokonána jsou nebesa a země i
2 všecko vojsko jejich. * A dokonal Bůh dne sedmého dílo své, kteréž dělal, a odpočinul v den sedmý ode všeho díla svého, kteréž byl dělal.
3 * I požehnal Bůh dni sedmému a posvětil ho; nebo v něm odpočinul Bůh ode všeho díla svého, kteréž byl stvořil, aby učiněno bylo.
4 Tiť jsou rodové nebes a země (když stvořena jsou v den, v němž učinil Hospodin Bůh
5 zemi i nebe), * i každé chrastiny polní, dříve než byla na zemi, i všeliké byliny polní, prvé než vzcházela; nebo ještě byl nedštil Hospodin Bůh na zemi, aniž byl který člověk, ježto-
6 by dělal zemi; * a aniž pára vystupovala ze země,
7 aby svlažovala všecken svrchek země. * I učinil Hospodin Bůh člověka z prachu země, a vdechl v chřípě jeho dchnutí života, i byl člověk v duši živou.
8 Štípil pak byl Hospodin Bůh ráj v Eden
na východ, a postavil tam člověka, jehož byl
učinil. * A vyvedl Hospodin Bůh ze země vše- 9
liký strom na pohledění libý, a ovoce k jídlu chutné; též strom života u prostřed ráje, i
strom vědění dobrého i zlého. * A řeka vychá- 10
zela z Eden k svlažování ráje, a odtud dělila
se a byla ve čtyři hlavní řeky. * Jmeno jedné 11
Fison, ta obchází všecku zemi Hevilat, kdež
jest zlato; * a zlato země té jest výborné, tam 12
jest i bdelium a kámen onychyn. * Jmeno pak 13
druhé řeky Gehon, ta obchází všecku zemi
Chus. * A jmeno řeky třetí Hiddekel, kteráž 14
teče k vychodní straně assyrské země. A řeka čtvrtá jest Eufrat.
Pojav tedy Hospodin Bůh člověka posta- 15
vil ho v ráji v zemi Eden, aby jej dělal a ostříhal ho. * I zapověděl Hospodin Bůh člověku 16
řka: Z každého zajisté stromu rajského svo-
bodně jísti budeš; * ale ze stromu vědění do- 17

---

29. Péče boží o člověka i jiné živočichy, že než je stvořil, hned je i pokrmem opatřil. — *na němž*, J. kteréž v sobě má semeno dřeva plodu svého.
30. *bylinu:* zelinu, rostlinu.
31. *viděl*: shlédl.

1. *vojsko*: zástup, množství, J. okrasa, ozdoba.
2. *sedmého*, t. když den sedmý již Bůh dílo své byl dokonal. — *odpočinul:* přestal. — *díla*, t. skutku stvoření.
3. *posvětil ho*, t. za zvláštní lidem k službě své oddělil. — *aby učiněno bylo*, H. aby učinil, J. kteréž Bůh číně stvořil, J. a (dokonalý) učinil.
4. *rodové*, t. takový původ neb počátek jest. — *v den*, t. v šesti dnech, v nichž učinil etc. — *Hospodin*. Když cele a dokonale Bůh svou moc zjeviti ráčil, teprv i jmeno své a vlastní v známost uvedl, pro nabývání i k dokazování jeho velebnosti, nejvyšší bázně a uctivosti.
5. *chrastiny*: stromoví. — *než vzcházela*, t. než přirozeným během rostla.
6. *a aniž* etc., J. ale pára (neb oblak) vystupovala.
7. *učinil*, t. spůsobil, sformoval.— *z prachu*, H. prach ze země, t. z truple a jílu.— *v chřípě*, J. v tvář, v něj.
8. *ráj*, t. zahradu. — *v Eden*, t. v zemi rozkošné, kteráž od moře velikého, jenž slove Středozemní, leží k východu, a podlé popsání Mojžíšova obsahuje v sobě zemi kananejskou, palestinskou, Chus, arabskou, assyrskou a syrskou, v nichž ty čtyři řeky tekou, o nichž v. 10. i dále.
9. *vyvedl*, t. třetího dne.—*vědění* béře se za zkušení. Neb když jedl Adam ze stromu toho, zkusil, jakých dobrých věcí se zbavil a v jaké bídy sebe i všecky potomky své skrze neposlušenství uvalil.
10. *řeka*, J. řeky vycházely.
11. *Hevilat*, obecně vykládají na zemi indickou a Fison na řeku její řečenou Ganges. J. vlastněji slyší na šťastnou Arabii, krajinu při zátoce moře Perského.
13. *Chus*, t. kteráž leží mezi madianskou a egyptskou zemí.
14. *Hiddekel*, t. Tigris.
15. Ukázal Bůh i před pádem, dokudž člověk ještě bezpečnější sebou byl před zálohami ďábelskými, že se zahálka jemu nelíbí.
16. *zapověděl*, H. přikázal. — *svobodně*, H. jeda jísti budeš.
17. *nejez*, H. z něho. — *smrtí* etc., H. umíraje umřeš, t. jistotně umřeš. V umírání neb smrti té zavírá všecky bídy časné i věčné.

brého a zlého nikoli nejez; nebo v kterýby
koli den z něho jedl, smrtí umřeš.
18 Řekl byl také Hospodin Bůh: Není dobré
člověku býti samotnému; učiním jemu pomoc,
19 kterážby při něm byla. * (Neb když byl učinil
Hospodin Bůh ze země všelikou zvěř polní i
všecko ptactvo nebeské, přivedl je k Adamovi,
aby pohleděl na ně, jakéby jmeno kterému
dáti měl; a jakby koli nazval Adam kterou
20 duši živou, tak aby jmenována byla. * I dal
Adam jmena všechněm hovadům i ptactvu ne-
beskému a všeliké zvěři polní: Adamovi pak
není nalezena pomoc, kterážby při něm byla.)
* Protož uvedl Hospodin Bůh tvrdý sen na 21
Adama, i usnul; a vyňal jedno ze žeber jeho
a to místo vyplnil tělem.* A z toho žebra, kte- 22
réž vyňal z Adama, vzdělal Hospodin Bůh
ženu a přivedl ji k Adamovi. * I řekl Adam: 23
Teď tato jest kost z kostí mých a tělo z těla
mého! tato slouti bude mužatka, nebo z muže
vzata jest. * Z té příčiny opustí muž otce svého 24
i matku svou a přidrží se manželky své, i bu-
dou v jedno tělo.* Byli pak oba dva nazí, Adam 25
i žena jeho a nestyděli se.

Hlava 3.

Pád člověka, jehož jest A) příčina dvojí: 1) ďáblova obmyslnost a lež rouhavá, 2) od Evy božího slova zlehčení a očima nezřízeně na ovoce zapověděné vzhlédání i skutkem ho požádání, ano i Adama k okušení ho navedení. B) Pokuta pádu také dvojí jest: 1) svědomí předěšení, toť a) nahotou poznává, b) skrýše hledá; 2) na soudu božím a) postavení, b) obžalování, c) a k bídám věčným i časným odsouzení. — Bídy časné jsou dvoje: Předně: mnohých těžkostí, kteréž i v potomcích dědí, uvalení a znamenání. I. Uvalil zajisté Bůh na 1) matku a) nebezpečné dítek plození, b) a kříž s manželem; 2) otce lopotné až do té smrti živnosti dobývání. — II. Znamenal pak Bůh bídy tyto 1) dáním jmena Evě skrze Adama, 2) a oblečením rodičů v roucho, ovšem na jistotu a důvod, že těch bíd a) všickni účastni jsme, b) a jich ničímž jiným jediné rounem beránka božího nezakryjeme. Potom, odnětí rozkoší radost vzbuzujících, totiž a) vyhnání z ráje, b) zápověd stromu života. Bídy věčné jsou zbavení slávy boží a věčného zatracení zakoušení. Ale Bůh podlé milosrdenství svého vezdejší bídy oblehčuje, a věčné v Kristu Ježíši při hříšnících kajících zhlazuje. Tehdy napravení pádu stalo se od Boha Otce všemohoucího podlé milosrdenství jeho nesmírného, kterýž v tajemnici soudů svých uložil v Kristu Ježíši dílo ďáblovo zrušiti a padlých na milost k slávě věčné přijíti. Toho důvod jest: 1) zlořečenství na hada od Boha vynesené; 2) zámluva o semeni panny. Toho pak Mesiáše zjevení s radostí očekávali otcové v starém zákoně, s radostí dočekali v plnosti času s námi všickni, kteříž byli před lety 1860, jsou nyní, a budou po nás do skonání světa.

Had pak byl nejchytřejší ze všech živo-
čichů polních, kteréž byl učinil Hospodin Bůh.
A ten řekl k ženě: Takliž jest, že vám Bůh
řekl: Nebudete jísti z každého stromu rajské-
2 ho?* I řekla žena k hadu: Ovoce stromův raj-
3 ských jíme; * ale o ovoci stromu, kterýž jest
v prostřed ráje, řekl Bůh: Nebudete ho jísti,
4 aniž se ho dotknete, abyste nezemřeli. * I řekl
5 had k ženě: Nikoli nezemřete smrtí! * Ale ví
Bůh, že v kterýkoli den z něho jísti budete,
otevrou se oči vaše, a budete jako bohové, vě-
6 douce dobré i zlé. * Vidouc tedy žena, že dobrý
jest strom k jídlu i příjemný očima a k na-
bytí rozumnosti strom žádostivý, vzala z ovoce
jeho a jedla, dala také i muži svému s sebou,
a on jedl.* Tedy otevříny jsou oči obou dvou 7
a poznali, že jsou nazí; i navázali listí fíko-
vého a nadělali sobě věníkův.
A v tom uslyšeli hlas Hospodina Boha 8
chodícího po ráji k větru dennímu, a skryl se
Adam i žena jeho před tváří Hospodina Boha
u prostřed stromoví rajského. * I povolal Ho- 9
spodin Bůh Adama a řekl jemu: Kdež jsi?
* Kterýžto řekl: Hlas tvůj slyšel jsem v ráji 10

---

18. *kterážby* etc., t. ustavičně, oba sobě k ochraně a ku pomoci společně přebývajíce bez loučení se jeden od druhého do smrti. J. pomoc podobnou jemu.

19. *učinil*: sformoval. — *přivedl*, t. moc a panství dávaje nad nimi, postavil je jako poddané před pánem. — *pohleděl*, t. Adam. J. aby viděl, kterakby jmenoval.

21. *sen*: dřímotu.

24. *přidrží se*: připojí se k manželce své. — *v jedno*: jedno tělo.

25. *nazí*. Nebylo před pádem nepoctivé, což po pádu učiněno stydké. Nebo ještě ani v mocech duše ani v údech těla nebylo zákona odpírajícího zákonu mysli neb ducha. Řím. 7, 23.

1. *Takliž jest*, t. jestli to pravda čili vaše myšlenka toliko? J. Také-li nebudete jísti ze všeho dříví rajského, poněvadž Bůh řekl (neb zapověděl). J. Také-li vám řekl Bůh: Nejezte z nižádného stromu, který jest v zahradě. Hle, šípové ohniví zlostníka k zlehčení slova božího.

2. *jíme*: budeme neb můžeme jísti.

3. *o ovoci*, H. ovoce. — *abyste*, J. abyste snad nezemřeli.

6. *dobrý*: příhodný. — *s sebou*, t. aby také s ní jedl, aneb kterýž s ní byl.

7. *oči*, t. aby hříchu svého mrzkost viděti mohli, a odtud i Boha i sami se před sebou styděti a pýřiti musili. — *věníkův*: zastření.

8. *k větru*, t. tehdáž, když věje větřík příhodný k občerstvení.

9. *Adama*: člověka.

10. *Hlas* etc. V svědomí jsa hříchem sevřín, bázně a pokrývání svého příčinu klade, že Boha slyšel a že nah byl: a zdalitě i prvé, byv nah, Boha neslýchal, avšak se neukrýval ani bál. Tak podnes

a bál jsem se, že jsem nah; protož skryl jsem
11 se.* I řekl Bůh: Kdože oznámil tobě, že jsi nah?
Nejedl-lis ale z toho stromu, z něhož jsem
12 jísti zapověděl? * I řekl Adam: Žena, kterouž
jsi dal, aby byla se mnou, ona dala mi ze stro-
13 mu toho, a jedl jsem. * I řekl Hospodin Bůh
k ženě: Cožs to učinila? I řekla žena: Had
podvedl mne i jedla jsem.
14 Tedy řekl Hospodin Bůh k hadu: Že jsi
to učinil, zlořečený budeš nade všecka hovada
a nade všecky živočichy polní, po břiše svém
plaziti se budeš a prach žráti budeš po vše-
15 cky dny života svého.* Nad to nepřátelství po-
ložím mezi tebou a mezi ženou, i mezi seme-
nem tvým a semenem jejím; ono potře tobě
16 hlavu, a ty potřeš jemu patu. * K ženě pak
řekl: Velice rozmnožím bolesti tvé a počínání
tvá; s bolestí roditi budeš děti, a pod mocí
muže tvého bude žádost tvá a on panovati
17 bude nad tebou. * Adamovi také řekl: Žes
uposlechl hlasu ženy své a jedl jsi ze stromu
toho, kterýž jsem zapověděl řka: Nebudeš
jísti z něho; zlořečená země pro tebe, s bo-
lestí jísti budeš z ní po všecky dny života
svého.* A ona trní a bodláčí tobě ploditi bude, 18
i budeš jísti byliny polní. * V potu tváři své 19
chléb jísti budeš, dokavadž se nenavrátíš do
země; poněvadž jsi z ní vzat, nebo prach jsi
a v prach se navrátíš.* Dal pak byl Adam jme- 20
no ženě své Eva, protože ona byla mátě
všech živých.* I vzdělal Hospodin Bůh Adamovi 21
a ženě jeho sukně kožené a přioděl je. * Tedy 22
řekl Hospodin Bůh: Aj, člověk učiněn jest
jako jeden z nás, věda dobré i zlé; protož nyní,
aby nevztáhl ruky své a nevzal také ze stromu
života, a jedlby, i bylby živ na věky, vy-
žeňme ho. * I vypustil jej Hospodin Bůh ze 23
zahrady Eden, aby dělal zemi, z níž vzat byl.
* A vyhnal člověka a osadil zahradu Eden che- 24
rubíny k východní straně s mečem plamenným
blýskajícím se, aby ostříhali cesty k stromu
života.

Hlava 4.

Očekávání zjevení Mesiášova v těle. — Otcové bez slova božího a zámluv v starém zákoně sice nebyli, však mezi zámluvami svatými rozdíl mají; nebo některé temnější, některé světlejší byly. Temnější zámluva jest ta, když otcové očekávali Mesiáše ze semene panny; světlejší jsou dvě poslednější, z nichž první ukazuje na Abrahama, druhá na Davida krále, jímž se zámluvy staly od Boha, jakž se na svém místě ukáže. — Otcové tedy, kteříž očekávali Mesiáše podlé zámluvy ze semene panny, nacházejí se v dvojím dílu; nebo jiní před potopou, jiní po potopě živi byli. — *Otcové svatí před potopou světa.* Otcové svatí věku prvního u víře pravé rytěřovavše zakoušeli mnohého pokušení, z něhož potom vysvobozeni jsou. — Pokušení šlo od bezbožníků Kainových a odpadlců od pravdy. Kain s potomky vyloučen byv ze společnosti církevní, v bezbožnosti rotil se náramně. Vyloučení Kaina příčinou není jeho prvorozenství, ani obchod v živnosti; ale bezbožnost jeho proti Bohu a bližnímu. A) Proti Bohu zajisté zhřešil a) obětováním pokrytským, b) rozlícením se na Boha a napomenutí jeho. B) Proti bližnímu pak hřešil, když Abele a) vyvábil obmyslně a b) zamordoval nemilostivě. To však Bůh vyjevil i spokutoval. 1) Vyjevil α) obviněním Kaina a β) ukázaním, kdeby Abel zabit byl. 2) Pokutoval jej Bůh zlořečením časným i věčným. a) Časné jest aa) zlořečená práce a bb) ustavičná se zlým svědomím se na světě obírání. Čehož poznav hrůzu Kain zoufal sobě aa) nad milostí boží i bb) nad svým životem; ale Bůh jej opatřil, aby zabit nebyl.—

---

svědomí i hříchem i spravedlivou pomstou boží předěšená ráda se koutkují, na jiné vinu cpají, sebe pak slepě vymlouvají.

11. *zapověděl*, H. přikázal, aby nejedl.

14. *k hadu.* I nástroj hříchu, t. tělesný had i původ téhož, had duchovní, pokutu prokletí božího podniknouti musili.

15. *položím*: vzbudím, spůsobím. Nejprvnější zaslíbení od Boha o Kristu Pánu spasiteli učiněné.— *hlavu*, t. mnohem větší a hroznější škodu vezmeš, nežlis jí učinil a činiš. — *potřeš*, J. sypěti budeš proti patě jeho, t. protiviti se jemu budeš. J. úklady činiti.

16. *Velice rozmnožím*, H. rozmnožuje rozmnožím. — *žádost tvá*, H. k muži tvému žádost tvá aneb zření, útočiště: svou vůli k jeho nakloňovati musíš, t. ve všem, cožby nebylo proti Bohu.

17. *kterýž jsem zapověděl*: z něhož jsem zapověděl (jísti) řka. — *pro tebe*, t. příčinou tvou. — *s bolestí*: prací, těžkostí.

18. *bodláčí*: ostí. — *byliny polní.* Poněvadž jsi t. nevážil sobě rozkošného ovoce rajského, ztratils již na časy budoucí k němu právo: živiž se tedy již obecným s jinými spolu hovádky pokrmem.

19. *tváři své*, t. v jakémkoli předsevzetí tvém živnosti a obchodu pracný a bídný bude život tvůj.

20. *Eva*, t. živá.

21. *sukně kožené*: oděv z koží chlupatých. — *přioděl*: zoblácel.

22. *člověk* etc.: Adam. Důtklivá a hořkosti plná slova smysl opačný mající. — *věda*: k vědění, aby věděl.

23. *ze zahrady*: z ráje.

24. *vyhnal* etc. Poněvadž života se zbavil, spravedlivé bylo, aby i zevnitřního znamení a svědectví jeho zbaven byl, a jeho k svému horšímu nepožíval. A tak jest vyloučen: však ne aby již žádné naděje k spasení míti neměl, ale od jinud a jiným spůsobem aby ho nabýval, t. z víry živé v budoucí símě Krista Pána, obětmi a jinými obrazy vyznamenaného. — *blýskajícím se*: všudy se třpytícím. — *aby ostříhali*, H. k ostříhání.

b) Věčné zlořečení jest i zde i po smrti nemíti losu v životě živých. — Dále bezbožnost Kainova s potomky byla 1) v tyranství, 2) pokrytství, 3) nečistotě, 4) nádhernosti, 5) všetečnosti; ale Bůh v tomto trápení svých potěšil, když dal Adamovi Seta, Setovi pak Enosa k rozšíření církve svaté.

Adam pak poznal Evu ženu svou, kterážto
počavši porodila Kaina a řekla: Obdržela jsem
2 muže na Hospodinu. * A opět porodila bratra
jeho Abele. Byl pak Abel pastýř ovcí a Kain
3 byl oráč. * I stalo se po mnohých dnech, že
obětoval Kain z úrody zemské oběť Hospodinu;
4 * ano i Abel také obětoval z prvorozených věcí
stáda svého a z tuku jejich. I vzhlédl Ho-
5 spodin na Abele a na oběť jeho, * na Kaina
pak a na oběť jeho nevzhlédl; protož rozlítil
6 se Kain náramně, a opadla tvář jeho.* I řekl
Hospodin Kainovi: Proč jsi se tak rozpálil hně-
7 vem, a proč jest opadla tvář tvá?* Zdaliž ne-
budeš příjemný, budeš-li dobře činiti: pakli
nebudeš dobře činiti, hřích ve dveřích leží. Ale
pod mocí tvou bude žádost jeho, a ty panovati
budeš nad ním.
8 I mluvil Kain k Abelovi bratru svému:
Vyjděma ven! Stalo se pak, když byla na poli,
že povstav Kain proti Abelovi bratru svému
9 zabil ho. * I řekl Hospodin Kainovi: Kdež jest
Abel bratr tvůj? Kterýž odpověděl: Nevím!
10 zdaliž strážným bratra svého jsem já? * I řekl
Bůh: Cos učinil? Hlas krve bratra tvého volá
11 ke mně ze země. * Protož nyní zlořečený budeš
i od té země, kteráž otevřela ústa svá, aby při-
12 jala krev bratra tvého z ruky tvé. * Když bu-
deš dělati zemi, nebude více vydávati moci
své tobě: tulákem a běhounem budeš na zemi!
* I řekl Kain k Hospodinu: Většíť jest nepravost 13
má, než aby mi odpuštěna býti mohla! * Ai, vy- 14
háníš mne dnes ze země této, a před tváří tvou
skrývati se budu a budu tulákem a běhounem
na zemi, a na to přijde, kdo mne koli nalezne,
že mne zabije. * I řekl mu Hospodin: Zajisté, 15
kdoby koli zabil Kaina, nad tím sedmnásobně
mstěno bude. I vložil Hospodin znamení na Kai-
na, aby ho nikdo nezabíjel, kdoby jej koli nalezl.
* Tedy odšed Kain od tváři Hospodinovy bydlil 16
v zemi Nod, k východní straně naproti Eden.
Poznal pak Kain ženu svou, kterážto po- 17
čala a porodila Henocha. I stavěl město a na-
zval jmeno města toho jmenem syna svého
Henoch.* I narodil se Henochovi Irad, a Irad zplo- 18
dil Maviaele, Maviael pak zplodil Matusaele,
a Matusael zplodil Lamecha. * Vzal sobě pak 19
Lamech dvě ženě, jmeno jedné Ada a jmeno
druhé Sella. * I porodila Ada Jabale, kterýž 20
byl otec přebývajících v stanech a stádo pa-
soucích. * A jmeno bratra jeho Jubal, ten byl 21
otec všech hrajících na harfu a nástroje hu-
debné.* A Sella také porodila Tubalkaina, kte- 22
rýž byl řemeslník všelikého díla od mědi a
železa. Sestra pak Tubalkainova byla Noema.
* I řekl Lamech ženám svým, Adě a Selle: 23
Slyšte hlas můj, ženy Lamechovy! poslouchejte

---

1. *Kain* znamená obdržení. — *na Hospodinu*, t. z daru božího, J. muže Hospodina neb Pána, t. toho, kterýž má potříti hlavu hadovu a dědictví ztraceného zase dobyti.

2. *oráč*: rolí dělal.

3. *po mnohých dnech*, H. po skonání dnův.

4. *na oběť jeho*, t. za příjemnou a vzácnou sobě zevnitřním nějakým znamením, kteréž i Kain spatřiti mohl, vysvědčil.

5. *tvář*: změnil se obličej, jako bývá při rozpálených hněvem.

7. *příjemný*: příjemná oběť tvá, J. vyvýšen. — *leží*, t. pomsty neujdeš. — *pod mocí*, J. k toběť bude náklonnost jeho. Ta slova někteří na hřích neb žádost Kainovu obracejí; jiní vlastněji na Abele a jeho poddanost, kterouž k bratru svému jako prvorozenému prokazovati měl.

8. *mluvil*. Co k němu mluvil, v hebrejském textu se nenachází. Někteří smyslí, že úlisně s ním mluvil, svou k němu nelibost ukrývaje; jiní, že se s ním hádal neb vadil; jiní, že ho na pole pobízel řka: Vyjděma ven, jakož i tuto v textu doloženo.

10. *krve*, H. krví. Když nestává pobožným lidské ochrany a pomoci, hned boží přispívá. — *volá*, t. žádá pomsty ode mne.

11. *zlořečený*, t. odloučený od Boha i církve jeho. — *od té země*, t. aby i skrze ni a neúrodnost její pomsta na tebe docházela.

12. *moci*, t. užitku. — *běhounem*: nikdež bezpečen nebudeš; svědomí tě vždy bude hrýzti, tak že sám svého stínu strašiti a děsiti se musíš, kamž se koli obrátíš.

13. *Většíť jest* etc., J. pokuta, než abych ji snésti mohl. O těch slovích sv. Augustin dí: Klamáš Kaine; nebo větší jest boží milosrdenství nežli všech hříšníků bída a hubenství.

14. *ze země této*, H. od tváři země. — *skrývati*, J. skryji se, t. milosti, ochrany a lásky tvé zbaven budu.

15. *Zajisté* etc., J. (Nikoli, tak nebude,) nýbrž kdoby etc. — *sedmnásobně*, t. mnohem tíže trestán bude, nežli on trestán jest. — *znamení*, J. vystavil ho za příklad, t. své přísnosti a pomsty pro takovou nešlechetnost.

16. *od tváři*, t. z toho místa, kdež Bůh s ním mluvil. — *Nod*, t. bludu a toulky tak řečené od pokuty na Kaina vložené.

19. *Vzal sobě*. První rušitel řádu ustanoveného od Boha při svatém manželství. Výš 2, 24.

20. *kterýž* etc. Původ pastýřství od Jabale. — *v stanech* etc., t. on začal v boudách bydliti a stádo pásti. — *stádo*: kteříž se dobytkem živili.

21. *ten byl* etc. Původ hudby od Jubale.

22. *byl řemeslník*, řemeslo kovářské a všeliké dílo od kovův původ má od Tubalkaina.

23. *k ráně své*, t. sobě ku pomstě a ke zlému. Tak se vidí, jakoby Lamech ta slova mluvil pro spokojení svých žen, kteréž v ošklivost ho sobě vzaly proto, že se vraždy dopustil. Jakoby řekl: Co vám po tom, žeť jsem já člověka zabil, však já za to trpěti budu, a ne vy. Jiní čtou: Jistě já bych zabil

řeči mé, žeť jsem zabil muže k ráně své a
24 mládence k zsinalosti své. * Jestližeť sedmná-
sobně pomstěno bube pro Kaina, tedy pro La-
mecha sedmdesátekrát sedmkrát.
25 Poznal pak ještě Adam ženu svou, i po-
rodila syna a nazvala jmeno jeho Set; nebo
řekla: Dal mi Bůh jiné símě místo Abela, kte-
réhož zabil Kain.* Setovi pak také narodil se 26
syn, a nazval jmeno jeho Enos. Tehdáž začalo
se vzývání jmena Hospodinova.

Hlava 5.

Toho času přiznávaly se osoby k církvi svaté obzvláště tyto: Adam, jenž živ byl 930 l., Set 912, Enos 905, Kainan 910, Malaleel 895, Jared 962, Henoch 365, Matusale 969, Lamech 777, Noe se syny svými.

Tato jest kniha rodův Adamových. V ten
den, v kterémž stvořil Bůh člověka, ku po-
2 dobenství božímu učinil ho.* Muže a ženu stvo-
řil je a požehnal jim, i nazval jmeno jejich
Adam v ten den, když stvořeni jsou.
3 Byl pak Adam ve stu a třidcíti letech,
když zplodil syna ku podobenství svému a
k obrazu svému a nazval jmeno jeho Set.
4 * I bylo dnův Adamových po zplození Seta osm
5 set let, a plodil syny a dcery. * A tak bylo
všech dnů Adamových, v kterýchž byl živ,
devět set a třidceti let, i umřel.
6 Set pak byl ve stu a pěti letech, když
7 zplodil Enosa. * A po zplození Enosa živ byl
Set osm set a sedm let a plodil syny a dcery.
8 * I bylo všech dnův Setových devět set a dva-
nácte let, i umřel.
9 Byl pak Enos v devadesáti letech, když
10 zplodil Kainana. * A po zplození Kainana živ
byl Enos osm set a patnácte let a plodil syny
11 a dcery. * I bylo všech dnův Enosových devět
set a pět let, i umřel.
12 Kainan pak byl v sedmdesáti letech, když
13 zplodil Malaleele. * A po zplození Malaleele
živ byl Kainan osm set a čtyřidceti let a plo-
dil syny a dcery. * I bylo všech dnů Kainano- 14
vých devět set a deset let, i umřel.
Malaleel pak byl v šedesáti a pěti le- 15
tech, když zplodil Jareda. * A po zplození Ja- 16
reda živ byl Malaleel osm set a třidceti let
a plodil syny a dcery. * I bylo všech dnův 17
Malaleelových osm set devadesáte a pět let,
i umřel.
Jared pak byl ve stu šedesáti a dvou le- 18
tech, když zplodil Henocha. * A po zplození 19
Henocha živ byl Jared osm set let a plodil
syny a dcery. * I bylo všech dnův Jaredových 20
devět set šedesáte a dvě létě, i umřel.
Henoch pak byl v šedesáti a pěti letech, 21
když zplodil Matusale. * A chodil Henoch 22
stále s Bohem po zplození Matusale tři sta
let a plodil syny a dcery. * I bylo všech dnův 23
Henochových tři sta šedesáte a pět let.* A cho- 24
dil Henoch stále s Bohem, a nebyl více vidín;
nebo vzal ho Bůh.
Matusale pak byl ve stu a osmdesáti 25
sedmi letech, když zplodil Lamecha. * A po 26
zplození Lamecha živ byl Matusale sedm set

---

muže pro ránu svou, t. jakoby se před svými ženami chlubil v síle a hrdinství svém; a učinil-liby mu kdo křivdu, žeby dostatečně nad tím pomstěno bylo.

26. *vzývání* etc., t. počalo se náboženství pravé rozšiřovati a jako kvésti, a pocta boží čistá příčinou Kainovou porušená ten čas obnovena, zvlášť pak v rodině Setově. Aneb, že tehdáž počali se lidé jmenovati od jmena božího, t. synové Enosovi, protože Boha ctili, slouli synové boží; Kainova pak rodina slouli synové lidšti. Podlé čehož v hl. 6, 4. činí se zmínka o synech božích a dcerách lidských, a tak hned tu dvoje církev se ukázala, boží a ďáblova. Jiní smyslí, že toho času mezi potomky Enosovými stalo se porušení čisté služby boží; a to že uvedeno od rodiny Kainovy, odkudž šlo rozšíření nepravosti, až i pomsta skrze potopu, a čtou text takto: Tehdáž porušení stalo se při vzývání jmena Hospodinova. Rozdílnosti té ta příčina jest, že slovo *Huchal* někteří vykládají: počalo se. J. porušilo se neb poskvrněno jest; jakož pak to obé slovo to vyznamenává.

1. *Kniha rodův*, t. popsání rodiny a potomků Adamových.

2. *Adam*, t. člověk. Obecné jmeno muži i ženě dané ukazuje lásku a nerozdílnost mezi manžely, aby jsouce dva byli za jednoho člověka.

3. Patriarchů, z nichž Kristus pošel, od Adama až do Noe, deset se počítá, totiž Adam, Set, Enos, Kainan, Malaleel, Jared, Henoch, Matusale, Lamech, Noe. — *letech.* Ti, kteříž nejprv přepisovali Biblí sedmdesáti vykladačů, kladli v této hlavě (od tohoto místa až do Abrahama), kdež se sto pokládá, dvě stě; a odtud to starých počítání do příchodu Kristova 5000 let a více vzniklo, ježto podlé počítání obvyklého, jehož se vůbec nyní užívá, není než 3962. Někteři o některé málo léto rozdílněji.— *k obrazu svému*: ne tomu, v němž při stvoření učiněn, ale jakýž sám již po pádu byl.

4. *po zplození*, t. potom když zplodil.

22. *chodil*, t. nenásledoval bezbožnosti věku svého, ale pobožně živ jsa ctitel boží byl, Boha a jeho slovo za vůdce měl. Jiní vykládají, že choditi s Bohem jest úřad kněžský konati a na místě božím lid vyučovati. Tak níž 6, 9. Noe s Bohem chodil. — *stále*: ustavičně.

24. *nebyl*, t. nebylo ho více na světě mezi lidmi. — *vzal*, H. přenesl, t. neobyčejným a zvláštním spůsobem, aby, jakož dí apoštol, neumíraje hned života nesmrtelnosti okoušel, pro ukázaní i utvrzení všem věrným ctitelům božím naděje k blaženému vzkříšení a života slávy věčné, že je Bůh po vezdejším bíd plném životě také jistotně do něho pojme a uvede.

osmdesáte a dvě létě a plodil syny a dcery.
27 * I bylo všech dnů Matusalových devět set
šedesáte a devět let, i umřel.
28 Lamech pak byl ve stu osmdesáti a dvou
29 letech, když zplodil syna, * jehož jméno nazval
Noe řka: Tento nám odpočinutí spůsobí od
díla našeho, od práce rukou našich, kterouž
máme se zemí, jížto zlořečil Hospodin. * A živ 30
byl Lamech potom, když zplodil Noe, pět set
devadesáte a pět let, a plodil syny a dcery.
* I bylo všech dnův Lamechových sedm set 31
sedmdesáte a sedm let, i umřel. A když byl
v pěti stech letech, zplodil Sema, Chama a
Jafeta.

Hlava 6.

Odpadlci od pravdy. — Ďábel pak vida církve boží vzrůst, a nemoha samou rodinou Kainovou jí tak ublížiti, jakžby chtěl, v srdce synů božích bezbožnost vtrousil, aby jati jsouce krásou dcer lidských k žádostem nezřízeným od Boha odstoupili, čehož i dovedl. Odtud pošlo, že když ukládání času ku pokání svatému od Boha nic neprospívalo a lidská zlost se rozmáhala, Bůh u veliké lítosti uložil světa vyhlazení. Však v tom nebezpečenství neopustil svých milých, nebo Noele podlé milosti své, stálého v pobožnosti (jíž neviděl při jiných) obrav k zachování semene, jej s rodinou před tím vyhlazením vystřáhl a zachoval. — *Výstraha od Boha Noelovi učiněná.* Výstrahu Pán Noelovi dvojí dal, jednu o skrýši, kdeby zachován býti měl, druhou o vjití do korábu. Skrýší Noelovi byl koráb, jejž na poručení boží udělal i potravou opatřil. Díla toho jest látka, spůsob a cíl, totiž zachování před potopou rodiny Noelovy, i jiných živočichů, kteréž sám Pán obral. Potrava býti měla pro čeled i hovada, jakož pak i tak učinil Noe.

Stalo se pak, když se počali množiti lidé
2 na zemi, a dcery se jim zrodily, * že vidouce sy-
nové boží dcery lidské, any krásné jsou, brali
3 sobě ženy ze všech, kteréž oblibovali. * Pročež
řekl Hospodin: Nebude se nesnadniti duch můj
s člověkem na věky, protože také tělo jest,
a bude dnův jeho sto a dvadceti let.
4 Obrové pak byli na zemi v těch dnech;
ano i potom, když vcházeli synové boží k dce-
rám lidským, ony rodily jim. To jsou ti mocní,
kteříž zdávna byli muži na slovo vzatí.
5 Ale když viděl Hospodin, ana se rozmno-
žuje zlost lidská na zemi a žeby všeliké my-
šlení srdce jejich nebylo než zlé po všecken
6 čas; * litoval Hospodin, že učinil člověka na zemi,
7 a bolest měl v srdci svém. * Tedy řekl Hospo-
din: Vyhladím ze země člověka, kteréhož jsem
stvořil, od člověka až do hovada, až do země-
plazu, až do ptactva nebeského; nebo líto
mi, že jsem je učinil. * Ale Noe našel milost 8
před Hospodinem.
Tito jsou rodové Noe: Noe muž sprave- 9
dlivý, dokonalý byl za svého věku, s Bohem
ustavičně chodil Noe. * (Zplodil pak Noe tři 10
syny: Sema, Chama a Jafeta.) * Ale země byla 11
porušena před Bohem a naplněna byla země
nepravostí. * Viděl tedy Bůh zemi, a ai, poru- 12
šena byla, nebo bylo porušilo všeliké tělo
cestu svou na zemi; * protož řekl Bůh k Noe: 13
Konec všelikého těla přichází přede mne;
nebo naplněna jest země nepravostí od nich,
z té příčiny, hle, již zkazím je se zemí. * Učiň 14

29. *Noe*, t. potěšení neb oddechnutí. — *Tento nám etc.*: nás potěší. — *od práce*: bolesti, těžkosti. Z těch slov rozumí se, s jakou žádostí patriarchové očekávali Mesiáše. Jakož Eva domnívala se, že již obdržela muže Hospodina (výš 4, 1.), tak Lamech za to měl, že Noe bude tím vysvoboditelem jejich z bídy a lopoty zdejší.

30. *zplodil*, t. počal ploditi; nebo že ne všickni toho jednoho roku zrodili se, zjevné jest z hl. 11, 10. i z jiných níže.

2. *vidouce*: dívali se. — *synové boží*, t. svatých otců děti, kteréž sobě Bůh od jiných oddělil, za své dědictví, J. synové mocných správců. — *dcery lidské*, t. nepobožné, z rodiny Kainovy bezbožné, drzé a všetečné. — *oblibovali*, t. pro samou krásu toliko je sobě brali, nic na pobožnost, jestli jaká u nich, nehledíce.

3. *nesnadniti*, t. nebudu již déle nepravostí jejich snášeti a slovy ku pokání jich napomínati; nebo tělesných jen věcí hledají, ačkoli syny božími se jmenují. — *s člověkem*, t. s lidmi těmi, kteréž výš jmenoval syny božími. — *tělo jest*, t. přirození zkaženého jsouce po libostech a žádostech svých jdou, jako i rodina Kainova. — *sto a dvadceti*, t. tak mnoho ještě času přeji světu ku pokání.

4. *Obrové*, t. muži veliké postavy, IV. Mojž. 13, 34. nešlechetní, škůdcové, jiných tyrané. — *když vcházeli*: když se snubují pobožní s bezbožnými, tu všech neřádů vrch a původ bývá, tu ani dítek dobré vedení a vychovávání býti nemůže. Odkudž pobožnost v zapomenutí, dobrých mravů zkáza i krajin záhuba přichází. Čehož tu hrozný příklad. — *na slovo vzatí*, H. muži jmena, t. o nichž se mnoho mluví.

5. *zlost lidská*: zlost srdce lidského popouzí Boha k hněvu. — *myšlení srdce*: skládání v mysli, tanutí, t. všecko, cožby člověk myslil a před sebe bral. — *zlé*: zlost.

7. *ze země*, H. se svrchu země.

8. *milost*, t. samou milostí boží jest zachován. — *před Hospodinem*, H. před očima Hospodinovýma.

9. *rodové*, t. příběhové neb věci zběhlé za jeho věku. — *dokonalý byl*: upřímný, pobožný, žádným modlářstvím, ani jakými proti svědomí zlostmi se poskvrňující. — *věku*, t. v pokoleních svých.

11. *země byla etc.*, t. lidé přebývající na zemi. — *naplněna etc.*, plno bylo nátisků, loupeže, tyranství, lsti.

12. *cestu svou*: život, obcování své.

13. *přede mne*, t. uložil jsem zahladiti všeliké tělo. — *od nich*, H. od tváři jich.

14. *gofer.* Píší, že gofer jest dřevo lehké k plavení neb k dělání lodí příhodné, a tak trvanlivé, že

sobě koráb z dříví gofer, příhrady vzděláš v tom
korábě a oklejuješ jej vnitř i zevnitř klím.
15 * A na tento spůsob uděláš jej: Tři set loktův
bude dlouhost toho korábu, padesáti loktův ši-
rokost jeho a třidceti loktův vysokost jeho.
16 * Okno uděláš v korábě a svrchkem na loket vy-
sokým zavřeš jej: dvéře také korábu v boku
jeho postavíš, a pokoje zpodní, druhé i třetí
17 vzděláš v něm. * Já pak, ai já uvedu potopu
vod na zemi, aby zkaženo bylo všeliké tělo,
v němž jest duch života pod nebem. Cožkoli
18 bude na zemi, umře. * S tebou však učiním
smlouvu svou: a vejdeš do korábu, ty i sy-
nové tvoji, žena tvá i ženy synův tvých s te-
bou. * A ze všech živočichův všelikého těla po 19
dvém z každého uvedeš do korábu, aby je živé
zachoval s sebou, samec a samice budou;
* z ptactva podlé pokolení jeho a z hovad po- 20
dlé pokolení jich, ze všelikého také zeměplazu
podlé pokolení jeho: po dvém z každého ve-
jdou k tobě, aby živi zůstali. * Ty pak nabeř 21
s sebou všeliké potravy, kteráž se jísti může,
a shromažď sobě, aby byla tobě i jim ku po-
krmu. * I učinil Noe podlé všeho, jakž mu roz- 22
kázal Bůh, tak činil.

Hlava 7.

Přihotoviv tehdy Noe koráb a opatřiv se potravou vzal poručení, aby všel do korábu, což vykonal ochotně se všelikým živočichem země. — *Zachování Noele.* Zachoval Bůh Noele v čas té bouřky i v přetržení jí. A) V čas bouřky 1) vcházejícího do korábu sám zavřel; 2) s korábem u prostřed vlnobití, když všecko vodami zatopeno bylo, opatroval.

Potom řekl Hospodin k Noe: Vejdiž ty i
všecka čeled tvá do korábu; nebť jsem tě vi-
děl spravedlivého před sebou v národu tomto.
2 * Ze všech hovad čistých vezmeš sobě sedmero
a sedmero, samce a samici jeho; a z hovad
nečistých dvé a dvé, samce a samici jeho.
3 * Z ptactva také nebeského sedmero a sedmero,
samce a samici, aby živé zachováno bylo símě
4 na vší zemi. * Nebo po dnech ještě sedmi já
dštíti budu na zemi za čtyřidceti dnův a čty-
řidceti nocí, a vyhladím se svrchku země vše-
5 likou podstatu, kterouž jsem učinil.* Tedy učinil
Noe všecko tak, jakž mu přikázal Hospodin.
6 * (Byl pak Noe v šesti stech letech, když ta
7 potopa přišla na zemi.) * Nebo přišel Noe a sy-
nové jeho, i žena jeho a ženy synuv jeho s ním
8 ke korábu pro vody potopy.* Z hovad také či-
stých i z hovad nečistých i z ptactva, a ze
9 všeho, což se hýbe na zemi, * po dvém vešli
k Noe do korábu, samec a samice, tak jakž
10 byl rozkázal Bůh Noe.* Stalo se pak po sedmi
11 dnech, že vody potopy přišly na zemi.* Léta
šestistého věku Noe, druhého měsíce, sedm-
náctého dne téhož měsíce, v ten den protrženy
jsou všecky studnice propasti veliké a průdu-
chové nebeští otevříni jsou; * i byl příval na 12
zemi čtyřidceti dní a čtyřidceti nocí.* Toho dne 13
všel Noe, Sem a Cham i Jafet, synové Noe,
žena Noe, i tři ženy synův jeho s ním do ko-
rábu; * oni i všeliký živočich podlé pokolení 14
svého, i všeliké hovado podlé pokolení svého
a všeliký zeměplaz, kterýž se hýbe na zemi,
podlé pokolení svého, i všeliké ptactvo vedlé
pokolení svého, všelijací ptáci, všecko což kří-
dla má, * vešli k Noe do korábu, po dvém ze 15
všeho těla, v němž byl duch života.*A což jich 16
vešlo, samec a samice ze všelikého těla vešli,
tak jakž byl přikázal jemu Bůh, a zavřel Ho-
spodin po něm.

A když byla potopa za čtyřidceti dnův 17
na zemi, tedy rozmnoženy jsou vody, až i vyzdvi-
hly koráb a vznesly jej od země. * Nebo zmo- 18
hly se vody a rozmnoženy jsou velmi nad zemí,
i zplýval koráb na vodách. * A tak náramně 19
rozmohly se vody na zemi, že přikryty jsou
všecky hory nejvyšší, kteréž byly pode vším
nebem. * Patnácte loktův zvýší rozmohly se 20
vody, když přikryty jsou hory. * I umřelo vše- 21
liké tělo, kteréž se hýbe na zemi, tak z ptactva
jako z hovad a živočichů, i všelikého hmyzu,

---

nikdy nezhnije. Někteří vykládají: borovice, jedle, cedr, tis. — *klím.* Rozumějí o klí armenském, kteréhož k té potřebě místo smoly užívají.

16. *Okno,* H. světlo spůsobíš, t. okna světlo dávající do korábu uděláš. — *svrchkem*: s horní strany, t. nad těch třidceti loket výšky korábu aby střecha položitá byla, ne více než jednoho lokte zvýší, kteroužby koráb svrchku byl jako zavřín. — *pokoje zpodní*: ponebí.

17. *zkaženo*: zahlazeno.

18. *učiním*: utvrdím.

20. *vejdou,* t. sami od sebe, aby jich tobě nebylo potřebí lapati neb sháněti.

21. *potravy*: pokrmu.

1. *Potom,* t. po udělání korábu, když se vyplnila léta, o nichž nahoře v hl. 6, 3. — *čeled*: dům. — *v národu*: ve věku neb pokolení tomto, t. mezi lidmi tohoto věku.

4. *podstatu,* t. všecko, což svůj byt má, všeliké tělo živé.

6. *potopa*: rozlití neb rozvodnění vod, povodeň.

9. *po dvém,* t. dvé a dvé.— *vešli,* t. sami dobrovolně.

11. *věku*: života. — *průduchové*: Staří: průlukové, t. z moře i ze země, odevšad vystoupily vody; a k tomu z oblaků velicí přívalové spadli.

14. *což křídla*: pernaté, křídlaté.

21. *umřelo*: zhynulo. — *živočichů*: zvěři. — *každého*: všeliký člověk.

kterýž se plazí po zemi, i každého člověka,
22 * všecko což mělo dýchání ducha života v chří-
pích svých, ze všeho, což bylo na suše pomřelo.
23 * A tak vyhladil Bůh všelikou podstatu, kteráž
byla na tváři země, od člověka až do hovada,
až do zeměplazu a až do ptactva nebeského;
i vyhlazeno jest ze země; zůstal toliko Noe, a
kteříž s ním byli v korábě. * I trvaly vody nad 24
zemí za sto a padesáte dnův.

Hlava 8.

B) Přítrž vodám Bůh učinil podlé milosti své a všemohoucnosti, jíž všecko poslušno jest. Tu Noe s korábem odpočinul a k hlasu božímu z korábu vyšel. 1) Odpočinul na hoře Ararat, odkadž patřil na vod ubývání a země osychání. Užil pak k tomu a) z ptactva α) krkavce a β) holubice, b) odhražení krovu na korábě. — 2) Z korábu nevyšel až ku poručení božímu. Vyšel pak s velikou vděčností i k veliké svobodě. Vděčnost se spatřuje a) z poslušného řeči Páně vykonání a b) ze štědrého i nábožného obětování. To Bůh zachutnav 1) odřekl se zkaziti země pro člověka, a 2) zamluvil se dobrotivým všech věcí opatrováním.

Rozpomenul se pak Bůh na Noe, i všecky
živočichy a všecka hovada, kteráž byla s ním
v korábě; i uvedl Bůh vítr na zemi, a zasta-
2 vily se vody. * A zavříny jsou studnice propasti
i průduchové nebeští, a zastaven jest příval
3 s nebe. * I navrátily se vody se svrchku země
odcházejíce zase, a opadly vody po stu a pa-
4 desáti dnech, * tak že odpočinul koráb sedmého
měsíce, v sedmnáctý den toho měsíce na ho-
5 rách Ararat. * Když pak vody odcházely a opa-
daly až do desátého měsíce, prvního dne téhož
6 desátého měsíce ukázali se vrchové hor. * I stalo
se po čtyřidcíti dnech, že otevřev Noe okno v ko-
7 rábě, kteréž byl udělal, * vypustil krkavce, kte-
rýžto vyletuje zase se vracoval, dokudž nevy-
8 schly vody na zemi. * Potom vypustil holubici
od sebe, aby věděl, již-liby opadly vody se
9 svrchku země, * kterážto když nenašla, kdeby
odpočinula noha její, navrátila se k němu do
korábu; nebo vody byly po vší zemi; on pak
vztáhna ruku svou vzal ji a vnesl k sobě do
10 korábu. * Počkav ještě sedm dní jiných opět
11 vypustil holubici z korábu. * I přiletěla k němu
holubice k večeru, a ai, list olivový utržený
v ústech jejích. Tedy poznal Noe, že opadly
12 vody se svrchku země. * I čekal ještě sedm dní
jiných, a opět vypustil holubici, kterážto nena-
13 vrátila se k němu více. * I stalo se šestistého
prvního léta v první den měsíce prvního, že
vyschly vody na zemi. I odjal Noe přikrytí ko-
rábu a uzřel, an již oschl svrchek země. * Dru- 14
hého pak měsíce, v dvadcátý sedmý den téhož
měsíce oschla země.
I mluvil Bůh k Noe řka: * Vyjdi z korábu, 15 16
ty i žena tvá a synové tvoji i ženy synův
tvých s tebou. * Všecky živočichy, kteříž jsou 17
s tebou ze všelikého těla, tak z ptactva jako
z hovad a všelikého zeměplazu, kterýž se
hýbe na zemi, vyveď s sebou; ať se v hojnosti
rozplozují na zemi, a rostou a množí se na ze-
mi. * I vyšel Noe a synové jeho, i žena jeho a 18
ženy synův jeho s ním; * každý živočich, každý 19
zeměplaz a všecko ptactvo, všecko, což se
hýbe na zemi, po pokoleních svých vyšlo
z korábu.
Tedy vzdělal Noe oltář Hospodinu, a vzav 20
ze všech hovad čistých i ze všeho ptactva či-
stého, obětoval zápaly na tom oltáři. * I zachut- 21
nal Hospodin vůni tu příjemnou, a řekl Hospo-
din v srdci svém: Nebudu více zlořečiti zemi
pro člověka, protože myšlení srdce lidského zlé
jest od mladosti jeho; aniž budu více bíti všeho,
což živo jest, jako jsem učinil; * nýbrž dokavadž 22
země trvati bude, setí a žeň, studeno i horko,
léto i zima, den také a noc nepřestanou.

---

23. *vyhlazeno jest*, t. všecko.
24. *trvaly*, J. stály, rozmohly se.
1. *Bůh* se na své rozpomíná. — *zastavily*, H. odpočinuly, utichly.
3. *navrátily*: sběhly vody. — *odcházejíce*: jdouce a vracujíce se.
4. *sedmého*, t. října, 151. dne od začátku potopy.— *Ararat*: armenských obecně vykládají.
5. *desátého*, t. ledna.
6. *dnech*, t. okolo 11. dne února.
7. *vyletuje*, H. vyšel, vycházeje a navracuje se, J. vyletoval a zase se navracoval.
8. *Potom*, t. po sedmi dnech, jakž se rozumí z v. 10. — *od sebe*: za ním. — *opadly vody*, H. oblehčena byla země od vod.
12. *čekal*: prodlil.
13. *léta*, t. věku Noelova. — *prvního*, t. dubna. — *svrchek*, t. vrchové.
14. *měsíce*, t. máje. A tak byl Noe v korábě okolo roku a 10 dní.
17. *rozplozují*: hmyzí.
20. *zápaly*: oběti zápalné.
21. *zachutnal*, H. povoněl k vůni odpočinutí. — *Nebudu více.* Nepraví, že nijakž trestati nebude, než tak že nebude mstíti jako tuto, aby všecken svět zatopil. — *myšlení*, t. složení.
22. *dokavadž země*, H. po všecky dni země. — *horko*: vedro.

Hlava 9.

Obojího pak (v čem se teď v předešlé hlavě ohlašuje) svědectvím potvrdil. Noelovi zajisté požehnání hojné dal, a jak jemu, tak vší zemi smlouvy znamením potvrdil. A) Požehnání boží Noelovi slouží k rozmnožení a zachování semene. 1) Rozmnožení prostředek jest manželstvo; 2) zachování pak a) slušná potrava ze živočichův pod výminkou však, a b) právo proti škůdcům. — B) Smlouva se vztahuje na všeliký živočich, již stvrzuje Bůh ukazováním duhy nebeské. — *Otcové svatí po potopě až do Abrama.* Sem se počítá rodina Noelova, jejíž jest požehnáním od Noele podělení a u veliký (však rozdílného jazyku) národ rozmnožení. — A) Požehnání 1) pozbyl Cham pro neuctění otce, 2) došli pak Sem a Jafet, jako šetrní rodičův. Pročež onen zlořečení, tito pak dobrořečení nesli, čehož potvrdil otec smrtí svou.

Tedy požehnal Bůh Noe i synům jeho
a řekl k nim: Ploďtež se a rozmnožujte se a
2 naplňte zemi. * Strach váš a hrůza vaše buď na
všeliký živočich země a na všecko ptactvo nebeské; všecko, což se hýbe na zemi, a všecky
3 ryby mořské v ruce vaše dány jsou. * Všecko,
což se hýbe a jest živo, bude vám za pokrm;
jako i bylinu zelenou dal jsem vám to všecko.
4 * Avšak masa s duší jeho, kteráž jest krev jeho,
5 nebudete jísti. * A zajisté krve vaší, duší vašich vyhledávati budu; z rukou každého hovada vyhledávati jí budu, i z ruky člověka,
ano i z ruky každého bratra jeho budu vyhle-
6 dávati duše člověka. * Kdoby koli vylil krev
člověka, skrze člověka vylita bude krev jeho;
7 nebo k obrazu svému učinil Bůh člověka. * Vy
pak ploďte a množte se, v hojnosti se rozploďte
na zemi a rozmnoženi buďte na ní.
8 I mluvil Bůh k Noe a synům jeho s ním
9 řka: * Já zajisté vcházím v smlouvu svou s vá-
10 mi i se semenem vaším po vás, * a se všelikou
duší živou, kteráž jest s vámi z ptactva, z hovad a ze všech živočichův zemských, kteříž
jsou s vámi, ode všech, kteříž vyšli z korábu,
11 až do všelikého živočicha zemského. * Protož
utvrzuji smlouvu svou s vámi, že nebude vyhlazeno více všeliké tělo vodami potopy, aniž
12 bude více potopy k zkažení země. * I řekl Bůh:
Totoť bude znamení smlouvy, kteréž já dávám,
mezi mnou a mezi vámi a mezi všelikou duší
živou, kteráž jest s vámi, po všecky věky.
13 * Duhu svou postavil jsem na oblaku, a bude na
znamení smlouvy mezi mnou a mezi zemí.
14 * A budeť, když uvedu mračný oblak nad zemí,
a ukáže se duha na oblaku, * že se rozpomenu 15
na smlouvu svou, kteráž jest mezi mnou a mezi
vámi a mezi všelikou duší živou v každém
těle; a nebudou více vody ku potopě, aby zahladily všeliké tělo. * Nebo když bude duha 16
ta na oblaku, popatřím na ni, abych se rozpomenul na smlouvu věčnou mezi Bohem a mezi
všelikou duší živou v každém těle, kteréž jest
na zemi. * I řekl Bůh k Noe: Toť jest zna- 17
mení smlouvy, kterouž jsem utvrdil mezi sebou a mezi všelikým tělem, kteréž jest na
zemi.
Byli pak synové Noe, kteříž vyšli z ko- 18
rábu, Sem, Cham a Jafet. A Cham byl otec
Kananů. * Ti tři jsou synové Noe a ti se roz- 19
prostřeli po vší zemi.
Noe pak obíraje se s zemí začal dělati 20
vinice. * A pije víno opil se, a obnažil se u 21
prostřed stanu svého. * Viděl pak Cham otec 22
Kananů hanbu otce svého, a pověděl oběma
bratroma svýma vně. * Tedy vzali Sem a Ja- 23
fet oděv, kterýžto oba položili na ramena svá,
a jdouce zpátkem zakryli hanbu otce svého;
tváři pak jich byly odvráceny, a hanby otce
svého neviděli. * Procítiv pak Noe po svém víně 24
zvěděl, co mu učinil syn jeho mladší, * i řekl: 25
Zlořečený Kanan, služebník služebníkův bude
bratřím svým! * Řekl také: Požehnaný Hospo- 26
din Bůh Semův, a buď Kanan služebníkem jich!
* Rozšiřiž Bůh milostivě Jafeta, aby bydlil 27
v stáncích Semových, a buď Kanan služebníkem jich! * Živ pak byl Noe po potopě tři sta 28
a padesáte let. * A tak bylo všech dnův Noe 29
devět set a padesáte let, i umřel jest.

---

2. *buď (strach)*, t. ať se vás bojí všickni živočichové.
3. *bude*: buď.
4. *s duší*, t. s krví.
5. *duší*: života vašeho. — *vyhledávati*: mstíti.
6. *vylita bude*: ať jest vylita.
9. *vcházím*, H. utvrzuji.
10. *až do všelikého* etc., tak s těmi, kteříž vyšli z korábu, jako i s těmi, kteříž jsou neb budou na zemi.
12. *po všecky* etc., H. v národech věkův, t. pokudž svět státi bude.
13. *postavil jsem*: dal jsem. — *mezi zemí*, t. mezi všelikým živočichem, kterýž jest na zemi.
16. *mezi Bohem*: mezi mnou.
19. *a ti se rozprostřeli*, J. a od těchto rozplozeno jest všecko pokolení lidské po vší zemi.
20. *obíraje se s zemí*, H. muž rolí neb oráč. — *začal dělati*: štípil.
21. Opilství jiné hříchy za sebou táhne.
25. *služebníkův*, t. v nejnižší službu podroben bude.
27. *Rozšiřiž*, J. obrátiž, nakloniž, uvediž zase; ozývej se laskavě k Jafetovi.

Hlava 10.

B) Rodiny Noelovy v národy rozmnožení.

Tito jsou pak rodové synův Noe, Sema,
Chama a Jafeta, jimž se tito synové zrodili
po potopě.
2 Synové Jafetovi: Gomer a Magog a
Madai a Javan a Tubal a Mosoch a Ti-
3 ras. * Synové pak Gomerovi: Ascenez, Rifat
4 a Togorma. * Synové pak Javanovi: Elisa a
5 Tarsis, Cettim a Rodanim. * Od těch rozdě-
leni jsou ostrovové národův po krajinách jich,
každý podlé jazyku svého, vedlé čeledi své,
v národech svých.
6 Synové pak Chamovi: Chus a Mesraim
7 a Fut a Kanan. * A synové Chusovi: Saba,
Hevila a Sabata a Regma a Sabatacha. Sy-
8 nové pak Regmovi: Saba a Daban. * Zplodil
také Chus Nemroda, onť jest počal býti moc-
9 ným na zemi. * To byl silný lovec před Ho-
spodinem. Protož se říká: Jako Nemrod silný
10 lovec před Hospodinem.*A počátek jeho králov-
ství byl Babylon a Arach, Achad a Chalanne
11 v zemi senaarské.* Ze země té vyšel do Assuru,
kdežto vystavěl Ninive a Rehobot město a Chale,
12 * Resen také mezi Ninive a mezi Chale, toť jest
13 město veliké. * Mesraim pak zplodil Ludima a
14 Anamima a Laabima a Neftuima, * Fetrusima
také a Chasluima (odkudž pošli Filistinští) a
15 Kaftorima.* Kanan pak zplodil Sidona prvoro-
16 zeného svého a Heta * a Jebusea a Amorea
17 18 a Gergesea * a Hevea a Aracea a Sinea * a Ara-
dia a Samarea a Amatea; a potom odtud
rozprostřely se čeledi Kananejských.*A bylo po- 19
mezí Kananejských od Sidonu, když jdeš ku
Geraře až do Gazy, a odtud když jdeš k So-
domě a Gomoře a Adamě a Seboimu až do
Lesy. * Tiť jsou synové Chamovi po čeledech 20
svých, vedlé jazykův svých, po krajinách svých,
v národech svých.
Semovi také, otci všech synův Heberových, 21
bratru Jafeta staršímu, zrozeni jsou synové.
* A tito jsou synové Semovi: Elam a Assur a 22
Arfaxad a Lud a Aram. * Synové pak Ara- 23
movi: Us a Hul a Geter a Mes. * Potom Ar- 24
faxad zplodil Sale, a Sale zplodil Hebera.
* Heberovi také narodili se dva synové: jmeno 25
jednoho Faleg, protože za dnův jeho rozdělena
byla země, a jmeno bratra jeho Jektan. * Jek- 26
tan pak zplodil Elmodada a Saleřa a Asar-
mota a Jare * a Adurama a Uzale a Deklu 27
* a Ebale a Abimaele a Sabu * a Ofira a 28 29
Hevilu a Jobaba; všickni ti jsou synové Jek-
tanovi. * A bylo bydlení jejich od Messy, když 30
jdeš k Sefar hoře na východ slunce. * Tiť jsou 31
synové Semovi po čeledech svých, vedlé jazy-
kův svých, po krajinách svých, v národech
svých. * Tyť jsou čeledi synův Noe po rodech 32
svých, v národech svých. A od těch rozdělili
se národové na zemi po potopě.

Hlava 11.

Jazyku zmatení pokládá se A) příčina jiná 1) při lidech, vysokomyslnost, jiná 2) při Bohu, soud spravedlivý. B) Cíl skutku takového jest přetržení předsevzetí lidu. Což se stvrdilo 1) rozplašením všech po okršlku země a 2) zachováním řeči přirozené v čeledi Semově, vlastně pak v domě Heberově, z něhož pošel Abram. Zámluvy světlejší o Mesiášovi jsou opět dvojí: první o semeni Abramově a druhá o Synu Davidově. — *Otcové svatí Mesiáše se semene Abrama očekávající.* Z těchto otců Bůh měl některé v pohostinu, některé v zemi zaslíbené osazené. V pohostinu byvše obývali někteří v cizí zemi, někteří na poušti. Kteříž v zemi cizí bydlili, z nich jiní často místa měnili, jiní svá držení měli. Často místa obydlí svého k hlasu Páně měnili: 1) Abram 2) Isak, 3) Jakob. — *O Abramovi.* Život Abramův může se považovati podlé času živobytí a smrti Sarai obsahujícího. Za živobytí jejího obýval v zemi vlasti své, potom i v cizí. Vlast jeho byla Ur Chaldejských. Do země cizí se přestěhovav, bydlil tam s přátely a s čeledí svou. V přátelstvě se pokládá otec jeho Thare a strýc Lot; onen umřel v Haraně, s tímto pak bydlil do času a potom se rozešel.

Byla pak všecka země jazyka jednoho
2 a řeči jedné. * I stalo se, když se brali od vý-
chodu, nalezli pole v zemi senaarské a bydlili
tam. * A řekli jeden k druhému: Nuže, nadě- 3

4. *Rodanim*, jinak Dodanim.
5. *ostrovové*, t. země. Židé všecky krajiny, kteréž za mořem byly, nazývali ostrovy.
8. *počal*, etc., t. užívati přísnosti, panství nad jinými.
9. *lovec:* myslivec — *před Hospodinem*, t. ze všech, což jich pod nebem bylo. — *Protož*: od toho vzešlo přísloví.
10. *počátek* etc., nad těmi městy nejprv kraloval.— *Babylon.* Jiný byl Babylon v zemi egyptské, kterýž nyní slove Kairo.
11. *do Assuru*, t. do assyrské země. Jiní to jmeno Assur slyší na někoho z potomků Semových a vykládají: z té země vyšel Assur. — *Rehobot*, J. ulice města.
12. *toť*, t. Ninive.
18. *rozprostřely*: rozsazeny jsou.
21. *Heber*, t. lidu hebrejského neb židovského.
25. *Faleg*, t. rozdělení. Mluví pak o tom rozdělení, kteréž se stalo pro změtení jazykův, o čemž v hl. 11.
32. *od těch* etc., z těch pošli národové, kteříž se rozsadili na zemi po potopě.

1. *řeči jedné:* slov jednostejných.
2. *pole*: rovinu.

lejme cihel a ohněm vypalme je. I měli cihly
místo kamení a zemi lepkou místo vápna.
4 * Nebo řekli: Nuže vystavme sobě město a
věži, jejížby vrch dosáhl k nebi, a tak učiňme
sobě jméno, abychom nebyli rozptýleni po vší
5 zemi. * Sstoupil pak Hospodin, aby viděl to
město a věži, kterouž stavěli synové lidští,
6 * a řekl Hospodin: Ai, lid jeden a jazyk jeden
všechněch těchto; a toť jest začátek díla jich,
nyní pak nedají sobě v tom překaziti, což
7 umínili dělati; * protož sstupme a zmaťme
tam jazyk jejich, aby jeden druhého jazyku
8 nerozuměl. * A tak rozptýlil je Hospodin od-
tud po vší zemi, i přestali stavěti města toho.
9 * Protož nazváno jest jmeno jeho Babel; nebo
tu zmátl Hospodin jazyk vší země, a odtud
rozptýlil je Hospodin po vší zemi.
10 Titoť jsou rodové Semovi: Sem, když
byl ve stu letech, zplodil Arfaxada, ve dvou
11 letech po potopě. * A byl živ Sem po zplození
Arfaxada pět set let a plodil syny a dcery.
12 * Arfaxad pak živ byl třidcet a pět let a zplo-
13 dil Sale. * A po zplození Sale živ byl Arfa-
xad čtyři sta a tři léta a plodil syny a dcery.
14 * Sale také živ byl třidceti let a zplodil He-
15 bera. * A živ byl Sale po zplození Hebera
16 čtyři sta a tři léta a plodil syny a dcery.* Živ
pak byl Heber čtyři a třidceti let a zplodil
17 Falega. * A živ byl Heber po zplození Falega
čtyři sta a třidceti let a plodil syny a dcery.
* Faleg pak živ byl třidceti let a zplodil Rehu. 18
* A živ byl Faleg po zplození Rehu dvě stě a 19
devět let a plodil syny a dcery. * Rehu také 20
živ byl třidceti a dvě létě a zplodil Saruga.
* A po zplození Saruga živ byl Rehu dvě stě 21
a sedm let a plodil syny a dcery. * Živ pak 22
byl Sarug třidceti let a zplodil Nachora.
* A byl živ Sarug po zplození Nachora dvě stě 23
let a plodil syny a dcery. * Nachor pak živ byl 24
dvadceti a devět let a zplodil Thare. * A živ 25
byl Nachor po zplození Thare sto a devatená-
cte let a plodil syny a dcery. * Živ pak byl 26
Thare sedmdesáte let a zplodil Abrama, Na-
chora a Arana.
Tito pak jsou rodové Thare: Thare zplo- 27
dil Abrama, Nachora a Arana. Aran pak
zplodil Lota. * Umřel pak Aran prvé než Thare 28
otec jeho v zemi narození svého, totiž v Ur
Chaldejských. * Zpojímali pak sobě ženy Abram 29
a Nachor: jmeno ženy Abramovy Sarai, a
jmeno ženy Nachorovy Melcha, dcera Ara-
na, kterýž byl otec Melchy a Jeschy. * Byla pak 30
Sarai neplodná a neměla dětí. * I vzal Thare 31
Abrama syna svého, a Lota syna Aranova,
vnuka svého, a Sarai nevěstu svou, ženu Abra-
ma syna svého, a vyšli spolu z Ur Chaldejských,
aby se brali do země kananejské, a přišli až
do Haranu a bydlili tam.* A byli dnové Thare 32
dvě stě a pět let, i umřel Thare v Haraně.

Hlava 12.

Byt Lotův s Abramem (jejž Bůh vyvolal z vlasti jeho) byl v zemi Kanan a v Egyptě. — Do země Kanan přišed bydlil 1) v Sichemu, kdež se mu Bůh se zámluvou vyjevil, jemuž on oltář vystavěl; 2) u hory mezi Bethelem a Hai, kdež i oltář vzdělal; 3) ku poledni. — Do země egyptské před hladem ušel, kdež naň podlé jeho předpovědění nebezpečenství pro manželku přišlo; ale Bůh jej vysvobodil a) ztrápiv dům Faraonův a b) nakloniv jeho srdce, aby Abramovi i manželka i jiné věci jeho beze škody zachovány byly.

Nebo byl řekl Hospodin k Abramovi: Vyjdi
1 ze země své a z příbuznosti své i z domu otce
2 svého do země, kterouž ukáži tobě.* A učiním tě
v národ veliký a požehnám tobě a zvelebím
3 jmeno tvé, a budeš požehnaný. * Požehnám také
dobrořečícím tobě a zlořečícím tobě zlořečiti
budu, a požehnány budou v tobě všecky če-
4 ledi země. * I vyšel Abram tak, jakž mu byl
mluvil Hospodin, a šel s ním Lot. (Byl pak
Abram v sedmdesáti pěti letech, když vyšel
z Haranu.) * A vzal Abram Sarai manželku 5
svou a Lota syna bratra svého a všecko zboží
své, kteréhož nabyli, i duše kterýchž dosáhli
v Haranu; a vyšedše brali se do země kana-
nejské, až i přišli do ní. * I prošel Abram tu 6
zemi až k místu Sichem, to jest, až k rovině
More, a tehdáž Kananejští byli v zemi. * I uká- 7
zal se Hospodin Abramovi a řekl: Semeni
tvému dám zemi tuto. Tedy vzdělal tu oltář
Hospodinu, kterýž se byl ukázal jemu. * A od- 8

7. Tajemství svaté Trojice v těch slovích: *sstupme a zmaťme* ukázáno. — *nerozuměl*, H. neslyšel.

9. *Babel*, t. změtení, smíšení.

28. *prvé než* etc., J. u Thare otce svého. — *v zemi narození*: ve vlasti své. — *Ur Chaldejských*, jmeno jednoho města chaldejského.

31. Odtud se počítá těch 430 let, o nichž II. Mojž. 12, 41. čte se, že po vyplnění jich Israel z Egypta vyšel; a ke Galat. 3, 17. že po 430 letech začal se Zákon. — *Haran* město v Mesopotamii.

1. *byl řekl*, t. když ještě byl v Ur Chaldejských, ve své vlasti.

2. *zvelebím*: veliké neb slavné učiním.

3. *požehnány* etc., zaslíbení o Kristu prvé v ráji učiněné tuto Bůh Abramovi obnovuje.

5. *duše*: čeled, což jim jí přibylo.

6. *Sichem.* Za Mojžíše sloulo Sichem to místo, kterémužto za Abrama říkali Dub More. Jiní vykládají: údolí More. Někteří chtí míti, že jedno a též jest Sichem a Mambre. — *k rovině*, J. Dubu.

8. *jmeno* etc., H. ve jmenu, t. služby konal ve jmenu Hospodina, Pánu Bohu ke cti, ne modlám jako pohané.

tud podal se k hoře, kteráž leží na východ od
Bethelu, kdežto rozbil stan svůj, tak že mu Be-
thel byl na západ, Hai pak na východ. I vzdě-
lal tam oltář Hospodinu a vzýval jmeno Ho-
9 spodinovo.*Potom hnul se Abram dále a ode-
bral se odtud ku poledni.
10 Byl pak hlad v té zemi; protož sstoupil
Abram do Egypta, aby tam byl pohostinu;
11 nebo veliký byl hlad v té zemi. * I stalo se,
když přicházel blízko k Egyptu, řekl k Sarai
manželce své: Ai, nyní znám, že jsi žena krá-
12 sné tváři, * a stane se, že když tě uzří Egyptští,
řeknou: To jest manželka jeho; i zabijí mne,
13 tebe pak živu nechají.* Prav medle, že jsi sestra
má, aby mi dobře bylo příčinou tvou, a živa
14 zůstala duše má pro tebe.* I stalo se, když všel
Abram do Egypta, viděli Egyptští ženu, že
krásná byla náramně. * A vidouce ji knížata 15
Faraonova schválili ji před ním, i vzata jest
žena do domu Faraonova.* Kterýžto i Abramovi 16
dobře učinil pro ni: a měl ovce a voly a osly
i služebníky a děvky, též oslice a velbloudy.
*Ale Hospodin trápil Faraona ranami velikými, 17
i dům jeho pro Sarai manželku Abramovu.
* Protož povolal Farao Abrama a řekl: Cos mi 18
to učinil? Pročs mi neoznámil, že ona man-
želka tvá jest? * Proč jsi řekl: Sestra má jest? 19
a vzal sem ji sobě za ženu. Protož nyní teď
máš manželku svou, vezmi a jdi. * I poručil 20
o něm Farao mužům, a propustili ho i man-
želku jeho i všecko, což měl.

Hlava 13.

Rozjití Abramovo s Lotem stalo se po vyjití jich z Egypta pro 1) úzkost místa, nebo stačiti nemohlo tak bohatým pánům, a 2) nesnáz pastýřů, a to a) s pěkným od Abrama podáním, b) s dobrovolným pak od Lota rovin u Sodomy oblíbením. — Odbyv tedy Lota od sebe Abram s čeledí svou bydlil v zemi kananejské, kdež jej ihned Bůh potěšil 1) učiněním o ní zámluvy a 2) poručením, aby ji prošel. — To pak obývání jeho dělí se časem, kterýž prošel před narozením a po narození Isaka. Tehdy k rozkazu Páně prošed zemi hnul se do rovin Mambre, potom do Gerary, a zase se vrátil na místo předešlé. Na rovinách Mambre bydliv vzdělal oltář Hospodinu.

Vystoupil tedy Abram z Egypta, on i žena
jeho, i všecko, což měl, a Lot s ním ku poledni.
2 * Byl pak Abram bohatý velmi na dobytek, na
3 stříbro i na zlato. * A šel prvními cestami svými
od poledne až do Bethelu, až k místu tomu, kdež
prvé byl stánek jeho, mezi Bethelem a Hai;
4 * k místu oltáře, kterýž tam byl prvé vzdělal,
kdežto vzýval Abram jmeno Hospodinovo.
5 * Také i Lot, kterýž s Abramem chodil, měl
6 ovce a voly i stany. * A nemohla jim země sta-
čiti, by spolu bydlili; protože zboží jich bylo
7 veliké, tak že nemohli spolu bydliti.* Odkudž
vznikla nesnáz mezi pastýři stáda Abramova
a mezi pastýři stáda Lotova. Nebo Kananejští
8 a Ferezejští tehdáž bydlili v zemi té.* Řekl tedy
Abram k Lotovi: Nechžť, prosím, není nesnáze
mezi mnou a tebou, a mezi pastýři mými a pa-
9 stýři tvými; poněvadž muži bratří jsme.* Zdaliž
není před tebou všecka země? Odděl se, pro-
sím, ode mne. Půjdeš-li na levo, já na pravo se
držeti budu; pakli půjdeš na pravo, na levo se
10 držeti budu.* Pozdvih tedy Lot očí svých spa-
třil všecku rovinu vůkol Jordanu, kteráž před-
tím, než Hospodin zkazil Sodomu a Gomoru,
všecka až k Segoru svlažována byla, jako za-
hrada Hospodinova a země egyptská. * I zvolil 11
sobě Lot všecku rovinu jordanskou a bral se
k východu, a tak oddělili se jeden od druhého.
*Abram bydlil v zemi kananejské; ale Lot pře- 12
býval v městech té roviny, podav stanův až
k Sodomě.* Lidé pak sodomští byli zlí a hříšníci 13
před Hospodinem velicí. * I řekl Hospodin 14
k Abramovi, když se oddělil od něho Lot:
Pozdvihni nyní očí svých a pohleď z místa, na
němž jsi, na půlnoci a na poledne, i na východ
a na západ. * Nebo všecku zemi, kterouž vidíš, 15
tobě dám a semeni tvému až na věky. * A roz- 16
množím símě tvé jako prach země. Nebo jest-
liže kdo bude moci sčísti prach země, tedy i
símě tvé sečteno bude. * Vstaň, projdi tu zemi 17
na dýl i na šíř její; nebo tobě ji dám. * Tedy 18
Abram hnuv se s stanem přišel a bydlil v ro-
vinách Mambre, kteréž jsou při Hebronu, kdežto
vzdělal oltář Hospodinu.

---

10. *veliký*, H. těžký (hlad).
13. *živa*: zachován byl život.
15. *před ním*, H. Faraonem.
19. *vzal* etc., J. A já podlé toho byl bych ji vzal.
20. *poručil*: poručil ho poctivě provoditi, aby se mu zlého něco nestalo.

1. *ku poledni*, t. k tomu místu, na němž byl prvé rozbil stan, o čemž v hl. 12, 8. To pak místo bylo na poledne Kananejským.
3. *šel* etc., táhl na ta místa, kdež se byl prvé položil.
7. *nesnáz*: svár, ruznice.
9. *na levo.* Na levo byla půlnoční strana, na pravo polední strana.
11. *zvolil* etc. Ulakomiv se dobrý muž na této rozkošné a hojné krajině, myslil že v ráji přebývati a vším dobrým oplývati bude; ano pak málo chybilo, žeby se byl do záhuby časné i věčné dostal. Do dnes tedy v hrozné nebezpečenství vcházejí ti, kteříž pro dosažení věcí časných, dobrých příčin se spouštějí a s bezbožníky se tovaryší a pojí.
13. *velicí*, H. hříšní náramně.
16. *rozmnožím*, H. položím, učiním.
18. *v rovinách*: v dubině.

Hlava 14.

V Mambre pak Abram I. pustiv se po nepřátelích vysvobodil Lota s velikou kořistí. Pročež když král sodomský s poděkováním, Salem pak s požehnáním v cestu vyjeli Abramovi, on králi Melchisedechovi desátky dal a sodomskému všecko, což jeho bylo, zase navrátil.

Stalo se pak ve dnech těch, že Amrafel
král senaarský, Arioch král elassarský, Chodor-
lahomor král elamitský a Tadal král goim-
2 ský* vyzdvihli válku proti Barovi králi sodom-
skému, a proti Bersovi králi gomorskému, a
Senaabovi králi adamskému, a Semeberovi
králi seboimskému a králi balskému, to jest
3 segorskému. * Všickni tito sjeli se do údolí
4 Siddim, to jest již moře Solné.* Dvanácte let
sloužili Chodorlahomorovi, třináctého pak léta
5 zprotivili se. * Protož léta čtrnáctého přitáhl
Chodorlahomor a králové, kteříž byli s ním, a
pobili Rafaimské v Astarotu Karnaimských,
a Zuzimské v Chamu, a Enimské na rovinách
6 Kariathaimských, * a Chorritské na hoře jich
Seir až k rovině Faran, kteráž leží nad poušti.
7 *A vracejíce se přitáhli k En Misfat, kteráž již
jest Kades, a pohubili všecku krajinu Amale-
chitského, také i Amorejského bydlícího v Asa-
8 sonthamaru. * Protož vytáhl král sodomský a
král gomorský a král adamský a král se-
boimský a král balský, to jest segorský, a
šikovali se proti nim k bitvě v údolí Siddim;
9 * proti Chodorlahomorovi králi elamitskému, a
Tadalovi králi goimskému, a Amrafelovi
králi senaarskému, i Ariochovi králi elassar-
10 skému, čtyři králové proti pěti. * V údolí pak
Siddim bylo mnoho studnic klejovatých. I utí-
kajíce král sodomský a gomorský padli tam,
11 a kteří pozůstali, utekli na hory. * A pobravše
všecko zboží Sodomských a Gomorských, a
12 všecky potravy jich, odtáhli. * Vzali také Lota
a zboží jeho, syna bratra Abramova, a odjeli;
neb on bydlil v Sodomě.

Přišel pak jeden, kterýž byl utekl, a zvě- 13
stoval Abramovi hebrejskému, kterýž tehdáž
bydlil v rovinách Mambre Amorejského, bratra
Eškolova a bratra Anerova; nebo ti měli
smlouvu s Abramem. * Uslyšev tedy Abram, 14
žeby zajat byl bratr jeho, vypravil spůsobných
k boji a v domě svém zrozených služebníkův,
tři sta a osmnácte, a honil je až k Danu,* a od- 15
děliv se připadl na ně v noci on i služebníci
jeho, a porazil je a stíhal je až k Hobě,
kteráž leží na levo Damasku. * I odjal zase vše- 16
cko zboží, také i Lota bratra svého se statkem
jeho zase přivedl, také i ženy a lid.* Tedy vy- 17
šel král sodomský proti němu, když se navra-
coval od pobití Chodorlahomora a králův, kteříž
byli s ním, k údolí Save, kteréž jest údolí krá-
lovské.* Také Melchisedech král salemský vynesl 18
chléb a víno, a ten byl kněz Boha silného nej-
vyššího; * i požehnal mu a řekl: Požehnaný 19
Abram Bohu silnému nejvyššímu, kterýž vlá-
dne nebem a zemí. * A požehnaný Bůh silný 20
nejvyšší, kterýž dal nepřátely tvé v ruce tvé.
I dal mu Abram desátky ze všech věcí. * Král 21
pak sodomský řekl k Abramovi: Dej mi lid
a zboží vezmi sobě. * I řekl Abram králi so- 22
domskému: Pozdvihl jsem ruky své k Hospo-
dinu Bohu silnému nejvyššímu, kterýž vládne
nebem i zemí, * že nevezmu od niti až do ře- 23
ménka obuvi ze všech věcí, kteréž jsou tvé,
aby neřekl: Já jsem obohatil Abrama,* kromě 24
toliko toho, což snědli bojovníci, a dílu mužův,
kteříž se mnou šli, totiž Aner, Eškol a Mambre;
oni nechať vezmou díl svůj.

---

1. *goimský*: národův.
2. *balskému.* Bala město, potom sloulo Segor.
3. *údolí*: kdež byla Sodoma s městy svými, a po podvrácení jich, moře Slané, slove i moře Mrtvé.
4. *zprotivili* etc. Pýcha všech časův bývala příčinou rozbrojův a válek.
5. *Rafaimské*, J. obry, potomky Kanan. níž 15. 20.
6. *na hoře* etc., kdež obývali prvé než od potomkův Esauových přemoženi, viz V. Mojž. 2, 22.
7. *En Misfat*, t. studnici soudu. — *krajinu*, kteráž již tehdáž, když Mojžíš to psal, byla Amalechitského. — *Asasonthamar*: jmeno města, kteréž bylo při moři Mrtvém; sloulo také Engaddi; viz II. Paral. 9. 2.
8. *Siddim*, J. lesním.
10. *klejovatých*, t. dolův, z nichž klí neb lepkou zemi brali. — *padli tam*: někteří vykládají, že tam padli dobrovolně bojíce se nepřátel, aby se v těch dolích skryli před nimi. J. že tu jsou poraženi.

13. *hebrejskému*, t. pošlému z Hebera, výš 10, 21.— *smlouvu*, t. měl smlouvu s nimi, však v modlářství a jiných hříších společnosti s nimi neměl Abram.
14. *spůsobných*: doma vychované, cvičené v pobožnosti i k boji.
15. *odděliv se* etc., t. od těch, s nimiž smlouvu měl. J. rozděliv lid svůj udeřil na ně, neb obořil se na ně.
16. *zboží*: loupeže.
17. *vyšel*: vyjel. — *Save*: rovin. — *královské*, nedaleko od Jerusalema, 2. král. 18, 18.
19. *Bohu*: Boha nejvyššího.
21. *lid*, H. duše.
22. *Pozdvihl*, t. přisáhl jsem, zdvihl ruku svou.
23. *že nevezmu*, H. jestliže bych co vzal.
24. *bojovníci*: mládenci.

Hlava 15.

II. Slyšel Boha těšícího a zámluvy opakujícího. A) Těšil Bůh Abrama a) ochranou a b) dědicem, z kteréhožby vyšlo množství potomků, kteréž potom z Egypta z těžké poroby podlé jisté smlouvy do země kananejské k dědictví přivesti slibuje.

Když pak ty věci pominuly, stalo se slovo
Hospodinovo k Abramovi u vidění řkoucí: Ne-
boj se, Abrame, já budu pavéza tvá a odplata
2 tvá velmi veliká. * Jemužto řekl Abram: Pane
Bože, což mi dáš, poněvadž já scházím bez
dětí, a ten, jemuž zanechám domu svého, bude
3 damašský Eliezer? * Řekl ještě Abram: Ai,
mně jsi nedal semene, a ai, schovanec můj bude
4 mým dědicem.* A ai, slovo Hospodinovo k ně-
mu řkoucí: Nebudeť ten dědicem tvým; ale kte-
rýž vyjde z života tvého, ten dědicem tvým
5 bude.* I vyvedl jej ven a řekl: Vzhlédniž nyní
k nebi a sečti hvězdy, budeš-li však moci sčísti
6 je. A řekl mu ještě: Tak bude símě tvé.* I uvě-
řil Hospodinu, a počteno mu to za spravedlnost.
7 *Nebo řekl byl k němu: Já jsem Hospodin, kte-
rýž jsem tě vyvedl z Ur Chaldejských, ať bych
8 dal zemi tuto k dědičnému vládařství. * I řekl:
Pane Bože, po čem poznám, že dědičně ji ob-
9 držím? * I odpověděl mu: Vezmi mi jalovici
tříletou a kozu tříletou a skopce tříletého,
10 hrdličku také a holoubátko. * Kterýžto vzav ty
všecky věci, zroztínal je na poly a rozložil na
dvě straně, jednu polovici proti druhé, ptá- 11
kův pak neroztínal. * I sedali ptáci na ta mrtvá
těla, a Abram sháněl je.* I stalo se, když slunce 12
zapadalo, dřímota těžká připadla na Abrama,
a ai, hrůza a tma veliká obklíčila ho. * Řekl 13
tedy Bůh k Abramovi: To zajisté věz, že po-
hostinu bude símě tvé v zemi cizí, a v službu
je podrobí a trápiti je budou za čtyři sta let.
* Však národ, jemuž sloužiti budou, já souditi 14
budu, a potom vyjdou s velikým zbožím. * Ty 15
pak půjdeš k otcům svým v pokoji, a pohřben
budeš v starosti dobré. * A čtvrté pokolení sem 16
se navrátí, neb ještě není doplněna nepravost
Amorejských. * I stalo se, když zapadlo slunce 17
a tma bylo, a ai, ukázala se pec kouřící se a
pochodně ohnivá, kteráž šla mezi díly těmi.
* V ten den učinil Hospodin smlouvu s Abramem 18
řka: Semeni tvému dám zemi tuto od řeky
egyptské až do řeky té veliké, řeky Eufratu;
* Cinejské, Cenezejské, Cedmonské * a Hetejské, 19 20
Ferezejské a Rafaimské, * Amorejské i Kana- 21
nejské také a Gergesejské a Jebusejské.

Hlava 16.

B) Zámluvy pak opakoval Bůh, nebo i Sarai i Abram tělesně jim rozuměli. Nebo I. Sarai dala Abramovi Agar k obývání, kterážto že počala, zlehčila sobě paní, ale od ní trápena byla až i utekla. Anděl však napomenutím a potěšením navrátil ji, ona vzývala jmeno Páně a porodila Ismaele Abramovi.

Sarai pak manželka Abramova dětí jemu
nerodila, a měla děvku egyptskou jmenem
2 Agar; * i řekla Sarai k Abramovi: Ai, nyní
zavřel život můj Hospodin, abych nerodila;
vejdi, prosím, k děvce mé, zdabych aspoň z ní
mohla míti syny. I povolil Abram řeči Sarai.
3 * Tedy vzavši Sarai manželka Abramova Agar
egyptskou děvku svou po desíti letech, jakž
bydliti počal Abram v zemi kananejské, dala
ji Abramovi muži svému za ženu.* I všel k Agar, 4
kterážto počala. Vidouc pak ona, že počala,
zlehčila sobě paní svou.* I řekla Sarai k Abra- 5
movi: Křivdou mou tys vinen; já jsem dala
děvku svou v lůno tvé; kterážto vidouc, že po-
čala, zlehčila mne sobě; suď Hospodin mezi
mnou a mezi tebou. * I řekl Abram k Sarai: 6
Ai, děvka tvá v moci tvé, učiň s ní, cožť se
za dobré vidí. Tedy trápila ji Sarai, a ona

---

1. Bůh obrance svých i odplatitel.—*pavéza*: obrance, t. budeš v bezpečnosti, nebo já jsem tě vzal v svou péči a ochranu.

2. *Pane Bože*, H. Hospodine, jakou odplatu? — *ten jemuž zanechám*, H. syn zanechání domu mého. Aneb, syn šafářství, t. šafář v statku mém, jemuž jsem poručil dům svůj.

3. *schovanec*, H. syn domu mého, t. služebník neb otrok doma zplozený.

4. *kterýž* etc., kteréhož zplodíš.

6. *Hospodinu*, J. v Hospodina. Abram věrou živou ospravedlněn.

8. *Pane Bože*, H. Hospodine. — *dědičně* etc., děditi, vlásti.

9. Rozličnost těch hovádek vyznamenala, že ti, jenž pojíti měli z Abrama, jakéhožby koli řádu a povolání byli, měli Bohu oddáni a posvěceni býti.

10. *vzav*: obětovav jemu. — *zroztínal*: rozpoltoval.

13. *zajisté věz*, H. věda věz. — *podrobí*, t. cizozemci. — *čtyři sta let*, t. počítaje od narození Isaka až do vyjití lidu israelského z Egypta.

15. *v starosti dobré*, H. v šedinách.

16. *čtvrté pokolení*: věk. — *Amorejských*: národův těch, kteréž tu níže vyčítá.

1. *měla* etc., J. ale majíce děvku egyptskou jmenem Agar, řekla manželi svému.

2. *míti syny*, H. vzdělána býti.

4. *sobě*, H. v očích svých.

5. *Křivdou*, H. křivda má (t. kteráž se mi děje) jest na tobě.

6. *v moci tvé*: v ruce.

7 utekla od ní. * Našel ji pak anděl Hospodinův
u studnice vody na poušti, u studnice té, kteráž
8 jest při cestě Sur, * a řekl: Agar děvko Sarai,
odkud jdeš a kam se béřeš? I řekla: Od tváři
9 Sarai paní své já utíkám. * Tedy řekl jí anděl
Hospodinův: Navrať se ku paní své a pokoř
10 pod ruku její. * Opět řekl anděl Hospodinův:
Velice rozmnožím símě tvé, aniž bude moci
11 sečteno býti pro množství. * Potom také řekl
anděl Hospodinův: Ai, ty jsi těhotná, a tudíž
porodíš syna a nazůveš jméno jeho Ismael; nebo
12 uslyšel Hospodin trápení tvé. * Buděť pak lítý
člověk; ruce jeho budou proti všechněm, a ruce
všech proti němu, a před tváří všech bratří
svých bydliti bude. * I nazvala Agar jméno 13
Hospodinovo, kterýž mluvil jí: Ty jsi silný
Bůh vidění; nebo řekla: Zdaliž teď také nevi-
dím potom, kterýž mne viděl? * Protož nazvala 14
studnici tu studnicí živého vidoucího mne; ai,
ta jest mezi Kadesem a Baradem.* Porodila pak 15
Agar Abramovi syna, a nazval Abram jméno
syna svého, kteréhož porodila Agar, Ismael.
* Abram pak byl v osmdesáti šesti letech, když 16
mu porodila Agar Ismaele.

Hlava 17.

II. Abram v takovém smyslu jsa, že na Ismaele zámluvy boží patří, za něj toliko prosil Boha; ale Bůh vysvětlil zámluvu svou před samým Abramem, a potom před oběma. — A) Před samým Abramem vysvětlení svého potvrdil změněním jmen jejich a nařízením obřízky. 1) Změnil zajisté jméno a) Abrama (kterýž nyní Abraham sloul), aby věděl, že otcem bude mnohého dědictví, b) její pak, aby věřil, že z ní pojde to símě zaslíbené. Což když se nic méně Abrahamovi nepodobné zdálo a na Ismaelovi přestati chtěl, Bůh ho z toho domnění vyvedl, o Ismaelovi slíbil, však aby pravé dědictví při Isakovi zůstalo. — 2) Ustanovil pak Pán obřízku pod přísnou pohrůžkou, již Abraham se vší čeledí ochotně přijal.

Když pak Abram byl v devadesáti de-
víti letech, ukázal se mu Hospodin a řekl k ně-
mu: **Já jsem Bůh silný, všemohoucí, chodiž
ustavičně přede mnou a budiž dokonalým.**
2 * **A učiním smlouvu svou mezi sebou a tebou, a**
3 rozmnožím tě náramně velmi. * I padl Abram
4 na tvář svou. A mluvil s ním Bůh řka: * **Jáť
jsem, ai smlouva má s tebou, a budeš otcem**
5 **národův mnohých.** * Aniž více slouti bude jméno
tvé Abram, ale bude jméno tvé Abraham;
nebo otcem mnohých národův učinil jsem tě.
6 * **A učiním, aby se rozplodil náramně velmi, a
rozšířím tě v národy, i králové z tebe vyjdou.**
7 * **A utvrdím smlouvu svou mezi sebou a tebou,
i mezi semenem tvým po tobě, po rodech jich,**
za smlouvu věčnou; totiž abych byl Bohem
8 tvým i semene tvého po tobě. * A dámť tobě
i semeni tvému po tobě zemi, v nížto obýváš
pohostinu, všecku zemi kananejskou k vlá-
dařství věčnému, a budu jich Bohem.
Řekl ještě Bůh k Abrahamovi: Ty pak 9
**ostříhati budeš smlouvy mé, ty i símě tvé po
tobě po rodech svých.** * **A tatoť jest smlouva** 10
**má mezi mnou a mezi vámi, i mezi semenem
tvým po tobě, kteréž ostříhati budete: aby ob-**
řezán byl mezi vámi každý pohlaví mužského.
* **Obřežete pak tělo hanby své, a buděť to zna-** 11
menim smlouvy mezi mou a mezi vámi. * **Každý** 12
tedy pohlaví mužského, když bude v osmi dnech,
obřezán bude mezi vámi, po rodech vašich, do-
ma narozený i koupený za stříbro, z kterýchž-
by koli cizozemcův byl, jenž není ze semene tvé-
ho. * Konečně ať jest obřezán narozený v domě 13
tvém i koupený za peníze tvé; a buděť smlouva

---

7. *Sur.* Šla k Egyptu, odkudž rodem byla, viz II. Mojž. 15. 22.
9. Bůh nechce, aby čeled neřádně z poddanosti pánův a paní svých se vytahovala a o své ujmě ucházela.
10. *Velice rozmnožím.* R. rozmnožuje rozmnožím.
11. *Ismael*, t. slyšel Bůh — *trápení*: naříkání.
12. *lítý člověk*: mezi lidmi bude jako divoký osel, nezkrocený, hrozný, zpurný, nelidský. Což ne na samého Ismaele, ale na všecken rod jeho slyšano býti má. — *před tváří*, t. široce panovati bude, aby se všude dotýkal mezi jich; o čemž níže 25. 18. — *bydliti bude*, J. rozbíjeti bude stany.
13. *vidění*, t. kterýž mi se dal viděti. J. vidoucí, kterýž vidí všecko. — *nevidím potom*, t. ačkoli mne Bůh viděl, však i já ještě vidím, t. živa jsem po vidění Boha. Exod. 24, 11. J. Tuto jsem jistě viděla ze zadu toho, kdož mne viděl.
14. *studnici živého*, H. Lachai roi, I. Mojž. 24, 62.

1. *všemohoucí*, H. dostatečný. Bůh nejprvé sílu svou a dostatečnost oznamuje, aby tudy Abramovi posloužil k víře o svých zaslíbeních, že je může plniti i bude. — *dokonalým*: celým, upřímým.
2. *učiním*, H. dám neb položím.
5. *Abram*, t. otec veliký neb vysoký, vysoce vznešený.— *Abraham*, t. otec velikého množství. — *učinil*, H. dal.
6. *rozšířím*, H. dám.
7. *po rodech jich*, t. všem věkům, v nichž jedni po druhých na světě budou. — *za smlouvu věčnou*, t. kterážby v Kristu věčně trvala, by pak i znamení její změněna byla.
8. *k vladařství*: držení.
10. *Každý* etc. Poněvadž muž jest hlava ženy a jemu plození se přivlastňuje, mužské toliko pohlaví v lidu israelském znamení smlouvy na se přijímalo, ačkoli smlouva k obojímu pohlaví se vztahovala. Místo té služby v novém svědectví jiná patrnější obojímu pohlaví jest vydána, totižto svátost křtu.
12. *doma narozený etc.*, J. tak schovanec jak služebník koupený obřezán bude, i kdožby koli nebyl z kmene vašeho.
13. *konečně*, H. obřezáním obřezán.

14 má na těle vašem za smlouvu věčnou. * Neob-
řezaný pak pacholík, kterýžby neobřezal těla
neobřízky své, vyhlazena zajisté bude ta duše
z lidu svého; nebo smlouvu mou zrušil.
15 Řekl také Bůh k Abrahamovi: Sarai
manželce své nebudeš říkati Sarai, ale Sara
16 bude jmeno její. * Nebo požehnám jí a dámť
z ní syna, požehnámť jí a bude v národy, krá-
17 lové národův pojdou z ní.* Tedy padl Abraham
na tvář svou a zasmáv se, řekl v srdci svém:
Zdali stoletému narodí se syn? a zdali Sara
18 v devadesáti letech porodí? * I řekl Abraham
k Bohu: O byť jen Ismael živ byl před tebou!
19 * Jemužto řekl Bůh: Nýbrž Sara manželka
tvá porodí tobě syna, a nazůveš jmeno jeho
Isak; i utvrdím smlouvu svou s ním za smlouvu
20 věčnou i se semenem jeho po něm.*Také o Isma-
eli uslyšel jsem tě, a ai, požehnámť mu a uči-
ním to, aby se rozplodil, a rozmnožím ho ná-
ramně velmi; dvanáctero knížat zplodí a roz-
šířím jej v národ veliký. * Ale smlouvu svou 21
utvrdím s Isakem, kteréhož porodí Sara po
roce při tomto čase. * A když dokonal Bůh řeč 22
svou s ním, vstoupil od Abrahama.
Vzal tedy Abraham Ismaele syna svého 23
i všecky služebníky zrozené v domě svém, i vše-
cky koupené za stříbro své, každého kdož byl
pohlaví mužského z domácích svých, a obřezal
tělo neobřízky jich hned v ten den, jakž s ním
Bůh mluvil.* I byl Abraham v devadesáti de- 24
víti letech, když obřezáno bylo tělo neobřízky
jeho.* Ismael pak syn jeho byl v třinácti letech, 25
když obřezáno bylo tělo neobřízky jeho. * Je- 26
dnoho a téhož dne obřezáni jsou Abraham a
Ismael syn jeho;* i všickni muži domu jeho, do- 27
ma zrození i za stříbro od cizozemce koupení,
obřezáni jsou s ním.

Hlava 18.

B) Potom tuž zámluvu vysvětlil Pán Abrahamovi při přítomnosti Sary. Nebo dav se zváti Abrahamovi k stolu čas porodu jmenuje, k čemuž když se Sara zasmála, domlouval jí, že a) i to Bohu za nepodobné pokládá, b) i smíchu svého popírá. Při té chvíli, pro tu milost, kterouž měl k Abrahamovi, aby zámluv svých pravdivost ujistil, soudy své proti Sodomě uložené vyjevil a Lota před vyvrácením zachovati slíbil. — A) Soudové boží proti Sodomě jsou, že 1) nemíní déle shovívati jim; 2) v tom vyhlazení nikomu křivdy neučiní, poněvadž mnohem ochotnější jest, i pro deset osob, kdyky byly nalezeny, všemu tomu místu odpustiti.

Ukázal se pak jemu Hospodin v rovině
Mambre, a on seděl u dveří stanu, když veliké
2 horko na den bylo.* A když pozdvihl očí svých,
viděl, a ai, tři muži stáli naproti němu; kte-
réžto jakž uzřel, běžel jim vstříc ode dveří
3 stanu a sklonil se až k zemi. * A řekl: Pane
můj, jestliže nyní nalezl jsem milost před oči-
ma tvýma, prosím, nepomíjej služebníka svého;
4 *přineseno bude trochu vody, a umyjete nohy
5 své a odpočinete pod stromem. * Zatím přinesu
kus chleba, a posilníte srdce svého, potom
půjdete; poněvadž mimo služebníka svého
6 jdete. I řekli: Tak učiň, jakž jsi mluvil. * Tedy
pospíšil Abraham do stanu k Saře a řekl:
Spěšně vezmi tři míry mouky bělné a zadělej
7 ji, a napec podpopelných chlebův. * Abraham
pak běžel k stádu, a vzav tele mladé a dobré
dal služebníku, kterýžto pospíšil připraviti je.
* Potom vzav másla a mléka, i tele, kteréž při- 8
pravil, položil před ně: sám pak stál při nich
pod stromem, i jedli. * Řekli pak k němu: 9
Kde jest Sara manželka tvá? Kterýžto odpo-
věděl: Tu v stanu. * A řekl: Jistotně se na- 10
vrátím k tobě vedlé času života, a ai, syna
míti bude Sara manželka tvá. Ale Sara po-
slouchala u dveří stanu, kteréž byly za ním.
* Abraham pak i Sara byli staří a sešlého věku, 11
a přestal byl Saře běh ženský. * I smála se 12
Sara sama v sobě řkouc: Teprv když jsem se
sestarala, v rozkoše se vydám, a ještě i pán můj
se sestaral?* Tedy řekl Hospodin k Abrahamo- 13
vi: Proč jest se smála Sara řkouc: Zdaliž oprav-

---

14. *vyhlazena* etc., t. odťat, odřezán, t. zde i v budoucím věku ze společnosti svatých takový vyobcován bude.

15. *Sarai*, rozumí se, má kněžna, t. hospodyně jednoho toliko domu. *Sara*, kněžna, t. mnohých národův matka.

17. *zasmáv.* Smích ten nepocházel z nevěry neb z pochybování, ale znamením byl radosti a potěšení; odkudž s dotázkou mluvě, nemoc svou a manželky své k moci boží s podivením směřuje.

19. *Isak* neb Jischak vyznamenává smích neb smíšek, od smíchu Abrahamova, o čemž výš v. 17.

20. *knížat* etc., o nichž viz níže 25, 13—15. — *rozšířím*, H. dám.

23. Poslušenství Abrahamovo hotové bez prodlévání. — *jakž*: jakož.

2. *tři*: tajemství Trojice sv. — *naproti*: nedaleko od něho.

3. *Pane*: Páni moji! — Přívětivosti k hostem a ochotného jim sloužení příklad na Abrahamovi chvalitebný položen.

4. *odpočinete*: spolehnete.

5. *přinesu*, H. vezmu. — *kus*, J. skyvu. — *půjdete* etc., J. poběřete se; nebo jste na to uchýlili se k služebníku.

8. Abraham pocestné a ještě neznámé s zvláštní přívětivostí v dům svůj přijímal i sám k stolu sloužil.

10. *Jistotně* etc., H. navracuje se navrátím se. —

14 du ještě roditi budu, a já se sestarala? * Zdaliž
co skrytého bude před Hospodinem? * Ano, pra-
vím, k času určitému navrátím se k tobě, ve-
15 dlé času života, a Sara bude míti syna. * Za-
přela pak Sara a řekla: Nesmála jsem se;
neboť se bála. I řekl Hospodin: Neníť tak, ale
smála jsi se.
16 Tedy vstavše odtud muži ti, obrátili se
k Sodomě; Abraham pak šel s nimi, aby je pro-
17 vodil. * A řekl Hospodin: Zdali já zatajím před
18 Abrahamem, což dělati budu, * poněvadž Abra-
ham jistotně bude v národ veliký a silný, a
požehnáni budou v něm všickni národové ze-
19 mě? * Nebo znám ho, protož přikáže synům
svým a domu svému po sobě, aby ostříhali
cesty Hospodinovy a činili spravedlnost a soud,
atby naplnil Hospodin Abrahamovi, což mu
20 zaslíbil. * I řekl Hospodin: Že rozmnožen jest
křik Sodomských a Gomorských, a hřích je-
21 jich že obtížen jest náramně; * protož sestoupím
již a pohledím, jestliže podlé křiku jich, kte-
rýž přišel ke mně, činili, dojde na ně setření;
22 a pakli toho není, zvím. * I obrátivše se odtud
muži šli do Sodomy, Abraham pak ještě stál
23 před Hospodinem. * A přistoupiv Abraham
řekl: Zdali také zahladíš spravedlivého s bez-
24 božným? * Bude-li padesáte spravedlivých v tom
městě, zdali předse zahubíš a neodpustíš místu
pro padesáte spravedlivých, kteříž jsou v něm?
Odstup to od tebe, aby takovou věc učiniti měl,
aby usmrtil spravedlivého s bezbožným, takť-
by byl spravedlivý jako bezbožný. * Odstup to 25
od tebe; zdaliž soudce všeho míra neučiní
soudu? * I řekl Hospodin: Jestliže naleznu v So- 26
domě městě tom padesáte spravedlivých, od-
pustím všemu tomu místu pro ně. * A odpo- 27
vídaje Abraham řekl: Ai, nyní chtělbych
mluviti ku Pánu svému, ačkoli jsem prach a
popel. * Co pak nedostane-li se ku padesáti 28
spravedlivých pěti, zdali zkazíš pro těch pět
všecko město? I řekl: Nezahladím, jestliže
najdu tam čtyřidceti pět. * Opět mluvil Abraham 29
a řekl: Snad nalezeno bude tam čtyřidceti?
A odpověděl: Neučiním pro těch čtyřidceti.
* I řekl Abraham: Prosím, nechť se nehněvá Pán 30
můj, že mluviti budu: Snad se jich nalezne
tam třidceti? Odpověděl: Neučiním, jestliže
naleznu tam třidceti. * A opět řekl: Ai, nyní 31
počal jsem mluviti ku Pánu svému: Snad se
nalezne tam dvadceti? Odpověděl: Nezahladím
i pro těch dvadceti. * Řekl ještě: Prosím, ať se 32
nehněvá Pán můj, jestliže jednou ještě mluviti
budu: Snad se jich najde tam deset? Odpo-
věděl: Nezahladím i pro těch deset. * I odšel 33
Hospodin, když dokonal řeč k Abrahamovi;
Abraham pak navrátil se k místu svému.

Hlava 19.

B) Zachovati pak Bůh chtěje Lota 1) dovolil andělům k němu se dáti uvesti na hospodu; 2) porazil slepotou sodomáře útok činící na dům jeho; 3) poručil Lotovi zhotoviti se do rána se vším k rychlému vyjití; 4) na svítání vypudiv ho z města s čeledí jeho a) zavázal jej, aby se zpět ani on, ani žádný neohlížel, b) a dovolil k žádosti jeho, aby dříve dojíti mohl do Segoru, nežby města zkažena byla. A tak, když Bůh převracel města, aa) ohlédla se žena Lotova, a ai, v sloup solný obrácena jest; bb) Abraham modlil se za Lota; cc) Lot se strachem z města utekl na horu do jeskyně, kdež opojen byv od svých dcer, s nimi obcoval. Ony pak počavše, prvorozená Moaba, mladší Benammona zplodila, odkudž dva národové pošli.

Přišli pak dva andělé do Sodomy u ve-
čer, a Lot seděl v bráně sodomské; kteréžto
když uzřel vstav, šel jim v cestu a sklonil se
2 tváří až k zemi * a řekl: Ai, prosím, páni moji,
uchylte se nyní do domu služebníka svého a
zůstaňte přes noc. Umyjete také nohy své, a
ráno vstanouce půjdete cestou svou. Oni pak
odpověděli: Nikoli, ale přenocujeme na ulici.
* Ale když on je velmi nutil, obrátivše se k ně- 3
mu vešli do domu jeho; i udělal jim hody a

vedlé času, t. v týž čas, když živi a zdrávi budeme a šťastně se nám povede. Aneb, vedlé času, v němž plod v životě matek obživen i zplozen bývá; tak tobě obživen i narozen bude Isak. — *za ním*, t. andělem mluvícím.

14. *skrytého*, t. nemožného.

15. Sara smíchu svého před Bohem ukryti nemohla, ačkoli v sobě jej tajila.

18. O Kristu Pánu, v němž všickni měli požehnáni býti, zaslíbení obnoveno.

19. *znám ho*, t. miluji ho, laskav jsem na něho.— Abraham čeládku svou vyučoval cestám božím. — *naplnil* etc., H. učinil, aby přišlo, což mluvil o něm.

20. *obtížen*: těžký.

21. *jestliže* etc., J. zdali skutkem doplnili (t. nepravost) tak, jakž přišel křik. — Příklad prozřetelnosti: nejvyšší soudce prvé, než pomstu uvede, rozsoudí, zasloužili-li ji. Tak při potopě i změnění jazykův učinil. — *zvím*: po lidsku Bůh mluví s lidmi, aby dílo jeho poněkud seznáno býti mohlo.

23. *zahladíš*: zahrneš.

25. *všeho míra*, t. veškerého světa, H. vší země.

29. *neučiním*: nezahladím.

32. Bůh pro malý počet lidí pobožných i zlým dobře činí, a města i krajiny v pokoji zachovává.

1. *uzřel*, t. (H. Lot).

2. *uchylte*: obraťte.

4 napekl chlebův přesných, i jedli. * Prvé pak
než lehli, muži města toho, muži totiž sodom-
ští, osuli se vůkol domu toho, od mladého až
5 do starého, všecken lid odevšad. * I volali na
Lota a řekli mu: Kde jsou ti muži, kteříž
přišli k tobě v noci? vyveď je k nám, ať je
6 poznáme. * I vyšel k nim Lot ven a zavřel po
7 sobě dvéře * a řekl: Prosím, bratří moji, ne-
8 čiňte zlého! * Ai, mám teď dvě dcery, kteréžto
nepoznaly muže, vyvedu je nyní k vám, čiňte
s nimi, jak se vám líbí; toliko mužům těmto
nic nečiňte, poněvadž vešli pod stín střechy
9 mé. * I řekli: Odejdiž tam! A mluvili: Sám
se dostal sem pohostinu a chce nás souditi?
Nyní tobě hůř uděláme než jim. I obořili se
násilně na muže toho, totiž na Lota, a přistou-
10 pili, aby vylomili dvéře. * Tedy muži ti vztáhli
ven ruku svou a uvedli Lota k sobě do domu
11 a dvéře zavřeli. * A ty muže, kteříž byli přede
dveřmi domu, ranili slepotou velikou, od nej-
menšího až do největšího, tak že ustali hleda-
12 jíce dveří. * I řekli muži k Lotovi: Máš-li ještě
zde koho? buď zetě neb syny své neb dcery
své, i všecko, což máš v městě, vyveď z místa
13 tohoto; * nebo zkazíme místo toto, protože se
velmi rozmohl křik jich před Hospodinem, a
14 poslal nás Hospodin, abychom zkazili je. * Vy-
šed tedy Lot mluvil k zeťům svým, kteříž již
měli pojímati dcery jeho, a řekl: Vstaňte, vy-
jděte z místa tohoto; nebo zkazí Hospodin
město toto. Ale zdálo se zeťům jeho, jakoby
15 žertoval. * A když zasvítávalo, nutili andělé Lota
řkouce: Vstaň, vezmi ženu svou a dvě dcery
své, kteréž tu jsou, aby nezahynul v pomstě
16 města. * A když prodléval, chopili muži ruku
jeho a ruku ženy jeho a ruku dvou dcer jeho;
17 neb se slitoval nad ním Hospodin, * i vyvedli ho
a pustili za městem. A stalo se, když vedli je
ven, řekl jeden: Zachovej život svůj, neohlédej
se zpět, ani se zastavuj na vší této rovině,
18 ujdi na horu, aby nezahynul. * I řekl k nim Lot:
19 Ne tak, prosím, páni moji! * Ai, nyní nalezl
služebník tvůj milost před očima tvýma, a ve-
liké jest milosrdenství tvé, kteréž ji učinil se
mnou, když jsi zachoval duši mou; jáť nebudu
moci ujíti na tu horu, aby mne nepostihlo to
zlé, a umřel bych. * Hle, teď jest toto město 20
blízko, do něhož bych utekl, a toť jest malé;
prosím nechť tam ujdu; však pak neveliké jest,
a živa bude duše má. * I řekl k němu: Ai, usly- 21
šel jsem žádost tvou i v této věci, abych ne-
podvrátil města toho, o němž jsi mluvil. * Pospě- 22
šiž, ujdi tam: neboť nebudu moci učiniti niče-
hož, dokudž tam nedojdeš. A z té příčiny na-
zváno jest jmeno města toho Segor. * Slunce 23
vzcházelo nad zemí, když Lot všel do Segoru.
* A Hospodin dštil na Sodomu a na Gomoru 24
sirou a ohněm od Hospodina s nebe, * a pod- 25
vrátil ta města i všecku tu rovinu, všecky také
obyvatele těch měst, i všecko, což roste ze země.
* I ohlédla se žena jeho jdouc za ním, a obrácena 26
jest v sloup solný.

Vstav pak Abraham ráno, pospíšil k místu 27
tomu, kdež byl stál před Hospodinem, * a po- 28
hleděv k Sodomě a Gomoře i na všecku zemi
té roviny uzřel, a ai, vystupoval dým ze země
té, jako dým z vápenice. * Stalo se tedy, když 29
kazil Bůh města té roviny, že rozpomenul se
Bůh na Abrahama, a vytrhl Lota z prostředku
podvrácení, když podvracel města, v nichž by-
dlil Lot.

Potom vyšel Lot ze Segoru a bydlil na hoře 30
té a obě dvě dcery jeho s ním; nebo nesměl
bydliti v Segoru, i bydlil v jeskyni s oběma dce-
rama svýma. * I řekla prvorozená k mladší: 31
Otec náš jest již starý a není žádného muže
na zemi, ježtoby všel k nám podlé obyčeje vší
země. * Pojď, dejme píti otci našemu vína a 32
spěme s ním, abychom zachovaly z otce našeho
símě. * I daly píti otci svému vína té noci, a 33
všedši prvorozená spala s otcem svým, kte-
rýžto necítil, ani když lehla ani když vstala.
* Nazejtří pak řekla prvorozená k mladší: Ai, 34
spala jsem včerejší noci s otcem svým, dejme

---

4. *všecken lid.* I ti, kteříž daleko a nazad bydlili; aneb všecken lid, kdež kdo byl od jednoho konce až do druhého.
5. *ať je* etc., beze všeho studu to, což páchati umínili, pronášejí.
6. *ven*: přede dvéře.
7. *zlého*, t. tak zlé, J. (jim nic) zlého.
8. *nic*, J. nic hanebného. — *poněvadž*, J. proto zajisté vešli pod stín střechy mé.
9. *odejdiž tam*, t. až se o to poradíme, J. pojď sem.— *nás souditi*, H. soudě souditi, t. j. jeden chce nám všem vyměřovati neb rozkazovati.—*přistoupili* etc., J. a již blízko bylo, žeby byli vylomili dvéře.
10. *muži ti*, t. andělé. II. Petr 2, 7.
12. *koho*, t. ze svých.
14. *vyjděte*, t. rychle vyjděte. — *zkazí*, t. hned zkazí. — *zeťům*, H. před očima zeťův.
15. *v pomstě*, J. v nešlechetnosti.
16. Mnozí Lotovi podobní těžce Sodomu opouštějí; a pakli opustí, i tu sobě naříkají, že na hoře zachováni býti nemohou. Málo Abrahamovi podobných, kteřížby jsouce povoláni hned šli, k samému Bohu zřetel svůj obracejíce.
21. *uslyšel*, H. přijal jsem tvář. Bůh pro jednoho pobožného shovívá a nekvapí na bezbožné s pomstou.
22. *Segor*, t. malé, prvé sloula Bala, výš 14, 2.
24. Druhý přehrozný a strašlivý příklad boží přísné spravedlnosti a zuřivého jeho hněvu při podvrácení Sodomy a okolních měst ukázán, kterýž se stal po potopě okolo léta 451. Léta od stvoření světa 2107.
25. *ta města*, t. Sodomu, Gomoru, Adamu, Seboim. V. Mojž. 29, 23. Ose. 11, 8. — *což roste*, J. všecku zelenost země.
30. *vyšel*: vstoupil.
32. Opilství k mnohému zlému lidi přivodí.

mu píti vína ještě této noci; potom vejdouc spi
35 s ním, a zachovejme símě z otce našeho. * I daly
píti ještě té noci otci svému vína. A vstala ta
mladší a spala s ním; on pak necítil, ani když
36 ona lehla ani když vstala. * A tak počaly obě
37 dcery Lotovy z otce svého. * I porodila prvo-
rozená syna a nazvala jmeno jeho Moab, onť
jest otec Moabských až do dnešního dne. * I mladší 38
také porodila syna, a nazvala jmeno jeho Ben-
ammon, onť jest otcem Ammonitských až do
dnešního dne.

Hlava 20.

Bydlení Abrahamovo v Geraře. — Potom Abraham z rovin Mambre hnul se do Gerary. Tam upadl v nebezpečenství, ale jest zachován od Boha. Nebo Bůh I. zaň se postavil proti Abimelechovi. Pročež král 1) omlouvá se před Bohem, a tak milosti došel, však pod výminkou i před dvořeníny svými; 2) a Abrahamovi domlouvá, že pravdu zatajil, i Saru s dary, se svobodami velkými a s napomenutím vrací. Toho jsa Abraham vděčen, a) za dům králův se modlil a b) pokutu boží od něho odvrátil.

Odtud bral se Abraham do země polední,
aby bydlil mezi Kadesem a Surem; i byl poho-
2 stinu v Geraře. * Kdežto pravil Abraham o Saře
manželce své: Sestra má jest! Tedy poslav Abi-
3 melech král gerarský, vzal Saru. * Ale přišed
Bůh k Abimelechovi ve snách v noci řekl mu:
Ai, ty již umřeš pro ženu, kterouž jsi vzal;
4 poněvadž jest vdaná za muže. * Abimelech pak
nepřiblížil se k ní; protož řekl: Pane! zdaž
také nevědomý a spravedlivý národ zabiješ?
5 * Zdaliž mi sám nepravil: Sestra má jest; a ona
též pravila: Bratr můj jest. V upřímnosti srdce
svého a v nevinnosti rukou svých učinil jsem
6 to. * I řekl k němu Bůh ve snách: Jáť také vím,
že v upřímnosti srdce svého učinil jsi to; a
já také zdržel jsem tě, aby nezhřešil proti mně,
7 protož nedalť jsem se dotknouti jí. * Nyní tedy
navrať ženu muži tomu; nebo prorok jest a
modliti se bude za tebe a živ budeš. Pakli ji
nenavrátíš, věz, že smrtí umřeš, ty i všecko,
8 což tvého jest. * A vstav Abimelech ráno, svo-
lal všecky služebníky své a vypravoval všecka
slova ta v uši jejich, i báli se ti muži velmi.
9 * Potom povolav Abimelech Abrahama řekl mu:
Co jsi nám učinil? a co jsem zhřešil proti to-
bě, že jsi uvedl na mne a na království mé
hřích veliký? Učinils mi, čehož jsi učiniti ne-
měl. * A řekl opět Abimelech Abrahamovi: 10
Cos myslil, žes takovou věc učinil? * Odpověděl 11
Abraham: Řekl jsem: Jistě není bázně boží
na místě tomto, a zabijí mne pro ženu mou.
* A také v pravdě jest sestra má, dcera otce 12
mého; však ne dcera matky mé, a pojal jsem
ji sobě za manželku. * Když pak vyvedl mne 13
Bůh z domu otce mého, abych pohostinu bydlil,
tedy řekl jsem jí: Toto mi dobrodiní učiníš:
Na každém místě, kamž půjdeme, prav o mně:
Bratr můj jest. * Tedy vzav Abimelech ovce a 14
voly, služebníky také a děvky, dal je Abra-
hamovi a navrátil mu Saru manželku jeho,
* a řekl Abimelech: Ai, země má před tebou, 15
kdežť se koli příhodné býti vidí, tu přebývej.
* Saře pak řekl: Ai, dal jsem tisíc stříbrných 16
bratru tvému; hle, onť jest tobě zástěrou očí
u všech, kteříž jsou s tebou. A všemi těmito
věcmi Sara poučena byla. * I modlil se Abra- 17
ham Bohu, a uzdravil Bůh Abimelecha a
ženu jeho a děvky jeho, i rodily. * Nebo byl 18
zavřel Hospodin každý život ženský v domě
Abimelechově pro Saru manželku Abraha-
movu.

Hlava 21.

II. Bůh Abrahama synem ze Sary zplozeným Isakem obdařil. — Po narození Isaka tohoto bylo od Boha rodu Abrahamova opatření a víry zkušení. — I. Opatření rodu Abrahamova stalo se A) před Bohem skrze obřízku, což bylo k veliké radosti rodičům; B) před Ismaelem, když tohoto k vůli Saře s dovolením božím odbyl otec, dav matce výpravu, kteráž když nestačila, a již u velikém nedostatku i matka i syn byli, uslyšel Bůh pláč dítěte a potěšil matky; nebo jí 1) dal zámluvu o rozmnožení národu, 2) ukázal studnici vody. — **V čemž ona Bohu poslušně se poddavši jeho milosti při sobě a) i na poušti i b) v manželstvě** Ismaelově zakoušela. — C) Před králem filistinským opatřen jest smlouvou příměří věčného. A tuť a) král,

---

37. *Moab*, t. z otce. — *otce*: původ.
38. *Benammon*, t. syn lidu mého.
1. *Odtud*, t. z rovin Mambre, kdež bydlil, výš 18, 1.
3. *již umřeš*: Ai, jižť usouzena smrt.
5. *v nevinnosti*, t. nemysle křivdy učiniti nikomu.
6. Bůh zachovává od hříchův a zdržuje člověka, aby zle nečinil.
13. *vyvedl*, H. učinil, abych bloudil neb toulal se. — *dobrodiní*: milosrdenství. — *o mně*, J. pro mne, t. pro mé dobré.
16. *zastření* etc. Manžel jest zástěrou manželky i podlé práva, kteréž k ní má, jsa hlava a pán její, i podlé povinnosti, z níž ochraňovati ji má; pročež na znamení poddanosti žena hlavu přikrývá. Níže 24, 65. I. Kor. 11, 10. — *vzata*: potrestána.
18. *byl zavřel*, H. zavíraje zavřel.

boží požehnání při Abrahamovi spatřovav, přátelství u něho hledal. K čemuž se aa) ochotně propůjčil, bb) křivdy od dvořenínů činěné dobrotivě odpustil a jednání takové darem stvrdil. b) Při Bersabe Abraham rozbiv stany za několik dní bydlil.

Navštívil pak Hospodin Saru, tak jakž
byl řekl; a učinil Hospodin Saře, jakož byl
2 mluvil. * Nebo počala a porodila Sara Abra-
hamovi syna v starosti jeho v ten čas, kterýž
3 předpověděl Bůh. * A nazval Abraham jmeno
syna svého, kterýž se mu narodil, kteréhož po-
4 rodila Sara: Isak, * a obřezal Abraham syna
svého Isaka, když byl v osmi dnech, tak jakž
5 mu byl přikázal Bůh. * Byl pak Abraham ve
stu letech, když se mu narodil Isak syn jeho.
6 * I řekla Sara: Radost mi učinil Bůh: kdokoli
7 uslyší, radovati se bude spolu se mnou.*A při-
dala: Kdoby byl řekl Abrahamovi, že kojiti
bude děti Sara; avšak jsem porodila syna
8 v starosti jeho. * I rostlo dítě a ostaveno jest.
Tedy učinil Abraham veliké hody v ten den,
9 v němž ostaven jest Isak. * Viděla pak Sara,
že syn Agar egyptské, kteréhož porodila
Abrahamovi, jest posměvač, i řekla Abraha-
10 movi: * Vyvrz děvku tuto i syna jejího; nebo
nebudeť dědicem syn děvky té se synem mým
11 Isakem. * Ale Abraham velmi těžce nesl tu řeč
12 pro syna svého. * I řekl Bůh k Abrahamovi:
Nestěžuj sobě o dítěti a o děvce tvé: cožkoli
řekla tobě Sara, povol řeči její; nebo v Isa-
13 kovi nazváno bude tobě símě. * Avšak i syna
děvky učiním v národ, nebo tvé símě jest.
14 * Vstal tedy Abraham velmi ráno, a vzav chléb
a láhvici vody dal Agar a vložil na rameno
její a pustil ji i s dítětem. Kterážto odešla a
15 chodila po poušti Bersabe. * A když nebylo
vody v láhvici, povrhla dítě pod jedním stro-
16 mem, * a odšedši sedla naproti tak daleko,
jakoby mohl z lučiště dostřeliti; nebo pravila:
Nebudu se dívati na smrt dítěte. Seděla tedy
17 naproti a pozdvihši hlasu svého plakala.*I usly-
šel Bůh hlas dítěte a anděl boží s nebe za-
volal na Agar a řekl jí: Coť jest Agar? Ne-
boj se; nebo Bůh uslyšel hlas dítěte z místa,
na kterémž jest. * Vstaň, vezmi dítě a ujmi je 18
rukou svou; nebo v národ veliký učiním je.
* A otevřel Bůh oči její, aby uzřela studnici 19
vody, i šla a naplnila láhvici vodou a napojila
dítě. * A Bůh byl s dítětem, kteréžto zrostlo 20
a bydlilo na poušti a potom byl z něho střelec.
* Bydlil pak na poušti Faran, i vzala mu matka 21
jeho ženu ze země egyptské.
Stalo se pak toho času, že mluvil Abi- 22
melech a Fikol, kníže vojska jeho, k Abraha-
movi těmito slovy: Bůh s tebou jest ve všech
věcech, kteréž ty činíš. * Protož nyní přisáhni 23
mi tu skrze Boha, toto a toto ať se stane, jestli-
že mi sklamáš neb synu mému, aneb vnuku
mému vedlé milosrdenství, kteréž jsem já uči-
nil s tebou, i ty že učiníš se mnou a se zemí,
v níž jsi byl pohostinu. * I řekl Abraham: A já 24
přisáhnu.* A přitom domlouval se Abraham na 25
Abimelecha o studnici vody, kterouž mocí od-
jali služebníci Abimelechovi.* I řekl Abimelech: 26
Nevím, kdoby učinil takovou věc; a aniž jsi
ty mi oznámil, aniž jsem já také co slyšel až
dnes. * Vzav tedy Abraham ovce a voly, dal 27
Abimelechovi, a vešli oba dva v smlouvu.*A po- 28
stavil Abraham sedm jehnic stáda obzvlášť.
*I řekl Abimelech k Abrahamovi: K čemu jest 29
těchto sedm jehnic, kteréž jsi postavil obzvlášť?
*Odpověděl: Že sedm těch jehnic vezmeš z ruky 30
mé, aby mi to bylo na svědectví, že jsem ko-
pal studnici tuto. * Pročež nazváno jest to místo 31
Bersabe, že tu oba dva přisáhli. * A tak učinili 32
smlouvu v Bersabe. * Vstav pak Abimelech a 33
Fikol, kníže vojska jeho, navrátili se do země
filistinské. I nasázel stromoví v Bersabe a
vzýval tam jmeno Hospodina Boha silného, vě-
čného. * A bydlil Abraham v zemi filistinské 34
za mnoho dní.

Hlava 22.

II. Víry Abrahamovy Bůh zkusil a pochválil. A) Zkusil poručením o obětování Isaka. Abraham zajiste uposlechnuv Boha a) vyšel z domu a b) bral se s Isakem doptávajícím se na obět, c) jejž také vložil na oltář již již zabiti maje. B) Pochválil tedy víry té Bůh ozvav se jemu, a tuť 1) zbránil zabiti syna, na jehož místě k oběti skopce nastrojil; 2) zamluvil se věčným požehnáním, čehož znamení měl Abraham potěšenou pověst o rodině Nachorově.

Když pak ty věci pominuly, pokusil Bůh
Abrahama a řekl k němu: Abrahame, Abra-
hame! Kterýžto odpověděl: Teď jsem.* Jemužto 2
řekl Bůh: Vezmi nyní syna svého, toho jedi-

3. *nazval*, t. z poručení božího. Výš 17, 19.
6. *radost*, H. smích. — *radovati*, H. smáti.
7. *syna*, H. děti.
10. *Vyvrz*: vyžeň.
12. *Nestěžuj*, H. nechť není těžké v očích tvých.— *v Isakovi*, t. v rodině Isakově a potomcích jeho zachováno bude i splněno boží zaslíbení o Kristu.
15. *stromem*: křem.
18. *ujmi je*, t. chovej, veď, opatruj.
23. Jiní čtou: Protož — Boha, aby mi neškodil i potomkům mým i rodu mému; ale podlé milosrd. etc. Způsob užívání přísahy v svatých písmích obyčejný zamlčeti a nejmenovati toho, čehož na sebe, neučiní-li své řeči zadosti, ku pomstě od Boha žádá.
33. *nasázel*, t. Abraham.
1. *Teď jsem*, H. ai já. Způsob ten jest ohlašování se volajícímu v jazyku hebrejském; my říkáme: Co chceš neb tu jsem.

ného svého, kteréhož miluješ, Isaka, a jdi do
země Morija a obětuj ho tam v obět zápal-
3 nou na jedné hoře, o níž povím tobě. * Tedy
vstav Abraham velmi ráno osedlal osla svého,
a vzal dva služebníky své s sebou a Isaka syna
svého, a nasekav dříví k oběti zápalné vstal
a bral se k místu, o němž pověděl mu Bůh.
4 * Třetího pak dne pozdvihl Abraham očí svých
5 a uzřel to místo zdaleka. * A řekl Abraham
služebníkům svým: Pozůstaňte vy tuto s oslem,
já pak a dítě půjdeme tamto, a pomodlíce se
6 navrátím se k vám. * Tedy vzal Abraham dříví
k zápalné oběti a vložil je na Isaka syna svého,
sám pak nesl v ruce své oheň a meč, i šli oba
7 spolu. * Mluvě pak Isak Abrahamovi otci své-
mu řekl: Otče můj! Kterýžto odpověděl: Co
chceš, synu můj? A řekl: Ai, teď oheň a
8 drva, a kdež hovádka k zápalné oběti? * Odpo-
věděl Abraham: Bůh opatří sobě hovádko
k oběti zápalné, synu můj! A šli předse oba
9 spolu. * A když přišli k místu, o němž mu byl
mluvil Bůh, udělal tu Abraham oltář a srovnal
dříví a svázav syna svého vložil ho na oltář
10 na drva. * I vztáhl Abraham ruku svou a vzal
11 meč, aby zabil syna svého. * Tedy zavolal na
něho anděl Hospodinův s nebe a řekl: Abra-
hame, Abrahame! Kterýžto odpověděl: Ai já!
12 * I řekl jemu: Nevztahuj ruky své na dítě, aniž
mu co čiň; neboť jsem již poznal, že se Boha
bojíš, když jsi neodpustil synu svému, jedinému
svému pro mne. * A pozdvih Abraham očí svých 13
viděl, a hle, skopec za ním vězel v trní za rohy
své: i šel Abraham a vzal skopce toho a obě-
toval jej v obět zápalnou místo syna svého.
* A nazval Abraham jmeno místa toho: Hospo- 14
din opatří. Odkudž říká se dodnes: Na hoře
Hospodin opatří. * Zvolal pak anděl Hospo- 15
dinův na Abrahama po druhé s nebe * a řekl: 16
Skrze sebe samého přisáhl jsem, praví Hospo-
din, poněvadž jsi učinil tu věc, že jsi neodpu-
stil synu svému, jedinému svému pro mne: * po- 17
žehnám velmi tobě a velice rozmnožím símě
tvé, jako hvězdy nebeské a jako písek, kterýž
jest na břehu mořském. A dědičně vládnouti
bude símě tvé branami nepřátel svých, * a po- 18
žehnáni budou v semeni tvém všickni národové
země, protože jsi uposlechl hlasu mého. * Tedy 19
navrátil se Abraham k služebníkům svým, a
vstavše šli spolu do Bersabe; nebo bydlil Abra-
ham v Bersabe.

A když se tyto věci staly, zvěstováno jest 20
Abrahamovi v tato slova: Ai, porodila také
Melcha syny Nachorovi bratru tvému, * Husa, 21
prvorozeného svého a Buza bratra jeho, a Ka-
muele otce Aramova * a Kaseda a Azana a 22
Feldasa a Jedlafa i Bathuele, * Bathuel pak 23
zplodil Rebeku. Osm těchto porodila Melcha
Nachorovi bratru Abrahamovu. * Ale i ženina 24
jeho, jejíž jmeno bylo Roma, porodila také ona
Tabea a Gahama a Tahasa i Maachu.

Hlava 23.

Živobytí Abrahama po smrti Sary manželky bylo v stavu vdovském a manželském. V stavu vdovském s počestností manželku svou pohřbil a syna pobožně oženil. A) Počestnosti při pohřbu dokázal 1) kvílením nad ní, 2) opatřením hrobu; koupil zajisté pole s jeskyní od synův Hetových.

Živa pak byla Sara sto a sedmmecítma
2 let, ta jsou léta života Sary. * A umřela v mě-
stě Arbe, kteréž slove Hebron, v zemi kana-
nejské. I přišel Abraham, aby kvílil nad Sarou
3 a plakal jí. * Potom vstav Abraham od mrtvého
4 svého, mluvil k synům Hetovým řka: * Hostem
a příchozím jsem u vás; dejte mi místo ku pohřbu
u vás, abych pochoval mrtvého svého od tváři
5 své. * A odpovídajíce synové Hetovi Abrahamovi
6 řekli mu: * Slyš nás, pane milý, kníže boží jsi
u prostřed nás, v nejpřednějších hrobích na-
šich pochovej mrtvého svého; nikdo z nás
hrobu svého nebude zbraňovati tobě, aby ne-
měl pochovati v něm mrtvého svého. * Abraham 7
pak vstav poklonil se lidu země té, totiž sy-
nům Hetovým, * a mluvil s nimi řka: Jestliže se 8
vám líbí, aby pochoval mrtvého svého od tváři
své, slyšte mne a přimluvte se za mne k Efro-
novi synu Seorovu, * ať mi dá jeskyni Machpelah, 9
kterouž má na konci pole svého, za slušné peníze

---

2. *Morija*, t. spatření. Jmeno vrchu při hoře Sion, na němž Abel, Noe i jiní patriarchové obětovali; kdežto potom chrám vystaven. II. Par. 3, 1.
5. *pomodlíce*: poklonu učiníme, t. poctu boží vykonáme pokloníce se.
7. *Co chceš*, H. Ai já? — *hovádko*, t. beránek.
11. *Ai já*: tu jsem.
13. *skopec*, H. beran. — *v trní*, t. v hustém keři.
14. *opatří*, J. vidí. — *říká se*, t. v přísloví přišlo, jehož užíváno bylo ve věcech nesnadných. — *Na hoře* etc., J. na hoře Hospodinově vidíno bude. J. Hospodin vidín bude.
17. *požehnám*, H. požehnávaje požehnám. — *velice rozmnožím*, H. rozmnožuje rozmnožím. — *branami*, t. zvítězí nad svými nepřátely. Proto tak mluví, že obecně pevnosti měst v branách bývaly. To zaslíbení vztahuje se na Krista Pána a účastníky jeho.
18. *požehnáni*, H. za požehnané se míti budou.
21. *Aramova*, J. Syrských.

2. *v městě Arbe*, t. Kiriath-Arbe.
3. *od mrtvého*, H. od tváři mrtvého.
4. *Hostem*: přespolní a podruh. — *od tváři své*, t. z příbytku svého.
6. *milý*: můj. — *nejpřednějších*, t. nejpoctivějších.
9. *seděl*, J: bydlil.

ať mi ji dá u prostřed vás k dědičnému pohřbu.
10 * (Ten pak Efron seděl u prostřed synův Heto-
vých.) Tedy odpověděl Efron hetejský Abra-
hamovi při přítomnosti synův Hetových přede
všemi, kteříž vcházejí do brány města jeho řka:
11 * Nikoli, pane můj, ale slyš mne, pole to dávám
tobě i jeskyni, kteráž na něm jest, tobě také
dávám, před očima synův lidu svého dávám je
12 tobě; pochovejž mrtvého svého.* Tedy poklonil
13 se Abraham před lidem země té * a mluvil
k Efronovi v přítomnosti lidu země řka: Však
jestliže ty jsi ten, prosím, vyslyš mne: Dámť
stříbro za pole, vezmi je ode mne, a pochovám
14 mrtvého svého tam.* A odpovídaje Efron Abra-
15 hamovi řekl mu: * Můj pane, poslechni mne:
Země ta za čtyři sta lotův stříbrných jest,
ale mezi mnou a tebou co jest o to? Mrtvého
svého pochovej.* I uposlechl Abraham Efrona 16
a odvážil mu stříbra tak mnoho, jakž oznámil
při přítomnosti synův Hetových, čtyři sta lotův
stříbrných běžných mezi kupci.* A odvedeno jest 17
pole Efronovo, kteréž bylo v Machpelah proti
Mambre, pole a jeskyně na něm, a všecko stro-
moví, což ho na tom poli i na všech mezech
jeho vůkol, * Abrahamovi v držení, před očima 18
synův Hetových a všech, kteříž vcházejí do brány
města toho.* A potom pochoval Abraham Saru 19
manželku svou v jeskyni pole Machpelah proti
Mambre (to slove Hebron) v zemi kananejské.
* Protož odevzdáno jest pole to i jeskyně, kteráž 20
byla na něm, Abrahamovi k dědičnému pohřbu
od synův Hetových.

Hlava 24.

B) Pobožnosti při ženění syna svého dokázal Abraham: I. obráním služebníka věrného ku práci té, jejž zajisté přísahou zavázal, aby a) ne z Kananejských, ale z příbuzenství manželku Isakovi pojal; b) syna ze země zaslíbené nevyvozoval, ale raději (ač na to nepřijde) i ženy, kdyby jíti nechtěla, nechal. II. Služebníka věrného jednáním pobožným a rozšafným, ano i věrným Isakovi manželky dodáním. A) Jednání a) pobožné vidí se z modlitby téhož služebníka, jíž Pán vedlé žádosti jeho naplnil; b) rozšafné pak jednání zná se ze snažného před zakušením všelikého jídla s přátely o to rozmlouvání. Tak 1) přátelé slovům povolili. 2) služebník a) Bohu s poklonou poděkoval, b) dary přátelům dal, c) hodův okusiv za propuštění žádal. 3) Rebeka také a) povolila, b) s přátely se rozžehnavši se služebnicemi svými při služebníku k Isakovi jela. — B) Dodání manželky stalo se od služebníka na cestě; nebo 1) Isak právě té doby na poli u večer k té cestě se procházel, 2) Rebeka na správu služebníka k vítání uctivému Isaka se hotovila, 3) služebník také jemu o všech věcech s veselím vypravoval, 4) Isak pak ji do stanu svého uvedl a zármutek po smrti matky své upokojil.

Abraham pak již byl starý a sešlého věku,
a Hospodin požehnal mu ve všech věcech.
2 * Tedy řekl Abraham služebníku svému starší-
mu v domě svém, kterýž spravoval všecky
věci jeho: Vlož nyní ruku svou pod bedro mé,
3 * abych tě zavázal přísahou skrze Hospodina
Boha nebe a Boha země, aby nebral manželky
synu mému ze dcer kananejských, mezi nimiž
4 já bydlím: * ale do země mé a příbuznosti mé
půjdeš a odtud vezmeš manželku synu mému
5 Isakovi. * I řekl k němu služebník ten: Kdyby
pak nechtěla žena ta se mnou jíti do země
této, mám-li zase uvesti syna tvého do země,
6 z níž jsi vyšel? * Kterýžto odpověděl: Hleď, aby
7 zase neuvodil syna mého tam. * Hospodin Bůh
nebe, kterýž vzal mne z domu otce mého a
z vlasti mé a mluvil mi, a kterýž přisáhl mi
řka: Semeni tvému dám zemi tuto; onť pošle
anděla svého před tebou a vezmeš manželku
8 synu mému odtud. * Jestližeby pak žena ta
nechtěla jíti s tebou, svoboden budeš od této
přísahy mé; toliko syna mého neuvozuj tam
zase.* Tedy vložil služebník ten ruku svou pod 9
bedro Abrahama pána svého a přisáhl jemu
na tu řeč. * A vzal služebník ten deset velblou- 10
dův z velbloudův pána svého, aby se bral (nebo
měl všecken statek pána svého v rukou svých);
i vstav bral se k Aram Naharaim do města
Nachorova.* A zastavil se s velbloudy před mě- 11
stem u studnice vody k večeru, času toho když
vycházejí ženy vážiti vody, * a řekl: Hospodine, 12
Bože pána mého Abrahama, dejž, prosím, ať
se potká se mnou dnes to, čehož hledám; a učiň
milosrdenství s pánem mým Abrahamem. * Ai, 13
já stojím u studnice vody a dcery mužův města
tohoto vycházejí, aby vážily vodu. * Děvečka 14
tedy, kteréž bych řekl: Nachyl medle věderce
svého, ať se napiji, a onaby řekla: Pij, také i
velbloudy tvé napojím, ta aby byla, kterouž jsi
způsobil služebníku svému Isakovi; a po tomť
poznám, že jsi milosrdenství učinil s pánem
mým. * I stalo se prvé, než on přestal mluviti, 15

10. *při přítomnosti*, H. v uších.
13. *ty*, J. (chceš mi je pustiti).
16. *mu*, H. Abraham Efronovi.
17. *odvedeno*, H. utvrzeno.
1. *sešlého* etc., t. ve stu a čtyřidcíti letech, jakž se rozumí z hlavy 25, 20. Protož chtěl syna za života svého opatřiti.

2. *Vlož* etc. Způsob přísahy u starých. — *nyní:* medle. — *bedro:* stehno.
7. *z vlasti*: ze země příbuznosti mé, z Ur Chaldejských. Výš 11, 31.
10. *k Aram*, t. do Syrie, kteráž leží mezi dvěma řekama, Tygrem a Eufratem, odkudž slove Mesopotamie.

ai, Rebeka, kteráž se narodila Bathuelovi synu
Melchy manželky Nachora bratra Abrahamova,
vycházela, a věderce její bylo na rameni jejím;
16 * a byla děvečka na pohledění velmi krásná
panna, a muž nepoznal jí; kterážto sešla
k studnici té a naplnivši věderce své šla vzhů-
17 ru. * Tedy běžel služebník ten proti ní a řekl:
Dej mi píti, prosím, maličko vody z věderce
18 svého. * I řekla: Napij se, pane můj; a rychle
vložila věderce své na ruku svou a dala mu píti.
19 * A davši mu píti řekla: Také velbloudům tvým
20 navážím, dokudž se nenapijí. * Tedy rychle vy-
lila z věderce svého do koryta a běžela ještě
k studnici, aby vážila vodu, a vážila všechněm
21 velbloudům jeho.* Muž pak ten s užasnutím di-
vil se jí mlče rozjímaje, aby zvěděl, zdařil-li Ho-
22 spodin cestu jeho čili nic.* I stalo se, když pře-
stali píti velbloudové, vyňav muž náušnici zla-
tou ztíží půl lotu a dvě náramnice, dal na ruce
23 její, kteréž vážily deset lotův zlata, * a řekl:
Čí jsi dcera? pověz mi, prosím; jestli v domě
otce tvého nám místo, kdež bychom přes noc
24 zůstali? * Jemužto odpověděla: Dcera jsem Ba-
thuele syna Melchy, kteréhož porodila Nacho-
25 rovi. * Řekla ještě k němu: Slámy také a po-
travy hojně jest u nás, ano i místa, kdežbyste
26 přes noc zůstali. * Tedy skloniv hlavu poklonu
27 učinil Hospodinu * a řekl: Požehnaný Hospodin
Bůh pána mého Abrahama, kterýž neodjal
milosrdenství svého a pravdy své od pána mé-
ho; mne také na cestě přímé vedl Hospodin
28 k domu bratří pána mého. * I běžela děvečka
a oznámila v domě matky své tak, jakž se
29 stalo. * A měla Rebeka bratra jmenem Labana.
30 Ten běžel k muži tomu ven k studnici. * Nebo
uzřev náušnici a náramnice na rukou sestry
své a slyšev slova Rebeky sestry své, ana pra-
ví: Tak mluvil ke mně člověk ten; přišel
31 k muži a on stál při velbloudech u studnice,* je-
mužto řekl: Vejdi požehnaný Hospodinův, proč-
by stál vně, když jsem připravil dům a místo
32 velbloudům! * Tedy všel muž ten do domu a
odsedlal velbloudy; a dal Laban slámy a potravy
velbloudům, i vody k umytí nohou jeho a nohou
33 mužů těch, kteří s ním byli. * A položil předeň
chléb, aby jedl. Ale on řekl: Nebudu jísti, do-
kudž nevypravím řečí svých. I řekl Laban:
34 Mluv! * Tedy řekl: Služebník Abrahamův jsem
35 já, * a Hospodin požehnal pánu mému velice,
tak že veliký učiněn jest; nebo dal mu ovce
a voly, stříbro a zlato, služebníky a děvky,
36 velbloudy a osly. * A porodila Sara, manželka
pána mého pánu mému v starosti své syna,
jemuž dal, cožkoli má. * I zavázal mne přísahou 37
pán můj řka: Nevezmeš manželky synu mému
ze dcer kananejských, v jejichž zemi já bydlím;
* ale k domu otce mého půjdeš a k rodině mé, a 38
odtud vezmeš manželku synu mému. * A když 39
jsem řekl pánu svému: Snad nepůjde žena ta
se mnou? * Odpověděl mi: Hospodin, před jehož 40
obličejem ustavičně jsem chodil, pošle anděla
svého s tebou a šťastnou spůsobí cestu tvou;
a vezmeš manželku synu mému z rodiny mé
a z domu otce mého. * A budeš svoboden od 41
přísahy mé, kdyžby přišel k rodině mé; a jestli-
žeby nedali tobě, budeš prost přísahy mé.
* Protož dnes přišed k studnici řekl jsem: Ho- 42
spodine, Bože pána mého Abrahama, jestliže
ty nyní šťastně spravuješ cestu mou, po níž já
jdu, * ai, já stojím u studnice vody; protož nechť 43
panna, kteráž vyjde vážiti vody, když bych jí
řekl: Dej mi píti nyní maličko vody z věderce
svého, * a onaby mi odpověděla: I ty pij, i vel- 44
bloudům tvým také navážím: ta tedy ať jest
manželka, kterouž spůsobil Hospodin synu
pána mého. * Prvé pak, než jsem já přestal mlu- 45
viti v srdci svém, ai, Rebeka vycházela mající
věderce své na rameni svém, a sšedši k studnici
vážila. I řekl jsem k ní: Prosím, dej mi píti.
* Ona pak rychle složila věderce své se sebe a 46
řekla: Pij, také i velbloudy tvé napojím. Tedy
pil jsem a napojila také velbloudy. * I ptal jsem 47
se jí a řekl jsem: Čí jsi dcera? Ona odpově-
děla: Dcera Bathuele syna Nachorova, jehož
mu porodila Melcha. Tedy dal jsem náušnice
k okrase na tvář její a náramnice na ruce její.
* A skloniv hlavu poklonu jsem učinil Hospo- 48
dinu, a dobrořečil jsem Hospodina, Boha pána
mého Abrahama, kterýž vedl mne po cestě
přímé, abych dceru bratra pána svého vzal
synu jeho. * Protož nyní činíte-li milosrdenství 49
a pravdu s pánem mým, oznamte mi; pakli
nic, také mi oznamte, a obrátím se na pravo
aneb na levo. * Tedy odpovědí Laban a Bathuel 50
řkouce: Od Hospodina vyšla jest věc tato; ne-
můžemeť odepříti v ničemž. * Ai, Rebeka před 51
tebou, vezmiž ji a jeď, a nechť jest manželkou
synu pána tvého, jakož mluvil Hospodin.
* I stalo se, jakž uslyšel služebník Abrahamův 52
slova jich, poklonil se Hospodinu až k zemi.
* A vyňav služebník ten nádoby stříbrné a ná- 53
doby zlaté a oděv, dal Rebece, drahé také
dary dal bratru jejímu a matce její. * Tedy jedli 54
a pili on i muži, kteříž byli s ním, a zůstali tu

16. *krásná*, t. krásné tváři, milého vzezření.
23. *dcera*, J. Dcero, čí jsi.
30. *on stál*, H. a hle stál.
35. *veliký*, t. zveleben jest.
41. *přísahy*: zlořečenství neb prokletí mého.
47. *dal*, H. položil jsem.

48. *po cestě přímé*, H. pravdy.
50. *odepříti*, H. mluviti tobě zlé neb dobré. J. nemůžemeť proti vůli jeho nic jiného mluviti s tebou. — Bohu všecky věci se poroučejí.
53. *nádoby*: klinoty. — *oděv*: roucha.

přes noc. Ráno pak když vstali, řekl: Propusťte
55 mne ku pánu mému. * I odpověděl bratr její a
matka: Nechať pozůstane děvečka s námi za
některý den, aspoň za deset, potom půjdeš.
56 * On pak řekl k nim: Nezdržujte mne, poněvadž
Hospodin šťastnou spůsobil cestu mou: pro-
57 pusťtež mne, ať jdu ku pánu svému. * I řekli:
Zavolejme děvečku a zeptejme se, co dí k tomu.
58 * Tedy zavolali Rebeku a řekli k ní: Chceš-li
59 jíti s mužem tímto? I řekla: Půjdu! * A pro-
pouštějíce Rebeku sestru svou a chovačku její,
60 služebníka také Arahamova s muži jeho, * po-
žehnali Rebeky a mluvili jí: Sestro naše,
ty buď v tisíce tisícův a símě tvé dědičně
61 obdrž brány nepřátel svých! * Tedy vstala Re-
beka a děvečky její, a vsedše na velbloudy jely
za mužem tím; a tak vzal služebník ten Re-
beku a odjel.
Isak pak šel navracuje se od studnice Ži- 62
vého vidoucího mne; nebo bydlil v zemi polední.
* I vyšel Isak k přemyšlování na pole, když se 63
chýlilo k večeru. A pozdvih očí svých uzřel,
ani velbloudové jdou. * Pozdvihla také Rebeka 64
očí svých a uzřevši Isaka, ssedla s velblouda;
* (nebo řekla byla k služebníku: Kdo jest ten 65
muž, kterýž jde po poli proti nám? Odpověděl
služebník: To jest pán můj.) I vzala rouchu a
přistřela se. * Tedy vypravoval služebník Isakovi 66
vše, což působil. * I uvedl ji Isak do stanu Sary 67
matky své, a vzal Rebeku a měl ji za man-
želku a miloval ji, i potěšil se Isak po smrti
matky své.

Hlava 25.

Po spravení těchto věcí Abraham se oženil zase, pojav sobě Ceturu, s níž dítky měl, anobrž i dítky dítek viděl. A tak ostatek let svých (ustanoviv dědice Isaka a odbyv jiných dary) pokojně strávil; nebo došed let 175 v dobré starosti umřel, a od synův svých poctivě pochován jest v jeskyni své. Po čemž 1) Isak zaslíbení od Boha obdržel, 2) Ismael také i v rodu i v dědictví jest rozmnožen, jakož pak i pokojně v 137 letech věku svého umřel. Isak po smrti otce svého zděddiv statek zdědil i zámluvy otci od Boha učiněné. Od něhoť zajisté netoliko v zármutku jest potěšen, ale i v sešlosti věku pokojně se světa jest vytržen. Zármutek měl trojí: 1) nad křížem manželským, 2) nad jinam se stěhováním, 3) nad nezdárností Esaua. A) V manželství dvojí těžkost byla: 1) Neplodnost manželky; pokorně však prosiv Boha Isak vyslyšán jest, 2) dítek počatých v životě matky s nebezpečenstvím se potýkání. Ale matka potěšena jest v tom odpovědí boží ukazující, coby to býti mělo. A tak odpověd boží pravdu svou měla při dětí zplození a odrostu; nebo a) jako rozličných povah byli, b) tak i u rodičů nejednostejnou lásku měli, a mezi sebou jeden druhého předčiti usilovali.

Abraham pak opět pojal ženu jmenem
2 Ceturu, * kterážto porodila jemu Zamrana a
Jeksana a Madana a Madiana, Jezboka a Sue.
3 * Jeksan potom zplodil Sabu a Dadana. Sy-
nové pak Dadanovi byli: Assurim a Latu-
4 šim a Laomim. * Ale synové Madianovi: Efa a
Ofer a Henoch a Abida a Eldaa. Všickni ti sy-
5 nové byli Cetury. * I dal Abraham Isakovi vše-
6 cko, což měl. * Synům pak ženin svých dal Abra-
ham dary a odeslal je od Isaka syna svého,
ještě živ jsa, k východu do země východní.
7 * Tito pak jsou dnové let života Abrahamova,
8 v nichž byl živ, sto sedmdesáte a pět let. * I sko-
nal a umřel Abraham v starosti dobré, stár jsa
9 a plný dnův a připojen jest k lidu svému. * Tedy
pochovali ho Isak a Ismael synové jeho v je-
skyni Machpelah na poli Efrona syna Seora
10 hetejského, naproti Mambre, * na tom poli, kte-
réž byl koupil Abraham od synův Hetových: tu
pochován jest Abraham i Sara manželka jeho.
* Po smrti pak Abrahamově požehnal Bůh Isa- 11
kovi synu jeho; a bydlil Isak u studnice Ži-
vého vidoucího mne.
Tito jsou pak rodové Ismaele syna Abra- 12
hamova, jehož porodila Agar egyptská, děvka
Sařina Abrahamovi; * a tato jsou jmena synův 13
Ismaelových, jimiž se jmenují po rodech svých.
Prvorozený Ismaelův Nabajot, po něm Cedar
a Adbeel a Mabsam * a Masma a Duma a 14
Massa, * Hadar a Tema, Jetur, Nafis a Cedma. 15
* Tiť jsou synové Ismaelovi, a ta jmena jejich 16
po vsech jejich a po městech jejich, dvanáctero
knížat po čeledech jejich. * (Bylo pak života 17
Ismaelova sto třidceti a sedm let, i skonal, a
umřev připojen jest k lidu svému.) * A bydlili 18
od Hevily až do Suru, jenž jest proti Egyptu,

56. *spůsobil*: zdařil.
57. *co dí k tomu*, H. z úst jejích, t. strany brzkého odjití do cizí krajiny.
59. *chovačku*, t. Deboru, o níž níže 35, 8.
62. *navracuje se*, odtud, kudy se jde k studnici. Výš 10, 14.
63. *k přemyšlování*, t. k modlení.
65. *rouchu*, J. plášť.
66. *působil*, H. činil, zjednal.

6. *svých*, H. kteréž měl Abraham. — *odeslal*, t. pustil.
13. *jimiž se jmenují*, H. s jmeny svými.
16. *po vsech* etc., t. místech nehrazených i hrazených.
17. *života*, H. let života.
18. *bydlili*, t. potomci Ismaelovi. — *jenž jest*, t. poušť Sur. — *položil se*, J. umřel jest, H. padl, t. los jejich totiž synů Ismaelových po smrti otcově, jakž bylo Ismaelovi zaslíbeno. Výš 16, 12.

když jdeš do Assyric, před tváří všech bratří
svých položil se.
19 Tito jsou také rodové Isaka syna Abra-
20 hamova. Abraham zplodil Isaka.* Byl pak Isak
ve čtyřidceti letech, když vzal sobě za man-
želku Rebeku dceru Bathuele syrského z Me-
21 sopotamie, sestru Labana syrského. * I modlil
se Isak pokorně Hospodinu za manželku svou;
nebo byla neplodná. A uslyšel jej Hospodin, a
22 tak počala Rebeka manželka jeho. * A když se
děti potískaly v životě jejím řekla: Má-liť tak
býti, proč jsem já počala? Šla tedy, aby se
23 otázala Hospodina.* I řekl Hospodin k ní: Dva
národové jsou v životě tvém a dvůj lid z ži-
vota tvého se rozdělí; lid pak jeden nad druhý
bude silnější a větší sloužiti bude menšímu.
24 *A když se naplnili dnové její, aby porodila, a
25 ai, blíženci byli v životě jejím. * I vyšel první
ryšavý, všecken jako oděv chlupatý, i nazvala
jmeno jeho Esau; potom pak vyšel bratr jeho,
a rukou svou držel Esaua za patu, pročež na-
zváno jest jmeno jeho Jakob. * A byl Isak v še- 26
desáti letech, když ona je porodila. * A když 27
dorostly ty děti, byl Esau lovec umělý chodě po
polích, Jakob pak byl muž prostý a v stanech
bydlil. * I byl Isak laskav na Esaua, protože 28
z lovu jeho měl pokrm; ale Rebeka laskava
byla na Jakoba. * Uvařil pak Jakob krmičku; 29
tehdy Esau přišel s pole zemdlený* a řekl k Ja- 30
kobovi: Dej mi, prosím, jísti krmě té červené,
neb jsem umdlel. Protož nazváno jest jmeno jeho
Edom. * Odpověděl Jakob: Prodej mi dnes 31
hned prvorozenství své. * I řekl Esau: Ai, já 32
k smrti se blížím, k čemuž mi tedy to prvo-
rozenství? * Dí Jakob: Přisáhni mi dnes hned! 33
I přisáhl mu a prodal prvorozenství své Jako-
bovi.* Tedy Jakob dal Esauovi chleba a té krmě 34
ze šocovice, kterýžto jedl a pil a vstav odšel; a
tak pohrdl Esau prvorozenstvím.

Hlava 26.

B) Stěhování jiné bylo před hladem, jiné před nepřízní sousedskou. I. Před hladem šel do Gerary podlé božího poručení a slibu o zemi zaslíbené učiněného. A tuť měl pokušení o manželku, však potom shledav to král, jej i a) napomenul slovem b) i osvobodil. II. Nepřízeň k Isakovi byla i od vrchnosti i od poddaných. a) Vrchnost nepřála mu v Geraře, že mu Bůh na všem velice požehnal, pročež mu i byt vypověděla; b) poddaní nepřáli studnic, nebo α) které vzdělané měl od otce, zařicovali, β) které pak vzdělával, odnímali, až se dostal k studnici Rehobot, potom zase do Bersabe. A tuť 1) Bůh ho potěšil, jemuž vzdělal oltář, 2) Abimelech s ním se smířil a příměří učinil, 3) vzdělával dědictví své. — C) Nezdárnost Esauova v tom se spatřuje, že I. proti vůli boží příznil se v manželství s Kananejskými.

Byl pak opět hlad na zemi mimo hlad
první, kterýž byl za dnův Abrahamových;
tedy odebral se Isak k Abimelechovi, králi
2 filistinskému do Gerary. * Nebo ukázal se jemu
Hospodin a řekl: Nesstupuj do Egypta, ale
3 bydli v zemi, kterouž oznámím tobě. * Budiž
tedy pohostinu v zemi této, a budu s tebou a
požehnám tobě; nebo tobě a semeni tvému
dám všecky země tyto a utvrdím přísahu, kte-
4 rouž jsem přisáhl Abrahamovi otci tvému; * roz-
množím také símě tvé jako hvězdy nebeské,
a dám semeni tvému všecky země tyto, a po-
žehnáni budou v semeni tvém všickni národové
země: * protože uposlechl Abraham hlasu mého 5
a ostříhal nařízení mých, přikázaní mých,
ustanovení mých a zákonův mých.* Bydlil tedy 6
Isak v Geraře.
Ptali se pak muži místa toho o manželce 7
jeho, kterýžto odpověděl: Sestra má jest; nebo
nesměl říci: Manželka má jest, mysle sobě, aby
nezabili mne muži místa toho pro Rebeku, nebo
byla krásná na pohledění. * I přihodilo se, když 8
již čas nějaký tam bydlil, že vyhlédal Abi-
melech král filistinský z okna a uzřel Isaka,

20. *z Mesopotamie,* J. z Padani syrské.
21. Ne pojednou uslyšán Isak, ale dvadceti let trval na modlitbě. Chrysost. hom. 49.
22. *potískaly*: postrkaly. — *proč* etc. Jiní čtou: Proč jsem já (prosila za plod). — *Hospodina,* t. skrze některého proroka. Ten příklad učí nás, kam se utíkati máme ve svých bídách.
23. *rozdělí,* t. jakž se narodí, hned nijakž spolu se nesrovnají. —*jeden nad,* H. nad lid. — *větší.* To vykládá sv. Pavel k Řím. 9, 10.
25. *Esau,* t. chlupatý. — *Jakob,* t. rukou patu držící.
27. *lovec* etc., J. muž umějící s myslivostí; muž polní. — *prostý,* H. dokonalý, upřímý.
28. *z lovu,* H. lov (chutný byl) v ústech jeho.

29. *krmičku*: kaši.
30. *červené,* H. ryšavě ryšavé, t. velmi hrubě ryšavé. — *Edom,* t. ryšavý. Židé Esauem vyznamenáni, což z přirození měli, to žádosti tělesné prodali a zmrhali: křesťané, čehož z přirození neměli, toho dosáhli.
34. Tak hovadní lidé více sobě váží tělesných věcí a pomíjejících, nežli duchovních a věčných.
1. *na zemi,* t. v té krajině. — *mimo hlad první,* t. po té neúrodě. — Bůh své i v čas hladu opatruje a živí.
3. *utvrdím*: splním.
5. *nařízení,* t. čehož ostříhati jsem poručil.— Poslušenství Abrahamovo celé a opravdové bylo při všech věcech.

9 an pohrává s Rebekou manželkou svou.* Protož
povolav Abimelech Isaka řekl: Ai, v pravdě
manželka tvá to jest! Jakž to žes pravil:
Sestra má jest? I odpověděl jemu Isak: Neb
jsem řekl sám u sebe: Abych snad neumřel
10 pro ni. * I řekl Abimelech: Cožs to učinil nám,
o málo žeby byl spal někdo z lidu s manželkou
tvou, a ty bylby uvedl na nás vinu. A přiká-
11 zal Abimelech všemu lidu řka: * Kdoby se do-
tekl člověka toho aneb manželky jeho, smrtí
umře.
12 Sel pak Isak v zemi té a shledal v tom
roce sto měr, nebo požehnal mu Hospodin.
13 * I rostl muž ten a prospíval vždy více v zrůstu,
14 až i vzrostl velmi. * Nebo měl stáda ovcí, i
stáda volův a čeledi mnoho; pročež záviděli mu
15 Filistinští,* a všecky studnice, kteréž vykopali
služebníci otce jeho za dnův Abrahama otce
16 jeho, zařítili Filistinští zasypavše prstí, * a řekl
Abimelech k Isakovi: Odejdi od nás, nebo
17 mnohem mocnější jsi než my.* Tedy odšel odtud
Isak, a rozbil stany v údolí gerarském a bydlil tu.
18 * A kopal zase Isak studnice vod, kteréž byli
vykopali za dnův Abrahama otce jeho, a kte-
réž zařítili Filistinští po smrti Abrahamově,
a nazval je těmi jmeny, kterýmiž je jmenoval
19 otec jeho. * I kopali služebníci Isakovi v tom
20 údolí a nalezli tam studnici vody živé. * Vadili
se pak pastýři gerarští s pastýři Isakovými
pravíce: Naše jest voda; pročež nazval jmeno
21 studnice té Esek, že se vadili s ním.* Vykopali
také jinou studnici, a nesnáz byla i o tu;
22 pročež dal jí jmeno Sitnah. * I hnul se odtud
a kopal jinou studnici, o kterouž se nevadili;
protož nazval jmeno její Rehobot, nebo řekl:
Nyní uprostranil nám Hospodin, a vzrostli
jsme na zemi.
Vstoupil pak odtud do Bersabe * a ukázal 23 24
se mu Hospodin v tu noc a řekl: Já jsem Bůh
Abrahama otce tvého, neboj se, nebo s tebou
já jsem a požehnám tobě a rozmnožím símě
tvé pro Abrahama služebníka svého. * I vzdělal 25
tu oltář a vzýval jmeno Hospodinovo, a roz-
bil tu stan svůj, a služebníci Isakovi vykopali
tam studnici. * Abimelech pak přijel k němu 26
z Gerary a Ochozath přítel jeho a Fikol kníže
vojska jeho. * I řekl k nim Isak: Z jaké pří- 27
činy přišli jste ke mně, poněvadž vy nenáviděli
jste mne a vybyli jste mne od sebe? * Kteřížto 28
odpověděli: Patrně jsme to shledali, že jest Ho-
spodin s tebou, i řekli jsme: Učiňme nyní pří-
sahu mezi sebou, mezi námi a mezi tebou, a
učiníme smlouvu s tebou,* že neučiníš nám nic 29
zlého, jako i my nedotkli jsme se tebe, a jakož
jsme my toliko dobře činili tobě a propustili
jsme tě v pokoji; ty nyní tedy povol tomu po-
žehnaný Hospodinův. * Tedy učinil jim hody, i 30
jedli a pili, * a vstavše velmi ráno přisáhli je- 31
den druhému; i propustil je Isak, a oni odešli
od něho v pokoji. * Toho dne přišli služebníci 32
Isakovi a oznámili mu o studnici, kterouž ko-
pali, řkouce: Nalezli jsme vodu! * I nazval ji 33
Seba; protož jmeno města toho jest Bersabe
až do dnešního dne.
Esau pak jsa v letech čtyřidcíti, pojal 34
dvě ženě, Juditu, dceru Beery hetejského a Ba-
sematu dceru Elona hetejského. * I kormoutily 35
Isaka a Rebeku.

Hlava 27.

II. Bratru ukládal (Esau), že mu požehnání otcovo uchvátil, však Jakob zachován jest; nebo doneslo se to matky, a ona 1) k tomu měla a) syna, aby poušel, a b) otce, aby povolil.

Když se pak sestaral Isak a pošly byly
oči jeho tak, že neviděl, povolal Esaua syna
svého staršího a řekl mu: Synu můj! Kterýžto
2 odpověděl: Ai, teď jsem! * I dí otec: Ai, já jsem
3 se již sestaral a nevím dne smrti své. * Pro-
tož nyní vezmi medle nástroje své, toul svůj a
lučiště své, a vyjda do pole ulov mi zvěřinu
* a přistroj mi krmi chutnou, jakž já rád jídám, a 4
přines mi a budu jísti, ařby požehnala duše má,
prvé než umru. * Slyšela pak Rebeka, když mlu- 5
vil Isak s Esauem synem svým; i odšel Esau na
pole, aby ulovil zvěřinu a přinesl. * Tedy řekla 6
Rebeka k Jakobovi synu svému takto: Ai,
slyšela jsem, když otec tvůj mluvil k Esauovi

---

9. *Jakž to* etc., J. Pročež jsi klamal, žeby etc.
10. *vinu* neb pokutu, J. hřích.
12. *sto měr*, t. stokrát víc než vsel.
14. *stáda*: vládařství menšího i většího dobytku.— *čeledi*: hospodářství veliké.
16. *mocnější*: možnější.
17. *v údolí*, J. u potoku.
19. *studnici*: pramen.
20. *Esek*, t. svár, různice, J. útok.
21. *Sitnah*, t. odpor, nepřízeň, nepřátelství.
22. *Rehobot*, t. prostranství, rozšíření.—*uprostranil*: rozšířil. — *vzrostli*: rozmnoženi.
24. *Abrahama*. Proto to praví, aby se Isak vždycky ohlédal na smlouvu, kterouž Bůh učinil s otcem jeho.
26. *přítel*: soused.
29. Povaha člověka zlé svědomí majícího jest, že se bojí, aby se mu toho nepřihodilo, což on jinému učiniti chtěl.
31. *druhému*, H. muž bratru svému. — *propustil*: zprovodil.
33. *Seba*, t. přísaha.—*Bersabe*, t. studnice přísahy.
35. *kormoutily*, H. byly k hořkosti ducha, t. k zármutku.
1. *pošly*, H. zatměly se oči jeho, sešel na zrak.
4. *rád jídám*: libuji.

7 bratru tvému a pravil: * Přines mi něco z lovu
a připroj mi krmě chutné, abych jedl a požehnám
tobě před Hospodinem, prvé než umru.
8 * Nyní tedy, synu můj, poslechni hlasu mého
9 v tom, což já přikazuji tobě; * jdi medle k stádu
a odtud mi vezmi dva kozelce výborné, abych
připravila z nich krmě chutné otci tvému, jakž
10 on rád jídá. * A přineseš otci svému, a on jísti
bude, na to aby požehnal tobě, prvé než umře.
11 * I řekl Jakob Rebece matce své: Víš, že Esau
bratr můj jest člověk chlupatý a já jsem člověk
12 hladký; * jestliže omaká mne otec můj, tedy zůstanu
u něho za podvodného, a tak uvedu na
13 sebe zlořečenství a ne požehnání.* Jemužto odpověděla
matka: Nechť jest na mně zlořečenství
tvé, synu můj; jen ty poslechni hlasu mého, a
14 jda přinesiž mi, což jsem řekla.* Tedy odšed vzal
a přinesl matce své. I připravila matka jeho
15 krmě chutné, jakž rád jídal otec jeho, * a vzala
Rebeka nejlepší šaty Esaua syna svého staršího,
kteréž měla u sebe v domě, a oblékla
16 v ně Jakoba syna svého mladšího * a kožkami
kozelčími obvinula ruce jeho a díl hladký
17 hrdla jeho,* i dala chléb a krmě chutné, kteréž
18 připravila, v ruce Jakoba syna svého. * A on
přišed k otci svému řekl: Otče můj! Kterýžto
odpověděl: Ai, teď jsem, kdož jsi ty, synu
19 můj? * I dí Jakob otci svému: Já jsem Esau
prvorozený tvůj, učinil jsem, jakžs mi poručil;
vstaň, prosím, sedni a jez z lovu mého, aby mi
20 požehnala duše tvá. * Tedy řekl Isak synu
svému: Což to? Brzos to nalezl, synu můj.
A on dí: Nebo Hospodin Bůh tvůj spůsobil to,
21 aby mi se pojednou nahodilo.* I řekl Isak Jakobovi:
Přistupiž, ať omakám tě, synu můj, ty-li
22 jsi syn můj Esau či nejsi? * Tedy přistoupil
Jakob k Isakovi otci svému a on omakal ho, i
řekl: Hlas jest hlas Jakobův, ale ruce tyto ruce
23 Esaua. * A nepoznal ho; nebo byly ruce jeho
jako ruce Esaua bratra jeho chlupaté, i pože-
24 hnal mu * a řekl: Ty-liž jsi pak syn můj Esau?
25 Odpověděl: Já. * I řekl: Podejž mi, ať jím
z lovu syna svého, aby požehnala tobě duše
má. Tedy podal mu a on jedl. Přinesl mu také
26 vína, a on pil, * i řekl k němu Isak otec jeho:
Přistupiž nyní a polib mne, synu můj! * I při- 27
stoupil a políbil ho. A jakž učil Isak vůni roucha
jeho, požehnal mu řka: Pohleď, vůně syna
mého jest jako vůně pole, jemuž požehnal Hospodin.*
Dejž tobě Bůh z rosy nebeské a z tuč- 28
nosti zemské, i hojnost obilí a vína. * Nechažť 29
slouží tobě lidé a sklánějí se před tebou národové,
budiž pánem bratří svých, a ať se sklánějí
před tebou synové matky tvé; kdožby zlořečili
tobě, nechť jsou zlořečeni, a kdoby dobrořečili
tobě, požehnáni.
A když přestal Isak požehnání dávati Ja- 30
kobovi, a sotva že vyšel Jakob od Isaka otce
svého, Esau bratr jeho přišel z lovu svého,
* a připraviv i on krmě chutné přinesl otci svému 31
a řekl mu: Nechžť vstane otec můj a jí z lovu
syna svého, aby mi požehnala duše tvá. * I řekl 32
mu Isak otec jeho: Kdo jsi ty? Dí on: Já jsem
syn tvůj, prvorozený tvůj Esau. * Tedy zhrozil 33
se Isak hrůzou velikou náramně a řekl: Kdo
pak a kde jest ten, ježto uloviv zvěřinu přinesl
mi, a já jsem jedl ze všeho prvé, než jsi ty přišel?
a požehnal jsem mu a budeť požehnaným.
* Uslyšev Esau slova otce svého, zkřikl hlasem 34
velikým a hořkostí naplněn jest náramně a
řekl k otci svému: Požehnejž mně, i mně také,
můj otče. * Kterýžto řekl: Přišel bratr tvůj 35
podvodně a uchvátil požehnání tvé.* Tedy řekl: 36
Právě nazváno jmeno jeho Jakob, nebo již
po dvakráte mne podvedl, prvorozenství mé
odjal a nyní uchvátil požehnání mé. Řekl
ještě: Zdali jsi nezachoval i mně požehnání?
* Odpověděl Isak a řekl k Esauovi: Ai, ustanovil 37
jsem ho pánem nad tebou, a všecky bratří
jeho dal jsem mu za služebníky, obilím také a
vínem opatřil jsem ho; což tedy již tobě učiniti
mohu, synu můj? * I řekl Esau otci svému: 38
Zdaliž to jedno toliko máš požehnání, otče
můj? Požehnejž mně, i mně také, můj otče.
Povýšil Esau hlasu svého a plakal. * Tedy od- 39
pověděl Isak otec jeho a řekl k němu: Ai,
v tučnostech země bude bydlení tvé a v rose
nebeské shůry. * A v meči svém živ budeš 40
a bratru svému sloužiti budeš. Ale přijde čas,
že budeš panovati a svržeš jho jeho se šíje

8. Divné boží dílo: skrze obmysl a cesty zvláštní vedl Jakoba k tomu, ježto mohl jináče to spůsobiti, buď učiniti to, aby Jakob prvé se narodil, buď Isakovu mysl nakloniti, aby více miloval Jakoba.

11. *Víš*, H. Ai.

13. *přinesiž*, H. vezmi.

16. *díl* etc., hladkost krku.

18. *A on přišed*, J. Kteréžto když vnesl k otci etc.

28. *Dejž.* Ačkoli Isak žádal synu svému požehnání ve věcech zemských, avšak nechtěl, aby s nimi byl spojen, ale aby příčinou jich mysli své pozdvihl k nebeským věcem, jichž tyto zdejší toliko obrazem byly. — *vína*, H. mstu.

29. Tyto věci s částky za Josue, s částky za Davida a potomních králů plnily se.

30. *přestal*, H. dokonal. — *od Isaka*, H. od tváři Isaka.

34. *hořkostí:* měl nad ním veliké hoře.

36. *podvedl*: podtrhl.

37. Komuž otcové žehnají, bývají požehnaní i před Bohem; a komu zlořečí, také zlořečení bývají.

38. *Povýšil*, J. když úpěním velikým plakal.

39. *v tučnostech* etc., t. bydliti budeš v zemi úrodné a hojné, kterouž Pán Bůh rosou a deštěm svlažovati bude. — *bude bydlení tvé*, t. bude požehnání tvé.

40. *v meči*: mečem svým živiti se etc. — *svržeš* etc. To se stalo za času Jorama. IV. Král. 8, 20.

41 své. * Protož v nenávisti měl Esau Jakoba
pro požehnání, jímž požehnal mu otec jeho,
a řekl v srdci svém: Přiblížíť se dnové smutku
otce mého, a zabiji Jakoba bratra svého.
42 * I oznámena jsou Rebece slova Esaua staršího
syna jejího, a ona poslavši povolala Jakoba
syna svého mladšího, a řekla mu: Hle, Esau
43 bratr tvůj těší se tím, že tě zabije. * Protož
nyní, synu můj, poslechni hlasu mého a vstana
utec k Labanovi bratru mému do Haranu
*a pobuď s ním za některý čas, ažby se odvrátila 44
prchlivost bratra tvého, * a přestalo rozhněvání 45
bratra tvého na tebe, a zapomenulby na to,
což mu učinil. Tedy já pošli a vezmu tě odtud.
Proč mám zbavena býti obou synův jednoho
dne? * I řekla Rebeka Isakovi: Stýště 46
mi se živu býti pro dcery Hetovy; vezme-li
Jakob ženu ze dcer Hetových, jako tyto jsou ze
dcer země této, k čemu mi život?

Hlava 28.

2) S požehnáním otcovým jej (Jakoba) do Padani syrské vypravila. — III. Nemoha se podlé žádosti své (Esau) vymstíti, větší protimyslnost činil rodičům; ale i v tom jich potěšoval Bůh, (nebo v starosti své dočkali zdravého Jakoba s rodinou jeho v městě Hebronu, kamž se on z Padani syrské navrátil. Níž 35, 27. Potom Isak poctivě jest od synů svých pochován. Níž 35, 28. 29.) — *O Jakobovi.* Jakobovo v živobytí jeho utíkání troje bylo. V prvním utíkání (před bratrem do Padani syrské) Bůh Jakoba I. na cestě posilnil; nebo zjeviv mu se ve snách 1) ukázal mu anděly svaté vstupující a sstupující po žebříku s nebe, 2) předpověděl o velikém semene jeho rozmnožení 3) a zamluvil se přítomnou milostí. Toho pak Jakob vděčen byv a) místo to branou nebeskou nazval a znamenal, b) slib o své upřímé ku Pánu poslušnosti učinil.

Povolal pak Isak Jakoba a požehnal jemu
a přikázal mu řka: Nepojímej ženy ze
2 dcer kananejských, * ale vstana jdi do Mesopotamie
syrské, do domu Bathuele otce matky
své a pojmi sobě odtud manželku ze dcer
3 Labana ujce svého. * A Bůh silný všemohoucí
požehnejž tobě a dejž zrůst a rozmnožiž tě,
4 aby byl v zástup mnohého lidu, * a dejž tobě
požehnání Abrahamovo, tobě i semeni tvému
s tebou, aby dědičně obdržel zemi, v níž pohostinu
jsi, kterouž dal Bůh Abrahamovi.
5 * I odeslal Isak Jakoba, kterýžto šel do Padani
syrské k Labanovi synu Bathuele syrského,
6 bratru Rebeky matky Jakobovy a Esauovy. * Vida
pak Esau, že požehnání dal Isak Jakobovi a
že odeslal ho do Padani syrské, aby odtud
vzal sobě manželku, a že když mu požehnání
dával, přikázal řka: Nepojmeš ženy ze dcer
7 kananejských, * a žeby uposlechl Jakob otce
svého a matky své a odšel do Padani syrské;
8 * vida také Esau, že dcery kananejské těžké
9 byly v očích Isakovi otci jeho: * tedy odšel
Esau k Ismaelovi a mimo prvnější ženy své
pojal sobě za ženu Mahelet dceru Ismaele
syna Abrahamova, sestru Nabajotovu.
Vyšed pak Jakob z Bersabe šel do Ha- 10
ranu. * I připadl na jedno místo, na kterémžto 11
zůstal přes noc, nebo slunce již bylo zapadlo;
a nabrav kamení na místě tom položil pod
hlavu svou a spal na témž místě. * I viděl ve 12
snách, a ai, žebřík stál na zemi, jehožto vrch
dosahal nebe, a ai, andělé boží vstupovali a
sstupovali po něm, * a ai, Hospodin stál nad 13
ním a řekl: Já jsem Hospodin Bůh Abrahama
otce tvého a Bůh Isakův, zemi tu, na kteréž
ty spíš, tobě dám a semeni tvému.
* A bude símě tvé jako prach země, nebo roz- 14
můžeš se k západu i k východu, na půlnoci i ku
poledni, a požehnány budou v tobě všecky čeledi
země a v semeni tvém. * A ai, já jsem s te- 15
bou a ostříhati tě budu, kamžkoli půjdeš, a
přivedu tě zase do země této; nebo neopustím
tebe, až i učiním, což jsem mluvil tobě. * Pro- 16
citiv pak Jakob ze sna svého řekl: V pravdě
Hospodin jest na místě tomto, a já jsem nevěděl.
* Nebo zhroziv se řekl: Jak hrozné jest 17
místo toto? není jiného, jediné dům boží, a tu
jest brána nebeská. * Vstav pak Jakob ráno 18
vzal kámen, kterýž byl položil pod hlavu svou,
a postavil jej na znamení památné a polil jej

41. *smutku*, t. smrti jeho. Tu znáti se dává způsob pokrytcům, kteříž chtíce zle činiti, více se bojí lidí nežli Boha.

1. *požehnal.* Požehnání toto bylo potvrzení prvního, aby víra Jakobova pevnější byla. — *Nepojímej.* Manželky z nevěrného národu pojímány býti nemají; protož i jemu právo prvorozenstva se dostalo a ne Esauovi.

2. *do Mesopotamie*, J. Padani syrské, již Padan Aram, jest však totéž. — *ujce*, H. bratra matky své.

3. *zástup*, H. shromáždění.

11. *nabrav*, H. vzav kámen. — *pod hlavu*, H. místo podušky.

12. Žebřík ten vyznamenává Krista Ježíše, nebo on jest ten, jímžto nebesa se zemí spojena jsou, po němž boží veliká milost sestupuje na nás, ano i my vstupujeme k Bohu, skrze něhož způsobeno to, aby andělé boží nám byli v tovaryšství dáni a chtěli nám rádi sloužiti.

16. *na místě*, t. Bůh, ač jest všudy, však na místě tomto zvláštním způsobem zjeviti se ráčil.

17. *dům boží*, t. hodné jest místo toto, aby posvěceno bylo k modlitbám.

18. *postavil*: udělal z něho sloup. — *polil* etc. Všecky věci na světě ukazuje býti hříšné, lečby milostí Ducha sv. posvěceny byly, kterážto olejem se vyznamenává.

19 svrchu olejem.* Protož nazval jmeno místa toho
20 Bethel, ježto prvé to město sloulo Luza. * Za-
vázal se také Jakob slibem řka: Jestliže Bůh
bude se mnou a ostříhati mne bude na cestě
této, kterouž já jdu, a dá-li mi chléb ku po-
krmu a roucho k oděvu,* a navrátím-li se v po- 21
koji do domu otce svého: budeť mi Hospodin
za Boha, * a kámen tento, kterýž jsem postavil 22
na památku, bude domem božím, a ze všech věcí,
kteréž mi dáš, desátky spravedlivě tobě dám.

Hlava 29.

II. Do Padani syrské (Bůh Jakoba) v dobrém zdraví dovedl, a to až k místu Labanovu. A tuť jej týž Bůh 1) seznámil a) s čeledí, b) s Rachelí, c) i se samým Labanem; 2) uvedl do domu Labanova, aby v službě jsa a) i manželek b) i statku dostal. Manželek dvou dostal slouživ za ně čtrnácte let, Lie a Rachel. Ona místo této podvržena, tato pak i potom dána jest. A tu se vypisuje 1) milování manželek od Jakoba, 2) dítek zplození; z a) Lie pošel Ruben, Simeon, Levi, Juda.

Tedy Jakob vstav odšel do země vý-
2 chodní. * A pohleděv, uzřel studnici v poli a
troje stádo ovcí, ano se složilo při ní; nebo
z té studnice napájeli stáda: a kámen veliký
3 byl na vrchu studnice.* Shánívána pak tam bý-
vala všecka stáda, a teprv odvalovali kámen
ten od vrchu té studnice a napájeli dobytky,
potom zas přivalovali kámen na vrch studnice,
4 na místo jeho.* Tedy řekl k nim Jakob: Bratří
moji, odkud jste? Kteřížto odpověděli: Jsme
5 z Haranu.* I řekl k nim: Znáte-li Labana, syna
6 Nachorova? A oni řekli: Známe! * I dí opět k nim:
Dobře-li se má? Odpověděli: Dobře; a ejhle
7 jde Rachel dcera jeho s dobytkem.* Tedy řekl:
Však ještě daleko do večera, aniž ještě čas,
aby dobytek byl sehnán; napojte stáda a jděte,
8 paste.* A oni odpověděli: Nemůžeme, než až
se všecka stáda seženou, a odvalen bude ká-
men od svrchu studnice, abychom napojili
9 ovce.* Když on ještě mluvil s nimi, přišla k tomu
Rachel se stádem otce svého; neb ona pásla
10 stádo.* Tedy Jakob uzřev Rachel dceru Labana
ujce svého a stádo jeho, přistoupil a odvalil
11 ten kámen od vrchu studnice * a napojil stádo
Labana ujce svého, a políbil Jakob Rachel a
12 povýšiv hlasu svého plakal.* Oznámil jí pak byl
Jakob, že jest bratr otce jejího, a že jest syn
Rebeky; a ona přiběhši oznámila to otci svému.
13 * I stalo se, když Laban uslyšel pověst o Jako-
bovi, synu sestry své, vyběhl proti němu, a ob-
jav ho políbil a uvedl do domu svého. On pak
14 vypravoval Labanovi o všech těch věcech. * Je-
mužto odpověděl Laban: Jistě kost má a tělo
mé jsi. I zůstal s ním přes celý měsíc.* Tedy 15
řekl Laban k Jakobovi: Zdali proto, že jsi
bratr můj, darmo mi sloužiti budeš? Pověz mi,
jaká má býti mzda tvá? * Měl pak Laban dvě 16
dcery: jmeno starší Lia a jmeno mladší Ra-
chel. * Než Lia měla oči mdlé, ale Rachel byla 17
pěkné postavy a krásné tváři; * i miloval Jakob 18
Rachel; řekl tedy: Buduť sloužiti sedm let za
Rachel dceru tvou mladší.* Odpoví Laban: Lé- 19
peť jest, abych ji tobě dal, nežli bych ji dal
muži jinému; zůstaniž se mnou.* Takž Jakob 20
sloužil za Rachel sedm let, a bylo před očima
jeho něco málo dnův, protože laskav byl na
ni. * Potom řekl Jakob k Labanovi: Dejž mi 21
ženu mou, nebo vyplněni jsou dnové moji,
abych všel k ní. * Tedy sezval Laban všecky 22
muže místa toho a učinil hody.* U večer pak vzav 23
Liu dceru svou, uvedl ji k němu, a on všel k ní.
* A dal Laban Zelfu děvku svou Lii dceři své za 24
služebnici. A když bylo ráno, poznal že jest
Lia, * i řekl k Labanovi: Cožs mi to učinil? 25
Zdaliž jsem za Rachel nesloužil u tebe? pro-
čežs mne tedy oklamal? * Odpověděl Laban: 26
Nebývá toho v kraji našem, aby vdávána byla
mladší dříve nežli prvorozená. * Vyplň týden 27
této, dámeť potom i tuto za službu, kterouž
sloužiti budeš u mně ještě sedm let jiných.
* I udělal tak Jakob a vyplnil týden její. Potom 28
dal mu Rachel dceru svou za manželku.* A dal 29
Laban Racheli dceři své Balu děvku svou za
služebnici. * Tedy všel také k Racheli a mi- 30
loval ji více než Liu; i sloužil u něho ještě sedm
let jiných. * Vida pak Hospodin, že Lia nemá 31

---

19. *Bethel,* t. dům (Boha) silného. Proroci je potom nazývali Bethavel neb Bethaven, t. dům nepravosti, pro modlářství, kteréhož se tu lidé dopouštěli.

22. *na památku:* znamení památné. — *dám,* t. obětovati budu.

1. *vstav,* H. pozdvih nohou svých. — *východní,* H. synům východu, t. bydlícím k východu slunce.

6. *Dobře-li se má,* H. jestli mu pokoj. — *Dobře,* H. pokoj.

7. *Však* etc., H. Ai ještě veliký den.

8. *Nemůžeme,* t. napájeti.

10. *jeho,* H. Labana ujce svého, přistoupil Jakob etc.

12. *bratr.* Příbuzní v písmě sv. často slovou bratří, tak i tuto.

13. *On pak* etc., J. vyslyšav pak příčiny cesty jeho, odpověděl etc. — *o všech* etc., t. co se mu doma přihodilo a jak se k němu dostal.

17. *mdlé,* J. Lia měla oči krásné, t. že Lia pěkných očí byla, ale Rachel všecka krásná.

20. *málo dnův,* t. těch sedm let tak mu se krátkých zdálo, jakoby jen některý den sloužil.

27. *této,* t. Lii. — *tuto,* t. Rachel. Svadební veselí za sedm dní u starých bývalo; důvod na Samsonovi. Jud. 14, 15.

31. *nemá lásky:* jest v nenávisti. Kterými lidmi svět pohrdá, těm obyčejně Bůh žehná a je přijímá.

lásky, otevřel život její a Rachel nechal neplod-
32 dné. * Tedy počala Lia a porodila syna, a na-
zvala jmeno jeho Ruben; nebo řekla: Jistě vi-
děl Hospodin trápení mé; jižť nyní milovati
33 mne bude muž můj. * I počala opět a porodila
syna a řekla: Jistě uslyšel Hospodin, že jsem
v nenávisti, protož dal mi i tohoto; a nazvala
jmeno jeho Simeon. * A opět počala a porodila 34
syna a řekla: Již nyní připojí se ke mně muž
můj, neb jsem mu porodila tři syny. Z té pří-
činy nazváno jest jmeno jeho Levi. * I počala je- 35
ště a porodila syna a řekla: Již nyní chváliti
budu Hospodina. Pročež nazvala jmeno jeho
Juda, i přestala roditi.

Hlava 30.

b) Z dívky Racheli (onať zajisté až do hoře naříkavši nad svou neplodností, z dívky aspoň děti míti žádala), z Baly pošel Dan, Neftalim; c) z dívky Lie Zelfy: Gad, Asser; d) opět z Lie (tať ze mzdy najala) pošel Issachar, Zabulon, Dina; e) z Racheli pošel Josef. — Sloužil Jakob za dobytek šest let, a jakkoli jej Laban několikrát obloupil, však z požehnání božího velice se zmohl.

Vidouc pak Rachel, žeby nerodila Jako-
bovi, záviděla sestře své, a řekla k Jakobovi:
2 Dej mi syny; paklí nedáš, já umru. * Pročež
rozhněval se velmi Jakob na Rachel a řekl:
Zdali já jsem za Boha, kterýž nedal tobě
3 plodu života? * Řekla ona: Hle, děvka má Bala;
vejdi k ní, aby rodila na kolena má, a budu
4 míti já také syny z ní. * I dala mu Balu děvku
5 svou za ženu, a všel k ní Jakob. * Tedy počavši
6 Bala, porodila Jakobovi syna. * I řekla Rachel:
Soudil Bůh při mou a uslyšel také hlas můj a
dal mi syna. Protož nazvala jmeno jeho Dan.
7 * Opět počavši Bala děvka Racheli, porodila syna
8 druhého Jakobovi. * I řekla Rachel: Tuhé jsem
odpory měla se sestrou svou, avšakť jsem pře-
9 mohla. A nazvala jeho Neftalim. * Vidouc pak
Lia, žeby přestala roditi, vzala Zelfu děvku
10 svou a dala jí Jakobovi za ženu. * A porodila
11 Zelfa děvka Lie Jakobovi syna. * Protož řekla
Lia: Již přišel zástup. A nazvala jmeno jeho
12 Gad. * Porodila také Zelfa děvka Lie syna dru-
13 hého Jakobovi, * a řekla Lia: To na mé štěstí;
nebo šťastnou mne nazývati budou ženy. A na-
14 zvala jmeno jeho Asser. * Vyšel pak Ruben
v čaš žni pšeničné a nalezl pěkná jabléčka na
poli a přinesl je Lii matce své. I řekla Rachel
Lii: Dej mi prosím těch jabléček syna svého.
15 * Jížto ona odpověděla: Máloť se snad zdá, že
jsi vzala muže mého, chceš také užívati jabléč-
ček syna mého? I řekla Rachel: Nechažť tedy
spí s tebou této noci za jabléčka syna tvého.
16 * Když pak navracoval se Jakob s pole večer,
vyšla Lia proti němu a řekla: Ke mně vejdeš;
nebo ze mzdy najala jsem tě za jabléčka syna
svého. I spal s ní té noci. * A uslyšel Bůh Liu: 17
kterážto počala a porodila Jakobovi syna pá-
tého. * I řekla Lia: Dal mi Bůh mzdu mou po- 18
tom, když jsem dala děvku svou muži svému.
Pročež nazvala jmeno jeho Issachar. * A počala 19
opět Lia a porodila šestého syna Jakobovi.
* I řekla Lia: Obdařil mne Bůh darem dobrým; 20
již nyní bydliti bude se mnou muž můj, nebo
porodila jsem mu šest synův. A nazvala jmeno
jeho Zabulon. * Potom porodila dceru a nazvala 21
jmeno její Dina. * I rozpomenul se Bůh na Ra- 22
chel, a uslyšel ji a otevřel život její. * Tedy po- 23
čala a porodila syna, a řekla: Odjal Bůh po-
hanění mé! * A nazvala jmeno jeho Josef řkouc: 24
Přidejž mi Hospodin syna jiného!
Stalo se pak, když porodila Rachel Jo- 25
sefa, řekl Jakob Labanovi: Propusť mne, ať
odejdu na místo své a do země své. * Dej mi 26
ženy mé a dítky mé, za kteréž jsem sloužil
u tebe, ať odejdu; nebo ty znáš službu mou,
kterouž jsem sloužil tobě. * I řekl mu Laban: 27
Jestliže nyní nalezl jsem milost před očima
tvýma, zůstaň se mnou; nebo v skutku jsem po-
znal, že požehnal mi Hospodin pro tebe. * Řekl 28
také: Oznam mi ze jmena mzdu svou a dámť
ji. * Jemužto odpověděl: Ty víš, jak jsem sloužil 29
tobě, a jaký byl dobytek tvůj při mně. * Nebo 30
to málo, kteréžs měl přede mnou, zrostlo velmi;
a požehnalť Hospodin, jakž jsem k tobě nohou
vkročil; a nyní, kdy pak já své hospodářství
opatrovati budu? * A řekl: Coť mám dáti? Od- 31
pověděl Jakob: Nedávej mi nic; jestliže mi

32. *Ruben*, H. syn pohledění neb vzezření.
33. *Simeon* H. uslyšaný, který poslouchá.
34. *připojí*: bude opravdově mne milovati.— *Levi*, H. připojený, přivinulý.
35. *chváliti*: vyznávati se budu. — *Juda*, H. vyznávač, chválil.
2. *za Boha*: za Boha mne máš, J. zdali já co mohu proti Bohu.
3. *míti*, H. vzdělána z ní.
6. *při mou*: mne. — *Dan*: soud.
8. *odpory měla*: silně jsem zápasila. — *Neftalim*, H. změnilo, obrátilo se.
11. *Gad*, H. houf, zástup, dav.
13. *šťastnou* neb blahoslavenou. — *ženy*, H. dcery. — *Asser*, H. šťastný.
14. *pěkná jabléčka*, H. Dudaim rozličně vykládají: ovoce, byliny, kvítí.
18. *potom* etc., t. ještě i potom dal mi Bůh syna, když jsem již pochybivši o sobě děvku svou muži dala. — *Issachar*, H. mzda, odplata jest.
20. *darem* neb věnem. — *Zabulon*, H. přebývání, bydlení.
21. *Dina*, H. soudící.
24. *Josef*, H. přidaný. — *Přidejž* neb přidá.
30. *své hospodářství*, H. domu svému dělati.
31. *zase pásti* neb vrátím se k stádu.

učiníš toto, zase pásti budu a ostříhati dobytka
32 tvého.* Projdu skrze všecka stáda tvá dnes, vy-
měšuje z nich každé dobytče peřesté a stra-
katé, a každé dobytče načernalé mezi ovcemi,
a strakaté a peřesté mezi kozami, a takové bu-
33 dou mzda má.* A osvědčena potom bude spra-
vedlnost má před tebou, když přijde na mzdu
mou. Cožkoli nebude peřestého nebo straka-
tého mezi kozami a načernalého mezi ovcemi,
34 za krádež bude mi počteno.* I řekl Laban: Hle,
35 ó by tak bylo, jakž jsi mluvil! *A odloučil toho
dne kozly přepásané na nohách a strakaté,
a všecky kozy peřesté a strakaté, všecko, na
čemž byla místa bílá, všecko také načernalé
36 mezi dobytkem, a dal v ruce synův svých.* Ulo-
žil pak mezi sebou a Jakobem místo vzdálí tři
dní cesty, a Jakob pásl ostatek dobytku La-
37 banova. * Nabral pak sobě Jakob prutův topo-
lových zelených a lískových a kaštanových, a
poobloupil s nich po místech kůru až do bě-
losti, kteráž byla na prutech. * A nakladl těch 38
prutův tak obloupených do žlábkův a koryt
(v nichž bývá voda, k nimž přicházel dobytek,
aby pil) proti dobytku, aby počínaly, kdyžby
přicházely píti. * A počínaly ovce hledíce na ty 39
pruty, a rodily jehňata přepásaná na nohách,
peřestá i strakatá. * Potom ta jehňata odloučil 40
Jakob, a dobytek stáda Labanova obrátil tváří
k těm přepásaným na nohách a ke všemu na-
černalému, a své stádo postavil obzvlášť a
neobrátil ho k stádu Labanovu. * A bylo, že 41
kdykoli silnější připouštíny bývaly, kladl Ja-
kob ty pruty před oči ovcím do koryt, aby po-
čínaly hledíce na ty pruty. * Když pak pozdní 42
dobytek připouštín býval, nekladl jich; a tak
býval pozdní Labanův, a ranný Jakobův.
* Vzrostl tedy muž ten náramně velmi a měl 43
dobytka mnoho, děvek i služebníkův, vel-
bloudův i oslův.

Hlava 31.

V druhém utíkání (před tchánem do země narození svého) pro neupřímost domu Labanova jsa volán od Boha měl starost v Padani, na cestě i v zemi zaslíbené. Starost v Padani byla, aby navedl své manželky, a bezpečně před Labanem ujíti mohl. a) Manželky k řeči a namlouvání jeho důvodnému povolily ochotně; b) k ujití také i čas příhodný se naskytl a tak ušel, i Bůh jeho v dalším nebezpečenství ochrancem byl; nebo Labana hněvivého (po Jakobovi zajisté vojensky se pustil) ku přízni napomenul, anobrž i pridržel. Pročež Laban 1) domlouvaje se na Jakoba a) upouští od té pomsty podlé poručení božího, b) jen horlí pro modly své, jichž s dovolením Jakoba v stanech hledaje a nenaleznuv pro chytrost Rachelinu domluvu slyší pro svou neupřímost k věrnému čeledínu. 2) Omlouvaje dobrodiní svá místo odpovědi vchází v smlouvu s Jakobem o přetržení všelijakých proti sobě zášti; a toť mezi sebou stvrzují a) vyzdvižením sloupu kamenného b) a přistrojením hodů.

Když pak uslyšel Jakob slova synův La-
banových, ani praví: Pobral Jakob všecko, co
měl otec náš, a z těch věcí, kteréž byly otce
2 našeho, spůsobil sobě tu všecku slávu;* a viděl
tvář Labanovu, a ai, nebyla k němu tak jako
3 prvé:* i řekl mu Hospodin: Navrať se do země
otcův svých a k příbuznosti své, a budu s te-
4 bou.* Protož poslav Jakob vyvolal Rachel i Liu
5 na pole k stádu svému* a řekl jim: Vidím tvář
otce vašeho, že není ke mně tak jako prvé,
6 ježto Bůh otce mého byl se mnou, * a vy samy
víte, že vší svou sílou sloužil jsem otci vaše-
7 mu;* ale otec váš oklamal mne, a na desetkráte
změnil mzdu mou; však nedopustil mu Bůh,
8 aby mi zlé učinil. * Když takto řekl: Co bude
peřestého, to nechť jest mzda tvá; tedy všecky
ovce rodily peřestý plod. Když pak takto řekl:
Co přepásaného na nohách, to bude mzda tvá,
tedy všecky ovce rodily přepásané na nohách.
*A tak odjal Bůh stádo otce vašeho a dal mně; 9
* neb takto bylo: tehdáž když se dobytek běžel, 10
já jsem pozdvihl očí svých a viděl jsem ve
snách, a ai, berani scházející se s ovcemi byli
přepásaní na nohách, peřestí a skropení. * Tedy 11
řekl ke mně anděl boží ve snách: Jakobe!
A já jsem odpověděl: Teď jsem! * I řekl: Po- 12
zdvihni nyní očí svých a pohleď, že všickni
berani scházející se s ovcemi jsou přepásaní na
nohách, peřestí a skropení; nebo jsem viděl
všecko, co tobě Laban dělá. * Já jsem ten silný 13
Bůh, kterýž jsem se ukázal tobě v Betheli, kdež jsi
pomazal kamene, kdežs mi se slibem zavázal;

---

32. *vyměšuje,* J. vyměš. — *načernalé,* J. plavé.
33. *potom,* H. zítra. — *na mzdu mou,* t. abych ji vzal, J. když přijdeš hleděti na mzdu.
35. *dobytkem,* J. ovcemi.
36. *Uložil* etc., H. položil cestu tří dnův.
37. *až do bělosti* etc., J. a když se kůry sňaly na těch, kteréž byly obloupily, bělost se ukázala; ty pak, kteréž celé byly, zelené jsou zůstaly, a tím obyčejem barva učiněna jest proměnná.
40. *Potom ta jehňata* etc., J. I rozdělil jest stádo Jakob, a kladl pruty v koryta před očima skopcův; byly pak všecky bílé a černé Labanovy, ale jiné Jakobovy.
41. *silnější* neb rannější.

2. *prvé,* H. včera a před včerejškem.
3. *otcův svých* neb do vlasti.
5. *prvé,* viz v. 2. — *se mnou,* t. ukázal mi se rozkazuje mi odjíti. Níž v. 13.
7. *na desetkráte* neb množstvíkráte.
9. *stádo* neb statek.

vstaniž nyní, vyjdi ze země této, a navrať se
14 do země příbuznosti své. * Tedy odpověděly mu
Rachel a Lia řkouce: Zdaž ještě máme díl
15 jaký a dědictví v domě otce našeho? * Zdaliž
nejsme počteny před ním za cizí? nebo prodal
16 nás, ano i peníze naše dočista utratil. * Všecko
zajisté bohatství, kteréž odjal Bůh otci naše-
mu, naše jest a synův našich; protož nyní učiň
17 vše, což mluvil tobě Bůh. * Vstav tedy Jakob,
18 vsadil syny své a ženy své na velbloudy,* a pobral
všecken dobytek svůj a všecko jmění své, kte-
réhož byl dosáhl, dobytek svého vychování,
kteréhož nabyl v Padani syrské, aby se na-
vrátil k Isakovi otci svému do země kananej-
19 ské.* (Laban pak byl odšel, aby střihl ovce své.
I ukradla Rachel modly, kteréž měl otec její.
20 *A Jakob tajně ušel od Labana syrského ne-
21 oznámiv mu, že jde pryč.) * Takž ušel se vším,
což měl; a vstav přepravil se přes řeku a bral
22 se přímo k hoře galadské.* I pověděno jest La-
23 banovi dne třetího, že utekl Jakob. * Tedy on
vzav bratří své s sebou, honil ho za dnův
24 sedm a postihl ho na hoře galadské. * (Při-
šed pak Bůh k Labanovi syrskému ve snách
noci té řekl mu: Varuj se, aby nemluvil s Ja-
25 kobem jináč než přátelsky.) * Dohonil tedy La-
ban Jakoba, a Jakob již byl rozbil stan svůj
na té hoře, Laban také položil se s bratřími
26 svými na též hoře galadské.* I řekl Laban k Ja-
kobovi: Cos učinil? Nebos ušel tajně a odvedls
27 dcery mé jako zjímané mečem. * Pročs tajně
utekl a vykradl se ode mne a nepověděls mi,
ježtobych tě byl vesele provodil, se zpěvy,
28 s bubnem a harfou? * A nedopustils mi, abych
políbil synův svých a dcer svých? Nemoudřes
29 jistě udělal, čině tak. * Mělť bych dosti s to
moci, abych vám zlé učinil; ale Bůh otce va-
šeho mluvil mi noci pominulé řka: Hleď, aby
30 nemluvil s Jakobem jináč než přátelsky.* Ale
již to tam, poněvadž jsi předse odšel, roztouživ
se po domě otce svého; než pročs ukradl bohy
31 mé? * Tedy Jakob odpovídaje Labanovi řekl:
Ušel jsem tajně, nebo jsem se bál a řekl jsem,
32 žeby snad mocí odjal dcery své. * Nalezneš-li
pak u koho bohy své, nechať ten umře; před
bratřími našimi ohledej sobě, jestli co u mne
tvého, a vezmi sobě. Ale nevěděl Jakob, že
Rachel je ukradla.* Všed tedy Laban do stanu 33
Jakobova a do stanu Lie a do stanu obou dě-
vek, nic nenalezl. A vyšed ze stanu Lie vešel
do stanu Racheli. * Rachel pak vzavši modly 34
vložila je pod sedlo, kteréž na velbloudu bývá,
a sedla na ně. I přemetal Laban všecken stan,
ale nic nenalezl. * A ona řekla k otci svému: 35
Nechť to není proti mysli, pane můj, že ne-
mohu povstati proti tobě; nebo vedlé běhu
ženského nyní se mi přihodilo. A všecko pře-
hledav, nenalezl modl. * Protož rozhněvav se 36
Jakob tuze se domlouval na Labana, i odpo-
věděl Jakob a řekl k Labanovi: Jaké jest
přestoupení mé? jaký hřích můj, že rozpáliv se
honils mne? * Nu, jižs přemetal všecky mé věci, 37
a cos nalezl ze všech věcí domu svého? polož
teď před bratřími mými a před bratřími svými,
nechť rozeznají mezi námi dvěma. * Byl jsem 38
již dvadceti let s tebou, ovce tvé, ani kozy tvé
nikda nezmetaly, a skopcův stáda tvého ne-
jedl jsem.* Co od zvěři roztrháno, toho jsem ne- 39
odvodil tobě, sám jsem tu škodu nahražoval,
a ty z ruky mé vyhledávals toho; jako i toho, co
bylo ukradeno ve dne anebo v noci. * Bývalo 40
tak, že ve dne trápilo mne horko a v noci
mráz, a vzdálen jest sen můj od očí mých.
*Již dvadceti let, jakž jsem v domě tvém; slou- 41
žil jsem tobě čtrnácte let za dvě dcery tvé
a šest let za dobytek tvůj, a změnils mzdu
mou na desetkrát. * A kdyby Bůh otce mého, 42
Bůh Abrahamův a strach Isakův nebyl se
mnou, jistěby ty byl nyní pustil mne prázdného;
ale trápení mé a práci rukou mých viděl Bůh,
protož tě pominulé noci trestal. * Odpovídaje 43
pak Laban dí k Jakobovi: Dcery tyto jsou
dcery mé, a synové tito jsou synové moji,
i dobytek tento můj dobytek jest, ano cokoli
vidíš, mé jest; ale což mám již učiniti dcerám
těmto svým aneb synům jich, kteréž zrodily?
* Protož pojď, vejděme v smlouvu, já a ty, aby 44
byla na svědectví mezi mnou a tebou. * Tedy 45
Jakob vzal kámen a postavil jej vzhůru na
znamení.*A řekl bratřím svým: Nasbírejte ka- 46

---

14. *Zdaž ještě,* t. Myť se nemáme tu proč meškati.
15. *peníze* neb mzdu, výdělek. J. Což tedy dokonce má utratiti mzdu naši. — *dočista utratil,* H. utráceje utratil.
18. *Padani syrské,* t. v Mesopotamii, tak též i na jiném místě.
20. *tajně ušel,* H. ukradl srdce, t. neotevřel srdce a úmyslu svého Labanovi.
21. *přes řeku,* t. Eufrat. — *bral,* H. obrátil tvář svou.
23. *za dnův sedm,* H. cestou sedmi dnův.
24. *jináč* etc., H. od dobrého až do zlého, t. ani úlisně ani tvrdě.
26. *ušel tajně,* H. ukradl srdce mé.
27. *tajně,* H. proč se skryl s utíkáním.
29. *Mělť bych* etc., H. jest v moci ruky mé, zlé vám učiniti.
30. *předse odšel,* H. odcházeje odšel žádostivě žádaje.
31. *žeby* neb aby neodjal.
34. *sedlo* neb přistření.
35. *Nechť* etc., H. Nechť není hněv v očích pána mého.
39. *neodvodil* neb nepřinesl.
40. *horko* neb vedro.
42. *Bůh otce,* t. Bůh, kteréhož ctil děd můj Abraham, a jehož se bál Isak.
43. *již* neb dnes.
44. *Protož* neb nyní tedy.
46. *řekl,* H. řekl Jakob.

mení. A nabravše kamení udělali hromadu,
47 a jedli na té hromadě.* I nazval ji Laban Jegar
48 Sahaduta, a Jakob nazval jí Galed. * Nebo
řekl Laban: Tato hromada nechť jest svědkem
ode dneška mezi mnou a tebou; protož nazval
49 jmeno její Galed: * a Mispah; nebo řekl Laban:
Nechať Hospodin hledí na mne a na tebe,
50 když se rozejdeme od sebe.* Jestližeby trápil
dcery mé a uvedlby jiné ženy na dcery mé;
žádného člověka není s námi, hlediž, Bůh jest
51 svědek mezi mnou a tebou.* A řekl ještě Laban
k Jakobovi: Ai, hromada tato, a ai, sloup, kte-
52 rýž jsem postavil mezi sebou a tebou.* Svědkem
nechť jest hromada tato, svědkem také sloup
tento, já že nepůjdu dále k tobě za hromadu
tuto, a ty tolikéž že nepůjdeš dále ke mně za
hromadu tuto a sloup tento k činění zlého.
* Bůh Abrahamův a Bůh Nachorův nechžť soudí 53
mezi námi, Bůh otce jich. Přisáhl tedy Jakob
skrze strach otce svého Isaka. * Nabil také Ja- 54
kob hovad na té hoře a pozval bratří svých,
aby hodovali; i hodovali a zůstali přes noc na
též hoře.* I vstav Laban velmi ráno, a políbiv 55
synův svých a dcer svých požehnal jich, i od-
šel a navrátil se k místu svému.

Hlava 32.

Starost na cestě měl Jakob, dokad nepřišel k otci svému, aby ve jmenu božím jda v nebezpečenství opuštěn nebyl. Přítomné milosti boží znamení měl důvodné, vojska božího se jemu ukázaní. Nebezpečenství šla z a) Esaua, b) Sichemských, c) smrti svých milých, d) neřádnosti Rubenovy. První nebezpečenství. Jakob k Esauovi poslal posly a o výjezdu jeho uslyšev ulekl se; pročež 1) k Bohu volal, 2) bratru dary předeslal, 3) a přepraviv se přes brod Jordanu A) v modlitbě s Bohem zápasil do svítání, ne bez požehnání.

Jakob pak odšel cestou svou, a potkali se
2 s ním andělé boží.* I řekl Jakob, když je viděl:
Vojsko boží jest toto. A nazval jmeno místa
toho Mahanaim.
3 Poslal pak Jakob posly před sebou k bra-
tru svému Esauovi, do země Seir do kraje idu-
4 mejského, * a přikázal jim řka: Takto povězte
pánu mému Esauovi: Totoť vzkazuje služebník
tvůj Jakob: U Labana jsem byl pohostinu a
5 zůstával až do tohoto času.* A mám voly a osly,
ovce a služebníky i děvky; a poslal jsem, abych
se ohlásil pánu svému a našel milost před
6 očima tvýma.* I navrátili se poslové k Jakobovi
řkouce: Přišli jsme k bratru tvému Esauovi,
kterýž také jde proti tobě, a čtyři sta mužův
7 s ním. * Jakob pak bál se velmi a rmoutil se
náramně; tedy rozdělil lid, kterýž s sebou měl,
ovce také a voly a velbloudy na dva zástupy.
8 * Nebo řekl: Jestližeby přišel Esau k zástupu je-
dnomu a pobilby jej, bude aspoň zadní zástup
9 zachován.* I řekl Jakob: Bože otce mého Abra-
hama, a Bože otce mého Isaka, Hospodine,
kterýž jsi mi řekl: Navrať se do země své
a k příbuznosti své, a dobře učiním tobě: * menší 10
jsem všech milosrdenství a vší pravdy, kterouž
jsi učinil se služebníkem svým; nebo s holí svou
přešel jsem přes Jordan tento, nyní pak dva
zástupy mám.* Vytrhni mne, prosím, z ruky bra- 11
tra mého, z ruky Esauovy; nebť se ho bojím, aby
přijda nepohubil mne i matky s dětmi. * Však 12
jsi ty řekl: Dobře učiním tobě a rozmnožím
símě tvé jako písek mořský, kterýžto pro
množství sečten býti nemůže. * I zůstal tu noci 13
té a vzal z toho, což bylo před rukama, poctu
bratru svému Esauovi,* totiž dvě stě koz a kozlův 14
dvadceti, ovec dvě stě a beranův dvadceti,
* velbloudův s mladými jich třidceti, krav čty- 15
řidceti, volův deset, oslic dvadceti a oslátek
deset. * A poručil je služebníkům svým, každé 16
stádo obvzláštně, a řekl služebníkům svým:
Jděte přede mnou, a stádo od stáda ať jde
opodál.* I poručil přednímu řka: Když se potká 17
s tebou Esau bratr můj a optá se tebe řka: Čí
jsi? a kam jdeš? a čí jest to stádo před tebou?
* Řekneš: Jsem služebníka tvého Jakoba, a dar 18
tento jest poslán pánu mému Esauovi; a teď

---

47. *Jegar Sahaduta*, t. hromada svědectví. — *Galed*, t. jazykem hebrejským. Nebo Laban chaldejské neb syrské řeči užíval, ale Jakob hebrejské.

49. *Mispah; nebo řekl Laban: Nechať* etc. Mispah, t. bašta aneb věže, s níž se daleko může hleděti, a na níž strážní bývají. Stráž. — *na mne*, H. mezi mnou a tebou. — *když se rozejdeme* etc., H. když se skryjeme, muž od tovaryše svého, t. když nebudeme moci viděti jeden druhého a věděti o sobě, co kdo dělá a jak v smlouvě této stojí. Jakoby řekl: Bůh všemu přítomen jest, jenž srdce i skutky jako strážný s vysoké věže spatřuje, on to souditi bude. A na památku toho nechť jest tato hromada.

54. *Nabil*, H. zbití (t. hovaď). — *hodovali* neb jedli chléb.

2. *Mahanaim*, H. ležení, vojsko.

3. *kraje* neb pole.

4. *služebník*, t. bratr. — *zůstával* neb trval, byl u něho.

5. *ovce* neb drobný dobytek. — *se ohlásil*, H. oznámil to.

10. *menší*, t. nejsem hoden, anebo nezasloužil jsem takového dobrodiní na tobě. — *nebo s holí* etc., t. když jsem prvé tudy šel, neměl jsem než hůl.

11. *matky* etc. Za přísloví užívají těch slov Židé, když chtějí ukázati všech vesměs bez lítosti pobití. Podobně Osee. 10, 14.

12. *Dobře učiním*, H. dobře čině dobře učiním. — *rozmnožím*, H. položím.

13. *poctu* neb dar.

15. *velbloudův*, t. velbloudic, kteréž měly selata.

16. *poručil*, H. dal do rukou.

19 i sám jde za námi.* Poručil také druhému i tře-
tímu, a slovem všechněm jdoucím za těmi stády
řka: V táž slova mluvte k Esauovi, kdyžbyste
20 se s ním setkali,* a díte také: Ai, služebník tvůj
Jakob za námi, nebo řekl: Ukrotím tvář jeho
darem, kterýž jde přede mnou, a potom uzřím
21 tvář jeho, snad přijme tvář mou. * A tak před-
šel dar před ním, on pak zůstal tu noc při
22 táboru.*A vstav ještě v noci vzal obě ženy své
a dvě děvky své a jedenácte synův svých a
23 přešel přes brod Jaboku,* vzav tedy je přepra-
vil je přes tu řeku, přepravil také i vše, což
24 měl.*A zůstal Jakob sám; a ai, zápasil s ním
25 muž až do svítání.*A vida, že ho nepřemůže,
obrazil ho ve vrchní příhbí stehna jeho, i vyvi-
nulo se příhbí stehna Jakobova, když zápasil
s ním.*A řekl: Pusť mne, nebť zasvítává. I řekl: 26
Nepustím tě, leč mi požehnáš!* I řekl mu: Jaké 27
jest jmeno tvé? Odpověděl: Jakob.* I dí: Ne- 28
bude více nazýváno jmeno tvé toliko Jakob, ale
také Israel; poněvadž jsi tak statečně za-
cházel s Bohem i lidmi a přemohls.* I otázal 29
se Jakob řka: Oznam, prosím, jmeno své. Kte-
rýžto odpověděl: Proč se ptáš na jmeno mé?
I dal mu tu požehnání.* Tedy nazval Jakob 30
jmeno místa toho Fanuel; neb jsem, prý, viděl
Boha tváří v tvář, a zachována jest duše má.
* I vzešlo mu slunce, když pominul místa toho Fa- 31
nuel, a kulhal na nohu svou;* protož nejedí 32
Israelští až do tohoto dne té žíly krátké, kte-
ráž jest ve vrchním příhbí stehna, protože ob-
razil příhbí stehna Jakobova na žíle krátké.

Hlava 33.

B) Jak spořádal Jakob manželky své s dítkami; 1) vítal se s bratrem uctivě, 2) a žádostí svou obdržel na něm, aby a) na znamení lásky dar z rukou jeho přijal, b) a pro ušetření dítek i dobytka sám napřed odejda s muži svými, jemu poznenáhlu jíti povolil. A tak α) Esau toho dne domů se navrátil, β) Jakob pak aa) v Sochotu sobě odpočívaje dům a stáje vystavěl a jmeno boží vzýval, bb) do Sichemu se dostal, koupil pole a vystavěl oltář Bohu svému.

Pozdvih pak očí svých Jakob uzřel, an
Esau jde, a čtyři sta mužův s ním; i rozdělil
syny Lie zvlášť, a Racheli zvlášť, a obou
2 děvek zvlášť; * a postavil děvky se syny jejich
napřed, potom Liu se syny jejími za nimi, Ra-
3 chel pak a Josefa nejzáze.*A sám šel před nimi
a poklonil se až k zemi po sedmkrát, až právě
4 přišel k bratru svému.* I běžel Esau proti němu
a objal ho a pad na šíji jeho líbal ho, i pla-
5 kali. * Pozdvih pak očí svých a spatřiv ženy
s dětmi řekl: Kdo jsou onino s tebou? Odpově-
děl: Jsou dítky, kteréž dal Bůh z milosti slu-
6 žebníku tvému.* Mezi tím přiblížili se děvky se
7 syny svými, i poklonili se.* Přiblížila se také
Lia se syny svými, a poklonili se; a potom při-
blížil se Josef a Rachel, a také se poklonili.
8 * I řekl Esau: K čemu jest všecken ten zástup,
kterýž jsem potkal? Odpověděl: Abych nalezl
9 milost před očima pána svého.* Tedy řekl Esau:
Mám hojně bratře můj, nech sobě, což tvého
10 jest.* I řekl Jakob: Nezbraňuj se, prosím; jestli-
že jsem nyní nalezl milost před očima tvýma,
přijmi dar můj z ruky mé, poněvadž jsem viděl
tvář tvou, jakobych viděl tvář boží, a laskavě
jsi mne přijal;* přijmi, prosím, dar můj oběto- 11
vaný tobě; poněvadž štědře obdařil mne Bůh, a
mám všeho dosti. Takž ho přinutil, a on vzal,
* i dí: Pojď a jděme, já půjdu s tebou. * I řekl 12 13
k němu Jakob: Ví pán můj, že děti jsou útlí, a
mám s sebou ovce i krávy březí, kteréžto bu-
dou-li hnány přes moc jeden den, pomře mi
všecken dobytek.* Nechžť medle jde pán můj 14
před služebníkem svým; já pak poznenáhlu se
poberu, tak jakž bude moci jíti stádo, kteréž
před sebou mám, a jakž postačiti budou moci
děti, až tak dojdu ku pánu svému do Seir.
* I řekl Esau: Nechžť ale pozůstavím něco lidu, 15
kterýž mám s sebou. I odpověděl: K čemu to?
Nechť toliko naleznu milost před očima pána
svého!* Tedy Esau toho dne navrátil se cestou 16
svou do Seir.* Jakob pak bral se do Sochotu a 17
vystavěl sobě dům a dobytku svému také vzdě-
lal stáje; protož nazval jmeno místa toho So-
chot.*A tak Jakob navracuje se z Padani syr- 18

---

20. *tvář jeho*, t. hněv, kterýž na obličeji spatřín bývá. — *uzřím tvář*, t. osobu, obličej. — *přijme* neb příjemný jemu budu.
24. *muž*, t. anděl v osobě muže. Jakž se rozumí z textu následujícího a též Osee. 12, 3.
25. *vrchní příhbí* neb kyčel.
26. *řekl*, t. ten, kdož s Jakobem zápasil. — *zasvítává* neb již záře vzchodí, zabřeskuje se.
28. *poněvadž* etc., H. nebo jsi statečně zacházel s Bohem i lidmi a přemohls.
29. *Proč* etc. aneb což to, že se ptáš? Nechtěl svého jmena oznámiti, nebo ještě byl čas nepřišel, v němžby se právě zjevil.
30. *Fanuel*, t. tvář neb obličej boží.— *zachována*, t. a neumřel jsem.
1. *syny*, t. každá matka aby děti své při sobě měla.
8. *K čemu* neb jaký.
10. *poněvadž*, J. nebo proto. — *boží*, J. anděla, J. knížete, t. že vidím přívětivý obličej tvůj, jest mi to jistým znamením milosti boží, anebo, tak jakobych samou boží tvář dobrotivě k sobě obrácenu viděl.
11. *dar*, H. požehnání.
17. *Sochot*, H. stáje, salaše, boudy.

ské přišel ve zdraví k městu Sichemu, které jest
v zemi kananejské a položil se před městem.
19 *I koupil díl pole toho, na němž byl rozbil stan
svůj, od synův Hemora otce Sichemova za sto
ovec,* a postavil tu oltář, kterémužto dal jméno 20
Bůh silný Bůh israelský.

Hlava 34.

Druhé nebezpečenství potkalo Jakoba na cestě, když se vracel k otci svému; nebo Dina jeho dcera, vyběhši na toulku, snížena jest od Sichema. Nicméně jednal o ní a) s otcem svým i b) s otcem jejím. Slyševše pak o tom bratři její, rozhněvali se náramně a nechtěli povoliti věnu, dokudby se s obyvateli svými i otec i syn neobřezali; což oni netoliko sami učinili, ale i lid svůj k tomu namluvili. V tom třetího dne dva synové Jakobovi zbili obyvatele mečem a město zloupili. Pročež I. Jakob obávaje se nebezpečenství domlouvá synům svým.

Vyšla pak Dina dcera Lie, kterouž po-
rodila Jakobovi, aby se dívala na dcery té
2 země.* Kteroužto uzřev Sichem syn Hemora he-
vejského knížete v krajině té, vzal ji; i ležel
3 s ní a ponížil ji.* I připojila se duše jeho k Dině
dceři Jakobově, a zamilovav děvečku mluvil
4 k srdci jejímu.* Mluvil potom Sichem k Hemo-
rovi otci svému těmito slovy: Vezmi mi děve-
5 čku tuto za manželku. * Uslyšev pak Jakob, že
poskvrnil Diny dcery jeho (a synové jeho byli
6 se stádem na poli), mlčel, až oni přišli. * Tedy
vyšel Hemor otec Sichemův k Jakobovi, aby
7 mluvil s ním o to.* A v tom synové Jakobovi při-
šli s pole, a uslyševše o tom bolestí naplněni
jsou muži ti a rozhněvali se velmi, protože
hanebnou věc učinil v Israeli, ležev se dcerou
8 Jakobovou, čehož činiti nenáleželo. * I mluvil
Hemor s nimi na tento spůsob: Sichem syn
můj hoří milostí k vaší dceři; prosím, dejte mu
9 ji za manželku * a spřízněte se s námi; dcery
své dávejte nám a naše dcery pojímejte sobě,
10 *a bydlete s námi, nebo všecka země bude před
vámi; osaďte se, a obchod veďte v ní a vlá-
11 dněte jí.* Mluvil i Sichem otci jejímu a bratřím
jejím: Nechť naleznu milost před očima vašima,
12 dám co mi koli díte. * Jmenujte mi věno i dary,
jak chcete veliké, dám jak mi koli řeknete, jen
13 mi tu děvečku dejte za manželku.* Odpovídajíce
pak synové Jakobovi Sichemovi a Hemorovi
otci jeho lstivě mluvili, protože poskvrnil Diny
14 sestry jich,* a řekli jim: Nemůžeme učiniti toho,
abychom dali sestru svou za muže neobřeza-
15 ného, neb to ohavnost jest u nás.* Než na tento
spůsob vám povolíme, jestliže se chcete sro-
vnati s námi, aby obřezán byl každý z vás po-
hlaví mužského; * tedy budeme dávati dcery své 16
vám a dcery vaše bráti sobě, a budeme bydliti
s vámi a budeme lid jeden: * pakli neuposlech- 17
nete nás, abyste se obřezali, vezmeme zase
dceru svou a odejdeme. * Tedy líbila se řeč je- 18
jich Hemorovi i Sichemovi synu Hemorovu,
*a nemeškal mládenec učiniti toho; neb se mu 19
zalíbila dcera Jakobova, a on byl nejvzácnější
ze všech v domě otce svého.
I přišel Hemor a Sichem syn jeho k bráně 20
města svého, a mluvili k mužům města svého
řkouce: * Muži tito pokojně se mají k nám, 21
nechť tedy bydlí v zemi této a obchod vedou
v ní, neb země jest dosti široká a prostranná
před nimi; dcery jejich budeme sobě bráti za
manželky a dcery své budeme dávati jim; * než 22
na tento spůsob přivolí nám ti muži k tomu,
aby bydlili s námi, a abychom byli jeden lid:
jestliže obřezán bude každý pohlaví mužského
mezi námi, tak jako oni jsou obřezáni; * dobytek 23
jejich a statek jejich i všecka hovada jejich,
zdaliž nebudou naše? toliko v tom jim povolme,
a budou bydliti s námi.* I uposlechli Hemora a 24
Sichema syna jeho všickni vycházející branou
města jeho, a obřezali se všickni pohlaví muž-
ského, což jich koli vycházelo z brány města
jeho.* A toť dne třetího, když oni největší bolest 25
měli, dva synové Jakobovi, Simeon a Levi,
bratří Diny, vzav každý z nich meč svůj, vpa-
dli do města směle a pomordovali všecky po-
hlaví mužského.* Hemora také a Sichema syna 26
jeho zamordovali mečem, a vzavše Dinu z do-
mu Sichemova odešli. * Potom synové Jakobovi 27
přišedše na zbité vzebrali město, protože po-
skvrnili sestry jejich; * stáda jejich a voly i osly 28

19. *od synův*, H. z ruky synův. — *ovec*, J. grošův neb peněz, o nichž praví, že měly na sobě ráz ovcí.
20. *oltář*, t. aby ten oltář byl na památku toho, že silný Bůh Israelův vysvobodil Jakoba.
3. *k srdci*, t. přátelsky, pěknými a lahodnými slovy, aby ji sobě namluvil aneb smutnou uchlácholil.
7. *čehož činiti* etc., J. ale budeť to tak, jakoby pohrůžku činili, že se chtí pomstíti.
8. *hoří milostí*, H. zalíbila sobě duše jeho v dceři vaší.
10. *před vámi*, t. v moci vaší, na svobodě, můžete býti kde se vám koli líbiti bude. — *vládněte jí*, H. držte se v ní.
12. *Jmenujte*, H. nadsaďte.
15. *jestliže* etc., H. budete-li jako my.
21. *pokojně* neb upřímně. — *nechť* etc., H. neodpíraliby s námi bydliti. — *před nimi*, t. na pravo i na levo, na kteroukoli stranu. J. pro ně.
24. *vycházející*, t. všickni obyvatelé.
25. *bolest* neb trápení. Pro hřích jednoho všecko město trestáno. — *směle* neb nenadále. Smilství veliké pomsty a zkažení měst a krajin s sebou přináší.
27. *Potom* etc. Někteří rozumějí o jiných synech Jakobových kromě Simeona a Levi. J. o týchž, že se zas vrátili a k vraždě přidali ještě loupež.
28. *stáda* neb ovce a skoty.

jejich, a což bylo v městě i po poli, pobrali,
29 * k tomu i všecko jmění jejich a všecky malé
dítky jejich, a ženy jejich zajali a vybrali, co
30 kde v domích bylo. * Řekl pak Jakob k Simeonovi
a Levi: Zkormoutili jste mne a zošklivili
jste mne u obyvatelův krajiny této, u Kananejských
a Ferezejských, a já jsem s malým
počtem lidí; seberou-li se na mne, potepou
mne a tak vyhlazen budu, já i dům můj.*A oni 31
odpověděli: A což měli jako nevěstky zle užívati
sestry naší?

Hlava 35.

II. Od Boha jsa povolán (Jakob) do Bethelu ku poctě svaté a) modly zakopává do země, b) v ochraně boží šťastně a bezpečně jde c) a v Bethelu oltář staví. — Třetí nebezpečenství měl Jakob ze smrti svých milých, a to Debory a Racheli. Debora v Bethelu umřela a s oplakáváním pohřbena jest. Pročež opět se Bůh jemu vyjeviv dědictvím země i semene jej potěšil, Jakob pak místo to kamenem i jmenem znamenal. Rachel také nedaleko od Efraty při porodu umřela, kdež i s žalostí pohřbena i hrob nápisem znamenán jest. Ale Bůh ho opět potěšil nechav mu dítěte zdravého Beniamina, s nímž se odebral Jakob do Ederu. — Čtvrté nebezpečenství pošlo z neřádnosti Rubenovy. Ta se stala proti lůži otce jeho v Ederu, odkudž se syny svými dvanácti přišel do Mambre k otci svému Isakovi. A tak hned nastala mu starost v zemi zaslíbené; nebo měl se co starati o otce, o bratra a dům svůj. A) Otec pln dnů umřel, jej tedy vážně pochoval.

Potom mluvil Bůh k Jakobovi: Vstana
vstup do Bethelu a bydli tam, a udělej tam
oltář Bohu silnému, kterýž se ukázal tobě,
2 когдыžs utíkal před Esauem bratrem svým.* Tedy
řekl Jakob čeládce své a všechněm, kteříž
s ním byli: Odvrzte bohy cizí, kteréž máte mezi
sebou, a očisťte se a změňte roucha svá;
3 * a vstanouce vstupme do Bethelu, a udělám tam
oltář silnému Bohu, kterýž vyslyšel mne v den
soužení mého a byl se mnou na cestě, kterouž
4 jsem šel.* Tedy dali Jakobovi všecky bohy cizí,
kteréž měli, i náušnice, kteréž byly na uších
jejich, i zakopal je Jakob pod tím dubem, kte-
5 rýž byl u Sichemu. * I brali se odtud; a byl
strach boží na městech, kteráž byla vůkol nich,
6 a nehonili synův Jakobových.* Tedy přišel Jakob
do Luzy, kteréž jest v zemi kananejské (to
již slove Bethel), on i všecken lid, kterýž byl
7 s ním.* I vzdělal tu oltář a nazval to místo Bůh
silný Bethel; nebo tu se mu byl zjevil Bůh,
8 když utíkal před bratrem svým.* Tehdy umřela
Debora chovačka Rebeky a pochována jest
pod Bethelem, pod dubem, i nazval jmeno jeho
Allon Bachut.
9 Ukázal se pak opět Bůh Jakobovi, když
se navracoval z Padani syrské, a požehnal mu.
10 *I řekl mu Bůh: Jmeno tvé jest Jakob, nebude
více nazýváno jmeno tvé toliko Jakob, ale Israel
také bude jmeno tvé; protož nazval jmeno jeho
Israel.* Řekl také Bůh k němu: Já jsem Bůh 11
silný všemohoucí, rostiž a množ se; národ, nýbrž
množství národův bude z tebe, a králové
z bedr tvých vyjdou; * a zemi tu, kterou jsem 12
dal Abrahamovi a Isakovi, tobě ji dám, semeni
také tvému po tobě dám tu zemi.* I vstoupil 13
od něho Bůh z místa, na kterémž mluvil s ním.
*Jakob pak vyzdvihl znamení památné na mí- 14
stě tom, na kterém mluvil s ním, sloup kamenný,
a pokropil ho skropením a svrchu polil jej
olejem.* A nazval Jakob jmeno místa toho, na 15
kterémž mluvil s ním Bůh, Bethel.* I brali se 16
z Bethelu, a bylo již nedaleko Efraty, i porodila
Rachel a těžkosti trpěla rodíc; * a když 17
s těžkostí rodila, řekla jí baba: Neboj se, nebo
také tohoto syna míti budeš.* I stalo se, když 18
k smrti pracovala (nebo umřela), nazvala jmeno
jeho Benoni; ale otec jeho nazval ho Beniaminem.
* I umřela Rachel a pochována jest 19
na cestě k Efratě, jenž jest Betlehem.* A po- 20
stavil Jakob znamení památné nad hrobem jejím,
toť jest znamení hrobu Rachelina až do
dnešního dne.* I odebral se odtud Israel a roz- 21
bil stan svůj za věží Eder.
Stalo se pak také, když bydlil Israel v té 22
krajině, že Ruben šel a spal s Balou ženinou
otce svého, o čemž uslyšel Israel. Bylo pak

---

29. Jiní čtou: K tomu i všecko jmění jejich a všecky malé dítky jejich a ženy jejich zajali a vybrali, co kde v domích bylo.
30. *zošklivili*, H. (spravili jste), abych smrděl obyvatelům.
1. *před Esauem*, H. od tváři Esaue.
2. *čeládce své*, H. domu svému. — *cizí*, H. cizího t. národu. K službě boží kdo má přistoupiti, musí prvnější modlářství aneb všeliký hřích odvrci a od poskvrn se očistiti.
8. *Allon Bachut*, t. dub pláče, protože ji tu oplakali.
11. *množství* neb shromáždění.
13. *vstoupil* etc. Jakž o Bohu se praví, že k nám sestupuje, když nějaké znamení své přítomnosti nám ukazuje; tak také odšel od Jakoba, když to vidění se dokonalo, a on viditelný spůsob přítomnosti své odjal.
14. *znamení* neb nápis neb sloup. — *pokropil* etc., J. obětoval na něm obět mokrou, t. splnil tu slib, kterýž byl učinil. Výš 28, 22.
15. *Bethel*, t. dům Boha silného.
16. *nedaleko*, J. cesty za míli. J. coby od rána do snídaní ujíti mohl.
18. *k smrti* etc., H. duše její vycházela.
21. *Eder* neb stáda.

23 synův Jakobových dvanácte.* Synové pak Lie:
prvorozený Jakobův Ruben. Potom Simeon a
24 Levi a Juda a Issachar a Zabulon.* Synové pak
25 Rachelini: Josef a Beniamin.* A synové Baly
26 děvky Racheliny: Dan a Neftalim.* A synové
Zelfy děvky Lie: Gad a Asser. Tiť jsou synové
Jakobovi, kteříž mu zrozeni jsou v Padani syr-
ské.* Tedy přišel Jakob k Isakovi otci svému 27
do Mambre, do města Arbe, jenž jest Hebron,
kdežto bydlil pohostinu Abraham a Isak.* I bylo 28
dnův Isakových sto osmdesáte let; * i dokonal 29
Isak a umřel, a připojen jest k lidu svému, stár
jsa a plný dnův; i pochovali ho Esau a Jakob,
synové jeho.

Hlava 36.

B) Bratr Esau vnuknutím božím ze země zaslíbené na horu Seir se vystěhoval se vším. C) Dům pak Jakobovi nejvíce starosti dal, a to pro synů bezbožnost a od Pána hladu těžkého přepuštění. Nevážnost synů všech (vyjmínic Josefa) ze spolka jest a zvláštní Judova. Všech společně proti bratru Josefovi a otci vlastnímu. Josefa v nenávist vzali, do čisterny vhodili a pryč prodali.

Tito pak jsou rodové Esaua, kterýž měl
2 příjmí Edom.* Esau pojal sobě ženy ze dcer ka-
nanejských: Adu dceru Elona hetejského, a
Olibamu dceru Anovu, dceru Sebeona he-
3 vejského, * a Basematu dceru Ismaelovu, se-
4 stru Nabajotovu. * I porodila Ada Esauovi
5 Elifaza, a Basemat porodila Rahuele, * Oli-
bama pak porodila Jehusa a Ihelona a Kore.
Ti jsou synové Esauovi, kteříž se mu zrodili
6 v zemi kananejské.* I pobral Esau ženy své i sy-
ny své a dcery své a všecku čeled svou i do-
bytek svůj a všecka hovada svá i všecko jmění
své, kteréhož nabyl v zemi kananejské, a ode-
bral se do země Seir před příchodem Jakoba
7 bratra svého.* Nebo zboží jejich bylo tak veliké,
že nemohli bydliti spolu; aniž ta země, v níž
oni pohostinu byli, mohla jich snésti pro do-
8 bytky jejich.* Protož bydlil Esau na hoře Seir;
Esau pak ten jest Edom.
9 A tak tito jsou rodové Esaua, otce Idu-
10 mejských na hoře Seir: * tato byla jmena synův
Esauových: Elifaz, syn Ady ženy Esauovy;
11 Rahuel, syn Basematy ženy Esauovy. * Synové
pak Elifazovi byli: Theman, Omar, Sefo a Ga-
12 tham a Kenez.* Thamna pak byla ženina Elifaza
syna Esauova, ta porodila Elifazovi Amalecha.
13 Ti jsou synové Ady ženy Esauovy.* Synové pak
Rahuelovi tito: Nahat, Zara, Samma a Meza.
14 To byli synové Basematy ženy Esauovy.* A tito
byli synové Olibamy dcery Anovy, dcery Se-
beonovy, ženy Esauovy, kteráž porodila Esau-
15 ovi: Jehusa, Ihelona a Kore. * Tito všickni byli
knížata synův Esauových. Synové Elifaza prvo-
rozeného Esauova: kníže Theman, kníže Omar,
16 kníže Sefo, kníže Kenez,* kníže Kore, kníže Ga-
tham, kníže Amalech. Tať jsou knížata pošla
z Elifaza v zemi idumejské; ti jsou synové
Ady.* Tito pak jsou synové Rahuele syna Esau- 17
ova: kníže Nahath, kníže Zara, kníže Samma,
kníže Meza. Ta knížata pošla z Rahuele v zemi
idumejské; to jsou synové Basematy ženy Esau-
ovy.* A synové Olibamy ženy Esauovy tito jsou: 18
kníže Jehus, kníže Ihelon, kníže Kore. To jsou
knížata z Olibamy dcery Anovy, ženy Esauovy.
*Tiť jsou synové Esauovi a ta knížata jejich, 19
onť jest Edom. * Tito pak jsou synové Seira ho- 20
rejského, obyvatelé země té, Lotan, Sobal,
Sebeon a Ana * a Dison, Eser a Disan. Tať jsou 21
knížata Horejského, synové Seira v zemi idu-
mejské. * Synové Lotanovi byli: Hori a He- 22
mam a sestra Lotanova, Thamna.* Synové pak 23
Sobalovi, tito: Alvan, Manahat, Ebal, Sefo a
Onam. * A tito synové Sebeonovi: Aja a Ana. 24
To jest ten Ana, kterýž nalezl mezky na
poušti, když pásl osly Sebeona otce svého.
* Tito pak děti Anovi: Dison a Olibama dcera 25
Anova. * A synové Disanovi tito: Hamdan, 26
Eseban, Jetram a Charan.* Synové Eserovi ti- 27
to: Balaan, Zavan a Akan. * Tito synové Disa- 28
novi: Hus a Aram.* Tato jsou knížata horejská: 29
kníže Lotan, kníže Sobal, kníže Sebeon, kníže
Ana, * kníže Dison, kníže Eser, kníže Disan. 30
To byla knížata horejská po knížetstvích
svých v zemi Seir.
Tito pak byli králové, kteříž kralovali 31
v zemi idumejské, prvé než kraloval král nad
syny israelskými: * Bela syn Beorův a jmeno 32
města jeho Denaba. * I umřel Bela a kralo- 33
val místo něho Jobab syn Zary z Bosry.
* I umřel Jobab, a kraloval na místě jeho 34
Husam ze země temanské.* Umřel i Husam, a 35
kraloval místo něho Adad syn Badadův, kte-

---

2. *dceru Sebeona*, t. vnučku Sebeona.
6. *všecku čeled*, H. všecky duše domu svého. — *před příchodem*, H. od tváři.
7. *dobytky jejich*, t. Isakovy a Esauovy; neb ještě tu Jakob s nimi nebyl.
9. Idumejští pošli od Esaua (Edoma).
12. Amalechitští pošli od Amalecha, vnuka Esauova.
13. *byli synové*, t. vnukové.
14. *dcery Sebeonovy*. Viz v. 2.
15. *knížata* neb vývodové.
24. *nalezl*, t. vynalezl to, jakby se ploditi mohli mezkové.
25. *děti* neb synové.
26. *Disanovi*, kterýž i Dison sloul.
30. *po knížetstvích* neb knížatech.
31. *král* etc., t. správu držel nad Israelem člověk jeden.
34. *temanské*, J. polední.

rýž porazil Madianské v krajině moabské, a
36 jmeno města jeho Avit.* Když pak umřel Adad,
37 kraloval místo něho Semla z Masreky. * A po
smrti Semlově kraloval na místě jeho Saul
38 z Rehoboth od řeky.* Umřel i Saul, a kraloval
39 místo něho Balanan syn Achoborův. * A když
i Balanan umřel, syn Achoborův, kraloval na
místě jeho Adar, a jmeno města jeho Fau;
jmeno pak ženy jeho Meetabel, dcera Matredy
dcery Mezabovy. * Tať jsou jmena knížat po- 40
šlých z Esaua, po čeledech svých, po místech
svých, vedlé jmen svých: kníže Thamna, kníže
Alva, kníže Jetet,* kníže Olibama, kníže Ela, 41
kníže Finon,* kníže Kenez, kníže Theman, kní- 42
že Mabsar,* kníže Magdiel, kníže Hiram. Tať 43
jsou knížata idumejská, tak jakž kteří bydlili
v zemi dědictví svého. Toť jest ten Esau otec
Idumejských.

Hlava 37.

A) Nenáviděli Josefa, že 1) jejich neřádnosti netajil před otcem, 2) od otce zvláštní lásku měl, 3) Bůh jej sny k velikým věcem těšil. B) Do čisterny uvrhli, když jej 1) otec k nim, aby spatřil, jak se mají, poslal, 2) zabiti Ruben zbraňoval. C) Pryč prodali Ismaelitským za dvadceti stříbrných. Tak byli neváżní proti bratru svému. Chtěvše pak u otce sebe očistiti, Rubena naříkajícího spokojiti, jakby ušel domluvy od otce, odeslali sukni ve krvi kozelčí smáčenou k otci, čímž přivedli starce k tomu, aby 1) uvěřil, że jest sežrán od zvěři, 2) a plakal hořce Josefa, tak że nic synů potěšování neplatilo. (Ale Bůh Josefa dobře opatřil, aby po časích otci ku potěšení byl.)

Bydlil pak Jakob v zemi putování otce
2 svého, v zemi kananejské. * Ti jsou příběhové
Jakobovi: Josef jsa v šestnácti letech, pásl
s bratřími svými dobytek (a byl mládeneček),
se syny Baly a Zelfy, žen otce svého; a ozna-
moval Josef zlou pověst o nich otci svému.
3 * Israel pak miloval Josefa nad všecky syny své,
nebo v starosti své zplodil ho; a udělal mu
4 sukni proměnných barev.* A když spatřili bra-
tří jeho, že ho miluje otec jejich nade všecky
bratří jeho, nenáviděli ho, aniž mohli pokojně
k němu promluviti.
5 Měl pak Josef sen a vypravoval jej bra-
třím svým, pročež ve větší nenávisti jej měli.
6 * Nebo pravil jim: Slyšte, prosím, sen, kte-
7 rýž jsem měl.* Hle, vázali jsme snopy na poli,
a ai, povstal snop můj a stál; vůkol také
stáli snopové vaši a klaněli se snopu mému.
8 * Jemužto odpověděli bratři jeho: Zdaliž kra-
lovati budeš nad námi? aneb pánem našim
budeš? Z té příčiny ještě více nenáviděli ho
9 pro sny jeho a pro slova jeho. * Potom ještě
měl jiný sen a vypravoval jej bratřím svým
řka: Hle, opět jsem měl sen, a ai, slunce a
10 měsíc a jedenácte hvězd klanělo mi se. * I vy-
pravoval otci svému a bratřím svým; a do-
mlouval mu otec jeho a řekl mu: Jakýž jest
to sen, kterýž jsi měl? Zdaliž přijdeme já a
matka tvá i bratři tvoji, abychom se klaněli
před tebou až k zemi? * Tedy záviděli mu bratři 11
jeho; ale otec jeho měl pozor na tu věc.
Odešli pak bratři jeho, aby pásli dobytek 12
otce svého v Sichemu; * a řekl Israel Josefovi: 13
Zdaliž nepasou bratři tvoji v Sichemu? Pojď,
a pošli tě k nim. Kterýžto odpověděl: * Ai, 14
teď jsem. I řekl mu: Jdi nyní zvěz, jak se mají
bratři tvoji, a co se děje s dobytkem, a zase
mi povíš o tom. A tak poslal ho z údolí Hebron,
a on přišel do Sichemu; * našel ho pak muž ně- 15
jaký, an bloudí po poli, a zeptal se ho ten muž
řka: Čeho hledáš? * Odpověděl: Bratří svých hle- 16
dám; pověz mi, prosím, kde oni pasou? * I řekl 17
muž ten: Odešli odsud; nebo slyšel jsem je, ani
praví: Pojďme do Dothainu. Tedy šel Josef za
bratřími svými a našel je v Dothainu.* Kteřížto 18
jakž ho uzřeli zdaleka, prvé než k nim došel,
ukládali o něm, aby ho zahubili; * nebo řekli 19
jeden k druhému: Ej, mistr snův teď jde!
* Nyní tedy pojďte a zabíme ho, a uvržeme ho 20
do některé čisterny a díme: Zvěř lítá sežrala
ho; a uzříme, nač vyjdou snové jeho. * A usly- 21
šev to Ruben, aby ho vytrhl z ruky jich, (nebo
řekl: Neodjímejme mu hrdla).* Řekl jim Ruben: 22
Nevylévejte krve, vrzte ho do této čisterny,
kteráž jest na poušti, a nevztahujte ruky na
něho; ale on chtěl vysvoboditi ho z ruky jich
a pomoci mu, aby se navrátil k otci svému.
* A když přišel Josef k bratřím svým, strhli 23

---

37. *Rehoboth,* t. kteréžto Rehoboth leží po řece Eufratu.

1. *putování,* t. kdež byli po hostinu ještě nic svého dědičně nemajíce, než toliko skrze víru v zemi této bydlíce.

2. *příběhové,* H. rodové. Jiní čtou: Ti jsou rodové Jakobovi: Josef když byl v sedmnácti letech, pásl s bratřími svými dobytek (a byl mládeneček) se syny etc. — *pověst,* t. jejich zlé skutky, zlé slovo, kteréž měli u lidí.

3. *v starosti,* H. syn starosti byl jemu.

4. *pokojně* neb ochotně.

7. *na poli,* H. prostřed pole.

8. *kralovati,* H. kraluje kralovati. — *pánem,* H. panuje panovati.

10. *přijdeme,* přicházejíce přijdeme.

14. *jak se mají,* H. pokoj, t. zdrávi-li jsou.

15. *bloudí* neb chodí.

19. *mistr* neb pán snův, t. kterýž mívá sny o panování nad námi.

20. *čisterny* neb jámy.

23. *strhli* neb svlékli.

s něho sukni jeho, sukni proměnných barev,
24 kterouž měl na sobě, * a pochopivše uvrhli ho
do čisterny; čisterna pak ta byla prázdná, v níž
25 nebylo vody.* I usadili se, aby jedli chléb; a pozdvihše
očí svých uzřeli, a ai, množství Ismaelitských
přicházejících z Galadu, kteřížto na
velbloudech svých nesli vonné věci a kadidlo
26 a myrrhu do Egypta.* I řekl Juda bratřím svým:
Jaký zisk míti budeme, zabijeme-li bratra své-
27 ho a zatajíme-li krve jeho. * Pojdte, prodejme
ho Ismaelitským a rukou svých nevztahujme
na něho; nebo bratr náš, tělo naše jest. I upo-
28 slechli ho bratří jeho. * Když pak mimo ně jeli
muži ti kupci madianští, vytáhli a vyvedli Josefa
z té čisterny a prodali ho Ismaelitským
za dvadceti stříbrných; ti zavedli Josefa do
29 Egypta.*A navrátil se Ruben k čisterně, a ai,
30 již nebylo Josefa v ní; * i roztrhl roucha svá,
a navrátiv se k bratřím svým řekl: Pacholete
není, a já kam se mám poditi?* Tedy vzali su- 31
kni Josefovu, a zabivše kozla, smočili sukni tu
v krvi * a poslali sukni tu proměnných barev 32
a dali ji donesti k otci svému, aby řekli: Tuto
jsme nalezli; pohleď nyní, jestli sukně syna
tvého či není? * A on poznav ji řekl: Sukně 33
syna mého jest, zvěř litá sežrala ho, konečně
roztrhán jest Josef. * I roztrhl Jakob roucha 34
svá, a vloživ žíni na bedra svá zámutek nesl
po synu svém za mnoho dní. * Sešli se pak vši- 35
ckni synové jeho a všecky dcery jeho, aby ho
těšili, ale on nedal se potěšiti a řekl: Nýbrž
já tak v zámutku sstoupím za synem svým do
hrobu. A plakal ho otec jeho. * Mezi tím ti 36
Madianští prodali Josefa do Egypta Putifarovi
dvořenínu Faraonovu, náčelníku žoldnéřův.

Hlava 38.

Nevážnost Judova zvláštní jest v manželstvě jednom i druhém. V prvním se spříznil s cizozemkou, z nížto zplodil 1) Hera, 2) Onana, 3) Selu. V druhém manželstvě byla neřádnost synů i jeho samého s Tamarou. Nebo syn 1) Her nešlechetný byl před Bohem, pročež jej Bůh zabil; 2) Onan nečistý, pročež podobně zahynul. Sám pak Juda 1) netoliko syna svého Selu bránil jí dáti proti právu; ale i ve vdovství jsa a) na cestě s ní ze mzdy skutek měl, b) pro ten skutek ji k ohni odsoudil. Ale když ona naň to provedla, on k skutku se přiznal a tak i matku i blížence přijal — (V tom čase potom hladem trápen byl Jakob s domem svým, před nímž i utíkal.) — Třetí utíkání před hladem bylo, a tu se drží příčin hodných a nachází odpočinutí. Příčiny jsou tři: 1) Josef živý, 2) láska otcova k synu, 3) boží povolení. Josef zvýšen byl v Egyptě a žádal opatřiti otce svého. Zvýšení jeho dvojí jest: a) u vévody, b) u samého krále.

Stalo se pak v ten čas, že sstupuje Juda
od bratří svých uchýlil se k muži odolamitské-
2 mu, jehož jmeno bylo Hiras.* I uzřel tam Juda
dceru muže kananejského, kterýž sloul Sue, a
3 pojav ji šel k ní. * Kterážto počala a porodila
4 syna, i nazval jmeno jeho Her.*A počavši opět,
porodila syna a nazvala jmeno jeho Onan.
5 *Porodila pak ještě syna, jehož jmeno nazvala
Sela; a byl Juda v Chezibě, když ona ho porodila.
6 I dal Juda Herovi prvorozenému svému
7 manželku jmenem Tamar. * A byl Her, prvorozený
Judův zlý před očima Hospodina; i za-
8 bil jej Hospodin.* Tedy řekl Juda Onanovi: Vejdi
k ženě bratra svého a podlé příbuznosti
9 pojmi ji, aby vzbudil símě bratru svému. * Věděl
pak Onan, že to símě nebude jeho; protož,
kdykoli vcházel k ženě bratra svého, vypouštěl
símě na zemi, aby nezplodil synův bratru
10 svému. * I nelíbilo se Hospodinu to, co dělával
Onan; protož ho také zabil. * Tedy řekl Juda 11
k Tamaře nevěstě své: Pobuď v domě otce
svého vdovou, dokudž nedoroste Sela syn můj
(nebo řekl, aby on také neumřel, jako i bratří
jeho). I odešla Tamar a bydlila v domě otce
svého.
A po mnohých dnech umřela dcera Suova, 12
manželka Judy, kterýžto se zas potěšiv šel
do Tamnasa k těm, kteříž stříhli ovce jeho a
s ním Hiras odolamitský přítel jeho.* I oznámeno 13
jest Tamaře těmito slovy: Ai, tchán tvůj vstupuje
do Tamnasa, aby stříhl ovce své.* Tedy ona 14
složivši se sebe šaty své vdovské, zavila se
v rouchu a oděla se a seděla na rozcestí, kudy
se jde do Tamnasa; nebo viděla, že Sela dorostl,
a že není dána jemu za manželku. * Kteroužto 15
uzřev Juda za to měl, že jest nevěstka; nebo
zakrývala tvář svou. * Protož uchýliv se k ní 16
s cesty řekl: Dopusť medlé, ať vejdu k tobě.
(Nebo nevěděl, aby nevěsta jeho byla.) I řekl:

---

30. Obyčej u starých byl roucho roztrhnouti na sobě v příhodě zarmoucené.
33. *roztrhán*, H. roztrháním roztrhán.
35. *v zámutku*, t. plakati ho budu až umru.
36. *žoldnéřův* neb drabantův.
2. *muže kananejského*, chald. jednoho kupce.
5. *Porodila* etc., H. i přidala ještě a porodila.— *Chezib*, město filistinské.
7. *zlý* neb velmi nešlechetný, že sám Bůh již toho trpěti nechtěl. — *zabil*, H. umořil, usmrtil.
9. *símě*, t. synové. — *vypouštěl* neb kazil a hanebně mařil. — *nezplodil*, H. nepozůstavil semene.
11. *řekl*, t. sám v sobě, to jest myslil. Neznal Juda hříchů synův svých, protož příčinu smrti jejich ne jim, ale Tamaře přičítal.
12. *zas*, t. kdy vyšel čas smutku po smrti manželky. — *Tamnas*, městečko, kteréž potom na díl přišlo pokolení Judovu (Jos. 15, 57), takž i Odolam tu blízko ležící.
14. *oděla*, J. zakryla se, t. tvář svou. — *rozcestí*,

17 Co mi dáš, jestliže vejdeš ke mně? * Odpověděl:
Pošliť kozelce ze stáda. Dí ona: Kdyby něco
18 zastavil, dokavadž nepošleš. * I řekl: Cožť mám
dáti v zástavě? Odpověděla ona: Pečetní prsten
svůj a zápony své a hůl svou, kterouž máš
v ruce své. I dal jí a všel k ní, a počala z něho.
19 * Tedy vstavši odešla, a sňavši rouchu svou
20 s sebe oblékla se v šaty své vdovské. * I poslal
Juda kozelce po příteli svém odolamitském,
aby vzal zase základ od ženy, a nenalezl jí.
21 * I ptal se mužův toho místa řka: Kdeže ta ne-
věstka, kteráž seděla na rozcestí této cesty? Ře-
22 kli oni: Nebylotě zde nevěstky. * Tedy navrátiv
se k Judovi řekl: Nenašel jsem jí a také muži
23 místa toho pravili: Nebylo zde nevěstky. * I řekl
Juda: Nechžť sobě to má, abychom neuvedli se
v lehkost; jáť jsem poslal toho kozelce, ale tys jí
24 nenalezl. * I stalo se okolo tří měsícův, že oznámili Judovi řkouce: Dopustila se smilství Tamar nevěsta tvá a jest již i těhotná ze smilství. I řekl Juda: Vyveďte ji, aby byla upálena.
* Když pak vedena byla, poslala k testi svému 25
řkouc: Z muže, jehož tyto věci jsou, těhotná
jsem. A při tom řekla: Pohleď, prosím, čí jsou
tyto věci, pečetní prsten, zápony a hůl tato?
* Tedy pohleděv na to Juda řekl: Spravedli- 26
vějšíť jest než já, poněvadž jsem nedal jí Se-
lovi synu svému. A více jí nepoznával. * Stalo 27
se pak, když přišel čas porodu jejího, ani blí-
ženci v životě jejím. A když rodila, jeden z nich
vyskytl ruku; kteroužto chytivši baba uvázala
na ni nitku červenou řkouc: * Ten vyjde prvé. 28
* Když pak vztáhl zase ruku svou, hle vyšel 29
bratr jeho. I řekla: Jaks protrhl? Tvéť jest
protržení. I nazváno jest jmeno jeho Fares.
* A potom vyšel bratr jeho, kterýž měl na ruce 30
nitku červenou. I nazváno jest jmeno jeho
Zara.

Hlava 39.

První zvýšení Josefovo bylo u vévody, jemuž prodán byl od Ismaelitských, pro věrnost svou velice se mu zalíbil, tak že sobě všecko svěřeno měl. Ale že manželce pána svého v žádosti nezřízené povoliti nijakž nechtěl, 1) nepravě jest od ní obžalován 2) a od pána svého nespravedlivě do vězení dán. Však neopustil ho Bůh, nýbrž dal mu milost a) u vládaře žaláře, aby ne vězněm ale strážcem byl b) u vězňů jiných, nebo jej za učitele svého měli. Umění pak svého příklad ukázal snů dvěma vězňům rozumným a pravdivým vyložením.

Josef pak doveden byl do Egypta a koupil
ho Putifar dvořenín Faraonův, nejvyšší nad
drabanty, muž egyptský, od Ismaelitských, kte-
2 říž ho tam dovedli. * Byl pak Hospodin s Jose-
fem, a všecko se mu šťastně vedlo, a bydlil
3 v domě pána svého, toho egyptského: * a viděl
pán jeho, že Hospodin byl s ním, a že všecko,
což činil, Hospodin k prospěchu přivedl v ru-
4 kou jeho. * Tedy nalezl Josef milost před očima
jeho a sloužil mu; i představil ho domu své-
mu a všecko, což měl, dal v ruku jeho; a hned
jakž ustanovil ho nad domem svým a nade
5 vším, což měl, * požehnal Hospodin domu egypt-
ského toho pro Josefa; a bylo požehnání Ho-
spodinovo na všech věcech, kteréž měl doma i
6 na poli: * všech tedy věcí, kteréž měl, zanechal
v rukou Josefových; aniž o čem tak jako on
věděl, jedině o chlebě, kterýž jedl. Byl pak Josef ušlechtilé postavy a krásného vzezření.
I stalo se potom, vzhlédala žena pána 7
jeho očima svýma na Josefa a řekla: Spi se
mnou! * Kterýžto odpíraje řekl ženě pána svého: 8
Ai, pán můj neví tak jako já, co jest v domě,
a všecko, což má, dal v ruce mé. * Není žádného 9
přednějšího nade mne v domě tomto, aniž co
vyňal správy mé, kromě tebe, jelikož jsi ty
manželka jeho; jakbych tedy učinil takovou
nešlechetnost a hřešil i proti Bohu! * A když 10
mluvila ona k Josefovi den po dni, nepovolil jí,
aby spal s ní, ani aby býval s ní. * Tedy dne je- 11
dnoho, když přišel do domu k práci své, a ne-
bylo tu žádného z domácích v domě, * chytila 12
ho ona za roucho jeho řkouc: Lež se mnou!
On pak nechav roucha svého v rukou její,
utekl a vyšel ven. * A ona vidouc, že nechal 13

J. na místě patrném při cestě. — *viděla.* Ty byly dvě příčiny, pro něž Tamar tu věc učinila. a) Obyčej ten právem uvedený, aby nejbližší přítel mrtvého pojal sobě pozůstalou vdovu, a pakliby ten nechtěl toho učiniti, tedy aby jiný podlé příbuzenství na to místo vstoupil. (Rut. hl. 44.) b) Neplnění slibu, kterýž jí byl prvé Juda o synu svém učinil.

17. *zastavil* neb dal základ.

23. *v lehkost*, t. nebudu se více ptáti po ní, aby se to nerozneslo k našemu posměchu. Hříchové svatých onde i onde připomínají se, ne abychom jich následovali, ale abychom je k výstraze své měli.

24. *Vyveďte ji*, t. k soudcům do brány. Nevypovídá pak tuto Juda soud, poněvadž soudcem nebyl, ale podlé toho, jakž obyčej byl cizoložnice trestati, mluví proto, že (jakž se domníval) pohanění na syna jeho, a tak i na něho samého uvedla.

26. *než já*, t. tíže jsem já zhřešil než ona, nebo já slíbiv jí dáti syna k manželství, neučinil jsem toho.

29. *protrhl*, t. mázdřici. — *Tvéť*, H. na tobě. — *Fares*, t. protržení.

30. *Zara*, t. vyšel, vyskytl se.

1. *nejvyšší* neb správce.

6. *tak jako on*, t. oč se staral, ale všeho věrnému služebníku věřil; sám jen jedl a pil. — *ušlechtilé* neb spanilé.

7. *vzhlédala* neb vrhla očima.

roucha svého v rukou její a vyběhl ven,
14 *svolala domácí své a řekla k nim takto: Pohleďte, přivedl nám muže hebrejského, kterýžby měl posměch z nás, nebo přišel ke mně, aby ležel se mnou; i křičela jsem hlasem veli-
15 kým. *A když uslyšel, že jsem hlasu svého pozdvihla a křičela, nechav roucha svého u mne,
16 utekl a vyšel ven. *Tedy schovala roucho jeho u sebe, až přišel pán jeho do domu svého,
17 *k němuž mluvila v tato slova řkouc: Přišel ke mně služebník ten hebrejský, kteréhožs přivedl
18 nám, aby mi lehkost učinil; *a když jsem hlasu svého pozdvihla a křičela, tedy nechal roucha
19 svého u mne a utekl ven. *I stalo se, když uslyšel pán jeho slova ženy své, kteráž mluvila pravíc: tak mi učinil služebník tvůj, rozhněval se velmi; *protož vzal ho pán jeho a dal 20
ho do věže žalářné v to místo, kdež vězňové královští seděli, i byl tam v žaláři.

Byl pak Hospodin s Josefem a naklonil 21
se k němu milosrdenstvím a dal mu milost u vládaře nad žalářem. *I dal vládař žaláře v moc 22
Josefovi všecky vězně, kteříž byli ve věži žalářné; a cožkoli tam činiti měli, on to spravoval. *Aniž vládař žaláře k čemu dohlédal, což 23
jemu svěřil; protože Hospodin byl s ním, a což on činil, Hospodin tomu prospěch dával.

Hlava 40.

Druhé zvýšení bylo u krále pro pravdivé snů jeho vyložení a prospěšné všemu království rady.

Stalo se potom, že nalevač krále egyptského a pekař provinili proti pánu svému,
2 králi egyptskému. *I rozhněval se Farao na oba úředníky své, na vládaře nad nalevači a
3 na vládaře nad pekaři, *a dal je do vězení v domě nejvyššího nad drabanty, do věže žalářné v místo, v němž Josef vězněm byl.
4 *I postavil jim nejvyšší nad drabanty Josefa
5 k službě, a byli drahně dní u vězení. *I měli sen oba dva, každý z nich sen svůj, noci jedné, každý podlé vyložení sna svého, nalevač i pekař krále egyptského, kteříž seděli ve věži.
6 *Tedy přišel k nim Josef ráno a hleděl na ně, a
7 ai, byli smutni; *i optal se těch úředníkův Faraonových, kteříž s ním byli ve vězení v domě pána jeho řka: Proč jsou dnes tváři vaše smut-
8 nější? *Kteřížto odpověděli mu: Měli jsme sen, a nemáme, kdoby jej vyložil. I řekl k nim Josef: Zdaliž boží nejsou výkladové? pravte mi
9 medle! *Tedy správce nad nalevači vypravoval sen svůj Josefovi a řekl mu: Zdálo se mi ve snách, že jsem viděl před sebou vinný kmen,
10 *a na tom kmeně tři ratolesti, a ten kmen jakoby pupence pouštěl, a vycházel květ jeho, až
11 k sezrání přišli hroznové jeho: *a já maje číši Faraonovu v ruce své, bral jsem hrozny a vytlačoval je do číše Faraonovy a podával jsem
12 číši Faraonovi do rukou. *I řekl mu Josef: Toto jest vyložení jeho: Ti tři révové jsou tři dnové. *Po třech dnech povýší Farao hlavy tvé a 13
k úřadu tvému tě navrátí, i budeš podávati číši Faraonovu do ruky jeho podlé obyčeje prvního, když's byl nalevačem jeho. *Ale měj'ž 14
mne v své paměti, když't se dobře povede, a učiň, prosím, se mnou to milosrdenství, aby zmínku učinil o mně před Faraonem a vysvobodil mne z domu tohoto; *nebo kradmo jsem 15
vzat ze země židovské a zde jsem ničehož neučinil, pročežby mne do tohoto vězení dali.

Vida pak správce nad pekaři, že dobře 16
vyložil, řekl k Josefovi: Mně také zdálo se ve snách, ani tři košové pletení na hlavě mé,
*a v koši vrchním byli všelijací pokrmové Fa- 17
raonovi, dílem pekařským strojení, a ptáci jedli je z koše nad hlavou mou. *I odpověděl Jo- 18
sef a řekl: Toto jest vyložení jeho: Tři košové jsou tři dnové. *Po třech dnech odejme 19
tobě Farao hlavu tvou a oběsí tě na dřevě, i budou jísti ptáci maso tvé s tebe.

Tedy stalo se v den třetí, v den památný na- 20
rození Faraonova, že učinil hody všechněm služebníkům svým a povýšil hlavy vládaře nad nalevači a hlavy vládaře nad pekaři mezi služebníky svými, *a navrátil nejvyššího nad nalevači 21
k místu jeho, aby podával číši Faraonovi do ruky,
*vládaře pak nad pekaři oběsil; tak jakž jim byl 22
sen vyložil Josef. *A nezpomenul správce nad 23
nalevači na Josefa, ale zapomenul na něho.

---

14. *muže hebrejského*, J. jakéhos Žida.
17. *lehkost* neb posměch.
20. *jeho*, H. Josefův.
22. *v moc*, H. ruku.
23. *dohlédal* neb na všem se spodepřel na Josefa. — *prospěch* etc. neb žehnal.
5. *podlé vyložení* neb podlé rozdílného vyznamenání.
8. *Zdaliž* etc. neb zdaliž Bůh nemá výkladův a vykladačův.
9. *správce* neb nejvyšší.
10. *ratolesti* neb révy. — *pupence pouštěl* neb vočil se. — *hroznové* neb zrnéčka na hroznu.
11. *hrozny* neb zrní.
13. *povýší* etc., počítati bude hlavu tvou, t. osobu mezi jiné služebníky. — *k úřadu* neb místu, důstojenství.
15. *pročežby* etc. neb že jsou mne dali do jámy této.
17. *dílem* neb řemeslem.
19. *odejme*, H. povýší hlavy tvé, aby na tobě nestála, J. počítati bude. Viz v. 13.
20. *povýšil*, J. počítal, t. přehledaje služebníky své, zpomenul na ty u vězení.
21. *k místu*, neb aby mu pití jeho spravoval.

Hlava 41.

A) Král měl sen o čtrnácti kravách a o čtrnácti klasích. Tu pak 1) když král se snu zhrozil a mudrci ho vyložiti nemohli, 2) tehdy nalevač upamatoval se v nevděčnosti své a oznámil králi o Josefovi, odkudž pošlo, že a) král povolal Josefa, b) a Josef králi činí správu o darci moudrosti a výklad snu obojího. B) Prospěšná byla rada Josefova dvojí králi: Jedna o obrání prozřetelného a spůsobného muže k shromažďování úrod. A tak sám se zaslíbením velikým veřejně jest za takového netoliko zvolen, ale i od krále stvrzen a vyhlášen. — Druhá, o úrod zemských bedlivém shromažďování a rozšafném užívání. 1) Shromažďování bylo šťastné, a v tom ku potěšení dal mu Pán Bůh dva syny. 2) Rozšafnost při úrod užívání znamená se časem a potřebností domácích i přespolních.

Stalo se pak po dvou letech, měl Farao
2 sen. Zdálo mu se, že stál nad potokem; * a ai,
z toho potoka vycházelo sedm krav pěkných
na pohledění a tlustých, kteréžto pásly se na
3 mokřinách. * A ai, sedm krav jiných vycházelo
za nimi z potoka, šeredných na pohledění a
hubených, kteréžto stály podlé oněch krav při
4 břehu potoka. * A ty krávy na pohledění šeredné
a hubené sežraly oněch sedm krav na
pohledění pěkných a tlustých. I procítil Farao.
5 A když usnul zase, zdálo se mu po druhé:
A ai, sedm klasův vyrostlo ze stébla jednoho,
6 plných a pěkných: * a ai, sedm klasův tenkých a
východním větrem usvadlých vzcházelo za nimi.
7 * A ti klasové tencí pohltili sedm oněch klasův
zdařilých a plných. I procítil Farao, a ai, byl sen.
8 Když pak bylo ráno, zkormoucena byla
mysl jeho, a poslav svolal všecky hadače
egyptské a všecky mudrce jejich. I vypravoval
jim Farao sny své, a nebylo nikoho,
9 kdoby vyložil je Faraonovi. * Tedy mluvil nejvyšší
nalevač Faraonovi takto: Na provinění
10 své rozpomínám se dnes. * Farao rozhněvav
se na služebníky své, dal mne byl do vězení
v domě nejvyššího nad drabanty, mne a správce
11 nad pekaři. * Měli jsme pak sen jedné noci,
on i já, jeden každý podlé vyložení snu svého.
12 * A tam byl s námi mládenec hebrejský, služebník
nejvyššího nad drabanty, jemuž když
jsme vypravovali, vykládal nám sny naše;
jednomu každému podlé snu jeho vykládal.
13 * A stalo se, že jakž vykládal nám, tak bylo:
já jsem navrácen k úřadu svému, a on oběšen.
14 Tedy poslav Farao povolal Josefa a rychle
vypustili ho ze žaláře, kterýžto oholiv
se a změniv roucho své přišel k Faraonovi.
15 * I řekl Farao k Josefovi: Měl jsem sen, a není,
kdoby jej vyložil; o tobě pak slyšel jsem to,
16 že když uslyšíš sen, umíš jej vyložiti. * Odpověděl
Josef Faraonovi řka: Není to má věc,
Bůh oznámí šťastné věci Faraonovi.
Tedy řekl Farao k Josefovi: Zdálo mi 17
se ve snách, že jsem stál na břehu potoka,
* a ai, z potoka toho vystupovalo sedm krav 18
tlustých a pěkných, kteréžto pásly se na mokřinách:
* a ai, sedm jiných krav vystupovalo 19
za nimi churavých a šeredných velmi a hubených;
neviděl jsem tak šeredných ve vší
zemi egyptské. * A sežraly krávy ty hubené a 20
šeredné sedm krav prvnějších tlustých; * a ač 21
dostaly se do břicha jejich, však nebylo znáti,
by se dostaly v střeva jejich; nebo na pohledění
byly mrzké, jako i před tím. I procítil
jsem. * Viděl jsem také ve snách, ano sedm klasův 22
vyrostlo ze stébla jednoho, plných a pěkných;
* a ai, sedm klasův drobných, tenkých 23
a východním větrem usvadlých, vycházelo za
nimi. * I pohltili klasové ti drobní sedm klasův 24
pěkných. Což když jsem vypravoval hadačům,
nebyl, kdoby mi vyložil.
Odpověděl Josef k Faraonovi: Sen Faraonův 25
jednostejný jest! Což Bůh činiti bude,
to ukázal Faraonovi. * Sedm krav pěkných 26
sedm let jest, a sedm klasův pěkných tolikéž
sedm let jest, sen jest jednostejný. * Sedm pak 27
hubených krav a šeredných vystupujících za
nimi, sedm let jest; a sedm klasů drobných a
větrem východním usvadlých bude sedm let
hladu. * Toť jest, což jsem mluvil Faraonovi; 28
což Bůh činiti bude, ukazuje Faraonovi. * Ai, 29
sedm let nastane, v nichž hojnost veliká bude
ve vší zemi egyptské, * a po nich nastane sedm 30
let hladu, v nichž v zapomenutí přijde všecka
hojnost, kteráž byla v zemi egyptské, a zhubí
hlad zemi; * aniž poznána bude hojnost ta v zemi 31
pro hlad, kterýž přijde potom, nebo velmi
veliký bude. * Že pak opětován jest sen Fa- 32
raonovi podvakrát, znamená, že jistá věc jest

---

2. *tlustých* neb tučných. — *mokřinách* neb trávníku, ve třtí.

3. *za nimi* neb po nich. — *a stály* etc., t. kteréžto se pásly podlé oněch krav při břehu potoka.

7. *a ai byl sen*, neb poznal, že byl sen.

8. *zkormoucena* neb neměl žádného pokoje na mysli své.

16. *oznámí*, H. odpoví pokoj.

18. *tlustých* neb vytylých.

25. *jednostejný*, H. jeden, t. tentýž. — *činiti bude*, J. činí.

28. J. Kterážto léta tímto pořádkem se vyplní.

29. *hojnost*, H. sytost.

31. *pro hlad*, H. od tváři hladu toho. Jiní čtou: a velikostí hladu mát jistě zkažena býti hojnost úrody. — *veliký*, H. těžký.

32. *že jistá* etc. neb konečné uložení boží. — Dvě příčiny toho, proč dva snové jednostejní byli, uka-

33 od Boha, a že tím spíše Bůh vykoná to.* Pro-
tož nyní ať vyhledá Farao muže opatrného a
moudrého, kteréhožby ustanovil nad zemí
34 egyptskou; * to ať učiní Farao a postaví úřed-
níky nad zemí a béře pátý díl z úrod země egypt-
35 ské po sedm let hojných, * ať shromáždí vše-
liké potravy těch úrodných let nastávajících
a sklidí obilí k ruce Faraonovi, a potravy
36 v městech ať se chovají pilně; * a budou po-
krmové ti za poklad zemi této k sedmi letům
hladu, kteráž budou v zemi egyptské, aby ne-
byla zkažena země tato hladem.
37 I líbila se řeč ta Faraonovi i všechněm
38 služebníkům jeho; * tedy řekl Farao služební-
kům svým: Najdeme-liž podobného tomuto
39 muži, v němžby byl duch boží? * K Josefovi
pak řekl: Poněvadž Bůh dal znáti tobě vše-
cko toto, neníť žádného tak rozumného a
40 moudrého, jako ty jsi. * Ty budeš nad domem
mým, a líbati bude tvář tvou všecken lid
můj; stolicí toliko královskou vyšší nad tebe
41 budu. * Řekl také Farao k Josefovi: Ai, usta-
42 novil jsem tě nade vší zemí egyptskou.* A sňav
Farao prsten svůj s ruky své, dal jej na ruku
Josefovu a obléknl ho v roucho kmentové a
43 vložil zlatý řetěz na hrdlo jeho * a dal ho
voziti na svém druhém voze a volati před
ním: Klanějte se. I ustanovil ho nade vší
44 zemí egyptskou.* A řekl Farao k Josefovi: Já
jsem Farao, a bez dopuštění tvého nepozdvi-
hne nikdo ruky své ani nohy své ve vší
45 zemi egyptské. * A dal Farao jmeno Josefovi
Safenat Paneach, a dal mu Asenet dceru Pu-
tifara, knížete On, za manželku. I vyšel Josef
na zemi egyptskou. * (Josef pak byl ve třidcíti 46
letech, když stál před Faraonem králem egypt-
ským) a vyšed od tváři Faraonovy projel vše-
cku zemi egyptskou. * A vydala země po sedm 47
let úrodných obilí hojnost. I nashromáždil vše-
lijakých potrav v těch sedmi letech hojných
v zemi egyptské * a složil potravutu v městech; 48
úrody polní jednoho každého města, kteréž
byly okolo něho, složili v něm. * A tak na- 49
shromáždil Josef obilí velmi mnoho, jako jest
písku mořského, tak že přestali počítati, neb
mu nebylo počtu.
Josefovi pak narodili se dva synové, prvé 50
než přišel rok hladu, kteréž mu porodila Asenet
dcera Putifara, knížete On, * a nazval Josef jme- 51
no prvorozeného Manasses, řka: Nebo spůsobil
to Bůh, abych zapomenul na všecky práce své a
na všecken dům otce svého.* Jmeno pak druhé- 52
ho nazval Efraim řka: Nebo dal mi Bůh zrůst
v zemi trápení mého. * Tedy pominulo sedm let 53
hojných v zemi egyptské, * a počalo sedm let 54
hladu přicházeti, jakž byl předpověděl Josef;
a byl hlad po všech krajinách: ale po vší zemi
egyptské byl chléb.
Potom také nedostatek trpěla všecka země 55
egyptská, a volal lid k Faraonovi o chléb.
I řekl Farao všechněm Egyptským: Jděte k Jo-
sefovi! což vám rozkáže, učiníte! * A byl hlad na 56
tváři vší země; tedy otevřel Josef všecky obil-
nice, v nichž obilí bylo, a prodával Egyptským;
nebo rozmohl se hlad v zemi egyptské.* A vši- 57
ckni obyvatelé země přicházeli do Egypta k Jo-
sefovi, aby kupovali; nebo rozmohl se byl hlad
po vší zemi.

---

zuje: 1) aby věděl, že to se jistotně stane; 2) že to brzy bude. — *tím spíše*, H. pospíchá.

35. *potravy* neb pokrmy. — *k ruce*, t. do stodol jeho.

36. *země tato*, t. lidé této země.

37. *Faraonovi*, H. v očích Faraonových a v očích služebníků etc.

39. *žádného*, t. aby i sny vyložiti i radu k opatření se proti nastávajícímu hladu dáti uměl.

40. *líbati*. Tímž líbáním prokazovali vyšším poctivost a poddanost. Jiní vykládají: když rozkážeš, pohotově budou v odění. J. Podlé vyměření tvého obilí se jim vydávati bude.

42. *obléknl*, t. dal ho obléci.—*kmentové*, H. stkvoucí, drahé.

43. *druhém*, J. kázal mu jezditi na voze druhého, na kterémž vozívali toho, kdož byl první po králi. — *Klanějte se*, H. Abrech. To slovo rozdílně vykládají. Někteří mladý otec, J. otec královský, J. (což nejpodobnější se vidí) klanějte se, neb sklánějte kolena, t. každý člověk.

44. *Já jsem Farao*, t. sobě zanechávám důstojnosti královské, tobě pak takovou moc dávám, aby bez tvé rady a vůle nic se nedálo ve všem mém království. — *nepozdvihne*, t. nebude nikdo nic dělati, o nic se nepokusí.

45. *Safenat Paneach*, t. vykladač skrytých věcí, J. spasitel světa. — *knížete*, t. heliopolitanského, J. kněze. Hebrejské slovo „kohen“ často znamená kněze; vlastně však, jako i na tomto místě nejvyšší osobu v úřadě velikém, kníže, jakž i chaldejský parafrast vyložil; aniž podobné jest, aby Josef měl s modlářskými kněžími se přízniti etc. — *On*, t. města hlavního v zemi egyptské, v panství heliopolitánském, tak též v. 50. níže. — *vyšel* neb vyjel, J. vyšla pověst o Josefovi.

47. *hojnost*, H. na hrsti, t. z jednoho zrna bylo hrst obilí. — *nashromáždil* etc., J. I přišla úroda sedmi let a obilí v snopky svázané shromážděno jest do stodol egyptských. — *potrav* neb pokrmů.

48. J. a všecka také hojnost obilí po všech městech skládána jest.

49. J. Tak veliká byla hojnost obilí, že se písku mořskému přirovnávala a hojnost míru přesahovala.

51. *práce*, t. těžkosti.

52. *zrůst* etc., t. učinil mne plodného.

54. *chléb* neb potravy.

55. *nedostatek*, H. lačněli.

Hlava 42.

Dostalo se Josefovi doptati se otce svého, nebo on od otce do Egypta poslané poznal. Pročež 1) jakkoli se dlouho tajil, 2) však potom i jim se oznámil, i otce svého k sobě přistěhoval. Tajil se dvakrát, však ne bez veliké k nim lásky — Nejprv taje se před bratřími Josef 1) nařkl je jako zvědače, 2) do třetího dne u vězení držel, 3) Simeona u vězení nechav, dokudžby nejmladšího bratra nepřivedli, ostatní propustil. Tuť a) bratří v svědomí zlém na hřích proti bratru vykonaný vzpomínajíce sobě stýskají, b) Josef tomu všemu rozumí. Tedy aa) propuštěni jsouce i obrok i peníze nesou, o nichž nevěděli; bb) domů se vrátivše α) otci vypravují, on kvílí; β) aby jim Beniamina svěřil, nastoupají.

Vida pak Jakob, žeby potrava byla
v Egyptě, řekl synům svým: Co hledíte jeden
2 na druhého? * I mluvil jim: Ai, slyšel jsem, že
mají potravu v Egyptě; jděte tam a kupte
nám odtud, abychom živi byli a nezemřeli.
3 * Tedy šlo deset bratrův Josefových, aby nakou-
4 pili obilí v Egyptě. * Ale Beniamina bratra Jose-
fova neposlal Jakob s bratřími jeho, nebo řekl:
5 Aby se mu tam něco zlého nepřihodilo. * I šli
synové Israelovi spolu s jinými, aby kupovali;
6 nebo byl hlad v zemi kananejské. * Josef pak
byl nejvyšší správce v zemi té, on prodával
obilí všemu lidu země. Tedy přišli bratří Jo-
sefovi a skláněli se před ním tváří až k zemi.
7 A uzřev Josef bratří své, poznal je, a
ukázal se k nim jako cizí a tvrdě mluvil k nim
řka jim: Odkud jste přišli? I odpověděli: Ze
země kananejské, abychom nakoupili potrav.
8 * A poznal Josef bratří své, a oni nepoznali ho.
9 * Tedy zpomenul Josef na sny, kteréž měl o nich,
a řekl jim: Zvědači jste a přišli jste, abyste
10 shlédli nepevná místa země. * Kteřížto odpově-
děli mu: Nikoli, pane můj, ale služebníci tvoji
11 přišli, aby nakoupili pokrmův. * Všickni my sy-
nové jednoho muže jsme; upřímí jsme, nikdyť
12 jsou nebyli služebníci tvoji zvědači. * Jimž zase
řekl: Není tak; ale přišli jste, abyste shlé-
13 dli nepevná místa země. * Odpověděli oni: Dva-
nácte nás bratrův služebníkův tvých bylo, sy-
nův muže jednoho v zemi kananejské; a ai,
nejmladší s otcem naším nyní jest doma, a je-
14 dnoho není. * I řekl Josef k nim: Toť jest, což
jsem mluvil vám, když jsem řekl: Zvědači jste.
15 * Touto věcí zkušeni budete: Živť jest Farao, že
nevyjdete odsud, až přijde sem bratr váš mladší.
16 * Vyšlete z sebe jednoho, ať vezma přivede bratra
vašeho, vy pak u vězení zůstaňte, a zkušena
budou vaše slova, pravdu-li jste mluvili; pakli
17 nic, živť jest Farao, že jste zvědači. * Tedy dal
18 je všecky spolu do vězení za tři dni. * Třetího
pak dne řekl k nim Josef: Toto učiňto, abyste
živi byli; neboť já se bojím Boha! * Jste-li šle- 19
chetní muži, jeden bratr váš ať jest ukován
v žaláři, v němž jste byli; vy pak jděte a od-
neste obilí k zapuzení hladu domův vašich, * bra- 20
tra pak svého mladšího přivedete ke mně, a
pravdomluvná prokázána budou vaše slova a
nezemřete. Tedy učinili tak.
I mluvil jeden k druhému: Jistě provinili 21
jsme proti bratru svému; nebo viděli jsme sou-
žení duše jeho, když nás pokorně prosil, a ne-
vyslyšeli jsme ho: protož přišlo na nás soužení
toto. * Odpověděl pak jim Ruben řka: Zdaliž 22
jsem tehdy vám nepravil těmito slovy: Nehřešte
proti pacholeti, ale neposlechli jste? pročež
také krve jeho, hle, vyhledává se! * A nevěděli 23
oni, žeby rozuměl Josef; nebo skrze tlumače
mluvil jim. * A odvrátiv se od nich plakal, po- 24
tom navrátiv se k nim mluvil s nimi, * a vzav 25
Simeona z nich, svázal ho před očima jejich.
Přikázal pak Josef, aby naplněni byli pytlové
jejich obilím a navráceny peníze jejich, jedno-
mu každému do pytle jeho, a aby dána jim
byla potrava na cestu. I stalo se tak. * A vlo- 26
živše obilí svá na osly své, odešli odtud. * A roz- 27
vázav jeden z nich pytel svůj, aby dal obrok
oslu svému v hospodě, uzřel peníze své, kte-
réž byly na vrchu v pytli jeho, * i řekl bratřím 28
svým: Navráceny jsou mi peníze mé, a ai,
jsou v pytli mém. Tedy užasli se a předěšeni
jsouce, mluvili jeden k druhému: Což nám to
učinil Bůh?
Navrátivše se pak k Jakobovi otci svému 29
do země kananejské, vypravovali mu všecko,
co se jim přihodilo, pravíce: * Muž ten, pán 30
země mluvil k nám tvrdě a dal nás do vě-
zení jako zvědače země. * A řekli jsme mu: 31
Upřímí jsme, nikdy jsme nebyli zvědači. * Dva- 32
nácte bylo nás bratří, synův otce našeho,
z nichž jednoho není, a mladší jest s otcem

---

1. *Co hledíte* neb proč zanedbáváte.
2. *jděte*, H. sstupte.
3. *šlo*, H. sstoupilo.
4. *se mu* etc. neb nezahynul.
7. *cizí* neb neznámý.
9. *nepevná*, H. nahotu.
11. *upřímí* neb pravdomluvní.
13. *nyní*, H. dnes.
15. *že nevyjdete*, H. jestliže vyjdete.
16. *pravdu-li*, H. jestli pravda při vás.
17. *dal je*, H. shrnul je.
19. *šlechetní* neb upřímí, dobří.
21. Trápení oči otvírá; teprv lidé znají, co zlé činili, když se na ně pokuty valí.
23. *rozuměl*, H. slyšel.
25. *pytlové* neb nádoby.
27. *v hospodě* neb na noclehu.
28. *užasli*, H. vyšlo srdce jejich.
30. *dal nás* etc., J. měl nás za vyzvědače.

33 naším v zemi kananejské. * I řekl k nám muž
ten, pán země té: Po tomto poznám, že upřímí
jste, bratra vašeho jednoho zanechte u mne,
a obilí k zapuzení hladu od domův vašich ve-
34 zmouce odejděte, * a přiveďte bratra svého
mladšího ke mně, abych poznal, že nejste zvě-
dači ale upřímí; tehdy bratra vašeho vrátím
vám, a budete moci v zemi této obchod vésti.
35 * I stalo se, když vyprázdňovali pytle své, a ai,
jeden každý měl uzlík peněz svých v pytli
svém; vidouce pak oni i otec jejich uzlíky pe-
něz svých báli se; * i řekl k nim Jakob otec 36
jejich: Mne jste zbavili synův: Josefa není, Si-
meona nemám, a Beniamina vezmete; na mneť
jsou se tyto všecky věci svalily.* Tedy řekl Ru- 37
ben k otci svému těmito slovy: Dva syny mé
zabij, jestliže ho nepřivedu zase k tobě; poruč
ho v ruce mé a já zase přivedu ho k tobě.
*I řekl: Nesstoupíť syn můj s vámi, nebo bratr 38
jeho umřel, a on sám pozůstal; a přihodilo-li-
by se mu co zlého na té cestě, kterouž půjdete,
uvedlibyste šediny mé s bolestí do hrobu.

Hlava 43.

Nastoupají bratří, aby jim Beniamina svěřil, ručíce i nutíce netoliko pro hlad, ale i pro přísné Josefovo poručení. Po mnohém pak odporu otec i po velikém závazku Judově povoluje, 1) dary vzíti a k Josefovi donesti poroučeje, 2) požehnání synům dávaje. A tak přišli s Beniaminem před Josefa. Po druhé tajiv se Josef I. poručil služebníku svému pro bratří své hody přistrojiti. Tu bratří 1) o peníze se služebníkem se umlouvají, ale on je pokojí a do domu k umytí nohou vede; 2) Josefovi dar hotoví a s poklonou obětují. Josef pak přijímaje dar a) na zdraví otcovo se táže, b) Beniaminovi přítomnému žehná a c) nemoha se od pláče zdržeti do pokoje odchází, kdež když se umyl, zase se vrací. — II. Zasadil k jídlu bratří, s nimiž hodoval v hojnosti.

2 Byl pak hlad veliký v krajině té; * i stalo
se, když vytrávili obilí, kteréž přinesli z Egyp-
ta, že řekl k nim otec jejich: Jděte zase a
3 nakupte nám něco potravy. * I mluvil k němu
Juda těmito slovy: Velice se zařekl muž ten
řka: Neuzříte tváři mé, nebude-li bratr váš
4 s vámi. * Jestliže pošleš bratra našeho s námi,
5 půjdeme a nakoupíme tobě potravy: * pakli ne-
pošleš, nepůjdeme; nebo pověděl nám muž ten:
Neuzříte tváři mé, nebude-li bratr váš s vámi!
6 * I řekl Israel: Proč jste mi tak zle učinili
oznámivše muži tomu, že máte ještě bratra?
7 * Odpověděli: Pilně vyptával se muž ten na nás
i na rod náš mluvě: Jestli živ ještě otec váš?
Máte-li bratra? A dali jsme mu správu na ta
slova. Zdaž jsme to jak věděti mohli, že dí:
8 Přiveďte bratra svého? * I řekl Juda Israelovi
otci svému: Pošli to pachole se mnou a vsta-
nouce půjdeme, abychom živi byli a nezemřeli
9 i my i ty, i maličcí naši. * Já slibuji za něho,
z ruky mé vyhledávej ho; jestliže nepřivedu
ho k tobě a nepostavím ho před tebou, vinen
10 budu hříchem tobě po všecky dni.* A kdyby-
chom byli neprodlévali, jistě jižbychom se byli
11 dvakrát vrátili. * I řekl jim Israel otec jejich:
Jestližeť tak býti musí, učiňtež toto: Naberte
nejvzácnějších užitkův země do nádob svých
a doneste muži tomu dar, něco kadidla a tro-
chu strdi a vonných věcí a myrrhy, daktylův
12 a mandlův. * Peníze také dvoje vezměte v ruce
své a peníze vložené na vrch pytlův vašich
zase doneste v rukou svých, snad z omýlení to
přišlo: * bratra svého také vezměte, a vstanou- 13
ce jděte zase k muži tomu. * A Bůh silný vše- 14
mohoucí dejž vám najíti milost před mužem
tím, ať propustí vám onoho bratra vašeho
i tohoto Beniamina. Jáť pak zbaven jsa synův
jako osiřelý budu.
Tedy vzali muži ti dar ten, a dvoje peníze 15
vzali v ruce své, a Beniamina, a vstavše sstou-
pili do Egypta a postavavili se před Josefem.
* Vida pak Josef Beniamina s nimi řekl tomu, 16
kterýž spravoval dům jeho: Uveď tyto muže
do domu a zabij hovado a připrav, nebo se
mnou jísti budou muži ti o poledni. * I učinil 17
muž ten, jakž rozkázal Josef, a uvedl ty lidi
do domu Josefova. * Báli se pak muži ti, když 18
uvedeni byli do domu Josefova, a řekli: Pro ty
peníze, kteréž prvé vloženy byly do pytlův
našich, sem uvedeni jsme, aby obvině obořil
se na nás a vzal nás za služebníky i osly naše.
*A přistoupivše k muži tomu, kterýž spravoval 19
v domě Josefově, mluvili k němu ve dveřích
domu * a řekli: Slyš mne pane můj, přišli jsme 20
byli ponejprvé kupovati potrav; * i přihodilo se, 21
když jsme do hospody přišli a rozvázali pytle
své, a ai, peníze jednoho každého byly svrchu
v pytli jeho, peníze naše podlé váhy své, a
přinesli jsme je zase v rukou svých; * jiné také 22
peníze přinesli jsme v rukou svých, abychom

34. *obchod* neb svobodně kupovati.
37. *zabij* neb usmrť.
38. *a přihodilo-liby* neb jestližeby snad zahynul.

2. *potravy* neb pokrmův.
3. *se zařekl*, H. osvědčuje osvědčil, t. přísahou se zavázal. — *Neuzříte*, t. nepokoušejte se viděti tváři mé a přijíti ke mně.

4. *půjdeme*, H. sstoupíme.
7. *Pilně vyptával*, H. vytazuje vytazoval se. — *na ta slova* neb podlé těch slov.
9. *vinen etc.*, H. zhřeším proti tobě.
11. *nejvzácnějších* neb výborných, schválených, od nichž země chválu má. — *daktylův*, J. ořechův.
14. *milost* neb lítost.
20. *přišli*, H. sstupujíce sstoupili jsme.

nakoupili potravy; nevíme, kdo jest zase vložil
23 peníze naše do pytlův našich.*A on odpověděl:
Mějte o to pokoj, nebojte se; Bůh váš a Bůh
otce vašeho dal vám poklad do pytlův vašich;
penízeť jsem vaše já přijal. I vyvedl k nim
24 Simeona. * Uved tedy muž ten lidi ty do domu
Josefova, dal jim vody, aby umyli nohy své,
25 dal také obrok oslům jejich. * Mezi tím připra-
vili dar ten, dokudž nepřišel Josef v poledne;
nebo slyšeli, žeby tu měli jísti chléb.
26 Tedy přišel Josef domů, i přinesli mu dar,
kterýž měli v rukou svých, a klaněli se jemu
27 až k zemi. * I ptal se jich, jak se mají, a řekl:
Zdráv-liž jest otec váš starý, o němž jste pra-
28 vili, živ-li jest ještě? * Kteřížto odpověděli:
Zdráv jest služebník tvůj otec náš a ještě živ
jest. A sklánějíce hlavy poklonu mu činili.
29 *Pozdvih pak očí svých viděl Beniamina bra-
tra svého, syna matky své, a řekl: Tento-li
jest bratr váš mladší, o němž jste mi pravili?
I řekl: Učiniž Bůh milost s tebou, synu můj!
* Tedy pospíšil Josef (nebo pohnulo se srdce 30
jeho nad bratrem jeho) a hledal, kdeby mohl
plakati; a všed do pokoje plakal tam. * Potom 31
umyv tvář svou, vyšel zase a zdržoval se a
řekl: Kladťe chléb! * I kladli jemu zvláště a jim 32
obzvláště, Egyptským také, kteříž s ním jídali,
obzvláštně; nebo nemohou Egyptští jísti se Židy
chleba, protože to ohavnost jest Egyptským.
* Tedy seděli proti němu, prvorozený podlé prvo- 33
rozenství svého a mladší podlé mladšího věku
svého. I divili se muži ti vespolek. * A bera 34
jídlo před sebou podával jim, Beniaminovi pak
dostalo se pětkrát více než jiným. I hodovali
a hojně se s ním napili.

Hlava 44.

III. Propouštěje je Josef, poroučí služebníku 1) do pytlíků jejich peníze, Beniaminovi pak ku penězům číši svou vložiti; 2) nedaleko odešlých honiti. Tuť a) služebník podlé poručení páně aa) domlouvá se na ně a bb) na povolení jejich přehledává, až číši nalezl v pytli Beniaminově; b) bratří s žalostí před Josefa se navracují s poklonou; c) Josef aa) s domluvou obviňuje je, a oni nepopírají, bb) na Beniamina sahá, ale vymlouvá Juda a vypravuje, jakou starost má oň otec.

Rozkázal pak tomu, kterýž spravoval dům
jeho, řka: Naplň pytle mužův těch potravou,
coby jen unesti mohli, a peníze každého polož
2 zas do pytle jeho navrch.*A číši mou, číši stříbr-
nou, vlož navrch do pytle mladšího s penězi
jeho za obilí. I učinil podlé řeči Josefovy, kte-
rouž mluvil.
3 Ráno pak propuštěni jsou ti muži, oni
4 i oslové jejich.*A když vyšli z města a nedaleko
ještě byli, řekl Josef správci domu svého: Vstaň,
hoň muže ty, a dohoně se jich mluv k nim:
5 Pročež jste se odplatili zlým za dobré? * Zdaliž
to není ta číše, z kteréž pije pán můj, a z to-
hoť on jistým zkušením pozná, jací jste vy. Zle
6 jste učinili, co jste učinili! * Tedy dohoniv se jich
7 mluvil jim slova ta. * Kteřížto odpověděli mu:
Proč mluví pán můj taková slova? Odstup od
služebníkův tvých, aby co takového učinili.
8 * A my ty peníze, kteréž jsme našli na vrchu
v pytlích svých, přinesli jsme tobě zase ze ze-
mě kananejské; jakžbychom tedy krásti měli
9 z domu pána tvého stříbro neb zlato? * U koho
ze služebníkův tvých nalezeno bude, nechžť
umře ten, a my také budeme pána tvého slu-
žebníci. * I řekl: Nu dobře, nechžť jest podlé 10
řeči vaší; u koho se nalezne, ten bude mým
služebníkem, a vy budete bez viny; * protož ry- 11
chle složil každý pytel svůj na zemi, a rozvázal
každý pytel svůj, * i přehledával, od staršího 12
počal a na mladším přestal; i nalezena jest
číše v pytli Beniaminově.
Tedy oni roztrhše roucha svá, vložil kaž- 13
dý břímě na osla svého a vrátili se do mě-
sta. * I přišel Juda s bratřími svými do domu 14
Josefova (on pak ještě tam byl) a padli před ním
na zemi. * I dí jim Josef: Jakýž jest to skutek, 15
který jste učinili? Zdaž nevíte, že takový muž,
jako jsem já, umí poznati? * Tedy řekl Juda: 16
Což díme pánu mému? co mluviti budeme? a
čím se ospravedlníme? Bůhť jest našel nepra-
vost služebníkův tvých: ai, my jsme služebníci
pána mého i my i ten, u něhož nalezena jest
číše. * Odpověděl Josef: Odstup ode mne, abych 17
to učinil! Muž, u něhož nalezena jest číše, ten
bude mým služebníkem; vy pak jděte u pokoji
k otci svému. * I přistoupil k němu Juda a řekl: 18

28. *Zdráv* etc. neb dobře se má.
31. *Kladťe chléb* neb berte jídlo.
32. *ohavnost.* Příčiny ohavnosti té viz níže 46, 34. Exod. 8, 26. Egyptští nenáviděli obchodu pastýřského a v ohavnosti měli všecky, kdož volů a jiných hovad (jež oni za bohy měli) maso jedli.
34. *hodovali*, J. i pili. — *hojně* etc., J. pili víno s ním, J. podnapili se.
1. *do pytle*, H. v ústa pytle.
5. *z tohoť*, chald. a jehož on velmi pilně hledá, J. na němž on hádává. To pak že nemá se tak bráti, jakoby Josef s hádáním neb hadači měl co činiti; než poněvadž u Egyptských obecné bylo hádání, protož podlé spůsobu jejich že mluví.
9. *služebníci* neb manové, poddaní.
15. *Zdaž nevíte*, t. Zdaž jste nemohli rozuměti, že to před takovým mužem, jakýž jsem já, tajno nezůstane, než doví se hned. — *umí poznati*, t. po příčinách vyhledati to, čehož jiní nesnadně poznají.
16. *našel* neb vyhledal.— *u něhož*, H. v jehož rukou.
17. *jděte*, H. vstupte.
18. *nechažť* etc., t. dopusť málo něco promluviti

Slyš mne pane můj, prosím, nechažť promluví
služebník tvůj slovo v uši pána mého, a nehněvej
se na služebníka tvého; nebo jsi ty
19 jako sám Farao. * Pán můj ptal se služebníkův
tvých řka: Máte-li otce nebo bratra?
20 *A odpověděli jsme pánu mému: Máme otce
starého a pachole v starosti jeho zplozené malé,
jehož bratr umřel, a on sám zůstal po mateři
21 své, a otec jeho miluje ho.* I řekl jsi služebníkům
svým: Přiveďte ho ke mně, a pohledím
22 na něho.* A řekli jsme pánu mému: Nemůže
pachole opustiti otce svého; neb opustí-li otce
23 svého, on umře.* Ty pak řekl jsi služebníkům
svým: Nepřijde-li bratr váš mladší s vámi, nepokoušejte
24 se více viděti tváři mé. * I stalo se,
když jsme se vrátili k služebníku tvému, otci
mému, a jemu vypravovali slova pána mého,
25 * že řekl otec náš: Jděte zase a nakupte nám
26 něco potravy. * Odpověděli jsme: Nemůžeme
jíti, než bude-li bratr náš mladší s námi, tedy
půjdeme; nebo bychom nemohli viděti tváři
toho muže, nebyl-liby bratr náš nejmladší
s námi. * I řekl nám služebník tvůj, otec můj: 27
Vy víte, že dva toliko syny porodila mi žena
má.*A vyšel jeden ode mne, o němž jsem pra- 28
vil: Jistě roztrhán jest, a neviděl jsem ho dosaváde;
* vezmete-li i tohoto ode mne, a při- 29
šloby na něj něco zlého, tedy uvedete šediny
mé s trápením do hrobu.*Tak tedy, když při- 30
jdu k služebníku tvému, otci svému, a pacholete
nebude s námi (ježto duše jeho spojena
jest s duší tohoto), * přijde na to, když uzří, že 31
pacholete není, umře; a uvedou služebníci tvoji
šediny služebníka tvého, otce svého s žalostí
do hrobu.*Nebo služebník tvůj slíbil za pachole, 32
abych jo vzal od otce svého řka: Jestliže ho nepřivedu
zase k tobě, tedy vinen budu hříchem
otci mému po všecky dni. * Protož nyní nechžť 33
zůstane, prosím, služebník tvůj místo pacholete
tohoto za služebníka pánu mému, a pachole
ať vstoupí s bratry svými; * neb jakbych já 34
vstoupil k otci svému, kdyby tohoto pacholete
nebylo se mnou, abych nemusil viděti trápení,
kteréž přijde na otce mého.

Hlava 45.

Již se pak déle zdržeti nemoha Josef propouští od sebe všecky jiné a s pláčem velikým zná se i k otci i k bratřím s ozýváním se, že on jest Josef, a potěšováním jich, že Bůh jeho do Egypta prodání k dobrému obral jim i všemu Egyptu. A tak aby k sobě dostati mohl otce snažně pečoval, jakož pak 1) Josef napomenul bratří, aby k tomu otce měli; 2) povolil k tomu král, aby pro dítky a starce vozů nabrali; 3) šli bratří dary darováni a nesouce dary otci oznámili mu novinu jistou, nad kteroužto on nejprvé omdlel, ale pookřáv velice se obveselil a k shledání se se synem svým povolil.

Josef pak nemoha se déle zdržeti přede
všemi přístojícími zvolal: Kažte všechněm ven.
I nezůstal žádný s nimi, když se známil Josef
2 s bratřími svými. * Potom pozdvihl hlasu svého
s pláčem, a slyšeli to Egyptští, slyšel také dům
3 Faraonův.* I řekl Josef bratřím svým: Já jsem
Josef, ještě-li živ jest otec můj? A nemohli mu
odpověditi bratří jeho, neb se ho velmi ulekli.
4 * Tedy řekl Josef bratřím svým: Přistuptež medle
ke mně. I přistoupili. A řekl: Já jsem Josef
5 bratr váš, kteréhož jste prodali do Egypta.* Protož
nyní nermuťte se a nestěžujte sobě toho,
že jste mne sem prodali; nebo pro zachování
6 života vašeho poslal mne Bůh před vámi.* Nebo
dvě létě již hlad jest v zemi, a ještě pět let
pozůstává, v nichž nebudou orati ani žíti.*A po- 7
slal mne Bůh před vámi pro zachování vás
ostatkův na zemi a pro zachování životův vašich
vysvobozením velikým. * Tak tedy ne vy 8
poslali jste mne sem, ale Bůh, kterýž dal mne
za otce Faraonovi a za pána všemu domu
jeho a panovníka po vší zemi egyptské. * Po- 9
spěšte a vstupte k otci mému a rcete mu: Toto
praví syn tvůj Josef: Učinil mne Bůh pánem
všeho Egypta, přijdiž ke mně, neprodlévej!
*A bydliti budeš v zemi Gessen a budeš blízko 10
mne, ty i synové tvoji i vnukové tvoji, stáda tvá
a volové tvoji, a cožkoli máš.*A budu tě chovati 11

---

před sebou. — *nehněvej*, H. nerozpaluj se prchlivost tvá. — *jsi ty*, t. v důstojnosti a moci jste sobě skoro rovni, aneb jakž ty uděláš, tak Farao.

23. *Nepřijde-li*, H. nevstoupí-li. — *nepokoušejte*, H. nepřidávejte viděti.

24. *se vrátili*, H. vstoupili.

26. *jíti*, H. sstoupiti. — *půjdeme*, H. sstoupíme.

28. *roztrhán*, H. roztrháním roztrhán.

29. *ode mne*, H. od tváři mé. — *a přišloby* etc. aneb zahynul-liby.

30. *ježto duše* etc., t. otec ho jako duši svou miluje; nemůže bez něho býti.

1. *Kažte* etc., H. spůsobte, ať vyjdou muži.

3. *se ho velmi* etc., H. přestrašeni byli od tváři jeho.

5. *nestěžujte*, H. nebuď hněv v očích vašich.

6. *v zemi*, H. u prostřed země. — *orati*, H. orba ani žeň nebude.

7. *zachování*, J. zanechání vám ostatkův (úrod) na zemi. — *vysvobozením*, H. před velikým nebezpečenstvím.

8. *panovníka* neb správce, radu.

10. *Gessen* neb Gosen, krajina v zemi egyptské nejúrodnější, k zemi Kanan ležící, nedaleko od Heliopoli města, kdež stolec královský byl. Ponoukaje tedy otce a bratří svých, aby k němu přišli, příhodnosti jim ukazuje, že cesta není daleká, v zemi výborné bydliti budou blízko od něho, potravy snadně dostanou, zachováni budou i s dítkami od hladu a zahynutí.

11. *pro hlad* neb pro nedůstatek potravy.

tam (nebo ještě pět let hladu bude), aby snad pro
hlad nezahynul, ty i dům tvůj, a cožkoli máš.
12 *A ai, oči vaše vidí, i oči bratra Beniamina, že
13 ústa má mluví vám. * Povíte také otci mému
o vší slávě mé v Egyptě a což jste koli viděli;
pospěšte tedy a přiveďte otce mého sem!
14 *Tedy padl na šíji Beniamina bratra svého a
plakal, Beniamin také plakal na šíji jeho.
15 *A políbiv všech bratří svých plakal nad nimi,
16 a potom mluvili bratří jeho s ním.* Slyšána pak
jest v domě Faraonově pověst tato: Přišli
bratří Josefovi. I bylo to velmi vděčné Fa-
17 raonovi i všem služebníkům jeho.* A řekl Fa-
rao k Josefovi: Rci bratřím svým: Toto učiňte,
naložíce na hovada svá, jděte a navraťte se
18 do země kananejské, * a vezmouce otce svého
a čeládky své přijďte ke mně; a dám vám do-
bré místo v zemi egyptské, a jísti budete tuk
19 země této. * Ty pak rozkaž jim: Toto učiňte,
vezměte sobě ze země egyptské vozy pro děti
a ženy své, a vezměte otce svého a přijďte.
20 * Aniž se ohlédejte na nábytky své, nebo
nejlepší místo ve vší zemi egyptské vaše
bude.
I učinili tak synové Israelovi; a dal jim 21
Josef vozy podlé rozkázaní Faraonova, dal
také jim pokrmy na cestu, * všechněm jim dal 22
každému dvoje šaty, ale Beniaminovi dal tři
sta stříbrných a patery šaty jiné a jiné. * Otci 23
pak svému poslal tyto věci: deset oslův, kte-
říž nesli z nejlepších věcí egyptských, a deset
oslic, jenž nesly obilí a chléb a pokrmy otci
jeho na cestu. * A propouštěje bratří své, aby 24
odešli, řekl jim: Nevaďtež se na cestě!
Tedy brali se z Egypta a přišli do země 25
kananejské k Jakobovi otci svému, * a zvěsto- 26
vali mu řkouce: Josef ještě živ jest, ano i pa-
nuje po vší zemi egyptské. I omdlelo srdce
jeho, nebo slyšev to nevěřil jim. * Tedy vypra- 27
vovali mu všecka slova Josefova, kteráž mlu-
vil jim. A vida vozy, kteréž poslal Josef pro
něho, okřál duch Jakoba otce jejich, * i řekl 28
Israel: Dostiť jest, když ještě syn můj živ jest,
půjdu a uzřím ho, prvé než umru.

Hlava 46.

Bůh také povolil Jakobovi do Egypta vstoupiti; nebo přijal obět jeho a ozvav se mu utvrdil ho v předsevzetí a potěšil ho požehnáním velikým. — Vypravil se tedy ochotněji 1) maje výpravu pro sebe i celou svou rodinu, 2) shledal se s Josefem. Josef zajisté otce a) políbil, b) před krále přivedl po bratřích; nebo těmto aa) naučení dal, jakby mluviti měli.

Tedy bral se Israel se vším, což měl, a
přišed do Bersabé obětoval oběti Bohu otce
2 svého Isaka. * I mluvil Bůh k Israelovi u vidění
nočním řka: Jakobe, Jakobe! Kterýžto odpo-
3 věděl: Ai, teď jsem! * I řekl: Já jsem ten Bůh
silný, Bůh otce tvého, neboj se sstoupiti do
Egypta, nebo v národ veliký tam tebe učiním.
4 *Já sstoupím s tebou do Egypta a já tě také i
zase přivedu, a Josef položí ruku svou na oči
5 tvé. * Vstal tedy Jakob z Bersabé, a synové
Israelovi vzali Jakoba otce svého a děti své
s ženami svými na vozy, kteréž poslal pro
něho Farao.* Pobrali také dobytek svůj a zboží 6
své, kteréhož nabyli v zemi kananejské, a
přišli do Egypta, Jakob i všecko símě jeho
s ním. * Syny i vnuky, dcery i vnučky své a 7
všecku rodinu svou uvedl s sebou do Egypta.
A tato jsou jmena synův Israelových, kte- 8
říž vešli do Egypta. Jakob a synové jeho. Prvo-
rozený Jakobův Ruben. * A synové Rubeno- 9
vi: Henoch, Fallu, Hesron a Charmi.* Synové pak 10
Simeonovi: Jamuel, Jamin, Ahod, Jachin, So-
har a Saul syn jedné ženy kananejské. * Syno- 11
vé Levi: Gerson, Kaath a Merari.* Synové Ju- 12

---

12. *oči vaše* etc. Jakoby řekl: Nebudete mluviti slyšených věcí, ale co jste viděli svýma očima. — *ústa má*, t. že já sám mluvím řečí vaší, ne jako prvé skrze tlumače; odtud poznati můžete, že jsem já bratr váš.

16. *I bylo to* etc., H. dobré bylo v očích Faraonových a v očích služ. etc.

18. *dobré místo*, J. dobré věci.—*tuk*, t. nejlepší věci.

19. *Ty pak* etc., J. Ty máš moc rozkázati.—*děti*, H. malé.

20. *Aniž* etc., H. Aniž oko vaše šetři nádob vašich.

22. *dvoje šaty*, H. změnění šatův, t. v kteréžby se převláčeti mohli.

23. *tyto věci*, H. jako toto.

24. *na cestě*, t. o mně, jedni na druhé vinu sčítajíce.

27. *pro něho*, H. aby ho přinesli.

28. *Dostiť jest*, jakoby řekl: Nestojím tak o ty dary poslané od něho ani na slávu jeho se ptám, život jeho dražší mi jest nad jiné věci.

1. *oběti*, t. díky čině z nalezení Josefa i navrácení synův a Bohu se modle i poroučeje, aby spravoval cestu jeho.

3. *sstoupiti*, t. toto tvé přestěhování nic ku překážce nebude naplnění prvního zaslíbení. Výš 35, 11.

4. *a já tě také* etc., H. učiním aby vstoupil, také vstupuje, t. přivedu tě, sám také zase odtud s tebou (t. rodinou tvou) jda. — *položí*, t. Josef živ zůstane po tobě a ještě tobě umírajícímu poslouží a oči zavře.

5. *děti*, H. malé. —*pro něho* neb aby ho na nich přivezli.

6. *símě* neb rodina.

7. *Syny*, H. syny své i syny synův svých s sebou, dcery své i dcery dcer. Ačkoli o jedné toliko vnučce jeho čte se.

doví: Her, Onan, Sela, Fares a Zara. (Ale
umřel Her a Onan v zemi kananejské.) Fares
13 pak měl syny: Hesrona a Hamule.* Synové Issa-
14 charovi: Tola, Fua, Job a Semron.* A synové
15 Zabulonovi: Saret, Elon a Jahelel.* Tiť jsou sy-
nové Lie, kteréž porodila Jakobovi v Mesopo-
tamii syrské, a k tomu ještě Dinu dceru jeho.
Všech duší synův i dcer jeho bylo třidceti a
16 tři.* Synové Gadovi: Sefion, Haggi, Suni, Esebon,
17 Heri, Arodi a Areli.* Synové Aserovi: Jemna,
Jesua, Jessui, Beriáš a Sara sestra jejich. Sy-
18 nové pak Beriášovi: Heber a Melchiel.* To jsou
synové Zelfy, kterouž Laban dal Lii dceři své,
19 a ty porodila Jakobovi, šestnácte duší.* Synové
pak Racheli manželky Jakobovy: Josef a Be-
20 niamin.* A Josefovi narodili se v zemi egyptské
z Asenety dcery Putifara, knížete On: Manas-
21 ses a Efraim.* Ale synové Beniaminovi: Bela,
Bechor, Asbel, Gera, Naaman, Echi, Ros, Mo-
22 fim, Ofim a Ared.* Tiť jsou synové Racheli, kte-
réž porodila Jakobovi, všech duší čtrnáct.
23 24 *A syn Danův Husim.* Synové pak Neftalimovi:
25 Jasiel, Guni, Jeser a Sallem.* Ti jsou synové
Baly, kterouž Laban dal Racheli dceři své, a
26 ty porodila Jakobovi, všech duší sedm.* Všech
duší, kteréž vešly s Jakobem do Egypta, což
jich pošlo z bedr jeho, kromě žen synův Ja-
kobových všech duší bylo šedesáte a šest.
*K tomu synové Josefovi, kteříž se mu narodili 27
v Egyptě, dva. A tak všech duší domu Jako-
bova, kteréž vešly do Egypta, bylo sedmdesáte.
Poslal pak Judu napřed k Josefovi, aby 28
oznámil jemu prvé, než přišel do Gessenu.* A tak 29
přišli do země Gessen. Josef pak zapřah do
svého vozu vyjel vstříc Israelovi otci svému
do Gessenu; a jakž ho Jakob uzřel, padl na jeho
šíji a plakal dlouho na šíji jeho.* I řekl Israel 30
Josefovi: Nechžť již umru, když jsem viděl
tvář tvou, nebo ty ještě jsi živ.* Josef pak řekl 31
bratřím svým a domu otce svého: Pojedu a
zvěstuji Faraonovi a dím jemu: Bratří moji
a dům otce mého, kteříž bydlili v zemi kana-
nejské, přišli ke mně:* ale jsou pastýři stáda, 32
neb s dobytkem se obírají; protož ovce své a
voly i cožkoli mají, přihnali.* A kdyžby povolal 33
vás Farao a řekl: Jaký jest obchod váš?* Odpo- 34
víte: Dobytkem se živili služebníci tvoji, od
mladosti své až do této chvíle, i my i otcové
naši; abyste bydleli v zemi Gessen, nebo v mrzko-
sti mají Egyptští všecky pastýře stáda.

Hlava 47.

bb) Josef bratřím slyšení zjednal; cc) zemi Gessen k obývání vykázal. Tu α) král s Jakobem promlouvá, β) Jakob králi požehnání dává. Josef otce svého γ) do země Gessen obrátil do města Ramesses. A tak přišlo na to, aby Jakob v starosti své po takových těžkostech sobě oddechl a odpočinul. K odpočinutí přisluší ostatní čas života jeho a smrt. V ostatním čase obsahuje se zdraví a nemoc jeho. A) V čas zdraví a) užívaje pohodlí od Pána Boha propůjčeného, b) viděl rozmnožení dítek c) a staral se o pohřeb těla svého. I. Pohodlí měl s rodinou nad jiné; nebo 1) od Josefa dobře opatřen byl. 2) jiní pak hladem a) žalostně mřeli, b) králi prodali dobytky, dědiny i sebe (vyjmíc kněží). II. K tomu rod se množil, jejž za sedmdesáte let s potěšením spatřoval. III. Staraje se pak o pohřeb, Josefa 1) k sobě povolal, 2) za přenesení těla svého po smrti z Egypta do země kananejské žádal, 3) i k tomu přísahou s vzýváním jmena Páně zavázal.

A protož přišed Josef oznámil Faraonovi
a řekl: Otec můj a bratří moji s drobným i
větším dobytkem svým i se vším, což mají,
přišli ze země kananejské, a ai, jsou v zemi
2 Gessen.* A vzav z počtu bratří svých pět mu-
3 žův, postavil je před Faraonem.* I řekl Farao
bratřím jeho: Jaký jest obchod váš? Kteřížto
odpověděli Faraonovi: Pastýři ovcí jsou služeb-
níci tvoji, i my i otcové naši.* Řekli ještě 4
Faraonovi: Abychom pohostinu byli v zemi
této, přišli jsme; nebo není pastvy dobytku,
kterýž mají služebníci tvoji, protože hlad
veliký jest v zemi kananejské: protož nyní
prosíme, nechať bydlí služebníci tvoji v zemi

---

15. *duši* neb osob. — *dcer*, počítá Dinu i s otcem Jakobem, poněvadž Her a Onan zemřeli; jinakby ten počet jmenovaný státi nemohl.

20. *z Asenety*, H. kteréž porodila jemu Aseneta. — *knížete On*, J. knížete heliopolitánského.

22. *kteréž* etc., kteříž se narodili. — *duší*: osob.
23. *syn*, H. synové.

26. *šedesáte a šest.* Ačkoli všech duší nahoře jmenovaných v počtu jest 70, však tuto klade 66 proto, že míní toliko ty, kteří s Jakobem přišli, Josefa pak se dvěma syny jeho, kteříž tam prvé byli, nepočítá.

27. *dva*, H. dvě duše. — *sedmdesáte.* Ale sv. Štěpán (Skut. 7, 14.) klade 75 osob, a obsahuje počet vší rodiny Jakobovy, v němž nepočítaje Jakoba, zavřel i čtyři ženy jeho i dva syny Judovy, kteříž zemřeli, prvé než se do Egypta dostali.

28. *napřed*, H. před tváří svou, t. před sebou, neb před svým příchodem. — *aby oznámil* aneb aby (všecko) hotovo bylo v Gessenu, dřív nežby tam (oni) přišli.

30. *umru*, jakoby řekl: Nechť mi se již naplní, což mi Bůh slíbil. Výš v. 4.
31. *Pojedu*, H. vstoupím.
32. *ale* etc., H. ale ti lidé jsou muži dobytka, t. dobytkem se živí, jsou lidé prostní.
34. *živili* neb obchodili. — *v mrzkosti*, H. ohavnost jest Egyptským každý pastýř ovcí.
2. *z počtu*, J. z předních i zadních.
3. *obchod* neb práce.

5 Gessen. * I mluvil Farao k Josefovi řka: Otec
6 tvůj a bratří tvoji přišli k tobě. * Země egypt-
ská před tebou jest, v nejlepším kraji země
této osaď otce svého a bratří své, nechť bydlí
v zemi Gessen. A srozumíš-li, že jsou mezi
nimi muži rozšafní, ustanovíš je úředníky nad
dobytkem, kterýž mám.
7 Uvedl také Josef Jakoba otce svého a
postavil ho před Faraonem, a pozdravil Jakob
8 Faraona. * Tedy řekl Farao k Jakobovi: Kolik
9 jest let života tvého? * Odpověděl Jakob Farao-
novi: Dnův let putování mého sto a třidceti
let jest; ne mnozí a zlí dnové byli let života
mého a nedošli dnův let života otcův mých,
10 v nichž živi byli. * A požehnav Jakob Faraona,
11 vyšel od něho. * I osadil Josef otce svého a bra-
tří své a dal jim vládařství v zemi egyptské
v kraji výborném, v zemi Ramesses, jakž roz-
12 kázal Farao. * A opatroval Josef otce svého
a bratří své a všecken dům jeho až do nej-
13 menších. * A chleba nebylo ve vší zemi; nebo
veliký hlad byl velmi, a trápení veliké bylo na
zemi egyptské a zemi kananejské od hladu.
14 Shromáždil pak Josef všecky peníze, což
jich nalezeno v zemi egyptské a v zemi kananej-
ské za potravy, kteréž kupovali, a vnesl Josef
15 peníze do domu Faraonova. * A když utratili
peníze ze země egyptské, přicházeli všickni
Egyptští k Josefovi řkouce: Dej nám chleba,
nebo proč mříti máme před tebou pro nedů-
16 statek peněz? * I řekl Josef: Dejte dobytky své,
a dám vám chleba za dobytky vaše, poněvadž
17 se vám peněz nedostává. * Tedy přivedli doby-
tky své k Josefovi; i dal jim Josef potrav za
koně a za stáda ovcí a za stáda volův i za
osly, a přechoval je chlebem za všecky do-
18 bytky jejich toho roku. * A po roce tom přišli
k němu léta druhého a řekli mu: Nebudeme
tajiti před pánem svým, že jsme všecky peníze
utratili, i stáda dobytkův jsou u pána našeho;
nezůstávají nám před pánem naším, kromě těla
19 naše a dědiny naše. * I proč máme mříti před
očima tvýma? i my i rolí naše hyne. Kup
nás i rolí naši za chléb, a budeme i rolí naše
v službě Faraonovi, a dej nám semena, aby-
chom živi byli a nezemřeli, a rolí aby ne-
spustla. * Tedy koupil Josef všecku zemi egypt- 20
skou Faraonovi; nebo prodali Egyptští jeden
každý pole své, protože rozmohl se mezi
nimi hlad, i dostala se země Faraonovi. * Lid 21
pak převedl do měst od jednoho pomezí
egyptského až do druhého. * Rolí toliko kněž- 22
ských nekoupil; nebo kněží uloženou potravu
měli od Faraona a jedli z uložených pokrmův
svých, kteréž dával jim Farao, protož nepro-
dali rolí svých. * I řekl Josef lidu: Ai, koupil 23
jsem vás dnes i rolí vaše Faraonovi, teď máte
semeno, osívejtež tedy ji; * a když se urodí, 24
dáte pátý díl Faraonovi, a čtyry díly zůstavíte
sobě k semenu a ku pokrmu svému a těm,
kteříž jsou v domích vašich, i ku pokrmu dí-
tkám svým. * Tedy řekli: Zachoval jsi životy 25
naše, nechať nalezneme milost v očích pána
svého, a budeme služebníci Faraonovi. * I usta- 26
novil to Josef za právo až do tohoto dne po
vší zemi egyptské, aby dáván byl Faraonovi pátý
díl; toliko samy rolí kněžské nebyly Farao-
novy.
A tak bydlil Israel v zemi egyptské v kra- 27
jině Gessen, a osadili se v ní a rozplodili se,
a rozmnoženi jsou velmi. * Živ pak byl Jakob 28
v zemi egyptské sedmnácte let, a bylo dnův
Jakobových a let života jeho sto čtyřidceti
sedm let. * I přiblížili se dnové Israelovi, aby 29
umřel, a povolav syna svého Josefa řekl mu:
Jestliže jsem nalezl milost v očích tvých, vlož,
prosím, ruku svou pod bedro mé a učiň se
mnou milosrdenství a pravdu; prosím, nepocho-
vávej mne v Egyptě. * Když spáti budu s otci 30
svými, vyneseš mne z Egypta a pochováš mne
v hrobě jejich. Tedy řekl jemu: Já učiním
podlé slova tvého. * I řekl Jakob: Přisáhni mi. 31
Tedy přisáhl mu. I sklonil se Israel k hlavám
lůže.

---

6. *dobytkem*, J. nad těmi, kteříž dobytek spravují, nad skotáky.
7. *pozdravil*, t. požehnal neb dobrořečil.
8. *let života*, H. dnův let.
9. *živi byli*, J. putovali.
10. *požehnav* neb pozdraviv, poděkovav. — *od něho*, H. od obličeje Faraonova.
11. *vládařství* neb statek. — *Ramesses*, hlavní město v zemi Gessen.
12. *jeho*, H. otce svého. — *až do nejmenších*, J. jako malé děti, t. že o nic se nestarali.
13. *veliký*, H. těžký. — *veliké*, t. hladem chřadli, o rozum přicházeli, padali, hynuli.
15. *tebou*, poněvadž můžeš nám spomoci.
18. *svým*, t. před tebou. — *našeho*, H. mého. — *naším*, H. mým.
19. *a rolí aby* neb země, krajina.
22. *kněží*. Někteří vykládají: vládaři, úředníci; nebo to slovo *kohen* obé to v sobě zavírá. II. Král. 8, 18. nazývají se tím jmenem synové Davidovi. — *rolí svých*, t. když nekupovali potrav.
23. *Ai, koupil*. Ty věci posledního roku toho hladu se staly.
24. *k semenu*, H. k osívání rolí.
25. *Zachoval*, H. obživil. — *svého*: našeho. — *Faraonovi*, t. za veliké dobrodiní to míti budeme, když Farao přijme nás za dělníky rolí svých.
29. *v očích*: u tebe aneb před tebou. — *prosím*. Ne pro sebe toliko, ale i pro potomky toho žádá, aby i mrtev jsa učil je, že nemají myslí svou v Egyptě ustrnouti, ale k zemi zaslíbené (kteráž byla jim obrazem nebeského dědictví) obráceni býti; a aby pohřeb otcův byl potomkům jako vnada a jistý budoucího dědictví závdavek; načež i Josef že patřil, zjevné jest. Níž 50, 25. Skut. hl. 7.
31. *sklonil* neb vzýval Pána Boha, jemu děkoval. — *k hlavám*, J. na vrch hůlky.

Hlava 48.

B) V čas také nemoci své navštíven jest od Josefa a synů jeho, a povolal k sobě jiných synů svých. I. Navštívení Josefovo bylo 1) vděčné Jakobovi 2) a užitečné Josefovi; nebo syny jeho a) v počet synů svých pojal, b) požehnáním s potěšením velikým a s vzýváním jmena Páně v duchu prorockém schválil, c) zvláštním dědictvím v zemi kananejské podělil.

Stalo se pak potom, povědíno jest Josefovi: Ai, otec tvůj nemocen jest; i vzal s sebou dva syny své, Manassesa a Efraima.
2 *Tedy oznámeno jest Jakobovi a povědíno: Ai, syn tvůj Josef přišel k tobě. A posilniv se Israel
3 usadil se na ložci. *A řekl k Josefovi: Bůh silný všemohoucí ukázav se mi v Luze v zemi kananejské, požehnal mi
4 * a řekl ke mně: Ai, já rozplodím tě a rozmnožím tebe a učiním tě v zástupy lidí, dám také zemi tuto semeni
5 tvému po tobě za dědictví věčné. * Protož nyní dva synové tvoji, kteříž jsou se zrodili v zemi egyptské, prvé než jsem přišel k tobě do Egypta, moji jsou, Efraim a Manasses, budou mi jako
6 Ruben a Simeon. *Ale děti, kteréž po těchto zplodíš, tvoji budou; jmenem bratří svých jme-
7 nováni budou v dědictvích svých. * Nebo když jsem se vracel z Padani syrské, umřela mi Rachel v zemi kananejské na cestě, když již nedaleko bylo do Efraty, a pochoval jsem ji tam
8 u cesty k Efratě, jenž jest Betlem. * Uzřev potom Israel syny Josefovy vece: Kdo jsou onino?
9 * Odpověděl Josef otci svému: Synové moji jsou, kteréž dal mi Bůh zde. I vece: Přiveď je me-
10 dle ke mně, a požehnám jim. * (Oči pak Israelovy mdlé byly pro starost, a nemohl dobře viděti.) I přivedl je k němu, a on líbal a objí-
11 mal je, * i řekl Israel Josefovi: Nemyslilť jsem, já abych měl kdy viděti tvář tvou; a ai, dal mi
12 Bůh, abych viděl i símě tvé. * Tedy vzal je Josef z klínu jeho, sklonil se tváří až k zemi.
13 *A vzav oba, Efraima na pravou stranu sobě, Israelovi pak na levou, a Manassesa na levou sobě, Israelovi pak na pravou, postavil je před
14 ním. * Tedy vztáh Israel pravici svou vložil ji na hlavu Efraimovu, kterýž byl mladší, levici pak svou na hlavu Manassesovu; naschvál přeloživ ruce, ačkoli Manasses byl prvorozený.
15 * I požehnal Josefovi řka: Bůh, před jehož oblíčejem ustavičně chodili otcové moji, Abraham a Isak, Bůh, kterýž mne spravoval po všecken
16 život můj až do dne tohoto, * anděl ten, kterýž vytrhl mne ze všeho zlého, požehnejž dítek těchto, a ať slovou synové moji a synové otcův mých Abrahama a Isaka, a ať se jako
17 hmyz rozmnoží u prostřed země. * Vida pak Josef, že vložil otec jeho ruku svou pravou na hlavu Efraimovu, nerád byl tomu: i zdvihl ruku otce svého, aby ji přenesl s hlavy Efraimovy na hlavu Manassesovu,
18 * a vece k němu: Ne tak, otče můj; neb toto jest prvorozený,
19 vložiž pravici svou na hlavu jeho. * Ale nepovolil otec jeho a řekl: Vím, synu můj, vím; takéť i on bude v lid a také i on vzroste; však bratr jeho mladší více poroste než on, a símě jeho bude u veliké množství národův.
20 * I požehnal jim v ten den řka: Skrze tebe požehnání bude dávati Israel takto: Učiniž tobě Bůh jako Efraimovi a jako Manassesovi. I představil Efraima Manassesovi.
21 * Řekl také Israel k Josefovi: Ai, já umírám, a budeť Bůh s vámi a zase vás přivede do země otcův va-
22 ších. * Já pak dal jsem tobě jeden díl výš nad bratří tvé, kteréhož jsem mečem svým a lučištěm svým dosáhl z ruky Amorejského.

---

1. *potom*, H. po těch slovích (neb věcech) pověděl (kdosi).
2. *přišel* neb jde. — *posilniv*, H. ztuživ se.
4. *rozplodím* neb učiním, aby rostl. — *učiním*, H. dám tě v shromáždění.
6. *děti*, H. rodina tvá, kterouž etc. — *jmenem*, t. když dělena bude země kananejská, tedy ti poslednější synové tvoji vezmou díly při Efraimovi a Manassesovi.
7. *Nebo* etc. H. A já když jsem šel. — *do Efraty*. Připomíná příklad svůj, co učinil; ač blízko od Efraty umřela Rachel, však nežby se k modlářům připojil, raději u cesty ji pochoval, nemoha pro dalekost v hrobě otců svých ji pohřbiti.
10. *mdlé*, H. těžké, J. pošly.
12. *tváři* neb tvář, J. před ním.
13. *A vzav oba*, H. A vzal Josef oba.
14. *naschvál*, t. neudělal toho bez uvážení pilného; ačkoli v zraku nedůstatek měl, však ruce jeho Duchem božím vedeny jakoby rozuměly, co jest budoucího, tak vztaženy byly.
15. *spravoval*, H. pásl, t. živil, choval, opatroval.
16. *vytrhl* neb vysvobodil. — *a ať slovou*, H. a ať se jmenuje na nich jmeno mé a jmeno otcův, t. ať slovou od jmena mého a otcův mých, synové Israelovi, Abrahamovi. — *hmyz*, H. ryby.
17. *nerád* etc., H. bylo zlé v očích jeho, t. nelíbilo se.
19. *řekl*, H. řekl Josef otci svému. — *vím*, t. boží jest v tom vůle, což činím. — *u veliké* etc., H. plnost národův.
20. *Skrze* etc., t. Israelští potom když budou chtíti dávati požehnání synům svým, říkati budou takto etc. — *tobě* neb s tebou.
21. *umírám*, jakoby řekl: Ne ode mneť jsou požehnání tato, abych vám jich po sobě v dědictví zanechal, ale od Boha.
22. *jeden díl*. Vykládají to o městě Sichemu neb Sicharu, a důvod toho Josue 24, 32. Jan 4, 5.

Hlava 49.

II. Povolav pak synů svých s napomenutím otcovským, 1) předpovídá každému, co se s ním budoucně díti bude; 2) poroučí o pohřbení těla svého v jeskyni hetejské. — C) Čas smrti Jakobovy ukazuje na 1) jeho pokojné skončení, 2) a jak duše, tak těla opatření. Podlé duše zajisté připojen jest k lidu svému a podlé těla a) oplakán od Josefa s líbáním b) a opatřen ku pohřbu.

Povolal pak Jakob synův svých a vece:
Sejděte se, a oznámím vám, co se s vámi díti
2 bude potomních dnův.* Shromažďte se a slyšte
synové Jakobovi, poslyšte Israele otce svého.
3 Ruben! prvorozený můj jsi ty, síla má
a počátek moci mé, vyvýšenost důstojenství
4 a vyvýšenost síly.* Prudce sběhneš jako voda,
nebudeš vyvýšen; protože jsi vstoupil na lůže
otce svého, a jakž jsi poskvrnil postele mé,
zmizelo vyvýšení tvé.
5 Simeon a Levi bratří, nástrojové nepra-
6 vosti jsou v příbytcích jejich.* Do tajné rady
jejich nevcházej duše má, k shromáždění je-
jich nepřipojuj se slávo má, nebo v prchlivosti
7 své zbili muže a svévolně vyvrátili zeď.* Zloře-
čená prchlivost jejich, neb neustupná, i hněv
jejich, nebo zatvrdilý jest. Rozdělím je v Jako-
bovi a rozptýlím je v Israeli.
8 Judo, ty jsi, tebe chváliti budou bratří
tvoji, ruka tvá bude na šíji nepřátel tvých,
9 klaněti se budou tobě synové otce tvého.* Lvíče
Juda, z loupeže, synu můj, vrátil jsi se, schý-
liv se ležel jako lev a jako lvice, kdo zbudí
10 ho?* Nebude odjata berla od Judy, ani vyda-
vatel zákona od nohou jeho, dokudž nepřijde
11 Silo, a k němu se shromáždí národové.* Uváže
k vinnému kmenu osle své a k výbornému
kmenu oslátko své, práti bude u víně roucho
12 své a v červeném víně oděv svůj. * Červeněj-
ších očí bude nad víno a zubův bělejších nad
mléko.

Zabulon bydliti bude na břehu mořském 13
a na přístavu lodí, a pomezí jeho až k Sidonu.
Issachar osel silný ležící mezi dvěma bře- 14
meny.* A vida odpočinutí, že jest dobré, a zemi, 15
že jest rozkošná, sehne rameno své k nošení
a dávati bude daně.
Dan souditi bude lid svůj, jako jedno 16
z pokolení israelských.* Budeť Dan jako had po- 17
dlé cesty, jako had rohatý podlé stezky, štípaje
kopyta koně, aby spadl jezdec jeho zpět.* Spa- 18
sení tvého očekávám, ó Hospodine!
Gad, vojsko přemůže ho, však on zvítězí 19
potom.
Aser, tučný bude pokrm jeho, a onť vydá- 20
vati bude rozkoše královské.
Neftalim, jako laň vypuštěná, vydávaje 21
výmluvnosti krásné.
Ratolest rostoucí Josef, ratolest rostoucí 22
podlé studnice, ratolesti vycházely nad zeď.
*Ačkoli hořkostí naplnili ho a stříleli na něho 23
a v tajné nenávisti měli ho střelci, * však zů- 24
stalo v síle lučiště jeho, a zsilila se ramena ru-
kou jeho z rukou Mocného Jakobova, odkudž
byl pastýř a kámen Israelu; * od silného Boha, 25
jemuž sloužil otec tvůj, kterýž spomáhá tobě, a
od všemohoucího, kterýž požehná tobě pože-
hnáními nebeskými shůry, požehnáními pro-
pasti ležící hluboko, požehnáním prsův a ži-
vota.* Požehnání otce tvého silnější budou nad 26
požehnání předkův mých, až ke končinám pa-

---

4. *Prudce* etc., t. tvá přednost a důstojnost sběhla jako voda. — *a jakž jsi* etc., J. Tehdáž poskvrnil jsi ho, na lože mé vstoupil. Jakoby těmi slovy posledními obrátě se k jiným synům svým příčinu snížení Rubenova oznamoval.

5. *bratří*, t. tovaryši v páchání nepravosti. — *nástrojové* neb osudí, J. mečové jich jsou zbroj vražedná.

6. *svévolně* etc., J. podlé své vůle zajali voly.

7. *rozptýlím*, t. nebudou míti dědictví svého v zemi spolu; ale budou rozsazeni a rozptýleni mezi israelským lidem. Viz Jos. 19, 3.

9. *schýliv* neb zpolehl, na kolena lehl. — *lvice*, J. litý lev, hrozný.

10. *berla* neb žezlo, t. nepřestane pokolení Judovo kralovati nad Israelem, až Mesiáš přijde. Mat. 2, 4. Jan 1, 46. Čím bližší byl příchod Krista Pána na svět, tím větší a patrnější zaslíbení a předpovídání o něm činěna. Již tedy netoliko z kterého národu pojíti měl, oznámeno, ale i kdy a z kterého pokolení měl se naroditi. — *vydavatel*: učitel, rádce. — *Silo* vykládá se syn její, t. panny, též dárce požehnání a všeho dobrého, též Mesiáš. — *shromáždí*, J. národové jemu poddaní budou.

11. *oslátko*, H. syna oslice. — *v červeném víně*, H. v krvi hroznové.

12. *Červenějších*, t. lice, J. červené oči od vína a bílé zuby od mléka míti bude.

14. *silný*, H. kostlavý.

20. *Aser*, H. o Aserovi, t. co dím?

22. *ratolest podlé studnice*: že bude podoben stromu vysoko rostoucímu. — *nad zeď*: že dva synové jeho vysoko vzrostou a široce se rozmnoží.

23. *stříleli na něho*, t. v tajné nenávisti měli ho střelci.

24. *pastýř*, t. on v čas hladu velikého i Egyptské i Israele potravou opatroval a všecky je živil jako pastýř. — *kámen*, t. bezpečnost, za jehož času se vzdělali.

25. *jemuž* etc., H. Boha otce tvého. — *propasti*, t. studnice.

26. *silnější*. Nebo na všecky syny Jakobovy se vztahovalo a žádný odcizen od požehnání toho nebyl; čehož se Abrahamovým t. Ismaelovi a synům z Cetury, ani Esauovi synu Isakovu nedostalo. Patrněji také Jakobovi zjeveno, aby i každému synu díl jeho v zemi zaslíbené ukázati mohl i zejmena oznámil toho, z něhož Mesiáš pojíti měl. Rychleji též a spěšněji k splnění vše jíti mělo, což otcům zaslibováno, a jako silně bez dlouhých na budoucí časy od-

hrbkův věčných budou nad hlavou Josefovou a
na vrchu hlavy Nazarejského mezi bratřími jeho.
27 Beniamin, vlk dravý, ráno bude jísti lou-
28 pež a večer rozdělí kořisti. * Všech těchto po-
kolení israelských jest dvanácte, a to jest, což
mluvil jim otec jejich; požehnal jim také je-
dnomu každému, vedlé požehnání jeho pože-
hnal.
29 A poroučeje jim řekl: Já připojen budu
k lidu svému, pochovejte mne s otci mými v je-
skyni té, kteráž jest na poli Efrona hetejského,
* v jeskyni, kteráž jest na poli Machpelah, jenž 30
jest naproti Mambre v zemi kananejské, kte-
rouž koupil Abraham spolu s polem tím od
Efrona hetejského k dědičnému pohřbu.* Tam 31
pochovali Abrahama a Saru ženu jeho, tam
pochovali Isaka a Rebeku ženu jeho, tam také
pochovali Liu. (Koupeno pak bylo pole a je-
skyně, kteráž na něm, od synův Hetových.)
* A když přestal Jakob přikazovati synům svým, 32
složil nohy své na ložci a umřel a připojen jest
k lidu svému.

Hlava 50.

Opatřil Josef tělo ku pohřbu; nebo aa) je mazati dal, bb) svobodnou cestu do země kananejské jednal i zjednal.—c) I pohřben jest aa) s velikou počestností i od Egyptských i od synů bb) a s dobrou bezpečností bratří Josefových; nebo 1) oni bojíce se pomsty od Josefa koří se mu, 2) Josef je slibem pokojí i skutečně opatruje až do smrti své. A onť jest zajisté a) byl dlouhověký i pamětliv na smrt. Protož také aa) i předpovídal o budoucím z Egypta potomků vyjití, bb) přísahou zavázal je, aby kosti jeho s sebou přenesli; b) šťastně skonal a poctivě schován jest.

Tedy padl Josef na tvář otce svého a
2 plakal nad ním, líbaje ho.* A poručil služební-
kům svým lékařům, aby vonnými věcmi po-
3 mazali otce jeho. * I pomazali lékaři vonnými
věcmi Israele. A vyplnilo se při něm čtyřidceti
dní (nebo tak vyplňují se dnové těch, kteříž
mazáni bývají vonnými věcmi). I plakali ho
4 Egyptští za sedmdesáte dní. * Když pak dnové
pláče toho pominuli, mluvil Josef k domu Fa-
raonovu řka: Jestliže jsem nyní nalezl milost
před očima vašima, mluvte, prosím, v uši Fa-
5 raonovy a rcete: * Otec můj přísahou mne zavá-
zal řka: Ai, já umírám; v hrobě mém, kterýž
jsem sobě vykopal v zemi kananejské, tam
mne pochovej. Nyní tedy prosím, nechť vstou-
pím a pochovám otce svého, navrátím se
6 zase. * I řekl Farao: Vstup a pochovej otce
7 svého, tak jakž tě přísahou zavázal. * Tedy
vstoupil Josef, aby pochoval otce svého, a
vstoupili s ním všickni služebníci Faraonovi,
starší domu jeho a všickni starší země egypt-
8 ské.* Všecken také dům Josefův a všickni bratří
jeho, i dům otce jeho, toliko dětí svých, ovec
a volův nechali v zemi Gessen.* Vstoupili s ním 9
také i vozové a jezdci, a bylo vojsko to veliké
velmi. * I přišli až k místu Atad, kteréž jest při 10
brodu jordanském, a kvílili tam kvílením veli-
kým a velmi žalostným, i držel tu zámutek po
otci svém za dnův sedm. * Vidouce pak obyva- 11
telé země té, totiž Kananejští, zámutek na mí-
stě tom Atad, řekli: Těžký to mají zámutek
Egyptští. Protož nazváno jest jmeno jeho Abel
Mizraim, a to jest při brodu jordanském.* Uči- 12
nili tedy s ním synové jeho, tak jakž jim byl
poručil: * a donesše ho do země kananejské, po- 13
chovali ho v jeskyni odvojité na poli Machpelah,
kterouž byl koupil Abraham s tím polem k dě-
dičnému pohřbu od Efrona hetejského naproti
Mambre. * A když pochoval Josef otce svého, 14
navrátil se do Egypta s bratřími svými a se
všemi, kteříž byli vstoupili s ním, aby pocho-
vali otce jeho.
Vidouce pak bratří Josefovi, že umřel otec 15
jejich, řekli: Snad v nenávisti nás míti bude
Josef a vrchovatě nahradí nám všecko zlé, kte-
réž jsme mu činili. * Pročež vzkázali Josefovi 16

---

tahův. — *předkův*, H. kteříž mne zplodili. — *ke končinám*, t. ne budoucí požehnání časná, ale věčná. — *Nazarejský*, t. oddělený, Bohu oddaný a posvěcený.

27. *loupež*, co uchvátí, t. loupeží živ bude.

28. *vedlé požehnání*, t. ne podlé lásky otcovské, ale z Ducha božího.

32. *umřel*, H. vypustil duši.

2. *poručil*, H. a poručil. Josef. — *lékařům*, t. těm, kterýmž poručeno bylo, pohřby spravovati.

3. *pomazali* podlé obyčeje země egyptské; jehož potom užívali v zemi zaslíbené při pohřbích vzácných lidí. — *nebo tak* etc., t. ten byl obyčej při takových pohřbích, že 40 dní strojili těla do hrobu, aby vonných mastí moc prošla do všech údův těla mrtvého.

4. *k domu*, t. k služebníkům, poněvadž v smutku před krále jíti nenáleželo (Ester 4, 2), skrze jiné hledal odpuštění.

5. *vykopal* neb vytesal. Obyčej ten u mnohých býval, že za života svého hroby sobě připravovali (viz II. Par. 16, 14. Isai 22, 16. Mat. 17, 60); což že Jakob učinil, Josef tuto pro Egyptské připomíná, aby nemyslili, že na potupu jim to činí, jakoby pohřbem a zemí jich pohrdal.

6. *přísahou.* Přísahu i nevěřící za velikou věc měli, protož Farao nechtěl toho, aby měla rušena býti od Josefa.

10. *k místu*, H. Gorem Atad. Praví, že bylo místo trním vůkol obrostlé.

11. *Abel Mizraim*, t. smutek Egyptských.

13. *donesše*, H. vzali ho synové jeho.

16. *přikázal*, t. poručil neb naučení nám dal.

řkouce: Otec tvůj ještě před smrtí svou přiká-
17 zal řka: * Takto díte Josefovi: Prosím, odpusť
již bratřím svým přestoupení a hřích jejich,
nebo zle učinili tobě; protož již odpusť, prosím,
přestoupení služebníkům Boha, jehož ctil otec
tvůj. I rozplakal se Josef, když k němu mluvili.
18 * Přistoupili potom také bratří jeho a padše před
19 ním řekli: Ai, my jsme služebníci tvoji. * Jimž
odpověděl Josef: Nebojte se, nebo zdaliž jsem
20 já vám za Boha? * Vy zajisté skládali jste proti
mně zlé, ale Bůh obrátil to v dobré, aby učinil
to, což vidíte nyní, a při životě zachoval lid
21 mnohý. * Protož nebojte se již, já chovati vás
budu i děti vaše. A tak těšil je a mluvil

k srdci jich. * Bydlil pak Josef v Egyptě, on i 22
dům otce jeho, a živ byl Josef sto a deset
let. A viděl Josef syny Efraimovy až do tře-
tího pokolení, ano i synové Machira, syna Ma-
nassesova, vychováni jsou u Josefa. * Mluvil po- 23
tom Josef bratřím svým: Já tudíž umru; Bůh
pak jistotně navštíví vás a vyvede vás ze země
této do země, kterouž přisáhl Abrahamovi,
Isakovi a Jakobovi. * Protož přísahou zavázal 24
Josef syny Israelovy řka: Když navštíví vás
Bůh, vynestež kosti mé odsud. * I umřel Josef, 25
když byl ve stu a desíti letech, a pomazán jsa
vonnými věcmi vložen jest do truhly v Egyptě.

---

17. *jehož ctil* etc., H. Boha otce tvého.
19. *zdaliž* etc., J. Zdaž i já nejsem pod mocí boží. (Tak výše 30, 2.) Jakoby řekl: Neníť to v mé moci, měniti uložení boží, abych vám (kteréž Bůh chtěl ochrániti) měl škoditi; služebníci boží jste, jsem i já, jeho tedy vůle při všem šetřme.
20. *to*, H. podlé dne toho. — *při životu zachoval*, H. obživil.
21. *chovati* neb opatrovati.
22. *110 let.* Dlouho Josef živ byl; avšak po všecka léta věku svého, jsa i v zlých příčinách, vždycky byl srdcem i vůlí s Bohem spojen, až i život svůj u víře zaslíbením božím dokonal. — *pokolení*, t. své prapravnuky. — *synové*, t. pravnuci Josefovi. — *vychováni*, H. zrodili se na kolena Josefovi.
23. *tudíž umru*, H. umírám. — *jistotně navštíví*, H. navštěvuje navštíví, t. podlé zaslíbení učiněného Abrahamovi (výš 15, 14.) a obnoveného Jakobovi (výš 46, 4.).
25. *I umřel.* Živ byl Josef po smrti otce svého Jakoba okolo let 53 a potom umřel. — *truhly*, aby tak snáze byl vezen do Sichemu, o čemž Jos. 24, 34.

Dle Karla Maratti-ho ryl F. Unzelmann.

I všed k Marii anděl dí: Zdráva buď milosti plná, Pán Bůh s tebou, požehnaná ty mezi ženami. *(Luk. I. 28.)*

Druhé knihy Mojžíšovy, kteréž slovou Exodus.

Vypravuje se v nich o těžké službě lidu božího v Egyptě a divném ho odtud vysvobození. Též o vydání zákona a ustanovení práv i řádův, až i o vzdělání stánku božího. A tak obsahuje v sobě ty věci, kteréž se dály za 146 let, to jest od smrti Josefovy až do vyzdvižení stánku božího. — Slovou též Exodus, t. vyjití; nebo divnou boží mocí skrze zázraky mnohé vysvobozeni jsou z tyranství Faraonova, a v rameni silném z Egypta vyšli.

Hlava 1.

Kteří patriarchové v zemi cizí bydlili, z nichž jiní podlé poručení božího často místa měnili, jiní se pak tam osadili. O oněch posavad mluveno, o těchto pak již následuje. Potomků v Egyptě Jakobových bylo osazení; protož Duch boží o jejich tam obývání a odtad zázračném vyjití vypisuje. Obývání jejich bylo rozdílného štěstí, totiž pokojné a odporné. V pokoji obývavše, jak v jmění tak v lidu velice se sílili. Odporné štěstí pošlo z povstání krále tyranského. Ten závidě prospěchu lidu božímu sužoval je A) robotami a B) ukládáním dítkám jejich. Poručil zajisté, aby 1) baby dítky jejich při porodu usmrcovaly, v čemž ony neposlechše krále, požehnání od Boha došly; 2) synové jejich do řek metáni byli.

Tato jsou pak
jmena synův
israelských,
kteříž vešli do
Egypta s Jakobem,
každý
s čeledí svou
2 přišel.*Ruben,
Simeon, Levi
3 a Juda, *Issachar,
Zabulon
a Beniamin,
4 *Dan a Neftalim,
Gad a
5 Aser.* A bylo
všech osob pošlých z bedr Jakobových
sedmdesáte duší. Josef pak byl v Egyptě.
6 *I umřel Josef a všickni bratří jeho a
7 všecken ten rod.* Synové pak israelští
rozmnožili se a rodili se v hojnosti a rozhojňovali
se, i zsilili se náramně velmi, a naplněna
jest jimi země.
8 V tom povstal král nový v Egyptě, kterýž
9 neznal Josefa,* ten řekl k lidu svému: Ai, lid
synův israelských jest mnohý a silnější nad
10 nás.* Nuže, opatrně sobě počínejme před ním,
aby se nerozmohl; a kdyžby přišla válka, aby
se nepřipojil i on k nepřátelům našim a nebojoval
proti nám, a nevyšel ze země.* Protož 11
ustanovil nad ním úředníky, kteřížby plat vybírali,
aby je trápili břemeny svými; i vystavěl
lid israelský Faraonovi města skladův, Fiton a
Ramesses. *Ale čím více trápili jej, tím více 12
rostl a tím více se rozmáhal, i vzali sobě syny
israelské v ošklivost.*A tak podrobovali Egyptští 13
syny israelské v službu těžkou,* a k hořkosti 14
přivodili život jejich robotami těžkými v hlině
a cihlách a ve všelijakém díle na poli, mimo
všelikou potřebu svou, k níž práce jejich užívali
nenáležitě a bez lítosti.
I poručil král egyptský babám hebrejským, 15
z nichž jedna sloula Sefora a druhá
Fua,* a řekl: Když budete pomáhati ženám he- 16
brejským při porodu a uzříte, že již rodí: bylliby
syn, zabíte ho; pakli dcera, tedy ať jest
živa.* Bály se pak ty baby Boha a nečinily tak, 17
jakž jim poručil král egyptský, ale živých nechávaly
pacholíků.*Povolav tedy bab král egypt- 18
ský mluvil jim: Proč jste to učinily, že jste
živé zachovaly pacholíky?* I odpověděly baby 19
Faraonovi: Nejsou ženy hebrejské jako ženy
egyptské; neb ony jsou si[illegible]ho přirození,
dříve než přijde k nim baba, [illegible] porodí.* I uči- 20

---

5. *osob*, H. duší.

6. *rod* neb věk, t. všickni, což jich koli bylo za Josefa.

9. *Josefa*, t. zapomenul se na dobrodiní od Boha skrze Josefa Egyptským činěná.

10. *nerozmohl*, t. nalezneme nějaký lstivý obmysl ku potlačení jich, abychom jim nedopouštěli tak se rozmáhati.

11. *kteřížby* hnali je k robot[illegible]m. — *břemeny*, t. velikými poplatky, J. robotami.

13. *těžkou* neb tvrdě, s ukrutenstvím.

14. *mimo* etc., J. A všecky roboty jejich, kteréž rozkládali na ně, byly těžké.

16. *uzříte* etc., H. hleděti budete stolice rodících.

19. *Nejsou* neb protože nejsou.

nil dobře Bůh těm babám, a rozmnožen jest lid,
21 a zsilili se velmi.* Stalo se pak, protože bály se
baby ty Boha, vzdělal jim domy.

I přikázal Farao všemu lidu svému řka: 22
Každého syna, kterýž se narodí, do řeky
uvrzte, každé pak dcery nechte živé.

Hlava 2.

V to nebezpečenství i Mojžíš (jakkoli jej za tři měsíce skrývali) upadl. Ale Bůh nastrojil k tomu a) dceru Faraonovu (kteráž se nad ním pro krásu smilovala) a b) sestru jeho (nebo ta při dceři Faraonově byvši, jemu za chůvu matku vlastní obstarala), a Mojžíš dostal se v dětinství k matce své, potom i na dvůr královský. Tam pak když odrostl v dobré kázni, bedlivý byl obhájce lidu svého. Pročež 1) netoliko zastávav bídných, zlostníka zabil, 2) ale i od svých vlastních byv nešlechetně v tom prozrazen, do madianské země utekl. Tam 1) přívětivě se ukázal k dcerám Raguelovým, 2) od otce jejich přijat jest do domu a k manželství darován dcerou Seforou, z níž měl prvorozeného syna Gersama; 3) obýval až do smrti krále Faraona, před kterým utíkal. Potom pak nastávalo vyjití lidu z Egypta. O němž vypisuje Duch svatý 1) jednání o vyjití takové 2) a spůsob vyjití. Jednání jest i lidu souženého, i Boha nebeského na smlouvu pamatujícího. Lid soužený volal k Bohu, a on vyslyšel i smiloval se. Jednal zajisté Bůh 1) s Mojžíšem, aby vyslanství přijal, 2) s Aronem, aby v cestu Mojžíšovi vyjda, jemu se za pomocníka postavil, 3) skrze Mojžíše a Arona i s lidem i s Faraonem. a) Lid aby se hotovil k vyjití, b) Farao aby propustil Israele.

1 Odšed pak muž, kterýž byl z domu Levi,
2 vzal dceru z pokolení Levi. * I počala žena ta a
porodila syna, a vidouc, že jest krásný, kryla
3 ho za tři měsíce. * A když ho nemohla déle ta-
jiti, vzala mu ošitku ze sítí a omazala ji klím
a smolou, a vložila do ní to dítě a vyložila do
4 rákosí u břehu řeky. * A postavila sestru jeho
zdaleka, aby zvěděla, co se s ním díti bude.
5 *A v tom sešla dcera Faraonova, aby se myla
v řece, a děvečky její procházely se po břehu
řeky, a uzřevši ošitku mezi rákosím, poslala
6 děvečku svou a vzala ji. * A když otevřela,
uzřela dítě; a ai, plakalo pacholátko, a slito-
vavši se nad ním řekla: Z dětí hebrejských
7 jest toto! * I řekla sestra jeho k dceři Faraono-
vě: Mám-li jíti a zavolati tobě chůvy z žen
hebrejských, kteráž by odchovala tobě dítě?
8 *Odpověděla dcera Faraonova: Jdi. Tedy šla
9 děvečka a zavolala matky toho dítěte. * I řekla
jí dcera Faraonova: Vezmi toto dítě a odcho-
vej mi je, a já ť dám mzdu tvou. I vzala žena
dítě a chovala je. A když odrostlo pachole, do-
10 vedla je k dceři Faraonově, * kteráž to měla ho
za syna a nazvala jmeno jeho Mojžíš řkouc:
Neb jsem ho z vody vytáhla.
11 I stalo se ve dnech těch, když vyrostl
Mojžíš, vyšel k bratřím svým a hleděl na trá-
pení jejich. Uzřel také muže egyptského, an
tepe muže hebrejského, jednoho z bratří jeho.
12 *A sem i tam se ohlédna a vida, že nikoho tu
není, zabil Egyptského a zahrabal ho v písku.
*Vyšed potom druhého dne, a ai, dva muži he- 13
brejští vadili se; i řekl tomu, kterýž křivdu
činil: Proč tepeš bližního svého? * Kterýžto od- 14
pověděl: Kdo tě ustanovil knížetem a soudcem
nad námi? Zdali zabiti mne myslíš, jako jsi
zabil Egyptského? Protož ulekl se Mojžíš a
řekl: Jistě známa jest ta věc.
A uslyšev Farao tu věc, hledal zabiti Moj- 15
žíše; ale Mojžíš utekl od tváři Faraonovy a
bydlil v zemi madianské, i usadil se podlé stu-
dnice. * Kníže pak madianské mělo sedm dcer, 16
kteréžto přišedše vážily vodu a nalívaly do ko-
ryt, aby napájely dobytek otce svého. * I přišli 17
pastýři a odehnali je. Tedy Mojžíš vstav po-
mohl jim a napojil dobytek jejich. * A když se 18
navrátily k Raguelovi otci svému, řekl: Jakž
jste to dnes tak brzo přišly? * Odpověděly: Muž 19
egyptský vysvobodil nás z ruky pastýřův, ano
také ochotně navážil nám vody a napojil doby-
tek. * I řekl k dcerám svým: Kdež pak jest? 20
pročež jste pustili muže toho? povolejte ho,
ať pojí chleba.* A svolil Mojžíš k tomu, aby by- 21
dlil s mužem tím, kterýžto dal Seforu dceru
svou Mojžíšovi.* I porodila syna, a nazval jme- 22
no jeho Gersam; nebo řekl: Příchozí jsem v ze-
mi cizí. Jmeno pak druhého, kteréhož porodila, na-
zval Eliezer, nebo Bůh otce mého jest spomocník
můj a vytrhl mne z ruky Faraonovy.
Stalo se pak po mnohých časích, že umřel 23

---

21. *vzdělal*, t. Pán Bůh ochránil ty ženy, aneb požehnal domům, dítkám a statečkům jejich.

1. *muž*, t. Amram.— *dceru*, t. Jochebed. Níže 6, 20. Num. 26, 59. Obyčej byl již tehdáž v lidu israelském, ze svého pokolení manželky pojímati, což potom i zákonem stvrzeno. Num. 36, 7.

10. *Mojžíš*, t. vyňatý z vody.

11. *když*, t. když byl ve 40 letech. Skut. 7, 23.— *trápení* neb břemena, t. díval se, jak se trápí, a jak ukrutně s nimi nakládají.

13. *tomu*, H. bezbožnému, t. násilníku.

14. *ulekl se* neb bál se.

15. *bydlil*, J. odšel do země.

17. *pomohl*, zachoval, spasil.

18. *otci*, J. dědu; jakž se ukazuje Num. 10, 39.

19. *ochotně*, H. táhna natáhl, t. rychle, hojně natáhl.

20. *dcerám*, J. vnučkám.— *chleba*. To slovo chléb béře se za všelijaké pokrmy.

22. *Gersam*, t. Příchozí.—*Jmeno pak druhého* etc., Tato slova jsou v řeckých výkladech, kterážto slova viz níže 18, 4.

23. *po mnohých* etc., t. po čtyřidcíti téměř letech,

král egyptský, a synové israelští úpěli pro ro-
boty a křičeli; i vstoupil k Bohu křik jejich
24 pro roboty. * A uslyšel Bůh naříkání jejich a
rozpomenul se Bůh na smlouvu svou s Abra-
hamem, Isakem a Jakobem. * I vzhlédl Bůh na 25
syny israelské, a poznal Bůh je.

Hlava 3.

O jednání božím s Mojžíšem. Jednaje Pán s Mojžíšem namlouvá odpírajícího a napomíná povolujícího. A) Namlouvaje jej 1) zjevuje se mu v plamenném kři, 2) oznamuje mu, proč chce a) lid vyvesti, b) jej za vyslance míti; 3) dal mu a) správu, v jakého Boha jmeně α) i před lidem i β) před králem mluviti má, b) výstrahu, že král bez zázraků nepropustí lidu a lid bez kořisti veliké nevyjde.

Mojžíš pak pásl dobytek Jethry testě své-
ho, kněze madianského, a hnav stádo po poušti
2 přišel až k hoře boží Oreb.* Tedy ukázal se mu an-
děl Hospodinův v plameni ohně z prostředku
kře; i viděl, a ai, keř hořel ohněm, avšak ne-
3 shořel.* Protož řekl Mojžíš: Půjdu nyní a spa-
4 třím vidění toto veliké, proč neshoří keř!* Vida
pak Hospodin, že jde, aby pohleděl, zavolal naň
Bůh z prostředku kře a řekl: Mojžíši, Mojžíši!
5 Kterýžto odpověděl: Ai, teď jsem!*I řekl: Ne-
přistupuj sem; zzuj obuv svou z nohou svých,
nebo místo, na kterémž ty stojíš, země svatá
6 jest.*A řekl: Já jsem Bůh otce tvého, Bůh Abra-
hamův, Bůh Isakův a Jakobův. I zakryl Moj-
žíš tvář svou (nebo se bál), aby nepatřil na Bo-
7 ha.*Jemužto řekl Hospodin: Zřetelně viděl jsem
trápení lidu mého, kterýž jest v Egyptě, a křik
jejich pro přísnost úředníků jeho slyšel jsem,
8 * nebo znám bolesti jeho; protož jsem sstoupil,
abych vysvobodil jej z ruky Egyptských a vyvedl
jej ze země té do země dobré a prostranné, do ze-
mě oplývající mlékem a strdí, na místa Kananej-
ského a Hetejského a Amorejského a Ferezejské-
9 ho a Hevejského a Jebusejského.* Nebo nyní, ai,
křik synův israelských přišel ke mně, a také vi-
10 děl jsem soužení, jímž je sužují Egyptští. * Pro-
tož nyní pojď, a pošli tě k Faraonovi, a vyve-
11 deš lid můj, syny israelské z Egypta.* I řeklMoj-
žíš k Bohu: Kdo jsem já, abych šel k Faraono-
vi a abych vyvedl syny israelské z Egypta?
*I odpověděl: Však budu s tebou, a toť budeš 12
míti za znamení, že jsem já tě poslal: když vy-
vedeš lid ten z Egypta, sloužiti budete Bohu na
hoře této.*I řekl Mojžíš k Bohu: Ai, já půjdu 13
k synům israelským a dím jim: Bůh otcův
vašich poslal mne k vám. Řeknou-li mi: Které
jest jmeno jeho? co jim odpovím?* I řekl Bůh 14
k Mojžíšovi: **Jsem, kterýž jsem.** Řekl dále:
Takto díš synům israelským: **Jsem** poslal mne
k vám.* Řekl ještě Bůh k Mojžíšovi: Takto díš 15
synům israelským: Hospodin, Bůh otcův va-
šich, Bůh Abrahamův, Bůh Isakův a Bůh
Jakobův, poslal mne k vám; toť jest jmeno mé
na věčnost, a tať jest památka má po všecky
věky.*Jdi a shromážde starší israelské mluv jim: 16
Hospodin, Bůh otcův vašich ukázal mi se, Bůh
Abrahamův, Bůh Isakův a Bůh Jakobův řka:
Jistě žeť jsem se rozpomenul na vás a na to,
co se vám dálo v Egyptě; * protož jsem řekl: 17
Vyvedu vás z trápení egyptského do země Ka-
nanejského a Hetejského a Amorejského a Fe-
rezejského a Hevejského a Jebusejského, do ze-
mě oplývající mlékem a strdí.* I poslechnou hla- 18
su tvého. Půjdeš pak ty a starší israelští ke králi
egyptskému, a díte mu: Hospodin Bůh hebrej-
ský potkal se s námi; protož nyní nechť medle jde-

---

jakž se rozuměti může ze Skut. 7, 31. Exod. 7, 7., nebo tak dlouho byl u tchána svého.

25. *poznal*, t. při jejich a ujal se o ně.

1. *po poušti* neb daleko do pouště, aneb za poušť. — *Oreb*, t. suchá hora, jinak Sinai, t. ostružinná neb malinová; protože Bůh ve kři ostružinném neb malinovém se ukázal, aneb že mnoho křoví takového tu bylo. Slove i Hora boží, jakož pro vidění toho, tak i pro sstoupení boží na ni při vydání zákona. Níže 19, 1.

2. *anděl Hospodinův*, t. Hospodin. Dle sv. otců míní se tuto Syn boží. — *neshořel*, H. keř neshořel. Obraz církve sv., kteráž v ohni pokušení neshoří, nebo Kristus jest u prostřed ní.

5. *zzuj*, t. pro dokázání vážnosti k Bohu a skutkům jeho. Tak i Josue 6, 3. — *země svatá*, t. pro slovo, skutky i přítomnost boží; odkudž i Mojžíš poslán i zákon tu vydán.

6. *Abrahamův*. Bohem patriarchův těch jmenuje se pro smlouvu s nimi učiněnou. — *nebo se bál*, J. nebo nesměl patřiti.

7. *Zřetelně* etc., H. vida viděl, t. dosti jsem se díval. — *úředníků*, t. těch, kteříž ustanoveni byli od Faraona k tomu, aby platy vybírali, neb k robotám hnali, aneb těch, kteříž sužovali a trápili Israelské.

8. *oplývající*, t. kdež všech věcí k životu potřebných a pohodlných veliká hojnost bez nedůstatku.

11. *abych* etc., mluví ne jako neposlušný, ale jako ten, jenž na svou nestatečnost hleděl.

14. **Jsem** etc., H. Eheie ascher eheie, t. Budu kterýž budu. Odkudž Jehova jmeno podstatné boží samému Bohu vlastní; protože on sám *jest* a byt svůj v sobě věčný má, i všemu stvoření byt dává, z něhož, v němž, skrze něhož a pro něhož jest, cožkoli jest. Místo kteréhož jmena česky klade se Hospodin, protože již v zvyk přišlo, aby jmeno to samému Bohu věčnému se přivlastňovalo, a jinému žádnému. — *Jsem*, t. budu neb jsoucí.

16. *Jistě* etc., H. navštěvuje navštívil.

18. *potkal se s námi*, J. povolal nás, J. vzýván, J. ukázal se nám. Co a jakým spůsobem Bůh jim přikázal, ač text nedokládá; však z prosby té a níže (5, 3) znáti se dává, že na ten rozum mluvili: Když jsme my na to ani nemyslili, povolal nás Bůh náš, přísně přikázal, abychom odsud vyšli a oběti jemu obětovali; jinak nestane-li se toho, pohrůžku učinil, že chce morem i mečem trestati.

me cestou tří dnův na poušť, abychom oběto-
19 vali Hospodinu Bohu našemu.*Ale játť vím, žeť
vám nedopustí král egyptský jíti, leč v ruce sil-
20 né. * Protož vztáhnu ruku svou a bíti budu
Egypt divnými věcmi svými, kteréž činiti budu
21 u prostřed něho: a potomť propustí vás.*A dám
milost lidu tomuto před očima Egyptských, i
stane se, že když půjdete, neodejdete prázdni.
*Ale vypůjčí žena od sousedky své a od hospo- 22
dyně domu svého klínotův stříbrných a klíno-
tův zlatých a roucha, i vložíte to na syny a na
dcery své a obloupíte Egypt.

Hlava 4.

(Dal Bůh Mojžíšovi též) c) zámluvu, že jazyk jeho zostří, d) Arona (a to s hněvem bylo) za tovaryše. B) Povoliv pak Mojžíš Bohu, 1) vzal odpuštění od tchána svého 2) a vydal se se vším svým na cestu. Tu Bůh zjeviv se mu a) napomenul ho, aby to poselství věrně konal, b) nemocí těžkou v hospodě jej pro neobřezání syna porazil. Ale když Sefora to jakkoliv nevhodně vykonala, Bůh se upokojil a zdraví navrátil. — *O jednání božím s Aronem.* — Po tomto jednání obrátil se Bůh k Aronovi. Toho pak když Bůh na poušť Mojžíšovi v cestu vyslal, 1) on s radostí vyšed uvítal Mojžíše, 2) Mojžíš vypravoval o vůli Boží. A tak skrze tyto dva vyslance jedná s lidem a Faraonem, s oním, aby vděčný byl navštívení Hospodinova (jakož pak zázraky spatřiv s poklonou uvěřil Bohu); s tímto pak, aby propustil lid.

Odpověděl pak Mojžíš a řekl: Ai, neuvě-
řít mi, ani uposlechnou hlasu mého, nebo ře-
2 knou: Neukázalť se tobě Hospodin. * Tedy řekl
mu Hospodin: Co jest to v ruce tvé? Odpově-
3 děl: Hůl.* I řekl: Vrz ji na zemi. I povrhl ji
na zemi, a obrácena jest v hada, a utíkal Moj-
4 žíš před ním.* Tedy řekl Hospodin k Mojžíšovi:
Vztáhni ruku svou a chyť ho za ocas. Kterýžto
vztáh ruku svou chytil ho, a obrácen jest
5 v hůl v rukou jeho.* Aby věřili, že se ukázal
tobě Hospodin Bůh otcův jejich, Bůh Abraha-
6 mův, Bůh Isakův a Bůh Jakobův.* Potom zase
řekl jemu Hospodin: Vlož nyní ruku svou za
ňadra svá. I vložil ruku svou za ňadra svá a
vyňal ji; a ai, ruka jeho byla malomocná bílá
7 jako sníh. * Řekl opět: Vlož zase ruku svou
v ňadra svá. Kterýž vložil zase ruku svou v ňa-
dra svá a vyňal ji z ňader svých, a ai, učiněna
8 jest zase jako jiné tělo jeho. * I budeť, jestliže
neuvěří tobě a neuposlechnou hlasu a znamení
9 prvního, uvěří hlasu a znamení druhého.*A pakli
neuvěří ani těm dvěma znamením a neuposle-
chnou hlasu tvého, tedy nabéřeš vody z řeky a
vyliješ ji na zemi, a promění se vody, kteréž
vezmeš z řeky, a obrátí se v krev na zemi.
10 I řekl Mojžíš k Hospodinu: Prosím, Pane,
nejsem muž výmluvný, aniž prvé, ani jakž jsi
mluvil se služebníkem svým, nebo zpozdilých
11 úst a neohbitého jazyku jsem. * Jemuž odpově-
děl Hospodin: Kdo dal ústa člověku? aneb kdo
může učiniti němého nebo hluchého, vidoucího
neb slepého? Zdali ne já Hospodin? * Nyní tedy 12
jdi, a já budu v ústech tvých a naučím tě, coby
mluviti měl.* I řekl: Slyš mne Pane, pošli, pro- 13
sím, toho, kteréhož poslati máš. * A rozhněvav 14
se velmi Hospodin na Mojžíše řekl: Zdaliž ne-
máš Arona bratra svého z pokolení Levi? Vím,
že on výmluvný jest; ano, ai, sám vyjde v ce-
stu tobě a vida tebe, radovati se bude v srdci
svém.* Ty mluviti budeš k němu a vložíš slova 15
v ústa jeho, a já budu v ústech tvých a v ústech
jeho a naučím vás, co byste měli činiti. * A on 16
mluviti bude za tebe k lidu, a bude tobě on za
ústa, a ty budeš jemu za Boha. * Hůl pak tuto 17
vezmeš v ruku svou, kterouž činiti budeš ta
znamení.
Tedy odšed Mojžíš navrátil se k Jethrovi 18
testi svému a řekl mu: Nechť jdu nyní a na-
vrátím se k bratřím svým, kteříž jsou v Egyptě,
a pohledím, jsou-li ještě živi. I řekl Jethro k Moj-
žíšovi: Jdi v pokoji! * Nebo řekl byl Hospodin 19
k Mojžíšovi v zemi madianské: Jdi, navrať se
do Egyyta, nebo zemřeli jsou všickni muži, kte-
říž hledali bezživotí tvého.*A vzav Mojžíš ženu 20
svou a syny své, vsadil je na osla, aby se na-
vrátil do země egyytské, vzal také Mojžíš hůl
boží v ruku svou.
I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Když půjdeš 21

---

19. *leč v ruce* etc., t. leč mocí ode mne přinucen bude.
20. *divnými věcmi,* J. zázraky, t. desíti ranami, o nichž níže.
22. *vypůjčí* neb vyprosí. Což krádeží ani podvodem nějakým slouti nemůže; nebo Bůh jsa pánem všech věcí, rozděluje je kdy a jakž komu ráčí; těmto pak i zaslíbil i spravedlivě dal. Gen. 15, 14. — *klínotův* neb nádobí.
9. *na zemi,* H. na sucho.
10. *Prosím* neb Slyš mne. Gen. 43, 20. — *výmluvný,* H. muž slov.— *prvé,* H. ani včera ani předvčírem. — *zpozdilých,* H. těžkých úst, těžkého jazyku, t. těžce mluvím.
12. *v ústech,* J. s ústy tvými, t. budu spravovati řeč tvou.

13. *toho,* H. skrze ruku.
14. *Zdaliž,* J. Zdaliž já Arona bratra tvého z pokolení Levi neznám.— *výmluvný,* H. že mluvě mluví on. — *radovati,* t. s ochotnou myslí to k sobě přijme, aby byl pomocník tvůj.
15. *vložíš,* t. rozkážeš jemu, spravíš ho při všech věcech, kteréž já mluviti tobě poroučím.
16. *ty budeš jemu za Boha,* J. ty budeš jemu oznamovati, t. místo mne mluvě jemu, cobych já mluviti měl.
19. *všickni,* t. i král, kterýž tě chtěl zabiti (výš 2, 15), i ti, jenž mstíti chtěli od tebe zavražděného. — *bezživotí,* H. duše tvé.
20. *vsadil* neb nesl na oslu, J. vsázel je na osly.
21. *zatvrdím,* H. zadržím.

a navrátíš se do Egypta, hleď, aby všecky zá-
zraky, kteréž jsem složil v ruce tvé, činil před
Faraonem. Jáť pak zatvrdím srdce jeho, aby
22 nepropustil lidu. *Protož díš k Faraonovi: Toto
praví Hospodin: Syn můj prvorozený můj jest
23 Israel. * I řekl jsem tobě: Propusť syna mého,
ať slouží mi, a nechtěls ho propustiti; ai, já za-
biji syna tvého, prvorozeného tvého.

24 I stalo se, když byl Mojžíš na cestě v ho-
spodě, obořil se na něj Hospodin a hledal
25 usmrtiti ho.* Tedy vzala Sefora nůž ostrý a ob-
řezala neobřízku syna svého, kteroužto vrhla
k nohoum jeho, řkouc: Zajisté ženich krve
jsi mi.* I nechal ho. Ona pak nazvala ho teh- 26
dáž ženichem krve pro obřezání.
Řekl také Hospodin k Aronovi: Jdi vstříc 27
Mojžíšovi na poušť. I šel a potkal se s ním na
hoře boží a políbil ho. * A vypravoval Mojžíš 28
Aronovi všecka slova Hospodinova, kterýž ho
poslal, i o všech znameních, kteráž přikázal jemu.
Tedy šel Mojžíš s Aronem, a shromáždili 29
všecky starší synův israelských.* I mluvil Aron 30
všecka slova, kteráž byl mluvil Hospodin k Moj-
žíšovi, a činil znamení před očima lidu; * a uvě- 31
řil lid, když uslyšeli, že navštívil Hospodin syny
israelské a že viděl soužení jejich, a sklonivše
se poklonu učinili.

Hlava 5.

O jednání božím s Faraonem. — Jednání s Faraonem bylo měkčejší, potom pak příkřejší. Ono v slově po-
kojném, toto v zázračných znameních. První jednání Farao potupil, 1) zlehčiv Boha, 2) hroziv poslům
božím, 3) lidu roboty stíživ beze všeho milosrdenství. Pročež A) lid israelský na vyslance boží naříká,
B) Mojžíš před Bohem v poselství sobě stýště.

Potom pak přišli Mojžíš s Aronem a řekli
k Faraonovi: Takto praví Hospodin, Bůh isra-
elský: Propusť lid můj, ať mi slaví svátky na
2 poušti. * Odpověděl Farao: Kdo jest Hospodin,
abych poslechl hlasu jeho a propustil Israele?
Hospodina neznám, Israele také nepropustím.
3 * I řekli: Bůh hebrejský potkal se s námi; nechť
medle jdeme cestou tři dní na poušť a obětu-
jeme Hospodinu Bohu našemu, aby nedopustil
4 na nás moru neb meče.* I řekl jim král egypt-
ský: Proč ty Mojžíši a Arone odtrhujete lid od
5 prací jejich? Jděte k robotám svým! * Řekl také
Farao: Hle, již nyní mnoho jest lidu toho v ze-
mi, a vy odvozujete je od robot jejich.
6 I přikázal Farao v ten den úředníkům nad
7 lidem a šafářům jeho řka: * Nedávejte již více
slámy lidu k dělání cihel, jako prvé, nechažť
8 jdou sami a sbírají sobě slámu.* Však týž počet
cihel, kterýž udělávali prvé, uložte na ně, nic
neujímejte z něho, nebo zahálejí a protož vo-
lají řkouce: Pojďme, obětujme Bohu našemu.
9 * Nechť se přitíží robot mužům těm a nechžť
pracují v nich, aby neohlédali se na slova lživá.
* Vyšedše tedy úředníci nad lidem a šafáři jeho, 10
mluvili k lidu řkouce: Takto praví Farao: Já
nebudu vám dávati slámy. * Sami jděte a berte 11
sobě slámu, kdekoli naleznete, ale nic nebude
ujato díla vašeho.* I rozběhl se lid po vší zemi 12
egyptské, by trhal strniště místo slámy.* A úře- 13
dníci nutili je řkouce: Vyplňte díla svá, úkol
denní v den jeho, jako když sláma byla.* I biti 14
jsou šafáři synův israelských, kteréž ustanovili
nad nimi úředníci Faraonovi, a mluveno k nim:
Proč jste nevyplnili úkolu svého v díle cihel
jako prvé, ani včera ani dnes?
I přišli šafáři synův israelských a volali 15
k Faraonovi řkouce: Proč tak děláš služební-
kům svým? * Slámy se nedává služebníkům tvým 16
a říkají nám; Dělejte cihly: a hle, služebníci
tvoji biti bývají, a hřeší lid tvůj.* I řekl: Za- 17
hálíte, zahálíte, a protož mluvíte: Pojďme, obě-
tujme Hospodinu. * Protož nyní jděte, dělejte; 18
slámy se vám dávati nebude, ale vy počet ci-
hel vyplňujte.
Vidouce šafáři synův israelských, že zle 19
s nimi, poněvadž řečeno: Neujmete počtu cihel

22. *Syn můj*, t. právem otcovským lid tento mně přináleží. — *prvorozený*, t. zvláště nad jiné milý.
24. *obořil*, H. potkal se s ním, t. aby on i manželka rozuměla příčinu hněvu božího t. zanedbání obřízky při synu.
25. *neobřízku* neb hanbu.— *k nohoum jeho*, t. Mojžíšovým, na něhož s hněvem se domlouvá těžce nesouc, že pro manžela svou vlastní rukou syna raniti musila.
26. *nazvala*, H. řekla. — *ženichem*, t. musím tě ženicha svého krví dítěte vyplatiti. — *obřezání*, t. synův. Což se té madianské ženě o vůli boží známosti nemající dostatečně nelíbilo, ano u pohanův hanba i smích bylo.
31. *navštívil*, t. rozpomenul se na ně a slib svůj Abrahamovi učiněný (Gen. 15, 21.) že již splniti chce. — *se*, H. hlavu.

1. *Potom*, t. když první věc toho poselství k synům israelským vykonali.
3. *potkal se s námi*, J. povolal. J. vzýván jest nad námi. Výš 3, 18. — *nedopustil*, H. nepotkal t. neobořil se na nás.
4. *k robotám*, H. břemenům, t. k uložené vám práci.
6. *úředníkům* neb tvrdým napomínačům.
7. *slámy* neb plev k dělání. — *prvé*, H. včera a předvčírem.
9. *přitíží* neb přivětší.
10. *nebudu* neb nedopustím dávati.
12. *trhal* neb sbíral.
15. *tvým*, t. nám.
16. *hle služebníci*, t. my vinni zůstati musíme, jakobychom svévolně nechtěli dělati. J. ježto tvoji

20 vašich z úkolu denního v den jeho.* Potkali se
s Mojžíšem a Aronem, kteříž stáli, aby jim
vstříc vyšli, kdyžby se vraceli od Faraona,
21 *a mluvili jim: Pohlediž Hospodin na vás a
suď; nebo zošklivili jste nás před Faraonem a
služebníky jeho, a dali jste meč v ruku jejich,
aby nás zamordovali.

I navrátil se Mojžíš k Hospodinu a řekl: 22
Pane, pročs tyto zlé věci uvedl na lid tento,
pročs mne sem poslal? * Neb od té chvíle, jakž 23
jsem všel k Faraonovi, abych mluvil jmenem
tvým, huře nakládá s lidem tímto, a ty jsi vždy
nevysvobodil lidu svého.

Hlava 6.

C) Bůh pak na svém předsevzetí stoje a) lidu zámluvy o vysvobození šťastném obnovuje, čehož lid sice pro úzkost slyšeti nechce; b) k Faraonovi vyslance vyšlá, ale Mojžíš spečuje se to učiniti. Vymlouvá se zajisté 1) Faraonovou neustupností; však předse Bůh na svém stojí, pročež i sčísti rod poručil; 2) jazyka svého zpozdilostí.

Odpověděl Hospodin Mojžíšovi: Nyní
uzříš, co učiním Faraovovi: Nebo v ruce silné
propustí je a v ruce mocné vyžene je ze
2 země své.* Mluvil ještě Bůh k Mojžíšovi a řekl
3 mu: Já jsem Hospodin,* ukázalť jsem se zajisté
Abrahamovi, Isakovi a Jakobovi v tom, že
jsem Bůh silný všemohoucí; ale v jmeně mém
4 Hospodin nejsem poznán od nich. * K tomu
utvrdil jsem smlouvu svou s nimi, že dám jim
zemi kananejskou zemi putovaní jejich, v níž
5 pohostinu byli. * Nad to já slyšel jsem křik
synův israelských, kteréž Egyptští v službu
podrobují, a rozpomenul jsem se na smlouvu
6 svou.* Protož pověz synům israelským: Já jsem
Hospodin, a vyvedu vás z robot egyptských a
vytrhnu vás ze služby jejich a vysvobodím vás
7 v ruce vztažené a skrze soudy veliké. * A vezmu
vás sobě za lid a budu vám za Boha, a
zvíte, že jsem Hospodin Bůh váš, vysvobozující
8 vás z robot egyptských;* a uvedu také vás
do země, o níž jsem zdvihna ruku svou přisáhl,
že dám ji Abrahamovi, Isakovi a Jakobovi, a
dám ji vám v dědictví, já Hospodin.
9 I mluvil tak Mojžíš synům israelským, ale
neslyšeli Mojžíše pro úzkost ducha a službu
10 přetěžkou. * Protož mluvil Hospodin k Mojží-
11 šovi řka:* Vejdi, mluv k Faraonovi králi esyptskému,
ať propustí syny israelské ze země své.
12 * I mluvil Mojžíš před Hospodinem řka: Hle, synové
israelští neposlechli mne; kterakž tedy
poslechne mne Farao, a já jsem zpozdilý v řeči.
* I mluvil Hospodin k Mojžíšovi a Aronovi a 13
přikázaní dal jim k synům israelským a k Faraonovi
králi egyptskému, aby vyvedli syny
israelské ze země egyptské.
Tito jsou přední v čeledech otcův svých. 14
Synové Rubena, prvorozeného Israelova: Henoch,
Fallu, Hesron a Charmi.* Ty jsou če- 15
ledi Rubenovy. Synové pak Simeonovi: Jamuel,
Jamin, Ahod, Jachin, Sohar a Saul syn
Kananejské. Ty jsou čeledi Simeonovy.*A tato 16
jsou jmena synův Levi v rodech jejich: Gerson,
Kaath a Merari. Let pak života Levi bylo sto
třidceti a sedm let.* Synové Gersonovi: Lobni a 17
Semej po čeledech svých.*A synové Kaathovi: 18
Amram, Isaar, Hebron a Oziel. Let pak života
Kaathova bylo sto třidceti a tři léta. * A synové 19
Merari: Moholi a Musi. Ty jsou čeledi Levi
v rodech svých.* Pojal pak Amram ženu Jocha- 20
bed tetu svou sobě za manželku, kterážto
porodila mu Arona a Mojžíše. A let života
Amramova bylo sto třidceti a sedm let.* Sy- 21
nové také Isaarovi: Kore, Nefeg a Zechri.
*A synové Ozielovi: Misael, Elisafan a Setri. 22
*Pojal pak Aron Alžbětu dceru Aminadabovu, 23
sestru Nahasanovu, sobě za manželku, kterážto
porodila jemu Nadaba, Abiu, Eleazara a Itamara.
* Synové pak Koreovi: Aser, Elkana a 24

tím vinni jsou. J. nás šafáře mrskají, a coť jsme my tím vinni, když lidé tolik nadělati nemohou?

21. *zošklivili*, H. nasmradili jste vůni naši v očích Faraonových a v očích služebníkův jeho.

22. *zlé věci* neb těžkosti.

23. *a ty jsi* etc., H. aniž jsi vysvobozuje vysvobodil.

3. *Hospodin*, H. Jehova. Těmi slovy zjevení toto boží, kterýmž se uložil lidu svému zjeviti nad jiná první otcům činěná zvětšuje; nebo což otcům sliboval, tuto k skutečnému splnění to přivesti chtěl. Protož obrací se k jmenu svému Jehova, aby poznali, že Bůh netoliko jest Ssaddai, t. dostatečný, všemohoucí a hojnost všech věcí mající, ale i Jehova, t. skutečný, neproměnný a skutky plnitel toho, což zaslíbil. A obsahujeť v sobě to jmeno netoliko pravou, věčnou a k vypravení nemožnou bytnost, důstojnost, všemohoucnost božskou, ale i všecky tři, též jedné bytnosti božské osoby rozdílné, t. Otce, Syna a Ducha sv. Toto tajemství za prvních věkův skrytější že chtěl Bůh skrze Mojžíše hojněji v známost uvesti, tu jemu se v tom ohlašuje, a tím ho potěšuje a posiluje.

6. *a vyvedu*, J. protož vyvedu.— *z robot*, H. z podbřemení. J. z vězení.— *v ruce*, H. v rameni.— *soudy*, t. rány a pomsty, jimiž spravedlivé soudy své proti Egyptským prokáži.

12. *zpozdilý v řeči*, J. neobřezaných rtův, t. zajíkavý neb jektavý. Takoví lidé v mluvení mnoho slabik zbytečných přidávají, kteréžby měly jako neobřízka obřezány býti, aby byla řeč náležitá neb čistá.

20. *tetu*, J. strýčenu sestru svou. Takové manželství v stupni tom potom zapovědíno jest. Levit. 18, 12.

25 Abiasaf. Ty jsou čeledi Korytských. * Eleazar
pak, syn Aronův, vzal jednu ze dcer Futielo-
vých sobě za manželku, kteráž porodila mu
Finesa. Ti jsou přední z otcův levitských po
26 čeledech svých.*To jest ten Aron a Mojžíš, jimž
řekl Hospodin: Vyveďte syny israelské ze země
27 egyptské po zástupích jejich. * Tito jsou, kteříž
mluvili Faraonovi králi egyptskému, aby vy-
vedli syny israelské z Egypta, toť jest ten Moj-
žíš a Aron.

Stalo se pak, když mluvil Hospodin k Moj- 28
žíšovi v zemi egyptské, * že mu řekl takto: Já 29
Hospodin; mluv k Faraonovi, králi egyptské-
mu, všecko, což já mluvím tobě.*A řekl Mojžíš 30
před Hospodinem: Ai, já jsem zpozdilý v řeči,
kterakž tedy poslouchati mne bude Farao?

Hlava 7.

Bůh však Mojžíše v tom napravil, že a) mluviti bude Aron, b) k přemožení neustupnosti Faraonovy zázraky vydá. A tak poslechli Pána vyslanci; byl zajisté z nich jeden v osmdesáti a druhý v osmdesáti třech letech. — *O druhém jednání božím s Faraonem.* — Druhé tedy jednání bylo příkřejší pro hrůzu zázraků, z nichž některými ukázal moc svou Pán, některými i přísnost. — A) K ukázaní moci své Bůh poručil Aronovi povrci na zem hůl Mojžíšovu (jakož tak učinili), a ai, obrátila se v hada, kterýž sežral hole čarodějníků od krále povolaných, ale obtížil srdce své Farao. — B) Pročež Bůh k zázrakům přísné metly ukazujícím přistoupiv, I. druhého rána všecky vody po všem všudy Egyptě v krev obrátil s umořením množství ryb, což trvalo za sedm dní bez napravení však Faraonova.

I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Ai, ustano-
vil jsem tě za Boha Faraonovi, Aron pak bratr
2 tvůj bude prorokem tvým. * Ty mluviti budeš
všecko, což tobě přikáži; Aron pak bratr tvůj
mluviti bude k Faraonovi, aby propustil syny
3 israelské ze země své. * Ale jáť zatvrdím srdce
Faraonovo a množiti budu znamení svá a zá-
4 zraky své v zemi egyptské.*Aniž poslechne vás
Farao. I vložím ruku svou na Egypt a vyvedu
vojska svá, lid svůj, syny israelské, ze země
5 egyptské skrz soudy veliké.*I zvědíť Egyptští,
že já jsem Hospodin, když vztáhnu ruku svou
na Egypt a vyvedu syny israelské z prostředku
6 jich.*Tedy učinil Mojžíš a Aron tak, jakž při-
7 kázal jim Hospodin, tak učinili.*A byl Mojžíš
v osmdesáti, Aron pak v osmdesáti a třech le-
tech, když mluvili s Faraonem.
8 I řekl Hospodin k Mojžíšovi a Aronovi
9 takto:* Když mluviti k vám bude Farao řka:
Ukažte od sebe zázrak; tedy díš k Aronovi:
Vezmi hůl svou a povrz před Faraonem, i
10 obrátí se v hada. * Tedy všel Mojžíš s Aronem
k Faraonovi, a učinili tak, jakž přikázal Ho-
spodin, a povrhl Aron hůl svou před Farao-
nem i před služebníky jeho, a obrácena jest
11 v hada. * Povolal pak také Farao mudrců a
čarodějníkův, a učinili i ti čarodějníci egyptští
12 skrze čáry své tolikéž. * Nebo povrhl každý
z nich hůl svou, a obráceny jsou v hady; ale
13 pozřela hůl Aronova hole jejich. * I posililo se
srdce Faraonovo a neuposlechl jich; tak jakž
byl mluvil Hospodin.

Protož řekl Hospodin k Mojžíšovi: Obtí- 14
žilo se srdce Faraonovo, nechce propustiti lidu
toho. * Jdi k Faraonovi ráno, ai, půjde ven 15
k vodě, a stůj naproti němu při břehu řeky;
a hůl, kteráž obrácena byla v hada, vezmeš do
ruky své * a díš mu: Hospodin, Bůh hebrejský, 16
poslal mne k tobě, ať bych řekl: Propusť lid
můj, aby sloužili mi na poušti, a ai, neupo-
slechls až dosavad. * Protož takto praví Hospo- 17
din: Po tomto poznáš, že já jsem Hospodin:
Ai, já udeřím holí, kteráž jest v ruce mé, na
vody, kteréž jsou v řece, a obráceny budou
v krev. *A ryby, kteréž jsou v řece, pomrou, i 18
nasmradí se řeka, a ustávati budou Egyptští
hledajíce vody, kteroužby pili z řeky. * Protož 19
řekl Hospodin k Mojžíšovi: Rci k Aronovi:
Vezmi hůl svou a vztáhni ruku svou na vody
egyptské, na řeky jejich, na potoky jejich, i na
jezera jejich a na všecka shromáždění vod je-
jich, aby se obrátily v krev; i bude krev po vší
zemi egyptské, tak v nádobách dřevěných jako
kamenných. * Tedy učinili tak Mojžíš a Aron, 20
jakž byl přikázal Hospodin, a zdvihna hůl ude-
řil ve vodu, kteráž byla v řece, před očima Fa-
raonovýma a před očima služebníkův jeho; i
obráceny jsou všecky vody, kteréž byly v jedné
každé řece, v krev.*Ryby pak, kteréž byly v řece, 21
pomřely, a nasmradila se řeka, tak že nemohli

---

26. *po zástupích* neb veřejně, hromadně, t. jakž kde bydlili, mnoho neb málo jich; nebo ještě nebyli spořádáni po pokoleních svých.
28. *když mluvil,* H. ve dni mluvení.

3. *a množiti budu,* J. abych rozmnožil.
4. *vložím* etc., t. bíti budu Egypt.
9. *hada,* H. draka.
11. *čarodějníkův.* Smyslí někteří, že dva z nich jmenuje apoštol II. Tim. 3, 8. Jannesa a Jambresa.— *čáry* neb kouzly.

14. *Obtížilo,* H. těžké.
16. *Bůh hebrejský.* O němž jsi pravil, že nevíš, kdo jest (výš 5, 2.). A poněvadž znamení a zázrakové při něm nic platni nebyli, dopustil Bůh rány, a tím i předpověděním jich ukázal, že jest Bohem, jehož trestání ani Farao ujíti nemohl, ačkoli je sobě i předpověděné měl.
17. *udeřím,* H. biji.
19. *tak v nádobách,* H. i v dříví i v kamení.

Egyptští píti vody z řeky, a byla krev po vší
22 zemi egyptské. * To též učinili i čarodějníci
egyptští skrze čáry své. I osililo se srdce
Faraonovo, aby neuposlechl jich, tak jakž
23 byl mluvil Hospodin. * A odvrátiv se Farao,
přišel do domu svého a ani k tomu nepřiložil srdce svého. * Kopali pak všickni Egyptští 24
vůkol řeky, hledajíce vody ku pití; neb nemohli píti vody z řeky. * A vyplnilo se dní sedm, 25
jakž ranil Hospodin řeku.

Hlava 8.

II. Z řek žáby ošklivé na všecku zemi vyvedl. Tu se král kořil, Mojžíš se zaň modlil, i vymřely žáby s velikým země nasmrazením, ale neobrátil se Farao. — III. Stěnice pustil na lidi i hovada, nemohše pak téhož dovesti čarodějníci, poznali moc boží, ale nenapravil se král. — IV. Žížaly rozpustil po všem Egyptě (mimo zemi Gessen) s velikou obtížností všechněch. Tyť přinutily krále, aby slíbil propustiti lid na poušť, ale když k modlitbě Mojžíšově oblevena byla pokuta, předse stížil srdce své.

I mluvil Hospodin k Mojžíšovi: Vejdi
k Faraonovi a rci jemu: Takto praví Hospo-
2 din: Propusť lid můj, ať mi slouží; * pakli nebudeš chtíti propustiti, ai, já raním všecky kra-
3 jiny tvé žabami. * A vydá řeka množství žab,
kteréž vystoupí a polezou do domu tvého a do
pokoje, v němž líháš, a na ložce tvé a do domův služebníkův tvých i lidu tvého, a do pecí
4 tvých a do těsta tvého, * ano i na tebe a na lid tvůj,
5 i na všecky služebníky tvé polezou žáby. * I řekl
Hospodin k Mojžíšovi: Rci Aronovi: Vztáhni ruku svou s holí svou na řeky, na potoky a na je-
6 zera, a vyveď žáby na zemi egyptskou. * I vztáhl
Aron ruku svou na vody egyptské, i vystoupily
7 žáby a přikryly zemi egyptskou. * A učinili tolikéž
čarodějníci skrze své čáry a udělali, že vyšly žáby
8 na zemi egyptskou. * Tedy Farao povolal Mojžíše
a Arona řekl: Modlte se Hospodinu, ať odejme
žáby ode mne a od lidu mého, a propustím
9 ten lid, aby obětovali Hospodinu. * I řekl Mojžíš
k Faraonovi: Poctím tě tím, a pověz, kdybych
se měl modliti za tě a za služebníky tvé a za
lid tvůj, aby vypleněny byly žáby od tebe i
10 z domův tvých, toliko v řece zůstanou. * Kterýžto odpověděl: Zítra. A Mojžíš řekl: Podlé
slova tvého nechť jest, aby věděl, že žádného
11 takového není, jako Hospodin Bůh náš. * A odejdou žáby od tebe a od domův tvých i od služebníkův tvých a od lidu tvého, toliko v řece
12 zůstanou. * Tedy vyšel Mojžíš s Aronem od Faraona. I volal Mojžíš k Hospodinu, aby odjaty
13 byly žáby, kteréž byl dopustil na Faraona. * I učinil Hospodin podlé slova Mojžíšova, a vymřely
žáby z domův, ze vsí i z polí. * I shrnuli je na 14
hromady, a nasmradila se země. * Vida pak 15
Farao, žeby dáno bylo oddechnutí, více zatvrdil se v srdci svém a neuposlechl jich, jakož
byl mluvil Hospodin.
I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Rci k Aro- 16
novi: Vztáhni hůl svou a udeř v prach země,
aby obrátil se v stěnice na vší zemi egyptské.
* Kteřížto učinili tak; nebo vztáhl Aron ruku svou 17
s holí svou a udeřil v prach země, i byly stěnice
na lidech i hovadech, všecken prach země
obrátil se v stěnice ve vší zemi egyptské. * Dě- 18
lali také tak čarodějníci skrze čáry své, aby
vyvedli stěnice, ale nemohli. A byly stěnice na
lidech i hovadech. * Tedy řekli čarodějníci k Fa- 19
raonovi: Prst boží toto jest. A posililo se srdce
Faraonovo, aniž poslechl jich, jakož mluvil
Hospodin.
Řekl pak Hospodin k Mojžíšovi: Vstaň 20
ráno a stůj před Faraonem, hle, vyjde k vodě,
a díš k němu: Takto praví Hospodin: Propusť
lid můj, ať mi slouží. * Pakli nepropustíš lidu 21
mého; hle, já pošli na tě a na služebníky tvé
a na lid tvůj a na domy tvé směsici všelikých
škodlivých žížal, a naplněni budou domové egyptští všelijakými žížalami, nadto i země ta, na níž
oni jsou. * A oddělím v ten den zemi Gessen, 22
v níž lid můj zůstává, aby tam nebylo směsice škodlivých žížal, aby věděl, že jsem já Hospodin u prostřed země. * A vysvobozením roz- 23
díl učiním mezi lidem mým a lidem tvým,
zítra bude znamení toto. * I učinil Hospodin tak; 24
nebo přišla těžká směsice škodlivých žížal na

22. *učinili*, t. vodou, kterouž vydobyli Egyptští.

25. *A vyplnilo*, t. trvalo to nakažení vod plný týden.

2. *raním*, H. bíti budu, t. pošli žáby na všecku krajinu tvou.

3. *vydá* neb vypustí jako hmyz. — *lidu tvého* neb na lid tvůj.

9. *Poctím*, J. Pochlub se mnou, t. ačkoli nejsi té cti hoden, aby mi měl ukládati čas, v němžby žáby od tebe byly odjaty, poněvadž se svými čarodějníky honosíš, kteříž však tobě spomoci nemohou, ale měj ode mne tu čest, ulož mi jak chceš krátký čas.

12. *odjaty* etc., H. pro žáby. — *kteréž byl* etc., J. jakž byl dopustil na Faraona.

14. *nasmradila*. Smradem tím osvědčeno, že pravé přirozené žáby byly, beze všeho mámení čarodějnického.

15. *zatvrdil*, H. ztížil srdce své.

16. *stěnice*, J. vši, komáry.

18. *čarodějníci* neb hadači.

19. *Prst boží*, t. moc boží a ne lidské umění toto činí.

21. *žížalami*, H. směsicí. Míní tím slovem vosy, sršně, komáry, branky rozličné etc. Někteří vykládají na zvěř lesní, vlky, medvědy, lvy etc.

23. *vysvobozením*, chald. Vysvobodím lid můj, na lid pak tvůj uvedu pomstu.

Dle Rafaela Sanzio kreslil Jos. Mánes.

„Tedy vzdělal Noe oltář Hospodinu, a vzav ze všech hovad čistých i ze všeho ptactva čistého, obětoval zápaly na tom oltáři.“ *(Gen. 8, 20.)*

dům Faraonův a do domův služebníkův jeho
i na všecku zemi egyptskou; a nakazila se
25 země od té škodlivé směsice. * Povolal pak Fa-
rao Mojžíše s Aronem a řekl: Jděte, obětujte
26 Bohu svému tu v zemi.* I řekl Mojžíš: Nenáleží
nám tak činiti; nebo ohavnost Egyptských obě-
tovali bychom Hospodinu Bohu našemu. A jest-
ližebychom obětovali to, což jest ohavnost před
očima Egyptských, zdažby neukamenovali nás?
27 * Cestou tří dnův půjdeme na poušť a obětovati
budeme Hospodinu Bohu našemu, jakž rozká-
28 zal nám.* I řekl Farao: Já propustím vás, aby-
ste obětovali Hospodinu Bohu svému na poušti,
však dále abyste nikoli neodcházeli. Modltež
se za mne! * Odpověděl Mojžíš: Ai, já vycházím 29
od tebe, a modliti se budu Hospodinu, aby ode-
šla ta směsice od tebe, od služebníkův tvých i
od lidu tvého zítra; avšak ať Farao více ne-
zklamává, nepropouštěje lidu, aby obětovali
Hospodinu. * A vyšed Mojžíš od Faraona, mo- 30
dlil se Hospodinu.* I učinil Hospodin podlé slo- 31
va Mojžíšova a odjal tu směsici od Faraona,
od služebníkův jeho i od lidu jeho, tak že ani
jedné žížaly nezůstalo. * Ale Farao stížil srdce 32
své také i tehdáž a nepropustil lidu.

Hlava 9.

V. Mor přetěžký na hovada Egyptských pustil (Bůh) beze škody Israele (což sám král vyšetřil), ale předse obtížil srdce své. — VI. Vředy a pryskýři i čarodějníky trápil; ale neuposlechl Farao. — VII. Po horlivém žehrání hrozné spůsobil krupobití s velikou záhubou všech, které zachvátilo po všem Egyptě. A ač k žádosti Faraonově té neřesti přetržení Mojžíš na Bohu vyžádal, nenapravil se zarytec.

1 Tedy řekl Hospodin k Mojžíšovi: Vejdi
k Faraonovi a mluv k němu: Takto praví Ho-
spodin, Bůh hebrejský: Propusť lid můj, ať mi
2 slouží. * Pakli nebudeš chtíti propustiti, než
3 předse držeti je budeš: * ai, ruka Hospodinova
bude na dobytku tvém, kterýž jest na poli, na
koních, na oslích, na velbloudech, na volích a
4 na ovcech, mor těžký velmi.* A učiní Hospodin
rozdíl mezi dobytky Israelských a mezi do-
bytky Egyptských, aby nic neumřelo ze všeho,
5 což jest synův israelských. * A uložil Hospodin
čas jistý řka: Zítra učiní Hospodin věc tako-
6 vou na zemi.* I učinil Hospodin tu věc na zejtří,
a pomřel všecken dobytek Egyptským; z do-
bytku pak synův israelských ani jedno ne-
7 umřelo. * I poslal Farao, a ai, neumřelo z do-
bytkův Israelských ani jedno. Ale obtíženo jest
srdce Faraonovo a nepropustil lidu.
8 I řekl Hospodin k Mojžíšovi a Aronovi:
Vezměte sobě plné hrsti své popela z peci, a
ať jej sype Mojžíš k nebi před očima Faraono-
9 výma; * i obrátí se v prach po vší zemi egypt-
ské, a budou z něho na lidech i na hovadech
vředové pryštící se neštovicemi po vší zemi
10 egyptské. * Nabravše tedy popela z peci, stáli
před Faraonem, a sypal jej Mojžíš k nebi. I byli
vředové plní neštovic, pryštící se na lidech i na
11 hovadech; * aniž mohli čarodějníci státi před
Mojžíšem pro vředy, nebo byli vředové na ča-
12 rodějnicích i na všech Egyptských.* I ssilil Ho-
spodin srdce Faraonovo, a neposlechl jich; tak
jakž byl mluvil Hospodin k Mojžíšovi.
Tedy řekl Hospodin k Mojžíšovi: Vstana 13
ráno postav se před Faraonem a rci k němu:
Takto praví Hospodin, Bůh hebrejský: Pro-
pusť lid můj, ať mi slouží.* Nebo já teď již po- 14
šli všecky rány své na srdce tvé i na služe-
bníky tvé a na lid tvůj, aby věděl, žeť není po-
dobného mně na vší zemi.* Nebo nyní vztáhna 15
ruku svou budu tě bíti i lid tvůj morem, a vy-
hlazen budeš ze země: * Ale však proto jsem tě 16
zachoval, abych ukázal na tobě moc svou, a
aby vypravovali jmeno mé na vší zemi.* Ještě 17
ty pozdvihuješ se proti lidu mému, nechtěje
ho propustiti? * Ai, já dštíti budu zítra v tentýž 18
čas krupobitím těžkým náramně, jakéhož ne-
bylo v Egyptě od toho dne, jakž založen jest,
až do tohoto času.* Protož nyní pošli, shromažď 19
dobytek svůj a cokoli máš na poli; na všecky
lidi i hovada, kterážby nalezena byla na poli a
nebylaby shromážděna do domu, spadne kru-
pobití, a pomrou.* Kdo tedy ze služebníkův Fa- 20
raonových ulekl se slova Hospodinova, svolal
hbitě služebníky své i dobytek svůj do domu:
*ale kdož nepřiložil srdce svého k slovu Hospodi- 21
novu, nechal služebníkův svých a dobytka svého
na poli.* I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Vztáhni ru- 22
ku svou k nebi, ať jest krupobití po vší zemi egypt-
ské na lidi i na hovada i na všelikou bylinu polní
v zemi egyptské. * Tedy vztáhl Mojžíš hůl svou 23

---

26. *nebo ohavnost* etc., t. oběti Israelských bylyby ohavné před Egyptskými, kteříž hovada za bohy ctí, nebo tudy bychom i v nebezpečenství životův přišli.
28. *neodcházeli*, H. vzdalováním nevzdalujte se, jdouce.
29. *od tebe*, H. Faraona.
8. *popela* neb pejří, saží z vápenice.
12. *ssilil* neb stužil.

14. *srdce tvé*, t. ne zevnitř toliko, ale kteréžby prostupovaly i do vnitřnosti.
15. *Nebo nyní* etc., H. Nebo nyní, když jsem vztáhl ruku svou, bylbych tebe také ranil i lid tvůj morem tím, a takby byl vyhlazen ze země.
16. *zachoval*, H. nechal jsem tě státi.
20. *svolal* neb kázal uteci.
23. *sstoupil*. J. běhal po zemi.

k nebi, a Hospodin vydal hřímání a krupobití,
i sstoupil oheň na zemi, a dštil Hospodin kru-
24 pobitím na zemi egyptskou. * I bylo krupobití
a oheň smíšený s krupobitím těžký velmi, ja-
kéhož nebylo nikdy ve vší zemi egyptské, jakž
25 v ní bydliti lidé začali. * I ztloukly kroupy po vší
zemi egyptské, cokoli bylo na poli, od člověka
až do hovada: všecku také bylinu polní po-
tloukly kroupy, i všecko stromoví na poli zpře-
26 rážely. * Toliko v zemi Gesen, v níž byli synové
27 israelští, nebylo krupobití. * Poslav tedy Farao,
povolal Mojžíše s Aronem a řekl jim: Zhřešil
jsem i nyní; Hospodin jest spravedlivý, ale já
28 a lid můj bezbožní jsme. * Modlte se Hospodinu
(neb dosti jest), ať není hřímání Božího a kru-
pobití; tedy propustím vás, aniž déle zůstávati
29 budete. * I řekl mu Mojžíš: Když vyjdu ven
z města, rozprostru ruce své k Hospodinu, a
hřímání přestane, i krupobití více nebude, aby
poznal, že Hospodinova jest země; * ale vím, že 30
ani ty, ani služebníci tvoji ještě se nebudete
báti tváři Hospodina Boha. * I potlučen jest len 31
a ječmen; nebo ječmen se byl vymetal, len také
byl v hlávky: * ale pšenice a špalda není ztlu- 32
čena, nebo pozdní byla. * Tedy Mojžíš vyšed od 33
Faraona z města, rozprostřel ruce své k Ho-
spodinu: i přestalo hřímání a krupobití, a ani
déšť nelil se na zemi. * Uzřev pak Farao, že pře- 34
stal déšť a krupobití a hřímání, opět hřešil,
a více obtížil srdce své, on i služebníci jeho;
* i ssililo se srdce Faraonovo a nepropustil sy- 35
nův israelských, tak jakž byl mluvil Hospodin
skrze Mojžíše.

Hlava 10.

VIII. Kobylky k zkáze všelikého ovoce hrozí přepustiti. Tu služebníci krále nutí, aby Israele propustil, ale nechtěv povoliti než mužům vyjíti, dopustil na sebe té pokuté. Potom pak žádaje odnětí té pokuty skrze modlitbu, ovšem obdržel to i u Mojžíše i u Boha, ale neobměkčil srdce svého. — IX. Za tři dni hustými tmy celý Egypt naplnil, takž Farao povolil jíti bez dobytka, ale Mojžíš nepřivolil. Pročež Farao zatvrdiv se vypověděl Mojžíše pod ztracením hrdla, čehož se však Mojžíš nic nezhrozil.

I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Vejdi k Fa-
raonovi; ačkoli jsem já obtížil srdce jeho a
srdce služebníkův jeho, abych učinil divy tyto
2 své u prostřed nich; * a aby ty vypravoval v uši
synův svých i vnukův svých, co jsem učinil
v Egyptě, a znamení má, kteráž jsem prokázal
na nich; abyste věděli, že já jsem Hospodin.
3 * I všel Mojžíš s Aronem k Faraonovi a řekli
jemu: Takto praví Hospodin Bůh hebrejský:
Dokavadž nechceš se poníižiti přede mnou?
4 Propusť lid můj, ať mi slouží. * Pakli nechceš
propustiti lidu mého, ai, já uvedu zítra kobylky
5 na krajinu tvou, * a přikryjí svrchek země, aby
jí nebylo viděti, a snědí ostatky pozůstalé,
kteříž vám zanecháni jsou po krupobití, zhry-
zou vám také každý strom pučící se na poli,
6 * a naplní domy tvé i domy všech služebníkův
tvých a domy všech Egyptských; čehož nevi-
děli otcové tvoji a otcové otcův tvých od po-
čátku bytu svého na zemi až do dne tohoto.
7 A odvrátiv se vyšel od Faraona. * Řekli pak slu-
žebníci Faraonovi k němu: Dokavadž tento
bude nám osidlem? Propusť ty muže, ať slouží
Hospodinu Bohu svému; zdaž ještě nevíš, že
zkažen jest Egypt? * I zavolán jest Mojžíš s Aro- 8
nem před Faraona, jimž řekl: Jděte, služte
Hospodinu Bohu svému. Kdo jsou ti, kteříž jíti
mají? * A odpověděl Mojžíš: S dítkami i se sta- 9
rými našimi půjdeme, se syny i s dcerami našimi,
s ovcemi a s větším dobytkem naším odejdeme;
nebo slavnost Hospodinovu držeti máme! * Tedy 10
řekl jim: Nechažť jest tak Hospodin s vámi,
jako já propustím vás i dítky vaše; hleďte,
nebo zlé jest před tváří vaší. * Nebudeť tak, 11
jděte vy sami muži a služte Hospodinu; nebo
toho vy toliko žádáte. Ihned vyhnáni jsou od
tváři Faraonovy. * Tedy řekl Hospodin Mojží- 12
šovi: Vztáhni ruku svou na zemi egyptskou
pro kobylky, ať vystoupí na zemi egyptskou
a sežerou všelikou bylinu země té, cožkoli zů-
stalo po krupobití. * I vztáhl Mojžíš hůl svou na 13
zemi egyptskou, a Hospodin uvedl vítr východní
na zemi, aby vál celého toho dne a celou noc;
a když bylo ráno, vítr východní přinesl ko-
bylky. * A vystoupily kobylky na všecku zemi 14
egyptskou, a připadly na všecky končiny egypt-

24. *jakž* etc., H. jakž učiněna jest v národ.
25. *na poli*: polní, t. kteréž jest v poli i dříví v lesích.
32. *špalda*, J. rejže.
34. *opět hřešil*, H. přidal hřešiti.
35. *mluvil* neb předpověděl, t. i o přestání té rány, i o zatvrzení Faraonově. Viz verš 29, 30. — *skrze Mojžíše*, H. skrze ruku Mojžíšovu.
1. *učinil* etc., H. položil znamení.
2. *prokázal*, H. vložil.
6. *čehož*, J. jakých.
7. *osidlem* neb k úrazu.
8. *kdo jsou*, H. kdo pak, kdo půjdou.
9. *slavnost*, H. svátek.
10. *jako já*, t. nikoli vás nepropustím, tak jakž vy chcete. — *hleďte*, t. ať vám to na zlé nevyjde. Jiní: hleďte, abyste nějaké zlosti neobmýšleli, aneb což tož zlého vy musíte obmýšleti (protož nebude tak).
13. *východní*, t. žhoucí.
14. *nesčíslné*, H. těžké velmi.

ské nesčíslně; před těmi nebylo takových ko-
15 bylek, aniž po těch takové budou. * I přikryly
veškeren svrchek země hubíce všecko, tak že
pro ně nebylo lze znáti země, a sežraly všelikou
bylinu země a všeliké ovoce na stromích, kte-
réž zůstalo po krupobití, a nepozůstalo nic ze-
leného na stromích a bylinách polních ve vší
16 zemi egyptské. * Tedy Farao spěšně povolav
Mojžíše s Aronem řekl: Zhřešil jsem proti Ho-
17 spodinu Bohu vašemu i proti vám: * ale nyní
odpusť, prosím, hřích můj aspoň tento, a modlte
se Hospodinu Bohu vašemu, ať jen tuto smrt
18 odejme ode mne. * Protož vyšed Mojžíš od Fa-
19 raona, modlil se Hospodinu. * I obrátil Hospodin
vítr západní tuhý velmi, kterýžto zachvátiv
kobylky, uvrhl je do moře Rudého, takže nezů-
stalo žádné kobylky ve vší krajině egyptské.
20 * Ale obtížil Hospodin srdce Faraonovo, a ne-
propustil synův israelských.
21 I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Vztáhni ruku
svou k nebi, a bude tma na zemi egyptské,
a makati ji budou. * I vztáhl Mojžíš ruku svou 22
k nebi, a byla tma přehustá po vší zemi egypt-
ské za tři dni. * Aniž viděl jeden druhého a aniž 23
kdo vstal z místa svého za tři dni; ale synové
israelští všickni měli světlo v příbytcích svých.
* Potom povolav Farao Mojžíše, řekl: Jděte, 24
služte Hospodinu, toliko ovce vaše a větší do-
bytek váš nechať zůstane, také dítky vaše
půjdou s vámi. * Odpověděl Mojžíš: Dáš také 25
v ruce naše oběti a zápaly, kteréž by-
chom obětovali Hospodinu Bohu našemu.
* A protož také dobytek náš půjde s námi, a 26
nezůstane ani kopyta, nebo z nich vezmeme
ku poctě Hospodinu Bohu našemu; my pak
nevíme, čím sloužiti máme Hospodinu, dokudž
nepřijdeme tam. * Zatvrdil pak Hospodin srdce 27
Faraonovo, tak že nechtěl propustiti jich. * I řekl 28
mu Farao: Odejdi ode mne a varuj se, aby
více neviděl tváři mé; nebo v který den uzříš
tvář mou, umřeš. * Odpověděl Mojžíš: Dobře 29
jsi řekl, neuzřímť více tváři tvé.

Hlava 11.

X. Ku poslední pokutě se hotoví a tuť i předpovídá i koná. — Předpovídá i lidu i Faraonovi. Tento pohrůžky boží zlehčiv viděl rozhněvané vyslance boží; — onen pak (totiž lid) vzal poručení o zloupení Egypta a bedlivém pamatování na den toho slavného vyjití. — K zloupení Egypta Bůh nalezl cestu.

Řekl pak byl Hospodin k Mojžíšovi: Je-
ště ránu jednu uvedu na Faraona a na Egypt,
potom propustí vás odsud, propustí docela,
2 anobrž vypudí vás odsud. * Mluv nyní v uších
lidu, ať vypůjčí jeden každý od bližního svého,
a každá od bližní své, klínotův stříbrných a
3 klínotův zlatých. * A dal Hospodin milost lidu
před očima Egyptských. Sám také Mojžíš ve-
liký byl velmi v zemi egyptské, před očima slu-
žebníkův Faraonových i před očima lidu.
4 I řekl Mojžíš: Takto praví Hospodin:
5 O půlnoci já půjdu prostředkem Egypta, * a po-
mře všecko prvorozené v zemi egyptské, od
prvorozeného Faraonova, jenž seděti měl na
stolici jeho, až do prvorozeného děvky, kteráž
jest při žernovu, i všecko prvorozené hovad.
* I bude křik veliký po vší zemi egyptské, jaké- 6
hož nebylo prvé a jakéhož nikdy více nebude.
* U synů pak israelských nikdež nehne pes ja- 7
zykem svým, ovšem pak ani člověk ani hovado,
abyste věděli, že divně rozdíl učinil Hospodin
mezi Egyptskými a Israelskými. * I sstoupí vši- 8
ckni tito služebníci tvoji ke mně a skláněti
mi se budou, řkouce: Vyjdi, ty i všecken lid,
kterýž jest pod správou tvou, a potom vyjdu.
* A vyšel od Faraona s velikým hněvem. I řekl 9
Hospodin k Mojžíšovi: Neposlechneť vás Fa-
rao, abych rozmnožil zázraky své v zemi
egyptské. * Ale Mojžíš a Aron činili všecky ty 10
zázraky, kteříž psáni jsou, před Faraonem. Ho-
spodin pak zatvrdil srdce Faraonovo, tak že
nepropustil synův israelských ze země své.

---

15. *pro ně,* H. zatemněna.
17. *tuto smrt,* t. ránu tuto smrtelnou.
19. *západní,* H. moře. — *Rudého* neb třitnovatého, kteréž tak sloulo proto, že mnoho třtí v něm rostlo, hebrejsky Suff.
22. *přehustá,* H. mrákoty.
23. *viděl.* Nebo hustost tmavého povětří také i ohni překážela, aby světla jim vydávati nemohl.
26. *z nich,* t. z dobytkův. — *ku poctě* neb k sloužení. — *čím sloužiti,* t. jakým dobytkem a jak mnoho rozkáže ho obětovati.
27. *zatvrdil,* H. ssilil.
1. *Řekl pak.* Předpověděl byl Bůh o ráně té (výš 4, 23) a potom tuto obnovil to Mojžíšovi, před poslední chůzí k Faraonovi. — *docela,* t. beze vší výminky. — *anobrž* etc., H. vyháněje vyžene.
2. *vypůjčí* neb vyžádá jeden od druhého, t. Israelští od Egyptských.
3. *veliký,* t. u veliké vážnosti, pročež nesměl Farao jemu nic uškoditi.
4. *Mojžíš,* t. ještě vždy stoje před Faraonem.
5. *děvky,* t. do nejnižších.
7. *synů,* t. pro nějakou úzkost a násilí.
8. *správou,* H. pod nohami tvými. — *vyjdu,* t. z Egypta. — *s velikým hněvem,* H. v hněvu prchlivosti.
9. *I řekl.* Jiní: Jakož byl předpověděl Hospodin Mojžíšovi.

Hlava 12.

Ku památce pak vyjití slavného nařídil jedení beránka a přesnic. Tak to 1) Mojžíš oznámiv lidu jmenem božím poručil a) krví beránkovou veřejí pomazati pro bezpečnost před záhubcem, b) i potomkům po rodech oznamovati; 2) lid s poklonou na poručení boží toho času tak učinil. Po té správě 1) Bůh prvorozené po všem Egyptě od člověka až do hovada zbil, 2) Farao se vším lid propustil s nutkáním Egypťanů, 3) lid s těstem svým a se zbožím Egyptským odešel. — A tak přístup jest k vypsání spůsobu vyjití ze země na poušť, jmenovitě pak z města Rameses. Vypisuje se pak to vyjití trojím stanovištěm. — *První stanoviště:* Z Rameses přišli do Sochot. Tu 1) lid napekl sobě koláčů nekvašených, 2) Mojžíš spočtl časy obývání lidu v Egyptě, 3) Bůh A) zapověděl cizozemcům neobřezaným slaviti Faze.

Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi a k Aro-
2 novi v zemi egyptské řka: *Tento měsíc počátek
měsíců vám bude; první vám bude mezi měsíci
3 ročními.* Mluvte ke všemu shromáždění israel-
skému řkouce: Desátého dne měsíce tohoto
vezmete sobě jeden každý beránka po čele-
4 dech, beránka na každý dům.* Byl-liby pak dům
tak malý, žeby s beránka býti nemohl, přive-
zme souseda svého, kterýž jest blízký domu
jeho, podlé počtu duší; jeden každý počte tolik
5 osob, kolikžby jich snísti mohlo beránka.* Be-
ránka bez vady, samce ročního míti budete,
6 kteréhož z ovcí nebo z koz vezmete. * A chovati
ho budete až do čtrnáctého dne měsíce tohoto,
a zabije ho všecko množství shromáždění
7 israelského k večeru.* A vezmouce krve pomaží
obou veřejí a nade dveřmi u domův, v nichž
8 jísti jej budou. * I budou jísti noci té maso pe-
čené ohněm s chleby přesnými, s bylinami hoř-
9 kými jísti jej budou.* Nebudete jísti z něho nic
surového, ani ve vodě vařeného, ale pečené
ohněm, hlavu jeho i s nohami a droby.* Neza- 10
necháte z něho ničehož do jitra; pakliby co po-
zůstalo z něho až do jitra, ohněm spálíte.* Takto 11
jej pak jísti budete: Bedra svá přepásaná míti
budete, obuv svou na nohách svých a hůl svou
v ruce své, a jísti budete s chvátáním; nebo Jití
jest Hospodinovo.* V tu noc zajisté půjdu po 12
zemi egyptské a budu bíti všecko prvorozené
v zemi egyptské od člověka až do hovada, a
nade všemi bohy egyptskými učiním soud, já
Hospodin.* Krev pak ta na domích, v nichž bu- 13
dete, budeť vám na znamení; a když uzřím
krev, pominu vás, a nebude mezi vámi rána
zahubující, když bíti budu prvorozené v zemi
egyptské.

A budeť vám den ten na památku, a sla- 14
viti jej budete slavný Hospodinu po rodech
svých, právem věčným světiti jej budete. * Za 15
sedm dní přesné chleby jísti budete, a hned

---

2. *počátek,* H. hlavní. — *ročními,* t. každý rok odtud začínati budete. Byl pak u Židův dvůj rok, jeden obecný a starý, kterýž začínali měsíce sedmého, jinak září, kdyžto, jakž smyslí někteří, svět stvořen i zatopen, od něhož počítali léto milostivé, i léta odpočinutí země, zápisy, prodaje a všelijaká vůbec mezi lidmi jednání. Druhý novější a církevní, jejž Bůh tuto nařídil, když se stalo vysvobození Israele z Egypta, podlé něhož i tu slavnost i jiné potom svátky výroční drželi. Ten rozdíl roku spatřuje se níž 23, 11. 34, 22. Levit. 25, 9.

3. *beránka,* H. dobytče neb hovádko, t. buď beránka aneb kozelce z ovcí aneb z koz vzatého, jakž níže verš 5. ukazuje. — *čeledech,* H. domích otcův, t. příbuzenství, rodu.

4. *počte,* t. přivezmete, připojíte.

5. *Beránka,* H. dobytče. — *bez vady* neb bez poškvrny a nedostatku, celého. — *ročního,* t. kterýžby starší roku nebyl, by pak i plně roku nedošel, hodný byl k oběti. Níž 22, 30.

6. *chovati,* t. obzvláštně, ne s jiným dobytkem. — *zabije,* J. obětovati bude. — *množství,* t. jeden každý svého. — *k večeru,* H. mezi dvěma večery; z nichž první k dokonání dne schylujícího se přileží, druhý k začátku noci, kteráž druhý den začíná, t. před večerem, kteréhož času i Kristus beránek pravý zabit.

8. *přesnými* neb nekvašenými. — *hořkými,* H. s hořkostmi, t. na pamět hořké a těžké služby, kterouž od Egyptských trápeni byli.

9. *surového* neb i surového i nedopečeného; neb to obé slovo hebrejské vyznamenává. — *s nohami,* t. v cele pečeného, ne po kusích; nebo ani již upečeného neměli po kusích ven vynášeti. Níž v. 46.

10. *spálíte,* t. proto, aby k jinému než nařízeno jest, užíváno toho nebylo.

11. *Bedra.* Čtyři ty věci neb spůsob, o němž tu mluví, přináležely k tomu toliko Faze, kteréž ponejprvé v Egyptě slavili; proček při ustanovení výroční slavnosti zmínky o tom nečiní, ani o pomazání veřejí ani o vycházení z domu; níž v. 22.; odkudž znáti se dává, že Kristus sedéním za stolem při slavení beránka a po jídle vyjitím do zahrady nic proti zákonu nečinil. — *Jití,* H. Pesah neb Faze, přeskočení, t. pominutí, přejití.

12. *soud,* t. soudy svými ukáži, jak marní a nepraví jsou a žádné moci k spomožení nemají.

13. *znamení,* t. aby vás ve víře o mém zaslíbení utvrzovala, a mně o vás svědčila, že jste ti, kteříž slibům mým cele věříte. — *zahubující,* H. k zahubení.

14. *A budeť* etc. Výroční slavnost, kterouž potom každého roku držeti měli, tuto teprv ustanovuje. — *památku,* t. vysvobození z Egypta, čímž byste se i k vděčnosti vzbuzovali. — *po rodech:* v potomcích vašich, nynějších i budoucích vašich. — *věčným,* t. v Kristu, kterýž jest plnost zákona a stínu toho tělo. Žid. 1, 1. Kol. 2, 17. Nebo v tomto jako i ve všech jiných obřadech zákona věčnost a trvanlivost jich nevztahuje se dále než toliko do Krista.

15. *od prvního až* etc. Židé smyslí, že tolik dní bylo mezi vyjitím lidu israelského z Egypta a ztonutím Faraona s Egyptskými, a protože rozkázáno, aby první a poslední den zvláštně mimo jiné slaven byl. Nebo dí níže 14, 30., že Hospodin toho dne, když ztonuli Egyptští, vysvobodil Israele z ruky Egyptských. Smysl ten nezdá se býti pravdě odporný; nebo i počet dnův cesty k tomu dobře se

prvního dne vyprázdníte kvas z domův vašich;
nebo kdožkoli jedlby co kvašeného od prvního
až do sedmého dne, vyhlazena bude duše ta
16 z Israele.* A v den první budeť shromáždění
svaté, dne také sedmého shromáždění svaté
míti budete: žádného díla nebude děláno v nich;
toliko čehož se užívá k jídlu od každého, to
17 samo připravováno bude od vás.* A ostříhati
budete přesnic, nebo v ten den vyvedl jsem voj-
ska vaše ze země egyptské; protož zachovávati
budete den ten po rodech svých právem věč-
18 ným.* Prvního měsíce, čtrnáctého dne téhož mě-
síce u večer jísti budete chleby přesné až do
dne jedenmecítmého téhož měsíce k večeru.
19 * Za sedm dní nebude nalezeno kvasu v domích
vašich; nebo kdobykoli jedl něco kvašeného,
vyhlazena bude duše ta ze shromáždění israel-
20 ského, tak příchozí, jako zrozený v zemi.* Nic
kvašeného jísti nebudete, ale ve všech pří-
bytcích vašich jísti budete chleby přesné.
21 Tedy svolal Mojžíš všecky starší israelské
a řekl jim: Vyberte a vezměte sobě beránka
22 po čeledech svých a zabíte Faze.* Vezmete
také svazeček isopu a omočíte v krvi, kteráž
bude na prahu v medenici; a pomažete nade
dveřmi a na obou veřejích tou krví, kteráž
bude v nádobě; z vás pak žádný nevycházej ze
23 dveří domu svého až do jitra.* Neboť půjde
Hospodin, aby bil Egypt: a kde uzří krev
nade dveřmi a obou veřejích, přeskočí Ho-
spodin ty dvéře, anižť dopustí zhoubci vjíti do
24 domů vašich k hubení.* Protož ostříhati budete
věci této za ustanovení tobě i synům tvým
25 až na věky.* A když vejdete do země, kterouž
dá Hospodin vám, jakž zaslíbil, zachovávati
budete službu tuto.
26 Kdyžby pak řekli vám synové vaši: Jaká
27 jest to služba vaše?* Tedy díte: Obět Faze toto
jest Hospodinu, kterýž pominul domů synův
israelských v Egyptě, když bil Egypt, domy
pak naše vysvobodil. A lid sklonivše hlavy
poklonu učinili.* A rozšedše se synové isra- 28
elští, učinili, jakž byl Hospodin přikázal Moj-
žíšovi a Aronovi, tak a ne jinak učinili.
Stalo se pak o půl noci, pobil Hospodin 29
všecko prvorozené v zemi egyptské od prvo-
rozeného Faraonova, kterýž seděti měl na sto-
lici jeho, až do prvorozeného vězně, kterýž byl
v žaláři, i všecko prvorozené hovad.* Tedy 30
vstal Farao noci té a všickni služebníci jeho
i všickni Egyptští: a vzešel křik veliký v Egyp-
tě; nebo žádného nebylo domu, v němžby
nebylo něčeho mrtvého.* A povolav Mojžíše 31
s Aronem v noci řekl: Vstaňte, vyjděte z pro-
středku lidu mého i vy i synové israelští:
a odejdouce služte Hospodinu, jakž jste mlu-
vili.* Ovce také vaše i voly vaše vezměte, jakž 32
jste žádali, a jděte a dejte mi také požehnání.
* I nutkali Egyptští lid, aby co nejrychleji vyšli 33
ze země; nebo pravili: Všickni již teď ze-
mřeme!
Protož vzal lid těsto své, prvé než zky- 34
salo, obaliv je v šaty své, na ramena svá.* Uči- 35
nili pak synové israelští podlé rozkazu Moj-
žíšova, nebo vyžádali byli od Egyptských klí-
notův stříbrných a zlatých i šatův.* A Hospo- 36
din dal milost lidu před očima Egyptských, tak
že půjčovali jim, i obloupili Egyptské.* Tedy 37
táhli synové Israelští z Rameses k Sochot, okolo
šestkrát sto tisíc pěších, mužův toliko kromě
dětí.* Ano také jiného lidu mnoho vyšlo s nimi, 38
ovec také a volův, dobytka velmi mnoho.* I na- 39
pekli z těsta, kteréž vynesli z Egypta, koláčův
nekvašených: nebo ještě bylo nezkynulo, pro-
tože vypuzeni byli z Egypta a nemohli pro-
dlévati a ani pokrmův na cestu nepřipravili

---

má. Patnáctého dne měsíce přišli do Sochot, sedmnáctého do Etham, osmnáctého před Fiaroth, kdež z rozkazu božího čekali nepřátel, dvadcátého Farao se jich dohonil, noci následující přešli přes moře a Egyptští ztonuli.

16. *shromáždění* neb sbor svatý, t. lid uprázdně se ode všech jiných prací, služeb božích pilen bude. — *toliko* toho při jiných slavnostech dopuštěno bylo, dne pak sobotního zapovědíno. Níž 6, 5. — *každého*, H. od každé duše.

18. *u večer:* odkudž se den počíná; pročež všickni svátkové zákonem přikázaní u večer se začínají.

19. *v domích*, t. ve vší zemi neb končinách tvých. — *příchozí.* Pro uvarování roztržitosti, t. kteříž z jiného národu mezi lidem israelským bydlili, v zevnitřním spůsobu a obcování jednomyslnost zachovati musili, strany soboty i chlebů přesných, jinak trpíni nebyli.

20. *chleby přesné.* Příčinu toho viz Deut. 16, 3.

21. *Vyberte*, J. jděte. — *beránka* neb dobytče. — *zabíte*, t. obětujte. — *Faze* neb k velikonoci.

23. *bil*: ranil. — *přeskočí:* pomine.

25. *do země* nebo na poušti že jednou toliko z rozkazu božího Faze slavili, nachází se totiž léta druhého po vyjití z Egypta. Num. 9, 1.

26. *služba:* obyčej, pořádek.

27. *Faze:* přeskočení. — *pominul:* přeskočil. — *sklonivše*: na důvod víry a poslušenství svého. — *poklonu*: poděkování.

29. *o půl noci:* podlé předpovědění výš 11, 4. — *vězně:* vězňova.

31. *řekl*, t. vzkázal po služebnících.

32. *Ovce*, t. drobný i větší dobytek. — *žádali*, H. mluvili, t. beze vší výminky.

33. *co nejrychleji* etc., H. pospíchajíce propustiti je. — *teď zemřeme*, H. jsme mrtví.

34. *je*, H. těsto.

35. *klínotův*: nádob.

36. *obloupili:* jakž zaslíbil Bůh Mojžíšovi výš 3, 22, a Abrahamovi prvé. Gen. 15, 14.

37. *dětí*, H. malých.

38. *jiného*, H. směsice, t. lecjakéhos lidu z rozličných národův, kteříž zázraky přestrašeni jsouce, k Israelským se připojili. Viz též Num. 11, 4.

39. *napekli*, t. když přišli do Sochot.

40 sobě. * Čas pak bydlení synův israelských, kteříž
byli v Egyptě, byl čtyři sta a třidceti let.
41 * A když se vyplnilo čtyři sta a třidceti let,
právě toho dne vyšla všecka vojska Hospo-
42 dinova ze země egyptské. * Noc tato pilně ostří-
hána býti má Hospodinu, v níž vyvedl je ze ze-
mě egyptské; tať tedy noc Hospodinova ostří-
hána bude ode všech synův israelských po ná-
rodech jejich.
43 I řekl Hospodin k Mojžíšovi a Aronovi:
Tentoť bude řád při slavnosti Faze: Žádný cizo-
44 zemec nebude jísti z něho.* Každý pak služebník
váš za stříbro koupený, kdyžby obřezán byl,
45 teprv jísti bude z něho.* Příchozí a nájemník ne-
46 bude jísti z něho. * V témž domě jísti jej budeš,
nevyneseš z domu ven masa jeho a kostí v něm
nezlámete. * Všecko shromáždění israelské sla- 47
viti ho bude. * Jestližeby pak cizozemec bydlil 48
s tebou po hostinu a slaviti by chtěl Faze Ho-
spodinu, prvé obřezán bude každý pohlaví muž-
ského, a tehdy přistoupí k slavení jeho a bude
jako tu v zemi zrozený: žádný pak neobřezaný
nebude jísti z něho. * Jednostejné právo bude tu 49
zrodilému a příchozímu, kterýž jest pohostinu
u prostřed vás.* Tedy učinili všickni synové isra- 50
elští, jakž přikázal Hospodin Mojžíšovi a Aro-
novi, tak učinili.* A tak stalo se právě toho dne, 51
že vyvedl Hospodin syny israelské ze země
egyptské s vojsky jejich.

Hlava 13.

Bůh B) poručil a) bedlivě slaviti napotom velikonoc s vypravováním skutků svých dítkám jejich; b) prvorozené z lidí i z hovad sobě obětovati pro památku poslední rány egyptské s velikou bedlivostí. — *Druhé stanoviště*: Odtud moha je bližší cestou vésti Hospodin nechtěl, ale obrátil je k moři Rudému. Mojžíš tedy vytáh i s kostmi Josefovými položil se s lidem v Etham při kraji poušti, nebo byl jim Bůh zázračné cesty vůdcem bez přítrže.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Posvěť
mi všeho prvorozeného, cožkoli otvírá každý ži-
vot mezi syny israelskými, tak z lidí jako z hovad,
3 nebo mé jest.* Protož řekl Mojžíš k lidu: Pama-
tujte na den tento, v kterémž jste vyšli z Egypta
z domu služby; nebo v silné ruce vyvedl vás
odsud Hospodin: aniž kdo jez co kvašeného.
4 5 * Dnes vycházíte vy, měsíce Abib. * Když tedy
uvede tě Hospodin do země Kananejských, He-
tejských, Amorejských, Hevejských a Jebu-
sejských, tak jakž přisáhl otcům tvým, a dá tobě
zemi oplývající mlékem a strdí, tedy vykonávati
6 budeš službu svatou tuto v tento měsíc.* Za sedm
dní jísti budeš chleby přesné, dne pak sedmého
7 slavnost bude Hospodinova. * Přesní chlebové
jedeni budou za dnův sedm: aniž hned spatříno
bude u tebe co kvašeného, aniž se uhlédá u tebe
kvas ve všech končinách tvých. * A vypravovati 8
budeš synu svému v ten den řka: Proto, což mi uči-
nil Hospodin, když jsem vycházel z Egypta. * A 9
budeť tobě to jako nějaké znamení na ruce tvé a
jako památka před očima tvýma, aby zákon
Hospodinův byl v ústech tvých; nebo v ruce
silné vyvedl tě Hospodin z Egypta. * Protož za- 10
chovávati budeš ustanovení toto v čas jistý,
rok po roce.
A kdyžby uvedl tě Hospodin do země 11
Kananejských, tak jakž přisáhl tobě a otcům
tvým, a dalby ji tobě: * tedy všecko, což otvírá 12
život, oddělíš Hospodinu, i každý plod hovada

40. *čtyři* etc., t. netoliko potomkův Jakobových, ale i předkův, počítaje od Abrahama a vyjití jeho z vlasti jeho. Gen. 11, 31. Nebo od toho času až do vyjití z Egypta Israel neměl vlastního obydlí, pročež řečtí výkladové přidávají tato slova: *I v zemi kananejské*, aby se srovnával počet let; nebo v Egyptě 215 let toliko byli, jakž se to počísti může podlé vypsání let rodu Levi. Jiní takto vykládají: *Putování pak synův israelských (kteřížto synové israelští bydlili v Egyptě) bylo za 430.*

42. *pilně*, H. noc ostříhání, t. v níž Bůh ostříhal synův israelských.

43. *cizozemec:* kdo není Žid.

44. *služebník*, H. muž.

45. *Příchozí:* host neb podruh, t. nevěřící a neobřezaný.

46. *domě*, t. v kterémž pečen jest. To bylo obrazem shromáždění v jedno lidu rozptýleného a jednomyslnosti; na druhou stranu znamení roztržky, t. vynášení z domu zapověděl.

47. *slaviti*, H. učiní ho.

2. *Posvěť*. Příčinu posvěcení toho viz níž 13, 15.— *cožkoli* etc., H. otevření všelikého života.

3. *Pamatujte*, H. pamatovati (máte). — *služby*, H. služebníkův neb otrokův, t. z místa, v němž jste sloužili.

4. *Abib* byl měsíc jarní, když na měrách bývá den a noc. Jmeno má od klasu, protože v oněch horčejších krajinách již okolo toho měsíce bývali klasové na obilí. Protož někteří vykládají: měsíce nového obilí. Chaldejsky slove Nisan. Podlé nynějšího rozdělení měsícův díl na březen, díl na duben přichází.

5. *Když* etc., H. i budeť, když tě uvede. — *tak*, H. o níž. — *oplývající:* tekoucí.

8. *den*, t. v kterýž jísti budeš přesné chleby. — *což*, t. slavíme svátek tento na památku toho co etc. Jiní: proto všecka dobrodiní svá Bůh mi učinil, abych jej vděčně chválil.

9. *jako* za znamení na rukou tvých a za památku mezi očima, t. budeš to sobě tak připomínati, aby to bylo vždycky před rukama a před očima a jako pateř na rukou neb náčelník na čele, aby nemohl na to zapomenouti.

10. *rok* etc., H. ode dnův do dnův.

12. *plod*, H. všeliké otevření, vyvržení hovada,

tvého otvírající život, cožbykoli bylo samcův,
13 Hospodinovoť jest. * Každé pak prvorozené osle
vyplatíš hovádkem; pakliby nevyplatil, zlom
jemu šíji. Každého také prvorozeného člověka
14 mezi syny tvými vyplatíš. * A kdyžby vzeptal
se tebe syn tvůj potom a řekl: Co jest to? tedy
povíš jemu: V ruce silné vyvedl nás Hospodin
15 z Egypta z domu služebnosti. * Nebo když se
byl zatvrdil Farao a nechtěl nás propustiti,
pobil Hospodin všecko prvorozené v zemi
egyptské, od prvorozeného z lidí až do prvorozeného
z hovad; i tou příčinou já obětuji
Hospodinu všecky samce otvírající život, ale
všecko prvorozené ze synův mých vyplacuji.
16 * Mějž to tedy jako znamení na ruce své a jako
náčelník mezi očima svýma, že v ruce silné
vyvedl nás Hospodin z Egypta.

Stalo se pak, když pustil Farao lid, že ne- 17
vedl jich Bůh cestou země filistinské, ačkoli
bližší byla; nebo řekl Bůh: Aby nepykal lid,
kdyžby uzřel, an válka nastává, a nevrátili se do
Egypta; * ale obvedl Bůh lid cestou přes poušť, 18
kteráž jest při moři Rudém: a vojensky spořádaní
vyšli synové izraelští ze země egyptské.
Vzal také Mojžíš kosti Josefovy s sebou; nebo 19
byl přísahou zavázal syny israelské řka: Jistotně
navštíví vás Bůh; protož vyneste odsud
kosti mé s sebou. * Vytáhše tedy ze Sochot, 20
položili se v Etham při kraji pouště. * Hospodin 21
pak předcházel je ve dne v sloupu oblakovém,
aby vedl je cestou, v noci pak v sloupu ohnivém,
aby svítil jim: aby ve dne i v noci jíti
mohli. * Neodjal sloupu oblakového ve dne ani 22
ohnivého sloupu v noci od tváři toho lidu.

Hlava 14.

Třetí stanoviště: Odtud z poručení božího uchýlili se před Fiaroth pro vymstění se nad Egyptskými. A to v skutku stalo se; nebo 1) Farao navrátiv se k své zlosti pustil se vojensky po Israelovi s nemalým strachem lidu božího. 2) Bůh a) potěšiv lid skrze Mojžíše poručil lidu předse jíti, Mojžíšovi pak pozdvižením hole své moře rozděliti; b) zastoupiv lid israelský po zadu, až i přešel v jitře ranním, Egyptské nejprvé v šiku zmátl, potom i vodami zatopil s velikým bezpečenstvím a potěšováním Israele.

2 Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
k synům israelským, ať navrátíce se rozbijí
stany před Fiaroth, mezi Magdalem a mořem
proti Belsefon, naproti němu rozbijete stany
3 při moři. * A dí Farao o synech israelských:
4 Souženi jsou na zemi, sevřela je poušť. * I zatvrdím
srdce Faraonovo, a honiti je bude, a
oslaven budu ve Faraonovi a ve všem vojsku
jeho, a zvědí Egyptští, že já jsem Hospodin.
I učinili tak.
5 Povědíno pak bylo králi egyptskému,
žeby lid utíkal. I obráceno jest srdce Faraonovo
a služebníkův jeho proti lidu a řekli: Co
jsme to učinili, že jsme propustili Israele, aby
6 nesloužil nám? * Protož zapřáhl do svého vozu
7 a lid svůj vzal s sebou. * A vzal šest set vozův
vybraných i všecky vozy egyptské, nad nimiž
8 nade všemi byli náčelníkové. * I zatvrdil Hospodin
srdce Faraona krále egyptského, tak že
honil syny israelské; synové pak israelští vy-
9 šli v ruce vyvýšené. * I honili je Egyptští a postihli
je, když se položili při moři: všickni vozové
Faraonovi a jezdci jeho i vojsko jeho,
podlé Fiaroth před Belsefon.
A když se přiblížil Farao, pozdvihli sy- 10
nové israelští očí svých, a ai, Egyptští táhnou
za nimi; i báli se velmi a volali synové israelští
k Hospodinu * a řekli k Mojžíšovi: Zdali 11
proto, že nebylo hrobův v Egyptě, vyvedl jsi
nás, abychom zemřeli na poušti? Co jsi nám
to učinil, že jsi vyvedl nás z Egypta? * Zdaliž 12
jsme toho nemluvili ještě v Egyptě řkouce:
Nech nás, ať sloužíme Egyptským? nebo lépe
bylo by nám sloužiti Egyptským, než zemříti
na poušti. * I řekl Mojžíš k lidu: Nebojte se: 13
stujte a vizte spasení Hospodinovo, kteréž vám
spůsobí dnes; nebo Egyptských, kteréž jste
viděli dnes, neuzříte nikdy více až na věky.
* Hospodin bojovati bude za vás, a vy mlčeti 14
budete. * I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Co vo- 15
láš ke mně? Mluv synům israelským, ať jdou
předse. * Ty pak zdvihni hůl svou a vztáhni 16
ruku svou na moře a rozděl je, a nechť jdou
synové israelští prostředkem moře po suše.

---

t. netoliko synové, ale i což mezi dobytkem prvorozeného jest, by pak i dříve času se narodilo.
13. *osle* i všeliké k oběti nespůsobné hovado. — *hovádkem*, t. beránkem neb kozelcem. — *šíji*, proto aby toho, což Bohu oddáno jest, k obecným prácem užíváno nebylo. — *vyplatíš*, čím a kdy viz Num. 18, 15.
14. *potom*, H. zítra.
16. *náčelník*, J. věc památnou.
17. *cestou*, t. kadyž se obecně a přímo chodí do země filistinské.
18. *vojensky*, H. po pěti.
19. *Jistotně* etc., H. navštěvuje navštíví.
21. *Hospodin*, t. Kristus, kterýž i andělem božím se nazývá. Viz místa ukázaná a zvláště I. Kor. 10, 1. — *oblakovém*, kterýmž je chránil před vedrem a horkem.

2. *navrátíce* neb uchylujíce se. — *Magdalem*: Migdol.
3. *Souženi*: skormouceni; tak aby již nevěděli, kam se obrátiti mají.
8. *zatvrdil*: ssilil, zdržel. — *vyšli*: vycházeli.
9. *vozové*, H. koni vozův aneb vozníci.
13. *spasení*: pomoc a vysvobození.
14. *mlčeti*, t. pokoj míti budete, bezpečni jsouce, tak aby vám o nic nebylo potřebí se starati a křičeti, ani čeho se báti.

17 * Jáť pak, aj, já zatvrdím srdce Egyptských, a
vejdou za nimi; i budu oslaven ve Faraonovi a
ve všem vojsku jeho, ve vozích jeho i v jezd-
18 cích jeho. * A zvědí Egyptští, že já jsem Ho-
spodin, když oslaven budu ve Faraonovi, ve
vozích jeho a v jezdcích jeho.
19 I bral se anděl boží, kterýž byl prvé před-
cházel vojsko israelské, a šel ze zadu za nimi;
nebo hnul se sloup oblakový, kterýž byl před
20 nimi, a stál ze zadu za nimi; * a přišed mezi
vojska Egyptských a vojska israelská, byl Egypt-
ským oblakem a tmou, Israelským pak osvěco-
val noc, tak aby nepřiblížili se jedni k dru-
21 hým přes celou noc. * I vztáhl Mojžíš ruku svou
na moře, a Hospodin rozdělil moře větrem vý-
chodním prudce vějícím přes celou noc, a uči-
nil moře v suchost, když se rozstoupily vody.
22 * Tedy šli synové israelští prostředkem moře
po suše, a vody jim byly jako zeď po pravé
i po levé straně.
23 A honíce je Egyptští, vešli za nimi do
prostřed moře, všecka jízda Faraonova, vo-
24 zové i jízdní jeho. * Stalo se pak v bdění jitř-
ním, že pohleděl Hospodin na vojska Egypt-
ských ze sloupu ohně a oblaku a zmátl vojsko
egyptské, * a odjal kola vozův jejich, aby je 25
těžce táhli. I řekli Egyptští: Utecme před
Israelem, nebo Hospodin bojuje za ně proti
Egyptským. * Tedy řekl Hospodin k Mojžíšovi: 26
Vztáhni ruku svou na moře, ať se zase vrátí
vody na Egyptské, na vozy jejich a na jezdce
jejich. * I vztáhl Mojžíš ruku svou na moře, a 27
navrátilo se moře ráno k moci své; a Egypt-
ští utíkali proti němu a vrazil Hospodin Egypt-
ské do prostřed moře. * A navrátivše se vody 28
zatopily vozy i jezdce se vším vojskem Farao-
novým, což jich koli vešlo za nimi do moře,
tak že nezůstal z nich ani jeden. * Ale synové 29
israelští šli po suchu prostředkem moře, a
vody jim byly za zeď po pravé i po levé stra-
ně, * a tak vysvobodil Hospodin v ten den 30
Israele z ruky Egyptských. * A viděl Israel 31
Egyptské mrtvé na břehu mořském, viděl také
Israel moc velikou, kterouž prokázal Hospo-
din na Egyptských; i bál se lid Hospodina, a
věřili Hospodinu i Mojžíšovi služebníku jeho.

Hlava 15.

Po takovém vítězství 1) Mojžíš píseň chval složil a zpíval, 2) Maria vítězství s jinými ženami slavila. — *O obývání lidu na poušti pod milostí boží.* Lid užíval milosti boží 1) v stanovištích cesty své k hoře Sinai, 2) u hory Sinai 3) a v hýbání se do země zaslíbené. *Stanoviště bylo čtveré.* První v Sur, tu pro žízeň reptajícímu lidu Bůh skrze Mojžíše vody osladil a vydal smlouvu se zámluvou veliké své milosti. Druhé v Elim v rozkošném místě od vod a palmoví.

Tehdy zpíval Mojžíš a synové israelští
píseň tuto Hospodinu a řekli takto: Zpívati
budu Hospodinu, nebоť jest slavně zveleben,
2 koně i s jezdcem uvrhl do moře. * Síla má a
píseň jest Hospodin, nebo vysvobodil mne: tenť
jest Bůh silný můj, protož stánek vzdělám jemu:
onť jest Bůh otce mého, protož vyvyšovati ho
3 budu. * Hospodin jest statečný bojovník, Hospo-
4 din jmeno jeho. * Vozy Faraonovy i vojsko jeho
uvrhl do moře, a nejpřednější knížata jeho zto-
5 pena jsou v moři Rudém. * Propasti přikryly je,
6 vpadli do hlubiny jako kámen. * Pravice tvá,
Hospodine, zvelebena jest v síle, pravice tvá,
ó Hospodine, potřela nepřítele. * A ve mnohé 7
vyvýšenosti své podvrátil jsi povstávající proti
tobě: pustils hněv svůj, kterýžto sežral je jako
strniště. * A duchem chřípí tvých shromážděny 8
jsou vody, stály tekuté vody jako kromada,
ssedly se propasti u prostřed moře. * Řekl nepří- 9
tel: Honiti budu, dohoním se jich, budu děliti lou-
peže, nasytí se jimi duše má, vytrhnu meč svůj,
zahladí je ruka má. * Povanul jsi větrem svým, 10
i přikrylo je moře, pohlceni jsou jako olovo
v prudkých vodách. * Kdo podobný tobě mezi 11
silnými, ó Hospodine! kdo jest tak jako ty, vele-
bný v svatosti, hrozný v chvalách, činící divy?

17. *zatvrdím*, H. ssilím.
19. vojsko, t. když šli z Egypta.
21. *rozdělil*, H. odehnal, učinil, aby ustoupilo neb aby se rozstoupilo. — *východním*, t. žhoucím. — *prudce*, H. tuhým aneb prudkým. — *učinil*, t. učinil to, aby v moři byla suchá cesta.
24. *pohleděl*, t. pouštěje na ně vody, hřímání, hroznou vichřici a nepočasí. — *zmátl*, J. potřel. J. aby porazil, t. učinil to, aby se jim kola vozův jich obraceti nemohla, dopustiv na ně nechvíli, tak aby v zemi vázli.
25. *před*, H. od tváři.
27. *ráno*: na úsvitě. — *k moci své*, t. k místu, t. k prvnějšímu spůsobu. — *proti němu*, nebo na kterou se koli stranu obrátili Egyptští, utíkati chtějíce, všudy vody proti nim se valily.
28. *zatopily*, H. přikryly, přikvačily.
30. *vysvobodil*, H. spasil.
31. *moc* neb ruku.
1. *slavně*, t. tímto vítězstvím a vysvobozením lidu svého divnou moc a slávu svou prokázal, nám také dal hojnou příčinu k oslavení jmena svého.
2. *vysvobodil*, H. byl mi k spasení. — *stánek vzdělám jemu*, J. velebiti. J. ozdobovati jej. J. bydliti s ním budu.
3. *statečný*, H. muž boje.
5. *vpadli*, H. sstoupili.
8. *duchem chřípí*, t. větrem prudkým východním od Boha dopuštěným, o čemž výš 14, 21.
9. *zahladí*, H. znuzí neb ochudí. J. uvede je v dědictví ruka má.
11. *silnými*, J. bohy. — *hrozný*, t. kteréhož s největší uctivostí a bázní chváliti sluší.

13 * Vztáhls pravici svou, i pozřela je země.* Zpro-
vodíš v milosrdenství svém lid tento, kterýž jsi
vykoupil, laskavě povedeš jej v síle své k při-
14 bytku svatosti své. * Uslyší lidé, bouřiti se
budou, bolest zachvátí obyvatele filistinské.
15 Tedy zkormoucena budou knížata idumejská,
silné Moabské podejme strach, rozplynou se
16 všickni obyvatelé kananejští. * Připadne na ně
strach a lekání pro velikost ramene tvého;
mlčeti budou jako kámen, dokudž nepřejde lid
tvůj, ó Hospodine, dokudž nepřejde lid ten, kte-
17 réhožs sobě dobyl.* Uvedeš je a štípíš je na hoře
dědictví svého, na místě, kteréž jsi k příbytku
svému připravil, Hospodine, v svatyni, kterouž
18 utvrdí ruce tvé, Pane.* Hospodin kralovati bude
19 na věky věkův. * Nebo vešli koně Faraonovi
s vozy jeho i s jezdci jeho do moře a obrátil na
ně Hospodin vody mořské: synové pak israel-
ští šli po suše v prostřed moře.
20 I vzala Maria prorokyně, sestra Aronova,
buben v ruku svou, a vyšly za ní všecky ženy
21 s bubny a s píšťalami,* i odpovídala jim Maria:
Zpívejte Hospodinu, poněvadž slavně zveleben
jest, koně i s jezdcem uvrhl do moře.
Hnul pak Mojžíš lidem israelským od mo- 22
ře Rudého a táhli na poušť Sur, i šli tři dni po
poušti a nenalezli vod. * A přišedše do Marah 23
nemohli píti vod z Marah, nebo byly hořké:
protož nazváno jest jmeno jeho Marah.* Z té 24
příčiny reptal lid na Mojžíše řka: Co budeme
píti? * I volal k Hospodinu, a ukázal mu Ho- 25
spodin dřevo, kteréžto jakž uvrhl do vod, uči-
něny jsou sladké vody. Tu vydal jemu práva a
soudy, a tu ho zkusil * a řekl: Jestliže skute- 26
čně poslouchati budeš hlasu Hospodina Boha
svého, a činiti budeš, což spravedlivého jest
před očima jeho, a nakloníš uši k přikázaním
jeho a ostříhati budeš všech ustanovení jeho:
žádné nemoci, kterouž jsem dopustil na Egypt,
nedopustím na tebe; nebo já jsem Hospodin,
kterýž tě uzdravuji. * I přišli do Elim, kdež 27
bylo dvanácte studnic vod a sedmdesáte palm,
i rozbili tu stany při vodách.

Hlava 16.

Třetí stanoviště v Sin. Tam 1) lid pro nedůstatek chleba reptal, 2) Bůh a) předně skrze Mojžíše slíbil i chleba i masa hojnost, což i Aron oznamuje lidu, b) potom i v slávě se vyjeviv řeči své potvrdil; nebo i křepelek v hojnosti i manny podal nad podiv lidský. 3) Mojžíš poručil lidu jmenem božím, aby a) víc mimo potřebu nesbírali, kteří pak se toho dopustili, zsmradila se jim; b) v šestý den sobě dvojnásobně pro sobotu nasbírali; nebo kteří v sobotu vyšli, nic nenašli a Bůh nad tím nemálo se pohnul. 4) Aron na poručení Boží Mojžíšovi dané, aby té manny jedno věderce schoval, tak učinil; a tak lid toho pokrmu, dokud nepřišel ku končinám kananejským, za čtyřidceti let požíval.

Když pak hnuli se z Elim, přišlo všecko
množství synův israelských na poušť Sin, kteráž
jest mezi Elim a Sinai, v patnáctý den druhého
2 měsíce po vyjití ze země egyptské. * I reptalo
všecko shromáždění synův israelských proti Moj-
3 žíšovi a proti Aronovi na poušti.* I mluvili jim
synové israelští: Ó bychom byli zemřeli od ruky
Hospodinovy v zemi egyptské, když jsme sedá-
vali nad hrnci masa, když jsme se najídali
chleba do sytosti: a teď vyvedli jste nás na tuto
poušť, abyste zmořili všecko shromáždění toto
hladem.
I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Ai, já dám vám 4
chléb s nebe jako déšť, a vycházeti bude lid a
sbírati, cožby postačilo na každý den, abych ho
zkusil, bude-li choditi v zákoně mém či nebude.
* V den pak šestý přistrojí sobě to, co přinesou, 5
a bude toho dvakrát více než toho, co sbírati
mají na každý den. * Tedy mluvil Mojžíš a 6
Aron všechněm synům israelským: Večer po-
znáte, že Hospodin vyvedl vás ze země egypt-
ské,* a ráno uzříte slávu Hospodinovu; neboť jest 7
slyšel reptání vaše proti Hospodinu. My zajisté co
jsme, že repcete proti nám? * Mluvil dále Mojžíš: 8

---

13. *Zprovodíš,* t. pěkně jako matka dítě. — *k příbytku,* t. do země zaslíbené.
14. *bouřiti,* H. pohnou se. — *filistinské,* t. filistinští i jiní národové okolní, když uslyší o tomto velikém vysvobození, zděšeni jsouce, velikou bolest nad tím míti budou.
15. *zkormoucena:* zděšena budou a jako ztrnou.
17. *štípíš*: usadíš, t. dáš jim zemi v dědictví, aby v ní jako strom vsazený pevně seděli. — *na hoře,* t. v zemi kananejské hornaté, kterouž jim dáti, v níž i s nimi přebývati a ji přítomností svou posvětiti i utvrditi měl.
19. *v prostřed* neb prostředkem moře.
21. *odpovídala,* t. po Mojžíšovi a jiných mužích zpívala. J. začínala jim, t. jiným ženám.
23. *jeho,* t. místa toho. — *Marah,* t. hořká.
25. *práva,* H. ustanovení.
26. *skutečně* etc., H. poslouchaje poslouchati budeš. — *dopustil,* H. vložil. — *kterýž* etc., uzdravitel tvůj.
1. *měsíce,* t. dubna.
3. *Ó bychom* etc., H. Kdo dá zemříti skrze ruku Hospodinovu.
4. *dám,* H. dštím vám chlebem s nebe. — *cožby* etc., H. věc dne, na den svůj. — *zkusil.* Chtěl Bůh zkusiti lidu u víře a poslušenství, t. důvěřují-li se jemu a jeho opatrování a poslechnou-li ho, aby více na jeden den nesbírali, nežli potřebí bude; a budou-li vděčni toho dobrodiní, kteréž na každý den činí, dávaje jim pokrm. — *choditi,* t. bude-li živ vedlé přikázaní mého.
7. *slávu,* o kteréž slávě viz níže v. 10.
8. *chleba,* u Židů všelijaký pokrm slove chléb, tak i tuto mannu chlebem jmenuje.

Z toho poznáte, že Hospodin vyvedl vás, když dá vám
Hospodin večer masa, abyste se najedli, a chleba
ráno do sytosti; poněvadž slyšel Hospodin re-
ptání vaše, jimiž jste na něj reptali, nebo my
co jsme? Ne proti námť jsou reptání vaše, ale
9 proti Hospodinu! * I řekl Mojžíš k Aronovi:
Mluv ke všemu shromáždění synův israelských:
Přistuptež před obličej Hospodinův, neboť jest
slyšel reptání vaše.
10 Stalo se pak, když mluvil Aron ke všemu
shromáždění synův israelských, obrátili se tváří
k poušti, a ai, sláva Hospodinova ukázala se
11 v oblaku. * (A již byl mluvil Hospodin k Moj-
12 žíšovi řka: * Slyšelť jsem reptání synův israel-
ských, mluviž jim a pověz: K večeru jísti bude-
te maso a ráno chlebem nasyceni budete, aby-
ste poznali, že já jsem Hospodin Bůh váš.)
13 * Tedy stalo se u večer, že přiletěly křepelky a
přikryly tábor, ráno pak spadla rosa okolo tá-
14 boru. * A když přestalo padání rosy, ai, uká-
zalo se po vrchu pouště drobného cosi a okrou-
15 hlého, drobného jako jíní na zemi. * Což vi-
douce synové israelští, řekli jeden k druhému:
Man jest toto; nebo nevěděli coby bylo. Tedy
řekl jim Mojžíš: To jest ten chléb, kterýž dal
16 vám Hospodin ku pokrmu. * To jest, o čemž
přikázal Hospodin: Nasbírejte sobě toho každý
k svému pokrmu, gomor na jednoho člověka,
vedlé počtu osob vašich, každý na ty, kteříž
jsou v stanu jeho, vezmete.
17 I učinili tak synové israelští a nasbírali,
18 jiní více, jiní méně. * Potom měřili na gomor;
a nezbylo tomu, kdo nasbíral mnoho, a ten, kdo na-
sbíral málo, neměl nedůstatku, ale každý což
19 mohl snísti nasbíral. * I řekl jim Mojžíš: Žádný
20 ať sobě nic z toho nepozůstavuje k jitru. * Ale
neuposlechli Mojžíše, nebo někteří zanechali
sobě díl z toho až do jitra; i zčervivělo a
zsmradilo se, pročež rozhněval se na ně Moj-
21 žíš. * Tak tedy sbírali to každého jitra, každý
což snísti mohl; a když horké bylo slunce,
tedy se ta manna rozpouštěla.

Když pak bylo v den šestý, nasbírali toho 22
chleba dvojnásobně, po dvou gomor na kaž-
dého: protož přišla všecka knížata toho shro-
máždění a pověděli Mojžíšovi. * Kterýžto řekl 23
jim: Toť jest, což mluvil Hospodin: Odpočinutí
soboty svaté Hospodinu bude zítra; cožbyste
měli péci zítra, dnes pecte, a cožbyste vařiti měli,
vařte dnes; což pak koli zbude, nechte sobě
a schovejte to k jitru. * Protož schovali to do 24
rána, jak přikázal Mojžíš; a nezsmradilo se,
ani v něm červův nebylo. * I řekl Mojžíš: Jez- 25
tež to dnes, poněvadž sobota jest dnes Hospo-
dinova, dnes toho nenaleznete na poli. * Po šest 26
dní budete to sbírávati: den pak sedmý sobota
jest, nebude bývati manny v ní.
Stalo se pak dne sedmého, vyšli někteří 27
z lidu sbírat a nenašli. * Tedy řekl Hospodin 28
k Mojžíšovi: I dokudž zpečovati se budete při-
kázaní mých ostříhati a zákonův mých? * Viz- 29
tež, že Hospodin dal vám sobotu, a proto on
vám dává v den šestý chleba na dva dni; zů-
staňte každý v svém, aniž kdo vycházej z místa
svého v den sedmý. * I odpočinul lid v den 30
sedmý. * Nazval pak lid israelský jmeno toho 31
chleba man, kterýž byl jako símě koriandrové
a bílý, a chuť jeho jako koláče s medem. * Řekl 32
také Mojžíš: Toť jest, což přikázal Hospodin:
Naplň gomor tou mannou, aby chována byla na
budoucí věky vaše, aby viděli pokrm, kterýž
jsem vám dával jísti na poušti, když jsem vás
vyvedl ze země egyptské. * I řekl Mojžíš 33
k Aronovi: Vezmi jedno věderce a vsyp do
něho plný gomor manny a nech ji před tváří
Hospodina, aby chována byla na budoucí věky
vaše; * a protož jakž byl přikázal Hospodin Moj- 34
žíšovi, nechal ji Aron před svědectvím, aby tu
chována byla. * Jedli pak synové israelští 35
mannu za čtyřidceti let, dokudž nevešli do
země, v níž bydliti měli; mannu jedli, dokudž
nepřišli ku končinám země kananejské. * Go- 36
mor pak jest desátý díl efi.

Hlava 17.

Čtvrté stanoviště bylo v Rafidim. Tu Mojžíš I. pro nedůstatek vody od lidu reptavého boje se ukamenování naříká před Bohem. Vyslyšev pak jej Bůh, poručil mu se staršími některými jíti k skále a ji holí

---

12. *k večeru,* H. mezi dvěma večery.
13. *přiletěly:* vznesly se. — *tábor:* stany, ležení.
14. *přestalo,* H. zdvihlo se.
15. *Man* též znamená u Židů dar neb pokrm již přistrojený a hotový. Jináč toho neuměli jmenovati, než jakž přítomná pravda ukazovala. Manhu ale znamená: Cože to?
16. *gomor* viz při konci této hlavy.
17. *méně,* t. jakž kterých mnoho neb málo bylo v čeledi.
20. *neuposlechli* buď z všetečnosti chtíce zkusiti, jaká bude manna nazejtří; buď z nedůvěry bojíce se, aby se jim potom nedostalo.
23. *soboty,* H. odpočinutí svatého.
29. *Viztež,* t. pilně to poznamenejte. — *vycházej,* t. buď sbírati manny, buď dělati něco jiného; nebo sic přikázáno jim bylo, aby v ten den vycházeli do shromáždění svatého, o čemž Levit. 23, 3.
31. *Nazval* etc., H. Nazvali pak dům israelský jmeno etc. — *jako* etc., t. syrového, nebo když jej uvařili, byl rozličných chutí. Moud. 16, 21.
32. *na budoucí:* pro budoucí rody vaše.
34. *svědectvím,* t. před archou svědectví. — *aby* etc., H. k chování.
36. *efi* byla míra asi v korec.

udeříti, a ai, vyšly vody hojné. II. Amalecha bojujícího proti lidu modlitbami k Bohu vyslanými porazil a paměť učinil o dokonalém národu toho vyvrácení; nebo o tom i do knih napsal, i oltář vyzdvihl se slavným názvem.

Tedy když se odebralo všecko shromáždění synův israelských z pouště Sin, po stanovištích svých vedlé rozkazu Hospodinova, položili se v Rafidim, kdež nebylo vod, kteréžby lid
2 píti mohl. * Protož domlouval se lid na Mojžíše pravě: Dejte nám vody, abychom pili. Jimž odpověděl Mojžíš: Proč na mne se do-
3 mlouváte? proč pokoušíte Hospodina? * I žíznil tu lid pro nedůstatek vod a reptal na Mojžíše a mluvil: Proč jsi vyvedl nás z Egypta, aby mne se syny i dobytky mými žízní zmořil?
4 *Tedy volal Mojžíš k Hospodinu řka: Což mám činiti s tím lidem? Však již tudiž ukamenují
5 mne. * I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Jdiž před lidem, pojma s sebou některé ze starších israelských; hůl také svou, kterouž jsi udeřil ve vodu,
6 vezmi do ruky své a jdi. * Ai, já státi budu před tebou tam na skále, na Orebě; i udeříš v skálu, a vyjdou z ní vody, kteréž bude píti lid. I učinil tak Mojžíš před očima starších isra-
7 elských, * a dal jmeno místu tomu Massah a Meribah, pro reptání synův israelských a že pokoušeli Hospodina řkouce: Jestli Hospodin u prostřed nás či není?

Přitáhl pak Amalech a bojoval s Israelem 8
v Rafidim. * I řekl Mojžíš k Josue: Vyber nám 9
některé muže a vytáhna bojuj s Amalechem; já zítra státi budu na vrchu hory a hůl Boží v ruce
své míti budu. * Tedy Josue udělal tak, jakž 10
mu poručil Mojžíš, a bojoval s Amalechem; Mojžíš pak, Aron a Hur vstoupili na vrch
hory. * A dokudž Mojžíš vzhůru držel ruce 11
své, vítězil Israel: ale jakž opouštěl ruku svou,
přemáhal Amalech. * Ale že ruce Mojžíšovy 12
byly obtíženy, protož vzavše kámen podložili pod něho a on seděl na něm; Aron pak a Hur podpírali ruce jeho, jeden z jedné druhý z druhé strany, i byly obě ruce jeho vztažené až do
západu slunce. * A tak porazil Josue Amalecha 13
i lid jeho mečem. * Mluvil potom Hospodin 14
k Mojžíšovi: Vpiš to do knih na památku a pilně to vkládej v uši Josue, že dokonce vyhladím památku Amalechovu všudy pod nebem.
* Tedy vzdělal Mojžíš oltář a jmeno jeho na- 15
zval: Hospodin korouhev má; nebo řekl: * Tak 16
má jmenován býti, protože ruka nad trůnem Hospodinovým osvědčuje boj Hospodinův proti Amalechovi od národu až do národu.

Hlava 18.

III. Jethro tchána svého přicházejícího k sobě (vyšel mu v cestu s radostí a vypravoval mu o skutcích božích) zajisté pohnul k veselosti, aby a) dobrořečil lidu, b) poznání pravého Boha nabývaje jej obětí uctil, což vzácné bylo Israelovi; c) v správě politické Mojžíšovi nápomocen byl; nebo spatřiv práci jeho nesnesitelnou, radil mu, aby těžké věci k sobě přijímaje, hodným lidem lehčejší pře svěřil, pro zachování zdraví svého a pokoje v lidu. K té radě rád Mojžíš přistoupil a tchána potom od sebe s poctivostí propustil, a sám také s lidem k hoře Sinai podlé vůle boží se hnul.

Uslyšel pak Jethro kníže madianské, test Mojžíšův, o všech věcech, kteréž učinil Bůh Mojžíšovi a Israelovi lidu svému, že vyvedl
2 Hospodin Israele z Egypta. * A vzal Jethro test Mojžíšův Seforu manželku Mojžíšovu, kte-
3 rouž byl odeslal, * a dva syny její, z nichž

jmeno jednoho Gerson; nebo řekl: Příchozí
jsem byl v zemi cizí. * Jmeno pak druhého 4
Eliezer; nebo řekl: Bůh otce mého spomocník můj byl a vytrhl mne od meče Faraonova.
* I přišel Jethro test Mojžíšův se syny jeho i 5
s ženou jeho k Mojžíšovi na poušť, kdež se byl

---

1. *po stanovištích* neb taženích. — *rozkazu*, H. úst.
2. *domlouval*, J. vadil se.
4. *však již* etc., J. ještě tudíž ukam. etc.
5. *ve vodu*: v potok.
7. *Massah* etc., t. pokušení a svár.
11. *A dokudž*, H. I stalo se že dokudž etc. — *ruce*, t. s holí, jakž činívají ti, kteříž praporec ve vojště nosí.
12. *obtíženy*, H. těžké.
13. *mečem*, H. v ústech meče, t. ostrým neb břitkým mečem.
14. *na památku*: pro (budoucí) paměť. Pilně Bůh paměť o tom, co se stane Amalechovi, zapsati rozkázal; ale nešťastný Saul zapoměv se na to i na přítomný boží rozkaz, sám vinou svou pro neposlušenství hroznou pomstu na sebe uvedl. I. Sam. 15. — *dokonce*, H. vyhlazuje vyhladím.
15. *oltář* etc. A tak i ta paměť zapsaná i oltář na památku vzdělaný k většímu obvinění Saule z jeho neposlušenství přináleží. — *Hospodin* etc., t. Bůh sedě na trůnu velebnosti své, ruku má vztaženou a korouhev vyzdviženou k boji proti Amalechytským. Ano i v tomto boji sám korouhev naši držel a vítězství nám spůsobil. Jim: A řekl: Ruka Hospodinova nad trůnem jeho, že bude bojovati s Amalechytskými, t. přisáhl Hospodin skrze trůn svůj, že bude bojovati.

1. *kníže*, t. kněz.
2. *kterouž*, H. po poslání jí, kterážto slova rozdílně vykládají. J. kterouž byl odeslal, t. Mojžíš do domu otce jejího z oné hospody, jsa od Boha poslán k Faraonovi, kdež Bůh hněvaje se na Mojžíše chtěl ho zabiti. Výš 4, 25. J. po poslání jejím, t. potom když ona Mojžíšovi muži svému některé dary poslala. J. po poslání jeho, t. když Mojžíš poslal jí dary, aby tím snáze k němu se zase navrátila.
5. *hoře*, t. Oreb. Výš 3, 1.

6 položil při hoře boží. * A vzkázal Mojžíšovi:
Já test tvůj Jethro jdu k tobě, i žena tvá a oba
7 synové její s ní. * I vyšel Mojžíš proti testi své-
mu, a pokloniv se políbil ho; i ptal se jeden
druhého jak se má. Potom vešli do stanu,
8 * a vypravoval Mojžíš testi svému všecko, což
učinil Hospodin Faraonovi a Egyptským pro
Israele, a o všech nevolech, kteréž přicházely
na ně na cestě a jak vysvobodil je Hospodin.
9 * I radoval se Jethro ze všeho dobrého, což uči-
nil Hospodin Israelovi a že vytrhl jej z ruky
10 Egyptských. * A řekl Jethro: Požehnaný Ho-
spodin, kterýž vytrhl vás z ruky Egyptských a
z ruky Faraonovy, kterýž vytrhl ten lid z poroby
11 egyptské. * Nyní jsem poznal, že větší jest
Hospodin nade všecky bohy; nebo touž věcí,
12 kterouž se vyvyšovali, on je převýšil. * A vzal
Jethro test Mojžíšův zápal a oběti, kteréž obětoval
Bohu; potom přišel Aron a všickni starší isra-
elští, aby jedli chléb s tchánem Mojžíšovým
před Bohem.
13 Nazejtří pak posadil se Mojžíš, aby soudil
lid, a stál lid před Mojžíšem od jitra až do ve-
14 čera. * Vida pak test Mojžíšův všecku práci
jeho při lidu řekl: Co jest to, což děláš s lidem?
proč ty sám sedíš a všecken lid stojí před tebou
15 od jitra až do večera? * Odpověděl Mojžíš testi
svému: Přichází ke mně lid raditi se s Bohem.
16 * Když mají o nějakou věc činiti, přicházejí ke
mně a soud činím mezi stranami a oznamuji
rady Boží a ustanovení jeho. * I řekl test Moj- 17
žíšův k němu: Ne dobře děláš, * tudiž tak 18
ustaneš i ty i lid, kterýž s tebou jest: nad mo-
žnost tvou těžká jest tato věc, nebudeš jí moci
sám dosti učiniti. * Protož nyní uposlechni řeči 19
mé, poradím tobě a Bůhť bude s tebou. Stůj
ty za lid před Bohem a donášej věci nesnadné
k Bohu, * a vysvětluj jim řády a zákony a ozna- 20
muj jim cestu, po nížby šli a coby dělati měli.
* Vyhledej také ze všeho lidu muže statečné, 21
bohabojné, muže pravdomluvné, kteříž v nená-
visti mají lakomství, a ustanov z nich knížata
nad tisíci, setníky, padesátníky a desátníky,
* oni ať soudí lid každého času: což bude vět- 22
šího, vznesou na tebe a menší pře sami nechť
soudí: a tak lehčeji bude tobě, když jiní pone-
sou břímě s tebou. * Jestliže to učiníš a rozkážeť 23
Bůh, budeš moci trvati; také i všecken lid tento
navracovati se bude k místům svým pokojně.
* Tedy uposlechl Mojžíš řeči testě svého a uči- 24
nil všecko, což on řekl. * A vybral Mojžíš muže 25
statečné ze všeho Israele, a ustanovil je náčel-
níky nad lidem, knížata nad tisíci, setníky, pa-
desátníky a desátníky, * kteříž soudili lid kaž- 26
dého času; nesnadnější věci vznášeli na Moj-
žíše, všecky pak menší pře sami soudili. * Potom 27
propustil Mojžíš testě svého a on odšel do
země své.

Hlava 19.

Obývání lidu u hory Sinai. U té hory položil se lid rozbiv stany své. Bůh pak v tom čase 1) jedná s lidem, aby přijal učení svého, 2) vydává řád a) obcování svatého a b) šťastného do země zaslíbené v zástupích spořádaných vjití. — *Jednání boží s lidem.* Když Bohu v jednání skrze Mojžíše mluvícímu a zámluvy svaté činícímu starší i všecek lid povolil, hned on zamluviv se příštím svým 1) poručil jim s posvěcením očekávati dne třetího a v mezech vykázaných pod nebezpečenstvím smrti státi, což i Mojžíš oznámil. 2) Když třetí den přišel ranním jitrem, a) ukázal se v hrozném hřímání a b) mluviv s Mojžíšem ještě jej poslal dolů k lidu s přísnou výstrahou, aby se žádný ani z kněží o spatření slávy boží nepokoušel. Což opět Mojžíš pilně vykonal.

Měsíce třetího po vyjití synův israelských
ze země egyptské, v ten den přišli na poušť
2 Sinai. * Nebo hnuvše se z Rafidim, přišli až
na poušť Sinai a položili se na té poušti, a
tu rozbili Israelští stany naproti hoře. * Moj- 3
žíš pak vstoupil k Bohu, a mluvil hlasem

---

7. *pokloniv:* poctivost mu učiniv.—*jak se má,* H. o pokoji.
8. *nevolech*: pracech, nesnázech.
10. *z poroby,* H. z ruky.
11. *věcí,* t. jakož Egyptští dítky židovské u vodách topili, tak i oni u vodách ztopeni jsou; touž měrou vrchovatě jim odměříno.—*převýšil,* H. nad nimi (byl).
12. *zápal.* Oběti zápalné a jiné oběti, aby tím k Bohu vděčnosti dokázal. —*jedli,* t. jakž byl obyčej činiti při obětech, Deut. 12, 7., kdež i hody zvláštní drživali.—*před Bohem,* t. nedaleko od toho místa, kdež se potom s Bohem radívali před stánkem úmluvy; aneb před Bohem, t. pobožně hodovali, jakožto před obličejem božím.
15. *raditi,* t. o věcech k náboženství i k obecnému pokoji přináležejících. Tak se radili skrze Samuele. I. Sam. 9, 9.
16. *stranami,* H. mužem a bližním jeho.
17. *Ne dobře* etc. Nehaní tu soudu náležitého, ale spůsob toliko, kterýž při konání jeho zachovával.
18. *ustaneš,* H. klesaje klesneš, schřadneš.
19. *Stůj,* H. Buď ty.
21. *lakomství:* mrzký zisk.
22. *lehčeji,* H. slož s sebe, polehč sobě.
23. *rozkážeť,* t. této mé rady potvrdí. — *navracovati,* t. nebude mu třeba čekati od rána do večera, jako prvé. Výš 14.—*pokojně*: v pokoji, t. spokojeni jsouce spravedlivým nálezem v přech a nesnázech svých.
25. *náčelníky,* H. hlavami.
26. *všecky:* všelijaké.
1. *přišli,* t. v kterýž vyšli z Rafidim, aneb hned v ten první den třetího měsíce.
2. *hoře,* t. Sinai.
3. *mluvil,* H. volal na něho. J. povolal ho.

k němu Hospodin s té hory, řka: Takto díš
domu Jakobovu a oznámíš synům israelským:
4 * Sami jste viděli, co jsem učinil Egyptským,
a jak jsem vás nesl na křídlech orličích a při-
5 vedl jsem vás k sobě. * Protož nyní, jestliže
skutečně poslouchati budete hlasu mého a
ostříhati smlouvy mé, budete mi lid zvláštní
mimo všecky lidi, ačkoli má jest všecka země.
6 * A vy budete mi království kněžské a národ
svatý. Tať jsou slova, kteráž mluviti budeš sy-
7 nům israelským. * Protož přišel Mojžíš a svo-
lav starší lidu předložil jim všecka slova ta,
8 kteráž mu přikázal Hospodin. * Odpověděl
pak všecken lid společně a řekl: Cožkoli mlu-
vil Hospodin, budeme činiti. A oznámil zase
9 Mojžíš Hospodinu slova lidu. * I řekl Hospo-
din k Mojžíšovi: Ai, já půjdu k tobě v hu-
stém oblaku, aby slyšel lid, když mluviti
budu s tebou, a také aby tobě věřil na věky.
Nebo byl oznámil Mojžíš Hospodinu slova
lidu.
10 Řekl dále Hospodin k Mojžíšovi: Jdi
k lidu a posvěť jich dnes a zítra, a nechť
11 svá roucha vyperou. * A ať jsou hotovi ke
dni třetímu, nebo v den třetí sstoupí Hospo-
din před očima všeho lidu na horu Sinai.
12 * Uložíš pak lidu meze všudy vůkol a povíš:
Varujte se, abyste nevstupovali na horu ani
nedotýkali se krajův jejích; kdožby se koli
13 dotkl hory, smrtí umře. * Nedotkneť se ho
ruka, ale ukamenován nebo zastřelen bude:
buď žeby hovado bylo, buď člověk, nebudeť
živ. Když se zdlouha troubiti bude, teprv oni
vstoupí na horu. * Sstoupiv tedy Mojžíš shůry 14
k lidu, posvětil ho, a oni vyprali roucha svá.
* I mluvil k lidu: Buďtež hotovi ke dni třetí- 15
mu, nepřistupujte k manželkám svým.
I stalo se dne třetího když bylo ráno, bylo 16
hřímání s blýskáním a oblak hustý na té hoře,
zvuk také trouby velmi tuhý, až se zhrozil
všecken lid, kterýž byl v ležení. * Tedy Mojžíš 17
vyvedl lid z ležení vstříc Bohu a lid stál dole
pod horou. * Hora pak Sinai všecka se kou- 18
řila, protože sstoupil na ni Hospodin v ohni, a
vystupoval dým její jako dým z vápenice a
třásla se všecka hora velmi hrubě. * Zvuk také 19
trouby více se rozmáhal a sílil se náramně.
Mojžíš mluvil a Bůh mu odpovídal hlasem.
* Sstoupil pak Hospodin na horu Sinai na vrch 20
hory; a když povolal Hospodin Mojžíše na vrch
hory, vstoupil Mojžíš. * I řekl Hospodin k Moj- 21
žíšovi: Sstup, osvědč lidu, ať se nevytrhují
k Hospodinu, chtějíce ho viděti, aby nepadlo jich
množství. * Nýbrž ani sami kněží, kteříž ma- 22
jíce přistupovati k Hospodinu, posvěcují se,
aby se neobořil na ně Hospodin. * Mojžíš pak 23
řekl k Hospodinu: Nebudeť moci lid vstoupiti
na horu Sinai, poněvadžs ty osvědčil nám řka:
Obmez horu a posvěť ji.* I řekl k němu Hospo- 24
din: Jdi, sstup a potom vstup, ty a Aron s te-
bou; kněží pak a lid ať se nepokoušejí vstoupiti
k Hospodinu, aby se na ně neobořil. * I sešel 25
Mojžíš k lidu a pověděl jim.

Hlava 20.

Vydání řádů obcování svatého. — Při vydání řádů svatých Bůh nejprvé sám mluvil, potom skrze Mojžíše. A) Mluviv sám k lidu v desíti slovích přikázaní svá vydal. Lid pak ho poslouchati pro hrůzu velikou nemoha, skrze Mojžíše vydání vůle svaté sobě žádal. B) Skrze Mojžíše tedy jednav Bůh s Israelem nařídil řády, z nichžby některé i na poušti i v zemi zaslíbené zachovávali, některé pak toliko dokudžby země neopanovali. — Řádové onino slují ustaviční, a tiť opět z částky veřejné všecky, z částky toliko pokolení Levi obsahují. Veřejní řádové o učení a obřadech svatých učí. V učení zdržuje se o milování Boha a bližního. I. Milování Boha záleží na poctě upřímé a sprosté. a) Upřímnost nedá místa modlářství, b) sprost-

---

4. *křídlech*, t. velmi v krátkém času z těžké poroby vás sem vysvobodil, a jako orlice své mladé vás sem před nebezpečenstvím ochránil a sem přenesl. Deut. 32, 11.

5. *skutečně*, H. poslouchajíce poslouchati budete.— *lid*, J. (jako) poklad vzácný. — *lidi*: národy. — *země*, t. všickni lidé, kteříž jsou na zemi. Jakoby řekl: Ačkoli mohlbych některý jiný lid sobě vyvoliti, a však vás mimo jiné tím poctím, abyste lidem mým zvláštním byli.

6. *kněžské*, t. ne světské, než duchovní a svaté. Chald. králové a kněží.

8. *oznámil*: donesl Hospodinu.

10. *posvěť*, t. kaž ať se posvětí, vyperouce roucha svá a zdržujíce se od žen (níž v. 15), kterýmižto zevnitřními obřady osvědčováno býti mělo očistění od vnitřních poskvrn a snažnost i hotovost ducha a těla k přijímání všelikého naučení a tak celého božího zákona.

12. *meze*. Proto, 1) aby tím lid k větší vážnosti a k snažnějšímu přikázaní božích ostříhání byl vzbuzen (níž 20, 20); 2) pro mdlobu toho lidu, kterýžto zblízka slávy boží snésti by byl nemohl (níž 20, 19. Žid. 12, 20).

13. *ale ukam.*, t. Cokoli se dotkne hory té, bude tak prokleté, aby se ho ani rukou nedotýkali, ale šípy aneb kamením ať jest usmrcen.

21. *nevytrhují*, t. přes vyměřené meze ať žádný nepřekračuje, chtě také na horu, aby viděl Hospodina.

22. *kněží*, t. prvorození, kterýchž Bůh sobě posvětil (výš 13, 2. Num. 8, 16). J. Nýbrž i kněží, kteříž přistupují k Hospodinu, ať se posvětí.

25. *jim*, t. o té boží zápovědi.

nost nechce nádhernosti při stavení oltáře. II. Milování bližního vypisuje se od hl. 21 do v. 10 hl. 23, kdež však veršové hlavy 22. k první desce přislušejí o čarodějnicích 18, o prvotinách 29, 30, o čistém pokrmu užívání 31. Ty pak hlavy učíce o milování bližního dotýkají osob pokojných a nepokojných.*)

I mluvil Bůh všecka slova tato řka:
2 I. Já jsem Hospodin Bůh tvůj, kterýž
jsem tě vyvedl ze země egyptské z domu
3 služby.*Nebudeš míti bohův jiných přede mnou.
4 * Neučiníš sobě rytiny ani jakého podobenství
těch věcí, kteréž jsou na nebi svrchu, ani těch,
kteréž na zemi dole, ani těch, kteréž u vodách
5 pod zemí. * Nebudeš se jim klaněti, ani jich
ctíti; nebo já jsem Hospodin Bůh tvůj, Bůh
silný, horlivý, navštěvující nepravost otcův na
synech do třetího i čtvrtého pokolení těch, kte-
6 říž nenávidí mne, * a činící milosrdenství nad
tisíci těmi, kteříž mne milují a ostříhají přiká-
zaní mých.
7 II. Nevezmeš jmeno Hospodina Boha
svého nadarmo; nebo nenechá bez pomsty
Hospodin toho, kdožby bral jmeno jeho na-
darmo.
8 III. Pomni na den sobotní, aby jej světil.
9 * Šest dní pracovati budeš a dělati veliké dílo
10 své, * ale dne sedmého odpočinutí jest Hospo-
dina Boha tvého; nebudeš dělati žádného díla,
ty i syn tvůj i dcera tvá, služebník tvůj i děvka
tvá, hovado tvé, i příchozí, kterýž jest v bra-
11 nách tvých. * Nebo v šesti dnech učinil Hospo-
din nebe a zemi, moře a všecko, což v nich jest,
a odpočinul dne sedmého: protož požehnal
Hospodin dne sobotního a posvětil ho.
12 IV. Cti otce svého i matku svou; ať se
prodlouží dnové tvoji na zemi, kterouž Hospo-
din Bůh tvůj dá tobě.
13 V. Nezabiješ.
14 VI. Nesesmilníš.
VII. Nepokradeš. 15
VIII. Nepromluvíš proti bližnímu svému 16
křivého svědectví.
IX. X. Nepožádáš domu bližního svého, 17
aniž požádáš manželky bližního svého, ani
služebníka jeho, ani děvky jeho, ani vola jeho,
ani osla jeho, ani cožkoli jest bližního tvého.
Veškeren pak lid viděl hřímání to a blý- 18
skání, a zvuk trouby a horu kouřící se. To
když viděl lid, pohnuli se a stáli z daleka * a 19
řekli Mojžíšovi: Mluv ty s námi a poslouchati
budeme, a nechť nemluví s námi Bůh, abychom
nezemřeli. * Odpověděl Mojžíš lidu: Nebojte 20
se! nebo pro zkušení vás sám Bůh přišel, aby
bázeň jeho byla mezi vámi, abyste nehřešili.
* Tedy stál lid zdaleka; Mojžíš pak přistoupil 21
k mrákotě, kdež byl Bůh.
I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Tak povíš 22
synům israelským: Vy jste sami viděli, že
s nebe mluvil jsem s vámi. * Protož neučiníte ni- 23
čehož se mnou, bohův stříbrných a bohův zla-
tých neučiníte sobě.
Oltář ze země uděláš mi a obětovati bu- 24
deš na něm zápaly své a pokojné oběti své,
ovce své a voly své; na kterém koli místě roz-
káži slaviti památku jmena svého, přijdu
k tobě a požehnám tobě. * Jestliže pak oltář 25
kamenný vzděláš mi, nedělej ho z kamene tesa-
ného; nebo jestliže pozdvihneš železa na něj,
poskvrníš ho. * Aniž po stupních vstupovati 26
budeš k oltáři mému, aby hanba tvá u něho
odkryta nebyla.

Hlava 21.

O osobách pokojných. — Osoby pokojné jsou: 1) domácí a 2) přespolní. Domácí opět a) služebné a b) svobodné. Služebné jsou α) mužského a β) ženského pohlaví. I. Služebník Žid 1) koupený, sedmé léto

---

3. *Nebudeš* neb neměj bohův jiných. — *přede mnou*, H. před tváří mou.

4. *Neučiníš* neb nečiň sobě.

5. *Nebudeš* etc. Neklaněj se jim, ani je cti. — *jich ctíti*, J. jim sloužiti. — *horlivý*: zuřivý, t. kterýž zuřivě tresci modláře, a těm kteříž mi věrni jsou dobře činím. — *nepravost*, t. kteréž vyhledávám a tresci. — *třetího*, H. do třetích i čtvrtých.

7. *Nevezmeš* neb neber. — *nadarmo*: naprázdno. — *nenechá*, H. nebude míti za nevinného.

8. *sobotní*: den odpočinutí, den sváteční. — *světil*, ne aby něco přidával svatosti jemu, ale aby jej maje za svatý a k božím službám oddělený, k nim ho užíval.

9. *pracovati*: pracuj a dělej.

10. *dne*: den sedmý. — *odpočinutí*, H. sobota. — *dělati*: nedělej. — *tvých*, t. kterýž bydlí mezi vámi.

12. *ať se* prodlouží,' t. aby prodloužili rodičové dobrořečením a modlitbami svými.

13. *Nezabiješ*: nezabijej.

14. Nesmilni aneb necizolož.

15. Nekraď.

16. Nemluv proti.

17. *Nepožádáš*: nežádej.

18. *blýskání*, H. oheň, zasvěcování. — *pohnuli*: postoupili zpátkem, přestrašeni byli.

20. *mezi* etc., H. na tvářech vašich.

23. *neučiníte*: nečiňte. — *se mnou*, t. cobyste jako mne za Boha měli a načež byste částku cti mé přenášeli. Aneb k čemuž byste mne připodobnili, aneb skrze což byste mne ctíti chtěli. — *neučiníte sobě*, t. žádné rytiny, modly neb obrazu nedělejte, z čehožkoli zlato a stříbro jako nejdražší věci jmenuje, a v tom i jiné chatrnější buď kamení neb dříví zavírá.

*) Za příčinou soustavy pořádek biblický něco pozměněn jest tuto ve třech hlavách.

jak přijde, tak odjíti může. 2) déleji pro manželku a dítky sloužící, do milostivého léta sloužiti má. II. Dcera prodaná má býti buď 1) k manželstvu v tom rodu zasnoubená, 2) aneb na výplatu 3) neb i darmo propuštěna. — *Osoby svobodné* se tu míní obzvláštně v neštěstí postavené a jsou: sirotci a chudí lidé. A) Sirotků utiskovati brání přísně (hl. 22). B) Chudých také nedopouští ani a) lichvou b) ani zadržováním zastavených věcí stěžovati (hl. 22). — *Osoby přespolní* jsou příchozí (hl. 22) a jich hájí utiskovati.

Tito jsou pak soudové, kteréž jim předlo-
2 žíš. * Jestliže koupíš k službě Žida, šest let
sloužiti bude a sedmého odejde svobodný dar-
3 mo. * Přišel-liby sám toliko, sám také odejde;
4 pakli měl ženu, vyjde i žena jeho s ním. * Jest-
liže pán jeho dá mu ženu a ona zrodí jemu
syny nebo dcery, žena ta i děti její budou
5 pána jeho, on pak sám toliko odejde. * Pakliby
řekl služebník: Miluji pána svého, manželku
6 svou a syny své, nevyjdu svobodný; * tedy po-
staví ho pán jeho před soudci a přivede ho ke
dveřům nebo k veřeji a probodne pán jeho ucho
jemu špicí, i zůstanet služebníkem jeho na věky.
7 Kdyžby pak prodal někdo dceru svou, aby
byla děvkou, nevyjdeť tak jako vycházejí slu-
8 žebníci. * Nelíbila-liby se pánu svému, kterýž ji
sobě ještě nezasnoubil, dopustí ji vyplatiti;
lidu cizímu nebude míti práva prodati ji, poně-
9 vadž zhřešil proti ní. * Pakliby synu svému ji
zasnoubil, učiniť jí tak, jakž obyčej jest činiti
10 dcerám. * A dal-liby mu jinou, spusobiť dě-
večce manžela a oděvu jejího a peněz za poní-
11 žení její nic této neujme. * Neudělal-liby nic
z toho trojího, vyjde darmo bez stříbra.
12 Kdoby ubil člověka, ažby od toho umřel,
13 smrtí umře. * Kdyžby pak neukládal o bezži-
votí jeho, než Bůh dalby jej v ruce jeho, tedy
uložím tobě místo, do něhožby takový mohl
14 utéci. * Pakliby kdo tak pyšně sobě počínal
proti bližnímu svému, žeby ho lstivě zabil, i od
oltáře mého odtrhneš ho, aby umřel.
Kdoby otce svého neb matku svou bil, 15
smrtí ať umře.
Kdoby pak ukradna někoho prodal ho 16
a nalezenby byl v ruce jeho, smrtí ať umře.
I ten kdožby zlořečil otci svému neb ma- 17
teři své, smrtí ať umře.
Kdyžby se svadili muži a urazilby který 18
bližního svého kamenem neb pěstí a tenby ne-
umřel, než složil se na loži, * a potomby po- 19
vstal a chodil vně o holi své, již nebude vinen
ten, kdož urazil, toliko co zatím obmeškal, to
jemu nahradí a na vyhojení jeho naloží.
Kdyžby pak ubil kdo služebníka svého 20
nebo děvku svou kyjem, tak žeby umřel mu
v ruce jeho, pomstou pomštěno bude nad tako-
vým. * A však jestližeby den nebo dva přečkal, 21
neponese pomsty, nebo jej zaplatil.
Kdyžby se svadili muži a urazili ženu tě- 22
hotnou, tak žeby vyšel z ní plod její, všakby se
zhouba nestala, pokutován bude, jakžby ulo-
žil naň muž té ženy a dá vedlé uznání soudcův.
* Pakliťby smrt přišla, tedy dáš život za život, 23
* oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu 24
za nohu; * spáleninu za spáleninu, ránu za 25
ránu, modřinu za modřinu.
Jestližeby urazil kdo služebníka svého 26
v oko anebo děvku svou v oko, tak žeby jej

---

1. *soudové*: práva soudná.
2. *k službě*, H. služebníka hebrejského (národu).
3. *sám* t. samotný, bez manželky. H. s tělem toliko svým. — *měl*, H. byl manžel ženy.
4. *ženu*, t. z cizího národu, nebo děvečky israelské, pán její neměl práva leckomus dáti k manželství. S cizozemkou rozloučiti se Bůh dopouští, nebo takové manželství jemu se nelíbilo; jakž viděti Deut. 21, 11.
5. *řekl*: prostě neb zjevně řekl. — *svobodný*, t. nestojím o propuštění, raději volím tu zůstati v službě, než bez nich svoboden býti.
6. *postaví*, H. přivede. — *soudci*, H. bohy, t. boží místo držící. — *na věky*, t. předse až do milostivého léta, již pak buď ono blízko neb daleko; nebo věčnost u Židů někdy se béře za dlouhý toliko čas a ne vždycky za věčnost neskonalou. Lev. 25, 39.
8. *Nelíbila-liby*, H. byla-liby zlá před očima pána. — *kterýž*, J. pročežby ji sobě zasnoubiti nebo k manželství dopomoci nechtěl. — *proti ní*, t. neupřímě s ní zacházeje; nebo koupil ji sobě za vlastní, potom nelibost k ní vzav opouští ji. Tímž poctivost děveček ohražena, aby nikdy bez ochrance nebyly. A tak ten, kdož děvečku israelskou koupil neb ji sám pojíti měl, neb synu za manželku dáti, neučinil-li toho, nemohl jí cizímu prodati, ale přátelům svobodu pustiti k vyplacení jí.
9. *dcerám*, t. dá jí poctivou výpravu, jakoby vlastní dcera jeho byla.
10. *dal-liby*, H. vzal-liby. — *spůsobiť* etc., H. ze stravy její, oděvu jejího a přívětivosti manželské nic této neujme.
11. *trojího*, t. sobě jí nevzal, ani vyplatiti jí nedopustil, ani synu svému ji nedal.
13. *jej*, t. z dopuštění božího to by přišlo.
14. *pyšně* etc.: pych provodil.
16. *jeho*, t. byloby naň dovedeno, že to udělal, anebo bylby v tom postižen.
17. *zlořečil*: lehčil, utrhal.
19. *vinen*, t. vraždou.
20. *nebo* etc., t. z cizího národu, nebo se svými milostivěji nakládati měli. Lev. 25, 43. — *pomstou*, Chald. soudem souzen bude, t. podlé uznání soudcův trestán bude.
21. *pomsty*, t. od soudu světského, ale však božího trestání neujde, jako vražedlník. — *jej* etc., H. za peníze, t. koupený.
22. *svadili*: bili. — *nestala*, t. úraz škodný plodu neb matce. — *soudcův*: prostředků, smlouvců. J. a před soudci položí.
23. *život*, H. duši za duši.
26. *svého*, t. z jiného národu, nebo svých bíti

o ně připravil, svobodného jej propustí za oko
27 jeho. * Pakliby zub služebníku svému neb zub
děvce své vyrazil, svobodného jej propustí za
zub jeho.
28 Jestližeby vůl utrkl muže neb ženu, tak
žeby umřel člověk, ukamenován bude ten vůl,
aniž jedeno bude maso jeho; však pán vola
29 toho bez viny bude. * Než byl-liťby vůl trkavý
prvé, a byloby to osvědčeno pánu jeho, on pak
nezavřelby ho a v tom zabilby muže nebo ženu,
vůl ten ukamenován bude a pán jeho také
30 umře. * Paklit mu bude uloženo, aby se vy-
platil, tedy dá výplatu za život svůj, jakážkoli
31 naň bude uložena. * Buď žeby syna utrkl, buď
32 dceru, podlé soudu toho stane se jemu. * Jest-
ližeby služebníka vůl ztrkal, nebo děvku, třid-
ceti lotův stříbra dá pánu jeho, a vůl ten
bude ukamenován.
Kdyby kdo odhradil studnici, aneb vykopal 33
někdo studnici a zase ji nepřikryl, a vpadlby tam
vůl neb osel, * pán té studnice nahradí to a 34
peníze položí pánu jeho, a což se zabilo, to sobě
míti bude.
A ustrčil-liby vůl něčí vola sousedova, 35
žeby umřel, tedy prodají vola toho živého a
podělí se penězi jeho, i zabitým volem také se
rozdělí.* Pakli vědíno bylo, že vůl byl trkavý 36
prvé a nezavřel ho pán jeho, bez výmluvy ať
dá vola za vola, a zabitý ať mu zůstane.

Hlava 22.

O osobách nepokojných. Nepokojné osoby, kteréž když se dopouštějí hříchů, bez pokut býti nemají, a když v svých živnostech škodu nesli, ušetřeni býti mají. Nepokojní tedy hřešíce proti božímu přikázaní I. čtvrtému, jako když nižší své vyšší, vyšší také nižší své lehčí, pokutu mají. Tam míní se výstupek 1) dítek proti rodičům, a to a) bitím a b) rouháním; 2) poddaných proti knížatům. — Tu pak míní se výstupek 1) soudců, 2) správců (hl. 23, 2. 3. 7. 8.) — II. Pátému, bez pokuty nejsou 1) ti, kteříž sami škodu činí, a to buď a) vraždou proti α) svobodnému hl. 21, 12. a β) čeledínu hl. 21, 20 aneb b) raněním, a to opět buď aa) v svadě proti α) soku hl. 21, 18. 19. a β) těhotné 21, 22 neb bb) v trestání hl. 21, 26, 2) i ti, skrze jejichžto nešetrnost bližnímu nebezpečenství jde, jako a) buď od vzteklého dobytka 21, 28, b) anebo skrze neohražení studnice 21, 33. — III. Sedmému, obviněni bývají z a) krádeže, b) škody stalé 1) svévolně pasením, 2) neb nešetrně na věcech α) svěřených, β) půjčených, γ) v rukou pána zůstávajících; 3) a nevědomě. — IV. Šestému, trestání nesou jako 1) smilníci, 2) a hovadní.

Jestližeby kdo ukradl vola aneb dobytče,
a zabilby je nebo prodal, pět volův navrátí za
toho vola a čtvero dobytčat za to dobytče.
2 * (Jestližeby zloděj zastižen byl při podkopá-
vání a ubit jsa umřelby: ten kdo ho ranil, ne-
3 bude vinen smrtí. * Pakli ve dne to učinil,
smrtí vinen bude.) Bez prodlévání ať navrátí;
pakli nemá co, prodán bude pro zlodějství své.
4 * Jestliže nalezena bude v rukou jeho krádež,
buď vůl, buď osel, buď dobytče ještě živé,
dvénásobně navrátí.
5 Jestližeby kdo spásl pole neb vinici, a
vpustil hovado své, aby se páslo na cizím poli,
což nejlepšího má na poli svém nebo vinici své,
6 tím tu škodu nahradí. * Vyšel-liby oheň a chy-
tiloby se trní, a shořelby stoh neb stojaté obilí,
nebo pole: nahradí ten, kdo zapálil, to což
shořelo.
7 Kdyby někdo dal schovati bližnímu svému
peníze nebo nádoby, a byloby ukradeno z do-
mu muže toho, jestliže nalezen bude zloděj,
dvojnásobně navrátí. * Pakli nebude zloděj na- 8
lezen, tedy postaven bude pán domu toho před
soudce a přisáhne, že nevztáhl ruky své na věc
bližního svého. * O všelijakou věc, o nížby byla 9
nesnáz, buď o vola neb osla, dobytče neb
roucho, pro všelikou věc ztracenou: kdyžby
kdo pravil že to jest, před soudce přijde pře
obou dvou. Ten kohož oni vinného usoudí,
dvojnásobně navrátí bližnímu svému.
Jestližeby kdo dal bližnímu svému k chová- 10
ní osla neb vola, neb dobytče a jakékoli hovado,
a umřeloby neb ochromělo, neb zajato bylo, že
žádný neviděl, * přísaha Hospodinova vkročí 11
mezi oba, že nevztáhl ruky své k věci bližního
svého, a přijme ho v tom pán věci té a onen ne-
bude povinen navraceti. * Pakliby krádeží 12
vzato bylo od něho, navrátiti zase má pánu
jeho. * Pakliby udáveno bylo, postaví svědka 13
a nebude povinen spláceti toho, což udáveno

---

neměli, sic jinak při úrazu rovné za rovné šlo. Lev. 24, 19.

28. *jeho*, t. ani od vás ani od cizozemců; ježto sic jinak to, což samo umřelo, cizozemcům k jídlu mohlo dáno býti. Deut. 14, 21. Tímž ukazuje, že drahý jest před Bohem život člověka, a věci tomu odporné že má v nenávisti. Viz Gen. 9, 5. — *bez viny*, t. nevěděl-li o té vadě.

31. *dceru*, H. dceru utrkl.

34. *jeho* etc., t. jehož byl vůl neb osel. — *se zabilo*, H. umřelo, bude jeho.

35. *sousedova*, H. bližního jeho.

36. *bez výmluvy*, H. navracuje navrátí.

2. *při podkop.*: kdyby se lámal do domu.

3. *ve dne*, H. slunce bylo vzešlo na něj. — *bez prodlév.*, H. navracuje navrátí.

7. *peníze*, H. stříbro. — *nádoby*: klínoty.

8. *pán domu*: hospodář.

9. *věc*, H. všelijaké provinění, přestoupení. — *to jest*, t. ten kterýž vinen tou věcí, neb že to jest ta věc.

14 jest. * Kdyby pak někdo vypůjčil něčeho od bli-
žního svého, a ochromělo by aneb umřelo v ne-
přítomnoti pána jeho, bez výmluvy navrátí
15 zase. * Pakli pán jeho byl s ním, není povinen
platiti, poněvadž bylo za peníze najaté a přišlo
za mzdu svou.
16 Jestližeby kdo namluvil pannu, která není
zasnoubena, a spalby s ní, dát jí věno a vezme
17 ji sobě za manželku. * Pakliby otec její nikoli
nechtěl jí dáti jemu, odváží stříbra podlé oby-
čeje věna panenského.
18 Čarodějnici nedáš živu býti.
19 Kdoby koli se scházel s hovadem, smrtí
ať umře.
20 Kdoby obětoval bohům kromě samému
Hospodinu, jako proklatý vyhlazen bude.
21 Příchozímu neučiníš křivdy aniž utiskneš
ho, nebo příchozí byli jste v zemi egyptské.
22 Žádné vdovy nebo sirotka trápiti nebu-
23 dete: * pakli bez litosti trápiti je budete a
oniby volali ke mně, vězte, že vyslyším křik
jejich * a rozhněvá se prchlivost má, i zbiji vás 24
mečem a budou ženy vaše vdovy a děti vaše
sirotci.
Půjčíš-li peněz lidu mému chudému, kterýž 25
jest s tebou, nebudeš jemu jako lichevník aniž
ho lichvou obtížíš.
Pakli v základě vezmeš roucho bližního 26
svého, do západu slunce jemu je navrátíš.
* Nebo ten jediný má oděv, to jest roucho, jímž 27
přikrývá tělo své a na němž spí; když bude
volati ke mně, tedy uslyším, nebo jsem milo-
srdný.
Soudcům nebudeš utrhati, a knížeti lidu 28
svého zlořečiti nebudeš.
Z hojnosti obilí a tekutých věcí svých ne- 29
obmeškáš prvotin obětovati; prvorozeného ze
synuv svých mně dáš. * Tak učiníš s volem 30
svým a s dobytkem svým: sedm dní bude
s matkou svou, dne pak osmého mně je dáš.
Lid svatý budete mi a nebudete jísti 31
masa z udáveného na poli, psu je vržete.

Hlava 23.

V. Osmému, sokové a křivě svědčící pokutu nesou. Hynul-liby pak kdo z nich ve svých živnostech, nicméně ušetříni býti mají, a to 1) buď žeby jim dobytek jejich bloudil 2) anebo pod břemenem ležel. — *O obřadech.* V obřadech řádové jsou a) o slavnostech, b) o místě k slavnostem ukázaném, c) o obětech. — *O slavnostech.* Slavnosti, kteréž Bůh nařídil, jsou jiné časté, nečasté jiné. — Časté, téhodní a výroční. A) Téhodní jest slavnost dne sedmého s vzýváním jmena božího (bez připomínání jiných bohů). Odpočinutí. B) Výroční slavnost trojí jest nařízena všem, obzvláště mužského pohlaví osobám, jako slavnost 1) Faze, tať má býti prázdna kvašeného, 2) Letnic, prvotin žádný zadržovati neměl, 3) Stánku, pod takovou zámluvou, že v ruce anděla slavného šťastně je do země zaslíbené uvede, nepřátely sám vyplení, s nimiž také oni žádného příměří činiti nemají pod uvarováním hrozného pádu.

Nebudeš vynášeti pověsti lživé; neklaď
s bezbožným ruky své, aby měl býti s ním spolu
2 svědek nepravý. * Nepostoupíš po množství ke
zlému a nebudeš se přimlouvati k rozepři, tak
aby se uchýlil po větším počtu k převrácení
3 soudu. * Ani chudého šetřiti nebudeš v při jeho.
4 Střetnul-liby se s volem nepřítele svého
neb s oslem jeho an bloudí, obrátíš a dovedeš
5 ho k němu. * Uzřel-liby an osel toho, jenž tě
má v nenávisti, leží pod břemenem svým, zdaž
se zdržíš, aby mu neměl pomoci? nýbrž oprav-
dově pomůžeš mu, spolu i tomu, kdož tě v nená-
visti má.
Nepřevrátíš soudu chudému tvému v je- 6
ho při.
Od slova lživého vzdálíš se. Nevinného 7
a spravedlivého nezabiješ, nebo já neospra-
vedlním bezbožného.
Aniž bráti budeš darův, nebo dar osle- 8
puje i prozřetelné a převrací slova sprave-
dlivých.
Příchozího nebudeš sužovati; nebo sami 9
znáte, jaký jest život příchozích, poněvadž po-
hostinu jste byli v zemi egyptské.
Po šest let osívati budeš zemi svou a 10
shromažďovati úrodu její. * Sedmého pak léta 11

---

15. *platiti*: vraceti. — *poněvadž* etc., J. jestli bylo ze mzdy najaté, nebo přišlo za mzdu svou, t. z čehož najato bylo, to a ne více povinen zaplatiti.

16. *namluvil*: podvedl.

17. *panenského*, t. nejméň 50 stříbrných. Viz Deut. 22, 29.

18. *čarodějnici*: čarodějníku, t. všelijakému kouzelníku, černokněžníku a těm podobným.

27. *tělo*, H. kůži.

28. *knížeti*, H. bohům, vrchnosti, t. představenému v správě světské neb duchovní.

29. *Z hojnosti*, H. plnosti a slzy, t. úrod suchých jako obilí a ovoce, a mokrých, jako vína a oleje.

1. *vynášeti*, J. přijímati. J. rozhlašovati. — *neklaď*: nevcházej v tovaryšství. — *nepravý*, H. nepravosti.

2. *větším*: mnohých, J. po mocných.

5. *zdaž* etc., J. Nepomineš pomoci jemu; nýbrž opustě (své věci) pozdvihneš ho s tím (břemenem). — *opravdově* etc., H. pomáhaje pomůžeš, t. věrně, ochotně pomůžeš.

6. *Nepřevrátíš*, H. Neuchýlíš.

7. *bezbožného*, t. nenechám bez pomsty i soudce takového.

8. *prozřetelné*: moudré.

9. *život*, H. duše, t. srdce, mysl.

ponecháš jí, ať odpočine, aby jedli chudí lidu
tvého; co pak zůstane po nich, pojí zvěř polní.
Tak uděláš s vinicí svou i s olivovím svým.
12 Šest dní budeš dělati díla svá, dne pak
sedmého přestaneš; aby odpočinul vůl tvůj i
osel tvůj, a oddechl syn děvky tvé i příchozí.
13 Ve všech těch věcech, kteréž mluvil jsem
vám, ostříhati se budete. Jmena bohův cizích
ani připomínati nebudete, aniž bude slyšáno
z úst tvých.
14 Třikrát slaviti mi budeš svátek na každý
15 rok. * Slavnosti přesnic ostříhati budeš. Sedm
dní jísti budeš chleby přesné, jakž jsem přikázal
tobě, v čas vyměřený měsíce Abib : nebo
v ten vyšel jsi z Egypta; aniž se ukážete
16 přede mnou prázdni. * A držeti budeš slavnost
žní, když obětovati mi budeš prvotiny prací svých,
z toho což jsi vsel na poli. Slavnost také sklizení
držeti budeš při vyjití roku, když sklidíš
17 práce své z pole. * Třikrát v roce ukáže se
každý z tvých pohlaví mužského před tváří
panovníka Hospodina.
18 Nebudeš obětovati krve z oběti mé, dokavadž
u tebe kvas jest, aniž zůstane tuk slavnosti
19 mé do jitra. * Prvotiny prvních úrod
země své přinášeti budeš do domu Hospodina
Boha svého. Nebudeš vařiti kozelce v mléku
mateře jeho.
20 Ai, já pošli anděla před tebou, aby ostříhal
tebe na cestě a přivedl tě na místo, kteréž
21 jsem připravil. * Šetrně se měj před ním a
poslouchej hlasu jeho, nepopouzej ho; nebot
nepromine přestoupení vašeho, poněvadž jmeno
mé jest u prostřed něho. * Nebo budeš-li věrně 22
poslouchati hlasu jeho a činiti, cožťbych koli
řekl, tedy nepřítelem budu nepřátel tvých a
trápiti budu ty, jenž tebe trápí. * Nebo půjde 23
anděl můj před tebou a uvede tě do země Amorejského
a Hetejského, Ferezejského a Kananejského,
Hevejského a Jebusejského, kteréž
vyhladím. * Nebudeš se klaněti bohům jejich 24
ani jim sloužiti, aniž dělati budeš tak jako oni
dělají; ale zcela vyvrátíš je a obrazy jejich na
kusy stroskoceš. * Sloužiti pak budete Hospo- 25
dinu Bohu vašemu, a požehnáť chlebu tvému i
vodám tvým, a odejmu nemoc z prostředku
tvého. * Nebudeť kteráby potratila, ani neplo- 26
dná v zemi tvé: počet dnův tvých doplním.
* Strach svůj pustím před tebou a předěsím 27
všeliký lid, proti kterémuž vyjdeš; a způsobímť,
aby všickni nepřátelé tvoji utíkali před tebou;
* pošli i sršně před tebou, aby vyhnali Hevea 28
a Kananea a Hetea před tváří tvou. * Nevy- 29
ženu ho od tváři tvé v jednom roce, aby se
země neobrátila v poušť a nerozmnožily se proti
tobě šelmy divoké: * pomalu vyháněti jej budu 30
od tváři tvé, ažby ty se rozplodil a dědičně
mohl ujíti zemi. * Položímť pak meze tvé od 31
moře Rudého až k moři Filistinskému, a od
pouště až k řece; neb v ruce vaše dám obyvatele
země a vyženeš je od tváři své. * Ne- 32
učiníš s nimi a bohy jejich smlouvy. * Nebudou 33
bydliti v zemi tvé, aby nepřipravili tě k hříchu
proti mně, kdyžby ctil bohy jejich; neboby
to bylo tobě osidlem.

Hlava 24.

To pak všecko Mojžíš vrátiv se shůry od Boha vypravoval lidu, i zapsal do kněh a to stvrdil 1) vyzdvižením oltáře a dvanácte sloupů, 2) obětováním Bohu 3) a pokropením knihy a lidu krví z oběti. Po spravení pak těchto věcí opět jsa povolán před Boha šel a zanechav starším a lidu Arona a Hur, vstoupil na horu a byl tam za čtyřidceti dní a nocí. — O místě k slavnostem zvláštním děje se 1) boží jednání, 2) a lidu podlé poručení božího a) štědré k ozdobení i k vyzdvižení místa obětování, b) a práce hotová. Jednání boží podvakrát se stalo; nebo lid modlářstvím překazil Bohu s Mojžíšem v tom rozmlouvání, a Mojžíš modliv se k Bohu rozhněvanému za lid, po dvakráte vstupoval k Bohu v příčině té.

Mojžíšovi pak řekl: Vstup k Hospodinu,
ty a Aron, Nadab a Abiu, a sedmdesáte
ze starších israelských, a klaněti se budete
zdaleka. * Sám pak toliko Mojžíš vstoupí k Ho- 2
spodinu; ale oni se nepřiblíží, aniž lid vstoupí
s ním.

13. *ostříhati*: bedlivi buďte. — *z úst tvých* buď v přísaze aneb obecné řeči. Jakoby řekl: Přičiňte se, aby hned paměť jich vyhlazena byla.
15. *aniž* etc., H. nebude vidína tvář má prázdně neb od prázdného.
16. *žní*: sloula i slavnost letnic, téhodnův. — *sklizení*. Jinak sloula slavnost stánků. Deut. 16, 13. — *z pole*, t. na podzim, když se ovoce, víno a všecky úrody země shromáždí.
18. *Nebudeš* etc.: nevylješ. — *oběti*, H. zabití mého nad kvašeným. Zabitím a slavností míní beránka zabitého v slavnost velikonoční.
19. *Prvotiny*, J. prvorozené a první úrody. — *jeho*. Někteří to vykládají, aby neobětoval Bohu kozelce mladého, dokudž jest ještě při matce. Jiní: Neobětuj kozelce do sedmi dnův po narození jeho.
22. *věrně* etc., H. poslouchaje poslouchati.
24. *tak jako* etc., H. podlé skutkův jejich.
31. *pouště*, t. Sur, kteráž jest naproti Egyptu. — *k řece*, t. Eufrates.
32. a 33. Věrným s nevěrnými nesluší se přízniti. Protož nejlépe v mezech církve své zůstávati, přízně světa nehledati, i tovaryšstva zlého se vystříhati.
1. *k Hospodinu*, t. když práva svrchu oznámená lidu předložíš, a uslyše, že tomu povolují, v smlouvu s nimi na místě mém vejdeš; o čemž od v. 3 až do 9. — *israelských*, kteříž potom že zastaveni jsouce čekali, v. 14.

3 Tedy přišel Mojžíš a vypravoval lidu vše-
cka slova Hospodinova a všecky soudy, i od-
pověděl všecken lid jedním hlasem a řekli:
Všecka slova, kteráž mluvil Hospodin, uči-
4 níme. * Napsal pak Mojžíš všecka slova Ho-
spodinova, a vstav ráno vzdělal oltář pod ho-
rou a dvanácte sloupův podlé počtu dvanáctera
5 pokolení israelského. * A poslal mládence ze
synův israelských, kteříž obětovali zápaly, a
obětovali oběti pokojné Hospodinu, totiž voly.
6 * I vzav Mojžíš polovici krve, vlil do medenic
7 a polovici druhou vylil na oltář. * Vzav také
knihu smlouvy, četl v uších lidu, kteříž řekli:
Cožkoli mluvil Hospodin, činiti a poslouchati
8 budeme. * Vzal také Mojžíš krev a pokropil
lidu a řekl: Aj, krev smlouvy, kterouž učinil
s vámi Hospodin při všech těchto věcech.
9 Potom vstoupili Mojžíš a Aron, Nadab a
Abiu a sedmdesáte ze starších israelských.
10 * A viděli Boha israelského, a pod nohama
jeho bylo jako dílo z kamene safírového a jako
nebe když jest jasné. * Na knížata pak synův 11
israelských nevztáhl ruky své, ačkoli viděli
Boha a potom jedli i pili. * I řekl Hospodin 12
k Mojžíšovi: Vstup ke mně na horu a buď
tam, a dám tobě desky kamenné, zákon a při-
kázaní, kteráž jsem napsal, aby učil je. * Tedy 13
vstal Mojžíš a Josue služebník jeho, i vstoupil
Mojžíš na horu boží. * Starším pak řekl: Zů- 14
staňte tuto, dokudž se nenavrátíme k vám; a
teď Aron a Hur jsou s vámi, kdožby měl ro-
zepři, k nim ať jde. * Tedy vstoupil Mojžíš na 15
horu, a přikryl oblak horu. * I přebývala sláva 16
Hospodinova na hoře Sinai, a přikryl ji oblak
za šest dní, a dne sedmého zavolal na Mojžíše
z prostřed oblaku. * A tvářnost slávy Hospodi- 17
novy byla jako spalující oheň na vrchu hory
před očima synův israelských. * I všel Mojžíš 18
do prostřed oblaku a vstoupil na horu, a byl
Mojžíš na hoře čtyřidceti dní a čtyřidceti nocí.

Hlava 25.

O prvním jednání. Prvního jednání obsah i přítrž vypsal Duch svatý. — Obsah jest o vyzdvižení místa a potřeb jiných k službě církevní. Poroučí tedy Bůh a) čím nákladem, b) z čeho, c) jakého vzoru, d) co se má dělati a budoucně přihotoviti. Udělati poroučí Pán jiné věci k ozdobě místa, jiné k službě kněží. A) K ozdobě místa přísluší: 1) archa s ozdobami, 2) stůl, 3) nádoby, 4) svícen, 5) lampy.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
k synům israelským, ať mi vybírají prvotiny,
obět vzhůru pozdvižení; od každého člověka,
kterýžby ze srdce dobrovolně ji dal, přijměte
3 takovou obět mou. * Tatoť pak jest obět po-
zdvižení, kterouž budete bráti od nich: zlato
4 a stříbro a měď, * hyacint, šarlat a červec dva-
5 krát barvený, bílé hedvábí a srsti kozí; * též
kůže skopové na červeno barvené, a kůže
6 jezevčí a dříví setim; * olej k svícení, vonné
věci na olej k mazání a pro kadění vonné věci,
* kamení onychynové a jiné kamení k vsazo- 7
vání do náramenníku a náprsníku. * I udělajíť 8
mi svatyni, abych bydlil u prostřed nich. * Ve- 9
dlé všeho, jakž já ukazuji tobě podobenství
stánku a podobenství všech nádob jeho, tak
uděláte.
Udělají také archu z dříví setim: půl tře- 10
tího lokte bude dlouhost její, půl druhého lokte
širokost její, půl druhého také lokte vysokost její.

---

3. *soudy*: práva, t. kteráž vypsal od hl. 20.

4. *oltář*, t. na znamení smlouvy mezi stranami. Gen. 31, 45.

5. *israelských*, t. z prvorozených, kteříž prvé než kněží a levitové zřízeni byli, při boží službě přisluhovali. Výš 19, 22. — *obětovali*, J. zapálili, J. přivedli.

7. *smlouvy*, t. kteráž v sobě zdržovala sliby a zámluvy boží.

8. *krev*, J. ostatek krve té, kterouž byl do medenic vylil. Výš 6. Krev znamením smlouvy staré, obraz krve Kristovy, jíž nová smlouva stvrzena.

10. *israelského*, t. znamení přítomnosti jeho, o nichž níže v. 15 i dále.

11. *knížata*, H. oddělené, t. kteréž obzvláštně přivésti rozkázal. — *své*, nebo ne všetečně, ale z rozkazu božího tu přišli. — *pili*, t. živi a zdrávi zůstali; což prokazuje se tím, že jedli a pili. Podobné místo Gen. 16, 13.

12. *buď tam*, t. počkej, dokudž tě blíže nepřivolám. Níž 16. — *učil*: k správě jejich.

16. *na Mojžíše*, t. aby sám přišel (výš 2), nebo Josue nebyl s Mojžíšem, když Bůh mluvil s ním, jakž se rozumí níž 32, 17.

17. *tvářnost*: vidění. — *israelských*, t. těch, kteříž zůstali v táboru, neb oni neviděli toho, co viděli onino, kteříž vyšli s Mojžíšem. Výš 10.

2. *obět*, H. Truma, pozdvižená, t. obět. To slovo vyznamenává štědrý dar jakýchkoli věcí, kteréž se Bohu oddělují. Chald. vyložil: Oddělení, protože každý ze statku svého to oddělil Bohu k stavení stánku. Bývaly pak od Židů nejednostejným způsobem obětovány oběti; někdy vzhůru před Bohem pozdvihovány, a ty slouly *Truma*; někdy sem i tam obraceny, k východu, západu, poledni i půlnoci, a ty slouly *Tnufa*, obrácené. Prvními vyznamenáno dobrovolné Kristovy oběti na kříži vyzdvižení; druhými té oběti Kristovy a zásluhy její po všech stranách světa, skrze přisluhování sv. evangelium roznešení. — *kterýžby*, H. kteréhož štědrým učiní srdce jeho.

4. *hyacint*: modrý, brunátný postavec. — *šarlat*: zlatohlav. — *červec etc.*: postavec červený, dvakrát barvený. — *bílé hed.*: kment.

5. *setim*, dřevo z pokolení cedrového, v těch krajinách snad toliko roste; nebo jen v této historii a Deut. 30, 3. čte se o něm. Někteří praví, že jest pušpan, jiní smrk.

6. *vonné věci*: koření.

11 * A obložíš jí zlatem čistým, vnitř i zevnitř ob-
ložíš ji a uděláš nad ní vůkol korunu zlatou.
12 * Slíješ k ní také čtyři kruhy zlaté, kteréž při-
děláš ke čtyřem úhlům jejím: dva totiž kruhy
po jedné straně její a dva kruhy po druhé
13 straně její. * Uděláš k tomu i sochory z dříví
14 setim a obložíš je zlatem. * I uvlečeš sochory
do kruhů, kteříž budou po stranách té archy,
15 aby na nich nošena byla archa. * V kruzích té
archy vždycky budou bývati sochorové, nebu-
16 dou vytahováni z nich. * A dáš do archy svě-
17 dectví, kteréž dám tobě. * Uděláš i slitovnici
ze zlata čistého: půl třetího lokte bude dlou-
host její, půldruhého pak lokte širokost její.
18 * Uděláš také dva cherubíny zlaté, z taženého
zlata uděláš je na dvou koncích slitovnice.
19 * Uděláš pak cherubína jednoho na jednom
konci a cherubína druhého na druhém konci,
na slitovnici uděláte cherubíny na obou kon-
20 cích jejích. * A budou míti cherubínové kří-
dla vztažená svrchu, zastírajíce křídly svými
slitovnici, a tváři jejich obráceny budou jednoho
k druhému; k slitovnici budou tváři cherubí-
21 nův. * Dáš pak slitovnici svrchu na truhlu, a
do truhly vložíš svědectví, kteréž dám tobě.
22 * A tam budu přicházeti k tobě a mluviti s te-
bou z té slitovnice z prostředku dvou cheru-
bínův, kteráž jest nad archou svědectví, o vše-
cko, cožťbych poroučeti chtěl synům israel-
ským.
23 Uděláš také stůl z dříví setim: dvou
loket bude dlouhost jeho a na loket širokost
jeho, půl druhého pak lokte vysokost jeho.
24 * A obložíš jej zlatem čistým a uděláš mu oko-
25 lek zlatý vůkol. * Uděláš také okolo něho ob-
rubu, čtyř prstů zšíří, a okolek zlatý uděláš
26 okolo té obruby. * Uděláš u něho i čtyři kruhy
zlaté, kteréž vpustíš do čtyř úhlův, kteříž
jsou ve čtyřech nohách jeho. * Pod tou obru- 27
bou budou kruhové, skrze něž provlačováni
budou sochorové k nošení stolu. * Ty pak so- 28
chory uděláš z dříví setim a obložíš je zlatem,
i bude stůl nošen na nich.
Uděláš také misy jeho a lžice jeho a při- 29
kryvadla jeho, a okřiny jeho k nalévání oběti;
z čistého zlata naděláš toho. * A klásti budeš 30
na ten stůl chleby předložení, před tvář mou
ustavičně.
Uděláš také svícen ze zlata čistého, z ta- 31
ženého zlata ať jest ten svícen, sloupec jeho
i prutové jeho, mísky jeho a koule jeho, i kvě-
tové jeho z něho budou. * A šest prutův vy- 32
cházeti bude z bokův jeho; tři prutové sví-
cnův s jedné strany jeho, a tři prutové s dru-
hé strany jeho. * Tři mísky udělané na způsob 33
pecky mandlové ať jsou na prutu jednom, koule
a květ, a tři mísky udělané na způsob pecky
mandlové na prutu druhém, koule a květ: takž
i na jiných šesti prutech ze svícnu vycházejí-
cích. * Na svícnu také budou čtyři mísky, udě- 34
lané na způsob mandlové pecky, koule jeho i
květové jeho. * A bude koule pode dvěma 35
pruty z něho, koule též pod druhýma dvěma
pruty z něho, koule opět pod jinýma dvěma
pruty z něho; a tak pod šesti pruty vycházejí-
cími ze svícnu. * Koule jejich i prutové jejich 36
z něho budou, všecko to zcela kované ze zlata či-
stého. * Uděláš i sedm lamp na něj, a bude je 37
rozsvěcovati kněz, aby svítily po stranách jeho.
* I utěradla jeho i nádoby k oharkům jeho ze 38
zlata čistého. * Z centnéře zlata čistého udě- 39
láno bude to se vším tím nádobím. * Hlediž 40
pak, aby udělal podlé podobenství toho, kte-
réž tobě ukázáno jest na hoře.

Hlava 26.

6) Stánek s ozdobami svými.

Příbytek pak uděláš z desíti čalounův,
kteříž budou z bílého hedvábí soukaného a
z hyacintu a ze šarlatu a z červce dvakrát
barveného, a cherubíny dílem řemeslným udě-
láš. * Dlouhost čalounu jednoho osm a 2
dvadceti loket, a širokost čalounu jednoho

11. *čistým*, J. ryzím. — *korunu*: lištu, okolek.

16. *svědectví*, t. desky kamenné svědčící o vůli boží a jeho přítomnosti.

17. *slitovnici*: bylo přikryvadlo na arše, kdež zjevoval se Pán Bůh Israelským a jim se v milosti neb slitování svém ohlašoval.

18. *z taženého*: zcela.

21. *truhlu*: archu.

22. *tam budu* etc., J. tamť se budu osvědčovati.

24. *okolek*, H. korunu.

27. *Pod tou*, J. Proti té.

29. *jeho*: k němu. — *okřiny*, J. koflíky. — *k nalévání*, H. k přikrývání, t. kadidla a chlebův.

30. *klásti*, t. každou sobotu nového pečení. Lev. 24, 8. — *ustavičně*, t. kteříž vždycky před obličejem božím byli, chlebové posvátní. Mat. 12, 4. Žid. 9, 2.

32. *vycházeti*, t. míti bude po stranách.

34. *svícnu*, t. na tom sloupci, z něhož vycházeti budou prutové.

37. *po stranách*: po bocích svícnu.

39. *centnéře*. Talentum svatyně dvakrát větší bylo než obecné, nebo vážilo 120 liber; obecné toliko 60.

1. *Příbytek*. Rozdílnými jmeny stánek boží Mojžíš jmenuje. Někdy *Misskan* t. příbytek, od zvláštního přebývání božího v něm. Obraz církve. Někdy *Ohel Mohed*, t. stánek úmluvy neb stánek církve, pro rozdíl od jiných stánkův, že v tom místě Bůh vůli svou oznamoval, a lid v časy určité tu se scházeje, na ni se doptával a s Bohem se umlouval. Viz výš 25, 22. Num. 17, 4. Odkudž potom

čtyři lokty; míra jedna bude všech čalounův.
3 * Pět čalounův spolu spojeno bude jeden s dru-
hým, a pět druhých čalounův též spolu spojeno
4 bude jeden s druhým. * A naděláš i ok hya-
cintových po kraji čalounu jednoho na konci,
kde má se spojovati s druhým; a tolikéž udě-
láš na kraji čalounu druhého, na konci v spo-
5 jení druhém. * Padesáte ok uděláš na ča-
lounu jednom a padesáte ok uděláš po kraji
čalounu, kterýmž má připojen býti k dru-
hému; oko jedno proti druhému aby bylo.
6 * Uděláš také padesáte kroužkův zlatých a
spojíš čalouny jeden s druhým kroužky tě-
mi, a tak bude příbytek jeden.
7 Nadto naděláš houní ze srstí kozích na
stánek k přistírání příbytku povrchu, jedenácte
8 takových houní uděláš. * Dlouhost houně jedné
třidceti loktův, a širokost houně jedné čtyř
loktův; jednostejná míra těch jedenácti houní
9 bude. * A spojíš pět houní obzvláštně a šest
houní opět obzvláštně, a přehneš na dvé houni
10 šestou napřed v čele stánku. * Uděláš pak
padesát ok po kraji houně jedné na konci,
kdež se spojovati má, a padesáte ok po kraji
11 houně k spojení druhému. * Uděláš také spi-
nadel měděných padesát, kteréž vepneš do
12 ok, a spojíš stánek aby byl jedno. * Co pak
zbývá houní po přikrytí stánku, totiž půl houně
přesahující, převisne při zadní straně příbytku.
13 * A loket s jedné a loket s druhé strany zbý-
vající na dýl z houní stánku převisne po stra-
nách příbytku sem i tam, aby jej přikrýval.
14 Uděláš také přikrytí na stánek z koží
skopových na červeno barvených, přikrytí také
z koží jezevčích svrchu.
15 Naděláš k příbytku i desk z dříví setim
16 stojatých: * desíti loktův dlouhost dsky, a půl
17 druhého lokte širokost dsky jedné. * Dva čepy
dska jedna míti bude, podobně jako stupně u
schodu spořádané, jeden proti druhému; tak
18 uděláš u všech desk příbytku. * Zděláš pak
desky k příbytku, dvaceti desk k straně po-
19 lední, k větru polednímu. * (A čtyřidceti pod-
stavkův stříbrných uděláš pode dvadceti desk,
dva podstavky pod jednu dsku ke dvěma če-
pům jejím, a podstavky pod dsku druhou pro

dva čepy její.) * Na druhé pak straně příby- 20
tku k straně půlnoční dvadceti desk. * A čty- 21
řidceti podstavkův jejich stříbrných, dva pod-
stavky pod jednu dsku a dva podstavky pod
dsku druhou. * Na straně také příbytku k zá- 22
padu šest uděláš desk. * A dvě dsky uděláš 23
v oboudvou úhlech příbytku, * kteréž budou 24
spojeny zezpodu, a tolikéž spojené svrchu
k jednomu kruhu; tak bude při dvou těch,
ve dvou úhlech budou. * A tak bude osm desk, 25
a podstavkové jejich stříbrní; šestnácte pod-
stavkův, dva podstavkové pod dskou jednou,
a dva podstavkové pod dskou druhou. * Na- 26
děláš také svlakův z dříví setim, pět jich bude
dskám k straně příbytku jedné, * a pět svla- 27
kův dskám při straně příbytku druhé, a pět
svlakův dskám k straně západní příbytku,
dosahující k oběma úhlům. * Ale prostřední 28
svlak u prostřed desk provleče se od jednoho
konce k druhému. * Ty pak dsky obložíš zla- 29
tem a kruhy k nim uděláš zlaté, do nichžby
svlakové byli uvlačováni, a obložíš i svlaky zla-
tem. * A tak vyzdvihneš příbytek podlé spů- 30
sobu toho, kterýž tobě ukázán na hoře.
Uděláš i oponu z hyacintu a ze šarlatu 31
a z červce dvakrát barveného a z bílého hed-
vábí soukaného, dílem řemeslným uděláš ji
s cherubíny protkanou. * A zavěsíš ji na čty- 32
řech sloupích z dříví setim obložených zlatem,
(makovičky jejich zlaté) na čtyřech podstav-
cích stříbrných. * A dáš oponu na kroužky a 33
vneseš vnitř za oponu archu svědectví, a od-
dělovati vám bude ta opona svatyni od sva-
tyně svatých. * Položíš také slitovnici na ar- 34
chu svědectví v svatyni svatých; * a postavíš 35
stůl vně před oponou, svícen pak naproti
stolu v straně příbytku polední, a stůl dáš na
stranu půlnoční.
A uděláš zastření dveří stánku z hyacintu 36
a z šarlatu a z červce dvakrát barveného a
z bílého hedvábí přesukovaného, dílem vyší-
vaným. * K zastření pak tomu uděláš pět slou- 37
pův z dříví setim, kteréž obložíš zlatem, a ma-
kovice jejich zlaté, a sleješ k nim pět pod-
stavkův měděných.

---

hora Sion i město Jerusalem týmž jmenem nazý-
váno bylo. Někdy *Ohel Edut*, t. stánek svědectví,
protože v něm archa a v ní desky s mannou a holí
složeny byly na svědectví lidu israelskému, že zá-
kon boží na sebe přijali. — *čalounův*: koberců,
kortýn, koltr. — *řemeslným*: vyšívaným, vytkáva-
ným, krumpovaným. — *uděláš*, t. na těch čalounech.
9. *v čele*, H. proti tváři stánku.

13. *z houní*, t. z přikrytí.
17. *druhému*, t. jednostejně rozměřeni jeden od
druhého.
18. *k straně*, H. k úhlu.
26. *svlakův*: závor, sochorů.
28. *provleče se*, t. skrze kruhy, kteříž u prostřed
desk jsou.
34. *Položíš*, H. Dáš.
36. *zastření* neb zavěšení.

Hlava 27.

7) Oltář, 8) síň stánku, 9) olej.

Uděláš také oltář z dříví setim, pěti loket
zdýlí a pěti loket zšíří, čtverhraný bude oltář,
2 a tří loket zvýší bude. * A zděláš mu rohy na
čtyřech úhlech jeho, z něho budou rohové
3 jeho a obložíš jej mědí. * Naděláš také k ně-
mu hrncův, do kterýchžby popel bral, a lopat
a kotlíkův a vidliček a nádob k uhlí; všecka
4 nádobí jeho z mědi uděláš; * uděláš mu i mříž-
ku mřížovanou měděnou, a u té mřížky čtyři
5 kruhy měděné na čtyřech rozích jejich; * a dáš
ji pod okolek oltáře do vnitřku, a bude ta
6 mřížka až do polu oltáře. * Uděláš k tomu
oltáři i sochory z dříví setim a mědí je oku-
7 ješ, * a ti sochorové provlečeni budou skrze
ty kruhy, a budou sochorové ti na obou stra-
8 nách oltáře, když nošen bude. * Uděláš jej
z desk, aby byl vnitř prázdný; jakž ukázáno
tobě na hoře, tak udělají.
9 Uděláš také síň příbytku: k straně po-
lední koltry síně té očkovaté budou, z bílého
hedvábí soukaného, sto loket z délí ať má kraj
10 jeden. * Sloupův pak bude k nim dvadcet a
podstavkův k nim měděných dvadcet; mako-
vičky na sloupích a přepásaní jich stříbrné.
11 * A tak podobně i strana půlnoční na dýl ať
má koltry očkovaté, sto loket zdýlí, a sloupův
svých dvaceti, a podstavkův k nim měděných
dvaceti; makovičky na sloupích a přepásaní jich
12 stříbrné. * Na šíř pak té síně k straně západní
budou koltry očkovaté, padesáti loktův zdýlí, a
sloupův k nim deset a podstavkův jejich deset.
* A širokost síně v straně přední na východ 13
bude padesáti loktův. * Patnácti loktův budou 14
koltry očkovaté k straně jedné, sloupové k nim
tří a podstavkové jejich tří; * a k straně druhé 15
patnácti loktův zdýlí budou koltry očkovaté,
sloupové jejich tří a podstavkové jejich tří.
* K bráně pak té síně uděláno bude zastření 16
dvadcíti loktův z hyacintu a šarlatu a z červce
dvakrát barveného a bílého hedvábí souka-
ného, dílem krumpéřským; sloupové k němu
čtyři a podstavkové jejich čtyři. * Všickni 17
sloupové síně vůkol přepásaní budou stříbrem,
makovice pak jejich budou stříbrné a podstav-
kové jejich měděné. * Dlouhost síně bude sto 18
loket a širokost padesáte, všudy jednostejná;
vysokost pak pěti loktův z bílého hedvábí
soukaného, a podstavkové budou měděné.
* Všecka nádobí příbytku ke vší službě jeho 19
a všickni kolíkové jeho i všickni kolíkové síně
z mědi budou.
Ty také přikaž synům israelským, ať na- 20
nesou oleje olivového, čistého, vytlačeného,
k svícení, aby lampy vždycky rozsvěcovány
byly * v stánku úmluvy před oponou, kteráž 21
zastírati bude svědectví. Spravovati je budou
Aron a synové jeho od večera až do jitra
před Hospodinem. Toť bude řád věčný, kterýž
zachovávati budou potomci jejich mezi syny
israelskými.

Hlava 28.

B) K službě kněží přísluší: I. roucho.

Ty pak přijmi k sobě Arona bratra svého
se syny jeho z prostředku synův israelských,
aby úřad kněžský konali přede mnou: Aron,
Nadab, Abiu, Eleazar a Ithamar, synové
2 Aronovi. * A uděláš roucha svatá Aronovi
3 bratru svému k slávě a k ozdobě. * Ty také
mluviti budeš se všechněmi umělými řemesl-
níky, kteréž jsem naplnil duchem moudrosti,
aby dělali roucha Aronovi ku posvěcení jeho,
v nichžby úřad kněžský konal přede mnou.
* Tato pak jsou roucha, kteráž udělají: ná- 4
prsník, náramenník, plášť a sukni s oky, čepici

2. *z něho* etc., t. z téhož jako i oltář zcela udělaný, vzhůru tčící, jakž píše Ezechiel 43, 15, k nimž hovada při obětování uvazována byla. Žalm 117, 27.
3. *vidliček*: kuchyňných háků, jimižby se maso z hrncû bralo. — *nádob*: kleští, v nežby se hlavně braly.
4. *mřížku* neb říčici neb řešeto, t. z plechu měděného, s dírkami mřížovatě probijenými, skrze než k spodu oltáře pršel popel i krev obětí.
5. *okolek*: obrubu. — *do vnitřku*, J. pozpodu. — *do polu*, t. půl druhého lokte zvýší.
8. *prázdný*: dutý. — *ukázáno*, H. ukázal. — *udělají*, t. dělníci.
9. *koltry*: kobercové. — *očkovaté*, t. dílem takovým, aby očka s obou stran byla, však neděravá.
13. *na východ*, t. v čele.
14. *k straně jedné*, t. po pravé ruce od brány síně k úhlu.
15. *k straně druhé*, t. po levé ruce též brány, k úhlu druhému.
16. *bude* koberec k zastření.
18. *všudy*, H. padesáte v padesáti.
19. *příbytku*: stánku. — *kolíkové*: hřebové.
20. *vytlačeného*, H. stlučeného.
21. *úmluvy*, J. církve neb sboru, shromáždění, sjití.
1. *přijmi*, H. kaž přistoupiti, povolej, připoj.
3. *umělými řemeslníky*, J. moudrého srdce.
4. *náramenník*, H. Efod. Byl oděv ten krátký bez rukávů, kterýmž spodní roucho širší se postahovalo, a dosahal od ramen až k ledví; ten, o němž tu mluví, samému nejvyššímu knězi náležel. Jiný Efod

a pás. Takové šaty svaté udělají Aronovi bratru tvému a synům jeho, aby úřad kněžský
5 konali přede mnou. * A vezmou řemeslníci zlato a hyacint a šarlat a červec dvakrát barvený a kment.
6 Udělají pak náramenník ze zlata, z hyacintu a šarlatu, z červce dvakrát barveného a hedvábí bílého přesukovaného, dílem ře-
7 meslným. * Dva vrchní kraje spojená míti bude na dvou koncích svých, a tak se spolu
8 držeti bude. * Přepásaní pak přes ten náramenník, kteréž na něm bude, podobné bude dílu jeho, z týchž věcí bude, totiž ze zlata, z hyacintu a ze šarlatu a z červce dvakrát barveného a z hedvábí bílého přesukovaného.
9 * Vezmeš také dva kameny onychynové a vy-
10 ryješ na nich jmena synův israelských; * šest jmen jejich na kameni jednom a jmen šest ostatních na kameni druhém, podlé pořádku
11 narození jejich. * Dílem řemeslníka, kterýž řeže na kameni a který vyrývá pečeti, vyryješ na těch dvou kamenech jmena synův israelských,
12 do zlata je vsadíš: * a položíš dva kameny ty na vrchních krajích náramenníku, kameny pro pamět na syny israelské. A nositi bude Aron jmena jejich před Hospodinem na obou
13 ramenách svých na památku. * Uděláš i spi-
14 nadla zlatá, * a dva řetízky ze zlata čistého jednostejně uděláš, dílem točeným, a zavěsíš řetízky ty stočené na ta spinadla.
15 Uděláš také náprsník soudu dílem řemeslným; takovým dílem jako náramenník uděláš jej ze zlata, z hyacintu, ze šarlatu, z červce dvakrát barveného a z bílého hed-
16 vábí přesukovaného. * Čtverhraný bude a dvojnásobní: pídi dlouhost a pídi širokost jeho
17 bude. * A vysadíš jej všudy kamením drahým čtyřmi řady; ať jest kamení pořádkem tímto: sardyk, topáz a smaragd v prvním řadu.
18 * V druhém pak spořádaní: karbunkul, safír
19 a jaspis. * A v řadu třetím: ligur, agat a
20 ametyst. * V čtvrtém řadu: chryzolit, onychyn
a beryl; vsazeni budou do zlata v svém pořádku. * Těch pak kamenův s jmeny synův 21
israelských bude dvanácte podlé jmen jejich, dílem řežících pečeti, jeden každý podlé jmena svého, pro dvanáctero pokolení budou. * Udě- 22
láš i k náprsníku řetízky jednostejné dílem točeným ze zlata čistého; * uděláš také k ná- 23
prsníku dva kroužky zlaté a dáš je na dva kraje náprsníka, * a prostrčíš dva řetízky zlaté 24
skrze dva kroužky, kteříž jsou po krajích náprsníka; * a druhé konce těch dvou řetízkův 25
připneš k spinadlům a dáš na vrchní kraje náramenníka po předu. * Uděláš i dva kroužky 26
zlaté, kteréž dáš na dva kraje náprsníka na tu obrubu jeho, kteráž jest po té straně k náramenníku do vnitřku. * Uděláš ještě dva jiné 27
kroužky zlatá, kteréž dáš na dvě strany náramenníka zezpod, po předu naproti spojení jeho, svrchu nad přepásaním náramenníka.
* Tak svíží náprsník ten kroužky jeho s kroužky 28
náramenníka tkanicí postavce modrého, aby byl nad přepásaním náramenníka a neodstával náprsník od náramenníka. * I bude nositi 29
Aron jmena synův israelských na náprsníku soudu na srdci svém, když vcházeti bude do svatyně, na památku před Hospodinem ustavičně. * Položíš pak do náprsníku soudu Urim 30
a Thumim, aby bylo na srdci Aronově, když vcházeti bude před Hospodina: a nositi bude Aron soud synův israelských na srdci svém před Hospodinem vždycky.
Uděláš také plášť pod náramenník vše- 31
cken z hyacintu, * a bude na vrchu v prostřed 32
něho díra; okolek její všudy vůkol dílem tkaným, jako obojek u brně bude, aby se neroztrhl. * Uděláš i na podolku jeho jablka zrnatá 33
z hyacintu, ze šarlatu a z červce dvakrát barveného, na podolku jeho vůkol, a zvonečky zlaté mezi nimi vůkol; * zvoneček zlatý a 34
jablko zrnaté, opět za tím zvoneček zlatý a jablko zrnaté, na podolku pláště vůkol. * A bu- 35
de to míti na sobě Aron při službách, aby

---

byl obecný, prostý, lněný, bílý, kteréhož při službách netoliko kněží a levitové, ale i ti, kdož z jiných pokolení byli, užívali. O kněžích viz I. Král. 22, 18. David byl z pokolení Judova, však užíval Efodu. II. Král. 6. 14. — *s oky*: vysazovanou, krumpovanou.

11. *do zlata*, H. do oček zlatých, do důlků.

15. *náprsník* byla ozdoba zevnitřní na prsích kněze, kteráž za čtyři kroužky zlaté, jež na rozích svých měla, tkanicí hyacintovou k Efodu neb náramenníku byla přivazována. Sloul náprsník soudu, protože kněz jej na sebe bral, kdyžkoli soud neb vůli boží o věci veliké těm, kdož se s ním radili, oznámiti měl.

16. *dvojnásobní* snad proto, aby Urim a Thumim do něho dal. Viz v. 30.

17. *sardyk*, J. rubín.

18. *jaspis*, J. adamant.

19. *ligur*, J. turkus.

21. *dílem* etc., J. vyrytím pečetním.

26. *do vnitřku*, t. po druhé straně, po rubu.

30. *Urim a Thumim*, t. naučení a pravdu. Urim vyznamenává světlost, osvícení; Thumim dokonalost, celost; věci pak jaké byly, staří rabínové zapsali, že věděti se nemůže. Nebo se nevyčítá mezi tím, což poručil Bůh řemeslníkům dělati; lečby to Mojžíš od Boha vzal neb sám připravil a do náprsníku vložil. Nebo z textu rozumí se, že něco jiného bylo, než kamení drahé v náprsníku aneb blesk jejich. Někteří praví, že bylo písmo jmena božího Jehova. Oběma pak slovy těmi ukazuje se i učení i čistota i mravu neb života šlechetnost, čímž kněz ozdoben býti měl; jakž i I. Tim. 4, 12. — *soud*, t. náprsník.

32. *díra*, t. kudyby hlava prošla. — *obojek*: okolek, obruba.

slyšán byl zvuk jeho, když vcházeti bude do
svatyně před Hospodina, i když vycházeti
bude, aby neumřel.
36 Uděláš také plech ze zlata čistého a vy-
ryješ na něm dílem vyrývajících pečeti: **Svatost**
37 **Hospodinu!** * Kterýž dáš na tkanici z hyacintu
38 a bude na čepici, napřed na čepici bude. * I bu-
de nad čelem Aronovým, aby nesl Aron ne-
pravosti posvěcených věcí, kterýchžby posvětili
synové izraelští při všech dařích posvěcených
věcí svých; a bude nad čelem jeho vždycky, aby
příjemné je činil před Hospodinem.
39 Uděláš také sukni z hedvábí bílého váza-
nou s oky, uděláš i čepici z hedvábí bílého, pás
také uděláš dílem krumpéřským. * Synům také 40
Aronovým zděláš sukně, pásy také jim uděláš,
a klobouky k slávě a ozdobě, * a oblečeš v ně 41
Arona bratra svého a syny jeho s ním. A po-
mažeš jich a naplníš ruce jejich a posvětíš mi
jich, aby úřad kněžský konali přede mnou.
* Nadělej jim i košilek lněných k zakrytí na- 42
hoty těla, od bedr až do stehen budou. * A ať 43
je na sobě mají Aron i synové, když vcházeti
budou do stánku úmluvy, anebo když přistu-
povati budou k oltáři, aby sloužili v svatyni;
a neponesou nepravosti, aniž zemrou. Řád tento
bude věčný jemu i potomkům jeho po něm.

Hlava 29.

II. Posvěcení a) služebníků a b) oltáře. III. Obětí vyměření a) ke každému dni, b) jednou v rok.

Toto také učiníš jim k posvěcení jich, aby
úřad kněžský konali přede mnou. Vezmi volka
jednoho ještě mladého a skopce dva bez vady;
2 * chleby též přesné a koláče přesné s olejem
smíšené, a pokruty přesné polité olejem: z běli
3 pšeničné naděláš toho.*A vklada to do koše je-
dnoho, obětovati to budeš v koši spolu s tím
4 volkem a dvěma skopci; * potom Aronovi a
synům jeho přistoupiti kážeš ke dveřům stánku
5 úmluvy a umyješ je vodou; * a vezma roucha,
oblečeš Arona v sukni a v plášť náležící pod ná-
ramenník, a v náramenník a v náprsník, a pře-
6 pášeš ho pásem náramenníka. * Vstavíš i čepici
na hlavu jeho a korunu svatosti vstavíš na če-
7 pici, * naposledy vezmeš olej pomazání a vyleje
na hlavu jeho pomažeš ho.
8 Potom synům jeho přistoupiti kážeš a zo-
9 bláčíš je v sukně, * a zopásuješ je pásy Arona
i syny jeho, a vstavíš jim čepičky na hlavu, i
budou míti kněžství řádem věčným, a po-
světíš ruky Aronovy a ruky synův jeho.
10 * Přivedeš také volka před stánek úmluvy. I
vloží Aron a synové jeho ruce své na hlavu
11 volka, * a zabiješ volka před Hospodinem u
12 dveří stánku úmluvy. * A nabera krve z volka
pomažeš na rozích oltáře prstem svým, a všecku
13 krev vyleješ k spodku oltáře. * Vezmeš pak
všecken tuk přikrývající droby a branici z ja-
ter, a dvě ledviny s tukem, kterýž jest na nich,
a zapálíš to na oltáři. * Maso pak z toho volka 14
a kůži s lejny jeho spálíš ohněm vně za stany,
nebo obět za hříchy jest. * Skopce také jednoho 15
vezmeš, a vloží Aron a synové jeho ruce své
na hlavu toho skopce. * A zabiješ toho skopce, 16
a nabera krve jeho pokropíš oltáře na vrchu
vůkol. * Skopce pak rozsekáš na kusy a vymyje 17
droby jeho i nohy, vkladeš je na ty kusy z něho
a na hlavu jeho. * A potom všeho skopce zapá- 18
líš na oltáři; nebo zápal ten jest Hospodinu
vůně příjemná, obět ohnivá jest Hospodinu.
* Vezmeš také skopce druhého, i vloží Aron a 19
synové jeho ruce své na hlavu téhož skopce.
* A zabiješ skopce toho a vezma krev jeho, po- 20
mažeš jí konce ucha Aronova a konce pravého
ucha synův jeho, i palce na pravé ruce jich
a palce na pravé noze jejich, a vykro-
píš tu krev na oltář vůkol. * A vezma krve, 21
kteráž bude na oltáři, a oleje pomazání, po-
kropíš Arona a roucha jeho, i synův jeho a
roucha jejich s ním; a bude posvěcen on i rou-
cho jeho, i synové jeho a roucho synův jeho
s ním. * Potom vezmeš ze skopce tuk a ocas a 22
tuk přikrývající droby, a branici z jater a dvě
ledviny s tukem, kterýž jest na nich, a plece
pravé (nebo skopec naplnění jest), * a jeden 23
pecník chleba a jeden koláč chleba s olejem,
a pokrutku jednu z koše chlebův přesných,
kterýž jest před Hospodinem: * a dáš to vše 24

36. *Svatost Hosp.*, J. Svatý Hosp.
39. *Uděláš*: Setkáš. — *s oky*: dílem okatým.
41. *ruce jejich*, t. obětmi. Obřad ten zachováván byl, když kněžím obětování svěřováno bylo, že dávali jim do rukou částku obětí; aniž kdo směl, by i z pokolení Levi byl, obětovati, leč tím způsobem posvěcen byl. Dávaní pak oběti do rukou znamením bylo svěření jim celého úřadu.
43. *v svatyni*, J. svatě. — *neponesou*: nebude na nich nepravosti, t. budou bez viny.
1. *skopce*: berany.
6. *korunu*, t. plech, o němž 28, 36. 37.
9. *vstavíš*, H. přitáhneš neb přivážeš. — *posvětíš*, H. naplníš ruku.
14. *obět* etc., H. hřích jest.
15. *vezmeš*, t. z těch dvou.
18. *vůně*, t. jest obět, kteráž všecka ohněm spálena býti má k slávě boží, a pro niž hněv boží ukojen bývá. — *příjemná*, H. odpočinutí.
22. *naplnění*, t. k svěcení kněží jest, viz výš 28, 41.; nebo z jiných obětí nebylo pravé plece páleno, ale náleželo kněžím.

v ruce Aronovi a v ruce synům jeho, a obraceti
to budeš sem i tam, aby byla obět obrácení před
25 Hospodinem. * Potom vezma to z rukou jejich
zapálíš na oltáři v zápal k vůni příjemné před
Hopodinem, toť jest obět ohnivá Hospodinu.
26 * Vezmeš také hrudí ze skopce posvěcení, kte-
rýž bude Aronův, a obraceti je budeš sem i tam,
aby byla obět obrácení před Hospodinem, a bu-
27 deť na tvůj díl. * Posvětíš tedy hrudí obrácení
a plece pozdvižení, kteréž obracíno a kteréž
28 pozdvihováno bylo ze skopce posvěcení, * z toho,
kterýž bude Aronův, a z toho, kterýž bude synův
jeho posvěcení. A bude to Aronovi a synům
jeho právem věčným od synův israelských,
když obět pozdvižení bude: nebo pozdvižení
bude od synův israelských z obětí jich pokoj-
29 ných; pozdvižení jejich náleží Hospodinu. * Rou-
cha pak svatá, kteráž jsou Aronova, zůstanou
synům jeho po něm, aby pomazováni byli v nich
a aby posvěcovány byly v nich ruce jejich.
30 * Sedm dní bude v nich choditi kněz, kterýž bude
na jeho místě ze synův jeho, kterýž vcházeti
bude do stánku úmluvy, aby sloužil v svatyni.
31 * Skopce pak posvěcení vezma uvaříš maso jeho
32 na místě svatém. * A budeť jísti Aron se syny
svými maso toho skopce a chléb, kterýž jest
33 v koši u dveří stánku úmluvy. * Jísti budou to
ti, za něž očistění se stalo, ku posvěcení ru-
kou jejich, aby posvěceni byli. Cizí pak nebude
34 jísti, nebo svatá věc jest. * Zůstalo-liby co masa
posvěcení a chleba až do jitra, spálíš ostatky
ohněm; nebude jedeno, nebo svatá věc jest.

* Tak tedy uděláš s Aronem a syny jeho vedlé 35
všeho, což jsem přikázal tobě; za sedm dní po-
svěcovati budeš rukou jejich. * A volka za hřích 36
obětovati budeš na každý den na očistění; a
krví za hřích pokropíš oltáře, čině očistění na
něm, a pomažeš ho ku posvěcení jeho. * Za 37
sedm dnův očisťování konati budeš na oltáři a
posvětíš ho, a ten oltář bude nejsvětější. Cokoli
dotkne se oltáře, posvěceno bude.

A toto jest, což obětovati budeš na oltáři, 38
beránky roční dva, na každý den ustavičně. * Je- 39
dnoho beránka obětovati budeš ráno, a beránka
druhého obětovati budeš k večeru. * A desátý díl 40
efi běli smíšené s olejem vytlačeným, jehožby bylo
s čtvrtý díl hin; a k oběti mokré čtvrtý díl hin
vína na jednoho beránka. * Tolikéž beránka 41
druhého obětovati budeš k večeru; jako při
oběti suché, ranní, a jako při mokré oběti
její, tak při této učiníš; aby byla vůně pří-
jemná, obět ohnivá Hospodinu. * Zápalná obět 42
tato ustavičná ať jest po všecky věky vaše u
dveří stánku úmluvy před Hospodinem, kdež
přicházeti budu k vám, abych tam s tebou mlu-
vil. * A tam přicházeti budu k synům israel- 43
ským a posvěceno bude místo slávou mou.
* Nebo posvětím stánku úmluvy i oltáře; Aro- 44
na také a synův jeho posvětím, aby mi úřad
kněžský konali. * A bydliti budu u prostřed 45
synův israelských a budu jim za Boha; * a zvě- 46
dí, že já jsem Hospodin Bůh jich, kterýž jsem
je vyvedl ze země egyptské, abych přebýval
u prostřed nich, já Hospodin Bůh jejich.

Hlava 30.

Přihotoviti také poroučí Pán 1) sbírku, 2) umyvadlo, 3) olej svatý, 4) kadidlo.

Uděláš i oltář, na němžby se kadilo;
2 z dříví setim uděláš jej: * lokte zdélí a lokte
zšíří čtverhraný bude, a dvou loket zvýší;
3 z něho budou rohy jeho. * Obložíš pak jej zla-
tem čistým, svrchek jeho i po stranách vůkol,
i rohy jeho, a uděláš mu korunu zlatou vůkol.
4 * Po dvou také kruzích zlatých uděláš u něho

pod korunou ve dvou úhlech jeho, po obou
stranách jeho, a skrze ně provlečeš sochory,
aby nošen byl na nich. * Ty pak sochory udě- 5
láš z dříví setim a obložíš je zlatem. * A po- 6
stavíš jej před oponou, za kterouž jest archa
svědectví, před slitovnicí, kteráž jest nad svě-
dectvím, kdež přicházeti budu k tobě. * I ka- 7

---

25. *v zápal*, J. mimo (první) zápal.

26. *posvěcení*, H. naplnění. — *kterýž*, J. kterýž obětován bude při posvěcení Arona.

28. *z toho* etc., H. z toho, kterýž bude Aronův, a z toho, kterýž bude synův jeho. — *nebo pozdvižení*, J. nebo prvotiny.

29. *posvěcovány*, H. naplňovány.

30. *kterýž vcházeti* etc., J. když. — *v svatyni*, J. v svatosti, t. svatě se vší uctivostí.

33. *posvěcení*, H. naplnění.

34. *posvěcení*, H. naplňování.

36. *krví*, H. hříchem.

37. *nejsvětější*, H. svatost svatosti. — *posvěceno*, t. nebude toho k jiným než k svatým věcem užíváno.

40. *smíšené*: zadělané. — *hin* byla míra asi v pintu.

41. *k večeru*, H. mezi dvěma večery. Viz výš 12. 6. — *oběti suché*, H. *mincha*, kteráž z mouky bělné buď olejem polité, buď zadělané, bez kvasu neb pečena, smažena neb pražena, kadidlem i solí posypána a obětována byla. Od některých se nazývá chlebná neb chlebová, obilná, moučná, z běli, koláčná etc. Staří vykládali: suchá pro rozdíl od druhé při ní, jenž mokrá, pící neb tekutá sloula. Židé někteří od slova svého *nacha* t. vedení neb nesení poznenáhlu, dar i poctu; nebo se zvláštní vážností a uctivostí k oběti beránka večer a ráno se přidávala. Jiní vykládají: odtušení, oddechnutí, potěšení; protože u večer po vydechnutí od prací s potěšením obětována bývala; a často se béře za modlitbu a všecku obět večerní. Někteří ukrocení neb ukojení, t. Boha.

42. *po všecky věky*: vám i budoucím rodům vašim.

diti bude na něm Aron kadidlem z vonných věcí
každého jitra; když spraví světla, kaditi bude.
8 * Tolikéž když rozsvítí Aron lampy k večeru,
kaditi bude kaděním vonných věcí ustavičně
9 před Hospodinem po rodech vašich. * Nevložíte
na něj kadidla cizího; ani zápalu, ani oběti
suché, ani oběti mokré obětovati budete na
10 něm. * Toliko očištění vykoná nad rohy jeho
Aron jednou v rok, krví oběti za hřích v den
očišťování; jednou v rok očištění vykoná na
něm po rodech vašich; svatosvaté jest Hospo-
dinu.
11 Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi řka:
12 * Když vyzdvihneš hlavní sumu synův isra-
elských náležejících ku počtu, dáť jeden každý
výplatu duše své Hospodinu, když je počítati
budeš, aby nebyla na nich rána, když sečteni
13 budou. * Toto pak dají: každý z těch, kteří jdou
v počet, půl lotu dá podlé lotu svatyně. (Dvad-
ceti peněz platí ten lot), půl lotu obět pozdvi-
14 žení bude Hospodinu. * Kdožkoli jde v počet
ode dvadceti let a výše, tu obět pozdvižení ať
15 dá Hospodinu. * Bohatý nedá více a chudý
nedá méně než půl lotu, když dávati budou
obět pozdvižení Hospodinu k očištění duší
16 vašich. * A vezma stříbro očištění od synův
israelských, dáš je na potřeby k službě stánku
úmluvy; a bude to synům israelským na pa-
mátku před Hospodinem k očištění duší vašich.
17 Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka:
18 * Uděláš i umyvadlo měděné k umývání a pod-
stavek jeho měděný, a postavíš je mezi stán-
kem úmluvy a oltářem a naleješ do něho vody.
19 * Umývati budou z něho Aron i synové jeho ruce
20 své i nohy své; * když vcházeti budou do stánku
úmluvy, umývati se budou vodou, aby neze-
mřeli; aneb kdyžby měli přistupovati k oltáři,
aby sloužili a zapalovali obět ohnivou Hospo-
21 dinu. * I budou umývati ruce i nohy své, aby
nezemřeli; a bude jim ustanovení toto věčné,
Aronovi i semeni jeho po rodech jejich.
Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka: 22
* Ty pak vezmi sobě vonných věcí předních: 23
myrrhy nejčistší pět set lotův a skořice vonné
polovici toho, totiž dvě stě a padesát, a prust-
vorce vonného dvě stě a padesát; * kasie pak 24
pět set lotův na váhu svatyně, oleje olivového
míru hin: * a uděláš z toho olej pomazání sva- 25
tého, mast nejvýbornější dílem líkárnickým;
olej pomazání svatého bude. * Pomažeš jím 26
stánku úmluvy i archy svědectví, * a stolu i 27
všech nádob k němu, svícnu i všech nádob jeho,
i oltáře, na němž se kadí; * oltáře také, na němž 28
se pálí oběti, a všech nádob jeho, i umyvadla
s podstavkem jeho. * Tak posvětíš jich, aby 29
byly nejsvětější: cožkoli dotkne se jich, posvě-
ceno bude. * Arona také a synův jeho pomažeš 30
a posvětíš jich, aby úřad kněžský konali přede
mnou. * K synům pak israelským mluviti budeš 31
řka: Tento olej pomazání svatého bude mi
v národech vašich. * Tělo člověka nebude ma- 32
záno jím, a podlé složení jeho neuděláte po-
dobného, svatýť jest, svatý vám bude. * Kdo- 33
bykoli udělal mast podobnou aneb mazalby
jí cizího, vyhlazen bude z lidu svého.
I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Vezmi sobě 34
vonných věcí, balsamu, onyksu, galbanu vonného
a kadidla čistého; jednostejná váha toho bude.
* A uděláš z toho kadidlo složení dílem líkár- 35
nickým, smíšené, čisté a svaté. * A ztluka to 36
drobně, klásti budeš z něho před svědectvím
v stánku úmluvy, kdež přicházeti budu k tobě:
nejsvětější to vám bude. * Neuděláte sobě ka- 37
didla podlé složení tohoto, kteréž připravíš:
za svatou věc tobě bude pro Hospodina. * Kdo- 38
bykoli dělal co podobného k vuni sobě, vy-
hlazen bude z lidu svého.

Hlava 31.

Jsouť také i řemeslníci od Pána nastrojeni, jako Beseleel a Ooliab, jimž nikoli se svoboda nedává k zanedbání svěcení soboty svaté.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Hle,
povolal jsem ze jmena Beseleele, syna Ury
3 syna Hur z pokolení Judova, * a naplnil jsem
ho duchem božím, moudrostí a rozumností i
4 uměním všelijakého řemesla, * aby vtipně
smysliti uměl, cožbykoli řemeslně uděláno býti
5 mohlo ze zlata a ze stříbra i z mědi, * i v ře-
zání kamení drahého k vsazování i v umělém
vysazování na dřevě aby dělal všelijaké dílo.
* A ai, já přidal jsem jemu Ooliaba, syna 6
Achisamechova z pokolení Dan; a v srdci kaž-
dého vtipného složil jsem moudrost, aby spra-
vili vše, což jsem přikázal tobě: * stánek 7
úmluvy a archu svědectví a slitovnici, kteráž

8. *rozsvítí*, H. vstaví.
10. *svatosv.*: nejsvětější věc.
13. *peněz*, H. gera, a ten peníz platil asi devět malých.
16. *k službě*: k dělání.
21. *Aronovi*, H. jemu.
29. *nejsvětější*, H. svatost svatosti.
34. *galbanu*, J. nardu. — *jednostejná*, t. jednoho jako druhého.
35. *smíšené*, J. solené.
3. *všelijakého řem.*, H. a všelijakým řem.
5. *vysazování*: řezání.
6. *vtipného*, H. moudrého srdcem.

8 má býti na ní, i všelijaké nádobí stánku; * stůl
také a nádoby k němu i svícen čistý se všemi
9 nádobami jeho a oltář pro kadění; * též oltář
k zápalům se všemi nádobami jeho a umyva-
10 dlo s podstavkem jeho; * i roucha k službě i
roucha svatá Aronovi knězi, i roucha synův
11 jeho, aby mi úřad kněžský konali; * i olej po-
mazání a kadidlo vonné do svatyně. Všecko
tak, jakž jsem přikázal tobě, udělají.
12 Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka:
13 * Ty pak mluv k synům israelským a rci:
A však sobot mých ostříhati budete, neb to
znamením jest mezi mnou a vámi po ro-
dech vašich; aby známo bylo, že já jsem Ho-
14 spodin, kterýž vás posvěcuji. * Protož ostříhati
budete soboty, nebo svatá jest vám: kdožby
ji poskvrnil, smrtí umře; a kdobykoli dělal
v ní dílo, vyhlazena bude ta duše z prostřed
lidu svého. * Šest dní děláno bude dílo, ale 15
v den sedmý sobota odpočinutí jest svatost
Hospodinu: každý, kdožby dělal dílo v den
sobotní, smrtí umře. * Protož ostříhati budou 16
synové israelští soboty, tak aby světili sobotu
po rodech svých smlouvou věčnou, * mezi mnou 17
a syny israelskými za znamení jest na věčnost;
nebo šest dní činil Hospodin nebe i zemi,
v den pak sedmý přestal a odpočinul. * I dal 18
Pán Mojžíšovi po dokonání těchto řečí s ním
na hoře Sinai dvě dsky svědectví; dsky ka-
menné, psané prstem božím.

Hlava 32.

A o toť jednal Bůh s Mojžíšem; ale přítrž tomu učinil 1) hřích lidu 2) a hněv boží. Lid donutil Arona, aby jim slil modlu, a aj, tele slito jest, jemuž i obětovali nevážně. — Bůh tedy Mojžíšovi 1) s litostí o tom oznamuje, 2) zámluvu o rozmnožení semene jeho čině lid vyhubiti chce. — Ale Mojžíš a) ještě s Bohem rozmlouvaje ukrotil jej modlitbou, b) sstoupiv s hory dolů v horlivosti veliké α) dsky kamenné rozrazil, β) tele spálil, γ) Aronovi domlouval, c) spolu horlících ku pomstě ponukl, a padlo lidu do tisíců tří, d) obrátiv se opět k Bohu α) modlil se za lid β) a slyšel výpověd.

Vida pak lid, žeby prodléval Mojžíš
sstoupiti s hory, sebrali se proti Aronovi a ře-
kli mu: Vstaň, udělej nám bohy, kteřížby šli
před námi; nebo Mojžíšovi muži tomu, kterýž
vyvedl nás ze země egyptské, nevíme co se
2 přihodilo. * I řekl jim Aron: Odejměte ná-
ušnice zlaté, kteréž jsou na uších žen vašich,
synův vašich i dcer vašich, a přineste ke mně.
3 * Tedy strhl všecken lid náušnice zlaté, kte-
réž byly na uších jejich, a přinesli k Aronovi;
4 * kteréžto vzav z rukou jejich, dal je do for-
my a udělal z nich tele slité; i řekli: Tito
jsou bohové tvoji Israeli, kteříž vyvedli tebe
5 ze země egyptské. * Což vida Aron vzdělal
oltář před ním, i volal Aron a řekl: Slavnost
6 Hospodinova zítra bude. * A nazejtří vstavše
velmi ráno, obětovali zápaly a přivedli oběti
pokojné; i sedl lid, aby jedl a pil, potom
vstali, aby hráli.
7 Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi: Jdi,
sstup; nebo prohřešil se lid tvůj, kterýž jsi
8 vyvedl ze země egyptské. * Sešli brzo s cesty,
kterouž jsem přikázal jim; udělali sobě tele
slité a klaněli se mu a obětovali jemu řkouce:
Tito jsou bohové tvoji Israeli, kteříž vyvedli
9 tě ze země egyptské. * Řekl také Hospodin
k Mojžíšovi: Viděl jsem lid tento, a aj, lid jest
tvrdé šíje; * protož nyní nech mne, abych v hně- 10
vu prchlivosti své vyhladil je, tebe pak uči-
ním v národ veliký. * I modlil se Mojžíš Ho- 11
spodinu Bohu svému a řekl: Pročež, o Hospo-
dine, rozněcuje se prchlivost tvá na lid tvůj,
kterýž jsi vyvedl ze země egyptské v síle ve-
liké a v ruce mocné? * A proč mají mluviti 12
Egyptští řkouce: Lstivě vyvedl je, aby zmor-
doval je na horách a aby vyhladil je se svrchku
země? Odvrať se od hněvu prchlivosti své a
lituj zlého, kteréž jsi uložil uvesti na lid svůj.
* Rozpomeň se na Abrahama, Isaka a Israele, 13
služebníky své, jimž jsi zapřisáhl skrze sebe
samého a mluvil jsi jim: Rozmnožím símě
vaše jako hvězdy nebeské, a všecku zemi
tuto, o kteréž jsem mluvil, dám semeni va-
šemu, a dědičně obdržíte ji na věky. * I litoval 14
Hospodin zlého, kteréž řekl, že učiní lidu
svému.
A obrátiv se Mojžíš sstoupil s hory, dvě 15
dsky svědectví maje v rukou svých, dsky
po obou stranách psané, s jedné i s druhé
strany byly popsané; * a dsky ty dílo boží 16
byly, písmo také písmo boží bylo, vyryté na
dskách. * Uslyšev pak Josue hlas lidu křičí- 17

8. *čistý*, t. ze zlata čistého.
10. *roucha* etc., J. oděv služebnosti; čímž míní to, več obalována bývala archa, stůl, svícen a jiné nádoby, když stánek skládán býval.
13. *A však* etc., t. po strojení těch věcí ať nemeškají služeb, k nimž sobota posvěcena. — *známo*, t. abyste i vy i jiní o tom věděli.
14. *svatá*, H. svatost.
18. *božím*, t. ne lidským dílem neb rukou.

1. *proti*, J. k Aronovi.
5. *před ním*, H. před tváří jeho, t. telete.
6. *hráli*: tancovali.
7. *prohřešil*, H. porušil se, převrátil se, pokazil se.
10. *nech mne*: pusť mne. — *vyhladil*: shltil.
11. *modlil*, H. prosil tváři Hospodinovy. — *rozněcuje*: hněvá.
12. *Lstivě*, H. na zlé.

cího, řekl k Mojžíšovi: Hřmot boje v táboru
18 jest. * Kterýžto odpověděl: Není to křik vítězí-
cích ani křik poražených, hlas zpívajících já
19 slyším. * I stalo se, když se přiblížil k sta-
nům, že uzřel tele a tance. I rozhněvav se
Mojžíš velmi, povrhl z rukou svých dsky a
20 rozrazil je pod horou. * Vzal také tele, kteréž
byli udělali, a spálil je v ohni a setřel je až
na prach, a vsypav na vodu dal píti synům
21 israelským. * A řekl Mojžíš k Aronovi: Cožť
jest učinil lid tento, že jsi uvedl na něj hřích
22 veliký? * Odpověděl Aron: Nehněvej se, pane
můj; ty víš, že lid tento k zlému nakloněn
23 jest. * Neb řekli mi: Udělej nám bohy, kte-
řížby šli před námi; nebo Mojžíšovi muži to-
mu, kterýž vyvedl nás ze země egyptské, ne-
24 víme co se stalo. * Jimž jsem odpověděl: Kdo
má zlato, strhněte je se sebe. I dali mi a
uvrhl jsem je do ohně, a udělalo se to tele.
25 * A vida Mojžíš lid obnažený, že obnažil jej
Aron ku potupě před nepřátely, kteříž povstati
26 měli proti nim, * stoje v bráně táboru řekl:
Kdo jest Hospodinův, ke mně přistup. I shro-
27 máždili se k němu všickni synové Levi. * Jimž
řekl: Tak praví Hospodin Bůh israelský: Při-
paš jeden každý meč svůj k boku svému,
přejděte sem i tam, od brány táboru k bráně,
a zabí jeden každý bratra svého a každý pří-
tele svého i bližního svého. * I učinili synové 28
Levi podlé řeči Mojžíšovy, a padlo jich v ten
den z lidu třímecítma tisícův mužů. * Nebo 29
řekl byl Mojžíš: Posvěťtež dnes rukou svých
Hospodinu jeden každý na synu svém, na
bratru svém, aby dal vám dnes požehnání.
A když bylo na zejtří, řekl Mojžíš lidu: 30
Vy zhřešili jste hříchem velikým; protož nyní
vstoupím k Hospodinu, zdabych ukrotil ho
pro hřích váš. * Tedy navrátiv se Mojžíš k Ho- 31
spodinu řekl: Prosím, zhřešilť jest lid ten hří-
chem velikým, neb udělali sobě bohy zlaté;
nyní pak neb odpusť hřích jejich, * a pakli 32
nic, vymaž mne, prosím, z knihy své, kteroužs
napsal. * I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Kdo 33
zhřešil proti mně, toho vymaži z knihy své.
* Protož nyní jdi, veď lid tento, kamž jsem 34
rozkázal tobě: ai, anděl můj půjde před te-
bou; v den pak navštívení mého navštívím i
na nich hřích jejich. * I bil Hospodin lid pro 35
hřích telete, kteréž byl udělal Aron.

Hlava 33.

Výpověd boží jest, že 1) ten hřích hřešícím v spokutování jich vzpomínati bude; 2) sám pak zázračně lidu do země zaslíbené vésti nechce. Nad čímž veliký smutek i z poručení božího lid nesl, jakž i Mojžíš na znamení podlé božího ohlášení učinil oddělení stánku svatého od lidu. Tohoť pak oddělení potvrdil: 1) slávy své zjevováním před očima všeho lidu, 2) ozýváním se Mojžíšovi. A tuť se on modlí a) za lid, aby ho přítomností svou neopouštěl, b) za sebe, aby mu ukázal slávu svou.

I mluvil Hospodin k Mojžíšovi: Jdi, vstup
odsud, ty i lid, kterýž jsi vyvedl ze země
egyptské do země, kterouž jsem přisáhl Abra-
hamovi, Isakovi a Jakobovi, řka: Semeni tvému
2 dám ji, * a pošli před tebou anděla, a vyženu
Kananea, Amorea, Hetea, Ferezea, Hevea a
3 Jebusea, * abys všel do země oplývající mlékem
a strdí. Neboť sám nevstoupím s tebou; protože
lid tvrdé šíje jsi, abych nezahubil tebe na ce-
4 stě. * A uslyšev lid řeč tuto přezlou, zámu-
tek nesli, aniž vzal kdo okrasy své na sebe.
* Nebo byl řekl Hospodin k Mojžíšovi: Mluv 5
synům israelským: Vy jste lid tvrdé šíje;
jakž jen jednou vstoupím mezi vás, zahladím
vás. Protož již slož okrasu svou se sebe a
zvím, co učiniti mám s tebou. * I svlekli se se- 6
be synové israelští okrasy své u hory Oreb.
Mojžíš pak vzav stánek, rozbil jej sobě 7
vně za stany, vzdáliv se od táboru, a nazval
jej stánkem úmluvy. Tedy kdokoli hledal Ho-
spodina, ven choditi musil k stánku úmluvy,
kterýž byl vně za stany. * K tomu také, když 8

---

19. *tance*: zástupy proskakujících se aneb plesajících.
22. *Nehněvej*, H. nerozpaluj se hněv pána mého.— *k zlému*, H. ve zlém jest.
24. *udělalo*, H. vyšlo, t. slilo se.
25. *obnažený*, t. z okras a ozdob svých obloupený a milosti i ochrany Boha svého (jehož se dobrovolně strhli) zbavený.
26. *stoje*, H. i stál Mojžíš.
28. *třímecítma*, H. tři.
29. *Nebo* etc., J. i řekl Mojžíš: Posvětili jste dnes rukou svých Hospodinu. — *Posvěťtež*, H. naplňte.
31. *odpusť*, H. odpustíš-li, J. aby odpustil. J. jestli odpustíš hřích jejich (doplňují text), t. zjeví se tvé milosrdenství a slaven budeš z něho velice.
35. *I bil* etc. J. Protož když Hospodin bil lid ten (bil jej také), protože učinili tele, t. kdykoli je pro nějaký jiný hřích trestal, připomínal jim i tento, kteréhož se při teleti od Arona slitém dopustili.
3. *s tebou*, H. u prostřed tebe; t. takovým spůsobem viditelným nepovedu vás, jako jsem prvé vás vedl a vám viditelně přítomen byl.
4. *okrasy*, t. roucha a šaty drahé i jiné ozdoby, kterýchž jindy užívati obyčej měli. Jiní to slyší na zbroj a odění válečné.
6. *svlékli*. Oblékli se v smutek na znamení ducha zarmouceného a srdce kajícího nad hříchy.
7. *vzdáliv*. Učinil to Mojžíš proto, aby tím veliký hřích toho lidu býti ukázal, a aby zůstávaje mezi lidem, rozmlouvání s Bohem nebyl zbaven; pročež ani milosti u Boha jednatiby nemohl, poněvadž Bůh již vojsku viditelně přítomen býti nechtěl. Výš 3. v.— *úmluvy*, J. církve.

vycházel Mojžíš k stánku, povstával všecken
lid a stál každý u dveří stanu svého, a hle-
děli za Mojžíšem, dokudž nevšel do stánku.
9 * Bývalo pak toto, že když vcházíval Mojžíš
do stánku, sstupoval sloup oblakový a stával
10 u dveří stánku a mluvil s Mojžíšem. * A vše-
cken lid vida sloup oblakový, an stojí u dveří
stánku, povstávali všickni a klaněli se, každý
u dveří stanu svého.
11 * A mluvíval Hospodin k Mojžíšovi tváří
v tvář, tak jako mluví člověk s přítelem svým.
Potom navracel se do táboru; ale služebník
jeho Josue syn Nun, mládenec, neodcházel
12 ze stánku. * I řekl Mojžíš k Hospodinu: Po-
hleď, ty velíš mi, abych vedl lid tento, a ne-
oznámils mi, koho pošleš se mnou; ježtos pra-
vil: Znám tě ze jmena, k tomu také nalezl jsi
13 milost přede mnou. * Již tedy jestliže jsem
jen nalezl milost před tebou, oznam mi, pro-
sím, cestu svou, abych tě poznal a abych na-
lezl milost před tebou; a pohleď, že národ
14 tento jest lid tvůj. * I odpověděl: Tvář má
předcházeti vás bude a dámť tobě odpočinutí.
* I řekl: Nemá-liť předcházeti nás tvář tvá, 15
nevyvozuj nás odsud; * nebo po čem poznáno 16
bude zde, že jsem nalezl milost před tebou,
já i lid tvůj? Zdali ne po tom, když půjdeš
s námi a když odděleni budeme, já i lid tvůj,
ode všeho lidu, kterýž jest na tváři země?
* I řekl Hospodin k Mojžíšovi: I tu také věc, 17
kteroužs pravil, učiním, nebo jsi nalezl milost
přede mnou, a znám tě ze jmena. * Řekl opět: 18
Okažiž mi, prosím, slávu svou. * Kterýž od- 19
pověděl: Já způsobím to, aby šlo mimo tebe
před tváří tvou všecko dobré mé, a zavolám
ze jmena: Hospodin před tváří tvou. Smiluji
se, nad kýmž se smiluji, a slituji se, nad kýmž
se slituji. * Řekl také: Nebudeš moci viděti 20
tváři mé; neboť neuzří mne člověk, aby živ
zůstal. * I to řekl Hospodin: Aj místo u mne 21
a staneš na skále. * A když tudy půjde sláva 22
má, postavím tě v rozsedlině skály a přikryji
tě rukou svou, dokudž nepřejdu. * Potom ode- 23
jmu ruku svou i uzříš hřbet můj: ale tvář má
nebude spatřína.

Hlava 34.

Bůh s výminkou Mojžíšovi povoliv, jemu a) poroučí nové dsky vytesati a ráno přijíti na horu, jakož pak i tak učinil, b) z oblaku mluví s vypravováním skutků svých, na čemž s poklonou Mojžíš přestal a k druhému jednání přistoupil. *O druhém jednání.* Mojžíšovi Bůh žádajícímu jej, aby se od lidu svého neodvracel, zamlouvá se vyplněním žádosti jeho pod tou úmluvou, 1) aby s tím lidem spohanilým v žádnou smlouvu nevcházel, 2) bohů sobě slitých nedělal, 3) slavnosti přesnic, prvorozených posvěcování, soboty zachovávání, letnic a stánku slavení řádně s vděčností a prvotin obětování pilen byl. Jakož pak Bůh a) takovou smlouvu zapsati do kněh Mojžíšovi poručil, b) a sám zase přikázaní na dskách vypsav pustil jej od sebe. V tom Mojžíše α) přicházejícího pro záři slávy boží na něm ukázané ulekše se Aron a synové israelští před ním utíkali, ale on jich potěšil; β) mluvícího se zastřenou tváří uposlechli.

I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Vyteš sobě
dvě dsky kamenné, podobné prvním; a na-
píši na dskách těch slova, kteráž byla na
2 dskách prvních, ježs rozrazil. * Budiž tedy
hotov ráno a vstoupíš v jitře na horu Sinai
a staneš přede mnou na vrchu hory té.
3 * Žádný ať nevstupuje s tebou, aniž také kdo
vidín bude na vší hoře, ani ovce neb volové
4 pásti se budou naproti hoře této. * Tedy Moj-
žíš vytesal dvě dsky kamenné, podobné prvním;
a vstav ráno vstoupil na horu Sinai, jakž při-
kázal mu Hospodin, a vzal v ruku svou dvě
dsky kamenné.
I sstoupil Hospodin v oblaku a stál s ním 5
tam, a zavolal ze jmena: **Hospodin.** * Nebo 6
pomíjeje Hospodin tvář jeho volal: Hospo-
din, Hospodin, Bůh silný, litostivý a milostivý,
dlouhočekající a hojný v milosrdenství a prav-
dě: * milosrdenství čině tisícům, odpouštěje 7
nepravost a přestoupení i hřích, a kterýž ni-

10. *všecken lid*, J. všickni.
11. *Potom* etc., J. Když se pak (Mojžíš) do ležení navracel se služebníkem svým Josue synem Nun, mládencem, (Hospodin) neodcházel z prostřed stanu.
12. *a neoznámils*, H. ty pak neoznámils. — *ze jmena*, t. vážím tě sobě, mimo jiné jsem tě sobě oblíbil.
13. *cestu*, t. že ty vůdcem naším budeš. — *poznal*, t. skutečně to shledal, že jsi nám přítomen.
14. *Tvář*, H. tváři mé půjdou. — *a dámť* etc., J. abych dal odpočinutí tobě, t. když ty chceš, abych tak učinil a šel s vámi, povolím tobě v tom.
19. *před tváří*, t. aby na to očitě hleděti mohl. — *dobré mé* neb dobrota má, to jest, ukáži tobě šlepěje dobroty své nestihlé, aby mne poznala, pokud jen mysl lidská postačiti může. Aneb zjevím se tobě ve vší dobrotivosti své k lidem; a to skrze jmena má, kteráž oznámím, z nichž budeš moci souditi, jaké jest srdce mé k vám, a suma toho jest, že jsem litostivý, kterýž smilovává se nad kýmkoli; komuž milostiv jsem a co dobrého činím, to vše z milosti činím, nejsa žádnému nic povinen.
23. *hřbet*, t. nějakou částku mé slávy spatříš, ač nedokonale, poněvadž zde nevidíme tváří v tvář, ale jako v podobenství. I. Kor. 13, 9.
2. *staneš*, H. postavíš se mi.
5. *zavolal*, t. Bůh.
6. *hojný*, H. mnohý.
7. *čině*, H. chovaje.

koli neospravedlňuje vinného, navštěvuje ne-
pravost otců v na synech i na synech synův
8 do třetího i čtvrtého pokolení. * Mojžíš pak
rychle sklonil hlavu k zemi a poklonu učinil
9 * a řekl: Prosím, našel-li jsem milost v očích
tvých, Pane! nechť jde, prosím, Pán u prostřed
nás, nebo lid jest tvrdé šíje; a milostiv buď
nepravosti naší a hříchu našemu, a měj nás
10 za dědictví. * Kterýžto řekl: Ai, já učiním
smlouvu přede vším lidem tvým; učiním divné
věci, kteréž nejsou učiněny na vší zemi a ve
všech národech, a viděti bude všecken lid
(mezi nímž jsi), skutky Hospodinovy; nebo
11 hrozné bude to, což já učiním s tebou. * Za-
chovej to, což já přikazuji tobě dnes: ai, já
vyženu před tváří tvou Amorea a Kananea,
Hetea a Ferezea, Hevea a Jebusea.
12 Varuj se pak, aby nečinil smlouvy s oby-
vately země té, do kteréž vejdeš, aťby nebyli
13 osidlem u prostřed tebe; * ale zbořite oltáře
jejich a modly jejich polámete a jejich háje
14 posekáte. * Nebo nebudeš se klaněti bohu ji-
nému, protože Hospodin jest, jmeno má horli-
15 vý, Bůh silný, horlivý jest. * Nevcházej v smlou-
vu s obyvately země té, aby, kdyžby smilnili,
jdouce po bozích svých, a obětovali bohům
svým, nepovolali tě, a jedlby z oběti jejich;
16 * a aby nebral ze dcer jeho synům svým, i
smilnilyby dcery jejich jdouce po bozích svých,
a naučilyby smilniti syny tvé, jdouce po bo-
zích svých.
17 Bohův slitých neuděláš sobě.
18 Slavnost přesnic zachovávati budeš. Za
sedm dní jísti budeš chleby nekvašené, jakž
jsem přikázal tobě v čas vyměřený měsíce
Abib; nebo měsíce toho vyšel jsi z Egypta.
19 * Všecko, což otvírá život mužského pohlaví, mé
jest, i všecko, což samcův jest v dobytku tvém,
20 prvorozený z volův a ovcí. * Ale prvorozené
osle vyplatíš dobytčetem; pakliby nevyplatil,
šíji zlomíš jemu. Každého prvorozeného synův
tvých vyplatíš: aniž ukáží se přede mnou
prázdni.

Šest dní pracovati budeš, dne pak se- 21
dmého přestaneš; v čas orání i žni přestaneš.
A učiníš sobě slavnost téhodnův, svátek 22
prvotin žni pšeničné a slavnost klizení po vy-
jití každého roku. * Třikrát v roce ukáže se 23
každý z vás pohlaví mužského před obličejem
panovníka Hospodina, Boha israelského. * Ne- 24
bo vyvrhu národy od tváři tvé a rozšířím me-
ze tvé; aniž kdo sáhne na zemi tvou, když
vstoupíš, aby se ukázal před Hospodinem Bo-
hem svým třikrát v roce. * Nebudeš obětovati 25
krve oběti mé, dokavadž u tebe kvas jest,
aniž zůstane do jitra obět slavnosti Faze.
* Prvotiny prvních úrod země tvé přinášeti 26
budeš do domu Hospodina Boha svého. Nebu-
deš vařiti kozelce v mléce matky jeho.
I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Napiš sobě 27
slova tato, nebo podlé slov těch učinil jsem
smlouvu s tebou a s Israelem. * Byl pak tam 28
s Hospodinem čtyřidceti dní a čtyřidceti nocí,
chleba nejedl a vody nepil, a napsal na de-
skách slova té smlouvy, totiž deset slov.
I stalo se, když sstupoval Mojžíš s hory 29
Sinai (a měl dvě dsky svědectví v rukou
svých, když sstupoval s hory), a nevěděl,
žeby stkvěla se kůže tváři jeho, když mluvil
s ním. * A viděl Aron i všickni synové isra- 30
elští Mojžíše, a ai, stkvěla se kůže tváři jeho
a nesměli přistoupiti k němu. * Ale Mojžíš za- 31
volal jich a navrátili se k němu Aron i všecka
knížata shromáždění toho, a mluvil Mojžíš
s nimi. * Potom přišli také k němu všickni sy- 32
nové israelští, jimžto přikázal všecko, což mluvil
s ním Hospodin na hoře Sinai.* Dokud pak mluvil 33
Mojžíš s nimi, měl zástěru na tváři své. *Ale 34
když vcházel Mojžíš před tvář Hospodina, aby
mluvil s ním, odjímal zástěru, dokudž nevyšel;
vyšed pak mluvil synům israelským, což mu
bylo rozkázáno. * Tedy viděli synové israelští 35
tvář Mojžíšovu, že se stkvěla kůže tváři jeho;
a kladl zase Mojžíš zástěru na tvář svou, do-
kudž nevcházel, aby mluvil s ním.

---

16. *naučilyby* neb přivedlyby k tomu syny tvé, aby smilnili s bohy jejich.

18. *Abib* jinak Nisan, t. měsíce nových klasův, března; neb v Egyptě i v zemi kananejské toho měsíce již začínali žíti. O čemž výš 13, 4.

20. *dobytčetem*: beránkem aneb kozlátkem. — *aniž* etc., H. tvář má nebude vidína, t. žádný se nepostavuj přede mnou s prázdnýma rukama.

22. *klizení*: shromažďování úrod. — *roku*, t. když se první rok dokoná a druhý začíná.

24. *sáhne*, H. požádá aneb potáhne se.

28. *napsal*, t. Hospodin.

29. *stkvěla se*, H. rohatá byla: ne proto žeby měl rohy, ale že tvář jeho paprsky od sebe pouštěla, podobné rohům. A pro tu podobnost stkvělou tvář jmenují Židé rohatou. — *s ním*, t. Bůh.

35. *stkvěla* etc. Apoštol (II. Kor. 3, 7.) také tak vykládá, že pro slávu obličeje Mojžíšova nemohli patřiti synové israelští na tvář jeho.

Hlava 35.

Oznamujícího (Mojžíše) podlé poručení Páně i o zdržení smlouvy (již jisté znamení bylo soboty zachovávání) i ochotném stánku vystavení lid slyšev uposlechl, 1) svou možnost k spravení věcí takových vynaložil, 2) věc také spravenou Bohu vděčně obětoval. Náklad se stal od lidu štědrý. Pracovali Beseleel a Ooliab s pomocníky svými I. vtipně, podlé moudrosti boží.

Tedy svolal Mojžíš všecko shromáždění
synův israelských a řekl jim: Tato jsou slova,
kteráž přikázal vám Hospodin, abyste je či-
2 nili: * Šest dní děláno bude dílo, ale v sedmý
den mějte svátek, sobotu odpočinutí Hospo-
3 dinova; kdoby dělal v něm dílo, umře.* Nezanítíte
ohně nikdež v příbytcích svých v den sobotní.
4 Mluvil také Mojžíš ke všemu shromáždění
synův israelských takto: Toto jest slovo, kte-
5 réž přikázal Hospodin řka: * Seberte ze sebe
obět pozdvižení Hospodinu; každý, kdož jest
ochotný v srdci svém, přinese tu obět Hospo-
6 dinu: zlato, stříbro a měď, * a hyacint a šar-
lat a červec dvakrát barvený a bílé hedvábí
7 a kozí srsti, * též kůže skopcův na červeno bar-
8 vené a kůže jezevčí a dříví setim, * a olej
k svícení a vonné věci na olej k mazání a
9 pro kadění vonné, * a kamení onychynové a
jiné kamení k vsazování do náramenníku a
10 náprsníku. * A všickni, kdož jsou vtipní mezi
vámi, přijdou a dělati budou, cožkoli přikázal
11 Hospodin. * Příbytek, stánek jeho, i přikrytí
jeho a kroužky jeho, dsky jeho, svlaky jeho,
12 sloupy jeho i podstavky jeho; * archu se so-
13 chory jejími, slitovnici a oponu zastření; * stůl
i sochory k němu se všemi nádobami jeho
14 i chléb předložení; * a svícen k svícení s ná-
dobami jeho, i lampy jeho a olej k svícení;
15 * též oltář pro kadění a sochory jeho, i olej
pomazání a kadidlo z vonných věcí, i zastření
16 dveří v příbytku; * oltář k zápalu a mřížku
jeho měděnou a sochory jeho i všecka nádobí
17 jeho, i umyvadlo s podstavkem jeho; * koltry
očkovaté k síni, sloupy její a podstavky její,
18 i zastření brány do síně; * kolíky k příbytku
19 a kolíky síně s provázky jejich; * roucha
k službě, k přisluhování v svatyni, i roucho
svaté Arona kněze i roucho synův jeho ke ko-
nání úřadu kněžského.
20 Vyšlo tedy všecko shromáždění synův
21 israelských od tváři Mojžíšovy, * a přišli každý
muž, kteréhož ponuklo srdce jeho, a každý,
v němž duch jeho byl dobrovolný, a přinesli
obět pozdvižení Hospodinu k dílu stánku
úmluvy a ke vší službě jeho i k rouchu sva-
tém並. * Přicházeli muži i ženy, každý, kdož 22
byl ochotný v srdci, a přinášeli spinadla a ná-
ušnice a prsteny a sponky z pravých rukou,
všelijaké nádobí zlaté, a kdožkoli obětoval
obět zlata Hospodinu. * Každý, kdož měl hya- 23
cint a šarlat a červec dvakrát barvený a bílé
hedvábí a kozí srsti a kůže skopcův na čer-
veno barvené a kůže jezevčí, přinesl to. * Kdo- 24
koli obětoval obět stříbra a mědi, přinášeli
to za obět pozdvižení Hospodinu; každý také,
kdo měl dříví setim, ke všelikému dílu služeb-
nosti přinášeli je. * Ano i všecky ženy vtipné 25
rukama svýma předly a přinesly co napředly,
hyacint a šarlat a červec dvakrát barvený a
bílé hedvábí. * Všecky pak ženy, kterýchž po- 26
nuklo srdce jejich, aby předly uměle, předly srsti
kozí. * Knížata pak přinášeli kamení onychy- 27
nové a jiné kamení k vsazování do náramen-
níku a náprsníku, * též vonné věci a olej k sví- 28
cení a k oleji pomazání a k vonnému kadidlu.
* Každý muž i žena, v nichž ochotné srdce 29
jejich bylo, k tomu aby přinášeli potřeby ke vše-
likému dílu, kteréž byl přikázal dělati Ho-
spodin skrze Mojžíše, přinášeli synové israelští
obět dobrovolnou Hospodinu.
Tedy řekl Mojžíš k synům israelským: 30
Pohleďte, povolal ze jmena Hospodin Beseleele,
syna Ury syna Hur z pokolení Judova. * A na- 31
plnil ho duchem božím, moudrostí, rozumno-
stí i uměním všelijakého řemesla; * aby vtipně 32
smysliti uměl, jakby se co dělati mělo na
zlatu a stříbru a mědi, * i v řemeslném stro- 33
jení kamenův k vsazování i v díle od dřeva
aby dělal všelijakým řemeslem vtipným. * Dal 34
nad to v srdce jejich i to, aby učiti mohl on i
Ooliab syn Achisamechův z pokolení Dan.
* Naplnil je moudrostí srdce, aby dělali vše- 35
lijaké dílo tesařské a řemeslné, i vyšívané a
vytkávané z hyacintu a šarlatu a červce dva-
krát barveného a bílého hedvábí, a aby dělali
všelijaké dílo a vymýšleli vtipné věci.

2. *dílo*, t. i při stavení stánku i jindy. — *mějte*, H. buď vám svatost.
3. *sobotní*, t. v ten den mé služby toliko pilni budete, strojením pokrmů sobě nepřekážejíce; nebo předcházejícího dne jídlo vařiti a péci měli. Chtěl Pán Bůh jídlu zbytečnému, hodům a kvasům přítrž učiniti a lid cele k svým službám obrátiti. Ale nyní mnozí sobě to zlehčivše, nejvíc ve dny Páně kvasy své strojí.
10. *vtipní*, H. moudří srdcem.
13. *chléb*. Někteří rozumějí ne samy chleby, ale i nádoby, na něž kladeni byli chlebové. — *předložení*, t. posvátný.
22. *sponky*: zápony neb záponky. — *obět*, H. obět sem i tam obracení.
23. *Každý*, H. A všeliký muž, u něhož nalezen.
24. *obět* etc., H. obět pozdvižení.
25. *vtipné*, H. moudré srdcem. — *předly*: tkaly, vyšívaly.
29. *skrze M.*, H. skrze ruku Mojžíšovu.
34. *mohl*, t. témuž umění jiné a v ně zavoditi pomocníky.

Hlava 36.

Pracovali II. věrně, nechtěli zajisté mimo potřebu a uznání víc od lidu bráti; III. plně, nebo udělali, i před Mojžíše přinesli. A) udělali: 1) stánek.

Tedy dělal Beseleel a Ooliab i všeliký
muž vtipný, jimž dal Hospodin moudrost a
rozumnost, aby uměli dělati všeliké dílo
k službě svatyně, všecko což přikázal Hospo-
2 din. * Povolal pak Mojžíš Beseleele a Ooliaba
i každého muže vtipného, v jehož srdce dal
Hospodin moudrost; každého také, kohož po-
noukalo srdce jeho, aby přistoupil ku práci díla
3 toho; * a vzali od Mojžíše všecky dary, kte-
réž přinesli synové izraelští k dílu služebnému
svatyně, aby dělali je. Ale oni vždy předse
přinášeli k němu každého jitra dary dobro-
4 volné. * Tedy přišli všickni vtipní dělníci díla
svatyně, každý od díla svého, kteréž dělali,
5 * a mluvili k Mojžíšovi těmi slovy: Mnohem
více přináší lid, nežli potřebí jest k dělání díla,
6 kteréž přikázal Hospodin dělati. * I rozkázal
Mojžíš, aby provoláno bylo ve vojště takto:
Muž ani žena, žádný nepřinášej více oběti
k svatyni. I zbráněno jest lidu, aby nenosili;
7 * nebo měli potřeb hojně dosti k dělání všeli-
8 kého díla, tak že zbývalo. * I dělal každý
vtipný z dělníkův těch dílo to, příbytek z de-
síti čalounův, kteréž byly z bílého hedvábí pře-
sukovaného a z hyacintu a šarlatu a z červce
dvakrát barveného; cherubíny dílem řemesl-
9 ným udělal na nich. * Dlouhost čalounu je-
dnoho osm a dvadceti loktův, a čtyř loktův
širokost čalounu jednoho; všickni čalounové
10 byli jednostejné míry. * Potom spojil pět ča-
lounův jeden s druhým a pět jiných čalounův
11 spojil jeden s druhým. * Nadělal i ok z hya-
cintu po kraji čalounu jednoho na konci, kde
se spojovati má s druhým; a tolikéž udělal na
kraji čalounu druhého na konci v spojení
12 druhém. * Padesáte ok udělal na čalounu je-
dnom a padesáte ok udělal po kraji čalounu,
kterýmž připojen byl k druhému; oko jedno
13 proti druhému bylo. * Udělal i padesáte spi-
nadel zlatých a spojil čaloun jeden s dru-
hým spinadly těmi; a tak udělán jest příbytek
jeden.

14 Nadto udělal houní ze srstí kozích na
stánek k přistírání příbytku povrchu, jedenácte
15 houní udělal: * dlouhost houně jedné třidceti
loktův a širokost houně jedné čtyř loktův,
jednostejná míra byla těch jedenácti houní;
16 * a spojil pět houní obzvláštně a šest houní
17 obzvláštně. * Udělal také padesáte ok po kraji
houně na konci, kdež se spojovati má, a pa-
desáte ok udělal po kraji houně v spojení dru-
hém. * Udělal k tomu spinadel měděných pa- 18
desáte k spojení stánku, aby byl jedno.
Nadto udělal přikrytí stánku z koží sko- 19
pových na červeno barvených, a přikrytí z ko-
ží jezevčích svrchu.
Nadělal k příbytku i desk z dříví setim 20
stojatých: * desíti loktův dlouhost dsky a půl 21
druhého širokost dsky každé. * Dva čepy 22
měla dska jedna, podobně jako stupně u
schodu spořádané, jeden proti druhému; tak
udělal u všech desk příbytku. * Zdělal i dsky 23
k příbytku, dvadceti desk k straně polední,
k větru polednímu; * a čtyřidceti podstavkův 24
stříbrných udělal pode dvadceti desk: dva
podstavky pod jednu dsku ke dvěma čepům
jejím, a dva podstavky pod dsku druhou pro
dva čepy její. * Na druhé pak straně příbytku 25
k straně pulnoční udělal dvadceti desk.* A čty- 26
řidceti podstavkův jejich stříbrných, dva pod-
stavky pod jednu dsku a dva podstavky pod
dsku druhou.* Na straně pak příbytku k západu 27
udělal šest desk. * Dvě dsky udělal v úhlech 28
po obou stranách příbytku. * A byly spojené 29
pozpodu a tolikéž spojené svrchu k jednomu
kruhu; tak udělal po obou stranách ve dvou
úhlech. * A tak bylo osm desk a podstavkův 30
jejich stříbrných šestnácte, dva podstavkové
pod každou dskou. * Nadělal i svlakův z dříví 31
setim, pět ke dskám straně příbytku jedné;
* a pět svlakův ke dskám druhé strany pří- 32
bytku, a pět svlakův ke dskám strany příby-
tku západní, dosahujících k oběma úhlům.
* A svlak prostřední udělal, aby šel po pro- 33
středku desk od jednoho kraje k druhému.
* Dsky pak obložil zlatem, sliv podstavky jich 34
stříbrné, a kruhy jejich udělal ze zlata, aby
v nich svlaky byly, a obložil svlaky zlatem.
Udělal také oponu z hyacintu a šarlatu 35
a z červce dvakrát barveného a z bílého hed-
vábí přesukovaného, dílem řemeslným udělal
ji s obrazy cherubínův protkanou. * A udělal 36
pro ni čtyři sloupy z dříví setim a obložil je
zlatem; makovičky pak jejich byly zlaté, a
slil k nim čtyři podstavky stříbrné.
Udělal také zastření ke dveřům stánku 37
z hyacintu, ze šarlatu a z červce dvakrát bar-
veného a z bílého hedvábí přesukovaného dí-
lem vyšívaným: * a sloupův k tomu zastření pět 38
s makovicemi jejich (obložil pak makovice a pře-
pásaní jich zlatem) a podstavkův pět mědě-
ných.

1. *vtipný*, H. moudrý srdcem.
3. *od*, H. od tváři M. — *dary*: oběti, H. obět pozdvižení.

6. *oběti*, viz 3.
28. *k západu*, t. k moři.
29. *spojené*, H. jako blíženci.

Hlava 37.

2) Pro stánek a) archu, b) stůl, c) svícen, d) lampy, e) oltář α) jiný ke kadění.

Udělal také Beseleel archu z dříví setim,
jejíž dlouhost byla půl třetího lokte a půl dru-
hého lokte širokost, vysokost také půl dru-
hého lokte: a obložil ji zlatem čistým vnitř
2 i zevnitř. * A udělal jí korunu zlatou vůkol.
3 * Slil jí také čtyři kruhy zlaté ke čtyřem úhlům
jejím: dva totiž kruhy po jedné straně její, a
4 dva kruhy po druhé straně její. * Vzdělal i so-
5 chory z dříví setim a obložil je zlatem. * A
uvlekl sochory do kruhův po stranách archy,
aby na nich nošena byla archa.

6 Udělal také slitovnici ze zlata čistého:
půl třetího lokte byla dlouhost její, a půl dru-
hého lokte širokost její.

7 Udělal i dva cherubíny ze zlata, z taženého
zlata udělal je, na dvou koncích slitovnice;
8 * cherubína jednoho na jednom konci a cheru-
bína druhého na druhém konci; na slitovnici
9 udělal cherubíny, na obou koncích jejich. * Ti
pak cherubínové měli křídla vztažená svrchu
nad ní, zastírajíce křídly svými slitovnici; a tváři
jejich byly obráceny jedna k druhé, k slitovnici
byly obráceny tváři cherubínův.

10 Udělal i stůl z dříví setim: dvou loket
byla dlouhost jeho a na loket širokost jeho,
11 půl druhého pak lokte vysokost; * a obložil
jej zlatem čistým, i korunu zlatou udělal mu
12 vůkol. * Udělal mu i obrubu dlani zšíří vůkol,
13 a udělal korunu zlatou okolo té obruby. * Slil
také k němu ctyři kruhy zlaté a vpustil je do
čtyř úhlův, kteříž byli na čtyřech nohách jeho.
14 * Proti té obrubě byli kruhové, skrze něžby pro-
15 vlačováni byli sochorové k nošení stolu. * Udě-
lal i sochory z dříví setim, kteréžto obložil zla-
16 tem, k nošení stolu. * A vzdělal nádoby, kteréž
byly na stole, mísy jeho a lžíce jeho, a okřiny
jeho a kadidlnice z čistého zlata, v nichžto oběto-
vati se mají oběti mokré.

Udělal také svícen ze zlata čistého, z ta- 17
ženého zlata udělal svícen; sloupec jeho i pru-
tové jeho, mísky jeho, koule jeho i květové
jeho z něho byli. * Šest pak prutův bylo po 18
stranách jeho, tři prutové z jedné strany jeho
a tři prutové s druhé strany jeho: * Tři mísky 19
na způsob pecky mandlové udělány byly na
prutu jednom, koule a květ; a tři mísky na
způsob pecky mandlové udělány na prutu dru-
hém, koule a květ; takž i na jiných šesti pru-
tech ze svícnu vycházejících. * Na svícnu také 20
byly čtyři mísky, udělané na způsob mandlové
pecky, koule jeho i květové jeho. * A byla 21
koule pode dvěma pruty z něho a koule druhá
pode dvěma pruty z něho, a koule třetí pode
dvěma pruty z něho, a tak pod šesti pruty vy-
cházejícími z něho. * Koule jejich i prutové je- 22
jich z něho byli, všecko hned jedním tažením
ze zlata čistého.

Udělal i lamp jeho sedm, i utěradla jeho, 23
i nádoby k oharkům jeho ze zlata čistého. * Z cent- 24
néře zlata čistého udělal jej se vším tím ná-
dobím.

Udělal také oltář pro kadění z dříví setim: 25
lokte zdélí a lokte zšíří, čtverhraný, dvou pak
loket zvýší; z něho byli rohové jeho. * A obložil 26
jej zlatem čistým, svrchek jeho i po stranách
vůkol, i rohy jeho, a udělal mu korunu zlatou
vůkol. * Po dvou podobně kruzích zlatých udě- 27
lal u něho, pod korunou ve dvou úhlech jeho,
po dvou stranách jeho, skrze něžby provlačo-
váni byli sochorové k nošení ho na nich. * A vzdě- 28
lal ty sochory z dříví setim a obložil je zlatem.
* Nadělal také oleje pomazání svatého a ka- 29
didla z vonných věcí, čistého, dílem lékárni-
ckým.

Hlava 38.

(Oltář udělali) β) jiný k obětem, f) umyvadlo, g) síň, h) zastření brány.

Udělal také oltář k zápalu z dříví setim:
pěti loket zdélí a pěti loket zšíří, čtverhraný,
2 a tří loket zvýší, * a vzdělal mu rohy na čtyřech
úhlech jeho; z něho byli rohové jeho, a obložil
3 je mědí. * Nadělal také všelijakých nádob k ol-
táři: hrncův a lopat a kotlíkův a vidliček a
nádob jeho k uhlí; všecka nádobí jeho udělal
měděná.

Udělal k oltáři i mřížku mřežovanou mě- 4
děnou pod okolkem oltáře dole až do prostřed
něho, * a slil čtyři kruhy na čtyřech krajích 5
k mřížce měděné, v nichžby sochorové bývali;
* sochory pak udělal z dříví setim a obložil je 6
mědí, * a uvlekl ty sochory do těch kruhův po 7
obou stranách oltáře k nošení ho na nich; práz-
dný z prken udělal jej.

---

11. *korunu*: okolek.
16. *kadidlnice*, J. a přikryvadla k přikrývání.
18. *bylo* etc., H. vycházelo z boku jeho.
22. *hned* etc.: zcela kované.
29. *svatého*, H. svatosti, t. oleje, kterýž jest sva-
tosvatý.

8 Udělal též umyvadlo měděné, a podstavek
jeho měděný ze zrcadel valně přicházejících
žen, kteréž přicházely ke dveřům stánku úmluvy.
9 Udělal také síň k straně polední; koltry
očkovaté síně té z bílého hedvábí přesukova-
10 ného, na sto loket; * sloupův jejich dvadceti a
k nim podstavkův dvadceti z mědi; makovičky
11 na sloupích a přepásání jejich ze stříbra. * Toli-
kéž k straně půlnoční, koltry na sto loket; slou-
pův k nim dvadceti a podstavkův jejich dvadceti
z mědi; makovičky na sloupích a přepásání
12 jejich ze stříbra. * K straně pak západní koltry
očkovaté na padesáte loket, sloupův k nim de-
set a podstavkův jejich deset, makovičky na
13 sloupích a přepásání jich ze stříbra. * A v straně
14 přední na východ, padesáti loktův. * Koltry
očkovaté patnácti loktův byly při straně jedné;
sloupové k nim tři a podstavkové jejich tři;
15 * a k straně druhé, u brány síně té, jakž tam
tak tuto, koltry očkovaté patnácti loktův; slou-
16 pové k nim tři a podstavkové jejich tři. * Vše-
cky koltry síně vůkol očkovaté z bílého hed-
17 vábí přesukovaného. * Podstavkové pak slou-
pův z mědi, makovičky na sloupích a přepá-
sání jich ze stříbra, a obložení makovic jejich
ze stříbra; všickni také sloupové síně přepá-
sáni byli stříbrem.
18 Zastření pak brány síňce dílem vyši-
vaným z hyacintu a šarlatu, a červce dva-
krát barveného a hedvábí bílého přesuko-
vaného. Dlouhost jeho dvadceti loktův, vyso-
kost pak šířky pěti loktův jako i jiných koltr
19 síně očkovatých. * A sloupové k ní čtyři a pod-
stavkové jich čtyři z mědi, makovičky jejich
stříbrné, a obložení makovic jejich a přepásání
jejich ze stříbra. * Všickni pak kolíkové pří- 20
bytku a síně vůkol byli z mědi. * Tyto jsou vě- 21
ci vyčtené k příbytku, příbytku svědectví, kteréž
jsou vyčteny podlé rozkázání Mojžíšova skrze
Itamara syna Arona kněze, k službě Levitův.
* A Beseleel, syn Ury syna Hur z pokolení Juda, 22
udělal všecky tyto věci, kteréž přikázal Hospo-
din Mojžíšovi; * a s ním Ooliab, syn Achisame- 23
chův z pokolení Dan, tesař a vtipný řemeslník
a vyšívač na hyciantu a šarlatu a červci dva-
krát barveném a kmentu. * Všeho zlata vyna- 24
loženého na samo dílo, na všecko dílo svatyně
(bylo pak zlato obětované) devět a dvadceti cent-
něřův a sedm set třidceti lotův podle váhy sva-
tyně. * Stříbra pak od těch, jenž náležejí ku počtu 25
shromáždění, sto centněřův a tisíc sedm set
sedmdesáte pět lotův podlé váhy svatyně, * půl 26
lotu z každé hlavy, podlé váhy svatyně, ode
všech jdoucích v počet, od dvadcíti let a výše,
jichž bylo šestkrát sto tisíc tři tisíce pět set a
padesáte. * A bylo sto centněřův stříbra k slé- 27
vání podstavkův svatyně a podstavkův opony;
sto podstavkův ze sta centněřův, centněř do
podstavku. * A z tisíce sedmi set sedmdesáti 28
pěti lotův udělal makovičky na sloupy a obložil
makovice jejich a přepásal je. * Mědi pak obě- 29
tované bylo sedmdesáte centněřův a dva tisíce
a čtyři sta lotův; * a udělal z ní podstavky ke 30
dveřům stánku svědectví a oltář měděný, a
mřížku měděnou k němu a všecky nádoby
oltáře, * a podstavky síně vůkol a podstavky 31
brány síně, všecky také kolíky příbytku a všecky
kolíky síňce vůkol.

Hlava 39.

3) (Udělali také) pro kněží roucha, jako a) náramenník, b) náprsník, c) plášť, d) sukni, e) čepici, f) pás, g) plech zlatý. B) Přinesše pak před Mojžíše 1) řádně mu to vyčtli, 2) a od něho požehnání došli.

Z hyacintu pak a šarlatu a červce dvakrát
barveného udělali roucha k službě, k přisluho-
vání v svatyni; udělali i roucho svaté, kte-
réžby bylo Aronovo, jakž byl přikázal Hospo-
din Mojžíšovi.
2 A udělal náramenník ze zlata, hyacintu
a šarlatu a červce dvakrát barveného a bílého
3 hedvábí přesukovaného. * I nadělali plíškův
zlatých a nastříhali z nich nití, aby jimi províjeli
skrze hyacint a šarlat a červec dvakrát barvený
a bílé hedvábí, dílem řemeslným. * Náramky u 4
něho udělali tak, aby se jeden s druhým spo-
jiti mohl, na dvou krajích svých spojoval se;
* přepásání také náramenníku, kteréž bylo na 5
něm, z týchž věcí bylo a týmž dílem ze zlata,
hyacintu a šarlatu a červce dvakrát barveného

8. *žen*, t. kteréž s ochotností obětovaly.—*přicházely*, H. zůstávaly u dveří. J. sloužily. Vykládají to o ženách poctivých a nábožných, jakáž byla Anna (Luk. 2, 36.), kteréž se na to cele oddaly, aby Bohu modlitbami, posty a jinými snažnostmi sloužily; pročež i ta zrcadla, jichž někdy užívaly, k stánku obětovaly.
18. *šířky*, H. v širokosti pět loket.
21. *skrze*, H. skrze ruku Itamara.
23. *tesař* aneb dělník všelikého díla od dřeva a kovův; mistr ve vyrývání, vytkávání.
24. *obětované*, H. oběti obracení.—*svatyně*. Podlé počtu některých okolo pětkrát sto šedesáti tisíc čtyř set a padesáti dolarův.
25. t. okolo sta devadesáti dvou tisíc osmi set osmdesáti a půl osma dolarův.
28. *je*, t. sloupy.
29. *obětované*, viz 24.
2. *náramenník*, J. efod.
3. *nadělali*, t. vytáhli plechy.
4. *Náramky* neb vrchní kraje.
5. *z týchž*, H. z něho.

a bílého hedvábí přesukovaného, jakž byl při-
6 kázal Hospodin Mojžíšovi. * Přisadili i kamení
onychynové vložené a vsazené do zlata, řezané
tak jako ryty bývají pečeti, s jmeny synův isra-
7 elských; * a vložil je na vrchní kraje náramen-
níku, aby byli kamenové pro pamět na syny
israelské, jakž byl přikázal Hospodin Moj-
žíšovi.
8 Udělali náprsník dílem řemeslným, takovým
dílem jako náramenník, ze zlata, hyacintu a
šarlatu a červce dvakrát barveného a bílého
9 hedvábí přesukovaného; * čtverhraný byl, dvoj-
násobní udělali náprsník: na píď zdéli a na
10 píď zšíří, dvojnásobní. * A vysadili jej čtyřmi
řady kamení drahého, pořádkem tímto: sardyk,
11 topaz a smaragd v řadu prvním; * v řadu pak
12 druhém: karbunkul, safír a jaspis; * a v řadu
13 třetím: ligurius, agat a ametyst; * a ve čtvrtém
řadu: chrysolit, onychyn a beryl, vložení a
14 vsazení do zlata v svém pořádku. * Těch pak
kamenův s jmeny synův israelských bylo dva-
nácte vedlé jmen jich, vyrytých jako pečeť
ryta bývá, každý vedlé jmena svého, po dva-
15 náctero pokolení. * Udělali i k náprsníku ře-
tízky jednostejné dílem točeným ze zlata čistého.
16 * Udělali také dvě spinadla zlatá a dva kroužky
zlaté, a připali ty dva kroužky na dvou krajích
17 náprsníku. * A prostrčili dva řetízky zlaté,
skrze dva kroužky na krajích náprsníku.
Druhé pak dva konce dvou řetízků vpali do
dvou těch spinadel a dali je na vrchní kraje
18 náramenníku po předu.* Udělali též dva kroužky
zlaté, kteréž dali na dva kraje náprsníku na
té obrubě jeho, kteráž byla po straně náramen-
níku po spodu. Udělali ještě dva jiné kroužky
zlaté, kteréž dali na dvě strany náramenníku
zespod po předu, proti spojení jeho, kteréž jest
19 nad přepásáním náramenníku. * I přivázali ná-
prsník od kroužkův jeho ke kroužkům toho ná-
ramenníku tkanicí hyacintovou, aby byl nad
přepásáním náramenníku a aby neodevstával
náprsník od náramenníku, jakž byl přikázal Ho-
spodin Mojžíšovi.
20 Udělal také plášť náležející k náramenníku
21 dílem vytkávaným, všecken z hyacintu. * A díra
v prostřed pláště jako díra v brni; okolek byl
22 po kraji jejím vůkol, aby se neroztrhl. * Udělali
také na podolku pláště jablka zrnatá z hya-
cintu a šarlatu a červce dvakrát barveného a
23 bílého hedvábí přesukovaného. * Nadělali i zvo-
nečků ze zlata čistého, a zavěšovali zvonečky
ty mezi jablky zrnatými u podolku pláště vůkol
v prostředku mezi jablky zrnatými. * Zvoneček 24
a jablko zrnaté, opět zatím zvoneček a jablko
zrnaté u podolku pláště vůkol, k užívání toho při
službě, jakž byl přikázal Hospodin Mojžíšovi.
Potom udělali sukni z bílého hedvábí dí- 25
lem vytkávaným Aronovi a synům jeho.
I čepici z bílého hedvábí a klobouky ozdo- 26
bné z bílého hedvábí * a košilky tenké z bílého 27
hedvábí přesukovaného.
Pás také z bílého hedvábí přesukovaného 28
a hyacintu a šarlatu a červce dvakrát barve-
ného dílem vyšívaným, jakž byl přikázal Ho-
spodin Mojžíšovi.
Udělali i plech koruny svaté ze zlata či- 29
stého, a napsali na něm písmo dílem vyrývají-
cích pečeti: **Svatost Hospodinu**. * A dali do 30
něho tkanici z hyacintu, aby přivázán byl k če-
pici nahoře, jakž byl přikázal Hospodin Moj-
žíšovi.
A tak dokonáno jest všecko dílo příbytku 31
stánku úmluvy; a učinili synové israelští vše-
cko, jakž přikázal Hospodin Mojžíšovi, tak uči-
nili. * A přinesli příbytek ten k Mojžíšovi, stá- 32
nek i všecka nádobí jeho, makovice jeho, dsky
jeho, svlaky jeho i sloupy jeho a podstavky
jeho; * přikrytí také z koží skopových na čer- 33
veno barvených a přikrytí z koží jezevčích,
* i oponu zastření, archu svědectví se sochory 34
jejími i slitovnici, * stůl, všecka nádobí jeho i 35
chléb předložení, * svícen čistý, lampy jeho, 36
lampy spořádané, i všecka nádobí jeho i olej
k svícení; * též oltář zlatý a olej pomazání a 37
kadidlo z vonných věcí * a zastření ke dveřům 38
stánku; * oltář měděný a mřížku jeho měděnou, 39
sochory jeho a všecka nádobí jeho i umyvadlo
a podstavek jeho, * očkovaté koltry síně a 40
sloupy k nim s podstavky jejich i zastření k brá-
ně té síně, provazy také její a kolíky i všecka
nádobí k službě příbytku k stánku úmluvy;
* roucha k službě, k přisluhování v svatyni, 41
roucho svaté Arona kněze i roucho synův jeho
ke konání úřadu kněžského.* Vedlé všeho, což 42
přikázal Hospodin Mojžíšovi, tak udělali sy-
nové israelští všecko to dílo. * A viděl Mojžíš 43
všecko to dílo, a ai, udělali je, jakž byl při-
kázal Hospodin, tak udělali; i požehnal jim
Mojžíš.

6. *vložené*: vsazené do oček zlatých.
7. *vrchní:* náramky.
26. *klobouky*, H. ozdoby kloboukův.
31. *všecko*, H. vedlé všeho.
43. *jim*, t. těm, kteříž dali, i těm, kteříž dělali.

Hlava 40.

V tom hned Mojžíš 1) slyše od Boha poručení, jakby to vše postaveno a spořádáno býti mělo, tak činí; 2) a potom víc do stánku vjíti nemohl; nebo boží sláva jej naplnila a tak ve dne oblakem, v noci ohněm přítomnost svou i cestu jdoucím ukazovala.

Potom mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka:
2 * V den měsíce prvního, prvního dne téhož mě-
3 síce vyzdvihneš příbytek, stánek úmluvy, * a po-
stavíš tam archu svědectví a zastřeš ji opo-
4 nou, * vneseš i stůl a zřídíš řád jeho, vneseš
5 také svícen a rozsvítíš lampy jeho, * postavíš
též oltář zlatý pro kadění naproti arše svědec-
tví, a zavěsíš zastření ve dveřích příbytku.
6 * Potom postavíš oltář k zápalům přede dveřmi
7 příbytku, stánku úmluvy; * postavíš také umy-
vadlo mezi stánkem úmluvy a mezi oltářem,
8 do něhož naleješ vody. * Naposledy vyzdvihneš
9 síň vůkol a zavěsíš zastření brány síně. * Tedy
vezmeš olej pomazání, a pomažeš příbytku a
všech věcí, kteréž v něm jsou, a posvětíš ho
10 i všech nádob jeho, a bude svatý; * pomažeš
i oltáře zápalu a všech nádob jeho a posvětíš
11 oltáře, a bude oltář svatý. * Pomažeš také
umyvadla a podstavku jeho, a všeho olejem po-
mazání posvětíš, aťby byla svatyně svatých.
12 A přistoupiti kážeš Aronovi i synům jeho
ke dveřům stánku svědectví a umyješ je vodou.
13 * A oblečeš Arona v roucha svatá a pomažeš
ho a posvětíš ho, aby úřad kněžský konal
přede mnou; synům také jeho přistoupiti kážeš
a zobláčíš je v sukně a pomažeš jich, tak jako
jsi pomazal otce jejich, aby úřad kněžský ko-
nali přede mnou, aby jim bylo pomazání toto
14 ke kněžství věčnému po rodech jejich. * I uči-
nil Mojžíš tak, všecko jakž mu byl rozkázal
Hospodin, tak učinil.
15 I stalo se měsíce prvního léta druhého
prvního dne měsíce, že vyzdvižen jest příbytek.
16 * Mojžíš tedy vyzdvihl příbytek a podložil pod-
stavky jeho a postavil dsky jeho a provlékl
17 svlaky jeho a vyzdvihl sloupy jeho; * potom
postavil stánek v příbytku a dal přikrytí
stánku svrchu na něj, jakož mu byl přikázal
Hospodin. * A vzav svědectví, vložil je do ar- 18
chy, uvlékl také sochory k arše a dal slitovnici
svrchu na archu. * I vnesl archu do příbytku a 19
zavěsil oponu zastření, a zastřel archu svědec-
tví, jakož byl přikázal Hospodin Mojžíšovi.
* Postavil i stůl v stánku úmluvy k straně pří- 20
bytku půlnoční v ně před oponou, * a zřídil na 21
něm spořádání chlebův před Hospodinem, jakž
přikázal Hospodin Mojžíšovi; * a postavil sví- 22
cen v stánku úmluvy naproti stolu v straně pří-
bytku ku poledni, * a rozsvítil lampy před Ho- 23
spodinem, jakož přikázal Hospodin Mojžíšovi;
* postavil také oltář zlatý v stánku úmluvy 24
před oponou, * a kadil na něm kadidlem von- 25
ným, jakž přikázal Hospodin Mojžíšovi. * Zavě- 26
sil také zastření dveří příbytku * a oltář zápalu 27
postavil ke dveřům příbytku, stánku úmluvy,
a obětoval na něm oběti zápalné a suché, ja-
kož přikázal Hospodin Mojžíšovi. * A postavil 28
umyvadlo mezi stánkem úmluvy a mezi oltářem,
do něhož nalil vody k umývání. * A umýval 29
z něho Mojžíš, Aron a synové jeho ruce své
i nohy své. * Když vcházeli do stánku úmluvy 30
a když přistupovali k oltáři, umývali se, jakož
přikázal Hospodin Mojžíšovi. * Naposledy vy- 31
zdvihl síň vůkol příbytku a oltáře a zavěsil za-
stření brány síně. A tak dokonal Mojžíš dílo to.
Tedy přikryl oblak stánek úmluvy a sláva 32
Hospodinova naplnila příbytek; * a nemohl 33
Mojžíš vjíti do stánku úmluvy, nebo byl nad
ním oblak a sláva Hospodinova naplnila pří-
bytek. * Když pak odnášel se oblak z příbytku, 34
brali se synové izraelští po všech taženích svých:
* pakli se neodnášel oblak, nehýbali se až do 35
dne, v němž se zdvihl. * A byl oblak Hospodinův 36
nad příbytkem ve dne a oheň býval v noci na
něm před očima všeho domu israelského ve
všech taženích jejich.

---

13. *věčnému,* t. aby nebylo potřebí mazání opětovati při posvěcování na kněžství potomků jejich. Nebo potom, sami toliko nejvyšší kněží pomazováni bývali, pročež i sami pomazanými slouli. Lev. 4, 3.

14. *všecko,* H. podlé všeho.

15. *druhého,* t. po vyjití z Egypta.

17. *postavil,* H. roztáhl.

Třetí knihy Mojžíšovy, kteréž slovou Leviticus.

Vypisují se v nich obřady, oběti rozličné a řádové při nich i jiná nařízení, jichž v církvi ostříhati měli. A obsahují v sobě čas jednoho měsíce, totiž to všecko, což mluveno a děláno bylo od vyzdvižení stánku až do druhého měsíce léta druhého po vyjití z Egypta, kdyžto lid k boji počítán. Jmeno mají od Levitů, jimž Mojžíš oznamuje, jakby se při službách božích míti měli.

Hlava 1.

O obětech. Třetí částka obřadů v lidu israelském o obětech učí, jichž řád a cíl Bůh Mojžíšovi vypravuje. — Podlé řádu jmenují se jiné: I. zápalné, a to 1) z volů, 2) z drobného dobytku, 3) z ptactva.

Povolal pak Hospodin Mojžíše
a mluvil k němu ze stánku
umluvy řka:
2 °Mluv k synům
israelským a
rci jim: Kdyžby kdo z vás
obětoval obět
°Hospodinu
z hovad, totiž volův aneb z drobného
dobytku obětovati budete obět svou.
3 Jestliže zápalná obět jeho bylaby ze
skotů, samce bez vady obětovati bude;
u dveří stánku úmluvy obětovati jej bude dobrovolně
k očistění před obličejem Hospodina.
4 °A vloží ruku svou na hlavu oběti zápalné, i
5 bude příjemná jemu k očistění jeho. °Tedy zabije
volka toho před tváří Hospodina, a obětovati
budou kněží, synové Aronovi, krev, a
pokropí tou krví oltáře svrchu vůkol, kterýž
jest u dveří stánku úmluvy. °I stáhne kůži 6
s oběti zápalné a rozseká ji na díly své, °a dají 7
synové Arona kněze oheň na oltář a narovnají
dříví na tom ohni; °potom spořádají kněží sy- 8
nové Aronovi díly ty, hlavu i tuk na dříví
vložené na oheň, kterýž jest na oltáři; °a droby 9
jeho i nohy jeho vymyjete vodou, i páliti bude
kněz všecko to na oltáři: zápal jest v obět
ohnivou vůně spokojující Hospodina.
Jestliže pak z drobného dobytku bude obět 10
jeho, z ovcí aneb z koz k oběti zápalné, samce
bez poškvrny obětovati bude; °a zabije ho při 11
straně oltáře půlnoční před tváří Hospodinovou,
a pokropí kněží synové Aronovi krví
oltáře vůkol; °i rozseká ho na díly jeho s hla- 12
vou jeho i tukem jeho, a spořádá je kněz na
dříví vložené na oheň, kterýž jest na oltáři,
°a střeva jeho i nohy jeho vymyje vodou; tedy 13
obětovati bude kněz všecko to a páliti bude to
na oltáři: zápal jest v obět ohnivou vůně spokojující
Hospodina.

---

1. *Povolal.* Zavolal na Mojžíše, nebo vně byl, nemoha pro slávu boží, jenž stánek naplnila, do něho vjíti. Exod. 40, 34.

2. *obět Hosp.*, t. dobrovolnou, sám od sebe, dar.— *z volův*: ze skotův.—*z drobného*: z bravův, t. buď z ovcí aneb z koz. Nebo to troje pokolení z hovad toliko k obětem hodné bylo: dobytek hovězí, ovce a kozy.

3. *obět* zápalná bývala z hovad a ptactva, kteráž na oltáři všecka, kromě kůže a peří, na prach spálena byla a jako s dýmem k nebi posílána; pročež jí Židé ola od vstupování, Řekové holokaustum od spálení všeho, jmeno dali. — *dobrovolně*, t. z dobré vůle své, nejsa přinucen k tomu.

4. *na hlavu.* Tím obřadem vyznamenávalo se, že ty věci, na něž se děje rukou vzkládání, jsou Bohu oddělené, posvěcené, oddané za svaté a požehnané. — *jemu*, t. Bohu bude vzácná, tak že prospěje tomu, kterýž ji obětuje.

6. *ji*, t. tu obět.

7. *oheň*, t. ten, kterýž při nejprvnějším obětování sstoupil s nebe (níž 9, 24) a kterýž potom z božího rozkazu vždycky na oltáři tom k věcem svatým pilně chován byl. Níž 6, 12.

9. *vymyjete*, H. vymyje, vypéře. — *spokojující* neb spokojení, t. na níž Bůh přestávati a tím se v hněvě a zuřivosti spokojovati, i zase na milost lidi přijímati ráčí, pro toho, jehož zápalové předukazovali, t. Krista. Jinde: příjemné.

10. *z drobného dob.* neb bravův.

13. *střeva*, H. vnitřnosti, droby.

14 Jestliže pak z ptactva obět zápalnou obě-
tovati bude Hospodinu, tedy ať obětuje z hr-
15 dliček aneb z holoubat obět svou. * I vloží je
kněz na oltář a nehtem natrhne hlavy jeho, a
zapálí na oltáři, vytlače krev jeho na stranu
16 oltáře; * odejme také vole jeho s nečistotami
jeho a povrže je blízko oltáře k straně vý-
chodní, na místo, kdež jest popel; * a natrhne 17
ho za křídla jeho, kteréhž však neodtrhne; i
páliti bude je kněz na oltáři na dříví, kteréž
jest na ohni: zápal jest v obět ohnivou vůně
spokojující Hospodina.

Hlava 2.

II. Suché, a to a) z mouky bělné, b) z mouky smažené, c) z mouky škvařené (mají pak býti nekvašené, ale solené); d) z pražmy.

Kdyžby pak který člověk obětoval dar
oběti suché Hospodinu, mouka bělná bude obět
jeho, i poleje ji olejem a vloží na ni kadidlo;
2 * přinese pak ji synům Aronovým kněžím, a
vezme odtud plnou hrst svou té mouky bělné
a toho oleje se vším kadidlem jejím, i páliti to
bude kněz na památku její na oltáři: v obět
3 ohnivou vůně spokojující Hospodina. * Ostatek
pak té oběti suché bude Aronovi i synům jeho
svaté svatých z ohnivých obětí Hospodinových.
4 Kdyžby pak obětoval dar oběti suché, pe-
čené v peci: ať jsou z mouky bělné koláčové
nekvašení, zadělaní olejem, aneb pokruty pře-
sné olejem pomazané.
5 Jestliže pak obět suchou na pánvici sma-
ženou obětovati budeš, bude z mouky bělné
6 olejem zadělané a nekvašené; * rozláměš ji na
kusy a naleješ na ni oleje: obět suchá jest.
7 Pakli obět suchou v kotlíku připravenou
obětovati budeš, z mouky bělné s olejem bude;
8 * i přineseš obět suchou, kteráž z těch věcí bude,
Hospodinu, a dáš ji knězi, kterýžto donese ji
k oltáři; * a vezma kněz z oběti té památné 9
její, páliti bude je na oltáři: v obět ohnivou
vůně spokojující Hospodina. * Což pak zůstane 10
z oběti té suché, bude Aronovi i synům jeho
svaté svatých z ohnivých obětí Hospodinových.
* Žádná obět suchá, kterouž obětovati budete 11
Hospodinu, nebude kvašena; nebo nižádného
kvasu ani medu nebudete obětovati v obět
ohnivou Hospodinu. * V oběti prvotin toliko 12
obětovati budete je Hospodinu, ale na tento
oltář neobětujte jich, u vůně spokojující. * Také 13
všeliký dar suché oběti své solí osolíš, a neode-
jmeš soli smlouvy Boha svého od suché oběti
své. Při každé oběti své sůl obětovati budeš.
* Jestližeby pak obětoval obět suchou z prvo- 14
tin Hospodinu, klasy nové ohněm upražíš, a což
vymneš z těch klasů nových, to obětovati budeš,
suchou obět prvotin svých; * a poleješ ji svrchu 15
olejem, kadidlo také vložíš na ni: obět suchá
jest. * I páliti bude kněz památné její z obilí 16
zetřeného a z oleje toho, se vším tím kadidlem
jejím: v obět ohnivou bude Hospodinu.

Hlava 3.

III. Pokojné, a to: 1) ze skotů, 2) z drobného dobytku, jakož jest beránek a koza. — Cíl obětí jest svatý s Bohem mír, a k takovým obětem ty Bůh zavazuje, kteříby buď vůli jeho protrhli aneb protrhnouti mohli. Protrhují, kteříby zbloudili proti Bohu aneb neřest nesli na sobě. Poblouzení jest vědomé neb nevědomé.

Jestliže pak obět pokojná bude obět jeho;
kdyžby ze skotu obětoval, buď vola neb krávu,
bez vady bude obětovati je před tváří Hospo-
dinovou.* Tedy položí ruku svou na hlavu oběti 2

14. *obětovati bude*, H. obět jeho. — *obět svou*: to dvoje pokolení toliko z ptactva obětováno býti mělo; kromě vrabce, při oběti očistěného od malomocenství. Níž 14, 4.
15. *hlavy* neb krku.
16. *s nečistotami*, t. s střevy. J. s peřím. — *blízko* neb vedlé. — *východní*. Což bylo opodál od svatyně svatých, pro uctivost. — *popel*, t. na němž z oltáře vyhrabovaný popel sypán byl, a odtud teprv za stany jej vynášeli. Níž 4, 12.
1. *člověk*, H. duše, a tak níže. — *suché*, H. mincha, obět z věcí bezdušných, o níž Exod. 29, 41.— *mouka b.*, t. běl mouky.
2. *její*, t. oběti té suché, aby zapálením tím i ostatek jí posvěcen byl a Bůh na ni se rozpomenul a ji přijal. Jiní: zapálí to kněz pro kouření.
4. *v peci*, t. něco v peci pečeného. — *pokruty*, t. tencí malí koláčové.
5. *obětovati*, H. obět tvá.
7. *v kotlíku*: v kuthaně. J. na říčici sušenou.
8. *dáš*: obětovati budeš.
9. *z oběti té*, t. díl ten, kterýž v hrst vzíti měl; viz 2.
11. *kvasu*, t. při obětech dobrovolných; nebo koláčové kvašení obětováni bývali při obětech pokojných; níž 7, 3. Též při prvotinách dva chlebové kvašení, o čemž v. 12. mluví, a níže 23, 20. — *obětovati*, H. zapalovati.
12. *prvotin*, t. prvních úrod. — *je*, t. kvašené a med; aneb raději: ovoce chuti sladké a medové.
14. *upražíš*, H. upražené vytření klasů nových, t. z klasů upražených zrna vymneš. — *vymneš*, zopícháš, vytřeš.
1. *obět pokojná*, H. šelamim. Při oběti této tuk, branice, ledvinky a ocas páleny byly; plece pravé a hrudí knězi zůstalo; jiné maso ti, kdož přivedli

svě i zabije ji u dveří stánku úmluvy, a kro-
piti budou kněží synové Aronovi krví na oltář
3 vůkol. * Potom obětovati bude z oběti pokojné,
ohnivou obět Hospodinu, tuk střeva kryjící i
4 veliký tuk, kterýž jest na nich; * též obě led-
vinky s tukem, kterýž jest na nich i na sla-
binách; tolikéž i branici, kteráž jest na jatrách,
5 s ledvinkami odejme ji; * i páliti to budou sy-
nové Aronovi na oltáři spolu s obětí zápalnou,
kteráž bude na dříví vloženém na oheň: obět
zajisté ohnivá jest, vůně spokojující Hospodina.
6 Jestliže pak z drobného dobytku bude obět
jeho v obět pokojnou Hospodinu, samce neb
7 samici, bez poškvrny obětovati bude ji. * Jest-
liby obětoval beránka, obět svou, tedy oběto-
8 vati jej bude před tváří Hospodinovou; * a vloží
ruku svou na hlavu oběti své a zabije ji před
stánkem úmluvy; a kropiti budou synové Aro-
9 novi krví její na oltář vůkol. * Potom obětovati
bude z oběti pokojné, obět ohnivou Hospodinu,
tuk její i ocas celý, kterýž od hřbetu odejme,
též i tuk střeva kryjící se vším tím tukem, kte-
rýž jest na nich; * též obědvě ledvinky s tu- 10
kem, kterýž jest na nich i na slabinách; ano
i branici, kteráž jest na jatrách, s ledvinkami
odejme ji. * I páliti to bude kněz na oltáři: po- 11
krm jest oběti ohnivé Hospodinu.
Jestliže pak koza bylaby obět jeho, tedy 12
bude ji obětovati před obličejem Hospodino-
vým, * a vloží ruku svou na hlavu její a zabije 13
ji před stánkem úmluvy, i kropiti budou sy-
nové Aronovi krví její na oltáři vůkol. * Po- 14
tom obětovati bude z ní obět svou v obět ohni-
vou Hospodinu, tuk střeva kryjící i všecken
tuk, kterýž jest na nich; * též obědvě ledvinky 15
s tukem, kterýž jest na nich i na slabinách;
ano i branici, kteráž jest na jatrách, s ledvin-
kami odejme ji. * I páliti to bude kněz na 16
oltáři; pokrm oběti ohnivé u vůni příjemnou.
Všecken tuk Hospodinův bude; * právem věč- 17
ným po rodech vašich, ve všech příbytcích va-
šich žádného tuku a žádné krve nebudete jísti.

Hlava 4.

A) Nevědomé poblouzení nemijí žádného a rozličně se stává, nebo i 1) kněz, 2) lid, 3) knížata, 4) nuzní padají. Padají pak dopouštěním se věcí zapověděných a zanedbáváním věcí přikázaných.

Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka:
2 * Mluv synům israelským a rci: Kdyžby kdo
zhřešil z poblouzení proti některému ze všech
přikázání Hospodinových, čině čehož býti ne-
3 má, a přestoupilby jedno z nich; * jestližeby
kněz pomazaný zhřešil hříchem jiných lidí:
tedy obětovati bude za hřích svůj, kterýmž
zhřešil, volka mladého bez poškvrny Hospodinu
4 v obět za hřích; * i přivede volka toho ke dveřům
stánku úmluvy, před obličej Hospodinův, a po-
loží ruku svou na hlavu volka toho, a zabije
5 ho před obličejem Hospodinovým; * tedy ve-
zme kněz pomazaný krve z toho volka a vnese
6 ji do stánku úmluvy; * potom omočí kněz prst
svůj v té krvi, a kropiti jí bude sedmkráte před
7 Hospodinem, před oponou svatyně. * Pomaže
také kněz tou krví rohův oltáře, na němž se
kadí vonnými věcmi před Hospodinem, kte-
rýž jest v stánku úmluvy; a ostatek krve volka
toho vyleje k spodku oltáře zápalu, kterýž jest
u dveří stánku úmluvy. * Všecken pak tuk 8
volka toho za hřích vyjme z něho: totiž tuk
přikrývající střeva, a všecken tuk, kterýž jest
na nich; * též obědvě ledvinky s tukem, kte- 9
rýž jest na nich, i na slabinách; tolikéž i bra-
nici, kteráž jest na jatrách, s ledvinkami ode-
jme ji, * tak jako se odjímá od volka oběti 10
pokojné: a páliti to bude kněz na oltáři zápalu.
* Kůži pak volka toho i všecko maso jeho, 11
s hlavou i s nohami jeho, střeva jeho i s lejny
jeho; * a tak celého volka vynese ven za stany, 12
na místo čisté, tam kdež se popel vysýpá, a
spálí jej na dříví ohněm: na místě, kdež se po-
pel vysýpá, spálen bude.
Jestliby pak všecko množství israelské po- 13
bloudilo, a bylaby ta věc skrytá před očima

---

obět, jedli, s potěšením hodujíce, Bohu za pokoj a opatrování i vítězství nad nepřátely děkovali: odkudž obět pohojná, vítězná, díků činění i odměnná slove. K ní připojena byla obět suchá, sloula židovsky toda, t. obět vyznávání, chvály a děkování. — *vola* etc., H. samce neb samici.

2. *kropiti*: vykropí, vylejí. — *na oltář*, J. na kraje oltáře neb vedlé, blízko oltáře.

3. *kterýž* etc., H. kterýž jest na drobích.

4. *slabinách*, J. na rorynkách.

5. *spolu*, J. nad obět, t. mimo obět, J. nad obětí.

6. *ji*, H. obět.

8. *kropiti*, J. a vylejí na oltář vůkol.

11. *pokrm*, H. chléb.

12. *obětovati*, J. přivede.

16. *příjemnou* neb spokojení.

17. *právem*: ustanovením.

2. *z poblouzení* neb z nedopatření, z opuštění, z omylu, z nepaměti, z nevědomí, z nemoci.

3. *hříchem*, t. tak jako lid obecný hřeší, hříchem lidským. J. u vinu lidu, t. cožby lidem bylo k vině a trestání. J. přivozuje lid tudy k hříchu a ku pohoršení, buď zlostí smyslu neb života. — *mladého*, ročního, neostaveného. — *za hřích*: poblouzení.

5. *pomazaný*, t. nejvyšší kněz.

6. *svatyně*, H. svatosti.

7. *Pomaže*, H. a dáť kněz tu krev na rohy oltáře. — *zápalu*, t. na kterémž se oběti zápalné obětují.

12. *za stany*: z ležení, z vojska. — *vysýpá*, t. vynesený ven ze stánku, neb jiné místo k vysýpání popela bylo u oltáře, o němž výš 1, 16.

13. *množství* neb obec.

shromáždění toho; a učiniliby proti některému
ze všech přikázaní Hospodinových, čehožby
14 býti nemělo, tak žeby vinni byli; * a bylby po-
znán hřích, kterýmž zhřešili: tedy obětovati
bude shromáždění volka mladého v obět za
hřích, a přivedou ho před stánek úmluvy.
15 * I položí starší shromáždění toho ruce své na
hlavu volka před Hospodinem a zabije volka
16 před Hospodinem, * i vnese kněz pomazaný
17 krve z volka toho do stánku úmluvy, * a omoče
kněz prst svůj v té krvi kropiti jí bude sedm-
18 kráte před Hospodinem před oponou. * Pomaže
také kněz tou krví rohův oltáře, kterýž jest
před Hospodinem v stánku úmluvy, potom
všecku krev pozůstávající vyleje k spodu oltáře
zápalu, kterýž jest u dveří stánku úmluvy.
19 * Všecken také tuk jeho vyjme z něho a páliti
20 bude na oltáři. * S tím pak volkem tak učiní,
jako učinil s volkem za hřích obětovaným,
rovně tak učiní s ním: a tak očistí je kněz,
21 i bude jim odpuštěno. * Volka pak vynese ven
z táboru a spálí jej, jako spálil volka prvního:
22 neb obět za hřích shromáždění jest. * Jestliže
pak kníže zhřeší, a učiní proti některému ze
všech přikázání Hospodina Boha svého, čehož
býti nemělo, a to z poblouzení, tak že vinen
23 bude, * a bylby znám hřích jeho, jímž zhřešil:
tedy přivede obět svou z koz samce bez po-
24 škvrny. * I položí ruku svou na hlavu toho
kozla a zabije ho na místě, kdež se bijí oběti
zápalné před Hospodinem: obět za hřích jest;
25 * a vezma kněz z krve oběti za hřích na prst
svůj, pomaže rohův oltáře zápalu, ostatek pak
krve jeho vyleje k spodku oltáře zápalu. * Vše- 26
cken také tuk jeho páliti bude na oltáři, jako
i tuk oběti pokojných; a tak očistí ho kněz
od hříchu jeho, a odpuštěn bude jemu.
Jestli pak zhřeší člověk z lidu obecného, 27
z poblouzení učině proti některému přikázaní
Hospodinovu, čehožby nemělo býti, tak že vi-
nen bude; * a bylby znám hřích jeho, kterýmž 28
zhřešil: tedy přivede obět svou z koz, samici
bez poškvrny, za hřích svůj, jímž zhřešil;
* i položí ruku svou na hlavu oběti té za hřích, 29
a zabije tu obět za hřích na místě oběti zá-
palných; * a vezma kněz z krve její na prst 30
svůj, pomaže rohův oltáře zápalu, a ostatek
krve její vyleje u spodku oltáře. * Všecken 31
také tuk její odejme, jako se odjímá tuk od
obětí pokojných, a páliti jej bude kněz na
oltáři u vůni příjemnou Hospodinu: a tak očistí
ho kněz a bude mu odpuštěno. * Pakliby z ovcí 32
přinesl obět svou za hřích, samici bez poškvrny
přinese, * a vloží ruku svou na hlavu té oběti 33
za hřích a zabije ji v obět za hřích na
místě, kdež se bijí oběti zápalné; * potom 34
vezma kněz krve z oběti té za hřích na
prst svůj, pomaže rohův oltáře zápalu,
ostatek pak krve její vyleje k spodku oltáře. 35
* Všecken také tuk její odejme, jakž se odjímá
tuk beránka z obětí pokojných, a páliti jej bude
kněz na oltáři, v obět ohnivou Hospodinu.
A tak očistí ho kněz od hříchu jeho, kterýmž
zhřešil, a odpuštěn bude jemu.

Hlava 5.

I. Zápověd jest o 1) obývání se zlolajci, 2) dotýkání se nečistého, 3) křivé přísaze, a za tento hřích obět, i bez oleje i bez kadidla díti se měla; 4) ujímání se věcí posvěcených. II. Přikázáno pak jest, státi ve všech přikázaních.

Zhřešil-liby člověk, tak že slyše hlas pří-
sahy, a jsa svědkem toho což viděl nebo slyšel,
a neoznámilby, poneseť pokutu za nepravost
2 svou. * Aneb jestližeby se dotkl člověk některé
věci nečisté, buďto těla zvěři nečisté, buďto
těla hovada nečistého, aneb těla žížaly nečisté,
a byloby to skryto před ním, tedy nečistý bude
a vinen jest. * Aneb jestližeby se dotekl ne- 3
čistého člověka, jakáby koli byla nečistota jeho,
kterouž se poškvrňuje, a byloby to skryto před
ním a potom poznalby to, vinenť jest. * Aneb 4
jestližeby kdo zapřisáhl se, vynášeje to rty

---

15. *shromáždění:* církve, sboru.
16. *pomazaný,* t. nejvyšší biskup.
18. *v stánku,* H. kterýž jest etc.
23. *znám,* t. v známost přišelby mu hřích jeho; buď že sám jej pozná, buď jiný mu oznámí.— *z koz,* H. kozla z koz.
25. *pomaže,* H. dá na rohy. — *k spodku* neb k základu.
27. *člověk,* H. duše jedna.
28. *z koz,* H. kozu z koz.
29. *obět tu,* H. hřích.
32. *přinese* neb přinesti má.
35. *beránka,* J. ovce.
1. *přísahy,* H. zakletí, J. rouhání, zlořečení, prokletí. Ta slova rozdílně vykládají. Někteří: Jestliby kdo od soudce k přísaze pod svědomím nucen byl, aby svědčil o věci, o níž ví, a nechtělby, že upadne v pokutu. Jiní: Slyšel-liby kdo bližního svého, an se rouhá, nebo viděl-liby an hřeší, tak že skrze to uvodí na sebe zlořečenství zákona a nenapravil ho, vinen bude etc. Jiní: Slyšel-liby kdo křivé přisahajícího, věda a svědčiti moha, že jináče jest, a nepověděl-liby vrchnosti etc. — *svědkem,* t. jsa k svědčení povolán a toho povědom. — *pokutu,* H. nepravost svou.
2. *před ním,* t. by pak nevěděl, že se dotkl, předse nečistý jest.
3. *nečistota,* jejíž rozdílové vyčítají se níž v hlavě 11, 12, 13, 15, 17 etc. — *poznalby,* t. kdyžby mu oznámeno bylo.
4. *vynášeje,* t. bez uvážení, prudce, z hněvu neb z kormoucené mysli; jakáž byla přísaha I. Král.

svými, že učiní něco zlého aneb dobrého, a to
o jakékoli věci, o níž člověk s přísahou obyčej
má mluviti, a byloby to skryto před ním a
potom poznalby, že vinen jest jednou věcí
5 z těch; * když tedy vinen bude jednou věcí
6 z těch, vyzná hřích svůj * a přivede obět za
vinu svou Hospodinu, za hřích svůj, kterýmž
zhřešil, samici z dobytku drobného, ovci aneb
kozu za hřích, a očistiť ho kněz od hříchu jeho.
7 * A pakliby s to býti nemohl, aby dobytče obě-
toval, tedy přinese obět za vinu svou, kterouž
zhřešil, dvě hrdličky aneb dvě holoubátka
Hospodinu, jedno v obět za hřích a druhé
8 v obět zápalnou, * i přinese je ke knězi, a on
obětovati bude nejprvé to, kteréž má býti v obět
za hřích, a nehtem natrhne hlavy jeho naproti
9 týlu jeho, však nerozdělí jí, * i pokropiť krví
z oběti za hřích strany oltáře, a což zůstane
krve, vytlačiť ji k spodku oltáře, neb obět za
10 hřích jest. * Z druhého pak učiní obět zápalnou
vedlé obyčeje: a tak očistí ho kněz od hříchu
jeho, kterýmž zhřešil a bude mu odpuštěn.
11 * A pakliť nemůže s to býti, aby přinesl dvě
hrdličky aneb dvě holoubátka: tedy přinese
obět svou ten, kterýž zhřešil, desátý díl míry
efi mouky bělné v obět za hřích: nenalejeť na
ni oleje aniž položí na ni kadidla, nebo obět
za hřích jest. * Kterouž když přinese ke knězi, 12
tedy kněz vezma z ní plnou hrst svou, pa-
mátné její, páliti to bude na oltáři, mimo obět
ohnivou Hospodinu, obět za hřích jest. * I oči- 13
stí ho kněz od hříchu jeho, kterýmž zhřešil
v kterékoli věci z těch, a budeť mu odpuštěn;
ostatek pak bude knězi, jako při oběti suché.

Mluvil opět Hospodin k Mojžíšovi řka: 14
* Kdyby který člověk přestoupil přestoupením a 15
zhřešilby z pobloudění ujímaje věcí posvěcených
Hospodinu, tedy přinese obět za vinu svou
Hospodinu skopce bez poškvrny z drobného
dobytku podlé ceny tvé, za dva loty stříbra vedlé
lotu svatyně za vinu. * A tak což zhřešil, ují- 16
maje posvěcených věcí, nahradí a pátý díl nadto
přidá, daje to knězi, kněz pak očistí ho skrze
skopce oběti za vinu a odpuštěna mu bude.

Jestliby pak člověk zhřešil a učinilby proti 17
některému ze všech přikázaní Hospodinových,
čehožby nemělo býti, neznaje toho a bylby vi-
nen, rovně též ponese nepravost svou: * a při- 18
vedeť skopce bez poškvrny, z drobného dobytku
vedlé ceny tvé v obět za vinu ke knězi, i očistí
ho kněz od pobloudění jeho, kterýmž pobloudil
a o němž nevěděl, a budeť mu odpuštěno. * Obět 19
za provinění jest, nebo zavinil Hospodinu.

Hlava 6.

B) Vědomé lidí pobloudění dotýká se věcí bližních našich. Pročež a) jakby se tu chovati mělo, Bůh správu dává, b) i jak k tomu lid přistoupil, oznamuje se. — Správa jiná kněžím, jiná obětníkům přísluší. A) Kněžím se vypisuje spůsob oběti 1) zápalné a suché, 2) kněžské, 3) za hřích a vinu.

Mluvil opět Hospodin k Mojžíšovi řka:
2 * Kdyby člověk zhřešil a přestoupením pře-
stoupil proti Hospodinu, buď žeby oklamal bli-
žního svého ve věci sobě svěřené aneb v spolku
nějakém, aneb mocíby vzal něco, aneb lstivě
3 podvedl bližního svého: * buď že nalezna ztrace-
nou věc, zapřelby mu ji, buď žeby přisáhl kři-
vě; kteroukoli věcí z těch, kterouž přihází se
4 člověku učiniti a zhřešiti jí: * kdyžby tedy zhře-
šil a vinen byl, navrátí zase věc tu, kterouž
mocí sobě vzal, aneb tu, kteréž lstivě s úti-
skem dosáhl, aneb tu, kteráž mu svěřena byla,
aneb ztracenou věc, kterouž nalezl; * aneb o 5
kterékoli věci křivě přisáhl: tedy navrátí to
zcela a nadto pátý díl toho přidá tomu, čížby
bylo, to navrátí v den oběti za hřích svůj.
* Obět pak za hřích svůj přivedeť Hospodinu 6
z drobného dobytku skopce bez poškvrny, ve-
dlé ceny tvé, v obět za vinu ke knězi. * I oči- 7
stí ho kněz před Hospodinem a odpuštěna mu
bude jedna každá z těch věcí, kteroužby uči-
nil a vinen byl jí.

25, 22. — *dobrého*, t. jakoukoli věc. — *před ním*, t. zapomnělby na to, aneb nesoudilby toho.

5. *vyzná*, H. vyzná v čem zhřešil, toť na místě svatém.

8. *nerozdělí*, t. neodtrhne hlavy od těla.

9. *strany* neb boku, stěny.

13. *oběti suché*, H. minch, t. jakož při oběti, jenž slove mincha, tak i při této kněz se zachovati má.

15. *člověk*, H. duše. — *za vinu*, H. assam, t. hříchové skuteční, buď z nevědomí, neb dobrovolní a rozmyslní, když se člověk dopouští věcí Bohem zapověděných, o nichž tu níže mluví. O hříších ze zkázy přirozené pocházejících (kteréž jmenoval chattat) mimo vůli a soud člověka, když opouští věci Bohem přikázané, vypravuje od hl. 4. až sem. — *tvé*, t. kněze; jakžby on odhádal škodu při věcech posvěcených učiněnou. Viz níž 22, 14. — *loty*, H. za sikle. Siklus neb lot svatyně platil okolo půl dolaru.

19. *Obět*, H. vina jest.— *zavinil*, H. proviněním provinil.

2. *oklamal* neb zapřel. — *svěřené*: k schování dané. — *v spolku*, H. v složení rukou, t. v nějakém tovaryšstvu, v něžby s druhým všel v obchodu společném, aneb k své práci něco přijal. — *mocí*: násilím. — *podvedl*: křivdu učinil.

5. *navrátí*, J. nahradí to, začby stálo, t. kdyžby jistiny nebylo aneb ta věc zkažena byla. — *hřích svůj*, t. nebude odkládati s tím, ale toho času s Bohem se umluví i bližnímu nahradí. Mat. 5, 23.

7. *vinen*: uvedl na se vinu.

8 9 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Při-
kaž Aronovi i synům jeho a rci: Tentoť bude
řád při oběti zápalné (slove pak obět zá-
palná od pálení na oltáři celou noc až do jitra,
10 nebo oheň na oltáři vždycky hořeti bude): * Ob-
leče se kněz v roucho své lněné a košilku
lněnou vezme na tělo své a vyhrabe popel,
když oheň spálí obět zápalnou na oltáři, a vy-
11 sype jej u oltáře; * potom svleče šaty své a
obleče se v roucho jiné, a vynese popel ven ze
12 stanův na místo čisté. * Oheň pak, kterýž jest
na oltáři, bude hořeti na něm, nebudeť uhašo-
ván; a bude zapalovati jím kněz dříví každého
jitra, a spořádá na něm obět zápalnou a páliti
13 bude na něm tuk pokojných obětí. * Oheň
ustavičně hořeti bude na oltáři a nebudeť uhašen.
14 Tento pak bude řád při oběti suché, kte-
rouž obětovati budou synové Aronovi Hospo-
15 dinu u oltáře. * Vezme hrst bělné mouky z oběti
té a z oleje jejího se vším tím kadidlem, kte-
réž bude na oběti suché, a páliti to bude na
oltáři u vůni líbeznou, památné její Hospodinu.
16 * Což pak zůstane z ní, to jísti budou Aron i
synové jeho: přesné jísti se bude na místě
svatém, v síni stánku úmluvy jísti to budou.
17 * Nebude vařeno s kvasem, neb jsem to dal za
díl jim z mých obětí ohnivých; svaté svatých
to jest, jako i obět za hřích a jako obět za
18 vinu. * Každý mužského pohlaví ze synův Aro-
nových jísti bude to právem věčným po ro-
dech vašich, z ohnivých obětí Hospodinových;
cožby se koli dotklo toho, svaté bude.

I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Ta- 19 20
to jest obět Aronova a synův jeho, kterouž
obětovati budou Hospodinu v den pomazání
jeho. Desátý díl míry efi mouky bělné za obět
suchou, ustavičnou, polovici toho ráno, polo-
vici večer. * Na pánvici s olejem strojena bu- 21
de, smaženou přineseš ji a pečené kusy oběti
suché obětovati budeš u vůni spokojující Ho-
spodina: * a kněz, kterýž ze synův jeho po 22
něm pomazán bude, ať ji obětuje právem věč-
ným; Hospodinu všecko to páleno bude: * a 23
všeliká suchá obět kněžská celá spálena bude,
nebudeť jedena.
Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi řka: 24
* Mluv Aronovi a synům jeho a rci: Tento 25
bude řád oběti za hřích: Na místě, kdež se
zabijí obět zápalná, zabita bude obět za hřích
před Hospodinem: svatá svatých jest. * Kněz, 26
kterýžby obětoval tu obět za hřích, budeť jísti
ji; na místě svatém jedena bude, v síni stánku
úmluvy. * Cožby se koli dotklo masa jejího, 27
svaté bude, a jestliby krví její šaty skropeny
byly, to což skropeno jest, obmyješ na místě
svatém: * a nádoba hliněná, v nížby vařeno 28
bylo, rozražena bude, a pakliby v nádobě mě-
děné vařeno bylo, tedy vytřena a vymyta bude
vodou. * Všeliký pohlaví mužského mezi kně- 29
žími jísti to bude, svaté svatých jest. * Ale 30
žádná obět za hřích (z jejížto krve něco vne-
seno byloby do stánku úmluvy k očistění v sva-
tyni) nebude jedena, ohněm spálena bude.

Hlava 7.

4) Pokorné (oběti spůsob). B) Obětníkům také Bůh činí a) zápověd o tuku a krvi, b) poručení o přítomném se postavení k oběti.

Tento pak bude řád oběti za provinění,
2 svatá svatých jest. * Na kterémž místě za-
bijí se obět zápalná, na témž zabijí i obět za
vinu, a pokropí krví její oltáře svrchu vůkol;
3 * všecken pak tuk její obětovati bude z ní,
4 ocas i tuk střeva přikrývající; * též obědvě led-
vinky s tukem, kterýž jest na nich i na slabi-
nách a branici, kteráž jest na jatrách, s led-
5 vinkami odejme. * I bude páliti to kněz na oltáři

v obět ohnivou Hospodinu, obět za provinění
jest. * Všeliký pohlaví mužského mezi kněží- 6
mi jísti bude ji, na místě svatém jedena bude;
svatá svatých jest. * Jakož obět za hřích, tak 7
obět za vinu, jednostejné právo míti budou;
knězi, kterýžby ho očisťoval, přináležeti bude.
* Knězi pak, kterýžby něčí obět zápalnou oběto- 8
val, kůže té oběti zápalné, kterouž obětoval, při-
náležeti bude. * Nadto všeliká obět suchá, kteráž 9

9. *Celou noc* etc., H. Jestiť (slove pak) obět zápalná od pálení na oltáři celou noc až do jitra, nebo oheň na oltáři (vždycky) hořeti bude.

10. *u oltáře*: k straně východní. Výš 1, 16.

11. *čisté*, o němž výš 4, 12.

12. *Oheň.* Tím ohněm vyznamenáno stálé a trvanlivé Ducha sv. v církvi přebývání a jeho dílo; srdcí právěvěřících zahřívání a zapalování v obět i víru živou svatou Pánu Bohu.

15. *hrst*, H. vezme odtud hrstí svou.

18. *cožby* etc.: kdožby se koli dotkl. — *svaté*, t. nebude ho k jiným věcem užíváno. Níž 27 v.

20. *pomazání jeho*, t. Aronova, když pomazán bude. — *ustavičnou*, t. při pomazání každého nejvyššího kněze i svěcení jiných.

21. *Na pánvici* etc. Zkrátka: když tu obět usmažíš, tedy ji na kusy rozdělíš a potom obětovati budeš.

22. *ať ji obětuje*, H. učiní.

27. *svaté*, t. posvěcené bude.

1. *svatá* etc., t. ta obět obětovaná; pročež z ní žádný jísti práva neměl, než sami kněží.

7. *ho*, t. toho, kterýž zhřešil a za sebe obět přinesl.

8. *bude*, H. knězi.

v peci pečena bude a všecko, což na pánvici aneb
v kotlíku strojeno bude, knězi, kterýž to obě-
10 tuje, přináležeti bude: * tolikéž všeliká obět su-
chá olejem zadělaná aneb upražená, všechněm
synům Aronovým přináležeti bude, a to jedno-
mu jako druhému.
11 Tento pak bude řád oběti pokojné, kte-
12 roužby obětoval Hospodinu. * Jestližeby ji obě-
toval v obět chvály, tedy obětovati bude v obět
chvály koláče nekvašené, olejem zadělané a
pokruty nekvašené, olejem pomazané a mou-
kou bělnou, smaženou, s těmi koláči olejem
13 zadělanými: * mimo ty koláče také chléb kva-
šený obětovati bude obět svou, v obět chvály
14 pokojných obětí svých. * A budeť obětovati
z něho jeden pecník ze vší té oběti Hospodinu
obět ku pozdvižení: a ten přináležeti bude tomu
knězi, kterýž kropil krví té oběti pokojné.
15 * Maso pak oběti, z té oběti chvály, jenž jest
obět pokojná, v den obětování svého jedeno
bude, aniž co zůstane z něho do jitra.
16 Jestliby pak ze slibu aneb z dobré vůle
obětoval obět svou, tolikéž v den obětování
svého jedena bude, a jestliby co zůstalo z toho,
17 tedy na druhý den jísti se bude. * Jestliby
pak co masa z té oběti zůstalo do třetího dne,
18 ohněm spáleno bude. * Pakliby kdo předse jedl
maso oběti pokojné dne třetího, nebudeť při-
jemný ten, kterýž obětoval ji, aniž přijata bude,
ale ohavnost bude, a kdožbykoli jedl je, po-
19 neseť nepravost svou. * Též maso, kteréžby se
dotklo něčeho nečistého, nebudeť jedeno, ale
ohněm spáleno bude: maso pak jiné, kdožby-
20 koli čistý byl, budeť moci jísti. * Nebo člověk,
kterýžby jedl maso z oběti pokojné, kteráž
jest Hospodinu obětována, a bylby poškvrněný,
tedy vyhlazen bude člověk ten z lidu svého.
21 * A kdožby se dotkl něčeho nečistého, buďto
nečistoty člověka, buď hovada nečistého aneb
všeliké ohavnosti nečisté, a jedlby maso z oběti
pokojné, kteráž jest Hospodinu posvěcena, tedy
vyhlazen bude člověk ten z lidu svého.
22 Mluvil jest také Hospodin k Mojžíšovi
řka: * Mluv k synům israelským a rci jim: 23
Žádného tuku z vola aneb z ovce aneb z kozy
nebudete jísti. * Ačkoli tuk umrlého a tuk udá- 24
veného hovada může užíván býti k všeliké po-
třebě, ale jísti ho nikoli nebudete. * Nebo kdož- 25
bykoli jedl tuk z hovada, kteréž obětovati
bude člověk v obět ohnivou Hospodinu, vyhla-
zen bude člověk ten, kterýž jedl, z lidu svého.
* Tolikéž krve žádné jísti nebudete ve všech 26
příbytcích svých, buď z ptactva, buď z hova-
da. * Všeliký člověk, kterýžby jedl jakou krev, 27
vyhlazen bude z lidu svého.
Mluvil opět Hospodin k Mojžíšovi řka: 28
* Mluv k synům israelským a rci: Kdožby 29
obětoval obět svou pokojnou Hospodinu, on
sám přinese obět svou Hospodinu z obětí po-
kojných svých. * Ruce jeho obětovati budou 30
obět ohnivou Hospodinu: tuk s hrudím přine-
se; a hrudí aby bylo v obět sem i tam obracení
před Hospodinem. * Páliti pak bude kněz tuk 31
na oltáři, ale hrudí to zůstane Aronovi i sy-
nům jeho. * A plece pravé dáte knězi ku po- 32
zdvižení z obětí pokojných vašich. * Kdožkoli 33
ze synův Aronových obětovati bude krev obětí
pokojných a tuk, tomu se dostane plece pravé
na díl jeho. * Nebo hrudí sem i tam obracení 34
a plece vzhůru pozdvižení vzal jsem od synův
israelských z obětí pokojných jejich, a dal jsem
je Aronovi knězi i synům jeho právem věč-
ným od synův israelských. * To jest díl poma- 35
zání Aronova a pomazání synův jeho z ohni-
vých obětí Hospodinových ode dne toho,
v kterémž jim přistoupiti rozkázal k vykoná-
vání kněžství Hospodinu: * kterýž přikázal 36
Hospodin, aby dáván byl jim ode dne, v kte-
rémž pomazal jich od synův israelských prá-
vem věčným po rodech jejich.
Tentoť jest řád oběti zápalné, oběti suché, 37
oběti za hřích, oběti za vinu a posvěcování,
i obětí pokojných: * kteréž přikázal Hospodin 38
Mojžíšovi na hoře Sinai toho dne, když při-
kázal synům israelským, aby obětovali oběti
své Hospodinu na poušti Sinai.

10. *upražená*, H. suchá. — *a to* etc., H. muži jako bratru jeho.
11. *pokojné*, t. vděčnost prokazující.
12. *chvály*, H. vyznání, t. děkování a chválení. — *pokruty*: tenké koláče.
18. *přijata* aneb počtena mu bude, t. za obět díkůvčinění náležitě obětovanou.
19. *jiné*, t. z oběti pokojné, kteréž není poškvrněno.
20. *poškvrněný*: nečistý, H. a nečistota na něm.
21. *ohavnosti* zeměplazu nečistého, toť cožkoli jest ošklivého a nečistého. — *vyhlazen*, H. vytata bude duše ta.
23. *z kozy*, t. z pokolení hovad těch, kteráž k obětem oddána byla, nebo z jiných, kteráž jísti měli (o nichž níže hl. 11, a Deut. 14.), tuk není zapovědín.
24. *může* i z těch, kteráž k obětem hodna jsou.— *potřebě*, H. dílu.

27. *z lidu*, H. duše ta.
29. *sám*, t. ne skrze jiného. — *pokojných*: přinese buď to, což má Bohu obětováno býti, neb knězi na díl jeho přijíti.
30. *sem i tam*, H. tnufa, t. obřad při obětování zachovávaný (o niž Exod. 25, 2).
32. *ku pozdvižení*, H. truma. Plece a hrudí částky nejmasitější Pán Bůh přivlastniv kněžím, netoliko živnosti je opatřiti chtěl, ale ukázal v obrazu, že věrní služebníci mají býti lidu jako prsy a ramena.
35. *pomazání*, t. pomazaného Arona a pomazaných synův, t. to se má dostati kněžím. — *k vykonávání* etc.: aby kněžstvím sloužili.
36. *po rodech*: vedlé věku jejich, jedněch po druhých.
37. *posvěcování*, H. naplňování, t. rukou kněžských při posvěcení jich. Exod. 28, 41.

Hlava 8.

Tak kněžstvo po vydání správy této I. posvěceno jest podlé poručení Páně při přítomnosti lidu od Mojžíše. On a) zobláčel 1) Arona, jejž i pomazal olejem, 2) i syny jeho v roucho svaté; b) obětoval za ně obět 1) za hřích, 2) zápalnou jednu i druhou; c) dal jim právo k užívání jídla z obětí.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Ve-
zmi Arona i syny jeho s ním, i roucha jejich
a olej pomazání, též volka k oběti za hřích a
3 dva skopce a koš s přesnými chleby, * a shro-
mažď všecko množství ke dveřím stánku úmlu-
4 vy. * I učinil Mojžíš, jakž přikázal jemu Ho-
spodin, a shromáždilo se všecko množství ke
5 dveřům stánku úmluvy. * Tedy řekl Mojžíš k to-
mu množství: Totoť jest slovo, kteréž přikázal
6 vykonati Hospodin. * A rozkázav Mojžíš při-
stoupiti Aronovi a synům jeho, umyl je vodou,
7 * a oblékl ho v sukni a přepásal jej pásem, a
oděv ho pláštěm svrchu, náramenník dal na
něj a připásal jej pásem náramenníku a otáhl
8 ho jím. * A vložil na něj náprsník, do něhož
9 dal Urim a Thumim. * Potom vstavil čepici na
hlavu jeho a dal na čepici jeho po předu plech
zlatý, korunu svatou, jakož přikázal Hospodin
10 Mojžíšovi. * Vzal také Mojžíš olej pomazání a
pomazal příbytku i všech věcí, kteréž byly v něm,
11 a posvětil jich. * A pokropil jím oltáře sedm-
kráte a pomazal oltáře i všeho nádobí jeho, též
umyvadla i s podstavkem jeho, aby to všecko
12 posvěceno bylo. * Vlil také oleje pomazání na
hlavu Aronovu a pomazal ho ku posvěcení jeho.
13 Rozkázal také Mojžíš přistoupiti synům
Aronovým a zobláčel je v sukně a opásal je
pásem a vstavil na ně klobouky, jakož byl
14 přikázal Hospodin jemu. * A přivedl volka
k oběti za hřích, i položil Aron i synové jeho
15 ruce své na hlavu volka oběti za hřích. * I za-
bil ho a vzal krev jeho a pomazal rohův oltáře
vůkol prstem svým, a tak očistil oltář; ostatek
pak krve vylil k spodku oltáře a posvětil ho
16 k očisťování na něm. * Vzal také všecken tuk,
kterýž byl na střevách a branici s jater a obě
ledvinky i tuk jejich, a pálil to Mojžíš na oltáři;
17 * volka pak toho i kůži jeho i maso jeho i lejna
jeho spálil ohněm vně za stany, jakož byl
18 přikázal Hospodin Mojžíšovi. * Potom přivedl
skopce oběti zápalné, a položil Aron i synové
19 jeho ruce své na hlavu toho skopce. * I zabil
ho, a kropil Mojžíš krví oltář povrchu vůkol.
20 * Skopce také rozsekal na kusy jeho a pálil
Mojžíš hlavu, kusy i tuk. * Střeva pak a nohy 21
vymyl vodou, a tak spálil Mojžíš všeho skopce
na oltáři; i byl zápal u vůni líbeznou obět
ohnivá Hospodinu, jakož přikázal Hospodin
Mojžíšovi. * Rozkázal také přivésti skopce dru- 22
hého, skopce posvěcení: a položil Aron i sy-
nové jeho ruce své na hlavu skopce. * I zabil 23
ho, a vzav Mojžíš krve jeho, pomazal jí konce
pravého ucha Aronova a palce ruky jeho pravé
i palce nohy jeho pravé. * Tolikéž synům Aro- 24
novým rozkázav přistoupiti, pomazal kraje
ucha jejich pravého a palce ruky jejich pravé,
též palce nohy jejich pravé, a kropil krví na
oltáři svrchu vůkol. * Potom vzal tuk a ocas 25
i všecken tuk přikrývající droby a branici s ja-
ter, též obědvě ledvinky i tuk jejich i plece
pravé. * Také z koše přesných chlebů, kteříž 26
byli před Hospodinem, vzal jeden koláč přesný
a jeden pecník chleba s olejem a jednu po-
krutu, a položil to s tukem a s plecem pravým;
* a dal to všecko v ruce Aronovy a v ruce sy- 27
nův jeho, rozkázav obraceti sem i tam, v obět
obracení před Hospodinem. * Potom vzav z ru- 28
kou jejich pálil to na oltáři v zápal; posvěcení
toto jest u vůni rozkošnou obět ohnivá Ho-
spodinu. * Vzal také Mojžíš hrudí a obracel 29
je sem i tam v obět obracení před Hospodi-
nem; a ze skopce posvěcení dostal se Mojžíšovi
díl, jakož mu byl přikázal Hospodin. * Vzal 30
také Mojžíš oleje pomazání a krve, kteráž byla
na oltáři, a pokropil Arona i roucha jeho, též
synův Aronových a roucha jejich s ním; * a tak 31
posvětil Arona i roucha jeho, též synův jeho
i roucha jejich s ním. I řekl Mojžíš k Aronovi
a k synům jeho: Vařtež to maso u dveří stánku
úmluvy a jezte je tu i chléb, kterýž jest v koši
posvěcení, jakož jsem přikázal řka: Aron a sy-
nové jeho jísti budou je; * cožby pak zůstalo 32
masa i chleba toho, ohněm to spálíte. * A ze 33
dveří stánku úmluvy za sedm dní nevycházejte
až do dne, v kterémžby se vyplnili dnové svě-
cení vašeho; nebo za sedm dní posvěcovány
budou ruce vaše. * Jakož se stalo dnešní den, 34
tak přikázal Hospodin činiti k očistění vašemu.

---

2. *Vezmi*, t. kaž jim s sebou jíti ke dveřům stánku.
3. *shromažď*: svolej. Z božího nařízení (dí sv. Cyprian v knize 2. ep. 3) to původ svůj má, aby nejeden sám vší obci kněze neb služebníka božího zvoloval a představoval, ale u přítomnosti všech jsa vyvolen, tu o jeho hodnosti soud a svědectví aby dáno bylo. Tohoť jest tuto zjevný příklad.
5. *slovo*, t. věc, kterouž hned před vámi konati budu. — *vykonati*, H. k činění.
7. *sukni* neb košili lněnou.
8. *Urim a Thumim*, viz Exod. 28, 30.
9. *korunu*, (jenž jest) koruna svatosti.
13. *vstavil*, H. přivázal jim.—*jemu*, H. Mojžíšovi.
18. *skopce*: berana.
21. *líbeznou*: spokojující, viz Exod. 29, 18.
22. *posvěcení*, H. naplnění, též v. 28. 33.
30. *jejich*, H. synův jeho.
32. *zůstalo*, t. do jitra.

35 * Protož u dveří stánku úmluvy zůstanete ve
dne i v noci za sedm dní a ostříhati budete na-
řízení Hospodinova, abyste nezemřeli, nebo tak
mi jest přikázáno.* Učinil tedy Aron i synové 36
jeho všecky věci, kteréž přikázal Hospodin
skrze Mojžíše.

Hlava 9.

II. Přistoupilo ku prácem (kněžstvo) 1) šťastně, kteří podlé Páně vyměření obětovali.

Stalo se pak dne osmého, povolal Mojžíš
Arona a synův jeho i starších israelských, i
2 řekl Aronovi: * Vezmi sobě tele k oběti za
hřích a skopce k oběti zápalné, obé bez poškvrny,
3 a obětuj před Hospodinem.* K synům pak isra-
elským mluviti budeš řka: Vezměte kozla
k oběti za hřích a tele a beránka, roční bez
4 vady k oběti zápalné; * vola také a skopce
k oběti pokojné, abyste obětovali před Hospo-
dinem a oběť suchou zadělanou olejem, nebo
5 dnes Hospodin ukáže se vám. * Tedy vzali ty
věci, kteréž přikázal Mojžíš před stánkem
úmluvy, a přistoupivši všecko shromáždění,
6 stáli před Hospodinem. * I řekl Mojžíš: Toťť
jest ta věc, kterouž přikázal Hospodin; vyko-
nejtež ji, a ukáže se vám sláva Hospodinova.
7 * K Aronovi pak řekl Mojžíš: Přistup k oltáři
a obětuj oběť za hřích svůj, a oběť zápalnou
svou, k vykonání očistění za sebe i za lid ten-
to; obětujž také oběť lidu všeho a učiň očistění
8 za ně, jakož přikázal Hospodin. * Přistoupiv
tedy Aron k oltáři, zabil tele své k oběti za
9 hřích; * i dali mu synové Aronovi krev, kte-
rýžto omočiv prst svůj v krvi, pomazal rohův
oltáře, ostatek pak krve vylil k spodku oltáře.
10 * Ale tuk a ledvinky i branici s jater té oběti
za hřích pálil na oltáři, jakož byl přikázal
11 Hospodin Mojžíšovi; * maso pak s kůží spá-
12 lil vně za stany. * Zabil také oběť zápalnou,
i podali mu synové Aronovi krve, kterouž po-
kropil povrchu oltáře vůkol; * podali mu 13
také i oběti zápalné s kusy jejími i hlavy její,
a pálil ji na oltáři; * a vymyv střeva i nohy 14
její, pálil je s obětí zápalnou na oltáři.
Obětoval také oběť všeho lidu, a vzav 15
kozla oběti za hřích, kterýž byl všeho lidu,
zabil jej a obětoval ho za hřích jako i prvního;
* obětoval též oběť zápalnou a učinil ji vedlé 16
obyčeje;* tolikéž i oběť suchou obětoval, a vzav 17
plnou hrst z ní, pálil to na oltáři mimo oběť
zápalnou jitřní. * Zabil ještě i vola a skopce 18
k oběti pokojné, kteráž byla za lid; i podali
mu synové Aronovi krve, kterouž pokropil
oltáře povrchu vůkol.* Dali mu také tuk z vola 19
a ze skopce ocas a tuk přikrývající střeva, i
ledvinky a branici s jater; * a položili všecken 20
tuk na hrudí, i pálil ten tuk na oltáři; * hrudí 21
pak a plece pravé obracel sem i tam Aron,
v oběť obracení před Hospodinem, jakož byl
přikázal Mojžíšovi.
Potom Aron pozdvihna rukou svých k lidu 22
dal jim požehnání, a sstoupil od obětování
oběti za hřích a oběti zápalné i oběti pokojné.
* Tedy všel Mojžíš s Aronem do stánku úmlu- 23
vy, a když vycházeli z něho, požehnání dávali
lidu. I ukázala se sláva Hospodinova všemu
lidu: * nebo sstoupil oheň od tváři Hospodina 24
a spálil na oltáři oběť zápalnou i všecken tuk;
což když uzřel veškeren lid, zkřikli a padli na
tváři své.

Hlava 10.

2) Nešťastně (přistoupilo kněžstvo) cizí oheň přinášející se zámutkem velikým Arona (jemuž se i víno píti zapovídá) a lidu.

Synové pak Aronovi Nadab a Abiu vzav-
še jeden každý kadidlnici svou, dali do nich
oheň a položili na něj kadidlo a obětovali před
Hospodinem oheň cizí, čehož jim byl nepřiká-

---

35. *nařízení*, H. ostříhání Hospodinova.
36. *skrze* etc., H. skrze ruku Mojžíše.
2. *tele* ještě neodsazené.
4. *zadělanou* neb smíšenou.—*ukáže* neb zjeví se.
5. *vzali*, t. přivedli.—*před Hosp.*: t. v síni příbytku.
6. *věc*, H. slovo, řeč.
7. *za hřích svůj*, t. aby tak byl hodný k vykonání očistění za lid. — *k vykonání* neb a vykonej, učiň.
9. *dali*: obětovali, podali.
11. *s kůží*. A tak z toho telete všecko, čehož nepálil na oltáři, vně spáleno podlé obyčeje oběti té. Výš 4, 11.
13. *s kusy*: po kusích svých.
15. *obětoval ho* etc., o němž výš.
16. *obyčeje*, t. oběti zápalné, o níž hl. 1.
17. *suchou*, kteráž podlé zákona při každé oběti zápalné obětována bývala. Výš 6, 7.—*jitřní*: ranní, t. kteráž ustavičně každý den činěna bývala a za nižádnou příčinou neměla býti opouštína, ale jiné oběti předcházeti. Exod. 29, 38.
19. *ze skopce*, J. tuk pak z vola a z berana ocas.
20. *všecken*, H. tuky.—*na hrudí*, J. k hrudí neb při hrudí.
22. *požehnání* podlé spůsobu vypsaného. Num. 6, 24. — *sstoupil* neb sšel od oltáře.
24. *sstoupil* neb vyšel. — *spálil*: shltil, sežral.
1. *dali*: nabrali ohně. — *cizí* oheň byl, od jinud přinesený a ne z oltáře vzatý; neb na oltáři byl

2 zal. * Protož sstoupiv oheň od Hospodina spálil
3 je a zemřeli tu před Hospodinem. * I řekl Moj-
žíš k Aronovi: Toť jest, což mluvil Hospodin
řka: V těch, kteříž přistupují ke mně, posvě-
cen budu a před obličejem všeho lidu oslaven
4 budu. To slyše Aron mlčel. * Tedy povolal
Mojžíš Misaele a Elisafana, synův Uziele strejce
Aronova, a řekl jim: Pojďte a vyneste bratří
5 své od svatyně ven za stany. * I přišli a vy-
nesli je v sukních jejich ven za stany, jakž byl
6 rozkázal Mojžíš. * Mluvil pak Mojžíš Aronovi,
Eleazarovi a Itamarovi synům jeho: Hlav svých
neodkrývejte a roucha svého neroztrhujte, aby-
ste nezemřeli a aby se Bůh na všecko množství
nerozhněval; ale bratří vaši, všecka rodina
israelská budouť plakati nad tím spálením,
7 kteréž uvedl Hospodin. * Vy pak ze dveří
stánku úmluvy nevycházejte, abyste nezemřeli;
nebo olej pomazání Hospodinova jestiť na vás.
I učinili vedlé rozkázaní Mojžíšova.
8 9 Mluvil také Hospodin Aronovi řka: * Ví-
na a nápoje opojného nebudeš píti, ty ani
synové tvoji s tebou, kdyžkoli budete míti
vcházeti do stánku úmluvy, abyste nezemřeli
(ustanovení věčné to bude po rodech vašich);
10 * také abyste rozeznati mohli mezi svatým a
11 neposvěceným, mezi čistým a nečistým; * též
abyste učili syny israelské všechněm ustano-
vením, kteráž mluvil Hospodin skrze Mojžíše.
12 Mluvil pak Mojžíš Aronovi, Eleazarovi a
Itamarovi synům jeho, kteříž živi zůstali: Ve-
změte obět suchou, kteráž zůstala z ohnivých
obětí Hospodinových, a jezte ji s přesnicemi u
oltáře, nebo svatá svatých jest. * Protož jísti 13
budete ji na místě svatém, nebo to jest právo
tvé a právo synův tvých z ohnivých obětí
Hospodinových; tak zajisté jest mi přiká-
záno. * Hrudí pak sem i tam obracení a 14
plece vznášení jísti budete na místě čistém, ty
i synové tvoji i dcery tvé s tebou; nebo to
právem tobě a synům tvým dáno jest z pokoj-
ných obětí synův israelských. * Plece vzhůru 15
vznášení a hrudí sem i tam obracení s obětmi
ohnivými tukův, kteréž přinesou, aby sem i tam
obracíno bylo, tak jako obět obracení před Ho-
spodinem, bude tobě i synům tvým s tebou
právem věčným, jakož přikázal Hospodin.
Mojžíš pak hledal pilně kozla k oběti za 16
hřích, a hle, již spálen byl: tedy rozhněval se
na Eleazara a Itamara syny Aronovy pozů-
stalé a řekl: * Pročež jste nejedli oběti za hřích 17
na místě svatém? nebo svatá svatých byla;
poněvadž ji dal vám, abyste nesli nepravost
všeho množství k očistění jich před Hospodi-
nem. * A hle, ani krev její není vnesena do 18
vnitřku svatyně; jísti jste měli ji v svatyni,
jakož jsem byl přikázal. * Tedy odpověděl 19
Aron Mojžíšovi: Ai, dnes obětovali obět svou
za hřích a obět svou zápalnou před Hospodi-
nem, ale přihodila se mně taková věc, že kdy-
bych byl jedl obět za hřích dnes, zdaliby se to
líbilo Hospodinu? * Což uslyšev Mojžíš přestal 20
na tom.

---

oheň od Boha daný a trval až do vystavení chrámu, a potom až do času Manasse. II. Mach. 1, 19. — *čehož* etc., J. ježto jim to nebylo přikázáno neb poručeno. Dvojnásobně zhřešili: 1) že cizím ohněm kadili, 2) že do místa svatého vešli, do něhožto ani nejvyšší kněz choditi nesměl, než toliko jednou v rok.

3. *posvěcen budu*, t. trestáním dokáži toho, že svatý jsem a svatosti milovník, kterýž chci tomu, aby svatá přikázaní má v čistotě ostříhána byla, neodpouštěje ani těm, kteříž mně nejbližší jsou.

4. *Uziele*, jenž byl bratr Amramův otce Aronova a Mojžíšova. Exod. 6, 18. Num. 3, 19. — *od svatyně*, H. od tváři svatyně.

5. *přišli* neb přistoupili.

6. *neroztrhujte*, což bylo znamením zámutku, jakoby jim řekl: Neponesete smutku. — *rodina*: čeleď, dům. — *nad tím spálením*, t. nad smrtí těch spálených. — *uvedl*, H. zapálil.

7. *nevycházejte*, t. zůstávajíce na místě svatém, neopouštějte svých povinností, k nimž posvěceni a olejem svatým pomazáni jste.

9. *opojného*: silného. — *ustanovení*: právo.

10. *neposvěceným*: obecným.

12. *z ohnivých*: ohněm spálených. — *s přesnicemi*: v přesnicích, t. bez kvasu, bez chlebů kvašených.

13. *právo tvé*, t. právem tobě dáno.

14. *vznášení*: pozdvižení.

15. *právem*, H. za ustanovení věčné.

16. *pozůstalé*, t. kteříž živi zůstali.

17. *oběti*, H. hříchu. — *nepravost*, t. ohlásili a osvědčili již býti odpuštěnou.

18. *krev*, t. té oběti. — *jísti*, H. jedouce jísti, t. konečně jísti. — *ji*, t. obět.

19. *obětovali*, t. lidé neb všecko množství israelské. — *věc*, t. zámutek pro smrt dvou synů žebych byl nikoli s potěšením jísti před Hospodinem nemohl, protož raději jsem těch hodů zanechal, nežli bych v zámutku je držeti měl proti božímu nařízení. Jiní čtou: ale přihodilo se mi jako i těmto, t. synům mým, kteříž se mnou zavinili. Budu-li jísti obět za hřích dnes, zdali se to líbiti bude Hospodinu? t. poněvadž hřích na mně zůstává, jak mohu očistění za hříchy lidu konati. — *Hospodinu*, H. v očích Hosp.

20. *přestal*, H. dobré bylo v očích jeho.

Hlava 11.

Jakž má Bůh trpěti všetečnost při věcech svatých, poněvadž nedopouští, aby kdo proti vyměření jeho co podlé libosti své doma jedl. Učinil zajisté Bůh rozdíl mezi čistými a nečistými věcmi.

I mluvil Hospodin Mojžíšovi a Aronovi
2 řka jim: * Mluvte k synům israelským řkouce:
Tito jsou živočichové, kteréž jísti budete ze
3 všech hovad, kteráž jsou na zemi. * Všeliké
hovado, kteréž má kopyta rozdělená, tak aby
4 rozdvojená byla a přežívá, jísti budete.*A však
z těch, kteráž přežívají, a z těch, kteráž ko-
pyta rozdělená mají, nebudete jísti: velblouda,
neb ač přežívá, ale kopyta rozděleného nemá,
5 nečistý vám bude.* Ani králíka, kterýž ač pře-
žívá, ale kopyta rozděleného nemá, nečistýť
6 vám bude. * Ani zajíce, neb ač přežívá, ale
kopyta rozděleného nemá, nečistýť vám bude.
7 * Tolikéž ani svině, neb ač má rozdělené ko-
pyto, tak že se rozdvojuje, ale nepřežívá, neči-
8 stáť bude vám. * Masa jejich nebudete jísti ani
těla mrtvého se dotýkati, nebo nečistá budou vám.
9 Ze všech pak živočichův, kteříž u vodách
jsou, tyto jísti budete. Všecko což má ploutve
a šupiny u vodách mořských i v řekách, jísti
10 budete. * Všecko pak, což nemá ploutví a šupin
v moři i v řekách, buď jakýkoli hmyz vodní
aneb jakákoli duše živá u vodách, ohavností
11 bude vám; * a tak v ohavnosti vám budou,
abyste masa jejich nejedli a těla jejich v ohyzd-
12 nosti měli. * Což tedy nemá ploutví a šupin
u vodách, to v ohavnosti míti budete.
13 Z ptactva pak tyto v ohavnosti míti bu-
dete, jichžto nebudete jísti, neb ohavnost jsou;
14 jako jest orel, noh a orel mořský, * též sup,
15 káně a luňák, vedlé pokolení svého. * A vše-
16 liký krkavec vedlé pokolení svého; * také pštros,
sova, vodní káně a jestřáb, vedlé pokolení
17 18 svého; * a bukač, křehař a kalous; * a hu-
19 ka, pelikán a labuť; * též čáp a kalandra,
vedlé pokolení svého, dudek a netopýř.
20 Všeliký zeměplaz křídla mající, kterýž na
čtyřech nohách chodí, v ohavnosti míti budete.
* Avšak ze všelikého zeměplazu křídla mají- 21
cího, kterýž na čtyřech nohách chodí, jísti bu-
dete ty, kteříž mají stehénka na nohách svých,
aby skákali na nich po zemi. * Tito pak jsou, 22
kteréž jísti budete, arbes vedlé pokolení svého,
salem vedlé pokolení svého, chargol vedlé
pokolení svého a chagab vedlé pokolení své-
ho. * Jiný pak zeměplaz všeliký křídla ma- 23
jící, kterýž na čtyřech nohách chodí, v oha-
vnosti míti budete. * Nebo těmi byste se 24
poškvrňovali, protož kdožby se koli dotkl těla
jich, nečistý bude až do večera. * A kdožby 25
koli nesl těla jich, vypeře roucho své a nečistý
bude až do večera. * Všeliké hovado, kteréž má 26
rozdělené kopyto, ale není rozdvojené a nepře-
žívá, nečisté vám bude, kdožbykoli jeho se
dotekl, nečistý bude. * A cožkoli chodí na tla- 27
pách svých ze všech hovad čtvernohých, ne-
čisté bude vám, kdožbykoli dotkl se těl jejich,
nečistýť bude až do večera.* A kdožby koli 28
nesl těla jejich, vypeře roucha svá a nečistý
bude až do večera, nebo nečistá jsou vám.
* Takéť i toto vám nečisté bude mezi zemĕ- 29
plazy, kteříž lezou po zemi: kolčava a myš a
žába, každé vedlé pokolení svého, * též ježek, 30
chulam, hlemejžď, ještěrka a krtek.* Tyto věci 31
nečisté vám budou ze všelikého zeměplazu,
kdožby se koli dotkl jich mrtvých, nečistý bude
až do večera. * A všeliká věc, na kterouž by 32
padlo něco z těch již umrlých těl, nečistá bude,
buď nádoba dřevěná neb roucho, neb kůže
aneb pytel, a všeliká nádoba, kteréž se k dílu
nějakému užívá, do vody vložena bude a ne-
čistá zůstane až do večera, potom čistá bude.
* Všeliká pak nádoba hliněná, do nížby něco 33
toho upadlo, i cožby koli v ní bylo, nečistá

3. *Všeliké* etc., J. Cožkoli má rozdělené kopyto, tak aby bylo na dvé rozdělení jeho, a což přežívá z hovad.

5. *králíka*, J. ježka, tchoře, viz poznamenání ku verši 22.

10. *šupin*, t. neb jedné věci z těch aneb obou dvou.

11. *těla*, J. mrchy.

13. *v ohavnosti* neb v ošklivosti. — *orel mořský*, J. nesyt, J. sahan.

14. *sup*, J. luňák.

16. *vodní káně*, J. lyska, J. žežhulka.

17. *křehař*: roháč. — *kalous*: výr.

18. *huka*, J. porfiryán, J. kavka.

19. *čáp*, J. raroh. — *kalandra*, J. volavka.

20. *zeměplaz*, t. hmyz z ptactva.

21. *stehénka* aneb hnáty v nohách. Jiní čtou: kteříž nemají.

22. Tito (jakož výš i níže kladení) živočichové nejsou v našich krajinách známi; protož (zvláštně tuto) jmena hebrejská jsou položena. Jest pak jisté, že takových živočichů (tuto žížal a kobylek) ve východních krajinách lidé ku pokrmu užívají. Viz Mat. 3, 4. Mar. 1, 6.

24. Odsud až do verše 41. vysvětluje se, co činí člověka nečistého, že dotčení se buď mrchy hovada nečistého, buď zeměplazu nečistého živého neb mrtvého, buď mrchy hovada nečistého dotčení se neb jídlo masa jeho. — *těla* neb mrchy.

25. *nesl*: vynesl neb vynášel ven ze stanů.

26. *kopyto*, t. po jedné toliko straně, buď zespod neb povrchu a ne naskrze a docela rozdělené.

27. *čtvernohých*, H. kteráž chodí na čtyřech nohách.

29. *žába*: hlemejžď, bobr.

30. V H. anaka, coach, lethaa, chometh, tiršemeth.

31. *mrtvých*, H. když zemrou. Též v. 32.

34 bude, ona pak rozražena bude. * Všeliký také
pokrm, jehož se užívá, jestližeby na něj voda
vylita byla, nečistý bude, a všeliký nápoj ku
pití příhodný v každé nádobě nečisté budeť
35 nečistý. * A všecko, načežby něco z těla jich
upadlo, nečisté bude, pec a kotliště zbořeno
bude, nebo nečisté jest, protož za nečisté je
36 míti budete. * Ale studnice a cisterna i všeliké
shromáždění vod čistá budou, však cožby se
37 dotklo umrliny jich, nečisté bude. * Jestliby
pak něco z mrchy jejich upadlo na některé se-
38 meno, kteréž síti obyčej jest, čistéť bude. * Ale
kdyžby polito bylo vodou semeno, a potom pa-
dloby něco z umrliny jejich na ně, nečisté bude
vám.

39 Jestližeby umřelo hovado z těch, kteráž
vám jsou ku pokrmu, kdožby se koli mrchy
40 jeho dotkl, nečistý bude až do večera; * kdoby
jedl z těla toho, vypeřeť roucha svá a nečistý
bude až do večera. Také i ten, kterýžby vynesl
tu mrchu, vypeře roucha svá a nečistý bude až
do večera.

Tolikéž všeliký zeměplaz, kterýž se plazí 41
po zemi, v ohavnosti bude vám, nebudete ho jísti.
* Ničeho, což se plazí na prsech, aneb cožkoli 42
čtvermo leze aneb více má noh ze všeho ze-
měplazu, kterýž se plazí po zemi, nebudete jísti,
neb jsou ohavnost.

Nezohavujtež duší svých žádným ze mě- 43
plazem, kterýž se plazí, a nepoškvrňujtež se
jimi, abyste nečistí nebyli učiněni skrze ně:
* nebo já jsem Hospodin Bůh váš, protož po- 44
svěťtež se a svatí buďte, nebo já svatý jsem, a
nepoškvrňujte duší svých žádným zeměplazem,
kterýž se plazí po zemi: * nebo já jsem Hospo- 45
din, kterýž jsem vyvedl vás ze země egyptské,
abych vám byl za Boha; protož svatí buďte,
nebo já jsem svatý. * Totoť jest právo strany 46
hovada, ptactva a všeliké duše živé, kteráž se
hýbe u vodách, a každé duše živé, kteráž se
plazí na zemi, * aby rozdíl činěn byl mezi ne- 47
čistým a čistým a mezi živočichy, kteříž se
mají jísti, a mezi živočichy, kteříž se nemají
jísti.

Hlava 12.

O neřesti člověka poškvrňující dále se vypravuje. Neřest dvojí jest, jiná podlé běhu přirození, jiná podlé zkázy těla. K oné přislušejí šestinedělky, k této nemocí poražení.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
synům israelským a rci: Žena počnouc, poro-
dí-li pacholíka, nečistá bude za sedm dní, po-
dlé počtu dnův, v nichž odděluje se pro nemoc
3 svou, nečistá bude. * Potom dne osmého obře-
4 záno bude tělo neobřízky jeho. * Ona pak ještě
za třidceti a tři dni zůstávati bude v očisťování
se od krve, nižádné věci svaté se nedotkne a
k svatyni nepůjde, dokudž se nevyplní dnové
5 očistění jejího. * A pakli děvečku porodí, ne-
čistá bude za dvě neděle, vedlé nečistoty oddě-
lení svého, a šedesáte šest dní zůstávati bude
v očistění od krve.

Když pak vyplní se dnové očistění jejího 6
po synu neb dceři, přineseť beránka ročního na
obět zápalnou a holoubátko aneb hrdličku na
obět za hřích, ke dveřům stánku úmluvy,
knězi; * kterýžto obětovati bude ji před Ho- 7
spodinem a očistí ji, a tak očistěna bude od
toku krve své. Tenť jest zákon té, kteráž poro-
dila pacholíka anebo děvečku. * A paklíť ne- 8
bude moci býti s beránka, tedy vezme dvé
hrdličátek aneb dvé holoubátek, jedno v obět
zápalnou a druhé v obět za hřích, i očistí ji
kněz a tak čistá bude.

Hlava 13.

Poražení nemocí a sice I. málomocenstvím, toť jest 1) na osobách (rouchu jeho i nádobě).

Mluvil také Hospodin Mojžíšovi a Aro-
2 novi řka: * Člověk, ježtoby na kůži těla jeho
byla nějaká oteklina aneb prašivina, aneb po-
škvrna pobělavá, a byloby na kůži těla jeho

34. *voda*, t. ta nečistá.
35. *kotliště* aneb kotlina, ohniště.
36. *shromáždění* neb stok. — *cožby*, t. voda, kterážby se dotkla.
37. *kteréž* etc.: kteréžby vseto mělo býti.
38. *bylo.* Mluví o semenech, kteráž se skropují, prvé než rozsívána neb sázena bývají v zahradách neb na polích.
42. *na prsech*: po břiše.
43. *duší svých*, t. sebe samých, životů vašich.
46. *právo*: zákon, nařízení.
47. *nemají*, H. nemohou.
2. *nemoc svou*, t. jakož po nemoci své nečistá jest za sedm dní (níž 15, 19), tak i po porodu nečistá bude a oddělena od společnosti s lidmi.
3. *jeho*, t. pacholíka toho narozeného.
4. *v očisťování*, H. v krvi očistění svého, t. nebude vycházeti z domu a z místa odpočívání a očisťování svého. Společnosti s lidmi v domě již hájeno jí nebylo, od věcí však svatých byla odcizena.— *nepůjde*: ať nechodí, nepřistupuje.
5. *svého*, t. týmž spůsobem, jakož oznámeno svrchu v. 2.
7. *ji*, t. obět. — *očistí ji*, t. ženu. — *od toku* neb od nečistoty, v níž vešla skrze tok.
8. *očistí*, J. i učiníť kněz očistění za ni.
2. *oteklina*, J. opuchlost, vydutí, spryštění.

něco podobného k ráně malomocenství, tedy při-
veden bude k Aronovi knězi aneb k některému
3 ze synův jeho kněží. * I pohledí kněz na ránu,
kteráž jest na kůži těla jeho; jestliže chlupové na
té ráně zabělejí a ta rána bude-li na pohledění
hlubší, nežli jiná kůže těla jeho, rána malomo-
cenství jest; když tedy spatří ji kněz, za neči-
4 stého vyhlásí jej. * A pakliby poškvrna pobě-
lavá toliko byla na kůži těla jeho, a rána ta ne-
bylaby hlubší nežli jiná kůže a chlupové její
nezběleliby; tedy rozkáže zavříti kněz mající ho
5 takovou ránu za sedm dní. * Potom pohledí
na něj kněz v den sedmý, a jestli rána ta zů-
stává tak před očima jeho a nerozmáhá se po
kůži; tedy rozkáže ho zavříti kněz po druhé
6 za sedm dní. * I pohledí na ni kněz v den se-
dmý po druhé, a jestliže ta rána pozčernalá
bude a nerozmohlaby se po kůži; tedy za či-
stého vyhlásí ho kněz, nebo prašivina jest:
7 i vypeřeť roucha svá a čistý bude. * Pakliťby se
dále rozmohla ta prašivina po kůži jeho již
po ukázaní se knězi k očistění svému; tedy
ukáže se znovu knězi, i pohledí na něj kněz, a
jestliže rozmohla se ta prašivina po kůži jeho,
8 * za nečistého vyhlásí jej kněz, nebo malomo-
cenství jest.
9 Rána malomocenství když bude na člo-
10 věku, přiveden bude ke knězi; * i pohledí na něj
kněz, a bude-li oteklina bílá na kůži, ažby uči-
nila chlupy bílé, byť pak i zdravé maso bylo
11 na té otekline; * malomocenství zastaralé jest
na kůži těla jeho, protož za nečistého vyhlásí
ho kněz a nedá ho zavříti, nebo zjevně nečistý
jest.
12 Jestližeby pak vylilo se malomocenství po
kůži a přikryloby malomocenství všecku kůži
nemocného od hlavy jeho až do nohou jeho,
13 všady kdežby kněz očima viděti mohl; * i po-
hledí na něj kněz, a přikrylo-liby malomocenství
všecko tělo jeho, tedy za čistého vyhlásí ne-
mocného, nebo všecka ta rána v bělost se změ-
14 nila, protož čistý jest. * Ale kdykoli ukáže se
15 na ní živé maso, nečistýť bude; * i pohledí kněz
na to živé maso a vyhlásí jej za nečistého, nebo
to maso živé nečisté jest, malomocenství jest.
16 * Kdyžby pak odešlo zase maso živé a změni-
loby se v bělost, tedy přijde ke knězi, * a vida 17
kněz, že obrátila se rána ta v bělost, za čistou
vyhlásí ji, čistá jest.
Kdyžby pak byl na kůži těla vřed a bylby 18
zhojen, * byla-liby na místě vředu toho ote- 19
klina bílá aneb poškvrna pobělavá a naryšavá,
tedy ukázána bude knězi; * a vida kněz, že na 20
pohledění to místo jest nižší nežli jiná kůže, a
chlupové na něm by zběleli, za nečistého vy-
hlásí ho kněz; rána malomocenství jest, kteráž
na vředu vyrostla. * A pakli, když pohledí na 21
ni kněz, uzří, že chlupové nezběleli na něm a
není nižší nežli jiná kůže, ale že jest pozčernalé
místo, tedy zavře ho kněz za sedm dní. * Pa- 22
kliťby šíře se rozmáhala po kůži, za nečistého
vyhlásí ho kněz, rána malomocenství jest. * A pak- 23
liby ta poškvrna pobělavá zůstávala na místě
svém a nerozmáhalaby se, tedy znamení toho
vředu jest, protož za čistého vyhlásí ho kněz.
Tělo, na jehož kůži bylaby spálenina od 24
ohně, a po zhojení té spáleniny zůstalaby po-
škvrna pobělavá a náryšavá aneb bílá toliko;
* pohledí na ni kněz, a jestliže chlupové na ní 25
zběleli a lesknou se, způsob také její jest hlub-
ší nežli jiné kůže vůkol: malomocenství jest,
kteréž vzrostlo na spálenině, protož za nečistého
vyhlásí ho kněz, nebo rána malomocenství jest.
* Pakli uzří kněz, an na poškvrně pobělavé 26
není žádného chlupu bílého, a že nižší není
nežli jiná kůže, ale že jest pozčernalá, poručí
ho zavříti kněz za sedm dní; * i pohledí na ni 27
kněz dne sedmého, a jestliže se více rozmohla
po kůži, tedy za nečistého vyhlásí ho, nebo
rána malomocenství jest. * Pakli bělost le- 28
sknutá na svém místě zůstávati bude a ne-
rozmůže se po kůži, ale bude pozčernalá, zprý-
štění od spálení jest; za čistého vyhlásí ho
kněz, nebo šrám spáleniny jest.
Byla-liby pak rána na hlavě aneb na bra- 29
dě muže neb ženy, * tedy pohledí kněz na tu 30
ránu, a jestliže způsob její bude hlubší nežli
jiná kůže a bude na ní vlas požloutlý a tenký;
tedy za nečistého vyhlásí jej kněz, nebo po-
škvrna černá jest, malomocenství na hlavě
aneb na bradě jest. * Když pak pohledí kněz 31
na ránu poškvrny černé a uzří, že způsob její

3. *na ránu*, t. na to místo rozdílné od jiné barvy těla jeho. — *a ta rána*: tvárnost rány. — *hlubší* neb nižší, jako důlky vpadlejší.
5. *zůstává*, t. vidí on, že předse tak zůstává, jako prvé. J. zůstává v barvě své, v způsobě svém. — *po kůži*, H. rána ta po kůži.
6. *pozčernalá*, t. pošla, kůže na ní svraskla, splaskla. — *čistého*, H. očistí jej, J. za čistého usoudí.
7. *znovu*: po druhé.
10. *byť etc.*, H. a živost masa živého.
12. *vylilo*, H. zkvetlo, t. rozjedlo se, rozmohlo. — *nemocného*, H. rány, t. raněného, tou ranou nemocného. — *všady*, H. vedlé všelikého pohledění očí kněze.
13. *nemocného*, viz v. 12. Vysuvši se malomocenství na kůži, již bylo z těla vypuzeno a člověk ve čtrnácti dnech se pozdraviti mohl.
14. *kdykoli*, H. kterého dne. — *nečistýť*, t. bude to pravé malomocenství, když kůže nebude jednostejná, než proroste živým masem a barvami rozličnými.
16. *odešlo*, H. navrátilo se.
19. *poškvrna*, H. bělost leskavá.
21. *pozčernalé*: pozašlé, stvrdlé.
23. *znamení*: šrám, J. spálenina aneb modřina.
27. *rozmohla*: rozjedla. — *ho*, H. ho kněz.
30. *poškvrna černá*, J. lišeje neb prašivost rozjedlá.

není hlubší nežli jiná kůže, a že není vlasu čer-
ného na ní; zavříti dá kněz toho, kterýž má ránu
32 poškvrny černé, za sedm dní, * i pohledí kněz
na tu ránu dne sedmého. A ai, nerozmohla se
ta poškvrna černá a není vlasu žlutého na ní,
a spůsob té poškvrny černé není hlubší nežli
33 kůže; * tedy oholen bude člověk ten, ale po-
škvrny té černé nedá holiti, i dá zavříti kněz
majícího tu poškvrnu za sedm dní po druhé.
34 * I pohledí kněz na poškvrnu černou dne se-
dmého, a jestli nerozmohla se poškvrna černá
dále po kůži a místo její není-li hlubší nežli
jiná kůže, za čistého vyhlásí ho kněz, i vypeřeť
35 roucha svá a čistý bude. * Pakliby se dále roz-
mohla poškvrna ta černá po kůži již po oči-
36 štění jeho, * tedy pohledí na ni kněz, a uzří-li,
že dále se rozmohla ta poškvrna černá po kůži,
nebudeť více šetřiti vlasu žlutého, nečistý jest.
37 * Pakli poškvrna černá tak zůstává před očima
jeho, a černý vlas vzrostlby na ní, tedy zho-
jena jest ta poškvrna černá, čistýť jest, a za
čistého vyhlásí ho kněz.
38 Když by na kůži těla muže anebo ženy
39 byly poškvrny, totiž poškvrny pobělavé, * i po-
hledí kněz. A jestliže budou na kůži těla jejich
poškvrny bílé, pozčernalé, tedy poškvrna bílá
jest, kteráž na kůži vzrostla, čistýť jest.
40 Muž, s jehožto hlavy vlasy slezlyby, lysý
41 jest a čistý jest. * Jestliže pak po jedné straně
toliko obleze hlava jeho, nálysýť jest a čistý
42 jest. * Pakli na té lysině aneb na tom obly-
sení bylaby rána bílá a ryšavá, tedy malomo-
cenství vzrostlo na lysině jeho aneb na oblysení
43 jeho; * i pohledí na něho kněz, a uzří-li ote-
klinu rány bílou a ryšavou na lysině jeho aneb
na oblysení jeho, jako spůsob malomocenství
44 na kůži těla; * člověk malomocný jest a ne-
čistý jest, bez meškání za nečistého vyhlásí
ho kněz, nebo na hlavě jeho jest malomocen-
ství jeho.
45 Malomocný pak, na němžby ta rána byla,
bude míti roucho roztržené a hlavu odkrytou,
a ústa zastřená a: nečistý, nečistý jsem, volati
46 bude. * Po všecky dni, v nichž ta rána bude
na něm, za nečistého jmín bude, nebo nečistý
jest; sám bydliti bude, vně za stany bude
přebývání jeho.
Kdyžby pak na rouchu byla rána malo- 47
mocenství, buď na rouchu soukenném aneb na
rouchu lněném, * buď na osnově aneb na útku 48
ze lnu aneb z vlny, buď na kůži aneb na každé
věci kožené; * a bylaby ta rána zelená neb 49
náryšavá na rouchu aneb na kůži aneb na osno-
vě aneb na útku aneb na kterékoli nádobě
kožené: rána malomocenství jest, ukázána bude
knězi. * I pohledí kněz na tu ránu a dá zavříti 50
tu věc mající ránu za sedm dní; * a pohledě na 51
tu ránu dne sedmého, uzří-li, že dále se rozmo-
hla rána na rouchu neb po osnově anebo po
útku aneb na kůži, k čemužby jí koli užíváno
bylo, rána ta malomocenství rozjídavá jest, věc
nečistá jest: * i spálí to roucho aneb osnovu 52
aneb útek, buď on z vlny nebo ze lnu, aneb ja-
koukoli nádobu koženou, na nížby byla rána
ta; nebo malomocenství škodlivé jest, protož
ohněm spáleno bude. * Paklit pohledě kněz 53
uzřelby, že nerozmohla se rána ta na rouchu
aneb na osnově aneb na útku aneb na kteréko-
li nádobě kožené; * rozkáže kněz, aby vyprali 54
tu věc, na níž bylaby rána, i káže ji zavříti za
sedm dní po druhé. * I pohledí kněz po vyprání 55
té věci na ránu; jestliže nezměnila rána barvy
své, byť pak nerozmohla se dále, však předse ne-
čistá jest, ohněm spálíš ji, neb rozjídavá věc jest
na vrchní neb spodní straně její. * Pakli pohledě 56
kněz uzřelby, an pozčernala rána po vyprání
svém, odtrhne ji od roucha aneb od kůže aneb
od osnovy aneb od útku. * Jestli pak ukáže 57
se ještě na rouchu aneb na osnově aneb na
útku aneb na kterékoli nádobě kožené, malo-
mocenství rozjídající se jest, ohněm spálíš věc tu,
na kteréž bylaby ta rána. * Roucho pak aneb 58
osnovu aneb útek aneb kteroukoli nádobu ko-
ženou, kdyžby vypral, a odešlaby od ní ta rána,
ještě podruhé vypeřeš a čistéť bude. * Tenť jest 59
zákon o ráně malomocenství na rouchu souken-
ném anebo lněném aneb na osnově aneb na
útku aneb na kterékoli nádobě kožené, kterak
má za čistou aneb za nečistou uznána býti.

---

34. *místo*: spůsob, tvárnost.
37. *před očima*, J. po ohledání jeho.
38. *poškvrny*, H. lesknutí, t. lesknutí bílé.
39. *pozčernalé*: pozašlé, zatemnělé, jako opálené.— *poškvrna*, J. bradavice.
42. *oblysení*, t. tu, kdež na straně počali línati vlasy s hlavy.
44. *bez meškání*: bez pochybování.—*malomocenství*, H. rána.
45. *míti* etc., t. kdyžby již za nečistého vyhlášen byl a od společnosti s lidmi odloučen. — *ústa*, H. svrchní pysk.
48. *osnově*. Někteří osnovou a útkem rozumějí rub a líce roucha všelikého.
51. *rozjídavá*: bolestná.
52. *škodlivé*: rozjídající.
55. *barvy*: spůsobu. — *rozjídavá*: vyžrání, vyjedení. — *na vrchní*, J. na lysině její neb na oblysení jejím.
56. *odtrhne*: odstřihne.
59. *zákon* neb právo, ustanovení, řád. — *uznána*: souzena.

Hlava 14.

(Pokračování o malomocenství na osobě) a 2) na stavení.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Tento
bude řád při malomocném v den očisťování
3 jeho, knězi přiveden bude. * I vyjdeť kněz ven
ze stanův a pohledí na něho, a uzří-li, že uzdra-
vena jest rána malomocenství malomocného;
4 * rozkáže kněz tomu, kterýž se očisťuje, vzíti
dva vrabce živé a čisté a dřevo cedrové a čer-
5 vec dvakrát barvený a yzop. * I rozkážeť kněz
zabiti vrabce jednoho a vyceditì krev z něho do
6 nádoby hliněné nad vodou živou; * a vezme
vrabce živého a dřevo cedrové, též červec dva-
krát barvený a yzop, a omočí to všecko i s vrab-
cem živým ve krvi vrabce zabitého nad vodou
7 živou. * Tedy pokropí toho, kterýž se očisťuje
od malomocenství, sedmkrát a za čistého jej vy-
8 hlásí: i pustí vrabce živého na pole. * Ten pak,
kterýž se očisťuje, vypeře roucho své a oholí
všecky vlasy své, umyje se vodou a čistý bude.
Potom vejde do táboru a bydliti bude vně,
9 nevcházeje do stanu svého za sedm dní. * Dne
pak sedmého sholí všecky vlasy své, hlavu i
bradu svou i obočí své, a tak všecky vlasy své
sholí, vypeře také roucha svá a tělo své umyje
10 vodou, a tak očistí se. * Dne pak osmého vezme
dva beránky bez poškvrny a ovci jednu roční
bez poškvrny a tři desetiny efi mouky bělné
k oběti suché, olejem zadělané, a oleje jednu
11 mírku. * Kněz pak, kterýž očisťuje, postaví toho
člověka očisťujícího se s těmi věcmi před Hospo-
12 dinem u dveří stánku úmluvy. * I vezme kněz
beránka jednoho, kteréhožto obětovati bude,
v obět za hřích, a mírku oleje, a obraceti bude
tím sem i tam v obět obracení před Hospodinem.
13 * A zabije beránka toho na místě, kdež se zabíjí
obět za hřích a obět zápalná, totiž na místě sva-
tém. Nebo jakož obět za hřích, tak obět za vinu
14 knězi přináleží, svatá svatých jest. * I vezme
kněz krve z oběti za hřích a pomaže jí kraje
ucha pravého člověka toho, kterýž se očisťuje, a
palce ruky jeho pravé a palce nohy jeho pravé.
15 * Vezme také kněz z té mírky oleje a naleje na
ruku svou levou, * a omoče prst svůj pravý 16
v tom oleji, kterýž má na ruce své levé, po-
kropí z něho prstem svým sedmkrát před Ho-
spodinem. * Z ostatku pak oleje toho, kterýž 17
má na ruce své, pomaže kněz kraje ucha pra-
vého člověka toho, kterýž se očisťuje, a palce
pravé ruky jeho a palce pravé nohy jeho, na
krev oběti za vinu. * Což pak zůstane oleje, 18
kterýž jest v ruce kněze, pomaže tím hlavy toho,
kterýž se očisťuje, * a tak očistí jej kněz před 19
Hospodinem. Učiní také kněz obět za hřích
a očistí očisťujícího se od nečistoty jeho, a potom
zabije obět zápalnou. * I bude obětovati kněz 20
tu obět zápalnou i obět suchou na oltáři, a tak
očistí jej, i budeť čistý.
Jestliže pak bude chudý, tak žeby s to 21
býti nemohl; tedy vezme jednoho beránka
v obět za provinění k obracení jí sem a tam
pro očistění své, a desátý díl mouky bělné ole-
jem zadělané k oběti suché, a mírku oleje; * též 22
dvě hrdličky aneb dvě holoubátka, kteréžby
mohl míti, a bude jedno v obět za hřích a dru-
hé v obět zápalnou: * i přinese je v osmý den 23
očisťování svého knězi, ke dveřům stánku úmlu-
vy před Hospodina. * Tedy kněz vezma beránka 24
oběti za vinu a mírku oleje, obraceti je bude
sem i tam v obět obracení před Hospodinem;
* i zabije beránka oběti za provinění, a vezma 25
krve z oběti za provinění, pomaže jí kraje
ucha pravého člověka toho, kterýž se očisťuje,
a palce ruky jeho pravé a palce nohy jeho
pravé; * oleje také naleje kněz na ruku svou 26
levou, * a omoče prst svůj pravý v oleji, kte- 27
rýž bude na ruce jeho levé, pokropí jím sedm-
kráte před Hospodinem; * pomaže také kněz 28
olejem, kterýž má na ruce své, kraje ucha pra-
vého toho, kdož se čistí, a palce pravé ruky jeho
a palce pravé nohy jeho, na místě krve z oběti
za vinu. * Což pak zůstává oleje, kterýž v ruce 29
kněze, pomažeť jím hlavy toho, kterýž se oči-
sťuje, a tak očistí ho před Hospodinem; * toli- 30

2. jeho, t. když má za čistého vyhlášen býti.
4. *vrabce.* Jiní čtou: ptáky; protože to slovo ciporim někdy všelijakého ptáka malého vyznamenává, a někdy toliko vrabce. — *yzop*, J. mech.
5. *nad* etc., t. v kteréžto nádobě bude voda živá, t. studničná, čerstvá, tekutá, a do ní ta krev bude vylita.
7. *za čistého*, J. očistí ho neb čistého učiní. — *na pole*, H. na tvář pole, t. kam chce aby letěl.
8. *táboru*: do ležení.
10. *ovci*: jehnici. — *tři* etc., to jest, po každé vzetí desátý díl míry efi, poněvadž troje obět byla, t. dva beránkové a jedna ovce a dva vrabci; ku každé té oběti měli vzíti desátý díl efi mouky bělné, a tak přišlo vzíti tři desetiny, t. tři gomory, o němž Exod. 16, 36. — *mírku*, H. log, jest mírka asi v šest skořepin vaječných.
12. *obracení*, viz Exod. 29, 24.
13. *hřích*: nedostatek, poklesku. — *vinu*: výstupek, provinění.
15. *ruku*, H. dlaň.
16. *ruce*, H. dlani.
17. *na krev*: mimo krev neb na místě tom, kdež prvé krví pomazal.
18. *pomaže*, H. dá na hlavu.
19. *očistí jej*: očistění vykoná za něj.
21. *mírku*, viz v. 10.
26. *ruku*, H. dlaň.
28. *na místě* etc., t. na tom místě, kdež prvé bylo pomazáno krví.

kéž učiní i s hrdličkou jednou aneb s holoubát-
31 kem z těch, kteréž zjednati mohl; * z těch, kte-
rýchž dostati mohl, obětovati bude jedno za hřích
a druhé v obět zápalnou s obětí suchou, a tak
očistí kněz očisťujícího se před Hospodinem.
32 * Tenť jest zákon toho, na kompžby se ukázala
rána malomocenství, a kterýžby nemohl býti
s ty věci k očistění svému přináležité.
33 I mluvil Hospodin Mojžíšovi a Aronovi
34 řka: * Když vejdete do země kananejské, kte-
rouž já vám za dědictví dávám, a dopustil bych
ránu malomocenství na některý dům země,
35 kterouž vládnouti budete; * tedy přijde hospo-
dář domu a oznámí knězi řka: Zdá mi se, ja-
36 koby byla rána malomocenství na domě. * I roz-
káže kněz vyprázdniti dům, dříve nežby všel
do něho, hleděti na tu ránu, aby nebylo po-
škvrněno něco z těch věcí, kteréž v domě jsou,
potom pak vejde, aby pohleděl na ten dům.
37 * Tedy vida ránu tu, uzří-li, že rána jest na
stěnách domu, totiž důlkové názelení aneb ná-
červení, a na pohledění jsou nižší než stěna
38 jinde; * vyjdeť kněz z domu toho ke dveřům
39 jeho a dá zavříti dům ten za sedm dní. * A v den
sedmý navrátí se kněz, a uzří-li, ana se roz-
40 mohla rána na stěnách domu toho; * rozkáže
vyníti kamení, na němžby rána taková byla, a
41 vyvrci je ven za město, na místo nečisté; * dům
pak rozkáže vystrouhati vnitř všudy vůkol,
a vysypou prach ten, kterýž sstrouhali, vně za
42 městem na místo nečisté; * a vezmouce jiné
kamení, vyplní jím místo onoho kamení, tolikéž
43 hliny jiné vezmouce, vymaží dům. * Paklitby
se navrátila rána a vzrostla by v tom domě po
vyvržení kamení a vystrouhání domu i po vy-
mazání jeho; * tedy vejda kněz, uzří-li, ana se 44
rozmohla rána v domě: malomocenství rozjída-
jící se jest v tom domě, nečistý jest. * I rozbořít 45
ten dům a kamení jeho i dříví jeho a všecko
mazání domu toho, a vynosí ven za město na
místo nečisté. * I jestliby pak kdo všel do domu 46
toho v ten čas, když zavřín byl, nečistýť bude
až do večera; * a jestliby kdo spal v tom domě, 47
vypeřeť roucha svá; tolikéž, jestliby kdo jedl
v tom domě, vypeře roucha svá.
Jestližeby pak kněz vejda tam uzřel, že 48
nerozmohla se rána v domě po obnovení jeho,
tedy za čistý vyhlásí dům ten; nebo uzdravena
jest rána jeho: * a vezme k očistění domu toho 49
dva vrabce a dřevo cedrové a červec dvakrát
barvený a yzop, * i zabije vrabce jednoho a 50
vycedí krev do nádoby hliněné nad vodou ži-
vou; * a vezma dřevo cedrové a yzop a červec 51
dvakrát barvený a vrabce živého, omočí to vše-
cko v krvi vrabce zabitého a u vodě živé, a
pokropí domu toho sedmkrát. * A tak když 52
očistí dům ten krví vrabce a vodou živou a
ptákem živým, dřevem cedrovým, yzopem a
červcem dvakrát barveným; * vypustí ven 53
vrabce živého z města na pole a očistí dům
ten, i budeť čistý. * Tenť jest zákon o všeliké 54
ráně malomocenství a poškvrny černé, * a ma- 55
lomocenství roucha i domu, * i otekliny, praši- 56
viny a poškvrny pobělavé, * k ukázaní, kdy 57
jest kdo čistý aneb kdy jest kdo nečistý. Tenť
jest zákon malomocenství.

Hlava 15.

II. Tokem (poražení) a sice a) semene při muži α) ustavičně, β) ve spaní; b) krve při ženině α) obyčejně, β) neobyčejně. — Po vypsání obětí lidí těch, ježtoby vůli boží protrhli, dává výstrahu, aby nepřetrhovali vypsání řádů svatých, z nichž jiní bez přítrže, jiní zvláštního času zachováni býti měli. Onino řádové jsou jediné osoby neb více osob.

Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi a k Aro-
2 novi řka: * Mluvte synům israelským a rcete
jim: Kdyžby který muž trpěl tok semene z těla
3 svého, nečistý bude. * Tato pak bude nečistota
jeho v toku jeho: jestliže vypěňuje tělo jeho tok
svůj aneb žeby se zastavil tok v těle jeho, ne-
4 čistota jeho jest. * Každé lože, na němžby ležel,
kdož má tok semene, nečisté bude; a všecko,
5 na čemžby seděl, nečisté bude. * A kdožby se
dotekl lože jeho, vypeře roucha svá a umyje se
vodou, a bude nečistý až do večera. * A kdoby 6
sedl na to, na čemž seděl ten, kdož má tok se-
mene, vypeře roucha svá a umyje se vodou, i
bude nečistý až do večera. * Jestližeby se kdo 7
dotekl těla trpícího tok semene, vypeře roucha svá
a umyje se vodou, i bude nečistý až do večera.
* A jestližeby ten, kdož trpí tok semene, plinul 8
na čistého, vypeře roucha svá a umyje se vodou,

---

35. *zdá* etc.: ukázala mi se.
37. *na pohledění*, H. spůsob, tvárnost jejich.
38. *jeho*, H. domu.
42. *kamení*, t. toho kamení, kteréž bylo pro malomocenství ze zdi vyňato a vyvrženo. — *hliny*, J. vápnem vybílejí.
43. *vymazání*: obnovení.
44. *rozjídající*: rozmáhající, trvající, škodlivé.
45. *mazání*: rum neb prach. — *vynosí*: vyvozí.

54. *poškvrny*, J. lišeje.
56. *poškvrny* etc., H. bělosti lesknuté.
57. *k ukázaní*: k vyučení kněze, coby měl činiti toho dne, když kdo čistý neb nečistý jsa, mělby vyhlášen býti.

2. *kdyžby* etc., H. muž, kterýžby měl tok z těla svého.
8. *svá*, t. ten, na kteréhož plinul.

9 i bude nečistý až do večera. * Každé sedlo, na
němžby seděl ten, kdož má tok semene, nečisté
10 bude. * A kdožby koli dotekl se něčeho, což
bylo pod ním, nečistý bude až do večera; a
kdožby co z toho nesl, vypeře roucha svá a umyje
11 se vodou, a bude nečistý až do večera. * Ko-
hožby se pak dotekl ten, kdo má tok semene,
a neumyl rukou svých vodou, vypeře roucha svá
a umyje se vodou, i bude nečistý až do večera.
12 * Nádoba hliněná, kteréžby se dotekl ten, kdož
má tok semene, bude rozbita, a každá nádoba
13 dřevěná vodou vymyta bude. * Kdyžby pak
očistěn byl ten, kdož tok semene trpěl, od toku
svého, sečte sedm dní po svém očistění; a vypeře
roucha svá a vodou živou umyje tělo své, i bude
14 čist. * Potom dne osmého vezme sobě dvě hrdli-
čky aneb dvě holoubátka, a přijda před Ho-
spodina ke dveřům stánku úmluvy, dá je kně-
15 zi: * kterýž obětovati je bude, jedno za hřích
a druhé v obět zápalnou, a očistí ho kněz před
Hospodinem od toku jeho.
16 Muž, z něhožby vyšlo símě v scházení,
zmyje vodou všecko tělo své, a bude nečistý
17 až do večera. * Každé roucho i každá kůže, na
nížby bylo símě scházení, vyprána bude vodou
18 a nečistá bude až do večera. * Žena také, s kte-
roužby obýval muž scházením semene, oba zmyjí
se vodou, a nečistí budou až do večera.
19 Žena pak, kdyžby trpěla nemoc svou a tok
krve bylby z těla jejího, za sedm dní oddělena
20 bude; * každý, kdožby se jí dotekl, nečistý bude
21 až do večera. * Na čemžby koli ležela v čas
oddělení svého, nečistéť bude; tolikéž, na čemž-
22 by koli seděla, nečisté bude. * Také, kdožby se
dotekl lože jejího, vypeře roucho své a umyje se
vodou, i bude nečistý až do večera.* Cožby koli 23
bylo na loži tom, nebo na jakéby koli věci se-
děla, a doteklby se toho někdo, nečistý bude až
do večera.*Jestližeby kdo spal s ní, a bylaby ne- 24
čistota její na něm, nečistý bude za sedm dní,
i každé lože, na němžby spal, nečisté bude.
Žena pak trpěla-liby krvotok po mnohé 25
dni kromě obyčejného času nemoci své, totiž
krvotokby trpěla přes čas přirozené nemoci;
po všecky dni toku nečistoty své, jako i v čas
nemoci své přirozené nečistá bude. * Každé 26
lože, na němžby spala po všecky dni toku své-
ho, jako lože v přirozené nemoci její budeť jí;
a každá věc, na kteréžby seděla, nečistá bude
podlé nečistoty přirozené nemoci její. * Kdožby 27
koli dotekl se těch věcí, nečistý bude; protož
vypeře roucho své a umyje se vodou, i bude ne-
čistý až do večera.
Když pak očistěna bude od toku svého, 28
sečte sobě sedm dní, a potom očisťovati se bu-
de: * a v den osmý vezme sobě dvě hrdličky 29
anebo dvě holoubátka a přinese je knězi ke
dveřům stánku úmluvy, * z nichž jedno obě- 30
tovati bude kněz v obět za hřích a druhé
v obět zápalnou a očistí ji kněz před Hospo-
dinem od toku nečistoty její. * I budete oddě- 31
lovati syny israelské od nečistot jejich, aby
nezemřeli pro nečistoty své, kdyžby poškvrnili
příbytku mého, kterýž jest u prostřed nich.
* Totoť jest právo trpícího tok semene i toho, 32
z něhož vychází símě scházení, jímž poškvrněn
bývá; * též nemocné ženy v oddělení svém i 33
všelikého trpícího tok svůj, buď mužského po-
hlaví neb ženského a muže, kterýžby spal
s nečistou.

Hlava 16.

A) Jediné osoby řádové a to biskupa nejvyššího, jemuž se správa činí, aby 1) do svatyně svatých vcházel a) jen jednou do roka, b) a to oblečen jsa v roucho zvláštní s oběti α) za sebe β) i za lid; 2) ze svatyně svatých vycházeje a) roucho předešlé svlékl, b) umyl se, c) své jiné roucho vzal, d) oběti jiné činil. B) Řádové víc osob dotýkající patří buď ke všechněm aneb toliko k Levitům. I. Všem veřejně po-

---

9. *sedlo*: na čemžby koli seděl, jel. J. hovado, na němžby seděl.

13. *po svém* etc., J. k svému očistění. — *bude čist* neb za čistého jmín, držán.

15. *očistí*, t. vyhlásí za čistého.

16. *scházení* neb obývání s ženou svou. J. ve spaní, ve snách; a tak boží tento zákon a nařízení ukazuje všechněm lidem, jak jest Bůh velmi horlivý čistoty milovník a nečistoty mstitel zuřivý. Nebo poněvadž ten, jemužby se ve snách proti jeho vůli a chtění toho něco přihodilo, Boha uráží; mnohem více ten Boha hněvá, kdož se toho, jako onen zlé paměti Her a Onan, jakkoli neřádně semene pozbývaje, vědomě a dobrovolně dopouští.

19. *oddělena*, H. v svém oddělení bude, t. od obcování s lidmi, tak aby s ní žádný nejedl ani se jí nedotýkal, jak nižší slova ukazují.

21. *čas oddělení*, t. nemoci své přirozené, když se od ní nečistota odděluje neb když odloučena jest od lidí.

23. *Cožby koli* etc., J. Byť pak to (jen) bylo na loži aneb na stolici, na nížby seděla etc.

24. *bylaby* neb bylby nečistotou její zprzněn.

25. *nemoci*: oddělení svého. — *přes čas*: ještě po nemoci. — *jako i* etc., t. takovýž soud bude o této nečistotě její, jako o oné, o níž ve verši 19.

26. *nemoci její*, H. oddělení jejím.— *věc*, H. nádoba.

28. *očistěna* neb přestane tok.

ručení se dává i s oznámením úsudku proti výstupkům. Poručení jest o věcech duchovních a domácích. — Duchovní jsou 1) půst svatý, o němž a) kdy, b) proč, c) jak, d) dokud držán býti měl, Mojžíš správu dal.

Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi po smrti
dvou synův Aronových, kteřížto, když před-
2 stupovali před Hospodina, zemřeli: * a řekl
Hospodin k Mojžíšovi: Mluv Aronovi bratru
svému, ať nevchází každého času do svatyně
za oponu před slitovnici, kteráž jest na arše.
aby neumřel; nebo já v oblace ukáži se nad sli-
3 tovnicí. * S tímto vcházeti bude Aron do sva-
tyně: s volkem mladým, kterýž bude v obět za
hřích, a s beranem, kterýž bude k oběti zápal-
4 né. * V sukni lněnou svatou obleče se, a ko-
šilku lněnou bude míti na těle hanby své,
pásem také lněným opáše se a čepici lněnou
vstaví na hlavu: roucha zajisté svatá jsou tato;
i umyjeť vodou tělo své a obleceť se v ně.
5 * Od shromáždění pak synův israelských ve-
zmeť dva kozly k oběti za hřích a jednoho be-
6 rana k zápalné oběti. * I bude obětovati Aron
volka svého v obět za hřích, a očistíť sebe i
7 dům svůj. * Potom vezme ty dva kozly a po-
staví je před Hospodinem u dveří stánku úmlu-
8 vy, * i dá Aron na ty dva kozly losy: los
9 jeden Hospodinu a los druhý Asasel. * A obě-
tovati bude Aron kozla toho, na něhožby los
padl, Hospodinu obětovati jej bude za hřích;
10 * kozla pak toho, na něhož přišel los Asasel,
postaví živého před Hospodinem, aby skrze
něho učinil očistění, a pustí ho na poušť k A-
11 sasel. * I bude obětovati Aron volka svého
v obět za hřích a očistí sebe i dům svůj, a
12 zabije volka svého v obět za hřích. * Vezme
také plnou kadidlnici uhlí řeřavého s oltáře,
kterýž jest před tváří Hospodinovou, a plné obě
hrsti své vonných věcí stlučených, a vnese za
13 oponu, * a vloží kadidlo to na oheň před Ho-
spodinem; a dým kadění toho přikryje slito-
vnici, kteráž jest nad svědectvím, a neumře.
14 * Potom vezma krve volka toho, pokropí pr-
stem svým na slitovnici k východu, tolikéž
před slitovnicí kropiti bude sedmkrát krví tou
15 prstem svým. * Zabije také v obět za hřích
kozla toho, kterýž jest lidu, a vnese krev jeho
do vnitřku za oponu; a učiní s krví jeho, ja-
kož učinil s krví volka, totiž pokropí jí na sli-
tovnici a před slitovnicí; * a očistí svatyni od 16
nečistot synův israelských a od přestoupení
jejich i všech hříchů jejich. Totéž učiní i stán-
ku úmluvy, kterýž jest mezi nimi, u prostřed
nečistot jejich. * (Žádný pak člověk ať není 17
v stánku úmluvy, když on vchází k očisťování
do svatyně, dokudžby on zase nevyšel a oči-
stění za sebe, za dům svůj i za všecko množ-
ství israelské nevykonal.) * Vyjde pak k oltáři, 18
kterýž jest před Hospodinem, a očistí jej: a
vezma z krve volka toho a z krve kozla, dá
na rohy oltáře vůkol, * a pokropí ho svrchu 19
krví tou prstem svým sedmkrát a očistí jej, i
posvětí ho od nečistot synů israelských. * A 20
kdyžby dokonal očistění svatyně a stánku úmlu-
vy a oltáře, bude obětovati kozla živého;
* a vlože Aron obě ruce své na hlavu kozla 21
živého, vyznávati bude nad ním všecky ne-
pravosti synův israelských a všecka přestou-
pení jejich se všemi hříchy jejich, a vloží je
na hlavu kozla, a vyžene ho člověk k tomu
zřízený na poušť * (kozel ten zajisté ponese 22
na sobě všecky nepravosti jejich do země pu-
sté) a pustí kozla toho na poušti. * Potom 23
pak přijda Aron do stánku úmluvy, svleče
s sebe roucha lněná, v něž se byl oblékl, když
vjíti měl do svatyně, a nechá jich tu; * a 24
umyje tělo své vodou na místě svatém, a oble-
če se zase v roucha svá; a vyjda obětovati bu-
de obět zápalnou svou a obět zápalnou lidu,
a očistí sebe i lid. * A tuk oběti za hřích pá- 25
liti bude na oltáři. * Ten pak, kterýž vyvedl 26
kozla na Asasel, vypeře roucha svá a umyje
tělo své vodou, a potom vejde do stanův.
* Volka pak za hřích a kozla za hřích, jejichž 27
krev vnesena byla k vykonání očistění v sva-
tyni, vynese ven z táboru, a spálí ohněm kůže
jejich, i maso jejich, i lejna jejich. * Kdožby 28
pak spálil je, vypereť roucha svá a umyje tělo
své vodou, a potom vejde do táboru.
A totoť bude vám za věčné ustanovení: 29
Sedmého měsíce, desátého dne téhož měsíce,

1. *předstupovali*, t. všetečně v to se dávajíce, jinak než jim bylo poručeno, obětovali.
2. *na arše*: nad archou.
4. *svatou*, H. svatosti. — *vstaví*, H. zavine.
5. *berana* neb skopce.
6. *očistíť* neb učiní očistění za sebe i dům svůj.
8. *Hospodinu*, t. kterýžby se měl dostati Hospodinu. — *Asasel*. Někteří praví, že jest hora nedaleko od hory Sinai, kteráž jmeno své měla od toho kozla tam posílaného, jiní to slovo vykládají: kozel poslaný, t. na poušť vynášející s sebou všecko zlé.
13. *dým*, H. oblak. — *nad svědectvím*, t. nad archou svědectví, v níž byly dsky, na nichž přikázaní Páně napsána byla.
16. *kterýž jest*, H. přebývá.
18. *dá* neb pomaže.
21. *vyžene* neb vyvede.
22. *pusté*, H. oddělené, t. kdežto žádný z lidí nepřebývá a přebývati nemůže. — *pustí*, t. aby šel kamby chtěl.
24. *očistí*, J. a (opět) se bude modliti za sebe i za lid.
27. *lejna* neb hnůj.
29. *ponižovati* neb trápiti, t. postem, jejž všickni držeti budete. — *duší*, t. životů.

ponižovati budete duší svých a žádného díla
nebudete dělati, ani doma zrozený, ani příchozí,
30 kterýž jest pohostinu mezi vámi. * Nebo v den
ten očistí vás, abyste očištěni byli, ode všech
hříchův svých před Hospodinem očištěni bu-
31 dete: * neboť sobota odpočinutí bude vám, a
ponižovati budete duší svých ustanovením vě-
32 čným. * Očisťovati pak bude kněz, kterýž jest
pomazaný a jehož ruce posvěceny jsou k vy-
konávání úřadu kněžského místo otce svého;
a oblečeť se v roucha lněná, roucha svatá,
* a očistí svatyni svatou a stánek úmluvy, oči- 33
stí také i oltář, i kněží, i všecken lid shromá-
žděný očistí. * A bude vám to ustanovením 34
věčným k očisťování synův israelských ode všech
hříchův jejich, každého roku jednou. I učinil
Mojžíš tak, jakž jemu byl přikázal Hospodin.

Hlava 17.

Učil (Mojžíš) 2) oběti, o nichž poručeno jest, a) kde, b) a komu obětovány býti mají. Věci domácí opět jsou obřadné a mravné. A) Obřadné o a) krvi, b) umrlém neb udáveném.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
k Aronovi a synům jeho, i ke všechněm synům
israelským, a rci jim: Tato jest věc, kterouž
3 přikázal Hospodin řka: * Kdožby koli z domu
israelského vola anebo beránka aneb kozu buď
mezi stany anebo kdožby zabil v ně za stany,
4 * a ke dveřům stánku úmluvy nepřivedlby ho,
aby obětoval obět Hospodinu před příbytkem
Hospodinovým, vinen bude krví, nebo krev vy-
lil, protož vyhlazen bude muž ten z prostředku
5 lidu svého. * Přivedou tedy synové israelští
oběti své, kteréž na poli zabijelí, a přivedou je
Hospodinu ke dveřům stánku úmluvy ke knězi,
a obětovati budou oběti pokojné Hospodinu.
6 * A pokropí kněz krví na oltáři Hospodinově
u dveří stánku úmluvy, a páliti bude tuk u vů-
ni líbeznou Hospodinu.
7 A nikoli více nebudou obětovati obětí
svých ďáblům, po nichžto odcházejíce oni smilní.
Zákon tento bude jim věčný i všem potomkům
8 jejich. * Protož povíš jim: kdožby koli z domu
israelského aneb z příchozích, kteřížby poho-
stinu byli mezi vámi, obětoval zápal aneb jinou
9 obět, * a ke dveřům stánku úmluvy nepřivedl-
by jí, aby ji obětoval Hospodinu: tedy vyhlazen
bude člověk ten z lidu svého.
A kdožby koli z domu israelského aneb 10
z příchozích, kteříž jsou pohostinu mezi nimi,
jedl jakou krev, postavím tvář svou proti člo-
věku tomu a vyhladím ho z prostředku lidu
svého: * nebo duše všelikého těla v krvi jest, 11
já pak oddal jsem vám ji k oltáři, k očisťování
duší vašich; nebo krev jest ta, kteráž na duši
očisťuje. * Protož řekl jsem synům israelským: 12
Nižádný z vás nebude jísti krve, ani příchozí,
kterýž jest pohostinu mezi vámi, nebude krve
jísti. * A kdožby koli ze synův israelských aneb 13
z příchozích, kteříž jsou pohostinu mezi vámi,
honě ulovil zvíře anebo ptáka, což se jísti mů-
že, tedy vycedí krev jeho a zasype ji prstí;
* nebo duše všelikého těla jest krev jeho, kteráž 14
jest v duši jeho. Protož jsem pověděl synům
israelským: Krve žádného těla jísti nebudete;
nebo duše všelikého těla jest krev jeho: kdož-
by koli jedl ji, vyhlazen bude.
Kdožby pak koli jedl tělo mrtvé aneb udá- 15
vené, buď on doma zrozený aneb příchozí, vypeře
roucha svá a umyje se vodou, a nečistý bude
až do večera: potom pak čistý bude. * A pakli 16
nevypeře roucha svého a těla svého neumyje, tedy
ponese nepravost svou.

31. *sobota*, H. odpočinutí odpočinutí, t. veliké odpočinutí ducha i těla.
32. *a oblečeť*: a vezmeť na se šaty lněné.
33. *svatyni svatou*, H. svatyni svatosti.
34. *I učinil* etc., H. i učinil tak, jakž byl přikázal Hospodin Mojžíšovi. — *přikázal* neb poručil.
2. *věc*, H. slovo.
3. *zabil*. Mluvil o zabijení k obětem. — *beránka*, J. ovci.
4. *vinen* etc., H. krev bude počtena, t. bude mu to k vraždě přičteno.
5. *na poli*, t. kteréž měli obyčej obětovati na polích, dokudž stánku nebylo.
7. *ďáblům* neb satyrům, t. příšerám, přeludám, kteréž se v spůsobu kozlů, chlupáčů, divokých mužů ukazovali, a ďábel tím spůsobem k modlářství a službě své lidi lákal. — *oni*, t. Egyptští i jiní pohané.
9. *obětoval*, H. připravil.
10. *člověku*, H. duši, kterážby jedla krev. Dvě příčiny zápovědi té ukazuje: 1) že duše v krvi byt svůj má; 2) že krev sobě Bůh vyvolil k tomu, aby jí očisťovány byly duše obětujících, jakoby duše za duši pokutu nesla. Tímž starému onomu lidu Kristus vyobrazen byl, a vykoupení, kteréž krví jeho státi se mělo, vyznamenáno.
12. *Nižádný*, H. každá duše.
14. *nebo* etc., J. nebo (jest) duše všelikého těla; krev jeho jest jako duše jeho. — Duše hovada i každého živočicha jest pára neb duch životní, jenž jest subtilný plamen a mocí jater, srdce i mozku přirozenou, z krve se dělá, roznášející se v cevách přívodných a žilinách po všem těle, dávaje všechněm údům horkost přirozenou, hýbání i citelnost. A poněvadž ze živlů, v krvi zmírněných, složena jest a toliko z krve původ i v krvi byt má; když se krev hovada vylévá, i duše jedno s ní a tétéž podstaty jsoucí, v živly se zase obrací. Přes to v člověku jest duch rozumný, ne z živlů pocházející, ale od Boha vdechnutý, kterýž i oddělen jsa od těla, nezmizí, ale zůstává nesmrtelný.
15. *mrtvé* neb mrchu, něco umrlého.
16. *nepravost*, t. pokutu za nepravost.

Hlava 18.

B) O mravných věcech mluví Pán s napomínáním k vystříhání se řádů egyptských a kananejských. *Nejprv* obzvláštně o nečistotě nezřízené zápověd činí v krevnosti a v příbuznosti s jinými osobami proti právu přirozenému. *Potom* veřejně o jiných věcech k vysvětlení desatera přikázaní příslušejících napomíná, jakož jsou a) obsažené a b) po částkách proti přikázaní božímu.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
synům israelským a rci jim: Já jsem Hospo-
3 din Bůh váš. * Vedlé skutkův země egyptské,
v níž jste bydlili, nečiňte; ani podlé skutkův
země kananejské, do kteréž já vás uvozuji, či-
niti budete, a v ustanoveních jejich nechoďte.
4 * Soudy mé čiňte a ustanovení mých ostříhejte,
abyste chodili v nich. Já jsem Hospodin Bůh
5 váš. * Ostříhejte ustanovení mých a soudů
mých; člověk ten, kterýžby je činil, živ bude
v nich. Já jsem Hospodin.
6 Nižádný člověk k žádné přítelkyni krevní
nepřistupuj k obnažení hanby její. Já jsem Ho-
7 spodin. * Hanby otce svého a hanby matky své
neodkryješ; matka tvá jest, neodkryješ hanby
8 její. * Hanby ženy otce svého neodkryješ, nebo
9 hanba otce tvého jest. * Hanby sestry své,
dcery otce svého anebo dcery matky své, kteráž
doma zplozena anebo vně zplozena jest, neod-
10 kryješ hanby jejich. * Hanby vnučky své buď
po synu nebo po dceři tvé neodkryješ, nebo
11 hanba tvá jsou. * Hanby dcery manželky otce
svého, kteráž jest zplozena od otce tvého, tváť
12 sestra jest; neodkryješ hanby její. * Hanby se-
stry otce svého neodkryješ, nebo krevní pří-
13 telkyně otce tvého jest. * Hanby sestry matky
své neodkryješ, nebo krevní přítelkyně matky
14 tvé jest. * Hanby bratra otce svého neodkryješ,
k manželce jeho nevejdeš, strýna tvá jest.
* Hanby nevěsty své neodkryješ, manželka jest 15
syna tvého, neodkryješ hanby její. * Hanby 16
manželky bratra svého neodkryješ, nebo hanba
bratra tvého jest. * Hanby ženy a dcery její 17
neodkryješ; vnučky její po synu nebo po dceři
její nepojmeš, aby odkryl hanbu její; nebo
krevní jsou a nešlechetnost jest.

Nevezmeš sobě ženy k ženě první k smil- 18
stvu jako nevěstky, aby soužil ji, odkrývaje
hanbu její za života jejího.

Také k ženě, když jest v své nemoci ne- 19
čisté, nepřistoupíš, odkrývaje hanbu její.

S manželkou bližního svého nebudeš ob- 20
covati, poškvrňuje se s ní.

Nedopustíš aby kdo ze semene tvého pro- 21
veden byl skrze oheň modly Moloch, aby ne-
poškvrnil jmena Boha svého. Já jsem Ho-
spodin.

Nebudeš obcovati s mužským pohlavím, 22
scházeje se s ním, jako se ženou, nebo ohavnost
jest.

A se žádným hovadem nebudeš obcovati, 23
poškvrňuje se s ním; ani žena nepoddá se ho-
vadu, aby s ním obývala, nebo mrzkost jest.
* A protož nepoškvrňujtež se žádnou touto 24
věcí, nebo těmito všemi věcmi poškvrnili se
pohané, kteréž já vyvrhu od tváři vaší: * nebo 25
poškvrnila se země, a navštívím nepravost její

---

3. *skutkův* neb způsobu.

5. *v nich*, t. skrze plnění jich života dojde. O všech soudech a přikázaních svých to mluví Bůh, aby někdo, stoje k některému zákona skutku, nemyslil, žeby z toho spravedliv byl; a chce míti celé, plné, stálé a dokonalé, z celého srdce, duše, mysli i moci, týchž soudů a přikázaní ostříhání. Čehož, poněvadž se v žádném živém zde nenalezá, odkazuje Duch svatý v písmích všecky ke Kristu, v němž plnost milosti a zásluh složena, z jehož plnosti každý věřící dochází milosti, spravedlnosti a tak spasení.

6. *krevní*: a tolikéž přítelkyně k příteli krevnímu.

8. *ženy* neb macechy.

9. *kteráž* etc. Někteří vykládají, že doma zplozená jest z řádného manželství zplozená, vně pak kromě manželství řádného. Jiní: kteráž jest jednoho otce, však rozdílných matek, t. kteráž jest tvá sestra po otci. Vně pak zplozená, kteráž jest dcera matky tvé, však z jiného otce, t. jest tvá sestra po matce toliko.

11. *dcery* etc., t. sestry tvé po otci, kterouž on zplodil s macechou tvou.

12. *sestry*, t. tety své po otci.

13. *sestry* etc., t. tety své po matce.

14. *bratra* etc.: strýce svého.

16. *bratra* etc., t. švagrové své.

17. *Hanby*: dcery manželky své nepojmeš sobě.— *nešlechetnost*, t. přebýval-liby s nimi.

18. *ženy*, H. ženy k sestře její. Někteří to vykládají, aby sobě dvou sester za ženy nebral; jiní, aby dvou žen nepojímal. — *soužil ji*, t. aby jedna druhé netrápila. — *její*, t. odkrývaje hanbu té druhé vzaté, mimo onu první.

21. *Moloch*, modla Ammonitských v údolí blízko Jerusalema, řečeném Jehinom neb Jehenna, v stavení jmenem tofet. A ta byla, dí sv. Jeroným, měděná, dutá, jíž, což se obětovalo, do rukou dáváno bylo, a vnitř řeřavým uhlím rozpalována byla, a tak jí ke cti spalovali svůj plod. Aby pak nebylo křiku pálících se slyšeti, tloukli na bubny a jiné nástroje, odkudž se vidí, že to jmeno tofet pošlo, t. dům hlučení neb bubnování. Píší též, že mezi dvě hranice zapálené pouštěli děti, aby skrze oheň probíhaly. Viz zmínku o tom I. Král. 11, 5. 11. Moloch vykládá se král. Někteří chtějí, že byl Saturnus král a bůh pohanský nejstarší, neb Hladolet, který děti žral.

23. *nepoddá*, H. nestane před hovadem. — *mrzkost*: smíšení a Bohem nařízeného řádu vyvrácení.

25. *navštívím*, t. budu ji trestati pro nepravost

26 na ní, a vyvrátí země obyvately své. * Ale vy
ostříhejte ustanovení mých a soudů mých, a
nečiňte nižádných ohavností těchto, tak domácí
jako příchozí, kterýž jest pohostinu u prostřed
27 vás. * (Nebo všecky ty ohavnosti činili lidé
země té, kteříž byli před vámi, čímž poškvr-
28 něna jest země.) * Aby nevyvrátila vás země,
proto žebyste ji poškvrnili, jako vyvrátila ná-
rod, kterýž byl před vámi. * Nebo kdožby koli 29
dopustil se některé ze všech ohavností těch,
duše zajisté, kteréžby činily to, vyhlazeny bu-
dou z prostředku lidu svého. * Protož ostří- 30
hejte přikázaní mých, abyste nečinili ničehož
z obyčejův ohavných, kteřížto činěni jsou před
vámi, aniž sebe jimi poškvrňujte. Já jsem
Hospodin Bůh váš.

Hlava 19.

Proti první desce: 1) modlářství, zlé užívání obětí; 2) zlolajctví, hadačství; 3) sobot zanedbávání, užívání zlé ovoce země, s krví jedění, vlasů stříhání, mrtvých oplakávání; 4) o rodičích, o šedivcích; 5) utrhač, závistník, mstitel. Proti druhé desce: 6) cizoložstvo, smilstvo dcery; 7) chudých zanedbávání, krádež, utiskování, příchozích sužování, míry nepravosti; 8) oklamávání, hluchému zlořečení, nepravý soud; 9) a 10) smíšení rozličného přirození.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
ke všemu množství synův israelských a rci
jim: Svatí buďte, nebo svatý jsem já Hospodin
Bůh váš.
3 Jedenkaždý matky své a otce svého báti
se budete.
A sobot mých ostříhejte, nebo já jsem
Hospodin Bůh váš.
4 Neobracejte se k modlám a bohův litých
nedělejte sobě. Jáť jsem Hospodin Bůh váš.
5 A když obětovati budete oběti pokojné
Hospodinu, z dobré vůle své obětovati bu-
6 dete je. * Kterého dne obětovati budete, jísti
budete je i nazejtří; cožby pak zůstalo až do
7 třetího dne, ohněm spáleno bude. * A pakli
předse jísti budete dne třetího, věc ohavná
8 bude, a nebude oblíbena. * Kdožby to jedl,
pokutu nepravosti své ponese, nebo svatosti
Hospodinovy poškvrnil, protož vyhlazena bude
duše jeho z lidu jeho.
9 Když budete žíti obilí země vaší, nesežneš
naskrze všeho pole svého a nebudeš sbírati
10 pozůstalých klasův žni své. * Tolikéž ostatkův
vinice své nebudeš bráti a zrní vinice své
nebudeš sbírati, chudému a příchozímu zane-
cháš toho. Jáť jsem Hospodin Bůh váš.
Nekraďte a nezapírejte, a nižádný ne- 11
oklamávej bližního svého.
Nepřisahejte křivě ve jméno mé, aniž kdo 12
poškvrňuj jména Boha svého. Jáť jsem Ho-
spodin.
Neutiskneš mocí bližního svého, aniž ob- 13
loupíš ho; nezůstane mzda dělníka u tebe až
do jitra. * Hluchému nebudeš zlořečiti a před 14
slepým nepoložíš úrazu, ale báti se budeš Boha
svého, nebo já jsem Hospodin.
Neučiníš nepravě v soudu: nepřijmeš osoby 15
chudého, aniž šetřiti budeš osoby bohatého;
spravedlivě souditi budeš bližního svého.
Nebudeš choditi jako utrhač v lidu svém, 16
aniž státi budeš na hrdlo bližnímu svému. Jáť
jsem Hospodin. * Nebudeš nenáviděti bratra 17
svého v srdci svém, svobodně potresceš bli-
žního svého a nesneseš na něm hříchu. * Ne- 18
budeš se mstíti, aniž držeti budeš hněvu proti
synům lidu svého, ale milovati budeš bli-

---

její. — *vyvrátí*: vydáví, vymece, jako žaludek pokrm nechutný.
26. *nižádných*, H. ze všech ohavností těchto.
27. *kteříž*, J. kteráž před vámi jest.
28. *vyvrátila*: vyvrátí národ, kterýž jest před vámi.
30. *přikázaní*, H. ostříhání, t. což jsem přikázal ostříhati. — *obyčejův* etc., H. ustanovení ohavností.
3. *báti*, t. v poctivosti mějte, služte. — *sobot* neb odpočinutí, svátkův.
4. *Neobracejte*: nemějte zření.
5. *z dobré vůle*: dobrovolně, ne z mušení; nebo nebyli k nim mocí nuceni. Viz hl. 7.
7. *věc ohavná* etc., J. proklatýť bude a vinen nepravosti.
8. *svatosti*, t. věci svaté.
9. *žíti*, H. žeň. — naskrze, H. na úvratech.
10. *bráti*: paběrovati.
11. *nezapírejte*: neklamejte. — *neoklamávej*: lstivě, ošemetně nezacházej s bližním.
13. *mzda*. Též prorok Jeremiáš řekl (22, 13.): Běda tomu, kdož služby bližního svého darmo užívá a práce jeho mu nenahražuje. A staří také ten jeden hřích mezi volajícími na pomstu pokládali. Nebo kdež se to lstivě dělá, ukrutnější ta loupež bývá než na horách od lotru.
15. *osoby*, H. tváři. — *šetřiti*, H. ctíti. — *bohatého*, H. velikého. — *spravedlivě*, H. v spravedlnosti.
16. *utrhač*, H. prodavač, dryáčník, t. kterýž s nejistými a lživými řečmi, pomluvami, klevetami, buď z nelibůstky neb z domnění o svém bližním k zošklivení ho u jiných od jednoho k druhému se toulá, roznáší a jako prodává. Někteří vykládají o obchodu lstivém a překupování, v čemž jední druhé oklamávají. — *na hrdlo*, H. na krev.
17. *nesneseš*: nebudeš přehlídati. J. aniž uvedeš na něj nepravosti.
18. *mstíti*. Ačkoli vůbec od lidí soudí se za znamení choulostivého, nesmělého a ničemného srdce, nevymstíti se; však před Bohem za největší mysli udatnost a rekovství se pokládá, pročež k tomu zákonem svým zavazuje a to přikazuje. Jaká pak smělost těch, kteříž to přikázaní o nevymstívání se a milování nepřátel i jiné zlehčovati směli, pravíce, že jsou rady, a tak z Boha vydavatele zákona udě-

žního svého jako sebe samého. Jáť jsem Ho-
spodin.
19 Ustanovení mých ostříhejte.
Hovadu svému nedáš se scházeti s hova-
dem jiného pokolení. Pole svého neposeješ
rozdílným semenem a rouchem z rozdílných
věcí, jako z vlny a ze lnu setkaným, nebudeš
se odívati.
20 Jestližeby muž spal s ženou a obcoval
s ní, kteráž bylaby děvka zasnoubená jinému
muži a nebylaby žádnou mzdou vykoupena,
ani propuštěna, obadva zmrskáni budou a ne-
21 umrou, nebo nebyla svobodna učiněna. * Při-
vede pak obět za vinu svou Hospodinu ke
22 dveřům stánku umluvy, skopce za vinu; * i očí-
stí ho kněz skopcem, kterýž se obětuje za vinu
před Hospodinem, od hříchu jeho, kterýmž
zhřešil, a budeť mu odpuštěn hřích jeho.
23 Když pak vejdete do země a nasázíte vše-
likého stromoví ovoce nesoucího, tedy obřežete
neobřezání jeho, jenž jest ovoce jeho; po tři
léta budete míti je za neobřezané, protož ne-
24 bude jedeno. * Čtvrtého pak léta bude vše-
liké ovoce jeho posvěcené k chválení Hospo-
25 dina. * (Pátého teprv léta jísti budete ovoce
jeho), aby rozmnožil vám úrody jeho, nebo
já jsem Hospodin Bůh váš.
26 Nic nebudete jísti s krví.
Nebudete hádati, aniž na časích zakládati
budete.
27 Nebudeš stříhati vlasův hlavy své okrouhle,
aniž zohaví kdo brady své. * Nad mrtvým pak 28
nebudete řezati těla svého, a žádného znamení
vyrytého na sobě neučiníte. Jáť jsem Ho-
spodin.
Nepoškvrňuj dcery své, dopouštěje smil- 29
niti jí, aby země nesmilnila a nebyla naplněna
nešlechetností.
Sobot mých ostříhati budete, a svatyně 30
mé báti se budete. Jáť jsem Hospodin.
Neobracejte se k hadačům a věštcům, 31
ani od nich rady berte, poškvrňujíce se s nimi.
Jáť jsem Hospodin Bůh váš.
Před člověkem šedivým povstaň a cti osobu 32
starého a boj se Boha svého, nebo já jsem
Hospodin.
Jestliže bude pohostinu u tebe příchozí 33
v zemi vaší, nečiňte jemu křivdy; * ale jakožto 34
jeden z doma zrozených vašich, tak bude vám
příchozí, kterýž jest u vás pohostinu, a milovati
ho budeš, jako sebe samého, neb i vy poho-
stinu jste byli v zemi egyptské. Jáť jsem Ho-
spodin Bůh váš.
Nečiňte nepravě v soudu, v rozměřování, 35
ve váze a v míře. * Závaží spravedlivé, kámen 36
spravedlivý, korec spravedlivý, pintu sprave-
dlivou míti budete. Jáť jsem Hospodin Bůh
váš, kterýž jsem vás vyvedl ze země egyptské.
* Protož ostříhejte všech ustanovení mých a 37
všech soudův mých a čiňte je, nebo já jsem
Hospodin.

---

lali rádci toliko: soud pak a rozeznání i pomsta před Bohem zřízená ve světě, tímto se nezamezuje.

19. *z rozdílných věcí*, H. roucho smíšené z vlny a ze lnu nevstoupí na tebe.

20. *kteráž* etc., J. ačkoliby ta děvka byla v pohrdání u každého, aneb kteráž bylaby něčí ženina a ne manželka pravá. — *propuštěna*, H. svobodná učiněna. O svobodné viz Exod. 22, 16.

21. *Přivede*, t. člověk ten.

22. *vinu*: výstupek. — *hřích jeho*, H. kterýmž zhřešil.

23. *ovoce*, H. ku pokrmu. — *neobřezání*: toho stromoví míní ovoce, kteréž se prvních tří let zrodí a jest před Bohem jako nečisté, protož má odřezáno a zavrženo býti.

24. *posvěcené* etc., H. svatost chvály Hospodinu, t. Bohu obětováno bude k dokázaní vděčnosti.

25. *úrody*: ovoce.

26. *hádati*, t. nebudete zacházeti s žádnými čáry aneb věštbou po jakých koli věcech, buď štěbetu ptačím i planetách etc. budoucí věci vyzvídajíce. — *zakládati budete*, t. planet šetříce, co kdy na kterém znamení začínáno býti má. J. Neobírejte se s kejklířstvím a mámením.

27. *stříhati*, H. koutků hlavy své nezokrouhlíš, t. koutků na židovinách stříháním vlasů na okrouhlo nezkazíš; buď v zámutku neb z všetečnosti následuje v tom ohyzdných obyčejů pohanských. Nechtěl Pán Bůh, aby lid jeho co opice ty neb jiné podoby od jiných národů na se brali a zatím i modlářství jejich sobě oblibovali. — *brady*, H. koutky brady své, aneb strany, t. potvoře ji sobě jako pohané, tak i jináč ji přistřihuje aneb po místech vyholuje. J. nad mrtvým ze zámutku vytrhovati sobě brady a kaziti ji nebudeš podlé spůsobu pohanského.

28. *Nad mrtvým*: z příčiny mrtvého, ze zámutku nad ním. — *znamení*, H. písma vyrytého.

29. *Nepoškvrňuj*, J. Nedáš dcery své do hampejsu.—Netoliko hřešiti ale i hříchy přehlídati Bůh zapovídá. Mají tuto všickni, kteříž jiným představeni jsou v nižších i vyšších místech, povolání a úřadů svých zrcadlo výborné, od samého Boha sobě představené; zvlášť ti, kteříž zjevných a obecných hampejsů podporují a jich zastávají i jiných mrzkostí Bohem zapověděných. — *země*, t. lidé té země.

30. *Sobot*: svátkův. — *a svatyně*, J. svatyni mou u vážnosti míti budete. J. na kněží to obracejí zvlášť, aby oni vážně a uctivě všudy na každém místě ovšem pak v svatyni se měli.

35. *nepravě*: převráceně, t. křivdy. — *v rozměřování*, t. všech věcí, kteréž se na loket měří. — *v míře*, t. věcí suchých i tekutých.

36. *kámen*, J. váhu spravedlivou, H. kamení spravedlivé, t. jehož se při váze užívá. — *korec*, H. efi, u Židů jest míra suchých věcí. — *pintu*, H. hin, míra tekutých věcí. Viz Exod. 29, 40.

Hlava 20.

Úsudek vydal Bůh proti 1) modlářům, 2) hadačům, 3) zlolajcům na rodiče, 4) cizoložníkům, 5) čarodějníkům.

Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi řka:
2 * Synům také israelským díš: Kdoby koli ze
synův israelských a z příchozích, kteřížby byli
pohostinu v Israeli, dal ze semene svého modle
Moloch, smrtí umře: lid země té kamením jej
3 uhází. * Nebo já postavím tvář svou proti ta-
kovému a vyhladím ho z prostředku lidu jeho;
protože ze semene svého dal modle Moloch,
a tak zprznil svatyni mou a poškvrnil jména
4 svatosti mé. * Jestližeby pak lid země té vše-
lijak přehlídal to na člověku tom, kterýžby
dal ze semene modle Moloch, a nezahubilby ho;
5 * tedy já postavím tvář svou proti muži tomu
a proti čeledi jeho a vyhladím ho i všecky,
kteříž smilnice odcházeli po něm, aby smilnili,
následujíce Molocha, z prostředku lidu jeho.
6 Duše, kterážby se obrátila k hadačům a
věštcům, aby smilnila, postupujíc po nich; po-
stavím tvář svou proti duši té a vyhladím ji
z prostředku lidu jejího.
7 A protož posvěťte se a buďte svatí, nebo
8 já jsem Hospodin Bůh váš. * A ostříhejte
ustanovení mých a čiňte je. Já jsem Hospo-
din posvětitel váš.
9 Kdožby koli zlořečil otci svému anebo
matce své, smrtí umře: otci svému a matce
své zlořečil, krev jeho bude na něho.
10 Muž pak, kterýžby se cizoložství dopustil
se ženou něčí, že zcizoložil se ženou bližního
svého, smrtí umře cizoložník ten i cizoložnice.
11 * A kdožby koli obcoval se ženou otce svého,
hanbu otce svého odkryl; smrtí umrou obadva,
12 krev jejich bude na ně. * Kdožby pak obcoval
s nevěstou svou, smrtí umrou obadva, mrzkosti
13 se dopustili: krev jejich bude na ně. * A kdožby
se scházel s pohlavím mužským jako se že-
nou, ohavnost učinili obadva; smrtí umrou,
14 krev jejich bude na ně. * A kdožby vzal ženu
a matku její, nešlechetnost jest; ohněm spálí
i jeho i je, aby nebylo nešlechetnosti u pro-
15 střed vás. * Kdožby pak obcoval s hovadem,
16 smrtí umře, a hovado zabijete. * Tolikéž žena,
kterážby přistoupila k některému hovadu, aby
obcovala s ním, zabiješ ji i to hovado; smrtí
umrou, krev jejich bude na ně. * Kdožby koli 17
vezma sestru svou, dceru otce svého, anebo
dceru matky své, vidělby hanbu její, a ona
také viděla by hanbu jeho, mrzkost jest. Protož
vyhlazeni budou před očima synův lidu svého,
nebo hanbu sestry své odkryl, nepravost svou
ponese. * A kdožby koli spal se ženou v její 18
nemoci a obnažilby hanbu její a tok její by
odkryl, i ona tolikéž ukázalaby krvotok svůj;
vyhlazeni budou oba z prostředku lidu svého.
* Hanby sestry matky své a sestry otce svého 19
neodkryješ, nebo kdožby to učinil, krevní pří-
telkyni svou by obnažil, protož nepravost svou
ponesou. * Kdožby pak spal se ženou strýce 20
svého, hanbu strýce svého odkryl, ponesou
hřích svůj, bez dětí zemrou. * Tolikéž kdožby 21
vzal manželku bratra svého, mrzkost jest;
hanby bratra svého obnažil, protož bez dětí
budou.
Ostříhejtež tedy všech ustanovení mých 22
a všech soudů mých a čiňte je; aby nevyvrátila
vás země, do níž já uvozuji vás, abyste v ní
bydlili. * Aniž choďte v ustanoveních národu 23
toho, kterýž já vyvrhu od tváři vaší; nebo
všecky ty věci činili, a měl jsem je v ošklivosti.
* Vám jsem pak řekl: Vládnouti budete zemí 24
jejich, a já dám ji vám, abyste ji dědičně ob-
drželi, zemi tekoucí mlékem a strdí. Já jsem
Hospodin Bůh váš, kterýž jsem vás od-
dělil od jiných národů. * Protož vy mějte rozdíl 25
mezi hovadem čistým a nečistým, a mezi ptá-
kem čistým a nečistým, a nepoškvrňujte duší
svých hovady a ptactvem a tím vším, což se
plazí po zemi, kteréž jsem já vám oddělil, aby-
ste je měli za nečisté. * Ale budete mi svatí, 26
nebo svatý jsem já Hospodin, a oddělil jsem
vás od jiných národů, abyste byli moji.
Muž pak nebo žena, kteřížby měli ducha 27
čarodějného a věštího, smrtí umrou: kamením
uházejí je, krev jejich bude na ně.

---

2. *dal* etc., t. obětoval syny své.
3. *postavím* etc., t. velice se hněvati budu na muže toho. — *takovému*, H. muži. — *a tak*, H. aby.
4. *všelijak*, H. skryl oči své od člověka toho, t. dělal se nevida. — *ze semene*: plodu, dětí.
5. *čeledi*: rodu, domu. — *vyhladím*: podetnu.
6. *Duše*: Člověk.
9. *otci*, t. kteréhokoli z rodičů svých lehčil, lál.
10. Bůh, milovník čistoty; protož na rušitele jí sám zejmena pomstu vynesl a ukázal, že v lidu svém takových trpěti nechce.
14. *ženu*: dceru, t. kdožby dceru i matku její sobě k manželství pojal. — *i je*, t. obě, byly-liby obědvě vinny.
16. *ji*, H. ženu.
17. *mrzkost*: hanebnost; hanebného skutku se dopustil. — *před očima*, t. zjevně, přede vší obcí.
19. *sestry*: tety.
20. *strýce*: se strýnou.
21. *mrzkost*, H. oddělení jest, t. věc, pro niž jsou hodni odloučení.
22. *čiňte*: plňte. — *nevyvrátila*: nevydávila. — *uvozuji*: uvedu.
23. *národu*: pohanův. — *v ošklivosti*, H. velice mi se s ním stýskalo.
24. *Vládnouti*: dědičně obdržíte.
25. *ptákem*: ptactvem. — *nepoškvrňujte*: nezohavujte, s ohavností nepoškvrňujte. — *plazí*: leze.
27. *čarodějného*: hadačského.

Hlava 21.

K Levitům obrací se Pán a jim některé věci zapovídá, některé poroučí. A) Zapovídá, aby se nečistoty nedopouštěli, a pokudžby v ni upadli, aby se svatých věcí nedotýkali. Nečistota se míní při Levitech, 1) dotýkání se mrtvých, 2) neřádné manželstvo, 3) přehlížení hříchů dceři své. Též zápověd příslušela i na nejvyššího biskupa. Od svatých věcí odcizeni býti měli Levitové 1) vadu mající na těle svém aneb nemoci.

Řekl také Hospodin Mojžíšovi: Mluv kně-
žím synům Aronovým a rci jim: Při mrtvém
2 nepoškvrní se žádný z vás v lidu svém; * toliko
při krevním příteli svém, mateři neb otci
svém, synu neb dceři své a bratru svém,
3 * též při sestře své, panně sobě nejbližší, kte-
4 ráž neměla muže, při té poškvrní se: * ale ne-
poškvrníť se při kníželi lidu svého, tak aby
5 nečistý byl. * Nebudou dělati sobě lysiny na
hlavě své, vytrhávajíce sobě vlasy, a brady
6 své nebudou holiti, ani těla svého řezati. * Bu-
douť svatí Bohu svému, aniž poškvrní jmena
Boha svého; nebo oběti ohnivé Hospodinovy,
chléb Boha svého obětují, protož svatí budou.
7 Ženy nevěstky aneb poškvrněné nevezmou
sobě, a ženy zahnané od muže jejího nepo-
jmou; nebo svatý jest jeden každý z nich Bohu
8 svému.* Ty také lide za svatého budeš ho míti,
nebo chléb Boha svého obětuje, protož svatý
bude tobě; nebo já svatý jsem Hospodin, kte-
9 rýž posvěcuji vás.* Dcera pak některého kněze,
kdyžby se smilství dopustila, poškvrnilať jest
otce svého, ohněm spálena bude.
10 Kněz pak ten, kterýž jest nejvyšší mezi
bratřími svými, na jehožto hlavu vylit jest olej
pomazání, a posvětil rukou svých, aby obláčel
se v roucho svaté; hlavy své neodkryje a rou-
11 cha svého neroztrhne, * aniž ke kterému mrtvé-
mu přistoupí, a aniž při otci a mateři své po-
škvrní se. * Nevyjde ze svatyně a nepoškvrníť 12
svatyně Boha svého, nebo koruna oleje poma-
zání Boha jeho jest na něm. Jáť jsem Hospo-
din. * On také ženu v panenství jejím za man- 13
želku sobě pojme: * vdovy aneb zahnané aneb 14
poškvrněné, nevěstky, žádné z těch nebude
sobě bráti, ale pannu z lidu svého vezme sobě
za manželku, * a nepoškvrníť semene svého 15
v rodu svém, nebo já jsem Hospodin posvě-
titel jeho.
Mluvil opět Hospodin Mojžíšovi řka: 16
* Mluv k Aronovi a rci: Kdožkoli ze semene 17
tvého po všech rodech svých bude míti na
sobě vadu, nechť nepřistupuje, aby obětoval
chléb Boha svého; * nebo žádný muž, kterýžby 18
měl na sobě vadu, nemá přistupovati: muž
slepý aneb kulhavý aneb mající úd některý
příliš malý aneb příliš veliký, * aneb muž, 19
kterýžby měl zlámanou nohu aneb zlámanou
ruku, * aneb hrbovatý aneb krhavý, aneb kte- 20
rýž má bělmo na oku svém aneb prašivost
ustavičnou aneb lišeje aneb stlačené lůno.
* Nižádný muž, kterýžby měl na sobě nějakou 21
vadu, ze semene Arona kněze, nepřistoupí, aby
obětoval oběti ohnivé Hospodinu, nebo vada na
něm jest, nepřistoupíť, aby obětoval chléb Boha
svého: * chléb však Boha svého z věcí svato- 22

---

1. *Při mrtvém*, H. nad duší. — *z vás*, t. z kněží.
3. *nejbližší*, t. vlastní. — *poškvrní se*, t. bude při pohřbu.
4. *Nepoškvrníť* etc., J. Nepoškvrníť se manžel (nad některou) z lidu svého.
5. *brady*, H. stran brady své, koutkův. — *ani* etc., H. na těle svém neučiní řezání.
6. *svatí budou*, H. svatost.
7. Kněžím obzvláštně mimo jiné Bůh přikázal čistoty ostříhati, tak aby ani k manželství nevěstky neb podezřelé sobě nebrali proto, aby boží služby tudy nebyly dávány v zlehčení.
8. *za svatého* etc., H. posvětíš ho, t. v poctivosti ho budeš míti.
9. Tak Bůh při kněžích čistoty vyhledává, že netoliko pro nečisté hříchy více je tresce nežli jiné, ale kdyby kdo z jejich čeládky se poškvrnil, i na toho mnohem přísnější trestání uvesti rozkazuje. — *smilství*, J. smilniti počala. — *poškvrnilať*: zhyzdila, zmazala.
10. Čím kdo větší úřad od Boha sobě má svěřený, tím býti má svatější, čistotnější a pr acovitější. — *posvětil*, H. naplnil.
11. *ke kterému* etc., H. ke které duši mrtvého.
12. *oleje*, t. pomazán jest olejem podlé božího nařízení, čehož sobě draze vážiti má, jako nějaké koruny nejdražší.
14. *poškvrněné*: porušené, která se zmrhala.
15. *nepoškvrníť*: nezprzní, t. vezma sobě zapověděnou. — *semene*, J. rodu; kdyžby z jiného národu bral a svýmby israelským pohrdal. — *posvětitel* aneb kterýž posvěcuji ho.
17. *vadu*, J. poškvrnu, nedostatek. Kněží levitští v tom Krista nejvyššího kněze obrazem byli, že on měl přijíti čistý beránek a kněz k oběti, nemaje na sobě vrásky ani poškvrny.
18. *malý*. Míní tu vadu na člověku, kdyžby měl nedostatek na některém údu, buď na nose, že příliš malý, což jiní vykládají piknosý, buď na noze neb prstech, že jich není tolik, kolik býti má. — *veliký* aneb kdyžby měl zbytek na některých údech, žeby větší byly, než slušnost ukazuje; což někteří vykládají: zbytečný. Tak apoštol při kněžích a učitelích církve vyhledává pravdy toho, t. aby byli bez úhony. I. Tim. 4, 1.
22. *z věcí svatosvatých*, H. ze svatosti svatostí a ze svatosti. Vykládají svatosvaté věci oběti za hřích a vinu a chleby posvátné, kteříž se obětují do svatyně; svaté pak věci míní oběti pokojné, prvotiny a desátky.

23 svatých a z věcí svatých jísti bude; * ale za
oponu nebude vcházeti a k oltáři nebude při-
stupovati, nebo vada jest na něm, aby nepo-
škvrnil svatyně mé; nebo já jsem Hospodin
posvětitel jejich. * Ta slova mluvil Mojžíš 24
k Aronovi a k synům jeho, i ke všechněm
synům israelským.

Hlava 22.

2) Nečistotou zprzněni jsouce zapověděnou Levitové od svatých věcí odcizeni býti měli. Neslušelo zajisté takovým jísti z chlebů posvátných jako i jiným cizím. Podlé čehož i dcery jejich jinam vdané odcizeny byly od užívání věcí posvátných pod skutečnou pokutou. B) Poroučí Bůh také Levitům a) od kohožby oběti bráti měli neb neměli b) jaké oběti býti mají neb nemají; c) jak se při nich chovati mají.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
Aronovi a synům jeho, ať se zdržují od věcí
těch, kteréž jsou posvěceny od synův israel-
ských, a ať neposkvrňují jména svatého mého
v tom, což mi oni posvěcují; já jsem Hospodin.
3 * Rci jim: kdoby koli ze všeho semene vašeho
v pronárodech vašich přistoupil ku posvěceným
věcem, kteréchžby posvětili synové israelští
Hospodinu, když nečistota jeho na něm jest;
vyhlazena bude duše ta od tváři mé, jáť jsem
4 Hospodin.* Kdoby koli ze semene Aronova byl
malomocný anebo tok semene trpící, nebudeť
jísti z věcí posvěcených, dokavadžby se neoči-
stil; a kdožby se koli dotekl nečistoty těla
mrtvého anebo toho, z něhožby vyšlo símě
5 scházení; * anebo kdoby se dotekl kterého
zeměplazu, jímžby se poškvrnil, anebo člověka,
pro něhožby byl nečistý vedlé všelijaké ne-
6 čistoty jeho; * člověk, kterýžby se čehokoli toho
dotekl, nečistý bude až do večera a nebude
jísti z věcí posvěcených, ledby umyl tělo své
7 vodou; * a po západu slunce čistý bude a po-
tom bude moci jísti z věcí posvěcených, nebo
8 pokrm jeho jest. * Mrchy a udáveného jísti ne-
bude, aby se tím nepoškvrnil. Já jsem Hospo-
9 din. * Protož ostříhati budou přisluhování mých,
aby hříchu na se neuvedli a nezemřeli v něm,
protože je zprznili. Jáť jsem Hospodin po-
10 světitel jejich. * Žádný cizí nebude jísti z věcí
posvěcených: ani podruh kněžský, ani nájem-
11 ník nebude jísti věcí posvěcených; * ale kou-
pil-liby kněz člověka za své peníze, ten jísti
bude z věcí těch, též v domě jeho zplozený:
12 ti budou jísti z pokrmu jeho. * Ale dcera kně-
zova, kterážby se vdala za muže z jiného po-
kolení, ta z obětí vzhůru pozdvižených, totiž
věcí svatých nebude jísti. * Kdyby pak dcera 13
knězova ovdověla anebo zahnána byla od muže,
nemající plodu, a navrátilaby se do domu otce
svého, tak jako v dětinství svém chléb otce
svého jísti bude; cizí pak žádný nebude jísti
z něho. * Jedl-liby pak kdo z nedopatření věci 14
posvěcené, pátý díl nad to přidá knězi a na-
hradí mu tu věc posvěcenou; * aby nepoškrňo- 15
vali věcí svatých, kteréžby synové israelští
obětovali Hospodinu, * a neuvozovali na ně 16
pokuty za provinění, že jedli věci posvěcené
jejich; nebo já jsem Hospodin, kterýž jich po-
svěcuji.
Dále mluvil Hospodin Mojžíšovi řka: * Mluv 17 18
k Aronovi a k synům jeho, i ke všechněm sy-
nům israelským a rci jim: Kdožby koli z domu
israelského aneb z pohostinných, kteříž jsou
v Israeli, obětovali obět svou, vedlé všech sli-
bův svých, vedlé všech darův dobrovolných
svých, kteréžby obětovali Hospodinu v obět
zápalnou; * z dobré vůle své obětovati budete 19
samce bez poškvrny ze skotů, z ovcí a z koz.
* Cožby koli mělo na sobě vadu, nebudete toho 20
obětovati; nebo nebude příjemné od vás. * Pak- 21
liby kdo obětoval obět pokojnou Hospodinu,
vykonávaje slib svůj aneb dobrovolný dar, buď
ze skotů anebo z bravů; ať jest bez vady, aby
bylo příjemné: nebudeť žádné poškvrny na
něm. * Slepého aneb polámaného, osekaného 22
aneb uhřivého, prašivého anebo s lišeji, tako-
vého neobětujte Hospodinu a nedávejte jich
k ohnivé oběti na oltář Hospodinu. * Vola neb 23
dobytče s nedorostlými neb přerostlými údy
v dobrovolný zajisté dar obětovati je budeš,

---

23. *posvětitel*: kterýž posvěcuji jich.
2. *zdržují*, H. oddělí.
4. *kdožby*, J. kdožby koli dotekl se čeho nečistého od mrtvého, t. toho, kterýžby nečistý byl od mrtvého, aneb pro dotknutí se mrtvého.
5. *vedlé všelijaké* etc.: jakouby koli nečistotou byl poškvrněný.
8. *Mrchy*, t. hovada, kteréžby samo od sebe umřelo.
9. *přisluhování*, H. ostříhání. — *aby hříchu*, J. aby na tu (svatou věc) hříchu neuvedli a nezemřeli v něm, protože poškvrnili ji. — *hříchu*: pokuty. — *zprznili*, t. řády a služby poškvrnili.
10. *cizí*. Jiní rozumějí služebníka toho, kterémuž ucho provrtáno špicí po propuštění jeho v svobodu, když odjíti nechtěl, o čemž Deut. 15, 16. Jiní prostě slyší na toho, kterýž bydlí s knězem.
14. *s nedopatření*: z hlouposti, neopatrnosti.
15. *obětovali*, H. pozdvihovali.
20. *vadu*: nedostatek. Obět všeliká musila býti bez vady 1) pro vyznamenání čistého, nevinného a beze vši vady beránka, jehož krví církev vykoupena jest; 2) proto, aby lid nepocházel v rozličné neupřímnosti a pokrytství; 3) poněvadž kněží z toho živnost měli, také jejich zdraví tu opatřeno.
23. *údy*, t. kteréžby mělo nohy, hlavu, uši etc. příliš veliké neb malé, neobyčejné. — *obětovati*, H. učiníš je.

24 ale za slib nebude příjemný. * Ztlačeného pak
aneb ztlučeného, odtrženého, vykleštěného
nebudete obětovati Hospodinu, neučiníte toho
25 v zemi vaší. * A z ruky cizozemce nebudete
obětovati chleba Bohu svému, ze všech těch
věcí, nebo porušení jejich jest na nich, vadu
mají, nebudouť příjemné od vás.
26 Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka:
27 * Vůl nebo beran, anebo koza, když se narodí,
za sedm dní při matce své zanecháno bude;
osmého pak dne i potom bude příjemné k oběti
28 ohnivé Hospodinu. * Krávy pak a dobytčete
s mladým jeho nezabijete jednoho dne. * A když- 29
byste obětovali obět chvály Hospodinu, do-
brovolně ji obětovati budete; * v tentýž den 30
snědena bude, a nepozůstavíte z ní ničehoi až
do jitra. Já jsem Hospodin. * Protož ostří- 31
hejte přikázaní mých a čiňte je. Já jsem Ho-
spodin. * A nepoškvrňujte jmena svatého mého, 32
i buduť posvěcen u prostřed synů israelských.
Já jsem Hospodin posvětitel váš, * kterýž jsem 33
vás vyvedl ze země egyptské, abych vám byl
za Boha. Já jsem Hospodin.

Hlava 23.

O zvláštních řádech. Zvláštní řádové čas mají k slavnostem a k opatření věcí osvobozených. — Slavnosti jsou jiné téhodní, jiné výroční, jako a) velikánoc, b) letnice, c) trub, d) postu, e) stánku.

Mluvil opět Hospodin Mojžíšovi řka:
2 * Mluv k synům israelským a rci jim: Slavnosti
Hospodinovy, kteréž nazývati budete shromá-
3 ždění svatá, tyto jsou slavnosti mé: * Šest dní
dělati budete, dne pak sedmého sobota od-
počinutí jest, shromáždění svaté bude; žádného
díla nedělejte, nebo jest sobota Hospodinova,
4 ve všech příbytcích vašich. * Protož tyto jsou
slavnosti Hospodinovy, shromáždění svatá,
kteréž slaviti budete v časy jich určité.
5 Měsíce prvního, čtrnáctého dne téhož mě-
6 síce u večer bude Faze Hospodinovo: * a pat-
náctého dne téhož měsíce svátek přesnic bude
Hospodinu. Za sedm dní přesné chleby jísti
7 budete. * Dne prvního sbor svatý míti budete,
8 žádného díla služebného nebudete dělati; * ale
obětovati budete obět ohnivou Hospodinu za
sedm dní. Dne také sedmého sbor svatý bude,
žádného díla služebného nebudete dělati.
9 10 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
k synům israelským a rci jim: Když vejdete do
země, kterouž já dám vám, a žíti budete obilí
její, tedy přinesete snopek, prvotiny žni vaší, ke
11 knězi: * kterýž obraceti bude sem i tam sno-
pek ten před Hospodinem, aby byl příjemnou
obětí za vás, nazejtří po sobotě obraceti jej
12 bude kněz. * Kterého dne obraceti budete sno-
pek ten, téhož zabijete beránka ročního bez
13 poškvrny v obět zápalnou Hospodinu; * též i
obět suchou jeho, dvě desetiny mouky bělné
olejem zadělané, v obět ohnivou Hospodinu
u vůni příjemnou, a mokrou obět jeho, vína
čtvrtý díl míry hin. * Chleba pak, ani pražmy, 14
ani zrní vymnutého, nebudete jísti, až právě do
toho dne, když to obětovati budete obět Bohu
svému. Ustanovení to věčné bude v pronáro-
dech vašich, ve všech příbytcích vašich.
Počtete sobě také od prvního dne po so- 15
botě, ode dne, v němž jste obětovali snopek
sem i tam obracení (plných sedm téhodnův ať
jest), * až do prvního dne po sedmém téhodni, 16
sečtete padesáte dní; a tehdy obětovati budete
novou obět suchou Hospodinu, * z příbytků 17
svých přinesete chleby sem i tam obracení,
dva bochníky ze dvou desetin mouky bělné bu-
dou, kvašené je upečete: prvotiny jsou Hospo-
dinu. * A s tím chlebem obětovati budete sedm 18
beránkův ročních bez vady, a volka mladého
jednoho a skopce dva; obět zápalná budou Ho-
spodinu s obětmi svými suchými i mokrými,
obět ohnivá, vůně spokojující Hospodina. * Za- 19
bijete také kozla jednoho za hřích a dva be-
ránky roční k oběti pokojné. * I bude je kněz 20
sem i tam obraceti s chleby prvotin v obět
sem i tam obracení před Hospodinem, i s těmi
dvěma beránky, a budou svaté věci Hospo-
dinu a dostanou se knězi. * I vyhlásíte v ten 21
den slavnost, shromáždění svaté míti budete,
žádného díla služebného nebudete dělati. Usta-
novení to bude věčné ve všech příbytcích va-

---

24. *Ztlačeného*, J. všelikého hovada, kteréž má zetřené neb ztlučené neb odtržené aneb vyřezané nároky.
28. *dobytčete*, t. z většího i drobného dobytku. — *nezabijete*: nebudete zabijeti, t. k oběti.
32. *posvětitel*, H. posvěcuje neb posvěcující vás.
2. *nazývati*, J. slaviti. — *shromáždění*: svolání.
4. *slaviti*, H. svolávati, nazývati.
5. *u večer*, H. mezi dvěma večery, t. v soumrak. — *Faze*, t. přeskočení; památka jití anděla přes Egypt. Exod. 12.
6. *přesné*: přesnice.
7. *sbor*: shromáždění, sebrání svaté.
8. *služebného*: tělesného.
10. *obilí*, H. žeň. — *snopek*, H. gomor, t. desátý díl míry efi.
13. *jeho*, t. toho beránka, k němuž vždycky přínáležela.
14. *zrní*, H. klasů mladistvých. — *vašich*, t. budoucím potomkům aneb věkům vašim.
16. *téhodni*: soboty sedmé.
18. *mladého*: neodsazeného. — *skopce*: berany.

22 šich, v pronárodech vašich. * A když budete
žíti obilí krajiny vaší, nesežneš všeho až do
konce pole svého, a pozůstalých klasův po žni
své nebudeš sbírati, chudému a příchozímu zanecháš
jich. Já jsem Hospodin Bůh váš.
23 Mluvil ještě Hospodin k Mojžíšovi řka:
24 * Mluv synům israelským takto: Měsíce sedmého,
první den téhož měsíce budete míti odpočinutí,
památku troubení, shromáždění svaté
25 držíce, * Žádného díla služebného nebudete
dělati. A budete obětovati obět ohnivou Hospodinu.
26 Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka:
27 * Desátý pak den každého měsíce sedmého
den očisťování jest, shromáždění svaté míti budete,
a ponižovati budete životův svých a
28 obětovati obět ohnivou Hospodinu. * Žádného
díla nebudete dělati v ten den, nebo den očisťování
jest, k očisťování vás před Hospodi-
29 nem Bohem vaším. * A všeliká duše, kterážby
neponižovala se toho dne, vyhlazena bude
30 z lidu svého. * Kdožby koli dílo nějaké dělal
toho dne, zatratím člověka toho z lidu jeho.
31 * Žádného díla nedělejte: ustanovení to bude
věčné v pronárodech vašich, ve všech příbyt-
32 cích vašich. * Sobotu odpočinutí míti budete,
když ponižovati budete duší svých devátého
dne téhož měsíce u večer: od večera až do
druhého večera držeti budete sobotu svou.
33 Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka:
34 * Mluv k synům israelským a rci: Každého
patnáctého dne měsíce sedmého slavnost stán-
35 kův za sedm dní bude Hospodinu. * Dne
prvního shromáždění svaté bude: žádného díla
služebného nebudete dělati. * Za sedm dní 36
obětovati budete obět ohnivou Hospodinu, dne
osmého shromáždění svaté míti budete a obětovati
budete obět ohnivou Hospodinu; svátek
jest, žádného díla služebného nebudete dělati.
* Tyť jsou slavnosti Hospodinovy, kteréž 37
vyhlašovati budete, shromáždění svatá; abyste
v nich obětovali obět ohnivou Hospodinu,
zápal, obět suchou, obět pokojnou a oběti mokré,
jedno každé ve dni svém; * kromě sobot 38
Hospodinových a kromě darů vašich a kromě
všech dobrovolných obětí vašich, kteréž dávati
budete Hospodinu. * Avšak dne patná- 39
ctého toho měsíce sedmého když byste shromáždili
úrody země, světiti budete svátek Hospodinův
za sedm dní; dne prvního odpočinutí
bude, tolikéž dne osmého bude odpočinutí.
* A naberouce sobě dne prvního ovoce se 40
stromů krásných a ratolestí palmových a větvoví
se stromů hustých a vrbí od potoku, veseliti
se budete před Hospodinem Bohem svým
za sedm dní. * A tak držeti budete ten svátek 41
Hospodinův za sedm dní každého roku, ustanovení
to bude věčné v pronárodech vašich.
Každého měsíce sedmého slaviti budete jej,
* a v stanech zůstanete za sedm dní. Kdožkoli 42
doma zrozený jest v Israeli, v stanech zůstávati
budete, * aby věděli potomci vaši, že jsem 43
choval v stanech syny israelské, když jsem je
vyvedl ze země egyptské. Já Hospodin Bůh váš.
* I oznámil Mojžíš slavnosti Hospodinovy sy- 44
nům israelským.

Hlava 24.

Věci osvobozené, jichž opatření býti mělo, jsou stánek a země zaslíbená. A) stánek měl opatřín býti a) lampami, b) chleby. Pročež, jakžby svá ustanovení držeti chtěl, s trestáním rouhače (podlé čehož o [illegible] právu odměnném a soudu spravedlivém zmínku činí) stvrzuje.

Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi řka:
2 * Přikaž synům israelským, ať přinesou tobě
oleje olivového čistého, vytlačeného k svícení,
3 aby lampy ustavičně rozsvěcovány byly. * Před
oponou svědectví v stánku úmluvy spořádá
je Aron, aby hořely od večera až do jitra před
Hospodinem vždycky; toť bude ustanovení
věčné v národech vašich. * Na svícen čistý 4
rozstavovati bude lampy před Hospodinem
vždycky.

---

22. Při shromažďování úrod a užitkův země chce Bůh, aby na chudé pamatováno bylo.
24. *troubení* a tehdáž začínali rok obecný, podlé něhož kupovali, prodávali, služebníky jednali i léto milostivé drživali. Tím také probuzeni býti měli k díků činění Bohu, za dobrodiní pominulého roku přijatá, a spůsobiti se k nastávajícím památkám, kteréž toho měsíce nad jiné obzvláštně slaveny bývaly.
27. *ponižovati*: trápiti. — *životův*, H. duší.
29. *všeliká* etc., každý člověk.
30. *člověka*, H. duši tu.
32. *držeti*, H. odpočívati budete odpočinutí vaše.
34. *slavnost*: svátek.
36. *svátek*, H. zahájení, zabránění, t. den, v němž zapovědíno jest dělati.
37. *vyhlašovati*: slaviti.
39. *odpočinutí*, H. sobota.
40. *se stromů krásných*, H. hadar.
„ „ *hustých*, H. gabot.
42. *doma zrozený*: domácí.
43. *potomci*: rodové.
2. *rozsvěcovány*, t. každého dne, neb toliko od večera až do jitra hořely, jakž důvodné jest z textu, i Exod. 27, 21. 30, 8. I. Král. 3, 3.
3. *Aron*, t. buď on sám neb synové z poručení jeho. Exod. 27, 21.
4. *čistý*, t. ze zlata čistého.

5 A vezma mouky bělné upečeš z ní dva-
nácte koláčů, jeden každý koláč bude ze dvou
6 desetin efi; * a rozkladeš je dvěma řady, šest
v řadu jednom, na stole čistém před Hospodi-
7 nem; * dáš také na každý řad kadidla čistého,
aby bylo za každý chléb ten kouření památné
8 v obět ohnivou Hospodinu. * Každého dne so-
botního klásti budete je řadem před Hospo-
dinem vždycky, berouce je od synův israelských
9 smlouvou věčnou; * i budouť Aronovi a synům
jeho, kteřížto jísti budou je na místě svatém;
nebo nejsvětější věc jest jim z obětí ohnivých
Hospodinových, právem věčným.
10 Vyšel pak syn ženy israelské, kteréhož
měla s mužem egyptským mezi syny israel-
skými, a vadili se v stanech syn ženy té israel-
11 ské s mužem israelským; * i zlořečil syn ženy
té israelské a rouhal se jménu božímu; tedy
přivedli ho k Mojžíšovi. (Jméno pak matky
jeho bylo Salumit, kteráž byla dcera Dabri
12 z pokolení Dan.) * I dali ho do vězení, ažby
jim bylo oznámeno, co káže s ním Bůh uči-
13 niti. * Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi řka:
14 * Vyveď toho rouhače ven ze stanův, a nechať
všickni ti, kteříž slyšeli, vloží ruce na hlavu
jeho a všecken lid ať ho ukamenuje. * Mluvě 15
pak k synům israelským díš jim: Kdožby koli
zlořečil Bohu svému, ponese hřích svůj.
* Kdožby zlořečil jménu Hospodinovu, smrtí 16
umře a všecko shromáždění bez milosti uka-
menujeť ho; tak cizí jak doma vychovaný,
kdyžby zlořečil jménu Hospodinovu, smrtí
umře.
Zabil-liby kdo kterého člověka, smrtí 17
umře. * Jestližeby pak zabil hovado, navrátí 18
jiné: hovado za hovado. * Kdožby pak zohavil 19
na těle bližního svého, vedlé toho jakž on
učinil, tak se staň jemu. * Zlámání za zlámání, 20
oko za oko, zub za zub, jakoužby ohavu uči-
nil na těle člověka, taková zase učiněna bude
jemu. * Kdožby zabil hovado, navrátí jiné; 21
ale kdožby zabil člověka, umře.
Jednostejné právo míti budete: jakož pří- 22
chozímu tak domácímu stane se, nebo já jsem
Hospodin Bůh váš. * Tedy mluvil Mojžíš k sy- 23
nům israelským ty věci, i vyvedli toho rou-
hače ven za stany a kamením ho zametali.
I učinili synové israelští vedlé toho, jakož při-
kázal Hospodin Mojžíšovi.

Hlava 25.

B) Země užívati měli dědičně k dobrému svému a církve svaté. I. K dobrému jich sloužiti měla, pokudžby A) šetřili jí podlé práva vydaného o létu sedmém a milostivém. a) Sedmého léta zapovídá se zasívání a sklizování úrod zemských; b) milostivého pak mimo takovou zápověd s požehnáním dává se svoboda, a) aby věci prodané, kteréž nemohly vyplaceny býti, zase k předešlým svým dědicům vraceny byly. Proč? Nebo α) ne dědina, ale užitek dědiny se prodává, β) boží země jest a ne obyvatelů, nebo on ji úrodnou činí i k obývání přeje, γ) tak mají opatrováni býti chudí. Tuť se ohražují domové měst hražených a města levitská; a) aby služebníci prodáni z Židů α) domácím (ježto Židé k službě cizozemce měli kupovati), β) ne cizím propuštěni byli, nebo jsou boží služebníci.

Mluvil ještě Hospodin k Mojžíšovi na
2 hoře Sinai řka: * Mluv k synům israelským a
rci jim: Když vejdete do země, kterouž já
dávám vám, odpočívati bude země, nebo sobota
3 jest Hospodinova. * Šest let osívati budeš rolí
svou a šest let obřezovati budeš vinici svou
4 a sbírati úrody její, * sedmého pak léta sobotu
odpočinutí bude míti země, sobotu Hospodi-
novu: nebudeš na poli svém síti a vinice své
5 řezati. * Což se samo od sebe zrodí obilí tvého,
nebudeš toho žíti a hroznův vinice opuštění
svého nebudeš sbírati, nebo rok odpočinutí
bude míti země; * ale ovoce země toho odpo- 6
činutí budete míti ku pokrmu, ty i služebník
tvůj i děvka tvá i nájemník tvůj i příchozí tvůj,
kteříž bydlí u tebe; * i hovado tvé i všeliký 7
živočich, kterýž jest v zemi tvé, všecky úrody
její budou míti ku pokrmu.
Sečteš také sobě sedm téhodnů let, totiž 8
sedmkrát sedm let, tak aby čas sedmi téhod-
nův let učinil tobě čtyřidceti devět let; * tedy 9
dáš troubiti troubou vesele všudy sedmého mě-
síce v desátý den, v den očisťování dáš trou-
biti troubou po vší zemi vaší. * I posvětíte léta 10

---

5. *koláčů*: nazývá tak chleby předložení. Exod. 25. 30. — *koláč*: pecen.
11. *tedy*: protož.
12. *co káže* etc., H. vedlé úst Hospodinových.
16. *shromáždění*, H. obec.
18. *navrátí*: zaplatí. — *hovado* etc., H. duši za duši.
19. *zohavil*, H. poškvrnu nebo vadu uvedl.
22. *domácímu*: doma zrozenému, vychovanému.
2. *země*, t. nebude země dělána tak jako jiných let, ale zanechána bude, aby odpočívala.
5. *obilí tvého*, H. žně tvé. — *opuštění*, H. oddělení, t. když jsi oddělil vinici od díla svého a na ten rok ji opustil.
6. *ale* etc., H. a budeť odpočinutí země vám ku pokrmu, t. k přítomné potřebě užívati ho budete, však na budoucí čas neshromažďovati. — *příchozí*, J. podruh tvůj, obyvatel, kterýž se tu osadil.
9. *troubiti*, H. projíti s troubou. — *vesele*: plesání, zvuku. — *měsíce*, t. září, od něhož obecně Židé rok svůj začínali. — *v den*; o tom dni očisťování čti výš 23, 27.
10. *milostivé*, H. jobel; nebo ten rok sloul jubileus od trouby z rohu beraního, aneb raději od

Dle Ondřeje Venuchi, zvan. del Sarto. X.A.v.A.GABER. Leupold sc.

Nevztahuj ruky své na dítě, aniž mu co učiň; neboť jsem již poznal, že se Boha bojíš, když jsi neodpustil synu svému, jedinému svému, pro mne. *(Gen. 22, 12.)*

padesátého a vyhlásíte svobodu v zemi té
všechněm obyvatelům jejím: léto milostivé
toto míti budete, abyste se navrátili jeden
každý k statku svému, a jeden každý k čeledi
11 své zase přijde. * Ten rok milostivý padesá-
tého léta míti budete; nebudete síti ani žíti
toho, cožby samo od sebe vzrostlo, ani sbírati
12 vína opuštěných vinic léta toho; * nebo milo-
stivé léto jest, protož za svaté je míti budete,
13 ze všelikého pole jísti budete úrody jeho.* Toho
léta milostivého navrátí se jeden každý k sta-
14 tku svému. * Když nějakou věc prodáš bli-
žnímu svému aneb koupíš něco od bližního
svého, nikoli neutiskujte jeden druhého, ale
vedlé počtu let po létě milostivém koupíš od
15 bližního svého, * a vedlé počtu let, v kterýchž
16 úrody bráti máš, prodá tobě. * Čím více bude
let, tím větší placení bude, a čím méně let,
tím menší placení bude; nebo počet úrod prodá
17 tobě. * Protož nikoli neoklamávejte jeden dru-
hého, ale boj se každý Boha svého, nebo já
18 jsem Hospodin Bůh váš. * Ostříhejte ustano-
vení mých a soudy mé zachovávejte a čiňte je;
19 a bydliti budete v zemi té bezpečně, * a při-
nese vám země úrody své i budete jísti až
do sytosti, bydlíce bezpečně v ní.
20 Pakli díte: Co budeme jísti léta sedmého,
jestliže nebudeme síti ani shromažďovati uži-
21 tkův svých? * Dám požehnání své vám léta
šestého, tak že přinese úrody na tři léta:
22 * i budete síti léta osmého a jísti úrody staré
až do léta devátého, dokudžby nezrostly úrody
jeho, jísti budete staré.
23 Země pak nebude prodávána v manství,
nebo má jest země a vy jste příchozí a po-
24 druzi u mne. * A po vší zemi vládařství svého

dopustíte dávati výplatu země. * Jestližeby 25
ochudl bratr tvůj, tak žeby prodal něco ze
statku svého, tedy přijde příbuzný jeho nej-
bližší jeho a vyplatí prodanou věc od bratra
svého. * A pakli kdo nemaje výplatce, mohlby 26
tomu sám dosti učiniti, tak že shledalby což
potřebí k vyplacení, * tedy počte léta prodaje 27
svého a navrátí, což zůstane tomu, jemuž pro-
dal; tak zase přijde k statku svému. * Pakliby 28
nemohl shledati toho, cožby navrátiti měl,
tedy zůstane věc prodaná v rukou toho, kterýž
ji koupil, až do léta milostivého; i postoupíť
mu ji v čas léta milostivého a on navrátí se
zase k dědictví svému.
Kdyžby kdo prodal dům vystavený k by- 29
dlení v městě hrazeném, budeť míti právo
k vyplacení jeho, dokudž nevyplní se rok pro-
daje jeho; za celý rok bude míti právo k vy-
placení jeho. * A pakliť nevyplatí ho dříve než 30
vyjde ten celý rok, tedy zůstane dům ten v mě-
stě hrazeném tomu, kterýž koupil jej, dědičně
v pronárodech jeho, aniž ho postoupí v létě
milostivém. * Domové pak ve vsech, kteréžto 31
nejsou zdí ohraženy, tak jako pole země po-
čítati se budou: budouť moci býti vyplacováni
a léta milostivého navráceni budou. * Ale mě- 32
sta levitská a domové v městech dědictví je-
jich, ti vždycky vyplaceni mohou býti od Le-
vitův. * Ten pak, kdož vyplacuje, z Levitův 33
buď, a vyjde prodaj domu a města dědictví
jeho v čas léta milostivého; nebo domové měst
levitských jsou dědictví jejich mezi syny isra-
elskými. * Pole pak na předměstí měst jejich 34
nebude prodáváno, nebo dědictví jejich věčné
jest.
Jestližeby schudl bratr tvůj a ustályby 35

---

troubení jí zdlouha a vesele, čímž léto milostivé vyhlašovali. A to bylo předvyznamenáním kázaní svatého evangelium, kteréž v církvi svaté jako zvuk trouby zníti a zvučně hlásáno býti mělo; v němž všechněm prodlužilým zvěstuje se, všech dluhův, pro Krista a prostřednictví jeho, darmo z milosti odpuštění, a v moc smrti i ďábla přišlým a podrobeným propuštění a osvobození. — *statku*: dědictví, vládařství.

11. *opuštěných*. Viz nahoře verš 5.

14. *let*, t. jestliže více let jest do léta milostivého, koupíš draze, neb dlouho budeš užívati věci koupené; pakli méně let jest, koupíš laciněji, neb méně budeš užívati. Ukázal tím Bůh lidu svému, že země jeho jest i plnost její a oni že nejsou na ní než příchozí a podruzi.

16. *počet* etc.: neprodá tobě země, ale toliko užitky po ta léta zůstávající do milostivého roku.

17. *neoklamávejte*: neutiskujte.

19. *přinese*: vydá.

20. *užitkův*: úrod.

21. *Dám*, H. přikáži.

22. *nezrostly*, H. přišly.

23. *v manství*: k dědictví na budoucí časy, H. k odtržení, t. aby měla od té čeledi, k níž příleží, odtržena býti a k ní se zase nevraceti.

24. *dávati*, t. cožkoli byste prodali, s tou výmínkou prodáte, aby mohlo to zase vyplaceno býti a k prvnímu držiteli aneb jeho příbuznému se navrátiti. — *země*: dědin, zboží, statku.

25. *příbuzný*, J. výplatce.

26. *výplatce*: příbuzného přítele. — *mohlby*, H. dosáhlaby ruka jeho.

27. *prodaje*: počte léta, v nichž statek prodaný v cizích rukou byl, a coby peněz z jistiny za něj položené na táž léta přišlo, těch za sebou nechá; co se pak na léta pozůstávající dostane, v nichžby držitel statku požívati měl až k létu milostivému, to jen navrátí.

28. *toho*: držitele.— *postoupíť*, H. vyjde, t. prodaj.

30. *dědičně*, H. k odcizení, odtržení od prvního.

31. *pole*: dědiny, t. takovéž právo domu ve vsi bude při vyplacení jeho, jaké právo jest pole prodaného. — *navráceni*: postupovati jich budou.

32. *vždycky*, H. věčnou výplatu míti budou od Levitův.

33. *domu*, t. nevyplatí-li ho prvé Levita.

35. *ustályby*: klesly, t. přišelby na chudobu a nouzi; bylby nestatečný, tak žeby pracovati nemohl.— *posilníš*, J. a obrátil-liby se k tobě, zpodepřeš, založíš prvé než padne.

ruce jeho u tebe, posilníš ho; též příchozí aneb
36 podruh živiti se bude při tobě. * Nevezmeš od
něho lichvy aneb úroku, ale báti se budeš
Boha svého, aby se mohl bratr tvůj živiti u
37 tebe. * Peněz svých nedáš jemu na lichvu, aniž
38 pro zisk půjčovati budeš obilí svého. * Já jsem
Hospodin Bůh váš, kterýž jsem vyvedl vás
ze země egyptské, abych vám dal zemi ka-
nanejskou a byl vám za Boha.
39 Jestliby pak schudl bratr tvůj u tebe,
tak žeby se prodal tobě, nebudeš ho podrobo-
40 vati v dílo otrocké: * jakožto nájemník a jako
podruh bude při tobě, až do léta milostivého
41 sloužiti bude u tebe; * potom vyjde od tebe
s dětmi svými a navrátí se k čeledi své, a v dě-
42 dictví otcův svých navrátí se; * nebo jsou služe-
bníci moji, kteréž jsem vyvedl ze země egypt-
ské: nebudou prodáváni tak jako jiní slu-
43 žebníci. * Nebudeš panovati nad ním tvrdě, ale
báti se budeš Boha svého.
44 Služebník pak tvůj aneb děvka tvá, kte-
réž míti budeš, budou z národů těch, kteříž
jsou vůkol vás; z nich kupovati budete služeb-
45 níky a děvky, * i od synů bydlitelův, kteříž
jsou u vás pohostinu, od těch kupovati budete
a z čeledí těch, kteříž jsou s vámi, kteréž zplo-
dili v zemi vaší, a budouť vám v dědictví;
46 * a vládnouti budete jimi právem dědičným i sy-
nové vaši po vás, abyste je dědičně obdrželi;
na věčnost služby jejich užívati budete: ale
nad bratřími svými syny israelskými nižádný
nad bratrem svým tvrdě panovati nebude.
Jestližeby pak zbohatl příchozí aneb host, 47
kterýž bydlí s tebou, a bratr tvůj přišelby na
chudobu při něm, tak žeby se prodal pří-
chozímu aneb hosti tvému aneb obyvateli, kte-
rýž jest z čeledi cizí; * kdyžby se tedy prodal, 48
může zase vyplacen býti, někdo z bratří jeho
vyplatí ho: * buďto strýc jeho aneb syn strýce 49
jeho vyplatí ho, aneb někdo z přátel krevních
jeho, z rodiny jeho vyplatí ho; aneb jestli po-
tom sám bude moci s to býti, vyplatí se. * I po- 50
čte se s tím, kterýž ho koupil, od léta, v kterémž
se jemu prodal, až do léta milostivého: aby pe-
níze, za něž jest prodán, byly vedlé počtu let;
a jakožto s nájemníkem, tak se s ním stane. * Jest- 51
liže ještě mnoho let zůstává k létu milostivému, ve-
dlé nich navrátí výplatu svou z peněz, za něž
koupen jest; * pakli málo zustává let do léta 52
milostivého, tedy počte se s ním, a vedlé počtu
let jeho navrátí výplatu svou. * Tak jako s čele- 53
dínem ročním nakládáno bude s ním, nebude
nad ním tvrdě panovati před očima tvýma.
* Pakliby se nevyplatil v těch letech, tedy vyjde 54
léta milostivého on i synové jeho s ním; * nebo 55
synové israelští jsou moji služebníci, služeb-
níci moji jsou, kteréž jsem vyvedl ze země
egyptské. Já Hospodin Bůh váš.

Hlava 26.

(Země k dobrému jich sloužiti měla, pokudžby) B) plnili přikázaní boží, kteráž odplatou i pomstou stvrzena jsou. Pomsta jest: α) nemoc, β) sucho, γ) zvěř, δ) válka, ε) mor, ς) hlad, η) vyhlazení ze země a rozptýlení lidu k otroctví. V čemž však kajícím milost chce dáti Bůh.

Nedělejte sobě modl ani obrazu rytého
aneb sloupu nevyzdvihnete sobě, ani kamene
malovaného v zemi vaší nestavějte, abyste se
jemu klaněli; nebo já jsem Hospodin Bůh váš.
2 * Sobot mých ostříhejte a svatyně mé se bojte.
Já jsem Hospodin.
Jestliže v ustanoveních mých choditi bu- 3
dete a přikázaní mých ostříhajíce budete je či-
niti, tedy dám vám deště vaše časy svými,
* a země vydá úrody své a stromoví polní vydá 4
ovoce své; * tak že mlácení postihne vinobraní, 5
a vinobraní postihne setí: i budete jísti chléb

36. *úroku*: nádavku, přídavku toho, což nad jistinu byloby.
37. Dvojím spůsobem obecně dráči a lakomci svá zboží shanějí. 1) Penězi, když od těch, jimž půjčují, lichvy a nádavky berou. 2) Rozličnými koupěmi, skupujíce lacino, chovají na draho, a potom chudým, kteříž bez toho býti nemohou, za dvoje neb troje peníze odbývají. Bůh ta obě humence takovým čihařům boří a zapovídá. — *zisk*: úrok. — *obilí*, H. pokrmu.
42. *služebníci*: otroci, manové věční, nevolníci.
43. Nad nuzným Bůh nedá tvrdě panovati, tím méně nad ním se pyšně potřásati.
45. *bydlitelův*: obyvatelů.
47. *obyvateli*, H. kmenu, t. kterýž ač od cizích pošel, ale již tu se doma narodil a jako kmen v lid vštípen jest, vkořenil se. — *cizí*: příchozího.
49. *rodiny*: čeledi.
50. *jakožto* etc., H. vedlé dnů nájemníka.
52. *navrátí*, t. léta milostivého.
53. *ročním*, H. rok po roku.
54. *vyjde*: prost, svoboden bude.
1. *obrazu*, H. rytiny. — *malovaného*, t. takového kamene, kterýžby měl nějakou podobu na sobě ku připomínání věci aneb osoby nepřítomné, kteroužby viděl jako v nějakém zrcadle, a to k tomu cíli, aby se mu klaněl. — *nestavějte*, H. nekladte.
3. *Jestliže* etc. Mluvením takovým: Budete-li chtíti, budete-li poslouchati, aneb nazpět; ne to se míní, jakoby Bůh vůli člověka i s ovocem jejím svobodnou a dostatečnou k plnění přikázaní svých ukazovati měl: ale to, že Bůh takovými osvědčeními pohrůžek i slibův svých chce lidská srdce hojněji k milování spravedlnosti v přikázaních svých zavřené a k nenávidění nepravosti zažhnouti. Pohrůžky, dokonalou a svrchovanou v Bohu čistotu; slibové jeho, dokonalou a svrchovanou k lidem lásku a dobrotivost osvědčují. — *časy*: časně.

svůj do sytosti a přebývati budete bezpečně
6 v zemi své. * Nebo dám pokoj v zemi, i budete
spáti, a nebude, kdoby vás předěsil; vyplením
i zvěř zlou ze země a meč nebude procházeti
7 země vaší. * Nýbrž honiti budete nepřátely vaše
8 a padnou před vámi od meče. * Pět vašich ho-
niti jich bude sto, a sto vašich honiti bude de-
set tisícův: i padnou nepřátelé vaši před vámi
9 od meče. * Neb obrátím tvář svou k vám a dám
vám zrůst, a rozmnožím vás a utvrdím smlouvu
10 svou s vámi. * A jísti budete úrody několikaleté,
11 a když nové přijdou, staré vyprázdníte. * Vzdě-
lám příbytek svůj u prostřed vás, a duše má
12 nebude vás nenáviděti. * A procházeti se budu
mezi vámi a budu Bohem vaším a vy budete
13 lidem mým. * Já jsem Hospodin Bůh váš, kte-
rýž jsem vyvedl vás ze země Egyptských, aby-
ste jim nesloužili; a polámal jsem závory jha
vašeho, abyste chodili prosti.
14 Pakli nebudete mne poslouchati a nebu-
15 dete činiti všech přikázaní těchto; * a jestli
ustanovení má zavržete a soudy mé ošklivi-li
sobě duše vaše, tak abyste nečinili všech při-
16 kázaní mých a zrušilibyste smlouvu mou: * já
také toto učiním vám: uvedu na vás strach,
souchotiny a zimnici palčivou, což zkazí oči
vaše a bolestí naplní duši. Semeno své na-
darmo síti budete, nebo nepřátelé vaši snědí je;
17 * postavím zuřivou tvář svou proti vám, tak že
poraženi budete od nepřátel svých a panovati
budou nad vámi ti, kteříž vás nenávidí; utíkati
budete, an vás žádný nehoní.
18 Jestliže ani tak poslouchati mne nebudete,
tedy ještě sedmkrát více trestati vás budu pro
hříchy vaše; * a potruť vyvýšenost síly vaší 19
a učiním nebe nad vámi jako železo, a zemi
vaši jako měď. * Nadarmo bude vynaložena 20
síla vaše, nebo země vaše nevydá vám úrody
své a stromoví země nevydá ovoce svého.
Jestliže pak proti mně čeliti budete a ne- 21
budete mne chtíti poslouchati, tedy přidám na
vás ran sedmkrát více vedlé hříchů vašich,
* a pustím na vás zvěř polní, kteráž uvede na 22
vás sirobu a vyhubí hovada vaše a umenší vás,
i zpustnou cesty vaše.
Pakli ani potom nenapravíte se, ale ještě 23
více protiviti se mně budete: * tedy já také vám 24
se protiviti budu a bíti vás budu sedmkrát více
pro hříchy vaše; * a uvedu na vás meč, kterýž 25
vrchovatě pomstí zrušení smlouvy; i shrnete se
do měst svých, tam pošli mor mezi vás, a dáni
budete v ruce nepřátelům. * A když polámi vám 26
hůl chleba, tedy deset žen péci bude chléb váš
v peci jedné a zase chléb váš odvažovati vám
budou; budete pak jísti a nenasytíte se.
Pakli i s tím nebudete mne poslouchati, 27
ale předse proti mně čeliti budete: * i já také 28
v hněvě proti vám čeliti budu a trestati vás
budu i já sedmkrát více pro hříchy vaše;
* a budete jísti těla synův svých a těla dcer 29
svých. * A zkazím výsosti vaše a vyplením slu- 30
nečné obrazy vaše a skladu těla vaše na špalky
ukydaných bohů vašich, a duše má bude vás
nenáviděti * tak velmi, že města vaše dám v zpu- 31
štění a učiním, aby zpustly svatyně vaše, aniž
více zachutnám obětí vůně příjemné vaší. * Já 32

10. *jísti* etc. Jako otec laskavý a matka, tak se Bůh k lidem ozývati a k nim promlouvati ráčí, zaslíbení čině věcí časných a tělesných, pod tím naskýtá lepších věčných a nebeských, abychom k nim mysli svou se vznášeli a po nich, až bychom jich došli, toužili. — *několikaleté*, H. staré, staré. — *vyprázdníte*, t. tak mnoho vám dám dobrých věcí, že musíte staré před novými vynášeti.

11. *duše* etc., H. duši mé nezošklivíte se.

12. *procházeti*: choditi. — *budu* etc. Způsob slov smlouvy boží, v nichž že se milost boží, láska, život, spasení a vrch všelikého blahoslavenství zdržuje, zjevné jest z výkladů sv. prorokův. Žalm 32, 12. 143, 15. Abak. 1, 12. Isai. 33, 21.

13. *závory*: články, bičíky, klaničku, čímž se zastrkuje jho. J. potrhal jsem svazy, řetězy, řemeny, houžve, jha.

16. *zkazí*: sžere.

17. *ti kteříž* etc.: nenávistníci.

18. *ještě* etc., H. přidám trestati vás.

19. *vyvýšenost*, J. pýchu. — *učiním*, H. dám, t. učiním, aby země rosami, deštěm, ani čím jiným zavlažována nebyla a tak úrod vydávati nemohla; za čímž co jiného půjde než sucho, neúrody, hlad a záhuba jistá.

21. *proti mně* etc., t. ledačíms mne odbývati, podlé své chuti a ne mé vůle; nápadně budete-li mi sloužiti.

22. *zvěř*: šelmy. — *vyhubí*, H. zpodtíná.

23. *nenapravíte se*, H. nepřijmete naučení. Rozmařilost a hrubost mysli lidské těmi slovy tresce Pán Bůh; zvlášť když podlé obecného smýšlení těla, což se koli přihází na obojí stranu buď libého neb utrpného, štěstí a náhodě se připisuje: odkudž to jde, že ani dobrodiními božími k pravé vděčnosti a poctě boží, ani metlami ku pokání svatému se lidé nevzbuzují.

25. *mor*: hlízy, pryskýře morní.

26. *hůl*: podporu; jakož hůl těla, tak i chléb neb pokrm téhož těla podpora jest, ale Bůh jej dává neb odjímá podlé vůle své. — *chléb*, t. tak bude veliký hlad a nouze, že se sotva v desíti domích najde s jednu pec chleba. — *odvažovati*: na váhu navraceti.

27. *čeliti*, viz výš 21.

30. *výsosti*, t. místa všeliká k modlářství oddaná a vystavená, jako kaplice, kostelíky, oltáře, věže etc. v místech patrných, na vrších a pahrbcích vystavené. Jer. 17, 2. — *vyplením*, H. zpodtínám, potřískám. — *slunečné* etc. Někteří to vykládají o obrazích ku poctě slunce vzdělaných od těch, kteříž slunci sloužili a je za boha měli. Jiní o obrazích a sloupích vně pod sluncem vystavených a osmahlých, kteříž ne v chrámích neb někde pod střechou, ale leckdes na horách, na poli, rozcestí i na rozhraní stávali. — *ukydaných*, H. hovniválů; takovým slovem se tu nazývají modly pohanské ku potupě a zošklivení jich lidem. — *nenáviděti*: míti v ošklivosti.

31. *zachutnám*, H. voněti budu.

zpustím zemi, tak že ztrnou nad ní nepřátelé
33 vaši, kteříž bydliti budou v ní. * Vás pak roz-
ptýlím mezi národy a učiním, aby s dobytým
mečem vás honili; i budeť země vaše pustá
34 a města vaše opuštěná. * A tehdy země ráda
bude sobotám svým po všecky dni, v nichž
pustá bude: vy pak budete v zemi nepřátel va-
šich; tehdáž odpočine země a ráda bude sobo-
35 tám svým. * Po všecky dni, v nichž pustá bude,
odpočívati bude; nebo neodpočívala v soboty
36 vaše, když jste vy bydlili v ní. * Kteříž pak je-
ště pozůstanou z vás, uvedu strach na srdce
jejich v krajinách nepřátel jejich, tak že za-
žene je chřest listu větrem chřestícího, i budou
utíkati rovně jako před mečem a padnou, an jich
37 žádný honiti nebude,* a budou padati jeden přes
druhého jakožto od meče, ač žádný jich honiti
nebude: aniž kdo z vás bude moci obstáti před
38 nepřátely svými. * I zahynete mezi národy a
39 zžíře vás země nepřátel vašich. *A kteří pozů-
stanou z vás, schnouti budou pro nepravost
svou v zemi nepřátel vašich, ano i pro nepra-
vosti otců vašich s nimi schnouti budou.
40 Ale jestliže budou vyznávati nepravost
svou a nepravosti otců svých vedlé přestou-
pení svého, kterýmž přestoupili proti mně a
čelili proti mně; * a že já také čelil jsem proti 41
nim a že jsem je uvedl do země nepřátel jejich;
a jestliže tehdáž poníží se srdce jejich neobře-
zané, aby trpělivě nesli pokutu nepravosti své:
* tedy rozpomenu se na smlouvu s Jakobem a 42
na smlouvu svou s Isákem, i na smlouvu svou
s Abrahamem rozpomenu se, také i na tu
zemi pamětliv budu. * Země zajisté jsouc jich 43
zbavena, ráda bude sobotám svým, kdyžto
zpuštěna bude pro ně; a oni trpělivě ponesou
pokutu za nepravost svou; proto, protože
soudy mými pohrdli a ustanovení má zošklí-
vila sobě duše jejich. *Avšak přes to ani teh- 44
dáž, když v zemi nepřátel svých bydlí, neza-
vrhl jsem jich a nezošklivil jsem jich sobě,
abych je měl do konce zkaziti a zrušiti
smlouvu svou s nimi; nebo jáť jsem Hospodin
Bůh jejich. * Ale rozpomenu se na ně pro 45
smlouvu učiněnou s předky jejich, kteréž jsem
vyvedl ze země egyptské před očima pohanův,
abych jim byl za Boha. Já Hospodin. Ta jsou
ustanovení a soudové i zákonové, kteréž vydal
Hospodin, aby byli mezi ním a mezi syny isra-
elskými, na hoře Sinai skrz Mojžíše.

Hlava 27.

II. Užívání země zaslíbené býti mělo k dobrému také církevnímu. Pročež poručil Pán odvozovati 1) sliby učiněné o a) člověku, lečby výplatu položil, b) hovádku, c) domu, d) poli dědičném neb koupeném. Však tu výhradu činí Pán, které věci nemohou býti α) slibované totiž prvorozené, β) vyplacené, totiž již odevzdané. 2) Desátky. Oznamuje pak Bůh tu: a) z čeho bráni býti mají, b) pokud mohou vyplaceni býti, c) má-li jaká směna býti. A tak se zná k nařízení svému Bůh.

Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka.
2 * Mluv k synům israelským a rci jim: Kdyžby kdo
slibem oddal duše Hospodinu, vedlé ceny tvé dá
3 výplatu. * Tato pak bude cena tvá: osoby muž-
ského pohlaví, počna od toho, kterýž jest ve
dvadcíti letech až do šedesátiletého, uložíš
mu výplatu padesáte lotů stříbra, vedlé lotu
4 svatyně. * Pakli ženského pohlaví bude, uložíš
5 výplatu třidceti lotův. * A od pětiletých až do
dvadcítiletých uložíš výplatu: za osobu mužského
pohlaví dvadceti lotů, ženského pak deset lotů.
6 * A od dítěte jednoho měsíce stáří až do pěti-
letých, uložíš za pachole pět lotů stříbra a za
děvče tři loty stříbra. * Od šedesáti pak let a 7
výše, bude-li muž, uložíš výplatu patnácte lotů
a ženě deset lotů. * Pakli bude tak chudý, žeby 8
nemohl uložené výplaty dáti, tedy postaven
bude před knězem, aby mu kněz uložil výplatu;
podlé toho, seč bude moci býti ten, kdož slib
učinil, uloží mu výplatu.
Jestliby pak hovado z těch, kteréž se obě- 9
tují Hospodinu, slíbil, každé, kteréž dá z nich
Hospodinu, svaté bude; * nesmění ho aniž dá 10
jiného za ně, lepšího za horší aneb horšího za
lepší: jestliby pak jakýmkoli spůsobem je
změnil, hovado za hovado, tedy ono i toto,

---

33. *rozptýlím*: rozplaším. — *národy*: pohany. — *dobytým*, H. dobyli za vámi meče.
34. *sobotám svým*, t. odpočinutím svým; poněvadž jste vy neostříhali sobot mých při dělání země, již ona bude ostříhati jich, a nebude více pracovati, snášeje nepravosti vaše, ráda vás pozbude.
36. *Kteřiž pak* etc. Odtud se vidí, jak Bůh netoliko zevnitřními snažnostmi lidskými, ale také i hnutím jich mysli, kamž se jemu líbí, pohybovati a nakloňovati ráčí; tak že to pravé jest, že nad kýmž chce smilovává se, a kohož chce zavrhuje. Řím. 9. — *srdce jejich*, t. učiním, aby choulostiví, bázliví byli a všeho se strašili a děsili. — *zažene*, t. zastraší.
37. *od meče*, J. před mečem.
39. *schnouti*: chřadnouti.
41. *trpělivě*: dobrovolně.
43. *sobotám*: odpočinutím.
45. *rozpomenu*, J. pro ně rozpomenu se na smlouvu starých.

2. *výplatu*, t. by vykoupen a propuštěn byl ze slibu.
3. *lotů*: siklů stříbrných.
8. *aby* etc.: aby ho odhádal. — *podlé toho*, H. vedlé toho, jakžby mohla postačiti ruka slibujícího, proceňovati bude jej kněz.
10. *dá*: nepromění.

11 kteréž za ně dáno, obé svaté bude. * A pakliby
které nečisté hovado slíbil, z jehož pokolení
neobětují oběti Hospodinu, tedy postaví to ho-
12 vado před knězem; * a bude je ceniti kněz, buď
ono dobré aneb zlé; jakž je kněz cení, tak buď:
13 * a pakli bude chtíti vyplatiti je, přidá pátý díl
nad cenu tvou.
14 Kdyžby pak někdo posvětil domu svého,
aby byl svatý Hospodinu, bude jej kněz ceniti,
buďto žeby dobrý byl aneb zlý; jakž jej pro-
15 cení kněz, tak zůstane. * A pakli ten, kterýž
posvětil domu svého, chtělby jej vyplatiti, přidá
pátý díl peněz nad cenu tvou, i budeť jeho.
16 Jestližeby kdo díl pole dědictví svého po-
světil Hospodinu, tedy budeš je ceniti vedlé
toho, jakž se osívá; chomer ječmene kde se
vseje, za padesáte lotův stříbra ceněno bude.
17 * Jestliby hned od léta milostivého posvětil
pole svého, tedy vedlé ceny tvé zůstane:
18 * a pakliby po létě milostivém posvětil pole
svého, tedy sečte mu kněz peníze vedlé počtu
let, zůstávajících ještě do léta milostivého, i
19 odejme to z ceny tvé. * Chtěl-liby pak vyplatiti
pole ten, kterýž ho posvětil, přidáť pátý díl
20 peněz nad cenu tvou, a zůstane jemu.* Nevy-
platil-liby pak pole toho a prodánoby bylo ně-
komu jinému, nemůžeť více vyplaceno býti.
21 * I bude pole to, když svobodné vyjde léta mi-
lostivého, svaté Hospodinovo, jakožto pole po-
22 svěcené knězi bude v dědictví jeho. * Jestliže
pak pole koupené, kteréžby nebylo z pole dě-
23 dictví jeho, posvětil Hospodinu, * tedy sečte mu
kněz výnos ceny jeho až do léta milostivého;
i dá cenu jeho v ten den, jako posvěcenou Ho-
spodinu. * V létě milostivém návrátí se pole 24
k tomu, od kohož bylo koupeno, jehož dědictví
jest pole to. * Všeliká pak cena tvá bude vedlé 25
lotu svatyně. Lot pak váží dvadceti haléřů.
Ale prvorozeného, což právem prvorozen- 26
ství dává se Hospodinu z hovad, nižádný nepo-
světí; buďto ze skotů aneb bravů, Hospodinovo
jest prvé. * A jestližeby z hovad nečistých bylo, 27
vyplatí je vedlé ceny tvé, a přidá pátý díl nad
ni: a pakliť nebude vyplaceno, tedy nechť jest
prodáno vedlé ceny tvé.
Všeliká pak věc oddaná, kteroužby někdo 28
slibem oddal Hospodinu ze všech věcí, kteréž
má, buď z lidí aneb z hovad aneb z pole dědi-
ctví svého, nebudeť prodávána ani vyplacována,
nebo všecko, což takovým slibem oddáno jest,
věc nejsvětější bude Hospodinu.* Všeliké hovado 29
tak oddané, kteréž slibem tím se oddává od
člověka, nebudeť vyplacováno, ale smrtí umře.
Všickni také desátkové země, buď ze se- 30
mene země aneb z ovoce stromův, Hospodinovi
budou; nebo posvěceni jsou Hospodinu. * Bu- 31
de-li kdo chtíti vyplatiti desátky své, pátý díl
jejich přidá na ně. * A všeliký desátek z volův 32
aneb drobného dobytku, jakž přichází pod hůl
pastýře, každý ten desátek svatý bude Hospo-
dinu. * Nebude vyhledávati, dobré-li bylo čili 33
zlé, aniž ho smění; a pakli předse smění je,
budeť to i ono odměněné, svaté, a nebude vy-
placeno. * Toť jsou přikázaní, kteráž přikázal 34
Hospodin Mojžíšovi na hoře Sinai, aby oznámil
je synům israelským.

---

13. *chtíti*, t. ten, kterýž je slibem posvětil Bohu.
14. *posvětil*, t. učině slib; tak i níže.
16. *chomer*, míra asi ve dva korce.
17. *zůstane*, H. utvrzeno bude.
18. *odejme*: umenší ceny.
19. *zůstane*: odvedeno, odevzdáno.
21. *posvěcené*, t. když někdo Bohu věc nějakou sliboval a tak oddával, aby již nikdy více k ničemu jinému jí užíváno nebylo, než k samé boží službě, a o takovém slibu neb posvěcení tuto mluví. Tak někdy po vítězství kořisti Bohu obětovány bývaly.
23. *jeho*, H. tvé.
24. *pole*, H. země.
25. *lotu*, J. váhy.
26. *neposvětí*: nebude moci slibovati. — *prvé*, t. podlé práva prvorozených, o němž Exod. 13, 26.
28. *oddaná*, viz 21. — *oddal*: oddáno. — *bude Hospodinu*, t. nikdy zase nemá se navrátiti k prvnímu držiteli, ani komu jinému se dostati, ale při kněžích vždycky zůstane.
32. *pastýře*, t. když z chléva na pastvu se vypouští a ve dveřích holí počítáno bývá, desáté vždycky Bohu dáno býti má.

Čtvrté knihy Mojžíšovy, kteréž slovou Numeri.

Obsahují v sobě počítání lidu, práva a řády od Boha ustanovené, i jiné věci, kteréž se dály v lidu israelském po třidceti osm let; totiž od počátku druhého měsíce léta druhého po vyjití z Egypta, až do jedenáctého měsíce léta čtyřidcátého, když k Jordanu přišli. — Slovou Numeri, t. počtové, nebo hned na počátku jich vypravuje se o počítání synův israelských.

Hlava 1.

O řádech Bohem vydaných, z nichž některé toliko, dokudžby země neopanovali, lid boží zachovávati měl. Poručil Bůh lid spořádati a ku práci zavesti. Spořádání lidu jest k věcem světským a církevním. Ve věcech světských jest spořádání k správě a ku poslušenství. Správa přisluší knížatům, jichž dvanácte jest, z každého pokolení jeden. Poslušenství přisluší na lid obecní, jehož jest sečtení a pod korouhve šikování. A) Sečtení jest po pokoleních, a to z pokolení I. Rubenova 46.500, II. Simeonova 59.300, III. Gadova 45.650, IV. Judova 74.600, V. Issacharova 54.400, VI. Zabulonova 57.400, VII. Efraimova 40.500, VIII. Manassesova 32.200, IX. Beniaminova 35.400, X. Danova 62.700, XI. Asserova 41.500, XII. Neftalimova 53.400. A tak součet všeho lidu 603.550. Levitové v počet tento nejsou pojati, tak zajisté poručil Bůh. Proč? Aby 1) nosili stánek Páně, 2) a strážcové jeho byli u prostřed ležení, jakož pak se stalo.

Mluvil pak Ho-
spodin k Moj-
žíšovi na pou-
šti Sinai
v stánku ú-
mluvy první-
ho dne měsíce
druhého léta
druhého po
vyjití jejich ze
země egyptské
2 řka: * Sečte-
te počet všeho
množství sy-
nův israelských po čeledech je-
jich a po domích otcův jejich,
vedlé počtu jmen každého po-
hlaví mužského po hlavách je-
3 jich, * od dvadcítiletých a výše,
všecky, kteřížby mohli jíti k boji
v Israeli; sečtete je po zástupích
4 jejich ty a Aron. * A bude s vámi
z každého pokolení jeden muž, kterýžby přední byl v domě otcův svých.

Tato pak jsou jmena mužův, kteříž stanou 5
s vámi; z pokolení Rubenova: Elisur syn Sede-
urův; * ze Simeonova: Salamiel syn Surisaddai; 6
*z Judova: Nahasson syn Aminadabův; * z Issa- 7 8
charova: Natanael syn Suarův; * ze Zabulonova: 9
Eliab syn Helonův; * ze synův Josefových, z po- 10
kolení Efraimova: Elisama syn Ammiudův; z
Manassesova: Gamaliel syn Fadassurův; * z Be- 11
niaminova: Abidan syn Gedeonův; * z pokolení 12
Danova: Ahiezer syn Ammisaddai; * z Asserova: 13
Fegiel syn Ochranův; * z Gadova: Eliasaf syn 14
Duelův; * z Neftalimova: Ahira syn Enanův. 15
* Tiť jsou slovútní z lidu knížata pokolení otcův 16
svých; ti jako hlavy tisícův israelských budou.
* Vzal tedy Mojžíš a Aron muže ty, kteříž jme- 17
nováni byli; * a shromáždili všecko množství 18
prvního dne měsíce druhého, kteříž přiznávali
se k rodům svým po čeledech svých, po domích
otcův svých a vedlé počtu jmen, od dvadcítile-
tých a výše po osobách svých; * jakož byl přikázal 19
Hospodin Mojžíšovi, tak sečtl je na poušti Sinai.
I bylo synů Rubena prvorozeného Israe- 20
lova, rodiny jich po čeledech jejich, po domích
otců jejich a podlé počtu jmen, po hlavách je-
jich, všech pohlaví mužského ode dvadcítiletých
výše všechněch, kteříž mohli jíti k boji; * a na- 21

---

2. *Sečtete*: spište, H. vyzdvihněte hlavní součet.— *vedlé počtu jmen*: ze jmena každého. — *hlavách*: osobách.
3. *dvadcítiletých*, H. od věku dvadcíti let.
4. *bude s vámi*: přivezme k sobě. — *přední*: starší, H. hlava.

16. *slovútní*, H. jmenovaní, svolaní. — *z lidu*: v shromáždění. — *knížata*: vojevody. — *hlavy*: vůdcové, vrchní správcové, tisícníkové.
18. *osobách*, H. hlavách.
20. *mohli jíti*, H. vycházeli do vojska, táhli na vojnu.

čteno jich z pokolení Rubenova čtyřidceti šest
tisíců a pět set.
22 Ze synův Simeonových rodiny jejich po
čeledech jejich, po domích otcův jejich, sečte-
ných jeho, vedlé počtu jmen po hlavách jejich,
všech pohlaví mužského ode dvadcítiletých a
23 výše všechněch, kteříž mohli jíti k boji; * na-
čteno jich z pokolení Simeonova padesáte de-
vět tisícův a tři sta.
24 Ze synův Gadových rodiny jich po čele-
dech jejich, po domích otcův jich podlé počtu
jmen, od dvadcítiletých a výše všechněch, kte-
25 říž mohli bojovati; * načteno jich z pokolení
Gadova čtyřidceti pět tisícův šest set a
padesát.
26 Ze synův Júdových rodiny jich po čele-
dech jejich, po domích otcův jich vedlé počtu
jmen, od dvadcíti let a výše všechněch, kteříž
27 mohli jíti k boji; * načteno jich z pokolení Ju-
dova sedmdesáte čtyři tisíce a šest set.
28 Ze synův Issacharových rodiny jich po če-
ledech jejich, po domích otcův jejich, podlé
počtu jmen, od dvadcítiletých a výše všech, kte-
29 říž mohli jíti k boji; * načteno jich z pokolení
Issacharova padesáte čtyři tisíce a čtyři sta.
30 Ze synův Zabulonových rodiny jich po
čeledech jejich, po domích otcův jich, podlé
počtu jmen, od dvacítiletých a výše všech, kte-
31 říž mohli jíti k boji; * načteno jich z pokolení
Zabulonova padesáte sedm tisícův a čtyři sta.
32 Ze synův Josefových a nejprv synův Efrai-
mových rodiny jich, po čeledech jejich, po do-
mích otcův jich, podlé počtu jmen, od dvadcí-
tiletých a výše všech, kteříž mohli jíti k boji;
33 * načteno jich z pokolení Efraimova čtyřidceti
tisíc a pět set.
34 Potom ze synův Manassesových ro-
diny jich po čeledech jejich, po domích otcův
jejich, vedlé počtu jmen, od dvadcítiletých a
35 výše všech, kteříž vycházeli k boji; * načteno
jich z pokolení Manassesova třidceti dva tisíce
a dvě stě.
36 Ze synův Beniaminových rodiny jich po
čeledech jejich, po domích otcův jejich, vedlé
počtu jmen, od dvadcítiletých a výše všech, kte-
37 říž mohli jíti do boje; * načteno jich z pokolení
Beniaminova třidceti pět tisíců a čtyři sta.

Ze synův Danových rodiny jich po čeledech 38
jejich, po domích otcův jejich, vedlé počtu jmen,
od dvadcítiletých a výše všech, kteříž vychá-
zeli k boji; * načteno jich z pokolení Danova 39
šedesáte dva tisíce a sedm set.
Ze synův Asserových rodiny jich po čeledech 40
jejich, po domích otcův jejich, vedlé počtu
jmen, od dvadcítiletých a výše všech, kteříž
mohli jíti na vojnu; * načteno jich z pokolení 41
Asserova čtyřidceti jeden tisícův a pět set.
Ze synův Neftalimových rodiny jich po 42
čeledech jejich, po domích otcův jejich, ve-
dlé počtu jmen, od dvadcítiletých a vý-
še všech, kteříž mohli jíti k boji; * načteno 43
jich z pokolení Neftalimova padesáte tři ti-
síce a čtyři sta. * Tenť jest počet těch, kte- 44
réž sčetl Mojžíš a Aron a knížata israelská,
dvanácte mužův, kteříž byli vybráni po jednom
z domů otců svých. * I bylo všech sečtených 45
synů israelských po domích otců jejich, od dva-
cítiletých a výše všechněch, kteříž mohli vý-
cházeti k boji v Israeli; * všech sečtených bylo 46
šestkrát sto tisíc a tři tisíce pět set a pa-
desáte.
Levitové pak vedlé pokolení otcův svých 47
nejsou počítáni mezi ně; * nebo byl mluvil Ho- 48
spodin k Mojžíšovi řka: * Pokolení levitského 49
nebudeš počítati a nepřičteš jich k synům isra-
elským; * ale ustanovíš Levity nad příbytkem 50
svědectví a nade vším nádobím jeho a nade
všemi věcmi, kteréž přináležejí k němu: oniť
nositi budou příbytek i všecka nádobí jeho;
oni přisluhovati budou jemu a vůkol příbytku
klásti se budou. * Když se pak z místa bude 51
hýbati příbytek, složí jej Levitové, a když se
bude klásti příbytek, vyzdvihnou jej Levitové:
kdožby koli cizí přistoupil, umře. * I budouť se 52
klásti synové israelští jeden každý v ležení
svém a jeden každý pod praporcem svým a po
zástupích svých. * Levitové pak klásti se budou 53
vůkol příbytku svědectví, aby nepřišlo rozhně-
vání mé na shromáždění synův israelských: i
budouť Levitové držeti stráž u příbytku svěde-
ctví. * Učinili tedy to synové israelští; vše- 54
cko, jakž přikázal Hospodin Mojžíšovi, tak
učinili.

---

47. *počítáni*: sečtěni, počteni.

50. *jemu*, J. v něm.

51. *složí*: seberou. — *vyzdvihnou*: postaví. — *cizí*, t. kdožby nebyl z pokolení Levi.
53. *držeti*, H. ostříhati ostříhání.

Hlava 2.

B) Šikování jest pod čtyři korouhve. Korouhev zajisté jest I. k východu, a má pokolení Juda, Issachar, Zabulon v síle 186.400 lidu; II. ku polednímu, a má pokolení Ruben, Simeon, Gad v síle 51.450 lidu; III. k západu, a má pokolení Efraim, Manasses, Beniamin v síle 108.100 lidu; IV. k půlnoci, a má pokolení Dan, Asser, Neftalim v síle 157.600 lidu. A tak 603.550 mužů spořádání se stalo.

Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi a Aro-
2 novi řka: * Synové israelští klásti se budou,
jeden každý pod korouhví svou při praporci
domů otců svých; vůkol stánku úmluvy, opo-
3 dál klásti se budou. * Tito pak rozbijí stany
k východní straně: Korouhev vojska Judova po
zástupích svých, a kníže synův Judových, Nahas-
4 son syn Aminadabův: * a u vojště jeho lidu sečte-
5 ného sedmdesáte čtyři tisíce a šest set. * Podlé
něho pak položí se pokolení Issacharovo, a kníže
6 synův Issacharových, Natanael syn Suarův: * a ve
vojště jeho lidu sečteného padesáte čtyři tisíce a
7 čtyři sta. * Pokolení Zabulonovo podlé nich, a kníže
8 synův Zabulona, Eliab syn Helonův: * a u vojště
jeho lidu sečteného padesáte sedm tisícův a
9 čtyři sta; * počet všech sečtených ve vojště Ju-
dově sto osmdesáte šest tisíců a čtyři sta po
zástupích jejich; ti napřed potahnou.
10 Korouhev vojska Rubenova klásti se bude
ku poledni po zástupích svých. A kníže synův Ru-
11 benových, Elisur syn Sedeurův: * a ve vojště jeho
lidu sečteného čtyřidceti šest tisícův a pět set.
12 * Podlé něho pak položí se pokolení Simeonovo a
kníže synův Simeonových, Salamiel syn Surisad-
13 dai: * a u vojště jeho lidu sečteného padesáte devět
14 tisísův a tři sta. * Potom pokolení Gadovo a kníže
15 synův Gadových, Eliasaf syn Duelův: * a u vojště
jeho lidu sečteného čtyřidceti pět tisícův šest set a
16 padesáte; * počet všech sečtených u vojště Ru-
benově sto padesáte a jeden tisícův čtyři sta
a padesáte po zástupích svých; a ti za prvními
17 potahnou. * Potom půjde stánek úmluvy s voj-
skem Levitův u prostřed všeho vojska: jakýmž
pořádkem klásti se budou, takovým potahnou
každý v svém šiku, pod korouhví svou.
18 Korouhev vojska Efraimova po zástupích
svých bude k západu, a kníže synův Efraimo-
vých, Elisama syn Ammiudův: * a u vojště jeho 19
lidu sečteného čtyřidceti tisíc a pět set. * Podlé 20
něho pak položí se pokolení Manassesovo, a
kníže synův Manassesových, Gamaliel syn Fa-
dassurův: * a ve vojště jeho lidu sečteného třid- 21
ceti dva tisíce a dvě stě. * Potom položí se pokolení 22
Beniaminovo, a kníže synův Beniaminových,
Abidan syn Gedeonův: * a u vojště jeho lidu se- 23
čteného třidceti pět tisícův a čtyři sta; * počet 24
všech sečtených ve vojště Efraimově sto osm
tisícův a sto osob po zástupích svých; a tito za
druhými potahnou.
Korouhev vojska Danova bude k straně půlno- 25
ční po zástupích svých, a kníže synův Danových,
Ahiezer syn Ammisaddai: * a u vojště jeho lidu 26
sečteného šedesáte dva tisíce a sedm set. * Po- 27
dlé něho položí se pokolení Asserovo, a kníže sy-
nův Asserových, Fegiel syn Ochranův; * a ve voj- 28
ště jeho lidu sečteného čtyřidceti jeden tisíc a pět
set. * Za nimi pokolení Neftalimovo, a kníže sy- 29
nův Neftalimových, Ahira syn Enanův: * a u 30
vojště jeho lidu sečteného padesáte tři tisíce
a čtyři sta; * počet všech sečtených ve vojště 31
Danově sto padesáte sedm tisícův a šest set; onit
nazad potáhnou při praporcích svých.
Tentoť jest počet synův israelských po 32
domích otcův jejich, všech sečtených v celém
vojště po zástupích svých, šestkrát sto tisícův
tři tisíce pět set a padesáte. * Levitové pak nejsou 33
počítáni mezi syny israelské, jakož přikázal
Hospodin Mojžíšovi. * I učinili synové israelští 34
všecko, jakž přikázal Hospodin Mojžíšovi, tak
rozbíjeli stany při korouhvech svých a tak
táhli jeden každý po čeledech svých a po domích
otcův svých.

Hlava 3.

Ve věcech církevních spořádání jest osob těch, kteréžby k službě stály aneb ji potřebovaly. A) K službě stojí Levitové, tiť jsou I. po čeledech rozečteni.

Tito jsou pak rodové Aronovi a Mojžíšovi
od toho dne, když mluvil Hospodin s Mojžíšem na
hoře Sinai. * A tato jsou jmena synův Aronových: 2
prvorozený Nadab, potom Abiu, Eleazar a Ita-

2. *praporci*, H. znameních. Čtyři korouhve přední měli, jimiž se v tažení svém spravovali synové israelští, a pod jednu každou přináleželo troje pokolení, z nichž každé mělo menších praporcův více se znamením domů otcův svých. A chtí míti, žeby na těch předních měli za znamení v pokolení Rubenově člověka, v pokolení Judově lva, v pokolení Efraimově vola, v pokolení Danově orlici.

3. *vojska*, H. ležení.
5. *kníže*: vojevoda.
9. *napřed*: nejprv z místa hnou se.
18. *k západu*, H. k moři; nebo moře zemi židovské jest k západu.
24. *za druhými*, t. v třetím zástupu.
31. *nazad*: naposledy.
1. *rodové*, J. Tito jsou příběhové.

3 mar.* Ta jsou jmena synův Aronových, kněží po-
mazaných, jejichžto ruce naplněny, aby úřad
4 kněžství konali. * Umřel pak Nadab a Abiu
před Hospodinem, když obětovali oheň cizí
před Hospodinem na poušti Sinai, a neměli sy-
nův, protož konal úřad kněžský Eleazar a
Itamar před tváří Arona otce svého.
5 Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi řka:
6 * Rozkaž přistoupiti pokolení Levi a postav je
7 před Aronem knězem, aby mu přisluhovali * a
drželi stráž jeho i stráž všeho množství před
stánkem úmluvy k vykonávání služby příbytku;
8 * též aby ostříhali všeho nádobí stánku úmluvy
a drželi stráž synův israelských a konali služby
9 10 příbytku. * Dáš tedy Levity * Arononovi i sy-
nům jeho; vlastně dáni jsou mu oni ze synův
israelských. Arona pak i syny jeho představíš,
aby ostříhali kněžství svého; nebo přistoupil-
liby kdo cizí, umře.
11 12 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Aj, já
vzal jsem Levity z prostřed synův israelských
na místo všelikého prvorozeného, kteréž otvírá
život mezi syny israelskými, protož moji budou
13 Levitové; * nebo mně přináleží všecko prvoro-
rozené: od toho dne, když jsem pobil všecko
prvorozené v zemi egyptské, posvětil jsem sobě
všeho prvorozeného v Israeli, od člověka až do
hovada; mně bude: já Hospodin.
14 Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi na
15 poušti Sinai řka: * Sečti syny Levi vedlé domů
jejich, po čeledech jejich; každého pohlaví
mužského zstáří jednoho měsíce a výše po-
16 čítati budeš je. * I sečtl je Mojžíš podlé
řeči Hospodinovy, jakž rozkázáno mu bylo.
17 * I byli synové Levi ze jmena tito: Gerson,
18 Kaath a Merari. * Tato pak jsou jmena synův
Gersonových po čeledech jejich: Lebni a Semei.
19 * A synové Kaathovi po čeledech svých: Amram
20 a Jesaar, Hebron a Oziel. * Synové pak Merari
po čeledech svých: Moholi a Musi. Ty jsou če-
ledi Levi, vedlé domů otců svých.
21 Od Gersona čeleď lebnitská a čeleď se-
22 meiská; ty jsou čeledi Gersonovy: * a načteno
jich v počtu všech pohlaví mužského zstáří
jednoho měsíce a výše, sedm tisícův a pět set.

* Čeledi Gersonovy za příbytkem klásti se budou 23
k straně západní. * Kníže pak domu Gersonyt- 24
ských bude Eliasaf syn Laelův: * a k opatrování 25
synům Gersonovým při stánku úmluvy náležeti
bude: * příbytek i stánek, přikrytí jeho i zastření 26
dveří stánku úmluvy, a očkovaté koltry k síni
i zavěšení dveří síně, kteráž jest před příby-
tkem a při oltáři vůkol, i provazové jeho ke vše-
liké potřebě jeho.
Od Kaatha pak pošla čeleď amramitská a 27
čeleď jesaaritská a čeleď hebronytská a čeleď
ozielitská. Ty jsou čeledi kaathské. * V počtu 28
všech pohlaví mužského zstáří jednoho měsíce
a výše bylo jich osm tisícův a šest set, držících stráž
při svatyni. * Čeledi synův Kaathových klásti se 29
budou k straně příbytku polední: * a kníže domu 30
otcovského v čeledech kaathských Elisafan syn
Ozielův: * v jejich pak opatrování bude archa, 31
stůl, svícen, oltářové a nádobí svatyně, jímž
přisluhovati budou, a opona i všecko což při-
náleží k ní. * Kníže pak nad knížaty levitskými, 32
Eleazar syn Arona kněze, ustanovený nad těmi,
kteříž drží stráž při svatyni.
Od Merari pak čeleď moholitská a čeleď 33
musitská; ty jsou čeledi Merari a načteno jich,
* v počtu všech mužského pohlaví, zstáří je- 34
dnoho měsíce a výše, šest tisíců a dvě stě.
* A kníže domu otcovského v čeledech Merari, 35
Suriel syn Abihaielův: a ti klásti se budou
k straně příbytku půlnoční. * Toto pak poručeno 36
k opatrování synům Merari: dsky příbytku a
svlakové jeho, sloupové a podstavkové a všecka
nádobí jeho i všecka práce při nich; * tolikéž 37
sloupové síně vůkol i podstavkové jejich, kolí-
kové i provazové jejich.
Položí se pak před příbytkem po přední 38
straně, před stánkem úmluvy od východu slunce
Mojžíš a Aron i synové jeho, držíce stráž při
svatyni, stráž za syny israelské: jiný přistoupil-
liby kdo, umře. * Všech sečtených Levitův, kteréž 39
sečtl Mojžíš s Aronem vedlé poručení Hospodi-
nova po čeledech jejich, všech pohlaví mužského,
jednoho měsíce zstáří a výše, dvamecítma tisícův.
I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Sečti všecky 40
prvorozené mužského pohlaví mezi syny isra-

3. *naplněny*, t. posvěceny. Viz Exod. 28, 41.
4. *před tváří*, t. za života Arona, tak i Gen. 11, 28.
7. *drželi*, H. ostříhali ostříhání jeho, a ostříhání etc., jako strážní ve dne i v noci bděli, bedliví byli, t. při tom, což bylo jim poručeno při stánku.— *množství*, nebo všickni lidé měli přisluhovati Pánu; potom prvorození tu službu od nich vykonávali, na jichžto místa Levitové přišli. — *k vykonávání*: k sloužení stánku.
10. *vlastně*, H. dáni, dáni. — *představíš*, t. všechněm jiným kněžím levitského pokolení, aby stráž drželi nad nimi a nedopouštěli ničehož, čímžby úřad kněžský zlehčován býti mohl. — *přistoupil-liby*: vetřel-liby se.
12. *vzal*: vyvolil.
15. *měsíce*; nebo tu teprv od nečistoty, v níž se zrodili, očisťováni a Bohu na místo prvorozených obětováni bývali. Lev. 12, 4.
22. *sedm*, H. načteno jich sedm etc.
25. *k opatrování*, H. stráž, ostříhání. O povinnostech těch viz níže hl. 4.
26. *zastření*: koltry, jimiž se dveře zavěšovaly.— *potřebě*, H. službě.
28. *držících*, H. ostříhajících ostříhání svatyně, t. opatrujících neb hlídajících svatyně.
31. *opatrování*, H. ostříhání. — *i všecko*, H. i všecko dílo její.
32. *ustanovený*: správce.

elskými jednoho měsíce zstáří a výše, a sečti
41 počet jmen jejich: * a vezmež mi Levity (jáť
jsem Hospodin), místo všech prvorozených
mezi syny israelskými i hovada Levitův, místo
všeho prvorozeného mezi hovady synův isra-
42 elských. * Když pak sčetl Mojžíš, jakož mu při-
kázal Hospodin, všecky prvorozené mezi syny
43 israelskými, * bylo všech prvorozených pohlaví
mužského vedlé počtu jmen, jednoho měsíce
zstáří a výše, sečtených jich, dvamecítma tisí-
cův dvě stě sedmdesáte a tři.
44 45 A mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Ve-
zmi Levity místo všech prvorozených ze synův
israelských i hovada Levitův za hovada jejich,
i budouť moji Levitové. Já jsem Hospodin.
* K vyplacení pak těch dvou set sedmdetáti a 46
tří, kteříž zbývají nad počet Levitův z prvo-
rozených synův israelskych, * vezmeš pět lotů 47
z každé hlavy (vedlé lotů svatyně bráti budeš,
lot pak dvadceti haléřův váží). * A dáš ty pe- 48
níze Aronovi a synům jeho, výplatu těch, kte-
říž zbývají nad počet jejich. * Vzal tedy Mojžíš 49
peníze výplaty od těch, kteříž zbývali, kromě
těch, kteréž vykoupili sebou Levitové, * od 50
prvorozených synův israelských vzal peněz tisíc
tři sta šedesáte pět lotů, vedlé lotu svatyně;
* i dal ty peníze výplaty Aronovi a synům 51
jeho podlé řeči Hospodinovy, jakož byl při-
kázal jemu Hospodin.

Hlava 4.

(Levitové jsou) II. ku povinnostem povoláni v letech jistých a ku pracem jistým; nebo měli svou práci synové 1) Kaatha, jichž bylo 2750, 2) Gersona, jichž bylo 2630, 3) Merari, jichž bylo 3200; všech pak vespolek bylo 8580.

I mluvil Hospodin k Mojžíšovi a k Aro-
2 novi řka: * Sečti počet synův Kaathových, z pro-
středku synů Levi po čeledech jejich a po domích
3 otců jejich; * od třidcítiletých a výše až do pa-
desátiletých, kteřížby spůsobní jsouce k boji,
4 mohli práci vésti při stánku úmluvy. * Tato pak
bude práce synův Kaathových při stánku úmluvy,
5 svatyně svatých: * kdyžby se měla vojska hnouti
z místa, přijde Aron se syny svými a sejmou
oponu zastření a přikryjí ji archu svědectví;
6 * a na to dají přikrytí z koží jezevčích a přistrou
svrchu rouchem ze samého hyacintu, a provlekou
7 sochory její. * Na stůl pak chlebův předložení
prostrou roucho hyacintové a dají na něj mísy
a kadidlnice a okřiny a přikrývadla k přikrý-
8 vání, a chléb ustavičně na něm bude; * a pro-
strou na to roucho z červce dvakrát barveného
a přikryjí to přistřením z koží jezevčích a pro-
9 vlekou sochory jeho. * Vezmou také roucho
hyacintové a přikryjí svícen světla a lampy
jeho i utěradlo jeho i nádoby k oharkům jeho,
a všecky nádoby k oleji jeho, jichž při něm
10 užívají: * a obvinou jej se všechněmi nádobami
jeho přikrytím z koží jezevčích a vloží na so-
chory. * Na oltář pak zlatý prostrou roucho 11
hyacintové a přikryjí jej přikrytím z koží je-
zevčích a provlekou sochory. * Vezmou i všecky 12
nádoby k službě, jimiž přisluhovali v svatyni,
a zavinouce do roucha hyacintového přikryjí je
přikrytím z koží jezevčích a vloží na sochory.
* Vyprázdní i popel z oltáře a prostrou na něj 13
roucho šarlatové; * a vloží svrchu všecko ná- 14
dobí jeho, jímž přisluhují na něm, nádoby
k uhlí, vidličky, pometla, kotlíky a všecko ná-
dobí oltáře: a přistrouce jej přikrytím z koží
jezevčích, uvlekou sochory jeho. * A když to 15
vykoná Aron se syny svými a přikryje sva-
tyni i všecko nádobí její, a jižby se měla hý-
bati vojska, tedy přijdou synové Kaathovi, aby
nesli, ale nedotknouť se svatyně, aby nezemřeli;
taťjest práce synův Kaathových při stánku
úmluvy. * Eleazar pak syn Arona kněze pečo- 16
vati bude o olej k svícení a kadění vonný-
mi věcmi a obět ustavičnou i o olej po-
mazání; svěřený sobě maje vsecken příbytek
a všecky věci, kteréž v něm jsou, svatyni i ná-
doby její. * A mluvil Hospodin k Mojžíšovi a 17
Aronovi řka: * Hleďtež, abyste nevyhladili poko- 18

---

46. *dvou set.* Prvorozených Israelských bylo více nežli Levitův o dvě stě sedmdesáte a tři osoby; aby tedy i oni byli vyplaceni, rozkázal Bůh z každého z nich dáti pět lotův, a to na věci posvátné obrátiti.

2. *Sečti*, H. vezmi.

3. *třidcítiletých.* Ve třidcíti letech sami již práci vésti měli při službách; ke cvičení pak a zvykání při jiných, pět let napřed jim přidává. Viz níže 8, 24. — *k boji* (tak i níže), t. muži v síle, kteřížby s tu práci býti mohli. Jiní: Kteříž vcházejí do shromáždění, do třídy, do šiku, do společnosti k přisluhování.

6. *rouchem*: kobercem, koltrou.

9. *světla*, t. kterýž jest k svícení; na němž světlo se staví. — *jichž*, H. jimiž přisluhují jemu.

14. *pometla*, J. lopaty.

15. *nesli*, t. věci jmenované i archu, dokavadžby počet kněží, kteříž ji nositi měli, nebyl rozmnožen; nebo ta povinnovt kněžská byla, jakž se ukazuje: Deut. 31, 9. Josue. Judik. Samuel. — *práce*, H. břímě.

18. *Hleďtež* etc., t. tak to opatrujte, aby skrze vaši nepilnost nezahynuli tito; nebo kdyžbyste vy jim všeho jakž náleží nespravili, tedy oni musiliby sami sobě to spravovati a těch věcí se dotýkati, i zemřeliby.

19 lení čeledi kaathské z prostřed Levitův; * ale toto
učiníte jim, aby zachováni byli a nezemřeli,
kdyžby přistupovali k svatyni svatých: Aron a
synové jeho přijdouce, zřídí je, jednoho kaž-
20 dého ku práci a břemenu jeho; * a onino nepři-
cházejte hleděti na věci svaté, když zavino-
vány bývají, aby nezemřeli.
21 Mluvil opět Hospodin k Mojžíšovi řka:
22 * Sečti také syny Gersonovy po domích otců
23 jejich a po čeledech jejich; * od třidcítiletých a
výše až do padesátiletých, sečteš je, kteřížby
spůsobni jsouce k boji mohli konati službu při
24 stánku úmluvy. * Tato pak bude práce čeledí
25 Gersonových v službě a nošení: * Nositi budou
koltry příbytku a stánek úmluvy s příbytkem
jeho a přikrytí z koží jezevčích, kteréž svrchu
na něm jest, a zastření dveří stánku úmluvy,
26 * a očkovaté koltry síně a zastření síně, kteráž
jest při stanu a při oltáři vůkol, a provazy její
a všecky nádoby přisluhování jejich, a čehož-
27 koli užívají při službě své; * vedlé rozkazu
Aronova a synův jeho konati budou vše-
cky služby své synové Gersonovi, při všech
pracech svých a při všech službách svých; a
svěříte jim k ostříhání všecka břemena jejich.
28 * Tatoť jest práce čeledí synův Gersonových
v stánku úmluvy, a Itamar syn Arona kněze
stráž nad nimi držeti bude.
29 Syny také Merari po čeledech jich a do-
30 mích otcův jejich sečteš; * od třidcítiletých a
výše až do padesátiletých sečteš všecky, kte-
řížby spůsobni jsouce k boji mohli konati službu
31 při stánku úmluvy. * Tato pak bude povinnost
práce jejich nad všecku službu jejich při stánku
úmluvy: dsky příbytku a svlaky jeho i sloupy
32 s podstavky jeho nositi; * sloupy také vůkol
síně s podstavky jejich, kolíky a provazy jejich
se všechněmi potřebami i se vším přisluhováním
jejich; a ze jmena vyčtete nádoby svěřené jim
33 k ostříhání. * Tať bude práce čeledí synův Me-
rari při všech službách jejich při stánku
úmluvy pod správou Itamara syna Arona
kněze.
I sčetl Mojžíš s Aronem a knížaty lidu 34
syny Kaathovy po čeledech jejich a po domích
otcův jejich; * od třidcítiletých a výše až do 35
padesátiletých, kteřížby spůsobni jsouce k boji,
mohli konati službu při stánku úmluvy: * a bylo 36
jich sečtených po čeledech jejich dva tisíce
sedm set a padesáte. * Ti jsou sečteni z čeledi 37
kaathské, všickni služebníci při stánku úmluvy,
kteréž sčetl Mojžíš s Aronem podlé rozkazu
Hospodina skrze Mojžíše. * Sečtených také sy- 38
nův Gersonových po čeledech jejich a po do-
mích otců jich; * a od třidcetiletých a výše až do 39
padesátiletých, kteřížby spůsobni jsouce k boji
mohli konati službu při stánku úmluvy: * se- 40
čtených jich po čeledech jejich po pomích otcův
jejich, dva tisíce šest set třidceti osob. * Ti jsou 41
sečteni z čeledi synův Gersonových, všickni při-
sluhující u stánku úmluvy; kteréž sečtli Mojžíš
s Aronem k rozkazu Hospodinovu. * Sečtených 42
pak z čeledí synův Merari po čeledech jejich,
po domích otcův jich; * od třidcítiletých a výše 43
až do padesátiletých, kteřížby spůsobni jsouce
k boji, mohli konati službu při stánku úmluvy:
* načteno jich po čeledech jejich tři tisíce a dvě 44
stě. * Ti jsou sečteni z čeledí synův Merari, 45
kteréž sčetl Mojžíš s Aronem podlé rozkazu
Hospodinova skrze Mojžíše. * Všech sečtených, 46
kteréž sčetl Mojžís s Aronem a s knížaty isra-
elskými z Levitův po čeledech jich a po domích
otcův jejich; * od těch, kteříž byli ve třidcíti 47
letech a výše až do padesátiletých, kteřížkoli
přináležejí k vykonávání služby přisluhování a
práce břemena při stánku úmluvy; * sečtených 48
těch bylo osm tisíců pět set a osmdesáte. * Ve- 49
dlé rozkazu Hospodinova sčetl je Mojžíš, je-
dnoho každého vedlé přisluhování jeho a vedlé
břemene jeho; sečteni pak jsou ti, kteréž roz-
kázal sčísti Hospodin Mojžíšovi.

Hlava 5.

B) Té služby potřebuje lid, buď z povinnosti aneb z dobré vůle. 1. Z povinnosti ti potřebují, kteréž 1) nečistota ze stanů vypovídá, 2) hříchy obviňuje, 3) podezřelost v cizoložstvu lehčí.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Při-
kaž synům israelským, ať vyženou ze stanův
každého malomocného a každého trpícího tok
semene i každého nad mrtvým poškvrněného:
3 * i muže i ženu vyženete, ven za stany vyženete
je, aby nepoškvrňovali vojska těch, mezi nimiž
já přebývám. * I učinili tak synové israelští a 4
vyhnali je ven za stany; jakož byl mluvil Ho-
spodin k Mojžíšovi, tak učinili synové israelští.
Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka: 5

---

19. *zachováni*, H. živi. — *ku práci*, H. k služebnosti.
22. *Sečti*, H. vezmi počet.
24. Povinnosti Levitův Bůh rozděliv ukázal, že jakož v jiných věcech, tak i při službách a poctách svých řád miluje a chce, aby služebníci v církvi, jeden každý na svém místě zůstávaje, úřady sobě svěřené věrně vykonávali a v povinnosti jiných se nepletli. — *nošení*, H. břemene.
28. *práce*, H. služba, povinnost.
31. *povinnost*, H. ostříhání břemen.
2. *ze stanův*: z vojska. — *nad mrtvým*, H. nad duší.
3. *vyženete*, H. vyvrzte.

6 * Mluv k synům israelským: Muž anebo žena,
když učiní nějaký hřích lidský, z nedopatření
dopouštěje se výstupku proti Hospodinu, a by-
7 laby vinna duše ta,* tedy vyzná hřích svůj, kte-
rýž učinil; navrátí pak to, čímž vinen byl, vcele,
a pátý díl přidá nad to a dá tomu, proti komuž
8 zavinil.* A neměl-liby muž ten přítele, jemužby
nahradil tu škodu; pokuta dána buď Hospo-
dinu a knězi, mimo skopce očistění, jímž oči-
9 stěn býti má. * Též všeliká obět z prv-
ních úrod, všech věcí posvěcených od synův
israelských, kterouž přinesou knězi, jemu se
10 dostane; * tak i věci, posvěcené od kohokoli,
jemu se dostanou; a dal-li kdo co knězi, také
jeho bude.
11 Mluvil pak ještě Hospodin k Mojžíšovi
12 řka: * Mluv k synům israelským a rci jim:
Kdyby od některého muže potupíc jej uchýlila
se žena a dopustilaby se výstupku proti němu,
13 * tak žeby obýval někdo jiný s ní, a byloby to
skryto před očima muže jejího, a tajilaby se
jsouci poškvrněna a svědka by nebylo proti
14 ní, a ona nebylaby postižena: * pohnul-liby se
duch muže horlivostí velikou, tak žeby horlil
proti ženě své, kterážby poškvrněna byla; aneb
pohnul-liby se duch muže velikou horlivostí,
tak žeby horlil proti ženě své, kterážby po-
15 škvrněna nebyla: * tedy přivede muž ženu svou
ke knězi a přinese obět její při ní, desátý díl
efi mouky ječné, nenalejeť na ni oleje, aniž dá
na ni kadidla, nebo obět veliké horlivosti jest,
obět suchá památná, uvozující v pamět nepra-
16 vost. * I bude ji kněz obětovati a postaví ji před
17 Hospodinem: * a nabere vody svaté do nádoby
hliněné a vezma prachu, kterýž jest na zemi
18 v příbytku, dá jej do té vody. * Potom postaví
kněz ženu tu před Hospodinem a odkryje hla-
vu její a dá jí do rukou obět suchou pamět-
nou, kteráž jest obět veliké horlivosti; v ruce
pak kněze bude voda hořká, zlořečená; * i za- 19
klínati bude ji kněz a řekne k ní: Jestliže ne-
obcoval s tebou žádný a jestližes neuchýlila se
k nečistotě od muže svého, budiž čistá od vody
této hořké zlořečené. * Paklis se uchýlila od 20
muže svého a nečistá jsi a obcoval-li někdo
jiný s tebou kromě manžela tvého: * (zaklínati 21
pak bude kněz tu ženu, čině klatbu zlořečenství
a řekne jí:) Dejž tebe Hospodin v zlořečení a
v prokletí u prostřed lidu tvého, dopustě, aby
lůno tvé hnilo a břicho tvé oteklo. * Vejdiž 22
voda zlořečená tato do života tvého, aby ote-
klo břicho tvé a lůno tvé shnilo. I odpoví žena
ta: Amen, amen. * Napíše pak všecko zloře- 23
čenství toto do knihy a smyje je tou vodou
hořkou. * I dá ženě, aby pila vodu hořkou a 24
zlořečenou, a vejdeť do ní voda zlořečená a
obrátí se v hořkosti. * Potom vezme kněz z ruky 25
ženy obět veliké horlivosti, a obraceti ji bude
sem i tam před Hospodinem, a bude ji oběto-
vati na oltáři; * a vezma plnou hrst pamětné- 26
ho jejího z oběti suché, páliti to bude na
oltáři, a potom dá vypiti ženě tu vodu.
* A když jí dá píti tu vodu, stane se, jestliže 27
nečistá byla a dopustila se výstupku proti
muži svému, že vejde do ní voda zlořečená
a obrátí se v hořkost, i odme se břicho její a
vyhnije lůno její; i bude žena ta v zlořečení u
prostřed lidu svého. * A pakli není poškvrněna 28
žena ta, ale čistá jest, tedy bez viny bude a
roditi bude děti. * Tenť jest zákon veliké hor- 29
livosti. Kdyžby se uchýlila žena od muže
svého a bylaby poškvrněna; * aneb kdyžby se 30
pohnul duch veliké horlivosti v manželu, tak
žeby horlil velmi proti ženě své, aby postavil
ji před Hospodinem a aby vykonal při ní kněz
všecko vedlé zákona tohoto. * I bude ten muž 31
očistěn od hříchu: žena pak ponese nepravost
svou.

---

6. *dopouštěje* etc., H. přestupuje přestoupením.
8. *přítele*, t. kdyžby již umřel ten, komuž něco vzato bylo, a nezůstalby po něm přítel, kterémužby ta škoda mohla nahrazena býti.—*škodu*, H. vinu.—*pokuta* etc., H. vina bude navrácena, t. připadne na kněze. — *skopce*, H. berana.
9. *obět*, H. pozdvižení.
12. *uchýlila:* stranila, zpronevěřila se. — *dopustilaby*, H. přestoupilaby proti němu přestoupením.
14. *horlivostí velikou*, t. žeby ji měl v podezření.
17. *vody* etc., H. kněz vod svatých, t. k užívání posvátnému oddělených, kteréž v umyvadle měli. — *prachu*: prsti. — *na zemi*, J. půdě, podlaze.
18. *voda hořká*, H. voda hořkosti, t. kteráž přinese s sebou hořkost, když na ženu vinnou uvede všecko to zlořečenství, kteréž se níže vyčítá.
19. *zaklínati*, J. otáže se pod přísahou, požene ji k přísaze.
21. *v zlořečení*, J. na příklad zlořečenství a prokletí. — *lůno*, J. ledví, stehno. — *hnilo*, J. vyprše-lo, vypadalo.
22. *do života*: do vnitřku tvého, do střev.
23. *do knihy*, J. na lístku. — *smyje*: smaže. — *hořkou*, t. hořkost, trápení a všecky ty bídy v klatbě zavřené s sebou přinášející.
27. *odme*: oteče. — *vyhnije*: vypadá. — *v zlořečení*, t. za příklad zlořečení, kteréžby potom na jiné dáváno bylo, aby se jim tak jako té ženě stalo.
28. *bez viny:* očistěna bude.

Hlava 6.

II. Z dobré vůle potřebují služeb církevních ti, kteřížby 1) oddali se slibem nazarejským Bohu, jimž jako i jinému lidu požehnání se dává.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
k synům israelským a rci jim: Muž nebo žena,
když se oddělí činíce slib nazareův, aby se od-
3 dali Hospodinu: * od vína i nápoje opojného
zdržíť se, octa vinného a octa z nápoje opoj-
ného nebude píti, ani co vytlačeného z hroznův,
zelených hroznův ani suchých nebudete jísti;
4 * po všecky dni nazarejství svého nebude jísti
žádné věci, pocházející z vinného kmene, od
5 zrnka až do šupiny. * Po všecky dni slibu na-
zarejství svého břitva nevejde na hlavu jeho,
dokavadžby se nevyplnili dnové, v nichž se
oddělil Hospodinu. Svatý bude a nechá růsti
6 vlasův hlavy své. * Po všecky dni, v nichž
se oddělí Hospodinu, k tělu mrtvému nevejde;
7 * nad otcem svým aneb nad matkou svou, nad
bratrem svým aneb nad sestrou svou, kdyby
zemřeli, nebude se poškrňovati; nebo posvěcení
8 Boha jeho jestiť na hlavě jeho. * Po všecky dni
nazarejství svého svatý bude Hospodinu.
9 Umřel-liby pak kdo blízko něho náhlou
smrtí a poškvrnil-liby hlavy v nazarejství jeho:
oholíť hlavu svou v den očisťování svého, dne
10 sedmého oholí ji. * A dne osmého přinese dvě
hrdličky anebo dvě holoubátka knězi ke dve-
11 řům stánku úmluvy; * i bude kněz obětovati
jedno za hřích a druhé v zápalnou obět, a očistí
ho od toho, čímž zhřešil nad mrtvým a posvětí
12 hlavy jeho v ten den; * a oddělí Hospodinu dni
nazarejství svého a přinese beránka ročního za
provinění: a dnové první přijdou v nic; nebo
poškrněno jest nazarejství jeho.
13 Tento pak jest zákon nazareův: V ten
den, když se vyplní čas nazarejství jeho, přijde
14 ke dveřům stánku úmluvy, * a bude obětovati
obět svou Hospodinu, beránka ročního bez
poškvrny, jednoho v obět zápalnou, a ovci
jednu roční bez poškvrny v obět za hřích, a
skopce jednoho bez poškvrny v obět pokojnou;
* a koš chlebův přesných, koláče z mouky bělné, 15
olejem zadělané, a pokruty nekvašené, olejem
pomazané, s obětmi jejími suchými i mokrými.
* Kteréžto věci obětovati bude kněz před Ho- 16
spodinem a učiní obět za hřích jeho i zápalnou
obět jeho. * Skopce také obětovati bude v obět 17
pokojnou Hospodinu, spolu s košem chlebův
přesných; tolikéž obětovati bude kněz i obět
suchou i mokrou jeho. * Tedy oholí nazareus u 18
dveří stánku úmluvy hlavu nazarejství svého:
a vezma vlasy s hlavy nazarejství svého vloží
je na oheň, kterýž jest pod obětí pokojnou.
* Potom vezme kněz plece vařené ze skopce 19
toho a jeden koláč přesný z koše a pokrutu
nekvašenou jednu, a dá v ruce nazarejského,
kdyžby oholeno bylo nazarejství jeho; * i bude 20
obraceti kněz ty věci sem i tam v obět obra-
cení před Hospodinem: a ta věc svatá přinále-
žeti bude knězi, mimo hrudí obracení i plece
pozdvižení. A již potom nazareus bude moci
víno píti. * Tenť jest zákon nazarea, kterýž slib 21
učinil, a jeho oběti Hospodinu, za oddělení jeho,
kromě toho, cožby více učiniti mohl: vedlé
slibu svého, kterýž učinil, tak učiní podlé zá-
kona oddělení svého.
I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv 22 23
k Aronovi a synům jeho a rci: Takto budete
požehnání dávati synům israelským, mluvíce
k nim: * Požehnejž tobě Hospodin a ostřihej 24
tebe: * osvěť Hospodin tvář svou nad tebou a 25
buď milostiv tobě: * obratiž Hospodin tvář 26
svou k tobě a dejž tobě pokoj! * I budou vzý- 27
vati jmeno mé nad syny israelskými, a já jim
žehnati budu.

---

2. *nazareův*, H. nazir neb nazareus, t. oddělený, zdrželivý. Slib nazareův učiniti jest se Bohu k službě zvláštní, mimo jiné spůsobem oddati a od věcí tělu pohodlných na čas se zdržovati.
3. *zdržíť*, H. oddělí se. — *vytlačeného*, H. vytlačení, omáčky neb pokrmu s tím strojeného.
4. *nazarejství*, H. oddělení.
5. *slibu* etc., H. oddělení svého slíbeného. — *nevejde*, t. neoholí se. — *vlasův*, H. kštice.
6. *k tělu*, H. k duši mrtvého, t. při pohřbu a na místnostech těch, kdež jsou těla mrtvá, nebude.
7. *posvěcení*, H. nazarejství, oddělení.
8. *svatý*, t. posvěcený zůstávati bude.
11. *mrtvým*, H. duší.
12. *svého*, t. od toho dne znovu počítati bude čas posvěcení svého. — *v nic*, H. padnou, t. nebudou počítáni, přijdou v zmaření.
13. *přijde*: přinese to.
14. *bez poškvrny*, t. bez vady. — *skopce*, H. berana, viz v. 17.
20. *mimo*: nad hrudí.
21. *kromě* etc., H. nadto, čehoby ruka jeho dosáhnouti mohla. — *podlé etc.*, J. nad zákon, toť mimo to, což zákon od nazareův vyhledává, mohl-liby seč více býti a slíbil-liby, také to má vyplniti.
26. *obratiž*, H. pozdvihniž.
27. *vzývati*, H. klásti. Jiní dokládají: Vzkládajíce ruce, vzývati budou jmeno mé.

Hlava 7.

Z dobré vůle potřebují služeb církevních ti, kteříby 2) Pánu k slávě jeho dar obětovali; jako při posvěcení oltáře dvanáctero knížat Bohu obětovali, což tak vděčné bylo Bohu, že od té chvíle k Mojžíšovi mluvíval se slitovnice. A tak byl lid spořádán.

I stalo se toho dne, když dokonal Moj-
žíš a vyzdvihl příbytek a pomazal i posvětil
ho se všechněmi nádobami jeho, také oltáře
2 a všeho nádobí jeho pomazal a posvětil, * že
přistupujíce knížata israelská přední v domích
otcův svých (ti byli knížata pokolení, posta-
3 veni nad sečtenými), * obětovali dar svůj před
Hospodinem, šest vozův přikrytých a dvanácte
volův. Dvé knížat dalo jeden vůz a jedenkaždý
jednoho vola, i obětovali to před příbytkem.
4/5 * I řekl Hospodin k Mojžíšovi řka: * Vezmi ty
věci od nich, ať jsou ku potřebě při službě
stánku úmluvy, a dej je Levitům, každé čeledi
6 podlé přisluhování jejího. * Vzav tedy Mojžíš
7 ty vozy i voly dal je Levitům. * Dva vozy a
čtyři voly dal synům Gersonovým, vedlé při-
8 sluhování jejich. * Čtyři pak vozy a osm volův
dal synům Merari, vedlé přisluhování jejich;
kteříž byli pod správou Itamara syna Arona kně-
9 ze. * Synům pak Kaathovým nic nedal; nebo
přisluhování svatyně k nim náleželo a na rame-
10 nou nositi měli. * Obětovali tedy knížata ku po-
svěcování oltáře v ten den, když pomazán byl;
11 a obětovali dar svůj před oltářem. * Řekl pak
Hospodin k Mojžíšovi: Jedno kníže v jeden
den, druhé kníže v druhý den, pořád obětovati
budou dar svůj ku posvěcení oltáře.
12 Protož obětoval prvního dne dar svůj
Nahasson syn Aminadabův, z pokolení Judova:
13 * dar pak jeho byl mísa stříbrná jedna, sto
třidceti lotův ztíží; též báně jedna stříbrná,
sedmdesáti lotův ztíží, jakž jest lot svatyně;
obědvě nádobě plné mouky bělné, olejem za-
14 dělané k oběti suché; * kadidelnice jedna z de-
15 síti lotů zlata, plná kadidla; * volek jeden mladý,
skopec jeden a beránek roční jeden k oběti
16/17 zápalné; * kozel jeden za hřích; * a k oběti
pokojné voli dva, skopců pět, kozlů pět
a beránkův ročních pět. Ta byla obět Nahas-
sona syna Aminadabova.
18 Druhého dne obětoval Natanael syn Suarův,
19 kníže z pokolení Issacharova. * Obětoval dar svůj
mísu stříbrnou jednu, sto třidceti lotův ztíží;
báni stříbrnou jednu, sedmdesáti lotův ztíží vedlé
dlé lotu svatyně; obědvě nádobě plné mouky
20 bělné, olejem zadělané k oběti suché; * kadi-
delnici jednu z desíti lotův zlata, plnou kadidla;
* volka mladého jednoho, skopce jednoho a be- 21
ránka ročního jednoho k oběti zápalné; * kozla 22
jednoho za hřích; * a k oběti pokojné voli dva, 23
skopcův pět, kozlův pět a beránkův ročních pět.
Ten byl dar Natanaele syna Suarova.
Dne třetího kníže synův Zabulonových, 24
Eliab syn Helonův: * dar pak jeho byl mísa 25
stříbrná jedna, kteráž sto třidceti lotův vážila;
báně stříbrná jedna, sedmdesáti lotův ztíží vedlé
dlé lotu svatyně; obědvě nádobě plné mouky
bělné, olejem zadělané k oběti suché; * kadi- 26
delnice jedna z desíti lotův zlata, plná kadidla;
* volek jeden mladý, skopec jeden, beránek 27
roční jeden k oběti zápalné; * kozel jeden za 28
hřích; * a k oběti pokojné voli dva, skopcův 29
pět, kozlův pět a beránkův ročních pět. Ta
byla obět Eliaba syna Helonova.
Čtvrtého dne kníže synův Rubenových, 30
Elisur syn Sedeurův: * dar jeho byl mísa stří- 31
brná jedna, kteráž sto třidceti lotův vážila; báně
stříbrná jedna, sedmdesáti lotův ztíží vedlé
lotu svatyně; obědvě nádobě plné mouky
bělné, olejem zadělané v obět suchou; * kadi- 32
delnice jedna z desíti lotův zlata, plná kadidla;
* volek jeden mladý, skopec jeden, beránek 33
roční jeden k oběti zápalné; * kozel jeden za 34
hřích; * a k oběti pokojné voli dva, skopcův 35
pět, kozlův pět, beránkův ročních pět. Ten byl
dar Elisura syna Sedeurova.
Dne pátého kníže synův Simeonových, 36
Salamiel syn Surisaddaiův: * obět jeho byla mísa 37
stříbrná jedna, kteráž sto třidceti lotův vážila;
báně stříbrná jedna, sedmdesáti lotův ztíží ve-
dlé lotu svatyně; obědvě nádobě plné mouky
bělné, olejem zadělané k oběti suché; * kadi- 38
delnice jedna z desíti lotův zlata, plná kadidla;
* volek jeden mladý, skopec jeden, beránek 39
roční jeden, k oběti zápalné; * kozel jeden za 40
hřích; * a na obět pokojnou voli dva, skop- 41
cův pět, kozlův pět, beránkův ročních pět. Ta
byla obět Salamiele syna Surisaddaiova.
Dne šestého kníže synův Gadových, Eliasaf 42
syn Duelův: * dar jeho byl mísa stříbrná jedna, 43
kteráž sto třidceti lotův vážila; báně stříbrná je-
dna, sedmdesáti lotův ztíží vedlé lotu svatyně;

2. *přistupujíce,* J. obětovali. — *přední,* H. hlavy. — *postaveni,* J. kteřiž stáli při vyčítání (lidu).
3. *obětovali,* H. přivedli. — *přikrytých,* J. vojenských, t. k přenášení stánku a potřeb k němu náležitých, kterýchž Levitové nesnadněby všech nositi mohli.

8. *pod správou,* H. pod rukou.

13. *báně,* H. nálevka, koflík, číše.

14. *kadidelnice,* J. lžíce, šufan, šal, číše, moždířík.

16. *kozel,* H. z koz.

obědvě nádobě plné mouky bělné, olejem zadě-
44 lané k oběti suché; * kadidelnice jedna z desíti
45 lotův zlata, plná kadidla; * volek jeden mladý,
skopec jeden, beránek roční jeden k oběti zá-
46 47 palné; * kozel jeden za hřích; * a k oběti po-
kojné voli dva, skopcův pět, kozlův pět a
beránkův ročních pět. Ten byl dar Elisafa
syna Duelova.
48 Dne sedmého kníže synův Efraimových,
49 Elisama syn Ammiudův: * dar jeho byl mísa
stříbrná jedna, kteráž sto třidceti lotův vážila;
báně stříbrná jedna, sedmdesáti lotův ztíží ve-
dlé lotu svatyně; obědvě nádobě plné mouky
50 bělné, olejem zadělané na obět suchou; * kadi-
delnice jedna z desíti lotův zlata, plná kadidla;
51 * volek jeden mladý, skopec jeden, beránek
52 roční jeden k oběti zápalné; * kozel jeden za
53 hřích; * a na obět pokojnou voli dva, skop-
cův pět, kozlův pět, beránkův ročních pět.
Ten byl dar Elisamův syna Ammiudova.
54 Dne osmého kníže synův Manassesových,
55 Gamaliel syn Fadassurův: * dar jeho byl mísa
stříbrná jedna, kteráž sto třidceti lotův vážila;
báně stříbrná jedna sedmdesáti lotův ztíží vedlé
lotu svatyně; obědvě nádobě plné mouky bělné,
56 olejem zadělané k oběti suché; * kadidelnice
57 jedna z desíti lotův zlata, plná kadidla; * volek
jeden mladý, skopec jeden, beránek roční jeden
58 k oběti zápalné; * kozel jeden za hřích;
59 * a k oběti pokojné voli dva, skopcův pět, ko-
zlův pět, beránkův ročních pět. Ta byla obět
Gamaliele syna Fadassurova.
60 Dne devátého kníže synův Beniaminových,
61 Abidan syn Gedeonův: * obět jeho mísa stříbrná
jedna, kteráž sto třidceti lotův vážila; báně stří-
brná jedna, sedmdesáti lotův ztíží vedlé lotu
svatyně; obědvě nádobě plné mouky bělné, ole-
62 jem zadělané k oběti suché; * kadidelnice jedna
63 z desíti lotův zlata, plná kadidla; * volek mladý
jeden, skopec jeden, beránek roční jeden
64 k oběti zápalné; * kozel jeden za hřích;
65 * a k oběti pokojné voli dva, skopcův pět, ko-
zlův pět, beránkův ročních pět. Ten byl dar
Abidanův syna Gedeonova.
66 Desátého dne kníže synův Danových, Ahiezer
67 syn Amisaddaiův: * obět jeho mísa stříbrná je-
dna, jejížto váha byla sto třidceti lotův; báně
stříbrná jedna sedmdesáti lotův ztíží vedlé lotu
svatyně; obě plné mouky bělné, olejem zadě-
68 lané k oběti suché; * kadidelnice jedna z desíti
69 lotův zlata, plná kadidla; * volek mladý jeden,
skopec jeden, beránek roční jeden k oběti zá-
palné; * kozel jeden za hřích; * a k oběti po- 70 71
kojné voli dva, skopcův pět, kozlův pět a
beránkův ročních pět. Ten byl dar Ahiezera
syna Amisaddaiova.
Jedenáctého dne kníže synů Asserových, Fegiel 72
syn Ochranův: * obět jeho mísa stříbrná jedna, 73
jejížto váha byla sto třidceti lotův; báně stříbrná
jedna, sedmdesáti lotův ztíží vedlé lotu svatyně;
obědvě nádobě plné mouky bělné, olejem za-
dělané k oběti suché; * kadidelnice jedna z de- 74
síti lotův zlata, plná kadidla; * volek mladý je- 75
den, skopec jeden, beránek roční jeden k oběti
zápalné; * kozel jeden za hřích; * a k oběti po- 76 77
kojné voli dva, skopcův pět, kozlův pět,
beránkův ročních pět. Ten byl dar Fegiele
syna Ochranova.
Dvanáctého dne kníže synův Neftalimových, 78
Ahira syn Enanův: * obět jeho byla mísa stří- 79
brná jedna, jejížto váha byla sto třidceti lotův;
báně stříbrná jedna sedmdesáti lotův ztíží ve-
dlé lotu svatyně; obědvě nádobě plné mouky
bělné, olejem zadělané k oběti suché; * kadidel- 80
nice jedna z desíti lotův zlata, plná kadidla;
* volek mladý jeden, skopec jeden, beránek 81
roční jeden k oběti zápalné; * kozel jeden za 82
hřích; * a k oběti pokojné voli dva, skopcův 83
pět, kozlův pět, beránkův ročních pět. Ta byla
obět Ahiry syna Enanova.
Toť jest v posvěcení oltáře obětováno (toho 84
dne, když pomazán jest) od knížat israelských:
mis stříbrných dvanácte, bání stříbrných dva-
nácte, kadidelnic zlatých dvanácte: * sto třid- 85
ceti lotů vážila jedna mísa stříbrná a sedmde-
sáte báně jedna; všecko nádobí stříbrné vážilo
dva tisíce a čtyři sta lotův, na lot svatyně.
* Kadidelnic zlatých dvanácte plných kadidla; 86
deset lotů vážila každá kadidelnice, na váhu
svatyně. Všecky kadidelnice zlaté sto a dvad-
ceti lotův vážily. * Všeho dobytku k oběti zá- 87
palné dvanácte volkův, skopcův dvanácte,
beránkův ročních dvanácte s obětí jejich suchou,
a kozlův dvanácte za hřích. * Všeho pak do- 88
bytku k oběti pokojné čtyrmecítma volův,
skopcův šedesáte, kozlův šedesáte, beránkův
ročních šedesáte. To bylo obětováno v posvěcení
oltáře, když pomazán byl.
Potom když vcházel Mojžíš do stánku 89
úmluvy, aby mluvil s Bohem, tedy slýchal hlas
mluvícího k sobě se slitovnice, kteráž byla nad
archou svědectví mezi dvěma cherubiny, a mlu-
víval k němu.

---

84. Výborný a svatý příklad tuto se předkládá ochotné a štědré sdílnosti živých božích ctitelů k tomu cíli, aby služby boží podporovány, zmocňovány a zachovávány byly, a tak čest a sláva boží zvolnost a průchod míti mohly. Gal. 6, 6.

89. *Potom,* t. po posvěcení stánku i oltáře. — *mluvil,* t. aby se s ním radil o kterékoli věci. — *s Bohem,* H. s ním. — *se slitovnice*: tak, jakž byl mu zaslíbil Bůh (Exod. 25, 22.), nebo prvé, než ty věci byly spraveny a posvěceny, jinak s ním mluvíval.

Hlava 8.

Zavedení bylo ku práci církevní a světské. A) Ku práci církevní zaveden byl a) Aron b) s Levity, jimž se vypisuje 1) věk způsobný a nezpůsobný.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
k Aronovi a rci jemu: Když rozsvěcovati bu-
deš lampy, ven ze svícnu sedm lamp svítiti má.
3 * I učinil Aron tak, ven ze svícnu světlo od sebe
vydávající rozsvítil lampy jeho, jakož přikázal
4 Hospodin Mojžíšovi. * Bylo pak dílo svícnu ta-
kové: z taženého zlata byl všecken, až i sloupec
jeho, i květové jeho z taženého zlata byli; po-
dlé podobenství toho, kteréž ukázal Hospodin
Mojžíšovi, tak udělal svícen.
5 Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka:
6 * Vezmi Levity z prostředku synův israelských
7 a očisť je. * Tímto pak způsobem očisťovati je
budeš: pokropíš jich vodou očistění, oholí vše-
cko tělo své a vyperou roucha svá, a očistěni
8 budou. * Potom vezmou volka mladého a oběť
suchou z mouky bělné, olejem skropené, a
druhého volka mladého vezmeš k oběti za
9 hřích; * tedy přistoupiti rozkážeš Levitům před
stánek úmluvy, a shromáždíš všecko množství
10 synův israelských. * Postavíš Levity před Ho-
spodinem, a vloží synové israelští ruce své
11 na Levity: * a obětovati bude Aron Levity
v oběť před Hospodinem od synův israelských,
12 aby vykonávali službu Hospodinu. * Levitové
pak vloží ruce své na hlavy těch volkův, a
obětovati je budeš jednoho za hřích a druhého
v oběť zápalnou Hospodinu k očistění Levitův.
13 * A postavíš Levity před Aronem a před syny
jeho a obětovati je budeš v oběť Hospodinu;
14 * i oddělíš Levity z prostředku synův israel-
ských, aby moji byli Levitové; * potom pak 15
přijdou Levitové, aby přisluhovali při stánku
úmluvy, kdyžby očistil je a obětoval v oběť;
nebo vlastně dáni jsou mi z prostředku synův
israelských * za všecky otvírající život; za 16
prvorozené ze všech synův israelských vzal
jsem je sobě; * nebo mé jest všecko prvorozené 17
mezi syny israelskými, tak z lidí jako z hovad.
Od toho dne, jakž jsem pobil všecko prvorozené
v zemi egyptské, posvětil jsem jich sobě; * vzal 18
jsem pak Levity za všecky prvorozené synův
israelských: * a dal jsem Levity darem Aronovi 19
i synům jeho z prostředku synův israelských,
aby konali službu místo synův israelských při
stánku úmluvy a očisťovali od hříchův syny isra-
elské; a tak nepřijde na syny israelské rána,
kterážby přišla, kdyby přistupovali synové isra-
elští k svatyni. * I učinili Mojžíš a Aron i vše- 20
cko množství synův israelských při Levitech
všecko to, což přikázal Hospodin Mojžíšovi o
Levitech, tak s nimi učinili synové israelští:
* a očistili se Levitové a vyprali roucha svá. 21
A obětoval je Aron v oběť před Hospodinem a
očistil je Aron, aby byli čisti; * potom teprv 22
přistoupili Levitové k vykonávání služby své
při stánku úmluvy před Aronem i před sy-
ny jeho. Jakž přikázal Hospodin Mojžíšovi o
Levitech, tak s nimi učinili.
I mluvil opět Hospodin k Mojžíšovi řka: 23
* I toto k Levitům přináleží: v pětmecítma letech 24
zstáří a výše, jeden každý z nich přistoupí a po-

---

2. *rozsvěcovati*, H. vzhůru vstavovati, J. když vstavíš sedm lamp, svícen ať jest postaven na straně polední.

3. *jeho*, t. ne jedny k druhým, ale na různo ven ze svícnu lampy obraceje, aby se světlo v svatyni obráželo.

4. *dílo*: způsob jeho. — *z taženého*: výborného, plného, vyčistěného vedlé božího o tom poručení. Exod. 25, 31. — *svícen.* Svícnem tím vyznamenáno přisluhování slova božího, skrz něž světlo známosti Krista, spravedlnosti, potěšení i naděje života slávy v srdcích lidských zažženo bývá. II. Pet. 1, 19.

6. *synův*, t. ze všech synův israelských.

7. *vodou*, H. vodou hříchu, t. kteréž se užívá k očistění od hříchů. Viz o té vodě níž hlava 19. Ukázáno tím zákonem, že sv. církve služebníci, k čemuž jiným sloužiti mají, v tom předně sami řádně a vědomě nalézati se a tomu s potěšením obcovati povinni jsou, příkladu Krista Pána následujíce, nejprv činiti a potom učiti. Sic jináče bez řádu toho nic neprospěje žádnému, byť on byl netoliko slavným kazatelem, ale i mocných divů činitelem. Mat. 7, 22. A anižby se mohlo říci: Chválímť pak vás, bratří, že všecky věci mé v paměti máte, a jakž jsem vydal vám ustanovení, tak je zachováváte. I. Kor. 11, 1. Což vyznamenával i text v náprsníku kněze, viz Exod. 28, 30.

10. *israelští*, t. někteří na místě všech.

11. *obětovati*, H. obraceti v (oběť) obracení.

15. *vlastně dáni*, H. dáni, dáni.

16. *život*, t. místo všech prvorozených ze synův israelských, jakž nižší slova hned to vykládají.

19. *službu*, t. kteroužby prvorození synové israelští vykonávati měli; jakož i činili prvé, než Levitové k tomu zřízeni byli. Exod. 19, 22. — *očisťovali*, J. aby byli výplata za syny israelské, t. u vykonávání za ně zevnitřních božích služeb, obřadů, obětí, ano i což oni podlé práva prvorozenství vykonávati měli. — *kterážby* etc., t. pomsta a trestání, jako přišla na Oziáše krále proto, že sám všetečně přistupoval a kadil. II. Par. 26, 16. — *israelští*, t. sami, ne skrze Levity.

24. *v pětmecítma.* Čas k začínání služeb Levitům o pět let dříve než výš 4, 3. ukládá; příčinu toho text ukazuje. V pětmecítma letech, dí, přijdou, t. k jiným připojeni jsouce, pomalu zavozováni budou. O třidcítiletých dí: aby práci vedli, t. sami již povinnosti úřadu svého konali.—*postaví* etc., H. k bojování boje; k rytěřování, rytířství.

staví se k ochotnému práce konání v službě při
25 stánku úmluvy. * V padesáti pak letech pře-
stane od práce služby té a více přisluhovati
26 nebude: * ale přisluhovati bude bratřím svým
při stánku úmluvy stráž držícím, sám pak slu-
žeb konati nebude. Tak učiníš s Levity při
pracech jejich.

Hlava 9.

2) Správa o slavení Faze. B) Ku práci světské zavedení když se stalo, tehdy 1) nemohli jí konati, až a) se jim vyzdvižením oblaku nad stánek ode Pána znamení dalo.

Mluvil pak byl Hospodin k Mojžíšovi na
poušti Sinai léta druhého po vyjití ze země
2 egyptské, měsíce prvního řka: * Slaviti budou
synové israelští velikonoc ve vyměřený čas
3 svůj, * čtrnáctého dne měsíce toho u večer bu-
dete ji slaviti jistým časem svým; vedlé všech
ustanovení jejích a podlé všech řádův jejích
4 slaviti ji budete. * I mluvil Mojžíš k synům
5 israelským, aby slavili Faze. * Tedy slavili Faze
v měsíci prvním čtrnáctého dne u večer na
poušti Sinai. Vedlé všeho toho, což přikázal
Hospodin Mojžíšovi, tak jsou učinili synové
israelští.
6 I byli někteří muži, jižto se poškvrnili při
mrtvém, kteříž nemohli slaviti Faze toho dne;
i přistoupili před Mojžíše a Arona v ten den
7 * a promluvili muži ti k němu: My jsme se
poškvrnili nad mrtvým: nebude-liž nám zbrá-
něno obětovati oběti Hospodinu v jistý čas
8 spolu se syny israelskými? * I řekl jim Mojžíš:
Počkejte, až uslyším, co vám učiniti rozkáže
9 Hospodin. * Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi
10 řka: * Mluv k synům israelským a rci: Kdožby
koli byl poškvrněný nad mrtvým aneb bylby
na cestě daleké, buď z vás anebo z potomkův
11 vašich, budeť slaviti Faze Hospodinu; * měsíce
druhého čtrnáctého dne u večer slaviti budou je:
s chleby nekvašenými a s řeřichami jísti je bu-
12 dou; * nezanechajíť ho nic až do jitra a kostí
v něm nezlámí; vedlé všelikého ustanovení
13 Faze budou je slaviti. * Ale člověk ten, kterýžby
byl čistý a nebyl na cestě a všakby zanedbal
slaviti Faze, vyhlazena bude duše ta z lidu
svého, nebo oběti Hospodinu neobětoval v jistý
čas její, hřích svůj ponese člověk ten. * Jestli- 14
žeby s vámi bydlil příchozí a slavilby Faze
Hospodinu, vedlé ustanovení Faze a vedlé
řádu jeho bude je slaviti. Ustanovení jedno-
stejné bude vám, tak příchozímu, jako obyvateli
v zemi.
Toho pak dne, v kterémž vyzdvižen jest 15
příbytek, přikryl oblak příbytek a stál nad stán-
kem svědectví; u večer pak bývalo nad příbyt-
kem na pohledění jako oheň až do jitra. * Tak bý- 16
valo ustavičně: oblak přikrýval jej ve dne, záře
pak ohnivá v noci. * A když se zdvihl oblak od 17
stánku, hned také hnuli se synové israelští; a
na kterém místě pozůstal oblak, tu také kladli
se synové israelští. * K rozkazu Hospodinovu 18
hýbali se synové israelští, a k rozkazu Hospo-
dinovu kladli se; po všecky dni, dokudž zůstá-
val oblak nad příbytkem, i oni leželi. * Když 19
pak trval oblak nad příbytkem po mnohé dni,
tedy drželi synové israelští stráž Hospodinovu
a netáhli odtud; * a když oblak byl nad pří- 20
bytkem po nemnohé dni, k rozkazu Hospodi-
novu kladli se a k rozkazu Hospodinovu hýbali
se. * Kdyžkoli byl oblak od večera až do jitra 21
a v jitře se vznesl, hned i oni šli: buď že trval
přes den a noc (jakž kdy vznášel se oblak, tak
oni táhli), * buď že za dva dni aneb za měsíc 22
aneb za rok prodléval oblak nad příbytkem

---

25. *přestane*, H. navrátí se. — *přisluhovati*: při-hlídati, připomáhati. — *stráž*, H. ostříhajícím ostří-hání. J. stráž drže, t. nad jinými, a jak kteří svou povinnost konají, k nim přihlídaje.

2. *Slaviti*, H. učiní. — *ve vyměřený*: určitě, když toho čas.

3. *u večer*, H. mezi dvěma večery. — *řádův*, H. soudův, t. obyčejův, pořádkův.

6. *při mrtvém*, H. nad duší člověka. — *nemohli* etc., nebo zápověd byla, aby žádný takový nejedl z oběti pokojné. Lev. 7, 10.

7. *muži*: lidé. — *nebude-liž*, H. proč máme umen-šeni býti. — *oběti*: dar.

8. *Počkejte*, H. postůjte. — *uslyším*: zvím.

10. *mrtvým*, H. duší člověka. — *potomků*: rodů.

11. *s řeřichami*, H. s hořkostmi. J. s bylinami hořkými.

12. *ustanovení*: zřízení.

13. *vyhlazena*. I proto, že sobě zlehčil boží roz-kaz i pravdu ton slavností předukázanou, o níž řekl Kristus: Nebudete-li jísti těla syna člověka a píti krve, nemáte života v sobě. Jan 6, 36. — *hřích*: pokutu za hřích.

14. *bydlil*: pohostinu byl, cizozemec, pohan. Tím ukázáno, že i pohané beránka Krista Ježíše účastni býti mohou; však tak, kdyžby ho požívali a jedli spůsobem lidu božího, t. živou a pravou věrou. — *obyvateli*: tu rodilému.

15. *oblak* ten byl obrazem očistění věrných od hříchu skrze Krista P. — *na pohledění*: tvárnost ohně neb spůsob záře, blesk, světlost. Tak i hned níže.

18. *leželi*: z místa netáhli.

19. *trval*, H. dlouho byl prodléval. — *stráž*, H. ostříhání, t. to, což jim on činiti poručil, to jest služby boží konali v stánku již vyzdviženém.

20. *po nemnohé*, H. dnů počtu. — *kladli*, J. zů-stávali na místě.

21. *vznášel*: odcházel.

zůstávaje nad ním, synové israelští také leželi
a nehnuli se; když pak on vznášel se, též i oni
23 táhli. * K rozkazu Hospodinovu položili se a
k rozkazu Hospodinovu hnuli se, stráž Hospodinovu
držíce podlé rozkazu jeho skrze
Mojžíše.

Hlava 10.

Práce nemohli konati, až b) k troubení ššikováni byli. 2) Konali ji slušně, což po taženích jejich znáti se dává. — O tažení lidu od hory Sinai. Vyzdvihše se tehdy od hory svaté (připojil se pak k nim test Mojžíšův), k vyzdvižení oblaku nad archou I. tři dni cestou šli, dokudžby sobě archa Hospodinova odpočinutí neobrala. A tu 1) Mojžíš sebe s lidem Bohu prosbami poroučel.

2 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Udě-
lej sobě dvě trouby stříbrné, dílem taženým
uděláš je; kterýchž užívati budeš k svolání
všeho množství, a kdyžby se mělo hnouti voj-
3 sko. * Protož, kdyžkoli zatroubí na ně, shro-
máždí se k tobě všecko množství ke dveřům
4 stánku úmluvy. * Jestliže v jednu toliko za-
troubí, tedy shromáždí se k tobě knížata před-
5 ní lidu israelského. * Pakliby s nějakým pře-
trubováním troubili, hnou se z místa, kteříž
6 leželi k východní straně. * Kdyžby pak trou-
bili s přetrubováním po druhé, tedy hnou se
ti, kteříž leželi ku poledni: s přetrubováním
7 troubiti budou k tažení svému. * Ale když-
byste měli svolati všecko množství, prostě bez
8 přetrubování troubiti budete. * Synové Aro-
novi kněží troubami těmi budou troubiti, a
buděť vám to ustanovení věčné v pronáro-
9 dech vašich. * Když vyjdete na vojnu v zemi
vaší proti nepříteli sužujícímu vás, s přetru-
bováním troubiti budete v trouby ty: a bu-
dete v paměti před Hospodinem Bohem svým,
10 a zachováni budete od nepřátel svých. * V den
také veselí vašeho a při slavnostech svých a
při začátcích měsíců vašich troubiti budete v trou-
by ty k obětem svým zápalným a pokojným;
i budou vám na památku před Bohem va-
ším. Já Hospodin Bůh váš.
I stalo se léta druhého dvadcátý den mě- 11
síce druhého vyzdvihl se oblak z příbytku
svědectví: * i táhli synové israelští po svých 12
taženích z pouště Sinai, a zastavil se oblak
na poušti Faran. * Takto nejprvé brali se 13
z rozkazu Hospodinova skrze Mojžíše: * Šla 14
napřed korouhev vojska synův Judových po zá-
stupích svých, a nad nimi byl kníže Nahasson
syn Aminadabův. * Nad vojskem pak pokolení sy- 15
nů Issacharových byl kníže Natanael syn Suarův.
* A nad vojskem pokolení synův Zabulonových 16
kníže Eliab syn Elonův. * Složen jest také i příby- 17
tek, a šli synové Gersonovi a synové Merari
nesouce příbytek. * Potom šla korouhev voj- 18
ska Rubenova po zástupích svých, a nad nimi
byl kníže Elisur syn Sedeurův. * Nad vojskem pak 19
pokolení synův Simeonových kníže Salamiel syn
Surisaddaiův. * A nad vojskem pokolení synů 20
Gadových kníže Eliasaf syn Duelův. * Šli také i 21
Kaathští, nesouce svatyni, onino pak vyzdvi-
hovali příbytek, až i tito přišli. * Potom šla 22
korouhev vojska synův Efraimových po zástupích
svých, a nad nimi byl kníže Elisama syn Am-
miudův. * Nad vojskem pak pokolení synův 23

---

23. Velmi často prorok svatý to opětuje, že lid boží v svém z místa se hýbání, tažení a kladení spravoval se rozkazem neb slovem božím; a to k naučení všechněm Pána Boha milovným, aby ve všech svých předsevzetích šetřili pilně božího slova a jím se spravovali. — *stráž*, H. ostříhání. — *jeho*: Hospodinova.

2. *taženým*: dutým, kovaným zcela. — *kterýchž*, H. a budeš je míti.

4. *přední*, H. hlavy tisíců Israelských.

5. *troubili*: z drobna troubením, hlasu trouby sem i tam nakloňováním, lomením, třesením, chvátáním, neobecným spůsobem; což nyní slove zhůru troubiti.

6. *k tažení*, t. z místa hnouti se majíce.

8. *kněží*. Samým kněžím svěřen ten úřad troubení k vyznamenání toho, že ohlašování čisté pravdy boží hlasem evangelium svatého, má-li býti Bohu příjemné, k rozmnožování jeho cti a slávy a lidem spasitelné, k samým věrným, řádně podlé posloupného slova božího zvoleným, v umění zkušeným, zřízeným, a k tomu od církve sv. postaveným služebníkům přileží; a ne lecjakýms lehkomyslným, nevážným nedoukům, tulákům a zahalečům. — *v pronárodech*: potomcích.

10. *k obětem*, H. nad zápaly. — *památku*, t. spůsobí to, aby Bůh pamatoval na vás, dobře vám činil.

11. *měsíce druhého*, t. po vyjití z Egypta, když již při hoře Sinai 11 měsíců a 20 dní v ležení byli.

12. *táhli*: brali se. — *taženích*: noclezích, stavuňcích, odpočivadlech. J. jedni za druhými, zástup za zástupem.

13. *skrze Mojžíše*. Pořádek toho tažení sám Pán Bůh vyměřil a Mojžíšovi oznámil, výš hl. 2, proto, aby mezi syny israelskými nesnáz nějaká nepovstala. Nebo kdyby samého toliko Mojžíše rozkazem jedni druhým představeni byli, nemalýby nepokoj o přednost mezi nimi vzniknouti mohl.

14. *Judových*. Ač Juda Jakobův syn v počtu čtvrtý byl, však pokolení jeho v tažení vojenském předek mělo, aby tudy hned začínalo se plniti proroctví Jakobovo, Gen. 49. 8, že Juda měl mezi bratřími svými jako lev přední býti, správu království israelského držeti a z téhož i mesiáš podlé těla pojíti. — *nad nimi*, H. nad vojskem jeho.

21. *onino*: Gersonitští a Meraršti rozbíjeli stan na místě, kdež stál oblak, dokudž nepřišli Kaathští se svatyní. — *vyzdvihovali*: stavěli.

Manassesových kníže Gamaliel syn Fadassurův.
24 *A nad vojskem pokolení synův Beniaminových
25 kníže Abidan syn Gedeonův. * Šla potom i korouhev
vojska synův Danových, obsahující ostatek
vojska po zástupích svých; a nad vojskem
26 jeho kníže Ahiezer syn Ammisaddaiův.* Nad vojskem
pak pokolení synův Asserových kníže Fegiel
27 syn Ochranův. * A nad vojskem pokolení sy-
28 nův Neftalimových kníže Ahira syn Enanův.*Tatoť
jsou tažení synův israelských po zástupích jejich,
a tím pořádkem táhli.
29 Řekl pak Mojžíš k Hobabovi synu Raguele
madianského, testi svému: My se béřeme
k místu, o kterémž řekl Hospodin: Dám
je vám. Protož pojď s námi a dobře učiníme
tobě; nebo Hospodin mnoho dobrého zaslíbil
30 Israelovi. * Kterýžto odpověděl jemu: Ne-
půjdu, ale k zemi své a k příbuznosti své se
navrátím. * I řekl Mojžíš: Neopouštěj medle 31
nás; nebo ty jsi svědom na poušti, kdebychom
se měli klásti, a budeš nám za vůdce. * Když 32
pak půjdeš s námi a přijde to dobré, jímž
dobře učiní nám Hospodin, tedy i tobě dobře
učiníme. * A tak brali se od hory Hospodi- 33
novy cestou tří dnův (a archa smlouvy Hospodinovy
předcházela je), cestou tří dnův pro
vyhledání sobě místa k odpočinutí. * A oblak 34
Hospodinův byl nad nimi ve dne, když se
hýbali z ležení. * Když pak počínali jíti s ar- 35
chou, říkával Mojžíš: Povstaniž, Hospodine, a
rozptýleni buďte nepřátelé tvoji, ať utíkají před
tváří tvou, kteříž tě v nenávisti mají. * Když 36
pak stavína byla, říkával: Navratiž se Hospodine
k desíti tisícům tisícův Israelských.

Hlava 11.

2) Lid sobě stýskal; jiní a) pro cesty nespůsobnost, a z těch mnoho popálil Bůh ohněm, kterýž modlitbou Mojžíšovou uhašen jest, a to místo potom sloulo Tabeera; b) jiní pro nedostatek masa a ošlejchu. Nad čímž sobě Mojžíš stýskaje sedmdesáti dvou ze starších ku pomoci dostal, a Bůh dav k žádosti jejich dosti křepelek, morem jich množství vyhladil, odkudž místo jmeno vzalo Kibrot Hattave. II. Potom přišli na poušť Haseroth.

I stalo se, že lid stěžoval a stýskal sobě,
což se nelíbilo Hospodinu. Protož slyše to Hospodin,
rozhněval se náramně, a roznítil se
proti nim oheň Hospodinův a spálil zadní díl
2 táboru. * Tedy volal lid k Mojžíšovi. I modlil
3 se Mojžíš Hospodinu, a uhasl oheň.* I nazval
jmeno místa toho Tabeera; nebo rozpálil se
proti nim oheň Hospodinův. * Lid pak k nim 4
přimíšený napadla žádost náramná, a obrátivše
se plakali i synové israelští a řekli: Kdo nám
to dá, abychom se masa najedli? * Rozpomí- 5
náme se na ryby, jichž jsme dosti v Egyptě
darmo jídali, na okurky a melouny, též na
por, cibuli a česnek, * a nyní duše naše vy- 6

25. *ostatek*, t. kteříž při svých zástupích s předu stačiti nemohli, se zadními těmito šli. Jiní vykládají naposledy a nejzáze, t. šlo pokolení Danovo.

28. *a tím* neb když táhli.

29. *k Hobabovi.* Někteří smyslí, že Hobab byl syn Jetry testě Mojžíšova; což vidí se býti podobné. Jiní, že byl sám Jetro. — *mnoho* etc., H. mluvil dobré nad Israelem, tak Gen. 18, 19.

31. *nás.* Rádby se byl tento dostal do země zaslíbené, ale nelíbil se mu na poušti život utrpný, zvlášť boje se, aby to dlouho netrvalo; protož nejprv odepřel, až ho potom vždy (jakž se vidí) namluvil. To se podnes při mnohých (jižto sic jinak jsou přátelé pravdy boží) nalézá, žeby rádi s lidem božím do nebe se dostali, ale úzkosti a pohanění s nimi snášeti, zdá se jim na tvrdo skočiti, ježto však jináč to jíti nemůže, než jakž Duch svatý vysvědčil. Řím. 8, 17. — *za vůdce*, H. za oči. Ač dodře věděl Mojžíš, že syna božího má za vůdce svých s lidem tažení i kladení se; však když Bůh naskytl prostředků zřízených k větší své k němu v důvěrnosti utvrzení, nepohrdal jimi, ale chtěl jich rád s vděčností užiti. Totéž pobožným podnes činiti sluší, aby nepokoušeli Boha.

32. *přijde*, H. bude, stane se.

33. *od hory.* Že se vždy upamatovati dal Hobab proroku božímu, jestliže ne hned tehdáž, ale potom, z těch slov se vyrozumívá i z jiných písem; jehož potomci, mezi syny israelskými bydlíce, Cinejští slouli. Jud. 1, 16. 4, 11. I. Král. 15, 6. IV. Král. 10, 15. I. Par. 2, 58. — *Hospodinovy*, t. Sinai, kdež Bůh tak mnoho divů a zázraků, zákon vydávaje, ukazovati ráčil. — *předcházela*: brala se před nimi, t. oblak, kterýž nad archou býval, předcházel je. — *vyhledání*, Jiní ta slova slyší na archu. — *místa*: stanoviště.

34. *hýbali*: brali se.

35. *Když* etc., Jiní: Když se pak archa ubírati měla. — *Povstaniž* etc. Modlitba proroka svatého, všechněm vojevodům a správcům lidu ku příkladu předložena, z níž sv. David složil žalm 67.

36. *stavína*, H. odpočívala. — *Navratiž*, t. dej odpočinutí nesčíslnému tomuto množství.

1. *stěžoval*: nespravedlivě obviňoval. Jiní: dělal se nevhodný. J. v práci oblevoval, malátněl, hynul. J. převracené činil. — *nelíbilo*, H. zlá věc v uších Hospodinových byla. — *oheň*, t. nějaké tuhé povětří s hrozným hřímáním a hromobitím, spalujícím i stany i lidi v nich. — *zadní*: po krajích vojska.

2. *uhasl*: udušen. Modlitba spravedlivého opravdová mnoho může. Jak. 5, 16.

3. *Tabeera*: spáleniště, požáry.

4. *přimíšený*, t. kterýž se k nim připojil, když šli z Egypta, ten po sobě i lid boží k zlému potáhl. I tuť se ukazuje, že obecenství pobožným s bezbožnými jest velmi škodlivé. — *napadla*: podjala, t. zechtělo se jim masa.— *Kdo* etc., J. Ó kdyby nám někdo dal najísti se masa.

5. *darmo*: za laciné peníze. — *por*: ošlejch.

prahla; nic jiného nemá, kromě tu mannu
7 před očima svýma. * (Manna pak byla jako semeno koliandrové a barva její jako barva
8 bdelium. * I vycházíval lid a sbírali a mleli žernovy neb tloukli v moždířích a smažili na pánvici aneb koláče podpopelné dělali z ní; chuť pak její byla jako chuť nového oleje.
9 * Když pak sstupovala rosa na vojsko v noci,
10 tedy sstupovala také i manna.) * Tedy uslyšel Mojžíš, an lid pláče po čeledech svých, každý u dveří stanu svého: pročež roznítila se prchlivost Hospodinova náramně; Mojží-
11 šovi to také těžké bylo; * i řekl Mojžíš k Hospodinu: Proč jsi tak zle učinil služebníku svému? Proč jsem nenalezl milosti před očima tvýma, že jsi vložil břímě všeho lidu to-
12 hoto na mne? * Zdaliž jsem já počal všecken lid tento? zdali jsem já zplodil jej, že mi díš: Nes jej na rukou svých, jako nosí chůva dětátko, do země té, kterouž jsi s přísahou za-
13 slíbil otcům jejich? * Kde mám nabrati masa, abych dal všemu lidu tomuto? nebo pláčí na
14 mne řkouce: Dej nám masa, ať jíme! * Nemohuť já sám nésti všeho lidu tohoto, neboť jest
15 to nad možnost mou. * A pakli mi tak dělati chceš, prosím, zabij mne raději, jestliže jsem nalezl milost před očima tvýma, abych více nehleděl na trápení své.
16 Tedy řekl Hospodin k Mojžíšovi: Shromažď mi sedmdesáte mužův ze starších israelských, kteréž znáš, že jsou starší v lidu a správcové jeho, i přivedeš je ke dveřům stánku úmluvy a státi budou tam s tebou; * a já
17 sstoupím a mluviti budu s tebou a vezmu z ducha, kterýž jest na tobě, a dám jim; i ponesou s tebou břímě lidu, a tak ty ho sám
18 neponeseš.* Lidu pak díš: Posvěťtež se k zejtřku a budete jísti maso; nebo jste plakali v uších Hospodinových řkouce: Kdo nám dá najísti se masa, jistě že lépe nám bylo v Egyptě; i dáť vám Hospodin masa a budete jísti; * ne-
19 budete toliko jeden den jísti, ani dva ani pět
20 ani deset ani dvadcet: * ale za celý měsíc, ažť vám chřípěmi poleze a zošklivi se, protože jste pohrdli Hospodinem, kterýž jest u prostřed vás, a plakali jste před ním říkajíce:
21 Proč jsme vyšli z Egypta? * I řekl Mojžíš: Šestkrát sto tisícův pěších jest tohoto lidu, mezi nimiž já jsem, a ty pravíš: Dám jim masa,
22 aby jedli za celý měsíc. * Zdali ovcí a volův nabije se jim, aby jim postačilo? aneb zdali všecky ryby mořské shromáždí se jim, aby
23 jim dosti bylo? * Tedy řekl Hospodin k Mojžíšovi: Zdali ruka Hospodinova ukrácena jest? Již nyní uzříš, přijde-li na to, což jsem mlu-
24 vil, čili nic. * Vyšed tedy Mojžíš mluvil lidu slova Hospodinova, a shromáždiv sedmdesáte mužův ze starších lidu, postavil je vůkol stán-
25 ku. * I sstoupil Hospodin v oblaku a mluvil k němu, a vzav z ducha, kterýž byl v něm,

---

7. Obšírně v Exod. hl. 16. prorok o manně vypsav, tuto též opětuje, a i kázáno bylo, že žádné spravedlivé příčiny lid k reptání neměl, ale že je k tomu naprosto zlá žádost, pýcha a nevděčnost přítomného dobrého, na čemž přestati mohli, přivedla.

8. *nového*: nejvýbornějšího, nejčistšího, jakýž býval v zemi zaslíbené. Exod. 16, 31. přirovnává ji koláči s medem. Slovem, že nebyla toliko chuti sladké, medové, ale i oleje nejjadrnějšího.

12. *díš*: velíš nésti. — *na rukou*, H. v lůně, klíně. — *chůva*: pěstoun.

13. Křehkost náramná přirození lidského také i při velikých svatých se tajiti nemůže. Viz o tom více v 21. verši.

15. *mi* etc.: se mnou tak nakládati. — *zabij*. Podobná horlivost často bývá při mnohých sv. církve služebnících, jasně na boží soudy a spravedlnost i na mnohou lidskou, boží milosti i jich práce nevděčnost patřících, že sobě raději zemříti přejí, nežli hrozných ran a pomst božích s nevděčnými od Boha dočekati. — *nehleděl*, t. netrápil se.

16. *mi*: ke mně. — *v lidu*, t. ne samým věkem, ale rozumností, prozřetelností a osvícením; nebo nesluší nevycvičených a nezkušených k správě jiných představovati.

17. *dám jim*, t. podělím je týmž duchem, kterýž jest v tobě. J. rozmnožím (dary) téhož ducha.

18. *Posvěťtež*: připravte. — *jísti* etc. Příklad hrozný reptáků netrpělivých a upomínačů nezbedných (jediné leč jim Bůh bez výmínky podlé vůle a žádosti jejich, a to tehdáž, když mu oni ukládají to, čehož chtí, udílí) k reptání proti němu, bouření se i k zoufalství hotových. Dáváť někdy Bůh a často takovým z prchlivosti a hněvu, čehož těm, na něž laskav jest, nedává z milosti; a toť jest lepší věc. — *v uších*: tak že slyšel Hospodin. — *Kdo* etc.: Ó že není najísti se masa! Kdo nás nasytí masem?

20. *poleze*, t. hanebně a neřádně, jakož jiných darů božích, tak i tohoto užívati budete. Jmenovité přežírati se, přecpávati a hůř než svinsky obtěžovati až do vyvrácení, a tím Boha drážditi a k uvedení pomsty na sebe popouzeti, jakož se tak stalo. Ožralci všickni, břicha lenivá, kdyby věřili slovu božímu a jeho pohrůžkám, měliby se v čem tuto jako v zrcadle vzhlédnouti.

21. *lidu*, t. bez dětí a žen, jichž nepochybně dvénásobně a snad i více bylo, kromě levitského pokolení a přibylých, kteříž s nimi vyšli z Egypta. Výš 1, 45.

22. *ovcí* etc.: bravů a skotů.

23. *ukrácena*, t. moc má nevzala skončení aniž umenšena jest, aby tak daleko, jako i kdy prvé dosáhnouti a dostačiti nemohla. — *Již*, J. tudíž, hned. — *přijde-li*, H. potká-li tě řeč má. — *mluvil*: to jest i o vyzdvižení rady, kteráž Sanhedrin sloula a k půldruhému tisíci let, až do časů Herodesových trvala; i o tom, že jim maso dáno bude.

25. *ale potom*, H. a nepřidali, t. prorokovati. Bylo jim toho času propůjčeno k té toliko potřebě, aby tím zevnitřním a očitým znamením Bůh všemu lidu ukázal, že je k tomu úřadu vyvoluje a jich povolává. Tak podobně stalo se i při Saulovi, I. Král. 10, 13. J. vykládají: a nepřestali (prorokovati), t. dokudž ten úřad na sobě měli, učili lid, napomínali, potěšovali i trestali, o Bohu mluvili, jej chválili, v dařích sobě svěřených se neumenšujíce.

dal sedmdesáti mužům starším. I stalo se,
když odpočinul na nich ten duch, že proro-
26 kovali, ale potom nikdy více. * Byli pak zů-
stali v stanech dva muži, jmeno jednoho Eldad
a druhého Medad, na nichž také odpočinul
duch ten, neb i oni napsáni byli, ačkoli ne-
27 vyšli k stánku. * I ti také prorokovali v sta-
nech. Tedy přiběh služebník, oznámil to Moj-
žíšovi řka: Eldad a Medad prorokují v sta-
28 nech.*Josue pak syn Nunův služebník Mojžíšův,
jeden z mládenců jeho, dí k tomu: Pane můj,
29 Mojžíši, zabraň jim.* Jemuž odpověděl Moj-
žíš: Proč ty horlíš pro mne? nýbrž, ó kdyby
všecken lid Hospodinův proroci byli a aby
30 dal Hospodin ducha svého na ně? * I navrá-
til se Mojžíš do stanů se staršími israelskými.
* Tedy strhl se vítr od Hospodina a zachvátiv 31
křepelky ze zámoří, spustil je na stany tak
široce a dlouze, coby mohl za jeden den ce-
sty ujíti, všudy vůkol táboru, takměř na dva
lokty zvýší nad zemí. * Protož vstav lid, celý 32
ten den a celou noc i celý druhý den shro-
mažďovali sobě ty křepelky, a kdož nejméně
nashromáždil, měl jich s deset měr; i sušíce
rozvěsili je sobě pořád okolo stanův. * Ještě 33
maso vězelo v zubích jejich a nebylo právě
sežvýkáno, když hněv Hospodinův vzbudil se
na lid; i ranil Hospodin lid ránou velikou
náramně. * Protož nazváno jest jmeno místa 34
toho Kibrot Hattave; nebo tu pochovali lid,
kterýž žádal masa. I bral se lid z Kibrot Hat-
tave na poušť Haseroth, a pozůstali v Haseroth.

Hlava 12.

V Haseroth Maria sestra Mojžíšova s Aronem bratrem svým povstavši proti Mojžíšovi pro pojetí sobě za manželku nějaké mouřeninky slyšeli horlení boží, až i Maria malomocenstvím jest poražena. Čehož ulekl se Aron s vyznáním hříchu, a Mojžíš modlil se za ně; Maria po svém za sedm dní z lidu vyloučení uzdravena jest.

A mluvila Maria i Aron proti Mojžíšovi,
příčinou manželky Madianky, kterouž sobě
vzal; nebo byl pojal manželku Madianku;
2 * a řekli: Zdaliž jen toliko skrze Mojžíše mlu-
vil Hospodin? zdaž také nemluvil skrze nás?
3 I slyšel to Hospodin. * (Byl pak Mojžíš člověk
nejtišší ze všech lidí, kteříž byli na tváři ze-
4 mě.) * A ihned řekl Hospodin k Mojžíšovi
a k Aronovi i k Marii: Vyjděte vy tři k stánku
úmluvy. I vyšli toliko oni tři.* Tedy sstoupil 5
Hospodin v sloupu oblakovém a stál u dveří
stánku, i zavolal Arona a Marie. A vyšli
obadva, * jimž řekl: Slyšte nyní slova má: 6
Prorok, když jest mezi vámi, já Hospodin u
vidění ukáži se jemu, ve snách mluviti budu
s ním; * ale není takový služebník můj Moj- 7

27. *služebník*: pacholík.
28. *dí*, H. odpověděl.
29. *pro mne?*: toť proč jim toho pro mne závidíš. — *ó kdyby*, H. kdo dá, aby všecken. — *na ně?* Veliká pokora Mojžíše proroka božího se tu ukazuje v tom, že i nižším sebe nezáviděl darův božích; jakož i věrnost a upřímnost Josue k předloženému, aby k nějakým nesnázim, nevolem, ano i o místo své nepřišel.
31. *ze zámoří*, H. od moře. — *tak široce*, H. vedlé cesty dne odsud a vedlé cesty dne od onud, vůkol ležení.
32. *měr*, H. chomer, t. asi dvadceti korců.
33. *vězelo*, H. bylo mezi zuby jejich. — *když*, t. po vyplnění měsíce, o němž výš 20. v. — *vzbudil*: rozpálil, roznítil. Křepelčí maso znamenalo tvárné a slibné lidské učení, kteréž Bůh ošklivícím sobě čistotu slova jeho posílá; ale těžce a hrozně toho takoví zažívati musejí, jakž se tu ukazuje. — *náramně*, t. že jich nějaký počet pomřel.
34. *Kibrot Hattave*, t. hrobové žádosti. — *pozůstali*, t. poněkud příčinou následující historie.

1. *mluvila*, J. nebo reptala. — *Madianky*, J. mouřeninky, H. Chusky, t. kteráž byla rodem ze země Chus, a ta leží mezi Egyptem a zemí judskou. — *manželku.* Že vlastní jeho pohoršení sobě na něm sbírali, pošlo to z částky z nemoudrého a slepého jejich horlení pro zákon boží; z částky také připojila se i ďábelská závist pro zkušení Mojžíše s manželkou jeho i reptáků těch k zahanbení. Zapověděltě Pán Bůh ssnubování a v smlouvy všeliké vcházení ne s mouřeníny neb Madianskými, ale ze jmena s kananejskými těmi národy (viz Exod. 23, 32. 34, 16. Gen. 28, 16.), kteříž již před Bohem v prokletí byli a k zhlazení pro svou v bezbožnostech nenapravitelnost oddáni. A nedávát se žádné viny té Madiance, ale reptákům. Protož pouhá vymyšlená pomluva k utrhání a zlehčení služebníka božího se tu při nich prokázala. Nebylo-liž dosti na tom trápení, kteréž muž boží snášel od lidu? musil, hle, i od svých vlastních trápen a mučen býti. Nenít divu, že i nyní svět zlý v svých šedinách v též míře věrným služebníkům božím, do divných je tvořidel tiskna a tlače, mnoho bezpráví a násilí činí; ale v tomť jest jejich veliké potěšení, což se tu dále dokládá, že to není tajno před Bohem, ale že slyší vše: není-li nad nimi žádné u lidí lítosti, jest u toho, kterýž dí: Nedotýkejtež se pomazaných mých a proroků mých nezarmucujte. Žalm 104, 15.
2. *zdaž*: však.
3. *člověk* etc., H. muž velmi tichý nad každého člověka. J. nejzbědovanější, nejztrápenější. — *na tváři země.* Nebylo to tajno Mojžíše, več se proti němu vydali jeho vlastní; on však to, že přehlídal a trpělivě snášel, nevyhledával příčin, jakby se vymstil, aniž se pyšně (o to s nimi se dera a svaře) na nich vychlazoval, ačkoli ústy k ústům s Bohem mluvíval. Svatý příklad všechněm křesťanům, zvlášť v přednosti postaveným a dary velkými od Boha obdařeným.
6. *Prorok*, J. jestliže jest kdo z vás prorok (totiž) Hospodinův. — *ve snách*, t. u vidění nočním.
7. *není takový* etc., H. ne tak služebník.

žíš, kterýž ve všem domě mém věrný jest;
8 * ústy k ústům mluvím s ním, ne u vidění
ani v zavinutí, a podobnost Hospodinovu spa-
třuje. Pročež jste tedy neostýchali se mluviti
9 proti služebníku mému Mojžíšovi? * I rozní-
cena jest prchlivost Hospodinova na ně a od-
10 šel; * oblak také zdvihl se ze stánku, a ai,
Maria byla malomocná, bílá jako sníh. A po-
11 hleděl Aron na Marii, ana malomocná; * tedy
řekl Aron k Mojžíšovi: Poslyš mne, pane můj!
Prosím, nevzkládej na nás té pokuty za hřích
ten, jehož jsme se bláznivě dopustili a jímž
jsme zhřešili; * prosím, ať není tato jako 12
mrtvý plod, kterýž když vychází ze života
matky své, polovice těla jeho zkažená bývá.
* I volal Mojžíš k Hospodinu řka: Ó Bože silný, 13
prosím, uzdraviž ji! * Odpověděl Hospodin 14
Mojžíšovi: Kdyby otec její plinul jí na tvář,
zdažby se nemusila styděti za sedm dní? Pro-
tož ať jest vyobcována ven ze stanův za sedm
dní a potomť zase uvedena bude. * Tedy vy- 15
loučena jest Maria ven ze stanův za sedm dní:
a lid nehnul se odtud, až zase uvedena jest
Maria.

Hlava 13.

III. Dostali se na poušť Faran. Tu Mojžíš na povolání boží vybrav z dvanáctera pokolení dvanácte osob předních, k vyšetření země zaslíbené poslal je. Oni ovšem šli s ochotností a přinesli dobrou chválu o zemi, ale ošklivili ji pro ukrutnost obyvatelů. A jakkoli Kaleb naproti se stavěl, předse však řečí svou přemáhali jej.

Potom pak bral se lid z Haseroth a po-
2 ložil sa na poušti Faran. * I mluvil Hospodin
3 k Mojžíšovi řka: * Pošli sobě muže, kteřížby
vyskoumali zemi kananejskou, kterouž já dám
synům israelským; jednoho muže z každého
pokolení otcův jejich vyšlete, ty, kteřížby byli
4 přednější mezi nimi. * Poslal je tedy Mojžíš
z pouště Faran, jakž byl rozkázal Hospodin;
a všickni ti muži byli knížata mezi syny isra-
5 elskými. Tato jsou jmena jejich: * z pokolení
6 Rubenova Sammua syn Zechurův; * z pokolení Si-
7 meonova Safat syn Huri; * z pokolení Judova Ka-
8 leb syn Jefonův; * z pokolení Issacharova Igal syn
9 Josefův; * z pokolení Efraimova Osee syn Nunův;
10 11 * z pokolení Beniaminova Falti syn Rafův; * z po-
12 kolení Zabulonova Geddiel syn Sodi; * z poko-
lení Josefova a z pokolení Manassesova Gaddi
13 syn Susi; * z pokolení Danova Ammiel syn
14 Gemali; * z pokolení Asserova Stur syn Mi-
chaelův; * z pokolení Neftalimova Nahabi syn 15
Vapsi; * z pokolení Gadova Guel syn Machův. 16
* Tať jsou jmena mužův, kteréž poslal Moj- 17
žíš, aby vyskoumali zemi, i přezděl Mojžíš
Oseovi synu Nuna Josue. * Tedy poslal je Moj- 18
žíš, aby prohlédli zemi kananejskou, a řekl
jim: Jděte tudyto při straně polední a vejděte
na hory, * a shlédněte jaká jest země ta i lid, 19
kterýž bydlí v ní, silný-li jest čili mdlý; má-
lo-li jich či mnoho? * a jaká jest též země 20
ta, v níž on bydlí, dobrá-li jest či zlá? a jaká
jsou města, v nichž přebývají, v stanech-li či
v hrazených místech? * Tolikéž jaká jest ze- 21
mě, úrodná-li či neúrodná, jestli na ní stro-
moví či není? A buďte udatné mysli a při-
neste nám z ovoce té země; a byl tehdáž čas,
v němžto hroznové zaměkali. * Odšedše tedy 22
vyskoumali tu zemi, počnouce od pouště Sin
až do Rohob, kudy se jde do Emath. * I šli 23

8. *ne u vidění*, J. ale on patrně, zjevně. — *mluviti*, t. reptati, pomlouvati.

10. *zdvihl*: odnesl se od stánku. Hrozný příklad pomsty boží nad těmi, kteříž sobě věrných božích poslů neváží, proti nim repcí, je hanějí a jakkoli jináč sužují a utiskají.

11. *nevzkládej*, t. nedopouštěj, aby zůstávala na nás, ale modli se Bohu.

12. *ať není* etc., J. aťby nebyla tato jako mrtvá a jako nedochůdče, kteréž pryč mecí; ai, již polovici těla jejího skazilo jest malomocenství. Že Maria původně hřešila a Aron časně sobě usmyslil, protož jemu to prominuto; ona pak zůstala ve své moudrosti, až se jí ruka boží dostatečně dotkla.

14. *za sedm dní*, t. an kdyby otec tělesný nějaké znamení přísného hněvu svého proti ní ukázal, stydělaby se jemu na oči jíti aspoň za sedm dní; čím pak více, jsouc tak zohavena, hanbiti se má, aby v stanech, v nichž přebývám (poněvadž mne tak těžce rozhněvala), měla zůstávati? — *uvedena*, t. skrze obřady k tomu nařízené. Levit. 13.

15. *vyloučena*: vyobcována, H. zavřína vně za táborem.

3. *sobě*, t. k své aneb lidu svého potřebě a žádosti. — *přednější*, t. ne lecjakés lehkomyslné, ale soudné, vážné a hodnověrné muže. I tuto učí Bůh prostředků zřízených nepobíhati.

4. *knížata*: přednost držící.

17. *Josue*. Cítě Mojžíš při Josue ducha udatnosti, zmužilosti i věrnosti, a z toho naději maje jistou, že v správě lidu místo jeho někdy obdrží, nezáviděl mu toho, aniž ducha toho v něm potlačoval a uhašoval, ale raději k tomu slouže, aby se rozněcoval a na to patřil, že Pán spomáhati sám bude, jmeno mu jiné dal tu pravdu vyznamenávající.

18. *Jděte*, H. vstuptež.

20. *v hrazených*: v ohradách, pevnostech.

21. *úrodná-li*: mastná-li či jalová. — *přineste*: utrhněte. — *čas*, H. dnové byli prvotin hroznů.

22. *Odšedše*, H. vstoupivše, t. ne všickni spolu, ale po dvou a dvou, po rozdílných místech, jakž se to ukazuje zřetelně. Josue 14, 12. — *Rohob*, město při hoře libanské, blízko pomezí syrské země. — *Emath*, město na konci palestýnské země.

23. *šli*: vešli do ní od poledne. — *Achiman*, t. hrozný, strašný. — *Sisai*, t. ukrutný, dravý. — *Tolmai*, t. střelec, kopidlník, biřic. — *Tanis*, J. Soan.

stranou polední a přišli do Hebronu, kdežto
byli Achiman a Sisai a Tolmai, synové Enakovi.
Hebron pak o sedm let prvé staveno jest
24 nežli Tanis, město egyptské. * Potom přišli
až do údolí Eškol, a tu uřezali ratolest s hroznem
jedním jahodek plným a nesli jej na sochoře
dva; též i jablka zrnatá i fíky té země:
25 * i nazváno jest to místo Neheleškol od hro-
26 znu, kterýž tu uřezali synové israelští. * Navrátili
se pak zase, vyskoumavše zemi, po
27 čtyřidcíti dnech. * A jdouce přišli k Mojžíšovi
a k Aronovi i ke všemu množství synův israelských
na poušti Faran v Kades a oznámili
jim i všemu množství to, co spravili, a ukázali
28 jim ovoce země té, * a vypravujíce jim řekli:
Přišli jsme do země, do kteréž jsi nás poslal,
kteráž v pravdě oplývá mlékem a strdí, a toto
29 jest ovoce její; * než že lid jest silný, kterýž
bydlí v zemi té, města také pevná jsou a veliká
velmi; k tomu i syny Enakovy tam jsme
viděli. * Amalech bydlí v kraji poledním a 30
Hetejský, Jebusejský a Amorejský bydlejí na
horách; Kananejský pak bydlí při moři a při
břehu jordanském. * I krotil Kaleb lid bouřící 31
se proti Mojžíšovi a mluvil: Jděme předse a
opanujme zemi, nebo zmocníme se jí. * Ale 32
muži ti, kteříž chodili s ním, pravili: Nikoli,
nebudeme moci vstoupiti proti lidu tomu, nebo
silnější jest nežli my. * I zhaněli a zošklivili 33
zemi vyskoumanou synům israelským mluvíce:
Země, již jsme prošli a vyskoumali, jest
země taková, ježto hubí obyvately své: a všecken
lid, kterýž jsme viděli u prostřed ní, jsou
muži postavy vysoké velmi. * Také jsme tam 34
viděli velikány syny Enakovy, kteříž jsou větší
než jiní velikánové, ježto se nám zdálo, že
jsme proti nim jako kobylky, a takoví jsme se
i my jim zdáli.

Hlava 14.

Lid tehdy tak se obořil proti Bohu, že netoliko Mojžíše ale i Kaleba slyšeti nechtěli, nýbrž kamenovati usilovali. Co pak k tomu Bůh řekl? Na tom byl, aby dokonale vyhladil lid; ale oblomen jest od Mojžíše, jakkoli na znamení hněvu svého proti nepravostem, 1) neupustil od vyhlazení lidu dospělého se zachováním toliko Kaleba, 2) cestu změniti poručil, 3) čtyřidceti let k obývání na poušti uložil. To pak tak pevné míti ráčil, že ani již se napravujícím vítězství těch časů nad Amalechitskými a Kananejskými dáti nechtěl. — O obývání lidu na poušti pod přísností boží. Pro zachování pak lidu ostatního Bůh některé věci obnovuje, některé dokonává. Obnovuje řád v církvi a lid spořádá. Při obnovení řádu o obětech lidu a pracech levitských poroučí.

Tehdy pozdvihše se všecko množství kři-
2 čeli a plakal lid v tu noc, * a reptali proti
Mojžíšovi i proti Aronovi všickni synové isra-
3 elští a řeklo k nim všecko množství: * Ó bychom
byli zemřeli v zemi egyptské aneb na
této poušti, ó bychom byli zemřeli! A proč
Hospodin vede nás do země té, abychom padli
od meče, ženy naše i dítky naše aby byly
v loupež? Není-liž nám lépe navrátiti se zase
4 do Egypta? * I řekli jeden k druhému: Ustanovme
sobě vůdce a navraťme se do Egypta.
* Tedy uslyševše to, padli Mojžíš a Aron na 5
tváři své přede vším množstvím shromáždění
synův israelských.* Josue pak syn Nunův a Ka- 6
leb syn Jefonův, kteříž také byli ze sleditelův
země, roztrhli roucha svá * a mluvili ke vše- 7
mu množství synův israelských řkouce: Země,
kterouž jsme prošli a vyskoumali, jest země
velmi velice dobrá. * Bude-li Hospodin laskav 8
na nás, uvedeť nás do země té a dá ji nám, a
to zemi takovou, kteráž oplývá mlékem a
strdí. * Toliko nepozdvihujte se proti Hospo- 9

---

24. *údolí*, J. ku potoku.
29. *Enakovy*, H. rodinu Enakovu.
31. *Jděme*, H. vstupme.
32. *chodili*, t. na to špehování, H. byli vstoupili.— *Nikoli* etc. Bídně se na Boha, jeho divné skutky a pomoc zapomenuvše, jakť mnohými výmluvnými slovy rozum těla k zoufalství sloužící předkládají? Jestiť to všechněm pobožným k naučení a výstraze, aby k zemi zaslíbené života věčného usilujíce, nedali se rozumu těla, světa ani ďábla (kterýž umí mdloby a nemoci jejich, též nepřátel sílu a nebezpečenství zveličovati) odhrozovati a meče slova božího z rukou srdcí svých vyrážeti tak, aby ho sobě draze vážiti a v prostém poslušenství jeho zůstávati neměli: ale raději aby v prostnosti víry a nepohnutelného doufání v Boha, milost a pomoc jeho, za ním ochotně jíti se snažovali bez ohlédání se na jakékoli překážky a nebezpečenství.
33. *hubí*, t. jest v ní zlé povětří, tak že dlouhověcí lidé v ní býti nemohou. — *vysoké*: nesmírně veliké.
34. *větší*, H. nad jiné velikány. — *zdáli*, t. posmívali se naší postavě, maličkosti.
1. *pozdvihše*, J. to uslyševše dali se v křik.
3. *dítky*, H. maličcí. — *v loupež*, t. zajetí.
4. *jeden* etc., H. muž k bližnímu svému.
5. *padli*, t. mysli lidu obměkčujíce a prosíce pro Boha, aby zlého svého předsevzetí zanechali, nad Bohem a jeho hroznými a mocnými skutky, kteréž při nich činil, se nezapomínali; ale v doufání k velebnosti jeho se ustanovovali, že jakož prvé tak ještě vždy jim spomáhati, je ochraňovati a nepřátely zahanbovati bude, o čemž šíře viz Deut. 1, 29. a dále.
8. *Bude-li*: máme-li Hospodina k sobě milostivého.
9. *nepozdvihujte*: nebuďte odporni, t. chtíce sobě ustanoviti vůdce a proti vůli boží do Egypta se

dinu, ani se bojte lidu země té, nebo jako chléb
náš jsou: odešlatě od nich ochrana jejich, ale
10 s námi jest Hospodin; nebojtež se jich. * Tedy
mluvilo všecko množství, aby je kamením uházeli;
ale sláva Hospodinova ukázala se nad
stánkem úmluvy všechněm synům israelským.
11 * I řekl Hospodin k Mojžíšovi: I dokavadž
popouzeti mne bude lid ten a dokud nebudou
mi věřiti pro tak mnohá znamení, kteráž jsem
12 činil u prostřed nich, * raním jej morem a
rozženu jej; tebe pak učiním v národ veliký a
13 silnější, nežli jest tento. * I řekl Mojžíš k Hospodinu:
Ale uslyšíť to Egyptští, z jejichžto
prostředku vyvedl jsi lid tento v síle své,
14 * a řeknou s obyvately země té (nebo slyšeli,
že jsi ty, ó Hospodine, byl u prostřed lidu
tohoto a že jsi okem v oko spatřován byl, ó
Hospodine, a oblak tvůj stál nad nimi a
v sloupě oblakovém předcházel jsi je ve dne
15 a v sloupě ohnivém v noci). * Když tedy zmoříš
lid ten, všecky až do jednoho, mluviti budou
národové, kteříž slyšeli pověst o tobě, ři-
16 kajíce: * Protože nemohl Hospodin uvesti
lidu toho do země, kterouž jim s přísahou za-
17 slíbil, zmordoval je na poušti. * Nyní tedy prosím,
nechažť jest zvelebena moc Páně, jakož
18 jsi mluvil tehdáž, když jsi řekl: * Hospodin dlouhočekající
a hojný v milosrdenství, odpouštějící
nepravost a přestoupení, kterýž však z vinného
nečiní nevinného, ale navštěvuje nepravost
otcův na synech do třetího i čtvrtého
19 pokolení. * Odpusť, prosím, nepravost lidu tohoto
podlé velikého milosrdenství svého, tak
jako jsi odpouštěl lidu tomuto, jakž vyšel
z Egypta až dosavád. * I řekl Hospodin: Od- 20
pustil jsem vedlé slova tvého. * A však živ' 21
jsem já a sláva má naplňuje všecku zemi, * že 22
všickni ti, kteříž viděli slávu mou a znamení
má, kteráž jsem činil v Egyptě a na poušti
této, a kteříž pokoušeli mne již desetkrát, aniž
uposlechli hlasu mého, * neuzří země té, kte- 23
rouž jsem s přísahou zaslíbil otcům jejich, aniž
jí kdo z těch, kteříž mne popouzeli, uhlédá.
* Ale služebníka svého Kaleba (nebo v něm 24
byl jiný duch a cele následoval mne) uvedu
do země, do kteréž chodil, a símě jeho
dědičně obdrží ji. * Ale poněvadž Amalechit- 25
ský a Kananejský bydlí v tom údolí, obraťte
se zase zejtra a beřte se na poušť cestou
k moři Rudému.

Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi a Aro- 26
novi řka: * Až dokud snášeti budu množství 27
toto zlé, kteréž repce proti mně? Až dokud
reptání synův israelských, kteříž repcí proti
mně, slyšeti budu? * Rci jim: Živ jsem já, 28
praví Hospodin, žeť vám učiním tak, jakž jste
mluvili v duši mé. * Na poušti této padnou 29
mrtvá těla vaše, a všickni, kteříž jste sečteni
podlé všeho počtu vašeho, od majících let
dvadceti a výše, kteříž jste reptali proti mně,
* nevejdete, pravím, vy do země, o kteréž 30
zdvihna ruku svou přísáhl jsem, že vás osadím
v ní, jediné Kaleb syn Jefonův a Josue syn
Nunův; * ale dítky vaše malé, o nichž jste řekli, 31
že v loupež budou, ty uvedu, aby užívali země
té, kterouž jste vy pohrdli. * Těla pak vaše 32
mrtvá padnou na poušti této * a synové vaši 33
budou tuláci na poušti této čtyřidceti let

---

navrátiti. — *chléb náš*, t. tak snadně je setřeme, jak snadně pokrm sněden bývá a jakž se říká: Budeme jich míti s jedno snídaní. — *ochrana*, H. stín, t. kterýž je zastěňoval.

10. *mluvilo*: smlouvalo se. Neobměkčí-li Bůh srdcí zatvrdilých a nevyučí-li jich on sám, co prospějí lidé? Nic; již oni buďte jakkoli svatí a tiší jako Mojžíš, jakkoli výmluvní jako Aron, jakkoli moudrostí a opatrností osvícení jako Josue a Kaleb: neudělí-li sám Bůh dobroty, lidé jí netoliko nedají, ale ještě usilování jejich v lítý jed se obrací.

11. *popouzeti*, J. rouhati se mi.

12. *rozženu*, t. vyvrhu. — *v národ*, J. aby byl knížetem nad národem větším. Tak Bůh činí podnes, že svá dobrodiní zvlášť duchovní pro nevděčnost přílišnou světa tohoto od jedněch lidí na druhé, z té krajiny do jiné přenáší. Řeč Kristova o odnětí od Židů království božího a dání ho národu činícímu ovoce jeho (Mat. 21, 43.) splnila se, plní se vždycky; a však zlý svět málo se tím kaje a k vděčnosti ponouká.

14. *spatřován*, t. v mocných a hrozných, samému Bohu možných divích a zázracích, v oblaku, ohnivém sloupu, slově jeho svatém a pravdomluvném, v jeho službách etc. Sic jináče podstaty božské, jenž jest duchovní, člověk viděti nemůže zde v této porušitelnosti, leč skrze znamení a podobenství.

15. *až do jednoho*, H. jako muže jednoho.

16. *zmordoval*: pobil je.

17. Nejvíce Mojžíš v tomto svém za lid orodování to dvé předkládá: Předně slávu a čest boží; nechtěl-liby Bůh okem milosrdenství se ohlédati na ten lid (jakož toho nebyl hoden), ale aby se ohlédati ráčil na to, aby ho pohané ze cti a slávy, utrhajíce jeho velebnosti, neloupili. Druhé: Sliby a ohlašování se božská milostná, v dokonalé i milosti i spravedlnosti z přirození jeho, jakož v slovích tak i v skutcích, hojně a bohatě, od věčnosti i vždycky ven vyplývající. Načež všem věrným modlitebníkům pamatovati sluší.

18. *dlouhočekající*: trpělivý, nesnadně se rozhněvá.

19. *velikého*: velikosti.

24. *v něm*, H. při něm, s ním. — *chodil*, t. k vyskoumání jí.

25. *Amalechitský*. Jiní to k vrchní řeči připojují, že t. Kaleb i Amalechovu i Kananejského zemi obdrží. — *bydlí*: leží. — *beřte se*, H. jděte sobě. — *Rudému*: Červenému.

27. Ačkoli hrozně skrze spatření slávy Páně přestrašeni a předěšeni byli, však srdce zlé, kamenité, neobřezané své zlosti v reptání proti Bohu tajiti nemohlo. Protož Bůh také v pomstách se ohlašoval.

30. *nevejdete*, H. jestliže nev.

31. *užívali*, H. poznali.

33. *tuláci*, H. pastýři; neb jakož stádo pasoucí se sem i tam se rozchází, jistého místa nemajíc;

a ponesou pokutu smilství vašeho, až do konce
34 vyhynou těla vaše na poušti. * Podlé počtu
dnů, v nichž jste skoumali zemi tu, totiž čtyřidceti
dnův, jeden každý den za rok počítaje,
ponesete nepravosti své čtyřidceti let a po-
35 znáte pomstu svého odtržení se ode mne. * Já
Hospodin mluvil jsem, že to učiním všemu tomuto
množství zlému, kteréž se srotilo proti
mně: na poušti této dokonce zahynou a tu
36 zemrou. * Muži pak ti, kteréž poslal byl Mojžíš
k vyskoumání země té, a kteříž navrátivše
se, uvedli v reptání proti němu všecko množ-
37 ství to, haněním ošklivíce zemi; * ti, řku, muži,
kteříž haněli zemi, ranou těžkou zemřeli před
38 Hospodinem.* Josue pak syn Nunův a Kaleb syn
Jefonův živi zůstali z mužův těch, kteříž cho-
39 dili k vyskoumání země. * Tedy mluvil Mojžíš
slova ta ke všechněm synům israelským, i plakal lid velmi. * A vstavše ráno vstoupili na 40
vrch hory a řekli: Ai, my hotovi jsme, abychom
šli k místu, o němž mluvil Hospodin;
nebo jsme zhřešili. * Jimž řekl Mojžíš: Proč 41
jest to, že vy přestupujete přikázaní Hospodinovo,
ježto vám to na dobré nevyjde? * Ne- 42
vstupujte, nebo Hospodin není u prostřed vás,
abyste nebyli poraženi od nepřátel vašich.
* Amalechitský zajisté a Kananejský jest tu 43
před vámi a padnete od meče. Protože jste se
odvrátili od následování Hospodina, aniž také
Hospodin bude s vámi. * Oni pak předse usi- 44
lovali vstoupiti na vrch hory: ale archa smlouvy
Hospodinovy a Mojžíš nevycházeli ze stanův.
* Tedy sstoupili Amalechitský a Kana- 45
nejský, kteříž bydlili na těch horách, a porazili
je a potírali je až do Hormy.

Hlava 15.

A) O obětech mluvě, slibuje hříchy z křehkosti pocházející odpouštěti všechněm i jednomu každému, vyjmíně svévolnost. Ale ai, hned má odpůrce vůli své svaté, a to I. lakomce v sobotu dříví sbírajícího. Tohoť lid do vězení dal a podlé božího úsudku ukamenoval. Pročež Bůh na budoucí časy o premování podolku nití hyacintovou, aby na zákon boží pamatovali, poručení vydal.

Mluvil opět Hospodin k Mojžíšovi řka:
2 * Mluv k synům israelským a rci jim: Když
vejdete do země přebývání vašich, kterouž já
3 dám vám, * a budete chtíti obětovati obět
ohnivou Hospodinu v zápal, aneb obět buď slíbenou
buď dobrovolnou aneb při slavnostech
vašich, abyste učinili vůni spokojující Hospodina,
buďto ze skotův aneb z drobného dobytku: * tedy kdožby koli obětoval dar svůj 4
Hospodinu, obětuj obět suchou, desátý díl efi
mouky bělné, zadělané olejem, jehož bude
čtvrtý díl míry hin: * a vína v obět mokrou 5
čtvrtinku hin obětovati budeš při zápalu aneb
při oběti vítězné, k jednomu každému beránku;

---

tak oni žádného města a obce nebudou moci vzdělati ani rolí dělati, než sem i tam se toulajíce skapají. — *smilství.* Ačkoli tělesného smilství Pán Bůh nikdy bez pomsty nenechává, není-li zde časně, ale věčně, léčby předešlo pokání svaté: však ovšem duchovního (jenž jest křivé učení přijímati, modlářství obojího viditelného i neviditelného se dopouštěti etc.) nenávidí, a pro ně ne samy ty, kteříž je páší, ale i jejich potomky tresce; jakož tuto obzvláštně o tom smilství i o pomstě jeho mluví. Protož kteřížkoli rodičové věrně a opravdově milují ditky a potomky své, i pro sebe i pro ně majíť se tuto čemu poučiti. — *až do konce*: dokudž vás co stávati bude.

34. *poznáte*, J. že nejsem marný v svých řečech. J. poznáte co jest to, když já ochranu svou od vás odejmu.

35. *proti mně.* Zbouření se lidu a reptání proti Mojžíšovi a Aronovi Bůh sobě připisuje. A tak podnes před Bohem jest, že kdož muži hodnými v úřadech duchovních i světských věrně se chovajícími pohrdá, Bohem pohrdá a pomsty jeho sobě shromažďuje. I. Sam. 8, 7. Luk. 10, 16.

36. *navrátivše se*, t. odtud, kamž posláni byli. Jiní t. aby po druhé kormoutili lid a k reptání jej podněcovali, byvše prvé napomenuti a pamatováni.

37. *zemřeli*: zemrou; a slova verše toho i 38. čtou jako od Boha mluvená.

38. *země.* Umí Pán obé (jakž II. Petr 2, 20.) i spravedlivé z pokušení vytrhnouti i bezbožné k soudu dochovati aneb hned stírati, jako tuto, což pobožným k velikému v zámutcích a souženích potěšení slouží.

41. *na dobré* etc.: nezdaří se.

42. *není*: nebude mezi vámi.

44. *ale archa* etc. Prvé když Bůh velel, muži osvícení radili to učiniti, zpečovali se; nyní pak, když zbraňoval, na to dotírali. Tu se vidí, jaké jest lidské přirození samo ze sebe bez opravení božího, že takové, aby vždycky Bohu na odpor urputně čelilo. Protož sluší, abychom lomili vůli Adama starého a samých sebe se zapíráním rádi s ochotností vůli boží poddáni byli: sic jinák žádného štěstí a požehnání by s námi nebylo. — *ze stanův*: k zlému předsevzetí bezbožných pobožným nesluší se přiúčastňovati, jich v tom síliti a potvrzovati ani přítomností svou; ale utíkati, vzdalovati se a osvědčení činiti zřetelné a srozumitelné bezbožným (Efes. 5, 11.), nebýti pokrytcem (Gal. 2, 13.), pravdy boží v nepravosti nezadržovati (Řím. 1, 18.).

45. *potírali*: honili. — *Hormy.* Takový cíl a konec bývá bojů a válek neslušných a nespravedlivých; protož vrchnostem sluší se jich vystříhati. Ano i při slušných a spravedlivých hrozné nevole a nesnáze běží: jako při Davidovi, kterýž ač boje Páně vedl, však mu Bůh pro mnohé krve vylití chrámu stavěti zbránil. I. Par. 22, 8. 28, 3.

3. Nechtěl Bůh, aby kdo podlé zdání svého (jako Jefte, Judik 11, 30.), ale podlé jisté vůle jeho oznámené oběti obětoval.

6 * při beranu pak obětovati budeš obět suchou,
mouky bělné dvě desetiny, zadělané olejem,
7 třetinkou míry hin: * vína také k oběti mokré
třetí díl míry hin obětovati budeš u vůni spo-
8 kojující Hospodina. * Jestliže pak obětovati
budeš volka v obět zápalnou aneb v obět
k splnění slibu aneb v obět pokojnou Hospo-
9 dinu: * tedy budeš obětovati spolu s volkem
obět suchou, tři desetiny mouky bělné zadě-
10 lané olejem, jehožby byla půlka hin; * i vína
k oběti mokré obětovati budeš půlku hin;
toť jest obět ohnivá, vůně spokojující Hospo-
11 12 dina. * Tak uděláte * s každým volem i s kaž-
dým skopcem i s dobytčetem, buď ono z ovec
neb z koz; podlé toho, jakž mnoho jich oběto-
vati budete, tak se zachováte při jednom kaž-
dém z nich. Všeliký obyvatel tak bude to
vykonávati, aby obětoval obět ohnivou, vůni
13 spokojující Hospodina. * Takž, bude-li u vás
i příchozí aneb kdokoli mezi vámi v proná-
rodech vašich, a bude obětovati obět ohnivou,
14 vůni spokojující Hospodina; * jakž vy se při
15 tom chováte, tak i on chovati se bude.* V shro-
máždění tomto ustanovení jednostejné buď
vám i příchozímu, kterýžby u vás byl; ustano-
vení věčné v pronárodech vašich; jakož vy,
tak příchozí bude před Hospodinem: zákon
jednostejný a pořádek jednostejný bude vám i
příchozímu, kterýžby u vás byl.
16 Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka:
17 18 * Mluv k synům israelským a rci jim: * Když
přijdete do země, do kteréž já uvedu vás,
19 * tedy když počnete jísti chléb země: oběto-
vati budete obět vzhůru pozdvižení Hespodinu
20 z prvotin těsta vašeho; * koláč obětovati bu-
dete v obět vzhůru pozdvižení. Tak jako obět
21 z humna obětovati budete ji; * tak i z prvotin
těsta vašeho dávati budete Hospodinu obět
vzhůru pozdvižení, vy i potomci vaši.
A kdyžbyste pozbloudili a neučinilibyste 22
všech přikázaní těch, kteráž mluvil Hospodin
k Mojžíšovi, * totiž všech věcí, kteréž přiká- 23
zal Hospodin vám skrze Mojžíše od toho dne,
v kterémž přikázaní vydal Hospodin i potom
v pronárodech vašich; * tedy jestliže z nedo- 24
patření všeho shromáždění to stalo se: oběto-
vati bude všecko množství volka mladého je-
dnoho v obět zápalnou, u vůni spokojující Ho-
spodina, též obět suchou a obět mokrou při
něm, podlé pořádku, a kozla jednoho v obět
za hřích. * I očistí kněz všecko množství sy- 25
nův israelských a odpuštěno jim bude; nebo
poblouzení jest. A oni také obětovati budou
obět svou, obět ohnivou Hospodinu, a obět
za hřích svůj před Hospodinem za poblouzení
své. * I budeť odpuštěno všemu shromáždění 26
synův israelských i příchozímu, kterýž jest po-
hostinu u prostřed nich; nebo všeho lidu po-
blouzení jest.
Jestližeby pak člověk jeden zhřešil z po- 27
blouzení, bude obětovati kozu roční v obět za
hřích: * i očistí kněz duši pobloudilou, kteráž 28
zhřešila poblouzením před Hospodinem: očistí
ji a budeť jí odpuštěno. * Domácímu mezi sy- 29
ny israelskými i příchozímu, kterýž pohostinu
mezi nimi jest, zákon tento jednostejný bude
vám, kdyžby kdo zhřešil z poblouzení.
Člověk pak, kterýžby z pychu svévolně 30
zhřešil, tak doma zrozený jako příchozí, ta-
kový potupil velice Hospodina, protož vyhlazen
bude z prostředku lidu svého: * nebo slovem 31
Hospodinovým pohrdl a přikázaní jeho za nic
sobě položil; protož konečně vyhlazen bude
člověk ten a nepravost jeho zůstane na něm.

---

15. *V shromáždění*, J. ó shromáždění, neb ó lide můj etc. — *v pronárodech*: ve všech potomcích vašich. — *jakož vy*, t. zároveň sobě ho vážím, jako i vás, kteříž jste Israelští podlé těla. Mluví pak o tom příchozím, kterýž přijal učení boží. Rádi se lidé svou prvotností a urozením chlubívají, třebas i s útržkou jiných. Protož Bůh pilně to v mysl vkládá: 1) Že on k své zřízené službě tak dobře z cizích národů jako i Židy přijímal a je své milosti hodné činil; poněvadž u něho není důstojnější Řek, Žid etc. (Koloc. 3, 11.) 2) Jeděm mimo druhé nic zvláštního nevydal, ale jednostejné služby jim nařídiv, při nich obojím nedopustil nic měniti. — *pořádek*, J. soud.

19. *pozdvižení*. A to činiti měli na znamení pravé vděčnosti dobrodiní božských; též ku pomoci služebníkům, aby se měli čím živiti. Těch pak obětí kněz vzhůru pozdvihoval a sem i tam obracel na svědectví toho, že na výš vzhůru i na šíř na všecky strany od samého Boha přichází požehnání; protož aby ho od něho samého hledáno bylo. — *těsta*: zadělání, skropení.

20. *obět*, H. pozdvižení.

22. *těch*, t. k zevnitřní boží poctě přináležejících, o nichž v této hlavě (Levit. 4 mluví o vnitřní). Bůh čině rozdíl mezi hříchy, kteříž se lidem naházejí z křehkosti a poblouzení, a mezi zúmyslnými proti svědomí, na těchto své přísné spravedlnosti, na oněch pak své dobrotivosti a milostivosti příklad ukazovati ráčí; odkudž každému i důvěrnosti k Bohu i bázně jeho svaté nabývati sluší.

24. *tedy*, H. a budeť. — *všeho shrom.*, J. mezi lidem. — *pořádku*: správy, řádu.

25. *poblouzení*: omylení.

29. Kristus jedním obětováním svým a jednostejným učinil své věrné i z Židů i z pohanů. Protož obojí také jednostejné oběti musili obětovati. Viz svrchu v. 14—16.

30. *z pychu*, H. skrze ruku vysokou, t. zpurně, hrdě, ani se Boha boje ani lidí stydě; neukrytě ale zjevně, jako ti obyčej mají, kteříž se ani pamatovati ani od svého zlého předsevzetí odraziti nedají, ale s provýskováním a ruky zdvižením jako slepí v hříchy jdou, a takoví k smrti hřeší. — *potupil*: lehkost učinil, rouhal se.

31. *konečně*, H. vyhlazením vyhlazen, t. bez milosti. Příklad hříchu zúmyslného. Ačkoli pak taková přísnost k církvi Kristově nynějších časů se nevztahuje, však nás vždy poučuje, aby žádný netoliko nebýval ku překážce službám božím v časy a chvílky

32 Stalo se pak, když synové israelští byli
na poušti, že nalezli jednoho, an sbírá dříví
33 v den sobotní; * a ti, kteříž ho nalezli sbíra-
jícího dříví, přivedli jej k Mojžíšovi a k Aro-
34 novi i ke všemu množství.* I dali ho do vězení;
nebo ještě nebylo jim oznámeno, coby s ním
35 mělo činěno býti.* I řekl Hospodin k Mojžíšovi:
Smrtí ať umře člověk ten; nechať ho bez mi-
losti ukamenuje všecko množství vně za stany!
36 * A protož vyvedli jej všecko množství ven za
stany a uházeli ho kamením až umřel, jakož
přikázal Hospodin.
37 38 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
k synům israelským a rci jim, ať sobě dělají
třepení široké na podolcích oděvů svých vši-
ckni rodové jejich, a ať dávají nad třepením
šňurku hyacintovou; * a to budete míti za pre- 39
mování, na něžto hledíce, rozpomínati se bu-
dete na všecka přikázaní Hospodinova, abyste
je činili; a nepustíte se po žádosti srdce vašeho
a po očích vašich, jichžto následujíce smilnili-
byste: * ale abyste pamatovali a činili všecka 40
přikázaní má a byli svatí Bohu svému. * Já 41
jsem Hospodin Bůh váš, kterýž jsem vyvedl
vás ze země egyptské, abych vám byl za Boha,
já Hospodin Bůh váš.

Hlava 16.

(Bůh má odpůrce vůli své svaté) II. pyšné a to rotu Koreovu, Dathanovu a Abironovu s jinými, jichž do půl třetího sta bylo. Tiť naříkali na Mojžíše a Arona, jichž v důvěrnosti Mojžíš 1) ani trestáním 2) ani napomínáním ku pobožnosti vyzískati nemoha, soudu božímu je poručil. Bůh tehdy je i se vším množstvím zahladiti chtěv, zdržán jest od Mojžíše a Arona. Nicméně od jiných odcizené před očima lidu podlé ohlášení Mojžíšova se statky jejich zemi shltiti poručil a kadící popálil, jejichž potom kadidelnice na plechy k obložení oltáře pro paměť rozdělati poručil. III. Reptáky, všecko zajisté množství proti Mojžíšovi povstává. Bůh pak 1) ku předěsení jich a potěšení Mojžíše a Arona zjeviv se, na všecko množství se obořil (tu však ránu Mojžíš modlitbami a posvěcením ostatku lidu zastavil, an již jich 14.700 padlo).

Kore pak syn Isaarův syna Kaathova z po-
kolení Levi vytrhl se z jiných, tolikéž Dathan a
Abiron, synové Eliabovi, také Hon syn Fele-
2 tův ze synův Rubenových, * a povstali proti
Mojžíšovi; i jiných mužův ze synův israelských
dvě stě a padesáte, knížata shromáždění, kteříž
3 svoláváni byli do rady, muži slovútní. * A se-
bravše se proti Mojžíšovi a proti Aronovi řekli
jim: Příliště to již na vás! všecko zajisté
množství toto, všickni tito svatí jsou a u pro-
střed nich jest Hospodin: pročež se tedy vy-
zdvihujete nad shromážděním Hospodinovým?
4 * To když uslyšel Mojžíš, padl na tvář svou
5 * a mluvil ke Koreovi a ke vší rotě jeho řka:
Ráno ukáže Hospodin, kdo jsou jeho a kdo jest
svatý i kdo před něj předstupovati má; nebo
kohožkoli vyvolil, tomu rozkáže přistoupiti
6 k sobě. * Toto učiňte: Vezměte sobě kadidel-
nice, ty Kore i všecko shromáždění tvé, * a na- 7
klaďte do nich uhlí a vložte na ně kadidla před
Hospodinem zítra: i stane se, že kohožkoli vy-
volí Hospodin, tenť bude svatý: příliště to již
na vás synové Levi! * I řekl Mojžíš ke Koreovi: 8
Slyšte, prosím, synové Levi: * Zdaliž málo vám 9
to jest, že vás oddělil Bůh israelský ode všeho
množství israelského a rozkázal vám přistupo-
vati k sobě, abyste vykonávali službu příbytku
Hospodinova a abyste stáli před shromážděním
a sloužili jim? * A vzaltě sobě a všecky bratří 10
tvé syny Levi s tebou, a že ještě přes to i
kněžství hledáte? * Protož věz, že ty a všickni 11
tvoji jste ti, kteříž se rotíte proti Hospodinu;
nebo Aron co jest, že jste reptali proti němu?
*Tedy poslal Mojžíš, aby zavolali Dathana a 12
Abirona synův Eliabových. Kteříž odpověděli:
Nepůjdem! * Cožť se ještě málo zdá, žes vyvedl 13

---

jisté, ale raději je svou přítomností ozdoboval, jich užíval a podlé své nejvyšší možnosti jich k vzdělání a utvrzování příčinou byl. Nebo nechce Bůh, abychom sem i tam se službou jeho (jako někdy Athenští při svém náboženství řečeném Eleusima) se koutkovali a ukrývali, lečby svobody a prostranství nebylo; ale spolu se shromážďujíce jedním ramenem (jakž dí prorok Sofo. 3, 9.) jemu sloužili.

38. *třepení*, J. třapce, francle, prýmy. — *rodové*: věkové. — *šňurku*: nit modrou.

1. *vytrhl*, H. přivzav, t. jiné k sobě, rotu svou začal.

2. *proti Mojžíšovi*, H. před Mojžíšem, v přítomnosti Mojžíšově.

3. *sebravše*: srotivše. — *Příliště*: dostitě již toho; mnoho to již na sebe béřete; aneb mnoho o sobě myslíte, že sobě sami, jeden světskou, druhý duchovní správu osobujete, jakoby žádného ve všem lidu nebylo tak hodného, jemužby takoví úřadové svěřeni býti mohli; neníť náležité toho přehlídati a trpěti, aby jen vaše slovo vždycky vznělo. — *vyzdvihujete*: zpínáte, vynášíte, potřásáte.

5. *svatý*: posvěcený, t. ke konání úřadu kněžského.

7. *uhlí*, H. ohně. — *příliště*: o mnoho se již pokoušíte synové Levi.

9. *jim*, J. za ně.

10. *kněžství*, J. nejvyššího kněžství. — *hledáte*: sobě osobujete.

11. *všickni tvoji*: tvá sběř, rota. — *proti němu*, t. proč na té prvotnosti, kterouž vás Bůh mimo jiná všecka pokolení poctiti ráčil, nepřestáváte? Neběžíť tu o samého Arona, ale více, že vy se velebnosti boží dotýkáte a ji urážíte, což vám na dobré nevyjde, to zvíte.

13. *rozkazovati*, H. panovati nad námi. — *nám*, J. již jsi nás právě uvedl etc.

nás ze země oplývající mlékem a strdí, aby nás
zmořil na poušti; že také chceš i panovati nad
14 námi a rozkazovati nám? * Ba právě! a ještěs
nás neuvedl do země oplývající mlékem a strdí,
anižs nám dal v dědictví rolí a vinic; zdali oči mu-
15 žům těmto vyloupiti chceš? Nepůjdemeť! * I roz-
hněval se Mojžíš velmi a řekl Hospodinu: Ne-
patřiž na oběti jejich. Ani jednoho osla od
nich jsem nevzal aniž jsem komu z nich co zlého
16 učinil. * Potom řekl Mojžíš ke Koreovi: Ty a vši-
ckni tvoji postavte se zítra před Hospodinem
17 zvláště, ty i oni, též i Aron zvláště: * a vezmouce
jeden každý kadidelnici svou, dáte do nich ka-
didla a postavíte se před Hospodinem, jeden
každý s kadidelnicí svou; dvě stě a padesáte
kadidelnic bude: ty také i Aron, každý s kadi-
18 delnicí svou. * Tedy vzal jeden každý kadidel-
nici svou a nabravše do nich uhlí, vložili na ně
i kadidla, a stáli u dveří stánku úmluvy, i Mojžíš
19 i Aron. * Kore pak již byl sebral proti nim
všecko množství ke dveřům stánku úmluvy: i
ukázala se sláva Hospodinova všemu množství.
20 * I mluvil Hospodin k Mojžíšovi a k Aronovi
21 řka: * Oddělte se z prostředku množství tohoto,
22 ať je v okamžení zahladím. * Kteřížto padše na
tváři své řekli: Bože silný, Bože duchův i vše-
likého těla, jediný tento člověk zhřešil a což
na všecko shromáždění hněvati se budeš?
23 Tedy mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka:
24 * Mluv k množství a rci: Odstupte od příbytku
25 Kore, Dathana a Abirona. * A vstav Mojžíš
šel k Dathanovi a Abironovi, i šli za ním starší
26 israelští, * a mluvil k množství řka: Ostupte,
prosím, od stanův bezbožných mužův těchto,
aniž se čeho dotýkejte, což jejich jest, abyste
27 nebyli zachváceni ve všech hříších jejich. * I od-
stoupili se všech stran od příbytku Kore,
Dathana a Abirona; ale Dathan a Abiron vy-
šedše stáli u dveří stanův svých, i ženy jejich
i synové jich i maličcí jejich. * Tedy řekl Moj- 28
žíš: Po tomto poznáte, že Hospodin poslal mne,
abych činil všecky skutky tyto, a že nic o své
ujmě nečiním: * Jestliže tak jako jiní lidé mrou, 29
zemrou i tito, a navštívením obecným všechněm
lidem jestliže navštíveni budou, neposlal mne
Hospodin; * pakliť něco nového učiní Hospodin 30
a země otevrouc ústa svá pozře je se vším což
mají, a sstoupí-li za živa do pekla, tedy po-
znáte, že jsou popouzeli muži ti Hospodina.
* I stalo se, když přestal mluviti slov těch, že 31
rozstoupila se země pod nimi; * a otevřevši ze- 32
mě ústa svá pozřela je, i domy jejich i všecky
lidi, kteříž byli s Korem i všecken statek jejich.
* A tak sstoupili oni se vším, což měli, za živa 33
do pekla a přikryla je země; i zahynuli z pro-
středku shromáždění. * Všickni pak israelští, 34
kteříž byli vůkol nich, utíkali, slyšíce křik je-
jich; nebo řekli: Utecme, aby i nás nesshltila
země! * Vyšel také oheň od Hospodina a spálil 35
těch dvě stě a padesáte mužův, kteříž kadili.
Tedy mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: 36
* Rci Eleazarovi synu Arona kněze, ať sběře 37
kadidelnice z toho spáleniště a uhlí z nich pryč
rozmece, nebo posvěceny jsou; * kadidelnice 38
totiž těch, kteříž proti své duši hřešili, a ať je
rozkuje na plechy k obložení oltáře; nebo ka-
dili jimi před Hospodinem, protož posvěceny
jsou: a budou na znamení synům israelským.
* I sebral Eleazar kněz kadidelnice měděné, ji- 39
miž kadili ti, jenž spáleni jsou, a rozkoval je
k obložení oltáře * pro budoucí pamět synům 40
israelským, aby nepřistupoval žádný jiný,

---

14. *chceš*: t. mníš, že jsme slepí, abychom neviděli co děláš. Pyšná, útržky a posměchu plná odpověd Mojžíšovi svatému srdce pronikající; jakoby řekli: Tak jsi nás hanebně podvedl, a chceš vždy lid, mající oči otevřené, oslepovati a mámiti, tak aby jsouce na té mizerné poušti, myslili, že jsou v hojné, úrodné a bohaté krajině.

15. *Nepatřiž*, t. nepřijímej, neoblibuj. — *oběti*: dary, suchou obět.

16. *všickni tvoji*: shromáždění tvé, rota, sběř. — *postavte*, H. buďte.

17. *postavíte*, J. přinesete.

18. *uhlí*, H. ohně.

22. *kteřížto*, t. Mojžíš a Aron, modlíce se za nevinné. — *těla*, t. Bože, kterýž jsi původ, dárce i zdržovatel hnutí, dýchání, a tak života všechněch živočichů a tvorů, rozumných i nerozumných, tělesných i duchovních.

26. *nebyli* etc.: nezahynuli, nebyli shlceni.

27. *stáli*, t. pyšně, nestydatě, a navzdoru vyšli na oči Mojžíšovi, jakoby řekli: Chceme rádi na toho, kdoby nám škoditi chtěl, pohleděti.

28. *že nic*, H. ze srdce svého, t. po své hlavě.

29. *navštíveni*, t. jestliže obecnou smrtí se světa sejdou.

31. *stalo se*. Prvotnost a moc proroka božího Mojžíše mrzutým reptáním některých zohyzděná a zlehčená, teď zase týchž nevážných a lehkomyslných zázračným trestáním a zatracením očistěna a utvrzena.

33. *se vším*, J. a kteřížkoli k nim přináleželi, kromě synův jeho, kteříž bez pochyby otcové zlosti nepovolivše zachováni jsou; o čemž níž v. 26, 11 i v žalmích. — *do pekla*, J. do propasti. — *přikryla*: zavřela se po nich země. — *zahynuli*: vyhlazeni jsou.

34. *křik*, J. pro křik.

35. *spálil*, H. sežral. — *kadili*, H. obětovali kadidlo, t. kterýmž se zdálo, že hodni byli úřadu kněžského tak dobře jako Aron. Odkudž se vidí, jak jest nebezpečné a Bohu nepříjemné, všetečné, z pychu o své ujmě a z lehkomyslnosti vtírati se v úřady církevní, bez řádného k tomu povolání, od biskupa usouzení, moci dání, potvrzení, v to zavedení, jako Kore tuto se svou rotou; poněvadž Bůh ani žen ani čeládek jejich nešetřil, kromě synů.

37. *spáleniště*, J. mezi spálenými. — *rozmece*, t. za stany, J. za oltář.

38. *k obložení*, J. přikrytí. — *kadili*: ukázali se s nimi.

kdožby nebyl z rodu Aronova, ku kadění před
Hospodinem, aby se mu nestalo jako Koreovi
a jako sběři jeho; jakož byl mluvil jemu Ho-
spodin skrze Mojžíše.
41 Nazejtří pak reptalo všecko množství
synův israelských na Mojžíše a na Arona
řkouce: Vy jste příčinou smrti lidu Hospodi-
42 nova. * I stalo se, když se opět sbíral lid proti
43 Mojžíšovi a proti Aronovi, * že se ohlédli Mojžíš
a Aron k stánku úmluvy: a ai, přikryl jej oblak
a ukázala se sláva Hospodinova. Přišel tak
44 Mojžíš s Aronem před stánek úmluvy. * I mluvil
45 Hospodin k Mojžíšovi řka: * Vyjděte z prostřed-
ku množství tohoto, a zahladím je v okamžení.
I padli na tváři své. * Tedy řekl Mojžíš k Arono- 46
vi: Vezma kadidelnici dej do ní uhlí z oltáře a vlož
kadidla, a běž ruče k množství a očisť je; nebo
vyšla prchlivost od tváři Hospodinovy a již
rána se začala. * I vzav Aron kadidelnici, jakž 47
rozkázal Mojžíš, běžel do prostřed shromáždění
(a ai, rána již se byla začala v lidu) a zakadiv,
očistil lid. * A stál mezi mrtvými a živými i 48
zastavena jest rána. * Bylo pak těch, kteříž od 49
té rány zemřeli, čtrnácte tisíců a sedm set,
kromě těch, jenž zemřeli příčinou Kore. * I na- 50
vrátil se Aron k Mojžíšovi ke dveřům stánku
úmluvy, když ta rána přetržena byla.

Hlava 17.

(Bůh) 2) pro budoucí ujištění Arona a Mojžíše se zahanbením reptáků dvanácte prutů mandlových přinesti (z nichž Aronův přes noc vykvetl) a Aronův na památku schovati poručil s předěsením všeho lidu.

Tedy mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka:
2 * Mluv k synům israelským a vezmi od nich po
jednom prutu z každého domu otcův, totiž ode
všech knížat jejich, vedlé domů otcův jejich,
dvanácte prutův, a jednoho každého jmeno na-
3 píšeš na prutu jeho. * Jmeno pak Aronovo na-
píšeš na prutu Levi; nebo jedenkaždý prut
bude místo jednoho předního z domu otců je-
4 jich; * i necháš jich v stánku úmluvy před svě-
5 dectvím, kdež přicházím k vám. * I stane se,
že kohož vyvolím, toho prut zkvetne; a tak
spokojím a svedu s sebe reptání synův israel-
ských, kterýmž repcí na vás.
6 Ty věci když mluvil Mojžíš k synům isra-
elským, dali jemu všecka jejich knížata pruty
své, jedno každé kníže prut z domu otce svého,
totiž prutův dvanácte; prut pak Aronův byl též
7 mezi pruty jich. * I zanechal Mojžíš prutů před
Hospodinem v stánku svědectví. * Nazejtří pak 8
přišel Mojžíš do stánku svědectví, a ai, vyrostl
prut Aronův z domu Levi, a vypustiv ze sebe
pupence, zkvetl a vydal mandly zralé. * I vy- 9
nesl Mojžíš všecky ty pruty od tváři Hospodi-
novy ke všechněm synům israelským; a uzřev-
še je, vzali jeden každý prut svůj. * Řekl pak 10
Hospodin k Mojžíšovi: Dones zase prut Aro-
nův před svědectví, aby chován byl na znamení
proti buřičům spurným; a tak přítrž učiníš re-
ptání jejich na mne, aby nezemřeli. * I učinil 11
tak Mojžíš; jakž byl přikázal jemu Hospodin,
tak učinil. * Tedy mluvili synové israelští k Moj- 12
žíšovi řkouce: Hle, již mřeme, mizíme a všickni
my hyneme! * Kdožkoli blízko přistoupá 13
k příbytku Hospodinovu, umírá; všickni-liž
smrtí zhyneme?

Hlava 18.

B) Potom hned vydal Levitům pro práce svaté l. svobody.

A protož řekl Hospodin k Aronovi: Ty a
synové tvoji i dům otce tvého s tebou ponesete
nepravost svatyně: ty také i synové tvoji s te-
bou ponesete nepravost kněžství svého. * Bratří 2

45. *Vyjděte*, H. odneste se. — *tváři své*, t. modlíce se za lid.
46. *rána*, J. mor, nakažení, t. nějaké velmi náhlé a prudké.
47. *zakadiv*, H. vloživ kadidla. Velmi jest to potěšitelná věc, že Bůh k modlitbám svých věrných ctitelů a služebníků přísnost hněvu svého ukrocovati, a veřejné rány na města, obce a krajiny naměřená odjímati a zapuzovati ráčí. Takové horlivé modlitby tím kaděním Aronovým vyznamenány jsou.
4. *svědectvím*, t. archou svědectví. — *přicházím*: navštěvuji vás, s vámi rozmlouvání mívám.
10. *znamení*, t. toho, že Bůh zázračně Arona s jeho potomky úřadem kněžským poctiti ráčil a žádného jiného, což sami vyznati musili; protož aby nikdy více v podobnou této bouřku proti nařízení božímu se nevydávali.
12. *mizíme*. Jakoby řekli: Jižť z hrozných příkladů boží pomsty hněv jeho spatřujeme; rádi bychom pak k stánku přistoupili a s Bohem se smířili, ale poněvadž přistupující k němu mrou, co máme činiti, abychom nezahynuli?
1. Dává tuto Bůh odpověd na to, oč se lid s Mojžíšem radil, jakby a skrze koho s Bohem, nesmějíce sami k stánku přistupovati, smířeni býti mohli; ačkoli tomu z mnohých ustanovení božích, jim v známost uvedených, výborně již rozuměti mohli. Ale potřebuje toho lidská nestatečnost, aby se jí věci boží jednostejné, často anobrž vždycky předkládaly a opětovaly. Fil. 3. 1. — *nepravost*, t. vy budete vinni neb trestáni, jestliže co nenáležitě od vás neb Levitův při službách stánku díti se bude. Níž 23.
2. *posluhují tobě*. Levitové neměli oběti obětovati, ani do svatyně vcházeti (neb samému Aronovi

také své pokolení Levi, čeleď otce svého připoj
k sobě, ať jsou při tobě a posluhují tobě: ty
pak a synové tvoji s tebou před stánkem své-
3 dectví sloužiti budete * A pilně ostříhati budou
rozkázaní tvého, bedlivi jsouce při všem stán-
ku: a však ať k nádobám svatyně a k oltáři
4 nepřistupují, aby nezemřeli i oni i vy: * a při-
držeti se budou tebe, pilně ostříhajíce stánku
úmluvy při všech službách jeho. A cizí žádný
5 nepřistupuj k vám. * Protož pilně ostříhejte
svatyně i služby oltáře, ať nepřichází více zu-
6 řivá prchlivost na syny israelské; * poněvadž
jsem já vybral bratří vaše Levity ze synův
israelských vám, za dar dané Hospodinu, aby
7 konali službu při stánku úmluvy. * Ty pak a
synové tvoji s tebou ostříhati budete kněžství
svého při všech věcech přináležejících k oltáři, a
kteréž jsou za oponou, a sloužiti budete; úřad
kněžství vašeho darem jsem vám dal, protož
přistoupil-liby kdo cizí, umře.
8 Mluvil také Hospodin k Aronovi: Ai, já
dal jsem tobě k ostříhání oběti mé, kteréž se
vzhůru pozdvihují; všecko také, což se posvě-
cuje od synův israelských, tobě jsem dal pro
pomazání i synům tvým ustanovením věčným.
9 * Toto bude tvé z věcí posvěcených, kteréž ne-
přicházejí na oheň; všeliká obět jejich, buď su-
chá obět jejich neb obět za hřích jejich anebo
obět za provinění jejich, kteréž mi dávati bu-
dou; svatosvaté tobě bude to i synům tvým.
10 * V svatyni budeš je jísti, každý pohlaví muž-
11 ského bude je jísti; svaté bude tobě.* Tvá ť tedy
bude obět darův jejich, kteráž vzhůru pozdvi-
žena bývá, každou také obět synův israelských,
kteráž sem i tam obracína bývá, tobě jsem dal
a synům tvým i dcerám tvým s tebou ustanove-
ním věčným; každý, kdož jest čistý v domě tvém,
12 bude je jísti. * Všecko, což předního jest z oleje
a což nejlepšího jest vína a obilí, prvotiny těch
věcí, kteréž dají Hospodinu, dal jsem tobě.
* Prvotiny všech věcí, kteréž rostly v zemi je- 13
jich, ty přinesou Hospodinu a tvéť budou: každý,
kdož jest čistý v domě tvém, jísti je bude.
* Všecko oddané Bohu v Israeli tvéť bude. * Což- 14 15
koli otvírá život všelikého těla, kteréž oběto-
váno bývá Hospodinu, tak z lidí jako z hovad,
tvé bude: prvorozené však z lidí vyplaceno
bude, prvorozené také z nečistých hovad vyplatiti
kážeš.* Výplata pak jeho, když mu již jeden měsíc 16
bude, vedlé ceny tvé bude, pět lotů stříbra po-
dlé lotu svatyně; dvadceti peněz váží lot. * Ale 17
prvorozené z volů neb z ovcí neb z koz nedáš
vyplatiti, nebo posvěceny jsou: krev jejich vy-
kropíš na oltář a tuk jejich zapálíš, aby byl obětí
ohnivou, vůní spokojující Hospodina: * maso pak 18
jejich tvé bude, jako hrudí z oběti sem i tam
obracení, a jako plece pravé, tvé bude.* Kaž- 19
dou obět vzhůru pozdvižení z věcí posvěce-
ných, kteréž přinášejí synové israelští Hospo-
dinu, dal jsem tobě a synům tvým i dcerám
tvým s tebou ustanovením věčným; smlouvou
trvanlivou a věčnou před Hospodinem tobě i se-
meni tvému s tebou.
Mluvil také Hospodin k Aronovi: V zemi jejich 20
dědictví ani dílu svého mezi nimi nebudeš míti: já
jsem díl tvůj a dědictví tvé u prostřed synův isra-
elských. * Synům pak Levi, ai, dal jsem všecky 21
desátky v Israeli za dědictví, za službu jejich,
kterouž vykonávají, sloužíce při stánku úmlu-
vy. * A synové israelští nechť nepřistupují 22
k stánku úmluvy, aby nenesli hříchu a neze-
mřeli: * ale sami Levitové konati budou službu 23
při stánku úmluvy, a sami ponesou nepravost
svou; * ustanovení věčné v pronárodech vašich
to bude, aby dědictví nemívali mezi syny isra-
elskými; * nebo desátky synův israelských, kte- 24

---

a rodu jeho to náleželo); ale k obětem dobytek stro-
jili a jiné služby při stánku úmluvy vykonávali;
byli také sem i tam mezi lidem israelským po mě-
stech a městečkách k čítání a učení zákona Páně
po školách rozsazeni.

3. *ostříhati*: pozor na tebe míti. — *i vy*. Kdyžbyste jim neoznámili, že všetečně v něco se vydávají neb svých povinností zanedbávají.

5. *pilně*, H. ostříhejte ostříhání. — *služby*, H. ostříhání.— *israelské*, t. jako na Kore, Dathana etc. přišla. Výš 16.

7. *dal*, t. z milosti a lásky své k takové důstojnosti jsem vás mimo jiné vyvolil; vám ku pomoci, abyste sobě nestěžovali, i syny Levi přidal; vás, čímbyste se přitom i živiti mohli, opatřil; protož tím pilnější máte býti své povinnosti.

8. *pomazání*, t. že jsi knězem.

9. *posvěcených*, H. svatosvatých. — *kteréž*, H. z ohně, t. zachované, kteréž se nepálí. — *dávati*, H. navracovati.

11. *s tebou.* Netoliko sami kněží aneb osoby úřad církve mající, ale i jejich čeládky obého pohlaví, v lidu svém z obětí opatřiti ráčil; toliko aby se bez úhony chovali; protož dí: Kdož jest čistý etc., a ne aby v nešlechetnostech předčili.

12. *předního*, H. tuk oleje, k témuž i apoštol směřuje, když dí: Nemylte se, Bůh nebude oklamán etc. Gal. 6, 7.

14. *oddané*, H. posvěcené, t. slibem z náboženství Bohu oddané. Výš Levit. 27, 21.

19. *trvanlivou*, H. soli neb slanou, t. kteráž kažena a rušena býti nemá; jako sůl, kteráž jiné věci od porušení zachovává.

20. *israelských.* Ve všelijakých úzkostech a zámutcích přicházejících na věrné služebníky boží i od nevděčného v světě lidu, toto jest jejich největší potěšení a v pracech posilení, což Bůh tu dí: Já jsem díl tvůj. Ačkoli se toho nyní okem těla nevidí, ale neztratíť se to; nenecháť on svých věrných poslů v porobení věčném; nýbrž tudíž se ukáže v tomto svém zaslíbení věrným a pravdomluvným, a to především světem.

23. *nepravost svou*, t. jestližeby něčeho při službách božích pochybili, zanedbali, proměnili aneb někoho k tomu nenáležejícího pustili, oni trestáni budou, ne někdo jiný.

réž přinášeti budou Hospodinu v obět vzhůru
pozdvižení, dal jsem Levitům za dědictví; pro-
tož jsem o nich řekl: U prostřed synův israel-
ských nebudou míti dědictví.
25 26 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv
k Levitům a rci jim: Když vezmete desátky
od synův israelských, kteréž jsem vám dal od
nich za dědictví vaše, tedy přinesete z nich obět
vzhůru pozdvižení Hospodinu, desátky z de-
27 sátků; * a počtena vám bude ta obět vaše,
28 jako obilí z humna a jako víno od lisu. * Tak
vy také přinesete obět vzhůru pozdvižení Ho-
spodinu ze všech desátků vašich, kteréž ve-
zmete od synův israelských, a dáte z nich obět
Hospodinovu Aronovi knězi. * Ze všech darů 29
vašich přinesete každou obět vzhůru pozdvi-
žení Hospodinu, díl posvěcený všeho, což nej-
lepšího jest. * Díš jim také: Když obětovati 30
budete z toho, což nejlepšího jest, počteno bude
Levitům, jako úrody z humna a jako úrody
od lisu. * Jísti pak budete ty desátky na všeli- 31
kém místě vy i čeleď vaše, nebo mzda vaše
jest za službu vaši při stánku úmluvy. * A ne- 32
ponesete proto hříchu, když obětovati budete
to, což nejlepšího jest; a tak neposkvrníte věcí
posvěcených od synův israelských a nezemřete.

Hlava 19.

(Bůh vydal Levitům) II. způsob strojení vody k očisťování nečistých, pro uvarování vyloučených z církve.

I mluvil Hospodin k Mojžíšovi a k Aro-
2 novi řka: * Toto jest ustanovení zákona, kteréž
přikázal Hospodin řka: Mluv k synům isra-
elským, ať vezmouce přivedou k tobě jalovici
červenou bez vady, na nížby nebylo poskvrny
a na kteroužby ještě jho nebylo kladeno:
3 * a dáte ji Eleazarovi knězi, kterýž vyvede
ji ven ze stanův a rozkáže ji zabiti před se-
4 bou. * A vezma Eleazar kněz krve její na prst
svůj, kropiti bude jí naproti stánku úmluvy
5 sedmkráte; * potom káže tu jalovici spáliti
před očima svýma: kůži její i maso její i krev její
6 s lejny jejími dá spáliti. * A vezma kněz dřeva
cedrového, yzopu a červce dvakrát barveného,
uvrže to vše do ohně, v kterémž ta jalovice
7 hoří. * I vypeře kněz roucha svá a tělo své
umyje vodou; potom vejde do stanů a bude
8 nečistý až do večera. * Takž také i ten, kte-
rýž ji pálil, vypeře roucha svá u vodě a tělo
své obmyje vodou, a nečistý bude až do ve-
čera. * Popel pak té jalovice spálené smete muž 9
čistý a vysype jej vně za stany na místě čistém,
aby byl všechněm synům israelským chován
k vodě čistění, kteráž bude k očistění za hřích.
* A ten, kdožby smetl popel té jalovice, vypeře 10
roucha svá a nečistý bude až do večera. A bu-
dou to míti synové israelští i příchozí, kterýž
jest pohostinu u protřed nich, za ustanovení
věčné.
Kdoby se dotekl těla kteréhokoli mrtvého 11
člověka, nečistý bude za sedm dní; * takový 12
očisťovati se bude tou vodou dne třetího a dne
sedmého, i bude čistý; neočistí-li se pak dne
třetího a dne sedmého, nebude čistý. * Kdoby 13
koli dotkna se těla mrtvého člověka, kterýž
umřel, neočistil se, příbytku Hospodinova po-
skvrnil. Protož vyhlazena bude duše ta z Isra-
ele, nebo vodou očisťování není pokropen; ne-

---

27. *vám*, t. vám a ne těm, od nichž jste vy desátky vzali, přivlastněna bude. J. tak bude příjemná před Bohem, jako těch, kteří z vlastních rolí neb vinic obětují. — *víno*, H. z plnosti, z hojnosti lisu.

29. *přinesete*, t. kteréžby vám dali synové israelští. — *všeho*, H. z každého tuku.

31. *čeleď*, H. dům.

2. *červenou.* Ta jalovice neb kráva červená znamená tělo Kristovo: mdlejší pohlaví, mdlobu a nemoc těla jeho; červenost, bolestné a krvavé jeho umučení. (Sv. Augustin lib. 4. in Num. Quest.) Jiní o zažžené a horlivé jeho k nám lásce tu červenost vykládají. — *bez vady*, J. dorostlou, dospělou.

6. *červce.* Přirozená v lidském těle zkáza tím červcem vyznamenána; cedrovým dřevem její trvanlivost. Nebo jako se z věcí hedbávných červená barva nikoli vypraviti nemůže, ale zůstává, dokudž jich který kus: tak hřích přirozený v těle našem. A jakož Bůh umítati kázal ty věci na tu jalovici do ohně, tak on sám lidu svého hříchy i s nestatečným pokáním jejich yzopem vyznamenaným uvrci ráčil na Syna svého. Isai. 53, 6.

9. *vysype:* nechá ho. — *k vodě*, t. k připravování vody svěcené, kteroužby pokropením očisťováni byli ti, kteříž pro nečistoty nějaké bývali odlučováni; protož i voda oddělení slove. J. očistění. Vyznamenávala pak služby a služebnosti od Krista v církvi zřízené, skrze něž se dochází vědomé zevnitřně svědectví očistění pravého.

12. *dne sedmého*, J. dne sedmého také nebude moci čist býti.

13. *Kdoby koli* etc. Mrtvého se dotknouti jest s bezbožnými a nekajícími lidmi obcovati, a k jejich zlosti se přiúčastňovati. Nebo takoví před Bohem jsou v ohavnosti, jako mrcha mrtvá, smrdutá. A ačkoli v stanu Páně, t. v církvi obecné neb katolické, pod zástěrou jmena křesťanského zůstávají, však nejsou živí údové Kristovi, ale mrtví, pokud se nekají, poskvrňujíce příbytku božího; toť bývají živým údům k urážce a pohoršení, tak že skrze ně a příčinou jejich jmeno boží i mezi pohany v porouhání přichází. Řím. 2, 24. Kdož věrní Bohu býti chtí, jha s bezbožnými táhnouti nemají, II. Kor. 6, 14., lečby kdo pomstu boží tu osvědčenou na se uvaliti chtěl. — *duše ta*: člověk ten. — *očisťování*, H. oddělení.

čistýť bude a nečistota jeho zůstává na něm.
14 * Tento jest také zákon, kdyby člověk umřel
v stanu: Kdoby koli všel do toho stanu a kdo-
by koli byl v stanu, nečistý bude za sedm dní.
15 * Tolikéž všeliká nádoba odkrytá, kterážby
neměla svrchu přikryvadla na sobě, nečistá
16 bude. * Tak kdožby se koli dotkl na poli buď
mečem zabitého aneb umrlého, buďto kosti
člověka anebo hrobu, nečistý bude za sedm dní.
17 A vezmou pro nečistého popela z jalovice
spálené za hřích a nalejí na něj vody živé do
18 nádoby. * Potom vezme člověk čistý yzopu
a omočí jej v té vodě a pokropí stanu i všeho
nádobí i lidí, kteřížby tu byli; tolikéž toho,
kterýž dotkl se kosti aneb zabitého aneb
mrtvého aneb hrobu. * Pokropí tedy čistý ne- 19
čistého v den třetí a v den sedmý. A když oči-
stí jej dne sedmého, vypeře šaty své a umyje se
vodou a čistý bude u večer. * Jestližeby pak 20
kdo nečistý jsa neočistil se, vyhlazena bude
duše ta z prostředku shromáždění; nebo sva-
tyně Hospodinovy poskvrnil vodou očisťování
nejsa pokropen, nečistýť jest. * I budeť jim to 21
za ustanovení věčné. Kdožby pak tou vodou
očisťování kropil, vypeře roucha svá. A kdožby
se dotkl vody očisťování, nečistý bude až do
večera. * Čehokoli dotklby se nečistý, nečisté 22
bude; člověk také, kterýžby se dotkl toho, ne-
čistý bude až do večera.

Hlava 20.

C) O spořádání lidu toto se praví, že když se hnuli na poušti Sin, kdež umřela Maria, naříkali proti Mojžíšovi naříkáním hořkým pro nedostatek vody. Mojžíš tedy utek se k Bohu slyší zámluvu o vyvedení vod hojných, kterouž týž Mojžíš vyříditi měv, nezřízeně k tomu přistoupil (lid však napojen jest), jakž ihned proto domluvy s pohrůžkou došel, kteráž se v skutku na Aronovi vyplnila. Nebo když Idumejští nedbavše na žádost lidu průchodu volného dáti nechtěli, tak že lid na horu Hor zajíti musil; tu Aron z poručení božího svlečen jsa z roucha kněžského (do něhož oblékl Mojžíš Eleazara syna jeho), umřel a za třidceti dní od lidu oplakán jest.

I přitáhlo všecko množství synův israel-
ských na poušť Sin měsíce prvního: i pozůstal
lid v Kadesu, kdež umřela Maria, a tu jest po-
2 chována. * A když množství to nemělo vody,
3 sešli se proti Mojžíšovi a proti Aronovi; * i do-
mlouval se lid na Mojžíše a mluvili řkouce:
O kdybychom i my byli zemřeli, když zemřeli
4 bratří naši před Hospodinem! * Proč jste jen
uvedli shromáždění Hospodinovo na poušť tuto,
abychom zde pomřeli i my i dobytek náš?
5 * A proč jste nás vyvedli z Egypta, abyste
uvedli nás na toto zlé místo, na němž se nerodí
ani obilí ani fíků ani hroznů ani jablek zrna-
6 tých, na kterémž ani vody ku pití není? * Tedy
odšel Mojžíš s Aronem od tváři shromáždění
ke dveřům stánku úmluvy a padli na tváři
své i volali k Hospodinu řkouce: Hospodine uslyš
křik lidu tohoto a otevři jim poklad svůj, studnici
vody živé, ať napijí se do vůle, by přestalo re-
ptání jich. I ukázala se sláva Hospodinova nad
nimi. * A mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: 7
* Vezmi hůl a shromáždíce všecko množství ty i 8
Aron bratr tvůj, mluvte k skále této před oči-
ma jejich, a vydá vodu svou; i vyvedeš jim
vodu ze skály a dáš nápoj všemu množství i
dobytku jejich. * Tedy vzal Mojžíš hůl před 9
tváří Hospodinovou, jakž rozkázal jemu; * i 10
svolali Mojžíš s Aronem všecko množství před
skálu a řekli jim: Slyštež nyní, ó reptáci,
zdali ze skály této vyvedeme vám vodu? * I po- 11
zdvihl Mojžíš ruky své a udeřil v skálu holí
svou po dvakrát, i vyšly vody hojné; a pilo

---

20. *vyhlazena.* Nic nečistého a hříšného k Bohu nepřijde, ale takoví ani v shromáždění lidu božího nemají jmíni býti za křesťany, ale za církve údy odřezané, mrtvé, a mají býti vylučováni a v klatbě tak dlouho držáni, ažby sobě usmyslili a pokání činili, a tu teprv zase právo k obcování svatých aby jim dáváno bylo.

21. *ustanovení věčné*, t. tak a ne jináče k neposlušným a nekajícím bez přijímání osob chovati se církvi a služebníkům jejím sluší.

1. *Sin*, poušť, na níž hora Sinai neb Oreb (Exod. 3, 1.), kdež dvanácté stanoviště synův israelských bylo. Tuto Sin, poušť při pomezí idumejském (níž 16.), kdež třidcáté třetí stanoviště měli. Kades (o němž tuto) jest město na poušti Sin při pomezí idumejském (níž 16.), jinak En Misfat (Gen. 14, 7.). Kades Barne jest místo na poušti Faran, odkudž vyzvědači do země zaslíbené vysláni byli (výš hl. 13.). — *měsíce prvního*, léta t. 40., a posledního po vyjití z Egypta. Viz níž hl. 33, 38.

3. *domlouval*: odporoval Mojžíšovi, vadil se s ním. — *zemřeli*: zdechli, zcepeněli.

5. *na němž* etc., H. kdež není místa k setí, t. na kterém se nemůže síti.

6. *od tváři*: šli jim s očí, t. se strachem, bojíce se jich. — *i volali* až *reptání jich.* V latinských starších exemplářích (však ne ve všech) nacházejí se ta slova, ale v hebrejském textu toho se nenachází, ani v chaldejských ani v řeckých výkladech.

8. *a vydá*, J. aby vydala vodu.

10. *řekli jim.* Bůh jim rozkázal 1) k skále mluviti, oni pak k lidu; 2) při přítomnosti lidu toliko, oni pak hněvivou řečí odrhali hříchy jich; 3) s pochybováním řekli: zdali? čímž boží slib i moc jeho v pochybování uvodili v lidu; 4) nedali cti Bohu, na sebe ji táhnouce: vyvedeme, t. my. 5) Nekázal Bůh bíti skály, a on udeřil, a to dvakrát, protož za tím šla kázeň na ně. — *reptáci*: spurní buřiči. — *vyvedeme*, J. budeme moci vyvesti.

12 všecko množství i dobytek jejich. * Potom řekl
Hospodin k Mojžíšovi a k Aronovi: Že jste
mi nevěřili, abyste posvětili mne před očima
synův israelských, proto neuvedete shromáž-
dění tohoto do země, kterouž jsem jim dal.
13 * Tyto jsou vody sváru, o kteréž svářili se sy-
nové israelští s Hospodinem, a posvěcen jest
v nich.
14 I poslal Mojžíš posly z Kadesu ku králi
Edomovi, aby řekli: Totoť vzkazuje bratr tvůj
Israel: Ty víš o všech těžkostech, kteréž při-
15 šly na nás; * že sstoupili otcové naši do Egy-
pta, aby bydlili jsme tam za mnoho let; Egypt-
16 ští pak sužovali nás i otce naše: * a volali
k Hospodinu, kterýž uslyšel hlas náš, a poslav
anděla, vyvedl nás z Egypta; a ai, již jsme
17 v Kadesu, městě při pomezi tvém; *nechť, pro-
sím, projdeme skrze zemi tvou. Nepůjdeme
pres roli ani přes vinice, aniž píti budeme
vody z čí studnice; cestou královskou půjdeme
a neuchýlíme se napravo ani nalevo, doka-
18 vadž nepřejdeme mezí tvých. * Jemužto odpo-
věděl Edom: Nechoď skrze mou zemi, aťbych
19 s mečem nevyšel v cestu tobě! * I řekli mu sy-
nové israelští: Obecnou silnicí půjdeme; a jest-
ližeby vody tvé napilibychom se buď my neb
dobytek náš, zaplatíme ji; nic jiného nežádáme,
toliko pěší abychom prošli. * Odpověděl: Ne- 20
projdeš. A vytáhl proti nim Edom s množ-
stvím lidu a se silou velikou.* Když tedy nedo- 21
pustil Edom Israelovi, aby přešel meze jeho,
uchýlil se Israel od něho. * A hnuvše se synové 22
israelští i všecko množství jejich z Kadesu, při-
šli na horu řečenou Hor.
I mluvil Hospodin k Mojžíšovi a Aro- 23
novi na hoře při pomezí země Edomovy řka:
* Připojen bude Aron k lidu svému: nebo ne- 24
vejde do země, kterouž jsem dal synům isra-
elským; protože jste odporní byli řeči mé při
vodách sváru. * Pojmi Arona a Eleazara syna 25
jeho a uvedeš je na horu Hor, * a svlečeš 26
Arona z roucha jeho a oblečeš v ně Eleazara
syna jeho; nebo Aron připojen bude k lidu své-
mu a tam umře. * I učinil Mojžíš, jakž rozkázal 27
Hospodin, a vstoupili na horu Hor před očima
všeho množství. * A svlékl Mojžíš Arona 28
z roucha jeho a oblékl v ně Eleazara syna jeho;
*a umřel tam Aron na pahrbku hory; Mojžíš pak 29
a Eleazar sstoupili s hory. * Vidouce pak vše- 30
cko množství, že umřel Aron, plakali ho za
třidceti dní všecken dům israelský.

Hlava 21.

Při témž čase Bůh k dokonání věcí příslušejících lidu k dobrému dvojí skutek učinil. Totiž a) překážky s cest sklidil, b) lid k dalšímu se ujetí země zaslíbené spravil. A) Překážka dvojí byla a) od lidu nevěra, b) od nepřátel zlost. I. Lid nevěru dobře sobě zvyklou pronesl na cestě k moři Rudému reptáním proti Bohu stýskav sobě. Protoť Bůh na ně ohnivé hady poslal, ale ostatkové vyznávavše hříchy své s prosbou žádostivou obleveného v hněvě Boha měli. On zajisté poručil 1) měděného hada vyzdvihnouti 2) a k němu se, kteřížby uštknuti byli, očima obrátiti. — Odtud brali se do údolí Oboth, Zared, ku potoku Arnon a údolí moabskému. A tuť uhodili na nepřátely, jež hubili, i vyhubiti měli. Vyhubili a) Seona, nechtějícího pokoje, b) Oga.

To když uslyšel kananejský král Arad,
kterýž bydlil na poledne, žeby táhl Israel tou
cestou, kterouž byli zvědačové šli, bojoval
2 s ním a zajal jich množství. * Tedy Israel
učinil slib Hospodinu řka: Jestliže dáš lid tento
v ruce mé, do základu zkazím města jejich.
* I uslyšel Hospodin hlas Israele a dal mu Ka- 3
nanejské, kterýžto do základu zkazil je i města
jejich, a nazval jmeno toho místa Horma. * Po- 4
tom hnuli se z hory Hor cestou k moři Ru-

12. *mi*, H. ve mne.
13. *sváru*: domlouvání se. — *v nich*, t. ukázal svou slávu a všemohoucnost, nedav sobě v tom ani nevěrou jejich překaziti. Jiní to slovo (v nich) slyší na samého Mojžíše a Arona, a žeby těch slov smysl byl takový, jako oněch Levit. 10, 3. V těch, kteříž přístup etc.
14. *bratr tvůj*. Poněvadž Edomští pošli z Esaua bratra Jakobova, tou příčinou bratřími je nazývá.
15. *mnoho let*, H. mnohé dni.
17. *Nepůjdeme* etc. Pěkný příklad, jak se lid válečný v zemi pokojné chovati má.
20. *se silou*, H. v ruce silné.
21. *uchýlil*. Čehožkoli s dobrým svědomím člověk dosáhnouti a obdržeti nemůže, o to se ani pokoušeti nemá; jako tuto lid israelský nesměli se v to vydati, aby mocí předse táhli, kudyž se jim nejlépe vidělo. Nenávist Esaua proti Jakobovi také se i v potomcích netajila.

24. *řeči mé*, H. ústům mým. Že Bůh kázeň svou na Arona i na Mojžíše vložiti ráčil, nebylo to znamením jejich od Boha zavržení, ale vyšlo jim to na dobré. Pěkně o takové kázni napsal sv. Augustin na žalm 97. Na tohoť se Bůh hněvá, jehož hřešícího nešvihá; nebo na kohož právě laskav jest, ne toliko takovému hříchy odpouští, aby mu k budoucímu věku na škodu nebyli, ale také ho i tresce, aby se mu hřešiti zošklivilo.

1. *s ním*, H. s Israelem. — *zajal*, J. zajal z něho loupež.
2. *dáš*, H. dávaje dáš. — *do základu*: vydám v prokletí, t. nic k svému užitku z nich nepozůstavím, ale bez milosti všecko zahladím.
3. *Horma*, t. prokletí, vyplenění, zahlazení.
4. *Rudému*. Musili se z přímé silnice uchýliti, jakoby zase nazpátek k moři Rudému a do Egypta bráti se měli, a ne do země kananejské, což je

dému, aby obešli zemi idumejskou. I ustával
5 lid velice na cestě, * a mluvil lid proti Bohu a
proti Mojžíšovi: Proč jste vyvedli nás z Egy-
pta, abychom zemřeli na poušti? Nebo ani
chleba ani vody není, a duše naše chléb tento
6 ničemný sobě již zošklivila. * Protož dopustil
Hospodin na lid hady ohnivé, kteříž jej štípali:
7 tak že množství lidu zemřelo z Israele; * tedy
přišel lid k Mojžíšovi a řekli: Zhřešili jsme,
nebo jsme mluvili proti Hospodinu a proti
tobě; modli se Hospodinu, ať odejme od nás
8 ty hady. I modlil se Mojžíš za lid. * I řekl
Hospodin k Mojžíšovi: Udělej sobě hada podo-
bného těm ohnivým a vyzdvihni jej na sochu;
a každý uštknutý, když pohledí na něho, živ
9 bude. * I udělal Mojžíš hada měděného a vy-
zdvihl jej na sochu: a stalo se, když uštkl had
někoho a on vzhlédl na hada měděného, že
zůstal živ.
10 Tedy hnuli se odtud synové israelští a
11 položili se v Obothu; * potom pak hnuvše se
z Obothu, položili se při pahorcích hor Abarim
na poušti, kteráž jest na proti zemi moabské
12 k východu slunce. * Odtud brali se a položili
13 se v údolí Zared. * Opět hnuvše se odtud po-
ložili se u brodu potoka Arnon, kterýž jest na
poušti a vychází z končin amorejských. Nebo
Arnon jest pomezí moabské mezi Moabskými a
14 Amorejskými. * Protož praví se v knihách bo-
jův Hospodinových: že proti Vahebovi u vi-
15 chřici bojoval a proti potokům Arnonu. * Nebo tok
těch potokův, kterýž se nachyluje ku položení
16 v Aru, ten jde vedlé pomezí moabského. * A od-
tud táhli do Beeru, a to jest ta studnice, o níž
byl řekl Hospodin k Mojžíšovi: Shromažď lid
a dám jim vodu. * Tedy zpíval lid israelský 17
písničku tuto: Vystupiž studnice, prozpěvujte
o ní. * Studnice, kterouž kopala knížata, kte- 18
rouž vykopali přední z lidu s vydavatelem zá-
kona holemi svými. Z pouště pak brali se do
Matany, * a z Matany do Nahalielu, z Nahalielu 19
do Bamothu * a z Bamothu do údolí, kteréž jest 20
na poli moabském až k vrchu hory, kteráž leží
naproti poušti.
Tedy poslal lid israelský posly k Seonovi 21
králi amorejskému řka: * Nechť jdeme skrze 22
zemi tvou, neuchýlíme se ani do pole ani do
vinic, ani ze studnic vody píti nebudeme; ale
cestou královskou půjdeme, dokavadž nepře-
jdeme pomezí tvého. * I nedopustil Seon jíti 23
lidu israelskému skrze krajinu svou; nýbrž
sebrav Seon všecken lid svůj, vytáhl proti lidu
israelskému na poušť a přitáh do Jasy, bojoval
proti Israelovi. * I porazil jej lid israelský me- 24
čem a vzal v dědictví zemi jeho od Arnonu až
k Jeboku, a až do země synův Ammonových,
nebo pevné bylo pomezí Ammonytských. * Tedy 25
vzal Israel všecka ta města a přebýval ve
všech městech amorejských v Hesebonu a ve
všech městečkách jeho. * Nebo Hesebon bylo 26
město Seona krále amorejského, kterýž když
bojoval proti králi moabskému prvnímu, vzal
mu všecku zemi jeho z rukou jeho až k Ar-
nonu. * Protož říkávali v přísloví: Pojďte do 27
Hesebonu, aby vystaveno bylo a vzděláno město
Seonovo. * Neb oheň vyšel z Hesebonu a plamen 28
z města Seona i spálil Ar Moabských a obyva-
tele výsosti Arnonu. * Běda tobě Moabe, zahy- 29

---

opět k reptání přivedlo. — *ustával*, H. skrátil se duch lidu pro cestu.

6. *ohnivé*, H. palčivé; od skutku tak nazváni byli, že ti, kteříž uštknuti byli, od prudkosti jedu tak trápeni byli, jakoby hořeli; od čehož také jako od nějakých hliz a pryskýřů všecko tělo sžírajících i mříti musili.

8. *sochu*, vlastně dřevce, na němž se praporec nosí, na nějž bojovníci, dokudž stojí, pozor majíce vždy se vítězstvím těší. Poněvadž pak Kristus hadem tímto vyznamenán, na dřevě jsa pověšen pníti ráčil, i tu vítězství proti starému hadu ďáblu jest ukázáno.

12. *údolí*, J. při potoku.

14. *praví*. Někteří to povědění rozumějí o knihách Judikových, jiní domnívají se, že o nějaké knize mluví, kteráž věku našeho známa není; jiní místo toho slova: knih, čtou: pověst, a na tento rozum vykládají: Protož když vypravováno bude o válkách Hospodinových, takto mluveno bude: Jakož u moře Rudého mnohá znamení Bůh činil, tak při potocích Arnonu divný v skutcích svých se ukázal.— *bojův*: o válkách. — *Vahebovi*, t. králi, kterýž od Seona přemožen. Níž 26.

15. *tok*: spád, běh, proud. — *nachyluje*: točí. — *položení*, H. odpočinutí. — *Ar*, město moabské při potoku Arnon. Deut. II. Isai. 15. — *jde*, H. spoléhá neb zpírá se.

16. *Beeru*, t. k studénkám.

17. *prozpěvujte*, H. odpovídejte sobě v zpěvu o ní, t. jednák jedni, jednák druzí zpívajíce.

20. *hory*. Praví se, že vlastní jmeno té hory jest Fasga na horách moabských. — *leží*, H. patří k tváři pouště.

21. *poslal* etc. Nic neslušného lid israelský nežádal od Seona; ale on zpurně, pyšně a výtržně se maje a v svou sílu doufaje, potkal se s tím, čehož hledal.

25. *městečkách*, H. dcerách, t. městečkách k hlavnímu městu náležejících.

26. *prvnímu*, t. Vahebovi.

27. *říkávali*: zpívávali. V těch čtyřech verších zavírá se písnička, kterouž lid krále Seona slavíce, vítězství nad Moabskými zpívali; a zavírá v sobě důtklivé posmívání se z nepřátel, síly, lidu, krále, modl i pevnosti ohrad jejich; v čemž Moabští doufali, tím se i chlubili a vojsku krále Seona pyšni byli, chtíce na něj oheň pýchy a síly své k spálení jeho vypustiti, sami shlceni byli od něho. Což tuto poznamenáno jest, aby bylo vědíno, že Bůh i mezi pohany pro chloubu a pyšnou mysl hrozně mstívati ráčil a mstí, zlé na zlé vzbuzuje a posílaje, aby obojí zahynuli. — *vzděláno*: utvrzeno.

28. *obyvatele*: pány, držitele, J. kněží modlářské.

29. *dal*, t. Chamos, modla moabská nemohla svých dítek, t. ctitelů obrániti a zastati, ani sebe.

nuls lide Chamosa; dal syny své v utíkání a
dcery své v zajetí králi amorejskému Seonovi.
30 * A království jejich zahynulo od Hesebonu až
do Dibonu a vyhladili jsme je až do Nofe, kte-
31 réž jest až k Medabě. * A tak bydlil Israel
v zemi amorejské.
32 Potom poslal Mojžíš, aby vyskoumali
Jazer, kteréž vzali i s městečky jeho; a tak
33 vyhnal Amorejské, kteříž tam bydlili. * Obrá-
tivše se pak táhli cestou k Basanu. I vytáhl Og
král basanský proti nim, on i všecken lid jeho,
aby bojoval v Edrai. * Tedy řekl Hospodin 34
k Mojžíšovi: Neboj se ho; nebo v ruce tvé
dal jsem jej i všecken lid jeho i zemi jeho: a
učiníš jemu tak, jakož učinil Seonovi králi
amorejskému, kterýž bydlil v Hesebonu.* I po- 35
razili jej i syny jeho i všecken lid jeho, tak že
žádný živý po něm nezůstal, a uvázali se dě-
dičně v zemi jeho.

Hlava 22.

Vyhubiti také měli Moabské pro jejich zlost, ale že toho neučinili, škodu vzali, I. ne mečem (nebo Moab nesměl se potýkati, pročež poslal k Balamovi, aby Israelovi zlořečil).

I táhli synové izraelští a položili se na
polích moabských nedocházeje k Jordanu, na-
2 proti Jerichu. * A viděl Balak syn Seforův vše-
3 cko, co činil Israel Amorejskému; * i bál se
Moab toho lidu velmi proto, že ho bylo mnoho,
a svíral se pro přítomnost synův israelských.
4 * Protož řekl Moab k starším madianským:
Tudíž toto množství požere všecko, což jest
vůkol nás, jako sžírá vůl trávu polní. Byl pak
Balak syn Seforův toho času králem moab-
5 ským.* I poslal posly k Balamovi synu Beorovu
k věštci do města Petor, kteréž jest při řece
v zemi vlasti jeho, aby povolal ho řka: Ai, lid
vyšel z Egypta, ai, přikryl svrchek země a
6 usazuje se proti mně: * protož nyní pojď me-
dle, zlořeč mi lidu tomuto; nebo silnější mne
jest, snad svítězím nad ním a porazím jej,
anebo vyženu ze země této: vím zajisté, že ko-
muž ty žehnáš, požehnaný bude, a komuž ty
zlořečíš, bude zlořečený. * Tedy šli starší mo- 7
abští a starší madianští, nesouce v rukou svých
peníze za zlořečení. I přišli k Balamovi a vy-
pravovali mu slova Balakova; * on pak řekl 8
jim: Pobuďte zde přes tuto noc, a dám vám
odpověď, jakž mi mluviti bude Hospodin. I zů-
stala knížata moabská s Balamem. Přišel pak
Bůh k Balamovi a řekl: * Kdo jsou ti muži u 9
tebe? * Odpověděl Balam Bohu: Balak syn 10
Seforův král moabský poslal ke mně * řka: Ai, 11
lid ten, kterýž vyšel z Egypta, přikryl svrchek
země této: protož nyní pojď, prokliniž mi jej,
snad svítězím bojuje s ním, a vyženu jej.* I řekl 12
Bůh k Balamovi: Nechoď s nimi aniž zlořeč
lidu tomu, nebo požehnaný jest. * Tedy Balam 13
vstav ráno řekl knížatům Balakovým: Na-
vraťte se do země své, nebo nechce mi dopu-
stiti Hospodin, aby šel s vámi. * A vstavše 14
knížata moabská přišli k Balakovi a řekli:

---

30. *království*, H. svíce jejich neb sláva. J. A stříleli jsme na ně, až zhynuli od Hesebonu.—*Dibon, Nofe, Medaba*, města moabská.
32. *Amorejské.* Již byli doplnili svou nepravost, o čemž Bůh mluvil k Abrahamovi (Gen. 15, 16.), ačkoli hned při pádu všeho lidského pokolení doplněna jest nepravost, tak že kdyby Bůh trestati chtěl a mstíti, spravedlivěby to učiniti mohl, časně i věčně; ale v té míře, jelikož bezbožníci doplňují své nepravosti skutečnou svou zlostí církev boží bezpravně sužujíce a beze vší litosti trápíce, nebývá pojednou, ale poznenáhlu dovršována; jako při těchto za čtyři sta let. Mezi tím Pán Bůh je snášel, ku polepšení se návěští jim dával, avšak to jim nic neprospělo, ale ze zlého v horší prospívali; dlouhočekání božího a jeho navštěvování sobě nic nevážíce. Protož již byl přišel čas k vytrhání koukole a k svázání i spálení.
33. *Og* byl jeden z velikánů těch hrozných na pohledění (o němž Deut. 3, 11.), a byl obrazem ďábla, před nímž jdouce přes poušť světa tohoto k zaslíbené zemi vlasti nebeské, se děsíme. Ale živou věrou hledíce na sliby boží v slově jeho nám předložené, ne nesnadně nad ním svítězíme, tak že ustoupiti a uprostraniti nám musí, abychom bez překážky předse jíti mohli.
1. *polích*: rovinách. — *nedocházeje*, J. opodál od brodu jordanského.
3. *toho lidu*, H. od tváři lidu. J. bedlivě se měl pro přítomnost.
4. *Tudíž* H. nyní. — *požere*: jazykem smete, přišlkne, coby přiholil.
5. *Balamovi.* Kdo byl Balam, i z této historie i z jiných písem (níž 31, 16. Jos. 13, 22. 24, 29, II. Petr. 2, 12. Jud. 11. Zjev. 2, 14.) rozuměti se může, že byl znamenitý a slovútný čarodějník a ďábla nástroj ve své vlasti Mesopotamii; kterýž, ač znal divná tajemství boží, však toho nenásledoval, ale lakomství, přízně světa, lásky bezbožného dvoru Balakova, i cti a slávy jejich, proti svědomí a zápovědi boží církvi jeho čáry, kouzly a zaklínáním svým škoditi chtěje. — *při řece*, t. Eufratu. — *v zemi*, t. syrské neb Mesopotamii, odkudž rodem byl. Níž 23, 7. — *vlasti*, H. synův lidu jeho.
6. *zlořeč.* Co se dálo při boji proti Amalechovi (Exod. 17.), bez pochyby že o tom Balak slyšel, t. že modlitbami nejvíce vítězili; což on u sebe za nějaké čáry soudil a pokládal, protož (jakž obyčej pověrečných lidí) chtěl s podobnou k této braní proti lidu božímu vyjíti, i dí: Zlořeč, t. ty podlé svého umění očaruj je a k znamení přiveď, ať nevědouce co činí, zahynou. — *mi*, t. mně k vůli, mou příčinou. — *zlořečíš*, t. prokleneš svými čáry.
7. *zlořečení*, H. hádání, čáry.
8. Bůh pro dobré svých věrných i bezbožným se ukazuje. Jiný příklad téhož Gen. 31, 24.

15 Nechtěl Balam jíti s námi. * Tedy opět poslal
Balak více knížat a znamenitějších, nežli první.
16 * Kteříž přišedše k Balamovi řekli jemu: Toto
praví Balak syn Seforův: Nezpěčuj se, prosím,
17 přijíti ke mně: * nebo velikou ctí tě ctíti chci, a
cožkoli rozkážeš mi, učiním: protož přijď, pro-
18 sím, prokleň mi lid tento. * Odpovídaje pak
Balam řekl služebníkům Balakovým: Byť mi
pak dal Balak plný dům svůj stříbra a zlata,
nemohlbych přestoupiti slova Hospodina
Boha svého a učiniti proti němu malé neb ve-
19 liké věci. * Nyní však zůstaňte, prosím, zde i
vy také této noci, abych zvěděl, co dále mluviti
20 bude Hospodin se mnou. * Přišed pak Bůh
k Balamovi v noci řekl jemu: Poněvadž proto,
aby povolali tě, přišli muži tito, vstana jdi
s nimi, avšak což přikáži tobě, to čiň.
21 Tedy Balam vstav ráno osedlal oslici svou
22 a bral se s knížaty moabskými. * Ale rozpálil
se hněv boží, protože jel s nimi, a postavil se
anděl Hospodinův na cestě, aby mu překazil;
on pak seděl na oslici své, maje s sebou dva
23 služebníky své. * A když uzřela oslice anděla
Hospodinova, an stojí na cestě a meč jeho vy-
tažený v ruce jeho, uhnula se s cesty a šla
polem. I bil ji Balam, aby ji navedl zase na
24 cestu. * A anděl Hospodinův stál na stezce u
25 vinice mezi dvěma zídkama. * Vidouc pak
oslice anděla Hospodinova, přitiskla se ke zdi,
přitřela také nohu Balamovi ke zdi; pročež
26 opět bil ji. * Potom anděl Hospodinův šel dále
a stál v úzkém místě, kdež nebylo žádné cesty
k uchýlení se napravo ani nalevo, i stál proti ní.
27 * A vidouc oslice anděla Hospodinova, padla
pod Balamem; pročež rozhněval se velmi Ba-
lam a bil oslici kyjem. * I otevřel Hospodin 28
ústa oslice a řekla Balamovi: Což jsem uči-
nila, že již po třetí mne biješ? * Řekl Balam 29
k oslici: To, že jsi mne v posměch uvedla: ó
bych měl meč v rukou, jistě bych tě již zabil!
* Odpověděla oslice Balamovi: Zdaliž nejsem 30
oslice tvá; jezdíval jsi na mně, jak jsi mne do-
stal, až do dnes? Zdaliž jsem kdy obyčej měla
tak činiti tobě? Kterýž odpověděl: Nikdy!
* V tom otevřel Hospodin oči Balamovi, i 31
uzřel anděla Hospodinova, an stojí na cestě,
maje meč dobytý v ruce své; a nakloniv hlavy
poklonu učinil na tvář svou. * I mluvil k němu 32
anděl Hospodinův: Proč jsi bil oslici svou po
třikrát? Aj, já vyšel jsem, abych se protivil
tobě, nebo uchýlil jsi se s cesty přede mnou.
* Když viděla mne oslice, vyhnula mi se již po- 33
třikrát: a byť se mi byla nevyhnula, jižbych
byl také tebe zabil a ji život ponechal. * Od- 34
pověděl Balam andělu Hospodinovu: Zhřešilť
jsem, neb jsem nevěděl, že ty stojíš proti mně
na cestě: protož nyní jestliže se nelíbí tobě, ra-
ději navrátím se domů. * Řekl anděl Hospodi- 35
nův k Balamovi: Jdi s muži těmi, a však slovo,
kteréž mluviti budu tobě, to mluviti budeš.
Tedy šel Balam s knížaty Balakovými.
Uslyšev pak Balak o příchodu Balamovu, 36
vyšel proti němu do města moabského, kteréž
bylo při řece Arnon, jenž jest při konci pomezí.
* I řekl Balak Balamovi: Zdaliž jsem víc než 37
jednou neposílal pro tě? Pročež jsi tedy nepři-
šel ke mně? Proto-li, žebych tě náležitě uctíti
nemohl? * Odpověděl Balam Balakovi: Aj, 38
již jsem přišel k tobě; nyní pak zdaliž všelijak
budu co moci mluviti? Slovo, kteréž vložil

---

16. *Nezpěčuj*, J. nevymlouvej se zápovědí.
17. *učiním*, t. dámť, čehokoli požádáš ode mne.
19. Ne proto se po druhé radil s Bohem, jakoby vůli svou jemu cele oddati chtěl, ale aby ji poosvobodil, nějakou měkčejší odpovědí nežli první; aby se mezi tím lakomé jeho žádosti zadosti stalo, a z humence ptactvo jemu neuletělo. Nebo věděl dobře, jakž sám níže osvědčil, že se Bůh nemění a že mu světle zapovědíno bylo, aby s nimi nechodil. Takovým podobně úmyslem nejedni na rady k svým předloženým přicházejí, uloživše v mysli prvé, coby učiniti chtěli; a těchto horší jsou, kteříž radami pohrdají. Obého se varovati sluší.
20. *jdi*, t. když oni tak na tě a ty na mne nezbedně dotíráš, jdiž tedy. Jsou slova nelibost a hněv ukazující. — *což přikáži*, H. slovo, kteréž budu mluviti.
22. *protože.* Nebo více jel pro lakomství, nežli z poslušenství. — *aby mu*: protivil se mu.
29. *Řekl* etc. Nic se neulekl neobyčejnosti hlasu oslice, nebo již byl přivykl takovým potvorným hlasům, kteréž častokrát slýchal, když ďábly zaklínal. Takť bývá, že kdož jednou z mezí uctivosti a bázně boží vystoupí a podaří se jemu, již potom ve všelikou nestydatost bez bázně boží snadně ubíhá.— *To že*: že mne škrabeš.
30. *jak jsi* etc., H. od času tvého.
31. *otevřel*, H. odkryl. — *tvář svou.* Ačkoli ďábel a všickni bezbožníci hoří k Bohu nenávistí a rádiby, aby ho i spravedlnosti nebylo, však předse proti své vlastní vůli před ním se třásti, lekati a báti musejí.
32. *uchýlil*, J. uchýlila se cesta tvá před obličejem mým, t. uchýlilo se srdce tvé s cesty přímé proti rozkazu mému.
33. *ponechal.* Ze slov těch rozumí se, že jakž odmluvila, oslice umřela.
34. *Zhřešilť.* Nápadného a nepravého pokání příklad; jako i při Faraonovi z bázně a strachu boží pomsty. Exod. 10, 16. — *nelíbí*, H. zlé jest před očima tvýma.
35. *slovo*, t. ty věci.
36. *při řece*, H. při pomezí.
37. *neposílal*, H. posílaje posílal. — *Pročež* etc. Mnozí páni domnívají se, že všecko na jejich slávě, moci a zboží záleží, rádi sobě zvolují ty, kteřížby jim pro jejich přízeň a lásku na všecko, spravedlivé i nespravedlivé, amen říkali; pakli se toho neděje, zpouzejí se. Ale více sluší poslouchati Boha než lidí.
38. *všelijak budu* etc., t. cobych chtěl, a tobě se líbilo.

39 Bůh v ústa má, to mluviti budu. * I bral se
Balam s Balakem a přijeli do města Chusot,
40 kteréž na mezech jeho bylo; * kdežto nabiv Ba-
lak volův a ovec poslal k Balamovi a knížа-
tům, kteříž s ním byli, dary. * Nazejtří pak rá- 41
no pojav Balak Balama uvedl ho na výsosti
modly Baal, odkudž shlédli nejdálší díl lidu
israelského.

Hlava 23.

Aniž (vzali Israelští škodu) prokletím Balamovým (bránil mu zajisté Bůh zlořečiti, pročež po dvakráte lidu božímu požehnání dává).

1 A řekl Balam k Balakovi: Udělej mi tuto
sedm oltářů a připrav mi také sedm volků a
2 sedm skopců. * I udělal Balak, jakž mluvil
Balam. Tedy obětoval Balak a Balam volka
3 a skopce na každém oltáři. * Řekl pak Balam
k Balakovi: Postůj při oběti své zápalné, a
půjdu, zdaliby se potkal se mnou Hospodin, a
4 cožby koli mně ukázal, povímť tobě. * I odšel
sám. I potkal se Bůh s Balamem a řekl jemu
Balam: Sedm oltářů spořádal jsem a obětoval jsem
5 volka a skopce na každém oltáři. * Vložil pak
Hospodin slovo v ústa Balamova a řekl: Na-
6 vrať se k Balakovi a tak mluv. * I navrátil se
k němu a nalezl ho, an stojí při oběti své zá-
palné i všecka knížata moabská.
7 Tedy vzav před sebe přísloví své řekl:
Z Aramu přivedl mne Balak král moabský z hor
východních řka: Pojď, zlořeč mi Jakoba a
8 pojď, vydej klatbu na Israele. * Pročbych zlo-
řečil, komuž Bůh silný nezlořečí? A pročbych
9 klel, kohož Hospodin neproklíná? * Když
s vrchu skal hledím na něj a s pahrbků,
spatřuji jej: aj, lid ten sám bydlí a k jiným
10 národům se nepřiměsuje. * Kdo sečte prach
Jakobův, a kdo počet? Kdo sečte čtvrtý díl
israelského lidu? Ó bych já umřel smrtí spra-
vedlivých a dokonání mé ó by bylo jako i
jeho! * I řekl Balak Balamovi: Což mi to 11
děláš? aby zlořečil nepřátelům mým, povolal
jsem tě, a ty pak ustavičně dobrořečíš jim.
* Kterýž odpovídaje řekl: Zdali toho, což 12
Hospodin vložil v ústa má, nemám šetřiti,
abych tak mluvil? * I řekl jemu Balak: Pojď, 13
prosím, se mnou na jiné místo, odkudžby vi-
děl jej (toliko zadní díl jeho viděti budeš, a
všeho nebudeš viděti), a prokleň mi jej odtud.
* I pojav jej vyvedl ho na rovinu Zofim, na 14
vrch jednoho pahrbku. A udělav sedm oltářů
obětoval volka a skopce na každém oltáři.
* Řekl pak Balakovi: Postůj tuto při zápalné 15
oběti své a jáť půjdu tamto vstříc Hospodinu.
* I potkal se Hospodin s Balamem a vloživ 16
slova v ústa jeho řekl: Navrať se k Balakovi
a mluv tak. * Přišel tedy k němu, a hle, on 17
stál při zápalné oběti své a knížata moabská
s ním; jemužto řekl Balak: Co mluvil Ho-
spodin? * A on vzav přísloví své řekl: Povstaň 18
Balaku a slyš; pozoruj mne synu Seforův.
* Bůh silný není jako člověk, aby klamal, a 19
jako syn člověka, aby se měnil; cožby řekl,

---

39. *Chusot*, Jiní ulic, t. že bylo veliké a lidné město.
40. *s ním byli*, t. byvše pro něj posláni a ku poctivosti jemu přidáni; poslal pro ně, aby s ním při jeho stole hodovali. J. poslal jim, t. dary.
41. *nejdálší*, t. všechen tábor neb ležení lidu israelského.
2. *obětoval*. Pohané byli opice svatých patriarchů, samo zevnitřní oběti konání z příkladu jejich vzavše, však slibů božích a pravdy obětí neznali, aniž se dále čemu více vyučovati chtěli. Těmiž cestami na větším díle obor křesťanstva nynějšího kráčí i pod evangelium svatým.
3. *Hospodin*. Ďáblovi nástrojové umějí se vždy líčiti a zastírati jmenem božím, a je vzývati i při svých čářích; jakož z té příčiny vlastně odšel na stranu, jednou i podruhé kouzly provodě, potřetí se však v to dáti nesměl. Níž 24, 1.
4. *odšel*, J. odšel v stranu, J. na vrch, J. smuten jsa. — *spořádal jsem*, t. tobě. Měřil zloboh Boha na svou míru, mysle, jakož sám po lakomství a vzátcích s cesty spravedlnosti ustoupil, že také Bůh pro vzdělání oltářů a dary na nich po něm a jeho bezbožné žádosti postoupí; čemuž potom lépe srozuměl, když mu jeho umění mizelo, že není Bůh jako člověk. Níž 19.
7. *vzav*, t. vynášeje proroctví, řeč svou, t. tu, kterouž od Boha přijal a slyšel. — *přísloví*: podobenství, jakáž obyčejně proroctví bývala. — *Z Aramu*, t. ze Syrie. — *vydej*, H. hněvej se, sápej se.
9. *sám bydlí*, t. náboženstvím, zákony, právy a ustanoveními ode všech rozdílný jest. J. bezpečně bydlí.
10. *prach*, t. množství synův Jakobových. — *spravedlivých*, H. upřímých, t. Ó bych já po skonání svého života blahoslavenství tomuto lidu (v prostnosti a upřímnosti po cestách božích chodícímu) odloženého, dosáhnouti mohl! Vyrozuměl bez pochyby tomu, což potomně sv. David vynesl (v. Žalm 115, 15.), že svatých smrt drahá jest před obličejem božím; smrt pak hříšníků že jest nejhorší. Žalm 33, 22. — *dokonání*: nejposlednější věci mé, J. potomci.
11. *povolal*, H. vzal.
13. *Pojď*. Moudrost a opatrnost těla, jakť umí oněch i oněch cest ohledovati? ale není moudrosti proti Pánu. Přísl. 21, 30. — *viděti*, J. viděl jsi a všehos ještě neviděl.
14. *Zofim*, t. strážných.
17. *Co* etc.: Co tam praví.
18. *Povstaň*, t. měj se uctivě a vážně k výpovědem božím, kteréž předkládati chci a předkládám.
19. *aby* etc., J. želel, t. účinku litoval. Také i nepřátelé boží stálosti, neproměnitelnosti a tak

zdaliž neučiní, cožby promluvil, zdali neu-
20 tvrdí toho? * Hle, abych dobrořečil, přijal
jsem to na sebe; nebo dobrořečilť jest a já
21 toho neodvolám. * Nepatříť na nepravosti
v Jakobovi, aniž hledí na přestoupení v Isra-
eli, Hospodin Bůh jeho jestiť s ním a zvuk
22 krále vítězícího v něm. * Bůh silný vyvedl je
z Egypta, jako sílou jednorožcovou byv jim.
23 * Nebo není kouzlů proti Jakobovi ani zaklí-
nání proti Israelovi. Již od toho času vypra-
vováno bude o Jakobovi a Israelovi, co uči-
24 nil s ním Bůh silný. * Ai lid, jakožto silný lev
povstane a jakožto lvíče vzchopí se a nepolo-
žíť se, dokudžby nejedl loupeže a dokudžby
nevypil krve zbitých. * I řekl Balak Balamovi: 25
Aniž mu již zlořeč více ani dobrořeč. * Jemuž 26
odpověděl Balam řka: Zdaližť jsem nepravil,
že cožby mi koli mluvil Hospodin, to učiním?
* I řekl Balak Balamovi: Pojď, prosím, po- 27
vedu tě na jiné místo; odkudž snad líbiti
se bude Bohu, aby mi je proklel. * A pojav 28
Balak Balama vyvedl ho na vrch hory Fogor,
kteráž leží na proti poušti. * Tedy řekl Balam 29
k Balakovi: Udělej mi tuto sedm oltářův a
připrav mi také sedm volkův a sedm skopcův.
* I učinil Balak, jakž řekl Balam, a obětoval 30
volka a skopce na každém oltáři.

Hlava 24.

Prorokuje Balam o království israelském a příští mesiáše.

Vida pak Balam, žeby se líbilo Hospodinu,
aby dobrořečil Israelovi, již více nešel jako
prvé jednou i podruhé k čarům svým, ale obrátil
2 tvář svou proti poušti; * a pozdvih očí svých
viděl Israele bydlícího v stanech, po svých poko-
3 leních: a byl nad ním Duch boží; * i vzav podo-
benství své dí: Řekl Balam syn Beorův, řekl muž
4 mající nyní otevřené oči; * řekl slyšící výmluv-
nosti Boha silného, kterýž vidění všemohoucího
5 vidí, kterýž když padne, otevřené má oči. * Jak
velmi krásní jsou stánkové tvoji Jakobe, pří-
bytkové tvoji Israeli! * Tak jako se potokové 6
rozšiřují, jako zahrady vedlé řeky, jako stro-
moví aloe, kteréž štípil Hospodin, jako ce-
drové podlé vod. * Poteče voda z okovu jeho 7
a símě jeho u vodách mnohých. A král jeho
vyvýšen bude více než Agag a vyzdvihne se
království jeho. * Bůh silný vyvedl jej z Egy- 8
pta, jako udatnost jednorožcova jest jemu.
Sžereť národy protivné sobě a kosti jich potře
a střelami svými postřílí. * Složil se a ležel 9
jako lvíče a jako lev zuřivý, kdo jej zbudí?

---

pravdě jeho svědectví vydávati musejí. — *neutvrdí*: skutečně nenaplní.

20. *přijal*: rozkázáno mi. — *jest*, t. Hospodin. — *neodvolám*, t. nemohu tomu zbrániti a v nic toho obrátiti.

21. *Nepatříť* etc., t. nepočítá mu žádných hříchův jeho. — *zvuk*: triumf, troubení vítězství slavících, t. že svítězí ten lid nad nepřátely svými.

22. *jim*. Jakoby řekl: Kterýž je ze služby egyptské vysvobodil, tentýž je i sílou takovou obdaří, aby jim ani tělesná moc nepřátel, ani čáry, kouzly a jakákoli umění ďábelská škoditi nemohla; tak jako jednorožec i sílou rohu i mocí zvláštní z přirození svého jest opatřen, že mu ani jed škoditi nemůže.

23. *proti Israelovi*, t. nic neváží, neprospívá. Jiní čtou: není čarování v Jakobovi ani hádání v Israelovi. Jiní: že nepotřebují oni žádného čarování a hádání, neb oni čeho jim potřebí, o to k Bohu se utíkají.

24. *silný*: veliký.

25. *Aniž* etc., t. nemáš-li zlořečiti, také nedobrořeč.

26. *mluvil*. Cožkoli mluvil, ne ze své dobré, svobodné a upřímé vůle mluvil, ale bezděčně; což cítě při něm Balak, že jest k zlořečení hotovější, ještě ho jednou zkusil. Tak slepě zapleten byl bezbožník v díle rukou svých, jakž žalm 9, 17 dí.

28. *poušti*: Jesimon, poušť na níž byli Israelští.

30. *I učinil*. Příklad a obraz světa; ochotný a štědrý jest k podpírání i nakládání na nepravé, marné a proklaté náboženství.

1. *se líbilo*, H. dobré bylo v očích. — *dobrořečil*: požehnání dal. — *k čárům*: hádání, dotazování. J. aby čáry svými jim zbraňovati chtěl.

2. *Duch boží*, t. navštívil ho Duch boží, tak že cožkoli mluvil, to mluviti musil z vnuknutí jeho. To též jsou *oči otevřené*, t. osvícené světlem Ducha svatého. Bernard: Duch svatý dáván bývá také i pokrytcům k činění divů a zázraků; ale samým znovuzrozeným dán bývá k spasení, k pomáhání a k potěšování.

3. *podobenství*: přísloví.

4. *silného*. Jakoby řekl: Nevyhledal jsem těchto tajemství ani skrze čáry, kouzly, zaklínání duchů a pomoc jejich, aneb hledě do křišťalu etc., jak jest sice obyčej můj, ale mám to od samého Hospodina Boha stvořitele nebe i země, skrze Ducha jeho sobě zjevené. — *padne*, t. když u vytržení mysli jest, jakýmž spůsobem vidění prorocká se dála. Viz I. Král. 19, 24. J. Když leží a spí; neb i ve snách Bůh prorokům se zjevoval. Výš 2, 6.

5. Dobré, pravé a svaté věci ten zlý a nepravý prorok i o Bohu i o církvi lidu jeho mluvil; avšak jemu samému to nic neprospělo, poněvadž dobrého schváleného nenásledoval a nepožíval, ale tomu se protivil zlými povahami svými, lakomstvím a jinými nepravostmi.

6. *potokové*, J. údolí. — *stromoví*, J. jako stanové, kteréž Hospodin rozbil.

7. *z okovu*, t. hojnost rodiny a potomků z božího požehnání ze sebe vydá. — *Agag*, t. převýší království Amalechytských, toho času slavné, jehož králové tím jmenem Agag (jako Egyptští Faraonové) byli nazýváni. I. Král. 15.

8. *střelami*: střely jeho projmou.

9. *zuřivý*: veliký, přísný.

Kdoby požehnání dával tobě, požehnaný bude;
a kdožťby zlořečil, bude zlořečený.
10 Tedy zapáliv se hněvem Balak proti Ba-
lamovi, tleskl rukama svýma a řekl Balamovi:
Aby zlořečil nepřátelům mým, povolal jsem
tebe, a ai, ustavičně dobrořečil jsi jim již po-
11 třikrát. * Protož nyní navrať se raději k místu
svému; bylť jsem řekl: Velikou ctí tě ctíti
12 chci, a hle, Hospodin zbavil tě cti. * Jemuž
odpověděl Balam: Však hned poslům tvým,
13 kteréž jsi poslal ke mně, mluvil jsem řka:* Byť
mi dal Balak plný dům stříbra a zlata, nebudu
moci přestoupiti řeči Hospodinovy, abych činil
dobré nebo zlé sám od sebe; což mi Hospodin
14 oznámí, to mluviti budu. * (Ale však ještě já
již odcházeje k lidu svému, počkej poradím
tobě;) co učiní lid ten lidu tvému v posled-
15 ních dnech. * Tedy vzav podobenství své dí:
Řekl Balam syn Beorův, řekl muž mající nyní
16 oči otevřené; * řekl slyšící výmluvnosti Boha
silného, kterýž zná naučení nejvyššího a vidění
všemohoucího vidí, kterýž když padne, otevřené
má oči. * Uzřímť ho, ale ne nyní; pohledímť 17
naň, ale ne zblízka. Vyjdeť hvězda z Jakoba
a povstane berla z Israele, kteráž poláme kní-
žata moabská a zkazí všecky syny Setovy.
* I bude Edom podmaněn a Seir ve vládař- 18
ství přijde nepřátelům svým: nebo Israel zmu-
žile sobě počínati bude. * Panovati bude pošlý 19
z Jakoba a zahladí ostatky z každého města.
* A když uzřel Amalecha, vzav podobenství 20
řekl: Jakož počátek národů Amalechových, tak
konec jeho docela zahyne. * Uzřev pak Cinea, 21
vzav podobenství své řekl: Pevný jest příbytek
tvůj a na skále založils hnízdo své; * ale však 22
vyhnán bude Cineus, Assur zajatého jej po-
vede. * Opět vzav podobenství své řekl: Ah, 23
kdo bude živ, když toto učiní Bůh silný?
* A bárky ze země vlaské přijedou a ssouží 24
Assyrské, ssouží také Židy; ale i lid ten do-
konce zahyne. * Potom vstav Balam odšel a 25
navrátil se na místo své; Balak také odšel
cestou svou.

Hlava 25.

II. Smilstva tělesného a duchovního chlipnostmi škodu vzali Israelští. Bůh tehdy rozhněvav se, poručil 1) smilníky pobiti, jakož Finees syn Eleazara Zamri s Madiankou zřejmě se chlubícího v horlivosti s velikou svou pochvalou zamordoval; 2) k smilstvu popuzující i Madianské bez milosti pohubiti. — Po odnětí těchto překážek Bůh lid svůj k ujetí země zaslíbené nastrojil spořádáním ho; a to se stalo sečtením všech a vystavením hlavního vůdce.

V tom když pobyl Israel v Setimu, počal
2 lid smilniti s dcerami moabskými, * kteréž po-
zvaly lidu k obětem bohův svých. I jedl lid a
klaněli se bohům jejich. * I připojil se lid isra- 3

---

11. *navrať*: tahni, uteć, běž. Dychtě Balam po lakomství a slávě s hanbou musil pryč i se zlým svědomím, očekávaje pomsty boží, jíž neušel. Nebo jiným jámu kopaje, sám do ní upadl, jsa zabit od Israele. (Jos. 13, 22.) Dobré jest od každé zlé tvárnosti zdržovati se (I. Tess. 5, 22.) ovšem pak od zjevně zapověděného zlého a pokrytství.

13. *sám od sebe*, H. ze srdce svého.

14. *poradím*. Někteří doplňují to místo takto: Poradím tobě, coby měl činiti, poněvadž toto učiní lid ten lidu tvému. Rada ta jaká byla, viděti se může z historie hl. 25. Nebo že z něho pošla, dojišťuje se to níže hl. 31, 16. Zjev. 2. J. předpovím, oznámím.

17. *hvězda*. Hvězdou a berlou míní se království lidu božího, kteréž při Davidovi se začalo a při Kristu k své plnosti přišlo. Výklad chaldejský místo těch slov: Vyjde hvězda etc. takto zní: Když povstane král z Jakoba a narodí se mesiáš z Israele, pomorduje knížata moabská a panovati bude nad všemi syny lidskými. — *knížata*, H. boky Moabských. Míní všelikou pýchu a slávu světa. — *zkazí*: rozmece.

18. *nepřátelům*, t. lidu israelskému.

19. *ostatky*, t. z nepřátel.

20. *počátek*. První byl Amalech z národů pohanských, na jehož vojsku Israel sobě laskominy setřel. Jakož pak z počátku, když nejprvé proti Israelovi vytáhl (Exod. 17.), nešťastně se jemu vedlo, tak se mu povede vždycky, až do konce zahlazen bude.

21. *Cinea*. Někteří to slyší na Madianské, kteříž s Amalechytskými meze měli, jiní na rodinu Jethrovu.

24. *bárky*, H. z břehu mořského. — *vlaské*, H. Citim. Rozumí se řecká a římská vojska, od nichž Assyřští i Židé podmaněni. — *Židy*, H. Eber. — *zahyne*, t. od kamene, ne rukou uťatého, o němž Daniel 2, 34.

25. *cestou svou*: obadva s hanbou a posměchem odjíti musili.

1. *Setim*. Na poli moabském; a to bylo jejich poslední stanoviště. — *smilniti*. Může se slyšeti tuto na oboje smilství, tělesné totiž i duchovní. Smysl obecný jest, že to se dálo tehdáž, když Balam radu dal Balakovi, aby nějaký svátek, posvěcení a hody zarazil a ustanovil, je krásnými ženami osadil; knížat israelských i jiných z lidu toho pozval, přátelsky a přívětivě se k nim ukázal, je ctil; což obdrží-li na nich, že se oni rozkošnými pokrmy a nápoji po tesklivé poušti a manně, kterouž oni sobě zošklivili, rozveselí, ženské milosti uživou, jim k vůli k službám bohův moabských půjdou, a sobě některé z týchž žen pojmou, o čemž v. 6. A tak přísné zápovědi svého Boha přestoupíce jej na sebe rozhněvají, v nemilost a pomsty jeho upadnou, a tudy Balakovi k nim dveře že otevříny budou, aby jemu v ruce a v loupež vydáni byli. O čemž níže hl. 31, 15.

elský k modle Belfegor. A popudila se prchli-
4 vost Hospodinova proti Israelovi. * I řekl Ho-
spodin k Mojžíšovi: Vezmi všecka knížata
lidu a zvěšej ty nešlechetníky Hospodinu před
sluncem, aby se odvrátila prchlivost Hospodi-
5 nova od Israele. * I řekl Mojžíš k soudcům
israelským: Zabij jeden každý ze svých všeli-
kého, kterýž se připojil k modle Belfegor.
6 A ai, jeden ze synův israelských přišel a
přivedl k bratřím svým ženu Madianku na
odiv Mojžíšovi i všemu množství synův israel-
ských; oni pak plakali u dveří stánku úmluvy.
7 * To když uzřel Finees syn Eleazara syna
Arona kněze, vyvstal z prostředku množství
8 toho a vzal kopí do ruky své, * a všed za mužem
israelským do stanu probodl je obadva, muže
israelského i ženu tu skrze břicho její; i od-
9 vrácena jest rána od synův israelských: * zhy-
nulo jich pak od té rány dvadceti čtyři tisíce.
10 11 * Tedy mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Fi-
nees syn Eleazara kněze syna Aronova odvrátil
prchlivost mou od synů israelských, kdyžto
horlil horlivostí mou u prostřed nich, tak
abych neshladil synův israelských v horlivosti
své. * Protož díš: Ai, já dám jemu smlouvu 12
svou pokoje: * i bude míti on i símě jeho po 13
něm smlouvu kněžství věčného, protože horlil
pro Boha svého a očistil syny israelské od ne-
pravosti. * A bylo jmeno muže israelského za- 14
bitého, kterýž byl zabit s Madiankou, Zamri
syn Salův, kníže domu otce svého z pokolení
Simeonova. * Jmeno pak ženy Madianky za- 15
bité Kozbi, dcera Sura, kterýž byl přední
v národě svém, v domě otce svého mezi Ma-
dianskými.
I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Ne- 16 17
přátelsky zacházejte s těmi Madianskými a
zbíte je; * neb i oni nepřátelsky a lstivě cho- 18
vali se k vám, a oklamali vás skrze modlu
Fogor a skrze Kozbi, dceru knížete madi-
anského, sestru svou, kteráž zabita jest v den
pomsty přišlé z příčiny Fogor.

Hlava 26.

A) Sečteno jest k věcem 1) světským do 601.730 lidu, jimž měla rozdělena býti země losem; 2) duchovním do 23.000. (To jest ten lid, kterýž prvé přečítán nebyl.)

I stalo se po té ráně mluvil Hospodin
k Mojžíšovi a Eleazarovi synu Arona kněze
2 řka: * Sečtete všecko množství synův israel-
ských od dvadcítiletých a výše, po domích
otcův jejich, všecky, kteřížby mohli jíti k boji
3 v Israeli. * Tedy mluvil Mojžíš a Eleazar kněz
k nim na polích moabských při Jordánu proti
4 Jerichu řka: * Sečtete lid ode dvadceti let ma-
jících a výše, jakž rozkázal Hospodin Moj-
žíšovi a synům israelským, kteříž byli vyšli
ze země egyptské, jichžto tento jest počet:
5 Ruben prvorozený byl Israelův; synové
Rubenovi: Enoch, z něhož pošla čeleď eno-
6 chytská; Fallu, z něhož čeleď fallutská; * He-
sron, z něhož čeleď hesronytská; Charmi, z ně-
hož čeleď charmitská. * Ty jsou čeledi Rube- 7
novy. A bylo jich sečtených čtyřidceti tři ti-
síce sedm set a třidceti. * A syn Falluův, 8
Eliab.
Synové pak Eliabovi: Namuel a Dathan 9
a Abiron. To jsou ti Dathan a Abiron přední
ze shromáždění, kteříž se vadili s Mojžíšem a
s Aronem v spiknutí Kore, když odporni byli
Hospodinu. * Pročež rozevřela země ústa svá 10
a pozřela je i Kore; tehdáž, když zemřela ta
rota a oheň spálil těch dvě stě a padesáte mu-
žův, kteříž byli za příklad jiným: * synové pak 11
Koreovi nezemřeli.
Synové Simeonovi po čeledech svých: 12
Namuel, z něhož čeleď namuelitská; Jamin,

---

4. *nešlechetníky*, H. je, t. kteříž se těch mrzkostí dopustili. — *Hospodinu*, t. k vůli Hospodinu svolej knížata, rozsuď a vyhledej ty, kteříž se tam dali zváti na ty jejich radovánky, a podlé toho i s knížaty suď je, aby zjevně před Hospodinem mordováni byli, ještě prvé než slunce zapadne. A někteří rozumějí o všech knížatech všech pokolení, o nichž hl. 1, 5. etc. Nebo Bůh při každém člověku jakéhokoli on stavu neb povolání, nepravosti nenávidí.
5. *ze svých*, t. kteréž má pod správou svou.
6. *plakali*, t. před Bohem, z příčiny nějaké rány morové neb jiné je ssužující, a tento tehdáž v takovou nestydatost se vydal.
7. *vyvstal*: vzchopil se.
8. *do stanu*, J. do vnitřku, hampejsu. — *odvrácena*: přestala.
9. *zhynulo*, H. zemřelo.
11. *mou*, t. pro mne.—*v horlivosti*: v prchlivosti.
12. *smlouvu*. Vykládají to na pokoj s lidem a přátely toho zabitého, i před Bohem že nemá míti z toho zlého svědomí. J. na pokoj kněžství jeho, t. že mu ono má stále zůstati.
15. *Kozbi*: lhářka, podvodnice. — *přední*, H. hlava.
18. *skrze:* příčinou. — *pomsty*: rány.
9. *odporni*, H. svářili se.
10. *i Kore*, J. i (všecko což měl) Kore. — *rota*: shromáždění. — *za příklad*: na znamení. J. a stal se div veliký, že Kore zahynul a synové jeho nezahynuli.
11. *nezemřeli*, t. nebyvše účastni hříchu jeho a jemu nesvolivše; naplnilo a ukázalo se i tehdáž to, což dí Ezech. 16, 33.: Syn neponese nepravosti otcovy.
12. *Namuel*, jinák Jamuel. Gen. 46, 10.

z něhož čeleď jaminská; Jachin, z něhož čeleď
13 jachinská; * Zare, z něhož čeleď zaretská;
14 Saul, z něhož čeleď saulitská. * Ty jsou čeledi
Simeonovy, jichž bylo dvamecítma tisíců a
dvě stě.
15 Synové Gadovi po čeledech svých: Sefon,
z něhož čeleď sefonská; Aggi, z něhož čeleď
16 aggitská; Suni, z něhož čeleď sunitská; * Ozni,
z něhož čeleď oznitská; Her, z něhož čeleď
17 herytská; * Arod, z něhož čeleď arodytská;
18 Ariel, z něhož čeleď arielitská. * Ty jsou čeledi
synův Gadových podlé toho, jakž sečteni jsou,
čtyřidceti tisíců a pět set.
19 Synové Judovi: Her a Onan; ale zemřeli
20 Her i Onan v zemi kananejské.* Byli pak sy-
nové Judovi po čeledech svých: Sela, z něhož
čeleď selanitská; Fares, z něhož čeleď faresská;
21 Zare, z něhož čeleď zaretská. * Byli pak sy-
nové Faresovi: Esron, z něhož čeleď esronit-
22 ská; Hamul, z něhož čeleď hamulská. * Ty
jsou čeledi Judovy podlé toho, jakž sečteni
jsou, sedmdesáte šest tisíců a pět set.
23 Synové Issacharovi po čeledech svých:
Tola, z něhož čeleď tolatská; Fua, z něhož če-
24 leď fuatská; * Jasub, z něhož čeleď jasubská;
25 Semran, z něhož čeleď semranská. * Ty jsou
čeledi Issacharovy podlé toho, jakž sečteni jsou,
šedesáte čtyři tisíce a tři sta.
26 Synové Zabulonovi po čeledech svých:
Sared, z něhož čeleď saredská; Elon, z něhož
čeleď elonská; Jalel, z něhož čeleď jalelská.
27 * Ty jsou čeledi Zabulonovy podlé toho, jakž
sečteni jsou, šedesáte tisíc a pět set.
28 Synové Josefovi po čeledech svých: Ma-
29 nasses a Efraim. * Synové Manassesovi: Ma-
chir, z něhož čeleď machirská. A Machir zplo-
30 dil Galada, z něhož čeleď galadská.* Ti jsou
synové Galadovi: Jezer, z něhož čeleď jezerská;
31 Helek, z něhož čeleď helekytská; * Asriel,
z něhož čeleď asrielská; Sechem, z něhož če-
32 leď sechemská; * Semida, z něhož čeleď semi-
33 datská; Hefer, z něhož čeleď heferská. * A Sal-
fad syn Heferův neměl synů, než toliko dcery;
jichž jsou tato jmena: Maala, Noa, Hegla,
34 Melcha a Tersa. * Ty jsou čeledi Manassesovy
a načteno jich padesáte dva tisíce a sedm set.
35 * Ale synové Efraimovi po čeledech svých:
Sutala, z něhož čeleď sutalatská; Becher, z ně-
hož čeleď becherská; Tehen, z něhož čeleď te-
36 henská. * A ti jsou synové Sutalovi: Heran,
z něhož čeleď heranská. * Ty jsou čeledi synův 37
Efraimových podlé toho, jakž sečteni jsou,
třidceti dva tisíce a pět set. * Ti jsou synové 38
Josefovi po čeledech svých.
Synové pak Beniaminovi po čeledech
svých: Bela, z něhož čeleď belaitská; Asbel, 38
z něhož čeleď asbelská; Ahiram, z něhož če-
leď ahiramská; * Sufam, z něhož čeleď sufam- 39
ská; Hufam, z něhož čeleď hufamská. * Byli 40
pak synové Belovi: Hered a Noeman; z He-
reda čeleď heredská, z Noemana čeleď noe-
manská. * Ti jsou synové Beniaminovi po če- 41
ledech svých podlé toho, jakž sečteni jsou,
čtyřidceti pět tisíců a šest set.
Tito pak synové Danovi po čeledech 42
svých: Suham, z něhož čeleď suhamská. Ta
jest rodina Danova po čeledech svých. * Všech 43
čeledí suhamských, jakž sečteni jsou, šedesáte
čtyři tisíce a čtyři sta.
Synové Asserovi po čeledech svých: Je- 44
mna, z něhož čeleď jemnaitská; Jessui, z něhož
čeleď jessuitská; Brie, z něhož čeleď brieská.
* Synové Brieovi: Heber, z něhož čeleď heber- 45
ská; Melchiel, z něhož čeleď melchielská.* Jme- 46
no pak dcery Asserovy bylo Sara. * Ty jsou 47
čeledi synův Asserových tak, jakž sečteni jsou,
padesáte tři tisíce a čtyři sta.
Synové Neftalimovi po čeledech svých: 48
Jesiel, z něhož čeleď jesielská; * Guni, z něhož
čeleď gunitská; * Jeser, z něhož čeleď jeserská; 49
Sellem, z něhož čeleď sellemská. * Tať jest ro- 50
dina Neftalimova po čeledech svých, tak jakž
sečteni jsou, čtyřidceti pět tisíců a čtyři sta.
* Tenť jest počet synův israelských, šestkrát 51
stotisícův a jeden tisíc sedm set a třidceti
osob.
Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi řka: 52
* Těmto rozdělena bude země k dědictví podlé 53
počtu jmen. * Většímu počtu větší dědictví 54
dáš, a menšímu menší, jednomu každému ve-
dlé počtu sečtených jeho dáno bude dědictví
jeho: * a však losem ať jest rozdělena země, 55
vedlé jmen pokolení otcův svých dědictví ve-
zmou. * Losem děleno bude dědictví její, buď 56
jich mnoho neb málo.
Tito pak jsou sečteni z Levitů po čeledech 57
svých: Gerson, z něhož čeleď gersonytská;
Kaath, z něhož čeleď kaathská; Merari, z ně-
hož čeleď meraritská. * Ty jsou čeledi Levi: 58
čeleď lobnitská, čeleď hebronitská, čeleď mo-

16. *Ozni*, jinák Esebon. Gen. 46, 16.

28. Poněvadž pokolení Levi za prvorozené z Israele k službám božím obráceno bylo, aby tedy počet dvanáctera pokolení předse doplněn byl, na místo jejich vzati jsou dva synové Josefovi, Manasses a Efraim, a jeden každý z nich za zvláštní pokolení počten; jakož pak pošlých z Josefa mimo jiná pokolení největší počet byl.

51. Toto sečtení neb přehlížení vojska israelského bylo z rozkazu božího k mnohé důvěrnosti lidu sloužící, aby viděli, což Bůh Abrahamovi, Isakovi a Jakobovi zaslibovati ráčil o rozmnožení semene jejich, že jest v tom pravdomluvný; a tak vztahovalo se to i k slávě boží.

holitská, čeleď musitská, čeleď choritská.
59 Kaath pak zplodil Amrama; * a jmeno man-
želky Amramovy Jochabed, dcera Levi, kteráž
se mu narodila v Egyptě: ona pak porodila
Amramovi Arona a Mojžíše a Marii sestru je-
60 jich. * Aronovi pak zrozeni jsou; Nadab a
61 Abiu, Eleazar a Itamar: * ale Nadab a Abiu
zemřeli, když obětovali oheň cizí před Hospo-
62 dinem. * I bylo jich načteno třimecítma tisíců,
všech pohlaví mužského, zstáří měsíce jednoho
a výše; nebo nebyli počteni mezi syny israel-
skými, protože jim nebylo dáno dědictví mezi
syny israelskými. * Tito sečteni jsou od Moj- 63
žíše a Eleazara kněze, oni sečtli syny israelské
na polích moabských při Jordanu naproti Je-
richu. * Mezi těmito pak nebyl žádný z oněch 64
sečtených od Mojžíše a Arona kněze, když po-
čítali syny israelské na poušti Sinai; * nebo 65
řekl byl Hospodin o nich: Smrtí zemrou na
poušti; a žádný z nich nepozůstal, jediné
Kaleb syn Jefonův a Josue syn Nunův.

Hlava 27.

V tom čase ozvaly se o dědictví dcery Salfadovy, jichž žádost schváliv Pán, potvrdil ji a právo jim o nápadu vydal. B) Za hlavního vůdce vystaven jest Josue; nebo že předpověděl Bůh Mojžíšovi smrt a Mojžíš žádal náměstka sobě k spravování lidu, Josue zvolen jest a před Eleazarem potvrzen s dobrořečením. — Mojžíš hned podlé poručení božího s lidem, což mu svěřeno jest, dokonává a poslušně se ku Pánu na horu odbírá. K dodání práci povinné přisluší vůli boží oznámiti a v přání svém se jim ohlásiti. Oznámení vůle boží záleží na ukázaní, co Pán při lidu svém chce a čeho nechce, též co plnitelům a přestupníkům za odplatu uložil. — Čeho vyhledává Pán od lidu svého, z dobré částky ukázal; dáleji pak když ukazuje, z částky dokonává, z částky opakuje.

Tehdy přistoupily dcery Salfada syna
Hefera, syna Galada, syna Machira, syna
Manassesa, syna Josefova. Tato pak jsou
jmena dcer jeho: Maala, Noa, Hegla,
2 Melcha a Tersa; * a postavily se před
Mojžíšem a před Eleazarem knězem i před
knížaty a vším množstvím u dveří stánku
3 úmluvy a řekly: * Otec náš umřel na poušti,
kterýž však nebyl ze spolku těch, kteříž se
srotili proti Hospodinu v rotě Koreově; nebo
pro hřích svůj umřel, synů žádných nemaje.
Což vyhlazeno býti má jmeno otce našeho
z čeledi jeho proto, že neměl syna? Dej nám
4 dědictví mezi bratřími otce našeho. * I vznesl
5 tu věc Mojžíš na Hospodina. * Kterýž odpo-
6 věděl Mojžíšovi řka: * Dobřeť mluví dcery
Salfadovy; dejž jim bez odporu právo dědi-
ctví mezi bratřími otce jejich, a přenes dě-
dictví otce jejich na ně.
K synům pak israelským toto mluviti 7
budeš: * Kdyžby kdo umřel nemaje syna, tedy 8
přenesete dědictví jeho na dceru jeho; * pa- 9
kliťby ani dcery neměl, tedy dáte dědictví
jeho bratřím jeho; * pakliťby ani bratří ne- 10
měl, tedy dáte dědictví jeho bratřím otce jeho;
* pakliťby ani strýcův neměl, tedy dáte dědictví 11
jeho příteli jeho, kterýž jest nejbližší jemu
v rodu jeho, aby dědičně obdržel je. A budeť
to synům israelským za ustanovení soudné, ja-
kož přikázal Hospodin Mojžíšovi.
Řekl také Hospodin Mojžíšovi: Vstup na 12
horu Abarim a spatř zemi, kterouž jsem dal
synům israelským. * A když spatříš ji, připo- 13
jen budeš k lidu svému i ty, jako připojen jest

---

62. Poněvadž z příčiny rozdělování země lid podruhé počítán, Levitové pak v ní dědictví neměli, proto obzvláště počítáni jsou.

64. *když počítali*, t. před lety třidcíti osmi. Nebo ti všickni, jakž jim Bůh pro častá jejich proti sobě reptání hned tehdáž v hl. 14. pohrůžku o tom učinil, zahynuli; jichž bylo přes šestkrát sto tisíc kromě žen, dětí, starců a směsice, kteráž s nimi z Egypta vyšla. (Viz hl. 1, 46.) Ukázal Bůh tím svou i spravedlnost i pravdomluvnost.

1. Pěkný příklad všechněm vrchnostem křesťanským v jejich stupních na Mojžíšovi a všech knížatech lidu israelského ukázán; v tom, aby pře chudých a sirotků před sebe rádi a ochotně pouštěli, je dobrotivě vyslýchali i k spravedlnosti jim upřímě dopomáhali; ježto toho v světě nejednou se nedostává, zvlášť sprostným, choulostivým a kteříž nemají, kdoby se o ně ujímal, jich ochránce a ústa býti chtěl.

3. *umřel*, t. ne pro nějakou nešlechetnost a bouřku, jako někteří, ale obecnou smrtí, pro hřích obecný jednomu každému. A když se jiným potomkům v rodičích jejich, jižto pro svou nevěru hrozně vyhlazeni jsou, dědictví přeje (svrchu 14, 31.), proč nám toho se příti nemá? — *Což* etc., J. proč se vyhlazuje, H. zmenšuje.

4. Nebo ježto to nebylo známo, mělo-liby ženské pohlaví, kdyžby dědice nebylo, v plném statku po otci zůstati, čili samým toliko věnem vyděleno býti.

11. *strýcův*, H. bratří otce svého. — *v rodu*: z čeledi.

13. *připojen*: shromážděn, sebrán. Nebo skrze hřích rajský a pokutu jeho všickni lidé sem i tam na poušť světa tohoto jsou vyhnáni z vlasti své, a v tom vyhnání ještě jako sem i tam rozmetáni; tak aby spolu všickni, jedni druhým ku potěšení (netoliko s těmi, kteříž byli od počátku světa a již zemřeli, ale ani s těmi, kteříž živi jsou) přebývati nemohli. Kteřížkoli tedy v Pánu umírají, skrze smrt bývají z takového sem i tam rozmetání sebráni a k spolku svatých, tam kdež se těší, radují, blaženého vzkříšení očekávají, připojeni; ne pro své nějaké zásluhy, ale jakž dí sv. Jan 11, 52., že Ježíš Kristus proto umřel, aby syny boží rozptýlené shromáždil v jedno.

14 Aron bratr tvůj: * poněvadž jste odporovali
řeči mé na poušti Sin při odporování všeho
množství, kdež jste mne měli posvětiti při vo-
dách před očima jejich. To jsou ty vody sváru
15 v Kadesu na poušti Sin.* I řekl Mojžíš Hospo-
16 dinu řka: * Opatřiž Hospodin Bůh duchův,
Bůh všelikého těla, shromáždění toto mužem
17 hodným, * kterýžby vycházel před nimi a kte-
rýžby vcházel před nimi; kterýžby vyvodil a
zase uvodil je, aby nebylo shromáždění Ho-
spodinovo jako ovce, kteréž nemají pastýře.
18 * I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Vezmi k sobě
Josue syna Nunova, muže, v kterémž jest duch
19 můj, a vlož ruku svou na něj. * A postavě jej
před Eleazarem knězem a přede vším shromáž-
děním, * dáš jemu naučení před očima jejich, 20
a udělíš jemu slávy své, aby ho poslouchalo
všecko množství synův israelských. * Kterýž 21
před Eleazarem knězem postavě se, ptáti se ho
bude na soud Urim před Hospodinem; k roz-
kazu jeho vyjdou a k rozkazu jeho vejdou, on
i všickni synové israelští s ním a všecko shro-
máždění. * I učinil Mojžíš tak, jakž mu byl 22
rozkázal Hospodin, a pojav Josue postavil jej
před Eleazarem knězem a přede vším shro-
mážděním; * a vloživ ruce své na něj dal jemu 23
naučení, jakž mluvil Hospodin skrze Mojžíše.

Hlava 28.

Dokonává o vůli boží Mojžíš toto tré: I. Poroučí o 1) obětech, všelikého času ke konání nařízených.

Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka:
2 * Přikaž synům israelským a rci jim: Obětí
mých, chleba mého, v obětech mých ohnivých
u vůni spokojující mne nezanedbávejte mi při-
3 nášeti v čas tomu vyměřený. * Díš tedy jim:
Tato jest obět ohnivá, kterouž obětovati bu-
dete Hospodinu: beránky roční bez poskvrny
dva, každého dne v obět zápalnou ustavičně.
4 * Beránka jednoho obětovati budeš ráno a be-
5 ránka druhého obětovati budeš k večeru. * De-
sátý také díl míry efi mouky bělné, v obět su-
chou zadělané olejem nejčistším, čtvrtou částkou
6 kou míry hin. * Tať jest obět zápalná ustavičná,
kteráž obětována jest na hoře Sinai u vůni
příjemnou v obět ohnivou Hospodinu. * A obět 7
mokrá její, čtvrtý díl míry hin na každého be-
ránka; v svatyni obětuj obět mokrou silného
nápoje Hospodinu. * Beránka pak druhého 8
obětovati budeš k večeru, tak jako obět suchou
jitřní a jako obět mokrou její obětovati budeš
v obět ohnivou u vůni spokojující Hospodina.
Dne také sobotního dva beránky roční 9
bez poskvrny a dvě desetiny mouky bělné ole-
jem zadělané v obět suchou s obětí její mokrou.
* Tať bude obět zápalná sobotní, každého dne 10
sobotního, mimo zápalnou obět ustavičnou a
mokrou obět její.
Také na nov měsíců vašich obětovati bu- 11

14. *řeči mé*, J. vyměření, uložení mému, viz výš 20, 8. — *posvětiti*, t. ta řeč má, jíž jste odporni byli, byla o tom, abyste vy mne posvětili.

16. *Opatřiž*: zřiď, představ. Láska přirozená čím dál od svého původu, jako potok od svého vrchoviště a ratolesti od svého kmene se rozcházejí, tím rozprostřenější a patrnější bývá. Taková vlastnost má býti i při všech upřímných a věrných správcích a knížatech světa tohoto, aby věrně o lid a církev boží, jakby i na budoucí čas po smrti jejich v dobrém spůsobu zůstávati mohla, pečovali a to opatrovali i snažností svou i modlitbami k Bohu; jako tuto Mojžíš zapomenul se na všecka trápení, kteráž mu ten lid činil. A aby nebývali jako někteří litosti přirozené prázdní lidé říkající: Když já umru, třebas se ten svět na ruby obrátil; jakovýchž v šedinách světa tohoto mnoho mělo nastati podlé předpovídání apošt. II. Tim. 3, 3.

18. *k sobě:* s sebou.

20. *naučení*, H. přikázaní, t. správu o všech věcech, jakby se při nich měl chovati. — *slávy své*, t. dáš jemu přede vším lidem dobré svědectví věrnosti, upřímosti, hodnosti, ano že jest od samého Boha k tomu zvolen i Duchem jeho potvrzen. Proto jej již v tu práci ne tajně ale zjevně zavedeš a lidu napomeneš, aby jej za vůdce svého přijali, jeho sobě vážili, poslouchali, jako i tebe.

21. *soud*, t. bude se ho dotazovati a odpověd od něho bráti, kteráž mu na jeho náprsníku a na literách Urim a Thumim (t. světlosti, Exod. 28, 30.) zjevována bude.

22. *pojav Josue*. Nenesl Josue žádné škody na tom, že Mojžíšovi téměř za čtyřidceti let přisluhoval a teprv tuto úřadem poctěn. Mělaťby se mládež příkladem jeho ponoukati, aby svým starším ve všem dobrém rádi se vhod činili, jim bez lenosti, nedbalství a stýskání sobě ve svých (by pak jakýchkoli nízkých) povinnostech a zaměstnáních s ochotností posluhovali, a tím sobě vyššího stupně (jakž sv. Pavel mluví, I. Tim. 3, 13.), jímžby je Pán poctiti neobmeškal, jako tuto Josue, zasluhovali. Ale nyní se při mnohých děje nazpět, že když hned pojednou zlatými nádobami v domě Páně nejsou, také hliněnými býti nechtí; i vydávají se v zoufalství.

2. *nezanedbávejte*, H. ostříhejte.

4. *k večeru*, H. mezi dvěma večery.

5. *nejčistším*, H. vytlačeným.

6. *Sinai*. Tam, t. nejprvé obětována byla, Num. 9, 5.; ale potom za 39 let, v nichž Israel bydlil na poušti, propuštěna. Deut. 12, 8.

7. *silného*: opojného.

8. *její*, t. oběti zápalné.

9. Ačkoli ustavičně každého dne chtěl Bůh míti službu sobě konanou, však v sobotu ovšem hojněji jeho službou a jinými snažnostmi a skutky svatými aby se zaměstnávali lidé; ukázal to tím, že dvojnásobně více v sobotu obětovati přikázal, nežli obecně každý den.

dete obět zápalnou Hospodinu volky mladé
dva, skopce jednoho, beránkův ročních bez
12 poskvrny sedm; * a tři desetiny mouky bělné
olejem zadělané v obět suchou při každém
volku, a dvě desetiny mouky bělné olejem za-
13 dělané v obět suchou při každém skopci; * a je-
dnu desetinu mouky bělné olejem zadělané
v obět suchou při každém beránku; k oběti
zápalné u vůni příjemnou v obět ohnivou Ho-
14 spodinu. * Tyto pak budou oběti mokré jejich
z vína: půl míry hin bude při každém volku a
třetí částka hin při skopci a čtvrtá částka hin
při každém beránku. Ta jest obět zápalná
k novměsíci, každého měsíce přes celý rok.
15 * Kozla také jednoho v obět za hřích, mimo
obět ustavičnou obětovati budete Hospodinu
s mokrou obětí jeho.
16 Měsíce pak prvního čtrnáctý den téhož
17 měsíce velikonoc bude Hospodinu, * a patnáctý
den téhož měsíce slavnost; za sedm dní chleby
18 nekvašené jísti budete. * Prvního dne shro-
máždění svaté bude: žádného díla robotného
19 nebudete dělati v něm. * Obětovati pak budete
obět ohnivou v zápal Hospodinu: volky mladé
dva, skopce jednoho a sedm beránků ročních;
20 bez poskvrny budou: * a suchou obět při nich,
totiž mouku bělnou olejem zadělanou: tři dese-
tiny při každém volku a dvě desetiny při kaž-
dém skopci obětovati budete; * a jednu dese- 21
tinu obětovati budeš při každém beránku,
z těch sedmi beránků: * a kozla v obět za hřích 22
jednoho k očistění vás; * mimo obět zápalnou 23
jitřní, kteráž jest obět ustavičná, obětovati bu-
dete to. * Tak obětovati budete každého dne 24
za těch sedm dní pokrm oběti ohnivé, u vůni
spokojující Hospodina, mimo zápalnou obět
ustavičnou a obět mokrou její. * Sedmého pak 25
dne shromáždění svaté míti budete: žádného
díla robotného nebudete dělati.
V den také prvotin, když obětovati bu- 26
dete novou obět suchou Hospodinu, vyplníce
téhodny vaše, shromáždění svaté míti budete:
žádného díla robotného nebudete dělati. * A obě- 27
tovati budete obět zápalnou u vůni spokojující
Hospodina, volky mladé dva, skopce jednoho,
beránkův ročních sedm bez poskvrny: * a obět 28
suchou jejich, mouky bělné olejem zadělané
tři desetiny při každém volku, dvě desetiny
při každém skopci: * jednu desetinu při kaž- 29
dém beránku z těch sedmi beránkův: i ko-
zla jednoho * k očistění vašemu: to mimo 30
obět zápalnou ustavičnou a obět suchou její
obětovati budete; * bez poskvrny ať jsou 31
s obětmi svými mokrými.

Hlava 29.

O obětech všelikého času ke konání nařízených další řeč.

Měsíce pak sedmého v první den jeho
shromáždění svaté míti budete: žádného díla
robotného nebudete dělati; toť jest den trou-
2 bení vašeho. * A obětovati budete zápal u
vůni příjemnou Hospodinu, volka mladého je-
dnoho, skopce jednoho, beránkův ročních bez
3 poskvrny sedm: * a obět suchou při nich
z mouky bělné olejem zadělané tři desetiny
na každého volka a dvě desetiny na každého
4 skopce: * a desetina jedna na každého be-
5 ránka ze sedmi beránkův: * a kozla jednoho
6 v obět za hřích k očistění vás; * mimo zá-
palnou obět novoměsíčnou s obětí její suchou,
a mimo obět zápalnou ustavičnou s obětí její
suchou a s obětmi jejich mokrými, vedlé po-
řádku jejich u vůni příjemnou v obět ohnivou
Hospodinu.
V desátý pak den téhož měsíce sedmého 7
shromáždění svaté míti budete a ponižovati
budete životů svých; žádného díla služebného
nebudete dělati. * A obětovati budete obět zá- 8
palnou Hospodinu u vůni příjemnou, volka mla-
dého jednoho, skopce jednoho, beránkův ročních
sedm, a ti ať jsou bez poskvrny. * A obět su- 9
chou jejich z mouky bělné olejem zadělané, tři
desetiny na každého volka a dvě desetiny na
každého skopce; * a desetina jedna na každého 10
beránka z těch sedmi beránkův: * kozla je- 11
dnoho v obět za hřích; mimo obět za hřích
k očistění, a mimo zápal ustavičný s obětí su-
chou jeho a s obětmi mokrými jejich.
V patnáctý také den měsíce sedmého 12
shromáždění svaté míti budete; žádného díla
robotného nebudete dělati, ale slaviti budete

---

16. *velikonoc*, H. Faze.
17. *nekvašené*: přesné.
18. *robotného*: těžkého, otrockého, služebného.
26. *novou*, t. z nového obilí. — *téhodny*, t. po téhodnech těch, o nichž Levit. 23, 13.
1. *shromáždění*: sbor svatý. — *troubení*: zvuku. Levit. 23, 24.
7. Slavnost očisťování se znamenala pravé a spasitelné pokání, kteréž od vnitřnosti srdečné začínáno býti má a ostříháno i v chování zevnitřních údů v střídmosti svaté; bez kteréhožto pokání oběti Krista Pána, očisťující nás od všelikého hříchu, žádný účasten býti nemůže. — *ponižovati*: trápiti, t. postem.
12. Slavnost stánků netoliko lidu israelskému na paměť přivodila, jak Bůh předivně církev svou na té poušti tělesně choval, ale vypsání též slavnosti podnes vyučuje nás, jak hned od počátku stvoření a vždycky na poušti světa tohoto v divných jeho vichřicích a proměnách sladce své malé řídí a spra-

13 svátek Hospodinu za sedm dní. * A obětovati
budete zápal v obět ohnivou u vůni spokojující
Hospodina, volkův mladých třinácte, skopce
dva, beránkův ročních čtrnácte; a ti ať jsou
14 bez poskvrny. * Též obět suchou jejich z mouky
bělné olejem zadělané, tři desetiny na každého
volka z třinácti volkův, dvě desetiny na kaž-
15 dého skopce z těch dvou skopcův; * a jednu
desetinu na každého beránka z těch čtrnácti
16 beránkův: * a kozla jednoho v obět za hřích;
mimo zápal ustavičný s obětí jeho suchou i mo-
17 krou. * Potom dne druhého volkův mladých
dvanácte, skopce dva, beránkův ročních bez
18 poskvrny čtrnácte; * s obětí suchou při nich
a s obětmi mokrými jejich při každém volku,
skopci i beránku, vedlé počtu jejich, jakž jest
19 obyčej řádně slaviti: * a kozla jednoho v obět
za hřích; mimo zápal ustavičný s obětí suchou
20 jeho a s obětmi mokrými jeho. * Dne pak tře-
tího volkův jedenácte, skopce dva, beránkův
21 ročních bez poskvrny čtrnácte: * s obětí suchou
a s obětmi mokrými jejich při každém volku,
skopci i beránku, vedlé počtu jejich, jakž jest
22 obyčej řádně slaviti: * a kozla v obět za hřích
jednoho; mimo obět zápalnou ustavičnou,
23 s obětí její suchou i mokrou. * Dne pak čtvr-
tého volkův deset, skopce dva, beránkův ro-
24 čních bez poskvrny čtrnácte: * s obětí suchou
i s obětmi mokrými jejich při každém volku,
skopci a beránku, vedlé počtu jejich, jakž jest
25 obyčej řádně slaviti: * a kozla jednoho v obět
za hřích; mimo obět zápalnou ustavičnou
26 s obětí její suchou i mokrou. * Dne také pá-
tého volkův devět, skopce dva, beránkův ro-
čních bez poskvrny čtrnácte: * s obětí suchou i 27
s obětmi mokrými jejich při každém volku,
skopci i beránku, vedlé počtu jejich, jakž jest
obyčej řádně slaviti: * a kozla jednoho v obět 28
za hřích; mimo obět ustavičnou s obětí její
suchou i mokrou. * A dne šestého volkův osm, 29
skopce dva, beránkův ročních bez poskvrny
čtrnácte: * s obětí suchou a s obětmi mokrými 30
jejich při každém volku, skopci i beránku, ve-
dlé počtu jejich, jakž jest obyčej řádně slaviti:
* a kozla jednoho v obět za hřích; mimo obět 31
zápalnou ustavičnou s obětí její suchou i
s obětmi mokrými. * Tolikéž dne sedmého vol- 32
kův sedm, skopce dva, beránkův ročních bez
poskvrny čtrnácte: * s obětí suchou i obětmi 33
mokrými jejich na volky, skopce i beránky,
vedlé počtu jejich, jakž jest obyčej řádně slaviti:
* a kozla jednoho v obět za hřích; mimo obět 34
zápalnou ustavičnou s obětí její suchou i mo-
krou. * Dne pak osmého slavnost míti budete; 35
žádného díla robotného nebudete dělati;
* a obětovati budete obět zápalnou v obět 36
ohnivou, vůni spokojující Hospodina, volka
jednoho, skopce jednoho a beránkův ročních
sedm bez poskvrny: * s obětí suchou i s obětmi 37
mokrými jejich při volku, skopci i beráncích,
vedlé počtu jejich, jakž jest obyčej řádně slaviti:
* a kozla jednoho v obět za hřích; mimo obět 38
zápalnou ustavičnou, s obětí její suchou i mo-
krou. * Ty věci vykonávati budete Hospo- 39
dinu při slavnostech vašich: kromě toho,
cožbyste ze slibu aneb z dobré vůle své obě-
tovali buď zápalné aneb suché aneb mokré
aneb pokojné oběti vaše.

Hlava 30.

2) O slibech učiněných od pohlaví a) mužského, b) ženského, a to α) panny, β) ženy, γ) vdovy.

I oznámil Mojžíš synům israelským vše-
cky ty věci, kteréž přikázal jemu Hospodin.
2 * Mluvil také Mojžíš knížatům pokolení synův
israelských řka: Totoť jest, což přikázal Ho-
spodin. * Jestližeby muž slib anebo přísahu uči- 3
nil Hospodinu, závazkem zavazuje duši svou,
nezrušíť slova svého; podlé všeho, což vyšlo
z úst jeho, učiní. * Kdyžby pak osoba ženského 4

---

vuje a do ovčince věčného, kdežby život hojnější a bezpečnější míti mohli, uvozovati ráčí.

35. *slavnost*: sváteční den. Ten den na závírku již všickni se k stánku scházeli, jakož k vykonávání obětí, zákona slyšení, v požehnáních i zlořečenstvích, kdež na vše měli říkati Amen; tak i k činění sbírek na opravy chrámu, opatrování chudých, k nákladu na oběti a jiné věci k službám Páně potřebné, aby umenšení nepřijímali.

3. *Hospodinu*, t. k vykonání aneb zdržení se od něčeho; však toho, což jest v moci jeho a není proti vůli boží, má k tomu státi. Ale nebyla-liby ta věc v moci jeho, ovšem bylaby proti Bohu, žeby věc nebyla ku pobožnosti náležitá, neb žeby byla nepoctivá, takových slibův sluší se varovati. Pořádní a poctiví slibové byli za starých s dovolením božím slibové nazareův (výš hl. 6). Nepořádný proti Bohu i bližnímu byl slib Jefte (Jud. 11, 39), oněch proti sv. Pavlovi (Skut. 23, 14) etc.

4. Osoba jsouc pod ochrancemi, není netoliko sama sebe mocna, ale ani svých věcí, aby bez vůle svých ochránců měla se v čem i lidem i Bohu zavazovati; lečby to ochráncové přehlídali a mlčením dlouhým toho pomíjeli. A poněvadž mohou ochráncové rušiti slib Bohu učiněný, jisté jest, žeť scestně smyslí, kteříž praví, že snubování bez rady, vědomí a povolení rodičů má průchod míti, lečby více platiti měl slib učiněný člověku, nežli Bohu. — *slyše*, J. rozumělby, věděl. — *státi*, t. splněny býti mají.

pohlaví učinila slib Hospodinu a závazkem
zavázala se v domě otce svého v mladosti své,
a slyše otec její slib a závazek její, jímž zavá-
zala duši svou, mlčelby k tomu: * tedy stálí
5 budou všickni slibové její,* i každý závazek,
6 jímž zavázala se, stálý bude. * Jestližeby pak
to zrušil otec její toho dne, když slyšel všecky
ty sliby a závazky její, jimiž zavázala duši
svou: nebudouť stálí, a Hospodin odpustí jí,
7 nebo otec její to zrušil. * Pakliby vdaná byla
za muže a mělaby slib na sobě aneb proneslaby
8 ústy svými něco, čímžby se zavázala, * a slyše
muž její, nicby jí neřekl toho dne, kteréhož sly-
šel: stálí budou slibové její i závazkové, jimiž
9 zavázala duši svou, stálí budou. * Jestližeby
pak muž její toho dne, jakž uslyšel, odepřel to-
mu a zrušil slib, kterýž na sobě měla aneb něco
rty svými pronesla, čímžby se zavázala, také
10 odpustí jí Hospodin.* Všeliký pak slib vdovy
aneb ženy zahnané, jímžby se zavázala, stálý
11 bude. * Ale jestliže v domě muže svého slíbila
a závazkem zavázala se s přísahou, * a slyše 12
to muž její mlčel k tomu a neodepřel: tedy
stálí budou všickni slibové její a všickni
závazkové, jimiž se zavázala, stálí budou.
* A pakli docela odepřel muž její toho dne, 13
jakž uslyšel, všeliký slib, kterýž vyšel z úst
jejích, a závazek, jímž zavázala se, nebude
stálý; muž její zrušil to, a Hospodin jí od-
pustí. * Všelikého slibu a každého závazku 14
s přísahou učiněného o trápení života jejího
muž její potvrdí jeho a muž její zruší jej.
* Pakliby muž její den po dni mlčel, tedy 15
potvrdí všech slibův jejích a všech závazkův
jejích, kteréž na sobě má; potvrdilť jest jich;
nebo neodepřel jí v den ten, když to uslyšel.
* Jestližeby pak slyše potom teprv zrušiti to 16
chtěl, tedy on ponese nepravost její. * Tať 17
jsou ustanovení, kteráž přikázal Hospodin
Mojžíšovi mezi mužem a ženou jeho, mezi
otcem a dcerou jeho, v mladosti její, dokudž
jest v domě otce svého.

Hlava 31.

II. Vyvodí lid k bitvě proti Madianským; nebo na poručení boží Mojžíš vybral lidu dvanácte tisíců a poslal je k boji s Finesem. Tak lid 1) šťastně bojoval, nebo pět králů zabili, na živě mnoho lidí a hovad zajali, stavení popálili a kořisti rozbitovali; 2) s vděčností se navracoval; nebo A) cožkoli dostali, před Mojžíše přivedli, jimž on v cestu vyšed, co se Bohu při nich nelíbí, oznámil, a kořisti podlé Páně nařízení rozdělil. — Dvojí nelíbku má Pán k lidu s vítězstvím domů se vracejícímu; jedna pochází z přestoupení, druhá z napravování téhož přestoupení. a) Přestoupili zajisté rozkaz Páně, zachovavše, což zbito býti mělo; jakož pak Mojžíš hněvaje se na vůdce α) domlouvá jim, a β) poroučí zbíti všecky nepřátely s vymíněním panen. b) Napravení přestoupení toho chce míti Pán podlé zákona, totiž aby se se vším od nečistot očistili. Protož se jim poroučí α) aby sedm dní za stany byli, a β) všecko své, což ohně trpěti nemůže, skrze vodu, γ) co pak může, skrze oheň očistili. Rozdělení kořisti jest k ruce lidu a k ruce boží. Tam první díl vojákům, druhý všemu shromáždění připisuje. Teď pak jistou částku od vojáků, jistou od shromáždění vyzdvihuje. Od vojáků z pěti set jedna duše dána měla býti Eleazarovi v obět Bohu; od shromáždění pak z padesáti jedna dána býti měla Levitům, jakož i tak se stalo.
B) Štědře obětoval, nebo a) vůdcové přinášejí a b) Mojžíš přijímá a do stánku úmluvy vnáší.

Mluvil opět Hospodin k Mojžíšovi řka:
2 * Pomsti prvé synův israelských nad Madian-
skými, a potom připojen budeš k lidu svému.
3 * Mluvil tedy Mojžíš k lidu řka: Vypravte ně-
které ze sebe k boji, aby šli proti Madian-
ským a vykonali pomstu Hospodinovu nad
4 nimi. * Po tisíci z pokolení ze všech pokolení
5 israelských vyšlete k boji. * I vydáno jest
z mnohých tisícův Israelských po tisíci z kaž-
dého pokolení; totiž dvanácte tisícův spůsob-
6 ných k boji: * i poslal je Mojžíš po tisíci
z každého pokolení k boji; a Finesa syna Ele-
azara kněze s nimi, a nádoby svaté i trouby
k troubení byly v ruce jeho. * Tedy bojovali 7
proti Madianským, jakož byl přikázal Hospo-
din Mojžíšovi, přemohše je zbili všecky pohlaví
mužského. * Pobili také krále madianské mezi 8
jinými, kteréž porazili, totiž: Evi, Rekema,
Sura, Hura a Rebe, pět králův madianských;
Balama také syna Beorova zabili mečem.
* A zajali synové israelští ženy madianské 9
i děti jejich; všecka hovada jejich, i všecky

---

7. *vdaná*, J. zasnoubená.
16. *teprv*, t. ne hned, jakž o tom zvěděl, ale po některém čase.
17. *otce*, t. pod ochranou otce.
2. *Pomsti*, H. pomsti pomstou.
3. *Vypravte*: připravte aneb nechť se oblekou v odění. — *šli*, H. byli. — *Hospodinovu*. O příčině k tomu boji dané viz svrchu hl. 25. Neb jakož tamto Bůh trestal ty, kteříž hříchy páchali, tak tuto i ty, kteříž k tomu příčinou byli, t. i mistry i učenníky. Mal. 2, 12.— *nad nimi*, H. Madianskými.
6. *Finesa*, aby jakož prvé horlivě se měl proti nešlechetníkům, i ještě na nich se vychladil. — *nádoby*, t. archu smlouvy a což k ní náleželo.— *trouby* etc.: trouby zvučné.
8. *mezi jinými*, H. s bitými jejich. — *mečem*, t. na cestě, po níž se navracoval do Mesopotamie; čehož sobě svrchovaně zasloužil. Naplnilo se při něm to, což se říká, že zlá rada tomu, kdož ji vynáší, nejhorší bývá. Ukázal tu Bůh vlastnost otcovskou, potrestav synů, metlu zlámal a na oheň uvrhl.
9. *zajali*: vzali zajaté.

dobytky jejich a všecka zboží jejich pobrali;
10 * všecka také města jejich, v kterýchž svá obydlí měli, i všecky hrady jejich vypálili ohněm.
11 * A všecku loupež i všecky kořisti pobravše lidi i
12 hovada * vedli je k Mojžíšovi a k Eleazarovi knězi a ke všemu množství synů israelských, i zajaté totiž i loupeže k vojsku na roviny moabské, kteréž jsou při Jordanu naproti Jerichu:
13 * i vyšli Mojžíš a Eleazar kněz a všecka knížata shromáždění proti nim ven za stany.
14 Tedy rozhněval se Mojžíš na vůdce vojska tisícníky nad tisíci a setníky, kteříž se na-
15 vraceli z boje; * a řekl jim Mojžíš: A což jste
16 zachovali všecky ženy? * Ei, onyť jsou, hle, synům israelským podlé rady Balamovy daly příčinu k přestoupení proti Hospodinu při modlářství Fogor; pročež ona rána byla přišla na
17 lid Hospodinův. * Protož nyní zmordujte všecky děti pohlaví mužského a všecky ženy, kte-
18 réž poznaly muže: * všecky pak panny, kteréž
19 nepoznaly muže, zachovejte sobě živé; * vy pak zůstaňte vně za stany za sedm dní. Všickni, kteřížkoli jste někoho zabili aneb kteříž jste se zabitého dotkli, očisťovati se budete dne
20 třetího, a dne sedmého sebe i zajaté své. * Všeliké také roucho a všecky věci kožené i všelijaké dílo ze srstí kozích i všelikou nádobu dřevěnou
21 očistíte. * I řekl Eleazar kněz vojákům, kteříž byli šli k boji: Totoť jest ustanovení zákona, kteréž byl přikázal Hospodin Mojžíšovi:
22 * Zlato však, stříbro, měď, železo, cín a olovo,
23 * a cožkoli trpí oheň, ohněm přepálíte a přečištěno bude; však tak, když vodou očisťování
obmyto bude; což pak nemůže ohně strpěti, to skrze vodu protáhněte; * vypeřete také roucha 24
svá v den sedmý, a čistí budete a potom vejdete do stanův.
Mluvil i to Hospodin k Mojžíšovi řka: 25
* Sečti počet kořistí zajatých, tak z lidí, jako 26
z hovad, ty a Eleazar kněz a přední z čeledi otců v lidu; * a rozdělíš ty kořisti na dva díly, 27
jeden mezi vojáky, kteříž byli vytáhli na vojnu, a druhý mezi všecko shromáždění; * a vezmeš 28
díl na Hospodina od mužův bojovných, kteříž byli vyšli na vojnu, jednu duši z pěti set, buďto z lidí neb z hovad neb z oslů neb z ovcí;
* z jejich polovice to vezmete, a dáte Eleaza- 29
rovi knězi obět vzhůru pozdvižení Hospodinu.
* Z polovice pak té, kteráž jest synův israelských, 30
vezmeš jedno z padesáti; buďto z lidí aneb z volů neb z oslů neb z ovcí, a tak ze všelijakých hovad, a dáš to Levitům, držícím stráž příbytku Hospodinova. * I učinil Mojžíš a Elea- 31
zar kněz tak, jakž byl rozkázal Hospodin Mojžíšovi. * A bylo té kořisti z pozůstalé ještě lou- 32
peže, kteréž nabral lid válečný, ovec šestkrát sto tisíc sedmdesáte a pět tisícû, * a volův 33
sedmdesát a dva tisíce, * oslů šedesáte a jeden 34
tisícův: * a panen, kteréž mužův nepoznaly, 35
všech dva a třidceti tisícův. * Dostala se pak 36
polovice jedna na díl těm, kteříž byli vytáhli na vojnu, dobytka drobného v počtu třikrát sto tisíc třidceti a sedm tisícův a pět set,
* a na díl vzatý Hospodinu, dobytka drobného, 37
šest set sedmdesáte pět * a z volův šest a třidceti
tisícův, z nichž přišlo na díl Hospodinu sedmdesáte 38

---

10. *hrady*: paláce.
11. *loupež*, H. zajaté.
12. *k vojsku*: k ležení. — *roviny*: pole.
13. *stany*, t. s radostí a potěšením velikým vítati jich, Pánu Bohu z jeho milosrdenství, ochrany i z propůjčeného vítězství děkujíce.
14. *tisícníky*: hejtmany.
16. *k přestoupení*: k hřešení. — *při modlářství*, H. při věci, při čině. — *lid*, H. shromáždění.
18. *panny*, H. děti pohlaví ženského. Zanecháno mdlejší pohlaví proto, že od něho méně nebezpečenství se jest obávati, nežli od mužského.
19. *někoho*, H. duši — *i zajaté*, J. i loupež svou. Tím očisťováním, že sebe i všecky své kořisti očisťovati musili, ukazuje se, jak lidu válečného povolání jest věcí velmi nebezpečnou a ku poskvrnění svědomí cestou náramně plzkou, tak že i v pořádné válce přenesnadně v cílích a mezech spravedlivých se zůstává, pro zlé a zkažené přirození lidské, kteréž snadně moci sobě od Boha propůjčené (zvláště pak jsouc pozdrážděné) k zlému užívá. Protož jest nač mysliti všechněm vojákům, aby jim v čas štěstí a vítězství příliš vysoko rohy nerostly. Viz svrchu hl. 14, 45.
21. *ustanovení*, svrchu ve verši 17. předložené.
23. *a cožkoli* etc., H. cožkoli vchází do ohně. — *vodou*, o níž v hl. 19.
26. *kořistí.* Kořisti a zboží právem válečným z jedněch na druhé po boji pořádném a spravedlivém přecházejících, kdož dosahují, s dobrým svědomím držeti i jich užívati mohou. Spravedlivý pak boj ten se býti drží, když bývá veden buď pro ochranu před násilím neb pro vykonání pořádného trestání neb pro dosažení toho, cožby nespravedlivě proti všem božím i lidským právům odňato bylo.— *v lidu*, H. shromáždění.
27. *shromáždění*, t. těch, kteříž doma zůstali a k boji nevyšli. Poučuje Pán Bůh tímto příkladem, aby každý svou prací a snažností netoliko na sebe hleděl a sobě živ byl, ale i své bližní z požehnání od Boha propůjčeného potřebnými věcmi obmýšlel, s nimi se rád sdílel. A měliť jsou ještě těch 12.000 bez toho i což k stánku obětovali hojnost velikou kořistí, jakž to poslední verš ukazuje a též 32.
28. *díl*: daň, berni. Tak i níže. — *z ovcí*: z bravů, t. z drobného dobytka.
29. *polovice*, t. z té polovice, kteráž se vojákům dostala. — *Eleazarovi*, t. na znamení vděčnosti k Bohu, od něhož samého vítězství pochází.
30. *jedno*, t. zajaté z živočichů.
32. *z pozůstalé*, J. kromě loupeže, kterouž vzali vojáci, t. mimo to, což na vojně i vně za stany za sedm dní byvše, utrávili, v. 19.
35. *panen*, H. duší lidských z žen. — *všech*, H. duší.
36. *dobytka*: ovcí.
37. *na díl*, H. plat.

39 a dva; * oslů také třidceti tisíc a pět set, z nichž
40 přišlo na díl Hospodinu šedesáte a jeden; * a lidí
šestnácte tisícův, z nichž přišlo na díl Ho-
41 spodinu třidceti a dvě duše. * Dal tedy Mojžíš
díl oddělený Hospodinu Eleazarovi knězi; jakž
42 byl přikázal Hospodin Mojžíšovi. * Z druhé pak
polovice synův israelských, kterouž vzal Mojžíš
43 od těch mužův, jenž bojovali, * (a bylo té po-
lovice k shromáždění přináležející z ovec třikrát
sto tisíc třidceti a sedm tisícův a pět set,
44 45 * volů třidceti šest tisícův, * oslů třidceti tisí-
46 47 cův a pět set, * a lidí šestnácte tisícův). * Z té
tedy polovice synův israelských vzal Mojžíš
po jednom zajatém z padesáti, tak z lidí, jako
z hovad, a dal to Levitům držícím stráž pří-
bytku Hospodinova, jakž byl přikázal Hospo-
din Mojžíšovi.
48 * Tedy přistoupili k Mojžíšovi vývodové
vojska, tisícníci nad tisíci a setníci, a řekli
jemu: * My služebníci tvoji sečtli jsme počet 49
bojovníkův, kteréž jsme měli pod správou naší,
a neubyl ani jeden z nás; * a protož obětujeme 50
obět Hospodinu, každý z toho, čehož jest dostal,
nádobí zlaté, zápony, náramky, prsteny, náuš-
nice a řetízky, aby očistěny byly duše naše před
Hospodinem. * Vzal tedy Mojžíš a Eleazar 51
kněz od nich to zlato všelikého díla řemesl-
ného; * bylo pak všeho zlata odděleného, kte- 52
réž obětováno Hospodinu, šestnácte tisícův
sedm set a padesáte lotů, od tisícníkův nad
tisíci a od setníkův. * (Muži zajisté bojovní, což 53
loupeží vzali, to sobě měli.) * A vzavše Moj- 54
žíš a Eleazar kněz od tisícníkův nad tisíci a
setníkův to zlato, vnesli je do stánku úmluvy,
na památku synův israelských před Hospo-
dinem.

Hlava 32.

III. Vypisuje dědictví země před Jordanem i za Jordanem. A) Před Jordanem půl třetímu pokolení k žádosti jich připadlo. Nebo Mojžíš 1) jakkoli nejprv žádajícím povoliti nechtěl, 2) však správu vzav lepší o jejich povolném země zaslíbené bratřím dobývání povolil. A takť oni hned a) sbořená města rozdělovali, b) ostatek zdobývali a zosobili sobě.

Měli pak synové Rubenovi a synové Ga-
dovi dobytka velmi mnoho; a uzřeli zemi Jazer
a zemi Galad, ano místo to místo příhodné
2 pro dobytek; * protož přistoupivše synové Ga-
dovi a synové Rubenovi mluvili k Mojžíšovi a
k Eleazarovi knězi a knížatům shromáždění,
3 řkouce: * Atarot a Dibon a Jazer a Nemra,
4 Hesebon a Eleale a Saban a Nebo a Beon; * ze-
mě, kterouž sbil Hospodin před shromážděním
israelským, jest země příhodná k pastvě dobytku,
a my služebníci tvoji máme drahně dobytka
5 * (protož řekli): Jestliže jsme nalezli milost
před očima tvýma, nechť jest dána krajina ta
služebníkům tvým k vladařství, ať nechodíme
6 za Jordán. * I odpověděl Mojžíš synům Gado-
vým a synům Rubenovým: Což bratří vaši
půjdou sami k boji, a vy zde zůstanete? * I proč 7
roztrhujete mysli synův israelských, aby ne-
směli jíti do země, kterouž jim dal Hospodin?
* Takť jsou učinili otcové vaši, když jsem je 8
poslal z Kadesbarne, aby prohlédli zemi tu.
* Kteřížto když přišli až k údolí Eškol a shlé- 9
dli zemi, potom vrátivše se odvrátili mysl synů
israelských, aby nešli do země, kterouž dal jim
Hospodin; * čímž popuzen jsa k hněvu Hospo- 10
din v den ten, přisáhl řka: * Zajisté, že lidé ti, 11
kteříž vyšli z Egypta, od dvacítiletých a výše
neuzří země té, kterouž s přísahou zaslíbil jsem
Abrahamovi, Isakovi a Jakobovi; nebo necele
následovali mne: * kromě Kaleba syna Jefo- 12
nova kenezejského a Josue syna Nunova, nebo
cele následovali Hospodina. * I popudila se 13

---

40. *lidí*, H. duší lidských.
41. *oddělený*, H. plat oběti pozdvižení.
42. *vzal*, H. rozdělil na dvé.
47. *po jednom*: jatého jednoho.
48. *vývodové*, H. vůdcové nad tisíci toho vojska.
49. *sečtli*, H. vzali sumu mužův boje.
50. *zápony*: točenice, halže. — *řetízky*: nápasky. — *Hospodinem*; nebo ze zuřivých slov Mojžíšových (v. 14) srozuměli, že nejsou bez viny. A protož dvojí obět obětují, t. obět k očistění a obět díků činění.
52. *odděleného*, H. pozdvižení, kteréž pozdvihováno.
53. *měli*, t. to jim zanecháno jednomu každému, co sobě kdo uhonil. J. Ačkoli mnoho Bohu obětovali, však jim ještě dosti zůstalo, hojně všeho měli.
1. *místo příhodné*: ku pastvě dobytku.
4. *dobytka*. Bohatí světa tohoto nevelmi dychtí po nebeské budoucí radosti, na zemských věcech ustrnuvše a na nich všecko své dobré založivše; jichž ač někdy dosahují, však nedlouho jim trvají. Jako i tuto: kteříž před jinými se uspíšili a časným dědictvím se nejprv opatřili, potom také prv než jiní od Assyrských jsou zajati.
7. *roztrhujete*: odvozujete, rozpakujete. — *mysli*, H. srdce. Ačkoli Mojžíš ponejprv tvrdě se k nim ukázal, domnívaje se, žeby toliko svého pohodlí a lhostejnosti hledali a jiné opustiti chtěli, však porozuměv tomu právě, proměnil svou mysl, a s jistými výminkami zemi Galad, kteráž dvoje království Seona a Oga obsahovala, přivlastnil. Proti tomuto příkladu spravedlivému nalézají se někdy takoví páni, že raději volí blouditi, a toho, což se jim v mysli zatvrdí, urputně zastávati a to vésti, nežli bez odporování pravdy vyhledávati a jí následovati.
9. *Eškol*, J. hroznů.
12. *cele*: stále, upřímě.

prchlivost Hospodinova na Israele, a učinil,
aby byli tuláci na poušti za čtyřidceti let, do-
kudž nezahynul všecken ten věk, kterýž činil
14 zlé před očima Hospodinovýma. * A hle, vy
nastoupili jste na místo otců svých plémě
lidí hříšných, abyste vždy přidávali k hněvu
15 prchlivosti Hospodinovy na Israele. * Jestliže
se odvrátíte od následování jeho, i onť také
opustí jej na poušti této; a tak budete příčina
16 zahynutí všeho lidu tohoto. * Přistoupivše pak
znovu řekli k němu: Stáje dobytkům a stádům
svým zde vzděláme, a města dítkám svým:
17 * sami pak v odění pohotově budeme, statečně
sobě počínajíce před syny israelskými, dokavadž
jich neuvedeme na místo jejich. Mezi tím zů-
stanou dítky naše v městech hrazených, pro
18 bezpečnost před obyvately země.* Nenavrátíme
se do domů svých, až prvé vládnouti budou
synové israelští jedenkaždý dědictvím svým;
19 * aniž vezmeme jakého dědictví s nimi za Jor-
danem neb dále, když dosáhneme dědictví
svého s této strany Jordanu k východu slunce.
20 * I odpověděl jim Mojžíš: Jestliže učiníte tak,
jakž jste mluvili, a jestliže půjdete v odění před
21 Hospodinem k boji; * a šlibyste za Jordan vy
všickni v odění před Hospodinem, dokavadžby
22 nevyhnal nepřátel svých od tváři své, * a ne-
byla podmaněna všecka země před Hospodi-
nem: potom navrátíte se, a budete bez viny
před Hospodinem i před Israelem; takť přijde
země tato vám v dědictví před Hospodinem.
23 * Pakli neučiníte toho, hle zhřešíte proti Hospo-
dinu, a vězte, že pomsta vaše přijde na vás.
24 * Stavte sobě tedy města pro dítky a stáje pro
dobytky své; a což vyšlo z úst vašich, učiňte.
25 * I odpovědělo pokolení synů Gadových a synů
Rubenových Mojžíšovi řkouce: Služebníci tvoji
26 učiní, jakž pán náš rozkazuje. * Dítky naše a
ženy naše, dobytek náš a všecka hovada naše
tu zůstanou v městech galadských; * služebníci 27
pak tvoji přejdou jeden každý v odění spůsobný
před Hospodinem k boji, jakož mluví pán můj.
* I poručil o nich Mojžíš Eleazarovi knězi a 28
Josue synu Nunovu a předním v čeledech po-
kolení synův israelských, a řekl jim: * Jestliže 29
přejdou synové Gadovi a synové Rubenovi
s vámi za Jordan, všickni hotovi k boji před
Hospodinem, a bylaby již podmaněna země
před vámi, dáte jim zemi galadskou k vládař-
ství: * pakliby nešli v odění s vámi, tedy dědi- 30
ctví míti budou u prostřed vás, v zemi kana-
nejské. * I odpověděli synové Gadovi a synové 31
Rubenovi řkouce: Jakž mluvil Hospodin slu-
žebníkům tvým, tak učiníme. * My půjdeme 32
v odění před Hospodinem do země kananej-
ské, a zůstane nám v dědictví vládařství naše
s této strany Jordanu. * Tedy dal jim Mojžíš, 33
synům totiž Gadovým a synům Rubenovým a
polovici pokolení Manassesa syna Josefova,
království Seona krále amorejského a krá-
lovství Oga krále basanského, zemi s městy je-
jími při pomezích i města země té vůdy vůkol.
* A vzdělali synové Gadovi Dibon, Atarot a 34
Aroer * a Etrot, Sofan, Jazer a Jegbau * a Bet- 35 36
nemru a Betaran, města hrazená a stáje pro
dobytky. * Synové pak Rubenovi vystavěli 37
Hesebon, Eleale a Kariataim * a Nabo a Bal- 38
meon, změnivše jim jmena, také Sabamu, a
dali jiná jmena městům, kteráž vzdělali.
Táhli pak synové Machira syna Manas- 39
sesova do Galadu, a vzavše tu krajinku vy-
hnali Amorejského, kterýž tam bydlil. * I dal 40
Mojžíš zemi Galad Machirovi synu Manasseso-
vu, a bydlil v ní. * Jair také syn Manassesův 41
táhl a vzal vsi jejich, a nazval je vsi Jairovy.
* Nobe také táhl a vzal Kanat a městečka jeho, 42
a nazval je Nobe od jmena svého.

Hlava 33.

c) Potom pak s bratřími svými táhše o dokonalém (že má býti) setření nepřátel slyšeli i opakování předešlých stanovišť.

Tato jsou tažení synův israelských, kteřížto
vyšli ze země egyptské po zástupích svých,
pod správou Mojžíše a Arona. * Sepsal pak 2
Mojžíš vycházení jejich podlé toho, jakž táhli

14. *plémě*, J. lidé v hříších pohřížení.
17. *v odění* etc.: vypravíme se, t. my, kteříž jsme spůsobní k boji a ku pomoci jiným.
20. *Hospodinem*, t. archou Hospodinovou.
22. *Hospodinem*, t. s vůlí Hospodinovou.
23. *pomsta*, H. hřích.
24. *učiňte*, t. to, co jste slíbili, splňte.
25. *náš*, H. můj.
27. *přejdou*, t. Jordan.
30. *nešli*, H. nepřešli.

33. *Manassesa.* Proč tyto k synům Gadovým a Rubenovým připojil, viz příčinu toho ve verši 39.
41. *jejich*, t. Galadských.

1. *tažení*: stanoviště, obývání. — *správou*, H. rukou, t. měvše vůdce Mojžíše.
2. *vycházení*: cestu. — *k rozkazu.* Z rozkazu božího to sepsal, aby potomci učili se odtud poznávati předivné boží opatrování údův církve svaté, kterýž veda syny israelské po místech suchých a

3 k rozkazu Hospodinovu. * Tato jsou tedy vy-
cházení jejich podlé toho, jakž táhli: Nejprv
z Ramesse jdouce, prvního měsíce, v patnáctý
den téhož prvního měsíce, nazejtří po slavnosti
Faze, vyšli synové israelští v ruce silné před
4 očima všech Egyptských; * když to Egyptští
pochovávali všecky prvorozené, kteréž zbil
Hospodin mezi nimi, a při bozích jejich vy-
5 konal Hospodin soudy své: * hnuvše se tedy
synové israelští z Ramesse, položili se v So-
6 chothu.* Potom hnuvše se ze Sochothu, položili
7 se v Etamu, jenž jest při kraji pouště.* A hnuv-
še se z Etamu, navrátili se zase k Fiarotu, jenž
jest před Belsefonem, a položili se před Magda-
8 lum.* A hnuvše se z Fiarotu šli prostředkem moře
na poušť, a ušedše tři dni cesty po poušti Etam,
9 položili se v Maře. * Jdouce pak z Mary,
přišli do Elimu, kdežto bylo dvanácte studnic
10 vod a sedmdesáte palm, i položili se tu. * A
hnuvše se z Elimu, položili se u moře Rudého.
11 Potom hnuvše se od moře Rudého, * položili se
12 na poušti Sin. * A když se hnuli z pouště Sin,
13 položili se v Dafce. * A hnuvše se z Dafky, po-
14 ložili se v Alusu.* Hnuvše se pak z Alusu, roz-
bili stany v Rafidimě, kdežto lid neměl vody
15 ku pití. * A hnuvše se z Rafidimu, položili se
16 na poušti Sinai. * Hnuvše se pak z pouště Si-
17 nai, položili se v Kibrothattavi. * A když se
hnuli z Kibrothattave, položili se v Haserotu.
18 * Hnuvše se pak z Haserotu, položili se v Retmě.
19 * A z Retmy hnuvše se, položili se v Remmon-
20 faru. * Potom hnuvše se z Remmonfaru, polo-
21 žili se v Lebně. * A hnuvše se z Lebny, polo-
22 žili se v Resse. * A hnuvše se z Ressy, položili
23 se v Ceelatě. * Z Ceelaty pak hnuvše se,
24 položili se na hoře Sefer. * A když se hnuli
25 s hory Sefer, položili se v Aradě. * A hnuvše
26 se z Arady, položili se v Makelothu. * Potom
hnuvše se z Makelothu, položili se v Thahathu.
27 * A hnuvše se z Thahathu, položili se v Thare.
28 * A když se hnuli z Thare, položili se v Metce.
29 * A hnuvše se z Metky, položili se v Hesmoně.
30 * Z Hesmony pak hnuvše se, položili se v Mo-
31 serothu.* A když se hnuli z Moserothu, položili
32 se v Benejakaně.* A hnuvše se z Benejakanu,
položili se u hory Gadgad.* A hnuvše se od hory 33
Gadgad, položili se v Jetebatě. * Když se 34
pak hnuli z Jetebaty, položili se v Hebroně.
* A z Hebrony hnuvše se, položili se v Asion- 35
gaberu. * A odtud hnuvše se, položili se na 36
poušti Sin, jenž jest Kades. * A hnuvše se 37
z Kadesu, položili se na hoře řečené Hor, při
končinách země edomské. * Tu vstoupil Aron 38
kněz na horu, jenž slove Hor, k rozkazu Ho-
spodinovu, a umřel tam léta čtyřidcátého po
vyjití synův israelských ze země egyptské,
v první den měsíce pátého; * a byl Aron ve stu 39
dvadcíti a třech letech, když umřel na hoře
Hor. * Uslyšel také kananejský král Arad, 40
kterýž bydlil na poledne v zemi kananejské,
žeby táhli synové israelští. * A hnuvše se s hory 41
Hor, položili se v Salmoně. * A hnuvše se ze 42
Salmony, položili se ve Funonu.* Z Funonu pak 43
hnuvše se, položili se v Obothu. * A když se 44
hnuli z Obothu, rozbili stany při pahrbcích
hor Jeabarim na pomezí moabském. * Potom 45
hnuvše se od těch pahrbků, položili se v Dibon-
gadě.* Z Dibongadu hnuvše se, položili se v Hel- 46
mondeblataimě. * A když se hnuli z Helmonde- 47
blataimu, položili se na horách Abarim proti
Nabu. * Odšedše pak s hor Abarim, položili 48
se na rovinách moabských při Jordánu proti Je-
richu. * A rozbili stany při Jordánu, od Betsimo- 49
thu až do Abelsatimu, na rovinách moabských.

Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi na ro- 50
vinách moabských při Jordánu naproti Jerichu
řka: * Mluv k synům israelským a rci jim: Když 51
přejdete Jordán a vejdete do země kananejské,
* vyžeňte všecky obyvatele země té od tváři 52
vaší, a zkažte všecky rytiny jejich, i všecky
obrazy slité jejich zkažte, všecky také výsosti
jejich zbořte; * a když vyplenite obyvately země, 53
bydliti budete v ní; nebo vám jsem dal tu
zemi, abyste jí dědičně vládli, * kteroužto roz- 54
dělíte sobě k dědictví losem vedlé čeledí svých:
kterých jest více, těm větší dědictví dáte; kte-
rých pak jest méně, těm menší dědictví dáte;
na kterém místě komu los padne, to jemu bude.
Podlé pokolení otcův svých dědictví dosáhnete.
* A pakli nevyženete obyvatelův země od tváři 55

---

planých, však všech věcí potřebných k zachování života jim udíleti ráčil. Theod. in Quest. in Num.

3. *z Ramesse*, město, jináč sloulo Gosen neb Gesen. — *silné*: vztažené.

4. *soudy*, t. pomsty.

8. *Fiarot* neb Fihahirot. — *moře*, t. Červeného, jehož šíř jaká byla tu, kudyž je přešli, nejednostejně o tom píší; však není pochybné, že za několik mil. A jisté jest, žeť jsou ho nemohli rychle přeletěti, ale že některý den a noc strávili, své maličké nesouce, jiné vedouce i s břemeny ustávajíce, časem a chvilkou odpočívati musili. A mezi tím jim s obou stran moře jako zdi sloužilo bez pohybování se z místa, až i vyšli: o čež i Egyptští pokusivše se, nepotkali se s tím. Tuť se právě dělo od nich, což se často v písmích mluví, že v ruce silné a v rameně vztaženém vyšli z Egypta.

15. *poušti*, t. na níž jest hora Sinai.

16. *Kibrothattave*, t. hrobové žádosti.

37. *edomské*: idumejské.

49. *Abelsatimu*. Poslední tábor neb společného stanu rozbití a ležení lidu israelského (o čemž hl. 25). Že pak přidává Abel, znamená pláč synů israelských, z příčiny rány na ně dopuštěné od Boha, jak v též hl. ukazuje.

52. *vyžeňte*: vypleňte. — *rytiny*: kaply, malování.

54. *rozdělíte*, H. vezmete za dědictví.

55. *trní*, J. hřebové, žihadla. — *ostnové*: bodláky.

své, tedy ti, kterýchž zanecháte, budou vám
jako trní v očích vašich a jako ostnové po
bocích vašich, a budou sužovati vás na zemi,
na kteréž vy bydliti budete: * a na to přijde, 56
abych to, což jsem jim umínil učiniti, vám
učinil.

Hlava 34.

B) Za Jordanem vlastně slove země zaslíbená. Poručil pak Pán vypsati její 1) meze, 2) měřiče.

Mluvil také Hospodin k Mojžíšovi řka:
2 * Přikaž synům israelským a rci jim: Když vejdete do země kananejské, (tať jest země,
kteráž se vám dostane losem v dědictví, země
kananejská s těmito pomezími svými zavřeť se:)
3 * strana polední vaše bude poušť Sin, vedlé
hranic Edomských, a bude vaše pomezí polední od břehu moře Slaného k východu.
4 * A zatočí se to pomezí polední k Maleakrabimu
a půjde až k Sin, a potáhne se od poledne přes
Kadesbarne, a odtud vyjde ke vsi Addar, a
5 vztáhne se až k Asemoně; * od Asemony zatočí
se pomezí to vůkol až ku potoku egyptskému,
a tu se skonávati bude břehem moře Velikého
6 k západu. * Pomezí pak západní budete míti
moře Veliké; to bude vaše pomezí západní.
7 * A pomezí půlnoční toto míti budete: Od moře
8 Velikého vyměříte sobě k hoře řečené Hor; * od
hory Hor vyměříte sobě až kde se vchází do
Ematu, a skonávati se bude pomezí to u Sedady,
9 * a odtud půjde pomezí to k Zefronu, a konec
jeho u vsi Enan; to bude pomezí vaše k straně
10 půlnoční. * Vyměříte sobě také pomezí k vý-
11 chodu od vsi Enan až do Sefamy, * a od Sefamy schýlí se to pomezí až k Reble a od východu maje Ain; a schýlí se pomezí to, a
přijde k straně moře Ceneret k východu,
12 * a vztáhne se to pomezí k Jordanu, a bude
konec jeho u Slaného moře. Ta země vaše
13 bude po svých pomezích vůkol. * Tedy oznámil to Mojžíš synům israelským řka: Tať jest
země, kterouž dědičně obdržíte losem, jakož
přikázal Hospodin, abych ji dal devateru pokolení a polovici pokolení Manassesova. * Nebo 14
vzalo pokolení synův Rubenových po domích
otcův svých, a pokolení synův Gadových po
domích otcův svých, a polovice pokolení Manassesova vzali dědictví své. * Půl třetího po- 15
kolení vzali dědictví své před Jordanem proti
Jerichu k straně na východ slunce.
Mluvil opět Hospodin k Mojžíšovi řka: 16
* Tato jsou jmena mužův, kteříž v dědictví 17
rozdělí vám zemi: Eleazar kněz a Josue syn
Nunův. * Kníže také jedno z každého pokolení 18
vezmete k rozdělování dědictví země. * A tato 19
jsou jmena mužův: Z pokolení Judova Kaleb
syn Jefonův. * Z pokolení synův Simeonových 20
Samuel syn Ammiudův. * Z pokolení Beniaminova Elidad syn Chaselonův. * Z pokolení sy- 21
nův Danových kníže Boki syn Jogliův. * Ze sy- 22
nův Josefových, z pokolení synův Manassesových kníže Hanniel syn Efodův. * Z pokolení 24
synův Efraimových kníže Kamuel syn Seftanův. * A z pokolení synův Zabulonových kníže 25
Elisafan syn Farnachův. * Z pokolení synův 26
Issacharových kníže Faltiel syn Ozanův. * A 27
z pokolení synův Asserových kníže Ahiud syn
Salomiův. * A z pokolení synův Neftalimových 28
kníže Fedael syn Ammiudův. * Tito jsou, jimž 29
přikázal Hospodin, aby rozdělili země k dědictví synům israelským v zemi kananejské.

---

2. *se dostane:* padne.

3. *od břehu*, H. kraje. — *Slaného*, J. moře Mrtvého neb Asfaltického jezera, kdež se totiž Sodoma a Gomora propadla. Gen. 15 3. a hl. 19.

5. egyptskému, t. Sichor, dělícímu Egypt od země židovské.

7. *vyměříte*: odmezíte. — *Hor*, t. Hermon, kteráž sloula také Sarion a Sanir. Deut. 3, 9. Též Sion Deut. 4, 48. Jiná byla téhož jmena hora, na níž Aron umřel. Výš 20, 25.

11. *schýlí*, H. sstoupí, dolů se potáhne. — *moře*: jezera. — *Ceneret*, t. Genezaret.

12. *konec*, H. vyjití jeho.

13. *Tať jest země.* Jisté meze Bůh lidu svému v zemi zaslíbené vyměřiv, tím poučil jich i každého, aby na tom, pokudž on komu ze svého požehnání skrze zřízené prostředky čeho udílí, přestával, jinému v jeho se nevtíral, jako často mocní v světě tom činí, spravedlnost na lokty mbci své měřice. Mezi mnohými pak a velikými královstvími světa, jako egyptským, syrským, babylonským a perským Bůh lid svůj osadil, aby okolní národové pohanští skrze slýchání o divných skutcích božích v lidu jeho, tím volnější přístup k známosti boží a poctě jeho míti mohli. Také o jistém místu i lidu, z něhož zaslíbený mesiáš pojíti měl, věděti se mělo podlé božího o tom ohlášení. Že pak jim mezi sebe tu zemi, kteréž ještě neopanovali, rozděliti rozkázal, tím ukázati ráčil, jak celé a pevné naše doufání má býti v slibích jeho, nejináče než jakobychom již v skutečné toho požívání uvedeni byli, cožkoli slibuje a v čem se svým věrným z milosti ohlašuje.

29. *země*: kraje.

Hlava 35.

(Poručil Pán dále vypsati země) 3) svobody, sloužící lidem a) duchovním, totiž Levitům, b) opuštěným, v čas jejich α) neštěstí, a slovou města útočištná.

I mluvil Hospodin k Mojžíšovi na rovinách moabských při Jordanu proti Jerichu
2 řka: * Přikaž synům israelským, ať dají Levitům z dědictví, kterýmž vládnouti budou,
3 * města k bydlení i podměstí měst vůkol nich, aby měli města k bydlení, podměstí pak jejich pro dobytky jejich i pro statky jejich a pro
4 všecka hovada jejich. * Podměstí pak měst, kteráž dáte Levitům, vzdálí budou ode zdi
5 městské na tisíc loktův zevnitř vůkol. * Protož vyměříte vně za každým městem, na východ slunce dva tisíce loktův, na poledne též dva tisíce loktův, také na západ dva tisíce loktův i na půlnoci dva tisíce loktův; tak aby bylo město v prostředku. Ta bude míra pod-
6 městí jejich. * Z těch pak měst, kteráž dáte Levitům, oddělíte šest měst k útočišti, aby tam utekl, kdožby někoho zabil: a k těm přidáte
7 jim ještě čtyřidceti dvě města: * i bude všech měst, kteráž dáte Levitům, čtyřidceti osm měst,
8 i s podměstími jejich. * Těch pak měst, kteráž dáte z vládařství synův israelských, od těch, kteříž více mají, více vezmete, a od těch, kteříž méně mají, méně vezmete: jedno každé pokolení vedlé velikosti dědictví, jímž vládnouti budou, dá z měst svých Levitům.
9 10 I mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: * Mluv k synům israelským a rci jim: Když přejdete
11 Jordan a vejdete do země kananejské; * vyběřete sobě města, a ta města budete míti k utíkání, aby tam utekl ten, kterýžby někoho zabil z nedopatření.
12 * A budou vám ta města k útočišti před přítelem; aby neumřel ten, kdož zabil, dokudžby se nepostavil před shromážděním k soudu. * Z těch tedy měst, kteráž dáte, 13
šest měst k útočišti míti budete. * Tři města 14
dáte před Jordanem, též tři města dáte v zemi kananejské, i budou města útočiště; * sy- 15
nům israelským i příchozímu i podruhu mezi nimi bude těch šest měst k útočišti, aby tam utekl, kdožby koli ranil někoho z nedopatření.
Jestližeby pak železem ranil někoho, tak 16
ažby umřel; vražedníkť jest, smrtí umře vražedník takový. * Pakliby hodě kamenem, 17
jímžby mohl zabiti, udeřil někoho, tak žeby umřel; vražedníkť jest, smrtí umře vražedník takový. * A pakliby hodě dřevem, kterýmžby 18
mohl zabiti, udeřil někoho, tak žeby umřel; vražedník jest, smrtí umře vražedník takový.
* Přítel zabitého zabije vražedníka toho; když- 19
koli ho dostane, on sám zabije ho. * Aneb jestliby 20
z nenávisti strčil někým, aneb shodilby něco na něho z úkladu, tak žeby od toho umřel; * aneb 21
jestliby z nepřátelství rukou udeřil někoho, tak žeby umřel; smrtí umře bitec ten, vražedník jest: přítel zabitého zabije vražedníka toho, jakž nejprv dostane ho. * Jestliby pak náhodou, 22
a ne z nepřátelství strčil někým, aneb shodilby na něho nějakou věc bez úkladu;
* aneb jakýkoli kámen, od něhožby umříti 23
mohl, shodilby na něj z nedopatření, tak žeby umřel; nebyv s ním v nepřátelství, ani nehledaje zlého jeho: * tedy souditi bude shro- 24
máždění mezi bitcem a mezi přítelem zabitého vedlé soudův těchto, * a vysvobodí shromá- 25
ždění vražedníka toho z rukou přítele zabitého,

---

2. *kterýmž*, H. vládařství.
3. *k bydlení.* Bylo těch měst 48 (Jos. 21, i tu verš 7) sem i tam z rozkazu božího Levitům odděleno, aby oni, majíce slušné opatření, mohli tím pilněji k svému povolání státi, zákon Páně čítati, jej učením i psaním zjevně v shromážděních svatých i v radách obzvláštně předkládati, sliby boží o mesiášovi vysvětlovati, oběti konati, školy držeti a uměním potřebným a poctivým vyučovati. A tak měla každá krajina své školy oblízce. Naplnilo se tu při pokolení Levi ono Jakobovo povědění, Gen. 49, 7., ač na onen čas ta slova zlořečenství v sobě nesla, však tuto se v požehnání proměnila, tak aby rozptýlení jich všemu národu užitečné a k službě bylo. Tento zákon o opatření slušebníků církve a škol ještě podnes víže vrchnosti křesťanské; nebo jisté a zkušené jest, kdež se to dvé opouští, že tu ani čistá služba boží ani dobří mravové průchodu a svobody nemají, ale ohavné Boha spuštění, tak aby takoví lidé ani Bohu ani světu se nehodili, jako hovádka jsouce.
4. *loktův.* Někteří to slyší na loket svatyně, kterýž dvojnásobně větší byl než obecný, o němž I. Král. 7, 15.
6. *k útočišti*: k utíkání.
8. *z vládařství*: držení.
11. *z nedopatření*: nechtění.
12. *před přítelem*, J. mstitelem, t. zabitého; nebo níž 21. v. dopouští se vyhledávati příteli krve zabitého.
15. *ranil*: zabil neb ranil smrtelně.
16. *železem*: nástrojem železným. — *někoho*: vědomě, svévolně, ze zlosti. — *smrtí*, t. bez milosti.
17. *hodě*, H. kamenem (z) ruky, t. buď žeby jej v rukou držel aneb z ruky vyhodil.
18. *hodě*: v rukou drže. — *dřevem*: nástrojem dřevěným.
19. *Přítel*, J. mstitel té krve.
20. *z úkladu*, J. naschvál.
21. *zabiješ*: k smrti vydá. — *jakž* etc.: když najde ho.
22. *bez úkladu*: z nechtění.
24. *shromáždění*, t. rada neb soudcové. — *přítelem*: mstitelem krve.
25. *neumře* etc. Proč do smrti biskupovy měl v městě útočištné zůstávati ten, kdožby zabil nechtě? Proto, že smrt biskupa nejvyššího podlé řádu Melchisedechova (t. Krista Ježíše) učiněna výplatou za

a káže se mu navrátiti shromáždění k městu
útočiště jeho, do něhož utekl; i bude bydliti
v něm, dokudž neumře kněz nejvyšší, kterýž
26 pomazán jest olejem svatým. * Jestližeby pak
ten, kterýž zabil člověka, vyšel z mezí města
27 útočiště svého, do něhož utekl; * a přítel zabi-
tého našelby jej vně, an přešel meze města
útočiště svého, a zabilby přítel zabitého vra-
28 žedlníka toho, nebude vinen krví: * nebo
v městě útočiště svého bydliti má, dokudž ne-
umřel kněz nejvyšší. Kdyžby pak umřel kněz
nejvyšší, navrátí se vražedlník do země vlá-
29 dařství svého. * A bude vám toto za ustano-
vení soudné v pronárodech vašich, ve všech
příbytcích vašich.
30 Kdožby koli měl na smrt vydati někoho,
podlé vyznání svědků sáhne na vražedlníka;
ale jeden svědek nebude moci svědčiti proti
někomu na smrt. * Nevezmete pak výplaty 31
za člověka vražedlníka, kterýž jsa nešlechetný,
jest smrti hoden; než smrtí ať umře. * Aniž 32
také vezmete výplaty od toho, kterýž utekl do
města útočiště svého, aby se navrátil k by-
dlení do země své, prvé nežby umřel kněz;
* abyste neposkvrnili země, v níž jste; nebo 33
krev taková poskvrnilaby země; aniž také
země očištěna býti může od krve, kteráž jest
vylita na ní, jediné krví toho, kterýž vylil
ji. * Protož neposkvrňujte země, v kteréž by- 34
dlíte, kdežto já přebývám; nebo já Hospodin
přebývám u prostřed synův israelských.

Hlava 36.

(Svobody sloužící lidem opuštěným v čas jejich) β) osiřelosti, pro zachování statku dědičného.

Přistoupili pak starší z čeledí synův Ga-
lada, syna Machira, syna Manassesova, z čeledí
synův Josefových, a mluvili před Mojžíšem a
před knížaty předními ze synův israelských, a
2 řekli: * Tobě pánu mému přikázal Hospodin,
aby losem dal zemi v dědictví synům israel-
ským; přikázáno jest také pánu mému od
Hospodina, aby dal dědictví Salfada bratra
našeho dcerám jeho, kteréž slušelo na otce jich.
3 * Kteréž jestliže někomu z pokolení synův israel-
ských, kromě z pokolení svého dány budou za man-
želky, odejde dědictví jejich od dědictví otcův
našich a přidáno bude k dědictví pokolení toho,
do kteréhožby se vdaly, a tak z losu dědictví
4 našeho ubude: * a když budou míti synové
israelští léto milostivé, připojeno bude dědictví
jejich k dědictví pokolení toho, do kteréhožby se
vdaly; a tak od dědictví pokolení otcův našich
5 odtrženo bude dědictví jejich. * Tedy přikázal
Mojžíš synům israelským podlé řeči Hospodi-
novy řka: Dobře pokolení synův Josefových
6 mluví. * Toť jest, což přikázal Hospodin o dce-
rách Salfadových řka: Za kohož se jim líbiti
bude, nechť se vdají; však v čeledi domu otce
svého ať se vdávají: * aby nebylo přenášíno 7
dědictví synů israelských z pokolení na poko-
lení, nebo synové israelští jeden každý přidrží se
pokolení otců svých: * a každá dcera z poko- 8
lení synův israelských, kterážby měla dědi-
ctví, za někoho z čeledi pokolení otce svého
vdá se; aby vládli synové israelští jeden každý
dědictvím otcův svých; * aby nebylo přenášíno 9
vládařství z jednoho pokolení na druhé pokolení;
ale jeden každý z pokolení synů israelských dě-
dictví svého přidrží se. * Jakož přikázal Ho- 10
spodin Mojžíšovi, tak učinily dcery Salfadovy:
* nebo Maala, Noa, Hegla, Melcha a Tersa, 11
dcery Salfadovy, vdaly se za syny strýcův
svých; * do čeledi synův Manassesa syna Jo- 12
sefova vdaly se, a zůstalo dědictví jejich při
pokolení čeledi otce jejich. * Tato jsou přiká- 13
zaní a soudové, kteréž přikázal Hospodin skrze
Mojžíše synům israelským na rovinách moab-
ských při Jordanu proti Jerichu.

---

prohřešení lidské; onť jest ty, kteříž vyhnáni byli z ráje vlasti své přirozené, zase tam přivedl. Theod. in Quest. in Num.

30. *kdožby koli*, t. buď soudce buď vyhledavač neb mstitel krve bližního svého. — *sáhne*, H. zabije.

31. *výplaty*: úplatku. Vrchnosti, kteréž hříchy smrti hodné přehlídají, neb milost chtějíce prokazovati na penězích toliko trescí, sami sebe i zemi v pokutu týchž hříchů uvozují.

1. *starší*, H. přední otcův.

2. *dcerám jeho*. O nichž i jim podobných Bůh svrchu v hl. 27. nařídil, aby nebyly zbavovány dědictví, kteréž, když na ně při rozdělení země připadlo, mnozí z jiných pokolení za manželky je míti chtěli, aby statek jejich na ně převeden byl a od otců jejich neb přátel odtržen. To tedy těžce nesouce synové Galadovi, co se děje s přítelkyněmi jejich i se statkem jim náležitým, tomu vstříc vyšli, vznesše to na Mojžíše a radu.

3. *odejde*, H. zmenšeno bude.

4. *léto*. Léta milostivého, v padesáti letech přicházejícího, služebníci z manství vycházeli, rolí, louky, zahrady zase na pány jejich připadaly, vězňové z vězení propouštíni bývali, ale dědictví v městech hrazených upuštěná k svému pokolení se nenavracovala, ale v moci toho, kdož je držel, zůstávala i utvrzována bývala. Viz Levit. hl. 25.

8. *dcera*, t. dcery, mající dědictví, neměly se vdávati do jiného než do svého pokolení, aby rozdělení země (jakž je Bůh nařídil) nepohnutelně stálo. Též aby pokolení se nesměšovala a podlé zaslíbení vědíno bylo, z kterého pokolení mesiáše očekávati. Sic nemající statku nebyly k tomu zavázány. Tak Aron měl manželku Alžbětu, dceru Aminadabovu z pokolení Judova (Exod. 6, 23); tak Zachariáš kněz (Luk. 1) měl Alžbětu sestru Anny, matky panny Marie z pokolení Judova.

Páté knihy Mojžíšovy,

kteréž slovou

Deuteronomium.

V nichž krátce připomenuv Mojžíš některé věci předešlé, napomíná lidu ku poslušenství zákona, jejž pilně v mysli jich vkládá a vysvětluje, od začátku jedenáctého měsíce léta čtyřidcátého po vyjití z Egypta až do sedmého dne měsíce dvanáctého téhož léta.

Hlava 1.

Při opakování vůle boží Mojžíš připomíná lidu, co dobrého Bůh jemu učinil až posavád, a napomíná ho ku pobožnosti, chce-li Boha na další časy sobě milostivého míti. Což pak koli od Mojžíše mluveno jest, pokládá i čas i místo. — Dobrodiní prokázaná lidu jsou 1) pěkná správa v lidu zřízená, 2) lidu přímé do země zaslíbené vedení. To pak že se sprvopočátku nezvedlo, ne nemožností boží, ale nevěrou lidu se stalo. Pro ni zajisté rozhněvav se Bůh vypověděl tu milost všemu lidu (mimo dva a osoby nezletilé). A jakkoli Pána žádali, upokojiti se nechtěl, tak že je Amorejskému k zbíjení oddal.

ato jsou slo-
va, kteráž
mluvil Moj-
žíš ke všemu
lidu israel-
skému před
Jordanem;
na poušti, na
rovinách pro-
ti moři Ru-
dému, mezi
Faranem a
Tofelem a La-
banem a Ha-
serothem a Di-
2 sahabem; * je-
denácte dní cesty jest od Orebu
přes hory Seir až do Kadesbar-
3 ne. * Stalo se pak čtyřidcátého
léta jedenáctého měsíce v první den té-
hož měsíce, že mluvil Mojžíš synům
israelským všecky věci, kteréž mu byl při-
kázal Hospodin oznámiti jim; * když to již byl 4
zabil Seona krále amorejského, kterýž bydlil
v Hesebonu, a Oga krále basanského, kterýž
bydlil v Astarothu, zabil v Edrai * před Jor- 5
danem v zemi moabské, počal Mojžíš vysvě-
tlovati zákona tohoto řka:

Hospodin Bůh náš mluvil k nám na Orebě 6
řka: Dosti jste již na hoře této bydlili; * obraťte 7
se, táhněte a jděte k hoře Amorejských, na
všecko vůkolí její, buď na roviny, na hory,
na údolí, na poledne, i na břehy mořské k ze-
mi kananejské a k Libanu, až k řece veliké,
k řece Eufratu. * Ej, ukázal jsem vám tu ze- 8
mi, vejdětež do ní a dědičně vládněte jí, kte-
rouž s přísahou zaslíbil dáti Hospodin otcům
vašim, Abrahamovi, Isakovi a Jakobovi, i se-
meni jejich po nich.

A mluvil jsem k vám toho času řka: 9
* Nemohu sám nésti vás, neb Hospodin Bůh 10
váš rozmnožil vás, a hle, rozmnoženi jste dnes

Deuteronomium, to jest druhý zákon, t. opětování zákona pro ty, kteříž prvé při vydání jeho nebyli.

1. *na poušti.* Chaldejský výklad doplňuje text takto: Tato jsou slova, kteráž mluvil Mojžíš se vším Israelem před Jordanem (trestce je z toho, že hřešili) na poušti, a dráždili Boha na rovinách proti moři Rudému, a že na (poušti) Faran reptali pro mannu a v Haserothu k hněvu popouzeli Boha (pro nedostatek masa, a že učinili tele zlaté) na cestě do Orebu etc. — *poušti*, t. Sinai, kdež byla hora Oreb (Exod. 18, též 19). — *moři*: třtinovatému, bouřlivému. Rudé neb Červené slove od červenosti písku na dně v něm, jakž píše Plinius. Jiní od krále Erithrea, t. červeného. — *Rudému*: kamž rozkázáno jim navrátiti se. Num. 14, 25. — *Labanem*, J. Sufa, jmena některých míst na poušti.

3. *léta*, t. po vyjití z Egypta. — *téhož měsíce*, H. málo před smrtí svou; nebo že umřel okolo sedmého dne měsíce dvanáctého, rozuměti z Deut. hl. 34. a Jos. 1. a 4. hl. — *jim.* Považiti sluší, že ne něco, cožby se jemu za dobré zdálo a vidělo, ale což Bůh přikázal, to předkládal. A tak podnes věrným služebníkům božím činiti sluší.

4. *v Edrai*, neb tam byl vytáhl proti Israelovi. Num. 21, 23., níž 3, 1.

6. *Dosti* etc., H. mnohoť jest vám bydliti.

7. *na poledne*, J. místa neúrodná. Vypisuje tuto pomezí země zaslíbené svým pořádkem: od poledne, západu, půlnoci i východu.

8. *ukázal*, H. dal jsem před očima vašima.

11 jako hvězdy nebeské. * (Hospodin Bůh otcův
vašich rozmnožiž vás nad to, jakž jste nyní,
tisíckrát více, a požehnejž vám, jakož jest
12 mluvil vám); * kterakbych nesl sám práci vaši,
13 břímě vaše a nesnáze vaše? * Vydejtež ze se-
be muže moudré, opatrné a zkušené z poko-
lení vašich, abych je vám představil knížaty.
14 * I odpověděli jste mi a řekli jste: Dobráť
15 jest ta věc, kterouž jsi učiniti rozkázal. * Vzav
tedy přední z pokolení vašich, muže moudré a
zkušené, ustanovil je knížaty nad vámi, tisíc-
níky nad tisíci, setníky, padesátníky, desát-
16 níky a správce v pokoleních vašich. * Přikázal
jsem také soudcům vašim toho času řka:
Vyslýchejte pře mezi bratřími svými, a suďte
spravedlivě mezi mužem a bratrem jeho i
17 mezi příchozím jeho. * Nebudete přijímati osoby
v soudu: jakž malého tak i velikého slyšeti
budete, nebudete se báti žádného; nebo boží
soud jest. Jestližebyste pak měli jakou věc
nesnadnou, vznesete na mne a vyslyším ji.
18 * A přikázal jsem vám toho času všecky věci,
kteréžbyste měli činiti.
19 Potom pak hnuvše se s Orebu, přešli jsme
všecku poušť tuto velikou a hroznou, kterouž
jste viděli jdouce cestou k hoře Amorejských,
jakož byl nám přikázal Hospodin Bůh náš.
20 A přišli jsme až do Kadesbarne, * i řekl jsem
vám: Přišli jste až k hoře amorejské, kterouž
21 Hospodin Bůh náš dává nám. * Ei, dal Ho-
spodin Bůh tvůj tu zemi tobě, vstupiž a vlá-
dniž jí, jakož řekl Hospodin Bůh otcův tvých
22 tobě, neboj se, aniž se strachuj. * Vy pak vši-
ckni přistoupili jste ke mně a řekli jste: Po-
šleme muže před sebou, kteřížby nám vyskou-
mali zemi a oznámiliby nám něco o cestě, kte-
roužbychom vstoupiti měli, i města, do nichž-
23 bychom přijíti měli. * Kteréžto řeč líbila se
mně, a vzal jsem z vás dvanácte mužův, je-
24 dnoho muže z každého pokolení. * A oni obrá-
tivše se a vstoupivše na horu, přišli až k údolí
Eškol a vyskoumali zemi; * nabrali také s se- 25
bou ovoce země té a přinesli nám, a oznámili
nám o těch věcech řkouce: Dobráť jest země,
kterouž Hospodin Bůh náš dává nám. * Avšak 26
jste nechtěli jíti, ale odpírali jste řeči Hospo-
dina Boha svého, * a reptali jste v stanech 27
svých řkouce: Protože nás v nenávisti měl
Hospodin, vyvedl nás ze země egyptské, aby
nás vydal v ruce Amorejského a zahladil nás.
* Kambychom šli? Bratří naši zstrašili srdce 28
naše pravíce: Lid ten jest větší a vyšší nežli
my, města veliká a hrazená až k nebi; ano i
syny Enakovy tam jsme viděli. * I řekl jsem 29
vám: Nebojte se, ani se strachujte jich: * Ho- 30
spodin Bůh váš, kterýž jde před vámi, onť
bojovati bude za vás rovně tak, jakož učinil
s vámi v Egyptě před očima vašima. * Ano i 31
na poušti viděl jsi, kterak nesl tebe Hospodin
Bůh tvůj, jako nosí člověk syna svého; a to
po vší cestě, kterouž jste šli, až jste přišli na
toto místo. * A ani tak neuvěřili jste Hospodinu 32
Bohu svému, * kterýž vás předcházel cestou 33
k vyhledání vám místa, na kterémžbyste se
klásti měli; v ohni v noci, aby vám ukázal
cestu, kteroužbyste měli jíti, a v oblaku ve
dne.
Uslyšel pak Hospodin hlas řečí vašich, 34
a rozhněval se a přisáhl řka: * Jistě že ni- 35
žádný z lidí těchto pokolení zlého neuzří země
té dobré, kterouž jsem s přísahou zaslíbil dáti
otcům vašim, * kromě Kaleba syna Jefonova, 36
tenť ji uzří, a jemu dám zemi, po níž chodil,
i synům jeho; protože cele následoval Hospo-
dina. * Ano i na mne rozhněval se Hospodin 37
příčinou vaší řka: Také ani ty nevejdeš tam,
* nýbrž Josue syn Nunův, kterýž stojí před te- 38
bou, onť vejde tam místo tebe; jeho napomeň a
posilň, neb on zajisté rozdělí ji losem Israelovi.
* A dítky vaše, o kterýchž jste pravili, že 39

---

11. Modlitba za církev. — *rozmnožiž*, H. přidejž.
12. *nesl*: mohl nésti a spravovati.
13. *zkušené*, H. známé, t. aby jejich život pobožný znám byl lidu.
15. *přední*, H. hlavy.
17. *osoby*, H. tváři. Přijímati osobu neb tvář v soudu jest patřiti na osobu při majicí; jestli přítel čili nepřítel, bohatý-li čili chudý, muž-li čili žena, mladý-li čili starý, vzácný-li čili nevzácný etc. — *báti*: dbáti, ohlédati se.
21. *tobě*, H. před tvář tvou.
22. Poněvadž ve dne mívali za vůdce oblak a v noci ohnivý sloup, k čemuž hledali lepšího a jistšího cesty vůdce? A protože měli božskou zázračnou správu a ochranu při vyjití svém z Egypta ano i sliby boží, že jim tu zemi dá, co je mělo rozpakovati? Pouhá nevěra Bohu a řečem jeho jim překážela. A takť jsou ji uměli zaobaliti, tak že i Mojžíše v též zapletli. A to byl první jejich pádu stupeň. — *něco*, H. slovo, řeč, t. daliby nám správu místnou o té zemi i o cestě, kteroužbychom měli jíti.
24. *zemi*, H. ji.
25. *s sebou*, H. v rukou svých. — *věcech*, H. slovo.
27. *Protože* etc. Druhý stupeň pádu jejich, zjevné rouhání se Bohu a ďábelské skutků jeho naruby obracení, čímž své dřevní rady neupřímost a nevěru pronesli.
28. *zstrašili*, H. rozpustili, t. jako led aneb vosk.— *Enakovy*, t. velikány.
30. *rovně*, H. podlé všeho. Předešlými božskými dobrodiními i na budoucí čas v důvěrnosti k Bohu utvrzovati se sluší.
32. *Hospodinu*, H. v Hospodina.
34. Pomsta nevěry a jiných hříchů z ní vyplývajících.
36. Užitek prostého poslušenství a jití za Bohem, neb pobožnost má zaslíbení i nynějšího života. I. Tim. 4, 8.
38. *stojí*, t. služebník tvůj jest.

v loupež budou; a synové vaši, kteříž ještě
neznají dobrého ani zlého, onit vejdou
do ní, a jim dám ji, oni dědičně ji obdrží.
40 * Vy pak obrátíce se jděte na poušť cestou
41 k moři Rudému. * A odpověděvše řekli jste
ke mně: Zhřešilit jsme Hospodinu; my vstou-
píme a budeme bojovati podlé toho všeho,
jakž rozkázal nám Hospodin Bůh náš. A vzavše
všickni odění svá válečná na sebe, hotovi jste
42 byli vstoupiti na horu; * Hospodin pak řekl
mi: Rci jim: Nevstupujte a nebojujte; neboť
nejsem u prostřed vás, abyste nebyli poraženi
před nepřátely svými. * A když jsem vám to 43
mluvil, neposlechli jste, nýbrž odporni jste byli
řeči Hospodinově a všetečně vstoupili jste na
horu. * Tedy vytáhl Amorejský, kterýž bydlil 44
na té hoře, proti vám, a honili vás jako čini-
vají včely; a potřeli vás na hoře Seir až do
Hormy. * A navrátivše se plakali jste před 45
Hospodinem; ale neuslyšel Hospodin hlasu va-
šeho a uší svých nenaklonil k vám. * I zůstali 46
jste v Kadesbarni za mnohé dni, podlé počtu
dnů, v nichž jste tam byli.

Hlava 2.

Lid tedy vůkol hory Seir, dokud k smrti oddaní nesešli a nezletilí nedorostli, zdržán byl. Potom pak jej do země vésti maje, Bůh poručení mu vydal, aby obyvatelů, kteréž 1) vymiňuje, nenepokojil, 2) v prokletí vydává, nešetřil. A) Vymínil Bůh potomky a) Esauovy, b) Lotovy, totiž α) moabské, a β) ammonitské. B) V prokletí vydal všecky jiné, buď bránící do země lidu vtrhnouti, anebo v zemi bydlící. A) Kteří do země vtrhnouti bránili, ty Bůh za živobytí Mojžíšova zkazil. Pročež sám také Mojžíš vypravuje, které v jmeně božím podvrátil, a komu jejich jak kořist tak země přišla. I. Podvrátil 1) Seona průchodu volného nepřejícího.

Potom obrátivše se táhli jsme na tu poušť
cestou, kteráž jde k moři Rudému, jakož mlu-
vil Hospodin ke mně: a obcházeli jsme horu
2 Seir za dlouhý čas; * až řekl ke mně Hospo-
3 din takto: * Dosti jste již obcházeli horu tu-
4 to; obraťte se k straně půlnoční: * a lidu při-
kaž řka: Půjdete přes pomezí bratří svých
synů Esauových, kteříž bydlí v Seir; ačkoli
5 budou se vás báti, * hleďte však pilně, abyste
nedráždili jich; nebo nedám vám ze země je-
jich ani šlépěje nožné, protože v dědictví
6 Esauovi dal jsem horu Seir. * Pokrmů kou-
píte od nich za peníze, a jísti budete, i vody
také ku pití za peníze od nich jednati budete;
7 * nebo Hospodin Bůh tvůj požehnal tobě při
všeliké práci rukou tvých, a zná, že jdeš přes
poušť velikou tuto; již čtyřidceti let Hospodin
Bůh tvůj byl s tebou, anižs měl v čem nedo-
statku. * A šli jsme od bratří našich, synův 8
Esauových, kteříž bydlí v Seir, z cesty polní
od Elathu a od Asiongaberu, a uchýlili jsme se,
abychom šli cestou po poušti moabské. * I řekl 9
Hospodin ke mně: Neškoď Moabským, ani jich
popouzej k boji, nebo nedám tobě v zemi
jejich dědictví, poněvadž synům Lotovým dal
jsem Ar v dědictví. * (Emiti prvé bydlili v ní, 10
lid veliký a mnohý a vysokého vzrůstu jako
Enakiti; * od toho oni také za velikány držáni 11
byli, jako Enakiti; ale Moabští přezděli jim
Emiti. * V Seir pak bydlili Horejští, kte- 12
réž synové Esauovi vyhnali, a zahladili je před
tváří svou, a bydlili tu místo nich; jako učinil
Israel v zemi dědictví svého, kterouž jim dal Ho-
spodin.) * Nyní vstanouce přejděte potok Zared; 13
i přešli jsme potok Zared. * Času pak, v němž 14
jsme šli z Kadesbarne, až jsme přešli potok

39. *ještě*, H. dnes.
43. *všetečně*: pyšně, svévolně. Třetí stupeň i hříchu i pádu jejich, skutečná výtržnost a všetečnost proti zjevné zápovědi boží.
44. *včely*: mstivé a ukrutné žížaly, víc-li se jich člověk chouli, před nimi utíká, tím více se za ním sypou; pakli se jim brání, je hubí, tedy jed i s žihadlem na nepřítele vypouštějí a nad tím samy mrou.
1. *poušť*, t. Sinai. — *čas*, t. za 38 let. Níž 14.
5. *nedráždili*, J. neválčili s nimi, t. s těmi, skrze kterýchž zemi půjdete. Nebo ačkoli Amalechytští byli z potomků Esauových, však obzvláštně o vyhubení jich přikázaní dáno. Exod. 17, 14. Níž 25, 17. Do času jistého šetřil jich Bůh, chtěje tomu, aby požehnání Esauovi dané (Gen. 27, 31) nebylo nadarmo, a lid boží aby též v mezech poslušenství zdržován a zkušován byl.
7. *a zná*, t. pečuje o tebe na vší této cestě, máš od něho potravu; přes to však zechtělo-liby se čeho, koupíš sobě a nebudeš bráti mocí.
8. *polní*, H. po rovinách. — *Elathu* etc., jmena měst idumejských.
9. *Neškoď*: neutiskuj, nezacházej nepřátelsky. Z dobrodiní tohoto božího potomkům Lotovým nepřádně zplozeným učiněného znáti se dává, že Lot pokání čině i za ně Bohu se modlil i požehnání jeho jim žádal. — *Ar*, hlavní město Moabských.
10. *Emiti.* Velikánův jmena z Kananových potomků pošlých. Gen. 10, 15. H. Emim: hrozní, strašliví. — *Enakiti*, záponami, točenicemi ozdobení, t. bohatí, pyšní.
11. *velikány*, H. Rafaim, lékaři, v rytířských činech slovútní.
12. *Horejští*, H. horim, běloskvoucí, urození, vzácní, přední v lidu, kteréž král Chodorlahomor porazil. Gen. 14, 16. A ostatky jich synové Esauovi (jakž se tuto píše) zahladili.
13. *potok*, J. údolí.
14. *Času*, H. dnové.

Zared, bylo let třidceti osm, dokavadž nebyl
vyhlazen všecken věk mužův bojovných z pro-
střed stanův, jakož jim přisáhl Hospodin:
15 * nebo ruka Hospodinova byla proti nim k se-
tření jich z prostřed stanův, dokudž nevyhladil
16 jich. * I stalo se, když všickni muži ti bojovní
17 vyhynuli z prostředku lidu, * že mluvil
18 Hospodin ke mně řka: * Ty přejdeš dnes po-
19 mezí moabské k městu Ar, * a přiblížíš se k sy-
nům Ammonovým; nesužujž jich a nepopou-
zej jich k boji; nebo nedám tobě v zemi sy-
nův Ammonových dědictví, poněvadž synům
20 Lotovým dal jsem ji k vládařství. * (I ona také
držána byla za zemi velikánův; neb veliká-
nové před tím bydlili v ní, kterýmž Ammo-
21 nitští říkali Zomzomiti, * lid veliký a mnohý
a vysokého zrostu, jako Enakiti: ale zahladil
je Hospodin před tváří jejich, a vešli v dě-
22 dictví jejich a bydlili na místě jejich; * jakož
učinil synům Esauovým bydlícím v Seiru, pro
něž vyhladil Horejské před tváří jejich: i
vešli v dědictví jejich a bydlili na místě je-
23 jich až do dnešního dne. * Hevejské také,
kteříž bydlili v Haserimu až do Gazy, Kafto-
rejští, kteříž přišli od Kaftoru, zahladili je
24 a bydlili na místě jejich.) * Vstanouce beřte
se a přejděte přes potok Arnon: hle, dal
jsem v ruce tvé Seona krále hesebonského,
amorejského a zemi jeho; začniž jí vládnouti
25 a bojuj válečně proti němu. * Dnes počnu pou-
štěti strach a lekání se tebe na lidi, kteříž jsou
pode vším nebem, tak že kteřížkoli uslyší po-
věst o tobě, třásti a lekati se budou tváři tvé,
26 jakož žena když rodí. * I poslal jsem posly z pou-
ště Kademoth k Seonovi králi hesebonskému
se slovy pokojnými řka: * Nechť projdu skrze 27
zemi tvou; přímo cestou půjdu, neuchýlímť se
ani napravo ani nalevo. * Pokrmů za peníze 28
prodáš mi, abych jedl; vody také za peníze
dáš mi, a píti budu; toliko pěšky projdu; * ja- 29
kož mi učinili synové Esauovi, kteříž bydlí
v Seiru, a Moabští, kteříž bydlí v Aru, dokudž
nepřejdu Jordanu, jda k zemi, kterouž Hospo-
din Bůh náš dává nám. * Ale nechtěl dopustiti 30
Seon král hesebonský, abychom prošli zemi
jeho; nebo byl zatvrdil Hospodin Bůh tvůj du-
cha jeho a ztužil srdce jeho, aby dal jej v ruce
tvé, jakož se vidí po dnes. * (Nebo řekl byl Ho- 31
spodin ke mně: Ai, již jsem počal v moc
dávati tobě Seona i zemi jeho, začniž
jí vládnouti, aby dědičně obdržel zemi je-
ho.) * A vytáhl byl Seon proti nám, on i vše- 32
cken lid jeho k boji do Jasy; * i dal jej nám 33
Hospodin Bůh náš, a porazili jsme ho se syny
jeho i se vším lidem jeho.* Vzali jsme také toho 34
času všecka města jeho a dali jsme v prokletí
lid těch všech měst, i ženy i děti, žádného ne-
pozůstavivše: * toliko hovada rozebrali jsme 35
sobě a kořisti z měst, kterýchž jsme dobyli;
* od Aroeru, jenž jest na břehu potoku Arnon, 36
a od města, kteréž jest v údolí, až do Galadu,
nebylo města, kteréžby ostáti mohlo před námi:
všecka nám dal Hospodin Bůh náš. * Toliko 37
k zemi synův Ammonových nepřiblížils se ani
k žádné krajině ležící při potoku Jabok, ani
k městům na horách a k žádnému místu, kte-
réž zapověděl Hospodin Bůh náš.

Hlava 3.

(Podvrátil Mojžíš v jmeně božím) 2) Oga z Basanu; 3) dva krále amorejské. II. Kořist přišla lidu, III. země pak půltřetímu pokolení pod výminkami. B) O nepřátelích v zemi obývajících však v prokletí daných od Boha mluvě Mojžíš 1) na vůdce jiného totiž Josue ukazuje, 2) sebe s žádostí svou Bohu poroučí 3) a vedlé příkazu božího se chová. — Napomínání pak lidu skrze Mojžíše ku pobožnosti obšírné jest, ale 1) v následujících třech hlavách úhrnkem k ostříhání zákona nabízí, 2) v ostatních pak o zemi zaslíbené mluví.

Potom obrátivše se táhli jsme cestou
k Basanu. I vytáhl Og král basanský proti nám,
2 on i všecken lid jeho k bitvě do Edrai.* I řekl Ho-
spodin ke mně: Neboj se ho; nebo v ruce tvé dal
jsem jej i všecken lid jeho i zemi jeho: a učiníš
jemu tak, jakos učinil Seonovi králi amorejské-
3 mu, kterýž bydlil v Hesebonu.* Dal tedy Ho-
spodin Bůh náš v ruce naše i Oga krále basan-
ského a všecken lid jeho; i porazili jsme ho,
tak že jsme nepozůstavili po něm žádného ži-
vého; * dobyli jsme také téhož času všech 4
měst jeho: nebylo města, kteréhožbychom jim
neodjali; šedesáte měst, všecku krajinu argob-
skou království Ogova v Basanu. * Všecka ta 5

16. *vyhynuli*: vymřeli.
19. *přiblížíš:* přijdeš naproti.

20. *Zomzomiti*, t. spiknutí ve spolek k tyranství, loupeži a všeliké nešlechetnosti, zloboši.

25. *na lidi*, H. na tváři lidu.
28. *Pokrmů*: potravy.
29. Idumejští ač nedopustili jim projíti skrze zemi svou (Num. 20, 20), při pomezí však jíti nebránili, i pokrm i nápoj za peníze prodávali, což z tohoto místa znáti se dává.

34. *v prokletí*, t. jako proklaté pohubili jsme.

36. *v údolí*, J. při potoku. — *nám*, H. před tváří naší.
5. *otevřených*: zdí nemajících.

města byla ohražena zdmi vysokými, branami
a závorami, kromě měst otevřených, jichž bylo
6 velmi mnoho. * A vyplenili jsme je, jako jsme
učinili Seonovi králi hesebonskému, vyhladivše
7 všecka města, muže, ženy i dítky; * všecka pak
hovada a kořisti měst rozebrali jsme sobě.
8 * Vzali jsme také téhož času zemi z ruky
dvou králův amorejských, kteráž byla před
Jordanem, od potoku Arnon až k hoře Her-
9 mon; * Sidonští říkají Hermonu Sarion, a
10 Amorejští říkají jemu Sanir; * všecka města
v kraji a všecku zemi Galad a všecken
Basan, až do Selchy a Edrai, kteráž byla
11 města království Ogova v Basanu. * Sám to-
liko Og král v Basanu z jiných velikánův
byl pozůstal. Ai, lůže jeho, lůže železné je-
ště zůstává v Rabbathu synův ammonských;
devíti loktův zdélí a čtyř loket zšíří, jakž
12 jest loket muže. * Když tedy zemi tu obdr-
želi jsme dědičně toho času, krajinu od Aroeru,
jenž jest při potoku Arnon, a polovici hory
Galad: i města její dal jsem pokolení Rube-
13 novu a Gadovu. * Ostatek pak Galadu a vše-
cku zemi Basan, království Ogova, dal jsem
polovici pokolení Manassesova, totiž všecku
krajinu Argob, všecken Basan, kteráž sloula
14 země velikánův. * Jair syn Manassesův vzal
všecku krajinu Argob až ku pomezí Gessuri
a Machati: pročež nazval zemi Basan od
jmena svého Havoth Jair, to jest vsi Jairovy,
15 až do dnešního dne. * Machirovi pak dal
16 jsem Galad. * A Rubenovu a Gadovu pokolení
dal jsem krajinu od Galadu až ku potoku Ar-
non, polovici potoku s pomezím až ku po-
toku Jabok, kdež jsou hranice synův ammonit-
17 ských, * a roviny tyto i Jordan s pomezím od
Ceneretu až k moři pustému, jenž jest moře
Slané, ležící pod horou Fasga k východu.

* A přikázal jsem vám toho času řka: Ho- 18
spodin Bůh váš dal vám zemi tuto, abyste
ji dědičně obdrželi; vezmouce odění na sebe
půjdete před bratřími vašimi, syny israelskými,
kteřížkoli silní jste: * toliko ženy vaše a dí- 19
tky vaše a dobytek váš (nebo vím, že mnoho
dobytka máte) zůstanou v městech vašich,
kteráž jsem dal vám. * Dokudžby nedal od- 20
počinutí Hospodin bratřím vašim jako i vám,
aby i oni dědičně obdrželi zemi, kterouž Ho-
spodin Bůh váš dává jim za Jordanem: tedy
navrátíte se jedenkaždý k dědictví svému,
kteréž jsem dal vám. * Také i Josuovi přikázal 21
jsem toho času řka: Oči tvé vidí všecko, co
učinil Hospodin Bůh váš těm dvěma králům:
takť učiní Hospodin všem královstvím, do
kterýchž ty půjdeš. * Nebojtež se jich; nebo 22
Hospodin Bůh váš, onť jest, kterýž bojuje za
vás. * A tehdáž prosil jsem Hospodina řka: 23
* Pane Bože! ty jsi počal ukazovati slu- 24
žebníku svému velikost svou a ruku svou
přesilnou; nebo kdo jest Bůh silný na nebi
aneb na zemi, ježtoby činiti mohl skutky
podobné tvým a moci podobné tobě? * Pro- 25
sím, nechť vejdu a uzřím zemi tu výbornou,
kteráž jest za Jordanem, horu tu výbornou i
Liban. * Pohnul se pak Hospodin na mne 26
pro vás a neuslyšel mne, ale řekl mi: Do-
sti máš, nemluv více o to se mnou. * Vstup 27
na vrch hory Fasga, a pozdvihna očí svých
k západu a k půlnoci, ku poledni i k východu,
hleď očima svýma, nebo nepřejdeš Jordanu
tohoto. * Ale přikaž Josuovi a posilň jeho i 28
potvrď ho; neboť on půjde před lidem tímto,
a on uvede jim v dědictví zemi, kterouž uzříš.
* I zůstali jsme v údolí naproti Betfogoru, 29
chrámu modly.

Hlava 4.

Nabízeje k ostříhání zákona I. osvědčuje, že jim nic neporoučí k následování, jediné a) což zachovává před hněvem božím, b) a což jemu Bůh obzvláštně α) i ústně β) i v spisu vyjevil, od něhož i on za učitele lidu vystaven jest. Pročež odvozováním od modlářství, jako lid zvolený, kterémuž brzo odjat bude, napomínaje k bedlivému ostříhání zákona, činí a) pohrůžky o hněvě Páně, b) zámluvy o milosti boží

---

6. *vyplenili*, H. dali v prokletí.
11. *ještě*, H. zdaliž není.
16. *polovici* etc.: s krajinou vůkol ležící při potoku.
17. *Ceneretu*, kteréž jest Genesaret. — *pustému*, J. mrtvému, J. na rovinách ležícímu, t. tomu, kteréž Asfaltické slove, kdež Sodoma se propadla. — *ležící*, J. pod Asdot Fazga, J. pod stokem vrchu, t. kdež vypadají potokové z hor k východu.
18. *obdrželi*: opanovali.
24. *Bože*, H. Hospodine.
25. *i Liban*, t. hory ty úrodné, kteréž v zemi kananejské byly k půlnoci.

26. Křehkosti a mdloby lidské (kteráž se ráda ve věcech časných a pohodlných kochá) příklad na Mojžíšovi. Učiti se máme z odpovědi jemu dané, na vůli boží všecky své prosby a modlitby zakládati, a na tom, čímž nás oddělovati ráčí, přestávati; buďto věcmi libými, těch s bázní a stráží ducha bedlivou, buď útrpnými, těch s trpělivostí a stálostí požívati. Nebo lépe ví a zná lékař nebeský, čeho jest neduživému potřebí, nežli nemocný sám.
28. *potvrď*: zmocni.
29. *Betfogoru*, t. proti chrámu neb kostelu modly ammonitské Fogor nazvané.

kajícím; čehož tím pilnější býti mají, čím jistší jsou, že toho Bůh od nich vyhledává a jeho milostí stojí oni i státi budou potomkové. Což pak řeči mluvil, toho v skutku potvrdil poslušným rozkazu Páně při městech útočištných oddělení vyřízením. A toť se stalo ještě před Jordanem po přemožení dvou králů.

Nyní tedy, ó Israeli, slyš ustanovení a
soudy, kteréž já učím vás činiti, abyste živi
byli a vejdouce dědičně vládli zemí, kterouž
2 Hospodin Bůh otcův vašich vám dává. * Nepřidáte
nic k slovu, kteréž já přikazuji vám,
aniž co ujmete od něho, abyste tak zachovali
přikázaní Hospodina Boha vašeho, kteréž já
3 přikazuji vám. * Oči vaše viděly, co učinil
Hospodin pro Beelfegor, jak všecky lidi, kteříž
odešli po Beelfegoru, vyhladil Hospodin
4 Bůh tvůj z prostředku tvého. * Vy pak přidržující
se Hospodina Boha vašeho živi jste
5 do dnešního dne všickni. * Viztež, učilť jsem
vás ustanovením a soudům, jakž přikázal mi
Hospodin Bůh můj, abyste tak činili v zemi,
do kteréž vejdete k dědičnému držení jí.
6 * Ostříhejtež tedy a čiňte je: nebo to jest moudrost
vaše a opatrnost vaše před očima národův,
kteříž slyšíce všecka ustanovení tato řeknou:
Jistě lid moudrý a rozumný, národ veliký
7 tento jest. * Nebo který národ tak veliký jest,
kterýžby měl bohy blízké, jako jest Hospodin
Bůh váš ve všem volání našem k němu?
8 * A který jest národ tak veliký, kterýžby měl
ustanovení a soudy spravedlivé, jako jest všecken
zákon tento, kterýž já vám dnes předklá-
9 dám? * Avšak hleď se a bedlivě ostříhej duše
své, aby nezapomenul na věci ty, kteréž viděly
oči tvé, a aby nevyšly ze srdce tvého po všecky
dni života tvého. A v známost je uvedeš
10 synům i vnukům svým; * a nezapomínej, že
onoho dne stál jsi před Hospodinem Bohem
svým na Orebě, když mi byl řekl Hospodin:
Shromažď mi lid, ať jim předložím slova má,
z nichžby učili se báti mne po všecky dni,
dokudž živi budou na zemi, a témuž syny své
aby učili.* Tehdy přistoupili jste a stáli jste pod 11
horou (hora pak ta hořela ohněm až do samého
nebe, a byly na ní tmy, oblak a mrákota).* I mlu- 12
vil k vám Hospodin z prostřed ohně. Hlas
slov slyšeli jste, ale obrazu žádného jste neviděli
kromě hlasu, * jímž vyhlásil vám 13
smlouvu svou, kteréžto přikázal vám ostříhati,
totiž desíti slov, a napsal je na dvou
dskách kamenných. * Mně také přikázal Ho- 14
spodin toho času, abych učil vás ustanovením
a soudům, abyste činili je v zemi, do
kteréž jdete k dědičnému držení jí. * Protož 15
pilně pečujte o duše své (nebo neviděli jste
žádného obrazu toho dne, když mluvil Hospodin
k vám na Orebě z prostřed ohně): * abyste 16
neporušili cesty své a neučinili sobě rytiny
aneb podobenství nějakého obrazu, tvárnosti
muže neb ženy; * podobenství nějakého ho- 17
vada, kteréž jest na zemi, aneb podobenství
jakéhokoli ptáka křídla majícího, kterýž létá
v povětří; * neb podobenství jakéhokoli země- 18
plazu na zemi, aneb podobenství jakékoli
ryby, kteráž jest u vodě pod zemí; * ani 19
pozdvihuj očí svých k nebi, aby vida slunce a
měsíc i hvězdy se vším zástupem nebeským,
a ponuknut jsa klanělby se jim a sloužilby
jim: ježto ty věci stvořiv oddal Hospodin Bůh tvůj
všechněm lidem pode vším nebem. * Vás pak 20
vzal Hospodin a vyvedl vás jako z peci železné
z Egypta, abyste byli jeho lid dědičný, jako
jste dne tohoto. * Ale na mne rozhněval se 21
Hospodin příčinou vaší a přisáhl, že nepřejdu Jordanu
ani nevejdu do země té výborné, kterouž
Hospodin Bůh tvůj dává tobě v dědictví;
* nebo aj, já umru v zemi této a nepřejdu 22
Jordanu, vy pak přejdete a dědičně obdržíte

5. *Viztež*, H. hleď. Tenť jest pravý a jediný cíl učení zákona božího, aby svatostí života člověka s Bohem pojilo a v něm samém k pravému v něm doufání a jako ustrnutí přivodilo.

6. *opatrnost*, H. rozumnost. — *Jistě*: sám toliko, t. vyučen jest pravé moudrosti ze zákona a práv Boha svého.

8. Věda a znaje Mojžíš lidu toho mysl převšetečnou a při vymýšlení marné pocty a služby boží a z ní spravedlnosti mylné neustálenou, a že nebude na té moudrosti boží jim vydané přestávati, tím bedlivěji a přísněji na místě božím jim v srdce a paměť vkládá a napomíná k ustavičnému sebe i potomkův svých v mezech a v cílech zákona božího se cvičení a zůstávání. Slušíť podnes na to pamatovati.

9. *nevyšly*: neodstoupily. — *vnukům*, H. synům synův.

10. *ať jim* etc., H. učiním, aby slyšeli.

11. *až do* etc., H. k srdci nebe. Oheň, oblak, mrákota, ačkoli to bylo znamením slávy boží, však sloužilo též k tomu, aby lid mezi sebou a Bohem majíce jako zástěru, dále se nevydávali k vystíhání velebnosti božské, nebo by blesku slávy jeho snésti nemohli a snadněby se k modlářství uchýlili.

12. *hlasu*, t. kterýž jste slyšeli.

15. *pilně* etc.: pilně se varujte. Zápověd přísná a tuhá, netoliko hrubého a patrného modlářství, ale i všelijakých příčin k němu sloužících.

16. *obrazu*: modly. — *tvárnosti*: podobizny.

17. *podobenství*: tvárnost. — *v povětří*, H. pod nebem.

19. *zástupem*: vojskem. — *ponuknut*: byl tím potažen, dal se k tomu hnouti. — *oddal*: dal, oddělil jim, t. všem národům k sloužení, a ne aby lidé jim sloužiti měli.

20. *z peci*. Církev boží jest dědictví Syna božího, kteréhož sobě dobyl jako z peci železné, rozpálené, t. z věčného zatracení, a toho dokázal ne nějakými nástroji, ale mocí ramene svého, když sebe samého ponížil a ne toliko k té peci přistoupil, ale hned i do ní se pustil skrze podstupování mnohých utrpení i smrti těžké a bolestné.

21. *příčinou*, H. pro slova vaše.

23 zemi tu výbornou. * Hleďtež, abyste se nezapo-
mínali na smlouvu Hospodina Boha vašeho,
kterouž učinil s vámi, a nečinili sobě rytiny
aneb obrazu jakékoli věci, jakož přikázal tobě
24 Hospodin Bůh tvůj: * nebo Hospodin Bůh tvůj
jest oheň sžírající, Bůh silný, horlivý.
25 Když zplodíš syny a vnuky a zestaráte
se v zemi té, jestliže porušíte cestu svou a udě-
láte rytinu ku podobenství jakékoli věci, aneb
učiníte něco zlého před očima Hospodina Boha
26 svého, popouzejíce ho: * osvědčuji proti vám
dnes před nebem i zemí, že hrozně a rychle
vyhlazeni budete ze země, do kteréž půjdete
přes Jordan, abyste vládli jí. Nedlouho bydliti
budete v ní, ale do konce vyhlazeni budete;
27 * a rozptýlí vás Hospodin mezi národy, a ma-
ličký počet vás zůstane mezi pohany, do kte-
28 rýchž zavede vás Hospodin. * A sloužiti tam
budete bohům, dílu rukou lidských, dřevu a
kameni, ježto nevidí ani slyší ani jedí ani čijí.
29 Jestliže pak i tam hledati budeš Hospo-
dina Boha svého, tedy nalezneš: budeš-li ho
hledati z celého srdce svého a z celé duše své.
30 * Když úzko bude a přijdou na tě všecky ty
věci, naposledy však jestližeby se navrátil
k Hospodinu Bohu svému a poslouchalby hlasu
31 jeho * (poněvadž Hospodin Bůh tvůj jest Bůh
silný, milosrdný): neopustíť tebe ani nezkazí tě
ani zapomene se na smlouvu otcův tvých, kte-
32 rouž s přísahou utvrdil jim. * Nebo ptej se nyní
na dni staré, kteříž byli před tebou, od toho
dne, v kterémž stvořil Bůh člověka na zemi, a
od jednoho kraje nebe až do druhého, stala-li
se kdy věc podobná této tak veliké, aneb slý-
33 cháno-li kdy co takového? * Zdali kdy slyšel
který lid hlas Boha mluvícího z prostřed ohně,
34 jako jsi ty slyšel a živ zůstal? * aneb zdali se
kdy který bůh pokusil, aby přijda vzal sobě národ
některý z jiného národu, se zkušováním, zna-
meními a se zázraky, skrze boje a ruku silnou,
v rameni vztaženém a v hrůze veliké, jako uči-
nil všecko toto pro vás Hospodin Bůh váš

v Egyptě před očima vašima? * Tobě jest to 35
ukázáno, aby věděl, že Hospodin jest Bůh a
že není jiného kromě něho. * Dalť s nebe sly- 36
šeti hlas svůj, aby vyučil tebe a na zemi uká-
zal tobě oheň svůj veliký, a slova jeho slyšel
jsi z prostředku ohně; * protože miloval otce 37
tvé, vyvolil símě jejich po nich a vyvedl tě
před sebou mocí svou velikou z Egypta, * aby 38
vyžena národy veliké a silnější, než jsi ty, před
tváří tvou, uvedl tebe a dal tobě zemi jejich
v dědictví, jakož dnes vidíš. * Věziž tedy dnes 39
a obnov v srdci svém, že Hospodin jest Bůh
na nebi svrchu i na zemi dole, a není žádné-
ho jiného. * Protož ostříhej po všecky dni usta- 40
novení a přikázaní jeho, kteráž já dnes přika-
zuji tobě, aby dobře bylo tobě i synům tvým
po tobě, a aby sobě prodloužil dnův v zemi,
kterouž Hospodin Bůh tvůj dá tobě.
Tehdy oddělil Mojžíš tři města před Jor- 41
danem k východu slunce, * aby utekl do nich 42
vražedlník, kterýžby zabil bližního svého ne-
chtě a nemělby ho před tím v nenávisti;
kdyžby utekl do jednoho z těch měst, aby živ
zůstal: * Bosor na poušti, na rovinách v kraji 43
rubenitských, a Ramoth v Galadu v pokolení
Gadově, a Golan v Basanu v pokolení Manases-
sově.
Tenť jest zákon, kterýž předložil Mojžíš 44
synům israelským, * a tato jsou svědectví a 45
ustanovení i soudové, kteréž předložil Mojžíš
synům israelským, kdyžto vyšli z Egypta, * před 46
Jordanem v údolí naproti Betfogoru, v zemi
Seona krále amorejského, kterýž bydlil v He-
sebonu, jejž porazil Mojžíš a synové israelští,
když vyšli z Egypta; * a uvázali se dědičně 47
v zemi jeho a v zemi Oga krále basanského,
dvou králův amorejských, kteráž jest před Jor-
danem k východu slunce,* od Aroeru, jenž leží 48
při břehu potoka Arnon, až k hoře Sion, kte-
ráž jest Hermon; * i všecku rovinu před Jor- 49
danem k východu až k moři pustému ležící
pod horou Fasga.

---

25. *v zemi té*, t. dlouho bydliti budete.
26. *osvědčuji*, t. za jistou a nepochybnou věc to vězte, tak jako jest nebe nad vámi a země pod nohama vašima.
27. *maličký*, J. za nevážnou chatru jmíni budete.
29. Všecky pohrůžky boží předkládají se s výminkou pokání svatého, tak že kdožkoli se v něm opravdově nalézají, Bůh na ně pomst svých neuvodí aneb uvedené snímá aneb kajících potěšuje a posiluje v nich.
30. *všecky ty* etc., H. všecka slova. — *naposledy*, H. v nejposlednějších dnech.
32. *od jednoho* etc., t. od východu až na západ.
34. *z jiného* etc., H. z prostředku národů. — *se zkušováním*: s pokušením. — *pro vás*, t. vaší příčinou, byv vždycky s vámi a před vámi, jako v čele.

35. *aby věděl, že* etc. Cíl, pro nějž se Bůh v divích a zázracích zjeviti ráčil.
37. *před sebou*, J. přítomností svou, H. tváří svou neb obličejem svým, t. oblakem a ohnivým sloupem, jakž zaslíbil, Exod. 33, 14., to jest, sám za tebou šel, aby zachráněn byl před nepřátely svými.
39. *obnov*: přivolej ku paměti. Přítomnost boží na každém místě, jeho neobsažitelnost a rozdíl pravý stvořitele od stvoření ukazuje.
42. *vražedlník*: bitec. — *před tím*, H. od věerejška a dne třetího.
48. *Sion*. Na té, na níž hrad Davidův byl vzdělán, II. Král. 5, 7.; nebo Hermon jest částka hor Libanských pod Damaškem ležících; jiná jmena té hory viz výš 3, 9.

Hlava 5.

II. Vydává se u vypravování vůle Páně obnovením zákona prvé vydaného a vysvětlením ho. A) Při obnovení zákona vypravuje Mojžíš a) co za zákon vydal Bůh, b) jak se hlasu Páně dése lid odvolání učinil na Mojžíše, a c) jak sobě to Bůh oblíbiv, jej jim za učitele vyhlásil, podlé čehož ou spravedlivě napomínaje slyšán býti má.

I svolal Mojžíš všecken lid israelský a řekl
jim: Slyš Israeli ustanovení a soudy, kteréž
já dnes mluvím v uši vaše, naučte se jim a
2 v skutku jich ostříhejte. * Hospodin, Bůh náš,
3 učinil s námi smlouvu na Orebě: * ne s otci
našimi učinil Hospodin tu smlouvu, ale s námi,
4 kteříž zde jsme nyní, my všickni živí. * Tváří
v tvář mluvil Hospodin s vámi na té hoře
5 z prostředku ohně * (já pak smluvce a prostředník stál jsem mezi Hospodinem a mezi vámi
toho času, abych oznámil vám řeč Hospodinovu; neb jste se báli ohně a nevstoupili jste
na horu) řka:

6 Já jsem Hospodin Bůh tvůj, kterýž jsem
tě vyvedl ze země egyptské z domu služby.
7 * Nebudeš míti bohův jiných přede mnou.
8 Neučiníš sobě rytiny, ani jakého podobenství těch věcí, kteréž jsou na nebi svrchu,
ani těch, kteréž na zemi dole, ani těch, kteréž
9 jsou u vodách pod zemí. * Nebudeš se jim klaněti ani jich ctíti; nebo já jsem Hospodin
Bůh tvůj, Bůh silný, horlivý, navštěvující nepravost otcův na synech do třetího i čtvrtého
10 pokolení těch, kteříž nenávidí mne, * a činící
milosrdenství nad tisíci těch, kteříž mne milují a ostříhají přikázaní mých.
11 Nevezmeš jména Hospodina Boha svého
nadarmo; neboť nenechá bez pomsty Hospodin toho, kdožby bral jméno jeho nadarmo.
12 Ostříhej dne sobotního, aby jej světil, ja-
13 kož přikázal tobě Hospodin Bůh tvůj. * Šest
dní pracovati budeš a dělati všeliké dílo své:
14 * ale dne sedmého odpočinutí jest Hospodina
Boha tvého; nebudeš dělati žádného díla, ty
i syn tvůj, i dcera tvá, i služebník tvůj, i
děvka tvá, vůl i osel tvůj, i všeliké hovado
tvé, i příchozí tvůj, kterýž jest v branách
tvých, aby odpočinul služebník tvůj a děvka
tvá, jako i ty. * A pamatuj, že jsi byl služeb- 15
níkem v zemi egyptské, a vyvedl tě Hospodin
Bůh tvůj odtud v ruce silné a v rameni vztaženém. Protož přikázal tobě Hospodin Bůh
tvůj, aby světil den sváteční.
Cti otce svého i matku svou, jakož přiká- 16
zal tobě Hospodin Bůh tvůj, aby se prodloužili dnové tvoji a aby dobře bylo tobě na zemi, kterouž Hospodin Bůh tvůj dá tobě.
Nezabiješ. 17
Nesesmilníš. 18
Nepokradeš. 19
Nepromluvíš proti bližnímu svému křivé- 20
ho svědectví.
Nepožádáš manželky bližního svého, aniž 21
požádáš domu bližního svého, pole jeho, neb
služebníka jeho aneb děvky jeho, vola jeho
neb osla jeho, aneb čehokoli z těch věcí, kteréž jsou bližního tvého.
Ta slova mluvil Hospodin ke všemu shro- 22
máždění vašemu na hoře z prostřed ohně, oblaku a mrákoty hlasem velikým, a nepřidal nic
více, a napsal je na dvou dskách kamenných,
kteréž mně dal. * Vy pak když jste uslyšeli 23
hlas z prostředku tmy (nebo hora ohněm hořela), přistoupili jste ke mně všickni, vůdcové
pokolení vašich a starší vaši, a řekli jste: * Ei, 24
ukázal nám Hospodin Bůh náš slávu svou a
velikost svou, a slyšeli jsme hlas jeho z prostředku ohně; dnešního dne viděli jsme, že
Bůh mluvil s člověkem, a on živ zůstal. * Pro- 25
tož nyní proč máme zemříti, nebo sežralby nás
oheň veliký tento? Jestli více slyšeti budeme
hlas Hospodina Boha našeho, zemřemeť. * Ne- 26
bo co jest všeliké tělo, aby slyšíc hlas Boha
živého mluvícího z prostředku ohně, jako my,

---

3. *našimi*, t. s těmi, kteříž před smlouvou na Orebě učiněnou zemřeli. Nebo smlouva zákona tu teprv se začala, když zákon vydán. A ačkoli jedna a táž smlouva se strany své podstaty i s Abrahamem se stala i na Orebě obnovena a dokonale v Kristu stvrzena a splněna, však pro způsob a rozdílnost časů a osob nazývá se rozdílná. Žid. hl. 8. — *živí*. Jakoby řekl: Žádné výmluvy míti nemůžeme, žebychom neznali vůle boží a o ní nevěděli, nebo jest nám tak zřetelně, jasně a mocně předložena, že ani otcové naši toho tak neměli, jako my. Probuzoval tím prorok k prokazování pravé vděčnosti k Bohu. Tak i my nyní (majíce světlo učení svatého evangelium) mluviti i k vděčnému darů božích užívání se ponoukati můžeme a máme.

5. *ohně*, H. tváři ohně.

6. *služby*, t. z poroby těžké.

7. *přede mnou*, H. před tváří aneb obličejem mým, kterýž t. na všecko všudy hledí, tak že ho nic tajno není.

9. *jich ctíti*: jim sloužiti.

14. *odpočinutí*, t. svátek neb neděle.

15. *v ruce*: rukou silnou. — *sváteční*, H. odpočinutí.

24. Kdo služebníky božími věrnými pohrdá a v zarytosti srdce svého trvaje na Boha se odvolává, jeho slyšeti žádá, nechť pohledí tuto pilně na příklad lidu židovského. — *že Bůh* etc., J. jestli bude více Bůh mluviti s člověkem, zdali živ bude?

25. *sežralby*: spálilby.

26. *živo býti*, t. jest to div, že jsme ještě živi.

27 mělo živo býti? * Přistup ty a slyš všecky věci,
kteréž mluviti bude Hospodin Bůh náš; potom ty
mluviti budeš nám, cožby koli řekl tobě Hospodin
28 Bůh náš, a my slyšeti i činiti budeme. * Uslyšev
pak Hospodin hlas řečí vašich, když jste
mluvili ke mně, řekl mi Hospodin: Slyšel jsem
hlas řeči lidu tohoto, kterouž mluvili tobě, cožkoliv
29 koliv mluvili, dobřeť jsou mluvili. * Ó kdyby
bylo jejich srdce takové, aby se báli mne a
ostříhali přikázaní mých po všeliký čas, aby
30 jim dobře bylo i synům jejich na věky! * Jdi,
rci jim: Navraťte se k stanům vašim. * Ty pak 31
stůj tuto při mně, a oznámím tobě všecka přikázaní,
ustanovení i soudy, kterýmž je učiti
budeš, aby je činili v zemi, kterouž já dávám
jim, aby ji dědičně vládli. * Hleďtež tedy, aby- 32
ste činili, jakž přikázal vám Hospodin Bůh
váš; neuchylujte se napravo ani nalevo: * po 33
vší té cestě, kterouž vám přikázal Hospodin
Bůh váš, choditi budete, abyste živi byli a
dobře bylo vám, a abyste prodloužili dnův na
zemi, kterouž dědičně obdržíte.

Hlava 6.

B) Vysvětlením zákona směřuje Mojžíš k tomu, aby ani sami v známosti pravého Boha a milování jeho (k čemuž dobře slouží přikázaní božích považování a před oči představování), od něhož všecko dobré mají, nelenili, vzdalujíce se všeliké modloslužebnosti, ani dítek svých vyučovati o témž Pánu Bohu a dobrodiní jeho nezanedbávali.

Toto pak jest přikázaní, ustanovení a soudové,
kteréž přikázal Hospodin Bůh váš, abych
učil vás, abyste činili je v zemi, do kteréž jdete
2 k dědičnému držení jí: * aby se bál Hospodina
Boha svého, ostříhaje všech ustanovení jeho a
přikázaní jeho, kteráž já přikazuji tobě, ty i
syn tvůj, i vnuk tvůj, po všecky dni života
3 svého, aby se prodloužili dnové tvoji. * Slyšiž
tedy Israeli a hleď tak skutečně činiti, aby dobře
bylo tobě, a abyste se velmi rozmnožili
(jakož mluvil Hospodin Bůh otcův tvých tobě)
4 v zemi oplývající mlékem a strdí. * Slyš Israeli,
5 Hospodin Bůh náš Hospodin jeden jest. * Protož
milovati budeš Hospodina Boha svého z celého
srdce svého a ze vší duše své a ze vší
6 síly své. * A budou slova tato, kteráž já
7 přikazuji tobě dnes, v srdci tvém, * a často
opětovati je budeš synům svým a mluviti
o nich, když sedneš v domě svém, když
8 půjdeš cestou a léhaje i vstávaje. * Uvážeš
je za znamení na ruce své, a jako náčelník
9 mezi očima svýma * napíšeš je také na veřejích
10 domu svého a na branách svých. * A když
uvede tě Hospodin Bůh tvůj do země, kterouž
s přísahou zaslíbil otcům tvým, Abrahamovi,
Isakovi a Jakobovi, že ji tobě dá, i města veliká
a výborná, kterýchžs nestavěl, * a domy 11
plné všech dobrých věcí, kterýchžs nenaplnil,
a studnice vykopané, kterýchž jsi nekopal, a
vinice i olivoví, jichž jsi neštípil, * a jedl by 12
a nasytil se: * varuj se, aby nezapomenul na 13
Hospodina, kterýž vyvedl tě ze země egyptské
z poroby těžké. Hospodina Boha svého báti
se budeš a jemu sloužiti, a ve jmeno jeho přisahati.
* Neodejdeš po bozích cizích z bohův 14
jiných národův, kteříž vůkol vás jsou * (nebo 15
Bůh silný, horlivý Hospodin tvůj, u prostřed
tebe jest), aťby se neroznítila prchlivost Hospodina
Boha tvého na tebe, a shladilby tě se
svrchku země. * Nebudete pokoušeti Hospodina 16
Boha svého, jako jste pokoušeli v Masse.
* Pilně ostříhejte přikázaní Hospodina Boha 17
vašeho a svědectví jeho, i ustanovení jeho, kteráž
přikázal tobě: * a čiň, což pravého a do- 18
brého jest před očima Hospodinovýma, aby
dobře bylo tobě, a vejda, aby dědičně obdržel
zemi výbornou, kterouž s přísahou zaslíbil Hospodin
otcům tvým; * aby vypudil všecky ne- 19
přátely tvé od tváři tvé, jakož mluvil Hospodin.

---

28. *řečí*, H. slov.
29. *Ó kdyby* etc., H. kdo dá, aby bylo.
32. *Hleďtež*, H. ostříhejtež.
33. *abyste* etc.: aby se prodlili.
3. *mluvil*, t. slíbil, přiřkl. Plnitelům přikázaní svých i věčného i časného požehnání hojnost zaslibuje.
4. Svědectví o jednotě podstaty božské.
5. *vší síly*, t. ze všech mocí srdce svého.
6. *v srdci*, t. v mysli, v paměti.
7. *opětovati*, H. zaostřovati, t. jakož nádobí některá a zbroj zaostřována bývá, aby jemná byla a snadně té věci, k níž nastrojena jest, se chytala aneb aby rzí nezašla; tak i přikázaní boží aby se vší pilností, bedlivostí a nedbalým i se zuřivostí předkládána byla, a tak v jednostejné váze jako nová, ostrá a skvoucí zůstávala. Nebo ten způsob jest božího slova, více-li se rozjímá, tím více skvělejší, mocnější a milejší bývá.
8. *za znamení*, J. na znamení.
11. *vykopané*: vytesané.
13. Velmi potřebné napomenutí k umělému užívání věcí pohodlných od Boha propůjčených. Nebo dávní jest přísloví, že dobré bydlo rohy má, jakož tak málo rozdílnými slovy Mojžíš níže 32, 15. naříká. — *z poroby*, H. z domu služby. — *přisahati.* A ne v jmeně jiných cizích bohů, anobrž ani svatých a světic.
16. *pokoušeti.* Pokoušeti Boha jest božím nařízením a prostředky jeho zhrdati aneb je (zakládaje se na moudrosti své neb lidské) mistrovati a opravovati, aneb toliko potud, pokudžby týchž prostředků stávalo, v Boha doufati. Jako tak učinil Israel při nedostatku vody, Exod. hl. 17, což tuto připomíná.

20 Kdyžby se potom syn tvůj otázal tebe
řka: Co jsou to za svědectví a ustanovení i
soudy, kteréž vám přikázal Hospodin Bůh náš?
21 * Tedy díš synu svému: Služebníci jsme byli
Faraonovi v Egyptě, i vyvedl nás Hospodin
22 z Egypta v ruce silné, * a činil Hospodin zna-
mení a zázraky veliké a škodlivé v Egyptě
proti Faraonovi a proti všemu domu jeho před
23 očima našima; * nás pak vyvedl odtud, aby uvedl
nás a dal nám zemi, kterouž s přísahou zaslíbil
otcům našim. * Protož přikázal nám Hospodin, 24
abychom ostříhali všech ustanovení těchto, bo-
jíce se Hospodina Boha svého, aby dobře nám
bylo po všecky dni, a aby zachoval nás při ži-
votě, jakž to činí i dnešní den. * A spravedlnost 25
míti budeme, když ostříhati budeme a činiti
všecka přikázaní tato před Hospodinem Bohem
naším, jakož přikázal nám.

Hlava 7.

Při ujetí země mluví Pán o obyvatelích předešlých a přítomně ji opanovati majících. Obyvatelé jsou sedmerého národu velikého. O nich poroučeje Pán, zapovídá s nimi v přízeň vcházeti a v potýkání jich se báti, poněvadž Pán i své z Egypta vyvedl, i s tyto dosti moci má, aby Israelští i modláře i modly jejich zkazili beze vší lítosti.

Když tebe pak uvede Hospodin Bůh tvůj
do země, do kteréž ty již vcházíš, aby vládl
jí, a vyplení národy mnohé od tváři tvé, He-
tea, Gergezea, Amorea, Kananea, Ferezea,
Hevea a Jebusea, sedm národův, větších a
2 silnějších nežli jsi ty, * a dá je Hospodin Bůh
tvůj tobě, aby je pobil: jako proklaté vypleníš
je. Nevejdeš s nimi v smlouvu, aniž slituješ se
3 nad nimi, * nikoli nespřízníš se s nimi. Dcery
své nedáš synu jejich, a dcery jejich nevezmeš
4 synu svému; * neboťby odvedla syna tvého od
následování mne, a sloužiliby bohům cizím;
pročež popudilaby se prchlivost Hospodinova
5 na vás a zahladilaby tě rychle. * Ale raději
toto jim učiňte: oltáře jejich zbořte, modly je-
jich stroskotejte, háje také posekejte a rytiny
6 jejich ohněm spalte; * nebo ty lid svatý jsi
Hospodinu Bohu svému. Tebe vyvolil Hospo-
din Bůh tvůj, aby jemu byl lidem zvláštním
mimo všecky národy, kteříž jsou na zemi. * Ne 7
proto, žeby vás více bylo nad jiné národy,
připojil se k vám Hospodin a vyvolil vás (nebo
menší váš počet byl, nežli jiných národův);
* ale proto, že miloval vás Hospodin a splniti 8
chtěl přísahu, kterouž přisáhl otcům vašim,
vyvedl vás v ruce silné a vysvobodil vás z do-
mu služby, z ruky Faraona krále egyptského.
* I zvíš, že Hospodin Bůh tvůj jest Bůh, Bůh 9
Silný a pravdomluvný, ostříhající smlouvy a
milosrdenství těm, kteříž ho milují a ostříhají
přikázaní jeho, až do tisícího kolena, * odpla- 10
cující tomu, kterýž ho nenávidí v tvář jeho, tak
aby zahladil jej, nebudeť prodlívati; kdož ne-
návidí ho, v tvář jeho odplatí jemu.
Protož ostříhej přikázaní a ustanovení i 11
soudův, kteráž já tobě dnes přikazuji, aby je

---

20. *potom*, H. zítra. — *Co jsou* etc.: Co se rozumí skrze svědectví? J. k čemu jsou.
22. *činil*, H. dal. — *škodlivé*, H. zlé, t. útrpné, hroznou škodu a záhubu činící.
24. *ostříhali*, H. činili.
25. *když* etc. S výminkou dí když etc. aneb jestliže ostříhati. Ale že pak žádný z lidí k tomu dokonale nestál a nestojí, protože jsou se všickni uchýlili, takž tedy žádný ze skutků toliko zákona spravedliv býti před Bohem nemůže. Řím. 3, 20. A tak zákon slouže všechněm lidem k známosti hříchu jejich, odsílá je ku Kristu.
1. *Když* etc. Staré přísloví pravé jest: Kdo se zlých příčin varuje, hříchů se varuje. Protož Pán Bůh chtěje tomu, aby lid jeho modlářství i jiných hříchů snáze varovati se mohl, pilně tomu vstříc vychází a přikazuje, aby sami hned zdaleka tomu se vyhýbali a v žádné spříznění a tovaryšství s modláři se nedávali, nebo kdož se s modlou obírá, zmaže se od ní. Ukazuje to příklad Šalamounův, Achabův i jiných, zapomínajících se na toto přikázaní i na ono. Netáhněte jha s nevěrnými. II. Kor. 6, 14. — *národův*. Sedm národů bezbožných, pošlých ze zlého otce Chama syna Noeova; zlého stromu zlé ovoce, jimž Bůh za mnoho set let místa ku pokání příti i skrze svaté patriarchy k umyšlení sobě sloužiti ráčil; ale lepšili se co řemen v ohni.
2. *tobě*, H. před tváří tvou.
3. *jejich*, H. jeho, t. někoho z nich.
6. *zvláštním*, H. dobytým. — *na zemi*, H. na tváři země.
7. *žeby vás* etc., H. ne pro množství vaše nad jiné.
8. *vysvobodil*: vykoupil.
9. *pravdomluvný*: věrný. — *milují*. Při všeliké smlouvě, kterouž se v milosrdenství svém Bůh lidem podává, zase od nich upřímosti, svatosti života vyhledává a je k milování sebe zavazuje proto, aby nebyla v posměch vydávána dobrota jeho aneb někdo marným jí se chlubením jsa nadut, aby nebyl pochlebníkem duše své, chodě vždy v zlosti srdce svého. Viz níž 29, 19. Však proto předse smlouva boží smlouvou milosti bez ujmy zůstává. Kde té pravdy smlouvy při lidech není, ale odporné věci, tu docházejí boží zlořečenství a prokletí, o čemž málo níže; ovšem pak v 27. a 28. hl. — *kolena*: věku, pokolení.
10. *v tvář jeho*. Někteří to vykládají: za života jeho, dokudž ještě ten člověk živ. Jiní na Boha to obracejí, kdožby tváři jeho nenáviděl.

12 činil. * I budeť to, že když poslouchati budete
soudův těchto a ostříhati i činiti je; také Ho-
spodin Bůh tvůj ostříhati bude tobě smlouvy a
milosrdenství, kteréž s přísahou zaslíbil otcům
13 tvým, * a bude tě milovati, i požehná tobě a
rozmnoží tebe; nebo požehná plodu života tvé-
ho a úrodám země tvé, obilí tvému, vínu tvé-
mu a oleji tvému, plodu skotův tvých, i stá-
dům bravův tvých v zemi, kterouž s přísahou
14 zaslíbil otcům tvým, že ji tobě dá. * Požehnaný
budeš nad všecky národy. Nebude u tebe ne-
plodný aneb neplodná, ani mezi hovady tvý-
15 mi. * Vzdálí také od tebe Hospodin všeliký ne-
duh a všecky zlé nemoci egyptské, kteréž
znáš; nevložíť jich na tebe, ale vloží je na
všecky, kteříž tě nenávidí.
16 A shladíš všecky národy, kteréž Hospo-
din Bůh tvůj dá tobě. Neslituje se nad nimi
oko tvé, aniž sloužiti budeš bohům jejich;
17 nebo to byloby tobě osidlem. * Řekl-liby v srd-
ci svém: Většíť jsou národové tito, nežli já,
18 kterak budu moci vyhnati je? * Neboj se jich,
ale pilně pamatuj na to, co učinil Hospodin
Bůh tvůj Faraonovi a všechněm Egyptským;
19 * pamatuj na pokušení veliká, kteráž viděly oči
tvé, i znamení a zázraky a ruku silnou a rámě
vytažené, v kterémž vyvedl tě Hospodin Bůh
tvůj: takť učiní Hospodin Bůh tvůj všechněm
národům, kterýchžby se obával. * Nadto sršně 20
pošle Hospodin Bůh tvůj na ně, dokudžby ne-
zhynuli, kteřížby pozůstali a kteřížby se skryli
před tebou. * Nelekejž se strachu jejich; nebo 21
Hospodin Bůh tvůj jest u prostřed tebe, Bůh
Silný, veliký a hrozný: * i vypleníť Hospodin 22
Bůh tvůj národy ty od tváři tvé pomalu. Ne-
budeš moci pojednou jich shladiti, aby se ne-
rozmnožila proti tobě zvěř polní. * A však dá 23
je Hospodin Bůh tvůj tobě a setře je setřením
velikým, dokudž nebudou vyhlazeni. * Vydáť 24
i krále jejich v ruce tvé, a vyhladíš jmeno je-
jich pod nebem; neostojíť žádný před tebou,
až i vyhladíš je. * Ryté bohy jejich ohněm po- 25
pálíš: nepožádáš stříbra a zlata, kteréž jest na
nich, aniž ho sobě vezmeš, aby nebylo tobě
osidlem; nebo ohavnost jest Hospodinu Bohu
tvému. * Aniž vneseš ohavnosti do domu své- 26
ho, aby nebyl proklatý, jako i ona. Všelijak
v ohyzdnosti a v ohavnosti budeš míti ji jako
poskvrnění a smrad, nebo proklatá jest.

Hlava 8.

A) Ty poznává Pán za dědice, kteří vzpomínajíce a) i na předešlá b) i na přítomná dobrodiní jeho, nezapomínají se α) nad rozkazem Páně, a β) své hodnosti to nic nepřipisují. Zavrhuje pak potupníky vůle své jako i jiné neznabohy.

Všelikého přikázaní, kteréž já přikazuji
tobě dnes, skutečně ostříhejte, abyste živi byli
a rozmnožili se a vešli k dědičnému obdržení
1 země, kterouž s přísahou zaslíbil Hospodin ot-
2 cům vašim. * A rozpomínati se budeš na vše-
cku cestu, kterouž tě vedl Hospodin Bůh tvůj
již teď čtyřidceti let po poušti, aby ponížil tebe
a zkusil tě, aby známé bylo, co jest v srdci
tvém, budeš-li ostříhati přikázaní jeho čili nic.
* I ponížil tě a dopustil na tebe hlad, potom 3
krmil tě mannou, kteréžs ty neznal ani otco-
vé tvoji: aby známé učinil tobě, že ne samým
chlebem živ bude člověk, ale vším tím, což
vychází z úst Hospodinových, živ bude člověk.
* Roucho tvé nevetšelo na tobě a noha tvá se 4
neodhnětla již od čtyřidceti let; * znejž tedy 5

16. Navracuje se tuto zase Mojžíš řečí svou k připomínání božího rozkazu, o němž mluví výš v. 5.— *shladíš*, H. sžíreš. — *osidlem*, t. kdyžby cizím bohům sloužiti počal, odvedenby byl od pravého Boha a doufání v něm, i zahynulby.

18. Předešlou boží ochranu a stráž pro přítomné v zámutcích se u víře k Bohu posilování a tím potěšování, sluší sobě připomínati každému pobožnému.

19. *pokušení*: zkušování, rány, kterýmiž Bůh příčinu dával Egyptským a zkoušel, zdaliby propustili lid jeho. — *kterýchžby*, H. jejichž tváři bálby se.

20. *sršně*: mouchy jedovaté, brouky; co ti činí tomu, na kohož se osypí, to vy jim podobně činiti budete. Jiní bez obrazu prostě rozumějí. Exod. 23, 28.

21. *strachu*, H. od tváři.

22. *pomalu*, H. pomalu, pomalu, t. jedni po druhých. — *zvěř polní*, t. aby v zemi pusté nerozplodila se zvěř lítá a neškodila tobě.

23. *tobě*, H. před tváří tvou, t. tobě v moc.

24. *neostojíť*, J. nepostaví se, t. nezasadí se proti tobě.

25. *bohy*, H. rytiny bohův.

26. *ohavnosti*, t. věci té ohavné, modly.— *v ohyzdnosti*: ohaviti.

1. *skutečně*, H. ostříhejte a čiňte.

2. *ponížil*: trápil. Ne všecka pokušení, trápení a zámutkové příčinou hříchu přicházejí, ale také pro zkušení, jako tuto, aby mezi pravou pobožností a pokrytstvím rozdíl zjevný i zde ve světě ukázán byl.

3. *živ bude*: živ jest. — *člověk*, t. kterékoli věci Bůh rozkáže neb ji lidem ku pokrmu nařídí, hned bude míti moc k sycení a zachovávání životu jejich, čehož ani chléb sám od sebe nemá, ale z požehnání božího; to kdyžby odešlo, hladem umřítiby musil i ten, kdož hojnost chleba má.

4. *neodhnětla*, J. neotekla, J. nezmazala se.

5. Všecku péči, kterouž Bůh má o církev svou, zavřel v tom připodobnění se k Otci. Nebo co věrný, pečlivý a milosrdný otec činí při svém dítěti, snášeje mdlobu jeho, pláč, křik, staraje se o jeho byt, pokrm, oděv, práci veda v učení a cvičení jeho v dobrém, ochotností i zuřivostí a kázní: to vše

Dle Rafaela Sanzio.

A dsky ty dílo boží byly; písmo také, písmo boží bylo, vyryté na dskách. *(Exod. 32, 16.)*

v srdci svém, že jakož cvičí člověk syna svého,
6 tak Hospodin Bůh tvůj cvičí tebe, * a ostříhej
přikázaní Hospodina Boha svého, chodě po
7 cestách jeho a boje se jeho; * nebo Hospodin
Bůh tvůj uvozuje tě do země výborné, do země,
v níž jsou potokové vod, studnice a propasti
8 prýštící se po údolích i po horách; * do země
hojné na pšenici a ječmen, na vinice a fíky a
jablka zrnatá; do země, v níž jest hojnost oli-
9 voví olej přinášejícího a medu; * do země, v níž
bez nedůstatku chléb jísti budeš a v ničemž
nouze trpěti nebudeš; do země, jejíž kamení jest
železo, a z hor jejích měď sekati budeš.
10 Kdyžkoli jísti budeš a nasytíš se, dobro-
řečiti budeš Hospodina Boha svého za zemi
11 výbornou, kterouž dal tobě. * Aniž se kdy to-
ho dopouštěj, aby se měl zapomenouti na Ho-
spodina Boha svého, a neostříhati přikázaní a
soudů jeho, i ustanovení jeho, kteráž já dnes
12 přikazuji tobě: * aby, kdyžby jedl a nasycen
byl, a domů krásných nastavěje, v nichby by-
13 dlil, * a volové i ovce tvé rozmnoženy bylyby,
stříbra také i zlata mělby mnoho, a hojnost ve
všech věcech svých; nepozdvihlo se srdce tvé a 14
zapomenulby na Hospodina Boha svého, kterýž
tě vyvedl ze země egyptské z domu služby
* a vedl tě přes poušť velikou a hroznou, na níž 15
byli hadové ohniví a štírové, poušť žíznivou,
na níž nebylo žádné vody, a vyvedl tobě vodu
z přetvrdé skály; * kterýž krmil tě mannou na 16
poušti, o kteréž nevěděli otcové tvoji, aby
trápil tebe a zkusil tě, naposledy však aby
dobře učinil tobě; * aniž říkej v srdci svém: 17
Moc má a síla ruky mé spůsobila mi tato zbo-
ží, * ale pamatuj na Hospodina Boha svého; 18
nebo on dává tobě moc k dobývání zboží, aby
utvrdil smlouvu svou, kterouž s přísahou učinil
s otci tvými, jakž to ukazuje dnešní den.
A pakli zapomena se na Hospodina Boha 19
svého, postoupilby po bozích cizích a sloužilby
jim a klanělby se jim: osvědčuji proti vám
dnes, že konečně zahynete * jako pohané, kte- 20
réž Hospodin zahladil před tváří vaší; tak za-
hynete, protože jste neposlouchali hlasu Ho-
spodina Boha svého.

Hlava 9.

B) Milost svou Pán známou míti chce v lidu svém; pročež dovozuje toho, že I. nezasloužili Israelští (neb známé jest, co učinili a) na Orebě b) i jinde, c) obzvláště pak při vtržení do země k ujetí podané) aby v dědictví jim přišla země.

Slyš Israeli: Ty přejdeš dnes přes Jor-
dan, aby vejda dědičně vládl národy většími a
silnějšími, než jsi ty, městy velikými a ohra-
2 ženými až k nebi; * lidem velikým a vysokým,
syny Enakovými, o kterýchž víš a o kterýchž
jsi slyšel praviti: Kdo postaví se proti synům
3 Enakovým? * Protož věziž dnes, že Hospodin
Bůh tvůj, kterýž jde před tebou, jest jako
oheň spalující; on vyhladí je a onť sníží je
před tebou, i vyženeš je a vyhladíš je rychle,
4 jakož mluvil tobě Hospodin. * Neříkejž v srdci
svém, kdyžby je zapudil Hospodin Bůh tvůj
od tváři tvé řka: Pro spravedlnost mou uvedl
mne Hospodin, abych dědičně obdržel zemi
tuto, tak jako pro bezbožnost národův těch
Hospodin vyhnal je od tváři tvé. * Ne pro 5
spravedlnost svou a pravost srdce svého ty
jdeš, aby dědičně obdržel zemi jejich; ale pro
bezbožnost národův těch Hospodin Bůh tvůj
vyhání je od tváři tvé, a aby splnil slovo,
kteréž s přísahou zaslíbil otcům tvým, Abra-
hamovi, Isakovi a Jakobovi. * Protož věziž, že 6
ne pro spravedlnost tvou Hospodin Bůh tvůj
dává tobě zemi tu výbornou, aby dědičně držel
ji: poněvadž jsi lid tvrdé šíje.
Pamatujž a nezapomínej, že jsi k hněvu 7

Bůh hned tak literně konati ráčil při lidu svém k utvrzení i nás v důvěrnosti k sobě.

7. *studnice*: vrchoviště, studénky. — *propasti*: jezera, hlubiny.

8. *pšenici*, J. obilí. — *olivoví*: olivoví oleje.

9. *železo*, t. ruda železná i jiná.

10. *dobrořečiti*: chváliti.

11. *Boha svého.* Tak jako svrchu v hl. 6, 12. s velikou pilností a bedlivostí napomíná, aby jich sytost a rozkoš nepřelstila a k zapomenutí se na Boha nepřivedla.

13. *ovce*: drobný dobytek.

14. *nepozdvihlo.* Srdce lidská Duchem božím neopravená bývají v štěstí pýchou nadutá; v neštěstí, bázní a nesmyslností obutá.

15. *ohniví*: páliví, jedovatí. — *žíznivou*, H. cimmaon, kterýmžto slovem rozumí se žízeň i místo žíznivé, suché neb vyprahlé; a že před tím zmínku činí Mojžíš o hadech, odtud vidí se, že starý vykladač rozuměl to na hada, kterýž řecky slove dypsas, po jehož uštknutí praví, že žízeň neuhasitelná přichází.

17. Přední stupeň pýchy: přivlastňovati snažnosti, práci a umění svému to, což vlastně z požehnání božího pochází. — *tato zboží*: tyto věci.

18. *utvrdil*: plnil.

19. *zapomena*, H. zapomínaje zapomeneš.

20. *zahladil* aneb zahladí.

1. *vládl:* opanoval. — *národy*, t. zemí těch národův.

2. *Enakovými*, t. velikány, obry. — *praviti*, t. od vyskoumatelův i jiných. — *postaví*: ostojí před syny.

4. Pýchu farizejskou, jenž jest vysoké a mnohé o své spravedlnosti a svatosti smýšlení, tuto poráží a vyvrací.

5. *pravost:* přísnost. — *splnil*, H. utvrdil.

6. Důtklivé a žalostné osvědčení nehodnosti všeho národu židovského.

popouzel Hospodina Boha svého na poušti. Od
toho dne, když jsi vyšel ze země egyptské, až
jste přišli na místo toto, odporni jste byli vždy
8 Hospodinu. * Také i na Orebě popudili jste
k hněvu Hospodina, a rozhněval se na vás Ho-
9 spodin, aby vás shladil; * když jsem vstoupil
na horu, abych vzal dsky kamenné, dsky
smlouvy, kterouž učinil s vámi Hospodin: teh-
dáž jsem trval na hoře čtyřidceti dní a čtyřid-
10 ceti nocí, chleba nejeda a vody nepije. * I dal
mi Hospodin dvě dsky kamenné, psané prstem
božím, na nichž byla všecka ta slova, kteráž
mluvil vám Hospodin na hoře z prostředku
11 ohně v den shromáždění. * Po skonání pak
čtyřidcíti dnův a čtyřidcíti nocí dal mi Ho-
spodin dvě dsky kamenné, dsky smlouvy,
12 * i řekl mi Hospodin: Vstana sstup rychle od-
sud; nebo poskvrnil se lid tvůj, kterýž jsi vy-
vedl z Egypta, sešli brzo s cesty, kterouž jsem
13 jim přikázal, a učinili sobě slitinu. * Mluvil
také Hospodin ke mně řka: Viděl jsem lid
14 ten, a jistě lid tvrdošijný jest; * pusť mne, ať
je setru a zahladím jméno jejich pod nebem,
tebe pak učiním v národ větší a silnější nežli
15 jest tento. * Tedy obrátiv se sstoupil jsem s ho-
ry (hora pak hořela ohněm), dvě dsky smlou-
16 vy maje v obou rukou svých; * když jsem pak
pohleděl a uzřel jsem, že jste zhřešili Hospo-
dinu Bohu vašemu, udělavše sobě tele lité (brzy
jste byli sešli s cesty, kterouž přikázal vám
17 Hospodin): * pochytiv ty dvě dsky povrhl jsem
je z obou rukou svých, a polámal jsem je před
18 očima vašima. * A padna ležel jsem před Ho-
spodinem jako i prvé čtyřidceti dní a čty-
řidceti nocí, chleba nejeda a vody nepije, pro
všecky hříchy vaše, kterýmiž jste byli zhřešili,
činíce zlé před očima Hospodinovýma a po-
pouzejíce jeho; * nebo bál jsem se prchlivosti a 19
hněvu, kterýmž se byl popudil Hospodin proti
vám, aby zahladil vás. A uslyšel mne Hospo-
din i tehdáž. * Na Arona též rozhněval se byl 20
Hospodin náramně, tak že ho zahladiti chtěl;
tedy modlil jsem se také za Arona téhož času.
* Hřích pak váš, kterýž jste byli učinili, totiž 21
tele, vzav spálil jsem je ohněm a zdrobil jsem
je, tluka je dobře, dokudž nebylo setříno na
prach. Potom vsypal jsem prach jeho do po-
toka, kterýž tekl s té hory. * Ano i v Tabeře 22
a v Masse a v Kibrot Hattavi popouzeli jste
Hospodina k hněvu.
A když vás poslal Hospodin z Kadesbarne 23
řka: Vstupte a opanujte zemi tu, kterouž jsem
vám dal, odporni jste byli řeči Hospodina Boha
svého, a nevěřili jste jemu, aniž jste uposlechli
hlasu jeho; * ale vždy jste byli odporni Hospo- 24
dinu od toho dne, jakž jsem vás poznal. * A pa- 25
dna ležel jsem před Hospodinem čtyřidceti dní
a čtyřidceti nocí, v nichž jsem rozprostíraje se
pokorně prosil; nebo řekl Hospodin, že vás chce
zahladiti. * I modlil jsem se Hospodinu řka: 26
Pane Bože, nezatracujž lidu svého, dědictví
svého, kterýž jsi vykoupil velikomocností svou,
kterýž jsi vyvedl z Egypta v ruce silné. * Roz- 27
pomeniž se na služebníky své, Abrahama,
Isaka a Jakoba; nepatřiž na tvrdost lidu to-
hoto, na bezbožnost jeho a na hříchy jeho,
* aby neřekli obyvatelé země té, z níž jsi nás 28
vyvedl: Protože nemohl Hospodin uvesti jich
do země, kterouž zaslíbil jim, aneb že je měl
v nenávisti; vyvedl je, aby je pobil na poušti.
* Však oni jsou lid tvůj a dědictví tvé, kteréž 29
jsi vyvedl v síle své veliké a v rameni svém
vztaženém.

Hlava 10.

II. Však 1) jako z milosti obnovuje zákon a) nových desk uděláním a b) archy vyzdvižením; 2) tak sobě zaslibuje pobožnost lidu obzvláště obraného. Pročež vyhledává při nich opravdovost srdce a) k Bohu

---

8. *Orebě*, kdež obzvláštně měli se k vděčnosti a ku poslušenství Boha probuzovati připomínáním sobě skutkův a dobrodiní jeho mnohých; jako vysvobození z Egypta, zvláštní boží přítomnosti a smlouvy, kterouž vnově s nimi učinil.
10. *všecka ta*, H. vedlé všech slov.
11. *Po skonání*, H. i bylo.
12. *poskvrnil se*: porušil se. — *přikázal*: ukázal.
13. *Viděl*: spatřoval. — *a jistě*, H. a hle.
14. *pusť*: nech mne. — *učiním*, t. učiním, aby z tebe pošel národ větší. Jiní čtou: ustanovím tě nad národem větším.
16. *a uzřel* etc., H. a hle, byli jste.
20. *tak že ho* etc., H. aby zahladil jej. Zjevné svědectví a příklad, že svatí po přijaté milosti boží klesati a padati, přijatou milost s dary Ducha sv. potracovati, hněv boží časný i věčný na se uvoditi mohou, tak že kdyby nebylo milosti boží, nebylo by lze než věčně zahynouti. Neboť Bůh nikdy neoblibuje nepravosti. Žalm 5, 5.
21. *tluka*: mele, jako žernovem. — *hory*, t. Orebu, v jejichž skálu udeřil Mojžíš a odtud tento potok původ svůj měl. Exod. 17, 6.
24. *odporni*: protivní, zpurní.
25. *rozprostíraje*, H. padna ležel.
26. Horlivá modlitba služebníka božího Mojžíše za církev sv., v nížto čimby Boha k vyslyšení a naplnění žádostí svých nakloňoval nepředkládá jiného něco než sliby a zámluvy boží, a druhé slávu jmena jeho svatého, aby v potupu a porouhání nebyla dána. Takť se každému modliti sluší. — *Bože*, H. Hospodine.
28. *neřekli*, H. neřekla země ta. — *zaslíbil*, H. mluvil.

milosrdnému i b) k bližnímu, jakožto při těch, kteříž α) v bázni svaté, β) s pochvalou jmena svatého svého národu chatrného rozmnožení potěšitelné spatřují.

Toho času řekl Hospodin ke mně: Vyhlaď sobě dvě dsky kamenné, podobné prvním, a vstup ke mně na horu, a udělej sobě archu
2 dřevěnou; * i napíši na dskách těch slova, kteráž byla na dskách prvních, kteréžs rozra-
3 zil, a vložíš je do té archy. * Tedy udělal jsem archu z dříví setim, a vyhladiv dvě dsky kamenné, podobné prvním, vstoupil jsem na horu,
4 nesa ty dvě dsky v rukou svých. * I napsal na těch dskách tak, jakž prvé byl napsal, deset slov, kteréž mluvil k vám Hospodin na hoře z prostředku ohně v den shromáždění onoho,
5 a dal je Hospodin mně. * A obrátiv se sstoupil jsem s hory té a vložil jsem ty dsky do archy, kterouž jsem byl udělal, a byly tam jakož mi
6 přikázal Hospodin. * Synové pak israelští hnuli se z Berothu, studnice synův Jakanových, do Mosery; tam umřel Aron a tu jest pochován; i konal úřad kněžský na místě jeho Eleasar
7 syn jeho. * Odtud táhli do Gadgadu, a z Gadgadu hnuvše se položili se v Jetebatě, v zemi vod
8 tekutých. * Toho času oddělil Hospodin pokolení Levi, aby nosili archu smlouvy Hospodinovy a aby stáli před Hospodinem k službě jemu a k dobrořečení v jmeně jeho až do dneš-
9 ního dne. * Pročež nemělo pokolení Levi dílu a dědictví s bratřími svými; nebo Hospodin jest dědictví jeho, jakož mluvil k němu Hospodin
10 Bůh tvůj. * Já pak zůstal jsem na té hoře, jako dnův prvních, čtyřidceti dní a čtyřidceti nocí: a uslyšel mne Hospodin i tehdáž a ne-
11 chtěl shladiti tebe. * Potom řekl mi Hospodin: Vstaň, jdi předcházej lid, aby vešli a vládli zemí, kterouž jsem s přísahou zaslíbil otcům jich, že jim ji dám.
Nyní tedy, Israeli, čeho žádá Hospodin 12
Bůh tvůj od tebe; jediné aby se bál Hospodina Boha svého a chodil po všech cestách jeho, a aby miloval ho a sloužil Hospodinu Bohu svému v celém srdci svém a ve vší duši
své: * ostříhaje přikázaní Hospodinových a 13
ustanovení jeho, kteráž já přikazuji tobě dnes
k tvému dobrému. * Ai, Hospodina Boha tvého 14
jest nebe, i nebesa nebes, země a všecky věci,
kteréž jsou na ní; * však toliko v otcích tvých 15
zalíbilo se Hospodinu, aby je zamiloval a vyvolil símě jejich po nich, vás totiž ze všech ná-
rodův, jakož dnes vidíš. * Protož obřežtež ne- 16
obřízku srdce svého, a šije své nezatvrzujte
více; nebo Hospodin Bůh váš, on jest Bůh bo- 17
hův a Pán panův, Bůh silný, veliký, mocný a hrozný, kterýž nepřijímá osoby, ani béře da-
rův; * čině soud sirotku a vdově, miluje také 18
příchozího, dávaje mu chléb a oděv. * Protož 19
milujte hostě, nebo jste byli hosté v zemi
egyptské. * Hospodina Boha svého báti se bu- 20
deš, jemu sloužiti, a jeho se přidržeti a v jmeně jeho přisahati budeš. * Onť jest chvála tvá 21
a onť jest Bůh tvůj, kterýž učinil s tebou tyto veliké a hrozné věci, kteréž viděly oči tvé.
* V sedmdesáti duších sstoupili otcové tvoji do 22
Egypta: nyní pak rozmnožil tě Hospodin Bůh tvůj, aby byl v množství jako hvězdy nebeské.

---

1. *času*, t. když se k modlitbě Mojžíšově odhliviti a spokojiti ráčil. — *podobné* etc., H. jako první, t. byly. — *archu*: truhlu.
4. *jakž prvé*, H. podlé písma prvního.
5. *byly*, J. jsou tam.
6. Zvláštní jest v tom milost boží, když on užitečných a prospěšných osob povolávaje ze světa tohoto, místa a úřady jich hodnými a horlivými náměstky zase osazovati ráčí. Začež i modlitby opravdové činěny býti mají.
8. *času*, t. o němž v 1. verši. — *jeho*, t. aby dávali požehnání. Viz o tom Num. 6, 23.
12. Cíl pravý všeho učení zákona božského.
13. *k tvému* etc., H. pro tvé dobré.
14. Ukazuje moc, dobrotu a důstojnost Pána Boha našeho.
15. *v otcích*, H. k tvým otcům připojil se. — *Hospodinu.* Prvotnost lidu israelského před jinými všemi národy v tom byla, že je sobě samy oblíbiti, vyvoliti, jmeno své důstojné jim v známost uvesti, smlouvu svou milostivou s nimi učiniti a jinými všemi dobrodiními a bohatstvími poctiti a naplniti ráčil, a tak se k nim míti, jakoby mu do jiných národů nic nebylo.
16. Obřízkou srdce ukazuje pravdu tělesné obřízky, t. všecka duše lidské hnutí a náklonnosti, o nichž tu ve verši 12. Odtud aby se každého a ne od zevnitřních samých věcí začínalo Bohu sloužiti v umrtvování a skládání zlých žádostí a vůle a obracení se k Bohu samému o všelikou pomoc spasitelnou, kterouž zaslibuje v slově svém.
18. *příchozího*: hostě.
20. *přisahati.* Ne z lecjakés lehké příčiny, z všetečnosti, z obyčeje, bujnosti a marnosti, jakž mnozí křesťané přivykli, ale toliko kdež se dotýče zastávání cti a slávy boží a prospěchu bližního, obecně neb obzvláštně k ujištění a provedení pravdy; toto přikázaní i podnes lidi víže. A to činěno bývá s vzýváním samého pravého Boha, jakožto netoliko nejjistšího svědka, srdcí zpytatele, ale i ochránce mocného pravdy, křivdy pak a lži mstitele. A v té míře přísaha bývá částkou boží pocty, kteráž nikoli na jiná stvoření přenášína býti nemá, jakž Bůh ne samy křivé přísahy, Levit. 19, 12., ale i takové modlářství i tuto i jinde zapovídati ráčí. Viz svrchu 6, 13.
21. *chvála*: čest, chlouba.

Hlava 11.

C) Přísnosti také spravedlivé netají Pán v příkladech a pohrůžkách pro probuzení ku pobožnosti. 1) Příkladové jsou na lidu a) egyptském i na lidu b) jeho. 2) Pohrůžky pokuty předzvěstují a poznamenáním se tvrdí. Zemi zajisté schválenou chce prokletím zpustiti, sic jináče zamlouvá se i hojností i bezpečností ostříhajícím zákona. Pro budoucí pak u potomků pamět Bůh vydává výpis a) požehnání a b) zlořečení, kterýž poroučí lidu i α) čísti i β) zachovávati. — O vládařství pořádném. Vládařství pořádného zdárnost záleží na 1) ochraňování náboženství čistého 2) a pokojném v spravedlnosti s bližním obývání. Náboženství svatého čistota a) vypovídá překážky b) a poroučí kázeň. Překážky jsou α) neřádnost při obětech β) a postoupení po učení scestném.

Milujž tedy Hospodina Boha svého a ostří-
hej nařízení jeho, ustanovení a soudův jeho
2 i přikázaní po všecky dni. * A znejtež dnes
(nebo ne k samým synům vašim mluvím, kteříž
neznali toho ani neviděli) trestání Hospodina
Boha svého, důstojnost jeho, ruku jeho silnou
3 a rámě jeho vztažené, * a znamení i skutky jeho,
kteréž činil u prostřed Egypta Faraonovi králi
4 egyptskému, i vší zemi jeho; * a co učinil voj-
sku egyptskému, koňům i vozům jeho, kterýž
uvedl vody moře Rudého na ně, když vás
honili, a shladil je Hospodin až do dnešního
5 dne; * také co učinil vám na poušti, dokudž
6 jste nepřišli až k místu tomuto; * a co učinil
Dathanovi a Abironovi synům Eliaba, syna
Rubenova: když země otevřela ústa svá a
pozřela je, i čeledi jejich, stany jejich se vším
statkem jejich, kterýž při sobě měli, u pro-
7 střed všeho Israele. * Ale oči vaše viděly vše-
cky skutky Hospodinovy veliké, kteréž činil;
8 *protož ostříhejte všech přikázaní, kteráž já dnes
přikazuji vám, abyste zmocněni byli a vejdouce
dědičně obdrželi zemi, do kteréž vy jdete k dě-
9 dičnému jí obdržení; * a aby se prodloužili
dnové vaši na zemi, kterouž s přísahou zaslí-
bil dáti Hospodin otcům vašim i semeni je-
10 jich, zemi mlékem a strdí oplývající. * Nebo
země, do kteréž ty již vcházíš, aby ji dědičně
obdržel, není jako země egyptská, z níž jsi
vyšel, v kteréž jsi rozsíval símě své a svla-
žoval ji do ustání noh svých jako zahradu
bylinnou; * ale země, do které vy jdete, abyste 11
jí dědičně vládli, jest země hornatá mající i
údolí, kteráž z deště nebeského svlažována
bývá vodou; * země, o kterouž Hospodin Bůh 12
tvůj pečuje, a vždycky oči Hospodina Boha
tvého obráceny jsou na ni, od počátku roku
až do konce jeho. * Protož jestliže opravdově 13
poslouchati budete přikázaní mých, kteráž já
vám dnes přikazuji, milujíce Hospodina Boha
svého, a sloužíce jemu z celého srdce svého
a ze vší duše své: * dámť déšť zemi vaší ča- 14
sem svým ranní i pozdní, a sklízeti budeš
obilí své, víno své i olej svůj; * dámť i pastvu 15
na poli tvém pro hovada tvá, a budeš jísti
až do sytosti. * Vystříhejtež se tedy, aby ne- 16
bylo svedeno srdce vaše, abyste odstupujíce
nesloužili bohům cizím a neklaněli se jim;
* pročež Hospodin velice by se na vás roz- 17
hněval a zavřelby nebe, aby deště nedávalo,
a země aby nedávala úrody své; i zahynu-
libyste rychle ze země výborné, kterouž Ho-
spodin vám dává. * Ale složte tato slova má 18
v srdci svém a v mysli své, a uvažte je sobě
za znamení na rukou svých, a budouť jako
náčelník mezi očima vašima. *A vyučujte jim 19
syny své, rozmlouvajíce o nich, když sedneš
v domě svém aneb když půjdeš cestou, když

1. *nařízení*, H. ostříhání, t. toho, což má ostříháno býti.

2. *nebo* etc., aneb: nebo ne(znají) synové vaši (čehož ani nepoznali ani neviděli) trestání etc.—*trestání*. Míní všelijaká protivenství, těžkosti a kříž, kterýž na ně Bůh k jejich dobrému vzkládati ráčil.

4. *uvedl vody*: rozvodnil.

6. *kterýž* etc., H. kterýž (byl) na nohách jejich, t. pod mocí jich. Jiní čtou: všelikou duši živou, kteráž jich následovala, t. všecka stáda jejich.

8. *zmocněni*: zsileni.

10. *do ustání noh*, H. nohou svou, t. když nosil vodu anebo struhy pro ni dělal. Neb tak se praví, že v Egyptě neprší déšť, než že vodou řeky Nilu (jistým časem, t. v prostředku léta, v největší horko, když již bývá po žni), vystupujícího z břehu, zvlažována bývají pole. Sic jináče přes celý rok že sobě sami musejí pole svlažovati zvláštními nástroji po žlábcích a stružkách vodu vedouce a nosíce, jako zde místy zahrady a louky. — *bylinnou:* kořennou.

11. *svlažována*, H. napájína.

12. Světlé a zřetelné svědectví o božím opatrování proti všem nemotorným epikurejským smyšlénkám, kteréž praví, že všecky věci jdou štěstím a náhodou.

14. *pozdní*, t. i po zasetí hned i potom, když růsti bude obilí.

15. *pastvu*, H. bylinu.

16. *odstupujíce*: uchýlíce se.

17. *velice*: popudilaby se prchlivost.

18. *za znam.*: na znamení, pamět. —*jako*, J. ať jsou za náčelníky.

19. *rozmlouvajíce*, J. ať mluví, t. i oni hned z mladosti ať se učí mluviti o nich i k své i jiných potřebě. Kol. 3, 16. Bernhar. in cant. serm. 32: Blahoslavená ta mysl, kteráž má nerozdílného své cesty tovaryše, slovo boží.

20 lehneš a když vstaneš. * Napíšeš je také na
21 veřejích domu svého i na branách svých,* aby
byli rozmnoženi dnové vaši a dnové synův
vašich na zemi, kterouž s přísahou zaslíbil
Hospodin otcům vašim, že ji dá jim, dokudž
22 nebe trvá nad zemí. * Nebo jestliže bedlivě
ostříhati budete všech přikázaní těchto, kte-
ráž já přikazuji vám, abyste je činili, milu-
jíce Hospodina Boha svého, a chodíce po
23 všech cestách jeho a přidržejíce se jeho;* tedy
vyžene Hospodin všecky ty národy od tváři
vaší, a vládnouti budete dědičně národy větší-
24 mi i silnějšími, nežli jste vy. * Všeliké místo,
na kteréžby vstoupila noha vaše, vašeť bude.
Od pouště a od Libanu, a od řeky Efratu až
k moři nejdálšímu na západ slunce budeť pomezí
25 vaše.* Nepostavíť se žádný proti vám: strach a
bázeň před vámi pustí Hospodin Bůh váš na tvář
vší země, po kteréž choditi budete, jakož jest
26 mluvil vám. * Hle, já předkládám vám dnes po-
žehnání i zlořečení: * požehnání, budete-li po- 27
slouchati přikázaní Hospodina Boha svého,
kteráž já dnes přikazuji vám; * zlořečení pak, 28
jestližebyste neposlouchali přikázaní Hospodina
Boha svého, ale sešlibyste s cesty, o kteréž já
dnes přikazuji vám, následujíce bohův cizích,
kterýchž neznáte. * A kdyžby tě uvedl Hospo- 29
din Bůh tvůj do země, do kteréž ty jdeš, aby
dědičně vládl jí: tedy dáš požehnání toto na
hoře Garizim, a zlořečení na hoře Hebal,
* kteréž jsou za Jordanem, za cestou chýlící se 30
k západu slunce v zemi Kananejského, jenž by-
dlí na rovinách na proti Galgale, blízko rovin
More.* Nebo vy pujdete přes Jordan, abyste 31
vešli a dědičně vládli zemí, kterouž Hospodin
Bůh váš dá vám; i obdržíte ji dědičně a budete
v ní bydliti. * Hleďtež tedy, abyste činili vše- 32
cka ustanovení a soudy, kteréž já dnes vám
předkládám.

Hlava 12.

A) Při obětech nechce Pán a) míst modlářských, b) ani kterážby sobě oblíbil člověk, c) ale kteréby on sám obral. Jakkoli tedy povoluje doma jísti k libosti ale bez krve, však nepovoluje jinde obětovati, jediné kde sám uloží. B) Postoupení po učení scestném stává se svémyslně a z navedení. I. Svémyslnost zapovídá Pán příkazem, aby na učení modlářů žádný se nevyptával.

Tato jsou ustanovení a soudové, kterýchž
ostříhati budete čínice je v zemi, kterouž Ho-
spodin Bůh otcův tvých dá tobě, aby dědičně
vládl jí po všecky dni, v nichž živi budete
2 na zemi. * Zkazíte docela všecka místa, na
nichž sloužili národové (kteréž vy dědičně
opanujete) bohům svým, na vrších vysokých
a na pahrbcích a pod každým stromem ra-
3 tolestným. * Oltáře jejich zbořte a obrazy je-
jich ztlucte, háje také jejich ohněm spalte a
rytiny bohův jejich stroskotejte a vyhlaďte
jmeno jejich z místa toho.
4 Neučiníte tak Hospodinu Bohu vašemu;
* ale kteréžby místo vyvolil Hospodin Bůh 5
váš ze všech pokolení vašich, aby položil
jmeno své tu a bydlil na něm, hledati ho
budete a tam půjdete;* tam také přinášeti bude- 6
te zápaly své a oběti i desátky své, oběti ru-
kou svých i sliby své, dobrovolné oběti své,
i prvorozené ze skotů a bravů svých.* A jísti 7
budete tam před Hospodinem Bohem svým,
a veseliti se budete v každé věci, k níž při-
činíte ruku svou, vy i domové vaši, v nichž
požehnal tobě Hospodin Bůh tvůj. * Nebudete 8
dělati tak, jakž my nyní zde činíme, jeden
každý což se mu dobrého vidí; * nebo až do- 9

---

21. *dokudž* etc., H. vedlé dnů nebe, nad zemí. J. jakož jsou dnové nebe nad zemí, t. tak aby dnové vaši byli rozmnoženi.
23. *národy*, t. zemí národův.
24. *noha*, H. spodek nohy. — *Od pouště.* Meze neb hranice země svaté: Od východu Eufrates, od západu moře veliké Středozemní, od pulnoci Libanské hory, od poledne poušť Kades. — *k moři*, t. k západu.
25. *Nepostavíť*, J. neostojí žádný před vámi. — *pustí*, H. dá. — *po kteréž* etc., H. kterouž šlapete.
26. *Hle*, H. hleď.
29. *dáš*, t. oznámíš aneb poručíš Levitům, aby dali etc., o čemž viz níže 27, 12. Jos. 8, 35.
30. *kteréž*, t. hory. Garizim, hora vysoká v Samaří; Hebal naproti Galgale, nedaleko od Jericha. Níž v 27. hl. Jos. 8. — *na rovinách*: v kraji.
32. *předkládám*, H. dávám před tváří vaší.
2. Toto přikázaní boží jako i jiná k těm podobná, ačkoli křesťanů tak zcela a zejmena neváže, však horlivost, živost a opravdovost nic méně jako i tamto vyhledává se, tak aby celost srdce i k Bohu v milování jeho i k nenávidění ohavností v slově jeho zamezených bez ohledání se na jakýkoli těla rozum spatřována byla, a v pravdě říci se mohlo s Davidem: Dokonalou nenávistí nenávidím jich. Žalm 138, 22. Sic místa a věcí k němu náležitých očistíce je od zlého užívání, užívati mohou. — *vršich*: horách. — *ratolestným*, J. zeleným.
4. *tak*, t. jakž pohané mají obyčej svým bohům činiti, sloužíce jim podlé libosti své.
6. *přinášeti*: dopravíte. — *oběti rukou*, H. vzhůru pozdvižení, pocty, sbírky. — *ze skotů*: většího i menšího dobytka.
7. *přičiníte*: vztáhnete, t. cožkoli dělati budete, J. právo máte vztáhnouti.
8. *nyní*, H. dnes. — *činíme*, t. když na rozličných místech oběti obětujeme.

savad nepřišli jste k odpočinutí a dědictví,
10 kteréž Hospodin Bůh tvůj dává tobě. * Ale
když přejdouce Jordan bydliti budete v zemi,
kterouž Hospodin Bůh váš dá vám, aby jí
vládl právem dědičným, a odpočinutí dá vám
ode všech vůkol nepřátel vašich, a bydliti
11 budete bezpečně; * tedy k místu tomu, kte-
réžby vyvolil Hospodin Bůh váš, aby tam
přebývalo jmeno jeho, přinášeti budete všecky
věci, kteréž já přikazuji vám: zápaly své,
oběti své a desátky své a oběti rukou svých
a všecko, což předního jest v slibích vašich,
12 kteréž byste učinili Hospodinu. * A veseliti se
budete před Hospodinem Bohem svým, vy i
synové vaši i dcery vaše, služebníci vaši i
děvky vaše i Levita, kterýž jest v branách
tvých; nebo nemají dílu a dědictví s vámi.
13 * Vystříhej se, aby neobětoval zápalných obětí
svých na žádném místě, kteréžby sobě obhlédl;
14 * ale na tom místě, kteréžby vyvolil Hospodin
v jednom z pokolení tvých, tam obětovati bu-
deš zápaly své a tam učiníš všecko, což já
15 přikazuji tobě. * A však jestližeby se kdy za-
líbilo duši tvé, zabiješ sobě a jísti budeš
maso vedlé požehnání Hospodina Boha svého,
kteréžby dal tobě ve všech městech tvých:
nečistý i čistý jísti je bude, jako srnu i jele-
16 na; * krve toliko jísti nebudete, na zemi vyce-
díte ji jako vodu.
17 Nebudeš moci jísti v městě svém desát-
kův obilí svého, vína a oleje svého, i prvo-
rozených skotů a bravů svých i všeho, k če-
muž se slibem zavážeš, dobrovolných obětí
18 svých a obětí rukou svých; * ale před Ho-
spodinem Bohem jísti je budeš na místě, kte-
réž vyvolil Hospodin Bůh tvůj, ty i syn tvůj
i dcera tvá, služebník tvůj i děvka tvá i
Levita, kterýž jest v branách tvých, a ve-
seliti se budeš před Hospodinem Bohem svým
ve všech věcech, k nimžby přičinil ruku svou.

* Vystříhejž se, aby neopouštěl Levitů v ze- 19
mi své po všecky dni své.
Když rozšíří Hospodin Bůh tvůj pomezí 20
tvé, jakož mluvil tobě, a řeklby sám v sobě:
Budu jísti maso, protože žádá duše tvá jísti
maso, vedlé vší libosti své jísti budeš maso.
* Jestližeby daleko bylo od tebe místo, kteréž 21
vyvolí Hospodin Bůh tvůj, aby přebývalo tam
jmeno jeho, zabiješ hovado ze skotů nebo bra-
vů svých, kteréžby dal Hospodin tobě, jakžť
jsem přikázal tobě, a jísti budeš v městě
svém vedlé vší libosti duše své. * Jakž se jídá srna 22
a jelen, tak je jísti budeš, nečistý i čistý bu-
de je jísti. * Toliko buď stálý, aby krve ne- 23
jedl; nebo krev jest duše, protož nebudeš
jísti duše s masem jejím: * nejezíž jí, ale na 24
zem ji vyceď jako vodu; * nebudeš jísti jí, 25
aby dobře bylo tobě i synům tvým po tobě,
kdyžby činil, což dobrého jest před očima
Hospodinovýma. * Ale posvěcené věci své, 26
kteréžby měl, a cožby slíbil, vezmeš a do-
neseš na místo, kteréž vyvolí Hospodin. * A obě- 27
tovati budeš oběti své zápalné, maso a krev,
na oltář Hospodina Boha svého; ale krev
jiných obětí tvých vylita bude na oltář Ho-
spodina Boha tvého, maso pak jísti budeš.
* Ostříhej a poslouchej všech slov těchto, 28
kteráž já přikazuji tobě, aby dobře bylo tobě
i synům tvým po tobě až na věky, kdyžby
činil, což dobrého a pravého jest před očima
Hospodina Boha svého.
Kdyžby pak vyplenil Hospodin Bůh tvůj 29
od tváři tvé národy ty, k nimž ty tudíž ve-
jdeš, aby dědičně vládl jimi a dědičně je opa-
noval a bydlil v zemi jejich: * vystříhej se, 30
aby neuvázl v osidle jda za nimi, kdyžby již
vyhlazeni byli od tváři tvé; nevyptávej se
na bohy jejich říkaje: Jak jsou sloužili ná-
rodové ti bohům svým, tak i já učiním. * Ne- 31
učiníš tak Hospodinu Bohu svému; nebo vše-

11. Velmi často pilně a bedlivě to prorok lidu tomu v mysl vkládá, aby z mezí a cílu Bohem v slově jeho vyměřených nevykračovali a podlé zdání a rozumu svého za službu Bohu nic nevyzdvihovali, ale na tom, což Bůh nařídil, aby přestávali a v tom se cvičili. Viz výš 4 hl. a níž 32 hl. — *oběti rukou*, H. vzhůru pozdvižení. Oběti starého zákona byly: 1) znamením ukazujícím rozdíl lidu božího od jiných národů; 2) byly příčinou k společným službám božím se shromažďování a svazkem lásky; 3) příčinou ke cvičení se u víře i k vyznávání jí zevnitř před světem; 4) byly živností služebníků a učitelů lidu; 5) podobenstvími mesiáše Krista Pána.

12. *v branách:* v městech.

15. *zalíbilo*: zechtělo. — *městech*, H. v branách — *jelena*, kterýchžto hovad obětovati neměli, však doma jísti mohli, jako i jiné maso neobětované. Neb obětovaného jísti nesměli, než na místě k tomu ukázaném.

17. *v městě*, H. v branách. — *desátkův*, t. těch, kteříž od Levitů dáváni byli, desátkové z desátků; o nichž viz Num. 18, 26. — *obětí rukou*, H. vzhůru pozdvižení.

19. Přísný rozkaz boží, aby služebníkům církve nedalo se nouze trpěti i strany živnosti i ochrany; jakož i sv. Pavel velí: aby, kteříž evangelium káží, z evangelium také živi byli aneb živnosti měli. I. Kor. 9, 14.

20. *libosti*, H. duše své.

21. *aby přebývalo* etc., H. ku položení tam jmena svého.

23. *stálý*, H. silný, zmocni se.

30. *neuvázl*: se nezapletl.

31. *tak*, t. takové lehkosti a potupy, aby jemu samému čest náležitou někam jinám přenášeti a něco poctou jemu rovnou ctíti měl.

cko, což v ohavnosti má Hospodin a čehož
nenávidí, činili bohům svým: tak i syny své
a dcery své ohněm pálili ke cti bohům svým.

* Cožkoli já přikazuji vám, ostříhati budete 32
činíce to; nepřidáte k tomu, aniž co z toho
ujmete.

Hlava 13.

II. Navedení ku postupování po scestném učení děje se a) nabádáním lidí anebo b) nešťastným příkladem — 1) Nabadačové jsou známí, a to z příbuzenstva neb neznámí. a) Neznámému, byť i divy činil k svedení (neb z přepustění božího pro zkušení nás přichází) proti vůli boží, nevěř aniž mu smrt promíjej. b) Známému také pro příbuzenství netoliko nepovoluj, ale ani smrti neodpouštěj, aby se jiní stříhli. 2) Příklad nešťastný jest, kdyby která obec odstoupila od Pána Boha, tu lid boží na to vyptávaje se bedlivě, obyvately ty bez lítosti zbije, statky jejich ohněm vyvrátí, ničehož sobě nezanechávaje k výstraze budoucí.

Povstal-liby u prostřed tebe prorok aneb
někdo, ježtoby míval sny, a ukázalby tobě
2 znamení anebo zázrak, * byť se pak i stalo
to znamení aneb zázrak, a mluvilby tobě řka:
Pojďme, následujme bohův cizích (kterýchž
3 neznáš) a služme jim; * neuposlechneš slov
proroka toho ani snáře, nebo zkušuje vás
Hospodin Bůh váš, aby známé bylo, milu-
jete-li Hospodina Boha svého z celého srdce
4 svého a z celé duše své. * Hospodina Boha
svého následujte a jeho se bojte, přikázaní
jeho ostříhejte, hlasu jeho poslouchejte, jemu
5 služte a jeho se přidržte. * Prorok pak ten
aneb snář zamordován bude; nebo mluvil to,
čímžby odvrátil vás od Hospodina Boha va-
šeho (kterýž vyvedl vás ze země egyptské
a vykoupil tě z domu služby), aby tě srazil
s cesty, kterouž přikázal tobě Hospodin Bůh
tvůj, aby chodil po ní: a tak odejmeš zlé z pro-
středku svého.
6 Jestližeby tě tajně nabádal bratr tvůj,
syn matky tvé, aneb syn tvůj aneb dcera
tvá aneb manželka, kteráž jest v lůně tvém,
aneb přítel tvůj, kterýžby milý byl jako duše
tvá, řka: Pojďme a služme bohům cizím
(kterýchž jsi neznal, ty ani otcové tvoji),
* z bohův pohanských, kteříž vůkol vás jsou, 7
buď blízko aneb daleko od tebe, od jednoho
konce země až do druhého konce jejího, * ne- 8
povoluj jemu aniž ho poslouchej; neodpustíť
mu oko tvé, aniž se slituješ, aniž zatajíš ho:
* ale bez milosti zabiješ jej; ruka tvá nejprv 9
na něj bude vztažena, aby ho zabil, a potom
ruce všeho lidu. * A ukamenuješ ho až do 10
smrti, nebo chtěl odvesti tebe od Ho-
spodina Boha tvého, kterýž tě vyvedl ze ze-
mě egyptské, z domu služby, * aby všecken 11
lid israelský uslyšíce to báli se, a nečinili
více něco podobného věci této nejhorší u
prostřed tebe.
Uslyšel-liby o některém městě svém, 12
kteréž Hospodin Bůh tvůj dá tobě, aby tam
bydlil, ani praví: * Vyšli muži, lidé nešle- 13
chetní, z prostředku tvého, kteříž svedli spolu
obyvately své řkouce: Pojďme, služme bohům
cizím, kterýchž neznáte; * tedy vyhledej a vy- 14
zvěz a dobře se na to vyptej, jestliže jest
pravda a jistá věc, že ohavnost se stala u
prostřed tebe; * zbiješ obyvately města toho 15
mečem, a jako věc proklatou zkazíš je i vše-
cko, cožby v něm bylo, hovada také jeho
mečem pobiješ. * A všecky kořisti jeho shro- 16

---

32. *Cožkoli*, H. slovo, kteréž. — *ujmete*, t. nové učení vynášejíce aneb nový spůsob služby boží proti nařízení jeho vyzdvihujíce; slova božího se spouštějíce.

1. Dvě zvláštní příčiny jsou, proč Bůh učitele bludů dopouštěti ráčí: 1) aby víra při právě věřících a pobožných k zkušení a utvrzení přišla, ano i upřímost a prostnost jejich od nevěry a povrchní tvárnosti pokrytců rozeznána byla, I. Kor. hl. 11. 2) pro uvedení pomsty a trestání božího na pokrytce nevěrné a nevděčné čistého učení slova božího. II. Tess. hl. 2. — *ukázalby*, H. dal neb vydal, t. slovy oznámil je. Jiní smyslí, žeby učině nějaké znamení, vyznamenal jím a ukázal, co se má státi; jako Sedechiáš vzal rohy železné a vstavil sobě na hlavu, chtěje králi tím ukázati vítězství. III. Král. 22, 11. Jiní vykládají to na znamení neb zázrak, spůsobem čarodějnickým učiněný.

3. *snáře*: mívajícího sen.

5. *zamordován*, H. umře. — *to, čímžby* etc., H. odvrácení proti Hospodinu.

6. Milování Boha z celého srdce prokazuje se i tím, když od něho a čisté pocty jeho žádnému i nejmilejšímu příteli nedáme se odvoditi, byť i slibně mluvil i divy a zázraky dělal. — *nabádal*: namlouval, navodil, radil. — *syn matky*: vlastní bratr tvůj. — *v lůně tvém*, t. na kterouž jsi ty laskav.

7. *pohanských*: národův.

10. *chtěl*, H. hledal.

11. *báli*. Staré přísloví: Kde kázeň, tu bázeň, t. i trpícím ji i patřícím na ni, obojím slouží ku polepšení, těmto příkladem, oněm trápením.

12. Často se to ukazuje, v jak hrozné nenávisti Bůh modlářství míti ráčí, tak že takové lidi, města, obce se všemi jejich věcmi za proklaté a zlořečené vysvědčuje. Níž v. 17. — *praví*: pravili.

13. *lidé* etc., H. synové belialovi, t. bezbožní. — *spolu*, H. obyvately města svého.

15. *zbiješ*, H. zbitím zbiješ, t. beze vší lítosti. — *mečem*, H. ostrostí meče.

16. *Bohu svému*, t. podlé rozkazu a výpovědi vůle jeho.

máždíš u prostřed ulice jeho a spálíš ohněm
to město i všecky kořisti jeho docela Hospo-
dinu Bohu svému, aby byla hromada rumu
17 věčná, a nebudeť více staveno; * a nevezmeš
ničehož z věcí proklatých, aby Hospodin od-
vrátil se od hněvu prchlivosti své a učinil
tobě milosrdenství svá a smiloval se nad te-
bou, i rozmnožil tě, jakož s přísahou zaslíbil
otcům tvým; * protož poslouchati budeš hlasu 18
Hospodina Boha svého, ostříhaje všech při-
kázaní jeho, kteráž já dnes přikazuji tobě,
aby činil, což pravého jest, před očima Hospo-
dina Boha tvého.

Hlava 14.

O kázni. Kázeň jest dobrá částka náboženství, a konáť se domácně i obecně. — Domácně: obzvláště a obyčejně. 1) Obzvláště, v zármutku při smrti přátel zapovídá Pán lysin dělání jako věc neslušnou. 2) Obyčejně, kázeň také se vykazuje při statku užívání a jiným udílení. A) V užívání pokrmů poroučí Pán 1) rozdíl míti mezi čistými a nečistými pokrmy buď a) z hovad, b) z ryb, c) z ptactva, d) ze země; 2) dokonce se zdržeti od umrlčiny; 3) milosrdně přistupovati k bití dobytka. B) Zdílnost statku přísluší lidem a Bohu. Lidem, obzvláštně Levitům a obecně bližním potřebným. — Z Levitů jiní při obětech, jiní v každém městě pracují. Oněm každoroční, těmto tříletí desátkové přislušejí s hostmi, se sirotky a s vdovami.

Synové jste Hospodina Boha vašeho,
protož nebudete se řezati, aniž sobě uděláte
2 lysiny mezi očima vašima nad mrtvým; * nebo
lid svatý jsi Hospodinu Bohu svému, a tebe
vyvolil Hospodin, aby byl jemu za lid zvláštní
ze všech národův, kteříž jsou na tváři země.
3 4 * Nebudeš žádné věci ohavné jísti. * Tato jsou
hovada, kteráž jísti budete: voly, ovce a ko-
5 zy, * jelena, daňka, srnu, kamzíka, jezevce,
6 bůvola a losa. * Každé hovado, kteréž má ko-
pyta rozdělená, tak aby rozdvojená byla, a
7 přežívá mezi hovady, jísti je budete. * A však
ne všech přežívajících aneb těch, kteráž ko-
pyta rozdělená mají, budete jísti, jako: vel-
blouda, zajíce a králíka; neb ač přežívají,
však kopyta rozděleného nemají, nečistá jsou
8 vám; * též svině, nebo rozdělené maje kopyto
nepřežívá, nečistá vám bude, masa jejího jísti
nebudete a mrchy její se nedotknete.
9 Ze všech pak živočichův, kteříž u vodách
jsou, tyto jísti budete: cožkoli má ploutve a
šupiny, jísti budete; * což pak nemá ploutví 10
a šupin, toho jísti nebudete, nečisté vám bude.
* Všecko ptactvo čisté jísti budete. * Těchto 11 12
pak jísti nebudete: orla, noha, orla mořského
* a sokola, supa a luňáka vedle pokolení jeho, 13
* a žádného krkavce vedlé pokolení jeho, 14
* pštrosa, sovy, vodní káně a krahujce vedlé 15
pokolení jeho, * raroha, kalousa a labuti, * pe- 16 17
likána, porfiryána a křehaře, * čápa, volavky 18
vedlé pokolení jejího, dudka a netopýře. * A vše- 19
liký zeměplaz létající nečistý bude vám, ne-
budete ho jísti. * Každého ptáka čistého jísti 20
budete. * Žádné umrliny jísti nebudete; pří- 21
chozímu, kterýž jest v branách tvých, dáš ji,
a jísti ji bude, aneb prodáš cizozemci; nebo
lid svatý jsi Hospodinu Bohu svému. Nebu-
deš vařiti kozelce v mléku matky jeho.
Ochotně dávati budeš desátky ze všech 22
užitkův semene svého, kteříž by přišli z pole

---

17. *nevezmeš*, H. nepřichytíť se ruky tvé něco. — *učinil* etc.: srdečnou lítostí pohnul se.
1. *nad mrtvým*: pro mrtvého.
2. V takových titulích, kteréž Bůh dává lidu svému, zvláštní láska otcovství jeho vyskytuje se; což jest mělo lidu tomu velikou příčinou býti k prokazování a chování pravé vlastenské bázně a uctivosti synovské k otci nebeskému. — *svatý*, t. oddělený, posvěcený.
3. *ohavné*, t. nečisté.
7. Těmi nečistými živočichy podlé přirození jejich neníť pochybné, že jsou rozdílná cvičení se lidu božího ve svatých cnostech ukázána: jako, aby žádný z nich nebyl pamětlivý na křivdy jako velbloud; strašlivý jako zajíc; neválel a nekálel se v blátě života bezbožného jako svině. Učení božího zdravého zkázcem a podvracovatelem, jako králíci základy stavení kazí a podbírají; nebyl prázdný lítosti přirozené, jako pštros, kterýž na svá vlastní vejce i mladé nic nedbá a je opouští; nevděčný k dobrodincům svým jako žežulka; zanečisťující hnízdo církve jako dudek. Žádný štěbetný jako vlaštovice, t. honosný, chlubný bez pravdy soused. Každý aby se štítil a vystříhal tyranství, jakovéž ptáci loupežní a draví provodí.
12. *orla moř.*, J. sahana, nesyta.
13. *luňáka*: káně.
14. *krkavce*: havrana.
15. *vodní káně*: bukače.
16. *raroha*, J. čápa.
17. *křehaře*: roháče.
18. *volavky*: kalandry.
21. *umrliny*, t. kteráž jiným než nařízeným způsobem zabita byla, a jakž nyní Židé praví nekošerované. — *příchozímu*, t. kterýžby nebyl z národu tvého. — *vařiti*. Nebo taková věc jakousi ukrutnost a tyranství ukazuje. Protož příkladem tím jako i oním o vybírání ptáků (níž 22, 6) poučuje Bůh lidu svého, aby nebývali nějací bez lítosti přirozené, trpcí, nemilostiví a ukrutní k sobě vespolek, zvlášť k hloupějším, sprostnějším a mdlejším, kteříž ještě náležitého v rozumu i smyslu osvícení i utvrzení nedošli, tak aby jedni druhé všetečně pro nedostatky a mdloby, pro dary nižší, ovšem pro podezřelosti postranními řečmi zplozené, tupiti, odsuzovati, vyvraceti a kaziti měli, ale raději o svých bližních, zvlášť domácích víry, aby dobře smyslili i skutečné lásky k nim dokazovali. Fil. 1, 7. Gal. 6, 10.
22. *Ochotně*: věrně.

23 každého roku; * a jísti budeš před Hospodi-
nem Bohem svým na místě, kteréžby vyvolil,
aby tam přebývalo jmeno jeho, desátky z obilí,
vína i oleje tvého, a prvorozené z volův tvých
a drobného dobytka tvého, aby se učil báti
24 Hospodina Boha svého po všecky dny. * Je-
stližeby pak daleká byla cesta a nemohlby
donesti toho, protože daleko jest od tebe to
místo, kteréžby vyvolil Hospodin Bůh tvůj
k přebývání tam jmena svého, když požehná
25 tobě Hospodin Bůh tvůj; * tedy zpeněžíš je,
a svázané peníze vezma v ruku svou, půjdeš
k místu, kteréžby vyvolil Hospodin Bůh tvůj;
26 * a vynaložíš ty peníze na všecko, čehož žádá
duše tvá, na voly, na ovce, na víno aneb
jiný nápoj silný a na všecko, čehožby sobě
žádala duše tvá: a jísti budeš tam před Ho-
spodinem Bohem svým a veseliti se budeš, ty
i dům tvůj; * Levity pak, kterýžby v branách 27
tvých bydlil, neopustíš; nebo nemá dílu a dě-
dictví s tebou. * Každého léta třetího oddělíš 28
všecky desátky z užitkův svých toho léta a
složíš je v branách svých; * i přijde Levita 29
(nebo nemá dílu a dědictví s tebou) a host
a sirotek i vdova, kteříž jsou v branách tvých;
i budou jísti a nasytí se, aby požehnal tobě
Hospodin Bůh tvůj při všelikém díle rukou
tvých, kteréžby dělal.

Hlava 15.

Bližní potřební v trojím nedostatku se pokládají; jiní zadlužilí, jiní pro chudobu ničeho nemající, jiní prodaní. Poroučí pak Bůh prvním odpouštěti léta sedmého milostivého; druhým půjčiti bez ohlížení se na blízkost léta sedmého; třetí sedmého léta s dary štědrými propustiti, lečby se oni chtěli dobrovolně poddati bez odporu. Bohu zdílnost ze statku přísluší, každoroční prvorozených odvozování, lečby co z dobytčete nehodného bylo, to doma stráviti mohou, však bez krve.

Každého léta sedmého odpouštěti budeš.
2 * Tentoť pak bude způsob odpuštění, aby od-
pustil každý věřitel, kterýž rukou svou půjčil
to, čehož půjčil bližnímu svému, nebude upo-
mínati bližního svého aneb bratra svého;
nebo vyhlášeno jest odpuštění Hospodinovo.
3 * Cizozemce a hostě upomínati budeš, ale to,
cožby měl u bratra svého, propustí ruka tvá;
4 * toliko aby nuzným a žebrákem někdo nebyl
příčinou tvou, poněvadž hojně požehná tobě
Hospodin v zemi, kterouž Hospodin Bůh tvůj
5 dá tobě v dědictví, aby jí dědičně vládl. * Je-
stliže však pilně poslouchati budeš hlasu Ho-
spodina Boha svého, tak aby hleděl činiti
každé přikázaní toto, kteréž já tobě dnes
přikazuji; nebo Hospodin Bůh tvůj požehná
6 tobě, jakož mluvil tobě: * tak že budeš moci
půjčovati národům mnohým, tobě pak nebude
potřeba vypůjčovati; i budeš panovati nad
národy mnohými, ale oni nad tebou nebudou
panovati.
Byl-liby u tebe nuzný někdo z bratří tvých 7
v některém městě tvém, v zemi tvé, kterouž
Hospodin Bůh tvůj dá tobě, nezatvrdíš srdce
svého a nezavřeš ruky své před nuzným bra-
trem svým; * ale štědře otevřeš jemu ruku 8
svou a ochotně půjčíš jemu, jakžby mnoho po-
třeboval toho, v čemžby nouzi měl. * Vystříhej 9
se, aby nebylo něco nepravého v srdci tvém, a
řeklby: Blíží se rok sedmý, jenž jest rok od-
puštění, a byloby nešlechetné oko tvé k bratru
tvému nuznému, tak žeby neudělil jemu; pro-
čežby volal proti tobě k Hospodinu, a bylby
na tobě hřích: * ale ochotně dáš jemu, a ne- 10

---

24. *k přebývání*, H. aby položil.

26. *vynaložíš*, t. přijda k stánku Páně, kdežby obětovati měl podlé nařízení božího. Levit. hl. 17.— *sobě*, J. od tebe.

27. *neopustíš*, t. věcmi živými a k chování časného života potřebnými, t. bytem, pokrmem, nápojem, oděvem. Proč? to sám dokládá, ač přední příčina toho, rozkaz a vůle boží dobře líbezná. Num. 18, 8.

28. *Každého*, H. Při konci léta třetího, toť když vyjde třetí rok. — *desátky*. Ve trojím rozdílu desátkové v lidu božím se nalézali. 1) Kteříž se dáli každého roku, a ti Levitům přináleželi. (O těch v. 22., též Num. 18, 21.) 2) Každého léta třetího, ne toliko na vychování Levitů, ale i hostí, vdov, sirotků a všech právě chudých obracíni bývali. (O tom se tuto mluví a Deut. 26, 12.) 3) Byli desátkové z desátků, kteréž Levitové ze svých desátků každého roku kněžím dávati musili. Num. 18, 26.

1. Toto nařízení v lidu božím bylo toliko k vůli nuzným a chudým, nemohoucím ovšem dluhů zapravovati a platiti, že jim dluhové sedmého léta odpouštíni ano i zápisové v zkažení uvedeni bývali pro tu příčinu, aby, dotíralo-liby se na ně přísností, nebylo jim k zhoršení se nad Bohem a službami jeho a tak k zoufalství poslouženo, ažby snad i mezi pohany ustupujíce, útočiště a ochrany u nich hledati a společnosti lidu božího i slibů božích jim učiněných se zbavovati musili, cožby bez porouhání jmena božího díti se nemohlo. Sic jináč k cizím se nevztahovalo.

4. Dvě příčiny zákona toho: 1) láska, 2) požehnání boží s výminkou poslušenství Boha zaslíbené. — *tvou*, H. v tobě aneb skrze tebe. J. aby žebrák toliko nebyl v tobě.

5. *hleděl*, H. ostříhal.

7. *v některém městě*, H. v jedné z bran tvých.

8. *štědře* etc., H. otvíraje otevřeš.

9. *nepravého* etc., H. srdce tvé Belial. — *nešlechetné*, t. nemilostivé, závistivé, skrbné, neupřímé, zlé o bližním smýšlející, ježtoby na něj, maje jemu spomoci, nerado hledělo; a toť jest to oko Belial.

10. *požehná*. Ochotného dárce miluje Bůh. II. Kor. 9, 7.

bude srdce tvé neupřímné, kdyžby dával
jemu; nebo tou příčinou požehná tobě Hospo-
din Bůh tvůj ve všech skutcích tvých a ve
všem díle, ku kterémužby vztáhl ruku svou.
11 * Nebo nebude bez chudých v zemi vaší; pro-
tož přikazuji tobě řka: Aby ochotně otvíral
ruku svou bratru svému, chudému svému a
nuznému svému v zemi své.
12 Jestližeby prodán byl tobě bratr tvůj
Žid aneb Židovka, a sloužilby tobě za šest
let, sedmého léta propustíš jej od sebe svo-
13 bodného; * a když jej propustíš svobodného od
14 sebe, nepustíš ho prázdného; * štědře darovati
jej budeš dary z dobytka svého, ze stodoly a
z vinice své, v čemž požehnal tobě Hospodin
15 Bůh tvůj, z toho dáš jemu. * A pamatuj, že jsi
služebníkem byl v zemi egyptské, a že tě
vykoupil Hospodin Bůh tvůj; protož já to
16 dnes tobě přikazuji. * Paklitby řekl: Nepůjdu
od tebe, protožeby tě miloval i dům tvůj a
17 že mu dobře u tebe, * tedy vezma špici pro-
bodneš ucho jeho na dveřích, a bude u tebe
služebníkem na věky; takž podobně i děvce
své učiníš. * Necht není za těžké před očima 18
tvýma, kdyžby ho svobodného propustil od
sebe; nebo dvojnásob více než ze mzdy náje-
mník sloužil tobě šest let: i požehná tobě
Hospodin ve všech věcech, kteréž činiti budeš.
Všeho prvorozeného, což se narodí ze 19
skotů tvých aneb z bravů tvých, samce po-
světíš Hospodinu Bohu svému. Nebudeš dě-
lati prvorozeným volkem svým a nebudeš ho-
liti prvorozených ovec svých. * Před Hospo- 20
dinem Bohem svým budeš je jísti na každý
rok na místě, kteréžby vyvolil Hospodin, ty i
čeleď tva. * Paklitby na něm byla vada, žeby 21
kulhavé aneb slepé bylo aneb mělo by jakou-
koli škodlivou vadu, nebudeš ho obětovati
Hospodinu Bohu svému, * v branách svých bu- 22
deš je jísti, buďto čistý neb nečistý, rovně
jako srnu aneb jelena. * Toliko krve jeho ne- 23
budeš jísti, ale na zem vycedíš ji jako vodu

Hlava 16.

Kázeň, kteráž se obecně koná, patří k dobrému církve a obce. A) V církvi poroučí pilnost při slavení svátků výročních jako 1) velikonočních, 2) letničních, 3) stanů předkládáním štědrých darů. B) K obci přísluší volení vrchnosti a zachovávání řádů dobrých. Vrchnost jest nižší a vyšší. I. Nižší slovou soudcové po všech městech, jimž se povinnost dává, aby 1) spravedlnosti obhajovali, 2) zlému v cestu vkračovali a) zhajováním modlářství.

Ostříhej měsíce Abib (nového obilí a čas
podletní), aby slavil Faze Hospodinu Bohu své-
mu; nebo toho měsíce Abib vyvedl tě Ho-
2 spodin Bůh tvůj z Egypta v noci. * A oběto-
vati budeš Faze Hospodinu Bohu svému z bra-
vů i skotů na místě, kteréžby vyvolil Hospo-
3 din, aby tam přebývalo jmeno jeho. * Nebu-
deš v něm jísti nic kvašeného; za sedm dní
jísti budeš přesnice, chléb trápení (nebo s chvá-
táním vyšel jsi ze země egyptské), aby pa-
matoval na den, v kterémžs vyšel ze země
egyptské, po všecky dni života svého. * Aniž 4
spatřín bude u tebe kvas ve všech končinách
tvých za sedm dní, a nezůstaneť nic přes noc
masa toho, kteréžby obětoval u večer dne
prvního, až do jitra. * Nebudeš moci obětovati 5

---

11. *chudých*: nuzných. — *chudému svému*, t. kte-rýžby někomu netoliko příbuzností aneb jinými příčinami připojený byl, žeby o něj povinně pečovati měl; ale míní o každém nuzném, jehožby Bůh nahodil a dobrodiní sobě učiněného k dobrému užíval, a tak žeby byl, jakž dí Sirach 12, 2., člověk pobožný aneb maličký Kristův (Mat. 25, 40). Sic bozbožných rukou jakož skutečným jich podporováním, tak i křivým učením Duch sv. posilovati zbraňuje, Jerem. 23, 14. Ezech. 13, 22., leč na ten smysl, že někdy i zlého pro jeho zlost jináč leč pěkně odbyti nelze.

14. *štědře* etc., H. břemenem obložíš hrdlo jeho.— *ze stodoly*, H. z humna tvého a z lisu tvého.

15. *vykoupil*: vysvobodil.

17. *špici*: šídlo. — *na dveřích*, J. v bráně.

18. *dvojnásob* etc. Vykládají to, že dvakrát tak dlouho sloužil jemu, jako sloužiti má obyčej nájemník. J. že dvojnásob větší mzda jemu dána býti má, než jest mzda nájemníka.

19. *volkem svým*. Protože všecko prvorozené sobě Bůh z jistých příčin přivlastniti ráčil. Exod. 13, 2. 34, 19. Také pro výstrahu, aby každý s božími věcmi neupřímě se obírati, z nich zisku mrzkého (ježto k tomu oddány neb obráceny nejsou) hledati i služebníky Páně oklamávati a je předchvacovati se varoval. — *holiti*: stříhati. — *ovec*: dobytka.

20. *budeš* etc., ku kněžím se ta řeč vztahuje, neb oni k věcem prvorozeným právo měli podlé nařízení božího. Num. 18, 17.

21. *vadu*, o jakéž Levit. 22, 21. Deut. 17, 1. výstraha dána.

22. *v branách*: v městě svém.

1. *nového obilí*, H. Abib.

2. *Faze*, t. oběti rozkázané při té slavnosti, o nichž Num. 28, 16.

3. *v něm*, t. v ten svátek, jenž Faze slove. J. s ní, t. s obětí velikonoční. — *trápení*, J. chudoby, t. jakýmiž se chudí krmí, nemajíce kdeby sobě to náležitě zkvasili a připravili, aneb pro hlad toho dočkati nemohouce; a to na pamět trápení, kteréž jsou v Egyptě snášeli a na pamět noci té strachu a hrůzy plné, v níž vyšli z Egypta; jakž ihned se vykládá.

5. *Faze*, t. oběti beránka velikonočního konati nemohli jinde, než při stánku Páně a v Jerusalemě pro vyznamenání budoucí oběti Kristovy, že se neměla jinde než v tom lidu a na tom místě státi

Faze v každém městě svém, kteréž Hospodin
6 Bůh tvůj dává tobě, * ale na místě, kteréžby
vyvolil Hospodin Bůh tvůj, aby přebývalo tam
jmeno jeho; tu obětovati budeš Faze, a to u
večer při západu slunce v jistý čas vyjití tvého
7 z Egypta. * Péci pak budeš a jísti na místě,
kteréžby vyvolil Hospodin Bůh tvůj, a ráno
8 navracuje se půjdeš do stanův svých. * Šest
dní jísti budeš přesnice, dne pak sedmého bu-
de slavnost Hospodinu Bohu tvému, ničehož
v ní dělati nebudeš.
9 Sedm týchdnů sečteš sobě, od začátku
10 žní začneš počítati sedm týchdnův, * tehdy
slaviti budeš slavnost týchdnův Hospodinu
Bohu svému; seč budeš moci býti, to dáš
dobrovolně vedlé toho, jakžtby požehnal Ho-
11 spodin Bůh tvůj. * I veseliti se budeš před
Hospodinem Bohem svým, ty i syn tvůj i
dcera tvá, služebník tvůj a děvka tvá, i Le-
vita, kterýžby byl v branách tvých, i příchozí,
sirotek a vdova, kteřížby byli u prostřed tebe
na místě, kteréžby vyvolil Hospodin Bůh
12 tvůj k přebývání tam jmena svého: * a tak
rozpomínati se budeš, že jsi byl služebníkem
v Egyptě, když ostříhati a vykonávati budeš
ustanovení tato.
13 Slavnost stanův světiti budeš za sedm
dní, když shromáždíš z pole svého a z vinice
14 své; i budeš se veseliti v slavnosti své, ty i
syn tvůj i dcera tvá, služebník tvůj a služeb-
nice tvá, Levita i příchozí, sirotek i vdova,
kteřížby byli v branách tvých. * Sedm dní svá- 15
tek světiti budeš Hospodinu Bohu svému na
místě, kteréžby vyvolil Hospodin, když po že-
hná tobě Hospodin Bůh tvůj ve všech úrodách
tvých a ve všeliké práci rukou tvých; a tak
budeš vesel. * Třikrát v roce postaví se kaž- 16
dý pohlaví mužského před Hospodinem Bo-
hem tvým na místě, kteréžby vyvolil: na slav-
nost přesnic, na slavnost týchdnův a na slavnost
stanů. A neukáže se před Hospodinem prázdný,
* ale každý obětovati bude podlé daru sobě da- 17
ného, vedlé požehnání Hospodina Boha tvého,
jehož on udělil tobě.
Soudce a správce ustanovíš sobě ve všech 18
městech svých, kteréž Hospodin Bůh tvůj dá
tobě v každém pokolení tvém, kteříž souditi
budou lid soudem spravedlivým. * Neuchýlíš 19
soudu a nebudeš šetřiti osoby, aniž přijmeš
daru: nebo dar oslepuje oči moudrých a pře-
vrací slova spravedlivých.* Spravedlivě spra- 20
vedlnosti následovati budeš, aby živ byl a dě-
dičně vládl zemí, kterouž Hospodin Bůh tvůj
dává tobě.
Nevysadíš sobě háje jakýmkoli dřívím 21
u oltáře Hospodina Boha svého, kterýž udě-
láš sobě, * ani vyzdvihneš sobě modly, což 22
v ohavnosti má Hospodin Bůh tvůj.

Hlava 17.

(Soudcové mají v cestu kračovati) i podvodů při obětech zhajováním, b) vyvracováním modlářů, c) opatrně při rozsuzováním nedopouštějíce, aby i v tom spurný ušel pomsty. II. Vrchnost vyšší jest správce země a slove král. Tenť 1) nemá býti cizozemec, ani nádherný ani rozkošný ani lakomý; 2) ať jest a) zákona plnitel, b) pokoru milující.

Nebudeš obětovati Hospodinu Bohu své-
mu vola aneb dobytčete, na němžby vada byla
aneb jakákoli věc zlá; neb ohavnost jest Ho-
spodinu Bohu tvému.
Bude-li nalezen u prostřed tebe v někte- 2
rém městě tvém, kteráž Hospodin Bůh tvůj
dá tobě, muž aneb žena, ježtoby se dopouštěl
zlého před očima Hospodina Boha tvého, pře-

---

a odtud potom ve své dokonalosti na všem světě ohlašována býti. — *městě*, H. z bran tvých.

6. *čas* etc., t. čtrnáctého dne měsíce Abib. Exod. 13, 3.

9. *žní*: při obětování snopků prvotin z úrod polních. Levit. 23, 10.

10. *téhodnův*: kteráž též slavnost prvotin slove. Num. 28, 26. — *seč budeš*, H. vedlé důstatku dobrovolného daru ruky tvé, kterýž dáš. O kterémžto daru níž 26 hl., zvlášť s počátku.

12. *rozpomínati*: pamatovati.

13. *z vinice*, H. z lisu svého.

14. *v slavnosti*: slavě svátek svůj.

15. *vesel*. Neb nechce Pán Bůh, aby se lidé před ním k jeho službám postavovali se zasmušilou tváří a myslí nespořádanou, jakováž bývá fariseův nábožných, lakomcův bezedných, hněvem, zlostí a pomstou hořících, i jinými vášněmi a náklonostmi okuklených; k čemu i apoštol směřuje uče, že věrni na modlitbách čistých rukou pozdvihovati mají bez hněvu a roztržitosti mysli. I. Tim. 2, 8. I. Petr 3, 7. Ale chce, aby tvář ctitelů jeho byla veselá, ochotná, mysl neroztržitá, pokojná, srdce k němu a službám jeho cele obrácené, v něm samém odpočívající. Výš 2, 14.

18. *městech*, H. branách.

20. *Spravedlivě*. Samé toliko pouhé spravedlnosti etc. buď že někomu přisuzuješ neb někoho odsuzuješ.

22. *modly*: sloupu, sochy, obrazu.

2. *Bude-li* etc. Tuto se doplňuje to, což v hl. 13. se pokládá, coby činěno mělo býti s tím, kterýž, ačby jiných nesvodil, však sám sveden jsa modlářstvíby páchal; k témuž přísluší i to, což níž 19, 16 etc. — *v některém městě*, H. v jedné z bran tvých. — *muž aneb*, t. kdožkoli z obého pohlaví.— *smlouvu*, t. tu, kteréž se každý, přijav znamení a svědectví její, obřízku, přihlásil a připověděl, že samého jediného Hospodina, kterýž se v slibích i mocných skutcích svých otcům zjeviti ráčil, za Boha míti chce, jemu sloužiti, jeho poslouchati a jej

3 stupuje smlouvu jeho; * a odejda sloužilby bo-
hům cizím a klanělby se jim, buď slunci neb
měsíci aneb kterému vojsku nebeskému, čehož
4 jsem nepřikázal; * a byloby povědíno tobě a
slyšelby o tom, tedy vyptáš se pilně na to; a
jestliže bude pravda a věc jistá, že by se stala
5 taková ohavnost v Israeli: * bez lítosti vyvedeš
muže toho aneb ženu tu, kteříž to zlé pá-
chali, k branám svým, muže toho aneb ženu,
6 a kamením je uházíš, až zemrou. * V ústech
dvou aneb tří svědkův zabit bude ten, kdož
umříti má; nebude pak zabit podlé vyznání
7 svědka jednoho. * Ruka svědkův nejprv bude
proti němu k zabití jeho, a potom ruce všeho
lidu; a tak odejmeš zlé z prostředku svého.
8 * Bylo-liby při soudu něco nesnadného mezi
krví a krví, mezi pří a pří, mezi ranou a ranou,
a vidělby, ani soudci nesrovnávají se v jakékoli ro-
zepři v branách tvých: tedy vstana půjdeš
k místu, kteréžby vyvolil Hospodin Bůh tvůj,
9 * a přijdeš ke kněžím levitského pokolení
aneb k soudci, kterýžby tehdáž byl; i budeš se
10 jich ptáti, a oznámíť výpověd soudu. * Učiníš
tedy vedlé naučení, kteréžby vynesli z místa
toho, kteréžby vyvolil Hospodin; a hleď, aby
11 všecko, čemužby tě učili, tak vykonal. * Podlé
vyrčení zákona, kterémužby tě naučili, a podlé
rozsudku, kterýžtby vypověděli, učiníš; ne-
uchýlíš se od slova sobě oznámeného ani na-
pravo ani nalevo. * Jestližeby pak kdo v zpou- 12
ru se vydal, tak žeby neposlechl kněze posta-
veného tam k službě před Hospodinem Bo-
hem tvým, aneb soudce: tedy ať umře člo-
věk ten a odejmeš zlé z Israele: * aby všecken 13
lid uslyšíce báli se a více se v zpouru ne-
vydávali.
Když vejdeš do země, kterouž Hospodin 14
Bůh tvůj dá tobě, aby ji dědičně obdržel, a
budeš v ní bydliti a řekneš: Ustanovím nad
sebou krále jako i jiní národové mají, kteříž
jsou vůkol mne: * toho toliko ustanovíš nad 15
sebou krále, kteréhožby vyvolil Hospodin Bůh
tvůj; z prostředku bratří svých ustanovíš nad
sebou krále. Nebudeš moci ustanoviti nad se-
bou člověka cizozemce, kterýžby nebyl bratr
tvůj.* A však ať nemívá mnoho koňův, a ať 16
neobrací zase lidu do Egypta z příčiny roz-
množení koňův, zvláště, poněvadž Hospodin
vám řekl: Nevracujte se zase cestou touto ví-
ce. * Nebude také míti mnoho žen, aby se 17
neodvrátilo srdce jeho; stříbra také aneb zlata ať
sobě příliš nerozmnožuje. * Když pak dosedne 18

---

celým srdcem i všemi snažnostmi svými podlé vůle jeho ctíti a oslavovati, zapověděných také od něho věcí a jemu odporných se varovati. Exod. 19, 5. 8. Deut. 26, 17. Jako i nyní tak se děje vůbec při všech křesťanech, když svatý křest přijímají. Na pravdu té smlouvy nejvíce se Bůh při svém lidu starém skrze proroky domlouval, ano i nyní skrze poselství své. Nebo jiné věci bez toho před Bohem nic neváží, k čemuž sv. písma starého i nového zákona, že tak často lidí napomínají, zavazují, anobrž tu jako jádro v sobě zdržují, od starodávna zákonem (neb smlouvou) starým i novým se nazývají.

3. *vojsku*: rytířstvu. Nemíní andělů, ale hvězdy v počtu jejich, buď že jsou jiné menší, jiné větší v množství nesčíslného počtu. Tak Skut. 7, 42.

4. *pilně*: dobře.

5. *bez lítosti.* Hrozný a přísný zákon proti modlářům.

6. *podlé vyznání*, H. k ústům, t. k řeči, svědectví. — *jednoho*, t. jakož pořádné svědomí na obžalovaného býti má, tak ovšem bez vyslyšení a svědky přemožení žádný souzen a odsuzován býti nemá, jako tak někdy tyrané prudkostí a vzteklostí zapálení činívají.

8. *mezi krví*, t. vraždou a vraždou; což přináleželo k soudu (jakž se říká) světskému, aby to bylo rozsouzeno, násilníci trestáni a křivdu trpící obhajováni; jiné rozepře při věcech k svědomí náležitých, jichž soud světa rozeznati nemůže aneb že jemu nesluší, k soudu duchovnímu: obé to rozdílné Bůh v lidu svém utvrdil, a každé straně místa a povolání jejího podlé zákona svého (níž v. 11) ostříhati, v jiného povinnosti se nevtírati přísně přikázati ráčil, jako i lidu, aby se tím spravoval.

9. *výpověd*, H. slova, t. úsudek.

11. *vyrčení*, H. úst. Zjevné a zřetelné naučení i tuto všechněm služebníkům církve i jiným soudy a úsudky vynášejícím se předkládá, že ne své vtipy a myšlénky, ovšem nějakými vášněmi nakvašené soudy k správě lidu a svědomí jejich vynášeti a předkládati mají, než to, což ústa neb slova zákona božího v zdravém smyslu v sobě zavírají.

12. *Jestližeby.* Uctivost, kteráž s poslušenstvím náležitým k služebníkům božím církevním i světským podlé zákona jeho učícím zachovávána býti má, přísnou a hroznou pomstou ohražena.—*v zpouru*, t. z pychu.

16. *ať nemívá*, t. maje býti ochráncem a dobrodincem poddaných, aby nebýval nuzitelem a rozptylovatelem mnohými zvýšenými nad spravedlivé robotami, berněmi, daněmi a jinými těžkostmi, tak žeby lidu příčina tím se dávala netoliko k utíkání jinam mezi pohany, ale i jejich vojsk do země tvé proti tobě uvedení. — *koňův.* To tré obzvláštně v těch dvou verších zapovídá: 1) pýchu, 2) život smilný a neřádný, 3) lakomství. Protože po těch věcech obecně mocní světa, bázně boží nemající, rádi odcházejí, ano mnozí v těch jako v moři tonou a ztonuli. Nebo zakládajíce se na množství koňův, t. moci své a síle, všetečně někdy a zpurně v lecos se vydávají, i války bezpotřebné vyzdvihují a bídně zkaženi bývají, jako Josiáš král judský. II. Par. 35, 20. Tak někdy mnohé ženy a neřádný život k tomu je přivodí, že se i nad Bohem i nad svou povinností a důstojností zapomínají, jako Šalomoun (I. Král. hl. 11), Sardanapalus, Heliogabalus a j. Lakomý duch také (aby jim na jejich nádhernosti, stkvostnosti a marnotratnosti postačovalo) často při některých vrchnostech bývá příčinou velikého tyranství nad poddanými.

17. *neodvrátilo*, t. od zákona božího a pravidla jeho.

18. *na stolici.* Čím se vrchnost Boha bojící a spravedlnost milující v dospěšný čas zaměstnávati má z rozkazu božího, raději než oněmi marnostmi,

na stolici království svého, vypíše sobě při-
pomenutý zákon tento do knihy z té, kteráž bu-
19 de před obličejem kněží levitských, * a bude
jej míti při sobě a čísti jej bude po všecky
dni života svého, aby se naučil báti Hospo-
dina Boha svého, a aby ostříhal všech slov
zákona tohoto i ustanovení těch, a činil je;
* aby nepozdvihlo se srdce jeho nad bratří 20
jeho, a neuchýlilo se od přikázaní napravo
aneb nalevo; aby dlouho živ byl v krá-
lovství svém, on i synové jeho u prostřed
Israele.

Hlava 18.

Ta pak vrchnost to za radu má: 1) ruku nad královstvím držeti 2) a věcí svatých i vezdejších neopouštěti. A) O věcech svatých poroučeje Bůh napomíná, aby Levitové dobrodiní uloženého zbavováni nebyli, jak domácí tak přespolní, a varujíce se křivých proroků očekávali velikého proroka s usmrcením křivých, jichž obmyslnost skutek pronáší. B) Věci vezdejší opatření potřebují před křivdou od postižených aneb ukrytých, a to domácích a přespolních pocházející. — Křivda domácí dvojí jest, jiná z hněvu s lítostí pocházející, jiná ze svévolnosti. Onano při lidech neštěstí přátel svých litujících, tato při lidech lstivých se nachází. Neštěstí se to tu míní, kdyby bližní nechtě bližního svého zabil.

Nebudou míti kněží levitští a všecko po-
kolení levitské dílu a dědictví s jiným lidem
israelským, oběti ohnivé Hospodinovy a dědi-
2 ctví jeho jísti budou; * dědictví nebudou míti
u prostřed bratří svých: Hospodin jest dědi-
3 ctví jejich, jakož jim mluvil. * Toto pak nále-
ležeti bude kněžím od lidu, od obětujících
oběť buď vola neb dobytče: dáno bude knězi
4 plece a líce a žaludek; * prvotiny obilí svého,
vína a oleje svého, i prvotiny vlny z ovec svých
5 dáš jemu; * nebo jej vyvolil Hospodin Bůh
tvůj ze všech pokolení tvých, aby stál k službě
v jmeně Hospodina, on i synové jeho po vše-
cky dni.
6 Kdyžby pak přišel který Levita z někte-
rého města tvého ze všeho Israele, kdež by-
dlil, a přišelby s velikou žádostí duše své na
místo, kteréžby vyvolil Hospodin: * sloužiti 7
bude v jmeně Hospodina Boha svého, jako
i jiní bratří jeho Levitové, kteříž tu stojí před
Hospodinem. * Díl rovný jísti budou (bez ško- 8
dy toho, cožby každý z nich prodal) vedlé
čeledi otcův.
Když vejdeš do země, kterouž Hospodin 9
Bůh tvůj dává tobě, neuč se činiti podlé ohav-
ností národův těch. * Nebude nalezen v tobě, 10
kdožby vedl syna svého aneb dceru svou skrze
oheň, ani věštec, ani planetník, ani čarodějník,
ani kouzelník, * ani losník, ani zaklinač, ani 11
hadač, ani černokněžník; * nebo ohavnost jest 12

---

dokládá: že se slovem božím ustavičně se obírati, je čítati, zpytovati a odtud známosti vůle boží a spravedlnosti jeho nabývati, podlé níž i sami živi býti mají Bohu ke cti i poddané své chvalitebně spravovati. — *připomenutý*, t. Deuteronomium. — *z té*: z exempláře kněžského.

1. *jísti*, t. což přináleží jako dědičným právem Bohu.

3. *Toto pak*, H. právo. — *žaludek*: dršťky.

4. *vlny*, H. střiže.

7. *jiní*: všickni.

8. *rovný*, t. jakož ku práci povolání jejich jim státi, kdyžby na nich řada k sloužení byla, tak i odtud poživení míti, nemá jim býti háješo, kdykoliby se tu nahodili. Num. 18, 31. — *bez škody*, H. mimo to. — *prodal*, t. by pak i všecky své věci prodal a peníze měl, na nežby se chovati mohl, však nesluší ho odcizovati od dílu levitského při obětech. Nebo vždycky má moc a právo, kdyby chtěl a s to býti mohl, zase což prodal, vyplatiti podlé božího nařízení (Levit. 25, 32), cožby se státi nemohlo, kdyby peníze na tu neb jinou potřebu utratil. J. krom toho, což v městě jeho po otci dědictví mu se dostane. J. lečby kdo právo své dědičné po otcích svých prodal. — *otcův*, t. přijda, ne aby k jiným se vinul, od svých loučil a je nepokojil, ale k svému domu neb čeledi: z Gersonovy ku Gersonitským, z Kaathovy ku Kaathským etc. aby se připojil.

10. *věštec*. Věštci z nadšení a z vnuknutí ďáblova tajného, budoucí věci prorokujíce a předpovídajíce, tak se při tom chytře a opatrně mají, že své s ďáblem společnosti všelijak ukrývají, a cožkoli mluví, že to z božího nadšení a zjevení pochází, na sobě ukazují. — *planetník*. Planetníci z vyhledávání a ze spatřování znamení nebeských, planet, hvězd, místa, způsobu, povahy a (jakž oni mluví) vnikání, t. vlévání nějaké moci jejich o budoucích věcech ve světě, krajinách, královstvích, městech, až i o jednom každém člověku obzvlášť a jeho všech příbězích, soudy své vynášeti, lidem jejich mysl sic od přirození všetečnou tím pásti a v tajnosti boží (čehož Kristus P. nedopouští, Skut. 1, 7) všetečně nahlídati se neostýchají. — *čarodějník*. Čarodějníci s jistými od ďábla i od nich samých uloženými vyobrazeními, kruhy a obmezeními, slovy, žehnáním, zaklínáním se obírajíce, tajných věcí skrze to sobě zjevování připisují a je často lidem k svodu a oklamávání jich tudy od ďábla vynášejí. — *kouzelník*. Kouzelníci učenníky své k tomu kouzly svými přivodí, aby bludem a omámením mistrův svých jati jsouce, zdravě toho, což se v pravdě děje, ani viděti ani slyšeti i jinými smysly chápati nemohli, ale něco jiného, což ti kouzelníci chtí a pokud posluchačům svým vyměřují.

11. *losník*. Losníci časem svým určitým s ďáblem se shledávajíce, s ním v losy a spiknutí vcházejí, od něho rady a naučení berou i v tom se utvrzují; odkudž potom vynášejí své umění, když všetečným losův užíváním toho tak neb jinak uvržením, položením aneb když se udá to neb jiné slyšeti, s tím neb oním potkati, tajných věcí známost od Boha míti se praví a tím honosí. — *zaklinač*. Zaklinači satana za služebníka a pacholka ve svých učeních

Hospodinu, kdožkoli činí to, a pro takové
ohavnosti Hospodin Bůh tvůj vymítá je od
13 tváři tvé. * Dokonalý budeš a bez poskvrny před
14 Hospodinem Bohem svým; * nebo národové ti,
kterýmiž vládnouti budeš, planetářův a věšt-
cův poslouchají; tobě pak toho nedopouští
15 Hospodin Bůh tvůj. * **Proroka** z prostředku
tvého, z bratří tvých jako já jsem, vzbudí tobě
Hospodin Bůh tvůj: jeho poslouchati budete
16 * podlé všeho toho, jakž jsi žádal od Hospo-
dina Boha svého na Orebě v den shromáždění
řka: Ať více neslyším hlasu Hospodina Boha
svého, ani více vidím ohně toho velikého,
17 abych neumřel. * Pročež mi řekl Hospodin:
18 Dobře mluvili, což jsou mluvili. * Proroka
vzbudím jim z prostředku bratří jejich, jako
jsi ty, a položím slova svá v ústa jeho, a bude
jim mluviti všecko, což mu přikáži. * I budeť, 19
že kdobykoli neposlouchal slov mých, kteráž
mluviti bude v jméně mém, já vyhledávati
budu na něm. * Prorok pak, kterýžby pyšně 20
se vystavoval, mluvě slovo v jméně mém,
kteréhož jsem mluviti jemu nepřikázal, a kte-
rýžby mluvil v jméně bohův cizích, takový
prorok ať umře. * Jestliže pak díš v srdci svém: 21
Kterak poznáme slovo to, jehožby nemluvil
Hospodin? * Toto budeš míti znamení: Kdyžby 22
mluvil něco prorok v jméně Hospodinově, a
všakby se toho nestalo anižby přišlo: toť jest
to slovo, jehož nemluvil Hospodin; z pychu
jest to mluvil prorok ten, nebojž se ho.

Hlava 19.

Pro opatření lidí nešťastných Bůh šest měst obral, kteráž nicméně nenapomáhala úkladníkům. Lest lidská k ujmě statku ano i zdraví ale i poctivosti směřuje. Onu provozují i přenášením mezníků (ale to Bůh zapovídá), tuto pak křivým před právem dosvědčováním; ale jako Bůh nedopouští na jednom svědku přestati, tak křivého v živobytí trpěti nechce, k výstraze jiným, ovšem pak pro žádosti učinění spravedlnosti. — Od přespolních křivda se činí rozličně; proti takovým, pokudž jináč v pokoji porovnáni státi se nemůže, slušné jest braň vzíti. Tu křivd nahražení děje se potýkáním polním a dobýváním měst.

1 Kdyžby vyhladil Hospodin Bůh tvůj náro-
dy, jejichžto zemi Hospodin Bůh tvůj dává
tobě, a opanovalby je dědičně a bydlilby
2 v městech jejich i v domích jejich: * oddělíš
sobě tři města u prostřed země své, kterouž
Hospodin Bůh tvůj dává tobě, aby ji dědičně
3 obdržel; * spravíš sobě cesty a rozdělíš na tři
díly všecku krajinu země své, kterouž v dědictví
dá tobě Hospodin Bůh tvůj, i bude utíkati tam
každý vražedník. * (Toto pak bude právo vra- 4
žedníka, kterýžby tam utekl, aby živ byl;
Kdožby zabil bližního svého nechtě, ježtoby
mohlo dovedeno býti, že jeho ani nenáviděl prvé,
* jako vejda někdo s bližním svým do lesa se- 5

---

a rozkazích užívají; on jim také k vůli z ohně, z vody, ze země i skrze jiná stvoření časem odpovědi dává a ku poslušenství jich stojí, hospodaří a vhod se činí. — *hadač.* Hadači mnoho umějí buď ze snů, čar na rukou, na tváři, buď z ptačího štěbetu, letu, žrádla a k tomu podobných věcí lidem jakož slibovati tak je i strašiti. — *černokněžník.* Černokněžníci z hrobů a z kostnic od mrtvých o tajnostech a budoucích věcech se dotazují, kterýmž v tom naprosto ďábel se propůjčuje, avšak pod zástěrou jmena jiného někoho, kohož ti mistři aneb lidé skrze ně hledají a volají. Jako ona čarodějnice Samuele proroka. I. Sam. 28, 12. — Cíl pak všeho tohoto díla satanova s rozdíly a jmeny jeho, i cožby koli více se nalézalo, jest ten, aby lidi v pověry uvodil, bázeň a uctivost srdečnou, kteráž samému Bohu bez všeliké nákvasy chována býti má, z nich vyprázdňoval; bázeň pak bezpotřebnou plodil, služebníky věrné se vším přisluhováním slova i svátostí v lehkost a nevážnost uvodil, modlitbám překážku činil, z ustavičného se v pobožnosti cvičení a doufání v Boha je vyvodil a vyrážel, a tak v jezero věčného zatracení pohřižoval. Proti čemuž veliké pečlivosti a pilného s božím slovem se obírání každé pobožné duši jest potřebí, zvláště v posledních sršlavých nynějšího světa šedinách.

13. *Dokonalý:* celý, upřímý. — *před,* J. s Hospodinem.

14. *poslouchají:* dotazují se. — *tobě pak,* J. ty pak ne tak, (nebo) dal tobě Hospodin Bůh tvůj (zemi jejich).

15. *Proroka.* Ačkoli předně o Pánu Kristu podlé svědectví sv. Petra (Skut. 3, 22., porov. Jan 6, 14. 1, 21.) zní proroctví toto, avšak též na jiné proroky a služebníky boží vůbec se vztahuje, že je Pán Bůh chtěl lidu svému posílati a posílá vždycky, a skrze ně dobře libou vůli a radu svou napravo i nalevo jim v známost uvoditi, tak aby jim nebylo potřebí o radu a pomoc, jako jiným neznabohům, k věštcům, planetníkům a jiným ďáblovým holomkům se obraceti a utíkati. Jmenem jednoho věrného proroka, jako níž v. 20. jmenem jednoho křivého ukajuje jiné všecky.

22. *přišlo.* Dvoje znamení svatý prorok pokládá. 1) Kdyžby myšlénky své vynášeje tvrditi směl, že to neb ono přijde a bude aneb toto nepřijde a nebude, čemužby však potom skutečná pravda odporovala a proroka v hanbě zůstavila, o čemž tuto. 2) Kdyžby čistotu učení božího mluvením ano třebas i zázraky naprzňoval, a mysl lidskou k bohům cizím a k modlářství nakloňoval a potahoval, o čemž svrchu v hl. 13.

3. *cesty,* t. volné, bezpečné a svobodné ode všech závad k utíkání do těch měst, aby totiž ani daleko nebylo, ani řeky nesnadné aby nepřekážely; protož tři byly z té strany Jordanu, kdež Jerusalem byl, a tři z druhé strany; jakž o tom Num. 35, 14.

4. *právo,* t. ustanovení neb vyměření, jaký vražedník a podlé čeho té milosti užitiby měl a mohl. — *prvé,* H. včera a před včírem.

5. *onaby,* H. železo.

katí dříví, rozvedlby rukou svou sekeru, aby
utal dřevo, a onaby spadla s topořiště a dotkla-
by bližního jeho, tak žeby umřel; ten uteče do
6 některého z měst těchto, a živ bude): aby
přítel zabitého stihaje vražedníka toho, když-
by se rozpálilo srdce jeho, nedohonil ho na da-
leké cestě a ranil smrtelně, ježtoby nebyl ho-
den smrti, poněvadž ho prvé neměl v nenávi-
7 sti. * Protož já přikazuji tobě řka: Tři města
oddělíš sobě, jedno od druhého zárovna vzdálí.
8 * Pakliby rozšířil Hospodin Bůh tvůj končiny
tvé, jakož s přísahou zaslíbil otcům tvým, a
dalby tobě všecku tu zemi, kterouž řekl dáti
9 otcům tvým * (kdyžby ostříhal všech přiká-
zaní těchto, čině je, kteráž já dnes přikazuji
tobě, aby miloval Hospodina Boha svého, a
chodil po cestách jeho po všecky dni): tedy
přidáš sobě ještě tři města mimo tři onano,
10 * aby nebyla vylita krev nevinná u prostřed
země tvé, kterouž Hospodin Bůh tvůj dá tobě
11 v dědictví, a aby nebyla na tobě krev. * Ale
byl-liby kdo, maje v nenávisti bližního svého
a činilby úklady jemu, a povstana proti němu
ranilby ho smrtelně, tak žeby umřel, a utekl-
12 by do některého z těch měst; * tedy pošlou starší
města toho, a vezmou jej odtud a dají v ruce
přítele toho zabitého, aby umřel. * Neodpu- 13
stí jemu oko tvé, ale svedeš krev nevinnou
z Israele, i bude dobře tobě.

Nepřeneseš meze bližního svého, kterouž 14
vymezili předkové v dědictví tvém, kteréž ob-
držíš v zemi, jižto Hospodin Bůh tvůj dává
tobě, aby ji dědičně obdržel.

Nepovstane svědek jeden proti někomu 15
z příčiny jakékoli nepravosti a jakéhokoli hří-
chu, ze všech hříchů, kterýmižby kdo hřešil:
v ústech dvou svědků aneb v ústech tří svěd-
kův stane slovo. * Povstal-liby svědek křivý 16
proti někomu, aby svědčil proti němu, že od-
stoupil od Boha; * tedy postaví se ti dva muži, 17
kteříž tu rozepři mají před Hospodinem, před
kněžími aneb před soudci, kteřížby za dnů
těch byli. * A když se pilně vyptají soudcové, 18
poznají-li, že svědek ten jest svědek lživý,
mluvě křivé svědectví proti bližnímu svému:
* tak jemu učiňte, jakž on myslil učiniti bra- 19
tru svému; i odejmeš zlé z prostředku svého,
* a kteříž zůstanou, slyšíce to, báti se bu- 20
dou a nikoli více nedopustí se takových zlých
věcí u prostřed tebe. * A neslituje se oko tvé: 21
život za život, oko za oko, zub za zub, ruka
za ruku, noha za nohu bude.

Hlava 20.

V potýkání 1) lid vojenský množství nepřátel svých báti se nemá pro přítomnou milost Páně; 2) představení k srdnatosti napomínati mají, jako a) kazatelé odnímáním strachu zámluvami Páně, b) vůdcové propouštěním těch, kteréž právo vojenské propouští, a činěním to, což na ně ku příkladu přísluší. Vojenské právo propouští a) nové hospodáře, b) zasnoubené manžely, c) bázlivého srdce. Na vůdce sluší vpředu proti nepřátelům se postaviti. Při dobývání měst poroučí jim Bůh o obyvatelích a příslušenství k městu.— Obyvatelé dvojí jsou, jiní v městech ven z mezí země zaslíbené, jiní v zemi. Oněm povoluje podati pokoje i zachovati. Pakliby co učiniti se zbraňovali, poroučí zletilé mužského pohlaví pobiti, ženy s dítkami a s jinou kořistí zachovati k užívání svému. Těmto pak dokonale milost odjímaje je v prokletí vydává. Příslušenství k městu mimo jiné věci míní se stromoví úrodné, toho zkaziti zapovídaje, dobrou svobodu dává na jiném stromoví neúrodném.

Kdyžby vytáhl na vojnu proti nepřátelům
svým, a uzřelby koně a vozy a lid větší nežli
ty máš, neboj se jich; nebo Hospodin Bůh
tvůj s tebou jest, kterýž vyvedl tě ze země
egyptské. * A kdyžbyste již se potýkati měli, 2
přistoupí kněz a mluviti bude k lidu a dí jim:

---

6. *přítel*, J. mstitel. — *rozpálilo*: roztoužilo.
10. *krev*, t. pomsta pro vraždu.
12. *přítele*: mstitele, t. aby ho právem hleděl, ne aby sám svou rukou se mstíti měl.
13. *Neodpustíť*: neslituješ se. K starším a osobám úředním mluví, jakž ze svrchních slov zřetelné jest. — *krev*, t. pomsty té, kteráž na zúmyslného vražedníka dojíti má spravedlivě, nenechávej na sobě, zastávaje ho a práva naň dopustiti nechtěje, ale přidrž ho, ať k právu stojí, a což mu ono přinese, ať toho užive; neučiníš-li toho, všecken lid pomstu krve té nevinné vymývati musí. Toho příklad hrozný na Gabaonitských. Jud. 20, 13. i dále.
15. *slovo*, t. žaloba prokázána a provedena bude, svrchu 17, 6.
16. *že odstoupil*, H. odstoupení, J. slovo převrácené.
17. *Hospodinem.* Před osobami, úřady na sebe pro obhajování slávy boží i obecného dobrého po-
řádně vzložené majícími, kdožby zavolán byl k vydání svědectví pravdě, má věděti, že ne před samými lidmi stojí a mluví, ale před Hospodinem; protož nejináč než podlé pravdy srdce svého zachovávati se má náležitě.
18. *pilně*, H. dobře.
19. *myslil*: usiloval.
20. *nedopustí*: tak jakoby se sic dopouštěti nestyděli, kdyžbyste takové věci přehlídali a skutečným trestáním jich nepřetrhovali.
21. *oko* etc. Kristus Pán (Mat. 5, 38) přivodě toto písmo nezamezuje utištěným spravedlnosti a ochrany hledati u vrchnosti, a aniž moci světa a úřadů jejich, o nichž tuto, vyzdvihuje, jakž někteří scestně vykládají; ale zamezuje tam pomstu nezřízenou, když se kdo (pobíhaje řádu Bohem zřízeného) v ní vydává a sám se v své při vymstívá.
1. *lid*: vojsko.

3 * Slyš, Israeli! vy jdete dnes k boji proti ne-
přátelům svým, nebudiž strašlivé srdce vaše,
nebojte se a nestrachujte, ani se jich lekejte;
4 * nebo Hospodin Bůh váš, kterýž jde s vámi,
bojovati bude za vás proti nepřátelům vašim,
5 aby zachoval vás. * Potom mluviti budou vo-
jevodové k lidu řkouce: Jestli kdo z vás, ježto
vystavěl dům nový a ještě nepočal bydliti
v něm; odejdi a navrať se do domu svého,
aby nezahynul v bitvě a někdo jiný aby neza-
6 čal bydliti v něm. * A kdo jest, ježto štípil
vinici, a ještě nepřišla k obecnému užívání;
odejdi a navrať se k domu svému, aby snad
nezahynul v bitvě, aby někdo jiný k obecnému
7 užívání nepřivedl jí. * A kdo jest, ježtoby měl
zasnoubenou manželku a ještěby jí nepojal;
odejdi a navrať se do domu svého, aby ne-
8 umřel v boji a někdo jiný nevzal jí. * Přidají
i toto vojevodové mluvíce k lidu a řeknou:
Kdo jest bázlivý a lekavého srdce, odejdi a
navrať se do domu svého, aby nezemdlil srdce
9 bratří svých, jako jest srdce jeho. * A když
přestanou vojevodové mluviti k lidu, tedy po-
staví vůdce zástupů před lidem.
10 Když přitáhneš k některému městu, aby
11 ho dobýval, podáš mu pokoje. * Jestliže pokoj
sobě podaný přijmou a otevrou tobě: všecken
lid, kterýžby nalezen byl v něm, zachován bude,
a pod plat uvedeni jsouce sloužiti budou tobě.
* Pakliby v pokoj s tebou nevešli, ale bojovali 12
proti tobě, oblehneš je. * A kdyžby dal je Ho- 13
spodin Bůh tvůj v ruku tvou, tedy zbiješ v něm
ostrostí meče všecky pohlaví mužského, * vyjma 14
pak ženy, dítky a hovada i cožkoli byloby
v městě. Všecky kořisti jeho rozbituješ sobě
a užívati budeš kořistí nepřátel svých, kteréž-
by dal tobě Hospodin Bůh tvůj. * Tak učiníš 15
městům daleko vzdáleným od tebe, kteráž ne-
jsou z měst národův těchto. * Z měst pak lidu 16
toho, kterýž Hospodin Bůh tvůj dává tobě
v dědictví, žádné duše živiti nebudeš, * ale do 17
konce vyhladíš je ostrostí meče, totiž Hetea,
Amorea, Kananea, Ferezea, Hevea a Jebusea,
jak přikázal tobě Hospodin Bůh tvůj: * aby 18
neučili vás činiti vedlé všech ohavností svých,
kteréž činí bohům svým, i hřešilibyste proti
Hospodinu Bohu svému.
Když oblehneš město některé za dlouhý 19
čas dobývaje ho, aby je vzal, nezkazíš stro-
mův jeho sekerou je vytínaje; nebo z nich
ovoce jísti budeš, protož jich nevysekáš (nebo
potrava člověka jest strom polní), chtěje užívati
jich k obraně své. * A však stromoví, kteréž 20
znáš, že nenese ovoce ku pokrmu, pohubíš a po-
sekáš, a vzděláš ohrady proti městu tomu, kte-
réž s tebou bojuje, dokudž ho sobě nepodmaníš.

Hlava 21.

Ukrytě křivda mnohonásobně se děje, ale obzvláště vylitím krve, což ohraditi poroučí Pán, a to takto: Právo hraničné se osadí z nejbližšího města obyvatelů; povinni pak budou jalovici mladou k zabití dáti, nad níž Levitové s nimi umytím rukou a ohlášením ústním poroučejíce se Bohu spravedlivému ze skutku takového se očistí. Již následuje řád pokojného v spravedlnosti mezi lidmi obcování. Obcování to na dvém záleží, totiž 1) s lidmi bez pohoršení živu býti, 2) Pánu Bohu se vděčným skutečně prokazovati. Bez pohoršení ti živi jsou, kteří ani sami jiných nepohoršují, ani na jiných toho netrpí. Ti opět nepohoršují, kteří ani svých ani sebe s lehkostí v škodu neženou. Naše věc sluje buď čeleď neb jiný nábytek. Čeleď slove buď dobytá anebo doma zrozená. — I. Čeleď (obzvláštně pak právem vojenským) dobytá, a to jmenovitě panna může za manželku pod jistými výmínkami pojata býti; pakliby se nelíbila před snětím manželským, má propuštěna býti. II. Čeleď doma zrozená slovou dítky. Ty jestliže jsou 1) ze dvou manželek a nejednostejné lásky, prvorozenství z prvorozeného ať otec nepřenáší; 2) spurné bez napravení v moc právu je dej, polože příčinu. Onoť povinno bude je dáti ukamenovati k výstraze, jako i zbitých těla opatřiti.

Kdyžby nalezen byl zabitý (v zemi, kte-
rouž Hospodin Bůh tvůj dává tobě, aby dě-
dičně vládl jí), ležící na poli, a nebylo by vědíno,
kdoby ho zabil; * tedy vyjdou starší tvoji a 2

---

3. *strašlivé*, H. měkké, bázlivé.
4. Totéž potěšení a posilnění všickni duchovní bojovníci proti hříchu a všem nástrojům ďáblovým k sobě obraceti mohou a mají, s doufáním říkajíce: Poněvadž jest Bůh s námi, i kdož jest proti nám? Řím. 8, 32.
5. *nepočal bydliti*, H. neposvětil ho.
6. *k obecnému* etc. Nebo neslušelo ovoce jísti až pátého roku po štípení stromu neb sazení révy. Viz Levit. 19, 23.
7. *neumřel*: nezahynul.
8. *nezemdlil*: nezkormoutil.
10. *podáš*, H. provoláš mu pokoj.
11. *pokoj*, H. pokojně odpovědí.
14. *užívati*, H. jísti.
15. Rozdílný soud Pán Bůh vynesti ráčil o národech lidu svému bližších, t. aby je beze vší lítosti a jakýchkoli výmínek plenili, a-ty hned níže v 17. verši vyčítá. O příčinách pak té přísnosti tu v. 18. a v hl. 7. svrchu viz v. 1. Num. 21, 32. A tolikéž o národech vzdálenějších, kterýmž i pokoje podati mohli v. 10, i s nimi se ssnubovati, tu v. 14. a níž hl. 21, 11.
17. *Jebusea.* Svrchu (7, 1) Gergesejští se připojují.
19. *nebo potrava* etc., J. ačkoli každého člověka jest stromoví polní.
20. *ohrady*: nástroje válečné.

soudcové tvoji a měřiti budou k městům, kte-
3 ráž jsou vůkol toho zabitého. * A když nalezeno
bude město nejbližší toho zabitého, tedy vez-
mou starší města toho jalovici ze stáda, kteréž
ještě nebylo užíváno, a kteráž netáhla ve jhu;
4 * i uvedou starší toho města jalovici tu do
údolí pustého, kteréž nikdy nebylo děláno aneb
5 oseto, a setnou šíji jalovice v tom údolí; * po-
tom přistoupí kněží, synové Levi (nebo je Ho-
spodin Bůh tvůj vyvolil, aby přisluhovali jemu
a požehnání dávali v jméně Hospodinově,
vedlé jejichž výpovědi stane všeliká rozepře
6 a každá rána). * Všickni také starší toho mě-
sta, kteříž jsou nejbližší toho zabitého, umyjí
ruce své nad jalovicí sťatou v tom údolí,
7 * a osvědčovati budou řkouce: Nevylilyť jsou
ruce naše krve té, aniž oči naše viděly vra-
8 žedníka; * očisť lid svůj israelský, kterýž jsi
vykoupil, Hospodine, a nepřičítej krve nevinné
lidu svému israelskému. I budeť sňata s nich
9 vina té krve; * ty pak odejmeš krev nevin-
nou z prostředku svého, když učiníš, což pra-
vého jest před očima Hospodinovýma.
10 Kdyžby vytáhl na vojnu proti nepříte-
lům svým a dalby je Hospodin Bůh tvůj
11 v ruce tvé a zajalby z nich mnohé; * uzříš-li
mezi zajatými ženu krásného obličeje a zami-
luješ ji, tak aby ji sobě vzal za manželku;
12 * uvedeš ji do domu svého, i oholí sobě hlavu
13 a obřeže nehty své; * a složíc roucho své
s sebe, v kterémž jest jata, zůstane v domě
tvém a plakati bude otce svého i matky své
za celý měsíc: a potom vejdeš k ní a budeš
její manžel a ona bude manželka tvá. * A pa- 14
kliťby se nelíbila, tedy propustíš ji svobodnou;
ale nikoli neprodávej jí za peníze ani nekupč jí,
poněvadž jsi ji ponížil.
Měl-liby kdo dvě ženy, jednu v milosti 15
a druhou v nenávisti, a zplodilyby mu syny,
milá i nemilá, a byl-liby syn prvorozený ne-
milé: * tedy když dědice ustanovovati bude 16
nad tím, cožby měl, nebude moci dáti práva
prvorozenství synu milé před synem prvoroze-
ným nemilé; * ale prvorozeného syna nemilé 17
při prvorozenství zůstaví a dá jemu dva díly
ze všeho, cožby měl; nebo on jest počátek síly
jeho, jeho jest právo prvorozenství.
Měl-liby kdo syna zpurného a protivného, 18
ježtoby neposlouchal hlasu otce svého a hlasu
matky své, a jsa trestán neuposlechlby jich;
* tedy vezmouce ho otec i matka jeho, vyve- 19
dou jej k starším města svého, k bráně místa
přebývání svého, * a řeknou starším města své- 20
ho: Syn náš tento jsa zpurný a protivný ne-
poslouchá hlasu našeho, žráč a opilec jest:
* tehdy všickni lidé města toho uházejí jej 21
kamením a umře; a tak odejmeš zlé z pro-
středku svého, a všecken Israel uslyšíce báti
se budou.
Kdyžby kdo zhřešil, žeby hoden byl smrti, 22
a bylby odsouzen k ní a pověsil-liby ho na
dřevě; * nezůstaneť přes noc tělo jeho na dřevě, 23
ale hned v ten den pochováš jej, nebo zlořečený
jest před Bohem pověšený; protož neposkvr-
ňuj země své, kterouž Hospodin Bůh tvůj dává
tobě v dědictví.

4. *pustého*: tvrdého, kamenitého.

5. *výpovědi*, H. úst. Nyní v církvi Kristově toho smíšení není a býti nemá. Nebo osoby úřady církevní mající nemají se plésti v světské věci, ale k svému duchovnímu povolání státi a je bedlivě vykonávati; a tolikéž osoby v úřadech světských postavené věci světské spravovati. Ač i tam za lidu israelského něco podobného se spatřuje výš v hl. 17, 8.

6. *umyjí*. Obřad tento k dokázání a osvědčení nevinnosti i pohanům (ctitelů božích opicím) potomně v zvyk vešla. Mat. 27, 24.

8. *lidu svému*, H. u prostřed lidu tvého.

10. *zajalby*, H. zajalby zajetí jeho.

11. *ženu*, t. ne z kananejských národů prokletých od Boha, ale z jiných vzdálených. Viz hl. 20, 15. Num. 12, 1. Nemluví pak to zákonně, ale z dopuštění, protože ne všelijak se to Bohu líbilo; což se ukazuje 1) z těch obřadů, kterýchž žena před manželstvím užiti měla, téměř zpotvořiti a zohaviti se tak, aby muž ji vida, raději v zapálené k ní milosti vychladl; 2) propuštěním jí, že snadnějšího propůjčuje, nežli v pořádném manželství.

16. *nebude*. Tomu tento zákon boží vyučuje, aby otcové k vůli macechám chytrým a nemilostivým svých dítek prvních nezastrkovali leckams a neodbývali co otroků. — *před synem*, H. před tváří syna, t. dokudž ten živ jest.

17. Právo prvorozených: dva díly bráti a jiní po jednom.

18. Příkladové vysvětlení a stvrzení přikázaní toho božího: Cti otce etc. Nebo chce Bůh tomu, aby dítky k rodičům vážné, poslušné a vděčné se všelijak chovaly; a když dítky z těchto mezí vykračují, zavázáni jsou rodičové pro milost hovadnou toho nepřehlídati. Pakli rodičů kde schází aneb jich nestává, i zdaliž tímto zákonem božím tatáž přísnost nad povaleči a zúmyslnými marnotratci, jako i nad jinými lidského obcování škůdci k skutečnému jí vykonávání vrchnosti světa se neporoučí? Ale nyní, když se jen ožralstvím vymlouvati může, za dostatečnou omluvu a zástěru dosti velikých hanebností svět to přijímá. Ó kdyby v této věci mnohé nedbanlivé vrchnosti a úřadové malátní a hovadní napraviti chtěli, jisté jest, žeby mnohým neváźnostem mládeže svévolné přítrž učinili, nejedněm hříchům zástavu, a tak sobě i obcem nejedněchby těžkostí a neřestí poumenšili.

22. *Kdyžby*, H. byl-liby na někom hřích, soud smrti etc.

23. *zlořečený*. Nejohavnější a nejpotupnější smrt u lidu židovského bývala těch, kteříž sobě toho zasluhovali, aby na dřevě přibiti neb oběšeni pníti a mříti musili; pakli nezemřeli, tedy k večeru hnátové jejich lámáni bývali, jakž se těm, kteříž s Kristem ukřižováni byli, stalo. Takovou také smrt Pán náš Ježíš Kristus podstoupiti ráčil, aby byla ukázána ohavnost a mrzkost nejohavnější hříchů všech lidí na Pána uvržených. Isai. 23, 5. 10. II. Kor. 5, 21. Gal. 3, 13.

Hlava 22.

Jiný nábytek náš jest buď nalezením anebo dědictvím. Mezi věcmi nalezenými pokládá se zbloudilý dobytek bližního našeho a hnízdo ptačí s malými. O dobytku poroučí Pán, aby byl opatřen, dokudžby se ho pán jeho nedoptal, jakož pak za věc neslušnou pokládá, hovádka pod jhem ležícího odejíti. Nábytek dědičný jest dům a rolí. — I. Dům buď bezpečný před pádem. II. Rolí také buď slušně zasetá, ne směsící zoraná, ne volem a oslem. V škodu pak a v lehkost sebe žene ten, kterýby 1) nečistotu, 2) lakomství 3) a podvody provodil. — O nečistotě. Nečistotu pronáší člověk neslušným oděvem a obcováním nenáležitým. — A) Oděv neslušný soudí se býti z pohlaví a nádhernosti, ježto raději na něm chce Bůh zvláštní míti znamení vůle své. B) Nenáležité obcování děje se tajně a zjevně. — Tajně, zošklivením sobě manželky a provozováním chlipnosti s osobou jinou. — Zošklivení takového někteří příčiny pokládali při právě, někteří lístkem zapuzení jí odbývali. Při právě příčina býti musila oznámená týkající se poctivosti, a a) toť soudilo se z jistot, b) stalo se rozloučení s pokutováním osoby obviněné. Lístkem zapuzení toliko nelibost manžela se ohlašovala, a taková mohla v manželstvo pojata býti. Osoby, s nimižby člověk chlipnost provodil nešlechetně, jsou buď nesvobodné anebo svobodné. 1) Nesvobodné slovou buď za manželem zůstávající aneb zasnoubené. Onyno i se smilníkem trestány buďte; tyto pak, jestli v městě se dopustily, pokuty prázdné nebuďte; pakli v poli násilí trpí, zachovány buďte. 2) Svobodné slovou mužům nezadané, takové se s mužem oddejte.

Jestližeby uzřel vola aneb dobytče bratra
svého, ani bloudí, nepomineš jich, ale přivedeš
2 je až k bratru svému; * byť pak nebyl blízký
bratr tvůj a neznalby ho, uvedeš je však do domu
svého a bude u tebe, dokudžby se po něm
3 neptal bratr tvůj, a navrátíš mu je. * Tolikéž
učiníš s oslem jeho, s oděvem jeho, také i se
všelikou věcí ztracenou bratra svého, kterážby
mu zhynula; kdyžby ji nalezl, nepomineš jí ani
4 zanedbáš. * Vida osla bratra svého aneb vola
jeho pod břemenem ležící na cestě, nepomineš
jich, ale ihned ho s ním pozdvihneš.
5 Žena nebude nositi oděvu mužského, aniž
se obláčeti bude muž v roucho ženské; nebo
ohavnost před Hospodinem Bohem tvým jest,
kdožkoli činí to.
6 Kdyžby našel hnízdo ptačí před sebou na
cestě, na jakémkoli stromě aneb na zemi
s mladými neb vejci, a matka sedělaby na
mladých aneb na vejcích, nevezmeš matky
7 s mladými, * ale hned pustíš matku a mladé
vezmeš sobě, aby dobře bylo tobě a aby protáhl
dnů svých.
8 Kdyžby stavěl dům nový, udělej zábradla
vůkol střechy své, aby neuvedl viny krve na
dům svůj, kdyžby kdo upadl s něho.

Neposeješ vinice své směsicí rozličného 9
semene, aby nebyl poskvrněn užitek semene,
kteréž jsi vsel, spolu i ovoce vinice. * Nebu- 10
deš orati volem a oslem spolu. * Neobelečeš 11
roucha z rozdílných věcí z vlny a lnu setkaného.
Třepení zděláš sobě na čtyřech rozích 12
oděvu svého, jímž se odíváš.
Kdyžby pojal někdo ženu a všelby k ní 13
a potom mělby ji v nenávisti, * a dalby příči- 14
nu k řečem o ní, v zlou pověst ji obláčeje a
mluvě: Ženu tuto vzal jsem a všed k ní, nenalezl
jsem jí pannou; * tedy otec děvečky a 15
matka její vezmouce přinesou znamení panenství
děvečky k starším města svého k bráně.
* A dí otec děvečky starším: Dceru svou 16
dal jsem muži tomuto za manželku, kterýž
v nenávisti ji má; * a hle, sám příčinu dal 17
řečem o ní, mluvě: Nenalezl jsem při dceři
tvé panenství, a tu hle, znamení panenství
dcery mé, i roztáhnou roucho to před staršími
města. * Tedy starší města toho jmou muže a 18
trestati ho budou, * a uloží mu pokutu sto 19
lotů stříbra, kteréž dají otci děvečky, protože
vynesl zlou pověst proti panně israelské; i
bude ji míti za manželku, kteréž nebude moci

1. *nepomineš*, H. neukryješ se před nimi, t. nebudeš se dělati nevida.

5. *Žena* etc. Jakož hned při stvoření Bůh pohlaví mužské rozdílné učiniv od ženského, jiné muži, jiné ženě podlé toho povinnosti přivlastniti ráčil; tak také chce tomu, aby se toho i v zevnitřních tvárnostech a v roucho se odívání ostříhalo; z toho vykračující a v oděvě lehkomyslnosti, v předsevzetích všetečnost na sobě ukazující jsou před ním v ohavnosti. Nebo takové věci, mumraje a jiná k tomu podobná opičí řemesla mnohého zlého bývají příčinou. Ekles. 19, 26.

6. *nevezmeš*. Učí Pán Bůh tím přívětivosti a lítosti netoliko aby k lidem, ale i k těm hovádkům prokazována byla náležitě v čas slušný. Výš 14, 21.

8. *stavěl*, t. v obcování lidském každý tak se chovej, aby stavením neopatrným ani čímkoli jiným příčinou nebýval někomu k nějakému nebezpečenství a škodě, ovšem pak k záhubě. Níž 23, 12.

9. *Neposeješ*. Dobrého řádu Bůh jsa milovník, všelikého pak smíšení a nečistoty v mravích, v obcování i v učení přísný nenávistník a mstitel zuřivý, všech svých ctitelů od každého řeči, skutkův i náchylností, zprznění a nečistoty tím oráním a rouchem dvorným vystříhá a odvodí.

12. *Třepení*: třapce, límce, prýmy. Příčina tohoto zákona se pokládá Num. 15, 39.

18. *trestati*. Nebo nechce Bůh, aby kdo bližního svého pomluvami a klevetami z jeho dobré poctivosti svláčel a obnažoval. Protož to i jinde přísně zapovídá. Levit. 15, 16.

20 propustiti po všecky dny své. * Jináč byla-liby
pravá žaloba ta a nebyloby nalezeno pa-
21 nenství při děvečce, * tedy vyvedou děvečku
ke dveřům otce jejího a uházejí ji lidé mě-
sta toho kamením a umře; nebo dopustila
se nešlechetnosti v Israeli, smilnivši v do-
mě otce svého; tak odejmeš zlé z pro-
22 středku sebe. * Kdyby kdo postižen byl, že
obýval s ženou, manželkou cizí, tedy umrou
oni obadva, muž, kterýž obýval s tou ženou,
23 i žena také; i odejmeš zlé s Israele.* Byla-liby
děvečka panna zasnoubená muži, a nalezna
24 ji někdo v městě obývalby s ní, * vyvedete
obadva k bráně města toho a uházíte je ka-
mením a umrou; děvečka proto, že nekřičela
jsouci v městě, a muž proto, že ponížil ženu
bližního svého, a odejmeš zlé z prostředku
svého. * Pakli na poli nalezlby muž děvečku 25
zasnoubenou a násilí jí učině obývalby s ní,
smrtí umře muž ten sám; * děvečce pak nic 26
neučiníš, nedopustila se hříchu hodného smrti;
nebo jakož povstává někdo proti bližnímu
svému a morduje život jeho, tak i při této
věci. * Na poli zajisté nalezl ji; křičela dě- 27
večka zasnoubená, a nikoho tu nebylo, kdoby
ji vysvobodil. * Jestližeby nalezl někdo dě- 28
večku pannu, kterážby zasnoubena nebyla, a
vezma ji obývalby s ní a byliby postiženi,
*tedy dá muž ten, kterýžby obýval s ní, otci dě- 29
večky padesáte stříbrných a bude jeho man-
želka, protože ponížil ji, nebude moci ji pro-
pustiti po všecky dny své. * Nevezme žádný 30
manželky otce svého a neodkryje podolku otce
svého.

Hlava 23.

Zjevná obcování nenáležitá spatřují se při lidech nečistých vně i doma. A) Vně 1) spřízněním se s těmi, kteréž Pán vypověděl; 2) neřádným se chováním v stanech při tažení vojenském. Vypověděl pak jiné pro a) nespůsobnost zdraví jako kleštěnce, b) nehodnost; a z těch jiné α) na čas, jako cizoložňata, β) na věky, jako Ammonitské a Moabské pro jejich nevděčnost. (Vyminil však Pán Idumejské a Egyptské.) V tažení vojenském neváżné chování jde z nestřídmosti a oplzlosti opovážlivé. Z nestřídmosti jest tok semene ve spaní; takoví do večera za stany býti mají. Oplzlosti činí ti, kteří bez ušetření potřebu přirození konají; pro ujití toho vykazuje jim Pán místo, šetrnost a výstrahu. B) Doma ti nevážně obcují, kteří 1) utištěných nepřichraňují (ježto Bůh i služebníku poběhlci jiného pána ublížiti nedopouští); 2) chlipnosti netoliko nepřetrhují, ale i ze mzdy takové obětovati by se neostýchali. — O lakomství. Lakomství bližnímu ubližuje živnost majícímu aneb nemajícímu. — Živnost majícímu ubližuje půjčkou aneb zadržením. Půjčka jest pod lichvou aneb pod základem. A) Lichvu naprosto vypovídá Pán. Při čemž hned 1) v jmeně jeho činících slib upomíná, 2) neušetření úrod a zrostlin bližního zapovídá.

Nevejdeť do shromáždění Hospodinova,
2 kdožby měl stlučené aneb odňaté lůno. * Aniž
vejde do shromáždění Hospodinova syn po-
stranní, také i desáté koleno jeho nevejde do
3 shromáždění Hospodinova. * Ammonitský tolikéž
aneb Moabský nevejde do shromáždění Hospo-
dinova, ani desáté koleno jejich nevejde do
4 shromáždění Hospodinova až na věky; * pro-
tože proti vám nevyšli s chlebem a s vodou na
cestě, když jste šli z Egypta, a že ze mzdy na-
jal proti tobě Balama, syna Beorova z Petoru
5 Mesopotamie syrské, aby zlořečil tobě * (ačkoli
nechtěl Hospodin Bůh tvůj slyšeti Balama, ale
obrátil Hospodin Bůh tvůj tobě zlořečení v po-
žehnání; nebo miloval tebe Hospodin Bůh
tvůj). * Nebudeš hledati pokoje jejich ani do- 6
brého jejich po všecky dni tvé na věky.* Ne- 7
budeš míti v ohavnosti Idumejského, nebo
bratr tvůj jest; aniž Egyptského v ohavnosti
míti budeš, nebo jsi byl pohostinu v zemi jeho.
* Synové, kteříž se jim zrodí v třetím koleně, 8
vejdou do shromáždění Hospodinova.
Kdyžby vytáhl vojensky proti nepřátelům 9
svým, vystříhej se od všeliké zlé věci. * Bude-li 10

---

21. *uházejí.* Tatáž přísnost podlé vyznání děvečky vztahovala se i na druhé pohlaví, jakž se níže ukazuje ve v. 24.

22. Tři stupňové smilství. — *postižen*: nalezen. — *cizí*, H. manžela.

24. Řádné snoubení osob před Bohem již za manželství se pokládá.

26. *život*, H. duši.

30. *podolku.* Jakož manžel manželce své jest zástěrou se strany ochrany její a že po ní žádný očí obraceti nemá (Gen. 20, 16), tak tuto žena rouchem neb podolkem muže se nazývá v témž smyslu a rozumu, že i on jiných nehledí a ona též že jest jemu k službě a ku pomoci; bez čehož zdálby se muž býti jako obnažený, i podlé božího svědectví (Gen. 2, 18). A tak tedy manželský stav jest jako meze a cíle od Boha vytknuté, z nichž jinam vystupovati i manželům i jiným mezi manžely neřádně ohlédati se přísně zapovídá. Levit. hl. 20. celá.

1. Shromážděním rozumějí někteří úřady duchovní i světské, že t. takovým neměli svěřováni býti. Jiní, že neměli s lidem božím se ssnubovati a přáteliti.

2. *syn postranní*: cizoložně.

6. *hledati*, t. nikdy jim nic dobrého přáti nebudeš, tím méně pak k němu raditi a pomáhati. Nebo i z neřádného lože původ jich (Gen. 19, 37), i mnoho zlého lidu božímu činili, jakožto viděti Num. 22, 23. 31, 15. To bylo zvláštní dopuštění boží na tyto, ježto toho obecně lid boží sobě propůjčeného neměl, ale lásky, přízně i k jiným aby dokazovali, jakž tu hned dále učí.

9. *zlé věci*, t. nebudeš sobě počínati pyšně, nevážně, nemilostivě, nestydatě a bezbožně, jakž mno-

mezi vámi kdo, ježtoby poskvrněn byl přího-
11 dou noční, vyjde ven ze stanův * a nevejde do
nich, ale když bude k večeru, umyje se vodou
12 a po západu slunce vejde do stanův. * Také
místo budeš míti vně za stany, aby tam chodí-
13 val ven na potřebu; * a budeš míti kolík mezi
jinými nástroji svými, a kdyžby chtěl sednouti
vně, vykopáš jím důlek a obrátě se zahrabeš
14 nečistotu svou * (nebo Hospodin Bůh tvůj
chodí u prostřed stanův tvých, aby vysvobodil
tě a dal nepřátely tvé tobě); protož ať jest
příbytek tvůj svatý, tak aby nespatřil při
tobě mrzkosti nějaké, pročežby se odvrátil
od tebe.
15 Nevydáš služebníka pánu jeho, kterýž
16 k tobě utekl od pána svého. * S tebou bydliti
bude u prostřed tebe na místě, kteréžby vy-
volil v některém městě tvém, kdežkoli jemu se
líbiti bude, nebudeš ho moci utiskati.
17 Nebudeť nevěstka žádná z dcer israel-
ských, ani nečistý smilník ze synův israel-
18 ských. * Nepřineseš mzdy nevěstky a mzdy
psa do domu Hospodina Boha svého z jaké-
hokoli slibu, nebo to obé ohavnost jest Ho-
spodinu Bohu tvému.

Nedáš na lichvu bratru svému ani peněz 19
ani pokrmu ani jakékoli věci, kteráž se dává
na lichvu: * cizímu půjčíš na lichvu; ale bra- 20
tru svému nedáš na lichvu, aby požehnal tobě
Hospodin Bůh tvůj při všech věcech, ke kte-
rýmžby vztáhl ruku svou v zemi, do níž ve-
jdeš, aby dědičně obdržel ji.

Kdyžby učinil slib Hospodinu Bohu své- 21
mu, neprodlévej splniti ho; nebo konečně
toho vyhledávati bude Hospodin Bůh tvůj
od tebe, a budeš li dlíti, bylby na tobě hřích.
* Pakli nebudeš slibovati, nebude na tobě 22
hříchu, * ale což jednou vyšlo z úst tvých, to 23
splníš a učiníš, jakž jsi slíbil Hospodinu Bo-
hu svému dobrovolně, což jsi vynesl ústy
svými.

Všel-liby do vinice bližního svého, jísti 24
budeš hrozny podlé žádosti své, do sytosti
své; ale do nádoby své nevložíš. * Všel-liby 25
do obilí bližního svého, natrháš sobě klasův,
rukou svou vymneš; ale srpem nebudeš žíti obilí
bližního svého.

Hlava 24.

Pán 3) o propuštění manželky správu dává; 4) nové hospodáře před obecnými povinnostmi ohražuje. B) Základ beroucímu 1) zapovídá bráti to, čehoby bližní potřeboval (Tu opět vložil Pán právo o lidokrádcích a malomocenství), 2) nýbrž ani do domu k zalíbení věcí některých bližního svého vjíti nedopouští, 3) brání vzíti od chudého základ. Zadržování mzdy nádenníku jest ovoce lakomství. (Tu také Pán zapovídá nevinného za vinného trestati.) Živnosti nemajícím lakomství ubližuje, nepřejíc ostatku úrod na rolích, štěpnicích, vinicích, a toť zapovídá Pán přísně.

Pojal-liby muž ženu a bylby manželem
jejím; přihodiloby se pak, žeby nenašla mi-
losti před očima jeho pro nějakou mrzkost,
kteroužby nalezl na ní, i napsalby jí lístek za-

---

hých vojáků a lidu válečného (domnívajících se, že jim všecko sluší) obyčej bývá.

12. *za stany.* Poněvadž taková šetrnost a švárnost v poli ostříhána býti má, čím více pak v městech a obydlích ustavičných, aby žádný smrad nebýval příčinou nakažování povětří a zdraví lidského. A když zdraví tělesného tak šetřiti se má, nadto pak dobrých mravů a duší lidských, aby žádnými smrady hříchů a nepravostí i zlých příčin (jako modlářstvím, zahálkou, skvostností, rozpustilostí, oplzlostí v řečech i skutcích, ožralstvím, smilstvím aneb lakomstvím, nátisky, závistí, nenávistí, sváry etc.) ku porušení a k nakažení přivozovány nebyly, ostříhati náleží; sic jináče vyhlazením takovým Bůh hrozí. Num. 19, 30.

14. *příbytek*, H. tábor, ležení. — *svatý*, t. čistý.

15. *kterýž.* Kdo se k někomu má prostě, upřímě a otevřeně, má jemu zase víra, upřímost a prostnost zdržána a zachována býti, jako tu příklad na služebníku, neb ho ochrániti v čas nouze jeho aneb jej s jeho pánem možno-li smířiti. Tak Davida, když utekl před Saulem, Achis král filistinský ochránil. I. Sam. hl. 27. Tak sv. Pavel smířil Onezima s Filemonem.

17. *nečistý.* Viz Žid. 13, 4. Levit. 19, 29.

18. *mzdy*, t. z jakýchkoli ohyzdných zisků a obchodů obětí Bůh nenávidí. Neb kdož tak obětuje, ten ukazuje, že sobě Boha neváží, o němž nevážně smýšlí; ovšem pak ten ho těžce uráží, kdož jemu co obětuje ze zisků a výdělků nepořádných, nespravedlivých, loupežných, lstivých, lživých, z vyhraného etc. Isai. 61, 8. Jako biskupů židovských příklad. Mat. 27, 7.

19. *na lichvu.* Viz Lev. 25, 36.

20. *cizímu.* Ne něco jiného tuto velí, než co i sv. Pavel. Gal. 6, 10. Nebo i k cizím přívětivě se ukazovati měli, k svým však vlastněji. Svrchu 7.

21. *učinil slib.* Jakož tam tehdáž tak i posavad ne něco jiného Pánu Bohu slibovati slušelo a sluší a v čem jiném se zavazovati než v tom, což jemu libého jest a příjemného; jako jest pravá bez pokrytství života nevinnost a ovoce svaté lásky, v níž se všecken zákon boží zavírá. Řím. 13, 10. Tomu cožby koli bylo na odpor, ani slibovati toho, ani, byť i slíbeno bylo, plniti nenáleží. Nebo boží jsme a ku poslušenství jeho zavázáni, proti jehož vůli jakož nic chtíti a zvolovati se nemá, taktéž ani plniti neb činiti. Za starého lidu, nepřestával-li kdo na obecných a všem vůbec vyměřených pravidlech, a chtěl nábožností svou jiné převyšovati, takovým sám Bůh vyměřiti a ukázati ráčil slib nazareův. Num. hl. 6. Přes to dále něco vymýšleti zápověd tuhá byla. Deut. 12, 31.

1. *nenašla*: nelíbila se jemu. — *lístek* etc. Pro-

puzení a dal v ruku její, a vyhnalby ji z do-
2 mu svého; * a vyšedši z domu jeho odešlaby
3 a vdala se za druhého muže, * a ten také muž
poslední, v nenávisti maje ji, napsalby lístek
zapuzení a dal v ruce její, a vyhnalby ji
z domu svého, anebo umřelby muž její po-
4 slední, kterýž vzal ji sobě za manželku: * ne-
bude moci manžel její první, kterýž vyhnal
ji, zase vzíti ji sobě za manželku, když již
příčinou jeho poskvrněna jest; nebo ohavnost
jest před Hospodinem; protož nedopouštěj
hřešiti lidu země, kterouž Hospodin Bůh tvůj
dává tobě v dědictví.

5 Kdyžby někdo vnově pojal ženu, nevy-
jde k boji aniž na něj vzkládána bude jaká
obecní práce; svoboden bude v domě svém
za jeden rok a veseliti se bude s manželkou
svou, kterouž pojal.

6 Nikdo nevezme v zástavě svrchního i
spodního žernovu, nebo takový bralby duši
v základu.

7 Byl-liby postižen někdo, že ukradl člo-
věka z bratří svých synův israelských, a k zi-
skuby sobě jej přivedl aneb prodal jej, umře
zloděj ten, a odejmeš zlé z prostředku svého.

8 Šetř se při ráně malomocenství, aby ostří-
hal pilně a činil všecko, jakž učiti budou vás
kněží Levitové; jakož přikázal jsem jim,
9 ostříhati toho budete a tak činiti. * Pomni na
ty věci, které učinil Hospodin Bůh tvůj Ma-
rii na cestě, když jste vyšli z Egypta.

10 Půjčil-liby bližnímu svému něčeho, ne-
vejdeš do domu jeho, aby vzal něco v zásta-
vě od něho, * ale vně staneš, a člověk, jemužs 11
půjčil, vynese tobě základ svůj ven. * Jestli- 12
žeby pak byl člověk chudý, nebudeš spáti se
základem jeho; * bez prodlévání navrátíš je- 13
mu zastavenou věc jeho při západu slunce,
aby leže v šatech svých dobrořečil tobě, a
budeť to za spravedlnost před Hospodinem Bo-
hem tvým.

Neutiskneš nájemníka chudého a nuzného, 14
tak z bratří svých jako z příchozích, kteříž jsou
v zemi tvé v branách tvých: * na každý den dáš 15
jemu mzdu jeho, prvé nežliby slunce zapadlo,
nebo chudý jest a tím se živí, aby neúpěl proti
tobě k Hospodinu, a bylby na tobě hřích. * Ne- 16
budou na hrdle trestáni otcové za syny, ani
synové trestáni budou na hrdle za otce; jeden
každý za svůj hřích umře. * Nepřevrátíš soudu 17
příchozímu nebo sirotku, ani vezmeš v základě
roucha vdovy; * ale pamatuj, že jsi byl služe- 18
bníkem v Egyptě a že tě vykoupil Hospodin
Bůh tvůj odtud. Protož přikazujiť, aby činil
toto. * Kdyžby žal obilí své na poli svém a za- 19
pomenulby tam některého snopu, nenavrátíš se,
aby jej vzal; příchozímu, sirotku a vdově to
bude, aby požehnal tobě Hospodin Bůh tvůj
při všelikém díle rukou tvých. * Kdyžby třásl 20
olivy své, nebudeš shledávati po každé ratolesti
za sebou; příchozímu, sirotku a vdově to zů-
stane. * Kdyžby sbíral víno na vinici své, ne- 21
budeš paběrovati jahodek za sebou; příchozí-
mu, sirotku a vdově to bude. * Pamatuj, žes 22
byl služebníkem v zemi egyptské, protož při-
kazujiť, aby to činil.

---

poouštění manželky, dí zjevně Kristus Pán (Mat. 19, 8), že se nedálo než z dopuštění Mojžíšova, z příčiny tvrdosti srdce národu toho, t. pro neukojitelnou zlost a nesnášení se některých manželů, aby tudy nepokoji jejich zvláštnímu i obecnému i něčemu horšímu se vstříc vyjíti mohlo; ale že nebylo na počátku tak, t. od Boha nařízeno a ukázáno. Nebo ne hned toho vždycky Bůh libuje, čeho někdy práva světská dopouštějí aneb přehlídají.— *vyhnalby*: propustil.

4. *protož nedopouštěj* etc., J. jedna osoba svou nepravostí a bezbožností k tomu příčinou bývá, aby, když se zjevné mrzkosti a ohavnosti bez trestání přehlídají, Bůh v hněvě svém drážděn a popouzín byl, a tak potom dívati se nemoha pro svou spravedlnost všecky napořád trestati musil. Svrchu 19, 13.

5. *veseliti*, J. obveselovati bude manželku.

6. *Nikdo* etc. Až do konce hlavy na větším díle přikázaní boží: Nepokradeš, vysvětluje se užitečně. — *žernovu*, t. žádné věci, bez nìž bližní bez škody své v domě býti nemůže. — *duši*: život, t. živnost.

7. *člověka*, H. duši. — *k ziskuby*: kupčilby jím.

9. *Pomni*. Jakož jiné věci v písmích sv. k naučení našemu napsány jsou (Řím. 15, 4), tak i příkladové pomst božích hrozných jsou nám k výstraze a k napomenutí zaznamenáni, abychom sobě tím i k utíkání hříchů a neváżností všelijakých i k činění sv. pokání pomoc a službu činili, ano i k vděčnému a důvěrnému užívání poselství Kristova se probuzovali. Níž 33, 11.

12. *jeho*, t. prvé než spáti půjdeš, navrátíš.

13. *dobrořečil*, J. utrpení a naříkání chudých proti nelítostivým, nemilosrdným a neužilým lidem, i vděčného srdce a mysli prokazování, že před Bohem nebývá prázdné a daremné, z těch tří veršů se ukazuje. — *spravedlnost*, t. budeť to počteno před Bohem za zvláštní milosrdný skutek a jako za almužnu; jakož pak v písmích často almužna tak se nazývá.

14. *Neutiskneš*. Ne samou mocí a nějakou přísností, ale i pěknou řečí a jakýmkoli lstivým obyčejem mzdy zadržování a o ní jej připravování tím slovem se zapovídá.

15. *se*, H. duši. — *hřích*, t. pokuta, bylby trestán.

17. *Nepřevrátíš*, H. neuchýlíš. — *roucha*. Tím slovem zavírají se všecky věci i k živnosti i k slušnosti náležité.

19. *obilí*, H. žeň. Čím více kdo bližnímu dává a ze statku svého udílí, tím větší požehnání boží při své práci a živnosti vidí.

20. *třásl*, H. česal, otloukal.

Hlava 25.

O nespravedlnosti. — Nesravedlnost zapovídá se 1) soudcům, 2) hospodářům, 3) příbuzným při pojetí vdov pozůstalých (tu úsudek proti ženě nestydaté dotýkající se cizích mužů), 4) kupcům. Tak pohoršení Pán činiti zapovídá; na jiných ho podobně trpěti nemáme. Pročež poroučí křivdu od Amalechitských učiněnou i na jejich potomcích dokonalým setřením spokutovati.

Vznikla-liby jaká nesnáz mezi některými
a přistoupiliby k soudu, aby je rozsoudili, tedy
spravedlivého ospravedlní a nepravého odsoudí.
2 * Bude-li pak hoden mrskání nepravý, tedy
káže ho položiti soudce a mrskati před sebou,
3 vedlé nepravosti jeho v jistý počet ran: * čty-
řidcetikrát káže ho mrštiti, aniž přidá více,
aby, jestližeby jej nadto mrskal ranami mnohý-
mi, nebyl příliš zlehčen bratr tvůj před očima
tvýma.
4 Nezavížeš úst vola mláticího.
5 Kdyžby bratří spolu bydlili a umřelby je-
den z nich nemaje syna, nevdá se ven žena
toho mrtvého za jiného muže, bratr jeho ve-
jde k ní a vezme ji sobě za manželku, a prá-
6 vem švagrovství přižení se k ní; * prvorozený
pak, kteréhožby porodila, nazván bude jmenem
bratra jeho mrtvého, aby nebylo vyhlazeno
7 jmeno jeho z Israele. * Nechtěl-liby pak muž
ten pojíti příbuzné své, tedy přijde příbuzná
jeho k bráně před starší a řekne: Nechce pří-
buzný můj vzbuditi bratru svému jmena v Isra-
eli a nechce podlé práva švagrovství pojíti
8 mne. * Tedy povolají ho starší města toho a
mluviti budou s ním, a stoje řekl-liby: Nechci
9 jí pojíti; * přistoupí příbuzná jeho k němu
před staršími a szuje střevíc jeho s nohy jeho
a pline mu na tvář, a odpoví řkouc: Tak
se má státi muži tomu, kterýžby nechtěl vzdě-
lati domu bratra svého. * I bude nazváno 10
jmeno jeho v Israeli dům bosého. * Kdyžby 11
se svadili někteří spolu, jeden s druhým, a
přistoupilaby žena jednoho, aby vysvobodila
muže svého z ruky bijícího jej, i vztáhlaby ruku
svou a uchopilaby ho za lůno, * tedy utneš 12
ruku její, neslituje se nad ní oko tvé.
Nebudeš míti v pytlíku svém nejedno- 13
stejného kamene, většího a menšího; * aniž 14
budeš míti v domě svém nejednostejného korce,
většího a menšího. * Váhu celou a sprave- 15
dlivou míti budeš, též i míru celou a sprave-
dlivou budeš míti, aby se prodloužili dnové
tvoji v zemi, kterouž Hospodin Bůh tvůj dává
tobě. * Nebo v ohavnosti jest Hospodinu Bohu 16
tvému, kdožkoli činí ty věci, všeliký činící
nepravost.
Pamatuj na to, což učinil Amalech na 17
cestě, když jste šli z Egypta; * kterak vyšed 18
tobě v cestu, zadní zástup tvůj všech mdlých,
kteříž šli za tebou, pobil, když jsi ty byl
zemdlený a ustálý, a nebál se Boha. * Protož 19
kdyžby Hospodin Bůh tvůj dal tobě odpoči-
nutí ode všech nepřátel tvých vůkol v zemi,
kterouž Hospodin Bůh tvůj dává tobě v dě-
dictví, aby dědičně obdržel jí, vyhladíš pa-
mátku Amalecha pod nebem; nezapomínejž
na to!

Hlava 26.

Druhé znamení obcování pobožného totiž vděčnosti k Bohu povinné Pán vyhledává u lidu svého s obíráním sobě obětí a napomínáním k setrvání v smlouvě svaté. Oběti zvláštní jsou v prvotinách a desátcích. Tu

---

1. *ospravedlní*, t. za spravedlivého vyhlásí.
2. *mrskání* etc.: bití bezbožný. — *položiti*: zvrci.
3. Trestání nemá býti větší nežli provinění. — *nebyl* etc., J. nepřišel k zohavení, J. poněvadž tím již dosti zahanben.
4. *mláticího*, H. když on mlátí neb vymíná obilí. Sv. Pavel (I. Kor. hl. 9) to na služebníky církve obrací na ten rozum: Poněvadž hovadu pracujícímu z práce jeho živnosti se nehájí, tím spíše že toho služebníci církevní hodnější jsou.
5. *bratr jeho*, t. toho mrtvého neb jiný z příbuzných jeho nejbližší; však tak, byl-liby svobodný, nebo ani za tou zástěrou dopouštíno nebylo dvou žen sobě pojímati. Levit. 18, 18. — *právem*, J. povinnosti bratra svého k ní dokáže.
6. *nazván*, H. povstane, nastoupí, t. bude náměstek jeho.
7. *příbuzné*: švagrové. — *k bráně*. Nebo v branách u lidu israelského soudové bývali držáni, kdežby každému volno a přístupno bylo. Ten zákon o takovém se ssnubování byl za lidu israelského ustanoven tou příčinou, aby se pokolení nesměsovala z příčiny rodu Kristova, aby se vědělo zřetelně, z kterého pokolení pojíti měl. Num. hl. 36.
8. *Nechci*: nechtěl jsem.
9. *bratra*, t. plodu neb dědiců vzbuditi; tak jinde v písmích vzdělati dům rozumí se.
10. *bosého*: zutého.
12. *utneš*. Všelijaké nestydatosti a oplzlých tvárností že Bůh velice nenávidí, jako též že jest milovník všeliké uctivosti a spravedlnosti, dále tuto zjevně se ukazuje.
13. *nejednostejného*: dvojího.
14. *korce*, H. efi.
15. *Váhu*, H. kámen dokonalý, pravý. — *míru celou*, H. efi, pravý.

o prvotinách a desátcích poručí. Smlouvou Bůh vyhledává při lidu svém pilnosti k ostříhání zákona a zamlouvá se věčným požehnáním.

Když pak vejdeš do země, kterouž Ho-
spodin Bůh tvůj dává tobě v dědictví, a
2 opanuje ji bydliti v ní budeš; * vezmeš prvo-
tin všeho ovoce země té, kteréž obětovati
budeš ze země své, již Hospodin Bůh tvůj
dává tobě, a vlože do koše půjdeš k místu,
kteréžby vyvolil Hospodin Bůh tvůj k přebý-
3 vání tam jmenu svému; * a přijda ke knězi,
kterýž těch dnů bude, díš jemu: Vyznávám
dnes Hospodinu Bohu svému, že jsem všel
do země, kterouž s přísahou zaslíbil Hospodin
4 otcům našim, že ji dá nám. * I vezma kněz
z ruky tvé koš, postaví jej před oltářem Ho-
5 spodina Boha tvého, * a mluviti budeš před
Hospodinem Bohem svým řka: Syrský chudý
otec můj sstoupil do Egypta s nemnohými
osobami, a byv tam pohostinu vzrostl v ná-
6 rod veliký, silný a mnohý. * A když zle na-
kládali s námi Egyptští, trápíce nás a vzklá-
7 dajíce na nás službu těžkou, * volali jsme k Ho-
spodinu Bohu otcův našich, a vyslyšev Ho-
spodin hlas náš popatřil na trápení naše,
8 práci naši a soužení naše; * i vyvedl nás Ho-
spodin z Egypta v ruce silné a v rameni vzta-
ženém, v strachu velikém a znameních i zá-
9 zracích, * a uvedl nás na toto místo a dal nám
10 zemi tuto oplývající mlékem a strdí. * Protož
nyní, hle, přinesl jsem prvotiny úrod země,
kterouž jsi mi dal, ó Hospodine! I necháš toho
před Hospodinem Bohem svým a pokloníš se
11 před ním. * I hoduje veseliti se budeš ve všech do-
brých věcech, kteréžby tobě dal Hospodin Bůh
tvůj i domu tvému, ty i Levita i příchozí, kterýž
jest u prostřed tebe.

Kdyžby pak vyplnil všecky desátky ze 12
všech úrod svých léta třetího, jenž rok desát-
kův jest, a dalby Levitovi, příchozímu, sirotku
i vdově, a jedliby v branách tvých a nasyceni
byli, * tedy díš před Hospodinem Bohem 13
svým: Vynesl jsem, což posvěceného bylo, z do-
mu svého, a dal jsem také Levitovi, příchozímu,
sirotku a vdově vedlé všelikého přikázaní
tvého, kteréž jsi mi přikázal; nepřestoupil
jsem žádného z přikázaní tvých, aniž jsem za-
pomenul na ně. * Nejedl jsem v zámutku svém 14
z toho a neujal jsem z toho k věci obecné, aniž
také jsem dal něco odtud ku pohřbu. Poslechl
jsem hlasu Hospodina Boha svého, učinil jsem
podlé všeho, což jsi mi přikázal. * Popatřiž 15
z příbytku svatého svého s nebe a požehnej
lidu svému israelskému a zemi, kterouž jsi
dal nám, jakož jsi s přísahou zaslíbil otcům
našim zemi oplývající mlékem a strdí.

Dnes Hospodin Bůh tvůj přikazuje tobě, 16
aby ostříhal ustanovení těchto a soudův; ostří-
hejž tedy a čiň je z celého srdce svého a ze vší
duše své. * Dnes i ty připověděls se k Hospo- 17
dinu, že jej budeš míti za Boha a choditi budeš
po cestách jeho, a ostříhati ustanovení jeho a
přikázaní i soudův jeho, a poslouchati hlasu
jeho. * Hospodin také připověděl se k tobě 18
dnes, že tě bude míti za lid zvláštní, jakož
mluvil tobě, aby ostříhal všech přikázaní jeho,
* a že tě vyvýší nade všecky národy, kteréž 19
učinil, aby byl vzácnější, slovútnější a slavnější
nad ně: a tak lid svatý Hospodinu Bohu svému,
jakož jest mluvil.

---

3. *Vyznávám*, J. zvěstuji, chválím, oslavuji, tak (I. Kor. 11, 26) smrt Pána zvěstovati budete. Chceť tomu Bůh vždycky všech věků, aby lidé jeho divná dobrodiní sobě ustavičně činěná majíce, znali i ústy svými jeho velebnosti ke cti i jiných též ku poučování známosti boží je vyznávali, a tak v poslušenství jeho se cvičíce, vděčnosti pravé k němu vnitř v srdci i zevnitř v obcování šlechetném mezi lidmi, obzvláštně pak v důvěrném a živém jeho svatých služeb užívání, jich zmocňování a podporování podlé nejvyšší možnosti své jeden každý dokazovali. Num. 7, 84.

5. *Syrský*, J. otec můj syrský byv chudičký; tím pak jmenem Jakoba rozumí, kterýž 20 let v zemi syrské u Labana sloužil a potom nouzí přinucen jsa, hnul se do Egypta. Jakoby řekl: Nemám zboží toho po předcích, Jakobovi otci našem, který chudý byl, ale od Boha zvláštním darem jeho daná. Jiní: Syrský (t. Laban) chtěl znuziti otce mého.

10. *před ním*, H. Hospodinem Bohem svým.

12. *desátky*. O těch desátcích viz výš 14, 28.

14. *z toho*, t. oběti spravuje, s ochotnou myslí jsem to činil (svrchu 16, 15), zámutku žádného k sobě nepouštěje, jakobych toho služebníkům Páně záviděti aneb jako ztracené věci litovati měl a na tom škodovati, aniž se kam jinám než slušelo z oběti co obracel, ale ve všem prostně, upřímě, poslušně, poníženě a důvěrně jsem se měl. Utěšený příklad všech ctitelů božích. Blahoslavená věc, komuž jeho svědomí tak v pravdě bez pokrytství odpovídá, a když Duch boží toho vnitř (Řím. 8, 16) ano i zevnitř službami svými čistými posvědčuje, ačkoli dokonalosti se v nás nenalézá; o čemž níže 27, 26. — *obecné* neb nečisté.

15. *Popatřiž*. Svědomí dobrého Bohem daného ovoce jest živá a vroucí modlitba, kteráž Bohu netoliko příjemná bývá, ale i jisté vyslyšení i naplnění potřeb s sebou přináší. Žalm 65, 18. Mich. 3, 4. Jan 9, 30. I. Jan 3, 20.

17. *připověděls*, J. zvelebil jsi Hospodina, aneb jako ruky podáním v smlouvu jsi všel s Hospodinem. J. přiřekls neb zařekls se Hospodinu; tak i v. 18. strany Boha. Dí pak d n e s, t. kdyžkoli se člověk v svém srdci na Boha rozpomíná, napravovati v poklescích v své mysli i vůli ukládá, i služeb božích na to užívá aneb je koná, tehdáž se k smlouvě boží připovídá, zavazuje a jako přísahou toho pojišťuje, což se Pánu Bohu líbí a od každého takových slibů vyhledává; a totě Bohu ke cti a slávě i jiným věrným církve údům ku potěšení se

Hlava 27.

Přístup činí Mojžíš k ukázání, co za odplatu přestupníkům a plnitelům zákona Bůh ukládáti ráčí. O takové odplatě mluvě Mojžíš v shromáždění plném ohlašuje, že ta dokonalá vůle Páně jest, lid svůj míti poslušný, a jemu 1) netoliko soudy své vyjevuje, 2) ale i k dostání v smlouvě radí s tou zámluvou, že chce i kajícím milostiv býti, ač nenechá bez pomsty zarytých. Soudů svých vypsání nechal Pán lidu 1) na kamenném oltáři, kteréž sobě předkládati měli.

I přikázal Mojžíš i starší israelští lidu
řkouce: Ostříhejž každého přikázaní, kteréž
2 já přikazuji vám dnes. * A když přejdeš přes
Jordan do země, kterouž Hospodin Bůh tvůj
dává tobě, vyzdvihneš sobě kameny veliké a
3 obvržeš je vápnem, * a nápíšeš na nich všecka
slova zákona tohoto, když přejdeš, aby všel
do země, kterouž Hospodin Bůh tvůj dává tobě:
do země oplývající mlékem a strdí, jakož
jest mluvil Hospodin Bůh otcův tvých tobě.
4 * Když tedy přejdeš Jordan a vyzdvihneš ty
kameny, kteréž já přikazuji vám dnes na hoře
5 Hebal, a obvržeš je vápnem * a vzděláš tam
oltář Hospodinu Bohu svému, oltář z kamenů,
6 jichž nebudeš tesati železem; * z kamení celého
vzděláš oltář Hospodinu Bohu svému, aby na
něm obětoval oběti zápalné Hospodinu Bohu
7 svému; * obětovati budeš i oběti pokojné, a jísti
tu a veseliti se před Hospodinem Bohem svým.
8 * Napíšeš pak na těch kamenech všecka slova
zákona toho dobře a zřetelně.
9 I mluvil Mojžíš a kněží levitští ke všemu
Israelovi řkouce: Pozoruj a slyš Israeli, dnes
10 učiněn jsi lidem Hospodina Boha svého; * protož
poslouchej hlasu Hospodina Boha svého a
zachovávej přikázaní jeho i ustanovení jeho,
kteráž já tobě dnes přikazuji.
11 12 I přikázal Mojžíš v ten den lidu řka: * Tito
stanou, aby dobrořečili lidu na hoře Garizim,
když byste přešli Jordan: Simeon, Levi,
13 Juda, Issachar, Josef a Beniamin; * tito pak
stanou, aby zlořečili na hoře Hebal: Ruben,
Gad, Asser, Zabulon, Dan a Neftalim. * I bu- 14
dou osvědčovati Levitové a řeknou ke všem
mužům israelským vysokým hlasem:
Zlořečený člověk, kterýžby udělal rytinu 15
anebo věc slitou, ohavnost Hospodinu dílo
rukou řemeslníka, by ji pak i do skrýše odložil.
I odpoví veškeren lid a řekne: Amen.
* Zlořečený, kdož sobě zlehčuje otce svého a 16
matku svou; i řekne veškeren lid: Amen. * Zlo- 17
řečený, kdož přenáší mezník bližního svého; i
řekne veškeren lid: Amen. * Zlořečený, kdož 18
zavodí slepého, aby bloudil po cestě; i řekne
veškeren lid: Amen. * Zlořečený, kdož převra- 19
cí spravedlnost příchozího, sirotka a vdovy; a
odpoví všecken lid: Amen. * Zlořečený, kdožby 20
obýval s manželkou otce svého, nebo odkryl
podolek otce svého; i řekne všecken lid: Amen.
* Zlořečený, kdožby obýval s kterýmkoli hova- 21
dem; i dí všecken lid: Amen. * Zlořečený, 22
kdožby obýval se sestrou svou, dcerou otce
svého aneb dcerou matky své; i řekne všecken
lid: Amen. * Zlořečený, kdožby obýval 23
se švekruší svou; i odpoví veškeren lid: Amen.
* Zlořečený, kdožby zbil bližního svého tajně; 24
i řekne všecken lid: Amen. * Zlořečený, kdož- 25
by vzal dary, aby zabil člověka nevinného;
i dí všecken lid: Amen. * Zlořečený, kdožby 26
nezůstal v řečech zákona tohoto a nečinil jich;
a řekne všecken lid: Amen.

---

obnoviti; což sobě nad míru svět ošklivi, ježto jaká sláva věrných může býti větší než ta, že s Bohem smlouvu aneb příměři mají a to věčně, že jsou jeho zvláštně milí, oddaní, posvěcení, poslušní synové, a on také že jest jejich Bohem, milostivým otcem.

3. *všecka slova.* Nemíní pátých knih Mojžíšových ani všech pěti, ale slova desíti božích přikázaní, aneb nejvíc slova požehnání a zlořečenství. Níž v. 15.

5. *jichž* etc., H. nezdvihneš na ně železa.

8. *dobře* etc., J. vysvětluje pilně.

9. *Boha svého*, t. v smlouvě milosti podati a zavázati se ráčil, přijav tě za svůj lid zvláštní, milý. Výš 26, 18.

12. *dobrořečili*: požehnání dávali. — *Garizim* jest vysoký vrch u Samaří, na němž, co se mluvilo, praví, že v Sichemu, městě pod ním ležícím, slyšáno bylo, ano i na druhé hoře proti němu ležící Hebal, a z této tolikéž hlas dole i na oné hoře že se slyšeti mohl.

14. *budou osvědčovati*, H. odpovědí.

15. *Zlořečený.* Sama toliko zlořečenství se tuto pokládají, protože Mojžíš přísnost zákona vyznamenal; ale Josue byv obrazem Krista Pána, pravé nebeské požehnání všechněm věřícím přinášejícího, nejprv požehnání dával. Jos. 8, 33. — *odložil*, t. by pak člověk modly a modlářství před lidmi ukryti mohl, však před Bohem ukryti jich nemůže; předse se na něho zlořečenství jako i na zjevného modláře vztahuje.

18. *slepého*, t. netoliko na zevnitřním zraku slepého, ale i toho, kdož jest sprostný a hloupý, tak že snadně od chytráků zběhlých sveden a oklamán býti může.

19. *spravedlnost*, H. soud.

20. *podolek*: přikrytí. Výš 22, 30.

24. *zbil*, J. zabil.

25. *vzal dary*: buď on soudce, buď svědek nepravý neb od někoho k tomu najatý a nastrojený. — *zabil*, H. ranil smrtelně duši nevinnou.

26. *v řečech*, t. ve všech, jakž i sv. Pavel tak to přivodí (Gal. 3, 10), aby se rozumělo, že netoliko ti hříchové, kteříž se tu vyčítají, zlořečenství hodni jsou, ale i jiní, proti jiným přikázaním čelící. Nebo Bůh všech svých soudů a přikázaní celého, plného a dokonalého plnění vyhledává. Levit. 18, 5. Žádný

Hlava 28.

2) V knize Mojžíšově že hojný Pán jest v požehnání a přísný v trestání (pokládá), však mnohem nakloněnější k milosrdenství.

Jestliže pak opravdově poslušen budeš
hlasu Hospodina Boha svého, ostříhaje a čině
všecka přikázaní jeho, kteráž já dnes přika-
zuji tobě; vyvýší tě Hospodin Bůh tvůj nade
2 všecky národy země; * a přijdou všecka požeh-
nání tato a vyplní se při tobě, když jen
poslušen budeš hlasu Hospodina Boha svého.
3 * Požehnaný budeš v městě, požehnaný i na
4 poli. * Požehnaný plod života tvého, úrody
země tvé i plod dobytka tvého, prvorozené
5 skotův tvých i stáda bravův tvých. * Požeh-
6 hnaný koš tvůj i díže tvá. * Požehnaný budeš
7 vcházeje, požehnaný i vycházeje. * A učiní Ho-
spodin, že nepřátelé tvoji, kteřížby povstali
proti tobě, poraženi budou před tebou: jednou
cestou vytáhnou proti tobě a sedmi cestami
8 před tebou utíkati budou. * Přikážeť Hospo-
din požehnání svému, aby s tebou bylo v špi-
žírnách tvých a při všem, k čemuby koli při-
činil ruku svou, a požehná tobě v zemi, kterouž
9 Hospodin Bůh tvůj dává tobě. * Vystaví tě
sobě Hospodin za lid svatý, jakož zapřisáhl
tobě: když ostříhati budeš přikázaní Hospodina
10 Boha svého a choditi po cestách jeho. * I uzří
všickni národové země, že jmeno Hospodinovo
vzýváno jest nad tebou, a budou se báti tebe.
11 * Učiní také Hospodin, že hojnost míti budeš
všeho dobrého, plodu života svého, i plodu do-
bytkův svých, i úrod zemských v zemi, kterouž
s přísahou zaslíbil otcům tvým, že ji tobě dá.
12 * Otevře Hospodin tobě poklad svůj výborný,
nebe, aby vydalo déšť zemi tvé časem svým,
a požehná všelikému dílu ruky tvé, tak že
mnohým národům půjčovati budeš, sám pak
ničeho nevypůjčíš. * I ustanoví tě Hospodin za hla- 13
vu a ne za ocas, a budeš vždycky vyšší a nikdy
nižší: když poslouchati budeš přikázaní Hospo-
dina Boha svého, kteráž já dnes tobě přikazuji,
aby ostříhal a činil je, * a neuchýlíš se od žá- 14
dného slova, kteráž já dnes přikazuji tobě,
ani napravo ani nalevo, odcházeje po bozích
cizích, aby jim sloužil.
Jestliže pak hlasu Hospodina Boha svého 15
poslouchati a všech přikázaní a ustanovení je-
ho, kteráž já dnes přikazuji tobě, ostříhati a
činiti nebudeš, přijdou na tě všecka zlořečen-
ství tato a postihnou tě. * Zlořečený budeš 16
v městě, zlořečený i na poli. * Zlořečený koš 17
tvůj a zlořečená díže tvá. * Zlořečený plod ži- 18
vota tvého i úrody země tvé, prvorozené
skotů tvých i stáda bravu tvých. * Zlořečený 19
budeš vcházeje, zlořečený i vycházeje. * Pošle 20
Hospodin na tě zlořečení, zkormoucení a bídu
při všem, k čemužby koli přičinil ruku svou
a cožby koli dělal: dokudž nebudeš vyhlazen
a nezahyneš vnáhle pro zlé skutky své, skrze
něž jsi opustil mne. * Dopustí Hospodin, aby 21
se přidržely tebe morní bolesti, až tě i vyplení
ze země, do níž se béřeš, aby ji dědičně opa-
noval. * Bíti tě bude Hospodin souchotinami, 22
zimnicí, pálivostí, horkem, mečem, suchem a
rudou: a budou tě stíhati, až tě i zkazí. * I to 23
nebe, kteréž jest nad hlavou tvou, bude mě-
děné, a země, kteráž jest pod tebou, železná.

---

tuto z lidí sám ze sebe zlořečenství božímu tomuto vyhnouti se nemůže, poněvadž před očima jeho ani hvězdy čisté nejsou (Job 25, 5), ano ani andělé dokonalí (týž 4, 18). Zvlášť když se na to pohledí, jak naše poslušenství Boha jest nápadné, jest nečisté, jakožto z nečistého vrchoviště ze srdce pocházející; jest nedokonalé, jest i myšlénkami scestnými zprzněné. Ano byť pak kdo všeho zákona ostříhal a v jediném pochybil, všemi vinen bývá. (Jak. 2, 10.) K samému tedy tomu, kterýž z nás zlořečenství sňal, sluší se před vedrem prokletí božího hrozným pod stín zásluhy jeho utíkati a vinouti.

1. *Jestliže* etc. Co Bůh takovými zámluvami milostnými při svém lidu vzdělati chtěl, viz Levit. 26, 3. Co též i pohrůžkami v též hl. v. 23. — *opravdově*, H. poslouchaje poslouchati.

2. *vyplní*, H. zachvátí, sstihnou tě.

3. *v městě*, t. všecko se šťastně všudy povede, tak že všech věcí dobrých hojnost míti a jimi oplývati budeš v domě i na poli.

5. *koš tvůj*, t. ty nádoby, do nichž se schraňují věci ku potravě náležité, nikdy nebudou vyprázdněny, vždycky budeš míti, k čemuby sáhnouti a čím se živiti mohl.

6. *vycházeje*, t. ve všech svých předsevzetích a pracech i doma i vně neb pohostinu.

7. *proti tobě*, t. by pak jakkoli pořádně ššikováni proti tobě přitáhli, rozraženi jsouce strachem sem i tam utíkati budou.

8. *špižírnách:* stodolách.

12. *poklad:* pokladnici. — *aby vydalo.* Tak podobně Deut. 11, 14. Jerem. 5, 24. Ezech. 34, 26. Z takových míst písem sv. jisté jest, že i ty krůpějičky dešťové a rosičky jsou boží darové, kteříž lidem milost boží osvědčují; jako naopak, když jich v čas pilný nebývá, hněv; na obojí stranu tuto svědectví toho jsou. Níž verš 23. — *nevypůjčíš*, t. nebude potřebí vypůjčovati.

13. *vyšší*, H. svrchu toliko budeš a ne zespod.

20. *zkormoucení*: děšení, hluk hrozný a strašlivý, aby v něm byl co omámený. — *při všem.* A to jest ze všech bíd největší, ustavičnou práci a nesnáz míti a tím se trápiti, avšak nadarmo, když člověk sobě samému ani jiným nic neprospívá.

22. *souchotinami*, J. oteklinou, chudobou etc. — *rudou*: rzí.

23. *měděné*, t. nebude dešťů a ros nebeských, pročež nebude moci býti země dělána. Levit. 26, 19.

24 * Dá Hospodin zemi tvé místo deště prach a
popel; a toť s nebe sstoupí na tě, dokudžby
25 nebyl vyhlazen; * učiní i to Hospodin, že po-
ražen budeš od nepřátel svých: jednou cestou
vytáhneš proti nim, a sedmi cestami utíkati
budeš od tváři jejich, a budeš ku pohnutí vše-
26 chněm královstvím země. * I budou těla vaše
mrtvá za pokrm všemu ptactvu nebeskému a
šelmám zemským, a nebude kdoby je odehnal.
27 * Raní tě Hospodin vředem egyptským, neduhy
na zadku, prašivinami a svrabem nezhojitel-
28 ným. * Raní tě Hospodin pominutím smyslů,
29 slepotou a tupostí srdce; * tak že o polední
makati budeš jako maká slepý ve tmě, a ne-
budeš míti prospěchu na cestách svých; k tomu
také utiskán budeš a loupen po všecky dny,
30 a nebude kdoby tě vysvobodil. * Manželku sobě
zasnoubíš a jiný s ní obývati bude; dům vy-
stavíš a nebudeš bydliti v něm; vinici štípíš a
31 sbírati na ní nebudeš. * Vůl tvůj před tvýma
očima zabit bude a ty jeho jísti nebudeš; osel
tvůj uchvácen bude před tváří tvou, aniž se
zase navrátí; dobytek tvůj vydán bude nepřá-
32 telům tvým, a nikdo ho nevysvobodí. * Synové
tvoji a dcery tvé cizímu národu vydáni budou, a
oči tvé na to hledíce umdlívati budou pro ně
33 celého dne, a nebudeť síly v ruce tvé. * Úrody
země tvé i všecko úsilí tvé sžíře národ, kte-
réhož ty neznáš, a nebudeš než potlačený a
34 potřený po všecky dni; * a omámený budeš
nad těmi věcmi, kteréž viděti budou oči tvé.
35 * Raní tě Hospodin vředem nejhorším na ko-
lenou i na lýtkách, tak že se nebudeš moci zho-
jiti, od spodku nohy tvé až do svrchu hlavy.
36 * Zavede tě Hospodin i krále tvého, kteréhož
ustanovíš nad sebou, do národu, kteréhož jsi
ty neznal, ani předkové tvoji, a sloužiti tam
37 budeš bohům cizím, dřevu a kameni. * A bu-
deš k užasnutí a přísloví i v rozprávku všech-
něm národům, mezi kteréž zavede tě Ho-
38 spodin. * Mnoho semene vyneseš na pole k roz-
sívání a málo shromáždíš, nebo sžerou to ko-
bylky. * Vinice štípíš a dělati je budeš, ale 39
vína píti ani sbírati nebudeš; nebo červ sžíře
je. * Olivoví hojnost míti budeš ve všech kon- 40
činách svých, avšak olejem se pomazovati ne-
budeš; nebo sprchne ovoce s olivy tvé. * Sy- 41
nův a dcer naplodíš a nebudeš jich míti, nebo
zajati budou. * Všecko stromoví tvé i úrody 42
země tvé kobylky zkazí. * Cizozemec, kterýž 43
s tebou přebývá, vzroste nad tebe, ty pak ve-
lice ponižovati se musíš. * On půjčovati bude 44
tobě a ty nebudeš míti, coby půjčil jemu; onť
bude v hlavu a ty v ocas. * A přijdou na tebe 45
všecka zlořečenství tato, a stíhati tě budou a
obklíčí tě, až i zahyneš; jestližeby neuposlechl
hlasu Hospodina Boha svého a neostříhal při-
kázaní a ustanovení jeho, kteráž přikázal tobě.
* A budouť rány tyto znamením a zázrakem 46
na tobě i semeni tvém až na věky; * protože 47
jsi nesloužil Hospodinu Bohu svému s potěše-
ním a veselím srdce, maje hojnost všech věcí;
* a protož nepříteli svému, kteréhož poslal na 48
tebe Hospodin, sloužiti musíš v hladu, žízni,
v nahotě a v nedůstatku všech věcí, a vloží
na šíji tvou jho železné, dokudž tě nesetře.
* Přivede Hospodin na tě národ zdaleka od 49
nejdalších končin země, jako letí orlice, národ,
jehož jazyku nerozumíš, * národ nestydatý, kte- 50
rýž ani starce nebude šetřiti a nad dítětem
se neslituje, * a sžíře plod dobytkův tvých i 51
úrody země tvé, dokudž nebudeš vyhlazen; a
nezanechá tobě obilí, vína mladého a oleje,
prvorozeného ze skotův tvých, aniž stáda bra-
vův tvých, až tě i vyhladí; * a oblehne tě ve 52
všech městech tvých, dokudžby nepadly zdi
tvé vysoké a pevné, v něž ty doufáš, po vší
zemi tvé; a obležen budeš ve všech městech
tvých, po vší zemi tvé, kterouž Hospodin Bůh
tvůj dal tobě: * tak že jísti budeš plod života 53
svého, maso synův svých a dcer svých, kte-
réžby dal tobě Hospodin Bůh tvůj, v obležení

24. *popel*: jako bývá někdy ve veliké sucho, že prach ze země větrem se vznáší a zase místo rosy spadá.

25. *pohnutí*, t. aby tebou postrkali a pomykali všickni. J. aby slyšíce a vidouce tě v takové bídě, nad tím k užasnutí a k zděšení přicházeli. J. a rozptýlíš se po všech královstvích země.

26. *odehnal*, H. odstrašil.

28. *pominutím*: zblázněním. — *tupostí*: strnutím. Za největší a nejhroznější pokuty boží i u pohanů se pokládaly nesmyslnost a zbláznění aneb slepota mysli, o níž tu dále.

30. *jiný*; cizí. — *sbírati*, H. k obecnému užívání jí nepřivedeš.

32. *celého dne*, t. ustavičně, stále a tesklivě vyhlídaje a čekaje, nedočkáš se jich.

35. *na lýtkách*: na stehnách; jako jest rak, vlk neb pekelný oheň.

37. *k užasnutí*, t. aby se všickni divili a nad tebou ckali. — *přísloví*, t. za výtku, aby sobě všickni s posměchem a útržkou na tě ukazovali. — *rozprávku*, t. kdežby se jen dva neb více sešli, aby o tobě rozprávěli.

42. *kobylky*: žížaly.

44. *v hlavu*, t. přednější. — *v ocas*, t. poslednější. Všelijakých bíd a soužení příčiny.

49. *národ*. Židům byli Římané, o nichž jim i Balam prorokoval, Num. 24, 24. Dan. 9, 26., a ti jim byli od západu, od východu Chaldejští, od poledne Egyptští, od půlnoci Řekové. A my křesťané, leč tvář přísnou Pána Boha sobě celým srdcem předcházeti budeme, koho dočekáme?

50. *nestydatý*, H. tvrdé tváři. J. ukrutný.

53. *jísti*. Jako tak se stalo v obležení Jerusalema od Tita Vespasiana, o čemž Josefus. A i prvé v Samaří za času Elisea proroka (IV. Král. 6, 29.). Nad čímž pobožnému srdci nelze se než užasnouti, když se o tom čte neb slyší.

54 a soužení, jímž usouží tě nepřítel tvůj. * Člo-
věk mezi vámi rozmazaný a v rozkoši scho-
vaný záviděti bude bratru svému, i vlastní
ženě své, i ostatním synům svým, kterýchž je-
55 ště zanechal; * tak že neudělí žádnému z nich
masa synův svých, kteréž jísti bude, protože
nezůstalo jemu nic jiného v obležení a v sou-
žení, jímž usouží tě nepřítel tvůj ve všech mě-
56 stech tvých. * Rozmazaná mezi vámi a v roz-
koši schovaná žena, kteráž rozmazaností a roz-
koší velikou ledva nohou země se dotkla, zá-
viděti bude muži vlastnímu svému a synu
57 svému a dceři své, * také i lůžka svého, kte-
réž z ní vychází při porodu, i synův svých,
kteréž zplodí, nebo jísti je bude tajně pro ne-
důstatek všech věcí v obležení a soužení, jímž
usouží tě nepřítel tvůj v městech tvých.
58 Nebudeš-li ostříhati a činiti všech slov
zákona tohoto, kteráž psána jsou v knize této,
aby se bál toho veleslavného a hrozného jmena
59 Hospodina Boha svého; * rozmnoží ku podi-
vení Hospodin rány tvé a rány semene tvého,
rány veliké i trvanlivé i nemoci těžké a dlouhé,
60 * a obrátí na tebe všecky neduhy egyptské,
61 jichžs se strašil, a přichytí se tebe; * všelijaký
také neduh a všelikou ránu, kteráž není psána
v knihách zákona tohoto, uvede Hospodin na
tebe, dokudž nebudeš vyhlazen; * a zůstane vás 62
maličko, ježto vás prvé bylo mnoho, jako hvězd
nebeských; protože jsi neposlouchal hlasu Ho-
spodina Boha svého. * I staneť se, že jakož se ve- 63
selil Hospodin nad vámi, dobře čině vám a
rozmnožuje vás: tak veseliti se bude Hospodin
nad vámi, když vás zkazí a vyhladí, a vyple-
něni budete ze země, do kteréž jdete, abyste
dědičně vládli jí. * A rozptýlí tě Hospodin mezi 64
všecky národy od jednoho konce země až do
druhého, a budeš tam sloužiti bohům cizím,
kterýchž ty neznáš ani otcové tvoji, dřevu a
kameni. * A mezi národy těmi neoddechneš, 65
aniž bude míti odpočinutí spodek nohy tvé;
tam také dá Hospodin tobě srdce lekavé a
oči blikavé a truchlost mysli. * I bude život 66
tvůj nejistý před tebou, a strašiti se budeš
v noci i ve dne, a nikdež nebudeš jist svým ži-
votem. * Ráno díš: Ó by již byl večer, a večer 67
díš: Ó by již bylo jitro, pro strach srdce svého,
jímž se lekáš, a pro ty věci, na něž očima svýma
hleděti musíš. * A zavede tě Hospodin do Egyp- 68
ta na lodech, cestou, o níž jsem řekl tobě:
Nebudeš jí viděti více, a tam prodávati se bu-
dete nepřátelům svým za služebníky a děvky,
a nebude kdoby koupil.

Hlava 29.

Milosrdenství své schvaluje vypravováním dobrodiní svých a ohražováním sebe, kdykoli hrozí neb tresce. Dobrodiní svá lidu prokázaná v Egyptě, na poušti i v zemi nepřátelské vypravuje Bůh, hotov jsa až na věky i potomkům podobně činiti. Hrozí-li pak, hrozí k výstraze, a tresce-li, tresce spravedlivě.

Tato jsou slova smlouvy, kteráž přikázal Ho-
spodin Mojžíšovi učiniti se syny israelskými v ze-
mi moabské mimo onu smlouvu, kterouž učinil
2 s nimi na Orebě. * I svolav Mojžíš všecken
lid israelský řekl jim: Vy sami viděli jste vše-
cky věci, kteréž učinil Hospodin před očima
vašima v zemi egyptské Faraonovi i všechněm
služebníkům jeho i vší zemi jeho; * zkušování veli- 3
ká, kteráž viděly oči tvé, znamení i zázraky ty ve-
liké, * avšak nedal vám Hospodin srdce k sroz- 4

59. *ku podivení*, t. tak je rozmnoží a ztíží, že se jim všickni diviti a jich se děsiti musejí.

64. *bohům cizím*, t. po nichž se vždy táhneš a toužíš. Ne samými tělesnými pomstami a ranami hrozí, ale což hroznějšího jest, i duchovními; aby mrtvým věcem proti svému vlastnímu svědomí jako Bohu sloužiti musili ti, kteříž sobě čistých služeb a poct božích neváží a čistoty učení jeho svatého s pokojným svědomím následovati se zpěčují; za čímž sejdou-li takoví se světa bez pokání, co jiného stojí, než věčné zatracení.

65. Zlého svědomí spůsob a povaha tu se vypisuje, kteréž takového člověka ustavičně stíhá, na něj dotírá, jej víže, straší a trápí nejináče, než jakoby již před očima kata měl a pomsty čekal, tak že žádného v mysli odpočinutí nemá, ano i zevnitř spůsob jeho takový bývá, jakoby doma nebyl, ale pohostinu, a cožkoli před se béře, to mu jako z rukou prší.

66. *nejistý*, H. zavěšený.

68. *lodech*, t. přes moře veliké neb vysoké, kteréž Středozemní slove. — *více*, jakoby řekl: Tomu tě zas v moc uvedu, jehož manství na věčné časy zaslíbil jsem tě zprostiti. — *prodávati*, J. rádibyste prodáni byli.

1. *mimo onu*, t. ne aby jinou smlouvou s nimi činiti měl, ale tu prvé stalou obnoviti a ji lidu (poněvadž již na větším díle jiní byli, nežli ti, kteříž ji prvé slyšeli) pilně v mysl a srdce vložiti.

2. *viděli*. Num. 14, 29. praví se, že všickni z Israele ode dvadcítiletých a výše zemřeli na poušti kromě Josue a Kaleba; protož tuto s těmi mluví, kteříž mladší dvadcíti let byli, když šli z Egypta a již přes čtyřidceti let na poušti putovali a ty divy a zázraky v dobré paměti ještě míti mohli.

3. *zkušování*, t. z příčiny nepřátel, jich zlostí a ukrutnosti, nedůstatku a jiných mnohých přístrachů a nebezpečenství. Výš 4, 34. 7, 19.

4. *srdce*: mysli. Tím pak mluvením neobviňoval prorok Boha z nějaké nepřízně, ale přirozenou mysli tupost a obutost Židům (jakováž od přirození při všech lidech se nalézá) ukázati chtěl, že ji ani zázrakové zostřiti a v jiný lepší spůsob obléci nemohli. Kdo pak to napraviti může, ukazuje, že sám

umění a oči k vidění a uši k slyšení až do tohoto
5 dne. * A vedl jsem vás čtyřidceti let po poušti,
nezvetšela roucha vaše na vás a obuv vaše
6 neztrhala se na nohách vašich. * Chleba jste
nejedli, vína a nápoje opojného jste nepili,
abyste poznali, že já jsem Hospodin Bůh váš.
7 * A když jste přišli na to místo, vytáhl Seon
král hesebonský a Og král basanský proti nám
8 k boji a porazili jsme je, * a vzali jsme zemi
jejich, i dali jsme ji v dědictví pokolení Rubenovu a Gadovu, a polovici pokolení Manassesova.
9 * Ostříhejtež tedy slov smlouvy této a čiňtež je, aby se vám šťastně vedlo všecko, což-
10 byste činili. * Vy všickni dnes stojíte před Hospodinem Bohem svým, knížata vaše v pokoleních vašich, starší vaši a úředníci vaši, vši-
11 ckni muži israelští, * dítky vaše i ženy vaše,
i příchozí vaši, kteříž bydlejí u prostřed stanův vašich, i ten kterýž dříví seká, i ten kte-
12 rýž váží vodu; * abyste vešli v smlouvu Hospodina Boha svého a v přísahu jeho, v kteroužto
smlouvu Hospodin Bůh tvůj dnes vchází s te-
13 bou, * aby tě sobě dnes postavil za lid a on
byl tobě za Boha, jakož mluvil tobě a jakož
s přísahou zaslíbil otcům tvým, Abrahamovi,
14 Isakovi a Jakobovi. * A ne s vámi samými či-
15 ním smlouvu tuto a přísahu tuto, * ale i s každým
tím, jenž tuto dnes s námi stojí před Hospodinem Bohem naším, i s tím, jehož není tuto
16 dnes s námi. * Nebo vy víte, kterak jsme bydlili v zemi egyptské a kterak jsme šli prostředkem těch národů, až jsme naskrze pro-
17 šli; * a viděli jste ohavnosti a nečistoty jejich,
i modly jejich, dřevo i kámen, stříbro i zlato,
kteréž jest při nich, jimžto se klaněli. * Hleďtež ať 18
nebývá mezi vámi muže aneb ženy aneb čeledi aneb pokolení, jehožby srdce odvrátilo se
dnes od Hospodina Boha našeho a šelby sloužit bohům těch národův, ať nebývá mezi vámi
kořene plodícího jed a hořkost; * i staloby se, 19
že uslyše takový slova zlořečení tohoto, dobrořečilby sobě v srdci svém řka: Pokoj míti
budu, bychť pak i chodil podlé žádosti srdce
svého, i přidalby opilou žíznivé. * Nechceť Ho- 20
spodin odpustiti takovému, nebo tehdáž rozpálí se prchlivost Hospodinova a zuřivost jeho
proti takovému člověku, tak že připadne na
něj všeliké zlořečení, o kterémž psáno jest
v knize této; i vyhladí Hospodin jmeno jeho
pod nebem, * a odloučí jej Hospodin s jeho 21
zlým ode všech pokolení israelských vedlé všech
zlořečení smlouvy zapsané v této knize zákona.
* Tak že řekne věk potomní, synové vaši, kte- 22
říž povstanou po vás, i cizozemec, kterýž přijde
ze země daleké (když uzří rány země této i
neduhy její, kteréž uvedl na ni Hospodin;
* sirou a solí vypálenou všecku tu zemi, a že 23
se nemůž síti, ani co vzcházeti, ani jaké byliny
růsti na ní; rovně jako na místě, kdež jest
podvrácena Sodoma a Gomora, Adama a Seboim, kteréž podvrátil Hospodin v hněvě svém
a v prchlivosti své); * řeknou všickni národové: 24
Proč jest tak učinil Hospodin zemi této? kteraký jest to hněv prchlivosti jeho náramné?
* A bude odpovědíno: Protože opustili smlouvu 25
Hospodina Boha otcův svých, kterouž učinil

Hospodin, protož je k němu o to obrací a odsílá. Neb on sám ve svých věrných působí i chtění i skutečné činění, z pouhé milosti své. Filip. 2, 13.

5. *neztrhala*: nezvetšela s noh vašich.

6. *Hospodin*, t. kterýž jsem vás uměl i mohl samou vodou a mannou v dobrém spůsobu, zdraví, čerstvosti a síle zachovati, tak že vás nemoci méně obtěžovaly nežli ty, kteříž třebas slavných nápojů a nákladných pokrmů užívají; a že moc má není k prostředkům a zevnitřním pomocem přivázána.

9. *aby se vám* etc., J. abyste byli opatrní. Nebo kdož se božím slovem nespravuje, jím neřídí, v něm necvičí, jím neosvěcuje a z něho moudrosti nenabývá, není než blázen ve všech svých předsevzetích; takový také nečekej požehnání božího, ale zlořečení časného i věčného. Ono zajisté maličkého moudrosti vyučuje. Žalm 18, 8.

11. *vaše*, H. tvoje. — *i ten, kterýž* etc., H. od sekajícího dříví až do vážícího vodu. — *vodu*, t. netoliko vy přední a slovútní v lidu, ale vaši služebníci, čeládky, žádného nevyminujíc, všickni (jakž verš 15 ukazuje) povinni jste státi k smlouvě boží, v níž se vám ohlašovati ráčí, a vy se k ní připovídáte. Výš 26, 17.

14. *přísahu*, H. zaklínání, t. zavázání přísahou.

17. *modly*, J. lejna. Čeho Bůh podlé smlouvy s sebou učiněné od těch, jimž se také v smlouvě milostí zavázal, vyhledává, často to připomíná a opakuje. Výš 7, 9.

18. *hořkost*, H. pelynek, t. hříchy a ohavnosti nestydaté Boha k hořkosti hněvu a pomstě popouzející.

19. *zlořečení*: zaklínání. — *dobrořečilby*: lahodil, pochleboval. Ukazuje se tu příklad lidí hovadných, zarytých, ve svých spravedlnostech slepých, božích ani slibů ani pohrůžek sobě nevážících a říkajících: Není peklo tak horké, není ďábel tak černý, Bůh tak nemilostivý, a s tím se vším nebem se těšících, ba i korunkami zvláštními, že je tam míti mají chlubících. — *bychť* etc., J. když choditi budu v nepravosti. — *žíznivé*, t. duši i všecky moci její opojenou zkázou hříchu přirozeného, vydalby v žádosti těla k hříchům náruživého, a tak přilévalby oleje na oheň, aby více hořel ve zlém, ježto náležité jest ten oheň přetrhovati a dusiti.

20. *rozpálí*, H. kouřiti se bude. — *zuřivost*, H. horlivost.

21. *jej*, J. je, t. pokolení. — *zlým*, H. ke zlému, t. k nehodě, pryč.

22. *země této*, že t. i ta země účastna býti musí zlořečenství na bezbožné přicházejícího, učiněna jsouc neužitečnou a neúrodnou; což se těmi slovy: rány, neduhy, sirou a solí ukazuje. Neb sůl v písmích sv. i jinde za neúrodnost se béře. Jud. 9, 45. Sof. 2, 9. Odtud se říká, místa neb země slaná, t. neúrodná. Job 39, 9. Jer. 17, 6.

26 s nimi, když je vyvedl ze země egyptské; * nebo
odcházejíce sloužili bohům cizím a klaněli se
jim, bohům, kterýchž neznali, kteříž se s nimi
27 také ničímž dobrým nezdělili; * i rozhněvala
se prchlivost Hospodina na tu zemi, tak že
uvedl na ni všecko zlořečení zapsané v knize
28 této; * protož vyplenil je Hospodin ze země
jejich v hněvě, v rozpálení a v prchlivosti veliké, a vyvedl je do země jiné, jakž to ukazuje
dnešní den. * Věci skryté jsou Hospodina Boha 29
našeho, věci pak zjevené ty jsou naše a synů
našich, abychom plnili všecka slova zákona
tohoto.

Hlava 30.

Zakazuje se, že kajícím milost navrátí, ač setrvají-li v přikázaních jeho, jichž on před nimi netají, krátce jim nic než všecko dobré vyhledávati ráčí. — Předoznámeno jest, že Mojžíšovi k vykonání práce povinné přislušelo vůli boží oznámiti a žádostí upřímou lidu se ohlásiti. Oznamoval pak až posavad vůli boží, nyní k žádosti své přistupuje.

Když pak přijdou na tě všecka slova tato,
požehnání i zlořečenství, kteráž jsem předložil,
a rozpomeneš se v srdci svém, kdežby koli byl
mezi národy, do kterýchžby tě rozehnal Ho-
2 spodin Bůh tvůj; * a obrátě se k Hospodinu
Bohu svému poslouchalby hlasu jeho ve všem,
jakž já přikazuji tobě dnes, ty i synové tvoji
3 z celého srdce svého a ze vší duše své; * tehdy
přivede zase Hospodin Bůh tvůj zajaté tvé a
smiluje se nad tebou, a obrátě se shromáždí tě
ze všech národuv, mezi něž rozptýlil tě Ho-
4 spodin Bůh tvůj. * Byť pak někdo z tvých i na
konec světa zahnán byl, odtud zase shromáždí
tě Hospodin Bůh tvůj a odtud pojme tě;
5 * a uvede tě zase Hospodin Bůh tvůj do země,
kterouž dědičně vládli otcové tvoji, a opanuješ
ji, a dobřeť učiní a rozmnoží tě více nežli otce
6 tvé. * A obřežeť Hospodin Bůh tvůj srdce tvé
a srdce semene tvého, aby miloval Hospodina
Boha svého z celého srdce svého a ze vší duše
své, aby živ byl. * Všecka pak zlořečenství 7
tato obrátí Hospodin Bůh tvůj na nepřátely
tvé a na ty, jenž v nenávisti měli tebe a pro-
tivili se tobě. * Ty tedy obrátě se, když po- 8
slouchati budeš hlasu Hospodina Boha svého
a činiti všecka přikázaní jeho, kteráž já tobě
dnes přikazuji; * dáť Hospodin Bůh tvůj pro- 9
spěch při všem díle rukou tvých v plodu ži-
vota tvého, i v plodu dobytka tvého a v úro-
dách země tvé, a v hojnosti všech věcí tobě k do-
brému; nebo zase veseliti se bude Hospodin
z tebe, dobře čině tobě, jakož veselil se z otcův
tvých: * jestližeby však poslouchal hlasu Ho- 10
spodina Boha svého, a ostříhal přikázaní jeho
a ustanovení jeho napsaných v knize zákona
tohoto; kdyžby se obrátil k Hospodinu Bohu

---

26. Příčina pádu a zkázy i vyvrácení obcí národů a království jest modlářství a jiní hříchové. Ezech. 16, 49. — *kteříž se s nimi* etc., J. kterýchž jim nepřivlastnil, t. Bůh.

29. *Věci* etc., t. věcí skrytých zanecháváme Hospodinu Bohu našemu. J. Tajné věci Hospodina Boha našeho oznámeny jsou nám a synům našim. Učí tato slova, že jakož při výmluvnosti božího zpytování i tajné boží správy všeho světa spatřování, středmě a uctivě mysl každého člověka chovati se má; tak zase, že toho, v čemž se Bůh slovem svým zjeviti a pronesti ráčil, nikoli v smetech hlouposti, neznámosti, nevědomí a nedbalství zanechávati nesluší; aneb na odpor židovským nemoudré horlivosti a pověrné nábožnosti smyšlenkám místo dávati, kteříž některých míst písem sv. pro svatost ani čísti nedopouštějí. Náleží každému světla, jehož Pán propůjčovati ráčí, vděčnu býti, k němu se obraceti, za ním jíti, jeho k skutkům dobrým užívati, a obojí té nespůsobilosti se varovati; kteříž jinak činí, aniž světla života hodni jsou.

1. *rozpomeneš*: bedlivě uvážíš.

2. *z celého srdce.* Pravého pokání a obrácení se k Bohu počátek tuto i jinde takovým mluvením se ukazuje, že to začínati se má nejprv od vnitřnosti a moci srdce; za čímž hned jíti má starého člověka svláčení a v nového se oblačení. Efes. 4, 22. 24. Deut. 31, 17.

3. *smiluje.* Jakož nás poučuje Pán bližním viny odpouštěti každého dne sedmdesátekrát sedmkrát, tak i sám pro vzbuzení k následování svému i ku potěšení a pozdvihování nás skrze slovo své, velmi často se v milosti své ohlašuje a ji podává, tak že ten závazek jeho velebnosti, že nechce smrti hříšného etc. (Ezech. 18, 23. 32.), netoliko nepohnutelný, ale i pravdomluvný i velice všech věků a časů patrný vždycky stojí a trvá.

4. *světa.* H nebe.

6. *obřežeť*, t. mocí Ducha svého sám vás od nešvar a nečistot vašich hříchů sobě očistí, tak abyste jemu příjemní a vzácní byli, podlé jeho líbeznosti i hotoví a schopní hned vnitř, potom i zevnitř ku poslušenství hlasu a vůle jeho. (Tit. 2, 14.) A to jest pravda obřízky tělesné, kteráž se má dodnes při všech věřících nalézati; ale to ne v moci člověka a u vůli jeho, ale v smilování božím a moci jeho (kteréž dílo své mocně v nemoci naší působí) složené býti prorok ukazuje. — *semene*, t. tvých dětí a potomků jich v pronárodech jejich, na časy budoucí. Nebo skrze jediný a týž prostředek jakož vy tak i oni k spasení přijíti můžete. Skut. 15, 11.

9. *dáť*: rozhojní. — *k dobrému.* Ukazuje tím slovem, jak rozdílně lidé božských dobrodiní užívají. Nebo věrným a Boha poslušným všecky věci v dobré se obracejí a k dobrému napomáhají, t. netoliko věci pohodlné od Boha propůjčené, ale i útrpné. (Řím. 8, 28. Tit. 1, 15.) Ale nevěrným a neposlušným s částky na osvědčení (Skut. 14, 17.), s částky k jejich zde v časném životě oddělení (Žalm

svému celým srdcem svým a celou duší svou.
11 * Nebo přikázaní toto, kteréž přikazuji tobě
dnes, není skryté před tebou ani vzdálené od
12 tebe; * není na nebi, aby řekl: Kdo nám vstoupí
do nebe, aby vezma přinesl a oznámil je nám,
13 abychom je plnili? * Ani za mořem jest, aby
řekl: Kdo se nám přeplaví za moře, aby je při-
14 nesl a oznámil nám, abychom plnili je. * Ale
velmi blízko tebe jest slovo, v ústech tvých a
15 v srdci tvém, aby činil to. * (Hle, předložil jsem
16 tobě dnes život a dobré, smrt i zlé): * což já
přikazuji tobě dnes, aby miloval Hospodina
Boha svého, chodě po cestách jeho a ostří-
haje přikázaní jeho, ustanovení a soudův
jeho, aby živ jsa rozmnožen byl, a pože-
hnal tobě Hospodin Bůh tvůj v zemi, do
kteréž jdeš, aby ji dědičně obdržel. * Pakli 17
se odvrátí srdce tvé a nebudeš poslouchati,
ale přiveden jsa k tomu, klaněti se budeš bo-
hům cizím a jim sloužiti: * ohlašuji vám dnes, 18
že jistotně zahynete, aniž prodlíte dnův svých
v zemi, do kteréž se přes Jordan béřeš, aby
ji dědičně obdržel. * Osvědčuji proti tobě dnes 19
nebem a zemí, žeť jsem život i smrt předložil,
požehnání i zlořečenství. Vyvoliž sobě tedy ži-
vot, aby živ byl, ty i símě tvé; * a miloval 20
Hospodina Boha svého, poslouchaje hlasu jeho
a přidrže se jeho (nebo on jest život tvůj a
dlouhost dnův tvých), aby bydlil v zemi, kte-
rouž s přísahou zaslíbil Hospodin otcům tvým,
Abrahamovi, Isakovi a Jakobovi, že jim ji dá.

Hlava 31.

O žádosti Mojžíše svatého. Žádost jeho dvojí jest, jedna k vůdcím, druhá k lidu. A) K vůdcím mluvě odvodí od sebe povinnost a poroučí 1) Josue, aby v povinnosti na sebe vložené (hrdinsky sobě počínaje) Bohu se důvěřil; 2) Levitům, aby knihu zákona sepsanou každého léta sedmého přede vším skromážděním pilně čtli. B) Žádost k lidu obsáhl v písni a požehnání. I Píseň z poručení božího složil (neb jej Bůh za tou příčinou povolav o lidu přestoupení vyučuje) na svědectví. Tu píseň 1) měl lid uměti, 2) Levitové v svatyni při knize zákona měli chovati, 3) s předmluvou sám Mojžíš s Josuem před staršími lidu zpíval.

Přišed tedy Mojžíš mluvil slova ta ke
2 všemu Israelovi * a řekl jim: Ve stu a ve dvad-
cíti letech jsem dnes, nemohu již více vychá-
zeti a vcházeti, a také řekl Hospodin ke mně:
3 Nepřejdeš Jordanu tohoto. * Hospodin Bůh
tvůj tě předcházející vyhladí ty národy od
tváři tvé a ty dědičně je opanuješ, a Josue
tento půjde před tebou, jakož řekl Hospodin.
* I učiní Hospodin jim, jakož učinil Seonovi a 4
Ogovi, králům amorejským a zemi jejich, kte-
réž vyhladil. * Protož když je dá Hospodin 5
vám, tedy učiníte jim vedlé každého přikázaní,
kteréž jsem přikázal vám. * Buďte silní a zmu- 6
žile se mějte, nebojte se, ani se lekejte tváři

16, 14.). — *zase* etc., H. obrátí se k veselí nad tebou v dobrém.

11. *přikázaní.* Nemíní prorok tím slovem zprosta samých přikázaní v zákoně božím zavřených, ale lásky a milosti plnou smlouvu boží, v níž se i tu hned vyhledávaje zákona svého plnění tajiti neráčil, že se smiluje, že srdce obřeže. Výš 3, 6. A tím Bůh všecky jhem hřícha a pokutami jeho sevřené k důvěrnému hledání milosti své, ne jinde než v skutcích Kristových připravené a složené obrací, jakž to sv. Pavel tak vykládá Řím. 10, 6. Tu že najdou za sebe doplnění zákona; tu spravedlnost, kteréž se věrou živou dochází; tu odpočinutí.

12. *není* etc. Boží ohlášení proti všechněm duchovním i tělesným poutníkům jinde Krista, nežli se hledati kázal, hledajícím.

14. *slovo*, t. cožkoli vám potřebného a užitečného k spasení znáti a věděti sluší, to vám Bůh všecko skrze slovo své předložiti ráčil u víře v příštího spasitele (Řím. 10, 6—9.); to on chce, aby lidé vždycky samo za dokonalou všech svých předsevzetí správu a pravidlo přijímali, jemu srdcem věřili, jím v známosti boží, účastnosti jeho, požívání i následování, zdárně na spasení rostli, a lecjakýms větrem učení a přikázaní lidských na rozumu těla, slibnosti světa, starobylosti času, množství zástupů, dobrých úmyslích a na jiných k těm podobných věcech, místo skály založených, zmítati a točiti (jakož ten obyčej pohanů býval) se nedopouštěli.

17. *přiveden jsa*, t. buď lestně podveden, buď mocí donucen.

18. *aniž prodlíte*: neprodloužíš dní.

19. *Osvědčuji* etc. Ta slova netoliko to v sobě zdržují, žeby nebe a země (jako věci nějaké živé) dostatečného jim v známost vůle boží skrze Mojžíše uvedení svědkové býti mohli; ale i přísné a hrozné zavazování a zaklínání jich k plnění a ostříhání zákona božího. Pakli sobě toho vždy vážiti nebudou, jisté pomsty a rány boží i s nebe i ze země proti ním ohlašují. Výš o tom celá hlava 28, zvlášť verš 23. — *Vyvoliž.* Ačkoli sám Bůh srdce lidská kamenitá odjímaje a masitá dávaje, spůsobná činí k oblibování, následování i činění vůle své: avšak ani se zavrženými ani s vyvolenými nezachází tak, jako s nějakým kamením a špalky. Onyno zajisté přikázaními zákona svého a přísností jeho pro zlost a převrácenost srdce jejich obviňuje, zahanbuje, tresce, pomsty své časné i věčné osvědčuje a k tomu přivodí, aby svým vlastním soudem sami se odsuzovati a potupovati musili. Tit. 3, 11. Tyto pak týmiž rozkazy přikázaní svých netoliko učí cestám svým, na nich je zdržuje, pěstuje, ale i oči a smysly jejich osvědčuje tak, aby co a jak mnoho se jim nedostává, jasně viděti a znáti mohli; ano i pomoc a službu míti k důvěrnému na svých modlitbách k milostným slibům božím se utíkání.

1. *slova ta*, t. kteráž v hl. 28. a 29. se zdržují.
2. *vcházeti*, t. úřadu svého konati, spravuje vás i v pokoji i v boji.
5. *vám*, H. před tváři vaše.
6. *Buďte silní*: posilňtež se.

jich; nebo Hospodin Bůh tvůj, on jde s tebou,
neopustí a nezanechá tebe.
7 Tehdy povolal Mojžíš Josue a řekl jemu
před očima všeho Israele: Budiž silný a zmu-
žile se měj; nebo ty vejdeš s lidem tímto do
země, kterouž s přísahou zaslíbil Hospodin
otcům jejich, že ji dá jim, a ty ji rozdělíš jim
8 losem v dědictví. * Hospodin pak předcházející
tě, on bude s tebou, neopustí tě, aniž tě tak
nechá; neboj se ani se strachuj.
9 I napsal Mojžíš zákon tento a dal jej kně-
žím synům Levi, kteříž nosili archu smlouvy
Hospodinovy, a všechněm starším israelským.
10 * A přikázal jim Mojžíš řka: Každého léta
sedmého, v jistý čas léta odpuštění, v svátek
11 stanův, * když přijde všecken Israel a postaví
se před Hospodinem Bohem tvým na místě,
kteréžby vyvolil; čísti budeš zákon tento přede
12 vším Israelem v uších jejich; * shromáždě lid,
muže i ženy, i děti i příchozí své, kteříž jsou
v branách tvých, aby slyšíce učili se a báli
se Hospodina Boha vašeho a hleděli činiti
13 všecka slova zákona tohoto: * synové také je-
jich, kteříž ještě toho nepoznali, ať slyší a učí
se báti Hospodina Boha vašeho po všecky
dni, v nichžto živi budete na zemi, do níž pře-
jdouce Jordan vejdete, abyste ji dědičně ob-
drželi.
14 I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Ai, již se
přiblížili dnové tvoji, abys umřel; povolej Jo-
sue, a postavte se oba v stánku úmluvy, a
přikáži jemu. Šel tedy Mojžíš a Josue, a po-
15 stavili se v stánku úmluvy: * i ukázal se Ho-
spodin v stánku v sloupě oblakovém, a postavil
se sloup oblakový nade dveřmi stánku.

Řekl pak Hospodin k Mojžíšovi: Ai, ty 16
již usneš s otci svými; potom lid tento vstana
smilniti bude, následuje bohů cizozemců země
této, do níž vchází, aby bydlil u prostřed ní; tuť
mne opustí a zruší smlouvu mou, kterouž jsem
učinil s ním. * Protož rozhněvá se na něj prchli- 17
vost má v ten den, a opustím je, i skryji tvář
svou od nich, a bude sežrán, i přijdou na něj
mnohé věci zlé a úzkosti. I řekne v ten den:
Zdaliž ne proto přišly na mne tyto zlé věci, že
Bůh můj není u prostřed mne? * Já pak daleko 18
skryji tvář svou v ten den pro všecko to zlé,
kteréž páchal, jakž se obrátil k bohům cizím.
* Protož nyní napište sobě píseň tuto a uč ji 19
syny israelské, vlož ji v ústa jejich, aby v srdci
pamatovali a ústy zpívali, aby ta píseň byla mi
za svědka proti synům israelským; * nebo uve- 20
du jej do země, kterouž jsem s přísahou zaslí-
bil otcům jeho, oplývající mlékem a strdí,
kdežto bude jísti a nasytí se a ztuční; tehdy
obrátí se k bohům cizím a sloužiti bude jim,
i popudí mne a zruší smlouvu mou. * A když 21
přijdou na něj mnohé zlé věci a úzkosti, tehdy
bude jemu tato píseň na svědectví (nebo ne-
přijde v zapomenutí, aniž odejde od úst semene
jeho). Známť zajisté myšlení jeho, a co on ještě
dnes činiti bude, prvé nežli jej uvedu do země,
kterouž jsem s přísahou zaslíbil. * Tedy napsal 22
Mojžíš tu píseň v ten den, a učil jí syny israelské.
* Potom dal přikázaní Josue synu Nunovu řka: 23
Budiž silný a měj se zmužile; nebo ty uvedeš syny
israelské do země, kterouž jsem jim s přísahou za-
slíbil, a já budu s tebou. * Stalo se pak, když na- 24
psal Mojžíš slova zákona tohoto na knihách a
dokonal je; * přikázal Levitům, kteříž nosili archu 25

---

9. *kněžím.* I kněžím i starším zákon k pilnému nad ním ruky držení a jeho ostříhání, však rozdílně vydán: onémno, aby jej v celosti jeho lidu v učení, napomínání, výstrahách i pohrůžkách pilně předkládali; těmto, aby poslušné ochraňujíce a nad zlými mstíce, mocí sobě od Boha propůjčenou skutečně k němu přidrželi. Řím. 13, 3. I. Petr 2, 14. Nebo bez toho zákon, když se k němu nestojí a rozkazové jeho nekonají, co jest? Podobný jest zvonu bez zvuku.

12. *slyšíce.* Užitkové slýchání slova božího: osvícení, bázeň boží, obcování ctné neb život pobožný.

13. *slyší*, t. čítání zákona. A tak tedy jakož kněžím, tak i všechněm vůbec bohatým i chudým, starým i mladým náleží se učiti a osvěcovati písmy svatými.

14. *přikáži*, t. dám mu správu a naučení.

16. *usneš*: lehneš.— *s otci.* Všech svatých východ z tohoto života skrze smrt k snu se připodobňuje. Nebo tu rozkošně po pracech svých jakož odpočívají, tak i vzkříšení blaženého jako ze sna vzbuzení očekávají. Zjev. 14, 13. Níž 33, 3.

17. *tvář svou*, t. pomoc a ochranu svou od nich odejmu, a vložím na ně kříž, bídy a soužení, jakž další slova ukazují. — *úzkosti*, t. by se pak jakkoli ukrýti a schovati chtěl, nedovedeť toho, aby ho ruka má vyhledati nemohla. To též dí níž 32, 35. Má jest pomsta. — *řekne* etc. První stupeň k činění sv. pokání jest poznati hněv boží spravedlivý a pomsty proti hříchům a nepravostem, a je v srdečnou nenávist bráti i od nich odstupovati. Výš 30, 2.

19. *píseň tuto.* Níž 32 hl. — *v ústa jejich*, t. často jim ji v uši a v mysl vkládej, tak aby ji dobře spamatovati, jí se naučiti i zpívati mohli a uměli. A jestiť i tu naučení, jaké mají býti pobožných ctitelů písničky a zpěvové, jimižby mysl jejich zaměstnávati se měla; ne nějaké marnosti a oplzlosti, ani sám zvuk jalový v sobě zdržující, ale boží chvály a jeho skutky předivné, jakž příklad Mojžíše ukazuje.

20. *jísti.* Věci pohodlné snadně bázeň boží v lidech k zemdlení aneb naprosto k utuchnutí přivodí. Výš 8, 10. Níž 32, 15.

21. *bude jemu*, H. odpoví jemu. — *na svědectví*, t. že jsem je časně vystříhal, napomínal, aby se hříchů a ohavnosti varovali a pomst hrozných na sebe neuvodili. — *myšlení*: tanutí.

22. *píseň.* Ta pak píseň byla jako poslední vůle proroka božího; neporoučelť jim nic jiného, než pobožným bázeň boží a to synovskou; bezbožným pak otrockou, by pak nechtěli, že se ho báti musejí; aniž také co jiného od nich žádal, než aby na jeho věrná a otcovská napomínání k pravé poctě boží se nezapomínali.

23. *přikázaní*: naučení. — *já*, H. Hospodin.

26 smlouvy Hospodinovy řka: * Vezměte ty knihy
zákona a vložte je v stranu archy smlouvy Ho-
spodina Boha vašeho, ať jsou tam proti vám
27 na svědectví. * Nebo já znám zpouru tvou a za-
tvrdilost šíje tvé. Ai, poněvadž když jsem já
ještě živ nyní s vámi, zpurní jste bývali Ho-
28 spodinu, čím tedy více, když já umru? * Shro-
mážďte ke mně všecky starší pokolení vašich
a správce vaše, abych mluvil v uši jejich slova
tato a osvědčil proti nim nebem i zemí. * Nebo 29
vím, že po mé smrti velmi porušíte se a vy-
stoupíte z cesty, kterouž jsem přikázal vám:
pročež přijde na vás toto zlé v posledních
dnech, když byste činili to, což se nelíbí Ho-
spodinu, popouzejíce ho dílem rukou vašich.
* Mluvil tedy Mojžíš v uši všeho shromáždění 30
israelského slova písně této, až je i dokonal.

Hlava 32.

Tou pak písní připomíná dobrodiní lidu učiněná a nevděčnost jeho tresce. Nad to, po přečtení jí ještě, aby sobě slova Páně nelehčili, napomíná, jako ten, který hněvu božího na sobě pro hřích zkusil, an mu Pán do země přes Jordan jíti brání.

Pozorujte nebesa a mluviti budu, poslyš
2 i země výmluvnosti úst mých. * Sstupiž jako
déšť naučení mé; spadniž jako rosa výmluvnost
má, jako tichý déšť na mladistvou trávu a jako
3 příval na odrostlou bylinu. * Nebo jmeno Ho-
spodinovo slaviti budu. Vzdejtež velebnost Bohu
4 našemu, * skále té, jejíž skutkové jsou doko-
nalí, nebo všecky cesty jeho jsou spravedlivé:
Bůh Silný pravdomluvný, a není nepravosti
5 v něm, spravedlivý a přímý jest. * Ale pokolení
převrácené a zavilé zpronevěřilo se jemu mrzko-
stí vlastní svou, jakáž vzdálena jest od synů
6 jeho. * Tím-liž jste se odplacovati měli Hospo-
dinu, lide bláznivý a nemoudrý? Zdaliž on není
otec tvůj, kterýž tě sobě dobyl, on učinil tebe
7 a utvrdil tě? * Rozpomeň se na dni staré, po-
važte let každého věku: zeptej se otce svého, a
oznámí tobě, starcův svých, a povědí tobě.
* Když dědictví rozděloval Nejvyšší národům, 8
když rozsadil syny Adamovy, rozměřil meze
národům vedlé počtu synů israelských. * Nebo 9
díl Hospodinův jest lid jeho, Jakob provazec
dědictví jeho. * Nalezl jej v zemi pusté a na 10
poušti veliké a hrozné: vůkol vedl jej, vyučil
jej a ostříhal ho jako zřítelnice oka svého.
* Jako orlice ponouká orličátek svých, sedíc na 11
mladých svých, roztahuje křídla svá, béře je
a nosí je na křídlách svých: * tak Hospodin 12
sám vedl jej, a nebylo s ním boha cizozemců.
* Zprovodil jej na vysoká místa země, aby jedl 13
úrody polní, a učinil, aby ssal med ze skály
a olej z kamene přetvrdého, * máslo od krav a 14
mléko od ovcí s nejtučnějšími beránky a skopci
synův z Basanu a kozly s jádrem zrn pšenič-
ných, a červené víno výborné aby pil. * Takž 15
Israel ztučněv zpíčil se; vytyl jsi a ztlustl,

---

26. *v stranu*, t. po straně, nedaleko archy v svatyni.
27. *nyní:* dnes.
28. *slova tato*, t. písničku připravenou jim zpíval a v ní poslední vůli svou prohlásil a k plnění jí je zavázal.
29. *velmi* etc., H. porušíce porušíte se. — *přikázal*: ukázal. — *což se nelíbí*, H. což zlé jest v očích Hospodina.
2. *Sstupiž.* Jakoby řekl: Ó by učení mé a slova má přinesla při vás užitek, jako déšť a rosa na zemi.
3. *slaviti*, H. vzývati, zvěstovati.
4. *jsou spravedlivé*, H. soud, t. cožkoli činí, spravedlivě činí. A to vysvětluje opětováním nejedním.
5. Mojžíš, jako věrný a bedlivý strážný, stoje na stráži, netoliko spatřil ale i předpověděl o hrozných mrákotách, kteréž v tom lidu čistou službu a poctu boží zprzniti i mravů dobrých krásu zohaviti a zrušiti měly.
6. *učinil*, J. zvelebil.
7. *starcův.* Jakož pro jiné příčiny, tak i pro vědomost věcí starožitných, hodně a náležitě mládež starců sobě vážiti má; zvláště pro poučování známosti boží a divných skutků jeho, pro kteroužto příčinu prorok mladší k starším odsílá.
8. *národům.* Ač pravé jest, že všechněm lidem Pán Bůh meze a cíle jejich i obydlí i života vyměřiti ráčil; tuto však míní těch sedm národů, o nichž Deut. 7, 1., aby oni do času jistého tu zemi, kterouž lidu svému dáti umínil a kteráž k jejich v ní se rozsazení postačovala, v držení měli, a v ní jako hlídajíce, potom vlastním pánům jí postoupiti musili.
9. *provazec:* los, t. částka zvláštní a milá.
11. *ponouká*, H. vzbuzuje hnízdo své, t. učí mladé své létati, vábí je.
13. *vysoká místa*, t. aby pronikl i opanopal města pevná a ohražená, jmenovitě v zemi svaté, ačkoli hornaté, však hojné a úrodné.
14. *synův*, t. zplozenými a vychovanými na horách aneb v krajině Basan, kdež pastvy výborné byly. — *s jádrem*, H. s tukem. — *červené víno*, H. krev jahody viné.
15. *Israel*, H. Jessurim, t. přímý, pravý, tělný. — *zpíčil se*, t. zbujněl aneb pral nohama co kůň zpátkem. Nebo taková jest těla našeho povaha, že jakž málo lhostejněji a rozmazaněji chováno bývá, že se rádo zvášní: podobně jako kůň vysycený a vytylý, kterýž v rozbujnění svém nesnadně zdržán bývá, až třebas i jezdce s sebe ssadí, kterého sic jináč jakž takž poslouchal. Deut. 6, 12. 8, 11. Protož hodně Pán Bůh takové zvášnění, uzdou kříže a pokušení k skrocení přivodí; a všickni pobožní o to snažiti se mají. Žalm 31, 9.

tukem jsi obrostl; i opustil Boha stvořitele
16 svého, a zlehčil sobě Boha spasení svého.* K hor-
lení popudili ho cizími bohy, ohavnostmi zdrá-
17 ždili jej. * Obětovali ďáblům, ne Bohu, bohům,
jichž neznali, novým, kteříž zblízka přišli, jichž-
18 to se nic nestrašili otcové vaši; * na Skálu,
kteráž zplodila tě, zapomenul jsi; zapomněl jsi
na Boha silného, stvořitele svého.
19 To když viděl Hospodin, popudil se hně-
20 vem proti synům a dcerám svým, * a řekl:
Skryji před nimi tvář svou, podívám se k posled-
ním věcem jejich; nebo národ převrácený jest,
21 synové, v nichž není žádné víry. * Onit jsou mne
popudili k horlení skrze to, což není Bůh silný,
rozhněvali mne svými marnostmi: i jáť popu-
dím jich k závisti skrze ty, kteříž nejsou lid:
skrze národ bláznivý k hněvu jich popudím.
22 * Nebo oheň zapálen jest v prchlivosti mé, a
hořeti bude až do nejhlubšího pekla, a sžíře
23 zemi i úrody její, a zapálí základy hor. * Shro-
máždím na ně zlé věci, střely své vystřílím
24 na ně. * Hladem usvadnou, a neduhy palčivými
a nakažením morním přehořkým žráni budou;
také zuby šelm pošli na ně s jedem hadův
25 zemských a s prchlivostí zeměplazův. * Meč uve-
de sirobu v ně, a v pokojích bude strach; tak
na mládenci jako panně, dítěti prsí požívajícím
26 i muži šedivém.* Ano řeklbych: Rozptýlím je po
koutech, rozkáži přestati mezi lidmi paměti
27 jich, * bych se pýchy nepřítele neobával, aby
spatříce to nepřátelé jejich neřekli: Ruka naše
nepřemožená byla, neučinilť jest Hospodin ni-
28 čeho z těch věcí. * Nebo národ ten nesmyslný
29 jest a nemající rozumnosti. * Ó by moudří byli,

rozumělíby tomu, prohledalíby na poslední
věci své. * Jakby jich jeden honiti mohl tisíc, 30
a dva pryč zahnati deset tisíců? jediné že Bůh
Skála jejich prodal je, a Hospodin vydal je.
* Nebo Bůh Skála naše není jako skála jejich, 31
což nepřátelé naši sami souditi mohou. * Nebo 32
z kmene sodomského kmen jejich, a z reví
gomorských hroznové jejich, hroznové jedo-
vatí, zrní hořkosti plné. * Jed drakův víno je- 33
jich, a jed litý nejjedovatějšího hada.*Zdaliž to 34
není schováno u mne, zapečetěno v pokladni-
cích mých? * Máť jest pomsta a odplata, časem 35
svým klesneť noha jejich; nebo blízko jest den
zahynutí jejich, a budoucí věci zlé rychle při-
padnou na ně. * Souditi zajisté bude Hospo- 36
din lid svůj a nad služebníky svými lítost míti
bude; když uzří, že odešla síla, a že jakož za-
jatý, tak i zanechaný s nic býti nemůže. * I dí: 37
Kde jsou bohové jejich, v nichžto naději měli,
* z jejichžto obětí tuk jídali a víno z obětí je- 38
jich mokrých pívali? Nechať vstanou a spomo-
hou vám; a ve vaší potřebě nechť vám skrejší
jest skála ta. * Prohleďtež již aspoň, že já jsem, 39
já jsem sám, a že není Boha kromě mne: já
mohu usmrtiti i obživiti, já raniti i uzdraviti;
a není žádného, kdoby vytrhl z ruky mé.* Nebo 40
já pozdvihám k nebi ruky své a pravím: Živ
jsem já na věky. * Jakž nabrousím ostří meče 41
svého a uchopí soud ruka má, učiním pomstu
nad nepřátely svými, a těm, jenž v nenávisti
mne měli, odplatím. * Opojím střely své krví, 42
a meč můj sžere maso, a to krví raněných a za-
jatých, jakž jen začnu pomsty uvoditi na ne-
přátely. * Veselte se pohané s lidem jeho; ne- 43

---

16. *K horlení*: k závisti.
17. *ďáblům.* Ne samo zprosta ďábla vzývání a jemu pocty činění (jakž čarodějníků obyčej jest, o čemž výš 18, 10.) jest ďáblům obětovati, ale i všelijaká modlářství v tom se zavírají; hrubá, hloupá modl vyzdvihování, jim služby činění; subtilná, a ne tak patrná, lecjakés pověry a pobonky. — *zblízka*, t. nedávno povstali, t. aby měli co zlého uvesti, protož jich ani neznali, ani nectili.
21. *skrze to*: skrze nebohy. — *i jáť* etc. To sv. Pavel vykládá o povolání pohanů a zavržení Židů. Řím. 10, 19. Jer. 15, 14.
22. *do nejhlubšího* etc.: do propasti země, t. zkazím zemi až do hlubokosti její, jakž se nejhlouběji kopá.
23. *Shromáždím*: Vynaložím.—*střely.* Střely boží jsou: hlad, nemoci, mor, meč, neúrody, neštěstí a jiné mnohé a rozličné pokuty, o nichž svrchu 28. hl. naskrze téměř mluví.
26. *Rozptýlím*: Rozházím, rozmeci.
27. *bych se* etc. J. Bych se byl nerozmyslil na zlost nepřátel, aby neodcizili toho ode mne a sobě nepřivlastnili. — *nepřemožená*, H. vysoká.
28. *ten.* Mluví o nepřátelích lidu israelského. — *nemající* etc., t. ani rády zdravé sám najíti ani sobě dané přijíti může a chce, protož blázní.
29. *rozumělíby*, t. že já lid svůj pro hříchy jejich tresci a kárám, a takby ne sobě to přivlastňovali, ale odtud i k svému polepšení se příčinu sobě brali. — *věci své*, t. když svůj lid tak stírám, co pak, jak s nimi hrozně naložím?
30. *jeden*, t. jeden z nepřátel lidu božího.
31. *souditi*, H. jsou soudcové.
32. *z kmene*, J. nebo kmen u Sodomských převyšuje kmen jejich, t. národové ti a nepřátelé naši pošli z rodičův nešlechetných a bezbožných, jakovíž Sodomští a Gomorští byli.
34. *u mne*, t. mám to v dobré paměti a známosti, jací až posavád se ukazovali, i na budoucí časy ukazovati se budou. Někteří to na lid boží obracejí, ale podobněji jest, že začatou řeč o nepřátelích lidu božího vede až do v. 36.
35. *zahynutí*: bidy, soužení.
36 *lítost*, H. obrátí, změní, t. mysl, aby jich nesužoval, jakož byl umínil. — *síla*, t. lidu israelského, v niž příliš doufali. — *zajatý*, J. zavřený.
39. *Boha*, H. bohův se mnou, t. nemám žádného sobě rovného a podobného.
40. *pozdvihám*: přisahám. Všickni, kdož od Boha a smlouvy jeho milostivé odstupují (Deut. 17, 2.), vydávajíce se v ohavnosti proti přikázaním božím čelící a v nich bez pokání trvají, jsou nepřátelé boží. Protož vůbec všechněm takovým se tuto zavazovati a pomstu svou na ně přistrojenou osvědčovati ráčí.
43. *očistí*, J. milostiv bude zemi své a lidu svému.

boť pomstí krve služebníkův svých, a uvede
pomstu na nepřátely své, a očistí zemi svou
a lid svůj.
44 I přišel Mojžíš a mluvil všecka slova
písně té v uši lidu, on a Josue syn Nunův.
45 * A když dokonal Mojžíš mluvení všech slov
46 těch ke všemu množství israelskému, * řekl
jim: Přiložtež srdce svá ke všem slovům,
kteráž já dnes osvědčuji vám, a přikažte to
synům svým, aby ostříhali všech slov zákona
47 tohoto a činili je; * nebo není daremné slovo,
abyste jím pohrdnouti měli, ale jest život
váš, a v slově tom prodlíte dnů svých na
zemi, kterouž abyste dědičně obdrželi, pů-
jdete přes Jordan.

Téhož dne mluvil Hospodin k Mojžíšovi 48
řka: * Vstup na horu tuto Abarim, na vrch 49
Nebo, kteráž jest v zemi moabské naproti
Jerichu, a spatř zemi kananejskou, kterouž já
dávám synům israelským právem dědičným;
a umřeš na vrchu, * na kterýž vejdeš, a při- 50
pojen budeš k lidu svému; jako umřel Aron
bratr tvůj na hoře řečené Hor, a připojen
jest k lidu svému; * nebo jste zhřešili proti 51
mně u prostřed synův israelských, při vo-
dách odpírání v Kadesu, na poušti Sin: proto-
že jste neposvětili mne u prostřed synův isra-
elských. * Před sebou zajisté uzříš zemi, ale 52
tam nevejdeš, do země té, kterouž dávám
synům israelským.

Hlava 33.

II. Mojžíš požehnání s vzýváním jmena Páně dává obzvláštně a veřejně. A) Obzvláštně po pokoleních a to pokolení 1) Rubenovu, 2) Judovu, 3) Levi, 4) Beniaminovu, 5) Josefovu, 6) Zabulonovu, 7) Gadovu, 8) Danovu, 9) Neftalimovu, 10) Asserovu. B) Veřejně lidu Mojžíš požehnání čině 1) velebí Boha, že on církve své obhajcem jsa a) i na nebesích panuje, b) nepřátely podvrací, aby jí hojnost pohodlí spůsobil; 2) blahoslaví lid, že takového Pána má.

Toto pak jest požehnání, kterýmž pože-
hnal Mojžíš muž boží synův israelských před
2 svou smrtí. * A řekl: Hospodin se Sinai při-
šel a vzešel jim ze Seiru; zastkvěl se s hory
Faran, a přišel s desíti tisíci svatých, z je-
hožto pravice oheň zákona svítil jim. * Jak 3
velice miluješ lidi, všickni svatí jeho jsou v ru-
ce tvé: oni také přivinuli se k nohoum tvým,
vezmouc prospěch z výmluvností tvých. * Zá- 4
kon vydal nám Mojžíš dědičný shromáždění

44. *Josue*, H. Osea.

46. *vám*, J. proti vám. — *přikažte.* Pěkný příklad jak rodičové jsouce sami nejprv Boha milovní a pobožnosti pilní, mají dítkám svým slovo boží všelikého času pilně předkládati a k ostříhání jeho bedlivě přidržeti.

47. *pohrdnouti*: sobě ho nevážiti.

49. *umřeš*, H. umři a připoj se. Ačkoli své svaté Pán Bůh zde svými metlami časnými až i smrtí navštěvuje a kárá, však toho nečiní k jejich zkáze, ale k dobrému a jiným též v pobožnosti a bedlivosti k roznícení; nicméně však vždy je k věčnému spasení z milosti přivodí. Num. 20, 24. Bylby sice rád Mojžíš také spolu s jinými se dostal do země zaslíbené (Deut. 3, 25.), ale vůli svou cele vůli boží poddal, na tom, což mu zde udělil, přestal, i k smrti bráti se neodporoval, naději jistou maje o životě lepším, v němž ode vší zdejší práce, v níž ustavičně jako v hrozných vlnobitích tápal, k oddechnutí a k odpočinutí přiveden bude.

51. *zhřešili.* To povědění, I. Petr 4, 18., že spravedlivý sotva spasen bude, bezbožník pak a hříšník kde se ukáže, tuto se vysvětluje na Mojžíšovi. Nebo poněvadž Pán Bůh tomu služebníku svému ve všem domě svém věrnému, jedinký jeho hřích (a to tehdáž, když již umříti měl) stěžuje, i čehož se nevěrní, leniví, pokrytí a v mnohém klesající služebníci nadíti mají? s čím se pak nad to bezbožní, hovadní, v těle, v chvále a žádostech světa pohříženi lidé při smrti potkají? Ovšem před trůnem spravedlivého a hrozného soudu božího posledního, co uslyší? Nikdyby nám z mysli toto žehrání nemělo vypadati, tak abychom se skrze to i ku pokání svatému i k utikání se k milosrdenství božímu vzbuzovati neměli.

1. *muž boží*, t. prorok nebo duchem prorockým lidu israelskému budoucí věci předpovídá a za ně se horlivě Bohu modlí.

2. *vzešel jim*, t. Israelským, tak jako slunce spravuje je, a zřetelnou přítomností svou s nimi jsa od končin egyptských až ke končinám Idumejských při pomezí země zaslíbené sedících. — *Faran.* Připomíná, co se stalo po navrácení se zvědačů a náramném lidu zbouření. Num. hl. 14. — *svatých*, t. andělů svatých. Skut. 7, 53. Gal. 3, 19.

3. *lidi*, t. právě israelské. — *jeho*, t. Israelovi. — *v ruce tvé.* Zjevné jest tu svědectví a to velice potěšitelné, že ty, kteréž Pán jednou v péči otcovství svého přijímati ráčí, jich nikdy z ní nevypouští, ani při smrti; ježto se zdá rozumu těla, že se tehdáž nejvíce od nich vzdaluje a ukrývá, ano pak tu jich blíže k sobě povolává a připojuje. Jiní služebníci mrouce vycházejí z ochrany pánů svých, ale služebníci boží tu hojněji a více počínají Páně býti a milosti jeho i ochrany okoušeti, nežli kdy prvé. O čemž Řím. 14, 8. Buďto že jsme živi, buďto že jsme mrtvi, Páně jsme. Též Mat. 22, 32. Toť tedy každého pobožného potěšovati i za jistou míru i života i smrti jeho jemu zůstávati má; buď žeby někomu zvlášť křížem a bídami ustavičnými ztrápenému s vytržením ho prodléval; buď někoho i v květu mladosti jeho k sobě povolal, aby nás vždycky ke všemu hotové a povolné nacházel. — *přivinuli*: připojili, t. následovali šlépějí tvých.

4. *vydal*, H. přikázal. — *dědičný*, H. dědictví, t. k ostříhání přítomným i budoucím potomkům Jakobovým.

5 Jakobovu * (nebo byl v Israeli jako král),
když přední z lidu shromáždili se i všecka pokolení israelská.
6 Buď živ Ruben a neumírej a muži jeho ať jsou bez počtu.
7 Tolikéž požehnal i Judovi a řekl: Vyslyš Hospodine hlas Judův, a k lidu svému jej sprovozuj; ruce jeho budouť bojovati za něj, a ty jemu spomáhati budeš proti nepřátelům jeho.
8 O Levi také řekl: Thumim tvé a Urim tvé bylo Páne při muži svatém tvém, kteréhož jsi zkusil v pokušení, a kterýž podlé tebe
9 měl nesnáz při vodách Meriba: * kterýž řekl otci svému a matce své: Neohlédámť se na vás; a bratří svých neznal, a o synech svých nevěděl. Nebo ostříhají výmluvností tvých a
10 smlouvu tvou zachovávají; * vyučovati budou soudům tvým Jakoba a zákonu tvému Israele; a klásti budou kadidlo před tváří tvou
11 a obět zápalnou na oltáři tvém. * Požehnejž Hospodine rytěřování jeho, a práce rukou jeho zalib se tobě. Zlomuj ledví nepřátel jeho a ti, kteříž ho nenávidí, aby nepovstali.
12 A o Beniaminovi řekl: Milýť jest Hospodinu, bezpečně s ním bydliti bude, ochraňovati jej bude každého dne, a mezi rameny jeho přebývati.
13 O Josefovi pak řekl: Požehnaná země jeho od Hospodina, pro nejlepší věci nebeské, pro rosu a vrchoviště zespod se prýštící;
* a pro nejlepší úrody sluncem vyzralé, a pro 14
nejlepší věci časem měsíců došlé; * i pro rozkoše 15
hor nejstarších, a pro rozkoše pahrbkův věčných; * pro nejlepší věci země i plnost její, 16
vyplývající z milosti ve kři přebývajícího: přijdiž to požehnání na hlavu Josefovu a na vrch hlavy odděleného z jiných bratří jeho. * Jako prvorozeného 17
vola toho krása veliká bude, a rohové jednorožce rohové jeho, jimiž on trkati bude národy napořád, až do končin země. A toť jsou mnozí tisícové Efraimovi, a tisícové Manassesovi.
O Zabulonovi také řekl: Vesel se Zabulon 18
u vycházení svém, a Issachar v stanech svých. * Lidi na horu boží svolají, a tam budou 19
obětovati oběti spravedlnosti. Nebo hojnost mořskou ssáti budou a skryté poklady v písku.
Gadovi též řekl: Požehnaný, kterýž roz- 20
šiřuje Gada; onť jakožto lev bydliti bude a uchvátí rameno i s hlavou. * Kterýž opatřil ho 21
prvotinami, nebo tam podílem skrze vydavatele zákona ubezpečen jest; protož poběřeť se s knížaty lidu, a spravedlnost Hospodinovu činiti i soudy jeho s Israelem vykonávati bude.
O Danovi pak řekl: Dan jako lvíče lvové 22
vyskakovati bude z Basanu.
A Neftalimovi řekl: Ó Neftalime, sytý 23
přízní Páně, plný požehnání Hospodinova; západní a polední stranu přijmi za dědictví.

---

5. *v Israeli*, J. v pravosti, upřímosti.
7. *sprovozuj*, t. kdyžby koli jako vůdce jiných vycházel proti nepřátelům, ať se šťastně s vítězstvím domů navracuje. Jiní: V lidu svém za vůdce ustanov jej.
8. *Thumim a Urim*. Viz Exod. 28, 30. Míní pak celé přisluhování kněžské. — *svatém tvém*: milosrdenství od tebe došlém, t. Aronovi. — *Meriba*, t. odpírání.
9. *Neohlédámť* etc., H. nevidím ho. J. ne vás. — *ostříhají*, t. všecko pokolení levitské, jehož původa (t. Arona) upřímost a spravedlnosti následování, pilnost, bez ohledání se i na příbuznost, tu vypsal, aby k témuž i potomky vzbudil, o čemž Exod. hl. 32., odkudž šlo i celé Boha poslušenství, Levit. 10, 3., ano i v Boha doufání. Num. 18, 20.
10. *vyučovati*. Ta povinnost pokolení levitského ve všech potomcích jejich se ukazuje, t. učiti, služeb konati a modliteb pilnu býti, což se kadidlem znamená; pro kteroužto příčinu všudy mezi lidem israelským bydleli, svého vlastního dílu a vymezeného dědictví nemajíce, jako jiná pokolení.
11. *rytěřování*, t. velikým a mnohým pracem jeho, kterýmiž ustavičně zaměstnávati se i jimi lidu tvému sloužiti má. Num. 4, 3. — *zlomuj*: polámej, probodni. — *ledví*. Poselstvím božím pohrdajícím a jemu se protivícím pohrůžku činí.
12. *Hospodinu*, t. pokolení to, mimo jiné boží lásku míti bude, tak jako někdy oné Beniamin od Jakoba. Gen. 44, 20. — *s ním*, t. s Hospodinem.— *rameny*, t. v Jerusalemě, kdež chrám vystaven, v hlavním městě v tom pokolení. Všecka země k tělu se připodobňuje. Tak Isai. 8, 8.

13. *nejlepší*: rozkoše. — *vrchoviště*, H. propasti.
14. *došlé*, t. kteréž každého měsíce docházejí.
15. *nejstarších*, t. kteříž vrchové jsou od počátku světa.
16. *vyplývající*, H. a (pro) dobrou vůli, t. přízeň neb lásku. — *přebývajícího*, t. Boha, kterýž se Mojžíšovi ve kři zjevil. Exod. 3, 2. — *odděleného*, t. posvěceného.
17. *prvorozeného* neb prvorozenství na Josefa přeneseno. I. Par. 5, 1. — *veliká*: k volu pak připodobněn (o čemž Přísl. 14, 4.), že v Egyptě rodinu svou živil. — *mnozí*, H. deset.
18. *svém*, t. z příčiny boje aneb živnosti, buď po zemi neb po moři, poněvadž při moři bydlil, aby v tom hojný prospěch měl. Gen. 49, 13.
19. *horu*, t. Sion. I domácích i cizích, horlivě Bohu sloužíce, příkladem svým ku poctě jeho po sobě potáhnou. — *svolají*: sezvou. — *hojnost*: bohatství.
20. *rozšiřuje*, t. místa a volnosti přeje, aby příhodně bydliti mohl. — *s hlavou*, H. s vrchem.
21. *prvotinami*, t. Bůh dal jemu díl země výborné před Jordanem nejprvé, odkudž mohl jako lev vskakovati do zástupu nepřátel a loupeže zajímati. Jiní čtou, opatřil se, t. nejprvé dostal dědictví. — *vydavatele zákona*, t. Mojžíše. — *lidu*, t. vojevodou bude ve válce a boji proti nepřátelům (Num. 32, 17.), v přemáhání a plenění jich, a tak soudů božích aneb pomst konání.
23. *přízní*, H. dobrou vůlí neb milostí, přívětivostí.

24 O Asserovi také řekl: Asser požehnaný
nad jiné syny, budeť milý bratřím svým, omočí
25 v oleji nohu svou. * Železo a měď pod šlepějemi
tvými; pokudž trvati budou dnové tvoji, slo-
vútný budeš.
26 Neníť žádný jako Bůh silný, ó Israeli,
kterýž se vznáší na nebesích ku pomoci tobě, a
27 u velebnosti své na oblacích nejvyšších. * Ochra-
na tvá buď Bůh věčný, a zespod ramena věčno-
sti, kterýž vyžene nepřátely před tebou, aneb
řekne: Vyhlaď je! * Aby sám bezpečně bydlil 28
Israel, rodina Jakobova, a to v zemi obilím a
vínem oplývající, jehož nebesa také i rosu vydá-
vati budou. * Blahoslavený jsi Israeli! kdo jest 29
podobný tobě, lide vysvobozený skrze Hospo-
dina, jenž jest pavéza spomožení tvého a meč
důstojnosti tvé: tvoji zajisté nepřátelé poníže-
ni budou, ale ty po všech vyvýšenostech jejich
šlapati budeš.

Hlava 34.

O smrti Mojžíšově. Po vykonání práce této poslušně se Mojžíš ku Pánu na horu odebral. Tam spatřiv zemi zaslíbenou umřel, a pochován jest ve stu dvadcíti letech věku svého. Lid pak oplakav ho za třidceti dní a přijav Josue na místě jeho, dobré slovo jemu, obzvláštně pak nápisem pohřebním dal. — Potud z vypsání kněh Mojžíšových slyšeli jsme o lidu božím v pohostinu v zemi cizí, potom i na poušti obydlí svá někdy majícím; následuje poznamenání obývání jeho v zemi zaslíbené. Toť Duch svatý obsáhl v písmě uvedením do země a správou při vládařství.

Tedy vstoupil Mojžíš z rovin moabských
na horu Nebo, na vrch hory Fasga, kteráž jest
proti Jerichu, a ukázal jemu Hospodin všecku
2 zemi Galad až do Danu; * i všecku zemi Nefta-
limovu a zemi Efraimovu a Manassesovu, a
všecku zemi Judovu až k moři nejdalšímu;
3 * polední také stranu a roviny, údolí Jericha,
4 města palmovím osazeného, až do Segoru. * A řekl
jemu Hospodin: Tatoť jest země, kterouž s pří-
sahou zaslíbil jsem Abrahamovi, Isakovi a Ja-
kobovi řka: Semeni tvému dám ji. Spůsobil
jsem to, aby ji viděl očima svýma, však do ní
nevejdeš.
5 I umřel tam Mojžíš služebník Hospodinův
6 v zemi moabské vedlé řeči Hospodinovy, * a po-
choval jej v témž údolí v zemi moabské naproti
Betfogoru, a nikdo nezvěděl o jeho hrobě až do
7 tohoto dne. * Byl pak Mojžíš ve stu a dvadcíti
letech, když umřel: a nepošly oči jeho, aniž
síla odešla od něho. * I plakali synové israelští 8
Mojžíše na rovinách moabských třidceti dní, a
vyplněni jsou dnové pláče a kvílení nad Moj-
žíšem. * Josue pak syn Nunův naplněn jest 9
duchem moudrosti, nebo byl vložil Mojžíš ruce
své na něho. I poslouchali ho synové israelští
a činili, jakož přikázal Hospodin skrze Mojžíše.
* Ale nepovstal více prorok v Israeli podobný 10
Mojžíšovi (kteréhožby tak znal Hospodin tváří
v tvář) * ve všech znameních a zázracích, pro 11
něž poslal jej Hospodin, aby činil je v zemi
egyptské před Faraonem a přede všemi
služebníky jeho a vší zemí jeho; * také i ve 12
všech skutcích ruky silné a ve všeliké hrůzi
veliké, kteréžto věci činil Mojžíš před očima
všeho Israele.

---

24. *syny*, t. israelské bratří své. — *nohu svou*, t. v zemi své velikou hojnost oleje míti bude.
25. *pod šlepějemi*, J. pod obuví, t. v zemi své mnoho budeš míti železa a mědi; dobře půjdou hory. Jiní: Železo a měď obuv jeho; jako dnové mladosti tvé, tak i starost tvá.
26. *Israeli*, H. Jessurim, t. pravý, přímý.
27. *věčnosti*, t. všemohoucnost boží věčná; jakoby řekl: shůry i zdůly (t. odevšad) budeš jej míti ochrancem. — *Vyhlaď*, t. dajíc svobodu vyloupiti je, a udělí moci a síly k vyhlazení jich.
28. *rodina*, H. studnice Jakobova. — *nebesa*, t. kteráž nad ním jsou, tak výš 28, 23.
29. *vysvobozený*, H. spasený, v Hospodinu zachovaný. Sláva a důstojnost církve boží v čem záleží, ukazuje. — *důstojnosti*, t. kterýmž důstojnosti a slávy sobě dobýváš. — *poníženi*, t. sklamáni budou, t. ve své moci.
1. *na vrch*, kdež los padl pokolení Rubenovu, Gadovu a polovici Manassesovu.
2. *Neftalimovu*, t. krajinu galilejskou. — *Efraimovu*, t. samařskou. — *nejdalšímu*: nejzadnějšímu, k němuž pomezí země svaté se vztahovalo. Jinak slove moře veliké. Jezera i zátoky při Jordanu také moře sloula, a ta bližší Židům v zemi moabské byla.
6. *hrobě*. Nebo lidu israelskému k modlářství příliš klopotnému spíše k urážce, pohoršení a k modlářství příčinaby dána byla, než k čemu dobrému.
9. *na něho*, t. podlé rozkazu božího. Num. 27, 8.
11. *před Faraonem*, J. proti Faraonovi.

Kniha Josue.

V této knize zdržují se věci stalé, kteréž konal Bůh (svou v slibích pravdomluvnost prokazuje, i ji skutečně plně) při lidu israelském, od smrti Mojžíšovy až do smrti Josue náměstka jeho, po osmnácto let pořád zběhlých.

Hlava 1.

Uvedení do země Pán ředitel jest, nebo i vůdce opatřil i lid spravoval. A) Pán zajisté Josue na místě Mojžíšově stavěje! 1) i poroučí mu lid k uvedení do země s touž zámluvou, že a) jest hojná, b) jeho v té správě neopustí; 2) dává výstrahu, aby v správě nepadl a k volání božímu neposlušným nebyl; a) k správě přísluší bedlivé sobě vážení zákona, neposlušnost se vypovídá usouzením Páně. B) Též Pán lid nastrojil k vyvstání do země a k dobývání jí. Vyvstání lidu bylo poslušné k vůdci, důvěrné k Bohu. AA) Poslušnost se znamená obzvláštně a veřejně. I. Obzvláštně z 1) bedlivosti vůdců, 2) ochotností půl třetího pokolení k předcházení.

talo se pak po
smrti Mojžíše
služebníka
Hospodinova,
že mluvil Ho-
spodin k Jo-
sue synu Nu-
novu, služeb-
níku Mojžíšo-
2 vu řka: * Moj-
žíš služebník
můj umřel;
protož nyní
vstaň, přejdi
Jordan tento
ty i veškeren
lid tento, a jdi do země, kterouž
já dávám synům israelským.
3 * Každé místo, po kterémž šla-
pati budete nohama svýma, dal
jsem vám, jakož mluvil jsem
4 k Mojžíšovi. * Od pouště a Libanu toho až
k řece veliké, řece Eufrat, všecka země he-
tejská, až do moře velikého na západ slunce,
budeť pomezí vaše. * Neostojí žádný před te- 5
bou po všecky dny života tvého: jakož jsem
byl s Mojžíšem, tak budu s tebou, nenechám
tebe samého, aniž tě opustím. * Posilniž se a 6
zmužile se měj; nebo ty uvedeš v dědictví
lidu tomuto zemi, kterouž jsem s přísahou
zaslíbil otcům jejich, že ji dám jim. * Toliko 7
posilň se a udatně sobě počínej, aby ostříhal
a činil všecko podlé zákona, kterýž přikázal
tobě Mojžíš služebník můj; neuchyluj se od
něho napravo ani nalevo, aby byl opatrný
ve všem, k čemuž se obrátíš. * Neodejdeť 8
kniha zákona tohoto od úst tvých, ale pře-
myšlovati budeš o něm dnem i nocí, aby
ostříhal a činil vecko podlé toho, což psáno
jest v něm; nebo tehdáž šťastný budeš na
cestách svých, a tehdáž opatrný budeš. *Zda- 9
liž jsem nepřikázal tobě řka: Posilni se a
zmužile se měj, neboj se, ani lekej; nebo
s tebou jest Hospodin Bůh tvůj, kamž se koli
obrátíš.

---

3. *nohama*, H. spodkem nohy vaší.

4. *pouště*, t. Sin, kteráž pomezím země zaslíbené byla na poledne. — *Libanu*. Pomezí k straně půlnoční.— *Eufrat*, a ta jest pomezím východním. — *velikého*, pomezí západní.

7. *udatně*, H. zmocni se velmi. —*opatrný*, J. aťby se dobře vedlo.

8. Ne samým kněžím a lidem duchovním v písmích čítati s pilností velikou náleží, ale i pánům a mocným v světě (viz Deut. 17, 18.). Poněvadž pak Josue zvláštní služebník boží a pastýř lidu jeho zavázán byl, aby všecku svou správu k zákonu božímu směřoval a od něho se nikam neuchyloval; tedy jisté ani jinému žádnému, zvlášť mnohem s nižšími dary, nesluší po svých vášních, obyčejích aneb zvyku světa postupovati a podlé toho za sebou jiných, jakýmkoli spůsobem, řečí úlisnou neb hanlivou, příkladem neb mocí a ukrutností, potahovati a spůsobovati, ale k zákonu božímu. — *přemyšlovati*: cvičiti se v něm, t. sám nejprvé ku potřebě svědomí svého, a potom i učením i příkladem k užitku jiným. Neb ne ti, kteříž vždycky v knihách leží, pýchu svou krmí, jí tvárnostmi neb krásným mluvením roztřásají, jsouce sic svědomí zlého i života bezbožného, žeby učení a osvícení byli, toho jmena hodni jsou; ale kteříž toho dvého šetří, k čemuž tu Bůh Josue přidržuje. — *opatrný* etc., J. dobře se povede.

10 Tedy přikázal Josue správcům lidu řka:
Projděte skrze tábor a přikažte lidu řkouce:
11 * Nachystejte sobě potravy; nebo po třech
dnech půjdete přes Jordan tento, abyste ve-
jdouce opanovali zemi, kterouž Hospodin Bůh
váš dává vám k dědičnému vládařství.
12 Rubenovu pak pokolení a Gadovu a polo-
vici pokolení Manassesova mluvil Josue řka:
13 * Pomněte na to, co vám přikázal Mojžíš slu-
žebník Hospodinův, když řekl: Hospodin Bůh
váš spůsobil vám odpočinutí, že vám dal zemi
14 tuto. * Ženy vaše, dítky vaše i dobytek váš
nechť zůstanou v zemi, kterouž dal vám Moj-
žíš s této strany Jordanu: vy pak jděte vojen-
sky spořádaní před bratřími svými, kteříkoli
15 jste muži silní, a pomáhejte jim; * dokudž nedá
odpočinutí Hospodin bratřím vašim, jako i vám,
a neobdrží dědičně také i oni země, kterouž
Hospodin Bůh váš dává jim: potom navrátíte
se do země dědictví svého, kterouž dal vám
Mojžíš služebník Hospodinův s této strany
Jordanu k východu slunce, a dědičně vlásti jí
budete. * I odpověděli k Josue řkouce: Všecko, 16
což jsi nám rozkázal, učiníme, a kamžkoli po-
šleš nás, půjdeme. * Rovně jakž jsme poslou- 17
chali Mojžíše, tak poslouchati budeme tebe:
jediné nechť jest Hospodin Bůh tvůj s tebou,
jako byl s Mojžíšem. * Kdoby koli odporný 18
byl rozkázaní tvému a neposlouchalby řečí
tvých ve všech věcech, kteréžby přikázal jemu,
umřeť: toliko posilň se a zmužile se měj.

Hlava 2.

(Poslušnost se znamená obzvláštně z) 3) věrnosti vyzvědačů.

Poslal pak byl Josue syn Nunův ze Setimu
dva muže zvědače tajně řka: Jděte, shlédněte
zemi, zvlášť Jericho. I šli a vešli do domu že-
ny nevěstky, jejíž jmeno bylo Rahab, a odpo-
2 činuli tu. * Ale jakž oznámeno bylo králi Je-
richa a povědíno: Aj muži přišli sem té noci
ze synův israelských, aby vyskoumali zemi.
3 * Tedy poslal král Jericha k Rahabi řka: Vy-
veď muže, kteříž přišli k tobě, a vešli do domu
tvého: nebo k vyskoumání vší země přišli.
4 * (Pojavši pak žena ty dva muže skryla je.)
Kterážto odpověděla: Pravdať jest, přišliť jsou
ke mně muži, ale nevěděla jsem, odkud jsou;
5 * a když bránu zavírati měli v soumrak, vyšli
muži ti, a nevím kam jsou šli: hoňte je rychle,
6 nebo dostihnete je. * Ale ona rozkázala jim
vstoupiti na střechu, a skryla je v pazdeří lně-
ném, kteréž byla skladla na střeše. * Muži pak 7
vyslaní honili je cestou jordanskou až k brodům:
a zavřína jest brána, jakž vyšli ti, kteříž je ho-
nili. * Prvé pak než usnuli zvědači, vstoupila 8
k nim ona na střechu a řekla mužům těm:
* Vím, že Hospodin dal vám zemi tuto; nebo 9
připadl na nás strach váš, tak že oslábli vši-
ckni obyvatelé země před tváří vaší. * Slyšeli 10
jsme zajisté, jak vysušil Hospodin vody moře
Rudého před tváří vaší, když jste vyšli z Egyp-
ta, a co jste učinili dvěma králům amorej-
ským, kteříž byli za Jordanem, Seonovi a Ogo-
vi, kteréž jste zahladili jako proklaté. * Což 11
když jsme uslyšeli, osláblo srdce naše, aniž zů-
stává více v kom duše před tváří vaší, nebo
Hospodin Bůh váš jest Bůh na nebi svrchu i
na zemi dole. * Nyní tedy, prosím, přisáhněte 12

---

10. Ačkoliv Josue za 40 let slouživ u Mojžíše věděl výborně, jaký jest to úřad, jak pracný a nebezpečný, avšak ho sobě, kdyžto na něj Bůh vzložiti ráčil, nic neošklivil, ale poslušně, důvěrně, s doufanlivou a udatnou myslí, potěšen jsa a posilněn od Boha, bez výmluvy jakékoli na se přijal a hned povinnost svou konal.

11. *potravy*, J. pokrmů, špíže, t. k cestě potřebné.

13. *spůsobil*: dal.

14. *vojensky*, H. po pěti, t. řádem vojenským. Exod. 13, 18. Níž 4, 12.

18. *umřeť*, t. na hrdle trestán bude.

1. *Poslal*, t. prvé nežli provolati dal o strojení se přes Jordan (a tak má rozumíno býti i o jiných věcech, kteréž se v této hlavě zdržují). Což se stalo z boží vůle, skutek to potom ukázal, když skrze Rahab ku posilnění Israelským v známost přišel strach, kterýž byl na těch národech. — *Setimu*: údolí neb roviny Moabských. O čemž Num. 25, 1., též 33, 49. — *tajně*, t. před obyvately té krajiny i před lidem israelským, aby se neděsili a na rozpakování nepřicházeli, jako za Mojžíše. Num. 13, 34. 14, 1. — *nevěstky*, J. krčmářky. A i ta v rodu Kristově od evangelisty se pokládá, aby známé bylo, že on hříšníky, však kajícími, pro něž přišel, pohrdati neráčí.

6. *střechu*. Střechy v těch krajinách bývaly položité a zábradly vůkol ohražené, tak že po nich volně a bezpečně jako po půdě choditi mohli. Deut. 22, 8.

9. *oslábli*, H. rozplynuli se, t. tak jsou strachem naplněni a zemdleni, jakoby žádné moci a síly v nich nebylo, aby se o ně pokusiti nesměli, ale všeho i svého vlastního stínu báti a děsiti musili. Viz níž 11, 20.

11. *osláblo*, H. rozplynulo se. — *před tváří* etc., t. pro blízkou přítomnost vaši, t. strachem. — *Bůh*. Hned tehdáž sobě Pán Bůh některé z pohanů vybírati, je skutky svými i slovem svým i věrou darovati ráčil, jako níž 9, 5. Gabaonitští a teď tato žena, kteráž to vše, což se tu oznamuje, že z víry činila, svědčí apoštol Žid. 14, 31.

12. *otce mého*, t. rodinou mou. Víra ženy této i přátelům jejím prospěla, že při hrdle zachováni. Níž 6, 27.

mi skrze Hospodina, poněvadž jsem učinila
vám milosrdenství, že i vy učiníte s domem
otce mého milosrdenství a dáte mi znamení ji-
13 sté, * že budete živiti otce mého i matku mou,
bratří mé i sestry mé a všecko, cožkoli jejich
14 jest, a vysvobodíte duše naše od smrti. * I řekli
jí muži ti: Duše naše za vás nechť jsou na
smrt, jestliže však zrádně nepronesete řeči naší
této: takť se jistě stane, že když nám dá Ho-
spodin zemi tuto, tehdy učiníme s tebou milosr-
15 denství a pravdu. * Protož spustila je oknem
po provazu, nebo dům její byl při zdi městské
16 a na zdi ona bydlila, * i řekla jim: Jděte k té-
to hoře, aby se nepotkali s vámi, kteříž vás ho-
ní, a kryjte se tam za tři dni, až se oni zase na-
17 vrátí; a potom půjdete cestou svou. * Tedy
řekli muži k ní: Prosti budeme od této přísahy
18 tvé, kterouž jsi zavázala nás, * jestliže, když
vejdeme do země, neuvážeš provázku tohoto,
z nití hedbáví červeného dvakrát barveného
v tomto okně, jímž jsi nás spustila; také otce
svého a matky své i bratří svých i všeho domu
otce svého neshromáždíš-li k sobě do domu.
* Také kdoby vyšel ven ze dveří domu tvého, 19
krev jeho bude na hlavu jeho, ale my budeme
bez viny. A každého toho, kdož bude s tebou
v domě, jestližeby se kdo rukou dotekl, krev
jeho na hlavy naše připadni. * Jestliže pak nás 20
zradíš a proneseš tuto řeč naši, budeme prosti
od přísahy tvé, kterouž jsi nás zavázala. * Od- 21
pověděla ona: Nechžť jest tak jakž jste řekli;
i propustila je a odešli; i uvázala provázek
z hedbáví červeného dvakrát barveného v tom
okně. * Odšedše pak přišli na horu a pobyli 22
tam za tři dni, dokudž se nenavrátili, kteříž
je honili; nebo jich hledali ti, kteříž je honili po
všech cestách, ale ničeho nenalezli. * Ti pak dva 23
muži sšedše s hory navrátili se a přeplavili se
přes Jordan, i přišli k Josue synu Nunovu a vy-
pravovali jemu všecko, co se s nimi dálo, * a ře- 24
kli k Josue: Dalť jest Hospodin v ruce naše
všecku zemi, nebo se zděsili všickni obyvatelé
země tváři naší.

Hlava 3.

II. Veřejně pak (poslušnost se znamená) z přepravení lidu přes Jordan, jistě 1) pobožného, 2) zázračného.

Vstal pak Josue velmi ráno, kázal hnouti se
vojskům, a hnuvše se ze Setimu přišli až k Jor-
danu on i všickni synové israelští, a přenocovali
2 tu, prvé nežli šli přes něj. * I stalo se, že třetí-
ho dne správcové šli prostředkem stanův
3 * a přikazovali lidu řkouce: Když uzříte archu
Hospodina Boha vašeho a kněží levitské, ani
ji nesou, vy také hnete se z místa svého a pů-
jdete za ní * (avšak místo mezi vámi a mezi ní 4
bude okolo dvou tisíc loket míry obecné; ne-
přibližujte se k ní), abyste viděli zdaleka cestu
a viděli, kterouž byste jíti měli, nebo nešli jste
tou cestou prvé. * Řekl pak byl Josue k lidu: 5
Posvěťtež se, zítra zajisté učiní Hospodin divné
věci mezi vámi. * Potom řekl Josue kněžím tě- 6
mi slovy: Vezměte archu smlouvy a jděte

---

13. *duše*, t. životy.
14. *Duše* etc. Jakoby řekli: Bůh toho vyhledávej a msti na nás, jestliže připovědi své a závazku tomuto dosti neučiníme. — *řeči*, J. předsevzetí. — *pravdu*, t. splníme v pravdě, což slibujeme.
15. *spustila*. Což se koli činí z víry živé, z jistého božího slova nabyté, byť se zdálo před lidmi jakkoli nespůsobnou věcí, před Bohem není hřích, nebo Bůh není původ hřícha, aniž ho oblibuje (Žalm 5, 5.). A protož i tento skutek ženy této ani za neposlušenství vrchnosti, ani za zrádu počítán býti nemůže. Nebo poznala jistou vůli boží, že krajiny jejich lidu božímu v dědictví přijíti mají.
19. *na hlavu jeho*, t. sám sebou vinen bude.
20. *řeč naši*, J. předsevzetí.
24. *zděsili*, H. rozplynuli se, oslábli. — *tváři naší*, t. slyšíce o nás, že se přibližujeme.
1. *velmi ráno*, t. sedmého dne měsíce prvního, s dubnem téměř se srovnávajícího, nebo desátého dne téhož měsíce přešli Jordan. Níž 4, 19. Rabínové o jeden měsíc nazpátek t. na březen to táhnou.
2. *třetího dne*, t. po rozkazu o strojení se přes Jordan.
3. Ta archa smlouvy byla obrazem Pána Krista, v němžto jsou všickni pokladové moudrosti a umění božího složeni (Kol. 2, 3.). Tu zlato božství Krista Pána, dříví setim jeho člověčenství znamenající, tu dsky zákona vůli boží spasitelnou dokonale nám předkládající, tu manna chleba živého nebeského ku posilování nás v životě druhého narození nám dána, tu hůl Aronova kněžství Kristovo (zkvetlé skrze vzkříšení jeho i na nebe vstoupení) ukazující, tu koruna vůkol a vůkol království Kristovo, věrných přede vším zlým ochraňujícího, osvědčující, tu slitovnice jeho orodování, milosti a lásky u Otce jednání, odpovědí nám od Otce donášení, nás potěšující (Žid. 1, 1.). Cherubínové na arše znamenali svaté anděly, žádostivé na spasitele světa a skutky jeho patřiti (I. Petr 1, 12.). Archu toliko kněží nosívali, ukázáno, že sami Duchem Páně pomazaní, věrou živou a pravou v Krista obdaření, Krista přijímají a zasloužení jeho účastni bývají. A jakož pro přítomnost archy jordanské vody zastavily se a cestu Israelovi dáti musily: tak Kristus sám jest ten, kterýž k životu věčnému, zemí zaslíbenou vyznamenanému, v bezcestí cestu činí, všecky překážky nepřátel a ohrad jejich podvrací, s cesty skládá a své k radostnému cíli zprovozuje.
4. *prvé*, H. včera a předvčírem.
6. *před lidem*. Kněží Páně archu nesouce a před lidem napřed do vody vcházejíce, že u vodách zachováni budou, ne rozumem jistě a zrakem těla, ale věrou toho dosahovati a lidu k dobrému v tom příkladu býti musili. Nebo teprv, když oni břísti

před lidem. I vzali archu smlouvy a brali se
7 před lidem. * Nebo řekl byl Hospodin k Josue:
V tento den začnu tebe zvelebovati před očima
všeho Israele, ařby poznali, že jakož jsem byl
8 s Mojžíšem, tak budu s tebou. * Protož ty při-
kaž kněžím, kteříž nosí archu smlouvy, a rci:
Když vejdete na kraj vody jordanské, zastavte
9 se v Jordaně. * Řekl také Josue k synům isra-
elským: Přistupte sem a slyšte slova Hospodi-
10 na Boha vašeho; * i opět řekl Josue: Po tomto
poznáte, že Bůh silný, živý jest uprostřed vás,
a že konečně vyžene od tváři vaší Kananejské-
ho, Hetejského, Hevejského, Ferezejského,
Gergesejského, Amorejského a Jebusejského.
11 * Ai, archa smlouvy panovníka vší země pů-
12 jde před vámi přes Jordan. * Protož nyní ve-
změte sobě dvanácte mužův z pokolení israel-
ských, po jednom muži z každého pokolení.
13 * I bude, že hned, jakž se zastaví kněží nesoucí
archu Hospodina panovníka vší země, u vodě
jordanské, vody Jordanu rozdělí se, a vody te-
koucí s vrchu zůstanou v jedné hromadě.* Stalo 14
se tedy, když se bral lid ze stanův svých, aby
šli přes Jordan, a kněží, kteříž nesli archu
smlouvy před nimi, * a když ti, kteříž nesli ar- 15
chu, přišli až k Jordanu a kněží nesoucí archu
omočili nohy v kraji vod (Jordan pak rozvod-
ňuje se a vystupuje ze všech břehů svých
v každý čas žně), * zastavily se vody, kteréž 16
shůry přicházely, a shrnuly se v hromadu je-
dnu velmi daleko od Adomu města, kteréž leží
k straně Sartanu; kteréž pak odcházely k moři
dolů, k moři Slanému sešly a sběhly. * A lid 17
přešel naproti Jerichu; stáli pak kněží, kteříž
nesli archu smlouvy Hospodinovy, na suše u
prostřed Jordanu nehýbajíce se (a všecken
Israel šel po suše), až se všecken lid přepravil
přes Jordan.

Hlava 4.

Znamení zázračného přepravení přes Jordan, podlé poručení božího netoliko na břehu, ale i u prostřed Jordanu, kdež stály nohy kněží, vystavením sloupů dvou (z nichž jedenkaždý ze dvanácti kamenů byl) nechali potomkům.

I stalo se, když již všecken národ přešel
Jordan (nebo byl řekl Hospodin k Josue řka:
2 * Vezměte sobě z lidu dvanácte mužův, po je-
3 dnom muži z každého pokolení, * a přikažte
jim řkouce: Vezměte sobě odsud z prostředku
Jordanu z místa, na němž stály nohy kněžské
nepohnutě, dvanácte kamenův a vyneste je
s sebou a skladte v ležení, v kterémž přes tuto
4 noc pozůstanete); * že povolal Josue dvanácti
mužův, kteréž k tomu zřídil ze synův israel-
ských, po jednom muži z každého pokolení,
5 *i řekl k nim Josue: Jděte před archou Hospo-
dina Boha vašeho do prostřed Jordanu, a ve-
změte sobě každý kámen jeden na rameno své
vedlé počtu pokolení synův israelských,*aby to 6
bylo na znamení mezi vámi, kdyžby potom tá-
zali se synové otcův svých řkouce: K čemu
jsou vám ti kamenové? * Odpovíte jim, že se 7
rozdělily vody jordanské před archou smlouvy
Hospodinovy, když šla přes Jordan, rozdělily
se vody jordanské, i zůstávají kamenové tito
na památku synům israelským až na věky.
* I učinili synové israelští tak, jakž přikázal 8
Josue, a vzali dvanácte kamenů z prostředku

---

počali a zastavili se (jakž 15. a 16. verš vypravuje), vody též počaly ustupovati. Takť podnes náleží věrným služebníkům lidu Páně i učením čistým i skutečnou a stálou z víry pobožností svítiti a jej předcházeti. Sic jináče kdož se máčeti liknuje, ani moci boží neuzří, ani do země zaslíbené nevejde.

10. *Po tomto* etc. Tu věc 13. v. vysvětluje.

13. *kněží*, H. spodek nohy kněží.

15. *rozvodňuje.* Zveličuje těmi slovy ten zázrak, že tehdáž, když se Jordan obecně v čas žně rozvodňuje a z břehů rozlívá, to se stalo, aby všecko to rozvodnění lidu božímu ustoupiti musilo. Že pak tehdáž byl čas žně, rozumí se z hl. 5, 11. 12.

16. *zastavily.* Jakož jiné a veliké skutky a divy boží, tak i tento proroci často připomínali, snažujíce se lidem posloužiti i k známosti moci boží i k důvěrnosti k němu, že svých nikdy neopouští a že i tehdáž spomáhati umí, když všecky příčiny na odpor čelí a křičí, tak že možnost i rozum lidský nijakž toho rozvrci a z toho se vyplesti nemůže. Isai. 43, 16. 50, 2. Žalm 113, 3. Aba. 3, 8. Nebo přílišné k Bohu nevděčnosti zřejmý důvod jest, když se lidé předešlými dobrodiními jako i na budoucí čas k němu v naději neustavují; zvlášť pak těmi skutky, kterýmiž zřetelná milosti své (že jí stále s církví svou konati chce) znamení ukázati ráčil. Jakož pak poušť, po níž se bral lid israelský, znamená pracná a nebezpečenství plná pobožných v tomto životě lopotování, tak jití jejich přes Jordan smrt; a jakož oni skrze víru a poslušenství zachováni, tak tuto sami věřící v Krista v tomto brodě hrozném zachováni bývají a přecházejí ze smrti do života. Jan 5, 24. — *shrnuly*: zdvihly se. — *Sartanu*, t. rovina neb pole v dílu pokolení Efraimova. Jiní píší, žeby i město bylo. Že tak veliké řeky tok usušen, že jiná voda s hůry nezbíhala, ale v hromadu nazpátek se hrnula, a na strany na ta města blízko tu ležící, aby jich nezatopila, se nerozlila; že dolejší vody též zběhly, to vše za div se pokládá, a bylo i divadlo jisté strašlivé a hrozné. — *dolů*, t. do jeho širokých rozchodů a propastí. — *Slanému.* Slané, Sodomské, Asfaltické, Mrtvé moře, vše jedno. Viz Num. 34, 3.

17. *naproti*, J. k Jerichu. — *nehýbajíce se*, J. hotoví, připravení, spořádaní. — *lid*, H. národ.

3. *kněžské*, J. kněží spořádaných. Výš 3, 17. — *v ležení*: na stanovišti.

6. *K čemu jsou*, t. co znamenají.

Jordanu, jakož mluvil Hospodin k Josue, vedlé
počtu pokolení synův israelských, a přenesli je
9 s sebou na první stanoviště a tu je složili. * Jo-
sue také vyzdvihl dvanácte kamenů u prostřed
Jordanu na místě, kdež stály nohy kněží ne-
soucích archu smlouvy, a byli tam až do toho-
10 to dne. * Kněží pak, jenž nesli archu, stáli u
prostřed Jordanu, dokudž se nevyplnilo všeliké
slovo, kteréž přikázal Hospodin Josue, aby
oznámil lidu podlé všeho, jakž byl přikázal
11 Mojžíš Josue. I pospíšil lid a přešli. * Když
pak již přešel všecken lid, přešla také archa
12 Hospodinova i kněží, an lid na to hledí.* Přešli
i synové Rubenovi a synové Gadovi a polovice
pokolení Manassesova vojensky spořádaní před
syny israelskými, jakož byl mluvil k nim Moj-
13 žíš: * okolo čtyřidcíti tisíců oděných bojovníkův
šlo před Hospodinem k boji na roviny Jericha.
14 * V ten den zvelebil Hospodin Josue před oči-
ma všeho Israele; i báli se ho, jako se báli
15 Mojžíše, po všecky dny života jeho.* Mluvil pak
16 Hospodin k Josue řka: * Přikaž kněžím, kteříž
nesou archu svědectví, ať vystoupí z Jordanu.
* I přikázal Josue kněžím řka: Vystupte z Jor- 17
danu. * Když pak vystupovali kněží, jenž nesli 18
archu smlouvy Hospodinovy, z prostřed Jorda-
nu, jakž jen vytrhli kněží nohy na sucho, na-
vrátily se vody jordanské k místu svému a tekly
předse jako i prvé ve všech březích svých.* Vyšed 19
pak lid z Jordanu desátého dne měsíce prvního,
položili se v Galgale k straně východní Jericha.
* A dvanácte kamenů těch, kteréž vynesli z Jor- 20
danu, postavil Josue v Galgale * a mluvil k sy- 21
nům israelským takto: Kdydy se otázali po-
tom synové vaši otcův svých řkouce: Co ti ka-
menové znamenají? * Oznámíte synům svým 22
a díte: Po suše přešel Israel Jordan tento; * ne- 23
bo vysušil Hospodin Bůh váš vody jordanské
před tváří vaší, až jste přešli: * jakož učinil 24
Hospodin Bůh váš moři Rudému, kteréž vysu-
šil před tváří vaší, až jsme přešli, * aby poznali 25
všickni národové země ruku Hospodinovu, že
silná jest, a abyste se báli Hospodina Boha va-
šeho po všecky dny.

Hlava 5.

BB) Důvěrnost lidu k Bohu osvědčena jest lidu pobožností a boží milostí. I. Lid zajisté 1) dal se obřezati, který pro častá na poušti přecházení zřízené toho prvé vykonati nemohl; 2) velikonoc slavil. II. Bůh také 1) odňav mannu dal úrody země, 2) pro posilnění jich v spůsobě silného oděnce jim se zjevil.

Stalo se pak, když uslyšeli všickni králo-
vé amorejští, kteříž bydlili za Jordanem k zá-
padu, a všickni králové kananejští, kteříž bydlili
při moři Velkém, že vysušil Hospodin vody jor-
danské před syny israelskými, dokudž ho ne-
přešli, zemdlelo srdce jejich, aniž zůstalo více
v nich duše před tváří synův israelských, i báli
se synův jejich.

Toho času řekl Hospodin k Josue: Udělej 2
sobě nože ostré a obřež opět syny israelské
podruhé. * I udělal sobě Josue nože ostré a 3
obřezal syny israelské na pahrbku Aralot.* Tato 4

---

9. Netoliko na břehu nějací sloupové z těch kamenů, ale i u prostřed Jordanu, aby poněkud z vody vyhlídali, vyzdviženi byli, na památku i s oné strany Jordanu obývajícím.

10. Kněží Páně jakož první vešli do Jordanu (o čemž 3, 6.), tak i poslední z něho vyšli. Nemusí tedy býti vůdce lidu v duchovní i světské správě nějaký choulostivý, hedbávný a netrpělivý, jakovíž se mnozí nacházejí, tak že div, že se rozkoší nerozplývají. Deut. 1, 13.

11. *an lid na to hledí*, J. před tváří lidu.

12. *vojensky*, H. po pěti.

13. *okolo* etc. Z těchto slov i z počtění těch pokolení (Num. hl. 26.), kteříž se před Jordanem osadili, rozumí se, že toliko nějaká částka z nich mužů bojovných, t. asi třetí neb okolo toho zvolena, kteříž táhli s jinými přes Jordan k dobývání země; jinými pak k ochraně mdlých čeládek doma bylo osazeno před útoky okolních nepřátel.

20. *v Galgale.* Tak jmenuje to místo, že potom tak sloulo (níž 5, 9.). Jisté jest, dokudž lid israelský místa tohoto i těch kamenů na něm k tomu, k čemuž je Bůh nařídil, tak užíval, že se to jemu líbilo: ale v prodlených časích, buď za Jeroboama neb za jeho potomků, když se od úmyslu božího, teď ukázaného, ušinuli, a to místo i to kamení jako za nějaké svátosti drželi, tu chrám i oltář vzdělali, Boha tu smýšlením pověrným milostivějšího, nežli kde jinde, ukazovali: Bůh také to v mrzkosti a ohavnosti měl, jakož průvodné jest z proroků Ose. 4, 15. Amos. 1, 5. A protož největší péče vždycky o to býti má, jak Bůh co ustanoviti a nařiditi ráčil, to tak ve své čistotě aby zůstávalo; svátostem a jakýmkoli tajemstvím božím víc než sluší přidáváno, ani k jinému cíli, mimo Páně úmysl a nařízení, jich užíváno a obracíno aby nebylo, sic jináč Bůh všetečnosti těch, kdož po něm opravují a pravdu v lež směňují, nikoli bez pomsty nenechá. Deut. 4, 2. 12, 32. a hl. 28.

1. *zemdlelo*, H. rozplynulo se. Výš 2, 9.

2. *ostré*, J. kamenné. — *podruhé.* To slovo ne na ty obracíno býti má, kteříž prvé byli obřezáni, aby opět totéž podstoupiti měli, ale na čas, v kterémžto, což prvé zachováváno a na poušti poopuštěno, zase obnoveno a k užívání podlé božího nařízení přivedeno býti mělo, a to při těch, při nichž se toho nestalo. Nebo níž zjevně o jiných, kteříž v Egyptě obřezáni byvše, na poušť vyšli, dí, že zavrženi jsouce od Boha zemřeli. A poněvadž oni toho při synech prvé nevykonali, tuto když do země zaslíbené vjíti měli, Bůh to při nich na znamení přijetí k milosti i na místa otcův jich vypadlých vykonati rozkázal.

3. *Aralot*, t. neobřízek, jméno místu tomu od přítomného skutku dáno, že tu obřezáni byli synové israelští.

pak jest příčina, pro kterouž je obřezal Jo-
sue podruhé: že všecken lid, kterýž byl vyšel
z Egypta pohlaví mužského, všickni muži bo-
jovní, zemřeli byli na poušti na cestě po vyjití
5 z Egypta dlouho obcházejíce; * nebo obřezán byl
všecken lid, kterýž byl vyšel: ale žádného
z toho lidu, kterýž se zrodil na poušti, na cestě
6 po vyjítí z Egypta neobřezali * (nebo čtyřidceti
let chodili synové israelští po poušti, dokudž
nezahynul všecken národ mužův bojovných,
kteříž byli vyšli z Egypta, ježto neposlouchali
hlasu Hospodinova; jimžto zapřisáhl Hospodin,
že neukáže jim země, kterouž s přísahou zaslí-
bil dáti otcům jejich, že ji nám dá, zemi oplý-
7 vající mlékem a strdí). * Ale syny jejich, kte-
réž postavil na místo jich, ty obřezal Josue, že
byli neobřezaní, nebo nikdo jich neobřezoval na
8 cestě. * Když pak byl veškeren lid obřezán, zů-
stali na místě svém v ležení, dokudž se nezho-
9 jili. * I řekl Hospodin k Josue: Dnes jsem od-
jal pohanění egyptské od vás. A nazval jmeno
místa toho Galgala až do toho dne. * Když 10
pak ležení měli synové israelští v Galgale, sla-
vili velikonoc čtrnáctého dne toho měsíce u
večer na rovinách Jericha, * a jedli z úrod té 11
země nazejtří po velikonoci chleby nekvašené
a pražmu téhož dne. * I přestala manna nazej- 12
tří, když jedli z obilí té země; a již více neměli
synové israelšti manny, ale jedli z úrod země
kananejské toho roku.

Stalo se pak, když byl Josue na poli Jeri- 13
cha, pozdvihl očí svých a viděl, an muž stojí
naproti němu, maje v ruce meč dobytý; i šel
Josue k němu a řekl mu: Jsi-li náš čili z nepřá-
tel našich? * I odpověděl: Nikoli; ale já jsem 14
kníže vojska Hospodinova, a nyní jsem přišel.
* I padl Josue tváří svou na zemi, a pokloniv 15
se řekl jemu: Co Pán můj chce mluviti služeb-
níku svému? * Tedy odpověděl kníže vojska 16
Hospodinova k Josue: Szuj obuv svou s nohou
svých, nebo místo, na němž stojíš, svaté jest.
I učinil tak Josue, jakož mu rozkázal.

Hlava 6.

Země dobývání jest vítězné. Toť obležením měst a vojenským se potýkáním Duch boží vypisuje. Obležením dobyto jest město Jericho, potom z částky i Hai. O Jerichu. Jericho k zvuku trub kněží s lidem obcházejících padlo a jako proklaté (vyjma Rahab a její rodinu) zdrancováno i v rum obráceno jest.

Jericho pak velmi pilně zavříno bylo pro
strach synův israelských, a žádný nevycházel
2 ven, ani tam nevcházel. * I řekl Hospodin
k Josue: Aj, dal jsem v ruku tvou Jericho a
3 krále jeho se silnými muži jeho. * Protož ob-
cházeti budete město všickni muži bojovní,
okolo města chodíce jednou za den; tak učiníš
4 po šest dní. * Kněží pak sedm ať nesou sedm
trub z rohů beraních před archou, dne pak se-
dmého obejdete město sedmkrát a kněží troubiti
budou v trouby. * A když zdlouha troubiti budou 5
na roh beraní, jakž nejprvé uslyšíte hlas trouby,
zkřikne všecken lid křikem velikým, i sboří se zeď
městská na místě svém, a vejde lid do města,
jedenkaždý proti místu, kdež stál. * Tedy povo- 6
lav Josue syn Nunův kněží, řekl jim: Vezměte

---

5. *neobřezali*, t. otcové, a to (jakž někteří smyslí) pro svou pýchu, nevěru Bohu a nevážnost, kterouž často svým reptáním opětovali, však srocením se oním proti Bohu a služebníkům jeho (Num. 14, 35.) dovršili, tak že je Bůh zavrhl a 40 let k toulání se sem i tam po poušti uložil, jakož se toho hned tuto dokládá.

7. *obřezal.* Všickni teprv, když Jordan přešli, obřezáni jsou, aby s částky i novým zázrakem ku poslušenství božímu vzbuzeni jsouce, také v tom obklíčení vůkol a vůkol v čas obřízky své od nepřátel byvše, aby hojněji zkušeni byli, i pro odnětí chlouby, žeby buď pro obřízku aneb jiné jejich skutky a zásluhy hodni byli takové milosti, kterouž s nimi Bůh i při Jordanu i potom činiti ráčil.

9. *odjal*, H. odvalil. — *egyptské*, t. kteréž na vás Egyptští uvodili utrhujíce vám, jakobyste nebyli mým lidem, ale jejich otroci a poběhlci; protož znamením tímto osvědčeno bude, že lidem mým jste, jejž jsem já z jejich tyranství vyvedl. — *Galgala*, t. odvalení aneb raději odkulení, viz výš 4, 20. A o zkažení místa toho Amos 5, 5.

10. *Velikonoc*: Faze. Ne bez zvláštní boží stráže a ochrany se to stalo, že králové okolní a krajiny ty tehdáž, když oni slavnosti své drželi, na ně se neobořili. Ale taktě bylo z božího dopuštění srdce jejich předěšeno (verš 1.), aby ani té své příhodnosti znáti neuměli. Asi půl druhé míle k Jerichu bylo od Jordanu.

14. *vojska*, t. i andělů i lidu. To pak kníže jest Kristus Pán, k němuž samému to knížetství přísluší.

15. *na zemi.* Takovou čest jemu činí, ne andělu, ale Boha býti seznav, nebo andělé takové pocty přijímati nechtí. Zjev. 19, 10. 22, 8. 9.

16. *svaté jest*, t. pro přítomnost mou jest posvěcené. Viz Exod. 3, 5.

1. *velmi pilně* etc., H. zavírající a zavřené. Taková pak byla tupost a neprozřetelnost obyvatelů na moc boží, že se teď proti ní zdmi a branami zavírají; jakoby Bohu tíže a nesnáze býti mělo některé to prkno postřískati, nežli Jordan řeku vysušiti.

4. Míní tuto rohů beraních, ne oněch stříbrných dvou (Num. 10, 1.), kteréžby patrnější byly, ale obecných, pro zkušení poslušenství.

5. *sboří*, H. padnou pod se, což někteří slyší na propadení jich. — *na místě*, J. v místě jistém, t. ne všudy, ale toliko naproti vojsku Israelských; sic jináčby byl dům Rahabin na zdi vzdělaný vcele nezůstal.

archu smlouvy a sedm kněží ať vezmou sedm
trub beraních, před archou Hospodinovou ať
7 jdou * Řekl také k lidu: Jděte a obejděte mě-
sto, a zbrojní ať jdou před archou Hospodino-
8 vou. * A když to oznámil Josue lidu, sedm kně-
ží nesouce sedm trub beraních, šli před archou
Hospodinovou a troubili v trouby; archa také
9 smlouvy Hospodinovy brala se za nimi.* Zbroj-
ní pak šli před kněžími, kteříž troubili na
trouby, a ostatní šli za archou jdouce a v trou-
10 by troubíce. * (Lidu pak byl přikázal Josue
řka: Nebudete křičeti, ani slyšán bude hlas
váš, ani vyjde slovo z úst vašich až do dne to-
ho, v němž řeknu vám: Křičte; i budete křiče-
11 ti.) * Tedy obešla archa Hospodinova město
vůkol jednou, a navrátili se do stanův a zů-
12 stali v nich. * Opět povstal Josue ráno, a kněží
13 nesli archu Hospodinovu. * Sedm pak kněží
nesouce sedm trub beraních, předcházeli archu
Hospodinovu jdouce, a troubili v trouby; a
zbrojní šli před nimi a ostatní šli za archou
Hospodinovou, když kněží šli v trouby troubíce.
14 * I obešli město druhého dne opět a navrátili
15 se do stanův. Tak činili po šest dní. * V den
pak sedmý vstali, jakž zasvítávalo, a obešli
město týmž spůsobem sedmkrát: toliko toho
16 dne obešli město sedmkrát. * Stalo se pak,
když po sedmé obcházeli a kněží v trouby trou-
bili, řekl Josue k lidu řka: Křičtež již, dal jest
17 Hospodin vám město, * a budiž to město pro-
klaté, a všecky věci, kteréž v něm jsou, buďtež
Hospodinovy: toliko Rahab nevěstka ať jest živa,
ona i všickni, kteřížby s ní byli v domě; ne-
18 bo skryla posly, kteréž jsme poslali. * Avšak
vyštříhejte se od proklatého, abyste i vy ne-
byli učiněni proklatí, berouce z proklatých
věcí, a uvedlibyste stany israelské v prokletí
a zkormoutilibyste je. * Všecko pak stříbro 19
a zlato a nádoby měděné a železné, svaté
bude Hospodinu; na poklad Hospodinův slo-
ženo bude. * Tedy křičel lid, když zatroubili 20
v trouby, nebo když slyšel lid hlas trub, kři-
čeli i oni křikem velikým, i sbořila se zeď
na místě svém; tedy všel lid do města, je-
denkaždý proti místu, kdež stál; i vzali je
* a pohubili jako proklaté všecko, což bylo 21
v městě, od muže až do ženy, od dítěte až
do starce, a až do vola, dobytčete i osla,
ostrostí meče. * Dvěma pak mužům, kteříž 22
shlédli zemi, řekl Josue: Vejděte do domu
ženy nevěstky, a vyveďte ji odtud i všecky
věci, kteréž má, jakož jste jí přisáhli. * I všed- 23
še mládenci zvědači vyvedli Rahab a otce je-
jího i matku její a bratří její i všecko, což
měla, a všecku rodinu její vyvedli a nechali
jich vně za stany israelskými. * Město pak 24
spálili ohněm i všecko, což v něm bylo; stří-
bro však a zlato a nádoby měděné a že-
lezné složili na poklad v domě Hospodinově.
* Rahab také nevěstku a dům otce jejího a 25
všecko, což měla, živé zůstavil Josue, a by-
dlila v lidu israelském až do tohoto dne;
nebo skryla posly, kteréž poslal Josue k shle-
dání Jericha. Toho času vydal klatbu Josue
řka: * Zlořečený buď před Hospodinem muž 26
ten, kterýžby povstal, aby stavěl město Jericho.
V prvorozeném svém založí je, a v nejmen-
ším postaví brány jeho. * Byl pak Hospodin 27
s Josuem, a pověst o něm rozhlásila se po vší
zemi.

Hlava 7.

Při dobývání pak města toho zpronevěřil se lid Bohu. Pročež Bůh jej na utíkání škodou jejich před nepřátely vydal, a když se Josue Pána dotazoval, přísně jim pomstou hrozil. Ale když podlé rady jeho na hřích se vyptávali a vyptavše se na původa, jej se vším ukamenovali, potom i spálili, upokojil se v hněvě svém.

Zhřešili pak synové israelští přestoupe-
ním při věcech proklatých; nebo Achan syn
Charmi, syna Zabdi, syna Zare z pokolení
Judova, vzal něco z věcí proklatých: pročež

7. *zbrojní.* Ti byli z toho pultřetího pokolení. Viz výš 1, 6. 12.

9. *ostatní*, t. všickni, kteříž na místech svých s jinými postačovati nemohli, pod korouhev nejzadnější pokolení Danova se hrnuli. Viz Num. 10, 25.

17. *jsme poslali*, t. já s jinými spolu před nimi tajně. Výš 2, 10.

18. *vyštříhejte se.* Ačkoli Bůh lid svůj netoliko zbohatiti chtěl kořistmi, ale také osaditi v městech, jichž nestavěli, obzvláštní pak spůsob měl zachován býti při nejprvnějším městě země kananejské; nebo náleželo Bohu to vše jako prvotiny posvětiti. Protož stavení i všecka zboží sobě samému osobil a zapověděl, aby žádný k svému užitku toho neobracel.

20. *zatroubili.* Troubami učení božího čistého skrze věrné kazatele a posly Kristovy, svět (jako u příkladu Jericho) přemožen a od bludů k známosti boží i k účastnosti milosti jeho obrácen býti měl a ne zbrojí tělesnou k víře přinucován. — *sbořila*: padla. Výš verš 5.

21. *muže*, H. člověka.

23. *rodinu*, H. rodiny. — *israelskými*, t. dokudž se neočistili a nebyli přijati v spolek lidu božího, jakž Num. 31, 19.

25. *až do tohoto*, neb se nedostala za manželku Salmonovi synu Nahassonovu z pokolení Judova. Mat. 1, 5. — *vydal* etc., J. zapřisáhl.

26. *V prvorozeném* etc., t. když počne ho stavěti, by pak měl mnoho dětí, prvé nežli dokoná, ztratí je všecky až do nejmenšího; jakž se přihodilo Hielovi. III. Král. 16, 34.

1. *Zhřešili*, H. přestoupili.

rozpálila se prchlivost Hospodinova na syny
2 israelské. * Nebo když poslal Josue muže ně-
které od Jericha do Hai, kteréž bylo blízko
Betavenu, k východní straně Bethelu, a mluvil
k nim řka: Vstupte a shlédněte zemi. Vstou-
3 pili tedy muži ti a shlédli Hai; * kteřížto na-
vrátivše se k Josue řekli jemu: Nechť nevstu-
puje všecken lid tento; okolo dvou tisíc mu-
žův aneb okolo tří tisíc mužův nechť vstoupí
a dobudou Hai: neobtěžuj všeho lidu, vysílaje
4 jej tam, nebo málo jest oněchno. * Tedy vytá-
hlo jich z lidu tam okolo tří tisíc mužů, a utekli
5 před muži města Hai, * i zabili z nich obyvatelé
Hai okolo třidcíti a šesti mužův a honili je
od brány až k Sabarimu, a porazili je,
když s vrchu utíkali; i rozpustilo se srdce li-
6 du a bylo jako voda: * tedy Josue roztrhl rou-
cho své a padl tváří svou na zemi před
archou Hospodinovou a ležel až do večera,
ano i starší israelští, a sypali prach na hla-
7 vy své, * i řekl Josue: Ach, Pane, Hospodine,
proč si kdy převedl lid tento přes Jordan,
aby nás vydal v ruku Amorejského, tak aby
nás zahubil? Ó kdybychom byli raději zůstali
8 za Jordanem. * Ó Pane, což mám říci, když
již lid israelský utíká před nepřátely svými?
9 * Nebo uslyšíce to Kananejští a všickni obyva-
telé země, obklíčí nás vůkol a vyhladí jmeno
naše ze země: i což to učiníš jmenu svému
10 velikému? * I řekl Hospodin k Josue: Vstaň,
11 pročs padl na tvář svou? * Zhřešil Israel, tak
že smlouvu mou přestoupili, kterouž jsem jim
přikázal, neb jsou i vzali z věcí proklatých,
k tomu i ukradli, také i sklamali, nadto i od-
ložili mezi nádobí svá. * Protož nebudou moci 12
synové israelští ostáti před nepřátely svými,
utíkati budou před nepřátely svými; nebo po-
skvrnili se věcí proklatou: nebudu ť více s vá-
mi, leč vyhladíte prokletí to z prostředku
svého. * Vstaň, posvěť lidu a rci: Posvěťte 13
se k zítřku; nebo takto praví Hospodin Bůh
israelský: Věc proklatá jest u prostřed tebe,
Israeli, nebudeš moci ostáti před nepřátely
svými, dokudž neodejmeš prokletí toho z pro-
středku svého. * Protož přistupovati budete ráno 14
po pokoleních vašich, a pokolení, kteréž ukáže
Hospodin, přistupovati bude po rodech, takž
rod, kterýž ukáže Hospodin, přistupovati bu-
de po domích, a dům, kterýž ukáže Hospo-
din, přistupovati bude po osobách. * Kdož pak 15
postižen bude vinný věcí proklatou, ohněm
spálen bude on i všecko, což jeho jest: pro-
tože přestoupil smlouvu Hospodinovu a že uči-
nil nešlechetnost v Israeli.
Vstav tedy Josue ráno, kázal přistu- 16
povati Israelovi po pokoleních jejich, i po-
stiženo jest pokolení Judovo; * tedy když 17
kázal přistupovati čeledem Judovým, posti-
žena jest čeleď Zareova; potom kázal při-
stupovati čeledi Zareově po domích, a po-
stižen jest Zabdi; * i kázal přistupovati domu 18
jeho po osobách, a postižen jest Achan

---

3. *dobudou*: zbijí.

5. *porazili je.* I tajný hřích jeden nevážného a nekajícího člověka příčinou bývá Bohu, aby hněv a pomstu svou na mnohé aneb všecky vyléval. Deut. 24, 4. A protož mnohé bedlivosti potřebí, aby jeden každý na svém místě, jakož pro Boha a vůli jeho, tak i pro bližní své, nalezal se v pobožnosti a bez úhony; a aby nebýval jako trní na roli Páně, i bodláky svými oráči nepříjemný i stínem svým obilí ke škodě a ujmě, tak aby k němu i sekerou i motykou časem svým přikročeno musilo býti; jakož pak všickni v pokrytství zůstávající jiného se nedočkají. Mat. 3, 10. a 13, 41. — *rozpustilo*: osláblo aneb předěsilo se. Výš 2, 9.

7. *raději* etc., H. chtěli a zůstali.

8. *Ó Pane*, J. Poslyš, Pane. — *říci*, t. nepřátelům, utrhačům jmena tvého. Aneb, což sobě mám počíti. — *utíká*, H. obrací šíji.

9. *jmenu*, t. přijde-li na to, v jaký posměch a porouhání uvedeš jmeno své. Tak se modlil Mojžíš. Num. 14, 15.

11. *Zhřešil.* Jakož dosti malá hlavně veliký dým ze sebe vydává, tak jeden zlý skutek mnoho jiných hříchů za sebou táhne: což Bůh teď ukázati ráčil, když tak jednoho pokrytce nešlechetnost zveličuje ji všechněm jiným připisuje, že jsou ošemetní aneb rušitelé smlouvy, neposlušní, zloději, lháři, lakomci. Odkudž se to vidí, chtěl-liby Bůh v soud přísný vcházeti se služebníky svými, žeby před ním žádný neostál. Což znaje David, modlil se za to, aby se toho nedálo. — Žalm 142, 2. —*proklatých*, t. z věcí k spálení oddaných. Výš 6, 24. — *ukradli*, t. z věcí těch, kteréž měly Bohu zachovány býti. Výš 6, 22.— *sklamali*, nepřinesše na poklad Bohu, což každý přinesti měl. — *nádobí svá.* Pročež i na sebe i na své věci též prokletí uvedli.

13. *posvěť*, t. spůsob a sprav to, ať se lid náležitě připraví, tak aby očistíce se podlé vyměření zákona, poctivě a slušně před Pánem se ukázali. Ačkoli pak sám ten obřad v svém zevnitřním spůsobě nesnadný nebyl, avšak bedlivému sebe zkušení v mysli a v svědomí ano i očištění hledání, obutostí lidské nápomocen býti měl. Nebo (řkou rabínové) že jedno každé pokolení obzvlášť před archou Páně postaviti se musilo, a tu potom nějakým náměštím a znamením zvláštním na pokolení Judovo ukázáno.

14. *ukáže*, H. postihne, t. buď ze slitovnice (Exod. 25, 22. Num. 7, 89.), buď z náprsníku nejvyššího biskupa, kterýž v sobě zdržoval Urim a Thumim (z něhož také odpovědi dávány bývaly. Num. 27, 23. I. Král. 23, 9. 28, 6.); tolikéž i 12 kamenů se 12 jmeny synů Israelových. Jiní smyslí, žeby to losem spravováno bylo. — *osobách*, J. mužích.

15. *spálen bude*, t. když prvé pokuta naň dojde, zákonem na rouhače a božského rozkazu sobě nevážící vyměřená (Levit. 24, 14. Num. 15, 30. 35.), potom vyhlazen buď tímž spůsobem, kterýmž věci v prokletí vydané mají býti zkaženy, t. spálením, podlé zákona Deut. 13, 16., což skutečně vykonali, níž verš 25.

17. *čeledem*, t. rodům.

syn Charmi, syna Zabdi, syna Zareova z po-
19 kolení Judova. * I řekl Josue k Achanovi: Sy-
nu můj dej, prosím, chválu Hospodinu Bohu
israelskému a vyznej se jemu, a oznam mi
aspoň již, co jsi učinil, netajiž toho přede mnou.
20 * Tedy odpovídaje Achan k Josue řekl: Pravda
jest, já jsem zhřešil proti Hospodinu Bohu
israelskému, tak že to a toto jsem učinil.
21 * Viděl jsem mezi loupeží plášť jeden babi-
lonský pěkný a dvě stě lotů stříbra a prut
zlatý jeden, padesáti lotů ztíží, čehož požá-
dav vzal jsem to, a ai, jsou ty věci skryté
v zemi, prostřed stanu mého, a stříbro pod
22 tím. * Tedy poslal Josue posly, kteříž běželi
do stanu, a ai, bylo to skryto v staně jeho a
23 stříbro pod tím. * A vzavše to ze stanu, při-
nesli k Josue a ke všechněm synům israel-
ským a položili ty věci před Hospodinem.
* Vzav tedy Josue a všecken Israel s ním 24
Achana syna Zareova, a stříbro i plášť i prut
zlatý i syny jeho i dcery jeho, voly a osly,
dobytek i stan jeho, i všecko což měl, a ve-
škeren lid isreaský s ním vyvedli je do údolí
Achor, * kdežto řekl Josue: Proč jsi zko- 25
rmoutil nás? Zkormoutiž tě Hospodin v tento
den; i uházel jej všecken lid kamením, a spá-
lili je ohněm, ukamenovavše je kamením.*Potom 26
nametali naň hromadu kamení velikou, kteráž
trvá až do tohoto dne. A tak odvrácen jest
Hospodin od hněvu prchlivosti své. Protož
nazváno jest jmeno místa toho údolí Achor
až do dnešního dne.

Hlava 8.

O Hai. Josue města toho I. dobývati maje 1) radí se s Bohem, 2) podlé rady 30.000 lidu silného vybral, z nichž částku k zálohám obral, 3) potom pak a) i tyto vyslal, b) i sám s lidem ostatním do prostřed údolí vytáhl. II. Dobývaje 1) lid nepřátelský utíkáním svým z města vyvábil, 2) vyzdvižením korouhve v zálohách lidu k vypálení města ponukl. Oni tehdy město zapálivše a) nepřátely zstírali, až jich i do 12.000 zmordovali; b) kořisti pobrali, c) město v rum obrátili, d) krále oběsili. III. Po takovém vítězství 1) oběti obětoval; 2) oltář vystaviv, na něm výpis zákona vypsal; 3) o dobrořečení a zlořečení zákon čísti poručiv, ku povinnostem lidu i sebe napomínal.

I řekl Hospodin k Josue: Neboj se ani
se strachuj; pojmi s sebou všecken lid bo-
jovný, a vstana táhni k Hai. Ai, dal jsem
v ruku tvou krále haiského a lid jeho, město
2 i zemi jeho. * A učiníš Hai a králi jeho,
jako jsi učinil Jerichu a králi jeho; lou-
pež však a dobytky jeho rozbitujete mezi
sebe. Zdělejž sobě zálohy k městu pozadu.
3 * Tedy vstal Josue a všecken lid bojovný, aby
táhli k Hai; i vybral Josue třideceti tisíců
mužův velmi silných a předeslal je v noci,
4 * a přikázal jim řka: Šetřtež vy, kteříž udě-
láte zálohy městu po zadní straně města,
abyste nebyli příliš daleko od něho, ale buďte
všickni pohotově. * Já pak i všecken lid, kte- 5
rýž se mnou jest, přitáhneme k městu. A když
oni nám vyjdou vstříc jako prvé, utíkati bu-
deme před nimi; * tedy honiti budou nás, až- 6
bychom poodvedli jich od města (nebo řeknou:
Utíkají před námi jako prvé), utíkajíce před
nimi. * Protož když my budeme utíkati a oni nás 7
budou honiti, vy mezi tím vyskočíte ze záloh
a vběhnouce do města vyženete ostatní obyvately
města, zkazíce je; nebo dá je Hospodin Bůh
váš v ruku vaši. * A když vezmete město, za- 8
pálíte je ohněm; podlé slova Hospodinova
učiníte; šetřtež toho, což jsem přikázal vám.
* I poslal Josue, a oni šli k zálohám a zů- 9

---

19. *chválu*, t. prostným a pokorným svým vyznáním osvědč to, že Bůh jest vševědoucí, hodně se hněvá, též že jest pravý jeho soud o tobě, kterýž na tě losem přišel; nemysli, žeby vždy zapíraje, pomsty jeho hrozné zniknouti mohl. — *vyznej*, J. Dej, řku, jemu chválu.

20. *Pravda.* Obraz vyjevení všech zarputilých a nekajících hříšníků a pokrytců v den soudu Páně. Nebo, ačkoli do času hřích jejich se tak tají, jakoby spal, spí však u dveří hříšníků, tak jakoby je oblehl, však přijde čas, že procítí a na ně se hrozně oboří i na smrt věčnou zprovodí.

21. *prut*, J. plíšek, H. jazyk. — *pod tím*, H. pod ním, t. pod pláštěm.

24. *syny jeho.* Ač se zdá trestání toto poněkud ukrutné, že i čeleď jeho i dobytek též pomstě poddáni býti musili; však jisté jest, že se jim křivda žádná nestala, poněvadž Josue, což přitom činil, z vůle boží činil: Bůh pak cožkoli činí, spravedlivě a ne bez příčiny činí.

25. ***uházel***, **t. Achana se vším domem jeho a statkem** i s těmi věcmi ukradenými; ačkoli prvé Bůh to byl k stánku obrátil, tuto již nechtěl tím svatyně své poskvrňovati.

26. *Achor*, t. zkormoucení.

2. *loupež.* Kořisti osvobozuje lidu, ježto se toho při dobytí Jericha nestalo. — *zálohy.* V boji a válkách spravedlivých vítězství hledáno býti může, netoliko zjevným odporem a mocí, ale i tajným obmyslem a zálohami.

3. *v noci.* Že ne všecky ale toliko pět tisíc do záloh předeslal, zjevné jest z v. 12., buď žeby těch pět tisíc od třidcíti odjal, buď mimo ty z jiného množství je vybral.

7. *vyskočíte*, H. vystoupíte, t. když se vám dá znamení, o němž v. 18.

8. *ohněm.* Z příčiny té samé, aby svým znamení dali, že již obdrželi město; nebo níže teprv v. 28. o dokonalém zkažení jeho vypravuje.

9. ***od západní strany***, **H. od moře.**

stali mezi Bethelem a Hai od západní strany
Hai; Josue pak zůstal té noci u prostřed lidu.
10 * Potom vstav Josue velmi ráno, sčetl a spořádal lid, i bral se napřed, on i starší israelští před lidem k Hai, všecken také lid bo-
11 jovný, kterýž byl s ním; * táhnouce přiblížili se, až přišli naproti městu, a položili se po straně půlnoční Hai; údolí pak bylo mezi ni-
12 mi a mezi Hai. * Vzal pak byl okolo pěti tisíc mužův, kteréž postavil v zálohách mezi
13 Bethel a Hai od západní strany města; * i přiblížil se lid, totiž všecko vojsko, kteréž bylo od půlnoční strany města a kteříž byli v zálohách jeho od západní strany města, a tak
14 vtáhl Josue noci té do prostřed údolí. * I stalo se, když je uzřel král haiský, pospíšili a ráno vstavše vyšli lidé města vstříc Israelovi k boji, on i všecken lid jeho toho času před rovinu; nevěděl pak, že zálohy udělány byly jemu
15 pozadu města. * I postoupil Josue a všecken
16 Israel před nimi a utíkali cestou pouště. * I svolán jest všecken lid v městě, aby honili je. I honili Josue a vzdálili se od města svého,
17 * tak že nezůstal žádný z obyvatelů haiských a bethelských, kdoby nevyšel, aby honil Israele; a nechali města otevřeného a honili
18 Israele. * Řekl pak Hospodin k Josue: Zdvihni korouhev, kterouž máš v rukou svých, proti
19 Hai, nebo v ruce tvé dám je. * I zdvihl Josue korouhev, kterouž měl v ruce své, proti městu. Tedy kteříž byli v zálohách, rychle vyskočili z místa svého a běželi, když pozdvihl ruky své, a všedše do města vzali je a spěšně za-
20 pálili město ohněm. * Muži pak města Hai, kteříž honili Josue, ohlédše se nazpět, uzřeli, a ai, vstupoval dým města k nebi, a neměli místa k utíkání sem ani tam; nebo lid, kteřýž utíkati počal k poušti, obrátil se na ty,
kteříž je honili; * Josue zajisté a všecken 21
Israel, když viděli, že ze záloh vzali město a že se vznáší dým města, obrátili se a bili
muže haiské. * Onino také, kteříž byli vzali a 22
zapálili město, vyšli z města proti nim, a obklíčil Israel nepřátely své, jedni odsud, druzí odonud, a zmordovali je, tak že žádný živ
nezůstal ani neušel. * Ale krále haiského jali 23
živého a přivedli ho k Josue. * Když pak po- 24
mordoval Israel všecky obyvately haiské v poli, totiž na poušti, kamž je honili, a padli ti všickni od ostrosti meče, až i zahlazeni jsou, navrátil se všecken Israel do Hai, a zmordovali ostatky jeho mečem. * A bylo všech, kte- 25
říž padli v ten den od muže až do ženy, dvanácte tisícův; všickni ti byli z Hai. * Ale 26
Josue nespustil ruky své, kterouž vyzdvihl korouhev, dokudž nebyli zmordováni všickni obyvatelé haiští. * Toliko hovada a loupež 27
města toho rozbitovali mezi sebou synové israelští, podlé slova Hospodinova, kteréž on
přikázal Josue. * Tedy vypálil Josue Hai a 28
položil je v hromadu věčnou a pustinu až do
tohoto dne; * krále pak haiského oběsil na 29
dřevě a nechal ho tam až do večera; a když zapadlo slunce, rozkázal Josue, aby složili tělo jeho s dřeva, a povrhli je u brány města a nametali na ně hromadu kamení velikou, kteráž trvá
až do dnešního dne. * Tedy vzdělal Josue oltář Ho- 30
spodinu Bohu israelskému na hoře Hebal * (jakož 31
přikázal Mojžíš služebník Hospodinův synům israelským, jakož psáno jest v knihách zákona Mojžíšova) oltář z kamení celého, nad nímž nebylo zdviženo železa, a obětovali na něm oběti zápalné Hospodinu, obětovali i
oběti pokojné. * Napsal také tam na kame- 32

10. *lid*, t. aby všickni hotovi byli, i jak se při něm míti i čeho šetřiti měli, naučení dal; a v tom sám s jinými radami svými napřed se bral proti nepřátelům. Pěkný příklad věrného, pilného, bedlivého a udatného vůdce; naopak mnozí činí, povinnost svou zdaleka jako v rukavičkách konajíce, aneb jiní nedbanlivého, ožralého, neřádného života pilni jsouce, častokrát takovými příčinami své přísahy, svou vlast v nebezpečenství nevážně vydávají. Deut. 1, 13.

13. *přiblížil*, J. položil. — *údolí*, o němž ve v. 11.

14. *král haiský*, t. že se Israelští v zlém místě položili, v údolí, a že je měli jako na ráně, kdežby je snadně přikvačiti mohli. — *toho času*, t. beze všech odtahů, pojednou, bez rozpakování a rozmyslu. J. v čas uložený. — *rovinu*, t. od města k východu ležící, aby tak po boku na Israelské připadli a utíkajícím cestu zaskočili.

15. *I postoupil*, H. poraženi jsou, t. tak se ukazovali, jakoby poraženi byli. — *poušti*, t. spátkem, kudy táhli z pouště.

18. *korouhev*, J. štít, dřevce, t. na znamení příhodnosti času v zálohách stojícím, aby vskočili do města, jak v. 7. svrchu.

20. *k nebi*, t. vznášel se k oblakům. — *místa*, J. síly, moci, H. ruky.

22. *obklíčil*, H. a byli v prostřed Israele.

26. *ruky své*, dávaje znamení, aby nepřestali bíti. Nepochybné, že zdviženou ruku maje, následoval Mojžíše mistra svého, a více modlitbou nežli zbrojí nepřátely porážel a lidu svému mysli udatné přidával. Exod. 17, 21.

29. *s dřeva*. Podlé přikázaní Deut. 21, 22., tak i níž 10, 26.

31. *nad nímž*. Že Bůh zapověděl oltáře vtipným řemeslným a hladkým dílem stavěti, tím Židů od modloslužebnosti uchovati a ukázati ráčil, že čistá služba a pocta jeho nemá býti naprzňována lidskými ozdobami, vtipy, důmysly a přídavky; ale jakž ji on nařídil, tak aby ve vší své čistotě a prostnosti podlé jeho vůle v slově oznámené i konána i chována byla. Deut. 12, 10.

32. *výpis*: přípis, výtah buď desatera božího přikázaní aneb požehnání a zlořečenství, jakž se vypisuje v Deut. hl. 27. — *před syny*, J. synům israelským, na Mojžíše to obracejí.

nech výpis zákona Mojžíšova, kterýž psal
33 před syny israelskými. * Všecken pak Israel
a starší jeho i správcové i soudcové jeho stáli
po obou stranách archy, před kněžími levit-
skými, kteříž nosili archu smlouvy Hospodi-
novy, tak cizí jako doma zrození; polovice
jich proti hoře Garizim a polovice proti hoře
Hebal; jakož byl prvé přikázal Mojžíš slu-
žebník Hospodinův, aby dobrořečil lidu isra-
elskému nejprvé. * A potom četl všecka slova 34
zákona, požehnání i zlořečení, tak jakž psáno
jest v knihách zákona. * Nebylo ani slova ze 35
všeho, což přikázal Mojžíš, jehožby nečetl
Josue především shromážděním israelským, i
ženami i dětmi i příchozími, kteříž šli u pro-
střed nich.

Hlava 9.

O potýkání vojenském. Lid boží vojensky vytáhnuv přátelsky se měl ke Gabaonitským, nepřátelsky pak k jiným obyvatelům a králům jeho. A) Gabaonitští zajisté nepovolivše jiným srocencům, když I. pokoje (jakkoli chytře) žádali, užili ho; II. žehrání Josue se poddali, za služebníky lidu zvoleni jsou.

To když uslyšeli všickni králové, kteříž
bydlili za Jordanem, na horách i na rovinách
a na všem břehu moře Velikého, naproti Libanu,
hetejský, amorejský, kananejský, ferezejský, he-
2 vejský a jebusejský:*sebrali se spolu, aby bo-
jovali proti Josue a proti Israeli jednomyslně
3 a jednovolně. * Ale obyvatelé gabaonští usly-
4 ševše, co učinil Josue Jerichu a Hai, * učinili
i oni chytře; nebo odšedše ukázali se, jakoby
zdaleka poslové byli, a vzali pytle staré na
osly své, a kožené láhvice vinné, vetché, ze-
5 drané a zašívané; * obuv také starou a splá-
cenou na nohy své, též šaty otřelé na sebe,
a všecken chléb, kterýž sobě na cestu vzali,
6 vyschlý byl a zdrobený. * I šli k Josue do le-
žení v Galgale a řekli k němu i k mužům
israelským: Ze země daleké jsme přišli; pro-
tož nyní učiňte s námi smlouvu. Tedy odpověděli
7 muži israelští Hevejským: * Snad u prostřed
nás vy bydlíte, i kterakžbychom s vámi uči-
8 nili smlouvu? * Ale oni odpověděli Josue: Slu-
žebníci tvoji jsme. Jimžto řekl Josue: Kdo
pak jste a odkud jste přišli? * Odpověděli 9
jemu: Ze země velmi daleké přišli služebníci
tvoji, ve jméně Hospodina Boha tvého: nebo
jsme slyšeli pověst jeho a všecky věci, kteréž
činil v Egyptě; * a všecko, což učinil dvě- 10
ma králům amorejským, kteříž bydlili za Jor-
danem, Seonovi králi hesebonskému a Ogo-
vi králi basanskému, kterýž byl v Astarotu.
* I řekli nám starší naši i všickni obyvatelé 11
země naší těmito slovy: Nabeřte sobě potravy
na cestu a jděte vstříc jim a rcete k nim: Slu-
žebníci vaši jsme, protož nyní učiňte s námi
smlouvu. * Totoť jest chléb náš; horký jsme na 12
cestu vzali z domů svých v ten den, když jsme
vyšli, abychom k vám šli; a hle, nyní již vyschl a
zdrobil se náramně. * A tyto kožené láhvice vinné 13
nové byly, když jsme je naplnili, a již hle, po-
trhané jsou a rozpukané; tolikéž tento oděv náš
a obuv naše zvetšela pro přílišnou cesty dale-
kost. * I přijali to muži ti z pokrmů jejich, a úst 14

---

34. *i zlořečení.* Slibové boží i pohrůžky co osvědčují, viz Levit. 26, 3.

35. *Nebylo* etc. Schvaluje se těmi slovy uctivost, vážnost a poslušenství, kteréž Josue zachoval k Mojžíšovi mistru svému, i když již v Pánu odpočíval.— *šli*: byli.

2. *jednomyslně*, H. jedněmi ústy. Ale i vtip lidský i všecka moc jejich, když v to doufají, nic neváží před Bohem, nýbrž v zlořečenství se obrací. Jer. 17, 5. Není moudrosti proti Pánu. Přísl. 21, 30.

4. *chytře*, t. mezi těmi obyvately kananejskými proti Israelským se rotícími, nebyli zadní a zpozdilí Gabaonitští, ne aby se však s oněmi srovnali, ale aby při pokoji zachováni býti mohli, opatrnosti užili. Jiní smyslí, žeby se těmi slovy na onu starodávní chytrost, kterouž synové israelští nad předky Hevejských (o čemž Gen. 34, 13.) provedli, ukazovalo. — *kožené*. Obyčej byl v těch krajinách, kožené nádoby mívati k nošení v nich věcí tekutých; k takové seškvrklé nádobě připodobňuje se sv. David. Žalm 118, 83.

5. *zdrobený*, J. plesnivý.

6. *Hevejským*, t. Gabaonitským, kteříž byli Hevejští.

7. *u prostřed* etc., H. u prostřed mne ty bydlíš, t. v té zemi, kterouž nám Hospodin dal k dědičnému obdržení.

9. *nebo jsme* etc. Víru svou, kteréž nabyli ze slýchání o skutcích božích (jako i Rahab svrchu 2, 11.), vyznávají, i ovoce jejího, pokudž jim na ten čas uděleno bylo, na sobě dokazují. Ačkoli pohané byli, však takovou pobožností téměř mnohé z lidu israelského, kteříž skutky boží vždycky přítomné měli, je spatřovali, jich užívali, převyšovali. Dobrá, svatá a Bohu příjemná i lidem spasitelná věc jest, slovu božímu o Bohu a o skutcích milosti a spravedlnosti jeho svědčícímu věřiti, rozvažovati, ducha moudrosti nabývati, to slovem i skutkem vyznávati, k lidu božímu, byť pak bylo i s hanbou, prací a nevolností, se připojovati, jakož se ty věci vidí při těchto. Viz níž 15, 24.

11. *sobě*, J. v ruce své.

12. *vzali*, H. připravili.

14. *jejich*, t. měli to za pravé podlé svědectví potravy jich. — *neotázali se*, t. jakýby přitom byl soud a vůle boží, aby od něho na to odpověd míti mohli, toho zanedbali. Svatá věc rady boží nepobíhati.

15 Hospodinových neotázali se. * A učinil s nimi
Josue pokoj a všel s nimi v smlouvu, aby jich
při životě zanechal; také i knížata shromáž-
16 dění přísahu jim učinili. * Po třech pak dnech
po té smlouvě s nimi učiněné uslyšeli, žeby vel-
mi blízko jich byli a žeby u prostřed nich by-
17 dlili. * Jdouce tedy synové israelští, přitáhli
k městům jejich třetího dne; města pak jejich
byla Gabaon a Kafira a Berot a Kariatiarim.
18 * Ale nezbili jich synové israelští, protože pří-
sahu jim učinili knížata shromáždění skrze
Hospodina Boha israelského, a protož reptalo
19 všecko shromáždění proti knížatům. * Tedy
řekla všecka knížata ke všemu shromáždění:
My jsme jim přísahu učinili skrze Hospodina
Boha israelského, protož nyní nemůžeme se
20 jich dotknouti; * toto jim učiníme: zanecháme
jich při životě, aby nebylo na nás rozhněvání
21 pro přísahu, kterouž jsme jim učinili. * Řekli
jim knížata i to: Nechť jsou živi a drva se-
kají a vodu nosí všemu shromáždění. I přestali
na tom, jakož jim mluvila knížata. * Povolal 22
jich pak Josue a mluvil k nim řka: Proč jste
nás podvedli řkouce: Velmi jsme dalecí od vás;
a vy u prostřed nás bydlíte? * Protož nyní zlo- 23
řečeni jste, a nepřestanou z vás služebníci, a
kteřížby dříví sekali a vodu nosili do domu
Boha mého. * Kteříž odpovídajíce k Josue ře- 24
kli: Za věc jistou oznámeno bylo služebníkům
tvým, kterak přikázal Hospodin Bůh tvůj Moj-
žíšovi služebníku svému, dáti vám zemi tuto a
vyhladiti všecky obyvately země této před
tváří vaší. Protož strachovali jsme se vás, bo-
jíce se za životy své před vámi, a učinili jsme
to. * A hle, nyní v ruce tvé jsme: což se dobré- 25
ho a spravedlivého vidí učiniti s námi, to učiň.
* I učinil jim tak a vysvobodil je z rukou sy-
nův israelských, aby jich nepobili. * A ustano- 26
vil je Josue v ten den, aby dříví sekali a vodu
nosili všemu shromáždění i k oltáři Hospodinovu
až do tohoto dne na místě, kteréžby vyvolil.

Hlava 10.

III. Okolní králové Gabaonitské oblehli a před nimi zachováni jsou. Nebo Josue ve jméně božím náhle připadna na krále, setřel je potřením velikým a Bůh kamenným krupobitím zbil je. B) Proti nepřátelům jiným dvojí tažení měl. První, když Gabaonitských hájil. Druhé, když se proti němu veřejně národové ze všech stran pozdvihli. V prvním tažení I. stíhaje nepřátely vyžádal sobě dne dlouhého velmi. Tu 1) zbil nepřátely 2) a pět králů a) v jeskyni se skrývajících kamením zavaliti do svého navrácení dal; b) po mnohém jich od lidu potupení zvěšel. II. Dobývaje měst, dobyl a) Macedy, b) Lebny, c) Lachisu; tu porazil krále gazerského; d) Eglonu, e) Hebronu, f) Dabiru s konečným jich vyhubením.

Uslyšev pak Adonisedech král jerusalem-
ský, že Josue vzal město Hai a jako proklaté
zkazil je; (nebo jakž učinil Jerichu a králi je-
ho, tak učinil Hai a králi jeho), a že pokoj
učinili obyvatelé gabaonští s Israelem, a bydlí
2 u prostřed něho: * i bál se velmi, protože město
veliké bylo Gabaon, jako jedno z měst krá-
lovských; a že bylo větší než Hai, a všickni
muži jeho udatní. * Protož poslal Adonisedech 3
král jerusalemský k Ohamovi králi hebronské-
mu, a k Faramovi králi jerimotskému, a k Jafi-
ovi králi lachisskému, a k Dabirovi králi eglon-

15. *smlouvu*. Žádné výminky v to nevloživ příná-ležející k osobám, jmění neb krajině; ježto s výminkou toliko dopuštěno bylo v pokoj vcházeti s těmi, jenžby ze sedmi národů nebyli. Deut. 7, 2. Ukazuje se tu křehkosti a neprozřetelnosti i při osvícených lidech příklad: ježto měl pamatovati Josue i se svými radami na vyrčení boží, ovšem bez rady úst božích nic nečiniti; ale to vše i proti poručení svému (Deut. 20, 10.) Bůh podlé dobrotivosti své i Josue i Gabaonitským v dobré obrátiti ráčil, zvlášť když tito pokorně se majíce a Pánu Bohu s lidem jeho podlé vyměření zákona sloužiti hotovi jsouce, ničeho toho, cožby k neuctě Bohu i lidu jeho k zhoubě vztahovati se mělo, než aby při hrdle zachováni byli, nehledali. Byliť jsou pak i na budoucí časy k dobrému příkladu synům israelským ochotností svou v službě, v níž podrobeni byli; i při navrácení se z Babylona k stavení druhého chrámu, jichž nemalý počet byl a slouli Netynejští, t. přidaní neb poddaní, t. že se sami dobrovolně poddali.

20. *rozhněvání*, t. boží, kdyžbychom jmeno boží, v přísaze vzývané, nadarmo berouce, v nevážnost a porouhání uvodili. Jako v takové míře na Saule hněv boží přišel pro tyto Gabaonitské. II. Král. 21, 2. Deut. 10, 20. — *učinili*, H. přisáhli.

21. *nosí:* váží.

22. *jich*, t. Gabaonitských.

23. *zlořečeni*, t. v těžkou práci a bídnou službu podrobeni. — *nepřestanou*, t. vždycky z vás služebníci zůstávati budou. — *nosili*: vážili.

24. *oznámeno*. Mohliť jsou sobě Israelští odtud naučení a napomenutí vzíti, k bedlivějšímu skutků božích spatřování i k vděčnějšímu jich užívání. Naplnilo se i tu hned to, což Bůh předpověděl. Deut. 32, 21. Já popudím jich k horlivosti skrze ty, kteříž nejsou lid (můj): ukázáno též, že i z pohanů své ctitele a služebníky Bůh sobě vybírati chtěl. Viz Num. 34, 13. a svrchu v. 9. — *přikázal*, J. zaslíbil.

25. *vidí*, H. před očima tvýma (jest).

1. *Adonisedech*, t. Pán spravedlnosti. Slavné jmeno měl, jakž pyšných lidí obyčej, samými tituly nádhernými slávu svou marnou rozšiřovati, a ne podlé pravdy a činův ctných ji hledati.

2. *bál*, H. báli se, t. král se svým lidem.

4 skému řka: * Sjeďte se ke mně a pomozte mi,
abychom dobyli Gabaonu, protože pokoj učinili
5 s Josuem a se syny israelskými. * I shromáždilo
se a vytáhlo pět králův amorejských, král je-
rusalemský, král hebronský, král jerimotský,
král lachisský, král eglonský, oni i všecka voj-
ska jejich, a položivše se u Gabaonu dobývali
6 ho. * Tedy poslali muži gabaonští k Josue do
ležení v Galgale řkouce: Neodjímejž ruky své
od služebníkův svých; přitáhni rychle k nám,
zachovej nás a spomoz nám; nebo sebrali se
proti nám všickni králové amorejští bydlící na
7 horách. * I táhl Josue z Galgaly, on i všecken
8 lid bojovný s ním, všickni muži udatní. * (Nebo
byl řekl Hospodin k Josue: Neboj se jich; v ru-
ce tvé zajisté dal jsem je, neostojíť žádný
9 z nich před obličejem tvým.) * I připadl na ně
Josue vnáhle, nebo celou noc táhl z Galgaly.
10 * A potřel je Hospodin před Israelem, kterýžto
pobil je ranou velikou u Gabaonu a honil je
cestou, kudy se jde k Betoronu, a bil je až do
11 Azeky a až do Macedy. * I stalo se, když utí-
kali před tváří Israele sstupujíce do Betoronu,
že Hospodin metal na ně kamení veliké s nebe
tudy, kudyž utíkali až do Azeky, a mřeli; více jich
zemřelo od krupobití kamenného, než jich pobili
12 synové israelští mečem. * Tehdy mluvil Josue k Ho-
spodinu v den, kterýž dal Hospodin Amorejského
v moc synům israelským, a řekl před syny israel-
skými: Slunce v Gabaonu zastav se a měsíc
13 v údolí Ajalon! * I zastavilo se slunce a stál
měsíc, dokudž nepomstil se lid nad nepřátely
svými. Zdali není toho zapsáno v knihách
Upřímého? Tedy stálo slunce u prostřed nebe,
a nepospíchalo k západu, jako za jeden celý
den. * Nebylo dne takového prvé ani potom, 14
jako když vyslyšel Hospodin hlas člověka;
nebo Hospodin bojoval za Israele. * I navracel 15
se Josue i všecken Israel s ním do táboru
v Galgale.
Uteklo pak bylo těch králův pět, a skryli 16
se v jeskyni při Macedě. * I oznámeno bylo 17
Josue těmi slovy: Nalezeno jest pět králů,
kteříž se skryli v jeskyni při Macedě. * I řekl 18
Josue tovaryšům svým: Přivalte kamení veliké
k díře té jeskyně a osaďte ji muži, aby
ostříhali jich; * vy pak nezastavujte se, hoňte 19
nepřátely své a bijte je pozadu, a nedejte jim
vjíti do měst jejich; nebo dal je Hospodin
Bůh váš v ruku vaši. * Když pak přestali 20
Josue a synové israelští bíti jich porážkou ve-
likou velmi, až i zahlazeni byli, a kteříž
živi pozůstali z nich, utekli do měst hraze-
ných: * navrátil se všecken lid do ležení 21
k Josue do Macedy ve zdraví a v celém počtě:
nepohnul proti synům israelským nikdo jazy-
kem svým. * Potom řekl Josue: Odhraďte díru 22
u jeskyně a vyveďte ke mně pět králů těch
z jeskyně. * I učinili služebníci tak, a vyvedli 23
k němu pět králův těch z jeskyně, krále jeru-
salemského, krále hebronského, krále jeri-
motského, krále lachisského, krále eglonského.
* A když vyvedli ty krále k Josue, svolav vše- 24
cky muže israelské, řekl vojevodám mužů bo-

4. *Sjeďte*, H. vstupte.

6. *ležení*: stanův. — *ruky své*, t. pomocí a vyproštěním svým neopouštěj nás. — *přitáhni*, H. vstup. — *amorejští*. Amori, Emori aneb Amoreus jmeno čtvrtého syna Kananova (Gen. 10, 16.), jehož potomci v široké zrostli národy, kteříž nebydlili v jedné krajině pospolně. Nebo jedni s oné strany Jordanu byvše osazeni, pohubeni za Mojžíše (Num. 21, 24.), a těchto krajina dostala se v dědictví půltřetímu pokolení israelskému. (Num. hl. 32.) Jiní s této strany Jordanu od Kadesbarne až do Gabaonu seděli; a ti teď na práci Josue přišli, jejichž pět králů zvěsiti dal. (Níž hl. 26.) Jejich země připadla Judovi a Beniaminovi.

9. *celou noc*. Ačkoli byl vítězstvím ujištěn, avšak se nelenoval a žádných příčin k opatrnému té práce konání náležitých neopustil, i noci k témuž užil (příkladem Abrahamovým Gen. 14, 15.), tak aby tím více rychlým a nenadálým vpádem nepřátely poděsil. Opatrnost v čas zjevného nebezpečenství není víře na odpor; tak vyzvědači učinili výš 2, 15.

10. *A potřel*, J. skormoutil, zamíšení v nich učinil; dí, že Hospodin. Nebo jeho jest věc zahanbovati zlostníky a stráž i ochranu držeti nad svými milovníky; a oni to znajíce, aby jej oslavovali. Viz níž 24, 12.

11. *metal*. Totě byla střelba hrozná a zázračná, netoliko z té příčiny, že s nebe, ale že honícím Israelským a stíhajícím je nic neškodila.

12. *mluvil*, t. modlil se. — *v moc* etc., H. před tváří synův israelských. — *před syny*, H. před očima Israele. — *zastav se*, H. mlč. Jsou slova modlitebná, jakoby řekl: Ó Pane, rač to spůsobiti, ať nás slunce i měsíc světlem neopouštějí, ažbychom nepřátely své přemohli a porazili.

13. *zastavilo*. Ačkoli se zdá lidem vůbec, když slunce každého dne vychází a zapadá, že to jest již tak věcí trvanlivou a nepohnutelnou od přirození, jakoby jináč býti nemohlo. Avšak Bůh tímto divem osvědčiti to ráčil, že on sám běh slunce řídí a spravuje, tak abychom každého dne novou příčinu míti mohli k připomínání sobě jeho k nám otcovské lásky a milosti. — *lid*, H. národ, t. israelský. — *Upřímého*, H. Jasar. Někteří smyslí, že ty knihy, jako i jiné mnohé zhynuly.

14. *vyslyšel*, J. poslechl. Což se vypravuje od verše tohoto až do konce hlavy, to vše stalo se prvé, než se Josue navrátil s vojskem do Galgaly; protož patnáctý verš při konci se opětuje. — *člověka*, t. prosícího za proměnu běhu přirozeného.

19. *pozadu*, t. hned předse, kteréchž se koli dohonite, ani ze zadu za jinými utíkají.

21. *ve zdraví*, H. v pokoji. — *nepohnul*: neckl.

23. *Jerusalemský*, jakožto vůdce jiných, nejprv na plac musil a za ním i jiní; ne tak z příčiny posměchu jim činění, jako více lidu zmužilostí mysli přidání přítomností těch králů a trápením jich, tak aby se v jistém doufání ustanovovali, že Bůh konečně i jiné nepřátely jejich zahanbovati a před nimi pleniti bude, jakž to ukazuje v. 25.

24. *šlapejte*, H. vložte nohy své.

jovných, kteříž s ním v tažení tom byli: Při-
stupte sem a šlapejte nohama svýma na hrdla
těch králů. Kteřížto přistoupivše šlapali no-
25 hama svýma na hrdla jejich. * I řekl k nim
Josue: Nebojte se ani strachujte, posilňte
se a buďte zmužilí; nebo tak učiní Hospodin
všechněm nepřátelům vašim, proti nimž boju-
26 jete. * Potom bil je Josue a zmordoval a po-
věsil je na pěti dřevích, a viseli na dřevích
27 až do večera. * Když pak zapadlo slunce,
k rozkazu Josue složili je s dřev a uvrhli je
do jeskyně, v kteréž se byli skryli, a přiva-
lili kamení veliké k díře jeskyně, kteréž jest tu
až do tohoto dne.

28 Téhož dne také dobyl Josue Macedy,
a pohubil je mečem, i krále jejich pobil spolu
s nimi, a všecky lidi, kteříž byli v něm: ne-
živil nikoho, ale učinil králi Macedy, jako
učinil králi Jericha.

29 Táhl potom Josue a všecken Israel s ním
30 z Macedy k Lebně, a dobýval Lebny. * I vy-
dal je také Hospodin v ruku Israelovi, i krále
jeho: a pobil je mečem, a všecky duše, kte-
réž byly v něm, nenechal tam žádného ži-
vého. A učinil králi jeho jako učinil králi
Jericha.

31 Táhl také Josue a všecken Israel s ním
z Lebny do Lachisu, a položivše se u něho,
32 dobývali ho. * I dal Hospodin Lachis v ruku
Israele, a dobyl ho druhého dne, a pohubil
je mečem, i všecky lidi, kteříž byli v něm,
33 rovně tak jakž učinil Lebně. * Tehdy přitáhl
Horam král gazerský, aby pomoc dal Lachi-
su; i porazil jej Josue i lid jeho, tak že ne-
pozůstavil žádného živého.

Táhl potom Josue a všecken Israel s ním 34
z Lachisu do Eglonu, a položivše se naproti,
bojovali proti němu, * a vzali je toho dne, a 35
pobili je mečem; a všecky duše, kteréž byly
v něm, dne toho pomordovali: rovně tak
jakž učinili Lachisu.

Vstoupil pak Josue a všecken Israel s ním 36
z Eglonu do Hebronu a dobývali ho: * i vzali 37
je a zmordovali mečem, i krále jeho i všecka
města jeho, i každého člověka, kterýž byl
v něm; nepozůstavil žádného živého, podobně
tak jakož učinil Eglonu; i zahladil je mečem,
i všelikou duši, kteráž byla v něm.

Potom navracuje se Josue a všecken 38
Israel s ním přišli do Dabiru, a dobýval ho,
* i vzal je a zkazil a krále jeho i všecka 39
města jeho; a pohubili je mečem, a všelikou
duši, kteráž byla v něm, jako proklaté vy-
hladili, nepozůstavili žádného živého: jakož
učinil Hebronu, tak učinil Dabiru i králi
jeho, a jakož učinil Lebně a králi jeho.*A tak 40
pohubil Josue všecku zemi po horách, i pole-
dní stranu i roviny a údolí, i všecky krále je-
jich, nepozůstavil žádného živého; ale všelikou
duši vyhladil, jakož přikázal Hospodin Bůh
israelský. * Pohubil tedy Josue všecko od Ka- 41
desbarne až do Gazy, a všecku zemi Gosen
až do Gabaonu: * a všecky krále ty a země 42
jejich vzal Josue pojednou a zkazil; nebo Ho-
spodin Bůh israelský bojoval za Israele. * Po- 43
tom navrátil se Josue a všecken Israel s ním
do ležení, kteréž bylo v Galgale.

Hlava 11.

V druhém tažení, když se králové svolávali, 1) Bůh Josue potěšil zamluviv mu jisté vítězství, 2) Josue posilniv se a) vojsko porazil, b) města zdobýval, z nich samo Asor spálil, c) kořist lidu rozbytoval, krátce v šesti letech téměř všecky ty země, ač tam velicí obrové bydlili, vybojoval.

To když uslyšel Jabin král asorský, poslal
k Jobabovi králi madonskému, ke králi semeron-
skému a achsafskému :*i ke králům, kteříž bydlili 2
k straně půlnoční na horách i na rovinách, ku

---

27. *složili je*, t. podlé zákona. Deut. 21, 23.
28. *Maceda*. I města v tom vůkolí jedním a týmž tažením (verš 42.) hubena byla i proto, že byla v božím prokletí i že z vojska těch králů mnozí tam zutíkali (v. 20.), protož oni je přijímajíce a podporujíce, právem válečným Israele na se popudili. — *lidi*, H. duše, též verš 32.
33. *přitáhl*. Osudem božím hledaje neštěstí nalezl je; tak Bůh bezbožné oslepuje, aby hodně a spravedlivě i podlé soudu lidského sami sebou vini byli a hodně zahynuli. Viz níž 11, 20.
34. *Eglon*, jehož král byl Dabir. Výš v. 3.
37. *i krále*. Podobné, že vnáhle jiného krále měli, nebo první Oholam (výš v. 3.) již oběšen byl (v. 23.). — *člověka*, H. duši.
38. *Dabir*. Níž 15, 15. Nazývá se také Kariat-Sefer a (níž 15, 49.) Kariat-Senna, neb město Sefer, město Senna. Sloul také Dabir král eglonský (výš v. 3.).
41. *Gosen*, ne egyptskou, ale tu, o níž 15, 51.
42. *pojednou*, t. jedním tažením.
43. *Galgale*, kdež se nejprv položili přešedše Jordan, obřezáni byli, a tam, dokudž nebyla země rozdělena, k odpočinutí po pracech k čeládkám svým odcházeli. Výš 4, 19. Níž 18, 1.
1. *Jabin*, t. moudrý a opatrný, ostrého a hlubokého rozumu pán, aneb moudrý a prozřetelný stavitel; takové jmeno maje a sedě v hlavním městě Filistinských, a předčil-li i věkem, snadně jiných po sobě potáhl, jsa podobný Adonisedechovi ve své moudrosti. (Výš 10, 1.) Jiný téhož jmena v témž městě potomně povstal ku pomstě a k trestání Israele za 20 let. Jud. 4. a 5. hl.
2. *Cenerotu*, t. k moři Genesaretskému.— *na západ*,

polední Cenerotu, i na rovinách a v krajinách
3 dorských na západ: * i ke kananejskému na
východ i na západ, a k amorejskému, hetejské-
mu, ferezejskému a jebusejskému na horách, a
k hevejskému pod horou Hermon v zemi Masfa.
4 * I vytáhli všickni ti, a všecka vojska jejich
s nimi, lid mnohý, jako písek, kterýž jest na
břehu mořském, nesčíslný, i koňův i vozův vel-
5 mi mnoho. * A smluvivše se všickni králové ti,
přitáhli a položili se spolu při vodách Merom,
6 aby bojovali proti Israelovi. * Řekl pak Ho-
spodin k Josue: Neboj se jich; nebo zítra o
té chvíli vydám všecky tyto k zabití Israelovi:
koňům jejich žíly podřežeš a vozy jejich ohněm
7 spálíš. * Tedy vytáhl Josue a s ním všecken
lid válečný proti nim k vodám Merom rychle
8 a udeřili na ně.* I dal je Hospodin v ruku Isra-
elovi, a porazili je, i honili je až k Sidonu
velikému, a až k vodám Maserefot, a k údolí
Masfe na východ, a pobili je, tak že nepozů-
9 stavili žádného živého: * a učinil jim Josue,
jakož byl rozkázal jemu Hospodin, koňům
jejich žíly zpodřezoval a vozy jejich ohněm
popálil.
10 Potom navrátiv se Josue téhož času,
dobyl Asoru a krále jeho zabil mečem. Asor
pak bylo prvé nejznamenitější mezi všemi
11 královstvími těmi. * Pobili také všecko, což-
koli v něm živo bylo, mordujíce je mečem,
tak že nezůstalo žádného živého; Asor pak
12 spálil ohněm.* Takž podobně učinil všechněm
městům králův těch, a všecky krále jejich
zjímal Josue, a zbiv je mečem vyhladil je,
jakož přikázal Mojžíš služebník Hospodinův;
* avšak žádného města z těch, kteráž ještě 13
zůstala v ohradě své, nespálil Israel: kromě
samého Asoru, kteréž spálil Josue. * A všecky 14
loupeže měst těch i hovada rozdělili mezi
sebou synové israelští; toliko všecky lidi zbili
mečem, dokudž nevyhladili jich, nenechavše
žádného živého. * Jakož byl přikázal Hospo- 15
din Mojžíšovi služebníku svému, tak přikázal
Mojžíš Josue: a Josue tak činil, nepominul
ničeho toho, což byl přikázal Hospodin Moj-
žíšovi. * A tak vzal Josue všecku tu zemi, 16
hory, i všecku stranu polední, i všecku zemi
Gosen, i roviny i pole, totiž hory israelské i
roviny jejich, * od hory Halak, kteráž se tá- 17
hne do Seiru až k Balgadu na rovině libanské
pod horou Hermon; všecky také krále jejich
zjímal a zbil je i zmordoval. * Po mnohé dni 18
Josue vedl válku se všemi těmi králi.*A ne- 19
bylo města, ježtoby v pokoj vešlo se syny
israelskými, kromě hevejských obyvatelův
v Gabaonu, jiná všecka válkou vzali. * Nebo 20
od Hospodina usouzeno to bylo, že jsou za-
tvrdili byli srdce své, tak aby vyšli válečně
proti Israelovi, a aby je v prokletí vydal
a neučinil jim milosti; ale aby je zahubil, jakož
přikázal Hospodin Mojžíšovi. * Toho pak času 21
přitáhl Josue a vyplenil Enaky z těch hor:
totiž z Hebronu, z Dabiru a z Anabu i ze
všeliké hory judské a ze všeliké hory isra-
elské; spolu s městy jejich vyhladil je Josue.

J. k moři, t. ke všechněm králům, v krajině s obou stran Jordanu ležící.

3. *Masfa*, t. stráž; nebo krajina ta leží nad Jordanem, kudy se vchází do Libanu nad Jordanem, v níž strážní postaveni byli, aby jejich stráží v bezpečnosti zachována byla země. Není pak toto Masfa, kteréž přináleží k pokolení Judovu (níž 8, 26.), ani ono Masfa Moabských (o němž 1. Král. 22, 3.), ale to, které jest připojené ke Galadu (o němž Gen. 31, 49. a Judic. hl. 10.).

4. *koňův:* jezdců.

5. *Merom.* Jiní praví, že byla řeka vpadající do Jordanu. Jiní, že zátoka neb jezero v Jordaně, nedaleko jezera neb moře Tiberiatského.

6. *jich*, H. tváři jejich. — *vydám* etc. Jakož ku potěšení a posilnění Bůh Josue i lidu těmi slovy sloužil, tak i od pýchy je vystříhal, aby jemu samému a ne sobě vítězství přivlastňovali. Viz níž 24, 12. — *k zabití*, H. zbité před Israelem.

8. *Maserefot*, t. spálených vod, což někteří slyší na teplice, jiní na vody, z nichž se sůl vaří.

10. *nejznamenitější*, H. hlava.

11. *všecko* etc., H. všelikou duši v něm bydlící. Zasloužené sobě od mnoha set let mzdy, již teď sami davše k tomu příčinu, dosáhli. Nebo je Pán Bůh dosti dlouho snášel, dobře jim časně čině i skrze svaté patriarchy navštěvuje, ku pokání vzbuzoval; ale vše bylo nadarmo. Viz Num. 21, 32. Deut. 7, 1. Protož nemůže to, co učinil Josue, za ukrutnost pocteno býti, poněvadž se dálo vše z rozkazu, vůle a díla božího zvláštního, jakož při vítězících, tak i při zpurných těch národech (verš 20.), tak že žádného města nebylo, ježtoby pokoje a příměří žádalo (v. 19.), kromě samých Gabaonitských.

17. *Halak*, t. holé neb lysé, na níž není žádného stromoví. — *se táhne*, J. leží k Seiru.

18. *dni*, t. něco více nežli šest let, jakž rozuměti z věku Kalebova, když žádal od Josue dědictví. Níž 14, 6. i v dalších verších.

20. *od Hospodina.* Tak je strojil Bůh ku pádu a zahynutí jejich, jako Faraona (Exod. 7, 3.), i jinde potom často. — *že jsou zatvrdili*, J. že zatvrdil srdce jejich.

21. *Enaky.* Závírku čině a vítězství ta připomínaje i vší následující hlavou, těmi Enaky neb velikány míní hrozné, silné, pyšné, ukrutné a bezbožné tehdejší vrchnosti, kteříž nejpilnější byli mnohotvárných bezbožností a ukrutností, kdeby koho buď ze svých poddaných neb i jiných k své vůli přivesti a rozličně sužovati a trápiti mohli. O nichž o některých napřed oznámil, že zbiti, o některých, že po místech pozůstaveni byli, vypravuje v. 22. a níž 13, 13. a 15, 36. a 16, 10. Onde i onde těmto podobní Enakové dodnes se i pod jmenem křesťanským nalézají; ale měliby se pravého věčného Josue (Boha), kterýž se s pomstou béře a již ve dveřích jest, uleknouti, a pokory příkladem Gabaonitských užiti. Jos. 9, 9.

22 * Nezůstal žádný z Enaků v zemi synův isra-
elských: toliko v Gaze, v Getu a v Azotě
23 zůstali. * Tak tedy vzal Josue všecku tu zemi,
jakž byl rozkázal Hospodin Mojžíšovi, a dal
ji Josue v dědictví Israelovi vedlé dílův je-
jich po pokoleních jejich; i odpočinula země
od válek.

Hlava 12.

Vypisuje se zbití králů od Mojžíše a Josue.

Tito pak jsou králové té země, kteréž
pobili synové israelští a opanovali zemi jejich
za Jordanem k východu slunce, od potoku
Arnon až k hoře Hermon, i všecky roviny
2 k východu: * Seon král amorejský, kterýž by-
dlil v Hesebonu a panoval od Aroeru, kteréž
leží při břehu potoka Arnon, a u prostřed
potoka toho a polovici Galadu, až do potoku
Jabok, jenž jest na pomezí synův Ammonových:
3 * a od rovin až k moři Cenerot k východu, a
až k moři pouště, jenž jest moře Slané k vý-
chodu, kudyž se jde k Betsimotu; a od polední
4 strany ležící pod horou Fasga. * Pomezí také
Oga krále basanského z ostatkův Rafaimských,
kterýž bydlil v Astarotu a v Edrai: a kterýž
panoval na hoře Hermon a v Saleše, i ve
5 vší krajině Basan až ku pomezí * Gessuri a
Machati, a nad polovicí Galadu ku pomezí
6 Seona krále hesebonského. * Mojžíš služebník
Hospodinův a synové israelští pobili je, a dal
ji Mojžíš služebník Hospodinův k vládařství
pokolení Rubenovu, Gadovu a polovici poko-
7 lení Manassesova. * Tito pak jsou králové
země té, kteréž pobil Josue a synové isra-
elští za Jordanem k západu, od Balgadu, kte-
réž jest na poli libanském, až k hoře lysé,
kteráž se táhne až do Seiru: a dal ji Josue
pokolením israelským k vládařství po dílích
jejich: * na horách i na rovinách, i po po- 8
lích i v údolích i na poušti a na poledne: zemi
hetejského, amorejského, kananejského, fere-
zejského, hevejského a jebusejského. * Král 9
Jericha, jeden; král Hai, kteréž bylo na straně
Bethelu, jeden; * král jerusalemský, jeden; 10
král hebronský, jeden, * král jerimotský, je- 11
den; král lachisský, jeden; * král eglonský, 12
jeden; král gazerský, jeden; * král dabirský, 13
jeden; král gaderský, jeden; * král hermský, 14
jeden; král heredský, jeden; * král lebnitský, 15
jeden; král adullamský, jeden; * král macedský, 16
jeden; král bethelský, jeden; * král tafuský, 17
jeden; král oferský, jeden; * král afekský, 18
jeden; král saronský, jeden; * král madonský, 19
jeden; král asorský, jeden; * král semeron- 20
ský, jeden; král achsafský, jeden; * král te- 21
načský, jeden; král mageddonský, jeden; * král 22
kadesský jeden; král Jachanan z Karmelu
jeden; * král dorský z krajiny Dor jeden; 23
král z Goimu v Galgale, jeden; * král terský, 24
jeden; všech králův třidcet a jeden.

Hlava 13.

O správě lidu v zemi zaslíbené. Správa vládařství v zemi zaslíbené záleží na jí spravedlivém podlé vyměření Páně rozdělení a vděčném požívání. Josue zajisté věkem sestaral; pročež Bůh netoliko jej k dělení země napomíná, ale co jí ještě k dobývání pozůstává, ukazuje. — Ten jest pak při dělení země řád zachován, aby ti, kteříž jsou poděleni, na svém přestali, kteří pak ničeho ještě nevzali, co se jim losem božím podá, oblíbili. Byli prvé odbyti od Mojžíše pokolení Rubenovo, Gadovo a polovice pokolení Manassessa, jimž zajordanskou zemi pustil, jednomu každému z nich, jakáž toho potřeba byla.

Josue pak již byl starý a sešlý věkem; i
řekl k němu Hospodin: Tys se již sstaral a
jsi sešlého věku; země pak zůstává velmi
2 mnoho k opanování; * tatoť jest země, kteráž
zůstává: všecka totiž Galilea, všecky končiny
3 filistinské a všecka Gessuri; * od Sichoru, kte-
rýž jest naproti Egyptu, až ku pomezí Aka-
ronu na půlnoci, kterážto krajina Kananejským
se přičítá; v níž jest patero knížectví fili-
stinských, gazejské, azotské, askalonitské, ge-
tejské a akaronitské, * a to bylo hevejské na 4
poledne, pak všecka země kananejská a Ma-
ra, kteráž jest Sidonských, až do Afeky, a
až ku pomezí Amorejského; * též země gi- 5

---

22. *zůstali*, kteréž potom pokolení Judovo vyhladilo. Jud. 1, 18.
18. *Saron*, J. Lasaron, t. v Saroně.
23. *z Goimu*, J. národů neb pohanů.
24. *králův*. Ne tak jako nyní krajin a království znamenitých tehdáž slouli králové, ale i měst a dědin nejvyšší správcové, vůdcové, setníci, vojevodové, téměř jako nyní vůbec zemané, hrabata etc.

1. *k opanování*, J. k rozdělení losem.
3. *od Sichoru*, kterýž jest naproti Egyptu. J. od Nilu. Jiní smyslí, že jest částka Nilu, kteráž dělí zemi zaslíbenou od země egyptské.— *Filistinských*, kteréhož Filistinští nebyli dědiční držitelé, ale mocí vytiskli odtud Hevejské. Deut. 2, 23.
4. *Mara*. Jedni, že jest město. Plinius lib. 5 c. 20, že jest řeka.

bilická a všecken Liban k východu slunce, od
Balgadu pod horou Hermon, až kde se vchází
6 do Ematu; * všecky obyvately té hory, od Li-
banu až k vodám Maserefot, všecky Sidonské
já vyženu od tváři synův israelských. Toliko
ty rozděl ji losem lidu israelskému v dědictví,
7 jakož jsem přikázal. * Protož nyní rozděl ze-
mi tu v dědictví devateru pokolení a polovici
8 pokolení Manassesova; * poněvadž druhá po-
lovice a pokolení Rubenovo a Gadovo vzali
díl svůj, kterýž jim dal Mojžíš před Jorda-
nem k východu, jakož dal jim Mojžíš služeb-
9 ník Hospodinův: * (od Aroeru, kteréž jest při
břehu potoka Arnon i města u prostřed po-
toka, i všecky roviny medabské až do Dibonu:
10 * i všecka města Seona krále amorejského,
jenž kraloval v Hesebonu, až ku pomezí synův
11 Ammonových: * a Galad i pomezí Gessuri a
Machati, všecku horu Hermon, i veškeren
12 Basan až do Salechy,* všecko království Oga
v Basanu, jenž kraloval v Astarotu a v Edrai,
kterýž byl pozůstal z ostatkův Rafaimských),
13 když je pobil Mojžíš a zahladil je. * Nevy-
hnali pak synové israelští Gessuritských a
Machatitských; protož bydlili Gessuritští a
Machatitští u prostřed Israele až do dnešního
14 dne. * Toliko pokolení Levi nedal dědictví;
oběti ohnivé a darové Hospodina Boha isra-
elského jsou dědictví jeho, jakož mluvil jemu.
15 Dal pak Mojžíš pokolení synův Rubeno-
vých po čeledech jich dědictví. * A bylo jejich 16
pomezí od Aroeru, kteréž jest při břehu potoka
Arnon, i město, kteréž jest u prostřed údolí
téhož potoku, i všecky roviny, kteréž jsou při
Medabě, * a Hesebon i všecka města jeho, 17
kteráž byla na rovinách: Dibon a Bamotbal
a Betbalmaon, * a Jassa a Cedimoth a Mefath 18
* a Kariataim a Sabama a Sarathasar na 19
hoře údolí; * a Betfogor i Assedot, Fasga a 20
Betjesimot; * všecka také města v kraji, i 21
všecko království Seona krále amorejského,
kterýž kraloval v Hesebonu, jehožto zabil
Mojžíš i s knížaty madianskými, Hevi a Rekem,
Surem, Hurem a Rebem vojevodami Seonovými,
obyvately té země. * Ano i Balama syna Be- 22
orova, věštce, zabili synové israelští mečem,
s jinými, kteříž zbiti od nich. * A bylo pomezí 23
synův Rubenových Jordan s mezemi svými.
To jest dědictví synův Rubenových po čele-
dech jejich, města i vsi jejich.

Dal také Mojžíš pokolení Gadovu, synům 24
Gadovým, po čeledech jejich dědictví, jehož tento
jest rozdíl, * a bylo jich pomezí: Jaser, i vše- 25
cka města galadská a polovice země synův
Ammonových až do Aroeru, jenž jest naproti
Rabbě,*a od Hesebonu až do Ramotu, Masfe a 26
Betonimu, a od Manaimu až ku pomezí Dabiru;
*v údolí také: Betharan a Betnemra a Sokot 27
a Safon, ostatek království Seona krále hese-
bonského, i Jordan s pomezím svým, až ke

---

6. *losem.* Josue k rozkazu božímu dvanácteru pokolení zemi rozdělil, prvé než dobyta byla: 1) aby je tudy u víře k slibům božím utvrdil, že což jim Bůh slíbil, tak jest jisté, jakoby to již přítomné měli; 2) příčiny k nesnázím a různicím potomním aby odjal; 3) spůsobil skrze to řád mezi nimi, že věděli, které pokolení proti kterým nepřátelům válčiti mělo; ano i ochotněji boje vedli, když odplatu za práci sobě předloženou viděli. Tak i Kristus život věčný věřícím již dal, ačkoli zde začátkové jeho toliko jsou, a mnohé práce vésti musejí, prvé než se tam dostanou.

7. *nyní*, t. poněvadž se staral. Výš v. 1. — *Manassesova*: tomu, o němž níž 17, 2.

8. *druhá*, t. ta, neb ti, kteříž sobě toho poněkud i rekovskými činy zasloužili a tam byt oblíbili. Num. 32, 39. Níž v. 30. a 17, 6. a 22, 4. — *dal*, t. s tou výminkou, kterou mezi to vložil Mojžíš.

9. *u prostřed*, J. mezi potoky ležícího.

12. *Rafaimských*: velikánů, obrů. — *zahladil*, H. vyhnal.

13. *Nevyhnali* etc. Obviňuje těmi slovy nedbalství a nevážnost lidu israelského, že jsou některých z těch národů proklatých proti božímu rozkazu (Deut. 7, 1. 20, 17.) šetřili, kteříž jim potomně vždycky z božího dopuštění (o čemž Judic. hl. 3.) k velikému pohoršení, k modlářství a jiným pokušením a trápením příčinou bývali, o čemž svědčí knihy Josue, Judicum a I. Král. hl. 9. II. Par. hl. 8., o čemž jim bylo předpověděno Num. 33, 55. Jos. 23, 13.

14. *nedal.* Že Bůh Levitům žádného dědictví u prostřed Israele nedal, i jejich i lidu dobré tím obmýšleti ráčil. Jejich, aby méně věcmi zemskými a časnými zaměstnáni jsouce, tím hotovější a spůsobnější byli k službě boží každého času, vědouce to, že i jejich živnost i kněžská hodnost na tom záleží. Proto aby se v pobožnosti (mimo jiné k tomu lepší příčiny majíce) hojněji cvičiti, darů potřebných k místům svým i skrze pilnost literního umění nabývati, v tom ve všem se zkušovati, učení božího, kteréžby vynášeli, ctným obcováním ku příkladu jiným předně potvrzovati, lakomství pak i jiných při tom běžících hříchů mnohých snáze varovati se mohli. Strany lidu také, aby měli příčiny hojnější k dokazování k nim jakožto k svým mistrům a učitelům náležité uctivosti a odměnné lásky, zvlášť v ochotném a štědrém sdílení se s nimi, věcmi vezdejšími živnými, podlé božího nařízení (o němž tu též dokládá) i práva přirozeného, které sv. Pavel ke Gal. 6, 6. připomíná. Bytem také jak je Bůh byl opatřil viz Num. 35, 2. Jos. 21, 3.

17. *Bamotbal*, J. výsosti Balovy a dům (neb kaplu) Bala meonského.

20. *Betfogor*, J. dům Fogora, modly, t. ammonské. Deut. 3, 29.

25. *Ammon*, t. kterou jim byl vzal Seon (Num. 21, 26.), neb toho, čím ještě vládli Ammonitští, zapověděl Bůh synům israelským odjímati (Deut. 2, 19.). Pročež Jefte (Jud. 11, 15.) praví, že lid israelský ničeho sobě neosobil, co k Ammonitským příináleželo.

26. *Manaim.* Místo blízko potoka Jabok, tak nazvané od Jakoba. Gen. 32, 2.

kraji moře Ceneretského za Jordanem na vý-
28 chod. * To jest dědictví synův Gadových po
čeledech jich, města i vsi jejich.
29 Dal také Mojžíš polovici pokolení Manas-
sesova dědictví; i bylo polovice pokolení synův
30 Manassesových po čeledech jejich, * pomezí
jejich od Manaimu, veškeren Basan, všecko
království Oga krále basanského, i všecky
vesnice jairské, kteréž jsou v Basanu, šede-
sáte měst: * a polovice Galadu, a Astarot a 31
Edrai, města království Oga v Basanu, to dal
synům Machira syna Manassesova, polo-
vici synův Machirových, po čeledech jejich.
* Tať jsou dědictví, kteráž rozdělil Mojžíš na 32
rovinách moabských před Jordanem proti Jeri-
chu k východu. * Pokolení pak Levi nedal Moj- 33
žíš dědictví; Hospodin Bůh israelský jest dě-
dictví jejich, jakož mluvil jim.

Hlava 14.

Nebyli poděleni půl desatera pokolení a Levitové s těmi, kteříž pro obhájení hrdel svých v čas nebezpečenství útočištná místa míti měli. Tehdy zasednuvše na to Eleazar, Josue i starší po dvakráte, i místa dědičná a výsadní vyměřili. Při obírání míst dědičných zasednutím prvním předstoupil I. Juda. Tu 1) Kaleb sobě vyžádal dobývání hor, na nichž Enakové bydlili.

Toto pak jest, což dědičně obdrželi synové
israelští v zemi Kanan, což uvedli jim právem
dědičným k vládařství Eleazar kněz a Josue
syn Nunův, a přední z otcův v pokolení synův
2 israelských: * losem dělíce dědictví jejich; jakož
přikázal Hospodin skrze Mojžíše, aby dal deva-
3 teru pokolení a polovici pokolení; * nebo byl dal
Mojžíš dědictví půltřetímu pokolení před Jor-
danem: Levitům pak nedal dědictví u prostřed
4 nich; * neb synův Josefových bylo dvoje poko-
lení na jich místo vstoupilo, Manassesovo a
Efraimovo, a nedali dílu Levitům v zemi kromě
měst k bydlení, a podměstí jejich pro dobytek
5 a stáda jich. * Jakož přikázal Hospodin Moj-
žíšovi, tak učinili synové israelští a rozdělili
zemi.
6 Přistoupili pak synové Judovi k Josue
v Galgale, i promluvil k němu Kaleb syn Je-
fonův cenezejský: Ty víš, co jest mluvil Ho-
spodin k Mojžíšovi muži božímu, z příčiny
mé a tvé v Kadesbarni. * Ve čtyřidcíti letech 7
byl jsem, když mne poslal Mojžíš služebník
Hospodinův z Kadesbarne k shledání země, a
oznámil jsem jemu tu věc, jakž bylo v srdci
mém. * Ale bratří moji, kteříž šli se mnou, 8
zkormoutili srdce lidu; já pak cele kráčel jsem
za Hospodinem Bohem svým. * I přisáhl Moj- 9
žíš toho dne řka: Jistě že země, po kteréž
jsi chodil nohama svýma, bude v dědictví
tobě i synům tvým až na věky, protože jsi
cele následoval Hospodina Boha mého. * A nyní, 10
ai propůjčil mi Hospodin života, jakož zaslí-
bil. Již čtyřidceti a pět let jest od toho
času, jakž toto mluvil Hospodin k Mojžíšovi,
a jakž chodil Israel po poušti: a ai, již dnes
jsem v osmdesáti pěti letech, * a ještě nyní 11
jsem při síle, jako tehdáž, když poslal mne
Mojžíš: jaká byla síla má tehdáž, taková

30. *vesnice*, ty t., kteréž Jair zdobýval a podmanil. Num. 32, 41.

31. *to dal*, J. (tohle bylo). — *polovici.* Nebo jiní bratři a dcery Salfada (o nichž níž 13, 3.) vzali díl svůj za Jordanem s půldesátým pokolením. Kdekoli se pak připomíná to slovo polovice pokolení Manassesova, nerozumí se taková polovice, aby někde méně, někde více nebylo, ale díl nějaký, buď větší neb menší. Jako že menší díl před Jordanem zůstal, t. čeleď machitská a čeleď galadská, rozumí se Num. 26, 29., leč kdo přidá Jaira a Nobe Num. 32, 41.

1. *Toto*, t. co se v této i v pěti následujících hlavách zavírá.

2. *losem.* Pobožné losů užívání má své místo téměř při samém rozdělování zboží, dědictví a jmění, aby se mezi dvěma neb mnohými právo k témuž majícími, nesnázím přítrž činila, jako tuto příklad na Israelovi. Aneb když se mnozí mezi sebou pracemi a povinnostmi náležitými podělují, neb kdeby buď nevole neb škoda vzniknouti mohla, aby každý věděl, oč pečovati má. Sic jináč pro vyhledávání a dobývání se na tajnosti, kterýchž sobě samému Bůh zanechal; aneb pro nabývání statků a štěstí, vším obyčejem to Bůh zákonem svým přísně zameziti ráčil. (Deut. 18, 11.) A věrní služebníci církve i pobožné vrchnosti též vždycky nad tím ruku držívali a to přetrhovali. Justinianus císař mezi jinými právy, ohlédaje se na obecné dobré poddaných, všelijaké hry lakomstvím zapáchající a škodu bližního nesoucí, zapověděl. (Cod. lib. 3 tit. ult.) Příkladů některých v písmích svatých o užívání losů, jako při Achanovi (Jos. 7, 14.), při Saulovi (I. Král. 10, 20. 14, 41.), při Jonášovi (Jon. 1, 7.), leč z ponuknutí božího zvláštního (jakože se při těch příkladech stalo, není pochybné), ne hned následovati sluší. Nebo podlé práv a zákonů, a ne podlé příkladů soud o věcech činěn i vypovídán býti má.

4. *podměstí*: popluží předměstská.

7. *tu věc*, H. slovo. — *v srdci mém*, t. upřímě a prostě, jak samo v sobě bylo.

8. *bratří* etc. Ta slova mluví, ne jakoby žaloval a bratří své z nějaké nenávisti pomlouval, ale aby ukázal i vysvětlil slávu boží a slibu jeho pravdomluvnost, též svou pobožnost a věrnost, ano k výstraze jiným i svých tovaryšů mdlobu víry a necelost. — *skormoutili.* Rozpáčili, k oslábnutí a k děšení se přivedli; viz svrchu 2, 9. — *cele* etc., H. doplnil jsem (kráčeti) za Hospodinem.

10. *zaslíbil*, H. mluvil.

11. *k vcházení*, t. ke všeliké práci podlé mého místa mně povinné. Num. 27, 17. Deut. 31, 2. 33, 18.

i nyní síla má jest k boji, a k vycházení i
12 vcházení. * Protož nyní dej mi horu tuto, o níž
mluvil Hospodin onoho dne; nebo ty slyšel
jsi toho dne, že Enakové jsou tam, a města
veliká a pevně hrazená: bude-li Hospodin se
mnou, vyhladím je, jakož mluvil Hospodin.
13 * I požehnal mu Josue a dal Hebron Kalebovi
synu Jefonovu v dědictví. * Protož dostal se 14
Hebron Kalebovi, synu Jefona cenezejského,
v dědictví až do tohoto dne, protože cele
kráčel za Hospodinem Bohem israelským.* Sloulo 15
pak Hebron prvé město Kariat-Arbe, kte-
rýžto Arbe byl člověk veliký mezi Enaky, i
odpočinula země od bojův.

Hlava 15.

2) Juda vzal díl svůj.

Tento pak byl los pokolení synův Judových
po čeledech jejich při pomezí edomském a poušti
2 Sin ku poledni, k straně polední. * I byla je-
jich meze polední, kraj moře Slaného od zá-
3 toky, kteráž se chýlí ku poledni; * odkudž
jda na poledne k vrchu Akrabim přechází Sin,
a táhne se od poledne ke Kadesbarni, i přichází
až do Esronu, a odtud točí se k Addaru, a ob-
4 chází Karkau; * odtud jde do Asemony, a vy-
chází ku potoku egyptskému, a přechází meze
ta až k západu k moři Velikému. To bude míti
pomezí na poledne.
5 Meze pak na východ jest moře Slané až
ke kraji Jordanu, a meze strany půlnoční
6 jest od zátoky moře a od kraje Jordanu,* od-
kudž jde meze ta do Bethagly, a táhne se od
půlnoci do Betaraby; a odtud přichází ke ka-
7 menu Boena syna Rubenova: * a vstupuje ta
meze do Debery od údolí Achor, a na půl-
noci chýlí se ke Galgale, kteráž jest naproti
vcházení do Adommimu, jenž jest údolí tomu
ku poledni, a přechází k vodám Ensemes, a
8 skonává se u studnice Rogel. * Odtud jde ta
meze přes údolí synův Ennomových k straně
Jebusejských, od poledne, jenž jest Jerusalem;
odkudž vstupuje táž meze k vrchu hory, kte-
ráž jest na proti údolí Geenom na západ, a
kteráž jest na konci údolí Rafaim na půlnoci.
* Obchází pak ta meze od vrchu té hory 9
k studnici vody Neftoa, a vychází k městům
hory Efron, a odtud jde ta meze do Baaly,
jenž jest Kariatiarim; * potom točí se ta 10
meze od Baaly na západ k hoře Seir, a od-
tud jde k straně hory Jarim od půlnoci, jenž
jest Cheslon, a sstupuje do Betsamu, a při-
chází do Tamny; * a vychází ta meze v stranu 11
Akaronu na půlnoci, a točí se vůkol k Se-
chroně, a přechází až k hoře Baala, a odtud
táhne se do Jebneelu; i dochází ta meze k moři.
Potom západní pomezí jest při moři Velikém
a mezech jeho. * To jest pomezí synův Judo- 12
vých, vůkol po čeledech jejich.
Kalebovi pak synu Jefonovu dal díl u 13
prostřed synův Judových, podlé řeči Hospo-
dinovy k Josue, město Arbe, otce Enakova,
jenž jest Hebron. * I vyhnal odtud Kaleb tři 14

---

12. *horu.* Jakoby řekl: Nežádám ničeho, coby již dobyto bylo, pročežby se v bratřích mých snadně závist zploditi mohla, ale toho, čeho se oni nejvíce straší, t. hor těchto, majících hlavní město velmi ohražené a nedobyté, kdež i Enakové byt mají; o ty se já s pomocí boží pokusím, všechněm bratřím svým k dobrému příkladu, aby i oni nepřátel, což jich koli zůstává, nic se nestrachovali, ale zmužile a udatně se měli. — *bude-li.* Ne, žeby pochyboval, ale že se ohlédal na boží soudy, jenž jsou hlubokost nesmírná (Žalm 36, 7.), i pobožným ne vždycky známé, pročež i vůli boží podlé svého povolání s bedlivostí konajíce, ustavičně v bázni boží trvají, nic sobě a svému rekovství nepřipisují, vědouce, že všecko na požehnání božím a pomoci jeho záleží. — *vyhladím.* Že ne sám Kaleb, ale Josue s lidem dobyli Hebronu viz výš 10, 36.

15. *Kariat-Arbe* etc. Viz níž 15, 13.

2. *Slaného.* Viz výš 3, 16. — *od zátoky*, J. od skály, H. od jazyka; od podobenství jazyka zátoku tak nazývají.

3. *Akrabim*, t. vrchové neb hory ve svém položení obraz štíra nesoucí. J. k vrchu štírů.

4. *egyptskému*, o němž výš 13, 3.

6. *Rubenova.* Pokolení Rubenovo nemělo dědictví za Jordanem, než rozumí se, že to místo od Boena syna Rubenova jmeno vzalo, pro nějaký skutek od něho tu stalý. J. přichází k Ebenboenu, a to že bylo jmeno městečka v pokolení Beniaminově ležícího, blízko Jordanu.

7. *údolí*, J. potoku. — *Ensemes*, J. studnice slunečné.

8. *Jerusalem*, nebo v Jerusalemě přebývali tehdáž Jebusejští, od nichž i město tak sloulo. Viz verš poslední.

9. *Baala.* Jedno a též město rozličně se jmenuje; jako Baala, t. rovina, že v rovině leží; Kariathiarim, t. město lesův, že na místech neb rovinách lesnatých; Jarim, tu verš 10; Kariatbaal, verš 60.

13. *dal.* Ne podlé losu, tak jako jiným rozdělováno bylo, ale podlé věrnosti a upřímnosti jeho (výš 14, 7.) a zaslíbení jemu od Boha učiněného, ano i podlé dovolení Josue i lidu. — *řeči*, H. úst. — *otce*, t. nejslovútnějšího mezi Enaky neb velikány. Výš 14, 15.

14. *rodinu*, z Chama a potomků jeho pošlou; kteréhž ani pohanští králové pro jejich pýchu vždycky trpěti nemohli, ale válkami krotiti a hubiti musili. (Gen. 14, 5.) Ale ďábel semeni svému hynouti nedal, títíž se otavovali a svými bezbožnostmi a tyranstvím zemi široce zprzňovali, jako tuto výš 11, 21.

syny Enakovy, Sesai a Achimana a Tolmai,
15 rodinu Enakovu. * A odtud vstoupil k obyva-
telům Dabiru, kteréž prvé sloulo Kariatsefer.
16 * I řekl Kaleb: Kdoby dobyl Kariatseferu a
vzal je, dám jemu Aksu dceru svou za
17 manželku. * Dobyl ho pak Otoniel syn Cene-
zův, příbuzný Kalebův: i dal jemu Aksu dceru
18 svou za manželku. * I stalo se, že když přišla
k němu, ponukla ho, aby prosil otce jejího za
pole; protož ssedla s osla. I řekl jí Kaleb:
19 Což tě? * A ona odpověděla: Dej mi dar; po-
něvadžs mi dal zemi polední suchou, dejž mi
také studnice vod; i dal jí studnice horní a
20 studnice dolní. * To jest dědictví pokolení
synův Judových, po čeledech jejich.
21 Tato pak jsou města v končinách poko-
lení synův Judových, podlé pomezí Edom-
ských na poledne: Kabseel, Eder a Jagur,
22 23 * a Cina a Dimona a Adada, * a Kades a
24 25 Asor a Jetnam, * Zif a Telem a Balot. * Též
Hasorhadata a Kariot, Hesron, jenž jest
26 27 Asor, * Amam a Sama a Molada, * a Aser-
28 gadda a Hassemon a Betfelet. * Též Haser-
29 sual a Bersabe a Baziotia, * Baala a Jim a
30 31 Esem, * a Eltholad a Cesil a Harma; * a
32 Siceleg a Medemena a Sensenna, * a Lebaoth
a Selim, též En a Remon. Všech měst dvad-
ceti devět i vsi jejich.
33 Na rovinách pak: Estaol a Sarea a Ase-
34 na; * a Zanoe a Engannim, Tafua a Enaim;
35 36 * Jerimoth, Adullam, Socho a Azeka; * a
Saraim, Aditaim a Gedera a Gederotaim:
měst čtrnácte i vsi jejich. * Sanan a Hadassa 37
a Magdalgad, * Delean a Masefa a Jektel, 38
* Lachis, Baskat a Eglon, * Cheebon, Lehe- 39 40
man a Cetlils, * Gideroth, Betdagon a Naama 41
i Maceda; měst šestnáct a vsi jejich. * Labana, 42
Ether a Asan, * Jefta, Esna a Nesib, * Ceila, 43 44
Achzib a Maresa: měst devět i vsi jejich.
* Akaron a městečka i vsi jeho: * od Akaronu 45 46
až k moři všecka města, kteráž se chýlí k Azotu,
i vsi jejich: * Azot, městečka jeho i vsi jeho; 47
Gaza, městečka jeho i vsi jeho až ku potoku
egyptskému, i moře Veliké s pomezím svým.
A na horách: Samir, Jether a Sokoth, 48
* Danna a město Senna, jenž jest Dabir, 49
* Anab, Istemo a Anim, * Gosen, Olon a 50 51
Gilo: měst jedenácte i vsi jejich. * Arab, Ruma 52
a Esaan; * Janum, Bettafua a Afeka. * Též 53 54
Atmata a Kariatarbe, jenž jest Hebron, a
Sior, měst devět a vsi jejich. * Maon, Karmel 55
Zif a Jota; * Jezrael a Jukadam a Zanoe; 56
* Akain, Gabaa a Tamna, měst deset i vsi 57
jejich: * Halhul, Bessur a Gedor; * Maret, 58 59
Betanoth a Eltekon, měst šest i vsi jejich:
* Kariatbaal, kteréž jest Kariatiarim, a Areb- 60
ba, města dvě i vsi jejich.
Na poušti: Betaraba, Meddin a Sachacha; 61
* a Nebsan a město Solné a Engaddi: měst 62
šest i vsi jejich. * Jebusejských pak obyvate- 63
lův Jerusalema nemohli synové Judovi vyple-
niti; protož bydlil Jebusejský se syny Jud-
skými v Jerusalemě až do tohoto dne.

Hlava 16.

II. Josef předstoupil a vzal díl svůj.

Potom padl los synům Josefovým od Jor-
danu proti Jerichu při vodách Jerišských
k východu; poušť, kteráž se začíná od Jericha
přes hory Bethel; * a od Bethelu vychází do 2

---

15. *vstoupil.* Výš 10, 34. praví, že Josue se vším lidem israelským táhl na to město, a tuto mluví, jakoby sám Kaleb toliko s nimi bojoval, což činí proto, že příčinou Kalebovou se to dálo; proto i sám Kaleb odplatu slibuje tomu, kdoby nejprvé město obdržel.

18. *ponukla ho,* t. manžela svého. — *s osla,* t. kdy otec odepřel žádosti zetě svého.

19. *Dej mi dar,* t. daruj mne něčím. — *suchou*: vyprahlou.

20. *dědictví,* t. v těch obmezeních, mezi dvěma moři, Asfaltickým a Palestinským bylo Judovo dědictví, mající u prostřed sebe své hlavní město Hebron, kde potom i David sedm let královskou stolici držel.

32. *Remon* Tak se rozdílně ta jmena čtou, níž 19, 7. a Par. 4, 3., odkudž se rozuměti může, že dvě města byla; že pak II. Esdr. 11, 29. spojena jsou ta dvě jmena v jedno Enremon, znáti se dává, že byla tak sebe blízká, aby téměř za jedno počítána býti mohla. — *devět.* Více jich vyčítá než 29; ale že díl těch měst přišel na pokolení Simeonovo (níž 19, 9.), protož tuto jen těch 29 v počtu položil, kteráž se dostala pokolení Judovu.

49. *Senna.* Výš 10, 38.

62. *město Solné,* t. ležící podlé moře Slaného. — *vsi jejich.* V latinských vydáních některých přidávají, čeho v židovských není: Učiní všech spolu sto a patnácte.

63. *Jebusejských.* Jako jiní z těch národů pohanských proklatých pozůstali, buď z nedbanlivosti neb z lakomství, buď z dopuštění božího, mezi syny israelskými, jim k velikému pohoršení byli, tak i tito. (O čemž Judic. hl. 3., též Jos. 13, 13. Níž 16, 20.) Sv. Jeroným dí: Duchovní Jebusitové jsou pastýři, jenž do zevnitřního církve shromáždění sami běží, kteří slovo boží podlé svých nečistých náklonností převracejí, pobožné potlačují; tiť nepřináleží k lidu božímu, aniž jsou církve údové. In decret. C. Nolite 11. Quest. 3. — *se syny,* t. v sousedství.

2. *Luzy.* Ne město Luza, které potom z příčiny vidění Jakobova sloulo Bethel (Gen. 28, 19.), ale jiné nedaleko odtud, od nějakého Bethelského vystavené, o němž Jud. 1, 26. — *Archi.* Od toho

Luzy, a přichází ku pomezí Archi do Ata-
3 rotu; * potom jde k moři ku pomezí Jefleti,
až ku pomezí Betoronu dolního a až ke Ga-
4 zeru: a skonává se při moři. * I vzali dědictví
5 své synové Josefovi, Manasses a Efraim. * Byla
pak meze synův Efraimových po čeledech
jejich; ta byla meze dědictví jejich, na vý-
chod od Atarotaddaru až do Betoronu vrchního;
6 *a vychází meze ta k moři, při Machmetatu od
půlnoční strany, a obchází meze k východu Tanat-
7 selu a přechází východně k Janoe: * a sstupuje
z Janoe do Atarotu a Naaraty a přichází do
Jericha a vychází k Jordanu. * Od Tafuy 8
meze jde k moři ku potoku Kana, a sko-
nává se při moři Slaném. Toť jest dědictví
pokolení synů Efraimových po čeledech jejich.
* Města pak oddělená synům Efraimovým 9
byla u prostřed dědictví synův Manassesových,
všecka města s vesnicemi svými. * A synové 10
Efraimovi nevyplenili Kananea bydlícího v Ga-
zeru: i bydlil Kananejský u prostřed Efraima
až do dnes, dávaje plat.

Hlava 17.

III. Synové Manassesovi s dcerami Salfadovými předstoupivše vzali díl svůj; a ti žádavše sobě přidání země napomenuti jsou k hrdinské práci.

A tento byl los Manassesův (neb on jest
prvorozený Josefův): Machirovi, prvorozenému
Manassesovu, otci Galada, protože byl muž
2 bojovný, dostal se Galad a Basan: * dostalo
se také jiným synům Manassesovým po čele-
dech jejich: synům Abiezera a synům Heleka
a synům Esriela i synům Sechema a synům
Hefera a synům Semidy. (Nebo ti jsou sy-
nové Manassesa, syna Josefova, muži po ro-
3 dech svých. * Ale Salfad, syn Hefera, syna
Galada, syna Machira, syna Manassesova,
neměl synů, než dcery toliko; jejich jsou tato
jména: Maala a Noa, Hegla, Melcha a Tersa:
4 * kteréžto přistoupivše před Eleazara kněze
a před Josue syna Nunova, i před knížata
řekly: Hospospodin přikázal Mojžíšovi, aby
nám dal dědictví u prostřed bratří našich.
I dal jim Josue podlé rozkázaní Hospodinova
5 dědictví u prostřed bratří otce jejich.) * Do-
stalo se provazcův Manassesovi deset, krom
země galadské a basanské, kteráž byla před
6 Jordanem: * nebo dcery Manassesovy obdržely
dědictví mezi syny jeho, země pak Galad
přišla v los jiným synům Manassesovým.

A byla meze Manassesova od Assera 7
Machmetat, jenž jest před Sichem, a táhne
se na pravou stranu k obyvatelům studnice
Tafua; * (Manassesova zajisté byla země Ta- 8
fua, ale Tafua, podlé pomezí Manassesova
jest synův Efraimových.) * Odkudž sstupuje 9
pomezí ku potoku Kana, na poledne tomu
potoku, a tu jsou města Efraimova u prostřed
měst Manassesových: pomezí pak Manasse-
sovo jest na půlnoci toho potoka, a skonává
se při moři: * takže na poledne jest díl Efrai- 10
mův a na půlnoci Manassesův, moře pak jest
pomezí jejich: a v pokolení Asserově sbíhají
se na půlnoci, v pokolení pak Issacharově na
východ. * Nebo dědictví Manassesovo jest mezi 11
Issacharovým a Asserovým, totiž Betsan i
městečka jeho, a Jeblaam a městečka jeho;
též obyvatelé Doru a městečka jeho; a obyva-
telé Endoru a městečka jeho, také obyva-
telé Tenaku a městečka jeho, i obyvatelé Ma-
gedda a městečka jeho; tři ty krajiny. * Ale 12
synové Manassesovi nemohli vypleniti obyvatelů
těch měst; protož směleji počal Kananejský
bydliti v zemi té. * Když se pak zsílili synové 13

---

místa onen Chusai, který zrušil radu Achitofelovu, sloul Architský. II. Král. 16, 16. — *Atarotu.* Pole bylo na pomezí Efraimově, Beniaminově a Judově; proto jak se kde čích mezí dotýká, tak rozdílná jména přijímá, jako níž ve verši 5. i 7., též I. Par. 2, 54.

3. *při moři*, t. Velikém neb Palestinském.

4. *dědictví.* Na místě otce svého při rozdělení země zaslíbené neměli vzíti než oba jeden díl; ale podlé nařízení děda svého Jakoba, když umírati měl, že je k synům svým a to ještě k prvorozeným přičetl a připojil (Gen. 48, 5.), vzali i oni jeden-každý díl svůj zvláštní. A tak jedno pokolení z nich doplnilo dvanácterní počet pokolení israelských, poněvadž pokolení Levi k službě Bohu odděleno bylo. Num. 26, 28.

8. *ku potoku Kana*, H. Nahalkana, t. potoku třtinovatému.

1. *Basan*, t. částka nějaká v Basanu před Jordanem, jak se z hl. 13. rozumí.

2. *jiným*, t. kteří nevzali dědictví před Jordanem. — *Hefera.* Tento byl děd dcer Salfadových, pročež se tuto klade v počtu těchto šesti, nebo na ně také díl otce jejich připadl. Viz níž v. 6.

5. *deset*, t. šest provazců na ty, kteří se vyčítají ve verši druhém, z nichžto jeden na patero dcerám Salfadovým rozdělen jest, a tak učiní deset dílů.

6. *Manassesovým*, t. polovici pokolení Manassesova před Jordanem, kteří sobě tam se syny Rubenovými a Gadovými byt oblíbili i vyžádali na Mojžíšovi. Num. 32, 33. Deut. 3, 13.

10. *jejich*, H. jeho, t. i Efraimova dílu i Manassesova.

12. *vypleniti*, t. pojednou, nebo tak byl Bůh pověděl. Exod. 23, 20. — *kananejský*, t. Kananejští cítíce, že jim synové Manassesovi odolati nemohou, směleji sobě počínali, nežli dokud tomu nevyrozuměli.

israelští, uvedli sobě Kananejské pod plat a
nevyhladili jich do konce.
14 Tedy mluvili synové Josefovi k Josue
řkouce: Proč jsi nám dal dědictví toliko los
jeden a provazec jeden, poněvadž jsme lid
mnohý; nebo až dosavad žehnal nám Hospo-
15 din. * I řekl k nim Josue: Poněvadž jsi lid
tak mnohý, vejdi do lesa a vypleň sobě tam
v zemi ferezejské a rafaimské, jestližeť jest
16 malá hora Efraim. * Jemužto odpověděli sy-
nové Josefovi: I tak nám nepostačí ta hora,
přes to vozy železné mají všickni Kananejští,
kteříž bydlejí v luzích těch, i ti, kteříž jsou
v Betsanu a v městečkách jeho, i ti, kteříž
jsou v údolí Jezrael. * I dí Josue k domu Jo- 17
sefovu, Efraimovu a Manassesovu řka: Lid
mnohý a silný jsi, nebudeš míti toliko dílu
jednoho; * ale horu budeš míti; jestližeť pře- 18
káží les, tedy vysekáš jej, a obdržíš končiny
její; nebo vyhladíš Kananejského, ačkoli má
vozy železné a jest silný.

Hlava 18.

V druhém zasednutí (a to se stalo v Sile) Josue trestaje sedmero pokolení pro váhavost jich, I. poručil vybrati z prostředku jich jedenmecítma mužů k vypsání země (což oni učinivše přinesli popis); II. los před Hospodinem metal, a si, padl 1) Beniaminovi.

Shromáždilo se pak všecko množství
synův israelských do Sila; a tu postavili stá-
nek úmluvy, když již země od nich podmaněna
2 byla. * Pozůstalo pak ze synův israelských,
jimž ještě nebylo rozděleno dědictví jejich,
3 sedmero pokolení. * I řekl Josue k synům
israelským: I dokudž zanedbáváte vjíti, abyste
se uvázali v zemi, kterouž vám dal Hospodin
4 Bůh otcův vašich? * Vydejte ze sebe z každého
pokolení tři muže, ať je pošli, aby vstanouce
zchodili zemi a popsali ji vedlé dědictví
svých, potom navrátí se ke mně, vznesou coby
5 popsali. * I rozdělí ji na sedm dílů: Juda zů-
stane v končinách svých od poledne, a čeledi
Josefovy zůstanou v končinách svých od půl-
6 noci. * Vy pak když popíšete zemi na sedm
dílův, přinesete sem ke mně; tedy uvrhu
vám losy zde před Hospodinem Bohem na-
ším: * nebo nemají dílu Levitové u prostřed 7
vás, protože kněžství Hospodinovo jest dědictví
jejich. Gad pak a Ruben a polovice pokolení
Manassesova vzali dědictví své před Jorda-
nem na východ, kteréž dal jim Mojžíš slu-
žebník Hospodinův. * Protož vstavše muži ti 8
odešli; a přikázal Josue těm, kteříž šli, aby
popsali zemi, řka: Jděte a projděte zemi
a popište ji; potom navraťte se ke mně, a
uvrhu zde losy před Hospodinem v Sile.
* Tedy odešli muži, a prošedše zemi popsali 9
ji po městech na sedm dílův, na knihách.
A navrátili se k Josue do stanů v Sile.* I uvrhl 10
jim losy Josue v Sile před Hospodinem, a
rozdělil tu Josue zemi synům israelským
vedlé dílův jejich.

---

14. *Josefovi*, t. Efraimovy čeledi a Manassesovy.— *nám*, H. mi. — *jeden*, t. kterýžby sotva jednomu pokolení postačil, nebo větší díl dědictví jim odměřeného Kananejští drželi.—*jsme*, H. jsem.— *žehnal*, t. rozmnožil nás v lid veliký. Nebo obojího pokolení samých mužů bylo více nežli 87.000. Splněno jim zaslíbení Jakobovo. Gen. 48, 19.

15. *rafaimské*, t. velikánův. — *malá*: úzká, těsná.

16. *v luzích*, H. zemi údolí.

17. *Lid mnohý*. Ani naříkání ani výmluva jim nepostačila; z jejich řeči jim odpověd dává: 1) Poněvadž jste mnozí, tím snáze buď lesy a dříví buď nepřátely a lidi vyplelníte. 2) Jsou-li silní, tím bedlivější a pilnější při práci budete, aby nepřítel byl s cesty složen. Losem zajisté jednomu každému pokolení mezí vyměřených podlé nařízení božího, jemuž se tito zpěčovali, nebylo ani možné ani slušné Josue měniti; měl nemalé pokušení muž boží od mudráků a lakomců těchto.

18. *její*, t. té hory aneb těch hor, které vyplaníš. — *nebo vyhladíš*, J. když, aneb k tomu vyženeš. Doufanlivě je tím bezpečí, že se to stane podlé zaslíbení božího. Výš 13, 6. Num. 34, 13.

1. *Sila*. Až dosavád po vjití lidu israelského do země zaslíbené stánek boží v Galgale za 14 let (kteráž v podmaňování země a jí rozdělování, jak někteří píší, strávili) zůstával; již pak do Sila, města v pokolení Efraimově, ne bez návěští božího vnesen byl, k němuž za 389 let k službám božím se scházeli, tam i o nálezy a práva se utíkali až do času Heli duchovní i světskou správu držícího. Tu potom Silo hrozně zkaženo, jakž se ukazuje v Žalm. 77. 78. Jerem. 7, 12. 26, 6.

2. *pokolení*. Ta byla Beniaminovo, Simeonovo, Zabulonovo, Issacharovo, Asserovo, Neftalimovo, Danovo, jakž se níže vypisují.

3. *dokudž*. Pokolení Rubenovo, Gadovo a Judovo nepotřebovali, aby jich kdo pobízel k jejich dědictví, ale více aby držáni byli, nebo sami toho téměř před časem žádali a na to se domlouvali. (Num. hl. 32. Jos. 14, 6.) Tito pak na odpor mysli nedbanlivé a rozmařilé jsouce dočkali se toho, až na ně dosti ostrými slovy Josue dotříti, nedbalci a lenochy je nazvati musil. Takoví podnes při obojích věcech lidé se nalézají, jedni potřebují uzdy, druzí ostruhy. Správcům i světským i duchovním rozličné ty povahy rozeznávati sluší, a podlé toho povinnost svou konati, jak tuto příklad na Josue.

4. *vedlé dědictví*: jakby v dědictví dána býti měla.

5. *a čeledi*, o nichž výš 17, 2.

6. *Vy*, *t.* kteří jste k tomu vybráni. — *ke mně*, t. to sepsání, netoliko aby tam někde, kde zemi popisovati budou, losů nemetali o ni, ale hned aby ani sami toho nečinili, obé to jim tu zapovídá,

11 Padl pak los pokolení synův Beniamino-
vých po čeledech jejich, a přišla meze dílu jejich
12 mezi syny Judovy a syny Josefovy.* A byla meze
jejich k straně půlnoční od Jordanu, a šla při
straně půlnoční Jericha, a táhla se na hory k moři
proti západu slunce, a skonávala se při poušti
13 Bethaven,* a odtud přechází meze ta do Luzy
při straně Luzy polední (jenž jest Bethel),
a chýlí se ta meze do Atarotaddaru vedlé
hory, kteráž jest od poledne Betoronu dol-
14 ního, * odkudž obchází vůkol k straně moře
na poledne, od hory, kteráž jest proti Be-
toronu ku poledni, a konec její jest Kariat-
baal, (jenž jest Kariatiarim) město synův
15 Judových. Tať jest strana západní. * Strana
pak ku poledni od konce Kariatiarimu, a
vychází ta meze k moři a přichází až k stu-
16 dnici vod Neftoa,* a táhne se táž meze ku
konci hory, kteráž jest naproti údolí synův
Ennomových, a jest v údolí Rafaim na půl-
noci, a běží skrze údolí Geennom, po straně
Jebusejských na poledne, a přichází k stu-
17 dnici Rogel, * potom točí se od půlnoci, a
18 dochází k Ensemesu, * a vychází do Gelilotu,
kteréž jest naproti místu, kudy se jde do
Adommimu; a sstupuje ke kameni Boena,
syna Rubenova, odtud přechází k straně, kte-
ráž jest naproti rovinám strany půlnoční a
táhne se do Araby,* odtud jde ke straně Be- 19
thagly na půlnoci; a skonává se meze ta
při zátoce moře Slaného od půlnoční strany,
tu kdež vpadá Jordan do moře na polední
straně. To jest pomezí ku poledni. * Jordan 20
také je odděluje k straně východní. To jest
dědictví synův Beniaminových s mezemi svými
vůkol a vůkol, po čeledech jejich. * A byla 21
města tato pokolení synův Beniaminových po
čeledech jejich: Jericho, Bethagla a údolí
Kasis, * a Betaraba, Samaraim a Bethel, * a 22 23
Avim, též Afara a Ofera, * a Cefer-Emona, 24
Ofni a Gabe: měst dvanáct a vsi jejich.
* Gabaon, Rama a Berot, * Mesfa, Kafara a 25 26
Amosa, * Rekem, Jarefel a Tarela, * a Sela, 27 28
Elef a Jebus (jenž jest Jerusalem), Gabaat,
Kariat: měst čtrnácte i vsi jejich. To jest
dědictví synův Beniaminových po čeledech
jejich.

Hlava 19.

Padl los 2) Simeonovi, 3) Zabulonovi, 4) Issacharovi, 5) Asserovi, 6) Neftalimovi, 7) Danovi. III. Po nich naposledy s dovolením lidu Josue podlé poručení božího vzal sobě díl v Efraimu na hoře město Tamnatsaru.

Potom padl los druhý Simeonovi, poko-
lení synův Simeonových, po čeledech jejich:
2 a bylo dědictví jejich * u prostřed dědictví
synův Judových a přišlo jim v dědictví jejich:
3 Bersabe, Sabe a Molada, * Hasersual a
4 Bala, též Asem, * Eltholad a Betul a Har-
5 ma, * Siceleg, a Betmarchabot a Hasersusa,
6 * Betlebaot a Sarohen: měst třinácte i vsi
7 jejich. * Ain, Remmon, též Atar a Asan:
8 města čtyři i vsi jejich, * i všecky vsi, kte-
réž byly vůkol měst těch, až do Baalat-
beeru a Ramotu poledního. To jest dědictví
pokolení synů Simeonových po čeledech jejich,
9 *z podílu a z provazce synův Judových bylo dě-
dictví synův Simeonových; nebo díl synův
Judových byl jim příliš veliký, protož u pro-
střed dědictví jejich vzali dědictví synové
Simeonovi.
Potom přišel třetí los synům Zabulono- 10
vým po čeledech jejich: a jest meze dědictví
jejich až do Saridu, * odkudž vstupuje meze 11
jejich podlé moře k Merale, a přichází až do
Debbasetu, a běží až ku potoku, kterýž jest
proti Jekonamu, * obrací se pak od Saridu 12
nazpátek k východu slunce, ku pomezí Ce-
selettaboru, a odtud táhne se k Daberetu a
vstupuje do Jafie, * odtud přechází zase k vý- 13
chodu do Getheferu a do Takasinu, odkudž
vychází do Remonu a točí se k Noi; * točí 14
se také táž meze od půlnoci do Hanatonu
a dochází až k údolí Jeftahel, * a Katet, 15
Naalol, Semeron, Jedala a Betlehem: měst
dvanácte i vsi jejich. * To jest dědictví sy- 16
nův Zabulonových po čeledech jejich, ta mě-
sta i vsi jejich.
Issacharovi také padl los čtvrtý, totiž sy- 17

---

ale aby se zase k němu vrátili, tu kde archa boží i stánek i vojevoda nejvyšší i biskup i přednější všeho národu byli. Opatroval tím budoucí jejich dobré, aby, kdyžby se to dělení dálo, ne pokoutně, ale před tak mnohými a nejjistšími svědky se vší vážností a uctivostí, potom ze žádných vymyšlených příčin tím hýbati a o to se nesnadniti nemohli. Jako tak počali synové Josefovi. Výš 17, 14. — *losy.* Viz o losích výš 14, 2.

18. *Gelilot,* jináč Galgal.

20. *odděluje,* t. to pomezí.

2. *Bersabe* etc. Všecka tato téměř města také v losu Judově se pokládají.

11. *k Merale,* J. k skormoucení vod.

12. *nazpátek,* J. před sebe, za sebe.

13. *přechází,* H. na východ.

15. *Semeron,* potom Samaří nazváno. — *Betlehem.* Jiný Betlehem byl tento v pokolení Zabulonově a jiný onen v pokolení Judově, kterýž sloul Efrata, v kterémž se i Kristus narodil.

18 nům Issacharovým po čeledech jejich,* a meze
a dědictví jejich: Jezrael, Kasalot a Sunem;
19 20 * Hafaraim, Seon, též Anaharat, * Rabbot,
21 Cesion a Abes, * Ramet, Engannim a En-
22 hadda i Betfeses. * Odkudž přibíhá meze
k Taboru a k Sehesimě a k Betsamesu, a do-
chází až k Jordanu: měst šestnácte i vsi je-
23 jich. * To jest dědictví pokolení synův Issa-
charových, po čeledech jejich, ta města i vsi
jejich.
24 Padl také los pátý pokolení synům Asse-
25 rovým po čeledech jejich, * a byla meze je-
26 jich: * Halkat a Chali a Beten a Aksaf, * El-
melech, též Amaad a Messal, a přibíhá až
na Karmel k moři do Sihoru a Labanatu,
27 * a obrací se k východu slunce do Betda-
gonu, a dosahá k losu Zabulonovu a do údolí
Jeftael k půlnoci, a do Betemeku a Nehielu;
28 a táhne se do Kabulu na levou stranu, * a do
Abranu a Rohobu a Hamonu a Kaně až
29 do Sidonu velikého, * odtud se navrací ta
meze do Hormy až k městu hrazenému
Tyrus; tu se obrací do Hosy, a skonává
30 se při moři podlé vyměření v Achzibě, * k tomu
přisluší Amma, Afek a Rohob: měst dvame-
31 cítma i vsi jejich. * To jest dědictví pokolení
synův Asserových po čeledech jejich, ta města
i vsi jejich.
32 Synům Neftalimovým padl los šestý po
33 čeledech jejich, * a byla meze jejich od He-
lefu a od Elonu do Saananimu a Adami,
Nekeb a Jebnael až do Lekumu; a skonává
34 se u Jordanu, * potom navracuje se meze na
západ k Azanottaboru, a odtud jde do Hu-
kuky a vpadá k losu Zabulonovu od poledne,
a k Asserovu přibíhá od západu, a k Judovu
při Jordanu na východ slunce; * města pak 35
hrazená jsou: Assedím, Ser a Emat, Rek-
kat a Ceneret, * Edema, Arama a Asor, 36
* Cedes, Edrai a Enhasor, * Jeron, Magdalel, 37 38
Horem, Betanat a Betsames: měst devate-
nácte i vsi jejich. * To jest dědictví pokolení 39
synův Neftalimových po čeledech jejich, ta mě-
sta s vesnicemi svými.
Na pokolení synův Danových po čele- 40
dech jejich padl los sedmý, * a byla meze 41
dědictví jejich: Saraa a Esthaol a Hirsemes,
* Selebin, Ajalon a Jetela, * Elon, Temna 42 43
a Akron, * Eltece, Gebbeton a Balaat, 44
* Jud, Bane a Barach a Getremmon, * Me- 45 46
jarkon a Arekon s pomezím, kteréž jest na-
proti Joppe, * a v tom konci se zavírá. Přišlo 47
pak pomezí synům Danovým příliš malé; pro-
tož vstoupili synové Danovi a bojovali proti
Lesemu, a dobyvše ho pobili obyvately ostro-
stí meče, a vzavše je v dědictví bydlili tam,
a přezděli Lesemu Dan, vedlé jmena Dana
otce svého. * To jest dědictví pokolení synův 48
Danových po čeledech jejich, ta města i vsi
jejich. * Když pak přestali děliti zemí po 49
mezech jejich, dali synové israelští dědictví
Josue synu Nunovu mezi sebou, * podlé roz- 50
kázaní Hospodinova dali jemu město, které-
hož žádal, Tamnatsaru na hoře Efraim; i
vystavěl město a přebýval v něm. * Tať jsou 51
dědictví, kteráž dali k vládařství Eleazar
kněz a Josue syn Nunův, i přední z otcův
pokolení synův israelských, losem v Sile před
Hospodinem u dveří stánku úmluvy; a tak
dokonali rozdělování země.

Hlava 20.

Města výsadní jsou I. útočištná.

I mluvil Hospodin k Josue řka: Mluv k sy-
2 nům israelským a rci jim: * Oddejtež z těch
měst vašich města útočištná, o nichž jsem
mluvil vám skrze Mojžíše; * aby utekl tam 3

26. *k moři*, t. k západní straně.
29. *podlé vyměření*, H. od provazce.
32. *po čeledech jejich*, H. synům Neftalimovým.
34. *na západ*, H. k moři.
35. *Assedim*, J. Siddim. — *Ceneret*, potom sloul Genesaret.
47. *příliš malé*, H. od nich, t. menší, než aby jim k přebývání postačilo. — *Lesemu*, o čemž viz šíře Judic. hl. 18., z kteréhožto místa s tímto srovnání, rozumí se, že to, co se tuto píše, teprv po dlouhém čase, po smrti Josue stalo se.—*Dan*, prvé slouło Lais (Judic. 18, 7.), potom za Filipa čtvrtého rozšířeno, a ku pochlebenství císaři nazváno bylo Cesarea Filipi, a píší, že nyní Belina slove.
49. *mezi sebou.* Mnohých ušlechtilých a chvalitebných cností příklad všechněm Boha bojícím se vrchnostem a správcům k následování na Josue se ukazuje. On zajisté jsa i božím prorokem zvláštním i nejvyšším vojevodou nad jinými všemi, též děličem dědictví, sám naposledy po všech jiných, což mu náleželo, vzal; sobě sám podlé své prvotnosti bez povolení i nejnižších, ničeho neosoboval, ale od nich žádal: nestál o království ani o veliké dědictví a bohatství, ale na mále přestal; obecního dobrého i každého obzvlášť nejvíce pilen byl; nad žádným se nepotřásal, nýbrž i k zločincům otcovsky se ukazoval. Tak napomíná onen moudrý Sirach 3, 19.: Čím jsi větší, tím se více ponižuj. Též 32, 1. 3. Viz Deut. 1, 13. Jos. 8, 10.
51. *z otcův*, t. z otcovských čeledí.

3. *člověka*, H. duši. — *nechtě.* Ne proto Bůh nařiditi to ráčil, aby nevážní lidé a vražedníci průchod měli, ale ukázal tím, že jako jest ochrance a zástupce nevinných, tak i milostivý a k odpuštění lidem, ne z úmyslu a zlosti, ale z nevědomí a křehkosti nacházejících se poklesek hotový; protož takovým i místa i času ku pokání přeje a udíleje,

vražedník, kterýžby zabil člověka nechtě a
z nevědomí: i budou vám útočištěm před pří-
4 telem zabitého. * A kdyžby utekl do jednoho
z těch měst, stane u vrat v bráně města, a
oznámí starším města toho při svou; i přijmou
ho do města k sobě, a dají mu místo, i bydliti
5 bude u nich. * Kdyžby jej pak honil přítel
toho zabitého, nevydají vražedníka v ruce
jeho; nebo nechtě udeřil bližního svého, ne-
6 měv ho prvé v nenávisti. * A bydliti bude
v městě tom, dokudž nestane před shromáždě-
ním k soudu, a až do smrti kněze velikého,
kterýžby byl toho času; nebo tehdáž navrátí se
vražedník a přijde do města svého a do domu
svého, do města, odkudž utekl. * I oddělili Ce- 7
des v Galilei na hoře Neftalis, a Sichem na
hoře Efraim, a město Arbe (jenž jest Hebron)
na hoře Juda. * Před Jordanem pak proti Je- 8
richu k východu oddělili Bosor, kteréž leží na
poušti v rovině pokolení Rubenova, a Ramot
v Galadě z pokolení Gadova, a Gaulon v Ba-
sanu z pokolení Manassesova. * Ta města byla 9
útočištná všechněm synům israelským i pří-
chozímu, kterýž pohostinu jest mezi nimi;
aby utekl tam, kdoby koli zabil někoho nechtě,
a nesešel od ruky přítele toho zabitého, kte-
rýžby chtěl krve jeho mstíti, prvé nežby stál před
shromážděním vyvodě se.

Hlava 21.

Města výsadní jsou též II. levitská. — Užívání země rozdělené. Vděčné země dané užívání záleží na pravé poctě jmena božího. Pokudž tehdy věrnost zachovali za správy Josue a jeho spolustarších, jakožto skutků Páně svědků očitých, dobře bylo jim. Josue tehdy lidu pilně k věrnosti napomínaje trojím zvláštně sněmem toho potvrdil.

Přistoupili pak přední z otcův levitského
pokolení k Eleazarovi knězi a k Josue synu
Nunovu a k předním z otcův pokolení synův
2 israelských, * a mluvili k nim v Síle v zemi
kananejské, řkouce: Hospodin přikázal skrze
Mojžíše, abyste nám dali města k přebývání,
3 i podměstí jejich pro dobytky naše. * Dali
tedy synové israelští Levitům z dědictví
svého vedlé rozkázaní Hospodinova města tato
i podměstí jejich.
4 Padl pak los čeledem Kaatha, i dáno
losem synům Arona kněze, Levitům, z poko-
lení Judova a z pokolení Simeonova i z po-
kolení Beniaminova, měst třinácte. * A jiným 5
synům Kaatha, totiž Levitům, kteříž zbývali z če-
ledí pokolení Efraimova a z pokolení Dano-
va a z polovice pokolení Manassesova losem
dáno měst deset.
Synům pak Gersonovým, z čeledí poko- 6
lení Issacharova a z pokolení Asserova, též
z pokolení Neftalimova a z polovice pokolení
Manassesova v Basanu losem dáno měst tři-
nácte.
Synům Merari po čeledech jejich z poko- 7

---

tomu chtěl, aby i lid jeho od něho témuž se vyučovali a spravedlnosti i neviny, soudy a rozeznáním volným a spravedlivým ochrancové byli. Ukázal Bůh tím lítost i nad osiřelými, aby svého škůdce před očima majíce, bolestí své neobnovovali; s těmi pak, na nežby zúmyslnost provedena byla, jako bývají i zjevní i tajní škůdcové a vražedníci, lotři, traviči, čarodějníci, rodičů mordéři, jakby nakládáno býti mělo, také práva a soudy vydal. — *přítelem*, J. mstitelem i jinde.

4. *oznámí*, H. mluviti bude v uši. — *při svou*: slova svá.

5. *prvé*, H. včera a předvčírem.

6. *k soudu*, kterýmžby uznáno bylo, zúmyslně-li či z nedopatření zabil. A byť pak ten vražedník i prokázal nevinu svou, předse musil vlasti své zbaven býti, jako nehodný k spatřování slávy boží i v služebnících jeho i službách zevnitřních, až do smrti biskupovy: i pokuta za hřích tím byla vyměřena i zase jí snětí ukázáno, a to i vinnému k jeho ponížení i jiným k ukázaní a napomenutí, s jakou pečlivostí a opatrností své všecky práce vésti mají, tak aby bližním ničímž neškodili, ovšem vražedníci jejich nebývali. Snětí pak pokuty nemohlo se spíše státi, až při smrti biskupové, který jako v jiných věcech, tak i v smrti své vyobrazoval Krista Pána a smrti jeho užitečnost: 1) že skrze ni v něho věřící od vin a hříchů očistěni, s Bohem smířeni, a zase k spatřování tváři boží milostivé i k hodnému užívání svatých služeb jeho řádně připuštěni býti měli; 2) že skrze ni a tak i vzkříšení Kristovo také nabyti měli moci nového života v prokazování ovoce jeho, jakož k Bohu tak i k bližním v laskavém s nimi nakládání, jim odpuštění, s nimi v mír vcházení. Řím. 4, 25. a 6, 4. Efes. 2, 13. Kol. 1, 21. Viz o témž Num. 35, 25. Ukázano i to, s jakou přípravou, vážností a uctivostí má býti obcováno službám božím, sic bez toho nehodnost.

7. *oddělili*, H. posvětili. — *v Galilei*, J. v Galilu.

9. *města*. Tatáž města Levitům také k jejich v nich přebývání ne bez jisté v tom vůle boží dána, aby t. tím bezpečnější, mocnější a jistší ochranu neviny míti mohli.

3. *Levitům*. Ta pak města dána jim byla ne k nějakému vlastnímu a panskému jich držení, neb jimi jakžby se jim zdálo tak neb jinak hýbání ani důchodů nějakých z nich brání, poněvadž z obětí, z prvotin a desátků živi byli, ale toliko k přebývání a dobytka pasení. Nebo u příkladu Kaleb jsa knížetem dědičným Hebronu, pánem jeho předse, i když Levitům k bydlení dáno, zůstával; takž při jiných městech a pokoleních se rozumí. A v tomť jsou Levitové nesli obraz všech věrných účastníků Kristových, kteří kněžstvo svaté jsouce (I. Petr 2, 5.), žádného zde jistého a stálého místa a města nemají, ale budoucího hledají (Žid. 13, 14.), přebýva-

lení Rubenova a z pokolení Gadova, též z po-
8 kolení Zabulonova měst dvanácte. * Dali tedy
synové israelští Levitům ta města i předměstí
jejich (jakož přikázal Hospodin skrze Mojžíše),
všech losem podělujíce.
9 A tak z pokolení synův Judových a z po-
kolení synův Simeonových dána jsou města,
10 kterýchž tuto jmena jsou položena: * a dostal
se první díl synům Aronovým z čeledi kaath-
ské ze synův Levi; nebo jim padl los první:
11 * dáno jest tedy jim město Arbe otce Ena-
kova (jenž jest Hebron) na hoře Juda a před-
12 městí jeho vůkol něho: * ale pole města toho
i vsi jeho dali Kalebovi synu Jefonovu k vlá-
13 dařství jeho. * Synům tedy Arona kněze dali
město útočištné vražedníků Hebron i před-
14 městí jeho, a Lobnu i předměstí jeho, * a Jeter
s předměstím jeho; též Estemo a předměstí
15 jeho, * Holon i předměstí jeho, a Dabir s pod-
16 městím jeho, * také Ain s předměstím jeho,
a Jetu s podměstím jeho, i Betsames a před-
městí jeho: měst devět z toho dvojího poko-
17 lení. * Z pokolení pak Beniaminova dali Gabaon
a předměstí jeho, a Gabae s předměstím jeho,
18 * též Anatot a podměstí jeho, i Almon s před-
19 městím jeho: města čtyři. * Všech měst synův
Aronových kněží, třinácte měst s předměstími
jejich.
20 Čeledem pak synův Kaathových Levi-
tům, kteříž pozůstali ze synův Kaathových (byla
pak města losu jejich z pokolení Efraimova):
21 * dali jim město útočištné vražedníků Sichem,
i předměstí jeho na hoře Efraim, a Gazer
22 s předměstím jeho, * též Cibsaim a předměstí
jeho, a Betoron s předměstím jeho; města
23 čtyři: * z pokolení pak Danova: Elteko a před-
městí jeho, a Gabaton s předměstím jeho,
24 * též Ajalon a předměstí jeho, a Getremmon
25 s podměstím jeho; města čtyři. * Z polovice
pak pokolení Manassesova: Tanach a pod-
městí jeho, a Getremmon s předměstím jeho;
26 města dvě. * Všech měst deset s předměstími
jejich dána jsou čeledem synům Kaathovým
ostatním nižšího řádu.
27 Synům také Gersonovým z čeledí levit-
ských, z polovice pokolení Manassesova, dali
město útočištné vražedníků Gaulon v Basanu,
a předměstí jeho; a Bosru s předměstím jeho,
města dvě: * z pokolení Issacharova: Cesion 28
a podměstí jeho, a Daberet s předměstím jeho,
* Jaramot a předměstí jeho, a Engannim 29
s předměstím jeho, města čtyři: * z pokolení 30
pak Asserova: Masal a předměstí jeho, též
Abdon a podměstí jeho, * Helkat s předmě- 31
stím jeho, a Rohob s podměstím jeho, města
čtyři: * z pokolení také Neftalimova, město 32
útočištné vražedníků Cedes v Galilei, a před-
městí jeho, a Hamotdor s předměstím jeho, a
Kartan s předměstím jeho, města tři. * Všech 33
měst gersonitských po čeledech jejich, tři-
nácte měst s předměstími jejich. * Čeledem 34
pak synův Merari, Levitům ostatním nižšího
řádu dali z pokolení Zabulonova: Jeknam a před-
městí jeho, * Kartu a předměstí jeho, * Damnu 35
a předměstí jeho, Nalol a předměstí jeho,
města čtyři: * z pokolení pak Rubenova za 36
Jordanem proti Jerichu město útočištné vražedníků:
Bosor, a předměstí jeho na poušti, a Jaser
a předměstí jeho, Jetson a předměstí jeho
a Mefaath s podměstím jeho; města čtyři,
* a z pokolení Gadova město útočištné vra- 37
žedníků Ramotu v Galadě a předměstí jeho,
a Manaim s předměstím jeho, Hesebon a pod-
městí jeho, Jaser s podměstím jeho, města
čtyři. * Všech měst synův Merari po čeledech 38
jejich, kteříž ostatní byli z čeledí levitských,
bylo podlé losu jejich měst dvanácte. * A tak 39
všech měst levitských u prostřed vládařství
synův israelských, měst čtyřidceti osm s před-
městími svými. * Mělo pak to město jedno 40
každé obzvláštně svá předměstí vůkol sebe;
a taková byla všecka ta města.
Dal tedy Hospodin Israelovi všecku tu 41
zemi, kterouž s přísahou zaslíbil dáti otcům
jejich; i opanovali ji dědičně a bydlili v ní.
* Dal také Hospodin jim odpočinutí se všech 42
stran podlé všeho, jakž byl s přísahou zaslí-
bil otcům jejich; aniž kdo byl, ježtoby ostál
proti nim ze všech nepřátel jejich; všecky
nepřátely jejich dal Hospodin v ruku jejich.
* Nepominulo ani jedno slovo ze všelikého 43
slova dobrého, kteréž mluvil Hospodin k do-
mu israelskému, ale všecko se tak stalo
v skutku.

---

jíce na tom světě jako příchozí a hosté. (I. Petr 2, 11. Josue 13, 14.)

12. *pole.* Co jsou z těch měst oddaných Levitům k přebývání páni dědiční měli, tuto se vypravuje příkladem jednoho.

43. *Nepominulo*: nepochybilo, H. neupadlo. Pravdomluvnost božích slibů a zámluv jeho od starodávna předkům a otcům činěných schvaluje a vyvysuje těmi slovy k utvrzení víry pobožných i na budoucí čas, aby se z ní vyvraceti a vyvoditi žádnými rozličných vichřic pokušeními nedali, ale s jistou důvěrností a stálou trpělivostí, by pak i prodléval Pán, splnění slibů jeho očekávali. K čemuž napomíná skrze Habakuka 2, 3.: Jestližeby prodlilo (vidění aneb proroctví, v němž slibové boží zavříni jsou), posečkej na ně; neboť jistotně přijde a neobmešká. Isai. 8, 17. Posečkám na Hospodina, kterýž skryl tvář svou od domu Jakobova; jistě posečkám na něj.

Hlava 22.

K prvnímu sněmu dala se příčina tato: Půl třetího pokolení s dovolením i s požehnáním Josue vracejíce se za Jordan na pomezí, oltář pamětný svatého spojení svého s lidem israelským vyzdvihli. O čemž když klamaví lidé správu neslušnou dali synům israelským, veřejnou válku proti oněm vyzdvihli. Však přede vším z prostředku svého poselství k zajordánským vyslali. Tito tehdy sobě jmenem všeho lidu na ten skutek stěžují, ale spraveni jsouce, že žádného modlářství tím neobmýšlejí, i sami sebe i jiný lid spokojili. Odkudž potom Ed nazván jest oltář ten.

Toho času povolav Josue Rubenitských,
Gaditských a polovice pokolení Manassesova,
2 * řekl k nim: Vy jste ostříhali všeho, což při-
kázal vám Mojžíš slušebník Hospodinův, a
poslouchali jste hlasu mého ve všem, což
3 jsem přikázal vám; * neopustili jste bratří
svých již za dlouhý čas až do dne tohoto;
ale bedlivě jste ostříhali přikázaní Hospodina
4 Boha vašeho. * Nyní pak již odpočinutí dal
Hospodin Bůh váš bratřím vašim, jakož mlu-
vil jim. Již tedy navraťtež se a berte se
do stanův svých, do země vládařství vašeho,
kteréž vám dal Mojžíš služebník Hospodinův
5 před Jordanem; * toliko hleďte pilně zacho-
vávati a plniti přikázaní a zákon, kterýž
přikázal vám Mojžíš služebník Hospodinův,
a milovati Hospodina Boha svého a choditi po
všech cestách jeho, a zachovávajíce přikázaní
jeho přidržeti se ho a sloužiti jemu celým
6 srdcem svým a celou duší svou. * I požehnav
jim Josue propustil je, a odešli do stanův
7 svých. * (Polovici pak pokolení Manassesova
dal byl Mojžíš dědictví v Basanu; a druhé po-
lovici jeho dal Josue s bratřími jejich za
Jordanem k západu.) A když je propouštěl
8 Josue do stanův jejich, požehnal jim * a mluvil
k nim řka: S bohatstvím velikým navracujete
se do stanů svých a s dobytky velmi mnohý-
mi, se stříbrem a zlatem, s mědí a železem
a rouchem velmi mnohým; rozděltež se lou-
peží nepřátel svých s bratřími svými. * Tedy 9
navracujíce se odešli synové Rubenovi a sy-
nové Gadovi a polovice pokolení Manasseso-
va od synův israelských ze Sila, jenž jest
v zemi kananejské, aby šli do země galaské,
do země vládařství svého, v kteréž dědi-
ctví obdrželi, vedlé řeči Hospodinovy skrze
Mojžíše. * A přišedše ku pomezí při Jor- 10
danu, kteréž jest v zemi kananejské, i vzdě-
lali tu synové Rubenovi a synové Gadovi
a polovice pokolení Manassesova oltář nad
Jordanem, oltář veliký ku podivení. * Uslyšeli 11
pak synové israelští, že od jistých poslů pra-
veno bylo: Ai, vystavěli synové Rubenovi
a synové Gadovi a polovice pokolení Manas-
sesova oltář naproti zemi kananejské při
pomezí u Jordanu, kdež přešli synové isra-
elští; * uslyševše tedy to synové israelští, sešlo 12
se všecko množství jejich do Sila, aby táhli
proti nim k boji. * I poslali synové israelští 13
k synům Rubenovým a k synům Gadovým
a ku polovici pokolení Manassesova do země
galadské Finesa syna Eleazara kněze, * a deset 14
knížat s ním, po jednom knížeti z každého do-
mu otcovského, ze všech pokolení israelských.
(Každý pak z nich byl přední v domě otcův
svých v tisících Israele.) * Ti přišli k synům 15
Rubenovým a k synům Gadovým a ku polovici

---

2. *ostříhali.* Jakož Bůh skrze slovo své nejvíce lidem to dvé předkládati ráčí: 1) sliby své, 2) pomsty; čímž také své věrné mocně na stezky své dohání i na nich je zdržuje (viz Levit. 26, 3.): tak od rozumných a moudrých správců lidu vždycky té opatrnosti se ostříhalo, že netoliko nešlechetníky zahanbovali, ale i šlechetných a dobře zachovalých z jich cti neloupili, ale jim ji dávali; tak aby cnost a věrnost chvály i odplaty hodna, více a hojněji růsti a zmocňovati se mohla. Tak Josue tuto učinil, že těmto jako svědectví slavné a potěšené na odchodné dal, tak i hojnými kořistmi obohatil. Níž verš 8.

3. *dlouhý čas*, H. mnohé dny. — *bedlivě* etc., H. ostříhali jste stráže.

5. *hleďte.* Což nejpilnějšího a nejpotřebnějšího, nač se také lidé nejspíš a nejsnáz zapomínají, to též nejbedlivěji těmto, maje se s nimi rozžehnati, i druhým (níž 23, 11. a přes celou 24. hl.), maje skrze smrt od nich odjíti, v mysl, srdce a pamět vkládá, t. pravou, čistou a stálou bázeň a poctu boží.

6. *požehnav*, J. rozžehnav se s nimi.

8. *s dobytky*: se stády.

11. Vidí se tuto: Že nad pověst žádného ve světě převrhlejšího, rychlejšího a silnějšího posla není, nebo čím dále běží, tím se více sílí a roste. A proto hodně ten, kdo takovému poslu snadně a rychle u sebe místo a hospodu dává, lehkého srdce býti se praví. Ekles. 19, 4. Takový převrhlec také tuto nesnáz stroubil, tak že se zdá, že k samému hlasu jeho příliš mnoho učinili. — *naproti* etc., J. na té straně břehu, která k devateru pokolení přináležela.

12. *sešlo.* Z té příčiny, aby se radili o ty přestupníky, jakby na ně pomsta uvedena býti měla podlé vyměření božího. (Deut. 13, 12.) Nebo Bůh přísně byl zapověděl na jiném místě obětí obětovati, ale při stánku Páně aby ode všech obětovány byly, přikázal. (Levit. 17, 3. Deut. 12, 5.) Odkudž se vidí jejich tehdáž veliká horlivost a vroucnost v pobožnosti, z níž tudíž přenešťastně vychladli. Viz Jud. 2. 3. 4. hl. — *jejich*, H. synů israelských.

14. *v tisících*: zástupích, t. kteříž velmi velicí byli.

pokolení Manassesova do země galadské a mlu-
16 vili s nimi řkouce: * Toto praví všecko shromá-
ždění Hospodinovo: Jaké jest to přestoupení,
jímž jste přestoupili proti Bohu israelskému,
odvrátivše se dnes, abyste nešli za Hospodi-
nem, vzdělavše sobě oltář, abyste se protivili
17 dnes Hospodinu? * Ještě-liž se nám malá zdá
nepravost modly Fegor, od níž nejsme očistěni
až po dnes, pročež byla rána v shromáždění
18 Hospodinově? * Že vy přes to odvracujete se
dnes, abyste nešli za Hospodinem; i stane se,
poněvadž vy dnes odporujete Hospodinu, že
on zítra na všecko shromáždění israelské
19 rozhněvá se. * Jestližeť jest nečistá země vlá-
dařství vašeho, přejděte do země vládařství
Hospodinova, v níž přebývá stánek Hospodi-
nův, a dědictví vezměte mezi námi; toliko
proti Hospodinu se nepostavujte a nebuďte
odporni nám, stavějíce sobě oltář mimo oltář
20 Hospodina Boha našeho. * Zdali Achan syn
Zareův nedopustil se přestoupení při věci
proklaté, a přišlo rozhněvání na všecko shro-
máždění israelské? a on sám jeden zhřešiv
21 nezahynul pro svou nepravost sám! * I odpo-
věděli synové Rubenovi a synové Gadovi
a polovice pokolení Manassesova, a mluvili
22 s knížaty tisícův israelských: * Silný Bůh Ho-
spodin; silný Bůh Hospodin, onť ví, ano sám
Israel pozná, že jsme ne ze zpoury a vše-
tečnosti proti Hospodinu to učinili; jináč ne-
23 zachovávej nás ani dne tohoto: * jistě že jsme
nestavěli sobě oltáře k tomu, abychom se
odvrátiti měli a nejíti za Hospodinem, ani
k obětování na něm zápalův a obětí suchých,
a k obětování na něm obětí pokojných. Sic
24 jináč Hospodin sám ať to vyhledává; * anobrž
raději obávajíce se té věci učinili jsme to,
myslíce: Potom mluviti budou synové vaši
synům našim řkouce: Co vám do Hospodina
Boha israelského? * Poněvadž meze položil 25
Hospodin mezi námi a vámi, ó synové Ru-
benovi a synové Gadovi, Jordan tento, ne-
máte vy dílu v Hospodinu! I odvrátí synové
vaši syny naše od bázně Hospodinovy. * Pro- 26
tož jsme řekli: Přičiňme se a vzdělejme oltář,
ne pro zápaly a oběti, * ale aby byl svědkem 27
mezi námi a vámi, a mezi potomky našimi
po nás k vykonávání služby Hospodinu před
ním, zápaly našimi, a obětmi našimi, a pokoj-
nými obětmi našimi; a aby neřekli potom
synové vaši synům našim: Nemáte dílu v Ho-
spodinu! * Protož jsme řekli: Jestližeby potom 28
mluvili nám neb potomkům našim, tedy od-
povíme: Vizte podobenství oltáře Hospodinova,
kterýž učinili otcové naši, ne pro zápaly, ani
oběti, ale aby byl na svědectví mezi námi
a vámi. * Odstup to od nás, abychom odpo- 29
rovati měli Hospodinu a odvraceti se dnes, a
nejíti za Hospodinem, stavějíce oltář k zápa-
lům, k obětem suchým, a jiným obětem, mimo
oltář Hospodina Boha našeho, kterýž jest před
stánkem jeho. * Uslyšev pak Fines kněz 30
a knížata shromáždění a přední z tisícův
israelských, kteříž s ním byli, slova, kteráž
mluvili synové Rubenovi a synové Gadovi a
synové Manassesovi, líbilo se jim. * I řekl Fines 31
syn Eleazara kněze synům Rubenovým a sy-
nům Gadovým i synům Manassesovým: Nyní
jsme poznali, že u prostřed nás jest Hospodin,
a že jste se nedopustili proti Hospodinu pře-
stoupení toho; a tak vysvobodili jste syny
israelské z ruky Hospodinovy. * Tedy navrátil 32
se Fines syn Eleazara kněze, i ta knížata
od synův Rubenových a od synův Gadových,
ze země galadské do země kananejské k sy-
nům israelským, a oznámili jim tu věc. * I líbilo 33

---

16. *Jaké* etc. Poučuje ten příklad, jaká má býti všech věrných ctitelů božích láska, péče i práce o bližního, aby v dobrém zůstával, prospíval a odpornými věcmi Boha hněvati se varoval. Není pochybné, žeť jsou na boží rozkaz (Deut. 13, 12.) i na boží pomsty, jakž je tu připomínají, pamatovali. — *přestoupení*, J. všetečnost, převrácenost, v niž jste se vydali.

17. *nám* etc. Dopouští Bůh někdy pobožným v pády a poklesky ubíhati proto, aby na potomní čas byli opatrnější a bedlivější v chození a nalézání se v mezech Bohem vyměřených. — *nepravost:* bezbožnost, jíž jsme se t. dopustili při té modle. Num. 25, 5. — *po dnes*, t. pro niž ještě Bůh není ukojen. — *rána*, J. porážka, pomsta.

18. *Že vy* etc. Pro velikou horlivost prvé než vyslyšeli, i trestali slovem i k napravení té věci prostředek ukázali. — *rozhněvá*, H. rozpálí se.

19. *odporni*, t. neodtrhujte se od nás.

20. *nedopustil* etc., H. nepřestoupil přestoupení.— *přišlo*, H. bylo. — *on sám*, H. muž. — *sám*: Ovšem vás mnohých příčinou Bůh v hněvě svém se rozpále všecken Israel trestati bude (v. 18.). To ještě doložiti majíce, nemohla druhá strana již tolik řečí jejich slyšeti a mlčením neviny své dáti potlačovati.

22. *Silný* etc., J. Bůh bohův Hospodin, Bůh bohův Hospodin. — *všetečnosti*, H. přestoupení.

23. *vyhledává*, t. rozezná i mstí.

24. *anobrž*. Příčinu pravou a úmysl svůj při stavení toho oltáře odpornou jejich důmnění oznamují.— *myslíce*, H. mluvíce. — *Potom*, H. zítra.

27. *Hospodinu*, že t. i s potomky svými budeme a jsme povini Hospodinu, jakž to nařídíti ráčil, při stánku svém skrze Mojžíše sloužiti jednomyslně s jinými pokoleními israelskými, nic sobě tím překážeti nedajíce, že nás Jordan dělí. — *před ním*, t. před Hospodinem.

30. *líbilo*, H. dobré bylo před očima jejich.

31. *Nyní*, H. dnes. — *syny*, t. i nás i sebe od hněvu a trestání božího, poněvadž jiným úmyslem ten oltář vzdělali jste, nežli abyste na něm obětovati měli.

33. *líbilo*. Viz v. 30.

Dle Jos. Führicha.

Odplatiž tobě Hospodin za skutek tvůj, a budiž mzda tvá dokonalá od Hospodina Boha israelského, ponèvadžs přišla, aby pod křídly jeho doufala. *(Rut. 2, 12.)*

se to synům israelským, a dobrořečili Bohu
synové israelští; a již více nemluvili o to, aby
táhli proti nim k boji a zkazili zemi, v kteréž
synové Rubenovi a synové Gadovi bydlili.
* Nazvali pak synové Rubenovi a synové Ga- 34
dovi oltář ten Ed řkouce: Nebo svědkem bude
mezi námi, že Hospodin jest Bůh.

Hlava 23.

Jiní dva sněmové ze zvláštní horlivosti a bedlivosti od Josue se konali, z nichž jeden se staršími lidu, druhý pak se vším lidu shromážděním držán byl. Na prvním předpovídaje s ukazováním veliké moci boží o jistém postoupení ostatku země, napomíná k zmužilosti podlé vůle boží proti pohanstvu a k snažné horlivosti v následování Páně, čině i zámluvu o milosti jeho i pohrůžku proti postupníkům v jistotě, jako vidí vyplnění zámluv, tak zakusí se svým zlým jako modlářové.

I stalo se po mnohých dnech, když dal
Hospodin odpočinutí Israelovi ode všech ne-
přátel jejich vůkol a Josue se sstaral a sešel
2 věkem; * že povolav Josue všeho Israele, star-
ších jeho i předních jeho, soudců i správců jeho,
řekl k nim: Já jsem se sstaral a sešel věkem:
3 *a vy jste viděli všecko to, co jest učinil Hospodin
Bůh váš všechněm národům těm před obličejem
vaším; nebo Hospodin Bůh váš, onť bojoval za
4 vás: *pohleďte, losem rozdělil jsem vám ty národy
pozůstalé v dědictví po pokoleních vašich, od Jor-
danu i všecky národy, kteréž jsem vyplenil až
5 k moři velikému na západ slunce: * Hospodin pak
Bůh váš, on je vyžene od tváři vaší, a vypudí je
před obličejem vaším, a vy dědičně obdržíte
zemi jejich, jakož mluvil vám Hospodin Bůh
6 váš.* Protož zmužile se mějte, abyste ostříhali
a činili všecko, což psáno jest v knihách zákona
Mojžíšova, a neodstupovali od něho napravo
7 ani nalevo; * nesměšujte se s těmi národy, kte-
říž pozůstávají s vámi, a jmena bohův jejich
nepřipomínejte, ani skrze ně přísahejte, aniž jim
8 služte, ani se jim klaňte; * ale přidržte se
Hospodina Boha vašeho, jakož jste činili až do
9 tohoto dne. * I budeť, že jakož jest vyhnal Ho-
spodin od tváři vaší národy veliké a silné, aniž
ostál kdo před obličejem vaším až do tohoto
10 dne: * tak jeden z vás honiti bude tisíc; nebo
Hospodin Bůh váš, onť bojuje za vás, jakož
mluvil vám. * Toho tedy nejpilnější buďte, aby- 11
ste milovali Hospodina Boha svého. * Nebo 12
jestliže předse se odvrátíte a připojíte se k těm
pozůstalým národům, k těm, kteříž zůstávají
mezi vámi, a vejdete s nimi v příbuzenství a
smísíte se s nimi, a oni s vámi: * tedy jistotně 13
vězte, že Hospodin Bůh váš nebude více vyhá-
něti všech národův těch od tváři vaší; ale bu-
dou vám osidlem a úrazem i bičem na bocích
vašich, a trním v očích vašich, dokudž neza-
hynete ze země této výborné, kterouž vám dal
Hospodin Bůh váš. * A hle, já nyní odcházím 14
podlé spůsobu všech lidí; poznejtež tedy vším
srdcem svým a celou duší svou, že nepochybilo
ani jedno slovo ze všech slov nejlepších, kteráž
mluvil Hospodin Bůh váš o vás, všecko se
naplnilo vám, ani jediné slovo z nich nepomi-
nulo. * Jakož tedy naplnilo se vám dnes každé 15
slovo dobré, kteréž mluvil k vám Hospodin
Bůh váš: tak uvede na vás každé slovo zlé,
dokudž nevyhladí vás ze země této výborné,
kterouž dal vám Hospodin Bůh váš; * jestliže 16
přestoupíte smlouvu Hospodina Boha vašeho,
kterouž přikázal vám, a jdouce sloužiti budete
bohům cizím a klaněti se jim; i rozhněvá se
prchlivost Hospodinova na vás, a zahynete
rychle ze země této výborné, kterouž dal vám.

---

34. *Ed*, t. svědek, a to toho, o čemž výš v. 27.

1. *po mnohých dnech*, t. po několika letech.

2. *povolav*. Všechněm správcům lidu, otcům a hospodářům příklad pěkný na Josue, s jakou pilností mají svých každého času dobrým věcem poučovati, je v mysl a pamět vkládati, k nim napomínati a přidržeti, zvlášť pak skrze smrt neb jiným spůsobem rozlučovati se s nimi majíce, jako teď Josue učinil; tak též Mojžíš Deut. 31, 28.

6. *zmužile*: posilňte se velmi.

7. *nesměšujte*: neobcujte. — *přisahejte*: zaklínejte, H. k přísaze zavazujte. Jakož pořádná přísaha v jmeně božím jest částka boží pocty, tak v jmeně cizích bohů činěná jest zřetelnou potupou boží. Nebo takoví, kdož ji činí, i ti, kteříž k ní jiné přidržují aneb ji přijímají, pravého věčného Boha pobíhají, zapírají, a poctu jemu náležitou jinam přenášejí, svatokrádeže, proti niž hrozná boží pomsta v písmích svatých osvědčena, se dopouštějí. Viz Deut. 10, 20. Exod. 23, 13. Jerem. 5, 7.

10. *jeden*, H. muž jeden.

11. *Toho* etc., H. držte stráž bedlivou nad dušemi svými.

12. *v příbuzenství*, t. buď skrze manželství neb jakýmkoli spůsobem, viz o tom zápověd boží Deut. 7, 1.

13. *trním*, J. ostny, žihadly.

14. *podlé spůsobu* etc., H. cestou vší země, t. umru jako i jiní lidé. — *nepochybilo*, H. neupadlo.

15. *naplnilo*, H. přišlo na vás. Viz výš 21, 45.— *slovo zlé*, t. cožkoli zlého předpověděl.

Hlava 24.

Na druhém sněmě Josue I. za vypravování dobrodiní božích dotazuje se lidu, chce-li Pánu Bohu v upřímnosti sloužiti. II. Po vyslyšení ohlášení lidu 1) vypověděl jim modlářství, 2) přísahy od nich požádal, 3) modly poručil vyvrci, 4) všecko to jednání zapsal do kněh a kamenem památním stvrdil. III. Po zavření sněmu lid rozpustil, sám pak umřel, a pochován jest v dědictví svém od lidu svého vděčného, jako věrný správce (pohřbili pak i kosti Josefovy v Sichemu), jejž po malých časích Eleazar následoval.

Shromáždil pak Josue všecka pokolení
israelská v Sichemu, a svolal starší israelské a
přední z nich, i soudce i správce jejich; i po-
2 stavili se před obličejem božím; * i řekl Josue
ke všemu lidu: Toto praví Hospodin Bůh isra-
elský: Za řekou bydlili otcové vaši za staro-
dávna, jmenovitě Thare otec Abrahamův a
3 Nachor, a sloužili bohům cizím. * I vzal jsem
otce vašeho Abrahama z končin Mesopotamie,
z místa za řekou, a provedl jsem ho skrze vše-
cku zemi kananejskou a rozmnožil jsem símě
4 jeho, * dav jemu Isaka, a Isakovi dal jsem Ja-
koba a Esaua. I dal jsem Esauovi horu Seir,
aby vládl jí; Jakob pak a synové jeho sstoupili
5 do Egypta. * I poslal jsem Mojžíše a Arona,
a zbil jsem Egypt mnohými znameními a zázraky;
6 a když jsem to učinil u prostřed něho, * potom
vyvedl jsem vás a vyvedl jsem otce vaše
z Egypta, i přišli jste k moři a honili Egypt-
ští otce vaše s vozy a jezdci až k moři Ru-
7 dému. * Tedy volali k Hospodinu, kterýžto po-
stavil mrákotu mezi vámi a Egyptskými, a
uvedl na ně moře, a zatopilo je; anobrž viděly
oči vaše i to, co jsem učinil při Egyptě, a by-
dlili jste na poušti za dlouhý čas; * potom 8
uvedl jsem vás do země Amorejského, kterýž
bydlil za Jordanem. A bojovali s vámi, i dal
jsem je v ruku vaši, a opanovali jste zemi
jejich, a zahladil jsem je před tváří vaší. * Po- 9
vstal pak Balak syn Seforův, král moabský, a
bojoval s Israelem; i poslav povolal Balama
syna Beorova, aby zlořečil vám; * ale nechtěl 10
jsem slyšeti Balama, pročež stále dobrořečil
vám, a tak vysvobodil jsem vás z ruky jeho.
* A když jste přešli Jordan, přišli jste k Je- 11
richu. I bojovali proti vám muži Jericha, Amo-
rejští a Ferezejští a Kananejští a Hetejští a
Gergesejští a Hevejští a Jebusejští; a dal
jsem je v ruku vaši; * poslal jsem před vámi 12
i sršně, kteřížto vyhnali je od tváři vaší, dva
krále amorejské; ne mečem, ani lučištěm svým
tys je vyhnal. * A dal jsem vám zemi, v níž jste 13
nepracovali, a města, kterýchž jste nestavěli,
v nichž bydlíte, vinic a olivoví, kteréhož jste
neštípili, užíváte. * Protož nyní bojte se Ho- 14
spodina a služte jemu v dokonalosti a v pravdě

---

1. *Shromáždil.* Z jakých příčin se to stalo, 25. verš vysvětluje. — *v Sichemu*, t. v Sile, kdež na ten čas stánek boží byl. (Výš 18, 1.) Nebo Silo bylo v končinách neb v popluží Sichemských, jak se níž z v. 32. srozumívati může, když dí, že kosti Josefovy v Sichemu pochovány jsou, a dokládá: Na tom kuse rolí neb pole, kteréž koupil Jakob etc. Pole pak neb rolí nebyla v městě, zjevné jest ze svědectví Gen. 33, 18.

2. *Za řekou*, t. Eufrat v Mesopotamii. Ku ponížení a pokoře těmi slovy Josue slouží lidu israelskému, aby ohlédnouce se, jaký byl původ jejich, z něhož pošli, jak zanečistěný hříchem Bohu ohavného modlářství, nevydávali se v pochlebování sobě a v pýchu proti Bohu, žeby snad pro jejich nějaké skutky a zásluhy, buď otců a předků jich, je sobě vyvolil, jim mnohých divných dobrodiní svých (o čemž tu pořád) udílel, ale že to všecko šlo a jde z pouhé milosti jeho. Proto aby na to pamatovali, toho sobě draze vážili, a nikam se od Boha svého a čisté pocty a služby jeho neuchylujíce, s vděčností nejvyšší užívali. Viz níž v. 12.

7. *zatopilo*, H. přikrylo. — *při Egyptě*, J. při Egyptských.

10. *stále*, t. kolikrátkoli z návodu a úplatku Balakova na to se vynasnažoval, aby vám zlořečil, to mluviti musil, co jsem já jemu v ústa vkládal.

11. *bojovali.* Ačkoli se toho svrchu v hl. 6. nedokládá, však podobné jest, že ti národové, kteréž teď vyčítá, vojska do Jericha vyslali a je osadili, aby tu cesty a brány do zemí svých hájili. — *muži*, H. páni.

12. *amorejské*, t. Seona a Oga. — *ne mečem* etc. Slovy těmi jako téměř vší touto hl. Bůh skrze Josue strom pýchy a chlouby (jakýž zvláštně z věcí šťastných při lidech rád velmi vysoko vyrostá) při lidu svém naprosto podtíná a jej z mysli vyráží; na druhou stranu všecku sílu a udatnost, a což se koli při nich chvály hodného nalézalo, sobě připisuje: jimž též aby k sobě mimo jiné lidi velikou jeho milost znali, jí vděčni byli, připomínáním napořád mnohých jim i jejich předkům stalých dobrodiní, všelijak k tomu slouží. (Deut 9, 4. Žalm 43, 4.) Hodít se to napomenutí do dnešního dne všechněm pobožným. Co máš (dí apoštol I. Kor. 4, 7.), ježtoby nevzal.

13. *užíváte*, H. jíte.

14. *dokonalosti*: celosti, prostnosti.

srdcem, a odvrzte bohy, jimž sloužili otcové
vaši v Mesopotamii za řekou a v Egyptě, a
15 služte Hospodinu. * Pakli se vám zdá zle slou-
žiti Hospodinu, vyvolte sobě dnes, komubyste
sloužili; buď bohy, jimž sloužili otcové vaši,
kteříž byli v Mesopotamii za řekou, buď bohy
Amorejských, v jichž zemi bydlíte: jáť pak a
16 dům můj sloužiti budeme Hospodinu. * Jemuž
odpověděl lid řka: Odstup to od nás, abychom
opustiti měli Hospodina a sloužiti bohům cizím.
17 *Nebo Hospodin Bůh náš, onť jest, kterýž vyvedl
nás i otce naše ze země egyptské, z domu slu-
žebnosti, a kterýž činil před očima našima
znamení ta veliká, a choval nás na vší cestě,
po níž jsme šli, a mezi všemi národy, skrze
18 něž jsme prošli, * a vypudil všecky národy,
zvláště amorejského obyvatele země této, před
tváří naší. Protož my také sloužiti budeme Ho-
19 spodinu, nebo on jest Bůh náš. * I řekl Josue
k lidu: Nebudete moci sloužiti Hospodinu; nebo
Bůh svatý jest, Bůh silný horlivý jest; nesnese
20 nepravostí vašich a hříchův vašich. * Jestliže-
byste opustíce Hospodina sloužili bohům ci-
zozemcův, obrátí se a zle učiní vám a zkazí
21 vás, poněvadž prvé dobře učinil vám. * Jemuž
odpověděl lid: Nikoli, ale Hospodinu sloužiti
budeme. * I řekl Josue k lidu: Svědkové bu- 22
dete sami proti sobě, že jste sobě vyvolili
Hospodina, abyste jemu sloužili. Tedy odpo-
věděli: Svědkové jsme. * Jimž on řekl: Od- 23
vrztež tedy nyní bohy cizozemcův, kteříž jsou
u prostřed vás, a nakloňte srdcí svých k Ho-
spodinu Bohu israelskému. * Odpověděl lid 24
Josue: Hospodinu Bohu našemu sloužiti a
hlasu jeho poslouchati budeme. * A tak učinil 25
Josue toho dne smlouvu s lidem, a předložil
jim ustanovení a soudy v Sichemu. * A zapsal 26
Josue slova ta do knih zákona božího; vzav
také kámen veliký, postavil jej tu pod dubem,
kterýž byl u svatyně Hospodinovy, * a řekl 27
Josue ke všemu lidu: Ai, kámen tento bude
mezi námi na svědectví; neb on slyšel vše-
cka slova Hospodinova, kteráž mluvil s námi,
a bude na svědectví proti vám, abyste snad
neklamali proti Bohu svému. * A rozpustil 28
Josue lid, jednoho každého do dědictví jeho.
* I stalo se po vykonání těch věcí, umřel Jo- 29
sue syn Nunův, služebník Hospodinův, jsa ve
stu a desíti letech: * a pochovali ho v krajině 30
dědictví jeho, v Tamnatsaře, kteréž jest na

15. *vyvolte.* Nepropouští jich ze závazku, jímž byli zavázáni, sloužiti Bohu, aniž k tomu vede, jakoby na svobodě měli, buď Bohu neb modlám sloužiti, ale po lidsku mluvě, podává jim toho a zkušuje jich, jak jsou stálí při Bohu, a příkladem otcův i Amorejských od modlářství je odvozuje; svým pak i rodiny své příkladem k setrvání v boží poctě napomíná. Tomu podobný příklad nachází se v Rut 1, 15. — *bohy.* Ne žeby držel o mnohých bozích, tak mluví, ale podlé obecného smýšlení národů těch amorejských. — *jáť pak*, t. nic se neohlédaje na to, co někdy za těch neb oněch starých předků bývalo ve zvyku a obyčeji, než na to, jaká jest jistá, nepohnutá vůle boží. Tak podnes všechněm pobožným ctitelům božím ne toho, což se někdy dálo, ale toho, což se slušně, spravedlivě a pobožně dálo, k následování šetřiti sluší; tak abychom (jakž dí sv. Augustin) následujíce příkladů netušili božích přikázaní. Ezech. 20, 18.

16. *Jemuž* etc. Velice napomáhala lidu jejich správce a učitele pobožnost, stálost a zdravé jeho jich poučování, a tak dobrý příklad; protož se ochotně ohlašovali, že jeho následovati budou; vší snažností i modlitbami k Bohu takových správců duchovních i světských hledáno býti má.

17. *onť jest* etc. Smlouvy s Bohem strany lidí částky: 1) znáti Boha, 2) znáti skutky milosti jeho v udílení dobrého a zproštění zlého; též i skutky spravedlnosti v pohrůžkách a pomstách; 3) to vyznávati, k dobrému se přičastňovati, zlého se vystříhati; 4) jemu samému se k službě nejvyšší zavazovati; 5) cizí bohy v ošklivost bráti, jich se zhosťovati. A ač staré obřady, jimiž se tato smlouva stvrzovala, přestaly, časové i osoby se proměnily, pravda však smlouvy této boží nikdy se nemění, ale vždycky zůstává neproměnná, tak jako Bůh neproměnný jest. Deut. 5, 3. a 29, 11.

19. *Hospodinu*, t. jiné bohy majíce a jejich poctu s boží poctou směšujíce. Což se znáti dává z verše 23. — *svatý*, H. svatí.

23. *cizozemcův*, t. buď ty, kterýchž nabyli z kořistí měst zdobývaných, králův poražených, buď jestliže které z Egypta vynesli.

25. *soudy*, t. zapsané v zákoně Mojžíšově, mající k sobě připojené sliby a zámluvy boží milostné i pohrůžky. (Lev. 26, 3.) To vše když bylo přečteno a předloženo, Josue služebník boží na místě božím a v jméně jeho, na víru lidu a poslušenství Boha se dotazoval, k čemuž s ochotností, že se tím spravovati chtí, ohlásili se a zavázali (v. 17, 18). A toť byla ta smlouva (o níž tu mluví), t. těch, kteříž tehdáž živi byli k sloužení Bohu, před obličejem jeho, jeho služebníkův i lidu všeho, s nábožnou myslí vědomé a srozumitelné mnohých teprv se tu oddání a posvěcení i zavázaní; při mnohých dálo se téhož obnovení. Čehož všeho pro lepší paměť stalo se i zápisem zvláštním i kamene toho vyzdvižením i pro hloupějších utvrzení.

26. *kterýž*, t. dub. Jiní slyší na zákon, že t. rozkázal kněžím to zapsati do knih zákona božího, kterýž v svatyni chovali. Deut. 31, 26. O dubu témž Gen. 35, 4. Jud. 9, 6.

27. *slyšel.* Obrazné mluvení ze svědků přítomných vidoucích a slyšících, co se děje neb mluví, vzaté a na kámen vztažené; t. jestliželby se na smlouvu, v níž se Bohu zavázali, zapomínali, a proti němu v bezbožnost vydávali, ten žeby je spůsobem svým, ačkoli uší a úst nemá, i kamenem tu na témž místě zůstává, obviňovati a přesvědčovati musil. Tak Mojžíš osvědčoval nebem a zemí. Viz Deut. 30, 19. a výš 4, 6.

29. *jsa ve stu* etc. Po smrti Mojžíšově správu držel nad Israelem 27 let.

hoře Efraim, k straně půlnoční hory Gas.
31 * I sloužil Israel Hospodinu po všecky dni
Josue, i po všecky dni starších, kteříž dlouho
živi byli po Josue, a kteříž povědomi byli
všech skutkův Hospodinových, kteréž učinil
32 Israelovi.* Kosti pak Josefovy, kteréž byli vy-
nesli synové israelští z Egypta, pochovali v Si-
chemu v dílu pole, kteréž koupil Jakob od synův
Hemora otce Sichemova za sto peněz, i byly
u synův Josefových v dědictví jejich. * Eleazar 33
také syn Aronův umřel, a pochovali jej na
pahrbku Finesa syna jeho, kterýž mu dán byl
na hoře Efraim.

31. *kteříž dlouho.* Rozumí o těch toliko, kteříž ještě s Josuem ten lid spravovali, a po smrti Josue mezi nimi za správce představeni byli. Ukazuje se tu zdárný zrůst a prospěch stavu církve svaté dotud, dokud věrné a bedlivé správce má.

32. *synové*, tak jakž se přísahou zavázali Josefovi. Gen. 50, 25. — *peněz*, H. ovec. — *byly*, t. ty kosti pohřbené.

Kniha Soudcův israelských nebo Judicum.

V knize této vypisuje se běh a spůsob církve israelské od smrti Josue až do Heli kněze; hříchové lidu i boží jich jakož napomínáními otcovskými, tak i metlami napravování; naposledy hrozné nestydatosti téhož lidu dva příkladové se vypravují, z nichž může vidíno býti, jak tudíž mezi nimi i náboženství pravé zprzněno i mravové dobří porušeni byli. Obsahuje pak v sobě věci zběhlé téměř za tři sta let.

Hlava 1.

Po odjití slavných vůdců ihned pomalu s velikou neřestí víc a více vetšela lidu israelského k Bohu pobožnost; nebo i v zemi zaslíbené i v zajetí na ně pamatoval, celé lásky od nich neodjímaje, ač je velice stíral. V zemi zaslíbené dal jim soudce, potom krále; ony z rozličného pokolení a rodu, tyto pak z jistého. Soudcové byli nejprv v jedné každé čeledi, potom nade vším lidem. Onino podlé rady boží majíce pleniti nepřátely ze země zaslíbené, jakkoli Juda a Simeon hrdinsky se v tom chovali; však 1) Beniamin, 2) synové Josefovi, 3) Manasses, 4) Efraim, 5) Zabulon, 6) Asser, 7) Neftalim 8) i Dan odpouštěli nepřátelům nevyhubivše jich.

talo se pak po
smrti Josue,
otázali se sy-
nové israel-
štíHospodina,
řkouce: Kdo
z nás potáhne
proti Kana-
nejskému na-
před, aby bo-
joval s ním?
2 * Jimžto řekl
Hospodin: Ju-
da nechť tá-
hne: ai, dal
jsem tu zemi v ruku jeho.
3 * (Řekl pak byl Juda k Simeonovi
bratru svému: Potáhni se mnou
k dobývání losu mého, abychom bojovali
proti Kananejskému; a já také potáhnu s tebou
4 k dobývání losu tvého. I táhl s ním Simeon.) * Te-
dy vytáhl Juda; i dal Hospodin Kananejského a
Ferezejského v ruce jejich, a porazili z nich
v Bezeku deset tisíc mužův. * Nebo nalezše 5
Adonibezeka v Bezeku, bojovali proti němu, a
porazili Kananejského i Ferezejského. * Když 6
pak utíkal Adonibezek, honili ho a chytivše
jej, zutínali mu palce u rukou i nohou.* Tedy 7
řekl Adonibezek: Sedmdesáte králův s uťatý-
mi palci u rukou i nohou svých sbíraly drobty
pod stolem mým: jakž jsem činil, tak odplatil
mi Bůh. I přivedli jej do Jerusalema, a tam
umřel; * nebo byli vybojovali synové Judovi 8
Jerusalem, a vzavše jej, zbili obyvately jeho
ostrostí meče a město vypálili. * Potom také 9
vytáhli synové Judovi, aby bojovali proti Ka-
nanejskému, bydlícímu na horách při straně
polední i na rovinách. * Nebo byl vytáhl Juda 10
proti Kananejskému, kterýž bydlil v Hebronu,
(jmeno pak Hebronu prvé bylo Kariatarbe)
a pobil Sesaje a Ahimana a Tolmaje. * A od- 11
tud byl táhl na obyvately Dabiru (jmeno pak
Dabiru prvé bylo Kariatsefer, totiž město učení).
* Kdežto řekl Kaleb: Kdoby dobyl Kariatseferu 12
a vzalby je, dám jemu Aksu dceru svou za
manželku. * Tedy dobyl ho Otoniel, syn Ceneza, 13
bratr mladší Kaleba, i dal jemu Aksu dceru

---

1. *otázali*: radili se, t. řádem Bohem nařízeným skrze nejvyššího kněze. Viz Exod. 25, 22. Num. 7, 89. — *z nás* etc., H. nám vstoupí, t. které pokolení z nás. — *Kananejskému*, t. proti všechněm národům nepřátelským, kteréž Bůh vyhladiti umínil. — *napřed*: nejprvé, v čele.
2. *Juda*, t. pokolení Judovo.
3. *Potáhni*, H. vstup. — *potáhnu*, H. půjdu. — *táhl*, H. šel.
5. *Adonibezeka*, t. pána Bezeku.
7. *králův*: šlechticův neb urozených. Viz Josue 12, 24. — Čím kdo hřeší, tím trestán bývá, a pomsta spravedlivá dojde, byť se i prodlilo.
8. *vybojovali*, t. ještě za života Josue. Připomíná se tu až do v. 17. z hl. 10. a 15. Josue.
9. *vytáhli*, H. sstoupili.
12. *dobyl*, H. zbil, porazil.
13. *Tedy* etc.: Vzal pak je. — *bratr*: příbuzný.— *mladší*, J. Nejmenší z potomků jeho, t. nejmladší, nejchudší a nejzadnější, avšak i tomu zdržel Kaleb víru a slib svůj.

14 svou za manželku. * Stalo se pak, že když při-
šla k němu na cestě, ponukl ji, aby prosila
otce svého za pole. I ssedla s osla a řekl jí
15 Kaleb: Což jest? * A ona odpověděla: Dej mi
dar; poněvadžs mi dal zemi suchou, dejž mi také
studnice vod. I dal jí Kaleb studnice v hor-
16 ních i dolních končinách. * Synové pak Cene-
zejského, tchána Mojžíšova, odebrali se z města
palmového se syny Judovými na poušť Judovu,
jenž jest k straně polední města Aradu, a od-
šedše bydleli s lidem tím.
17 Potom táhl Juda se Simeonem bratrem
svým a porazili Kananejské přebývající v Se-
fatu, a zkazili je. I nazváno jest jméno města
18 toho Horma, totiž prokletí. * I dobyl také Juda
Gazy a pomezí jeho, i Askalonu s pomezím je-
19 ho, též Akaronu a pomezí jeho. * Nebo byl
Hospodin s Judou, a vyhnal obyvately hor; ale
nevyhnal obyvatelů údolí, protože vozy železné
20 měli. * I dali Kalebovi Hebron, jakož byl mlu-
vil Mojžíš, a vyhnal odtud tři syny Enakovy.
21 * Jebusejského pak bydlícího v Jerusalemě ne-
vyhnali synové Beniaminovi; protož bydlil Je-
busejský v Jerusalemě se syny Beniaminovými
až do tohoto dne.
22 Vytáhla také i čeleď Josefova do Bethelu,
23 a Hospodin byl s ním. * Nebo shlédla čeleď
Josefova Bethel, kteréhožto města jméno prvé
24 byla Luza. * Uzřevše pak ti zvědačové muže
vycházejícího z města řekli jemu: Medle ukaž
nám, kudybychom mohli vjíti do města, a uči-
25 nímeť milost. * Kterýžto ukázal jim, kudyby
mohli vjíti do města, i vyhubili to město mečem,
muže pak toho se vší čeledí jeho propustili.
* I šel muž ten do země Hetejských, kdež vy- 26
stavěl město, a nazval jméno jeho Luza; to jest
jméno jeho až do tohoto dne.
Manasses také nevyhnal obyvatelů Betsanu 27
a městeček jeho, a Tanachu s městečky jeho, ani
obyvatelů Doru a Jeblamu a Maggeda, i měste-
ček jejich; a počal Kananejský svobodně bydliti
v zemi té. * Když se pak sesílil Israel, uvedl Kana- 28
nejského pod plat, a maje jej vyhnati, nevyhnal.
* Efraim také nevyhnal Kananejského bydlícího 29
v Gazeru; protož bydlil Kananejský u prostřed
něho v Gazeru. * Zabulon též nevyhnal obyvatelův 30
Cetronu a obyvatelův Nalolu; protož bydlil Ka-
nanejský u prostřed něho a dával jemu plat.
* Asser také nevyhnal obyvatelův Acha a oby- 31
vatelův Sidonu, ani Ahalabu, ani Achazibu,
ani Helby, ani Afeku, ani Rohobu. * I bydlil 32
Asser mezi Kananejskými obyvately země té,
nebo nevyhnal jich. * Též Neftalim nevyhnal 33
obyvatelův Betsamesu, ani obyvateluv Beta-
natu, protož bydlil mezi Kananejskými přebý-
vajícími v zemi té; avšak obyvatelé Betsamesu
a Betanatu dávali jim plat. * Ssužovali pak 34
Amorejští syny Danovy na horách, tak že ne-
dali jim scházeti do údolí; * nebo počal Amo- 35
rejský svobodně bydliti na hoře Hares, jenž se
vykládá jako osvědčení, v Ajalonu a v Salebimu.
Ale když se sesílila ruka čeledi Josefovy, uve-
deni jsou pod plat. * Pomezí pak Amorejského 36
bylo od začátku hor Akrabim od skály jejich
i výše.

Hlava 2.

Za příčinou odpuštění nepřátelům poslal Bůh anděla svého, aby 1) domluvil nedbalcům, 2) oznámil soud svůj o budoucím nebezpečenství ze zanechaných nepřátel pocházejícím. Nad čímž lid plakal velice, odkudž tomu místu dáno jest jméno Bochim. Soudce pak nade vším lidem 1) z veliké potřeby lidu, 2) podlé zvláštního milosrdenství svého Bůh zvoliv, 3) ani své přísahy nezměnil, 4) ani hříchu nepřehlížel. Ti pak soudcové jsou řádu politického, potom duchovního.

Vstoupil pak anděl Hospodinův z Galgaly
do Bochimu a řekl: Vyvedl jsem vás z Egypta,
a uvedl jsem vás do země, kterouž jsem s pří-
sahou zaslíbil otcům vašim, a řekl: Nezruším
smlouvy své s vámi na věky;* i vy tak nečiňte 2
smlouvy s obyvately země této; ale oltáře jejich
rozkopejte. Než neposlechli jste hlasu mého.
Co jste to učinili? * Pročež také jsem řekl: Ne- 3

15. *dar*, H. požehnání, neb v jazyku hebrejském někdy dar jmenuje se požehnání. IV. Král. 5, 15.— *studnice*, J. vrchoviště, stoky.

16. *Cenezejského:* Jetry. — *palmového*, t. z Jericha. Deut. 34, 3. — *s lidem tím*, t. s Judovými syny; nebo prvé v kraji Beniaminských při Jerichu jako pastýři v stanech bydlili.

17. *táhl*, H. vyšel. — *se Simeonem*, t. Simeonovi na pomoc. — *zkazili*, H. vydrancovali, poplenili jako proklaté.

19. *vyhnal*, J. opanoval horu. — *měli*, i pro jiné příčiny, o nichž viz 2, 23.

21. *nevyhnali*, t. z jednoho dílu města a z hradu. — *dne*, t. do času Samuele proroka, kterýž (jak někteří smýšlí) knihu tuto sepsal; nebo potom David, když kraloval nade vším Israelem, Jebusejské odtud vyhnal. II. Král. 5, 6.

22. *čeleď*, H. dům.

23. *shlédla*, H. vyslídila, vyskoumala.

27. *počal* etc., J. líbil se Kananejskému byt.

28. *pod plat.* Proti boží zápovědi Exod. 23, 32. 34, 12. 15. Deut. 7, 2. Níž 2, 2.

36. *začátku*, H. Maleakrabim. — *Akrabim*, t. Štírových.

1. *anděl*: posel, t. od Boha poslaný, anděl s nebe. Rabínové smyslí, že byl Fines kněz aneb jiný prorok, na místě božím poselství jeho dějící. Viz o tom níž 13, 16.

2. *rozkopejte*: zbořte.

vyhladím jich před tváří vaší, ale budou vám
jako trní, a bohové jejich budou vám osidlem.
4 *I stalo se, když mluvil anděl Hospodinův slova
tato ke všechněm synům israelským, pozdvihl
5 hlasu svého lid a plakal. * I nazvali jmeno mí-
sta toho Bochim aneb slzí: a obětovali tu Ho-
6 spodinu. * Rozpustil pak byl Josue lid, a roze-
šli se synové israelští jeden každý do dědictví
7 svého, aby vládli zemí. * I sloužil lid Hospodinu
po všecky dni Josue a po všecky dni starších,
kteříž dlouho živi byli po Josue, jenž viděli
všecky skutky veliké Hospodinovy, kteréž uči-
8 nil Israelovi. * Ale když umřel Josue syn Nu-
nův, služebník Hospodinův, jsa ve stu a desíti
9 letech, * a pochovali ho v krajině dědictví jeho
v Tamnatsaře na hoře Efraim k straně půlnoční
10 hory Gas; * také když všecken věk ten při-
pojen jest k otcům svým a povstal jiný věk po
nich, kteříž neznali Hospodina, ani skutkův,
11 kteréž učinil Israelovi; * tedy činili synové isra-
elští to, což jest zlé před očima Hospodinový-
12 ma, a sloužili modlám, * opustivše Hospodina,
Boha otců svých, kterýž je vyvedl ze země
egyptské, a odešli za bohy cizími, bohy těch
národů, kteříž byli vůkol nich, a klaněli se jim,
13 pročež popudili Hospodina; * nebo opustivše
14 Hospodina sloužili Baalovi i Astarotě. * I roz-
pálila se prchlivost Hospodinova na Israele, a
vydal je v ruku loupežníků, kteříž je zloupili;
vydal je, pravím, v ruku nepřátel jejich vůkol,
tak že nemohli více obstáti před nepřátely
svými. * Kamžkoli vycházeli, ruka Hospodinova 15
byla proti nim ke zlému, jakož byl mluvil Ho-
spodin, a jakož byl zapřísahl jim Hospodin; i
souženi byli náramně. * Vzbuzoval pak Ho- 16
spodin soudce, kteříž vysvobozovali je z rukou
zhoubcův jejich; ale ani soudcův svých nepo-
slouchali; * nebo smilnili odcházejíce za bohy 17
cizími a klaněli se jim. Odcházeli rychle s ce-
sty, po kteréž chodili otcové jejich; tak že po-
slouchati majíce přikázaní Hospodinových, však
nečinili toho. * A když vzbuzoval jim Hospodin 18
soudce, býval Hospodin s každým soudcem, a
vysvobozoval je z ruky nepřátel jejich po vše-
cky dny soudce; (nebo želel Hospodin naříkání
jejich, k němuž je přivodili ti, kteříž je sužo-
vali a utiskali.) * Po smrti pak soudce navra- 19
cujíce se zase, pohoršovali cest svých více nežli
otcové jejich, odcházejíce za bohy cizími a
sloužíce i klaníce se jim; nic neulevili ze skut-
ků jejich zlých a cesty jejich převrácené. * Protož 20
rozpálila se prchlivost Hospodinova proti Israe-
lovi, a řekl: Protože přestoupil národ tento
smlouvu mou, kterouž jsem učinil s otci jejich, a

5. *Bochim*, t. místo plačících.

9. *Tamnatsaře*, jinak Tamnatbere. Jos. 24, 30.

10. *věk ten*, t. národ věku tehdejšího. — *neznali*, t. známostí tou, kteráž pochází z víry a již se přidrží i stálé poslušenství, k němuž Josue spolu s jinými staršími vždy, pokud živ byl, s velikou pečlivostí napomínal, ano i mocí přidržel, ale jakž skrze smrt i se svými pomocníky odešel, tak i dobrý řád a s ním všeliká mravů krása odešla a zhynula, a na to místo převrácenost při obojích věcech se vloudila. Viz níž 21, 25.

11. *Hospodinovýma*, t. hřešili. Často to opětuje i v potomních hlavách, že činili to, což jest zlé před očima Hospodinovýma; nebo soudové lidští často při tom chybují, tak že schvalují něco, čeho Bůh nechválí, a zase vymlouvají a zmenšují to, co on ztěžuje a hříchem býti praví. — *modlám*, H. baalům.

12. *popudili*: zdrážďili.

13. *Astarotě*, t. modlám neb obrazům podobenství ovec majícím, jakéž byly bohyně sidonské (III. Král. 11, 5. a 33. IV. Král. 23, 13.) a filistinské (I. Král. 31, 10.).

14. *rozpálila*. Kdykoli písma svatá mluví o hnutích neb náklonnostech mysli v Bohu, ne to, žeby nějaká neprozřetelnost, proměnitelnost, neustavičnost a nezdrželivost v Bohu býti měla, ukazují: ale hněv, želení, pykání, zámutek, aneb lítost, radost, pamět Bohu připisujíce, obracejí nás k tomu, abychom na to popatřili, že Bůh skutečnou těch hnutí moc a pravdu, buď v pomstách větších neb menších, pro hříchy a mrzkosti jich, jimiž (ačkoli neproměnitelný jest) drážděn bývá, buď v milosti a lásce své, prokazovati může a chce. Pakli písmo Boha těch vášní prázdna činí, tím nás u víře osvěcuje, abychom se nedomnívali, žeby Bůh byl lidem podobný, nestálý a vrtký, ale soudové a vůle jeho, zvláště ta, kteráž v něm skryta jest, že jest stálá a neproměnná vždycky od věčnosti; anobrž i ta, v níž se zjevoval, že ne vždycky jí a skutků jejich všelijak proměňoval a proměňuje. Takového pak v obojí té částce v písmích svatých o Bohu mluvení cíl ten jest, abychom jej i v jeho přísné spravedlnosti i v nesmírné milosti poznávali, pokání z hříchů činili a s vděčností srdečnou dobrodiní jeho požívali. Níž 10, 13. — *prchlivost*, H. obličej. — *loupežníků*: dráčů. — *vydal*, H. prodal, podobně jako vydává ten, kdo něco prodá.

15. *byla proti* etc.: přemáháni byli.

16. *Vzbuzoval*, t. udíleje jim ducha moudrosti, síly a udatnosti, tak aby zřetelně to vidíno býti mohlo, že zvláštními dary božími před jinými předčí: a z té příčiny bývali takoví za hodné k správě jiných zvolováni a představováni. — *zhoubcův*: loupežníkův. — *ani soudcův*. I všelijak nehodným a pokrytcům Pán Bůh časných dobrých věcí udíleti ráčí, ne pro ně to čině, ani aby tudy hříchy jejich (jakž se mnozí tím svodí) snímal aneb v užívání zlém milosti své se kochal, ale aby na ně přísně podlé spravedlnosti své dotíraje, jiných úzkého a choulostivého svědomí od sebe neodrážel, ale tím je hojněji k sobě a k důvěrnému milosti a lásky své hledání obracel a v tom jich potvrzoval. Níž 9, 20.

18. *ti, kteříž*, H. od tváři těch.

19. *Po smrti* etc., t. hned, jakž který soudce umřel, oni se v neřády vydávali. — *převrácené*, H. tvrdé.

20. *učinil*, H. přikázal.

21 neposlouchali hlasu mého; * já také více nevy-
hladím žádného od tváři jejich z národů, kte-
22 rýchž zanechal Josue, když umřel, * abych
skrze ně zkušoval Israele, budou-li ostříhati
cesty přikázaní Hospodinových, chodíce v nich,
jakož ostříhali otcové jejich, čili nic. * I zane- 23
chal Hospodin národův těch a nevyhnal jich
rychle, aniž dal jich v ruku Josue.

Hlava 3.

O soudcích řádu politického. Soudce řádu politického byl I. Otoniel syn Cenezův, jejž Bůh zvoliv ku pláči lidu naplnil Duchem svým. A onť 1) krále syrského porazil, 2) v pokoji za čtyřidceti let soudil lid, až i umřel. II. Achod. Nebo lid israelský 1) zhřešiv z připuštění božího od Eglona krále moabského jest a) přemožen i b) v službě za osmnácte let držán; 2) obrátiv se k Bohu, dostal toho vůdce Bohem ukázaného, a on a) krále při odvozování platů zabil, b) svolav lid proti Moabským, jich do 10 000 zbil, c) za osmdesáte let pokojně soudil. III. Somgar. Ten šest set Filistinských ostnem volů porazil.

Tito pak jsou národové, kterých zanechal
Hospodin, aby skrze ně zkušoval Israele, totiž
všechněch, kteříž nevěděli o žádných válkách
2 kananejských; * aby aspoň zvěděli věkové sy-
nův israelských a poznali, co jest to válka, če-
3 hož první nevěděli: * patero knížat Filistin-
ských, a všickni Kananejští a Sidonští a Hevejští
bydlící na hoře Libanské; od hory Baalhermon
4 až tam, kudy se vchází do Ematu. * Ti po-
zůstali, aby zkušován byl skrze ně Israel, a
aby známé bylo, budou-li poslouchati přikázaní
Hospodinových, kteráž přikázal otcům jejich
5 skrze Mojžíše. * Bydlili tedy synové israelští
uprostřed Kananejských, Hetejských a Amo-
6 rejských a Ferezejských a Jebusejských, * a brali
sobě dcery jejich za manželky a dcery své dá-
7 vali synům jejich a sloužili bohům jejich. * Či-
nili tedy synové israelští to, což jest zlé před
očima Hospodinovýma, a zapomenuvše se na
Hospodina Boha svého, sloužili baalům a asta-
rotem. * Protož rozpálila se prchlivost Hospo- 8
dinova na Israele, a vydal jej v ruku Chusan-
Rasataima, krále syrského v Mesopotamii, i
sloužili synové israelští Chusan-Rasataimovi
osm let. * Volali pak synové israelští k Ho- 9
spodinu, i vzbudil Hospodin vysvoboditele sy-
nům israelským, aby je vysvobodil, Otoniele
syna Cenezova, bratra Kalebova mladšího; * na 10
němžto byl duch Hospodinův, a soudil lid israel-
ský. Když pak vytáhl k boji, dal Hospodin
v ruce jeho Chusan-Rasataima krále syrského,
a zmocnila se ruka jeho nad Chusan-Rasatai-
mem.* A tak v pokoji byla země za čtyřidceti 11
let; i umřel Otoniel syn Cenezův.
Tak opět činili synové israelští to, co jest 12
zlé před očima Hospodinovýma. I sesílil Ho-
spodin Eglona krále moabského proti Israelovi,
protože činili zlé věci před očima Hospodino-

---

22. *skušoval.* Cíl zkušení jest toho, což skrytého jest, v známost a vědomost uvedení. To při lidech běží, ale když písma mluví: Bůh zkušuje, rozumí se, že nečiní toho pro sebe, před nímž nic skryto není, ale i pro ty, kterýchž zkušuje, i pro jiné lidi, anobrž i anděly (I. Kor. 4, 9.), aby známé bylo, jaká jest neb není, v těch tak na zkušení vzatých, víra, pobožnost, trpělivost, doufání a stálost. Což věrným k užitku a prospěchu přichází, ale pokrytcům v zahanbení a pomstu se obrací.

23. *nevyhnal.* Nevyhladil Bůh všech nepřátel ze země zaslíbené 1) pro neposlušenství a jiné hříchy lidu israelského, o čemž viz výš 2, 3. 20.; 2) aby pro řídkost obyvatelů nerozmnožily se šelmy zemské, Exod. 23, 29.; 3) aby zkušoval skrze ně lidu svého, výš v. 22. a 3, 1. 4.; 4) aby nebyli lhostejní a nevydávali se v rozmařilost ducha i těla, kdyžby vždycky v pokoji a v bezpečnosti zůstávali; 5) aby vidouce sílu nepřátel svých, učili se znáti svou mdlobu a nestatečnost, jak bez boží pomoci s nic býti nemohou, a to znajíce, k němu aby se utíkali; 6) aby znali, že to není ta země, v nížby věčně zůstávali, ale že jiná jest dokonalejší pravá vlast v nebesích, o niž státi a k ní pospíchati mají.

2. *věkové,* H. pokolení, t. potomkové. — *nevěděli.* Nebo prvé Bůh za ně válčil.

7. *astarotem,* J. modlám hájů.

8. *vydal,* H. prodal.

9. *Volali.* Ačkoli bezbožných bývá naprosto licoměrné a toliko z ducha otrockého pocházející k Bohu se utíkání, avšak jakož vůbec na všecky dobré i zlé slunci svému vzchoditi velí, tak i úpění a volání obojích v čas nouze jejich nedopouští, aby před ním daremné býti mělo, tak aby jim v bídách přispívati a pomáhati neměl, čehož hojné potvrzení v žalmě 106, z jakých příčin viz výš 2, 17. — *vysvoboditele,* H. mesiáše, t. spasitele. Ačkoli to jmeno samému Bohu vlastně náleží, tak že sobě toho titule žádný z lidí smrtelných bez újmy slávy boží osobovati nemůže: avšak jelikož Bůh lidí jakožto prostředků užívá, na svém místě dílo své jim poroučeje, již buď vděčné neb nevděčné, také jim i jmena svého propůjčovati ráčí. Já jsem řekl: bohové jste, Žalm 81, 6. a Jer. 51, 55. 56. i Boha i Perské a Medské zhoubcem jmenuje.

10. *na němžto byl* etc., t. zvláštním Ducha božího hnutím k tomu puzen a veden byl, aby se vydal v správu lidu božího. Sic jinak beztoho z příčiny velikosti práce i nevděčnosti lidské i tehdáž i vždycky pobožní s truchlivou tváří a zarmoucenou myslí k úřadům duchovním i světským přistupují; a netoliko taková zvláštní mysli udatnost, ale i jiní dobře nižší darové, jako soud, prozřetelnost, mysl k tomu neb jinému umění a řemeslu cvičnější, při někom více, při jiném méně se nalézající, zdaliž i to není od Boha? Což pak při dařích spasitelných? tiť ovšem na milosti boží založeni jsou. (Fil. 2, 13. a jinde.) Co máš, ježtoby nevzal? (I. Kor. 4, 7. Níž 6, 34.)

12. *opět,* t. hned, jak věrné pěstounství přestalo, vloudila se k dítkám svoboda a prostopášnost. Výš 2, 10. — *sesílil*: ztužil, ztvrdil.

13 výma. * Nebo shromáždil k sobě syny Ammonovy
a Amalechovy, a vytahše porazili Israele a opa-
14 novali město palmové. * I sloužili synové israel-
ští Eglonovi králi moabskému osmnácte let;
15 * potom volali synové israelští k Hospodinu.
I vzbudil jim Hospodin vysvoboditele Aoda, syna
Gery, syna Jeminiova, muže rukou pravou nevlá-
dnoucího. I poslali synové israelští po něm dar
16 Eglonovi králi moabskému. * (Připravil pak sobě
Aod meč na obě strany ostrý, lokte zdélí, a při-
pásal jej sobě pod šaty svými po pravé straně.)
17 * I přinesl dar Eglonovi králi moabskému.
18 Eglon pak byl člověk velmi tlustý. A když do-
dal daru, propustil lid, kterýž byl přinesl dar.
19 * Sám pak vrátiv se od lomů blízko Galgaly,
řekl: Tajnou věc mám k tobě, ó králi! I řekl
král: Mlč. A vyšli od něho všickni, kteříž stáli
20 při něm. * Tehdy Aod přistoupil k němu, (on
pak seděl na paláci letním sám), i řekl mu
Aod: Řeč boží mám k tobě. I vstal ze stolice
21 své. * Tehdy sáhna Aod rukou svou levou, zval
meč u pravého boku svého a vrazil jej do bři-
22 cha jeho, * tak že i jilce za ostřím vešly tam
a zavřel se tukem meč, (nebo nevytáhl meče
z břicha jeho, ale tak, jakž veň vmrštil, nechal, až)
i lejna vyšla zadkem břicha. * Potom vyšel Aod 23
přes síň a zavřel dvéře hradu po sobě, a zamkl,
* i ušel zadními dveřmi. Když pak on odšel, slu- 24
žebníci jeho přišedše uzřeli, a hle dvéře hradu
zamčíny; tedy řekli: Jest na potřebě v pokoji
letním. * A když očekávali dlouho, až se sty- 25
děli, a ai, neotvíral dveří paláce, tedy vzali
klíč a otevřeli, a toť pán jejich leží na zemi
mrtvý. * Aod pak mezi tím, když oni prodlévali, 26
ušel, a přešed lomy, v němž byly modly a odkudž
se byl navrátil, přišel do Seiratu. * A přišed 27
k svým, troubil v troubu na hoře Efraim, i sstou-
pili s ním synové israelští s hory, a on napřed
šel. * Nebo řekl k nim: Pojďte za mnou, dalť 28
jest zajisté Hospodin moabské nepřátely vaše
v ruku vaši. Tedy táhli za ním, a vzavše moab-
ským brody jordanské, nedali žádnému přejíti.
* I pobili tehdáž Moabských okolo desíti tisíc 29
mužův, každého bohatého a všelikého silného
muže, aniž kdo ušel. * I snížen jest Moab v ten 30
den pod mocí Israele, a pokoj měla země za
osmdesáte let.

Po něm pak byl Samgar, Syn Anatův, a 31
pobil Filistinských šest set mužův ostnem vo-
lův, a vysvobodil i on Israele.

Hlava 4.

IV. Barak s Deborou. Nebo A) lid israelský zhřešiv po smrti Aoda dán jest v ruku králi kananejskému, kterýž je dvadcet let těžce sužoval; B) Debora prorokyně soudce lidu jmenem božím probudivši k válce Baraka, zamluvila se přítomnou pomocí; C) Barak tehdy 1) svolav Zabulonských a Neftalimských do 10.000 mužů vytáhl s Deborou (dal pak pokoj Haberovi) na horu Tabor; 2) spatřiv vojsko Sisary s ponuknutím udeřil na ně. A tak i a) vojsko nepřátelské docela padlo, b) Sisara utíkaje a skrývaje se v stanu Jaheli od ní ve spaní hřebem zabit jest, jejž spatřiv Barak, dotíral v síle veliké na nepřátely, až i s velikým snížením lidu Jabina krále kananejského zabil.

Po smrti pak Aoda činili opět synové
israelští to, což jest zlé před očima Hospodino-
2 výma. * I vydal je Hospodin v ruce Jabina
krále kananejského, kterýž kraloval v Asoru,
(a kníže vojska jeho byl Sisara), sám pak by-
dlil v Harosetu pohanském. * Tedy volali sy- 3

---

15. *Aoda*, t. z pokolení Beniaminova. — *nevládnoucího*, t. buď že mu byla uschla neb se skrčila, toliko levé ruky užíval, byl krchý. J. že byl takový, jako oněch 700 mužů. Níž 20, 16. Bůh k zvláštním skutkům svým často mdlých a nestatečných užívá, aby v jejich mdlobě moc jeho jasněji spatřína býti mohla. I. Kor. 1, 27. II. Kor. 12, 9.
16. *po pravé straně*, t. jako krchý.
17. *tlustý*: tučný.
18. *propustil*, J. zprovodil.
19. *od lomů*, t. míst, kde se kamení láme neb teše. J. kdež byly rytiny. — *věc*, H. slovo. — *Mlč*, t. nepraviž jí přede všemi.
20. *na paláci*: večeřadle. — *Řeč*, H. slovo. — *se stolice*: trůnu svého.
21. *boku*, H. stehna.
22. *lejna*. Jisté jest, že Pán Bůh ohyzdným pádem a zahynutím tohoto ukázati ráčil příklad všechněm lidu svého trapičům a tyranům, na jaký konec přicházejí, a ovšem budoucně v den Páně příští přijíti mají.
24. *Jest na* etc., H. přikryl nohy své, tak I. Král. 24, 3.
25. *až se styděli*, J. do prodloužení.
28. *táhli*, H. sstoupili.
29. *bohatého*, H. tučného.
30. *moci*, H. rukou.
31. *volův*, t. kolikrátkoli Filistinští vpády a útoky na lid boží činili, zmužile a udatně pokoje a obecného dobrého hájil, nemnoho se s nějakou zbrojí spůsobem válečníků shledávaje a zaměstnávaje, ale s oružím sobě zvyklým, pastýřským a oráčů, proti nepřátelům vycházeje, aby ochrana Páně při nich tím patrněji spatřována byla.
1. *opět*. Snadně a rychle po smrti pobožných knížat a správců v modlářství lid ten upadl; nebo viděli národy okolní, že modlám sloužíce, bohatství a všech věcí hojnost mají, sami pak souženi často bývali. Odkudž smýšlení takové v nich se plodilo, že bohové pohanští dobrotivější a štědřejší jsou, nežli Bůh jejich. Též když viděli maličký počet božích ctitelů, nesčíslný pak počet těch, jenž modlám sloužili. A jakž oni náboženství všech jiných národů v ohavnosti měli, tak zase sami u všech pro své náboženství v pohrdání a potupě byli. Nadto přísnější a ne tak veselý spůsob náboženství od

nové israelští k Hospodinu; nebo devět set vo-
zův železných měl, a on násilně sužoval Israele
4 za dvadceti let.* Debora pak, žena prorokyně,
manželka Lapidotova, soudila lid israelský toho
5 času. * (A bydlila Debora pod palmou, mezi
Ramou a mezi Bethelem, na hoře Efraim.)
6 I chodili k ní synové israelští k soudu: * kte-
rážto poslavši povolala Baraka syna Abinoe-
mova z Cedesu Neftalimova, a řekla k němu:
Zdaliž nerozkázal Hospodin Bůh israelský:
Jdi a shromáždě lid na horu Tabor, vezmi s se-
bou deset tisíc mužův ze synů Neftalimových a
7 ze synů Zabulonových;*nebo přitáhnu k tobě ku
potoku Cison Sisaru, kníže vojska Jabinova a
vozy jeho i množství jeho, a dám jej v ruku
8 tvou. * I řekl k ní Barak: Půjdeš-li se mnou,
9 půjdu; pakli nepůjdeš se mnou, nepůjdu. * Kte-
rážto odpověděla: Jáť zajisté půjdu s tebou,
ale nebudeť se slávou tvou cesta, kterouž pů-
jdeš; nebo v ruku ženy dá Hospodin Sisaru.
Tedy vstavši Debora šla s Barakem do Ce-
10 desu. * Svolav pak Barak Zabulonské a Nefta-
limské do Cedesu, vyvedl za sebou deset tisíc
11 mužův, a šla s ním i Debora.*Haber pak cinejský
oddělil se od Cinejských, bratří svých, synů Hoba-
ba, tchána Mojžíšova, a rozbil stany své až k Elo-
12 nu v Senimu, jenž jest v Cedesu.*Oznámeno pak
bylo Sisarovi, že vytáhl Barak syn Abinoemův
13 na horu Tabor.*Protož shromáždil Sisara všecky
vozy své, devět set vozův železných, a všechen
lid, kterýž měl s sebou z Harosetu pohanského,
ku potoku Cison. * I řekla Debora k Barakovi: 14
Vstaň; nebo tento jest den, v němž dal Ho-
spodin Sisaru v ruku tvou: zdali Hospodin ne-
vyšel před tebou? I sstoupil Barak s hory Ta-
bor, a deset tisíc mužův za ním. * A porazil 15
Hospodin Sisaru a všecky ty vozy i všecka ta
vojska ostrostí meče před Barakem; a skočiv
Sisara s vozu utíkal pěšky: * ale Barak honil 16
ty vozy a vojsko až do Harosetu pohanského,
i padlo všecko vojsko Sisarovo od ostrosti me-
če, tak že nezůstalo ani jednoho. * Sisara pak 17
utíkal pěšky k stanu Jaheli, manželky Habera
cinejského; nebo pokoj byl mezi Jabinem krá-
lem azorským a mezi čeledí Habera cinejského.
* I vyšedši Jahel v cestu Sisarovi, řekla k němu: 18
Uchyl se, pane můj, uchyl se ke mně, neboj se.
I uchýlil se k ní do stanu, a přistřela jej houní,
* kterýžto řekl k ní: Dej mi, prosím, píti ma- 19
ličko vody, nebo žízním. A otevřevši nádobu
mléčnou, dala mu píti a přikryla ho. * Řekl 20
také k ní: Stůj u dveří stanu, a přišel-liby
kdo a ptal se tebe, řka: Jestli zde kdo? od-
povíš: Není. * Potom vzala Jahel, manželka 21
Haberova, hřeb od stanu, vzala též kladivo
v ruku svou, a všedši k němu tiše, vrazila hřeb
do židovin jeho, až uvázl v zemi; (neb ustav
tvrdě byl usnul,) a tak umřel. * A ai, Barak 22
honil Sisaru; i vyšla Jahel vstříc jemu a ře-
kla mu: Pojď, a ukáži muže, kteréhož hledáš.

Boha přikázaného byl, jako pohanského: žádných her, skoků, kratochvílí, divadel (na čemžby se oči popásly a tělo se poveselilo) při tom nebylo, čehož u pohanů mnoho vídali. Takovými a těm podobnými příčinami i do dnes mnozí od pravé boží pocty k modlářství odvozováni bývají.

4. *soudila*, t. péči a správu nade vším lidem držela, ne podlé navyklosti tyranů a libosti své, ale podlé spravedlnosti a práv božích. Tak výš 3, 10. Níž 10, 2. Nemůžeť to pak za obecné pravidlo bráno býti, jakoby ženské pohlaví předčiti a nejvyšší správu držeti mělo; nebo zvláštní a neobecný příklad jest tento: obecné pak povolání ženského pohlaví jaké jest, starodávný Bohem vydaný zákon to ukazuje. Gen. 3, 16.

5. *bydlila*, J. A ta bydlila pod palmou (kteráž od ní sloula) Debora etc. — *chodili*, H. vstupovali. — *k soudu*, t. pro poučování se právům a soudům božím ve věcech nesnadných a těžkých; nebo Duchem božím byvši zvláštně osvícená a v zákoně Páně zběhlá, rady boží jisté dotazujícím se na ně, z božího jich sobě zjevování v známost uvodila, bázni Páně vyučovala, smutných potěšovala, k slávě boží a k užitku lidem i písně o tom skládala, a tak k dobrému žádostmi i všemi snažnostmi svými všechněm sloužila; jakož v těch věcech úřad prorocký se zdržuje. Musilať tu býti drahá řeč boží pro hříchy lidu, poněvadž se na ni jinde nebylo lze doptati, než u ženy této, na níž Duch prorocký odpočinul. K zahanbení rozmařilosti mysli i těla při pohlaví mužském tehdejšího času se nalézající, toho všeho se tu dokládá o ženě této, že je všecky hojnými dary božími převyšovala.

6. *shromáždě:* sbera, namluvě je sobě.

7. *přitáhnu*: přivedu, t. já Bůh svým tajným vnuknutím; neb řeč boží Debora tu připomíná.

9. *se slávou.* Že jest Bůh k vysvobození a k správě lidu svého tehdáž několika osob nepatrných užívati ráčil, jako Aoda jednorukého, Samgara sedláka při pluhu a volích toliko vycvičeného, a teď Debory, tudíž i Jahel: tím ukázal, že moc jeho není k lidské moudrosti a rozumnosti, ani vítězství k udatnosti a síle jejich přivázána, a že umí a může mocné, moudré zahanbovati, a skrze mdlé, nemocné, u světa pohrdané, moc svou prokazovati. I. Kor. 1, 27. II. Kor. 12, 9. Protož aby lidé to znajíce, ne v sobě, ale v něm samém cele doufání své skládali.

10. *vyvedl*, J. kázal za sebou jíti.

11. *od Cinejských*, t. kteří bydlili na poušti judské. Viz Num. 10, 29. — *stany své*, t. na byt se tam obrátiv, ne malý díl polí v Cedesu opanoval.

13. *shromáždil*, H. svolal.

15. *porazil*, H. potřel.

17. Na koho Pán Bůh pomstu svou uvodí, toho i přátelé, v nichž on doufá, v největší potřebě opouštějí, nýbrž i sami oni soudy boží, třebas nerozumějíce tomu, při těch vykonávají, s nimiž prvé dobře byli.

19. *nádobu*: láhvici, láku.

21. *hřeb*: kolík. — *umřel.* Tato pobožná žena pokoj a příměří (o němž v. 17.) zrušila, dobrou o tom vědomost majíc, že jest Bohu více a lidu jeho než komu jinému zavázána.

I všel k ní: a ai, Sisara ležel mrtvý na ze-
23 mi, a hřeb v židovinách jeho. * A tak ponížil
Bůh toho dne Jabina krále kananejského před
24 syny israelskými. * I dotírala ruka synů isra-
elských vždy více, a sílila se proti Jabinovi
králi kananejskému, až i vyhladili téhož Ja-
bina krále kananejského.

Hlava 5.

S velikým prozpěvováním Debora Bohu díky činí po vítězství.

Zpívali pak písničku Debora a Barak syn
2 Abinoemův v ten den řkouce: * Pro pomstu
učiněnou v Israeli a pro lid, kterýž se k tomu
3 dobrovolně měl, dobrořečte Hospodinu! * Slyš-
tež králové a ušima pozorujte knížata, já, já
zpívati budu Hospodinu, žalmy zpívati budu
4 Hospodinu Bohu israelskému. * Hospodine,
když jsi vyšel ze Seiru, když jsi se bral
z pole edomského, třásla se země, nebesa dšti-
5 la a oblakové déšť vydali. * Hory se rozply-
nuly od tváři Hospodinovy, i ta hora Sinai
třásla se před tváří Hospodina Boha israel-
6 ského. * Za dnů Samgara syna Anatova, a za
dnů Jaheliných spustly silnice; kteříž pak šli
7 stezkami, zacházeli cestami křivými. * Spustly
vsi v Israeli, spustly pravím, až jsem povsta-
la já Debora, povstala jsem matka v Israeli.
8 * Kterýžto kdyžkoli sobě zvolil bohy nové; tedy
bývala válka v branách! Pavézi pak ani ko-
pí nebylo vidíno mezi čtyřidcíti tisíci v Isra-
9 eli! * Srdce mé nakloněno jest k správcům
israelským a k těm, kteříž tak ochotní byli
mezi jinými! Dobrořečte Hospodinu, * kteříž 10
jezdíte na bílých oslicích, kteříž bydlíte při
Middinu, a kteříž chodíte po cestách, vypra-
vujtež; * že vzdálen hluk střelců na místech, 11
kdež se voda váží, i tam vypravujte hojnou
spravedlnost Hospodinovu, hojnou spravedl-
nost k obyvatelům vsí jeho v Israeli: tehdáž
vstupovati bude k branám lid Hospodinův.
* Povstaň, povstaň Deboro! povstaniž, po- 12
vstaniž a vypravuj píseň: povstaň Baraku!
a zajmi jaté své, synu Abinoemův! * Tehdážtě 13
potlačenému dopomoženo k opanování silných
reků z lidu; Hospodin mi ku panování do-
pomohl nad silnými. * Z Efraima kořen jejich 14
bojoval proti Amalechitským; za tebou Efraime
Beniamin, s lidem tvým, ó Amalechu! Z Ma-
chira táhli vydavatelé zákona a ze Zabulona
písaři, kteříž vedli vojsko k bitvě. * Knížata ta- 15
ké z Issachara s Deborou, ano i všecko pokolení
Issacharovo jako i Barak do údolí poslán
jest pěšky; ale velicí hrdinové u sebe jsou
v podílu Rubenovu. * Jak jsi mohl mlče se- 16

---

24. *dotírala*, H. šla předse, t. dařilo se jim. — *sílila*, H. tvrdá byla.

2. *pomstu*, t. protože pomstil Hospodin Israele a ty, skrze kteréž to spůsobil, že ochotnou a zmužilou myslí obdařil. Výš 4, 10. Níž 5, 18. Jiní smysl těch slov takový býti praví: Protože nepřehlídá hříchu v Israelovi, ale tresce a kárá, aby z nich povstávali a k službě jeho ochotnější byli etc. Aneb z obojích věcí, útrpných i libých, dobrořečte. J. za vysvobození Israele. — *v Israeli*, J. skrze Israele.

4. *ze Seiru*, t. veda lid svůj do země zaslíbené a za něj bojuje proti Seonovi a Ogovi, jakoby řekla: Taková hrůza připadla na nepřátely naše, aby se jim zdálo, že i ta země pod nimi se třese a s nebe i oblaků hrozné povodně dolů se valí; což jim bylo, jakoby hory velikými vodami do údolí sraženy byly a se zemí se srovnaly.

6. *spustly*, H. přestaly, t. pro nebezpečenství od nepřátel lidé nesměli obyčejnými cestami choditi, ale jinudy obcházeti musili.

8. *v Israeli*, t. tak byl lid předěšen, že nesměl ani nemohl se k jakému bránění míti proti nepřátelům.

9. *k správcům*: vydavatelům práv a zákona. — *jinými*, H. lidem, v lidu.

10. *oslicích*, t. bohatí lidé aneb slavnější. — *Middinu*, t. místu neb městu, kdež kupectví provozováno bylo. — *vypravujtež*, t. moc a slávu boží.

11. *že*, H. pro ... — *hluk*, t. jímž jste odstrašeni bývali, že jste ani pro vodu vyjíti nesměli. — *hojnou spravedlnost*, J. milosrdenství. — *vsí jeho*, t. když jim zase po rozptýlení z nich (výš v. 7.) bezpečný byt dal. — *k branám*: buď k těm hmotným, směle a bezpečně, buď že práva a soudové průchod míti budou, když války nebude.

13. *Tehdážtě*, J. jižtě, t. když Barak zajal Kananejské. — *potlačenému*: chatrnému, pozůstalému, a jako nazad, jehož sobě nic neváží, postavenému. Vidí se, že těmi slovy ukazuje tehdejšího v tom lidu řízení nezřetelný spůsob (o čemž výš 4, 9.), a tak všeho Israele, kterýž skrze tyranství, i Jabinovo i jiných okolních nepřátel mnohých a silných tak sužován, potlačován a nuzen byl, že i velice k zmenšení přicházel. Aneb že v nevelikém počtu z některých toliko pokolení shromáždivše se, to vítězství obdrželi, ježto prvé i s velikými zástupy utíkati musili. — *z lidu*, t. Jabinova. — *mi*, J. za mne. — *silnými*, t. i nad nepřátely ukrutnými Bůh mi svítěziti dal, i domácí, t. lid israelský mi v moc a správu uvesti ráčil.

14. *kořen*: předek, t. Josue (Exod. hl. 17.). J. jejichž kořen (neb meze sahají až) k Amalechitským. J. na Deboru obracejí, že ona jsouc též z Efraima (výš 4, 5.), byla kořen neb původ toho vítězství. — *s lidem tvým*, J. proti lidu tvému. — *Z Machira*, t. z pokolení Manassesova. — *vydavatelé*, t. správcové neb učitelé. — *písaři*, t. uměním a moudrostí ozdobení.

15. *velicí*, J. pro oddělení Rubenovo veliká myšlení srdcí, t. veliká o tom přemyšlování, proč Ruben, kterýž byl za Jordanem, nepřišel na pomoc. — *u sebe*, H. v srdci, tak i v. 16.

16. *ohradama*, J. ovčinci. J. břemeny, t. nebezpe-

děti mezi dvěma ohradama, poslouchaje řvání
stád; velicí hrdinové u sebe jsou v pokolení
17 Rubenovu. * Zdali i Galad před Jordanem
nebydlil? ale Dan proč zůstal při lodech?
Asser seděl na břehu mořském a v lomích
18 svých bydlil. * Zabulon lid udatný vynaložil
duši svou na smrt, též i Neftalim na vyso-
19 kých místech pole. * Králové přitáhše bojo-
vali, tehdáž bojovali králové kananejští v Ta-
nachu při vodách Magedda, avšak kořisti
20 stříbra nevzali. * S nebe bojováno, hvězdy
21 z míst svých bojovaly proti Sisarovi. * Potok
Cison smetl je, potok Kadumim, potok Cison:
22 všecko to pošlapala jsi duše má udatně. * Teh-
dáž otloukla se kopyta koňův od dupání ve-
23 likého pod jezdci silnými. * Zlořečte Merozu,
praví anděl Hospodinův, zlořečte velice oby-
vatelům jeho; nebo nepřišli na pomoc Hospo-
dinu, ku pomoci Hospodinu, proti silným.
24 * Požehnaná buď nad jiné ženy Jahel, man-
želka Habera cinejského; nad ženy v stanech
25 bydlící buď požehnaná. * On vody žádal, ona
mléka dala, v okřině knížecím podala másla.
* Levou ruku svou k hřebu vztáhla, a pravou 26
ruku svou ke kladivu dělníkův, i udeřila Si-
saru, a ztloukla hlavu jeho, probodla, a
prorazila židoviny jeho. * U nohou jejích skr- 27
čil se, padl a ležel: u nohou jejích skrčil se,
padl, kdež se skrčil, tu padl zabitý. * Vyhlí- 28
dala z okna skrze mříži, a naříkala matka
Sisarova řkouc: Proč se tak dlouho vůz jeho
nevrací? proč prodlévají vraceti se domů vo-
zové jeho? * Moudřejší pak z předních služeb- 29
nic jejích odpovídaly, i ona sama také sobě
odpovídala: * Zdali ale dosáhli něčeho, a dělí 30
kořisti? děvečku jednu, nebo dvě na každého
muže: loupeže rozdílných barev samému Si-
sarovi, kořisti rozdílných barev vyšívaným dí-
lem, roucho rozdílných barev vyšívaným dílem
na hrdlo loupežníků. * Tak ať zahynou vši- 31
ckni nepřátelé tvoji, ó Hospodine! tebe pak
milující ať jsou jako slunce vycházející v síle
své. * I byla v pokoji země za čtyřidceti let. 32

Hlava 6.

V. Gedeon. Bůh zajisté A) jakkoli lid israelský pro veliké hříchy za sedm let tyranstvím madianským těžce trápil; B) však když volali k němu, i jich 1) skrze proroka potrestal napomenutím, 2) potěšil šťastným soudcem, nebo jej Bůh k tomu povolal i v tom mu požehnal. Povolání jest a) začátek, b) jistota α) slovo boží β) a přijetí obětí. V povolání Gedeon jsa ujištěn zlé rušil, dobré vzdělával. Zrušil modlářství a tyranství. 1) Modlářství ne bez pohoršení modlářů, však i šťastným odporem Joasovým. 2) Tyranství pak, když se pro zrušení modlářství nepřátelé vztěkali. Posilněn pak byv v duchu Gedeon a sebrav množství lidu A) o šťastné války vedení se staral, pročež 1) žádal Pána Boha za znamení na rounu.

Činili pak synové israelští to, což jest
zlé před očima Hospodinovýma; i vydal je
Hospodin v ruku Madianským za sedm let.
2 * A zmocnila se velmi ruka Madianských nad
Israelem, tak že synové israelští před Madi-
anskými zdělali sobě jámy, kteréž jsou
3 na horách, a jeskyně a pevnosti. * A bývalo,
že jakž co oseli Israelští, přitáhl Madian a
Amalech a národ východní, povstávaje proti
4 nim, * kteřížto rozbíjeli stany proti nim a
kazili úrody země, až kudy se vchází do Ga-
zy, a nenechávali potravy v Israeli, ani ovce,
ani vola, ani osla. * Neb i sami i se stády 5
svými i se stany přitáhli; a jako kobylky
ve množství přicházívali, aniž jich neb vel-
bloudův jejich byl počet; tak přicházejíce do
země, hubili ji. * Tedy zníčen byl velmi Israel 6
od Madianských. * Když pak volali synové isra- 7
elští k Hospodinu příčinou Madianských, * poslal 8
Hospodin muže proroka k synům israelským,
a řekl k nim: Takto praví Hospodin Bůh
israelský: Já jsem vás vyvedl z Egypta, a vy-
vedl jsem vás z domu služby; * a vytrhl jsem 9
vás z rukou Egyptských, a z rukou všech,

čenstvím z pověsti zástupů vojenských. — *řvání*: bečení.

17. *nebydlil*, t. a proto nám přišel na pomoc. — *lodech*, t. při Jordanu doma, a nešel na vojnu. — *v lomích*: v místech neohražených a nepevných.

18. *na vysokých* etc., t. s hory Tabor (o čemž výš 4, 14.) spatřivše vojska nepřátel, nic se jich nestrašivše, předse přitáhli.

19. *králové*, t. Jabin a jeho spojenci.

20. *bojováno*: buď že horko na nepřátely bilo, buď krupobití, hřímání a těm podobné věci.

21. *smetl*: zachvátil. — *Kadumim*, t. starodávní. J. potýkání; že při něm vojska bitvu svedla a nepřátelé poraženi.

22. *silnými*, H. znamenitými, t. těch Kananejských, k jejichž pádu i nebe i potok i otlučení kopyt koňských, aby utíkati nemohli, pomáhalo.

23. *Merozu*, město při hoře Tabor, nedaleko odtud, kdež ta bitva byla. — *Hospodinův*, t. lidu Hospodinovu soužení a nátisk trpícímu. Zach. 2, 12.— *proti silným*, J. se silnými.

25. *másla*, J. hustého mléka neb smetany.

26. *dělníkův*: řemeslníkův.

27. *zabitý*: zbavený života.

30. *rozdílných*: nejpěknějších. — *na hrdlo*, J. na předního z loupežníků.

31. *Tak*, t. jako Sisara.

3. *národ* etc., H. synové Kedemovi. Josefus arabskými je nazývá.

5. *přicházejíce*: vpád činíce.

jenž vás sužovali; kteréž jsem vyhnal před
10 tváří vaší, a dal jsem vám zemi jejich, * i
řekl jsem vám: Já jsem Hospodin Bůh váš,
nebojte se bohův Amorejských, v jejichž zemi
bydlíte! Ale neposlechli jste hlasu mého.
11 Tedy přišel anděl Hospodinův a posadil
se pod dubem, jenž byl v Effe, kterážto byla
Joasa Abiezerského. Gedeon pak syn jeho
mlátil obilí na humně, aby vezma, utekl s tím
12 před Madianskými. * I ukázal se mu anděl
Hospodinův a řekl jemu: Hospodin s tebou,
13 muži udatný! * Odpověděl jemu Gedeon:
Ó pane můj! jestliže Hospodin s námi jest,
pročež pak na nás přišlo všecko toto? a kde
jsou všickni divové jeho, o kterýchž vypravovali
nám otcové naši řkouce: Zdaliž nás
z Egypta nevyvedl Hospodin? a nyní opustil
nás Hospodin a vydal v ruku Madianských.
14 * A pohleděv na něj Hospodin řekl: Jdi v této
síle své, a vysvobodíš Israele z ruky Madi-
15 anských. Zdaliž jsem tě neposlal? * Kterýž
odpověděl jemu: Poslyš mne, pane můj! Čím
já vysvobodím Israele? Hle, rod můj chatrný
jest v pokolení Manassesově, a já nejmenší
16 v domě otce svého. * Tedy řekl k němu Hospodin:
Poněvadž já budu s tebou, protož
zbiješ Madianské jako muže jednoho. * Jemuž 17
on řekl: Prosím, jestliže jsem nalezl milost
před očima tvýma, dej mi znamení, že ty
mluvíš se mnou. * Prosím, neodcházej odsud, 18
až zase přijdu k tobě, a vynesu obět svou,
a položím před tebou. Odpověděl on: Já
posečkám, až se navrátíš. * Tedy Gedeon všed 19
do domu, připravil kozelce, a po meřici mouky
přesných chlebův; i vložil maso do koše, a
polívku vlil do hrnce, i vynesl to k němu pod
dub a obětoval. * I řekl k němu anděl boží: 20
Vezmi to maso a chleby ty nekvašené,
a polož na tuto skálu, a polívkou polej.
I učinil tak. * Potom zdvihl anděl Hospodinův 21
konec holi, kterouž měl v rukou svých, a dotekl
se masa a chlebův přesných; i vystoupil
oheň ze skály té, a spálil to maso i chleby
přesné. A v tom anděl Hospodinův odšel od
očí jeho. * A vida Gedeon, žeby anděl Ho- 22
spodinův byl, řekl: Ach Pane, Hospodine!
proto-liž jsem viděl anděla Hospodinova tváří
v tvář, abych umřel. * I řekl jemu Hospodin: 23
Měj pokoj, neboj se, neumřeš. * Protož vzdě- 24
lal tu Gedeon oltář Hospodinu a nazval jej:
Hospodin pokoje; a až do tohoto dne ještě
jest v Effe Abiezerského.

---

11. *Abiezer.* Druhý syn Malchy sestry Galadovy z pokolení Manassesova. I. Par. 7, 18. — *na humně,* H. v lise, t. v místě tom, kdež také byl lis.

13. *Ó Pane,* J. (Poslyš) mne, Pane! — *jestliže Hospodin.* Snadně se při lidech i při pobožných zkázy přirození jejich ovoce vyskytuje, zvlášť v příčinách věcí útrpných, jímž jako okovami v temném žaláři mysli své sevříni jsouce, jasně v obličej skutků božích, ani na své, kterýmiž Boha dráždí, prohřešení patřiti nemohou, než na to, co se hnotného před nohama plete; z kteréžto příčiny i v naříkání nad přísností boží snadně se vydávají. Odtud jsou taková slova v žalmích: Proč tvář svou skrýváš? proč jsi mne opustil? proč se nade mnou zapomínáš? a k těm podobná. Tak i Gedeon tuto z příčiny pozdravení anděla, soudě jej nějakého ctného muže neb proroka býti, vynesl soud svůj: Poněvadž je Bůh trápiti dopouští, žeť ho s nimi není. Těžkéť to pokušení, v němž kdo klesá, s urážkou Boha velikou i své duše klesá, připouštěje nejprv nevěru k srdci svému proti pravdomluvnému Boha lidu svému se zavázání: Já jsem Hospodin Bůh tvůj; za čímž i jiná zoufalství rychle jdou. Že pak taková myšlení i mluvení jsou scestná i lživá, svědčí tato historie. Nebo když se Gedeon domníval, že Bůh od něho velmi vzdálen jest, tehdáž přítomen byl a s ním mluvil. Mocně a důvodně taková myšlení těla poráží žalm 72. Eccles 9.

14. *síle své,* t. kterouž jsem tě pozdravil i v pravdě daroval a tobě přítomně býti zaslíbil. — *Zdaliž* etc., t. zanechejž pochybování, poněvadž já tě k tomu postavuji a posílám.

15. *rod,* H. tisíc, t. ten tisíc, k němuž já přísluším. Nebo Bůh v lidu svém pro dobrý řád a ostříhání jeho, jako v boji tak i v pokoji, nařídil desátníky, padesátníky, setníky i tisícníky (Exod. 18, 21.), a to v každém pokolení. Téhož slova a v témž smyslu užívá Micheáš 5, 2. Vymlouvá se, 1) že to knížetství neb vývodství jest velmi mdlé a špatné; 2) že i sám on v něm nejposlednější místo drží.

17. *znamení.* Sluší-li znamení od Boha žádati? Ačkoli jest neúcta hrozná a hřích veliký před Bohem, když se jemu prostě a cele ve všem, bez jakýchkoli podpor rozumu našeho nevěří, pročež trestán Zachariáš; a jestiť jisté i nad čím zaplakati, že neuchylná boží pravda, příčinou mdloby těla našeho, mnohem nižších věcí než sama jest, k svému utvrzení potřebovati má: avšak pokud Bůh a slovo jeho propůjčuje pomocí, kterýmižby nevěra a pochybování zapuzeno býti mohlo, těch žádati a užívati není hřích, jako onen žádal: Věřím, Pane, ale ty spomoz nedůvěře mé. Mar. 9, 24. Ezechiáš ve své nemoci. Isai. 38, 7. 22. A Achas nelíbil se Bohu, když tím pohrdl. Isai. 7, 12. A to obzvláštně činiti sluší, kdyžby se naskytalo něco nepodobného, neobyčejného, a ovšem žeby se i neslušnou věcí ukazovalo: tuť žádný snadně povoliti nemá, lečby tím ujištěn byl, že to nepochybně z Boha jest. Nebo pobožných lidí povinnost jest zkusiti duchů, a ne každému hned snadně věřiti. I. Jan 4, 1. Sic jináče, když se učení boží obecné, již dávno divy a zázraky stvrzené, z písem sv. vynáší, aneb aby naše snažnosti s ním se srovnávaly, když se toho od nás žádá, tuť nesluší žádati znamení a jistot, nebo by to bylo Boha pokoušeti, všetečnost provoditi, ana by toho žádná potřeba ani příčina neukazovala, poněvadž tu k prostému věření a upřímému poslušenství jsme zavázáni; leč těch znamení, kteráž od samého Boha k tomu přidána jsou, jako nám křesťanům svátosti, těmiť nesluší pohrdati žádnému.

18. *obět,* H. mincha.

19. *meřici*: efi. Viz Levit. 19, 36.

21. *zdvihl,* H. vztáhl.

24. *Hospodin pokoje,* H. Jehovah Šalom, t. na památku patrného a zřetelného sobě milosti a po-

25 Stalo se pak, té noci řekl jemu Hospodin: Vezmi volka vyspělého, kterýž jest otce
tvého, totiž volka toho druhého sedmiletého;
a zbořiž oltář Baalův, kterýž jest otce tvého,
háj také, kterýž jest vedlé něho, posekáš;
26 * a vzděláš oltář Hospodinu Bohu svému na
vrchu skály této, na rovině její; a vezma
volka toho druhého, obětovati budeš obět
27 zápalnou s dřívím háje, kterýž posekáš. * Tedy
vzal Gedeon deset mužů ze služebníkův svých,
a učinil, jakž mluvil jemu Hospodin: a boje
se čeledi otce svého a mužů města, neučinil
28 toho ve dne, ale v noci. * Když pak vstali
muži města ráno, uzřeli zbořený oltář Baalův,
a háj, kterýž byl vedlé něho, že byl posekaný,
a volka toho druhého obětovaného v obět
29 zápalnou na oltáři v nově vzdělaném: * i mluvili jeden k druhému: Kdo to udělal? A vy-
hledávajíce vyptávali se a pravili: Gedeon
30 syn Joasův to učinil. * Tedy řekli muži města
k Joasovi: Vyveď syna svého, ať umře; protože zbořil oltář Baalův, a že posekal háj,
31 kterýž byl vedlé něho. * Odpověděl Joas
všechněm stojícím před sebou: A což se vy
nesnadniti chcete o Baala? zdali vy jej vysvobodíte? Kdožby se zasazoval o něj, ať jest
zabit hned jitra tohoto. Jestliže jest bohem,
nechať se sám zasazuje o to, že jest rozbořen
oltář jeho. * I nazval jej toho dne Jerobaalem, 32
protože řekl Joas: Nechť se zasadí Baal proti
němu, že zbořil oltář jeho.
Tedy všichni Madianští a Amalechitští a 33
národové východní shromáždili se spolu, a
přešedše Jordan, položili se v údolí Jezrael.
* Duch pak Hospodinův posilnil Gedeona, 34
kterýžto zatroubiv v troubu, svolal Abiezerské k sobě, aby s ním táhli. * A poslal posly ke 35
všemu pokolení Manassesovu, a svoláno jest
k němu; poslal též posly k Asserovi, k Zabulonovi a k Neftalimovi; i přitáhli jim na pomoc.
* Tedy mluvil Gedeon k Bohu: Vysvobodíš-li 36
skrze ruku mou Israele, jakož jsi mluvil, * aj, 37
já položím rouno toto na humně: jestliže rosa
bude toliko na rouně, a na vší zemi vůkol sucho,
tedy věděti budu, že vysvobodíš skrze ruku
mou Israele, jakož jsi mluvil. * I stalo se 38
tak; nebo vstav nazejtří, stlačil rouno a
vyžďal rosu z něho, i byl plný okřín vody.
* Řekl také Gedeon k Bohu: Nerozpaluj se 39
prchlivost tvá proti mně, že promluvím ještě
jednou. Prosím, nechažť zkusím ještě jednou
na rouně. Nechť jest, prosím, samo roucho
suché, a na vší zemi rosa. * I učinil Bůh té noci 40
tak; a bylo samo rouno suché, a na vší zemi
byla rosa.

---

koje udělení od Boha; tak podobně Mojžíš Exod. 17, 15.

25. *jemu.* Odtud se vidí, že i ten oltář z vnuknutí a rozkázání božího vystavěl. — *sedmiletého.* Nerozumí se, aby dva bráti měl, ale toliko toho druhého, t. v počtu dobytka neb ze stání druhého, kdež chován byl a krmen za sedm let, snad příkladem Egyptských, kteříž svého vola řečeného Apis neb Serapis mnoho let krmívali.

26. *skály,* H. pevnosti, kterou sobě jako i jiné skrejše a místa útočištná k utíkání před nepřátely v čas nebezpečný Israelští vzdělali (o čemž v. 2.).— *na rovině,* H. v řádu, t. pořádně anebo na pořádném t. j. spůsobném místě.

27. *v noci.* I při vykonávání jisté vůle boží sluší užívati opatrnosti, však takové a potud, pokudžby nebylo k zlehčení cti a slávy boží. Buďtež opatrní jako hadové a upřímí jako holubice. Mat. 10, 16.

28. *uzřeli,* H. a hle.

29. *mluvili.* Vždycky se to nalézá, že se lidé více o samorostlé, pověrné, nepravé a modlářské náboženství, nic v tom nešetříce vůle boží a zákona jeho, zasazují, jeho zastávají a hájí, nežli o čistou službu a poctu boží, tať musí do kouta a tam v zapomenutí a potlačení zůstávati. Takový spůsob byl též oněch Židů (Jer. 44, 17.), takový Efesských (Skut. 19, 27.), jichž i dodnes mnozí následují.

31. *stojícím,* J. kteříž povstali proti němu. — *nesnadniti,* H. zasazovati, vaditi. — *Kdožby,* J. kdo mu ublížil, ať jest etc.

32. *jej,* t. Gedeona, otec jeho, ne z příčiny posměchu a potupy, ale památky budoucně trvající.

34. *posilnil,* H. oblékl.

35. *jim,* t. těm, které byl svolal. — *na pomoc,* H. vstříc.

37. *položím.* Ačkoli již znamením posílení a utvrzení přijal (v. 21), však ohlédaje se na svou mdlobu a nestatečnost, vždy se choulí a ostýchá, i pomoci hojnější žádá. Sv. Augustin na žalm 70., též Ambrož (liber 1. de spi. s. v předmluvě) praví, že v duchovním smyslu to rouno znamenalo židovský národ, který sám od starodávna rosami učení božího byl zvlažován, ježto toho všecka země, t. všickni národové prázdni byli. Kristus Pán byv služebníkem obřízky, také ponejprv učedníky své toliko k Židům vyslati ráčil; ale potom se to proměnilo. Nebo po seslání Ducha svatého na apoštoly všecken světa okršlek učením slova božího zavlažen a plodistvý učiněn jest, a Židé toho zbaveni a jako suché ratolesti od plodistvé a bujné olivy vytati jsou.

Hlava 7.

2) Bůh a) sám Gedeonovi obral lid, s kterýmby táhnouti měl, b) poručiv mu do vojska nepřátelského k spatření jich v noci vstoupiti, a kázal, co se po malé chvíli svede. B) Časně na nepřátely s troubením hlasitým udeřil Tuť 1) oni se sami bili, 2) prchali, kteréž a) jiní stíhali, jiní v cestu běžíce jímali, mezi nimiž Oreba a Zeba zbili.

Tedy vstav ráno Jerobaal (jenž jest Ge-
deon) i všecken lid, kterýž byl s ním, položili
se při studnici Harad. Vojska pak Madian-
ských byla jim na půlnoci před vrchem More
2 v údolí. * I řekl Hospodin ku Gedeonovi: Příliš
mnoho jest lidu s tebou; protož nedám Madi-
anských v ruce jejich, aby se nechlubil Israel
3 proti mně řka: Ruka má spomohla mi.*A pro-
tož provolej hned, ať slyší lid, a řekni: Kdo jest
strašlivý a lekavý, navrať se zase, a odejdiž
ráno pryč k hoře Galad. I navrátilo se z lidu
4 dvamecítma tisícův, a deset tisíc zůstalo.* Řekl
opět Hospodin ke Gedeonovi: Ještě jest mno-
ho lidu; kaž jim sstoupiti k vodám, a tam jej
tobě zkusím. I bude, že o komžkoli řeknu:
Tento půjde s tebou, ten ať s tebou jde: a o
komžkoli řeknu tobě: Tento nepůjde s tebou,
5 ten ať nechodí.* I kázal sstoupiti lidu k vodám,
a řekl Hospodin ke Gedeonovi: Každého, kdož
chlemtati bude jazykem svým z vody, jako
chlemce pes, postavíš obzvláštně; tolikéž kaž-
dého, kdož se přisehne na kolena svá ku pití.
6 *I byl počet těch, kteříž chlemtali, rukama svý-
ma k ústům svým vodu nosíce, tři sta mužův;
ostatek pak všeho lidu sehnuli se na kolena svá
7 ku pití vody.*I řekl Hospodin ke Gedeonovi: Ve
třech stech mužů, kteříž chlemtali, vysvobodím
vás, a vydám Madianské v ruku tvou; ale osta-
tek všeho lidu nechť se navrátí jedenkaždý
8 k místu svému.* A protož nabral ten lid v ruce
své potravy a trouby své; jiné pak muže isra-
elské všecky propustil, jednoho každého do
stanův jejich, toliko tři sta těch mužův zane-
chal při sobě. Vojska pak Madianských ležela
9 pod ním v údolí. * I stalo se, že noci té řekl
k němu Hospodin: Vstana, sstup k vojsku;
nebo dal jsem je v ruku tvou. * Pakli nesmíš 10
sjíti sám, sejdi s Farou služebníkem svým do
vojska, * a uslyšíš, co mluviti budou, i posilní 11
se z toho ruce tvé, tak že směle půjdeš proti
vojsku tomu. Sstoupil tedy on a Fara služeb-
ník jeho ke kraji oděnců, kteříž byli ve vojště.
*Madian pak a Amalech, i všecken lid východní, 12
leželi v údolí, jako kobylky u velikém množství,
ani velbloudův jejich počtu nebylo, jako písek,
kterýž jest na břehu mořském v nesčíslném
množství.* A když přišel Gedeon, ai, jeden vy- 13
pravoval bližnímu svému sen, a řekl: Hle, zdálo
mi se, že pecen chleba ječmenného valil se do
vojska madianského, a přivaliv se na každý
stan, udeřil na něj, až padl, a podvrátil jej
svrchu, a tak ležel každý stan. * Jemužto odpo- 14
vídaje bližní jeho řekl: Není to nic jiného je-
diné meč Gedeona syna Joasova, muže israel-
ského; dal jest Bůh v ruku jeho Madianské i
všecka tato vojska. * Stalo se pak, že když 15
uslyšel Gedeon vypravování snu i vyložení
jeho, poklonil se Bohu, a vrátiv se k vojsku
israelskému řekl: Vstaňte, nebo dal Hospodin
v ruku vaši vojska madianská. * Rozdělil tedy 16
tři sta mužův na tři zástupy, a dal trouby kaž-
dému z nich a báně prázdné, a v prostředku
těch bání byly pochodně. * I řekl jim: Jakž na 17
mně uzříte, tak učiníte; nebo hle já vejdu na
kraj vojska, a jakž já tehdáž budu dělati,
tak uděláte. * Nebo troubiti budu já v troubu i 18
všickni, kteříž se mnou budou, tehdy vy také
troubiti budete v trouby vůkol všeho vojska
a řeknete: Meč Hospodinův a Gedeonův. * Všel 19
tedy Gedeon a sto mužův, kteříž s ním byli,

1. *Harad*, t. strachu. — *před vrchem*, J. od vrchu.
2. *mnoho* etc. Tak Bůh obecně spomáhati ráčí svým ctitelům, že k tomu prostředků zřízených užívá; ale kdyžby to lidem ku překážce a k zastínění dobroty a ochrany jeho býti mělo, často sám zázračně dílo své působí, tak aby obličeje moci jeho nic nezastěňovalo; jako v této historii toho zjevný příklad, kde beze vší lidské pomoci zřetelně v porážení nepřátel moc boží předivná prokázána jest. Nebo co měl Gedeon, nežli samý třeskot džbánů a zvuk trouby, ježtoby tím sotva vrabce zahnati mohl; k tomu maličký počet lidu proti takměř nesčíslným zástupům, a místo zbroje pouhá strašidla.
3. *ať slyší*, H. v uši lidu. — *pryč*, J. od hory.— *k hoře*, t. zase naspátek, a ne v tu stranu, kde ieželo vojsko nepřátelské, aby Israelských těch, jichž nepřátelé blízko byli, nezstrašili a nepřátel neposilnili.
4. *zkusím*, H. přetříbím, t. jako kovové čistění bývají.
9. *noci té*, t. následující. — *k vojsku*, t. Madianských.
10. *nesmíš*, H. bojíš se. — *služebníkem*, H. pacholetem.
12. *lid východní*: synové Kedemovi. Výš 6, 3. — *kobylky*. Nebo jich bylo sto tisíc třidceti a pět tisíců, jak se vidí níž 8, 10.
13. *bližnímu*: tovaryši, příteli. — *ležel*: povalil se.
15. *vyložení*, H. rozlomení.
16. *zástupy*, H. hlavy.
19. *bdění prostřední*, t. při začátku bdění druhého.

na kraj vojska, při začátku bdění prostředního,
jen že byli proměnili stráž; i troubili v trouby,
a roztřískali báně, kteréž měli v rukou svých.
20 * Tedy ti tří zástupové troubili v trouby, roz-
třískavše báně, a drželi v ruce své levé pocho-
dně, v pravé pak ruce své trouby, aby troubili;
21 i křičeli: Meč Hospodinův a Gedeonův. * A po-
stavili se každý na místě svém vůkol ležení.
I zděšena jsou všecka vojska, a křičíce utíkali.
22 * Když pak troubilo v trouby těch tři sta mužův,
obrátil Hospodin meč jednoho proti druhému,
23 a to po všem ležení; * utíkalo tedy vojsko až
k Betsettě, až ku pomezí Abelmehula u Teb-
batu. Shromáždivše se pak muži israelští
z Neftalima a z Assera a ze všeho pokolení Ma-
nassesova, honili Madianské. * I rozeslal Ge- 24
deon posly na všecky hory efraimské řka: Vy-
jděte v cestu Madianským, a zastupte jim
vody až k Betbeře a Jordanu. Tedy shromáž-
divše se všickni muži efraimští zastoupili vody
až k Betbeře a Jordanu. * A chytili dvé kní- 25
žat madianských, Oreba a Zeba; i zabili Oreba
na skále Oreb a Zeba zabili v lisu Zeb, a honili
Madianské; hlavu pak Orebovu a Zebovu při-
nesli ku Gedeonovi za Jordan.

Hlava 8.

Nepřestal na tom Gedeon, ale po spokojení Efraimských s lidem unaveným, kteréhož ani Sokotští ani Fanuelští podporovati nechtěli, za vojskem utíkajícím táhl, dva krále Zebea a Salmanu jal. (*) Po vítězství se vraceje Sokotské starší zmrskal, Fanuelské zmordoval a ty dva krále potom zbil. Tak tehdy zlé rušil Gedeon. Dobré rozdělával přijetím na sebe k žádosti lidu správy země ve věcech církevních i tělesných. V oněch sice velikého pohoršení se dopustil, dav z kořisti nepřátel efod udělati, jehož lid ve zlém užíval; v těchto pak za čtyřidceti let až do smrti své obhajcem byl. VI. Abimelech, nešťadný vůdce zpronevěřilého lidu.

Muži pak efraimští řekli k němu: Co jsi
nám to učinil, žes nepovolal nás, když jsi táhl
k boji proti Madiankým? A tuze se na něj do-
mlouvali. * Jimž odpověděl: Zdaž jsem co ta- 2

Podlé toho někteří smyslí, že za starodávna Židé troje toliko bdění měli; potom pak následujíce Římanů, čtvrté přidali. — *proměnili*, H. postavili, nařídili. J. i zbudili.

20. *Tedy* etc. Prorok Isaiáš v hl. 9, 4. mluvě o spasení, které v Kristu spůsobeno býti mělo, dí: Jho břemene jeho (t. lidu svého), prut hřbetu jeho etc. ty jsi polámal, jako za dnů Madianských. Kterýmiž slovy namítá duchovního smyslu, že to tělesné vítězství nad Madianskými znamenalo vítězství nad hříchy i tím vším, co z nich následovalo, skrze Krista Pána spůsobené, které ohlášeno jest a vždy se ohlašuje trubami svatého evangelium po všem světě. Ne žeby pak na tom dosti bylo, ale báně hliněné těla našeho smrtelného, zapíráním sebe starého člověka se všemi vášněmi jeho svlá-čením (Gal. 5, 24.) roztříštěny býti musejí, tak aby světlo pochodní zažžených, dobrého svědomí a ctného obcování (Mat. 5, 16. Fil. 2, 15.) ukázati se a svítiti mohlo. Neboť jest i Kristus umřel a světlo Ducha svého zažžel v srdcích vyvolených svých; k čemuž křik modliteb horlivých když bývá připojován, tak pravý Israel vítězství a spasení dochází. — *Meč*, t. válka, boj, vítězství. Ne žeby se Gedeonovi díl cti Bohu náležité přivlastňoval, aneb ovšem žeby se za rovného jemu stavěl, to se spolu klade, než prv Hospodin, potom Gedeon, ale jelikož byl Gedeon nástroj a služebník boží přední v té válce proti nepřátelům, bedlivosti, udatnosti a věrnosti jeho v tom úřadu jemu od Boha svěřeném, tu se dotýče; a to pro pamět a dobrý příklad jiným. Tak podobně i jinde písma svatá mluví. Exod. 14, 31. Agg. 1, 12. Skut. 15, 18. Výš 3, 9.

21. *zděšena*, H. potírala se.

22. *obrátil*, H. položil. — *jednoho proti*, H. muže proti bližnímu. Tak se podobně stalo I. Král. 14, 15. a II. Petr 20, 22., a Goliáš svým vlastním mečem zabit od Davida. I podnes Bůh předivně církve lidu svého ochraňovati ráčí, tak jako vždycky činíval. Nebo často, když se proti ní nepřátelé nejvíce kasali a svou na ni zlost a ukrutnost vylívati chtěli, Bůh jejich usilování na né samy obracel aneb jim něčím cestu zavaloval, aby vždy svého tyranství jakžby chtěli provoditi nemohli, ale sami od své rány padati musili. Taktě to Bůh i činiti zaslíbil řka: Spůsobím to, že tvoji násilníci vlastní své maso žráti budou, a jako mstem krví svou opojeni budou. Isai. 49, 26.

24. *Vyjděte*, H. sstupte.

25. *v lisu*, kterážto místa jmeny knížat těch po zbití jich teprv nazvána byla. Čtyři jmena těch vůdců v žalmu 82. jako i v následující hl. v. 3. též 5. se pokládají: Oreb, t. zhoubce, Zeb, t. vlk, Zebah, t. vražda, Salmunah, t. zbraňující stínu a chládku. A tak se naprosto tyrané chovají, jakž tato jmena jejich ukazují, že všecko hubí, uchvacují a jako vlci mordují, všelikého pohodlíčka svým poddaným závidíce a je o ně připravujíce, ježto kdyby ti byli, jakž Kristus dí, že býti mají, t. dobrodinci (Luk. 22, 25.), jináčby se ukazovali.

1. *k němu.* Cosi velikého o sobě smýšlejíce, že těch dvé knížat madianských (výš 7, 5.) jali a zamordovali. Což při nich cítě Gedeon, netoliko mysl chvály žádostivou, ale proti sobě i srdce jejich závistí zažžené, nevstupoval jim nic na odpor, ale měkce odpovídaje, jejich jako poslední práci za větší a slavnější (poněvadž vůdce nepřátel zbili), nežli svou a sobě přítomných býti vysvědčuje. A ačkoli měl čím odpírati, kdyby byl chtěl tím pohnouti, jak zástupy jeho Bůh spořádati ráčil; ale rozuměje, žeby tím nevzdělal, naschvál toho mlčením pominul. Naučení se dává i velikými dary od Boha obdařeným, jak se míti mají, t. ne vysoce o sobě smýšleti, nad jinými se nepotřásati, nechlubiti se ku potupě jiných, ale k nízkým se nakloňovati, bolestí a ran obecných i zvláštních nejitřiti, ale je krotiti a hojiti. Jos. 24, 12. Řím. 12, 26. Fil. 2, 3. 4. — *tuze*, H. silně.

2. *provedl*, H. učinil. — *paběrování*, J. hrozno-

kového provedl jako vy? Zdaliž není lepší
paběrování Efraimovovo, než vinobraní Abi-
3 ezerovo? * V ruce vaše dal Bůh knížata madi-
anská, Oreba a Zeba; a což jsem já mohl
takového učiniti jako vy? I spokojil se duch
4 jejich k němu, když mluvil ta slova.* Když pak
přišel Gedeon k Jordánu, přešel jej, a tři sta
mužův, kteříž byli s ním, ustali honíce nepřátely.
5 * Protož řekl mužům sochotským: Dejte, pro-
sím, po pecníku chleba lidu, kterýž se mnou jde;
nebo ustali, a já honím Zebea a Salmanu, krále
6 ty madianské.* I řekl mu jeden z knížat sochot-
ských: Což již moc Zebeova a Salmanova jest
v ruce tvé, abychom dali vojsku tvému chle-
7 ba? * Jimž řekl Gedeon: Z té příčiny, když
dá Hospodin Zebea a Salmanu v ruku mou,
tehdy zmrskám těla vaše trním a bodláčím
8 pouště té. * I táhl odtud do Fanuelu a po-
dobně mluvil k nim: ale odpověděli mu oby-
vatelé fanuelští tolikéž, jako muži sochotští.
9 * I řekl obyvatelům fanuelským: Když se na-
10 vrátím v pokoji, zbořím věži tuto. * Zebee
pak a Salmana byli v Karkoru spolu s vojsky
svými, takměř patnácte tisíců, všickni což jich
bylo pozůstalo ze všeho vojska národův vý-
chodních; zbitých pak bylo sto a dvadceti ti-
11 síc mužů bojovníků. * I táhna Gedeon cestou
bydlících v stanech od východní strany Nobe
a Jegbay, udeřil na to vojsko, kteréžto vojsko
12 sobě počínalo bezpečně. * Když pak utíkali
Zebee a Salmana, honil je a jal obadva ty krále
madianské, Zebea a Salmanu, a všecko vojsko
13 jejich předěsil. * I navracel se Gedeon syn Jo-
14 asův z bitvy před východem slunce; * a jav
mládence z obyvatelův sochotských, vyptával
se ho, kterýž sepsal mu knížata Sochotu a starší
15 jeho, sedmdesáte sedm mužův. * Přišed pak
k obyvatelům sochotským řekl: Ai, Zebee a
Salmana, pro něž jste mi utrhali, řkouce: Zdali
moc Zebea a Salmany jest v ruce tvé, abychom
dali ustalým mužům tvým chleba? * Protož 16
vzav starší města a trní s bodláčím pouště
té, dal na nich příklad jiným mužům sochot-
ským. * I věži Fanuel rozbořil a pobil muže 17
města.

Potom řekl k Zebeovi a Salmanovi: Jací 18
to byli muži, kteréž jste pobili na hoře Tábor?
Odpověděli oni: Takoví jako ty; jedenkaždý na
pohledění byl jako syn královský. * I dí: Bratří 19
moji, synové matky mé byli! Živť jest Hospo-
din! byste byli živili je, nepobil bych vás.
* Tedy řekl k Jetrovi prvorozenému svému: 20
Vstaň, pobij je. Ale mládeneček nevytáhl
meče svého, protože se bál, nebo byl ještě mlá-
deneček. * I řekl Zebee a Salmana: Vstaň ty 21
a oboř se na nás; nebo jaký jest muž, taková i
síla jeho. Vstav tedy Gedeon, zabil Zebea a
Salmanu a vzal ozdoby a zápony, kteréž byly
na hrdlech velbloudův jejich.

Potom řekli muži israelští ku Gedeonovi: 22
Panuj nad námi i ty i syn tvůj, také syn sy-
na tvého; nebo vysvobodil jsi nás z ruky Ma-
dianských. * I odpověděl jim Gedeon: Nebudu 23
já panovati nad vámi, aniž panovati bude nad
vámi syn můj; Hospodin panovati bude nad
vámi. * Řekl k nim také Gedeon: Žádost tu- 24
to vložím toliko na vás, abyste mi dali je-
den každý náušnici z loupeží svých; (nebo ná-
ušnice zlaté měli, protože Ismaelští byli.) * I od- 25
pověděli: Rádi dáme. A prostřevše roucho,
metali na ně každý náušnici z loupeží svých.
* Byla pak váha náušnic zlatých, kteréž vyžá- 26
dal, tisíc a sedm set lotů zlata kromě zápon a
zlatých jablíček i roucha šarlatového, kteréž
na sobě měli králové madianští, a kromě zápon,
kteréž byly na hrdlech velbloudův jejich.
*I udělal z toho Gedeon efod, a složil jej v mě- 27
stě svém Efře. I smilnil tam všecken Israel,

---

vé. — *Abiezerovo*, t. Abiezeritských, z nichž byl Gedeon. Viz výš 6, 11.

3. *duch*, t. mysl hněvivá.

4. *honice*: však (předse).

6. *moc*, H. ruka. — *chleba*. Veliký rozdíl a divný. Madianští cizozemci báli se Gedeona a utíkali před ním, tito pak domácí Israelští měvše jemu vším obyčejem až i hrdlem svým pomáhati (poněvadž obecného dobrého všech pilen byl), ani jemu a jeho pomocným některého toho pecna chleba na cestu uděliti nechtěli, nadto se jemu i posmívali a utrhali. Dostatečné příčiny předložil 1) ustálost svých; 2) stíhání nepřátel pohanských; nic se na to jako nevážní a lehkomyslní neohlédali, ani na pohrůžku jeho. Odkud jsou pak pokrmu dostali, nepíše se; není pochybné, že Bůh sám zázračně jich posíliti ráčil, aby i bez pokrmu začaté vítězství dokonati mohli. Nebo předse i v noci táhli, až nepřátel dostihli i je přemohli.

7. *zmrskám*, H. zmlátím. — *těla*, H. maso.

10. *Karkora* bylo město za Jordánem k východní straně. — *národův východ.*, H. synův Kedemových. — *bojovníků*, H. vytahujících meč.

11. *táhna*, H. vstoupiv. — *od východní* etc., t. ne silnicí pravou, ale přes poušť, kdež Arabové v stanech bydlili, proto, aby se méně nadáli stíhání jeho. — *udeřil*, H. porazil.

14. *z obyvatelův*, H. z mužův.

15. *moc*, H. ruka.

16. *dal*, H. naučil jimi. J. zedral jimi muže sochotské, t. zmrskal je, fanuelské pak i zmordoval, odkudž se vidí, že větší nevážnosti nežli Sochotští k němu dokázali.

23. *Nebuduť*. Odepřel tomu, vida lid všetečný k proměňování řádů a obyčejů bez důvodu božího, anobrž proti Bohu, vůli a nařízení jeho tehdejšímu příliš klopotný, cožby bylo Bohem zjevně pohrdati.

24. *Ismaelští*, t. nepřátelé ti přemožení.

26. *jablíček*, t. do nichž vůně dávány byly.

27. *smilnil*, t. modlářství provodil, což se velmi často v písmích svatých smilstvem nazývá (Num. 14, 33.); nebo lid boží choti svému Kristu Pánu

chodě za ním, a byl Gedeonovi i domu jeho
28 osidlem. * Madianští pak sníženi jsou před syny
israelskými, aniž potom pozdvihli hlavy své.
A tak byla v pokoji země za čtyřidceti let ve
29 dnech Gedeonových. * A odšed Jerobaal syn
Joasův, přebýval v domě svém.
30 Měl pak Gedeon sedmdesáte synů, kteříž
31 pošli z beder jeho; nebo měl žen mnoho. * Že-
nina také jeho, kterouž měl v Sichemu, i ta
porodila jemu syna a dala mu jmeno Abimelech.
* A když umřel Gedeon syn Joasův v starosti 32
dobré, pochován jest v hrobě Joasa otce svého
v Efře Abiezerského. * Stalo se pak po smrti 33
Gedeonově, odvrátili se synové israelští a smil-
nili jdouce za modlami, a vzali sobě Baala za
boha. * A nerozpomenuli se synové israelští na 34
Hospodina Boha svého, kterýž vytrhl je z ruky
všech nepřátel jejich vůkol, * a neučinili mi- 35
losrdenství s domem Jerobaal-Gedeona, jako
on všecko dobré činil Israelovi.

Hlava 9.

A) Abimelech zajisté lstivě jednaje o panování se Sichemskými, a Sichemští zapomenuvše se nad Gedeonem, darem darovali Abimelecha, kterýž najednav sobě povalečů, a) do domu otce svého přišel a sedmdesáte mužů bratří pobil, b) potom od Sichemských za krále přijat jest. B) Ale nedobře se mu ani v počátku ani potom vedlo. V počátku zajisté korunování jeho Joatan syn Gedeonův zachovaný, zlořečil předsevzetí jeho ve jmenu božím. Bůh také třetího léta panování jeho dopustil duchu zlému přízeň jich skormoutiti, jakož pak i a) Sichemští Abimelechovi se spronevěřili, b) Abimelech (podlé návěští úředníka svého) vytáhl proti srocencům s potřením jich velikým, ale však i sám tu kusem žernovu od ženy jedné zabit jest podlé spravedlivého osudu božího, trescího i krále i poddané.

Nebo odšed Abimelech syn Jerobaalův do
Sichemu k bratřím matky své, mluvil k nim
2 i ke vší čeledi otce matky své, řka: * Mluvte,
prosím, ke všechněm mužům sichemským:
Co jest lépe vám, to-li, aby panovalo nad vámi
sedmdesáte mužů, totiž všickni synové Jero-
baalovi, čili aby panoval nad vámi muž je-
den? Pamatujte pak, že jsem já kost vaše
3 a tělo vaše. * Tedy mluvili bratří matky jeho
o něm ke všechněm mužům sichemským
všecka slova tato, a naklonilo se srdce jejich
k Abimelechovi; nebo řekli: Bratr náš jest.
4 * I dali jemu sedmdesáte lotův stříbra z domu
Baalberita, na něž sobě najal Abimelech
služebníky, povaleče a tuláky, aby chodili
za ním. * A přišed do domu otce svého, do 5
Efry, zmordoval bratří své, syny Jerobaalovy,
sedmdesáte mužův, na jednom kameni. To-
liko zůstal Joatan syn Jerobaalův nejmladší;
nebo se byl skryl. * Tedy shromáždili se vši- 6
ckni muži sichemští i veškeren dům města
Mello; i šli a ustanovili sobě Abimelecha
za krále na rovinách u sloupu, kterýž jest u
Sichemu. * To když pověděli Joatanovi, odejda 7
postavil se na vrchu hory Garizim, a pozdvihna
hlasu svého, volal a řekl jim: Poslyšte mne
muži sichemští! a uslyš vás Bůh! * Sešlo se 8
některého času dříví, aby pomazalo nad sebou

---

samému jest zasnoubený a k sloužení jemu zavázaný; a proto milování Pánu svému náležitého jinám přenášeti, pocty jeho čisté jakýmikoli pěknými rozumy a krásnými smysly bez průvodu slova božího naprzňovati nemá. Levit. 17, 5. Deut. 30, 14.— *za ním,* t. zření své k efodu jako k nějaké modle obracel. Jiní vykládají, po něm, t. po smrti Gedeonově, že t. efodu toho k modlářství a k službě Baalově užívali; o čemž slyší v. 33. — *osidlem,* t. ten efod byl jemu k velikému pádu a hříchu před Bohem i synům jeho, pročež hrozně zmordováni jsou (níž 9, 5.). Jemu, že ačkoli to dobrým úmyslem (jakž ho rabínové vymlouvají) na památku vítězství toho nad Madianskými vyzdvihl, však vida, an toho i dům jeho i jiní všickni k zlému proti Bohu, poctě a zápovědem jeho užívají, že to přehlídal a nekazil, jako Mojžíš telete; že pak ho apoštol mezi svaté pokládá, podobné, že pokání činil. Synům jeho a potomkům, že netoliko v bludu předka svého po smrti jeho zůstali, ale i modlářství přivětšili, obrátivše se i s tím efodem k Baalovi.

33. *modlami,* H. baalim. — *Baala*: modlu Sichemských, o níž v hl. 9.

35. *neučinili* etc., t. neprokázali vděčnosti aneb odměnné lásky.

2. *ke všechněm,* H. v uši všech. — *Pamatujte pak,* t. jestliže se na tom snesete, abyste jednoho sobě zvolili, mne vyvolte, jakožto toho, kterýž jsem vám příbuzný; pochleboval jim čistě a klamal, nebo bratřím a přátelům po otci bližší, nežli po mateři.

4. *z domu,* J. z chrámu modly. — *povaleče,* H. muže zaháleče.

6. *Mello,* t. rodina matky Abimelechovy aneb ves, z níž ona byla. J. žeby pevnost v městě neb počet nějaký kněží Baalových, kyselost a nenávist starodávní ku Gedeonovi a potomkům jeho majících, k vymstění se nad nimi pro zrušení modly Baal, hotových (výš 6, 28.). Až teď tohoto vždy dočekali a na své topořiště nasadili, nic se o to s Bohem ani s jinými pokoleními neporadivše: toť roztržka v Israeli, odkudž nic dobrého nevzrostlo. — *u sloupu,* kterýž Josue byl vzdělal. Viz Jos. 24, 26.

7. *Garizim,* o níž viz Deut. 27, 12. — *a uslyš,* J. tak nechť slyší.

8. *Sešlo,* H. jdouce šlo neb šli. — *dříví.* Tím dřívím neb stromovím rozumí se lid israelský krále žádostivý (výš 8, 22.) a Sichemští; olivou, fíkem, vinným kmenem Gedeon a synové jeho, na svém obecném stavu a povolání Bohu i lidem milém přestávající; bodlákem vyznamenán Abimelech a jeho tyranství.

9 krále. I řekli olivě: Kraluj nad námi! * Jimžto
odpověděla oliva: Zdali já opustě svou tuč-
nost, kterouž ctěn bývá Bůh i lidé, půjdu,
10 abych byla postavena nad stromy? * I řeklo
dříví k fíku: Pojď ty a kraluj nad námi!
11 * Jimžto odpověděl fík: Zdali já opustě slad-
kost svou a ovoce své výborné půjdu, abych
12 postaven byl nad stromy? * Řeklo opět dříví
k vinnému kořenu: Pojď ty a kraluj nad námi!
13 * Jimž odpověděl vinný kořen: Zdali já opustě
své víno, kteréž obveseluje Boha i lidi, půjdu,
14 abych postaven byl nad stromy? * Naposledy
řeklo všecko dříví k bodláku: Pojď ale ty a
15 kraluj nad námi! * I odpověděl bodlák dříví:
Jestliže v pravdě béřete vy mne sobě za krále,
pojďte, odpočívejte pod stínem mým: pakli
nic, vyjdi oheň z bodláku a spal cedry li-
16 banské. * Tak i nyní, jestliže jste právě a
upřímě učinili, ustanovivše Abimelecha za
krále; a jestliže jste dobře učinili Jerobaalovi
a domu jeho, a jestliže podlé dobrodiní ru-
17 kou jeho odplatili jste se jemu * (neb otec můj
bojoval za vás a odvážil se života svého,
18 aby vysvobodil vás z ruky Madianských; * vy
pak teď povstali jste proti domu otce mého
a zmordovali jste syny jeho, sedmdesáte mu-
žův, na jednom kameni, a ustanovili jste krále
Abimelecha syna děvky jeho nad muži si-
19 chemskými, protože bratr váš jest). * Jestliže,
řku, právě a upřímě udělali jste Jerobaalovi
i domu jeho dne tohoto, veselte se z Abime-
lecha, a on také nechť se veselí z vás:
* pakli nic, nechť vyjde oheň z Abimelecha 20
a sžíře muže sichemské i dům Mello. Nechť
vyjde také oheň od mužův sichemských a
z domu Mello a sžíře Abimelecha. * Tedy 21
utekl Joatan, a utíkaje odšel do Bery, a zů-
stal tam, boje se Abimelecha bratra svého.
I panoval Abimelech nad Israelem tři 22
léta. * Poslal pak Bůh ducha zlého mezi 23
Abimelecha a mezi muže sichemské; a zpro-
nevěřili se muži sichemští Abimelechovi,
* aby pomstěna byla křivda sedmdesáti synův 24
Jerobaalových, a aby krev jejich přišla na
Abimelecha bratra jejich, kterýž zmordoval
je, a na muže sichemské, kteříž posilnili ru-
kou jeho, aby zmordoval bratří své. * Nebo 25
učinili muži sichemští jemu zálohy na vrších
hor, a očekávajíce ho loupili všecky chodící
mimo ně tou cestou; kterážto věc povědína
jest Abimelechovi.
Syn pak Obedův Gaal, jda s bratřími 26
svými, přišel do Sichemu; i těšili se z něho
muži sichemští. * A vyšedše na pole sbírali 27
víno své a tlačili i veselili se; a všedše do
chrámu bohův svých jedli a pili a zlořečili
Abimelechovi. * Řekl pak Gaal syn Obedův: 28
Kdo jest Abimelech? A jaké jest Sichem,
abychom sloužili jemu? Zdaliž není syn Je-
robaalův a Zebul úředník jeho? Služte raději
mužům Emora otce Sichemova; nebo proč
my máme sloužiti tomuto? * Ale, ó kdyby 29
tento lid byl v ruce mé, abych shladil Abi-
melecha. I řekl Abimelechovi: Sbeř sobě

---

9. *ctěn*, H. ctí skrze mne bohy i lidi. J. kterouž při mně Bůh i lidé velebí. — *lidé*, t. když se jí užívá k obětem, mazání na království, kněžství a proroctví, též ku potřebě těla. — *postavena*, H. hýbala se, chvěla neb klátila.

13. *víno*, H. mest. — *Boha*, t. při obětech.

15. *béřete*, H. mažete neb pomazujete. — *odpočívejte*, J. přikrejte se neb líhejte, t. když neumíte svobody své užiti, trpte to, co sobě zvolujete. — *spal*: sehlti. — *cedry*, t. přednější Sichemské; budou-li se mi v čem protiviti.

16. *právě*, H. v pravdě a v dokonalosti. — *Jerobaalovi*, t. vděčnosti dokázali k Jerobaalovi. Viz výš 8, 35. — *odplatili*, H. učinili.

17. *odvážil*, H. opovrhl duši svou daleko.

18. *teď*, H. dnes.

20. *nechť vyjde.* Ačkoli Joatan poněkud pro zbití bratří svých i nátisk sobě učiněný (v. 5.) spravedlivě horlil, však že mysl jeho žádostí pomsty nakvašena byla, zřetelné jest: že pak Bůh té žádosti jeho (jakž se hned pokládá) jako i Samsonovy níž 16, 28 a jiných, skutkem potvrdil, nejde to z toho, jakoby nezřízená nějaká mysli hnutí, řeči a prosby proti vůli a zákonu svému čelící, oblibovati, schvalovati a podporovati měl; ale raději toto má býti o Bohu v pravdě rozumíno, že on i zlé náklonnosti, ze zlého a zkaženého přirození se prýštící, sám z milosti své tak ohýbá a mírní, aby ne vždycky ven se vyskytovaly; pakli je kdy osvobozuje, to činí, aby žádnému k stížnosti a ke škodě nebyly, než toliko těm, kterýchž on potrestávati aneb ku pokání obraceti aneb pomsty spravedlivé na ně uvoditi ráčí. Ano často i zlých nekajících žádosti dává a naplňuje, pro ukázaní příkladu dodrotivosti své k svým věrným. Výš 2, 17. Viz též 6, 34.

21. *boje se*, H. od tváři Abimelecha.

23. *ducha zlého.* Jedni prostě na ducha zlého to slyší, jiní na jeho nepatrné dílo v nich, t. aby ve svém Abimelecha za krále přijetí stálí nebyli, ale vrtcí, anobrž mezi sebou nejednomyslní, proti sobě hněvem a nenávistí zažžení; k tomu cíli aby i jejich nevděčnosti a zlému svolování i ukrutenství Abimelechovo, které nad svými bratřími provedl, za těmi příčinami mstěno bylo; o čemž tu hned v. 24. a 56. 57. Tak Bůh někdy vzbuzuje a posílá zlé na zlé, ku pomstě a zahynutí obojích. Nebo spiknutí se zlých a jejich sebe vespolek s útiskem ctných a pobožných, jako koček lízání, nikoli dlouho netrvá; sám Bůh rady takových a usilování zlá rozptylovati a na ně obraceti ráčí. — *a zpronevěřili*: tak že pohrdli.

26. *těšili se*, H. doufali v něm.

27. *vyšedše*: prvé nežli přišel Gaal, ani z města vyjíti nesměli pro strach Abimelecha. — *veselili se*, H. činili chválení, t. vítězství slavili. — *chrámu*: domu.

28. *Emora*, t. potomkům Emorovým, o nichž Gen hl. 34.

29. *Abimelechovi*, t. před lidem v nepřítomnosti jeho, aneb v přítomnosti úředníka jeho. — *vyjdi*, t. s jakkoli mnohými chceš, a potýkej se se mnou.

30 vojsko a vyjdi. * Uslyšev pak Zebul úředník
města toho slova Gaala syna Obedova, roz-
31 hněval se náramně, * i poslal posly k Abime-
lechovi tajně, řka: Hle, Gaal syn Obedův i
bratří jeho přišli do Sichemu, a hle bojovati
32 budou s městem proti tobě: * protož nyní
vstana nočně ty i lid, kterýž jest s tebou,
33 zdělej zálohy v poli; * a ráno, když bude
slunce vycházeti, vstana, udeříš na město; a
když on i lid, kterýž jest s ním, vyjde proti
tobě, učiníš jemu to, což se naskytne ruce
34 tvé. * A protož vstal Abimelech i všecken
lid, kterýž s ním byl, v noci, a učinili zálohy
35 u Sichemu na čtyřech místech. * I vyšel Gaal
syn Obedův, a postavil se v bráně města;
vyvstal pak Abimelech i lid, kterýž s ním
36 byl, ze záloh. * A uzřev Gaal ten lid, řekl
k Zebulovi: Hle, lid sstupuje s vrchu hor!
Jemuž odpověděl Zebul: Stín hor vidíš, jako
37 nějací lidé zdají se, tím se mýlíš. * Tedy opět
promluvil Gaal řka: Hle, lid sstupuje s vrchu;
neb zástup jeden táhne cestou rovin Mone-
38 nim. * Řekl pak k němu Zebul: Kde jsou
nyní ústa tvá, jimižs mluvil: Kdo jest Abi-
melech, abychom sloužili jemu? Zdaliž toto
není lid ten, kterýmžs pohrdal? Vytáhniž nyní
39 a bojuj proti němu! * I vytáhl Gaal před lidmi
se Sichemskými a bojoval proti Abimele-
40 chovi. * Ale Abimelech honil ho utíkajícího
před tváří svou, a padlo raněných mnoho až
41 k bráně. * Zůstal pak Abimelech v Rumě a
Zebul vyhnal Gaala i bratří jeho, aby ne-
42 zůstávali v Sichemu. * Nazejtří pak vytáhl lid
do pole, i oznámeno jest to Abimelechovi.
43 * Tedy on pojal lid svůj a rozdělil jej na tři
zástupy, zdělav zálohy v polích, a vida, an
lid vychází z města, vyskočil na ně a zbil je.
44 * Nebo Abimelech a zástup, kterýž byl s ním,
udeřili na ně a postavili se u brány města;
druzí pak zástupové obořili se na všecky ty,
45 kteříž byli v poli, a zbili je. * Abimelech pak
dobýval města celý ten den, až ho i dobyl
a lid, kterýž v něm byl, pobil, a zbořiv město,
posál je solí. * Uslyševše pak to všickni muži 46
věže sichemské, vešli do hradu svého, chrámu
boha Berita, kdežto byli učinili úmluvu s ním,
a od toho město vzalo jméno, jenž bylo velmi
ohražené a pevné. * A oznámeno jest Abimele- 47
chovi, že se tam shromáždili všickni muži
věže sichemské; * tedy vstoupil Abimelech 48
na horu Selmon, on i všecken lid, kterýž byl
s ním, a nabrav seker s sebou, nasekal rato-
lestí se stromů, kterýchž nabral a vložil na
rameno své, i řekl k lidu, kterýž byl s ním:
Což jste viděli, že jsem učinil, spěšně učiňte
tak jako já. * I uťal sobě jeden každý ze všeho 49
lidu ratolest, a jdouce za Abimelechem, skládli
je u hradu a zapálili jimi hrad. I zemřeli tam
všickni muži věže sichemské, téměř tisíc mu-
žův a žen. * Odšel pak Abimelech do Tebesu a 50
položil se u Tebesu i dobyl ho. * Byla pak věže pe- 51
vná u prostřed města, a utekli tam všickni muži
i ženy i všickni přední města toho, a zavřeli po
sobě, vstoupivše na vrch věže. * Tehdy přišed 52
Abimelech až k věži, dobýval jí; a přistoupil
až ke dveřím věže, aby je zapálil ohněm.
* V tom žena nějaká svrhla kus žernovu na 53
hlavu Abimelechovu a prorazila hlavu jeho.
* A on rychle zavolav mládence, kterýž nosil 54
zbroj jeho, řekl jemu: Vytrhni meč svůj a
zabij mne, aby potom nepravili o mně: Žena
zabila ho. I probodl jej služebník jeho, a
umřel. * Uzřevše pak synové israelští, žeby 55
umřel Abimelech, odešli jeden každý k místu
svému. * A tak odměnil Bůh zlým Abimele- 56
chovi za nešlechetnost, kterouž páchal proti
otci svému, zmordovav sedmdesáte bratří
svých; * tolikéž i všecku nešlechetnost mužův 57
sichemských vrátil Bůh na hlavu jejich, a
přišlo na ně zlořečení Joatana syna Jerobaa-
lova.

---

31. *tajně*, J. do Tormy. — *bojovati*, J. oblehli město tobě ke škodě.
33. *naskytne*, H. najde.
37. *s vrchu*, H. s vysokého prostředku země. — *zástup*, H. hlava.
39. *před lidmi*, H. před tváří pánů, t. měšťanů. — *Sichemskými*, t. jako vůdce jejich.
40. *k bráně*, H. ke dveřím brány.
42. *lid*: obyvatelé Sichemu; ačkoli Gaala vůdce svého ztratili, však z dopuštění božího tak nenáviděli Abimelecha, že od předsevzetí svého nepřestali. Jiní slyší o vyjití z příčiny díla polního.
44. *obořili*: sháněli se za všemi.
45. *solí*, t. solí posypal, na znamení, že zpuštěné a zkažené na budoucí časy zůstati má, nebo země slaná neúrodná jest.
46. *muži*, H. páni, držitelé.
48. *s sebou*, H. v ruku svou. — *spěšně*, H. pospěšte.
51. *přední*: muži, páni.
54. Tyrané a jich pomocníci obyčejně k zlému a nešťastnému cíli přicházejí a nebývají bez pomsty.
56. *odměnil*, H. navrátil. A takový jest cíl obecný všech bezbožných a nešlechetných lidí na světě, že když se břicha jejich ze spížírny boží (žalm 17, 14.) věcmi života tohoto pohodlnými a někteří i své vůle a tyranství provozováním nejvíc nasytí a vykrmí (jako Eglon výš 3, 22.), tedy jim Bůh spravedlivou mzdu jejich dává a ke dni zabití, jako hovada vytylá, přivodí (Jerem. 12, 3.), čehož zniknouti nikterakž nemohou (I. Tess. 5, 3.).
57. *nešlechetnost*, H. zlé.

Hlava 10.

VII. Tola z pokolení Issacharova za dvadceti tři léta. VIII. Jair galadský, za dvadceti dvě lětě, bohatý člověk. IX. Jefte. Když zajisté lid I. v hříchy se vydal se Sidonskými, Bůh je Filistinským a Ammonitským k velikému sužování pustil; II. v bídách se upamatovav pokání činil, Bůh po mnohém odmlouvání, an viděl modlářství zavržení, proti vojsku nepřátelskému ukázal jim za vůdce Jefte.

Povstal pak po Abimelechovi k obhajo-
vání Israele Tola, syn Fuy syna Dodova,
muž z pokolení Issacharova; a ten bydlil v Sa-
2 miru na hoře Efraim. * I soudil Israele za tři-
mecítma let, a umřev pochován jest v Sa-
miru.

3 Po něm povstal Jair galadský, a soudil
4 Israele za dvamecítma let. * A měl třidceti
synův, kteříž jezdili na třidcíti mezcích a měli
třidceti měst, kteráž sloula jmenem jeho vsi
Jairovy až do dnešního dne, a ty jsou v zemi
5 galadské. * I umřel Jair, a pochován jest
v Kamoně.

6 Opět pak synové israelští činili to, což
jest zlé před očima Hospodinovýma; nebo
sloužili baalům a astarotě, to jest bohům syr-
ským, bohům sidonským a bohům moabským,
tolikéž i bohům synův ammonitských, i bohům
filistinským, tak že opustili Hospodina a ne-
7 sloužili jemu. * Protož roznítila se prchlivost
Hospodinova na Israele, a vydal je v ruku
8 Filistinských a v ruku Ammonitských,* kteříž
stírali a potlačovali syny israelské toho roku
i potom za osmnácte let; všecky syny israel-
ské, kteříž byli před Jordanem v zemi Amo-
9 rejského, kteráž jest Galad; * přešli pak Am-
monitští i Jordan, aby bojovali také proti
Judovi a proti Beniaminovi i proti domu
Efraimovu: i byl Israel náramně ssoužen.

Tedy volali synové israelští k Hospodinu 10
řkouce: Zhřešili jsme tobě, tak že jsme opu-
stili tě Boha svého a sloužili jsme baalům.
* Ale Hospodin řekl k synům israelským: 11
Zdaliž jsem od Egyptských a od Amorejských
a od Ammonitských a Filistinských, * tolikéž 12
od Sidonských a Amalechitských i od Kananej-
ských, vás ssužujících, hned jakž jste volali ke
mně, nevysvobodil vás z ruky jejich? * A však 13
vy opustili jste mne a sloužili jste bohům ci-
zím; protož nevysvobodím vás více. * Jděte 14
a volejte k bohům, kteréž jste sobě zvolili: oni
nechť vysvobodí vás v čas soužení vašeho.
* I řekli synové israelští Hospodinu: Zhřešili 15
jsme; učiň s námi, což se dobře líbí; avšak vy-
svoboď nás, prosíme v tento čas. * Protož vy- 16
vrhše bohy cizí z prostředku svého, sloužili
Hospodinu. A zželelo se duši jeho nad trá-
pením Israele.

Svolali se pak Ammonitští a položili se 17
v Galadi. Shromáždili se také synové israel-
ští a položili se v Masfě. * I řekli lid s knížaty 18
galadskými jedni k druhým: Kdokoli počne
bojovati proti Ammonitským, bude vůdce všech
obyvatelů galadských.

Hlava 11.

Jefte, kteréhož 1) pro neřádnost zplození bratří z dědictví sice vyhnali, 2) ale starší lidu v potřebě této i hledali i za vůdce sobě představili. — Za soudce tehdy jsa vystavený nesnáz měl s nepřátely lidu bo-

---

4. *mezcích*, J. hřebcích. — *vsi Jairovy*, t. od onoho prvního Jaira, o němž Num. 32, 41.

6. *syrským*, H. Aram.

7. *vydal*, H. prodal.

8. *toho roku*, t. času, jakž se v modlářství vydali aneb jakž Jair umřel.

9. *pak*, t. po vydrancování a poplenění těch, kteří bydlili před Jordanem.

11. *řekl*, t. skrze nějakého proroka, kterého jim tehdáž poslal, aby jim na místě jeho mluvil.

13. *nevysvobodím*. Jako boží slibové s výminkou vděčnosti a pokání svatého vždycky od Boha lidem se předkládají, tak i pohrůžky; a často Bůh podlé příčin a proměn lidských obě to také proměňovati ráčil, sám však bez proměny vždycky zůstává. Neboť Bůh zde v čase milosti není tak zarytý v soudech a výpovědech svých, jako světa soudcové bývají. Jerem. 18, 7. Výš 2, 14.

14. *Jděte*. Důtklivá slova, smysl opační mající, jako Eliášova. III. Král. 18, 27.

15. *učiň*: tresci nás pro hříchy naše, jakž ráčíš.— *což se* etc., H. podlé všeho dobrého v očích tvých.— *čas*, H. den.

16. *zželelo* etc., H. ssoužena jest duše jeho. — *trápením*, buď tím, kteréž od nepřátel snášeli, buď tím, kterýmž se před Bohem ponižovali, milosti jeho hledajíce. (Výš 2, 14.) Potěšitelný příklad ssoužené a zbědované všecky v doufání jistém k Bohu o jeho dobrotivosti ustavující.

18. *vůdce*, H. hlava.

žího a s pokolením efraimským. V nesnázi první užil opatrnosti a hrdinství. a) Opatrnosti jednaje skrze posly s Ammonitskými, aby od zlého předsevzetí upustili; b) hrdinství (však ne bez přimíšení všetečnosti jak při slibu Bohem zapověděném, tak vykonání ho při pobití nepřátel).

Toho času pak byl nějaký Jefte galadský,
muž udatný, a byl syn ženy nevěstky, z níž
2 zplodil Galad řečeného Jefte. * Ale i manželka
Galadova naplodila mu synův. A když do-
rostli synové manželky té, vyhnali Jefte; nebo
řekli k němu: Nebudeš děditi v domě otce
3 našeho; nebo jsi postranní ženy syn. * Protož
utekl Jefte od tváři bratří svých a bydlil
v zemi Tob; a sběhli se k Jefte lidé povaleči
4 a vycházeli s ním. * Stalo se pak po těch
dnech, že bojovali Ammonitští proti Israel-
5 ským. * A když počali bojovati Ammonitští
proti nim, odešli starší galadští, aby zase
6 přivedli Jefte ze země Tob. * I řekli k Jefte:
Pojď a buď vůdce náš, abychom bojovali
7 proti Ammonitským. * Odpověděl Jefte starším
galadským: Zdaliž jste vy mne neměli v ne-
návisti, a nevyhnali jste mne z domu otce
mého? Pročež tedy nyní přišli jste ke mně,
8 když ssouženi jste? * I řekli starší galadští
k Jefte: Proto jsme se nyní navrátili k tobě,
aby šel s námi a bojoval proti Ammonitským
a byl nám za vůdce, všechněm obyvatelům
9 galadským. * Tedy odpověděl Jefte starším
galadským: Poněvadž mne zase uvodíte, abych
bojoval proti Ammonitským, kdyžby mi je
dal Hospodin v moc, budu-li vám za vůdce?
10 * I řekli starší galadští k Jefte: Hospodin
bude svědkem mezi námi, jestliže neučiníme
11 vedlé slova tvého. * A tak šel Jefte se staršími
galadskými, a představil jej sobě lid za vůdce
a kníže. A mluvil Jefte všecka slova svá před
Hospodinem v Masfě.

Potom poslal Jefte posly ke králi am- 12
monitskému s tímto poručením: Co máš ke
mně, že jsi vytáhl na mne, aby bojoval proti
zemi mé? * I odpověděl král ammonitský po- 13
slům Jefte: Že vzal Israel zemi mou, když
vyšel z Egypta, od Arnonu až k Jaboku a
až k Jordanu; protož nyní vrať mi ji pokojně.
* Opět pak poslal Jefte ke králi ammonit- 14
skému * a řekl jemu: Takto praví Jefte: 15
Nevzalť Israel země moabské ani země synův
Ammonových. * Ale když vyšli z Egypta, šel 16
Israel přes poušť až k moři Rudému, a přišel
do Kadesu, * odkudž poslal Israel posly ke 17
králi edomskému: Prosím, nechť projdu skrze
zemi tvou; a nechtěl ho slyšeti král edomský.
Poslal také ke králi moabskému, a nechtěl
povoliti. A tak zůstal Israel v Kadesu. * Potom 18
když šel přes poušť, obcházel zemi edomskou
a zemi moabskou, a přišed od východu slunce
k zemi moabské, položil se před Arnonem, a
nevešli na pomezí moabské; nebo Arnon jest
meze Moabských. * Protož poslal Israel posly 19
k Seonovi králi amorejskému, to jest ke králi
hesebonskému, a řekl jemu Israel: Prosím,
nechť projdu skrze zemi tvou až k místu
svému. * Ale Seon nedůvěřoval Israelovi, aby 20
přejíti měl pomezí jeho; protož shromáždil
Seon všecken lid svůj, a položili se v Jase,
a bojoval proti Israelovi. * I dal Hospodin 21
Bůh israelský Seona i všecken lid jeho v ruku
Israeských, a porazili je; i opanoval dědičně
Israel všecku zemi Amorejského, té země oby-
vatele. * A tak opanovali všecko pomezí Amo- 22

---

1. *Galad*, ne onen syn Machirův, ale jiný, však též z jeho rodu.
2. *Nebudeš*, t. podlé božího nařízení. Deut. 23, 2.
3. *Tob*, která od správce neb vládaře svého jmeno měla; chtí míti, že byla nějaká částka země Galad. — *s ním*, t. k činění útoků na nepřátely lidu božího, aby měli, čímby se živili. Nebo Jefte, jsa vyhnanec, neměl nač drábů chovati, leč co kde ukšloubl z nepřátel.
9. *v moc*, H. před tváří mou.— *za vůdce*, t. abych netoliko v této potřebě, ale potom i v jiných věcech přednost mezi Galadskými držel.
10. *bude*, H. uslyší.
11. *slova svá*, t. obnovuje před lidem to, co prvé poslům jejich mluvil.
12. *s tímto* etc., H. řka. — *Co máš* etc., H. Co tobě a mně?
13. *zemi mou.* Nepravě svou býti praví zemi, která prvé Moabských byla, potom Seonova, naposledy Israelských. Num. 21, 26. — *ji*, H. je, t. ta místa.
15. *Nevzalť.* Brání se tím Jefte, 1) když odpírá tomu, aby měli Israelští vzíti Ammonitským zemi, a ukazuje ve třech verších pořád, že Israel s Ammonitskými ničeho činiti neměl, ale toliko s Idumejskými a Moabskými. Deut. 2, 28. 2) Tím, že náležitě Mojžíš bojoval proti Seonovi, který tehdáž té země pánem byl. 3) Když ukazuje, že mu Bůh nad Seonem vítězství dal, tak aby zemi jeho opanoval; ježto komu Bůh spravedlivým bojem co v ruce uvede, i práva pohanská a všech národů toho jako svého užívati dopouštějí. 4) Poráží jeho důvody, a) že Moabští majíce k zemi lepší právo jako dávní obyvatelé její, avšak ničeho o to neříkali; b) že v tak dlouhém času, by i jakou spravedlnost Ammonitští k ní měli, již ji promlčeli. Pěkný příklad opatrného a mírného vůdce, všech případností pokoje, prvé nežli meče a boje zkušujícího.
21. *dědičně.* Čeho se právem válečným po nepřátelích dosahuje, to již vítězících vlastní učiněno bývá; příklad toho na Abrahamovi (Gen. 14, 16. 20.), na Josue, Otonielovi, Davidovi, Šalomounovi etc. Ta pak nejspravedlivější válka bývá (dí sv. Augustin), která z rozkazu božího vyzdvižena bývá. Viz Num. 31, 26. Jakby pak člověk pobožný i takového jsa povolání dobrého svědomí ostříhati a je zachovati mohl, potřebné o tom naučení dává sv. Jan. Luk. 3, 14., a sv. Augustin o témž pěknou epištolu napsal k Bonifaciovi válečníku, kdež i ta slova pokládá: Nikoli se nemáš domní-

rejského, od Arnonu až k Jaboku a od pouště
23 až k Jordanu. * Když tedy Hospodin Bůh
israelský vyhladil Amorejského od tváři lidu
svého israelského, proč ty chceš panovati nad
24 ním; *zdaliž tím, což tobě dal Chamos bůh
tvůj k vládařství, vládnouti nemáš? Takž kte-
rékoli vyhladil Hospodin Bůh náš od tváři
25 naší, jejich dědictvím my vládneme. * K tomu
pak zdali jsi ty čím lepší Balaka syna Sefo-
rova, krále moabského? Zdali se kdy vadil
26 s Israelem, zdali kdy bojoval proti nim, *ježto
již bydlí Israel v Hesebonu a ve vsech jeho,
i v Aroeru a ve vsech jeho, i ve všech mě-
stech, kteráž jsou při pomezí Arnonu, za tři
sta let? Proč jste jí neodjali v tak dlouhém
27 čase? * Protož ne já provinil jsem proti tobě,
ale ty mně zle činíš, bojuje proti mně. Nechť
soudí Hospodin soudce dnes mezi syny isra-
28 elskými a mezi syny Ammonovými! * Král
pak ammonitský neuposlechl slov Jefte, kte-
29 ráž rozkázal jemu. * V tom nadšen byl Jefte
Duchem Hospodinovým; i táhl skrze Galad
a Manasse, prošel i Masfu a Galad, a odtud
30 táhl proti Ammonitským. * (Učinil pak Jefte
slib Hospodinu a řekl: Jestliže jistotně dáš
31 mi Ammonitské v ruku mou: *i stane se, že
cožby koli vyšlo ze dveří domu mého mně
vstříc, když se vrátím v pokoji od Ammonit-
ských, bude Hospodinovo, abych to obětoval
v obět zápalnou.) * Přitáhl tedy Jefte na Am- 32
monitské, aby bojoval proti nim, a dal je
Hospodin v ruku jeho. * I pobil je od Aro- 33
eru, až kudy se jde do Mennitu, dvadceti
měst, a až do Abelu vinic, porážkou velikou
velmi; a sníženi jsou Ammonitští před syny
israelskými.

Když se pak navracoval Jefte do Masfy 34
k domu svému, ai, dcera jeho vyšla jemu
vstříc s bubny a se zástupem plesajících, kte-
rouž měl toliko jedinou, aniž měl kterého
syna aneb jiné dcery. * Stalo se pak, že když 35
uzřel ji, roztrhl roucha svá a řekl: Ach, má
dcero, velices mne ponížila; nebo jsi z těch,
jenž mne kormoutí: poněvadž jsem tak řekl
Hospodinu, aniž budu moci odvolati toho.
* Jemuž ona odpověděla: Můj otče, jestližes 36
tak řekl Hospodinu, učiň mi podlé toho, jakžs
mluvil; když jen dal Hospodin pomstu nad
nepřátely tvými ammonitskými. * Řekla také 37
k otci svému: Nechť toliko toto obdržím:
Odpusť mne na dva měsíce, ať jdu a vejdu
na hory, a opláči panenství svého, já i dru-
žičky mé. * Kterýž řekl: Jdi. I propustil ji 38
na dva měsíce. Odešla tedy ona i družičky její,

---

vati, žeby ti, kteří ve zbroji obci slouží, Bohu líbiti se nemohli. Ne sami tedy za starého zákona války vésti a bojovníci býti mohli, ale i za zákona nového.

24. *zdaliž* etc., t. na tom ty, co tobě Bůh tvůj udělil (jak se domníváš), přestávati máš, jakož i my na tom, co nám pravý věčný Bůh udílí, přestáváme.

25. *s Israelem*, t. z příčiny krajiny té, aby jí zase dosáhl. — *zdali kdy*, J. zdali nebojoval proti nim.

26. *tři sta*, t. od porážky Seona až dosavád, ač bylo 270, ne tak zevrub pilně počítaje, zdání své položil; jakž bývá v podobných historií vypravování.

29. *nadšen* etc., H. byl na Jefte, t. Duchem božím byl zvláštně roznícen a duchem horlivosti a udatnosti obdařen, aby beze všeho strachu a bázně táhl proti tak zpurným a neustupným lidu božího nepřátelům. Výš 3, 10. a 6, 34.

30. *slib.* Poněvadž Jefte neměl toho z rozkazu božího jako Abraham, aby plod svůj Bohu obětovati měl, anobrž měl zápověd jako přikázaním božím: Nezabiješ, tak i tím, že Bůh lid svůj od obyčejů pohanských i obětování krve lidské zřetelně vystříhati ráčil (Deut. 12, 31. a 18, 10.). Také olah, t. obět zápalná, jakovouž slíbil Jefte, neměla z jiných věcí strojena býti, než z trojích živočichů. Lev. hl. 1.) Pakli se kdo tak horlivým a nábožným nalézal, žeby i duši lidskou slibem Bohu obětovati chtěl, rozkázal Bůh toho nemordovati, ale jako i prvorozené vypláceti. (Levit. hl. 27. Num. hl. 18.) Z toho se vidí, že Jefte toho všeho pominuv, buďto v úmysle maje člověka obtěžovati (jakož co jiného mohlo jemu vstříc vyjíti, jej vítati, leč pes; ale nehodil se k oběti, ani jeho výplata. Deut. 23, 18.), buďto když ji ovšem vykonal, bláznivě a škodlivě příliš bloudil; čehož i želel (v. 35.), a nejhorší to, že se při tom prvé, než to vykonal, vůli boží spraviti neuměl. Takové bylo těch časů čisté boží pocty a služby vůbec zprznění a neznámost, až se těch nečistot i svatým dostávalo; co pak divné jest i při tomto Jefte, který jsa nectně zplozen, z vlasti vyhnán, sběři lehké vůdcem a drábem učiněn, jakoví lidé nemnoho na zákon boží myslí, avšak že v pokání svatém ze světa sešel, naděje jest, poněvadž ho apoštol mezi věřící počítá. O slibích viz Num. 30, 2. Deut. 23, 21.

33. *do Abelu*, t. k místu tak řečenému, snad od té porážky, nebo pláč to slovo znamená. J. až do roviny viničné.

35. *Stalo se pak.* Často lidem v čas největšího veselí, slávy a radosti přijde lecos zarmouceného, aby se sobě ve své slávě nezalibovali. — *poněvadž jsem tak* etc., H. otevřel jsem ústa svá k Hospodinu. — *odvolati*, H. navrátiti. Přebídnátě to nemoc, dí sv. Ambrož, a nedostatek, která se vraždou bližního hojí a doplňuje; lépe jest neslibovati toho, čeho ten, jemuž slibuješ, neoblibuje. Též Cicero lib. 3. off. cap. 12.

37. *Nechť* etc., H. učiň mi toto slovo, t. tu věc.— *panenství.* Nebo to velmi příkrá a zarmoucená byla věc, anobrž částka zlořečenství božího u Židů, když kdo bez plodu život svůj strávil. Exod. 23, 26. Nepochybné, že jest to šlo z bedlivého rozvažování zákona božího všechněm vydaného: Ploďte se a rozmnožujte se, a naplňte zemi; i z očekávání zaslíbeného semene mesiáše.

39 a plakala panenství svého na horách. * A při
dokonání dvou měsíců navrátila se k otci své-
mu, a vykonal při ní slib svůj, kterýž byl uči-
nil. Ona pak nepoznala muže. I byl ten obyčej
v Israeli, * že každého roku scházívaly se dce- 40
ry israelské, aby plakaly nad dcerou Jefte ga-
ladského za čtyři dni v roce.

Hlava 12.

V druhé nesnázi a) nejprv odvodil od sebe svou nevinu, hledaje pokoje, b) potom nepokojné porazil, žádnému z Efraimských (an je dobře po řeči poznati uměl) neodpustiv, ale do 42.000 jich zbiv, a tak pokojně za šest let soudil. X. Abesan 1) soudil sedm let, 2) pochován jest v Betlemě. XI. Ahialon soudil deset let. XII. Abdon bohatý soudil osm let, potom umřel.

Shromáždili se pak muži efraimští, a pře-
šedše k straně půlnoční, řekli k Jefte: Proč
jsi vyšel k boji proti Ammonitským a nepovo-
lal jsi nás, abychom šli s tebou? Dům tvůj
2 i tebe ohněm spálíme. * K nimž řekl Jefte: Ne-
snáz jsem měl já i lid můj s Ammonitskými
velikou; tedy povolal jsem vás, ale nevysvo-
3 bodili jste mne z ruky jejich. * Protož vida, že
jste mne nevysvobodili, odvážil jsem se života
svého a táhl jsem proti Ammonitským, i dal je
Hospodin v ruku mou. Ale proč jste dnes
přišli ke mně, zdali abyste bojovali proti mně?
4 * Tedy shromáždil Jefte všecky muže galadské
a bojoval s Efraimem, i porazili muži galadští
efraimské; nebo pravili poběhlci efraimští:
Vy Galadští jste toliko u prostřed Efraima a
5 u prostřed Manassesa. * Odjali Galadští též
i brody jordanské Efraimským. A bylo, že
když kdo z utíkajících Efraimských řekl:
Nechať přejdu! řekli jemu muži galadští:
Jsi-li Efraimský? Jestliže řekl: Nejsem!
6 * tedy řekli mu: Rci hned, Sibbolet. I řekl:
Sibbolet; aniž dobře mohl vyřknouti toho.
Tedy pochytíce jej, zamordovali ho u brodu
jordanského. I padlo toho času z Efraima
čtyřidceti a dva tisíce. * Soudil pak Jefte 7
Israele šest let, a umřel Jefte galadský a
pochován jest v jednom z měst galadských.
Potom soudil po něm Israele Abesan 8
z Betlema. * A měl třidceti synův a třidceti 9
dcer, kteréž rozevdal od sebe, a třidceti žen
přivedl od jinud synům svým. I soudil Isra-
ele sedm let; * a umřev Abesan, pochován 10
jest v Betlemě.
Po něm pak soudil Israele Ahialon zabulon- 11
ský; ten soudil Israele deset let. * I umřel Ahialon 12
zabulonský a pochován jest v Ajolonu v zemi
Zabulonově.
Potom soudil Israele Abdon syn Illelův 13
faratonský. * Ten měl čtyřidceti synův a třid- 14
ceti vnukův, kteříž jezdili na sedmdesáti mez-
cích; i soudil Israele osm let. * Umřev pak 15
Abdon syn Illelův faratonský, pohřben jest
v Taratoně v zemi efraimské na hoře ama-
lechitské.

---

39. *vykonal*, t. zamordoval ji a obětoval, jakž na větším díle staří smýšlejí, jako chaldejský výklad, sv. Ambrož, Augustin Quaest. test. 43. i Josef antiq. Dotázku činí sv. Ambrož: Proč jemu Bůh nezbránil, jako Abrahamovi? Odpovídá: Protože vůle boží již při Abrahamovi byla ukázána, že se nekochá v obětech z krve lidské, a ovšem zákonem. (Lev. hl. 27.) Také, že se nenalezla taková opravdovost a hotovost při Jefte, jako při Abrahamovi, který i hned bez odkladu k vykonání vůle boží se měl; ale tento odkládal, proto trestán byl. Lib. 3. de Virg.

40. *plakaly*, J. mluvily s dcerou; podlé smyslu některých rabínů židovských i antikristových, smyslících, že jí nezabil, ale do zákona spůsobem mnišským k stánku odal a zavřel; což však průvodné není. Nebo proč jsou dcery israelské plakaly? Dí sv. Augustin, že proto, aby otcové takový nemoudrý slib k výstraze měli, a aby takové veliké poslušenství děvečky této v zapomenutí nepřicházelo.

1. *přešedše*, t. Jordan. — *vyšel*, H. přešel, t. za Jordan, tak i v. 3.

2. *Nesnáz*, H. muž sváru byl jsem.

3. *odvážil* etc., H. položil jsem duši svou v ruce své. — *přišli*, H. vstoupili.

4. *pravili*, t. utrhajíce vojákům Jefte. J. nebo pravili Galadští (t. vojáci a drábi Jefte) mezi Efraimem a Manassesem prostředkující: Poběhlci jste, Efraimští, t. nevážní, všeteční a lehkomyslní lidé jste, jmenem Efraimovým přikrytí. — *Manassesa*, t. jste lidé nepatrní, ničemní, nevzácní.

5. *přejdu:* přepravím se. —

6. *Sibbolet*, t. tok vod aneb prudký potok, též klas. — *Sibbolet*. Praví, že jest slovo zkažené a že nic nevyznamenává. J. vykládají klas.

9. *žen*, H. dcer.

Hlava 13.

XIII. Samson. A) Když lid pro hříchy v službě Filistinských čtyřidceti let byl, Bůh 1) skrze anděla nejprv matce, potom otci o početí a narození dítěte oznámil, 2) zapálením obětí stvrdil. B) Když čas přišel, Samson se narodil i odrostl.

Tedy opět synové izraelští činili to, což
jest zlé před očima Hospodinovýma; i vydal
je Hospodin v ruce Filistinských za čtyřidceti
2 let. * Byl pak muž jeden ze Saray, z čeledi
Danovy, jmenem Manue, jehožto manželka
3 byla neplodná a nerodila. * I ukázal se anděl
Hospodinův ženě té a řekl jí: Ai, nyní jsi
neplodná, anižs rodila; počneš pak a porodíš
4 syna. * Protož nyní vystříhej se, aby vína nepila
aneb nápoje opojného, a aby nejedla
5 nic nečistého. * Nebo ai, počneš a porodíš syna,
a břitva ať nevchází na hlavu jeho; nebo bude
to dítě hned od života nazarejský boží; a
tenť počne vysvobozovati Israele z ruky Fi-
6 listinských. * I přišla žena a pověděla muži
svému řkouc: Muž boží přišel ke mně, jehožto
obličej byl jako obličej anděla božího, hrozný
velmi, a neotázala jsem se jeho, odkud by byl,
7 ani mi svého jmena neoznámil; * ale řekl mi:
Ai, počneš a porodíš syna; protož nyní nepij
vína aneb nápoje opojného, aniž jez co nečistého;
nebo to dítě hned od života bude na-
8 zarejský boží až do dne smrti své. * Tedy
Manue modlil se Hospodinu a řekl: Vyslyš
mne, můj Pane! muž boží ten, kteréhožs byl
poslal, prosím, nechť zase přijde k nám a
naučí nás, co máme dělati s dítětem, kteréž
9 se má naroditi! * I vyslyšel Bůh hlas Manue;
nebo přišel anděl boží opět k ženě té, kdyžto
seděla na poli. Manue pak muž její nebyl s ní.
10 * A protož s chvátáním běžela žena ta a oznámila
muži svému, řkouc jemu: Hle, ukázal se
mi muž ten, kterýž byl ke mně prvé přišel.
* Vstav pak Manue, šel za manželkou svou, 11
a přišed k muži tomu řekl jemu: Ty-li jsi ten
muž, kterýžs mluvil k manželce mé. Odpověděl:
Jsem! * I řekl Manue: Nyní nechť se stane 12
slovo tvé: ale jaká péče o to dítě a správa
jeho býti má? * Odpověděl anděl Hospodinův 13
Manue: Ode všeho toho, o čemž jsem oznámil
ženě, ať se ona vystříhá. * Ničehož, což pochází 14
z vinného kmene, ať neužívá, to jest vína aneb
nápoje opojného ať nepije a nic nečistého ať
nejí; cožkoli jsem jí přikázal, ať ostříhá. * Tedy 15
řekl Manue k andělu Hospodinovu: Medle,
nechť pozdržíme tě a připravímeť kozlíka.
* I odpověděl anděl Hospodinův Manue: By 16
mne i pozdržel, nebudu jísti pokrmu tvého; ale
jestliže připravíš obět zápalnou, Hospodinu ji
obětuj. Nebo nevěděl Manue, že byl anděl
Hospodinův. * Řekl opět Manue k andělu Ho- 17
spodinovu: Jaké jest jmeno tvé, abychom, když
se naplní řeč tvá, poctili tebe? * Jemužto od- 18
pověděl anděl Hospodinův: Proč se ptáš na
jmeno mé, kteréž jest divné. * Vzav tedy Ma- 19
nue kozlíka a obět suchou, obětoval to na
skále Hospodinu; a on divnou věc učinil, an
na to hledí Manue a manželka jeho; * nebo 20
když vstupoval plamen z oltáře k nebi, vznesl
se anděl Hospodinův v plameni z oltáře:
Manue pak a manželka jeho vidouce to, padli
na tvář svou na zemi. * A již se více neuká- 21
zal anděl Hospodinův Manue ani manželce
jeho. Tedy porozuměl Manue, že byl anděl
Hospodinův, * i řekl Manue k manželce své: 22
Jistě my zemřeme; nebo jsme Boha viděli.

---

6. *hrozný*: vážný, ctihodný.

10. *prvé*, H. dne onoho neb toho.

12. *jaká péče*, H. jaký spůsob dítěte toho.

13. *vystříhá*. Manue ptá se o dítěti, anděl odpovídá o matce dítěte, jakoby řekl: Co jsem řekl o mateři, pro dítě jsem řekl, protož i ono podlé té správy pilně chováno býti má.

16. *pokrmu*, H. chleba. — *ji obětuj*. Jakoby řekl: Na lidi sluší pokrm, ale na Hospodina obět shlcení neb zápalná.

17. *poctili tebe*, t. nějakým darem na znamení vděčnosti.

18. *kteréž* etc., J. i byl divný, t. divný spůsob na sobě ukázal. Lidské všetečnosti vždycky na osobu a jmeno toho, jenž mluví, nežli na to, co mluví, spíše se ohlédající, k zahanbení tento příklad se hodí. — *divné*: skryté.

19. *obětoval*. Byť Manue, jsa člověk stavu obecného, rozkazu od anděla neměl (v. 16), nebylby bez viny proti zákonu božímu, v kterém se i o jistém místě, na němžby obětováno býti mělo, i o osobách, kterým ta práce poručena byla, oznamuje. — *a on divnou*, J. který divné věci činí.

22. *Jistě my*. Taková obecné slova svatí, když se jim Bůh ukazovati ráčil, vynášeli (Gen. 32, 30. Isai. 6, 5.), ne z příčiny přirození božího, jenž jest původ a studnice života, ani pro samé tělo pokutám poddané, ale pro zkázu chytrostí ďábelskou (Gen. hl. 3.), v tělo naše i ve všecky moci duše vlitou: odkudž hrozná Boha a spravedlnosti jeho neznámost, anobrž v myšleních i skutcích převrácenost, tak že se jako v krty, netopýře, sovy a jiné potvory světla nenávidící lidé obrátili. (Jan 3, 20.) A to tak bídně, aby v těch mrákotách ani mrzkostí svých spatřovati a znáti nemohouce, v nich sobě se zalibovali: leč sám Bůh koho osvítí, a tuť teprv člověk spatří a sezná, jaký jest a čeho hodný: že jest marnost, hodný smrti a zahynutí; z čehož pochází pravá pokora, jejíž cíl ten jest, aby se člověk ne na sobě ani na jakýchkoli jiných věcech, ale na Bohu samém zakládal.

23 * Jemužto odpověděla manželka jeho: Kdyby
nás chtěl Hospodin usmrtiti, nebyl by přijal
z rukou našich oběti zápalné a suché, anižby
nám byl ukázal čeho toho, anižby na tento čas
24 byl nám ohlásil věcí takových. * A tak žena
ta porodila syna, a nazvala jmeno jeho Samson. I rostlo dítě a žehnal jemu Hospodin.
* I počal ho Duch Hospodinův ponoukati 25
v Mahane-Dan mezi Saraou a Estaolem.

Hlava 14.

K zabití nepřátel Samsonovi příčina dána jest při namlouvání manželky sobě, potom i odnětí jí jemu. A) Při namlouvání manželky sobě ze dcer filistinských 1) namluvil sobě k žádosti své rodiče, 2) roztrhl lva hladového. B) Při pojetí v manželstvo 1) na cestě z úst lva před tím zabitého med vybrav, z něho rodičům jísti dal, 2) v posezení svatebním pohádku o tom na hodovníky učiniv a se základem přemluven byv od manželky, kteráž ihned lidu svému pohádku oznámila, základ prohrál; 3) pročež u Askalonu třidceti Filistinských zbiv, základ položil.

Šel pak Samson do Tamnaty a uzřel tam
2 ženu ze dcer filistinských. * A navrátiv se,
oznámil otci svému a mateři své, řka: Viděl
jsem ženu v Tamnatě ze dcer filistinských;
3 protož nyní vezměte mi ji za manželku. * I řekl
mu otec jeho a matka jeho: Zdali není mezi
dcerami bratří tvých a ve všem lidu mém
ženy, že sobě vzíti chceš manželku z Filistinských neobřezaných? Odpověděl Samson otci
svému: Tuto vezměte mi, nebť mi se líbí.
4 * Otec pak jeho a matka jeho nevěděli, by to
od Hospodina bylo, a že příčiny hledá od Filistinských; nebo toho času panovali Filistinští
5 nad Israelem. * Tedy šel Samson a otec jeho i
matka jeho do Tamnaty; když pak přišli k vinicím tamnatským, a ai, lev mladý řvoucí
6 potkal se s ním. * I sstoupil na něj Duch Hospodinův, a roztrhl lva, jakoby roztrhl kozelce,
ačkoli nic neměl v rukou svých: a neoznámil
7 otci ani mateři své, co učinil. * Přišed tedy
mluvil s ženou tou, a líbila se Samsonovi.
8 * Navracuje se pak po několika dnech, aby ji
pojal, uchýlil se, aby pohleděl na mrtvého
lva; a ai, v těle jeho byl roj včel a med.
9 * A vybrav jej na ruce své, šel cestou
a jedl; a přišed k otci svému a k mateři
své, dal jím, i jedli, ale nepověděl jim, že
z mrtvého lva vyňal ten med. * Tedy šel otec 10
jeho k ženě té, a učinil tam Samson hody;
nebo tak činívali mládenci. * Když pak jej vi- 11
děli tam, vybrali ze sebe třidceti tovaryšův,
aby byli při něm. * I řekl jim Samson: Vydám 12
vám pohádku, kterouž jestliže mi právě vysvětlíte za sedm dní těchto hodův a uhodnete,
dám vám třidceti čechlův a třidcatero roucho
proměnné: * jestliže mi pak nebudete moci 13
uhodnouti, dáte vy mně třidceti čechlů a třidcatero roucho proměnné. * Kteříž odpověděli
jemu: Vydej pohádku svou, ať ji slyšíme.
* I řekl jim: Ze žžírajícího vyšel pokrm, a ze 14
silného vyšla sladkost. I nemohli uhodnouti
pohádky té za tři dni. * Stalo se pak dne so- 15
dmého (nebo byli řekli ženě Samsonově: Namluv muže svého, ať nám vyloží tu pohádku,
ať nespálíme tě i domu otce tvého ohněm. Proto-liž, abyste nám náš statek vydřeli, pozvali
jste nás, není-liž tak? * I plakala žena Samso- 16
nova na něj řkouc: Jistě nenávidíš mne a
nemiluješ mne: pohádku jsi vydal synům lidu
mého, a mně jí nechceš pověditi. Kterýž řekl

23. *Kdyby nás.* Žena rozumnější a statečnější nežli Manue, proto ho i potěšuje a moudře na jeho řeč odpovídá.

25. *ponoukati*: siliti, puditi.—*Mahane-Dan*, t. v stanech Danových; jest jmeno místa tak řečeného proto, že tu Danovo vojsko leželo. Níž 18, 12.

1. *uzřel*, t. oblíbil sobě. — *tam*, H. v Tamnatě.

3. *Zdali* etc. Pamatujíce na zákon boží a jeho zápověd, aby se nepřízniIi s těmi národy prokletými (Deut. 7, 3.), spravedlivé jeho předsevzetí haní, neznajíce, co tím Bůh tajně obmýšleti ráčil; o čemž hned v. 4. — *že sobě vzíti*, H. jdeš, aby vzal. — *nebť mi* etc., H. nebo ona upřímá v očích mých.

4. *hledá*, t. Hospodin, který chtěl, aby spravedlivá příčina a všechněm patrná dána byla od Filistinských Samsonovi, skrze něhožby mstil nad nimi.

6. *sstoupil*: přišel, t. spravoval, posilnil. — *lva.* Tím lvem obrazně Samsonovi ukázáni jsou Filistinští v svém nad Israelem panování (o čemž v. 4.) a tyranství provozování; přemožením jeho, že vítězství nad nimi obdrží; sladkostí ze lva vyšlou, že naposledy ne ke škodě, ale k zisku měli býti Filistinští Israelovi. Sv. Augustin (Žalm 71.) na vítězství duchovní Kristovo skrze svaté evangelium i nad lvy mocnými ve světě to obrací.

8. *jeho*, H. lva.

10. *činívali*, t. pojímajíce ženy.

11. *jej viděli*, J. báli se ho, t. ti Tamnatští, kteříž pozváni byli na tu svatbu. — *při něm*: buď pro poctivost k službě jemu, buď že se obávali, aby za příčinou svatby nějaké nevole jim neudělal.

12. *pohádku.* Josefus píše, že ten obyčej byl v těch krajinách, že když se spolu známí shledali, pohádky na sebe z příčiny vtipu ostření vydávali, tak jako se dálo mezi Šalomounem a Hyramem králem tyrským; a toť byl chvalitebnější spůsob cvičiti se v moudrosti, nežli jako nyní se vůbec děje, v korbelích. — *čechlův*: prostěradel kmentových.

15. *abyste nám* etc., H. opanovali nás. J. v chudobu uvedli.

16. *mně jí*, t. jejího vyložení.

jí: Hle, otci mému a mateři neoznámil jsem,
17 a tobě mám pověděti? * I plakala na něj do
sedmého dne, v nichž měli hody). Dne tedy
sedmého pověděl jí, nebo trápila jej, kterážto
18 oznámila pohádku synům lidu svého. * Protož
muži města dne sedmého prvé, než zapadlo
slunce, odpověděli mu na tu pohádku: Co slad-
šího nad med, a co silnějšího nad lva? Kte-
rýž řekl jim: Byste byli neorali mou jalo-
vičkou, neuhodlibyste pohádky mé. * I sstoupil 19
na něj Duch Hospodinův, a šel do Askalonu, a
pobil z nich třidceti mužů; a vzav loupeže
jejich, dal šaty proměnné těm, jenž uhodli
pohádku; a rozhněvav se velmi, odšel do
domu otce svého. * Žena pak Samsonova do- 20
stala se jednomu z tovaryšův jeho, kteréhož
on byl k sobě připojil.

Hlava 15.

Po odnětí manželky rozhněvav se Samson, 1) popálil jejich obilí, čehož vymstíti se chtějíce Filistinští, spálili i ženu jeho i rod její; 2) ale nepřestav na tom i z nich množství jich pobil. Po takových příčinách zdrážděni byvše Filistinští, zlého mu vyhledávali, až i jej potom jali. Rotili se proti němu vojensky a podvodně. A) Při vojenském tažení užili lidu judského k svedení jej se skály Etam. Ale on zavázav sobě Judu, a) svázati se provazy i dovésti do Lechi mezi Filistinské dopustil, b) a ai, v té v Duchu Hospodinově popadnuv čelist oslíčí, deset tisíc jich pobil s velikým vítězství slavením, ustav pak k Bohu volal, až i vyslyšán byl; nebo jej α) napojil zázračně, β) k správě na dvadceti let navrátil.

Stalo se pak po několika dnech v čas žně
pšeničné, že chtěje navštíviti Samson ženu
svou a přinesti s sebou kozlíka, řekl: Vejdu
k ženě své do pokoje. A nedopustil mu otec
2 její vjíti. * I řekl otec její: Domníval jsem se
zajisté, že ji máš v nenávisti, protož dal jsem
ji tovaryši tvému; a však zdaliž není sestra
její mladší pěknější než ona? nechažť jest
3 tedy tvá místo oné. * I řekl k nim Samson:
Nebudu já potom vinen Filistinským, když
4 jim zle učiním. * Odšed tedy Samson, nalapal
tři sta lišek, a vzav pochodně, obrátil jeden
ocas k druhému a dal vše jednu pochodni
5 mezi dva ocasy do prostředka: * potom zapálil
ty pochodně a pustil do obilí Filistinských,
a popálil, jakž sžaté tak nesžaté, i vinice i
6 zahrady olivové. * I řekli Filistinští: Kdo jest to
učinil? Jimž odpovědíno: Samson zeť Tamna-
tův, protože vzal ženu jeho a dal ji tova-
ryši jeho. * Tedy přišedše Filistinští, spálili ji
7 ohněm i otce jejího. * Tedy řekl jim Samson:
Ač jste učinili tak, však až se lépe vymstím nad
8 vámi, teprv přestanu. * I zbil je na hnátech i
na bedrách porážkou velikou; a odšed, usadil
9 se na vrchu skály Etam. * Pročež vytáhli Fili-
stinští, a rozbivše stany proti Judovi, rozložili
se s vojskem až do místa, jenž slulo potom Lechi,
totiž čelisť. * Muži pak Judovi řekli: Proč jste 10
vytáhli proti nám? I odpověděli: Vytáhli jsme,
abychom svázali Samsona a učinili jemu tak,
jako on nám učinil. * Tedy vyšlo tři tisíce mu- 11
žův Judových k vrchu skály Etam a řekli
k Samsonovi: Nevíš-liž, že panují nad námi
Filistinští? Pročež jsi tedy nám to učinil? I od-
pověděl jim: Jakž mi učinili, tak jsem jim
učinil.* Řekli také jemu: Přišli jsme, abychom 12
tě svázali a vydali v ruku Filistinským. Tedy
odpověděl jim Samson: Přisáhněte mi, že
vy se na mne neobořite. * Tedy mluvili jemu 13
řkouce: Nikoli; jediné tuze svížíce, vydáme
tě v ruku jejich, ale nezabijeme tě. I svázali ho
dvěma provazy novými a svedli jej se skály.
* Kterýž když přišel až do Lechi, Filistinští 14
radostí křičeli proti němu. Přišel pak na něj
Duch Hospodinův, a učiněni jsou provazové,
kteříž byli na rukou jeho, jako niti lněné, když
v ohni hoří, i spadli svazové s rukou jeho.* Tedy 15
našel čelist osličí ještě vlhkou, a vztáh ruku
svou, vzal ji a pobil jí tisíc mužův.* Protož 16
řekl Samson: Čelistí osličí hromadu jednu,

---

18. *neorali.* Orati zemi jest ji převraceti, drobiti a mělniti, ažby spůsobná byla k vůli oráče; tak tito orali a nastrojili i pěknou řečí, potom i pohrůžkou ženu Samsonovu, aby vždy skrze ni pohádky vysvětlení dosáhnouti mohli.

1. *v čas*, H. ve dnech.

3. *učiním.* Jakoby řekl: Osvědčuji se, že cokoli Filistinským učiním, spravedlivě učiním, maje sobě od nich k tomu příčinu danou; avšak žádný toho, co Samson učinil, nemá sobě za příklad bráti k vymstívání se neřádnému sám nad nepřátely svými.

7. *Ač jste* etc., H. Kdybyste byli učinili jako toto. J. takliž (se mnou) zacházeti chcete; až se (hojněji) vymstím nad vámi, jináč neprominu toho.

8. *porážkou velikou*, t. velmi velice. Jiní čtou, že hnátem je zbil na bedrách jejich, t. žádné jiné zbroje neužívaje, než hnátu svého neb nohy své. J. zbil je (tluka je) po plecech i po ledvích, t. jak se mu natyčili. J. zbil tak jezdce jako i pěší. J. i porazil je v jednom kraji neb krajině porážkou. — *na vrchu skály*, J. na rohu v jeskyni.

9. *proti* etc., J. v (zemi) Judově. — *Lechi*, po této porážce Filistinských místu jmeno dáno. Viz níž v. 17.

12. *neobořite*, t. zabiti mne chtíce.

13. *jediné*, t. neobořime se na tě a nezabijeme tě.

14. *na rukou*, H. ramenou. — *niti lněné*, H. len. — *spadli*, H. roztrhli se.

16. *řekl*, t. s veselou myslí, díky a chvály čině Bohu z vítězství předivného, kterého mu ne lidskou

nýbrž dvě hromady; čelistí osličí zbil jsem tisíc
17 mužův. * A když přestal mluviti, povrhl čelist
z ruky své a nazval to místo Ramat-Lechi, to-
18 *tiž povržení čelisti.* * Žíznil pak velice, i volal
k Hospodinu a řekl: Ty jsi učinil skrze ruce
služebníka svého vysvobození toto veliké: nyní
pak již žízní umru, aneb upadnu v ruku těch
neobřezaných.* Tedy otevřel Bůh skálu v Lechi, 19
i vyšly z ní vody, a napil se; i okřál a jako
ožil. Protož nazval jmeno její Studnice vzýva-
jícího, kteráž jest v Lechi až do dnešního dne.
* Soudil pak Israele za času Filistinských 20
dvadceti let.

Hlava 16.

B) Nemohše tehdy vojensky odolati Samsonovi, podvodně úklady mu činili i v městě Gaze i v údolí Sorek. 1) V Gaze jej stříhli, chtějíce ráno naň se obořiti, ale on o půlnoci bezpečně vyšel, vrata brány městské za sebou nechav; 2) v údolí pak Sorek ženinu Dalilu z peněz k oklamání ho namluvili. Po třikráte jí zapřel sílu svou s velikým strachem nepřátel v záloze čekajících, po čtvrté velikým pláčem jejím podveden jsa oznámil, co samo v sobě jest. Ona tedy mzdy žádostiva, a) nepřátel do zálohy, b) holiče k sholení vlasů jeho povolala a tak α) jej v ruce nepřátel vydala, β) oni do vězení těžkého dali, vyloupivše oči jemu. Do rukou tedy se jejich dostal, ale ne s hrubým jejich veselím; nebo při slavení vítězství chtěli ho v kratochvíli užiti, a on přiveden byv k sloupům domu, v němž a na němž množství veliké lidu bylo, po modlitbě za nabytí síly předešlé objal a podtrhl je tak, že více jich umíraje pobil, nežli když živ byl, jehož tělo rodičové s lidem poctivě pochovali. — Po odjití ze světa soudců těchto pro veliké množství hříchů lidu za mnoho času jim žádného správce nedal; a ai, u větší zlé den ode dne padajíce, bez metel božích nebyli. Pádu příklad dvojí, jeden v modlářství, druhý v chlipnosti. Metel božích příklad také dvojí, vojenské pozdvižení a hlad.

Odšel pak Samson do Gazy, a uzřev
2 tam ženu nevěstku všel k ní. * I pověděno
obyvatelům Gazy: Samson přišel sem do města.
Kteříž obeslavše se, stříhli na něj v bráně
města přes celou noc a utišili se se vším té
celé noci řkouce: Počkejme až do jitra, tu teprv
3 zabijeme ho. * Spal pak Samson až do půl
noci, a po půl noci vstal; a pochytiv vrata
brány městské s oběma veřejemi a se závorou,
vložil na ramena svá a vnesl je na vrch hory,
kteráž byla proti Hebronu.
4 Potom pak zamiloval ženu v údolí Sorek,
5 jejíž jmeno bylo Dalila. * I přišli knížata fili-
stinská k ní a řekli jí: Oklamej ho a zvěz,
v čem jest síla jeho tak veliká a jakbychom
přemohli jej, abychom svížíce skrotili jej:
tobě pak jedenkaždý z nás dáme tisíc a sto
6 lotů stříbra. * Tedy řekla Dalila k Samsonovi:
Prosím, oznam mi, v čem jest tak veliká síla
tvá a čímby svázán a zemdlen býti mohl?
7 * Odpověděl jí Samson: Kdyby mne svázali
sedmi houžvemi surovými, kteréž ještě neuschly,
tedy zemdlím a budu jako někdo jiný z lidí.
8 * I přinesli jí knížata filistinská sedm houžví
surových, kteréž ještě neuschly, a svázala ho
jimi. * (V zálohách pak nastrojeni byli někteří 9
u ní v komoře.) I řekla k němu: Filistinští
na tě, Samsone! A on roztrhl houžve, jakoby
přetrhl nit koudelnou, přistrče k ohni; a není
poznána síla jeho. * Tedy řekla Dalila Samso- 10
novi: Ai, oklamals mne a lživě jsi mi mluvil;
prosím, oznam mi nyní, čímby mohl svázán
býti? * Kterýž odpověděl jí: Kdyby mne tuze 11
svázali novými provazy, jimižby ještě nic dě-
láno nebylo, tedy zemdlím a budu jako někdo
jiný z lidí. * I vzala Dalila provazy nové a 12
svázala ho jimi, a řekla k němu: Filistinští na
tě, Samsone! (Zálohy pak nastrojeny byly
v komoře.) I roztrhl je na rukou svých jako
nitku. * Tedy řekla Dalila Samsonovi: Až do- 13
savád jsi mne svodil a mluvils mi lež; povězíž
mi, čímby svázán býti mohl? Odpověděl jí:
Kdyby přivila sedm pramenů z vlasův hlavy
mé k vratidlu tkalcovskému, a otočic okolo
hřebu vrazila do země, nebudu se moci hnouti jako
jiný. * Což učinivši zarazila hřebem a řekla 14
k němu: Filistinští na tě, Samsone! A procítiv
ze sna svého vytrhl hřeb, osnovu i s vratidlem.

---

pomocí ani mečem, ale sám svou mocí propůjčiti ráčil.

19. *skálu*, H. důlek, t. v skále, nápodobný k moždíři. J. zub střenovní v čelisti. — *i okřál*, H. i navrátil se duch jeho. — *Studnice*, H. En hakkore.— *v Lechi*, místo, jenž sloulo Lechi, t. čelist.

20. *za času*, H. ve dnech.

1. *nevěstku*, J. krčmářku, jako Jos. 2, 1.

2. *obeslavše*, H. odšedše, t. aby v jitře byli hotovi k udeření na Samsona.

4. *v údolí*, J. nad řekou.

5. *Oklamej*: Vymluv, vyluď na něm. Touto svou lstí a chytrostí i za peníze co sobě způsobili Filistinští, než jisté své zahynutí. Níž v. 30. Nebo jako těm, kteří Boha milují, všecko jest nápomocno k dobrému (Řím. 8, 28.), tak i nepřátelům božím, dař se jim podlé vůle jejich neb nedař, všecko se ve zlé obrací. — *skrotili*, H. trápili, ponížili jej.

9. *poznána*, J. zjevná učiněna, t. nemohlo se vystihnouti, v čemby založena byla síla jeho.

12. *na rukou*, H. s ramenou.

13. *pramenů*: kadeřů.

14. *hřebem*, t. aby se vratidlo s osnovou, k níž

15 * Opět řekla jemu: Kterak ty pravíš: miluji
tě, poněvadž srdce tvé není se mnou? již jsi
mne potřikrát oklamal, a neoznámils mi, v čem
16 jest tak veliká síla tvá! * Když tedy trápila jej
slovy svými každého dne a obtěžovala jej,
umdlena jest duše jeho, jakoby již měl umříti.
17 * I otevřel jí celé srdce své a řekl jí: Břitva
nevešla nikdy na hlavu mou; nebo nazarej-
ský boží jsem od života matky své. Kdybych
oholen byl, odešlaby ode mne síla má a ze-
18 mdlelbych a byl jako jiný člověk.* Vidouc pak
Dalila, žeby cele otevřel jí srdce své, poslala a
zavolala knížat filistinských těmi slovy: Pojďte
ještě jednou, nebo otevřel mi celé srdce své.
Tedy přišli knížata filistinská k ní, nesouce
19 stříbro v rukou svých. * I uspala ho na klíně
svém a povolala holiče, i dala oholiti sedm
pramenů vlasův hlavy jeho, i počala jím strkati,
20 když odešla od něho síla jeho, * a řekla: Fili-
stinští na tě, Samsone! Procítiv pak ze sna
svého, řekl v srdci svém: Vyjdu, jako i prvé,
a probiji se skrze ně; nevěděl však, že Ho-
21 spodin odstoupil od něho. * Tedy javše ho
Filistinští vyloupili mu oči, a dovedše ho do
Gazy, svázali jej dvěma řetězy železnými, a
22 mlel v domě vězňův.* Potom počaly mu vlasy
na hlavě odrostati po oholení.
23 Knížata pak filistinská shromáždili se,
aby obětovali obět velikou bohu svému Dago-
novi a aby se veselili; nebo řekli: Dalť jest
bůh náš v ruce naše Samsona nepřítele našeho.
* A když uzřel jej lid, chválili boha svého; 24
nebo pravili: Dalť jest bůh náš v ruce naše
nepřítele našeho a zhoubce země naší, kterýž
mnohé z našich zmordoval. * I stalo se, když 25
se rozveselilo srdce jejich, že řekli: Zavolejte
Samsona, aby kratochvílil před námi. Tedy
povolali Samsona z domu vězňův, aby hrál
před nimi: i postavili ho mezi sloupy. * Nebo 26
řekl Samson pacholeti, kteréž ho za ruku vo-
dilo: Přiveď mne, ať mohu omakati sloupy, na
nichž dům stojí, a zpodepříti se na ně. * Dům 27
pak plný byl mužů a žen, a byla tam všecka
knížata filistinská, ano i na vrchu okolo tří
tisíc mužův a žen, kteříž se dívali, kdyžby
hrál Samson. * Volal pak Samson k Hospodinu 28
a řekl: Pane, Hospodine! prosím, rozpomeň
se na mne a posilniž mne, žádám toliko aspoň
jednou, ó Bože, abych se ještě jednou pomstiti
mohl za své obě oči nad Filistinskými. * Objav 29
tedy Samson oba sloupy prostřední, na nichž
nejvíce dům ten stál, zpolehl na ně, na jeden
pravou a na druhý levou rukou svou. * Potom 30
řekl Samson: Nechť umře život můj s Fili-
stinskými. A schýlil se silně; i padl dům na
knížata a na všecken lid, kterýž byl v něm,
i bylo mrtvých, kteréž pobil on umíraje více, 31
než těch, kteréž pobil živ jsa. * Tedy přišli
přátelé jeho a všecken dům otce jeho, a vzavše
jej odešli a pochovali jej mezi Saraou a Esta-
olem v hrobě Manue otce jeho. A on soudil
lid israelský dvadceti let.

přivití byli vlasů pramenové, hnouti a odtočiti nemohlo.

15. *se mnou*, t. nechováš se ke mně prostně.

16. *umdlena*, H. ukrácena. — *jakoby* etc., H. k smrti.

17. *Kdybych oholen.* Ne v těch dlouhých vlasích, ani v jeho nazarejství záležela síla jeho, ale zprosta na daru z milosti boží, kteréž ne k jinému než k ochraňování lidu božího před nepřátely užívati měl; čehož znamením a svědectvím nějakým, měl-li tu kštici, náleželo jemu i s tím tajemstvím na harc nevyjížděti, ale draze sobě vážiti a ne před sviné své chlipné žádosti i té nevěstky perly metati, ani svaté věci psům jedovatým těm Filistinským dávati ku poskvrňování. Toté vše nenáleželo na jeho nazarejské povolání: pročež, když se těch věcí dopustil, hodně trestán, až i sám k sobě přišel, hříšnost svou a nehodnost poznal a pokání činil.

19. *holiče*, H. muže. — *strkati*, J. bíti, trápiti, zmocňovati se ho.

21. *vyloupili.* Ne jiného cíle dočekávají i podnes všickni s neřádnými ženami obcující; nebo když ony své poctivosti, nedím duše, víry nechovají, ovšemť jí jinému nedrží. Jakžto mnozí staří i noví příkladové osvědčují, a zkušený v těch věcech Šalomoun pilně od těch hanebností vystříhá často v knize Přísloví; a Bůh ovšem přikázaním svým: Nesesmilníš, to zamezuje. — *řetězy*: pouty měděnými. — *v domě* etc.: v žaláři.

23. *Dagonovi*, byl nějaký obraz, svrchu tvárnost člověčí, dole rybí mající, odkudž i jmeno měl, neb dag hebrejsky ryba slove.

24. *Dalť* etc. Lidí od přirození zkažených, slepých a v modlářství pohřížených příklad, to, což jest vlastně božího, jinám na stvoření rozumné i nerozumné přenášeti, i jiných hanebností za tím se dopouštěti. Řím. 1, 21. etc.

25. *kratochvílil*, J. hrál, kejkloval, k smíchu příčinou byl. — *aby hrál*, J. i hrál.

27. *na vrchu*, H. na střeše, které v krajinách těch byly takové, že se po nich mohlo choditi.

29. *zpolehl*: zpodepřel se.

30. *umře.* Podlé zevnitřního spůsobu jednostejná byla smrt Samsonova jako i Filistinských, před Bohem však u velikém rozdíle. Nebo tito v provozování rozkoše, pýchy, ukrutenství a modlářství smrtí zastiženi byli; proto jaká o nich naděje jest, než jako o oněch, které potopa a propadení Sodomy zachvátilo; ale tento nalezen jest u víře, což jest průvodné z toho, že když jako již umíraje Boha horlivě vzýval, jest vyslyšán, ano i první síla k uvedení pomsty nad nepřátely navrácena byla; téhož jest svědectvím epišt. k Žid. 11, 32. Vida pak, že i do složení hrdla svého bojovati měl proti nepřátelům a že již nesnadně, jsa slepý, co více svésti může, jako tu měv je pospolu, proto dobrovolně vůli svou vůli boží poddal a k smrti přistoupil. — *život*, H. duše. — *kteréž pobil*: kterýmž k smrti posloužil.

31. *přátelé*, H. bratří.

Hlava 17.

O modlářství. Michas efraimský peníze navrátil vzaté matce své, kteráž dobrořečivši synu z těch peněz, zlatníku rytinu udělati dala. Syn pak jiné nástroje k modlářství zhotovil, jakž se mu líbilo, a syna svého na kněžstvo posvětil. V tom jeden Levita přišed k Michovi a ozvav se v službě od něho přijat, opatřen a ku práci zaveden jest, naděje se, že mu Bůh požehná; ale nedlouho u něho byl.

Byl pak muž nějaký s hory Efraim, jehož
2 jmeno bylo Michas,* kterýž řekl matce své: Ten
tisíc a sto stříbrných, kteříž vzati byli tobě,
pro něž jsi zlořečila a mluvilas přede mnou,
hle, stříbro to u mne jest, já jsem je vzal.
I řekla matka jeho: Požehnaný jsi synu můj
3 od Hospodina. * Navrátil tedy ten tisíc a sto
stříbrných matce své. I řekla matka jeho:
Již jsem zajisté posvětila stříbro to Hospodinu
z ruky své, a tobě synu mému, aby udělán byl
obraz rytý a slitý. Protož nyní dám je tobě.
4 * On pak navrátil to stříbro matce své, z něhož
vzala matka jeho dvě stě stříbrných a dala
zlatníku, i udělal z nich obraz rytý a slitý,
5 kterýžto byl v domě Michasově. * Měl pak ten
Michas chrám bohův, i udělal efod a terafim
a naplnil ruce jednoho ze synův svých, aby
6 mu byl knězem. * Toho času nebylo krále
v Israeli, jediné každý, což se mu za dobré
vidělo, to činil.

Byl pak mládenec z Betlema Judova 7
(jenž jest čeledi Judovy), kterýž jsa Levita,
byl tam pohostinu. * Odšel tedy člověk ten 8
z města Betlema Judova, aby byl pohostinu, kdežby koli nalezl místo příhodné. I přišel na horu Efraim, až k domu Michasovu,
jda cestou svou. * Jemužto řekl Michas: Odkud 9
jdeš? Odpověděl mu: Já jsem Levita, z Betlema
Judova beru se, abych byl pohostinu, kdežby
mi se koli nahodilo. * I řekl jemu Michas: 10
Zůstaň u mne a buď mi za otce a za kněze,
a budu dávati deset stříbrných na každý rok
a dvoje roucho i stravu tvou; i šel za ním Levita. * Líbilo se pak Levitovi zůstati u muže 11
toho, a byl u něho mládenec ten jako jeden
ze synův jeho.* I posvětil Michas rukou Levity, 12
a byl mu mládenec ten za kněze; i bydlil
v domě jeho.* Řekl pak Michas: Nyní vím, že mi 13
dobře učiní Hospodin, protože mám tohoto Levitu za kněze.

---

1. Kdy se tyto věci, které se až do konce knihy vyčítají, dály, rozdílně o tom smyslí. Někteří, že po smrti Josue za Otoniele. Jiní, že za kralování Eglona krále moabského; jiní nejmírněji pořádku písem svatých se držíce, smyslí, že po smrti Samsonově, v tom čase, což ho přeběhlo do spravování Heli.

2. *zlořečila*, t. zloději, který je ukradl. — *mluvilas*, H. v uši mé. — *od Hospodina*, jakoby řekla: Nevztahujeť se již na tebe zlořečenství to.

3. *posvětila.* Jakkoli důstojně se to zastíralo jmenem božím, jisté však jest z dalších všech těch příběhů, žetě to nebylo posvěcené Bohu, ale na prosto zlořečené. Všecky pak pověry a modlářství téměř v tom trém se zdržují. 1) Když lidé, opustíce pravého, živého a věčného Boha, na místo jeho sobě jiné a obrazy jejich vyzdvihují. Nad čímž naříká Jerem. 2, 13. 2) Když lidé ctí Boha a s ním spolu i jiné jemu zároveň, buď vzýváním jich neb něčeho jim připisováním. IV. Král. 17, 33. a 40. Ose. 2, 3. 3) Aneb když lidé slouží Bohu samému, však ne podlé vůle jeho a vyměření, ale podlé vůle zámyslů lidských s mnohými přídavky a přílepky, jako tento Michas, synové Aronovi (Lev. hl. 10.) a Ose (II. Král. 6, 7.) a Saul (I. Král. hl. 15.). Obor nešlechetného lidu israelského. (Isai. hl. 1, a 66, a jinde často v prorocích o tom.) — *obraz rytý* etc.: rytina a slitina.

5. *chrám*: dům, kapli. — *efod*, t. roucho kněžské. — *terafim*, t. obrázky. — *ruce*: na kněžství posvětil. Viz Exod. 28, 41.

6. *krále*, t. pořádné vrchnosti, správce nějakého nejvyššího neb soudce. — *vidělo.* Nic horšího na světě mezi lidmi není, jako když jeden každý své vlastní vůle následuje. Nebo přirození lidské příliš jest zkažené a porušené, tak že kdo to samo sobě za vůdce a správce béře, škodlivě a hrozně blouditi musí. Proti tomu jest zákon, jsou práva a nařízení, díl z Boha, díl z lidí pošlá, všech předsevzetí a usilování lidských jisté, stalé a neuchylné pravidlo, nad čímž nade vším vrchnost ruku držeti má. Proto té, kteráby na to pamatovala i ku povinnosti své skutečně stála, když není, co jsou obce, než stádo bez pastýře. Viz Num. 27, 16. Níž 21, 25.

7. *mládenec.* Jonatan syn Gersona syna Mojžíšova. (Níž 18, 30.) — *byl tam.* Kde však nebylo místa uloženého k přebývání Levitům; ale pro změnění všelikého dobrého řádu i zákona božího opuštěni, aby Levitové opatrováni byli, a když ani vrchnosti, kterážby i nad tím ruku držela, nebylo, ale na odpor Filistinských tyranství předčilo; díl i pro lakomství lidu, na povinnost svou se zapomínajícího, přinucen byl živnosti sobě hledati, jako i jinými časy toho se více přiházelo. Nehem. 13, 10. Pakli sám též lakomec byl, jak se z toho vzíti může, poněvadž ne Bohu věčnému (ačkoli pod zástěrou jmena jeho), jemuž se pod metličkou jsa cele důvěřovati měl, sloužil, ale modle k službě pro chování bídného břicha se oddal; hojně takových nyní jest mládenců, ba i starců.

8. *aby byl poh.*: aby putoval a chodil.

10. *dvoje roucho*, H. pořádek šatů, t. jedny k létu a druhé k zimě.

12. *posvětil*, H. naplnil. — *kněze.* Nic se neostýchá Boha na všecko jasně patřícího, přestupovati jeho zápovědi a ustanovení pro časné, dobré a tělu libé věci.

13. *za kněze.* Syna již s kněžství složiv, Levity užíval.

Hlava 18.

Těch dnů pokolení Danovo, neměvši ještě celého dědictví, k vyšetření země některé z mužů obralo, ti nocujíce u Michasa, seznámili se s Levitou, skrze něhož se i s Bohem radili, a vykonavše své předsevzetí, s chválením země vyvedli částku lidu k vybojování jí, a oznámili o Levitovi, kteréhož potom namluvivše, mocí jej Michasovi, jakkoli plačícímu, vzali s pohrůžkou a za kněze se všemi rytinami do svého pokolení přijali. Což trvalo do jejich prvního zajetí a archy Páně v Sile obývání.

V těch dnech nebylo krále v Israeli, a toho
času pokolení Danovo hledalo sobě dědičného
místa k bydlení: nebo se mu ještě nebylo do-
stalo dílu u prostřed synů israelských až do
2 dne toho. * Tedy poslali synové Danovi z če-
ledi své pět mužů z končin svých, mužů sil-
ných ze Saray a Estaolu, aby vyšetřili zemi
a pilně prohledli ji, a řekli jim: Jděte, vyšetřte
zemi. Kteřížto když přišli na horu Efraim až
3 do domu Michasova, přenocovali tam. * Když
pak byli blízko domu Michasova, poznali hlas
toho mládence Levity, a uchýlivše se tam řekli
jemu: Kdo tě sem přivedl, co ty zde děláš a
4 co ty zde máš? * Odpověděl jim: Toto mi a
toto učinil Michas, a ze mzdy najal mne, abych
5 byl jeho knězem.* I řekli jemu: Poraď se, pro-
síme, s Bohem, abychom věděli, zdaří-li se
6 nám cesta naše, kterouž jdeme. * Odpověděl
jim kněz: Jděte v pokoji! Hospodin spravuje
7 cestu vaši, po níž jdete. * Tedy odešlo pět mu-
žův těch a přišli do Laisu, a viděli lid, kterýž
tam byl, bezpečně bydlící vedlé obyčeje Sidon-
ských v zahálce a bezpečnosti, a že nebylo,
coby je kormoutiti mělo v té zemi, ani kdoby
dědičně ujíti chtěl království; k tomu i od Si-
donských vzdáleni byli, aniž spřízněni jaké
8 s kým měli. * Když se pak navrátili k bratřím
svým do Saray a Estaolu, řekli jim bratří je-
9 jich: Což vy? * I odpověděli: Vstaňte a tá-
hněme na ně, nebo shlédli jsme tu zemi, a ai,
velmi dobrá jest: a vy mlčíte? nelenujtež se
10 táhnouti a vjíti k opanování té země. * (Když
přijdete, vejdete k lidu bezpečnému a do země
prostranné); nebo dal ji Bůh v ruku vaši,
místo, v němž není žádného nedostatku ja-
11 kýchkoli věcí, kteréž na zemi býti mohou * Tedy
vyšlo z čeledi Danovy odtud, totiž ze Saray
a Estaolu, šest set mužův oděných v odění vá-
lečné,* a vytáhše položili se u Kariatiarimě Ju- 12
dově. Protož nazvali to místo Mahane-Dan
až do dnešního dne; a jest za Kariatiarimem.
* A odtud táhnouce na horu Efraim, přišli až 13
k domu Michovu. * I mluvilo těch pět mužův, 14
kteříž chodili k vyšetřování země Lais, a řekli
k bratřím svým; Víte-liž, že v domích těchto
jest efod a terafim a rytina a slitina, protož
nyní vězte, co máte činiti. * A uchýlivše se 15
tam, vešli do domu mládence Levity v domě
Michasově a pozdravili ho pokojně. * Ale šest 16
set mužův oděných v zbroj svou válečnou,
kteříž byli z pokolení Danova, stáli přede
dveřmi.* A šedše pět mužů, kteříž chodili k vy- 17
šetření země, vešli tam a vzali rytinu a efod a
terafim a slitinu; kněz pak stál u vrat brány
se šesti sty muži oděnými v zbroji; * a ti, kteříž 18
vešli do domu Michasova, vzali rytinu, efod a
terafim a slitinu. I řekl jim kněz: Cožto dě-
láte? * Kteříž odpověděli: Mlč, vlož ruku svou 19
na ústa svá a pojď s námi, a budeš nám
za otce a za kněze. Což jest lépe tobě, kně-
zem-li býti v domě jednoho člověka, či býti
knězem celého pokolení a čeledi v Israeli? * I zra- 20
dovalo se srdce kněze, a vzav efod a terafim
a rytinu, šel u prostřed lidu toho. * A obrátivše 21
se odešli a pustili napřed děti a dobytek a
což měli dražšího. * Když pak opodál byli od 22
domu Michasova, tedy muži, kteříž bydlili
v domích blízkých domu Michasova, shro-
máždili se a honili syny Danovy, * i volali 23
za syny Danovými; kteříž ohlédše se řekli
k Michasovi: Cožtě, žes jich tolik k sobě
shromáždil? * Odpověděl: Bohy mé, kteréž 24
jsem sobě udělal, vzali jste, i kněze, a od-
cházíte, což pak již budu míti? a ještě se

---

1. *dílu.* Toť neměli ještě celého dědictví, které jim bylo losem vyměřeno; a co ho měli, i odtud je Amorejští vytiskli. Viz výš 11, 34 etc.

6. *Hospodin,* H. před Hospodinem jest cesta vaše.

7. *do Laisu,* jinak Lesenu. Jos. 19, 47. — *Sidonských.* Sidonští v pokoji bez válek bydlili, silní a bohatí byvše.— *kormoutiti,* H. zahanbovati. J. kdoby jim v čem překazil a nad nimi panoval. — *království,* t. neměli krále. — *spřízněni*: spolčení v obchodech a jakkoli jinak.

8. *Což vy?* t. za noviny pravíte?

9. *mlčíte*: zahálíte. S podivením mluví, jakoby řekli: Jak vy jedině můžete tak zaháleti a lenost provoditi, ani k Bohu podávajícímu vám dobrých věcí, vděčnosti pravé, ani o své péče náležité neprokazujíce.

12. *Mahane-Dan,* t. stanové Danovi.

18. *vzali* etc. Pokolení Danovo vzetím těch modl dvojího hříchu se dopustili: 1) že se mimo své povolání v to, co jim poručeno nebylo, loupežně vydali. Sv. Augustin (Tom. 10, Con. 6.) dí: že nenáleží obecného stavu lidem modlářství kaziti; 2) že to učinili úmyslem neupřímým, z příčiny modlářství, aby již doma bohy v svém pokolení měli a nebylo jim potřebí choditi do Sila; a tak šlo to více, že jsou té modly Michasovi záviděli, nežli aby jí, jak spravedlivé bylo, nenáviděli.

21. *dražšího,* J. nevolnějšího.

25 ptáte: Co jest? * Jemuž odpověděli synové
Danovi: Tak dělej, ať více neslyšíme hlasu
tvého za sebou; jinak oboří se na vás muži
hněviví, a ztratíš duši svou i duše domu svého.
26 * I brali se muži Danovi cestou svou. A vida
Michas, žeby silnější byli nežli on, obrátiv se
27 šel do domu svého. * Oni pak vzavše, což byl
udělal Michas, i kněze, kteréhož měl, přitáhli
do Laisu k lidu zahálivému a bezpečnému, i
pobili je ostrostí meče a město vypálili ohněm,
28 * a nebylo žádného, kdoby jim spomohl; nebo
daleko byl Sidon, aniž měli spříznění s kterými
lidmi. Město pak bylo v údolí, kteréž jest
v Betrohobě. Vystavěvše pak zase město by-
dlili v něm, * a nazvali jmeno města toho Dan, 29
od jmena otce svého, kterýž narozen byl Isra-
elovi, ježto prvé jmeno města toho bylo Lais.
* Postavili pak sobě synové Danovi tu rytinu, 30
a Jonatan syn Gersona syna Mojžíšova, on i
synové jeho byli kněžími v pokolení Danově
až do dne zajetí obyvatelův země. * Vystavili tedy 31
sobě tu rytinu, kterouž udělal Michas, a byla tam
po všecky dni, v nichž dům boží byl v Sile.
V těch dnech nebylo krále v Israeli.

Hlava 19.

O chlipné žádosti. Levita ženu smilnou měl a chtě ji vyziskati, k otci jejímu se vypravil, od něhož s radostí za pět dní zdržán jest. Pátého pak dne dobře pozdě vyšed od tchána a nechtěv v městě Jebusejských nocovati, s chvátáním při západu slunce přišel do Gabay. Mínícím na ulici nocovati naskytl se starec jeden, kterýž vzav správu, kdoby byl a jak snadný host, vděčně jej do domu přijal a uctil. A ai, v tom muži nešlechetní k učinění násilí obořili se na ně, jichž starec hájil podvolováním se veliké věci. Nemoha pak odolati, Levita pustil jim ženinu svou, jíž zle užívali až do usmrcení. Našed ji takovou ráno Levita, vložil na osla, a domu přišed na dvanácte kusů rozsekal ji a rozeslal po končinách israelských s velikým pohnutím všeho lidu.

Stalo se také toho času, že muž nějaký
Levita, jsa pohostinu při straně hory efraim-
ské, pojal sobě ženu ženinu z Betlema Ju-
2 dova. * Kterážto ženina smilnila byvši u něho,
potom i odešla od něho do domu otce svého do
Betlema Judova, a byla tam plné čtyři mě-
3 síce. * Vstav pak muž její šel za ní, aby
pěknou řečí namluvě ji zase ji přivedl, maje
s sebou mládence svého a dva osly. Tedy
ona uvedla jej do domu otce svého, kteréhož
když uzřel otec té děvky, zradoval se z pří-
4 chodu jeho, * i zdržel jej tchán jeho, otec té
děvky, tak že pozůstal u něho za tři dni, tu
5 také jídali i píjeli i nocovali. * Dne pak čtvr-
tého, když tím raněji vstali, vstal i on, aby již
odšel. Tedy řekl otec té děvky k zeti svému:
Posilni se kouskem chleba a potom půjdete.
* Sedli tedy a pojedli oba spolu a napili se. 6
Potom řekl otec děvky k muži: Posediž medle,
nýbrž pobuď ještě i přes noc a buď mysli ve-
selé. * Když pak vstal ten muž, chtěje předse 7
jíti, mocí jej zdržel test jeho; a tak se vrátil a
zůstal tu přes noc. * Potom dne pátého vstal 8
tím raněji, aby se bral. I řekl otec té děvky:
Posilň se, prosím. I prodlili, až se den nachýlil;
nebo jedli oba spolu. * Tedy vstal muž ten, aby 9
šel, on i ženina jeho i mládenec jeho. I řekl mu
tchán jeho, otec děvky: Ai, již se den nachýlil
k večeru, medle zůstaňte přes noc, ai, dokonává
se den, pobuď přes noc zde a buď mysli ve-
selé, a zítra tím raněji vypravíte se na cestu
svou, a půjdeš k příbytku svému. * On pak 10

---

25. *hněviví*, H. trpící v duchu, t. rozzlobení. — *duši*, t. život.

29. *Lais*, v potomních časích sloulo Cesarea Filipova. Viz Jos. 19, 47.

30. *Jonatan*. Vidí se, že to byl ten poběhlec, o němž výš 17, 8. — *Mojžíšova.* Ai, nač svatého toho muže a proroka božího potomci přišli, aby byli nástrojové satanovi. Jiní čtou: Manassesova. — *zajetí*. Rozumí se o tom zajetí, které se stalo za času kněze Heli, kdyžto archa Páně i s mnohým lidem od Filistinských zajata byla; odkud se vidí, že po témž zajetí psána byla historie tato.

1. *toho času*, t. (jak i jiní dokládají z předešlého verše hl. 18.) kdyžto krále nebylo v Israeli. Když není práv a zákonů v obcích, krajinách, podlé nichžby se lidé věděli jak říditi a spravovati, a ovšem když není, kdožby nad tím věrně a upřímě ruku držel, tupil zlosti, velebil ctnosti; jisté zprznění pocty boží, zkáza mravů a vyvrácení národů zatím přichází, první věci ohavný před Bohem příklad v. 17. a 18. hl. předložen; a druhou věc vypravovati maje muž boží, od týchž slov toužebného naříkání plných, kteráž i svrchu položena, 17, 6., začíná svou řeč. — *ženinu*, t. ženu, kterou vzal bez věna a obřadů tehdáž obvyklých.

2. *smilnila*, J. pohrdla jím aneb zpronevěřila se jemu.

3. *namluvě*, H. mluvil k srdci jejímu, t. velmi ochotně a laskavě s ní mluvil, aby se navrátila, jemu i sobě lehkosti a hanby nečinila. — *zradoval*, J. s radostí jej přivítal.

5. *Posilni*, H. srdce svého, tak i níž v. 8.

6. *mysli*, H. srdce.

8. *prodlili*. Nevelmi, jak se zasadil, dal na sobě dráti šatů, nemysle nic, že se již tu dosti dlouho hostil a meškal, že čas běží, že se k večeru nachýlilo, ani coby jej potkati mohlo. Příklad lidí hodovných lahůdek a rozkoší těla pilnějších, nežli svého povolání, což se při mládencích mnohých rádo nalézá.

9. *dokonává*, H. stanoviště dne, t. čas jest pocestným do hospody se obrátiti.—*mysli*, H. srdce.— *k příbytku*, H. k stánku.

nechtěl zůstati přes noc, ale vstav odšel a
přišel proti Jebusu, jenž jest Jerusalem, a
s ním dva oslové s břemeny, i ženina jeho.
11 * Když pak byli blízko Jebusu, a den se
velmi nachýlil, řekl mládenec pánu svému:
Pojď, prosím, obraťme se do města toho je-
12 busejského, abychom v něm přenocovali.*Je-
muž odpověděl pán jeho: Neobrátíme se do
města cizozemcův, kteréž není synův israel-
13 ských, ale půjdeme předse až do Gaby.*Řekl
ještě mládenci svému: Pojď, abychom přišli
k některému z těch míst, a zůstali přes noc
14 v Gabě neb v Ramě. * Pomíjejíce tedy odešli,
a zapadlo jim slunce blízko Gaby, kteráž jest
15 v pokolení Beniaminově. * I obrátili se tam,
aby vejdouce zůstali přes noc v Gabě.
A když tam všel, posadil se na ulici města,
protože nebyl, kdoby je přijal do domu a dal
16 jim nocleh. * A ai, muž starý vracoval se od
práce své s pole u večer, kterýž také byl s hory
efraimovy a bydlil pohostinu v Gabě: ale lidé
17 místa toho byli synové Beniaminovi. * A když
pozdvihl očí svých, uzřel muže toho pocestného
na ulici města, i řekl k němu ten stařeč: Kam
18 se béřeš a odkud jdeš? * Jemuž odpověděl:
Jdeme z Betlema Judova až k stranám hory
efraimovy, odkudž jsem; neb jsem byl odšel
do Betlema Judova; jdu pak do domu Ho-
spodinova, a není žádného, kdoby mne při-
19 jal do domu; * ježto mám i slámu a obrok
oslům svým, tolikéž i chléb, ano i víno
sobě a děvce tvé, a mládence, kterýž jest
služekníkem tvým, tak že v ničemž nemáme
20 nedůstatku.* I řekl muž ten starý: Měj ty pokoj!
Čeho se koli nedostává, nechť já to opatřím,
21 ty toliko na ulici nezůstávej přes noc. * Tedy
uvedl jej do domu svého a obrok dal oslům;
potom umyvše nohy své, jedli a pili. * A když 22
občerstvili srdce své, ai, muži města toho,
muži nešlechetní, obklíčivše dům, tloukli na
dvéře a mluvili tomu muži starci, hospodáři
domu, řkouce: Vyveď muže toho, kterýž všel
do domu tvého, abychom ho poznali.* K nimžto 23
vyšed muž ten, hospodář domu, řekl jim: Ni-
koli, bratří moji, nečiňte, prosím, zlého, po-
něvadž všel ten muž do domu mého, nepro-
voďte nešlechetnosti té. * Ai, dceru svou, kte- 24
ráž pannou jest, a ženinu jeho, ty vám hned
vyvedu, i ponížíte jich aneb učiníte jim, což se
vám za dobré vidí, jen muži tomu nečiňte věci
té hanebné. * Ale nechtěli ho uposlechnouti 25
muži ti. Pojav tedy muž ten ženinu svou,
vyvedl ji k nim, i poznali ji, a zle jí požívali
přes celou noc až do jitra; potom pustili ji,
když počínalo zasvitávati. * V svitání pak 26
přišla žena ta, a padši ležela u dveří domu
toho muže, kdež byl pán její, až se roze-
dnilo. * Když pak vstal pán její ráno, otevřev 27
dvéře domu, vycházel, aby se bral dále cestou
svou. A ai, žena ta, ženina jeho, ležela u
dveří domu, a ruce její byly na prahu.* Jížto 28
řekl mnějo, žeby spala: Vstaň a pojďme!
A když ona nic neodpověděla, srozuměl, žeby
umřela. * Vzav tedy ji na osla a vstav muž
ten, odšel k místu svému. * Když pak přišel 29
do domu svého, vzal meč, a pochytiv ženinu
svou, rozsekal ji s kostmi jejími na dvanácte
kusův, a rozeslal ji po všech končinách isra-
elských. * A bylo, že kdožkoli uzřel, pravil: 30
Nikdy se nestalo ani vidíno bylo co podo-
bného od toho času, jakž vyšli synové israelští
ze země egyptské, až do tohoto dne. Posuďte
toho pilně, poraďte se a mluvte o to.

Hlava 20.

První metla boží. Lid po takovém skutku veřejně u velikém množství vojensky se shromáždiv, a) vyptával se na nešlechetnost, b) snesl se na tom, aby pomstil té nešlechetnosti. — Když tedy Beniaminští těch nešlechetníků vydati nechtěli, ale vojensky u veliké síle se shromáždili proti Israelským s vypověděním přátelství, snesli se opět na tom, aby 1) žádnému neodpustili, 2) pakliby kdo byl z mužů, aby

---

16. *Beniaminovi*, J. Jeminy.
18. *Hospodinova*, t. do Sila, kde stánek byl.
19. *tak že* etc., t. ničeho nepotřebujeme, jen kdybychom měli hospodu.
20. *Měj* etc., H. pokoj tobě.
22. *muži nešlechetní*: muži Belialovi. Z následující hl. v. 5. rozumí se, že neleda chatra a sběř mládeže rozpustilé a lehkómyslné po noci povyky strojící ti byli, ale sami sousedé a měšťané a to přednější: na tak hroznou převrácenost to město bylo přišlo, aby v provozování beze vší boží bázně a studu lidského ohyzdných nešlechetností, nestoudných a hanebných chlipností, ničím se od Sodomy nedělilo. Hanebnosti Gabaonitských prorok Oseáš 9, 9. a 10, 9. připomíná, pravě, že za času jeho Israel tak poskvrněn a zohaven byl.
24. *dceru* etc., jako za Lota v Sodomě. Gen. 19, 8.
26. *pán*, t. muž neb manžel.
29. *meč*: nůž. — *rozsekal*. Poněvadž na ten čas v Israeli nebylo vrchnosti zřízené, u nížby se spravedlnosti dovolati mohl, lepší cesty, kteroužby lidské mysli za sebou i k lítosti i ku pomstě nad bezprávím hanebným sobě učiněným potáhl, domysliti se nemohl, nežli aby tím spůsobem toto strašlivé a hrozné divadlo všechněm před oči představil.
30. *Posuďte* etc., H. položte srdce vaše na to.

žádnému žádný dcery své k manželstvu nedával. Válku pak vyzdvihše proti Beniaminovi v prvním i v druhém potýkání těžce padli. V třetím pak posilněni byvše v Bohu a uživše chytrosti, 25.000 jich porazili, 600 jich rozehnali, města a městečka vyplenili.

I vyšli všickni synové israelští, a shro-
máždilo se všecko množství jednomyslně, od
Danu až do Bersabi i země Galad, k Hospo-
2 dinu do Masfy. * Kdežto postavili se přední
všeho lidu, všecka pokolení israelská v shro-
máždění lidu božího čtyřikrát sto tisíc lidu
3 pěšího válečného. * (Uslyšeli pak synové Be-
niaminovi, žeby sešli se synové israelští
v Masfě.) I řekli synové israelští: Povězte,
4 kterak se stala nešlechetnost ta? * I odpověděv
muž levita, manžel ženy zamordované, řekl:
Do Gaby, kteráž jest Beniaminova, přišel
jsem s ženinou svou, abych tam přenocoval;
5 * tedy povstavše proti mně muži Gaby, obklíčili
mne v domě v noci, myslíce mne zamordovati,
ženinu pak mou násilím trápili, tak že umřela.
6 * Pročež vzav ženinu svou rozsekal jsem ji na
kusy, a rozeslal jsem ji do všech krajin dě-
dictví israelského; nebo nešlechetnosti a mrz-
7 kosti se dopustili v Israeli. * Ai, všickni vy
synové israelští jste; považte toho mezi sebou
8 a raďte se o to. * A povstav všecken lid jedno-
myslně řekli: Nenavrátí se žádný z nás do
příbytku svého, aniž odejde kdo do domu
9 svého; * ale nyní to učiníme Gabě: losy uvrhouce
10 proti němu, * vezmeme deset mužův ze sta
po všech pokoleních israelských, a sto z ti-
síce, a tisíc z desíti tisíců, aby dodávali po-
travy lidu, kterýžby přitáhna do Gaby Be-
niaminovy pomstil všech nešlechetností jeho,
11 kterýchž se dopustili v Israeli. * I sebrali se
všickni muži israelští, aby táhli na město,
snesše se za jednoho člověka. * Poslala pak 12
pokolení israelská muže do všech čeledí sy-
nův Beniaminových řkouce: Jaký to zlý skutek
stal se mezi vámi? * Nyní tedy vydejte ty 13
muže bezbožné, kteříž jsou v Gabě, ať je
zbijeme a odejmeme zlé z Israele. Ale ne-
chtěli synové Beniaminovi slyšeti hlasů bratří
svých, synův israelských; * nýbrž shromáždili se 14
synové Beniaminovi z měst svých do Gaby, aby
vytáhli k boji proti synům israelským. * Toho 15
dne načteno jest synův Beniaminových z měst
jejich, dvadceti šest tisíc mužův bojovných,
kromě obyvatelův Gaby, jichž načteno bylo
šest set mužů vybraných; * mezi kterýmžto 16
vším lidem bylo sedm set mužův vybraných,
neužívajících pravé ruky své, z nichž každý
z praku kamením házeli k vlasu a nechybo-
vali se. * Mužů pak israelských načteno jest 17
kromě synův Beniaminových čtyřikrát sto tisíc
mužů bojovných; všickni tito byli muži udatní.
* Vstavše pak brali se do domu Boha silného, 18
tu kdež byla archa boží na místě jmenem Silo, a
tázali se Boha, a řekli synové israelští:
Kdo z nás půjde napřed k boji proti synům
Beniaminovým? I řekl Hospodin: Juda půjde
napřed! * A tak ráno vstavše synové israel- 19
ští, položili se proti Gabě. * I táhli muži 20
israelští k boji proti synům Beniaminovým, a
šikovali se muži israelští k bitvě proti Gabě.
* Vyšedše pak synové Beniaminovi z Gaby a 21
ztekše na ně, porazili z Israele toho dne dva-
mecítma tisíc mužův na zemi. * Posilnivše se 22

1. *jednomyslně*, H. jako muž jeden. — *Danu*. t. města, kteréž prvé sloulo Lais (výš 18, 29.) a bylo na půlnočním pomezí země israelské. — *Bersabi*, města Judova, při pomezí poledním. (Gen. 21, 33.) Těch slov i jinde často se užívá, když se mluví o vší zemi israelské neb obyvatelích jejich. — *Galad*, t. ze zajordaní. — *Masfa*. Místo příhodné k sněmům, nedaleko od Sila, na pomezí pokolení Judova a Beniaminova, kdež se nejednou shromáždili všickni synové israelští.

2. *přední*, t. knížata, H. úhlové. J. z končin. — *válečného*, H. mužů vytahujících meč.

5. *muži*: hospodářové, páni neb přední města toho.

7. *israelští*. Jakoby řekl: Ne mne samého, ale všeho Israele tuto se dotýče.

8. *jednomyslně*, H. jako muž jeden. — *příbytku*, H. stanu.

9. *proti němu*, t. kteří z nás měliby o potravu pečovati, a kteří bojovati.

10. *tisíců*, t. desátého člověka. — *pomstil*, H. učinil.

11. *snesše*: smluvivše.

12. *Poslala*. Opatrnosti spravedlivé a pobožné příklad, nesahati na obžalovaného, lečby slyšán byl.

13. *bezbožné*, H. belial.

14. *Nýbrž* etc. Často se to nalézá, že hříchové na široko rozprostření mívají svou u světa a moudrosti jeho záslonu a omluvu, což Bůh ač někdy do času přehlídá, však toho vždy bez pomsty nenechává: tuto pak ani toho nebylo, než pouze pyšná a zlostí oslepená mysl, nešlechetnosti i proti svědomí zastávající a spravedlnost potlačující, tak aby proti bližnímu i s ukrutností povstati se nestyděla. Ale tudytě ta metla boží k trestání obojí strany vzrostla spravedlivě.

16. *neužívajících*, t. krchňavých a jako výš 3, 15. Někteří smyslí, že na svou sílu a vycvičení v boji spoléhali, tak že pravou ruku jako za pás vstrčíce, s nepřítelem se potkávati směli. — *k vlasu*, t. mírně z praku k cíli házeli, že se, jako říkaje, o vlas nechybili.

18. *Silo*. Níž 21, 12. Viz Jos. 18, 1. — *půjde*. Nic se o to neradili s Bohem, co s tou věcí dělati, než sami na tom zavřeli, aby válečným spůsobem pokolení Beniaminovo ztrestali, aniž Boha za vítězství žádali, ale v spravedlivou při a sílu svou doufajíce, jakoby vítězstvím jisti byli, na nic jiného se neptali, než kdo napřed potáhne.

21. *z Israele*. Israelští, ač měli dobrou a spravedlivou při, však poraženi; neb obojí svými hříchy zasloužili sobě hrozné boží pomsty; tak Bůh

muži lidu israelského, spořádali se zase k boji
na místě, na kterémž se prvního dne zřídili.
23 * Prvé pak šli synové israelští a plakali před
Hospodinem až do večera; i tázali se Hospodina
těmi slovy: Půjdeme-li ještě k boji
proti synům Beniamina bratra našeho, čili
nic? Odpověděl Hospodin: Jděte proti nim a
24 bojujte. * Tedy potýkali se synové israelští se
25 syny Beniaminovými druhého dne, * a vyšedše
synové Beniaminovi z Gaby na ně druhého
dne, porazili ze synů israelských opět osmnácte
tisíc mužův na zemi, vše mužův bo-
26 jovných. * Protož vstoupili všickni synové
israelští a všecken lid, a přišli do domu Boha
silného; i plakali usadivše se tam před Hospodinem,
a postili se toho dne až do večera,
obětovali též oběti zápalné a pokojné před
27 Hospodinem; * i tázali se synové israelští
Hospodina, kterak se jim konečně zvede (nebo
tu byla archa smlouvy boží v těch dnech,
28 * a Fines syn Eleazara syna Aronova, stál
před ní ten čas), řkouce: Půjdeme-li ještě
k boji proti synům Beniamina bratra našeho,
čili tak necháme? Odpověděl Hospodin:
29 Jděte, nebo zítra dám je v ruku vaši. * Tedy
Israelští zdělali zálohy proti Gabě všudy vůkol.
30 * I šli synové israelští proti synům Beniaminovým
dne třetího, a sešikovali se proti
31 Gabě, jako prvé jednou i podruhé.* Vyšedše
pak synové Beniaminovi proti lidu, odtrhli se
od města a počali bíti a mordovati lidu,
jako prvé jednou i podruhé po stezkách (z nichž
jedna šla k Bethelu a druhá do Gaby) i po
poli, a zbili okolo třidceti mužův z Israele.
32 *I řekli synové Beniaminovi: Padají před námi
jako i prvé. Synové pak israelští řekli byli:
Utíkejme, abychom je odtrhli od města až
33 k stezkám. * A v tom všickni synové israelští
vstavše z místa svého, sešikovali se v Baltamaře;
zálohy také Israelovy vyskočily z místa
svého z trávníků Gaby. * Tedy vyšlo proti 34
Gabě deset tisíc mužův vybraných ze všeho
Israele, a bitva se rozmáhala: oni pak nevěděli
o tom, že je potkati mělo zlé. * I porazil Ho- 35
spodin Beniamina před Israelem, a zbili synové
israelští z Beniaminských dne toho pětmecítma
tisíc a sto mužů, vše mužů bojovných.
* A vidouce synové Beniaminovi, žeby pora- 36
ženi byli, jali se utíkati. (Nebo muži israelští
ustupovali z místa synům Beniaminovým, ubezpečivše
se na zálohy, kteréž zdělali proti Gabě.
* Zálohy pak pospíšily a obořily se na Gabu, 37
a zdlouha troubily zálohy a zbily všecko město
ostrostí meče. * Měli pak muži israelští se 38
zálohami jistý čas uložený, aby, kdyžby oni
zapálili město, * obrátili se synové israelští 39
k boji. Beniaminští pak počali bíti a mordovati,
a zbili ze synův israelských okolo třidcíti
mužů; nebo řekli: Jistě že padají před
námi jako v první bitvě. * Oheň pak počal 40
vzhůru jíti z města a sloup dýmový. A ohlédše
se Beniaminští zpět uzřeli, an vstupuje oheň
města k nebi.) * A že muži israelští obrátili 41
se: i zděšeni jsou muži Beniaminovi; nebo
viděli, že zahynutí jim nastává. * I utíkali 42
před muži israelskými cestou, kteráž vede na
poušť, a bojovníci postíhali je, a kteří z měst
vyšli, mordovali je mezi sebou. * A tak oblí- 43
čili Beniaminské a honili je, nedavše jim oddechnutí,
i porazili je, od Manuhy až naproti
Gabě k východu slunce. * Tedy padlo Benia- 44
minských osmnácte tisíc mužů; všickni ti
byli muži silní. * Ostatních pak, kteříž obrátivše 45
se utíkali na poušť k skále Remmon, spaběrovali
po cestách pět tisíc mužův; potom
honili je až ke Gidomu, a zbili z nich dva
tisíce mužův. * A tak bylo všech, kteříž padli 46
v ten den z pokolení Beniaminova, pětmecítma
tisíc mužů bojovných, vše mužů silných.
* I obrátilo se na poušť a uteklo ke skále 47

---

dopouštěl jedny na druhé, aby alespoň tím ku pokání
některé přivedl.

23. *bratra* etc. Jakoby řekli: Zdali proto nelíbí se tobě válka naše, že proti bratřím svým bojujeme? A tak ještě nebojovali z víry.

26. *do domu*, H. Bethel. — *plakali*. Ač měli Israelští spravedlivou při, však ji slepotou při nich samých běžící, nehledáním Boha ku pomoci, a že doufali ve množství síly své, mrzutě naprzňovali, pročež hrozně jednou i podruhé poraženi: až porozuměvše odtud a trápením oči sobě potřevše, že i sami pro ohavnosti, jichž se dopouštějí, Bohu nemilí jsou, teprv činili pokání, jehož zevnitřní znamení se tu kladou; tu také Bůh zase tváří svou ochotnou na ně ohlédnouti se ráčil. Pěkný příklad a naučení, jakým pořádkem v čas pokušení co činiti sluší.

28. *stál*: konaje, t. úřad kněžský. — *v ten čas.* Jestliže (jak někteří smyslí) tyto věci dály se po Samsonovi, již tehdáž byloby Finesovi přes tři sta let.

31. *odtrhli se*, t. dali se vyvábiti a odvesti opodál od města chytrostí Israelských. — *k Bethelu*: k domu Boha silného.

33. *z trávníků*, J. když oni vzdálili se od Gaby.

34. *proti Gabě*, t. ze záloh, zaskočivše jim cestu, aby do města nemohli.

37. *zdlouha*, J. vztáhly se zálohy.

39. *Jistě* etc., H. padajíce padají.

43. *Gabě*, t. až do pomezí dílu Beniaminských, s té strany k Jerusalemu.

45. *spaběrovali*: nasbírali, t. pobili rozptýlených po cestách.

Remmon šest set mužův, kteříž zůstali v skále
48 Remmon za čtyři měsíce. * Potom muži israelští navrátili se k synům Beniaminovým, a
zbili je ostrostí meče, počnouce od lidí v městech až do hovada, i všeho, což nalezeno
bylo; také i všecka města, kteráž ještě pozůstávala, ohněm vypálili.

Hlava 21.

Po vykonání pomsty vzpomenuvše na svůj závazek o nedání dcer svých k manželstvu ostatkům pokolení toho, s pláčem sešli se do domu božího a naříkali. Aby pak bez protržení závazků svých ostatky manželkami opatřili, 1) z Jabesu v kořisti čtyři sta panen vzavše jim dali, 2) a poněvadž ještě dvěma stům manželek se nedostávalo, aby jeden každý při slavnosti u Sila sobě pannu uchytil a odvedl, poradili s tou zámluvou, že odtad nebezpečenství žádného nezakusí, jakož pak i oni tak učinili a lid domů se rozešel.

Nadto každý z mužů israelských přísahou
se byli závázali v Masfě řkouce: Nikdo z nás
nedá dcery své Beniaminským za manželku.
2 * Protož všel lid do domu Boha silného, a
seděli tam až do večera před Bohem, a pozdvihše hlasu svého, plakali pláčem velikým,
3 a řekli: * Proč, Hospodine, Bože israelský,
stalo se toto v Israeli, aby dnes ubylo jedno
4 pokolení z Israele? * Nazejtří pak ráno vstal
lid, a vzdělali tam oltář, a obětovali oběti
zápalné a pokojné; řekli pak synové israelští:
5 * Jestli kdo, ježto nepřišel do shromáždění
tohoto ze všech pokolení israelských k Hospodinu? (Nebo se byli velice zapřisáhli proti
tomu, kdožby nepřišel k Hospodinu do Masfy,
6 řkouce: Bez milosti ať umře. * Nebo litujíce
synové israelští Beniamina bratra svého, řekli:
Ach, teď vyhlazeno jest jedno pokolení z Isra-
7 ele! * Jakž tedy učiníme s těmi ostatky, aby
ženy měli, poněvadž jsme se přísahou zavázali skrze Hospodina, že jim nedáme dcer
8 svých za manželky?) * Řekli tedy: Jest-li kdo
z pokolení israelských, ježto nepřišel k Hospodinu do Masfy? A ai, nepřišel byl žádný
do vojska z Jabesu v Galadsku do shromáž-
9 dění, * nebo když sečten byl lid, a ai, nebylo
tam žádného z obyvatelů z Jabesu galadského.
10 * Protož poslalo tam to shromáždění dvanácte
tisíc mužův nejsilnějších, a přikázali jim
řkouce: Jděte a pobijte obyvately Jabesu
11 v Galadsku ostrostí meče, ženy i děti. * Toto
pak učiníte: všecky mužského pohlaví a každou ženu, kteráž muže poznala, zamordujete;
panny toliko živte. * Nalezli tedy mezi obyva- 12
tely Jabesu galadského čtyři sta děveček
panen, kteréž nepoznaly muže, a přivedli je
do vojska v Sile, kteréž bylo v zemi kananejské. * Tedy poslalo všecko to shromáždění, 13
a mluvili k synům Beniaminovým, kteříž byli
v skále Remmon, a povolali jich v pokoji.
* Protož navrátili se Beniaminští toho času, 14
i dali jim ženy, kteréž živé zachovali z žen
Jabesu galadského; ale ani tak se jim nedostávalo jich. * Lidu pak líto bylo Benia- 15
mina, protože učinil Hospodin takovou mezeru
v pokoleních israelských. * Řekli tedy starší 16
shromáždění toho: Jak učiníme s těmi pozůstalými, aby měli ženy? nebo vyhlazeny jsou
ženy z pokolení Beniaminova. * Řekli také: 17
Dědictví Beniaminovo pozůstalým náleží, aby
nezahynulo pokolení z Israele. * My pak ne- 18
můžeme jim dáti dcer svých za manželky
(nebo se byli přísahou zavázali synové israelští řkouce: Zlořečený buď, kdožby dal manželku synům Beniaminovým). * Potom řekli: 19
Ai, slavnost Hospodinova bývá v Sile každého
roku na místě, kteréž jest s půlnoční strany
domu Boha silného, k východu slunce při
cestě, kterouž se chodí od domu Boha silného
do Sichemu, a Lebona jest na poledne.* Při- 20
kázali tedy synům Beniaminovým řkouce:
Jděte a skrejte se ve vinicích. * A šetřte, a 21

---

47. *šest set.* Poněvadž všech z Beniaminova pokolení (výš 15. a 16. v.) bylo 26.700, z těch odejma 25.000, měloby jich zůstati 1700, ale dí tu, že jich jen 600 zůstalo, z toho se rozumí, že na místě prvního i druhého boje zůstalo jich 1100, ačkoli pole obdrželi.

2. *do domu,* H. Bethel.

4. *oltář,* t. mimo ten, který tam prvé byl; a to pro množství obětí, které obětovány byly. Podobně se stalo za času Šalomounova. III. Král, 8, 64.

5. *nepřišel,* H. nevstoupil. — *Bez milosti,* H. smrtí ať umře.

6. *litujíce.* Mnohého zlého bláznivě a vztekle se dopouštěli, tak že sami to spatřujíce, i svého tyranství, které bez milosti i proti zjevným výminkám božím (Deut. 24, 16.) nad vinnými i nevinnými provedli, i svého se zařknutí, slibem a přísahou zavázaní, litovati hodně a spravedlivě, ač pozdě, musili; ježtotě se prvé náleželo na to zdravé rozmysliti, ale takovéť jsou povahy lidské.

12. *v Sile,* t. od něhož vysláni byli za Jordan do krajiny Galad.

15. *mezeru*: protržení.

19. *domu,* H. Bethel. — *na poledne,* t. to místo, které tu tak pečlivě vypisují a ukazují, na kterém v slavnosti panny plesávaly.

20. *přikázali,* t. dali naučení. — *skrejte*: číhejte jako v zálohách.

21. *šetřte.* Aby vždy pokrytství svého ukrývali a kukly jeho docela s sebe skutečným činěním po-

ai, když vyjdou dcery Sila plesat v zástu-
pích, tedy vyskočíte z vinic a pochytíte sobě
každý manželku svou ze dcer Sila, a ode-
22 jdete do země Beniaminovy.* Když pak přijdou
otcové jejich aneb bratří jejich, aby se před
námi soudili, tedy řekneme jim: Slitujte se
nad námi místo nich; nebo v té válce ne-
vzali jsme pro každého z nich manželky;
také jste vy jim nedali jich, tak abyste tím
23 nyní vinni byli. * Tedy učinili tak synové

kání ze slibu a závazků svých bláznivých nestrhli, jakouž takouž barvu (však ani před lidmi ani lidským soudem dostatečnou) k výmluvě, že neruší slibu svého, vymyslili, aby místo náboženství každý, kdoby toho potřeboval, ženy sobě lapali: všudy zapáchá i při těch starších nevážnost a převrácenost v soudech i skutcích. Kéž se o to i jiné s Bohem poradili; nevoněla jim rada boží, jako podnes mnohým; sami dosti moudří u sebe. Proto běda takovým. Isai. 5, 21. — *plesati*: poskakovati s plesáním; při čemž velmi rozdílný spůsob od nynějších tanečníků zachovávaly, bez mužského pohlaví ve svých zástupích uctivě se procházejíce, zpěvy pobožnými s radostí Boha chválily. Viz I. Král. 18, 6. Žalm 67, 12.

22. *řekneme*, t. my to pěkně spokojíme, abyste ani vy z loupeže, ani oni pro zrušení přísahy obviněni nebyli. Příklad moudrosti těla a světa a

Beniaminovi, a přivedli sobě manželky vedlé
počtu svého z těch plesajících, kteréž uchvá-
tili; a odšedše navrátili se k dědictví svému,
a vzdělavše zase města svá bydlili v nich.
* A tak odešli odtud synové izraelští toho 24
času, jedenkaždý k svému pokolení a k čeledi
své, a vrátili se odtud jeden každý k dědictví
svému. Těch dnův nebylo krále v Israeli, a
takž jeden každý, což se mu za dobré vidělo,
to činil.

soudců nespravedlivých, soudů a práv chytře a křivě i proti svému svědomí natahujících, kteréžto věci jsou ohavností před Bohem. — *Slitujte*, J. udělejte to pro nás, t. myslete, jakobyste je nám dali a ne jim. — *v té válce*, t. proti obyvatelům Jabesu.

24. *toho času*, t. po vykonání těch věcí. — *to činil*, t. žádného řádu nebylo při věcech časných, ovšem pak při službě boží, jakž příklad Michův obzvláštně to vysvětluje (výš 17, 6.), nad čímž týmiž slovy tam naříká ten, kdo tu knihu sepsal (o čemž viz výš 19, 1.), jakoby řekl: Ježto kdyby byla pořádná vrchnost, právě Boha ctící, nikoliby těch neřádu při obojích věcech přehlídati nemohla. Příkladné vysvětlení toho, co dí apoštol o vrchnostech světa: Boží prý služebník jest tobě k dobrému. Řím. 13, 4. Viz svrchu 17, 6.

Kniha Rut.

Jmeno má kniha tato od Rut moabské, kteráž z pohanského národu byvši, do země israelské se švekruší svou přišla a Bozovi betlemskému právem příbuznosti za manželku se dostala; jemuž porodila Obeda, děda Davidova, odkudž Kristus Pán strany těla pošel.

Hlava 1.

Druhá metla boží, totiž hlad. Toto poznamenání jest znamení přísnosti hněvu božího proti hříšníkům a důvod veliké milosti k jeho milovníkům, kteréž on sice kárá, ale neopouští. Vypisuje se pak teď Noemi kříže tíž a oblehčení. A) Tíž kříže jest, že I. před hladem do země moabské odjíti musila; II. tam o manžela i o syny oženěné přišla. B) Oblehčení kříže šlo ze 1) správy dobré o vlasti její, 2) šťastného se vypravení i dopravení do vlasti své. a) Vypravení stalo se s pěkným rozjitím Orfy nevěsty její a s přemilým se stěhováním Rut; b) dopravení její do vlasti mělo své potěšení z přízně lidské a požehnání božího. Přízeň jí dokázali lidé sousedští a příbuzní. 1) Sousedští s ní známost obnovili.

talo se pak
za času soud-
ců, že byl
hlad v zemi.
I odšel člověk
jeden z Betle-
ma Judova,
a bydlil po-
hostinu v kra-
jině moab-
ské s man-
želkou svou
a se dvěma
syny svými.
2 * Jmeno pak
muže toho bylo Elimelech
a jmeno ženy jeho Noemi;
jmeno také dvou synův jeho
Mahalon a Chelion, efratejští
z Betlema Judova. * A přišedše
do krajiny moabské, bydlili tam.
3 * Umřel pak Elimelech, muž Noemi; i po-
4 zůstala ona s oběma syny svými, * kteřížto
pojali sobě ženy moabské; jmeno jedné bylo
Orfa a jmeno druhé Rut. I bydlili tam
téměř deset let. * Umřeli také oni obadva, 5
Mahalon i Chelion; a zůstala žena ta osiřelá
po dvou synech svých a manželu svém.* Tedy 6
vstavši ona s nevěstami svými, navracela se
z krajiny moabské; nebo slyšela v krajině
moabské, že Hospodin navštívil lid svůj, dav
jemu chléb. * Vyšedši tedy z místa, na němž 7
bydlila, a obě nevěsty její s ní, daly se na
cestu, aby se navrátily do země judské.
* Řekla pak Noemi oběma nevěstám svým: 8
Jděte, navraťte se jedna každá do domu matky
své. Učiniž Hospodin s vámi milosrdenství,
jakož jste i vy činily s mrtvými syny mými i
se mnou! * Dejž vám Hospodin, abyste nalezly 9
odpočinutí, jedna každá v domě muže svého.
I políbila jich; ony pak pozdvihše hlasu svého,
plakaly * a řekly jí: Obrátíme se raději s tebou 10
k lidu tvému. * I řekla Noemi: Navraťte se, 11
dcerky mé! Proč chcete jíti se mnou? Zdaliž
ještě budu míti syny, aby byli vaši muži?
* Navraťte se, dcerky mé, a odejděte; neboť 12
jsem již stará k vdání: nýbrž bych i řekla,
že mám naději, bych i noci této se vdala
a syny zrodila; * zdažbyste na ně čekaly, 13

---

1. *soudců*, H. v dnech, v nichž soudcové soudili. Josefus píše, že tato historie dála se za času Heli kněze. — *v zemi*, t. kananejské. — *pohostinu*, t. pro hlad a že nebylo lze chleba zjednati, sic jináč nebyl nějaký nuzný, jak se rozumí z v. 21.

4. *pojali*. Aby sobě manželek z národů moabských bráti neměli, nebylo jim to zapovědíno, toliko mužské pohlaví nemělo býti připouštíno v společnost Israele do desátého pokolení. Deut. 23, 3. Viz o témž Num. 12, 1.

6. *ona*, t. Noemi.

8. *s mrtvými*, t. za života jejich aneb s nebožtíky.

11. *Zdaliž*, H. zdaliž jest více synův v životě mém.

13. *trápení*, H. hořkost, žalost, t. že vás opustiti

ažby dorostli? Zdaliž tou příčinou meškati
se budete, abyste se něměly vdáti? Ne tak,
mé dcerky; nebo mé trápení větší jest nežli
vaše, protože ruka Hospodinova jest proti
14 mně. * Ony pak pozdvihše hlasu opět plakaly.
A Orfa políbivši švekruši svou, navrátila se;
15 Rut pak přidržela se jí, * kteréžto řekla
Noemi: Ai, přítelkyně tvá navrátila se k lidu
svému a k bohům svým, navratiž se také
16 za ní. * Ale Rut řekla: Nenuť mne, abych
tě opustiti a od tebe odjíti měla; nebo kamž
se koli obrátíš, půjdu s tebou, a kdekoli by-
dliti budeš, i já bydliti budu. Lid tvůj lid
17 můj, a Bůh tvůj Bůh můj. * Kdekoli umřeš,
umru a tu pochována budu. Toto mi učiň
Hospodin, a toto přidej, že toliko smrt roz-
dělí mne s tebou. * Tedy vidouc Noemi, že se 18
na tom Rut ustanovila, aby šla s ní, přestala
k ní mluviti. * I šly obědvě spolu, až přišly 19
k Betlemu. I stalo se, když přišly do Betlema,
roznesla se pověst o nich po všem městě, a
pravili: To-li jest ta Noemi? * Jimž ona 20
řekla: Nenazývejte mne Noemi, ale raději ří-
kejte mi Mara; nebo hořkostí velikou naplnil
mne Všemohoucí. * Vyšla jsem odsud plná, 21
teď pak prázdnou mne zase Hospodin přivedl.
Pročež tedy nazýváte mne Noemi; poněvadž
mne Hospodin ssoužil a Všemohoucí mne
tak znuzil? * A tak navrátila se Noemi s Rut 22
moabskou, nevěstou svou, navrátila se pak
z krajiny moabské; i přišly do Betlema, když
počínali žíti ječmene.

Hlava 2.

2) Z příbuzných zvláštní přízně prokázal Boz opatřením jich v chudobě a pojetím Rut za manželku. Opatření dvojího důvodu jest. I. Nejprv zajisté Rut s dovolením Noemi odšedši klasů sbírat přišla na pole Bozovo. On pak netoliko požehnal dělníků, ale měv i o ní správu, dovolil jí i sbírati jako přítelkyni i s ženci jísti, nýbrž poručil, aby jí netoliko nepřekáželi, ale i dobrovolně, cožby sbírala, nechávali. Ona tehdy nasbíravši a k švekruši přinesši jí správu dávala s velikou z obojí strany radostí, a s lepší bezpečností i potom sbírala.

Měla pak Noemi přítele po manželu
svém, muže mocného, z čeledi Elimelechovy,
2 jmenem Boz. * I řekla Rut moabská k Noemi:
Nechť medle jdu na pole sbírat klasů za
tím, kdožby mi toho přál. Jížto ona řekla:
3 Jdi, dcero má! * Šla tedy, a přišedši sbírala
klasy na poli za ženci. Přihodilo se pak, že
přišla na díl pole toho, kteréž přináleželo
4 Bozovi, jenž byl z čeledi Elimelechovy. * A v tom
přišel Boz z Betlema a řekl žencům: Hospodin
s vámi. Kteřížto odpověděli jemu: Požehnejž tobě
5 Hospodin. * I řekl Boz služebníku svému, kte-
rýž postaven byl nad ženci: Čí jest tato mla-
6 dice? * Odpověděl služebník ten, kterýž po-
staven byl nad ženci, a řekl: Jest mladice
moabská, kteráž přišla s Noemi ze země
moabské; * a řekla mi: Prosím, nechť sbírám 7
a shromážďuji klasy mezi snopy za ženci; a
přišedši trvá od jitra až dosavad, kromě že
na chvilku doma pobyla. * Tedy řekl Boz 8
k Rut: Slyš, dcero má, nechoď sbírat na
jiné pole, aniž odcházej odsud, ale přidrž se
teď děvek mých. * Zůstávej na tom poli, na 9
němž budou žíti, a choď za nimi; neb jsem
přikázal služebníkům svým, aby se tebe žádný
nedotýkal. Bude-li se chtíti píti, jdi k nádo-
bám a napij se té vody, kteréžby navážili
služebníci moji. * Tedy ona padla na tvář 10

mám. — *jest proti mně*, H. vyšla jest na mne, t. ne z mé, ale z boží vůle se to stalo a děje, abych vás opustiti a jako vy manželů, tak i já synů zbavena býti musila.

15. *za ní*, H. s přítelkyní.

16. *Nenuť*, H. nezabíhej mi. J. neraď mi, nenavoď. — *kamž* etc. Zvláštní pobožnosti zřetelný důvod při ženě této se spatřuje, že i na svou vlast i na náboženství otcovské, jemuž z dětinství přivykla, s horlivou a ochotnou myslí se zapomenouti, je opustiti, a k lidu božímu, nevšelijak dobré slovo u pohanů majícímu, se svekruší svou se již připojiti hotova byla. Protož hodně i tehdáž v tom městě ode všech za šlechetnou držána (níž 3, 11.), ano i na budoucí časy v počet chvalitebných žen v lidu božím zejmena vložena. Řídko nyní takových mladic, kteréžby se tak daly svým netoliko svekruším pobožným vésti, ale ani manželům. Příklad tu také na ní dán budoucího pohanů k lidu božímu připojení. — *bydliti*, H. noclehovati.

17. *toto mi* etc. Způsob přísahy, kteréž staří při potvrzování řečí svých užívali; mlčením však toho zlého, kteréžby pro klam na ně přicházeti mělo, pomíjejíce, protože každý sám snadně tomu rozuměl, že se ta nepravost Bohu nelíbí aneb že soudům jeho to poroučeli.

19. *roznesla* etc., H. pohnulo se město.

20. *Noemi*, t. utěšenou, veselou.—*Mara*, t. hořká, smutná, truchlivá. — *hořkostí*: truchlostí, zámutkem.

21. *plná*: bohatá, syny mající. — *mne tak* etc., H. zle mi učinil.

1. *mocného*, J. bohatého.

2. *kdožby* etc., H. u koho bych milost nalezla v očích jeho.

4. *A v tom*, H. A ai.

5. *služebníku*, H. mládenci.

6. *přišla*, H. navrátila se.

7. *mezi*, J. na snopy. — *kromě*, H. zůstání její v domě malé jest.

8. *Zůstávej*, H. oči tvé nechť jsou na tom poli.

10. *známil*, t. přátelsky ukázal.

svou a schýlivši se k zemi řekla jemu: Od-
kudž mi to, že jsem nalezla milost před tebou,
aby se známil ke mně, kteráž jsem cizozemka.
11 * Odpověděl Boz a řekl: Ovšem mi oznámeno
jest, co jsi koli činila svekruši své po smrti
muže svého, a že opustivši otce svého a matku
svou i zemi, v kterééžs se narodila, šla jsi
12 mezi lid, kteréhožs prvé neznala. * Odplatiž
tobě Hospodin za skutek tvůj, a budiž mzda
tvá dokonalá od Hospodina Boha israelského,
poněvadžs přišla, aby pod křídly jeho doufala.
13 * Kterážto řekla: Nalezla jsem milost před
tebou, pane můj; poněvadžs mne potěšil a
mluvils k srdci děvky své, ježto nejsem po-
14 dobna jedné z děvek tvých. * Tedy řekl jí
Boz: Když bude čas jísti, přistup sem a pojez
chleba a omoč skyvu svou v octě. I posadila
se při žencích, a podal jí pražmy, ona pak
jedla až do sytosti, a ještě jí zbylo, což vzavši
15 * vstala, aby sbírala. Přikázal pak Boz slu-
žebníkům svým řka: Byť pak i mezi snopy
16 sbírala, nezbraňujte jí; * nýbrž naschvál jí
upouštějte ze snopů a nechávejte, ať sbírá, a
17 nedomlouvejte jí. * Sbírala tedy na poli tom
až do večera, a což sebrala, to vymlátila: i
byla téměř míra efi ječmene; * kterýž vzavši 18
přišla do města, a viděla svekruše její to,
co nasbírala: vyňala také a dala jí to, což
pozůstalo po nasycení jejím. * I řekla jí sve- 19
kruše její: Kdes sbírala dnes a kdes praco-
vala? Budiž požehnaný ten, kterýž tě přijal.
Tedy oznámila svekruši své, u koho praco-
vala, řkouc: Jmeno muže, u kteréhož jsem
pracovala dnes, jest Boz. * I řekla Noemi ne- 20
věstě své: Požehnaný jest od Hospodina, že
nepřestal milosrdenství svého prokazovati nad
živými i mrtvými. I to ještě k ní řekla Noemi:
Blízký přítel náš a z přibuzných našich jest
muž ten. * Řekla jí také Rut moabská: I to 21
mi ještě řekl: Čeládky mé přidrž se, doka-
vádžby všeho, což mého jest, nedožali. * Tedy 22
řekla Noemi nevěstě své: Dobré jest tedy,
dcero má, aby vycházela s děvečkami jeho,
aťby na jiném poli něco nepřekazily. * A tak 23
přidržela se Rut děvek Bozových a sbírala
klasy, dokudž nesžali ječmene a pšenice, a
bydlela potom u svekruše své.

Hlava 3.

II. Potom také Noemi chtěvši Rut opatřiti dala jí radu, jakby v manželstvo Bozovi přišla (jakož on se jí tak zamluvil). Boz jí šest měr daroval, což ona k Noemi přinesla s radostí a s dobrou nadějí.

Řekla jí potom Noemi svekruše její:
Má dcero, nemám-liž pohledati tobě odpoči-
2 nutí, aby tobě dobře bylo? * Anobrž zdaliž
Boz ten příbuzný náš, s jehož jsi děvečkami
byla, nebude víti ječmene na humně noci
3 této? * Protož umej se a pomaž, roucho své
také oblec, a jdi na humno; však tak, aby
nebylo známé muži tomu, prvé nežby přestal
4 jísti a píti. * A když půjde ležet, znamenej
místo, na kterémž lehne, a přijdouc pozdvi-
hneš pláště u nohou jeho a tu se položíš; on
pak oznámí tobě, coby měla činiti. * Jížto 5
Rut řekla: Cokoli mi rozkážeš, učiním. * Šla 6
tedy na to humno a učinila všecko, což jí
rozkázala svekruše její. * Když pak pojedl 7
Boz a napil se, a rozveselilo se srdce jeho,
šel spat vedlé stohu; přišla i ona tiše, a po-
zdvihši pláště u nohou jeho položila se. * A když 8
bylo o půl noci, ulekl se muž ten a schopil
se; a ai, žena leží u nohou jeho. * I řekl: 9

---

11. *Ovšem* etc., H. zvěstováním zvěstováno. — *prvé*, H. včera a předvčírem.
12. *doufala*, J. bezpečně bydlila.
13. *milost*, t. poznávám tvou lásku. — *k srdci*, t. věci potěšitelné a příjemné. Viz Soud. 19, 3.
14. *skyvu.* Rozumí se o potravě, která se s octem strojí, jako salát a k těm podobné věci, příhodné k ochlazení v horký čas žně. — *při žencích*: po boku. — *pražmy*, H. pšenice sušené.
15. *nezbraňujte*, H. nezahanbujte jí.
17. *vymlátila*, H. vytloukla.
19. *přijal*, H. poznal, t. který se nad tebou slitoval.
20. *že nepřestal*, H. který, t. Boz, jako miloval manžely naše, dokud živi byli, tak i po smrti jejich vida nás, i na ně mrtvé se rozpomíná a jim v nás dobře činí; nebo ne oni toho, ale my osiřelé a chudé potřebujeme. Můž slyšáno býti i na Boha, že on těch, kteří v něho doufají, jakož živých tak ani mrtvých z lásky své nevypouští. Nebo buďto že živi jsme nebo že mřeme, Páně jsme. Řím. 14, 8. 9. — *z příbuzných*, J. z ochranců a přátel, jejichž jest povinnost, právo a moc o nás se ujíti, dědictví naše skoupiti, držeti a símě vzbuditi. Lev. 25, 25. Deut. 25, 5. To vše z jednoho slova hebrejského plyne a pěkně se spůsobuje, čehož v našem jazyku jedním slovem pověděti nemůžeme. Toho níž v hl. 4. nejeden příklad.
21. *čeládky*: služebníků.
22. *něco nepřekazili*, H. neobořili se na tebe.

1. *nemám-liž*, J. pomyslímť, aby měla odpočinutí, a opatřím tě, aby se dobře měla.
2. *nebude víti*, H. ai, věje humno ječmene.
3. *jdi*, H. sstup.
4. *pozdvihneš*, H. poodkryješ nohou jeho.
6. *Šla*, H. sstoupila. — *všecko*, H. podlé všeho.
9. *křídlo*, t. podlé obyčeje toho, kterýž zachovávali ti, jenž v smlouvu manželskou vstupovali. Jakoby řekla: Vezmi mne sobě za manželku. J. přijmi mne pod svou ochranu.

Kdo jsi ty? A ona odpověpěla: Já jsem Rut,
děvka tvá; vztáhni křídlo pláště svého na děvku
10 svou, nebo příbuzný jsi. * A on řekl: Požehnaná jsi od Hospodina, dcero má; větší jsi
nyní pobožnosti dokázala, nežli prvé, že jsi
nehledala mládenců bohatých aneb chudých.
11 * Protož nyní, dcero má, neboj se; vše, čehož
žádáš, učiním tobě; nebo ví všecko město
12 lidu mého, že jsi ty žena šlechetná. * Již tedy
znám to býti pravé, že jsem příbuzný tvůj;
13 a však jiný jest příbuzný, bližší nežli já. * Odpočiniž tu přes noc: a když bude ráno, jestliže on bude chtíti práva příbuznosti k tobě
užiti, dobře, nechť užije; pakli nebude chtíti
práva užiti k tobě, tedy já právem příbuznosti
pojmu tebe, živ jest Hospodin. Spiž tu až do
jitra. * A tak spala u nohou jeho až do jitra. 14
Potom vstala prvé, než-liby kdo poznati mohl
bližního svého; nebo pečoval Boz, aby někdo
nezvěděl, že přišla žena ta na humno. * A řekl 15
k ní: Přines loktušku, kterouž se odíváš, a drž
ji. A když ji držela, naměřiv jí šest měr ječmene, vložil na ni. I vešla do města * a přišla 16
k svekruši své. Kteréžto řekla jí: Kdo jsi
ty, dcero má? I vypravovala jí všecko, co jí
učinil muž ten. * A řekla: Šest měr těchto 17
ječmene dal mi; nebo řekl ke mně: Nenavrátíš
se prázdna k svekruši své. * I řekla jí Noemi: 18
Počkej, dcero má, až porozumíš, jak to padne;
neboť neobleví muž ten, až tu věc i hned dnes
k místu přivede.

Hlava 4.

Snětí manželstva Rut s Bozem stalo se řádně. Řádnost šla 1) jednáním o to před staršími s příbuzným, 2) povolením jich hotovým, žádostí svatou osvědčeným. Požehnání při manželstvu jest šťastné a) dítěte početí, narození s rozveselením sousedů i odchování; b) rodu u potomků v posloupnosti rozmnožení.

Tedy Boz všed do brány, posadil se tam.
A ai, příbuzný ten, o němž on byl mluvil, šel
tudy; i řekl jemu: Pojď sem a poseď tuto.
2 Kterýž zastaviv se, sedl. * A vzav Boz deset
mužův ze starších města toho, řekl: Posaďte
3 se tuto. I posadili se. * Tedy řekl příbuznému
tomu: Díl pole, kteréž bylo bratra našeho
Elimelecha, prodala Noemi, kteráž se navrátila z krajiny moabské; * a já jsem umínil
4 netajiti toho před tebou a pravím: Ujmi
pole to před přísedícími těmito a staršími lidu
mého, jestliže chceš koupiti, kup; pak-li nekoupíš, oznam mi. Nebo vím, že kromě tebe
není žádného, kterýžby měl právo koupiti je,
a já jsem po tobě. Tedy on řekl: Já koupím.
5 * I řekl Boz: Když ujmeš pole to od Noemi,
tedy i Rut moabskou manželku mrtvého sobě
pojmeš, aby vzbudil jmeno mrtvého v dědictví jeho. * Odpověděl příbuzný ten: Nemohu 6
koupiti, abych snad nezahladil dědictví svého.
Užij ty práva příbuznosti mé, nebo já ho nemohu užiti. * (Byl pak ten obyčej od starodávna 7
v Israeli při koupi a směnách ku potvrzení všelijakého jednání, že zul jeden obuv svou a dal
ji druhému. A to bylo na svědectví postupování něčeho v Israeli.) * Protož řekl příbuzný 8
Bozovi: Ujmi ty. I zul obuv svou. * Tedy řekl 9
Boz starším těm a všemu lidu: Vy svědkové
jste dnes, že jsem ujal všecko, což bylo Elimelechovo, i všecko to, což bylo Chelionovo a Mahalonovo, od Noemi; * ano i Rut moabskou ženu 10
Mahalonovu vzal jsem sobě za manželku,
abych vzbudil jmeno mrtvého v dědictví jeho,
a aby nebylo zahlazeno jmeno mrtvého z bratří

10. *nehledala*, H. nenásledovala, nešla za mládenci.

11. *čehož žádáš*, H. cokoli díš. — *všecko*, H. brána, J. starší lidu.

13. *práva*, H. tě vykoupiti, práva dokázati. Viz hl. 2, 20. — *živ* etc. Netoliko přísahy zvláštní z rozkazu vrchnosti v písmích místo své mají, ale aniž jich písma i od obecného běhu všelijak odměšují a tupí: však tak, když se jich vážně, střídmě a uctivě k utvrzení a k zvelebení pravdy i k vzdělání bližního užívá. Tak Jakob a Laban sami mezi sebou smlouvy přísahou potvrdili. Gen. 31, 3. Tak Abdiáš Eliášovi ji činil, a on zase jemu. III. Král. 18, 10. 15. Viz Deut. 10, 20.

14. *poznati*, t. když ještě nebylo dobře viděti. — *pečoval*, H. řekl.

15. *loktušku*, J. plášť. — *kterouž*, H. kteráž jest na tobě.

16. *dcero má*. Nebo v svitání prvé, než se právě rozsvětlilo, přišla, pro tož jí pojednou seznati nemohla, v. 14.

18. *k místu* etc., H. dokoná.

1. *všed*, H. vstoupiv. — *o němž*, H. k němuž mluvil.

3. *prodala*, t. na syna Mahalona přenesla, kterýžto díl na Rut manželku po smrti jeho připadl.

4. *umínil*, H. řekl. — *netajiti*, t. umínil jsem oznámiti tobě. — *Já koupím*. Ochotně se k vzetí ozval, ale když mu také i péči a starost o ženu a vzbuzení z ní a vychování semene po bratru mrtvém Boz vysvětlil, i hned pooblevil, vymlouvaje se, žeby to beze škody a ujmy dědictví jeho býti nemohlo. Příklad lakomců jen shánětí statky žádostivých, a aby jim to, co nashromáždí, vždycky v celosti zůstávalo; též lenochů, práci, v kterou nás i Bůh i přirození, zvlášť po pádu, podrobilo, se vyhýbajících.

5. *od Noemi*, H. z ruky.

7. *při koupi*: při postupování práva. — *jednání*, H. slova. — *jeden*, H. muž. — *druhému*, H. bližnímu svému.

9. *ujal*: obdržel.

jeho, a z brány místa jeho. Vy svědkové jste
11 dnes všeho toho. * I řekl veškeren lid, kterýž
byl v bráně města, i starší: Svědkové jsme!
Dejž Hospodin, aby žena vcházející do domu
tvého byla jako Rachel a jako Lia, kteréžto
dvě vzdělaly dům israelský. Počínejž sobě
zmužile v Efratě a dosáhni jmena slavného
12 v Betlemě. * A ať jest dům tvůj jako dům
Faresa (kteréhož porodila Tamar Judovi), ze
semene toho, kteréžby dal tobě Hospodin
13 s mladicí touto. * A tak Boz pojal sobě Rut
a byla manželkou jeho. A když všel k ní,
dal jí to Hospodin, že počala a porodila syna.
14 * I řekly ženy k Noemi: Požehnaný Hospodin,
kterýž nedopustil toho, aby měla zbavena
býti příbuzného v tento čas; tak aby trvalo
v Israeli jmeno jeho. * On občerství duši tvou 15
a chovati tě bude v starosti tvé: nebo nevěsta
tvá, kteráž tě miluje, porodila ho, kteráž
tobě lepší jest, nežli sedm synův. * Tedy 16
vzavši Noemi dítě, položila je na klín svůj,
a byla pěstounkou jeho. * Daly mu pak jmeno 17
sousedky, kteréž pravily: Narodil se syn Noemi!
a nazvaly ho jmenem Obed. On jest
otec Isaje, otce Davidova. * A tito jsou rodové 18
Faresovi: Fares zplodil Esrona; * Esron pak 19
zplodil Arama; Aram pak zplodil Aminadaba;
* Aminadab pak zplodil Nahassona; Nahasson 20
pak zplodil Salmona; * Salmon pak zplodil Boza; 21
Boz pak zplodil Obeda; * Obed pak zplodil 22
Isaje; Isaj pak zplodil Davida.

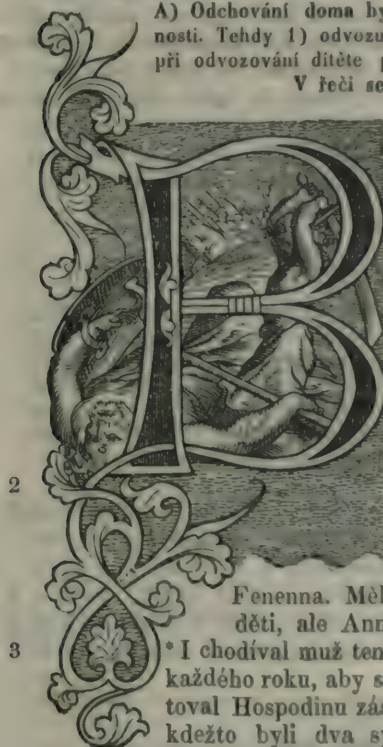
11. *Počínejž* etc., J. dosáhniž zboží v Efratě.
14. *příbuzného*: ochránce, dědice. — *v tento čas*, H. dnes. — *tak aby* etc., J. a jmenováno bude, a oslaveno buď jmeno jeho.
15. *v starosti*, H. starost tvou.
18. *rodové.* Poněvadž tento pořádek u vyčítání těchto otců i sv. Matouš v rodu Kristovu zaznamenal, vidí se odtud, že tato historie vlastně pro známost a vědomost pořádnosti rodu Kristova napsána a zachována jest.
19. *Arama*, jinak Rama.

První knihy Královské čili Samuelovy.*)

Zavírá v sobě kniha tato věci stalé za spravování Heli kněze, Samuele proroka a Saule krále po osmdesáte let pořád zběhlých.

Hlava 1.

O knězi Heli. Duch svatý zvláštní historie nepoznamenal, ale při vypsání života a práce Samuele proroka o jeho 1) správě, 2) synů nezbednosti 3) a hrozné smrti zmínku činí. Pročež v též historii se obsáhne. O Samuelovi proroku. Tu se vypisuje jeho 1) narození, 2) odchování 3) i ku práce zavedení. I. Narodil se z Elkany a Anny, rodičů pobožných, u veliké hořkosti mysli matky své modlitbami od Boha vyžádaný, protož i jmeno takové obdržel. II. Odchován jest z částky doma, dokonale pak při arše Hospodinově. A) Odchování doma bylo do ostavení; B) při arše pak až do vložení naň od Boha povinnosti. Tehdy 1) odvozuje jej matka před Bohem Heli, 2) a Heli pak v péči jej béře. Matka při odvozování dítěte prokázala vděčnost skutkem i řečí. V skutku se počítá štědrá obět. V řeči se pokládá a) ohlášení její před Heli o dítěti.

Byl muž nějaký z Ramataimsofimu, s hory Efraim, jehož jmeno bylo Elkana, syn Jerohama, syna Elihu, syna Tohu, syna Sufa efratejského.
2 * A ten měl dvě ženě; jmeno jedné Anna a jmeno druhé Fenenna. Měla pak Fenenna děti, ale Anna neměla dětí.
3 * I chodíval muž ten z města svého každého roku, aby se klaněl a obětoval Hospodinu zástupův, do Sila, kdežto byli dva synové Heliovi:
Ofni a Fines kněží Hospodinovi. * Když pak 4
přišel den, v němž obětoval Elkana, dal Fenenně manželce své a všem synům i dcerám
jejím díly. * Anně pak dal díl jeden, a to 5
výborný; nebo Annu miloval, ale Hospodin
byl zavřel život její. * Přes to kormoutila 6
ji také velmi protivnice její toliko, aby jí popouzela, protože Hospodin zavřel byl ži-
vot její. * To když činíval Elkana každého ro- 7
ku, a Anna též chodívala do domu Hospodinova, tak ji kormoutívala protivnice; ona pak
plakávala a ničeho nejídala.*Tedy řekl jí Elkana 8
muž její: Anno, proč pláčeš? a proč nejíš? proč tak truchlí srdce tvé? Zda-liž já nejsem
tobě lepší nežli deset synův? * Vstala tedy 9
Anna, když pojedli v Sile a napili se; a Heli kněz seděl na stolici u veřeje chrámu Ho-
spodinova; * ona pak jsouc v hořkosti srdce, 10
modlila se Hospodinu a plakala velmi, * a uči- 11
nila slib řkouc: Hospodine zástupův, jestliže vzhlédneš na trápení děvky své a rozpomeneš se na mne, a nezapomeneš na děvku svou, ale

---

1. *Ramataim.*, t. prorokův aneb vidoucích, neb na stráži stojících; buďto že tu proroci školu měli aneb že tu stráž v tom kraji držána byla: to se přidává pro rozdíl od druhého. Jiní smyslí, žeby v tom městě bylo jmeno čeledi, z kteréž byl Elkana; rod pak jeho že byl z pokolení Levi, zjevné jest z I. Par. 6, 27. — *efratejského*, J. efratejský, tak nazván, že tu předkové jeho podlé obyčeje Levitů od starodávna bydleli, i on sám tu narozen i vychován.
3. *Sila*, kdež stánek boží byl. Viz Jos. 18, 1.
4. *obětoval*, t. přivedl něco, aby obětováno bylo při stánku Páně od kněží. Nebo on sám byl Levita toliko a ne kněz. A tak o Davidovi, Saulovi, když se čte, že obětovali, rozumíno býti má.
5. *díl jeden*, H. díl obličejů, toť zvláštní, pěkný. Jiní (jsa smutné) tváři, t. maje lítost nad neplodností a pohaněním jejím.
6. *kormoutila*: dráždila. — *popouzela*, t. vytýkala jí toho, že byla bezdětkyně.
7. *do domu:* chrámu, t. podlé obyčeje svého obvyklého.
8. *truchlí* etc., H. zle se má.
9. *chrámu*, t. stánku.
11. *na hlavu*, t. bude nazarejský. Num. hl. 6.

---

*) Soudcové řádu duchovního. Po vyjití soudců politických ze světa ustanovil Bůh duchovní, z nichž se v písmě svatém dva počítají, kněz Heli a Samuel prorok.

dáš služebnici své plod pohlaví mužského; tedy
dám jej tobě Hospodine po všecky dni života
12 jeho, a břitva nevejde na hlavu jeho. * I stalo
se, když se dlouho modlila před Hospodinem,
13 že Heli pozor měl na ústa její: * ale Anna mluvila v srdci svém, toliko rtové její se hýbali,
hlasu pak jejího nebylo slyšeti. I domníval se
14 Heli, žeby opilá byla; * protož řekl jí Heli:
Dlouho-liž budeš opilá? Vystřízvěj z vína
15 svého! * Odpověděla Anna řkouc: Nikoli, pane
můj! Ale žena jsem ducha truchlivého; ani vína,
ani nápoje opojného jsem nepila; ale vylila
16 jsem žádost duše své před Hospodinem.* Nepřirovnávej děvky své k ženě bezbožné; nebo
z velikého myšlení a hořkosti své mluvila jsem
17 až dosavad. * Jíž odpověděl Heli řka: Jdiž
u pokoji; a Bůh israelský dejž tobě k prosbě
18 tvé, zač jsi ho prosila. * I řekla: Ó by nalezla
děvka tvá milost před očima tvýma. Tedy odšedši
žena cestou svou, pojedla, a tvář její nebyla
19 více smutná. * I vstali velmi ráno, a poklonu
učinivše před Hospodinem, navrátili se a přišli
do domu svého, do Ramaty. Poznal pak Elkana
Annu manželku svou, a Hospodin rozpomenul
se na ni.
20 I stalo se po vyplnění dnův, jakž počala
Anna, že porodila syna, a nazvala jmeno jeho
Samuel; nebo řekla: Vyprosila jsem ho na
Hospodinu. * Šel pak muž ten Elkana se vší 21
čeledí svou, aby obětoval Hospodinu obět výroční a slib svůj vyplnil; * ale Anna nešla; nebo 22
řekla muži svému: Až odchovám dítě, tehdy
povedu je, aby ukážíc se před Hospodinem zůstalo tam na věky. * I řekl jí Elkana muž její: 23
Učiň což se dobrého vidí, zůstaň dokudž neodchováš jeho. Ó by toliko utvrdil Hospodin
slovo své! A tak zůstala žena, a krmila syna
svého, až jej i odchovala. * Potom když ho od- 24
chovala, vedla jej s sebou, se třemi volky a
jednou efi mouky a nádobou vína: i uvedla ho
do domu Hospodinova v Sile; dítě pak ještě
bylo malé. * Tedy zabili volka, a přivedli dítě 25
k Heli.* Ona pak řekla: Poslyš mne, pane můj! 26
Jako jest živa duše tvá, pane můj, já jsem žena
ta, kteráž jsem stála tuto s tebou, modlíc se
Hospodinu; * za toto dítě jsem prosila, a dal 27
mi Hospodin k prosbě mé to, čehož jsem prosila od něho. * Protož já také oddávám jej 28
Hospodinu po všecky dny, v nichž živ bude,
oddanýť jest Hospodinu. A učinil tu hned poklonu Hospodinu. I modlila se Anna a řekla:

Hlava 2.

b) (Ohlášení Anny) před Bohem jest píseň plesavá. III. Zavedení Samuele ku pracem jest jedno od Heli, druhé od samého Boha. V oné i v této práci pilný byl. Při první 1) nepovoloval nešlechetnostem synů Heli, ale svou věc pilně konal s dobrou pověstí rodičů a s dobrým svědectvím samého Heli. Pročež také 2) nebyl trestán, ani od a) Heli, který však k synům svým příliš měkký byl, b) ani od Boha skrze proroka. Nebo byl poslán muž boží k Heli, jemuž oznámiv dobrodiní Bohem prokázaná, domlouvá se na nevděčnost jeho a předpovídá zlořečení jemu i domu jeho těžké, jehož znamení býti pokládá jednoho dne dvou synů jeho smrt hroznou a přenesení úřadu na jiného s velikou nouzí potomků.

Zplesalo srdce mé v Hospodinu, a vyzdvižen jest roh můj v Hospodinu: rozšířila se
ústa má proti nepřátelům mým; nebo roz-
2 veselila jsem se v spasení tvém. * Neníť nikdo
tak svatý jako Hospodin; nýbrž nikoho není
kromě tebe, neníť nikdo tak silný, jako Bůh
náš. * Nemluvtež již více hrdě a nevycházej 3
z úst vašich slovo pyšné; nebo Bůh silný vševědoucí jest Hospodin, a usilování jeho jemu
nepochybují. * Lučiště i silní potříni jsou, a 4
mdlí opásáni jsou silou. * Sytí z chleba jednají 5
se k dílu, a hladovití přestali lačněti, tak že

12. *na ústa*, H. promluví-li co.
14. *vystřízvěj*, H. odbuď vína svého od sebe; jdi, vyspi se.
16. *k ženě* etc., H. dceři Belialově, t. nešlechetné. — *myšlení*: úpění, volání.
18. *tvář*, J. hněv neb smutný obličej.
19. *učinivše*, t. pomodlivše se.
20. *Samuel*, t. vyžádaný od Boha.
22. *na věky*, t. vždycky, až do smrti.
23. *odchovala*: ostavila.
24. *Potom* etc. Staří při svých obětech nebývali skoupí, leda jen povinnost vykonali; ale ochotnou štědrost prokazovali, doma raději sobě uskrovňujíce: nyní nazpět se děje, při almužnách a skutcích milosrdných skrbí, na hody, kvasy a marnosti bezmírně nakládají, tak že jim nic postačiti nemůže. — *dítě* etc., H. dítě pak (bylo) dítě.
25. *zabili*: obětovali. — *dítě*: pachole.
28. *oddávám*: zase dávám, oplácím. — *učinil*, t. Heli s Annou, díky čině Bohu s ní spolu z daru takového. Jiní na Samuele slyší.

1. *roh*, t. moc, sláva. Spůsob mluvení v písmích svatých zvyklý; podobenství vzaté od zvířat, kteráž sílu i ozdobu v rozích mají. — *rozšířila*: otevřína jsou; jakoby řekla: Mám, cobych odpověděla nepřátelům svým, jestližeby mi pro neplodnost utrhali. — *v spasení*: vysvobození, t. od těch, jenž mi utrhali.
2. *nikdo tak silný*, J. žádné skály.
3. *vševědoucí*, H. vědomostí. — *a usilování*, J. a není počtu skutkům jeho.
4. *Lučiště*, J. lučiště silných. J. silní v lučištích.
5. *k dílu*, t. kteříž měli prvé hojnost všeho, již hladem donuceni jsouce, ze stravy dělají. — *přestali*, J. najímati se k dílu. — *sedmero*, t. množství

neplodná porodila sedmero, a kteráž mnoho
6 dětí měla, zemdlena jest. * Hospodin umrtvuje
7 i obživuje, uvodí do pekla i vyvodí.* Hospodin
8 ochuzuje i zbohacuje, ponižuje i povyšuje.* Nu-
zného vyzdvihuje z prachu a z hnoje, vyvyšuje
chudého, aby je posadil s knížaty a stolici
slávy dědičně jim dal; nebo Hospodinovy jsou
9 stežeje země, na nichžto založil okršlek.*On ostří-
há noh svatých svých, ale bezbožní ve tmě uml-
knou; nebo ne v síle jakékoli záleží síla člověka.
10 * Kteříž se protiví Hospodinu, setříni budou, na
takové s nebe hřímati bude. Hospodin sou-
diti bude končiny země, a dá sílu králi svému,
11 a vyvýší roh pomazaného svého. * I navrátil se
Elkana do Ramaty, do domu svého, a pacho-
látko přisluhovalo Hospodinu při knězi Heli.
12 Synové pak Heliovi byli bezbožní a ne-
13 znali Hospodina; * nebo těch kněží obyčej při
lidu byl takový: kdokoli obětoval obět, přichá-
zel kněžský mládenec, když se maso vařilo,
14 maje v ruce své hák třízubý, * a vrazil jej do
nádoby neb do kotlíku, neb do pánve, aneb do
hrnce, a cokoli zachytil hák, to sobě bral kněz:
tak činívali všemu lidu israelskému, kteříž tam
15 přicházeli do Sila. * Nýbrž, prvé než tuk zapa-
lovali, přicházel mládenec kněžský a říkal
člověku, kterýž obětoval: Dej masa, ať upeku
knězi; nebo nevezme od tebe masa vařeného,
16 ale surové. * Jemuž odpověděl člověk ten:
Nechť jest prvé zapálen tuk, a potom vezmeš
sobě, čehož žádá duše tvá; on říkal: Nikoli, ale
17 dej hned, jestliže pak nedáš, mocí vezmu. *I byl
to hřích mládenců těch před Hospodinem
velmi veliký; nebo pohrdali lidé obětmi Ho-
spodinovými.
18 Samuel pak přisluhoval před Hospodinem,
19 mládeneček oděný jsa efodem lněným.*A matka
jeho dělávala mu sukničku malou, a přinášela

dětí; neb tak obyčejně ten počet v hebrejském jazyku se klade.

6. *do pekla*, t. v zámutky, pláč, bídu. Jiní: do hrobu.

8. *stežeje*: sloupové, veřeje.

9. *ostříhá*, H. zachoval. — *svatých*, t. pobožné opatrovati bude. — *umlknou*, t. strachem a hanbou, jako na odpor ústa pobožných se rozšíří. Výš hl. 1.

10. *protiví*: sváří, odmlouvají. — *sílu*: panování.

11. *přisluhovalo*, t. podlé možnosti věku svého, pokudžkoli a več zavozován byl od předloženého svého; ochotněji se měl i k službě Bohu i mistru svému, nežli vlastní synové jeho. — *při knězi*, H. před tváří kněze Heli.

12. *bezbožní*, H. synové Belialovi, t. jakž slovo to vlastně se vykládá, bez jha, neupřahaní, svévolní, bez bázně boží. — *neznali*, t. svými zlými skutky známosti Boha zapírali. Tit. 10, 14.

13. *obyčej*, t. kterýž sobě sami proti nařízení božímu mocí začali. — *hák*: kotvici třírohou.

17. *pohrdali*, t. příčinou jejich zlehčili sobě lidé boží služby i oběti.

18. *oděný*: opásaný. — *efodem*: levitským rouchem. Exod. 28, 4.

jemu každého roku, když přicházela s mužem
svým k obětování oběti výroční. * I požehnal 20
Heli Elkanovi a manželce jeho, řka: Dejž tobě
Hospodin símě z ženy této za oddanného, kte-
réhož jsi vyžádal na Hospodinu. I odešli na
místo své. * Tedy navštívil Hospodin Annu, 21
kteráž počala a porodila tři syny a dvě dcery.
Ale mládeneček Samuel rostl před Hospo-
dinem.
Heli pak byl starý velmi a slyšel všecky 22
věci, kteréž činili synové jeho všemu Israeli,
a kterak obývali s ženami, kteréž přisluhovaly
u dveří stánku úmluvy, * i řekl jim: Proč či- 23
níte takové věci; nebo já slyším zlé slovo o
vás ode všeho lidu tohoto?*Nikoli, synové moji, 24
nečiňte toho; neboť není dobrá pověst, kterouž
já slyším, že odvracíte lid Hospodinův. * Zhře- 25
ší-li člověk proti člověku, souditi ho bude
soudce; pakli kdo zhřeší proti Hospodinu,
kdo se zasadí o něho? Ale neuposlechli hlasu
otce svého, nebo je chtěl zbíti Hospodin. * Ale 26
mládeneček Samuel prospíval a rostl, a milý
byl, jakož před Hospodinem tak i před lidmi.
I přišel muž boží k Heli a řekl jemu: 27
Takto praví Hospodin: Zdaliž jsem se patrně
nezjevil domu otce tvého, když byli v Egyptě,
v domě Faraonově? * A vyvolil jsem ho sobě ze 28
všeho pokolení Israelských za kněze, aby obě-
toval na oltáři mém, a aby kadil vonnými věcmi,
a nosil efod přede mnou; dal jsem také domu
otce tvého všecky ohnivé oběti synův israelských.
* Proč pošlapáváte obět mou, i suchou obět mou, 29
kterou jsem přikázal obětovati v příbytku tomto, a
více ctil syny své nežli mne; toliko abyste tyli
prvotinami všech obětí suchých Israele lidu
mého. * Protož praví Hospodin Bůh israelský: 30
Řekl jsem byl zajisté, že dům tvůj a dům otce
tvého přisluhovati měl přede mnou až na věky;

19. *sukničku*: plášť.

20. *Dejž*: nahradiž. — *za oddaného*, t. místo Samuele, J. za navráceného, kteréhož vyprosila od Hospodina.

22. *přisluhovaly*, t. nádob umýváním, šatů praním, kuchařstvím. Viz Exod. 38, 8. J. valně se shromážďovaly.

25. *soudce*, t. bude-li z toho před právem viněn, najde, kdoby při jeho vedl. — *zhřeší*, t. zlovolně a z pychu. Num. 15, 30. Níž 3, 14. Žid. 10, 26.

26. *prospíval*, H. chodil. — *milý*, H. dobrý.

27. *otce tvého*, t. Arona.

28. *přede mnou*, t. aby chodil v rouše kněžském. — *oběti*, t. všecko z obětí, podlé vyměření a nařízení. Num. hl. 18.

29. *pošlapáváte*, J. nohami odrážíte aneb bijete, t. nevážně a lehkomyslně s obětmi mými se obírajíce, i jiným k témuž zlým příkladem svým sloužíte. — *nežli mne*, t. dopouštěje jim bráti sobě pokrmy, prvé než Bohu oběti obětovali.

30. *zajisté*, t. při prvním nařízení kněžství. Exod. 28, 43. a 29, 9. — *přisluhovati*, H. choditi.

ale nyní praví Hospodin: Odstup to ode mne,
nebo těch, kteříž mne ctí, poctím, kteříž pak
31 mnou pohrdají, v pohrdání přijdou. * Ai, dnové
přicházejí, že odetnu rámě tvé a rámě domu
otce tvého, aby nebylo starce v domě tvém.
32 * A viděti budeš protivníka svého v příbytku
Páně, všeho, čehož Bůh štědře udíleti bude
Israelovi požívajícího: aniž bude starce v domě
33 tvém po všecky dny. * A ačkoli nevyhladím
všelikého muže od oltáře svého proto, abych
trápil oči tvé a bolestí ssužoval duši tvou:
všecko však množství domu tvého zemrou
ve věku vyspělém. * A to měj za znamení, 34
což přijde na dva syny tvé, Ofni a Finesa:
oba jednoho dne umrou. * Vzbudím pak sobě 35
kněze věrného, kterýž vedlé srdce mého a vedlé
duše mé vše konati bude, a vzdělám jemu
dům stálý, aby přisluhoval před pomazaným
mým po všecky dny. * A budeť, že kdožkoli 36
pozůstane z domu tvého, přijde, aby se po-
klonil jemu pro peníz stříbrný a pro skyvu
chleba, a řekne: Připusť mne, prosím, k jedné
třídě kněžské, abych měl aspoň kus chleba.

Hlava 3.

Druhá práce, ku kteréž zvláštně od Boha povolán byl Samuel, jest proroctví a správa lidu. Volání bylo samým Bohem; proroctví bylo proti domu Heli a lidu israelskému. První vyjevil, když jej sobě zavázal Heli, kterýž je také s pokorou přijal. Druhé, jakkoli mnohonásobné však pravdivé jest, čehož příklad hned na nešťastné válce s Filistinskými.

Mládeneček pak Samuel přisluhoval Ho-
spodinu při Heli, a řeč Hospodinova byla
vzácná v těch dnech, aniž bývalo vidění zje-
2 vného. * Stalo se pak jednoho dne, když Heli
ležel na místě svém (a již byl počal scházeti
3 na oči a nemohl viděti), * Samuel také spal
a světlo boží ještě zhašeno nebylo v chrámě
4 Hospodinově, v němž byla archa boží, * že za-
volav Hospodin Samuele, kterýž řekl: Tu
5 jsem. * I běžel k Heli a řekl: Tu jsem, nebo
jsi mne volal. I odpověděl: Nevolal jsem; jdi
6 zase spat. Kterýž odšed, spal. * Opět pak
Hospodin zavolal Samuele. A vstav Samuel šel
k Heli a řekl: Tu jsem, nebos mne volal. I odpo-
věděl: Nevolal jsem, synu můj, jdi zase a spi.
7 *Samuel pak ještě neznal Hospodina, a ještě ne-
8 byla mu zjevena řeč Hospodinova. * Tedy opět
Hospodin zavolal Samuele potřetí; kterýžto
9 vstav šel k Heli, * a řekl: Tu jsem, nebos
mne volal. Tedy srozuměl Heli, žeby Hospo-
din volal mládence, i řekl Heli k Samuelovi:
Jdi, spi; a bude-li tě volati, řekneš: Mluv,
Hospodine, nebo slyší služebník tvůj. Odšel
tedy Samuel a spal na místě svém. * I přišel 10
Hospodin a stál a zavolal, jako i prvé, a řekl:
Samueli, Samueli! Odpověděl Samuel: Mluv,
nebo slyší služebník tvůj. * I řekl Hospodin 11
k Samuelovi: Ai, já učiním věc takovou v Isra-
eli, kterouž kdokoli uslyší, zníti jemu bude
v obou uších jeho. * V ten den uvedu na Heli 12
všecko to, což jsem mluvil proti domu jeho:
počnuť i dokonám; * a ukáži mu, že já soudím 13
dům jeho až na věky pro nepravost, o níž
věděl; nebo znaje, že na se zlořečenství uvodí
synové jeho, a však nezbránil jim. * A protož 14
jsem zapřisáhl domu Heli, že nebude vyčistěna
nepravost domu Heli žádnou obětí, ani obětí
suchou až na věky. * I spal Samuel až do 15
jitra, a otevřel dvéře domu Hospodinova; ostý-
chal se pak Samuel oznámiti Heli toho vidění.
* Tedy povolal Heli Samuele a řekl: Samueli, 16
synu můj! Kterýž odpověděl: Tu jsem.
* I řekl: Jaká jest to řeč, kterouž mluvil 17
tobě, netaj medle přede mnou. Toto učiň
tobě Bůh, a toto přidej, jestliže co zatajíš
přede mnou ze všech slov, kteráž mluvil tobě.

---

31. *rámě tvé*, t. silnější a mocnější z rodu tvého.
32. *protivníka*, J. soužení. — *svého*, t. věrnějšího služebníka při stánku, jemuž s žalostí místa postoupiti musíš ty i potomci tvoji.
33. *trápil*: k závidění přivodil.
34. *znamení*. Jakoby řekl: Začne se to na synech tvých, čímž ujistěn budeš i o jiných pokutách sobě předpověděných.
35. *sobě kněze*. Jakoby řekl: By ty pak i se všechněmi svými zahynul, protož já kněží míti budu. — *stálý*, t. při jeho potomcích stále úřad ten zůstane. — *přisluhoval*, H. chodil.
36. *abych měl*, H. jedl, t. abych měl z toho živnost. Tyto věci že se plnily i za Šalomouna, viz III. Král. 2, 26.
1. *vzácná*, H. drahá. — *zjevného*, t. nebylo slyšeti, aby kde Bůh kterého proroka vzbuditi, poslati a skrze něj vůli svou dobře libou ohlašovati měl.
2. *místě svém*, t. při stánku. — *viděti*, t. jasně neb dobře.
3. *zhašeno*, t. v noci; nebo světlo v stánku toliko v noci hořelo, ráno pak hašeno bylo. Exod. 27, 21.
7. *Hospodina*, t. takového volání Hospodinova.
10. *stál*, t. v způsobě nějakém viditelném se zjeviti ráčil, tak že jej před sebou hmotně stojícího Samuel viděti mohl.
11. *uších jeho*, t. slyše, užasne se nad tím.
12. *uvedu*, H. vzbudím. — *na Heli*. Splnění toho viz níže 4, 18. etc. — *mluvil*. O čemž viz v předešlé hlavě.
13. *soudím*, t. mstím. — *že na se* etc., J. když zlořečili jemu, t. Bohu. J. když jim zlořečili pro ty nešlechetnosti, netrestal jich.

18 * A tak oznámil jemu Samuel všecka slova a
ničeho nezatajil před ním. A on řekl: Hospodin
jest; nechť učiní, což ráčí.
19 Rostl pak Samuel a Hospodin byl s ním,
tak že nedopustil padnouti žádnému slovu
20 jeho na zemi. * Z čehož poznal veškeren Israel,
od Danu až do Bersabi, že Samuel jest věrný prorok Hospodinův. * Nebo se jemu i potom 21
ukazoval Hospodin v Sile, jakož se byl prvé
zjevil Hospodin Samuelovi v Sile, skrze řeč
Hospodinovu. I stalo se vedlé řeči Samuelovy
všemu lidu israelskému.

Hlava 4.

Tu pán i Israelské i nepřátely trestal. Israelské obrátiv jednou i podruhé (jakkoli s archou Páně vytáhli) na utíkání, až i archu ztratili, z čehož v domě Heli veliká žalost; nebo a) Heli hlavu srazil, b) manželka Finesova při porodu umřela a c) po sobě plodu, jako památného znamení takového neštěstí nechala.

Nebo v těch dnech, když vytáhl Israel
proti Filistinským k boji a položili se při
Ebeneseru: Filistinští pak položili se v Afeku.
2 * A když se sšikovali Filistinští proti Israelovi
a již se potýkali, poražen jest Israel od Filistinských, tak že jich zbito v té bitvě na
3 poli takměř čtyři tisíce mužův. * I navrátil se
lid do stanů a řekli starší israelští: Proč nás
dnes Hospodin porazil před Filistinskými?
Vezměme k sobě ze Sila archu smlouvy Hospodinovy, ať přijde mezi nás a vysvobodí
4 nás z rukou nepřátel našich. * Poslal tedy lid
do Sila, a vzali odtud archu smlouvy Hospodina zástupův, sedícího na cherubínech. Byli
také tam dva synové Heliovi s archou smlouvy
5 boží, Ofni a Fines. * Když pak přinesena byla
archa smlouvy Hospodinovy do vojska, zkřikl
všecken Israel s velikým plesáním, až země
6 vzněla. * Uslyševše pak Filistinští hluk plesání
řekli: Jaký jest to hlas výskání velikého tohoto ve vojště hebrejském? I poznali, že archa Hospodinova přišla do vojska. * Protož 7
báli se Filistinští, když praveno bylo: Přišel
Bůh do vojska jejich; a stýskajíce sobě řekli:
* Běda nám, nebo nebylo prvé nic k tomu po- 8
dobného! Běda nám! kdo nás vysvobodí
z ruky těch Bohův silných? Tiť jsou Bohové,
kteříž zbili Egypt všelikou ranou i na poušti.
* Posilňte se, a buďte muži, ó Filistinští! aby- 9
ste nesloužili těm Hebrejským, jako oni sloužili vám; buďtež tedy muži a bojujte. * Bojovali 10
tedy Filistinští, a poražen jest Israel, a utíkali
jeden každý do stanu svého; i byla ta porážka veliká velmi, nebo padlo z Israele třidceti tisíc pěších. * Také archa boží vzata a 11
dva synové Heliovi zabiti, Ofni a Fines. * Běže 12
pak jeden Beniaminský z bitvy, přišel do Sila
téhož dne, maje roucho roztržené a hlavu
prstí posypanou. * Přišel tedy, a ai, Heli seděl 13
na stolici při cestě, hledě; nebo srdce jeho lekalo
se za archu boží, a když všel muž ten a oznámil
v městě, kvílilo všecko město. * A uslyšev 14

---

18. *což ráčí*, H. což dobrého jest před očima jeho.
19. *padnouti*, t. cokoli Samuel mluvíval, toho Bůh skutkem a pravdou potvrzoval. Obrazné mluvení z těch věcí, kterýchž se utrušuje neb ukropuje, že padají na zemi a hynou.
20. *Bersabi.* Viz Soud. 20, 1.
21. *I stalo* etc., H. bylo slovo Samuelovo. Nebo netoliko domu Heli hrozné věci předpověděl (výš v. 11.), ale i všemu lidu israelskému. Někteří počínají těmito slovy hl. 4.

1. *Ebeneseru*, t. kámen pomoci, kterému potom teprv to jmeno dáno. Viz níž 7, 12. — *Afeku*, t. městě judském. Jos. 15, 53.
2. *potýkali*, H. rozšířili, t. v bitvě.
5. *vzněla.* Příklad hrozný lidí pověrných, a pomocí od Boha nařízených převráceně užívajících. Rozkázaltě byl Bůh archu udělati, aby byla na znamení milosti i přítomnosti jeho lidu israelskému, tu aby se na vůli boží ve věcech pochybných doptávali, i u víře a slibích božích utvrzovali: a ne k tomu, aby s ní k boji proti nepřátelům jezditi měli, zvláště, nemajíce o tom jistého rozkazu. Tak podnes mnozí se svátostmi činí, ne to, co Kristus rozkázal, ale co se jim líbí, přítomnosti jich moc boží připisujíce a všecko své spasení toliko na nich i beze vší víry a skutků dobrých zakládajíce, ježto jim bez víry, lásky i naděje tak prospěšné jsou, co Israelským přítomnost archy ve vojště. Jinakté David učinil utíkaje před Absolonem, nedoufal v archu, ale v Boha, a když počali kněží s archou za ním jíti, rozkázal jim navrátiti se, pravě, že bude-li Bůh chtíti, může ho bez ní vysvoboditi. II. Král. 14, 25.
6. *přišla*: přinesena.
8. *prvé*, H. včera a předvčírem, t. nebylo ani takového výskání slyšeti, ani Bohů s nimi; prvé válčili jsme s lidmi, ale nyní jižtě zle s námi, když máme proti Bohům válku vésti. — *zbili.* Ačkoli tito Filistinští tak povrchně uměli hleděti na mocné skutky boží, kteréž proti tak znamenitému království egyptskému někdy prokázati ráčil; avšak rovně bláznili jako i lid israelský, znamením zevnitřním to, což jest vlastního Bohu, připisujíce; ač to není tak divné při nich, jako při těchto učení zákona Páně majících. — *na poušti*, t. v moři Rudém, při poušti Etam ležícím.
9. *sloužili vám.* Israelští sloužili Filistinským 40 let. Soud. 13, 1.
11. *zabiti*, H. umřeli.
13. *hledě*, t. očekávaje, šetřil. — *kvílilo*, H. křičelo.
14. *hřmotu*, J. množství.

Heli hlas křiku toho, řekl: Jaký jest to hlas
hřmotu tohoto? Muž pak ten pospíchaje při-
15 běhl, aby oznámil Heli. * (A byl Heli v deva-
desáti a osmi letech, oči také jeho byly již pošly
16 a nemohl viděti.) * I řekl muž ten k Heli: Já
jdu z bitvy, z bitvy zajisté utekl jsem dnes.
I dí jemu on: Co se tam stalo, můj synu?
17 * Odpověděl ten posel a řekl: Utekl Israel
před Filistinskými, také i porážka veliká stala
se v lidu, ano i oba synové tvoji zabiti jsou,
18 Ofni a Fines, a archa boží jest vzata. * I stalo
se, že jakž jmenoval archu boží, spadl Heli
se stolice nazpět, při úhlu brány, a tak zlo-
miv šíji, umřel, nebo byl muž starý a těžký;
on soudil Israele čtyřidceti let. * Nevěsta pak 19
jeho, manželka Finesova, jsouc těhotná a blízká
porodu, uslyševši také tu pověst, žeby archa
boží vzata byla a že umřel tchán její i muž
její, sklonila se a porodila, nebo se obořily
na ni úzkosti její. * A v ten čas, když ona 20
umírala, řekly, kteréž stály při ní: Neboj se,
však jsi porodila syna. Kteráž nic neodpově-
děla, aniž toho připustila k srdci svému.
* I nazvala dítě Ichabod, řkouc: Přestěhovala 21
se sláva z Israele, protože vzata byla archa
boží, a umřel tchán i muž její; * protož řekla: 22
Přestěhovala se sláva z Israele, nebo vzata
jest archa boží.

Hlava 5.

Za nepřátely se pokládají i ti, kteříž zřejmě s lidem božím válčili, i ti, kteříž nevážně s archou Páně zacházeli. S lidem božím válčili Filistinští, kteříž i archu vzali. Trestal je pak Pán 1) modlu jejich zbořiv, 2) něco jich a) smrtelnou ranou zmořiv, b) nemocmi ztrápiv.

Filistinští pak vzali archu boží a zanesli
2 ji z Ebeneseru do Azotu. * Vzali tedy Fili-
stinští archu boží a vnesli ji do domu modly
3 Dagona, a postavili ji vedlé Dagona. * A když
Azotští nazejtří ráno vstali, ai, Dagon povalený
ležel tváří svou na zemi před archou Hospo-
dinovou. * I vzali Dagona a postavili jej na
4 místo jeho. * A když opět ráno nazejtří vstali,
ai, Dagon, jakž upadl, ležel tváří svou na
zemi před archou Hospodinovou; hlava pak
Dagonova a obě dlaně rukou jeho odraženy
5 byly na prahu, * jen ho špalek zůstal. Protož kně-
ží Dagonovi a všickni, kteří vcházejí do domu
Dagonova, nešlapají na práh Dagona v Azotu
6 až do tohoto dne. * Tedy ztížena jest ruka
Hospodinova nad Azotskými a pohubila je
(nebo ranila je neduhy na zadku), Azot i kon-
činy jeho. A vzduly se vsi i pole u prostřed kra-
jiny té a zrodily se myši, i stalo se rozmnožení
7 moru velikého v městě. * Vidouce pak muži azot-
ští, co se děje, řekli: Nechť nezůstává archa
Boha israelského u nás; nebo těžká jest ruka
jeho proti nám a proti Dagonovi bohu našemu.
* I obeslali a shromáždili všecka knížata fili- 8
stinská k sobě a řekli: Co učiníme s archou
Boha israelského? Odpověděli: Nechť jest do-
provozena do Getu archa Boha israelského.
I zprovodili tam archu Boha israelského. * Stalo 9
se pak, když ji vyprovázeli, že ruka Hospodi-
nova přikročila k městu každému trápením
velikým velmi, a ranila muže města jednoho kaž-
dého, od malého až do velikého; a nametalo se
jim v tajných místech plno vředů, tak že hnilá
střeva jich z nich vycházejíce. Tehdy poradivše se
Getejští, zdělali sobě proti té ráně lekařství nějaké
stolice kožené. * Z té příčiny poslali archu boží 10
do Akaronu. A když přišla archa boží do Aka-
ronu, zkřikli Akaronští řkouce: Zprovodili
k nám archu Boha israelského, aby nás pomo-
řili i náš lid. * Protož poslavše shromáždili 11
všecka knížata filistinská a řekli: Odešlete ar-
chu Boha israelského, ať se navrátí na místo

17. *porážka*, H. rána.
19. *úzkosti*, J. těžké bolesti.
21. *Ichabod*, t. kdeže (již) sláva?

1. *zanesli*: zavezli. — *Azot*, město bohaté při moři leželo; a tak archa vezena byla přes zemi filistinskou až ku pomezí getejskému.
2. *vnesli*, H. uvedli.
4. *na prahu.* Ukázáno ctitelům Dagonovým, že on nemá moudrosti ani moci žádné, protož aby k pravému Bohu, před nímž modly padají, se obrátili.
5. *jen ho špalek*, H. jen (ho) Dagon zůstal, t. podobenství ryby, odkudž i jméno měla; nebo té modly život byl rybí, ruce a hlava člověčí. — *tohoto dne*, t. když toto psáno bylo, buď od Samuele aneb Esdráše.
6. *neduhy*, H. afolim, i zpodní střevo i neduhy v něm se nacházející, jak fík, ceva zatvrdlá, vyvrácení jeho, tok krve neb úplavice etc. znamená. — *A vzduly* etc. Tato slova přidávají někteří řečtí a latinští exemplářové.
7. *těžká*, H. tvrdá, přísná. — *bohu našemu.* Pouhého a slepého modlářství příklad. Ač moc Boha israelského, netoliko při Dagonovi, ale i na svých vlastních tělích patrně seznali i ji vyznali: však vždy nepřestali modly své ctíti i ji bohem vyznávati. Takoví lidé až posavád mnozí se nacházejí, kteříž, ač Boha pravého i moc jeho znají, však nectí ho jako Boha, ale poctu, jemu samému příslušnou, netoliko na lidi smrtelné, ale i na obrazy a rytiny, věci nerozumné a bezdušné, přenášejí.
9. *přikročila*, H. byla proti. — *trápením*: ranou, potřením. J. hřmotem. — *vředů*: fíků, neduhů. — *takže* etc. Toho se v hebrejském nenalézá.
10. *k nám*, H. ke mně.

12 své a nezmoří nás i lidu našeho; nebo bylo
nakažení smrtelné po všem tom městě, a velmi
těžká byla ruka boží tam. Muži pak, kteříž
nezemřeli, ranění byli neduhy na zadku, tak
že křik města jednoho každého vstupoval až
k nebi.

Hlava 6.

Pročež archu sotva za sedm měsíců trpěvše (Filistinští) a poradivše se s kněžstvem svým, podlé napomenutí a rady jejich ji dary poctili a ku pomezí Betsamesu vyprovodili. — Neváživě se archy Páně dotýkali Betsamští (jak ji koli s radostí a s mnohými dary Filistinských přijali), nebo do ní hleděli. Pročež je Bůh ztrestal porážkou velikou i k tomu, aby ji propustili, přinutil.

Byla pak archa Hospodinova v krajině
2 filistinské za sedm měsíců. * Tedy Filistinští,
povolavše kněží a hadačů, řekli: Co učiníme
s archou Hospodinovou? Oznamte nám, kterak
bychom ji odeslali na místo její? Kteřížto od-
3 pověděli: * Jestliže odešlete archu Boha israel-
ského, neodsílejte jí prázdné, ale všelijak dejte
jí obět za své provinění; tehdy uzdraveni bu-
dete a poznáte, proč ruka jeho neodešla od vás.
4 * I řekli: Jakáž jest to obět za hřích, kterouž
5 jí dáti máme? Odpověděli: * Vedlé počtu kní-
žat filistinských, pět zadkův zlatých a pět
myší zlatých; nebo rána jednostejná jest na
všechněch i na knížatech vašich. Uděláte tedy
podobenství zadkův vašich a podobenství myší
vašich, kteréž pokazily zemi, i dáte slávu Bohu
israelskému; snad pozlehčí ruky své nad vámi
6 i nad bohy vašimi a nad zemí vaší. * A proč
obtěžujete vy sami srdce svá, jako jsou obtížili
Egyptští a Farao srdce své? Zdaliž jsou hned,
jakž divné věci prokázal při nich, nepropustili
7 jich a oni odešli? * A protož udělejte vůz nový
jeden a vezměte dvě krávy otelené, na kteréž
jha nebylo vzkládáno, a zapřáhněte ty krávy
do vozu a zavřete telata jejich doma, aby za
8 nimi nešla. * A vezmouce archu Hospodinovu,
vstavte ji na vůz, nádoby pak zlaté, kteréž jste
dali jí za své provinění, položte v skřínce po
9 boku jejím, a propusťte ji, ať odejde. * A šetřte,
jestližeť přímou cestou k cíli svému půjde do
Betsamesu, onť jest nám způsobil všecko toto
zlé přenáramné: pakli nic, poznáme, že ne ruka
jeho dotkla se nás, ale náhodou nám to přišlo.
* Učinili tedy ti muži tak; a vzavše dvě krávy 10
otelené, zapřáhli je do toho vozu a telata jejich
zavřeli doma, * a vstavili archu Hospodinovu 11
na vůz i skřínku i myši zlaté a podobizny zad-
kův svých. * I šly upřímo krávy cestou, kteráž 12
vede do Betsamesu, silnicí jednou předse jdouce
a řičíce, aniž se uchýlily napravo aneb nalevo.
Knížata také filistinská šla za nimi až ku pomezí
Betsamesu. * Betsamští pak žali tehdáž pšenici 13
v údolí své krajiny, a pozdvihše očí svých, uzřeli
archu i veselili se, vidouce ji. * A když přijel 14
vůz na pole Josue betsamského, tu se zastavil.
I byl tu kámen veliký. Tedy zsekavše dříví
vozu toho i ty krávy, obětovali je v obět zá-
palnou Hospodinu. * Levitové pak složili archu 15
Hospodinovu i skřínku, kteráž byla při ní,
v níž byly nádoby zlaté, a postavili ji na ten
kámen veliký; muži pak betsamští dodávali
obětí zápalných a obětovali oběti v ten den
Hospodinu. * Což viděvše knížata filistinská, 16
navrátili se do Akaronu téhož dne. * Tito jsou 17
pak zadkové zlatí, kteréž dali Filistinští za své
provinění Hospodinu: za Azot jeden, za Gazu
jeden, za Askalon jeden, za Get jeden, za Akaron
jeden. * Myši také zlaté vedlé počtu všech měst 18
filistinských, za patero knížetství, od města hra-
zeného až do vsi nehrazené, a až ke kameni tomu
velikému, na němž postavili archu Hospodinovu,
kterýž jest až do tohoto dne na poli Josue bet-
samského. * Pobil pak Hospodin některé z mu- 19
žův betsamských, kteříž hleděli do archy Ho-
spodinovy: jako byl pobil Filistinských padesát
tisícův a sedmdesáte mužův. I kvílil lid, pro-

1. *v krajině*, H. na poli.

3. *prázdné*, t. bez darů. — *dejte*, H. navraťte.

5. *zadkův*, H. afoli. Výš 5, 6. — *podobenství*: obrazy.

6. *obtěžujete*, J. zatvrzujete.

7. *dvě krávy*, t. vezměte i s tím vozem udělaným. — *zavřete*, H. navraťte telata jejich od nich domův.

8. *dali*, H. navrátili.

9. *k cíli*, H. mezí svých, t. k místu svému mezi lidem israelským. — *Betsames*, město v pokolení Judově, v němž kněží bydlili. — *onť jest*, t. Bůh israelský.

12. *kteráž*, H. cestou.

13. *pšenici*, H. žeň pšeničnou.

15. *dodávali*: obětovali. — *oběti*, J. oběti vítězné.

18. *za patero* etc., J. z patera knížetství. — *ke kameni*, J. k rovině, t. toho kamene. J. až ku (kameni) pláče velikého.

19. *hleděli*, J. nahlédali do archy. J. na lid boží i na Filistinské pomsta boží došla. Na onyno pro vysoké a převrácené o svátostech smýšlení (výš 4, 3.), na tyto pak pro lehkomyslné a neváživé s nimi se obírání. Bylotby se tu čemu poučiti i nynějším mnohým pletichářům. — *pobil* etc. Chald. ze starších lidu sedmdesát mužův a z obce padesát tisíc mužův.

tože učinil Hospodin v lidu porážku velikou.
20 * Protož řekli muži betsamští: Kdož bude moci
ostáti před Hospodinem Bohem svatým tímto?
21 A ke komu odejde od nás? * I poslali posly
k obyvatelům Kariatiarimu řkouce: Vrátili
zase Filistinští archu Hospodinovu, přijďte, vezměte ji k sobě.

Hlava 7.

K obyvatelům tedy kariatiarimským poslali, a oni schvalně pro ni přišli. Správu Samuel sám poněkud, poněkud pak skrze syny své vedl. Pokud sám spravovati mohl, I. vyvedl lid 1) z modlářství, přiveda jej ku pokání svatému a 2) z moci Filistinských, vyžádav na Bohu, aby a) je potřel, jakož pak na ně i Pán zahřměl, b) pobranou kořist navrátil; II. v napraveném řádu zdržoval častým mezi lid přiblížením.

Tedy přišli muži Kariatiarimu a vzali odtud archu Hospodinovu, a vnesli ji do domu
Aminadabova, kterýž bydlil na pahrbku; a Eleazara syna jeho posvětili, aby ostříhal archy
2 Hospodinovy. * Stalo se pak, že od toho času,
jakž zůstala archa v Kariatiarimu, když bylo
přeběhlo mnoho dní a byl již rok dvadcátý,
teprv se roztoužil všecken dům israelský po Ho-
3 spodinu.* Nebo byl mluvil Samuel ke všemu domu
israelskému řka: Jestliže celým srdcem svým
obracíte se k Hospodinu, odejměte bohy cizí z prostřed sebe, baalim i astarot, a ustavte srdce své
při Hospodinu a služte jemu samému; a vysvo-
4 bodíť vás z ruky Filistinských. * A tak zavrhli
synové israelští baalim i astarot, a sloužili
5 Hospodinu samému. * Byl také řekl Samuel:
Shromažďte veškeren lid israelský do Masfy,
6 a modliti se budu za vás Hospodinu. * I shromáždili se do Masfy, a vážíce vodu vylévali
před Hospodinem, a postíce se v ten den, řekli
tam: Zhřešili jsme proti Hospodinu. A soudil
Samuel syny israelské v Masfě.
7 Uslyševše pak Filistinští, že synové israelští shromáždili se do Masfy, vytáhla knížata
filistinská proti Israelovi. Což když uslyšeli
synové israelští, báli se příchodu Filistinských.
* Protož řekli synové israelští k Samuelovi: 8
Nepřestávej volati za nás k Hospodinu Bohu
našemu, aby nás vysvobodil z ruky Filistinských. * Vzav tedy Samuel beránka jednoho, 9
kterýž ještě ssal, obětoval ho celého v obět
zápalnou Hospodinu; i modlil se Samuel Hospodinu za Israele, a uslyšel jej Hospodin.
* I bylo, že když Samuel obětoval obět zápal- 10
nou, Filistinští přiblížili se, aby bojovali proti
Israelovi: ale zahřměl Hospodin hřímáním náramným v ten den nad Filistinskými, a potřel
je, a poraženi jsou před tváří Israele. * Vytáhše 11
pak muži israelští z Masfy, stíhali Filistinské
a bili je až pod Betchar. * Tehdy vzav Samuel 12
kámen jeden, položil jej mezi Masfou a mezi
Senem, a nazval jmeno jeho Ebeneser; nebo řekl: Až potud pomáhal nám Hospodin.
* A tak sníženi jsou Filistinští, a netáhli více 13
na pomezí israelské: a byla ruka Hospodinova
proti Filistinským po všecky dny Samuelovy.
* Navrácena jsou také města Israelovi, kteráž 14
byli Filistinští odtrhli od Israele, počna od
Akaronu až do Getu, i pomezí jejich vysvobodil Israel z ruky Filistinských; a byl pokoj
mezi Israelem a Amorejskými.
I soudil Samuel Israele po všecky dny ži- 15

---

20. *odejde*, H. vstoupí.
21. *přijďte*, H. sstupte.
2. *dvadcátý*, t. po navrácení archy; tak dlouho ji u sebe měvše a napomínání mnohá Samuelova slýchajíce, teprv se ve dvadcíti letech upamatovali. — *po Hospodinu*, t. obrátili se k Bohu.
3. *celým srdcem.* Spůsob pravého pokání prorok ukazuje. — *cizí* etc., H. cizozemců, t. cizího národu. — *ustavte*, H. připravte.
4. *i astarot.* V těch dvou jmenech všecky jiné modly a cizí bohy i bohyně zavřel. Baal znamená, jakoby řekl: pán, mistr, hospodář aneb kníže; astar, stádo ovcí: ta modla byla nějaký obraz ovce, kteroužto pohané Venuší a jiní Juno nazývali.
6. *před Hospodinem.* Někteří ta slova slyší na pláč lidu veliký, tak i Chaldeus: A vážili vodu ze studnice srdce svého, štědře vylévali slzy před Pánem. Jiní vykládají na očisťování ta, kteráž se dála podlé zákona Mojžíšova. — *soudil Samuel.* Prvé byv prorokem, teď i za soudce a správce nejvyššího zvolen a ustanoven, tak aby nad tím dobrým řádem, k němuž je ač po dlouhém čase ohnul a napravil, vždy ruku mocněji držel a jim v čas nebezpečný pomocí a rad potřebných udílel.
7. *příchodu*, H. od tváří.
8. *Nepřestávej*, H. nemlč. S důvěrností celou hledají modliteb svého předloženého, pamatujíce na užitečnost horlivé a stálé modlitby, z příkladu Mojžíše. Exod. 17, 11.
9. *obětoval.* Prorokům bylo volno obětovati tak dobře jako i kněžím, tu toho příklad, též na Josue 8, 30; na Eliášovi III. Král. 18, 32. — *modlil*, H. volal.
11. *stíhali*: honili.
12. *Senem*, H. zubem, t. skalou ostrou podobenství zubu mající. — *Ebeneser*, t. kámen pomoci.
13. *více*, t. tehdáž; nebo potom, když příčinou synů Samuelových lid v modlářství upadl, znovu bojovali proti Israelovi.
14. *pomezí jejich*, t. těch měst. — *Amorejskými*, t. všemi obyvately filistinskými.
15. *soudil*: spravoval.

16 vota svého: * a chodě každého roku obcházel
Bethel a Galgalu i Masfu, a soudil Israele na
17 všech těch místech. * (Potom navracoval se
do Ramaty; nebo tam byl dům jeho, a tam
soudil Israele), tam také vzdělal oltář Ho-
spodinu.

Hlava 8.

Pro sešlost věku svého poručil Samuel soudy synům svým dvěma, kteříž velice zlakoměli, lid se pak pozdvihl a prosil za krále. Což on nelibě nesa, Bohu se modlil. Ale Bůh jej upokojiv, poručil netoliko lidu oznámiti obyčeje krále s jejich zlým, ale i (nechtěl-liby lid od svého upustiti) krále žádaného ustanoviti. — A tak na Samuelovi přestali soudcové v lidu božím; potom kteří správu drželi až do zajetí Babylonského, králové byli. — O králích v lidu božím. Králové podlé řízení božího nad lidem jeho ve dvojím dílu jsou; nebo někteří nade všemi pokoleními panovali; někteří nad některými toliko. Králové, kteří byli nade všemi pokoleními, dělí se opět rodem. Jeden zajisté byl z pokolení Beniamina, jiní pak z pokolení Judova. Z pokolení Beniamina byl Saul.

Když se pak sestaral Samuel, ustanovil
2 syny své za soudce v Israeli. * A bylo jmeno
syna jeho prvorozeného Joel, a jmeno druhého
3 Abia; ti byli soudcové v Bersabi. * Nechodili
pak synové jeho po cestách jeho; ale uchýlili
se po lakomství, a berouce dary, převraceli
4 soud. * Shromáždili se tedy všickni starší isra-
5 elští a přišli k Samuelovi do Ramaty, * a řekli
jemu: Ai, tys se již sestaral, a synové tvoji ne-
chodí po cestách tvých: protož nyní ustanov
nám krále, aby soudil nás, jakož jest u všech
6 národův. * I nelíbila se ta řeč Samuelovi, že
řekli: Dej nám krále, aby nás soudil. Protož
7 modlil se Samuel Hospodinu. * Tedy řekl Ho-
spodin k Samuelovi: Uposlechni hlasu lidu ve
všem, což mluví tobě; nebo ne tebouť jsou po-
hrdli, ale mnou pohrdli, abych nekraloval nad
8 nimi. * Podlé všech skutkův těch, kteréž činili
od onoho dne, v němž jsem je vyvedl z Egypta,
až do tohoto dne, kdyžto opustili mne a slou-
9 žili bohům cizím, tak oni činí i tobě. * Protož
nyní uposlechni hlasu jejich; a však prvé osvědč
pilně před nimi a oznam jim obyčej krále,
10 kterýž nad nimi kralovati bude. * I mluvil
Samuel všecky řeči Hospodinovy k lidu, kteříž
11 krále žádali od něho, * a řekl: Tentoť bude
obyčej krále, kterýž kralovati bude nad vámi:
bráti bude syny vaše a dá je k vozům svým,
a zdělá sobě z nich jezdce, a běhati budou
před vozem jeho; * také ustanoví je sobě za 12
vůdce nad tisíci a za padesátníky; aby mu orali
rolí jeho a žali obilí jeho; též aby jemu dělali
nástroje válečné a přípravy k vozům jeho.
* Dcery také vaše bráti bude, aby dělaly masti 13
a byly kuchařky a pekařky. * Nadto pole vaše 14
a vinice vaše i olivoví vaše nejvýbornější po-
běře a rozdá služebníkům svým. * Také z toho, 15
což vsejete, a z vinic vašich desátky bráti bude,
a dá komorníkům a služebníkům svým. * Též 16
služebníky vaše a děvky vaše a mládence vaše
nejspůsobnější i osly vaše vezme, aby jimi dělal
dílo své. * Ze stád vašich desátky bráti bude, 17
a vy budete jemu za služebníky. * I budete volati 18
v ten den pro nátisk od krále vašeho, kteréhož-
byste sobě vyvolili; a nevyslyší vás Hospodin
dne toho, nebo jste prosili sobě za krále. * Nechtěl 19
však lid uposlechnouti řeči Samuelovy a řekli:
Nikoli! ale král bude nad námi, * abychom i my 20
také byli jako všickni jiní národové, a souditi nás
bude král náš a vycházeje před námi, bojovati
bude za nás. * Vyslyšev tedy Samuel všecka 21
slova lidu, oznámil je Hospodinu. * I řekl Ho- 22
spodin k Samuelovi: Uposlechni hlasu jejich a
ustanov jim krále. Protož řekl Samuel k mu-
žům israelským: Jdětež jeden každý do města
svého.

---

16. *Bethel.* Znamená dům boží, kdež byla archa Páně, t. v Kariatiarimu. Navštěvoval i jiná města přední, v nichž shromáždění lidu veliká bývala, buď tamto k arše Páně pro službu boží, buď v těchto pro obecné dobré. Pěkný příklad věrného správce v dohlídání k uvedeným v svou péči, tak aby se vše pobožně, spravedlivě i opatrně dálo. Tentě byl cíl práce jeho, a ne aby hledal rozkoší, pýchy, slávy aneb pochlebenství.

17. *Potom* etc., H. a navracování jeho bylo. — *Ramaty*: tam, kde byl zplozen. Výš hl. 1, 1. — *tam také*, t. Kariatiarimu, kde byla archa, o čemž v. 2. J. že v Ramatu.

8. *i tobě*, t. to, co jsou dávno páchali, dodnes téhož ještě nepřestávají.

9. *obyčej*. Téhož slova užil výš 2, 13., mluvě o synech Heli a jejich zlých obyčejích. J. právo, tak i níž.

15. *komorníkům*, J. knížatům, dvořanům.

18. *volati*, t. úpěti k Bohu. — *pro nátisk*, H. od tváří. — *nevyslyší*, H. neodpoví.

19. *řeči*, H. hlasu. — *Nikoli*, t. tomu, co mluvíš, místa nedáváme.

20. *bojovati* etc., H. bojovati bude boje naše.

21. *oznámil* etc., H. mluvil v uši Hospodinovy.

22. *do města svého*. Jakoby řekl: Spokojtež se o to, já to již na se přijímám a spravím podlé vší žádosti vaší.

Hlava 9.

O králi Saulovi. Saul jest volen, dosazen i ssazen. I. Volen tajně i zjevně. A) Tajně takto: Hledaje oslic ztracených podlé poručení otce svého, k radě služebníka svého přišel k Samuelovi, od něhož podlé zjevení Hospodinova jednoho i druhého jest přijat, na hody pozván, přes noc chován.

Byl pak muž z pokolení Beniaminova jmenem Cis, syn Abiele syna Serora, syna Bechorata, syna Afie, syna muže beniaminského, muž
2 udatný.* Ten měl syna jmenem Saule, mládence krásného, tak že žádného ze synů israelských nebylo pěknějšího nad něho; od ramene svého
3 vzhůru převyšoval veškeren lid.* Byly se pak ztratily oslice Cisa otce Saulova. I řekl Cis Saulovi synu svému: Vezmi ihned s sebou jednoho ze služebníkův a vstana jdi, hledej oslic. A tak
4 šel přes horu Efraim* a prošel až do země Salisa, a ničeho nenalezli: a prošli také zemi Salim, a ničeho nenalezli. Ještě přešli i zemi Jemini, a
5 nenalezli. * Když pak přišli do země Suf, řekl Saul služebníku svému, kterýž byl s ním: Pojď a navraťme se, aby otec můj nechaje starosti
6 o ty oslice, nepečoval o nás.* Kterýž řekl jemu: Ai, nyní muž boží jest v městě tomto, a muž ten jest znamenitý; cožkoli praví, všecko se tak stává. Medle jděme tam, zdaliby oznámil
7 nám cestu naši, kteroužbychom jíti měli. * Odpověděl Saul služebníku svému: Ej, půjdeme! Co pak přineseme muži tomu? nebo jsme chléb vytrávili z pytlíkův našich, ani daru nemáme, kterýžbychom přinesli muži božímu; což máme?
8 * I doložil služebník odpovídaje Saulovi a řekl: Hle, nalezl jsem u sebe čtvrt lotu stříbra, to dám muži božímu, aby nám oznámil cestu naši.
9 * (Za starodávna v Israeli tak říkával každý, kdož jíti měl raditi se s Bohem: Pojďte, a půjdeme až k vidoucímu; nebo ten, kterýž nyní prorok slove, za starodávna sloul vidoucí.)
10 * Řekl tedy Saul služebníku svému: Dobrá jest řeč tvá, nu, jděmež. I šli do města, v kte-
11 rémž byl muž boží. * A když vcházeli na horu města, potkali se s děvečkami vycházejícími
vážit vody; i řekli jim: Jestli zde vidoucí? * Kte- 12
réž odpověděly jim a řekly: Jest. Hle, teď jde před tebou, pospěš tedy; nebo dnes přišel do města, protože obětuje dnes lid na té hoře.* Hned jakž 13
vejdete do města, tedy naleznete ho, prvé než vstoupí na horu k jídlu; lid zajisté nebude jísti, dokudž on nepřijde. Nebo on požehná obětí a potom pozvaní jísti budou. A protož jděte, nebo v tuto chvíli naleznete ho.* I šli do města. 14
A když vcházeli do prostřed města, ai, Samuel vycházel proti nim, aby vstoupil na tu horu.
* Hospodin pak zjevil Samuelovi o jeden den 15
prvé, nežli přišel Saul, řka:* Právě v tuto chvíli 16
zítra pošli k tobě muže ze země Beniaminovy, kteréhož pomažeš, aby byl vůdce lidu mého israelského: a vysvobodí lid můj z ruky Filištinských; vzhlédlť jsem zajisté na lid svůj, nebo přišlo volání jeho ke mně. * A když Sa- 17
muel uzřel Saule, řekl jemu Hospodin: Ej, teď ten muž, o kterémžto pravil jsem tobě: tenť spravovati bude lid můj. * Tedy přistoupil Saul 18
k Samuelovi v bráně a řekl: Ukaž mi, prosím, kde jest tuto dům vidoucího?* I odpověděl Sa- 19
muel k Saulovi: Já jsem vidoucí. Vstupiž přede mnou na horu, a budete jísti dnes se mnou, potom ráno propustím tě; a cožkoli jest v srdci tvém, oznámím tobě; * o oslice pak, 20
kteréž se ztratily dnes třetí den, nic se nestarej; nebo nalezeny jsou. Ale na koho se vztahuje žádost všeho Israele? Zdali ne na tebe a na všecken dům otce tvého? * I odpověděl Saul a 21
řekl: Zdaliž já nejsem syn beniaminský z nejmenšího pokolení israelského, ano i čeleď má jest nejchatrnější ze všech čeledí pokolení Beniaminova? pročs tedy ke mně mluvil taková slova?* A pojav Samuel Saule i služebníka jeho, 22

4. *Jemini*, t. v pokolení Beniaminově.

5. *Suf*, tak nazvaná byla od potomka Kalebova (I. Par. 2, 42.), odkud Sufejští slouli; k nimž jakožto k příbuzným podlé těla, když utekl David v svém nebezpečenství, nenalezl víry. Níž 23, 19. Žalm 54.

6. *znamenitý*: vznešený, slovútný, ctihodný. — *jíti měli*, t. abychom našli oslice.

7. *chléb* etc., H. vyšel chléb. — *pytlíkův*, H. nádob. — *máme*, t. ničeho s sebou nemáme.

8. *u sebe*, H. v ruce své.

9. *vidoucí*, nebo jemu skrze vidění Bůh zjevoval sebe i jiné věci tajné.

11. *potkali*, H. nalezli.

12. *obětuje*, J. má hody, H. bití, t. dobytka i k obětem i k jídlu. — *na té hoře*: na tom vrchu aneb na výsosti.

13. *požehná.* Vždycky se toho mezi pobožnými šetřívalo, že majíce pokrmů užívati, s modlitbami svými a vděčnostmi k Bohu se utíkali; a tak to i od Boha přikázáno. Deut. 8, 10. a sv. Pavel I. Tim. 4, 4. témuž vyučuje.

14. *horu*: výsost.

15. *zjevil*, H. uchu Samuelovu. Bůh ne pojednou všeho zjevuje, ale jakž se jemu kdy líbí.

17. *spravovati*, H. zdržovati, t. aby po své vůli nechodili; podobně jako koně uzdou zdržováni bývají.

19. *oznámím*, t. o čem ty přemyšluješ a věděti chceš.

20. *žádost*, J. věci žádostivé (t. království a sláva jeho).

22. *pokoje*, J. večeřadla.

uvedl je do pokoje a dal jim místo nejpřednější
mezi pozvanými, jichž bylo okolo třidcíti mu-
23 žův. * I řekl Samuel kuchaři: Dej sem ten díl,
kterýž jsem dal tobě, o kterémž jsem řekl:
24 Schovej jej obzvláštně. * Když tedy přinesl
kuchař plece i s tím, což se ho přidrželo, po-
ložil Samuel před Saule a řekl: Teď což pozů-
stalo, vezmi sobě, jez; až k této chvíli zajisté
zachováno jest to tobě; nebo jsem řekl
kuchaři: Lidu jsem pozval. I jedl Saul se Sa-
muelem v ten den. * A když sešli s hory do 25
města, mluvil se Saulem na vrchní podlaze; a
ustlal postel Saulovi na též síni, a tu spal. * Potom 26
vstali velmi ráno. I stalo se, když záře vzchá-
zela, že zavolal Samuel Saule nahoru řka:
Vstaň, a propustím tě. Vstal tedy Saul, a vyšli
oba ven, on i Samuel. * A když přicházeli na 27
konec města, řekl Samuel Saulovi: Rci slu-
žebníku, ať předstihne nás a jde napřed (i šel);
ty pak pozastav se málo, až oznámím řeč boží.

Hlava 10.

Saul na království na zejtří pomazán jistým znamením a napomenutím. a) Znamení troje jest: První, dva poslové hledající Saule a oznamující o starosti otce a nalezení oslic, toť se naplnilo. Druhé, potkání se třemi muži dar muži božímu nesoucími. Třetí, prorokování s proroky, toť se vyplnilo. b) Napomenutí jest, aby věře volání božímu hotovil se k takové práci, v čemž jej Pán Bůh posilnil Duchem svatým, ale on před svými toho nevyjevil. B) Zjevně pak zvolen jest takto: Předně v Masfě na sněmě. Tu jest lidu od Boha skrze Samuele ukázán, jak se koli dlouho skrýval.

Tedy vzal Samuel nádobku oleje a vylil
jej na hlavu jeho, a políbil ho i řekl: Ai, teď
pomazal tě Hospodin nad dědictvím svým za
vůdce, a vysvobodíš lid jeho z rukou nepřátel
jeho, kteříž vůkol něho jsou. A totoť bude
tobě za znamení, že pomazal tě Pán na krá-
2 lovství. * Když půjdeš dnes ode mne, nalezneš
dva muže u hrobu Rachelina, v končinách
Beniaminových, v Zelzahu, kteříž řeknou tobě:
Nalezeny jsou oslice, jichž jsi chodil hledat. A ai,
otec tvůj nechav péče o oslice, stará se o vás,
3 pravě: Kterak udělám o syna svého? * A odejda
odtud dále, přijdeš až k rovině Tabor, i potkají
se s tebou tam tři muži vstupující k Bohu do
Bethelu, jeden nesa tři kozelce, druhý nesa tři
4 pecníky chleba a třetí nesa láhvici vína; * kteřížto
když tě pozdraví, dajíť dva chleby, kteréž při-
5 jmeš z rukou jejich. * Potom přijdeš na pahrbek
boží, na kterémž jest stráž filistinská; a když
tam vejdeš do města, potká se s tebou zástup
prorokův sstupujících s hory, a před nimi lou-
tna, buben i píšťalka a harfa, a oni prorokovati
budou. * I sstoupí na tě Duch Hospodinův, a 6
prorokovati budeš s nimi a proměněn budeš
v muže jiného. * Když tedy zběhnou se tato 7
znamení při tobě, učiň, cožkoli najde ruka tvá,
nebo Bůh s tebou jest. * Potom sstoupíš přede 8
mnou do Galgaly, a ai, já sstoupím k tobě,
abych obětoval oběti zápalné, též abych obětoval
oběti pokojné: za sedm dní čekati budeš, až při-
jdu k tobě a ukáži, coby měl činiti. * A bylo, když 9
se obrátil, aby šel od Samuele, že Bůh promě-
nil srdce jeho v jiné, a zběhla se všecka ta
znamení dne toho. * I přišli tam ku pahrbku, 10
a ai, zástup proroků proti němu, i sstoupil na
něj Duch boží, a prorokoval u prostřed nich.
* Stalo se tedy, že všickni, kdož ho znali prvé, 11
viděli jej, an prorokuje s proroky; pročež mlu-
vil každý jeden k druhému: Což se to stalo
synu Cisovu? Zdali také Saul mezi proroky?
* I odpověděl jeden odtud a řekl: A kdo jest 12
otec jejich? Protož přišlo to v přísloví: Zdali

---

23. *obzvláštně*, H. u sebe.
24. *vezmi sobě*, H. polož před sebe.
25. *na vrchní* etc., H. na střeše, kteréž jaké byly, viz Jos. 2, 6.
26. *nahoru*, H. střechu.
27. *přicházeli*, H. sstupovali.

1. *Ai* etc., H. zdaliž tě nepomazal. — *a vysvobodíš* etc. nedokládá text hebrejský.
2. *když* etc. Místnými znameními, kteráž se hned státi měla, v důvěrnosti o povolání božím Saule ustanovuje.—*Rachelina*. Hrob Rachelin byl v dědictví Beniaminově; nebo pohřbena jest na cestě, kudy se jde do Betlema. Gen. 35, 19. Betlem pak byl v kraji pokolení Judova.
5. *boží*, t. jakž někteří míti chtí k horní straně města Kariatiarimu, kdež tehdáž archa byla.—*stráž*, H. vojáci, lid osazený, buď že tu předse zůstávali blízko na nějakém zámku, buď v nově něco podmanili. — *harfa*, H. kinor, citara, nástroj, jakž někteří smýšlí o desíti strunách.

6. *Hospodinův*, t. Duch prorocký a darové k spravování království potřební; což i jiným pokrytcům a bezbožným dáváno bylo, jako Balamovi.
7. *ruka tvá*, t. vedlé povolání svého ty věci statečně před sebe beř, k nimž příčiny sobě dané míti budeš.
8. *Potom*, t. když to vykonáš, což náležitého bude proti Ammonitským a proti Filistinským, o čemž níž 13, 8. — *sedm dní*. Vidí se, že ti dnové nemají počítáni býti od toho rozjití se Saule se Samuelem, nebo teprv po tomto mluvení za krále vyhlášen jest v Masfě, válku vedl proti Ammonitským, sněm držel v Galgale, kde Samuel se osvědčil a jako počet učinil ze svého spravování; odtud potom odcházeje poručil Saulovi, aby na něj těch sedm dní, o nichž tu zmínka, čekal.
9. *když se*, H. rameno své.
11. *prvé*, H. včera a předvčírem. — *každý*, H. lid.
12. *odtud*, t. z těch proroků. — *otec*, t. mistr,

13 také Saul mezi proroky? * A přestav proro-
14 kovati, přišel na horu. * Řekl pak strýc Saulův k němu a k služebníku jeho: Kam jste chodili? Odpověděl: Hledat oslic; když jsme pak poznali, že jich není, přišli jsme k Sa-
15 muelovi. * I řekl strýc Saulův: Pověz mi medle,
16 co vám řekl Samuel? * Odpověděl Saul strýci svému: Oznámil nám místně, žeby nalezeny byly oslice. Ale strany království ničeho mu neoznámil, co mluvil Samuel.
17 Svolal pak Samuel lid k Hospodinu do
18 Masfy * a řekl synům israelským: Takto praví Hospodin Bůh israelský: Já jsem vyvedl Israele z Egypta a vysvobodil jsem vás z ruky Egyptských, nýbrž z ruky všech jiných krá-
19 lovství ssužujících vás; * ale vy dnes zavrhli jste Boha svého, kterýžto sám vyprosťuje vás ze všech zlých věcí vašich a z úzkostí vašich, a řekli jste jemu: Nikoli, ale krále ustanov nad námi. Protož nyní postavtež se před Hospodinem, po pokoleních svých, a po ti-
20 sících svých. * A když Samuel kázal přistupovati všechněm pokolením israelským, přišlo na pokolení Beniaminovo. * Potom kázal při- 21
stupovati pokolení Beniaminovu po čeledech jich, i přišlo na čeled Metri a přišlo na Saule syna Cisova. I hledali ho, a není nalezen.
* Protož ptali se opět Hospodina: Přijde-li 22
ještě sem ten muž? I odpověděl Hospodin: Ai, skryl se doma mezi nádobím. * Tedy bě- 23
želi a vzali ho odtud, i postavil se u prostřed lidu a převyšoval veškeren lid od ramene svého vzhůru. * I řekl Samuel ke všemu lidu: 24
Vidíte-li, koho vyvolil Hospodin, že mu není podobného ve všem lidu? Protož zkřikl veškeren lid a řekl: Živ buď král! * I oznamoval 25
Samuel lidu způsob k spravování království a vepsal to do knihy, kterouž položil před Hospodinem. Potom propustil Samuel všecken lid, jednoho každého do domu jeho. * Také i 26
Saul odšel do domu svého do Gaby, a odešla s ním vojska, jichžto srdcí Bůh se dotekl.
* Ale lidé nešlechetní řekli: Tento-liž nás 27
vysvobodí? I pohrdali jím, ani mu pocty nepřinesli. On pak činil se neslyše.

Hlava 11.

Potom skrze vítězství nad Ammonitskými, jejichžto král v pýše své (nechtěv jináče s lidem israelským v smlouvu vjíti, jediné ažby každému z lidu božího pravé oko vyloupil) hrozně rozplašen jest. II. Dosazen jest na království v Galgale na plném sněmě s radostí.

Tedy přitáhl Naas ammonitský, jakožto po jednom měsíci, a položil se proti Jabesu v Galadě. I řekli všickni muži jabešští k Naasovi: Učiň s námi smlouvu a budemeť slou-
2 žiti. * Jimžto odpověděl Naas ammonitský: Na ten způsob učiním s vámi smlouvu, jestliže každému z vás vyloupím oko pravé a uvedu
3 to pohanění na veškeren Israel. * I řekli jemu starší Jabesu: Propůjč nám k tomu sedm dní, ať rozešleme posly po všech končinách israelských, a nebude-li žádného, kdoby nás vy-
4 svobodil, tedy vyjdeme k tobě. * Když pak přišli ti poslové do Gaby Saulovy a mluvili ta slova v uši lidu, pozdvihli všickni hlasu svého a plakali. * A ai, Saul šel za voly s pole, 5
i řekl Saul: Co je lidu, že pláče? I vypravovali jemu slova mužů jabesských. * Tedy 6
sstoupil Duch boží na Saule, když uslyšel slova ta, a rozhněvala se prchlivost jeho náramně. * A vzav dvé volův, rozsekal je na 7
kusy a rozeslal po všech krajinách israelských po týchž poslích, řka: Kdoby koli nešel za Saulem a za Samuelem, tak se stane s voly jeho. I připadl strach Hospodinův na

---

učitel neb dárce; jakoby řekl: Takový mistr proroků kdo jest? zdali ne Bůh sám a ne lidé? Protož když se i Saulovi týchž darů, aby prorokem byl, z milosti boží dostalo, přejtež mu toho. — *přísloví*, aby ho t. bylo užíváno o těch, kteří rychle z nízkého místa na vysoké se dostávají.

17. *Masfy.* Dokládá se k Hospodinu, ne proto, žeby tam byla archa, nebo tehdáž byla v Kariatiarimu, ale aby ukázal, že tam nic svého jednati nebude, než toliko to, coby bylo vůle boží; jako tak (Soud. 21, 8.) povolán byl lid veškeren také do Masfy k Hospodinu, avšak archa Páně tehdáž v Sile byla.

20. *přišlo*, H. postiženo jest, t. losem.

22. *ptali:* radili se. — *opět.* Jako prvé činili modlitbami toho na Bohu žádajíce, aby jim losem ukázati ráčil, tak i teď opět tímž způsobem se modlili, poněvadž ho tu nenalezli, měl-liby hledán a povolán býti. — *nádobím*, t. rozličnými věcmi hospodářskými.

25. *způsob*, J. právo, soud. Někteří se domýšlejí, že Samuel tehdáž prorokoval a předpověděl jim, co budoucně díti se má. Jiní smyslí, že připomínal a četl z hl. 17. Deut. o povinnostech královských.

26. *vojska*: zástupové lidu, ke 3000, jak níž 13, 2. se dokládá.

27. *nešlechetní*, H. synové Belialovi. — *činil etc.*, H. byl jako hluchý.

1. Ukazuje, za jakou příčinou Israelští žádali krále, i z jakých příčin to vše se dálo, což se od osmé hlavy až do této vypravuje a zřetelně poznati může z 12, 12.

3. *k tobě*, t. poddáme se tobě.

4. *všickni*, H. všecken lid.

7. *muž jeden*, t. všickni jednomyslně.

8 lid a vyšli jako muž jeden. * I sčetl je v Be-
zeku; a bylo synův israelských třikrát sto
9 tisíc, a mužův judských třidceti tisícův. * I řekli
těm poslům, kteříž byli přišli: Takto povíte
mužům z Jabesu v Galadě: Zítra budete vy-
svobozeni, když slunce obejde. I přišli poslové
a oznámili mužům jabesským, kteřížto zrado-
10 vali se. * Tedy řekli muži jabešští ammonit-
ským: Ráno vyjdeme k vám, abyste nám učinili,
11 cožkoli se vám za dobré viděti bude. * Na-
zejtří pak rozdělil Saul lid na tři zástupy, i vsko-
čili doprostřed vojska v čas jitřního bdění, a bili
Ammonitské, až slunce dobře vzešlo; kteříž
pak byli pozůstali, rozprchli se, tak že nezůstalo
z nich ani dvou pospolů. * I řekl lid k Samu- 12
elovi: Kdo jest ten, jenž pravil: Zdali Saul kra-
lovati bude nad námi? Vydejte ty muže, ať
je zbijeme. * Ale Saul řekl: Nebudeť dnes 13
žádný zabit; poněvadž dnes učinil Hospodin
vysvobození v Israeli.
I řekl Samuel k lidu: Přijďte a pojďme 14
do Galgaly, obnovíme tam království. * Šel 15
tedy veškeren lid do Galgaly, a ustanovili tam
Saule za krále před Hospodinem v Galgale,
a obětovali také tam oběti pokojné před Ho-
spodinem. I veselil se tam Saul a všickni muži
israelští s ním velmi velice.

Hlava 12.

Tu A) Samuel 1) při odvozování od sebe povinnosti lid z neřádnosti obviňoval; 2) potom zase a) i ku pobožnosti napomenul α) slibem β) a zázrakem, b) i děsícího se potěšil, že α) Bůh nemění slibů svých, β) on také ve své povinnosti nebude zaháleti.

Mluvil pak Samuel ke všemu Israelovi:
Ai, uposlechl jsem hlasu vašeho ve všem, což
jste mluvili ke mně, a ustanovil jsem nad vámi
2 krále. * A nyní, ai, král jde před vámi; já
pak sestaral jsem se a ošedivěl, a synové
moji, ai, mezi vámi jsou. Já také chodil
jsem před vámi od své mladosti až do dne-
3 šního dne; a však ai, tuď jsem! * Vydejte
svědectví proti mně před Hospodinem a před
pomazaným jeho: vzal-li jsem čího vola,
aneb vzal-li jsem čího osla, utiskl-li jsem
koho, ublížil-li jsem komu, aneb vzal-li jsem
od koho jaký úplatek, abych na něm přehlédl
4 něco, a navrátím vám. * Odpověděli: Neutiskl
jsi nás, aniž jsi ublížil nám, aniž jsi co vzal
5 z ruky kterého člověka. * Řekl ještě k nim:
Svědek jest Hospodin proti vám, svědek jest
i pomazaný jeho v tento den, že jste nenalezli
při mně ničehož. I řekl lid: Svědek jest.
6 * Tedy řekl Samuel k lidu: Hospodin jest
svědek, kterýž učinil Mojžíše a Arona, a kterýž
vyvedl otce vaše ze země egyptské. * Protož 7
nyní postavte se, ať s vámi v soud vejdu před
Hospodinem o všecky spravedlivé skutky Ho-
spodinovy, kteréž učinil s vámi i s otci vašimi.
* Když byl všel Jakob do Egypta, volali 8
otcové vaši k Hospodinu; i poslal Hospodin
Mojžíše a Arona, kteřížto vyvedli otce vaše
z Egypta, a osadili je na tomto místě.* A když 9
se zapomenuli na Hospodina Boha svého,
vydal je v ruku Sisary knížete vojska hasor-
ského a v ruku Filistinských, též v ruku
krále moabského, kteříž bojovali proti nim.
* Ale když volali k Hospodinu a řekli: Zhřešili 10
jsme, nebo jsme opustili Hospodina a sloužili
jsme baalům a astaroti: protož nyní vysvoboď
nás z ruky nepřátel našich, a sloužiti budeme
tobě. * I poslal Hospodin Jerobaala, Badana 11
a Jefte a Samuele, a vytrhl vás z ruky ne-
přátel vašich okolních, a bydlili jste bezpečně.

---

9. *řekli*, t. Saul a Samuel z jednomyslného svolení lidu. — *slunce* etc., H. slunce se zahřeje.
11. *až slunce*, H. až se den zahřál.
14. *Galgaly*. Místo to bylo při Jordanu, kdež Josue rozkázal dvanácte kamenův z Jordanu vzatých postaviti (Jos. 4, 19.), kdež také všecken lid byl obřezán a smlouva boží obnovena (Jos. hl. 5.). Vyvolil Samuel též místo k obnovení království, aby i odtud příčinu vzal k probuzení jich ku pokání. — *království*, t. z jednomyslné všech vůle přijmouce a oblíbíce, utvrdíme. To pak praví 1) proto, aby provinění těch, jenž Saule za krále přijíti nechtěli, milostivěji váženo a poněkud vymluveno bylo tím, že ještě království Saulovo nebylo dokonale stvrzeno; 2) aby na potomní čas všechněm příčinám opomítání Saule vstříc se tím vyšlo.
2. *jde*, t. spravuje vás a panuje nad vámi. — *mezi vámi*, t. uškodili-li jsou co komu, může je viniti, a oni povinni jsou z toho odpovídati.
3. *Vydejte*: mluvte (máte-li co) proti mně. — *pomazaným*, t. králem Saulem. — *na něm*, J. skryl oči své proto, t. abych skrze prsty hleděl na to.
5. *při mně*, H. v ruce mé. — *ničehož*, t. potupení hodného a na čemby jste se spravedlivě urážeti měli.
6. *učinil*, t. spůsobné k té práci, ježto sami ze sebe toho neměli. J. vyvýšil, zvelebil. Deut. 32, 6.
7. *před Hospodinem*. Jakoby řekl: Vy jste mi svědectví mé věrnosti dali, já vám zase takového dáti nemohu, ale musím na vás žalovati před Hospodinem a na místě božím vás obviňovati ze zpoury a neposlušenství. Táž povinnost dodnes jest věrných církve služebníků. — *skutky*, t. dobrodiní boží, kteráž vám činil podlé smlouvy své a spravedlivý ve všem nalezen jest.
11. *Jerobaala*, t. Gedeona. Soud. 6, 32. — *Badana*. Někteří slyší to na Jaira (o němž Soud. 10, 3.) podlé toho, že on byl po Jerobaalovi, a podlé vyčítání I. Par. 7, 17. Jiní na Samsona, vykládajíce Ben-Dan, t. syn Danův.

12 * Potom vidouce, že Naas král synův Am-
monových přitáhl proti vám, řekli jste mi:
Nikoli! ale král bude kralovati nad námi!
ježto Hospodin Bůh váš jest králem vaším.
13 * Nyní tedy, ai, král váš, kteréhož jste zvo-
lili, za něhož jste žádali. A ai, Hospodin
14 ustanovil ho nad vámi králem. * Budete-li se
báti Hospodina a jemu sloužiti a poslouchati
hlasu jeho, a nebudete-li se zpěčovati řeči
Hospodinově, i vy i král, kterýž kraluje
nad vámi, půjdete šťastně za Hospodinem Bo-
15 hem vaším. * Pakli nebudete poslouchati hlasu
Hospodinova, ale odporni budete řeči jeho,
budeť ruka Hospodinova proti vám, jako i
16 proti otcům vašim. * Ještě se teď pozastavte
a vizte věc tuto velikou, kterouž učiní Hospo-
17 din před očima vašima. * Zda-liž není dnes
žeň pšeničná? A však volati budu k Hospodinu,
i vydá hřímání a déšť, tak že poznati a vi-
děti musíte, jak jest to velmi zlá věc, kteréž
jste se dopustili před očima Hospodinovýma,
18 žádavše sobě krále. * Protož volal Samuel
k Hospodinu, a vydal Hospodin hřímání a
déšť v ten den. * I bál se veškeren lid Hospo- 19
dina velmi i Samuele; a řekl veškeren lid
k Samuelovi: Modli se za služebníky své
Hospodinu Bohu svému, abychom nezemřeli;
nebo jsme přidali ke všem hříchům našim i
toto zlé, že jsme sobě žádali krále. * I řekl 20
Samuel k lidu: Nebojte se; tak jest, že jste
vy učinili všecko to zlé, však proto neodstu-
pujte zpět od Hospodina, ale služte Hospo-
dinu celým srdcem svým. * Neodstupujte, pra- 21
vím, následujíce marnosti, jenž jsou cizí bohové,
kteříž nic neprospívají, aniž koho vysvobozují,
nebo jsou marnost. * Neopustíť zajisté Hospo- 22
din lidu svého pro jmeno své veliké, nebo
zalíbilo se Hospodinu, aby vás sobě vzdělal
v lid svůj. * Ode mne také odstup to, abych 23
měl hřešiti proti Hospodinu a přestávati mo-
dliti se za vás, nýbrž navoditi vás budu vždy
na cestu dobrou a přímou. * A však bojte se 24
Hospodina a služte jemu v pravdě celým
srdcem svým, nebo vidíte, jak veliké věci
učinil s vámi. * Jestliže pak předse zle činiti 25
budete, i vy i král váš zahynete.

Hlava 13.

B) Král správu ujav lidem válečným se opatřil a nejprv stráž Filistinských pobil. Odtud pozdvihli se veřejně Filistinští se strachem lidu israelského, a tuť se král dopustil hříchu dvojího. První z nedůvěry; nedočkal zajisté příchodu Samuelova k obětem, od něhož i přísně se zlořečením božím potrestán jest. Druhý jest z pověry; vyhlásil zajisté půst neslušný. Vypisuje se pak toho postu příčina, závazek a zrušení. A) Příčina jest dálší a bližší. Dálší, lidu souženého vysvobození.

Saul tedy prvního léta kralování svého
(kraloval pak on dvě letě nad Israelem)
* vybral sobě tři tisíce mužů z Israele, i bylo 2
jich se Saulem dva tisíce v Machmasu a na

---

12. *Nikoli*, t. neposlechneme rady tvé. — *králem vaším*, t. na jehož spravování přestati jste měli.

14. *zpěčovati*: k hněvu popouzeti. — *řeči*, H. ústům. — *půjdete šťastně*, H. budete za Hospodinem. Jakoby řekl: Bůh vás bude ochraňovati před nepřátely, bezpečni budete, šťastně se vám vše povede.

15. *proti otcům*, t. předním, králi, knížatům, kněžím. Jiní to slyší na předky.

16. *učiní*, H. činí. — *očima*. Aby nemyslili, že se tak unáhlil stařec, neněda sám co dělá, ale že, co mluví, od Boha jako prorok a posel zvěstuje, zázrakem toho potvrdil.

17. *déšť*. Tak smyslí někteří, že v čas žní v zemi židovské déšť nepršíval; jiní, že od 17. dne měsíce března až do října nepršívalo: však jakžkoli jest, vždy se to předpovědění pokládati musí za div, kterýž všechněm vůbec patrný byl. — *velmi zlá*. Bůh potvrditi ráčil krále, avšak se hněvá, že jsou ho zvolili; čímž se znáti dává jejich škodlivý blud a hřích hrozný, že doufání své s Boha přenesli na člověka, ježto až do této chvíle bez pomoci krále divnou boží ochranu při sobě spatřovali. K tomu, poněvadž jim král zaslíben byl, že jsou na to doufanlivě nečekali, ale v boží věci se vtírali, nelíbilo se to jemu; tak aby se to vždy vidělo, že to, čeho sám Bůh nepůsobí a nekoná, příjemné a vzácné před ním býti nemůže.

21. *následujíce*, J. sic jináč (hned uhodíte) na marnost etc. Často v písmích sv. marností neb omylem modly a modláři se nazývají, jakožto ty věci, které mají velikou tvárnost pobožnosti, ježto sic dvénásobně marné, křivé a lživé jsou. Nebo pravdy, dobroty nemají, nadto se jich přidrží hrozný blud a svod, kterýž ty, kdož ho následují, v přísný hněv boží, ano i v pomsty časné i věčné pohřižuje. Deut. 32, 21. Jerem. 2, 5. Skut. 14, 15.

22. *zalíbilo*, J. zapřisáhl. — *vzdělal*, H. učinil.

23. *přestávati*. Dva stupňové vlastně přináležití k úřadu a ku povinnosti věrným prorokům a služebníkům božím, totiž pravému, věčnému Bohu modliti se za lid, tolikéž jej ze zákona božího cestám přímým k věčnému spasení vyučovati a ne nálezkův lidských pilnu býti. — *navoditi*, J. ukazovati, učiti.

24. *vidíte*, H. vizte, t. rozsuzujte to.

1. *Saul* etc., H. Syn roku Saul v kralování svém, t. prvního léta kralování jeho stalo se, i to, co vypravuje ve dvou předních hlavách, i to, co se v této píše i v následující. — *dvě letě*, t. než od Boha zavržen byl; nebo tepry když proti Amalechitským bojuje, Boha neposlechl, zavržen jest (níž 15, 28.), a od Ducha božího opuštěn, když David již pomazán byl (níž 16, 14.). Sic kraloval čtyřidceti let (Skut. 13, 21.), ale že nekraloval podlé vůle boží, proto to nejde na počet před Bohem kromě těch 2 let.

2. *příbytku jeho*. Nebo již nebylo potřebí více

hoře Bethel, a tisíc bylo s Jonatášem v Gabě
Beniaminově; ostatek pak lidu rozpustil, je-
3 dnoho každého do příbytku jeho.* I pobil Jo-
natáš stráž Filistinských, kterouž měli v Gabě
na pahrbku. A uslyšeli to Filistinští; tedy
Saul troubil v troubu po vší zemi, řka: Ať
4 to slyší Hebrejští! * A tak slyšel veškeren
Israel, že bylo praveno: Pobil Saul stráž Fi-
listinských, pročež také zoškliven byl Israel
mezi Filistinskými. I svolán jest lid za Saulem
do Galgaly.
5 Filistinští pak sebrali se k boji proti
Israelovi, třidceti tisíc vozův a šest tisíc
jezdcův, a lidu jako písku, kterýž jest na
břehu mořském, u velikém množství; i vytáhli
a položili se v Machmasu k východní straně
6 před Betavnem. * A protož muži israelští vi-
douce, že jim úzko (nebo byl ssoužen lid),
skryl se lid v jeskyních a ohradách a v ska-
7 lách a v horách i jamách; * Hebrejští také
někteří přepravili se přes Jordan do země Gad
a Galad. Saul pak ještě byl v Galgale, a
8 všecken lid zstrašil se jda za ním; * i očekával
tu za sedm dní vedlé času uloženého, kterýž
byl oznámil Samuel; a když nepřicházel Sa-
muel do Galgaly, rozešel se lid od něho.
9 * Tedy řekl Saul: Přineste ke mně obět zá-
palnou a oběti pokojné. I obětoval oběti zá-
10 palné. * Když pak již dokonal obětování oběti
zápalné, ai, Samuel přicházel a Saul vyšel
11 proti němu, aby ho přivítal. * I řekl Samuel:
Co jsi učinil? Odpověděl Saul: Když jsem
viděl, že se lid rozchází ode mne a ty ne-
přicházíš k uloženému dni, a Filistinští byli
12 shromážděni v Machmasu; * i řekl jsem: Nyní
připadnou Filistinští na mne v Galgale, a tváři
Hospodinově nemodlil jsem se, takž jsem se
13 opovážil a obětoval jsem oběti zápalné. * Tedy
řekl Samuel k Saulovi: Bláznivě jsi učinil,
nezachovals přikázaní Hospodina Boha svého,
kteréž přikázal tobě; nebo nyní bylby utvrdil
Hospodin království tvé nad Israelem až na
věky; * ale již nyní království tvé neostojí. 14
Protož vyhledal jest Hospodin sobě muže vedlé
srdce svého, jemužto přikázal Hospodin, aby
byl vůdce nad lidem jeho; nebo jsi nezachoval
toho, což přikázal Hospodin.
Vstav pak Samuel vstoupil z Galgaly do 15
Gaby Beniaminovy. Jiní pak lidé táhli po
Saulovi proti lidu, který jest bojoval s nimi,
přišedše z Galgaly do Gaby na vrchu Be-
niaminovu. A Saul načetl lidu, kterýž zůstával
při něm, okolo šesti set mužův. * Saul tedy 16
a Jonatáš syn jeho i lid, kterýž zůstával
s nimi, byli v Gabě Beniaminově; Filistinští
pak leželi v Machmasu. * I vyšel zástup zhoub- 17
cův z vojska filistinského na tré rozdělený:
zástup jeden obrátil se k cestě do Efry, do
země Sual; * a zástup druhý obrátil se na 18
cestu k Betoronu; zástup pak třetí pustil se
cestou krajiny, kteráž patří k údolí Seboim
na poušť. * Kováře pak žádného nenalézalo 19
se ve vší zemi israelské; nebo byli řekli Fi-
listinští: Aby sobě Hebrejští nenadělali mečův
a kopí. * Protož chodívali všickni Israelští 20
k Filistinským, aby ostřil sobě jeden každý
radlici svou a motyku svou, sekeru svou, i
vidle své; * sic jináče byly štěrbiny na radli- 21
cích, motykách, vidlích třírohých a sekerách,
také i o zaostření ostnu bývalo těžko. * I bylo, 22
že v čas boje nenalézalo se meče ani kopí u
žádného z lidu toho, kterýž byl se Saulem a
Jonatášem, toliko u Saule a u Jonatáše syna
jeho. * Vyšla pak stráž Filistinských k cestám 23
Machmasu.

---

lidu se starati a raditi o války, poněvadž královská to povinnost byla.

3. *pahrbku*, t. Kariatiarim, kdež byla archa Páně, jak se ukazuje výš 10, 5. — *slyší*, t. o tom zvědí a mají se na péči před nepřátely, ti pak, jenž k boji spůsobni byli, aby se shromáždili.

4. *zoškliven*, H. smrděl byl etc.

5. *Betaven*, městečko i poušť. Jos. 18, 12.

6. *v skalách*, J. v rozsedlinách. — *v horách*, J. ve věžech, vlastně v místech vysokých, skalnatých a nepřístupných. — *v jamách*: v cisternách.

9. *oběti zápalné*. Starý obyčej byl ten, že prvé, než se s nepřátely potýkali, obětovali, čehož i pohané se chytili; tak i Saul tuto činil, vida, že lid válečný (v němž on své doufání skládaje větší než v Bohu, těžce zhřešil) rozchází se od něho, pospíšil s obětováním, aby tak co nejdříve na nepřátely udeřil.

10. *přivítal*, H. dobrořečil mu, pozdravil.

12. *takž jsem se opovážil*, H. zsilil jsem se. J. a když jsem se zdržoval, teprv přinucen jsa bezděky.

13. *na věky*: to veškeren čas života tvého, tak výš 1, 22.

14. *vyhledal*. Duchem prorockým tuto mluví o Davidovi, jehož ještě neznal. — *srdce svého*, t. kterýž ve všem boží vůle šetřiti bude. To se pak vlastně při tom splnilo, kteréhož David předoznamoval, t. při Pánu Kristu.

15. *Jiní pak* až *Beniaminovu*. Slova tato nemá text hebrejský. — *zůstával*, H. nalézal se.

17. *zhoubcův*: záškodních. — *na tré*, J. ve třech zástupích.

18. *patří*: leží.

19. *řekli Filistinští*, t. na tom se snesli a zavřeli, aby nad tím s pilností ruku drželi, aby etc.

20. *i vidle své*, J. hrábě železné neb brány.

21. *sic jináče*, t. ti, kteří v tom nechtěli hledati a užívati Filistinských, mívali nádobí tupé a vylámané. — *štěrbiny*: zuby. — *zaostření*: nasazení.

22. *u žádného*, H. v rukou všeho lidu.

23. *k cestám*: k průchodům, t. aby jejich cesty a průchodiště opanovali a zalehli.

Hlava 14.

V jmeně božím skrze Jonatáše a oděnce jeho předivné vysvobození pobitím množství nepřátel (jest další příčina). Bližší příčina jest Saulovo tesklivé srdce nad zřízením božím a hotové ke vší neposlušnosti. Chtěl zajisté i slavnějšího vítězství dobyti i slušněji (jak se mu zdálo) Boha uctiti. B) Závazek při ustanoveného postu zachování jest pod nebezpečenstvím smrti. C) Zrušení stalo se i postu i úsudku. a) Postu od Jonatáše a to z nevědomí, ale se zdravím svým, ježto jináč s postem od krále nařízeným netoliko lid velice zemdlel, ale i proti Bohu zhřešil, když jedl z hladu s krví, jakkoli král na to odpustky dával. b) Zrušení pak úsudku ode všeho lidu stalo se. Král zajisté, že se jemu Bůh neozval, přičítal to k zrušení od sebe nařízeného postu. Pročež i losem na Boha se dotazuje a chce trestati, ale lid se opřel slušně, čemuž i král povoliti musil, a tak s valkami proti jiným národům, též Amalechovi, nad to pak s Filistinskými se obíral.

Stalo se pak jednoho dne, že řekl Jo-
natáš syn Saulův služebníku, kterýž nosil
zbroj jeho: Pojď, půjdeme k stráži Filistin-
ských, kteráž jest na oné straně; ale otci
2 svému toho nepověděl. * Saul však zůstával
na kraji pahrbku pod jabloní zrnatou, kteráž
byla v Magroně, a lidu, kterýž byl s ním,
3 bylo okolo šesti set mužův. * Tolikéž Achias
syn Achitobův, bratra Ichaboda, syna Finesa,
syna Heli kněze Hospodinova v Sile, kterýž
nosil efod. Ale lid nevěděl, žeby odšel Jonatáš.
4 * Mezi těmi pak průchody, jimiž pokoušel se
Jonatáš přejíti k stráži Filistinských, byla skála
příkrá k přecházení s této strany, též skála
příkrá k přecházení s oné strany, jmeno jedné
5 Boses a jmeno druhé Sene.* Jedna skála byla
na půlnoc proti Machmasu, a druhá na po-
6 ledne proti Gabě. * I řekl Jonatáš k služeb-
níku, kterýž nosil zbroj jeho: Pojď, přejděme
k stráži těch neobřezaných. Snad učiní Ho-
spodin vysvobození skrze nás; neboť není ne-
snadné Hospodinu zachovati ve mnoze aneb
7 v mále. * Odpověděl oděnec jeho: Učiň, což-
koli jest v srdci tvém, obrať se kam chceš, ai,
8 budu s tebou podlé vůle tvé. * I řekl Jonatáš:
Ai, my jdeme k mužům těm a ukážeme se
9 jim. * Jestliže řeknou nám takto: Počkejte, až
přijdeme k vám; stůjme na místě svém a
10 nechoďme k nim.* Pakliby řekli takto: Vstupte
k nám! Jděme, nebo vydal je Hospodin v ruku
naši. To zajisté nám bude za znamení.* Uká- 11
zali se tedy obadva stráži Filistinských. I řekli
Filistinští: Hle, Hebrejští lezou z děr, v nichž
se byli skryli. * I mluvili někteří ze stráže té 12
k Jonatášovi a k oděnci jeho a řekli: Vstupte
k nám, a povíme vám něco. Pročež řekl Jona-
táš k oděnci svému: Pojdiž za mnou; nebo
je vydal Hospodin v ruku Israele. * A tak lezl 13
čtvermo Jonatáš a oděnec jeho za ním. I pa-
dali před Jonatášem, a oděnec jeho mordoval
je jda za ním.* A to byla porážka první, v nížto 14
zbil Jonatáš a oděnec jeho okolo dvadcíti mu-
žův, jako v půl honech rolí, dvěma voly
s zápřež. * Protož byl strach v tom ležení a 15
na tom poli i na všem tom lidu; strážní i
oni loupežníci děsili se též, až se země třásla;
nebo byla v strachu božím.* A vidouce strážní 16
Saulovi v Gabě Beniaminově, oznámili, jak
množství to narůzno prchá a vždy více se
potírá. * Saul pak řekl lidu, kterýž s ním byl: 17
Vyhledejte ihned a zvězte, kdo jest z našich
odšel. A když vyhledávali, hle, Jonatáše ne-
bylo a oděnce jeho. * I dí Saul k Achiasovi: 18
Postav sem archu boží! (Archa pak boží toho
času byla se syny israelskými.) * I stalo se, 19
když ještě mluvil Saul ke knězi, že hřmot,
kterýž byl u vojště Filistinských, více se roz-
cházel a rozmáhal. Protož řekl Saul ke knězi:
Spusť ruku svou. * Shromážděli se tedy Saul 20
i veškeren lid, kterýž s ním byl, a přišli až

---

2. *v Magroně.* Jmeno nějakého pole.
3. *Ichaboba*, který se narodil po oné porážce, když archa vzata, otec jeho zabit, děd hlavu sklonil. Výš 4, 19. — *efod*, t. roucho kněžské (o němž Exod. 28, 4.), t. byl knězem, jak níž v. 19. ukazuje.
4. *skála příkrá*, H. zub skály.
5. *skála*, H. zub.
6. *Snad učiní*, J. dělati bude Hospodin za nás, t. bojovati bude za nás, dá vítězství. Nemluví toho s pochybováním, nebo cítil při sobě boží zvláštní ponuknutí, a věřil jistotně, že Bůh vysvobodí lid svůj; ale tím-li spůsobem, na nějž on myslil, nebo tehdáž-li to učiní, toho nevěděl. Jos. 14, 12.
7. *vůle tvé*, H. srdce tvého.
9. *Počkejte*, H. mlčte.
10. *Jděme*, H. vstupme.
11. *z děr*, J. z jeskyní.
12. *někteří*, H. muži stráže.
13. *čtvermo*, H. na rukou svých a na nohou svých.
14. *rolí*, t. na polovici místa toho, kteréž jednou zápřeží dvěma voly zoráno býti může.
15. *loupežníci*, t. záškodní, kteříž na picování byli, o nichž výš 13, 17. — *božím*, t. dopuštěném od Boha velmi velikém.
16. *narůzno* etc., H. rozplývá se, t. Filistinských množství.
17. *Vyhledejte*, H. počítejte.
18. *Postav*: užij k tomu archy, přiviň se k arše boží, t. poraď se s Bohem.
19. *hřmot*, H. množství. — *Spusť*: stáhni k sobě, t. zanech svého předsevzetí; již nemám kdy se raditi s Bohem. Pakliže pozdvižené maje ruce modlil se za udělení rady boží, a když se prodlívalo,

k té bitvě: a ai, obrácen byl meč jednoho
21 proti druhému s hřmotem velmi velikým. * He-
brejští pak někteří byli s Filistinskými prvé,
kteříž táhli s nimi polem sem i tam; i ti
také obrátili se a stáli při lidu israelském,
22 kterýž byl se Saulem a s Jonatášem.* Všickni
také muži israelští, kteříž se skryli na hoře
Efraim, když uslyšeli, žeby utíkali Filistinští,
honili je i oni v té bitvě. I bylo jest se Saulem téměř
23 deset tisícův mužův.* I vysvobodil Hospodin toho
dne Israele. Boj pak protáhl se až do Betavnu.
24 A ačkoli muži israelští utrápili se toho
dne, však Saul zavázal lid s přísahou řka: Zlo-
řečený muž, kterýžby jedl chléb, prvé než bude
večer a než se pomstím nad nepřátely svými.
25 A tak neokusil veškeren lid chleba. * Všecken
pak lid té krajiny šli do lesa, kdež bylo hoj-
26 nost medu po zemi. * A když všel lid do lesa,
viděl tekoucí med; nikdo však nepřičinil
k ústům svým ruky své, nebo se bál lid té
27 přísahy. * Ale Jonatáš neslyšev, že otec jeho
zavazoval lid přísahou, vztáhl hůl, kterouž
měl v ruce své, a omočil konec její v plástu
medu a obrátil ruku svou k ústům svým, i
28 osvítily se oči jeho. * Odpovídaje pak jeden
z lidu řekl: Velikou přísahou zavázal otec
tvůj lid řka: Zlořečený muž, kterýžby jedl
29 chléb dnes (ačkoli zemdlel lid)! * Tedy řekl
Jonatáš: Zkormoutil otec můj lid země! Po-
hleďte, prosím, jak se osvítily oči mé, hned
30 jakž jsem okusil maličko medu toho: * čím
více, kdyby se směle najedl dnes lid z loupeží
nepřátel svých, kterýchž dosáhl? Nebyla-ližby
se nyní stala větší porážka Filistinských?
31 * A tak bili toho dne Filistinské od Machmasu
až do Ajalonu; i ustal lid náramně.
32 Protož obrátil se lid k loupeži a nabravše
ovcí a volův i telat, zbili je na zemi, i jedl
33 lid to s krví. * I pověděli Saulovi řkouce: Ai,
lid hřeší proti Hospodinu, jeda s krví. Kte-
rýžto řekl: Přestoupili jste přikázaní! Přivaltež
34 ihned ke mně kámen veliký. * Opět řekl
Saul: Rozejděte se mezi lid a rcete jim:
Přiveďte ke mně jeden každý vola svého a
jeden každý dobytče své, a bijte tuto a jez-
te, i nebudete hřešiti proti Hospodinu jako
prvé, jedouce s krví. Přivedli tedy veškeren lid,
jeden každý vola svého rukou svou té noci
a zabijeli tu. * Vzdělal také Saul oltář Hospo- 35
dinu; to nejprvnější oltář udělal Hospodinu.
*Potom řekl Saul: Pusťme se po Filistinských 36
v noci, a budeme je loupiti až do jitra, aniž
zůstavujme z nich koho. Kteřížto řekli: Což-
koli se vidí za dobré, učiň. Ale kněz řekl:
Přistupme sem k Bohu. *I tázal se Saul Boha: 37
Pustím-li se za Filistinskými? Dáš-li je
v ruku Israelovu? I neodpověděl mu v ten den.
* Protož řekl Saul: Přistupujte sem všecka 38
knížata lidu a vyzvězte a vyhledejte, kdo se
jest dopustil dnes hříchu nějakého. * Nebo 39
živ jest Hospodin, kterýž vysvobozuje Israele,
že byť pak i na Jonatášovi synu mém to
bylo, smrtí umře. I neodpověděl jemu nikdo
ze všeho lidu.* Řekl také ke všemu Israelovi: 40
Buďte vy na jedné straně, já pak a Jonatáš
syn můj budeme na druhé straně. Odpověděl
lid Saulovi: Učiň, což se za dobré vidí.* Protož 41
řekl Saul Hospodinu Bohu israelskému: Pane
Bože israelský, vydejž soud! Co jest, že jsi
neodpověděl služebníku tvému dnes? Jestliť
na mně anebo na Jonatášovi synu mém ta
nepravost, anebo jestli ta nepravost na lidu
tvém, ukaž spravedlivě! I přišlo na Jonatáše
a Saule; lid pak s toho vyšel. * I řekl Saul: 42
Vrzte los mezi mnou a mezi Jonatášem synem
mým; a postižen jest Jonatáš. * Řekl tedy 43
Saul k Jonatášovi: Pověz mi, co jsi učinil?
I pověděl mu Jonatáš a řekl: Toliko jsem
okusil maličko medu koncem holi, kterouž
jsem měl v ruce své, a ai, proto-liž mám umříti?
*Odpověděl Saul: Toto učiň mi Bůh a toto 44
přidej, že smrtí umřeš, Jonatáši! * I řekl lid 45
k Saulovi: Což tedy umříti má Jonatáš, kterýž
učinil vysvobození toto veliké v Israeli? Od-
stup to, živť jest Hospodin, že nespadne vlas
s hlavy jeho na zemi, poněvadž s pomocí

že i toho dočekati nemohl. A tuť srdce své Ducha božího prázdné počal na sobě prokazovati.

21. *někteří byli*, t. zajati od Filistinských. — *prvé*, H. jako včera a předvčírem. — *polem*, J. ve vojště.

22. *honili je*, J. připojili se.

23. *Boj* etc., J. vojáci pak táhli až etc.

25. *krajiny*, H. země, t. všecken zástup lidu židovského.

26. *viděl* etc., H. a ai, tok medu.

27. *přísahou.* Nebo od té chvíle, jak se na Filistinské obořil, ještě se byl k vojsku israelskému nevrátil. — *oči*, t. okřáli všickni smyslové, kteří byli hladem zemdleni.

32. *s krví*, t. hladovití byvše, pospíchali a nevyčistivše dobře krve, strojili a jedli.

33. *kámen*, t. na němžby zabíjeli hovada.

34. *bijte tuto*, H. na tomto.

38. *knížata*, H. úhlové. — *kdo*: čím, t. jakou věcí jest zhřešeno.

41. *Pane Bože až lidu tvému* nedokládá hebr. text. — *spravedlivě*, H. cele, právě, t. ukaž aneb vyjev nevinného; čímž toliko sebe a své ukrutné ustanovení ospravedlňoval a velebil, jakž obyčej pokrytců. — *vyšel*, t. očistěni jsou z domnění a z pohrůžky ukrutníka, a na něj samého hřích obrácen.

44. *přidej.* Že tak snadně a často přisahá, z toho se viděti může, že jemu to obyčejné bylo. O způsobu takové přísahy viz Rut 1, 17.

45. *s pomocí boží*, H. s Bohem činil.

boží učinil to dnes. I vyprostil lid Jonatáše,
46 tak aby nebyl usmrcen. * Tedy odtáhl Saul
od Filistinských, Filistinští také navrátili se
k místu svému.
47 Saul pak úvázav se v království nad
Israelem, bojoval vůkol se všemi nepřátely
svými, s Moabskými a se syny Ammonovými
a s Edomem, i s králi Soby i s Filistinskými;
a kamž se koli obracel, ukrutnost provodil.
48 * Sebrav také vojska, porazil Amalecha a
vysvobodil Israele z ruky zhoubcův jeho.

Byli pak synové Saulovi: Jonatáš a 49
Jessui a Melchisua, a jmena dvou dcer jeho
tato: jmeno prvorozené Merob, jmeno pak
mladší Michol. * A jmeno manželky Saulovy 50
Achinoam, dcera Achimasova; jmeno pak
vojevody jeho Abner syn Nera strýce Saulova.
* Nebo Cis byl otec Saulův, a Ner otec Ab- 51
nerův, syn Abielův. * Byla pak válka veliká 52
s Filistinskými po všecky dny Saulovy, protož
kohožkoli Saul viděl muže silného a kohokoli
udatného, bral ho k sobě.

Hlava 15.

Též zhřešil při vítězství nad Amalechitskými; nebo měv sobě poručeno od Boha, aby Amalecha i lid se vším do kořene vyvrátil, v té porážce zachoval Agaga a nejlepšího dobytka množství. Pročež A) Bůh před Samuelem na něho sobě stěžuje. B) Samuel po nočních modlitbách přišed k Saulovi, 1) táže se na bečení dobytka, 2) a s dovolením oznamuje, čeho se on dopustil proti Bohu. Tu a) Saul sebe ospravedlňuje, sčítaje na lid hřích ten, ale Samuel potupuje takové pocty; b) Saul znaje se k hříchu, žádá Samuele, aby s ním šel k modlitbě, ale Samuel povoliti nechce; c) Saul drží Samuele až i mu křídlo od pláště odtrhl; d) Saul ještě nastoupá, žádostiv jsa před staršími lidu ušetřín býti. Tu teprva Samuel povoliv, potom poručil k sobě přivesti Agaga, jejž před očima všeho lidu rozsekal, a po vykonání té chůze domů se vrátil a více k Saulovi nepřišel, na důvod toho, že se králi vypovídá naděje o jeho šťastném a potomků jakém panování. — III. Ssazen jet tedy z království, čemuž nasvědčují 1) odstoupení dobrého a přistoupení zlého ducha; 2) tyranství proti věrným rádcům; 3) rada s čarodějníky; 4) smrt ohavná; 5) potom i potomků divné vyhynutí; a to se na svém místě při poznamenání historie o Davidovi ukáže. A potud lid boží očekával mesiáše z pokolení Judova; potom Bůh již světleji mluvil, slib učiniv, že týž mesiáš z beder Davidových pojíti má, jakož pak tak se ozval skrze Natana Davidovi. – Králové pak nade vším lidem z pokolení Judova byli dva, David a Šalomoun. — Vypsání králů lidu božího obsahuje se v knihách Královských a Paralipomenon. — O Davidovi. Vypsal Duch boží Davida pomazání na království a kralování. Pomazání dvoje jest. První od Samuele proroka na hodech, druhé od lidu na sněmě.

Řekl pak Samuel k Saulovi: Hospodin po-
slal mne, abych tě pomazal za krále nad lidem
jeho, nad Israelem. Pozoruj tedy nyní hlasu slov
2 Hospodinových.* Takto praví Hospodin zástu-
pův: Rozpomenul jsem se na to, co jest činil
Amalech Israelovi, že se položil proti němu na
3 cestě, když se bral z Egypta. * Protož ihned
táhni a pobij Amalecha, a zahlaďte jako pro-
klaté všecko, což má. Neslitovávejž se nad
ním, ale pobij od muže až do ženy, od ma-
lého až do toho, kterýž prsí požívá, od vola
také až do ovce, a od velblouda až do osla.
4 * Sebral tedy Saul lid a sčetl je v Telai-
mě, dvakrát sto tisíc pěších a deset tisíc
5 mužů judských. * A přitáhl Saul až k městu
Amalechovu, aby bojoval s ním v údolí jeho.
* I řekl Saul Cinejským: Jděte, oddělte se, 6
vyjděte z prostředku Amalechitských, abych
vás s nimi nezahladil; nebo vy jste učinili
milosrdenství se všemi syny israelskými, když
šli z Egypta. A tak odšel Cinejský z pro-
středku Amalecha. * I porazil Saul Amalecha, 7
od Hevily až kudy se chodí do Suru, kteréž
jest na proti Egyptu. * Jal také Agaga krále 8
amalechitského živého, lid pak veškeren vy-
hladil ostrostí meče.* I zachoval Saul a lid jeho 9
Agaga, a nejlepší bravy a skoty a krmný
dobytek a berany i všecko, což lepšího bylo;
a nechtěli vyhubiti jich: což pak bylo ničemné-
ho a churavého, to zahubili.

---

46. *od Filistinských*, t. nehonil jich více.
47. *ukrutnost:* přívážčivě činil, J. statečně se měl. J. nepokoj činil. J. vítězil.
48. *Amalecha*, o čemž hned v hlavě 15. se vypisuje.
49. *Saulovi*, nevyčítá všech, viz I. Par. 8, 33.

1. *Pozorujž*, t. skutečně se k tomu měj, aby to vykonal, což poroučí Hospodin.
2. *Rozpomenul.* Takovým mluvením o Bohu písmo ukazuje, že on není tak nespravedlivý, aby se měl zapomínati na práci a útisk svých milých (Žid. 6, 10.), také na nešlechetnosti bezbožných a nekajících hříšníků, ačkoli jim dlouho shovívá a očekává. Viz Soud. 2, 14.
3. *ihned*, H. nyní. — *ovce:* dobytčete.
4. *Telaim*, městečko v pokolení Judově (Jos. 15. 24.), J. po beráncích, t. žeby každý beránka s sebou přinesti měl a tak že sečteni byli.
5. *bojoval*, J. osadil zálohy při potoku. J. potýkal řečí neb vadil se.
6. *řekl*, t. skrze posly. — *Cinejským*, t. potomkům Jetrovým, kteří na pomezí Judovu a Amalechovu bydlili. Soud. 1, 16.
9. *zachoval:* šetřil, litoval.

10 A protož stalo se slovo Hospodinovo
11 k Samuelovi řkoucí: * Žel mi, že jsem Saule
ustanovil za krále; nebo odvrátil se ode mne
a slov mých nevyplnil. I rozhorlil se Samuel
12 náramně a volal k Hospodinu celou noc.* Vstav
pak Samuel, šel vstříc Saulovi ráno. I oznámili
Samuelovi řkouce: Saul přišel na Karmel, a
ai, připravil sobě tam místo vítězné, a odtud
hnuv se táhl a sstoupil do Galgaly. Protož
přišel Samuel k Saulovi, a Saul obětoval zá-
palnou obět Pánu z té loupeže, kterouž pobral
13 Amalechovi.* A když přišel Samuel k Saulovi,
řekl jemu Saul: Požehnaný ty od Hospodina;
14 vyplnil jsem slovo Hospodinovo.* Samuel pak
řekl: Jaké pak jest to bečení ovcí těch v ušich
15 mých a řvání volův, kteréž já slyším?* Odpově-
děl Saul: Od Amalechitských přihnali je; nebo
zachoval lid, což nejlepšího bylo z bravů a sko-
tů, aby to obětoval Hospodinu Bohu tvému;
ostatek pak jsme zahladili jako proklaté.
16 * I řekl Samuel k Saulovi: Dopusť mi, ať
oznámím tobě, co jest mi mluvil Hospodin
17 noci této. Dí mu: Oznam!* Tedy řekl Samuel:
Zdali jsi nebyl maličký sám u sebe, a předse
učiněn jsi hlavou pokolení israelských, a zdali
nepomazal tě Hospodin za krále nad Israelem?
18 * A poslal tě Hospodin na cestu a řekl tobě:
Jdi, zahub jako proklaté hříšníky ty Amale-
chitské, a bojuj proti nim, dokudžbyste nevy-
19 hladili jich. * Pročežs tedy neuposlechl hlasu
Hospodinova, ale obrátil jsi se k loupeži, a
učinils zlou věc před očima Hospodinovýma?
20 * Odpověděl Saul Samuelovi: Však jsem upo-
slechl hlasu Hospodinova a šel jsem cestou,
kterouž poslal mne Hospodin, a přivedl jsem
Agaga krále amalechitského; i Amalechitské
21 jako proklaté vyhubil jsem: * ale lid vzal
z loupeží bravy a skoty přední z věci prokla-
tých k obětování Hospodinu Bohu tvému
22 v Galgale.* I řekl Samuel: Zdaliž libost takovou
má Hospodin v zápalích a v obětech, jako
když se poslušenství koná hlasu Hospodinova?
Ai, poslouchati lépe jest, nežli obětovati, a ku
poslušenství státi lépe nežli tuk skopců přinášeti;
* nebo zpoura jest tak veliký hřích, jako čaroděj- 23
nictví, a přestoupiti přikázaní jako modlářství a
klaněti se obrazům; poněvadž jsi pak zavrhl
řeč Hospodinovu, i on také zavrhl tě, aby
nebyl králem. * Tedy řekl Saul k Samuelovi: 24
Zhřešil jsem, že jsem přestoupil rozkaz Ho-
spodinův a slova tvá; nebo jsem se bál lidu,
a povolil jsem hlasu jejich. * Protož nyní od- 25
pusť, prosím, hřích můj, a navrať se se mnou,
ať se pomodlím Hospodinu. * I řekl Samuel 26
k Saulovi: Nenavrátím se s tebou; nebo jsi
zavrhl řeč Hospodinovu, tebe také zavrhl
Hospodin, aby nebyl králem nad Israelem.
* A když se obrátil Samuel, aby odšel, Saul 27
uchytil křídlo pláště jeho, i odtrhlo se.* Tedy 28
řekl k němu Samuel: Odtrhlť jest Hospodin
království israelské dnes od tebe, a dal je
bližnímu tvému, lepšímu než jsi ty. * Však 29
proto vítěz israelský klamati nebude ani že-
leti toho; nebo není člověkem, aby měl čeho
želeti. * On pak řekl: Zhřešilť jsem; ale vždy 30
mne cti, prosím, před staršími lidu mého a
před Israelem, a navrať se se mnou, abych
se pomodlil Hospodinu Bohu tvému. * I na- 31
vrátiv se Samuel šel za Saulem, a pomodlil
se Saul Hospodinu. * Řekl pak Samuel: Při- 32
veďte ke mně Agaga, krále amalechitského.
I šel k němu Agag nádherně jsa oděný; nebo
řekl Agag: Jistě že odešla hořkost smrti.
* Ale Samuel řekl: Jakož uvedl sirobu na 33
mnohé ženy meč tvůj, takť osiří matka tvá
nad jiné ženy. I rozsekal Samuel Agaga na
kusy před Hospodinem v Galgale. * Potom 34
odšel Samuel do Ramaty; Saul pak vstoupil
do domu svého, do Gaby Saulovy.* A již potom 35
více Samuel neviděl Saule až do dne smrti
své; však plakal Samuel Saule. Hospodin
pak želel toho, že učinil Saule králem nad
Israelem.

---

11. *nevyplnil*, H. nestvrdil. — *rozhorlil se*, t. těžce a bolestně nesl.

12. *Karmel* bylo město judské (Jos. 15, 55.), kteréž Saulovi od porážky té se navracujícímu na cestě bylo. — *připravil* etc., J. vyzdvihl sloup, t. na památku vítězství anebo k dělení kořisti, a tu po práci k odpočinutí. — *táhl*, t. aby i jinde vítězství slavil a je vyhlásil. — *Protož* až *Amalechovi*, slova ta nejsou v hebrejském.

14. *bečení*, H. hlas.

15. *zachoval*: slitoval se lid nad nejlepšími stády. Výš v. 9.

16. *Oznam*, H. mluv.

17. *sám u sebe*, H. před očima svýma, t. i podlé vlastního soudu a zdání svého. — *hlavou*: vůdcem, správcem.

21. *tvému*, J. svému.

22. *ku poslušenství státi*, H. pozorovati.

23. *zpoura*: nepoddanost, popouzení, odporování. — *čarodějnictví*, J. věštba. — *modlářství*, J. marnost. — *klaněti se obrazům*, H. terafim, t. rytiny, obrazové.

25. *pomodlím*, H. pokloním.

26. *nebo jsi* etc. Stálost proroka božího chvály hodna, i králi pravdu boží neproměnnou jednostejně mluvil.

29. *vítěz*, J. věčnost, t. Bůh israelský jsa věčný a neproměnný, předse sliby a zámluvy své lidu svému plniti bude, ačkoli jsi ty se nehodným služebníkem jeho učinil. J. (udatný) rek.

32. *nádherně* etc., J. náramně tučný třesa se. J. s dobrou myslí. — *smrti*, t. poněvadž od krále obrácen jsem k tomuto starci, již mne nezabijí. J. již umírám.

35. *neviděl*, H. nepřidal viděti, t. takovým spůsobem, jako prvé ho vídal, navštěvuje ho a radu

Hlava 16.

První pomazání stalo se u prostřed bratří jeho před očima otce, ale bez vědomí všech jiných. Bůh tedy chtěl jej v známost uvesti i králi i lidu. I. Králi v známost vešel službou platnou a hrdinstvím. 1) Služba jest, nebo sloužil Saulovi v nemoci jeho.

Řekl pak Hospodin k Samuelovi: I do-
kudž ty budeš plakati Saule, poněvadž jsem
já ho zavrhl, aby nekraloval nad Israelem?
Naplň roh svůj olejem a pojď, pošli tě k Isa-
jovi betlemskému; nebo jsem vybral sobě ze
2 synů jeho krále. * I dí mu Samuel: Kterak
mám jíti? Nebo Saul uslyše to, zabije mne.
Odpověděl Hospodin: Jalovici ze stáda vezmeš
s sebou a díš: Přišel jsem, abych obětoval
3 Hospodinu. * A pozveš Isaje k oběti, jáť pak
ukáži, coby měl činiti; i pomažeš mi toho,
4 o kterémž já tobě povím. * A tak učinil Sa-
muel, jakž mu byl mluvil Hospodin, a přišel
do Betlema. A ulekše se starší města, vyšli
proti němu a řekli: Pokojný-li jest příchod
5 tvůj? * Odpověděl: Pokojný! Abych obětoval
Hospodinu, přišel jsem. Posvěťte se a pojďte
k oběti se mnou. Posvětil také Isaje a synův
6 jeho, a pozval jich k oběti. * Když pak přišli,
vida Eliaba, řekl: Jistě před Hospodinem
7 jest pomazaný jeho. * Ale Hospodin řekl Sa-
muelovi: Nehleď na tvárnost jeho a na zrůst
postavy jeho, neb jsem ho zavrhl; neboť ne-
patřím na to, načež patří člověk. Člověk zajisté
hledí na to, což jest před očima; ale Hospodin
8 hledí k srdci. * I povolal Isaj Aminadaba, a
kázal mu jíti před Samuele. Kterýžto řekl:
9 Také ani toho nevyvolil Hospodin. * Rozkázal
též Isaj Sammovi. I řekl opět: Ani toho ne-
10 vyvolil Hospodin. * Tak rozkázal Isaj jíti
sedmi synům svým před Samuele. Ale Samuel
řekl k Isajovi: Ani těch nevyvolil Hospodin.
11 * Potom řekl Samuel k Isajovi: Jsou-li to
již všickni synové tvoji? Odpověděl: Ještě
zůstává nejmladší, a ai, pase ovce. Tedy
řekl Samuel k Isajovi: Pošli a vezmi ho;
nebo aniž sedneme za stůl, dokudž on sem
nepřijde. * I poslal a přivedl ho. (Byl pak on 12
ryšavý, krásných očí a libého vzezření.) I řekl
Hospodin: Vstana, pomaž ho, nebo to jest ten.
* Protož vzal Samuel roh s olejem a pomazal 13
ho u prostřed bratří jeho. I odpočinul Duch
Hospodinův na Davidovi od toho dne i potom.
A Samuel vstav odšel do Ramaty.
Duch pak Hospodinův odšel od Saule, 14
a nepokojil ho duch zlý od Hospodina.* I řekli 15
služebníci Saulovi k němu: Ai, teď duch
boží zlý nepokojí tě: * nechť, medle, rozkáže 16
pán náš služebníkům svým, kteříž stojí před
tebou, ať hledají muže, kterýžby uměl hráti
na harfu; aby, kdyžby přišel na tě duch boží
zlý, hral rukou svou, a tobě aby lehčeji bylo.
* Tedy řekl Saul služebníkům svým: Medle, 17
vyhledejte mi muže, kterýžby uměl dobře
hráti, a přiveďte jej ke mně. * I odpověděl 18
jeden ze služebníků a řekl: Ai, viděl jsem
syna Isaje betlemského, kterýž umí hráti,
muže udatného a bojovného, též správného
a krásného, a jest s ním Hospodin. * Protož 19
poslal Saul posly k Isajovi řka: Pošli mi Da-
vida syna svého, kterýž jest při stádu.* Tedy 20
Isaj vzav osla, vložil naň chléb a nádobu vína
a kozelce jednoho, a poslal po Davidovi synu
svém Saulovi. * Když pak přišel David k Sau- 21
lovi, stál před ním, i zamiloval ho velmi, a
učiněn jest jeho oděncem. * Potom poslal 22
opět Saul k Isajovi řka: Medle, nechť David
stojí přede mnou; neboť jest našel milost před
očima mýma. * I bývalo, že kdyžkoli napadal 23
duch boží Saule, David bera harfu, hrával
rukou svou: i míval Saul polehčení, a lépe
mu bývalo; nebo ten duch zlý odstupoval od
něho.

---

mu dávaje; nebo že potom Saul před Samuelem prorokoval viz níž 19, 24. — *smrti své*, t. nikdy.

1. *vybral*: opatřil.
2. *s sebou*, H. v ruce své.
3. *pozveš*: povoláš.
5. *Posvěťte se*, J. spravte se, spůsobte neb připravte.
6. *pomazaný jeho*, t. tenť bude králem, vida jej prvorozeného a nejspanilejšího.
7. *na tvárnost*, H. vysokost. — *ho*, J. toho.
8. *před*, J. mimo.
12. *libého*: pěkného.
13. *odpočinul*: sstoupil. Viz Soud. 3, 10. a 11, 29.
14. *nepokojil*: děsil, kormoutil, lomcoval.
16. *harfu*: housle.
17. *vyhledejte*: opatřte.
18. *viděl*: vyhledal, spatřil. — *správného*: opatrného.
20. *nádobu*: láku, koženou nádobu. Jos. 9, 4.
21. *stál*: sloužil mu.
22. *neboť jest* etc.: jsem na něj laskav.
23. *napadal*, H. býval v Saulovi. — *duch boží*, t. zlý, jak v. 14. ukazuje, a hned při konci též: proto pak boží slove, že jej Bůh dokonale ve své moci míti ráčí, a aniž co nejmenšího může, leč potud, pokudž mu Bůh čeho povolovati a dopouštěti ráčí, buď k strestání zlých (níž 22, 21.) aneb k zkušení svých věrných (Job 1, 11. a 2, 52.). — *polehčení*: oddechnutí, a lépe se měl.

Hlava 17.

2) Hrdinství dokázal v síle boží poražením Goliáše filistinského.

I sebrali Filistinští vojska svá k boji a
shromáždili se u Socha, kteréž jest Judovo,
a položili se mezi Sochem a Azekou na po-
2 mezí Dammimu. * Ale Saul a muži israelští
sebravše se, položili se v údolí Elah a ššiko-
3 vali se k bitvě proti Filistinským. * I stáli
Filistinští na hoře se strany jedné a Israelští
stáli na hoře se strany druhé, a údolí bylo mezi
4 nimi. * I vyšel muž soubojník z vojska filistin-
ského Goliáš jmenem z Getu, zvýší šesti loket
5 a dlani. * Lebka pak ocelivá byla na hlavě
jeho a v brních šupinovatých byl oblečen,
6 kterážto brně vážila pět tisíc lotů ocelí. * Též
plechovice ocelivé byly na nohou jeho a
7 pavéza ocelivá mezi ramenama jeho, * a dřevo
u kopí jeho jako vratidlo tkalcovské, železo
pak ostré kopí jeho vážilo šest set lotův železa,
a ten, kterýž nosil braň jeho, šel před ním.
8 * I postavil se a volal na vojska israelská,
řka k nim: Nač jste to vyšli vojensky se
ššikovavše? Zdaliž já nejsem Filistinský, a
vy služebníci Saulovi? Vyberte ze sebe muže,
kterýžby sstoupil ke mně a tepal se se mnou.
9 * Jestližeť mi bude moci odolati a zabije mne, tedy
budeme služebníci vaši; paklit já přemohu jej
a zabiji ho, budete vy služebníci naši, a slou-
10 žiti budete nám. * Pravil také ten Filistinský:
Já jsem dnes zhaněl vojska israelská. Vydej-
tež mi muže jednoho, abychom se bili spolu.
11 * A když uslyšel Saul i všecken Israel slova
Filistinského taková, ulekli se a báli se velmi.
12 David pak ten syn muže efratejského
z Betlema Judova, jehož jmeno bylo Isaj,
kterýž měl osm synův, a již se byl sstaral
za dnův Saule, přiblíživ se k lidem sešlým.
13 * Tři také synové Isaje starší šedše táhli na
vojnu se Saulem; jmena těch tří synův jeho,
kteříž byli šli k boji, jsou: Eliab prvorozený,
a druhý po něm Abinadab, třetí pak Samma;
* ale David byl nejmladší. A tak když ti tři 14
synové starší odešli se Saulem,) * David tedy 15
odšel od Saule a navrátil se, aby pásl stádo
otce svého v Betlemě. * I přicházel ten Fili- 16
stinský ráno a večer a stavěl se po čtyřid-
ceti dní. * Tedy řekl Isaj k Davidovi synu 17
svému: Vezmi i hned pro bratří své efi pražmy
této a deset chlebů těchto, a běž do vojska
k bratřím svým, * a deset syrečkův mladých 18
těchto doneseš vůdci, a navštívě bratří své,
zvíš jak se mají, a základ jejich vyzdvihneš.
* Saul pak i oni i všickni muži israelští byli 19
v údolí Elah, bojujíce proti Filistinským.
* A tak vstav David tím raněji a zanechav 20
stáda při strážném, vzal to a šel, jakž mu byl
přikázal Isaj. I přišel až k ohradě vůkol udě-
lané; a aj, vojsko vycházelo do šiku a křičelo
k bitvě. * I ššikovali se Israelští, ano i Fili- 21
stinští, vojsko proti vojsku. * Protož David 22
zanechav břemene, kteréž s sebe složil u stráž-
ného při břemenech, běžel do vojska; a když
přišel, tázal se bratří svých, jak se mají.
* A když on s nimi mluvil, aj, muž soubojník 23
jmenem Goliáš, Filistinský z Getu, vycházel
z vojska Filistinských a mluvil jako i prvé,
což slyšel i David. * Všickni pak muži isra- 24
elští, jakž uzřeli toho muže, utíkali před tváří
jeho a báli se náramně. * I mluvili Israelští 25
mezi sebou: Viděli-li jste toho muže, kterýž
vyšel? nebo aby pohanění uvedl na Israele
vyšel. Kdožby ho zabil, zbohatí ho král bo-
hatstvím velikým a dceru svou dá jemu, a
dům otce jeho osvobodí v Israeli. * I mluvil 26

---

1. *Dammim*, městečko ležící v krajině Judově.
2. *Elah*, t. dubovém, J. smrkovém.
4. *soubojník*, J. bojovník, H. mezi dvěma, t. stranama, boj neb bitvu svésti chtěje, kterýž s druhým sám a sám bíti se chtěl.
5. *v brních*, J. v pancíř brněný.
6. *pavéza*: zadní plech.
7. *dřevo*: dřevce. — *tkalcovské*, H. osnovy tkajících. — *železo*: hrot. — *braň*: štít.
8. *Filistinský*: svobodný. — *ke mně*, t. aby se potýkal se mnou sám a sám.
9. *zabije*: porazí.
10. *zhaněl*: posmíval se.
12. *ten syn*, t. o němž zmínka výš 16, 18. — *osm*. I. Par. 2, 13—15. sedm se jich toliko vyčítá; smyslí někteří, že k těm osmý přičten některý vnuk jeho. — *přiblíživ* etc., t. jsa věku sešlého, jak jiní mnozí, kteříž, aby jiné obraňovali, na vojnu vycházeti nemohli, ale sami od jiných mladších ochrany potřebovali. J. byl slovútný, vzácný.

15. *stádo*: ovce.
16. *čtyřidceti dní*, t. potupně mluvě a vyvolávaje Israele.
17. *a běž*: spěšně dones neb dovez.
18. *zvíš* etc., H. pozdravíš jich. — *základ* etc., J. základ od nich přineseš, t. jestliže se tam zdlužili a něco zastavili, to měl David vyplatiti a vzíti. Jiní to slyší na znamení nějaké, kteréž od nich přinesti měl na důvod toho, že se dobře mají. J. a což poručí, vezmeš.
20. *k ohradě*: k hradbě z vozů udělané okolo vojska. — *křičelo*: volali.
22. *břemenech*, t. při špíži a jiných potřebách, jichž se ve vojště užívá. — *tázal* etc., H. pozdravil jich v pokoji.
23. *jako i prvé*, H. taková slova, t. která se ve v. 8. i 9. pokládají.
25. *pohanění*: posměch, potupu.
26. *Co bude* etc., H. co učiní.

David k mužům, kteříž stáli u něho, a řekl:
Co bude dáno muži tomu, kterýžby zabil toho
Filistinského a odjal pohanění od Israele? Nebo
kdo jest Flistinský neobřezaný ten, že poha-
27 nění uvodí na vojsko Boha živého? * Odpověděl
mu lid v táž slova, řka: To bude dáno muži,
28 kterýžby ho zabil. * A uslyšev Eliab, bratr
jeho nejstarší, že mluví s těmi muži, roz-
hněval se Eliab velmi na Davida a řekl:
Proč jsi sem přišel? a komus nechal kolikasi
těch ovec na poušti? Známť já pýchu tvou a
zlost srdce tvého, žes přišel dívat se bitvě.
29 * I řekl David: Což jsem pak učinil? nebylo-
30 liž rozkázáno, abych sem vyšel? * Tedy šel od
něho k jinému, jehož se tázal jako i prvé.
31 I odpověděl mu lid tak jako i prvé. * A tak
roznesla se slova, kteráž mluvil David, a
32 oznámili je Saulovi; * kterýžto povolal ho.
I řekl David k Saulovi: Nechť se neleká srdce
žádného člověka pro něho; služebník tvůj půjde
33 a bude se bíti s Filistinským tímto.* Ale Saul
řekl Davidovi: Nebudeš moci jíti proti Fili-
stinskému tomu, aby se potýkal s ním; nebo
mládeneček jsi, on pak jest muž bojovný od
34 mladosti své.* Odpověděl David Saulovi: Slu-
žebník tvůj pastýřem byl stáda otce svého; a
když přicházel lev anebo medvěd, a bral do-
35 bytče ze stáda; * já dostihal jsem ho a bil jsem
jej, a vydíral jsem je z hrdla jeho: pakli se
na mne obořil, tedy ujma ho za čelisť, bil jsem
36 jej, až jsem ho i zabil; * nebo i lva i med-
věda zabil služebník tvůj. Budeť tedy Flistin-
ský neobřezanec ten jako který z nich; nebo
zhaněl vojska Boha živého. Nyníť půjdu a odejmu
37 pohanění lidu. * Řekl také David: Hospodin,
kterýž vytrhl mne z moci lva a z moci med-
věda, onť mne vytrhne z ruky Filistinského
tohoto. Tedy řekl Saul k Davidovi: Jdi a
38 Hospodin budiž s tebou.* I dal Saul obléci Da-
vida v šaty své, a vstavil lebku ocelivou na
39 hlavu jeho, a oblékl ho v brni. * Připásal také
David meč jeho na ty šaty jeho a chtěl jíti,
ale že tomu nezvykl, protož řekl David k Sau-
lovi: Nemohuť v tom jíti, nebo jsem nepři-
40 vykl. I složil to David s sebe, * a vzav hůl
svou do ruky své, vybral sobě pět kamenů
hladkých z potok , a vložil je do mošničky
pastýřské, kterouž měl, totiž do pytlíku, a prak
svůj v ruce nesl, a přiblížil se k Filistinskému.
* Bral se také i Filistinský jda a přibližuje 41
se k Davidovi, a muž ten, kterýž nesl zbraň
jeho, šel před ním. * A když pohleděl Filistin- 42
ský a uzřel Davida, pohrdal jím, protože byl
mládeneček a ryšavý a krásného vzezření.
* I řekl Filistinský k Davidovi: Což jsem pes, 43
že jdeš proti mně s holí? A zlořečil Filistinský
Davidovi skrze bohy své.* Řekl také Filistinský 44
Davidovi: Pojď ke mně, a dámť tělo tvé ptá-
kům nebeským a šelmám zemským. * Odpo- 45
věděl David Filistinskému: Ty jdeš ke mně
s mečem a s kopím a s pavézou; ale já k tobě
jdu ve jménu Hospodina zástupův, Boha vojsk
israelských, kterémuž jsi ty utrhal.* Dnešního 46
dne zavře tě Hospodin v ruku mou, a zabiji
tě a setnu hlavu tvou s tebe a vydám těla
vojska Filistinského dnes ptákům nebeským
a šelmám zemským, a pozná všecka země,
žeť jest Bůh v Israeli, * a zvíť všecko shro- 47
máždění toto, že ne mečem ani kopím nevy-
svobozuje Hospodin (nebo Hospodinův jest
boj); protož vydáť vás v ruce naše.* Stalo se 48
pak, že když vstal ten Filistinský a šel při-
bližuje se proti Davidovi, pospíšil i David a
běžel proti Filistinskému, aby se s ním potýkal.
* V tom David vztáh ruku svou k mošničce, 49
vyňal z ní kámen, kterýmžto hodil z praku a
udeřil Filistinského v čelo jeho tak, že kámen
uvázl v čele jeho; i padl tváří svou na zemi.
* A tak přemohl David Filistinského prakem 50
a kamenem; a udeřiv Filistinského, zabil jej;
ačkoli David žádného meče v ruce neměl.* A při- 51
běh David stál nad Filištinským; potom pochytiv
meč jeho, dobyl ho z pošvy a zabil jej a sťal jím
hlavu jeho. To vidouce Filistinští, že umřel
nejsilnější jejich, utíkali.* A protož vstavše muži 52
israelští a judští, zkřikli a honili Filistinské, až
kde se vchází do údolí a až k branám Akka-
ronu. I padali raněni jsouce Filistinští po cestě
k Seraimu, až do Getu a až do Akkaronu.
* A navrátivše se synové israelští od honění 53
Filistinských vzebrali tábor jejich. * Potom 54
David vzav hlavu toho Filistinského, přinesl ji

---

28. *pýchu*, J. vysokomyslnost.
29. *rozkázáno*, H. slovo, t. příčiny hodné, pro niž jsem od otce k vám poslán.
32. *povolal*, H. vzal ho. — *neleká*, H. neupadá.
35. *čelisť*, H. bradu.
38. *v šaty své*, t. kteréž měl pohotově svým oděncům a vojákům, sic jinak šaty se Saule Davidovi hoditi se nemohly.
39. *nepřivykl*: nenaučil se.
41. *zbraň*: štít.
42. *vzezření*, t. nepodobný k vojáku.
45. *utrhal*: lál, haněl.
46. *setnu*, H. sejmu.
47. *jest boj*, t. ode Pána jest vítězství. Aneb, vy proti Bohu válčíte, my pak podlé Boha proti vám se postavujeme.
48. *vstal*, t. spravil se k tomu, aby se s Davidem potýkal.
51. *nejsilnější*: rek.
52. *Seraim*, město v pokolení Judově. Jos. 15,3.6.
53. *tábor*: ležení, stany.
54. *v stanu svém*. Rozumí se, že se to nestalo hned po vítězství, ale potom v prodlených časích.

L. GEY del. Dle Rafaela Sanzio. X. A. A. CABER.

Žena, jejíž syn byl ten, kterýž živ zůstal, mluvila králi: Prosím, pane můj, dejte jí nemluvňátko to živé a nikoli nezabijejte ho! *(III. Král. 3, 26.)*

do Jerusalema, a odění jeho složil v stanu svém.
55 * Tehdáž pak, když viděl Saul Davida jdoucího
proti tomu Filistinskému, řekl k Abnerovi vo-
jevodovi: Abnere, čí jest syn ten mládeneček?
Odpověděl Abner: Jako jest živa duše tvá,
56 králi, že nevím. * Ale král řekl: Zeptej ty se,
čí jest syn mládenec ten.* Když se pak vracoval 57
David od zabití Filistinského toho, pojav ho
Abner, přivedl jej před Saule, an drží hlavu
Filistinského v ruce své. * I řekl k němu Saul: 58
Čí jsi syn, mládenče? Odpověděl David: Syn
služebníka tvého Isaje betlemského.

Hlava 18.

Poražení to stalo se s velikým zalíbením Jonatáše i měst israelských. II. Lidu vešed v známost, upadl v hněv Saulovi tajně i zjevně. A) Tajně, při 1) nemoci královč, 2) vyřizování povinnosti jak vojenské tak dvorské. A tuť Saul a) dceru svou k manželstvu jemu za osidlo dal.

I stalo se, když přestal mluviti k Saulovi,
duše Jonatášova spojila se s duší Davidovou,
tak že ho zamiloval Jonatáš jako sebe samého.
2 * A tak Saul vzal jej k sobě toho dne a ne-
dopustil mu navrátiti se do domu otce jeho.
3 * I učinil Jonatáš s Davidem smlouvu, protože
4 miloval ho jako duši svou. * A složiv Jonatáš
s sebe plášť, kterýmž byl odín, dal jej Davidovi,
i jiné roucho své, až do meče svého a až do
5 lučiště svého, i do toho pasu svého.* Vycházel
pak David, k čemuž ho koli posílal Saul,
opatrně sobě počínaje; i ustanovil ho Saul nad
vojáky, a líbil se všemu lidu, též i služebníkům
Saulovým.
6 Stalo se pak, když se oni domů brali a
David též se navracoval od zabití Filistinského,
že vyšly ženy z každého města israelského,
zpívajíce a plesajíce, vstříc Saulovi králi
7 s bubny, s veselím a s husličkami. * A prozpě-
vovaly jedny po druhých ženy ty hrajíce, a
řekly: Porazilť jest Saul svůj tisíc, ale David
8 svých deset tisícův. * I rozhněval se Saul ná-
ramně; nebo nelíbila se mu ta řeč, pročež
řekl: Dali Davidovi deset tisíc, a mně dali
toliko tisíc; což mu více ještě přivlastniti mohou
9 leč království? * Protož Saul nelibě hleděl na
10 Davida od toho dne i vždycky. * Stalo se pak
druhého dne, že duch boží zlý napadl Saule, a
prorokoval u prostřed domu svého, a David
hrál rukou svou, jako i jindy vždycky. Saul
pak měl kopí v ruce své, * i vyhodil Saul kopí 11
řka: Prohodím Davida až do stěny; ale David
uhnul se mu podvakrát. * I bál se Saul Davida, 12
protože Hospodin byl s ním a od Saule odstou-
pil. * Protož vybyl ho Saul od sebe a učinil jej 13
sobě vůdcem nad tisíci, kterýžto vycházel i vchá-
zel před lidem.* David pak ve všech cestách svých 14
opatrně sobě počínal, nebo Hospodin byl s ním.
* A když to viděl Saul, že sobě velmi opatrně 15
počíná, bál se ho. * Ale veškeren Israel i Juda 16
miloval Davida, nebo vycházel i vcházel před
nimi.
Tedy řekl Saul k Davidovi: Ai, dceru 17
svou starší Merob dámť za manželku, toliko mi
buď muž silný a veď boje Hospodinovy! (Saul
pak myslil: Nechť neschází od mé ruky, ale
od ruky Filistinských.) * I řekl David k Sau- 18
lovi: Kdož jsem já a jakýž jest rod můj a čeleď
otce mého v Israeli, abych byl zetěm králo-
vým? * I stalo se, že když již Merob dcera Sau- 19
lova měla dána býti Davidovi, dána jest Hadri-
elovi molatitskému za manželku. * Milovala 20
pak Michol dcera Saulova Davida; což když
oznámili Saulovi, líbilo se to jemu. * (Nebo řekl 21
Saul: Dámť mu ji, aby mu byla osidlem a aby
proti němu byla ruka Filistinských.) A tak řekl
Saul k Davidovi: Po této druhé budiž mi
již zetěm.* I rozkázal Saul služebníkům svým: 22

---

1. *sebe samého*, H. duši svou.
5. *líbil*, H. byl dobrý v očích všeho lidu.
6. *se brali*, t. Saul, lid a služebníci z vojny. — *s husličkami*: s nástroji hudebnými o třech strunách.
7. *prozpěvovaly*. Obyčej u starých byl ten, že po vítězství i ženy i panny ve svých zástupích s radostí vděčnost svou Bohu prokazovaly; tak při Faraonovi, Exod. 15, 20.; po vítězství Jefte, Soud. 11, 34.; viz též Soud. 21, 21. Žalm 67, 12. — *po druhých*. Jednak jeden zástup, jednak druhý, t. zpíváním jedny druhým se ohlašovaly.
8. *nelíbila*, H. zlá v očích byla. — *leč království*, J. jistě že království.
10. *prorokoval*, t. duchem zlým jsa nadšen, takové trhy ukazoval a mluvil, jako proroci, když u vytržení bývají.
11. *řka*, t. sám u sebe. — *uhnul*: ustoupil před ním.
14. *cestách*: činech, předsevzetích. — *opatrně*: šťastně se mu vedlo.
16. *vycházel*, t. k boji.
17. *muž silný*, H. syn síly. — *myslil*, H. řekl, jak v. 11. — *Nechť* etc., H. Nebuď má ruka na něho, ale buď na něho ruka etc.
18. *rod*, H. život.
19. *Hadrielovi*: synu Beralaje efraimského, o jehož činech nic se nepíše; synové však v manželství tom zplození že od Gabaonitských zvěšeni, viz II. Král. 21, 9.
21. *osidlem*, viz níž v. 25. — *Po této druhé*, H. ve dvou. J. podvakrát. J. dvénásobně. — *již*, H. dnes, t. v určitý a uložený den.
22. *tajně*, t. jako sami od sebe.

Mluvte k Davidovi tajně řkouce: Ai, libuje
tě sobě král, a všickni služebníci jeho laskavi
jsou na tebe; nyní tedy budiž zetěm králo-
23 vým. * A když mluvili služebníci Saulovi v uši
Davidovy slova ta, odpověděl David: Zdaliž
se vám malá věc zdá býti zetěm královým?
24 a já jsem člověk chudý a opovržený. * Tedy
služebníci Saulovi oznámili jemu řkouce: Ta-
25 ková slova mluvil David. * I řekl Saul: Takto
rcete Davidovi: Není žádostiv král věna, toliko
sta obřízek Filistinských, aby byla pomsta
nad nepřátely královskými. (Saul pak to ob-
mýšlel, aby David upadl v ruku Filistinských.)
26 * Protož oznámili služebníci jeho Davidovi
slova ta, a líbilo se to Davidovi, aby byl
zetěm královým. * Ještě se pak nebyli vyplnili 27
dnové ti, když vstav David odšel, on i muži
jeho, a zbil z Filistinských dvě stě mužů,
jejichž obřízky přinesl David a zúplna je
dali králi, aby byl zetěm královým. I dal
mu Saul Michol dceru svou za manželku.
* A vida Saul též zkušení maje, že jest 28
Hospodin s Davidem a že Michol dcera jeho
miluje ho, * ještě tím více Saul obával se 29
Davida. I byl Saul nepřítelem Davidovým
po všecky dny. * Vtrhovali pak do země kní- 30
žata filistinská; i bývalo, že kdyžkoli vychá-
zeli, opatrněji sobě počínal David proti nim
nade všecky služebníky Saulovy, pročež i
jmeno jeho bylo velmi slavné.

Hlava 19.

b) Saul radu skládal o bezživotí jeho, ale Jonatáš překazil; c) poslal mordéře, ale Michol je podvedla; d) poslal, aby jej i u Samuele jali, ale Duch boží zbránil.

Mluvil pak Saul k Jonatášovi synu svému
a ke všem služebníkům svým, aby zamordovali
Davida. Ale Jonatáš syn Saulův liboval sobě
2 Davida velmi. * I oznámil to Jonatáš Davidovi
řka: Usiluje Saul otec můj o to, jakby tě zabil;
protož nyní šetř se, prosím, až do jitra, a usadě
3 se v skrytě, schovej se. * Ale jáť vyjdu a státi
budu po boku otci svému na poli, kdež ty
budeš, a budu mluviti o tobě s otcem svým, a
4 čemuž vyrozumím, oznámím tobě. * I mluvil
Jonatáš o Davidovi dobře Saulovi otci svému
a řekl: Nechť nehřeší král proti služebníku
svému Davidovi; neb ničeho tobě neprovinil,
nýbrž správa jeho jest tobě velmi užitečná:
5 * nebo se odvážil života svého a zabil Filistin-
ského, a učinil Hospodin vysvobození veliké
všemu Israeli. Viděls to a radoval jsi se; pro-
čežby tedy hřešil proti krvi nevinné, chtěje
6 zabiti Davida bez příčiny? * I uposlechl Saul
řeči Jonatášovy a přisáhl Saul řka: Živť jest
7 Hospodin, žeť nebude zabit. * Tedy Jonatáš
povolal Davida a oznámil jemu Jonatáš všecka
slova tato: a přivedl Jonatáš Davida k Sau-
lovi, i byl před ním jako i prvé.
8 Vznikla pak opět válka, a vytáh David
bojoval proti Filistinským a porazil je porážkou
velikou, a utekli před ním. * V tom opět duch 9
Hospodinův zlý napadl Saule, kterýžto v domě
svém seděl, maje kopí své v ruce své, a David
hrál rukou před ním. * Ale Saul chtěl prohoditi 10
Davida kopím až do stěny, kterýžto uhnul se
mu, a udeřilo kopí v stěnu; a tak David utekl
a vynikl z nebezpečenství té noci. * Potom po- 11
slal Saul posly k domu Davidovu, aby stříhli
ho a zabili jej ráno. I oznámila to Davidovi
Michol manželka jeho řkouc: Jestliže se ne-
opatříš noci této, zítra zabit budeš. * A protož 12
spustila Michol Davida oknem, kterýž odšed
utekl a vynikl z nebezpečenství. * Vzala pak 13
Michol obraz a vložila na lůže, a podušici kozí
položila v hlavách jeho a přikryla šaty. * Tedy 14
Saul poslal posly, aby vzali Davida. I řekla:
Jest nemocen. * Opět poslal Saul posly, aby 15
pohleděli na Davida, řka: Přineste ho na lůži
ke mně, ať ho zabiji. * A když přišli poslové, a 16
ai, obraz ležel na lůži a podušice kozí v hlavách
jeho. * I řekl Saul k Micholi: Pročs mne tak 17
podvedla a pustilas nepřítele mého, aby ušel?
Odpověděla Michol Saulovi: On mi řekl: Pro-
pusť mne, sic jinak zabiji tě. * David tedy utí- 18

---

23. *chudý.* Jakoby řekl: Nemohuť já býti s tak veliké věno, jakéžby náleželo na dceru královu; nebo za starodávna nebrali věna muži, ale dávali. Viz Gen. 34, 12. Exod. 22, 16. 17.

27. *dnové ti,* t. čas jistý od krále uložený, když David přinesl to věno, kteréhož byl žádostiv Saul.

30. *opatrněji*, J. šťastně se mu vedlo.

2. *Usiluje*, H. hledá. — *do jitra*, t. aby služebníci otce mého nezastali tě doma. Níž v. 11.

3. *po boku*, H. při ruce. — *a čemuž* etc., H. a co uzřím.

5. *se odvážil*, H. položil duši svou v ruku svou.

6. *řeči*, H. hlasu.

7. *i prvé*, H. včera i předvčírem.

8. *před ním*, H. od tváři jeho.

10. *mu*, H. od tváři Saulovy. — *vynikl*: vyklouzl.

11. *Jestliže* etc., H. nevytrhneš-li duše své, t. neskryješ-li se.

13. *obraz*, H. terafim.

18. *Najot* byla nějaká škola v místě nějakém postranném, však pokojném a veselém, tu, kdež synové proročtí umění literními i zákonu Páně se vyučovali a Samuele za učitele neb mistra měli a uží-

kaje vynikl z nebezpečenství, a přišed k Sa-
muelovi do Ramaty, oznámil jemu všecko, co
mu Saul učinil. I odšel on i Samuel a bydlili
v Najotu.
19 Oznámeno pak bylo Saulovi řkouc: Ai,
20 David jest v Najotu v Ramatě. * I poslal Saul
posly, aby jali Davida. Kteřížto, když viděli
zástup proroků prorokujících a Samuele jim
představeného, an stojí, sstoupil také na posly
21 Saulovy Duch boží, a prorokovali i oni. * To
když oznámili Saulovi, poslal jiné posly, a pro-
rokovali také i oni; a opět poslal Saul třetí
posly, i ti prorokovali. Tehdy rozhněvav se Saul,
* šel tedy již sám do Ramaty, a přišel až k ci- 22
sterni veliké, kteráž jest v Sochu, a zeptal se
řka: Kde jest Samuel a David? I řekl kdosi:
Ai, jsou v Najotu v Ramatě.* I šel tam do Najotu 23
v Ramatě, a sstoupil i na něho Duch boží a jda
dále, prorokoval, až i přišel do Najotu v Ramatě.
*Kdežto svlékl roucho své a prorokoval i on před 24
Samuelem, a padna, ležel svlečený celý ten den
a noc. Odkudž se říká: Zdali také Saul mezi
proroky?

Hlava 20.

e) Saul čekal Davida k stolu; ale učiniv omluvu skrze Jonatáše, nepřišel, nýbrž i potom s pláčem roz-žehnávaje se s Jonatášem, odešel.

V tom utíkaje David z Najotu, jenž jest
v Ramatě, přišel a mluvil před Jonatášem: Což
jsem učinil? Jaká jest nepravost má, a jaký
jest hřích můj před otcem tvým, že hledá bez-
2 životí mého? * Kterýžto řekl jemu: Odstup to,
neumřeš! Ai, nečiníť otec můj ničehož, ani ve-
likého ani malého, čehožby se mi nesvěřil.
Jakby tedy otec můj tajil to přede mnou? Ne-
3 níť toho. * Nadto přisáhl také David (to pro-
mluviv: Dobřeť ví otec tvůj, že jsi laskav na
mne, protož myslí: Nechť neví o tom Jonatáš,
aby neměl zámutku). Nýbrž jistě živ jest Ho-
spodin, a živa jest duše tvá, že sotva jest jeden
4 kročej mezi mnou a mezi smrtí. * Odpověděl
Jonatáš Davidovi: Pověz čehokoli žádáš, a
5 učiním tobě. * I řekl David k Jonatášovi: Ai,
zítra bude novměsíc, kdyžto já mám obyčej
sedati s králem k jídlu: protož propusť mne,
6 a skryji se na poli až do třetího večera.* Jestli-
žeby se pak zvláštně na mne ptal otec tvůj,
řekneš: Prosil mne velice David, aby sběhl do
Betlema města svého; nebo oběť výroční tam
7 míti má všecka jeho rodina.* Řekne-liť: Dobře;
pokoj bude služebníku: pakliť se rozlobí, věz,
žeť se doplnila zlost jeho. * A tak učiníš milo- 8
srdenství se služebníkem svým; poněvadž jsi
v smlouvu Hospodinovu uvedl služebníka svého
s sebou: pakliť jest na mně jaká nepravost,
zabij mne sám; nebo k otci svému pročby
mne vodil. * I řekl Jonatáš: Odstup to od 9
tebe: nebo zvím-liť to jistotně, žeby se doplnila
zlost otce mého, aby přišla na tě, zdaliž ne-
oznámím tobě toho? * Řekl také David k Jo- 10
natášovi: Kdož mi to oznámí, ukáže-li se laskavě,
aneb odpoví-li tobě tvrdě otec tvůj? * Odpo- 11
věděl Jonatáš Davidovi: Pojď, vyjdeme na
pole. I vyšli obadva na pole. * Opět řekl Jona- 12
táš k Davidovi: Hospodin Bůh israelský jest
svědek. (Hned jakž porozumím na otci svém,
okolo tohoto času zítra aneb pozejtří, an bude
dobře s Davidem, jestliže nepošli tehdáž k tobě,
a neoznámím-liť;) * toto učiň Hospodin Jona- 13
tášovi a toto přidej: pakliť se bude líbiti otci
mému uvesti zlé na tebe, takéť i to zjevím
tobě a propustím tě, i půjdeš v pokoji, a
Hospodin budiž s tebou, jakož byl s otcem
mým. * A ne pochybujiť, aby i ty, dokudž jsem 14
živ, neměl učiniti se mnou milosrdenství Ho-

---

vali. Nebo Samuel v sešlosti věku svého složiv s sebe úřad správy světské, tuto duchovní v učení a cvičení mládeže stále vedl, a v tom ostatek života svého k užitku bližním svým strávil. Tam také uvedl Davida, aby ze slova božího nějakého potěšení dojíti mohl, že tudiž vše jináč bude.

20. *jali*: vzali. — *viděli*, H. viděl, t. každý z nich.

24. *svlečený*, H. nahý, t. oděv svůj vojenský s sebe složil. — *proroky*. O těch se to přísloví říká, kteří z vnuknutí a nadšení Ducha božího nenadále nad přirození své k něčemu chvalitebnému obracováni bývají, jako svrchu 10, 12., aneb od zlého svého předsevzetí zdržováni a odvracováni, jako tuto Saul.

1. *bezživotí mého*, H. duše mé.

2. *ničehož*, H. slova, t. věci. — *čehožby* etc., H. čehožby nezjevil uchu mému.

3. *že jsi* etc., H. že jsem já nenalezl milosti před očima tvýma. — *myslí*, H. mluví.

4. *Pověz*, H. učinímť, co řekne duše tvá.

5. *propusť mne*, t. poněvadž nyní místo otcovo v nepřítomnosti jeho držíš; nebo se rozumí, že tyto řeči mezi nimi byly prvé, než Saul z Najotu se vrátil.

6. *ptal*, J. rozpomenul. — *oběť*, J. hody. — *rodina*, J. čeleď.

7. *zlost jeho*, t. zatvrdil se v zlosti proti mně a uložil mne zamordovat.

12. *porozumím*: vystihnu.

13. O spůsobu přísahy takové viz Rut 1, 17.

14. *A ne* etc., J. pakli (neučiním toho), ani ty učiníš. — *bych i umřel*, J. abych neumřel, t. nebyl od tebe zamordován pro ukrutnost otce svého nad tebou.

15 spodinova, ano bych i umřel; * tak že neodvrátíš milosrdenství svého od domu mého až na věky; zvláště tehdáž, když Hospodin vyplení nepřátely Davidovy, jednoho každého se svrchku země. Paklit toho neučiním, tehdy nechť Hospodin vyhladí ze země Jonatáše, když bude vyhlazovati všecky nepřátely Davidovy, a vysvoboď Pán z ruky nepřátel Davida.
16 * A tak učinil Jonatáš smlouvu s domem Davidovým, i toho doloživ: Vyhledávejž Hospodin pro zrušení toho z ruky nepřátel Davidových.
17 * Takž podobně přísahou zavázal Jonatáš v lásce odměnné k sobě i Davida; nebo jakož
18 miloval duši svou, tak jej miloval. * I řekl mu Jonatáš: Zítra bude novměsíc, a budou se
19 ptáti na tebe, * když prázdné bude místo tvé: do třetího tedy dne skrývaje se, sstoupíš rychle a přijdeš k tomu místu, na kterémžs se byl skryl, když se to jednalo, a počkáš u kamene
20 toho, kterýž slove Ezel; * a jáť tři střely vystřelím po straně k němu, směřuje sobě k cíli;
21 * potom hned pošli pachole a dím: Jdi shledej
22 střely. * Jestližeť prostě řeknu služebníku: Hle, střely za tebou, blíže sem, přines je; tedy přijď; nebo jest pokoj tobě, a neníť žádného nebezpečenství, živť jest Hospodin! Paklit takto řeknu pacholeti: Hle, střely jsou před tebou dále;
23 tedy odejdi, nebo propustil tě Hospodin. * Řeči pak této, kterouž jsme mluvili, já i ty, aj, Hospodin svědek bude mezi mnou a mezi tebou
24 až na věky. * A tak skryl se David na poli. Byl pak novměsíc, i sedl král za stůl k jídlu.
25 * A seděl král na stolici své, jakž odyčej měl, na stolici u stěny, ale Jonatáš povstal; sedl také Abner podlé Saule, a místo Davidovo zů-
26 stalo prázdné. * A však toho dne Saul nic neříkal; nebo myslil, něco se mu přihodilo, buď
27 že čistý jest neb nečistý. * Stalo se pak nazejtří, druhého dne novměsíce, že opět prázdné bylo místo Davidovo; i řekl Saul k Jonatášovi synu svému: Proč nepřišel syn Isaje,
ani včera ani dnes k jídlu? * Odpověděl Jo- 28
natáš Saulovi: Velice mne prosil David, aby šel do Betlema; * a řekl: Odpusť mne, prosím; 29
nebo obět má míti rodina naše v městě, a bratr můj sám rozkázal mi přijíti: nyní tedy, nalezl-li jsem milost před očima tvýma, nechť se odtrhnu, prosím, abych navštívil bratří své. Tou příčinou nepřišel k stolu královskému.
* I rozhněval se Saul náramně na Jonatáše 30
a řekl jemu: O synu převrácený a urputný, zdaliž nevím, že jsi zvolil sobě syna Isaje k hanbě své i k hanbě a lehkosti matky své?
* Nebo po všecky dny, v nichž bude živ syn 31
Isaje na zemi, nebudeš upevněn ty, ani království tvé. Protož hned pošli a přiveď jej ke mně, nebť jest hoden smrti. * Odpověděl Jonatáš 32
Saulovi otci svému a řekl jemu: Proč má umříti? Což jest učinil? * I hodil Saul kopím 33
na něho, aby ho zabil. Tedy seznav Jonatáš, že uložil otec jeho zabiti Davida, * vstal od 34
stolu Jonatáš rozpálen jsa hněvem, a nejedl toho druhého dne novměsíce pokrmu; nebo bolestil pro Davida, a že ho tak zlehčil otec jeho. * Protož stalo se ráno, že vyšel Jonatáš 35
na pole k času uloženému Davidovi, a pachole malé s ním; * tedy řekl pacholeti svému: Běž 36
a shledej střely, kteréž já vystřelím. I běželo pachole a on střílel daleko před něj. * Když 37
pak přišlo pachole až k cíli, k němuž střílel Jonatáš, volal Jonatáš za pacholetem a řekl: Zdaliž není střely před tebou tam dále? * Opět 38
volal Jonatáš za pacholetem: Rychle pospěš, nestuj. A tak sebravši pachole Jonatášovi střely, vrátilo se k svému pánu. * (Pachole pak 39
nic nevědělo, toliko Jonatáš a David věděli, co se jedná.) * I dal Jonatáš braň svou pacholeti, 40
kteréž s ním bylo, a řekl mu: Jdi, dones do města. * A když odešlo pachole, vstal David se 41
strany polední, a padna na tvář svou k zemi, poklonil se třikrát, a políbivše jeden druhého, plakali obadva, až Jonatáš Davida pozdvihl;

15. *neodvrátíš*, H. neodetneš. — *Paklit až Davida* nenachází se v hebrejském.

16. *Davidových*, t. na mně, jestližebych se tak nepřátelsky k tobě choval a smlouvy nezdržel.

17. *Takž*, H. přidal také.

19. *místo*, H. stolice tvá. — *do třetího*, J. a když tě potřikrát nebude. — *rychle*, H. velmi. — *když se to jednalo*, H. v den díla, t. když jsem jednal o tebe s otcem svým. J. v šední den. — *Ezel*, t. přijití aneb příchodu.

21. *hned*, H. ai.

22. *propustil tě*, t. tím znamením skrze mne daným odjíti rozkázal.

26. *nečistý*, t. k hodům zvláštním, kteréž na novměsíc držány byly, Num. 10, 10., jichž poskvrnění neměli účastni býti. Lev. 7, 10.

29. *obět*, J. hody. — *rodina*, J. pokolení. — *rozkázal*, t. z poručení otcova aneb podlé předčení v prvotnosti ten, kterýž starší byl.

30. *převrácený*, H. převrácené protivnosti. J. synu (ženy) převrácené. — *lehkosti*, H. nahotě, t. za nepoctivého i s matkou svou zůstaneš, když na království po mně otci svém nedosedneš.

31. *hoden*, H. syn smrti.

34. *pokrmu*, H. chleba.

37. *k cíli*, H. k místu střely.

39. *co se jedná*, H. tu věc aneb o té věci.

40. *braň*, t. střely i lučiště.

41. *se strany*, H. s boku, t. to místo, v kterémž se byl David ukryl, bylo Jonatášovi ku polední straně, z něhož vyvstav, běžel k Jonatášovi poctivě se s ním vítat i rozžehnat. — *pozdvihl*, H. zveličil, t. posilnil a potěšil, což i tu i potom činil. Níž 23, 17. též slovo tak se béře. Žalm 40, 10. J. ale David hojněji, t. plakal.

42 * i řekl Jonatáš k Davidovi: Jdiž u pokoji, a
ať jest to stálé, což jsme sobě obadva přisáhli
v jmeně Hospodinově řkouce: Hospodin buď
mezi mnou a tebou, i mezi semenem mým
a mezi semenem tvým až na věky. * A tak 43
vstav David odšel, Jonatáš pak navrátil se do
města.

Hlava 21.

B) Zjevně tehdy zkoušev nebezpečenství David, utekl 1) pro opatření sebe do Nobe k Achimelechovi knězi, 2) pro bezpečnost a) k Achisovi králi do Getu, ale není přijat.

Tedy přišel David do Nobe k Achime-
lechovi knězi. I ulek se Achimelech, vyšel
vstříc Davidovi a řekl jemu: Cože to, že jsi
2 sám, a není nikoho s tebou? * Odpověděl David
Achimelechovi knězi: Král mi poručil nějakou
věc a řekl mi: Ať nikdo nezvídá toho, proč
tě posílám, a coť jsem poručil; služebníkům pak
3 svým uložil jsem jisté místo. * Protož nyní, co
máš tu před rukama, dej v ruku mou asi pět
4 chlebů aneb což nahotově máš. * Odpověděl
kněz Davidovi a řekl: Nemámť chleba obecného
před rukama, než toliko chléb svatý; však jest-
5 liže se toliko od žen zdrželi služebníci. * Od-
pověděl David knězi a řekl: Jistě ženy vzdá-
leny byly od nás, jakož včera tak i předevčí-
rem, když jsem vyšel; protož těla služebníků
svatá jsou. Ač pak naše toto předsevzetí jest
proti slušnosti, však i to dnes posvěceno bude
6 pro tělo. * A tak dal jemu kněz chleby svaté;
nebo nebylo tam jiného chleba, jediné chlebové
předložení, kteříž odloženi byli od tváři Ho-
spodinovy, aby zase položeni byli chlebové
7 teplí toho dne, když ti vzati byli. * (Byl pak
tu jeden ze služebníkův Saulových v týž den,
kterýž se tam pozadržel před Hospodinem,
jehož jmeno bylo Doeg idumejský, nejpřed-
nější mezi pastýři Saulovými.) * I řekl David 8
k Achimelechovi: Nemáš-liž zde nějakého kopí
aneb meče? nebo ani meče svého ani braně
své nevzal jsem v ruku svou, protože rozkaz
královský dotíral. * Jemuž řekl kněz: Meč 9
Goliáše filistinského, kteréhož jsi zabil v údolí
Eloh, ai, ten jest zde, obvinutý v roucho za
efodem: jestliže jej chceš sobě vzíti, vezmi;
nebo zde jiného není kromě toho. I řekl Da-
vid: Neníť přes ten, dejž mi jej.
Tedy vstav David, utekl toho dne před 10
Saulem a přišel k Achisovi králi getskému.
* Služebníci pak Achisovi řekli k němu: Zdaliž 11
tento není David král země? Zdaliž nepro-
zpěvovali tomuto po zástupích řkouce: Pora-
zilť Saul svůj tisíc, David pak svých deset
tisícův. * I složil David ta slova v srdci svém, 12
a bál se velmi Achisa krále getského. * Protož 13
změnil spůsob svůj před očima jejich a blá-
znem se dělal, jsa v rukou jejich; psal také
po vratech u brány a pouštěl sliny po bradě
své. * Tedy řekl Achis služebníkům svým: 14
Hle, viděvše člověka blázna, pročež jste ho
ke mně přivedli? * Nedostává-liž se mi bláznův, 15
že jste uvedli tohoto, aby bláznil přede mnou?
Ten-liž má vjíti do mého domu?

---

2. *jisté*, H. takové a takové. — *místo*, t. kdeby mne čekati měli.

3. *což na hotově máš*, H. což se najíti může.

5. *ženy* etc., H. žena zavřená nám. — *těla*, H. nádoby. J. šaty očištěné byly podlé zákona. Tak i poslední slovo toho verše. — *předsevzetí*, H. cesta zprznění neb poskvrnění. — *slušnosti*, t. v tom, jelikož chlebů posvátných, k nimž sami kněží s čeládkami svými právo mají, užívati žádáme. — *pro tělo*, t. nebude nám to za hřích počteno, poněvadž to z nouze, pro zachování těla činíme. Obřadové zajisté pro zachování života a zdraví, aby místa svého postoupili, spravedlivé jest. Sobota pro člověka učiněna a ne člověk pro sobotu, (Mar. 2, 27.) a čistým všecko čisté (Tit. 1, 15.). Lečby taková svoboda kdy a kde pýchou prorostla, ovšem potupy Boha a zapírání pravdy jeho příčinou býti chtěla; tuť se toho pilně varovati sluší, tak aby člověk raději smrt podstoupiti chtěl, nežby se toho dopustiti měl. Jiní na ten rozum ta slova vykládají: Není se potřebí báti, abychom chleba toho nehodně užívati měli; poněvadž netoliko těla naše, ale i nádoby čisté jsou i prvé byly; mnohem pak více dnes i my i nádoby svaté budou, když v nich ten chléb míti budeme.

6. *předložení*, J. posvátní. Exod. 25, 30. — *teplí*, t. nového pečení.

7. *pozadržel*, buď příčinou soboty aneb konání náboženství.

8. *Nemáš-liž*, H. není-liž pod rukou tvou. — *rozkaz* etc., H. slovo bylo kvapné.

9. *Eloh*, J. dubím (porostlém).

10. *před Saulem*, H. od tváři Saulovy. — *Achisovi*, kteréhož žalm 34, 1. nazývá Abimelechem; nebo to jmeno bylo obecné králův filistinských, podobně jako Farao egyptských.

13. *psal*, H. znamení dělal, t. škrtal. J. dral se.

Hlava 22.

David utekl b) do jeskyně Odollam, tam se sešlo 400 mužů soužených; c) do Masfy moabské, ale od proroka Gada napomenut jsa, vystěhoval se do Judstva. Tuť Saul 1) sebrav vojsko a svolav sněm, obvinil i syna svého i dvořeníny ze zrády; 2) k správě bezbožného Doega obeslav, Achimelecha a čeleď jeho neváżně obvinil, a na viny odvozování nic nedbaje, k smrti odsoudil. Poněvadž pak k popravě služebníci státi nechtěli, Doeg ku ponuknutí krále osmdesáte pět mužů zabil, město i s obyvately i s dobytkem poplenil, tak že sotva jediný syn Abiatar, s žalostnou novinou uteknuv k Davidovi, zachráněn jest.

A tak odšed odtud David, skryl se v je-
skyni Odollam. To když uslyšeli bratří jeho
i všecken dům otce jeho, sešli se tam k němu.
2 * A shromáždili se k němu, kteřížkoli byli
v soužení, a kteřížkoli byli zadlužilí a kteříž-
koli byli v hořkosti ducha, a byl nad nimi
knížetem, takže jich bylo s ním okolo čtyř
3 set mužův. * Potom odšel odtud David do
Masfy moabské a řekl králi moabskému:
Prosím, nechť vcházejí k vám i vycházejí, otec
můj a matka má, dokudž nezvím, co se mnou
4 učiní Bůh. * I přivedl je před krále moabského,
a bydlili s ním po všecky dny, v nichž zů-
5 stával David na tom hradě. * Ale prorok Gad
řekl Davidovi: Nebývejž déle na tom hradě,
jdi, navrať se do země judské. I odšel David
a přišel do lesa Haret.
6 V tom uslyšel Saul, žeby se zjevil David
i muži, kteříž byli s ním: Saul pak byl v Gabě
pod hájem v Ramě, maje kopí své v rukou
svých, a všickni služebníci jeho stáli před
7 ním.* I řekl Saul služebníkům svým, kteříž stáli
před ním: Slyšte medle, synové Jemini, všech-
něm-li vám dá syn Isaje pole a vinice? všecky-li
8 vás postaví za správce nad tisíci a sty? * že jste
se všickni spikli proti mně, aniž jest, kdoby
mi oznámil; již i syn můj učinil smlouvu se
synem Isaje, a však žádný z vás nelituje mne,
aniž mi kdo oznámí, že pozdvihl syn můj slu-
žebníka mého proti mně, aby mi zálohy strojil,
9 jakož se to již děje.* Odpověděl pak Doeg idu-
mejský, kterýž též stál se služebníky Saulovými,
a řekl: Viděl jsem syna Isaje, an přišel do Nobe
10 ku kněži Abimelechovi synu Achitobovu, * kte-
rýžto radil se o něho s Hospodinem a dal
mu potravy, také i meč Goliáše filistinského
dal jemu. * I poslal král, aby zavolali Achi- 11
melecha, syna Achitobova, kněze, i vší če-
ledi otce jeho, totiž kněží, kteříž byli v Nobi.
I přišli všickni před krále. * Tedy řekl Saul: 12
Slyš nyní synu Achitobův. Kterýž odpověděl:
Ej, pane můj. * I dí k němu Saul: Proč jste 13
se spikli proti mně, ty a syn Isaje, když's
jemu dal chléb a meč a radils se s Bohem o
něj, aby povstal proti mně k strojení mi záloh;
jakož se to již děje. * Odpovídaje Achimelech 14
králi řekl: A kdo jest tak věrný ze všech slu-
žebníkův tvých jako David, kterýž i zetěm
královým jest, kterýž kráčí v poslušenství tvém,
a vzácný jest v domě tvém? * Zdaliž jsem se 15
teprv nyní počal tázati Boha o něj? Odstup
to ode mne! Nesčítejž král takové věci na
služebníka svého ani na koho z čeledi otce
mého; neboť neví služebník tvůj o ničemž o
tom ani nejmenší věci. * Ale král řekl: Smrtí 16
umřeš Achimelechu, ty i všecken dům otce
tvého. * I řekl král služebníkům, kteříž stáli 17
před ním: Obraťte se, a zbijte ty kněží Ho-
spodinovy; nebo i jejich ruka jest s Davidem,
přesto vědouce že utíká, nedali mi znáti.
Služebníci však královští nechtěli vztáhnouti
rukou svých, ani se obořiti na kněží Hospo-
dinovy. * A protož řekl král k Doegovi: Obrať 18
ty se a pobij ty kněží. Takž Doeg idumejský
obrátiv se, obořil se na kněží, a zbil toho
dne osmdesáte a pět mužův, kteříž nosili efod
lněný. * Nobe také město kněžské vyhubil 19
ostrostí meče od muže až do ženy, od malého
až do požívajícího prsí, voly i osly i do-
bytky pobil ostrostí meče. * Jediný toliko syn 20
Achimelecha, syna Achitobova, jehož jmeno
bylo Abiatar, ušel a utekl k Davidovi. * Tedy 21

---

2. *v hořkosti ducha*, t. kteří měli nějakou těžkost, přidrželi se Davida ne proto, aby měli jiným škoditi, loupiti etc., ale aby ve své bídě před tyranstvím Saulovým ochráněni byli. Co jim mluvil viz I. Par. 12, 17. Obraz Krista, k němuž chudí, nuzní, publikáni, zjevní hříšníci a ti, jenž u světa v pohrdání jsou, utíkali se i dodnes útočiště mají.
3. *vycházejí*, t. ať mezi vámi bezpečně jako domácí byt svůj míti mohou v pokoji.
4. *hradě*, t. Masfa.
5. *prorok*, o němž zmínku viz II. Král. hl. 23. a I. Par. hl. 21.
6. *v Ramě*, t. na místě vyšším v Gabě, na vršku. — *v rukou svých.* Jako hotov jsa hned sám nad Davidem pomstu vykonati, jakžby jen polapen byl.
8. *již*, H. dnes; tak níž v. 13.
9. *stál* etc., J. ustanoven byl nad služebníky, t. pastýři Saulovými. Výš 21, 7.
10. *potravy*, t. na cestu.
15. *nyní*, H. dnes. — *ode mne*, t. abych se měl proti tobě s kým spiknouti, jakž ty se domníváš.— *ani nejmenší věci*, H. ani málo ani mnoho.
17. *zbijte:* obořte se na kněží.
18. *efod* etc., t. přisluhovali toho času při stánku. Pokuta předpověděná výš 2, 30. a 3, 11. došla na dům Heli.

oznámil Abiatar Davidovi, že Saul zmordoval
22 kněží Hospodinovy. * I řekl David Abiatarovi:
Věděl jsem hned toho dne, když tam byl
Doeg idumejský, že on to jistotně oznámí Saulovi;
ját jsem příčinu dal k zmordování všech
duší domu otce tvého. * Zůstaň u mne, neboj 23
se; nebo když hledati bude bezživotí mého,
hledati bude bezživotí tvého; ale ochráněn budeš
u mne.

Hlava 23.

d) (David utekl) do města Cejly, kteréž jakkoli z ruky Filistinských s vůlí boží proti zdání svých tovaryšů vysvobodil, však obyvately jeho podlé oznámení Páně (nebo Abiatar s sebou efod přinesl utíkaje) byliby ho vydali Saulovi; pročež i utekl e) na poušť Zif; tam ho navštívil Jonatáš a v smlouvu s potěšením s ním vešel, jsa od Zifejských prozrazen, Saulovi pryč se vystěhoval, totiž f) na poušť Maon. Tu v nebezpečenství byv odtržením Saulovým, pro pověst Filistinských předivně vysvobozen jest.

Tedy oznámili Davidovi řkouce: Ai, Filistinští
dobývají Cejly a loupí dvory jeho.
2 * Protož tázal se David Hospodina řka:
Mám-li jíti a udeřiti na ty Filistinské? I odpověděl
Hospodin Davidovi: Jdi a porazíš
3 Filistinské i Cejlu vysvobodíš. * Muži pak
Davidovi řekli k němu: Ai, my zde v Judstvu
bojíme se, čím více, když půjdeme k Cejle
4 proti vojskům Filistinských. * A tak opět David
tázal se Hospodina. Jemužto odpověděl
Hospodin a řekl: Vstana vytáhni k Cejle,
5 neboť dám Filistinské v ruce tvé. * I táhl David
a muži jeho k Cejle, a bojoval s Filistinskými
a zajal dobytky jejich; i porazil je ranou
velikou, a tak vysvobodil David obyvately
Cejly.
6 Stalo se pak, že když utíkal Abiatar
syn Achimelechův k Davidovi do Cejly, dostal
7 se efod v ruce jeho. * Potom oznámeno bylo
Saulovi, že přitáhl David do Cejly, i řekl
Saul: Dalť ho Bůh v ruku mou; nebo zavřel
se, všed do města hraženého a zavřitého.
8 * A svolal Saul všecken lid k boji, aby táhl
9 k Cejle, a oblehl Davida i muže jeho. * A zvěděv
David, že Saul tajně ukládá o něm zle, řekl
10 Abiatarovi knězi: Vezmi na se efod! * I dí
David: Hospodine Bože israelský, za jistou
věc slyšel služebník tvůj, že se strojí Saul přitáhnouti
k Cejle, aby zkazil město pro mne;
11 * vydali-liby mne muži Cejly v ruce jeho? a
přitáhl-liby Saul, jakž slyšel služebník tvůj?
Hospodine Bože israelský! Oznam, prosím,
služebníku svému. Odpověděl Hospodin: Přitáhlby!
* Dí ještě David: Vydali-liby mne obyvatelé 12
Cejly, i muže mé v ruce Saulovy?
Odpověděl Hospodin: Vydaliby! * Vstav tedy 13
David a muži jeho, teměř šest set mužů, vytáhli
z Cejly a šli ustavičně, kamž jíti mohli.
Saulovi pak povědíno, že ušel David z Cejly;
i nechal tažení. * Byl pak David na poušti 14
v místech bezpečných a bydlil na hoře, na
poušti Zif; a ačkoli hledal ho Saul po všecky
ty dny, však nevydal ho Bůh v ruku jeho.
* Vida tedy David, že Saul vytáhl hledat bez- 15
životí jeho, byl na poušti Zif v lese.
Vstav pak Jonatáš syn Saulův, přišel 16
k Davidovi do lesa, a posilnil ruky jeho v Bohu
a řekl mu: * Neboj se, neboť nenalezne tebe 17
ruka Saule otce mého; ale ty kralovati budeš
nad Israelem, a já budu druhý po tobě; však
i Saul otec můj zná to. * I učinili smlouvu oba- 18
dva před Hospodinem; a David zůstal v lese,
Jonatáš pak navrátil se do domu svého.
Tedy přišli Zifejští k Saulovi do Gaby 19
řkouce: Zdaliž David nepokrývá se u nás
v ohradách v lese, na pahrbku Hachile, kterýž
jest na pravé straně poušti Jesimon. * Pro- 20
tož nyní podlé vší žádosti duše své, ó králi,
přitáhni stěží; my se pak přičiníme, abychom
ho vydali v ruce královy. * I řekl Saul: Po- 21
žehnaní vy od Hospodina, že litujete mne.
* Jdětež medle, ujisťte se tím ještě lépe, pře- 22

---

23. *bezživotí*, H. duše.
1. *Cejly*, město v dílu pokolení Judova a při pomezí filistinském. Jos. 15, 44. — *dvory*: stodoly.
3. *bojíme se*, t. majíce toliko toho jednoho nepřítele Saule; co pak bude, budem-li míti před sebou Filistinské a za sebou Saule?
4. *opět* etc., již ne svou příčinou, ale pro utvrzení v doufání lidu, kterýž při něm byl.
7. *Dalť*, H. zavřel. — *hraženého* etc., H. bran a závor.
9. *Vezmi*, H. přičiň efod, t. aby skrze urim a thumim poradil se s Bohem spůsobem vyměřeným. Num. 27, 21.
11. *v ruce jeho*, t. jestliže bych zde zůstal.
14. *bezpečných*: útočištných, v ohradách.
15. *bezživotí*, H. duše.
16. *v Bohu*, t. truchlivého božskými zaslíbeními potěšil, jakž hned v. 17. ukazuje.
17. *nad Israelem*, t. podlé božího tobě zaslíbení. Výš hl. 16. — *zná to*, jakž i sám to pronesl. Výš 20, 30. 31. a 24, 21.
19. *Zifejští*, tito byli z potomků Kalebových, nebo mezi jeho syny jmenuje se Zif. I. Par. 2, 42.
22. *kam* etc., H. kde bude noha jeho. — *mi praveno*, H. pravil mi.

zvězte a shlédněte místo jeho, kam se obrátí,
kdo ho tam viděl; nebo mi praveno, že div-
23 ných chytrostí užívá; * vyslíďte tedy a vyzvězte
všecky skrýše, v nichž se kryje, a navraťte
se ke mně s věcí jistou, i potáhnu s vámi, a
jestliže v zemi jest, hledati ho budu ve všech
24 tisících judských. * Kteřížto vstavše navrátili
se do Zifu před Saulem; David pak a muži
jeho byli na poušti Maon, na rovinách po
25 pravé straně pouště Jesimon. * Nebo jakž vy-
táhl Saul s lidem svým hledat ho, oznámeno
bylo to Davidovi, kterýžto sstoupil se skály,
i bydlil na poušti Maon. O čemž Saul uslyšev,
honil Davida po poušti Maon. * A tak Saul 26
táhl s jedné strany hory, David pak a muži
jeho po druhé straně hory; a pospíšil David,
aby mohl utéci od tváři Saulovy; nebo Saul
s lidem svým obkličovali Davida i muže jeho,
aby je zjímali. * V tom přišel posel k Saulovi 27
řka: Pospěš a přijď, nebo Filistinští vtrhli
do země.*A protož navrátiv se Saul od honění 28
Davida, táhl proti Filistinským. Pročež nazvali
to místo: Skála rozdělující.

Hlava 24.

David utekl g) na poušť Engaddi; tu jsa prozrazen, obležen jest od Saule, jejž David dostav do jeskyně, uřezal mu kus pláště jeho, zdržav sebe i svých od zamordování, propustil ho, ale vyšed za ním, ohlásil svou nevinu a Saulovi kajícímu přísahu o zachování semene jeho učinil.

Odšed pak David odtud, bydlil v místech
2 bezpečných Engaddi. * I stalo se, když se na-
vrátil Saul od honění Filistinských, oznámili
mu řkouce: Hle, David jest na poušti Engaddi.
3 * Tedy vzav Saul tři tisíce mužů vybraných
ze všeho Israele, odšel hledat Davida a mužů
4 jeho na skalách, kdež bývají kamzíkové.* I přišel
k stájím ovcí blízko cesty, kdež byla jeskyně,
do nížto všel Saul na potřebu; David pak
a muži jeho seděli po stranách v té jeskyni.
5 * Protož řekli muži Davidovi k němu: Ai,
tento jest den, o němž tobě mluvil Hospodin
řka: Ai, já dám nepřítele tvého v ruku tvou,
aby mu učinil, jak se koli líbiti bude. Tedy
vstav David uřezal tiše kus pláště Saulova.
6 * Potom pak padlo to těžce na srdce Davidovi,
7 že uřezal kraj pláště Saulova; * pročež řekl
mužům svým: Uchovejž mne Hospodin, aby
to učiniti měl pánu mému, pomazanému Ho-
spodinovu, abych vztáhnouti měl ruku svou
na něj, poněvadž jest pomazaný Hospodinův.
* A tak zabránil David mužům svým těmi 8
slovy, a nedal jim povstati proti Saulovi.
Saul také vyšed z té jeskyně bral se cestou
svou.* Potom vstal i David, a vyšed z jeskyně, 9
volal za Saulem řka: Pane můj, králi! I ohlédl
se Saul zpět; David pak sehnuv se tváří
k zemi, poklonil se jemu,* a řekl David k Sau- 10
lovi: I proč posloucháš řeči lidí, kteříž
praví: Hle, David hledá tvého zlého. * Ai, 11
dnešního dne viděti mohly oči tvé, že tě byl
vydal Hospodin dnes v ruku mou v jeskyni:
a bylotť mi řečeno, abych tě zabil, ale šetřil
jsem tě; nebo řekl jsem: Nevztáhnuť ruky své
na pána svého, poněvadž jest pomazaný Ho-
spodinův. * Nýbrž otče můj, pohleď a viz teď i 12
kus pláště svého v ruce mé, a žeť jsem ne-
chtěl, odřezuje kraj pláště tvého, zabiti tebe.
Poznejž tedy a viz, žeť není v úmysle mém
nic zlého ani jaké převrácenosti, a žeť jsem
nezhřešil proti tobě: ty pak číháš na duši
mou, aby mi ji odjal. * Sudiž Hospodin mezi 13

---

23. *v zemi*, t. v krajině naší. — *ve všech*, t. knížetstvích neb vývodstvích. Viz Soud. 6, 15. J. se všemi tisíci Judskými, t. s lidem válečným a mocí.

25. *s lidem*, H. muži. — *se skály*, t. s pahrbku Hachiele, o němž v. 19. — *honil*, J. obrátil se za Davidem na poušť Maon.

28. *Skála* etc. rozlučující, roztrhující; z příčiny té zlé noviny, kterouž uslyšev Saul, musil se se svými zástupy ač velmi nerád od stíhání Davida odtrhnouti, a což vší zemi nebezpečenství neslo, tomu vstříc vyjíti. Takť umí Pán i v čas největších nebezpečenství své vysvobozovati. Viz Soud. 7, 22.

1. *v místech* etc.: ohradách. Výš 23, 14. — *Engaddi*, místo na pustinách nedaleko od Mrtvého moře.

3. *kamzíkové*, t. na velmi příkrých a nepřístupných skalách.

4. *k stájím*: ovčincům, lísám, do nichž ovce na poli zavírají. — *na potřebu*, H. aby přikryl nohy své. Soud. 3, 14.

5. *kus*, H. křídlo.

6. *padlo*, H. bilo srdce Davida, t. hryzlo jej svědomí jeho nad tím účinkem.

7. *pomazanému*, t. na království a tím ohraženému přede vším bezprávím. Naučení příkladné, že se nemá žádný neřádně vymstívati sám nad nepřátely svými. Řím. 32, 19. Též že i vrchnosti, i ne všelijak ctné a dobré, v náležité vážnosti a poctivosti míti sluší. I. Pet. 2, 18.

8. *zabránil*, H. rozdvojil, roztrhl, t. již po obou stranách jeskyně, v níž se kryli, aby se na Saule obořili, vyvstávající zastavil. — *vyšed*, H. vstav aneb zdvih se.

10. *lidí*, H. člověka.

11. *bylotť* etc., H. řekl, t. ten, kdo mne navozoval. J. praví (žalobníci moji), že hledám zabiti tebe, ale etc.

12. *v úmysle*, H. v ruce mé. — *číháš*, H. lovíš.

mnou a mezi tebou, a pomstiž mne Hospodin
nad tebou; ale ruka má nebude proti tobě.
14 * Jakož vzní ono přísloví starých: Od bez-
božných vychází bezbožnost; protož nebudeť
15 ruka má proti tobě. * Na kohoto jen vytáhl
král israelský? kohoto honíš? Psa mrtvého,
16 blechu jednu honíš. * Ale budeť Hospodin
soudce, on nechť rozsoudí mezi mnou a tebou,
a nechť pohledí a vyvede při mou a vysvo-
17 bodí mne z ruky tvé. * Když pak přestal
David mluviti slov těch Saulovi, odpověděl
Saul: Není-liž to hlas tvůj synu můj Davide?
18 A pozdvih Saul hlasu svého plakal * a řekl
Davidovi: Spravedlivější jsi nežli já; nebo ty
odplatils mi se dobrým, já pak zlým tobě
jsem se odplatil. * Ty zajisté ukázal jsi dnes, 19
že mi činíš dobře; nebo ačkoli mne byl Ho-
spodin zavřel v ruce tvé, však jsi mne nezabil.
* Zdali kdo nalezna nepřítele propustí ho po 20
cestě dobré; ale Hospodin odplatiž tobě vším
dobrým za to, co jsi mi dnešního dne učinil.
* Protož nyní (vím, že jistotně kralovati budeš, 21
a že stálé bude v ruce tvé království israelské),
* nyní pravím, přisáhni mi skrze Hospodina, 22
že nevypléníš semene mého po mně, a nevy-
hladíš jmena mého z domu otce mého.* A tak 23
přisáhl David Saulovi. I odšel Saul do domu
svého; David pak a muži jeho vstoupili na
bezpečné místo.

Hlava 25.

David utekl h) na poušť Faran; α) tehdáž Samuel umřel, β) odtad David poslal posly k Nabalovi v čas střiže o pomoc, γ) tam sobě pojal po Nabalovi ženu Abigail za manželku, jako i Achinoam.

Mezi tím umřel Samuel; a shromáždil se
všecken Israel, i plakali ho a pochovali jej
v domě jeho v Ramatě. Ale David vstav šel na
poušť Faran.
2 Člověk pak jeden byl v Maonu, kterýž
statek svůj měl na Karmelu. A byl člověk
ten možný velmi; nebo měl tři tisíce ovec a
tisíc koz: a tehdáž rovně střihl ovce své na
3 Karmelu. * Muže pak toho jmeno bylo Nabal
a jmeno ženy jeho Abigail. A byla žena ta
opatrná a krásné tváři; ale muž její byl tvrdý
4 a zlých povah, a byl z rodu Kalebova.* Protož
uslyšev David na poušti, žeby Nabal střihl
5 ovce své, * poslal deset služebníků a řekl
David těm služebníkum: Vstupte na Karmel
a jděte k Nabalovi a pozdravte ho slovem
6 mým přátelsky, * a rcete jemu takto: Aby
zdráv jsa, pokoje i ty i dům tvůj i všecko,
což máš, užíval. * Slyšel jsem, že máš střižce 7
(a víš, že když pastýři tvoji bývali s námi,
neučinili jsme jim žádné křivdy, aniž jim co
zhynulo po všecky dny, v nichž byli na Kar-
melu; * ptej se služebníků svých, a poví 8
tobě). Nyní tedy, nechť naleznou mládenci
milost před očima tvýma, nebo v den veselý
přišli jsme; dej, prosím, což máš před rukama,
služebníkům svým a synu svému Davidovi.
* Přišedše tedy mládenci ti Davidovi, mluvili 9
Nabalovi podlé všech slov těchto jmenem Da-
vidovým a umlkli. * Odpověděl pak Nabal 10
služebníkům Davidovým a řekl: Kdo jest
David a kdo syn Isaje? Mnohotě nyní slu-
žebníkův, kteříž se odtrhují jeden každý od
pána svého. * Ano, vezmu já chléb svůj a 11
vodu svou a pokrmy své, kteréž jsem při-
pravil střižcům svým, a dám je těm lidem,

---

14. *bezbožnost*, t. bezbožní bezbožně dělají a jako zlí stromové zlé ovoce plodí; při mně bezbožných skutků nevidíš, podlé čeho tedy mne za bezbožného máš? — *proti tobě*, t. sama tvá nepravost tě zkazí.

15. *blechu jednu.* Jakoby řekl: Velmi neslušnou a na tak velikého pána nenáležitou věc činíš, že mne nuzného a špatného s takovými zástupy honíš.

20. *Zdali kdo* etc. Každý, kdo v starého člověka vetchosti zůstává, nemůže jináč netoliko mysliti, mluviti, ale i činiti (lečby se moci báti musil, aneb pod tím svých věcí hledal), než jak Saul tuto mluví. Protož vlastní jest ta věc samých znovu zrozených božích dítek; oni mohou s to býti, Otce svého nebeského poslouchati, příkladu jeho následovati, nepřátelům svým dobře činiti i za ně se modliti. Mat. 5, 44. Řím. 12, 20. I. Jan 5, 16. — *cestě dobré*, t. bez škody a bez úrazu, aby se neměl pomstiti.

1. *Mezi tím*, t. když sobě Saul tak nevážně a bláznivě, zvláště proti Davidovi počínal; avšak dokudž Samuele stávalo, vždy ho týtýž vysvobozoval, tak že jakýž takýž pokoj a správa v království zůstávala.

2. *Člověk*, H. muž. — *statek*, H. dílo, živnost. J. byt. — *možný*: bohatý, slavný, H. veliký.

3. *zlých povah*: bezbožný.

5. *pozdravte*, J. zeptejte se ho ode mne, jak se má. H. o pokoji.

6. *Aby zdráv* etc., H. tak živému i tobě pokoj i domu tvému i všemu, což máš, pokoj. — *pokoje*, t. prospěchu ve všem dobrém.

7. *neučinili* etc., H. nezahanbili jsme jich, t. oslyšením žádosti jejich.

8. *veselý*, H. dobrý. Obyčej byl za starodávna, že když ovce střihli, hody strojívali a na ně přátely zvali; tak Absolon pozval bratří svých. II. Král. hl. 13. — *což máš* etc., H. což najde ruka tvá.

9. *umlkli*, J. mlčelivě se měli, t. k potupným a utrhavým řečem Nabalovým. H. odpočinuli.

11. *vodu*, t. jakýkoli nápoj.

12 kterýchž neznám, ani vím odkud jsou? * A obrá-
tivše se služebníci Davidovi na cestu svou,
navrátili se, a přišedše oznámili jemu všecka
13 slova ta. * I řekl David mužům svým: Připas
každý meč svůj. Kteříž když připásali jeden
každý meč svůj, připásal také David meč
svůj, a šlo za Davidem okolo čtyř set mužův,
14 dvě stě pak pozůstalo u břemen. * A v tom
Abigaili, ženě Nabalově, oznámil mládenec
jeden ze služebníkův jejích řka: Ai, poslal
David posly s pouště, aby pozdravili pána
15 našeho, ale on je ukřikal; * ježto muži ti
prospěšní nám byli velice, ani nám neučinili
křivdy, aniž nám co zhynulo, když jsme bý-
16 vali s nimi na poli; * místo zdi byli nám v noci
i ve dne po všecky dny, dokudž jsme s nimi
17 byli, pasouce stáda. * Protož nyní pomysli a
viz, coby měla činiti; neboť již zlé věci ho-
tové jsou na pána našeho i na všecken dům
jeho; on pak jest tak zlobivý, že s ním nelze
18 ani mluviti. * Tedy pospíšila Abigail, a vzala
dvě stě chlebův a dvě kožené láhvice vína,
a pět ovcí připravených a pět měr pražmy
a sto sušených hroznův a dvě stě hrud fíkův
19 sušených, a vložila to na osly. * I řekla slu-
žebníkům svým: Jdětež napřed, hle já také
za vámi půjdu: ale muži svému Nabalovi toho
20 neoznámila. * I stalo se, že vsedši na osla,
sjížděla po stráni s hory, a ai, David a muži
jeho sstupovali proti ní, a potkala se s nimi.
21 * (David pak byl řekl: Jistě nadarmo jsem
ostříhal všeho, což on měl na poušti, tak že
nic nezahynulo ze všeho, což má; nebo mi
22 se odplatil zlým za dobré. * Toto učiň Bůh
nepřátelům Davidovým a toto přidej, jestliže
čeho zanechám do jitra ze všeho, což má, až do
23 toho, kterýž močí na stěnu.) * Tedy uzřevši
Abigail Davida, rychle ssedla s osla a padla
před Davidem na tvář svou a poklonila se
24 až k zemi, * a padši k nohoum jeho řekla:
Na mně, pane můj, buď ta nepravost! Protož
nechť mluví, prosím, služebnice tvá v uši tvé,
25 a vyslyš slova děvky své.* Nechť se neobrací,
prosím, pán můj myslí svou za mužem tím
bezbožným Nabalem; nebo jakéž jest jmeno
jeho, takovýž v pravdě jest. Nabal jmeno jeho
jest a bláznovství jest při něm. Já pak slu-
žebnice tvá neviděla jsem služebníkův pána
mého, kteréžs byl poslal. * Protož nyní, pane 26
můj, živť jest Hospodin a živať jest duše tvá,
žeť tobě zbránil Hospodin, aby nedotřel
k prolití krve a nemstil sám sebe. A protož
nyní buďtež jako Nabal nepřátelé tvoji a ti,
kteříž hledají zlého pánu mému. * Teď pak 27
dar tento, kterýž přinesla děvka tvá pánu
svému, nechť jest služebníkům, kteříž chodí
za pánem mým. * Odpusť, prosím, provinění 28
děvce své; neboť jistě vzdělá Hospodin pánu
mému dům stálý, poněvadž boje Hospodinovy
pán můj vede, a nic zlého se nenalézá při
tobě až posavád. * A byť i povstal člověk, 29
aby tě sstíhal a hledal bezhrdlí tvého, budeť
však duše pána mého svázána v svazku ži-
vých u Hospodina Boha tvého, duši pak ne-
přátel tvých jako z praku pryč zahodí.* A když 30
učiní Hospodin pánu mému dobře podlé toho
všeho, jakž zaslíbil tobě, a přikážeť, aby byl
vůdcem nad Israelem; * tedy nebude to k zvi- 31
klání, ani k urážce srdce pánu mému, jako
kdyžby se mstil pán můj. Když tedy učiní
dobře Hospodin pánu mému, rozpomeň se na
děvku svou.* I dí David k Abigaili: Požehnaný 32
Hospodin Bůh israelský, že tě poslal dne to-
hoto mně v cestu, a požehnaná řeč tvá, * i ty 33
požehnaná, že jsi zdržela mne dnes, abych
nedotřel k prolití krve a nemstil sám sebe.
* A jistě, jako živ jest Hospodin Bůh israelský, 34
kterýž mi zbránil, aťbych zle nečinil; že kdyby
nebyla pospíšila a nevyšla mi v cestu, nebylby
zůstal Nabalovi do jitra ani močící na stěnu.
* I přijal David z ruky její, což byla přinesla 35
jemu, a řekl jí: Jdiž v pokoji do domu svého!
Pohleď, vyslyšel jsem prosbu tvou a vážil jsem
sobě osoby tvé. * A tak navrátila se Abigail 36
k Nabalovi, an měl hody v domě svém, jako
hody královské, a srdce Nabalovo rozveselilo
se bylo v něm, a byl opilý velmi: pročež ona
neoznámila jemu nejmenšího slova až do jitra.

---

13. *šlo*, H. vstoupilo.
14. *pozdravili*, H. požehnali.
15. *prospěšní*, H. byli nám dobří, t. měli jsme na nich dobré přátely.
17. *neboť již* etc.: zle jest již o pánu našem. — *tak zlobivý*, H. syn belial.
18. *pražmy*: krup.
21. *on měl*, J. má.
22. *jestliže čeho* etc., J. jestliže ze všech, kteréž má, zanechám až do jitra (jednoho močícího na stěnu, t. psíka).
25. *neobrací*, H. nepřikládá srdce. — *bezbožným*, H. belial. — *Nabal*, t. blázen.
26. *nedotřel*, H. nepřišel; tak níž v. 33. — *nemstil* etc., H. nevysvobozoval rukou svou. — *jako Nabal*, t. nesmyslní, nemoudří, kteřížby škoditi tobě nemohli, jako on nemůže.
27. *dar*, H. požehnání; tak Jos. 15, 19.
28. *stálý*, H. věrný. — *až posavád*, H. ode dnův tvých.
29. *živých*, t. v ochraně boží bude. — *zahodí*, t. Bůh.
30. *zaslíbil tobě*, H. mluvil dobré nad tebou.
31. *zviklání*: skormoucení. — *mstil*, H. vysvobozoval, t. sám sobě právo dělal, napravoval.
32. *řeč tvá*, H. rozeznání, rada, opatrnost.
33. *sám sebe*, H. rukou svou.
35. *prosbu*, H. hlas. — *osoby*, H. tváři.
36. *nejmenšího*, H. malého ani velkého.

37 * Nazejtří pak, když z vína vystřízvěl Nabal,
tedy oznámila mu žena jeho ty věci. I zmrtvělo v něm srdce jeho, a učiněn jest jako kámen.
38 * A když pominulo takměř deset dní, porazil
39 Hospodin Nabale, i umřel.* Uslyšev pak David,
žeby Nabal umřel, řekl: Požehnaný Hospodin, kterýž hodně pomstil pohanění mého nad Nabalem, a služebníka svého zdržel ode zlého, zlost pak Nabalovu shrnul na hlavu jeho. Tedy poslal David a mluvil k Abigaili, aby
40 ji sobě vzal za manželku. * I přišli služebníci
Davidovi k Abigaili na Karmel, a mluvili s ní řkouce: David poslal nás k tobě, aby tě vzal
sobě za manželku.* Kterážto vstavši poklonila 41
se na tvář až k zemi řkouc: Ai, služebnice tvá za děvku bude, aby umývala nohy služebníkům pána svého. * Protož rychle vstavši 42
Abigail a vsedši na osla svého (pět pak děveček jejích šlo za ní), jela za posly Davidovými, a byla manželkou jeho. * Též i Achi- 43
noam pojal David z Jezrahele, a byly i tyto
dvě manželky jeho. * Nebo Saul Michol dceru 44
svou manželku Davidovu dal byl Faltiovi, synu Laisa, kterýž byl z Gallimu.

Hlava 26.

David utekl i) na poušť Hachila, tuť jej Saulovi opět vyzradivše, k tažení krále popudili. David pak moha jej spícího vlastním kopím jeho zabiti, nezabil, ale vzav i kopí i láhvici, řečí se domlouval svrchu na ukrutenství, v čemž vinen se dav, Saul pokojně odtrhl.

Opět přišli Zifejští k Saulovi do Gaby
řkouce: Nevíš-liž že se David kryje na pa-
2 hrbku Hachila proti poušti? * Protož povstal
Saul a táhl na poušť Zif, a s ním tři tisíce mužův vybraných z Israele, aby hledal Davida
3 na poušti Zif. * I položil se Saul na pahrbku
Hachila, kterýž jest proti Jesimonu při cestě. David pak trvaje na poušti srozuměl, že Saul
4 za ním přitáhl na poušť; * nebo poslav David
zvědače, vyzvěděl jistotně, že Saul přitáhl.
5 * Tedy vstav David šel k místu, na němž se
položil Saul s vojskem. I spatřil David místo, na kterémž ležel Saul a Abner syn Nerův, vojevoda jeho. Saul pak spal jsa vozy otočen,
6 lid také ležení svá měl vůkol něho. * I mluvil
David a řekl k Achimelechovi hetejskému a k Abisajovi synu Sarviinu, bratru Joabovu, řka: Kdo sstoupí se mnou k Saulovi do ležení?
7 Odpověděl Abisaj: Já sstoupím s tebou.*A tak
přišed David s Abisajem k lidu v noci; a ai, Saul leže spal, jsa vozy otočen, a kopí jeho vetknuté bylo v zemi u hlavy jeho, Abner
8 pak i lid spali vůkol něho.* Tedy řekl Abisaj
k Davidovi: Dalť Bůh dnes nepřítele tvého v ruku tvou. Protož nyní, medle nechť jej probodnu kopím pojednou až do země, tak že nebude potřebí podruhé. * Ale David řekl 9
k Abisajovi: Nezabijej ho; nebo kdo vztáhna ruku svou na pomazaného Hospodinova, bylby
bez viny? * Řekl také David: Živ jest Ho- 10
spodin, žeť nedopustím toho, ale Hospodin sám raní jej, aneb den jeho přijde, že umře aneb
na vojnu vytáhna zahyne.* Nedejž mi Hospodin 11
toho, abych vztáhnouti měl ruku svou na pomazaného Hospodinova; ale nyní vezmi medle to kopí, kteréž jest u hlavy jeho, a tu číši
vodnou, a odejdeme. * I vzal David kopí a 12
číši vodnou u hlavy Saulovy, a odešli, tak že jich nikdo neviděl, ani nezvěděl, ani neprocítil, ale všickni spali; nebo sen tvrdý od Hospodina
připadl byl na ně.* A přešed David na druhou 13
stranu, postavil se na vrchu hory zdaleka; nebo
bylo mezi nimi nemalé místo.* I zavolal David 14
na lid a na Abnera syna Nerova, řka: Což se neozveš Abnere? Odpovídaje pak Abner řekl:
Kdo jsi ty, kterýž voláš na krále? * I řekl 15
David k Abnerovi: Zdaliž ty nejsi muž, a kdo jest tobě rovný v Israeli? Proč jsi tedy neneostříhal krále pána svého? Nebo přišel jeden
z lidu, aby zabil krále pána tvého. * Neníť to 16
dobře, co jsi učinil! Živ jest Hospodin, že jste hodni smrti, protože neostříháte pána svého,

---

39. *hodně pomstil*, H. soudil soud. — *ode zlého*, t. zbránil mi, abych zle neučinil. — *shrnul*, H. navrátil.
42. *pět* etc., J. a pět děveček jejích, kteréž chodívaly za ní.
43. *Jezrahele*, města judského. Jos. 15, 56.

1. *Opět.* O prvním jejich vyzrazení Davida viz výš 23, 19. — *poušti*, H. Jesimon.
3. *srozuměl*, H. viděl.
5. *ležel*: spal. — *otočen*, t. v tom místě, kteréž vozy ohraženo a obtočeno bylo, t. v táboru.
6. *mluvil*, H. odpověděl, t. navrátiv se od vyzvědání. — *Sarviinu*, jenž byla sestra Davidova. I. Par. 2, 16. — *do ležení*: do vojska.
8. *Dalť*, H. zavřel.
10. *raní*, t. nějakou smrtelnou nemocí.
12. *sen* etc., H. sen Hospodinův. Tak obyčejně písma jmenují věci veliké a neobyčejné. Viz Žalm 79, 11.
14. *neozveš*. Rozumí se, že ho nejednou zavolal.— *na krále*, t. tak křičíš, aby netoliko jiným, ale i samému králi nepokoj činil.
15. *muž*: hrdina.
16. *hodni smrti*, H. synové smrti; nebo takovou nedbanlivost práva světská na hrdle trescí.

pomazaného Hospodinova; ale nyní pohleď,
kde jest kopí královo a číše vodná, kteráž byla
17 u hlavy jeho. * Tedy poznal Saul hlas Davidův
a řekl: Není-liž toto hlas tvůj synu můj Da-
vide? Odpověděl David: Jest můj hlas, pane
18 můj králi! * Řekl také: Proč jest to, že pán
můj honí služebníka svého? Nebo co jsem uči-
19 nil? A co jest zlého v ruce mé? * Protož nyní
poslyš, prosím, pane můj králi, slov služebníka
svého: Jestliže tě Hospodin vzbudil proti mně,
nechť zachutná obět, pakli lidé, zlořečení jsou
před Hospodinem; nebo mne vyhnali dnes,
abych nemohl obcovati dědictví Hospodinovu,
20 jakoby říkali: Jdi, služ bohům cizím! * Ale již
aspoň nechť není vylita krev má na zemi bez
rozsouzení Hospodinova; nebo vytáhl král
israelský hledat blechy jedné, jakoby někdo
21 honil koroptev na horách. * I řekl Saul: Zhřešil
jsem, navratiž se synu můj Davide! Neboť ne-
budu více zle činiti tobě, protože jsi draze sobě
vážil života mého dnešní den. Ai, bláznivě
jsem dělal a bloudil přenáramně.* A odpovídaje 22
David řekl: Teď hle kopí královo, nechť přijde
někdo ze služebníkův a vezme je. * Hospodin 23
pak navratiž jednomu každému za spravedlnost
jeho a věrnost jeho. Dalť byl zajisté Hospodin
tebe dnes v ruku mou, ale nechtělť jsem vztá-
hnouti ruky své na pomazaného Hospodinova.
* A protož jakož jsem já dnes sobě draze 24
vážil života tvého, tak budiž draze vážen
život můj před Hospodinem, aby mne vysvo-
bil ze vší úzkosti.* Tedy řekl Saul Davidovi: 25
Požehnaný jsi synu můj Davide; tak čině do-
kážeš ctnosti, a v tom se zmocňuje, zkvetneš.
V tom odšel David cestou svou, Saul také na-
vrátil se k místu svému.

Hlava 27.

David utekl k) k Achisovi do Getu pro dokonalejší bezpečnost. Tam tak obývav k žádosti své pro zvolnější byt dostal od krále města Sicelegu, odkudž nepřátely lidu božího hubil opatrně, ničeho se v tom králi nepronášeje.

Řekl pak David v srdci svém: Když tedyž
sejdu od ruky Saulovy; nic mi lepšího není,
než abych naprosto utekl do země filistinské.
I pustí o mně Saul a nebude mne více hledati
ve všech končinách israelských, a tak ujdu
2 ruky jeho. * Tedy vstav David odebral se sám
i těch šest set mužův, kteříž byli s ním, k Achi-
3 sovi synu Maocha, králi getskému. * I bydlil
David s Achisem v Getu, on i muži jeho, je-
den každý s čeledí svou; David i dvě ženě
jeho, Achinoam jezrahelská, a Abigail karmel-
4 ská někdy žena Nabalova.* A když bylo ozná-
meno Saulovi, že utekl David do Getu, přestal
ho hledati více.* Řekl pak David k Achisovi: 5
Prosím, jestliže jsem nalezl milost před očima
tvýma, ať mi dají místo v některém městě
krajiny této, abych tam bydlil; nebo proč má
bydliti služebník tvůj s tebou v městě krá-
lovském? * I dal mu Achis v ten den Siceleg, 6
odkudž Siceleg bylo králů judských až do
dne tohoto. * Byl pak počet dnův, v nichž 7
bydlil David v krajině filistinské, některý den
a čtyři měsíce. * I vycházel David s muži 8
svými, vpády činíce na Gessurské a Gerzitské
a Amalechitské (neb ti národové bydlili v zemi
té od starodávna), kudy se chodí přes Sur

19. *proti mně,* t. pro nějaký můj hřích. — *obět,* t. kterouž jemu, hledaje u něho milosti, obětovati budu. — *Hospodinovu,* t. zemi svaté, stánku a službám božím čistým.

20. *vylita* etc., t. přestaň mne kormoutiti, ssužovati a mého bezhrdlí hledati. — *bez rozsouzení,* H. od obličeje Hospodinova, t. prvé než na to Bůh pohledí a skrze zřízený soud mou při rozezná. J. před obličejem Hospodinovým, t. poněvadž on na to jasně hledí, co ty mi činíš, a neusmyslíš-li sobě, i mstíti bude nad tebou.

21. *draze* etc., H. drahá byla duše má před očima tvýma. — *bloudil:* omýlil jsem se, sveden jsem.

23. *navratiž:* odplatiž. — *spravedlnost jeho,* t. nevinnost mou a při spravedlivou. — *věrnost,* t. stálost a víru, kterouž mezi sebou držíme.

24. *jsem já* etc., H. veliká byla duše tvá v očích mých.

25. *tak čině,* H. tak čině, činiti (neb prospívati) budeš, a tak se zmocňuje, zmocníš se.

1. *Řekl,* t. myslil, ne žeby pochyboval o slibích a opatrování božím, ale opatrnosti užívaje, prostředky nepohrdal. — *Když,* H. dne jednoho. — *sejdu:* vezmu konec. — *pustí,* H. zoufá, pochybí, t. aby mne nalezti měl.

2. *k Achisovi.* Podobné jest, že ne tak zprosta David podruhé obrátil se k Achisovi, ale že napřed skrze posly o svých těžkostech jemu oznámil, též o bojovnících, jichž při sobě 600 měl, s nimiž že hotov jest Achisovi proti nepřátelům jeho pomocen býti, v tom se ohlásil, a tak i smlouvu s ním učiniv, podružství sobě objednal.

5. *dají,* t. ti, kterýmžby to poručil.

6. *Siceleg.* Ačkoli prvé město toto hned za Josue přišlo na díl Judův (Jos. 15, 31.), však až do této chvíle držáno bylo od Filistinských: teď pak již za touto příčinou k jeho losu připojeno jest.

7. *čtyři měsíce,* t. až do smrti Saulovy; neb když on zahynul, přibral se do Hebronu. II. Král. 2, 1. Jiní slovo jamim hebrejské, t. dny vykládají, rok.

8. *Sur* byla poušť. Exod. 15, 22.

9 až do země egyptské. * A hubil David krajinu
tu, nenechávaje živého muže ani ženy; bral
také ovce i voly i osly i velbloudy i šaty,
10 a navracoval se a přicházel k Achisovi.* A když
se ptal Achis: Kam jste dnes vpadli? Odpo-
věděl David: K straně polední Judově, a
k straně polední Jeramelově, a k straně po-
11 lední Cinejského. * Žádného pak neživil David,
ani muže ani ženy, aby koho přivoditi měl do
Getu; nebo myslil: Aby na nás nežalovali
řkouce: Tak učinil David. A ten obyčej jeho
byl po všecky dny, dokudž zůstával v krajině
filistinské. * I věřil Achis Davidovi řka: Jižtě 12
se velice zošklivil lidu svému israelskému,
protož budeť mi za služebníka na věky.

Hlava 28.

Byl pak David od krále k válce proti Israelovi a Saulovi vzat.

I stalo se za dnův těch, že Filistinští se-
brali vojska svá k boji, aby bojovali s Isra-
elem. I řekl Achis k Davidovi: Věz nepo-
chybně, že potáhneš se mnou na vojnu, ty i
2 muži tvoji.* Odpověděl David Achisovi: Teprv
ty poznáš, co učiní služebník tvůj. I řekl
Achis k Davidovi: Touť příčinou strážným
života svého tě ustanovím po všecky dny.
3 * (Samuel pak již byl umřel; pročež plakal ho
veškeren Israel a pochovali jej v Ramatě, totiž
v městě jeho. A Saul byl vyplénil věštce a
4 hadače ze země.) * Tedy shromáždivše se Fi-
listinští, přitáhli a položili se u Sunamu.
Shromáždil i Saul všeho Israele, a položili se
5 v Gelboi. * Vida pak Saul vojsko filistinské,
6 bál se, a ulekło se srdce jeho velmi. * I dota-
zoval se Saul Hospodina; ale Hospodin neod-
pověděl jemu, ani skrze sny, ani skrze urim,
7 ani skrze proroky. * Protož řekl Saul služební-
kům svým: Pohledejte mi ženy, mající ducha
věštího; i půjdu k ní a poradím se skrze ni.
Jemuž odpověděli služebníci jeho: Ai žena
8 mající ducha věštího v Endoru. * Tedy změniv
Saul oděv, oblékl se v roucho jiné, a šel sám
a dva muži s ním, a přišli k ženě té v noci,
i řekl: Medle, hádej mi skrze ducha věštího a
spůsob to, ať ke mně vyjde ten, kohož byl
9 jmenoval tobě. * Ale žena řekla k němu: Ai,
ty víš co učinil Saul, kterak vyhladil věštce a
hadače ze země. Pročež tedy ty pokládáš
osidlo duši mé, aby mne o hrdlo připravil.
* I přisáhl jí Saul skrze Hospodina řka: Živ 10
jest Hospodin, že nepřijde na tě trestání pro
tu věc.* Tedy řekla žena: Kohož mám vyvesti? 11
Kterýžto řekl: Samuele mi vyveď. * A když 12
uzřela žena Samuele, zkřikla hlasem velikým,
a řekla žena k Saulovi takto: Pročež jsi mne
oklamal, nebo ty jsi Saul. * I řekl jí král: 13
Neboj se! Což jsi pak viděla? Odpověděla
žena Saulovi: Bohy jsem viděla vystupující
ze země.* Řekl jí opět: Jaký jest spůsob jeho? 14
Odpověděla mu: Muž starý vystupuje, a jest
oděný pláštěm. Tedy srozuměl Saul, žeby Sa-
muel byl, a sehnuv se tváří k zemi, poklonil se
jemu. * I řekl Samuel k Saulovi: Proč mne 15
nepokojíš, že jsi mne zavolati rozkázal? Od-
pověděl Saul: Úzkostmi sevřín jsem velice;
nebo Filistinští bojují proti mně, a Bůh od-
stoupil ode mne, a neodpovídá mi více, ani
skrze proroky, ani skrze sny; protož povolal
jsem tě, aby mi oznámil, cobych měl činiti.
* I řekl Samuel: Proč tedy se mne dotazuješ, 16
poněvadž Hospodin odstoupil od tebe, a jest
s nepřítelem tvým?* Učiniltě zajisté jemu Ho- 17
spodin, jakož mluvil skrze mne, a odtrhl Ho-
spodin království od ruky tvé, a dal je bliž-

---

9. *krajinu*, H. zemi.
10. *Kam* etc., J. na koho vtrhli, útok učinili. — *Judově*: země judské.
12. *zošklivil*, H. zsmradil se velmi.

2. *strážným*, t. že o tobě dobré smýšlení a poněkud i zkušení mám, že jsi ctný a udatný hrdina. — *života svého*, H. hlavy své.
3. *ze země*, t. israelské. Potřebně se to teď o smrti Samuele a o vyplenění hadačů vkládá, pro následující bláznovství Saulovo, kteréhož se proti Bohu, svému dobrému nařízení i svědomí dopustil; a že ne Samuel po smrti své mluvil s tou čarodějnicí, ale ďábel v osobě Samuele. Nebo když může tvářnost anděla na se vzíti (II. Kor. 11, 14.), také mu o menší věci není nesnadno.
4. *Sunamu*, města v pokolení Issacharovu. Jos. 19, 18. — *Gelboi*, hory nedaleko od údolí Jezrahel, neb tam bitva se stala.
6. *urim*, kterýž tehdáž byl při Davidovi. Výš 23 6. 9. a Jos. 7, 14. Exod. 28, 30. — *proroky*, t. ani obyčejným spůsobem ani neobyčejným. Num. 12, 6.
7. *poradím*, H. optám se. — *Endoru*, městě v pokolení Manassesovu před Jordanem. Jos. 17, 11.
8. *ke mně vyjde*: mi vystoupí. J. ať mi jest vzkříšen, tak i v. 11.
10. *trestání*, H. zlost, t. nic zlého.
12. *Samuele*, t. obludu v osobě Samuele.
13. *Bohy*, t. neobyčejné obludy.
15. *Proč* etc., H. proč jsi mnou pohnul. — *nepokojíš*, t. jakž nepravou tvářností, tak i řečí lživě za Samuele se stavěl, tak i níže v celé hlavě viz v. 3. — *zavolati*: vyvesti.
16. *nepřítelem*, J. a jest nepřítel tvůj.
17. *Učiniltě*, t. k tomu cíli všecko nastrojil a naměřil, aby jemu to došlo a v skutku při něm se vyplnilo, což Bůh mluvil skrze Samuele, jmenovitě i Davidovi boží požehnání i Saulovi zlořečení.

18 nímu tvému, Davidovi; * nebo že jsi neupo-
slechl hlasu Hospodinova a nevykonals hněvu
prchlivosti jeho nad Amalechem, protož učinil
19 tobě to dnes Hospodin. * Nadto vydá Hospo-
din i Israele s tebou v ruku Filistinských, a
zítra budeš ty i synové tvoji se mnou; i vojska
pravím israelská vydá Hospodin v ruku Filistin-
20 ských. * I padl Saul náhle, tak jak dlouhý byl,
na zemi; nebo se byl ulekl náramně slov Sa-
muelových, k tomu ani síly v něm nebylo;
nebo ničeho nejedl celý ten den a celou tu noc.
21 * Přistoupivši pak ta žena k Saulovi a uzřevši,
že jest předěšen náramně, řekla jemu: Ai,
uposlechla děvka tvá hlasu tvého, a opovážila
jsem se života svého, že jsem uposlechla slov
tvých, kteráž jsi mluvil ke mně: * nyní tedy 22
uposlechni i ty, prosím, hlasu děvky své: a po-
loží před tebe kousek chleba, aby jedl a posílil
se, a tak jíti mohl cestou svou. * Kterýžto 23
odepřel a řekl: Nebudu jísti. I přinutili ho
služebníci jeho, ano i ta žena, tak že upo-
slechl hlasu jejich, a vstav ze země, sedl na
lůžko. * Měla pak ta žena tele tučné v domě, 24
kteréžto spěšně zabila; a vzavši mouky, zadě-
lala ji a napekla z ní chlebův přesných. * Potom 25
přinesla před Saule a služebníky jeho, kteřížto
jedli a vstavše v touž noc odešli.

Hlava 29.

Však zase pro odpor knížat filistinských propuštěn byl David.

A tak shromáždili Filistinští všecka voj-
ska svá u Afeku; Israel pak položil se u
2 studnice, kteráž byla v Jezraheli. * I táhla
knížata filistinská po stu a po tisících, David
pak a muži jeho táhli na zad s Achisem.
3 * Tedy řekla knížata filistinská: K čemu jsou
židé tito? Odpověděl Achis knížatům filistin-
ským: Zdaliž tuto není služebník Saule krále
israelského, kterýž byl při mně dnů těchto,
nýbrž těchto let, a neshledal jsem na něm
ničehož ode dne, jakž odpadl od Saule až do
4 tohoto dne? * I rozhněvala se na něj knížata
filistinská a řekla mu ta knížata filistinská:
Odešli zase muže toho, ať se navrátí k místu
svému, kteréž jsi mu ukázal, a nechť netáhne
s námi k boji, aby se nám nepostavil za ne-
přítele v bitvě; nebo čím se zalíbiti může
pánu svému tento? Zdali ne hlavami mužův
5 těchto? * Zdaliž toto není ten David, o kte-
rémž zpívali v zástupích plésajících říkajíce:
Poraziltť jest Saul svůj tisíc, ale David svých
6 deset tisícův. * I povolav Davida, řekl mu:
Živ jest Hospodin, že jsi upřímý, a líbí mi
se vycházení tvé i vcházení tvé se mnou do
vojska; nebo neshledal jsem na tobě nic zlého
ode dne, v kterýžs přišel ke mně, až do dne
tohoto; ale před očima knížat nejsi vzácný.
* Protož nyní navrať se a jdi v pokoji, aby 7
nečinil ničeho, cožby nebylo vděk knížatům fili-
stinským. * I řekl David k Achisovi: Co jsem 8
pak učinil, a co jsi shledal na služebníku svém
ode dne, v kterýž jsem počal býti u tebe, až
do tohoto dne, abych nešel a nebojoval proti
nepřátelům pána svého krále? * A odpovídaje 9
Achis řekl Davidovi: Vímť, že jsi vzácný
před očima mýma jako anděl boží; ale kní-
žata filistinská řekla: Nechť netáhne s námi
k boji. * Nyní tedy vstaň tím raněji a slu- 10
žebníci pána tvého, kteříž přišli s tebou,
a vstanouce tím spíše ráno, hned jakžby za-
svítávalo, odejděte. * I vstal David, on i muži 11
jeho, aby odšel tím raněji, a navrátil se do
země filistinské. Filistinští pak táhli do Je-
zrahele.

Hlava 30.

David nalezl Siceleg vypálený, takž byv i v zámutku i v nebezpečenství, s radou boží dal se v honění Amalechitských. Naleznuv pak zvědače, dostihl jich a pobil je, odjal loupež a zajal kořist, a s uspokojením reptáků kořist rozbytoval, z ní také dary Judským odeslal.

Byl pak, když se navrátil David a muži
jeho do Sicelegu, den třetí, jakž Amalechitští
byli vpád učinili k straně polední i k Sicelegu,
a vyhubili Siceleg a vypálili jej * a zajali ženy, 2

20. *ničeho nejedl*, H. nejedl chleba.
21. *opovážila* etc., H. položila jsem duši na dlaň svou.
22. *kousek*: skyvu.
24. *přesných*: nekvašených.

1. *shromáždili*. Začatou historii v předešlé hlavě v. 1. 4. dále vede. — *Afeku*, město v pokolení Asserovu. Jos. 19, 30. — *položil*, H. položili. — *studni*, H. Ain.
4. *ukázal*: oddal. — *nepřítele*, H. satana, t. protivníka. — *těchto*, t. našich a našimi, kdyžby je donesl pánu svému Saulovi.
6. *líbí mi se*, H. dobré jest před očima mýma.
7. *nebylo vděk*, H. zléby v očích.
9. *vzácný*, H. dobrý.

kteréž byly v něm; nezabili žádného, ani malého ani velikého, ale zjímali a odešli cestou
3 svou. * A když přišel David a muži jeho
k městu, ai, vypáleno bylo ohněm; a ženy
jejich, též synové a dcery jich, zajati byli.
4 * Tedy David i lid jeho, kterýž s ním byl,
pozdvihše hlasu svého plakali, až již více
5 plakati nemohli. * Obě také manželky Davidovy zajaty jsou, Achinoam jezrahelitská a
Abigail žena někdy Nabale karmelského.
6 * I ssoužen jest David náramně: nebo se
smlouval lid, aby ho ukamenovali (hořkostí
zajisté naplněna byla duše všeho lidu, jednoho
každého pro syny jeho a pro dcery jeho).
V tom však ve všem posilnil se David v Ho-
7 spodinu Bohu svém. * I řekl David k Abiatarovi knězi synu Achimelechovu,: Medle, vezmi
na sebe efod. I vzal Abiatar efod pro Davida.
8 * Tázal se pak David Hospodina řka: Mám-li
honiti loupežníky ty a dohoním-li se jich?
I řekl mu: Hoň, nebo se jich jistě dohoníš,
9 a své mocně vysvobodíš. * A tak odšed David
sám i těch šest set mužův, kteříž byli s ním,
přišli až ku potoku Besor; někteří pak tu po-
10 zůstali. * I honil je David se čtyřmi sty mužův;
nebo bylo pozůstalo dvě stě mužů, kteříž
11 ustavše, nemohli přejíti potoka Besor.* A nalezše muže egyptského v poli, přivedli jej
k Davidovi, i dali mu chleba, aby pojedl, a dali
12 mu také i vody píti. * Dali jemu též kus hrudy
fíkův a dva hrozny suché, a tak pojedl a okřál
zase (nebo byl ničeho nejedl ani nepil tři dni a
13 tři noci). * Zatím řekl mu David: Čí jsi ty a
odkud jsi? Kterýžto odpověděl: Rodem jsem
z Egypta, služebník muže amalechitského, a
opustil mne pán můj, protože jsem stonal, již
14 tomu dnes jest třetí den. * Byli jsme zajisté
vpád učinili k straně polední Ceretejského a
v tu stranu, kteráž jest Judova, a ku polední,
kteráž jest Kalebova, a Siceleg vypálili jsme
15 ohněm. * Tedy řekl jemu David: Mohl-liby
dovesti mne k těm loupežníkům? Kterýžto
řekl: Přisáhni mi skrze Boha, že mne nezabiješ a že mne nevydáš v ruku pána mého, a
přivedu tě na ty loupežníky. I přisáhl mu David.
16 * I přivedl ho. A ai, byli se rozprostřeli po
vší té zemi, jedouce a pijíce a provyskujíce
nade všemi kořistmi tak velikými, kteréž pobrali ze země filistinské a ze země Judovy.
* Protož bil je David od večera až do večera 17
druhého dne; aniž kdo z nich ušel, kromě čtyř
set mládenců, kteříž vsedše na velbloudy utekli.
* A tak odjal David všecko, což byli pobrali 18
Amalechitští, také obědvě ženy své vysvobodil
David.*A nezhynulo jim ničeho, ani malého ani 19
velikého, i ze synův i ze dcer, i z loupeže a
ze všeho, což jim vzato bylo, všecko zase David přivedl. * Nadto zjímal David všecka jiná 20
stáda bravů i skotů, kteréžto hnali před dobytkem svým, a pravili: Toť jsou kořisti Davidovy.

Přišel pak David k těm dvěma stům mu- 21
žův, kteříž byli ustali, tak že nemohli jíti za
Davidem, jimž byli kázali zůstati při potoku
Besor; tedy vyšli vstříc Davidovi a lidu, kterýž byl s ním. A přistoupiv David k tomu lidu,
pozdravil jich přátelsky. * Ale všickni, což jich 22
koli bylo zlých a bezbožných mezi těmi muži,
kteříž chodili s Davidem, mluvili řkouce: Poněvadž nešli s námi, nedáme jim z kořistí, kteréž jsme odjali, toliko každému manželku
jeho a syny jeho, aby vezmouce je odešli. * Da- 23
vid pak řekl: Nečiňte tak bratří moji s tím,
což nám dal Hospodin, kterýž nás ostříhal a
dal vojsko, jenž vytáhlo proti nám, v ruku naši.
* A kdož vás uposlechne v té věci? Nebo ja- 24
kýž bude díl toho, kterýž vyšel k bitvě, takovýž bude díl i toho, kterýž hlídal břemen,
rovně se děliti budou. * A tak bývalo vždycky 25
od toho dne i potom, neb to za právo a obyčej
uložil v Israeli až do tohoto dne.

A když přišel David do Sicelegu, poslal 26
z těch kořistí starším Judy, přátelům svým,
řka: Teď máte dar z loupeží nepřátel Hospodinových; * těm, kteříž byli v Bethelu a kteříž 27
v Ramatě ku poledni, a kteříž byli v Jeteru,
* též kteříž v Aroeru, a kteříž v Sefamotu, a kteříž 28
v Estamě,* a kteříž v Rachali, a kteříž v městech 29
Jeramelových, a kteříž v městech Cenejského,
* i těm, kteříž v Aramě a kteříž u jezera Asan, a 30
kteříž v Atachu, * a kteříž byli v Hebronu, i po 31
všech místech, na nichž býval David s lidem svým.

---

7. *vezmi*, H. přines mi. J. pro mne, t. pro mou potřebu. Výš 14, 18.
8. *loupežníky*: záškodníky, lotříky.
9. *někteří*: ostatkové, zadní.
10. *ustavše*, J. obmeškavše se.
11. *nalezše*, t. ti, kteříž s Davidem táhli. — *v poli*, t. nemocného, ležícího a odpolu i hladem i nemocí mrtvého. Posloužila nemoc tohoto Davidovi k dobrému; ačkoli měl boží jistou odpověď, prostředky však nepohrdl. Viz Jos. 10, 9.
12. *okřál*, H. navrátil se duch jeho do něho. — *nejedl*, H. chleba. — *nepil*, H. vody.
13. *Rodem* etc., H. dítě egyptské.
14. *Ceretejského*, t. Filistinského, jakž ukazuje v.16.
16. *provýskujíce*, H. svátek majíce.
17. *mládenců*, H. mužů mladých.
20. *stáda*, t. kteráž Amalechitští byli odjinud zajali. — *dobytkem svým*, t. kterýž jim byl odjat.
21. *byli ustali*, J. byli se obmeškali. — *pozdravil* etc., J. zeptal se jich, jak se mají. H. o pokoj.
24. *v té věci*, H. v tom slově.
25. *právo*, H. ustanovení.
26. *dar*, H. požehnání.
27. *v Bethelu*, t. v Kariatiarimu, kamž archa Páně, navrácena jsouc od Filistinských, přenesena byla.
31. *býval*: chodíval.

Hlava 31.

V tom také čase Filistinští porazili Saule a hlavu jeho sťavše odění jeho v chrámě astaroti složili, tělo na zdi Betsanu přibili. O čemž když pověst přišla I. k obyvatelům Jabesu, tělo v noci vzali a s lítostí pohřbili.

A tak potýkali se Filistinští s Israelem.
Muži pak israelští utíkali před Filistinskými
2 a padli, zbiti jsouce na hoře Gelboi. * I stíhali
Filistinští Saule a syny jeho, a zabili Filistinští
Jonatáše a Abinadaba a Melchisua, syny Sau-
3 lovy.* Když se pak sesílila bitva proti Saulovi,
uhodili na něj střelci, muži s luky; i postřelen
4 jest velmi od těch střelcův.* I řekl Saul k oděnci
svému: Vytrhni meč svůj a probodni mne
jím, aby přijdouce ti neobřezanci, neprobodli
mne a neučinili sobě ze mne posměchu; ale
nechtěl oděnec jeho, nebo se bál velmi. A po-
5 chytiv Saul meč, nalehl na něj. * Tedy vida
oděnec jeho, že umřel Saul, nalehl i on na
6 meč svůj a umřel s ním. * A tak umřel Saul
a tři synové jeho a oděnec jeho, ano i všickni
muži jeho v ten den spolu.
7 Když pak uzřeli synové israelští, kteříž
bydlili za tím údolím a kteříž bydlili za Jorda-
nem, že zutíkali muži israelští, nadto že Saul
i synové jeho zahynuli, opustivše města, i oni
též utíkali. I přišli Filistinští a bydlili v nich.
* A když bylo nazejtří, přišli Filistinští, aby 8
zloupili pobité; i nalezli Saule a tři syny jeho
ležící na hoře Gelboi. * I sťali hlavu jeho a 9
svlékli odění jeho, a poslali po zemi filistinské
vůkol, aby to ohlášeno bylo v chrámě modl je-
jich i lidu. * I složili odění jeho v chrámě 10
astaroti, tělo pak jeho přibili na zdi Betsanu.
* Tedy uslyševše o tom obyvatelé Jabesu ga- 11
ladského, co učinili Filistinští Saulovi; * zdvihli 12
se všickni muži silní, a jdouce celou noc sňali
tělo Saulovo i těla synův jeho se zdi betsan-
ské; a když se navrátili do Jabesu, spálili je
tam. * A vzavše kosti jejich, pochovali je pod 13
stromem v Jabesu a postili se sedm dní.

---

1. *zbiti*, H. raněni.
3. *sesílila*, H. ztížila. — *postřelen*, J. užasl se.
4. *nalehl*: padl na něj.
7. *za Jordanem*, t. po obou stranách místa toho, na němž se bitva stala. — *zahynuli*, H. zemřeli.
8. *zloupili*: svlekli.
9. *ohlášeno*, t. takové slavné vítězství.
10. *astaroti*, viz Soud. 2, 13.

12. *silní*: pamatujíce na dobrodiní od Saule sobě učiněné. Výš 11. hl. — *spálili*. Proto (jakž někteří smýšli), že ta těla již na slunci a větru se zsmradila, a když nemohla podlé spůsobu pohřbu jejich mazáním mastí déle chována býti, za neslušnou věc soudili, aby těla královská s červy pochována měla býti, ovšem aby znovu od nepřátel vzata a na ohavu opět někam vystrčena byla.

Druhé knihy Královské čili Samuelovy.

Vypravují o tom, co se dálo od smrti Saulovy až do času, v němž království Davidovo k svému skončení se nachylovalo, a tak obsahují 40 let.

Hlava 1.

Když pověst o smrti Saulově přišla II. k Davidovi, želostil; nebo a) toho, který se zabitím krále chlubil, zabil, b) píseň pláče složil.

talo se pak
po smrti Sau-
lově, když se
navrátil Da-
vid od poráž-
ky Amalechit-
ských, že po-
byl v Sicelegu
za dva dni;
2 * a ai, dne
třetího přišel
jeden z vojska
Saulova, maje
roucho roztr-
žené a prach
na hlavě své; kterýž když při-
šel k Davidovi, padl na zemi a
3 poklonil se.* I řekl jemu David:
Odkud jdeš? Jemužto odpověděl:
4 Z vojska israelského utekl jsem.* Opět
řekl mu David: Cože se tam stalo?
Medle, pověz mi! Kterýžto odpověděl: To, že
utekl lid z boje, a množství lidu padlo a zbito
jest; též i Saul i Jonatáš syn jeho zbiti jsou.
5 * Řekl ještě David mládenci, kterýž mu to
oznámil: Kterak ty víš, že umřel Saul i Jona-
6 táš syn jeho? * Odpověděl mládenec, kterýž to
oznamoval jemu: Náhodou přišel jsem na horu
Gelboi, a ai, Saul nalehl byl na kopí své a vo-
7 zové i jezdci postihali ho; * kterýžto ohlédna
se zpátkem, uzřel mne a zavolal na mne. I řekl
jsem: Ai, tuď jsem. * Tedy řekl mi: Kdo jsi 8
ty? Odpověděl jsem jemu: Amalechitský jsem.
* I řekl mi: Přistup medle sem a zabij mne; 9
nebo mne obklíčila úzkost, a ještě všecka
duše má jest ve mně.* Protož stoje nad ním, 10
zabil jsem ho; nebo jsem věděl, že nebude
živ po svém pádu. A vzal jsem korunu, kteráž
byla na hlavě jeho, i záponu, kteráž byla na
rameni jeho, a teď jsem to přinesl ku pánu
mému. * Tedy David uchytiv roucho své roz- 11
trhl je, tolikéž i všickni muži, kteříž s ním
byli. * A nesouce smutek, plakali a postili se 12
až do večera pro Saule a pro Jonatáše syna
jeho i pro lid Hospodinův a pro dům isra-
elský, že padli od meče. * Řekl pak David 13
mládenci, kterýž mu to oznámil: Odkud jsi
ty? Odpověděl: Syn muže příchozího amale-
chitského jsem. * Opět řekl mu David: Kte- 14
rak jsi směl vztáhnouti ruku svou, aby za-
hubil pomazaného Hospodinova? * A zavolav 15
David jednoho z mládenců, řekl mu: Při-
stoupě oboř se na něj! Kterýžto udeřil ho,
tak že umřel. * I řekl mu David: Krev tvá 16
budiž na hlavu tvou, neboť jsou ústa tvá
svědčila na tebe řkouce: Já jsem zabil po-
mazaného Hospodinova.
Tedy naříkal David naříkáním tímto nad 17
Saulem a nad Jonatášem synem jeho *(při- 18
kázav však, aby též synové Judovi učeni byli
stříleti z luku, jakož psáno v knihách Upřímého),

2. *prach*, H. zemi, t. prsť.
4. *zbito*, H. zemřeli.
9. *Přistup*, H. Stůj nade mnou. — *nebo mne* etc., J. nebo mne obklíčení (t. jezdců) postihlo. J. nebo mi brně na mně zbránila, tak že ještě etc. — *úzkost*, t. velmi se trápím.
10. *zabil* etc. Spravedlivým božím soudem Saul zabit jest od Amalechitského, poněvadž ho i jiné proti rozkazu božímu zachoval. — *pádu*, t. jímž padl na meč.

15. *zavolav etc.* Nadál se tento, že dobrý koláč zíště za svůj ten účinek a novinku, ale zdařilo se mu nazpět. Hodnou pomstu, by ho byl i nezabil, vzal za své pochlebenství, a že i o Davidovi smýšlel převráceně, jakoby se z cizího neštěstí radoval. Naučení poddaným, jak se vrchnostem i zlým i dobrým vážně, upřímě a poslušně míti mají. I. Par. 2, 18.
17. *naříkal*: želostil, plakal.

řka: Popatřiž Israeli na ty, kteříž zemřeli
19 na výsostech tvých zraněni! * O kráso israel-
ská, jakť jsou na výsostech tvých zraněni! jakť
20 jsou padli udatní! * Neoznamujtež toho v Getu,
ani toho ohlašujte na ulicích Askalonu, aby se
neveselily z toho dcery Filistinských a neple-
21 saly dcery neobřezaných. * O hory Gelboe, ani
rosa, ani déšť nespadej na vás, ani tu buď
pole úrodné; nebo tam jest povržen štít udat-
ných, štít Saulův, jakoby nebyl pomazán ole-
22 jem! * Od krve raněných a od tuku udatných
střela luku Jonatášova nikdy zpět neodskočila,
23 a meč Saulův nenavracoval se prázdný. * Saul
a Jonatáš milí a utěšení v životě svém, také
při smrti své nejsou rozloučeni. Nad orlice
bystřejší, nad lvy silnější byli. * Dcery israel- 24
ské, plačte Saule, kterýž vás odíval červcem
dvakrát barveným rozkošně, kterýž dával
ozdoby zlaté na roucha vaše. * Ach, jakť jsou 25
padli udatní u prostřed boje? Jonatáš na
výsostech tvých raněn jsa padl. * Velice jsem 26
po tobě teskliv, bratře můj Jonatáši; nebo jsi
mi byl příjemný náramně, vzácnější u mne
byla milost tvá nežli milost žen! Jako matka
miluje syna svého jediného, tak jsem já tě
miloval. * Ach, jakť jsou padli udatní, a zahynula 27
odění válečná.

Hlava 2.

Pomazání Davida na království nad Judou. **Dům Judův zajisté, jak se David z poručení božího do Hebronu s čeledí svou i s lidem ze země filistinské přestěhoval, přišed za krále jej přijal a obyvatele galadské jemu schváliv, milost jim u něho zjednal. Ale Abner hájiv domu Saulova, Isboseta za krále Israeli vystavil i brannou rukou zastával. Však se v tom nic potomkům Saulovým nedařilo, nebo i vojensky s nic býti nemohl proti vojsku Davidovu, i vlastní jeho jej sobě zošklivili. Neštěstí vojenského příklad jest bitva u rybníka v Gabaonu, kdež po vítězství Asael čerstvých nohou voják od Abnera v běhu zabit jest a potom od svých bratří pohřben.**

I stalo se potom, že se David tázal Ho-
spodina řka: Mám-li jíti do některého města
judského? Jemužto odpověděl Hospodin: Jdi!
I řekl David: Kam mám jíti? Odpověděl: Do
2 Hebronu. * A protož bral se tam David, ano
i obědvě manželky jeho, Achinoam jezrahel-
ská a Abigail žena někdy Nabale karmelského.
3 * Muže také své, kteříž s ním byli, pojal Da-
vid, jednoho každého s čeledí jeho, a bydlili
4 v městech přináležejících k Hebronu. * I přišli
muži judští a pomazali tam Davida za krále
nad domem judským. Oznámili také Davidovi
řkouce: Muži Jabesu galadského, oni pocho-
5 vali Saule. * Tedy poslav David posly k mu-
žům Jabesu galadského, řekl jim: Požehnaní
jste vy před Hospodinem, že jste učinili to
milosrdenství pánu svému Saulovi, pochovavše
ho. * Protož nyní učiniž s vámi Hospodin mi- 6
losrdenství a pravdu, ano i jáť s vámi učiním
milost, kteříž jste to učinili. * A tak tedy po- 7
silňtež rukou svých a buďtež stateční; nebo
ač umřel pán váš Saul, však již mne pomazal
dům Judův za krále nad sebou.
Abner pak syn Nerův, vůdce vojska Sau- 8
lova, vzal Isboseta syna Saulova a uvedl ho
do Mahanaimu, * a ustanovil ho králem nad 9
Galadem a nad Gessuri a nad Jezrahelem a
nad Efraimem a nad Beniaminem, i nade vším
Israelem. * Ve čtyřidcíti letech byl Isboset syn 10
Saulův, když počal kralovati nad Israelem,
a kraloval dvě létě. (Toliko dům Judův při-
držel se Davida. * A byl počet dnů, v nichž 11
byl David králem v Hebronu nad domem Ju-
dovým, sedm let a šest měsícův.) * Potom vy- 12

18. *Upřímého*, H. Jasar. Viz Jos. 10, 13. Rozumí se, že Israelští až posavád na větším díle toliko praku a meče v bitvách užívali, protož jsou poraženi od střelců (I. Král. 31, 3.); aby se témuž umění naučili, David jich těmi slovy k tomu ponukl a k zpoléhání na sliby boží napomenul.

19. *israelská*, t. ušlechtilá země israelská. — *výsostech*: horách vysokých.

21. *pole úrodné*, H. obětování, t. na němžby se rodilo obilí k obětem. — *olejem*, t. jakoby králem nebyl, zahynul jako jiný obecný člověk.

22. *střela luku*, H. lučiště. — *neodskočila*, t. prostřelovala odění a zbroj až do zranění. — *nenavracoval se*: nebojoval nadarmo.

23. *milí*, t. v lásce a milosti k sobě vespolek do smrti zůstávající. — *bystřejší*: rychlejší, hbitější.

24. *barveným*, t. rouchem z hedvábí červeného.

25. *na výsostech*: na vysokých horách.

26. *příjemný*, H. sladký. — *vzácnější*, t. tebe jsem větším milováním miloval, než jakovéž jest mezi manžely aneb dítkami a jinými krevními přátely.

1. *jíti*, H. vstoupiti. — *Jdi*, H. vstup.

7. *stateční*, H. synové síly. — *nad sebou*. Jakoby řekl: Poněvadž již ochrany Saulovy zbaveni jste, mne hotového máte k ochraně před nepřátely, neb jsem již ustanoven králem judským.

8. *Mahanaimu*. Viz o tom místě Gen. 32, 2.; bylo pak za Jordanem v pokolení Gadově. J. jezdil s ním po městech. J. uvedl do ležení.

9. *Galadem*, krajinou za Jordanem; díl jí toliko jmenuje, míně všecko to okolí, a tak, aby i Jabesské rozpáčil a od Davida odvrátil. — *Gessuri*, krajinou od půlnoci; tímto jmenem míní se všecka krajina od moře až k Jordanu. — *Jezrahelem*, t. u prostřed krajiny Zabulonovy, Issacharovy a Neftalimovy.

táhl Abner syn Nerův a služebníci Isboseta
13 syna Saulova z Mahanaimu do Gabaonu.* Joab
také syn Sarvie a služebníci Davidovi, vytáhše
potkali se s nimi právě u rybníka v Gabaonu.
I pozůstali tito u rybníka se strany
jedné, oni pak u téhož rybníka s druhé strany.
14 * Tedy řekl Abner k Joabovi: Nechť vystoupí
nyní mládenci a pohrají před námi. I řekl
15 Joab: Nechť vystoupí. * A tak vystoupili a
vyšli v rovném počtu, dvanácte z Beniamina se
strany Isboseta syna Saulova, a dvanácte ze
16 služebníkův Davidových.* Kteřížto ujavše jeden
každý za hlavu bližního svého, vrazil meč
svůj v bok tovaryše svého, i padli spolu. Protož
nazváno jest místo to Helkat-Chazurim, a
17 jest v Gabaonu. * I byla bitva velmi veliká
v ten den, a poražen jest Abner i muži israelští
18 od služebníkův Davidových. * Byli tu také
tři synové Sarvie: Joab, Abisaj a Asael.
Asael pak byl čerstvý na nohy své jako srna
19 v poli. * I honil Asael Abnera a neuhnul se
20 napravo ani nalevo, běže za Abnerem.* Ohlédl
se pak Abner zpátkem a řekl: Ty-li jsi Asael?
21 Odpověděl Asael: Jsem. * Tedy řekl mu
Abner: Uchyl se napravo aneb nalevo, a jmi
sobě jednoho z mládencův těch, a vezmi sobě
kořisti jeho. Ale nechtěl Asael uchýliti se od
22 něho. * Ještě znovu Abner řekl k Asaelovi:
Uchyl se ode mne; sic jináč přirazím tě až
k zemi, a jakbych potom směl pohleděti na
23 Joaba bratra tvého? * Když pak nechtěl ustoupiti,
uhodil ho Abner kopím pod páté žebro,
tak že vyniklo kopí hřbetem jeho, a padl tu
na tom místě, na kterémž i umřel: a kdožkoli
přicházeli k místu, na němž padl Asael a umřel,
zastavovali se. * Ale Joab a Abisaj honili 24
Abnera. Slunce pak již bylo zapadlo, když
oni přišli ku pahrbku Amma, jenž jest naproti
Giahu, cestou k poušti v Gabaonu.* Tedy sešli 25
se synové Beniaminovi za Abnerem, a jsouce
spolu v zástupu, postavili se na vrchu pahrbku
jednoho. * Odkudž zvolal Abner na 26
Joaba řka: Zdaliž bez přestání sžírati bude
meč tvůj? Nevíš-li, že hořkost bývá naposledy?
Dokudž tedy nerozkážeš lidu, navrátiti se od
honění bratří svých? * I řekl Joab: Živ jest 27
Bůh, že kdyby byl nemluvil, ničeho bychom byli
nečinili, ale hned ráno bylby odšel lid, jeden
každý nechaje honění bratra svého. * Tedy zatroubil 28
Joab v troubu a zastavil se veškeren
lid, a nehonili více Israele, aniž více bojovali.
* A tak Abner i lid jeho šli přes pole celou 29
noc a přepravili se přes Jordan, a prošedše
všecken Betoron, přišli do Mahanaimu. * Ale 30
Joab navrátiv se od honění Abnera, shromáždil
veškeren lid, a nedostávalo se ze služebníkův
Davidových devatenácti mužův a Asaele.
* Služebníci pak Davidovi zbili z Beniaminských 31
a z mužů Abnerových tři sta a šedesáte mužů,
kteříž tu zahynuli. * A vzavše Asaele, po- 32
hřbili ho v hrobě otce jeho, kterýž byl v Betlemě.
Potom šli celou tu noc Joab a muži
jeho; i rozednívalo se, když přicházeli do Hebronu.

Hlava 3.

Kteří Isboseta sobě zošklivili, z nich jiní sobě a království pokoje hledali, jiní témuž králi lehkosti. Oněch vůdce jest Abner; nebo po mnohém Davidovi odpírání rukou brannou (mezi tím však David i rodiny rozmnožení viděl) za hanbu sobě položiv Isbosetovu domluvu, pro zprznění od něho ženiny Saulovy, netoliko mu Davidem hrozil, ale i předně sám se podvolil službou i toho podvolení skutkem (totiž navrácením jemu Michol, kterouž měl Faltiel) potvrdil. Potom i lid namluviv k tomu, do Hebronu k Davidovi, aby oznámil lidu snešení, odešel a k svolání sněmu se měl, ale ai, Joab vrátiv se z vojny a uslyšev o pokojném propuštění Abnera od krále, králi domlouvá, že jej pustil, a dav jej zase přelouditi, v bráně ho zabil. Však David 1) očišťuje se toho hříchu, 2) zlořečí mordéřům i rodině, 3) a s pláčem velikým pohřeb čině, naříká nad nešťastnou smrtí Abnerovou, aniž chce také toho dne jídla okusiti, aby známé bylo, že a) ani toho příčina není, b) smrti té velice lituje, c) svým časem pomstíti chce.

I trvala dlouho válka mezi domem Saulovým
a domem Davidovým. David pak čím dále, tím
více se sílil; ale dům Saulův čím dále, tím se více
2 umenšoval.* I zrodili se Davidovi synové v Hebronu,
z nichžto prvorozený jeho byl Ammon
3 z Achinoami jezrahelské; * a druhý po něm
Cheleab z Abigaili ženy někdy Nabale karmelského;
třetí pak Absolon, syn z Machy dcery
Tolmaje krále gessurského, * a čtvrtý Adoniáš 4
syn Haggitin, a pátý Safatiáš syn Abitalin,* šestý 5
pak Jetram z Egly manželky Davidovy. Ti se
zrodili Davidovi v Hebronu.

---

16. *Helkat-Chazurim*, t. pole aneb prostranství bojovníků neb mečů.
17. *veliká*, H. tvrdá, tuhá.
22. *pohleděti*: pozdvihnouti tváři.
23. *páté žebro*, t. blízko srdce, tak že musil pojednou umříti. J. v slabinu.
26. *hořkost*, J. ukrutenství aneb zoufalství. — *naposledy*, t. žalostný bývá konec války.
27. *nemluvil*, t. sprvu k bitvě nepobízel, v. 14.
31. *zahynuli*, H. zemřeli.
3. *Cheleab*, kterýž sloul Daniel. I. Par. 3, 1. —

6 I stalo se, když byla válka mezi domem
Saulovým a mezi domem Davidovým, a Abner
7 statečně zastával domu Saulova * (měl pak
byl Saul ženinu, jejíž jméno bylo Resfa,
dcera Ajáše), že řekl Isboset k Abnerovi:
8 * I proč jsi všel k ženině otce mého? Tedy
rozhněvav se Abner velmi pro slova Isbosetova
řekl: I zdali já jsem psí hlava, kterýž jsem
proti Judovi dnes učinil milosrdenství s domem
Saule otce tvého, s bratřími jeho i příbuz-
nými jeho, a nevydal jsem tě v ruku Davidovu;
a však vyhledáváš na mně dnes nepravosti té
9 ženy? * Toto učiň Bůh Abnerovi a toto mu
přidej, jestliže nedopomohu k tomu Davidovi,
10 jakož jemu přisáhl Hospodin, * aby přeneseno
bylo království od domu Saulova a upevněn
byl trůn Davidův nad Israelem i nad Judou,
11 od Danu až do Bersabe. * A nemohl Isboset
k tomu nic více odpověditi Abnerovi, protože
12 se ho bál. * A tak poslal Abner posly k Da-
vidovi na místě svém řka: Čí jest země?
A aby řekli: Učiň smlouvu svou se mnou, a
ai, ruka má bude s tebou, abych obrátil
13 k tobě veškeren Israel. * Jemuž odpověděl:
Dobře! Játť učiním s tebou smlouvu; a však
jedné věci od tebe žádám, totiž: aby neviděl
tváři mé, leč prvé dáš přivesti Michol dceru
Saulovu, kdyžby chtěl přijíti, aby viděl tvář
14 mou. * I poslal David posly k Isbosetovi synu
Saulovu, aby řekli: Dej mi ženu mou Michol,
kterouž jsem sobě zasnoubil ve stu obřízek
15 Filistinských. * Poslav tedy Isboset, vzal ji
16 od muže Faltiele, syna Laisa. * Šel pak s ní
muž její a jda za ní až do Bahurimu, plakal.
Tedy řekl k němu Abner: Jdi, navrať se zase.
17 I navrátil se. * Potom Abner učinil řeč k star-
ším israelským řka: Předešle stáli jste o to,
18 aby David byl králem nad vámi: * protož nyní
vykonejtež to; neboť jest Hospodin mluvil o
Davidovi řka: Skrze ruku Davida služebníka
svého vysvobodím lid svůj israelský z ruky Fili-
19 stinských a z ruky všech nepřátel jeho. * Totéž
mluvil Abner i k pokolení Beniaminovu. Potom od-
šel Abner, aby mluvil k Davidovi v Hebronu vše-
cko, což se za dobré vidělo Israelovi a všemu do-
20 mu Beniaminovu. * Když tedy přišel Abner k Da-
vidovi do Hebronu a s ním dvadceti mužův;
učinil David Abnerovi i mužům, kteříž s ním
byli, hody. * I řekl Abner k Davidovi: Vsta- 21
nu a půjdu, abych shromáždil ku pánu svému
králi všecken lid israelský, kteříž vejdou s te-
bou v smlouvu, a budeš kralovati nado všemi,
jakož toho žádá duše tvá. I propustil David
Abnera, kterýž odešel v pokoji. * A ai, slu- 22
žebníci Davidovi a Joab vraceli se z vojny,
kořisti veliké s sebou nesouce. Ale Abnera
již nebylo s Davidem v Hebronu; nebo byl
ho propustil, a již odšel v pokoji. * Joab tedy 23
i všecko vojsko, kteréž bylo s ním, přišli tam.
I oznámili Joabovi řkouce: Byl zde Abner
syn Nerův u krále; ale propustil jej, a odšel
v pokoji. * Protož všed Joab ke králi řekl: 24
Co jsi učinil? Ai, přišel byl Abner k tobě,
proč jsi ho pustil, aby zase odšel? * Znáš 25
Abnera syna Nerova. Proto, aby podvedl tebe,
přišel, a aby vyslídil vycházení tvé i vcházení
tvé a zvěděl všecko, co ty činíš. * Tedy vyšed 26
Joab od Davida, poslal posly za Abnerem,
kteříž ho přivedli zase od cisterny Sira, o
čemž David nic nevěděl. * A když se navrátil 27
Abner do Hebronu, uvedl ho Joab do prostřed
brány, aby s ním mluvil tiše; i udeřil ho v páté
žebro, a umřel pro krev Asaele bratra jeho.
* To když potom David uslyšel, řekl: Čist 28
jsem já i království mé před Hospodinem až
na věky od krve Abnera syna Nerova, * nechať 29
přijde na hlavu Joabovu i na všecken dům
otce jeho, a nechť není prázden dům Joabův
toho, jenžby trpěl tok, aneb malomocného a
na hůl se podpírajícího, aneb padajícího od
meče a nemajícího chleba. * A tak Joab a Abi- 30
saj bratr jeho zamordovali Abnera, protože
byl zabil Asaele bratra jejich v Gabaonu
v bitvě.

I řekl David k Joabovi a ke všemu lidu, 31
kterýž byl s ním: Roztrhněte roucha svá a
přepaste se pytli, a plačte před Abnerem.
Král pak David šel za márami. * A když po- 32
chovávali Abnera v Hebronu, pozdvih král
hlasu svého, plakal nad hrobem Abnerovým;
plakal také veškeren lid. * V tom naříkaje 33
král pro Abnera řekl: Takliž jest měl umříti

---

gessurského, t. dílu země syrské, dotýkající se mezemi svými Galadu.

7. *Resfa*, o níž viz níž 21, 10.

8. *hlava*, t. správce psů, psovod; že mne sobě nic nevážíš, v podezření mne béřeš a lehkost mi činíš.

9. *Toto* etc., viz Rut 1, 17. — *jestliže*, H. neučiním-li tak.

12. *na místě svém*, J. z té příčiny. J. tajně. J. z místa svého, na kterémž byl, neb od sebe. — *Čí* etc., t. tvá jest.

16. *Bahurimu*, t. město v pokolení Beniaminově. Níž 19, 16.

17. *Předešle*, H. včera a předvčírem hledali jste.

19. *i k pokolení*, H. v uši; tak i níž. — *všemu*, t. větší částce.

22. *z vojny*, t. z výpadu vojenského na loupež.

25. *vyslídil*, t. všecky rady a správy tvé. Num. 27, 17.

27. *tiše*: soukromě neb pokojně. J. lstivě.

29. *otce jeho*. Na všecku rodinu zlořečenství vydává, neb oba, Joab totiž a Abisaj, smluvili se na Abnera. — *tok*, o jakémž Lev. hl. 15.

33. *Abner*, t. jsa takový hrdina. — *ničemný*, H. blázen.

Abner, jako umírá nějaký ničemný člověk?
34 * Ruce tvé nebyly svázány a nohy tvé mědě-
nými poutami nebyly sevříny; ale padl jsi jako
ten, kdož padá od lidí nešlechetných. Tedy
35 ještě více všecken lid plakal nad ním.* Potom
přišel veškeren lid a měli k tomu Davida,
aby jedl chléb ještě záhy; ale David zapřisáhl
řka: Toto ať mi učiní Bůh a toto přidá, jest-
liže prvé, než slunce zapadne, okusím chleba
36 aneb čehokoli jiného. * Což když poznal ve-
škeren lid, líbilo se jim to; a všecko, což
činil král, líbilo se všemu lidu.* I poznal ve- 37
škeren lid a všecken Israel v ten den, že ne-
pošlo to od krále, aby zabili Abnera syna
Nerova. * Řekl pak král služebníkům svým: 38
Nevíte-liž, že kníže a to jistě veliké padlo
dnes v Israeli? * A já ještě nyní mdlý jsem, 39
jakožto teprv pomazaný král, muži pak tito
synové Sarvie jsou mi nepovolní. Odplatiž
Hospodin tomu, kdož zle činí, vedlé zlosti
jeho.

Hlava 4.

Isbosetovi králi lehkosti hledali dva vůdcové jeho, Bahan a Rechab; nebo poznavše jej pro smrt Abnerovu předěšeného, spikli se proti němu (Mifibosetovi sice odpustiti chtěli), vešli do domu jeho a jakoby obilí brali, spícího probodli až k smrti a hlavu sťavše přinesli ji k Davidovi. On pak neschválil skutku jejich (jako prvé onoho posla o smrti Saulově), je zbíti a ruce i nohy jejich zutínané rozvěsiti u potoka při Hebronu poručil.

A když uslyšel Isboset syn Saulův, že
umřel Abner v Hebronu, zemdlely ruce jeho,
2 a veškeren Israel byl předěšen. * Měl pak
syn Saulův dva muže vůdce nad dráby; jméno
jednoho bylo Bahana a jméno druhého Rechab,
synové Remmona berotského, ze synů Benia-
minových; nebo i Berot počítá se v pokolení
3 Beniamina. * Utekli pak byli Berotští do Ge-
taimu, a byli tam pohostinu až do toho dne.
4 * Měl také byl Jonatáš syn Saulův syna chro-
mého na nohy (nebo když byl v pěti letech,
a přišla pověst o smrti Saulově a Jonatášově
z Jezrahelu, vzavši ho chůva jeho utíkala, a
když pospíchala utíkající, on upadl a okul-
5 havěl), jehož jméno bylo Mifiboset. * A od-
šedše synové Remmona berotského, Rechab
a Bahana, vešli o poledni do domu Isbosetova.
On pak spal na lůžku poledním, a vrátná
6 vopálajíc pšenici také byla usnula. * A ai,
když vešli až do domu, jakoby bráti měli
obilí, ranili ho v páté žebro; a hned za tím
7 Rechab a Bahana bratr jeho utekli. * Všedše
tedy do domu, když on spal na lůžku svém
v pokojíku svém, když léhal, probodli jej a
zabili, a sťavše hlavu jeho, vzali ji a šli cestou
po pustinách celou tu noc, * i přinesli hlavu 8
Isbosetovu k Davidovi do Hebronu a řekli:
Ai, hlava Isboseta syna Saulova, nepřítele
tvého, kterýž hledal bezživotí tvého. Hle,
pomstil dnes Hospodin pána mého krále nad
Saulem i semenem jeho. * Tedy odpovídaje 9
David Rechabovi a Bahanovi bratru jeho,
synům Remmona berotského, řekl jim: Živ
jest Hospodin, kterýž vysvobodil duši mou ze
všech úzkostí, * když jsem toho, kterýž mi 10
oznámil, řka: Ai, Saul zahynul, ježto se mu
zdálo, že veselé noviny zvěstuje, vzal a zabil
jsem ho v Sicelegu, jemuž se zdálo, že ho budu
darovati za poselství: * čím pak více lidi bez- 11
božné, kteříž zamordovali muže spravedlivého
v domě jeho, na lůžci jeho? A nyní, zdaliž
nebudu vyhledávati krve jeho z ruky vaší, a
nevyhladím vás ze země? * I rozkázal David 12
služebníkům, aby je zbili, i zutínali jim
ruce i nohy jejich, a pověsili u rybníka při
Hebronu. Hlavu pak Isbosetovu vzavše, po-
chovali v hrobě Abnerově v Hebronu.

Hlava 5.

Pomazání Davida na království nade vším Israelem. Po smrti tedy krále Isboseta pokolení israelská již dávno žádostivého pokoje dostati chtěvše do Hebronu ke králi přijeli, za krále přijavše, s radostí pomazali léta

---

34. *nešlechetných*, t. lstivě a zrádně jsi zabit, ježto beztoho byli-tby sílu a statečnost tvou poznali, tak žeby proti tobě ani svazové ani pouta nebyla prospívala.

36. *líbilo*, H. dobré bylo v očích, tak ihned podruhé.

38. *v Israeli.* Jakoby řekl: Znáte to, že vražedníci takového muže hodni jsou přísného trestání, ale způsob nynější v začátcích mého kralování a jejich u lidu vzácnost nedopouští mi toho nyní vykonati.

39. *nepovolní*, H. tvrdí. — *Odplatiž*, t. pomstiž.

1. *umřel*, t. jsa zabit.

3. *tohoto dne*, t. kteréhož Isboseta zabili.

5. *poledním*, t. připraveném k snu polednímu.

6. *jakoby* etc., J. kupci na obilí, aneb kupovati chtíce obilí.

11. *spravedlivého*, t. kterýž jim nic zlého neučinil.

věku jeho třidcátého sedmého a kralování v Judstvu sedmého. Tu přede vším o to dvé přemýšlel: 1) aby sám do vůle boží šťastně spravoval, 2) aby dobře spraveného království pravému dědici s potěšením postoupil. — O šťastné správě. K šťastnému spravování přísluší dobrá ke všem věcem prozřetelnost a dobré zdraví. Prozřetelnosti při takové povinnosti jest cíl 1) nedostatky napraviti, 2) napravené v celosti beze škody zachovati. Nedostatkové při království buď leží v zemi té, anebo na ni se valí. Nedostatkové v zemi ležící jsou síla nepřátel a zanedbání služeb svatých. Nepřátely v zemi své měl Jebusejské a Filistinské. a) Jebusejské mimo jich naději vyvrátiv, tu sobě byt oblíbil, a ssíliv se (Hirama tyrského dobrého přítele sobě měl) i více žen sobě nabral, z nichž synů osm v Jerusalemě zplodil. b) Filistinské podobně, když se veřejně proti němu shlukli, jednou i podruhé s radou a mocí boží na hlavu porazil.

Tehdy přišla všecka pokolení israelská
k Davidovi do Hebronu a mluvili, řkouce:
2 Ai, my kost tvá a tělo tvé jsme. * A pře-
dešlých časův, když byl Saul králem nad námi,
ty jsi vyvodil i zase přivodil lid israelský; a
nadto řekl Hospodin tobě: Ty pásti bu-
deš lid můj israelský a ty budeš vývodou
3 nad Israelem. * Přišli také všickni starší
israelští ke králi do Hebronu, a učinil s ni-
mi král David smlouvu v Hebronu před Ho-
spodinem; i pomazali Davida za krále nad
4 Israelem. * Ve třidcíti letech byl David, když
počal kralovati, a kraloval čtyřidceti let.
5 * V Hebronu kraloval nad Judou sedm let
a šest měsícův, a v Jerusalemě kraloval třid-
ceti a tři léta nade vším Israelem i Judou.
6 Táhl pak král s lidem svým k Jerusalemu
proti Jebusejskému, obyvateli té země, kte-
rýžto mluvil Davidovi řka: Nevejdeš sem,
leč odejmeš slepé a kulhavé; nebo pravili:
7 Nevejdeť sem David.*A však vzal David hrad
8 Sion, toť jest město Davidovo. * Nebo řekl
David v ten den: Kdožby koli porazil Jebusea
a zlezlby žlaby jeho, a pobilby ty slepé i
chromé, kteréž má v nenávisti duše Davidova,
knížetem bude. Protož pravili: Slepý a kulhavý
9 nevejde nikdy do toho domu. * I bydlil David
na tom hradě a nazval jej městem Davido-
vým, nebo vystavěl je David vůkol od Mella
10 až do vnitřku. * A tak David čím dále, tím
více prospíval a rostl: Hospodin zajisté Bůh
11 zástupův byl s ním. * Poslal také Hiram král
tyrský posly k Davidovi, a dříví cedrového,
i tesaře, kameníky a zedníky umělé, kteříž
12 vystavěli dům Davidovi. * I poznal David, že
ho potvrdil Hospodin za krále nad Israelem
a že zvýšil království jeho pro lid svůj isra-
elský.
Nabral pak sobě David ještě více ženin 13
i žen z Jerusalema, když byl přišel z Hebronu,
a naplodilo se Davidovi ještě více synů a
dcer. * A tato jsou jmena těch, kteříž se jemu 14
zrodili v Jerusalemě: Samua, Sobab, Natan
a Salomoun, * též Jebahar a Elisua a Nefeg, 15
* a Jafia a Elisama a Elioda a Elifalet. 16
Uslyševše pak Filistinští, že pomazali 17
Davida za krále nad Israelem, vytáhli všickni
Filistinští hledat ho. Což když zvěděl David,
sstoupil na místo hrazené. * Protož Filistinští 18
přitáhše, položili se v údolí Rafaim. * Tedy 19
tázal se David Hospodina řka: Potáhnu-li
proti Filistinským, vydáš-li je v ruku mou?
Odpověděl Hospodin Davidovi: Táhni, neboť
vydám jistotně Filistinské v ruku tvou.*I při- 20
táhl David do Baalfarasimu a porazil je tam
a řekl: Protrhlť jest Hospodin nepřátely mé
přede mnou, jako vody protrhují břehy; protož
nazval jmeno místa toho Baalfarasim. * Nebo 21
zanechali tu rytin svých, kteréž pobral David
i muži jeho.
Opět znovu vytáhli Filistinští a rozpro- 22
střeli se v údolí Rafaim. * I tázal se David 23
Hospodina: Potáhnu-li proti Filistinským, vy-
dáš-li je v ruku mou? Kterýžto odpověděl:
Netáhni; ale obejda je pozadu, teprv dotřeš
na ně naproti moruším. * A když uslyšíš, že 24
šustí vrchové moruší, hneš se také; nebo
tehdáž vyjde Hospodin před tebou, aby zbil
vojska Filistinských. * I učinil David tak, jakž 25
mu přikázal Hospodin, a porazil Filistinské od
Gaby, až kudy se jde do Gezera.

---

2. *předešlých*, H. včera a předvčírem.

6. *leč odejmeš* etc., J. ale odtáhni odsud; slepí také i chromí pravili: Nevejde. — *pravili*, t. doufajíce v to místo bezpečné, kteréž se jim tak opatřené zdálo, žeby ho slepí a kulhaví obhájiti mohli: ku posměchu Davidovi to mluvili, aby nejprv slepé odtud vyhnal. Jiní smýšlí, žeby ti slepí a kulhaví byli nějací obrazové a ozdoby na štítích toho zámku, a na ty žeby Jebusejský posměšně Davidovi svou řečí ukázal.

8. *pravili*: přišlo v přísloví.

9. *hradě*: místě ohraženém. — *Mella*. Někteří to slovo Mello slyší na místo, kdež sněm držán býval; jiní na valy, kteříž byly okolo hradu; jiní na příkopy okolo téhož hradu.

20. *Baalfarasimu*, t. rovina protrhnutí.

21. *kteréž* etc. I. Par. 14, 12. praví, že je spálili.

24. *že šustí* etc., H. hlas postupování.

Hlava 6.

Zanedbání služeb církevních napraviti chtěje, usiloval archu Páně míti v Jerusalemě, potom i v zvláštním domě. Chtěje pak do Jerusalema ji přinesti, svolal do 30.000 lidu a šel do Baale Judova. Při vypravování archy Páně dvojí zastavení učinili. První v domě Obededoma getejského; Bůh zajisté rozhněval se na Uzu, že proti nařízení jeho učinil, jakkoli vesele prozpěvovali. Protož král boje se, nechal archy u Obededoma, jehož domu proto Bůh velice požehnal. Druhé zastavení bylo na místě zřízeném a v městě Davidově. Ten přenos byl i lidu i králi radostný, ale Micholi potupný, pročež pro svůj soud a) i od krále domluvy došla b) i od Boha pokuty.

Tehdy sebral opět David výborného lidu
2 z Israele třidceti tisíc. * A vstav, šel David
i veškeren lid, kterýž byl s ním, z Baale Ju-
dova, aby přenesli odtud archu boží, při kteréž
se vzývá jmeno, a to jmeno Hospodina zá-
3 stupů, sedícího nad cherubíny. * I vstavili ar-
chu boží na nový vůz, a vzavše ji z domu
Abinadaba, kterýž byl na pahrbku. Oza pak
a Ahio synové Abinadabovi spravovali ten
4 vůz nový. * A tak vzali ji z domu Abinadaba,
kterýž byl na pahrbku, jdouce s archou boží,
5 Ahio pak šel před archou. * Ale David i
veškeren dům israelský hrali před Hospodinem
na všelijakých nástrojích hudebných z dříví ce-
drového: i na harfy, i na loutny, i na bu-
6 bny, i na husličky, i na cimbaly. * A když
přišli k humnu Nachonovu, vztáhl ruku
svou Oza k arše boží a pozdržel ji; nebo
7 uchýlili se volové. * Protož rozhněval se Ho-
spodin na Ozu a zabil ho Bůh pro jeho ne-
8 prozřetelnost, i umřel tu u archy boží.* Tedy
zkormoutil se David, protože se Hospodin
tak přísně obořil na Ozu, i nazváno to místo
Peres-Oza až do tohoto dne. * A boje se Da- 9
vid Hospodina v ten den řekl: Kterakž má
vjíti ke mně archa Hospodinova? * Pročež 10
David nechtěl přenesti k sobě archy Hospo-
dinovy do města svého; ale spůsobil to, aby
se obrátila do domu Obededoma getejského.
* I pobyla archa Hospodinova v domě Obe- 11
dedoma getejského za tři měsíce, a požehnal
Hospodin Obededomovi i všemu domu jeho.
* V tom povědíno jest králi Davidovi, že po- 12
žehnal Hospodin domu Obededomovu i všemu,
což má, pro archu boží. Tedy odšed David
přenesl archu boží z domu Obededomova do
města Davidova s veselím a plesáním, a bylo
jest s Davidem sedm zástupův s hudbou i
s obětmi telat. * A když poodešli ti, kteříž 13
nesli archu Hospodinovu, na šest krokův,
obětoval voly a tučný dobytek. * David pak 14
poskakoval ze vší síly před Hospodinem, a
byl oblečen David v efod lněný. * A tak Da- 15
vid i veškeren dům israelský provázeli archu
Hospodinovu s plesáním a zvukem trouby.
* Stalo se pak, když archa Hospodinova vchá- 16

---

1. *výborného*: vybraného.

2. *z Baale Judova*, t. města v pokolení Judově, kteréž jinak sloulo Kariatiarim. Jos. 15, 9. — *přenesli*. Jakž Duch boží dobrý odstoupil od Saule, hned se plno množství neřádů v království rozmnožilo v městech světských i duchovních. Nebo čistá služba a pocta boží v nejvyšší nevážnost a potupu uvedena byla, tak že i archa Páně ne do nějakého místa příslušného a obecného, ale v soukromní a do kouta za nedbalstvím i kněží i vrchnosti se dostala a tu do dvadcíti let zůstávala. Protož jakož jiné tak i toto ovšem David, jakž dosedl na království, k napravení přivesti usiloval, a archu Páně na Sion přenesti dal. Viz Jos. 18, 1. — *kteréž se* etc., t. tu, kdež se čistá pocta a služba Bohem samým nařízená jemu děje, H. jejíž jmeno slove jmeno Hospodin zástupů. A nemáť se to žádnému nic tvrdého a nesnadného zdáti k srozumění, protože i svátosti i jiné některé věci v písmích svatých často přijímají a nesou jmena těch věcí, kteréž svou hmotností znamenají. Exod. 17, 15. Soud. 6, 24. Jerem. 33, 16. Esech. 48, 35. I. Kor. 10, 4.

3. *spravovali*: při tom vozu šli, t. voly spravovali a jich ponoukali.

5. *cedrového*, J. jedlového, pušpanového, tisového, H. beroš. — *harfy*: citary. — *husličky*, J. píšťalky.

6. *pozdržel ji*, ježto ani Levitové jí dotýkati se neměli a na věci svaté v ní hleděti. Num. 4, 15. — *uchýlili se*, t. s cesty.

7. *neprozřetelnost*, J. nedopatření. — *umřel*. Neliboval toho Bůh, že se tito jeho ctitelé tak nevážně jako pohané filistinští (I. Král. hl. 6.) k tajemstvím jeho měli, volům to poručivše; ponévadž toho pro voly nenařídil, ani volům, aby se s tím obírali a to nosili, poručil, ale lidé, a to ne jiní, než z rodu kněžského. (Num. 4, 15. a 7, 9. Deut. 31, 9.) Protož když při tom David pochybil, dal mu návěští Bůh, pomstiv Ozy nevážnosti, lenosti a nedbanlivosti u vyhledávání skrze plné čítání zákona Páně vůle boží. Nechtěl-li pak sám nésti, měl to poručiti jiným svého pokolení levitského (ač rabinové, aby z Levitů býti měl, odpírají); on pak to volům poručil. Všickni ti, kteříž sobě neváží věcí svatých božích, svěřujíce je volům a oslům, podobni jsou tomuto Ozovi, ano i v pomstě účastni budou.

8. *zkormoutil*, H. rozhněval se, t. na kněží a Levity, že nenáležitě s archou boží zacházeli, z čehož je i tresce. Viz I. Par. 15, 13. — *obořil*, H. protržení protrhl, t. takovou hroznou ranou neb pomstou k němu přikročil. — *Peres*: protržení, mezera.

10. *svého*, H. Davidova. — *Obededoma*, kterýž byl Levita, vrátný při stánku a zpěvák. I. Par. 15, 18.

12. *do města*, t. na Sion, nebo tak se vykládá město Davidovo. III. Král. 8, 1.

13. *voly*, t. sedm volů a sedm beranů. — *tučný*, J. bůvoly.

zela do města Davidova, že Michol dcera
Saulova vyhlédala z okna, a vidouc krále
Davida poskakujícího a skáčícího před Ho-
17 spodinem, pohrdla jím v srdci svém. * A když
přinesli archu Hospodinovu, postavili ji na
místě jejím u prostřed stanu, kterýž jí byl
David rozbil, a obětoval David před Hospo-
18 dinem oběti zápalné i pokojné. * Zatím když
přestal David obětovati obětí zápalných a
pokojných, dal požehnání lidu ve jmenu Ho-
19 spodina zástupův. * Dal také všemu množství
israelskému od muže až do ženy jednomu
každému jeden pecník chleba a kus masa a
vína láhvici jednu. I odšel veškeren lid jeden
20 každý do domu svého. * Potom navracoval se
David, aby dal požehnání domu svému. I vy-
šla Michol dcera Saulova vstříc Davidovi a
řekla: Jak slavný byl dnes král israelský,
kterýž se odkrýval dnes před děvkami služeb-
níků svých, tak jako se odkrývá jeden z lehko-
myslných! * I dí David k Micholi: Před Hospo- 21
dinem (kterýž mne vyvolil nad otce tvého a nad
veškeren dům jeho, přikázav mi, abych byl
vývodou lidu Hospodinova, totiž Israele) plesal
jsem, * a plesati budu před Hospodinem; 22
anobrž čím se ještě více opovrhu nežli tuto,
a ponížím se u sebe sám, tím i u těch dě-
vek, o nichž jsi mluvila, i u těch, pravím, slav-
nější budu. * Protož Michol dcera Saulova 23
neměla žádného plodu až do dne smrti své.

Hlava 7.

Maje pak David archu Páně v Jerusalemě, umínil jí dům vystavěti, o to se poradiv s Natanem v úmyslu od něho potvrzen jest. Ale Bůh ozvav se Natanovi v noci, zapověděl domu takového stavění, ukázav, že se o to na žádného nedomlouval, ani na Davida, a jiný jest, kdoby stavěl jej, i on sám chce dům jeho utvrditi. Král tedy uslyšev Páně ohlášení k obětem šel a s pokorou za takovou milost děkoval.

I stalo se, že když král seděl v domě
svém, a Hospodin jemu dal odpočinutí vůkol
2 přede všemi nepřátely jeho, * řekl král k Na-
tanovi proroku: Pohleď medle, já bydlím v do-
mě cedrovém, archa pak boží přebývá mezi
3 oponami. * I dí Natan králi: Cožkoli jest
v srdci tvém, jdi, učiň; nebo Hospodin s tebou
4 jest. * Potom té noci stalo se slovo Hospodi-
5 novo k Natanovi řkoucí: * Jdi a pověz slu-
žebníku mému Davidovi: Takto praví Ho-
spodin: Zdaliž ty mi stavěti budeš dům,
6 v kterémžbych přebýval? * Poněvadž jsem ne-
bydlil v domě od toho dne, jakž jsem vyvedl
syny israelské z Egypta, až do dne tohoto,
ale přecházel jsem se stánkem a příbytkem
7 sem i tam. * Nadto kudyž jsem koli chodil se
všemi syny israelskými, zdali jsem jedno slovo
řekl kterému ze soudcův israelských, kterémuž
jsem přikázal pásti lid svůj israelský řka:
Proč jste mi neustavěli domu cedrového?
8 * Protož nyní toto díš služebníku mému Da-
vidovi: Takto praví Hospodin zástupův: Jáť
jsem tě vzal z ovčince od stáda, aby byl
vývodou lidu mého israelského; * a býval 9
jsem s tebou všudy, kamž jsi koli se obracel;
všecky také nepřátely tvé vyhladil jsem před
tváří tvou a učinil jsem tobě jmeno veliké,
jako jmeno vyvýšených na zemi. * Způsobím 10
tolikéž místo lidu svému israelskému, a vští-
pím jej tu, a bydliti bude v místě svém a
nepohne se více, aniž ho budou více trápiti
lidé nešlechetní jako prvé; * hned od toho 11
dne, jakž jsem ustanovil soudce nad lidem
svým israelským, až jsem teď dal odpočinutí
tobě přede všemi nepřátely tvými. Přesto
oznamujeť také Hospodin, že on sám tobě
dům vzdělá. * Když se vyplní dnové tvoji, a 12
usneš s otci svými, vzbudím símě tvé po tobě,
kteréž vyjde z života tvého, a utvrdím krá-
lovství jeho. * Onť ustaví dům jmenu mému, 13
a já utvrdím trůn království jeho až na
věky. * Já budu jemu otcem a on mi bude 14

---

20. *lehkomyslných*, J. nevážných.

22. *čím se ještě* etc., t. před Bohem svým se vší snažností slouže jemu, žádný moudrý a pobožný mi toho ve zlé, ani ty děvky (jestliže i ony poctu boží milují), obraceti nebude; ale uctivěji o mně každý i smýšleti i mluviti bude, že se nic neohlédaje ani na chválu ani na potupu lidskou, celým srdcem upřímě a prostě ponižuji před Hospodinem. Takovýtě sobě základ i sv. Pavel předložil: Bych se lidem líbiti chtěl, Kristův bych služebník nebyl. Gal. 1, 19. — *u sebe sám*, H. před očima, t. beze všeho pokrytství a ošemetnosti, z celého srdce.

5. *stavěti* etc., t. co se domníváš, že tak mnoho do spěchu míti budeš pro války? Jakoby řekl: Mýlíš se, nebo velmi mnohá zaměstknání válečná tě stíhati budou. O čemž sám David vypravoval Šalomounovi (I. Par. 22, 8.) a Šalomoun též (III. Král. 5, 3.).

6. *přecházel*, t. z místa na místo jsem se přenášel, jistého místa nemaje.

7. *ze soudcův*, H. z pokolení.

8. *z ovčince*: pastviště.

9. *jmeno veliké*, t. velice slavného a slovútného jsem tě učinil.

10. *Způsobím*, H. položím, t. odevzdám, přidědím. — *lidé* etc., H. synové nepravosti.

11. *ustanovil*, H. přikázal.

14. *zhřeši*, H. nepravost učiní. — *metlou*: berlou, prutem. — *lidskou*, t. jakovouž lidé obyčej mají

synem; kterýž když zhřeší, trestati ho budu
metlou lidskou a ranami synův lidských:
15 *ale milosrdenství mé nebude odjato od něho,
tak jako jsem je odjal od Saule, kteréhož
16 jsem zahnal od tváři tvé. * A tak utvrzen
bude dům tvůj a království tvé až na věky
před tebou, a trůn tvůj bude stálý až na
17 věky. * Vedlé všech slov těchto a podlé všeho
vidění tohoto mluvil Natan Davidovi.
18 Tedy všed král David, posadil se před
Hospodinem a řekl: Kdož jsem já, Panovníče
Hospodine, a jaký jest dům můj, že jsi mne
19 přivedl v ta místa. * Nýbrž ještěť se to málo
vidělo, Panovníče Hospodine, žes také mluvil
i o domě služebníka svého na dlouhé časy;
ježto jest to povaha lidská, Panovníče Ho-
20 spodine! * Ale což již více má mluviti David
před tebou? však ty znáš služebníka svého,
21 Panovníče Hospodine! * Pro slovo své a podlé
srdce svého činíš všecky tyto věci veliké,
22 v známost je uvodě služebníku svému * (pro-
tož zveleben jsi Hospodine Bože: protože není
tobě rovného, anobrž není žádného Boha
kromě tebe); podlé toho všeho jakž jsme
23 slýchali ušima svýma. * Kdo tedy jest jako
lid tvůj, jako Israel, který národ na zemi? je-
hožby Bůh šel, aby jej sobě vykoupil za lid,
a dobyl sobě jmena, a učinil tobě, ó Israeli,
tyto veliké věci a hrozné v zemi tvé, před
obličejem lidu svého, kterýž jsi sobě vysvo-
bodil z Egypta, z pohanstva bohův jejich.
* A vzdělal jsi sobě lid svůj israelský, sobě 24
v lid až na věky; a protož Hospodine jsi sám
jejich Bohem. * Nyní tedy, Hospodine Bože, 25
slovo to, jímž jsi se zamluvil služebníku svému
a domu jeho, naplniž je až na věky a učiň
tak, jakž jsi mluvil; * tak aby zvelebováno 26
bylo jmeno tvé až na věky, když se říkati
bude: Hospodin zástupův jest Bůh nad Isra-
elem, a dům služebníka tvého Davida aby
stálý byl před obličejem tvým. * Nebo ty 27
Hospodine zástupův, Bože israelský, zjevil jsi
mně služebníku svému řka: Dům ustavím
tobě. Protož usoudil služebník tvůj v srdci
svém, aby se modlil tobě modlitbou touto.
* A tak již, Panovníče Hospodine, ty sám jsi 28
Bůh, a slova tvá jsou pravda, jimiž jsi zaslí-
bil služebníku svému dobré věci tyto. * Již 29
tedy rač požehnati domu služebníka svého,
aby trval na věky před obličejem tvým. Nebo
ty jsi, Hospodine Bože, mluvil, že požehnáním
tvým požehnán bude dům služebníka tvého
na věky.

Hlava 8.

Napraviv ty nedostatky v zemi jej hubící, hned měl jiné do země se trouci. A toť jsou nepřátelé, kteří buď z dávna proti lidu božímu bojovali, anebo z všetečnosti pohrdše přátelstvím Davidovým, válku proti němu zdvihli. Kteří z dávna válčili s Israelem jsou 1) Filistinští, tyť dokonale zemdlel; 2) Moabští, těch třetinu po vítězství zbiv, v poddanost uvedl; 3) král v Sobě Adarezer, tomu všecku kořist pobral (z čehož byv vesel král Thou, vyslance poslal Davidovi) a Hospodinu obětoval za tak slavné vítězství; 4) Idumejští, ti se poddali králi. A tak šťastně správu sobě opatřil.

Stalo se potom, že porazil David Filistin-
ské a zemdlil je; i vzal David Meteg Ammach
z ruky Filistinských. * Porazil také Moabské 2
a změřil je provazcem, na zemi je rozprostí-

---

trestati a kárati dítky své k nápravě jejich a ne k zkažení.

18. *v ta místa*, H. až sem, t. že mi takové slávy a důstojenství udílíš.

19. *mluvil*, J. sliby činil. — *povaha* etc., H. zákon člověka, t. ne jako Bůh a Pán, ale jako přítel milý s přítelem nakládá, tak ty se ke mně laskavě ukazovati ráčíš.

22. *zveleben jsi*, t. ve své velebnosti poznán. — *slýchali*, t. což jsi předkům našim sliboval, již skutečně mně služebníku svému ukazuješ.

23. *Bůh šel*, H. šli Bohové. Ukazuje se tu tajemství Trojice svaté i skutků jejich, jako i jinde často v písmích svatých. Gen. 1, 26. a 20, 13. a 35, 27. etc. — *dobyl*, H. položil. — *tobě*, H. vám. — *před obličejem*, J. (vymítaje nepřátely) od tváři lidu svého. J. pro lid svůj. — *z pohanstva*, J. zahladiv pohany i bohy jejich, t. Egyptských. J. národ i soudce jejich, t. lidu svého. J. národ i Boha jejich, t. i sebe z útržek, pohanění a potupy od Egyptských.

24. *vzdělal*: upevnil.

25. *naplniž*, H. utvrď.

26. *když se říkati bude*, H. řka.

27. *mně*, H. v ucho služebníka, t. že slyšel služebník tvůj. — *usoudil*, H. nalezl v srdci svém, t. pokusil se aneb osmělil; jakoby řekl: Kdybych slibu tvého neměl, anižbych tě za to prositi směl. Neboť jest jisté, žeť ty toliko modlitby bývají platné a užitečné, ovšem před Bohem vzácné a příjemné, kteréž se na slově jeho svatém a ne na lidských nezřízených a slepých žádostech i pověrných vymyšleních zakládají.

28. *zaslíbil*, H. mluvil.

1. *zemdlil*: snížil. — *Meteg Ammach.* Jmeno města, což někteří rozumějí na město Get i což k němu příslušelo jiných vsí a městeček. Viz I. Par. 18, 1. J. uzdu neb ohlav řeky, t. jez, kterýmž se voda nadhání. Míní se moc a vládařství, kteréž byli Filistinští tyransky obdrželi nad Israelem, jimi po své vůli hýbajíce, jako kůň uzdou ohýbán bývá. Žalm 65, 12.

2. *změřil je*, t. zemi jejich. — *na zemi je*, t. mě-

raje. A odměřil jich dva provazce k zbití a
celý provazec k živení. I učiněni jsou Moabští
3 Davidovi služebníci a dávali mu plat. * Též
porazil David Adarezera, syna Rohobova,
krále v Sobě, když byl vytáhl, aby rozšířil
4 končiny své až k řece Eufratu. * A pobral mu
David tisíc vozův a sedm set jezdcův a dvadceti
tisíc mužův pěších, a zpodřezoval David
žíly všechněm koňům vozníkům, toliko zane-
5 chal z nich ke stu vozům. * Přitáhli pak byli
Syrští od Damašku na pomoc Adarezerovi
králi v Sobě; ale David porazil ze Syrských
6 dvamecítma tisíc mužův. * Tedy osadil David
stráží Syrii damašskou, a byli Syrští služebníci
Davidovi dávajíce plat; nebo zachovával
7 Hospodin Davida, kamžkoli se obrátil.* Pobral
také David štíty zlaté, kteréž měli služebníci
Adarezerovi, a přinesl je do Jerusalema.
8 * Z Bete též a z Berotu měst Adarezerových
nabral král David velmi mnoho mědi.
9 A když uslyšel Thou král ematský, že
porazil David všecko vojsko Adarezerovo;
10 * poslal Thou Jorama syna svého ke králi
Davidovi, aby ho pozdravil přátelsky a spolu
s ním se radoval z toho, že šťastně bojoval
s Adarezerem a porazil ho (nebo Adarezer
vedl válku proti Thou); kterýžto přinesl s sebou
nádoby stříbrné, též nádoby zlaté a nádoby
měděné. * Ty také obětoval král David 11
Hospodinu se stříbrem a zlatem posvěceným
ze všech národův, kteréž podmanil, * totiž ze 12
Syrských a z Moabských, též ze synův Ammonových
a z Filistinských, i z Amalechitských
a z kořistí Adarezera syna Rohobova,
krále v Sobě. * Zvelebil také David své jmeno, 13
když se navracoval od pobití Syrských v údolí
Solnatém, pobiv jich osmnácte tisícův. * Protož 14
i nad Idumejskými stráž postavil, všecku
krajinu idumejskou stráží osadiv; i učiněni
jsou všickni Idumejští služebníci Davidovi.
Nebo zachovával Hospodin Davida, kamž se
koli obracel.
I kraloval David nade vším Israelem, a 15
činil David soud a spravedlnost všemu lidu
svému. * Joab pak syn Sarvie byl nad voj- 16
skem a Josafat syn Ahiludův kanclėřem,
* Sadok také syn Achitobův a Achimelech 17
syn Abiatarův kněžími, a Sarajáš písařem,
* Banajáš pak syn Jojadův byl nad Ceretej- 18
skými a Feletejskými a synové Davidovi
knížaty.

Hlava 9.

Jsa pak v štěstí David vzpomenul na Jonatáše, pro nějž Mifibosetovi všecko pole Saule děda jeho odevzdal a k stolu svému královskému jej připustil.

Tedy řekl David: Jestliže ještě kdo pozůstalý
z domu Saulova, abych jemu učinil mi-
2 losrdenství pro Jonatáše? * Byl pak služebník
domu Saulova, jehož jmeno bylo Siba. I zavolali
ho k Davidovi; i dí král k němu: Ty-li
jsi Siba? Odpověděl: Jsem služebník tvůj.
3 * Řekl jemu král: Jestliže ještě kdo z domu
Saulova, abych jemu učinil milosrdenství boží?
Odpověděl Siba králi: Ještě jest syn Jona-
tášův chromý na nohy.* I řekl mu král: Kdež 4
jest? Odpověděl Siba králi: Tam jest v domě
Machira syna Ammielova v Lodabaru.* Protož 5
poslav král David, vzal ho z domu Machira
syna Ammielova z Lodabaru. * A když přišel 6
Mifiboset syn Jonatáše, syna Saulova, k Davidovi,
padl na tvář svou a poklonil se.
I řekl David: Mifibosete? Kterýžto odpověděl:
Ai, služebník tvůj. * Řekl jemu David: 7

sta jejich se zemí srovnal. — *odměřil.* Smysl jest, že krajinu tu jejich na tré provazcem rozdělil, ve dvou dílích kteříž byli, pobil, a třetí částky toliko zanechal při životu. — *učiněni*, H. byli. — *služebníci*: manové. — *plat*, H. mincha.

3. *aby* etc., J. aby odehnal sílu jeho při řece. — *končiny*: meze, hranice.

4. *a sedm set*, t. desátků, což učiní sedm tisíc jezdců, jakž se ten počet klade I. Par. 18, 3. — *zpodřezoval.* Ne tak naprosto je zkazil, aby se jich k rolí a k dílu domácímu užíti nemohlo, než toliko aby se k věcem vojenským nehodili. Jos. 11, 6.

6. *stráží*, J. žoldnéři neb drábv svými. — *damašskou.* Plinius píše, že jest jedenácte krajin Syrie.

7. *štíty*: pukliře.

9. *ematský.* Emat město veliké v Syrii, odkud všecka ta krajina v tom vůkolí Emat sloula.

10. *aby ho* etc.: aby zvěděl, jak se na zdraví má. J. aby ho žádal za pokoj. — *a spolu* etc., H. požehnal, t. že jemu takového vítězství přeje a hojnějšího prospěchu i proti jiným nepřátelům žádá. — *s sebou*, H. v ruce své.

11. *obětoval*, H. posvětil.

13. *Zvelebil*, H. učinil. — *tisícův*, t. skrze vůdce vojsk svých Abisaje. I. Par. 18, 12.

14. *stráž*, viz v. 6.

16. *kanclėřem*, t. ten, kterýž spisoval paměti, historie.

18. *Ceretejskými.* Chaldejský vykladač smýšlí, že Ceretejští byli střelci, a Feletejští ti, kteříž z praku házeli. — *knížaty*: vládařové neb přední při králi. Gen. 41, 45.

3. *milosrdenství* etc., t. smlouvou a přísahou před Bohem slíbené. I. Král. 20, 15.

7. *otce*, t. děda. — *jídati*, H. jísti chléb, tak i níže.

Neboj se; nebo jistě učiním s tebou milosr-
denství pro Jonatáše otce tvého, a navrátím
tobě všecka pole Saule otce tvého, a ty jí-
8 dati budeš za stolem mým vždycky. * Kte-
rýžto pokloniv se řekl: Co jest služebník
tvůj, že jsi se ohlédl na psa mrtvého, jakýž
9 jsem já? * Zatím povolal král Siba služebníka
Saulova a řekl jemu: Cožkoli měl Saul i
všecka čeleď jeho, to jsem dal synu pána
10 tvého. * Budeš tedy jemu spravovati rolí, ty
i synové tvoji i služebníci tvoji, a snášeti
budeš, aby měl syn pána tvého pokrm, kte-
rýžby jedl; ale Mifiboset syn pána tvého jí-
dati bude vždycky za stolem mým. (Měl pak
Siba patnácte synův a dvadceti služebníkův.)
* Odpověděl Siba králi: Vedlé všeho jakž 11
přikázal pán můj král služebníku svému, tak
učiní služebník tvůj; ačkoli i Mifiboset mohlby
jídati za stolem mým, jako jeden ze synův
královských. * Měl také Mifiboset syna malé- 12
ho, jemuž jmeno bylo Micha; a všickni, kte-
říž bydlili v domě Sibově, byli za služebníky
Mifibosetovi. * A tak Mifiboset zůstával v Je- 13
rusalemě, protože vždycky za stolem králov-
ským jídal; a byl kulhavý na obě nohy.

Hlava 10.

Nepřátelé přátelstvím Davidovým zhrzející jsou Ammonitští; nebo když David poslal vyslance k Hanonu králi ammonitskému smutek pro smrt otce svého nesoucímu, Hanon z návodu knížat svých zlehčil vyslance jeho. David pak to těžce nesa a vida, že se ještě Ammonitští zdvihají k bitvě s jinými rotníky, poslal Joaba a Abisaje s lidem, a porazil Joab Syrské, Abisaj pak rozehnal Ammonitské, a jakkoli i ještě se sebrali Syrští, však padli těžce. Protož jiní králové v pokoj vešli s králem a Syrští nesměli se více pokoušeti.

Stalo se také potom, že umřel král am-
monitský, a kraloval Hanon syn jeho po něm.
2 * I řekl David: Učiním milosrdenství s Hano-
nem synem Naasovým, jakož otec jeho učinil
milosrdenství nade mnou. Tedy poslal David,
aby ho potěšil skrze služebníky své v zámutku
pro otce jeho. I přišli služebníci Davidovi do
3 země Ammonitských, * i řekla knížata ammo-
nitská k Hanonovi pánu svému: Což se zdá,
že David činí poctivost otci tvému, že poslal
k tobě, kteřížby tě potěšili? Zdaliž ne proto,
aby shlédl město a vyslídil je, a potom je
podvrátil, poslal David služebníky své k tobě?
4 * A tak Hanon vzav služebníky Davidovy,
oholil každému půl brady a zustřihoval roucha
jejich až do polovice, totiž až do zadkův je-
5 jich, a propustil je. * To když oznámili Da-
vidovi, poslal proti nim (nebo muži ti zoha-
veni byli velice) a řekl jim král: Pobuďte
v Jerichu, dokudž neobrostou brady vaše,
6 potom se navrátíte. * Vidouce pak Ammonitští,
že se zošklivili Davidovi, poslavše najali ze
mzdy Syrské z Rohobu a Syrské ze Soby
dvadcet tisícův pěších, a od krále z Maachy
tisíc mužů, a od istobského dvanácte tisíc
mužův. * Což uslyšev David, poslal Joaba se 7
vším vojskem mužův udatných. * A tak vytáhše 8
Ammonitští, šikovali se k boji u brány. Syrští
také ze Soby a Rohobu a Istoku i Maachy,
zvláště byli na poli. * A protož vida Joab proti 9
sobě sšikovaný boj spředu i szadu, vybrav
některé ze všech výborných israelských, sši-
koval je také proti Syrským; * ostatek pak 10
lidu dal pod správu Abisaje bratra svého, a
sšikoval jej proti Ammonitským, * a řekl: 11
Jestliže Syrští budou silnější mne, přispěješ
mi na pomoc. Jestliže pak Ammonitští sil-
nější budou tebe; také přispěji, abych pomohl
tobě. * Posilniž se, a buďme udatní bojujíce 12
za lid náš a za města Boha našeho; Hospo-
din pak učiní, což se jemu dobře líbiti bude.
* I přistoupil Joab s lidem svým k bitvě proti 13
Syrským, a oni utekli před ním. * Tedy Am- 14
monitští vidouce, že utíkají Syrští, utekli i
oni před Abisajem a vešli do města. I na-
vrátil se Joab od Ammonitských a přišel do
Jerusalema. * Ale Syrští vidouce, žeby pora- 15
ženi byli od Israele, sebrali se vespolek.
* Poslal také Adarezer a vyvedl Syrské, kte- 16
říž bydlejí za řekou, a přišli k Helamu; So-

---

10. *snášeti*, t. do stodol a do špižíren užitky. — *syn*, t. Michas syn Mifibosetův. Níž v. 12. — *pokrm*, H. chléb.
11. *jídati*, t. u mne opatrován býti.

1. *ammonitský*, H. synův Ammonových, tak i dále.
2. *nade mnou.* Jaké to milosrdenství neb dobrodiní od Naasa Davidovi učiněno bylo, jistoty o tom žádné se nenachází.
5. *zohaveni*, J. zahanbeni.
6. *zošklivili*, H. synové ammonitští.
8. *u brány*, H. u vrat brány, t. města Medaby, v končinách ammonitských. Num. 21, 30. I. Par. 19, 7.
9. *sšikovaný boj*, H. tvář neb obličej boje.
10. *pod správu*, H. v ruku.
11. *pomohl*, H. vysvobodil.
13. *před ním*, H. od tváři jeho, tak i níže.
16. *Adarezer*, chtěje se mstíti svého pádu, o němž svrchu 8, 3.

bach pak vůdce vojska Adarezerova vedl je.
17 *I oznámeno to Davidovi, kterýžto shromáždiv
veškeren lid israelský, přepravil se přes Jordan,
a přitáhli k Helarnu. I šikovali se Syrští
18 proti Davidovi a bojovali proti němu.* Tedy
utekli Syrští před Israelem, a porazil David
sedm set vozův a čtyřidceti tisíc jezdcův. Sobacha
také vůdce vojska toho ranil, i umřel tu.
*Když pak viděli všickni králové, kteříž byli 19
při Adarezerovi, že jsou poraženi od Israele,
ulekli se a utekli pryč před Israelem padesáte
a osm tisícův, i vešli v pokoj s Israelem a
sloužili jemu; a nesměli již více Syrští táhnouti
na pomoc Ammonitským.

Hlava 11.

Nedostatky šťastně napraviv David, napravené dvakráte zlehčil a snížil: a) chlipnou žádostí, b) ďáblovou pýchou. Chlipnou žádost takto provedl, dopustiv se k tomu i vraždy: Když Joab proti Ammonitským bojoval, král Uriášovi manželku snížil, což chtěje zakryti před ním, jej z ležení domů povolal, k odpočinutí svobodu dával, ba i opojil. Zpečoval se pak on co toho učiniti, a král obávaje se zlé pověsti mezi lidmi, Uriáše zabiti dopustil, Betsabe pak za manželku vzal.

I stalo se po roce, když to králové vyjíždívají
na vojnu, že poslal David Joaba a služebníky
své s ním, též i veškeren Israel, aby
hubili Ammonitské; i oblehli Rabbu. David
2 pak zůstal v Jerusalemě.* Tedy stalo se k večeru,
když vstal David s ložce svého, procházeje
se po paláci domu královského, že uzřel
s paláce ženu, ana se myje; kterážto žena byla
3 vzezření velmi krásného.* A poslav David, vyptal
se o té ženě a řekl: Není-liž to Betsabe
dcera Eliamova, manželka Uriáše hetejského?
4 * Opět poslal David posly a vzal ji, kterážto
když vešla k němu, obýval s ní (nebo se byla
5 očistila od nečistoty své); * potom navrátila se
do domu svého, i počala žena ta. Protož poslavši
oznámila Davidovi řkouc: Těhotná jsem.
6 * Poslav pak David, vzkázal Joabovi: Pošli ke
mně Uriáše hetejského. I poslal Joab Uriáše
7 k Davidovi. * A když přišel Uriáš k němu,
otázal se ho, jak se má Joab a jak se má
8 lid, a kterak se vede ve vojště. * Řekl také
David k Uriášovi: Jdiž do domu svého a
umej sobě nohy. I vyšel Uriáš z domu králova,
9 a poslán za ním dar královský.*Ale Uriáš spal
u vrat domu královského se všemi služebníky
10 pána svého, a nešel do domu svého.* Což když
oznámili Davidovi řkouce: Nešel Uriáš do
domu svého; řekl David Uriášovi: Však jsi
s cesty přišel, pročežs nešel do domu svého?
*Odpověděl Uriáš Davidovi: Archa boží a 11
Israel i Juda zůstávají v stanech, a pán můj
Joab i služebníci pána mého na poli zůstávají;
já pak mám vjíti do domu svého, abych jedl
a pil, a spal s manželkou svou? Jako jsi živ
ty a jako jest živa duše tvá, žeť toho neučiním.
* Tedy řekl David k Uriášovi: Pobuď zde 12
ještě dnes, a propustím tebe. I zůstal Uriáš
v Jerusalemě toho dne i nazejtří. * V tom po- 13
zval ho David, aby jedl před ním i pil, a opojil
ho. A však on šel večer spat na ložce své se
služebníky pána svého, a nešel do domu svého.
* A když bylo ráno, napsal David list Joabovi, 14
kterýž poslal po Uriášovi. * Psal pak v listu 15
těmi slovy: Postavte Uriáše proti bojovníkům
nejsilnějším; mezi tím odstupte nazpět od něho,
aby raněn jsa umřel. * I stalo se když oblehl 16
Joab město, postavil Uriáše proti místu, kdež
věděl, že jsou nejsilnější muži. * A vyskočivše 17
muži z města, bojovali proti Joabovi. I padli
někteří z lidu, ze služebníků Davidových také
i Uriáš hetejský zabit. * Tedy poslav Joab, 18
oznámil Davidovi všecko, což se zběhlo v bitvě;

---

18. *sedm set*, t. sedm set desátků, tak výš 8, 4. Viz I. Par. 19, 18., kdež sedm tisíc vozů počítá.
19. *všickni* etc., H. králové služebníci.
1. *vyjíždívají*, t. času letního, když to snáze bývá o potravy dobytkům i lidem, nežli jiného času v celém roce.
2. *k večeru*, t. čas s poledne k večeru se nachylující, když lidé rozkošní aneb sešlí obecně ne tak spáti jako odpočívati obyčej mají. Tak David teprv jídal, a to obyčejně jen u starých zvyklým, na lůžku sedaje. — *po paláci*, H. po střeše; kteréž jaké byly viz Deut. 22, 8. Soud. 16, 27. — *uzřel.* Že David neuměl na uzdě držeti očí svých, první to stupeň jeho pádu byl, jako i prvního světa. Gen. 6, 2.
3. *a řekl*: skrze posla.
7. *jak se má*, H. o pokoji, tak i v dalších slovích.
8. *nohy*, t. udělej sobě pohodlí po cestě. — *dar*, J. jídlo.
9. a 10. *nešel*, H. nestoupil.
15. *těmi slovy*, H. řka. — *proti* etc.: v čele, kde nejvíc bojují. — *raněn* etc. I pobožní Ducha svatého mající snadně ve mnohé zlé věci proti Bohu, svým bližním a svému svědomí upadají, jakž se nejméně pouštějí po nezřízených těla svého žádostech, po nichž za věcmi těla libými, pohodlnými a pokojnými nejspíš postupují: ježto sic jinak trpkost, pokušení, nebezpečenství a zámutek, těm věcem mysli pobožného nijakž stočiti nedá, anobrž tehdáž horlivěji ku pobožnosti a svatým modlitbám státi se snažuje. Obého toho na Davidovi výborný příklad všechněm pobožným k naučení, aby i pod křížem se nerozpakovali i lahodnými věcmi přelstiti nedopouštěli.
16. *oblehl*, H. stráhl.

19 * a přikázal tomu poslu řka: Když vypravíš
králi všecky věci, které se zběhly v bitvě,
20 * při čemž jestliže se popudí prchlivost krá-
lovská, a řekne-liť: Proč jste tak blízko při-
stoupili k městu bojujíce? Zdaliž jste nevěděli,
21 že házejí se zdi? * Kdo zabil Abimelecha syna
Jerobaalova? zdali ne žena, svrhši na něj
kus žernovu se zdi, tak že umřel v Tebesu?
Proč jste přistupovali ke zdi? Tedy díš: Také
22 služebník tvůj Uriáš hetejský umřel. * A tak
šel posel a přišed, oznámil Davidovi všecko
23 to, pročež ho byl poslal Joab. * A řekl posel
ten k Davidovi: Zmocnili se nás muži ti a
vytrhli proti nám do pole, a honili jsme je
až k bráně; * v tom stříleli střelci na služeb- 24
níky tvé se zdi, a zbiti jsou někteří ze slu-
žebníků královых, také i služebník tvůj Uriáš
hetejský zabit. * Tedy řekl David poslu: Tak 25
pověz Joabovi: Nic tě to nerozpakuj, že tak
i jinak shlcuje meč. Ztuž boj svůj proti městu
a zkaz je a potěš drábův. * Uslyševši pak 26
manželka Uriášova, že umřel Uriáš muž její,
plakala manžela svého.* A když pominul pláč, 27
poslav David, vzal ji do domu svého a měl
ji za manželku; i porodila mu syna. Ale
nelíbilo se to Hospodinu, co učinil David.

Hlava 12.

Hřích Davidův nemohl se tajiti před Bohem; on zajisté 1) Davida obvinil skrze Natana, 2) a jakkoli úsudek změnil kajícímu, však znamení hněvu svého ukázal umořením dítěte a skormoucením domu jeho. Dítěte zajisté nijakž vyprositi nemohl, jakkoli v postu a pláči Pána žádal; potěšil se však a) budoucím s ním se v slávě věčné shledáním; b) narozením syna jiného z Betsabe, Šalomouna, c) a šťastným vítězstvím nad Ammonitskými.

Protož poslal Hospodin Natana k Davi-
dovi. Kterýžto přišed k němu, řekl mu: Dva
muži byli v městě jednom, jeden bohatý a
2 druhý chudý. * Bohatý měl ovec i volův velmi
3 mnoho; * chudý pak neměl nic kromě jednu
ovečku malou, kterouž byl koupil a choval,
až i odrostla při něm a při dětech jeho to-
likéž; chléb jeho jedla a z číše jeho pila a
v lůně jeho spávala, a tak byla mu jako za
4 dceru. * Když pak přišel pocestný k tomu bo-
hatému člověku, líto mu bylo vzíti z ovcí
aneb z volův svých, cožby připravil pocest-
nému, kterýž k němu přišel; ale vzav ovečku
toho chudého člověka, připravil ji muži, kte-
5 rýž byl přišel k němu. * Tedy rozhněval se
David na muže toho náramně a řekl k Na-
tanovi: Živ jest Hospodin, že hoden jest smrti
6 muž, kterýž to učinil; * ovečku také tu za-
platí čtvernásobně, protože učinil věc tu a ne-
7 litoval jeho.* I řekl Natan k Davidovi: Ty jsi
ten muž! Takto praví Hospodin, Bůh israelský:
Já jsem tě pomazal, aby králem byl nad Israelem,
8 a vytrhl jsem tebe z ruky Saulovy; * a dal
jsem tobě dům pána tvého v lůno tvé; dalť
jsem také dům israelský a judský. A bylo-
liťby to málo, bylbych ještě přidal mnohem
více. * Pročež jsi sobě zlehčil slovo Hospo- 9
dinovo, čině to, což se nelíbí jemu? Uriáše
hetejského zabil jsi mečem a manželku jeho
pojals sobě za ženu; samého pak zamordoval
jsi mečem Ammonitských. * Protož nyní ne- 10
odejdeť meč z domu tvého až na věky, pro-
tože jsi pohrdl mnou a vzal jsi manželku
Uriáše hetejského, aby byla žena tvá.* Taktoť 11
praví Hospodin: Ai, já vzbudím proti tobě
zlé z domu tvého, a vezma ženy tvé před
očima tvýma, dám je bližnímu tvému, kterýž
obcovati bude s ženami tvými, an na to každý
hledí. * A ačkoli ty učinil jsi to tajně, já však 12
učiním to zjevně především Israelem a všech-
něm známě. * Tedy řekl David k Natanovi: 13
Zhřešilť jsem Hospodinu. Zase řekl Natan
k Davidavi: Tentýž Hospodin přenesl hřích
tvůj, neumřeš. * Ale však, poněvadž jsi touto 14
věcí dal příčinu nepřátelům Hospodinovým,
aby se rouhali; protož ten syn, kterýž se na-

20. *bojujíce*, J. steknouce město neb na město.
21. *Jerobaalova*, t. Gedeonova.
24. *zabit*, H. umřel.
25. *Nic tě* etc., H. nebuď zlá věc před očima tvýma, t. nic se tomu nediv. — *že tak* etc., J. že nyní tohoto nyní jiného. — *drábův*, H. ho. Jedni slyší to, aby posel potěšil Joaba. Jiní vlastněji, aby Joab lidu a vojáků svých potěšil.
26. *manžela*, H. pána.

3. *chléb*, H. ze skývy.
4. *pocestný*: příchozí. — *líto* etc.: nechtěl vzíti svých.
5. *hoden* etc., H. syn jest smrti.

8. *mnohem více*, H. toto a toto.
9. *jsi sobě* etc., H. zlé jest před očima jeho.
10. *na věky*, t. do své smrti, tak I. Král. 16, 22.
11. *obcovati*, H. spáti. — *an na to* etc., H. před očima slunce tohoto. Obrazné mluvení, a to takové, že písma svatá věcem mrtvým a nesmyslným často smysl připisují: Kámen viděl, Jos. 24, 27. Moře vidělo, hory skákaly, žalm 113, 4.
12. *všechněm* etc., H. před sluncem.
13. *Tentýž*, J. také.
14. *rouhali*, t. aby myslili i mluvili o Bohu, že nešlechetného a bezbožného krále představil lidu svému. — *jistotně* etc., H. smrtí umře.

15 rodil tobě, jistotně umře. * Potom odšel Natan
do domu svého. V tom Hospodin ranil dítě,
kteréž byla porodila manželka Uriášova Da-
16 vidovi, tak že pochybovali o něm.*I modlil se
David Bohu za to dítě a postil se, a všed
17 ležel na zemi. * A ačkoli starší domu jeho
přišli k němu, aby ho zdvihli ze země; on však
18 nechtěl, aniž s nimi co jedl.*Stalo se pak dne
sedmého, že umřelo dítě; i nesměli služeb-
níci Davidovi toho oznámiti jemu, žeby umřelo
dítě; nebo pravili: Ai, když ještě bylo dítě
živo, mluvili jsme jemu, a nechtěl slyšeti hlasu
našeho; což pak když jemu díme: Umřelo
19 dítě! ovšem to tíže ponese. * Ale vida David,
ani služebníci jeho k sobě šepcí, srozuměl, žeby
umřelo dítě. I řekl David k služebníkům svým:
20 Co již umřelo dítě? Kteříž řekli: Umřelo.* Tedy
vstav David ze země, umyl se a pomazal se
a změnil roucho své; a všed do domu Ho-
spodinova, pomodlil se; potom vrátiv se do
domu svého, rozkázal sobě dáti jísti a jedl.
21 * Služebníci pak jeho řekli k němu: Co jsi
to učinil? Pro dítě když živo bylo, postils se
a plakal: ale jakž dítě umřelo, vstal jsi a
22 přijal jsi pokrm. * Kterýžto řekl: Pokudž ještě
dítě živo bylo, postil jsem se a plakal;
neb jsem řekl: Kdo ví? můžeť se smilovati
nade mnou Hospodin, aby živo bylo dítě.
* Nyní pak poněvadž umřelo, proč se mám 23
postiti? Zdaliž budu moci zase je vzkřísiti?
Jáť půjdu k němu, ale ono se nenavrátí ke
mně.

Potom David potěšiv Betsabe manželky 24
své, všel k ní a obýval s ní. I porodila syna,
a nazval jmeno jeho Šalomoun, a Hospodin
miloval jej. * Protož poslal byl Natana pro- 25
roka, a nazval jmeno jeho Jedidja pro Ho-
spodina.

Bojoval pak v ten čas Joab proti Rabbě 26
Ammonitských a vzal město královské.*A po- 27
slav posly k Davidovi řekl: Dobýval jsem
Rabby a vzal jsem město vod. * Protož nyní 28
sebera ostatek lidu, polož se proti městu a
vezmi je sám, abych já nevzal města toho, a
tak byloby mně připisováno vítězství nad ním.
* Tedy sebrav David veškeren lid, vytáhl proti 29
Rabbě, kteréhožto dobýval a vzal je. * A tu 30
sňal korunu krále jejich s hlavy jeho, kteráž
vážila centnéř zlata, a bylo v ní kamení drahé,
a vstavena byla na hlavu Davidovu; vyvezl též
kořisti města velmi veliké. * Lid pak, kterýž 31
v něm byl, vyvedl a dal jej pod pily a pod
brány železné a pod sekery železné, a vehnal je
do peci cihelné. A tak činil všechněm městům
Ammonitských. Potom navrátil se David se
vším lidem do Jerusalema.

Hlava 13.

Skormoucení domu Davidova od vlastních a od cizích se stalo. Jeho vlastní povstali proti sobě i proti samému otci. A) Proti sobě povstali I. Amnon proti Tamaři krásné panně nezřízenou žádostí, kterouž potom ďábel velice zhořčil. II. Absolon proti Amnonovi vraždou. Což jak rozkvílilo otce tak Absolona zahnalo ke králi gessurskému, jejž potom otec (oželev smrti Amnonovy) na milost přijal.

I stalo se potom, že Absolon syn Davi-
dův měl sestru krásnou, jmenem Tamar; i
2 zamiloval ji Amnon syn Davidův. * A tak
se o to trápil Amnon, že i v nemoc upadl
pro Tamar sestru svou; nebo panna byla, a
viděl Amnon, že nesnadně bude jí moci co
učiniti. * Měl pak Amnon přítele, jehož jmeno 3
bylo Jonadab, syn Semmy bratra Davidova,
kterýžto Jonadab byl muž velmi chytrý.
* I řekl jemu: Proč tak chřadneš synu králův 4

---

15. *o něm*, t. o jeho zdraví a životu.
16. *modlil*, H. hledal Boha. — *všed*, t. do pokoje. J. vrátiv se, t. z domu božího.
17. *co*, H. chleba.
18. *sedmého*, t. po narození dítěte. — *mluvili*, t. těšili jsme ho. — *ovšem* etc., H. učiní sobě hůře.
19. *srozuměl*, H. srozuměl David.
20. *jísti*, H. chleba.
22. *řekl*, t. myslil, naději měl. — *můžeť* etc., J. nesmiluje-li se.
23. *vzkřísiti*, H. navrátiti.
24. *obýval*, H. spal. — *nazval*, t. z rozkazu božího. I. Par. 22, 9. — *Šalomoun*, t. pokojný.
25. *poslal*, t. Hospodin. Jiní čtou: I odeslal jej (t. po odchování jeho David) v ruku (t. pod správu neb do školy mezi jiné syny prorocké) Natana proroka, kterýž jej nazval. — *Jedidja*: milý Bohu, Bohumil.
26. *královské*, t. díl města, kdež byl stolec královský.
28. *mně* etc., H. jmenováno jmeno mé nad ním.
30. *centnéř*: talent.
31. *pod pily*, t. třel je pilou. — *pod brány*, J. hrábě. — *vehnal*: prohnal je skrze pec cihelní rozpálenou; aby tak, jakož oni dítky své modle Moloch obětovali, i sami týmž spůsobem pomstu svou vzali. Lev. 18, 21. Dalíť jsou pak k tomu hodnou příčinu k uvedení na se těchto hrozných věcí, Davidovy posly zohavivše, upřímost jeho sobě zle vyloživše (výš 10, 4.), Uriáše i jiné rytíře jeho zmordovavše (výš 11, 24.), Bohu se rouhavše (výš 12, 14.).

1. *Tamar*. Absolon a Tamar, dítky Davidovy z Machy dcery Tolmaje krále gessurského.
2. *panna*. A panny doma pilně chovány byly, aniž bylo k nim přístupu. — *a viděl* etc., H. divné neb nesnadné bylo v očích Amnonových.
3. *chytrý*, H. moudrý.
4. *den ode dne*, H. každého jitra.

den ode dne? Neoznámíš-liž mi toho? I řekl
mu Amnon: Tamar sestru Absolona bratra
5 svého miluji. * Tedy dí mu Jonadab: Polož
se na lůže své a udělej se nemocným, a když
přijde otec tvůj, aby tě navštívil, díš mu:
Nechť přijde, prosím, Tamar sestra má a dá
mi jísti, připravíc před očima mýma pokrm,
6 abych viděl a jedl z ruky její. * A tak složil
se Amnon dělaje se nemocným. A když přišel
král, aby ho navštívil, řekl Amnon králi:
Nechť přijde, prosím, Tamar sestra má, a
připraví před očima mýma asi dvě krmičky,
7 abych pojedl z ruky její.* Protož poslal David
k Tamaři do domu jejího řka: Jdi hned do
domu Amnona bratra svého a připrav mu
8 krmičku. * I šla Tamar do domu Amnona
bratra svého; on pak ležel: a vzavši mouky
zadělala ji, a připravivši krmičku před očima
9 jeho uvařila ji. * Potom vzavši pánvici, vy-
ložila před něj, a on nechtěl jísti. (I řekl
Amnon: Spravte to, ať vyjdou všickni ven:
10 i vyšli od něho všickni. * K Tamaři pak řekl
Amnon: Přines tu krmičku do pokojíka, abych
pojedl z ruky tvé. A vzavši Tamar krmičku,
kterouž připravila, přinesla jí před Amnona
11 bratra svého do pokojíka.) * Ale když mu po-
dávala, aby jedl, uchopil ji a řekl k ní: Pojď,
12 obcuj se mnou, sestro má! * Kterážto řekla
jemu: Nikoli, bratře můj, nečiň mi násilí; nebo
ne tak se má díti v Israeli. Neprovoď nešle-
13 chetnosti této! * Nebo já na koho svedu po-
hanění své? Ty pak budeš jako z nejnešlechet-
nějších v Israeli. Raději tedy mluv medle
14 s králem, nebo neodepře mne dáti tobě. * Ale
nechtěl uposlechnouti hlasu jejího; nýbrž
zmocniv se jí, učinil jí násilí a obcoval s ní.
15 * Potom vzal ji Amnon v nenávist velikou
velmi, tak že větší byla nenávist, kterouž ne-
náviděl jí, než milost, kterouž ji miloval.
16 I řekl jí Amnon: Vstaň a jdi pryč. * Kte-
rážto odpověděla jemu: Za příčinou převelmi
zlé věci té, kteroužs při mně spáchal, druhé
horší se dopouštíš, že mne vyháníš. On pak
nechtěl jí slyšeti;* ale zavolav mládence, kterýž 17
mu přisluhoval, řekl: Vyveď hned tuto ode
mne ven a zamkni dvéře po ní. * (Měla pak 18
na sobě sukni proměnných barev; nebo v ta-
kových sukních chodívaly dcery královské,
panny). A tak vyvedl ji ven služebník jeho
a zamkl dvéře po ní. * Tedy posypala Tamar 19
hlavu svou popelem a sukni proměnných barev,
kterouž měla na sobě, roztrhla a vložila ruku
na hlavu svou, a jdouc křičela s naříkáním.* I řekl 20
k ní Absolon bratr její: Nebyl-liž Amnon
bratr tvůj s tebou? ale nyní, sestro má, mlč;
bratr tvůj jest, nepřipouštěj toho k srdci.
A tak zůstala Tamar, jsouc opuštěná, v domě
Absolona bratra svého. * Ale uslyšev král 21
David o těch všech věcech, rozhněval se ná-
ramně; ale proto nechtěl zarmutiti Amnona syna
svého; neb ho miloval, byl zajisté prvorozený jeho
syn. * Absolon pak nic nemluvil s Amnonem, 22
ani dobrého, ani zlého; nebo nenáviděl Ab-
solon Amnona, protože učinil násilí Tamaři
sestře jeho.

I stalo se po dvou letech pořád zběhlých, 23
když střihli ovce Absolonovy v Balhasoru,
jenž jest podlé Efraimu, že pozval Absolon
všech synů králových. * Nebo přišel Absolon 24
ke králi a řekl: Aj, nyní střihou ovce služeb-
níku tvému; nechť prosím jde král a služeb-
níci jeho se služebníkem tvým. * I řekl král 25
Absolonovi: Nechť synu můj! nechť nyní ne-
chodíme všickni, abychom tě neobtěžovali.
A ačkoli nutkal ho, však nechtěl jíti; ale po-
žehnal mu. * Řekl ještě Absolon: Poněvadž 26
nechceš jíti, nechť aspoň s námi jde, prosím,
Amnon bratr můj. Odpověděl mu král: Pročby
s tebou šel? * A když vždy dotíral Absolon, 27
poslal s ním Amnona i všecky syny královské;
neb byl udělal Absolon hody veliké, jako hody krá-
lovské. * Přikázal pak byl Absolon služebníkům 28
svým řka: Šetřte medle, když se rozveselí
srdce Amnonovo vínem, a když řeknu vám:
Bijte Amnona; tedy zabijte jej, nebojte se nic;
nebo zdaliž jsem já nerozkázal vám? Posilňte

5. *navštívil*, H. viděl, tak i níž.
6. *krmičky*, J. topenice. J. koblihy, koláče.
7. *krmičku*: pokrm.
9. *vyložila*, t. z pánvice na mísu. — *všickni ven*, H. muži ode mne.
11. *obcuj*, H. lež.
12. *nešlechetnosti*, H. bláznovství. J. ohavnosti.
13. *na koho* etc., J. kam se poději s pohaněním svým. — *z nejnešlechetnějších*, H. z bláznův.
14. *obcoval*, H. ležel.
15. *velikou* etc. Takovéť jsou libosti a rozkoše těla z mezí a cílů božích vystupující, aby maličko majíce medu, veliké množství s sebou přinášely hořkosti a jedu. Jakož prvé nešlechetnost tuto satan uměl nad míru osladiti, tak ji tentýž uměl nad míru i zoškliviti. Takť jest povaha těch, kteříž jsou v království jeho, aby nikdy na prostředku, ustavičně z něho vykračujíce, zůstávati nemohli.
16. *Za příčinou*, J. Nedávej příčin k většímu zlému; toto zlé větší jest nežli ono, cos mi učinil, že mne vyháníš. — *horší*, H. větší.
18. *sukních*, J. pláštích.
20. *Amnon*, H. Aminon, t. Amnůnek. Smýšlí někteří, že z potupy ho tak nazývá. — *nepřipouštěj* etc., H. nepřikládej srdce svého k tomu. — *zůstala*: bydlila.
21. *rozhněval*, J. nelibě to nesl.
23. *zběhlých*, J. celých.
25. *požehnal*, t. poděkoval mu.
26. *Pročby*, H. k čemu.
28. *se rozveselí*, H. dobré bude srdce. — *mějte* etc., H. buďte synové síly.

29 se a mějte se zmužile. * I učinili Amnonovi
služebníci Absolonovi, jakož jim byl přikázal
Absolon. Pročež vstavše všickni synové krá-
lovi, vsedli jeden každý na mezka svého a
30 utekli. * V tom když ještě byli na cestě, přišla
taková pověst k Davidovi: Pobil Absolon
všecky syny královské, tak že z nich ani
31 jednoho nezůstalo. * Tedy vstav král, roztrhl
roucha svá a ležel na zemi; všickni také slu-
žebníci jeho stáli při něm, roztrhše roucha.
32 * Ozval se pak Jonadab syn Semmy bratra
Davidova a řekl: Nepraviž toho, pane můj,
jakoby všecky mládence syny královy zbili;
ale Amnon toliko zabit; nebo tak v úmysle
Absolonově složeno bylo od toho dne, jakž
33 on byl učinil násilí Tamaři sestře jeho.* Pro-
tož nechať nepřipouští toho nyní pán můj
král k srdci svému, mysle žeby všickni synové
královi zbiti byli; nebo Amnon toliko umřel.
* Absolon pak utekl. Tedy pozdvihl služebník 34
hlásný očí svých, uzřel an mnoho lidu jde
odtud, kudyž se chodilo k němu cestou pod ho-
rami. * I řekl Jonadab ke králi: Ai, synové 35
královští přijíždějí! Vedlé řeči služebníka
tvého tak se stalo. * A když přestal mluviti, 36
ai, synové královští přišli, a pozdvihše hlasu
svého plakali pláčem velmi velikým.*Absolon 37
pak utekl a ušel k Tolmajovi synu Amiudovu,
králi gessurskému. I plakal David syna svého
po všecky ty dni.*Absolon tedy utíkaje přišel 38
do Gessuru, a byl tam tři léta. *Potom žádal 39
David vyjíti k Absolonovi, neb již byl oželel
smrti Amnonovy.

Hlava 14.

Jednáním Joabovým skrze ženu tekuitskou přijal David Absolona na milost, aby bydlil v Jerusalemě, ale králi na oči nešel. Což když za dvě létě potrvalo, aby i před krále přijíti mohl, skrze Joaba to sobě zjednal.

Srozuměv pak Joab syn Sarvie, žeby
příchylné bylo srdce královo k Absolonovi,
2 * poslal do Tekuy, a povolav odtud ženy
moudré, řekl k ní: Medle udělej se, jakoby
zámutek měla, a oblec se, prosím, v roucho
smutku, a nepomazuj se olejem, ale buď ja-
ko žena již za mnoho dní zámutek mající
3 nad mrtvým. * I půjdeš ke králi a mluviti
mu budeš vedlé řeči této. A naučil ji Joab,
4 coby měla mluviti. * Protož mluvila žena ta
tekuitská králi, padši na tvář svou k zemi a
5 poklonu učinivši, řekla: Spomoz, ó králi.*I řekl
jí král: Což jest tobě? Odpověděla ona: Za-
jisté žena vdova jsem, a umřel mi muž můj.
6 * Měla pak služebnice tvá dva syny, kteřížto
svadili se spolu na poli, a když nebyl, kdoby
je rozvadil, udeřil jeden druhého a zabil ho.
7 * Ai, teď povstala všecka rodina proti služeb-
nici tvé a řekli: Vydej toho, jenž zabil bratra
svého, ať ho zabijeme za život bratra jeho,
kteréhož zamordoval, nýbrž zahubíme i dědice;
a tak uhasí jiskru mou, kteráž pozůstala,
aby nezanechali muži mému jmena a ostatku
na zemi. * Tedy řekl král k ženě: Navrať se 8
do domu svého ajáť poručím o tobě. * I od- 9
pověděla žena tekuitská králi: Nechť jest,
pane můj králi! na mne ta nepravost a na
dům otce mého; král pak a stolice jeho ať
jest bez viny. * Řekl také král: Bude-li kdo 10
mluviti co proti tobě, přiveď ho ke mně, a
nedotkneť se tebe více. * Tedy ona řekla: 11
Rozpomeň se, prosím, králi na Hospodina
Boha svého, aby se nerozmnožili mstitelé krve
k zhoubě a nezahladili syna mého. I odpově-
děl: Živ jest Hospodin, žeť nespadne ani jeden
z vlasův syna tvého na zemi. * K tomu řekla 12
žena: Nechť promluví ještě, prosím, služebnice
tvá pánu svému králi slovo. Kterýž odpověděl:
Mluv. * I řekla žena: Proč jsi tedy myslil 13
podobnou věc proti lidu božímu? Nebo mluví

---

30. *pověsť*, H. slyšení.
32 *Ozval*, H. odpověděl. — *v úmysle*, H. vedlé úst.
33. *toho*, H. slova. — *mysle*, H. říkaje. — *zbiti*: zemřeli.
34. *hlásný*: strážný. — *odtud*, H. z cesty, t. kteráž jde od Absolona, kdež ta stráž byla.
37. *Amiudovu*, t. dědu svému po matce. Výš 3, 3. J. Amiurovu.
39. *již byl*, H. byl se již potěšil.

2. *Tekuy*. To město jest v pokolení Asserově, z něhož byl Amos rodem. — *povolav*, H. vzal. — *nepomazuj*: neozdobuj.
3. *naučil*, H. vložil Joab slova v ústa její.
4. *Spomoz*, H. zachovej aneb vysvoboď.
7. *rodina*: čeleď. — *jenž zabil*: vraha. — *život*, H. duši. — *jiskru mou*, H. uhel můj, t. to, což živého z domu mého zůstává, snažují se vyhladiti. — *nezanechali*, H. nepoložili. — *zemi*, H. tváři země.
9. *na mne*, t. bojíš-li se proto milosrdenství, jehož od tebe žádám, co zlého aneb hříchu nějanějakého, já to všecko zastupuji a na sebe přijímám i se svou rodinou.
10. *přiveď*, J. tento ať ho přivede ke mně; jakoby jí někoho tu hned za ochránce představil.
11. *Rozpomeň se*, J. přisáhni.
13. *lidu*: dobrého žádajícímu Absolonovi, jakožto dědici královu, kterýž, poněvadžs ty trestati nešlechetnosti Amnonovy zanedbal, hodně a to v pro-

král řeč tuto jako ten, kterýž sebe vinného
činí, poněvadž nechce zase povolati vyhnaného
14 svého. * Všickni jsme zajisté nepochybně smr-
telní, a jako vody, kteréž rozlity jsouce po
zemi, zase sebrány býti nemohou: aniž se
Bůh v tom na něčí osobu ohlédá, ovšemť i
myšlení svá vynesl, aby vyhnaného nevyháněl
15 od sebe. * Nyní pak že jsem přišla ku pánu
svému králi mluvit řeči tyto, příčina jest, že
mne strašil lid. Protož řekla služebnice tvá:
Budu nyní mluvit králi, snad naplní král žá-
16 dost služebnice své. * Neboť vyslyší král a
vysvobodí služebnici svou z ruky muže, chtě-
jícího vyhladiti mne i syna mého spolu z dě-
17 dictví božího.* Řekla také služebnice tvá: Vždyť
mi bude slovo pána mého krále k nějakému
odtušení (nebo jako anděl boží, tak jest pán
můj král, když slyší dobré aneb zlé), a Ho-
18 spodin Bůh tvůj bude s tebou. * A odpovídaje
král, řekl k ženě: Medle netaj přede mnou
toho, nač se já tebe vzeptám. I řekla žena:
19 Mluv, prosím, pane můj králi! * Tedy řekl král:
Není-liž Joab jednatel všeho tohoto? I odpo-
věděla žena a řekla: Jako jest živa duše tvá,
pane můj králi, žetě se nelze uchýliti napravo
aneb nalevo ode všeho toho, což mluvil pán
můj král; nebo služebník tvůj Joab, onť jest
mi rozkázal, a on naučil služebnici tvou všech-
20 něm slovům těmto; * a abych tak příkladně
vedla řeč tuto, způsobil to služebník tvůj Joab.
Ale pán můj moudrý jest jako anděl boží,
21 věda což se koli děje na zemi.* A protož řekl
král k Joabovi: Ai, již jsem se ukojil a to učinil.
22 Jdiž tedy, přiveď mládence Absolona. * I padl
Joab na tvář svou k zemi a pokloniv se, po-
děkoval králi a řekl Joab: Dnes jest poznal
služebník tvůj, že jsem nalezl milost před
očima tvýma, pane můj králi; poněvadž jest
král naplnil žádost služebníka svého. * Tedy 23
vstav Joab, odšel do Gessuru a přivedl Ab-
solona do Jerusalema. * I řekl král: Nechť se 24
navrátí do domu svého, ale tváři mé ať nevidí.
A tak navrátil se Absolon do domu svého, ale
tváři královské neviděl. * Nebylo pak žádného 25
muže tak krásného jako Absolon ve všem
Israeli, aby takovou chválu měl. Od paty nohy
jeho až do vrchu hlavy jeho nebylo na něm
poskvrny. * A když stříhával vlasy hlavy své 26
(měl pak obyčej každého roku je stříhati, pro-
tože jej obtěžovaly, i stříhával je); tedy vážíval
vlasy hlavy své, a bývalo jich dvě stě lotů váhy
obecné. * Zrodili se pak Absolonovi tři synové 27
a jedna dcera, jejíž jmeno bylo Tamar, kteráž
byla žena vzezření krásného. * I byl Absolon 28
v Jerusalemě dvě létě a tváři královské ne-
viděl. * A protož poslal Absolon k Joabovi, 29
chtěje ho poslati ke králi, kterýžto nechtěl
přijíti k němu. I poslal ještě podruhé, a ne-
chtěl přijíti. * Tedy řekl služebníkům svým: 30
Shlédněte dědinu Joabovu vedlé pole mého,
kdežto má ječmen; jděte a spalte jej. I zapálili
služebníci Absolonovi dědinu tu. Tehdy přišedše
služebníci Joabovi a roucho na sobě roztrhše, pově-
děli mu: Spálilif jsou služebníci Absolonovi díl obilí
tvého. * A vstav Joab, přišel k Absolonovi do 31
domu jeho a řekl mu: Proč jsou služebníci tvoji
zapálili dědinu mou? * Odpověděl Absolon Jo- 32
abovi: Ai, poslal jsem k tobě řka: Přijď sem,
a pošli tě ke králi, aby řekl jemu: I proč jsem
přišel z Gessuru? Lépe mi bylo ještě tam
zůstati. Protož nyní nechať uzřím tvář královu;
paklit jest na mně nepravost, nechť mne roz-
káže zabiti. * Tedy přišel Joab ke králi a oznámil 33
mil to jemu. I povolal Absolona. Kterýžto při-
šed ke králi poklonil se na tvář svou až k zemi
před ním, i políbil král Absolona.

---

dleném čase toho pomstil. — *vyhnaného*: toho, kte-
réhož vyhnal.

14. *smrtelní*, H. mřeme, t. odpustíš-li mu tu vinu, nevelmi něco zvláštního učiníš, když i sám, jsa věku, jako i všickni, kratičkého, umříti musíš. — *osobu*, H. duši. — *ohlédá*, J. a (zdaliž) Bůh nepřijme žádosti (jeho) a nenajde cesty, aby nezůstal vyhnaný u něho ten, kterýž vyhnaný jest. J. ačkoli ne(kochá se) Bůh, aby odjímal (komu jeho) život (H. duši), ale uložení (H. myšlení) jeho jest, aby nezavrhl od sebe toho, kterýž zavržen jest. — *ovšemť* etc.: avšak vždy myšlení etc.

15. *řeči tyto*, t. pod tím příkladem. — *služebnice tvá*, t. tak jsem myslila: Jestližebych prostnou řečí bez zavinutí k tobě o to šla, oč mluvím, žeby toho nikoli vyslyšeti nemohl. J. že jsem se bála a bojím za lid, t. jediné leč Absolon jim navrácen bude, že se v nějaký nepokoj, bouřku aneb nebezpečenství vydají. — *žádost*, H. slovo.

17. *odtušení*, H. ku pokoji, t. jestliže ke mně samotné milostí se nakloní, ovšem ve své při a pro pokoj všeho lidu bude milostivější. — *aneb zlé*, t. rozeznání čině mezi pří spravedlivou a nepravou.

18. *toho*, H. slova.

19. *Není-liž* etc., H. Zdaliž ruka Joabova není ve všem tomto s tebou. — *nelze* etc., t. nemohuť já ani žádný před tebou křivých řečí mluviti, sic jináč tyby ihned to spatřil. — *naučil*, H. vložil v ústa.

20. *řeč tuto*, t. aťbych taková zápolí dělala, okolkovala řečí. — *jako* etc., H. podlé moudrosti anděla božího.

21. *již jsem*, J. učinil jsi. — *to*, H. slovo.

22. *poděkoval*, H. požehnal. — *naplnil* etc., H. učinil slovo.

26. *obecné*, H. královské.

30. *dědinu*, H. díl neb dědictví. J. dvůr.— *spalte*, J. založte v něm oheň. — *dědinu*: obilí.

33. *před ním*, H. králem.

Hlava 15.

B) Proti otci povstal Absolon tajně i zjevně. I. Tajně zajisté přelstíval lid, a hledaje místa volnějšího k nešlechetnosti, vyprosil se do Hebronu. Odtad předeslav zvědače do pokolení, podvedl i dobré lidi mnohé, uživ k tomu i Achitofele. II. Zjevně pak povstal, když a) se za krále israelského vyhlásil, b) do Jerusalema vojensky se bral, c) po otci utíkajícím válečně se sháněl. O *prvním* skutku uslyšev David, na utíkání se vydal. Tuď mu se někteří připojili, někteří se zlořečením porouhali. A kteří se mu připojili, nebyli jednoho srdce; jiní zajisté v upřímosti, jiní lstivě to činili. Upřímí Davidovi v tom neštěstí tovaryši všickni úmysl měli s králem odejíti; ale král některých při sobě nechal, některé k lepší potřebě zase do Jerusalema propustil. A) Připojil sobě 1) služebníky a strážce své, jichž bylo k bránění do 600; 2) Etaje getejského dobrovolně všecko při králi sobě volícího. A tak šli všickni s pláčem velikým. B) Propustil kněžstvo s archou a Chusaje arachitského. a) Onomu se v modlitbách poručiv, svěřil se, kde obývati a od něho časem správy čekati bude; b) s tímto se pak potkal na hoře Olivetské, kamž s pláčem šel, aby se modlil za zrušení rady Achitofelovy a zachování sebe. Pročež jej poslal do Jerusalema, správu mu dav o přátelích, aby se jim svěřoval, coby obmýšlel Absolon.

I stalo se potom, že sobě najednal Ab-
solon vozů a koní a padesáte mužův, kteříž-
2 by běhali před ním. * A vstávaje ráno Ab-
solon, stával u cesty při bráně, a každého muže,
kterýž maje při, šel ke králi pro rozsouzení,
povolal Absolon k sobě říkaje: Z kterého jsi
ty města? A když mu odpověděl: Z toho a
z toho pokolení israelského jest služebník tvůj;
3 * řekl jemu Absolon: Hle tvá pře výborná
jest a pravá; ale kdoby tě vyslyšel, není
4 žádného u krále. * Říkal také Absolon: Ó kdy-
by mne kdo ustanovil soudcem v zemi této,
aby ke mně chodil každý, kdožby měl nesnáz
a při, a dopomáhalbych mu k spravedlnosti.
5 * Ano i když někdo přicházel klaněje se je-
mu, vztáhl ruku svou, a uchopě ho polibil
6 jej. * Činíval pak Absolon tím způsobem vše-
mu lidu israelskému, kterýž pro rozsudek při-
cházel ke králi; a tak obracel k sobě Abso-
7 lon srdce mužův israelských. * Stalo se pak
také po čtyřidcíti letech, že řekl Absolon ke
králi: Nechť jdu, prosím, a splním slib svůj
v Hebronu, kterýž jsem učinil Hospodinu;
8 * nebo byl učinil slib služebník tvůj, když
jsem bydlil v Gessuru v Syrii, řka: Jestli
mne zase kdy přivede Hospodin do Jerusa-
9 lema, tedy zvláštní službu jemu učiním. * Je-
muž řekl král: Jdi v pokoji. Kterýžto vstav,
10 odšel do Hebronu. * I poslal Absolon zvědače
do všech pokolení israelských, aby řekli:
Když uslyšíte zvuk trouby, rcete: Kralujeť
Absolon v Hebronu. * S Absolonem pak šlo 11
dvě stě mužův z Jerusalema pozvaných; ale
šli v upřímnosti své, aniž co o tom věděli.
* Poslal také Absolon pro Achitofele gilon- 12
ského, rádce Davidova, aby přišel z města své-
ho Gila, když měl obětovati oběti. I stalo se
spiknutí veliké, nebo lidu ustavičně přibý-
valo Absolonovi. * V tom přišel posel nějaký 13
k Davidovi řka: Srdce Israelských obrátilo se
po Absolonovi. * Tedy řekl David všechněm 14
služebníkům svým, kteříž byli s ním v Jeru-
salemě: Vstaňte a utecme, sic jinak nemohli-
bychom ujíti tváři Absolonovy; pospěšte, ať
odejdeme, aby se neuspíšil on a nezastihl
nás, a neuvalil na nás všeho zlého a nepohu-
bil města ostrostí meče. * I řekli služebníci 15
královští králi: Cožby koli zvolil pán náš
král, tuď jsme služebníci tvoji. * A tak vyšel 16
král se vší svou čeledí pěšky; toliko zane-
chal král desíti ženin, aby doma hlídaly.
* Když pak vyšel král a veškeren lid pěšky, 17
postavili se na jednom místě zdaleka. * I šli 18
všickni služebníci při něm, též všickni Cere-
tejští a všickni Feletejští, i všickni Getejští,
šest set mužův, kteříž přišli pěšky z Getu,
šli před králem. * Tedy řekl král k Etajovi 19
getejskému: Proč ty také jdeš s námi? Na-
vrať se a zůstaň při králi; nebo cizozemec
jsi, kterýž se tudíž zase odebéře k místu své-

---

2. *při bráně*, t. domu královského. — *Z toho*, H. z jednoho.
3. *tvá pře*, H. tvé řeči.
4. *Ó kdyby* etc., H. Kdo ustanoví. — *nesnáz*, H. soud. — *dopomáhalbych*: ospravedlnilbych ho.
5. *uchopě*, J. vítaje ho.
6. *obracel*, H. kradl.
7. *letech*. Nejednostejně ta léta počítají; jedni od toho času, když nejprv Israelští za krále žádali; jiní, od pobití kněží v Nabe; jiní, od začátku kralování Davidova.
8. *jemu*, H. Hospodinu. — *učiním*, t. oběti obětovati budu.
10. *zvědače*: náhončí.
11. *pozvaných*, t. k obětem. — *v upřímnosti*, H. dokonalosti, t. upřímým a dobrým úmyslem.
14. *nepohubil*. Pamatuje David na to, jakou jemu Bůh skrze proroka (výš 12, 10.) pohrůžku učiniti ráčil, nevydal se v odpírání mocí, tak aby poddané jako na masné krámy uvesti měl; chtěl jich raději i se svou hanbou ušetřiti, nežli z nich příkopy a terče sobě dělati. Doufal v Boha, že jemu v tom utíkání jako i prvé v nejvyšší moci pokojné příjemný a vzácný bude. Boje a války vedoucím pěkné naučení.
15. *tvoji*, t. hotovi jsme učiniti.
18. *králem*, H. tváří královskou.
19. *při králi*, t. Absolonovi, kterýž království so-

20 mu. * Nedávnos přišel, a již bych dnes tebou
pohnouti měl, aby s námi chodil? Jáť zajisté
půjdu, kdež mi se nahodí. Navratiž se a spro-
voď zase bratří své, a budiž s tebou milosr-
denství a pravda, jakož i ty ukázal jsi mi milost
21 a pravdu. * Odpovídaje pak Etaj králi řekl:
Živ jest Hospodin a živ jest pán můj král,
že na kterémkoli místě bude pán můj král,
buď žeby se chýlilo k smrti nebo k životu, tuď
22 bude i služebník tvůj. * I řekl David k Eta-
jovi: Pojď a přejdi. I přešel Etaj getejský a
všickni muži jeho, i všecky dítky, kteréž byly
23 s ním. * Tedy plakali všickni obyvatelé země
hlasem velikým i všecken lid přecházející.
A tak přešel král potok Cedron, i veškeren
lid přešel proti cestě, kteráž vede na poušť.
24 * A ai, přešel také Sadok a všickni levitové
s ním, nesouce archu smlouvy boží; i posta-
vili archu boží. Šel pak s nimi i Abiatar a
stál, dokudž veškeren ten lid nepřešel, kterýž
25 byl z města. * I řekl král Sadokovi: Dones
zase archu boží do města. Jestliže najdu
milost boží před očima Hospodinovýma, při-
vede mne zase a ukáže mi ji i příbytek
26 svůj. * Pakli řekne takto: Nelíbíš mi se; ai,
tuď jsem, nechť mi učiní, což se mu dobrého
27 vidí. * Řekl ještě král k Sadokovi knězi: Zda-
liž ty nejsi vidoucí? Navratiž se do města
v pokoji! Achimaáš pak syn tvůj a Jonatáš
syn Abiatarův, dva synové vaši, nechť zůsta-
nou s vámi. * Hle já pobudu na rovinách pou- 28
ště, dokudž nepřijde poselství od vás, skrze
něžby mi oznámeno bylo. * A tak donesl zase 29
Sadok a Abiatar archu boží do Jerusalema,
a zůstali tam. * Ale David šel vzhůru k vrchu 30
hory Olivetské, vstupuje a pláče, maje při-
krytou hlavu svou, šel pak bos; veškeren
také lid, kterýž byl s ním, přikryl jeden kaž-
dý hlavu svou, a šli ustavičně plačíce. * Tedy 31
povědíno Davidovi, že Achitofel jest s těmi,
kteříž se spikli s Absolonem, i řekl David:
Zruš, prosím, ó Hospodine, radu Achitofelovu.
* I stalo se, jakž přišel David na vrch hory, 32
aby se tam pomodlil Bohu, ai, potkal se s ním
Chusaj arachitský, maje roztržené roucho své
a hlavu prstí posypanou. * I řekl mu David: 33
Půjdeš-li se mnou, budeš mi břemenem;
* pakli se navrátíš do města a díš k Absolono- 34
vi: Služebníkem tvým budu, ó králi! Služeb-
níkem zajisté otce tvého byl jsem již zdávna, již
pak budu služebníkem tvým: tedy zrušíš radu
Achitofelovu. * Však tam budou s tebou Sadok 35
a Abiatar kněží. Protož cožkoli uslyšíš z do-
mu králova, oznámíš Sadokovi a Abiatarovi
kněžím. * Ai, tam s nimi jsou dva synové je- 36
jich, Achimaáš Sadokův a Jonatáš Abiatarův,
po nichž mi vzkážete, cožbyste koli uslyšeli.
* Šel tedy Chusaj přítel Davidův do města, 37
Absolon také přijel do Jerusalema.

Hlava 16.

Lstivý tovaryš byl Siba služebník Mifibosetův; ten sice s dary se ukázal, však lstivě o to jednal, aby Mifiboseta králi zošklivil a o statek připravil. Se zlořečením porouhal se králi Semej u Bahurimu. Což jak nesl těžce Abisaj, tak trpělivě to přijal David, poznávaje to býti z přepuštění božího a očekávaje vysvobození. Při *druhém* skutku Absolon (t. při vjezdu do Jerusalema) a) Chusaje přijal za rádce, b) jemu a Achitofelovi se svěřil. Tuť Achitofel radu dal 1. o sprznění ženin Davidových pro dojití lásky u lidu, čehož i nešlechetník Absolon skutkem i Achitofel radou dovedl.

A když David sešel maličko s vrchu hory,
ai, Siba služebník Mifibosetův vyšel proti ně-
mu se dvěma osly osedlanými, na nichž nesl
dvě stě chlebův a sto hroznů suchých a sto
2 hrud fíkův a nádobu vína. * I řekl král k Si-
bovi: K čemu jsou tyto věci? Odpověděl Siba:
Oslové jsou pro čeleď královskou k jízdě, chléb
pak a fíky aby jedli služebníci, a víno, aby
se napil, kdožby ustal na poušti. * Opět král 3
řekl: Kdež jest pak syn pána tvého? Odpově-
děl Siba králi: Ai, zůstal v Jerusalemě, nebo
řekl: Dnes navrátí mi dům israelský království

---

bě osoboval. — *k místu*, t. do Getu, odkudž byl vyšel na pomoc Davidovi.

20. *Nedávnos* etc., H. Včera příští tvé. — *chodil*: se toulal. — *půjdu* etc., H. jdu kam půjdu.

22. *přejdi*, t. přes ten potok Cedron.

23. *všickni*, H. všecka země. — *cestě*, J. cestou.

26. *tuď jsem*, t. hotov jsem. — *což se* etc., H. což dobrého v očích jeho.

27. *vidoucí*, t. prorok, tak I. Král. 9, 9.

28. *poselství*, H. slovo.

31. *Zruš*, H. zblázni, v bláznovství obrať.

34. *zrušíš*: zmateš, H. zláměš, t. k mému dobrému.

36. *po nichž* etc., H. pošlete skrze ruku jejich ke mně všeliké slovo.

1. *hory*, t. Olivetské. Výš 15, 30. — *se dvěma osly*, J. s břemeny. Zlý správce pána svého jak se uměl připochlebiti cizím statkem Davidovi v čas jeho nouze; pakli to Mifiboset sám v dar poslal, jak, hle, uměl sobě tu čest osobiti. — *hrud*, H. letního, t. ovoce.

2. *čeleď*, H. dům.

3. *zůstal*. Jeden z nevěrných a převrácených služebníků byl tento, kterýž maje omluviti pána svého (jakž níž 19, 26.), osočil ho, žeby zradil. Hledal

4 otce mého. * Řekl ještě král k Sibovi: Ai,
tvéť jsou všecky věci, kteréž má Mifiboset.
Jemužto řekl Siba s poklonou: Nechať vždy-
cky tak nalézám milost před očima tvýma, pane
můj králi.
5 Tedy bral se král David do Bahurimu; a
ai, vyšel odtud muž z čeledi domu Saulova, je-
hož jmeno bylo Semej, syn Gerův, kterýžto vždy
6 jda zlořečil; * ano i kamením házel na Davida
a na všecky služebníky krále Davida, ačkoli
veškeren lid a všickni udatní byli po pravici
7 jeho i po levici jeho. * A takto mluvil Semej,
když mu zlořečil: Vyjdi, vyjdi, vražedníče a
8 nešlechetníče! * Obrátilť jest na tebe Hospodin
všelikou krev domu Saulova, na jehožs místě
kraloval; a dal Hospodin království v ruku
Absolona syna tvého. A ai, již se vidíš v svém
9 neštěstí, nebo jsi vražedník. * I řekl Abisaj syn
Sarvie ke králi: I proč zlořečí tento mrtvý pes
pánu mému králi? Nechť jdu medle a setnu mu
10 hlavu. * Ale král řekl: Co vám do toho, synové
Sarvie, že zlořečí? Poněvadž Hospodin jemu roz-
kázal: Zlořeč Davidovi; i kdožby směl říci: Proč
11 tak činíš? * Řekl ještě David k Abisajovi i ke
všem služebníkům svým: Ai, syn můj, kterýž
pošel z života mého, hledá bezživotí mého; čím
více nyní tento syn Jemini? Nechte ho, ať zlo-
12 řečí; nebo mu rozkázal Hospodin. * Snad po-
patří Hospodin na soužení mé a odplatí mi
Hospodin dobrým za zlořečenství jeho dnes.

* A tak šel David a muži jeho cestou. Semej 13
také šel po stráni hory naproti němu, a
jda, zlořečil a házel kamením proti němu a
zmítal prachem. * I přišel král a všecken lid, 14
kterýž byl s ním, ustalý a odpočinul tu.
Absolon pak i veškeren lid israelský při- 15
šli do Jerusalema, a Achitofel s ním. * A když 16
přišel Chusaj arachitský, přítel Davidův k Ab-
solonovi, řekl Chusaj k Absolonovi: Živ buď
král, živ buď král! * Tedy řekl Absolon k Chu- 17
sajovi: Toliž jest vděčnost tvá k příteli tvému?
Pročs nešel s přítelem svým? * Odpověděl Chu- 18
saj Absolonovi: Nikoli! Ale kohož vyvolil Ho-
spodin a lid tento i všickni muži israelští, toho
budu a s tím zůstanu. * Přesto komužbych já 19
sloužiti měl? zdali ne synu jeho? Jakož jsem
sloužil otci tvému, tak sloužiti budu tobě.
Řekl pak Absolon Achitofelovi: Raďtež, 20
co máme činiti. * Odpověděl Achitofel Absolo- 21
novi: Vejdi k ženinám otce svého, kterýchž
zanechal, aby hlídaly doma. I uslyší veške-
ren Israel, žes se zošklivil otci svému; a
ssilí se ruce všech, kteříž jsou s tebou. * A pro- 22
tož rozbili Absolonovi stan na paláci králov-
ském. I všel Absolon k ženinám otce svého
před očima všeho Israele. * Rada pak Achi- 23
tofelova, kterouž dával toho času, byla tak
vzácná, jakoby se kdo doptával na řeč boží.
Taková byla každá rada Achitofelova, jakož
u Davida tak u Absolona.

Hlava 17.

Achitofel radu dal II. o vybrání vojska výborného k honění Davida, unaveného až k smrti. Tu radu Chusaj před Absolonem haněl a Bůh dokonce zrušil, nebo Chusaj byv povolán před krále, radě Achitofelově odepřel dovodě toho, že I. nebezpečno táhnouti v počtu tak malém proti rozjitřenému na mysli a chytré-

---

příčiny, jakby pozbyl povinnosti své, k níž byl pánu svému nestatečnému od Davida podroben (výš 9, 10.). Též aby došel záplaty a mzdy u Davida, jakž ho pak i podvedl svou lstí a chytrostí, jemuž však David ne tak snadně uvěřiti měl; ale co nečiní zámutkové, aby i svatým nemalé zdravého soudu zastínění přivodili.

4. *s poklonou*, H. klaním se, t. děkuji.

5. *Bahurimu*. Výš 3, 16. — *kterýžto* etc., H. vycházeje vycházel a lál.

7. *vražedníče*, H. muži krve, tak i níž. — *nešlechetníče*, H. muži Belial.

8. *neštěstí*, H. zlém, t. pomsta tvá na tě přišla.

9. *setnu*, H. srazím.

10. *Co vám*, H. co mně a vám. Ačkoli pak sám Abisaj ozval se, však David k oběma synům Sarvie, Abisaji t. a Joabovi, kteréhož neméně pomsty žádostivého býti znal, řeč obrací. — *že zlořečí*, J. nechať zlořečí. — *rozkázal*, H. řekl: tak ihned. Nehleděl David na samého toho nevážného a lehkomyslného člověka a na jeho řeči, ale na Boha, kterýž všech lidí srdci, údy a snažnostmi jejich vládne, a jich buď z milosti své k dobrému, buď z hněvu svého k zlému spravedlivě ožívá. Lev. 26, při 36. Soud. 9, při 20. Výborné lékařství v čas protivenství a zámutku. Tak pobožní činiti a říkati mají s Jobem (1, 21.): Hospodin etc., t. ta jest jeho vůle svatá, protož trpělivě to snášíno býti má. Semej pak, poněvadž ne na to se ohlédal, aby vůli boží činil, ale aby svou zlost a nenávist vyléval; odtud zjevné jest, že se tuto žádné omluvy hříchu jeho nečiní.

11. *bezživotí mého*, H. duše mé. — *Jemini*, J. Beniaminský.

12. *na soužení*. Jiní čtou: na oči mé, t. k pláči mému. — *odplatí*, H. navrátí.

13. *prachem*: prstí.

14. *král*, t. do Bahurimu. — *odpočinul*, H. oddechl.

17. *vděčnost*: milosrdenství, láska, milost.

21. *Odpověděl*. K tomu ten zlý rádce směřoval svou zlou radou, aby žádné naprosto naděje nezůstávalo k smíření se otci se synem, nebo sic jinák pomsty od Davida obávati se musil: ač se i hroznější z dopuštění božího nevyhnul, sám se oběsiv. Níž 17, 23.

22. *paláci*, H. střeše (Jos. 2, 6. Soud. 16, 27.), t. na domě.

23. *vzácná*, t. u Absolona a jiných na boží řeči nedbajících; ti sobě rad jeho vážili, tak jako po-

mu ve věcech válečných člověku, aby i srdce lvu klesnouti musilo; II. lépe jest veřejným tažením jej i na poušti stíhati i v městě oblehnouti. Té rady Bůh potvrdil, změniv srdce lidu k zlému Absolonovi. To pak vše Chusaj A) Davidovi po synech Sadokových Jonatášovi a Achimaášovi (kteréž v tom sice shlédl služebník Absolonův a prozradil, ale žena je v studnici zastřela, vymluvila) oznámiv, radu dal, aby se rychle přes Jordan přeplavil; B) k nelibosti Achitofelovi učinil, až se i on zoufalstvím oběsil. Protož i David hned docela proti synu svému a vojsku do Mahanaimu se přestěhovav, vojensky se postaviti musil; ale Pán Bůh mu dal, aby 1) ve své nouzi dobré přátely s dostatečným opatřením sebe i lidu svého nalezl.

Řekl ještě Achitofel k Absolonovi: Nechť
medle vyberu dvanácte tisíc mužův, abych
2 vstana honil Davida noci této; * a dostihna
ho, dokudž jest ustalý a zemdlené má ruce,
předěsím jej, a uteče veškeren lid, kterýž
3 jest s ním, i zamorduji krále samého, * a tak
obrátím veškeren lid k tobě; nebo jakobych
je všecky k tobě obrátil, když jen zabit bude
ten muž, kteréhož ty hledáš: o lid ty se nic
4 nestarej. * I líbila se ta řeč Absolonovi i všech-
5 něm starším israelským. * Avšak řekl Abso-
lon: Zavolej sem hned Chusaje arachitského,
6 abychom slyšeli, co i on mluviti bude. * Když
pak přišel Chusaj k Absolonovi, mluvil k ně-
mu Absolon řka: Takto mluvil Achitofel;
máme-li učiniti vedlé řeči jeho čili nic? Po-
7 věz ty. * Tedy řekl Chusaj k Absolonovi: Ne-
níť dobrá rada, kterouž dal Achitofel nyní.
8 * Dále mluvil Chusaj: Ty víš o otci svém i
mužích jeho, že jsou udatní, k tomu zjitření
na mysli, jako medvědice osiřelá v poli. Nad-
to otec tvůj jest muž válečný, kterýž ne vždy-
9 cky nocuje s lidem. * Nýbrž nyní spíše v záloze
stojí v nějaké jeskyni aneb v některém jiném
místě; i staloby se, jestližeby kteří padli z těch
tvých při začátku, že každý, kdoby o tom usly-
šel, řeklby: Stala se porážka v lidu, kterýž
10 postoupil po Absolonovi. * A takby i silných re-
ků srdce, kteréž jest jako srdce lva, škodlivě
oslábло; nebo ví veškeren Israel, že jest udat-
ný rytíř otec tvůj, a silní bojovníci ti, kteříž
jsou s ním. * Ale totoť radím, aby shromáždě 11
k sobě veškeren Israel, od Danu až do Ber-
sabe, kterýž v množství jest jako písek při
moři, ty sám životně vytáhl k boji. * A tak po- 12
táhneme proti němu, na kterémby koli místě na-
lezen býti mohl, a připadneme na něj, jako padá
rosa na zemi; i nepozůstaneť z něho, totiž ze
všech mužův, kteříž jsou při něm, ani jediné-
ho. * Jestližeby pak se shrnul do některého mě- 13
sta, snesou veškeren lid israelský k tomu mě-
stu provazy, a vtrhneme je až do potoka, tak
aby tam ani kaménka z něho nebylo lze najíti.
* I řekl Absolon a všickni muži izraelští: Lep- 14
šíť jest rada Chusaje arachitského nežli rada
Achitofelova. Hospodin zajisté to způsobil,
aby zrušena byla rada Achitofelova, kteráž
sic dobrá byla, aby tak uvedl Hospodin na
Absolona zlé věci.
Oznámil pak to Chusaj Sadokovi a Abia- 15
tarovi kněžím: Tak a tak radil Achitofel Ab-
solonovi a starším israelským, ale já takto a
takto jsem radil. * Nyní tedy pošlete rychle a 16
oznamte Davidovi, řkouce: Nezůstávej přes
noc na rovinách pouště, ale přeprav se bez
meškání, aby snad nebyl shlcen král i ve-
škeren lid, kterýž jest s ním. * Jonatáš pak a 17
Achimaáš stáli u studnice Rogel; i šla tam
děvečka a pověděla jim, aby oni jdouce, ozná-
mili to králi Davidovi; nebo nesměli se uká-
zati aneb vjíti do města. * Avšak uzřel je slu- 18
žebník jeden a oznámil to Absolonovi. Pročež

božní božích: ale David maje ducha prozřetelnosti a umění božího, nejináče jim místo u sebe dával, než potud, pokudž se s boží vůlí srovnávaly. — *jakož* etc., J. pokudž byl i u Davida i u Absolona.

2. *zemdlené*, H. opuštěné.

3. *k tobě*, t. nebude v lidu více roztržitosti mysli a ohlédání se za Davidem, ale k tobě oči všech beze všeho rozpakování obráceny budou. — *o lid* etc., H. o všecken lid bude pokoj.

4. *I líbila* etc., H. pravé bylo slovo v očích.

5. *co i on* etc., H. co v ústech svých také on má.

6. *Takto* etc., H. podlé slova toho.

8. *o otci svém.* Ačkoli Chusaj službu slíbil Absolonovi (výš 16, 19.), avšak že Davidovi k dobrému svou radou se nakloňoval, spravedlivě to činil, hledě na nespravedlivou a bezbožnou (vedlé práv všech národů, ovšem božích) při Absolonovu, že proti otci povstal, též hledě i na Davida, kterýž důstojenství královského řádně došel; ano pamatuje i na svou povinnost, k níž zavázán byl od Davida. Výš 15, 34. — *zjitření* etc., H. trpcí na duši. — *v poli,* t. když jí mladé poberou. Velmi vlastního a k věci sloužícího podobenství užil. — *nocuje* etc., J. spí, t. velmi bedlivý jest. J. na ten rozum, že ne dlouho leží na místě, leč jednu noc.

9. *stojí*, H. kryje se. — *jeskyni*, J. jámě. — *z těch*, t. těch dvanácte tisíců, v. 1. — *začátku*, t. tvého kralování a bojů začetí.

10. *silných*, H. syn síly. — *škodlivě* etc., H. rozpuštěním rozpustí se. Jos. 2, 9. — *silní*, H. synové síly neb války.

11. *shromáždě*, H. shromážďuje shromáždil. — *životně*, H. tváří svou.

13. *vtrhneme*, H. potáhnem, t. to město.

14. *způsobil*, H. přikázal. — *dobrá byla*, t. Absolonovi.

16. *přeprav se*, t. přes Jordan.

17. *Jonatáš.* Tento syn Abiatarův a druhý Sadokův tu v skrýši nastrojeni byli nedaleko místa toho, kdež byl David, aby jemu snáze, čímby se spraviti mohl, nepatrně donešeno býti mohlo. Výš 15, 13. — *děvečka*, t. za příčinou praní šatů, jakž sv. Jeroným smýšlí.

odšedše obadva rychle, vešli v Bahurimě do
domu muže jednoho, kterýž měl studnici na
19 dvoře svém. I spustili se do ní.* A žena vzavši
plachtu, rozestřela ji na vrch studnice a nasypala na ni krup, a tak nebyla ta věc spatřína.
20 *Nebo když přišli služebníci Absolonovi k ženě
do domu a řekli: Kde jest Achimaáš a Jonatáš? Odpověděla jim žena: Přešliť jsou ten
potok. Hledavše tedy a ničeho nenalezše, navrá-
21 tili se do Jerusalema. * A když oni odešli, tito
vystoupivše ze studnice, šli a oznámili králi
Davidovi a řekli jemu: Vstaňte a přepravte se
rychle přes vodu, nebo toto radil proti vám
22 Achitofel. * Protož vstav David a veškeren lid,
kterýž byl s ním, přepravili se přes Jordan,
prvé nežli se rozednilo; a nezůstal ani jeden,
23 ježtoby se nepřepravil přes Jordan.* Tedy Achitofel vida, že se nestalo vedlé rady jeho, osedlal osla, a vstav odjel do domu svého, do
města svého; a učiniv pořízení v čeledi své,
oběsil se a umřel, i pochován jest v hrobě otce
svého.*David pak byl již přišel do Mahanaimu, 24
když se Absolon přepravil přes Jordan, on i
veškeren lid israelský s ním. * A tu ustanovil 25
Absolon Amasu místo Joaba nad vojskem.
(Byl pak Amasa syn muže, jehož jméno bylo
Jetro israelský, kterýž všel k Abigali dceři
Naasově, sestře Sarvie matky Joabovy.)
* I položil se Israel a Absolon v krajině ga- 26
ladské.

Stalo se pak, když přišel David do Ma- 27
hanaimu, že Sobi syn Naasa z Rabbatu, synův
Ammonových a Machir syn Ammihelův z Lodabaru a Berzellaj galadský z Rogelimu, * lůže, 28
číše a nádoby hliněné, též pšenice, ječmene,
mouky, krup, bobu, šocovice a pražmy, * ano 29
i medu, másla a ovcí i sýrů kravských přinesli
Davidovi a lidu, kterýž s ním byl, aby jedli.
Nebo řekli: Lid ten jest hladový a ustalý i
žíznivý na té poušti.

Hlava 18.

Pán Bůh dal Davidovi, aby 2) šťastně se šikoval i vítězství obdržel, až i Absolon zavisev na dubě, od Joaba (jemuž oznámeno bylo o tom) trojím kopím proražen, od služebníků jeho zabit a po přetržení skrz troubení bitvy kamením zametán, tak že se mu nedostalo v nádherném hrobě ležeti. A jakkoli David pro smrt Absolonovu i posly Achimaáše a Chusi zarmoutil, etc.

Sčetl pak David lid, kterýž měl s sebou,
2 a ustanovil nad nimi tisícníky a setníky.* I uvedl
David třetinu lidu v správu Joabovu, a třetinu
v správu Abisaje syna Sarvie bratra Joabova,
a třetinu v správu Etaje getejského. I řekl
3 král k lidu: I já také potáhnu s vámi. * Ale
lid řekl: Nikoli nepotáhneš; nebo jestliže bychom i utíkali, nebudouť na to velmi dbáti,
aniž by nás i polovici zbili, budou toho vážiti.
Ty sám zajisté jsi jako z nás deset tisícův.
Protož lépe bude, aby nám byl v městě ku
4 pomoci. * I řekl k nim král: Což se vám za
dobré vidí, učiním. Tedy stál král u brány,
a veškeren lid vycházel po stu a po tisíci.
5 * Přikázal pak král Joabovi a Abisajovi a
Etajovi řka: Zacházejtež mi pěkně se synem
Absolonem. A veškeren lid slyšel, když přikazoval král všechněm tisícníkům o Absolonovi.
*A tak vytáhl lid do pole proti lidu israelskému, 6
a byla bitva v lese Efraim.

I poražen jest tu lid israelský od služeb- 7
níkův Davidových; a stala se tu porážka veliká v ten den, tak že jich padlo dvadceti tisícův.
*Nebo když ta bitva rozšířila se po vší krajině, 8
více pohubil lidu les, nežli jich požral meč
toho dne. * Potkal se pak Absolon se služeb- 9
níky Davidovými, kterýžto Absolon jel na mezku, i podšel s ním mezek pod hustý dub veliký a uvázl za hlavu v stromě tom, tak že
visel mezi nebem a zemí; ale mezek, kterýž
pod ním byl, odběhl pryč. * To uzřev jeden, 10
oznámil Joabovi řka: Hle, viděl jsem Absolona,
an visí na dubě. * I řekl Joab muži, kterýž mu 11
to oznámil: Ai, viděls, pročes ho pak nezabil
tam a nesrazil na zemi, a já bylťbych povinen
dáti deset lotův stříbra a pás rytířský jeden.

---

19. *plachtu*, H. přikryvadlo.
21. *jemu*, H. Davidovi.
23. *Achitofel*. I v zlé proti Davidovi radě i v ohavné boží za svou nešlechetnost pomstě, vyobrazoval Jidáše, zrádce pána Krista. — *oběsil*, H. zaškrtil se.
25. *israelský*, J. ismaelský, jakž se znáti dává z I. Paral. 2, 17. — *Abigali*, J. Abigaili.
28. *číše*, J. medenice.

1. *Sčetl:* přehlížel vojsko.
2. *uvedl*, H. vyslal. — *potáhnu*, H. vycházeje vyjdu.
3. *nebudouť*, H. nepřiloží pro nás srdce, tak i v nižších slovích. — *tisícův*, t. tebe dopadnouti žádostivější jsou, než kdyby nás ještě mnohemnásob více bylo. — *ku pomoci*, t. jakož modlitbami a radou, tak i osobně, bude-li potřebí.
4. *u brány*, H. po ruce, t. po straně brány.
8. *vší krajině*, H. tváři vší země. — *pohubil*, H. sežral, shltil, t. raněni jsouce kryli se v lese, a zvěř je rozsápala aneb dříví zázračně přikvačovalo aneb se sami o dříví uráželi, do výmolů padali etc.
9. *uvázl* etc., H. zadržela se hlava jeho, t. buď za vlasy, buď za krk. — *visel*, H. dán byl.

12 * Odpověděl muž ten Joabovi: A já, bych i
odečtených měl na ruce své tisíc lotův stříbra,
nevztáhlbych ruky své na syna králova; nebo
jsme slyšeli, kterak přikazoval král tobě a Abi-
sajovi a Etajovi, řka: Šetřte všickni syna mého
13 Absolona: * lečbych se dopustiti chtěl sám proti
duši své nepravosti. Ale nebývát nic tajno před
14 králem, a tyby sám proti mně stál. * I řekl
Joab: Nebudu se tu meškati s tebou. Protož
vzav tři kopí do ruky své, vrazil je do Abso-
15 lona, an ještě živ byl na dubě. * A obskočivše
Absolona deset služebníkův oděnců Joabo-
16 vých, bili jej a zabili. * V tom zatroubil Joab
v troubu, i vrátil se lid od honění Israele; nebo
17 zdržel Joab lid. * A vzavše Absolona, uvrhli ho
v tom lese do jámy veliké, a nametali na něj
hromadu kamení velmi velikou. Ale veškeren
Israel zutíkali jeden každý do stanův svých.
18 *(Absolon pak vzal to byl před sebe, a vyzdvihl
sobě ještě za života svého sloup v údolí krá-
lovském; nebo byl řekl: Nemám syna, aby
zůstala paměť jména mého. Protož nazval ten
sloup jménem svým, kterýž slove místo Abso-
19 lonovo až do dnešního dne.) * Tedy Achimaáš
syn Sadokův řekl: Medle nechť běžím, abych
zvěstoval králi, že ho vysvobodil Hospodin
20 z ruky nepřátel jeho. * I řekl mu Joab: Ne-
bylby dnes dobrým poslem, ale oznámíš to
jiného dne, dnes však neoznamuj toho, protože
21 syn králův umřel. * Potom řekl Joab k Chusi:
Jdiž, zvěstuj králi, cos viděl. A pokloniv se
22 Chusi Joabovi běžel. * Mluvil pak ještě Achi-
maáš syn Sadokův a řekl k Joabovi: Buď
jak buď, medle nechť já také běžím za Chusi.
Odpověděl Joab: Pročby ty běžel, synu můj,
23 když nemáš, coby dobrého zvěstoval? * I řekl:
Buď jak buď, poběhnu. Odpověděl mu: Běž!
A tak běžel Achimaáš cestou přímější a pře-
běhl Chusi. * David pak seděl mezi dvěma 24
branama. I vyšel strážný na vrch brány na
zeď, kterýž pozdvih očí svých, uzřel, a hle,
muž jeden běžel sám. * Tedy volaje strážný, 25
oznámil králi. I řekl král: Jestliť sám toliko, te-
dy dobré poselství nese. A když ten šel předse
a přibližoval se, * uzřel ještě strážný muže dru- 26
hého běžícího; i zavolal strážný na branného
a řekl: Hle, opět muž běží sám. Tedy dí král:
I tenť v dobré poselství běží. * Řekl ještě stráž- 27
ný: Vidím běh prvního, jakoby byl běh Achi-
maáše syna Sadokova. I dí král: Dobrýtě to
muž, protož s dobrým poselstvím jde. * Tedy 28
volaje Achimaáš řekl králi: Pokoj tobě. A po-
kloniv se králi tváří svou k zemi řekl: Pože-
hnaný Hospodin Bůh tvůj, kterýž podmanil
muže ty, jenž pozdvihli rukou svých proti
pánu mému králi. * I řekl král: Dobře-li se 29
má syn můj Absolon? Odpověděl Achimaáš:
Viděl jsem hluk veliký, když posílal služebníka
králova Joab a mne služebníka tvého; ale ne-
vím nic, co bylo. * Jemuž řekl král: Odstup a 30
stůj tamto. I odstoupil a stál. * A v tom Chusi 31
přišed řekl: Zvěstuje se pánu mému králi,
že vysvobodil tě dnes Hospodin z ruky všech
povstávajících proti tobě. * Ale král řekl k Chusi: 32
Jestliž živ syn můj Absolon? Odpověděl Chusi:
Nechť jsou tak jako syn králův nepřátelé pána
mého krále i všickni, kteříž povstávají proti
tobě ke zlému.
I zarmoutil se král, a vstoupiv do hor- 33
ního pokoje na bráně plakal, a jda mluvil
takto: Synu můj Absolone, synu můj, synu
můj Absolone! Ó kdybych byl umřel za tebe,
Absolone synu můj, synu můj!

Hlava 19.

(A jakkoli) i lid s vítězstvím se navracující (David) pláčem svým zarmoutil, však jsa od Joaba napomenut veselou tvář všechněm ukázal. Odtud hned pošlo, že 3) na království zase od lidu jest dosazen. Tu

12. *odečtených*, J. odvážených aneb hotových. — *jsme slyšeli*, H. v uších našich přikazoval. — *všickni* etc., H. aby nikdo nedotýkal se.
13. *nepravosti*, H. lži, pokrytství, t. učině to, před králem zapírati chtěl a lháti. — *tyby*, J. zdaližby ty se směl na odpor stavěti, t. proti králi mě zastávaje.
14. *kopí*, H. pruty, t. malé kopí. — *do Absolona*, H. do srdce, t. do prostředku, neb tak v hebrejském jazyku to slovo srdce na mnoha místech se vykládá, jako i níž v témž verši. — *na dubě*, H. v srdci dubu, t. u prostřed dubu.
15. *bili*: zranili.
16. *zdržel*, J. zbránil, t. zabivše původa různic, aby se s jinými neshánělі a nemordovali jich.
17. *nametali*, H. postavili, vyzdvihli.
18. *vzal*, H. vzav, vyzdvihl. — *sloup*: znamení pamětné. — *místo*, H. ruka.
19. *zvěstoval*, H. dobrou novinu pověděl. — *vysvobodil*, H. soudil, t. pomstou svou uvedenou na Absolona.
20. *dobrým* etc., H. muž veselého poselství.
21. *Chusi*, J. mouřenínovi, neb to slovo Chusi tak se vykládá. Nebyl onen Chusaj arachitský přítel Davidův, o němž výš.
24. *strážný*: pověžný. — *zeď*, H. střechu, viz Soud. 16, 27.
25. *nese*, H. v ústech jeho.
28. *Pokoj*, t. zdráv buď. — *podmanil*, H. zavřel.
29. *Dobře-li* etc., J. živ-li jest, H. pokoj-li pacholeti. — *služebníka*, t. Chusi.
30. *Odstup*, H. odejdi.
31. *vysvobodil*, H. soudil tebe.
33. *pokoje*: večeřadla. — *Ó kdybych*, H. kdo mi dá.

pak jiní a) v cestu vyšli jemu, b) vyprovázeli jej, c) se nesnadnili. A) V cestu vyšli Davidovi a) k návěští jeho (lid judský) b) Semej žádaje za milost, c) Siba s prámy k přeplavení krále, d) Mifiboset s žalobou. B) Vyprovázel Davida Berzellaj galadský a nemoha s králem do Jerusalema jeti, Chamaama syna svého králi daroval, s nímž se tedy král rozžehnávaje jej políbil. C) Nesnadnili se Israelští s Judskými o přednost; odkudž se opět stalo zkormoucení od cizího. Cizí nazývám jak z pokolení tak z nepřátel okolních. — Z pokolení dvojí nesnáz, jedna od Seby, druhá od potomků Saulových.

I oznámeno jest Joabovi: Ai, král pláče a
2 naříká pro Absolona. * Pročež obrátilo se to
vysvobození toho dne v kvílení všemu lidu;
nebo slyšel lid v ten den, že bylo praveno:
3 Zámutek má král pro syna svého.* A tak kradl
se lid toho dne, vcházeje do města, jako se
4 krade lid, když se stydí, utíkaje z boje. * Král
pak zakryl tvář svou a křičel král hlasem veli-
kým: Synu můj Absolone! Absolone synu
5 můj, synu můj! * Tedy všed Joab ke králi do
domu řekl: Zahanbil jsi dnes tváři všech slu-
žebníkův svých, kteříž vysvobodili život tvůj
dnes, a život synův tvých i dcer tvých, a
6 život žen tvých, i život ženin tvých; * milu-
je ty, kteříž tě mají v nenávisti, a v nená-
visti maje ty, kteříž tě milují; nebos doká-
zal dnes toho, že sobě nevážíš vůdců a slu-
žebníkův svých. Shledal jsem zajisté dnes, že
kdyby jen byl Absolon živ zůstal, bychom pak
všickni dnes byli pobiti, tedy dobřeby se tobě
7 to líbilo. * Protož nyní vstana, vyjdi a mluv
ochotně k služebníkům svým; nebo přisahámť
skrze Hospodina, jestliže nevyjdeš, že nezů-
stane žádný s tebou této noci; a to bude tobě
horší nežli všecky zlé věci, kteréž na tebe při-
8 šly od mladosti tvé až dosavad. * A tak vstav
král, posadil se v bráně. I povědíno bylo vše-
mu lidu těmito slovy: Ai, král sedí v bráně.
I přišel veškeren lid před obličej krále; ale lid
israelský byl zutíkal jeden každý do svých stanů.
9 Tedy veškeren lid hádal se vespolek, ve
všech pokoleních israelských, a pravili: Král
vytrhl nás z ruky nepřátel našich, a tentýž
vytrhl nás z ruky Filistinských, a teď nyní
10 utekl ze země před Absolonem: * Absolon pak,
kteréhož jsme pomazali sobě, zahynul v boji:
nyní tedy, proč zanedbáváte přivesti zase krále?
11 * Protož král David poslal k Sadokovi a Abi-
atarovi kněžím s těmito slovy: Mluvte k star-
ším judským řkouce: Proč máte býti poslední
v uvedení zase krále do domu jeho? (Nebo řeč
všeho lidu israelského donesla se krále o uve-
dení jeho zase do domu jeho.) * Bratří moji jste, 12
kost má a tělo mé jste; proč tedy máte býti
poslední v uvedení zase krále? * A Amasovi 13
také rcete: Zdaliž ty nejsi kost má a tělo mé?
Toto ať mi učiní Bůh a toto přidá, jestliže ne-
budeš vůdcem vojska přede mnou po všecky
dni na místo Joaba. * I naklonil srdce všech 14
mužů judských jako muže jednoho, aby poslali
ke králi řkouce: Navratiž se ty i všickni slu-
žebníci tvoji. * Tedy navrátil se král a přišel až 15
k Jordanu. Lid pak judský byl přišel do Gal-
galy, aby se bral vstříc králi a převedl jej
přes Jordan. * Pospíšil také Semej syn Gery 16
syna Jemini, kterýž byl z Bahurimu; a vyšel
s lidem judským vstříc králi Davidovi, * a tisíc 17
mužův bylo s ním z Beniaminových. Siba také
služebník domu Saulova s patnácti syny svými,
a dvadceti služebníků jeho s ním, přepravili se
přes Jordan před krále; * i přepravili lodí, aby 18
převezli čeleď královskou a učinili, cožby se
jemu líbilo. Semej pak syn Gery padl před
králem, když se přepraviti měl přes Jordan,
* a řekl: Nepočítej mi pán můj nepravosti a 19
nezpomínej toho, co nepravě učinil služebník
tvůj toho dne, když vyšel pán můj král z Je-
rusalema, aby to měl skládati král v srdci
svém! * Neboť zná služebník tvůj, že zhřešil, 20
a ai, přišel jsem dnes já prvé než kdo ze vší
čeledi Josefovy, abych vyšel vstříc pánu svému
králi. * I odpověděl Abisaj syn Sarvie a řekl: 21
A což nebude zabit Semej, protože zlořečil po-
mazanému Hospodinovu? * Ale David řekl: 22
Co vám do toho, synové Sarvie, že jste mi dnes
odporní? Dnes-liž má zabit býti někdo v Isra-

---

1. *naříká*, J. smutek nese.
2. *vysvobození*: vítězství.
3. *dne*, t. bez slavení vítězství vešli do města kradmo.
4. *tvář svou*, t. podlé způsobu smutek nesoucích. Výš 15, 30.
5. *vysvobodili*, H. vytrhli. — *život*, H. duši. Tak i dále v témž verši.
6. *dobřeby* etc., H. pravéby bylo v očích tvých.
7. *ochotně* etc., H. k srdci služebníkům.
8. *v bráně*, t. města Mahanaimu.
9. *hádal*: domlouvali se jedni na druhé, obviňovali se, t. ti, kteříž byli po straně Absolonově.
10. *sobě*: nad sebou. — *zahynul*, H. umřel. — *zanedbáváte*, H. mlčíte.
13. *tělo mé*. Nebo byl syn sestry Davidovy. Výš 17, 25. — *Toto ať* etc. Viz Rut 1, 17.
14. *naklonil*, t. Amasa, J. David.
15. *jej*, H. krále.
17. *přepravili se*, H. šťastně přešli.
18. *lodí*: prám.
20. *Josefovy*, t. kteříž blízko tebe jsouce, nejdřív přijíti mohli, však i ty jsem předstihl.
22. *Co vám* (viz výš 16, 10.), H. co mně a vám? — *odporní*, H. satanem. — *někdo*, H. muž.

eli? nebo zdaliž toho neznám, že dnes jsem
23 králem nad Israelem? * Tedy řekl král k Semejovi: Neumřeš! I přisáhl mu král.
24 Mifiboset také vnuk Saulův vyjel vstříc
králi. (Neošetřoval pak byl nohou svých, ani
brady nespravoval, ani šatův svých nepral od
toho dne, jakž byl odšel král, až do dne, když
25 se navrátil v pokoji.) * A když přišel do Jerusalema, vyšel vstříc králi. I řekl jemu král:
26 Proč jsi neodšel se mnou Mifibosete? * Kterýžto
odpověděl: Pane můj králi, služebník můj
oklamal mne; řekltě byl zajisté služebník
tvůj: Osedlám sobě osla, abych vsedna na něj,
bral se s králem, protože jest kulhavý slu-
27 žebník tvůj. * I osočil služebníka tvého u pána
mého krále: ale pán můj král jest jako anděl
28 boží; učiniž tedy, což se dobrého vidí. * Nebo
všickni z domu otce mého byli jsme hodni
smrti před pánem mým králem: a však jsi zasadil služebníka svého mezi ty, kteříž jedí
chléb stolu tvého. Čehožbych sobě více spravedlivě mohl žádati a oč se více na krále do-
29 mlouvati? * Jemuž řekl král: Proč šíříš řeč
svou? Vyřklť jsem: Ty a Siba rozdělte statek
30 mezi sebou. * Ještě řekl Mifiboset králi: Třebas
nechť všecko vezme, když se jen navrátil pán
můj král v pokoji do domu svého.
31 Ano i Berzellaj galadský vyšel z Rogelimu
a přepravil se s králem přes Jordan, aby ho
32 zprovodil za Jordan. * Byl pak Berzellaj velmi
starý, maje osmdesáte let, kterýžto opatroval
krále stravou, když obýval v Mahanaimě;
33 nebo byl člověk bohatý velmi. * I řekl král
k Berzellajovi: Pojď se mnou a chovati tě budu
34 při sobě v Jerusalemě.*Ale Berzellaj odpověděl
králi: Jacíž jsou dnové věku mého, abych šel
35 s králem do Jerusalema? * V osmdesáti letech
jsem dnes; zdaliž mohu rozeznati mezi dobrým
a zlým? Zdaliž okušením rozezná služebník
tvůj, cobych jedl a cobych pil? Zdaliž poslouchati mohu již hlasu zpěvákův a zpěvaček?
Pročby tedy služebník tvůj déle býti měl břemenem pánu svému králi?*Maličko ještě půjde 36
služebník tvůj za Jordan s králem, nebo pročby
mi se takovou odplatou král odplacovati měl?
* Nechť se navrátí, prosím, služebník tvůj, ať 37
umru v městě svém, kdež jest hrob otce mého
a matky mé. Ai, služebník tvůj Chamaam
půjde s pánem mým králem, jemuž učiní, což
se dobrého viděti bude. * I řekl král: Dobře, 38
nechť jde se mnou Chamaam, a učiním jemu,
což se tobě za dobré viděti bude; nadto čehožkoli požádáš ode mne, toť učiním. * A když se 39
přepravil veškeren lid přes Jordan, král také
přepravil se; i políbil král Berzellaje a požehnal
ho, kterýžto navrátil se na místo své.
A tak bral se král do Galgaly a Chamaam 40
s ním; veškeren také lid judský provázeli
krále, též i polovice lidu israelského. * A ai, 41
všickni muži israelští přišedše ke králi, řekli
jemu: Proč jsou tě ukradli před námi bratří
naši, muži Judovi, a převedli krále a čeleď jeho
přes Jordan, i všecky muže Davidovy s ním?
* I odpověděli všickni muži judští mužům isra- 42
elským: Protože král jest příbuzný náš. A proč
se hněváte o to? Zdaliž nás za to král pokrmy
opatřoval? Zdaliž nám jaké dary dal? * Od- 43
povídajíce pak muži israelští mužům judským
řekli: Deset dílův máme v králi, a protož i
v Davidovi máme více nežli vy: pročež tedy
málo jste nás sobě vážili; zdaliž jsme my
prvé o to nemluvili, abychom zase přivedli
krále svého? Ale tvrdší byla řeč mužů judských nad řeč mužů israelských.

Hlava 20.

I. Seba troubením odtrhl Israele od Davida. Proti němu tedy David poručil Amasovi ve třech dnech lid sebrati; ale když prodléval, které měl nahotově, poslal s Abisajem a s Joabem (v tom pak tažení Joab

---

24. *vnuk*, H. syn. — *neošetřoval*, H. neučinil, t. neozdobil neb neumyl podlé obyčeje tehdejšího, a to na znamení zámutku, kterýž měl pro krále a ujití jeho.
25. *přišel*, t. král. — *neodšel*, t. z Jerusalema, o čemž viz výš hl. 15.
26. *tvůj*, t. já jsem byl řekl.
28. *hodni* etc., H. muži smrti. — *domlouvati*, H. volati.
29. *řeč*, H. slova. — *Vyřklť jsem*. Jakoby řekl: Bylť jsem Sibovi přisoudil tvá všecka popluží, kdyžs byl u mne obžalován, žeby zradil nade mnou (výš 16, 4.), ale na správu tvou tuto ulevuji z toho úsudku a polovici aspoň zanechávám. — *statek*, H. rolí, míní užitky polní.
32. *bohatý*, H. veliký.
34. *věku mého*, H. let života mého, t. velmiť jsem já již pro sešlost svou nespůsobný ke dvoru.
35. *dobrým* etc., t. chutným a nechutným.
37. *kdež jest* etc., H. u hrobu. — *Chamaam* byl syn Berzellaje. III. Král. 2, 7.
38. *čehožkoli*: co sobě zvolíš.
41. *jemu*, H. králi. — *ukradli*, t. neučinivše toho s naší radou a ze společného svolení, že tě zase povolali a přivedli. Podobná nesnáz a bouřka ze žádosti marné chvály a závisti prýštící se byla za Jefte vznikla. Soud. hl. 12.
43. *Deset* etc., t. my se spravedlivěji domlouváme, nebo nás jest více, t. desatero pokolení, vás pak dvoje toliko. Nová a to veliká nesnáz nastala Davidovi, tak že jich poslouchaje, aby co k tomu říkati měl, nic se nedokládá; jisté jest, že znal divných božích soudů spravedlnost. — *nežli vy*, t. lepší právo k němu máme. — *jsme my* etc., H. nebylo slovo mé první. — *tvrdší*, J. mocnější, ostřejší,

lstivě Amasu zabil, jejž jiný odtáhl a zakryl) narychlo. Hledajíce tedy Seby, nalezli jej v Abel-Betmaaše; ale Joabovi ozvavši se žena moudrá, válku zastavila a hlavu sťatou Sebovu z města Joabovi vyhodila, již vzav Joab vrátil se s vítězstvím do Jerusalema ku povinnosti své jako i jiní.

Přišel pak tu náhodou nějaký člověk ne-
šlechetný, jehož jmeno bylo Seba, syn Bochri,
muž Jemini. Ten zatroubil v troubu a řekl:
Nemámeť my dílu v Davidovi ani dědictví
v synu Isaje; obrať se jeden každý k stanům
2 svým, ó Israeli! * A tak všichni muži israelští
odstoupili od Davida za Sebou synem Bochri:
ale muži judští přidrželi se krále svého, od
3 Jordanu až do Jerusalema. * David pak přišel
do domu svého do Jerusalema, a vzal král
deset ženin, kterýchž byl nechal, aby hlídaly
doma, a dal je pod stráž a choval je, ale
nevcházel k nim, a zůstaly zavřeny až do dne
smrti své ve vdovství.
4 Potom řekl král k Amasovi: Svolej mi
muže judské do třetího dne, ty také se tu
5 postav. * A tak odšel Amasa, aby svolal lid
judský; ale prodlil mimo určitý čas, kterýž
6 mu byl uložil. * Protož řekl David k Abisa-
jovi: Již nyní hůře nám činiti bude Seba syn
Bochri nežli Absolon: protož vezmi služebníky
pána svého a hoň jej, aby sobě nenalezl měst
7 hrazených, a tak ušelby nám s očí. * Tedy
táhli za ním muži Joabovi i Ceretejští i Fe-
letejští, a všickni udatní vytáhli z Jerusalema,
8 aby honili Sebu syna Bochri. * A když byli
u kamene toho velikého, kterýž jest v Gabaoně,
Amasa potkal se s nimi. Joab pak byl opá-
sán po sukni, v kterouž byl oblečen, na níž
také měl připásaný meč k bedrám v pošvě
své, kterýž snadně vytrhnouti i zase vstrčiti
9 mohl. * I řekl Joab k Amasovi: Dobře-li se
máš, bratře můj? A ujal Joab pravou rukou
10 Amasu za bradu, aby ho políbil. * Ale Amasa
nešetřil se meče, kterýž byl v ruce Joabově;
i ranil ho jím pod páté žebro a vykydl střeva
jeho na zemi jednou ranou, a umřel. I honili
Joab a Abisaj bratr jeho Sebu syna Bochri.
* Tedy stoje tu jeden podlé něho ze služební- 11
kův Joabových řekl: Kdokoli přeje Joabovi
a kdokoli drží s Davidem, jdi za Joabem.
* Amasa pak válel se v krvi prostřed cesty. 12
A vida onen, že se zastavoval veškeren lid,
odvlékl Amasu s cesty do pole a uvrhl na
něj roucho, vida, že každý, kdož šel mimo
něho, zastavoval se. * A když byl odvlečen 13
s cesty, šel jeden každý za Joabem, aby ho-
nili Sebu syna Bochri. * (Kterýžto prošed 14
všecka pokolení israelská, přišel do Abel-
Betmaachy se všemi Berejskými, kteříž se
byli shromáždili a šli za ním.) * A přitáhše, 15
oblehli jej v Abel-Betmaaše a udělali násyp
proti městu, kteréž se bránilo z ohrady; ve-
škeren pak lid, kterýž byl s Joabem, usiloval
podvrátiti zeď. * V tom zvolala jedna rozumná 16
žena z města: Slyšte, slyšte! Rcete medle
Joabovi: Přistup sem, a budu s tebou mluviti.
* Kterýž když k ní přistoupil, řekla žena: 17
Ty-li jsi Joab? Odpověděl: Jsem. I řekla
jemu: Poslyš slov služebnice své. Odpověděl:
Slyším. * Protož mluvila řkouc: Takť jsou 18
rozmlouvali mezi sebou v starém přísloví: ihned
s počátku, řkouce: Bezpochyby žeť se ptáti
budou Abelských, a tak se všecko spraví. * Jáť 19
jsem jedno z měst pokojných a věrných israel-
ských; ty pak usiluješ zkaziti město, a to
ještě hlavní město v Israeli? I pročež usiluješ
shltiti dědictví Hospodinovo? * Tedy odpověděl 20
Joab a řekl: Odstup, odstup to ode mne, abych
shltiti a zkaziti chtěl; * neníť toho: ale muž s hory 21
Efraim, jmenem Seba, syn Bochri, pozdvihl ruky
své proti králi Davidovi. Vydejte ho samého,
a odtrhnemť od města. I řekla žena k Joa-
bovi: Hle, hlava jeho vyvržena bude tobě

---

poněvadž krále měli po své straně, a což učinili, že z jeho vnuknutí učinili. Výš v. 11.

1. *Přišel*, H. byl. — *člověk* etc., H. muž belial, zlotřilý. — *Jemini*, J. beniaminský. — *v Davidovi*, t. nic nám není do něho.

3. *pod stráž*, H. do domu stráže. J. do vězení aneb aby ostříhány byly v nějakém zvláštním domě. — *ve vdovství*, H. vdovství života.

4. *k Amasovi*, kteréhož byl ustanovil vojevodou na místě Joabově. Výš 19, 13.

8. *potkal*, H. přišel před tváři jejich. — *v kterouž*, H. roucha svého. — *vytrhnouti* etc., H. vycházel a vpadal.

9. *Dobře-li* etc. Ukrutná a vražedná mysl Joabova kryla se pod zástěrou pěkné řeči, jako při Jidášovi. Takovým způsobem lstivým a zrádným učinil též prvé Abnerovi (výš 3, 27.). Protož spravedlivý soud o něm v poručenství svém vynesl David (III. Král. 2, 5.).

10. *jednou*, H. a neopětoval jemu.

11. *podlé něho*, t. Amasy zabitého.

12. *onen*, H. ten muž, t. který stál podlé Amasy. — *roucho*: sukno.

14. *Kterýžto*, t. Seba.

15. *se bránilo*: stálo.

18. *s počátku*, t. měšťané naši tak smýšleli, že vy podlé božího zřízení (Deut. 20, 10.) budete nejprvé mluviti s námi o pokoj; což kdybyste byli učinili, snadněby se bylo již vše spravilo: teď pak žádný nic neříkaje, chcete kaziti město. J. takť jsou říkávali od starodávna (t. měst dobývati majíce, toho pravidla šetřívali jako hesla nějakého Bohem zdávna vydaného, Deut. 20, 10. a 13, 14.) s dotazem, takž i na abelských mělo býti tázáno a podlé toho koncováno. J. prvéť jsou říkávali: Ptejte se v Abela; a dobře se jim vedlo.

19. *usiluješ*, H. hledáš. — *hlavní*, H. matku.

22 přes zeď. * A tak zjednala to žena ta u všeho
lidu moudrostí svou, že stavše hlavu Seby
syna Bochri, vyhodili ji Joabovi, kterýžto když
zatroubil v troubu, rozešli se od města jeden
každý do stanův svých. Joab také vrátil se
do Jerusalema ke králi.
23 Byl pak Joab představen všemu vojsku
israelskému a Banajáš syn Jojadův nad Ceretejskými
a Feletejskými; * též Aduram byl 24
zřízen nad platy a Josafat syn Ahiludův byl
kancléřem * a Siva písařem. Sadok pak a 25
Abiatar byli kněžími. * Ira také jairský byl 26
knížetem Davidovým.

Hlava 21.

II. Dům Saulův zkormoutil království, nebo Bůh proň tři léta hladem těžkým lid trápil. — Vzav tedy radu od Boha David a) Gabaonitských před sebe povolal, b) dle usouzení jejich dal sedm synů z domu Saulova k zvěšení. Těch Resfa ve dne i v noci hlídala, a potom s kostmi Saulovými a Jonatášovými je v Zele v hrobě Cisa pohřbil David. Po spokojení těchto roztržitostí Filistinští opět králi nesnáz činili. Čtverým zajisté tažením povstali proti Davidovi, nad nimiž však s boží pomocí zvítězil. — Zabít jest pak ve vojště Filistinském v tažení 1) od Isaje Jesbibenob obr, kterýž dotíral na Davida ustalého; 2) Saf od Sobochaje husatského, bratr Goliáše getejského od Elhanana betlemského, obr haulivý od Jonatana syna Samy bratra Davidova.

Byl pak hlad za dnův Davidových tři
léta pořád. I hledal David tváři Hospodinovy.
Jemužto řekl Hospodin: Pro Saule a pro
dům jeho vražedný, nebo zmordoval Gabao-
2 nitské. * Tedy povolav král Gabaonitských,
mluvil k nim. (Gabaonitští pak nebyli ze
synův israelských, ale z ostatků amorejských,
jimžto ačkoli byli synové israelští přísahou se
zavázali, však Saul usiloval je vypléniti v horlivosti
své pro syny israelské a judské.)
3 * A řekl David Gabaonitským: Což vám
učiním a čím vás spokojím, abyste dobrořečili
4 čili dědictví Hospodinovu? * Odpověděli mu
Gabaonitští: Nežádáme stříbra ani zlata od
Saule a domu jeho, aniž stojíme o čí bezživotí
v Israeli. I řekl: Cožkoli díte, učiním
5 vám. * Kteřížto řekli králi: Muže toho, kterýž
vyhubil nás a kterýž ukládal o nás, vyhladíme,
aby nezůstal v žádných končinách isra-
6 elských. * Nechť jest nám dáno sedm mužův
z jeho synův, a zvěsíme je Hospodinu v Gabě
Saulově, kteréhož byl vyvolil Hospodin. I řekl
7 král: Já dám. * Odpustil pak král Mifibosetovi
synu Jonatáše syna Saulova, pro přísahu
Hospodinovu, kteráž byla mezi nimi,
totiž mezi Davidem a Jonatášem synem Saulovým.
* Ale vzal král dva syny Resfy dcery 8
Aje, kteréž porodila Saulovi, Armoni a Mifiboseta,
a pět synův sestry Michol dcery
Saulovy, kteréž byla porodila Hadrielovi synu
Berzellaje molatitského; * i vydal je v ruku 9
Gabaonitských, kteříž je zvěšeli na hoře
před Hospodinem: a tak kleslo těch sedm
spolu, a zbiti jsou při začátku žně, když
počínali žíti ječmene. * Resfa pak dcera Aje 10
vzavši žíni, prostřela ji sobě na skále při začátku
žně, dokudž nepršel na ně déšť s nebe,
a nedala ptákům nebeským sedati na ně
ve dne, ani přicházeti zvěři polní v noci.* Tedy 11
oznámeno jest Davidovi, co učinila Resfa dcera
Aje, ženina Saulova.* Protož odšed David, vzal 12
kosti Saulovy a kosti Jonatáše syna jeho od starších
Jabesu v Galadsku, kteříž byli je ukradli
na ulici v Betsanu; kdežto byli je zvěšeli
Filistinští v ten den, když porazili Filistinští
Saule na horách Gelboe. * Vzal tedy odtud 13
kosti Saulovy a kosti Jonatáše syna jeho, i
kosti jiných, kteříž zvěšeni byli, sebrali;
* a pochovali je s kostmi Saulovými a Jonatáše 14
syna jeho v zemi Beniamina, v Zele,

22. *zjednala*, H. přišla — *moudrostí*, t. moudrou řečí anebo radou.
24. *kancléřem*: spisovatelem historií a pamětí rozličných, letopiscem.
26. *Siva*. Výš 8, 17. jmenuje se Sarajáš. — *knížetem*: místodržícím, H. knězem. Viz Gen, 41, 45.

1. *pořád*, H. rok po roku. — *hledal*, t. podlé zřízení božího. Num. 27, 21. — *vražedný*, H. krví neb krvavý.
2. *usiloval*, H. hledal.
3. *spokojím*: vyčistím, smaži, t. křivdu vám učiněnou. — *dobrořečili*: dobrého žádali, t. nezlořečili, neklnuli.
5. *Muže toho*, t. rod jeho. — *vyhladíme*, J. tak že vyhlazeni jsme, abychom nezůstávali.
6. *zvěsíme*: ukřižujeme. — *Saulově*, pro rozdíl od druhého, kteréž bylo na hoře Efraim (Jos. hl. 21), tak sloulo. Toto pak bylo v pokolení Beniaminově, z něhož Saul pošel. — *vyvolil*, t. za krále; jakoby řekli: Zlé paměti.
8. *Resfa* byla ženina Saulova. — *dcery* etc., t. Merob. I. Král. 18, 19.
9. *zvěšeli*; ukřižovali.
11. *Davidovi*. Toho skutku milosrdného nad těmi těly mrtvými ani Gabaonitští ani David tupiti a zbraňovati nemohl, ale raději v podobné při k následování sobě příklad vzal, jakž se dále vypravuje.
13. *kteříž* etc.: ukřižovaných.
14. *slitoval*, H. spokojen, t. dal déšť. Pro zrušení

v hrobě Cisa otce jeho; a učinili všecko, což
byl přikázal král; a potom slitoval se Bůh
nad zemí.
15 Vznikla pak opět válka Filistinských
proti Israelovi. I vytáhl David a služebníci
jeho s ním a bili se s Filistinskými, tak že
16 ustal David. * Tedy Jesbibenob, kterýž byl ze
synů jednoho velikána (jehožto kopí hrot
vážil tři sta lotův oceli, a měl připásaný
17 meč nový), myslil zabiti Davida: * ale ubránil
ho Abisaj syn Sarvie, a raniv toho Filistin-
ského, zabil ho. Protož muži Davidovi při-
sáhli řkouce jemu: Nepůjdeš více s námi do
18 boje, aby neshasil svíce israelské. * Opět byla
válka v Gobě s Filistinskými: tehdáž Sobo-
chaj husatský zabil Safa, kterýž byl ze synův
Arafy téhož velikána. * Byla ještě i jiná válka 19
s Filistinskými v Gobě, kdežto Elhanan syn
Janoe-Orgima betlemský zabil bratra Goliáše
getejského, u jehožto kopí bylo dřevo jako
vratidlo tkalcovské. * Potom byla také válka 20
v Getu; a byl tam muž veliké postavy, kterýž
měl u rukou a u nohou po šesti prstech, všech
čtyřmecítma, a byl také syn toho velikána.
* Ten když haněl Israele, zabil ho Jonatan, 21
syn Samy bratra Davidova. * Ti čtyři byli 22
synové jednoho velikána v Getu, kteříž padli
od ruky Davidovy a od ruky služebníkův
jeho.

Hlava 22.

Pročež vděčen byv takového vysvobození 1) Pánu Bohu díky činil a za opatření sebe.

Mluvil pak David Hospodinu slova písně
této v ten den, když ho vysvobodil Hospodin
z ruky všech nepřátel jeho i z ruky Saulovy,
2 * a řekl: Hospodin skála má a hrad můj, i
3 vysvoboditel můj se mnou. * Bůh skála má,
doufati budu v něho; štít můj a roh spasení
mého, vyvýšení mé a útočiště mé, spasitel
4 můj, kterýž od násilí vysvobozuje mne.* Chvály
hodného vzýval jsem Hospodina, a od nepřátel
5 svých vysvobozen jsem. * Nebo obklíčily mne
byly úzkosti smrti, a proudové bezbožných
6 předěsili mne. * Bolesti smrtelné obstoupily
7 mne, a osidla smrti zachvátila mne.* V úzkosti
své vzýval jsem Hospodina a k Bohu svému
volal jsem; i vyslyšel z chrámu svého hlas
8 můj, a křik můj vnikl v uši jeho. * Tedy po-
hnula se a zatřásla země, základové nebes
pohnuli se a třásli se pro rozhněvání jeho.
9 * Dým vycházel z chřípí jeho a oheň žžíra-
jící z úst jeho, od něhož se dříví roznítilo.
10 * Nakloniv nebes sestoupil, a mrákota byla pod
11 nohama jeho. * A vsedl na cherubíny a letěl, a
12 spatřín jest na peří větrovém.* Položil temnosti
vůkol sebe jako stany, shrnutí vod, oblaky
husté. * Od blesku obličeje jeho rozpálilo se 13
uhlí řeřavé. * Hřímal s nebes Hospodin a nej- 14
vyšší vydal zvuk svůj. * Vystřelil i střely, kte- 15
rýmiž je rozptýlil, a blýskání, jímž je porazil.
* I ukázaly se hlubiny mořské a odkryti jsou 16
základové okršku, pro zuřivé kárání Hospodi-
novo, pro dmýchání větru chřípí jeho. * Poslav 17
s výsosti, přijal mne, vytáhl mne z vod veli-
kých. * Vysvobodil mne od nepřítele mého sil- 18
ného, od těch, kteříž mne nenáviděli, ačkoli
silnější mne byli. * Předstihli mne v den trá- 19
pení mého, ale Hospodin byl mi silná podpora,
* kterýžto vyvedl mne na prostranství, vysvo- 20
bodil mne; neb sobě oblíbil mne.*Odplatil mi 21
Hospodin podlé spravedlnosti mé, podlé či-
stoty rukou mých odplatil mi. * Neboť jsem 22
ostříhal cest Hospodinových, aniž jsem se bez-
božně strhl Boha svého.* Všickni zajisté sou- 23
dové jeho jsou před obličejem mým, aniž
jsem od kterých ustanovení jeho kdy odstoupil.
* A tak byv dokonalý před ním, šetřil jsem, 24
abych se nedopustil nepravosti: * protož od- 25

---

přísahy jmenem božím stvrzené (Jos. 9, 18.) i země i lidé i hovádka ujmu, pokutu a tak boží pomstu nesli i nevinní s vinnými dotud, až to podlé spravedlnosti boží a rozkazu jeho k vyčistění přivedeno bylo. Odkud i nyní hladové, drahoty a jiné těžkosti rozličné? Pobožná mysl tuto najde odpověd.

16. *myslil*, H. řekl.

17. *ubránil*: přispěl mu na pomoc. — *jemu*, t. Davidovi. — *israelské*, t. aby s tebou nezahynul rod královský a sláva israelská.

18. *v Gobě*, J. Nobě.

21. *haněl:* lál, tupil nanejvýš.

2. *se mnou*, H. mne.

3. *skála má*: skála špičatá, místo bezpečné, nedobyté. — *vyvýšení*: kterýž mne vyvyšuje. — *od násilí*: od útisků spasena mne učiníš.

4. *vzýval*: vzývati budu.

5. *úzkosti:* vlnobití, setření. — *bezbožných*, H. belial.

6. *Bolesti*, H. provazové hrobu. — *osidla*, t. kteráž lidé nešlechetní polékli k mému zabití.

7. *V úzkosti*: soužení.

11. *vsedl*, H. jel na cherubínu. — *spatřín*, J. přiletěl.

12. *shrnutí*, J. černosti. — *husté*, J. nebeské, povětrné.

15. *rozptýlil*: rozplášil.

16. *zuřivé* etc.: žehrání.

21. *spravedlnosti*, J. nevinnosti, t. kterouž mám v této při s nepřátely mými, t. Žalm 17, 21.

24. *dokonalý:* upřímý.

platil mi Hospodin podlé spravedlnosti mé,
vedlé čistoty mé, kteréž jsem ostříhal před očima
26 jeho. * Ty Pane s milosrdným milosrdně na-
27 kládáš a k upřímému upřímě se máš.* K spro-
stnému sprostně se ukazuješ a s převráceným
28 převráceně zacházíš.* Lid pak ssoužený vysvo-
bozuješ, ale před vysokomyslnými oči své
29 sklopuješ. * Ty zajisté jsi svíce má, ó Hospo-
dine; Hospodin jistě osvěcuje temnosti mé.
30 * Nebo v tobě proběhl jsem vojska, v Bohu
31 svém přeskočil jsem zeď. * Toho Boha silného
cesta jest dokonalá, výmluvnosti Hospodinovy
přečištěné; onť jest štít všech, kteříž doufají
32 v něho.* Nebo kdo jest Bůh silný kromě Ho-
spodina? A kdo jest skálou kromě Boha na-
33 šeho? * Bůh silný jest síla má i vojska mého,
34 onť působí volnou cestu mou.* Činí nohy mé
křepké jako laní, a na vysokých místech mých
35 postavuje mne. * Cvičí ruce mé k boji, tak
36 že lámi lučiště ocelivá rukama svýma.* Nebo
dal mi štít spasení svého, a dobrotivost jeho
37 zvelebila mne.* Rozšířil kroky mé pode mnou,
38 aby se nepodvrtly nohy mé. * Honil jsem ne-
přátely své a zahladil jsem je, aniž jsem se
39 navrátil, dokudž jsem jich nevyplénil.* Docela
jsem je vyhubil a sprobodal jsem je, tak že

nepovstanou; i padli pod nohy mé. * Ty za- 40
jisté Bože přepásals mne udatností k boji;
porazils pode mnou ty, kteříž povstávají proti
mně. * Nýbrž dals mi šíji nepřátel mých, těch, 41
kteříž v nenávisti měli mne, a vyplénil jsem
je.* Ohlédali se, ale nebyl, kdoby vysvobodil; 42
k Hospodinu, ale nevyslyšel jich. * I potřel 43
jsem je jako prach země, jako bláto na uli-
cích potlačil a rozptýlil jsem je. * Ty jsi mne 44
vytrhl z různic lidu mého; zachovals mne,
abych byl za hlavu národům; tak aby i lid,
jehož jsem neznal, mně sloužil. * Cizozemci 45
lhali mi, a jakž zaslechli, uposlechli mne.
* Cizozemci svadli strachem a třásli se i v ohra- 46
dách svých. * Živ jest Hospodin, a požehnaná 47
skála má; protož ať jest vyvyšován Bůh,
skála spasení mého. * Bůh silný, kterýž dává 48
mi pomsty a podmaňuje mi lidi; * ty jsi, kterýž 49
mne vyvodíš z prostředku nepřátel mých a
nad povstávajícími proti mně vyvyšuješ mne,
člověka nepravého mne zbavuješ. * Protož 50
chváliti tě budu Hospodine mezi národy, a
jmenu tvému žalmy zpívati budu, * řka: Onť 51
jest hrad jistého spasení krále svého a ten,
kterýž činí milosrdenství pomazanému svému
Davidovi i semeni jeho až na věky.

Hlava 23.

Pánu Bohu díky činil 2) za utvrzení domu svého, jakož poslední slova svědčí; 3) pro paměť budoucí svých reků i jmena i činy zaznamenal.

Tato jsou pak poslední slova Davidova:
Řekl David syn Isaje, řekl, pravím, muž,
kterýž jest velice zvýšený, pomazaný Boha
2 Jakobova a libý v zpěvích israelských: * Duch
Hospodinův mluvil skrze mne, a řeč jeho ja-
3 zykem mým vynesena. * Řekl Bůh israelský

ke mně, mluvila skála israelská: Ten, kdož
panovati bude nad lidem, budeť spravedlivý,
panující v bázni boží. * Rovně jako bývá 4
světlo jitřní, když slunce vychází ráno bez
oblakův, a jako mocí tepla a deště zdárně
roste bylina ze země: * tak zajisté jest dům 5

26. *milosrdným*, t. s tím, kdož se pobožně chová, H. chasid. Viz Žalm 85, 2.

27. *sprostnému*, H. čistému.

28. *ssoužený*: chudý, ponížený. — *sklopuješ*, H. *ponížíš*, t. neujímáš se o ně, nezastáváš jich ani vysvobozuješ, nejsou hodni, aby na ně hleděti měl, leč aby pomsty uvodil.

30. *proběhl*, J. potřel jsem.

31. *dokonalá*, t. všickni skutkové boží jsou dokonalí. — *přečištěné*: ohněm zkušené.

33. *vojska*: síly. — *působí*, H. rozvazuje dokonalost cesty mé, t. cesty a všecka má předsevzetí nemělaby žádného průchodu a volnosti, ale způsob jejich bylby takový, jakýž jest vězně v okovách; k tomu se vztahuje žalm 126.

34. *vysokých*, t. bezpečných před nepřátely.

36. *zvelebila*, H. rozmnožila.

37. *kroky mé*, t. to činí, abych svobodně a bez strachu nepřátel své věci, kamž se koli obracím, spravovati mohl. — *nepodvrtly*: nevyvinuly.

41. *dals*, J. obrátil spátkem nepřátely mé, t. aby zutíkali.

43. *rozptýlil*: roztáhl.

44. *z různic*, J. od řečí odporných, domlouvání, odpírání lidu mého. — *národům*: pohanům.

45. *lhali mi*, t. lstivě se mi poddali. — *jakž zaslechli*, H. k slyšení ucha.

48. *pomsty*: abych se pomstil.

49. *nepravého*: tyrana, násilníka.

50. *chváliti*, H. vyznávati. — *národy*: pohany.

2. *skrze mne*, J. ve mně.

3. *budeť*, J. býti má neb buď. Jedni slyší to na Davida, jiní, že jest proroctví o Pánu Kristu a jeho království i podlé židovských výkladů a chald. parafrasi.

4. *mocí*, H. od blesku, od deště.

5. *tak zajisté* etc., J. ale ani takový není dům můj etc., t. ještě to podobenství malé jest k vysvětlení toho, jak Bůh v Kristu království mé zvelebil. J. neboť nic není tak (vzácného), jako dům můj před Bohem. — *všeliká* etc., H. všecka vůle. — *nebude*, H. neporoste, t. jakákoli ve světě králov-

můj před Bohem silným; nebo smlouvu věčnou
učinil se mnou, kterážto všelijak upevněna
a ostříhána bude. A toť jest všecko mé spa-
sení a všeliká útěcha, že nic jiného tak vzdě-
6 lávati se nebude. * Bezbožní pak všickni vy-
pléněni budou jako trní, kteréž holou rukou
7 bráno nebývá; * ale kdožby se ho chtěl do-
tknouti, vezme železo a žerď, aneb ohněm
docela spálí je tu, kdež zrostlo.
8 Tato jsou jmena nejudatnějších mužův,
kteréž měl David: Jasobbašebet hachmonský
přední ze tří vůdcův, jehož rozkoš byla s ko-
pím pojednou udeřiti na osm set ku pobití
9 jich.* A po něm Eleazar syn Doda syna Ahohy,
mezi třemi silnými, kteříž byli s Davidem,
když se opovážili proti Filistinským shro-
mážděným tak k boji, když již byli odtáhli
10 muži israelští. * Ten vstav, bil Filistinské, až
ustala ruka jeho a ostála se při meči. V ten
den zajisté učinil Hospodin vysvobození ve-
liké, tak že se lid za ním navrátil, toliko
11 aby kořisti vzebral. * Po něm pak byl Semma
syn Age ararský; nebo když se byli shro-
máždili Filistinští v hromadu tu, kdež byl
díl rolí poseté šocovicí, a lid utekl před Fi-
12 listinskými; * tedy postavil se u prostřed dílu
toho, a vysvobodil jej a porazil Filistinské.
13 I učinil Hospodin vysvobození veliké. * Sstou-
pili také ti tří z třidcíti předních a přišli v čas
žně k Davidovi do jeskyně Odollam, kdež
vojsko Filistinské leželo v údolí Refaim.
14 * (Nebo David tehdáž bydlil v pevnosti své, a
osazený lid Filistinských byl u Betlema.)
15 * Zechtělo se pak Davidovi vody a řekl: Ó by
mi někdo dal píti vody ze studnice betlemské,
16 kteráž jest u brány. * A protož probivše se ti
tří udatní skrze vojsko Filistinských, navážili
vody ze studnice betlemské, kteráž byla u
brány, kteroužto nesli a donesli k Davidovi.
On pak nechtěl jí píti, ale vylil ji na obět
Hospodinu * a řekl: Nedejž mi toho, ó Ho- 17
spodine, abych to učiniti měl. Zdaliž to není
krev mužův těch, kteříž šli, opovážíce se
života svého? I nechtěl jí píti. To uči-
nili ti tří silní. * Potom Abisaj bratr Joabův 18
syn Sarvie byl přední mezi třemi, kterýžto
pozdvihl kopí svého proti třem stům, kteréž
i pobil; a byl z těch tří nejslovútnější.* Z těch 19
tří on jsa nejslavnější, byl knížetem jejich; a
však oněm třem prvním nebyl rovný.
Banajáš také syn Jojadův, syn muže 20
udatného, velikých činů, z Kabselu, ten pora-
zil dva reky moabské. Tentýž sstoupiv zabil
lva v jámě, když byl sníh. * Ten také zabil 21
muže egyptského, muže velikého ku podivení,
a měl egyptský v rukou kopí; i šel k němu
s holí, a vytrh kopí z ruky toho egyptského,
zabil ho kopím jeho. * To učinil Banajáš syn 22
Jojadův, * kterýž také slovútný byl mezi těmi 23
třemi silnými. A ač byl mezi třidcíti nejslavnější,
však oněm třem se nevrovnal. I ustanovil ho
David nad drabanty svými.* Asael také bratr 24
Joabův byl mezi třidcíti těmito, jenž jsou: Ele-
hanan syn Dodův betlemský, * Semma harod- 25
ský, Elika harodský, * Heles faltický, Hira syn 26
Akcesa tekuanský, * Abiezer anatotský, Mo- 27
bonnaj husatský, * Selmon ahohitský, Maharaj 28
netofatský, * Heled syn Baany netofatský, Itaj 29
syn Ribaje z Gabaatu synů Beniaminských,
* Banajáš faratonský, Heddaj od potoku Gaas, 30
* Abialbon arbatský, Azmavet beromský, * Eli- 31 32
aba salabonský, ze synův Jassenových Jonatan,
* Semma ororský, Ajam syn Sarara ararský, 33
* Elifelet syn Aasbaje machatského, Eliam syn 34
Achitofelův gelonský, * Hezraj karmelský, Fa- 35
raj arbitský, * Igaal syn Natanův ze Soby, 36
Bonni gadský, * Selek ammonský, Naharaj be- 37
rotský, oděnec Joaba syna Sarvie, * Ira jetrit- 38
ský, Gareb jetritský, * Uriáš hetejský. Všech 39
třidceti a sedm.

---

ství, jakkoli slavná, pominou, ale toto království samo růsti i na věky trvati bude.

6. *Bezbožní*, H. belial.

7. *vezme*, H. naplní (ruku) železem a dřevcem od kopí. — *kdež* etc., H. na místě jeho.

8. *Jasobbašebet*, J. sedící na stolici moudrosti.

9. *když se*, t. kdyžto udeřili na Filistinské s nebezpečenstvím života svého. J. kdyžto haněním dráždili Filistinské.

10. *ostála*, H. přilnula.

11. *v hromadu*, J. do vsi. — *díl*: dědina. — *poseté*, H. plné.

13. *tří*, t. již pořád napřed jmenovaní. — *předních*, t. kteréž vyčítati bude dále. — *Refaim.* Viz výš 5, 18.

14. *osazený lid*: stráž.

17. *Nedejž* etc. Naučení a napomenutí, že vrchnosti se škodou a nebezpečenstvím svých poddaných nemají svých lahůdek a rozkoší hledati. Tu vodu David krví nazval pro opovážení se jejich životů svých.

18. *třemi*, o nichž již začíná vypravovati.

19. *nebyl* etc., H. nepřišel k nim.

20. *syn* etc.: rytíř znamenitý aneb muž válečný. — *dva reky*, H. ariel, t. dva lvy nejsilnější. — *sníh*, t. v zimě, když zvěř nejlítější jest pro nedostatek potravy.

21. *muže* etc.: hrozného na pohledění.

23. *nad drabanty*, H. k poslouchání svému, t. představil ho služebníkům a drabantům svým, kteříž vždycky při něm byli, k rozkazu jeho hotovi jsouce. Viz výš 8, 18. a 20, 23. J. aby byl rádcem jeho. J. za zvláštního služebníka.

24. *třidcíti*, J. třidcátníky.

30. *od potoku*, J. z údolí.

34. *machatského*: z města v pokolení Manassesově. Jos. 13, 11.

39. *sedm*, t. s Joabem, nejvyšším vůdcem.

Hlava 24.

Pýchou (což za druhou zkázu království jeho od něho Duch boží počítá) popudil proti sobě Boha, dada počísti lid veřejně; čemuž ovšem Joab odpíral, ale nemoha odolati, povolil a napočítal ho osmkrát sto tisíc. Poznav pak potom král při sobě hřích, slyšel od Boha skrze proroka Gada pokutu trojí, z nichž mor vyvoliv, viděl zhoubu lidu do sedmdesáte tisíců, až se i Bohu slitovalo. Tu David se vyznal z hříchů a podlé Gadovy rady z poručení božího oltář ustaviti poroučející hned s Areunou jednal o humno, je pak i s voly zaplativ, Bohu obětoval a Bůh přijal oběti. — Potud opět o prozřetedlnosti, prvním potřebném daru k šťastné správě. Druhý dar k témuž dobrý jest zdraví dobré. Jaké pak měl David svatý až do sešlosti věku, znáti se dává z rekovství jeho znamenitých.

Tedy opět prchlivost Hospodinova popu-
dila se proti Israelovi; nebo byl ponukl satan
Davida na ně řka: Jdi, sečti lid israelský a
2 judský. * Protož řekl král k Joabovi vůdci
vojska svého: Projdi ihned všecka pokolení
israelská od Danu až do Bersabe, a sečtete lid,
3 abych věděl počet jeho. * Ale Joab řekl králi:
Přidejž Hospodin Bůh tvůj k lidu, jakž ho
koli mnoho, stokrát více, a to aby oči pána
mého krále viděly. Ale proč pán můj král
4 jest toho tak žádostiv? * Avšak přemohla řeč
králova Joaba i knížata vojska. Protož vyšel
Joab a knížata vojska od tváři královy, aby
5 sečtli lid israelský. * A přepravivše se přes
Jordan položili se při Aroeru, po pravé straně
města, kteréž jest u prostřed potoka Gad a při
6 Jazeru. * Potom přišli do Galadu a do země
dolejší nové, odkudž šli do Dan-Jaanu a do
7 okolí sidonského. * Přišli také ku pevnosti Tyru
a ke všem městům Hevejských a Kananej-
ských, odkudž šli na poledne země judské do
8 Bersabe. * A když schodili všecku zemi, přišli
po přeběhnutí devíti měsíců a dvadcíti dní
9 do Jerusalema. * I dal Joab počet sečteného
lidu králi. Bylo pak lidu israelského osmkrát
sto tisíc mužův silných, kteříž mohli vytrhnouti
meč k bitvě. Mužův také judských bylo pět-
krát sto tisíc. * Potom padlo to těžce na srdce 10
Davidovi, když již sčetl lid; i řekl David
k Hospodinu: Zhřešil jsem těžce, že jsem to
učinil; ale nyní, ó Hospodine, odejmi, prosím,
nepravost služebníka svého, neb jsem velmi
bláznivě učinil.
Když pak vstal David ráno, stalo se 11
slovo Hospodinovo ke Gadovi proroku, vi-
doucímu Davidovu, řkoucí: * Jdi a rci Da- 12
vidovi: Toto praví Hospodin: Trojí věci po-
dávám, vyvol sobě jednu z nich, kteroužbych
učinil. * Protož přišed Gad k Davidovi, oznámil 13
mil mu to a řekl jemu: Chceš-li, aby přišel
na tebe hlad za sedm let v zemi tvé? čili
aby za tři měsíce utíkal před nepřátely svými,
a oni aby tě honili? čili aby za tři dni byl
mor v zemi tvé? Pomysliž na to spěšně a viz,
jakou mám odpověd dáti tomu, kterýž mne
poslal. * I řekl David ke Gadovi: Úzkostmi 14
sevřín jsem náramně; nechať, prosím, upa-
dneme raději v ruku Hospodinovu, neboť jsou
mnohá slitování jeho, jedině ať v ruce lidské
neupadám. * A tak uvedl Hospodin mor na 15
Israele od jitra až do času uloženého, a ze-
mřelo jich od Danu až do Bersabe sedmde-
sáte tisíc mužův. * A když vztáhl anděl ruku 16
svou na Jerusalem, aby hubil jej, litoval Ho-

1. *opět,* t. jako i prvé, když hlad dopustil pro Gabaonitské.

2. *jeho,* H. lidu.

5. *potoka,* t. Arnon, Deut. 2, 36., J. údolí.

6. *nové,* t. nedávno dobyté. Viz I. Par. 5, 8. 10.

7. *pevnosti,* t. městu nedobytému aneb pevně hrazenému.

9. *osmkrát* etc., t. (jakž někteří smýšlí) samých těch, jichž počet Joab králi dal, vrátiv se nejprv do Jerusalema od počítání, prvé ještě než sečteno bylo pokolení Beniaminovo a levitské; nebo naschvál Joab těch pominul, protože mu se nelíbilo to počítání, jakž se vidí I. Par. 21, 6. Proč jest pak to, že se tuto o třikrát sto tisíc menší počet pokládá, nežli tam. Viz I. Par. 27, 24. — *pětkrát sto* etc., t. i s těmi třidcíti tisíci, jenž byli pod správou třidcíti knížat aneb rekův Davidových, o nichž výš 23, 8. i v dalších, jejichž počet v knihách Paralipomenon se opouští a toliko čtyřikrát sto a sedmdesáte tisíc se pokládá. I. Par. 25, 5. všech učiní třináctekrát sto tisíc.

10. *padlo* etc., H. udeřilo Davida srdce jeho, t. svědomí se na něj obořilo. — *odejmi,* H. přenes, t. odpusť.

13. *sedm let.* Jakoby řekl: Tři léta již hlad byl z příčiny Gabaonitských, a teď jest již čtvrtý rok; nyní pak opět Bůh tímto novým hříchem k hněvu jsa vzbuzen, ještě k prvním čtyřem letům tři jiná (o nichž I. Par. 21, 12.) přidává: chceš-li tedy, aby v zemi tvé hlad byl již předse do vyplnění sedmi let, čili jinou pokutu sobě zvoluješ. — *Pomysliž,* H. věz.

15. *uvedl,* H. dal, t. dopustil. — *uloženého,* H. moed. Jedni rozumějí čas ten, výš verš 13. uložený; Josefus: do chvíle poslední; Chald. do večerní. Což se zdá nejpodobnější, poněvadž dí: Od jitra, a až se slitoval Hospodin. Nebo jest věrná a pravá řeč (Žalm 77, 39.), že jest milosrdný a že nevzbuzuje vší zuřivosti své. Tak tuto mimo své vyrčení tří dnů, za jediný toliko trestání svá uvedl.— *sedmdesáte* etc. Kohož Bůh miluje, i ty věci, kteréžby mu k zlému sloužiti mohly, odjímá. Mnozí tisícové Davidovi byliby příčinou k marnému pozdvižení se v mysli; teď mu to odjal: čím hřešil, tím ho trestal. Moud. 11, 17.

16. *přestaň,* H. spusť ruku svou.

spodin toho zlého a řekl andělu, kterýž hubil
lid: Dostiť jest, již přestaň. Anděl pak Hospo-
spodinův byl u humna Areuny jebusejského.
17 * I mluvil David k Hospodinu, když uzřel anděla,
an bije lid, a řekl: Ai, já jsem zhřešil, a já jsem
nepravě učinil, ale tito jsouce jako ovce, co učinili?
Nechť jest, prosím, raději ruka tvá proti mně a
proti domu otce mého.
18 Potom navrátiv se Gad k Davidovi v ten
den, řekl jemu: Vstup a vzdělej Hospodinu
19 oltář na humně Areuny jebusejského. * I šel
David vedlé řeči Gadovy, jakož byl přikázal
20 Hospodin. * A vyhlédaje Areuna, uzřel krále
21 se služebníky jeho, ani jdou k němu; * protož
vyšed Areuna, poklonil se králi tváří svou až
k zemi. I řekl Areuna: Proč přišel pán můj
král k služebníku svému? Odpověděl David:
Abych koupil od tebe humno toto, na němž-
bych vzdělal oltář Hospodinu, aby přestala
rána tato v lidu. * Opět řekl Areuna Davidovi: 22
Nechť vezme a obětuje pán můj král, což se
mu za dobré vidí. Ai, tuď volové k oběti zá-
palné a smyky vozové i přípravy volům náležité
na drva. * Všecky ty věci dával král Areuna 23
králi. Řekl ještě Areuna králi: Hospodin Bůh
tvůj zalibiž tě sobě. * Řekl pak král Areunovi: 24
Nikolí, ale raději koupím je od tebe a zaplatím,
aniž budu obětovati Hospodinu Bohu svému
oběti zápalné darem sobě dané. A tak koupil
David humno a voly za padesáte lotův stříbra.
* A vzdělav tu David oltář Hospodinu, oběto- 25
val oběti zápalné a pokojné. I byl milostiv Ho-
spodin zemi, a přestala zhouba v Israeli.

---

17. *uzřel*: viděl.
18. *vzdělej*, H. vyzdvihni. — *na humně*, J. v stodole, tak i níže 21, 24.
22. *smyky*: vlaky, t. přípravy všecky i s voly, jimiž podlé spůsobu tehdejšího mlátívali.
23. *zalibiž*: přijmiž tebe i oběti tvé laskavě, aneb smilujž se nad tebou.

24. *koupím*, H. kupuje koupím. — *humno* se vším místem koupil za šest set lotův zlata (I. Par. 21, 25.), což učiní něco více nežli půldruhého tisíce dolarů, kterýžto počet tuto se opouští. — *voly*, t. samy toliko, což bylo něco dráže nežli za dvanácte dolarů.
25. *byl milostiv*: naklonil se milostí k zemi.

Třetí (dle hebr. první) knihy Královské.

Vypisují se v nich činové pěti králův judských a osmi israelských. Jest pak událost věcí zběhlých ve stu a osmnácti letech.

Hlava 1.

Jsa pak David stár, měl své opatrovníky, kteříž i k zahřívání těla jeho obrali mu Abisag sunamitskou. Vida pak, že i živobytí i kralování jeho konec béře, druhou starost před sebe vzal, totiž aby dědici pravému království spraveného řádně postoupil. Adoniáš zajisté ujímal se království. Pročež 1) vkročil v to Natan skrz a) Betsabi b) i své před krále předstoupení; 2) král a) zámluvu obnovil, b) o Šalomounovi poručil; 3) kněží poslušně a zřízeně Šalomouna pomazali. Když pak tím přítrž se stala Adoniášovi, I. služebníci jej opustivše, Šalomouna poctili, II. sám pak utekl k rohu oltáře a na milost jest přijat.

rál pak David
sestaral se a
sešel věkem;
a ačkoli jej ša-
ty přikrývaly,
však nemohl
se zahřívati.
2 * I řekli jemu
služebníci je-
ho: Nechť po-
hledají pánu
našemu králi
děvečky pan-
ny, kterážby
byla při králi
a opatrovala jej, a aby spala
v lůně jeho a zahřívala pána na-
3 šeho krále. * A protož hledajíce
děvečky krásné ve všech konči-
nách israelských, nalezli Abisag
sunamitskou a přivedli ji ke králi.
4 * Kterážto děvečka byla velmi krásná;
i opatrovala krále a přisluhovala jemu; ale
král jí nepoznal.
5 Adoniáš pak syn Haggity pozdvihoval se,
říkaje: Jáť budu kralovati. I najednal sobě
vozů a jezdců a padesáte mužův, kteřížby bě-
hali před ním. * A nikdy ho nezarmoutil o to 6
otec jeho, aby řekl: Pročs to učinil? Nebo
byl i on krásné postavy, jejžto porodila Hag-
gita po Absolonovi. * I mluvíval s Joabem sy- 7
nem Sarvie a s Abiatarem knězem, kteřížto
napomáhali jemu postoupivše po Adoniášovi.
* Ale Sadok kněz a Banajáš syn Jojadův, 8
též Natan prorok a Semej i Rej, a jiní před-
nější, kteréž měl David, nebyli s Adoniášem.
* Tedy nabil Adoniáš ovcí a volův a krmné- 9
ho dobytka u kamene Zohelet, kterýž byl u
studnice Rogel; a pozval všech bratří svých
synů královských, i všech mužův judských,
služebníkův králových: * Natana však proroka 10
a Banajáše a jiných přednějších mužův, ani
Šalomouna bratra svého, nepozval. * I mluvil 11
Natan k Betsabi matce Šalomounově řka:
Neslyšela-lis, že kraluje Adoniáš syn Hag-
gity, a pán náš David nic neví o tom? * Pro- 12
tož nyní pojď, prosím, a dámť radu, kterouž
vysvobodíš život svůj i život syna svého Ša-
lomouna: * jdiž, a vejda ke králi Davidovi rci 13
jemu: Zdaližs ty, pane můj králi, nepřisáhl
služebnici své řka: Šalomoun syn tvůj kralo-
vati bude po mně, a onť seděti bude na stol-
ci mém? Pročež tedy kraluje Adoniáš? * A ai, 14

1. *věkem*: maje okolo let 70, jakž se rozumí II. Král. 5, 4.
2. *byla při* etc., H. stála před králem, t. aby sloužila jemu. — *opatrovala*: ku pohodlí byla, tak i níže.
3. *sunamitskou*, t. ze Sunamu, města v pokolení Issacharově. Jos. 19, 18.
6. *nezarmoutil*, J. netrestal. — *i on*, t. jako i Absolon.
7. *mluvíval*, J. radíval se, t. tajně.
8. *přednější*, J. rytíři.
9. *nabil*: obětoval. — *krmného*, H. tučného.
10. *Natana*. Rozuměl Adoniáš, že mu boží prorok nebude jeho zlého předsevzetí chváliti a Šalomoun že k tomu nesvolí, protož nechal jich, jiné sobě shledav, kteřížby mu pochlebovali.
12. *život*, H. duši, tak i podruhé.

když ty ještě tam mluviti budeš s králem, při-
15 jdu za tebou a doplním řeč tvou. * A tak vešla
Betsabe ke králi do pokoje. Král pak již byl
velmi starý, a Abisag sunamitská přisluhovala
16 králi. * Tedy Betsabe nakloniviši hlavy, poklo-
17 nila se králi. Jížto řekl král: Co chceš? * I od-
pověděla jemu: Pane můj, ty jsi přisáhl skrze
Hospodina Boha svého služebnici své řka:
Šalomoun syn tvůj kralovati bude po mně a
18 on seděti bude na stolci mém. * A nyní, hle
Adoniáš kraluje; ty pak nyní, pane můj králi,
19 nevíš o tom; * nebo nabiv volův a krmného do-
bytka a ovec množství, pozval všech synův
královských, i Abiatara kněze a Joaba vůdce
vojska; Šalomouna pak služebníka tvého ne-
20 pozval. * Ježto ty pane můj králi víš, že oči
všeho Israele na tebe jsou obráceny, aby jim
oznámil, kdoby seděti měl na stolci pána mé-
21 ho krále po tobě. * Sic jinak bude to, když
usne pán můj král s otci svými, že já a syn
22 můj Šalomoun budeme jako hříšníci. * A ai, když
ještě ona mluvila s králem, přišel Natan pro-
23 rok. * I oznámili králi řkouce: Ej, tuď Na-
tan prorok. A tak všel před krále a poklonil
24 se jemu tváří svou až k zemi. * Za tím řekl Na-
tan: Pane můj králi, ty-lis pověděl: Adoniáš
kralovati bude po mně a on seděti bude na
25 stolci mém? * Nebo odšed dnes, nabil volův a
krmného dobytka i ovec množství, a sezval
všecky syny královy a vůdce vojska, i Abia-
tara kněze. A hle, oni jedí a pijí před ním a
26 praví: Živ buď král Adoniáš! * Mne pak slu-
žebníka tvého, a Sadoka kněze a Banajáše
syna Jojadova a Šalomouna služebníka tvého
27 nepozval! * Takliž jest ode pána mého krále
nařízeno? Mně jsi zajisté neoznámil služební-
ku svému, kdo bude seděti na stolci pána
28 mého krále po tobě? * A odpovídaje král Da-
vid řekl: Zavolejte mi Betsabe. Kteráž všedši
29 před krále, stála před ním. * I přisáhl král řka:
Živ jest Hospodin, kterýž vysvobodil duši
30 mou ze všelikých úzkostí, * že jakož jsem při-
sáhl tobě skrze Hospodina Boha israelského
řka: Že syn tvůj Šalomoun kralovati bude po
mně a on seděti bude na stolci místo mne,
31 tak učiním dnes. * A nakloniviši hlavy Betsabe
tváří k zemi, poklonu učinila králi a řekla:
Živ buď pán můj král David na věky! * Řekl 32
ještě král David: Zavolejte ke mně Sadoka
kněze a Natana proroka a Banajáše syna
Jojadova. Kteřížto vešli před krále. * I řekl 33
jim král: Vezměte s sebou služebníky pána
svého a vsaďte Šalomouna syna mého na
mezkyni mou, a veďte ji k Gihonu; * i po- 34
maže ho tam Sadok kněz a Natan prorok za
krále nad Israelem, a troubiti budete trou-
bou a díte: Živ buď král Šalomoun! * Po- 35
tom vstoupíte zase jdouce za ním. Kterýž
přijda, seděti bude na stolci mém, a on kra-
lovati bude místo mne; neb jsem jemu při-
kázal, aby byl vůdcem nad Israelem i nad
Judou. * A odpovídaje Banajáš syn Jojadův 36
králi řekl: Amen! Spůsobiž to Hospodin, Bůh
pána mého krále: * a jakož byl Hospodin s pá- 37
nem mým králem, tak budiž i s Šalomounem
a zvelebiž stolec jeho více než stolec pána
mého krále Davida. * A tak šli dolů Sadok 38
kněz a Natan prorok a Banajáš syn Jojadův,
Ceretejští také i Feletejští, a vsadili Šalomou-
na na mezkyni krále Davida, a dovedli jej
k Gihonu. * Vzal také Sadok kněz roh oleje 39
ze stánku a pomazal Šalomouna; potom trou-
bili troubou, a řekl veškeren lid: Živ buď
král Šalomoun! * I vstoupil veškeren lid za 40
ním, kterýžto lid prozpěvoval s plésáním a
veselil se radostí velikou, tak až se všudy
rozléhalo od zvuku jejich.

Což slyše Adoniáš i všickni pozvaní, kteříž 41
byli s ním (byli pak již pojedli), slyše také i
Joab zvuk trouby řekl: Jaký to zvuk v mě-
stě hlučících? * A když on ještě mluvil, ai, Jo- 42
natáš syn Abiatara kněze přišel, jemuž řekl
Adoniáš: Přistup sem, nebo jsi muž udatný a
dobré poselství neseš. * Tedy odpovídaje Jona- 43
táš řekl Adoniášovi: Právě, jižtě pán náš král
David ustanovil Šalomouna za krále. * Nebo 44
poslal s ním král Sadoka kněze a Natana pro-
roka a Banajáše syna Jojadova, ano i Ceretej-
ské a Feletejské, a vsadili jej na mezkyni krá-
lovskou; * i pomazali jej Sadok kněz a Natan 45
prorok za krále v Gihonu a vstupovali od-
tud s radostí, tak že hlučelo město: toť jest
zvuk ten, kterýž jste slyšeli. * Ai! jižtě do- 46
sedl Šalomoun na stolec královský. * Nýbrž 47

16. *Co* etc., H. co tě?
21. *hříšníci*, t. zle s námi bude nakládáno, zahyneme a vyhlazeni budeme, jako jiní hříšníci a odsouzení.
23. *jemu*, H. králi.
25. *praví*, H. řekli.
27. *nařízeno*, H. stala se věc tato.
31. *na věky*, t. za dlouhé dny a časy; dostiť jest mi, když vím jistotně o tvé vůli, aniž žádám, aby z království vysednouti měl.
33. *svého*, t. mé. — *Gihonu*: studnici k západní straně města Davidova (II. Par. 32, 30.), z níž i potok teče, jinak slove Siloe. Isai. 8, 6. Jan 9, 7.
35. *neb jsem* etc., J. a já přikáži jemu aneb poručím. J. o němť já zajisté poroučím.
36. *Spůsobiž*, J. takť jest vyřkl, H. tak nechať dí.
40. *prozpěvoval* etc.: troubili na trouby. — *rozléhalo*, H. země trhala.
41. *v městě* etc., H. města hlučícího.
43. *Právě*: s úsměchem.
47. *král*, t. poklonu učinil Bohu a chválu mu vzdal.

i služebníci královští přišli, aby dobrořečili
pánu našemu králi Davidovi řkouce: Učiniž
slavné Bůh tvůj jmeno Šalomounovo nad jme-
no tvé, a zvelebiž stolec jeho nad stolec tvůj.
48 I poklonil se král na ložci svém. * Ano i král
takto řekl: Požehnaný Hospodin Bůh israel-
ský, jenž dal dnes toho, kterýžby seděl na stol-
ci mém, a abych očima svýma na to hleděl.
49 * Oni pak předěšeni jsou, a vstavše všickni ti
pozvaní, kteříž byli při Adoniášovi, odešli je-
50 den každý cestou svou. * Adoniáš také boje se
Šalomouna, vstana odšel a chytil se rohu ol-
táře. * I pověděli Šalomounovi řkouce: Ai, 51
Adoniáš bojí se krále Šalomouna, a hle, drží
se rohu oltáře a praví: Nechť mi přisahne dnes
král Šalomoun, že nezabije mne služebníka své-
ho mečem. * I řekl Šalomoun: Bude-li muž 52
statečný, nespadne vlas s něho na zemi; pak-
li co zlého na něm nalezeno bude, umřeť.
* Poslal tedy král Šalomoun, aby jej odvedli 53
od oltáře. Kterýž přišed poklonil se králi Ša-
lomounovi. Jemuž řekl Šalamoun: Jdiž do do-
mu svého.

Hlava 2.

III. David Šalomouna na království pomazaného napomenul, aby 1) božím přikázaním sebe i království spravoval pro zachování požehnání Páně potomkům, 2) spravedlivě se zachoval k lidem a) nešlechetným, jako byl α) Joab, krve nevinné vylévač, β) Semej rouhač; b) šlechetným, k synům Berzellaje galadského. A tak pokojně usnul, kralovav čtyřidceti let a uviděv na stolci krále syna svého Šalomouna. — O Šalomounovi. Kralování Šalomounova vypisuje se šťastná správa a žalostný pád. Správy prospěch zná se z odnětí věcí království škodných a k rozšíření království prospěšných. Škody království svého odňal, pomstiv I. spiknutí Adoniášovo a) zamordováním Joaba, b) složením z úřadu Abiatara; II. zlořečení Semeje a) závazkem, b) zamordováním.

Přiblížil se pak čas smrti Davidovy. I při-
2 kázal Šalomounovi synu svému řka: * Jáť již
odcházím podlé způsobu všech lidí. Protož po-
3 silniž se a měj se zmužile, * a ostříhej přiká-
zaní Hospodina Boha svého, chodě po cestách
jeho a zachovávaje ustanovení jeho, rozkázaní
jeho, i soudy jeho, i svědectví jeho, jakož
psáno jest v zákoně Mojžíšově: atby se šťastně
vedlo, cožby koli činil, i všecko k čemužby
4 se obrátil; * a aby naplnil Hospodin slovo své,
kteréž mi zaslíbil, mluvě: Budou-li ostříhati
synové tvoji cesty své, chodíce přede mnou
v pravdě, z celého srdce svého a z celé duše
své, tak mluvě: Že nebude vypléněn po tobě
5 muž se stolce israelského. * Také i o tom víš,
co jest mi učinil Joab syn Sarvie; totiž,
co učinil dvěma vůdcům vojsk israelských,
Abnerovi synu Nerovu a Amasovi synu Je-
trovu, že je zamordoval, dopustiv se vraždy
lstivě v čas pokoje, a zmazal krví zrádně
vylitou pás svůj rytířský, kterýž měl na be-
drách svých, a obuv svou, kterouž měl na
6 nohách svých. * Protož zachováš se k němu
podlé moudrosti své, a nedáš sstoupiti šedi-
7 nám jeho v pokoji do hrobu. * Se syny pak
Berzellaje galadského učiníš milosrdenství, tak
aby jídali spolu s jinými při stole tvém; nebo
tak podobně ke mně přišli, když jsem utíkal
před Absolonem bratrem tvým. * Hle máš také 8
v moci své Semeje syna Gery beniaminského
z Bahurimu, kterýž mi zlořečil zlořečením ve-
likým v ten den, když jsem šel do Mahanai-
mu; ačkoli potom vyšel mi vstříc k Jordanu,
jemuž jsem přisáhl skrze Hospodina řka: Ne-
zabiji tě mečem. * Nyní však neodpouštej mu: 9
a poněvadž jsi muž opatrný, víš jakby k ně-
mu přistoupiti měl, aby uvedl šediny jeho
s krví do hrobu. * A tak usnul David s otci 10
svými, a pohřben jest v městě Davidově.
* Dnův pak, v nichž kraloval David nad Israe- 11
lem, bylo čtyřidceti let: v Hebronu kraloval
sedm let a v Jerusalemě kraloval třidceti a
tři léta. * I dosedl Šalomoun na stolec Davida 12
otce svého, a utvrzeno jest království jeho
velmi.
Tedy přišel Adoniáš syn Haggity k Bet- 13
sabi matce Šalomounově. Kterážto řekla: Po-
kojný-li jest příchod tvůj? I odpověděl: Po-
kojný. * Řekl dále: Mám k tobě řeč. I řekla: 14
Mluv. Tedy řekl: * Ty víš, že mé bylo království, 15

---

1. *čas*, H. dnové.
2. *všech lidí*, H. cestou vší země. Jos. 23, 14.
3. *přikázaní*, H. ostříhání, stráže. — *atby* etc., J. aby se opatrně měl.
4. *naplnil*, H. potvrdil. — *zaslíbil*, H. mluvil.
5. *dopustiv* etc., H. položil krev války v pokoji, t. užil chytrosti válečné, ježto se toho nenadál jeden ani druhý. — *zmazal* etc., H. dal krev války na pás.
6. *zachováš*, H. učiníš. — *moudrosti své*, t. času příhodného šetřiti budeš; čehož jakž jest výtržný a všetečný člověk, tudíž dočekáš.
7. *přišli*, t. štědrosti a milosrdenství ke mně v mé nouzi dokázali.
8. *v moci*, H. u sebe.
9. *přistoupiti*, H. učiniti.
15. *usouzeno*, H. stalo se jemu.

a na mne obrátili všickni Israelští tvář svou,
abych kraloval; ale přeneseno jest království
na bratra mého; nebo od Hospodina usouzeno
16 mu bylo: * nyní pak jediné věci žádám od tebe,
nechť nejsem oslyšán. Kterážto řekla jemu:
17 Mluv. * A on řekl: Rci, prosím, Šalomounovi
králi (neboť neoslyší tebe), ať mi dá Abisag su-
18 namitskou za manželku. * Odpověděla Betsabe:
19 Dobře, jáť budu mluviti o tebe s králem. * Pro-
tož vešla Betsabe ke králi Šalomounovi, aby
mluvila s ním o Adoniáše. I povstal a šel jí
vstříc, a pokloniv se jí, posadil se na stolici
své, rozkázal také postaviti stolici matce své.
20 I posadila se po pravici jeho * a řekla: Jediné
věci nevelíké já žádám od tebe, nechť nejsem
oslyšána. I řekl jí král: Žádej matko má, ne-
21 boť neoslyším tebe. * Kterážto řekla: Nechť
jest dána Abisag sunamitská Adoniášovi bra-
22 tru tvému za manželku. * A odpovídaje král
Šalomoun, řekl matce své: Proč ty jen žádáš
za Abisag sunamitskou Adoniášovi? Žádej je-
mu také království; poněvadž on jest bratr můj
starší nežli já, a má po sobě Abiatara kněze a
23 Joaba syna Sarvie. * I přisáhl král Šalomoun
skrze Hospodina řka: Toto ať mi učiní Bůh a
toto přidá, že sám proti sobě mluvil Adoniáš
24 řeč tuto! * Protož nyní, živ jest Hospodin, kte-
rýž mne utvrdil a posadil na stolci Davida
otce mého, a kterýž mi vzdělal dům, jakož
byl mluvil, že dnes umříti musí Adoniáš.
25 * A tak poslal král Šalomoun Banajáše syna
Jojadova, kterýž udeřil na něj, tak že umřel.
26 K Abiatarovi knězi také řekl král: Jdi
do Anatotu k rolí své; nebo jsi hoden smrti,
ale nyní nezabiji tebe, poněvadž jsi nosil archu
Hospodinovu před Davidem otcem mým a sná-
šel jsi všecka ta soužení, kteráž snášel otec
27 můj. * I svrhl Šalomoun Abiatara s kněžství
Hospodinova, aby naplnil řeč Hospodinovu,
kterouž byl mluvil proti domu Heli v Sile.
28 Donesla se pak pověst ta Joaba (nebo
Joab postoupil po Adoniášovi, ačkoli po Ab-
solonovi byl nepostoupil), protož utekl Joab
k stánku Hospodinovu a chytil se rohu oltáře.
29 * I oznámeno králi Šalomounovi, že utekl Joab
k stánku Hospodinovu a že jest u oltáře. Tedy
poslal Šalomoun Banajáše syna Jojadova řka:
30 Jdi, oboř se na něj. * A když přišel Banajáš
k stánku Hospodinovu a řekl jemu: Takto praví
král: Vyjdi! Odpověděl jemu: Nikoli, ale tuto
umru. V tom oznámil zase Banajáš králi řeč
tu řka: Takto mluvil Joab a tak mi odpově-
děl. * Na to řekl jemu král: Učiň mu, jakž 31
mluvil, a oboře se naň, zabij jej a pochovej ho;
a odejmeš krev nevinnou, kterouž vylil Joab,
ode mne i od domu otce mého; * a navrátí Ho- 32
spodin krev jeho na hlavu jeho: nebo obořiv
se na dva muže spravedlivější a lepší, než jest
sám, zamordoval je mečem bez vědomí otce
mého Davida, totiž Abnera, syna Nera voje-
vody israelského, a Amasu syna Jetra voje-
vody judského; * a tak navrátí se krev jejich 33
na hlavu Joabovu a na hlavu semene jeho na
věky; Davidovi pak a semeni jeho, domu jeho
a stolci jeho, buď pokoj až na věky od Ho-
spodina. * A protož vyšed Banajáš syn Joja- 34
dův, obořil se naň a zabil jej, a pochován jest
v domě svém na poušti. * I ustanovil král Ba- 35
najáše syna Jojadova místo něho nad voj-
skem, a Sadoka kněze ustanovil král místo
Abiatara.
Za tím poslav král, povolal Semeje a řekl 36
jemu: Ustavěj sobě dům v Jerusalemě a tu zů-
stávej, a nevycházej odtud chodě sem i tam;
* nebo v kterýkoli den vyjdeš a přejdeš přes po- 37
tok Cedron, věz jistotně, že umřeš; krev tvá
bude na hlavu tvou. * I dí Semej ku králi: 38
Dobrá jest ta řeč; jakož mluvil pán můj
král, takť učiní služebník tvůj. A tak bydlil
Semej v Jerusalemě po mnohé dny. * Stalo se 39
pak po třech letech, že utekli dva služebníci
Semeje k Achisovi, synu Maachy, králi get-
skému. I pověděli to Semejovi řkouce: Hle
služebníci tvoji jsou v Getu. * Pročež vstav Se- 40
mej, osedlal osla svého a jel do Getu k Achi-
sovi, aby hledal služebníkův svých; i navrátil
se Semej a přivedl zase služebníky své z Getu.
* Pověděno pak Šalomounovi, že odšel Semej 41
z Jerusalema do Getu a že se navrátil. * Tedy 42
poslav král, povolal Semeje a řekl jemu:
Zdaliž jsem tě přísahou nezavázal skrze Ho-
spodina a osvědčil jsem proti tobě, řka: V kte-
rýkoli den vyjdeš a sem i tam choditi budeš,
věz jistotně, že smrtí umřeš? I řekl jsi mi:
Dobrá jest ta řeč, kterouž jsem slyšel! * Pro- 43
čežs tedy neostříhal přísahy Hospodinovy a
přikázaní, které jsem přikázal tobě? * Řekl 44
také král k Semeji: Ty víš všecko zlé, kte-

---

16. *nechť* etc., H. neodvracej tváři mé, tak i níže 17. a 20.
19. *matce*, H. králové.
22. *království*. Jakoby řekl: Království on hledá za příčinou Abisagi.— *a má* etc., J. má to z Abiatara a Joaba, t. oni mu k tomu radí.
23. *sobě*, H. duši své.
25. *udeřil*: obořil se.
26. *Jdi do* etc., J. ó Anatotský! jdi k rolí své. — *hoden*, H. muž; pro spiknutí se s Adoniášem. Výš 1, 7. — *nyní*, H. dnes.
31. *pochovej*, neb tak zákon ukazoval. Exod. 21, 14.
32. *krev jeho*, t. kterouž on vylil.
36. *zůstávej*, J. bydli.
37. *na hlavu tvou*, t. příčinou své smrti sám budeš.

řehož povědomo jest srdce tvé, co jsi učinil
Davidovi otci mému; ale Hospodin uvedl zase
45 to tvé zlé na hlavu tvou: * král Šalomoun bude
požehnaný, a stolec Davidův stálý před Ho-
spodinem až na věky. * I přikázal král Bana- 46
jášovi synu Jojadovu, kterýž vyšed, obořil se
na něj, tak že umřel.

Hlava 3.

Slávu království svého rozšířil mezi svými a cizími. Mezi svými v Jerusalemě a jinde. V Jerusalemě ve věcech politických a duchovních. Politické jsou a) manželstvo, b) moudrosti nabytí. Za moudrost zajisté prosil, i dostav ji, dokázal ji 1) šťastnými rozsudky.

A tak utvrzeno jest království v ruce
Šalomounově. Spříznil se pak Šalomoun s Fa-
raonem králem egyptským; nebo pojal dceru
Faraonovu a uvedl ji do města Davidova,
dokavadž nedostavěl domu svého a domu Ho-
2 spodinova i zdi jerusalemské vůkol. * Mezi
tím pak lid obětoval na výsostech, pro-
tože ještě nebyl vystaven dům jmenu Hospo-
3 dinovu až do těch dnův. * Nebo miloval Šalo-
moun Hospodina, chodě v přikázaních Davida
otce svého; a toliko na těch výsostech oběto-
4 val a kadil. * Protož šel král do Gabaonu,
aby tam obětoval; ta výsost zajisté byla nej-
větší: tisíc obětí zápalných obětoval tam Ša-
5 lomoun na tom oltáři. * Ukázal se pak Hospo-
din v Gabaonu Šalomounovi ve snách noci té,
a řekl Bůh: Žádej zač chceš, a dám tobě.
6 * I řekl Šalomoun: Ty jsi učinil se služebníkem
svým Davidem, otcem mým, milosrdenství ve-
liké, když chodil před tebou v pravdě a v spra-
vedlnosti, a v upřímnosti srdce stál při tobě;
ovšem zachoval jsi jemu zvláštní toto milo-
srdenství, že jsi mu dal syna, kterýžby seděl
7 na stolci jeho, jakž se to dnes vidí. * Ačkoli
pak nyní, ó Hospodine Bože můj! ty jsi usta-
novil služebníka svého králem místo Davida
otce mého: já však jsa ještě velmi mladý,
8 neumím vycházeti ani vcházeti. * Služebník,
pravím, tvůj jest u prostřed lidu tvého, kte-
rýž jsi vyvolil, lidu velikého, kterýž nemůže
ani sečten, ani sepsán býti pro množství. * Dejž 9
tedy služebníku svému srdce rozumné, aby
soudil lid tvůj a aby rozeznal mezi dobrým a
zlým; nebo kdo bude moci souditi tento lid
tvůj tak mnohý? * I líbilo se to Hospodinu, že 10
žádal Šalomoun za tu věc. * A řekl Bůh k ně- 11
mu: Protože jsi žádal věci takové a neprosils
sobě za dlouhý věk, aniž jsi žádal sobě bo-
hatství, anižs žádal bezživotí nepřátel svých;
ale žádal jsi sobě rozumnosti, aby slýchati
uměl rozepře: * ai, učinil jsem vedlé řeči tvé; 12
ai, dalť jsem srdce moudré a rozumné, tak
že rovného tobě nebylo před tebou, ani po
tobě aby nepovstal rovný tobě. * K tomu i to, 13
začežs nežádal, dal jsem tobě, totiž bohatství
a slávu, tak aby nebylo rovného tobě žádného
mezi králi po všecky dny tvé. * Přes to jestliže 14
choditi budeš po cestách mých, ostříhaje usta-
novení mých a přikázaní mých, jako chodil
David otec tvůj, prodloužím i dnů tvých.
* A když procítil Šalomoun, a ai, byl sen. 15
I přišel do Jerusalema a stál před archou
smlouvy Hospodinovy, a obětoval oběti zá-
palné a oběti pokojné; udělal také hody všech-
něm služebníkům svým.
Tedy přišly dvě ženě hokyně ku králi a 16
stály před ním. * I řekla jedna z těch žen: Pro- 17
sím, pane můj, já a žena tato bydlíme v je-
dnom domě, i porodila jsem u ní v témž do-
mě. * Potom stalo se dne třetího po porodu 18

---

1. *utvrzeno*, t. když sklizeni byli s cesty buřiči.— *domu svého*, o němž níž hl. 7. — *Hospodinova*, níž hl. 6. — *zdi* etc., níž 9, 15. 19.

2. *Mezi tím*, H. toliko. — *výsostech*, t. na těch, které toho času k službě a poctě boží ne bez návěští božího obrány byly, dokudž chrámu Páně nebylo; o nichž v této hlavě: takové místo bylo v Gabaoně, kdež byl stánek (II. Par. 1, 3.), a v Jerusalemě, kdež byla archa (níž v. 15.). — *do těch*, t. v nichž vystaven byl chrám Páně.

4. *největší*, t. kdež se zřízená Bohu pocta dála, i oltář ten měděný, kterýž Mojžíš z rozkazu božího dal udělati, při stánku byl, na němž ustavičně oheň hořel, jímž toliko samým oběti zapalovány bývaly.

7. *velmi mladý*, H. dítě malé.—*vcházeti*, t. k svému povolání hodně státi, sebe i poddané náležitě spravovati. Jos. 14, 11.

8. *vyvolil*. Šalomoun ne ve svém vysokém urození, bohatství a důstojnosti královské svou slávu pokládal, ale v tom, že lidu svého veliké množství Pán Bůh jemu k spravování svěřil. Řídcí nyní na to myslí, jen o důchody a platy veliké stojí.

9. *rozumné*, H. poslušné. — *tak mnohý*, H. těžký.

10. *líbilo* etc., H. bylo dobré před očima Hospodinovýma.

11. *bezživotí*, H. duše. — *rozepře*, H. soud.

15. *byl sen*, t. srozuměl a pocítil, že nebyl marný sen, ale že jest obdařen dary, kteříž mu ve snách oznámeni jsou.

16. *hokyně*. Slovo židovské „zonah" nejednostejně vykládají: krčmářka, hokyně, pradlí, nevěstka. Tuto pak vidí se, že o nevěstkách slyšáno býti nemůž, poněvadž v lidu israelském trpíny býti neměly, aniž podobné jest, aby tehdáž průchod míti měly, ovšem před krále předstoupiti a souditi se směly.

mém, že porodila také žena tato, a byly jsme
spolu, nebylo žádného cizího s námi v domě
19 kromě nás dvou v témž domě. * Umřel pak
syn ženy této v noci, nebo spíc udávila ho.
20 * A vstavši o půl noci, vzala syna mého ode
mne, když spala služebnice tvá, a položila jej
v lůně svém, a syna svého mrtvého položila
21 do lůna mého. * Ale když jsem vstala ráno,
abych přikojila syna svého, a ai, mrtvý; na
kteréhož když jsem ráno pilněji pohleděla, a
ai, nebyl syn můj, kteréhož jsem porodila.
22 * I řekla žena druhá: Neníť tak, ale syn můj
jest ten živý, a ten mrtvý jest syn tvůj. Ona
pak řekla: Nikoli, ale syn tvůj jest ten mrtvý,
a syn můj jest ten živý. A tak se hádaly před
23 králem. * I řekl král: Tato praví: Ten živý
jest syn můj, a syn tvůj jest ten mrtvý. Tato zase
praví: Neníť tak, ale syn tvůj jest ten mrtvý,
a syn můj jest ten živý. * Protož řekl král: 24
Přineste mi meč. I přinesli meč před krále.
* Tedy řekl král: Rozetnětež to dítě živé na 25
dvé, a dejte jednu polovici jedné a polovici
druhou druhé. * Ale žena, jejíž syn byl ten, 26
kterýž živ zůstal, mluvila králi (nebo pohnula
se střeva její nad synem jejím) a řekla: Pro-
sím, pane můj, dejte jí nemluvňátko to živé,
a nikoli nezabíjejte ho. Druhá pak řekla:
Nechť není ani mně ani tobě, rozetněte předse.
* K čemu odpovídaje král řekl: Dejtež této 27
dítě to živé, a nikoli nezabíjejte ho; onať jest
matka jeho. * Tedy uslyševše všickni Izraelští 28
soud tento, kterýž vynesl král, báli se krále;
nebo viděli, že moudrost boží jest v srdci jeho
k vykonávání soudu.

Hlava 4.

(Šalomoun dokázal moudrosti) 2) spravením dvoru svého, 3) platným jednáním s okolními mudrci, 4) spisováním o mnohých věcech. — Sem přislušejí knihy jeho 1) Přísloví, 2) Kazatel, 3) Písně.

A král Šalomoun byl králem nade vším
2 Israelem. * Tato pak byla knížata jeho: Aza-
3 riáš syn Sadokův byl knížetem. * Elihoref a
Achiáš synové Sisovi byli písaři, Josafat syn
4 Ahiludův kancléřem. * A Banajáš syn Jojadův
byl nad vojskem, Sadok pak a Abiatar byli
5 kněžími. * A Azariáš syn Natanův nad úřed-
níky a Zabud syn Natanův nejvyšší rada krá-
6 lovská; * a Ahisar vládař domu, Adoniram
pak, syn Abdy, byl úředníkem nad vybraným
7 lidem. * Měl také Šalomoun dvanácte vládařů
nad vším Israelem, kteříž opatřovali potravou
krále i dům jeho; každého roku za měsíc je-
8 den každý měl opatrovati krále. * A tuto jsou
9 jmena jejich: Benhur na hoře Efraim; * Ben-
dekar v Makkesu a v Salebinu a v Betsamesu
10 a v Elon-Bethananu; * Benhesed v Arubotu,
11 jehož bylo Socho i všecka země Efer. * Benabi-
nadab, jehož byly všecky končiny dorské a měl
12 Tafet dceru Šalomounovu za manželku. * Bana
syn Ahiludův, jehož byl Tanak a Mageddo, i
veškeren Betsan, kterýž jest vedlé Sartany
pod Jezrahelem, od Betsanu až do Abelme-
huly a až za Jekmaan; * Bengaber v Ramotu 13
galadském, jehož byly vsi jairské syna Ma-
nassesova, kteréž jsou v Galadsku; jeho byla
krajina Argob, kteráž jest v Basanu, šedesáte
měst velikých hrazených a zavřitých. * Ahi- 14
nadab syn Adda vládařem byl v Manaimě.
* Achimaáš v Neftali, on také pojal Basemat 15
dceru Šalomounovu za manželku. * Baana syn 16
Husi v Aseru a v Balotu. * Josafat syn Fa- 17
rue v Issacharu. * Semej syn Ely v Beniamině. 18
* Gaber syn Uri v zemi galadské, v zemi Seona 19
krále amorejského a Oga krále basanského;
ten sám vládařem jedním představen byl té
zemi. * Tehdáž Juda a Israel rozmnoženi jsouce 20
jako písek při moři v nesčíslném množství, jedli
a pili a veselili se. * Nebo Šalomoun panoval 21
nade všemi královstvími, od řeky Eufratu až
k zemi filistinské, a až ku končinám egyptským;
i přinášeli dary a sloužili Šalomounovi po vše-

---

19. *spíc* etc., H. nalehla na něj.

26. *střeva její*, t. srdečnou lítostí naklonila se k synu svému, aby jen živ byl, by ho měla i oželeti.

2. *knížetem*, J. knězem, t. kterýž při Šalomounovi byl. H. kohen, o kterémž slově viz Gen. 41, 45.

4. *kněžími*, t. nejvyšší v třídách kněžských od Davida zřízených. I. Par. hl. 24.

5. *úředníky*, o nichž níže v. 7. i dále. — *nejvyšší* etc., H. kníže, přítel králův.

6. *vládař*, J. maršálek. — *lidem*, o němž viz níž 5, 13. 14.

7. *vládařů*: úředníků. — *opatřovali*, t. úrody a potravy shromažďujíce ze všech těch dvanácti krajův, v kterémž který správu držel, a dodávali jich ke dvoru.

13. *hrazených*, H. zdmi a závorami ocelivými (opatřených).

16. *v Balotu*, J. v hořejších (stranách) t. na horách, jichžto díl k pokolení Danovu, díl k pokolení Asserovu přislušel, a díl od Šalomouna vnově dobyt. II. Par. 8, 3. 4.

19. *té zemi*, kterouž prvé drželi dva ti králové.

20. *veselili se*, t. všech věcí hojnost měli a před nepřátely bezpečni byli.

22 cky dny života jeho. * Vycházelo pak ku po-
travě Šalomounovi na každý den třidceti měr
23 běli a šedesáte měr mouky obecné, * deset vo-
lův krmných a dvadceti volův pastevných a
sto ovec, kromě jelenův, srn, buvolův a pta-
24 ctva vykrmeného. * On zajisté panoval všudy
s této strany řeky od Tafsy až do Gazy nade
všemi králi, kteříž byli před řekou; a měl po-
25 koj se všech stran vůkol. * I bydlil Juda a
Israel bezpečně, jeden každý pod svým vinným
kmenem a pod svým fíkem, od Danu až do
26 Bersabe, po všecky dny Šalomounovy. * Měl
také Šalomoun čtyřidceti tisíc koní na stání
27 k vozům svým a dvanácte tisíc jízdných. * A tak
opatrovali ti úředníci Šalomouna i všecky, kte-
říž přicházeli k stolu krále Šalomouna, jeden
každý za měsíc svůj nedopouštějíce, aby v čem
28 jaký nedostatek býti měl. * Ječmene také a slá-
my pro koně a pro mezky dodávali k tomu mí-
stu, kdež byl král, jeden každý, jakž mu ulo-
ženo bylo. * Nadto dal Bůh moudrost Šalo- 29
mounovi a prozřetelnost velikou náramně, a
širokost mysli takovou, jakováž jest písku na
břehu mořském. * Nebo větší byla moudrost 30
Šalomounova, než moudrost všech národů vý-
chodních a než všeliká moudrost Egyptských;
* nýbrž moudřejší byl nad všecky lidi až i nad 31
Etana ezrahitského, též nad Hemana a Chal-
kole i Dordu, syny Maholovy; a rozneslo se
jmeno jeho po všech národech vůkol. * Složil 32
také tři tisíce příslovi, a písniček jeho bylo ti-
síc a pět. * Vypsal též i o stromích, počna od 33
cedru, kterýž jest na Libanu, až do mechu,
kterýž roste na zdi; psal i o hovadech a ptá-
cích a zeměplazích a o rybách. * Protož při- 34
cházeli ze všech národův poslouchat moudrosti
Šalomounovy, i ode všech králův země, kteříž
slyšeli o moudrosti jeho.

Hlava 5.

Věci duchovní jsou chrámu božího stavení a posvěcení. Při stavení chrámu I. Hiram král tyrský dobrý přítel s radostí pomoc učinil, II. Šalomoun 1) dělníky obstaral.

Poslal pak Hiram král tyrský služebníky
své k Šalomounovi, uslyšev, že ho pomazali
za krále na místo otce jeho; nebo miloval Hi-
2 ram Davida po všecky dny. * Zase poslal Ša-
3 lomoun k Hiramovi řka: * Ty víš, že David
otec můj nemohl vystavěti domu jmenu Ho-
spodina Boha svého pro války, kteréž jej
obkličovaly, dokudž Hospodin nepodložil ne-
4 přátel pod nohy jeho. * Ale nyní Hospodin
Bůh můj dal mi odpočinutí všudy vůkol, tak
že není žádného protivníka, ani jakého útoku
5 nebezpečného. * Z té příčiny ai, úmysl mám
stavěti dům jmenu Hospodina Boha svého,
jakož mluvil Hospodin Davidovi otci mému
řka: Syn tvůj, kteréhož posadím místo tebe
na stolici tvé, onť vystaví dům ten jmenu
6 mému. * A protož nyní rozkažiž, ať mi nase-
kají cedrů na Libanu; budouť pak služeb-
níci moji se služebníky tvými, a mzdu slu-
žebníků tvých dám tobě, tak jakž díš. Nebo
sám víš, že mezi námi není žádného, kdožby
uměl sekati dříví, jako jsou Sidonští. * Stalo 7
se tedy, když uslyšel Hiram ta slova Šalo-
mounova, že se zradoval náramně a řekl:
Požehnaný Hospodin budiž nyní, kterýž dal
Davidovi syna moudrého nad tím lidem tak
mnohým. * I poslal Hiram k Šalomounovi řka: 8
Vyrozuměl jsem tomu, oč jsi poslal ke mně;
jáť učiním všecku vůli tvou strany dříví ce-
drového i jedlového. * Služebníci moji svezou 9
je s Libanu až k moři, a dám je spořádati
ve vory a pustiti po moři až k místu tomu,
kteréž mi ukážeš, a tu je složím; ty pak po-
běřeš je a učiníš zase vůli mou, dodávaje po-
travy čeledi mé. * A tak dával Hiram Šalo- 10
mounovi dříví cedrového a dříví jedlového,

---

22. *Vycházelo*, H. a byl chléb. — *měr*, H. kor, míra sutých věcí totéž (jak na větším díle se srovnávají) v sobě zdržující jako i chomer, t. téměř dva korce. Viz Lev. 27, 16.
23. *vykrmeného*, t. kapounů, slepic, husí.
24. *s této strany*, J. za řekou t. Eufratem.
25. *bydlil*, H. seděl.
26. *jízdných*, J. jezdců. J. pro dvanácte tisíc jezdců.
28. *kdež byl*, J. kdež byla (chována), t. ta hovada.
29. *širokost*, H. prostrannost srdce, t. mysl mnohých a nesčíslných věcí povědomou.
30. *národů*, H. synů.
32. *Složil*, H. mluvil. — *přísloví*. Z nichž však toliko to, co v knize Přísloví a Eklesiastes a v písničkách jeho se zdržuje, církvi k užívání zanecháno a dochováno; jiná jeho psaní i ta, o nichž v následujícím verši řeč, v proměnách časů a království i s lidmi zahynula.
33. *Vypsal*, H. mluvil, vyřkl, tak hned níže. — *mechu*, J. yzopu.

3. *nepřátel*, H. jich.
4. *nebezpečného*, H. zlého.
5. *úmysl*, H. pravím, t. v srdci svém neb v mysli.
6. *žádného*, H. muže.
7. *nyní*, H. dnes.
8. *Vyrozuměl*, H. slyšel jsem. — *jedlového*, J. pušpanového, borového.
9. *spořádati*, J. svázati. — *složím*, H. rozvrhu, rozvíži.

11 jakkoli mnoho chtěl. * Šalomoun také dával
Hiramovi dvadceti tisíc měr pšenice ku po-
krmu čeledi jeho a dvadceti tisíc měr oleje
vytlačeného. To dával Šalomoun Hiramovi
12 každého roku. * Když tedy dal Hospodin mou-
drost Šalomounovi, jakož mu byl zaslíbil: a byl
pokoj mezi Hiramem a mezi Šalomounem, tak
13 že mezi sebou učinili smlouvu. * Rozkázal král
Šalomoun vybírati osoby ze všeho Israele; a
14 bylo vybraných třidceti tisíc mužův. * Z nichžto
posílal na Liban deset tisíc na každý měsíc,
jedny po druhých; jeden měsíc býval na Li-
banu, a dva měsíce doma. Adoniram pak
byl ustanoven nad těmi vybranými. * Měl také 15
Šalomoun sedmdesáte tisíc nosičů a osmde-
sáte tisíc těch, kteříž tesali na hoře; * kromě 16
předních vládařů Šalomounových, kterýchž
bylo nad dílem, tři tisíce a tři sta; ti před-
staveni byli lidem, kteříž dělali. * I přikázal 17
král, aby navozili kamení velikého, kamení
nákladného k založení toho domu, a kamení
tesaného; * kteréž tesali kamenici Šalomou- 18
novi a kameníci Hiramovi a giblitští, a tak
připravovali dříví i kamení k stavení domu
toho.

Hlava 6.

2) Stavení chrámové rozměřiv (Šalomoun), dokonal.

I stalo se léta čtyřstého osmdesátého po
vyjití synův israelských ze země egyptské, že
Šalomoun měsíce zio (jenž jest měsíc druhý)
čtvrtého léta kralování svého nad Israelem
2 počal stavěti domu Hospodinova. * Dům pak,
kterýž stavěl král Šalomoun Hospodinu, byl
zdélí šedesáti loktů a zšíří dvadcíti a zvýší třid-
3 cíti loktův. * Síňce také byla před chrámem
dvadcíti loktů zdélí vedlé širokosti domu a de-
4 síti loktův zšíří před domem. * Udělal také
v domě okna, porozšířená vnitř, ale zevnitř po-
5 súžená. * Vzdělal též při zdi domu pavlače
všudy vůkol vedlé zdi domu, okolo chrámu a
svatyně svatých, a nadělal pokojíků všudy vů-
6 kol. * Pavlače zpodní širokost byla pěti loket,
prostřední širokost šesti loket a třetí širokost
sedmi loket; nebo byl zdělal ústupky ve zdi do-
mu zevnitř všudy vůkol, aby trámové nebyli
7 vpouštíni do zdi domu. * Když pak ten dům
staven byl z kamení hotového, tak přivezené-
ho, stavěli jej; pročež ani kladiva ani sekery ani
jakého nástroje železného nebylo slyšeti v do-
mě, když byl staven. * Dveře k prostředním 8
pokojům byly po pravé straně domu, jimiž
po okrouhlých schodech se chodilo k těm pro-
středním a z prostředních k třetím. * A tak 9
vystavěl dům ten a dokonal jej, a přikryl jej
krokvemi ohnutými a na to prkny cedrovými.
* Vystavěl i pavlače ty vůkol všeho domu, 10
pěti loket zvýší byla každá z nich, a připojeny
byly k domu trámy cedrovými.
Stala se pak řeč Hospodinova k Šalo- 11
mounovi řkoucí: * Toť jest ten dům, kterýž ty 12
stavíš. Jestliže budeš choditi v ustanoveních
mých, a soudy mé vykonávati a ostříhati všech
přikázaní mých, chodě v nich: tedy upevním
slovo své s tebou, kteréž jsem mluvil Davidovi
otci tvému; * a budu bydliti u prostřed synův 13
israelských a neopustím lidu mého israel-
ského.
A tak vystavěl Šalomoun ten dům a dokonal 14
jej. * A opažil zdi domu vnitř prkny cedrovými, 15

11. *měr*, H. kor. Viz výš 4, 22. — *vytlačeného*: výborného. — *To dával*: a tolikéž ječmene a vína. Viz II. Par. 2, 10

13. *osoby*, H. tribut, t. ne peněžitý, ale hlavní neb osobní, t. jistý počet lidí.

15. *tesali*, t. neb dříví neb kamení, ale podobněji že dříví, poněvadž níž se vypravuje o kamenících.

16. *tři sta*. II. Par. 2, 2. o tři sta že více jich bylo, praví se, a ti, jakž někteří smýšlí, byli nade vším tím dílem i nad úředníky za správce postaveni. Jiní smýšlí, že těch 3300, o nichž se tuto vypisuje, byli postaveni nad kameníky a nosiči; oněch pak tři sta, kteříž se přidávají v knihách Paral., že bylo postaveno nad dělníky těmi, kteří na hoře libanské dělali.

17. *nákladného*, t. neobyčejného, drahého, t. kteréž mnoho stálo.

18. *giblitští*, J. (rozliční jiní) řemeslníci.

1. *zio*, t. dubna.

3. *chrámem*, H. chrámem domu. — *před domem*, H. před obličejem, t. v čele.

5. *pavlače* aneb výstupky, kteréžto byly o trojím ponebí, jednokaždé zvýší pěti loket (v. 10.), k spodku užší pro větší tlustost zdi, kteréž se čím výš tím víc ustupovalo a ty pavlače porozšiřovaly. A tak zaměstknaly na výš zdi chrámové patnácte loket, t. polovici; v druhé pak polovici zhůru teprv okna, o nichž již pověděl, vzdělána byla. — *vůkol*, t. po všech stranách, kromě východní, kdež byla brána do chrámu pěti loket zvýší.

6. *trámové*, t. ti, na nichž byly podlahy pavlačí těch. — *domu*, než leželi na těch ústupcích té zdi.

7. *hotového*, J. celého. — *staven*. Těmi slovy ukázati chce, že prvé na svém místě všecko řemeslně a k míře připraveno a vyrovnáno bylo, tak že při stavení nebylo potřebí otesávati a urážeti kamení, a že hned ani neužívali toho nádobí, kteréhož kameníci při tesání potřebují.

8. *k prostředním*, t. hořejším. — *pokojům*, t. na pavlačích těch po straně chrámu přistavených.

9. *přikryl jej*, H. dům.

12. *stavíš*, t. o němž jsem zaslíbení učinil otci tvému, že ty jej mně vystavíš.

15. *opažil*, J. otafloval zdi, t. stěny. — *k stropu*, H. k přikrytí stěn. — *jedlovými*, J. pušpanovými.

od podlahy domu až k stropu obložil dřívím
vnitř; položil také podlahu domu prkny cedro-
16 vými. * Udělal také přehražení dvadcíti loktů
zdélí od jedné strany domu k druhé z prken ce-
drových, od podlahy až do stropu; a tak udě-
lal u vnitřku Bohu příbytek, aby byl svatyně
17 svatých. * Pročež čtyřidcíti loktů byl dům, jenž
18 jest chrám přední. * A na těch deskách cedrových,
jimiž dům vnitř opažen byl, byly řezby ku podo-
benství tykví polních a květů rozkvetlých;
všecko z cedru bylo, tak že ani kamene nebylo
19 viděti. * Svatyni pak svatých v domě vnitř
připravil, aby tam postavena byla archa smlou-
20 vy Hospodinovy. * Kterážto svatyně svatých
vnitř byla dvadcíti loktů zdélí a dvadcíti loktů
zšíří, též dvadcíti loktů zvýší, a obložil ji zlatem
nejčistším. Oltář také cedrový obložil zlatem.
21 * Tak obložil Šalomoun příbytek ten zlatem
nejčistším, a učinil rozdělující stěnu a provazy
zlaté před svatyní svatých, kterouž také obložil
22 zlatem. * Anobrž všecken dům obložil zlatem,
žádné strany nepomíjeje; též všecken oltář,
kterýž byl před svatyní svatých, obložil zlatem.
23 * Udělal také v svatyni svatých dva cherubíny
z dříví olivového, desíti loket zvýší byl každý
24 z nich. * A bylo na pět loket křídlo cherubína
jedno a na pět loket křídlo cherubína druhé,
deset loket bylo od konce křídla jednoho až ke
25 konci křídla druhého. * Tak na deset loket byl
i cherubín druhý, míru jednostejnou a řezbu
26 jednostejnou měli obadva cherubínové. * Vyso-
kost cherubína jednoho byla desíti loket a to-
likéž cherubína druhého. * I postavil ty cheru- 27
bíny u prostřed domu vnitřního, tak že roztáhli
křídla svá, a dotýkalo se křídlo jednoho jedné
stěny, též křídlo cherubína druhého dotýkalo
se druhé stěny; křídla pak jejich u prostřed
domu dotýkala se sebe vespolek. * Obložil také 28
ty cherubíny zlatem. * Přesto i všecky stěny 29
domu vůkol ozdobil řezbami cherubínů a palm
a rozvitých květův, vnitř i zevnitř. * I podlahu 30
domu položil zlatem vnitř i zevnitř. * Udělal 31
též, kudy vcházeli do svatyně svatých, dvéře
z dříví olivového, a podvoje s veřejemi byly
pětihranaté. * Oboje pak ty dvéře byly z dříví 32
olivového, kteréž ozdobil řezbami cherubínů a
palm a rozvitých květův a obložil zlatem;
potáhl také i cherubíny a palmy zlatem. * Po- 33
dobně udělal i u vrat chrámových dvéře z dříví
olivového čtverhranaté. * A oboje dvéře byly 34
z dříví jedlového; na dvě straně jedny dvéře
otvíraly se, též na dvě straně druhé dvéře se
otvíraly. * I vyřezal na nich cherubíny a palmy 35
a rozvité květy, a obložil zlatem taženým to,
což bylo vyřezáno. * Potom vystavěl síň pro- 36
střední ze tří řadů kamení tesaného a jednoho
řadu dříví cedrového hoblovaného. * Léta čtvr- 37
tého založen byl dům Hospodinův měsíce zio,
* a léta jedenáctého měsíce bul (jenž jest měsíc 38
osmý) dokonán jest dům se všemi přípravami
svými a se vším tím, což k němu přináleželo,
kterýž stavěl sedm let.

Hlava 7.

(Mezi tím pak Šalomoun i sobě i dceři Faraonově dům vystavil.) 3) Nádobí chrámové důmyslem Hirama řemeslníka (jako dva sloupy měděné, moře slité, deset podstavků, deset umyvadel měděných i jiná drobnější) spravil.

Potom stavěl také Šalomoun dům svůj za
2 třinácte let, až jej všelijak dostavěl. * Vystavěl
též dům z lesu libanského, sto loket zdélí a
padesáte loket zšíří a třidceti loket zvýší; a
to na čtyřech řadech sloupů cedrových, a
trámové cedroví vloženi byli na ty sloupy.

---

16. *do stropu*, H. stěn. — *Bohu*, H. jemu. — *příbytek*: kůr, t. místo, z něhož Bůh těm, kteříž se s ním radívali, vůli svou zjevoval, odpovědi dával; k němuž ze šedesáti loket délky všeho chrámu přehradil dvadceti; ostatních čtyřidceti loket bylo obecné místo chrámu, jakž hned dokládá.
17. *přední*: před tou svatyní aneb sám chrám bez kůru a bez síňce.
18. *vnitř*, jakž v. 15. ukazuje. — *tykví*, J. kolokvinty. — *rozkvetlých*, H. otevřených, J. vysedlých.
20. *nejčistším*, J. připraveným, t. od Davida k té potřebě.
21. *příbytek*, t. svatyni svatých, H. dům. — *provazy*, na nichž opona visela, i stěnu tu k svatyni i bránu zastěňující, nad kterouž však při vrchu průduch zůstával pro vycházení dýmu ze svatyně.
22. *žádné* etc., H. až i dokonal veškeren dům.
23. *olivového*: borového, J. jalovčového.
27. *vnitřního*, t. v svatyni svatých.
29. *rozvitých*, H. otevřených, t. rozkvetlých, tak i níž. — *vnitř*, t. v svatyni svatých. — *zevnitř*, t. před svatyní svatých. Tak ihned v nižším verši.
31. *podvoje*: vrchní prah. — *byly* etc., J. (vzaly) pátou částku (stěny), t. byly i s veřejemi čtyř loket zšíři, poněvadž zeď byla dvadcíti loket zdélí.
33. *čtverhranaté*, J. (kteréž vzaly) čtvrtou částku (stěny), t. pět loket.
34. *dvéře*, t. i u svatyně svatých i u svatyně.
36. *prostřední*, H. vnitřní, t. kdež byl oltář k obětem.
37. *zio*, t. dubna.
38. *bul*, t. října. — *přípravami*, H. věcmi.

1. *jej*, H. dům svůj všecken.
2. *z lesu*, J. v lese, t. háji nedaleko od Jerusalema; a ten dům byl nějaký toliko znamenitý zá-

3 * A přikryt byl dřívím cedrovým na hoře na
těch trámích, kteříž byli na čtyřidcíti pěti
sloupích, jichž bylo patnácte v každém řadu.
4 * Okna také byla ve tři řady, okno proti
5 oknu, a to třemi řady. * A všecky dvéře i ve-
řeje čtverhranaté byly i okna, a spořádaná
6 byla okna proti oknům třemi řady. * Udělal i
síňci na sloupích: padesáte loket byla dlouhost
její a třidcíti loket širokost její, a byla ta
síňce napřed i sloupové i trámové její před tím
7 domem.* Opět vzdělal jinou síňci, v níž byl trůn,
kdež soudil, totiž síňci soudnou, kteráž přikryta
byla cedrovím od jedné podlahy až do druhé.
8 * Potom při domě svém, v kterémž bydlil, udělal
síň druhou za tou síní; dílo podobné onomu
bylo. Udělal také dům dceři Faraonově, kte-
rouž byl pojal Šalomoun, podobný té síňci.
9 * Všecko to bylo z kamení nákladného, pří-
slušně vedlé míry tesaného a pilou řezaného,
vnitř i zevnitř, a to od základu až k stropu,
10 i zevnitř až k síni veliké.* Základ také byl z ka-
mení nákladného, z kamení velikého, z kamení
11 na deset loket a z kamení na osm loket.* Tak i
výš bylo kamení nákladné příslušně vedlé míry
12 tesané a cedrové desky.* Síň také veliká měla
všudy vůkol třemi řady kamení tesané a jedním
řadem dříví cedrové, podobně jako síň vnitřní
domu Hospodinova i síňce téhož domu.
13 * Poslav pak král Šalomoun, povolal Hi-
14 rama z Tyru *(ten byl syn ženy vdovy z po-
kolení Neftalimova, jehož otec byl obyvatel
tyrský, řemeslník díla z mědi), protože byl
plný moudrosti a rozumnosti i umění k dě-
lání všelikého díla z mědi; kterýžto když
přišel ke králi Šalomounovi, dělal všeliké
15 dílo jeho. * Nejprv utvořil dva sloupy měděné:
osmnácti loket byla výsost sloupu jednoho,
kterýž okolek měl dvanácti loktův, tak i
16 sloup druhý. * Potom udělal dvě makovice,
kteréžby vstaveny byly na vrch těch sloupův,
slité z mědi: pěti loktův byla zvýší makovice
jedna a pěti loktů zvýší makovice druhá.
* Mřežování také dílem pleteným, a vrvi jako 17
řetízky udělal k těm makovicím, kteréž byly
na vrchu sloupů, sedm na makovici jednu a
sedm na makovici druhou. * A udělav sloupy, 18
přidal k mřežování jednomu dva řady jablek
zrnatých vůkol, aby makovice, kteréž byly
na vrchu, přikrývaly, a tak učinil makovici
druhé. * Na těch pak makovicích na vrchu 19
sloupův, kteříž v síňci postaveni býti měli, bylo
dílo květem liliovým na čtyři lokty. * I měly 20
makovice ty na dvou těch sloupích, jakož
svrchu tak i dole proti vydutí, kteréž bylo pod
zamřežováním, jablka zrnatá, kterýchž bylo
dvě stě dvěma řadoma vůkol, na jedné i na druhé
makovici. * A tak postavil ty sloupy v síňci 21
chrámové; a postaviv sloup na pravé straně,
nazval jmeno jeho Jachin; a když postavil
sloup na levé straně, nazval jmeno jeho Booz.
* A na vrchu sloupův těch bylo dílo liliové, i 22
dokonáno jest dílo sloupův.
Udělal také moře slité, desíti loket od 23
jednoho kraje k druhému, okrouhlé vůkol, a
pět loket byla vysokost jeho, a okolek jeho
třidcíti loket vůkol;* pod jehožto krajem pukly 24
tykvím polním podobné všudy vůkol, po de-
síti do lokte, obkličovaly moře vůkol; dva
řady tykví litých bylo s ním slito. * A stálo 25
na dvanácti volích, tři obráceni byli na půl-
noc, a tři patřili k západu, tři zase posta-
veni byli ku poledni, a tři obráceni byli
k východu, a moře svrchu na nich stálo, ale
všech jich zadkové byli pod mořem. * A bylo 26
ztloušti na dlaň; kraj jeho byl, jakýž bývá
u okřínu aneb květu liliového; dva tisíce tun
v se bralo. * Udělal také deset podstavkův 27
měděných; čtyř loket zdélí byl podstavek

---

mek. — *řadech*, a v každé řadě bylo 15 sloupů; všech 60 v dolních pokojích.
3. *řadu*, t. v horních pokojích.
4. *třemi* etc., J. po třech stranách.
6. *síňci*: besídku. — *síňce*, t. těch sloupů.
8. *síní*, t. v prostředku mezi síňcí soudnou a domem královským. Viz výš 3, 1.
9. *nákladného*, J. velikého. Výš 5, 17. — *zevnitř*, t. se všech stran. — *k stropu*, J. trámům. Jiní rozumějí kamení na píď vypuštěné pro založení na něm a povypuštění krovu.— *veliké*, do níž se lid scházel.
10. *Základ*, t. toho stavení.
13. *povolal*, H. vzal.
14. *vdovy*, kteráž byla z pokolení Danova. II. Par, 2, 14. — *Neftalimova*, t. po otci, kterýž ač v Tyru bydlil, však žid byl, jakž se z textu rozumí. — *obyvatel*, H. muž.
15. *utvořil*, J. slil. — *loket*, t. na dlouhý loket (jakž píší) při chrámu užívali; což činí třidceti šest loktův krátkých neb obecných, podlé nichž se II. Par. 3, 15. praví o výsosti sloupů těchto. — *kterýž* etc., H. nit obkličovala.
16. *makovice*: koule, J. koruny.
17. *vrvi*, J. pasy, šňůry. — *sedm*, t. vrví.
19. *liliovým*, t. podobenství květu liliového. — *lokty*, t. na dva při vrchu a na dva při zpodku, a pátý loket v prostředku zaměstknala jablka.
20. *zrnatá*, t. za tím mřežováním na těch makovicích byla ta jablka.
21. *Jachin*, t. upevní, t. Bůh dům tento. — *Booz*, t. v něm (jest) síla.
23. *moře*. Tak sloula ta nádoba měděná jako káď nějaká veliká aneb kotel, k umývání se kněžím udělaná. — *okolek*, H. nit obkličovala.
24. *pukly*: uzlové, t. vydutí nějaké.
25. *pod mořem*: vnitř.
26. *tun*, t. tak mnoho vody v něm obyčejně bývalo, sic jinák až do vrchu mohlo se vlíti tři tisíce tun, jakž II. Par. 4, 5. se vypisuje. H. bath, byla míra tekutých věcí, tak mnoho v se beroucí, jako míra sutých, řečena efi, asi devět pinet.
27. *podstavkův*: na kterýchž státi mělo 10 umyvadel, o nichž v. 38.

jeden každý a čtyř loket zšíří a tři loket
28 zvýší. * Bylo pak takové dílo každého pod-
stavku; přepásaní bylo vůkol na nich, kte-
29 réžto přepásaní bylo po krajích jeho. * A na
tom přepásaní, kteréž bylo po krajích, lvové,
volové a cherubínové byli, a nad těmi kraji
byl sloupec svrchu, a pod lvy, voly obruba
30 dílem taženým. * Bylo také po čtyřech kolech
měděných pod každým podstavkem, a desky
měděné; a na čtyřech úhlech svých měly ra-
ménka; tolikéž i pod každou medenicí byla ta
31 raménka slitá, při každé obrubě. * Zřídlo pak
jeho mezi obrubou po vrchu bylo zhloubí lokte
jednoho, avšak okrouhlé, řemeslně jako i pod-
stavek udělané, zšíří půl druhého lokte; na
kterémžto zřídle byly řezby, ale přepásaní
32 jejich bylo čtverhranaté, neokrouhlé. * A tak
po čtyřech kolech bylo pod tím přepásaním,
a osy kol vycházely z podstavku; vysokost
33 kola každého byla půl druhého lokte. * Dílo
těch kol bylo jako dílo kol u vozu; osy je-
jich i písty jejich, loukoti jejich i špice je-
34 jich, všecko bylo slité. * Tolikéž čtyři raménka
na čtyřech úhlech podstavku každého, z ně-
35 hož ta raménka vynikala. * Na vrchu pak pod-
stavku byl sloupek na půl lokte zvýší, okrouhlý
vůkol, a na vrchu sloupku toho byli krajové
36 vypuštění a přepásaní na nich. * I zdělal řezby
na deskách po krajích jejich a po přepásaních je-
jich, cherubíny, lvy a palmoví, jedno podlé dru-
37 hého po obrubě všudy vůkol. * Na ten způsob udě-
lal deset podstavků jednostejným slitím, na je-
dnostejnou míru, a jednostejná řezba na všech byla.
38 Udělal také deset umyvadel měděných;
čtyřidceti měr bralo v se jedno umyvadlo;
čtyř loket bylo to jedno umyvadlo; jedno
umyvadlo na jednom podstavku, a tak na
39 desíti podstavcích. * I postavil podstavků pět
po pravé straně domu a pět po levé straně
domu, moře pak postavil na pravé straně
domu k východu na poledne. * Nadělav tedy 40
Hiram umyvadel a lopat a kotlíků, dokonal
všecko dílo, kteréž dělal králi Šalomounovi
k domu Hospodinovu. * Dva sloupy a dvě ma- 41
kovice okrouhlé, kteréž byly na vrchu dvou
sloupů, a mřežování dvoje, aby přikrývalo
ty dvě makovice okrouhlé, kteréž byly na
vrchu sloupův. * A jablek zrnatých čtyři sta na 42
dvojím mřežování; dva řady jablek zrnatých
byly na mřežování jednom, aby přikrývaly
ty dvě makovice okrouhlé, kteréž byly na
vrchu sloupův. * Tolikéž podstavkův deset 43
a umyvadel deset na podstavcích. * A moře 44
jedno a volův dvanácte pod mořem. * Též 45
hrnce a lopaty a kotlíky, a všecko nádobí,
kteréhož nadělal Hiram králi Šalomounovi do
domu Hospodinova, bylo z mědi hlazené.
* Všecko to na rovinách jordanských slíval 46
král v jílovaté zemi, mezi Sochotem a Sar-
tanem. * Zanechal pak Šalomoun vážení všeho 47
nádobí, pro množství veliké není vyhledá-
váno váhy váhy té mědi. * Nadělal také Šalo- 48
moun všeho jiného nádobí do domu Hospo-
dinova; oltář zlatý a stůl zlatý, na němž byli
chlebové předložení. * A svícnů pět na pravé 49
a pět na levé straně před svatyní svatých
ze zlata nejčistšího, též květy a lampy i
utěradla ze zlata, * i báně a žaltáře, kotlíky, 50
kadidelnice a nádoby k oharkům ze zlata
čistého, i stěžeje zlaté ke dveřům domu
vnitřního, totiž svatyně svatých, a ke dveřům
chrámovým. * A tak dokonáno jest vše- 51
cko dílo, kteréž dělal král Šalomoun k do-
mu Hospodinovu; a vnesl tam Šalomoun věci
posvěcené od Davida otce svého, stříbro a
zlato i nádobí, složiv je mezi poklady domu
Hospodinova.

Hlava 8.

Posvěcení chrámu vykonal 1) vnesením archy Hospodinovy, což Bůh sobě oblíbiv, oblak spustil; 2) dobrořečením učiněným a) Bohu modlitbou, b) lidu přáním; 3) obětováním obětí.

Tedy shromáždil Šalomoun k sobě do
Jerusalema starší lidu israelského a všecky
přední z pokolení, totiž knížata čeledí otcov-
ských se syny israelskými, aby přenesli archu
smlouvy Hospodinovy z města Davidova, jenž
jest Sion. * I sešli se ke králi Šalomounovi 2

---

28. *přepásaní*, J. lištování; a tak pořád níže. — *po krajích*, J. mezi vydutím (jeho).

29. *obruba*, H. přídavkové, t. na zpodku po slití těch podstavkův obruba krásná se teprv přidala; tolikéž i povrchu.

30. *desky*, t. na nichž státi mohl mezi těmi koly. — *medenicí*: pánví, J. vanou.

31. *Zřídlo*, H. ústa, J. hrdlo; tak i níže. — *řezby*: rytiny. — *jejich*, t. všech podstavků.

34. *raménka*, t. byla slitá.

38. *umyvadel*: pánví, medenic, vanen, kotlů. — *měr*, H. bath, viz výš v. 26.

46. *jílovaté*, H. husté.

49. *květy*: nějaké ozdoby svícnů.

50. *žaltáře*: nástroje hudební.

51. *posvěcené*, H. svatosti, J. obětované.

2. *etanim*: záři. — *slavnosti*, t. stánkův, jakž se rozumí.

všickni muži israelští měsíce etanim, v čas sla-
3 vnosti, a ten měsíc jest sedmý.* A když přišli vši-
4 ckni starší israelští, vzali kněží archu,* i přenesli
archu Hospodinovu a stánek úmluvy, i všecka
nádobí posvátná, kteráž byla v stánku; a tak
5 přenesli to kněží a levitové. * Král pak Ša-
lomoun, i všecko shromáždění israelské, kte-
réž se k němu sešlo, šli s ním před archou a
obětovali ovce i voly, kteříž ani popisováni,
6 ani počítáni nebyli pro množství. * I vnesli
kněží archu smlouvy Hospodinovy na místo
její do vnitřního domu, totiž do svatyně sva-
7 tých, pod křídla cherubínův. * Nebo cherubí-
nové měli roztažená křídla nad místem archy,
a přikrývali cherubínové archu i sochory její
8 svrchu. * A povytáhli sochorův, tak že vidíni
byli koncové jejich v svatyni, k předku sva-
tyně svatých, avšak vně nebylo jich viděti;
9 a byli tam až do tohoto dne. * Nic nebylo
v arše, kromě dvou desk kamenných, kteréž
tam složil Mojžíš na Orebě, kdyžto všel Ho-
spodin v smlouvu se syny israelskými, a oni
10 šli ze země egyptské. * I stalo se, když vy-
cházeli kněží ze svatyně, že oblak naplnil
11 dům Hospodinův,* tak že nemohli kněží ostáti
a sloužiti pro ten oblak; nebo sláva Hospo-
12 dinova naplnila dům Hospodinův. * Tedy řekl
Šalomoun: Hospodin řekl, že bude přebývati
13 v mrákotě. * Již jsem vystavěl dům k přebý-
vání tvému, místo v němžby přebýval na
14 věky. * A obrátiv král tvář svou, požehnání
dával všemu shromáždění israelskému, všecko
15 pak shromáždění israelské stálo; * a řekl:
Požehnaný Hospodin Bůh israelský, kterýž
mluvil ústy svými Davidovi otci mému, a sku-
16 tečně naplnil to řka: * Od toho dne, kteréhož
jsem vyvedl lid svůj israelský z Egypta, nevy-
volil jsem města ze žádného pokolení israel-
ského, k vystavení v něm domu, kdežby pře-
bývalo jmeno mé; ale Davida jsem vyvolil,
17 aby spravoval lid můj israelský. * Uložiltě byl
zajisté v srdci svém David otec můj stavěti
18 dům jmenu Hospodina Boha israelského; * ale
Hospodin řekl Davidovi otci mému: Ačkoli jsi
uložil v srdci svém stavěti dům jmenu mému,
a dobřes učinil, žes to myslil v srdci svém:
19 * avšak ty nebudeš stavěti toho domu; ale syn
tvůj, kterýž vyjde z beder tvých, on vystaví
dům ten jmenu mému. * A tak splnil Hospodin 20
slovo své, kteréž byl mluvil; nebo jsem povstal
na místo Davida otce svého a dosedl jsem na
stolec israelský, jakož byl mluvil Hospodin;
a ustavěl jsem dům tento jmenu Hospodina
Boha israelského; * a připravil jsem tu místo 21
arše, v níž jest smlouva Hospodinova, kterouž
učinil s otci našimi, když je vyvedl ze země
egyptské. * Postavil se pak Šalomoun před 22
oltářem Hospodinovým, přede vším shro-
mážděním israelským, a pozdvihl rukou svých
k nebi * a řekl: Hospodine Bože israelský, ne- 23
níť podobného tobě Boha na nebi svrchu ani
na zemi dole, kterýž ostříháš smlouvy a mi-
losrdenství služebníkům svým, chodícím před
tebou v celém srdci svém. * Kterýž jsi splnil 24
služebníku svému Davidovi otci mému to,
což jsi mluvil jemu; nebo jsi mluvil ústy
svými, a skutečně jsi to naplnil, jakož se dnes
v pravdě vidí. * Nyní tedy, ó Hospodine Bože 25
israelský! naplniž služebníku svému Davidovi
otci mému, což jsi mluvil jemu řka: Nebudeť
vyhlazen muž z rodu tvého od tváři mé, kte-
rýžby seděl na stolci israelském: jestliže toliko
ostříhati budou synové tvoji cesty své, aby
chodili přede mnou, jakž jsi ty chodil přede
mnou. * Protož nyní, ó Bože israelský! prosím, 26
nechť jest upevněno slovo tvé, kteréž jsi mlu-
vil služebníku svému Davidovi otci mému;
* (ač zdali v pravdě bydliti bude Bůh na 27
zemi? Ai, nebesa, nýbrž nebesa nebes tě ne-
obsahují, mnohem méně dům tento, kterýž
jsem vystavěl.) * A popatř k modlitbě slu- 28
žebníka svého a k úpění jeho, Hospodine Bože
můj! slyše volání a modlitbu, kterouž slu-
žebník tvůj modlí se dnes před tebou, * aby 29
oči tvé byly otevřené na dům tento v noci i
ve dne; na místo toto, o němž jsi řekl: Tuť
bude jmeno mé, aby vyslýchal modlitbu, kte-
rouž se modlívati bude služebník tvůj na mí-
stě tomto. * Vyslýchejž tedy modlitbu slu- 30
žebníka svého i lidu svého israelského, kte-
rouž se modlívati budou na místě tomto;
ty vždy vyslýchej v místě přebývání svého na
nebesích, a vyslýchaje buď milostiv.
Kdyžby zhřešil člověk proti bližnímu 31
svému a nutilby ho k přísaze, tak žeby pří-
sahati musil, a přišlaby ta přísaha před oltář

---

4. *archu,* t. z města Davidova, výš v. 1. — *stánek,* t. z Gabaonu. II. Par. 1, 3.
6. *do vnitřního*: kůru.
8. *vně,* t. před svatyní svatých.
9. *kromě.* Nebo věderce s mannou a hůl Aronova, ač v stánku svědectví byly, však ne v arše. Viz Exod. 16, 34. Num. 17, 10.
12. *v mrákotě,* t. znamením tím osvědčil svou přítomnost, jakž zaslíbil Mojžíšovi. Lev. 16, 2.
15. *skutečně,* H. rukama svýma.
20. *splnil,* H. utvrdil.
21. *smlouva,* t. dsky, na nichž smlouva napsána.
22. *pozdvihl,* H. roztáhl neb rozprostřel.
24. *mluvil*: slíbil. — *skutečně,* H. rukou svou.
25. *vyhlazen,* H. vyťat tobě. — *cesty své,* t. povolání svého.
27. *na zemi,* t. tak, aby místem obsažen býti mohl.
28. *k úpění*: ponížené prosbě.

32 tvůj do domu tohoto; * ty vyslýchej na nebi,
a rozeznej i rozsuď služebníky své, mstě nad
bezbožným a obracuje skutky jeho na hlavu
jeho, a ospravedlňuje spravedlivého, odplacu-
33 je mu vedlé spravedlnosti jeho. * Kdyžby po-
ražen byl lid tvůj israelský od nepřátel, pro-
tože zhřešili proti tobě; jestližeby obrátíce se
k tobě, vyznávali jmeno tvé a modlíce se,
34 poníženě prosili tebe v domě tomto:* tedy vy-
slýchej na nebi, a odpusť hřích lidu svému
israelskému a uveď je zase do země, kterouž
35 jsi dal otcům jejich. * Kdyžby zavříno bylo
nebe a nepršel déšť, protože zhřešili proti tobě;
a modlíce se na místě tomto, vyznávaliby se
jmenu tvému a od hříchův svých odvrátiliby se
36 po tvém trestání: *ty vyslýchej na nebi, a od-
pusť hřích služebníkův svých a lidu svého
israelského, vyuče je cestě výborné, po nížby
chodili; a dej déšť na zemi svou, kterouž jsi
37 dal lidu svému za dědictví. * Byl-liby hlad
na zemi, byl-liby mor, sucho, rez, kobylky,
a brouci byli-liby; ssoužil-liby jej nepřítel
jeho v zemi obývání jeho, aneb jakákoli rána,
38 jakákoli nemoc; * všelikou modlitbu a každé
úpění, kteréžby činěno bylo od kteréhokoli
člověka aneb ode všeho lidu tvého israelského;
kdožby jen poznal ránu srdce svého a po-
39 zdvihlby rukou svých v domě tomto: * ty vy-
slýchej na nebesích, v místě přebývání svého,
a slituj se, i učiň a odplať jednomu každému
vedlé všech cest jeho, kteréž ty znáš v srdci
jeho (nebo ty sám znáš srdce všech lidí);
40 * aby se báli tebe po všecky dny, v nichžby
živi byli na zemi, kterouž jsi dal otcům na-
41 šim. * Nýbrž také cizozemec, jenž není z lidu
tvého israelského, přišel-liby ze země daleké
pro jmeno tvé (neboť uslyší o jmeně tvém
42 velikém a ruce tvé přesilné * a rameni tvém
vztaženém); přišel-liby tedy a modlilby se
43 v domě tomto: * ty vyslýchej na nebi, v místě
přebývání svého, a učiň všecko to, o čež vo-
lati bude k tobě cizozemec ten; aťby poznali
všickni národové země jmeno tvé a báli se
tebe jako lid tvůj israelský, a aby věděli, že
jmeno tvé vzýváno jest nad domem tímto,
kterýž jsem vystavěl. * Kdyžby vytáhl lid tvůj 44
k boji proti nepříteli svému cestou, kteroužby
poslal je; jestližeby se modlili Hospodinu na-
proti městu tomuto, kteréž jsi vyvolil, a na-
proti domu tomu, kterýž jsem vystavěl jmenu
tvému: * tolikéž vyslýchej na nebi modlitbu 45
jejich a úpění jejich, a vyveď při jejich.
* Kdyžby zhřešili proti tobě (jakož není člo- 46
věka, kterýžby nehřešil), a rozhněvaje se na
ně, vydalby je v moc nepřítele, tak žeby je
jaté vedli ti, kteřížby je zjímali, do země ne-
přátelské, daleké nebo blízké; * a usmysliliby 47
sobě v zemi té, do kteréžby zajati byli, a
obrátíce se, modliliby se tobě v zemi těch,
kteříž zjímali je, řkouce: Zhřešilit jsme, a ne-
právě jsme činili, bezbožně jsme činili; * a tak 48
navrátiliby se k tobě celým srdcem svým a
celou duší svou v zemi nepřátel svých, kteříž
je zjímali, a modliliby se tobě naproti ze-
mi své, kterouž jsi dal otcům jejich, na-
proti městu tomu, kteréž jsi vyvolil, a domu,
kterýž jsem vzdělal jmenu tvému:* vyslýchejž 49
tedy na nebesích, v místě přebývání svého,
modlitbu jejich a úpění jejich a vyveď při je-
jich, * a odpusť lidu svému, cožkoli zhřešil 50
proti tobě, i všecka přestoupení jejich, jimiž
přestoupili proti tobě, a nakloň k nim lítostí
ty, kteříž je zjímali, aby se smilovali nad
nimi. * Neboť jsou lid tvůj a dědictví tvé, 51
kteréž jsi vyvedl z Egypta z prostředku peci
železné. * Nechať jsou tedy oči tvé otevřené 52
k modlitbě služebníka tvého a k modlitbě lidu
tvého israelského, aby je vyslýchal vždycky, kdy-
koliby tě vzývali.* Nebo ty oddělils je sobě za dě- 53
dictví ode všech národův země, jakožs mluvil
skrze Mojžíše služebníka svého, když jsi vy-
vedl otce naše z Egypta, Panovníče Hospodine!
Stalo se pak, když se přestal Šalomoun 54
modliti Hospodinu vší modlitbou a prosbou

32. *rozeznej*, H. učiň. — *obracuje*, H. dávaje cestu.

33. *vyznávali*: oslavovali, tak i níž. — *v domě* etc., J. proti domu tomutо, t. obrátíce se tváří k domu tomuto.

36. *cestě* etc., t. jakby v přijaté milosti tvé náležitě choditi a ji ostříhati měli, tak aby na čas budoucí z ní nevypadali, tebe nehněvali a pomsty zuřivosti tvé na sebe neuvodili.

37. *rez*: ruda. — *brouci*: chroustové. — *jej*, t. lid tvůj israelský. — *obývání jeho*, H. bran jeho.

38. *pozdvihlby*, H. rozprostřelby.

39. *učiň*, t. mocně skutkem toho dokaž, odpláceje etc. — *lidí*, H. synův lidských.

43. *věděli*: vyrozuměli.

44. *naproti* etc., H. cestou města, t. obyčejem a způsobem domácím od tebe nařízeným tvému městu a lidu, jakž se i doma byvše modlívali. Slouží tím k stálému a neuchylnému na každém místě Pánu Bohu sloužení, bez ohlédání se na rozličné zlé světa podněty a příklady, aby nebylo myšleno, že jinde pohostinu aneb krom místa k službám božím oddaného, jako hůlka vyvržena, aby člověk provodil coby chtěl. J. cestou města, t. obrátíce se k městu chrámu. Viz Dan. 6, 10.

45. *vyveď*, H. učiň soud, tak i níž.

46. *v moc*, H. před nepřítele.

47. *usmysliliby*, H. navrátiliby se k srdci svému.

51. *peci*, viz Deut. 4, 20.

54. *od oltáře*, t. z toho místa, na němž klečel naproti oltáři. II. Par. 6, 13. — *pozdvihovati*, H. roztahovati.

tonto, že vstal od oltáře Hospodinova a přestal
klečeti a pozdvihovati rukou svých k nebi;
55 * a stoje dobrořečil všemu shromáždění isra-
56 elskému hlasem velikým, řka: * Požehnaný Ho-
spodin, kterýž dal odpočinutí lidu svému isra-
elskému; vedlé všeho, což mluvil, nepochybilo
ani jedno slovo ze všelikého slova jeho do-
brého, kteréž mluvil skrze služebníka svého
57 Mojžíše. * Budiž Hospodin Bůh náš s námi,
jako byl s otci našimi, nezamítejž nás ani
58 opouštěj; * ale nakloniž srdce naše k sobě,
abychom chodili po všech cestách jeho a
ostříhali přikázaní jeho, i ustanovení jeho a
soudů jeho, kteréž přikázal otcům našim.
59 * A ať jsou má tato slova, kterýmiž jsem se
modlil před Hospodinem, blízko Hospodina
Boha našeho dnem i nocí, tak aby vyvodil
při služebníka svého a při lidu svého israel-
60 ského každého času a dne; * ať by poznali
všickni národové země, že Hospodin sám jest
61 Bůh, a že není kromě něho žádný. * Budiž tedy
srdce vaše celé k Hospodinu Bohu našemu,
tak abyste chodili v ustanoveních jeho, ostří-
hajíce přikázaní jeho, tak jako dnes se to
děje. * Král pak a s ním veškeren Israel obě- 62
tovali oběti před Hospodinem. * A obětoval 63
Šalomoun v oběť pokojnou, kterouž obětoval
Hospodinu, volův dvamecítma tisícův a ovec
sto dvadceti tisícův, a posvěcovali domu Ho-
spodinova král i všickni synové israelští.
* Téhož dne posvětil král prostředku síně, 64
kteráž byla před domem Hospodinovým; nebo
obětoval tu oběti zápalné a oběti suché a
tuky pokojných obětí; protože oltář měděný, kte-
rýž byl před Hospodinem, byl malý, aniž mohly se
na něm směstknati oběti zápalné a oběti suché a
tukové pokojných obětí. * A tak držel Šalomoun 65
toho času slavnost, a veškeren Israel s ním shro-
máždění veliké odtud, kudyž se chodí do Ematu,
až ku potoku egyptskému, před Hospodinem
Bohem naším za sedm dní, a opět za sedm
dní, to jest za čtrnácte dní. * Dne pak osmého 66
propustil lid, kteříž požehnavše krále, odešli
do obydlí svých, radujíce se a veselíce v srdci
ze všech dobrých věcí, kteréž učinil Hospodin
Davidovi služebníku svému a Israelovi lidu
svému.

Hlava 9.

Dílo to opět schválil Bůh, zjeviv se králi a napomenutí svaté dav. Slávu království svého i jinde i mezi svými rozšířil, a to 1) u Hirama krále tyrského štědrou odplatou, 2) krále egyptského, tchána svého, měst věnem darovaných slušným spravením a opatřením. Podobně sláva jeho u cizích, a to známých i neznámých, velice vážena byla. A) Známí tuď slují nepřátelé lidu israelského, kteréž David pod plat uvedl, svému lidu veliké svobody dav, čehož byv vděčen, Bohu obětoval. B) Neznámí jsou v zemi 1) Ofiru, odkudž mu zlato přivážeti.

Stalo se pak, když dokonal Šalomoun
stavení domu Hospodinova a domu královského
2 podlé vší libosti své, jakž vykonati umínil, * že se
ukázal Hospodin Šalomounovi podruhé, jakož
3 se mu byl ukázal v Gabaoně. * I řekl jemu
Hospodin: Vyslyšelť jsem modlitbu tvou a
prosbu tvou, kteroužs se modlil přede mnou;
posvětil jsem domu toho, kterýž jsi vystavěl,
aby přebývalo tam jmeno mé až na věky,
a byly tu oči mé i srdce mé po všecky dny.
4 * A ty jestliže choditi budeš přede mnou, jako
chodil David otec tvůj, v dokonalosti srdce
a v upřímnosti, čině všecko to, což jsem při-
kázal tobě, ustanovení mých i soudů mých
5 ostříhaje: * utvrdím zajisté stolec království
tvého nad Israelem na věky, jakož jsem mluvil
Davidovi otci tvému řka: Nebudeť odjat muž
z rodu tvého od trůnu israelského. * Pakli se 6
nazpět odvrátíte vy i synové vaši ode mne,
a nebudete ostříhati přikázaní mých a usta-
novení mých, kteráž jsem vydal vám; ale
odejdouce sloužiti budete bohům cizím a kla-
něti se jim: * vypléním docela Israele se svrchu 7
země, kterouž jsem jim dal; a dům tento,
kteréhož jsem posvětil jmenu svému, zavrhu
od tváři své; i budeť Israel za přísloví a za
rozprávku mezi všemi národy. * Ano i dům 8
tento jakkoli bude slavný, kdokoli mimo něj
půjde, užasne se a ckáti bude, i řekne: Proč
tak učinil Hospodin zemi této a domu tomuto?
* Tedy odpovědí: Protože opustili Hospodina 9
Boha svého, kterýž vyvedl otce jejich ze země

---

56. *nepochybilo*, H. neupadlo. Viz I. Král. 3, 19.
64. *kteráž byla* etc. Slyší to někteří na půdu té síně, na níž obětovali oběti, poněvadž oltář nepostačoval.
65. *za sedm dní*, v nichž chrámu posvěcovali. — *a opět* etc., v nichž slavnost stánku slavili. II. Par. 7, 9.
66. *osmého*: u večer, nebo den osmý byl slavný jako první. Lev. 23, 36. II. Par. 7, 9.
3. *aby* etc., H. abych položil.
5. *odjat*, H. vyťat tobě.
6. *ode mne*, J. od následování mne.
7. *vyplénim*, H. vytnu. — *zavrhu*, H. opustím.
8. *slavný*, H. vysoký.

egyptské, a chytili se bohův cizích a klaněli
se jim, i sloužili jim; protož uvedl na ně Ho-
spodin všecky tyto zlé věci.
10 Stalo se také po přeběhnutí dvadcíti let,
v nichžto vzdělal Šalomoun obadva ty domy,
11 dům Hospodinův a dům královský; * k čemuž
byl Hiram král tyrský daroval Šalomounovi
hojně dříví cedrového a jedlového i zlata vedlé
vší vůle jeho, že dal také král Šalomoun Hi-
12 ramovi dvadceti měst v zemi galilejské. * I vy-
jel Hiram z Tyru, aby viděl ta města, kteráž
mu daroval Šalomoun; ale nelíbila se jemu,
13 * protož řekl: Jakáž jsou ta města, kteráž mi
dáváš, bratře můj? I nazval je zemí Kabul až
14 do tohoto dne. * Nebo byl poslal Hiram králi
15 sto a dvadceti centnéřův zlata. * Příčina pak
vybírání toho platu, kterýž byl uložil král Ša-
lomoun, byla, aby stavěl dům Hospodinův a
dům svůj a Mello i zdi jerusalemské, též
16 Heser a Mageddo i Gazer. * (Farao zajisté král
egyptský vytáh, dobyl Gazeru a vypálil je;
Kananejské pak, kteříž byli v tom městě,
pobil a dal město za věno dceři své, manželce
17 Šalomounově.) * A tak vystavěl zase Šalomoun
18 Gazer a Betoron dolní, * též Baalat a Palmiru
19 na poušti v též zemi, * i všecka města, v nichž
Šalomoun měl své sklady, i města, v nichž
měl vozy, i města, v nichž měl jezdce; vše ve-
dlé žádosti své, cožkoli chtěl stavěti v Jeru-
salemě a na Libanu i po vší zemi panování
svého.

Veškeren také lid, kterýž byl pozůstal 20
z Amorejských, Hetejských, Feresejských, He-
vejských a Jebusejských, kteříž nebyli ze synův
israelských, * totiž syny jejich, kteříž byli po- 21
zůstali po nich v zemi, jichžto nemohli synové
israelští vyhladiti, uvedl Šalomoun pod plat
a v službu až do tohoto dne. * Ze synův pak 22
israelských žádného nepodrobil v službu Ša-
lomoun; ale byli muži váleční a zvláštní slu-
žebníci jeho a knížata jeho, vůdcové jeho a
úředníci nad vozy a jezdci jeho. * Bylo těch 23
předních vládařů, kteříž byli nad dílem Ša-
lomounovým, pět set a padesát; ti spravovali
lidi, kteříž dělali. * Dcera pak Faraonova pře- 24
stěhovala se z města Davidova do domu
svého, kterýž jí byl vystavěl Šalomoun; teh-
dáž také vystavěl Mello.
I obětoval Šalomoun každého roku tři- 25
krát oběti zápalné a pokojné na oltáři, kterýž
byl vzdělal Hospodinu; ale kadíval na tom,
kterýž byl před Hospodinem, když dokonal
dům.
Nadělal také král Šalomoun lodí velikých 26
v Asiongaberu, kteréž jest podlé Ailatu na
břehu moře Rudého v zemi idumejské; * a po- 27
slal Hiram na těch lodech služebníky své,
plavce, umělé na moři, se služebníky Šalomou-
novými. * Kteřížto přeplavivše se do Ofiru, 28
nabrali tam zlata čtyři sta a dvadceti centné-
řův a přivezli králi Šalomounovi.

Hlava 10.

(Neznámí jsou též v zemi) 2) sabejské, odkudž královna přijela, dary přinesla, jíž i král poctil, jako král bohatý a slavný, jehož trůn úpravný, nádobí zlatá; 3) krátce v zemi všeliké, čímž zbohatl velice na sklady a koně drahé.

Uslyševši pak královna ze Saby pověst o
Šalomounovi a jméně Hospodinově, přijela, aby
zkusila jeho v pohádkách. * A přijevši do Je- 2
rusalema s počtem velmi velikým, s velbloudy

---

10. *let.* Nebo sedm let stavěl chrám a třinácte let dům svůj. Výš 6, 38. a 7, 1.

11. *galilejské,* H. Galilea, kteráž sic slove Galilea pohanská, pro blízkost Tyru a Sidonu, obyvatelů pohanských.

13. *Jakáž,* H. což, J. toliž. — *Kabul*: ničemná, zavřená, t. neúrodná.

14. *centnéřův.* Obecný centnéř vážil 60 liber, ale centnéř svatyně ještě jednou tolik, t. 120 liber. Exod. 25, 39.

15. *platu*: buď peněžitého neb jistého počtu lidu, o němž viz výš 5, 13. — *Mello.* Píší, že bylo místo neb ulice v Jerusalemě blízko hradu Siona, kdež shromážďování lidu neb sněmové bývali.

16. *vypálil,* H. vypálil ohněm. — *věno*: dar.

18. *zemi,* t. židovské, kteráž byla vyměřena lidu božímu.

19. *sklady*: obilnice, špižírny. — *jezdce*: žoldnéře, bojovníky. — *své,* H. Šalomounovy.

23. *nad dílem,* J. ku potřebám, t. všelijakým. — *ti spravovali,* J. ti rozkazovali lidu, což kde potřebí bylo.

25. *kadíval,* t. vonné věci pálil podlé zákona Páně. Exod. 30, 7.

26. *lodí*: korábů. — *Rudého,* H. suf. Viz Deut. 1, 1.

28. *Ofiru.* Obecný smysl, že Ofir jest krajina nějaká v Indii, mající v sobě řeku Ganges, kterouž Pison (o níž Gen. 2, 11.) býti praví; a žeby ta krajina tak nazvána byla od vnuka Heberova (Gen. 10, 29.), ten že se tam nejprv dostal a tu zemi osadil. Od historiků se nazývá Aurea Chersonesus aneb Cherronesus. — *centnéřův.* II. Par. 8, 18. o třidceti centnéřů více se počítá; smýšlí někteří, že to na cestu naložili.

2. *s počtem* etc., H. sílou těžkou.

nesoucími vonné věci a zlata velmi mnoho i
kamení drahého, přišla k Šalamounovi a mlu-
vila s ním o všecko, což měla v srdci svém.
3 * Jížto odpověděl Šalomoun na všecka slova
její; nebylo nic skrytého před králem, načby jí
4 neodpověděl. * Protož uzřevši královna ze Saby
všecku moudrost Šalomounovu i dům, kterýž
5 byl ustavěl; * též pokrmy stolu jeho, i sedání
a stávání služebníkův přisluhujících jemu, i
roucha jejich; nalevače také jeho, i stupně,
kterýmiž vstupoval k domu Hospodinovu:
6 zděsila se náramně * a řekla králi: Pravá jest
7 řeč, kterouž jsem slyšela v zemi své * o věcech
tvých a o moudrosti tvé; ježto jsem nechtěla
věřiti řečem, až jsem sama přijela a uzřela
očima svýma; ale ai, není mi praveno ani po-
lovice, převýšil jsi moudrostí a dobrotou pověst
8 tu, kterouž jsem slyšela. * Blahoslavení muži
tvoji a blahoslavení služebníci tvoji, kteříž
stojí před tebou vždycky a slyší moudrost tvou.
9 * Budiž Hospodin Bůh tvůj požehnán, kterýž
tě sobě oblíbil, aby tě posadil na stolec israel-
ský, protože miluje Hospodin Israele na věky,
a ustanovil tě králem, aby činil soud a spra-
10 vedlnost. * I dala králi sto a dvadceti centnéřův
zlata a vonných věcí velmi mnoho i kamení
drahého; aniž bylo kdy více přivezeno tako-
vých vonných věcí tak mnoho, jako darovala
11 královna ze Saby králi Šalomounovi. * (Lodí
také Hiramova, kteráž přinášela zlato z Ofiru,
přivezla z Ofiru dříví almuggim velmi mnoho
12 i kamení drahého. * I nadělal král z toho dříví
almuggim zabradel k domu Hospodinovu i
v domě královė, též harf a louten zpěvákům;
aniž jest kdy více přivezeno takového dříví al-
13 muggim, ani vidíno do dnešního dne.) * Král
také Šalomoun dal královně ze Saby vedlé
vší vůle její, čehož požádala, nadto což jí Ša-
lomoun daroval darem královským. Potom
se navrátila do země své, ona i služebníci
její.
14 Byla pak váha toho zlata, kteréž přichá-
zelo Šalomounovi na každý rok: šest set še-
15 desáte šest centnéřův zlata, * kromě toho, což
přicházelo od kupců a prodavačů vonných
věcí a ode všech králů arabských i vývod
země. * A protož nadělal král Šalomoun dvě 16
stě štítů ze zlata taženého, šest set zlatých
dával na každý štít; * a tři sta pavéz z tažе- 17
ného zlata, tři libry zlata dal na každou
pavézu; i složil je král v domě lesu liban-
ského.
Udělal také král stolec z kostí slonových 18
veliký a obložil jej zlatem ryzým. * Šest stup- 19
ňův bylo k tomu stolci a vrch okrouhlý byl na
stolci od zadní strany jeho, a zpolehadla ru-
koum s obou stran toho stolce, a dva lvové
stáli u zpolehadel. * A dvanácte lvův stálo tu 20
na šesti stupních s obou stran; nebylo nic ta-
kového učiněno v nižádných královstvích.
* Nadto všecky nádoby krále Šalomouna, jichž 21
ku pití užívali, byly zlaté, a všecky nádoby
v domě lesu libanského byly ze zlata nejčist-
šího; nic nebylo od stříbra, aniž ho sobě co
vážili ve dnech Šalomounových. * Nebo měl 22
král lodí mořské s lodími krále Hirama; jednou
ve třech letech vracely se ty lodí mořské
přinášející zlato a stříbro, kosti slonové a
opice a pávy. * I zveleben jest král Šalomoun 23
nad všecky krále zemské v bohatství a mou-
drosti. * Pročež všickni obyvatelé země žá- 24
dostivi byli viděti tvář Šalomounovu, aby slyšeli
moudrost jeho, kterouž složil Bůh v srdci jeho.
* A přinášeli jeden každý dary své, nádoby 25
stříbrné a nádoby zlaté, roucha a zbroj, i von-
né věci, koně a mezky, a to každého roku.
* Tak nashromáždil Šalomoun vozův a jezd- 26
cův, a měl tisíc a čtyři sta vozův a dvanácte
tisíc jezdců, kteréž rozsadil do měst vozův,
něco pak při sobě nechal v Jerusalemě. * I slo- 27
žil král stříbra v Jerusalemě jako kamení, a
cedrového dříví jako planého fíkoví, kteréž
roste v údolí u velikém množství. * Přivodili 28
také Šalomounovi koně z Egypta a koupě roz-
ličné; nebo kupci královští brávali koupě roz-
ličné za slušnou mzdu, * a vodívali spřež vo- 29
zníků z Egypta za šest set lotů stříbra, koně
pak jednoho za sto a padesáte; a tak všechněm
králům hetejským a králům syrským oni do-
dávali.

3. *odpověděl*, H. oznámil, t. uhodl každou její pohádku. — *neodpověděl*, t. rozhodnouti nemohl.
5. *stávání*, J. spůsob aneb dobrý pořádek. — *jeho*: ty, kteříž pití opatrovali. — *stupně*, J. oběti, kteréž přinášel do etc. — *zděsila*, H. nebylo v ní více ducha, t. zmrtvěla, ztrnula.
8. *před tebou*, t. slouží tobě.
11. *Lodí:* koráb, bárka. — *almuggim* aneb algummim; někteří vykládají dřevo prisilové. J. zandalové. J. ebenové, kterémuž nyní gvajakové říkají. Jiní koraly rozumějí.
12. *k domu*, t. kudy se do něho vzhůru vstupovalo.
16. *protož* etc., t. poněvadž tak mnoho zlata měl. — *zlatých*, t. siklů.

17. *pavéz:* terčí, puklířů. — *tři libry*, jedna libra učiní 100 siklů neb lotů, viz II. Par. 9, 16. Siklus pak stříbrný platil okolo půl dolaru.
18. *ryzým*: nejčistším aneb výborným.
19. *zpolehadla*: podpory, zpodpěradla.
22. *mořské*, H. tarské, t. přecházející přes moře Veliké, kteréž Ocean slove, na ostrov Tarsis řečený.
24. *všickni* etc., H. všecka země.
26. *vozův*, J. hrazených, o nichž výš 9, 19.
28. *koupě* etc., zvláště hedvábné a krumpýřské věci. J. a z krajiny Choa.
29. *spřež*, t. čtyři koně. — *oni dodávali*, H. vyvodili skrze ruce jejich, t. kupců Šalomounových.

Hlava 11.

Takovou slávu měl Šalomoun, ale ach, jak těžce upadl! poskvrniv se v manželství s cizozemkami proti zápovědi boží, a to s velice mnohými, v hrozné modlářství klesl. Pročež Bůh naň se rozhněvav, vyřkl naň úsudek a uvalil naň protivenství, zbouřiv proti němu 1) Adada idumejského, 2) Razona syrského, 3) Jeroboama. Ten ujištěn byv od Boha skrze proroka o království nad Israelem, před Šalomounem utekl do Egypta, až i král umřel (kraloval on let čtyřidceti) a království měl ujíti Roboam. — Toť jsou ti králové, kteří nade vším lidem israelským kralovali, po jejich smrti na dvé se království roztrhlo. Z desaterého pokolení sloulo israelské, z dvojího pak judské.

V tom král Šalomoun zamiloval ženy ci-
zozemky, a to mnohé, netoliko dceru Farao-
novu, ale i moabské, ammonitské, idumejské,
2 sidonské a hetejské; * z národův těch, kteréž
zapověděl Hospodin synům israelským řka:
Nebudete se směšovati s nimi, aniž se oni bu-
dou směšovati s vámi; neboťby naklonili srdce
vaše k bohům svým. K těm přilnul Šalomoun
3 milostí náramně, * takže měl žen královen sedm
set a ženin tři sta, i odvrátily ženy jeho srdce
4 jeho. * Stalo se tedy, že když se sstaral Šalo-
moun, ženy jeho naklonily srdce jeho k bohům
cizím, tak že nebylo srdce jeho celé s Ho-
spodinem Bohem svým, jako srdce Davida
5 otce jeho. * Ale obrátil se Šalomoun k Asta-
roti, bohyni sidonské, a k Molochu, ohavnosti
6 ammonské. * I činil Šalomoun to, což se ne-
líbilo Hospodinu, a nenásledoval cele Hospo-
7 dina, jako David otec jeho. * Tedy vystavěl
Šalomoun výsost Chamosovi, ohavnosti moab-
ské, na hoře, kteráž jest naproti Jerusalemu, a
8 Molochovi, ohavnosti synů Ammonových. * A tak
vzdělal všechněm ženám svým z cizího národu,
kteréž kadily a obětovaly bohům svým.
9 I rozhněval se Hospodin na Šalomouna,
protože se uchýlilo srdce jeho od Hospodina
Boha israelského, kterýž se mu byl ukázal
10 po dvakrát, * a zapověděl jemu tu věc, aby
nechodil po bozích cizích; ale neostříhal to-
11 ho, což byl přikázal Hospodin. * Protož řekl
Hospodin k Šalomounovi: Poněvadž se to na-
lezlo při tobě, a neostříhal jsi smlouvy mé ani
ustanovení mých, kteráž jsem přikázal, věz,
že odtrhnu království toto od tebe a dám je
12 služebníku tvému. * Avšak za dnů tvých neuči-
ním toho pro Davida otce tvého, než z ruky
13 syna tvého odtrhnu je. * Všeho pak království
neodtrhnu, ale pokolení jednoho zanechám sy-
nu tvému pro Davida služebníka svého a pro
14 Jerusalem, kterýž jsem vyvolil. * A tak vzbu-
dil Hospodin protivníka Šalomounovi, Adada
idumejského ze semene královského, kterýž byl
v zemi idumejské. * Nebo stalo se, když bojoval 15
David proti Idumejským, a Joab kníže vojska
vytáhl, aby pochoval zmordované a pobil
všecky pohlaví mužského v zemi idumejské;
* (za šest zajisté měsíců byl tam Joab se vším 16
lidem israelským, dokudž nevyplénil všech po-
hlaví mužského v zemi idumejské), * že tehdáž 17
utekl Adad sám, a někteří muži idumejští ze
služebníků otce jeho s ním, aby šli do Egypta;
Adad pak byl pachole neveliké. * Kteříž jdou- 18
ce z Madianska přišli do Faranu, a vzavše
s sebou některé muže z Faranu, přišli do Egypta
k Faraonovi králi egyptskému, kterýž dal mu
dům i stravou opatřil ho, dal mu také i zemi.
* A tak nalezl Adad milost velikou před Fa- 19
raonem, tak že mu dal za manželku sestru Taf-
nesi královny. * I porodila jemu sestra Tafnesi 20
syna Genubata a odchovala ho Tafnes v domě
Faraonově, i byl Genubat v domě Faraonově
mezi syny Faraonovými. * Když pak uslyšel 21
Adad v Egyptě, žeby usnul David s otci svými
a že umřel i Joab kníže vojska, tedy řekl Adad
k Faraonovi: Propusť mne, ať jdu do země
své. * Jemuž řekl Farao: Čehož se nedostává 22
u mne, že chceš odjíti do země své? I řekl:
Ničehož, avšak mne propusť. * Vzbudil ještě 23
Bůh proti němu i druhého protivníka, Razona
syna Eliadova, kterýž byl utekl od Adare-
zera krále v Sobě, pána svého; * a shromáž- 24
div k sobě muže, byl knížetem roty, když je
David hubil; protož odšedše do Damašku, by-
dlili v něm a kralovali v Damašku; * i byl 25
protivníkem Israelovým po všecky dny Šalo-
mounovy; a to bylo nad to zlé, kteréž mu
činil Adad; i měl v ošklivosti Israele, když
kraloval v Syrii. * Jeroboam také syn Naba- 26
tův, efratejský ze Sareda (a jmeno matky
jeho ženy vdovy bylo Sarva), služebník Ša-
lomounův, pozdvihl ruky proti králi. * A tato 27
byla příčina, pro kterouž pozdvihl ruky proti

2. *zapověděl.* Nejmoudřejší Šalomoun v tom moudrý nebyl, v čemž vrch moudrosti záleží, t. v poslušenství Boha. Neb proti rozkazu božímu (Deut. 17, 17.) mnoho žen sobě napojímal, a to ještě z národů Bohem proklatých, a tak dvojnásobně zhřešil. — *směšovati*, H. vcházeti, t. ssnubovati.

3. *královen*, H. kněžen.

4. *celé*: dokonalé, s Bohem spokojené.

13. *zanechám*, H. dám.

14. *protivníka*, H. satana.

15. *bojoval*, H. byl. — *proti Idumejským*, J. v (zemi) idumejské.

24. *když je*, t. lid Adarezerův. II. Král. hl. 10.

27. *mezeru*, kterouž, jakž někteří smýšlí, udělal

králi Šalomounovi: že vystavěv Šalomoun
Mello, zavřel mezeru města Davidova otce
28 svého. * Jeroboam pak byl muž silný a udatný;
protož vida Šalomoun mládence, žeby praco-
vitý byl, ustanovil ho nade všemi platy z do-
29 mu Josefova. * I stalo se téhož času, že když
vyšel Jeroboam z Jerusalema, našel jej pro-
rok Ahiáš silonský na cestě, jsa odín rou-
30 chem novým, a byli sami dva na poli. * Tedy
ujav Ahiáš roucho své nové, kteréž měl na
31 sobě, roztrhl je na dvanácte kusův * a řekl
Jeroboamovi: Vezmi sobě deset kusů; nebo
takto praví Hospodin Bůh israelský: Ai, já
roztrhnu království z ruky Šalomounovy a
32 dám tobě desatero pokolení. * Jedno toliko
pokolení zůstane jemu pro služebníka mého
Davida a pro město Jerusalem, kteréž jsem
33 vyvolil ze všech pokolení israelských; * protože
opustili mne a klaněli se Astaroti bohyni si-
donské a Chamosu bohu moabskému, i Mo-
lochu bohu ammonitskému, a nechodili po
cestách mých, aby činili to, což mi se líbí,
totiž ostříhali ustanovení mých a soudův mých,
34 jako David otec jeho. * Avšak neodejmu ni-
čehož z království, pokudž jest v rukou jeho;
nebo vůdcem zanechám ho po všecky dny
života jeho pro Davida služebníka svého,
kteréhož jsem vyvolil, kterýž také ostříhal
35 přikázaní mých a ustanovení mých; * ale po-
tom vezma království z ruky syna jeho, dám
tobě z něho desatero pokolení; * synu pak jeho 36
dám jedno pokolení, aby zůstala svíce Davido-
vi služebníku mému po všecky dny přede mnou
v městě Jerusalemě, kteréž jsem sobě vyvolil,
aby tam jmeno mé přebývalo. * A tak tebe 37
vezmu, aby kraloval ve všech věcech, kte-
rýchžby žádala duše tvá, a budeš králem nad
Jsraelem. * Protož jestliže uposlechneš vše- 38
ho toho, což přikáži tobě, a choditi budeš po
cestách mých a činiti to, což mi se líbí, ostří-
haje ustanovení mých a přikázaní mých, jako
činil David služebník můj: budu s tebou a-
vzdělám tobě dům stálý, jako jsem vzdělal
Davidovi, a dám tobě lid israelský. * Potrá- 39
pímť zajisté semene Davidova pro tu věc,
avšak ne po všecky dny. * Pro tu příčinu chtěl 40
Šalomoun zabiti Jeroboama, kterýž vstav,
utekl do Egypta k Sesakovi králi egyptskému
a byl v Egyptě, dokavadž neumřel Šalomoun.
* Jiné pak věci Šalomounovy, kteréž činil, i 41
moudrost jeho, vypsány jsou v knihách činů
Šalomounových. * Dnův pak, v nichž kraloval 42
Šalomoun v Jerusalemě nade vším Israelem,
bylo čtyřidceti let. * I usnul Šalomoun s otci 43
svými a pochován jest v městě Davida otce
svého. Kraloval pak Roboam syn jeho mí-
sto něho.

Hlava 12.

O králích. I. Roboam král judský A) hrdý proti lidu i rádcům dobrým. Pročež přišel o království israelské a to s velikým svým nebezpečenstvím; B) mstitelný, ale v tom jest napraven od Boha skrze Semejáše. 1. Jeroboam, král israelský, a) správný v policii, b) modlář hanebný.

Tedy přibral se Roboam do Sichemu;
nebo tam sešel se byl veškeren Israel, aby
2 ho ustanovili za krále. * Stalo se pak, když
o tom uslyšel Jeroboam syn Nabatův, jsa je-
ště v Egyptě, kamž byl utekl před Šalomou-
nem králem (bydlel zajisté Jeroboam v Egyp-
tě), * že poslali a povolali ho. Protož přišed 3
Jeroboam i všecko shromáždění israelské,
mluvili k Roboamovi řkouce: * Otec tvůj ztí- 4
žil jho naše, protož nyní polehč nám služby

David, dobývaje Jebusejského. II. Král. 5, 6. Jiní smyslí, že byla nějaká branka po zadu, kterouž že David udělal, povstal-liby lid proti němu, aby tudy tajně úskok míti mohl; tou příčinou Jeroboam Šalomouna zoškliviti usiloval, žeby se otce svého dělal moudřejším.

28. *platy*, H. břemeny. — *Josefova*, t. pokolení Manassesova a Efraimova.

32. *Jedno*, t. celé Judovo, nebo z Beniaminova díl toliko zůstal při domu Davidově.

33. *mi se líbí*, H. pravého jest před očima mýma.

34. *pro Davida.* Ačkoli odtržením desatera pokolení království lidu božího hrozně skleslo, smlouva však boží, kterouž Davidovi a potomkům jeho Bůh učiniti ráčil, nepohnutelná zůstávati měla; tou příčinou výš v. 12. 13. a teď potřetí se to opakuje pro Davida, aby vidíno bylo, že jest Bůh v slibích svých pravdomluvný a neproměnitelný.

36. *svíce*, t. sláva královská, způsob dobrý při náboženství, i ostatkové církve boží, kteřížby sliby jeho sobě stále připomínajíce, splnění jich z víry očekávali a tak Bohu sloužili.

41. *vypsány*, H. zdaliž není psáno. — *činů*, H. věcí, t. v historii o králi Šalomounovi, kteráž však zahynula. Nebo na knihy Paralip., kteréž (jakž nejedni smyslí) v prodlených časích po Šalomounovi od Esdráše psány jsou, nesnadně se to obrátiti může.

2. *uslyšel*, t. o smrti Šalomounově a o korunování syna jeho Roboama. — *bydlel*, J. navrátil se z Egypta.

4. *ztížil.* Daně a berně nemalé byly za Šalomouna, ale byl pokoj; protož dokudž ten stál, i lid k poplatkům postačoval, a jakž se nachylovalo k válkám, nemohli s to býti.

otce svého tvrdé a břemene jeho těžkého,
kteréž vzložil na nás, a budeme tobě slou-
5 žiti. * Kterýžto řekl jim: Odejděte a třetího
6 dne navraťte se ke mně. I odšel lid. * Tedy
radil se král Roboam se starci, kteříž stá-
vali před Šalomounem otcem jeho ještě za
života jeho, řka: Kterak vy radíte, jakou
7 odpověd mám dáti lidu tomuto? * I odpově-
děli jemu řkouce: Jestliže dnes povolný bu-
deš lidu tomuto a ochotně se jim ukážeš, a
odpověd dávaje mluviti budeš přívětivě, bu-
8 douť služebníci tvoji po všecky dny. * Ale on
opustil radu starcův, kterouž mu dali, a ra-
dil se s mládenci, kteříž s ním zrostli a stá-
9 vali před ním, * a řekl k nim: Co mi radíte,
jakoubychom dali odpověd lidu tomuto, kte-
říž mluvili ke mně řkouce: Polehč břemene,
10 kteréž vzložil otec tvůj na nás. * I odpově-
děli mu mládenci, kteříž zrostli s ním, řkou-
ce: Takto odpovíš lidu tomu, kteříž mluvili
k tobě a řekli: Otec tvůj ztížil jho naše, ty
pak polehč nám; takto díš jim: Nejmenší
prst můj tlustší jest nežli bedra otce mého:
11 * nyní tedy, otec můj těžké břímě vložil na
vás, já pak přidám břemene vašeho; otec
můj trestal vás bičíky, ale já trestati vás bu-
12 du biči uzlovatými. * Přišel tedy Jeroboam
i veškeren lid k Roboamovi dne třetího, jakž
byl rozkázal král řka: Navraťte se ke mně
13 dne třetího. * I odpověděl král lidu tvrdě,
14 opustiv radu starcův, kterouž mu dali, * a
mluvil k nim vedlé rady mládencův řka: Otec
můj ztížil jho vaše, já pak přidám břemene
vašeho; otec můj trestal vás bičíky, a já
15 trestati vás budu biči uzlovatými. * I neupo-
slechl král lidu; nebo byla příčina od Ho-
spodina, aby se naplnila řeč jeho, kterouž
mluvil Hospodin skrze Ahiáše silonského k Je-
16 roboamovi synu Nabatovu. * Protož vida ve-
škeren Israel, žeby je král oslyšel, odpověděl
lid králi v tato slova: Jakýž máme díl v Da-
vidovi? ani dědictví nemáme v synu Isaje.
K stanům svým, ó Israeli! Nyní opatř dům
svůj Davide! Odšel tedy Israel k stanům
17 svým, * tak že nad syny Israelskými toliko,

6. *stávali*, t. sloužívali.
7. *povolný*, H. služebníkem. — *ochotně* etc., H. sloužiti budeš. — *přívětivě*, H. slova dobrá.
11. *biči uzlovatými*, J. hložím. J. cepy; též i ve verši 14.
15. *příčina*, J. uložení neb svalení.
16. *v Davidovi?* t. nic nemáme činiti s potomky Davidovými; aneb, čeho se máme nadíti na potomní čas, když ani nejmenší věci obdržeti nemůžeme. II. Král. 20, 1. — *Davide*, t. ty potomku Davidův, pečuj sám o své pokolení a dej nám pokoj; jakoby řekli: Bůh tě žehnej. — *k stanům*, t. příbytkům.
18. *přinucen*, J. vší silou vsedna na vůz, H. zsilil se.

kteříž bydlili v městech judských, kraloval
Roboam. * I poslal král Roboam Adurama, 18
kterýž byl nad platy; a uházel ho veškeren
Israel kamením až do smrti, čímž král Ro-
boam přinucen byl, aby vsedna na vůz, utekl
do Jerusalema. * A tak odstoupili synové isra- 19
elští od domu Davidova až do dnešního dne.
* I stalo se, když uslyšeli všickni Israelští, žeby 20
se navrátil Jeroboam, poslavše povolali ho do
shromáždění a ustanovili ho králem nade vším
Israelem; nezůstávalo při domě Davidově než
samo pokolení Judovo. * Když pak přijel Ro- 21
boam do Jerusalema, shromáždil veškeren dům
judský a pokolení Beniaminovo, totiž sto a
osmdesáte tisíců výborných bojovníků, aby bo-
jovali proti domu israelskému, a aby zase při-
vedeno bylo království k Roboamovi synu Ša-
lomounovu. * Tedy stala se řeč boží k Semejá- 22
šovi muži božímu řkoucí: * Pověz Roboamovi 23
synu Šalomounovu králi judskému a všemu do-
mu Judovu i Beniaminovu a ostatku lidu těmi-
to slovy: * Takto praví Hospodin: Netáhněte a 24
nebojujte proti bratřím svým, synům israel-
ským; navraťte se jeden každý do domu své-
ho, nebo ode mne stala se jest věc tato. I upo-
slechli rozkazu Hospodinova a navrátili se,
aby odešli vedlé řeči Hospodinovy.
Potom vystavěl Jeroboam Sichem na hoře 25
Efraim a bydlil v něm, a vyšed odtud, vysta-
věl Fanuel. * Řekl pak Jeroboam v srdci svém: 26
Tudížby se navrátilo království toto k domu
Davidovu, * kdyžby chodíval lid tento k oběto- 27
vání obětí v domě Hospodinově do Jerusalema,
i obrátiloby se srdce lidu tohoto ku pánu své-
mu Roboamovi králi judskému, a tak zabijíce
mne, navrátili-by se k Roboamovi králi jud-
skému. * Protož poradiv se král, udělal dvé 28
telat zlatých a řekl k lidu: Dosti jste již cho-
dili do Jerusalema. Ai, tuď bohové tvoji, ó
Israeli! kteříž tě vyvedli ze země egyptské.
* I postavil jedno v Bethelu a druhé postavil 29
v Danu. * Kterážto věc byla příčinou k hře- 30
šení, nebo chodíval lid z těch k jednomu te-
leti až do Danu. * Vzdělal zajisté k tomu dům 31
výsostí a ustanovil kněží z lidu obecného, kte-

25. *vystavěl*: upevnil ohrady jeho. — *Fanuel*, za Jordanem v pokolení Gadově. Gen. 32, 30.

26. *Řekl*, t. uložil.

28. *k lidu*, H. k nim.

30. *k jednomu* etc., t. z Bethelu chodívali do Danu, z Danu do Bethelu, jakž obyčej modlářů, že model vzdálenějších pilnější jsou, než sobě přítomných. Mezi tím, kteříž věrní Bohu byli, předse s opovážením se nebezpečenství do Jerusalema chodívali. II. Par. 11, 16.

31. *obecného*, H. některé z lidu, J. leckohos z lidí neb z lehkomyslných lidí.

32 říž nebyli ze synův Leví; * ustanovil také Je-
roboam svátek měsíce osmého, v patnáctý den
téhož měsíce, ku podobenství svátku, kterýž
byl v Judstvu, a obětoval na oltáři; takž uči-
nil i v Bethelu obětuje telatům, kteréž byl
udělal; také i v Bethelu ustanovil kněží výso-
stí, kteréž byl vzdělal; * a obětoval na oltáři, 33
kterýž byl udělal v Bethelu, v patnáctý den
měsíce osmého, toho měsíce, kterýž byl sobě
smyslil v srdci svém, a slavil svátek s syny
israelskými a přistoupil k oltáři, aby kadil.

Hlava 13.

Jeroboam jakkoli i řečí i skutkem zázračným jest od Boha napomenut skrze proroka z Judstva (kteréhož potom pro neposlušnost lev udávil), potrestán byl modlář hanebný.

A ai, muž boží přišel z Judstva se slo-
vem Hospodinovým do Bethelu, tehdáž když
2 Jeroboam stoje u oltáře kadil. * I zvolal proti
oltáři slovem Hospodinovým řka: Oltáři, oltá-
ři! toto praví Hospodin: Hle, syn narodí se
domu Davidovu jmenem Josiáš, kterýž obě-
tovati bude na tobě kněží výsostí, jenž zapa-
lují kadidlo na tobě, i kosti lidské páliti bu-
3 dou na tobě. * I dal téhož dne znamení řka:
Totoť jest znamení, že mluvil Hospodin: Ai,
oltář roztrhne se a vysype se popel, kterýž
4 jest na něm. * V tom uslyšev král Jeroboam
slovo muže božího, že zvolal proti oltáři v Be-
thelu, vztáhl ruku svou od oltáře a řekl: Jměte
ho. I uschla ruka jeho, kterouž vztáhl proti
němu, a nemohl jí zase přitáhnouti k sobě.
5 * Oltář také se roztrhl, a vysypal se popel z ol-
táře podlé znamení, kteréž byl předpověděl
6 muž boží slovem Hospodinovým. * Protož mlu-
vil král a řekl tomu muži božímu: Pomodli se
medle Hospodinu Bohu svému a pros za mne,
abych mohl přitáhnouti ruku svou k sobě.
I modlil se muž boží Hospodinu, i přitáhl král
7 ruku zase k sobě, a byla jako prvé. * Tedy
řekl král muži božímu: Pojď se mnou domů a
8 posilň se, a dámť dar. * I řekl muž boží králi:
By mi dal polovici domu svého, nešelbych
s tebou, anižbych jedl chleba, anižbych pil
9 vody na místě tomto; * nebo tak mi přikázal
slovem svým Hospodin řka: Nebudeš jísti
chleba, ani píti vody, aniž se navrátíš tou ce-
stou, kterouž jsi přišel. * A tak odšel jinou ce- 10
stou a nenavrátil se tou cestou, kterouž byl
přišel do Bethelu. * Prorok pak jeden starý by- 11
dlil v Bethelu, jehožto syn přišed, vypravo-
val mu všecky věci, kteréž učinil muž boží to-
ho dne v Bethelu, i slova, kteráž mluvil králi;
vypravovali to také i jiní synové otci svému.
* Tedy řekl jim otec jejich: Kterou cestou šel? 12
I ukázali mu synové jeho cestu, kterouž šel ten
muž boží, kterýž byl z Judstva přišel. * Zatím 13
řekl synům svým: Osedlejte mi osla. Kte-
říž osedlali mu osla, a on vsedl na něj * a jel 14
za mužem božím a nalezl ho, an sedí pod du-
bem, i řekl jemu: Ty-li jsi ten muž boží, kte-
rýž jsi přišel z Judstva? A on odpověděl: Jsem.
* Kterýžto řekl jemu: Pojď se mnou domů a 15
pojíš chleba. * Ale on odpověděl: Nemohuť se 16
navrátiti, ani jíti s tebou, aniž budu jísti chle-
ba, ani píti vody s tebou na místě tomto. * Ne- 17
bo řeč stala se ke mně slovem Hospodinovým:
Nebudeš tam jísti chleba, ani píti vody, ne-
navrátíš se jda touž cestou, kterouž jsi šel.
* Jemuž odpověděl: Také já prorok jsem jako 18
i ty, a mluvil ke mně anděl slovem Hospodino-
vým řka: Navrať ho s sebou do domu svého,
ať pojí chleba a napije se vody. To pak skla-
mal jemu. * Takž se navrátil s ním a jedl 19
chléb v domě jeho a pil vodu. * Když pak oni 20
ještě seděli za stolem, stalo se slovo Hospodi-

32. *svátku*, t. stánkův. — *kněží*, t. modlářské.

33. *smyslil*, t. k té své slavnosti obral. — *přistoupil*, J. obětoval na oltáři a kadil.

1. *se slovem*, t. s rozkázaním, J. z rozkázaní Hospodina. — *Kadil* při posvěcování toho oltáře, kterýž vystavěl ke cti svému teleti, a tu hned ti dva zázrakové stali se, že i ruka králi uschla i oltář se roztrhl. (Augustinus de mirabil. sacr. script. lib. 2. c. 14.)

2. *narodí se*, po letech téměř 330. — *obětovati*. Viz IV. Král. 23, 15.

3. *znamení*: zázrak.

6. *Hospodinu*, H. tváři Hospodina. — *abych* etc., H. aby se navrátila, tak i níž.

11. *Prorok*, t. lživý a křivý neb nepravý, jakž v. 18. ukazuje. Ačkoli některá znamení pobožnosti na sobě ukazoval, jako, že se modlářství Jeroboamova vzdaloval, že se uctivě k proroku božímu i živému i mrtvému měl, s ním pohřben býti žádal, syny své, aby věřili proroctví jeho, utvrdil: ale není divu, umíť se satan i v anděla světlosti proměniti, sic jináč každý by jej pojednou poznal. Takoví jsou vždy nepraví a bludní učitelé, takový byl onen Balam. Num. hl. 23. též 24.

16. *Ale on* etc. Přívětivost k hostem velikou chválu má v písmích svatých i u všech rozumných a pobožných lidí, avšak potud, pokudž proti Bohu a vůli jeho není: pakli se kde nazpět nalézá, každý jí jako lítého duše své jedu varovati se má a nedati se lákati lahůdkami, jako pták na čihadlo. Nedobřetě sobě i jiným mnohým posloužil takovou příčinou onen, o němž Soud. hl. 19.

novo k proroku tomu, kterýž onoho byl zase
21 navrátil; * a zvolal na muže božího, kterýž
byl přišel z Judstva řka: Toto praví Hospo-
din: Protože jsi na odpor učinil řeči Hospodi-
nově a neostříhal jsi přikázaní, kteréž vydal
22 Hospodin Bůh tvůj; * ale navrátils se a jedls
chléb a pils vodu na místě, o kterémž řekl:
Nebudeš jísti chleba, ani píti vody: nebudeť
23 pochováno tělo tvé v hrobě otců tvých. * Te-
dy když pojedl chleba a napil se, osedlal mu
osla, totiž tomu proroku, kteréhož byl navrá-
24 til. * A když odšel, uhodil na něj lev na cestě
a udávil ho; i leželo tělo jeho na cestě a osel
stál podlé něho, lev také stál vedlé těla mrtvé-
25 ho. * A ai, muži někteří jdouce tudy, uzřeli tělo
mrtvé ležící na cestě a lva, an stojí vedlé něho;
kteříž přišedše pověděli v městě, v kterémž
26 ten starý prorok bydlil. * Což když uslyšel ten
prorok, kterýž ho byl navrátil s cesty, řekl:
Muž boží jest, kterýž na odpor učinil řeči Ho-
spodinově; protož vydal jej Hospodin lvu,
kterýž potřev ho, udávil jej vedlé řeči Hospo-
27 dinovy, kterouž mluvil jemu. * Zatím mluvě
k synům svým řekl: Osedlejte mi osla. I ose-
dlali. * A odjev, nalezl mrtvé tělo jeho ležící 28
na cestě, a osla i lva, an stojí u toho těla;
a však nejedl lev těla toho, aniž co uškodil
oslu. * Protož vzav prorok tělo muže božího, 29
vložil je na osla a přinesl je, i přišel do mě-
sta svého, aby ho plakal a pochoval. * Polo- 30
žil pak tělo jeho v hrobě svém, a plakali
ho: Ach bratře můj! * A pochovav ho, mluvil 31
k synům svým řka: Když já umru, pocho-
vejte mne v témž hrobě, v němž muž boží
jest pochován, vedlé kostí jeho položte kosti
mé. * Neboť se jistě stane to, což ohlásil slo- 32
vem Hospodinovým proti oltáři, kterýž jest
v Bethelu, a proti všechněm domům výsostí,
kteréž jsou v městech samařských.
Po těchto však příbězích neodvrátil se Je- 33
roboam od cesty své zlé; ale opět nadělal
z lidu obecného kněží výsostí; kdo jen chtěl,
posvětil ruky jeho, a ten byl knězem výso-
stí. * I byla ta věc domu Jeroboamovu příči- 34
nou k hřešení, aby vyplénén a vyhlazen byl
se svrchku země.

Hlava 14.

Jeroboam, c) pokladač před Ahiášem prorokem vyjeven jest i potrestán; d) kralovav 22 let umřel. Roboam C) kraloval od léta svého 41. let 17 v Jerusalemě; D) s lidem ohyzdný modlář a sodomář, pročež i strestán jest od Boha skrze Sesaka egyptského; E) umřel zůstaviv dědice Abiama.

Toho času roznemohl se Abiáš syn Je-
2 roboamův. * I řekl Jeroboam k ženě své:
Vstaň medle a změň se, aby nepoznali, že jsi
žena Jeroboamova, a jdi do Sila. Hle tam jest
Ahiáš prorok, kterýž mi byl předpověděl, že
3 mám býti králem nad lidem tímto. * A vezma
v ruce své deset chlebův a koláčův a lahvici
medu, jdi k němu; on oznámí tobě, co se
4 stane pacholeti tomuto. * I učinila tak žena
Jeroboamova; nebo vstavši, šla do Sila a
přišla do domu Ahiášova. Ale Ahiáš ne-
mohl již hleděti, nebo pošly mu byly oči pro
5 starost jeho. * Hospodin pak řekl k Ahiášo-
vi: Ai, žena Jeroboamova jde, aby se tebe
něco zeptala o synu svém, protože jest ne-
mocen. Toto a toto budeš jí mluviti; budeť
pak, že když přijde, činiti se bude jinou.
* Protož uslyšev Ahiáš šust nohou jejich, 6
když vcházela do dveří, řekl: Pojď ženo Je-
roboamova, proč se jinou činíš nežli jsi? Já
zajisté poslán jsem k tobě s poselstvím tvr-
dým! * Jdi, pověz Jeroboamovi: Totoť praví 7
Hospodin Bůh israelský: Poněvadž jsem tě
vyvýšil z prostředku lidu a postavil jsem tě
za vůdce nad lidem svým israelským, * a od- 8
trhl jsem království od domu Davidova a dal
jsem je tobě; ty však nebyl jsi jako služeb-
ník můj David, kterýž ostříhal přikázaní mých
a následoval mne v celém srdci svém, čině to-
liko to, což jest pravého přede mnou; * ale 9
zlost jsi páchal hojněji nade všecky, kteříž
byli před tebou; nebo odšed, učinils sobě bo-
hy cizí a slité, aby mne dráždil, mne pak za-
vrhl jsi za hřbet svůj: * protož, ai, já uvedu 10

---

21. *zvolal.* Klamu svého odvolati musil k svému vlastnímu zahanbení a na osvědčení metly boží jisté tomu muži božímu, i na budoucí čas církve svaté údům k výstraze, že ne každému duchu sluší věřiti, anobrž že v prostém slova božího poslušenství stále se míti náleží každému bez vrtkání, sic jináč výmluva neb sčítání na onoho neb jiného příčin svodu, nepostačuje před Bohem, předse pomsta dochází. Tak se nevymluvil Adam, tak Eva, a tento hned umlknouti musil. — *řeči*, H. ústům, tak i níž.

28. *co uškodil* etc., H. potřel osla.

29. *přišel* etc., J. všel také i do města ten starý prorok, aby ho etc.

30. *plakali ho*, t. ten prorok se svou čeládkou.

33. *příbězích*, H. řečech. — *posvětil*, H. naplnil. Exod. 28, 41. a 29, 9.

2. *změň se*, t. oděv svůj.

10. *zajatého*, H. zavřeného, t. do pevných ohrad, J. zavřené věci rozumějí zboží jakákoli, kteráž zavírána bývají, a zanechané dobytky všelijaké a jiné

zlé věci na dům Jeroboamův a vyhladím všecko
z Jeroboama, i toho, jenž močí na stěnu, i za-
jatého i zanechaného v Israeli; a vyvrhu ostat-
ky domu Jeroboamova, jako hnůj vymítán bý-
11 vá, až dočista. * Toho, kdož z domu Jeroboa-
mova umře v městě, psi žráti budou, a toho,
kdož umře na poli, ptáci nebeští jísti budou;
12 neboť jest mluvil Hospodin. * Ty pak vstana
jdi do domu svého. Právě když vcházeti budeš
13 do města, tehdy umře pachole. * I budou ho
plakati veškeren lid israelský a pochovají ho;
nebo ten sám z domu Jeroboamova dostane se
do hrobu, protože o něm samém z domu Jero-
boamova jest slovo dobré u Hospodina Boha
14 israelského. * Vyzdvihne však sobě Hospodin
krále nad Israelem, kterýž vyhladí dům Jero-
boamův toho dne; ale co? nýbrž již vyzdvihl.
15 * A porazí Hospodin Israele a zklátí tak, jako
se klátí třtina u vodách, a vykoření Israele ze
země výborné této, kterou dal otcům jejich, a
rozptýlí je daleko za řeku; protože sobě zdě-
16 lali háje, popouzejíce Hospodina. * A tak vydá
v zajetí Israele pro hříchy Jeroboamovy, kterýž
17 i sám hřešil i v hřích uvodil Israele. * Tedy
vstavši žena Jeroboamova, odešla a přišla do
Tersy, a když vstupovala na prah domu,
18 umřelo pachole. * I pochovali je a plakal je
veškeren lid israelský vedlé řeči Hospodinovy,
kterouž mluvil skrze služebníka svého Ahiáše
19 proroka. * Jiné pak věci Jeroboamovy, jaké
boje vedl a kterak kraloval, ai, sepsány jsou
20 v knihách o králích israelských. * Všech dnův,
v nichž kraloval Jeroboam, bylo dvamecítma
let, i usnul s otci svými, a kraloval Nadab
syn jeho místo něho.

Roboam také syn Šalomounův kraloval 21
nad Judou. V jednom a ve čtyřidcíti letech byl
Roboam, když počal kralovati, a sedmnácte
let kraloval v Jerusalemě městě, kteréž vy-
volil Hospodin ze všech pokolení israelských,
aby tam přebývalo jmeno jeho. Bylo pak jme-
no matky jeho Naama ammonitská.* Činil také 22
lid judský to, což zlého jest před Hospodinem,
a k zuřivosti ho popudili hříchy svými, kte-
rýmiž hřešili, více nežli otcové jejich všemi věc-
mi, kteréž činili. * Nebo i oni vystavěli sobě 23
výsosti a sloupy i háje na každém pahrbku vyso-
kém a pod každým stromem zeleným. * Přesto 24
byli také ohyzdní sodomáři v zemi té, činíce vedlé
všech ohavností pohanských, kteréž byl vyplé-
nil Hospodin před tváří synův israelských.
I stalo se léta pátého království Roboa- 25
mova, že vytáhl Sesak král egyptský proti Je-
rusalemu * a pobral poklady domu Hospodi- 26
nova a poklady domu královského, všecko to
pobral; vzal také všecky pavézy zlaté, kte-
rýchž byl nadělal Šalomoun, * místo kterýchž 27
nadělal král Roboam pavéz měděných, a po-
ručil je úředníkům nad drabanty, kteříž ostří-
hali brány domu královského. * A když král 28
chodíval do domu Hospodinova, nosili je dra-
banti, a zase je přinášeli do pokoje drabantův.
* Jiné pak věci Roboamovy a všecko, což či- 29
nil, sepsáno jest v knihách o králích judských,
* ano i o válce, kteráž byla mezi Roboamem a 30
Jeroboamem po všecky dny. * I usnul Roboam 31
s otci svými a pochován jest s nimi v městě
Davidově. A jmeno matky jeho bylo Naama
ammonitská. I kraloval Abiam syn jeho mí-
sto něho.

Hlava 15.

II. Abiam král judský 1) tři léta kraloval, 2) nic lepšího nad otce svého, však símě pro Davida, 3) mezi tím proti israelskému králi válčil, umřel. III. Asa král judský, 1) kraloval 41 léto v Jerusalemě; 2) pobožný, nebo a) vyplénil i sodomáře i modlářství, b) napravil služby boží; 3) nesnáz měl s Baasou, ale potrestal jej, zjednav proti němu Benadadu syrského a rozbořiv mu pevnost Ramu; 4) na nohy nestatečný byv, potom umřel. 2. Nadab král israelský 1) začal kralovati druhého léta Asy krále a kraloval dvě létě, 2) bezbožný, 3) pročež i od Baasy a srocenců jeho zabit s vypléněním celého rodu Jeroboama. 3. Baasa král israelský, 1) ustavičný nepřítel Asův, 2) třetího léta kralování Asy judského dosedl na stolec a 24 let kraloval, 3) bezbožný jako Jeroboam.

Léta pak osmnáctého království Jerobo-
amova syna Nabatova kraloval Abiam nad
Judou. * Tři léta kraloval v Jerusalemě; a 2
jmeno matky jeho bylo Maacha dcera Abes-

---

věci polní. — *ostatky*, J. potomky, přidržující se. — *až dočista*. Viz naplnění toto níž 15, 29.

13. *o něm*, t. nad ním toliko se Bůh smiloval, aby poctivě umřel a pochován byl. J. při něm nalezena jest věc dobrá od Hospodina.

14. *toho dne*, t. když se uváže v království.

15. *vykoření*: vytrhá. — *za řeku*, t. Eufrates, do assyrské, perské a medské země.

17. *do Tersy*, kdež byla stolice královská před vystavením Samaří, vzdálí cesty dne jednoho od Jerusalema. IV. Král. 15, 16.

19. *věci*, J. příběhy. — *v knihách*, H. slov(a) dnův, nebo tak hebrejsky se nazývají kroniky neb historie. Výš 1, 41.

24. *ohyzdní* etc.: samcoložníci i měkcí.

25. *Sesak*, k němuž byl Jeroboam utekl, boje se Šalomouna. Výš 11, 40.

2. *Abessalomova*: z pokolení Beniaminova.

3 salomova. * Ten chodil ve všech hříších otce
svého, kteréž páchal před obličejem jeho, a
nebylo srdce jeho celé při Hospodinu Bohu je-
4 ho, jako bylo srdce Davida otce jeho. * Avšak
pro Davida dal mu Hospodin Bůh jeho svíci
v Jerusalemě, vzbudiv syna jeho po něm a
5 utvrdiv Jerusalem, * protože David činil to,
což bylo dobrého před Hospodinem, a neuchýlil
se od nižádné věci z těch, kteréž mu byl při-
kázal, po všecky dny života svého, kromě toho
6 skutku strany Uriáše hetejského. * A byl boj
mezi Roboamem a Jeroboamem po všecky dny
7 života jeho. * Jiné pak věci Abiamovy a vše-
cko, což činil, popsáno jest v knihách o králích
judských, ano i o boji mezi Abiamem a Jero-
8 boamem. * A když usnul Abiam s otci svými,
pochovali ho v městě Davidově. I kraloval
9 Asa syn jeho místo něho. * A tak léta dvad-
cátého Jeroboama krále israelského kraloval
10 Asa nad Judou. * Jedno a čtyřidceti let kralo-
val v Jerusalemě. A jmeno matky jeho bylo
11 Maacha dcera Abessalomova. * I činil Asa,
což dobrého bylo před Hospodinem, jako David
12 otec jeho. * Nebo ohyzdné sodomáře vyplénil ze
země a odjal všecky modly, kterýchž nadělali
13 otcové jeho. * Nadto i Maachu matku svou
ssadil, aby nebyla královnou; nebo byla udě-
lala hroznou modlu v háji, protož podťal Asa
modlu tu ohyzdnou a spálil při potoku Cedronu.
14 * A ačkoli výsosti nebyly zkaženy, avšak srdce
Asovo bylo celé při Bohu po všecky dny jeho.
15 * Vnesl také ty věci, kteréž posvěceny byly od
otce jeho, i ty věci, kterýchž sám posvětil, do
domu Hospodinova, stříbro i zlato i nádoby.
16 * Pročež byla válka mezi Asou a Baasou krá-
17 lem israelským po všecky dny jejich. * Nebo
Baasa král israelský vytáhl proti Judovi a sta-
věl Ramu, aby nedal žádnému vyjíti, ani jíti
k Asovi králi judskému. * Ale vzav Asa vše- 18
cko stříbro i zlato, kteréž pozůstalo v pokla-
dech domu Hospodinova a v pokladech domu
královského, dal je v ruce služebníkův svých,
a poslal je král Asa k Benadadovi synu Ta-
bremona syna Heziona, králi syrskému, kterýž
bydlil v Damašku, řka: * Smlouva jest mezi 19
mnou a mezi tebou, mezi otcem mým a mezi
otcem tvým. Ai, teď posílám tobě dar, stříbro
a zlato; jdi, zruš smlouvu svou s Baasou krá-
lem israelským, ať odtrhne ode mne. * I upo- 20
slechl Benadad krále Asy, a poslav knížata
s vojsky svými proti městům israelským, dobyl
Ahionu a Danu, též Abelbetmaachy, i všeho
Cenneretu a vší země Neftali. * To když 21
uslyšel Baasa, přestal stavěti Ramu a zůstal
v Terse. * Tedy král Asa provolal po všem 22
Judstvu, žádného nevymiňuje; i pobrali to
kamení z Ramy i dříví jeho, z něhož stavěl
Baasa, a vystavěl z toho král Asa Gabu Be-
niaminovu a Masfu. * Jiné pak všecky věci 23
Asovy, i všecka síla jeho a cokoli dělal, i
jaká města vystavěl, to vše zapsáno jest v kni-
hách o králích judských. Jen že ve věku
starosti své byl nemocný na nohy. * I usnul 24
Asa s otci svými a pochován jest s nimi v mě-
stě Davida otce svého. A kraloval místo něho
Josafat syn jeho.

Nadab pak syn Jeroboamův počal kra- 25
lovati nad Israelem léta druhého Asy krále
judského, a kraloval nad Israelem dvě létě.
* A činil to, což zlého jest před očima Ho- 26
spodinovýma, chodě po cestě otce svého, v hří-
ších jeho, jimiž k hřešení přivodil lid israel-
ský. * I činil mu úklady Baasa syn Ahiášův 27
z domu Issacharova, a porazil ho Baasa u

---

3. *před obličejem jeho*, t. před Abiamem. Nešlechetnost a nestydatost Roboamova se tím ukazuje, že i dědici svému zlý příklad na sobě dával.

6. *A byl boj*. V prodlených časích jakož Roboam tak i jeho potomci zapomenuli na boží napomenutí (výš 12, 22.), aby proti bratřím svým neválčili. Co nečiní pýcha, závist a nepřízeň?

10. *matky*, t. báby (výš v. 2.), při níž vychován byl, avšak jakož jejího modlářství, tak ani otcova nenásledoval.

12. *modly*: ukydané bohy. Viz Lev. 26, 30.

13. *královnou*, t. aby nepanovala, nevládla. — *hroznou modlu*, H. Miplezet; někteří smýšlí, že to byl Priapus, modla oplzlá; jiní, že byl ten, jehož nazývali pohané Pan; tento v hájích ctěn byl, onen v zahradách.

14. *výsosti*, t. oltářův po horách, na nichž Bohu obětovávali, když ještě chrámu vystaveného neměli.— *zkaženy*, t. ani od Šalomouna (což se státi mělo po vystavení chrámu) ani od jeho potomků.

16. *Pročež* etc., t. vida Baasa, že Asa náboženství podlé zákona božího vzdělává a utvrzuje, lidé též i z jeho poddaných mnozí k němu se táhnou, až i k Asovi naklonují, nemohl se na to dívati závistí, ale válku vedl o to. II. Par. hl. 15. etc.

17. *stavěl*, J. upevnil Ramu, t. hrad ten neb pevnost nedobytou.

18. *Ale vzav etc.* Ačkoli svrchu pobožnosti Asově veliké svědectví se dává, avšak tuto škaredí hříchové jeho se vyčítají: že zloupil chrám Páně, že se pozmenšil k Bohu v důvěrnosti, že hledal pomoci u nevěrných, že byl příčinou zrušení příměří a smluv starodávních. Ukazuje se tím, že jest to pravé povědění: Není člověka, kterýžby nehřešil. (III. Král. 8, 46.) Ovšem pak velicí na světě řídcí jsou bez hříchů velikých. — *pozůstalo*, t. od časů Roboamových, nebo on prvé mrzce zloupil poklady chrámu Páně. Výš 14, 26.

19. *Smlouva*, J. příměří. — *jdi*, J. přičiň se. J. jeď aneb táhni.

22. *nevymiňuje*, t. rozkazy královskými všickni mladí i staří svoláni, aby tu pevnost Baasovu rozbořili a potřeby ty jinam obrátili.

23. *síla*, J. sláva neb velikomocnost. — *na nohy*, t. posledních tří let tu toliko odpočíval, pracovati nemoha.

27. *činil*: spiknul se proti němu. — *Filistinských*,

Gebbetonu, kteréž bylo Filistinských. Nadab
zajisté a všickni Israelští oblehli byli Gebbe-
28 ton. * A tak zahubil ho Baasa léta třetího
Asy krále judského, a kraloval místo něho.
29 * I stalo se, když počal kralovati, že zahubil
veškeren dům Jeroboamův a nepozůstalo
žádné duše z Jeroboama, až i vyhladil je
vedlé řeči Hospodinovy, kterouž byl mluvil
skrze služebníka svého Ahiáše silonského;
30 * a to pro hříchy Jeroboamovy, jimiž i sám
hřešil a jimiž k hřešení přivodil lid israelský;
pro dráždění jeho, kterýmž dráždil Hospodina
Boha israelského. * Jiné pak věci Nadabovy 31
a všecko což činil, zapsáno jest v knihách o
králích israelských. * Byla tedy válka mezi 32
Asou a mezi Baasou králem israelským po
všecky dny jejich. * Léta třetího Asy krále 33
judského kraloval Baasa syn Ahiášův nade
vším Israelem v Terse za čtyřmecítma let
* a činil to, což zlého jest před Hospodinem, 34
chodě po cestě Jeroboamově a v hříších jeho,
jimiž k hřešení přivodil Israele.

Hlava 16.

Bůh Baasu skrze proroka Jehu pohrůžkami těžkými ztrestal, 4) ale on v tom svém zlém umřel. 4. Ela král israelský 1) začal 26. léta krále Asy kralovati a kraloval dvě létě, 2) při kvasu zabit od Zambri služebníka svého. 5. Zambri král israelský kraloval sedm dní, nebo lid pohoršiv se nad jeho se pozdvižením, oblehl jej v Terse, on pak nevida zbytí, palác královský zapálil s sebou a tak v hříších svých scepenèl. 6. Amri král israelský 1) od většího dílu lidu zvolen i dosazen, 2) začal kralovati 27. léta kralování Asy a kraloval 12 let, 3) vystavěl Samaří, 4) nešlechetný bezbožník, 5) umřel. 7. Achab král israelský, 1) začal kralovati 38. léta krále Asy a kraloval 22 let, 2) bezbožný velice, nebo a) manželku modlářku vzav, přichytil se i té nešlechetnosti, b) Jericho proti zápovědi boží vystaviti dal.

Stala se pak řeč Hospodinova k Jehu,
2 synu Hanani proti Baasovi řkoucí: * Protože
(když jsem tě vyzdvihl z prachu a postavil
za vůdce lidu mého israelského) ty jsi chodil
po cestě Jeroboamově a přivedls k hřešení lid
můj israelský, aby mne popouzeli hříchy svými:
3 * ai, já vyhladím potomky Baasovy a potomky
domu jeho, a učiním domu tvému jako domu
4 Jeroboama syna Nabatova. * Toho, kdož z ro-
diny Baasovy umře v městě, psi žráti budou, a
kdož z nich umře na poli, ptáci nebeští jísti
5 budou. * Jiné pak věci Baasovy a všecko, což
činil, i války jeho, o tom zapsáno jest v knihách
6 o králích israelských. * Když pak usnul Baasa
s otci svými, pochován jest v Terse, a Ela syn
7 jeho kraloval místo něho. * A tak skrze Jehu,
syna Hanani proroka, stala se řeč Hospodinova
proti Baasovi a proti domu jeho, i proti všemu
zlému, kteréž činil před obličejem Hospodi-
novým, popouzeje ho dílem rukou svých; že
má býti podobný domu Jeroboamovu, a pro-
tože jej zabil.
8 Léta dvadcátého šestého Asy krále jud-
ského kraloval Ela syn Baasův nad Israelem
9 v Terse dvě létě. * I zprotivil se jemu slu-
žebník jeho Zambri, vůdce nad polovicí vo-
zův, když on v Terse kvasil a opilý byl
10 v domě Arsy vládaře města Tersy. * Vtom
Zambri přišed, ranil ho a zabil jej léta dvad-
cátého sedmého Asy krále judského, a kra-
loval místo něho. * Když pak již kraloval a 11
seděl na stolci jeho, pobil všecken dům Baa-
sův i příbuzné jeho i přátely jeho, nepozů-
staviv z něho ani močícího na stěnu. * A tak 12
vyhladil Zambri veškeren dům Baasův vedlé
řeči Hospodinovy, kterouž byl mluvil proti
Baasovi skrze Jehu proroka: * a to pro vše- 13
cky hříchy Baasovy i hříchy Ela syna jeho,
kteříž i sami hřešili i v hříchy uvodili Israele,
popouzejíce Hospodina Boha israelského mar-
nostmi svými. * Jiné pak věci Ely a všecko, 14
což činil, vypsáno jest v knihách o králích
israelských. * Léta dvadcátého sedmého Asy 15
krále judského kraloval Zambri v Terse sedm
dní, kdyžto lid vojenský ležel proti Gebbetonu
městu Filistinských. * Nebo uslyšev lid, kterýž 16
byl v ležení, takové věci, žeby se Zambri
zprotivil a že krále zabil; tedy všecken Israel
ustanovili sobě krále Amri, vůdce nad voj-
skem israelským toho času ve vojště. * Protož 17
táhl Amri a s ním veškeren Israel od Gebbe-
tonu a oblehli Tersu. * A když viděl Zambri, 18
že již město jest vzato, všed na palác domu
královského, zapálil nad sebou dům králov-
ský i umřel: * a to pro hříchy své, kterýmiž 19
hřešil, čině což zlého jest před obličejem Ho-

t. v jejich držení, sic losem připadlo na pokolení Danovo. Jos. 19, 44. — *oblehli:* dobývali.
29. *duše*, t. ničeho, což živo jest.
32. *Byla*, J. Ano i o válce, kteráž byla.

1. *Hanani*, o němž viz II. Par. hl. 16.
5. *války*, H. síla.

7. *stala se*, J. vyplnila se. — *jej*, t. Nadaba syna Jeroboamova. Výš 15, 28. J. a pro tu příčinu jej zabil, rozumějí proroka Jehu, že jest zabit od Baasy, protože jemu ty věci mluvil.
9. *když on*, t. Ela. — *města*, J. nad domem.
13. *marnostmi*: výmysly.
16. *ve vojště*: v ležení.

spodinovým, a chodě po cestě Jeroboamově
a v hříších jeho, kteréž páchal, přivozuje
20 k hřešení lid israelský. * Jiné pak věci Zambri
i jeho úkladové, kteréž činil, zapsáni jsou
21 v knihách o králích israelských.* Tedy rozdělil
se lid israelský na dvě straně; polovice lidu
postoupilo po Tebui synu Ginetovu, aby ho
učinili králem, a druhá polovice postoupila
22 po Amri. * Ale přemohl lid, kterýž postoupil
po Amri, lid ten, kterýž postoupil po Tebui
synu Ginetovu; i umřel Tebui a kraloval
Amri.
23 Léta třidcátého prvního Asy krále judského kraloval Amri nad Israelem dvanácte
24 let, v Terse kraloval šest let. * I koupil horu
Samaří od Somera za dvě hřivny stříbra;
a když vystavěl tu horu, nazval jmeno města
toho, kteréž vzdělal, od jmena Somer, pána
25 té hory, totiž Samaří. * Činil pak Amri to,
což jest zlého před obličejem Hospodinovým, nýbrž horší věci činil nežli kdo ze
26 všech, kteříž před ním byli. * Nebo chodil po
všeliké cestě Jeroboama syna Nabatova a ve
všech hříších jeho, kterýmiž přivodil k hřešení Israele popouzeje Hospodina Boha isra-
27 elského marnostmi svými. * Jiné pak věci
Amri i všecko, což činil, i síla jeho, kterouž
prokazoval, o tom zapsáno jest v knihách
o králích israelských. * I usnul Amri s otci 28
svými a pochován jest v Samaří, a kraloval
místo něho Achab syn jeho.
Achab tedy syn Amri kraloval nad Isra- 29
elem léta třidcátého osmého Asy krále judského, a kraloval Achab syn Amri nad Israelem v Samaří dvamecítma let. * I činil Achab 30
syn Amri před obličejem Hospodinovým horší
věci nežli kdo ze všech, kteříž před ním byli.
* V tom stalo se (nebo málo mu to bylo, že 31
chodil v hříších Jeroboama syna Nabatova),
že pojal sobě ženu Jezabel dceru Etbaale
krále sidonského, a odšed sloužil Baalovi a
klaněl se jemu. * A vzdělal oltář Baalovi 32
v chrámě Baalově, kterýž byl ustavěl v Samaří. * Udělal také Achab i háj; a tak všeho 33
toho přičinil, čímby popouzel Hospodina Boha
israelského nade všecky jiné krále israelské,
kteříž byli před ním. * Za dnův jeho Hiel be- 34
thelský vystavěl Jericho: v Abiramovi prvorozeném svém založil je a v Segubovi nejmladším svém postavil brány jeho vedlé řeči
Hospodinovy, kterouž byl mluvil skrze Josue
syna Nunova.

Hlava 17.

Pročež (Achab) i I. potrestán jest od Boha předpověděním o hladu skrze Eliáše. (Ale mezi tím Eliáš dobře opatřen byl od Boha i u potoka Karit i v Sareptě u vdovy, kdež i jí syna vzkřísil.

Tedy Eliáš tesbitský, jeden z obyvatelův
galadských, mluvil k Achabovi: Živ jest Hospodin Bůh israelský, před jehož obličejem
stojím, žeť nebude těchto let rosy ani deště,
2 jediné vedlé řeči mé. * I stalo se slovo Ho-
3 spodinovo řkoucí: * Odejdi odsuď a obrať se
k východu a skrej se u potoka Karit, kterýž
4 jest naproti Jordanu, * a budeš z toho potoku
píti; krkavcům pak jsem přikázal, aby tě
5 tam krmili. * Kterýž odšed učinil, jakž mu
přikázal Hospodin; nebo odšed usadil se při
potoku Karit, kterýž byl proti Jordanu;
6 * a krkavci přinášeli mu chléb a maso každého
jitra, též chléb a maso každého večera, a
z potoka pil. * Tedy po přeběhnutí dnů ně- 7
kterých vyschl ten potok, nebo nebylo žádného
deště v té zemi.
I stalo se slovo Hospodinovo k němu 8
řkoucí: * Vstaň a jdi do Sarefty sidonské a 9
buď tam. Ai, přikázal jsem ženě vdově, aby
tě živila. * Kterýž vstav šel do Sarefty a při- 10
šel k bráně města, a ai, žena vdova sbírala
tu dříví; a zavolav ji řekl: Medle přines mi
trochu vody v nádobě, abych se napil. * A když 11
šla, aby přinesla, zavolal ji zase a řekl: Medle
přines mi také kousek chleba v ruce své.
* I odpověděla: Živ jest Hospodin Bůh tvůj, 12
žeť nemám žádného chleba ani podpopelného,

---

24. *hřivny*: talenty. Viz Exod. 25, 39., téměř za 2000 dolarů.
32. *v chrámě*: v domě.
34. *v Abiramovi*, J. za mzdu, tak i níže, t. ztratil skrze to děti a potomky své; nevynaložil na to peněz, ale děti své vlastní; když je založil, umřel mu starší, a když dokonal, mladší.

1. *Živ* etc. Rabínové příčinu té řeči Eliášovy býti praví tu, že jest Eliáš Achaba napomínal, aby na péči měl Boha a jeho pohrůžky, kterýmiž přikračuje na ty, kteříž sobě řečí prorockých neváží, jako se Hielovi stalo; zvlášť pak, že jemu připomínal (Deut. 28, 23.) o nebi měděném etc., čemuž když se Achab rouhal, že jemu Eliáš toto osvědčení jisté boží pomsty učinil. — *těchto let*, t. tři a šesti měsíců. — *řeči mé*, t. do toho času, až zase oznámím.

6. Divně Bůh své věrné, kteříž konajíce svou povinnost s opovažováním se všeho, naň se cele spouštějí, opatrovati musí.

12. *v kbelíku*: kádi. — *dvě dřevě*, t. koliksi dřev nemnoho. — *zemříti*, t. hladem.

kromě hrsti mouky v kbelíku a maličko oleje
v nádobce; a ai, sbírám dvě dřevě, abych
šla a připravila to sobě a synu svému, abychom
snědouce to, za tím zemříti musili.
13 * I řekl jí Eliáš: Nebojž se, jdi a učiň, jaks
řekla; avšak udělej mi prvé z toho malý
chléb podpopelný a přines mi, potom sobě a
14 synu svému uděláš. * Neboť toto praví Hospodin
Bůh israelský: Mouka z kbelíka toho
nebude strávena, aniž oleje v nádobce té ubude
až do toho dne, kdyžto dá Hospodin déšť na
15 zemi. * I šla a učinila vedlé řeči Eliášovy,
a jedla ona i on i čeleď její do vyplnění těch
16 dní. * Z kbelíka toho mouka nebyla strávena,
aniž oleje v nádobce ubylo vedlé řeči Hospodinovy,
kterouž mluvil skrze Eliáše.
17 A když to přeběhlo, stalo se, že se roznemohl
syn ženy, paní toho domu, a byla nemoc
jeho velmi těžká, tak že nezůstalo již
18 v něm dýchání. * Protož řekla k Eliášovi: Co
mně a tobě, muži boží? Přišel jsi ke mně,
aby mi připomenul nepravost mou a umořil
syna mého. * Kterýž odpověděl jí: Dej sem 19
syna svého; a vzav ho z lůna jejího, vnesl
jej na síň, kdež sám přebýval, a položil ho na
lůžko své. * Tedy volal k Hospodinu a řekl: 20
Hospodine Bože můj, také-liž s tou vdovou,
u kteréž pohostinu jsem, tak zle nakládáš,
že jsi umořil syna jejího? * A roztáh se nad 21
dítětem po třikrát, zvolal k Hospodinu a řekl:
Hospodine Bože můj, prosím nechť se navrátí
duše dítěte tohoto do vnitřností jeho.* I vyslyšel 22
Hospodin hlas Eliášův, a navrátila se duše dítěte
do vnitřností jeho, i ožilo.* A vzav Eliáš dítě, 23
snesl je se síně do domu a dal je matce
jeho. I řekl Eliáš: Pohleď, syn tvůj živ jest.
* Tedy řekla žena k Eliášovi: Již jsem nyní 24
poznala, že jsi muž boží, a že řeč Hospodinova
v ústech tvých jest pravá.

Hlava 18.

(Achab) II. napomenut k napravení života skrze zázračné spálení obětí a deště hojného dání.

Potom po mnohých dnech, po třetím
tom létě, stalo se slovo Hospodinovo k Eliášovi
řkoucí: Jdi, ukaž se Achabovi, ne-
2 boť dám déšť na zemi. * Odšel tedy Eliáš,
aby se ukázal Achabovi. Byl pak hlad veliký
3 v Samaří. * I povolal Achab Abdiáše, kterýž
byl představen domu jeho. Abdiáš pak bál
4 se Hospodina velmi; * nebo když Jezabel mordovala
proroky Hospodinovy, vzal Abdiáš sto
proroků a skryl je po padesáti v jeskyni a
5 krmil je chlebem a vodou. * A řekl Achab
k Abdiášovi: Jdi skrze tu zemi ke všechněm
studnicím vod a ke všechněm potokům, zdalibychom
kde nalezli trávu, abychom živé zachovali
koně a mezky a nezmořili dobytka.
6 * I rozdělili sobě zemi, kterouž by prošli. Achab
šel jednou cestou sám, Abdiáš také šel dru-
7 hou cestou sám. * A když Abdiáš byl na cestě,
ai, Eliáš potkal se s ním; kterýž když
ho poznal, padl na tvář svou a řekl: Nejsi-
liž ty, pane můj, Eliáš? * Odpověděl jemu: 8
Jsem; jdi, pověz pánu svému: Ai, Eliáš přišel.
* Jemuž řekl: Což jsem zhřešil, že služeb- 9
níka svého vydati chceš v ruku Achabovu,
aby mne zamordoval? * Živ jest Hospodin Bůh 10
tvůj, žeť není národu ani království, kamžby
neposlal pán můj hledat tě; a když řekli, že
tebe není, přísahy požádal od království a národu,
že tě nemohou nalezti.* A ty nyní pravíš: 11
Jdi, pověz pánu svému: Ai, Eliáš přišel.
* I staloby se, že jakžbych odšel od tebe, tedy 12
duch Hospodinův zanesl by tě nevím kam;
já pak jda, oznámilbych Achabovi, a kdyžby
tě nenalezl, zabilby mne; služebník zajisté
tvůj bojí se Hospodina od mladosti své.
* Zdaliž není oznámeno tobě pánu mému, co 13
jsem učinil, když Jezabel mordovala proroky
Hospodinovy, že jsem skryl z proroků Hospodinových
sto mužův, po padesáti mužích
v jeskyni, a krmil jsem je chlebem a vodou?

---

13. *chléb:* koláč.
15. *i čeleď její,* J. a to v domě jejím. — *těch dní,* o nichž v. 1.
17. *dýchání:* ducha, t. umřel.
18. *Co mně* etc., J. Co máš ke mně.
19. *síň:* večeřadlo.
20. *syna.* Rabínové praví, že to byl prorok Jonáš. Sv. Augustin de mirab. S. script. lib. 2. c. 17.
21. *roztáh,* H. změřiv.
24. *pravá,* H. pravda, t. v pravdě neb jistotně.

1. *létě,* t. toho sucha velikého a hladu, o čemž předpověděl Eliáš výš 15, 1.

2. *v Samaří,* t. v království israelském, a ne v samém městě Samaří.

3. *bál se,* t. byl velice pobožný člověk, nebo to vyznamenání jest toho slova často v písmích svatých.

7. *pane,* J. pán. Věrní služebníci u pobožných lidí bývali vždycky u veliké vážnosti a poctivosti, ale na odpor u bezbožných jako smeti a ohryzek.

10. O přísahách, pokud a v čem pořádné jich užívání záleží, viz Rut 3, 13. — *národu,* t. musili přísahati, že etc.

14 * Ty pak nyní pravíš: Jdi, pověz pánu svému:
15 Aj, Eliáš přišel; a zamordujeť mne. * Odpo-
věděl Eliáš: Živ jest Hospodin zástupův,
před jehož obličejem stojím, žeť se jemu dnes
16 ukáži. * A tak šel Abdiáš vstříc Achabovi a
oznámil jemu, pročež šel i Achab v cestu
17 Eliášovi. * A když uzřel Achab Eliáše, řekl
Achab k němu: Zdaliž ty nejsi ten, kterýž
18 kormoutíš lid israelský? * Kterýž odpověděl:
Jáť nekormoutím lidu israelského, ale ty a dům
otce tvého, když opouštíte přikázaní Hospo-
19 dinova a následujete Baalův. * Protož nyní,
pošliž a shromážď ke mně veškeren lid isra-
elský na horu Karmel, a prorokův Baalo-
vých čtyři sta a padesáte, i proroků toho
háje čtyři sta, kteříž jedí ze stolu Jezabelina.
20 * Obeslal tedy Achab všecky syny israelské
a shromáždil ty proroky na horu Karmel.
21 * A přistoupiv Eliáš ke všemu lidu řekl:
I dokavadž kulhati budete na obě straně?
Jestli Hospodin Bohem, následujtež ho, paklit
jest Baal, jdětež za ním. A neodpověděl mu
22 lid žádného slova. * Opět řekl Eliáš k lidu:
Já sám toliko pozůstal jsem prorok Hospo-
dinův, prorokův pak Baalových jest čtyři sta
23 a pádesáte mužův. * Nechť jsou nám dáni
dva volkové; a oni ať vyberou sobě volka
jednoho, kteréhož nechť rozsekají na kusy a
vkladou na dříví, ale ohně ať nepodkládají;
játť také připravím volka druhého, kteréhož
24 vložím na dříví a ohně nepodložím. * Tedy
vzývejte jmeno bohů vašich, já pak vzývati
budu jmeno Hospodinovo: a budeť to, že Bůh,
kterýž se ohlásí skrze oheň, ten jest Bůh.
A odpověděl veškeren lid řka: Dobráť jest
25 řeč tato.* I řekl Eliáš k prorokům Baalovým:
Vyberte sobě volka jednoho a připravte ho
nejprvé, poněvadž jest vás více; a vzývejte
jmeno bohův vašich, ale ohně nepodkládejte.
26 * A tak vzali volka, kteréhož jim dal, a při-
pravili a vzývali jmeno Baalovo od jitra až
do poledne říkajíce: Ó Baali, uslyš nás. Ale
nebylo hlasu, ani kdoby odpověděl. I skákali
u oltáře, kterýž byli udělali. * Když pak bylo 27
poledne, posmíval se jim Eliáš a řekl: Křičte
vysokým hlasem, poněvadž Bůh jest; nebo
snad nějaké rozmlouvání má aneb jinou práci,
aneb jest na cestě aneb spí, ať procítí.* Takž 28
křičeli hlasem velikým a bodli se vedlé oby-
čeje svého nožíky a špicemi, tak až se krví
polívali. * I stalo se, když již bylo s poledne, 29
že prorokovali až dotud, když se obětuje obět
suchá; ale nebylo žádného se ohlášení, ani
kdoby vyslyšel. * Zatím řekl Eliáš ke všemu 30
lidu: Přistuptež ke mně. I přistoupili veške-
ren lid k němu. Tedy opravil oltář Hospodi-
nův, kterýž byl zbořený; * nebo vzal Eliáš 31
dvanácte kamenův (vedlé počtu pokolení sy-
nův Jakobových, k němužto se byla stala
řeč Hospodinova, že Israel bude jmeno jeho).
* A vzdělal z těch kamenův oltář v jmeně 32
Hospodinově; udělal také struhu vůkol oltáře
zšíří, coby mohl dvě míry obilí vsíti. * Na- 33
rovnal i dříví, a rozsekav volka na kusy,
vkladl na dříví * a řekl: Naplňte čtyři štou- 34
dve vodou a vylíte na obět zápalnou i na dříví.
Řekl opět: Učiňtež to po druhé. I učinili po druhé.
Řekl ještě: Po třetí učiňte! I učinili po třetí,* tak 35
že tekly vody okolo oltáře; také i struhu na-
plnila voda. * Stalo se pak v ten čas, když 36
se obětuje obět suchá, přistoupil Eliáš prorok
k oltáři a řekl: Hospodine Bože Abrahamův,
Isakův a Israelův, nechť dnes poznají, že jsi
ty Bůh v Israeli, a já že jsem služebník tvuj
a že jsem vedlé slova tvého činil všecky věci
tyto. * Vyslyš mne Hospodine, vyslyš mne, 37
aťby poznal lid tento, že jsi ty sám Hospo-
dine Bohem, kdyžby obrátil srdce jejich zase.
* V tom spadl oheň Hospodinův a spálil obět 38
zápalnou, dříví i kamení i prsť, též vodu,
kteráž byla v struze, vypil. * Což když uzřel 39
veškeren ten lid, padli na tváři své a řekli:
Hospodin jest Bohem, Hospodin jest Bohem!
* I dí Eliáš k nim: Zjímejtež ty proroky Baa- 40

14. *zamordujeť*, t. dí, že jsem jej sklamal aneb že jsem prvé křivě přisáhal, že o tobě nevím.

17. *kormoutíš*: bouříš, t. jsa původ a strůjce takové stížnosti v lidu, příčinou tak velikého sucha, drahoty a hladu.

18. *následujete*, H. následuješ, t. ty ze všech nejvíce zlý příklad na sobě dáváš poddaným svým, a tak všickni jste poběhlci od Boha; pro kteroužto příčinu takovou zádavu na vás vzložiti ráčil, a aniž v tom oblevi, leč vy těch ohavností uskrovníte, pročež etc.

19. *háje*, t. kterýžs vzdělal, o němž výš 16, 33.

21. *kulhati*, t. vrtkati se, rozdvojeni jsouce v mysli. Jakoby řekl: Dokavadž budete pochybovati, kterého se náboženství přidržeti máte? Nebo aniž při Baalovi Achabově cele stojíte, aniž při Hospodinu, nevědouce, starého-li čili nového náboženství přidržeti se máte. — *jdětež*, H. následujtež ho.

24. *ohlásí*, J. osvědčí se ohněm, t. dokáže toho, že slyší modlitby.

26. *dal*, t. aby sobě vybrali. — *uslyš*, H. odpověz. — *hlasu*: ohlášení se. — *udělali*, H. udělal, t. někdo z předních neb Achab.

27. *rozmlouvání*, J. přemyšlování. — *práci*, H. honění, t. nepřátely honí aneb zvěř jest na štvání.

28. *nožíky* etc., J. břitvami a pušťadly.

29. *prorokovali*, t. šíleně a vztekle sobě počínali. Viz I. Král. 18, 10. — *suchá*, t. k večeru.

32. *míry*. Píší rabínové židovští, že ta míra byla třetí částka efi.

36. *suchá*, t. večerní.

37. *obrátil*, t. k sobě a k své čisté poctě a službě; beztohoť netoliko lidská práce zmařena bývá, ale ani divové a zázrakové nic neprospívají. Viz Num. 14, 10.

38. *spálil*, H. sežral. — *prsť*: prach.

lovy, žádný ať z nich neujde. I zjímali je, kteréž svedl Eliáš ku potoku Císonu, a tam je zmordoval.
41 Tedy řekl Eliáš k Achabovi: Jdi, pojez a napij se; nebo ai, zvuk velikého deště.
42 * I jel Achab, aby pojedl a napil se; Eliáš pak vstoupil na vrch Karmele, a rozprostřel se na zemi a sklonil tvář svou ku kolenoum
43 svým. * Potom řekl k mládenci svému: Vystupiž nyní a pohleď tam k moři. Kterýžto vystoupiv pohleděl a řekl: Nic není. Řekl opět: Vrať se po sedmkrát. * I stalo se po sedmé 44
řekl: Ai, oblak maličký jako dlaň člověčí vystupuje z moře. Ještě řekl: Jdi, rci Achabovi: Zapřáhej a jeď, aby tě nezastihl déšť.
* Stalo se mezi tím, když se nebesa zamračila oblakem a větrem, odkudž byl déšť veliký, že jel Achab a přijel do Jezrahele.* Ruka 46
pak Hospodinova byla s Eliášem, tak že přepásav bedra svá, běžel před Achabem, až přišel do Jezrahele.

Hlava 19.

(A ač napomenut Achab) však se v tom nic nenapravil, dopustiv své Jezabeli proti Eliášovi povstati; před níž prorok utíkaje, s velikým stýskáním posilněn jest od anděla, potěšen i od Boha, že on má dosti moci proti ní (poněvadž hory převrací) a církev svou s budoucím králem chová, též cesty své tovaryše Elisea míti bude.

Tedy oznámil Achab Jezabeli všecko to, což učinil Eliáš, a že naprosto všecky proroky
2 její pobil mečem. * A protož poslala Jezabel posla k Eliášovi řkouc: Toto ať mi učiní bohové a toto přidají, jestliže v tuto chvíli zítra neučiním tobě, jako ty kterému z těch proro-
3 kův. * Což když zvěděl, vstana odšel pro zachování života svého a přišel do Bersabe, jenž jest v Judstvu, kdežto nechal mládence
4 svého; * sám pak šel předse po poušti cestou dne jednoho, a přišed usadil se pod jedním jalovcem, a žádal sobě smrti a řekl: Již jest dosti, ó Hospodine! vezmi duši mou; neb
5 nejsem lepší otcův mých. * I lehl a usnul pod tím jalovcem; a ai, v touž chvíli anděl dotekl se ho a řekl jemu: Vstaň, pojez.
6 * A když pohleděl vůkol, a ai, u hlavy jeho chléb na uhlí pečený a číše vody; i po-
7 jedl a napil se a lehl zase. * Opět vrátiv se anděl Hospodinův podruhé, dotekl se ho a řekl: Vstaň, pojez; nebo velmi dlouhou máš
cestu před sebou. * A vstav jedl a pil, a šel 8
v síle pokrmu toho čtyřidceti dní a čtyřidceti nocí až na horu boží Oreb. * Kdežto všed do 9
jakési jeskyně, nocoval tam. A ai, stala se k němu řeč Hospodinova a řekl jemu: Co tu
děláš, Eliáši? * Kterýž odpověděl: Velice jsem 10
horlil pro Hospodina Boha zástupův, nebo opustili smlouvu tvou synové israelští, oltáře tvé zbořili a proroky tvé zmordovali mečem. I zůstal jsem já sám; teď však hledají života
mého, aby mi jej odjali.*Řekl Bůh: Vyjdiž a stůj 11
na hoře před Hospodinem; a ai, Hospodin šel tudy, a vítr veliký a silný podvracující hory a rozrážející skály před Hospodinem, ale nebyl v tom větru Hospodin; za tím pak větrem země třesení,
ale nebyl v tom země třesení Hospodin;*a za tře- 12
sením země oheň, ale nebyl v ohni Hospodin; a
za ohněm hlas tichý a temný.*Což když uslyšel 13
Eliáš, zavinul tvář svou pláštěm svým, a vyšed

---

40. *zmordoval.* Jakou měrou měřili prorokům božím (výš v. 4.), takovouž jim zase odměřeno.

41. *Jdi,* H. vstup. — *napij se,* nebo celý ten den až do večera tam strávili, a při tak hrozném a divném divadle podobno, že i na jídlo zapomenuli.

42. *sklonil* etc., H. položil mezi kolena. Ačkoli Eliáš byl jist božím uložením a zaslíbením (v. 1.) o dešti, avšak se teď horlivě za to Bohu (tak 5, 18.) modlil i služebníku svému, sedmkrát aby vyhlídal, poručil; ne žeby o slibu božím pochyboval, ale že věděl a znal svou povinnost, aby tak své žádosti k Bohu odsílaje, tím jej ctil a sebe u víře rozněcoval i utvrzoval. A táž jest jistá vůle boží a jeho nařízení do dnes, v níž se pobožní cvičiti mají a neříkati, jako lehkomyslní: Pročbych ho prosil, jemu připomínal? však jest on dobrotivý, ví vše a zná, vše opatruje. Tiť zajisté předně zaslíbení mají jeho přítomnosti, kteříž ho vzývají. Žalm 144, 18.

43. *Vrať* etc., t. učiň to sedmkráte.

46. *běžel,* J. přeběhl Achaba. — *přišel* etc., H. tam, kudyž se vchází do Jezrahele.

2. *neučiním* etc., H. položím duši tvou jako duši etc.

3. *života,* H. duše, J. kamž ho mysl vedla neb táhla. — *nechal,* J. propustil.

4. *sobě,* H. duši své, J. žádal v duši své, t. sám u sebe. — *otcův mých,* t. abych měl déle než oni živ býti.

8. *čtyřidceti dní* etc. Jako Mojžíš takovým spůsobem, zákon boží z rukou božích přijímati maje, se postil, tak když se to též při Eliášovi ukázalo, z toho lid poznati měl, že on jest zákona božího, kterýž vůbec všecken Israel za hřbet zavrhli, horlivý obhajce a služby boží čisté k napravení věrný a opravdový služebník. — *Oreb,* kteráž sloula Sinai. Viz Exod. 3, 1.

10. *života,* H. duše, tak i níž.

11. Cíl toho vidění ten byl: 1) aby o přítomnosti a ochraně boží ujištěn byl, 2) aby tím k dalšímu rozkazu božího vykonání posilen byl.

12. *hlas,* J. větřík.

stál u dveří jeskyně: a ai, hlas stal se k němu
14 řkoucí: Co tu děláš, Eliáši? * Kterýž odpově-
děl: Náramně horlil jsem pro Hospodina Boha
zástupův, nebo opustili smlouvu tvou synové
israelští; oltáře tvé zbořili a proroky tvé po-
mordovali mečem. I zůstal jsem já sám; teď
však hledají života mého, aby mi jej odjali.
15 * Ale Hospodin řekl k němu: Jdi, navrať se
cestou svou k damašské poušti, kdežto přijda
16 pomažeš Hazaele za krále nad Syrií. * Jehu
také syna Namsi pomažeš za krále nad Isra-
elem a Elisea syna Safatova z Abelmeuly
17 pomažeš za proroka místo sebe. * I stane se,
že toho, kdožby ušel meče Hazaelova, zamor-
duje Jehu, a toho, kdožby ušel meče Jehu, za-
morduje Eliseus. * Zachovalť jsem pak v Isra- 18
eli sedm tisícův, jichžto všech kolena nesklá-
něla se Baalovi a jichžto všech ústa nelíbala
ho. * A tak odšed odtud nalezl Elisea syna Sa- 19
fatova, an oře, a dvanáctero spřežení před ním,
sám také byl při dvanáctém; a jda mimo něj
Eliáš, uvrhl plášť svůj na něho.* Kterýž zanechav 20
volů, běžel za Eliášem a řekl: Prosím, nechť polí-
bím otce svého a matku svou, i půjdu za te-
bou. Jemuž řekl: Jdi, vrať se zase, nebo vidíš,
co jsem učinil. * Navrátil se tedy od něho, a 21
vzav dvé volův, zabil je a dřívím z pluhu uva-
řil maso jejich, kteréž dal lidu, i jedli. A vstav,
šel za Eliášem a přisluhoval jemu.

Hlava 20.

Achab c) Benadada krále syrského jednou i podruhé poraziv a jej mocí boží jav propustil, pročež mu prorok pohrůžku smrti učinil.

Tedy Benadad král syrský shromáždiv
všecka vojska svá a maje s sebou třidceti a
dva krále, též koně i vozy, vytáhl a oblehl Sa-
2 maří a dobýval ho. * I poslal posly k Achabovi
3 králi israelskému do města * a vzkázal jemu:
Takto praví Benadad: Stříbro tvé a zlato tvé
mé jest, též ženy tvé i synové tvoji nejzdár-
4 nější moji jsou. * I odpověděl král israelský a
řekl: Vedlé řeči tvé, pane můj králi, tvůj jsem
5 i všecko, což mám.* Opět navrátivše se poslové
řekli: Takto praví Benadad: Poslal jsem k to-
bě, aťby řekli: Stříbro své a zlato své, ženy
6 své i syny své dáš mi; * ale věziť, že o tomto
čase zítra pošli služebníky své k tobě, aby pře-
hledali dům tvůj i domy služebníkův tvých; a
oniť všecko, cožkoli máš nejlepšího, vezmouce
7 v ruce své poberou. * A tak povolav král isra-
elský všech starších země té řekl: Posuďte
medle a vizte, jak ten zlého hledá; nebo poslal
ke mně pro ženy mé a pro syny mé, též pro
stříbro mé i pro zlato mé, a neodepřel jsem
8 jemu. * I řekli jemu všickni starší a veškeren
9 lid: Neposlouchejž ho, ani mu povoluj.*Protož
odpověděl poslům Benadadovým: Povězte
pánu mému králi: Všecko to, o čež jsi poslal
k služebníku svému prvé, učiním; ale této
10 věci učiniti nemohu. * Takž odešli poslové a
donesli mu tu odpověd. Ještě poslal k němu
Benadad a řekl: Toto ať mi učiní bohové a
toto ať přidají, dostane-li se prachu samař-
ského do hrsti všeho lidu, kterýž jest se mnou.
*Zase odpověděl král israelský a řekl: Po- 11
vězte, ať se nechlubí ten, kterýž se strojí do
zbroje, jako ten, kterýž svláčí s sebe zbroj.
* I stalo se, když uslyšel tu řeč (nebo tehdáž 12
pil on i králové v stanech), že řekl služební-
kům svým: Přitrhněte. I přitrhli k městu.
* A hle, prorok nějaký přišed k Achabovi 13
králi israelskému řekl: Toto praví Hospodin:
Zdaliž jsi neviděl všeho množství tohoto veli-
kého? Hle, já dám je dnes v ruku tvou, aby
poznal, že já jsem Hospodin. * A když řekl 14
Achab: Skrze koho? Odpověděl on: Tak
praví Hospodin: Skrze služebníky knížat krajů.
Řekl ještě: Kdož svede tu bitvu? Odpověděl:
Ty. * A protož sčetl služebníky knížat krajů, 15
jichž bylo dvě stě třidceti a dva; po nich
sčetl i veškeren lid všech synů israelských
sedm tisícův; * i vytáhli o poledni. Benadad 16
pak pil a ožral se v stanech, on i třidceti
dva králové pomocníci jeho. * A tak vytáhli 17
služebníci knížat krajů nejprvé. I poslal Be-
nadad (když mu pověděli řkouce: Muži vy-
táhli ze Samaří) * a řekl: Buďto žeby vy- 18
táhli o pokoj jednat, zjímejte je živé; buďto
žeby k bitvě vytáhli, zjímejte je živé. * Tak, 19

13. *zavinul:* zakryl.
15. *k damašské* etc., J. po poušti do Damašku.
20. *políbím,* t. rozžehnám se. — *učinil,* t. pamatuj na to, jaké jsem návěští dal, k čemubych tě obrátiti chtěl, a neprodlévejž vrátiti se, nebo ta věc dlouhého příročí netrpí. Mat. 8, 22. Luk. 9, 62.
21. *dřívím,* H. nástrojem volů. Nechtěl se meškati a čekati, ažby jiného dříví nasekali, ale hotového tu užil, jen aby se nemeškal podlé napomenutí sobě učiněného. — *lidu,* t. na rozžehnání se s těmi, kteříž tu přítomni byli na poli.
3. *nejzdárnější:* nejlepší.
6. *ale* etc., t. poněvadž jsi se tak nezachoval a nedal etc.— *máš* etc., H. jest milého před očima tvýma.
10. *kterýž* etc., H. kterýž jest u nohou mých.
11. *svláčí,* t. po vítězství, t. nechť nevíská, leč až vyhrá.
14. *služebníky:* mládence. — *svede:* zřídí.

pravím, vytáhli z města ti služebníci knížat
20 krajů, i jiné vojsko za nimi táhlo. * I pora-
zili jeden každý muže svého, tak že utíkali
Syrští, Israelští pak honili je. Ale Benadad
21 král syrský utekl na koni s jízdnými. * Potom
vytáhl král israelský a pobil koně i vozy, a
22 tak porazil Syrské ranou velikou. * Opět při-
šel prorok ten ke králi israelskému a řekl
jemu: Jdiž, zmužile se měj a věz, i viz coby
měl činiti; nebo zase po roce král syrský vy-
táhne proti tobě.
23 Tedy služebníci krále syrského řekli
k němu: Bohové hor jsouť bohové jejich,
protož nás přemohli; ale bojujme proti nim
24 na rovinách, uzříš, nepřemůžeme-li jich. * Pro-
tož učiň toto: Odbuď těch králův, jednoho
každého z místa jeho, a postav vývody místo
25 nich. * Ty pak sečti sobě vojsko ze svých
jako vojsko oněch, kteříž padli, a koně jako
ony koně a vozy jako ony vozy; i budeme
bojovati proti nim na rovinách, a uzříš, ne-
přemůžeme-li jich. I uposlechl hlasu jejich a
26 učinil tak. * I stalo se po roce, že sčetl Be-
nadad Syrské a vytáhl do Afeku, aby bo-
27 joval proti Israelovi. * Israelští také sečteni
jsou, a opatřivše se stravou, vytáhli jim v ce-
stu; i položili se Israelští proti nim jako dvě
malá stáda koz, Syrští pak přikryli tu zemi.
28 * V tom přišel týž muž boží a mluvil králi
israelskému a řekl: Takto praví Hospodin:
Protože pravili Syrští: Bohem hor jest Ho-
spodin a ne Bohem rovin; dám všecko množ-
ství toto veliké v ruce tvé, abyste věděli, že
29 já jsem Hospodin.* A tak leželi oni proti nim
za sedm dní; i stalo se dne sedmého, že svedli
bitvu. I porazili synové israelští ze Syrských
30 sto tisíc pěších dne jednoho. * Jiní pak zutí-
kali do města Afeku, kdežto padla zeď na
dvadceti a pět tisíc mužův, kteříž byli pozů-
stali. Ale Benadad utíkaje přišel do města,
31 do nejtajnějšího pokoje. * I řekli jemu služeb-
níci jeho: Ai, toto jsme slýchali, že králové
domu israelského jsou králové milosrdní.
Medle, nechť vezmeme pytle na bedra svá
a provazy na hlavy své, a vejdeme ke králi
israelskému, snad při životu zachová tebe.
*A protož přepásali pytli bedra svá a provazy 32
vzali na hlavy své, a přišli ke králi israel-
skému a řekli: Služebník tvůj Benadad praví:
Prosím, nechť jsem zachován při životu.
Kterýž řekl: Což jest ještě živ? Bratr tě můj.
* Muži pak ti soudíce to za dobré znamení, 33
rychle chytili ta slova od něho a řekli: Bratrť
jest tvůj Benadad. I řekl: Jděte, přiveďte ho
sem. Takž vyšel k němu Benadad, i kázal
mu Achab vstoupiti na svůj vůz. * Tedy řekl 34
k němu Benadad: Města, kteráž otec můj po-
bral otci tvému, navrátímť, a ulice zděláš
sobě v Damašku, jako byl udělal otec můj
v Samaří. I odpověděl: Já vedlé smlouvy této
propustím tě; a tak učinil s ním smlouvu a
propustil ho.
Muž pak nějaký ze synův prorockých 35
řekl k bližnímu svému z rozkazu božího: Ubij
mne medle, ale muž ten nechtěl ho biti.
* Kterýžto řekl jemu: Protože jsi neuposlechl 36
hlasu Hospodinova, ai, teď když půjdeš ode
mne, udáví tě lev. A když šel od něho, uho-
dil na něj lev a udávil ho. * Opět nalezl muže 37
druhého, jemuž řekl: Medle ubij mne; kte-
rýž ubil ho velice a ranil. * I odšed prorok 38
ten, postavil se králi v cestě a změnil se, po-
sypav prachem tvář svou. * A když král po- 39
míjel, zvolal na něj a řekl: Služebník tvůj
vyšel do bitvy, a hle, jeden odšed, přivedl
ke mně muže a řekl: Ostříhej toho muže;
jestliže se pak ztratí, budeť život tvůj za
život jeho, aneb centnéř stříbra položíš.* V tom 40
když služebník tvůj toho i onoho hleděl, tož
se ztratil.* Pročež řekl k němu král israelský:
Takový budiž soud tvůj, jakýž jsi sám vypo-
věděl. * Tedy rychle setřel prach s tváři své 41
a poznal ho král israelský, žeby z prorokův
byl; * i řekl jemu: Taktoť praví Hospodin: 42
Poněvadž jsi pustil z ruky své muže k smrti
odsouzeného, budeť život tvůj za život jeho,
a lid tvůj za lid jeho. * Protož odjel král 43
israelský do domu svého, smutný jsa a hně-
vaje se, a přišel do Samaří.

---

20. *porazili*, J. bili. — *muže svého*, t. proti sobě jdoucího.
24. *vývody*, t. z lidu svého, kteří poslušnější a věrnější budou.
27. *přikryli*: naplnili.
30. *do nejtajnějšího* etc., H. (z) pokoje do pokoje, t. do skrýše.
31. *toto*, H. nyní. — *bedra svá*, t. spůsobem kořících se a milosti hledajících poníženě.
33. *soudíce*, H. hádajíce. — *přiveďte*, H. vezměte ho. — *vstoupiti*: vsednouti.
34. *ulice*, J. pomezí, pevnosti, kdežby mohl přístup míti k Damašku. — *odpověděl*, t. Achab.
38. *tvář*, H. oči své.
39. *na něj*, H. na krále. — *jeden*, H. muž. — *život*, H. duše.
40. *tož*, H. toho není. — *vypověděl*, t. neb životem neb centnéřem stříbra jsi propadl.
41. *s tváři*, H. s očí.
42. *k smrti*, H. prokletí mého.

Hlava 21.

Achab d) tyransky věrného Nabota zabil a jakkoli od Boha skrze Eliáše potrestán jest, však pokrytsky pokání činil.

Stalo se pak po těch věcech, měl Nabot
jezrahelský vinici, kteráž byla v Jezraheli po-
2 dlé paláce Achaba krále samařského.* I mlu-
vil Achab k Nabotovi řka: Dej mi vinici svou,
ať ji mám místo zahrady k zelinám, poně-
vadž jest blízko podlé domu mého; a dámť
za ni vinici lepší než ta jest, aneb jestližeť se
3 vidí, dámť stříbra cenu její.* Odpověděl Nabot
Achabovi: Nedejž mi toho Hospodin, abych
4 měl dáti dědictví otců mých tobě. * Tedy
přišel Achab do domu svého smutný jsa a
hněvaje se pro řeč, kterouž mluvil jemu Na-
bot jezrahelský řka: Nedám tobě dědictví
otců svých; i lehl na lůžko své, a odvrátiv
5 tvář svou, ani chleba nejedl. * V tom přišedši
k němu Jezabel žena jeho, řekla jemu: Proč
tak smutný jest duch tvůj, že ani nejíš chleba?
6 * Kterýž odpověděl jí: Protože jsem mluvil
s Nabotem jezrahelským a řekl jsem jemu:
Dej mi vinici svou za peníze, aneb jestliže
raději chceš, dámť vinici za ni. On pak od-
7 pověděl: Nedám tobě své vinice. * I řekla mu
Jezabel žena jeho: Takližby ty nyní spravoval
království israelské! Vstaň, pojez chleba a
buď dobré mysli, já tobě dám vinici Nabota
8 jezrahelského. * Zatím napsala list jmenem
Achabovým, kterýž zapečetila jeho pečetí, a
poslala ten list k starším a předním města
9 jeho, spoluobyvatelům Nabotovým. * Napsala
pak v tom listu takto: Vyhlaste půst a po-
10 saďte Nabota mezi předními z lidu * a po-
stavte dva muže nešlechetné proti němu, kte-
řížby svědčili na něho řkouce: Zlořečil jsi
Bohu a králi. Potom vyveďte ho a ukamenujte
11 jej, ať umře. * Učinili tedy muži města toho,
starší a přední, kteříž bydlili v městě jeho,
jakž rozkázala jim Jezabel, tak jakž psáno
12 bylo v listu, kterýž jim byla poslala. * Vyhlá-
sili půst a posadili Nabota mezi předními
13 z lidu. * Potom přišli ti dva muži nešlechetní,
a posadivše se naproti němu, svědčili proti
němu muži ti nešlechetní, totiž proti Nabotovi
před lidem, řkouce: Zlořečil Nabot Bohu a
králi. I vyvedli ho za město a kamenovali
jej, až umřel. * A poslali k Jezabeli řkou- 14
ce: Ukamenován jest Nabot a umřel.
* I stalo se, jakž uslyšela Jezabel, žeby uka- 15
menován byl Nabot a žeby umřel, řekla Acha-
bovi: Vstaň, vládni vinicí Nabota jezrahel-
ského, kteréž nechtěl dáti za peníze; nebo
již není živ Nabot, ale umřel. * A tak uslyšev 16
Achab, žeby umřel Nabot, vstal, aby šel do
vinice Nabota jezrahelského a aby ji ujal.
Tedy stala se řeč Hospodinova k Eliášovi 17
tesbitskému řkoucí: * Vstaňa, vyjdi vstříc 18
Achabovi králi israelskému, kterýž bydlí v Sa-
maří; a hle, jest na vinici Nabotově, do níž
všel, aby ji ujal. * A mluviti budeš k němu 19
těmito slovy: Takto praví Hospodin: Zdaliž
jsi nezabil, ano sobě i přivlastnil? Mluv tedy
k němu řka: Takto praví Hospodin: Protože
lízali psi krev Nabotovu, i tvou krev také lí-
zati budou. * I řekl Achab k Eliášovi: Cožs 20
mne našel, nepříteli můj? Kterýž odpověděl:
Našel, nebs vydal se na to, aby toliko činil to,
což zlého jest před obličejem Hospodinovým.
* Aj, já uvedu na tebe zlé a odejmu potomky 21
tvé a vypléním z domu Achabova močícího na
stěnu, i zajatého i zanechaného v Israeli.
* A učiním s domem tvým, jako s domem Je- 22
roboama syna Nabatova a jako s domem Baa-
sy syna Ahiášova, pro zdráždění, kterýmž jsi
mne popudil, a žes k hřešení přivodil Israele.
*Ano i proti Jezabeli mluvil Hospodin řka: Psi 23
žráti budou Jezabel mezi zdmi jezrahelskými.
* Toho, kdož umře z domu Achabova v městě, 24
psi žráti budou, a kdož umře na poli, ptáci ne-
beští jísti budou.* Nebo nebylo podobného Acha- 25
bovi, kterýžby se vydal na to, aby toliko činil
to, což zlého jest před obličejem Hospodino-

---

2. *cenu její.* Ačkoli Achab byl bezbožný a nešlechetný král nad jiné krále israelské (výš 16, 30.): však nejedny minulých časů vrchnosti nalézaly se pod jmenem křesťanským, že jej v tyranství převýšily. Nebo cožkoli k své libosti u svých poddaných uhlédaly, o to je připravily. A ačkoli se zdá, že Nabot neslušně vrchnosti své odpíral, ale znáti sluší, že jiný spůsob byl dědictví tehdejších časů nežli nyní. Zákonem zajisté božím bylo to vyměřeno, aby dědictví nebyla odprodávána a jinam žádným obyčejem přenášína. Lev. 25, 23. Num. hl. 36.

4. *ani chleba* etc., t. ničeho nejedl.

10. *nešlechetné,* H. belial, t. bezbožné. — *Zlořečil,* H. dobrořečil jsi.

19. *přivlastnil,* t. jsi i mordéř i zloděj.

20. *vydal,* H. prodal, tak i níž v. 25. Věc prodaná tomu, kdož jí koupí, tak přichází v moc, aby jí vládl, užíval a nakládal s ní jakby chtěl; tak mluví tuto písmo o Achabovi, že se podobně hříchu poddal a podmanil, jakoby jeho služebníkem byl. Tak sv. Pavel mluví o zkáze přirozené. Řím. 7, 14.

23. *meži* etc., J. u ohrady neb před zdmi.

25. *Nebo* etc., J. protože aneb zajisté, H. toliko.

vým, protože ho ponoukala Jezabel žena jeho.
26 * Dopouštěl se zajisté věcí velmi ohavných,
následuje model vedlé všeho toho, čehož se
dopouštěli Amorejští, kteréž vyplénil Hospo-
din od tváři synův israelských.
27 I stalo se, když uslyšel Achab slova tato,
že roztrhl roucho své, a vzav žíni na tělo své,
postil se a léhal na pytli a chodil krotce.
* Tedy stala se řeč Hospodinova k Eliášovi 28
tesbitskému řkoucí: * Viděl-lis, jak se ponížil 29
Achab před tváří mou? Poněvadž se tak po-
nížil před tváří mou, neuvedu toho zlého za
dnův jeho, ale za dnův syna jeho uvedu to zlé
na dům jeho.

Hlava 22.

3) Po mnohých svých nešlechetnostech proti vůli boží Achab skrze Micheáše oznámené proti syrskému králi s Josafatem judským vytáhnuv, náhodou střelou promrštěn jest. IV. Josafat král judský 1) léta čtvrtého Achaba krále, věku pak svého 35. začal kralovati a kraloval 25 let; 2) následovný otce svého v pobožnosti; 3) milovník pokoje, nebo i s israelským králem se smířil; 4) plénitel neřádů; 5) poslušný k odvodícím jej od lakomství; 6) umřel pokojně. 8. Ochoziáš král israelský. A) Začal kralovati léta 17. kralování Josafatova a kraloval dvě létě; B) následovný rodičů v bezbožnosti.

Nebylo pak za tři léta války mezi Syr-
2 skými a Israelskými. * I stalo se léta třetího,
přijel Josafat král judský ke králi israelskému.
3 * Mluvil pak byl král israelský služebníkům
svým: Víte-li, že naše bylo Ramot v Galadě,
a my zanedbáváme vzíti ho zase z moci krále
4 syrského. * Pročež řekl k Josafatovi: Potá-
hneš-li se mnou na vojnu proti Ramotu v Ga-
5 ladě? * Odpověděl Josafat králi israelskému:
Jako jsem já tak jsi ty, jako lid můj tak lid
tvůj, jako koni moji tak koni tvoji. Řekl také
Josafat králi israelskému: Vzeptej se dnes me-
6 dle na slovo Hospodinovo. * I shromáždil král
israelský prorokův okolo čtyř set mužův a řekl
jim: Mám-li táhnouti na vojnu proti Ramotu
v Galadě či tak nechati? I řekli: Táhni, nebo
7 dá je Pán v ruku krále. * Tedy řekl Josafat:
Což není zde již žádného proroka Hospodinova,
8 abychom se ho zeptali? * Nato řekl král israel-
ský k Josafatovi: Ještěť jest muž jeden, skrze
něhož bychom se mohli poraditi s Hospodinem;
ale já ho nenávidím, protože mi nikdy nic do-
brého neprorokuje, než všecko zlé, Micheáš syn
Jemlův. Ale Josafat řekl: Nechť tak nemluví
9 král. * Protož povolav král israelský komorníka
jednoho řekl: Přiveď sem rychle Micheáše
10 syna Jemlova. * (Mezi tím král israelský a Jo-
safat král judský, jeden každý na stolci svém,
oděni jsouce rouchem královským seděli v místě
u vrat brány samařské, a všickni proroci pro-
rokovali před nimi. * Sedechiáš pak syn Cha- 11
nanův udělal sobě byl i rohy železné a řekl:
Takto praví Hospodin: Těmito trkati budeš
Syrské, dokudž nepohubíš jich. * Takž podobně 12
i jiní všickni proroci prorokovali řkouce: Jeď do
Ramatu v Galadě, a šťastně se povede; neboť
dá je Hospodin v ruku královu.) * V tom posel 13
ten, kterýž šel, aby zavolal Micheáše, mluvil je-
mu řka: Ai, nyní slova prorokův jedněmi ústy
předpovídají dobré věci králi; medle buď řeč tvá
jako řeč kterého z nich, a mluv dobré věci.
* Tedy řekl Micheáš: Živ jest Hospodin, že 14
což mi koli řekne Hospodin, to mluviti budu.
* A když přišel ke králi, řekl jemu král: Mi- 15
cheáši, máme-li jeti na vojnu proti Ramotu
v Galadě či tak nechati? Kterýžto řekl jemu:
Jeď a šťastněť se povede, nebo dá je Hospodin
v ruku krále. * I řekl k němu král: I kolikrát 16
tě mám přísahou zavazovati, aby mi nemluvil
jiného než pravdu ve jméně Hospodinově?
* Protož řekl: Viděl jsem veškeren lid israel- 17
ský rozptýlený po horách jako ovce, kteréž ne-
mají pastýře; nebo řekl Hospodin: Nemají
pána tito, navrať se jeden každý do domu
svého v pokoji. * I řekl král israelský k Josa- 18
fatovi: Zdaliž jsem neřekl, že mi nebude pro-
rokovati nic dobrého, ale zlé toliko? * Řekl dále: 19
Z té příčiny slyš slovo Hospodinovo: Viděl

---

26. *model*, H. smrdutých bohů. Viz Lev. 26, 30.

27. *krotce*, J. bos.

29. *syna jeho.* Jakoby řekl: Protože není pravé upřímnosti srdce při něm, nezniknou potomkové jeho mé pomsty.

1. *léta*, t. od času toho, jakž příměří mezi sebou učinili Benadad s králem israelským. Výš 20, 34.

3. *Ramot v Galadě.* Městě k utíkání v pokolení Gadově, v němž Levitové bydlili. Jos. 20, 38. — *z moci*, H. ruky.

5. *Jako jsem* etc., t. já a ty jsme jedno, aneb hotov jsem táhnouti s tebou i s lidem svým i s koňmi.

7. *již*, H. více neb ještě.

9. *komorníka*, H. kleštěnce.

13. *mluv*: prorokuj.

17. *Protož řekl*, t. Micheáš. — *pastýře*, t. na to jim přijde, jestliže potáhnou na tu vojnu.

19. *příčiny*, t. že sobě za žert kladeš radu boží, a tomu, co se praví, věřiti nechceš, ještě zřetelněji to vysvětlím, a napomínám tě, aby sobě to pilně schoval. Nebobych rád své povinnosti i přísaze, kterouž jsi mne zavázal, dosti činil, tak aby mnou nescházelo.

jsem Hospodina sedícího na stolici své a všecko
vojsko nebeské stojící po pravici jeho i po levici
20 jeho. * I řekl Hospodin: Kdo oklamá Achaba,
aby vytáhl a padl u Ramotu v Galadě?
A když pravil ten toto, a jiný pravil jiné,
21 * tož vyšel jakýsi duch, a postaviv se před
Hospodinem řekl: Já ho oklamám. Hospodin
pak řekl jemu: Jakým způsobem?
22 * Odpověděl: Vyjdu a budu duchem lživým
v ústech všech prorokův jeho. Kterýžto řekl:
Oklamáš a dovedeš toho, vyjdiž a učiň tak.
23 * Protož, ai, jižtě dal Hospodin ducha lživého
v ústa všech prorokův tvých těchto,
ježto však Hospodin mluvil zlé proti tobě.
24 * Tedy přistoupiv Sedekiáš syn Chananův,
dal Micheášovi poliček a řekl: Kudyže odšel
Duch Hospodinův ode mne, aby mluvil tobě?
25 * Odpověděl Micheáš: Ai, uzříš v ten den,
když vejdeš do nejtajnějšího pokoje, aby se
26 skryl. * I řekl král israelský: Jmi Micheáše a
doveď ho k Amonovi knížeti města a k Joášovi
27 synu královu, * a řekneš: Takto praví král:
Dejte tohoto do žaláře a dávejte mu maličko
chleba a maličko vody, dokudž se nenavrátím
28 v pokoji. * Ale Micheáš řekl: Jestliže ty se
navrátíš v pokoji, tedyť nemluvil skrze mne
Hospodin. Přesto řekl: Slyštež to všickni lidé.
29 * A tak táhl král israelský a Josafat král jud-
30 ský proti Ramotu v Galadě. * I řekl král israelský
k Josafatovi: Změním já se, když půjdu
k bitvě, ale ty oblec se v roucho své. I změ-
31 nil se král israelský a jel k bitvě. * Král pak
syrský přikázal třidcíti dvěma svým vůdcům
nad vozy a řekl: Nebojujte proti malému, ani
proti velikému, než proti samému králi israel-
32 skému. * I stalo se, když uzřeli vůdcové nad
vozy Josafata, řekli: Jistě král israelský jest;
i obrátili se proti němu, aby bojovali. Tedy
33 zkřikl Josafat. * V tom když uzřeli vůdcové
nad vozy, že on není král israelský, obrátili se
34 od něho. * Muž pak jeden střelil z lučiště náhodou
a prostřelil krále israelského v těch místech,
kdež se brně spojuje. Pročež řekl vozkovi
svému: Obrať se a vyvez mne z vojska,
nebo jsem nemocen. * I rozmohla se bitva 35
v ten den. Král pak stál na voze proti Syrským;
potom umřel večer, a tekla krev z rány
do vozu. * I volal biřic po vojště, když již 36
slunce zapadlo, řka: Jeden každý do města
svého a jeden každý do země své navrať se.
* Umřel tedy král a dovezen jest do Samaří, 37
i pochovali ho v Samaří. * A když pohřížen 38
byl vůz v rybníku samařském, střebali psi krev
jeho, též když umývali zbroj jeho, vedlé řeči
Hospodinovy, kterouž byl mluvil. * Jiné pak 39
věci Achabovy a cožkoli činil, i jaký dům
z kostí slonových vystavěl, i všecka města,
kteráž vzdělal, o tom zapsáno jest v knihách
o králích israelských. * A tak usnul Achab 40
s otci svými, a kraloval Ochoziáš syn jeho místo
něho.

Josafat pak syn Asy počal kralovati nad 41
Judou léta čtvrtého Achaba krále israelského.
*A byl Josafat ve třidcíti pěti letech, když po- 42
čal kralovati, a dvadceti pět let kraloval nad
Jerusalemem; jehožto matky jmeno bylo Azuba
dcera Salaje. * I chodil po vší cestě Asy otce 43
svého, aniž se od ní uchýlil, čině což dobrého
bylo před obličejem Hospodinovým; * toliko po- 44
něvadž výsostí nezkazili, ještě lid obětoval a
kadil na těch výsostech. * Vešel také v pokoj 45
král Josafat s králem israelským. * Jiné pak 46
věci Josafatovy i síla jeho, kterouž prokazoval
a kterouž bojoval, zapsány jsou v knihách
o králích judských. * Ten ostatky ohyzd- 47
ných sodomářů, kteříž ještě pozůstali za dnův
Asy otce jeho, vyplénil ze země. * Tehdáž 48
nebylo žádného krále v zemi idumejské, to-
liko vůdce měli místo krále. * I nadělal Jo- 49
safat lodí mořských, aby jeli do Ofiru pro
zlato; ale nejeli, nebo polámaly se lodí
v Asiongaberu. * Řekl byl také Ochoziáš syn 50
Achabův k Josafatovi: Nechť jedou služebníci
moji se služebníky tvými na lodích, ale
Josafat nechtěl. * I usnul Josafat s otci svými 51
a pochován jest s otci svými v městě Davida
otce svého. Kraloval pak Joram syn jeho místo
něho.

---

21. *Já ho* etc. Ne sami toliko dobří a svatí andělé hotovi jsou k službě Bohu, aby vyvolených jeho ostříhali, ale i zlí a zpronevěřilí, aby na nevěrné a nekající pomsty uvodili. — *Jakým* etc., H. v čem.

22. *dovedeš*, H. přemůžeš.

24. *dal* etc., H. udeřil ho v líce. — *Kudyže*: kde.

25. *se skryl*, t. boje se synů královských, aby od nich zabit nebyl, žes nepravou radu králi dal.

27. *maličko* etc., H. chleba úzkosti a vody úzkosti.

34. *náhodou*, H. v dokonalosti, v prostnosti, t. nemysle na to, aby krále postřeliti měl. — *Obrať se*, H. ruku svou. — *nemocen*. Tajil rány své, a aby vojáků svých nepředěsil, tak se stavěl, jakoby se roznemohl, a předse zmužile sobě počínal, stoje na voze svém.

37. *ho*, H. krále.

44. *nezkazili*, t. předešlí králové. Viz výš 3, 3. a 15, 14.

49. *lodí moř.*, J. deset lodí v Tarsu.

52 Ochoziáš syn Achabův počal kralovati
nad Israelem v Samaří léta sedmnáctého
Josafata krále judského a kraloval nad
53 Israelem dvě létě. * Nebo činil zlé věci před
obličejem Hospodinovým a chodil po cestě
otce svého a po cestě matky své i po ce-
stě Jeroboama syna Nabatova, kterýž při-
vodil k hřešení lid israelský.* Sloužil také Baa- 54
lovi a klaněl se jemu, čímž popudil k hněvu
Hospodina Boha israelského vedlé toho všeho,
což činil otec jeho.

Čtvrté (dle hebr. druhé) knihy Královské.

V čtvrtých knihách královských vypravují se věci zběhlé za spravování šestnácti králův judských a dvanácti israelských. A jest příběh tří set a dvadcíti let.

Hlava 1.

Ochoziáš v nemoci (nebo upadl skrze mříži paláce svého) k Beelzebubovi na radu vyslance poslal. Ale Bůh skrze anděla Eliáše a) vyslancům v cestu s oznámením pohrůžky, b) králi k lůžku jeho (ač spálil mu ohněm nebeským dva zástupy lidu a třetímu pro pobožnost padesátníka odpustil) s touž řečí poslal, c) král podlé řeči boží umřel.

tom zprotivil
se Moab Isra-
elovi po smrti
2 Achabově. * A
téhož času spadl
Ochoziáš skr-
ze mříži palá-
ce svého letní-
ho, kterýž měl
v Samaří, a
stonal. I po-
slal posly řka
jim: Jděte, pil-
ně se ptejte
Beelzebuba,
Boha akaronského, povsta-
3 nu-li z nemoci této? * Ale an-
děl Hospodinův řekl k Eliášovi
tesbitskému: Vstana jdi vstříc
poslům krále samařského a mluv k nim: Zdali
není Boha v Israeli, že jdete dotazovať se
4 Beelzebuba, boha akaronského? * Protož takto
praví Hospodin: S ložce, na kterémžs se slo-
žil, nesejdeš, ale jistotně umřeš. I odšel Eliáš.
5 * A když se navrátili poslové k němu, řekl
k nim: Pročež jste se zase vrátili? * Odpově- 6
děli jemu: Muž nějaký vyšel nám v cestu a řekl
nám: Jděte, navraťte se králi, kterýž vás po-
slal, a rcete jemu: Takto praví Hospodin:
Zdali není Boha v Israeli, že ty posíláš tá-
zat se Beelzebuba, boha akaronského? Protož
s ložce, na kterémžs se složil, nesejdeš, ale
jistotně umřeš. * I řekl k nim: Jaký jest spů- 7
sob muže toho, kterýž vám vstříc vyšel a
mluvil vám ty řeči? * Kteříž odpověděli jemu: 8
Jest člověk chlupatý a pasem koženým pře-
pásán na bedrách svých. To slyše řekl: Eli-
áš tesbitský jest. * Protož poslal pro něj pa- 9
desátníka s padesáti jeho. Kterýž šel k němu,
a ai, seděl na vrchu hory. I řekl jemu:
Muži boží, král rozkázal, aby sstoupil dolů.
* Odpovídaje Eliáš řekl padesátníku: Jest- 10
liže jsem muž boží, nechť sstoupí oheň s ne-
be a sžíře tě i tvých padesát. A tak sstoupil
oheň s nebe a sežral ho i padesát jeho.
* Opět poslal k němu král padesátníka jiného 11
s padesáti jeho. Kterýž mluvil a řekl jemu:
Muži boží, takto rozkázal král: Rychle sstup
dolů. * I odpověděl Eliáš a řekl jim: Jestližeť 12
jsem muž boží, nechť sstoupí oheň s nebe a
sžíře tě i tvých padesát. A tak sstoupil oheň

---

1. *zprotivil*: odstoupil od Israele. — *Moab*, jehož podmanil David (II. Král. 8, 2.), jiă více manem Israelovým býti nechtěl po smrti Achabově.

2. *mříži*: okno, kterýmž se světlo skrze střechu neb půdu nejsvrchnější do pokojů nižších uvodilo; viz o takových střechách Jos. 2, 6. Soud. 16, 27.— *Beelzebuba.* Slovo to Beelzebub vykládá se: pán nad muchami, kterážto modla (jak někteří smýšlí) tak nazvána byla, protože do chrámu jejího množství much na hovada k obětem zbitá se sletovala. Jiní, že lid boží na posměch modle té jmeno to dal. Ale to státi nemůže, poněvadž i Ochoziáš, kterýž o ní mnoho smyslil, tak ji jmenoval. Jiní nejpodobněji, že pohané takovou moc modle té připisovali, jakoby zlé a škodlivé mouchy, kteréž filistinské obyvately trápívaly, ze země zaháněla. Též jmeno potom obráceno na ďábla, kterýž se Bohu protiví a pobožné při jich náboženství trápí. Tak nazván byl ze zlosti od židů Kristus Pán (Mat. hl. 10.), jakoby ten byl, kterýž se pravému náboženství protivil. — *povstanu-li*, H. budu-li živ.

4. *se složil*, H. vstoupil, tak i níž. —*jistotně* etc., H. umíraje umřeš.

8. *člověk chlupatý*, H. pán vlasů, t. kostrbatý. J. jest odín koží chlupatou.

9. *pro něj*, t. aby jej, nechtěl-liby dobrovolně jíti, jali a přivedli. J. k němu.

11. *Opět*, H. navrátil se, tak níž v. 13.

13 boží s nebe a sežral ho i padesát jeho.* Ještě
poslal padesátníka třetího s padesáti jeho.
Pročež vstoupiv přišel ten třetí padesátník
a klekl na kolena svá před Eliášem, a prose
ho pokorně řekl jemu: Muži boží, prosím,
nechť jest drahá duše má i duše služebníků
tvých padesáti těchto před očima tvýma.
14 * Ai, oheň sstoupiv s nebe, sežral dva první
padesátníky s padesáti jejich; ale nyní nechť
15 jest drahá duše má před očima tvýma.* Řekl
pak anděl Hospodinův k Eliášovi: Sstup s ním,
neboj se nic tváři jeho. Tedy vstav šel s ním
ke králi * a mluvil k němu: Takto praví Ho- 16
spodin: Protože jsi poslal posly tázat se
Beelzebuba, boha akaronského (jakoby nebylo
Boha v Israeli, aby se tázal slova jeho);
protož s ložce, na kterémžs se složil, nesejdeš,
ale jistotně umřeš. * I umřel podlé řeči Ho- 17
spodinovy, kterouž mluvil Eliáš; a kraloval
Joram bratr jeho místo něho, léta druhého Je-
horama syna Josafatova, krále judského, neb
on neměl syna. * O jiných pak věcech Ocho- 18
ziášových, kteréž činil, zapsáno jest v knihách
o králích israelských.

Hlava 2.

V tom čase 1) Eliáš do nebe vzat, 2) Eliseus náměstek jeho a) v Jerichu vody opravil, b) u Bethelu dětí bezbožnost ztrestal.

Stalo se potom, když měl již vzíti Ho-
spodin Eliáše u vichru do nebe, že vyšel
2 Eliáš s Eliseem z Galgaly. * I řekl Eliáš k Eli-
seovi: Medle poseď tuto, nebo Hospodin po-
slal mne až do Bethelu. Jemuž řekl Eliseus:
Živ jest Hospodin a živa jest duše tvá, žeť
3 se tebe nespustím. I přišli do Bethelu. * Tedy
vyšli synové proročtí, kteříž byli v Bethelu,
k Eliseovi a řekli jemu: Víš-liž, že dnes Ho-
spodin vezme pána tvého od tebe? Kterýžto
4 odpověděl: A já vím, mlčte! * Opět řekl jemu
Eliáš: Elisee, medle poseď tuto, nebo Hospo-
din poslal mne do Jericha. Kterýž odpověděl:
Živ jest Hospodin a živa jest duše tvá, žeť
5 se tebe nespustím. I přišli do Jericha. * Při-
stoupivše pak synové proročtí, kteříž byli v Je-
richu, k Eliseovi, řekli jemu: Víš-liž, že dnes
vezme Hospodin pána tvého od tebe? I řekl:
A já vím, mlčte! * Řekl mu ještě Eliáš: Poseď 6
medle tuto, nebo Hospodin poslal mne k Jor-
danu. Kterýž odpověděl: Živ jest Hospodin
a živa jest duše tvá, žeť se tebe nespustím.
Šli tedy obadva. * Padesáte pak mužu ze sy- 7
nův prorockých šli a postavili se naproti zda-
leka; ale oni oba zastavili se u Jordanu.
* A vzav Eliáš plášť svůj, svinul jej a udeřil 8
na vodu; i rozdělila se sem i tam, tak že
přešli obadva po suše. * V tom když přešli, 9
řekl Eliáš k Eliseovi: Žádej sobě, co chceš,
prvé nežli budu vzat od tebe. I řekl Eliseus:
Nechť jest, prosím, dvojnásobní díl ducha
tvého na mně. * Jemuž řekl: Nesnadnés věci 10
požádal; avšak jestliže uzříš mne, když vzat
budu od tebe, stane se tak; pakli nic, ne-

---

13. *duše*, t. život.
16. *jakoby* etc., H. zdali proto, že není.
17. *Joram*, t. syn Achabův a bratr Ochoziášův, na jehož místě v nemoci jeho i prvé 5 neb 6 let spravoval království. — *Jehorama*, t. jakž Jehoram správu držeti počal na místě otce svého Josafata ještě za života jeho. Níž 3, 1. II. Par. 21, 2. — *on neměl*, t. Ochoziáš.
18. *věcech*, H. slovích. — *v knihách* etc., H. v knize slov dnův, t. v historiích.

1. *u vichru* etc., J. u vichru nebeském. — *z Galgaly*: odtud, kdež škola synů prorockých byla, jako i v Bethelu a v Jerichu, kteréž Eliáš, maje se odebrati, navštívil a s nimi se rozžehnal.
2. *poseď*: pozůstaň, pobuď. — *přišli*, H. sstoupili.
3. *proročtí*, t. učenníci, pobožnosti i písmům svatým od proroků se vyučující. — *od tebe*, H. od hlavy tvé, t. kteréhožs měl posavad za mistra sobě představeného k velikému potěšení, správě a ozdobě, tak podobně jako hlava tělu aneb koruna hlavě k ozdobě bývá. Dobrý a šťastný prospěch bývá při synech a učennících, při nichž se taková známost a důvěrnost o věrných předložených jejich nalézá. — *mlčte*, J. i mlčeli.
5. *v Jerichu*. Ačkoli na Jericho prokletí boží bylo vydáno (Jos. 6, 26.), ano i v potomních časích (III. Král. 16, 34.) nad tím, kdo je zase vystavěl, hrozně mstěno, avšak pobožní bez uražení Boha v něm přebývati i školy u velikých zástupích držeti mohli. Nebo ne místo lidí, ale lidé místa posvěcují. Exod. 3, 5.
7. *zdaleka*, t. co se s ním bude díti, žádostivi jsouce viděti.
8. *plášť*: oděv neb sukni zvláštní, jakéž lidé znamenitější užívali.
9. *co chceš*, H. co učiním tobě. — *od tebe*. Neodkázal Eliáš, aby ho Eliseus po odchodu ze světa tohoto za něco žádal, ale dokudž ještě s ním byl. — *díl*, t. přednost v dařích duchovních nad jiné proroky, jako synové prvorození po otcích v statku tělesném dva díly měli. (Deut. 21, 17.) Jiní tu dvojitost slyší na známost věcí tajných a na divy a zázraky.
10. *Nesnadnés*, H. stížil jsi se. — *vzat*: brán, vyzdvižen. Jakoby řekl: Ne ode mne, ale od toho, kterýž mne vezme, žádosti své splnění očekávej; a proto, kdyby se to státi mělo, pilně šetř, aby v dařích k tvému povolání potřebných rozhojněn i utvrzen byl. Nebo ne dřímajícím a nedbanlivým, ale bdícím darové boží dáváni bývají. Chrysost. in act. Ap. hom. 1.

11 stane se. * Takž stalo se, že když předse jdou-
ce rozmlouvali, ai, vůz ohnivý a koni ohniví
rozdělili je narůzno. I vstoupil Eliáš u vichru
12 do nebe. * To vida Eliseus volal: Otče můj,
otče můj, vozové israelští i jezdci jeho! A ne-
viděl ho více. Potom uchopiv roucho své, roz-
13 trhl je na dva kusy, * a zdvih plášť Eliášův,
kterýž byl spadl s něho, navrátil se a stál na
14 břehu jordanském. * Tedy vzav plášť Eliášův,
kterýž byl spadl s něho, udeřil na vodu, a ne-
jsou rozděleny, i řekl: Kdež jest Hospodin Bůh
Eliášův i on sám? A udeřil opět na vodu,
kterážto rozstoupila se sem i tam; i přešel
15 Eliseus. * Což vidouce synové proročtí z Je-
richa naproti stojíce řekli: Odpočinul duch
Eliášův na Eliseovi. I šli proti němu a po-
16 klonili se mu až k zemi * a řekli jemu: Ai,
nyní jest se služebníky tvými padesáte mužův
silných, medle nechť jdou a hledají pána tvé-
ho; snad ho zanesl duch Hospodinův a povrhl
jej na některé hoře aneb v některém údolí.
17 Kterýž řekl: Neposílejte. * Ale když na něj
vždy dotírali, tak že mu to stížné bylo, řekl:
Pošlete. I poslali padesáte mužů, a hledajíce
za tři dni, nenalezli ho. * A když se k němu 18
navrátili (on pak bydlil v Jerichu), řekl jim:
Zdaliž jsem vám neřekl: Nechoďte!
Muži pak města toho řekli k Eliseovi: 19
Hle nyní byt v městě tomto jest výborný, ja-
kož pane můj vidíš; ale vody jsou zlé a ze-
mě neúrodná. * Tedy řekl: Přineste mi nádobu 20
novou a dejte do ní soli. I přinesli mu. * A vy- 21
šed k pramenu těch vod, vsypal tam sůl a
řekl: Takto praví Hospodin: Uzdravuji vody
tyto; nebudeť více odtud smrti, ani nedochůd-
čete. * A tak uzdraveny jsou ty vody až do 22
dnešního dne vedlé řeči Eliseovy, kterouž byl
mluvil.
Potom šel odtud do Bethelu; a když šel 23
cestou, pacholata malá vyšedše z města, po-
smívali se jemu říkajíce: Jdi lysý, jdi lysý!
* Kterýžto ohlédna se, uzřel je a zlořečil jim 24
v jmeně Hospodinově; protož vyskočivše dvě
medvědice z lesa, roztrhaly z nich čtyřidca-
tero a dvé dětí. * I šel odtud na horu Karmel, 25
odkudž navrátil se do Samaří.

Hlava 3.

9. Joram král israelský bratr Ochoziášův 1) začal kralovati léta 18. Josafatova kralování a kraloval 12 let; 2) bezbožný, ale ne tak jako otec; 3) v tažení s králem judským a idumejským od žízně jest zachován i nad Mesou moabským vítězství obdržel, kterýž ze zlosti syna svého na zdech obětoval.

Joram pak syn Achabův počal kralovati
nad Israelem v Samaří léta osmnáctého Josa-
fata krále judského a kraloval dvanácte let.
2 * A činil to, což jest zlé před očima Hospodi-
novýma, ač ne tak jako otec jeho a jako ma-
tka jeho; nebo odjal modly Baale, kterýchž byl
3 nadělal otec jeho. * Avšak v hříších Jeroboa-
ma syna Nabatova, kterýž k hřešení přivodil
Israele, vždy vězel a neodstoupil od nich.
4 Mesa pak král moabský měl hojnost do-
bytka a dával králi israelskému sto tisíc be-
5 ranův a sto tisíc skopců s vlnou jejich. * I stalo
se, když umřel Achab, že se zprotivil král
moabský králi israelskému. * Tedy vytáhl v ten 6
čas král Joram ze Samaří a sčetl veškeren
Israel. * A když táhl, poslal Josafatovi králi 7
judskému, aby mu řekli: Král moabský zpro-
tivil mi se, potáhneš-li se mnou proti Moa-
bovi na vojnu? Odpověděl: Potáhnu: jako
jsem já tak jsi ty, jako lid můj tak lid tvůj,
jak koni moji tak koni tvoji. * Zatím řekl: 8
Kterouž pak cestou potáhneme? Odpověděl:
Cestou pouště idumejské. * A tak vytáhl král 9
israelský a král judský i král idumejský. A

12. *jezdci jeho*, t. ty jsi byl modlitbou svou a dobrou radou lidu israelskému lepší pomoc a obrana, než všecka vojska královská.

14. *on sám*, t. Eliáš se svým ke mně v slibu se zavázáním. J. v tom i on také jak udeřil na vodu, rozstoupila etc., t. podobně jako i Eliášovi. Výš verš 8.

15. *duch*, t. téhož Ducha svatého dary obdařen a naplněn, kterýž byl i v Eliášovi; ne žeby se tím dvojiti aneb menšiti měl, jsa v jednom i druhém, nebo Bůh jest takový, že ve všech svůj příbytek míti může, k nimž svou milostí přichází. Aug. Num. 11. Quaest. 18.

17. *stížné*, J. mrzelo jej to, H. až se styděl.

19. *země* etc., t. k tomu se nachylovalo, aby krajina ta příčinou vody zlé spustla. Nebo živočichové nerozumní i rozumní užívajíce té vody, i plod potracovali i sami mřeli, tak že nic vyspěti a k sezrání přijíti nemohlo, až i jiné zemské zrostliny. H. země vydávající nedochůdčata.

20. *Přineste*, H. vezměte. — *novou.* Proto nové sobě podati kázal, aby se někdo nedomníval, žeby v té nádobě, jížby užiti chtěl, něco bylo takového, coby k napravení vod těch sloužilo, a takby opravení vod přirozené příčině a ne boží moci se připisovalo. Dionys. i jiní: neúrody neb záhuby.

23. *šel*, H. vstupoval. — *Jdi lysý*, H. vstupuj aneb táhni lysý, táhni lysý, t. předse po svých. Sv. Augustin smýšlí, že to ty děti z ponuknutí a návodu rodičů svých činily, pročež se prorok tak rozhorlil. Serm. 204. de temp.

2. *modly*: sloupy.

6. *sčetl:* upravil k vojně.

9. *král.* Nebyl vlastně král, neb náčelníci od

když objížděli cestou za sedm dní, nedostá-
valo se vody vojsku a hovadům jejich, kte-
10 ráž měli s sebou. * I řekl král israelský: Ach
běda! Nebo povolal Hospodin tří králů těch-
11 to, aby je vydal v ruku Moabovu. * Ale Jo-
safat řekl: Není-liž zde proroka Hospodinova,
abychom se otázali Hospodina skrze něho? Od-
povídaje pak jeden ze služebníků krále israel-
ského řekl: Jestiť zde Eliseus syn Safatův, kte-
12 rýž líval vodu na ruce Eliášovy. * Tedy řekl Jo-
safat: U tohoť jest slovo Hospodinovo. I šli
k němu, král israelský a Josafat i král idumej-
13 ský. * I řekl Eliseus ke králi israelskému: Co
mně do tebe? Jdi k prorokům otce svého a
k prorokům matky své. Řekl jemu král isra-
elský: Nemluv tak; nebo povolal Hospodin tří
králů těchto, aby je vydal v ruku Moabovu.
14 * K tomu řekl Eliseus: Živ jest Hospodin zá-
stupův, před jehožto obličejem stojím, bychť
sobě nevážil Josafata krále judského, nepo-
15 hleděl bych na tě, ani popatřil. * Ale nyní
přiveďte mi toho, kterýžby uměl hráti na har-
fu. A když on hrál, byla nad ním ruka Ho-
16 spodinova. I řekl: * Takto praví Hospodin:
17 Nadělej v potoku tomto množství dolův; * nebo
toto dí Hospodin: Neuzříte větru, aniž uzříte
přívalu, však potok tento naplněn bude vodou,
tak že píti budete vy i množství vaše i hovada
18 vaše. * A i to málo jest před obličejem Hospo-
dinovým, nebo i Moabské dá v ruku vaši.
19 * A zkazíte všeliké město hrazené i všeliké
město výborné, též všecko stromoví dobré zpo-
rážíte a všecky studnice vod zasypete a vše-
liké pole dobré kamením přiházíte. * I stalo se 20
ráno, když obětována bývá oběť suchá, a aj,
vody přicházely cestou od strany idumejské, a
naplněna jest země vodami.

Veškeren pak Moab uslyšev, žeby vytáhli 21
králové, aby bojovali proti nim, svolali se vši-
ckni od toho, kterýž pás s mečem připásati
může a výše, a postavili se na pomezí. * Po- 22
tom ráno vstavše, když slunce vzešlo nad těmi
vodami, uzřeli Moabští naproti ty vody rdě-
jící se jako krev * a řekli: Krev jest; jistě žeť 23
jsou se pohubili ti králové a zabil jeden každý
bližního svého; protož nyní k loupežem, ó
Moabští! * A když přišli k vojsku israelskému, 24
povstavše Israelští, porazili Moabské, kteřížto
utíkali před nimi; ale oni porazili je porážkou
velikou, také i v jejich krajině. * Nebo města 25
jejich zbořili, a na všeliké pole výborné há-
zejíce jeden každý kamením svým, naplnili je,
i všecky studnice vod zasypali a všecko stro-
moví dobré zporáželi, tak že toliko nechali u
Kirharesetu zdi jeho; protož shlukše se pra-
kovníci, dobývali ho. * A vida král moabský, 26
že jsou mu silní bojovníci ti, vzal s sebou
sedm set mužův bojovných, chtě se probiti
skrze vojska krále idumejského, ale nemohli.
* Protož vzav syna svého prvorozeného, kte- 27
rýž měl kralovati místo něho, obětoval ho
v oběť zápalnou na zdi. I stalo se rozhněvání
veliké proti Israelovi, protož odtrhše od ně-
ho, navrátili se do země své.

Hlava 4.

V tom čase Eliseus 1) rozhojněním oleje jedné vdově prorocké z dluhu pomohl, 2) Sunamitské jedné syna vyžádal i vzkřísil, 3) prorokům kaši hořkou osladil a málem sto jich nakrmil.

Tedy žena jedna z manželek synův prorockých volala k Eliseovi řkouc: Služebník tvůj muž můj umřel; ty pak víš, že služebník tvůj bál se Hospodina: a teď věřitel přišel,

---

králů judských jim místo krále dáváni bývali (viz výš III. Král. 22, 48.); v potomních pak časích zvolili a ustanovili sobě krále (níž 8, 20.). — *měli*, H. (byla) u nohou jejich.

11. *Eliášovy*, t. sloužil jemu.

13. *do tebe*, H. a tobě.—*Nemluv tak*, t. neodrhej mi hříchů předků mých, tak aby nás oslyšeti měl, ale raději modli se za nás; ne o mne samého běží, ale i o druhé dva krále, jichž ty sobě vážíš, a cítíme již hněv boží, majíce nedostatek vody.

14. *sobě nevážil*, H. nepřijal tváři.

15. *hráti*. Nepochybné, že toho žádostiv byl proto, aby mysl svou přítomností bezbožného krále israelského znepokojenou spokojil, a písničkou duchovní k spatřování i vypravování skutků a dobrodiní božích spůsobil, i jiné k živějšímu s ochotností toho, což mluviti měl, pozorování vzbudil. Nebo hraní takové bývalo s prozpěvováním srozumitelným žalmů svatých, k přítomným tu věcem příležitých. — *hrál*: prozpěvoval.

16. *tomto*, t. vyschlém, J. v údolí. — *množství*, H. dolův dolův.

17. *i množství*, J. stáda, J. čeleď.

22. *rdějící se*, ne krví ale od slunečného blesku při východu, čímž je Bůh na mysli tak zmámil, aby ani nepomyslili prvé ohledati, takli v pravdě to jest, co se jim zdálo.

23. *k loupežem*: ku kořistem, t. pojďte.

24. *je*, H. Moabské.

25. *házejíce*, J. vyhodivše jeden každý kámen svůj. — *Kirhareset* bylo město hlavní v krajině moabské, do něhož ostatkové Moabských se shrnuli a silně se tu bránili. — *zdi*, H. kamení.

26. *bojovníci*, H. ta válka. — *bojovných*, H. vytahujících meč.

27. *svého*, J. jeho, t. krále idumejského syna že jal tehdáž, když z města vyskočil, a spálil jej. — *rozhněvání*, t. Bůh se na lid svůj rozhněval, že nevykonali pomsty vyřčené nad Moabskými (o čemž v. 19.), ale odtrhli od nich.

aby vzal dva syny mé sobě za služebníky.
2 * K níž řekl Eliseus: Což chceš, ať učiním,
oznam mi co máš v domě? Ona řekla: Nemáť
služebnice tvá nic v domě, jediné báni oleje.
3 * I řekl: Jdi, vyžádej sobě nádob vně ode
všech sousedův svých, nádob prázdných tím
4 více. * A vejda zavři za sebou dvéře i za syny
svými, a nalévej do všech těch nádob, a kte-
5 ráž bude plná, rozkážeš ji odstaviti. * A tak
odešla od něho a zavřela dvéře za sebou a za
syny svými; oni podávali jí, a ona nalévala.
6 * I stalo se, že když naplnila ty nádoby, řekla
k synu svému: Podej mi ještě nádoby. Kte-
rýž odpověděl: Již není více nádoby. I přestal
7 olej. * Tedy ona přišedši oznámila to muži bo-
žímu. On pak řekl: Jdi, prodej ten olej a
spokoj věřitele svého; ty pak se syny svými
budeš se živiti z ostatku.
8 Potom stalo se některého času, že šel Eli-
seus skrze Sunam, kdežto byla jedna žena vzá-
cná, kteráž ho pozdržela, aby jedl u ní. A od
toho času chodívaje tudy, stavoval se tam a
9 jídal chléb. * Přes to řekla muži svému: Ai,
nyníť vím, že ten muž boží svatý jest, kterýž
10 často tudyto chodívá; * medle udělejme poko-
jík malý a postavme tam jemu ložce, stůl, sto-
lici a svícen, aby kdyžbykoli k nám přišel,
11 obrátil se tam. * Některého tedy času přišel
tam, a všed do toho pokojíku, odpočinul tu.
12 * I řekl Giezi služebníku svému: Zavolej té
sunamitské. Kterýžto zavolal jí, i postavila se
13 před ním. * Přitom řekl jemu: Rci nyní k ní:
Hle, pečuješ a staráš se o nás všelijak, co
chceš, ať učiním? Máš-li jakou potřebu před
králem aneb před vůdcem vojska? Kteráž
14 řekla: U prostřed lidu svého bydlím. * Řekl
on: Což tedy mám pro ni učiniti? Odpověděl
Giezi: Hle syna nemá, a muž její starý jest.
15 * Protož řekl: Zavolej jí. Takž jí zavolal, a
16 ona stála u dveří. * I řekl: V čase jistém ve-
dlé času života chovati budeš syna. Řekla
ona: Nechtěj pane můj, muži boží! nechtěj se
17 posmívati služebnici své. * Zatím počala žena
a porodila syna v čase jistém vedlé času ži-
vota, kterýž předpověděl jí Eliseus. * I rostlo 18
dítě. Stalo se pak některého času, že vyšedši
k otci svému k žencům, * řeklo otci svému: 19
Hlava má, hlava má! I řekl k služebníku: Do-
nes jej k matce jeho. * Kterýž když ho vzal a 20
přinesl k matce jeho, seděl na klíně jejím až
do poledne a umřel. * Tedy ona vstoupivši, po- 21
ložila jej na ložce muže božího, a zavřevši ho
vyšla. * Potom zavolala muže svého a řekla: 22
Medle pošli mi jednoho ze služebníkův a je-
dnu oslici, ať doběhnu až k muži božímu, a
zase se navrátím. * Kterýž řekl: Proč chceš 23
jíti k němu? Dnes není novměsíc, ani sobota.
Odpověděla ona: Můj o to pokoj. * Osedlavši 24
tedy oslici, řekla služebníku svému: Pobádej
a běž a nemeškej se pro mne v jízdě, lečbych
rozkázala tobě. * A tak jela, až přijela k muži 25
božímu na horu Karmel. A když ji uzřel muž
boží z daleka, řekl ku Giezi služebníku své-
mu: Hle sunamitská tamto! * Protož nyní běž 26
jí v cestu a rci jí: Dobře-li se máš? dobře-li
se má muž tvůj? dobře-li se má syn? Ona
řekla: Dobře. * V tom přišla k muži božímu 27
na horu a chopila se nohou jeho. I přistoupil
Giezi, aby ji odehnal. Ale muž boží řekl: Ne-
chej jí; nebo v hořkosti jest duše její, a Ho-
spodin zatajil to přede mnou, aniž mi oznámil.
* Ona pak řekla: Zdaliž jsem žádala syna od 28
pána mého? zdaliž jsem neřekla, aby mne ne-
šálil? * Tedy řekl ku Giezi: Přepas bedra svá 29
a vezmi hůl mou v ruku svou a jdi. Jestliže
potkáš koho, nepozdravuj ho, a jestliže tě kdo
pozdraví, neodpovídej jemu, a přijda polož hůl
mou na tvář dítěte. * I řekla matka dítěte: Živ 30
jest Hospodin, a živa jest duše tvá, žeť se tebe
nespustím. * Protož vstav, bral se za ní. * Giezi 31
pak byl předšel je a položil hůl na tvář dítěte,
ale nebylo hlasu ani čitelnosti. Pročež vracuje
se jemu vstříc, pověděl mu řka: Neprobudilo
se dítě. * Všel tedy Eliseus do domu, a ai, dítě 32
mrtvé leželo na ložci jeho. * A když všel tam, 33
zavřel dvéře před oběma a modlil se Hospo-

---

3. *tím více*, H. neumaluj, t. mnoho jich vyžádej neb vypůjč.

8. *času*, H. dne. — *Sunam*, město pokolení Issacharova, ležící k východní straně řeky Karmel. Jos. 19, 19. — *vzácná*, H. veliká, t. pobožností i statkem. — *pozdržela*, J. mocí neb bezděk podržela. — *jedl*, H. jedl chléb.

9. *tudyto*, J. mimo nás aneb skrze naše.

11. *času*, H. dne.

13. *Přitom* etc. Prvé než prorok sám s ní mluvil, tou řečí skrz služebníka svého chtěl jí udatné a doufanlivé mysli přidati, aby bez ostýchání se svou potřebu směle předložila. Nebo poctivé a stydlivé ženy nerády mnoho mluví před lidmi znamenitými. — *bydlím*, t. přátelsky se všemi sousedy svými živa jsem, tak že nemám sobě do žádného co stěžovati.

14. *Hle*, J. ale.

16. *V čase* etc. Podobné mluvení i výklad jeho viz Gen. 18, 10. — *nechtěj*. Jakoby řekla: Dejž Bůh, aby to, co jsi řekl, pravé bylo. H. neklamej.

24. *v jízdě*: v cestě, t. nic se na mne neohlédej, žebych snad povlovněji jeti měla, jsouc žena.

26. *Dobře-li* etc., H. jestli pokoj tobě etc. — *Dobře*, H. pokoj.

29. *hůl*: *berlu*. — *potkáš* etc., H. najdeš muže, nepožehnáš. — *nepozdravuj ho*, t. ničímž jiným se nemeškej a nezaměstknávej, ale toto, co poroučím, předně s pilností vykonej, na nic jiného se neohlédaje. Tak Kristus přikázal apoštolům. Luk. 10, 4.

33. *zavřel* etc., t. aby ani Giezi tam za ním nevcházel ani matka dítěte.

34 dinu. * Zatím vstoupiv na lože, zpolehl na dítě,
vloživ ústa svá na ústa jeho a oči své na oči
jeho a ruce své na ruce jeho, a rozprostřel se
35 nad ním; i zahřelo se tělo dítěte. * A odvrátiv
se, procházel se po domě jednák sem jednák
tam; potom vstoupiv, rozprostřel se opět nad
ním. I kýchalo dítě až do sedmikrát a ote-
36 vřelo to dítě oči své. * Tedy zavolav Giezi
řekl: Zavolej sunamitské. I zavolal jí. A když
přišla k němu, řekl jí: Vezmiž syna svého.
37 * Kteráž jakž vešla, padla k nohoum jeho a
poklonila se k zemi, i vzala syna svého a
vyšla.
38 Potom Eliseus navrátil se do Galgaly.
Byl pak hlad v té zemi, a synové proročtí
seděli před ním. I řekl mládenci svému: Při-
stav hrnec veliký a navař kaše synům proro-
39 ckým. * Protož vyšel jeden na pole, aby na-
sbíral zelin, a nalezl rév polní a nasbíral z ně-
ho tykví polních plnou sukni svou, a přišed
skrájel to do hrnce, aby navařil kaše; nebo ne-
znali toho. * I vylili mužům těm, aby jedli. 40
Stalo se pak, když jedli tu kaši, že zkřikli a
řekli: Smrt v hrnci muži boží; a nemohli jí-
sti. * Kterýžto řekl: Vezměte mouky, kteréž 41
nasypav do hrnce řekl: Vylij lidu. I jedli,
aniž co zlého bylo v hrnci.
V tom muž přišel z Baalsalisy, kterýž při- 42
nesl muži božímu chleby z prvotin, totiž dvad-
ceti chlebů ječných, a klasů nových nevymnu-
tých. I řekl: Dej lidu, ať jedí. * Odpověděl 43
služebník jeho: Což to mám předložiti sto mu-
žům? Opět řekl: Dej lidu, ať pojedí; nebo
tak praví Hospodin: Jísti budou a ještě zů-
stane. * A tak předložil jim, i jedli, a zůstalo 44
ještě vedlé řeči Hospodinovy.

Hlava 5.

Eliseus 4) Naamana syrského uzdravil a Giezi lakomce zlořečením proklel.

Naaman vojevoda krále syrského, jsa
muž veliký u pána svého a osoba vzácná, skrze
něho zajisté dal Hospodin vysvobození zemi
syrské, ten řku muž tak udatný byl malo-
2 mocný.* Byli pak vyšli ze země syrské lotříkové,
kteří zajali ze země israelské děvečku malou,
3 a ta sloužila manželce Naamanově.* Kterážto
řekla ku paní své: O by pán můj dostal se
k proroku, kterýž jest v Samaří, ježtoby ho
4 uzdravil od malomocenství jeho. * A on všed,
oznámil pánu svému řka: Takto a takto pra-
vila děvečka, kteráž jest ze země israelské.
5 * Tedy řekl král syrský: Jdi, vyprav se, a já
pošli list králi israelskému. A odcházeje vzal
s sebou deset centnéřův stříbra a šest tisíců
zlatých, nad to desatero roucho proměnné.
6 * I přinesl list králi israelskému v tato slova:
Hned jakž tě dojde list tento, ai, poslal jsem
k tobě Naamana služebníka svého, aby ho
uzdravil od malomocenství jeho. * I stalo se, 7
že když přečetl král israelský ten list, roztrhl
roucho své a řekl: Zdali jsem já Bohem, abych
umrtvil a obživil někoho, že tento poslal ke
mně, abych uzdravil muže od malomocenství
jeho? Nýbrž posuďte, prosím, a pohleďte, že
příčiny hledá proti mně. * A když uslyšel Eli- 8
seus muž boží, že roztrhl král israelský roucho
své, poslal ke králi řka: Proč jsi roztrhl
roucho své? Nechť nyní přijde ke mně a zvíť,
že jest prorok v Israeli. * A tak přibral se 9
Naaman s jízdou svou a vozy svými, a stál
u dveří domu Eliseova. * Poslal pak k němu 10
Eliseus posla řka: Jdi a umej se sedmkráte
v Jordaně, a uzdraveno bude tělo tvé, a čist
budeš. * Tedy rozhněvav se Naaman, bral se 11
odtud a mluvil: Hle, řekl jsem u sebe, že

---

34. *ruce*, H. dlaně.
35. *kýchalo*, J. *zívlo*.
38. *Galgaly*, odkudž byl vyšel s Eliášem. Výš 2, 1. — *seděli*, t. poslouchajíce ho a učíce se od něho. Že pak hlad byl v zemi, a oni chudí neměli čím se živiti a co jísti, slitovalo se jich Eliseovi; protož aby jich potěšil a v důvěrnosti k slibům božím posloužil i v trpětivosti posílil, rozkázal jim krmičku uvařiti, ne z nějakých zvěřin neb jiných nádherných potrav, ale velmi z obecných věcí; což že i neuměle připraveno bylo, nic se nad tím nehoršili, ale opravy toho žádali. Nehledali tito lahody a svobody těla za zástěrou učení se, jako někteří nynějších časů. J. bydlili s ním. — *navař* etc., J. uvař krmičku.
39. *rév*: ratolest neb keř. — *do hrnce* etc., J. do hrnce, v němž kaši vařívali.
42. *nevymnutých*, H. v svých šupinách.

2. *lotříkové*: záškodní.
3. *uzdravil*, J. shrnul neb shromáždil, t. uzdravil.
4. *A on*, t. Naaman oznámil králi.
5. *odcházeje*. Naaman, kterýž jsa malomocný, z vnuknutí děvečky k Eliseovi pro nabytí zdraví přišel, byl obrazem lidu pohanského. August. Serm. 207. de temp. — *s sebou*, H. do rukou svých. — *stříbra*, t. jakž někteří počítají okolo 10.000 dolarů. — *zlatých*, t. 15.000 dolarů.
7. *příčiny*, J. jak mne láká.
10. *uzdraveno*, H. navráceno.
11. *Hle* etc. Rozumem těla a světa se spravujících lidí příklad, kteříž na tom ustrnuli, ne aby Boha z víry a proti rozumu svému poslouchali, ale potud, pokudžby se rozkazové boží s jejich moudrostí opační srovnávali. A takoví nejspíš bývají v bohatství a slávě světa pohříženi. Protož ne bez příčiny řekl sv. Pavel: Ne mnozí moudří, ne mnozí

jistotně vyjde, a stoje při mně, vzývati bude
jméno Hospodina Boha svého a vznášeje ruku
svou nad místem nedužívým, tak uzdraví ma-
12 lomocenství mé. * Zdaliž nejsou lepší Abana
a Tarfar, řeky damašské nad všecky vody isra-
elské? Zdaližbych se nemohl v nich zmýti,
13 abych čist byl? A obrátiv se jel s hněvem. * Ale
přistoupivše služebníci jeho, mluvili k němu
a řekli: Otče můj, kdyby jakkoli velikou věc
prorok ten rozkázal tobě, cožby neměl učiniti
toho? Čím tedy více, když řekl: Umej se a
14 budeš čist. * A protož sstoupiv, pohřížil se
v Jordaně sedmkrát vedlé řeči muže božího; i
učiněno jest tělo jeho jako tělo dítěte malého,
15 a očištěn jest. * A hned navrátil se k muži
božímu se vším komonstvem svým, a přišed
stál před ním a řekl: Ai, již jsem poznal, žeť
není Boha na vší zemi, jediné v Israeli; protož
nyní vezmi, prosím, dary tyto od služebníka
16 svého. * On pak řekl: Živ jest Hospodin, před
jehož obličejem stojím, žeť nic nevezmu. A ač
17 ho nutil, aby vzal; však nikoli nechtěl. * I řekl
Naaman: Což nic? Ale nechť jest dáno, prosím,
mně služebníku tvému břímě země na dva
mezky; neboť nebude více obětovati služebník
tvůj zápalů aneb obětí jiných bohům cizím,
18 ale Hospodinu. * V této však věci odpusť Ho-
spodin služebníku tvému: když vchází pán
můj do chrámu Remmona, aby se tam modlil,
a on podpírá se na mou ruku, že i já skláním
se v chrámě Remmona. Toho sklánění mého
v chrámě Remmona nechť neváží, prosím, Ho-
spodin služebníku tvému při té věci. * I řekl 19
jemu: Jdi v pokoji. A když odjel od něho ne-
daleko, * v tom řekl Giezi služebník Elisea muže 20
božího sám v sobě: Hle, nedopustil pán můj
Naamovi syrskému tomuto, aby dáti měl
z ruky své to, což přivezl. Živ jest Hospodin,
žeť poběhnu za ním a vezmu něco od něho.
* Protož běžel Giezi za Naamanem. A vida Naa- 21
man běžícího za sebou, rychle skočil s vozu
vstříc jemu a řekl: Dobře-li se děje? * A on 22
odpověděl: Dobře. Pán můj poslal mne, ať bych
řekl: Ai, nyní přišli ke mně dva mládenci
s hory Efraim ze synův prorockých, dej jim
medle centnéř stříbra a dvoje roucho proměnné.
* I řekl Naaman: Raději vezmi dva centnéře. 23
I přinutil ho; a svázav dva centnéře stříbra do
dvou pytlův a dvoje roucho proměnné, vložil
to na dva pacholky své, kteřížto nesli před ním.
* A když přišel na vrch, vzal to z rukou jejich 24
a složil v jednom domě, propustiv muže ty,
kteřížto odešli. * Sám pak všed, stál před pá- 25
nem svým. I řekl mu Eliseus: Odkudžto Giezi?
Odpověděl: Nechodil služebník tvůj nikam.
* Kterýžto řekl jemu: Zdaliž srdce mé nebylo 26
při tom, když obrátil se muž s vozu svého
vstříc tobě? Zdaliž čas byl bráti stříbro aneb
roucho, aneb olivoví a vinice, aneb stáda a
voly, neb služebníky aneb děvky? * Protož 27
malomocenství Naamanovo přichytí se tebe
i semeno tvého na věky. I vyšel od tváři jeho
malomocný jako sníh.

Hlava 6.

Eliseus 5) Syrské do Samaří do rukou Joramových uvedl a ve zdraví propustil. Joram 4) v obležení v Samaří od Syrských pro veliký hlad netrpělivý, nebo chtěl Elisea zabiti, ale změnil úmysl svůj.

Řekli pak synové proročtí k Eliseovi:
Ej, teď místo toto, v němž bydlíme s tebou,
2 jest nám těsné, * medle nechť jdeme až k Jor-
danu, abychom vzali odtud jeden každý jedno
dřevo, a uděláme sobě tu místo, v němžby-
3 chom bydlili. Jimžto řekl: Jděte. * I řekl je-
den: Prosím, pojď také se služebníky svými.
Kterýžto odpověděl: A já půjdu. * Takž šel 4
s nimi. A když přišli k Jordanu, sekali dříví.
* I stalo se, když jeden z nich podtínal dřevo, 5
že sekera spadla mu do vody; tedy zkřikl
a řekl: Ach, pane můj! a ta ještě byla vy-
půjčená. * Jemuž řekl muž boží: Kamž jest 6
upadla? I ukázal mu to místo. Kterýžto uťav

---

mocní, ne mnozí urození. I. Kor. 1, 26. — *vznášeje*, J. žehnaje rukou nad místem nedužívým.

14. *A protož* etc. Velmi svatá věc, duši i tělu užitečná, dáti se v bludu i nižšímu sebe pamatovati a napraviti, a nebýti na svém urputný a zarytý. — *učiněno*, H. navrátilo se.

15. *dary*, H. požehnání, tak Soud. 1, 15.

17. *nic*, t. nechceš vzíti. — *břímě*. Vidí se, že velmi malou jiskřičku světla božího v sobě měl, že tuto svou žádost poněknd pověrnou vynesl, kteréžto povolil-li prorok, mlčením se toho pomíjí. Těm tedy, kteřížto hojnějším světlem poděleni jsou, ne hned toto za příklad bráti sobě sluší, lečby co pocházelo z nařízení božího zřetelného. Viz Jos. 4, 20. též 24, 15.

18. *neváží*, H. odpustí.

19. *nedaleko*, H. za míli cesty. Viz Gen. 35, 16.

21. *rychle*, H. vypadl, t. velmi náhle s vozu sstoupil. Tak se uctivě a vážně měl i k služebníku proroka božího. — *Dobře-li* etc. H. Jestli pokoj.

25. *nikam*, H. sem ani tam.

26. *nebylo*, H. nešlo.

1. *s tebou*, H. před tváří tvou.

5. *sekera*, H. železo, tak i níž.

6. *dřevo*, t. jak někteří smýšlí, topořisko, a to že se hodilo do užší sekery, hned jakž splynula.

dřevo, uvrhl je tam a učinil, aby zplynula
7 sekera. * I řekl: Vezmi ji sobě. Kterýžto vztáh
ruku svou, vzal ji.
8 Když pak král syrský bojoval proti
Israelovi a vešel v radu se služebníky svými
řka: Na tom a na tom místě položí se voj-
9 sko mé. * Tedy poslal muž boží ke králi isra-
elskému řka: Viz, aby netáhl přes to místo;
10 nebo tam Syrští jsou v zálohách. * Protož
posílal král israelský na to místo, o kterémž
mu byl řekl muž boží, a vystříhl ho, aby
11 se ho šetřil, a to ne jednou ani dvakrát. * A tak
skormoutil se v srdci svém král syrský pro tu
věc, a svolav služebníky své řekl jim: Proč
mi neoznámíte, kdo z našich králi israelskému
12 donáší? * Jemuž řekl jeden ze služebníkův jeho:
Nikoli pane můj králi, ale Eliseus prorok, kte-
rýž jest v Israeli, oznamuje králi israelskému
slova, kteráž ty mluvíš v nejtajnějším pokoji
13 svém. * Kterýž řekl: Jděte a vizte, kde jest,
abych poslal a jal ho. I oznámeno mu těmito
14 slovy: Hle, jest v Dotaně. * Protož poslal tam
koně a vozy a vojsko veliké. Kteříž přitáhše
15 v noci, oblehli město. * Vstav pak ráno služe-
bník muže božího vyšel, a ai, vojsko obklíčilo
město, koni i vozové. I řekl služebník ten jeho
k němu: Ach, pane můj, což budeme dělati?
16 * Kterýž odpověděl: Neboj se, nebo mnohem
17 více jich s námi jest nežli s nimi. * I modlil se
Eliseus a řekl: O Hospodine! otevři, prosím,
oči jeho, aby viděl. A tak otevřel Hospodin
oči služebníka toho, a viděl, a ai, hora ta
plná koňův a vozové ohniví okolo Elisea.
18 * A když nepřátelé táhli k němu, modlil se
Eliseus Hospodinu a řekl: Poraž, prosím, ná-
rod tento slepotou. I porazil je slepotou vedlé
19 řeči Eliseovy. * V tom řekl jim Eliseus: Neníť
to ta cesta, ani to město; pojďte za mnou,
a dovedu vás k muži, kteréhož hledáte. Takž
je vedl do Samaří. * I stalo se, když vešli 20
do Samaří, že řekl Eliseus: O Hospodine!
otevři oči těchto, ať vidí. Tedy otevřel Ho-
spodin oči jejich, a viděli, že u prostřed Sa-
maří jsou. * Řekl pak král israelský k Eliseovi, 21
když je uzřel: Mám-liž bíti a pobiti je, otče
můj? * Odpověděl on: Nebij; zdaližs je zjímal 22
mečem svým a lučištěm svým, aby je zmor-
doval? Dej jim raději chleba a vody, ať jedí
a pijí a navrátí se ku pánu svému. * A tak 23
připravil jim hojnost velikou. A když pojedli
a napili se, propustil je. Oni pak navrátili
se ku pánu svému, aniž kdy více potom lo-
tříkové syrští vskakovali do země israelské.
Stalo se potom, že shromáždil Benadad 24
král syrský všecka vojska svá, a přitáh oblehl
Samaří. * Pročež byl hlad veliký v Samaří; 25
nebo velmi dlouho obleženo bylo, tak že hlava
oslová byla za osmdesáte stříbrných, a čtvrtý
díl míry kab trusů holubích za pět stříbrných.
* I přihodilo se, když král israelský šel po zdi, žena 26
jedna zvolala k němu řkouc: Spomoz mi, pane
můj králi! * Kterýžto řekl: Poněvadž nepomáhá 27
Hospodin, odkud já mám pomoci tobě? Zdali
z humna aneb z lisu? * Řekl jí ještě král: 28
Cožtě pak? Kteráž odpověděla: Žena tato
řekla mi: Dej syna svého, abychom ho dnes
snědly, zítra také sníme syna mého; * i uva- 29
řily jsme syna mého a snědly jsme jej. Potom
druhého dne řekla jsem jí: Dej syna svého,
abychom ho snědly; ale ona skryla syna
svého. * A když uslyšel král slova ženy té, 30
roztrhl roucha svá (když pak on šel po zdi,
viděl lid, an pytel byl na těle jeho zespod).
* Protož řekl král: Toto mi učiň Bůh a toto 31

---

8. *položí*, J. rozbije stany své, J. osadíme zálohy.

9. *jsou*, J. táhnou, J. kryjí se.

13. *Dotaně*, místo mezi Sichem a Samaří v pokolení Manassesově. Gen. 37, 17.

16. *nebo* etc. Předivná věc, že vždycky více mívá sobě přítomných s nebe ochránců pobožnost, nežli odpůrců jakýchkoli nashromážditi může na zemi bezbožnost. Ambro. Serm. 86.

18. *slepotou.* Ta slepota nebyla zraku docela zbavení, ale pomámení mysli, tak že nevěděli, kde jsou, kdo je vede a kam jdou, což z nižších slov znáti se dává.

20. *I stalo* etc. Proroka přišedše jímat, sami zajati jsou. Prorok nebojuje, vítězil; dosáhl vítězství bez krve a slavil vítězství bez meče. Chrysost.

21. *Mám-liž* etc.: mám-liž (na ně) udeře, pobiti (je), otče můj?

22. *vody*, t. jísti a píti. Eliseus učí nepřátelům dobře činiti, jim odpouštěti, je místo pomsty síliti.

23. *vskakovali*, t. takovým spůsobem jako na loupež; nesměli již více do země israelské, ale s vojsky velikými nepřestali válčiti, jakž o tom hned níže.

24. *oblehl*, H. ssoužil.

25. *velmi*, H. ai. — *stříbrných*, t. jakž někteří počítají okolo 20 dolarů. — *kab*, míra sutých věcí, beroucí v sebe tak mnoho, coby vešlo do čtyřmecítma vaječných skořepin; čtvrtá tedy částka kabu brala v sebe tak mnoho, jako šest skořepin vaječných. — *stříbrných*, což učiní as desetník.

26. *po zdi*, J. podlé zdi.

30. *pytel:* žíně byla.

31. *protož řekl* etc. Cítě, že lid s ním stížnost má proti proroku, na jehož slovo (jakž patrné jest z verše 3.) nepřátelům odpíráno, a když se ssoužení prodlívalo, soudil král, že buď oklamán jest od proroka, aneb že jeho nedbalstvím schází, poněvadž těžkostí přibývá. Není zajisté možné zlému světu doufati v Boha, svou hříšnost poznati i v metlách božích, před ním se kořiti: ale nazpět vždycky u něho předčí nevěra, slepota, pýcha, nevinných obviňování a trápení. Tak Eliáš prorok trápen byl. III. Král. 17, 3. a 18, 18.

přidej, jestliže zůstane hlava Elisea syna Sa-
32 fatova na něm dnes. * (Eliseus pak seděl
v domě svém, a starší s ním seděli.) I poslal
jednoho z přístojících svých; a prvé nežli
přišel posel ten k němu, již byl řekl k star-
ším: Nevíte-liž, že poslal ten syn vražedníkův,
aby sťal hlavu mou? Šetřtež, kdyžby vcházel
ten posel, zavřete dvéře a odstrčte jej ode
dveří; zdaliž i dusání nohou pána jeho není
za ním? * A když on ještě mluvil s nimi, hle, 33
posel přícházel k němu; ale král dohoniv se ho
řekl: Ai, toto zlé jest od Hospodina, což mám
déle čekati na něj.

Hlava 7.

Eliseus předpověděl o brzkém s hojnou kořistí vysvobození. A to Bůh splnil, nebo a) Syrské rozplašil, b) hojnost všeho lidu hladovému se zašlapáním bezbožného knížete králova dal.

Řekl pak Eliseus: Slyšte slovo Hospodinovo.
Toto praví Hospodin: O tomto čase zítra míra
mouky bělné prodávána bude za lot stříbra a dvě mí-
2 ry ječmene za lot stříbra v bráně samařské. * I od-
pověděl muži božímu jeden z knížat, na jehož
ruku král zpoléhal, a řekl: Kdyby otevřel
Hospodin průduchy nebeské, zdaliby to býti
mohlo? Kterýžto řekl: Ai, uzříš očima svýma,
ale nebudeš jísti z toho.
3 Byli pak u vrat brány samařské čtyři
muži malomocní, kteříž řekli jeden k druhému:
4 Co tu sedíme, ažbychom zemříti musili? * Dí-
me-li: Pojďme do města, hlad jest v městě,
a zemřeme tam; pakli zde zůstaneme, také
zemřeme. Protož nyní pojďte, a utecme do
vojska Syrských; budou-li nás živiti, zůsta-
neme živi, pakli nás zbijí, též zemřeme.
5 * Vstavše tedy v soumrak, aby šli k vojsku
Syrských, přišli až ke kraji ležení syrského,
6 a hle, nebylo tu žádného. * Nebo Pán učinil
to, aby slyšelo vojsko syrské hřmot vozův a
zvuk koňův, a tak hluk vojska velikého; i
řekli jeden k druhému: Hle, ze mzdy najal
proti nám král israelský krále hetejské a krále
7 egyptské, aby připadli na nás. * A vstavše,
utekli v soumrak a nechali tu stanův svých
a koňův svých, i oslův svých a všeho ležení
tak jakž bylo, a sami utekli pro zachování
života svého. * Když tedy přišli malomocní ti 8
na kraj ležení, všedše do jednoho stanu, jedli
a pili, a pobravše stříbro a zlato i roucha,
odešli a schovali. Opět navrátivše se, vešli
do jiného stanu a tolikéž pobrali v něm, a
odšedše schovali. * Řekli pak vespolek: Ne- 9
dobře děláme; den tento jest den dobrých
novin, a my mlčíme. Budeme-li čekati až do
svítání, postihne nás nepravost; protož nyní
pojďte, vejdouce oznamme to domu králov-
skému. * A přišedše volali na branné města, 10
a pověděli jim řkouce: Přišli jsme do ležení
syrského, a ai, nebylo tam žádného, ani hlasu
lidského, kromě koní přivázaných a oslů přiváza-
ných a stanů, jakž prvé byli. * I volal ten na jiné 11
branné, a ti ohlásili to po všem domě královském.
* Vstav tedy král v noci, řekl služebníkům 12
svým: Povím vám nyní, co jsou nám udělali
Syrští. Vědí že jsme hladoví, protož vyšli
z ležení, aby se skryli v poli řkouce: Když
vyjdou z města, zjímáme je živé a vejdeme
do města. * K tomu odpovídaje jeden ze slu- 13
žebníků jeho řekl: Nechť, prosím, vezmou pět
koní z těch, kteříž pozůstali v městě. (Hle,
onit jsou jako i všecko množství israelské,
jenž zůstali v něm; hle, jsou jako i všecko
množství israelské, kteréž již hyne.) Ty po-
šleme a přezvíme. * A tak vzali dva koně 14

32. *Nevíte-liž*, H. neviděli-li jste. — *vražedníkův*, t. Achabův. — *ode dveří*, t. aby vztekle na mne se neobořil, tak žebych slova božího vynesti nemohl. — *za ním*, t. tou příčinou, aby rychle změniv úmysl svůj, mne vražditi nedopouštěl; tak na tento rozum Josefus o tom píše.

33. *řekl*, t. k proroku. — *zlé*, t. obležení, hlad, vraždění dítek. — *na něj*, H. Hospodina, t. jakž ty mi k tomu radíš. Jiní ta slova takto vykládají: Čehožbych více nemusil očekávati od něho, t. kdybych se i vraždy nad prorokem jeho dopustil; jakoby sám s sebou aneb s poslem mluvil.

1. *Eliseus* odpověď dávaje králi na jeho slova zoufalství a potupy Bohu plná, při přítomnosti všech starších i rad královských. — *míra*, H. seah: míra sutých věcí, jejíž čtvrtý díl jest kab, o němž výš 6, 25., a tak seah neb satum zdržuje v sobě to, coby vešlo do 96 skořepin vaječných.

2. *jeden* etc., H. třetí, t. po králi. — *otevřel*, J. nadělal Hospodin oken v nebi.

6. Poněvadž Pán Bůh Samařským na větším díle všelijak bezbožným tak divných milostí svých udílel, i čehožby nedal svým věrným a milým? — *hetejské*. Poněvadž oni staří hetejští již vypléněni byli, rozumějí někteří tím jmenem zámořské národy z Cypru, Krety a ze zemí řeckých.

7. *pro zachování*, H. pro duše své.

9. *postihne* etc., J. budeme trestáni.

11. *po všem*, H. vnitř.

13. *z těch*, H. z koňů pozůstalých, kteříž zůstali etc. — *hyne*, t. byť pak i tam zahynuli, malá jich škoda bude, vždyť jest jim na to přijíti, aby hladem zhynuli, by pak i v městě zůstali. Jiní, ti zajisté tak mnoho dovedou jako i všecko množství israelské, jestliže zachováni budou.

14. *dva* etc., J. dvoje spřežení koňů.

vozní, kteréž poslal král za vojskem syrským
15 řka: Jděte a vizte. * I jeli za nimi až k Jordánu,
a ai, po vší té cestě plno bylo šatů a
nádob, kteréž metali od sebe Syrští, splašeni
jsouce. Tedy navrátivše se poslové, oznámili
16 to králi. * Protož vyšed lid, vzebral ležení
syrské. A byla míra mouky bělné za lot a dvě
míry ječmene za lot vedlé řeči Hospodinovy.
17 * Král pak byl ustanovil to kníže, na jehož
ruku zpoléhal, u brány, kteréhož pošlapal lid
v bráně, tak že umřel, vedlé řeči muže božího,
kterouž mluvil, když král k němu byl
sešel. * A stalo se tak, jakž mluvil muž boží 18
ke králi řka: Dvě míry ječmene budou za
lot stříbra a míra mouky bělné za lot stříbra
zítra o tom čase v bráně samařské. * K čemuž 19
bylo odpověděl kníže muži božímu a řeklo:
Kdyby otevřel Hospodin průduchy nebeské,
zdaliby to podlé řeči této býti mohlo? K němuž
on řekl: Ai, ty uzříš očima svýma, ale
z toho jísti nebudeš. * A tak se stalo jemu; 20
nebo pošlapal ho lid v bráně, tak že umřel.

Hlava 8.

V tom čase Eliseus 1) ženu sunamitskou před hladem vystřahl, jíž potom král zase na správu Giezi všecko navrátil; 2) v Damašku králi syrskému Benadadovi smrt a Hazaelovi tyranství jeho předpověděl. V. Jehoram král judský 1) začal plně kralovati po smrti otce svého léta kralování Joramova pátého, měv let 32 a kraloval 8; 2) bezbožný, spříznil se s domem Achabovým; 3) pročež jakkoli mu Bůh dal syna pro Davida, však dopustil, že Edomští, ač poraženi, i Lebno město kněžské, odstoupili; 4) a tak v hříších umřel. VI. Ochoziáš král judský a) léta 12. kralování Jorama počal kralovati, maje let 22 a kraloval jeden rok; b) bezbožně postoupil po domě Achabově, jemuž se i ve válkách propůjčoval. 5) Joram přemožen od Hazaele syrského a zraněn velice, hojil se v Jezraheli a tam jest před městem od Jehu zavražděn.

Mluvil pak Eliseus k ženě té, jejíhož
byl syna vzkřísil, řka: Vstaň a jdi, ty i
čeleď tvá, a buď pohostinu, kdežkoli budeš
moci byt míti; nebo zavolal Hospodin hladu,
2 a přijdeť na zemi za sedm let. * Vstavši tedy
žena, učinila vedlé řeči muže božího a odešla
s čeledí svou a bydlila pohostinu v zemi
3 Filistinských sedm let. * I stalo se, když pominulo
těch sedm let, navrátila se ta žena
ze země filistinské a šla, aby prosila krále
4 za dům svůj a za pole své. * Mezi tím král
mluvil s Giezi služebníkem muže božího řka:
Vypravuj mi medle o všech věcech velikých,
5 kteréž činil Eliseus. * A když on vypravoval
králi, kterak obživil mrtvého, ai žena, jejíhož
syna vzkřísil, přistoupivši prosila krále za
dům svůj a za pole své. I řekl Giezi: Pane
můj králi! to jest ta žena a tento syn její,
6 kteréhož vzkřísil Eliseus. * Tedy otázal se král
ženy. Kterážto vypravovala jemu. I poručil
král komorníku jednomu řka: Ať jsou navráceny
všecky věci, kteréž byly její, i všecky
užitky pole ode dne, v němž opustila zemi,
až dosavád.
Potom přišel Eliseus do Damašku. Král 7
pak syrský Benadad stonal. I oznámeno jemu
těmito slovy: Přišel muž boží sem. * I řekl 8
král Hazaelovi: Vezmi v ruce své dar a jdi
vstříc muži božímu a zeptej se Hospodina
skrze něho řka: Povstanu-li z nemoci této?
* A tak šel Hazael vstříc jemu, vzav s sebou 9
dar a všeliké věci výborné damašské, břemena
na čtyřidcíti velbloudech, a přišed, stál
před ním a řekl: Syn tvůj Benadad král
syrský poslal mne k tobě řka: Povstanu-li
z nemoci této? * Odpověděl mu Eliseus: Jdi, 10
pověz jemu: Zajisté mohlby živ zůstati; ale
Hospodin mi ukázal, že jistotně umře. * V tom 11
proměniv muž boží tvář svou, ukázal se
k němu neochotně a plakal. * Jemuž řekl Hazael: 12
Proč pán můj pláče? Odpověděl: Protože
vím, co zlého ty učiníš synům israelským:
pevnosti jejich spálíš a mládence jejich
zmorduješ mečem a nemluvňátka jejich

15. *od sebe*, t. aby mohli tím snáze utíkati.
17. *byl sešel*, H. sstupoval.

1. *hladu.* Prve-li, než Samaří obleženo bylo, čili potom ten hlad byl, místně se rozuměti nemůž. Někteří smyslí, že o tom mluví Johel hl. 1., jiní, že byl za času krále Manassesa po smrti Isaiášově.
3. *prosila* etc., H. volala ku králi.
6. *poručil*, H. dal jí král komorníka.
8. *dar*, H. mincha, tak i níže.
9. *s sebou*, H. v ruku svou. — *Syn* etc. Eliseus muž boží u větší vážnosti a poctivosti byl u cizích nežli u svých vlastních. Tak se to podnes děje, že nejsou proroci aneb služebníci boží beze cti jediné ve své vlasti a příbuznosti. Mat. 13, 57. Vždycky voní světu více věcí cizí, neznámé, barvou nevlastní přikryté a ulíčené, nežli věci domácí, známé a bez obmyslnosti v prostnosti se nalézající.
10. *zůstati*, t. kdyby jiné příčiny zrádné nebylo, o níž viz v. 15.
11. *proměniv*, t. od dřevní přívětivosti a ochotnosti. — *ukázal* etc., J. ukázal (ji, t. tvář) tesklivou aneb skormoucenou. J. prodléval (t. v tom svém proměnění neochotném) až ho mrzelo (t. Hazaele). Jiní celý ten verš takto: V tom postavil tvář svou

rozrážeti budeš a těhotné jejich zroztínáš.
13 * I řekl Hazael: I což jest služebník tvůj pes,
aby učiniti mohl věc tak velikou? Odpově-
děl Eliseus: Ukázaltě mi Hospodin, že budeš
14 králem syrským. * A odšed od Elisea přišel
ku pánu svému. Kterýžto řekl mu: Což řekl
Eliseus? Odpověděl: Pravil mi, žeby mohl
15 živ zůstati. * I stalo se na zejtří, že vzal ko-
berec a namočiv jej ve vodě, prostřel jej na
tvář jeho, i umřel; a kraloval Hazael místo něho.
16 Léta pak pátého Jorama, syna Acha-
bova krále israelského, a Josafata krále jud-
ského, počal kralovati Jehoram syn Josafatův
17 král judský. * Ve dvou a třidcíti letech byl,
když počal kralovati, a kraloval osm let v Jeru-
18 salemě.* A chodil po cestě králův israelských,
tak jako činil dům Achabův; nebo měl dceru
Achabovu za manželku. Takž činil zlé věci
19 před očima Hospodinovýma. * Hospodin však
nechtěl zahladiti Judy pro Davida služebníka
svého, jakž mu byl zaslíbil, že dá jemu svíci
20 i synům jeho po všecky dny.* Ve dnech jeho
odstoupil Edom od království judského, a
21 ustanovili nad sebou krále. * Tou příčinou
táhl Jehoram do Seiru, i všickni vozové
s ním; a vstav v noci, porazil Idumejské,
kteříž jej byli obklíčili, i vůdce vozův, a lid
22 utekl do stanův svých.* Však předse odstou-
pil Edom od království judského až do tohoto
dne; takž odstoupilo i Lebno téhož času.
*O jiných pak věcech Jehoramových a o všem, 23
cožkoli činil, psáno jest v knihách o králích
judských. * I usnul Jehoram s otci svými a 24
pochován jest s otci svými v městě Davi-
dově; kraloval pak Ochoziáš syn jeho místo
něho.
Léta dvanáctého Jorama syna Achabova 25
krále israelského počal kralovati Ochoziáš
syn Jehorama krále judského. * Ve dvame- 26
cítma letech byl Ochoziáš, když počal kra-
lovati a kraloval jeden rok v Jerusalemě.
Jmeno matky jeho bylo Atalia, dcera Amri
krále israelského. * A chodil cestou domu 27
Achabova čině, což jest zlého před očima Ho-
spodinovýma, jako i dům Achabův, nebo byl
zetěm domu Achabova. * Pročež vycházel 28
s Joramem synem Achabovým na vojnu proti
Hazaelovi králi syrskému do Ramotu galad-
ského; ale porazili Syrští Jorama. * A tak 29
navrátil se král Joram, aby se hojil v Jezra-
heli na rány, kterýmiž ho ranili Syrští v Ra-
motě, když bojoval s Hazaelem králem syrským.
Ochoziáš pak syn Jehorama krále judského
přijel, aby navštívil Jorama syna Achabova
v Jezraheli; nebo tam nemocen byl.

Hlava 9.

10. Jehu král israelský A) jakž byl od proroka, kteréhož z poručení božího Eliseus poslal, v tajném pokoji pomazán na království a dvořenínové jej podlé správy za krále vyhlásili; B) hned jel do Jezrahele, nic nedbav na vyslance, Jorama zpátkem utíkajícího prostřelil a na pole Nabatovo vhoditi, potom i Ochoziáše zabiti poručil, c) Ochoziáš i s tovaryšem svým, když se k němu do Jazrahele vypravil, od Jehu zabit jest; d) nic od svých v hrobě svém v Jerusalemě pochován. C) Neodpustil Jehu a) Jezabeli, neb ji s okna shoditi poručil, jižto rozšlapali koňové podlé slova Hospodinova.

Prorok pak Eliseus povolal jednoho ze
synův prorockých a řekl jemu: Přepaš bedra
svá a vezmi tuto nádobku oleje do ruky své
2 a jdi do Ramotu galadského. * A když tam
přijdeš, uzříš tam Jehu, syna Josafata syna
Namsi; k němuž když přijdeš, vyvoláš ho
z prostředku bratří jeho a uvedeš ho do nej-
tajnějšího pokojíku. * A vezma nádobku oleje, 3

(proti němu), a tak se ukázal, až se styděl (t. Hazael), zatím plakal muž boží.

13. *tvůj pes*, t. opovržený, ničemný, bez moci. Podobně David o sobě mluví. I. Král. 24, 15. J. zdali jsem pes, abych páchal tak hrozné věci.

15. *tvář jeho*, J. svou; žeby to sobě sám nemocný, ochlazení hledaje, učinil. Jiní obecně, že to Hazael učinil zúmyslně za tou zástěrou, jakoby mu posloužiti chtěl a tak jej zadusil. Josefus píše, že jej provazem zaškrtil.

20. *od království*, H. aby nebyl pod rukou Judy. — *krále*, nebo prvé měli toliko vládaře sobě od krále judského představeného, kterýž místo královské držel (III. Král. 22, 48.), tu k splnění přišlo předpovědění Isakovo. Gen. 27, 40.

21. *a lid*, t. kteříž znikli porážky.

22. *Lebno*, město kněžské v pokolení Judově při pomezí idumejském ležící (Jos. 21, 13.), čímž překážku měl, že svého předsevzetí proti Idumejským vykonati nemohl.

24. *Ochoziáš*, jináč též slove Joachaz (II. Par. 21, 17.) a Achaziáš (II. Par. 22, 1.) neb Oziáš (Mat. 1, 8.) a Azariáš (II. Par. 22, 6.).

26. *kralovati*, t. s otcem, s nímž kraloval dvadceti let. — *rok*, t. sám bez otce; když měl již věku svého 42 léte, jakž se II. Par. 22, 2. počítá.

1. *Přepas*, t. buď hotov, aby to, co se poručí, ochotně a snažně vykonal. I veliké věci proroci svým učenníkům někdy poroučeli.

2. *nejtajnějšího*. Tajně aby to spraveno bylo, chtěl Eliseus z té příčiny, aby někdo z pochlebníků Joramových na mládence nesáhl, mezi tím aby volně odjíti mohl; též aby nebyl v podezření, žeby svého zisku hledal. Dionysius.

vyleješ na hlavu jeho a díš: Toto praví Ho-
spodin: Pomazuji tebe za krále nad Israelem.
A hned otevra dvéře, utec a nemeškej se.
4 * I odšel mládenec ten služebník proroků do
5 Ramotu galadského. * A když přišel, ai, kní-
žata vojska seděli, i řekl: Mámť něco pově-
díti, ó kníže! I řekl Jehu: Komu ze všech
6 nás? Odpověděl: Tobě ó kníže! * Vyvstav tedy,
všel do vnitřku. I vylil olej na hlavu jeho a
řekl jemu: Toto praví Hospodin Bůh israel-
ský: Pomazuji tebe za krále nad lidem Ho-
7 spodinovým, nad Israelem. * A zmorduješ dům
Achaba pána svého; neboť pomstím krve
služebníkův svých prorokův a krve všech
služebníků Hospodinových z ruky Jezabeli;
8 * a tak zahyne veškeren dům Achabův, a
vyplénim z domu Achabova močícího na stěnu
9 a zajatého a zanechaného v Israeli. * Učiním
zajisté domu Achabovu jako domu Jeroboama
syna Nabatova a jako domu Baasi syna
10 Ahiášova. * Jezabel pak sežerou psi na poli
Jezrahel, a nebudeť, kdoby ji pochoval. A ry-
11 chle otevřev dvéře utekl. * A když Jehu vy-
šel k služebníkům pána svého, řekl mu jeden:
Dobře-li se děje? Proč přišel ten blázen
k tobě? Odpověděl jim: Vy znáte člověka i
12 řeč jeho! * I řekli: Klam jest, pověz nám me-
dle. Kterýžto řekl: Takto a takto mluvil mi,
řka: Toto praví Hospodin: Pomazuji tě
13 za krále nad Israelem. * Tedy rychle vzali
jeden každý roucho své a prostřeli pod něj
na nejvyšším stupni, a troubíce v troubu pra-
14 vili: Kralujeť Jehu. * Zatím spiknul se Jehu
syn Josafata syna Namsi proti Joramovi:
kdyžto Joram ostříhaje Ramotu galadského
spolu se vším Israelem před Hazaelem králem
15 syrským, * navrátil se byl Joram král, aby
se hojil v Jezraheli na rány, kterýmiž ho ra-
nili Syrští, když bojoval proti Hazaelovi králi
syrskému. A řekl Jehu: Vidí-li se vám,
nechť nevychází žádný z města, kterýžby šel
16 a oznámil to v Jezraheli. * I vsedl na vůz
Jehu a jel do Jezrahele; nebo Joram ležel
tam; Ochoziáš také král judský přijel byl,
aby navštívil Jorama. * V tom strážný, kte- 17
rýž stál na věži v Jezraheli, když viděl zá-
stup Jehu přicházející řekl: Vidím jakýsi zá-
stup. I řekl Joram: Povolej jízdného a pošli
vstříc jim, aby se otázal: Jestli pokoj? * I vyjel 18
jízdný proti nim a řekl: Takto praví král:
Jestli pokoj? Odpověděl Jehu: Co tobě do
pokoje? Jeď za mnou! Protož oznámil to
strážný řka: Přijel posel až k nim, ale ne-
vracuje se. * Ještě poslal druhého jízdného. 19
Kterýž přijel k nim a řekl: Takto praví král:
Jestli pokoj? Odpověděl Jehu: Co tobě do
pokoje? Jeď za mnou! * Opět oznámil to 20
strážný řka: Přijel až k nim, ale nevrací se.
Příjezd pak jest jako příjezd Jehu syna
Namsi, nebo vztekle jede. * Tedy řekl Joram: 21
Zapřáhni! I zapřáhl k vozu jeho. Takž vyjel
Joram král israelský a Ochoziáš král judský,
každý na voze svém, a vyjevše proti Jehu,
potkali se s ním na poli Nabota jezrahelského.
* I stalo se, když uzřel Joram Jehu, že řekl: Jest- 22
liž pokoj Jehu? Odpověděl: Jaký pokoj, poněvadž
ještě smilství Jezabeli matky tvé a kouzelni-
ctví její velmi mnohá trvají? * Pročež obrátiv 23
se Joram, utíkal a řekl k Ochoziášovi: Zrada
Ochoziáši! * Ale Jehu pochytiv lučiště, po- 24
střelil Jorama mezi ramena jeho, tak že střela
pronikla srdce jeho, i padl na voze svém.
* Zatím řekl Jehu k Badakerovi plukovníku 25
svému: Vezma povrz jej na pole Nabota
jezrahelského; nebo pamatuješ, když jsme
já a ty jeli spolu za Achabem otcem jeho,
že Hospodin vynesl pohrůžku tuto řka: * Za- 26
jisté krve Nabotovy a krve synů jeho, kterouž
jsem viděl včera, řekl Hospodin, pomstím
na tobě na poli tomto, Hospodin to řekl.
Nyní tedy vezma povrz jej na pole vedlé řeči
Hospodinovy. * Ochoziáš pak král judský uzřev 27
to, utíkal cestou k domu zahradnímu. Ale
honil ho Jehu a řekl: I toho zabíte na voze
jeho. Takž ho ranili, když vyjížděl ke Gaveru,
kteréž jest podlé Jeblaamu; i utekl do Ma-
geddа a tam umřel. * Kteréhož vloživše na 28
vůz služebníci jeho, vezli jej do Jerusalema

10. *na poli*, J. na dílu neb dědině, t. královské, kterouž Nabatovi nepravě vydřel. III. Král. hl. 21.
11. *Dobře-li*, H. jestli pokoj. — *blázen*: třeštík, viz v jaké vážnosti a uctivosti bývali proroci boží nejvíc u svých. Výš 8, 9. — *řeč jeho*. Jakoby řekl: Zdaž nevíte, co proroci mluvívají.
13. *nejvyšším*, J. vedlé slunečných hodin.
15. *žádný*, H. utíkající.
16. *na vůz*, J. na kůň.
17. *Povolej*, H. vezmi. — *Jestli pokoj*, t. dobře-li se děje.
18. *jeď* etc., H. obrať se, tak i níže.
20. *vztekle*: prudce.
21. *Tedy* etc. Které Bůh zkaziti chce, ty oslepuje a rozum jim odjímá, tak se Joramovi teď stalo; věda, že má Jehu nepřítelem, že s prchlivostí, že se zástupem jede, a sám že jesti raněný i bez svého lidu, však mu sám slepě v ruce vlezl. Jos. 10, 33.
23. *se*, H. ruce své.
24. *pochytiv*, J. natáhl silně, H. naplnil ruku svou.
25. *pamatuješ*, J. pamatuji. — *pohrůžku*, H. břímě, t. předpovědění pomsty hrozné proroctví.
26. *synů*. Ne sám Nabot od bezbožné Jezabeli, ale i synové neb dědicové jeho pro tu vinnici utrpěti musili. III. Král. 21, 13. — *řekl Hosp.*, t. nepochybně, ale jistotně uložil to skutečně vykonati.— *pomstím*, H. navrátím tobě.
27. *ke Gaveru*, město v pokolení Manassesově.—

a pochovali jej v hrobě jeho s otci jeho v mě-
29 stě Davidově. * Léta jedenáctého Jorama syna
Achabova počal kralovati Ochoziáš nad Judou.
30 Potom Jehu přišel do Jezrahele. O čemž
když uslyšela Jezabel, uličila tvář svou a
31 ozdobila hlavu a vyhlédala z okna.* A když
Jehu jel skrze bránu, řekla: Jestli pokoj, ó
32 Zambri, morděři pána svého? * On pak po-
zdvih tváři své k oknu řekl: Kdo drží se
mnou, kdo? I vyhlédli na něj dva aneb tří
33 komorníci její. * Jimžto řekl: Svrzte ji! Kte-
řížto svrhli ji; i pokropena jest krví její stěna
i koni, a tak pošlapal ji. * A když přijel, jedl 34
a pil a řekl: Pohleďte již na tuto zlořečenou
a pochovejte ji, neb jest dcera královská.
* Protož odšedše, aby ji pochovali, nenalezli 35
z ní jediné leb a nohy a dlaně rukou. * A na- 36
vrátivše se, pověděli jemu. Kterýžto řekl:
Slovo Hospodinovo jest, kteréž mluvil skrze
služebníka svého Eliáše tesbitského, řka:
Na poli Jezrahele žráti budou psi tělo Jeza-
belino. * Budiž tedy tělo Jezabelino na poli 37
Jezrahele jako hnůj na svrchku pole, tak aby
nikdo neřekl: Tato jest Jezabel.

Hlava 10.

Neodpustil Jehu b) synům Achabovým, jichžto do 70 bylo, ale všecky je rozkazem obyvatelům samařským pobiti poručil; c) bratřím Ochoziášovým v počtu čtyřidcíti dvěma; d) ostatkům domu Achabova, k čemuž i povolal, pokojně do Samaří jeda, Jonadaba Rechabova; e) modlářům Baalovým, neb je při obětech do konce pobil; f) modlám, nebo o nich po všech městech rozeslal (ale telete Jeroboamova zanechal), však D) Bůh mu o dědicích do čtvrtého kolena zámluvu učinil; E) ale že nebyl toho pilen, Bůh dopustil Hazaelovi syrskému Israele velice sužovati a snižovati; F) tak tehdy umřel kralovav let 28.

Měl pak Achab sedmdesáte synův v Sa-
maří. I napsal Jehu list a poslal jej do Sa-
maří ke knížatům israelským starším, a kte-
říž chovali syny Achabovy, s tímto poručením:
2 * Hned jakž vás dojde list tento, poněvadž
u vás jsou synové pána vašeho, jsou i vo-
zové u vás i koni, máte i město hrazené a
3 zbroj: * vyberte nejlepšího a nejspůsobněj-
šího ze synův pána svého a posaďte na stol-
ci otce jeho a bojujte za dům pána svého.
4 * Kteřížto bojíce se náramně pravili: Ai, dva
králové neostáli před ním, a kterak my osto-
5 jíme? * A tak poslal ten, kterýž byl ustanoven
nad domem, a kterýž ustanoven byl nad mě-
stem i starší, a kteříž chovali syny Achabovy,
k Jehu řkouce: Služebníci tvoji jsme a vše-
cko, což nám rozkážeš, učiníme; neustano-
víme žádného krále, což se tobě dobře líbí,
6 učiň. * I napsal k nim list podruhé řka: Jste-li
moji a hlasu mého posloucháte-li, vezmouce
hlavy všech synův pána svého, přijďte ke mně
zítra o tomto čase do Jezrahele. (Synův pak
královských bylo sedmdesáte mužův u nej-
přednějších v městě, kteříž chovali je.) * Tedy 7
stalo se, jakž jich došel list ten, že zjímali
syny královské a zbili sedmdesáte mužův, a
vkladše hlavy jejich do košův, poslali je
k němu do Jezrahele. * A přišed posel, ozná- 8
mil jemu řka: Přinesli hlavy synův králov-
ských. A on řekl: Skladte je na dvě hromady
u vrat brány až do jitra. * Potom ráno vyšed, 9
postavil se a řekl ke všemu lidu: Spravedliví jste
vy. Ai, já spiknul jsem se proti pánu svému a
zabil jsem ho, kdožby pak směl pobiti tyto
všecky? * Věztež nyní, žeť nepochybilo ni- 10
žádné slovo Hospodinovo, kteréž mluvil Ho-
spodin proti domu Achabovu; ale vykonal
skutečně Hospodin, což byl mluvil skrze slu-

Jeblaam, jiné město v témž pokolení. Jos. 17, 11.— *Mageddo*, tolikéž.

30. *tvář*, H. oči, chtíc se buď zalíbiti Jehu, buď důstojnost a pýchu svou královskou ukázati, jakož pak pyšná a bezbožná byla.

31. *Zambri*. Kdo byl Zambri, viz III. Král. 16, 5. Pro podobenství skutku k Zambrově nešlechetnosti tak ho tím jmenem nazývá. J. (Což se zdá) že pokoj (aneb štěstí míti budeš) ó Zambri. Jakoby řekla: Nejsi toho hoden.

36. *Slovo*, t. v skutku splněné; to jest ta věc, o níž etc.

37. *Budiž*, J. bude. Jakoby řekl: Nechť tedy tam zůstává nepohřbena. — *neřekl*, t. aby neměla jistého pohřbu, ani ovšem nápisu při tom na budoucí svou památku, ale ať jest v zapomenutí věčné dána.

1. *kteříž* etc., J. pěstounům, kteříž k bedlivé stráži a k vychovávání syny královské sobě poručeny měli. J. mistrům. Takové bylo tehdáž tyranství od těch vrchností, že poddaní i děti jejich jim vychovávati musili, vlky a lvy na svá stáda, a psy na svou nohu.

3. *vyberte*. Posměšná a důtklivá řeč, smysl opačení mající, t. můžete-li jak a smíte-li mi se zepříti, ohledejte, povoluji vám toho; však máte podle čeho.

6. *všech*, H. mužův.

7. *zbili*, t. jako se hovada bijí beze vší lítosti, tak i níž v. 14.

8. *u vrat*, tu, kde soud držán a úsudek vypovídán býval. — *do jitra*. V noci hned bez meškání odeslali ty hlavy; a ač to učinili, předse jim v noci nedůvěřoval a před sebe jich nepustil.

9. *všecky*, t. nežli já aneb komužbych já poručil, maje to z rozkazu božího.

10. *Věztež* etc. Veršem předcházejícím ospravedlňoval Samařské v jejich vraždě; tuto sebe očišťuje,

11 žebníka svého Eliáše.* A tak pobil Jehu všecky,
kteříž pozůstali z domu Achabova v Jezraheli,
i všecky nejpřednější jeho i známé jeho i
kněží jeho, tak že nezůstalo z nich žádného
živého.
12 Potom vstav, odebral se a jel do Samaří,
13 a již byl v Betekedu na cestě. * I nalezl tam
Jehu bratří Ochoziáše krále judského a řekl:
Kdo jste vy? Odpověděli: Jsme bratří Ochoziášovi
a jdeme, abychom pozdravili synův
14 královských a synův královny. * Tedy řekl: Zjímejte
je živé. I zjímali je živé a pobili je u
čisterny v Betekedu, čtyřidceti a dva muže, a
nezůstal z nich žádný.
15 Potom bera se odtud, nalezl Jonadaba
syna Rechabova, kterýž se s ním potkal a pozdravil
ho. I řekl k němu: Jestliž srdce tvé
přímé, jako jest srdce mé se srdcem tvým?
Odpověděl Jonadab: Jest. I ovšem jest. Řekl
Jehu: Podejž mi ruky své. A on kázal mu
16 vsednouti k sobě na vůz * a řekl: Pojeď se
mnou a viz horlivost mou pro Hospodina.
17 A tak vezli jej na voze jeho. * Když pak přijel
do Samaří, pobil všecky, kteříž byli pozůstali
z domu Achabova v Samaří, a dokonce vyhladil
jej vedlé řeči Hospodinovy, kterouž byl
18 mluvil k Eliášovi. * Zatím shromáždiv Jehu
veškeren lid, řekl jim: Achab málo sloužil
19 Baalovi, Jehu bude mu více sloužiti. * Protož
nyní všecky proroky Baalovy, všecky služebníky
jeho a všecky kněží jeho svolejte ke
mně, ať žádný tam nezůstává; nebo velikou
obět budu obětovati Baalovi. Kdožby koli nebyl
přítomen, nezůstane živ. Ale Jehu činil to
20 chytře, aby vyhladil ctitele Baalovy. * Řekl
také Jehu: Zasvěťte svátek Baalovi. I prohlásili
21 jej. * Rozeslal zajisté Jehu po všech končinách
lidu israelského. I sešli se všickni ctitelové
Baalovi, tak že nezůstalo ani jednoho, ježtoby
nepřišel. A když vešli do domu Baalova, naplněn
jest dům Baalův od jednoho konce až
do druhého. * Tedy řekl tomu, kterýž vládl 22
rouchem: Vynes roucha všechněm ctitelům
Baalovým. I přinesl jim roucha. * Potom všel 23
i Jehu a Jonadab syn Rechabův do domu Baalova
a řekl ctitelům Baalovým: Vyhledejte a
vizte, ať není zde s vámi někoho z ctitelův Hospodinových,
kromě samých ctitelův Baalových.
* A tak vešli, aby obětovali oběti a zápaly. 24
Jehu pak postavil sobě vně osmdesáte
mužův, jimž byl řekl: Jetliže kdo uteče z lidí
těch, kteréž já uvozuji vám v ruce vaše, život
váš bude za život jeho. * I stalo se, když kněz 25
dokonal obětování zápalu, řekl Jehu tělesné
stráži a náčelníkům: Vejdětež a zbíte je,
ať žádný neuchází. Kteřížto pobili je ostrostí
meče a rozmetali těla jejich tělesná stráž a náčelníkové;
potom šli dále do každého města,
v kterémž byl dům Baalův. * A vymítajíce mo- 26
dly z domu Baalova, pálili je. * Zkazili také 27
modlu Baalovu a zbořivše dům jeho, nadělali
z něho záchodův až do dnešního dne. * A tak 28
vyplénil Jehu Baale z lidu israelského. * Avšak 29
proto od hříchův Jeroboama syna Nabatova,
kterýž přivedl k hřešení Israele, neodstoupil
Jehu, totiž od těch telat zlatých, kteráž byla
v Bethelu a v Danu. * Tedy řekl Hospodin 30
k Jehu: Poněvadž jsi snažně vykonal to, což
dobrého jest před očima mýma, a všecky věci,
kteréž jsem měl v srdci svém, učinil jsi domu
Achabovu; synové tvoji až do čtvrtého pokolení
seděti budou na stolci israelském.* Ale 31
Jehu nebyl toho pilen, aby chodil v zákoně
Hospodina Boha israelského celým srdcem
svým, aniž odstoupil od hříchův Jeroboama,
kterýž byl uvedl v hříchy lid israelský. * Za 32
těch dnův počal Hospodin zmenšovati Israele;
nebo je porazil Hazael po všech končinách
israelských: * od Jordanu proti východu slunce 33
všecku zemi Galad, Gadovu a Rubenovu i Ma-

---

co činí, že to z božího vnuknutí a rozkazu skrze proroka vyneseného činí. Ale nepostačilo mu to před Bohem. Nebo ačkoli podlé boží spravedlnosti spravedlivou pomstu boží konal, ale strany úmyslu a skutku jeho spatřuje se při něm srdce slávy a zboží žádostivé; poněvadž maje býti napravovatel pocty a služby boží opravdový, vykonav vraždu na loupeži přestal, a dostav království, utvrdil i modlářství a ohavnosti mnohotvárné, kteréž za předků jeho volný průchod měly. Pročež skrze proroka (Ose. 1, 4.) potomkům jeho i všemu království pro nečinění pokání rozptýlením božím hrozí, pravě, že nejsou Israel, ale Jezrahel. — *nepochybilo*, H. nepadlo na zem.

11. *známé*: spřízněné s ním.

12. *v Betekedu*, místo, kde ovce holívali, od svázaní buď ovcí k střížení, buď těch pastýřů k zavraždění tak nazvané.

13. *bratří*, t. příbuzné posle od bratří jeho. II. Par. 22, 8.

15. *Rechabova*, muže slovútného cinejského z pokolení Jetrova. I. Par. 2, 55. — *I ovšem*, J. jestliže jest, podejž mi etc.

19. *ctitele*: služebníky.

20. *svátek*, H. zavření neb zbránění, t. dělati jakéhokoli díla. Tak nazývá se hebrejsky svátek. Též znamená shromáždění lidu neb sbor; pročež jiní: svolejte sbor neb obec, vykládají.

21. *do domu*: chrámu. — *od jednoho*, J. naprosto všudy, H. ústy k ústům.

25. *kněz*, t. ten modlářský neb Baalův. — *rozmetali*, J. vymítali ven.

27. *jeho*, H. Baalův.

30. *Poněvadž* etc. Viz výš v. 20.

32. *zmenšovati*, H. osekávati, oklešťovati, aby t. nezůstával již více krásným, rozložitým stromem, ale aby byl jako špalek. J. počal sobě ošklivíti.

33. *Aroeru*, město někdy Moabských velmi mocné, které Ar slove. Isai. 15, 1.

nassesovu, od Aroeru, kterýž jest při potoku
34 Arnon; tak Galad jako Basan. * O jiných vě-
cech Jehu a cožkoli činil, i o vší síle jeho, se-
psáno jest v knihách o králích israelských.
35 * I usnul Jehu s otci svými a pochovali ho
v Samaří, a kraloval Joachaz syn jeho místo
něho. * Dnův pak, v nichžto kraloval Jehu 36
nad lidem israelským v Samaří, bylo let osm-
mecítma.

Hlava 11.

VII. Joáš král judský. I. Zachován v dětinství před ukrutenstvím báby své Atalie od sestry děda svého Josaby do 6 let věku svého, léta 7. ostaráním kněze Jojady za krále od vrchních zvolen i přijat i ochráněn zavražděním Atalie; II. s Bohem v smlouvu všed, dům Baalův zrušil i kněze jeho a s radostí do domu královského vstoupil.

Atalia pak matka Ochoziášova vidouc,
že umřel syn její, vstavši pomordovala všecky
2 syny královy. * Ale Josaba dcera krále Jeho-
rama sestra Ochoziášova vzala Joáše syna
Ochoziášova, a ukradši ho z prostředku synův
královských, kteříž mordováni byli, schovala jej
i s chůvou jeho v pokoji, kdež lůže bylo.
A tak skryli ho před Atalií, a není zamordo-
3 ván. * I byl s ní v domě Hospodinově tajně
za šest let, v nichžto Atalia kralovala nad ze-
4 mí. * Léta sedmého poslav Jojada, povolal
setníkův, náčelníkův a tělesné stráže. I uvedl
je k sobě do domu Hospodinova a učinil s ni-
mi smlouvu, a zavázav je přísahou v domě
5 Hospodinově, ukázal jim syna králova * a při-
kázal jim řka: Tatoť jest věc, kterouž učiníte:
6 *Třetí díl vás, kteříž přicházíte v sobotu a držíte
stráž, buďte při domě králově, a jiný díl třetí
bude u brány Sur, a ostatní třetí díl bude u
brány za tělesnou stráží; a budete stráž držeti
7 při domě tomto, stal-liby se jaký útok. * Vy pak
všickni, kteřížbyste odjíti měli v sobotu po
vykonání povinnosti při domě Hospodinově, ve
dvě poboční straně rozděleni jsouce buďte při
8 králi; * a tak obstoupíte krále vůkol, jeden
každý majíce braň svou v rukou svých. Kdož-
by pak šel do šiku vašeho, ať umře; a budete
při králi, když bude vycházeti i když bude
vcházeti. * Protož učinili setníci ti všecky 9
věci, tak jakž jim byl rozkázal Jojada kněz, a
vzavše jeden každý muže své, kteříž přicházeli
v sobotu a kteříž odcházeli v sobotu, přišli
k Jojadovi knězi. * I dal kněz setníkům kopí 10
a pavézy, kteréž byly Davida krále a kteréž
byly v domě Hospodinově. * Stáli pak ti strážníci, 11
jeden každý držíce braň svou v ruce své,
od pravé strany domu až do levé strany domu,
proti oltáři a proti domu při králi vůkol. * Tedy 12
vyvedl syna králova a vstavil na něj korunu a
ozdobu. * I ustanovili jej králem a pomazali
ho, a plésajíce rukama říkali: Živ buď král!
V tom uslyševši Atalia hřmot plésajícího 13
lidu, vešla k lidu do domu Hospodinova.
* A když pohleděla, a ai, král stál na místě 14
vyšším vedlé obyčeje s knížaty, a trouby byly před
králem, a veškeren lid země byl vesel, i trou-
bili v trouby; tedy roztrhla Atalia roucho své
a zkřikla: Spiknutí, spiknutí! * Protož rozká- 15
zal Jojada kněz těm setníkům ustanoveným
nad vojskem řka jim: Pusťte ji prostředkem
řadů a i toho, kdožby za ní šel, zabíte mečem;
nebo byl řekl kněz: Ať není zabita v domě
Hospodinově. * I pustili ji. Ale když přišla na 16
cestu, kudy koni vcházejí do domu královského,
tu jest zabita.
Tedy učinil Jojada smlouvu mezi Hospo- 17

---

1. *syny* etc., H. símě království.

2. *Ochoziášova*: manželka Jojadova. Viz II. Par. 22, 11. — *v pokoji*, t. při chrámu.

4. *Jojada*, kněz nejvyšší neb biskup, manžel Josaby.

6. *držíte*, t. konáte povinnost svou toho téhodne v chrámě. Viz Num. 3, 7. a 9, 19. — *Sur* východní, kteráž (II. Par. 23, 5.) slove brána základní neb největší, skrze niž se do síně veliké níže než svatyně ležící vcházelo; v Skut. hl. 3. slove krásná a níž 15, 35. slove nejvyšší. — *u brány*, t. polední, před níž příbytek neb místo měli životní strážníci čili drabanti.

7. *Vy*, H. z vás.—*po vykonání* etc., H. po ostříhání stráže.

9. *muže*, J. pacholky. — *v sobotu*, t. podlé třídy své k vykonávání povinností svých, a tak i odcházeli, jedni druhým postupujíce místa, jichž podlé rozečtení na 24 tříd, ke každé třídě jednoho téhodne bývalo okolo 1600 osob k rozličným při chrámě službám a prácem. I. Par. hl. 23.

11. *proti oltáři*, t. u samé brány k východní straně, tak že tváří svou obráceni byli k oltáři a k svatyni svatých.

12. *ozdobu*, J. svědectví, čímž někteří rozumějí zákon napsaný; ale vlastnější smysl se vidí ten, že předloživ jemu povinnosti královské a právo, o němž Deut. 17, 14., k tomu jej i přísahou zavázal při přítomnosti všeho množství.

13. *plésajícího*, J. sbíhajícího se.

14. *na místě*, H. při sloupu, t. místě k tomu připraveném obšírném, o němž II. Par. 6, 3. — *Spiknutí*, J. zrada, zrada!

15. *prostředkem*, J. z ohrady (chrámu), J. do prostředku oděnců.

16. *pustili ji*, H. dali jí místo, J. i jali ji a vyvedli na cestu.

dinem a mezi králem i mezi lidem, aby byli
lid Hospodinův; též mezi králem a mezi lidem.
18 * Potom šel veškeren lid země do domu Baa-
lova a zbořili jej, i oltáře jeho a obrazy jeho
v kusy ztroskotali; Matana také kněze Baa-
lova zabili před oltáři. Kněz pak znovu nařídil
19 přisluhující v domě Hospodinově. * A pojav
ty setníky a náčelníky i strážníky se vším li-
dem země, provázeli krále z domu Hospodi-
nova a přišli cestou vedoucí k bráně strážníkův,
do domu královského. Kdežto posadil se na
stolci královském. * I veselil se veškeren lid 20
země, a město se upokojilo, Atalii pak zabili
mečem u domu královského. * A byl Joáš v se- 21
dmi letech, když počal kralovati.

Hlava 12.

Joáš III. kraloval 40 let a pokudž Jojady poslouchal, o chrámu opravení horlivě se zasadil; IV. od Hazaele v městě byv obležen, jej poklady chrámovými spokojil; V. potom od srocenců Josachara a Jozabada zabit jest.

Léta sedmého Jehu počal kralovati Joáš
a kraloval čtyřidceti let v Jerusalemě. Jmeno
2 matky jeho bylo Sebia z Bersabe. * I činil
Joáš, což dobrého jest před očima Hospodino-
výma, po všecky dny své, pokudž ho vyučoval
3 Jojada kněz. * Avšak výsosti vždy nebyly zka-
ženy, ještě lid obětoval a kadil na těch výso-
4 stech. * Řekl pak Joáš kněžím: Všecky peníze
svaté, kteréž se vnášejí do domu Hospodinova,
totiž peníze těch, kteříž jdou v počet, a peníze
ceny za osobu jednoho každého, a všecky pe-
níze, kteréžby kdo dobrovolně uložil dáti do
5 domu Hospodinova,* vezmou kněží k sobě, je-
den každý od známého svého, a oni opraví zbo-
řeniny domu Páně všudy, kdežby bylo jaké zbo-
6 ření. * Stalo se potom léta dvadcátého třetího
krále Joáše, když ještě neopravili kněží zboře-
7 nin chrámových, * že povolal král Joáš Jo-
jady kněze i jiných kněží a řekl jim: Proč
neopravujete zbořenin chrámových. Protož nyní
nepřijímejte peněz od známých svých, ale na
8 opravy zbořenin domu božího dávejte je. * Je-
mužto povolivše kněží, nebrali peněz od lidu,
9 ani neopravovali domu. * Protož Jojada kněz
vzav jednu truhlici, udělal díru ve víku jejím
a postavil ji vedlé oltáře po pravé straně,
kudy se vchází do domu Hospodinova; i po-
stavili tu kněží ostříhající prahu i všech peněz,
kteréž vnášiny byly do domu Hospodinova.
10 * A když rozuměli, žeby mnoho peněz bylo
v truhlici, tedy přicházel kancléř královský a
kněz nejvyšší, a sčetše schovávali ty peníze,
kteréž se nalézaly v domě Hospodinově; * od- 11
kudž vydávali peníze hotové v ruce řemeslní-
kův těch, kteříž představeni byli nad dílem domu
Hospodinova; a ti obraceli je na tesaře a děl-
níky, kteříž opravovali dům Hospodinův: * to- 12
tiž na zedníky a kameníky, a k jednání dříví
i tesaného kamení, aby opraveny byly zbořе-
niny domu Hospodinova, i na všecko to, což
obráceno mělo býti na dům Páně k opravě jeho.
* Avšak nebylo děláno do domu Hospodinova 13
číší stříbrných, žaltářů, kotlíků, trub a žádné
nádoby zlaté, ani nádoby stříbrné z peněz,
kteréž přinášiny byly do domu Hospodinova.
* Ale těm, kteříž představeni byli nad dílem, 14
dávali je a opravovali za ně dům Hospodinův.
* Aniž žádali počtu od mužův těch, jimž v ruce 15
peníze dávali, aby platili dělníkům; nebo
věrně dělali. * Peněz za vinu a peněz za hříchy 16
nebylo vnášíno do domu Hospodinova, ale kně-
žím se dostávaly.

Tedy vytáhl Hazael král syrský a bojoval 17
proti Getu a dobyl ho. Potom obrátil Hazael
tvář svou, aby táhl proti Jerusalemu. * Protož 18
pobral Joáš král judský všecky věci svaté,
kterýchž byli nadali Josafat a Jehoram a
Ochoziáš, otcové jeho, králové judští, i to, če-
hož sám posvětil, i všecko zlato, kteréž se na-
lezlo v pokladech domu Hospodinova a domu
královského, a poslal to k Hazaelovi králi
syrskému. I odtáhl od Jerusalema. * O jiných 19
pak činech Joášových a cožkoli činil, psáno
jest v knihách o králích judských. * Potom 20

---

18. *v kusy,* H. dobře. — *Kněz* etc., J. i osadil stráží dům Hospodinův.

3. *kadil,* J. zapaloval neb zápaly činil. Viz Lev. 26, 30.

4. *svaté,* t. Bohu posvěcené a oddané. — *v počet,* t. ode dvadcíti let a výše. Viz Exod. 30, 13. — *osobu,* H. duši. Viz Lev. 27, 2. — *kteréžby* etc., H. kteréžby vstoupily na srdce muže.

5. *opraví*: utvrdí. — *zbořeniny.* Za nedbalstvím králů předešlých, kteříž se k modlářstvím Baalovým i jiných model obrátili, velikou zkázu byl vzal chrám Páně až do té chvíle. Nebo od vystavení jeho bylo přeběhlo víc než půl druhého sta let.

9. *postavili,* J. kladli tam kněží ostříhající prahu všecky peníze.

10. *schovávali,* H. svazovali.

11. *řemeslníkův,* t. mistrův, tak níž v. 14.

13. *děláno,* t. dokud chrám opraven nebyl, nebo potom z toho, co pozůstalo, i nádobí děláno. II. Par. 24, 14. — *žaltářů,* t. nástrojů hudebních.

18. *nadali,* H. posvětili.

povstavše služebníci jeho, spikli se spolu a
zabili Joáše v Betmelle, kudy se chodí do
21 Sely; * totiž Josachar syn Sematův a Jozabad syn Somerův; ti služebníci jeho zabili
ho, a umřel. I pochovali jej s otci jeho v městě Davidově, a kraloval Amasiáš syn jeho místo něho.

Hlava 13.

1. Joachaz král israelský 1) začal kralovati 23. léta kralování Joáše a kraloval 17 let; 2) bezbožný; 3) protož Bůh popudil proti němu Syrských, ale volaje k němu i vyslyšán i vysvobozen jest; 4) a ai, předse k hříchům předešlým i s lidem se obrátil, jakkoli od Israele potřín byl; 5) pročež Pán přítrž učinil jemu smrtí. 12. Joáš král israelský A) začal kralovati 37. léta kralování Joáše judského a kraloval 16 let; B) bezbožný; C) nepokojný proti Judstvu; D) navštíviv Elisea nemocného o vítězství velikém nad Syrskými předpovědění slyšel, a tak se stalo; nebo a) po smrti Elisea, jejž α) i pohřbili β) i po smrti zázračného zakusili, b) Bůh podlé milosti své pro zachování lidu svého α) Hazaele usmrtil, β) Benadada pak syna jeho válkami snížil.

Léta třimecítmého Joáše syna Ochoziáše krále judského kraloval Joachaz syn Jehu
2 nad Israelem v Samaří sedmnácte let. * A činil to, což jest zlé před očima Hospodinovýma; nebo následoval hříchů Jeroboama syna Nabatova, kterýž přivedl k hřešení Isra-
3 ele, a neuchýlil se od nich. * I rozhněvala se prchlivost Hospodinova na Israele a vydal je v ruku Hazaele krále syrského a v ruku Benadada syna Házaelova po všecky ty dny.
4 * Ale když se modlil Joachaz Hospodinu, vyslyšel jej Hospodin; viděl zajisté trápení
5 israelské, že je ssužoval král syrský. * Protož dal Hospodin Israelovi vysvoboditele, a vyšli z ruky Syrských, i bydlili synové israelští
6 v příbytcích svých jako kdy prvé. * Však proto neodstoupili od hříchů domu Jeroboama, kterýž přivedl k hřešení Israele, nýbrž v nich chodili, ano i háj ještě zůstával v Sama-
7 ří. * Ačkoli nezanechal Hospodin Joachazovi lidu, kromě padesáti jízdných a desíti vozů a desíti tisíců pěších; nebo je pohubil král syrský
8 a zetřel je jako prach při mlácení. * O jiných pak činech Joachazových a cožkoli činil, i o síle jeho, zapsáno jest v knihách o králích
9 israelských. * I usnul Joachaz s otci svými, a pochovali ho v Samaří. Kraloval pak Joáš syn jeho místo něho.
10 Léta třidcátého sedmého Joáše krále judského kraloval Joáš syn Joachazův nad
11 Israelem v Samaří šestnácte let. * A činil to, což jest zlé před očima Hospodinovýma, neuchýliv se od žádných hříchův Jeroboama syna Nabatova, kterýž přivedl k hřešení Isra-
12 ele; ale chodil v nich. * O jiných pak činech
Joášových i cožkoli činil, i o síle jeho, kterouž bojoval proti Amasiášovi králi judskému, zapsáno jest v knihách o králích israelských.
* I usnul Joáš s otci svými, a sedl Jeroboam 13
na stolci jeho. I pochován jest Joáš v Samaří s králi israelskými.
Eliseus pak roznemohl se nemocí těžkou, 14
v kteréž i umřel. A přišel byl k němu Joáš král israelský, a pláče nad ním řekl: Otče můj, otče můj, vozové israelští a jízdo jeho!
* Ale Eliseus řekl jemu: Vezmi lučiště a střely. 15
I vzav přinesl k němu lučiště i střely. * Řekl 16
dále králi israelskému: Vezmi v ruku svou lučiště. I vzal je v ruku svou. Vložil také Eliseus ruce své na ruce královy. * A řekl: 17
Otevři to okno k východu. A když otevřel, řekl Eliseus: Střeliž. I střelil. Tedy řekl: Střela spasení Hospodinova a střela vysvobození proti Syrským; nebo porazíš Syrské v Afeku, až i dokonce vyhladíš je. * Opět 18
řekl: Vezmi střely. I vzal. Tedy řekl králi israelskému: Střílej k zemi. I střelil po třikrát, potom tak nechal. * Pročež rozhněvav 19
se na něj muž boží řekl: Měls pětkrát neb šestkrát střeliti, ježtoby byl porazil Syrské, ažby je i dokonce byl vyhladil; nyní pak potřikrát toliko porazíš Syrské. * Potom umřel 20
Eliseus, a pochovali ho. Lotříkové pak moabští vtrhli do země nastávajícího roku. * I stalo 21
se, když pochovávali jednoho, že uzřevše ty lotříky, uvrhli muže toho mrtvého do hrobu Eliseova; kterýžto muž, jakž tam padl a dotekl se kostí Eliseových, ožil a vstal na nohy své.
Hazael pak král syrský ssužoval Israele 22

4. *Hospodinu*, H. tváři Hospodinově.
5. *vysvoboditele*, t. Joasa. Viz níž v. 25. — *v příbytcích*, H. v stanech. — *kdy prvé*, H. včera a předvčírem.
6. *zůstával*, t. který byl vysadil Achab. III. Král. 17, 33.
7. *nezanechal*, t. král syrský že je Joachazovi pobil, jakž hned o tom mluví.
14. *těžkou*, H. svou. — *jízdo*. Viz výš 2, 12.
16. *Vezmi*, J. vlož aneb natáhni.
17. *k východu*, J. přední. — *spasení*: vysvobození. — *v Afeku*, J. udatně.
18. *Střílej*, H. udeř. — *tak nechal*, H. stál, t. nevystřílev všech střel.
20. *nastávajícího*, J. téhož.

23 po všecky dny Joachaze; * ale milostiv jsa
jim Hospodin, slitoval se nad nimi a popatřil
na ně pro smlouvu svou s Abrahamem, s Isa-
kem a s Jakobem, a nechtěl jich zahladiti,
aniž zavrhl jich od tváři své až do tohoto
24 času. * I umřel Hazael král syrský a kraloval
Benadad syn jeho místo něho. * Protož Joáš 25
syn Joachazův pobral zase města z ruky Be-
nadada syna Hazaelova, kteráž byl vzal
z ruky Joachaze otce jeho válečně; neb po-
třikrát porazil ho Joáš, a navrátil města
israelská.

Hlava 14.

VIII. Amasiáš král judský 1) začal kralovati druhého léta kralování Joáše, jsa v létech 25 a kraloval 29 let; 2) pobožný jako Joáš, jakkoli nezkazil výsostí; 3) mstil smrt otce svého, ale v mírné spravedlnosti odpustiv synům vrahů; 4) porazil Idumejské; 5) zajat jest od Joáše, kteréhož všetečně k vojně pobízel, až se i vyplatil. Joáš pak E) zajav Amasiáše, zbořil zeď u Jerusalema a zloupil chrám, F) potom umřel. 6) Po smrti Joášově 15 let kraloval Amasiáš a potom od srocenců v Lachisu zabit a v Jerusalemě pochován. IX. Azariáš král judský 1) zvolen i dosazen jest od lidu, 2) město Elat spravil. 13. Jeroboam král israelský a) začal kralovati 15. léta Amasiáše a kraloval 41 léto; b) bezbožný, c) však skrze ruku jeho Bůh rozšířil končiny israelské podlé proroctví Jonášova, jakž viděl snížení lidu, nad nímž se smiloval; d) mimo jiné hrdinství dobyl Damašku, e) a potom umřel.

Léta druhého Joáše syna Joachaza krále
israelského kraloval Amasiáš syn Joachaza
2 krále judského. * V pětmecítma létech byl,
když počal kralovati, a kraloval dvadceti
devět let v Jerusalemě. Jmeno matky jeho
3 bylo Joadan z Jerusalema. * Ten činil to, což
dobrého jest před očima Hospodinovýma,
ačkoli ne tak jako David otec jeho; všecko
4 což činil Joáš otec jeho, tak on činil.* Avšak
výsostí vždy nezkazili, ještě lid obětoval a
5 kadil na výsostech.* I stalo se, když upevněno
bylo království v ruce jeho, že pobil služeb-
níky své, kteříž byli zabili krále otce jeho.
6 * Synů pak těch vražedníkův nepobil, jakož
jest psáno v knihách zákona Mojžíšova, kdežto
přikázal Hospodin řka: Nebudouť na hrdle
trestáni otcové za syny, aniž synové trestáni
budou na hrdle za otce, ale jeden každý za
7 svůj hřích umře. * On také porazil Idumej-
ských v údolí Solnatém deset tisícův, a dobyl
Sely bojem, i nazval jmeno jeho Jetehel až
do tohoto dne.
8 Tedy poslal Amasiáš posly k Joášovi synu
Joachaze syna Jehu krále israelského řka:
9 Nuže, pohleďme sobě v oči. * Zase poslal
Joáš král israelský k Amasiášovi králi jud-
skému a řekl: Bodlák, kterýž byl na Libanu,
poslal k cedru libanskému řka: Dej dceru
svou synu mému za manželku; v tom šlo
tudy zvíře polní, kteréž bylo na Libanu, a
pošlapalo ten bodlák. * Že jsi mocně porazil 10
Idumejské, protož pozdvihlo tě srdce tvé.
Chlub se a seď v domě svém. I proč se máš
plésti v neštěstí, aby padl ty i Juda s tebou?
* Ale Amasiáš neuposlechl. Protož vytáhl 11
Joáš král israelský, a pohleděli sobě v oči,
on s Amasiášem králem judským u Betsamesu
Judova. * I poražen jest Juda od Israele, a 12
utíkali jeden každý do příbytkův svých.
* Amasiáše pak krále judského, syna Joáše 13
syna Ochoziášova, jal Joáš král israelský u
Betsamesu, a přitáh do Jerusalema zbořil
zeď jerusalemskou od brány Efraimovy až
k bráně Úhlu na čtyři sta loktův. * A pobral 14
všecko zlato i stříbro a všecky nádoby, kte-
réž se nalézaly v domě Hospodinově a v po-
kladech domu královského, také i mládence
zastavené, a navrátil se do Samaří. * O jiných 15
pak činech Joáše, kteréž činil, i síle jeho a
kterak bojoval proti Amasiášovi králi jud-
skému, psáno jest v knihách o králích isra-
elských. * I usnul Joáš s otci svými a pocho- 16
ván jest v Samaří s králi israelskými. I kra-
loval Jeroboam syn jeho místo něho. * Živ 17
pak byl Amasiáš, syn Joášův král judský,
po smrti Joáše syna Joachazova krále isra-
elského patnácte let. * O jiných pak věcech 18
Amasiášových psáno jest v knihách o králích
judských. * Potom spikli se proti němu v Je- 19
rusalemě, a on utekl do Lachisu; protož po-

23. *popatřil*: obrátil se k nim.

1. *Amasiáš.* Amos otec proroka Isaiáše, že byl bratr tohoto Amasiáše, rabínové praví.

5. *otce jeho.* Výš 12, 21.

7. *Sely,* J. Petra.

8. *v oči.* Viz o tom šíře II. Par. hl. 25.

9. *Bodlák.* Cedrem Joas míní sebe, z příčiny království svého velikého nad desaterým pokolením; Amasiášem pak bodlákem z příčiny maličkého království nad dvojím toliko pokolením; zvířetem polním své rytíře, kteříž potlačili Amasiáše. II. Par. 25, 13.

10. *Chlub se,* J. mějž sobě tu chválu. — *v neštěstí,* H. v zlé.

12. *příbytkův,* H. stanův.

14. *mládence* etc., H. syny zastavení, t. kteří byli jim dáni v zástavu od králů israelských.

slali za ním do Lachisu a zamordovali ho
20 tam; * odkudž odnesli jej na koních, a po-
chován jest v Jerusalemě s otci svými, v mě-
21 stě Davidově. * Tedy veškeren lid judský
vzali Azariáše, kterýž byl v šestnácti letech,
a ustanovili ho za krále na místě otce jeho
22 Amasiáše. * Ont jest vzdělal Elat a dobyl
ho Judovi, když byl již usnul král s otci
svými.
23 Léta patnáctého Amasiáše syna Joáše
krále judského kraloval Jeroboam syn Joáše
krále israelského v Samaří čtyřidceti a jedno
24 léto. * A činil to, což jest zlé před očima
Hospodinovýma, neuchýliv se od žádných
hříchův Jeroboama syna Nabatova, kterýž
25 k hřešení přivedl Israele. * On zase dobyl
končin israelských od toho místa, kudy se
jde do Ematu až k moři pustému, vedlé řeči
Hospodina Boha israelského, kterouž byl mlu-
vil skrze služebníka svého Jonáše syna Amaty
proroka, kterýž byl z Getu. * Nebo viděl 26
Hospodin trápení Israele těžké náramně, a
že jakož zajatý, tak i zanechaný s nic býti
nemůže, aniž jest kdoby spomohl Israelovi.
* A nemluvil Hospodin, žeby chtěl zahladiti 27
jmeno Israele, aby ho nebylo pod nebem;
protož vysvobodil je skrze Jeroboama syna
Joášova. * O jiných pak věcech Jeroboamo- 28
vých a cožkoli činil, i o síle jeho a kterak
bojoval, jak zas dobyl Damašku a Ematu
Judova Israelovi, psáno jest v knihách o krá-
lích israelských. * I usnul Jeroboam s otci 29
svými, s králi israelskými, a kraloval Zacha-
riáš syn jeho místo něho.

Hlava 15.

Azariáš 3) sedmmecítmého léta krále Jeroboama začal kralovati, jsa v létech 16 a kraloval 52 létě. 4) Pobožný, jakkoli výsostí nevyhubil; 5) malomocenstvím od Boha poražen, pročež v zvláštním domě obývati a 6) synu svému správu poručiti musil, 7) až potom usnul a pochován jest. 14. Zachariáš král israelský a) začal kralovati 38. léta Azariášova kralování a kraloval 6 měsíců; b) bezbožný; c) od Selluma v spiknutí před lidem zabit, a tak na něm čtvrté koleno Jehu podlé zámluvy boží v kralování přestalo. 15. Sellum král israelský 1) začal kralovati léta 39. kralování Azariášova a kraloval jeden měsíc; 2) nebo přitáhl Manahem a dobyv Samaří, zabil jej. 3) Ten (t. Manahem) dobyv města Tapsy ukrutně sobě i nad těhotnými počínal. 16. Manahem král israelský 1) začal kralovati 39. léta Azariášova a kraloval 10 let; 2) bezbožný; 3) krále Fula assyrského platem spokojil, uloživ těžký plat na obyvately možnější; on 4) potom také umřel. 17. Fakeja král israelský 1) začal kralovati 50. léta Azariášova a kraloval dvě létě; 2) bezbožný; 3) od srocenců zabit jest na paláci samařském. 18. Fakee král israelský 1) začal kralovati 52. léta Azariášova a kraloval 20 let; 2) bezbožný, 3) pročež Bůh a) Feglatfalasara assyrského zbudil, ten opanovav mnohá města v Israeli, zavedl pokolení Neftalimovo do Assyrie, b) srocencům jej zabiti dopustil. X. Joatam král judský 1) začal kralovati 2. léta království Fakee v 25 letech jsa a kraloval 16 let; 2) pobožný, jakkoli výsostí nevyvrátil; 3) od těch časů zakoušel Juda nepřátelství Rasina a Fakeje; 4) umřel pokojně.

Léta sedmmecítmého Jeroboama krále
israelského kraloval Azariáš syn Amasiáše
2 krále judského. * V šestnácti letech byl, když
počal kralovati a kraloval padesáte dvě létě
v Jerusalemě. Jmeno matky jeho bylo Jeche-
3 lia z Jerusalema. * Ten činil, což dobrého jest
před očima Hospodinovýma, vedlé všech věcí,
4 kteréž činil Amasiáš otec jeho. * Avšak vý-
sostí vždy nezkazili, ještě lid obětoval a kadil
5 na výsostech. * Ranil pak Hospodin krále,
tak že byl malomocný až do dne smrti své
a bydlil v domě obzvláštním. * Pročež Joatan
syn královský držel správu nad domem, soudě
6 lid země. * O jiných pak činech Azariášových
i cožkoli činil, psáno jest v knihách o krá-
7 lích judských. * I usnul Azariáš s otci svými,
a pochovali ho s otci jeho v městě Davidově,
a kraloval Joatan syn jeho místo něho. * Léta 8
třidcátého osmého Azariáše krále judského
kraloval Zachariáš syn Jeroboamův nad Isra-
elem v Samaří šest měsícův. * A činil to, což 9
jest zlé před očima Hospodinovýma, jakž či-
nívali otcové jeho, neuchýliv se od hříchů
Jeroboama syna Nabatova, kterýž přivedl
k hřešení Israele. * I spikl se proti němu Sel- 10
lum syn Jabesův a bil ho před lidem, i zabil
ho a kraloval místo něho. * O jiných pak 11
věcech Zachariášových zapsáno jest v knihách
o králích israelských. * Toť jest slovo Ho- 12
spodinovo, kteréž mluvil k Jehu řka: Synové
tvoji do čtvrtého kolena seděti budou na
stolci israelském, a tak se stalo. * A takž Sel- 13

25. *Getu*, t. městečka v pokolení Zabulonově nedaleko od Nazaretu. Jos. 19, 13.

1. *Azariáš*, tentýž slove Uziáš.

5. *krále*, příčinu viz II. Par. 26, 16. — *obzvláštním*, H. svobodném, t. od jiných domů vzdáleném, samotném.

12. *slovo*, t. o čem Bůh byl předpověděti ráčil (výš 10, 30.), teď se již naplnilo.

lum syn Jabesův kraloval léta třidcátého devátého Azariáše krále judského a kraloval je-
14 den měsíc v Samaří. * Nebo přitáhl Manahem syn Gadi z Tersy, a přišed do Samaří, porazil Selluma syna Jabesa v Samaří, a zabiv
15 ho, kraloval na místě jeho. * O jiných pak činech Selluma i spiknutí jeho, kteréž učinil, zapsáno jest v knihách o králích israelských.
16 * Tehdy dobyl Manahem města Tapsy a pobil všecky, kteříž byli v něm, i všecky končiny jeho od Tersy, protože mu ho neotevřeli, i pomordoval je a všecky těhotné jejich zroztínal.
17 Léta třidcátého devátého Azariáše krále judského kraloval Manahem syn Gadi nad
18 Israelem v Samaří za deset let. * A činil to, což jest zlé před očima Hospodinovýma, neodvrátiv se od hříchů Jeroboama syna Nabatova (kterýž přivedl Israele k hřešení) po
19 všecky dny své. * Když pak vytáhl Ful král assyrský proti zemi té, dal Manahem Fulovi deset tisíc centnéřů stříbra, aby mu byl nápomocen k utvrzení království v rukou jeho.
20 * I uložil Manahem daň na Israele, na všecky bohaté, aby dávali králi assyrskému jeden každý po padesáti lotech stříbra. Takž obrátiv se král assyrský, nemeškal se více
21 tu v zemi. * O jiných pak činech Manahemových a cožkoli činil, zapsáno jest v kni-
22 hách o králích israelských. * I usnul Manahem s otci svými, a kraloval Fakeja syn jeho mí-
23 sto něho. * Léta padesátého Azariáše krále judského kraloval Fakeja syn Manahemův
24 nad Israelem v Samaří dvě létě * a činil to, což jest zlé před očima Hospodinovýma, neuchýliv se od hříchův Jeroboama syna Nabatova, kterýž k hřešení přivedl Israele.
25 * Tedy spiknul se proti němu Fakee syn Romeliův náčelník jeho s Argobem i s Ariášem, a zabil ho v Samaří na paláci domu královského, maje s sebou padesáte mužův galadských; a zabiv jej kraloval sám místo
něho. * Jiní pak skutkové Fakeje a všecko, 26
což činil, zapsáno jest v knihách o králích israelských.
Léta padesátého druhého Azariáše krále 27
judského kraloval Fakee syn Romeliův nad Israelem v Samaří dvadceti let. * A činil to, 28
což jest zlé před očima Hospodinovýma, aniž odstoupil od hříchův Jeroboama syna Nabatova, kterýž k hřešení přivedl Israele. * Za 29
dnův Fakee krále israelského přitáhl Teglatfalasar král assyrský a vzal Aion a Abel, dům Maachy a Janoe, Cedes a Asor, i Galad a Galilei, i všecku zemi Neftali, a přenesl obyvatele jejich do Assyrie. * Tedy spikl se 30
Osee syn Ely proti Fakeovi Romeliovu, a raniv ho, zabil jej a kraloval na místě jeho léta dvadcátého Joatama syna Oziášova.
* O jiných pak činech Fakeových a cožkoli 31
činil, zapsáno jest v knihách o králích israelských. * Léta druhého Fakee syna Romelia 32
krále israelského kraloval Joatam syn Oziáše
krále judského. * V pětmecitma letech byl, 33
když počal kralovati, a šestnácte let kraloval v Jerusalemě. Jmeno matky jeho bylo Jerusa
dcera Sadokova. * A činil to, což pravého 34
jest před očima Hospodinovýma; všecko jakž
činil Oziáš otec jeho, tak i on činil. * Avšak 35
výsosti nebyly vždy zkaženy, ještě lid obětoval a kadil na výsostech; on vystavěl bránu
hořejší domu Hospodinova. * O jiných pak 36
činech Joatamových a cožkoli činil, zapsáno
jest v knihách o králích judských. * Za dnův 37
těch počal Hospodin posílati na Judu Rasina krále syrského a Fakee syna Romeliova.
* I usnul Joatam s otci svými a pochován 38
jest s otci svými v městě Davida otce svého, i kraloval Achaz syn jeho místo něho.

Hlava 16.

XI. Achaz král judský 1) začal 17. léta Fakejova kralovati, jsa ve 20 letech kraloval 16 let; 2) bezbožný Molochita; 3) od syrského a israelského krále obležen (toho času zajisté Rasin zase Elatu dobyl, židy vybil a Syrské osadil) poslal o pomoc k Assyrskému, darovav mu poklady chrámové i královské,

---

13. *Uziáše*, J. Azariáše, nebo dvě jmena měl. — *jeden měsíc*, H. měsíc dní.
19. *zemi té*, t. israelské. — *stříbra*: podlé počtu některých činí 1,000.000 dolarů. — *aby mu* etc., H. aby byla ruka jeho s ním.
20. *daň*, H. stříbro. — *stříbra*: okolo třinácti dolarů.
29. *Galad*. Tam, kde se bylo osadilo půl třetího pokolení (Num. hl. 32.), t. Rubenovo, Gadovo a polovice Manassesova; teď se též zmínka činí o Neftalimově, z kterého byl sv. Tobiáš, a vidí se, že prorok Isai. 9, 1. přidává i pokolení Zabulonovo. Zajati pak jsouce, nikdy se odtud nevrátili, jako i ostatkové po nich pozůstalí (níž 17, 6.). Neměli zaslíbení božího o vysvobození svém, ani určitého času svého ssoužení, jako Juda, jsa zajat do Babylona.
37. *počal*, t. ještě před smrtí krále Joatama začaly se ty úzkosti a bídy, kteréž se rozšířily za času kralování Achaze.

a on i dar přijal i Rasina zabil; 4) Assyrskému v cestu do Damašku jel, k vůli němu oltář nový v chrámě jerusalemském vzdělal, na něm obětoval, služby boží změnil i zastavil, 5) potom však umřel.

Sedmnáctého léta Fakee syna Romeliova
kraloval Achaz syn Joatama krále judského.
2 * Ve dvadcíti letech byl Achaz, když kralovati
počal, a šestnácte let kraloval v Jerusalemě;
ale nečinil toho, což pravého jest před Ho-
spodinem Bohem svým, jako David otec jeho;
3 * nýbrž chodil po cestě králův israelských;
nad to i syna svého dal provesti skrze oheň
vedlé ohavností pohanských, kteréž byl Ho-
spodin vyplénil před obličejem synův israel-
4 ských. * Obětoval také a kadil na výsostech
a na pahrbcích i pod každým stromem zele-
5 ným. * Tedy vytáhl Rasin král syrský a Fakee
syn Romeliův král israelský proti Jerusa-
lemu k boji, a oblehli Achaze; ale nemohli
6 dobyti. * (Toho času Rasin král syrský odtrhl
zase město Ailu k Syrii a vyplénil židy z Aily;
Syrští pak přišedše do Aily, bydlili tam až
7 do dnešního dne.) * I poslal Achaz posly
k Teglatfalasarovi králi assyrskému řka: Slu-
žebník tvůj a syn tvůj jsem, přitáhni a vy-
svoboď mne z ruky krále syrského a z ruky
krále israelského, kteříž povstali proti mně.
8 * A pobrav Achaz stříbro a zlato, kteréž se
nalezti mohlo v domě Hospodinově a v pokla-
dech domu královského, poslal králi assyr-
9 skému dar. * Tedy povolil jemu král assyrský
a přitáhl k Damašku a dobyl ho a přenesl
obyvately jeho do Kyrene, Rasina pak zabil.
10 * I vypravil se král Achaz vstříc Teglatfala-
sarovi králi assyrskému do Damašku. A uzřev
král Achaz oltář v Damašku, poslal k Uriášovi
knězi podobenství toho oltáře a vzor jeho
11 vedlé všelikého díla jeho. * I vzdělal Uriáš
kněz oltář vedlé všeho toho, což byl poslal
král Achaz z Damašku, tak učinil kněz Uriáš,
prvé nežli se vrátil král Achaz z Damašku.
* Když se pak navrátil král z Damašku, uzřev 12
ten oltář, přistoupil k němu a obětoval na
něm, * a tak zapálil zápal svůj i suchou obět 13
svou a obětoval obět mokrou svou a po-
kropil krví z pokojných obětí svých oltáře.
* Oltář pak měděný, kterýž byl před Hospo- 14
dinem, přenesl z přední strany domu, aby
nestál mezi oltářem jeho a mezi domem
Hospodinovým, a postavil jej po boku oltá-
ře svého k půlnoci. * I přikázal král Achaz
knězi Uriášovi řka: Na větším oltáři obě- 15
tuj zápaly jitřní a obět suchou večerní a
obět zápalnou královskou s obětí suchou její,
i obět zápalnou všeho lidu země a oběti suché
jejich i oběti mokré jejich, a všelikou krví
oběti zápalné a všelikou krví oběti pokojné
kropiti budeš na něj; oltář pak měděný bude
mi k doptávání se Boha. * Tedy učinil Uriáš
kněz všecko, jakž mu přikázal Achaz. * Osekal 16
také král Achaz přepásání podstavkův a odjal 17
od nich pánve a moře složil s volův měděných,
kteříž byli pod ním, a položil je na dláždění
kamenné. * Zastření také sobotní, kteréž byli
udělali v domě, a vcházení královské zevnitř 18
odjal od domu Hospodinova, boje se krále
assyrského. * Jiní pak skutkové krále Achaze,
kteréž činil, zapsáni jsou v knihách o králích 19
judských. * I usnul Achaz s otci svými a po-
chován jest s nimi v městě Davidově, a kra- 20
loval Ezechiáš syn jeho místo něho.

Hlava 17.

19. Osee, syn Ely král israelský 1) začal kralovati léta 12. kralování Achazova a kraloval 9 let; 2) bezbožný, 3) pročež jej Bůh Salmanasarovi pod plat, potom i v porobu do vězení uvedl a lid ze země do Assyrie vyhnal. Ovšem spravedlivě, poněvadž a) hřešili, b) napomínáním proroků místa nedávali. Tož na vyhnaných místo Assyrský uvedl lid rozličného národu; na ty Bůh poslal lvy pro nešlechetnost jejich.

---

2. *před Hosp.*, H. před očima Hospodinovýma.
3. *provesti*, proti zápovědi boží, o níž viz Lev. 18, 21.
5. *nemohli*. Ne pro nějakou hodnost bezbožného krále Bůh jich ochraňovati ráčil, aby zkaženi nebyli, ale pro věrné své, které vždy měl i tu mezi zástupy bezbožníků, a pro své sliby a zámluvy, které v tom lidu budoucně splniti umínil.
6. *Syrští*, J. Idumejští.
7. *poslal*. Spustiv se Achaz Boha, přehrozných a mnohých ohavností se proti zjevné vůli boží a zápovědem jeho dopouštěl, o nichž tu pořád.
9. *povolil*, H. slyšel. — *Kyrene*, J. Kyr, t. krajina v zemi moabské.
11. *vzdělal* etc. Pokrytec a bezbožník tento kněz musil býti, že tak mnohému bláznovství bezbožného krále netoliko v ničem neodepřel, ale ve všem jeho vůli proti vlastnímu svědomí svému konal, i chrám Páně zavříti dopustil. II. Par. 8, 24.
14. *z přední* etc., H. od tváři domu. — *k půlnoci*. Tak podnes čistá služba a pocta boží i s následovníky svými od nepřátel pohanských, jmenem křesťanským přioděných, do kouta a jako k půlnoci se tiskne.
15. *zápaly*: oběti zápalné. — *bude mi* etc., t. bude-li mi se kdy viděti.
18. *Zastření*, připravené strážným chrámu, za kterýmž odpočívali po pracech, jakž někteří smyslí. Jiní praví, že byla kazatelnice. Smysl jest ten, že službám božím překážku a přítrž učinil, jakž II. Par. 28, 24. psáno, že dvéře zavřel. — *assyrského*, t. aby snad tudy nějakého k němu přístupu neměl.

Žádali krále za radu; on jim kněze israelského poslal, kterýž učiv je vůli boží nic neprospěl; nebo jeden každý národ ten své bohy sobě vystavěl, a tak i Boha israelského chtějíce ctíti, ohavni byli, jako i lid israelský, kterýž nic nedbal na přikázaní Hospodinovo.

Léta dvanáctého Achaze krále judského
kraloval Osee syn Ely v Samaří nad Israelem
2 devět let. * A činil to, což jest zlé před očima
Hospodinovýma, ač ne tak jako jiní králové
3 israelští, kteříž byli před ním. * Proti němuž
přitáhl Salmanasar král assyrský. I učiněn jest
4 Osee služebníkem jeho a dával mu plat.* Srozuměl
pak král assyrský, žeby Osee proti němu
se spikl, nebo poslal posly k Suovi králi egyptskému
a neposílal králi assyrskému ročního
platu; protož oblehl ho král assyrský a svá-
5 zaného dal do žaláře. * I táhl král assyrský
po vší zemi, přitáhl také do Samaří a ležel u
6 ní tři léta. * Léta pak devátého Osee vzal král
assyrský Samaří a přenesl Israele do Assyrie
a usadil je v Hale a v Haboru při řece Gozaně
7 a v městech medských. * To se stalo, protože
hřešili synové israelští proti Hospodinu Bohu
svému, kterýž vyvedl je ze země egyptské, aby
nebyli pod mocí Faraona krále egyptského, a
8 ctili bohy cizí; * chodíce v ustanoveních pohanů,
kteréž byl vytrhl Hospodin od tváři synů
israelských, a v ustanoveních králův israelských,
9 kteráž nařídili; * přes to pokrytě se měli synové
israelští činíce to, což není dobré před
Hospodinem Bohem jejich, a vzdělali sobě
výsosti ve všech městech svých od věže
10 strážných až do města hrazeného. * A nastavěli
sobě obrazů i hájů na všelikém pahrbku
vysokém a pod každým stromem zeleným,
11 * zapalujíce tam vonné věci na všech výsostech
rovně jako pohané, kteréž vyhnal Hospodin
od tváři jejich, a činili věci nejhorší,
12 popouzejíce Hospodina,* a sloužili bohům nečistým,
o nichž byl Hospodin řekl jim,
13 aby nečinili toho. * I osvědčoval Hospodin
proti Israelovi a proti Judovi skrze
všecky proroky i všecky vidoucí řka: Odvraťte
se od cest svých zlých a ostříhejte
přikázaní mých a ustanovení mých vedlé
všeho zákona, kterýž jsem vydal otcům vašim
a kterýž jsem poslal k vám skrze služebníky
své proroky. * Však neposlechli, ale za- 14
tvrdili šíji svou, jako i otcové jejich šíje své,
kteříž nevěřili v Hospodina Boha svého.
* A opovrhli ustanovení jeho i smlouvu jeho, 15
kterouž učinil s otci jejich, i osvědčování jeho,
kterýmiž se jim osvědčoval, a odešli po marnosti
a marní učiněni jsou, následujíce pohanů,
kteříž byli vůkol nich, o nichž jim byl přikázal
Hospodin, aby tak nečinili jako oni.
* A opustivše všecka přikázaní Hospodina 16
Boha svého, udělali sobě slitinu, totiž dvé
telat a háj, a klaněli se všemu vojsku nebeskému,
sloužili také Baalovi,* a vodili syny 17
své a dcery své skrze oheň a obírali se
s hádaním a kouzly, a tak vydali se v činění
toho, což jest zlé před očima Hospodinovýma,
popouzejíce ho. * Protož rozhněval se Hospo- 18
din náramně na Israele a zahnal je od tváři
své, nezanechav z nich ničeho kromě samého
pokolení Judova. * Ano i Juda neostříhal při- 19
kázaní Hospodina Boha svého; ale chodili
v ustanoveních israelských, kteréž byli nařídili.
* A protož opovrhl Hospodin všecko símě 20
israelské a ssužoval je a vydal je v ruku
loupežníkův, až je i zavrhl od tváři své;
* nebo odtrhl Israele od domu Davidova, a 21
krále ustanovili Jeroboama syna Nabatova;
Jeroboam pak odvrátil Israele od následování
Hospodina a přivedl je k hřešení hříchem velikým.
* A chodili synové israelští ve všech 22
hříších Jeroboamových, kteréž on činil, a
neodstoupili od nich; * až zavrhl Hospo- 23
din Israele od tváři své, jakož byl mluvil
skrze všecky služebníky své proroky. I vyhnán
jest Israel ze země své do Assyrie až
do tohoto dne.

---

3. *služebníkem*, J. manem, holdéřem. — *plat*, H. mincha, tak i níže.

6. *Israele*. A tu teprv docela království israelské i se svým jmenem pro hrozná modlářství, o kterýchž se tu vypisuje, vyvráceno jest; ačkoli mnozí z těchto ostatků pokolení israelských do okolních království zvlášť Judova zutíkali, a po odtažení Assyrských k svému se zase navracovali; tak jako se často zmínka činí o ostatcích desatera pokolení. Trvalo to království 267 let, někteří něco méně počítají. — *Gozaně*, jest v Mesopotamii, odkudž se vidí, že do Asyrie převedeni byli.

7. *ctili*, H. báli se.

8. *v ustanoveních*: v úsudcích.

9. *pokrytě*, t. i na takové bláznoství přišli, aby myslili o Bohu, že o jejich ohavnostech nic neví aneb že božím jmenem a některými věcmi božími se zastírali. J. pokrytě mluvili to, co etc., aneb jakoby řekl: Vždy pěkní v svých mrzkostech býti chtěli. — *strážných*, t. i na poušti aneb i v nejchatrnějších dědinkách, kde lidu nemnoho bylo, jako i jinde v nejslavnějších městech.

10. *obrazů*: sloupů.

12. *bohům*: modlám smrdutým, ukydaným. Lev. 26, 30.

13. *vydal*, H. přikázal.

18. *nezanechav*, t. aby nikdy žádné naděje neměli zase ku povstání a k navrácení se do země své, tak i níže v. 23.

19. *ustanoveních*. Israel i proto, že se ohavností dopustil i že tím jiné naprznil a pohoršil, těžší soud nésti musil.

21. *odtrhl*, J. nebo (se) odtrhl Israel od etc.

24 Potom král assyrský přivedl lidi z Ba-
bylona a z Kuty a z Avahu a z Ematu a
z Sefarvaimu, a osadil je v městech samař-
ských místo synův israelských, kteříž opano-
25 vavše Samaří, bydlili v městech jejich. * I stalo
se, když tam bydliti počali a nesloužili Ho-
spodinu, že poslal na ně Hospodin lvy, kte-
26 říž je dávili. * Protož mluvili králi assyrské-
mu řkouce: Národové ti, kteréžs přenesl a
osadil v městech samařských, neznají obyčeje
Boha země té, protož poslal na ně lvy, kte-
říž je hubí, protože neznají obyčeje Boha ze-
27 mě té. * I přikázal král assyrský řka: Do-
veďte tam jednoho z těch kněží, kteréž
jste odtud přivedli, a odejdouce nechť tam
28 bydlí a učí je obyčeji Boha země té. * Přišel
tedy jeden z kněží, kteréž byli přivedli ze
Samaří, a bydlil v Bethelu a učil je, jakby
29 měli sloužiti Hospodinu. * Avšak nadělali sobě
jeden každý národ bohů svých, kteréž stavěli
v domě výsostí, jichž byli nadělali Samařští,
jeden každý národ v městech svých, v nichž
30 bydlili. * Muži zajisté babylonští udělali So-
chotbenot, muži pak kutští udělali Nergel a
31 muži ematští udělali Asimu. * Hevejští tolikéž
udělali Nebahaz a Tartak a Sefarvaimští
pálili syny své ohněm ke cti Adramelechovi
a Anamelechovi, bohům sefarvaimským.
32 * A tak sloužili Hospodinu, nadělavše sobě
z počtu svého kněží výsostí, kteříž přisluho-
vali jim v domích výsostí; * Hospodina ctili, 33
však předse bohům svým sloužili vedlé oby-
čeje těch národův, odkudž převedeni byli.
* A do dnes činí vedlé obyčejů starých; ne- 34
bojí se Hospodina a nečiní vedlé ustanovení
a úsudkův jeho, ani vedlé zákona a přiká-
zaní, kteráž vydal Hospodin synům Jakobo-
vým, jehož nazval Israelem. * Učinil také 35
byl Hospodin s nimi smlouvu a přikázal jim
řka: Nebudete ctíti bohův cizích, ani se jim
klaněti, ani jim sloužiti, ani jim obětovati;
* ale Hospodina, kterýž vyvedl vás ze země 36
egyptské v síle veliké a v rameni vztaženém,
toho ctíti budete a jemu se klaněti a jemu
obětovati. * Také ustanovení a úsudkův i 37
zákona a přikázaní, kteráž napsal vám, ostří-
hati budete, plníce je po všecky dny, a ne-
budete ctíti bohův cizích. * Nad to na smlouvu, 38
kterouž jsem učinil s vámi, nezapomínejte,
aniž ctěte bohův cizích. * Ale Hospodina Boha 39
vašeho se bojte, onť vás vysvobodí z ruky
všech nepřátel vašich. * Avšak neposlechli, 40
ale vedlé obyčeje svého starého činili. * A tak 41
ti národové ctili Hospodina, avšak proto ryti-
nám svým sloužili, takž i synové jejich a
synové synův jejich vedlé toho, což činili
otcové jejich, také činí až do dnešního dne.

Hlava 18.

XII. Ezechiáš král judský 1) začal kralovati léta třetího Osee, maje let 25 a kraloval 29 let; 2) pobožný, ztloukl hada; nebyl mu rovný v horlivosti žádný, 3) pročež mu Bůh prospěšně pomáhal ve válkách, v nemoci, i milost dal v přestoupení. A) Válku vedl proti Filistinským a Assyrským. Onyno porazil náramně, těmto se zprotiviv, krále na sebe popudil; nebo když Assyrský poplénil Israele pro hříchy jich proti Bohu spáchané, dal se do dobývání měst judských. Ale Ezechiáš I. chtěje jej upokojiti podle ceny jeho, dal mu plat, vybrav všecky poklady chrámové i královské a zloupiv i dvéře chrámové; II. nemoha ho zbýti, k Bohu snažně se o pomoc utekl; a tak při obležení Jerusalema 1) prvním s rouháním jmena Páně vyslancové assyrští s valů utrhali Ezechiášovi.

Stalo se pak léta třetího Osee syna
Ely krále israelského, kraloval Ezechiáš syn
2 Achaze krále judského. * V pětmecítma letech
byl, když počal kralovati, a dvadceti devět
let kraloval v Jerusalemě. Jméno matky jeho
3 bylo Abi dcera Zachariášova. * Ten činil, což
jest dobrého před očima Hospodinovýma, vše-
4 cko tak jakž činil David otec jeho. * On
zkazil výsosti a ztroskotal obrazy a háje po-
sekal a ztloukl hada měděného, jehož byl
udělal Mojžíš; nebo až do těch dnův synové
israelští kadívali jemu, a nazval jej Nohestan.
* V Hospodinu Bohu israelském doufal, a ne- 5
bylo po něm jemu rovného mezi všemi králi
judskými i z těch, kteříž byli před ním. * Nebo 6
se přidržel Hospodina, aniž se kdy uchýlil od

---

24. *assyrský*, Esarchaddon syn Sennacheribův. I. Esdr. 4, 2.
26. *Boha*, H. bohův, tak ihned.
28. *sloužiti*, H. báti se, tak i níže.
29. *jeden každý*. Rozličnost národů do země israelské rozličná přinesla náboženství, vše modlářská. A tu se spatřuje příčina, že pro takové smíšení a pletichářství židé nenáviděli Samaritánů, pročež i Pána Krista tím jmenem ze zlosti a z nenávisti ohyzditi usilovali.
33. *sloužili*, t. podlé svých myšlének a ne podlé nařízení božího (o němž hned v. 34.), samo jmeno boží v nějaké povrchní známosti majíce, k čemuž hroznými ranami přivedeni (o čemž výš v. 25.). — *odkudž*, J. kteréž odtud přivedli, t. jak obyčej měli Israelští před zajetím svým.
34. *činí*, buďto ti, kteří tu osazeni jsou, buď lid israelský, na oboje slyšáno býti může.
4. *obrazy*: sloupy. — *ztloukl*, J. potřel. — *Nohestan*, t. měděný aneb maličko mědi; jakoby řekl: Trochutě to mědi, a ne Bůh.
6. *přidržel*, J. přichytil, připojil k Hospodinu.

něho, a ostříhal přikázaní jeho, kteráž byl
7 přikázal Hospodin Mojžíšovi. * A byl Hospodin s ním; k čemuž se koli obrátil, šťastně se
mu vedlo. Zprotivil se pak králi assyrskému
8 a nesloužil jemu. * On porazil Filistinské až
do Gazy a končin jeho, od věže strážných až
do města hrazeného.
9 Stalo se pak léta čtvrtého krále Ezechiáše (jenž byl sedmý rok Osee syna Ely
krále israelského), vytáhl Salmanasar král
10 assyrský proti Samaří a oblehl ji. * I vzali
ji při konci léta třetího, léta šestého Ezechiášova (jenž byl rok devátý Osee krále isra-
11 elského) vzata jest Samaří. * I zavedl král
assyrský Israele do Assyrie a osadil jej
v Hele a v Haboru, při potoku Gozaně a
12 v městech medských: * protože neposlouchali
hlasu Hospodina Boha svého; ale přestupovali smlouvu jeho i všecko to, což přikázal
Mojžíš služebník Hospodinův, tak že ani poslouchati ani činiti nechtěli.
13 Potom čtrnáctého léta krále Ezechiáše
přitáhl Senacherib král assyrský proti všechněm městům judským hrazeným a zdobýval
14 jich. * Tedy poslal Ezechiáš král judský ke
králi assyrskému do Lachisu řka: Zhřešilť
jsem, odtáhni ode mne, cožkoli na mne vložíš,
ponesu. I uložil král assyrský Ezechiášovi
králi judskému tři sta centnéřův stříbra a
15 třidceti centnéřův zlata. * I dal Ezechiáš všecky peníze, kteréž jsou nalezeny v domě Hospodinově a v pokladech domu královského.
16 * Toho času obloupil Ezechiáš dvéře chrámu
Hospodinova i sloupy, kteréž byl obložil Ezechiáš král judský, a dal je králi assyrskému.
17 *Avšak poslal král assyrský Tartana, Rabsarisa
a Rabsacesa z Lachisu ke králi Ezechiášovi s vojskem velikým k Jerusalemu. Kteříž vytáhše
přijeli k Jerusalemu, a přitáhše přitrhli a položili se u struhy rybníka hořejšího, kteráž
jest podlé cesty dlažené při poli valchářově.
18 * A když volali na krále, vyšel k nim Eliakim syn Helkiášův, kterýž byl správce domu, a Sobna písař a Joahe syn Asafův kan-
19 cléř. * I mluvil k nim Rabsaces: Povězte medle Ezechiášovi: Toto praví král veliký, král
assyrský: Jakéž jest to doufání, na kterémž
se zakládáš? * Načkoli myslíš, věc jest daremná; 20
rady jest a síly k válce potřebí: nyní tedy
v koho doufáš, že mi se protivíš? * Ai, nyní 21
zpolehl jsi na hůl třtinovou a to ještě nalomenou, totiž na Egypt, na níž zpodepřel-liby
se kdo, pronikne ruku jeho a probodne ji.
Takový jest Farao král egyptský všechněm,
kteří doufají v něho. * Pakli mi díte: V Hospodinu Bohu svém doufáme: zdaliž on není 22
ten, jehož Ezechiáš pobořil výsosti i oltáře a
přikázal Judovi i Jerusalemu řka: Před tímto
oltářem klaněti se budete v Jerusalemě. * Nyní 23
tedy založ se medle s pánem mým, králem
assyrským, a dámť dva tisíce koní, budeš-li
moci míti, kdoby na nich jeli. * I jakžby s to 24
býti mohl; a ty nemůžeš odolati ani jednomu
knížeti z nejmenších služebníkův pána mého,
ačkoli máš doufání v Egyptě pro vozy a jezdce.
* Přes to zdali bez vůle Hospodinovy přitáhl 25
jsem proti místu tomuto, abych je zkazil? Však
Hospodin řekl mi: Táhni proti zemi té a zkaz
ji. * I řekl Eliakim syn Helkiášův a Sobna 26
a Joahe Rabsacesovi: Mluv medle k služebníkům svým syrsky, však rozumíme, a nemluv
k nám židovsky před lidem tímto, kterýž jest
na zdech. * I odpověděl jim Rabsaces: Zdaliž 27
ku pánu tvému a k tobě poslal mne pán můj,
abych mluvil slova tato? však k mužům těm,
kteříž jsou na zdech, aby lejna svá jísti a moč
svou píti spolu s vámi nebyli přinuceni. * A tak 28
stoje Rabsaces volal hlasem velikým, židovsky mluvě a řka: Slyšte slovo krále velikého, krále assyrského; * toto praví král: Nechť 29
vás nesvodí Ezechiáš, nebo nebude moci vás
vyprostiti z ruky mé. * A nechť vám nevelí 30
Ezechiáš doufati v Hospodina řka: Zajisté
vysvobodí nás Hospodin, a nebude dáno město
toto v ruku krále assyrského. * Neposlouchejte 31
též Ezechiáše, neboť takto praví král assyrský: Učiňte se mnou smlouvu a vyjděte ke
mně a jezte jeden každý z vinice své a z fíku
svého, a píte jeden každý vodu z čisterny své,
* dokavadž nepřijdu a nepřenesu vás do země 32
podobné zemi vaší, do země úrodné, země,
v níž jest hojnost chleba a vinic, země olivoví,

10. *ji*, t. lid vojenský.
14. *zlata*: všeho okolo šedesát sto tisíc dolarů.
16. *sloupy*, J. veřeje. — *obložil*, t. plechy zlatými tehdáž, když zase byl otevřel chrám Páně. II. Par. 29, 3.
17. *poslal*, t. vzav peníze, na potvrzení žádosti Ezechiášovy, předse proti tomu učinil.
18. *správce*, J. maršálek. — *kancléř*, H. pamětník, t. ten, kterýž zaznamenává věci paměti hodné, kronikář.
20. *myslíš* etc., H. mluvil jsi, ale slovo rtův.
22. *zdaliž* etc., jakoby řekl: I kterakžby vám spomáhati měl, poněvadž jste ho na sebe rozhněvali, nevážně s věcmi k jeho službě náležitými zacházejíce, a aby toliko v Jerusalemě ctěn byl, službu a poctu jeho súžujíce.
23. *založ* aneb polož základ; uruč se, že se nechceš t. protiviti více. Podobně svoluje na posměch jako Jehu Samařským. Výš 10, 2. 3.
25. *Přes to*, H. a nyní.
26. *před lidem*, H. v uších lidu.
27. *přinuceni*, t. kdyžby v zpouře své a zarytosti zůstávajíce, poddati se nechtěli, byliby obleženi a na takovou úzkost hroznou přivedeni.
29. *mé*, H. jeho.
31. *smlouvu*, H. požehnání. J. učiňte to mně k libosti.
32. *úrodné*, H. obilí a vína.

oleje a medu, a budete živi a nezemřete. Ne-
poslouchejtež Ezechiáše, neboť vás svodí řka:
33 Hospodin vysvobodí nás. * Zdaliž mohli vy-
svoboditi bohové národův jeden každý zemi
34 svou z ruky krále assyrského? * Kdež jsou
bohové Ematu a Arfadu, kde jsou bohové Se-
farvaimu, Any a Avy? Zdaliž jsou vysvobo-
35 dili Samaří z ruky mé? * Kteří jsou mezi vše-
mi bohy těch zemí, ježtoby vysvobodili zemi
svou z ruky mé, aby pak Hospodin vysvobo-
diti mohl Jerusalem z ruky mé? * Lid pak 36
mlčel a neodpověděl mu žádného slova, nebo
takové bylo rozkázaní královo řkoucí: Neod-
povídejte jemu. * Přišli tedy Eliakim syn Hel- 37
kiášův, kterýž byl správcem domu, a Sobna
písař a Joahe syn Asafův kancléř k Ezechiá-
šovi, majíce roucho roztržené, a oznámili jemu
slova Rabsacesova.

Hlava 19.

Tu Ezechiáš sám a) do chrámu na modlitby odešel, b) k Isaiášovi na radu odeslal, tu došel potěšené zámluvy proti rouhačům, že jako vítr odejdou k smrti své; 2) (při obležení) druhém, když rouhavé psaní Sennacherib k Ezechiášovi od Lobny učinil, Ezechiáš po přečtení ho Bohu s žalostivou modlitbou je otvírá a ukazuje. Tu z vůle boží Isaiáš po poslu svém a) dal správu, jakby měl král rouhači odpověd dáti, b) znamení ukázal brzkého z obležení vysvobození beze škody netoliko obyvatelů, ale i zdi města, poněvadž se sám Bůh za strážce města stavěti ráčí. A tak se stalo, nebo α) té noci assyrského vojska do sta osmdesáti pěti tisíců od anděla pobito, β) a potom Sennacherib utekl, při modlářství od svých vlastních synů zavražděn jest.

Co když uslyšel král Ezechiáš, roztrhl
roucho své a oděv se žíní, všel do domu Ho-
2 spodinova. * I poslal Eliakima správce domu
a Sobnu písaře i starší z kněží oblečené v ží-
3 ně k Isaiášovi proroku synu Amosovu. * Kte-
říž řekli jemu: Toto praví Ezechiáš: Den
úzkosti a útržek i rouhání jest den tento; při-
blížilť se plod k vyjití, ale není síly při ro-
4 dičce. * O by slyšel Hospodin Bůh tvůj vše-
cka slova Rabsacesova, jehož poslal král as-
syrský pán jeho, aby utrhal Bohu živému,
aby pomstil Hospodin Bůh tvůj těch slov,
kteréžby slyšel. Protož pozdvihni modlitby
své za tento ostatek, kterýž se ještě nalézá.
5 * A tak přišli služebníci krále Ezechiáše
6 k Isaiášovi. * Jimžto odpověděl Isaiáš: Toto
povíte pánu svému: Takto praví Hospodin:
Nestrachuj se slov těch, kteráž jsi slyšel, ji-
miž se mi rouhali služebníci krále assyrské-
7 ho. * Ai, já pustím naň ducha, aby uslyše
pověst, navrátil se do země své, a učiním to,
8 že padne od meče v zemi své. * Rabsaces pak
navrátiv se, nalezl krále assyrského, an do-
bývá Lobny, nebo slyšel, žeby odtrhl od La-
9 chisu. * A uslyšev o Tarakovi králi mouřenín-
ském, ano pravili: Ai, teď táhne, aby bojoval
s tebou; poslal zase posly k Ezechiášovi s tě-
10 mito slovy: * Takto povíte Ezechiášovi králi
judskému řkouce: Nechť tebe nesvodí Bůh
tvůj, v němž ty doufáš říkaje: Nebudeť dán
Jerusalem v ruku krále assyrského. * Ai, sly- 11
šels, co jsou učinili králové assyrští všech-
něm zemím pohubivše je, a tyby měl býti
vysvobozen? * Zdaliž jsou je vysvobodili bo- 12
hové těch národů, kteréž zahladili otcové
moji, totiž Gozana, Harana, Resefa a syny
Edenovy, kteříž byli v Telassaru. * Kde jest 13
král ematský a král arfadský a král města
Sefarvaimu, Any i Avy? * Protož vzav Eze- 14
chiáš list z ruky poslův, přečetl jej, a vstou-
piv do domu Hospodinova, rozvinul jej Eze-
chiáš před Hospodinem; * a modlil se Eze- 15
chiáš před Hospodinem řka: Hospodine Bože
israelský, kterýž sedíš nad cherubíny, ty jsi
sám Bůh všech království země, ty jsi učinil
nebe i zemi. * Nakloniž Hospodine ucha svého 16
a uslyš! Otevři Hospodine oči své a pohleď!
Slyš slova Sennacheriba, kterýž poslal k či-
nění útržek tobě Bohu živému! * Tak jest 17
Hospodine, žeť jsou zkazili králové assyrští
národy ty i země jejich * a uvrhli bohy jejich 18
do ohně; nebo nebyli bohové, ale dílo ru-
kou lidských, dřevo a kámen, protož zahla-
dili je. * A nyní, Hospodine Bože náš! vy- 19
svoboď nás, prosím, z ruky jeho, aťby po-
znala všecka království země, že jsi ty sám

---

1. *žíní*: pytlem.

3. *přiblížilť* etc. Sebe k rodičce, lid k plodu připodobňuje; přehrozná nebezpečenství i svá i všeho lidu tím podobenstvím ukazuje. — *plod*, H. synové.

4. *pomstil*, H. trestal. — *ostatek*. Nebo desatero pokolení již zajato bylo (výš hl. 17.), ano i díl Judova pokolení také popleněno bylo.

7. *naň*, t. na krále i na jeho vojsko. — *pověst*, H. slyšení, o němž hned v. 9. — *od meče*, viz verš 37. — *v zemi*. Skutečně se to při něm bez prodlévání naplnilo. Nebo hned jak se domu navrátil do Ninive, v chrámě od svých vlastních synů jest zamordován (níž 19, 37.), o čemž se široce i do jiných zemí rozhlásilo. Herodot píše (lib. 2.), že v chrámě v Egyptě obraz Sennacheribův postaven jest s nápisem takovým: Kdokoli hledíš na mne, snaž se býti pobožným.

9. *Tarakovi*, který se spolčil s králem egyptským, aby táhl proti němu, vida jej se všemi královskými bojujícího.

12. *Gozana*: národové syrští. — *Edenovy*: v Mesopotamii.

13. *ematský*: Antiochii míní s její krajinou. — *arfadský*: v Syrii damašské.

20 Hospodine Bohem. * Tedy poslal Isaiáš syn
Amosův k Ezechiášovi řka: Toto praví Ho-
spodin Bůh israelský: Zač jsi mi se modlil
strany Sennacheriba krále assyrského, vysly-
21 šel jsem tě. * Totoť jest slovo, kteréž mluvil
Hospodin o něm: Pohrdá tebou a posmívá se
tobě králi panna, dcera sionská, potřásá za
22 tebou hlavou dcera jerusalemská. * Kohož
jsi zhaněl a komus se rouhal? Proti komus
povýšil hlasu a pozdvihls vzhůru očí svých?
23 Však proti svatému israelskému! * Skrze po-
sly svó utrhal jsi Pánu a řekl jsi: Ve množ-
ství vozův svých vytáhl jsem na hory vyso-
ké, na stráni libanské, a zpodtínám vysoké
cedry jeho a spanilé jedle jeho, a vejdu do
nejdalších příbytkův jeho, do lesů a výbor-
24 ných rolí jeho. * Jáť jsem vykopal a pil jsem
vody cizí, a vysušil jsem nohama svýma
25 všecky potoky podmaněných. * Zdalis neslyšel,
dí Hospodin, že již dávno jsem jej učinil a
ode dnů starých jej spůsobil? Což tedy nyní
přivedlbych jej k zkažení a v hromady rumu
26 jako jiná města hrazená? * Jejichžto obyva-
telé mdlí byli, předěšení a zahanbení, byvše
jako bylina polní a zelina vzcházející, jako trá-
va na střechách a jako osení rzí zkažené, prvé
27 nežby dorostlo obilí; * sedání pak tvé, vychá-
zení tvé i vcházení tvé znám, i vzteklost tvou
28 proti mně. * Poněvadž jsi se rozlobil proti
mně, a tvé zpouzení se přišlo v uši mé: pro-
tož vpustím udici svou v chřípě tvé a udidla
má vložím do úst tvých, a odvedu tě zase
tou cestou, kteroužs přišel. * A toto měj Eze- 29
chiáši za znamení: Že jíte roku prvního to,
což se samo rodí, též druhého roku, což
samo vzchází, třetího teprv roku sejte a žněte
a štěpujte vinice a jezte ovoce z nich. * Osta- 30
tek zajisté domu Judova, kterýž pozůstal,
vpustí zase kořeny své hluboce a vydáť
užitek vzhůru; * nebo z Jerusalema vyjdou 31
ostatkové a ti, kteříž jsou zachováni z hory
Sion. Horlivost Hospodina zástupův učiní
to. * A protož toto praví Hospodin o králi 32
assyrském: Nevejdeť do města tohoto, aniž
sem střely vstřelí, aniž se ho zmocní pavéz-
níci, aniž udělají u něho náspu. * Cestou, kte- 33
rouž přitáhl, zase navrátí se a do města to-
hoto nevejde, praví Hospodin. * Nebo chrániti 34
budu města tohoto, abych je zachoval pro
sebe a pro Davida služebníka svého. * Tedy 35
stalo se noci té, že vyšel anděl Hospodinův
a zbil ve vojště assyrském sto osmdesáte
pět tisíců. Vstavše pak ráno uzřeli, a ai, vši-
ckni byli mrtví. * Protož odjel a utekl Senna- 36
cherib král assyrský, a navrátiv se bydlil
v Ninive. * I stalo se, když se klaněl v chrá- 37
mě Nesrocha boha svého, Adramelech a Sa-
rasar, synové jeho, zabili jej mečem a sami
utekli do země armenské; i kraloval Asar-
haddon syn jeho místo něho.

Hlava 20.

B) Nemoc Ezechiášova byla smrtelná podlé božího oznámení. Pročež pomodliv se Bohu za prodlení života do let 15 a za šťastné z rukou krále assyrského vysvobození, zámluvu přijal i také uzdraven jest podlé daného znamení na stínu slunce zpět postupujícím. C) Pád Ezechiášův jest z pýchy, když slávu svou vyslancům babylonským ukazoval. Proto jest od proroka jmenem božím potrestán ukázaním, co se s tou slávou i dítkami jeho od Babylonských díti bude. On pak trestání s poklonou přijav, povinnost královskou šťastně s opatřením města držel a potom umřel.

V těch dnech roznemohl se Ezechiáš až
k smrti. I přišel k němu Isaiáš syn Amo-
sův prorok a řekl jemu: Toto praví Hospo-
din: Zřiď dům svůj, nebo umřeš a nebudeš

23. *spanilé*, H. vybrané. — *výborných* etc., H. na Karmel.

24. *podmaněných*, H. obležení, t. řeky v městech již dobytých.

25. *jej*, t. Jerusalem, což na církvi v pravdě se plní. J. to učinil, t. já jsem to vlastně učinil, čímž se ty chlubíš, že jsem vyvrátil mnohá království, až i israelské; dávno ty věci prvé než se staly předoznámiv.

26. *mdlí*, H. ruce ukrácené, t. měli; to jest, nemohli se brániti, protože udatnost srdce jim odjata a tobě dána byla.

27. *sedání*, J. bydlení.

28. *zpouzení*, J. hlučení neb huhlání. — *vpustím*, t. jako rybáři a koníři obyčej mají.

29. *jíte* etc. Ačkoli jste nemohli pro války proti sousedům i časté vpády vycházeti k spravování rolí, jednoho i druhého léta: však vás Bůh divně chovati, a těch věcí, které jste měli v špižírnách, a časem svým i z pole něco samorostlého, co jste usmekli, svým požehnáním rozmnožovati ráčil; již ihned třetího léta nebezpečenství všecko zapuzeno bude. — *sejte*, J. budete síti a žíti a štěpovati a jísti.

31. *Horlivost*, t. zvláštní ochotnost a přívětivost, kterou má Hospodin k lidu svému, tak jako věrný manžel k věrné manželce své. Isai. 54, 5.

32. *se ho zmocní*, H. uspíší se.

34. *Davida*, t. pro sliby Davidovi učiněné.

35. *mrtví*, H. těla mrtvá.

1. *Zřiď*, H. přikaž domu. — *živ*, t. taková jest nemoc tvá, že přirozeným spůsobem zhojen nebudeš, leč zázračné, zvláštní boží mocí.

2 živ. * I obrátil Ezechiáš tvář svou k stěně a
3 modlil se Hospodinu řka: * Prosím, ó Hospodine! rozpomeň se nyní, že jsem stále chodil před tebou v pravdě a v srdci upřímém a že jsem to činil, což dobrého jest před očima tvýma. I plakal Ezechiáš pláčem velikým.
4 * Ještě pak Isaiáš nebyl vyšel do půl síně, když se k němu stalo slovo Hospodinovo
5 řkoucí: * Navrať se a rci Ezechiášovi vůdci lidu mého: Toto praví Hospodin Bůh Davida otce tvého: Slyšelť jsem modlitbu tvou a viděl jsem slzy tvé; ai, já uzdravím tě, tře-
6 tího dne vstoupíš do domu Hospodinova,* a přidám ke dnům tvým patnácte let, a z ruky krále assyrského vysvobodím tě i město toto, a chrániti budu města tohoto pro sebe a pro
7 Davida služebníka svého. * I řekl Isaiáš: Vezměte hrudu suchých fíků. Kterouž vzavše
8 přiložili na vřed i uzdraven jest. * Řekl pak Ezechiáš k Isaiášovi: Jaké bude znamení toho, že mne uzdraví Hospodin, a že půjdu tře-
9 tího dne do domu Hospodinova? * Odpověděl Isaiáš: Toto bude tobě znamení od Hospodina, že Hospodin učiní věc tuto, kterouž mluvil: Chceš-li, aby postoupil dále stín o deset stupňův aneb navrátil se zpátkem o deset stup-
10 ňův? * Odpověděl Ezechiáš: Snáze může stín postoupiti dále o deset stupňův; nechci, ale nechť zase postoupí stín zpátkem o deset stup-
11 ňův. * Volal tedy Isaiáš prorok k Hospodinu, a navrátil stín po stupních, po nichž sešel na hodinách slunečných Achazových, zpátkem o deset stupňův.
12 Toho času poslal Berodach Baladan, syn Baladanův král babylonský, list a dary Ezechiášovi, nebo slyšel, že nemocen byl Ezechiáš. * I vyslyšel je Ezechiáš a ukázal jim 13
všecky schrány klénotů svých, stříbra a zlata i vonných věcí, a olej nejvýbornější, tolikéž dům zbroje své, a cožkoli mohlo nalezeno býti v pokladech jeho. Ničeho nebylo, čehožby jim neukázal Ezechiáš v domě svém i všem panství svém. * Protož přišel prorok Isaiáš 14
ke králi Ezechiášovi a řekl jemu: Co pravili ti muži a odkud přišli k tobě? Odpověděl Ezechiáš: Ze země daleké přišli, z Babylona.
* I řekl: Co jsou viděli v domě tvém? Od- 15
pověděl Ezechiáš: Všecko, což jest v domě mém, viděli; ničeho není v pokladech mých, čehož bych jim byl neukázal. *Ale Isaiáš řekl 16
Ezechiášovi: Slyšiž slovo Hospodinovo: * Ai, 17
dnové přijdou, v nichž odneseno bude do Babylona, cožkoli jest v domě tvém a cožkoli nachovali otcové tvoji až do tohoto dne, nezůstaneť ničehož, praví Hospodin. * Syny také 18
tvé, kteříž pojdou z tebe, kteréž ty zplodíš, poberou, a budou komorníci při dvoře krále babylonského. * Tedy řekl Ezechiáš Isaiášovi: 19
Dobré jest slovo Hospodinovo, kteréž jsi mluvil. Řekl ještě: Ovšem že jest dobré, jestliže vždy pokoj a pravda bude za dnův mých.
* O jiných pak činech Ezechiášových i vší 20
síle jeho a kterak udělal rybník a vodu po trubách uvedl do města, zapsáno jest v knihách o králích judských. * I usnul Ezechiáš 21
s otci svými a kraloval Manasses syn jeho místo něho.

Hlava 21.

XIII. Manasses král judský 1) začal 12. léta věku svého kralovati, kraloval 55 let; 2) ohavný modlář, a) vzdělal modly, kteréž otec podvrátil, b) syna skrze oheň provedl, c) zprznil chrám uděláním háje a rytin; 3) pročež Bůh mluvil proti němu a lidu jeho skrze proroky o zkáze a zavedení hrozném. On pak

---

3. *Prosím* etc. Jakoby řekl: Tys zaslíbil, že nebude vyhlazen muž z rodu Davidova, jenžby seděl na stolci jeho; vloživ však v to výminku, budou-li choditi v ustanoveních tvých (III. 8, 25.), já jsem pak podlé své možnosti k té výmince stál: nedopouštějž mi tedy se světa sjíti bez dědice, aby tak rod Davidův přítrže nevzal. Nebo teprva po třech letech narodil se jemu Manasses. — *upřímém*, H. dokonalém.

4. *síně*, J. města, J. zámku.

7. *uzdraven jest*, t. ne těch fíkův mocí (poněvadž neduh ten nebyl uzdravitelný lékařstvím přirozeným), ale boží mocí a slovem jeho.

11. *na hodinách*, J. na schodě Achazově, na němž t. zevnitř, hodiny slunečné byly. Kdo může pochybovati na mocnosti božské, aby stín o deset stupňův zpátkem navrátiti nemohla bez zadržení země v svém běhu? Kterýžto zázrak že i jiným národům známý učiněn byl, zjevné jest odtud, že Chaldejští žádali o něm širší správu slyšeti, o čemž II. Par. 32, 31. Pozorujeme-li (z v. 5. 6. 9.) cíl zázraku toho, t. aby netoliko král Ezechiáš, ale i lid jeho se přesvědčil, že Bůh nevydá království judského v moc Assyrským a že rod Davidův nedopustí vypléniti od nepřátel jeho: tuť poznáme i důstojnost božskou téhož zázraku. Neb kdyby se byl král i lid tímto zázrakem v důvěrnosti v Boha neposilnil, snadnoby na rouhavé vyzvání assyrského vojevody Rabsacesa (18, 19.) aneb na potupný list Sennacheribův (19, 14.) byli Jerusalem vzdali Assyrským, a takby zaslíbení Davidovi od Boha učiněné zmařeno bylo, též i ono, že království Judovo dříve nezahyne, než se pravého Boha i zákona jeho spustí.

13. *vyslyšel*, J. radoval se, jak se čte Isai. 39, 2. byl jim k vůli, ctil je s ochotností. — *zbroje*, H. nádob, t. příprav všelijakých.

17. Chlouby a marné chvály žádost nic dobrého nepřináší.

18. *poberou*. Splnění toho viz níže hl. 24. i 25.

19. *Ovšem*, H. zdali není. J. ó by toliko království mé zůstalo v pokoji a celosti za dnův mých.

netoliko neposlechl, ale i mnoho krve nevinné vylil. XIV. Amon král judský 1) začal v 22 letech věku svého kralovati a kraloval dvě létě; 2) bezbožný jako otec; 3) zabit od srocenců (kteréž potom lid zbil) a pohřben jest.

Ve dvanácti letech byl Manasses, když
počal kralovati a kraloval padesáte a pět let
v Jerusalemě. Jmeno matky jeho bylo Haf-
2 siba.* I činil to, což jest zlého před očima Ho-
spodinovýma, vedlé ohavností těch národů,
kteréž Hospodin vyplénil před syny israelský-
3 mi. * Nebo převrátiv se, vzdělal zase výsosti,
kteréž byl zkazil Ezechiáš otec jeho, a vysta-
věl oltáře Baalovi a vysadil háj, tak jako byl
učinil Achab král israelský, a klaně se vše-
4 mu vojsku nebeskému ctil je. * Vzdělal také
oltáře v domě Hospodinově, o němž byl řekl
Hospodin: V Jerusalemě položím jmeno své.
5 * Nad to nadělal oltářů všemu vojsku nebe-
skému v obou síních domu Hospodinova.
6 * Syna také svého provedl skrze oheň a šetřil
času, s hadačstvím zacházel, zaklinače a ča-
rodějníky zřídil a velmi mnoho zlého činil
před očima Hospodinovýma, popouzeje ho.
7 * Postavil také rytinu s hájem, kterouž byl
udělal, v domě, o kterémž byl řekl Hospo-
din k Davidovi a Šalomounovi synu jeho:
V domě tomto a v Jerusalemě, kterýž jsem
vyvolil ze všech pokolení israelských, položím
8 jmeno své na věky, * aniž více dopustím, aby
se pohnula noha Israele ze země, kterouž jsem
dal otcům jejich: jen toliko, budou-li sku-
tečně ostříhati všeho, což jsem jim přikázal,
a všeho zákona, kterýž jim vydal Mojžíš slu-
9 žebník můj. * Ale neuposlechli, nebo je svedl
Manasses, tak že činili horší věci nežli ti ná-
rodové, kteréž vyplénil Hospodin od tváři
10 synův israelských. * Ačkoli mluvíval Hospo-
11 din skrze služebníky své proroky řka: * Pro-
tože činil Manasses král judský ohavnosti tyto
a páchal horší věci nad všecko, což činili Amo-
rejští, kteříž byli před ním, a že přivedl i
Judu k hřešení skrze ukydané bohy své;
12 * protož řekl Hospodin Bůh israelský: Ai, já
uvedu zlé věci na Jerusalem a na Judu,
aby každému slyšícímu o tom znělo v obou
ušich jeho: * nebo vztáhnu na Jerusalem šňů- 13
ru samařskou a závaží domu Achabova a vy-
tru Jerusalem, jako vytírá někdo misku, a
vytra poklopí ji. * A opustím ostatky dědictví 14
svého a vydám je v ruku nepřátel jejich, i
budou dáni v loupež a v rozchvátání všech-
něm nepřátelům svým, * protože činili to, což 15
jest zlého před očima mýma, a popouzeli mne
od toho dne, jakž vyšli otcové jejich z Egypta,
až do dnešního dne. * Ano i krve nevinné vylil 16
Manasses velmi mnoho, tak že jí naplnil Jerusa-
lem od jednoho konce k druhému, kromě hří-
chu svého, kterýmž přivedl k hřešení Judu,
aby činili, což zlého jest před očima Hospo-
dinovýma. * O jiných pak činech Manasseso- 17
vých a cožkoli činil, i hřích jeho, kterýmž
zhřešil, zapsáno jest v knihách o králích jud-
ských.

I usnul Manasses s otci svými a pohřben 18
jest v zahradě domu svého, v zahradě Ozy,
a kraloval Amon syn jeho místo něho. * Ve 19
dvamecítma letech byl Amon, když počal kra-
lovati, a kraloval dvě létě v Jerusalemě. Jme-
no matky jeho bylo Mesallemet dcera Harusa
z Jeteba.* Ten také činil to, což jest zlého před 20
očima Hospodinovýma, jako činil Manasses
otec jeho. * A chodil po vší cestě, po níž cho- 21
dil otec jeho; sloužil také ukydaným bohům,
jimž sloužíval otec jeho, a klaněl se jim,
* opustiv Hospodina Boha otcův svých, aniž 22
chodil po cestě Hospodinově. * Spikli se pak 23
služebníci Amonovi proti němu a zamordovali
ho v domě jeho. * Tedy pobil lid země všecky 24
ty, kteříž se byli spikli proti králi Amonovi,
a ustanovil lid země krále Josiáše syna jeho
místo něho. * O jiných pak činech Amonových, 25
kteréž činil, zapsáno jest v knihách o králích
judských. * I pochoval ho lid v hrobě jeho 26
v zahradě Ozy, a kraloval Josiáš syn jeho
místo něho.

---

3. *ctil je*: sloužil jim.
4. *položím*, t. samo mé jmeno tu zníti bude a ne jiné.
5. *síních*, t. i kněží i lidu.
8. *vydal*, H. přikázal.
11. *bohy*, viz Lev. 26, 30.
13. *závaží*: pravidlo, t. touž měrou vám odměřím, jak jsem onémno odměřil. — *poklopí*, H. obrátí ji na tvář její.
16. *od jednoho* etc., H. ústy k ústům.
17. *judských*, o pokání jeho viz II. Par. 33, 11.
23. *ho*, H. krále.

Hlava 22.

XV. Josiáš král judský 1) začal osmého léta věku svého kralovati a kraloval 31 let; 2) následovný šlépějů Davidových v pobožnosti, nebo vydal se na opatření chrámu, a tu nalezl knihu zákona; radí se s Holdou prorokyní na vůli boží; slyší konečnou vůli boží o vyvrácení země a svém zachování.

V osmi letech byl Josiáš, když počal
kralovati a kraloval jedno a třidceti let v Je-
rusalemě. Jmeno matky jeho bylo Idida, dcera
2 Hadaiášova z Besekatu. * Ten činil to, což
pravého jest před očima Hospodinovýma,
chodě po vší cestě Davida otce svého a ne-
3 uchyluje se napravo ani nalevo. * Stalo se
pak osmnáctého léta krále Josiáše, poslal
král Safana syna Asliáše, syna Mesullamova,
4 písaře do domu Hospodinova řka: * Jdi k Hel-
kiášovi knězi nejvyššímu, ať sečtou peníze,
kteréž jsou vneseny do domu Hospodinova,
5 kteréž sebrali strážní prahu od lidu, * a ať je
dají v ruce řemeslníků těch, kteříž představeni
byli nad dílem domu Hospodinova, aby je
obraceli na dělníky, kteříž dělají dílo v do-
mě Hospodinově k opravení zbořenin domu,
6 * totiž na tesaře a stavitele a zedníky; též
aby jednali dříví a tesané kamení k opra-
7 vování domu. * Avšak ať počtu nečiní z pe-
něz, kteréž se dávají v ruce jejich; neb oni
věrně dělati budou.
8 I řekl Helkiáš kněz nejvyšší k Safanovi
písaři: Knihu zákona božího nalezl jsem v do-
mě Hospodinově. I dal Helkiáš knihu tu Sa-
9 fanovi, kterýž četl v ní. * Přišel pak Safan
písař ke králi a oznamuje králi tu věc řekl:
Sebrali služebníci tvoji peníze, kteréž se na-
lezly v domě Páně, a dali je v ruce řemeslní-
kům těm, kteříž představeni jsou nad dílem
10 domu Hospodinova. * Oznámil také Safan písař
králi řka: Knihu mi dal Helkiáš kněz; i četl
11 ji Safan před králem. * A když slyšel král
12 slova knihy zákona, roztrhl roucho své,* a roz-
kázal král Helkiášovi knězi a Ahikamovi synu
Safanovu a Achoborovi synu Michaje a Safa-
novi písaři a Asaiášovi služebníku králov-
skému řka: * Jděte poraďte se s Hospodinem 13
o mne i o lid a o všeho Judu strany slov knihy
této, kteráž jest nalezena; nebo veliký jest
hněv Hospodinův, kterýž rozpálen jest proti
nám, protože neposlouchali otcové naši slov
knihy této, aby činili všecko tak, jakž jest nám
zapsáno. * Tedy šli Helkiáš kněz a Ahikam a 14
Achobor a Safan a Asaiáš k Holdě prorokyni,
manželce Sellama syna Tekue, syna Arae,
strážného nad rouchem; nebo bydlila v Jeru-
salemě na druhé straně, a mluvili s ní. * Kte- 15
ráž řekla jim: Toto praví Hospodin Bůh
israelský: Povězte muži, kterýž vás poslal ke
mně; * takto praví Hospodin: Ai, já uvedu 16
zlé věci na místo toto a na obyvately jeho,
všecka slova knihy té, kterouž četl král judský,
* protože opustili mne a kadili bohům cizím, 17
aby mne popouzeli všelikým dílem rukou
svých, z té příčiny rozpálila se prchlivost
má na místo toto, aniž bude uhašena. * Králi 18
pak judskému, kterýž poslal vás, abyste se
tázali Hospodina, takto povíte: Toto praví
Hospodin Bůh israelský o slovích těch, kteráž
jsi slyšel: * Poněvadž obměkčeno jest srdce 19
tvé, a ponížils se před tváří Hospodinovou,
když slyšel, které věci jsem mluvil proti
místu tomuto a proti obyvatelům jeho, že
má přijíti v zpuštění a v zlořečení; a roz-
trhls roucho své a plakals přede mnou: i já
také uslyšel jsem té, praví Hospodin, * pro- 20
tož, ai, já připojím tě k otcům tvým, a po-
chován budeš v hrobích svých v pokoji; aby
neviděly oči tvé ničeho z toho zlého, kteréž
přivedu na místo toto. I oznámili králi
tu řeč.

---

3. *osmnáctého.* Podobné, že o letech věku jeho mluví a ne o kralování; sic jinak bylby měl Jeremiáše od pěti let, s nímžby se byl mohl poraditi, a ne s ženou (v. 14.), ale takto neměl ho ještě po třech letech, poněvadž třináctého léta kralování jeho povstal Jeremiáš.

5. *řemeslníků*, t. mistrů.

8. *Knihu*, t. jakž smyslí, původní, od samého Mojžíše sepsanou a z rozkazu božího v svatyni schovanou. Deut. 31, 26.

13. *poraďte*, J. zeptejte.

14. *na druhé straně*, J. v škole. Podlé čeho smyslí, že nedaleko neb naproti domu královskému děvečky liternímu umění i pobožnosti vyučovala, podlé daru sobě od Boha v přezlý tehdejší čas propůjčeného, jejíž rady i jiní pobožní a důvěrní, až i král sám, užívali.

17. *dílem* etc. Dílo rukou lidských, na které se Bůh často v písmích domlouvá, jest každý výmyslek lidský, a všelijaká předsevzetí jejich bez původu božího slova, což Pán Bůh u veliké ohavnosti míti ráčí, zvláště když se na ty věci pocta jemu samému náležitá přenáší.

20. *v pokoji*, t. co se pokojného spůsobu království dotýče, že za něho v cele zůstávati mělo. Nebo Bůh ran předpověděných neuvodil, až po smrti jeho, sic Josiáš sám zastřelen jest. Níž 23, 9.

Hlava 23.

3) Pročež Josiáš učiniv s Bohem smlouvu, a) vyplénil modlářství a sodomářství, b) stavil ho pod beránka s velikou svou pochvalou, ale neodvrátil Bůh hněvu svého od lidu; 4) zabit od krále egyptského na vojně a pochován v Jerusalemě. XVI. Joachaz král judský 1) začal 23. léta věku svého kralovati a kraloval tři měsíce; 2) bezbožný, pročež dopustil naň Bůh Faraona i na lid země a tak v Egyptě umřel. XVII. Eliakim, od Faraona nazván Joakim, jinak Jekoniáš, král judský, 1) od krále egyptského dosazen, jemuž plat ze země dával, 2) léta věku 25. začal kralovati a kraloval 11 let; 3) bezbožný.

Tedy poslav král, aby se shromáždili
k němu všickni starší judští a jerusalemští,
2 * vstoupil král do domu Hospodinova, a všickni
muži judští i všickni obyvatelé jerusalemští
s ním, i kněží a proroci a veškeren
lid od malého až do velikého; i četl, aby
všickni slyšeli všecka slova knihy smlouvy,
kteráž byla nalezena v domě Hospodinově.
3 * Potom stoje král na místě vyšším, učinil
smlouvu před Hospodinem, že bude následovati
Hospodina a ostříhati přikázaní jeho i
svědectví jeho a ustanovení jeho, vším srdcem
svým a vší duší svou a plniti slova
smlouvy té, kteráž jsou zapsána v knize té;
ke kteréžto smlouvě i veškeren lid přistoupil.
4 * A přikázal král Helkiášovi knězi nejvyššímu
a kněžím nižším i strážným prahu, aby vymetali
z chrámu Hospodinova všecky nádoby,
kteréž udělány byly Baalovi a háji i všemu
vojsku nebeskému. Kterýž popáliv je vně za
Jerusalemem na poli Cedron, vnesl prach
5 jejich do Bethelu. * Složil také s úřadu kněží,
kteréž byli ustanovili králové judští, aby kadívali
na výsostech v městech judských a vůkol
Jerusalema, takž podobně i ty, kteříž
kadívali Baalovi, slunci, měsíci a planetám, i
6 všemu vojsku nebeskému. * Vyvezl také háj
z domu Hospodinova ven z Jerusalema ku
potoku Cedron a spálil jej u potoka Cedron
a zetřel na prach, ten pak prach vysypal
7 na hroby synův toho lidu. * Domky také sodomářů
hanebných zkazil, kteříž byli při
domě Hospodinově, v nichž ženy tkaly opony
8 k háji. * A kázal přivesti všecky kněží z měst
judských a poskvrnil výsostí, na nichž kadívali
kněží od Gaby až do Bersabe; zkazil
také výsosti u bran, kteréž byly u vrat brány
Josue, knížete města, a byly po levé straně
vcházejícímu do brány městské. * Avšak ne- 9
přistupovali ti kněží výsostí k oltáři Hospodinovu
v Jerusalemě, ale jídali chleby přesné
mezi bratřími svými.* Poskvrnil také i Tofet, 10
jenž jest v údolí syna Ennoma, aby více žádný
nevodil syna svého aneb dcery své skrze oheň
Molochovi. * Zahladil také ty koně, kteréž 11
byli postavili králové judští slunci, kdež
se vchází do domu Hospodinova, k domu
Natanmelecha komorníka, kterýž byl v Parurimě,
a vozy slunce spálil ohněm. * Ano i 12
oltáře, kteříž byli na vrchním paláci Achazovu,
jichž byli nadělali králové judští, a
oltáře, jichž nadělal Manasses v obou síních
domu Hospodinova, pobořil král a kvapě
s nimi odtud, dal vysypati prach jejich do
potoka Cedron. * Výsosti také, kteréž byly 13
před Jerusalemem a kteréž byly po pravé
straně hory olivetské, jichž byl nadělal Šalomoun
král israelský Astaroti ohavnosti
Sidonských a Chamosovi ohavnosti Moabských
a Melchomovi ohavnosti synův Ammonových,
poskvrnil král * a potřískal obrazy, 14
háje posekal a místa jejich naplnil kostmi
lidskými. * Nad to i oltář, jenž byl v Bethelu, 15
a výsost, kterouž udělal Jeroboam syn Nabatův,
kterýž přivedl k hřešení Israele, i ten
oltář i výsost zkazil, a spáliv výsost zetřel
ji na prach, spálil také i háj. * A obrátiv se 16
Josiáš uzřel hroby, kteříž tu na hoře byli, a

2. *aby všickni*, H. v uši jejich.
3. *na místě.* Viz výš 11, 14. — *přistoupil*, H. stál, t. i osobně i vůlí hotovou.
4. *kněžím*, t. aby více takového jako posavad modlářství neprovodili, chodíce v zvláštním tvárném černém aneb šerém rouše, odkudž Kemarim slouli.
6. *háj*, od Manassesa vysazený. Výš 21, 7.— *toho lidu*, t. těch modlářů; na znamení toho, jak u veliké ošklivosti má to modlářství, kterého se živi byvše přidrželi, a že i jejich hrobové poskvrněni jsou, vše k výstraze živým.
7. *Domky*: kapličky, stany.
8. *od Gaby*, t. pomezí půlnočního. — *do Bersabe*, t. pomezí poledního. Soud. 20, 1. — *knížete* etc., t. nešetřil žádných model, ani těch, které obecné všem byly, ani těch, které kdo buď z chudých neb urozených kdekoli zvláštně měli.
9. *nepřistupovali* etc., t. složeni jsouce (o čemž v. 5.), ačkoli z rodu Aronova byli, protože se poskvrnili pohanstvím.
10. *Poskvrnil*, t. pověrné smýšlení o tom lidem z mysli i z očí vyrazil a odňal. Viz Lev. 18, 21.
11. *v Parurimě*, J. na předměstí.
12. *na vrchním*, H. na střeše. — *kvapě*, H. běžel.
13. *hory olivetské*, J. hory zkažení aneb pohubení; že tu ohyzdná modlářství k zkáze a zhoubě boží pocty se dála, aneb, jak někteří smyslí, popravištné, že tu zločinci odpravováni bývali.— *Melchomovi*, jináč Moloch (Lev. 18, 21.) a Malcho (Sof. 1, 5.)
14. *obrazy*: sloupy.
16. *poskvrnil ho*, t. věcí hříšnou, ohavnou i zkažení hodnou býti ukázal; tak i jinde často.

poslav pobral kosti z těch hrobův a spálil
je na tom oltáři a poskvrnil ho vedlé řeči
Hospodinovy, kterouž mluvil muž boží ten,
17 kterýž to předpověděl. * I řekl: Jaký jest
onenno nápis, kterýž vidím? Odpověděli jemu
muži města: Hrob muže božího jest, kterýž
přišed z Judstva předpověděl tyto věci, kte-
18 réž jsi učinil při oltáři v Bethelu.* Tedy řekl:
Nechtež ho, aniž kdo hýbej kostmi jeho; i
vysvobodili kosti jeho s kostmi proroka toho,
19 kterýž byl přišel ze Samaří. * Též všecky
domy výsostí, kteříž byli v městech samař-
ských, jichž byli nadělali králové israelští,
aby popouzeli Hospodina, zkazil Josiáš a učinil
jim rovně tak, jakž byl učinil v Bethelu.
20 * Zbil také všecky kněží výsostí, kteříž tu
byli na oltářích, a pálil kosti lidské na nich;
potom navrátil se do Jerusalema.
21 * Přikázal pak král všemu lidu řka:
Slavte velikonoc Hospodinu Bohu vašemu,
22 jakož psáno jest v knize smlouvy této. * Nebo
nebyla slavena taková velikonoc od času
soudcův, kteříž soudili Israele, a po všecky
dny králův israelských a králův judských.
23 * Osmnáctého léta krále Josiáše slavena
jest ta velikonoc Hospodinu v Jerusalemě.
24 * Ano i věštce a hadače, obrazy i uky-
dané bohy a všecky ty ohavnosti, což jich
kde bylo viděti v zemi judské a v Jeru-
salemě, vyplénil Josiáš, aby naplnil slova
zákona zapsaná v knize, kterouž nalezl Hel-
25 kiáš kněz v domě Hospodinově. * A nebylo
mu podobného krále před ním, kterýžby
obrátil se k Hospodinu celým srdcem svým
a celou duší svou i všemi mocmi svými vedlé
všeho zákona Mojžíšova, ani po něm nepo-
26 vstal podobný jemu. * Avšak neodvrátil se
Hospodin od prchlivosti hněvu svého velikého,
kterouž vzbuzen byl hněv jeho proti Judovi
pro všecka popouzení, kterýmiž popouzel ho
27 Manasses. * Protož řekl Hospodin: Také i
Judu zavrhu od tváři své, jako jsem zavrhl
Israele; a opovrhu to město, kteréž jsem
vyvolil, Jerusalem i ten dům, o němž jsem
byl řekl: Jmeno mé tam bude. * O jiných 28
pak činech Josiášových a cožkoli činil, za-
psáno jest v knihách o králích judských.
Za dnův jeho přitáhl Farao Nechao 29
král egyptský proti králi assyrskému k řece
Eufratu. I vytáhl král Josiáš proti němu, a
on zabil jej v Mageddě, když ho uzřel. * Tedy 30
služebníci jeho vloživše jej mrtvého na vůz,
přivezli ho z Magedda do Jerusalema a po-
chovali jej v hrobě jeho. I vzal sobě lid
země Joachaze syna Josiášova a pomazali ho,
i ustanovili králem na místě otce jeho. * Ve 31
třimecítma letech byl Joachaz, když počal
kralovati, a kraloval tři měsíce v Jerusalemě.
Jmeno matky jeho bylo Amital, dcera Je-
remiášova z Lobny. * A činil to, což jest 32
zlého před očima Hospodinovýma, všecko tak
jakž činili otcové jeho. * I svázal ho Farao 33
Nechao v Reblatě v zemi ematské, když kra-
loval v Jerusalemě, a uložil daň na tu zemi
sto centnéřův stříbra a centnéř zlata.* A usta- 34
novil Farao Nechao za krále Eliakima syna
Josiášova na místo Josiáše otce jeho a pro-
měnil jmeno jeho, aby slul Joakim; ale Jo-
achaze vzal, kterýž když se dostal do Egypta,
umřel tam. * To pak zlato a stříbro dával 35
Joakim Faraonovi; pročež odhádal obyvately
země, aby mohl dáti stříbro k rozkázaní Fa-
raonovu; od jednoho každého vedlé toho,
jakž byl odhádán, bral stříbro i zlato od lidu
země, aby dal Faraonovi Nechaovi. * V pět- 36
mecítma letech byl Joakim, když počal kra-
lovati, a jedenácte let kraloval v Jerusalemě.
Jmeno matky jeho bylo Zebida dcera Fa-
daiášova z Rumy. * I činil to, což jest zlého 37
před očima Hospodinovýma, podlé všeho, což
činili otcové jeho.

---

17. *nápis*: památka, pomník.

18. *proroka toho*, t. nepravého, křivého, o němž III. Král. 13, 11.

20. *Zbil*, H. obětoval. — *kněží výsostí*, t. od Jeroboama nařízené; nebo jiné z pokolení Levi, kteří též modlám sloužili, toliko s úřadu smetal (výš verš 5.). — *na oltářích*: při oltářích.

22. *taková*, t. v tak velikých zástupích, s takovou slávou a uctivostí.

25. *před ním.* Nebo ačkoli v některých příčinách byl David nábožnější, Šalomoun moudřejší, Ezechiáš milostivější, tento však v nevinnosti života a v šlechetném obcování mimo ty všecky hojnější. Nebo v takové mrzké pády a poklesky jak onino nevcházel.

26. *velikého*, t. příčinou tvrdošijného lidu toho, který ihned snadně k svému navracoval se vývratku, t. k modlářství navyklému, kteréžto proč jim tak sladlo, viz Soud. 4, 1.

29. *Za dnův.* O témž viz šíře II. Par. 35, 20. Bez dotazu božího táhl Josiáš na tu vojnu, pročež sám zahynul; ale Bůh jeho dobré v tom obmysliti ráčil, aby nehleděl na hrozné boží pomsty, kteréž na ten lid dopuštěny byly. — *vytáhl*, t. aby jej odehnal. — *Mageddě*, bylo město pevné v pokolení Beniaminově (Soud. 1, 27.), které upevnil Šalomoun (I. Král. 9, 15.). — *uzřel*, t. an vojensky táhne.

32. *zlého*, pročež ho Ezechiáš (19, 3.) ke lvu přirovnává.

33. *když kraloval*, J. aby nekraloval aneb potud aby kraloval. — *centnéřův*: okolo sta a desíti tisíc dolarů.

34. *umřel tam*, podlé proroctví Jeremiáše 22, 11.

35. *k rozkázaní*, H. vedlé úst, t. nařízení.

36. *počal*, t. sám po smrti bratra zajatého. — *jedenácte let*, t. jakož sám na místě bratra svého, tak i sám.

Hlava 24.

4) Eliakim smluv nezdrželivý, pročež jej Bůh v zemi vpády okolních národů častými znuzil. A tak umřel. XVIII. Joachin král judský 1) byl bez pomoci egyptské: 2) léta věku 18. začal kralovati a kraloval tři měsíce; 3) bezbožný, pročež Bůh jej dal v ruku Nabuchodonosorovi; a on a) zavezl jej se vším dvorem do Babylona, b) zloupil chrám, c) do desíti tisíc lidu vzácnějšího zavedl, d) strýce Jekoniášova na stolec vsadil. XIX. Mattaniáš-Sedekiáš král judský 1) začal věku svého 21. léta kralovati a kraloval 11 let, 2) bezbožný pod hněvem božím.

Za dnův jeho přitáhl Nabuchodonosor
král babylonský; nebo když byl Joakim slu-
žebníkem jeho za tři léta, potom opět zpro-
2 tivil se jemu. * Protož poslal Hospodin na
něj lotříky chaldejské a lotříky syrské i lo-
tříky moabské a lotříky synů Ammonových;
poslal je na Judu, aby ho zkazili vedlé řeči
Hospodinovy, kterouž byl mluvil skrze slu-
3 žebníky své proroky. * A jistě podlé řeči Ho-
spodinovy to se dálo proti Judovi, aby jej
zavrhl od tváři své pro hříchy Manassesovy,
4 vedlé toho všeho, což byl učinil; * ano i pro
krev nevinnou, kterouž vylil, naplniv Jerusa-
lem krví nevinnou, čehož nechtěl Hospodin
5 prominouti. * O jiných pak věcech Joakimo-
vých a cožkoli činil, psáno jest v knihách o
králích judských; a tak usnul Joakim s otci
6 svými,* a kraloval Joachin syn jeho místo něho.
7 * Král pak egyptský nikdy více nevytáhl ze
země své; nebo král babylonský pobral od
řeky egyptské až k řece Eufratu všecko, což-
8 koli měl král egyptský. * V osmnácti letech
byl Joachin, když počal kralovati, a tři
měsíce kraloval v Jerusalemě. Jmeno matky
jeho Nohesta dcera Elnatanova z Jerusalema.
9 * I činil to, což jest zlého před očima Hospo-
dinovýma, všecko tak jakž byl činil otec
jeho.
10 Toho času vytáhli služebníci Nabucho-
donosora krále babylonského proti Jerusalemu,
11 a obleženo jest město; * ano i Nabuchodonosor
král babylonský přitáhl proti městu, když
služebníci jeho leželi vůkol něho. * Tedy vyšel 12
Joachin král judský ke králi babylonskému i
s matkou svou i se služebníky, knížaty i ko-
morníky svými; kteréhož vzal král babylon-
ský léta osmého kralování svého. * A vynesl 13
odtud všecky poklady domu Hospodinova a
poklady domu královského, a ztloukl všecky
nádoby zlaté, jichž byl nadělal Šalomoun
král israelský do domu Hospodinova, jakož
byl mluvil Hospodin. * Při tom přenesl ve- 14
škeren Jerusalem a všecka knížata i všecky
muže udatné, deset tisíc zajatých, i všecky
tesaře a kováře, žádného nezanechal kromě
chatrných lidí země. * Zavedl také i Joachina 15
do Babylona a matku jeho i ženy královské
i komorníky jeho, silné také země zavedl do
vězení z Jerusalema do Babylona. * Všech 16
také mužův udatných sedm tisícův, tesařův
také a kovářův tisíc; všecky též zmužilé bo-
jovníky zavedl jaté král babylonský do Ba-
bylona. * Ustanovil pak král babylonský Mat- 17
taniáše strýce jeho králem místo něho a změnil
mu jmeno, aby sloul Sedekiáš. * V jedenme- 18
cítma letech byl Sedekiáš, když počal kra-
lovati, a jedenácte let kraloval v Jerusalemě.
Jmeno matky jeho bylo Amital, dcera Jere-
miášova z Lobny. * I činil to, což zlého jest 19
před očima Hospodinovýma, všecko tak jakž
byl dělal Joakim. * Nebo se to dálo pro roz- 20
hněvání Hospodinovo proti Jerusalemu a Ju-
dovi, až je i zavrhl od tváři své. V tom
opět zprotivil se Sedekiáš králi babylonskému.

---

1. *Za dnův*, t. při konci léta třetího (Dan. 1, 1.) aneb při začátku čtvrtého (Jer. 25, 1.). — *přitáhl*, t. po porážce krále egyptského. Jer. 46, 2. — *služebníkem*: manem. — *za tři léta*, t. pátého, šestého a sedmého léta kralování svého. — *opět*, navrátil se.

2. *lotříky*. Rozumějí se zástupové záškodných, více lstí a ze záloh útoky činící, nežli brannou rukou a otevřenou válkou bojující. — *proroky*: Mojžíše. Deut. 31, 17. Jiné (výš 21, 10.) Holdu, (výš 22, 14.) Jeremiáše (14, 15. etc.).

3. *řeči* etc., H. úst Hospodinových.

6. *Joachin*, jináč Jekoniáš, Jechoniáš.

7. *nevytáhl*, J. nevcházel, až, t. do posledního léta Sedekiáše krále, když byli Jerusalem oblehli Chaldejští. Jer. 37, 5.

12. *vyšel*, t. poddal se. A to že učinil podlé rady boží skrze Jeremiáše všechněm předkládané (hl. 21, 8.), není pochybné. — *komorníky*, J. dvořany, tak i níže v. 15. — *vzal*, J. přijal.

14. *veškeren*, t. ze všeho království judského některé: Část za celek. — *tesaře* etc., J. řemeslníky a zlatníky. J. řemeslníky a vojáky, t. ve věcech válečných vycvičené a zběhlé. Někteří vykládají vrátné, tak ihned v. 16.

Hlava 25.

3) Mattaniáš obležen od Nabuchodonosora v Jerusalemě silně za dvě létě jest. Hladem pak přinucen byv, utekl s bojovníky, ale byv postižen od Chaldejských před Nabuchodonosora do Reblaty přiveden. Tam viděl smrt synů svých a přišed i o oči, v řetězích do Babylona zaveden. Potom král Nabuchodonosor ujav se království israelského, poslal vůdce svého Nabuzardana do Jerusalema. On a) chrám i město zedral a vypálil, b) přední z kněžstva i z dvorstva zjímav, do Reblaty přivedl, kdež i pobiti jsou.

Stalo se pak léta devátého kralování
jeho, měsíce desátého v desátý den, den téhož
měsíce, že přitáhl Nabuchodonosor král babylonský
se vším vojskem svým k Jerusalemu
a položil se u něho, a vzdělali proti němu
2 hradbu vůkol. * A bylo město obleženo až do
3 jedenáctého léta krále Sedekiáše, * v kterémžto
devátý den čtvrtého měsíce rozmohl se
hlad v městě, a neměl chleba lid země.
4 * I prolomeny jsou zdi městské a všickni muži
bojovní utekli noci té skrze bránu mezi dvěma
zdmi, kteréž byly u zahrady královské. Chaldejští
pak leželi okolo města, ušel také král
5 cestou pouště. * I honilo vojsko Chaldejské
krále a postihli ho na rovinách jerišských, a
všecko vojsko jeho rozprchlo se od něho.
6 * A tak javše krále přivedli ho ke králi babylonskému
do Reblaty, kdežto učinili o něm
7 soud. * Syny pak Sedekiášovy zmordovali před
očima jeho; potom Sedekiáše oslepili a svázavše
ho řetězi ocelivými, zavedli jej do Babylona.
8 Potom měsíce pátého sedmý den téhož
měsíce, léta devatenáctého kralování
Nabuchodonosora krále babylonského,
přitáhl Nabuzardan vůdce nad bojovníky,
služebník krále babylonského, do Jerusalema
9 * a zapálil dům Hospodinův i dům královský
i všecky domy v Jerusalemě, a tak všecky
10 domy veliké vypálil. * Zdi také jerusalemské
vůkol pobořilo všecko vojsko chaldejské,
kteréž bylo s tím vůdcem nad bojovníky.
11 * Ostatek pak lidu, kterýž byl zůstal v městě,
i poběhlce, kteříž se byli obrátili ke králi
babylonskému, a jiný obecný lid zavedl Na-
12 buzardan vůdce nad bojovníky. * Toliko něco
chatrného lidu země zanechal vůdce nad bo-
13 jovníky, aby byli vinaři a oráči. * Nad to
sloupy měděné, kteříž byli v domě Hospodinově
i podstavky, i moře měděné, kteréž bylo
v domě Hospodinově, ztloukli Chaldejští a měď
z nich odvezli do Babylona. * Též hrnce, lo- 14
paty a nástroje hudebné a kadidelnice, i všecky
nádoby měděné, jimiž sloužili, pobrali;
* i nádoby k oharkům a kotlíky a cokoli 15
zlatého a stříbrného bylo, pobral vůdce nad
bojovníky; * sloupy dva, moře jedno a pod- 16
stavky, jichž byl nadělal Šalomoun do domu
Hospodinova; nebylo váhy mědi všech těch
nádob: * nebo osmnácti loket byla výška sloupu 17
jednoho a makovice na něm měděná, kterážto
makovice tří loket zvýší byla, a mřežování i
jablka zrnatá na té makovici vůkol, všecko
bylo měděné; takovýž byl i druhý sloup
s mřežováním. * Vzal také týž vůdce nad bo- 18
jovníky Sarajáše kněze předního a Sofoniáše
kněze nižšího a tři strážné prahu. * A z města 19
vzal komorníka jednoho, kterýž byl představeným
nad muži bojovnými, a pět mužův
z těch, jenž bývali při králi, kteříž nalezeni
byli v městě, a předního spisovatele vojska,
kterýž popisoval vojsko z lidu země, a šedesáte
mužův z lidu země, kteříž se nalezli
v městě. * Zjímav tedy je Nabuzardan vůdce 20
nad bojovníky, přivedl je ke králi babylonskému
do Reblaty. * I pobil je král babylonský 21
a zmordoval je v Rabatě v zemi ematské: a
tak zaveden jest Juda ze země své.
Lidu pak, kterýž zůstal v zemi judské, 22
jehož byl zanechal Nabuchodonosor král babylonský,
představil Godoliáše syna Ahikama
syna Safanova. * I uslyšeli všickni vůdcové 23
vojska, oni i lid jejich, že postavil za správce
král babylonský Godoliáše, a přišli ku Godoliášovi
do Masfy, totiž Ismael syn Nataniášův
a Johanan syn Kareův a Saraiáš syn
Tanehumeta netofatského, a Jezoniáš syn
Maachatiův, oni i lid jejich. * Tedy přisáhl 24

---

1. *hradbu*: věže neb zákopy.
4. *skrze bránu*, H. cestou brány. — *pouště*: rovin. Naplnilo se při něm to, co mu Ezechiel předpověděl, že vyjde skrze stěnu, kterouž prolomí, a tvář svou zakryje etc. (Ezech. 12, 12.). Nějakými tajnými pod zemí průchody ujíti chtěl, ale ani to nepostačilo.
6. *soud*, t. po přísném a hrozném jemu pro zrušení poddanosti manské domlouvání, odsudek na něj vypovědín, aby i se stolce, na nějž vsazen byl, svržen i do vězení dán byl. Josefus lib. 10. hl. 10.

7. *Babylona.* Tuto již potomci Davidovi z králů slavných vyhnanci a bídní manové, anobrž otroci učiněni. Viz I. Par. 3, 17.
14. *nástroje*: žaltáře.
15. *nádoby*, J. kadidelnice. — *kotlíky*, J. koflíky.
18. *prahu*, t. úředníky, kteří opatrovali chrám.
19. *bývali* etc., H. vídali tvář královskou.
23. *vojska*, t. Sedekiášova, kteří se byli rozprchli. Výš v. 4.

jim Godoliáš i lidu jejich a řekl jim: Nebojte
se služby Chaldejských, zůstaňte v zemi a
služte králi babylonskému, a dobře vám bude.
25 * I stalo se, měsíce sedmého přišel Ismael
syn Nataniáše syna Elisamova ze semene
královského, a deset mužův s ním, i zabili
Godoliáše, a umřel. Zbili také i židy i Chal-
26 dejské, kteříž s ním byli v Masfě. * Pročež
zdvih se veškeren lid od malého až do ve-
likého, i vůdcové vojsk ušli do Egypta; nebo
se báli Chaldejských.
27 Stalo se také léta třidcátého sedmého
po zajetí Joachina krále judského, dvanáctého
měsíce, dvadcátého sedmého dne téhož mě-
síce, povýšil Evilmerodach král babylonský
toho léta, když počal kralovati, Joachina krále
judského pustiv ho ze žaláře. * A mluvil s ním 28
dobrotivě, i stolec jeho postavil nad stolce
jiných králův, kteříž s ním byli v Babyloně.
* Změnil též roucho jeho, kteréž měl v žaláři. 29
I jídal Joachin vždycky před ním po všecky
dny života svého; * nebo vyměřený pokrm 30
ustavičně dáván byl jemu od krále, a to
na každý den po všecky dny života jeho.

25. *židy*, t. všecky, kteří byli po straně krále babylonského s Godoliášem.

26. *se báli*, t. protože zabit Godoliáš vůdce jejich.
27. *Joachina*, H. hlavy Joachina.

První knihy Paralipomenon

neb (i s II. Paral.)

Kroniky.

V prvních knihách Paralipomenon vypravuje se o původu a rozmožení lidu israelského až do jeho se navrácení z babylonského zajetí; a potom vypisuje se království a všecka správa jeho od Davida až do Šalomouna.

Hlava 1.

Vypisuje se vůbec lidského pokolení, obzvláště pak rodu svatého od počátku světa poznamenání tímto pořádkem: 1. Vypsání rodův od Adama až do synův Esauových.

dam, Set,
2 Enos,*Kainan,
Malaleel, Ja-
3 red,* Henoch,
Matusalem,
4 Lamech,*Noe,
Sem, Cham a
Jafet.
5 Synové Ja-
fetovi: Gomer,
Magog, Madaj,
Javan, Tubal,
Mosoch a Ti-
6 ras. * Synové
pak Gomero-
vi: Ascenez, Difat a Togorma.
7 * Synové pak Javanovi: Elisa,
Tarsis, Cetim a Rodanim.
8 Synové Chamovi: Chus, Mes-
9 raim, Fut a Kanan. * A synové
Chusovi: Saba, Hevila, Sabata,
Regma, Sabatacha. Synové pak
10 Regmovi: Saba a Dadan. * Zplodil také Chus
Nemroda, tenť jest počal mocným býti na ze-
11 mi. * Mesraim pak zplodil Ludima, Anamima,
Laabima a Neftuima, * Fetrusima také a Cha- 12
sluima (odkudž vyšli Filistinští) a Kaftorima.
* Kanaan pak zplodil Sidona prvorozeného 13
svého a Heta * a Jebusea, Amorea a Gerge- 14
sea * a Hevea, Aracea a Sinea * a Aradia, 15 16
Samarea a Hamatea.
Synové Semovi: Elam, Assur, Arfaxad, 17
Lud, Aram. Jehož synové Hus a Hul, Geter
a Mosoch.*A Arfaxad zplodil Sale, Sale pak 18
zplodil Hebera. * Heberovi pak narodili se dva 19
synové, z nichž jednoho jmeno Faleg, protože
za dnův jeho rozdělena byla země; jmeno
pak bratra jeho Jektan. * Kterýžto Jektan 20
zplodil Elmodada, Salefa, Asarmota a Jare
* a Adurama, Uzale a Deklu * a Ebale, 21 22
Abimaele a Sabu * a Ofira, Hevilu a Jobaba. 23
Všickni ti byli synové Jektanovi.
Sem, Arfaxad, Sale, * Heber, Faleg, Ra- 24 25
gu, * Sarug, Nachor, Tare, * Abram, ten jest 26 27
Abraham.
Synové Abrahamovi: Isak a Ismael. 28
* Tito jsou rodové jejich: Prvorozený Ismae- 29
lův: Nabajot, Cedar, Adbeel a Mabsam,
* Masma, Duma, Massa, Hadar a Tema, * Je- 30 31
tur, Nafis a Cedma: ti jsou synové Ismaelovi.
* Synové pak Cetury ženiny Abrahamovy: ta 32

---

1. *Set.* O Kainovi zmínky nečiní, protože rodina jeho všecka v potopě zahynula, ani o Abelovi, že i on bez rodiny ze světa sešel.

6. *Ascenez.* Rabínové praví, z toho pošli Němci neb Germanové, od Javana Řekové a Slávové, od Cetima Vlaši. — *Difat*, jinak Rifaf. Gen. 10, 3.

7. *Rodanim*, jinak Dodanim. Gen. 10, 4.

10. *Chus*, otec mouřeninův, kterýžto nejprv sobě nad jinými panovati moc přivlastnil.

11. *Mesraim*: otec egyptských.

12. *vyšli:* pošli.

17. *Mosoch*, jinak Mas.

19. *země*, t. že tehdáž právě se narodil, aby pamět jako věčná zůstávala té hrozné metly boží, kterouž k tomu přivedeni byli lidé, aby se rozprchnouti narůzno musili.

32. *ženiny* slouly za starého zákona ne nějaké nepoctivé a poběhlé ženy, ale ty, které bez věna,

porodila Zamrana, Jeksana, Madana, Madia-
na, Jesboka a Sue. Synové pak Jeksanovi:
Saba a Dadan. Synové pak Dadanovi: Assurim a
33 Latussim a Laomim. * Synové pak Madianovi:
Efa, Efer, Henoch, Abida a Elda. Všickni ti
synové Cetury.
34 Zplodil tedy Abraham Isaka; synové pak
35 Isakovi: Esau a Israel. * Synové Esauovi:
36 Elifaz, Rahuel, Jehus, Ihelom a Kore. * Syno-
vé Elifazovi: Teman, Omar, Sefi, Gatan, Ke-
37 nez a Tamny syn totiž Amalek. * Synové Ra-
38 huelovi: Nahat, Zara, Samma a Meza. * Sy-
nové pak Seirovi: Lotan, Sobal, Sebeon, Ana,
39 Dison, Eser a Disan. * Synové pak Lotanovi:
Hori, Homam; sestra pak Lotanova: Tamna.
40 * Synové Sobalovi: Alian, Manahat, Ebal,
Sefi a Onam; synové pak Sebeonovi: Aia a
41 Ana; synové Anovi: Dison; * a synové Di-
sonovi: Hamram, Eseban, Jetran a Charan.
42 * Synové Eserovi: Balaan, Zavan a Jakan.
Synové Disanovi: Hus a Aran.
43 Tito pak jsou králové, kteříž kralovali
v zemi idumejské, prvé nežli kraloval který
král ze synů israelských: Bale syn Beorův,
jehožto město jmeno mělo Denaba. * A když 44
umřel Bale, kraloval na místě jeho Jobab syn
Zare z Bosry. * A když umřel Jobab, kralo- 45
val místo něho Husam ze země temanské.
* A když umřel Husam, kraloval místo něho 46
Adad syn Badadův, kterýž porazil Madianské
v krajině moabské; jehož město jmeno mělo
Avit. * A když umřel Adad, kraloval na mí- 47
stě jeho Semla z Masreky. * A když umřel 48
Semla, kraloval místo něho Saul z Rohobotu,
jenž jest podlé řeky ustaven. * A když umřel 49
Saul, kraloval místo něho Balanan syn Acho-
borův. * A když umřel Balanan, kraloval mí- 50
sto něho Adad, jehož bylo městem jmenem Fau;
jmeno pak ženy jeho Meetabel, dcera Matre-
dy dcery Mezabovy.
A když umřel Adad, byli vývodové idu- 51
mejští; vývoda z Tamny, vývoda z Alvy, vý-
voda z Jetetu, * vývoda z Oolibamy, vývoda 52
z Ely, vývoda z Finonu, * vývoda z Kenezu, 53
vývoda z Temanu, vývoda z Mabsaru, * vývo- 54
da z Magdiele, vývoda z Hiramu: ti byli vý-
vodové idumejští.

Hlava 2.

2. Rodiny Jakobovy a Judovy až do Davida, též i Kalebovy a Jerameelovy.

Tito jsou synové Israelovi: Ruben, Si-
2 meon, Levi, Juda, Issachar a Zabulon, * Dan,
3 Josef, Beniamin, Neftali, Gad a Asser. * Sy-
nové Judovi: Her, Onan a Sela; tři narodili
se jemu z dcery Sue kananejského: ale Her
prvorozený Judův byl zlý před očima Hospo-
4 dinovýma, protož zabil ho. * Tamar pak ne-
věsta jeho porodila mu Faresa a Zare. Všech
5 synův Judových pět. * Synové Faresovi: He-
6 sron a Hamul. * Synové pak Zareovi: Zamri,
Etan, Eman, Chalchal a Dara, všech těch pět.
7 * A synové Zamri: Charmi, vnuk Achan, kte-
rýž zkormoutil Israele, zhřešiv při věci pro-
8 klaté. * Synové pak Etanovi: Azariáš. * Sy-
nové pak Hesronovi, kteříž se mu zrodili:
10 Jerameel, Ram a Kalubi. * Ram pak zplodil
Aminadaba; Aminadab zplodil Nahassona,
11 kníže synův Judových. * Nahasson pak zplo-
12 dil Salmona a Salmon zplodil Boza, * a Boz
13 zplodil Obeda a Obed zplodil Isaje. * Isaj pak
zplodil prvorozeného svého Eliaba a Abina-
14 daba druhého a Simmaáše třetího, * Natanaele
čtvrtého, Raddaje pátého, * Asoma šestého, 15
Davida sedmého. * A sestry jejich: Sarvia a 16
Abigail. Synové pak Sarvie byli: Abisaj, Joab,
Asael, tři. * Abigail pak porodila Amasu, otec 17
pak Amasův byl Jeter ismaelský.
Kaleb pak syn Hesronův zplodil s Azu- 18
bou manželkou svou a s Jeriotou syny; jehož
tito synové byli: Jaser, Sobab a Ardon.* Když 19
pak umřela Azuba, pojal sobě Kaleb Efratu,
kteráž mu porodila Hura. * A Hur zplodil 20
Uri, a Uri zplodil Bezeleele. * Potom všel 21
Hesron k dceři Machira otce Galadova, kte-
rouž on pojal, když byl v šedesáti letech, i po-
rodila jemu Seguba. * Segub pak zplodil Jaira, 22
kterýž měl třimecítma měst v zemi galadské.
* Nebo vzali Gessurským a Syrským vsi 23
Jairovy i Kanat s městečky jeho, šedesáte
měst. To všecko pobrali synové Machira otce
Galadova. * Též i po smrti Hesronově, když 24
již pojal byl Kaleb Efratu, manželka Hesro-
nova Abia porodila jemu také Ashura otce
Tekue.

---

bez zápisu a obřadů tehdáž obvyklých brány byly, a jejichž děti nedědily; tak se vidí, že touž příčinou Cetura tak nazvána jest.

48. *řeky*, J. nad řekou, t. Eufratem.

9. *Ram* slove Mat. 1, 3. Aram. — *Kalubi*, níž v. 18. Kaleb slove, i jinde téměř všudy.

22. *Jair* byl sedmý soudce v lidu israelském.

24. *když* etc., J. u Kaleba v Efratě. J. v Kalebefratě, t. v Betlemě; jakoby jmeno složeno bylo i

25 Byli pak synové Jerameele prvorozené-
ho Hesronova: Prvorozený Ram, po něm Buna
26 a Aram a Asom a Achiáš. * Měl také man-
želku druhou Jerameel jmenem Ataru, ta jest
27 matka Onamova. * Byli pak synové Rama
prvorozeného Jerameele: Moos a Jamin a
28 Achar. * Též synové Onamovi byli: Semej a
Jada, a synové Semeje: Nadab a Abisur.
29 * Jmeno pak manželky Abisurovy Abihail;
30 kteráž porodila jemu Ahobbana a Molida.* A sy-
nové Nadabovi: Saled a Apfaim; ale umřel
31 Saled bez dětí. * Synové pak Apfaimovi: Jesi,
a synové Jesi: Sesana, a dcera Sesanova:
32 Oholai. * Synové pak Jady bratra Semejova:
Jeter a Jonatan; ale umřel Jeter bez dětí.
33 * Synové pak Jonatanovi: Falet a Ziza; ti
34 byli synové Jerameelovi. * Neměl pak Sesan
synův, ale dceru; a měl Sesan služebníka
35 egyptského jmenem Jerae. * Protož dal Sesan
dceru svou Jeraovi služebníku svému za man-
36 želku, kterážto porodila mu Eteje. * Etej pak
37 zplodil Natana, a Natan zplodil Zabada.* Za-
bad pak zplodil Oflale, a Oflal zplodil Obe-
38 da. * Obed pak zplodil Jehu, a Jehu zplodil
39 Azariáše. * Azariáš pak zplodil Hellesa, a Hel-
40 les zplodil Elasu. * Elasa pak zplodil Sisa-
41 moje, a Sisamoj zplodil Selluma. * Sellum pak
zplodil Ikamiáše, a Ikamiáš zplodil Elisamu.
42 Synové pak Kaleba bratra Jerameelova:
Mesa prvorozený jeho; on byl otec Zifejských
i synů Maresy otce Hebronova. * Synové pak 43
Hebronovi: Kore a Tafua a Rekem a Sam-
ma. * Samma pak zplodil Rahama otce Jer- 44
kaamova; a Rekem zplodil Sammaje. * Syn 45
pak Sammaje byl Maon, kterýžto Maon byl
otec Betsurských. * Efa také ženina Kalebova 46
porodila Harana a Mosu a Gezeze; a Haran
zplodil Gezeze. * Synové pak Mosovi: Jahad- 47
daj, Regom, Joatan, Gesan, Falet, Efa a Saaf.
* S ženinou též druhou Maachou Kaleb zplodil 48
Sabera a Taranu. * Porodila pak manželka 49
Saafa otce Madmenejských Sura otce Mach-
benejských a otce Gabejských; též dcera Ka-
lebova byla Axa. * Ti byli synové Kalebovi 50
syna Hura prvorozeného Efraty: Sobal otec
Kariatiarimských. * Salma otec Betlemských; 51
Harif otec čeledi Betgaderských. * Měl pak 52
syny Sobal otec Kariatiarimských: Haroe,
otce obyvatelů dílu Menuchotských, * a čeledi 53
Kariatiarimských, Jeterských, Afutských, Se-
matských a Maseritských; z těch pošli Sarat-
ští a Estaolští. * Synové Salmy: Betlemští, 54
Netofatští, Atarotští z čeledi Joabovy a Zor-
ští, kteříž užívali dílu Menuchotských. * A čeledi 55
písařů obývajících v Jabesu, Tiratských, Si-
matských, Suchatských; ti jsou Cinejští pří-
chozí z Chamata otce čeledi Rechabovy.

Hlava 3.

3. Rodina Davidova.

Tito jsou pak synové Davidovi, kteříž se
jemu zrodili v Hebroně: Prvorozený Amnon
z Achinoami jezrahelské, druhý Daniel z Abi-
2 gaili karmelské, * třetí Absolon syn Maachy
dcery Tolmaje krále gessurského, čtvrtý Ado-
3 niáš syn Aggiti, * pátý Safatiáš z Abitali, še-
4 stý Jetraham z Egly manželky jeho. * Šest
se mu jich zrodilo v Hebroně, kdež kraloval
sedm let a šest měsícův, třidceti pak a tři
5 léta kraloval v Jerusalemě. * Potom tito se
jemu zrodili v Jerusalemě: Simmaáš, Sobab,
Natan a Šalomoun, čtyři synové z Betsabe dce-
ry Ammielovy. * Též Jebaar, Elisama * a Eli- 6
falet a Noge, Nefeg a Jafiáš * a Elisama, 8
Eliada a Elifelet, v počtu devět. * Všickni ti 9
synové Davidovi krom synů ženin a Tamar
sestra jejich.
Syn pak Šalomounův: Roboam, Abiáš 10
syn jeho, Asa syn jeho, Josafat syn jeho,
* Joram syn jeho, Ochoziáš syn jeho, Joáš syn 11
jeho, * Amasiáš syn jeho, Azariáš syn jeho, 12
Jonatan syn jeho, * Achaz syn jeho, Ezechiáš 13
syn jeho, Manasses syn jeho, * Amon syn jeho, 14
Josiáš syn jeho. * Synové pak Josiášovi: prvo- 15

Kalebovo i jeho ženy. — *otce*, t. předka neb původa; tak v. 23. i jinde níž často.

31. *dcera*, viz níž v. 34., H. synové, jakoby řekl, všickni jeho děti byli jedna dcera.

34. *dceru*, H. dcery.

42. *Zifejských*, t. těch, kteří přišli k Saulovi do Gaby, aby jemu zradili Davida. I. Král. 26, 1.

46. *Gezeze*, jináč Nabale manžela Abigaili.

47. *Synové* etc., J. Synové pak (Mosovi): Jahaddaje etc. Jiní smýšlí, že Mosa a Jahaddaj jsou jmena tétéž osoby.

50. *Kalebovi*, t. druhého, kterýž byl prvního vnuk z Hura, o němž v. 19.

52. *Haroe* etc., t. který spravoval, H. spatřoval. J. jenž viděl polovici odpočinutí.

54. *Atarotšti* etc., J. jenž jsou koruny čeledi Joabovy a polovice odpočinutí Zor.

55. *Tiratských* etc., kteráž jmena jiní překládají: zpívajících a zvučících a v stanech bydlících. — *Cinejšti*, t. potomci Jetrovi. — *Rechabovy*, o nichž Jer. hl. 35.

1. *Daniel*, II. Král. 3, 3. slove Cheleab.

6. *Elisama*, II. Král. 5, 15. Elisua.

rozený Johanan, druhý Joakim, třetí Sede-
16 kiáš, čtvrtý Sellum. * Synové pak Joakimovi:
17 Jechoniáš syn jeho a Sedekiáš syn jeho. * Sy-
nové pak Jechoniáše vězně: Salatiel syn jeho;
18 * toho pak Melchiram, Fadaj, Senneser, Je-
19 kemiáš, Sama a Nadabiáš.* Synové pak Fada-
jovi: Zorobabel a Semej: a syni Zorobabelovi:
Mosollam, Hananiáš a Salomit sestra jejich.
20 * Toho pak Hasaban, Ohol, Barachiáš, Hasa-
diáš a Josabhesed, těch pět. * Syn pak Hana- 21
niášův: Faltiáš a Jeseiáš; synové Rafaje, sy-
nové Arnanovi, synové Obdiášovi, synové Se-
cheniášovi, * a synové Secheniášovi: Semeiáš; 22
a synové Semeiášovi: Hattus, Jegaal, Bariáš,
Naariáš a Safat, šest. * A syn Naariáše: Elio- 23
enaj, Ezechiáš a Ezrikam, ti tři. * Též synové 24
Elioenaje: Odviáš, Eliasub, Feleiáš, Akkub,
Johanan, Dalaiáš a Anani, těch sedm.

Hlava 4.

4. Rodina Judova a Simeonova.

Synové Judovi: Fares, Hesron, Charmi,
2 Hur a Sobal. * Raja pak syn Sobalův zplo-
dil Jahata; Jahat pak zplodil Ahumaje a
3 Laada; tiť jsou rodové saratští. * A tito z otce
Etama: Jezrahel, Jesema a Jedebos, a jmeno
4 sestry jejich Asalelfuni. * Fanuel pak otec
Gedora a Ezer otec Hosův; ti jsou synové
Hura prvorozeného Efraty, otce Betlemských.
5 * Assur pak otec Tekue měl dvě manželky,
6 Halu a Naaru. * I porodila jemu Naara:
Oozama, Hefera, Temani a Ahastari; tiť jsou
7 synové Naary.* Synové pak Haly: Seret, Isaar
8 a Etnan a Kos. * Kos pak zplodil Anoba, So-
9 bobu a rodiny Aharehele syna Arumova. * Byl
pak Jabes slavnější nad bratří své, a matka
jeho nazvala jmeno jeho Jabes řkouc: Nebo
10 jsem ho porodila s bolestí. * Kterýžto Jabes
vzýval Boha israelského řka: Jestliže štědře
požehnáš mi a rozšíříš meze mé a bude ruka
tvá se mnou a vysvobodíš mne od zlého, abych
11 bolesti netrpěl. I učinil Bůh, začež žádal.* Ka-
leb pak bratr Suy zplodil Mahira, onť jest
12 otec Estonův. * Eston pak zplodil Betrafu,
Fesse a Tehinnu otce města Naasu; tiť jsou
13 muži Rechy. * Synové pak Cenezovi: Otoniel
a Saraiáš. Synové Otonielovi: Hatat a Maonati.
14 * Maonati pak zplodil Ofru; Saraiáš pak zplo-
dil Joaba, otce bydlících v údolí řemeslní-
15 kův; nebo tam řemeslníci byli. * Synové pak
Kaleba syna Jefonova: Hir, Ela a Naham;
syn pak Ely: Cenez. * Synové pak Jalelee- 16
lovi: Sif, Zifa, Tiriáš a Asrael. * A synové 17
Ezry: Jeter, Mered, Efer a Jalon; porodila
také manželka Meredova Marjama, Sammaje a
Jesbu otce Estama. * Manželka pak jeho Jehu- 18
dia porodila Jareda otce Gedora a Hebera,
otce Socha a Ikutiele, otce Zanoe; a tiť jsou
synové Betie dcery Faraonovy, kterouž pojal
Mered. * Synové pak manželky Odaje sestry 19
Nahama otce Ceily: Garmi a Estamo machat-
ský. * Synové pak Simonovi: Amnon, Rinna, 20
Benhanan a Tilon; a synové Jesi: Zohet a
Benzohet.
Synové Sely syna Judova: Her otec Le- 21
chův a Laada otec Maresův, a čeledi domů těch,
jenž dělali díla kmentová v domě Asbea.
* A Jokim a muži Kozeby Joab a Saraf, kte- 22
říž panovali v Moabě a Jazubi-Lechemu; ale
ty věci jsou starodávní. * Toť jsou ti hrnčíři 23
obyvatelé v štěpnicích a ohradách, u krále pří-
činou díla jeho tam bydlejíce.
Synové Simeonovi: Namuel, Jamin, Ja- 24
rib, Zara, Saul; * Sellum syn jeho, Mapsam 25
syn jeho, Masma syn jeho.* Synové pak Mas- 26
movi: Hamuel syn jeho, Zachur syn jeho,
Semej syn jeho. * Ten Semej měl synův šest- 27
nácte a dcer šest; bratří pak jeho neměli
mnoho synův, tak že vší rodiny jejich nebylo
tak mnoho, jako synův Judových. * Bydlili 28
pak v Bersabi a Moladě a v Hasarsuhali

---

17. *syn jeho.* Synem Jekoniášovým jmenuje Salatiele, ne žeby přirozeným synem jeho byl, poněvadž Jekoniáš bez synů umřel, podlé výpovědi boží (Jer. 22, 30.) a na něm i rod Šalomounův (a ne na Ochoziášovi, jakž někteří smýšlí) přestal, ale podlé práva blížnosti, jenž na potomky Natanovy přišlo, a že Salatiel rovně takové právo a nápad ku království po Jekoniášovi měl, jakéž mají synové k věcem otcův svých, a jakoby vlastní syn jeho byl. Sic jinak Salatiel byl syn Neriův, z potomků Natanových, jenž byl Davidův syn. Luk. 3, 27.

20. *Toho*, t. Mesullama.

1. *Charmi*, jináč Chelubaj, výš 2, 9.; též Kaleb, výš 2, 18.

2. *rodové*, J. čeledi.

9. *Jabes*, t. bolestný.

10. *štědře* etc., H. požehnávaje požehnáš; slib pak nějaký se v tom zavíral, jehož se tu ze jmena neklade. Viz o slibích Num. 30, 2. — *meze*: hranice. — *vysvobodíš*, H. učiníš.

15. *syn*, H. synové. Výš 3, 31.

17. *synové*, H. syn.

21. *kmentová*: lnu nejtenšího.

22. *věci*, H. slova.

23. *obyvatelé* etc., J. přebývající v Netaimu a v Gederahu. — *tam*, t. v Babyloně, tam t. ssouženi jsouce, sprostný, obecný, anobrž bídný život vedou, s věcmi selskými a zemskými se obírajíce.

29 30 * a v Bali, v Asomě a v Toladě * a v Batueli,
31 v Hormě a v Sicelegu * a v Betmarchabotu,
v Hasarsusimě, v Betberaji a v Saarimě; ta
32 byla města jejich, dokudž kraloval David. * Vsi
také jejich: Etam, Aen, Remmon, Tochen,
33 Asan, při těch pěti městech. * A tak všecky
vesnice jejich, kteréž byly vůkol měst až do
Baale; ta byla obydlí jejich vedlé rodu jejich.
34 * A Mosobab, Jemlech a Josa syn Amasiášův,
35 * a Joel a Jehu syn Josabiáše, syna Saraiáše,
36 syna Asielova, * a Elioenaj, Jakoba, Isu-
37 haiáš, Asaiáš, Adiel a Ismiel a Banaiáš * a Ziza
syn Sefeje, syna Allona, syna Idaiáše, syna
38 Semri, syna Samaiášova. * Tito ze jmena vy-
čtení ustanoveni jsou za knížata v čeledech
svých, a čeledi otcovské jejich rozmnožily se
39 náramně. * A protož brali se tam, kudyž se
vchází ku Gadoru až k východu slunce po údolí
tom, aby hledali pastev dobytku svému. * I na- 40
lezli pastvu hojnou a výbornou, zemi pak pro-
strannou, bezpečnou a pokojnou; a že z Cha-
ma byli ti, kteříž bydlili tam před tím, * pro- 41
tož přišedše ti napsaní ze jmena ve dnech
Ezechiáše krále judského, pobořili stany jejich
a příbytky, kteříž tam nalezeni byli, a zmor-
dovali je tak, že jich do tohoto dne není, a sami
osedli místo nich; nebo měli tu pastvu do-
bytku svému. * Někteří pak z těch synův Si- 42
meonových odebrali se na horu Seir, mužův
pět set, jichž Faltiáš, Naariáš, Rafaiáš a Oziel
synové Jesi byli vůdcové. * I vyplénili osta- 43
tek těch, kteříž ušli z Amalechitských, a by-
dlili tam až do tohoto dne.

Hlava 5.

5. Rodiny synův Rubenových, Gadových a polovice pokolení Manassesova.

Synové pak Rubena prvorozeného Isra-
elova (nebo on byl prvorozený, ale když po-
skvrnil lože otce svého, dáno jest prvorozen-
ství jeho synům Josefa syna Israelova: však
2 jemu samému není přičteno prvorozenství; * nebo
Juda byl nejsilnější z bratří svých a kníže
mezi nimi, a prvorozenství Josefovi náleželo).
3 * Synové, pravím, Rubena prvorozeného Isra-
4 elova: Enoch, Fallu, Hesron a Charmi. * Sy-
nové Joelovi: Samaiáš syn jeho, Gog syn je-
5 ho, Semej syn jeho, * Micha syn jeho, Reiáš
6 syn jeho, Baal syn jeho, * Beera syn jeho, je-
hož zavedl Telgatfalnasar král assyrský; ten
7 byl knížetem pokolení Rubenova. * Bratří pak
jeho po čeledech svých, když vyčteni byli po
rodinách svých, knížetem byl Jehiel a Zacha-
8 riáš. * A Bala syn Azaze, syna Sammy, syna
Joelova, ten bydlil v Aroeru až do Neba a
9 Beelmeonu. * Potom i na východ bydlil, až
kudy se vchází na poušť od řeky Eufratu; nebo
stáda jejich rozmnožila se v zemi galadské.
10 * Pročež ve dnech Saulových bojovali s Aga-
ritskými, kteřížto poraženi jsou od ruky jejich;
a tak bydlili v stanech jejich po vší krajině
východní země galadské.
Synové pak Gadovi naproti nim bydlili 11
v zemi basanské až do Selchy. * Joel byl kníže 12
jejich a Safan druhý po něm; ale Janaj a Sa-
fat v Basaně zůstali. * Bratří pak jejich po 13
domích otců svých: Michael, Mosollam, Sebe,
Joraj, Jachan, Zie, Heber, těch sedm. * Ti byli 14
synové Abihailovi, synové Hurovi, synové Ja-
rovi, synové Galadovi, synové Michaelovi,
synové Jesesiovi, synové Jeddovi, synové Bu-
zovi.) * Též Ahi syn Abdiele, syna Guniova, 15
kníže v domě otcův jich. * I bydlili v Galadě, 16
v Basaně a ve vesnicích jeho a ve všech před-
městích Saronu až do hranic jejich. * Všickni 17
tito vyčteni byli ve dnech Joatana krále jud-
ského a ve dnech Jeroboama krále israelské-
ho. * Bylo pak synův Rubenových a Gadových 18
a polovice pokolení Manassesova, mužův sil-
ných nosících štít a meč a natahujících luči-
ště a umělých v bitvě, čtyřidceti a čtyři ti-
síce sedm set a šedesát vycházejících k boji.
* I bojovali s Agaritskými, Iturejskými, Nafej- 19
skými a Nodabskými, * a měli pomoc proti 20
nim; i dáni jsou v ruku jich Agaritští i vše-
cko, což měli; nebo k Bohu volali v boji a
vyslyšel je, nebo doufali v něho. * I zajali stáda 21

38. *ze jmena*, H. kteříž přišli po jmenech knížat. — *čeledi*, H. dům.

41. *pobořili*, H. zbili.

43. *ušli*, t. za času Saule. I. Král. 14, 48. a 15. hl. a za Davida IV. Král. 8, 12.

2. *kníže*, J. z jehožto rodu kníže (pojíti mělo), t. Kristus.

8. *ten*, t. Ruben se svým pokolením.

9. *Potom*, t. za času Saule, jakž hned vypravuje. — *od řeky* etc., t. opanoval tu všecku krajinu, počna od řeky Eufratu až k Jordanu.

10. *s Agaritskými*, t. z Agar zplozenými v Arabii pusté bydlícími.

12. *kníže*, H. hlava.

13. *po domích*, H. v čeledech, tak i jinde.

15. *Též Ahi* etc., J. bratří také syna Abdiele syna Guniova, knížata domu v čeledech svých.

21. *jiného dobytka*, J. ovcí. — *lidí*, H. duší lidských.

jejich, velbloudův jejich padesáte tisícův, a
jiného dobytka dvě stě a padesáte tisícův, a
22 oslův dva tisíce, a lidí sto tisíc osob. * Nebo
zraněných množství veliké padlo, protože od
Boha byla porážka ta; i bydlili na místě je-
jich až do přestěhování svého.
23 Synové pak polovice pokolení Manasse-
sova bydlili v té zemi od Basanu až do Baale,
Hermonu i Saniru, totiž hory Hermon; nebo
24 i oni rozmnoženi byli. * Tato pak byla knížata
v domě otcův svých: Efer, Jesi, Eliel, Ezriel,

Jeremiáš, Odoiáš a Jediel, muži udatní a silní,
muži slovútní, knížata domu otcův svých.
* Ale když přestoupili proti Bohu otcův svých 25
a smilnili následujíce bohů národů země té,
kteréž shladil Bůh od tváři jejich: * vzbudil 26
Bůh israelský ducha Fule krále assyrského
a ducha Telgatfalnasara krále druhého assyr-
ského, kterýž přenesl je, totiž pokolení Rube-
novo a Gadovo a polovici pokolení Manasse-
sova, a dovedl je do Lahely a do Haboru a
do Ary a k řece Gozanu až do dnešního dne.

Hlava 6.

6. Vyčítání rodu synův Levi, úřadův a bydlení jejich.

Synové Levi: Gerson, Kaat a Merari.
2 * Synové pak Kaatovi: Amram, Isaar, Hebron
3 a Oziel. * Synové pak Amramovi: Aron,
Mojžíš a dcera Maria. Synové pak Aronovi:
4 Nadab, Abiu, Eleazar a Itamar. * Eleazar
5 zplodil Finesa, Fines zplodil Abisue. * Abisue
pak zplodil Bokki, Bokki pak zplodil Ozi.
6 * Ozi pak zplodil Zarahiáše, Zarahiáš pak
7 zplodil Meraiota, * Meraiot zplodil Amariáše,
8 Amariáš pak zplodil Achitoba, * Achitob pak zplo-
9 dil Sadoka, Sadok pak zplodil Achimaáše, * Achi-
maáš pak zplodil Azariáše, Azariáš pak zplodil
10 Johanana, * Johanan pak zplodil Azariáše; on jest
užíval kněžství v domě, jejž ustavěl Šalomoun
11 v Jerusalemě. * Zplodil pak Azariáš Amariáše;
12 Amariáš pak zplodil Achitoba, * Achitob zplo-
13 dil Sadoka, Sadok pak zplodil Selluma, * Sel-
lum pak zplodil Helkiáše, Helkiáš pak zplo-
14 dil Azariáše, * Azariáš pak zplodil Saraiáše,
15 Saraiáš pak zplodil Josedeka. * Josedek pak
odšel tehdáž, když převedl Hospodin Judu a
16 Jerusalem skrze Nabuchodonosora. * Synové,
pravím, Levi jsou tito: Gerson, Kaat a Merari.
17 * Tato pak jsou jmena synův Gersonových:
18 Lobni a Semej. * Synové pak Kaatovi: Amram,
19 Isaar, Hebron a Oziel. * Synové Merari: Mo-
holi a Musi. A tak ty jsou čeledi Levitův
20 po otcích jejich. * Gersonovi: Lobni syn jeho,
21 Jahat syn jeho, Zamma syn jeho, * Joah syn jeho,
Addo syn jeho, Zara syn jeho, Jetraj syn
22 jeho. * Synové Kaatovi: Aminadab syn jeho,

Kore syn jeho, Asir syn jeho, * Elkana syn 23
jeho a Abiasaf syn jeho, Asir syn jeho,
* Tahat syn jeho, Uriel syn jeho, Oziáš syn 24
jeho, Saul syn jeho a Elkana syn jeho. * Sy- 25
nové pak Elkanovi: Amasaj a Achimot a
* Elkana; synové Elkanovi: Sofaj syn jeho 26
a Nahat syn jeho, * Eliab syn jeho, Jeroham syn 27
jeho, Elkana syn jeho, Samuel syn jeho. * Synové pak 28
Samuelovi: prvorozený Vasseni a Abiáš. * Synové 29
Merari: Moholi, Lobni syn jeho, Semej syn
jeho, Oza syn jeho, * Sammaáš syn jeho, Hag- 30
giáš syn jeho, Asaiáš syn jeho.
Tito jsou pak, kteréž ustanovil David 31
k zpívání v domě Hospodinově, když tam po-
stavena archa. * Kteřížto přisluhovali před 32
příbytkem stánku úmluvy zpíváním, dokudž
neustavěl Šalomoun domu Hospodinova v Je-
rusalemě, a stáli podlé pořádku svého v při-
sluhování svém. * Tito jsou pak, kteříž stáli 33
i synové jejich, ze synův Kaatových: Heman
zpěvák, syn Joele, syna Samuele, * syna El- 34
kany, syna Jerohama, syna Eliele, syna Tohu,
* syna Sufa, syna Elkany, syna Mahata, 35
syna Amasaje, * syna Elkany, syna Joele, 36
syna Azariáše, syna Sofoniáše, * syna Tahata, 37
syna Asira, syna Abiasafa, syna Kore, * syna 38
Isaara, syna Kaata, syna Levi, syna Isra-
elova. * A bratr jeho byl Asaf, kterýž stával 39
po pravici jeho; Asaf pak byl syn Barachiáše
syna Samy, * syna Michaele, syna Basaiáše, 40
syna Melchiáše, * syna Atanaje, syna Zary, syna 41

---

22. *přestěhování*, o kterémž IV. Král. hl. 17.
24. *Tato* etc., H. tyto pak hlavy. — *muži slovútní*, H. muži jmenem. — *knížata*, H. hlavy.
25. *proti Bohu*, viz o tom šíře IV. Král. hl. 17. J. opustili Boha.
26. *druhého*, t. jiným časem. — *Ary*. Někteří smyslí, že to jest Rages, o němž Tob. 1, 16.

10. *užíval*, t. udatně a zmužile se měl i proti Oziášovi králi, úřadu kněžského poskvrňujícímu. II. Par. 26, 17. Jiní na Jochanana (jináč Jojadu) to obracejí, kterýž boží čistou poctu a službu z hrozného zprznění a potlačení skrze tyranství Atalie zase k nápravě přivedl. IV. Král. hl. 1.
15. *odšel*, t. s jinými do Babylona. To pak převedení nestalo se pojednou, ani za času jednoho krále assyrského, ale dálo se po 10 let a za času čtyř králů assyrských.
26. *Elkana*, J. syn Amasaje Elkana.
28. *Vasseni*, jináč Joel, níž v. 33.
31. *postavena* etc., H. odpočinula aneb spokojila

42 Adaiáše, * syna Etana, syna Zammy, syna
43 Semeje, * syna Jeta, syna Gersoma, syna Levi.
44 * Synové pak Merari bratří jejich stávali po
levici: Etan syn Kusi, syna Abdi, syna Malocha,
45 * syna Hasabiáše, syna Amasiáše, syna Helkiáše,
46 * syna Amasaje, syna Boni, syna Somera,
47 * syna Moholi, syna Musi, syna Merari, syna
48 Levi. * Bratří pak jejich Levitové jiní oddáni
jsou ke všelikému přisluhování příbytku domu
49 božího. * Ale Aron a synové jeho pálili na
oltáři zápalu a na oltáři kadění při všelikém
přisluhování svatyně svatých a k očišťování
Israele podlé všeho toho, jakož přikázal Moj-
50 žíš služebník boží. * Tito pak jsou synové
Aronovi: Eleazar syn jeho, Fines syn jeho,
51 Abisue syn jeho, * Bokki syn jeho, Ozi syn
52 jeho, Zarahiáš syn jeho, * Meraiot syn jeho,
53 Amariáš syn jeho, Achitob syn jeho, * Sadok
syn jeho, Achimaáš syn jeho.
54 A tato jsou obydlí jejich po příbytcích
jejich, v mezech jejich synův totiž Aronových,
po čeledi Kaatských; nebo jejich byl los
55 první. * A protož dali jim Hebron v zemi judské
56 a předměstí jeho vůkol něho, * pole však
městská a vsi jejich dali Kalebovi synu Je-
57 fonovu. * Synům pak Aronovým dali z měst
judských města útočišťná: Hebron a Lobnu
58 a předměstí jeho, * a Jeter i Estemo a před-
městí jeho, a Helon i předměstí jeho, a Dabir
59 i předměstí jeho, * též Asan a předměstí
60 jeho, a Betsemes a předměstí jeho. * Z po-
kolení pak Beniaminova: Gabe a předměstí
jeho, a Almat i předměstí jeho, i Anatot
a předměstí jeho; všech měst jejich třinácte
61 měst po čeledech jejich. * Synům též Kaato-
vým ostatním z čeledi toho pokolení přišlo
v polovici pokolení Manassesova losem měst
62 deset. * Synům pak Gersonovým po čeledech
jejich přišlo v pokolení Issacharově a v po-
kolení Asserově a v pokolení Neftalimově a
v pokolení Manassesově v Basaně měst tři-
nácte. * Synům Merari po čeledech jejich 63
dostalo se v pokolení Rubenově a v pokolení
Gadově a v pokolení Zabulonově losem měst
dvanácte * a tak dali synové Israelští Levitům 64
ta města a předměstí jejich; * a dali je lo- 65
sem v pokolení synův Judových a v pokolení
synův Simeonových a v pokolení synův Be-
niaminových města ta, kteráž jmenovali ze
jmena * a těm, kteříž byli z čeledi synův Kaat- 66
ských (byla pak města a hranice jejich v po-
kolení Efraimově). * Těm dali města útočištná: 67
Sichem a předměstí jeho na hoře Efraim, a
Gazer a předměstí jeho, * a Jekmaan i předměstí 68
jeho, a Betoron i předměstí jeho, * též i Helon a 69
předměstí jeho, a Getremmon s předměstím jeho.
* A v polovici pokolení Manassesova: Aner a 70
předměstí jeho, Balaam a předměstí jeho, čele-
dem synů Kaatových ostatním. * Synům pak Ger- 71
sonovým v čeledi polovice pokolení Manassesova
dali Gaulon v Basaně s předměstím jeho, a
Astarot i předměstí jeho. * V pokolení pak 72
Issacharově: Cedes s předměstím jeho, Da-
beret a předměstí jeho, * Ramot také s před- 73
městím jeho, a Anem i předměstí jeho.
* V pokolení pak Asserově: Masal s před- 74
městím jeho, a Abdon a předměstí jeho,
* též Hukak s předměstím jeho, Rohob také 75
i předměstí jeho. * V pokolení pak Neftalimově: 76
Cedes v Galilei s předměstím jeho, Hamon
a předměstí jeho, a Kariataim i předměstí
jeho. * Synům Merari ostatním v pokolení 77
Zabulonově dali Remmono s předměstím jeho,
Tabor a předměstí jeho; * a za Jordanem u 78
Jericha k východní straně Jordanu v pokolení
Rubenově: Bosor na poušti s předměstím
jeho a Jassu i předměstí jeho. * Kademot 79
také s předměstím jeho a Mefaat i předmě-
stí jeho. * V pokolení pak Gadově: Ramot 80
v Galadě s předměstím jeho, a Mahanaim i
předměstí jeho, * i Hesebon s předměstím jeho 81
a Jezer i předměstí jeho.

Hlava 7.

7. Vypsání rodu čtyř synův Jakobových a dvou Josefových.

1 Synové pak Issacharovi byli: Tola, Fua,
2 Jasub a Simeron, čtyři. * Synové pak Tolovi,
Ozi, Rafaiáš, Jeriel, Jemaj, Jebsem, Samuel,
knížata po domích otcův svých pošlí od Toly,
muži udatní v pokolení svých; počet pak
jejich ve dnech Davidových byl dvamecítma

---

se. Nebo prvé jistého místa neměvši, také ani neodpočívala. II. Král. 6, 2. I. Par. 13, 1.

44. *Etan,* týž Jditun slove, níž 9, 16. i jinde.

54. *příbytcích,* H. palácích.

55. *dali.* Na jaký spůsob jim dána byla, viz Jos. 21, 3.

57. *útočištná,* jichž šest bylo, tři před Jordanem: Bosor, Ramot v Galadě a Gaulon v Basanu; tři za Jordanem: Hebron, Sichem a Cedes v Galilei. Jos. hl. 20.

66. *hranice:* meze, pomezí. — *Efraimově,* t. i v tom pokolení bydlili.

1. *Jasub,* jinak Job. Gen. 46, 13.

2. *ve dnech,* t. když z rozkazu jeho skrze Joaba sečten byl lid israelský. II. Král. hl. 24.

3 tisícův a šest set. * Synové Ozi: Izrahiáš.
Synové pak Izrahiášovi: Michael, Obadiáš,
4 Joel a Jesiáš, všech patero knížat. * A s nimi
v pokoleních jejich po čeledech jejich otcov-
ských mužů válečných třidceti set tisíců; nebo
5 mnoho měli žen a synův. * Bratří také jejich
po všech čeledech Issacharových, mužův udat-
ných bylo osmdesáte sedm tisíců, všech vy-
čtených.
6 Synové Beniaminovi: Bela, Bechor, Ja-
7 dihel, ti tři. * Synové pak Belovi: Esbon, Ozi,
Oziel, Jerimot a Uraj, patero knížat čeledí
otcovských, muži udatní; načteno jich všech
8 dvamecitma tisícův třidceti a čtyři. * Potom
synové Bechorovi: Zamira, Joáš, Eliezer,
Elioenaj, Amri, Jerimot, Abiáš, Anatot a Al-
9 mat; všickni tito synové Bechorovi. * A když
byli vyčteni po pořádku pokolení svých a po
knížatech v domě čeledí otcovských muži udatní,
10 bylo jich dvadceti tisíců a dvě stě. * Synové
také Jadihelovi: Balan. Synové pak Bala-
novi: Jehus, Beniamin, Aod, Chanan, Zetan,
11 Tarsis a Ahisahar. * Všech těch synů Jadi-
helových po knížatech čeledí, mužův udat-
ných, sedmnácte tisíc a dvě stě, vycházejí-
12 cích na vojnu k bitvě.* Kromě Sefama a Ha-
fama, synův doma zrozených a Hasim, synův
vně zplozených.
13 Synové pak Neftalimovi: Jasiel, Guni, Je-
ser a Sellum, synové Baly.
14 Synové Manassesovi: Esriel, kteréhož mu
manželka porodila (ženina též jeho syrská po-
15 rodila Machira otce Galadských.* Machir pak
vzal manželku Hapfimovu a Sahamovu; a
jmeno sestry jeho Maacha); jmeno pak dru-
16 hého Salfaad a měl Salfaad dcery. * Porodila
pak Maacha manželka Machirova syna, kte-
réhož nazvala Fares, a jmeno bratra jeho
17 Sares; synové pak jeho Ulam a Reken. * Sy-
nové pak Ulamovi: Badan; tiť jsou synové
Galada, syna Machira, syna Manassesova.
18 * Sestra pak jeho Melcha porodila Ishuda,
19 Abiezera a Moholu. * Byli pak synové Semi-
dovi: Ahin, Sechem, Leki a Aniam.

Synové pak Efraimovi: Sutala a Bared 20
syn jeho, Tahat syn jeho, Elada syn jeho,
Tahat syn jeho, též Zabad syn jeho, * Sutala 21
syn jeho, Ezer a Elad. I zbili je muži getští,
kteříž zrozeni byli v zemi té; nebo sstoupili
byli, aby zajali dobytky jejich. * Protož kvílil 22
Efraim otec jejich za mnohé dny, a přišli
bratří jeho, aby ho těšili.* Potom všel k man- 23
želce své, kteráž počala a porodila syna, a
nazvala jmeno jeho Beriáš, že byl v zámutku
pro rodinu svou. * Dceru také Saru, kteráž 24
vystavěla Betoron dolní i horní a Ozen-Saru.
* A Rafu syna jeho, Resefa, Tale a Taana 25
syna jeho,* Laadana syna jeho, Ammiuda syna 26
jeho, Elizama syna jeho, * Nuna syna jeho, 27
Josue syna jeho. * Vládařství pak jejich a by- 28
dlení jejich bylo Bethel s vesnicemi svými a
k východu Noran a k západu Gazer a vesnice
jeho, Sichem s vesnicemi svými až do Asy
a vesnic jeho. * A v místech naproti synům 29
Manassesovým: Betsan s vesnicemi svými,
Tanach s vesnicemi svými, Mageddo s vesni-
cemi svými, Dor s vesnicemi svými; v těch by-
dlili synové Josefa syna Israelova.
Synové pak Asserovi: Jemna, Jesua, 30
Jessui, Bariáš a Sara sestra jejich. * Synové 31
pak Bariášovi: Heber, Melchiel, onť jest otec
Barsaitských. * Heber pak zplodil Jeflata, So- 32
mera, Hotama a Suu sestru jejich. * Syno- 33
vé pak Jeflatovi: Fosech, Chamaal a Asot;
tiť jsou synové Jeflatovi. * Synové pak So- 34
merovi: Ahi, Roaga, Haba a Aram. * Sy- 35
nové pak Helema bratra jeho: Sufa, Je-
mna, Selles a Amal. * Synové Sufovi: Sue, 36
Harnafer, Sual, Beri a Jamra, * Bobor, Hod, 37
Samma, Salusa, Jetran a Bera. * Synové Je- 38
terovi: Jefone, Fasfa a Ara a Olla. * Synové pak 39
Ollovi: Aree, Haniel a Resiáš. * Všickni ti 40
synové Asserovi knížata domů otcovských
vybraní, udatní, přední z knížat, kteříž vyčteni
do vojska k bitvě v počtu šest a dvadceti tisíc
mužův.

---

7. *čeledí*, H. v domě otce.

12. *Kromě*, t. že Joab těch, kteříž v městě Jerusalemě byli, ani těch, kteříž v končinách země israelské zde i onde byt svůj měli aneb se zrodili, nepočítal.

14. Pokolení Danovo pomíjí, protože jediného toliko měli za knížete, t. Chusim neb Usaim. Gen. 46, 23.

15. *druhého*, t. vnuka Galadova z Hefera bratra *Asrielova*. Num. 26, 33.

18. *jeho*, t. Galadova. — *Melcha*, J. Regina. — *Ishoda*, J. muže krásného.

21. *zbili je*, t. částku synů Efraimových. — *sstoupili* etc. Vůbec to obracejí na syny Efraimovy, že oni někdy, ještě v Egyptě byvše a na slibích božích se založivše, vpád učinili do země zaslíbené, a že jsou zbiti, poněvadž ještě nebyl přišel čas plnění slibův božích. Jiní na Getejské, že oni učinili vpád do Egypta, tak jakž spolu často válčili, jimž odpírajíce Egyptští aneb Efraimské tyransky k boji dostrčivše, že jsou tu poraženi. Kteréžto věc, že v paměti lidu israelskému zůstávala, obmysliti Bůh ráčil jim cestu bezpečnou mimo obecnou cestu, aby se nerozpakovali jíti do země zaslíbené. Exod. 13, 17.

23. *Beriáš*, t. v zámku. — *rodinu* etc., H. dům svůj.

28. *jejich*, t. Efraimských.

Hlava 8.

8. Vyčítání rodiny Beniaminovy.

Beniamin pak zplodil Bale prvorozeného
2 svého, Asbele druhého, Aharu třetího,* Nohaáše
3 čtvrtého, Rafu pátého. * Bale pak měl syny:
4 Addara, Geru, Abiuda, * Abisue, Naamana,
5 6 Ahoe, * a Geru, Sefufana a Hurama. * Tiť
jsou synové Ahodovi, ti jsou knížata čeledí
otcovských bydlících v Gabě, kteříž je uvedli
7 do Manahatu: * totiž Naaman a Achiáš a Gera,
on obzvláštně přestěhoval je; zplodil pak Ozu
8 a Ahiuda a Saharaima. * Saharaim pak plodil
v krajině moabské, když onen byl propustil
je, s Husimou a Barou manželkami svými.
9 * Zplodil tedy s Hodesou manželkou svou:
10 Jobaba, Sebiáše, Mosu a Molchoma,* Jehusa,
Sechiáše a Marmu; tiť jsou synové jeho, kní-
11 žata čeledí otcovských. * S Mehusimou pak
12 byl zplodil: Abitoba a Elfaale. * Synové pak
Elfaalovi: Heber, Misaam a Samad; ten vy-
13 stavěl Ono a Lod i vsi jeho; *a Bariáš a Sama,
tiť jsou knížata čeledí otcovských bydlících
14 v Ajaloně; ti zahnali obyvately getské.* Ahio
15 pak, Sesak a Jerimot,* Zabadiáš, Arod a He-
16 der,* Michael, Jesfa a Joha, synové Bariášovi.
17 18 * A Zabadiáš, Mosollam, Hezeki, Heber, *Jesa-
mari, Jezliáš a Jobab, synové Elfaalovi.
19 20 * A Jakim, Zechri a Zabdi, * Elioenaj, Sele-
21 taj a Eliel, * Adaiáš, Baraiáš a Samarat sy-
22 nové Semejovi. * Jesfam a Heber a Eliel,
23 24 * Abdon, Zechri, a Hanan, * Hananiáš, Elam
a Anatotiáš, * Jefdaiáš a Fanuel, synové Se- 25
sakovi. * Sansari, Sohoriáš a Otoliáš, * Jer- 26 27
siáš, Eliáš a Zechri, synové Jerohamovi. * Tať 28
jsou knížata otcovských čeledí po rodinách
svých, kterážto knížata bydlila v Jerusalemě.
* V Gabaoně pak bydlilo kníže Gabaon, a 29
jmeno manželky jeho Maacha. * A syn jeho 30
prvorozený Abdon, po něm Sur, Cis, Baal a
Nadab * a Gedor, Ahio, Zacher * a Makellot, 31 32
kterýž zplodil Samaáše, i ti také naproti bra-
třím svým bydlili v Jerusalemě s bratřími
svými. * Ner pak zplodil Cisa, a Cis zplodil 33
Saule, Saul pak zplodil Jonatana, Melchisua,
Abinadaba a Esbaale. * Syn pak Jonatanův: 34
Meribbaal; Meribbaal pak zplodil Michu.* Sy- 35
nové pak Michovi: Fiton, Melech, Taraáš a
Ahaz. * Ahaz pak zplodil Joadu, Joada 36
pak zplodil Alamata, Azmota a Zamri;
Zamri pak zplodil Mosu. * Mosa pak zplodil 37
Banaáše, Rafa pak byl syn jeho, Elasa syn jeho,
Asel syn jeho.*Asel pak měl šest synův, jichž tato 38
jsou jmena: Ezrikam, Bokru, Ismael, Sariáš
a Obdiáš a Hanan; všickni ti synové Ase-
lovi. * Synové pak Eseka bratra jeho: Ulam 39
prvorozený jeho, Jehus druhý a Elifalet třetí.
* A byli synové Ulamovi muži udatní a střelci 40
umělí, kteříž měli mnoho synův a vnukův
až do sta a padesáti; všickni ti byli ze synů
Beniaminových.

Hlava 9.

9. Poznamenání těch, kteříž se ze zajetí babylonského do Jerusalema vrátili; vyčítání zase rodiny Saulovy.

A tak všickni Israelští sečteni byli, a ai,
zapsáni jsou v knihách králův israelských a
judských, a přeneseni jsou do Babylona pro
2 přestoupení své. * Ti pak, kteříž bydlili prvé
ve vládařství svém v městech svých, totiž Isra-
3 elští, kněží, Levitové a Natinejští. * Bydlili
v Jerusalemě netoliko ze synův Judových, ze
synův Beniaminových, ale i ze synův Efraimo-
4 vých a Manassesových: * Otej syn Amiuda,
syna Amri, syna Omraje, syna Bonni, ze sy-
nův Faresových, syna Judova; * a z čeledi 5
Silonovy: Asaiáš prvorozený a synové je-
ho. * A ze synův Zarových: Jehuel a 6
příbuzných jejich šest set a devadesát.
* Ze synův pak Beniaminových: Salo, 7
syn Mosollama, syna Odviáše, syna Asany.
* A Jobaniáš, syn Jerohamův; Ela syn Ozi, 8
syna Mochori a Mosollam syn Safatiáše,

---

6. *uvedli*, t. po časích, když se rozmnožili.
7. *Achiáš* aneb Ahoe, v. 4. — *on*, t. Ahod.
8. *propustil je*, t. ty, o jichž přestěhování tu mluvil. — *Barou*, kteráž sloula také Hodes, jakž hned v. 9. ukazuje.
29. *kníže*, H. otec Gabaon, t. Jehiel.
32. *naproti*, t. na té straně patřící ke Gabě.
33. *Esbaale*, jináč Isboset, kterýž na království po smrti otcově i jiných bratří zahynutí dosedl.
34. *Meribbaal*, jináč Mifiboset.
40. *střelci* etc., H. natahující lučiště.

2. *Israelští*. Jakož před zavedením, tak i po navrácení lid židovský na čtvero se dělil, t. na lid obecný, kněží, Levity a ty, kteříž se k nim dobrovolně připojovali.
3. *Bydlili*, t. po navrácení se z Babylona.
6. *příbuzných*, H. bratří.

9 syna Rahuele, syna Jebaniášova. * Bratří
také jejich po pokoleních jejich devět set padesáte
a šest; všickni ti muži knížata čeledí
10 po domích otcův svých. * Z kněží také: Je-
11 daiáš, Jojarib a Jachin,*Azariáš syn Helkiáše,
syna Mosollama, syna Sadokova, syna Me-
raiota, syna Achitoba, kníže v domě božím.
12 * A Adaiáš syn Jerohama, syna Fassura, syna
Melchiášova; a Maasaj, syn Adiele, syna
Jezry, syna Mosollama, syna Mosollamita, syna
13 Emmerova. * A bratří jejich knížata po do-
mích otcův svých, tisíc sedm set a šedesáte,
mužů udatných v práci přisluhování domu bo-
14 žího. * A z Levitův: Semeiáš syn Hassuba,
syna Ezrikama, syna Hasebiáše, ze synův
15 Merari. * A Bakbakar Cheres a Galal a Ma-
taniáš syn Michy, syna Zechri, syna Asafova.
16 * A Obdiáš syn Semeiáše, syna Galale, syna
Jdituna, a Barachiáš syn Asy, syna Elkany,
17 kterýž přebýval ve vsech netofatských. * Též
vrátní: Sellum a Akkub a Telmon, Ahiman
18 a bratří jejich; Sellum kníže mezi nimi, * kte-
rýžto až dosavád v bráně královské stával
k východu: onino pak vrátnými byli po zá-
19 stupích synů Levi. * Ale Sellum syn Kore,
syna Abiasafa, syna Kore a bratří jeho z domu
otce jeho, Korejští nad prácemi přisluhování
ostříhali prahů při stánku, tak jako otcové
jejich nad vojskem Hospodinovým, kteříž
20 ostříhali vcházení, * nad kterýmižto Fines syn
Eleazarův byl někdy knížetem, a Hospodin
21 byl s ním. * Zachariáš pak syn Mosollamiá-
šův vrátným byl u dveří stánku úmluvy.
22 * Všickni ti voleni za vrátné k veřejím, osob
dvě stě a dvanáct; ti ve všech vsích vyčteni
jsou, kteréž nařídil David a Samuel vidoucí
23 pro jejich věrnost, * aby oni i synové jejich
byli při branách domu Hospodinova, v domě
24 stánku po strážích. * Po čtyřech stranách byli
vrátní, k východu, k západu, k půlnoci a ku
25 poledni; * a bratří jejich po vsech svých bydlíce
aby přicházeli každého sedmého dne časy
26 svými proměňujíce se s nimi. * Nebo Levitové
byli pod správou těch čtyř předních vrátných,
postaveni byvše nad komorami a nad poklady
domu božího, * a aby vůkol domu božího po- 27
nocovali; nebo jim poručena stráž a otvírati
každý den ráno. * Z těch také ustanoveni jsou 28
nad nádobami přisluhování, nebo v jistém
počtu vnášeli je a v jistém počtu též vyná-
šeli. * Z nichž opět někteří postaveni byli nad 29
nádobami jinými, a nade všemi nádobami po-
svátnými, a nad bělí, vínem, olejem, kadidlem
a vonnými věcmi.* Někteří také synové kněž- 30
ští strojili masti z těch vonných věcí. * Mata- 31
tiáš pak z Levitů prvorozený Selluma korit-
ského správcem byl těch věcí, kteréž se na
pánvi smažily. * A ze synův Kaata, z bratří 32
jejich byli ustanoveni nad chlebem předložení,
aby jej připravovali na každou sobotu.* Z těch 33
také byli zpěváci, přednější z čeledí otcovských,
mezi Levity bydlíce, nejsouce zaměstknáni ji-
nými povinnostmi; nebo ve dne i v noci k své
povinnosti státi musili. * Ti jsou přední z če- 34
ledí otcovských mezi Levity v čeledech svých,
a ti přední jsouce bydlili v Jerusalemě.
V Gabaoně pak bydlil otec Gabaonit- 35
ských Jehiel, a jmeno manželky jeho Maacha;
* syn pak jeho prvorozený Abdon, po něm 36
Sur, Cis, Baal, Ner a Nadab,* i Gedor, Ahio, 37
Zachariáš a Makellot * (Makellot pak zplodil 38
Samaana), ti také naproti bratřím svým by-
dlili v Jerusalemě s bratřími svými. * Ner pak 39
zplodil Cisa, a Cis zplodil Saule, Saul pak
zplodil Jonatáše, Melchisua, Abinadaba a Es-
baale. * Syn pak Jonatášův Meribbaal, a Me- 40
ribbaal zplodil Michu. * Synové pak Michovi: 41
Fiton, Melech, Taraáš a Ahaz, * Ahaz pak 42
zplodil Jaru, Jara pak zplodil Alamata, Az-
mota a Zamri, Zamri pak zplodil Mosu,
* Mosa pak zplodil Banaáše, Rafaiáš syn jeho, 43
Elasa syn jeho, Asel syn jeho. * Asel pak 44
měl šest synův, jichžto tato jsou jmena: Ezri-
kam, Bokru, Ismael, Sariáš, Obdiáš a Hanan;
ti jsou synové Aselovi.

11. *Helkiáše.* O tom praví, že byl otec Jeremiáše proroka, kterýž za krále Josiáše knihu zákona božího nalezl. IV. Král. 22, 8. — *Sadokova.* Nebyl to ten, kteréhož Šalomoun na místo Abiatarovo postavil (III. Král. 2, 35.). Nebo poslednější tento že byl, sám čas to ukazuje. — *kníže*, J. správce.

15. *Bakbakar* etc., J. Bakbakar, také tesař.

16. *ve vsech*, J. v síních Netofari, t. v pokolení Judově. Výš 2, 54.

17. *kníže*, H. hlava.

19. *vojskem*, t. kněží, okolo archy ležení své majících. — *vcházení*, J. brány.

22. *k veřejím*, H. u dveří, u prahu. — *vyčteni*: při svém popisu byli. — *pro jejich* etc., J. k ustavičným povinnostem jejich.

23. *po strážích*: v pořádku svém.

24. *Po čtyřech*, H. ke čtyřem větrům.

26. *pod správou*, H. k víře (poručení). — *komorami*: pokoji.

28. *Z těch*, t. z Levitů.

33. *bydlíce*, J. v pokojích jsouce zaměstknáni.

34. *přední*, H. hlavy, tak i níže.

35. *Gabaoně.* Zase k historii rodiny Saulovy, o níž v předešlé hlavě od v. 29., se navrací. — *manželky*, H. sestry.

Hlava 10.

Smrt Saulova i synův jeho v boji a pohřeb jejich.

Když pak bojovali Filistinští s Israelem,
utíkali muži israelští před Filistinskými, a
2 padli zbiti jsouce na hoře Gelboe. * I stíhali
Filistinští Saule a syny jeho, a zabili Filistinští
Jonatáše, Abinadaba a Melchisua, syny Sau-
3 lovy. * A když se ssílila bitva proti Saulovi,
uhodili na něj střelci s luky, a postřelen jest
4 od střelcův.* Protož řekl Saul k oděnci svému:
Vytrhni meč svůj a probodni mne jím, aby
přijdouce ti neobřezanci, nečinili sobě ze mne
posměchu. Ale nechtěl oděnec jeho, nebo se
bál velmi. A pochytiv Saul meč nalehl na něj.
5 * Tedy vida oděnec jeho, že umřel Saul, na-
6 lehl i on na meč a umřel. * A tak umřel Saul
i tři synové jeho, a všecka čeleď jeho spolu
7 zemřeli. * Když pak uzřeli všickni muži isra-
elští, kteříž bydlili za tím údolím, že utekli
Israelští a že zemřeli Saul i synové jeho,
opustivše města svá, i oni též utíkali. I přišli
8 Filistinští a bydlili v nich.* Potom nazejtří přišli
Filistinští, aby zloupili pobité; i nalezli Saule
a syny jeho ležící na hoře Gelboe. * A svlékše 9
ho vzali hlavu jeho i odění jeho, a poslali
po zemi filistinské vůkol, aby to ohlášeno
bylo v domích model jejich i lidu. * Složili také 10
i odění jeho v chrámě boha svého, hlavu pak
jeho přibili v chrámě Dagona. * Tedy uslyševše 11
všickni obyvatelé Jabesu galadského všecko,
což učinili Filistinští Saulovi, * zdvihli se vši- 12
ckni muži silní a vzali tělo Saulovo a těla
synův jeho, a přinesli je do Jabesu, a po-
chovavše kosti jejich pod jedním dubem v Ja-
besu, postili se sedm dní. * A tak umřel Saul 13
pro přestoupení své, jímž byl přestoupil proti
Hospodinu, to jest proti slovu Hospodinovu,
jehož neostříhal; k tomu také že se radil
s duchem věštím doptávaje se ho, * a nedo- 14
ptával se Hospodina; protož zabil ho a přenesl
království na Davida syna Isaje.

Hlava 11.

Davida na království pomazání. Pomazání stalo se v Hebroně, kdež lid k němu promlouvá, David v smluvu vchází a podané království přijímá. Kralování jeho cíl byl království rozšíření a rozšířeného zachování. Rozšíření záleželo na dobytí měst k zemi zaslíbené příslušejících a vyzdvižení čisté boží pocty. — Města Jebus (to sloulo potom Jerusalem) dobyl šťastně, kteréž sobě i k obývání obral i opatřil. K dobývání pak jiných měl vojsko spůsobné udatných rytířův, z nich někteří i před smrtí Saulovou k němu se uchýlili, někteří teprv po smrti Saulově. Kteří před smrtí přistoupili, jiní pro příbuzenství, jiní z politování křivdy jeho to učinili. Oněch udatnost i jmena se vypisují.

Nebo shromáždivše se všickni Israelští
k Davidovi do Hebronu řekli: Ai, my kost
2 tvá a tělo tvé jsme; * ano předešlých časů,
když byl Saul králem, ty jsi vyvodil i při-
vodil Israele; a nad to řekl Hospodin Bůh
tvůj tobě: Ty pásti budeš lid můj israelský
a ty budeš vývoda nad lidem mým israel-
3 ským. * Přišli také všickni starší israelští
ke králi do Hebronu, a učinil s nimi David
smlouvu v Hebronu před Hospodinem. I po-
mazali Davida za krále nad Israelem podlé
4 slova Hospodinova skrze Samuele. * Táhl
pak David a veškeren lid israelský k Jeru-
salemu (jenž bylo Jebus; nebo tam byli Je-
busejští obyvatelé té země). * I mluvili oby- 5
vatelé Jebusu Davidovi: Nevejdeš sem. Ale
David vzal hrad Sion, to jest město Davidovo.
* Nebo byl řekl David: Kdožby koli nejprvé 6
porazil Jebusea, bude předním a knížetem.
Protož vstoupil nejprvé Joab syn Sarvie, a
učiněn předním. * Potom bydlil David na 7
tom hradě, pročež nazvali jej městem Davi-
dovým. * I vystavěl město vůkol a vůkol od 8
Mella až do vyplnění okolku, Joab pak opravil
ostatek města. * A tak David čím dále tím 9
více prospíval a rostl, nebo Hospodin zástupů
byl s ním.
Tito pak jsou přední z udatných, kteréž 10

1. *zbiti*, H. raněni.
3. *postřelen*, J. užasl se.
4. *k oděnci.* Smyslí někteří, že to byl ten Doeg idumejský.
6. *čeleď*, H. dům.
9. *vzali*, H. odnesli.
10. *hlavu*, H. leb.
13. *pro přestoupení*, J. v přestoupení svém.

1. *všickni*, t. přednější, vybrané k tomu osoby, o nichž níž 12, 23.

2. *předešlých*, H. včera a předvčírem.
4. *lid*, t. vojáci a rytíři k tomu vybraní. — *Jebus*, t. tak prvé sloulo. Jos. 18, 28. — *obyvatelé*, t. starodávní, Bohu ošklivi, kteréž vypléniti přikázal.
5. *město*, viz ihned v. 7.
6. *předním*, H. hlavou, tak ihned.
8. *opravil*, H. obživil neb uzdravil.
10. *přední*, H. hlavy. — *zmužile*, H. ssílili se. — *vyzdvihli*: ustanovili.

měl David, jižto se zmužile přičinili s ním
o království jeho se vším Israelem, aby ho
za krále vyzdvihli podlé slova Hospodinova
11 nad Israelem. ° Tento jest počet silných, kte-
réž měl David: Jesbaam syn Chachamoni,
přední z vůdcův; ten pozdvihl kopí svého
12 proti třem stům a zbil je pojednou. ° Po něm
též Eleazar syn Doda ahohitského; on byl
13 jeden z těch tří udatných. ° Ten byl s Davi-
dem ve Fesdomimě, když se Filistinští sebrali
k boji, a byl tu díl rolí poseté ječmenem, a
14 lid obecný byl utekl před Filistinskými; ° i za-
stavili se u prostřed toho dílu rolí, a obdrželi
jej porazivše Filistinské, a vysvobodil Hospo-
15 din lid vysvobozením velikým. ° Ti také tři
ze třidcíti předních sstoupili ke skále k Da-
vidovi do jeskyně Odollam, když vojsko Fi-
16 listinských leželo v údolí Rafaim. ° (Nebo Da-
vid tehdáž bydlil v pevnosti své, a osazený lid
17 Filistinských byl tehdáž u Betlema.) ° Ze-
chtělo se pak Davidovi vody a řekl: O by mi
někdo dal píti vody ze studnice betlemské,
18 kteráž jest u brány. ° A protož probivše se ti
tři skrze vojsko Filistinských, navážili vody
ze studnice betlemské, kteráž jest u brány, a
nabravše přinesli k Davidovi. David pak ne-
chtěl jí píti, ale vylil ji v obět Hospodinu
19 ° a řekl: Nedejž mi toho, Bože můj, abych
to učiniti měl; zdali krev mužův těch píti bu-
du, kteříž se opovážili života svého? nebo
s opovážením života svého přinesli ji. I nechtěl
20 jí píti. To učinili ti tři silní. ° Potom Abisaj
bratr Joabův byl přední mezi třemi, kterýžto
pozdvihl kopí svého proti třem stům, kteréž i
21 pobil, a byl z těch tří nejslovútnější. ° Z těch
tří nad druhé dva jsa nejvzácnější byl knížetem
22 jejich, avšak oněm prvním nebyl rovný. ° Ba-
najáš také syn Jojadův, syn muže udatného
velikých činův z Kabselu, ten zabil dva reky
moabské; tentýž sstoupiv zabil lva v jámě,
když byl sníh. ° Ten také zabil muže egypt- 23
ského zvýší pěti loket; a ačkoli měl Egyptský
ten v ruce kopí jako vratidlo tkalcovské, však
šel k němu s holí a vytrhl kopí z ruky
Egyptského, zabil jej kopím jeho. ° To učinil 24
Banajáš syn Jojadův, kterýž také slovútný
byl mezi těmi třemi silnými. ° A ač byl mezi 25
třidcíti slavný, však oněm třem se nevrovnal,
i ustanovil ho David nad drabanty svými.
° Jiní také udatní hrdinové tito: Asael, bratr 26
Joabův, Elehanan syn Dodův betlemský,
° Semma ororský, Heles faltický, ° Hira syn 27 28
Akcesa tekuanský, Abiezer anatotský, ° Sob- 29
bochaj husatský, Ilaj ahohitský, ° Maharaj 30
netofatský, Heled syn Baany netofatský, ° Itaj 31
syn Ribaje z Gabaatu synů Beniaminových,
Banajáš faratonský, ° Huraj od potoku Gaas, 32
Abiel arbatský, Azmot bauramský, Eliaba sa-
labonský, ° synové Assema gezonského, Jonatáš, 33
syn Sage ararského, ° Ahiam syn Sacharův 34
ararský, ° Elifal syn Urův, ° Hefer meche- 35 36
ratský, Ahiáš felonský, ° Hezraj karmelský, 37
Naaraj syn Asbaje, ° Joel bratr Natanův, Mi- 38
bahar, syn Agaraje. ° Selek ammonský, Naha- 39
raj berotský, oděnec Joaba syna Sarvie, ° Ira 40
jetritský, Gareb jetritský, ° Uriáš hetejský, Zabad 41
syn Oholiův, ° Adina syn Sizův rubenský, 42
kníže nad Rubenskými a s ním jiných třid-
ceti; ° Hanan syn Maachův a Josafat mata- 43
nejský, ° Oziáš astarotský, Samma a Jehiel 44
synové Hotama arorského. ° Jedihel syn Samri 45
a Joha bratr jeho tosajský. ° Eliel mahu- 46
mitský a Jeribaj a Josaiáš synové Elnae-
movi, a Jetma moabský, Eliel a Obed a Jasiel
z Masobie.

Hlava 12.

Z politování přistoupila k němu pokolení 1) Beniamina, 2) Gada, 3) Judy, jimž z počátku nesměje se důvěřiti, přísahu od nich přijal, 4) Manassesa. Krátce, odevšad den ode dne jich přibývalo. Po smrti Saulově slavně i z této i z oné strany Jordanu všecka pokolení k Davidovi přistoupila v upřímosti s velikou veselostí.

Tito pak jsou, kteříž byli přišli k Da-
vidovi do Sicelegu, když se ještě kryl před
Saulem synem Cisa; a ti byli mezi udatnými
pomocníci boje, ° nosíce lučiště, pravicí i le- 2
vicí kamením házejíce, tak i střelami z lučiště
střílejíce. A byli z bratří Saulových, z pokolení

11. *z vůdcův*, J. mezi třidcíti. — *pojednou*, t. neodcházeje od nich.

13. *poseté*, H. plné.

14. *zastavili se*, t. ti dva, o nichž mluvil. — *obdrželi*, H. vysvobodili.

19. *kteříž* etc., H. s duší jejich, tak ihned.

21. *prvním*, H. třem.

22. *reky*, viz II. Král. 23, 20. — *když byl* etc., H. v den sněhu.

23. *zvýší*, H. muže míry.

42. *Adina* etc. Druhý díl rytířů Davidových, jimiž byl Zájordaní a vnově dobyté končiny (o nichž výš 5, 10.) osadil.

1. *když se ještě*, H. zavřený před tváří Saule.

2. *nosíce*: mající lučiště.

Dle Ant. Allegri (Correggio) ryl F. Unzelmann.

Anděl řekl pastýřům: Narodil se vám dnes Spasitel v městě Davidově, a toto vám bude za znamení: naleznete nemluvňátko plenkami obvinuté, ležící v jeslích. *(Luk. II 11. 12.)*

3 Beniaminova: * kníže Abiezer a Joáš, synové
Samaáše gabatského, a Jaziel a Falet synové
4 Azmotovi, Baracha a Jehu anatotský, * a Sa-
maiáš gabaonitský silný mezi třidcíti, kterýž
byl nad třidcíti; Jeremiáš, Jeheziel, Johanan
5 a Jezabad gaderotský, * a Eluzaj, Jerimot,
6 Baaliáš, Samariáš a Safatiáš harupský. * El-
kana, Jesiáš, Azareel, Joezer a Jesbaam
7 karehitští; * a Joela a Zabadiáš, synové Je-
8 rohamovi z Gedoru. * Též i z pokolení Gadova
utekli k Davidovi, k pevnosti na poušť, muži
udatní, muži spůsobní k boji užívajíce umělé
štítu a pavézy, jichžto tváři byly jako tváři
lvové, a podobní byli srnám na horách v ry-
9 chlosti. * Ezer první, Obdiáš druhý, Eliab třetí,
10 11 * Masmana čtvrtý, Jeremiáš pátý, * Eti šestý,
12 Eliel sedmý, * Johanan osmý, Elzebad devátý,
13 14 * Jeremiáš desátý, Machbanaj jedenáctý. * Ti
byli ze synův Gadových knížata vojska, jeden
15 nad stem menší a větší nad tisícem. * Ti
jsou, kteříž přepravili se přes Jordan měsíce
prvního, ačkoli se byl vylil ze všech břehů
svých; a zahnali všecky obyvately údolí na vý-
16 chod i na západ. * Přišli také někteří ze synův
Beniaminových a Judových k pevnosti Davi-
17 dově. * I vyšel David jim vstříc, a mluvě řekl
k nim: Jestliže z příčiny pokoje jdete ke mně,
abyste mi pomáhali, i mé srdce také s vámi
se sjednotí; pakli k vyzrazení mne nepřátelům
mým (ježto není nepravosti při mně), popa-
18 tříž Bůh otcův našich a tresci. * Duch pak
posilnil Amasaje předního mezi knížaty, a řekl:
Tobě, ó Davide, a těm, jenž s tebou jsou, synu
Isaje pokoj; pokoj tobě, pokoj i pomocníkům
tvým! tobě zajisté pomáhá Bůh tvůj. A tak
přijal je David a postavil je mezi knížaty
19 zástupův. * Nad to i z pokolení Manassesova
odstoupili k Davidovi, když táhl s Filistinskými
k boji proti Saulovi; ale nepomáhali jim;
(nebo uradivše se propustili ho zase knížata
filistinská řkouce: S nebezpečenstvím hrdel
našich odstoupilby ku pánu svému Saulovi).
20 * Takž když táhl do Sicelegu, odstoupili
k němu někteří z pokolení Manassesova: Ednáš,
Jozabad, Jedihel, Michael a Ednáš, Jozabad,
Eliu a Salati, knížata nad tisíci v pokolení
Manassesově. * Ti také pomáhali Davidovi 21
se zástupy jeho proti lotříkům; nebo udatní byli
všickni, pročež byli knížaty v jeho vojště.
* Anobrž každého dne přibývalo jich Davi- 22
dovi ku pomoci, až bylo vojsko veliké jako
vojsko boží. * Tento pak jest počet vývod 23
způsobných k boji, kteříž přišli k Davidovi
do Hebronu, aby obrátili království Saulovo
k němu podlé slova Hospodinova. * Ze synův 24
Judových nosících pavézy a kopí šest tisíc
a osm set, spůsobných k boji. * Ze synův Si- 25
meonových udatných mužův k boji sedm tisíc
a sto. * Ze synův Levi čtyři tisíce a šest set. 26
* Jojada také vývoda synův Aronových a 27
s ním tři tisíce a sedm set. * A Sadok mlá- 28
denec rek udatný a z domu otce jeho knížat
dvamecítma. * A ze synův Beniaminových 29
bratří Saulových tři tisíce, nebo ještě množ-
ství jiných drželi stráž domu Saulova. * Ze sy- 30
nův též Efraimových dvadceti tisíc a osm set,
kteříž byli rekové udatní, muži slovútní v če-
ledech otcův svých. * Z polovice pak pokolení 31
Manassesova osmnácte tisíc, kteříž vyčteni byli
ze jmena, aby přišli a ustanovili Davida za
krále. * Ze synův také Issacharových zná- 32
most a rozumnost časů majících, tak že vě-
děli coby měl činiti lid israelský, knížat jejich
dvě stě: a všickni bratří jejich činili podlé rčení
jejich. * Ze synů Zabulonových vycházejících na 33
vojnu, vycvičených v bitvě všelijakými nástroji
válečnými padesáte tisíc, a ku potykání se
v šiku bez choulostivosti srdce. * Z Neftali- 34
mova pak pokolení knížat tisíc, a s nimi pa-
vézníků a kopidlníků třidceti a sedm tisíc.
* Z pokolení Danova spůsobných k boji osm a 35
dvadceti tisíc a šest set. * A z pokolení Asserova, 36
kteříž spůsobní byli k boji a umělí v šikování
se k bitvě, čtyřidceti tisíc. * A ze Zájordaní, to jest 37
z Rubenských a Gadských a z polovice poko-
lení Manassesova přišli se všemi nástroji vá-

8. *utekli*, H. oddělili se. — *na poušť*, J. na pomoc Davidovi, tak níž v. 16. — *tváři lvové*, t. udatnost, zuřivost a smělost jejich byla zvláštně hrozná a strašlivá. Eklus 19, 26. Z obličeje poznán bývá muž, a po tvárnosti zevnitřní poznán bývá (člověk) rozumný.

9. *první*, H. hlava.

16. *Beniaminových*. Poněvadž byli z téhož pokolení jako Saul, neb bez příčiny jim David nedůvěřoval, zvláště s Judou spojeným.

17. *k vyzrazení*: k vydání. — *při mně*, H. v rukou mých.

18. *posilnil*, H. oblekl; jako Soud. 6, 34.

19. *odstoupili*, H. odpadli, tak níž. — *nepomáhali*, t. ani David ani vojáci jeho nepomáhali Filistinským, jsouce prvé, než k bitvě přišlo, od nich propuštěni. I. Král. 29, 4. — *S nebezpečenstvím*, H. s hlavami našimi. — *Saulovi*, t. maje nám pomáhati, spíšeby pánu svému pomáhal.

22. *přibývalo*: přicházeli.

23. *slova*, H. úst.

27. *vývoda*, J. správce, t. těch kněží, jenž vnově (jakž vypravuje) k Davidovi přistoupili. Nebo těch, kteří v království hebronském prvé byli s Davidem, byl kníže neb biskup Abiatar.

29. *Saulova*, t. usilovali vždy o to, aby při rodu Saulově království zachováno býti mohlo.

32. *známost* etc., t. opatrní, prozřetelní. Ne toliko chválu mají tito se strany síly a udatnosti, což i jiným obecné bylo, ale nad jiné, že i v uměních zběhlí a jimi osvíceni byli. — *rčení*, H. úst.

33. *bez choulostivosti* etc., H. bez srdce a srdce, t. dvojitého.

36. *spůsobní*, H. vycházeli.

38 lečnými sto a dvadceti tisíc. * Všickni ti muži
bojovní, umělí v šiku, úmyslem upřímým
přišli do Hebronu, aby ustanovili Davida za
krále nade vším lidem israelským; nýbrž i
všickni ostatní Israelští srdce jednoho byli,
39 aby za krále ustanovili Davida. * I byli tu
s Davidem tři dni jedouce a pijíce, nebo jim
byli připravili bratří jejich. * Ano i ti, kteříž 40
jim blízcí byli až k Issachorovi a Zabulonovi
a Neftalimovi, přinášeli chleba na oslích a
na velbloudech i na mezcích a na volích, i
jiné potravy, mouky, fíkův a hroznův suše-
ných, vína, oleje, volův, ovcí, a to v hojnosti.
Nebo radost byla v lidu israelském.

Hlava 13.

Vyzdvižení pocty boží (na níž záleží království rozšíření) spatřuje se z přenesení archy Páně a opatření jí místa k stálejšímu obývání. Přenešení dvoje jest: První z Kariatiarimu do domu Obededoma. To stalo se snešením sněmovním u velikém počtu s velikou slávou, ale velice nešťastně. Nebo Bůh Ozu pro neušetření archy zabiv, krále zarmoutil. Pročež on boje se většího hněvu Páně, nechal archy u Obededoma, jemuž Pán Bůh požehnal velice.

David pak poradil se s vůdci nad ti-
2 síci, se setníky a se všemi vývodami, * a řekl
David všemu shromáždění israelskému: Jestliže
se vám líbí a jestli to od Hospodina Boha
našeho, rozešleme posly k bratřím našim po-
zůstalým do všech zemí israelských a též
kněžím a Levitům do měst a předměstí jejich,
3 a nechť se shromáždí k nám, * abychom zase
k nám přivezli archu Boha našeho; nebo jsme
4 jí nehledali ve dnech Saulových.* I řeklo všecko
množství, aby se tak stalo; nebo líbila se ta
5 věc všemu lidu. * Protož shromáždil David
všecken lid israelský, od Sichoru egyptského
až kudy se vchází do Ematu, aby přivezli
6 archu Hospodinovu z Kariatiarimu. * A tak
vstoupil David a veškeren lid israelský do
Baaly, jenž jest Kariatiarim, kteréž jest v Jud-
stvě, aby přinesli odtud archu Boha Hospodina
sedícího nad cherubíny, jehož se jmeno vzývá
7 při ní. * I vstavili archu boží na nový vůz,
vzavše ji z domu Abinadabova; Oza pak a
Ahio spravovali vůz. * Ale David a veške- 8
ren lid israelský hráli před Bohem ze vší
síly v zpěvích, na harfy, na loutny, na
bubny, na cimbály a na trouby. * A když 9
přišli až k humnu Chidon, vztáhl Oza ruku
svou, aby pozdržel archy; nebo uchýlili se
volové. * Protož rozhněval se Hospodin na Ozu 10
a zabil jej, protože vztáhl ruku svou k arše,
a umřel tu před Bohem. * Tedy zkormoutil se 11
David, protože se Hospodin tak přísně obořil
na Ozu, i nazval to místo Peres-Oza až do
tohoto dne. * A boje se David Boha v ten 12
den řekl: Kterakž mám k sobě přivezti ar-
chu boží? * Pročež nepřenesl David archy 13
boží k sobě do města Davidova, ale obrátil
ji do domu Obededoma getejského. * I pozů- 14
stala archa boží mezi čeledí Obededomovou
v domě jeho za tři měsíce: a požehnal Ho-
spodin domu Obededoma a všem věcem jeho.

Hlava 14.

V tom čase od Hirama krále s dary velikými poselství maje David, ujistil se v milosti boží, jíž znamení dobré bylo zdárnost manželstva. Ale závidíce jemu té slávy Filistinští, proti němu vojensky vytáhli, jež on jednou (tu pak i modly jejich spálil) i po druhé ranou velikou, a to s rozšířením jmena svého, s pomocí boží porazil.

Potom poslal Hiram král tyrský posly
k Davidovi, a dříví cedrového a zedníky i
2 tesaře, aby stavěli jemu dům.* I poznal David,
že ho potvrdil Hospodin za krále nad Isra-
elem a že zvýšil království jeho pro lid
3 svůj israelský. * Pojal pak David ještě více
žen v Jerusalemě, a zplodil David více synův
a dcer.* A tato jsou jmena těch, kteříž se mu 4
zrodili v Jerusalemě: Samua, Sobad, Natan
a Šalomoun, * též Jebahar, Elisua Elifalet, 5
* za tím: Noga, Nafeg, Jafia,* Elisama, Baaliada 6 7
a Elifalet.

---

38. *úmyslem*, H. srdcem.
40. *blízcí*, J. příbuzní.
1. *poradil se.* Ačkoli David jiné daleko moudrostí a rozumností převyšoval, však na své moudrosti si nezakládal, ale i se sebe nižšími rady bráti se nestyděl; jehožto příkladu v této věci mnohým pyšným a na sobě zakládajícím světa správcům následovati, ušlechtiláby a svatá věc byla.
3. *nehledali*, J. nedoptávali jsme se jí.
5. *Sichoru*, t. Nilu. Jos. 13, 3.
6. *do Baaly*, J. na horu do Kariatiarimu etc.
8. *hráli*, J. radovali se s plésáním.
9. *Chidon*, to místo, na němž řečeno bylo (Jos. 8, 18.): Zdvihni korouhev proti Hai.
11. *zkormoutil*, H. rozhněval. — *Peres-Oza*, t. protrhnutí Ozy. Viz II. Král. 6, 8.
14. *mezi čeledí*, H. v domě.

8 V tom uslyševše Filistinští, žeby pomazán byl David za krále nade vším Israelem,
vytáhli všickni Filistinští hledat Davida.
O čemž uslyšev David vytáhl proti nim.
9 * Nebo když Filistinští přišli a rozprostřeli se
10 v údolí Rafaim, * radil se David s Bohem řka:
Potáhnu-li proti Filistinským a dáš-li je
v ruku mou? Odpověděl jemu Hospodin:
11 Táhni, a dámť je v ruku tvou. * Tehdy vtrhli
do Baalfarasimu. I porazil je tam David a řekl:
Protrhlť jest Bůh nepřátely mé rukou mou,
jako vody protrhují břehy; a protož nazvali
12 jmeno místa toho Baalfarasim; * nebo nechali
tam bohův svých. I přikázal David, aby je
spálili. * Ale Filistinští sebravše se zase vy- 13
táhli znovu a rozprostřeli se v tom údolí.
* Pročež David radil se opět s Bohem. I řekl 14
jemu Bůh: Nepřistupuj k nim pozadu; odvrať
se z toho místa od nich, aby na ně uhodil naproti morušim.* A když uslyšíš, že šustí vrchové 15
moruší, tedy vytáhneš k bitvě; nebo vyšel
Bůh před tebou, aby porazil vojska filistinská.
* I učinil David tak, jakž mu byl přikázal 16
Bůh; a porazili vojska filistinská od Gabaonu
až do Gazery. * A tak rozešla se pověst o 17
Davidovi do všech zemí, a spůsobil Hospodin
to, že se ho báli všickni národové.

Hlava 15.

Druhé přenesení bylo z domu Obededoma na Sion šťastnější, nebo David připraviv místo pro archu a podlé zákona Páně ukázav, komu archu nésti přísluší, shromáždil i lid i Levity, z nichž jiné k nesení, jiné ku prozpěvování obral. Potom pak s nimi se vypraviv, archu Páně 1) vyzdvihl od Obededoma s položením oběti, 2) nesl s velikou vážností, jakkoli Michol za smích to pokládala.

Když pak sobě nastavěl domů v městě
Davidově a připravil místo pro archu boží a
2 roztáhl jí stánek, * tehdy řekl David: Nemáť
nositi nikdo archu boží kromě Levitů, ty
zajisté vyvolil Hospodin, aby nosili archu
boží a aby přisluhovali jemu až na věky.
3 * Protož shromáždil David veškeren lid israelský do Jerusalema, aby přenesl archu
Hospodinovu na místo její, kteréž jí byl
4 připravil. * Shromáždil také David syny Aro-
5 novy a Levity. * Ze synů Kaatových byli:
Uriel kníže a bratří jeho dvě stě a dvadceti.
6 * Ze synů Merari: Asaiáš kníže a bratří jeho
7 dvě stě a dvadceti. * Ze synů Gersomových:
8 Joel kníže a bratří jeho sto a třidceti. * Ze synův Elisafanových: Semeiáš kníže a bratří
9 jeho dvě stě. * Ze synů Hebronových: Eliel
10 kníže a bratří jeho osmdesát. * Ze synův Ozielových: Aminadab kníže a bratří jeho sto a
11 dvanáct.* Tedy povolal David Sadoka a Abiatara kněží, též i Levitův: Uriele, Asaiáše,
12 Joele, Semeiáše, Eliele a Aminadaba, * a řekl
jim: Vy jste přední z otcovských čeledí mezi
Levity; posvěťte sebe i bratří svých, abyste
vnesli archu Hospodina Boha israelského na
13 místo, kteréž jsem jí připravil. * Nebo jste prvé
neučinili toho, pročež obořil se Hospodin Bůh náš
na nás; nebo jsme ho nehledali náležitě. * I po- 14
světili se kněží i Levitové, aby přenesli archu
Hospodina Boha israelského. * A nesli synové 15
Levitův archu boží, jakož byl přikázal Mojžíš
podlé slova Hospodinova, na ramenou svých
na sochořích. * Řekl také David předním 16
z Levitův, aby ustanovili z bratří svých zpěváky s nástroji hudebními, loutnami, harfami
a cimbály, aby zvučeli povyšujíce hlasu s radostí. * Takž ustanovili Levitové Hemana syna 17
Joelova, a z bratří jeho: Asafa syna Barachiášova, a ze synů Merari bratří jejich:
Etana syna Kasaiášova. * A s nimi bratří je- 18
jich z druhého pořádku: Zachariáše, Bena, Jaziele, Semiramota, Jahiele, Ani, Eliaba, Banaiáše, Maasiáše, Matatiáše, Elifalu, Makeniáše, Obededoma a Jehiele, vrátné. * Nebo 19
zpěváci Heman, Asaf a Etan hráli hlasitě na
cimbálích měděných. * A Zachariáš, Oziel, 20
Semiramot, Jahiel, Ani, Eliab, Maasiáš a Banaiáš na loutnách při zpěvu vysokém. * A Ma- 21
tatiáš, Elifalu, Makeniáš, Obededom, Jehiel a
Ozaziu hráli na harfách při zpěvu nízkém.
* Choneniáš pak přední z Levitů nesoucích 22
archu spravoval, jakby nésti měli, nebo byl

11. *Baalfarasim*, t. hospodář neb pán roztržení, protržení.
14. *uhodil*, H. přišel, J. aby na ně trefil.
15. *šustí*: zvuk tažení neb jití; rozumějí svatých andělův beroucích se k ochraně Davida a vojska jeho, nepřátel pak k podvrácení.

2. *jemu*, J. jí aneb při ní, t. arše.
12. *přední*, H. hlavy.
13. *obořil se*, H. protrhl. Rozumí pád Ozy, výš 13, 11. — *náležitě*, t. podlé nařízení, Num. hl. 4.

20. *vysokém*: diskantu a altu, jakž se nyní říká, kteřížto hlasové pacholatům neb dívkám nejlépe se hodí. H. alamot, t. panenští; viz o tom slově v předmluvě na Žaltář, i o následujících.
21. *nízkém*, t. tenoru a basu, H. hasseminit, lenazeach.
22. *nesoucích*, H. při břemeni aneb při pozdvižení, t. (jak se vůbec smyslí) hlasu aneb při začínání, t. nápěv spravoval. J. v proroctví neb při proroctví. Jiní vykládají: Choneniáš pak přední z Levitů nesoucích (archu) spravoval, jakby nésti

23 umělý. * Barachiáš pak a Elkana byli vrátní u
24 archy. * Sebeniáš také a Josafat, Natanael,
Amasaj, Zachariáš, Banaiáš a Eliezer kněží,
troubili na trouby před archou boží; ale Obe-
25 dedom a Jehiáš byli též vrátní u archy. * A tak
vypravil se David a starší israelští a vůdcové,
aby přenesli archu smlouvy Hospodinovy
26 z domu Obededomova s veselím. * I stalo se,
poněvadž Bůh pomáhal Levitům nesoucím
archu smlouvy Hospodinovy, že obětovali sedm
27 volův a sedm beranův. * David pak odín byl
pláštěm kmentovým, tolikéž všickni Levitové,
kteříž nesli archu, i zpěváci, i Choneniáš správce
nesoucích mezi zpěváky; měl také David na
sobě efod lněný. * Takž všecken lid israelský 28
provázeli archu smlouvy Hospodinovy s plésá-
ním a zvukem trouby a pozounů a cimbálu, a
hráli na loutny a na harfy. * Když pak archa 29
smlouvy Hospodinovy vcházela do města Da-
vidova, Michol dcera Saulova vyhlédla z okna,
a vidouc krále Davida poskakujícího a plésa-
jícího, pohrdla jím v srdci svém.

Hlava 16.

3) Donesl s radostí (archu David), nebo a) obětovav Bohu, lid požehnáním a darem podělil, b) před archou Levity ku povinnostem postavil, což se ihned stalo. Ti α) Pána oslavovali písní slavnou, β) jakž povinnost ukazovala, i napotom sloužili. Po vyřízení pak věci této i král i lid se rozešel.

1 A když přinesli archu boží a postavili
ji u prostřed stánku, kterýž jí byl rozbil David,
tedy obětovali oběti zápalné a oběti pokojné
2 před Bohem. * Zatím dokonav David oběto-
vání obětí zápalných a pokojných dal požehnání
3 lidu ve jmeně Hospodinově. * Rozdělil také
všechněm mužům israelským, počav od muže
až do ženy, jednomu každému po pecnu chleba
4 a kusu masa a vína láhvici. * Potom postavil
před archou Hospodinovou některé služebníky
z Levitů k připomínání, k vyznání a k chvá-
5 lení Hospodina Boha israelského. * Asaf byl
přední, a druhý po něm Zachariáš, Jahiel, Semi-
ramot, Jehiel, Matatiáš, Eliab, Banaiáš, Obe-
dedom a Jehiel; ti na nástrojích hudebních pro-
zpěvovali, na loutnách a harfách, ale Asaf na
6 cimbálích hrál. * Banaiáš pak a Jaziel kněží
s trubami byli ustavičně před archou smlouvy
7 boží. * Teprv toho dne ponejprvé nařídil
David, aby slaven byl Hospodin zpěvem tímto
8 od Asafa a bratří jeho: * Slavte Hospodina,
zvěstujte jmeno jeho, a oznamujte mezi národy
9 skutky jeho. * Zpívejte a žalmy prozpěvujte jemu,
rozmlouvejte o všech divných skutcích jeho.
10 * Chlubte se v svatém jmeně jeho; vesel se
srdce těch, jenž hledají Hospodina. * Hle- 11
dejte Hospodina i síly jeho, hledejte tváři
jeho ustavičně. * Rozpomínejte se na divné 12
skutky jeho, kteréž činil; na zázraky jeho
i na soudy úst jeho. * Ó símě Israele slu- 13
žebníka jeho, ó synové Jakobovi vyvolení
jeho! * Onť jest Hospodin Bůh náš; na vší 14
zemi soudové jeho. * Rozpomínejte se usta- 15
vičně na smlouvu jeho, na slovo, kteréž
přikázal až po tisící pokolení; * kterouž uči- 16
nil s Abrahamem, a na přísahu jeho Isakovi;
* a vystavil ji Jakobovi za ustanovení, Isra- 17
elovi za smlouvu věčnou, * pravě: Tobě 18
dám zemi kananejskou za provazec vládařství
vašeho, * ačkoli vás byl malý počet a maličko 19
byli jste v ní pohostinu. * A přecházeli od 20
národu do národu, a z království k jinému
lidu. * Nedopustil žádnému ublížiti jim, ano i 21
krále pro ně trestal řka: * Nedotýkejte se po- 22
mazaných mých a prorokům mým nečiňte
nic zlého. * Zpívejte Hospodinu všecka země, 23
zvěstujte den po dni spasení jeho: * vypravujte 24
mezi pohany slávu jeho a mezi všemi národy
divy jeho. * Nebo veliký jest Hospodin, a 25
chvalitebný náramně, hroznější nade všecky

---

měli (t. aby vážně to dělali, kdy odpočinouti, kdy se přepřáhati měli) etc.

26. *pomáhal:* zdařil; aby se žádnému nic zlého nepřihodilo jako Ozi, bez meškání oběti na znamení vděčnosti k Bohu ihned tu na cestě zastavivše se, obětovali.

27. *kmentovým,* J. hedbávným, t. spůsobem královským. — *správce,* viz v. 22. — *lněný,* t. k zastření onoho roucha nádhernějšího, s jinými služebníky božími se srovnávaje a před Bohem důstojenství královské jako opomítaje.

4. *k připomínání,* t. dobrodiní božích.

7. *bratří jeho,* t. aby zpíváním chválen byl Bůh, nebo před tím nebyli v takový pořádek zpěváci uvedeni.

8. *zvěstujte,* J. vzývejte.

11. *síly:* míní archu, kteráž byla jistým znamením a svědectvím přítomnosti boží tomu lidu. I. Král. 4, 5.

15. *ustavičně,* H. na věky. — *na smlouvu,* t. na to, v čem se vám podati a v slibích svých i zavázati ráčil, i čeho zase od vás žádá. Gen. 17, 9.

19. *vás,* t. v předcích vašich, Abrahamovi, Isakovi a Jakobovi, když se sem i tam přenášeli etc.

22. *pomazaných,* t. vyvolených, a mně skrze pomazaného (t. Krista Pána) posvěcených. — *prorokům,* t. s kterýmiž já domácky rozmlouvám a kteří i k jiným na místě mém vůli mou donášejí a ji vysvětlují.

25. *hroznější,* J. uctivosti hodnější aneb divnější.

26 bohy. * Všickni zajisté bohové jiných národův
jsou modly; Hospodin pak nebesa učinil.
27 * Sláva a jasnost před ním, síla a veselí na
28 místě jeho. * Vzdejte Hospodinu čeledi náro-
29 dův, vzdejte Hospodinu slávu i moc. * Vzdejte
Hospodinu čest, jakáž náleží na jmeno jeho,
přineste dary a přijďte před obličej jeho a
sklánějte se před Hospodinem v okrase sva-
30 tosti. * Bojte se obličeje jeho všickni obyvatelé
země; a budeť upevněn okršlek země aby
31 se nepohnul. * Veseliti se budou nebesa a
plésati bude země a řeknou mezi pohany:
32 Hospodin kraluje. * Zvuk vydá moře, i což
v něm jest; veseliti se bude pole i vše, což
33 jest na něm. * Tehdy prozpěvovati bude dříví
lesní před Hospodinem; neb se béře, aby
34 soudil zemi. * Oslavujte Hospodina, neb dobrý
35 jest, nebo na věky milosrdenství jeho; * a
rcete: Zachovej nás Bože spasení našeho a
shromažď nás. A vytrhni nás z pohanův,
abychom slavili svaté jmeno tvé a chlubili
36 se v chvále tvé. * Požehnaný Hospodin Bůh
israelský od věkův až na věky. I řekl ve-
škeren lid: Amen, i Alleluja! * I nechal 37
tu David před archou smlouvy Hospodinovy
Asafa a bratří jeho, aby přisluhovali před
archou ustavičně podlé povinnosti dne každého;
* též i Obededoma a Hosu s bratřími jejich, 38
osob šedesáte osm, pravím, syna Jditonova a
Hosu, aby vrátní byli. * Sadoka také kněze a 39
bratří jeho za kněží nechal před příbytkem
Hospodinovým na výsosti, kteráž byla v Ga-
baoně, * aby obětovali zápaly Hospodinu na 40
oltáři zápalu ustavičně ráno i večer, a aby
činili podlé všeho, což psáno jest v zákoně Ho-
spodinově, jejž vydal Israelovi. * A s nimi také 41
nechal Hemana a Jditnna a jiných k tomu vy-
braných, kteříž vyčteni byli ze jmena, aby
stále vzdávali chválu Hospodinu, protože na
věky trvá milosrdenství jeho. * Těm také, totiž 42
Hemanovi a Jditunovi nechal trub a cimbálů
aby zvučeli, i jiných nástrojů hudby boží; syny
pak Jditunovy postavil u vrat. * A tak rozešel se 43
všecken lid, jeden každý do domu svého;
David též navrátil se, aby požehnání dal domu
svému.

Hlava 17.

Opatření místa arše k obývání stálejšího bylo na péči Davidovi, ale jak se koli na to odevzdal i s dovolením Natanovým, však upustiti od toho musil; nebo Natan z poručení božího přišed zase ku králi, oznamuje, že I. nechce, aby on jemu dům stavěti měl, poněvadž moha při jiných soudcích toho prvé nehledal, nýbrž i on sám jeho milostí stojí a státi bude; II. obral sobě Šalomouna k stavení domu, jehož království na věky utvrditi ráčí. Čehož doslýchaje David a v rychlosti postaviv se před pánem a) vděčně přijal zámluvu, b) a všemu království i domu svému požehnání v důvěrnosti žádal. — Tak šířil David království semě zaslíbené. Obhajoval pak ho věcí nepokojných spokojením a pokojných poslušným spořádáním. Věcí nepokojných hlavní příčina jest ďábel. Tenť svedl, aby jiní nepokojili krále, a král aby pohoršil krále králů. Onino jsou nepřátelé království Israelova, tento pak jest David štěstí mrhač z hrdosti své.

I stalo se, že když bydlil David v do-
mě svém, řekl Natanovi proroku: Ai, já pře-
bývám v domě cedrovém, archa pak smlouvy
2 Hospodinovy jest pod oponami. * I řekl Na-
tan Davidovi: Cožkoli jest v srdci tvém, učiň;
nebo Bůh s tebou jest. * Potom té noci stalo 3
se slovo boží k Natanovi řkoucí: * Jdi a rci 4
Davidovi služebníku mému: Toto dí Hospo-
din: Ne ty stavěti mi budeš dům k bydlení,
* poněvadž jsem nebydlil v žádném domě od 5

26. *modly*, H. marnosti.
27. *místě*, t. v svatyni.
30. *všickni* etc., H. všecka země. — *upevněn*, t. budete-li se k němu náležitě míti, pocty a služby čisté jemu nezadržujíce, hojným jeho požehnáním časným i věčným obohaceni budete, o čemž tu pořád pod příklady mluví až do v. 34.
32. *což* etc., H. plnost jeho.
33. *prozpěvovati*, J. poskakovati.
35. *Zachovej*: spas nás. Žalm 105, 47. — *v chvále* etc. Za šťastné se nejináč pokládáme, než tak, když tě právě ctíme a chválíme: pročež i ty nás za vzácné a milé přijímáš. Ale to jináč nemůž jíti, než původem tvým.
36. *Amen*, t. staň se tak. — *Alleluja*, t. chvalte Hospodina.
37. *povinnosti*, H. věci dne, ve dni svém.
39. *v Gabaoně.* Nebo tam přenesen byl po zbití kněží Páně skrze Saule. I. Král. 22, 18. II. Par. 1, 3.
40. *vydal*, H. přikázal.
42. *boží*, t. kteréž užívali při službách božích.
1. *bydlil*, H. seděl, dosedl na dům, t. v nově po vystavení jeho.
2. *řekl*, t. sám od sebe a ne od Boha. Ukazuje se tu, že Duch Páně ne vždycky mysli proroků jednostejně osvěcuje; nebo jest vůle svobodné, rozděluje kdy komu chce a jak chce (I. Kor. 12, 11.), tak i Eliseus ne o všem věděl (IV. Král. 4, 27.).
5. *poněvadž* etc. Jako král, tak i prorok lepší správu přijavše, k bedlivějšímu výpovědí božích zpytování napomenuti. — *procházel*, H. byl jsem. — *příbytku*, t. ne v samém tom příbytku z rozkazu mého vzdělaném (Exod. hl. 26) jsem posavad přebýval, ale raději podlé svých zaslíbení (Lev. 26, 12.) mezi lidem svým.

toho dne, jakž jsem vyvedl syny israelské
z Egypta, až do dne tohoto; ale procházel jsem
se ze stánku do stánku, také i vně kromě
6 příbytku. * Nad to kudyž jsem koli chodil se
vším Israelem, zdali jsem jedno slovo řekl
kterému ze soudcův israelských (jimž jsem
přikázal, aby pásli lid můj) řka: Proč jste
7 mi neustavěli domu cedrového? * Protož
nyní toto díš služebníku mému Davidovi:
Takto praví Hospodin zástupův: Já jsem tě
vzal z ovčince, kdyžs chodil za stádem, aby
8 byl vývodou lidu mého israelského; * a býval
jsem s tebou všudy, kamžs se koli obrátil,
všecky také nepřátely tvé vyhladil jsem před
tváří tvou, a učinilť jsem jmeno veliké, jako
9 jmeno kterýchkoli vznešených na zemi. * Ano
i lidu svému israelskému spůsobil jsem místo,
a vštípil je tu; i bude bydliti na místě
svém a nepohne se více, aniž na něj dotírati
10 budou lidé nešlechetní, jako prvé, * hned od
toho času, jakž jsem ustanovil soudce nad
lidem svým israelským, až jsem ponížil všech
nepřátel tvých; nýbrž oznamuji, že Hospodin
11 sám vystaví tobě dům. * Nebo když se vyplní
dnové tvoji, aby šel za otci svými, vzbudím
símě tvé po tobě, kteréž bude ze synů
12 tvých, a utvrdím království jeho. * Onť mi
ustaví dům, a já utvrdím trůn jeho až na
13 věky. * Já budu jemu otcem a on mi bude
synem: a milosrdenství svého neodejmu od
něho, jako jsem je odjal od toho, kterýž byl
14 před tebou; * ale postavím jej v domě svém
a v království svém až na věky, a trůn jeho
15 bude nepohnutelný až na věky. * Podlé všech
slov těchto a podlé všeho vidění tohoto, tak
mluvil Natan Davidovi.
16 Tedy všed král David posadil se před
Hospodinem a řekl: Kdož jsem já, ó Hospodine
Bože, a jaký jest dům můj, že jsi mne
tak zvýšil? * Anobrž i to jsi za málo u sebe 17
položil, ó Bože! pročež zamluvil jsi se o domě
služebníka svého i na dlouhé časy, a popatřil
jsi na mne jako na osobu člověka vzácného,
Hospodine Bože! * Což ještě více mlu- 18
viti má David před tebou o zvelebení služebníka
tvého? ty zajisté znáš služebníka
svého. * Hospodine! pro služebníka svého a 19
podlé srdce svého činíš se mnou velikou věc
tuto, aby v známost uvedl všecky převeliké
věci tyto. * Hospodine! neníť tobě rovného, 20
anobrž není žádného Boha kromě tebe podlé
toho všeho, jakž jsme slýchali ušima svýma.
* Nebo kde jest který národ na zemi, jako lid 21
tvůj israelský, jehožby Bůh šel, aby vykoupil
sobě lid a dobyl sobě jmena, čině veliké a hrozné
věci, vyháněje před tváří lidu svého, kteréž
jsi vykoupil z Egypta, pohany? * Zvolil jsi 22
zajisté lid svůj israelský sobě za lid až na
věky; a ty, Hospodine, sám jsi jejich Bohem.
* Nyní tedy, Hospodine, slovo to, jímž jsi se 23
zamluvil služebníku svému a domu jeho, budiž
jisté až na věky, a učiň tak, jakž jsi mluvil.
* Budiž, pravím, jisté, tak aby velebeno bylo 24
jmeno tvé až na věky, a říkáno: Hospodin
zástupův, Bůh israelský, jest Bůh nad Israelem;
a dům Davida služebníka tvého ať jest
nepohnutelný před obličejem tvým. * Nebo ty, 25
Bože můj, zjevil jsi služebníku svému, že mu
ustavíš dům: a protož směl služebník tvůj
modliti se před tebou. * A tak, ó Hospodine, 26
ty jsi sám Bůh, a mluvil jsi o služebníku svém
dobré věci tyto. * Nyní tedy ráčil jsi požehnati 27
domu služebníka svého, aby trval na věky
před obličejem tvým; nebo jsi ty, Hospodine,
jemu požehnal, i bude požehnaný na věky.

Hlava 18.

Nad nepřátely svými vítězství David obdržel; nebo 1) Filistinské velice snížil, 2) Moabské pod plat uvedl, 3) Adarezera krále porazil i se syrskými pomocníky jeho z požehnání Páně s velikou kořistí (kterouž také Bohu obětoval), v čemž i Thou král přízeň poselstvím a darem prokázal, kterýžto dar David také

---

8. *vznešených*, H. velikých.

10. *ustanovil*, H. přikázal. — *vystaví*, t. rozšíří.

13. To vlastně o Kristu slyšáno býti má i podlé svědectví apoštolova. Žid. hl. 1.

14. *postavím:* utvrdím, upevním.

16. *zvýšil*, H. přivedl až sem.

17. *u sebe*, H. před očima svýma. — *jako* etc., H. podlé spůsobu člověka vyvýšení. J. jako člověk jeden na druhého; slyšíc to na člověčenství Pána Krista, kteréž přijíti ráčil ve všem kromě hříchu lidem podobné.

18. *znáš* etc., t. za svého máš, oblibuješ, miluješ, ochraňuješ.

19. *služebníka.* Ne jiného míní, než toho, v němž se Bohu zalíbilo mimo všecky jiné a pro nějž i jiní jemu příjemní jsou, o němž Isai. 42, 1.; II. Král. 7, 21. na tom místě stojí pro Slovo, jakž i sv. Jan Krista Pána nazývá. Jan 1, 1. — *v známost*, t. v účastnost i požívání, jakož mně, tak i jiným.

20. *slýchali*, t. o tobě.

21. *jehožby*, H. pro nějž. — *dobyl sobě*, H. tobě.

22. *Zvolil jsi*, H. položil jsi.

23. *budiž*, H. utvrď.

25. *služebníku*, H. v ucho služebníka. — *směl* etc., H. našel služebník tvůj. Viz II. Král. 7, 27.

Bohu obětoval; 4) Idumejské v poddanost uvedl; správu zajisté měl znamenitou i při a) království, b) stánku, c) dvoře.

Stalo se potom, že porazil David Filistinské a zemdlil je, a vzal Get i vesnice
2 jeho z ruky Filistinských. * Porazil také i
Moabské, a učiněni jsou Moabští služebníci
3 Davidovi, a dávali mu plat. * Porazil též David
Adarezera krále ze Soby v Ematě, když byl
4 vytáhl, aby opanoval řeku Eufrat. * A pobral
mu David tisíc vozův a sedm tisíc jízdných a
dvadceti tisíc mužův pěších, a zpodřezoval
David žíly všechněm koňům vozníkům, toliko
5 zanechal z nich ke stu vozům. * Přitáhli pak
byli Syrští od Damašku na pomoc Adarezerovi králi ze Soby. Ale David porazil ze Syr-
6 ských dvamecítma tisíc mužův. * Tedy osadil
David stráží Syrii damašskou. I učiněni jsou
Syrští služebníci Davidovi, dávajíce plat; nebo
zachovával Hospodin Davida, kamž se koli
7 obrátil. * Pobral také David štíty zlaté, kteréž měli služebníci Adarezerovi, a přinesl je
8 do Jerusalema. * Z Tebatu též a z Chunu měst
Adarezerových nabral David mědi velmi mnoho, z kteréž potom slil Šalomoun moře mě-
9 děné a sloupy i nádobí měděné. * A když
uslyšel Thou král ematský, že porazil David
10 všecko vojsko Adarezera krále ze Soby, * poslal Adorama syna svého ku králi Davidovi,
aby ho pozdravil přátelsky a spolu s ním se
radoval z toho, že šťastně bojoval s Adarezerem a porazil ho (nebo válčil Thou s Adarezerem) kterýžto přinesl s sebou všelijaké nádoby zlaté a stříbrné i měděné. * Ty také 11
obětoval král David Hospodinu, se stříbrem a
zlatem, kteréhož byl nabral ze všech národů,
z Idumejských, z Moabských, ze synů Ammonových, z Filistinských i z Amalechitských.
* Abisaj také syn Sarvie porazil Idumejských 12
v údolí Solnatém osmnácte tisíc. * Protož i 13
nad Idumejskými postavil stráž, a učiněni
jsou všickni Idumejští služebníci Davidovi;
nebo zachovával Hospodin Davida, kamž se
koli obrátil.

A tak kraloval David nade vším Israelem a činil soud a spravedlnost všemu lidu 14
svému. * Joab pak syn Sarvie byl nad voj- 15
skem a Josafat syn Ahiludův byl kancléřem,
* Sadok také syn Achitobův a Abimelech syn 16
Abiatarův byli kněžími, a Susa byl písařem,
* Banaiáš pak syn Jojadův byl nad Ceretej- 17
skými a Feletejskými, a synové Davidovi
knížaty při králi.

Hlava 19.

5) Ammonitské (ti nešetřili poslů královských, nad to i k válce se hotovili) porazil jednou i po druhé s pomocníky syrskými.

Stalo se zatím, že umřel Naas král ammonitský, a kraloval syn jeho místo něho.
2 * I řekl David: Učiním milosrdenství s Hanonem synem Naasovým, nebo učinil otec jeho milosrdenství nade mnou. Tedy poslal David posly, aby ho potěšili v zámutku pro otce
jeho. I přišli služebníci Davidovi do země
synů Ammonových k Hanonovi, aby ho těšili.
3 * Tedy řekla knížata ammonská k Hanonovi:
Což se zdá, že David činí poctivost otci tvému, že poslal k tobě, kteříž by tě potěšili?
zdali ne proto, aby shlédli a vyskoumali i
podvrátili zemi tuto, přišli služebníci jeho
k tobě? * Pročež Hanon vzav služebníky Da- 4
vidovy, oholil je a zustřihoval roucha jejich
polovici až do rozkroku a propustil je. * Tedy 5
odešli někteří a oznámili Davidovi o těch mužích. I poslal proti nim (nebo byli muži ti

---

1. *zemdlil*: snížil.
2. *plat*, H. mincha.
3. *opanoval*, H. ustavil ruku (t. moc) svou v potoce Eufratu, t. David.
4. *zpodřezoval*, J. ochromil aneb zkazil všecky vozy. Tak byl Bůh i Josue učiniti rozkázal. Jos. 11, 6.
11. *obětoval*, H. posvětil. — *Hospodinu.* Neohlédaje se na to, že těch věcí od lidí pověrných a pohanských k zlému užíváno bylo. Viz o tom více níž 20, 2.
12. *v údolí.* Rozumějí to údolí při moři Asfaltickém, kdež se Sodoma propadla, ležící, z něhož se pěny vymítají a horkostí slunečnou spekají, z čehož sůl se strojí. Na témž místě také vidí se, že bojoval Abraham. Gen. 14, 3.
17. *knížaty*, H. hlavy. Což sluší na opatrného a prozřetelného otce, to David konal, že syny své při sobě v práce náležité pro cvičení se jejich k budoucí potřebě závodil. Nebo mládež dorostouc, má-li na svém místě sobě i jiným užitečná a prospěšná býti při všelijakých povoláních i živnostech, musí se v tom hned z mládí cvičiti. Že se pak to Davidovi nevšelijak dařilo (Absolon zajisté vyhnal otce z království, Adoniáš Šalomounovi bratru svému téhož dovesti chtěl), to nesešlo jeho výborným úmyslem, ale jejich zlým a převráceným srdcem a tak vinou jejich.

1. *Naas.* Proti němuž Saul nejprvé válku vedl v Jabesu v Galadě, i přemohl jej. I. Král. hl. 11.
5. *zlehčeni*, J. zohaveni.

zlehčeni velice) a rozkázal jim král: Pobuďte
v Jerichu, dokudž neobrostou brady vaše; po-
6 tom se navrátíte. * Vidouce pak Ammonští,
že se zošklivili Davidovi, poslal Hanon a sy-
nové Ammonovi tisíc hřiven stříbra, aby sobě
najali ze mzdy z Mesopotamie a od Syrských
7 z Maachy a ze Soby vozův a jezdcův.* I na-
jali sobě ze mzdy třidceti a dva tisíce vozův
a krále z Maachy i lid jeho. Kteřížto přitáhše
položili se s vojskem naproti Medabě. Am-
monští také shromáždivše se z měst svých
8 přitáhli k té bitvě.* Což uslyšev David, poslal
9 Joaba se vším vojskem mužův udatných.* A tak
vytáhše Ammonští, šikovali se k boji u brány
města toho. Králové pak, kteříž byli přitáhli,
10 byli zvláště na poli. * A protož vida Joab proti
sobě sšikovaný lid s předu i ze zadu, vybrav
některé ze všech výborných Israelských, sši-
11 koval je také proti Syrským. * Ostatek pak
lidu dal pod správu Abisaje bratra svého,
12 a sšikovali se proti Ammonským. * I řekl Joab:
Jestliže Syrští budou mne silnější, přispěješ mi
na pomoc; pakli Ammonští silnější budou
13 tebe, já pomohu tobě. * Posilniž se, a zmužile
se mějme bojujíce za lid náš a za města Bo-
ha našeho; Hospodin však, což se mu dobře
líbí, nechť učiní. * Takž přistoupil Joab i lid, 14
kterýž při něm byl, k bitvě proti Syrským;
ale oni utekli před ním. * V tom Ammonští 15
vidouce, že utíkají Syrští, utekli také i oni
před Abisajem bratrem jeho, a ušli do města.
Joab též navrátil se do Jerusalema. * A tak 16
vidouce Syrští, že jsou poražení od Israel-
ských, poslali posly a vyvedli Syrské, kteříž
bydlejí za řekou; a Sofach kníže vojska Ada-
rezerova vedl je. * I oznámeno to Davidovi, 17
Kterýžto shromáždiv veškeren lid israelský,
přepravil se přes Jordan a přitáhl k nim a
šikoval vojsko proti nim; a když sšikoval
David vojsko proti Syrským k bitvě, bojo-
vali s ním. * Tedy utekli Syrští před Israelem. 18
I porazil David ze Syrských sedm tisíc vo-
zův a čtyřidceti tisíc lidu pěšího, až i Sofa-
cha vůdce vojska toho zabil. * Pročež když 19
viděli služebníci Adarezerovi, že jsou pora-
ženi od Israele, vešli v pokoj s Davidem a
sloužili jemu; a nechtěli více Syrští táhnouti
na pomoc Ammonským.

Hlava 20.

Celé království (Ammonitských) vzav David s nemalou kořistí hrozně strestal. 6) Filistinské opět porazil trojím tažením, kdež tři obrové jejich zahynuli.

I stalo se po roce, kdyžto králové vyjíž-
dívají na vojnu, že vedl Joab lid válečný a
hubil zemi synův Ammonových; a když při-
táhl, oblehl Rabbu (ale David zůstal v Jeru-
salemě), i dobyl Joab Rabby a rozbořil jí.
2 * Tedy sňal David korunu krále jejich s hlavy
jeho a našel, že vážila hřivnu zlata; a bylo
v ní kamení drahé. I vstavena byla na hlavu
Davidovu; vyvezl též kořisti města velmi ve-
3 liké.* Lid pak, kterýž v něm byl, vyvedl a dal
je pod píly a brány železné i sekery. A tak
učinil David všechněm městům ammonským.
I navrátil se David se vším lidem do Jerusa-
4 lema. * Potom povstala též válka v Gazeru
s Filistinskými; kdežto zabil Sobbochaj husat-
ský Safaje, kterýž byl zplozený z velikánův; i
snížení jsou. * Byla ještě i jiná válka s Fili- 5
stinskými, kdežto zabil Elehanan syn Jairuv,
Lachmi bratra Goliáše getejského, u jehožto
kopí bylo dřevo jako vratidlo tkalcovské.
* Opět byla jiná válka v Getu a byl tam muž 6
veliké postavy, kterýž měl po šesti prstech,
všech čtyřmecítma, a byl i on zplozený z téhož
velikána. * Ten když haněl Israele, zabil ho 7
Jonatáš syn Samy bratra Davidova. * Ti
byli synové jednoho velikána v Getu, kteříž
padli od ruky Davidovy a od ruky služební-
kův jeho.

---

6. *zošklivili*, H. zsmradili. — *hřiven*: centnéřův, talentův. — *z Mesopotamie*, H. Aram Naharaim, t. ze Syrie meziřičné. Nebo Syria na dvé se dělila. 1) Sloula Padan Aram; Řekové nazývají Mesopotamii Coelesyrií a Assyrií, ten díl leží mezi řekami Tygris a Eufrat. 2) Sloula Aram Soba, ta leží na východ vedlé země židovské, v níž hlavní město bylo Damašek. Syrie Maacha, nějaká krajina od svého krále (jakž hned níže) jmeno mající; tak jakž se všecka Syrie zase na mnohé krajiny dělila.

10. *sšikovaný*, H. tvář neb obličej boje.

11. *správu*, H. ruku.

13. *což se* etc., H. což dobrého jest v očích jeho.

14. *před ním*, H. od tváři Abisaje.

18. *před Israelem*, H. od tváři Israele.

19. *nechtěli*, J. nesměli.

1. *lid válečný*, J. vojsko veliké.

2. *na hlavu.* Nic sobě té koruny, kteráž se rukou i hlavy modlářů nečistých dotýkala, David neošklivil, maje zdravý soud mezi dobrým božím stvořením a zlým jeho užíváním. Tak učinil před ním Israel při znamenitých kořistech z Moabských vzatých (Num. hl. 31.). A Isaiáš dí o Tyru (23, 18.): Tehdáž koupě jeho budou věci svaté neb posvěcené Hospodinu, t. když se odvrátí od modlářství k čisté službě a poctě boží. Přísl. 13, 22. Zboží hříšníkovo schováno jest spravedlivému, a 28, 8., též Tit. 1, 15.: Čistým jest všecko čisté.

3. *dal je*: zpřetíral. — *sekery*, J. píly.

4. *z velikánův*, H. Rafaim. Viz Deut. 2, 11.

Hlava 21.

Davida satan přelstil, nebo jej v pýchu vloudil. Té pýše odpíral a) Joab odvozováním krále od předsevzetí; ale nemohn odvesti krále, vykonal rozkaz, jakkoli s nechutí a neplně; b) odpíral pak i Bůh přepuštěním pokuty, již poznal král i v ní boží milost našel. Nebo Bůh skrze proroka Gada 1) jako o pokutě oznámiti s vykonáním jí ne bez rozpomenutí se nad milosrdenstvím svým (což i David spatřiv se staršími lidu boží milosti v pokoře nemeškal hledati); 2) tak o spokojení hněvu svého správu dáti ráčil, podlé kteréžto správy David poslušně šed od Ornana humno koupil a anděla hubícího zastavil. Ta obět byla první na tom místě, nebo obyčejně na výsosti Gabaoně se obětovalo, kamž toho času David zhroziv [illegible] se meče andělova jíti nesměl.

Satan pak povstal proti Israelovi a po-
2 nukl Davida, aby sčetl lid israelský. * Protož
řekl David Joabovi a knížatům lidu: Jděte a
sečtěte lid israelský od Bersabe až do Danu,
3 a oznamte mi, abych věděl počet jich. * Ale
Joab řekl: Přidejž Hospodin lidu svého což
ho koli stokrát více. I zdaliž pane můj králi
nejsou všickni oni pána mého služebníci? proč
toho vyhledává pán můj? proč má uvedena býti
4 pokleska na Israele? * Ale řeč králova pře-
mohla Joaba. A tak vyšed Joab prošel všecken
lid israelský, potom navrátil se do Jerusalema.
5 * I dal Joab počet lidu sečteného Davidovi, a
bylo všeho lidu israelského jedenáctekrát sto
tisíc mužův bojovných, lidu pak judského čty-
řikrát sto tisíc a sedmdesáte tisíc mužův bo-
6 jovných. * Pokolení pak Levi a Beniaminova
nepočítal mezi ně, nebo v ošklivosti měl Joab
7 rozkázaní královo. * Ovšem nelíbila se Bohu
8 ta věc, protož ranil Israele. * I řekl David
k Bohu: Zhřešil jsem těžce, že jsem to učinil;
ale nyní odejmi, prosím, nepravost služebníka
9 svého, neb jsem velmi bláznivě učinil. * V tom
mluvil Hospodin ke Gadovi proroku Davidovu
10 řka: * Jdi a rci Davidovi: Toto praví Hospo-
din: Trojí věci podávám, vyvol sobě jednu
11 z nich, kteroužbych učinil. * Tedy přišel Gad
k Davidovi a řekl mu: Toto praví Hospodin:
12 Vol sobě: * buďto hlad za tři léta, buď aby
za tři měsíce kažen byl od protivníkův svých,
kdyžby meč nepřátel tvých dotkl se tebe, aneb
aby za tři dni meč Hospodinův a mor byl v zemi,
a anděl Hospodinův aby hubil po všech konči-
nách israelských. Již tedy viz, co mám odpově-
díti tomu, kterýž mne poslal. * I řekl David ke 13
Gadovi: Úzko mi náramně; nechť, prosím,
upadnu raději v ruce Hospodinovy; neboť jsou
mnohá slitování jeho, jediné ať v ruce lidské
neupadám. * A tak uvedl Hospodin mor na 14
lid israelský, a padlo jich z Israele sedmdesáte
tisíc mužův. * Poslal také Bůh anděla i na Je- 15
rusalem, aby hubil jej; a když hubil, popatřil
Hospodin a zželelo mu se toho zlého. I řekl
andělu, kterýž hubil: Dostiť jest, zdrž ruku
svou. Anděl pak stál podlé humna Ornana
jebusejského. * Mezi tím pozdvih David očí 16
svých, uzřel anděla Hospodinova stojícího mezi
zemí a nebem a meč dobytý v ruce jeho,
vztažený proti Jerusalemu; i padl David, ano
i starší odíní jsouce žíněmi na tváři své.*A řekl 17
David k Bohu: Zdaliž jsem já nerozkázal
sčísti lidu? a jáť jsem sám ten, kterýž jsem
zhřešil a převelmi zle učinil; tyto pak ovce
co učinily? Hospodine, Bože můj! nechť jest,
prosím, raději ruka tvá proti mně a proti
domu otce mého; ale proti lidu tvému nechť
není rána tato. * Zatím anděl Hospodinův mluvil 18
ke Gadovi, aby řekl Davidovi, aby vstoupě
vzdělal oltář Hospodinu na humně Ornana je-
busejského. * I vstoupil David podlé řeči Ga- 19
dovy, kterouž byl mluvil ve jméně Hospodi-
nově. * A obrátiv se Ornan uzřel toho anděla, 20
a čtyři synové jeho, kteříž byli s ním, skryli
se; Ornan pak mlátil pšenici. * V tom přišel 21
David k Ornanovi. A pohleděv Ornan uzřel
Davida, a vyšed z humna toho klaněl se
Davidovi až k zemi.* Tedy řekl David k Orna- 22
novi: Dej mi to místo humna svého, ať vzdě-

2. *oznamte*, H. přineste, t. zapsané.
3. *pána mého*, t. tvoji. — *pokleska*, J. hřích, vina.
5. *bojovných*, H. vytahujících meč.
7. *nelíbila*, H. zlá byla před očima božíma.
9. *proroku*, H. vidoucímu. Ačkoli David byl sám prorokem božím, avšak ne vždycky jemu samému zjevoval Bůh i dosti při malých věcech vůle své, ale i jiné slyšeti a na nich se doptávati musil, coby činiti měl (II. Král. 7, 2.). Čímž ukázáno, jaké jest i býti má vespolek všech údův církve spojení, a že není žádného tak svatého a tak dokonalého, aby jiných nepotřeboval. O čemž dí svatý Pavel (I. Kor. 12, 21.): Zdaliž může říci hlava nohoum: Nepotřebuji vás. A protož na kterémžkoli místě by se pak zdálo, i na nejvyšším koho Bůh kde postavil, nemáť toho těžce slyšeti a nésti, kdyžby byl napomenut od bratra jakkoli sebe nižšího.
11. *Vol sobě*, H. vezmi sobě.
12. *hlad*, J. drahotu. — *kažen byl*, J. strachem chřadl před protivníky.
14. *uvedl*, H. dal.
15. *zdrž*, H. spusť.
18. *vstoupě*, nebo místo to byl vrch nad městem ležící a sloul Moria, na kterémž potom chrám vystaven. II. Par. 3, 1.
22. *slušné*, H. plné stříbro, tak níž v. 24.

lám na něm oltář Hospodinu; za slušné peníze dej mi je, i přestane rána tato v lidu.
23 * I řekl Ornan Davidovi: Nechť sobě vezme a učiní pán můj král, což se mu za dobré vidí; hle přidám i voly tyto k oběti zápalné, a smyky na drva, i pšenici k oběti suché, to všecko
24 dávám. * Král pak David řekl Ornanovi: Nikoli, ale raději koupím je od tebe za slušné peníze; neboť nevezmu, což tvého jest, Hospodinu, aniž budu obětovati oběti zápalné
25 darem sobě dané. * I dal David Ornanovi za
26 to místo zlata ztíží šesti set lotův. * A vzdělal tu David oltář Hospodinu a obětoval zápaly a oběti pokojné, a vzýval Hospodina, kterýžto vyslyšel ho spustiv oheň s nebe na
oltář zápalu. * I řekl Hospodin andělu, aby 27
obrátil meč svůj do pošvy jeho. * Toho času 28
když uzřel David, že jej vyslyšel Hospodin na humně Ornana jebusejského, obětovával
tu oběti. * Nebo stánek Hospodinův, kterýž 29
byl učinil Mojžíš na poušti, a oltář k zápalu, toho času byl na výsosti, kteráž byla v Gabaoně.* David pak nemohl tam choditi k němu, 30
aby hledal Boha, protože se zhrozil meče anděla Hospodinova.

Hlava 22.

Pokojných pokojné spořádání následuje. Jest pak při poctách božích a království; coby ku poctám božím příslušelo, jedná o to domácně i sněmovně. Domácně mezi jinými a svými. — Jednání první bylo o dělání a potřeby na chrám; v čemž potřebováni byli cizozemci v zemi israelské obývající a poddaní Hiramovi. Takového pak jednání příčina byla mladost věku dědice. Druhé jednání bylo se synem a knížaty. A) Synu 1) oznamuje, co vyřkl Bůh dobrého, 2) požehnání dává s napomenutím ku pobožnosti, 3) odvodí všeliké potřeby k dílu takovému příslušející. B) Knížatům pak předkládaje hojnou milost boží k nim prokázanou, poručí pomoc činiti na chrám.

I řekl David: Totoť jest místo domu Hospodina Boha, a totoť jest místo oltáře k zá-
2 palu Israelovi ukázané. * Protož přikázal David, aby shromáždili cizozemce přebývající v zemi israelské a ustanovil z nich kameníky, aby
3 tesali kamení k stavení domu božího. * Železa také mnoho na hřeby a na dvéře k branám, i k spojováním připravil David, i mědi mnoho
4 bez váhy, * též i dříví cedrového bez počtu; nebo přiváželi Sidonští a Tyrští dříví cedro-
5 vého veliké množství Davidovi. * Nebo řekl byl David: Šalomoun syn můj mládeneček jest malý; dům pak vystaven býti má Hospodinu veliký, znamenitý a slovútný po všech zemích, a protož připravím mu nyní potřeb. A tak připravil David množství toho
6 před smrtí svou. * Potom povolav Šalomouna syna svého přikázal mu, aby vystavěl dům
7 Hospodinu Bohu israelskému. * A řekl David Šalomounovi: Synu můj, uložil jsem byl v srdci svém vystavěti dům jmenu Hospo-
8 dina Boha mého; * ale stala se ke mně řeč Hospodinova řkoucí: Mnohou jsi krev vylil a boje veliké jsi vedl; nebudeš stavěti domu jmenu mému, protože jsi mnoho krve vylil
na zemi přede mnou. * Ai, syn narodí se tobě, 9
tenť bude muž pokojný; odpočinutí zajisté dám jemu vůkol přede všemi nepřátely jeho, pročež Šalomoun slouti bude; nebo pokoj a
odpočinutí dám Israelovi za dnův jeho. * Onť 10
ustaví dům jmenu mému, a on bude mi za syna a já jemu za otce, a upevním trůn království
jeho nad Israelem až na věky. * Protož synu 11
můj, Hospodin bude s tebou, a šťastně se povede, a vystavíš dům Hospodina Boha svého,
jakož jest mluvil o tobě. * Avšak dejž tobě 12
Hospodin rozum a moudrost a ustanovíž tě nad Israelem, aby ostříhal zákona Hospodina
Boha svého. * A tehdy se šťastně povede, 13
když ostříhati a činiti budeš ustanovení a soudy, kteréž přikázal Hospodin skrze Mojžíše lidu israelskému. Posilniž se a zmocni,
neboj se ani lekej. * A ai, já v nevolech svých 14
připravil jsem k domu Hospodinovu sto ti-

---

26. *vyslyšel*, H. odpověděl.
27. *řekl*, t. rozkázal.
30. *k němu*, H. před obličej jeho, t. před stánek a oltář.

1. *místo*, t. od něho samého zvolené a ukázané, podlé předpovědění jeho (Deut. 12, 5.) k stálému na něm služeb jeho svatých vykonávání.
2. *cizozemce.* I cizozemci aneb pohané (k víře však obrácení) že dům církve boží stavěti a vzdělávati měli, hned tehdáž ukázáno.
3. *dvéře*: vrata.
5. *slovútný*, H. ke jmenu a slávě.

8. *přede mnou.* Ne žeby tím hřešil, poněvadž to činil původem božím (I. Král. 25, 28.), ale že boji a válkami mnohými zaměstknán byl. (Viz II. Král. 7, 5., též III. Král. 5, 3. a níž 28. 3.) Přes to stavitel chrámu tělesného toho, t. Šalomoun, nesa v té částce podobenství Pána Krista, stavitele chrámu věčného, měl býti k pravdě podobný, jsa králem pokoje, nemající rukou svých ve krvi zbrocených.
9. *Šalomoun*, t. pokojný. — *odpočinutí:* bezpečnost.
12. *ustanovíž*, H. přikážiž tobě.
14. *v nevolech svých*, o nichž mluví v. 8. J. vedlé chudoby své.

sícův centnéřů zlata a stříbra tisíc tisícův
centnéřů; mědi pak a železa bez váhy, nebo
toho mnoho jest, dříví také i kamení při-
15 pravil jsem; a k tomu ostatek přidáš. * Přes
to máš u sebe hojně dělníků, kameníků a
zedníků i tesařů, i jiných zběhlých ve vše-
16 likém díle; * zlata, stříbra, mědi a železa není
počtu; snažiž se a dělej, a Hospodin budiž
17 s tebou. * Přikázal také David všem knížatům israelským, aby pomáhali Šalomounovi
18 synu jeho, řka: * Zdaliž Hospodin Bůh váš
není s vámi, kterýž vám spůsobil všudy vůkol
odpočinutí? Nebo dal v ruku mou obyvately
země této, a podmaněna jest země tato Ho-
spodinu a lidu jeho. * Nyní tedy vydejte se 19
celým srdcem svým a duší svou k hledání
Hospodina Boha svého; a přičiníce se vy-
stavějte svatyni Hospodinu Bohu, abyste tam
vnesli archu smlouvy Hospodinovy, a nádobí
Bohu posvěcená do domu vystaveného jmenu
Hospodinovu.

Hlava 23.

Sněm k jednání dvojí jest. V prvním spořádal lid duchovní i světské správy. A) Lidu k duchovní správě bylo třidceti tisíců, kteréž rozdělil, aby a) jiní nad dílem domu Hospodinova byli, jichž počet čtyři tisíce, b) jiní k chválení Boha stáli, jichž počet čtyři tisíce bylo. Kteří pak I. k obětem stojí, jsou 1) vesměs Levitové synů a) Gersonových, b) Kaatových, c) Merari.

Sstarav se pak David a jsa pln dnův,
ustanovil králem Šalomouna syna svého nad
2 Israelem. * A shromáždil všecka knížata isra-
3 elská, i kněží a Levity. * I sečteni jsou Le-
vitové od třidcítiletých a výše, a byl počet
jich vedlé jmen a osob jejich třidceti a osm
4 tisíců. * Z kterýchžto postaveno bylo nad dí-
lem domu Hospodinova čtyřmecítma tisícův,
vládařův pak a soudcův šest tisícův,
5 * a vrátných čtyři tisíce, a čtyři tisíce chválí-
cích Hospodina na nástrojích, kterýchž na-
6 dělal k chválení Boha. * I nařídil David po-
řádku mezi syny Levi, totiž mezi syny Ger-
sona, Kaata a Merari.
7 Z Gersona byli: Leedan a Semej. * Sy-
8 nové Leedana: kníže Jahiel, Zetan a Joel, ti
9 tři. * Synové Semeje: Salomit, Hosiel a Aran,
ti tři; ta jsou knížata otcovských čeledí Lee-
10 danových. * Synové pak Semeje: Lehet, Ziza,
Jaus a Bariáš, ti čtyři jsou synové Semeje.
11 * Byl pak Lehet kníže a Ziza druhý, ale Jaus
a Bariáš nemnoho měli synův a protož v čeledi
otcovské za jedni byli počítáni.
12 Synové Kaatovi: Amram, Isaar, Hebron
13 a Oziel, ti čtyři. * Synové Amramovi: Aron a
Mojžíš. Byl pak oddělen Aron, aby sloužil
v svatyni svatých, on i synové jeho na věky,
a aby kadili před Hospodinem a sloužili jemu,
14 i dobrořečili ve jmeně jeho až na věky.* Ale
synové Mojžíše muže božího počteni jsou
v pokolení Levi. * Synové Mojžíšovi: Gersom 15
a Eliezer. * Synové Gersomovi: Subuel kníže. 16
* A synové Eliezerovi: Rohobiáš kníže; neměl 17
pak Eliezer více synův; ale synové Roho-
biášovi rozmnožili se velmi. * Synové Isaa- 18
rovi: Salomit kníže. * Synové Hebronovi: 19
Jeriáš kníže, Amariáš druhý, Jahaziel třetí
a Jekmaan čtvrtý. * Synové Ozielovi: Micha 20
kníže a Jesiáš druhý.
Synové Merari: Moholi a Musi, synové 21
Moholi: Eleazar a Cis. * Umřel pak Eleazar 22
a neměl synův, než toliko dcery, kteréžto po-
jali synové Cisa bratří jich. * Synové Musi: 23
Moholi a Eder a Jerimot, ti tři. * Ti jsou 24
synové Levi po čeledech svých, knížata
čeledí, kteříž vyčteni vedlé počtu jmen a
osob, konající dílo v přisluhování domu Ho-
spodinova, od dvadcítiletých a výše. * Nebo 25
řekl David: Odpočinutí dal Hospodin Bůh
israelský lidu svému, a bydliti bude v Jeru-
salemě až na věky. * Ano i Levitové nebudou 26
více nositi stánku, ani kterých nádob jeho
k přisluhování jeho. * A tak podlé nařízení 27
Davidova nejposlednějšího byvše sečteni sy-
nové Levi, počna od dvadcítiletých a výše,* po- 28
staveni byli, aby byli ku pomoci synův Aro-
nových v přisluhování domu Hospodinova
v síňcích, v pokojích a při očisťování všeliké
věci svaté, i při práci služebnosti domu bo-
žího; * též kněží při chlebích posvátných a 29

---

16. *snažiž*, H. vstaň.
18. *Hospodinu* etc., H. před Hospodinem a před lidem jeho, t. aby v ní dála se pocta Bohu, a lid jeho tu bezpečně bydlil.
19. *přičiníce se*, H. vstanouce. — *vystaveného*: kterýž bude vystaven.

3. *jmen*, H. hlav.
5. *nadělal*, t. David, H. kterýchž jsem nadělal.

8. *kníže*, H. hlava, tak i níže.
27. *nařízení*, H. slova.
28. *postaveni* etc., H. stání jejich k rukoum. Rozdělení povinností synů Aronových bylo v trojím rozdíle: 1) sloužiti kněžím, 2) zpěvy spravovati, 3) vrátnými býti; jakž se o tom pořád níže ve třech hlavách vypravuje. — *svaté*, J. oddané neb obětované neb posvátné.
29. *posvátných*: spořádaných. — *koláčích*: oplat-

při běli k obětem suchým, při koláčích přes-
ných, a při pánvicích a rendlících, i při vše-
30 liké míře a měření. * A Levitové aby stáli
každého jitra k slavení a chválení Hospodina,
31 tolikéž i u večer. * A při všeliké oběti zá-
palův Hospodinových ve dny sobotní a na
novměsíce a v svátky výroční, v jistém počtu
vedlé řádu jim uloženého ustavičně před Hospo-
dinem; * a tak aby drželi stráž stánku úmluvy 32
a stráž svatyně, i stráž synův Aronových bratří
svých v službě domu Hospodinova.

Hlava 24.

2) Obzvláštně pak (k obětem stojí) synové Aronovi jako obětující.

Synův pak Aronových tato jsou spořá-
dání (synové Aronovi: Nadab, Abiu, Eleazar
2 a Itamar. * Ale že umřel Nadab a Abiu před
otcem svým a neměli synův, protož konali
3 úřad kněžský Eleazar a Itamar), * kteréž spo-
řádal David; totiž Sadoka ze synův Eleaza-
rových a Ahimelecha ze synů Itamarových,
vedlé počtu a řádu jim vyměřeného v přislu-
4 hováních jejich. * Nalezeno pak synův Ele-
azarových více předních mužů, nežli synů Ita-
marových, i rozděleni jsou na třídy. Že synův
Eleazarových bylo předních po domích otcov-
ských šestnácte a že synů Itamarových po
5 čeledech otcovských osm. * I rozděleni jsou
losem jedni od druhých: ačkoli byli knížata nad
věcmi svatými a knížata boží, pošedše ze synův
6 Eleazarových i ze synův Itamarových. * I poslal
je Semejáš syn Natanaelův písař z pokolení
Levi před králem a knížaty, a Sadokem
knězem a Ahimelechem synem Abiataro-
vým, i před knížaty čeledí otcovských mezi
kněžími a Levity; tak že dům otcovský jeden
zaznamenán Eleazarovi, tolikéž druhý zazna-
7 menán Itamarovi. * Padl los první na Jojariba,
8 na Jedeje druhý, * na Harima třetí, na Seorima
9 čtvrtý, * na Melchiáše pátý, na Maimana
10 šestý, * na Akkosa sedmý, na Abiu osmý,
11 * na Jesuu devátý, na Secheniáše desátý,
12 * na Eliasiba jedenáctý, na Jakima dvanáctý,
13 * na Hopfa třináctý, na Isbaaba čtrnáctý,
* na Belgu patnáctý, na Emmera šestnáctý, 14
* na Hezira sedmnáctý, na Afsesa osmnáctý, 15
* na Fetejáše devatenáctý, na Hezechiele dvad- 16
cátý, * na Jachina jedenmecítmý, na Gamule 17
dvamecítmý, * na Dalaiáše třimecítmý, na Maa- 18
ziáše čtyřmecítmý. * Ti jsou jenž zřízeni byli 19
v přisluhováních svých, aby vcházeli do domu
Hospodinova podlé řádu svého pod správou
Arona otce jejich, jakož mu byl přikázal
Hospodin Bůh israelský. * Ze synů Amramo- 20
vých: Subael, ze synů Subaelových: Jehede-
jáš. * Z Rohobiáše, ze synů Rohobiášových: kní- 21
že Jesiáš. * Z Isaara: Salemot, ze synu Salemoto- 22
vých: Jahat. * Synové pak Jahatovi: Jeriáš první, 23
Amariáš druhý, Jahaziel třetí, Jekmaan čtvrtý.
* Syn Ozielův: Micha, ze synů Michy: Samir. 24
* Bratr Michův Jesiáš, a syn Jesiášův: Za- 25
chariáš. * Synové Merari: Moholi a Musi, 26
synové Oziášovi: Benno. * Synové Merari 27
z Oziáše: Benno, Soam, Zachur a Hebri.
* Z Moholi: Eleazar, kterýž neměl synu. * Z Cisa, 28 29
synové Cisovi: Jerameel. * Synové pak Musi: 30
Moholi, Eder a Jerimot. Tiť jsou synové
Levitův po domích otcův svých. * I ti také 31
metali losy naproti bratřím svým synům
Aronovým před Davidem králem, Sadokem
a Ahimelechem, i knížaty otcovských čeledí
z kněží a Levitův; z čeledí otcovských každý
přednější na proti bratru svému mladšímu.

Hlava 25.

II. Kteří pak zpívali, na čtyřmecítma střid rozlosováni byli.

I oddělil David a knížata vojska k službě
syny Asafovy a Hemanovy a Jditunovy, kte-
řížby prorokovali při harfách, při loutnách a
při cimbálích; byl pak počet jich, totiž mužův

---

cích. — *měření*, t. kteréhož se k věcem svatým buď sutým neb tekutým při obětech užívalo.

31. *řádu*, J. pořádky.

32. *stánku*, viz Num. 3, 7. a 9, 19.

1. *spořádání*, H. rozdělení.

5. *věcmi* etc., H. svatostí. — *boží*, t. domu božího.

6. *otcovský*. Jiní verše čtvrtého následujíce: Tak že jeden dům otcovský zaznamenán Itamarovi a dva zaznamenáni Eleazarovi.

19. *správou*, H. rukou.

20. *Subael*, jinak Subuel. Výš 23, 16.

31. *naproti*, t. tak dobře jako i první. — *každý*, t. takový pořádek mezi nimi vyzdvižen a nařízen, aby se všechněm, jakož vyšším tak i nižším místa dostalo.

1. *prorokovali*, t. písně proroctví v sobě zdržu-

těch, jenž práci vedli v přisluhování svém;
2 * ze synů Asafových: Zachur, Josef, Nataniáš
a Asarela, synové Asafovi: pod správou
Asafa, kterýž prorokoval k rozkazu králo-
3 vu. * Z Jdituna, synů Jditunových bylo šest:
Godoliáš, Sori, Jeseiáš, Hasabiáš, Matatiáš
a Semej, pod správou otce jejich Jdituna, kterýž
prorokoval při harfě k slavení a chválení Ho-
4 spodina. * Z Hemana, synové Hemanovi: Bok-
kiáš, Mataniáš, Oziel, Subuel, Jerimot, Hana-
niáš, Hanani, Eliata, Geddelti, Romemtiezer,
5 Jesbakassa, Melloti, Otir a Mahaziot. * Všickni
ti synové Hemanovi proroka králova v slovích
božských k vyvyšování moci; a dal Bůh He-
6 manovi synův čtrnácte a dcery tři. * Všickni ti
byli pod správou otce svého při zpívání v domě
Hospodinově na cimbálích, loutnách a harfách
k službě v domě božím vedlé poručení krá-
7 lova Asafovi, Jditunovi a Hemanovi. * Byl pak
počet jich s bratřími jejich, těmi kteříž byli
vycvičení v zpěvích Hospodinových, všech
8 mistrů dvě stě osmdesát osm. * Tedy metali
losy zástup držících stráž naproti druhému, jakž
9 malý tak veliký, mistr i učenník. * I padl první
los v čeledi Asafově na Josefa, na Godoliáše
s bratřími a syny jeho druhý, jichž bylo dvanáct;
10 * třetí na Zachura, synům jeho a bratřím jeho
dvanácti; * čtvrtý na Isari, synům jeho a bra- 11
třím jeho dvanácti; * pátý na Nataniáše, synům 12
jeho a bratřím jeho dvanácti; * šestý na Bok- 13
kiáše, synům jeho a bratřím jeho dvanácti;
* sedmý na Isreele, synům jeho a bratřím jeho 14
dvanácti; * osmý na Jesaiáše, synům jeho a 15
bratřím jeho dvanácti; * devátý na Mataniáše, 16
synům a bratřím jeho dvanácti; * desátý na 17
Semejáše, synům a bratřím jeho dvanácti;
* jedenáctý na Azareele, synům a bratřím jeho 18
dvanácti; * dvanáctý na Hasabiáše, synům a 19
bratřím jeho dvanácti; * třináctý na Subaele, 20
synům a bratřím jeho dvanácti; * čtrnáctý na 21
Matatiáše, synům a bratřím jeho dvanácti;
* patnáctý na Jerimota, synům a bratřím jeho 22
dvanácti; * šestnáctý na Hananiáše, synům a 23
bratřím jeho dvanácti; * sedmnáctý na Jesba- 24
kassu, synům a bratřím jeho dvanácti; * osm- 25
náctý na Hanani, synům a bratřím jeho dva-
nácti; * devatenáctý na Melloti, synům a bra- 26
třím jeho dvanácti; * dvadcátý na Eliatu, synům 27
a bratřím jeho dvanácti; * jedenmecítmý na 28
Otira, synům a bratřím jeho dvanácti; * dva- 29
mecítmý na Geddelti, synům a bratřím jeho
dvanácti; * třimecítmý na Mahaziota, synům a 30
bratřím jeho dvanácti; * čtyřmecítmý na Romem- 31
tiezera, synům a bratřím jeho dvanácti.

Hlava 26.

III. Kteří pak vrátní byli, vypsáni jsou. IV. Kteří pak poklady domu božího spravovali, poznamenáni se nacházejí.

Spořádání pak vrátných takové bylo:
Z Korejských: Meselemiáš syn Kore, ze synův
2 Asafových; * a z Meselemiášových synů: Zacha-
riáš prvorozený, Jadihel druhý, Zabadiáš třetí,
3 Jetanael čtvrtý, * Elam pátý, Johanan šestý,
4 Elioenaj sedmý. * A z Obededomových synů:
Semejáš prvorozený, Jozabad druhý, Joaha
5 třetí, Sachar čtvrtý a Natanael pátý, * Ammiel
šestý, Issachar sedmý, Follati osmý; nebo po-
6 žehnal mu Bůh. * Semejášovi pak synu jeho
zrodili se synové, kteříž panovali v domě otce
7 svého; nebo muži udatní byli. * Synové Seme-
jášovi: Otni a Rafael, Obed a Elzabad, jehož
bratří byli muži udatní; též Eliu a Samachiáš.
* Všickni ti z potomků Obededomových, oni 8
sami i synové jejich a bratří jejich, jeden
každý muž udatný a spůsobný k službě; še-
desáte a dva všech z Obededoma. * Též synův 9
a bratří Meselemiášových, mužův silných
osmnácte. * Z Hosa pak, kterýž byl ze synů 10
Merari, synové byli: Semri kníže; ačkoli nebyl
prvorozený, však postavil ho otec jeho za
předního; * Helkiáš druhý, Tabeliáš třetí, 11
Zachariáš čtvrtý; všech synův a bratří Ho-
sových třinácte. * Těm rozděleny jsou povin- 12
nosti, aby byli vrátnými po mužích před-

jící při nástrojích těch zpívali. — *mužův*, H. mužův díla.

2. *správou*, H. rukou, tak i dále. — *králova*, H. při rukou královských, t. tak jej král nastrojil, buď sám žalmy skládaje aneb jemu poroučeje.

3. *chválení*, t. skrze připomínání jeho předešlých skutků divných (jako Žalm 38, 76.).

5. *proroka*, H. vidoucího. — *v slovích* etc., t. v písničkách svatých vypravujících o moci a síle královské, kteráž k rohu zvýšenému v písmích svatých se připodobňuje. J. ve věcech duchovních. — *moci*, H. rohu.

8. *zástup*: třída s třídou.

9. *jichž*, t. netoliko pod Godoliášovou správou, ale i pod Josefovou osob dvanácte.

1. *Asafových*, ne ten zpěvák slovútný, o němž v předešlé hlavě s počátku, ale ten, kterýž výš 6, 37. a 9, 19. Ebiasaf slove.

6. *panovali*, t. přednost drželi.

7. *muži udatní*, H. synové síly, tak i níže.

8. *potomků*, H. synů. — *spůsobný*, H. v síle.

10. *kníže*: přední.

12. *stráž*: třídu. — *naproti*, t. v jednostejném

ních držíce stráž naproti bratřím svým, při
13 službě v domě Hospodinově. * Nebo metali
losy, jakož malý, tak veliký po domích svých
14 otcovských k jedné každé bráně. * I padl los
k východu Selemiášovi; Zachariášovi také
synu jeho rádci opatrnému uvrhli losy, i padl
15 los jeho na půlnoc. * Obededomovi pak na
poledne, ale synům jeho na dům pokladů,
16 * Sefimovi a Hosovi na západ s branou Šallechet, na cestě podlážené vzhůru jdoucí;
17 stráž byla naproti stráži. * K východu Levitů
šest; k půlnoci na každý den čtyři, ku poledni na každý den čtyři, a při domě pokla-
18 dův dva a dva; * při pokoji Farbar k západu
byli čtyři na cestě dlážené, po dvou byli při
19 Farbaru. * Tať jsou spořádání vrátných mezi
syny Kore a syny Merari.
20 A z Levitů: Achiáš byl nad poklady domu
božího, totiž nad poklady věcí posvátných.
21 * Ze synů Ledanových synové Gersonských,
z Ledana knížata otcovských čeledí, z Ledana
22 totiž Gersonského: Jehieli. * Synové Jehielovi:
Zatan a Joel bratr jeho byli nad poklady domu
23 Hospodinova. * Z Amramských, z Isaarských,
24 z Hebronských a z Ozielských byl: * Subael,
syn pak Gersoma, syna Mojžíšova, vývoda
25 těch, kteříž byli nad poklady; * ale bratří jeho
z Eliezera: Rahabiáš syn jeho a Isaiáš syn
jeho, a Joram syn jeho, a Zechri syn jeho,
a Selemit syn jeho; * ten Selemit a bratří 26
jeho byli nade všemi poklady věcí posvátných,
kterýchž byl posvětil David král a knížata
čeledí otcovských i tisícníci a setníci s vývodami vojska; * nebo z bojů a z kořistí obě- 27
továvali k opravě a k nádobám domu Hospodinova. * A čehožkoli byl posvětil Samuel 28
prorok a Saul syn Cisa, a Abner syn Nera,
a Joab syn Sarvie; kteřížkoli posvěcovali
čeho, všecko to bylo v rukou Selemita a bratří
jeho. * Z Isaarských: Choneniáš a synové jeho 29
nad dílem, kteréž se vně dělalo, byli představeni v Israeli za úředníky a soudce. * Z He- 30
bronských: Hasabiáš a bratří jeho, mužův
silných tisíc a sedm set bylo v přednosti nad
Israelem za Jordanem k západu, ve všelikém
díle Hospodinově a v službě královské. * Mezi 31
kterýmižto Hebronskými Jeriáš kníže byl nad
Hebronskými v pokolení jich po čeledech otcovských; nebo léta čtyřidcátého kralování Davidova vyhledáváni byli, a nalezeni jsou mezi
nimi muži udatní v Jazeru galadském, * a bra- 32
tří jeho mužův silných dva tisíce a sedm set
knížat otcovských čeledí, kteréžto ustanovil
David král nad Rubenskými a Gadskými a
nad polovicí pokolení Manassesova ve všech
věcech božských i věcech královských.

Hlava 27.

B) Lidu světského na dvanácte zástupů rozdělení s představením jemu představených.

Synové pak israelští podlé počtu svého
knížata čeledí otcovských a tisícníci a setníci
a úředníci nad těmi, kteříž přisluhovali králi
ve všech věcech, jedni po druhých, vcházejíce
a vycházejíce na každý měsíc, každého měsíce přes celý rok; v jednom každém zástupu
bylo jich čtyřmecítma tisícův. * Nad zástupem 2
prvním první měsíc byl Jesboam syn Zabdi-

---

počtu, jedni po druhých k svým povinnostem se postavujíce.

13. *k jedné*, t. kdoby při které bráně stráž držeti měl.

14. *k východu*, t. po přední straně chrámu. — *půlnoc*, t. po pravé straně jda do chrámu.

15. *na poledne*, t. po levé straně jda do chrámu. — *dům pokladů*, J. dům radní, H. assuppim, vlastně shromáždění, t. buď lidí neb pokladů, tak i níž.

16. *na západ*, t. po zadní straně domu. — *Šallechet*, t. vymítání, že tou branou vymítali neb vynášeli smeti a jiné nečistoty.

18. *Farbar*, kdež, jak někteří smyslí, chováno bylo nádobí chrámové. J. po straně té, kteráž odpole jest k západu etc.

20. *posvátných*, H. svatostí, tak níž v. 26.

24. *těch* etc., t. Kaatských, o nichž mluvil od verše 20.

27. *obětovávali*, t. na znamení pravé k Bohu, službám jeho, též i služebníkům vděčnosti, tak aby se všickni radostí (jakž Bůh kdy vítězství propůjčovati ráčil) podíleli, a vespolek podlé svých povinností k horlivému sloužení Bohu rozněcovali. Viz Num. 31, 27. etc.

28. *prorok*, H. vidoucí. — *v rukou*, t. v moci neb opatrování a správě.

29. *vně*, t. kromě města. — *v Israeli*, t. v té částce království ležící před Jordanem k velikému moři, kdež půl desáta pokolení se osadilo; nebo v druhé částce království za Jordanem v půl třetím pokolení byla jiná knížata, o nichž hned.

30. *královské*, t. v tom, což přináleželo k stavení chrámu podlé nařízení královského. Výš 22, 2.

31. *Jeriáš*, J. Jediáš. — *léta* etc. Tehdáž, když David shromáždiv všecken lid israelský syna svého Šalomouna za náměstka svého vyhlásil a všechněm poctu čistou boží i stavení chrámu (obzvláštně pak synu svému) pilně v mysl vkládal a poroučel. Níž 28, 29.

32. *královských*, viz výš v. 30.

1. *jedni po druhých*, J. pořádkou, v níž jistý počet se zavíral níž hned položený, povinnost svou konali. — *zástupu*, H. rozdělení, pořadce, tak i níže.

elův, a v zástupu jeho bylo čtyřmecítma ti-
3 sícův. * Ze synů Faresových bylo to kníže všech
4 knížat nad vojsky měsíce prvního. * Zatím nad
zástupem na měsíc druhý byl Dudiáš ahohit-
ský i se zástupem svým, potom Miklot vý-
voda a v zástupu jeho čtyřmecítma tisícův.
5 * Kníže vojska třetího na třetí měsíc Banajáš
syn Jojady nejvyššího kněze, a v zástupu jeho
6 čtyřmecítma tisícův. * Ten Banajáš byl silný
mezi třidcíti a nad třidcíti, a v zástupu jeho
7 Amizabad syn jeho. * Čtvrtého zástupu kníže
na čtvrtý měsíc Asael bratr Joabův a Za-
badiáš syn jeho po něm, a v zástupu jeho
8 čtyřmecítma tisícův. * Pátého zástupu kníže
na pátý měsíc kníže Samaot jezeritský, a
9 v zástupu jeho čtyřmecítma tisícův. * Šestého
na šestý měsíc Hira syn Akkeše tekuitského,
10 a v zástupu jeho čtyřmecítma tisícův. * Sed-
mého na sedmý měsíc Helles falonský ze sy-
nův Efraimových, a v zástupu jeho čtyřme-
11 cítma tisícův. * Osmého na osmý měsíc Sob-
bochaj husatský ze Zarahitských, a v zástupu
12 jeho čtyřmecítma tisícův. * Devátého na de-
vátý měsíc Abiezer anatotský z Beniamin-
ských, a v zástupu jeho čtyřmecítma tisícův.
13 * Desátého na měsíc desátý Maraj netofatský
ze Zarajských, a v zástupu jeho čtyřmecítma
14 tisícův. * Jedenáctého na jedenáctý měsíc Ba-
najáš faratonský ze synů Efraimových, a
15 v zástupu jeho čtyřmecítma tisícův. * Dva-
náctého na dvanáctý měsíc Holdaj netofatský
z Gotoniele, a v zástupu jeho čtyřmecítma
tisícův.
16 Nad to byli nad pokoleními israelskými
vývodové; nad Rubenskými: Vývoda Eliezer
syn Zechri, nad Simeonskými: Safatiáš syn
17 Maachův, * nad pokolením Levi: Hasabiáš syn
18 Kamuelův, nad Aronovým: Sadok; * nad Ju-
dovým: Eliu z bratří Davidových, nad Issa-
charovým: Amri syn Michaelův, * nad Zabu- 19
lonovým: Jesmaiáš syn Abdiášův, nad Nefta-
limovým: Jerimot syn Ozrielův, * nad syny 20
Efraimovými: Osee syn Ozaziášův, nad polovicí
pokolení Manassesova: Joel syn Fadaiášův,
* nad druhou pak polovicí pokolení Manasse- 21
sova v Galadě: Iaddo syn Zachariášův, nad
Beniaminovým: Jasiel syn Abnerův, * nad 22
Danovým: Ezriel syn Jerohamův. Tať jsou
knížata pokolení israelských. * Nesčetl jich 23
pak David všech od dvadcítiletých a níže;
nebo byl řekl Hospodin, že rozmnoží Israele
jako hvězdy nebeské. * A ačkoli Joab syn Sar- 24
vie počal jich počítati, však nedokonal; nebo
proto přišel hněv boží na Israele; aniž jest
vložen počet ten v knihy o králi Davidovi.
Nad poklady pak královskými byl Azmot 25
syn Adielův, a nad důchody z polí, z měst a
ze vsí, i ze zámků byl Jonatan syn Oziášův.
* A nad dělníky na poli, při dělání rolí Ezri 26
syn Chelubův. * A nad vinicemi Semejáš ro- 27
matský, a nad úrodami z vinic i nad sklepy
vinnými Zabdiáš afonský. * A nad olivovím a 28
planým fíkovím, kteréž jest na polích: Ba-
lanan gederský, a nad špižírnami olejnými
Joáš. * A nad skoty, kteříž se pásli v Saroně, 29
Setraj saronský, a nad skoty v údolích Safat
syn Adliův, * a nad velbloudy Ubil ismael- 30
ský, nad oslicemi Jadiáš meronský, * nad 31
bravy pak Jaziz agarejský. Všickni ti úřed-
níci byli nad statkem krále Davida. * Ale 32
Jonatan strýc Davidův byl rada, muž roz-
umný a kancléř; on a Jahiel syn Hachamonův
býval se syny královskými. * Achitofel též rada 33
králova, a Chusaj arachitský přítel králův.
* Po Achitofelovi potom byl Jojada syn Ba- 34
najášův a Abiatar, a kníže vojska králova
Joab.

Hlava 28.

V druhém sněmě jednal o chrám boží a dědice. A) O chrám boží jednaje, I. lidu vůli boží s napomenutím, aby jí poslušni byli, poroučel; II. Šalomounovi 1) o pobožnosti napomenutí učinil, 2) podobiznu

---

3. *kníže*, t. Jesboam.
6. *nad třidcíti*, o nichž II. Král. hl. 23. a výš hl. 11.
22. *israelských*, kromě pokolení Asserova, o kterémž se tolikéž rozuměti má.
23. *všech*, aby se nezdál zkušovati božských zaslíbení, a to jakož při prvním tak i druhém počítání.
24. *jich* etc., t. všeho lidu israelského ode dvadcíti let a výše (II. král. hl. 24.), kromě pokolení Levi a Beniaminova. Výš 21, 6. — *přišel*, H. byl.— *vložen.* Správa se činí, proč výš 21, 5. položeno o třikrát sto tisíc více, než v knihách královských, t. že počet ten těch dvanácti zástupů do v. 15. vyčtených (kterýž činí 288 tisíců; přidej i knížata těch dvanácti zástupů, učiní plně 300 tisíců) není tak zcela položen v knihách (II. Král. 24, 9.), a to proto, že jiných toliko pokolení počet, krom Beniaminova a levitského (výš 21, 6.) Joab vrátiv se do Jerusalema od počítání, králi dal. Viz II. Král. 24, 9.
25. *důchody*, H. poklady. — *zámků*, H. věží.
26. *rolí*, H. země.
27. *sklepy*, H. poklady.
29. *v Saroně*: krajinka polní v rovinách pod horami libanskými.
31. *úředníci*, H. knížata.
32. *Jonatan.* Jeroným smyslí, že to byl prorok Natan. — *rada*: rádce.

stavení s potřebami odvedl, jakž uložil Bůh. 3) potěšení dal, že a) i Bůh jemu požehná b) i volné pomocníky v té práci míti bude.

Shromáždil pak David všecka knížata
israelská, knížata jednoho každého pokolení
a knížata zástupů sloužících králi, i tisícníky
a setníky i úředníky nade vším statkem a
jměním královým i synův jeho, s komorníky,
i se všemi vzácnými a udatnými lidmi do
2 Jerusalema. * A povstav David král na nohy
své řekl: Slyšte mne bratří moji a lide můj!
Já jsem uložil v srdci svém vystavěti dům
k odpočinutí arše úmluvy Hospodinovy a ku
podnoží nohou Boha našeho, a připravil jsem
3 byl potřeb k stavení. * Ale Bůh mi řekl: Nebudeš
stavěti domu jmenu mému, protože jsi
4 muž válečný a mnoho jsi krve vylil. * Vyvolil
pak Hospodin Bůh israelský mne ze vší čeledi
otce mého, abych byl králem nad Israelem na
věky; nebo z Judy vybral vývodu a z domu Judova
čeleď otce mého a ze synův otce mého mne
5 ráčil za krále ustanoviti nade vším Israelem.*Tolikéž
ze všech synův mých (nebo mnoho synův
dal mi Hospodin) vybral Šalomouna syna
mého, aby seděl na stolci království Hospo-
6 dinova nad Israelem, * a řekl mi: Šalomoun
syn tvůj tenť mi vzdělá dům můj a síně mé;
nebo jsem ho sobě zvolil za syna a já budu
7 jemu za otce, * i utvrdím království jeho až na
věky, bude-li stálý v ostříhání přikázaní mých
8 a soudův mých, jako i nynějšího času. *Nyní
tedy při přítomnosti všeho Israele, shromáždění
tohoto Hospodinova, an slyší Bůh náš,
napomínám vás, zachovávejte a dotazujte se na
všecka přikázaní Hospodina Boha vašeho,
abyste vládli zemí dobrou a v dědictví ji
9 uvedli i syny své po sobě až na věky. * Ty
také Šalomoune, synů můj! znej Boha otce
svého a služ mu celým srdcem a myslí ochotnou.
Nebo všecka srdce zpytuje Hospodin a všeliká
mysli tanutí zná; budeš-li ho hledati,
nalezneš jej, pakli ho opustíš, zavrže tě na
věky. * A tak věziž, že tě Hospodin zvolil, 10
aby vystavěl dům svatyně; posilniž se a dělej.
* Dal pak David Šalomounovi synu svému 11
vzor síňce i pokojův jejich a sklepův i palácův
a komor jejich vnitřních, i domu pro
slitovnici, * a vzor všeho toho, což byl složil 12
v mysli své o síních domu Hospodinova i o
všech komorách vůkol chrámu, pro poklady
domu božího, i pro poklady věcí posvátných,
* i pro zástupy kněží a Levitův, a pro vše- 13
cko dílo služby domu Hospodinova a pro
všecko nádobí náležité k přisluhování v domě
Hospodinově. * Dal též zlata v jisté váze na 14
nádobí zlaté, na všelijaké nádobí k jedné každé
službě, též stříbra na všecky nádoby stříbrné v jisté
váze, na všelijaké nádobí k jedné každé službě:
* totiž jistou váhu na svícny zlaté a lampy 15
jejich zlaté, podlé váhy jednoho každého
svícnu i lamp jeho; na svícny pak stříbrné
podlé váhy svícnu každého a lamp jeho, jakž
potřebí bylo každému svícnu. * Zlata též jistou 16
váhu na stoly k chlebům předložení, na jeden
každý stůl, i stříbra na stoly stříbrné, * i na 17
vidličky a na kotlíky i na přikryvadla dal
zlata ryzého, a na medenice zlaté jistou váhu
na jednu každou medenici. Tolikéž na medenice
stříbrné dal stříbra jistou váhu na jednu
každou medenici. * Také na oltář ke kadění 18
dal zlata ryzého jistou váhu, zlata i k udělání
vozů cherubínův, kteřížby roztaženými křídly
zastírali archu úmluvy Hospodinovy. * Všecko 19
to vypsané od Hospodina ke mně posláno jest,
kterýž mi to dal, abych vyrozuměl všemu dílu
vzoru toho. * A tak řekl David k Šalomou- 20
novi synu svému: Posilniž se a zmocni a dělej,
neboj se ani se lekej. Nebo Hospodin Bůh,
Bůh můj s tebou bude; nezanechá tě aniž tě
opustí, až i dokonáno bude všecko dílo služby
domu Hospodinova. * Hle, i zástupové kněží 21

---

1. *knížata*: přední v Israeli. — *knížata jednoho*: správce nad jedním každým pokolením. Výš 27, 16. — *vzácnými* etc., H. mocnými a silnými.

2. *povstav*, t. z lůžka svého, na němž pro sešlost věku svého odpočívati obyčej měl, vážnosti dokazuje při božím slově, kteréž mluviti chtěl. Tak Gen. 49, 33.

4. *mne* etc., H. ve mně sobě zalíbil.

8. *při přítomnosti*, H. před očima. — *an slyší* etc., H. v uších Boha našeho.

9. *otce svého*. Jakoby řekl: Boha mého. — *celým*, H. dokonalým.

11. *vzor* neb vymalování. — *sklepův*: míst k chování pokladův.

12. *což byl* etc., H. což bylo v Duchu (neb skrze Ducha) s ním, t. že to všecko měl z nadšení a díla Ducha božího. — *věcí* etc, H. svatostí.

13. *zástupy*: spořádání neb rozdělení.

14. *v jisté* etc., H. na váhu zlata, t. na jakouž se zlato vážilo. — *službě*, t. do svatyně. — *každé službě*, t. do síně před svatyní.

16. *předložení*, na něž se kládávali chlebové posvátní.

17. *vidličky*: háky, jimiž se maso z hrnců vybírá. — *kotlíky*: pánve, kadidelnice, nálevky.

18. *k udělání*: podlé vzoru, t. dal, jak mnoho potřebí bylo.

19. *od Hospodina*, H. z ruky Hospodinovy. — *vzoru*, t. jímž ukázáno a jako vymalováno bylo stavení domu božího.

20. *lekej*, J. rozpakuj. — *nezanechá tě*, t. bez pomoci.

21. *ke všeliké*: při všeliké. — *prozřetelní*, J. moudří. — *práci*, J. službě.

a Levitův ke všeliké službě domu božího se postavujíce s tebou také budou při všelikém díle, jsouce všickni ochotní a prozřetelní v moudrosti při všeliké práci; knížata také i všecken lid státi budou ke všem slovům tvým.

Hlava 29.

III. Při oznámení o svém na chrám nákladu k dodávání pomoci všech ponukl. Tu lid štědrost v upřímém srdci pronesl; David pak to vida Pána Boha velebí, že srdce lidu svého k ochotnosti nastrojil, a žádá, aby své z rukou jejich přijal, obzvláštně pak Šalomouna sobě poručena míti ráčil. Po vykonání této modlitby k rozkazu jeho lid Bohu dobrořečí, kněží obětují s radostí velikou hodujíce. B) O dědice jednaje král lid má poslušný. Nebo Šalomouna i na království pomazali i za krále přijali s vzácným požehnáním Páně. — A tak David po 40 letech kralování svého v dobré starosti a v dobré pověsti syna po sobě zanechav umřel.

Potom řekl David král ke všemu shro-
máždění: Šalomouna syna mého jediného vy-
volil Bůh ještě maličkého a mladého; dílo
pak toto veliké jest; nebo ne člověku palác
2 ten, ale Hospodinu Bohu připravuje se. * Já
zajisté podlé své nejvyšší možnosti nachystal
jsem potřeb k domu Boha svého, zlata k ná-
dobám zlatým a stříbra k stříbrným, mědi k mě-
děným, železa k železným a dříví k dřevěným,
kamení onychynového, i kamení k vsazování i
karbunkulového a rozličných barev a všeli-
jakého kamení drahého, i kamení mramoro-
3 vého hojně. * Nad to z veliké lásky k domu
Boha svého, maje zvláštní poklad zlata a
stříbra, i ten dávám k domu Boha svého,
mimo všecko to, což jsem připravil k domu
4 svatyně; totiž: * tři tisíce centnéřů zlata, zlata
z Ofiru a sedm tisíc centnéřů stříbra pře-
čistěného k potažení stěn domův svatých.
5 * Zlata k nádobám zlatým a stříbra k stříbrným
i ke všelikému dílu řemeslnému. A jestli kdo
více, ježtoby co chtěl dobrovolně obětovati dnes
Hospodinu, obětuj.
6 Tedy knížata čeledí otcovských a knížata
pokolení israelských, i tisícníci a setníci, i
úředníci nad dílem královským dobrovolně
7 obětovali, * a dali k službě domu božího zlata
pět tisíc centnéřů a deset tisíc zlatých, stříbra
pak deset tisíc centnéřů a mědi osmnácte ti-
8 síc centnéřů a železa sto tisíc centnéřů. * Kdož-
koli měli kamení drahé, dávali do pokladu
domu Hospodinova, do rukou Jahiele gerson-
ského. * I veselil se lid jedni z druhých, že tak 9
ochotně obětovali; nebo celým srdcem do-
brovolně obětovali Hospodinu; nýbrž i král
David radoval se radostí velikou. * A protož 10
dobrořečil David Hospodinu před obličejem
všeho shromáždění a řekl David: Požehnaný
jsi ty Hospodine Bože Israele otce našeho od
věkův až na věky! * Tvát jest, ó Hospodine, 11
velebnost i sláva, i vítězství i čest, ano i
všecko, což jest v nebi i v zemi; tvé jest, ó
Hospodine, království a ty jsi vyšší nade vše-
likou vrchnost. * I bohatství i sláva od tebe 12
jest, a ty panuješ nade vším; a v ruce tvé
jest moc a síla; a v ruce tvé také jest to,
kohož chceš zvelebiti a upevniti. * Nyní tedy, 13
Bože náš, děkujeme tobě a chválíme jmeno
slávy tvé. * Nebo kdo jsem já a co jest lid 14
můj, abychom mohli míti moc k tak dobro-
volnému obětování tobě? Od tebeť jest zajisté
všecko, a i to z ruky tvé dali jsme tobě. * Nebo 15
my příchozí jsme před tebou a hosté, jako i
všickni otcové naši; dnové naši jsou jako
stín běžící po zemi beze vší zástavy. * Hospo- 16
dine Bože náš, všecka ta hojnost, kterouž
jsme připravili k stavení domu tvého, jmenu
svatému tvému, z ruky tvé jest a tvé jsou
všecky věci. * Známť pak Bože můj, že ty 17
zpytuješ srdce a upřímost oblibuješ; protož já
z upřímnosti srdce svého ochotně obětoval
jsem toto všecko, ano i lid tvůj, kterýž se
teď shledal, viděl jsem, jak s radostí chtivě
obětuje tobě. * Hospodine Bože Abrahama, 18

---

1. *jediného*, t. aby on sám jediný království obdržel a spravoval, a ne aby se mělo království roztrhovati. — *maličkého*, t. mladého a ne tak jako jiní bratří jeho letitého, sic jináč již byl ženatý, jakž to věk Roboamův ukazuje (II. Par. 12, 13.), kterýž byl v 41. létě, když otec umřel a na jeho stolec dosedl; otec pak 40 let kraloval (II. Par. 9, 30.).

4. *centnéřů*: talentů, t. 1,800.000 korun, jakž počítají. — *z Ofiru*, viz III. Král. 9, 28. — *tisíc* etc., t. 70,840.000 dolarů. — *stěn*, t. zlato k ozdobě svatyně, stříbro pak k jinému připojenému k svatyni stavení.

5. *obětovati*, H. naplniti ruku svou.

7. *pět tisíc* etc., t. 3,000.000 korun. — *zlatých*: drachm. — *deset tisíc* etc., t. 91,600.000 dolarů.

11. *vítězství*, J. věčnost. — *vrchnost*, H. hlava.

12. *od tebe*, H. od tváři tvé.

13. *děkujeme*, J. oslavujeme, H. vyznáváme.

15. *beze vší* etc., J. aniž jest (čeho jiného) očekávati, t. než doběhnutí k cíli. J. aniž jest na čem se zastaviti (neb spolehnouti), t. aby kdo mimo vůli tvou života prodlíti mohl.

18. Modlitba vroucí i za lid i za krále mladého. — *snažnost*, H. složení mysli.

Isaka a Israele, otcův našich, zachovejž to na
věky, totiž snažnost takovou srdce lidu svého,
19 a nastrojuj srdce jejich sobě. * Šalomounovi
také synu mému dej srdce upřímé, aby ostříhal
přikázaní tvých, svědectví tvých a ustanovení
tvých a aby činil všecko, a vystavěl dům ten,
20 k němuž jsem potřeb připravil. * Potom řekl
David ke všemu shromáždění: Dobrořečte nyní
Hospodinu Bohu našemu. I dobrořečilo všecko
shromáždění Hospodinu Bohu otcův svých a
přisehnuvše hlavy poklonili se Hospodinu i
21 králi. * Za tím obětovali Hospodinu oběti;
obětovali také zápaly Hospodinu nazejtří,
volů tisíc, skopců tisíc, beránků tisíc s mokrými
obětmi jejich, a jiných obětí množ-
22 ství za veškeren lid israelský. * I jedli a pili
před Hospodinem v ten den s radostí velikou.
Potom za krále ustanovili podruhé Šalomouna
syna Davidova a pomazali jej Hospodinu za
23 vývodu a Sadoka za kněze. * A tak dosedl
Šalomoun na stolec Hospodinův, aby byl krá-
lem místo Davida otce svého; i vedlo se mu
šťastně, a poslouchal ho veškeren Israel. * To- 24
likéž i všecka knížata a znamenití, i všickni
synové krále Davida poddali se Šalomounovi
králi. * I zvelebil Hospodin Šalomouna ná- 25
ramně před očima všeho Israele a dal mu
slávu královskou, jakéž neměl před ním žádný
král v Israeli.

Kraloval pak byl David syn Isaje nade 26
vším Israelem; * a dnů, v nichž kraloval David 27
nad Israelem, bylo čtyřidceti let; v Hebroně
kraloval sedm let a v Jerusalemě kraloval třid-
ceti a tři léta. * I umřel v starosti dobré, pln 28
jsa dnův, bohatství a slávy, a kraloval Šalo-
moun syn jeho místo něho. * Činové pak Da- 29
vida krále první i poslední popsáni jsou
v knihách Samuele proroka a v knihách Na-
tana proroka, též v knihách Gada proroka:
* se vším kralováním i silou jeho, i se všemi 30
příběhy časův při něm i při lidu israelském i
při všech královstvích zemských.

19. *dům ten*, H. palác, kterýž jsem připravil.

20. *shromáždění*. Jako ke vší obci, tak obzvláštně k jiným synům jeho toto napomenutí se vztahovalo, aby zanechajíce závisti a nenávisti k Šalomounovi, že on, jsa nejmladší, za krále zvolen, raději Bohu a jeho vůli jisté čest dali, a beze všeho odporu tomu poddáni byli, v známosti dobré majíce, že i při něm, t. Davidovi, totéž se podobně stalo, že byv nejmladší mezi svými bratřími, za krále byl pomazán. — *králi*, t. Šalomounovi.

22. *podruhé*, t. tu teprv sám lid dokonale utvrdil jej na stolci královském, ježto prvé za krále toliko od otce byl vyhlášen, pro vyjití vstříc neupřímnosti Adoniášově. III. Král. 1, 33. — *vývodu*: kníže. — *za kněze*, t. nejvyššího, složivše Abiatara pro spiknutí se jeho s Adoniášem. III. Král. 1, 7.

24. *poddali*, H. dali ruku pod Šalomouna, t. slíbili poddanost.

29. *v knihách*, H. v slovích. — *proroka*, H. vidoucího, tak i níž.

Druhé knihy Paralipomenon

(kteréž v hebrejském jazyku nejsou odděleny od prvních).

Vypisuje se vzrůst, sláva i skončení království judského až do navrácení se lidu z Babylona.

Hlava 1.

O Šalomounovi. Kralování Šalomounovo bylo šťastné s velikou slávou před Bohem a lidmi. A) Před Bohem zveleben jest, že byv od něho napomenut, aby žádal zač chce, oblíbil sobě dar moudrosti. B) Před lidmi slávy došel, doma i ven ze země. aa) Doma 1) z bohatství velikého v mnohých skladech.

dyž se pak
zmocnil Šalo-
moun syn Da-
vidův v krá-
lovství svém, a
Hospodin Bůh
jeho byl s ním
a zvelebil ho
2 náramně: * te-
dy rozkázal
Šalomoun vše-
mu Israelovi i
tisícníkům, set-
níkům i soud-
cům i všem
knížatům nade vším Israelem, i
přednějším v čeledech otcovských.
3 * I bral se Šalomoun a všecko to
shromáždění s ním na výsost, kte-
ráž byla v Gabaoně; nebo tam
byl stánek shromáždění božího,
kterýž byl udělal Mojžíš služebník
4 Hospodinův na poušti * (archu pak boží při-
vezl byl David z Kariatiarimu připraviv jí
místo, nebo byl rozbil jí stan v Jerusalemě).
5 * A oltář měděný, kterýž byl udělal Beseleel
syn Uri syna Hura, byl tam před stánkem
Hospodinovým, kdež hledal ho Šalomoun i
všecko to shromáždění. * I přistoupiv obětoval 6
tam Šalomoun před Hospodinem na oltáři mě-
děném, kterýž byl před stánkem úmluvy, a
obětoval na něm tisíc zápalův. * Té noci uká- 7
zal se Bůh Šalomounovi a řekl mu: Žádej
zač chceš, a dám tobě. * I řekl Šalomoun 8
Bohu: Ty jsi učinil otci mému Davidovi mi-
losrdenství veliké, mne jsi též ustanovil krá-
lem místo něho; * již tedy, Hospodine Bože, 9
budiž stálé slovo tvé, kteréž jsi mluvil s Da-
videm otcem mým; nebo ty jsi mne ustano-
vil za krále nad lidem, jehož jest mnoho jako
prachu zemského. * Protož dej mi moudrost 10
a umění, ať bych vycházeti mohl před lidem
tímto i vcházeti. Nebo kdožby mohl souditi
tento lid tvůj tak mnohý? * Tedy odpověděl 11
Bůh Šalomounovi: Protože bylo to v srdci
tvém a nežádal jsi bohatství, ani zboží, ani
slávy, ani bezživotí těch, jenž tebe nenávidí,
aniž také za dlouhý věk žádal; ale žádal
jsi sobě moudrosti a umění, aby soudil lid
můj, nad nímž jsem tě ustanovil za krále:
* moudrost a umění dáno jest tobě, k čemuž 12
přidám i bohatství a zboží i slávy, tak že
žádný z králů, kteříž byli před tebou, nebyl

---

1. *zmocnil.* Ne nějakým uměním a moudrostí, ačkoli jí jiné všecky převyšoval (viz III. Král. 4, 30.), ale tím, jakž tu hned, že Bůh s ním byl; s kýmž on jest, ten jest moudrý, silný; s kým on není, jest blázen a s nic býti nemůže.

2. *rozkázal,* t. aby se shromáždili do Gabaonu.

3. *shromáždění,* t. kde se lid boží veřejně shromážďoval k vykonávání služby a pocty boží.

5. *hledal ho,* t. Hospodina.

7. *Žádej.* Milost boží spasitelná koho navštěvuje, nečiní ho bezděčného a otrockým duchem dýchajícího, ale povolného a hotového k tomu, aby ne jiné liboval, chtěl i žádal, než co Bůh libuje, chce i přikazuje; avšak ten dar takový jest, že od těch, kdož Boha se strhujíce, v hříších ustrnou, odňat bývá. I onoho i tohoto důvod na Šalomounovi. III. Král. hl. 11.

10. *dej* etc. Kdožkoli chce, aby modlitba jeho nepřišla k rozmaření, ano nebyla počtena za hřích, má žádati toho, čeho Šalomoun žádal, t. moudrosti a umění. Zboží pak, slávy světa, bezživotí nepřátel a prodlení života na světě, žádati toho, toť umějí i zlí i pohané; ale božím ctitelům živým náleží hledati nejprv království božího. Mat. hl. 6. — *vcházeti,* t. povinnost svou při něm náležitě vykonávati. Viz Jos. 14, 11.

13 tobě rovný aniž bude po tobě takového. * I na-
vrátil se Šalomoun s výsosti, kteráž byla
v Gabaoně, do Jerusalema od stánku úmluvy
14 a tak kraloval nad Israelem. * Nashromáždil
pak Šalomoun vozů a jezdců a měl tisíc a
čtyři sta vozův a dvanácte tisíc jezdcův, kteréž
rozsadil do měst vozův a něco při sobě nechal
15 v Jerusalemě. * I složil král stříbra a zlata
v Jerusalemě jako kamení a dříví cedrového
jako planého fíkoví, kteréž roste v údolí u ve-
likém množství. * Přivodili také Šalomounovi 16
koně z Egypta a koupě rozličné, nebo kupci
královští brávali koupě rozličné za slušnou
mzdu. * A vycházejíce vodívali spřež vozníků 17
z Egypta za šest set lotů stříbra, koně pak
jednoho za půl druhého sta. A tak všechněm
králům hetejským i králům syrským oni do-
dávali.

Hlava 2.

(Doma slávy došel) 2) z opatrného věcí jak vyzdvižení chrámu, tak měst k obývání příslušejících ostarání. O stavení chrámu péči maje 1) od Hirama krále tyrského pomoci uctivě žádal, jíž on s pochválením předsevzetí jeho pod jistými výminkami učinil.

A umíniv Šalomoun stavěti dům jmenu
2 Hospodinovu a dům svůj královský, * odčetl
Šalomoun sedmdesáte tisíc nosičů a osmdesáte
tisíc těch, kteříž tesali na hoře, a úředníků
3 nad nimi tři tisíce a šest set. * Poslal také Ša-
lomoun k Hiramovi králi tyrskému řka: Jakž
jsi se choval k Davidovi otci mému, posílaje
mu dříví cedrové, aby sobě stavěl dům k by-
4 dlení, tak čiň i mně. * Nebo ai, já stavěti chci
dům jmenu Hospodina Boha svého, aby po-
svěcen byl jemu k tomu, aby se před ním
kadilo vonnými věcmi a k ustavičnému před-
kládání chlebův, i k zápalným obětem ranním
i večerním, ve dny sobotní a novoměsíčné i na
slavnosti Hospodina Boha našeho; což v Israeli
5 na věky trvati má. * Dům pak, kterýž stavěti
chci, veliký býti má; nebo Bůh náš větší jest
6 nade všecky bohy. * Ač kdo jest, ježtoby mohl
dům jemu vystavěti? poněvadž ho nebe i ne-
besa nebes obsáhnouti nemohou; ano i já kdo
jsem, abych jemu dům vystavěti měl? než to-
liko k tomu, aby se kadilo před ním, bude dům
7 tento. * Protož nyní pošli mi muže umělého,
kterýžby uměl dělati na zlatě, na stříbře, na
mědi, na železe, též i ze zlatohlavu a z červce
a z hyacintu, a kterýžby uměl řezati řezby s ji-
nými umělými, kteříž jsou u mne v Judstvě a
v Jerusalemě, kteréž zjednal David otec můj.
8 * Přes to pošli mi také dříví cedrového a je-
dlového a dříví almuggim z Libanu; nebo vím,
že služebníci tvoji umějí sekati dříví libanské;
a hle, služebníci moji budou se služebníky
tvými, * aby mi připravili dostatek dříví; nebo 9
dům, kterýž já stavěti chci, veliký býti má
a slavný. * A ai, dám na dělníky, kteříž se- 10
kati mají dříví, pšenice semlené služebníkům
tvým dvadcet tisíc měr a dvadcet tisíc měr
ječmene a dvadcet tisíc lák vína a dvadceti
tisíc tun oleje. * I odpověděl Hiram král tyrský 11
psaním, kteréž poslal k Šalomounovi: Jistě
žeť miluje Hospodin lid svůj, protož tě usta-
novil nad nimi za krále.* Řekl dále Hiram: 12
Požehnaný Hospodin Bůh israelský, kterýž
učinil nebe i zemi a kterýž dal Davidovi
syna moudrého, umělého, rozumného a opatr-
ného, aby vystavěl dům Hospodinu a dům
svůj královský. * Protož posílám teď muže 13
moudrého, umělého a opatrného, kterýž byl
u Hirama otce mého, * syna jedné ženy ze 14
dcer Danových, otce pak měl tyrského, kterýž
umí dělati na zlatě, na stříbře, na mědi,
železe, kamení a na dříví, i ze šarlatu, z hya-
cintu, z kmentu a z červce, tolikéž řezati
všelijaké řezby a vymysliti všelijaké dílo,
kteréž mu dáno bude s moudrými tvými a
s moudrými pána mého Davida otce tvého.
* Pšenice však toliko a ječmene, oleje a vína, 15
což řekl pán můj, nechť pošle služebníkům
svým. * My pak nasekáme dříví z Libanu, 16
což ho koli bude potřebí tobě, a připlavíme
je tobě ve vořích po moři k Joppe a ty dáš
je voziti do Jerusalema. * A tak sčetl Šalo- 17

---

13. *a tak* etc., t. v moudrosti a umění, jakž mu Bůh zaslíbil. Viz III. Král. hl. 3.

14. *Nashromáždil.* Druhá částka splnění slibů božích Salomounovi v dání bohatství a slávy.

15. *v údolí*: na rovinách.

1. *uminiv*, H. řekl. — *dům.* Představuje boží slávu a čest svým věcem, nejprv dům boží stavěti se snažoval, potom teprv svůj. — *svůj* etc., H. království svému, tak i níž v. 12.

2. *na hoře*, t. na Libanu, jakž se dokládá níž verš 8.

3. *k Hiramovi*, Jiní čtou: Chunamovi.

6. *nebesa* etc., t. všecka širokost a prostrannost jejich.

7. *umělého*: moudrého, smyslného.

8. *almuggim*, viz o něm III. Král. 10, 11.

9. *slavný*, H. divný.

10. *měr*, H. kor. Viz III. Král. 5, 11.

moun všecky cizozemce, kteříž byli v zemi
israelské po sečtení tom, kterýmž sčetl je
David otec jeho, a nalezeno jich sto pade-
18 sáte a tři tisíce a šest set. * I vybral z nich
sedmdesáte tisíc nosičů a osmdesáte tisíc
těch, kteříž sekali na hoře; tři pak tisíce a
šest set úředníků, kteříž lid k dílu přidrželi.

Hlava 3.

Šalomoun 2) podlé vypsaného vzoru a) stavení slušně vyzdvihl.

I začal stavěti Šalomoun domu Hospodinova
v Jerusalemě na hoře Moria, kteráž byla uká-
zána Davidovi otci jeho na místě, kteréž
byl připravil David na humně Ornana jebu-
2 sejského. * A počal stavěti druhého měsíce
dne druhého, královstvi svého léta čtvrtého.
3 * A toto jest vyměření Šalomounovo při sta-
vení domu božího: dlouhost loktův první
míry bylo šedesáti loket a šíř dvadcíti loket,
4 * a síň, kteráž byla v čele, jakž široký dům,
byla na dvadceti loket, vysokost pak sto
a dvadcíti, a obložil ji vnitř zlatem čistým.
5 * Dům pak veliký opažil dřívím jedlovým,
kteréž obložil zlatem nejčistším, na němž po
6 vrchu dal nadělati palm a řetízků. * Přikryl
také dům ten kamením drahým ozdobně,
7 zlato pak to bylo zlato parvaimské. * Obložil,
pravím, dům, trámy, veřeje i stěny jeho i
dvéře jeho zlatem a vyryl cherubíny na
8 stěnách. * Udělal i dům svatyně svatých, jehož
délka byla jako šířka domu dvadcíti lok-
tův a šířka loktův dvadcíti, a obložil ji
9 zlatem výborným šesti sty centnéři. * Hřebí-
kové též vážili padesáte lotů zlata, ano i
10 síňce obložil zlatem. * Udělal také v domě
svatyně svatých dva cherubíny dílem řemesl-
ným a obložil je zlatem. * Dlouhost křídel 11
těch cherubínů byla na dvadcet loket, křídlo
jedno na pět loket, a dotýkalo se stěny domu
a druhé křídlo na pět loket dotýkalo se
křídla cherubína druhého. * A tak křídlo 12
cherubína jednoho na pět loket dotýkalo
se stěny domu a křídlo druhé na pět
loket dosahovalo křídla cherubína druhého.
* A tak tedy křídla cherubínův těch roztažená 13
byla na dvadceti loktův, a stáli na nohou
svých, tváří svou obráceni do domu. * Udělal 14
také i oponu z hyacintu, ze šarlatu, z červce
a z kmentu a udělal na ní cherubíny. * Udělal 15
též před domem sloupy dva na třidceti a pět
loktův zvýší a makovice, kteréž byly na
každém svrchu, na pět loket. * Zdělal též i 16
řetízky jako v svatyni svatých a otočil je okolo
makovic těch sloupův, a udělav jablek zrna-
tých sto dal mezi řetízky. * A tak postavil ty 17
sloupy před chrámem, jeden po pravé a druhý
po levé straně, a dal jmeno tomu, kterýž byl
po pravé straně, Jachin, a tomu, kterýž byl po
levé, dal jmeno Boz.

Hlava 4.

Šalomoun podlé vzoru b) i oltář s jiným nádobím spravil.

Udělal také i oltář měděný zdélí dvadcíti
loket a dvadcíti loket zšíří, desíti pak loket
2 zvýší. * Udělal též moře slité desíti loket od
jednoho kraje k druhému, okrouhlé vůkol,
zvýší na pět loket a okolek jeho třidcíti loket
3 vůkol. * Podobenství také volův bylo pod
ním, kterýchž všudy vůkol bylo deset do
lokte obkličujících moře vůkol, a tak byly dva
řady volův slitých spolu s mořem. * A stálo 4
na dvanácti volích; tři obráceni byli k půlnoci
a tři patřili k západu, tři zase postaveni byli
ku poledni, a tři obráceni byli k východu;

1. *kteréž* etc., J. kdež se byl ukázal (Hospodin) Davidovi etc., o níž také Gen. 22, 2.

3. *vyměření*, J. základ. — *míry*, t. kteráž již prvé ukázána byla Šalomounovi od Davida.

4. *v čele*, H. před délkou, t. chrámu.

5. *veliký*, t. ten zevnitřní aneb kterýž sloul svatyně. Viz III. Král. 6, 17.

6. *Přikryl*, J. vydláždil. — *ozdobně*: k ozdobě. — *parvaimské*, t. z Hevily, kdež bylo nejlepší zlato, jakž svědčí Mojžíš Gen. 2, 12. Viz III. Král. 9, 28.

8. *domu*, t. chrámu. — *centnéři*: talenty. Chtí míti, že učiní okolo třidcítikrát a šestkrát sto tisíc korun.

9. *síňce*, o nichž I. Par. 28, 11. 12.

10. *řemeslným*, J. snadným k rozbírání. J. (ku podobenství) pacholátek.

15. *zvýší*, viz III. Král. 7, 15.

16. *řetízky*, t. provazy zlaté, o nichž III. Král. 6, 21.

2. *okolek*, H. nit neb míra.

3. *pod ním*, t. pod kraji jeho. — *spolu* etc., H. slitím jeho.

4. *pod mořem*, H. vnitř.

a moře svrchu na nich stálo, ale všech jich
5 zadkové byli pod mořem. * A bylo ztloušťí
na dlaň; kraj jeho byl, jakýž bývá u koflíku
aneb květu liliového, tři tisíce tun v se beroucí.
6 * Udělal také deset umyvadel a postavil jich
pět po pravé straně a pět po levé, k obmý-
vání z nich, všecko, což se strojilo k zápalům,
obmývali z nich; ale moře, aby se z něho
7 kněží umývali. * Nad to udělal i svícnů zla-
tých deset vedlé slušnosti jejich a postavil
je v chrámě, pět po pravé straně a pět po
8 levé.*Udělal i stolů deset, kteréž postavil v chrá-
mě, pět po pravé a pět po levé straně, k tomu
9 udělal číší zlatých sto. * Udělal potom síň
kněžskou, též síň velikou a dvéře u té síně
10 okoval mědí. * Moře pak postavil na pravé
11 straně k východu naproti polední straně. * Na-
dělal také Hiram hrnců, lopat a kotlíků a
dokonal Hiram dílo, kteréž byl dělal králi
12 Šalomounovi k domu božímu; * totiž dva sloupy
a kruhy na nich, makovice také na vrchu
těch dvou sloupův a mřežování dvoje, aby
přikrývalo ty dvě makovice okrouhlé, kteréž
13 byly na vrchu sloupův. * A jablek zrnatých
čtyři sta na dvojím mřežování; dvěma řadama
jablka zrnatá byla na mřežování jednom, aby
přikrývala ty dvě makovice okrouhlé, kteréž
byly na vrchu sloupův. * Podstavky také 14
zdělal a umyvadla na těch podstavcích.
* Moře jedno a volův dvanácte pod ním. * Též 15 16
hrnce a lopaty a vidličky třírohé a všecko
nádobí jich zdělal Hiram s otcem svým králi
Šalomounovi k domu Hospodinovu z mědi pře-
čisté. * Na rovinách jordanských sléval to 17
král v zemi jílovaté mezi Sochotem a Sar-
tanem. * A tak nadělal Šalomoun všech těch 18
nádob velmi mnoho, tak že váhy té mědi
vyhledáváno nebylo. * Zdělal také Šalomoun 19
i jiná všelijaká nádobí k domu božímu, jako
oltář zlatý a stoly, na nichž kladeni byli
chlebové předložení; * tolikéž svícny i lampy 20
jejich ze zlata nejčistšího, aby je rozsvěcovali
příslušně před svatyní svatých; * květy také 21
a lampy i utěradla ze zlata, a to bylo zlato
nejvýbornější; i žaltáře a kotlíky, kadidelnice
a nádoby k oharkům ze zlata čistého; * k tomu 22
i bránu domu, dvéře vnitřní svatyně svatých,
i dvéře domu, kteréž byly v chrámě, ze zlata.
A tak dokonáno jest všecko dílo, kteréž dělal
Šalomoun k domu Hospodinovu.

Hlava 5.

Vystaviv pak chrám Šalomoun 1) do něho archu a nádobí s velikou slávou vnesl.

A vnesl tam Šalomoun věci posvěcené
od Davida otce svého, též stříbro a zlato a
všecko nádobí, složiv je mezi poklady domu
2 božího.* Tedy shromáždil Šalomoun starší isra-
elské a všecky přední z pokolení, totiž knížata
čeledí otcovských se syny israelskými do Je-
rusalema, aby přenesli archu smlouvy Hospo-
dinovy z města Davidova, jenž jest Sion.
3 * I shromáždili se ke králi všickni muži isra-
elští na slavnost, kteráž bývá měsíce sedmého.
4 * Když pak přišli všickni starší israelští,
5 vzali Levitové archu * a nesli ji vzhůru, též
stánek úmluvy i všecka nádobí posvátná, kte-
ráž byla v stánku, přenesli to kněží a Levi-
tové. * Zatím král Šalomoun i všecko shro- 6
máždění israelské, kteréž se k němu sešlo,
obětovali před archou ovce a voly, kteříž ani
popisováni, ani vyčítáni nebyli pro množství.
* A tak vnesli kněží archu smlouvy Hospo- 7
dinovy na místo její do vnitřního domu, totiž
do svatyně svatých pod křídla cherubínův.
* Nebo cherubínové měli roztažená křídla 8
nad místem archy a přikrývali cherubínové
archu i sochory její svrchu. * A povytáhli so- 9
chorův, tak že vidíni byli koncové jejich
z archy povytažení k předku svatyně svatých,
vně pak nebylo jich viděti, a bylo to vše tam
až do tohoto dne. * Nic nebylo v arše kromě 10

---

5. *tun*, H. bat. Viz III. Král. 7, 26.
6. *všecko* etc., H. dílo zápalů.
7. *vedlé* etc., J. podlé vzoru jejich, t. od Mojžíše ukázaného na poušti. Exod. 37, 17.
9. *síň*, J. pavlač, t. kde sami kněží bývali, majíce tu po obou stranách chrámu své komůrky neb pokojíky. III. Král. 6, 5. — *té síně*, J. ohrady a dvéře v těch ohradách.
11. *kotlíků*, J. medenic.
12. *kruhy*, t. pod samou makovicí jako nějaké přesleny, okolky.
16. *Hiram s otcem svým*, J. otec jeho, t. Šalomounův, protože ho Šalomoun u veliké vážnosti jako otce měl.
20. *příslušně*, H. vedlé obyčeje.
1. *věci* etc., H. posvěcení Davidovo.
2. *Davidova*, kdež zůstávala od léta osmého království Davidova až do léta jedenáctého království Šalomounova, t. za 43 léta.
3. *sedmého*. Chaldejský výklad praví, že od stvoření světa až do vyjití z Egypta od toho měsíce se začínal rok a že sloul první. Viz Exod. 12, 2.
4. *Levitové*, t. kněží, z pokolení levitského. Viz Num. 4, 15.
5. *nesli ji*, H. archu.
9. *vně*, t. před svatyní.
10. *složil*, H. dal.

dvou desk, kteréž tam složil Mojžíš na Orebě
tehdáž, když učinil Hospodin smlouvu se syny
11 israelskými, a oni vyšli z Egypta. * I stalo
se, když vycházeli kněží ze svatyně; (nebo
všickni kněží, kteříž se koli našli, byli se
12 posvětili, aniž šetřili pořádku; * tak i Levitové,
zpěváci všickni, kteříž byli při Asafovi, He-
manovi a Jditunovi i synové jejich i bratří
jejich odíni jsouce kmentem, stáli s cimbály
a loutnami a harfami k východní straně oltáře
a s nimi kněží sto a dvadceti troubících
v trouby. * Nebo měli ti, kteříž spolu troubili 13
v trouby, a zpěváci vydávati jeden zvuk
k chválení a oslavování Hospodina) a když
povyšovali hlasu na trouby a cimbály i jiné
nástroje hudebné, chválíce Hospodina a řkouce:
Že dobrý jest a že na věky trvá milosrden-
ství jeho; tedy oblak naplnil dům ten, dům
totiž Hospodinův, * tak že nemohli kněží ostáti 14
a sloužiti pro ten oblak; nebo sláva Hospo-
dinova byla naplnila dům boží.

Hlava 6.

Šalomoun 2) chrám se vším nádobím v dobrořečení jmena Páně obětoval a za lid se modlil.

Tehdy řekl Šalomoun: Hospodin řekl,
2 že bude přebývati v mrákotě. * Ai, již jsem
vystavěl tobě, Pane, dům k přebývání a mí-
3 sto, v němžby přebýval na věky. * A obrátiv
král tvář svou dával požehnání všemu shro-
máždění israelskému (všecko pak shromáždě-
4 ní israelské stálo) a řekl: * Požehnaný Ho-
spodin Bůh israelský, kterýž mluvil ústy svý-
mi Davidovi otci mému to, což teď skutečně
5 naplnil řka: * Od toho dne, jakž jsem vyvedl
lid svůj ze země egyptské, nevyvolil jsem
města z žádného pokolení israelského k vy-
stavení v něm domu, kdežby přebývalo jmeno
mé, aniž jsem vyvolil kterého muže, aby byl
6 vývodou nad lidem mým israelským; * ale
nyní vyvolil jsem Jerusalem, aby tu přebý-
valo jmeno mé, a vyvolil jsem Davida, aby
7 byl nad lidem mým israelským. * Uložiltě byl
zajisté David otec můj stavěti dům jmenu
8 Hospodina Boha israelského, * ale Hospodin
řekl Davidovi otci mému: Ačkoli jsi uložil
v srdci svém stavěti dům jmenu mému, a do-
9 břes učinil, žes to myslil v srdci svém; * avšak
ty nebudeš stavěti toho domu, ale syn tvůj,
kterýž vyjde z beder tvých, on vystaví dům
10 ten jmenu mému. * A tak splnil Hospodin
slovo své, kteréž byl mluvil; nebo jsem po-
vstal na místo Davida otce svého a dosedl
jsem na stolec israelský, jakož byl mluvil
Hospodin, a ustavěl jsem dům tento jmenu
11 Hospodina Boha israelského; * a postavil jsem
tam archu, v níž jest smlouva Hospodinova,
12 kterouž učinil se syny israelskými. * I posta-
vil se Šalomoun před oltářem Hospodinovým
přede vším shromážděním israelským a po-
zdvihl rukou svých. * Udělal pak byl Šalo- 13
moun výstupek měděný ku podobenství pán-
ve a postavil jej u prostřed síně, pěti loket
byl zdélí a pěti loket zšíří a tří loket zvýší;
i vstoupil na něj a poklekl na kolena svá
přede vším shromážděním israelským a po-
zdvihl rukou svých k nebi * a řekl: Hospo- 14
dine Bože israelský, není podobného tobě
Boha na nebi ani na zemi, kterýžby ostříhal
smlouvy a milosrdenství služebníkům svým
chodícím před tebou v celém srdci svém. * Kte- 15
rýž jsi splnil služebníku svému Davidovi otci
mému to, což jsi mluvil jemu; jakž jsi mluvil
ústy svými, tak jsi to skutečně naplnil, jakož
se to dnes v pravdě vidí. * Nyní tedy, ó Hospo- 16
dine Bože israelský, naplniž služebníku své-
mu Davidovi otci mému, což jsi mluvil jemu
řka: Nebudeť vyhlazen muž z rodu tvého od
tváři mé, aby neměl seděti na stolci israel-
ském, jestliže toliko ostříhati budou synové
tvoji cesty své chodíce v zákoně mém, tak
jakož jsi ty chodil přede mnou. * Protož nyní, 17
ó Hospodine Bože israelský, nechť jest upe-
vněno slovo tvé, kteréž jsi mluvil služebníku
svému Davidovi * (ač zdali v pravdě bydliti 18
bude Bůh s člověkem na zemi? Ai, nebesa,
nýbrž nebesa nebes neobsahují tě, mnohem
méně dům tento, kterýž jsem vystavěl). * A 19
popatř k modlitbě služebníka svého a k úpění
jeho, Hospodine Bože můj, slyše volání a
modlitbu, kterouž služebník tvůj modlí se před

12. *tak i* etc., J. tak (ani) Levitové, t. nešetřili pořádky.

1. *řekl*: poznav, t. sobě přítomnou milost a lásku boží z té slávy v chrámě zjevené, potěšil se z toho.
4. *skutečně*, H. rukama svýma.
7. *Uložiltě* etc., H. bylo to v srdci Davida, tak i níž.
10. *splnil*, H. utvrdil.
12. *pozdvihl*, H. roztáhl, rozprostřel.
13. *výstupek*: stupeň, katedru. — *síně*, t. obecné, o níž výš 4, 9. — *vstoupil*, J. stál.
15. *skutečně*, H. rukou svou.
16. *Nebudeť* etc., H. nebude tobě vyťat sedící, t. nikdy tvoji potomci nepřijdou na takové ani zmenšení ani zemdlení, aby se jich buď nedostá-

20 tebou: * aby oči tvé byly otevřené na dům
tento dnem i nocí, na místo toto, o němž jsi
21 mluvil, že tu přebývati bude jmeno tvé; * aby
vyslýchal modlitbu, kterouž se modlívati bude
služebník tvůj na místě tomto. Vyslýchejž
tedy modlitbu služebníka svého i lidu svého
israelského, kterouž se modlívati budou na
místě tomto; ty vždy vyslýchej z místa pře-
bývání svého s nebe, a vyslýchaje buď mi-
lostiv.
22 Kdyžby zhřešil člověk proti bližnímu
svému a nutilby ho k přísaze, tak žeby při-
sáhati musil, a přišlaby ta přísaha před oltář
23 do domu tohoto: * ty vyslýchej s nebe a ro-
zeznej i rozsuď služebníky své, mstě nad bez-
božným, obraceje usilování jeho na hlavu
jeho a ospravedlňuje spravedlivého, odplacuje
mu podlé spravedlnosti jeho.
24 Tolikéž kdyžby poražen byl lid tvůj
israelský od nepřátel, protože zhřešili proti
tobě; jestližeby obrátíce se k tobě vyznávali
jmeno tvé a modlíce se poníženěby prosili
25 v domě tomto: * ty vyslýchej s nebe a od-
pusť hřích lidu svému israelskému a přiveď
je zase do země, kterouž jsi jim dal i otcům
jejich.
26 Podobně kdyžby zavříno bylo nebe a
nepršelby déšť, protože zhřešili proti tobě, a
modlíce se na místě tomto, vyznávaliby jmeno
tvé a od hříchu svéhoby se odvrátili po tvém tre-
27 stání: * ty vyslýchej na nebi a odpusť hřích slu-
žebníkův svých a lidu svého israelského, vy-
uče je cestě výborné, po nížby chodili, a dej
déšť na zemi svou, kterouž jsi dal lidu své-
mu za dědictví.
28 Byl-liby hlad na zemi, byl-liby mor,
sucho neb rez, kobylky nebo brouci jestližeby
byli, ssoužil-liby jej nepřítel jeho v zemi obý-
vání jeho aneb jakákoli rána a jakákoli ne-
29 moc; * všelikou modlitbu a každé úpění, kte-
réžby činěno bylo od kteréhokoli člověka aneb
ode všeho lidu tvého israelského; kdyžby jen
poznaje jeden každý ránu svou a bolest svou,
30 pozdvihlby rukou svých v domě tomto: * tedy
vyslýchej s nebe z místa přebývání svého a
slituj se a odplať jednomu každému podlé
skutků jeho, vedlé toho, jakž znáš srdce jeho
(ty zajisté sám znáš srdce lidská). * Aby se 31
báli tebe a chodili po všech cestách tvých po
všecky dny, v nichžby živi byli na zemi, kte-
rouž jsi dal otcům našim. * Nýbrž také i ci- 32
zozemec, kterýž není z lidu tvého israelského,
přišel-liby ze země daleké pro jmeno tvé ve-
liké a ruku tvou silnou a rámě tvé vztažené;
takoví kdyžby přišli a modlili se v domě tom-
to: * tedy vyslýchej s nebe z místa přebývání 33
svého a učiň všecko to, za čež volati bude
k tobě cizozemec ten; aťby poznali všickni
národové země jmeno tvé a báli se tebe jako
lid tvůj israelský, a aby poznali, že jmeno
tvé vzýváno jest nad domem tímto, kterýž
jsem vystavěl.
Kdyžby vytáhl lid tvůj k boji proti ne- 34
přátelům svým cestou, kteroužby je poslal, a
modliliby se tobě naproti městu tomuto, kte-
réž jsi vyvolil, a naproti domu tomuto, kte-
rýž jsem ustavěl jmenu tvému: * ty vyslýchej 35
s nebe modlitbu a úpění jejich a vyvoď při
jejich.
Kdyžby zhřešili proti tobě (jakož není 36
člověka, ježtoby nezhřešil) a rozhněvaje se
na ně, vydalby je v moc nepříteli, tak žeby
je jaté vedli ti, kteřížby je zjímali, do země
daleké nebo blízké; * a usmysliliby sobě v zemi, 37
do nížby zajati byli, a obrátíce se modliliby
se tobě v zemi zajetí svého řkouce: Zhřešili
jsme, převráceně jsme činili a bezbožně jsme
se chovali; * a tak navrátili-liby se k tobě 38
celým srdcem svým a celou duší svou v zemi
zajetí svého, do kteréžby zajati byli, a mo-
dliliby se naproti zemi své, kterouž jsi dal
otcům jejich, a naproti městu, kteréž jsi vy-
volil, a domu, kterýž jsem vzdělal jmenu tvé-
mu: * vyslýchej s nebe z místa příbytku svého 39
modlitbu jejich a úpění jejich a vyvoď při
jejich a odpusť lidu svému, kterýžby zhřešil
proti tobě. * Nyní tedy, Bože můj, nechť jsou, 40
prosím, oči tvé otevřené a uši tvé nakloněné
k modlitbě na místě tomto činěné. * Ai, nyní 41
povstaň, ó Hospodine Bože, k odpočinutí

---

valo, buď aby královského stolce držeti neměli. — *cesty své*, t. povolání svého.

22. *Kdyžby* etc. Jakou péči vlastenskou král tento měl o poddané bližní své, z této modlitby jeho se ukazuje. Nebo mnohem bedlivěji a obšírněji potřeby poddaných svých Bohu předkládá, nežli své vlastní. Mělitby se k témuž vzbuditi mnohé vrchnosti, čtouce příklad tento, aby ne tak snadně lecjakous lehkomyslnost a nevážnost v řečech i skutcích nad svými poddanými prokazovali, ale otcovskou péči.

23. *rozeznej*, H. učiň. — *obraceje* etc., H. dávaje cestu.

24. *v domě*, J. obracejíce se k domu tomuto, tak i v. 29. i jinde.

28. *hlad*: draho. — *rez*: ruda. — *obývání*, H. bran.

30. *skutků*, H. cest. — *lidská*, H. synův lidských.

32. *cizozemec*. Ne samým židům, ale také i cizozemcům a pohanům, že Bůh v milosti své se propůjčovati a udíleti zaslíbil, vyrozuměl tomu Šalomoun.

34. *naproti*, H. cestou města. Viz III. Král. 8, 44.

35. *vyvoď* etc., H. učiň soud jejich, t. sám uveď pomstu za ně na nepřátely jejich.

41. *k odpočinutí*: obydlí pokoji, v kterémž jsi

svému, ty i archa síly tvé; kněží tvoji, Hospodine Bože, nechť jsou oblečeni v spasení a svatí tvoji ať se veselí v dobrých věcech.
* Hospodine Bože, neodvracejž tváři ode mne 42
pomazaného svého, pamatuj na milosrdenství zaslíbená Davidovi služebníku svému.

Hlava 7.

Obět a modlitbu Bůh přijav, vůbec i obzvláštně pronesl milost svou. Vůbec popálením obětí ohněm nebeským; a tuť veselé měli i posvěcení chrámu i slavení stánku, s čímž i se rozešli. Obzvláštně pak Šalomounovi, jemu se zajisté zamlouvá požehnáním, pokudž pilen bude vůle jeho, sic jináč hrozí pomstou těžkou.

A když přestal Šalomoun modliti se, rychle oheň sstoupil s nebe a shltil zápal i jiné oběti, a sláva Hospodinova naplnila dům ten:
2 * tak že nemohli kněží vjíti do domu Hospodinova, protože naplnila sláva Hospodinova
3 dům Hospodinův. * Všickni pak synové israelští viděli, když sstupoval oheň a sláva Hospodinova na dům, a padše tváří k zemi na dláždění klaněli se a chválili Hospodina, že dobrý jest a že na věky trvá milosrdenství
4 jeho. * Při tom král a veškeren lid obětovali
5 oběti před Hospodinem. * Obětoval zajisté král Šalomoun obět dvamecítma tisíc volův a ovec sto a dvadceti tisícův, když posvěcovali do-
6 mu božího král i všecken lid. * Ale kněží stáli při svých úřadech, též i Levitové s nástroji hudebnými Hospodinovými, kterýchž byl nadělal David král k oslavování Hospodina (nebo na věky milosrdenství jeho), žalmem Davidovým, kterýž jim vydal; jiní pak kněží troubili v trouby naproti nim a všecken lid
7 israelský stál. * Posvětil také Šalomoun prostředku té síně, kteráž byla před domem Hospodinovým; nebo obětoval tu oběti zápalné a tuky obětí pokojných, protože na oltáři měděném, kterýž byl učinil Šalomoun, nemohli se směstknati zápalové a oběti suché i tuko-
8 vé jejich. * I držel Šalomoun slavnost toho času za sedm dní a veškeren Israel s ním shromáždění velmi veliké odtud, kudyž se vchází do Ematu, až ku potoku egyptskému.
9 * I světili dne osmého svátek; nebo posvěcení oltáře slavili za sedm dní, tolikéž slavnost tu
10 za sedm dní. * Třímecítmého pak dne měsíce sedmého propustil lid k příbytkům jejich s radostí a veselím srdce z toho, což dobrého učinil Hospodin Davidovi a Šalomounovi a Israelovi lidu svému. * I dokonal Šalomoun dům 11
Hospodinův a dům královský; a všecko, cožkoli byl uložil v srdci svém, aby učinil v domě Hospodinově a v domě svém, šťastně se mu vedlo.

V tom ukázal se Hospodin Šalomounovi 12
v noci a řekl mu: Uslyšel jsem modlitbu tvou a vyvolil jsem sobě to místo za dům obětí.
* Jestliže zavru nebe, tak žeby nebylo deště, 13
a jestliže přikáži kobylkám, aby pohubily zemi, též jestliže pošli morovou ránu na lid svůj;
* a ponižujíce se lid můj, nad nímž jest vzý- 14
váno jmeno mé, modliliby se a hledaliby tváři mé a odvrátiliby se od cest svých zlých: i já také vyslyším je s nebe a odpustím hřích
jejich a uzdravím zemi jejich. * Budouť již i 15
oči mé otevřené a uši mé nakloněné k modlit-
bě z místa tohoto. * Nebo nyní vyvolil jsem 16
a posvětil domu tohoto, aby tu přebývalo jmeno mé až na věky a aby tu byly oči mé a
srdce mé po všecky dny. * A ty budeš-li cho- 17
diti přede mnou, jako chodil David otec tvůj, tak aby činil všecko to, což jsem přikázal tobě, ustanovení i soudův mých ostříhaje:
* utvrdím zajisté stolec království tvého, ja- 18
kož jsem učinil smlouvu s Davidem otcem tvým řka: Nebudeť vyhlazen muž z rodu
tvého, aby nepanoval nad Israelem. * Jestliže 19
pak se odvrátíte a opustíte ustanovení má a přikázaní má, kteráž jsem vám vydal, a odejdouce sloužiti budete bohům cizím a klaněti
se jim: * vyplénim takové ze země své, kte- 20
rouž jsem jim dal, a dům tento, kteréhož jsem posvětil jmenu svému, zavrhu od tváři své a vydám jej v přísloví a v rozprávku mezi vše-
mi národy. * A tak dům ten, kterýž byl zvý- 21
šený každému jdoucímu mimo něj, bude

---

uložil odpočívati, a již více se nepřenášeti se stánkem a příbytkem sem i tam. II. Král. 7, 6. — *oblečeni* etc., t. buď jim přítomen milostí a pomocí svou a zastírej je vždy ochraňováním svým. — *svatí*, H. milosrdní. Viz Žalm 85, 2.

1. *naplnila*, t. oblakem. Výš 5, 13. 14.
6. *žalmem*, t. 135. — *kterýž jim*, t. kněžím, H. skrze ruku jejich. — *kněží*, t. těch 120, o nichž výš 5, 12.

7. *prostředku*: vnitřku, viz III. Král. 8, 64.

9. *svátek*, H. zahájení, zbránění, viz Lev. 23, 36.— *slavnost tu*, t. stánkův.

12. *oběti*, t. k obětování obětí. Užitek modlitby horlivé mnohý se tu ukazuje, jako i jinde často v písmích svatých.

18. *vyhlazen*, H. vytat tobě. Výš 6, 16.

k užasnutí a dí: Proč tak učinil Hospodin
22 zemi této a domu tomuto? * Tedy odpovědí:
Protože opustili Hospodina Boha otcův svých,
kterýž je vyvedl ze země egyptské, a chopili
se bohův cizích a klanějíce se jim sloužili jim, protož uvedl na ně všecky tyto zlé věci.

Hlava 8.

Místa k obývání dvojí jsou, jiná lidu, jiná královně jeho. Ona se vyčítají zde, nebo cizí uvedl pod plat, ale svých neobtěžoval. Toto pak jest odděleno od hradu Davidova pro někdy tam přebývání archy Páně, jakož tam byl král prvé i obětoval i kněžstvo ku povinnostem spořádal. bb) Sláva Šalomounova před lidmi ven ze země obývajícími spatřuje se 1) z šťastného se s velikými sklady od jinud jeho služebníků s Hiramovými navracování.

Stalo se potom po přeběhnutí dvadcíti
let, v nichž stavěl Šalomoun dům Hospodi-
2 nův a dům svůj, * že vystavěl Šalomoun mě-
sta, kteráž byl dal Hiram Šalomounovi, a
3 osadil tam syny israelské. * Zatím táhl Ša-
4 lomoun do Emat-Suby a zmocnil se jí.*I usta-
věl Tadmor na poušti a všecka města, v nichž
5 měl sklady, vystavěl v Ematu. * Vystavěl i
Betoron hořejší též i Betoron dolejší, města
ohražená zdmi a opatřená branami i závorami.
6 * Ano i Balaat a všecka města, v nichž měl
sklady Šalomoun, a všecka města, v nichž měl
vozy, i města, kdež měl jízdné, všecko vedlé
žádosti své, cožkoli chtěl stavěti v Jerusalemě
a na Libanu i po vší zemi panování svého.
7 * Veškeren také lid, kterýž byl pozůstal z He-
tejských a Amorejských a Ferezejských a He-
vejských a Jebusejských, kteříž nebyli z Isra-
8 ele, * ze synův jejich, kteříž byli pozůstali po
nich v zemi té, jichžto byli nevyhubili synové
israelští, uvedl Šalomoun pod plat až do to-
9 hoto dne. * Ale ze synův israelských, jichž
nepodrobil Šalomoun v službu při díle svém
(neb oni byli muži bojovní a přední knížata
10 jeho, úředníci nad vozy a jezdci jeho),* z těch,
pravím, bylo předních vládařů, kteréž měl
král Šalomoun dvě stě a padesáte, kteříž pa-
11 novali nad lidem. * Dceru pak Faraonovu pře-
stěhoval Šalomoun z města Davidova do do-
mu, kterýž jí byl vystavěl, nebo řekl: Nemo-
hlaťby bydliti manželka má v domě Davida
krále israelského, nebo svatý jest, protože
vešla do něho archa Hospodinova. * Tedy 12
obětoval Šalomoun zápaly Hospodinu na
oltáři Hospodinově, kterýž byl vzdělal před
síní; * nařídiv i to, coby náležitě každého dne 13
obětováno býti mělo podlé přikázaní Mojží-
šova ve dny sobotní, na novměsíce a na slav-
nosti, po třikrát do roka, totiž na slavnost
přesnic, na slavnost téhodnův a na slavnost
stánkův. * Ustanovil také podlé nařízení Da- 14
vida otce svého pořádky kněžské k úřadům
jejich a Levity ku povinnostem jejich, aby
chválili Boha a přisluhovali při kněžích nále-
žitě každého dne, a vrátné v pořádcích je-
jich u jedné každé brány; nebo tak byl roz-
kaz Davida muže božího; * aniž se uchýlili 15
od rozkázaní králova ke kněžím a Levitům
se vztahujícího při všeliké věci i při pokladech.
* A když dostrojeno bylo všecko dílo Šalo- 16
mounovo od toho dne, v němž založen byl
dům Hospodinův, až do vystavení jeho, a
tak dokonán byl dům Hospodinův: * tedy jel 17
Šalomoun do Asiongaberu a do Ailatu, jenž
jest při břehu mořském v zemi idumejské.
* I poslal jemu Hiram po služebnících svých 18
lodí a služebníky umělé na moři, kteřížto
plavivše se se služebníky Šalomounovými do
Ofiru, nabrali odtud čtyři sta a padesáte cent-
néřův zlata a přinesli je králi Šalomounovi.

Hlava 9.

Sláva Šalomounová spatřuje se 2) z množství mocnářů i příjezdu i se poddávání. — Mezi mocnáři, kteří se příjezdem svým s králem známili, přední chválu má královna ze Saby. Ta podlé pověsti s velikým

---

2. *dal* anebo navrátil. Nebo v III. Král. 9, 11. čte se, že Šalomoun dal Hiramovi 20 měst, ale jemu se nelíbila, pročež je nazval Kabul; protož když zase Šalomounovi v ruce přišla, zopravoval je, osadiv je lidem svým.
3. *Suby*, město v pokolení Neftalimově i s krajinkou při něm ležící tak sloulo. Eusebius ji Epifanií, jiní Antiochií nazývají.
4. *Tadmor*, J. Palmira.
6. *své*, H. Šalomounovy.
11. *do domu*, o němž III. Král. 7, 8. — *svatý jest*, H. svatost jsou ona, t. ta místa k domu Davidovu připojená.
14. *ku povinnostem*, H. k stráži. — *náležitě*, H. ve věci dne. — *muže*, t. proroka, kterýž při službě boží vše i s radou jiných svých proroků a rádců činil. II. Král. 7, 1. I. Par. 13, 1.
18. *po služebnících*, H. skrze ruku služebníků svých. — *plavivše*, H. odšedše. — *centnéřův*: talentův. Viz III. Král. 9, 28.

vojskem a dary přijevši do Jerusalema a zkusivši jej ve vší moudrosti, dala za pravé, co slyšela s vychvalováním o něm a milosti boží; nad to jej dary poctila nikdy prvé v Jerusalemě nevídanými, aniž těm klenotům ofirským rovnými. Což on přijav Bohu obětoval a jí dle žádosti dary také poctil, dosti maje bohatství i z ostrovů i od kupců, z něhož sobě i štítů zlatých i pavéz i nákladný stolec i nádobí k stolu ze samého zlata nadělal. — Také i jiní králové žádostivi byvše viděti krále, darů nelitovali k velikému rozhojnění bohatství jeho. Nad to i krále mnohé v poddanosti měl a tak hojnost skladů i koní znamenitých došel. O jehožto správě a slávě mnozí pilně psali; a on čtyřidceti let kralovav potom umřel, zůstaviv po sobě dědice Roboama syna svého.

Královna pak ze Saby uslyševši pověst
o Šalomounovi přijela do Jerusalema, aby
zkusila Šalomouna v pohádkách, s vojskem
velmi velikým a s velbloudy, na nichž přinesla
vonných věcí a zlata velmi mnoho i kamení
drahého; přišla tedy k Šalomounovi a
mluvila s ním o všecko, což měla v srdci
2 svém. * Jížto odpověděl Šalomoun na všecka
slova její; nebylo nic skrytého před Šalomou-
3 nem, načby jí neodpověděl. * Protož uzřevši
královna ze Saby moudrost Šalomounovu a
4 dům, kterýž byl ustavěl, * i pokrmy stolu
jeho, též sedání a stávání služebníků jeho
přisluhujících jemu, i roucha jejich, nalevače
také jeho a oděv jejich i stupně, kterýmiž
vstupoval k domu Hospodinovu, zděsila se
5 náramně * a řekla králi: Pravát jest řeč, kte-
rouž jsem slyšela v zemi své o věcech tvých
6 a o moudrosti tvé. * Ježto jsem nechtěla vě-
řiti řečem jejich, až jsem sama přijela a uzřela
očima svýma; a ai, není mi praveno ani po-
lovice o velikosti moudrosti tvé; převýšil jsi
7 pověst tu, kterouž jsem slyšela. * Blahoslavení
muži tvoji a blahoslavení služebníci tvoji tito,
kteříž stojí před tebou vždycky a slyší mou-
8 drost tvou. * Budiž Hospodin Bůh tvůj po-
žehnaný, kterýž tě sobě oblíbil, aby tě po-
sadil na stolci svém, aby byl králem na mí-
stě Hospodina Boha tvého: protože miluje
Bůh tvůj Israele, aby jej utvrdil na věky,
ustanovil tě nad nimi králem, aby činil soud
9 a spravedlnost. * I dala králi sto a dvadceti
centnéřů zlata a vonných věcí velmi mnoho
i kamení drahého; aniž bylo kdy přivezeno
takových vonných věcí, jakéž darovala krá-
10 lovna ze Saby Šalomounovi. * K tomu také i
služebníci Hiramovi a služebníci Šalomounovi,
kteříž byli přivezli zlata z Ofiru, přivezli
11 dříví almuggim a kamení drahého. * I nadělal
král z toho dříví almuggim stupňů k domu
Hospodinovu i k domu královu, též harf a
louten zpěvákům; aniž kdy bylo vídáno prvé
takových věcí, jako ty byly v zemi judské.
* Král také Šalomoun dal královně ze Saby 12
vedlé vší vůle její, čehož požádala, kromě
toho, což byla přinesla ke králi; potom se
navrátila a odjela do země své, ona i slu-
žebníci její.
Byla pak váha toho zlata, kteréž při- 13
cházelo Šalomounovi na každý rok, šest set
šedesáte a šest centnéřů zlata, * kromě toho, 14
což kupci a prodavači přinášeli, a všickni krá-
lové arabští a vývodové té země přivaželi zlato
a stříbro Šalomounovi. * A protož nadělal 15
král Šalomoun dvě stě štítů ze zlata taženého,
šest set lotů zlata taženého dával na každý
štít. * A tři sta pavéz ze zlata taženého, tři 16
sta lotů zlata dal na každou pavézu. I složil
je král v domě lesu libanského. * Udělal také 17
král stolec z kostí slonových veliký a oblo-
žil jej zlatem čistým; * a bylo šest stupňů 18
k tomu stolci a podnože toho stolce také byly
ze zlata držící se stolce; ano i zpolehadla
rukoum s obou stran, tu kdež se sedalo, a
dva lvové stáli u zpolehadel. * Dvanácte též 19
lvův stálo tu na šesti stupních s obou stran.
Nebylo nic uděláno takového v žádném krá-
lovství. * Nad to všecky nádoby krále Šalo- 20
mouna, jichž ku pití užívali, byly zlaté a všecky
nádoby v domě lesu libanského byly ze zlata
nejčistšího; nic nebylo od stříbra, aniž ho sobě
co vážili za dnův Šalomounových. * Nebo měl 21
král lodí, kteréž přicházely do Tarsu se slu-
žebníky Hiramovými; jednou ve třech letech
vracovaly se ty lodí tarské přinášející zlato
a stříbro, kosti slonové a opice a pávy. * I zve- 22
leben jest král Šalomoun nad všecky krále
zemské v bohatství a v moudrosti. * Pročež 23
všickni králové země žádostivi byli viděti tvář
Šalomounovu, aby slyšeli moudrost jeho, kte-
rouž složil Bůh v srdci jeho. * Z nichžto jeden 24
každý přinášeli také dar svůj, nádoby stříbrné

2. *odpověděl*, H. oznámil.
4. *sedání*, J. obydlí a spořádání služebníků. — *stupně*, J. oběti zápalné. Viz III. Král. 20, 5. — *zděsila*, J. nemohla se déle zdržeti, H. nebylo v ní více ducha.
9. *centnéřů*: talentů.
11. *stupňů*: schodů.
12. *kromě toho*, t. (jak někteří vykládají) mimo to, což jí sám od sebe dobrovolně dal, jako naproti těm věcem, kteréž jemu ona darovala.
18. *podnože*. Jiní čtou, jako i III. Král. 10, 19., a ohnutí neb okrouhlost jeho po zadu také byla ze zlata. J. a podstavek jeho etc. — *držící se*, t. i stupňové ti i podnože.
21. *Tarsu*, J. moře velikého, t. Oceanu. Viz III. Král. 10, 22.

a nádoby zlaté, roucha a zbroj i vonné věci,
25 koně a mezky každého roku. * Tak že měl
Šalomoun čtyři tisíce stájí koní a tolikéž vozův
a dvanácte tisíc jezdcův, kteréžto rozsadil do
měst, v nichž měl vozy, a něco nechal při sobě
26 v Jerusalemě. * I panoval nade všemi králi od
řeky Eufratu až k zemi filistinské a až ku kon-
27 činám egyptským. * A složil král stříbra v Je-
rusalemě jako kamení a cedrového dříví jako
planého fíkoví, kteréž roste v údolí u velikém
28 množství. * Přivodili také Šalomounovi koně
z Egypta i ze všech zemí. * Jiné pak věci Ša- 29
lomounovy první i poslední vypsány jsou
v knihách Natana proroka a v proroctví Ahiáše
silonského a u viděních Addy proroka, kteráž
byla o Jeroboamovi synu Nabatově. * A kralo- 30
val Šalomoun v Jerusalemě nade vším Isra-
elem čtyřidceti let. * I usnul Šalomoun s otci 31
svými a pochovali jej v městě Davida otce
jeho. Kraloval pak Roboam syn jeho místo
něho.

Hlava 10.

O králích judských. I. Roboam A) svou spourou z přepuštění božího ztratil desateré pokolení.

Tedy odšel Roboam do Sichemu; nebo
tam sešel se byl veškeren Israel, aby ho usta-
2 novili za krále. * Stalo se pak, když o tom
uslyšel Jeroboam syn Nabatův, jsa ještě
v Egyptě, kamž byl utekl před králem Šalo-
3 mounem, navrátil se Jeroboam z Egypta.* Nebo
poslali a povolali ho. Tedy přišed Jeroboam
i veškeren Israel, mluvili k Roboamovi řkouce:
4 * Otec tvůj ztížil jho naše, protož nyní polehč
nám služby otce svého tvrdé a břemene jeho
těžkého, kteréž vložil na nás, a budeme tobě
5 sloužiti. * Kterýžto řekl jim: Po třech dnech
6 navraťte se ke mně. I odšel lid. * V tom radil
se král Roboam se starci, kteříž stávali před
Šalomounem otcem jeho ještě za života jeho,
řka: Kterak vy radíte, jakou odpověď mám
7 dáti lidu tomu? * I odpověděli jemu řkouce:
Jestliže se dobrotivě ukážeš lidu tomuto a po-
volíš jim a mluviti budeš přívětivě, budouť
8 služebníci tvoji po všecky dny. * Ale on opustil
radu starcův, kterouž dali jemu, a radil se
s mládenci, kteříž odrostli s ním a stávali
9 před ním.* A řekl k nim: Co vy radíte, jakou máme
dáti odpověď lidu tomuto, kteříž mluvili ke
mně řkouce: Polehč břemene, kteréž vložil
10 otec tvůj na nás? * Jemužto odpověděli mlá-
denci, kteříž zrostli s ním, řkouce: Takto od-
povíš lidu tomu, kteříž mluvili k tobě a řekli:
Otec tvůj ztížil jho naše, ty pak polehč nám;
takto odpovíš jim: Nejmenší prst můj tlustší
jest nežli bedra otce mého. * Nyní tedy 11
otec můj těžké břímě vzložil na vás, já
pak přidám břemene vašeho; otec můj trestal
vás bičíky, ale já biči uzlovatými. * Potom 12
přišel Jeroboam i veškeren lid k Roboa-
movi dne třetího, jakž byl vyřkl král řka:
Navraťte se ke mně dne třetího. * I odpo- 13
věděl jim král tvrdě; nebo opustil král Ro-
boam radu starcův * a mluvil k nim vedlé 14
rady mládenců řka: Otec můj ztížil jho va-
še, já pak ještě k němu přidám; otec můj
trestal vás bičíky, ale já biči uzlovatými.
* A tak neuposlechl král lidu (příčina zajisté 15
byla od Boha, aby naplnil Hospodin řeč
svou, kterouž mluvil skrze Ahiáše silonského
k Jeroboamovi synu Nabatovu). * Protož vida 16
veškeren Israel, žeby je král oslyšel, odpověděl
lid králi řkouce: Jakýž máme díl v Davidovi?
ani dědictví nemáme v synu Isaje. Jeden každý
k stanům svým, ó Israeli! nyní opatř dům
svůj Davide. Odšel tedy veškeren Israel
k stanům svým, * tak že nad syny israelskými 17
toliko, kteříž bydlili v městech judských, kra-
loval Roboam. * A když poslal král Roboam 18
Adorama, kterýž byl nad platy, uházeli ho
kamením až do smrti, čímž král Roboam při-
nucen byl, aby vsedna na vůz utekl do Je-
rusalema. * A tak odstoupili synové israelští 19
od domu Davidova až do dnešního dne.

---

25. *čtyři* etc. III. Král. 4, 26. praví se o čtyřidcíti tisících; z těch 16 tisíců ke 4 tisícům vozův náleželo, o nichž tuto mluví; ostatek, t. 24 tisícův ke 12 tisícům jízdných (o čemž v knihách Královských i teď), z nichž každý dva koně měl vedlé obyčeje královských dvorů.

29. *v knihách*, H. v slovích. — *proroka*, H. vidoucího. — *o*, J. proti.

1. *tam*, H. do Sichemu.

7. *povolíš*, J. zalíbíš se. — *přívětivě*, H. slova dobrá.

8. *mládenci*, H. dětmi.

9. *břemene*, H. jha, tak i níž.

18. *přinucen*, H. ssílil se. J. zděsil se, t. byv srdce choulostivého. Níž 13, 7.

Hlava 11.

Roboam B) jakkoli chtěl vojensky desatera pokolení sobě dobývati, však zbráněno jest mu od Boha skrze proroka; C) obrátiv se tedy k správě lidu svého, města dobře i zopravil i opatřil; D) kněžstvo a jiné pobožné Israele opouštějící k sobě přijal, s nimiž pobožně za tři léta živ jsa, požehnání boží při domě svém viděl.

Když pak přijel Roboam do Jerusalema,
shromáždil dům Judův a Beniaminův, sto a
osmdesáte tisíc výborných bojovníkův, aby
bojovali proti Israelovi a aby zase obráceno
2 bylo království k Roboamovi. * Tedy stala se
řeč Hospodinova k Semejášovi muži božímu
3 řkoucí: * Pověz Roboamovi synu Šalomou-
novu králi judskému a všemu lidu israelskému,
kterýž jest v pokolení Judově a Beniaminově,
4 řka: * Takto praví Hospodin: Netáhněte a ne-
bojujte proti bratřím svým, navraťte se je-
den každý do domu svého; nebo ode mne
stala se věc tato. I uposlechli rozkazu Ho-
spodinova a navrátili se, aby netáhli proti
5 Jeroboamovi. * I bydlil Roboam v Jerusalemě
6 a vzdělal města hrazená v Judstvě, * a vzdě-
7 lal Betlem, Etam a Tekue, * Betsur, Socho a
8 9 Odollam, * Get, Maresu a Zif, * Aduram, La-
10 chis a Azechu, * Sarau, Ajolon a Hebron,
kteráž byla v pokolení Judově a Beniaminově
11 města hrazená. * A když upevnil města hra-
zená, osadil v nich knížata a zdělal špižírny
12 k potravám, k oleji a vínu. * A v jednom
každém městě složil štíty a kopí a opatřil ta
města velmi dobře, a tak kraloval nad Judou
a Beniaminem.
13 Kněží také a Levitové, kteříž byli ve
všem Israeli, postavili se k němu ze všech
14 končin svých. * Opustili byli zajisté Levitové
předměstí svá i vládařství svá a odebrali se
do Judstva a do Jerusalema (protože je za-
vrhl Jeroboam a synové jeho, aby v úřadu
kněžském nesloužili Hospodinu, * a nařídil 15
sobě kněží k sloužení po výsostech ďáblům a
telatům, kterýchž byl nadělal). * A za nimi 16
ze všech pokolení israelských ti, kteříž od-
dali srdce své k hledání Hospodina Boha
israelského, přišli do Jerusalema, aby oběto-
vali Hospodinu Bohu otcův svých. * A tak 17
utvrdili království judské a ssílili Roboama
syna Šalomounova za tři léta, a po ta tři
léta chodili po cestě Davidově a Šalomounově.
Potom pojal sobě Roboam ženu jmenem 18
Mahalat dceru Jerimota syna Davidova a Abi-
hail dceru Eliaba syna Isaje, * kteráž mu 19
zplodila syny: Jehusa a Somoriáše a Zooma.
* A po té pojal Maachu dceru Absolonovu, 20
kteráž mu porodila Abiáše, Ettaje, Zizu a
Salomita. * Ale miloval Roboam Maachu dceru 21
Absolonovu nade všecky jiné ženy i ženiny
své; nebo byl pojal žen osmnácte a ženin še-
desáte, a zplodil dvadceti a osm synův a
šedesáte dcer. * Ustanovil pak Roboam Abiáše 22
syna Maachy za kníže a vývodu mezi bra-
třími jeho; nebo myslil ho ustanoviti králem;
* a opatrnosti užívaje rozsadil všecky jiné syny 23
své po všech krajích Judových a Beniami-
nových ve všech městech ohrazených, i dal
jim potravy hojně a nabral jim mnoho žen.

Hlava 12.

Roboam E) po třech letech opustiv Boha Sesakovi v poddanost přišel. A on zloupil i dům boží i králův. F) Navrátiv se k bezbožnosti, tak umřel.

I stalo se, když utvrdil království Ro-
boam a zmocnil je, opustil zákon Hospodinův
i všecken Israel s ním. * Stalo se, pravím, 2
léta pátého království Roboamova, že vytáhl

5. *v Judstvě*, t. království judském, jak níž v. 10. ukazuje.

11. *knížata*, t. syny své, jak níž v. 23. to vysvětluje.

12. *kopí*, t. všelijakou zbroj. — *kraloval*, H. měl Judu.

14. *zavrhl*, H. vzdálil. — *synové*, t. buď že synové k tomu radili, buď že skrze ně své zlé předsevzetí vykonal. — *nesloužili*, t. aby neučili, nenapomínali lidu, ani jakých služeb podlé svého povolání nevykonávali.

15. *ďáblům*, H. chlupáčům. Viz Lev. 17, 7.

17. *Šalomounově.* Vidí se z místa tohoto, jako i ze vší knihy Eklesiastes, že Šalomoun z pádu svého pokání činil; ačkoli nemohl ani modlářství docela vypléniti, ani služby boží právě napraviti, jako Manasses za časů svých. Níž 33, 12.

23. *opatrnosti*: příkladem Abrahama (Gen. 25, 6.). Tak níž (21, 3.) o Josafatovi. J. a (dal ho) učiti; (jiné) pak syny své rozsadil etc. — *rozsadil*, J. prospíval mimo jiné syny.

1. *opustil* etc., t. po těch třech letech, o nichž výš 11, 17.

2. *zhřešili*, H. přestoupili.

Sesak král egyptský proti Jerusalemu (nebo
3 byli zhřešili proti Hospodinu) * s tisícem a
dvěma sty vozův a s šedesáti tisíci jízdných;
pěšího pak lidu nebylo počtu, kterýž přitáhl
s ním z Egypta, totiž Lybiských, Suchitských
4 a Kušitských, * a pobral města hrazená, kteráž
byla v Judstvě, a přitáhl až k Jerusalemu.
5 * Tedy Semejáš prorok přišel k Roboamovi a
ku knížatům judským, kteříž se byli sebrali
do Jerusalema bojíce se Sesaka, a řekl
k nim: Toto praví Hospodin: Vy jste mne
opustili, i já také opouštím vás v rukou Se-
6 sakových. * I ponížili se knížata israelská i
král a řekli: Spravedlivý jest Hospodin.
7 * A když viděl Hospodin, že se ponížili, stalo
se slovo Hospodinovo k Semejášovi řkoucí:
Ponížilić jsou se; neshladím jich, ale dám
jim tudíž vysvobození, aniž se vyleje prchli-
8 vost má na Jerusalem skrze Sesaka. * Avšak
sloužiti jemu budou, aby zkusili, co jest to
mně sloužiti a sloužiti králům zemským!
9 * A tak vstoupiv Sesak král egyptský do Je-
rusalema, pobral poklady domu Hospodinova
i poklady domu královského, všecko to po-
bral; vzal i pavézy zlaté, kterýchž byl na-
dělal Šalomoun. * I nadělal král Roboam mí- 10
sto nich pavéz měděných a poručil je úřed-
níkům nad strážnými, kteříž ostříhali brány
domu královského. * A když král chodíval do 11
domu Hospodinova, přicházívali strážní a
nosili je; potom též zase přinášeli je do po-
koje strážných. * Když se pak ponížil, od- 12
vrátila se od něho prchlivost Hospodinova, a
neshladil ho docela; tak jakož se k Judovi
v dobrých věcech ohlašoval. * Tedy zmocnil se 13
král Roboam v Jerusalemě a kraloval; nebo
ve čtyřidcíti a v jednom letě byl Roboam,
když počal kralovati, a sedmnácte let kra-
loval v Jerusalemě městě, kteréž vyvolil Ho-
spodin ze všech měst pokolení israelských, aby
tam přebývalo jmeno jeho. Jmeno matky jeho
Naama ammonská. * Kterýžto činil zlé věci; 14
neb neustavil srdce svého, aby hledal Hospo-
dina. * Jiné pak věci Roboamovy první i posled- 15
ní zapsány jsou v knihách Semejáše proroka a
Adda proroka, kdež se vyčítá pořádek rodův,
ano i války mezi Roboamem a Jeroboamem,
kteréž byly po všecky dny. * I usnul Roboam 16
s otci svými a pochován jest v městě Davidově,
a kraloval Abiáš syn jeho místo něho.

Hlava 13.

II. Abiáš 1) začal kralovati 18. léta kralování Jeroboama a kraloval 3 léta; 2) vyzdvihl válku proti Jeroboamovi a spoleh na Boha pravého (což i vyznáním i modlitbou ukázal), šťastně zvítězil; nebo Bůh a) lid rozplášil, z nich do pětkrát sto tisíců pobito, a tak se mnohých měst Abiáš zmocnil; b) od té chvíle Jeroboama mrtvil, 3) potom umřel.

Léta osmnáctého krále Jeroboama kralo-
2 val Abiáš nad Judou. * Tři léta kraloval v Je-
rusalemě (a jmeno matky jeho bylo Michaja
dcera Urielova z Gaby) a byla válka mezi
3 Abiášem a Jeroboamem. * Pročež sšikoval Abi-
áš vojsko udatných bojovníkův čtyrykrát sto
tisíc mužů výborných. Jeroboam pak sšikoval
se proti němu maje osmkrát sto tisíc mužů
4 výborných velmi udatných. * I postavil se Abi-
áš na vrchu hory Semerom, kteráž byla mezi
horami efraimskými, a řekl: Slyšte mne, Jero-
5 boame i veškeren Israeli! * Zdaliž jste neměli
věděti, že Hospodin Bůh israelský dal krá-
lovství Davidovi nad Israelem na věky, jemu
i synům jeho smlouvou trvanlivou? * Ale lstivě 6
povstal Jeroboam syn Nabatův služebník Ša-
lomouna syna Davida a zprotivil se pánu svému.
* A sebrali se k němu lidé nevážní a bez- 7
božní a ssílili se proti Roboamovi synu Ša-
lomounovu; Roboam pak byv dítě a srdce
choulostivého, neodepřel jim zmužile. * Tak 8
vy nyní myslíte ssíliti se proti království Ho-
spodinovu, kteréž jest v ruce synův Davido-
vých, a jest vás veliké množství; máte také
při sobě telata zlatá, kterýchž vám nadělal
Jeroboam za bohy. * Zdaliž jste nezavrhli kněží 9

---

3. *Lybiských*: Lybie, Suchit a Kušit, krajiny okolo Egypta ležící. — *Suchitských*, jinak Trogloditských. — *Kušitských*, jinak Mouřenínských.
5. *bojíce se*, H. od tváři.
7. *tudíž*, J. poněkud.
8. *králům* etc., H. královstvím zemským.
9. *vstoupiv*, t. vojensky táhna. — *poklady*, t. dané sobě od krále i lidu za výplatu sebe.
12. *tak jakož*, J. i v Judovi dobře se dálo. J. nebo ještě v Judovi něco dobrého bylo. H. byly věci dobré.
13. *přebývalo*, H. položil.
14. *neustavil*, J. nepřipravil.
15. *proroka*, H. vidoucího.

5. *smlouvou* etc., H. smlouvou soli. Viz Num. 18, 19.
7. *bezbožní*, H. synové Belialovi. — *proti* etc., t. vším obyčejem na to se vydali, aby na nic se neohlédajíce, na odpor čelili; tak hned níže. — *choulostivého*, H. mladistvého.
8. *myslíte*, H. pravíte.
9. *posvěceny*, H. naplněny, t. kdožkoli chce, jest u vás knězem, ježto to jest proti nařízení božímu,

Hospodinových synův Aronových a Levitův,
a nadělali jste sobě kněží tak jako národové
jiných zemí? Kdožkoli přichází, aby posvěceny
byly ruce jeho volčetem mladým a sedmi
skopci, hned jest knězem těch, jenž nejsou
10 bohové. * Ale my přidržíme se Hospodina Boha
našeho, aniž jsme se ho spustili; kněží pak
přisluhující Hospodinu jsou synové Aronovi a
11 Levitové, kteříž konají práci svou * a pálí Ho-
spodinu zápaly každého jitra a každého ve-
čera, kadí také vonnými věcmi, spořádání
také chlebů na stole čistém a svícen zlatý
s lampami jeho spravují, aby hořely každého
večera, a tak my ostříháme nařízení Hospo-
dina Boha svého, ale vy strhli jste se jeho.
12 * Protož s námi jest Bůh vůdce náš a kněží
jeho a trouby zvučné, aby zněly proti vám.
Synové israelští nebojujte s Hospodinem Bo-
hem otcův svých, nebo nepovede se vám
13 šťastně. * Mezi tím Jeroboam obvedl své zá-
lohy, aby po zadu na ně připadli; a tak byli
Israelští před Judskými a zálohy ty byly jim
po zadu. * Tedy vidouce synové Judovi, an jim 14
boj nastává po předu i po zadu, zvolali k Ho-
spodinu a kněží troubili v trouby. * Učinili 15
také pokřik i jiní muži judští. I stalo se v tom
pokřiku mužův judských, ranil Bůh Jeroboama
i veškeren Israel před Abiášem a Judou.
* A tak utíkali synové israelští před Judou, 16
ale dal je Bůh v ruku jejich. * Nebo porazili 17
je Abiáš i lid jeho ranou velikou, tak že padlo
zbitých z Israele pětkrát sto tisíc mužův vý-
borných. * Protož sníženi jsou synové israelští 18
v ten čas a zmocnili se synové Judovi, nebo
zpolehli na Hospodina Boha otcův svých.
* I honil Abiáš Jeroboama a vzal mu některá 19
města: Bethel i vsi jeho, Jesaru i vsi jeho, a
Efron i vsi jeho. * Aniž se mohl zase ssíliti Je- 20
roboam po všecky dny Abiášovy. I ranil jej
Hospodin, tak že umřel. * Ale Abiáš zmocnil 21
se, kterýžto byl sobě pojal žen čtrnácte a zplo-
dil dvamecítma synův a šestnácte dcer. * Osta- 22
tek pak činův Abiášových a života jeho i řeči
jeho sepsáno jest v knihách proroka Adda.

Hlava 14.

III. Asa 1) za deset let držel v pokoji zemi; 2) pobožný, nebo a) vyvrátil modlářství, b) navedl lid ku pobožnosti; 3) šťastně opatřil a ohradil města; 4) ššikovav lid proti Zarovi Mouřenínu v údolí Sefata, žádal od Boha pomoci, a tak zvítěziv nad ním, s velikou kořistí do Jerusalema se navrátil s radostí.

Když pak usnul Abiáš s otci svými a po-
chovali jej v městě Davidově, kraloval Asa
syn jeho místo něho; za jeho dnů v pokoji
2 byla země deset let.*I činil Asa to, což se dobře
líbilo Hospodinu Bohu jeho; nebo zbořil oltáře
3 bohův cizích i výsosti, * a ztroskotal obrazy je-
4 jich a posekal háje jejich * a přikázal Judovi,
aby hledali Hospodina Boha otcův svých a
5 ostříhali zákona a přikázaní jeho. * Zkazil,
pravím, po všech městech judských výsosti a
slunečné obrazy, a bylo v pokoji království
6 za času jeho. * Zatím vzdělal města hrazená
v Judstvě, protože v pokoji byla země, aniž
jaká proti němu válka povstala těch let; nebo
Hospodin dal jemu odpočinutí.* I řekl lidu jud- 7
skému: Vzdělejme ta města a ohraďme je
zdmi a věžemi, branami i závorami, dokudž
země jest v moci naší; si, že jsme hledali Ho-
spodina Boha svého, hledali jsme ho a dal nám
odpočinutí odevšad. A tak stavěli a šťastně se
jim zvedlo. * Měl pak Asa vojsko těch, kteříž 8
nosili štíty a kopí, z pokolení Judova třikrát
sto tisícův a z Beniaminova pavézníků a
střelců dvě stě a osmdesáte tisícův, všickni ti
byli muži udatní. * I vytáhl proti nim Zara 9
Mouřenín, maje ve vojště tisíc tisícův a vozův

---

kterýž samo levitské pokolení k tomu vyvolil. — *skopci*, t. tím obřadem od vás vnově vymyšleným.

11. *nařízeni*, H. stráže.

12. *s námi* etc. Tuze a přísně se domlouvá tento král Abiáš na Israele pro opuštění obřadův zákonních, ne jinou příčinou, jakž se rozumí, než že zlý smysl při tom měl, zakládaje v samém toliko ostříhání jich zevnitřním, příjemnost a vzácnost před Bohem, tak aby jich Bůh proto i ochraňovati a zastávati byl povinen; ježto sic srdce jeho nebylo celé při Bohu, a jiná příčina byla ochrany boží. Viz o obém III. Král. 15, 3. 4.

13. *připadli*, H. přišli.

15. *ranil*, J. porazil.

17. *zbitých*, H. raněných.

19. *Bethel*, kdež to jedno tele bylo. III. Král. 12, 29.

22. *života*, H. cest. — *knihách*, H. midraš, t. knize tak nazvané, v níž, jakž praví, rodové králův vypsáni byli.

2. *to což*, H. což dobrého a pravého bylo před očima Hospodinovýma. — *zbořil*: s cesty sklidil. — *bohův* etc., H. cizího.

3. *obrazy*: sloupy.

4. *Judovi*, t. všechněm přislušejícím ku království Judovu.

5. *Zkazil*. To se pak ponejprv vůbec stalo, ale potom léta 15. kralování jeho i obzvláštně modlářství vyhledáváno a kaženo, ano i smlouva boží obnovena. Níž 15, 8. — *slunečné* etc. Viz o tom Lev. 26, 30. — *za času jeho*, H. před tváří jeho.

7. *v moci* etc., H. před tváří naší.

8. *štíty*. Viz výš 11, 12.

9. *Mouřenín*, H. Kušitský. Výš 12, 3. — *Maresa*,

10 tři sta, a přitáhl až k Mareso. * Vytáhl též i
Asa proti němu. I ššikovali vojska v údolí
11 Sefata u Maresy. * Tedy volal Asa k Hospodinu Bohu svému a řekl: O Hospodine, neníť
u tebe rozdílu v spomáhaní buď ve mnoze neb
v málo, kteříž nemají síly; pomoziž nám Hospodine Bože náš; nebo v tebeť doufáme a
ve jmeně tvém jdeme proti množství tomuto;
Hospodine ty jsi Bůh náš, nechť nemá moci
12 proti tobě bídný člověk. * I ranil Hospodin
Mouřeníny před Asou a před lidem judským,
13 tak že utíkali Mouřenínové. * A honil je Asa
i lid, kterýž byl s ním, až do Gerary, i padli
z Mouřenínů tak mnozí, že se nijakž otaviti
nemohli; nebo potříni jsou před Hospodinem
a před vojskem jeho. I odnesli onino kořistí
velmi mnoho. * Nad to pobili všecky obyvately 14
měst vůkol Gerary, strach zajisté Hospodinův
připadl na ně. I vzebrali všecka města, nebo
mnoho kořistí v nich bylo. * Též i obyvately 15
v stanech při dobytcích vybili, a zajavše ovec
velmi mnoho a velbloudův navrátili se do
Jerusalema.

Hlava 15.

Asa 5) Azariáše od Boha poslaného poslechnuv, a) vyhubil modlářství, b) Bohu sebe i lid v smlouvu upřímě vydal, c) matku svou pro modlářství se stolce složil, d) Bohu dary obětoval a tak až do 35. léta kralování pokojné měl.

Tehdy na Azariáše syna Obedova sstoupil
2 Duch boží. * Pročež vyšed vstříc Asovi řekl
jemu: Slyšte mne, Aso i všecko pokolení Judovo a Beniaminovo: Hospodin byl s vámi,
dokudž jste byli s ním; a budete-li ho hledati, najdete ho; pakli ho opustíte, opustíť
3 vás. * Po mnohé zajisté dny Israel jest bez
pravého Boha a bez kněží učitelův i bez
4 zákona. * Ježto kdyby se v úzkosti své k Hospodinu Bohu israelskému byli obrátili a hle-
5 dali ho, byliťby ho nalezli. * Ale časův těchto
není bezpečno vycházeti ani vcházeti; nebo
nepokoj veliký jest mezi všemi obyvateli země,
6 * tak že šlapá národ po národu a město po
městu, protože Bůh kormoutí je všelijakými
7 úzkostmi. * Protož vy posilňte se a neopouštějte rukou svých, nebo má svou mzdu práce
8 vaše. * A když slyšel Asa slova ta a proroctví Azariáše syna Obedova proroka, posílil
se a vyplénil ohavnosti ze vší země judské
a beniaminské i z měst, kteréž byl vzal na
hoře Efraim, a obnovil oltář Hospodinův,
kterýž byl před síní Hospodinovou. * Potom 9
shromáždil všecko pokolení Judovo i Beniaminovo, a příchozí s nimi z krajiny Efraimovy,
Manassesovy a Simeonovy; nebo jich bylo
uteklo k němu z lidu israelského velmi mnoho
vidouce, že Hospodin Bůh jeho jest s ním.
* I sebrali se do Jerusalema třetího měsíce 10
patnáctého léta kralování Asova. * A obětovali Hospodinu ten den z kořistí, kteréž byli 11
přihnali, volův sedm set a ovcí sedm tisíc.
* A vešli v smlouvu, aby hledali Hospodina 12
Boha otcův svých z celého srdce svého a ze
vší duše své; * a kdožby koli nehledal Hospodina Boha israelského, aby byl usmrcen, 13
buď malý neb veliký, buď muž neb žena.
* I přisáhli Hospodinu hlasem velikým se zvukem na trouby i na pozauny. * Veškeren za- 14
jisté lid judský radoval se z přísahy té; nebo 15
celým srdcem svým přisáhli a se vší ochotností hledali ho a nalezli jej. * I dal jim od-

město v pokolení Judově. Jos. 15, 44., vlast Micheáše proroka.

12. *Mouřeníny*, H. Kušitské, tak hned.

13. *že se* etc., J. že z nich žádný živ nezůstal.

15. *obyvately*, H. stany, t. boudníky arabské, kteříž v končinách filistinských a idumejských byli, kudyž přišlo utíkati Mouřenínům. I. Par. 4, 41.

1. *sstoupil*, H. byl. Viz Soud. 3, 10.

3. *pravého*, H. pravdy. — *bez kněží* etc., H. bez kněze učitele.

5. *není*, t. hned od počátku roztržení království až dosavád. — *bezpečno* etc., H. pokoje vycházejícímu neb vcházejícímu. — *nepokoj*: strachové, zbouření, zkormoucení.

6. *šlapá*, H. stírá se národ od národu etc., viz pohrůžky o tom předpověděné, III. Král. 14, 10., a začetí jich III. Král. 15, 27.

7. *Protož* etc. Závírka s napomenutím; což jsou dobře v obnovování a napravování boží pocty započali, aby to udatně i konali.

8. *Obedova*. Nic není neobyčejného, že i na syny jmena otcovská se přenášejí; tak tuto, neb sic sloul Azariáš, výš v. 1. — *vyplénil*: sklidil. — *z měst*, o nichž výš 13, 19. — *oltář*: a tak i síň; pročež vidí se, že síní novou slove, níž 20, 5. — *síní*, o níž výš 8, 12.

9. *Simeonovy*. Odtud se vidí, že při rozdvojení se království někteří z pokolení Simeonova na blízce s Israelskými bydlící, odtrhli se od Judy, ačkoli sic jináč pokolení Simeonovo Judy se přidrželo za času kralování domu Davidova. I. Par. 4, 31. etc.

10. *měsíce*, kteréhož se přiházi slavnost téhodnů podlé božího rozkázaní. Exod. 23. 16.

15. *ochotností*: vůlí.

16 počinutí Hospodin se všech stran. * Nad to
i Maachu matku svou ssadil Asa král, aby
nebyla královnou, protože byla vzdělala v háji
hroznou modlu; i podťal Asa modlu tu hroz-
nou a zdrobil i spálil ji při potoku Cedronu.
17 * Ačkoli výsosti nebyly vždy zkaženy v lidu
israelském, srdce však Asovo bylo celé po
všecky dny jeho. * Vnesl také ty věci, kteréž 18
posvěceny byly od otce jeho, i to, čehož sám
posvětil, do domu božího, stříbro, zlato i ná-
doby. * A nebylo války až do léta třidcátého 19
pátého kralování Asova.

Hlava 16.

Asa 6) chtěje odehnati krále Basu israelského od sebe, utekl se k syrskému Benadadovi a dal mu poklady veliké. Pročež byv od Hanani proroka potrestán, naň se rozhněval a jej do vězení s utiskováním lidí dobrých dal; 7) a tak odvrátiv se od Boha, v nemoci své jej nehledav umřel, ač slavně pochován jest.

Léta třidcátého šestého kralování Asova
vytáhl Basa král israelský proti Judovi a stavěl
Ramu, aby nedal žádnému vyjíti ani jíti k Asovi
2 králi judskému. * Tedy vzav Asa stříbro i
zlato z pokladův domu Hospodinova i domu
královského, poslal k Benadadovi králi syr-
3 skému, kterýž bydlil v Damašku, řka: * Smlou-
va jest mezi mnou a mezi tebou, mezi otcem
mým a mezi otcem tvým; ai, posílámť teď
stříbro a zlato; jdi, zruš smlouvu svou s Ba-
sou králem israelským, ať odtrhne ode mne.
4 * I uposlechl Benadad krále Asy a poslal
knížata s vojsky svými proti městům israel-
ským, i dobyli Ahionu a Danu, též Abelmaimu,
i všech měst Neftalimových, v nichž měli
5 sklady. * To když uslyšel Basa, přestal sta-
6 věti Ramu a zanechal díla svého. * V tom
Asa král pojal veškeren lid judský a pobrali
kamení z Ramy i dříví, z něhož stavěl Basa, a
vystavěl z něho Gabu a Masfu.
7 V ten pak čas přišel Hanani prorok
k Asovi králi judskému a řekl mu: Že jsi
zpolehl na krále syrského a nezpolehl jsi na Ho-
spodina Boha svého, proto ušlo vojsko krále syr-
ského z ruky tvé.* Zdaliž jsou Kušitští a Lybišti 8
neměli vojsk velmi velikých s vozy a jezdci ná-
ramně mnohými; a když jsi zpolehl na Hospodi-
na, vydal je v ruku tvou? * Oči zajisté Hospodi- 9
novy spatřují všecku zemi, aby dokazoval síly
své při těch, kteříž jsou k němu srdce upřímého;
bláznivě jsi učinil v té věci, protož od toho
času budou proti tobě války. * Tedy rozhně- 10
vav se Asa na proroka, dal ho do vězení;
neb se byl rozhněval na něj pro tu věc, a
utiskal Asa některé z lidu toho času. * O ji- 11
ných pak věcech Asových prvních i posle-
dních zapsáno jest v knihách o králích jud-
ských a israelských. * Potom léta třidcátého 12
devátého kralování svého nemocen byl Asa
na nohy své těžkou nemocí; avšak v nemoci
své nehledal Boha, ale zpolehl v lékařích.
* A tak usnul Asa s otci svými a umřel léta 13
čtyřidcátého prvního kralování svého. * A 14
pochovali ho v hrobě jeho, kterýž byl vy-
tesal sobě v městě Davidově; a položili ho
na lůžku, kteréž byl naplnil vonnými věcmi
a mastmi dílem líkárnickým připravenými, i
pálili to jemu ohněm velmi velikým.

Hlava 17.

IV. Josafat 1) šťastný správce Hospodinův; 2) pobožný, obnovil zajisté skrze vyslance pobožné po městech pobožnost; 3) pročež Bůh jemu okolní v poddanost a domácí v ochotnou poslušnost přivedl.

I kraloval Josafat syn jeho místo něho
2 a zmocnil se Israele. * I osadil lidem válečným
všecka města hrazená v Judstvě a postavil
stráž v zemi judské a v městech Efraimových,

17. *celé*, t. při Hospodinu, jakž se dokládá III. Král. 15, 14.

19. *pátého*, t. od roztržení se království judského a israelského; sic toliko patnáctý rok byl kralování Asova. Nebo Roboam kraloval 17 let, Abiáš 3, přidej těchto 15, učiní 35. Že pak dí: Kralování Asova, to proto, že často království od národu a někdy od osob království držících jmena berou.

1. *třidcátého šestého*, t. 16. vedlé počtu výš při v. 19.

7. *prorok*, H. vidoucí, otec proroka Jehu, o němž III. Král. 16, 7. Níž 19, 2. — *z ruky tvé.* Jakoby řekl: Marnou jsi věc před sebe vzal, obrátiv se k Syrským o pomoc; nebo hned, jakž oni odtáhnou, budeš míti nepřítele, kterýž tě ustavičně válkou stíhati bude. Níž v. 9. III. Král. 15, 6.

9. *dokazoval* etc., J. aby posiloval těch etc. — *upřímého*, H. dokonalého.

10. *proroka*, H. vidoucího. — *vězení*, H. domu podvrácení.

14. *v hrobě*, H. v hrobích. — *to jemu*, t. hrob jeho těmi vonnými věcmi pálíce je vykuřovali podlé obyčeje královského. Níž 21, 19.

2. *stráž*, t. vojáky.

3 kteráž byl zdobýval Asa otec jeho. * A byl
Hospodin s Josafatem; nebo chodil po cestách
Davida otce svého prvních, aniž hledal model;
4 * ale Boha otce svého hledal a v přikázaních
jeho chodil, aniž následoval skutkův lidu
5 israelského. * I utvrdil Hospodin království
v ruce jeho, a dal veškeren lid judský dary
Josafatovi, tak že měl bohatství a slávy hojně.
6 * A nabyv udatného srdce k cestám Hospodinovým,
zkazil přes to také i výsosti a háje
v Judstvě.
7 Léta pak třetího království svého poslal
knížata svá: Benhaile, Obdiáše, Zachariáše,
Natanaele a Micheáše, aby učili v městech
8 judských, * a s nimi Levity: Semeiáše, Nataniáše,
Zabadiáše, Asaele, Semiramota, Jonatana,
Adoniáše, Tobiáše a Tobadoniáše Levity,
a s nimi: Elisama a Jorama kněží;
9 * kteřížto učili v Judstvě, majíce s sebou knihu
zákona Hospodinova; chodili pak vůkol po
10 všech městech judských vyučujíce lid. * I byl
strach Hospodinův na všech královstvích
zemí, kteréž byly vůkol Judstva, tak že nebojovali
proti Josafatovi. * Nýbrž i Filistinští 11
přinášeli Josafatovi dary a berni uloženou;
Arabští také přiháněli jemu dobytky, skopcův
po sedmi tisících a sedmi stech, též kozlův
po sedmi tisících a sedmi stech * I prospíval 12
Josafat a rostl až na nejvýš, a vystavěl
v Judstvě zámky a města k skladům.
*A práci mnohou vedl při městech judských, 13
muže pak válečné a slovútné měl v Jerusalemě.
A tento jest počet jich po domích otcův 14
jejich, z Judy knížata nad tisíci: Ednáš kníže
a s ním udatných rytířů třikrát sto tisíc,
* a po něm Johanan kníže a s ním dvě stě a 15
osmdesáte tisíc, * po něm Amasiáš syn Zechri, 16
kterýž se dobrovolně byl oddal Hospodinu, a
při něm dvakrát sto tisíc mužův udatných.
* Z pokolení pak Beniaminova muž udatný 17
Eliada a s ním z lidu zbrojného s lučišti a
pavézami dvakrát sto tisíc, * a po něm Jo- 18
zabad a s ním sto a osmdesáte tisíc spůsobných
k boji. * Ti sloužili králi kromě těch, 19
kteréž byl osadil král po městech hrazených po
všem Judstvě.

Hlava 18.

Josafat 4) spřízniv se s Achabem k žádosti jeho, však proti radě Micheášově vytáhl proti Syrským.

I měl Josafat bohatství a slávu velmi
2 velikou a spříznil se s Achabem. * Přijel pak
po několika letech k Achabovi do Samaří, a
nabil Achab ovcí a volův hojně pro něj a
pro lid, kterýž byl s ním, a namlouval ho, aby
3 táhl do Ramotu v Galadě. * Nebo řekl Achab
král israelský Josafatovi králi judskému:
Potáhneš-li se mnou do Ramotu galadského?
Odpověděl jemu: Jakž jsem já, tak jsi ty,
jako lid tvůj, tak lid můj, a s tebouť budu
4 v tom boji. * Řekl také Josafat králi israelskému:
Zeptej se medle dnes na slovo Ho-
5 spodinovo. * I shromáždil král israelský prorokův
svých čtyři sta mužův a řekl jim: Máme-li
jeti do Ramotu galadského na vojnu čili
tak nechati? I řekli: Táhni, neboť dá je Bůh
6 v ruku královu. * Tedy řekl Josafat: Což již
není zde proroka Hospodinova žádného, aby-
7 chom se ho zeptali? * Odpověděl král israelský
Josafatovi: Ještě jest muž jeden, skrze
něhožby se mohl poraditi s Hospodinem, ale
já ho nenávidím, protože mi nikdy nic dobrého
neprorokuje, ale vždycky všecko zlé;
tenť jest Micheáš syn Jemlův. Ale Josafat
řekl: Nechť tak nemluví král. * Protož povolav 8
král israelský komorníka jednoho řekl: Přiveď
sem rychle Micheáše syna Jemlova.
* (Mezi tím král israelský a Josafat král 9
judský seděli jeden každý na stolci svém,
odíni jsouce rouchem královským; seděli pak
v placu u vrat brány samařské a všickni proroci
prorokovali před nimi. * Kdežto Sedekiáš 10
syn Chananův udělal sobě byl i rohy železné
a řekl: Takto praví Hospodin: Těmito trkati
budeš Syrské, dokudž jich nepohubíš. * Tak 11
podobně všickni proroci prorokovali řkouce:
Jeď do Ramotu galadského a šťastně se povede;
nebo dá je Hospodin v ruku královu.)

3. *model*, t. pomoci od nich, H. Baalim.
5. *Josafatovi*, tím jej za svého krále vyznávajíce, jako I. Král. 10, 27.
6. *udatného*, H. vysokého. — *výsosti*, t. kteréž ještě buď zůstávaly, buď znovu vzdělány byly.
7. *knížata* etc., J. poslal (některé z Levitů a kněží) s knížaty etc., kteréž k tomu zvláštně z jiných vybral, skrze něžby stav církve pokleslý napravoval, lid vyučoval a jako mocí svou v tom zevnitřním spůsobě k boží službě přidržel.
11. *berni*, H. stříbro, cla.
13. *práci* etc., J. a mnoho dobrého vzdělal při městech judských, (maje) etc.
16. *oddal*, t. k obhajování lidu božího s ochotnou, t. a udatnou myslí.
19. *těch*, o nichž v. 2.

1. *s Achabem*, t. pojav Atalii dceru Achabovu za manželku Joramovi synu svému.
7. *vždycky*, H. po všecky dny své.
9. *proroci*, t. krále israelského.

12 * V tom posel ten, kterýž šel, aby zavolal
Micheáše, mluvil jemu řka: Ai, slova proroků
v těch jedněmi ústy předpovídají dobré věci
králi; medle buď řeč tvá jako řeč kterého
13 z nich, a mluv dobré věci. * Jemuž řekl Micheáš:
Živ jest Hospodin, že cožkoli vyřkne
14 Bůh můj, to mluviti budu. * A když přišel ku
králi, řekl král k němu: Micheáši, máme-li
jeti proti Ramotu galadskému na vojnu čili tak
nechati? Kterýžto řekl: Táhněte a šťastně
se vám povede, i budou dáni v ruku vaši.
15 * Ještě řekl k němu král: I kolikkrát tě mám
přísahou zavazovati, aby mi nemluvil nic
jiného než pravdu ve jmeně Hospodinově?
16 * Protož řekl: Viděl jsem veškeren lid israelský
rozptýlený po horách jako ovce, kteréž nemají
pastýře; nebo řekl Hospodin: Nemajíť
pána tito; navrať se jeden každý do domu
17 svého v pokoji. * I řekl král israelský Josafatovi:
Zdaliž jsem neřekl, že mi nebude
18 prorokovati nic dobrého, ale všecko zlé? * Řekl
dále: Protož slyšte slovo Hospodinovo: Viděl
jsem Hospodina sedícího na trůnu svém a
všecko vojsko nebeské stojící po pravici i
19 po levici jeho. * I řekl Hospodin: Kdo oklamá
Achaba krále israelského, aby vytáhl a padl
u Ramotu galadského? A když pravil ten toto
20 a jiný pravil jiné, * tož vyšel jakýsi duch a postaviv
se před Hospodinem řekl: Já ho oklamám.
Hospodin pak řekl jemu: Jakým spů-
21 sobem? * Odpověděl: Vyjdu a budu duchem
lživým v ústech všech proroků jeho. Kterýžto
řekl: Oklamáš a dovedeš toho, jdiž a učiň
22 tak. * Protož, ai, jižtě dal Hospodin ducha lživého
v ústa proroků tvých těchto, ježto však
23 Hospodin mluvil zlé proti tobě. * Tedy přistoupiv
Sedekiáš syn Chananův dal políček
Micheášovi a řekl: Kterouž jest cestou odšel
duch Hospodinův ode mne, aby mluvil tobě?
* Odpověděl Micheáš: Ai, uzříš v ten den, 24
když vejdeš do nejtajnějšího pokoje, aby se
skryl. * I řekl král israelský: Jměte Micheáše 25
a doveďte ho k Amonovi knížeti města a
k Joášovi synu královu * a díte: Takto praví 26
král: Dejte tohoto do žaláře a dávejte mu jísti
maličko chleba a maličko vody, dokudž se
nenavrátím v pokoji. * Ale Micheáš řekl: 27
Jestliže se ty navrátíš v pokoji, tedyť nemluvil
Hospodin skrze mne. Přes to řekl: Slyštež
to všickni lidé. * A tak táhl král israelský 28
a Josafat král judský proti Ramotu galadskému.
* I řekl král israelský k Josafatovi: 29
Změním já se, když půjdu k bitvě; ale ty
oblec se v roucho své. I změnil se král israelský
a jeli k bitvě.* Král pak syrský přikázal 30
byl vojvodám nad vozy svými řka: Nebojujte
proti malému ani proti velikému, než proti samému
králi israelskému. * I stalo se, když voj- 31
vodové nad vozy uzřeli Josafata, řekli: Král
israeský jest; takž se obrátili proti němu, aby
bojovali. Tedy zkřikl Josafat, a Hospodin
spomohl jemu a odvrátil je Bůh od něho.
* Nebo uzřevše vojvodové nad vozy, že on 32
není král israelský, obrátili se od něho. * Muž 33
pak nějaký střelil z lučiště náhodou a prostřelil
krále israelského v těch místech, kdež se brně
spojuje. Pročež řekl vozkovi svému: Obrať se
a vyvez mne z vojska, nebo jsem nemocen.
* I rozmohla se bitva v ten den. Král pak isra- 34
elský stál na voze proti Syrským až do večera, i
umřel v západ slunce.

Hlava 19.

Pročež (Josafat) i od Jehu proroka potrestán jest, kteréžto potrestání přijav vděčně, o navedení lidu k řádům a právům božím se staral.

Když se pak navracoval Josafat král
judský do domu svého v pokoji do Jerusalema,
2 * vyšel jemu vstříc Jehu syn Hananiův prorok
a řekl králi Josafatovi: Zdaližs bezbožnému
měl pomáhati a ty, jenž nenávidí Hospodina,
milovati? Pro tu příčinu vzbudils proti sobě
hněv Hospodinův. * Ale však nalezly se věci 3
dobré při tobě, že jsi vysekal háje ze země
a nastrojil srdce své, aby hledal Boha.
* I bydlil Josafat v Jerusalemě; a zase projel 4

16. *řekl*, t. Micheáš.
19. *oklamá*: namluví, svede.
20. *Jakým*, H. V čem.
21. *dovedeš*, H. přemůžeš.
24. *do nejtajnějšího* etc., J. z pokoje do pokoje.
26. *maličko* etc., H. chleba úzkosti a vody trýznění.
33. *náhodou*, H. v prostosti své. — *kdež se* etc., H. mezi spojením a brní. — *se*, H. rukou svou.
34. *stál*, J. pozdržoval vozův svých, t. aby se nerozpakovali a v utíkání nedali, vždy sám svou přítomností chtěl jich pozdržovati a posilovati.
2. *prorok*, H. vidoucí, o němž výš 16, 7. — *bezbožnému*, t. Achabovi a israelským vojskům. Výš 18, 3. etc.
3. *vysekal*. Výš 17, 4. 6.
4. *bydlil*, J. odpočinul, t. správu královskou Joramovi poručiv a náboženství ponapraviv, jakž dále vypravuje. — *zasc* etc., J. obrátiv se, t. pokání učiniv, projel. — *od Bersabe*, t. od jedněch končin království až do druhých.

všecken lid od Bersabe až k hoře Efraimově, a
navrátil je k Hospodinu Bohu otcův jejich.
5 * A ustanovil soudce v zemi po všech městech
judských hrazených v jednom každém městě.
6 * Tedy řekl soudcům: Vizte jak co činíte;
nebo nevedete soudu za člověka, ale za Hospodina,
kterýžto vám přítomen jest při vy-
7 konávání soudu. * A protož budiž bázeň Hospodinova
při vás, ostříhejte toho a čiňte tak;
neboť není u Hospodina Boha našeho nepravosti,
tak aby šetřiti měl osob aneb přijí-
8 mati dary. * Tak i v Jerusalemě ustanovil
Josafat některé z Levitův a z kněží a z knížat
otcovských čeledí israelských k soudu Hospodinovu
a rozeznávání pří těch, kteřížby se obra-
9 celi o to do Jerusalema. * A přikázal jim řka:
Takž dělejte v bázni Hospodinově, u víře a
v srdci upřímém; * a při všeliké rozepři, kte- 10
rážby přišla před vás od bratří vašich, kteříž
bydlí v městech svých, buď mezi krví a krví,
mezi zákonem a přikázaním, ustanoveními a
soudy; napomenete jich, aby nehřešili proti
Hospodinu, tak aby nepřišla prchlivost jeho
na vás ani na bratří vaše; tak čiňte a neuvoďte
na sebe viny. * A ai, Amariáš kněz 11
nejvyšší mezi vámi bude ve všech věcech
Hospodinových, a Zabadiáš syn Ismaelův vývoda
domu Judova ve všeliké věci královské,
máte také Levity správce mezi sebou; posilňtež
se a zmužile sobě počínejte, a budeť Hospodin
s tím, kdož bude dobrý.

Hlava 20.

Josafat 5) proti Moabským a Ammonitským s vzýváním jmena božího vytáhnuv, a) slyšel proroctví Jahaziele o šťastném vítězství, b) viděl nepřátel zbití, c) kořist tři dni snášel, d) po vítězství s veselím do Jerusalema se navrátil, e) tam pokojně panoval; 6) stovaryšiv se s Ochoziášem israelským bezbožným, naveden byl, aby spolu lodí poslali do Tarsu. Pročež potrestán jest od Boha a) řečí prorockou, b) roztřiskáním lodí.

I stalo se potom, že přitáhli synové Moabovi
a synové Ammonovi a s nimi někteří
od Ammonitských proti Josafatovi na vojnu.
2 *A přišedše někteří oznámili Josafatovi řkouce:
Přitáhlo proti tobě množství veliké z krajiny
zámořské, ze země syrské, a ai, jsou v Asa-
3 sontamaru, jenž jest Engaddi. * I ulekl se a
obrátil Josafat tvář svou k hledání Hospodina
4 a vyhlásil půst všemu lidu judskému. * A tak
shromáždil se lid judský, aby hledali Hospodina;
také i ze všech měst judských sešli se
5 hledati Hospodina. * Tedy stál Josafat v shromáždění
judském a jerusalemském v domě
6 Hospodinově před síní novou * a řekl: Hospodine
Bože otcův našich, zdaliž ty sám nejsi
Bohem na nebi? zdaliž ty nepanuješ nade
všemi královstvími všech národův? zdaliž
v ruce tvé není síly a moci, tak že není
kdoby se mohl postaviti proti tobě? * Zdaliž 7
jsi ty, Bože náš, nevyhnal obyvatelův země
této před tváří lidu svého israelského a dal
jsi semeni Abrahama milovníka svého na věky?
* Kteřížto bydlili v ní a vzdělali tobě 8
v ní svatyni jmenu tvému řkouce: * Jestližeby 9
na nás přišli zlé věci, buď meč pomsty, buď
morová rána, buď hlad, postavíme se před
tímto domem a před tebou (poněvadž jmeno
tvé jest v domě tomto) a budeme volati
k tobě v úzkostech svých; i vyslyšíš nás a
vysvobodíš. * A nyní, ai synové Ammonovi 10
a Moabovi a z hory Seir, skrze něž jsi nedopustil
jíti Israelovi, když se brali ze země

---

6. *nevedete* etc., H. nesoudíte člověku, ale Hospodinu; aneb na místě člověka, ale na místě Hospodina. — *vykonávání* etc., H. věcech neb správách soudu.

7. *toho*, t. spravedlnosti aneb zákona, a čiňte (tak), t. soud a právo.

8. *k soudu Hosp.*, t. při věcech posvátných. — *pří*, t. při věcech světských, t. pokudžby koli co slušelo kněžím a Levitům podlé zákona. Deut. 17, 8. — *do Jerusalema*, t. buď soudcové jiní při nesnadnějších přech, aneb strany sobě odporné, úsudků a výpovědí místných žádajíce; neb tak zákon ukazuje. Deut. hl. 17. J. kteréž tu obrátil do Jerusalema, t. k bydlení. Pakli se má slyšeti na ony, o nichž výš 11, 14.

9. *upřímém*, H. celém.

10. *a krví*, t. mezi vraždou a vraždou z úmyslu-li či z příhody se stala. — *neuvoďte*, J. nepoklesnete aneb nezhřešíte.

11. *Judova*, t. království. — *královské*, t. světské. — *správce*, kteříž vám, t. když byste se očkoli k nim na radu utíkali, místné odpovědi dávati mohou. — *zmužile*, H. čiňte. — *dobrý*, t. buď ze soudců, buď z těch, kdož k soudu státi budou.

1. *Ammonitských:* buď nastrojení neb od jejich pomezí. Někteří čtou z Idumejských.

2. *zámořské*, t. moře Slaného neb Mrtvého, kteréž Asfaltické slove. Nebo po té straně národové ti táhli proti Judovi. — *Asasontamaru*, o němž Gen. 14, 7.

3. *judskému*, t. všemu svému království.

5. *síní*, viz výš 18, 8.

9. *pomsty*, H. soudu.

10. *hory*, t. obyvatelé její.

egyptské, ale uhnuli se od nich a nepohubili
11 jich; * ai hle, oni odplácejí se nám přitáhše,
aby nás vyhnali z dědictví tvého, kteréž jsi
12 právem dědičným dal nám. * Bože náš, zdali
jich souditi nebudeš? v nás zajisté není žádné
síly proti množství tomuto velikému, jenž táhne
proti nám; aniž my víme, cobychom činiti
měli; toliko na tě obráceny jsou oči naše.
13 * Veškeren také lid judský stáli před Ho-
spodinem, též i dítky jich, ženy i synové
jejich.
14 Jahaziel pak syn Zachariáše syna Bana-
iášova, syna Jehielova, syna Mataniášova,
Levita ze synův Asafových, nadšen jsa duchem
Hospodinovým u prostřed toho shromáždění
15 * řekl: Pozorujte veškeren Judo a obyvatelé
jerusalemští i ty králi Josafate, takto vám
praví Hospodin: Nebojtež se vy, ani se le-
kejte množství tohoto velikého; nebo ne váš
16 bude boj ale boží. * Zítra vytáhněte proti nim,
ai, oni potáhnou po stráni Sis, a naleznete
je při konci údolí na proti poušti Jeruel.
17 * Nebude potřebí vám bojovati v tom boji; po-
stavte se, stujte a vizte vysvobození Hospo-
dinovo při sobě, ó Judo a Jerusaleme; ne-
bojte se, aniž se strachujte; zítra vyjdete
18 proti nim, a Hospodin bude s vámi. * I sklonil
se Josafat tváří k zemi a veškeren lid judský
i obyvatelé jerusalemští padli před Hospodi-
19 nem klanějíce se Hospodinu. * Vstali pak Le-
vitové ze synův Kaatových a ze synů Kore,
aby chválili Hospodina Boha israelského hla-
20 sem velikým a vysokým. * Potom vstavše ráno
vytáhli na poušť Tekue; a když vycházeli, stál
Josafat a řekl: Slyšte mne Judo a obyvatelé
jerusalemští: Věřte v Hospodina Boha svého,
a stane se vám věrně; věřte prorokům jeho,
21 a šťastně se vám povede. * A tak poradiv
se s lidem postavil zpěváky, kteřížby zpívali
Hospodinu a chválili okrasu svatosti jeho,
a kdyžby vycházeli ššikovaní k boji, aby oni
napřed šli a říkali: Oslavujte Hospodina, ne-
22 bo na věky trvá milosrdenství jeho. * Tu chvíli
pak, když oni začali svůj zpěv a chválení,
obrátil Hospodin ty, kteříž byli v zálohách, na
syny Ammona, Moaba a obyvately hory Seir,
ježto však byli přitáhli proti Judovi a tak
sami se bili. * Nebo povstali synové ammonští 23
a moabští proti obyvatelům hory Seir, aby
zmordovali a shladili je; a když dokonali boj
proti obyvatelům hory Seir, pomáhali sobě
vespolek a hubili jedni druhé. * Mezi tím lid 24
judský přitáhl k stráži, kteráž jest na poušti,
a uzřeli to množství, a ai, mrtví leží na zemi,
aniž kdo z nich ušel. * Pročež přistoupil Jo- 25
safat s lidem svým, aby rozebrali loupeže jich,
a nalezli u nich hojnost zboží i klénotův na
tělích zbitých. I rozbitovali to vše mezi sebou,
tak že všeho unesti nemohli; za tři dni dělili
ty loupeže, protože jich mnoho bylo. * V den 26
pak čtvrtý shromáždili se do údolí Berachah.
*A že tu dobrořečili Hospodinu, protož nazvali
jmeno místa toho údolí Berachah až do dnešního
dne.* Zatím obrátili se všickni muži judští a jeru- 27
salemští a Josafat před nimi, aby se navrátili
do Jerusalema s veselím; nebo byl obveselil
je Hospodin vysvobodiv je od nepřátel jejich.
* I vešli do Jerusalema s loutnami a harfami 28
a trubami do domu Hospodinova. * Tedy při- 29
padl strach boží na všecka království zemská,
když uslyšeli, že Hospodin bojoval proti ne-
přátelům lidu israelského. * A tak v pokoji 30
bylo království Josafatovo, nebo odpočinutí
dal jemu Bůh jeho ode všad. * Kraloval pak 31
Josafat nad Judou; ve třidcíti pěti letech
byl, když kralovati začal, a pětmecítma let
kraloval v Jerusalemě. Jmeno matky jeho
bylo Aziba dcera Selahiova. * A chodil po 32
cestě Asy otce svého, aniž se uchýlil od ní
čině to, což pravého jest před očima Hospodi-
novýma. * Avšak výsosti vždy nebyly zkaženy, 33
nebo ještě lid byl nenastrojil srdce svého
k Bohu otcův svých. * O jiných pak věcech 34
Josafatových prvních i posledních sepsáno jest
v knihách Jehu syna Hanani, kterémuž bylo
poručeno, aby to vložil do knih o králích
israelských.
Potom stovaryšil se Josafat král judský 35

---

11. *odplácejí*, t. za naše dobrodiní zlým se nám odměňují.

13. *judský*, t. ti všickni, kteříž tu byli, z jedné každé čeledi vždy někteří.

14. *nadšen* etc., H. byl nad ním Duch Hospodinův. Výš 25, 1.

16. *vytáhněte*, H. sstupte. — *Sis*, t. ležící mezi Tekuí a pouští Jeruel, o níž v tomto verši.

20. *věrně*, t. nebudete zmýleni, budete bezpečni. J. stále neb věrně se mějte. J. a budete silni.

21. *poradiv*, J. spořádav lid. — *okrasu*, J. důstojnost (boží), t. Boha. J. v okrase svaté.

22. *obrátil*, H. dal.

23. *zmordovali*, H. jako proklaté bez lítosti vraždili. — *jedni druhé*: muž bližního.

24. *na poušti*, t. Jeruel.

25. *klénotův*, H. nádob žádostivých.

26. *Berachah*, t. dobrořečení.

33. *výsosti*. Ačkoli Josafat zkazil výsosti (o čemž výš 17, 6.), však modlářství v tom lidu tak hluboce bylo se vkořenilo, že někteří i k těm místům zbořeným se navraceli a je opravovali; což aby jim z mysli a srdce docela vyníti měl, k tomuté jistě postačiti nemohl. — *otcův svých*, ačkoli jim Josafat pilně a bedlivě k tomu sloužil. Výš 17, 7. a 19, 4.

34. *v knihách*, H. v řečech Jehu, o němž výš 19, 2.

s Ochoziášem králem israelským, kterýž sobě
36 bezbožně počínal. * Stovaryšil se pak s ním
proto, aby nadělal lodí, kteréžby přecházely
37 do Tarsu; i nadělal lodí v Asiongaberu. * Protož
prorokoval Eliezer syn Dodášův z Maresy
proti Josafatovi řka: Jakž jsi se stovaryšil
s Ochoziášem, roztrhl Hospodin skutky tvé.
I ztroskotány jsou lodí a tak nemohli se plaviti
do Tarsu.

Hlava 21.

Josafat 7) pokojně umřel. V. Joram 1) jako prvorozený mezi bratřími království od otce dostal; 2) vrah bratří svých; 3) ve 32 letech byv, 8 let kraloval; 4) hrozný modlář, pročež jakkoli šetřil Davida Bůh, však dopustil, aby i po veliké porážce Idumští od něho odstoupili; 5) ssíliv se pak v modlářství, skrze psání Eliášovo slyšel boží proti sobě pohrůžku, jakož i nepřátelé shlukše se poplénili zemi se zavedením rodu jeho, potom i sám nemocí předivnou strápen jsa, umřel bez pláče lidu.

Potom usnul Josafat s otci svými a pochován
jest s nimi v městě Davidově. I kra-
2 loval Joram syn jeho místo něho. * Měl pak
bratří, syny Josafatovy tyto: Azariáše, Jahiele,
Zachariáše, Azariáše, Michaele a Safatiáše;
všickni ti byli synové Josafata krále judského.
3 * Kterýmžto byl dal otec jejich darův mnoho,
stříbra a zlata a věcí drahých s městy hrazenými
v Judstvu; království pak dal Joramovi,
4 protože on byl prvorozený. * I uvázal se Joram
v království otce svého, a zmocniv se
zmordoval všecky bratří své mečem, ano i
5 některé z knížat israelských. * Ve dvou a třidcíti
letech byl Joram, když počal kralovati, a
6 osm let kraloval v Jerusalemě. * A chodil po
cestě králův israelských, tak jako činil dům
Achabův; nebo dceru Achabovu měl za manželku,
a činil zlé věci před očima Hospodi-
7 novýma. * Hospodin však nechtěl zahladiti
domu Davidova pro smlouvu, kterouž byl
učinil s Davidem, a aby to naplnil tak, jakž
byl řekl, že dá jemu svíci i synům jeho po
8 všecky dny. * Ve dnech jeho odstoupili Idumští,
aby nebyli poddáni Judovi a ustanovili nad
9 sebou krále. * Pročež přitáhl Joram s knížaty
svými i se všemi vozy svými, a vstav v noci
porazil Idumské, kteříž jej byli obklíčili i vojvody
vozův jeho. * Však předse vytáhli se 10
Idumští z manství Judova až do tohoto dne.
Téhož času zprotivila se Lobna, aby nebyla
pod jeho mocí, protože opustil Hospodina
Boha otcův svých. * Přes to nadělal výsostí 11
po horách judských a uvedl v smilství obyvately
jerusalemské, nýbrž dostrčil je k tomu
jako i judské. * I přišlo k němu psaní od 12
Eliáše proroka řkoucího: Toto praví Hospodin
Bůh Davida otce tvého: Protože jsi nechodil
po cestách Josafata otce svého a po
cestách Asy krále judského; * ale chodil jsi po 13
cestě králův israelských a uvedl jsi v smilství
Judu i obyvately jerusalemské, tak jako jest
v smilství uvedl dům Achabův Israele; nad to i
bratří své, rodinu otce svého, lepší než jsi
sám, zmordoval jsi: * ai, Hospodin uvede 14
ránu velikou na lid tvůj a na syny tvé, na
ženy tvé a na všecko jmění tvé; * ty pak 15
nemocmi mnohými sevřín budeš, nemocí střev
svých, až z tebe i vyjdou střeva tvá pro nemoc
rozmáhající se den ode dne. * A tak vzbudil Ho- 16
spodin proti Joramovi ducha Filistinských a
Arabských, kteříž jsou při končinách Kušitských.
* Kteřížto vytáhše proti zemi judské 17
vtrhli do ní a rozchvátali všecko jmění, kteréž
se nalezlo v domě královském, ano i syny

36. *lodí.* Příkladem Šalomounovým, o němž III. Král. 9, 26. a II. Par. 9, 21.
37. Zjevný příklad toho, že Pán Bůh těch, kteříž se s modláři a lidmi bezbožnými přízní, bez trestání nenechává.

2. *judského,* H. israelského, t. i těch, kteříž se z Israele Judy přidrželi.
4. *uvázal,* H. povstal na království.
6. *manželku,* t. Atalii, o níž níže 22, 2.
7. *svíci,* viz III. Král. 11, 36.
8. *aby* etc., H. z područí Judova, tak níž v. 10.
9. *přitáhl,* t. do Seiru. IV. Král. 8, 21.
10. *vytáhli,* H. zprotivili se neb odstoupili. — *tohoto dne,* t. jak někteří smyslí do převedení babylonského, když i království Davidovo přítrž svou vzalo. — *opustil,* t. Juda, aneb prvotnost v pokolení tom držící, t. Joram.
11. *výsosti,* viz Lev. 26, 30. — *v smilství,* t. duchovním, jenž jest modlářství. Viz Num. 14, 33. — *dostrčil.* Jakoby řekl: Sami k tomu nakloněni byli, on pak maje je od toho odrážeti jsa králem, ještě je dostrčil. Podobných zlých věcí dosti se nalézá ve světě. Ekles. 10, 16. 17.
12. *Eliáše.* Ne žeby Eliáš tehdáž ještě někde zde zůstával, ale že prvé nežli vzat byl, o budoucím kralování Joramově duchem prorockým předzvěděl a napsal, což se k Joramovi potom jakýmkoli spůsobem doneslo. Tak prorokoval Isaiáš o Cyrovi (44, 25. etc.), a onen o Josiášovi (III. Král. 13, 2.). Bezbožný král musil slyšeti trestání nepřítomných, poněvadžby byl přítomných strpěti neuměl a nemohl. Nebo Eliáš že za času Josafata, prvé než syn jeho na království dosedl, vzat odsud, zjevně se znáti dává IV. Král. 3, 11.
13. *rodinu,* H. dům.
15. *nemocí* etc.: budeš nemocen na bolest střevní. — *den ode dne,* J. po dvě létě pořád.

jeho i ženy jeho, tak že mu nezůstalo žád-
ného syna, kromě Joachaze nejmladšího ze
18 synův jeho. * Potom pak po všem ranil jej
Hospodin na střevách jeho nemocí nezhojitel-
19 nou. * A když se to den po dni rozmáhalo, a
již čas vycházel přeběhnutí dvou let, vyšla
střeva i duše s neduhem jeho pro těžkost ne-
moci jeho, i umřel na hrozné bolesti; a ne-
pálil mu lid jeho vonných věcí, jako pálívali
otcům jeho. * Ve třidcíti a ve dvou letech 20
byl, když kralovati počal, a osm let kraloval
v Jerusalemě, a sešel tak, že po něm netoužili;
avšak jej pochovali v městě Davidově, ale ne
v hrobích královských.

Hlava 22.

VI. Ochoziáš 1) po vpádu Arabských pozůstav, ustanoven jest za krále od Jerusalemských, a) v létech 42, jediný rok kraloval, b) nebo nešlechetný byl pro zlé tovaryšstvo α) domácí, a) matky a b) rádcův, β) přespolní krále israelského; 2) pročež z dopuštění božího od Jehu (poněvadž Jorama nemocného navštěvoval) k tomu nastrojeného s Joramem, jak se koli dlouho skrýval, zabit jest, ač poctivého pohřbu pro otce svého došel. VII. Joáš A) před ukrutenstvím Atalie i s chůvou schován od Josabeti za 6 let.

Tedy ustanovili krále obyvatelé jerusa-
lemští Ochoziáše syna jeho nejmladšího místo
něho; nebo všecky starší byl pobil zástup
lotříků, kteříž přitáhli s Arabskými do ležení;
a tak kraloval Ochoziáš, syn Jorama krále
2 judského. * Ve čtyřidcíti a dvou letech byl
Ochoziáš, když kralovati počal, a jediný rok
kraloval v Jerusalemě. Jmeno pak matky
3 jeho bylo Atalia dcera Amri. * I on také
chodil po cestách domu Achabova, nebo
matka jeho nabádala jej k nepobožnosti.
4 * Protož činil zlé věci před očima Hospodi-
novýma jako dům Achabův, ty on měl zajisté
rádce po smrti otce svého k zahynutí svému.
5 * Nebo radou jejich se spravoval a táhl
s Joramem synem Achabovým králem israel-
ským na vojnu proti Hazaelovi králi syrskému
do Ramotu v Galadě, kdežto ranili Syrští
6 Jorama. * Kterýžto navrátil se, aby se hojil
v Jezraheli; nebo měl rány, kteréž mu uči-
nili v Ramotě, když bojoval s Hazaelem krá-
lem syrským. V tom Azariáš syn Jorama
krále judského sstoupil, aby navštívil Jorama
syna Achabova v Jezraheli, kterýž tam ne-
mocen byl. * Bylo pak to ku pádu obráceno 7
od Boha Ochoziášovi, že přišel k Joramovi.
Nebo jakž přišel, vyjel s Joramem proti Jehu
synu Namsi, kteréhož byl pomazal Hospodin,
aby vyplénil dům Achabův. * Tedy stalo se, 8
když mstil Jehu nad domem Achabovým, že
našel knížata judská a syny bratří Ochoziášo-
vých, kteříž sloužili Ochoziášovi, i zmordo-
val je. * Potom hledajíce i Ochoziáše jali jej, 9
an se pokrýval v Samaří, a přivedše ho
k Jehu zabili jej a pochovali; nebo řekli:
Syn jest Josafatův, kterýžto hledal Hospo-
dina celým srdcem svým. A tak nebylo žád-
ného více z domu Ochoziášova, kterýžby měl
moc k obdržení království. * Pročež Atalia 10
matka Ochoziášova vidouc, že umřel syn její,
vstavši pomordovala všecko símě královské
domu judského. * Ale Josabet dcera králova 11
vzala Joáše syna Ochoziášova a tajně ho
uchvátivši z prostředku synův královských,

---

17. *Joachaze.* Ten mnohá měl jmena. Viz IV. Král. 8, 24.

19. *rozmáhalo,* H. dálo neb bylo. — *dvou let,* t. od času předpověděného (výš v. 15.) aneb začátku nemoci jeho. — *hrozné,* H. zlé. — *otcům jeho,* t. bez těch obřadů, kterýchž při pohřebích královských užívali, jako při Asovi (výš 16, 14.), pochován.

20. *sešel* etc., J. sešel neměv (žádného) potěšení. J. sešel jsa (u všech) v pohrdnutí, avšak jej poch. etc. H. chodil neb odšel bez žádostí.

1. *Ochoziáše,* kterýž v předcházející hlavě v. 17. slove Joachaz. Tohoto krále i Joáše i Amaziáše pomíjí sv. Matouš, dosti na tom maje, ne aby všecky pořád vyčítal, ale pořádek rodu Kristova až do skonání království judského aby ukázal. Viz I. Par. 3, 17.

2. *Ve čtyřidcíti.* Jiní ten celý verš takto: Jehož matky (bylo) jmeno Atalia, dcera Amry majícího let (t. všeho i se svými potomky, t. Achabem, Ochoziášem, Joramem, královské důstojnosti užívání) dvě a čtyřidceti, při začátku kralování Ochoziáše, kterýž jediný rok kraloval v Jerusalemě. — *dcera,* t. vnučka Amrova, ale dcera Achabova. Viz IV. Král. 8, 18. 26.

3. *nabádala:* radila mu.

5. *radou* etc., H. v radě jejich chodil.

6. *nebo* etc., J. nebo bojovníci ranivše jej (pozůstali) s Hazaelem etc., t. nehonili Jorama, aby jmouce jej, vítězství dokonali.

7. *pádu,* H. pošlapání, t. Bůh za tou příčinou to naň vzložil, aby i on jako nohami Jehu šlapán byl, a tak s ostatky z Amry pošlými zahynul. Viz Jos. 11, 20. Soud. 9, 23. — *vyplénil,* H. vysekal.

8. *mstil* etc., H. soud konal s domem.

9. *v Samaří,* t. v království israelském.

11. *lůže,* na nichž (jak smyslí) kněží a Levitové jedni po druhých každého téhodne při chrámě sloužíce v noci odpočívali.

kteříž mordováni byli, schovala jej s chůvou
jeho v pokoji, kdež lůže byla. I skryla ho
Josabet dcera krále Jorama, manželka Jo-
jady kněze (neb ona byla sestra Ochoziášova)
před Atalií, aby ho nezamordovala. * I byl 12
s nimi v domě božím skryt jsa za šest let,
v nichžto Atalia kralovala v té zemi.

Hlava 23.

Joáš B) sedmého léta od Jojady za krále vystaven. Při čemž a) Atalia zabita jest, b) chrám její i s knězem Baalovým zbořen, c) království řády své obnovilo.

Léta pak sedmého posilnil se Jojada a
pojal s sebou v smlouvu setníky: Azariáše
syna Jeroboamova, a Ismaele syna Johana-
nova, a Azariáše syna Obedova a Maasiáše
syna Adajášova, a Elisafata syna Zechri,
2 * kteřížto obcházejíce zemi judskou, shromáž-
dili Levity ze všech měst judských a přední
z otcovských čeledí israelských, a přišli do
3 Jerusalema. * I učinilo všecko to shromáždění
smlouvu v domě božím s králem. Byl pak
jim řekl Jojada: Ai, syn králův kralovati bude,
jakož mluvil Hospodin o synech Davidových.
4 * Tatož jest věc, kterouž učiníte: * Třetí díl 5
vás, kteříž přicházíte v sobotu, z kněží a
z Levitů ať jsou vrátnými, jiný pak třetí díl
bude při domě králově a ostatní třetí díl u
brány přední; ale veškeren lid bude v síních
6 domu Hospodinova. * Aniž kdo vcházej do
domu Hospodinova kromě kněží a těch Le-
vitů, kteříž konají služby; ti ať vcházejí,
nebo svatí jsou; všecken pak lid ať drží stráž
7 Hospodinovu.* I obstoupí Levitové krále vůkol,
jeden každý maje braň svou v rukou svých.
A kdožby koli všel do domu božího, ať umře;
a buďte při králi, když bude vcházeti i když
8 bude vycházeti. * Tedy učinili Levitové a
veškeren Juda všecko, cožkoli přikázal Jojada
kněz; a vzali jeden každý muže své, kteříž
přicházeli v sobotu a kteříž odcházeli v sobotu;
nebo byl nepropustil Jojada kněz žádné
9 třídy. * I dal Jojada kněz setníkům kopí a pa-
vézy i štíty, kteříž byli krále Davida, jenž
10 byli v domě božím. * A postavil všecken lid
(a jeden každý měl braň v ruce své) od pravé
strany domu až do levé strany domu, proti
oltáři a proti domu při králi všudy vůkol.
11 *A tak vyvedli syna králova a vstavili na něj ko-
runu královskou a ozdobu, i ustanovili jej králem
a pomazali ho Jojada i synové jeho a říkali:
Živ buď král. * V tom uslyševši Atalia hřmot 12
sbíhajícího se lidu a chválícího krále, vešla
k lidu do domu Hospodinova. * A když po- 13
hleděla, a ai, král stál na místě vyšším,
kudyž se vchází, a knížata i trubači podlé
krále i veškeren lid země veselící se a zvu-
čící na trouby a zpívající s nástroji hudebný-
mi, a ti kteříž předčili v zpívání: tedy roztrhla
Atalia roucho své a řekla: Spiknutí, spiknutí!
* Ale Jojada kněz rozkázal vyjíti setníkům, 14
vůdcům vojska, řka jim: Vyveďte ji prostřed-
kem řadův, a kdožby za ní šel, ať jest zabit
mečem. Nebo byl řekl kněz: Nezabíjejte jí
v domě Hospodinově. * A když se jí rozstou- 15
pili s obou stran, šla kudy se chodí k brá-
ně koňské, k domu královskému a tu ji
zabili. * Tedy Jojada učinil smlouvu mezi 16
Hospodinem a mezi vším lidem i mezi krá-
lem, aby byli lid Hospodinův. * Potom 17
šel veškeren lid do domu Baalova a zbo-
řili jej i oltáře jeho a obrazy ztroskotali,
Matana pak kněze Baalova zabili před těmi
oltáři. * I uvedl zase Jojada úředníky domu 18
Hospodinova pod moc kněží a Levitův, kte-
réž byl rozdělil David v domě Hospodinově,
aby obětovali zápaly Hospodinu (jakož psáno
jest v zákoně Mojžíšově) s veselím a zpívá-
ním podlé nařízení Davidova. * Postavil také 19
vrátné u vrat domu Hospodinova, aby tam
nevcházel poskvrněný jakoužkoli věcí. * A po- 20
jav setníky a znamenitější a ty, jenž správu
drželi nad lidem, i veškeren lid země prová-
zel krále z domu Hospodinova; i šli branou
hořejší do domu královského a posadili krále
na stolec královský. * I veselil se veškeren lid 21
země, a město se upokojilo, jakž Atalii za-
bili mečem.

12. *skryt jsa.* O němž že žádný nevěděl kromě sám manžel její Jojada, píše Josefus Antiq. lib. 9. c. 7.

1. *Jojada,* t. udatnou a zmužilou myslí k tomu přistoupil s opovážením se všeho, jisté jsa naděje, že Bůh tomu požehná.

5. *vrátnými,* H. vrátní prahu. — *přední,* H. základní.

6. *svatí,* H. svatost.

8. *třídy,* t. z těch, kteříž pomíjejícího téhodne sloužili, H. rozdělení neb spořádání.

11. *ozdobu,* t. oděv kralovský, J. a (dali mu v ruce) svědectví. Viz IV. Král. 11, 12.

12. *chválícího*: prozpěvujícího králi, šťastných věcí žádajícího.

13. *místě,* H. sloupu. Viz IV. Král. 11, 14. — *v zpívání,* H. chválení, t. v zpěvích chvalitebných.

16. *mezi Hosp.,* H. mezi ním J. mezi sebou, ale IV. Král. 11, 17. ze jmena se praví, že mezi Hospodinem etc.

18. *úředníky*: předložení neb správce chrámu. — *rozdělil,* J. rozlosoval na třídy. — *podlé etc.,* H. skrze ruce.

20. *hořejší,* sloula též brána ta životní stráže, kteréž služebníci královští ostříhali.

Hlava 24.

Joáš C) pobožný za živobytí Jojady v manželstvu šťastný, v opatrování chrámu horlivý, opatrný; D) po smrti Jojadově (nebo ve 130 letech umřel) sveden byv od pochlebníků, odvrátil se od Boha a Bůh od něho; E) v tom pak hříchu s pochlebníky tak byl zarytý, že a) netoliko proroků poslouchati nechtěli, b) ale i Zachariáše syna Jojady kněze v chrámě ukamenovali; F) pročež ho a) skrze Syrské potrestal, b) služebníkům spiknutým zabiti dopustil.

V sedmi letech byl Joáš, když počal kra-
lovati, a čtyřidceti let kraloval v Jerusalemě.
Jmeno matky jeho bylo Sebia z Bersabe.
2 * A činil Joáš to, což pravého bylo před očima
Hospodinovýma, po všecky dny kněze Jojady.
3 * Mezi tím vzal mu Jojada dvě ženě, i plodil
4 syny a dcery. * Potom pak uložil v srdci svém
5 Joáš, aby opravil dům Hospodinův. * I shro-
máždil kněží a Levity a řekl jim: Vyjděte
do měst judských a vybírejte ode všeho Isra-
ele peníze na opravu domu Boha vašeho na
každý rok; vy pak pospěšte s tou věcí.
6 Ale nepospíchali Levitové. * Protož povolav
král Jojady předního kněze řekl jemu: Proč
nepřidržíš k tomu Levitů, aby snesli z Jud-
stva a z Jerusalema sbírku uloženou od Moj-
žíše služebníka Hospodinova, kterouž sebrali
7 z Israele k stánku svědectví? * Nebo Atalia
bezbožná a synové její vlámali se do domu
božího a všecky věci posvěcené domu Ho-
8 spodinova obrátili na modly. * A tak poručil
král, aby udělali jednu truhlu a postavili ji
9 u brány domu Hospodinova vně. * I dali pro-
volati v Judstvu a v Jerusalemě, aby snesli
Hospodinu sbírku Mojžíše služebníka božího
10 uloženou na Israele na poušti. * Tedy veselila
se všecka knížata i veškeren lid, a přináše-
11 jíce metali do truhly, až se spořáďali. * Bývalo
pak to, že když přinášeli truhlu k úředníkům
královským skrze ruce Levitův (nebo když
viděli, že mnoho jest peněz, tedy přicházeli
kancléř královský a úředník nejvyššího kněze),
aby vyprázdnili truhlu; potom ji zase doná-
šeli a postavili na místo její; a tak čínívali
den po dni, a sebrali peněz velmi mnoho;
* kteréž vydával král a Jojada správcům nad 12
dílem domu Hospodinova, a oni najímali ka-
meníky a řemeslníky k opravování domu Ho-
spodinova; ano i kováře dělající z železa a
z mědi k utvrzení domu Hospodinova. * Takž 13
dělali dělníci, a spraveno jest dílo to skrze
ruce jejich, tak že přivedli zase dům boží
k spůsobu jeho a upevnili jej. * A když do- 14
konali, přinesli před krále a Jojadu ostatek
peněz. I dal nadělati z nich nádob do domu
Hospodinova, nádob k službě a obětování a
kadidelnic, i jiných nádob zlatých a stříbrných;
a tak obětovávali oběti zápalné v domě Ho-
spodinově ustavičně po všecky dny Jojadovy.
* Potom sstaral se Jojada pln jsa dnův a 15
umřel; ve stu a třidcíti letech byl, když umřel.
* I pochovali ho v městě Davidově s králi, 16
protože činil, což dobrého jest, v Israeli,
věren jsa Bohu i domu jeho.
Po smrti pak Jojadově přišla knížata 17
judská, a padše klaněli se králi, tedy uposlechl
jich král. * Odkudž to šlo, že opustivše dům 18
Hospodina Boha otcův svých sloužili hájům
a modlám. Protož rozhněval se Bůh na lid
judský a na Jerusalem pro ten hřích jejich;
* i posílal k nim proroky, aby je zase obrá- 19
tili k Hospodinu, kteřížto ačkoli svědčili jim,

---

1. *V sedmi.* Ačkoli pak v tom věku Joáš nebyl dostatečný, aby království spravoval, však Jojada muž vysoce osvícený nejvyšší nouzí hrozných pod kralováním Atalie neřádův, kterýmž vstříc vyjíti a je přetrhnouti chtěl, jsa přinucen již déle nečekal, ale mládenečka (však s bedlivým rozvážením i jiných k tomu, aby bouřky nebylo, nakloněním) za krále pomazal a nedostatek věku jeho moudrostí a prozřetelností svou doplňoval.

4. *opravil,* H. obnovil.

5. *vybírejte,* H. shromážďte. — *peníze,* H. stříbro. — *opravu,* H. utvrzení.

6. *nepřidržíš* etc., H. nehledáš od Levitů.

7. *synové její,* t. (jakž smyslí) kněží modlářští; ne podlé vlastnosti přirození, ale pro skutkův a nešlechetností podobných Atalii vykonávání, nazváni synové její.

10. *až* etc., J. až (ji) naplnili. J. dokavadž nedokonali (opravy).

11. *přinášeli,* J. přinášel, t. kdožkoli, komuž poroučeli Levitové aneb jeden z nich.

13. *spraveno etc.,* H. vstoupilo zdraví na dílo.

14. *obětovávali.* Jmenem jedné služby této boží zavírá i jiné všecky.

16. *dobrého,* t. i sám pobožně a příkladně se chovaje, i jiným k témuž podlé povinnosti své věrně slouže, zvláště pak co dobrého při Joášovi a skrze něho všemu Israelovi učinil, to se tu krátce zavírá v kolik asi slovích.

17. *králi,* t. pochlebnými řečmi svými mysl jeho, sic jinak při poctě boží čistě bedlivou, k tomu naklonili, aby zástěrou vyměření neb poručení královského mohli tak ve věcech duchovních jako ve světských vše říditi a spravovati, jakžby sami chtěli; ježto pokud byl živ Jojada, vždy se ho ostýchati musili i úředníci královští i sám král. Přenešťastná věc, když Pán Bůh věrné rádce odjímá.

18. *modlám,* H. trapidlům. Viz Žalm 105, 36. 38. — *hřích,* H. vinu.

20 oni však jich neuposlechli. * Nýbrž když Duch
boží vzbudil Zachariáše syna Jojady kněze
(kterýž vystoupiv před lid mluvil jim: Takto
praví Bůh: Proč přestupujete přikázaní Ho-
spodinova? nepovedeť se vám šťastně, protože
jste opustili Hospodina, i on také opustí vás):
21 * oni spikše se proti němu ukamenovali jej
z rozkazu králova v síni domu Hospodinova.
22 * (Aniž se rozpomenul Joáš král na milosr-
denství, kteréž byl učinil jemu Jojada otec
jeho, ale zamordoval syna jeho); kterýžto když
umíral řekl: Nechť popatří Hospodin a sám to
23 vyhledá. * I stalo se po roce, vytáhlo proti
němu vojsko syrské a přitáhlo proti Judovi
a Jerusalemu, a vyhladili z lidu všecka kní-
žata jejich, a všecky loupeže jich poslali
24 králi damašskému. * Nebo ač v malém počtu
lidu bylo přitáhlo vojsko syrské, však Hospo-
dín dal v ruku jejich vojsko velmi veliké,
protože opustili Hospodina Boha otců svých;
ano i samého Joáše trápili. * A jakž ti odešli 25
od něho (opustivše jej v těžkých nemocech),
spikli se proti němu služebníci jeho pro krev
synův Jojady kněze a zamordovali jej na loži
jeho, i umřel. Tedy pochovali jej v městě Da-
vidově, ale nepochovali ho v hrobích krá-
lovských. * A tito jsou, kteříž se spikli proti 26
němu: Zabad syn Semaata ammonitského
a Jozabad syn Semrity moabského. * O synech 27
pak jeho a o veliké berni od něho vzložené,
i o stavení domu božího, to vše sepsáno jest
v knihách královských. Kraloval pak Amasiáš
syn jeho místo něho.

Hlava 25.

VIII. Amasiáš 1) v 25 letech jsa, kraloval 29 let; 2) neupřímě pobožný; 3) mstil smrt otce svého, zachovav dítky; 4) opatřil se lidem domácím i z Israele, kterýž však dle rady proroka božího, to učiniti zbraňujícího, i se mzdou propustil; 5) posilniv se v Bohu 10 000 mečem a tolik metáním se skály vysoké Idumejských pobil; mezi tím pak Israelští 3000 lidu judského v městech pobili a mnoho loupeží vzali. 6) Po porážce modlářem ohavným učiněn, z čehož jakkoli skrze proroka od Boha byl vyvozován, nechtěl však uposlechnouti. 7) Pročež i z přepuštění božího a) od krále israelského zloupen b) a od svých zabit jest.

V pětmecítma letech byl, když kralovati
počal Amasiáš, a kraloval dvadceti devět let
v Jerusalemě. Jmeno matky jeho bylo Joadan
2 z Jerusalema. * A činil to, což pravého bylo
před očima Hospodinovýma, ale však ne
3 srdcem upřímým. * I stalo se, když bylo upe-
vněno království jeho, že zmordoval služebníky
4 své, kteříž zabili krále otce jeho; * avšak synův
jejich nekázal mordovati; ale učinil tak jakž
psáno jest v zákoně v knihách Mojžíšových,
kdežto přikázal Hospodin řka: Nebudou na
hrdle trestáni otcové za syny, aniž synové
trestáni budou na hrdle za otce, ale jeden
5 každý za svůj hřích umře. * Zatím shromáždil
Amasiáš lid judský a ustanovil po domích
otcovských čeledí jejich tisícníky a setníky,
po všem Judstvě a pokolení Beniaminově; a
sčetl je počav od dvadcítiletých a výše, a
našel jich třikrát sto tisíc vybraných mužův
bojovných, kopidlníkův a pavézníkův. * Najal 6
také ze mzdy z Israele sto tisíc mužův udat-
ných ze sta hřiven stříbra. * Muž pak boží 7
přišel k němu řka: O králi, nechť netáhne
s tebou vojsko israelské; nebo Hospodin není
s Israelem a všechněmi syny Efraimovými.
* Ale táhni ty sám, učiniž tak a posilň se 8
k boji, sic jinak porazí tě Bůh před nepřá-
tely; neboť může Bůh i pomoci i poraziti.
* Tedy řekl Amasiáš muži božímu: Ale jakž 9
udělám s tím stem hřiven stříbra, kteréž jsem
dal vojsku israelskému? Odpověděl muž boží:
Máť Hospodin mnohem více nad to, cožby

20. *vzbudil:* zmocnil, posilnil, H. oblékl, aby vida po smrti otce svého Bohu i lidem věrného (výš v. 16.), hrozně skrze lid i krále boží čisté služby převrácení, ano jí potlačení přísně se vší udatností trestati mohl s vynaložením na to i života svého. Viz Soud. 3, 10. 11, 29. — *Zachariáše.* Mnozí smyslí, že to byl ten, o němž svatý Matouš 23, 35. píše; ačkoli pak otec tohoto sloul Jojada, mohltě však i to druhé jméno míti Barachiáš.

22. *zamordoval.* Ačkoli lid židovský rozličným spůsobem (o čemž viz Jos. 7, 14.) ve svých potřebnostech docházíval odpovědi od Boha, však od tohoto času, že toho zbaven byl, píše Epifanius. — *vyhledá,* t. krve mé z ruky vaší, a msti toho. J. vidíť to Hospodin a soudí.

23. *jejich,* H. lidu.

24. *ano i samého,* H. i s Joášem učinili soudy, t. ani krále nešetřili, ale i s ním tyransky nakládali, činíce jemu rozličné muky, t. ti Syrští.

25. *synův Jojady,* t. syna Zachariáše, výš v. 21. Cizozemci (o nichž hned v. 26.) byli ti a ne domácí židé.

26. *ammonitského,* J. Ammonitské.

27. *berni,* H. břemeni. J. platu od něho (vzloženém) příčinou založení neb opravy etc. — *v knihách,* H. Midráš.

2. *upřímým,* H. dokonalým.

3. *království jeho,* H. při něm.

4. *Nebudou* etc., H. neumrou.

10 dal tobě. * A tak oddělil Amasiáš vojsko to,
kteréž bylo přitáhlo k němu z Efraimových,
aby odešli na místo své, pročež rozhněvali
se náramně na Judské a navrátili se k místu
11 svému s velikým hněvem. * Mezi tím Amasiáš
posíliv se, vedl lid svůj a táhl do údolí Solnatého,
a porazil synův seirských deset tisícův.
12 * Deset také tisícův živých jali synové judští
a vedli na vrch skály a sházeli je s vrchu té
13 skály, tak že se všickni zrozráželi.* Vojsko pak
to, kteréž zase odeslal Amasiáš, aby netáhlo
s ním na vojnu, vtrhlo do měst judských od
Samaří až do Betoronu; a pobivše z nich tři
14 tisíce nabrali loupeží mnoho. * I stalo se, když
se vracel Amasiáš od porážky Idumejských,
že přivezl s sebou bohy synův seirských a
vyzdvihl je sobě za bohy a skláněl se před
15 nimi a kadil jim. * A protož rozhněval se náramně
Hospodin na Amasiáše a poslal k němu
proroka, kterýž mu řekl: Proč hledáš bohův
lidu toho, kteříž nevytrhli lidu svého z ruky
16 tvé? * Stalo se pak, když on k němu mluvil,
řekl mu král: Zdaliž jsou tě postavili, aby byl
rádcem královským? přestaniž, nechceš-li bit
býti. A tak přestal prorok, však řekl: Seznávám,
že tě usoudil Bůh zahladiti, poněvadž učiniv
to, neuposlechl jsi rady mé.
17 Tedy poradiv se Amasiáš král judský
poslal k Joášovi synu Joachaze syna Jehu,
králi israelskému, řka: Nuže pohleďme sobě
18 v oči. * I poslal Joáš král israelský k Amasiášovi
králi judskému a řekl: Bodlák, kterýž
byl na Libanu, poslal k cedru libanskému řka:
Dej dceru svou synu mému za manželku.
V tom šlo tudy zvíře polní, kteréž bylo na
Libanu, a pošlapalo ten bodlák. * Myslil jsi: 19
Ai, porazil jsem Idumejské, protož pozdvihlo
tě srdce tvé, tak že se tím honosíš; medle
zůstaň v domě svém, proč se máš zapletati
v takové zlé, ažby padl i ty i Juda s tebou.
* Ale neuposlechl Amasiáš; nebo od Boha to 20
bylo, aby je vydal v ruku nepřítele, protože hledali
bohův idumejských. * Takž vytáhl Joáš 21
král israelský, a pohleděli sobě v oči s Amasiášem
králem judským v Betsamesu, kterýž
jest Judovo. * I poražen jest Juda před Isra- 22
elem, a utíkali jeden každý do příbytkův svých.
* Amasiáše pak krále judského, syna Joáše, 23
jenž byl syn Joachazův, jal Joáš král israelský
u Betsamesu a přivedl ho do Jerusalema, a
zbořil zdi jerusalemské od brány Efraimovy až
k bráně úhlu na čtyři sta loktův. * A pobrav 24
všecko zlato a stříbro i všecko nádobí, kteréž
se nalezlo v domě božím u Obededoma a
v pokladech domu královského, také i ty,
kteříž byli v zástavě, navrátil se do Samaří.
* Byl pak živ Amasiáš syn Joášův král judský 25
po smrti Joáše syna Joachaze krále israelského
patnácte let. * Ale o jiných činech Amasiášo- 26
vých prvních i posledních vypsáno jest v knihách
o králích judských a israelských. * Od 27
toho zajisté času, jakž se spustil Amasiáš Hospodina,
spikli se jedovatě proti němu v Jerusalemě;
a když utekl do Lachisu, poslali za
ním do Lachisu a zabili ho tam. * A přinesše 28
ho na koních pochovali jej s otci jeho v městě
Judově.

Hlava 26.

IX. Oziáš aneb Azariáš 1) od lidu zvolen i dosazen, 2) město Elat spravil; 3) v 16 letech jsa, kraloval 52 létě; 4) pobožný následovník rady Zachariáše vnuka Jojady; 5) pročež šťastný byl proti nepřátelům i při správě království; 6) tož v tom vyzdvihnuv se všetečně, aby obětoval (což neslušelo), malomocenstvím od Boha raněn; 7) se správy složen, 8) až umřel.

Tedy veškeren lid judský vzali Oziáše,
kterýž byl v šestnácti letech, a ustanovili jej
za krále na místě otce jeho Amasiáše. * Onť 2
jest vzdělal Ailat a dobyl ho zase Judovi, když

---

10. *oddělil*, J. propustil.
12. *skály*, t. té, kteráž byla v Arabii skalnaté u města toho, kteréž také tak sloulo Skála. H. Selah, a po dobytí jeho od Amaziáše v tomto tažení nazváno Jetehel. Viz IV. Král. 14, 7. Jos. 15, 38.
13. *Vojsko*, H. synové vojska. — *Samaří*, t. na všecku širokost království judského připojenou ku království israelskému.
15. *hledáš*, J. se tážeš.
16. *král*. Amaziáš tím lepší byl než Joáš otec jeho, že vždy na proroka, kterýž jemu mluvil, nesáhl; ale Joáš Zachariáše syna kněze Jojady ukamenovati kázal. Výš 24, 21. — *Seznávám*, J. vím. Podobně mluví, jako Micheáš. III. Král. 22, 19.
17. *Tedy* etc. Josefus píše (Antiq. 9, c. 10.), že Amaziáš tento pýchou jsa nadut, potahoval Joáše krále israelského, aby jemu i s lidem svým víru i poddanost svou zaslíbil, jako tak týž lid předkům jeho Davidovi a Šalomounovi činil; a když svoliti nechtěl, že ho pobídl k válce, jakž se teď pokládá. — *v oči*, H. v tváři.
19. *Myslil jsi*, H. řekl, t. v srdci svém.
20. *Boha*. Viz Jos. 11, 20. Soud. 9, 23. — *hledali*, J. dotazovali se.
24. *Obededoma*, t. u jeho potomků, kteříž vrátní byli, a nad poklady chrámovými za strážné postaveni. I. Par. 26, 15.
27. *Hospodina*, t. jakž pohrdl prorokem a uposlechnouti ho nechtěl (v. 16.).
28. *Judově*, t. v hlavním městě toho království. IV. Král. 14, 20. praví se zjevně, že v městě Davidově. Viz níž 28, 27.
1. *Oziáše* aneb Uziáše, neb se rozdílně píše, jako i jiná mnohá jmena vlastní, sloul též Azariáš. IV. Král. 14, 21. a 15, 1.
2. *dobyl*, H. navrátil.

3 byl již umřel král s otci svými. * V šestnácti
letech byl Oziáš, když kralovati počal, a kraloval padesáte a dvě létě v Jerusalemě. Jmeno
4 matky jeho Jechalia z Jerusalema. * Ten činil
to, což pravého bylo před očima Hospodinovýma, podlé všeho, což byl činil Amasiáš otec
5 jeho; * a hledal s pilností Boha ve dnech Zachariáše rozumějícího vidění božímu; a po
všecky ty dny, v nichž hledal Hospodina, šťastný
6 prospěch dal jemu Bůh. * Nebo vytáh bojoval
proti Filistinským a probořil zeď města Getu
a zeď města Jabnie, i zeď města Azotu, a vystavěl města okolo Azotu i v zemi filistinské.
7 * Bůh zajisté pomáhal jemu proti Filistinským
a proti Arabským, jenž bydlili v Gurbaali, i
8 proti Ammonitským. * I dávali Ammonitští dary
Oziášovi, a rozneslo se jmeno jeho až do
9 Egypta; nebo ssílil se na nejvýš. * A vzdělal
Oziáš věže v Jerusalemě u brány úhlové a u
brány údolí a jiné v straně též zdi, i upevnil je.
10 * Vystavěl také věže na poušti a vykopal studnic
mnoho, protože měl stád mnoho, jakož při údolí
tak i na rovinách, oráče tolikéž a vinaře na horách i na místech úrodných; nebo laskav byl na
11 rolí. * Měl také Oziáš vojsko bojovníků vycházejících k boji po zástupích v jistém počtu, jakž
kdy vyčteni byli od Jehiele kancléře a Maasiáše úředníka, vedlé poručení Hananiáše
12 jednoho z knížat královských. * Všecken počet
knížat čeledí otcovských mužův udatných dva
13 tisíce a šest set. * A pod správou jejich lidu
válečného třikrát sto sedm tisíc a pět
set bojovníkův udatných, aby pomáhali
14 králi proti nepříteli. * Připravil pak Oziáš
všemu tomu vojsku pavézy, kopí, lebky, brně,
15 lučiště i kamení prakové. * Nadělal také
v Jerusalemě vtipně vymyšlených nástrojův
válečných, aby byli na věžech a na úhlech
k střílení střelami a kamením velikým; i rozneslo se jmeno jeho daleko, protože divné pomoci měl, až se i zmocnil.
Ale když se zmocnil, pozdvihlo se srdce 16
jeho k zahynutí jeho, a zhřešil proti Hospodinu Bohu svému; nebo všel do chrámu Hospodinova, aby kadil na oltáři, na němž se
kadívalo. * I všel za ním Azariáš kněz a s ním 17
jiných kněží Hospodinových osmdesáte mužův
udatných, * kteřížto postavili se proti Oziášovi 18
králi a mluvili jemu: Nenáležíť tobě Oziáši
kaditi Hospodinu, ale kněžím synům Aronovým, kteříž posvěceni jsou, aby kadili.
Vyjdiž ze svatyně; nebo jsi zhřešil, aniž
to bude tobě ke cti před Hospodinem Bohem.
* Pročež rozhněval se Oziáš (v ruce pak 19
své měl kadidelnici, aby kadil). A když se
spouzel na kněží, ukázalo se malomocenství
na čele jeho před kněžími v domě Hospodinově z oltáře, na němž se kadilo. * A po- 20
hleděv na něj Azariáš nejvyšší kněz a všickni
kněží, uzřeli, a ai, byl malomocný na čele svém.
Protož rychle ho vyvedli ven. Nýbrž i sám
se nutil vyjíti, protože ho ranil Hospodin.
* A tak byl Oziáš král malomocný až do dne 21
smrti své a bydlil v domě obzvláštním jsa
malomocný; nebo byl vyobcován z domu Hospodinova. Mezi tím Joatam syn jeho byl nad
domem královským soudě lid země. * O jiných pak věcech Oziášových prvních i po- 22
sledních sepsal Isaiáš prorok syn Amosův.
* I usnul Oziáš s otci svými, a pochovali ho 23
s otci jeho na poli hrobův královských;
nebo řekli: Malomocný jest. I kraloval Joatam syn jeho místo něho.

4. *podlé všeho,* t. ne upřímým srdcem jako i on. Výš 25, 2.
5. *Zachariáše.* Ten že byl syn onoho Zachariáše, kteréhož Joáš král judský (výš 24, 21.) ukamenoval; po smrti pak otcově se narodiv, otcovo jmeno obdržel. — *rozumějícího.* Jiní čtou: vyučujícího bázni boží, tak níž 30, 22.
7. Bůh i pokrytcům všelijak nehodným dobře činí. Proč? viz Soud. 2, 17. a 3, 9.— *Filistinským,* t. proti všechněm vůkol nepřátelům, z nichž Filistinští jemu byli k straně západní, Arabští ku polední, Ammonitští k východní. — *v Gurbaali.* Smyslí někteří, že to bylo Gerar, kdež Abraham pohostinu byl. — *Ammonitským,* H. Maonitským. Ti byli domácí onde i onde zůstávající ostatkové kananejských národů, kterýchž Bůh nevyplénil docela. Soud. 2, 23.
8. *do Egypta,* H. kudy se vchází etc.
9. *v straně* etc., H. u Mikzoy. Viz Nehem. 3, 19.
10. *na poušti,* t. arabské, kdež hojně pastvy bývalo. — *na místech,* H. na Karmeli.
11. *vedlé poručení,* H. pod rukou.
13. *pod správou,* H. u ruky. — *lidu,* t. knížat těch, o nichž v předcházejícím verši.
15. *na úhlech,* t. vně při zdech městských. — *měl,* t. od Boha, J. divných pomocí užíval.
16. *zhřešil,* J. vystoupil; tak níž v. 18.
19. *rozhněval*: sápal. Kdož pýchy následuje, jistá jest věc, že v takovou hroznou mrákotu vchází, tak že ho netoliko obkličuje, ale i zrak jeho docela kazí, aby, byť se mu i světla naskytlo, již více naprosto viděti nemohl, ovšem pak sebe poznati. Toho tu zřetelný příklad a při Jeroboamovi. III. Král. 13, 4. Viz níž 28, 24. Prorok Habakuk (2, 5.) pyšného člověka k ožralcům připodobňuje.
20. *vyvedli,* H. vystrašili odtud. — *že ho ranil.* Nechce tomu Bůh, jsa původ mezi lidmi všelikého řádu a pokoje, aby všetečně jedni druhým v místa a v povinnosti jejich se vtírali, a tudy neřádů i jiných zlých věcí mezi sebou příčina byli. Pročež tuto Oziáše ztrestal. Nebo králem ho ustanoviti ráčil a ne knězem. Kdyby byl z povinnosti své kněží nenáležitě se chovající trestal a k nápravě přivodil, jistá věc, žeby se mu proto nic zlého nebylo přihodilo.
21. *obzvláštním,* H. svobodném. — *vyobcován,* H. odřezán.
22. *sepsal.* Kteréžto knihy však jako i jiné mnohé

Hlava 27.

X. Joatam 1) v 25 letech jsa, kraloval 16 let; 2) pobožný, 3) správný v panování, 4) šťastný ku podmanění nepřátel, nebo ho Bůh miloval; 5) šestnáctého léta kralování pokojně usnul.

V pětmecítma letech byl Joatam, když
počal kralovati, a šestnácte let kraloval v Jerusalemě. Jmeno matky jeho bylo Jerusa dcera
2 Sadokova. * Kterýž činil to, což pravého bylo
před očima Hospodinovýma, podlé všeho což
činil Oziáš otec jeho, kromě že nevšel do
chrámu Hospodinova, a ještě lid porušený
3 zůstával. * On ustavěl bránu domu Hospodinova hořejší a na zdi Ofel mnoho stavěl.
4 * Nad to vystavěl i města na horách judských
5 a v lesích zdělal zámky a věže. * On také
bojoval s králem synův Ammonových a zmocnil
se jich. I dali mu synové Ammonovi toho
roku sto centnéřů stříbra a deset tisíc měr
pšenice a ječmene deset tisícův. Tolikéž dali
mu synové Ammonovi i léta druhého i třetího. * A tak ssílil se Joatam, nebo nastrojil 6
cesty své před Hospodinem Bohem svým.
* O jiných pak věcech Joatamových a o všech 7
válkách i cestách jeho, to vše zapsáno jest
v knihách o králích israelských a judských.
* V pětmecítma letech byl, když kralovati 8
začal, a šestnácte let kraloval v Jerusalemě.
* I usnul Joatam s otci svými, a pochovali 9
ho v městě Davidově, a kraloval Achaz syn
jeho místo něho.

Hlava 28.

XI. Achaz 1) ve 20 letech jsa, kraloval let 16; 2) bezbožný modlář, 3) pročež dán jest v ruku krále a) syrského, b) israelského, ale lid i s loupeží podlé rady Obeda jest zase propuštěn, c) idumejského, d) filistinského, e) i najatého assyrského, jakkoli mu mnoho darů dal; 4) však čím více trápen byl, tím více hřešil, až i chrám zamkl a v modloslužbu se vydal do smrti.

Ve dvadcíti letech byl Achaz, když počal kralovati, a šestnácte let kraloval v Jerusalemě a nečinil toho, což pravého bylo
před očima Hospodinovýma, jako David otec
2 jeho; * ale chodil po cestách králův israelských, nýbrž nadělal také slitin modlářských.
3 * Přes to i sám kadíval v údolí Benennom a
pálil syny své ohněm podlé ohavností pohanův, kteréž vyhnal Hospodin před syny israelskými.
4 elskými. * A obětoval i kadíval na výsostech
a na pahrbcích i pod každým stromem ze-
5 leným. * Protož dal jej Hospodin Bůh jeho
v ruku krále syrského. Kteřížto porazivše jej,
zajali odtud množství veliké lidu jeho a přivedli je do Damašku; nad to i v ruku krále
israelského dán jest, kterýžto porazil jej
porážkou velikou. * Nebo pomordoval Fakee 6
syn Romeliášův v Judstvu sto a dvadcet tisícův dne jednoho vše mužův udatných, protože opustili Hospodina Boha otcův svých.
* Zabil také Zechri hrdina efraimský Maa- 7
siáse syna králova, a Ezriku správce domu
jeho, a Helkana druhého po králi. * Nad to 8
zajali též synové israelští z bratří svých dvakrát sto tisíc žen, synův a dcer, ano i kořistí mnoho nabrali od nich, a vezli tu loupež do Samaří. * Byl pak tu prorok Hospo- 9
dinův jmenem Obed, kterýžto vyšed proti
vojsku přicházejícímu do Samaří řekl jim:
Hle, rozhněvav se Hospodin Bůh otcův vašich

---

v divných světa proměnách zhynuly etc., leč se to má slyšeti, jakž někteří chtí, na knihy Královské a na Isaiášovo proroctví.

23. *na poli*, t. na témž poli, ale obzvláštně na straně od jiných králův.

2. *do chrámu*, t. tím způsobem, aby všetečně tam něco činil, jako otec jeho. — *porušený*, t. modlářstvím.

3. *hořejší*, J. vysokou. — *Ofel*, J. hradu vysokého.

5. *měr*, H. kor. Viz III. Král. 4, 22.

6. *cesty*, t. svá všecka myšlení i zevnitřní snažnosti a předsevzetí, tak hned.

7. *válkách*, t. kteréž proti sobě měl od Syrských a Israelských, o nichž IV. Král. 15, 37. — *cestách*, t. předsevzetí.

2. *slitin*, H. baalim.

3. *Benennom*, J. syna Ennomova. Odtud potomně málo pozměněné slovo v zvyk vešlo Jehenna. Mat. 5, 22. Mar. 9, 43., což se od Čechů vykládá: peklo neb oheň pekelní, z příčiny ukrutného trápení, kteréž se dálo těm, jenž tam Molochovi obětováni bývali. Viz Lev. 18, 21.

5. *množství*, H. zajetí.

6. *Fakee*, t. král israelský. — *opustili*. Majíce místo k službám božím od samého Boha ukázané a vzdělané, mimo něž jinde zevnitřních služeb vykonávati jim zapovědíno bylo, avšak vždy jim to málo bylo, ale zámyslové lidští a modlářství jim vždy víc vonělo. Mnohým do dnes i pod jmenem sv. evangelium totéž překáží. Viz níž 35, 3.

7. *králova*, t. Achazova.

9. *v prchlivosti*: ukrutně, t. majíce k nim starou nechuť a nenávist, z příčiny bojů a jiných k nim ošklivostí, hned od času vašeho se od nich odtrže-

na Judské, vydal je v ruku vaši, a vy jste
je pomordovali v prchlivosti, kteráž až k nebi
10 dosáhla. * A ještě Judské a Jerusalemské my-
slíte sobě podrobiti za pacholky a děvky,
zdaliž i vy, i vy pravím, jste bez hříchův proti
11 Hospodinu Bohu vašemu? * A protož nyní
poslechněte mne a doveďte zase zajaté, kteréž
jste zajali z bratří svých; sic jinak hněv
prchlivosti Hospodinovy na sebe vzbudíte.
12 * Tedy povstavše někteří z předních synův
Efraimových: Azariáš syn Johananův, Ba-
rachiáš syn Mosollamotův, Ezechiáš syn Sel-
lumův a Amasa syn Adaliův, vyšli vstříc těm,
13 kteříž se vracovali z té vojny, * a řekli jim:
Neuvozujte sem těch zajatých; nebo vinu proti
Hospodinu myslíte na nás uvesti přivětšujíce hří-
chův našich a vin našich; velikýtě zajisté již prvé
hřích náš a prchlivost hněvu božího proti Israelovi.
14 * Takž nechali vojáci těch zajatých i kořistí
svých před knížaty a vším shromážděním.
15 * I přičinivše se muži někteří ze jmena zna-
menití vzali ty zajaté a všecky, kteřížkoli
z nich nebyli oděni, přiodíli je z těch kořistí;
a když je zobláčeli a zobouvali, nakrmili i
napojili, ano i pomazali a zprovodili na oslích
každého mdlého z nich, a dovedli je do Je-
richa města palmového k bratřím jejich; po-
tom navrátili se do Samaří.
16 Toho času poslal král Achaz ke králům
17 assyrským, aby mu pomoc dali. * Nebo ještě
přitáhli i Idumejští a zbili některé z Judských
18 a jiné zajali. * Nad to i Filistinští učinili
vpád do měst na rovinách k straně polední
Judstva, a vzali Betsames a Ajalon a Gade-
rot a Socho a vsi jeho, a Tamnu i vsi
jeho, a Gamzo i vsi jeho, a bydlili v nich.
* Tak zajisté ponižoval Hospodin Judy pro 19
Achaze krále israelského, protože odvrátil
Judu, aby naprosto převráceně činil proti Ho-
spodinu. * A tak přitáhl k němu Teglatfalna- 20
zar král assyrský, a více ho sužoval nežli
mu pomáhal. * A ačkoli Achaz vzal nemálo 21
z domu Hospodinova a domu královského i
od knížat a dal králi assyrskému, však nedal
jemu pomoci. * V který pak koli čas byl su- 22
žován od Boha, tím větší převrácenost páchal
proti Hospodinu; takový byl král Achaz.
* Nebo obětoval bohům damašským, kteříž ho 23
porazili, a řekl: Poněvadž bohové králův
syrských pomáhají jim, těm obětovati budu,
aby mně pomáhali; ale oni byli ku pádu jemu,
ano i všemu Israeli. * Pročež shromáždiv 24
Achaz nádoby domu božího, osekal je a zamkl
dvéře domu Hospodinova, a nadělal sobě oltářů
při každém úhlu v Jerusalemě; * ano i v každém 25
městě judském zdělal výsosti, aby kadil bohům
cizím, a tak popouzel k hněvu Hospodina Boha
otcův svých. * O jiných pak věcech jeho a o všech 26
cestách jeho prvních i posledních zapsáno
jest v knihách králův judských a israelských.
* I usnul Achaz s otci svými, a pochovali ho 27
v městě Jerusalemě; nebo nevložili ho do hrobů
králův israelských. I kraloval Ezechiáš syn
jeho místo něho.

---

ní. — *až k nebi.* Tímto zveličuje a ztěžuje jim přílišnou ukrutnost jejich; jakoby řekl: Jakáž se na světě kdy nalézti mohla. Tak i I. Král. 5, 12. Esd. 9, 6. Jerem. 51, 9.

10. *bez hříchův.* Jakoby řekl: Zdaliž nevíte, že i vy pro své mnohé hříchy trestání božího jste zasloužili, že i novou nešlechetností pomsty sobě přivětšujete?

13. *vin našich*, t. podrobením v službu bratří vašich. Výš v. 10.

14. *Takž* etc. Judští králové (výš 24, 21. 25, 16.) i lid (výš 24, 19., níž 36, 15.), poněvadž majíce sobě chrám a v něm služby boží přítomné, nad lid israelský v lepších příčinách byli, také je v pobožnosti náležitě převyšovati měli; ale nalezlo se teď na odpor, že v přijímání rady zdravé proroků a mužů rozumných, ano i v lítosti nad bližními Israelští je patrně převýšili. Často se to nalézá, kdežby se větší pobožnosti a spravedlnosti nadál, že tu největší bezbožnost a nespravedlnost kraluje.

15. *I přičinivše*, H. I povstali. — *ze jmena*, t. ti (výš v. 12.) jmenovaní aneb jiní zvláštně k tomu vybraní.

17. *jiné*, H. zajetí.

19. *israelského.* Israelským králem jmenuje krále judského, protože nad dvojím pokolením z Israele kraloval. — *odvrátil*, t. od čisté služby boží. J. obnažil; jako Aron lid na poušti. Exod. 32, 25.

21. *vzal*, H. rozdělil.

22. *takový*, H. ten.

23. *porazili*, t. tak jak smyslí Syrští, i Achaz zvláště byv poražen od Rezima krále syrského. IV. Král. 16, 5. 6. a výš 5.

24. *shromáždiv.* Jsa potrestán a napraviti maje, docela se převrátil; vysvětluje se tímto v. 22. Taková jest pokrytců povaha i po dnes, aby i po napomenutí a trestání ze zlého v horší ubíhali. Dobřetě o takových promluveno v Přísl. 17, 10.: Více prospívá opatrnému jedno napomenutí, nežli sto ran bláznu. Takoví byli i oni, o nichž výš 24, 19. a níž 30, 10. a 36, 15. — *osekal je*, H. osekal nádoby domu božího.

27. *israelských*, kteříž byli na hradě Davidově, t. na Sionu, jehož když dobyl, nazval jej městem svým. Viz II. Král. 5, 7. 9. Podlé vyměření některých zdržoval okršlek jeho patnáctery hony. Sloulo i Betlem město Davidovo (Luk. 2, 4.), protože odtud byl rodem David.

Hlava 29.

XII. Ezechiáš A) v 25 letech jsa, kraloval 29 let; B) následovný v pobožnosti Davida, nebo vzdělal službu boží, 1) vyčistiv chrám, 2) obětovav Bohu s díkůčiněním.

Ezechiáš kralovati počal, když byl v pět-
mecítma letech, a dvadceti devět let kraloval
v Jerusalemě. Jmeno matky jeho bylo Abia
2 dcera Zachariášova. * A činil to, což pravého
bylo před očima Hospodinovýma, podlé všech
3 věcí, kteréž činil David otec jeho. * On prvního
léta kralování svého měsíce prvního otevřel
4 dvéře domu Hospodinova a opravil je. * Uvedl
také kněží a Levity, shromáždiv je do ulice
5 východní * a řekl jim: Slyšte mne Levitové!
Nyní posvěťte se, posvěťte také i domu Ho-
spodina Boha otcův vašich a vyneste neči-
6 stotu ze svatyně. * Neboť zhřešili otcové naši
a činili zlé věci před očima Hospodina Boha
našeho, opouštějíce ho a odvracujíce tvář svou
od stánku Hospodinova, obracejíce se hřbetem
7 k němu. * Zavřeli také dvéře síně, a zhasili
lampy a kadidlem nekadili, aniž zápalu obě-
8 tovali v svatyni Bohu israelskému. * Protož
rozhněval se Hospodin na Judu a na Jeru-
salem a vydal je v posmýkání, zpuštění a ku
podivení, jakož sami očima svýma vidíte.
9 * A ai, padli otcové naši od meče, a synové
naši i dcery naše a manželky naše zajaty
10 jsou pro tu příčinu. * Nyní tedy umínil jsem
učiniti smlouvu s Hospodinem Bohem israel-
ským, aby odvrátil od nás hněv prchlivosti
11 své. * Synové moji, nebluďtež již; vás jest
zajisté vyvolil Hospodin, aby stojíce před
ním sloužili jemu a byli služebníci jeho a
kadili.
12 Tedy povstali Levitové tito: Mahat syn
Amasaje a Joel syn Azariášův ze synův
Kaatových, ze synův pak Merari: Cis syn
Abdiův a Azariáš syn Jelalleelův, a z Ger-
somských: Joah syn Zemmy a Eden syn
Joahův, * též ze synův Elisafanových: Samri 13
a Jahiel, ze synův pak Asafových: Zachariáš
a Mataniáš, * a ze synův Hemanových: Ja- 14
hiel a Semej, ze synův pak Jditunových:
Semejáš a Oziel. * I shromáždili bratří své; 15
kteřížto posvětivše se přišli podlé rozkázaní
králova a slov Hospodinových, aby vyčistili
dům Hospodinův. * A všedše kněží do domu 16
Hospodinova k vyčišťování jeho vynesli vše-
likou nečistotu, kterouž našli v chrámě Ho-
spodinově, do síně domu Hospodinova. Le-
vitové pak pobravše to vynesli ven ku potoku
Cedronu. * Začali pak prvního dne měsíce 17
prvního posvěcovati a dne osmého téhož mě-
síce vešli do síně Hospodinovy, a posvěcovali
domu Hospodinova za osm dní, a dne šest-
náctého měsíce prvního dokonali. * Tedy vešli 18
k Ezechiášovi králi a řekli: Vyčistili jsme
všecken dům Hospodinův, i oltář zápalu, i
všecky nádoby jeho, i stůl spořádání chlebův
a všecky nádoby jeho. * Všecky také nádoby, 19
kteréž byl zavrhl král Achaz za kralování
svého, když převráceně činil, připravili jsme a
posvětili, a ai, jsou před oltářem Hospodi-
novým.
Potom vstav ráno Ezechiáš král, shro- 20
máždil úředníky města a vstoupil do domu
Hospodinova. * A přivedli volkův sedm a 21
skopcův sedm a beránkův sedm a kozlův sedm
k oběti za hřích, za království i za svatyni
a za Judu; a rozkázal synům Aronovým
kněžím, aby obětovali na oltáři Hospodinově.
* Takž zbili voly ty, a kněží berouce krev 22
jejich kropili na oltář; zbili též i skopce a
pokropovali krví jejich oltáře; zbili také i
beránky a krví jejich kropili na oltář. * Při- 23

1. *devět let* etc. Času tohoto Řím že založen, svědčí sv. Augustin (de civ. lib. 8. c. 22.). — *Zachariášova.* Praví někteří, že toho, o němž výš 26, 5., jehož otce též Zachariáše Joáš ukamenoval. Výš 24, 21.

3. *dvéře*, kteréž byl zamkl otec jeho, výš 28, 24., o témž i níže v. 7.

4. *východní*, t. před největší bránu síně chrámové.

5. *nečistotu*, t. cožkoli tam bylo uvedeno bez původu slova božího, a ovšem což modlářstvím zapáchalo.

6. *hřbetem*, H. šíjí.

8. *rozhněval*, H. byla prchlivost. — *posmýkání*, t. aby místa jistého neměli, ale sem i tam postrkováni byli. Viz Deut. 28, 37. — *podivení*, H. ckání. — *vidíte*, t. že jste již od několika let od Syrských, Israelských, Idumejských, Filistinských a Assyrských ssouženi.

11. *nebluďtež.* Přívětivě a měkce jim mluví, maje říci: Nebývejtež nedbalci, abyste tak jako posavád na potomní čas služby boží, k níž jste vyvoleni a zavázáni, zanedbávati a opouštěti, ano i modlářství přehlídati měli; bludem to nazval. Níž v. 34.

13. *Elisafanových.* Ten byl knížetem čeledi Kaatovy. Num. 3, 30.

15. *slov* etc., J. příčinou Hospodinovou.

17. *prvního dne*, t. téhož dne, kteréhož král ustanoven byl; a poněvadž na tom vyčišťování celý týden strávili, musilo těch nečistot nemálo býti.

21. *přivedli*, t. všeliká hovádka k obětem hodná, ku posvěcování místa a osob, obětmi zápalnými i pokojnými.

22. *kropili*, podlé nařízení božího. Lev. 8, 15.

vedli i kozly k oběti za hřích před krále i
před shromáždění, kteřížto vložili ruce své
24 na ně. * I zbili je kněží a vyčistili krví jejich
oltář k očištění všeho Israele, nebo za veške-
ren lid israelský rozkázal král obětovati zá-
25 pal a obět za hřích. * Postavil zase i Levity
v domě Hospodinově s cimbály, loutnami a
harfami, podlé rozkázaní Davidova a Gada
proroka královského a Natana proroka; nebo
od Hospodina bylo to přikázáno skrze proroky
26 jeho. * A tak stáli Levitové s nástroji Davi-
27 dovými a kněží s trubami. * I rozkázal Eze-
chiáš, aby obětovali zápal na oltáři. A když
se začala obět zápalná, začal se zpěv Ho-
spodinův a troubení i žalmové nařízení na
28 nástroje Davida krále israelského. * Všecko
pak shromáždění klanělo se, a zpěváci zpívali
a trubači troubili, a všecko to trvalo, dokudž
29 se nedokonal zápal. * A když dokonali obě-
tování zápalu, klekli král a všickni, kteříž
30 byli s ním, a poklonu učinili. * Tedy přikázal
Ezechiáš král i knížata Levitům, aby chvá-
lili Hospodina slovy Davidovými a Asafa
proroka; i chválili s velikým veselím, a sklá-
nějíce se poklonu činili. * Potom mluvil Eze- 31
chiáš řka: Nyní jste posvětili rukou svých
Hospodinu; přistupte a přiveďte oběti pokojné
a oběti chvály do domu Hospodinova. Protož
přivodilo shromáždění to oběti pokojné a oběti
chvály, ano i každý ze srdce ochotného
k zápalným obětem; * tak že počet obětí 32
zápalných, kteréž přivedlo shromáždění to,
byl volův sedmdesáte, skopců sto, beránků
dvě stě: všecko to na obět zápalnou Ho-
spodinu. * Jiných pak věcí posvěcených bylo 33
volů šest set a ovec tři tisíce. * Kněží však 34
bylo málo, tak že nemohli postačiti vytaho-
vati z koží všech obětí zápalných, pročež po-
máhali jim bratří jejich Levitové, až i doko-
nali dílo to, a dokudž se neposvětili jiní
kněží. Nebo Levitové byli hotovější ku po-
svěcení se nežli kněží. * K tomu k zápalům 35
bylo množství veliké tukův z obětí pokojných
a obětí mokrých, kromě jiných zápalův; a tak
připravena byla služba domu Hospodinova.
* A veselil se Ezechiáš i veškeren lid z toho, 36
že Bůh byl nastrojil lid, tak aby se ta věc ry-
chle spravila.

Hlava 30.

Ezechiáš 3) svolav lid k slavení velikonoci, jakkoli z nich mnozí nečisti byli, však jim k žádosti krále od Boha vina odpuštěna byla.

Potom poslal Ezechiáš ke všemu lidu
israelskému a judskému; psal také listy
k pokolení Efraimovu a Manassesovu, aby
přišli do domu Hospodinova do Jerusalema a
slavili velikonoc Hospodinu Bohu israelskému.
2 * Snesli se pak byli na tom král i knížata
jeho i všecko shromáždění v Jerusalemě, aby
3 slavili velikonoc měsíce druhého; * nebo ne-
mohli slaviti toho času, protože kněží posvě-
cených se nedostávalo, aniž se lid byl shro-
máždil do Jerusalema. * I vidělo se to za dobré 4
králi i všemu množství, * a usoudili, aby 5
provolati dali po všem Israeli od Bersabe až
do Danu, aby přišli k slavení velikonoci Ho-
spodinu Bohu israelskému do Jerusalema;
nebo již byli dávno neslavili tak, jakž psáno

25. *proroka*, H. vidoucího, tak i v. 30.
27. *nařízení*, H. skrze ruce.
31. *mluvil*, t. k lidu. — *posvětili*, H. naplnili. Exod. 28, 41.
33. *posvěcených*, t. obětovaných aneb k obětem přinešených a oddaných, tak z dobré vůle jako i ze slibu, což v počet pokojných obětí šlo, a jakýchkoli darů, o nichž Lev. hl. 2.
34. *postačiti*. Že jich i málo bylo, a i ti zaměstkáni byli obětí obětováním. — *pomáhali*, t. částku té práce na se vzali, kterouž sic kněží sami konati měli. Lev. 1, 6. — *hotovější*, H. pravější srdcem. Nějaká patrná váhavost a neochotnost byla k službě boží těch kněží, čehož i níž 30, 15. dotýká; ježto měli býti jiným ku příkladu dobrému v živosti a ochotnosti, sotva neměli tučnější pastvy při službě modlářské, pročež tak snadně ji přehlídali, k ní napomáhali i jí se přidrželi. Taková jest povaha lidí hovadných vždycky všech časů. Výš verš 11.
36. *Bůh*. Kde sám Bůh dělá, milá práce bývá, neb se užitek spatřuje; ale kdež on nedělá, nic člověk nespraví. Viz Num. 14, 10. Níž 30, 12. — *rychle* etc., t. bez nějaké nevole a nesnáze, po tak hrozných mrzutého modlářství, kteréž Achaz uvedl, mrákotách.
2. *Snesli*: uradili se. — *měsíce druhého*, podlé toho, jakž přikázáno bylo. Num. 5, 11.
3. *toho času*, t. v kterémž se stalo očišťování chrámu; ačkoli ten čas byl určitý k slavení velikonoci (Exod. hl. 12.), a tak což mělo prvního měsíce konáno býti, konali druhého. — *nedostávalo*, t. aby k té práci, kdyžby se sešlo všecko množství lidu israelského, postačiti mohli; poněvadž při menším počtu při očišťování chrámu (o čemž v předcházející hlavě) sami postačiti nemohli.
4. *vidělo*, H. bylo pravé v očích krále i v očích etc.
5. *přišli*. I v tom se opravdová horlivost k službě Bohu tohoto krále spatřuje, že netoliko mezi svými pod panováním svým poctu boží obnovil, ale i lidu israelskému k témuž příčinou býti se snažoval, jim se v tom ohlásil, jich k tomu pozvati dal, aby ode všad do Jerusalema k obětování obětí se obrátili a po tak dlouhé roztržitosti zase v svaté u

6 jest. * Protož šli poslové s listy od krále a
od knížat jeho po vší zemi israelské a judské
s rozkazem královským tímto: Synové israelští obraťte se k Hospodinu Bohu Abrahamovu, Isakovu a Israelovu; i on také obrátí
se k vám ostatkům, kteříž jste koli znikli
7 ruky králův assyrských; * a nebývejte jako
otcové vaši a bratří vaši, kteříž převráceně
činili proti Hospodinu Bohu otců svých,
pročež dal je v zpuštění, jakž sami vidíte.
8 * Nyní tedy nezatvrzujte šíjí svých tak
jako otcové vaši, podejte ruky Hospodinu a
pojďte do svatyně jeho, kteréž posvětil na
věky, a služte Hospodinu Bohu svému, a od-
9 vrátí se od vás hněv prchlivosti jeho. * Nebo
obrátíte-li se k Hospodinu, bratří vaši i synové vaši milosrdenství obdrží u těch, kteříž
je zjímali, tak že se navrátí do země této; milosrdný zajisté a dobrotivý jest Hospodin Bůh
váš, aniž odvrátí tváři od vás, jestliže se
10 obrátíte k němu. * Když pak ti poslové
chodili z města do města po kraji Efraimově a Manassesově až do Zabulonova, po-
11 smívali se a utrhali jim. * Ale však někteří
z Assera, Manassesa a Zabulona poníživše se
12 přišli do Jerusalema. * V Judstvě tolikéž byla
ruka boží, tak že jim dal srdce jedno k vykonání rozkazu krále a knížat, podlé slova
Hospodinova.

I sešlo se do Jerusalema lidu mnoho, aby drželi 13
slavnost přesnic měsíce druhého, shromáždění
velmi veliké. * Tedy povstavše pobořili oltáře, 14
kteříž byli v Jerusalemě, též i všecky oltáře,
na kterýchž se kadívalo, rozbořily a vmetali
do potoka Cedronu.* Potom pak obětovali be- 15
ránka velikonočního čtrnáctého dne měsíce
druhého. Kněží pak a Levitové zastyděvše
se, posvětili se a přivedli oběti do domu Hospodinova. * A stáli v řádu svém vedlé po- 16
vinnosti své podlé zákona Mojžíše muže božího, a kněží kropili krví berouce ji z rukou
Levitův. * Nebo mnozí byli v shromáždění, 17
kteříž se neposvětili, protož Levitové zabíjeli beránky velikonoční za každého nečistého
k tomu, aby jich posvětili Hospodinu. * Veliký 18
zajisté díl toho lidu, množství z Efraima,
Manassesa, Issachara a Zabulona neočistili
se, avšak jedli beránka velikonočního jinak,
než psáno jest; ale modlil se Ezechiáš za
ně řka: Dobrotivý Hospodin očistiž každého,
* kdožkoli celým srdcem svým se ustano- 19
vil, aby hledal Hospodina Boha otců
svých, byť pak i očištěn nebyl vedlé očišťování svatého. * I vyslyšel Hospodin Ezechiáše 20
a uzdravil lid. * A tak drželi synové israelští, 21
kteříž byli v Jerusalemě, slavnost přesnic za
sedm dní s veselím velikým a chválili Hospodina každého dne Levitové a kněží na

---

víře jednomyslnosti se obnovili a Bohu svému podlé vyměření v zákoně jeho sloužili.

6. *od krále*, H. z ruky královy. — *assyrských*, t. Fule. I. Par. 5, 26. Též Telgatfalnasara IV. Král. 15, 29. a II. Par. 28, 20. Kdež zajato čtvero pokolení israelské.

7. *zpuštění*, J. užasnutí.

8. *podejte* etc., t. s nejvyšší poníženosti milosti a pomoci od Boha žádejte, aby vás padlých milosrdenstvím svým pozdvihnouti ráčil. Pláč Jer. 5, 6.— *služte*. Z té příčiny Bůh od lidí služby žádá, aby, poněvadž milosrdný a dobrotivý jest, dobře učinil těm, kteříž v službě jeho setrvají. Těm zajisté a ne jiným, kteříž jemu věrně slouží i doslouží, slávu života věčného zaslíbil. Ireneus lib. 4, c. 28.

10. *posmívali*. Měli jsou se ještě uleknouti pomst božích hrozných vidouce, co se bratřím a sousedům jejich stalo, o čemž výš v. 6., a majíce tuto pomoc skrze tak pobožného krále, cizím se aspoň neštěstím káti a Boha věrně hledati; ale co neučinili: větší metlu sobě strojili, tak jakž v krátkém čase na ně vzložena byla skrze vyvrácení všeho království israelského. IV. Král. 17, 23.

11. *někteří*. Nepochybně že i tito byli takoví, jako onino za Eliáše aneb potomci jejich, kteříž neskláněli kolen svých před Baalem. IV. Král. 19, 18.

12. *ruka* etc., t. Bůh dílo své dělal. Leč sám Bůh ruky své milostně komu podati a jeho srdce dílem Ducha svatého se dotknouti ráčí, žádný sám od sebe nemůže se obrátiti k němu. Žádný nepřijde ke mně, jediné leč koho otec můj přitrhne. Podává pak Bůh ruky jakož podstatně, tak i služebně skrze učení, napomínání etc., jako tuto skrze Ezechiáše a jeho posly se dálo. Viz Num. 14, 10. Výš 29, 36.

15. *beránka*, H. pesach. — *zastyděvše se*, t. když viděli, an lid tak ochotně k službě boží se má, sami pak sebe tak dlouho že neposvětili. Viz výš 29, 34. Jakož služebníci věrní a pobožní bývají lidu ku pobožnosti příčinou a podnětem, tak i na odpor lid živý a horlivý služebníkům přidává chuti a milosti ku práci hojnější, jako tuto.

16. *povinnosti*, J. obyčeje.

18. *jinak než* etc., t. nebyvše mnozí podlé obřadův zákona očistěni. Lev. 7, 9. Též v jiný čas, ač však Bohem dovolený. Výš v. 3. — *očistiž* etc., t. ať to sám Bůh při upřímých Duchem svým spraviti ráčí, k čemuž pro krátkost času státi nemohli. I tu pobožný král, že mnozí nekonali zevnitřných služeb, boje se, aby to jemu neb lidu nebylo u Boha těžce váženo, za to se modlil. Nynější pak mnozí křesťané zúmyslně služby boží opouštějíce a ožralství, lakomství a jiných hříchů se dopouštějíce, řídcí se nalézají, kteřížby z toho svědomí měli a Bohu pokání činili.

19. *očišťování* etc., t. z milosti své pouhé sám to doplní, očistí, a ne pro ta posvátná se očišťování. Vždycky Bůh patří k srdci, kteréžto když upřímě k Bohu jest obrácené a s ním spojené, to již samo očištění přináší; byť pak i služeb zevnitřních bezelstně nebylo lze dojíti.

20. *lid*, t. za očištěný přijal a netrestal ho pro opuštění obřadův zákonních (o nichž Lev. 7, 5.), nebo je sám mocí Ducha svého svatého očistiti ráčil, odkudž i zevnitřní snažnost (výš v. 12.) a ochotnost k rozkazu královu se ihned nalézala.

22 nástrojích oslavujíce sílu Hospodinovu. * Mluvil
pak byl Ezechiáš přívětivě ke všechněm Le-
vitům vyučujícím známosti pravé Hospodina;
i jedli oběti slavnosti té za sedm dní, obě-
tujíce oběti pokojné a oslavujíce Hospodina
23 Boha otcův svých. * Tedy sneslo se na tom
všecko shromáždění, aby drželi slavnost za
druhých sedm dní; i slavili ji za sedm dní
24 s radostí. * Nebo Ezechiáš král judský dal
shromáždění tomu tisíc volkův a sedm tisíc
ovec. Knížata také dala shromáždění tomu
volkův tisíc a ovec deset tisícův. A posvě-
tilo se kněží velmi mnoho. * A tak veselilo 25
se všecko shromáždění judské, i kněží a Le-
vitové a všecko shromáždění, kteréž přišlo
z Israele i příchozí, kteříž byli přišli ze země
israelské, i obyvatelé judští. * A bylo veselí 26
veliké v Jerusalemě; nebo ode dnů Salo-
mouna syna Davida krále israelského nic ta-
kového nebylo v Jerusalemě. * Potom pak 27
vstali kněží i Levitové a dali požehnání
lidu. I vyslyšán jest hlas jejich, a přišla
modlitba jejich k příbytku svatosti Hospodi-
novy v nebe.

Hlava 31.

Ezechiáš 4) modlářství vyvrátil; 5) v řád uvedl kněžstvo i jich slušné opatření, což s ochotností a veliké hojnosti se stalo.

A když se to všecko dokonalo, vyšed
veškeren lid israelský, což ho koli bylo
v městech judských, ztroskotali modly a po-
sekali háje a pobořili výsosti a oltáře po vší
zemi judské a beniaminské i v efraimské a
a manasseské, až vše dokonali; potom na-
vrátili se všickni synové israelští, jeden každý
k vládařství svému do města svého.
2 Ezechiáš pak zase zřídil třídy kněží
a Levitův podlé tříd jejich, jednoho každého
podlé povinnosti přisluhování jeho, kněží a
Levity k obětování obětí zápalných a pokoj-
ných, aby přisluhovali a oslavovali i chválili
3 Hospodina v branách vojska jeho. * Nařídil zase
i částku ze statku královského, aby vycházela
k obětování zápalů, k zápalům jitřním i ve-
černím, též k zápalům sobotním a na nov-
měsíce i na slavnosti výroční, jakož psáno jest
v zákoně Hospodinově. * Přikázal také lidu 4
přebývajícímu v Jerusalemě dávati díl kně-
žím a Levitům, aby tím ochotnější byli v zá-
koně Hospodinově.*A jakž vyšel tento rozkaz 5
královský, snesli synové israelští mnoho prvotin
obilí, mstu, oleje, ovoce palmového i všech úrod
polních, a desátek ze všech věcí hojný při-
nesli. * Synové také israelští a judští, kteříž 6
bydlili v městech judských, i oni desátky ze
skotů a bravů, a desátky svaté posvěcené
Hospodinu Bohu svému snášeli a skládali po
hromadách. * Třetího měsíce počali zakládati 7
těch hromad a měsíce sedmého dokonali.
* Přišed pak Ezechiáš s knížaty, a vidouce 8
hromady ty, dobrořečili Hospodinu a lidu
jeho israelskému. * I tázal se Ezechiáš kněží 9

---

22. *přívětivě,* H. k srdci, t. prvé než tu slavnost drželi, vida Ezechiáš lidu nepřipraveného množství veliké k hodu tomu sbíhající se, s kněžími a v zákoně sběhlými radu měl, v níž spolu zavřeli, aby tu věc modlitbami svatými Bohu a milosti jeho poručili, Levitové pak aby s doufanlivou myslí povinnost svou k lidu konali a jej zákonu Páně vyučovali.

24. *velmi mnoho,* tak že se jich již proti nedostatku prvnímu (výš v. 3.) dostávalo.

26. *v Jerusalemě,* t. od rozdělení království až do té chvíle neslavili Israelští s Judskými hodu beránka.

27. *požehnání,* t. podlé rozkazu božího. Num. 6, 23. — *Hospodinovy,* H. jeho.

1. *modly,* H. sloupy. — *v efraimské,* t. v té částce, kteráž pod panováním judského krále byla; buďto od předešlých králů podmaněná (jako výš 13, 19. a 15, 8.), aneb že se sama poddala dobrovolně, tak jakž tehdáž království israelské v divné neustavičnosti těmi i oněmi potržkami zmítáno bylo.

2. *třídy,* H. rozdělení. — *vojska:* ležení, t. v branách chrámových tu, kdež se shromažďoval lid boží, a služebníci jeho spůsobem vojenským spořádáni byli.

3. *k zápalům.* Ve trojím rozdíle obecné oběti bývaly: 1) každého dne, ráno a večer; 2) každého téhodne v první den, t. sobotní; 3) každého novměsíce.

4. *kněžím,* podlé rozkazu božího. Num. 18, 11. Deut. 12, 19. a 14, 27. — *ochotnější,* H. se posilnili aneb utvrdili, t. aby opatřeni jsouce živností, bez roztržitosti mysli o věci živné ochotně konati mohli svou povinnost: v obětí spravování, za lid modliteb činění, lidu vyučování, zpěvů konání. Obé toto i se strany lidu i služebníků za předešlých králův, zvláště bezbožného Achaze, že opuštěno bylo, z tohoto místa se rozumí. Protož to vše Ezechiáš k nápravravě a obnovení přivodí. Dionysius.

5. *palmového,* t. daktylů, J. medu; ale o prvotinách z medu nikdež v zákoně psáno není, toliko o prvotinách a desátcích z úrod zemských a ze živočichů, jakž to obé hebrejské slovo debaš znamená.

7. *počali,* t. při slavnosti letniční. — *zakládati,* t. sdíleti se s kněžími a Levity, jakž ve verši 4., odtud vší rodině kněžské, o čemž níž verš 18., také i vdovám a sirotkům i jiným chudým a nuzným bylo rozdělováno skrze úředníky k tomu ustanovené. Níž v. 12. a Num. 18, 11. — *sedmého,* t. když se klizení úrod celého roku dokonává, odkud

10 a Levitův o těch hromadách. * Jemužto od-
pověděl Azariáš kněz nejvyšší z domu Sa-
dokova řka: Jakž počali těch obětí přinášeti
do domu Hospodinova, jedli jsme a nasyceni
jsme, a ještě zůstává hojně; nebo Hospodin
požehnal lidu svému, že toho tak mnoho pozů-
11 stalo. * Tedy rozkázal Ezechiáš nadělati špi-
žírny při domě Hospodinově. I nadělali
12 * a snášeli tam věrně oběti a desátky i věci
posvěcené, a nad tím byl za nejpřednějšího
správce Choneniáš Levita, i Semej bratr
13 jeho druhý po něm; * Jahiel také a Azariáš,
Nahat a Asael a Jerimot a Jozabat, Eliel,
Jesmachiáš, Maat a Banaiáš připojeni byli
za úředníky od Choneniáše a Semeje bratra
jeho, podlé poručení Ezechiáše krále a Aza-
14 riáše knížete domu božího. * Kore pak syn
Jemny, Levita, vrátný u brány východní byl
nad tím, což dobrého volně obětovali Bohu,
aby rozděloval oběti Hospodinovy a věci sva-
15 tosvaté. * Jemuž ku pomoci byli: Eden, Mi-
niamin, Jesue, Semejáš, Amariáš a Secheniáš
po městech kněžských, muži hodnověrní, aby
rozdělovali bratřím svým díly jejich, jakž ve-
likému tak malému * (mimo ty, kteříž z po- 16
kolení jich byli pohlaví mužského, od tříle-
tých a výše), každému vcházejícímu do domu
Hospodinova k vykonávání povinnosti denní
podlé úřadův jejich a podlé služby jejich
i podlé třídy jejich; * a těm, kteříž počteni 17
byli v rodině kněžské po čeledech otcův je-
jich, i Levitům od dvadcítiletých a výše
podlé služby jich v třídách jejich; * též i ro- 18
dině jejich, na všecky maličké jich, ženy je-
jich, syny jejich i dcery jejich a všemu množ-
ství; nebo důvěrně posvětili se v svatosti.
* Synům také Aronovým kněžím bydlícím 19
v předměstích měst jejich po všech městech
ti muži, kteříž ze jmena zaznamenáni jsou,
dávali díly každému pohlaví mužského z kněží
i každému z rodiny Levitův. * A tak učinil 20
Ezechiáš ve všem Judstvě a činil, což dobrého,
přímého a pravého jest před Hospodinem
Bohem svým. * A ve všelikém díle, kteréhož- 21
koli začal při službě domu božího a v zákoně
i v přikázaní, hledaje Boha svého celým
srdcem svým, to činil, a šťastně se mu vedlo.

Hlava 32.

Ezechiáš C) proti Sennacheribovi v jmeně božím se přihotovil i posilnil. Když pak týž tyran skrze posly své rouhavě mluvil, k modlitbě Ezechiášově Bůh vojsko pobil i s tyranem a Ezechiáše vysvobodil, což s vděčností připomínali; D) v nemoci smrtelné vyslyšán, z čehož když se pozdvihl těžce klesl, ale došel milosti; E) v bohatství s prospěchem velikým se rozmáhal, až i potom pokojně umřel.

Po těch věcech a stalém nařízení jejich
přitáh Sennacherib král assyrský, vtrhl do Jud-
stva a položil se proti městům hrazeným a
2 uložil jich zdobývati sobě. * Vida pak Eze-
chiáš, že přitáhl Sennacherib a že tvář jeho
3 obrácena jest k boji proti Jerusalemu, * uradil
se s knížaty a rytíři svými, aby zasypali vody
studnic, kteréž byly vně za městem. I po-
4 máhali jemu; * nebo shromáždilo se lidu množ-
ství, a zasypali všecky studnice i potok roz-
vodňující se u prostřed země řkouce: Proč
toho dopouštěti máme, aby přijdouce králové
assyrští měli nalézati vody tak mnoho?
* A posíliv se vystavěl všecku zeď zbořenou 5
a zopravoval věže, a vně udělal zeď druhou;
upevnil i Mella města Davidova; k tomu také
nadělal zbraně velmi mnoho i pavéz. * Zřídil 6
též knížata válečná nad lidem a shromáždil
je k sobě do ulice u brány městské a mlu-
vil jim přívětivě řka: * Posilňte se a zmužile 7

---

i slavnost stánků, slavnost sklizení sloula. Exod. 23, 16.

12. *věrně*, J. stále. — *správce*, t. písař těch důchodů nejvyšší aneb výběrčí.

13. *knížete*, J. vůdce. Výš v. 10. nazývá se knězem nejvyšším.

15. *ku pomoci*, H. k ruce jeho. — *bratřím svým díly*, J. po zástupích, třídách neb rozděleních neb čeledech jejich. — *jakž velikému*, vedlé rozkazu božího. Deut. 18, 8.

18. *nebo důvěrně*, H. nebo ve věrnosti jejich, t. důvěřujíce se jakož předně Bohu, tak i lidu božímu, mezi nimiž a za něž boží služby konají; ano i úředníkům těm, že i se svými čeládkami také těmi živnými věcmi opuštěni nebudou, vydali se v to a k tomu posvětili, aby povinnost svou při službách božích s pilností konali.

1. *uložil*, H. řekl.

3. *jemu*, t. knížata Ezechiášovi.

4. *potok*, t. Gihon, o němž níž v. 30.

5. *zbořenou*, t. za Amaziáše od Joáše krále israelského. Výš 25, 23. — *věže*: bašty, t. při bráně Efraimově a při bráně úhelní. Viz v též hlavě. — *zeď*, o níž níž 33, 14.

6. *přívětivě*, H. k srdci.

7. *nebojte se*. Ačkoli sám Ezechiáš ponejprvé se ho velmi strachoval, pročež penězi mnohými (IV. Král. 18, 24.) jej od sebe odvesti usiloval, ale spatřiv jeho nevěru, že vzav peníze na to, aby odtrhl, smlouvy nedrží; v doufání k Bohu hojněji se utvrdil jistou maje naději, že boží spravedlnost takové nepravosti bez pomsty nenechá. Dionysius.

sobě počínejte; nebojte se ani strachujte
tváři krále assyrského, ani všeho množství,
kteréž jest s ním; nebo většíť jest s námi
8 nežli s nimi. * S ním jest rámě člověka, s námi
pak jest Hospodin Bůh náš ku pomoci naší
a k bojování za nás. I zpolehl lid na slova
Ezechiáše krále judského.
9 Potom poslal Sennacherib král assyrský
služebníky své do Jerusalema (sám pak ležel
u Lachisu, a všecko království jeho bylo
s ním) k Ezechiášovi králi judskému i ke
všemu lidu judskému, kterýž byl v Jerusalemě,
10 řka: * Takto praví Sennacherib král assyrský:
V čem vy doufáte, že zůstáváte v ohradě
11 v Jerusalemě? * Zdali Ezechiáš nenavodí vás,
aby vás zmořil hladem a žízní, pravě: Hospodin
Bůh náš vytrhne nás z ruky krále
12 assyrského? * Zdaliž jest sám Ezechiáš nepobořil
výsostí jeho a oltářův jeho a přikázal
Judovi a obyvatelům jerusalemským řka:
Před jedním toliko oltářem klaněti se bude a
13 na něm kaditi. * Nevíte-liž, co jsem učinil
já i otcové moji všechněm národům zemí?
Zdaliž pak mohli bohové národův jiných zemí
14 vytrhnouti zemi svou z ruky mé? * Kdo byl
mezi všemi bohy národův těch, kteréž jsou
vyplénili otcové moji, kterýžby mohl vytrhnouti
lid svůj z ruky mé? aby pak mohl Bůh váš
15 vytrhnouti vás z ruky mé? * Protož tedy nechť
vás nesvodí Ezechiáš, ani vás namlouvá, aniž mu
věřte. Kdyžtě nemohl žádný bůh všech národův
a království vytrhnouti lidu svého
z ruky mé, jako i z ruky otcův mých, nadtoť
ovšem bohové vaši nevytrhnou vás z ruky mé?
16 * Přes to ještě mluvili služebníci jeho i proti
Hospodinu Bohu a proti Ezechiášovi služeb-
17 níku jeho. * Psal také listy Sennacherib rouhaje
se Hospodinu Bohu israelskému a mluvě
proti němu řka: Jakož bohové národův jiných
zemí nevytrhli lidu svého z ruky mé, tak nevytrhne
Bůh Ezechiášův lidu svého z ruky
mé. * Křičeli pak hlasem velikým židovsky 18
proti lidu jerusalemskému, kterýž byl na
zdi, aby strach na ně pustili a předěsili je,
aby tak vzali město. * A tak mluvili o Bohu 19
jerusalemském, jako o jiných bozích národů
země, kteříž jsou dílo rukou lidských.
Tedy modlil se Ezechiáš král a Isaiáš 20
prorok syn Amosův z příčiny té a volali
k nebi. * I poslal Hospodin anděla, kterýžto 21
vyhladil každého udatného i vývodu i kníže
ve vojště krále assyrského, tak že se s hanbou
velikou navrátil do země své. A když všel do
chrámu Boha svého, ti, kteříž vyšli z života
jeho, zamordovali ho tam mečem. * A tak 22
vysvobodil Hospodin Ezechiáše a obyvately
jerusalemské z ruky Sennacheriba krále assyrského
a z ruky všech jiných, a provázel je
v bezpečnosti všudy vůkol. * Tedy mnozí při- 23
náešli oběti Hospodinu do Jerusalema, ano i
dary drahé Ezechiášovi králi judskému, tak že
potom vznešen jest u všech národů.
V těch dnech roznemohl se Ezechiáš až 24
k smrti, i modlil se k Hospodinu, kterýž promluvil
k němu a ukázal mu zázrak. * Ale 25
Ezechiáš nebyl vděčen dobrodiní sobě učiněného;
nebo pozdvihlo se srdce jeho, pročež
povstala proti němu prchlivost i proti Judovi
a Jerusalemu. * Ale když se pokořil Ezechiáš 26
pro to pozdvižení srdce svého, i s obyvately
jerusalemskými, nepřišla na ně prchlivost Hospodinova
za dnů Ezechiášových. * Měl pak 27
Ezechiáš bohatství a slávu velmi velikou; nebo
nashromáždil sobě pokladův, stříbra a zlata i
kamení drahého a vonných věcí, i pavéz i
všelijakých klénotův. * A měl špižírny pro 28
úrody obilí, mstu, oleje, i stáje pro všeliká
hovada a chlévy pro dobytek. * Města také 29
zdělal sobě a měl bravův a skotův množství,
nebo Bůh dal jemu zboží náramně veliké.
* Tentýž Ezechiáš zasypal tok vody Gihonu 30
hořejší a přímo vedl jej dolů k západní straně

8. *člověka*, t. moc lidská.

10. *v ohradě*, t. v obležení.

12. *jeho*, t. Hospodinových, v něhož vy doufáte; protož jakžby vám spomáhati měl, mylná a marná jest to vaše naděje. A tutě se Sennacherib s pravdou chyboval; bořil král Ezechiáš výsosti a oltáře, však ne boží ale modlářské, a k místu a oltáři Bohem vyměřenému lid přidržeje, službu boží čistou ukazoval a ji napravoval.

17. *listy*, t. Ezechiášovi, chtěje jej vždy svou pýchou, štěstím svým a pohrůžkami ustrašiti, aby se jemu poddal.

18. *Křičeli*, t. služebníci Sennacheribovi. — *předěsili*, J. zkormoutili, t. v mysli jedny proti druhým zurážeželi, zjitřili a k nejednomyslnosti i svádě přivedli; skrze cožby je k tomu, aby se poddali, přivedli, aneb k snadnějšímu dobytí Jerusalema výhodu míti mohli.

21. *velikou*, H. tváře. — *země své*, t. ztrativ své všecko vojsko lidu válečného v počtu 185.000 (IV. Král. 19, 35.), tak že toliko (jakž rabínové píší) sám s devíti utekl. — *z života*, H. střev, t. vlastní synové jeho. — *zamordovali*, H. porazili.

22. *provázel*, t. spravoval a opatroval je v pokojném spůsobě, jako pastýř své stádo.

23. *u všech*, H. před očima.

25. *nebyl* etc., H. nenavrátil jemu. — *srdce jeho*, t. skrze chlubení se poklady, o čemž viz IV. Král. 20, 13. — *povstala*, H. byla.

26. *pokořil*, t. jsa napomenut i trestán slovy pro svůj ten výstupek od proroka Isaiáše. IV. Král. 20, 14.

27. *klénotův*, H. nádobí žádostivého.

28. *špižírny*: obilnice, sklepy. — *stáje*: obory pro rozličná zvířata.

30. *tok*, H. pramen.

města Davidova; a šťastně se vedlo Eze-
31 chiášovi ve všech skutcích jeho. * Toliko při
poselství knížat babylonských poslaných
k němu, aby se vyptali na zázrak, kterýž se
byl stal v zemi, opustil ho Bůh, aby ho zkusil,
aby známé bylo všecko, cožkoli bylo v srdci
32 jeho. * Jiné pak věci Ezechiášovy i pobož-
nost jeho zapsány jsou v proroctví Isaiáše
proroka syna Amosova a v knize o králích
judských a israelských. * I usnul Ezechiáš 33
s otci svými, a pochovali ho výše nad jiné
hroby potomků Davidových, a učinili mu po-
ctivost při smrti jeho veškeren Juda i oby-
vatelé jerusalemští. A kraloval Manasses syn
jeho místo něho.

Hlava 33.

XIII. Manasses 1) ve 12 letech jsa, kraloval 55 let; 2) hrozný modlář, a tak lid uvedl v tu ohavnost; 3) pročež Bůh, že proroků jeho poslechnouti nechtěl, dal ho v ruku Assyrského, kdež u vězení jsa, Pánu se pokořil, až i vyslyšán jest; 4) navrátiv se pak do Jerusalema, netoliko město opravil, ale i náboženství pravého chránil; 5) a tak v té pobožnosti umřel. XIV. Amon 1) ve 22 letech jsa, kraloval dvě létě; 2) bezbožník nenapravitelný; 3) pročež i od srocenců zabit, jakkoli lid mstil smrti jeho.

Ve dvanácti letech byl Manasses, když
počal kralovati, a padesáte pět let kraloval
2 v Jerusalemě. * Činil pak to, což jest zlého
před očima Hospodinovýma, vedlé ohavností
těch národův, kteréž Hospodin vyhnal před
3 syny israelskými. * Nebo vzdělal zase výsosti,
kteréž byl rozbořil Ezechiáš otec jeho; a vy-
stavěl oltáře Baalům a vysadil háje, a kla-
něje se všemu vojsku nebeskému sloužil jim.
4 * Vzdělal také oltáře v domě Hospodinově, o
němž byl řekl Hospodin: V Jerusalemě bude
5 jmeno mé na věky; * vzdělal, pravím, oltáře
všemu vojsku nebeskému ve dvou síních domu
6 Hospodinova. * Přes to dal provoditi syny své
skrze oheň v údolí Bennenom a šetřil časův,
s hadačstvím a s kouzly se obíral a nařídil
zaklinače a čarodějníky, a mnoho zlého pá-
chal před očima Hospodinovýma popouzeje
ho. * Postavil také obraz rytý, kterýž byl 7
udělal v domě božím, o kterémž byl řekl Bůh
Davidovi a Šalomounovi synu jeho: V domě
tomto a v Jerusalemě, kterýž jsem vyvolil
ze všech pokolení israelských, oslavím jmeno
své na věky; * aniž více pohnu nohou lidu 8
israelského ze země, kterouž jsem uložil dáti
otcům vašim: jen toliko budou-li skutečně
ostříhati všeho toho, což jsem jim přikázal
spravujíce se vedlé všeho zákona, ustanovení a
soudů vydaných skrze Mojžíše. * Ale Manasses 9
uvedl v blud Judské i obyvately jerusalemské,
tak že činili horší věci, nežli ti národové,
kteréž vyplénil Hospodin před tváří synův
israelských. * A ačkoli mluvil Hospodin k Ma- 10
nassesovi a k lidu jeho, oni však nepozorovali.
* Pročež přivedl na ně Hospodin vůdce vojska 11
krále assyrského, kteřížto jali Manassesa

---

31. *na zázrak.* Píší, že Chaldejští jsouce zběhlí a osvícení v umění hvězdářském mimo jiné národy, nemohli podlé umění svého toho najíti, proč těch časů den delší byl; protož uslyševše, že se to stalo z příčiny krále jerusalemského, poslali k němu, aby se na to místně vyptali. Také že Chaldejští slunci se klaněli, protož králi dary poslali, aby, kohož jejich Bůh ctí, i oni také ctili. Vůbec vykládají toto místo o zázraku na hodinách stalém. (IV. Král. 20, 9.) Mohlíby nicméně někdo i na tu hroznou vojska toho assyrského porážku (výš 21.) to obrátiti. Ale za tou neb jinou zástěrou, jistá věc jest, že jsou Chaldejští nějakých svých výhod pobočně hledali, a ne aby známosti boží se vyučovati žádostivi byli, čemuž vyrozumívaje sv. prorok, na krále tak přísně se domlouval. — *opustil*, t. nevystřáhl ho, ale dopustil mu, aby dělal podlé zdání svého. — *známé*, jako Deut. 8, 2.

32. *pobožnost*, H. milosrdenství. — *proroctví*, H. vidění. — *syna* etc. Isai. od 36—40. hlavy.

33. *potomků*, H. synův. — *poctivost.* Ne aby jemu mrtvému nějakou poctivost (za něho žádajíce aneb za něj něco k očištění jeho tu konajíce) činiti měli: ale že jemu slavný průvod učinili, všickni ho plačíce a želejíce, a že někde v patrnějším místě hrob jeho než jiných udělali, z příčiny snadnějšího s potěšením naň se vzpomínání.

1. *Manasses.* Rabínové praví, že tento Manasses byl od dcery Isaiáše proroka a že on děda zamordovati dal, protože vrchnost tehdejší nazval knížaty sodomskými a gomorskými. Hieronym.

2. *zlého.* Manasses znamená: nepamět neb zapomenutí. Božím zřízením (dí Chrysost.) to se stalo, že jest tak nazván; nebotě se právě zapomněl na všecku otce svého pobožnost, jeho šlechetné a svaté obcování, i na všecka boží sobě pro otce svého učiněná dobrodiní; a nabádán jsa od ďábla, nepřítele pokolení lidského, ve všecko, čímžby Bůh dražděn byl, se vydal. Nic mu pobožnost otcova, kterou sobě vždycky za příklad představovati měl, nic v pobožnosti a šlechetnosti vychování, ani boží výstrahy a napomínání (níž v. 10.) neprospívaly; pročež také větší pomstu boží nad jiné sobě byl shromáždil.

6. *v údolí*, viz výš 27, 3. a Lev. 18, 21. J. v údolí syna Bennenomova.— *šetřil časův*, t. planetářem byl. Viz Deut. 18, 10.

7. *oslavím*, H. položím.

8. *ze země*, t. aby z ní zajati zavedeni býti měli. — *skrze Mojž.*, H. skrze ruku Mojžíše.

11. *trní*, t. v němž se pokrýval jako oni. I. Král. 13, 6. J. do pout.

v trní, a svázavše ho dvěma řetězy ocelivými
12 dovedli jej do Babylona. * Tam pak jsa se-
vřín modlil se Hospodinu Bohu svému a po-
nižoval se velmi před obličejem Boha otcův
13 svých * a modlil se jemu. I naklonil se k němu
a vyslyšel modlitbu jeho a uvedl jej zase do
Jerusalema do království jeho. Tehdy poznal
Manasses, že sám Hospodin jest Bohem.
14 * A potom vystavěl zeď zevnitřní města Da-
vidova k západní straně Gihonu potoku, až
kudy se chodí k bráně rybné, a obehnal zdí
Ofel a vyhnal ji velmi vysoko; rozsadil také
vůdce vojska po všech městech hrazených
15 v Judstvě. * Vymetal také bohy cizí a rytinu
z domu Hospodinova, a zkazil všecky oltáře,
kterýchž byl nadělal na hoře domu Hospodi-
nova i v Jerusalemě, a vyházel za město.
16 * Opravil zase i oltář Hospodinův a obětoval
na něm oběti vítězné a pokojné a díkůčinění, a
přikázal Judským, aby sloužili Hospodinu Bohu
17 israelskému. * Avšak vždy ještě lid obětoval
na výsostech, ale toliko Hospodinu Bohu svému.
18 * Jiné pak věci Manassesovy, i modlitba jeho
k Bohu jeho a slova proroků, kteříž mluví-
vali k němu ve jméně Hospodina Boha isra-
elského, to vše zapsáno jest v knihách o králích
israelských. * Modlitba pak jeho i to, že vy- 19
slyšán jest, a každý hřích jeho i přestoupení
jeho i místa, na kterýchž byl postavil výsosti
a zdělal háje a rytiny, ještě prvé nežli se po-
kořil, to vše zapsáno jest v knihách Hozaje.
* I usnul Manasses s otci svými, a pochovali 20
jej v domě jeho, a kraloval Amon syn jeho
místo něho.
Ve dvamecítma letech byl Amon, když 21
počal kralovati, a dvě létě kraloval v Jerusa-
lemě. * I činil to, což jest zlého před očima 22
Hospodinovýma, tak jako byl činil Manasses
otec jeho; nebo všechněm rytinám, kterýchž
byl nadělal Manasses otec jeho, obětoval Amon
a sloužil jim, * aniž se ponížil před Ho- 23
spodinem, jako se ponížil Manasses otec jeho;
nýbrž on Amon mnohem více hřešil. * Spikli 24
se pak proti němu služebníci jeho a zamor-
dovali jej v domě jeho. * Tedy pobil lid země 25
všecky ty, kteříž se byli spikli proti králi
Amonovi, a ustanovil lid země krále Josiáše
syna jeho místo něho.

Hlava 34.

XV. Josiáš 1) jsa v 8 letech, kraloval 31 let; 2) pobožný následovník Davidův, nebo a) modlářství po vší zemi vyhubil, b) opravil chrám, c) nalezna knihu zákona, radí se s Bohem skrze Holdu; ona α) o vyvrácení lidu veřejném předpovídá, β) jemu milostivé zachování slibuje; d) k radě prorokyně α) všel v smlouvu s Bohem.

V osmi letech byl Josiáš, když kralovati
1 počal, a kraloval jedno a třidceti let v Je-
2 rusalemě. * Ten činil to, což jest pravého před
očima Hospodinovýma, chodě po cestách Da-
vida otce svého, a neuchýlil se napravo ani
3 nalevo. * Léta zajisté osmého kralování svého,
když ještě mládeneček byl, počal hledati
Boha Davida otce svého; dvanáctého pak
léta počal vyčišťovati Judy a Jerusalema od
výsostí, hájů, rytin a slitin. * Nebo hned před 4
ním rozbořili oltáře Baalův i obrazy sluneční,
kteříž byli na nich, zpodtínali; též i háje a
rytiny i slitiny zdrobil a zetřel a rozsypal
prach po hrobích těch, kteříž jim obětovali.
* Kosti pak kněží popálil na oltářích jejich 5
a vyčistil Judu a Jerusalem, * též i města 6

12. *sevřín.* Hieronym praví, netoliko řetězy že byl sevřín, ale i jiným vězením, t. v sudu zvrtaném jsa zavřín a k ohni přiložen, když ke všechněm bohům svým, kteréž ctil, volal, oni však nespomohli jemu, že teprv k Bohu, kterémuž jeho otec, jakž slýchal, často se modlíval, se obrátil a tak vyslyšán i vysvobozen jest. — *Hospodinu,* H. tváři Hospodina Boha svého.

14. *zeď zevnitřní,* t. věž obrannou nějakou začatou od Ezechiáše (výš 32, 5.) dokonal aneb porušenou od Assyrských opravil.

17. *ale toliko.* Není pochybné, žetě se Manasses opravdově přičinil o napravení služby boží a o zkažení modlářství; ale co mu bylo na překážce? Tu se namítá, že výmluvy a zástěry lidské, že i na těch výsostech samému Bohu slouží. By byl Manasses výsosti a oltáře jich s očí lidu sklidil, lépeby byl učinil, nebylby tuto obviňován.

18. *proroků,* H. vidoucích.

19. *Hozaje,* kteréž jako i některé jiné zahynuly.

20. *v domě jeho,* t. někde při domě královském a ne v hrobích královských. Smyslí, že se to stalo z příčiny hrozných ohavností jeho, kteréž páchal prvé, než ho Bůh sehnul a ku pokání napravil. — *Amon.* Tento Amon, následuje otce svého, byl velmi převrácený, jakž skutkové jeho to osvědčují, tak že se domníval, že i Boha klamati může; nebo říkával: Otec můj mnoho zlého z mládí se dopouštěl a teprv v starosti své pokání činil: i já nyní choditi budu podlé žádosti duše své a potom obrátím se k Bohu. Chrysostom.

3. *počal,* t. již jsa v letech dvadcíti a království mocně v rukou drže.

4. *před ním,* t. z vůle a rozkazu jeho.

5. *Jerusalem,* t. od cizích a pohanských nečistot, o jakovýchž výš 29, 5. Ačkoli se tomu Judští velmi zpěčovali, jejichžto zpoura a zarytost hned od času tohoto zjevně byla trestána a tupena. Ezech. 4, 6.

6. *města.* O těch mluví, kteráž sic k Israelským

v pokolení Manassesa, Efraima a Simeona,
7 až i Neftalima i pustiny jejich vůkol. * A tak
rozbořil oltáře a zkazil háje a rytiny ztro-
skotal na kusy a všecky obrazy sluneční vy-
sekal po vší zemi israelské; potom navrátil se
do Jerusalema.
8 Léta pak osmnáctého kralování svého,
když vyčistil zemi a dům boží, poslal Sa-
fana syna Eseliášova a Maasiáše úředníka
města a Joahu syna Joachazova kancléře,
aby opraven byl dům Hospodina Boha jeho.
9 * Kteřížto přišedše k Helkiášovi knězi nej-
vyššímu, dali jemu peníze snesené do domu
božího, kteréž byli Levitové vrátní vybrali
od synův Manassesových a Efraimových, i ode
všech ostatkův israelských, i od všeho Judy
a Beniamina, a navrátili se do Jerusalema.
10 * Tedy dali peníze v ruce správců toho díla,
kteříž představeni byli nad domem Hospo-
dinovým; a ti vydávali je dělníkům, jenž dělali
v domě Hospodinově opravujíce a utvrzujíce
11 jej. * I dali tesařům a stavitelům, aby na-
jednali kamení tesaného a dříví k vazbám
i k trámům domův, kteréž byli zbořili krá-
12 lové judští. * Muži pak ti věrně se měli při
té práci jsouce ustanoveni nad dílem tím, totiž:
Jahat a Abdiáš Levitové ze synův Merari,
Zachariáš a Mosollam ze synův Kaatových,
aby s pilností přidrželi k práci; a z těch Le-
vitův každý uměl hráti na nástroje hudebné;
13 * ale nad nosiči, i kteříž přidrželi dělníky ke
všeliké práci, byli z Levitův písaři, úředníci
a vrátní.
14 A když vynášeli peníze, kteréž byli sne-
seny do domu Hospodinova, našel Helkiáš
kněz knihu zákona Hospodinova vydaného
skrze Mojžíše. * I řekl Helkiáš k Safanovi pí- 15
saři: Knihu zákona nalezl jsem v domě Ho-
spodinově. * I dal Helkiáš tu knihu Safanovi.
* Safan pak přinesl tu knihu králi a při tom 16
jemu oznámil řka: Všecko, cožkoli bylo po-
ručeno služebníkům tvým, dělají; * nebo 17
sebravše peníze, což se jich koli nalezlo
v domě Hospodinově, vydali je v ruce úřed-
níkům a dělníkům. * Oznámil také Safan písař 18
králi řka: Knihu mi dal Helkiáš kněz, i četl v ní
Safan před králem. * Pročež když slyšel král 19
slova zákona, roztrhl roucho své. * A roz- 20
kázal král Helkiášovi, též Ahikamovi synu
Safanovu a Abdonovi synu Michovu a Safa-
novi písaři a Asaášovi služebníku králov-
skému řka: * Jděte, poraďte se s Hospodinem 21
o mne i o pozůstalý lid israelský a judský
strany slov knihy této, kteráž jest nalezena;
neboť veliký jest hněv Hospodinův, kterýž
jest vylit na nás, protože neostříhali otcové
naši slova Hospodinova, aby činili všecko,
což psáno jest v knize této. * Tedy šli Helkiáš 22
a kteříž byli při králi k Holdě prorokyni,
manželce Selluma syna Tekue, syna Hasrova,
strážného nad rouchem; nebo bydlila v Je-
rusalemě na druhé straně, a mluvili k ní ty
věci. * Kterážto řekla jim: Toto praví Hospo- 23
din Bůh israelský: Povězte muži tomu, kterýž
poslal vás ke mně, * takto praví Hospodin: 24
Ai, já uvedu zlé věci na toto místo a na
obyvately jeho, všecka zlořečení napsaná
v knize té, kterouž četli před králem judským:
* protože opustili mne a kadili bohům cizím, 25
aby mne popouzeli všemi skutky rukou svých;

---

příslušela, však k Judským se připojila. Viz výš 31, 1. Tak se to ukazuje níž v. 7. a 33. — *pustiny*, J. kladivy neb sekerami jejich.

9. *nejvyššímu*, H. velikému. — *dali*, t. jistý rozkaz a vůli královskou jemu oznámili, aby z pokladů v domě božím složených bera, opraviti dal týž boží dům. J. vzavše peníze etc. dali, t. sami, jakž dále v. 10. ukazuje. — *peníze*, H. stříbro. — *vrátní*, etc., H. strážní shromáždili z ruky. — *navrátili se*, t. Levitové po vykonání té sbírky ze všech pozůstalých, po prvním i druhém vydrancování a poplénění království israelského. IV. Král. 15, 29. a 17, 6.

10. *jej*, H. dům.

11. *domův*, buďto kněžských, kteříž k chrámu, buďto Levitův, kteříž k síni chrámové připojeni byli.

12. *uměl* etc., J. byl učitel jiných aneb předčící jiným v umění hudby ve své třídě, o němž I. Par. hl. 25.

13. *ke všeliké* etc., J. k obojí práci, t. i k stavení i k snášení potřeb; o první práci v. 10., o druhé teď. Podobně Esdr. 3, 9.

14. *peníze*, H. stříbro, tak i níž.

15. *řekl*, H. odpovídaje řekl.

16. *jemu*, H. králi. — *poručeno*, H. dáno v ruce.

18. *četl* etc. S velikou vážností tento pobožný král Josiáš zákon boží přijal, s uctivostí čteného poslouchal a rozvažoval, a porozuměv, jak předkové dopouštějíce se proti Bohu přezlých věcí, od zákona jeho daleko se ušinuli, a že hrozné pomsty boží v něm osvědčené i na ně i potomky oněch se hrnou jistotně a valí; rady hledal, jí dobře užil, k vůli boží státi že chce v upřímosti přede vším shromážděním se ohlásil a zavázal; k témuž i všemu množství příčinou byl, a tak s ponížením i roucha svého roztržením Bohu se horlivě modlil, aby hněv svůj přísný od Israele, kteříž slov zákona toho božího nedbali, milostivě odvrátiti ráčil. Z kteréhožto příkladu snadně se spatřiti může, čeho ty země a krajiny, v kterýchž králové a vrchnosti jsou ovšem bezbožné, a ježto žádné milosti a péče na Boha a jeho slovo nemají, nadíti se a očekávati musejí, leč slovo boží opravdově k srdci svému připustí a jím se spravovati budou.

22. *Holdě*. Proč se Josiáš král neradil s Bohem, tak jakž to činíval David, t. skrze nejvyššího kněze, nýbrž jej samého s jinými jinam odeslal, a to ještě k ženě, však prorokyni; k tomu odpovídá Epifanius: že od toho času, jakž Joáš král Zachariáše syna Jojadova ukamenovati dal, Bůh obecným spůsobem, tak jako za starodávna, odpovědí nedával.

z té příčiny vylita bude prchlivost má na toto
26 místo, aniž bude uhašena. * Králi pak jud-
skému, kterýž poslal vás, abyste se tázali Ho-
spodina, takto povíte: Toto praví Hospodin
Bůh israelský o slovích těch, kteráž jsi slyšel:
27 * Poněvadž obměkčeno jest srdce tvé a ponížils
se před tváří boží, když slyšel slova jeho
proti místu tomuto a proti obyvatelům jeho, a
ponižuje se přede mnou roztrhls roucho své
a plakals přede mnou; i já vyslyšel jsem tě,
28 praví Hospodin. * Ai, já připojím tě k otcům
tvým a pochován budeš v hrobích svých v po-
koji, aby neviděli oči tvé ničeho z toho zlého,
kteréž já uvedu na místo toto a na obyvately
jeho. I oznámili králi tu řeč.
29 Tedy poslav král shromáždil všecky starší
30 judské a jerusalemské. * A vstoupil král do
domu Hospodinova a všickni muži judští i
obyvatelé jerusalemští, kněží, Levitové a ve-
škeren lid od velikého až do malého; i četl,
aby všickni slyšeli všecka slova knihy smlouvy,
kteráž byla nalezena v domě Hospodinově.
* Potom stoje král na místě svém učinil smlouvu 31
před Hospodinem, že bude následovati Ho-
spodina a ostříhati přikázaní jeho, i svě-
dectví jeho a ustanovení jeho z celého srdce
svého a ze vší duše své, a plniti slova smlouvy
té, kteráž jsou v té knize zapsána.* I rozkázal, 32
aby k též smlouvě každý stál, kdožby koli nalezen
byl v Jerusalemě a v pokolení Beniaminově.
I činili obyvatelé jerusalemští podlé smlouvy
boží Boha otcův svých. * Tehdáž také vy- 33
vyprázdnil Josiáš všecky ohavnosti ze všech
zemí synův israelských a přidržel všecky,
kteřížkoli byli v Israeli k tomu, aby sloužili
Hospodinu Bohu svému. Po všecky dny jeho
neodstoupili od následování Hospodina Boha
otcův svých.

Hlava 35.

Josiáš k radě prorokyně β) slavil velikonoc. 3) Potom pozdvihl se proti Egyptskému, postřelen jest a umřel k žalosti veliké všem pobožným i Jeremiášovi proroku, zanechav po sobě dobré památky.

Slavil také Josiáš v Jerusalemě velikonoc
Hospodinu, a zabili beránka velikonočního
2 čtrnáctého dne měsíce prvního. * A postaviv
kněží v strážech jejich, utvrdil je v přisluho-
3 vání domu Hospodinova. * I řekl Levitům,
kteříž připravovali za veškeren lid israelský
věci svaté Hospodinu: Stavějte ty věci před
archou svatosti v domě, kterýž ustavěl Ša-
lomoun syn Davidův král israelský; neníť
vám již více břemenem na ramenou vašich
archa; služtež tedy zjevně Hospodinu Bohu va-
4 šemu a lidu jeho israelskému, * a připravte
se po čeledech otců svých, po třídách svých,
tak jakž nařídil David král israelský, a podlé
nařízení Šalomouna syna jeho; *a stůjte v sva- 5
tyni podlé rozdílů čeledí otcovských, bratří
národu svého, a podlé rozdělení každé čeledi
otcovské Levitův; * a tak zabíte beránka a 6
posvěťte se a připravte bratřím svým, cho-
vajíce se vedlé slova Hospodinova vydaného
skrze Mojžíše. * Daroval pak Josiáš všemu 7
množství ze stáda beránkův a kozelcův, vše
k obětem velikonočním podlé toho všeho, jakž
postačovalo, v počtu třidcet tisícův a skotův
tři tisíce, to vše ze statku královského.
* Knížata jeho také k lidu, kněžím i Levitům 8

Dionysius. Výš 24, 21. — *na druhé straně*, J. v škole.

30. *aby všickni* etc., H. v uších jejich.

33. *přidržel*, t. i příkladem svým i královskou svou mocí, a tak zuráženou mysl judskou pospojil, aby za života jeho od služeb božích zevnitřních neodstupovali, drže nad tím přísnou kázeň.

2. *utvrdil*: zmocnil.

3. *připravovali*, J. vyučovali veškeren lid israelský a byli posvěceni Hospodinu. — *Stavějte*, t. nezabíjejte již více beránka velikonočního někde jinde aneb po domích (Deut. 16, 5.), jako když pro předešlých králův tyranství chrám zavřín byl a služba boží zevnitřní přítrž měla; kteréhožto času z tak nevyhnutelných příčin, že se od pobožných služba boží po příbytcích jejich, jakoby v Egyptě byli, dála, Bůh to milostivě snášel, ale již toho není potřebí. Viděl to tento pobožný král, že nesluší se službou boží koutkovati a za ní se styděti, čehož Bůh při svých ctitelích i po dnes míti nechce; pakli se kdo stydí, viz aby zase zahanben nebyl. (Mat. 10, 32.) Pakli myslíš, že Bůh tvé hedvábné mysli a tělu kříži se vyhýbajícímu bude milostiv, hleď aby se mylnými netěšil věcmi. Viz Num. 15, 31. J. postavte archu etc., jakoby v čas ten zlých pokušení z chrámu vynešena byla, a že v domě Sellumově manžela Holdy byla od té chvíle, smyslí Hieronymus. — *na ramenou*, t. jako někdy, když jste ji přenášeli z místa na místo (Num. 7, 9.) až do časů Šalomounových; ale již má jisté a stálé místo sobě od Boha ukázané, tu zajisté k ní oběti své odevšad přinášeti a tu je v chrámě Páně obětovati všickni zavázáni jsme. Lev. 17, 4. Deut. 12, 5.

4. *nařídil*, H. předepsal neb vypsal, tak ihned.

5. *stůjte*, t. službu boží podlé povinnosti své a pořádku konejte. — *bratří* etc., H. synův lidu, t. jiných pokolení; jakoby řekl: Poněvadž oni pořádně k službě boží přistupují, i vy dobrý pořádek mezi sebou jiným ku příkladu zachovejte, který mezi vámi zřízen, v. 4.

6. *připravte* etc. Vysvětluje počátek druhého verše, jak skutečně tak činili, níž v. 11.

7. *všemu* etc., H. synům lidu. — *podlé* etc., J.

štědře se ukázali; Helkiáš, Zachariáš a Jahiel,
přední v domě božím dali kněžím k obětem
velikonočním dva tisíce a šest set bravův a
9 skotův tři sta. * Choneniáš pak se Semejášem
a Natanaelem bratřími svými, též Hasabiáš,
Jehiel, Jozabad přední z Levitův darovali
jiným Levitům k obětem velikonočním pět
10 tisíc bravův a skotův pět set. * A když při-
praveno bylo všecko k službě, stáli kněží na
místě svém a Levitové v třídách svých podlé
11 rozkazu královského. * I zabíjeli beránky ve-
likonoční, kněží pak kropili krví berouce
12 z rukou jejich a vytahovali z koží. * Tedy od-
dělili z toho, což v zápal obětováno mělo býti,
aby to dali lidu podlé rozdělení domův čeledí
otcovských, tak aby ode všech obětováno bylo
Hospodinu, jakž psáno jest v knihách Mojží-
13 šových; tolikéž i s voly učinili. * I pekli be-
ránky velikonoční ohněm podlé obyčeje, ale
jiné věci posvěcené vařili v hrncích, v kotlí-
cích a v panvicích a rozdávali rychle všemu
14 lidu. * Potom pak připravili sobě a kněžím.
Nebo kněží synové Aronovi obětováním zá-
palův a tukův až do noci byli zaměstknáni,
protož Levitové připravili sobě i kněžím
15 synům Aronovým. * Též i zpěváci synové
Asafovi stáli na místě svém podlé rozkázaní
Davidova Asafovi, Hemanovi i Jditunovi pro-
roku královskému vydaného. Vrátní také při
jedné každé bráně, nebo neměli odcházeti od
své povinnosti; pročež bratří jejich Levitové
16 jiní strojili jim. * A tak nastrojena byla vše-
cka služba Hospodinova v ten den u slavení
hodu beránka a obětování oběti zápalné na
oltáři Hospodinově podlé rozkázaní krále
17 Josiáše. * I slavili synové israelští, což se jich
našlo, hod beránka v ten čas a slavnost
18 přesnic za sedm dní. * Nebyla pak slavena
velikonoc té podobná v Israeli ode dnů Samuele
proroka; aniž který z králů israelských slavil
hodu beránka podobného tomu, kterýž slavil
Josiáš s kněžími a Levity, i se vším lidem
judským a israelským, což se ho našlo, i
s obyvately jerusalemskými. * Osmnáctého 19
léta kralování Josiášova slaven byl ten hod
beránka.

Po tom po všem, když již spravil Josiáš 20
dům boží, přitáhl Nechao král egyptský, aby
bojoval proti Charkamisu podlé Eufratu; Jo-
siáš pak vytáhl proti němu. * Kterýžto ač 21
poslal k němu posly řka: Já nic nemám
s tebou činiti, králi judský; ne proti tobě,
rozuměj ty, dnes táhnu, ale proti domu, kterýž
se mnou bojuje, kamž mi rozkázal Bůh, abych
pospíšil; zdrž se od boje proti Bohu, kterýž
se mnou jest, ať tě neshladí. * Josiáš však 22
neodvrátil tváři své od něho, ale aby bojoval
s ním, změnil oděv svůj, aniž uposlechl slov
Nechaových poslých z úst božích; a tak při-
táhl, aby se s ním potýkal na poli Mageddo.
* I postřelili střelci krále Josiáše. Tedy řekl 23
král služebníkům svým: Odvezte mne, neboť
jsem velmi nemocen. * Takž přenesli jej slu- 24
žebníci jeho z toho vozu a vložili ho na druhý
vůz, kterýž měl, a dovezli jej do Jerusalema.
I umřel a pochován jest v hrobích otcův
svých. I plakal veškeren Juda a Jerusalem
nad Josiášem. * Naříkal také i Jeremiáš nad 25
Josiášem; a zpívávali všickni zpěváci a zpě-
vačky v naříkáních svých o Josiášovi až do
dnešního dne, kterážto uvedli v obyčej Israeli,
a ta jsou zapsána v pláči Jeremiášově. * Jiné 26
pak věci Josiášovy i pobožnost jeho, podlé toho
jakž napsáno jest v zákoně Hospodinově,
* i skutkové jeho první i poslední, to vše 27
zapsáno jest v knihách o králích israelských a
judských.

---

všechněm přítomným. — *skotův*, etc., t. jakož k obětem zápalným, tak i pokojným.

10. *na místě*, H. stání, tak ve v. 15.

12. *oddělili*, t. částku bravů a skotů, nepálíce všeho toho, co král dal a knížata, a to rozděleno bylo lidu obecnému, tak aby i chudí majíce co obětovati, s radostí a potěšením službám božím obcovali spolu s jinými.

13. *obyčeje*, t. sobě zákonem vyměřeného. Exod. 12, 8. — *posvěcené*, t. z obětí pokojných, náležející těm, kteříž obětovali. — *rozdávali*, to však oddělujíce, co Bohu náleželo.

15. *synové*, jichžto třída byla v čas slavení velikonoci této.

20. *dům boží*, t. všecky věci při boží službě v řád uvedl. — *Charkamis* bylo město krále assyrského při řece Eufratu, které když chtěl vzíti Nechao král egyptský, Josiáš boje se, aby netáhl skrze zemi jeho a v ní se neuvázal, vytáhl proti němu s vojskem svým.

21. *Já nic etc.*, H. Co mně a tobě? — *kterýž se mnou etc.*, H. války mé, t. proti Assyrským. IV. Král. 23, 29.

22. *oděv svůj*, t. složiv oděv královský, vzal na se zbroj. J. uminil sobě. — *Mageddo*, v pokolení Manassesově. Jos. 17, 11. Zach. 12, 11.

25. *Naříkal*, J. složil píseň žalostnou. Nebo tomu vyrozuměl, že odjetí tak pobožného krále stalo se z hněvu božího a pomsty jeho pro hříchy nad lidem tím; a že budou opuštěni od Boha jako sirotci, anobrž jako tělo bez duše; na tenť smysl mluví Jeremiáš v svém pláči 4, 20. o Josiášovi. — *zpívávali*, H. mluvili. — *uvedli*, H. položili v ustanovení.

26. *pobožnost*, H. milosrdenství.

Hlava 36.

XVI. Joachaz 1) od lidu zvolen maje let 23, kraloval tři měsíce; 2) od Egyptského jat, a tenť na zemi těžký plat uložil. XVII. Eliakim, od Faraona nazván Joakim, jinak Jekoniáš, 1) od Egyptského na království dosazen; 2) věku maje let 25, kraloval 11 let; 3) bezbožný, 4) proto ho Bůh dal v ruku Nabuchodonosorovi a tenť a) jej řetězy svázav do Babylona zavezl, b) chrám zloupiv nádoby posvátné do chrámu svého vnesl, a tak naň spravedlivě hněv boží dokročil. XVIII. Joachin 1) v 18 letech jsa, kraloval tři měsíce a deset dní; 2) nebo bezbožný jsa, zaveden jest do Babylona od vojska Nabuchodonosorova se vším dvorem. XIX. Mataniáš-Sedekiáš 1) v jedenmecítma letech začal kralovati a kraloval 11 let; 2) bezbožný zarytě k napomínání Jeremiášovu; 3) zrušiv smlouvu královskou i boží, se vším lidem zhrzejícím proroky vyhuben jest od Chaldejského. Tenť a) zavezl všeliké klénoty, b) vypálil chrám a zbořil město, c) ostatek k službě do Babylona zavedl, až se proroctví o sedmdesáti letech vyplnilo. — a) Po v. 8. začínají podlé času Daniel a Ezechiel. b) Ku konci této hlavy přísluší kniha Pláče Jeremiášova, pak kniha Judit, též i Baruch. c) Až potud o lidu judském pod správou králů svých v zemi své byt majícím s jeho žalostném z ní do Babylona pro hříchy veliké a mnohé zavedení předešlé knihy učili. Následuje téhož lidu pod jinou správou z přepuštění a řízení božího obývání v následujících starého zákona knihách obsažené (totiž v knize Danielově hl. 1. až do 10., pak Esdrášova hl. 1—5., nato zase Daniel hl. 10—13., pak Esdr. 5—10., Nehemiáš hl. 1—12., Ester 1—10.). Správa dvojí jest, jiná v zemi babylonské, jiná v zemi zaslíbené.

Tedy vzal lid země Joachaze syna Jo-
siášova a ustanovili ho králem na místě otce
2 jeho v Jerusalemě. * Ve třimecítma letech
byl Joachaz, když počal kralovati, a tři mě-
3 síce kraloval v Jerusalemě. * Nebo vzal jej
král egyptský z Jerusalema a uložil na zemi
pokutu sto centnéřův stříbra a centnéř zlata.
4 * A ustanovil král egyptský Eliakima bratra
jeho nad Judou a Jerusalemem za krále a
proměnil mu jmeno jeho, aby sloul Joakim;
Joachaze pak bratra jeho vzal Nechao a
5 zavedl ho do Egypta. * V pětmecítma letech
byl Joakim, když počal kralovati, a jede-
nácte let kraloval v Jerusalemě, a když činil
to, což jest zlého před očima Hospodina Boha
6 svého, * přitáhl proti němu Nabuchodonosor
král babylonský a svázal jej řetězy ocelivými,
7 aby ho zavedl do Babylona. * Nádoby také
domu Hospodinova zavezl Nabuchodonosor
do Babylona a dal je do chrámu svého
8 v Babyloně. * Jiné pak věci Joakimovy i
ohavnosti jeho, kteréž páchal, i což se jiného
nalézalo při něm, to vše zapsáno jest v kni-
hách o králích israelských a judských; i
9 kraloval Joachin syn jeho místo něho. * V osmi
letech byl Joachin, když kralovati počal, a
kraloval tři měsíce a deset dní v Jerusalemě,
a činil to, což bylo zlého před očima Hospo-
dinovýma. * Potom pak po roce poslal král 10
Nabuchodonosor a dal ho zavesti do Babylona
s klénoty domu Hospodinova, a ustanovil
králem Sedekiáše příbuzného jeho nad Judou
a Jerusalemem. * V jedenmecítma letech byl 11
Sedekiáš, když počal kralovati, a jedenácte
let kraloval v Jerusalemě. * I činil to, což jest 12
zlého před očima Hospodina Boha svého,
aniž se pokořil před Jeremiášem prorokem
k němu mluvícím řeč Hospodinovu. * Nýbrž i 13
Nabuchodonosorovi králi se zprotivil, jenž ho
byl sobě přísahou zavázal skrze Boha; a za-
tvrdiv šíji svou urputně uložil v srdci svém,
aby se nenavracoval k Hospodinu Bohu isra-
elskému. * Ano i všecka knížata, kněží i lid 14
v mnohá přestoupení se vydali podlé všech
ohavností pohanských, a poskvrnili domu Ho-
spodinova, jehož byl posvětil v Jerusalemě.
* A když posílal Hospodin Bůh otcův jejich 15
k nim posly své ráno vstávaje a posílaje, pro-
tože se přívětivě měl k lidu svému a k pří-
bytku svému; * posmívali se poslům božím 16

---

3. *jej*: jatého zavedl do Reblaty. IV. Král. 23, 33.
4. *Joakim*, jinak sloul též Jechoniáš (I. Par. 3, 17.), Jekoniáš.
6. *do Babylona*, však že není tam na místo doveden, ale na cestě umřel, vidí se z Jerem. 22, 18.
8. *páchal*, J. i v čem postižen, t. v zradě proti králi babylonskému IV. Král. 24, 1.
9. *počal*, t. s otcem svým, nebo sám kralovati začal, jsa v letech osmnácti, jakž se píše v IV. Král. 24, 8. Podobné mluvení IV. Král. 16, 2. — *v Jerusalemě*, t. sám po smrti otce svého.
10. *příbuzného*, nazývá se strýcem. IV. Král. 24, 17.
12. *řeč* etc., H. z úst Hospodinových.
13. *přísahou.* Tu přísahu zrušil, platu dáti nechtěl, s Egyptskými se spiknul; avšak tak slepí byli Židé, že tomu všemu svolovali vědouce, že dokud království v cele stálo, nemohli se zepříti králi babylonskému. Ty příčiny šly se strany Sedekiáše, ale se strany Boha jeho spravedlivé pomsty jaké byly, o tom se tu mluví v. 16. a IV. Král. 24, 20. Že sobě toho ten lid hodně zasloužil svými mnohotvárnými nepravostmi, aby zkažen byl. — *urputně*, H. zsilil srdce své.
14. *v mnoha* etc., H. rozmnožovali přestupovati přestupování.
15. *ráno* etc., t. že jim časně naučení a výstrahy činil i hojnost času k usmyšlení a napravení se jim propůjčoval, prvé než trestání svá a pomsty uvoditi ráčil.
16. *rozpálila*, H. vystoupila.

a pohrdali slovy jeho a za svůdce měli pro-
roky jeho, až se rozpálila prchlivost Hospo-
dinova na lid jeho, tak aby nebylo žádného
17 uléčení. * I přivedl na ně krále chaldejského,
kterýžto zmordoval mládence jich mečem
v domě svatyně jejich a neodpustil mládenci
ani panně, starci ani kmeti, všecky dal v ruku
18 jeho. * K tomu i všecky nádoby domu božího
veliké i malé, i poklady domu Hospodinova,
i poklady královské i knížat jeho, všecko to
19 zavezl do Babylona. * A vypálili dům boží
a zbořili zeď jerusalemskou, též i všecky pa-
láce v něm popálili, ano i všelijaké klénoty
20 drahé v něm zkazili. * A což jich pozůstalo
po zhoubě od meče, to převedl do Babylona;
a byli služebníci jeho i synův jeho, dokudž
nekraloval král perský, * aby se naplnila řeč 21
Hospodinova mluvená skrze ústa Jeremiášova,
dokudž země nevykonala sobot svých; po
všecky pak dny, pokudž byla pustá, odpočívala,
až se vyplnilo sedmdesáte let.
Potom léta prvního Cyra krále perského, 22
aby se naplnila řeč Hospodinova mluvená
skrze ústa Jeremiášova, vzbudil Hospodin
ducha Cyra krále perského. Kterýžto dal pro-
volati po všem království svém, ano také ro-
zepsal řka: * Toto praví Cyrus král perský: 23
Všecka království země dal mi Hospodin Bůh
nebeský a ten mi poručil, abych mu vystavěl
dům v Jerusalemě, kterýž jest v Judstvě. Kdo
jest mezi vámi ze všeho lidu jeho, Hospodin
Bůh jeho budiž s ním a ať jde.

---

17. *chaldejského,* t. Nabuchodonosora. — *ani kmeti,* t. Bůh tak hrozně a přísně mstil hříchy lidu svého, že se ani nad nezbrojnými a mdlými, jichž ve válkách se šetří a při životě zanechává, smilovati neráčil.

20. *služebníci:* otroci. — *synův jeho,* t. syna jeho a vnuka jeho až do časů Daria medského a Cyra. Jerem. 27, 7. Dan. 6, 1.

21. *sobot svých,* t. odpočinutí. Co se tím mluvením míní, viz Lev. 25, 2. A o bezděčném zemi sobot propůjčení viz pohrůžku boží Lev. 26, 43. — *odpočívala,* H. sobotovala aneb soboty slavila. — *let,* t. od převedení Joakima, jinak Jekoniáše, až do kralování Daria medského a Cyra. Nebo že tu se stal počátek zavedení do Babylona jmenovitě ukazuje to prorok Ezechiel 40, 1.

23. *Cyrus,* t. s Dariem medským, tchánem svým, kterýž Cyrovi panství babylonského dobrovolně byl postoupil, ano i lidu božímu mnoho dobrého činil; jakž se ukazuje z knih proroka Daniele a Esdráše 6, 14. 22. — *ať jde,* H. vstoupí.

První kniha Esdrášova.

Vypravuje se v ní o navrácení se lidu židovského z Babylona, a obsahuje v sobě čas čtyřidcíti a devíti let, od prvního léta Cyrova až do devatenáctého léta Artaxerxa Dlouhorukého.

Hlava 1.

Vyjití podlé provolání Cyrova troje se znamená: 1) se Zorobabelem, 2) s Esdrášem, 3) s Nehemiášem. O prvním vyjití. Toto vyjití bylo nejslavnější, nebo přední z čeledí z ponuknutí božího s mnohými dary národů i královskými, ano i s nádobím chrámovým vyšli.

Léta prvního
Cyra krále
perského, aby
se naplnila řeč
Hospodinova
mluvená skrze
ústa Jeremiá-
šova, vzbudil
Hospodin du-
cha Cyra krále
perského, aby
dal provolati
po všem krá-
lovství svém, ano také i rozepsal
2 řka:* Toto praví Cyrus král per-
ský: Všecka království země
dal mi Hospodin Bůh nebeský
a on mi poručil, abych mu vy-
stavěl dům v Jerusalemě, kterýž jest v Jud-
3 stvě. * Kdo jest mezi vámi ze všeho lidu jeho,
budiž Bůh jeho s ním, a nechť jde do Je-
rusalema, kterýž jest v Judstvě, a staví dům
Hospodina Boha israelského, toho Boha, kte-
rýž přebývá v Jerusalemě. * Kdožby pak zů- 4
stal na kterémkoli místě, kdež jest pohostinu,
lidé místa toho ať mu pomohou stříbrem a
zlatem, statkem i hovady, mimo oběti dobro-
volné k domu božímu, kterýž jest v Jeru-
salemě.
I povstali přední z čeledí otců z pokolení 5
Judova a Beniaminova, kněží také a Levitové
i každý, číhož ducha vzbudil Bůh, aby šli
k stavení domu Hospodinova, kterýž jest v Je-
rusalemě. * Jimžto všickni ti, kteříž bydlili 6
okolo nich, pomáhali nádobami stříbrnými a
zlatými, statkem i hovady a věcmi drahými
mimo všecko, což dobrovolně obětováno bylo.
* Král také Cyrus vydal nádoby domu Hospo- 7
dinova, kteréž byl pobral Nabuchodonosor
z Jerusalema a dal je byl do domu Boha svého.
* Vydal je pak Cyrus král perský skrze Mi- 8
tridata správce nad poklady, kterýž je vyčetl
Sassabasarovi knížeti judskému. * A tento jest 9
počet jejich: Medenic zlatých třidceti, medenic

Poznamenání. Tutoby měl již vlastně státi prorok Daniel. Neb on nejvíce ukazuje, jak se zavedeným v Babyloně vedlo a kterak z Assyrských neb Chaldejských přenesena jest samovláda na Perské (Dan. hl. 5.). A což se koli v Esdrášovi vypisuje, vše se dálo pod tou druhou samovládou perskou.

1. *prvního* etc. Tohoto léta vyplněno jest 70 let vězení babylonského předpověděných od Jeremiáše proroka; a od téhož léta, v němž provoláno, aby se Židé navracovali do země své, mají se počítati téhodnové Daniele proroka (9, 24.) až do umučení Pána Krista 70 téhodnů, což učiní 490 let, ač v sečtení let bedlivém o tři léta méně se nachází; avšak anděl Páně pro podobenství let v zavedení strávených, t. 70, vyřkl také zcela téhodnů 70 pro lepší jich spamatování.

3. *jde*, H. vstoupí. — *přebývá*, t. přebývati sobě zvolil. II. Král. 7, 13.

4. *zůstal*, t. příčinou chudoby a dalekosti cesty; o čemž níž 7, 9. — *ať mu* etc., H. pozdvihněte.

5. *přední*, které vyčítá v hl. 2. — *každý*, t. i z jiných pokolení. I. Par. 9, 3.

6. *pomáhali*, H. posilnili rukou jejich.

8. *Sassabasarovi*, kterému král na svém místě poručil, aby Židy propuštěné z vězení uvedl do země vládařství jejich, o němž i níže 5, 14. Chrysostomus praví, že to byl Zorobabel, jehož tak Assyrští nazvali.

stříbrných tisíc, nožův devětmecítma, koflíků
10 zlatých třidceti, * koflíkův stříbrných prostěj-
ších čtyři sta a deset, nádob jiných na tisíce.
11 * Všech nádob zlatých i stříbrných pět tisíc
a čtyři sta; všecko to odnesl Sassabasar, když
se stěhoval lid zajatý z Babylona do Jeru-
salema.

Hlava 2.

U velikém počtu vyšli (z nichž jiní rod svůj prokázali, jiní pak prokázati nemohše, do lepšího rozeznání od věcí posvátných odděleni jsou). Svobodných zajisté bylo do 42.000, služebných 7337, koní 736, mezků 245, velbloudů 435 a oslů 6720. Přišedše pak do země i náklad k vystavení chrámu dle své možnosti shromáždili.

Tito pak jsou lidé té krajiny, kteříž se ze
zajetí a přestěhování toho brali, jakž je byl
přestěhoval Nabuchodonosor král babylonský
do Babylona, a navrátili se do Jerusalema a
do Judstva, jeden každý do města svého.
2 * Kteříž přišli se Zorobabelem, s Josuem, Ne-
hemiášem, Saraiášem, Rahelaiášem, Mardo-
chajem, Belsanem, Mesfarem, Begvajem, Re-
humem a Baanou; počet mužův těch z lidu
3 israelského jest tento: * synův Farosových dva
4 tisíce sto sedmdesáte dva, * synův Safatiášo-
5 vých tři sta sedmdesáte dva, * synův Areových
6 sedm set sedmdesáte pět, * synův Fahat Moabo-
vých, ze synův Josue a Joabových dva tisíce
7 osm set a dvanácte, * synův Elamových tisíc
8 dvě stě padesáte čtyři, * synův Zetuových de-
9 vět set čtyřidceti pět, * synův Zachajových
10 sedm set a šedesáte, * synův Bani šest set čty-
11 řidceti dva, * synův Bebajových šest set tři-
12 mecítma, * synův Azgadových tisíc dvě stě
13 dvamecítma, * synův Adonikamových šest set
14 šedesáte šest, * synův Begvajových dva tisíce
15 padesáte šest, * synův Adinových čtyři sta pa-
16 desáte čtyři, * synův Aterových z Ezechiáše
17 devadesáte osm, * synův Besajových tři sta
18 třimecítma, * synův Jorových sto a dvanácte,
19 20 * synův Hasumových dvě stě třimecítma, * sy-
21 nův Gebbarových devadesáte pět, * synův
22 betlemských sto třimecítma, * mužův netofat-
23 ských padesáte šest, * mužův anatotských,
24 sto osmmecítma, * synův azmavetských čtyřid-
25 ceti dva, * synův kariatiarimských, kefirských
26 a berotských sedm set čtyřidceti a tři, * synův
ramatských a gabatských šest set jedenme-
cítma, * mužův machmaských sto dvamecítma, 27
* mužův bethelských a haiských dvě stě tři- 28
mecítma, * synův z Neba padesáte dva, * sy- 29 30
nův Megbisových sto padesáte šest; * synův 31
Elama druhého tisíc dvě stě padesáte čtyři,
* synův Harimových tři sta dvadceti, * synův 32 33
Lodových, Hadidových a Onových sedm set
dvadceti pět, * synův jerišských tři sta čtyřid- 34
ceti pět, * synův Senaových tři tisíce šest set a 35
třidceti.
Kněží: synův Jadaiášových z domu Jo- 36
sue devět set sedmdesáte tři, * synův Emmero- 37
vých tisíc padesáte dva, * synův Feshurových 38
tisíc dvě stě čtyřidceti sedm, * synův Harimo- 39
vých tisíc a osmnácte.
Levitův: synův Josuových a Kedmihelo- 40
vých, synův Odoviášových sedmdesáte čtyři.
Zpěvákův: synův Asafových sto dvad- 41
ceti osm.
Synův vrátných: synův Sellumových, 42
synův Aterových, synův Telmonových, synův
Akkubových, synův Hatitových, synův Sobajo-
vých, všech sto třidceti devět.
Natinejských: synův Sichových, synův 43
Hasufových, synův Tabbaotových, * synův Ke- 44
rosových, synův Siaových, synův Fadonových,
* synův Lebanových, synův Hagabových, sy- 45
nův Akkubových, * synův Hagabových, synův 46
Semlajových, synův Hananových, * synův Gad- 47
delových, synův Gaherových, synův Raaiášo-
vých, * synův Rasinových, synův Nekodových, sy- 48
nův Gazamových, * synův Azových, synův Fase- 49

10. *prostějších*, H. druhých, t. po prvních, jichž se užívalo v druhé částce chrámu, kteráž síní sloula. — *na tisíce*, t. velmi mnoho, čehož však počet hned se klade.
11. *stěhoval*, H. vstupoval.

1. *lidé*, H. synové. — *krajiny*, t. bydlících v té krajině babylonské. — *brali*, H. vstoupili.
2. *Kteříž* etc. Někteří z těch rozdílně se jmenují v Nehem. 7, 7. — *z lidu*, t. z lidu obecného.
3. *synův*, t. potomkův, tak i níže.
5. *sedm set* etc., t. jakž byli zapsáni v Babyloně vyjíti majíce; ale nedošlo jich do židovské země než 652 (Nehem. 7, 10.); podobné jest, že jiní se buď zpáčili a na místě zůstali, buď z cesty navrátili aneb i na cestě zhynuli. Týž rozum jest o jiných, jejichž se kde počet nejednostejný klade.
6. *dva tisíce* etc., k těm přibylo jich 6, když vyčteni byli v židovské zemi; tak o jiných, kdež se jich více nalézá v knihách II. Esdrášových neb Nehemiášových.
21. *betlemských*. Jmena měst, od nichž i muži ti jmena měli.
31. *druhého*, t. jiného, nežli onen, o němž výš 7. verš.
43. *Natinejských*, t. daných a zřízených k službě chrámu, kteříž z oněch Gabaonitských pošli. Jos. 9, 15.

50 ášových, synův Beseových, * synův Asenových,
51 synův Munimových, synův Nefusimových,* synův
Bakbukových, synův Hakufových, synův Har-
52 churových,* synův Beslutových, synův Mahido-
53 vých,*synův Harsových,* synův Berkosových, sy-
54 nův Sisarových, synův Temových,*synův Nasiá-
55 šových, synův Hatifových,* synův služebníkův
Šalomounových, synův Sotajových, synův So-
56 feretových, synův Farudových, * synův Jalo-
vých, synův Derkonových, synův Geddelových,
57 * synův Safatiášových, synův Hatilových, synův
Focheretových z Asebaima, synův Amiových;
58 * všech Natinejských a synův služebníkův Ša-
lomounových tři sta devadesáte dva.
59 Tito také byli, kteříž šli z Telmaly, Tel-
harsy, Cheruba, Adona a Emera, ale nemohli
ukázati domu otcův svých a semene svého,
60 žeby z Israele byli: * synův Dalaiášových, sy-
nův Tobiášových, synův Nekodových šest set
61 padesáte dva.*A ze synův kněžských: synové
Hobiášovi, synové Akkosovi, synové Berzellaje
toho, kterýž pojav sobě ze dcer Berzellaje ga-
ladského manželku nazván jest jmenem je-
62 jich. * Ti vyhledávali zapsání o sobě, chtíce
prokázati rod svůj; ale nenašlo se nic, pro-
tož zbaveni jsou kněžství. * A zapověděl jim 63
Atersata, aby nejedli z věcí svatosvatých, do-
kavadžby nestál kněz s urim a tumim. * Všeho 64
toho shromáždění pospolu bylo čtyřidceti a
dva tisíce tři sta šedesáte, * kromě služební- 65
kův jejich a děvek jejich, jichž bylo sedm
tisíc tři sta třidceti sedm; a mezi nimi bylo
zpěvákův a zpěvaček dvě stě. * Koní jejich 66
bylo sedm set třidceti šest, mezkův jejich dvě
stě čtyřidceti pět, * velbloudův jejich čtyři 67
sta třidceti pět, oslův šest tisíc sedm set a
dvadceti.
Mnozí pak z knížat čeledí otcovských když 68
přišli k domu Hospodinovu, kterýž byl v Je-
rusalemě, dobrovolně se oddavše, aby stavěli
dům boží na základech jeho, * vedlé možnosti 69
své dali náklad k dílu jeho: zlata jeden a še-
desáte tisíc drachem, stříbra pak pět tisíc liber
a sukní kněžských sto.* A tak osadili se kněží, 70
Levitové a někteří z lidu, i zpěváci i vrátní
a Natinejští v městech svých, i veškeren
Israel v městech svých.

Hlava 3.

I oltář k obětem vystavivše, na něm obětovali (slavnost stánků drželi, ničehož neopominuvše i úpravu na chrám hotovili; jakož pak hned druhého léta začavše jej stavěti, správce k stavení vyhlásili, základy s prozpěvováním zvučným osnovali, ačkoli mnozí ze starších, kteří první chrám viděli, hořce plakali, tak že rozeznán hlas plačících od veselících se býti nemohl.

Když pak nastal měsíc sedmý, jakž
bydlili synové israelští v městech svých, shro-
máždil se lid jednomyslně do Jerusalema.
2 * Tedy vstav Josue syn Josedekův s bratřími
svými kněžími a Zorobabel syn Salatielův
s bratřími svými, vzdělali oltář Boha israel-
ského, aby obětovali na něm oběti zápalné,
jakož psáno jest v zákoně Mojžíše muže bo-
žího. * A když postavili oltář ten na základech 3
jeho, ačkoli se obávali národův jiných zemí,
však obětovali na něm oběti zápalné Hospo-
dinu, oběti zápalné ráno i večer.
Drželi také slavnost stánkův, jakož psáno 4
jest, obětujíce zápal na každý den vedlé počtu

---

55. *služebníkův* etc. Ty národy kananejské v zemi zaslíbené za nedbalstvím lidu israelského a z božího dopuštění pozůstalé uvedl sobě byl Šalomoun netoliko, aby jemu plat dávali, ale i jiné služby vykonávati musili. (Viz III. Král. 9, 21.) Těch potomci byli tito, o nichž se tu mluví.

59. *šli*, H. vstoupili. — *Telmaly* etc. Jmena měst v Babyloně. — *semene*, rodu, podlé toho ani dědictví jistého v zemi obdržeti. — *z Israele.* Pán Bůh že netoliko ty, kteří jsou ze semene Abrahamova, na milost přijímati ráčí, ale i jiné, kteříž šlepějemi víry Abrahamovy kráčejí (Řím. 4, 12.), zřetelný a literní toho tu příklad ukázán. Viz Num. 9, 14. Jos. 2, 11. Rut 1, 16.

61. *Berzellaje*, o němž II. Král. 17, 27.

62. *zbaveni*, H. vzdáleni jako nečistí.

63. *Atersata*, vyslanec královský, kterýž byl Sassabasar. Výš 1, 8. J. že byl Nehemiáš, viz Neh. 8, 9.— *kněz*, t. kterýžby se o ně poradil s Bohem podlé zákona. Num. 27, 21.

64. *pospolu*, H. jako jeden (muž). — *čtyřidceti* etc., počet těch, kteříž rodu svého prokázati nemohli, tak z Levitů a kněží, jako i z lidu obecného, kromě jiných.

69. *náklad* etc., H. do pokladův díla. — *drachem.* Drachma zlata rovná se jednomu dukátu neb zlatému, protož tolik učinilo zlatých. — *liber*: minas, platila (viz III. Král. 10, 17.) okolo 125.000 dolarů.

1. *měsíc* etc., v čas ku podzimku se chýlící, téměř měsíce září. — *jednomyslně*, H. jako muž jeden.

2. *Josue*: jeden přední z Levitů. — *s bratřími*: s příbuznými. — *Zorobabel*, jeden přední z knížat a vývod lidu. — *syn*, t. vnuk. I. Par. 3, 19.

3. *národův*, t. pohrůžky jim i překážky činících, však proto nezanedbávali napravovati čisté služby boží, na zaslíbení boží spoléhajíce. Exod. 34, 24.

4. *stánkův.* Neb ta výroční slavnost po navrácení se jejich první se jim hodila, výš v. 1. — *počtu*: vyrčeného. Num. 29, 12.

5 a vedlé obyčeje každého dne; * a potom obět
zápalnou ustavičnou i na novměsíce, i na
každou slavnost Hospodinu posvěcenou, i od
každého dobrovolně obětujícího dobrovolnou
6 obět Hospodinu. * Od prvního dne toho mě-
síce sedmého počali obětovati zápalů Hospo-
dinu, ačkoli chrám Hospodinův ještě nebyl za-
7 ložen. * I dali peníze kameníkům a řemeslní-
kům, též potravy a nápoje, i oleje Sidon-
ským a Tyrským, aby vezli dříví cedrové
z Libanu k moři u Joppe podlé povolení Cyra
8 krále perského jim daného. * Léta pak dru-
hého po jejich se navrácení k domu božímu
do Jerusalema, měsíce druhého, začali Zoro-
babel syn Salatielův a Josue syn Josedekův,
i jiní bratří jejich kněží a Levitové a všickni,
kteříž byli přišli z toho zajetí do Jerusalema,
a ustanovili Levity od dvadcítiletých a výše,
9 aby přihlédali k dílu domu Hospodinova.*A tak
postaven jest Josue, synové jeho i bratří jeho,
Kedmihel i synové jeho, synové Judovi spolu,
aby přihlédali k dílu při domě božím, po-
tomci Henadadovi, synové jejich a bratří je-
jich Levitové. * A když osnovali základy sta- 10
vitelé chrámu Hospodinova, postavili kněží
zobláčené v roucho s trubami a Levity syny
Asafovy s cimbály, aby chválili Hospodina
vedlé nařízení Davida krále israelského; * i pro- 11
zpěvovali jedni po druhých, chválíce a osla-
vujíce Hospodina, že dobrý jest a že na
věky trvá milosrdenství jeho nad Israelem.
Veškeren také lid prokřikoval hlasem velikým
chválíce Hospodina, protože založen byl dům
Hospodinův. * Mnozí pak z kněží a z Levitův 12
i z knížat čeledí otcovských, starci, kteříž byli
viděli prvnější dům, když zakládali tento dům
před očima jejich, plakali hlasem velikým;
mnozí nazpět prokřikovali s radostí hlasem
velikým, * tak že lid nemohl rozeznati hlasu 13
prokřikování radostného od hlasu plačícího lidu;
nebo lid ten prokřikoval hlasem velikým, a
hlas ten slyšán byl daleko.

Hlava 4.

Ale té živé práci brzo se překážka stala; nebo Samaritáni, že jich lid boží k stavení domu božího připustiti nechtěl, až do krále Daria Histaspisa překážeti nepřestávali, nic nákladů velikých nelitovavše. Kambyses zajisté žalobě Reuma a Samsaje v spise podané povoliv, přísným poručením dílo chrámové zastavil, jakož pak i na vyplnění nepřátelé nastoupali. — V tom čase v babylonské zemi Daniel truchlil; v zemi pak judské lid v mysli své se změniv od stavení chrámu k stavení domů svých se obrátil, až i jej Bůh po metlách rozličných skrze proroky Aggea a Zachariáše zase probudil a krále jiného milostivějšího k lidu dal.

Uslyševše pak nepřátelé Judovi a Benia-
minovi, žeby ti, kteříž přestěhováni byli, sta-
věli chrám Hospodinu Bohu israelskému,
2 * přistoupili k Zorobabelovi a ke knížatům
čeledí otcovských a řekli jim: Budeme s vámi
stavěti; nebo jako i vy hledati budeme Boha
vašeho, jemuž i oběti obětujeme ode dnův
Asor-Haddana krále assyrského, kterýž nás
sem uvedl. * Tedy řekl jim Zorobabel a Josue, 3
i jiná knížata čeledí otcovských z Israele: Ne
vám, ale nám náleží stavěti dům Bohu našemu;
nebo my sami stavěti budeme Hospodinu Bohu
israelskému, jakž přikázal nám král Cyrus,
král perský. * Avšak lid té krajiny zemdléval 4
ruce lidu judského a odhrožovali je, aby ne-
stavěli. * Anobrž i najímali proti nim rádce, 5

---

5. *posvěcenou*, J. i věci posvěcené, t. jiné oběti zápalné.

8. *začali*, t. to dílo při chrámě. — *přihlédali*: přidrželi, tak i níž.

9. *synové*, o nichž výš 2, 40. — *spolu*, H. jako jeden. — *k dílu*: a k stavitelům, jako i potomci Chenadadovi, o nichž hned, k nosičům. II. Par. 34, 12.

10. *v roucho*, t. kněžské. — *vedlé nařízení*, H. skrze ruce.

11. *prozpěvovali*, H. odpovídali. Viz I. Král. 18, 7. — *hlasem* etc., H. pokřikováním, tak i níž.

12. *dům*. Nebo před šedesáti lety, léta 11. po zajetí jejich, zbořen byl (jakž se rozumí IV. Král. hl. 25. II. Par. hl. 36. Ezech. hl. 40.), ano daleko převyšoval svou velikostí a okrasou a slávou tento, kterýž se zakládal a stavěl. Pročež bázeň v nich byla, že se nečiní dosti hlasům prorockým o tom stavení znějícím, aneb že ještě čas nepřišel (Isai. 32, 11. Ezech. hl. 41.) a tak že se netoliko k nim Bůh nenakloní, ale více zdráždí a od nich vzdálí. Tímž nemalé rozpakování a oblevení při tom uvedeno bylo, jako i potom téměř po 30 letech podobně až proroci přišli, zvlášť Aggeus, o čemž níž 5, 1. Ale tak Bůh chtěl, aby se vždy pomalu toho blesku obřadův zákonních umenšovalo a místo připravovalo ku poctě boží čisté, kterážby se Bohu dála v duchu a pravdě (Jan 4, 24.), ne v chrámích rukou lidskou udělaných, ale v srdcích věřících všudy po všem světě.

1. *nepřátelé*, kteří to byli, níž v. 9. 10. ukazuje.— *ti, kteříž* etc., H. synové přestěhování.

2. *řekli jim*, t. tím úmyslem, aby mezi ně se vmísíce, jedny proti druhým postavili a dílu překážku, ano i službám božím učinili, a naposledy pod zástěrou toho spolčení i jmeno Israelovo aby vyhladili. — *Asor-Haddana*, t. syna Sennacheribova, o němž IV. Král. 19, 37.

3. *sami*, H. spolu.

5. *Daria*, t. Dlouhorukého, kterýž také tu hned

aby rušili rady jejich po všecky dny Cyra
krále perského až do kralování Daria krále
6 perského. * Nebo když kraloval Asver, při
začátku kralování jeho, sepsali žalobu proti
7 obyvatelům judským a jerusalemským * (tak
jako za dnův Artaxerxa psal Beselam, Mitridates,
Tabeel a jiní tovaryši jeho k Artaxerxovi
králi perskému). Písmo pak listu toho
8 psáno bylo syrsky i vykládáno syrsky. * Reum
totiž kancléř a Samsaj písař napsali jeden list
proti Jerusalemu Artaxerxovi králi takový:
9 * Reum kancléř a Samsaj písař, i jiní tovaryši
jejich Dinitští a Afarsatachitští, Terfalitští,
Afarsitští, Erchvitští, Babylonští, Susanechitští,
10 Dievitští a Elamitští; * i jiní národové, kteréž
byl převedl Asenafar veliký a slavný a rozsadil
v městech samařských, a jiní obyvatelé
11 za řekou i Cheenetští. * (Tento jest přípis listu,
kterýž poslali k Artaxerxovi králi.) Služebníci
tvoji, lidé za řekou a Cheenetší pozdravení
12 vzkazují: * Známo buď králi, že Židé, kteříž
se vrátili od tebe, přišedše k nám do Jerusalema,
město odporné a škodlivé stavějí, i
13 zdi dělají a základy spojují. * Protož nyní buď
vědomo králi, bude-li to město vystaveno a
zdi dodělány, platu, cla a úroku dávati nebudou,
a tak komoře královské ujma bude.
14 * Nyní tedy, poněvadž dobrodiní paláce tvého
užíváme, na obnažování krále neslušelo se nám
dívati; tou příčinou poslali jsme a oznámili to
15 králi, * aby dal hledati v knihách kronik
otcův svých, a najdeš v nich i zvíš, že město
to jest město odporné a škodlivé králům i
krajinám, a že se v něm spikovávají od starodávna,
pročež to město prvé zkaženo bylo.
* Nad to známoť činíme králi, že bude-li to město 16
vystaveno a zdi dodělány, tedy vládařství za
řekou míti nebudeš.
Tedy odeslal odpověď král Reumovi kan- 17
cléři a Samsajovi písaři, i jiným tovaryšům
jejich, kteříž bydlili v Samaří a jiným, kteří
byli za řekou v Selamě i v Cheenetě. Pokoj a
pozdravení. * Psaní, kteréž jste k nám poslali, 18
zjevně čteno jest přede mnou; * protož rozká- 19
zal jsem, aby hledali. I nalezli, že to město
zdávna povstává proti králům, a zprotivování
i spiknutí bývají v něm. * Nad to i králové 20
mocní že bývali v Jerusalemě a panovali nade
vší krajinou za řekou, jimžto platové, cla a úrok
dáván býval. * Protož nyní přikažte, ať jest 21
zastaveno mužům těm, aby to město nebylo
staveno, pokavadž by ode mne jináče poručeno
nebylo. * Hleďtež pak, abyste se v té věci 22
nemýlili, a ať skrze to nezroste něco zlého na
škodu králům.
Když pak ten přípis listu Artaxerxa krále 23
čten byl před Reumem a Samsajem písařem
a tovaryši jejich, odešli rychle do Jerusalema
k Židům, a zastavili jim mocí a sílou. * A tak 24
přetrženo jest dílo domu božího, kterýž byl
v Jerusalemě, a stálo tak až do druhého léta
kralování Daria krále perského.

Hlava 5.

O dvou prorocích. Bůh nastrojil Aggea a Zachariáše proroky ku probuzení lidu k stavení chrámu svatého. Lid pak poslušně přijav rozkaz boží, uložil požehnání; nebo v zemi správcové překážeti nesměli.

Toho času prorokovali Aggeus prorok a
Zachariáš syn Adda Židům, kteříž byli v Judstvě
a v Jerusalemě, ve jmeně Boha israelského
mluvíce k nim. * Tedy povstavše Zoro- 2

---

nazývá se Asverem; byl syn Daria Histaspa z Estery zplozený; nazývá se též od historiků Asverus Artaxerxes, aneb Artaxerxes Longimanus, kterýž byl čtvrtý po Cyrovi.

6. *sepsali*, o čemž níž v. 5. 6., nebo tento verš jest začátek té historie, která se tam pokládá.

7. *Artaxerxa.* Ten byl Kambyses syn Cyrův, který místo otce, když byl na vojně, království doma spravoval. — *Beselam*: vládaři s oné strany řeky Eufratu. — *syrsky*, t. i literami i jazykem syrským psáno bylo, kterémuž jazyku židé od Babylonských se naučivše, i potom ho vždycky i za času Pána Krista užívali.

8. *Reum.* Od tohoto verše počíná se text chaldejský.

9. *Reum* etc. Nejpřednější dva vládařové i na místě jiných, jsouce s částky penězi oslepeni (výš v. 5.), s částky jinými sobě rovnými nenávistí k židům zažženi.

10. *Asenafar*, týž, kterého ve v. 2. Asor-Haddana nazývá. — *samářských*, t. na místech desatera pokolení israelského rozptýleného. IV. Král. 15, 29. 17, 24. — *Cheenetští*, J. na ten čas, tak níž v. 11. a 7, 12.

12. *vrátili*, chal. vstoupili. — *odporné*, chal. zprotivení, tak i níž. Nepřátelé pravdy všecko lstivě vykládati i převraceti i lživé věci na boží ctitele sčítati nic se nestydí, jako tito tu činili.

14. *dobrodiní* etc., chal. solí paláce (tvého) osoleni. J. to tak jest, chrám zbořili jsme a loupení krále etc. — *obnažování*, chal. nahotu.

15. *od starodávna*, chal. ode dnů věkův, tak níž v. 19.

16. *vládařství*, chal. dílu. — *řekou*, t. Eufratem.

17. *v Selamě*, J. pokoj i v tento čas.

19. *protož* etc., chal. ode mne položeno usouzení; tak i jinde.

23. *mocí*, chal. ramenem.

24. *léta*, t. dokudž Kambyses a Darius Histaspis kralovali, výš v. 5. 6. 7. — *perského*, t. Artaxerxa Dlouhorukého, o němž výš v. 5.

2. *povstavše* etc. Slyšíce, že Darius syn Histaspův

Dle P. P. Rubensa ryl F. Unzelmann.

Otevřevše (mudrci) poklady své obětovali jemu dary: zlato, kadidlo a myrrhu. *(Mat. 2, 11.)*

babel syn Salatielův a Josue syn Josedekův
počali zase stavěti domu božího, kterýž jest
v Jerusalemě, a byli s nimi proroci boží po-
3 máhajíce jim. * Téhož času přišel k nim Tat-
tanaj vývoda krajiny za řekou, a Starbuzanaj i
tovaryši jejich, kteříž takto k nim řekli: Kdo
vám poručil dům tento stavěti a zdi tyto dě-
4 lati? * Načež jsme jim odpověděli i jmena těch
5 mužův, kteříž to stavení dělali, oznámili. * Nad
staršími pak židovskými byla ochrana Boha je-
jich, tak že nepřekazili jim, dokudž ta věc
nepřišla před Daria, jehož tehdáž odpověd při-
6 nesli o té věci. * A tento jest přípis listu, kte-
rýž poslal Tattanaj vývoda krajiny za řekou
a Starbuzanaj s tovaryši svými, i Afarsa-
chitští, kteříž byli za řekou, k Dariovi králi.
7 * List poslali jemu, a takto bylo psáno v něm:
8 Dariovi králi pokoj všeliký. * Známo buď králi,
že jsme přišli do judské krajiny k domu
Boha velikého, kterýžto stavějí kamenim ve-
likým a dříví kladou do stěn, a dílo to
spěšně se staví a daří se v rukou jejich.
9 * Tedy otázali jsme se těch starších a takto
jsme jim řekli: Kdož vám poručil stavěti
10 dům tento a zdi tyto dělati? * Ano i na
jmena jejich ptali jsme se jich, abychom
oznámili tobě a napsali jmena mužův těch,
11 kteříž jsou přední mezi nimi. * Těmito pak
slovy nám odpověděli řkouce: My jsme slu-
žebníci Boha nebe i země, a stavíme zase
dům, kterýž byl ustaven prvé před mnohými
lety, jejž byl veliký král israelský stavěl i
dokonal. * Ale potom, když popudili otcové 12
naši Boha nebeského, vydal je v ruku Na-
buchodonosora krále v Babyloně chaldejského,
kterýž dům tento zbořil a lid převedl do
Babylona. * Avšak léta prvního Cyra krále 13
babylonského Cyrus král rozkázal, aby tento
boží dům byl staven. * Nad to i nádoby domu 14
božího zlaté a stříbrné, kteréž byl Nabucho-
donosor vynesl z chrámu, jenž byl v Jerusa-
lemě, a vnesl je do chrámu babylonského, i
ty vynesl Cyrus král z chrámu babylonského, a
dány jsou jednomu jmenem Sassabasarovi, jehož
byl vývodou ustanovil, * a poručil mu řka: 15
Nádoby tyto vezma odejdi a slož je v chrámě,
kterýž jest v Jerusalemě, a dům boží ať sta-
vějí na místě jeho. * Tedy Sassabasar ten 16
přišed sosnoval základy domu božího, kterýž
jest v Jerusalemě, a od toho času až dosavad
staví se, a ještě není dokonán. * Nyní tedy, 17
jestli se za dobré králi vidí, nechť se pohledá
mezi poklady královskými, kteříž jsou tam
v Babyloně, jestli tak, žeby Cyrus král byl po-
ručil, aby staven byl dům boží tento, kterýž
jest v Jerusalemě; potom vůli královskou nechť
nám pošle o té věci.

Hlava 6.

O povolení krále Daria. Král také proti nadání slušnému od králů býti nechtěje, netoliko lidu božímu v stavení chrámu božího povolení dal, ale učiniv pomoc štědrou rušitele věcí takových Bohem proklel. Bez všelikých tedy překážek s velikou ochotností vystavěli i posvětili chrámu, konajíce při tom velikonoc a slavnost přesnic.

Tedy král Darius rozkázal, aby hledali
v knihárně mezi poklady složenými v Babyloně.
2 * I nalezeny jsou v Ekbataně na hradě, kterýž
jest v medské krajině, jedny knihy, a takto
3 zapsána byla v nich pamět: * Léta prvního
Cyra krále Cyrus král rozkázal řka: Dům
boží, kterýž byl v Jerusalemě, ať jest zase
v městě staven na místě, kdež se obětují
oběti, a základy jeho ať vzhůru ženou, zvýší
loktův šedesáti a zšíří loktův šedesáti.
* Třemi řady z kamení velikého a jeden řad 4
z dříví nového, náklad pak z domu králov-
ského bude dáván. * Nad to nádobí domu bo- 5
žího zlaté i stříbrné, kteréž Nabuchodonosor
byl pobral z chrámu, jenž byl v Jerusalemě,
a byl je přenesl do Babylona, ať zase na-
vrátí, aby se dostalo všecko do chrámu je-
rusalemského na místo své a složeno bylo
v domě božím. * Protož nyní ty Tattanaji vý- 6
vodo za řekou, Starbuzanaji s tovaryši svými,

---

kraluje; tolikéž i mnohá napomínání proroků (o nichž tu praví), kteříž jim osvědčovali hněv boží tou příčinou, že sami v nádherných domích bydlíce, božího pak poustkou zanechávají; znamení toho hněvu božího býti to ukazovali, že mnoho sejí, ale málo žnou. Agg. 1, 6. — *pomáhajíce*, t. i slovem i skutkem.

4. *odpověděli*, chal. takovým spůsobem. — *oznámili*, načež se jich také doptávali, níž v. 10.

5. *ochrana*, chald. oko. — *odpověd*, kteráž níže 6, 6. jest položena.

7. *List*, chald. vypravování.

8. *kamením* etc., chal. kamením válení, t. kterého pro velikost nésti nemohli, ale váleti musili, tak níž 6, 4.

9. *poručil*, J. dovolil.

17. *mezi* etc., chald. v domě pokladův, tak i níž.

1. *knihárně*: bibliotece, chald. domu knih.

2. *v Ekbataně*, jenž bylo hlavní město v zemi medské, kdež byl stolec královský, J. v skříni.

3. *v městě*, chald. vnitř, t. v ohradě městské.

5. *se dostalo*, chald. šlo.

6. *odtud*, t. zanechte svého předsevzetí, nepřekážejte jim, byste i pryč odtud hnouti se měli.

i Afarsachitští, kteříž jste za řekou, ustupte
7 odtud. * Nechte jich při díle toho domu bo-
žího, vůdce židovský a starší jejich nechať
8 ten dům stavějí na místě jeho. * Ode mne
také poručeno jest o tom, cobyste měli činiti
se staršími židovskými při stavení toho domu
božího, totiž aby ze zboží královského, z dů-
chodů, jenž jsou za řekou, bez meškání ná-
klad dáván byl mužům těm, aby dílo nemělo
9 překážky. * A to čehožby bylo potřebí, buďto
volkův aneb skopcův i beránkův k zápalným
obětem Boha nebeského, obilí, soli, vína i
oleje, jakžby rozkázali kněží jerusalemští,
nechť se jim dává na každý den a to beze
10 všeho podvodu, * aby měli z čeho obětovati
vůni příjemnou Bohu nebeskému a aby se
11 modlili za život krále i za syny jeho. * Nad
to ode mne jest rozkázáno: Kdožby koli
zrušil přikázaní toto, aby vybořeno bylo z do-
mu jeho dřevo a zdviženo bylo, na němžby
oběšen byl takový, a dům jeho ať jest hno-
12 jištěm pro takovou věc.* Bůh pak, jehož jmeno
tam přebývá, zkaziž všelikého krále i lid,
kterýžby vztáhl ruku svou k změnění toho a
k zkáze toho domu božího, jenž jest v Jerusa-
lemě. Já Darius přikazuji sám, bez meškání
ať se stane.

13 Tedy Tattanaj vývoda za řekou a Star-
buzanaj s tovaryši svými vedlé toho, jakž
rozkázal Darius král, tak učinili bez meškání.
14 * I stavěli starší židovští a šťastně se jim
vedlo vedlé proroctví Aggea proroka a Za-
chariáše syna Addova; stavěli tedy a doko-
nali z rozkázaní Boha israelského a z rozká-
zaní Cyra a Daria a Artaxerxa krále per-
ského. * A dokonán jest ten dům k třetímu 15
dni měsíce Adar, a ten byl rok šestý kralování
Daria krále.

Tedy synové israelští, kněží a Levitové 16
i jiní, kteříž byli přišli z převedení, posvětili
toho domu božího s radostí, * a obětovali při 17
posvěcení toho božího domu sto telat, skopcův
dvě stě, beránkův čtyři sta a kozlův k oběti
za hřích za veškeren Israel dvanácte vedlé
počtu pokolení israelského. * I postavili kněží 18
v třídách jejich a Levity v pořádcích jejich při
službě boží v Jerusalemě, jakož psáno jest
v knihách Mojžíšových.

Slavili také ti, kteříž se vrátili z přestě- 19
hování, velikonoc čtrnáctého dne měsíce první-
ho. * Nebo očistili se byli kněží a Levitové 20
jednomyslně: všickni čistí byli a obětovali be-
ránka velikonočního za všecky, jenž zajati byli,
i za bratří své kněží, i za sebe samy. * A jedli 21
synové israelští, kteříž se byli navrátili z pře-
stěhování, i každý, kdož odděliv se od po-
skvrnění pohanův země, připojil se k nim, aby
hledal Hospodina Boha israelského. * Drželi 22
také slavnost přesnic za sedm dní s veselím,
protože je rozveselil Hospodin a obrátil srdce
krále assyrského k nim, aby jich posilnil v díle
domu božího, Boha israelského.

Hlava 7.

O druhém vyjití. V druhém vyjití jest Esdráš učitel zákona. Jeho cesta a práce v Jerusalemě konaná se vypisuje. A) Cestu vzal před sebe 1) dobrým úmyslem, nebo k napravení poct božích vyjíti sobě žádal; 2) s dovolením královským, a tu přípis psaní královského se pokládá, že král a) povoluje všem všudy Židům, aby šli s Esdrášem bezpečně; b) štědře chrám daruje; c) kněžstvo boží všech poplatků osvobozuje; d) Esdráše ku pilné prozřetelnosti ponouká; e) neposlušné ve své trestání béře, z čehož Pánu Bohu Esdráš poděkoval.

Po těch pak věcech za kralování Arta-
xerxa krále perského Esdráš syn Saraiáše,
2 syna Azariáše, syna Helkiáše, * syna Selluma,
3 syna Sadoka, syna Achitoba, * syna Ama-
riáše, syna Azariáše, syna Maraiota, * sy- 4
na Zarahiáše, syna Ozi, syna Bokki,
* syna Abisue, syna Finesa, syna Eleazara, 5
syna Arona kněze nejvyššího; * tento Esdráš 6

10. *modlili.* Tak i Jeremiáš prorok vyučoval ještě v Babyloně bydlící (29, 7.) ve svém proroctví.
11. *hnojištěm,* J. záchodem.
12. *k změnění toho,* t. ustanovení mého.
13. *rozkázal,* chald. poslal.
14. *Artaxerxa,* jenž jest Darius Dlouhoruký, kterýž tím obecným jmenem králům perským Artaxerxes, t. silný bojovník, také nazván byl, jako Egyptští Faraonové nynější císařové.
15. *Adar,* hodí se ten měsíc takměř k našemu únoru.
16. *kteříž byli* etc., chald. synové přestěhování, tak i níže. — *posvětili,* chald. činili posvěcování.
18. *v třídách,* o nichž I. Par. hl. 24.
19. Tuto zase jest hebrejský text.
20. *jenž zajati* etc., H. syny přestěhování, tak i níž.
21. *připojil* etc., podlé zákona Exod. 12, 48. Num. 9, 14.
22. *assyrského,* t. Daria medského toho, kterýž nejprv Židy v milost Cyrovi uvedl, tak že jim i svoboda k navrácení se z vězení dána byla, o čemž výš hl. 1.
1. *Saraiáše,* o němž IV. Král. 25, 18. I. Par. 6, 14.
3. *Maraiota.* Tuto pro ukrácení šest se jich opouští. I. Par. hl. 6.
6. *vyšel,* H. vstoupil, teprv po vystavení chrámu,

vyšel z Babylona a byl člověk zběhlý v zákoně
Mojžíšově, kterýž dal Hospodin Bůh israelský;
a dal mu král podlé toho, jakž ruka Hospo-
dina Boha jeho byla s ním, všecko, začež ho
7 žádal. * Vyšli také synové israelští, a kněží i
Levitové a zpěváci vrátní a Natinejští do Je-
8 rusalema léta sedmého Artaxerxa krále.*A při-
šel do Jerusalema pátého měsíce, tenť jest rok
9 sedmý krále Daria. * Prvního zajisté dne měsíce
prvního vyšel z Babylona a prvního dne mě-
síce pátého přišel do Jerusalema s pomocí
10 Boha svého. * Nebo Esdráš byl uložil v srdci
svém, aby zpytoval zákon Hospodinův i plnil
jej, a aby učil lid israelský ustanovením a
soudům.
11 Tento pak jest přípis listu, kterýž dal
král Artaxerxes Esdrášovi knězi umělému
v zákoně, zběhlému v těch věcech, kteréž při-
kázal Hospodin, a v ustanoveních jeho v Isra-
12 eli: * Artaxerxes král nad králi Esdrášovi
knězi umělému v zákoně Boha nebeského,
muži zachovalému, i Cheenetským pozdravení.
13 * Ode mne jest přikázáno, kdožby koli v krá-
lovství mém z lidu israelského a z kněží jeho
i z Levitů dobrovolně jíti chtěl s tebou do
14 Jerusalema, aby šel. * Poněvadž jsi od krále
a sedmi rad jeho poslán, aby dohlédal k Jud-
stvu a k Jerusalemu podlé zákona Boha
15 svého, kterýž máš v ruce své;* a aby donesl
stříbro a zlato, kteréž král a rady jeho do-
brovolně obětovali Bohu israelskému, jehožto
16 příbytek jest v Jerusalemě; * a všecko stříbro
a zlato, kteréhožby dostal ve vší krajině ba-
bylonské u těch, kteřížby z lidu dobrovolně
co obětovati chtěli, i s kněžími, kteřížby do-
brovolně obětovali k domu Boha svého, kte-
17 rýž jest v Jerusalemě; * aby rychle nakoupil
za to stříbro telat, skopců, beránkův se su-
chými i mokrými obětmi jejich, a obětoval
je na oltáři domu Boha vašeho v Jerusalemě.
* A což se koli tobě a bratřím tvým za dobré 18
viděti bude s ostatkem stříbra a zlata učiniti,
vedlé vůle Boha vašeho učiňte. * Nádoby pak, 19
kteréž jsou dány k službě domu Boha tvého,
navrať před Bohem v Jerusalemě, * i jiné 20
věci přináležející k domu Boha tvého, a cožby
bylo potřebí dáti, dáš z komory královské.
* A já, já Artaxerxes král, poručil jsem 21
všechněm výběrčím, kteříž jste za řekou, aby
všecko, čehožby koli žádal od vás Esdráš kněz,
učitel zákona Boha nebeského, rychle se stalo,
* až do sta centnéřův stříbra a až do sta 22
měr pšenice, a až do sta sudův vína, a až
do sta tun oleje, a soli bez míry. * Cožby 23
koli bylo z rozkazu Boha nebeského, nechť
rychle spraví k domu Boha nebeského; nebo
proč má vzbuzována býti prchlivost jeho proti
království královu i synům jeho? * Také vám 24
oznamujeme, aby na žádného z kněží a Le-
vitů, zpěváků, vrátných, Natinejských a slu-
žebníků v domě Boha toho, platu, cla a úroku
žádný úředník nevzkládal. * Přes to ty Esdráši 25
podlé moudrosti Boha svého, kterouž jsi
obdařen, nařídíš soudce a rádce, kteřížby
soudili veškeren lid, jenž jest za řekou, ze
všech, kteříž povědomi jsou zákona Boha
tvého; a kdoby neuměl, budete ho učiti.
* Kdožby pak koli neplnil zákona Boha tvého 26
a zákona králova, ať se ihned soud vynese
o něm buďto k smrti, buďto k vypovědění
jeho, anebo aby na statku pokutován byl aneb
vězením trestán.
I řekl Esdráš: Požehnaný Hospodin Bůh 27
otcův našich, kterýž dal to v srdce královo,

---

kterýž dokonán šestého léta kralování Dariova, výš 6, 15.

7. *israelští*, jejichž jmena i počet (níž v. 8.) se vyčítají; pomalu jedni po druhých se navracovali do Jerusalema; někteří se Zorobabelem, tito s Esdrášem, jiní s Nehemiášem, a to ne hned jedni po druhých, jako tito ve 36 letech po prvních.— *sedmého*, t. druhého po vystavení chrámu. Výš 6, 15.

9. *vyšel*, H. on základ vstupování, t. on původem toho vyjití. Čtyři měsíce strávili na té cestě, daleko musilo býti; z Babylona do Jerusalema počítají někteří 170 mil; ale byť toliko dvě míle každý den ušli, přišloby víc než 200 mil, kromě že se na cestě tři dni meškali (8, 15.). — *s pomocí*, H. podlé ruky Boha svého dobré nad ním.

10. *zpytoval*, H. hledal; z příčiny vyrozumívání jemu, jimžby i sebe spravoval, ano i jiné mocně k témuž přidržeti a tak církev napravovati mohl; čehož v knihách Paralipomenon, kteréž, jak smyslí, on napsal, živý spůsob pro ochotnější téhož příkladu následování ukázal.

12. *zachovalému*, chald. dokonalému. — *pozdravení*, chald. i Cheenetským.

14. *rad*, t. nejvyšších vládařů, kteří králům perským vždycky přítomni bývali, hned od toho času, jakž lest mudrců, jenž Magi slouli, shledána byla. Esth. 1, 10. 14. — *dohlédal*, t. co se dotýče zákona božího a boží služby.

18. *bratřím*, t. jiným kněžím.

20. *bylo*, chald. se nahodilo. — *z komory*, chald. domu pokladův.

22. *sudův*, chald. bath, takž ihned. Viz III. Král. 7, 26. — *bez míry*, chald. což není psáno.

24. Starodávní výsada (neb osvobození) lidem v pracech duchovních postaveným vydaná; a poněvadž samy tyto vymínil ze jmena, zřetelné jest, že se to na jiné z obecného lidu nevztahovalo a že oni daně dávati musili.

25. *kterouž* etc., chald. kteráž v ruce tvé.

26. *vypovědění*, chald. vykořenění.

27. Tu se zase počíná text hebrejský. — *zvelebil*, H. ozdobil.

aby zvelebil dům Hospodinův, kterýž jest
28 v Jerusalemě; * a naklonil ke mně milosrden-
stvím krále i rad jeho i všech mocných knížat
královských. Protož já posilněn jsa rukou
Hospodina Boha svého, kteráž jest nade mnou,
shromáždil jsem z lidu israelského přednější,
kteřížby šli se mnou.

Hlava 8.

Esdráš cestu vzal před sebe 3) šťastně; nebo a) shledalo se jich nemálo, nad to připojili se k nim znamenití z Levitů a Natinejských; b) v předsevzetí svém se Bohu v postu a v modlitbách svatých poručili, nesouce v rukou svých Levitů obět do Jerusalema; c) rychle i bezpečně do Jerusalema se dostali, kdež tři dni sobě odpočinuvše, ku práci se odevzdali. B) Práce Esdrášova byla odvesti to, což přijal, a neřád vzniklý zastaviti. I. Odvesti měl církvi na místě Babylonských a svém tam dar, teď obět zápalnou. Správcům světským odvozuje výpovědi královské.

Titoť jsou pak přednější po čeledech svých
otcovských a rod těch, kteříž vyšli se mnou
za kralování Artaxerxa krále z Babylona.
2 * Ze synů Finesových: Gersom, ze synů Ita-
marových: Daniel, ze synů Davidových: Hat-
3 tus, * ze synů Secheniáše, jenž byl ze synů
Faresových: Zachariáš a s ním počet mužův
4 sto a padesáte. * Ze synů Fahat-Moabových:
Elioenaj syn Zarehův a s ním dvě stě mužův;
5 * ze synů Secheniášových: syn Ezechiel a
6 s ním tři sta mužův; * ze synů Adanových:
Abed syn Jonatanův a s ním padesáte mužův;
7 * ze synů pak Alamových: Isaiáš syn Ata-
8 liášův a s ním sedmdesáte mužův; * ze synů
Safatiášových: Zebediáš syn Michaelův a
9 s ním osmdesáte mužův; * ze synů Joabo-
vých: Obediáš syn Jahielův a s ním dvě stě
10 a osmnácte mužův; * ze synů Selomito-
vých: syn Josfiášův a s ním sto a šedesáte
11 mužův; * ze synů Bebajových: Zachariáš syn
12 Bebajův a s ním osmmecítma mužův; * ze
synů Azgadových: Johanan syn Ekketanův
13 a s ním sto a deset mužův; * ze synů Adoni-
kamových poslednějších, jichžto jmena jsou
tato: Elifelet, Jehiel, Samaiáš, a s nimi še-
14 desáte mužův; * ze synů Begviových: Utaj a
Zachur, a s nimi sedmdesáte mužův.
15 Shromáždil jsem je pak u potoku, kterýž
vpadá do Ahavy, a leželi jsme tu tři dni;
potom přehlédal jsem lid a kněží, a ze synů
16 Levi nenašel jsem tu žádného. * Protož poslal
jsem Eliezera, Ariele, Semeiáše, Elnatana, Ja-
riba, druhého Elnatana, Natana, Zachariáše a
Mosollama přednější, a Jojariba a Elnatana
17 muže učené. * A rozkázal jsem jim k Eddovi
knížeti v Chasfii místě a naučil jsem je, jakby
měli mluviti k Eddovi, Achivovi a Natinej-
ským v Chasfii místě, aby nám přivedli slu-
žebníky domu Boha našeho. * I přivedli nám 18
s pomocí boží muže rozumného ze synů Mo-
holi syna Levi, syna Israelova, a Sarabiáše
se syny jeho a bratří jeho osmnácte; * a Ha- 19
sabiáše a s ním Isaiáše ze synů Merari, bratří
jeho a synův jejich dvadceti. * Z Natinej- 20
ských pak, kteréž byl zřídil David a knížata
k službě Levitům, dvě stě a dvadceti Nati-
nejských, a ti všickni ze jmena vyčteni byli.
* Tedy vyhlásil jsem tu půst u řeky Ahavy, 21
abychom se ponižovali před Bohem svým a
hledali od něho cesty přímé sobě a dítkám
svým, i všemu jmění našemu. * Nebo styděl 22
jsem se žádati od krále vojska a jízdných,
aby nás bránili před nepřátely na cestě; neb
jsme byli pravili králi řkouce: Ruka Boha
našeho jest nade všemi, kteříž ho hledají
upřímě; ale moc a prchlivost jeho proti
všechněm, kteříž ho opouštějí. * A když jsme 23
se postili a hledali v tom Boha svého, tedy
vyslyšel nás. * Oddělil jsem pak přednějších 24
kněží dvanácte, Sarabiáše, Hasabiáše a s nimi
jiných z bratří jejich deset. * I odvážil jsem 25
jim stříbro a zlato a to nádobí, též obět
k domu Boha našeho, kterouž obětovali král
i rady jeho, i knížata jeho, a veškeren lid
israelský, což se ho našlo. * Odvážil jsem, 26
pravím, do rukou jejich stříbra šest set cent-
néřův a padesáte, a nádobí stříbrného sto
centnéřův a zlata sto centnéřův; * a okřinů 27
zlatých dvadceti, každý v tisíc drachem, a dvě
nádoby z mosazi nejlepší, tak vzácné jako zlato.

---

1. *přednější.* Se zvláštní pilností knížata, která se s Esdrášem navrátila, poznamenal a rod jejich vysvětlil.

3. *počet*, H. rodina.

13. *poslednějších*, t. těch, kteří posléze přišli z Babylona s Esdrášem; nebo jiní vyšli prvé se Zorobabelem. Výš 2, 13. 7, 7.

17. *v Chasfii*, jest krajina Kaspiův v končinách Assyrie při Mesopotamii ležící, k Armenii jsouc připojena; dalekou cestu tuto měli příčinou Levitův. — *naučil*, H. položil jsem v ústa jejich slova.

18. *s pomocí*, H. podlé ruky Boha našeho dobré nad námi.

21. *ponižovali*, J. trápili.

22. *upřímě*, H. v dobrém.

27. *vzácné*, H. žádostivé.

28 * Potom jsem jim řekl: Vy jste posvěceni
Hospodinu, i tyto nádoby posvěceny jsou; a
to stříbro i zlato jest obět dobrovolná Ho-
29 spodinu Bohu otců vašich. * Pilni toho buďte
a ostříhejte, až to i odvážíte před kněžími
přednějšími a Levity, i předními z čeledí
otcovských z Israele v Jerusalemě v pokojích
30 domu Hospodinova. * A tak přijali kněží a
Levitové tu váhu stříbra, zlata a nádobí,
aby to donesli do Jerusalema do domu Boha
našeho.
31 Zatím hnuli jsme se od řeky Ahavy
dvanáctého dne měsíce prvního, abychom se
brali do Jerusalema, a ruka Boha našeho
byla s námi a vytrhla nás z ruky nepřátel a
32 úkladníků na cestě. * I přišli jsme do Jeru-
33 salema a pobyli jsme tu tři dni. * Čtvrtého
pak dne odváženo jest stříbro a zlato a ná-
dobí to v domě Boha našeho, k ruce Mere-
mota syna Uriáše kněze, s nímž byl Eleazar
syn Finesův; a pomocníci jejich byli: Jozabed
syn Josue a Noadaiáš syn Bennoi, Levitové;
* vše v jistém počtu a váze; a zapsána jest 34
všecka ta váha toho času. * Vrátivše se pak 35
ze zajetí ti, kteříž byli přestěhováni, oběto-
vali zápaly Bohu israelskému, volkův dva-
nácte za všecken lid israelský, skopcův de-
vadesáte a šest, beránkův sedmdesáte a sedm,
kozlův za hřích dvanácte, vše v obět zápal-
nou Hospodinu. * I dali výpovědi královy 36
vládařům královským i vývodám, jenž byli
za řekou; kteřížto pomocni byli lidem i domu
božímu.

Hlava 9.

II. Neřád v Israeli vzešel ze smíšení se s pohany skrze manželstvo. Nad čímž želí předně Esdráš a) před lidem roztržením roucha svého a b) před Bohem pokornou modlitbou. V ní 1) vyznává lidu od dávna proti vůli jeho svaté hřešení, 2) přiznává se α) k veliké lásce boží k lidu a β) ku své veliké nehodnosti.

A když se to vykonalo, přistoupili ke
mně knížata řkouce: Neoddělil se lid israel-
ský, ani kněží a Levitové od národů zemí
cizích; ale činí podlé ohavností Kananejských,
Hetejských, Ferezejských, Jebusejských, Am-
monských, Moabských, Egyptských a Amo-
2 rejských; * nebo nabrali sobě a synům svým
dcer jejich a smísili se jsouce símě svaté
s národy těch zemí, a knížata a vrchnost první
3 byla v tom přestoupení. * Kteroužto věc když
jsem uslyšel, roztrhl jsem roucho své i plášť,
a trhal jsem vlasy s hlavy své i z brady, a
4 seděl jsem zděšený. * I shromáždili se ke mně
všickni třesoucí se před řečmi Boha israel-
ského pro přestoupení lidu přestěhovaného,
já pak seděl jsem zděšený až do oběti ve-
5 černí. * Ale v čas oběti večerní vstal jsem od
trápení svého, maje na sobě roucho roztržené
i plášť svůj, a klekl jsem na kolena svá
rozprostíraje ruce své k Hospodinu Bohu
svému, * a řekl jsem: Bože můj, stydím se a 6
hanbím pozdvihnouti, Bože můj, tváři své
k tobě; nebo nepravosti naše rozmnožily se
nad hlavou a provinění naše vzrostlo až k nebi.
* Ode dnů otcův našich u veliké jsme vině 7
až do tohoto dne; a pro nepravosti naše
vydáni jsme, my, králové naši i kněží naši
v ruku králův zemí cizích pod meč, v zajetí
a v loupež a v zahanbení tváři, tak jakž se
to nyní děje. * Teď pak rychle stala se nám 8
milost od Hospodina Boha našeho, tak že nám
zanechal ostatkův a dal nám obydlí na místě
svatém, aby osvítil oči naše Bůh náš, a dal
nám maličké povydechnutí od služby naší.
* Nebo ač jsme byli služebníci; však nene- 9
chal nás Bůh náš v porobě naší, ale naklonil

---

28. *posvěceni*, H. svatost.
33. *k ruce*, t. k opatrování jeho. — *pomocníci*, H. s nimi.
34. *zapsána*, t. v nějaká zaznamenání neb knihy obecné, aby se tudy vyšlo vstříc všeliké podezřelosti mužův těch, jimž to poručeno bylo.
36. *pomocni*, H. pozdvihli.

2. *dcer*, t. k manželství, ježto s takovými, pokudžby v pohanství zůstávaly, v manželství vcházeti, Bohem bylo zapovědíno. Deut. 7, 2. — *svaté*, t. povolané ku posvěcení a z milosti boží od jiných národů oddělené. — *knížata*, H. ruka knížat, níž 10, 17.
3. *trhal*, ne z pověry a zakládání na tom nějakého náboženství (Lev. 19, 27. Deut. hl. 14.), ale z příčiny náramného zámutku. — *zděšený*: opuštěný, osamělý, tak i níž.
4. *lidu* etc., H. přestěhování.
5. *rozprostíraje*, H. roztahuje.
6. *rozmnožily*, J. zavřely se nad hlavou jako voda, jsme v nich pohříženi.
7. *vině*, t. mnozí z nás. — *nyní*, H. dnes.
8. *obydlí*, H. hřeb neb kolík, k němuž se stan aneb trám jeden k druhému přitahuje, aby nepohnutelně stál. — *osvítil*, t. ssoužením a trápením mnohým jako obtížené. I. Král. 14, 29. — *maličké*, H. života maličko. — *služby*: poroby.
9. *život*, t. propustil a osvobodil nás. — *Boha našeho*, t. i strany stavení i božích služeb v něm. — *ohradil*, H. dal nám plot neb hradbu, t. ochránil nás i potřebami k stavení opatřil.

k nám milostí krále perské, dav nám život,
abychom vyzdvihli dům Boha našeho a zase
obnovili pustiny jeho; nýbrž ohradil nás
10 v Judstvě a v Jerusalemě. * Nyní tedy což
díme, ó Bože náš, po těch všech věcech? po-
11 něvadž jsme opustili přikázaní tvá, * kteráž
jsi vydal skrze služebníky své proroky řka:
Země ta, do kteréž jdete, abyste jí dědičně
vládli, jest země nečistá pro nečistotu národů
těch zemí, pro ohavnosti jejich, kterýmiž ji
12 naplnili všudy naskrze v nečistotě své. * Pro-
tož nyní dcer vašich nedávejte synům jejich
a dcer jejich neberte synům vašim a nehle-
dejte pokoje jejich a dobrého jejich až na
věky: abyste se zmocnili a jedli dobré věci
země, a k dědičnému vládařství zanechali ji
synům svým až na věky. * Po všech pak těch 13
věcech, kteréž na nás přišly pro zlé skutky
naše a pro veliké naše provinění, poněvadž
ty Bože náš netrestal jsi nás podlé nepra-
vostí našich, a dals nám vysvobození takové.
* Opět-ližbychom rušiti měli tvá přikázaní a 14
přízniti se s národy těmito ohavnými? Zda-
ližby se zuřivě nehněval na nás, ažby nás do
konce vyhladil, tak žeby žádný nezůstal a
neušel? * Hospodine Bože israelský, ty jsi 15
spravedlivý; nebo jsme pozůstali ostatkové,
jakž se to vidí dnešního dne; ai, my teď jsme
před tebou s proviněním svým, ačbychom ne-
měli postavovati se před tváří tvou pro věci
takové.

Hlava 10.

Potom lid také pohnut jsa Esdrášovým pláčem, 1) zná se k hříchu a 2) žádá s Bohem v mír vjíti. Esdráš tehdy a) lid s přísahou k smlouvě zavázal; b) po složení smutku všecken veřejně k sobě odeslal; c) pěkně jej namluvil; d) soudce vystavil; e) shledal hřích ten i při α) kněžích, β) Levitech, γ) zpěvácích, δ) lidu israelském.

Když se pak Esdráš padna před domem
božím tak modlil a vyznával s pláčem, sešel
se k němu z lidu israelského zástup velmi
veliký mužův, žen i dětí; a když plakal lid
2 pláčem velikým, * tedy mluvil Secheniáš syn
Jehielův, ze synů Elamových, a řekl k Esdrá-
šovi: Myť jsme zhřešili proti Bohu svému,
že jsme pojímali ženy cizozemky z národů
cizích zemí; avšak vždy Israel může míti na-
3 ději při té věci.* Nyní tedy vejděme v smlouvu
s Bohem naším, zapudíce všecky ženy i syny
jejich podlé rady Páně a těch, jenž se třesou
před přikázaním Boha našeho; a tak podlé
4 zákona ať se stane. * Vstaň! nebo na toběť
jest ta věc a my budeme při tobě; posilň se
a učiň tak. * I vstal Esdráš a zavázal přísahou 5
přednější kněží a Levity i veškeren lid israelský,
aby tak učinili. I přisáhli. * A vstav Esdráš od 6
domu božího, odšel do pokojíka Johanana
syna Eliasibova; i všel tam a nejedl chleba
ani vody nepil; nebo zámutek měl pro pře-
stoupení těch, jenž se přestěhovali.
Zatím dali provolati v Judstvě a v Je- 7
rusalemě všechněm přestěhovaným, aby se
shromáždili do Jerusalema; * kdoby pak koli 8
nepřišel ve třech dnech podlé rady knížat
a starších, aby všecken statek jeho propadl,
a sám odloučen byl od shromáždění přestěho-
vaných. * A protož shromáždili se všickni 9
muži judští i pokolení Beniaminovo do Jerusa-

---

10. *věcech*, t. tak mnohých tvých nám učiněných dobrodiních; zdaliž tě máme z čeho upomínati, ovšem obviňovati, ale sami sebe.
11. *vydal*, H. přikázal. — *všudy*, H. od úst k ústům.
13. *netrestal*, H. zdržel níže nepravosti. Podobně v žalmě 102, 10.: Ne podlé hříchů našich naložil s námi ani podlé nepravostí našich odplatil nám.— *vysvobození*, J. ostatky tyto, t. zanechal z nás vždy některých.
14. *rušiti*, H. obrátili se k rušení.
15. *před tebou*, t. jako dítky na tvé milostivé ruce se klademe, znajíce hříchy své a nehodnost svou.

2. *naději*, t. k Bohu a jeho milosrdenství, bude-li chtíti zdravé rady poslechnouti a jí se spraviti, kterouž ihned předkládá.
3. *vejděme*, t. obnovme a skutkem jí potvrďme, zapudíce i ženy ty pohanské i plod jejich. Nebo obcováním s nimi, poněvadž podlé zákona byli nečistí, muži se poskvrňovali, ano i všecka církev lidu toho, kdyby to přehlídala. — *třesou*, t. přepilně to na péči mají, aby i sami božími přikázaními se spravovali i jiným pokudž na nich k témuž příčinou byli. A toť jest předně náležité věrným církve služebníkům, tak oběma rukama dílo boží dělati, t. i pobožným obcováním i učením zdravým lid Páně předcházeti, jakovýž Esdráš byl.
4. *ta věc*, t. aby se zmužile a ochotně měl a nám radil, a my také chceme pomáhati opravdově.
5. *aby tak*, H. podlé slova toho.
6. *od domu*, t. ze síně obecné před svatyní. — *do pokojíka*, kdež o to, jakby to dále skutkem vykonáno býti mělo (jakž se dále vypravuje) rada držána. — *přestoupení*, H. přestěhování.
7. *přestěhovaným*, H. synům přestěhování.
8. *aby všecken* etc., H. proklatý bude všecken statek jeho. Viz Lev. 27, 21. — *odloučen*: aby nebyl držán v počtu lidu božího, ale za pohana, kterýchž všudy vůkol nich i mezi nimi tehdáž již plno bylo.
9. *devátý*, téměř s listopadem se srovnávající.— *na ulici*, t. na místě tom, kde síň býti měla, však

lema ke dni třetímu, dvadcátého dne měsíce
(a ten měsíc byl devátý), i seděl veškeren lid na
ulici domu božího, třesouce se pro tu věc i pro
10 déšť. * Tedy vyvstal Esdráš kněz a řekl k nim:
Vy jste zhřešili, že jste pojímali ženy cizo-
zemky, abyste ještě více přidali k provinění
11 lidu israelského. * Protož již vyznejte se Ho-
spodinu Bohu otců vašich a čiňte vůli jeho,
a oddělte se od národů cizích i od žen cizo-
12 zemek. * I odpovědělo všecko to shromáždění
a řekli hlasem velikým: Podlé slova tvého
13 povinni jsme tak učiniti. * Ale lidu mnoho jest
a prška a nemůžeme vně státi, k tomu také
není ta práce jednoho dne ani dvou; nebo
mnoho jest nás, kteříž jsme v tom přestoupili.
14 * Nechť jsou postavena, prosíme, knížata naše
ze všeho shromáždění k tomu, a kdožby koli
v městech našich byl, kterýž pojal ženy ci-
zozemky, ať přijde v čas uložený, a s nimi
starší z jednoho každého města i soudcové
jejich, ažbychom tak odvrátili hněv prchli-
15 vosti Boha našeho od sebe pro tu věc. * Takž
Jonatan syn Azahelův a Jaasiáš syn Tekue
postaveni byli nad tím; Mesollam pak a Seb-
16 betaj Levitové pomáhali jim. * Tedy učinili
tak při těch, jenž přestěhováni byli. I odděl-
leni jsou Esdráš kněz a muži přední čeledí
otcovských po domích otců svých, všickni ti
ze jmena; a zasedli prvního dne měsíce de-
17 sátého, aby to vyhledali. * Což i konali při
všech mužích, kteříž byli pojali ženy cizo-
zemky, až do prvního dne prvního měsíce.
18 * Našli se pak ze synů kněžských, jenž
zpojímali ženy cizozemky, tito: ze synův Jo-
sue syna Josedekova a z bratří jeho: Maa-
19 siáš, Eliezer, Jarib a Godoliáš. * Ale povolili,
aby zapudili ženy své; a ti, kteříž provinili,
obětovali každý skopce ze stáda za vinu svou.
* A ze synův Emmerových: Hanani a Zebediáš. 20
* Ze synův Harimových: Maasiáš, Elia, Se- 21
meiáš, Jehiel a Oziáš. * Ze synův Feshuro- 22
vých: Elioenaj, Maasiáš, Ismael, Natanael, Jo-
zabad a Elasa.

A z Levitův: Jozabed, Semej, Kelaiáš 23
(jenž jest Kalita), Fataiáš, Juda a Eliezer.

Ze zpěvákův pak: Eliasib, a z vrátných: 24
Sellum, Telem a Uri.

A z lidu israelského, ze synův Faresó- 25
vých: Remeiáš, Jeziáš, Melchiáš, Miamim,
Eliezer, Melchiáš a Baneiáš; * ze synův Ela- 26
movых: Mataniáš, Zachariáš, Jehiel, Abdi,
Jerimot a Elia; * ze synův Zettuových: Elioe- 27
naj, Eliasib, Mataniáš, Jerimot, Zabad a Aziza;
* též ze synův Bebajových: Johanan, Hana- 28
niáš, Zabbaj, Atalaj; * ze synův Bani: Mosol- 29
lam, Melluch, Adaiáš, Jasub, Saal, Ramot;
* ze synův Fahat-Moabových: Edna a Chalal, 30
Banaiáš, Maasiáš, Mataniáš, Beseleel, Bennuj
a Manasses; * ze synův Heremových: Eliezer, 31
Josue, Melchiáš, Semeiáš, Simon, * Beniamin, 32
Maloch, Samariáš; * ze synův Hasomových: 33
Matanaj, Matata, Zabad, Elifelet, Jermaj, Ma-
nasses, Semej; * ze synův Bani: Maadi, Amram 34
a Vel, * Baneáš, Badaiáš, Cheliáš, * Vaniáš, 35 36
Marimut a Eliasib, * Mataniáš, Matanaj a Jasi, 37
* Bani, Bonnuj, Semej, * Salmiáš, Natan a 38 39
Adaiáš, * Mechnedebaj, Sisaj, Saraj, * Ezrel, 40 41
Selemiáš a Semeriáš, * Sellum, Amariáš a Jo- 42
sef; * ze synův Nebových: Jehiel, Matitiáš, 43
Zabad, Zabina, Jeddu, Joel a Banaiáš. * Ti 44
všickni pojali byli ženy cizozemky, a byly
z těch žen některé, že i děti zplodily.

---

ještě zdí obehnané nebylo, jakž se ukazuje. Neh. 2, 8.

12. *povinni*, H. nad námi (jest). Poněvadž (dí sv. Augustin) jsou ty ženy proti zápovědi boží pojímali, ovšem že jsou je hodně z rozkazu božího i propustili.

13. *prška*, H. v čas deště.

14. *starší*. Pro svědectví, že jsou své sousedy pilně přehlédli, a kteréž vinné našli, i postavili před nejvyšší radu v Jerusalemě.

15. *Tekue*, t. z kněží Páně. Proč? příčina v. 3. se pokládá; v čemž když i nejvyšší kněz se svou rodinou vyvinul, nebyl k tomu představen, v. 18.

19. *povolili*, H. dali ruce své, t. skutečně to vykonávali bez odporu.

44. *zplodily*, H. položily; jakoby řekl: Buďto že bez dětí byly, buď že dítky měly, musily pryč jíti, jakž výš v. 3. ukazuje.

Kniha Nehemiášova,

která vůbec slove

Druhá Esdrášova.

Vypravuje se o vzdělání města Jerusalema i s jakými to nevolemi šlo; napravení se lidu a obnovení boží pocty. Obsahuje v sobě čas 70 let, to jest, od dvadcátého léta Artaxerxa Dlouhorukého až do kralování Daria posledního.

Hlava 1.

O třetím vyjití. V třetím lidu vyjití vůdce jest Nehemiáš, města vyzdvižitel. Jeho láska a věrnost k lidu israelskému se vypisuje. A) Lásku pronášel a) doptáváním se na štěstí lidu a b) želením bíd jeho. Pročež 1) u Boha žádal sobě i lidu smilování k svaté svobodě.

lova Nehe-
miáše syna
Helchiášova.
I stalo se mě-
síce Kaslev lé-
ta dvadcáté-
ho, když jsem
byl na hradě
2 Susan, * přišel
Hanani jeden
z bratří mých
s některými
muži z Jud-
stva, kterýchž-
to vzeptal jsem se na židy, na
ostatky pozůstalé ze zajetí, a na
3 Jerusalem. * I řekli mi: Ostatkové
ti, kteříž pozůstali ze zajetí tam v té
krajině, jsou u velikém nátisku a v po-
hanění; nad to i zeď Jerusalema rozbořena
jest, a brány jeho ohněm zkaženy. * Kterážto 4
slova když jsem uslyšel, sedna plakal jsem
a kvílil za několik dní, a postil jsem se i modlil
před Bohem nebeským * a řekl jsem: Prosím, 5
Hospodine Bože nebeský, Bože silný, veliký a
hrozný ostříhající smlouvy a činící milosrdenství
těm, jenž milují a ostříhají přikázaní tvých,
* budiž, prosím, ucho tvé nakloněné a oči tvé 6
otevřené, aby slyšel modlitbu služebníka svého,
kterouž já se modlím před tebou nyní dnem i
nocí za syny israelské služebníky tvé; a vy-
znávám hříchy synův israelských, jimiž jsme
hřešili proti tobě; já také i dům otce mého
hřešili jsme. * Zpronevěřili jsme se marností 7
tobě a neostříhali jsme přikázaní a ustanovení
a soudův, kteréžs vydal skrze Mojžíše služeb-
níka svého. * Budiž pamětliv, prosím, na slovo, 8
kteréž jsi mluviti přikázal služebníku svému
řka: Vy přestoupíte, já pak rozptýlím vás
mezi národy; * ale když se obrátíte ke mně 9
a budete ostříhati přikázaní mých a plniti je;
by pak někteří z vás až na kraj světa zahnáni
byli, i odtud shromáždím je a přivedu je zase

---

1. *Nehemiáše*, t. práce a snažnost jeho při Jerusalemě a lidu božím. Tři přední vůdcové a vládaři byli lidu navracujícího se z Babylona, t. Zorobabel, ten chrám zase vystavěl; Esdráš, ten zákon a službu boží obnovil; Nehemiáš, ten město znovu vzdělal a opravil. — *Kaslev*, t. listopadu. — *dvadcátého*, t. kralování Daria Artaxerxa Dlouhorukého, jenž byl Asverus. Viz Esd. 4, 6. — *Susan*, hlavní město od Daria vzdělané. Plin. lib. 6. c. 27. nat. hist.

3. *krajině*, t. judské. — *nátisku*, H. zlém. — *zkaženy*, H. vypáleny, t. od oné zkázy skrze Nabuchodonosora uvedené. II. Par. 36, 19.

5. *ostříhající*. Všickni praví boží ctitelé přistupujíce před trůn boží hrozný, ne jiným původem to činiti směli, než že se zakládali na milosrdenství božím, v němž se Pán Bůh lidem hříšným avšak kajícím pronesti a zavázati ráčil. Tak Mojžíš Deut. 7, 9., tak Šalomoun III. Král. 8, 23.

6. *nakloněné*, H. pozorující. — *nyní*, H. dnes.

7. *Zpronevěřili*, H. zrušením zrušili jsme tobě.— *vydal*, H. přikázal.

9. *světa*, H. nebe.

na místo, kteréž jsem vyvolil, aby tam přebý-
10 valo jmeno mé. * Však tito jsou služebníci
tvoji a lid tvůj, kteréž jsi vykoupil mocí
11 svou převelikou a rukou svou přesilnou; * prosím,
ó Hospodine, nechť jest nakloněné ucho tvé
k modlitbě služebníka tvého a k modlitbě
služebníkův tvých, kteříž žádají báti se jmena
tvého; a dej šťastný prospěch, prosím, služeb-
níku svému dnes, nakloně k němu lítostí
člověka toho. Já pak byl jsem nalevačem
královským.

Hlava 2.

Nehemiáš 2) králi, jak opadlým obličejem tak poníženou řečí žalost svou vyjeviv, vyžádal sobě volného odjezdu do Jerusalema s listy k vůdcům, jakož i vyjel s velikým opatřením, ač Horonskému a Ammonitskému nepříjemný host byl. B) Věrnost pak k městu pronášel bedlivým ho opravením a opatřením. Spatřiv zajisté bedlivě, že město opravy potřebuje, a knížatům okázav s dotvrzením, že z vůle boží mluví. Knížata pak spolehnuvše na řeč Nehemiášovu, proti vůli nepřátel stavěli.

Tedy stalo se měsíce Nisan léta dvad-
cátého Artaxerxa krále, když přineseno bylo
víno před něj, že vzav víno podal jsem ho
králi; nebýval jsem pak prvé smuten před ním.
2 * Pročež mi řekl král: Proč obličej tvůj
smutný jest, poněvadž nestůněš? jiného není
než sevření srdce máš. Pročež ulekl jsem se
3 velmi velice * a řekl jsem králi: Král na věky
buď živ! kterak nemá býti smutný obličej
můj, když město to, kdež jsou hrobové otcův
mých, zpuštěno jest a brány jeho ohněm zka-
4 ženy? * Opět mi řekl král: Čeho žádáš? Mezi
5 tím modlil jsem se Bohu nebeskému. * Potom
řekl jsem králi: Zdá-liť se za dobré králi, a
jestliže jakou má lásku služebník tvůj u tebe,
toho žádám, aby mne poslal do Judstva do
města, kdež jsou hrobové otcův mých, abych
6 je zase vystavěl. * Ještě mi řekl král (krá-
lovna pak seděla podlé něho): Dlouho-li bu-
deš na té cestě a kdy se zas navrátíš? I lí-
bilo se to králi a propustil mne, hned jakž
7 jsem mu oznámil jistý čas. * Zatím řekl jsem
králi: Vidí-li se za dobré králi, nechť mi dají
listy k vývodám za řekou, aby mne provedli,
8 ažbych přišel do Judstva. * Tolikéž psaní
k Asafovi vládaři lesu královského, aby mi
dal dříví na trámy k branám paláce při domě
božím a ke zdem městským a k vystavení domu,
do něhož bych vjíti mohl. I dal mi král vedlé
štědré ruky Boha mého ke mně. * Tedy při- 9
šed k vývodám za řekou dal jsem jim psaní
královské; poslal pak byl se mnou král vo-
jevody a jezdce. * To když uslyšel Sanaballat 10
horonský a Tobiáš služebník ammonitský,
velmi je to mrzelo, že přišel člověk, kterýžby
obmýšlel dobré synův israelských. * A tak 11
přišed do Jerusalema pobyl jsem tam za tři
dni. * V noci pak vstal jsem a kolikosi mužův 12
se mnou, a neoznámil jsem nikomu, co mi
dal Bůh můj v srdce, abych činil v Jerusa-
lemě; aniž jsem měl hovada jakého s sebou
kromě hovádka, na němž jsem jel. * I vyjel 13
jsem branou při údolí v noci k studnici dra-
kové a k bráně hnojné, a ohledoval jsem zdí
jerusalemských, kteréž byly pobořené, a bran
jeho zkažených ohněm. * Odtud jsem jel 14
k bráně studničné a k rybníku královskému,
kdežto nebylo brodu hovádku, na němž jsem
jel, aby přejíti mohlo. * Pročež bral jsem se 15
zhůru podlé potoka v noci a ohledoval jsem
zdi, odkudž vraceje se vjel jsem branou při
údolí, a tak jsem se navrátil. * Ale knížata 16
ničeho nevěděli, kam jsem jezdil a co jsem činil;
nebo jsem Židům ani kněžím, ani přednějším,

---

11. *nakloněné*, H. pozorující. — *nakloně k němu*, H. dej jej v slitování před tváří muže toho, t. Artaxerxa krále.

1. *Nisan*, jinak Abib, o němž viz Exod. 13, 4. — *krále*, t. kralování jeho. — *smuten*, H. zlý.

2. *sevření*, H. zlé.

3. *město to*, t. Jerusalem; choulostivě mluvil, nesměje ani zjevně jmenovati vlasti své. — *kdež* etc., H. dům hrobův. — *zkaženy*, H. sežrány.

4. *modlil jsem se*, t. sám v sobě.

5. *jestliže* etc., H. jestli dobrý před tváří tvou.

6. *oznámil*, H. dal.

7. *dají*, t. ti, kterýmž to poručeno jest. — *provedli*, J. propustili.

8. *vládaři* etc., J. strážnému zahrady. — *mohl*, t. v kterémž bydliti mám. — *dal* etc., psaní neb listy.

10. *horonský*, nejvyšší vládař v zemi Moabských a Tobiáš Ammonitských, oba manové královští zvýšení od něho. — *velmi* etc., H. zlé jim bylo zlostí velikou. — *obmýšlel*, H. hleděl.

13. *drakové*, t. k studnici neb k potoku Siloe, kterýž tak nazývali Židé, že se v něm ponenáhlu voda vlekla a jako had plazila. Viz Isai. 8, 6. — *hnojné*: skrze ni z města hnůj, smetí a jiné nečistoty k potoku Cedronu vynášeli. — *ohledoval*, J. čtou: vylamoval jsem, tak v. 15. — *zkažených*, H. sežraných.

14. *královskému*, který níž (3, 15.) slove Selach, od svého potoka Siloach neb Siloe.— *brodu*, H. místa.— *na němž*, H. pode mnou.

16. *knížata*: vrchnost. — *úředníkům*, H. správcům díla.

ani knížatům, ani jiným úředníkům až do té
17 chvíle ničeho o tom neoznámil.* Protož řekl jsem
jim: Vy vidíte, v jakém jsme zlém, a jak
jest Jerusalem zpuštěn a brány jeho ohněm
zkaženy. Pojďtež a stavějme zeď jerusalem-
18 skou, abychom nebyli více v pohanění.* A když
jsem jim oznámil, že pomoc Boha mého jest
se mnou, ano i slova králova, kteráž ke mně
mluvil, teprv řekli: Přičiňmež se a stavějme.
I posilnili rukou svých k dobrému. * Což 19
když uslyšel Sanaballat horonský a Tobiáš
služebník ammonitský a Gossem arabský, po-
smívali se a utrhali nám pravíce: Což to
děláte? Co se králi protivíte? * Jimžto odpo- 20
vídaje řekl jsem: Bůh nebeský, tenť nám dá
prospěch, a my služebníci jeho se přičiníce
stavěti budeme; vy pak nemáte žádného dílu,
ani práva ani památky v Jerusalemě.

Hlava 3.

Stavěli pak podlé snešení horlivě.

Tedy povstal Eliasib kněz nejvyšší a pří-
buzní jeho kněží, a stavěli bránu bravnou
(tiť jsou ji vystavěli a zavěsili vrata její, až
k věži Mea vystavěli ji), až k věži Hananeel.
2 * A podlé něho stavěli muži Jericha, též po-
3 dlé něho stavěl Zachur syn Amriův. * Bránu
pak rybnou stavěli synové Asnaášovi, ti po-
ložili trámy její a vstavili vrata její se zámky
i závorami jejími. Podlé těch také opravo-
val Marimut syn Uriáše, syna Akkusova.
4 * A podlé nich opravoval Mosollam syn Ba-
rachiáše syna Mesezebelova, a podlé těch
5 opravoval Sadok syn Baanův, * a podlé nich
opravovali Tekuitští; ale ti, kteříž byli zna-
menitější z nich, nepodklonili šíje své k dílu
6 Boha Pána svého. * Bránu pak starou opra-
vovali Jojada syn Faseášův a Mosollam syn
Besodiášův; ti položili trámy její a vstavili
7 vrata její se zámky a závorami jejími; * podlé
nich opravoval Meltiáš gabaonitský a Jadon
meronatský, muži z Gabaonu a z Masfy, až
8 k stolci knížecímu z této strany řeky. * Podlé
nich pak opravoval Eziel syn Araiášův se
zlatníky, a podlé něho opravoval Ananiáš
syn jednoho z lékárníků, a nechali Jerusalema
až do zdi široké. * Dále podlé nich opravo- 9
val Rafaiáš syn Hurův, vládař nad polovicí
kraje jerusalemského. * A podlé nich opravo- 10
val Jedaiáš syn Haromafův proti domu svému.
Podlé něhož opravoval Hattus syn Hasebo-
niášův. * Druhý pak díl opravoval Melchiáš 11
syn Heremův a Hasub syn Fahat-Moabův,
a věži Tannurim. * Podlé něhož opravoval 12
Sellum syn Alohův, vládař nad polovicí kraje
jerusalemského, s dcerami svými. * Bránu při 13
údolí opravil Hanun s obyvately Zanoe; oniť
jsou ji stavěli a vstavili vrata její se zámky
i závorami jejími; a zdi na tisíc loket až
do brány hnojné. * Bránu pak hnojnou opra- 14
vil Melchiáš syn Rechabův, vládař kraje Be-
tacharam; onť jest ji ustavěl a vstavil vrata
se zámky i závorami jejími. * Bránu pak 15
studnice opravoval Sellun syn Cholhozův,
vládař kraje Masfy; on ji vystavěl a přikryl

---

17. *zkaženy,* H. vypáleny.
18. *pomoc* etc., H. ruka Boha mého dobrá. — *Přičiňmež,* H. vstaňme, tak i níž v. 20.
19. *arabský,* t. nejvyšší vládař v Arabii. Výš v. 20.
20. *v Jerusalemě.* Podobně téměř jim odpověděl, jako i oněm lstí podšitým Zorobabel. Viz Esd. 4, 3.

1. *příbuzní,* H. bratří. — *bravnou,* při níž nedaleko ten rybník bravný byl, o němž Jan 5, 2. — *vystavěli,* H. posvětili, tak ihned.
2. *něho,* H. ruky jeho.
3. *rybnou.* Z té strany, kudy od moře ryby a jiné věci přiváželi.
5. *nepodklonili,* H. nepřivedli. K hanbě věčné těchto Tekuitských to tu zapsáno, že nějací leniví, hedvábní, a podobné jest, i lakomí jsouce, a mohouce s to býti, nechtěli pomáhati opravovati a stavěti Jerusalema; nic se neohlédajíce na to, že Pán Bůh zvláštního pokoje z milosti své k tomu, aby se to začíti mohlo, propůjčiti i rozkázati ráčil, ani na jiných nuznějších snažnost a dobrý příklad, ani na budoucí svou i svých potomků potřebu, ani na slávu boží, poněvadž to dílo jeho bylo, ani na svou i jiných potupu a pohanění (o čemž výš 1, 3. a 2, 17.). Takoví byli oni Merozitští, jimž anděl Hospodinův kázal zlořečiti (Soud. 5, 23.); a co jich nyní v duchovním Jerusalemě, ježto úsilí jiných sžírají, na něm leží a tyjí, ale aby sami v čem se propůjčiti a něco posloužiti jiným měli, tu se ani sehnouti nechtí.
7. *k stolci,* t. perskému, H. až k stolci. — *knížecímu,* t. jakž někteří smyslí, kdež kníže byt neb dům svůj mělo. — *řeky,* t. země židovské s této strany Eufratu.
8. *se zlatníky,* kteří v těch místech s lékárníky spolu svou hned ulici měli. — *nechali,* t. stavení zdi příční, kteráž horní i dolní Jerusalem a město Davidovo děliti měla. J. vzdělali.
9. *kraje,* t. tou částkou města, kteráž k pokolení Judovu náležela. Nebo druhá částka byla pokolení Judova spolu s Beniaminovým, hrad pak samého Beniamina.
11. *díl,* H. míru, t. tak veliký díl, jako Chattus, tak níž často. — *Tannurim,* jiní jmeno to překládají: věži pecí.
12. *kraje,* t. tou částkou města k pokolení Beniaminovu náležící. Výš v. 9.
15. *Masfy,* t. pokolení Beniaminova. Soud. 20, 1. —

ji, a vstavil vrata její se zámky i závorami
jejími, a zeď rybníka Siloe od zahrady krá-
lovské až k stupňům sstupujícím z města
16 Davidova. * Za ním opravoval Nehemiáš syn
Azbokův, vládař nad polovicí kraje Betsur,
až naproti hrobům Davidovým a až k rybníku
17 udělanému, až k domu silných. * Za ním opra-
vovali Levitové: Rehum syn Beani, podlé
něhož opravoval Hasebiáš, vládař nad polo-
18 vicí kraje Ceily s krajem svým. * Za ním opra-
vovali bratří jejich, Bavaj syn Enadadův,
19 vládař nad polovicí kraje Ceily. * Podlé něho
pak opravoval Azer syn Josue, vládař v Masfě,
díl druhý naproti místu, kudyž se chodí
20 k skladu zbroje, jenž jest Mikzoa. * Za ním
rozhorliv se opravoval Baruch syn Zachajův
díl druhý od Mikzoy až ke dveřům domu
21 Eliasiba kněze nejvyššího. * Za ním opravoval
Meremut syn Uriáše, syna Hakkuše, díl druhý
ode dveří domu Eliasibova až do konce domu
22 jeho. * Za ním opravovali kněží, kteříž bydlili
23 v rovině. * Za ním opravoval Beniamin a Ha-
sub proti domům svým; za ním opravoval
Azariáš syn Maasiáše, syna Ananiášova, vedlé
domu svého. * Za ním opravoval Bennuj syn 24
Henadadův díl druhý od domu Azariášova až
do Mikzoy a až k úhlu. * Falel syn Ozi opra- 25
voval proti Mikzoi a věži vysoké, kteráž vy-
hlédala z domu králova, jenž byla v síni u
žaláře; za ním Fadaiáš syn Farosův. * Na- 26
tinejští pak, jenž bydlili v Ofeli, opravovali až
naproti bráně vodné k východu a proti věži
vysoké. * Za ním opravovali Tekuitští díl 27
druhý na proti věži veliké a vysoké až ke
zdi při Ofeli. * Od brány koňské opravovali 28
kněží, jeden každý naproti domu svému. * Za 29
tím opravoval Sadok syn Emmerův naproti
domu svému. Za ním pak opravoval Semaiáš
syn Secheniášův, strážný brány východní.
* Za ním opravoval Hananiáš syn Selemiášův 30
a Hanun syn Selefův šestý, díl druhý. Za
ním opravoval Mosollam syn Barachiášův
proti pokoji svému. Za ním opravoval Mel-
chiáš syn zlatníkův až k domu Natinejských a
kupcův naproti bráně Mifkad až do paláce
úhlového. A mezi palácem úhlovým až do
brány bravné opravovali zlatníci a kupci.

Hlava 4.

Nebezpečenství zajisté šlo na celé město, potom i na samého Nehemiáše. A) Nebezpečenství na město šlo od nepřátel i od vlastních jich. I. Nepřátelé začátkům stavení na svých sněmích se posmívali hrozíce vyvrácením, ale lid Bohu křivdu poroučel a v práci neleněl. Když se pak mezery zavíraly, spiknuvše se oni tažením vojenským překaziti usilovali. Ale lid poroučeje se jako mdlý a u prostřed obmyslných postavený, i podlé dobré správy na nepřátely pozor maje, netoliko šikované zahnal, ale i při pracech svých radu jich zmátl.

I stalo se, když uslyšel Sanaballat, že
stavíme zeď, rozpálil se hněvem, a rozzlobiv
2 se velmi posmíval se Židům; * nebo mluvil
před bratřími svými a před vojskem samař-
ským řka: Co ti bídní Židé berou před sebe?
takliž mají býti zanecháni? což budou také i
obětovati? za jeden-liž den to dodělati mají?
také-liž i kamení z hromad rumu křísiti budou,
kteréž spáleno jest? * Tobiáš pak ammonitský 3
stoje podlé něho řekl: Nechať stavějí, však
liška přiběhna prorazí tu zeď jejich kamennou.
* Slyš, ó Bože náš, že jsme v pohrdání, a 4
obrať pohanění jejich na hlavu jich, a dej je
v loupež v zemi, do nížby zajati byli. * A ne- 5

Siloe, t. Selach. Jan 9, 7. Výš 2, 14. — *z města*, t. do druhé částky Jerusalema.

16. *Davidovým*, kteréž David sobě a svému rodu vzdělal. — *udělanému*, od krále Ezechiáše. IV. Král. 18, 17. a 20, 20. — *k domu*, kde stráž města Davidova stávala.

17. *Levitové*, t. spolu i s kněžími, jakž se z následujících slov rozumí. — *s krajem*, t. s lidmi z kraje svého.

19. *kudyž* etc., H. vstupování. — *k skladu*. Byla nějaká věž na nejvyšším místě města Davidova vzdělaná. II. Par. 26, 9.

20. *rozhorliv se*, t. na sebe sama, že se tak dlouho nepřičinil, aby tím spíše to spravil, aneb že to dílo nespěšně od rukou jde.

21. *domu*, H. Eliasibova.

22. *kteříž* etc., H. muži roviny, o nichž níž 12, 28.

24. *k úhlu*, t. jednomu města Davidova.

26. *vodné*: v městě Davidově, kdež se do chrámu vcházelo. Níž 8, 1. a 12, 37.

28. *koňské*: k půlnoční straně města Davidova ležící.

29. *východní*, t. při chrámu.

30. *Mifkad*, J. přikázaní; vidí se, že tu (synedrion) rada se scházívala, kteráž o věcech k náboženství náležitých soudy a úsudky vynášela.

2. *mluvil*. S křikem a fukáním podněcuje všeho vojska proti Židům, aby nijakž nebylo dopouštíno se jim otavovati, poněvadž dávno jako spurní a všem národům i králům odporní a škodliví (Esd. 4, 12.) vypléněni, ano i ty jejich peleše zkaženy.— *bídní*, H. mdlí. — *berou*, H. činí. — *rumu*, H. prachu. — *spáleno jest*, t. hodně a spravedlivě; neníť tedy náležité, aby se zase vzdělávati měly.

3. *Nechať*. Svou posměšnou sic řečí změkčuje vzteklost. Tak Bůh svým k dobrému to často činívá, aby bezbožníci proti lidu božímu ani sami s sebou jednomyslni nebyli.

5. *jsou tě* etc., t. ne pro nás to učiň, ale pro

přikrývej nepravosti jejich, a hřích jejich od
tváři tvé ať není shlazen, protože jsou tě po-
6 pouzeli v stavitelích. * A tak stavěli jsme tu
zeď a spojili všecku až do polu, a měl lid
7 srdce k tomu dílu. * Což když uslyšeli Sana-
ballat a Tobiáš a Arabští, Ammonitší i
Azotští, žeby na dýl přibývalo zdi jerusa-
lemské, a že se již byly počaly mezery za-
8 vírati, rozpálili se hněvem velice. * Protož
spikli se všicknі společně, aby táhli k boji
proti Jerusalemu a aby jemu překážku uči-
9 nili. * (My pak modlili jsme se Bohu svému
a postavili jsme stráž proti nim ve dne i
10 v noci bojíce se jich. * Nebo řekli Judští:
Zemdleláť jest síla nosičův, a rumu ještě
mnoho jest; neodolalibychom jim stavějíce
11 zeď.) * Anobrž i řekli nepřátelé naši: Ne-
zvědí ani spatří, až vpadneme mezi ně a
pomordujeme je, aneb zastavíme to dílo.
12 * Když pak přišli Židé, kteříž s nimi bydlili
a pravili nám na desetkrát: Mějte pozor na
13 všecka místa, kudyž se chodí k nám; * tedy
postavil jsem na dolních místech za zdí i na
místech příkrých některé, a osadil jsem lidem
po čeledech s meči, s kopími a lučišti jejich.
14 * A když jsem to spatřil, vstana řekl jsem
k přednějším a knížatům i k jinému lidu:
Nebojte se jich; ale na Pána velikého a
hrozného pamatujte a bojujte za bratří své,
za syny své a dcery své, za manželky své a
domy své. * I stalo se, když uslyšeli nepřá- 15
telé naši, že jest nám to oznámeno, tož Bůh
rozptýlil radu jejich, a my navrátili jsme se
všickni ke zdem, každý k dílu svému. * Ale 16
však od toho dne polovice služebníkův mých
dělali a polovice jich držela kopí, pavézy
a lučiště, oblečeni jsouce v brně, a knížata
stála za vší čeledí judskou. * Ti také, kteříž 17
dělali na zdi, i nosiči břemen i nakládači,
každý jednou rukou dělal a v druhé držel
braň. * Z těch pak, kteříž stavěli, měl jeden 18
každý meč svůj připásaný na bedrách svých,
a tak stavěli, a trubač stál podlé mne. * Nebo 19
jsem řekl k přednějším a knížatům i k jinému
lidu: Dílo veliké a široké jest, a my po-
různu jsme na zdi, podál jeden od druhého.
* Protož na kterémbyste koli místě uslyšeli 20
hlas trouby, tu se shromažďte k nám, Bůh
náš bude bojovati za nás. * A tak my dělali 21
jsme dílo, a polovice jich držela kopí od svi-
tání až do soumraku. * Tehdáž také řekl jsem 22
lidu: Každý se služebníkem svým nocuj u
prostřed Jerusalema, ať je máme k stráži
v noci a ve dne k dílu. * Pročež i já i bratří 23
moji, i služebníci moji i strážní, kteříž chodí
za mnou, nebudeme svláčeti oděvu svého,
žádný ho se sebe nesloží leč u vody.

Hlava 5.

II. Sami také mezi sebou nebezpečenství svedli, jehož příčina i spokojení se vypravuje. 1) Příčina jest obtěžování lidu chudšího od možnějšího, jakož onen na tento Nehemiášovi žaluje a Nehemiáš při nich proti těmto jsa, domlouval se na jejich hřích a na sobě příklad lásky ukazuje. 2) Spojení pak lidu učinil a) oblomením bohatších, aby dluhy chudým odpustili, zavázav je prokletím, a b) podvolením se upustiti od opatření knížecího i přestati na svém vždycky. V čemž se milému Bohu poroučí.

Byl pak pokřik veliký lidu i žen jejich
2 na bratří jich Židy. * Nebo někteří pravili:
Syny své a dcery své z nás mnozí zastavovati
musíme, abychom sobě obilí jednati, jísti a
3 živi býti mohli. * Jiní opět pravili: Pole svá
i vinice své a domy své zastavovati musíme,
abychom sobě obilí jednati mohli v hladu tomto.
* Jiní ještě pravili: Musíme vypůjčiti peněz, 4
abychom dali plat králi, zastavíce pole svá i
vinice své. * Ježto ai, jakož tělo bratří na- 5

---

slávu svou, kterouž ti nešlechetně potlačují nám, kteříž z rozkazu tvého stavíme, utrhajíce.
6. *všecku* etc., H. všecku tu zeď. — *srdce*: chuť.
8. *překážku*, H. blud neb zmatek.
9. *bojíce* etc., H. od tváří jejich.
10. *nosičův*. Pro kteroužto příčinu kdyby vydechnutí neměli, nemohliby odepříti útoku nepřátel. — *rumu*, H. prachu. — *neodolalibychom*, t. kdyby všickni samým stavěním zaměstnáni býti měli.
11. *řekli*, myslili neb za jistou věc u sebe měli.
12. *pozor*, t. všudy bedlivými strážnými a vyzvědači, kudyby k vám oni přístup míti mohli, osaďte.
16. *služebníkův*, t. i svých služebníkův jsem nešetřil, jednak stráž držeti jedni musili a druzí dělati, a tak se přepřáhati.
21. *od svitání* etc., H. od východu dennice až do východu hvězd.
23. *strážní*, H. muži stráže. — *nebudeme* etc., J. nesvláčeli jsme. — *nesloží*: nesložil. — *u vody*, t. chtěje se mýti. J. každý (měl aneb míti bude) svůj meč a vodu, t. měl při sobě i zbroj i potravu, aby pro ni chodě místa svého neopouštěl.

1. *Židy*, t. na Nehemiáše a jeho pomocníky, kteří ponoukali lidu k stavení, kterýžto křik byl o to, že oni živnůstky své opouštějíce, za příčinou ustavičného obecného zaměstnání a prací musejí se v dluhy vrážeti, svá jmění i dítky, aby sami měli nač živi býti, zastavovati.
2. *jednati*, H. bráti, tak ihned.
4. *králi*, nebo všickni kromě kněží a Levitův dávati musili plat králi. Esdr. 7, 21.
5. *těla naše*, t. nechtí nám půjčovati a věřiti bez základu neb svých jiných zisků. — *synové naši*, t. jsme jeden lid boží, nad sebou vespolek lítosti a

šich tak těla naše jsou, a jakož synové jejich
tak i synové naši: avšak my musíme podro-
bovati syny své a dcery své v službu a ně-
které již ze dcer našich podrobeny jsou v službu,
a nemůžeme s nic býti, poněvadž pole naše a
vinice drží jiní.
6 Protož rozhněval jsem se velmi, když
7 jsem slyšel křik jejich a slova taková. * I uložil
jsem v srdci svém, abych domlouval před-
nějším a knížatům řka jim: Vy jste ti, jenž
obtěžujete jeden každý bratra svého. I svolal
8 jsem proti nim shromáždění veliké * a řekl jsem
jim: My vyplacujeme bratří své Židy, kteříž
prodáni byli pohanům, podlé možnosti naší;
což vy zase prodávati máte bratří vaše, anobrž
což je sobě prodávati budete? Kteřížto umlkli
9 a nenalezli odpovědi. * Řekl jsem dále: Není
to dobře, což děláte; zdali v bázni Boha na-
šeho nemáte choditi raději než v pohanění po-
10 hanů, nepřátel našich.* I já také s bratřími svými
a se služebníky svými mohlbych bráti od nich
peníze neb obilí; avšak odpusťme jim medle ten
11 dluh. * Navraťte jim, prosím, ještě dnes pole
jejich, vinice jejich, zahrady olivové jejich i
domy jejich i ten stý díl peněz, obilí, vína
12 i oleje, kterýž od nich béřete. * Odpověděli:
Navrátíme, aniž čeho od nich vyhledávati
budeme; tak učiníme, jakž ty pravíš. Tedy
svolav kněží zavázal jsem je přísahou, aby
13 tak učinili. * K tomu také vytřásl jsem podolek
svůj a řekl jsem: Tak vytřes Bůh každého
muže, kdožby nenaplnil slova tohoto, z domu
jeho, z úsilí jeho, a tak buď vytřesený a prázdný.
I řeklo všecko shromáždění: Amen, a chválili
Hospodina; i učinil lid tak.
Anobrž také ode dne, v němž jsem 14
postaven, abych byl vývodou jejich v zemi
judské, od léta dvadcátého až do léta třid-
cátého druhého Artaxerxa krále, za dvanácte
let, ani já ani bratří moji pokrmu knížecího
jsme nejedli. * Ještě vývodové prvnější, kteříž 15
byli přede mnou, obtěžovali lid berouce od
nich chléb a víno, mimo čtyřidceti lotův stří-
bra; nad to i služebníci jejich sužovali lid,
čehož jsem já nečinil boje se Boha. * Alebrž 16
také i při opravování zdi pracoval jsem, aniž
jsme skupovali rolí; ano i všickni služebníci
moji byli tu shromážděni k dílu. * Přes to 17
Židé a knížat pul druhého sta osob, a kteříž
přicházeli k nám z národův okolních, jídali
u stolu mého. * Pročež strojívalo se toho ku 18
pokrmu na každý den jeden vůl, šest ovec vý-
borných, též i ptáci byli mi strojeni, a v je-
dnom z desíti dnův všelijakého vína dáváno
bylo v hojnosti; však s tím se vším pokrmu
knížecího nežádal jsem od nich, nebo těžká
poroba vzložena byla na lid ten.* Budiž pamět- 19
liv na mne Bože můj k mému dobrému, což
jsem pak koli činil při lidu tomto.

Hlava 6.

B) Šlo také nebezpečenství na Nehemiáše od nepřátel otevřených i od jeho vlastních. I. Onino jsou a usilují proti němu skrze sebe a skrze jiné. 1) Skrze sebe úlisně a prudce; a) úlisně vábí jej k společnému sedání; b) prudce jej viní z proněvěřilosti proti králi. 2) Skrze jiné, jako křivé proroky usilovali proti němu; jejich zajisté bylo mínění, aby ustrašíce Nehemiáše, v lehkost před Bohem i lidem jej uvedli, ale on odepřev tomu, a) Bohu se poručil, b) v práci bez přítrže stál s nemalým nepřátel užasnutím. II. Od vlastních Nehemiášovi nebezpečenství šlo; nebo přednější z lidu s nepřátely jeho se seznámivše

---

ochrany k prokazování i právem přirozeným i božím rozkazem (Deut. 15, 7.) zavázáni jsouce, a ne na odpor, abychom se nuziti měli. — *nemůžeme*, H. není moci rukoum našim, t. nemáme jich čím vypláceti.

7. *obtěžujete*, J. lichvu béřete, J. dluh upomínáte. H. břímě béřete, t. s těžkostí jejich. — *svolal*, H. dal. — *proti nim*, J. příčinou jejich, t. těch kteří naříkali.

8. *My* etc., t. podlé zákona. Lev. 25, 28. 47. — *anobrž* etc., H. a budou nám prodáváni. — *odpovědi*, H. slova.

9. *v pohanění*, t. v skutcích hodných potupy a pohanění.

10. *bráti*, t. kdybychom s nimi tak nemilostivě a přísně podlé příkladu vašeho měli nakládati. — *ten dluh*, H. břímě.

12. *tak učinili*, H. podlé slova toho, tak níž.

13. *podolek*, J. náručí, t. i tím znamením zevnitřním, kdožby jináč učinil, za věc ohavnou a božího zlořečení hodnou jsem ukázal. — *z úsilí*, t. živnosti, tak aby všecka jeho práce byla daremná.

14. *jsem postaven*, H. přikázal mi, t. Bůh skrze krále. Výš 2, 6. 8. — *knížecího*, t. toho, což kníželi dáváno býti mělo, nebral jsem a neužíval; tak níž v. 18.

15. *čtyřidceti* etc., t. asi 10 dolarů na den. — *sužovali*, H. panovali, potřásali se.

18. *v hojnosti*, t. i všechněm čeládkám jejich. — *pokrmu*, H. chleba, výš v. 14.

19. *Budiž* etc. Jakoby řekl: Touto upřímou správou Bohu ke cti a všechněm k dobrému příkladu o obcování svém z nouze připomenutou, nic se nechlubím před lidmi, mnohem méně před Bohem, jehož milosti a lásky hledám, ne na svých skutcích, ale na dobrotě jeho se zakládaje, ačkoli svědomí dobrého ostříhati usiluji.

i přísahou společně se sobě zavázavše, netoliko je před Nehemiášem chválili, ale i co on časem mluvíval, jim oznamovali.

I stalo se, když uslyšel Sanaballat a
Tobiáš a Gossem arabský, i jiní nepřátelé
naši, žebych vystavěl zeď, a že nezůstalo
v ní žádné mezery; ačkoli jsem ještě až do
2 toho času nevstavil vrat do bran, * poslal
Sanaballat a Gossem ke mně řka: Přijď a
rozmluvíme spolu v některé vsi na rovinách
3 Ono. Ale oni mé zlé obmýšleli. * Takž jsem
poslal k nim posly řka: Dílo veliké dělám,
protož nemohu odjíti; což se má meškati
dílo, kdyžbych je opustě k vám sjíti měl?
4 * I posílali ke mně na týž způsob čtyřikrát,
a odpověděl jsem jim těmiž slovy jako prvé.
5 * Potom ještě poslal ke mně Sanaballat na
tentýž způsob po páté služebníka svého s listem
6 otevřeným, v kterémž psáno bylo: * Mezi národy
slyší se, jakž Gossem praví, že ty a
Židé myslíte se zprotiviti, a že ty proto stavíš
zeď, aby králem jejich byl, jakž se to do-
7 koná; * také žes i proroky postavil, aby hlá-
sali o tobě v Jerusalemě řkouce: Jestiť král
v Judstvě. Nyní tedy uslyší král ty věci,
8 protož přijď a poradíme se spolu. * Tedy po-
slal jsem k němu řka: Neníť toho nic, což
9 ty pravíš, ale sám sobě to vymýšlíš. * Nebo
všickni ti rozličně nás ustrašiti se snažovali
myslíce: Oslábnou ruce jejich při díle, a ne-
dokoná se to; ale však ty ó Bože posilň ru-
kou mých.
10 A když jsem všel do domu Semejáše syna
Dalaiáše, syna Metabeelova, kterýž se byl
zavřel, řekl mi: Sejděme se do domu božího,
do vnitřku chrámu, a zavřeme za sebou dvéře
chrámové; nebo přijdou chtíce tě zamordovati,
a to v noci přijdou, aby tě zamordovali.
* Jemuž jsem řekl: Takový-ližby muž, jako 11
jsem já, utíkati měl? aneb kdo jest, jako
jsem já, ježtoby vejda do chrámu živ byl? Ne-
vejduť. * I poznal jsem, a aj, Bůh neposlal 12
ho; ale proroctví to mluvil proti mně, že ho
Tobiáš a Sanaballat byli ze mzdy najali.
* Proto pak ze mzdy byl najat, abych já ustra- 13
šen jsa učinil to a zhřešil, aby mi to bylo
u nich k zlé pověsti, čímžby mi utrhali. * Budiž 14
pamětliv můj Bože na Tobiáše a Sanaballata
podlé těch skutkův jejich i na Noadii proro-
kyni a na jiné proroky, kteříž strašili mne.
* A tak dodělána jest zeď ta pětmecítmého 15
dne měsíce Elul v padesáti a dvou dnech. * To když 16
uslyšeli všickni nepřátelé naši a viděli všickni
národové, kteříž byli vůkol nás, ulekli se velmi;
nebo poznali, že od Boha našeho působeno
bylo dílo to. * Ale i to mi k zámutku bylo v těch 17
dnech, že časté listy posílali přednější judští
k Tobiášovi, tolikéž od Tobiáše docházely
k nim; * nebo mnozí v Judstvě měli s ním 18
přísahu, protože byl zetěm Secheniáše syna
Areova, a Johanan syn jeho pojal byl dceru
Mosollama syna Barachiášova. * K tomu i 19
dobré činy jeho vypravovali přede mnou a řeči
mé zase vynášeli k němu. Listy pak posílal
Tobiáš, aby mne ustrašil.

---

2. *rozmluvíme:* poradíme se, sejdeme. — *Ono*: v pokolení Beniaminově. Níž 11, 35. — *obmýšleli*, t. zamordovati mne.

3. *odjíti*, H. stoupiti.

5. *s listem* etc., H. a list otevřený v ruce jeho.

6. *jakž* etc., H. podlé slov těchto. J. takž, jak praví. Jiní k počátku tohoto verše to obracejí, v kterémž psáno bylo v tato slova.

7. *spolu*, t. aby tobě i všechněm tvým ano i nám sousedům vašim něco zlého z toho nepošlo.

8. *Neníť* etc., H. nestalo se podlé slov těchto. — *sám* etc., H. ze srdce svého.

9. *myslíce*, H. pravíce, t. sami v sobě. — *však* etc. Tentýž sevřín jsa, jakož úzkostmi a protivenstvími od cizích, tak i neochotností a necelostí od domácích k Bohu vzdychá a úpí, i spomožení jeho žádá.

10. *Dalaiáše*: jednoho z předních kněží z třídy třimecítmé. I. Par. 24, 18. — *kterýž* etc., H. a on zavřený. — *chrámové*, t. poněvadž ještě město se nezavírá (výš v. 1.), opatř se v chrámě.

11. *Takový-ližby* etc. Ne žeby se nějakou svou udatností chlubiti měl, to mluví, ale smysl slov jeho ten jest, jakoby řekl: Nevztahovaloby se to k slávě boží, v něhož já cele doufám, ani ku pochvale mé před lidem, kterémuž jsem na ten čas představen, abych se kontkovati, pokrývati a na sobě takovou měkkost srdce prokazovati měl, maje jiných býti podpůrce. — *chrámu*, t. nejsa z rodu kněžského a přistupovalby k svatyni, umřítiby musil podlé zákona (Num. 3, 38.), jakož že to osidlo na něj bylo položeno, ukazuje se z textu.

12. *poznal jsem*, t. z toho, že to, co zákon zapovídá, radil. Podlé čehož nepraví duchové poznáni býti mají. Deut. hl. 13.

15. *dodělána*, t. s vraty, zámky, závorami i se vším svým příslušenstvím. — *Elul*, t. srpna. — *dnech*, t. od toho tak tuhého a lstivého i skrze listy na mne Sanaballata dotírání. Nebo sic po všecken čas ten, t. 12 let, pokudž byl Nehemiáš v Jerusalemě, stavíno bylo a sotva dokonáno pro tak rozličné a mnohé překážky.

16. *uslyšeli*, t. že již zeď dodělána. — *ulekli* etc., H. padli v očích svých. — *dílo*, t. stavení.

17. *listy*: o čem pak, toho poslední verš dotýká.

18. *měli* etc., H. páni přísahy.

19. *dobré*, H. dobroty.

Hlava 7.

A tak věrnosti dokázal při opravení města, dokázal též ji při opatrování ho. — Opatrování to dělí se odjezdem Nehemiášovým ku králi a navrácením se od něho do Jerusalema. Nebyv v Jerusalemě za dvanácte let před svým odjezdem 1) lid pěkně rozsadil, 2) o povinnosti vyučil, 3) nýbrž i k té práci skutkem zavedl. A) Rozsazení lidu cíl jest pilná stráž o město a v celosti zachování rodu, jakož se i počet pokládá se štědrým darem od nich Bohu obětovaným.

A když byla dostavena zeď, a vstavil
jsem vrata do brány, a ustanoveni byli vrátní
2 i zpěváci i Levitové: * poručil jsem Hananovi
bratru svému a Hananiášovi správci hradu
jerusalemského (protože on byl muž věrný
3 a bohabojný nad jiné mnohé), * a řekl jsem
jim: Nechť nebývají otvírány brány jerusalemské,
až obejde slunce; a když ti, jenž tu
stávají, zavrou brány, vy ohledejte. A tak
postavil jsem stráž z obyvatelů jerusalemských,
každého v stráži jeho a každého naproti domu
4 jeho. * Město pak to bylo široké a veliké;
ale lidu málo v ohradě jeho, a domové ještě
5 nebyli vystaveni. * Protož dal mi to Bůh můj
v srdce mé, že jsem shromáždil přednější a
knížata i lid, aby byli vyčteni podlé pořádků
rodův. I nalezl jsem knihu o rodu těch, kteříž
se byli prvé přestěhovali, a našel jsem v ní napsáno
toto:
6 Tito jsou lidé té krajiny, kteříž šli ze zajetí
a přestěhování toho, jakž je byl přestěhoval
Nabuchodonosor král babylonský, a navrátili
se do Jerusalema a do Judstva jeden
7 den každý do města svého. * Kteříž přišli se
Zorobabelem, s Josuem, s Nehemiášem, Azariášem,
Raamiášem, Nahamanem, Mardocheášem,
Belsamem, Mesfarotem, Begvajem, Nahumem,
Baanou; počet mužův těch z lidu isra-
8 elského jest tento: * synův Farosových dva
9 tisíce sto sedmdesáte dva, * synův Safatiášo-
10 vých tři sta sedmdesáte dva, * synův Areášových
11 šest set padesáte dva, * synův Fahat-Moabových
ze synův Josuových a Joabových dva tisíce
12 osm set a osmnáct, * synův Elamových tisíc
13 dvě stě padesáte čtyři, * synův Zetuášových
14 osm set čtyřidceti pět, * synův Zachaiášových
15 sedm set a šedesáte, * synův Bannujových
16 šest set čtyřidceti osm, * synův Bebajových
17 šest set dvadceti osm, * synův Azgadových
dva tisíce tři sta dvamecítma, * synův Adoni- 18
kamových šest set šedesáte sedm, * synův 19
Begvajových dva tisíce šedesáte sedm, * synův 20
Adinových šest set padesáte pět, * synův Ate- 21
rových z Ezechiáše devadesáte osm, * synův 22
Hasemových tři sta dvadceti osm, * synův 23
Besajových tři sta dvadceti čtyři, * synův 24
Harefových sto a dvanácte, * synův gabaonit- 25
ských devadesáte pět, * mužův betlemských a 26
netofatských sto osmdesáte osm, * mužův ana- 27
totských sto dvadceti osm, * mužův betazmot- 28
ských čtyřidceti dva, * mužův kariatiarimských, 29
kefirských a berotských sedm set čtyřidceti a
tři, * mužův z Ramy a Gaby šest set dvadceti 30
jeden, * mužův z Machmasu sto dvadceti dva, 31
* mužův z Bethelu a Hai sto dvadceti tří, 32
* mužův z Neba druhého padesáte dva, * synův 33 34
Elama druhého tisíc dvě stě padesáte čtyři,
* synův Haremových tři sta dvadceti, * synův 35 36
z Jericha tři sta čtyřidceti pět, * synův Lo- 37
dových, Hadidových a Onových sedm set
dvadceti jeden, * synův Senaašových tři tisíce 38
devět set a třidceti.

Kněží: synův Idaiášových z domu Josue 39
devět set sedmdesáte tři, * synův Emmerových 40
tisíc padesáte dva, * synův Fashurových tisíc 41
dvě stě čtyřidceti sedm, * synův Haremových 42
tisíc a sedmnácte.

Levitův: synův Josue a Kedmihele synů 43
Odviášových sedmdesáte čtyři.

Zpěvákův: synův Asafových sto čtyřid- 44
ceti osm.

Vrátných: synův Sellumových, synův 45
Aterových, synův Telmonových, synův Akkubových,
synův Hatitových, synův Sobajových,
všech sto třidceti osm.

Natinejských: synův Sohy, synův Hasufa, 46
synův Tebbaota, * synův Kerosa, synův Siáše, 47
synův Fadona, * synův Lebana, synův Hagaby, 48

---

3. *obejde*, H. k zahřetí slunce. — *stávají*, t. vrátní, jimž stráž brány poručena byla. — *ohledejte*, t. proto, dobře-li zavřeli. — *naproti*, J. proti místu jeho, t. na věžech, na branách a hradbách.

5. *můj*: když jsem totiž tak málo v Jerusalemě obyvatelův spatřil. I ta hle v tělesných a časných věcech prozřetelnost jest boží dar; ač s tou výminkou, když se s Bohem a vůlí jeho srovnává: ale vykročuje-li z obmezení tohoto, darem božím aneb milostí jeho nazvána býti nemůž. — *shromáždil*, t. tou příčinou, aby slyšíce čtení zákona, k tomu, coby k službě boží a k opatrování města i lidu náležitého bylo, v hotovosti nastrojeni byli. — *vyčteni* proto, aby starožitné obyvatelův někdejších města čeledi, jimižby město osazeno býti mohlo, vyhledány byly, aneb jiní pro naplnění města uvedeni. — *prvé*, t. se Zorobabelem. Viz Esdr. 2, 2.

6. *lidé*, H. synové.

7. *Azariášem* etc. Ty dva Esdráš jmenuje Saraiášem a Reelaiášem.

43. *Odviáš*, Esdráš ho jmenuje Hodaviášem.

49 synův Selmaje, * synův Hanana, synův Ged-
50 dele, synův Gahera, * synův Raaiáše, synův
51 Rasina, synův Nekody, * synův Gezema, synův
52 Azy, synův Faseáše, * synův Besaje, synův
53 Munima, synův Nefussima, * synův Bakbuka,
54 synův Hakufy, synův Harchura, * synův Be-
55 slota, synův Mahidy, synův Harsy, * synův
56 Berkosa, synův Sisary, synův Temy, * synův
57 Nasiáše, synův Hatify, * synův služebníkův
Šalomounových, synův Sotaje, synův Sofereta,
58 synův Faridy, * synův Jahaly, synův Darkona,
59 synův Jeddele, * synův Safatiáše, synův Hatile,
synův Fochereta Sabaimova, synův Amona,
60 * všech Natinejských a synův služebníkův Ša-
61 lomounových tři sta devadesáte dva. * Tito
také byli, kteříž vyšli z Telmely a Telharsy:
Cherub, Adon a Emmer; ale nemohli pro-
kázati rodu otcův svých a semene svého, žeby
62 z Israele byli. * Synův Dalaiášových, synův
Tobiášových, synův Nekodových, šest set
63 čtyřidceti dva. * A z kněží: Synové Habiášovi,
synové Akkosovi, synové Berzellaje toho, kte-
rýžto pojav sobě z dcer Berzellaje galadského
64 manželku, nazván jest jmenem jejich. * Ti vy-
hledávali jeden každý zapsání o sobě chtíce
prokázati rod svůj; ale nenašlo se ničeho, a pro-
tož zbaveni jsou kněžství. * A zapověděl jim Ater- 65
sata, aby nejedli z věcí svatosvatých, dokavadžby
nestál kněz s urim a tumim. * Všeho toho shro- 66
máždění pospolu bylo čtyřidceti a dva tisíce tři
sta a šedesáte, * kromě služebníkův jejich a 67
děvek jejich, jichž bylo sedm tisíc tři sta
třidceti sedm; a mezi nimi bylo zpěvákův a
zpěvkyní dvě stě čtyřidceti pět. * Koní jejich 68
bylo sedm set třidceti šest, mezkův jejich dvě
stě čtyřidceti pět, * velbloudův čtyři sta 69
třidceti pět, oslův šest tisíc sedm set a
dvadceti.
Tehdy někteří z knížat čeledí otcovských 70
dávali ku potřebám: Atersata dal na poklad
tisíc drachem zlata, bání padesát, sukní kněž-
ských pět set a třidceti. * Knížata také čeledí 71
otcovských dali na poklad ku potřebám dvadceti
tisíc drachem zlata a stříbra liber dva tisíce a
dvě stě. * Což pak dali jiní z lidu, bylo toho 72
zlata dvadcet tisíc drachem a stříbra dva ti-
síce liber a sukní kněžských šedesáte sedm.
* A tak osadili se kněží a Levitové a vrátní 73
i zpěváci, obecní lid a Natinejští i veškeren
Israel v městech svých.

Hlava 8.

B) Povinnost lidu směřuje k oblíbení sobě pravé pocty boží a k šťastnému se osazení v zemi zaslíbené. I. Pocta boží jest slovo boží slyšeti a podlé něho se chovati. 1) Slova zákona Páně hotov jsa lid slyšeti sešel se, Esdráš ochotně vzáv knihu v shromáždění s bedlivostí, s vážností a s dobrořečením četl. Lid s chválením Páně a se svatou poslušností i čtení i výkladu doslýchal. A poněvadž jmenem božím pláč zapověděný byl a poručeno bylo o veselosti, jeden každý odešel s radostí do příbytku svého. Při čemž i podlé zákona slavili slavnost stánků.

I nastal měsíc sedmý a synové israelští
byli v městech svých. I shromáždil se ve-
škeren lid jednomyslně do ulice, kteráž jest
proti bráně vodné, a řekli Esdrášovi učiteli,
aby přinesl knihu zákona Mojžíšova, kterýž
2 vydal Hospodin lidu israelskému. * Tedy při-
nesl Esdráš kněz zákon před to shromáždění
mužův i žen i všech, kteřížby rozumně po-
slouchati mohli, prvního dne měsíce sedmého.
3 * I četl v něm na té ulici, kteráž jest proti
bráně vodné, od jitra až do poledne při pří-
tomnosti mužův i žen, i kteřížkoli rozuměti
mohli; a uši všeho lidu obráceny byly ku knize
zákona. * Stál pak Esdráš učitel na kazatel- 4
nici dřevěné, kterouž byli udělali k té věci,
a stál podlé něho Matatiáš, Semejáš, Aniáš,
Uriáš, Helkiáš a Maasiáš po pravé ruce jeho,
po levé pak: Fadaiáš, Misael, Melchiáš,
Hasum, Hasbadana, Zachariáš a Mosollam.
* Otevřel tedy Esdráš knihu před očima všeho 5

61. *rodu*, H. domu. — *semene*, t. pokolení, z něhož pošli.
65. *Atersata*, J. královský vyslanec. Viz Esdr. 2, 63.
66. *pospolu*, H. jako jeden.
69. *dvadceti*. Potud slova připomenutá z knih, o nichž v. 5.
70. *Tehdy* etc., t. když je byl Nehemiáš shromáždil, že jsou dávali na pomoc k stavení, podobně jako prvé za Zorobabele. Esdr. 2, 68. — *ku potřebám*, H. k dílu (tak hned níže), t. čehokoli a načkoli potřeba bylo k opravě a k ozdobě chrámu Páně. — *Atersata*, t. Nehemiáš, tak jakž se níž zjevně nazývá 8, 9. a 10, 1. Viz Esdr. 2, 63. — *drachem zlata*, t. k 1000 dukátům, neb tolik dukátů co drachem.
71. *dvě stě*: okolo 50.050 dolarů.
72. *liber*: k 50.000 dolarů.

1. *jednomyslně*, H. jako muž jeden. — *proti bráně*, H. před tváří, tak níž. — *vydal*, H. přikázal.
2. *sedmého*: podlé počítání církevního aneb Bohem ukázaného. Exod. 12, 2.
3. *jitra*, H. světla.
4. *Mosollam*: všickni starší z pokolení levitského.
5. *Otevřel*, t. četl a kázal, vysvětluje zákon Páně. Níž v. 8. — *stál*, H. byl.

lidu (nebo výše stál nežli všecken lid), kterouž
6 jakž otevřel, povstal všecken lid. * I dobrořečil
Esdráš Hospodinu Bohu velikému, a všecken
lid odpovídal: Amen, amen, pozdvihujíce rukou
svých a skloňujíce hlavy poklonu učinili
7 Hospodinu tváří k zemi. * Tak i Josue, Bani,
Serebiáš, Jamin, Akkub, Septaj, Odiáš, Maasiáš,
Kelita, Azariáš, Jozabed, Hanan, Falaiáš
a jiní Levitové chodili a vyučovali lid
zákonu. Lid pak zůstával na místě svém.
8 * Nebo čtli v té knize v zákoně božím srozumitelně,
a vykládajíce smysl vysvětlovali to,
9 což čtli. * Potom řekl Nehemiáš (jinak Atersata)
a Esdráš kněz učitel a Levitové, kteříž
lid vyučovali, všemu lidu: Den tento posvěcený
jest Hospodinu Bohu vašemu, nekviltež,
ani plačte (nebo plakal veškeren lid, když
10 slyšeli slova zákona). * Ale jděte, řekl jim, a
jezte tučné věci a píte sladké sdílejíce se
s těmi, kteříž nemají nic připraveno; den zajisté
tento svatý jest Pánu Bohu našemu, protož
nermuťtež se, nýbrž radost Hospodinova
11 budiž síla vaše. * A když tak Levitové pospokojili
všeho lidu mluvíce: Mlčte, nebo den
12 svatý jest, a nermuťte se; * odšel veškeren lid,
aby jedli a pili a aby se sdíleli s jinými, i
veselili se velmi, protože srozuměli slovům
těm, kteráž jim v známost uvedli. * Potom 13
na zejtří sešla se knížata čeledí otcovských ze
všeho lidu, kněží i Levitové k Esdrášovi učiteli,
aby vyrozuměli slovům zákona. * Našli 14
pak napsáno v zákoně, že přikázal Hospodin
skrze Mojžíše, aby bydlili synové izraelští
v stáncích na slavnost měsíce sedmého * a aby 15
dali prohlásiti a provolati po všech městech
svých i v Jerusalemě řkouce: Vyjděte na hory
a přineste ratolestí olivových a ratolestí dříví
borového a ratolestí myrtových, i ratolestí
palmových a ratolestí dříví hustého; abyste
nadělali stánkův, tak jakž psáno jest. * Protož 16
vyšel lid a přinesli ratolestí a nadělali
sobě stánkův, jeden každý na střeše své i
v síních svých, i v síních domu božího, i
v ulici brány vodné i v ulici brány Efraimovy.
* A tak nadělali stánků všecko shromáždění 17
těch, jenž se vrátili se zajetí, a bydlili v nich.
(Ačkoli nečinili tak synové izraelští ode dnův
Josue syna Nunova až do dne toho.) I byla
radost velmi veliká. * Četl pak Esdráš v knize 18
zákona božího na každý den, od prvního dne
až do posledního, a drželi slavnost za sedm dní,
osmého pak dne byl svátek podlé obyčeje.

Hlava 9.

2) Lid podlé zákona se zavržením cesty nepravé (a tuť pokání činí) a přichycením se cesty Páně Bohu se odevzdal. Pročež oblíbili sobě a) služeb církevních pilnu býti, b) v smlouvu s Bohem vjíti, jakož i α) k Bohu svému s vychvalováním jmena jeho svatého volají.

Potom dvadcátého čtvrtého dne téhož
měsíce shromáždili se synové israelští, a postíce
se v žíních posypali se prstí * (oddělilo se pak 2
bylo símě israelské ode všech cizozemců), a

---

7. *chodili* etc., H. vyučovali lid zákonu. — *na místě* etc., t. nebyli všickni na jednom místě shromážděni, ale poněvadž jich velmi mnoho bylo, onde i onde shromáždivše se, ty, kteří jim v jednu a touž chvíli čtli zákon Páně a vysvětlovali, sobě přítomné měli, jako níž 9, 4.

8. *srozumitelně*, t. aby srozumitelně a s užitkem slyšeti mohli.

9. *nekviltež*. Vedlé nařízení božího. Num. 10, 10. Nebo nechtěl tomu Bůh, aby se k službám jeho s myslí skormoucenou postavovali (Deut. 16, 15.), a kdež se to na odpor nalézalo, na to se přísně domlouvati ráčil. Mal. 2, 13. Tak i po dnes kdo chce službám a služebnostem Páně spasitelně obcovati, svědomí své spokojené míti musí.

10. *tučné*, t. rozkošným pokrmem a nápojem se občerstvujte. — *sdílejíce*, H. posílejte částky těm (tak níž v. 12.), jakž Bůh nařídil. Deut. 16, 14. — *radost*, t. poněvadž vám Bůh zemi zaslíbenou, město, chrám a v něm služby své, učení i svaté věci navrátiti ráčil, ta boží dobrodiní vás potěšovati a obveselovati mají.

12. *veselili*, H. činili veselí veliké.

13. *aby vyrozuměli*, t. jestližeby se co obzvláštně k tomu z nich a k jejich čeledem vztahovalo, podlé zákona božího aby se na to dotázali.

15. *prohlásiti*. Jakž to Bůh vyměřiti ráčil, aby jedni před druhými netajili slavností božích žádných. Lev. 23, 4. Num. 10, 10. — *borového*, H. oleje, J. balsámové dřevo, J. cedrové rozumějí.

16. *vodné*, t. od jedné strany města až do druhé.

17. *v nich*, H. v stáncích. — *nečinili*, t. nemívali na slavnost stánků shromáždění neb kázaní každý den (nebo zákon Lev. 23, 35. k tomu přidržel toliko dne prvního a osmého), ale tuto velikým ku pobožnosti se rozhorlením a radostí stáli k tomu každého dne.

18. *svátek*, H. zahájení, zabránění, t. den, v němž zapověděno bylo dělati a přikázáno s jinými k službám Páně shromaždovati se. Lev. 23, 36. Num. 29, 35.

1. *Potom*, t. seznavše ze slyšení zákona, jak velmi daleko jsou od té, kteréž zákon od nich vyhledává svatosti etc.

2. *oddělilo se*, tou příčinou, aby zanechajíce toho nečistého s cizími obecenství, se zvláštní nábožnou myslí Bohu se modliti (o čemž v této hlavě) a smlouvu s ním obnoviti mohli. Níž hl. 10.

stojíce vyznávali hříchy své i nepravosti otcův
3 svých. * I stáli na místech svých, a Levitové
čtli v knize zákona Hospodina Boha svého
čtyřikráte za den, a čtyřikráte vyznávali a
4 klaněli se Hospodinu Bohu svému. * Za tím
vystoupivše na výstupek levitský Josue a Bani,
Kedmihel, Sabaniáš, Bonni, Sarebiáš, Bani a
Chanani, volali hlasem velikým k Hospodinu
5 Bohu svému. * A řekli Levitové ti, Josue,
Kedmihel, Bani, Hasebniáš, Serebiáš, Odaiáš,
Sebniáš a Fatahiáš: Vstaňte a dobrořečte
Hospodinu Bohu vašemu, od věku až na věky,
a ať dobrořečí slavnému jmenu jeho a vyššímu
nad každé dobrořečení i chválu.
6 Ty jsi Hospodine sám ten jediný, ty jsi
učinil nebesa, nebesa nebes, i všecko vojsko
jejich; zemi i všecko, což jest na ní; všecko
moře i všecko, což jest v nich; obživuješ
také všecko, ano i vojska nebeská před te-
7 bou se sklánějí; * ty jsi Hospodine Bůh ten,
kterýž jsi vyvedl ho z Ur chaldejských, a dal
8 jsi mu jmeno Abraham; * a nalezl jsi srdce
jeho věrné před sebou a učinil jsi s ním smlouvu,
že dáš zemi Kananejského, Hetejského, Amo-
rejského, Ferezejského, Jebusejského a Ger-
gesejského, že dáš ji semeni jeho; a naplnils
9 slova svá, nebo spravedlivý jsi ty. * Popatřil
jsi zajisté na trápení otcův našich v Egyptě
a křik jejich vyslyšel jsi při moři Rudém,
10 * a ukazovals znamení a zázraky na Farao-
novi, i na všech služebnících jeho i na všem
lidu země jeho; nebo věděl jsi, že jsou pýchu
provodili nad nimi; čímž jsi dobyl sobě jmena
11 slavného, jakž se to po dnes vidí. * Nad to i
moře jsi před nimi rozdělil, tak že přešli pro-
středkem moře po suše, a ty, jenž je stíhali,
uvrhl jsi do hlubin jako kámen do vody veliké.
12 * A sloupem oblakovým vodils je ve dne a
sloupem ohnivým v noci osvěcuje jim cestu,
13 kudyby jíti měli. * Potom jsi sstoupil na horu
Sinai a mluvil jsi s nimi s nebe, a vydal jsi
jim soudy přímé a zákony pravé, ustanovení a
přikázaní dobrá. * Též i sobotu svou svatou 14
známu jsi jim učinil, a přikázaní, ustanovení
i zákon vydals jim skrze Mojžíše služebníka
svého. * Také i chléb s nebe dal jsi jim 15
v hladu jich a vodu ze skály vyvedl jsi jim
v žízni jejich; a rozkázal jsi jim, aby šli a
dědičně vládli zemí, kterouž jsi zdvihna ruku
svou přisáhl dáti jim. * Oni pak a otcové naši 16
pyšně sobě počínali, a zatvrdivše šíji svou
neposlouchali přikázaní tvých. * Nýbrž hned 17
nechtěli slyšeti, aniž se rozpomenuli na divné
činy tvé, kteréž jsi působil při nich; a za-
tvrdivše šíji svou ustanovili sobě vůdce, chtíce
se navrátiti k porobení svému ze zarputilosti
své. Ty však Bože snadný k odpuštění, mi-
lostivý a litostivý, dlouho shovívající a hojný
v milosrdenství, neopustils jich. * Ano i tehdáž, 18
když sobě udělali tele slité a řekli: Tito
jsou bohové tvoji, kteříž tě vyvedli z Egypta,
a dopustili se rouhání velikého; * ty však 19
pro svá mnohá slitování neopustil jsi jich na
poušti. Sloup oblakový neodcházel od nich
ve dne veda je po cestě, ani sloup ohnivý
v noci osvěcuje je a cestu, po níž jíti měli.
* Nad to Ducha svého dobrého dal jsi k vy- 20
učovaní jich; manny své také neodjals od
úst jejich, a vodu dal jsi jim v žízni jejich.
* A tak za čtyřidceti let krmil jsi je na poušti; 21
v ničemž nedostatku neměli; oděv jejich ne-
zvetšel a nohy jejich se neodhnětly. * Potom 22
dal jsi jim království a národy, kteréž jsi
rozehnal do koutů, tak že dědičně obdrželi
zemi Seonovu a zemi krále hesebonského, i
zemi Oga krále basanského; * syny pak jejich 23
rozmnožil jsi jako hvězdy nebeské a uvedl
jsi je do země, o kteréž jsi byl řekl otcům
jejich, že do ní vejdou, aby jí vládli. * Nebo 24
všedše synové jejich dědičně obdrželi zemi tu;
kdyžs snížil před nimi obyvately té země ka-
nanejské, a dals je v ruku jejich, i krále je-
jich i národy té země, aby s nimi nakládali
podlé vůle své. * A tak vzali města hrazená 25

---

3. *stáli*, t. všickni poslouchajíce. — *čtyřikráte*, J. za čtvrtý díl dne.

4. *Za tím*, t. po přečtení zákona. — *levitský*, t. jeden každý z Levitů na svou kazatelnu vystoupil; nebo pro množství osm míst k shromáždění se do nich, kde se zákon četl, míti musili, a tu modlitby a vyznávání hříchů Bohu se dálo.

5. *Vstaňte*, t. spůsobte se a mějte k tomu. — *od věků*, t. jakž hodný jest chválení věčného. — *dobrořečí*, t. i všecken lid spolu s vámi, k tomu jej nastrojte napomínáním svým. — *slavnému* etc., H. jmenu slávy tvé.

6. *nebeská*, t. všecka stvoření, kdež jsou jakákoli, i nejvyšší a nejdůstojnější tebe poslouchají a ctí.

8. *věrné*, t. věrou živou a pravou přijímající tvá zaslíbení. — *sebou*, H. tváří svou.

10. *ukazovals*, H. dávals.

11. *rozdělil*, H. roztrhl.

14. *vydals*, H. přikázals.

17. *hned* etc. I boží dobrotivost i na odpor lidu mnohou neváżnost připomínaje na obojí stranu, vysvětluje to, jak pečlivě, dlouho, rozličně a milostně Bůh dobrodiními a znameními svými nevděčný lid svůj všelijak opatroval. — *k porobení*, t. do Egypta.

21. *se neodhnětly*, J. neotekly.

22. *rozehnal*, H. rozdělil, t. ty, kteříž z nich pozůstali sem i tam rozptýlil a ssoužil. — *Seonovu*, t. Amorejských, nad nimiž vlastně panoval Seon. — *hesebonského*, t. Moabských, kterou byl prvé opanoval Seon. Num. 21, 26.

23. *jejich*: kteříž řekli: Ustanovme sobě vůdce. Viz Num. 14, 4. etc.

25. *úrodná*, H. mastná. — *stromoví* etc., H. dřevo pokrmů.

i pole úrodná, a dědičně ujali domy plné
všeho dobrého, studnice vykopané, vinice a
olivoví, i stromoví ovoce nesoucí velmi mnohé;
i jedli a nasyceni jsouce vytyli a v dobrodiní
26 tvém hojném rozkoší oplývali. * Když pak
popouzejíce tě zprotivili se tobě, zavrhše zákon
tvůj za hřbet svůj, a proroky tvé zmordovali,
kteříž jim osvědčovali, aby je obrátili k tobě,
27 a dopouštěli se rouhání velikého: * dával jsi
je v ruku nepřátel jejich, kteříž je sužovali.
A když v čas soužení svého volali k tobě,
tys je s nebe vyslýchal, a podlé mnohých sli-
tování svých dával jsi jim vysvoboditele,
kteříž je vysvobozovali z ruky nepřátel jejich.
28 * Mezi tím jakž jen oddechnutí měli, zase znovu
činili zlé před tebou; a protož pouštěls je
v ruku nepřátel jejich, aby panovali nad nimi.
Když se pak opět obrátili a křičeli k tobě;
tys je s nebe vyslýchal a vysvobozovals je
29 podlé slitování svých po mnohé časy. * A na-
pomínals jich, aby je obrátil k zákonu svému;
ale oni pyšně sobě počínali a neposlouchali
přikázaní tvých, a proti soudům tvým hřešili,
v nichžto činil-liby je člověk, bylby živ;
nýbrž plece svého uchylujíce šíji svou za-
30 tvrzovali a neposlouchali. * Avšak shovíval
jsi jim po mnohá léta osvědčuje jim Duchem
svým skrze proroky své; a když neposlou-
chali, dal jsi je v ruku národům cizích zemí.
31 * Ale pro slitování svá mnohá nedals jim do
konce zahynouti, aniž jsi jich opustil, protože
jsi Bůh milostivý a litostivý. * Nyní tedy ó 32
Bože náš, Bože silný, veliký, mocný a hrozný,
kterýž ostříháš smlouvy a milosrdenství, nechť
to není u tebe za málo, že ty všecky těž-
kosti na nás přišly, na krále naše, knížata
naše, kněží naše, proroky naše, i na otce
naše a na všecken lid tvůj, hned ode dnův
králův assyrských až do tohoto dne. * Ačkoli 33
ty jsi spravedlivý ve všech těch věcech, kte-
réž přišly na nás; nebo jsi spravedlivě to
učinil, ale my jsme bezbožně činili. * I králové 34
zajisté naši, knížata naše, kněží naši i otcové
naši neplnili zákona tvého, aniž šetřili při-
kázaní tvých a svědectví tvých, jimižs se jim
osvědčoval. * Nebo oni v království svém a 35
v dobrodiní tvém hojném, kteréž jsi jim uka-
zoval, a v zemi široké a úrodné, kteroužs jim
dal, nesloužili tobě, aniž se odvrátili od či-
nův svých zlých. * Ai, my jsme dnes mano- 36
vé a to v zemi, kterouž jsi dal otcům našim,
aby jedli ovoce a dobré věci její, ai, již jsme
v ní manové; * již ona úrody své vydává 37
v hojnosti králům, kteréž jsi postavil nad námi
pro hříchy naše, a oni i nad těly našimi se
potřásají i nad hovady našimi podlé vůle své,
tak že jsme u veliké úzkosti. * Avšak ve všem 38
tom činíme teď smlouvu nepohnutelnou i ji za-
pisujeme, kteréž potvrzují i knížata naše, Le-
vitové naši i kněží naši.

Hlava 10.

β) Jmena svá k stvrzení smlouvy podpisují, *γ*) jakžby se podlé zákona Mojžíšova aa) k cizozemcům, bb) v den sváteční cc) i při opatření služeb božích všelikou potřebou chovati měli, na sebe přijali.

Kteříž pak toho potvrzovali, byli tito:
Nehemiáš, Atersata syn Hachelajův a Sede-
2 3 kiáš, * Saraiáš, Azariáš, Jeremiáš, * Feshur,
4 Amariáš, Melchiáš, * Hattus, Sebeniáš, Melluch,
5 6 * Harem, Merimut, Obdiáš, * Daniel, Genton,
7 8 Baruch, * Mosollam, Abiáš, Miamin, * Maasiáš,
Belgaj, Semejáš; ti byli kněží.
9 Levitové pak: Josue syn Azaniášův, Ben-
10 nuj ze synů Henadada, Kedmihel, * bratří pak
jejich: Sebeniáš, Odaiáš, Kelita, Falaiáš, Ha-
nan, * Micha, Rohob, Hasebiáš, * Zachur, Se- 11 12
rebiáš, Sabaniáš, * Odaiáš, Bani, Baninu. 13
Přední z lidu: Faros, Fahat-Moab, Elam, 14
Zetu, Bani, * Bonni, Azgad, Bebaj, * Adoniáš, 15 16
Begvaj, Adin, * Ater, Hezekiáš, Azur, * Odaiáš, 17 18
Hasum, Besaj, * Haref, Anatot, Nebaj, * Megfiáš, 19 20
Mosollam, Hazir, * Mesizabel, Sadok, Jedduáš, 21
* Feltiáš, Hanan, Anaiáš, * Osee, Hananiáš, Hasub, 22 23

---

26. *zákon*, t. z paměti a vůle, tak aby k němu žádné chuti nemajíce, jím se spravovati nechtěli.— *hřbet*, H. tělo.

28. *oddechnutí*: odpočinutí.

29. *napomínals*, H. svědčils jim. — *uchylujíce*, t. od břemene přikázaní božích obyčejem hovad břemenům nezvyklých a neupřáhaných.

30. *po mnohá*, t. pokudžkoli trvalo království judské a israelské.

33. *spravedlivě*, H. pravdu.

35. *ukazoval*, H. dal. — *úrodné*, H. mastné.

36. *manové*: v porobě, tak níž.

37. *potřásají*, H. panují. Výš 5, 15.

38. *činíme*, t. přiříkáme a zavazujeme se ochotně a dobrovolně, majíce v ošklivosti nepravost, že jí utíkati budeme, Boha pak a jeho spravedlnost i milosrdenství milujíce, že ho chceme i nabývati, v něm se cvičiti i věrně chovati, což vše svrchní řečí obdýlnou sobě k zahanbení a Boha k oslavování připomenuli a vyznali. — *nepohnutelnou*, H. víry neb věrnosti. — *potvrzují*, t. buď pečetmi svými, ano i podpisem, že též i oni při tom předně a prvotně všechněm k dobrému příkladu státi chtějí.

1. *potvrzovali*, J. pečetili. Viz výš při konci 9. hlavy.

14. *Přední* etc., H. hlavy lidu.

24 25 *Alohes, Faleáš, Sobek,*Rehum, Hasebna, Maa-
26 27 siáš,* Echaiáš, Hanan, Anan, * Melluch, Haran,
28 Baana. * Tak i jiní z lidu, kněží, Levitův,
vrátných, zpěvákův, Natinejských, i všickni,
kteříž se oddělili od národů jiných zemí k zá-
konu božímu, ženy jejich, synové jejich, i
29 dcery jejich; * každý umělý a rozumný cho-
pivše se téhož s bratřími svými a těmi, kte-
říž byli přednější, přistupovali prokletím a
přísahou se zavazujíce: že budeme choditi
v zákoně božím, kterýž vydán jest skrze Moj-
žíše služebníka božího, a ostříhati i plniti
všecka přikázaní Hospodina Boha našeho a
30 soudy jeho, i ustanovení jeho; * také že ne-
budeme dávati dcer svých národům cizích zemí,
31 ani dcer jejich bráti synům svým; * ani od
cizozemců, kteřížby nám přinášeli jaké koupě
a jakékoli potravy v den sobotní na prodaj,
přijímati v sobotu aneb v jiný sváteční den;
a že zanecháme díla rolí sedmého léta i všeli-
32 kého dobývání dluhu. * I to nařídili jsme mezi
sebou, abychom dávali třetí díl lotu na každý
33 rok k službě domu Boha našeho, * na chleby
spořádaní, i na obět ustavičnou, i na zápal
ustavičný k sobotám, novměsícům a slavno-
stem, i na věci svaté, i na oběti za hříchy
k očistění Israele, i na všecko přisluhování
34 domu Boha našeho. * Metali jsme i losy se
strany kněží, Levitův i lidu příčinou dříví
nošení, aby ho dodávali do domu Boha na-
šeho, čeledem otcův našich časy vyměřenými
rok po roku, aby hořelo na oltáři Hospodina
Boha našeho, jakž psáno jest v zákoně.* Také 35
jsme se obnovili, že chceme přinášeti prvotiny
země své i prvotiny všelikého ovoce každého
stromu rok po roku do domu Hospodinova.
* K tomu i prvorozené syny své, i hovádka 36
svá (jakož psáno jest v zákoně) i prvorozené
ze skotův i bravův svých že přinášeti bu-
deme do domu Boha svého, kněžím přislu-
hujícím v domě Boha našeho. * A prvotiny 37
těsta svého i obětí svých, i ovoce všelijakého
stromu, mstu i oleje nového, aby přinášeli
kněžím do pokojů domu Boha našeho, a de-
sátky země naší Levitům. A Levitové de-
sátky ty vybírati budou po všech městech,
v nichž pracovati budeme. * Bude pak při 38
tom kněz syn Aronův s Levity, když Levi-
tové ty desátky vyberou; a též Levitové sami
vnesou desátek z desátků do domu Boha na-
šeho, do pokojů v domě skladu. * Nebo do 39
těch pokojů donášeti budou synové israelští
i synové Levi obětí obilí, mstu a oleje no-
vého (kdež jsou nádoby svatyně), i kněží při-
sluhující, vrátní i zpěváci, abychom neopouštěli
domu Boha svého.

Hlava 11.

C) Zavedení lidu bylo ku práci světské a duchovní. I. Světská práce jest osazení se v obydlí města hlavního a okolních. 1) Osazovali se v Jerusalemě někteří dobrovolně, někteří losem obráni z pokolení Judova, Beniaminova, z kněží, z Levitů, z vrátných, z Natinejských s jejich správci podlé poručení krá- lova. 2) Osazovali se i v okolních městech, jakž kde jich prvé vládařství bylo.

I přebývala knížata lidu v Jerusalemě;
jiný pak lid metali losy, aby vzali desátého
člověka k bydlení v Jerusalemě městě svatém,
ale devět dílů v jiných městech svých.*A dobro- 2
řečil lid všechněm mužům těm, kteříž se
sami dobrovolně podali k bydlení v Jerusa-

---

29. *prokletím*: pro stvrzení smlouvy, o níž výš 9, 38.

31. *všelikého* etc., H. břemene každé ruky.

32. *nařídili* etc., H. ustanovili jsme přikázaní, t. poněvadž toho byla nevyhnutelná potřeba z příčiny služby boží, ačkoli se, aby to zřetelně přikázáno bylo, v zákoně nenalézá. Někteří toto o stálém onom platu k stánku (Exod. 30, 12.) rozumějí; ale byť to bylo, nebylby směl Nehemiáš toho měniti (nebo tuto méně na se uložili), anižby teď omluvy této bylo potřebí. Prvé takové potřeby byly doplňovány z dobré vůle od oněch i oněch, zvlášť od možnějších i knížat i králů, jakož toho důvod I. Par. 26, 26. etc. a II. Par. 31, 3. — *lotu*: vedlé váhy svatyně.

33. *ustavičnou*: každodenní.

34. *i losy*. Poněvadž t. ono od Davida (I. Par. hl. 24. 25. 26.) nařízení a osob k úřadům a povinnostem jejich postavení své umenšení přijalo, musili jsme příkladem oním i tuto k doplnění míst úřadných opět losův užiti. — *i lidu*, t. Natinejských, kterýchž se také nedostávalo, jakž byli k tomu od starodávna oddáni. Jos. 9, 21. — *nošení*, H. obětování. — *čeledem*, H. domu, t. všemu množství israelskému.

36. *syny*, t. mzdu za prvorozené, kteréžby k oběti spůsobné nebylo.

37. *těsta*: zadělání. — *v nichž* etc., H. služby naší.

38. *Aronův*, t. bude míti částku v těch desátcích vybraných.

39. *pokojů*: odkudž přicházející k slavnostem výročním všickni potravou opatrováni bývali vedlé vyměření božího. Deut. 14, 23. — *Levi*, t. všickni řádu levitského i kněží s pomocníky svými. — *neopouštěli*, t. kdyžbychom zanedbávali těchto svých povinností, aby i boží služba nepřišla k zlehčení a spuštění.

2. *dobrořečil*, t. netoliko nezbraňoval, ale schvaloval jim to velice a požehnání božího při tom žádal. Nebo město Jerusalem tehdáž u veliké ošklivosti a nenávisti bylo u všech okolních národův, kteříž to bolestně nesli vidouce, an se zase i sta-

3 lemě. * A tito jsou přednější té krajiny, kte-
říž se osadili v Jerusalemě (v jiných pak
městech judských bydlil jeden každý ve vlá-
dařství svém po městech svých, lid israelský,
kněží, a Levitové i Natinejští, též i synové
4 služebníkův Šalomounových). * A tak v Je-
rusalemě bydlili někteří ze synův Judových i
ze synův Beniaminových. Z Judových: Ataiáš
syn Aziama, syna Zachariáše, syna Amariáše,
syna Safatiáše, syna Malaleele; ze synů
5 Faresových: * Maasiáš syn Barucha, syna
Cholhozy, syna Haziáše, syna Adaiáše, syna
Jojariba, syna Zachariáše, syna silonského.
6 * Všech synův Faresových bydlících v Jeru-
salemě čtyři sta šedesáte osm mužův udatných.
7 * Synové Beniaminovi tito: Sellum syn Mo-
sollama, syna Joeda, syna Fadaiáše, syna
Kolaiáše, syna Maasiáše, syna Eteele, syna
8 Isaiášova, * a po něm Gebaj, Sellaj, všech
9 devět set dvadceti osm. * Joel pak syn Zechri
byl jim představen a Juda syn Senuáše nad
10 městem druhý po něm. * Z kněží: Idaiáš syn
11 Jojaribův a Jachin, * Saraiáš syn Helkiáše,
syna Mosollama, syna Sadoka, syna Meraiota,
12 syna Achitoba, přední v domě božím. * Bratří
pak jejich přisluhujících v domě božím osm
set dvadceti dva, a Adaiáš syn Jerohama,
syna Feleliáše, syna Amsi, syna Zachariáše,
13 syna Feshura, syna Melchiášova, * a bratří
jeho knížat čeledí otcovských dvě stě čty-
řidceti dva; a Amasaj syn Azreele, syna
Ahazi, syna Mosollamota, syna Emmerova.
14 * Bratří pak jejich mužův udatných sto dvad-
ceti osm, jimž představen byl Zabdiel syn
15 Gedolimův. * Z Levitův tito: Semejáš syn Ha-
suba, syna Azarikama, syna Hasabiáše, syna
16 Boni, * a Sabataj s Jozabedem byli nad dílem
při domě božím vně: a ti byli z předních Le-
vitů. * A Mataniáš syn Michy, syna Zebedeje, 17
syna Asafova přední, který začínal chvály
a modlitbu, a Bekbekiáš druhý po něm z bratří
jeho, a Abda syn Samuáše, syna Galale, syna
Jditunova.* Všech Levitů v městě svatém dvě stě 18
osmdesáte a čtyři.* Z vrátných: Akkub, Telmon 19
a bratří jejich strážní u bran, jichž bylo sto
sedmdesát a dva. * Ostatek pak lidu israel- 20
ského, kněží a Levitův, bydlili ve všech mě-
stech judských, jeden každý v dědictví svém.
* Ale Natinejští bydlili v Ofeli; Siaha pak a 21
Gasfa byli představeni Natinejským. * Před- 22
stavený pak Levitům, kteříž bydlili v Jerusa-
lemě, byl Azzi syn Bani, syna Hasabiáše,
syna Mataniáše, syna Michy ze synův Asa-
fových, jenž byli zpěváci, byl při službě domu
božího. * Nebo poručení královské bylo o nich 23
a stálé odměření pro zpěváky na každý den.
* A Fatahiáš syn Mesezebelův ze synův Zary, 24
syna Judova, místo královské držící v každém
jednání k lidu. * Ve vsech pak s poli jejich: 25
ze synův Judových bydlili v Kariatarbi a ve
vesnicích jeho, v Diboně a ve vesnicích jeho,
v Kabseeli i ve vsech jeho; * a v Jesui, v Mo- 26
ladě, v Betfaletu, * a v Hasersuali, v Bersabi 27
i ve vesnicích jeho; * a v Sicelegu, v Mochoně 28
i ve vesnicích jeho; * v Remmonu, v Sarai, 29
v Jerimutu, * v Zanoi, v Odollamu i ve vsech 30
jeho; v Lachisu s poli jeho, v Azece a ve
vesnicích jeho. A tak bydlili od Bersabe až
do Jehennomu. * Synové pak Beniaminovi 31
z Geby bydlili v Mechmasu, v Hai, v Betheli
i ve vesnicích jeho; * v Anatotu, v Nobě, 32
v Ananii, * v Asoru, v Ramě, v Getaimě, 33
* v Hadidě, v Seboimě, v Neballatu, * v Lodu, 34 35
v Oně a v údolí řemeslníkův. * Z Levitův pak 36
někteří bydlili v dílích Judových a Beniamino-
vých.

---

vením i lidem vzdělává. Protož mnozí z lidu židovského, zvlášť rozmazanější a poctivější, vzdalovali se měšťanství jeho pro ustavičná pokušení, nebezpečenství i útoky nepřátel. (Obraz duchovního Jerusalema.) Řídcí dobrovolně tam bydliti chtěli; takž losem desátého každého z jiných zástupů, až se město obyvately naplnilo, vyhledati a přinutiti musili.

3. *krajiny*, kteráž již perskému království poddána byla.

4. *bydlili*, t. losem přinuceni; nebo ti toliko se tuto vyčítají, ale I. Par. hl. 9. i ti, kteříž se v to dobrovolně vydali, o nichž v. 2. Tam zajisté o Efraimových, Manassesových, Zarových i o jiných z kněží a Levitů i lidu zmínka se činí a mnohem větší počet se jich pokládá nežli tuto.

14. *Gedolimův*, J. mohútných.

16. *vně*, t. co se k službě boží odjinud přes pole jednati musilo, k čemuž třetí částka sikle toho (o čemž výš 10, 32.) obracována byla.

22. *službě* etc., t. domácí věci při chrámě opatrovali, jako onino výš v. 16. ty věci, kteréž odjinud jednány byly.

23. *poručení* etc. Jakoby řekl: Tak se král štědře k zpěvákum ukázal, že jim ku potravě, kteroužby stále chovati se mohli, ze své komory vydávati poručil. Viz Esdr. 7, 22. Byl zvláštně laskav na zpěváky. — *na každý den*, H. věc dne ve dni svém.

24. *místo* etc., H. k ruce královské.

25. *v Kariatarbi* etc. Tato všecka místa, kteráž se tu vyčítají, k pokolení Judovu a Simeonovu přináležela. Viz Jos. 15, 21.

30. *bydlili*, H. leželi (jako) vojensky. — *Bersabe.* Tu bylo pomezí pokolení Judova k straně polední, Jehennom k půlnoční.

Hlava 12.

A tuť Levitové a kněží, jak kteří s Nehemiášem, tak kteří s Esdrášem se přestěhovali, opatřeni byli, jakž počet těchto vypsán jest. II. Duchovní práce jest služba církevní, jejíž znamení se teď pokládá posvěcení zdí jerusalemských se zvučným prozpěvováním a štědrým obětováním; nebo byla i hojnost i správa dobrá, podlé nařízení dávního a obnoveného. — Až potud věrnosti Nehemiášovy důvodové při opatření města před svým ku králi do Babylona na poručení jeho odjezdem. Poslední hlava oznamuje, jak po svém zase navrácení horlivé věrnosti své při vyplénění věcí neřádných prokázal.

Tito pak jsou kněží a Levitové, kteříž
se byli navrátili se Zorobabelem synem Sa-
latielovým a s Josuem: Saraiáš, Jeremiáš,
2 3 Esdráš, * Amariáš, Melluch, Hattus, * Sebeniáš,
4 5 Reum, Merimut, * Addo, Genton, Abiáš, * Mia-
6 min, Madiáš, Belga, * Semejáš, Jojarib, Idaiáš,
7 Sellum, Amok, Helkiáš, * Idaiáš. Tiť byli
přednější z kněží a bratří svých za času
Josue.
8 Levitové pak: Jesua, Bennuj, Kedmihel,
Sarebiáš, Juda; Mataniáš postavený nad zpěvy
9 chvalitebnými s bratřími svými; * a Bekbekiáš
a Hanni, bratří jejich byli na proti nim v po-
10 řádcích svých. * Josue pak zplodil Joakima,
a Joakiam zplodil Eliasiba, Eliasib pak zplo-
11 dil Jojadu, * a Jojada zplodil Jonatana, Jo-
12 natan pak zplodil Jeddoáše. * Za času pak
Joakima byli přední kněží z čeledí otcovských:
ze Saraiášovy Maraiáš, z Jeremiášovy Ha-
13 naniáš, * z Esdrášovy Mosollam, z Amariášovy
14 Johanan, * z Milichovy Jonatan, ze Sebeniá-
15 šovy Josef, * z Haramovy Edna, z Maraiotovy
16 Helki, * z Adaiášovy Zachariáš, z Gentonovy
17 Mosollam, * z Abiášovy Zechri, z Miaminovy
18 a z Moadiášovy Felti, * z Belgovy Sammuáš,
19 ze Semaiášovy Jonatan, * z Jojaribovy Ma-
20 tanaj, z Jodaiášovy Azzi; * ze Sellajovy Ke-
21 laj, z Amokovy Heber, * z Helkiášovy Ha-
22 sebiáš, z Idaiášovy Natanael. * Levitové pak
přednější z čeledí otcovských za dnův Eliasiba,
Jojady, Johanana a Jeddoáše, a kněží zapsáni
jsou až do kralování Daria krále perského.
* Synové, pravím, Levi přední v čeledech 23
otcovských zapsáni jsou v knihách Paralipo-
menon, až do času Johanana syna Eliasibova.
* Potom přední Levitové byli: Hasebiáš, Se- 24
rebiáš a Josue syn Kedmihelův, a bratří je-
jich naproti nim k chválení a oslavování Boha
podlé nařízení Davida muže božího, třída
proti třídě. * Mataniáš, Bekbekiáš, Obediáš, 25
Mosollam, Telmon, Akkub, držící stráž vrát-
ných při domě pokladů u bran. * Ti byli za 26
času Joakima syna Josue, syna Josedekova,
a za času Nehemiáše vůdce a Esdráše kněze
a učitele.
K posvěcování pak zdí jerusalemských 27
shledávali Levity ze všech míst jejich, aby je
přivedli do Jerusalema, aby vykonali posvě-
cení a veselí a to s oslavováním a zpěvy, cim-
bály, loutnami a harfami. * Protož shromážděni 28
jsou synové zpěvákův i z rovin okolo Jerusale-
ma i ze vsí netofatských; * též z domu Galgal a 29
z polí Geby i Azmavetu; nebo vsi stavěli sobě
zpěváci okolo Jerusalema. * A očistivše se kněží a 30
Levitové, očistili také i lid, brány i zeď. * Za 31
tím rozkázal jsem vstoupiti knížatům judským
na zeď, a postavil jsem dva zástupy veliké
oslavujících, z nichž jedni šli na pravo od horní

---

1. *kteříž se* etc., H. vstoupili; netoliko pak ty vyčítá, kteří se se Zorobabelem navrátili (Esdr. hl. 2.), ale i ty, kteří potom přišli s Esdrášem (Esdr. hl. 7.).

9. *v pořádcích*, H. strážech; o čemž I. Par. hl. 25.

10. *Josue.* Posloupnost nejvyšších kněží od času navrácení se jejich z Babylona až do přenesení samovlády perské na Alexandra Velikého; jemuž, když táhl proti Jerusalemu, vstříc vyšel Jaddua, připraviv se v roucho kněžské. (Josefus Antiq. lib. 11. c. 7. 8.) To pak nic divného není, že Nehemiáš svou touto historií tak daleko dosáhl, poněvadž od kralování Artaxerxa, jehož služebníkem byl Nehemiáš, až do samovlády Alexandrovy nepominulo 60 let.

12. *Joakima*, po Josue knězi nejvyššímu aneb biskupu.

22. *Johanana*, kterýž výš v. 11. slove Jonatan.— *Daria*, t. posledního, který od Alexandra poražen.

23. *v knihách*, H. slov dnův. Viz I. Par. hl. 9. — *Johanana*, t. až do času Jeddoáše syna jeho.

24. *nařízení*, H. přikázaní. — *třída* etc., H. stráž proti stráži. Viz I. Par. 24, 31. a 26, 16.

26. *Joakima*, t. teprv když Nehemiáš do Judstva vyslán byl.

27. *Levity.* V tom velikém shromáždění, o němž výš 7, 5., když i jiní synové israelští k svým obydlím se navracovali.

29. *stavěli.* Nebo vojska babylonská všecko všudy byli vydrancovali a vyplénili.

30. *očistivše*: vedlé přikázaní zákona Páně. Exod. 30, 20. — *očistili* aneb posvětili, ne nějakými čárami modlářskými, ale veřejnými se vším lidem se zvláštní radostí a vděčnostmi i chválami Bohu za mnoha jeho dobrodiní, pomoc a ochranu předivnou před nepřátely (o nichž výš hl. 4. 5. 6.); též modlitbami svatými na budoucí časy žádajíce za ochranu lidu v pobožnosti, města, země v pokoji chování, tak aby sobě více nezasluhovali podobných dřevním metel a trestání božích. Taková posvěcování všech věcí našich do dnešního dne místo své míti mohou mezi věrnými.

31. *oslavujících*, H. vyznavačů.

32 strany zdi k bráně hnojné. * A za těmi šel
33 Osaiáš a polovice knížat judských, * též Aza-
riáš, Esdráš a Mosollam, Juda, Beniamin,
34 Semejáš a Jeremiáš. * Potom za syny kněž-
skými s trubami: Zachariáš syn Jonatana,
syna Semejáše, syna Mataniáše, syna Mi-
35 chaiáše, syna Zechura, syna Asafova, * a bra-
tří jeho: Semejáš, Azareel, Malalaj, Galalaj,
Maaj, Natanael a Juda a Hanani s nástroji
hudebnými Davida muže božího; Esdráš pak
36 učitel šel před nimi. * Potom k bráně u stu-
dnice, kteráž naproti nim byla, vstupovali po
stupních města Davidova, kudy se chodí na
zeď, a ode zdi, kteráž jest při domě Davidově
37 až k bráně vodné k východu. * Zástup pak
druhý oslavujících bral se naproti oněm, a já
za nimi, a polovice lidu po zdi od věže Tan-
38 nurim až ke zdi široké; * a od brány Efrai-
movy k bráně staré a k bráně rybné, a věži
Hananeel a věži Emat, a až k bráně bravné.
39 I zastavili se v bráně stráže. * Potom za-
stavili se oba zástupové oslavujících v domě
božím, i já také a polovice knížat se mnou;
40 * ano i kněží: Eliakim, Maasiáš, Miamin,
Micheáš, Elioenaj, Zachariáš, Hananiáš s tru-
bami; * a Maasiáš, Semejáš, Eleazar, Azzi, 41
Johanan, Melchiáš, Elam a Ezer; zpěváci
pak zvučně zpívali s Jezraiášem předsta-
veným svým. * Obětovali také v ten den oběti 42
veliké a veselili se; nebo Bůh obveselil je
veselím velikým; ano i ženy a děti veselily
se, tak že bylo slyšáno veselí Jerusalema opo-
dál. * Mezi tím zřízeni jsou v ten den muži 43
nad komorami k pokladům a k obětem, i
k prvotinám a k desátkům, aby shromažďo-
vali do nich s polí městských díly zákonem
vyměřené kněžím a Levitům; nebo veselil se
Juda z kněží a Levitův přistojících; * kteříž 44
držeti měli stráž Boha svého a stráž očisťo-
vání, a zpěvákův i vrátných, podlé nařízení
Davidova a Šalomouna syna jeho. * Nebo za 45
času Davidova a Asafova od starodávna přední
zpěváci k zpívání, chválení a oslavování Boha
stáli před ním. * Pročež veškeren Israel za 46
dnův Zorobabele a za času Nehemiáše dávali
díly pro zpěváky a vrátné na každý den stálé
odměření, a odvodili je Levitům; Levitové pak
dávali synům Aronovým.

Hlava 13.

I. Dav zákon Nehemiáš o zapověděném manželstvě s cizozemci čísti, k rozvedení přidržel, neodpustiv ani Eliasibovi knězi. II. Maje správu, žeby Levitové pro nevděčnost lidu od služeb odstoupivše, ku pracem robotným se obrátili, na nevděčné se domluvil a předešlý řád obnovil s bedlivým toho opatřením jako muž pobožný. III. Vida, že se pracemi hmotnými a trhy i od domácích i cizích sobota poskvrňuje, domluvil oněm a těmto pak jak zavřením brány tak pohrůžkou neřád ten zastavil jako člověk pobožný. IV. Shledav Židů s pohany v manželstvě spříznėných, dítky jazyka hebrejského nepovědomé, i trestáním i domluvou proti nim horlil, an i kněžství Manassesa zbavil, jako muž pro slávu boží horlící, kterýž všecko před sebe bera, k slušnému opatření uměl se svému Pánu Bohu poroučeti.

V ten den čteno jest v knihách Mojží-
šových, tak že všecken lid slyšeti mohl; i na-
lezeno v nich napsáno, že nemá vjíti žádný
Ammonitský a Moabský do shromáždění bo-

---

32. *za těmi*, t. kněžími a Levity prvního zástupu, kteří se i jmenují ve v. 35.
34. *kněžskými*, o nichž ze jmena níž v. 41. — *Zachariáš* etc. Ti byli Levitové synové Asafovi, jakž tuto text mluví, a I. Par hl. 25.
35. *bratří*: z Asafa, Hemana a Jdituna pošlí. I. Par. hl. 9. a 25. — *učitel*, t. zákona.
37. *Zástup*, o nichž v. 3. Vypisuje, jak se to posvěcování zdí dálo od v. 31., že jeden zástup s veselím a troubením (v. 27.) šel na jednu stranu po zdi (aneb, jakž jiní vykládají, podlé zdi), a druhý na druhou stranu, až se zase sešli blízko chrámu u brány vodné, kteráž byla naproti chrámu. Výš 3, 26.
43. *přistojících*, t. že již při povinnostech svých v chrámě zůstati měli a nenavracovati se k svým a k rolím, o čemž v. 28.
44. *očisťování*, t. čisté-li oběti jsou čili nečisté, i při jiných věcech, aby se vše čistotně a pleše dálo. — *nařízení*, H. přikázaní.
45. *Asafova*: a tak i Hemanova a Jditunova. — *stáli*, t. nařízení byli, i skutečně povinnost svou konali.
46. *díly*, t. potravy. — *odvodili*, H. posvěcovali, tak ihned.

1. *V ten den* aneb čas, v kterémž t. Nehemiáš po druhé za správce židovstva postaven byl (níž v. 6.). A to bylo asi po pěti letech, když se k Artaxerxovi navrátil. Nebo nekraloval Artaxerxes přes 37 let. — *tak že* etc., H. v uších lidu. — *Ammonitský*: s nimiž se jako i s těmi sedmi národy kananejskými od Boha prokletými (Deut. 7, 1.) lidu božímu přizniti všelijak zapovědíno bylo. Proč? viz Deut. 23, 4., a ti byli pouzí pohané; tuto pak za času Esdráše a Nehemiáše Samařští a jiní na místo Israele vyhnaného uvedení byli mrzutí a ohavní spletenci, boží čistou poctu s modlářstvím ohyzdným mísící (IV. Král. 17, 29.), anobrž vyprázdniti usilující (Esdr. 4, 2.). A toť jest bylo nejvíc Esdrášovi i jiným lidu božího vůdcům u příčině takového horlení proti těm, kteří na to hleděti neumějíce, s nimi se příznili. Sic jináč s napravitelnými (kromě těch výš jmenovaných národů) nebylo všelijak zapovědíno v manželství vcházeti. Viz Deut. 20, 14. a 21, 11.

2 žího až na věky, * protože nevyšli proti sy-
nům israelským s chlebem a s vodou; ale
najali ze mzdy proti nim Balama, aby jim
zlořečil, ačkoli obrátil Bůh náš to zlořečení
3 v požehnání. * Stalo se pak, když slyšeli zá-
kon, že odmísili všecky přimísené od Israele.
4 * Ale před tím Eliasib kněz, správce komory
domu Boha našeho, spříznil se s Tobiášem,
5 * kterémužto udělal pokoj veliký, kdež prvé
skládali dary, kadidlo a nádoby a desátky
z obilí, mstu a oleje nového, nařízené Levi-
tům a zpěvákům i vrátným, též i oběť knĕ-
6 žím. * Ale když se to vše dálo, nebyl jsem
v Jerusalemě. Nebo léta třidcátého druhého
Artaxerxa krále babylonského přišel jsem ku
králi, a po přeběhnutí kolikasi let vyžádán jsem
7 na králi. * Když jsem pak přišel do Jerusa-
lema, srozuměl jsem tomu zlému, co učinil
Eliasib pro Tobiáše, udělav mu pokoj v sí-
8 ních domu božího. * Což mi se velmi nelíbilo,
protož vyházel jsem všecko nádobí domu To-
9 biášova ven z toho pokoje * a rozkázal jsem
očistiti ty pokoje. I vnesl jsem tam zase ná-
doby domu božího, dary a kadidlo.
10 Potom dověděv se i toho, že dílové Levi-
tům nebyli dáváni, a že proto rozběhli se je-
den každý na svou rolí, Levitové i zpěváci
11 vedoucí práci; * protož domlouval jsem se na
starší řka: Proč jest opuštěn dům boží?
A shromáždiv je postavil jsem je na místě
12 jejich. * A veškeren Juda přinášeli desátky
13 obilí, mstu a oleje nového do skladův. * A usta-
novil jsem úředníky nad těmi sklady, Sele-
miáše kněze a Sadoka učitele a Fadaiáše
z Levitů, přidav k nim Hanana syna Zachura,
syna Mataniášova; nebo za věrné jmíni byli,
a ti měli rozdělovati bratřím svým. * Budiž 14
pamětliv na mne, Bože můj, proto a nevyhla-
zuj dobrodiní mých, kteráž jsem prokázal
k domu Boha svého i k službám jeho.
V těch dnech viděl jsem v Judstvě, ani 15
tlačí lisicí v sobotu a přinášejí snopy, jež
nakládali na osly; též víno, hrozny, fíky i
všeliká břemena, a snášejí v den sobotní do
Jerusalema; i domlouval jsem jim v ten den,
když prodávali potravu. * Tyrští také, kteří 16
bydlili v něm, nosili ryby i všelijaké koupě,
a prodávali v sobotu synům Judovým a to
v Jerusalemě. * Protož jsem domlouval star- 17
ším judským a řekl jsem jim: Jaká jest to
nepravost, kterouž činíte poskvrňujíce dne so-
botního? * Zdaliž jsou tak nečinili otcové vaši, 18
pročež Bůh náš přivedl na nás všecko toto
zlé i na toto město? a vy přidáváte hněvi-
vosti na Israele poskvrňujíce soboty? * Když 19
tedy byly v stínu brány jerusalemské před
sobotou, rozkázal jsem zavříti brány a roz-
kázal jsem, aby jich neotvírali až po sobotě;
k tomu i ze služebníků svých některé postavil
jsem v bráně, aby žádný náklad nebyl vezen
do města v sobotu. * Protož zůstali kupci a 20
prodavači všelijakých věcí prodajných vně
před Jerusalemem, jednou i po druhé.* I osvěd- 21
čil jsem se jim řka jim: Proč zůstáváte přes
noc na proti zdi? učiníte-li to více, vztáhnu
ruku na vás. Od té chvíle nepřicházeli v so-
botu. * Rozkázal jsem pak Levitům, aby se 22
očistili, a přijdouce ostříhali bran a světili
den sobotní. Také i v tom pamatuj na mne,
Bože můj, a buď mi milostiv podlé množství
milosrdenství svého.
V těch dnech spatřil jsem také Židy, 23

---

4. *s Tobiášem,* o němž viz výš 2, 10. a 4, 3., jeden z národů těch dávno Bohem prokletých, o nichž výš v. 1.

5. *veliký,* t. z jiných mnohých vybořiv dělící stěny. — *nařízené,* H. přikázané.

6. *babylonského.* Tak sloul od částky panování svého, jako i assyrský (Esdr. 6, 22.) od celého království; sloul i král perský (Esdr. 6, 14.), že perskou samovládu vyzdvihl; medským pak (Dan. 5, 31.), že medské konec učinil, avšak její paměť ještě zůstávala. Viz Esdr. 4, 6. — *let,* okolo pěti, viz při v. 1.

8. *Což mi* etc., H. což mi zlé bylo.

10. *Potom* etc. Dvadcátého léta Nehemiáš vyšel z Babylona (výš 1, 1.), třidcátého druhého vrátil se (v. 6.) zase ku králi do Persie, a tak v 12 letech vystavěl Jerusalem, a pobyv s králem za některé léto až snad do smrti jeho (v. 1.), navrátil se zase do Jerusalema; a tu shledal, jakých jsou neřádů v tak kratičkém čase po jeho odchodu do Babylona natřápali; na jeho výborné všech věcí spořádání i na své přísahy i pečeti (výš 9, 38. a 10, 1. 29.) mrzce zapomenuli. Nejvyšší kněz Eliasib (níž v. 28.) vzal synu svému za manželku pohanku samařskou, dceru Tobiáše, úhlavního nepřítele stavení božího (výš 4, 6.). Nad to z chrámu svatého pokojův oddaných k chování prvotin a desátků dům mu udělal (v. 5.); opatrování Levitů, v čemž se též zapsali (výš hl. 10.) opustili, jakž se tuto ukazuje; soboty neostříhali, trhy týdenní a výroční v ní mívali, i jiné práce tělesné (v. 15.); cizozemky pojímali, při čemž i prvé Esdráš (hl. 10.) velikou práci vedl. To vše, přišed Nehemiáš, napravil. Ai, jak mnoho může věrného vůdce přítomnost, a jakou škodu lidé nesou, když ho nemají; slušíť jich sobě vážiti i za ně se modliti.

13. *přidav,* H. při ruce jejich.

14. *pamětliv,* t. vyslyš mne a službě své skrze mne obnovené vždy průchod dávej a ji sám zastávej. Výš 5, 19. — *dobrodiní,* H. milosrdenství.— *k službám,* H. v strážech.

15. *domlouval,* H. svědčil.

17. *nepravost,* H. zlá věc.

19. *jerusalemské,* t. když se chýlilo k večeru a slunce již pro hory okolo města nesvítilo na brány jerusalemské; pamatuje na zákon. Lev. 23, 32.

21. *na proti zdi,* t. před městem.

22. *Levitům,* t. kteří v den sobotní jako i v jiné od zaměstknání svých se nezdržovali. — *světili,* t. konajíce v něm to, co Bůh míti chce, a varujíce

kteříž byli pojali ženy azotské, ammonitské
24 a moabské. * A synové jejich mluvili odpolu
azotsky a neuměli mluviti židovsky, ale podlé
25 jazyku každého toho lidu. * Protož domlouval jsem jim a zlořečil jsem jim, a některé
z nich bil jsem a rval, přísahou je zavazuje
skrze Boha svého řka: Budete-li dávati dcery
své synům jejich anebo bráti dcery jejich synům svým aneb sobě, prokletí buď na vás.
26 * Zdaliž tím nezhřešil Šalomoun král israelský? ježto ve mnohých národech nebylo krále
jemu podobného, kterýž byl milý Bohu svému,
tak že ustanovil jej Bůh králem nade vším
Israelem; však i toho k hříchu přivedly ženy
cizozemky. * A vám zdali povolíme, abyste 27
se dopouštěli všeho tohoto zlého velikého a
přestupovali proti Bohu svému pojímajíce ženy cizozemky? * Jeden pak ze synů Jojady syna 28
Eliasiba kněze nejvyššího byl zeť Sanaballata
horonského, kteréhož jsem zahnal od sebe.
* Budiž pamětliv na to, Bože můj, proti těm, 29
kteříž poskvrňují kněžství a smlouvy kněžské
a levitské. * Protož jsem je vyčistil od vše- 30
likého cizozemce a ustanovil jsem zase třídy
kněžím a Levitům, jednomu každému v práci
jeho, * i nošení dříví k obětem časy uloženými, 31
též i prvotin. Budiž pamětliv na mne, Bože
můj, k mému dobrému. Amen.

---

se toho, co Bůh míti nechce. To jest pravé svěcení dne Páně.

24. *každého* etc., H. lidu a lidu.

25. *zlořečil*, t. podlé zasloužení jejich.

27. *A vám* etc., H. zdali vás poslechneme? t. vám přehlídati budeme vaše ohavnosti.

28. *ze synů*, t. vnukův. Ten byl Manasses, bratr Jeddoáše, kněze nejvyššího, o němž Josef Antiq. l. 11. c. 2. a 8. — *Sanaballata*: který byl z národu Bohem proklatého, t. z Moabských. Výš 2, 10. a 13, 1.

29. *pamětliv*, t. naprav ty to sám aneb uveď pomstu na nenapravitelné. — *na to*, H. na ně. — *poskvrňují*, J. naprzňují, t. přiznice se s lidmi nevážnými, světskými a pravdě boží odpornými. Viz výš v. 1. — *smlouvy*: kterouž zrušil a od ní bezbožně odstoupil (t. ten Manasses), všed v smlouvu proti boží poctě se Sanaballatem tchánem svým. Josefus jako výš.

30. *je*, t. ty, kteří se dobrovolně obecenství bezbožných zhostili. — *třídy*, H. stráže.

Kniha Tobiášova.

V knize této předkládá se na Tobiášovi ušlechtilý příklad pobožnosti, kteréž on i v útrpných i libých věcech jakož k Bohu tak i k svým bližním dokazoval, a jak zámutky mnohými, když mu statek odjat a sám zajat byl, i oslepl, jsa zkušen, zase od Boha potěšen, maje sobě zrak navrácený, a vida jakož syna, když s nevěstou přišel, tak potom i hojnou rodinu jejich; jimž všechněm, umříti maje, požehnal i radu užitečnou podlé učení sv. proroků předložil.

Hlava 1.

Tobiáš 1) skutků dobrých pilen byl; 2) modlářstvím ani v maličkosti své se neposkvrňoval, ale Pána Boha podlé nařízení jeho ctil; 3) manželku sobě pojal; 4) do Assyrie zajat jsa, a) na Pána Boha pamatoval, b) u Salmanasara milost měl; 5) Gabelovi v Ragesu peníze schovati dal; 6) za kralování Sennacheribova nuzným dobře činil; 7) u krále jsa obžalován, utíkati musil, 8) po jehožto zamordování zase do Ninive ku svým se navrátil.

obiáš z pokolení a z města Neftalim, kteréžto jest na svrchní krajině galilejské nad Naassonem za cestou, kteráž vede na západ slunce, na levé straně majíc město
2 Sefet. * Když byl jat Tobiáš za dnův Salmanasara krále assyrského a veden do vězení, jsa u vězení, však
3 proto cest i pravdy neopustil; * tak že všecko, což míti mohl, na každý den uděloval bratřím spolujatým
ze svého pokolení. * A jakkoli z pokolení Nef- 4
talimova všech nejmladší byl, však proto nic
dětinského nečinil v skutku. * Nebo tehdáž, 5
když všickni chodili, aby se klaněli telatům
zlatým, jež byl Jeroboam král israelský udělal,
on Tobiáš sám toliko varoval se tovaryšstva
těch všech; * ale chodíval do Jerusalema 6
k chrámu božímu, a tu klaněl se Pánu Bohu
israelskému, všecky první úrody své i desátky
věrně obětuje, * tak že v třetím létě 7
novověrcům a příchozím dával všecky desátky.
* Ty věci i těm podobné vedlé zákona bo- 8
žího jsa pacholík mladý zachovával jest.
* Ale když k mužským letům přišel, pojal 9
sobě ženu jmenem Annu z pokolení svého, a
urodil z ní syna a nazval jej jmenem svým,
* jehožto ihned z dětinství jeho Boha se učil 10
báti a zdržeti se od všelikého hříchu.* A tak 11
když jat jsa přišel se synem svým i s ženou
do města Ninive a se vším pokolením svým,
* a když jiní všickni požívali pokrmův po- 12

Dle sedmdesáti vykladačův.

1. Kniha *o* věcech Tobiáše syna Tobiela, syna Ananiele, syna Aduele, syna Gabaele, ze semene Asaelova, z pokolení Neftalimova;

2. kterýžto za dnův Salmanasara krále assyrského zajat byl z Tisbe, jenž jest *krajina* po pravé straně *toho města, kteréž slove* vlastně Neftalim (pro rozdíl, že i pokolení jedno tak nazváno bylo) v Galilei, nad *pokolením* Asserovým.

3. Já Tobiáš chodil jsem cestami pravdy a spravedlnosti, po všecky dny života svého milosrdenství mnohá čině bratřím svým a národu svému, těm, kteříž se mnou byli přišli do krajiny assyrské do Ninive.

4. Nebo když jsem byl v krajině své, v zemi israelské, ještě mládenec jsa, všecko pokolení Neftalima otce mého odstoupilo od domu (t. chrámu božího) jerusalemského, kterýž zvolen byl ze všech pokolení israelských,

5. aby *tam* obětovala všecka pokolení, kdež posvěcen a vzdělán byl chrám stánku Nejvyššího, *aby trval* až do všech pronárodů na věčnost. (Ř. věků.) A když všecka pokolení, kteráž se též byla odvrátila, obětovala Baalovi bohu (Ř. moci Baalově) s domem Neftalima otce mého;

6. tedy já sám chodil jsem často do Jerusalema k slavnostem, jakž ustanoveno (Ř. napsáno) jest všemu lidu israelskému přikázaním věčným: prvotiny a desátky úrod a prvotiny stříže s sebou mí-

hanských; sám toliko Tobiáš ostříhal duše
své a nikdy neposkvrnil se v pokrmích po-
13 hanských. * A že pomněl na Pána Boha v ce-
lém srdci svém, protož dal mu Bůh milost
14 před tváří Salmanasara krále,* a dal mu svo-
bodu, aby šel kamžbykoli chtěl, maje moc a svo-
15 bodu činiti, kteréžby koli věci chtěl.* I chodil jest
po všech, kteřiž byli u vězení, a dával jim
16 napomenutí spasitelná. * I když přišel do
Ragesu města medského maje sebou deset
hřiven stříbra, kteréž mu byl král dal darem,
17 * a vida v množství rodiny své Gabele, an
chudý; dal mu pod zápisem stříbro prvé jme-
18 nované, neb byl z pokolení jeho. * Po mnohém
pak čase, když umřel Salmanasar král a kra-
loval Sennacherib syn jeho místo něho, a
syny israelské měl v mrzkosti před tváří svou;
* tedy Tobiáš na každý den chodíval k přá- 19
telům svým Židům a těšil je a uděloval je-
dnomu každému, jakž mohl ze statku svého:
* lačné krmil, nahých přiodíval, mrtvé a 20
zbité pilně pochovával.* Za tím když se navra- 21
coval král Sennacherib z Židovstva, utíkaje
před ránou, kterouž naň Bůh dopustil pro
rouhání jeho, a rozhněvav se mnohé zmor-
doval ze synův israelských, Tobiáš pochovával
těla jich. * To když pověděli králi, kázal ho 22
zabiti a pobrati všecken statek jeho. * Ale 23
Tobiáš se synem svým a s ženou utekl
téměř nah a pokrýval se, neb mnozí milo-
vali ho. * Potom pak po pěti a čtyřidceti 24
dnech zabili jsou krále jeho vlastní synové;
* i navrátil se Tobiáš do svého domu, a ve- 25
škeren statek jeho jest jemu navrácen.

Hlava 2.

Tobiáš 1) na slavnost letnic jísti maje, kázal pozvati nuzných; 2) od jídla vstav, Žida jednoho zabitého skryl a pak pochoval; 3) od sousedů svých pro to posměch snášel; 4) oslepl; 5) od Achiachara opatrován; 6) cizích věcí žádostiv nebyl; 7) i od své ženy posměchy snášel.

Potom pak když přišel den hodu božího,
2 a oběd dobrý učiněn v domě Tobiášově, * řekl
synu svému: Jdi a přiveď některého z poko-
lení našeho, bohabojného, ať hodují s námi.

---

vaje, a dával jsem je kněžím synům Aronovým na oltář;

7. ze všech úrod první desátek dával jsem synům Aronovým, služby konajícím v Jerusalemě; druhý pak desátek prodával jsem, a chodě do Jerusalema vynakládal jsem jej *tam* každého roku;

8. a třetí dával jsem těm, kterýmž náleželo, jakž mi přikázala Debora matka otce mého; nebo sirotek pozůstal jsem po otci svém.

9. A když jsem přišel k věku mužskému (Ř. učiněn jsem muž), pojal jsem Annu za manželku z rodiny naší (Ř. ze semene rodiny) a zplodil jsem z ní Tobiáše.

10. Když pak zajat jsem byl do Ninive,

11. a všickni bratří moji, a kteříž z mého pokolení byli, jedli pokrmy (Ř. z chlebů) pohanské,

12. já zdržoval jsem se (Ř. duši svou), abych nejedl;

13. nebo jsem pamatoval na Boha z celé duše své.

14. I dal *mi* Nejvyšší milost a příjemnost (Ř. způsob) před Salmanasarem, abych byl jeho kuchmistrem.

15. Potom vypraviv se do medské země,

16. dal jsem (Ř. složil jsem) schovati Gabaelovi bratru Gabriovu v Ragesu medském deset hřiven stříbra.

17. Když pak umřel Salmanasar, kraloval Sennacherib syn jeho místo něho,

18. jehožto věci (Ř. cesty) poněvadž znepokojené (nestálé) byly, nemohl jsem více vypraviti se do medské země:

19. za dnův, pravím, Salmanasarových milosrdenství mnohá činil jsem bratřím svým:

20. chléb svůj (Ř. chleby své) dával jsem lačným a roucha svá nahým, a viděl-li jsem koho z národu svého mrtvého a vyvrženého ke zdi v Ninive, pochoval jsem jej.

21. Nad to zamordoval-li koho Sennacherib král, když utíkaje navrátil (Ř. přijel) se z Judstva, kradí (ukradna) pochoval jsem jej [mnohé zajisté zhubil v prchlivosti své]. A když vyhledávána byla od krále těla jejich, nebyla nalezena.

22. Vypraviv se pak jeden z Ninivetských, oznámil králi o mně, že pochovávám je, i schoval jsem se. Zvěděv pak, že mne hledají usmrtiti, *a* boje se, *jinam* jsem ustoupil.

23. I rozchvátán jest všecken statek můj, aniž mi co pozůstalo, kromě Anny ženy mé a Tobiáše syna mého.

24. Ale neminulo padesáte pěti dnův, že jej zabili dva synové jeho a utekli na hory Ararat. (Gen. 8, 4.) I kraloval Assarhaddon (Ř. Acherdon, J. Serchaddon) syn jeho místo něho, kterýž ustanovil Achiachara, syna bratra mého Anaele, nade vším vládařstvím (Ř. počtem) otce svého a nade vší správou.

25. I prosil Achiachar za mne. Protož navrátil jsem se do Ninive [byl zajisté Achiachar nalévač a tajemník a správce i výběrčí (počtu přijímač), jehož ustanovil Assarhaddon druhým (Ř. z druhé) po sobě. Byl pak on syn bratra mého (z bratra mého *pošlý* strýc)].

26. A když jsem se vrátil do domu svého, navrácena jest mi Anna manželka má a Tobiáš syn můj (t. ačkoli utíkaje, ženy a syna v Ninive jsem nechati musil, avšak navrátiv se, zase jsem je ve zdraví našel).

Hlava 2.

1. V slavnost letniční, jenž jest svátek (Ř. svatá) sedmi téhodnův, připraven mi byl oběd výborný. A posadiv se k jídlu a vida hojnost pokrmův řekl jsem synu svému: Jdi, přiveď kohokoli nalezneš z bratří našich nuzného, kterýž pamětliv jest Pána, a ai, počkám na tě.

2. Kterýžto přišed řekl: Otče, jeden z pokolení našeho zaškrcený vyvržen jest na náměstí.

3 * A když byl odšel, vrátiv se pověděl otci
svému, že jeden ze synův israelských zabitý
leží na ulici. Tedy hned vstav rychle ze zá-
stolí nechav oběda, lačen jsa k tomu tělu
4 mrtvému přiběhl, * a vzav je na se nesl
do domu svého tajně, aby, kdyžby slunce
5 zašlo za horu, opatrně pochoval je. * A když
tajně choval u sebe tělo zabité, jedl jest
6 chléb s pláčem a bázní, * pomně na onu řeč,
kterouž mluvil Pán Bůh skrze Amosa pro-
roka: Dnové svátkův vašich obrátí se v pláč
7 a v kvílení. * A když slunce zašlo, šel a po-
8 choval ho. * Tedy trestali ho všickni přátelé
jeho řkouce: Již pro takovou věc rozkázal
byl král, aby tě zabili, a ledva ušel smrti a
9 opět pochováváš mrtvé. * Ale Tobiáš více se
Boha boje nežli krále bral těla zabitá a tajně
choval v domě svém, a o půl noci pochovával
10 je. * To tak když činil, přihodilo se, že jeden
den Tobiáš pochovával těla mrtvá i ustál byl,
a domu přišed podlé stěny sebou vrh usnul.
11 * A v tom usnutí lejna vlaštovčí horká jemu
v oči z hnízda upadla, tak že ihned oslnul.
12 * A toto pokušení proto naň dopustil Bůh,
aby potomním lidem dán byl příklad trpěli-
13 vosti jako i svatého Joba. * Nebo ačkoli hned
od svého dětinství vždy se Pána Boha bál a
přikázaní jeho zachovázal; však proto ne-
zarmoutil se z toho, že naň rána slepoty
přišla; * ale nepohnutelný v bázni boží trval, 14
děkuje Pánu Bohu ze všeho po všecky dny
života svého. * Nebo jako svatému Jobovi po- 15
smívali se králové utrhajíce jemu; tak tomuto
rodičové a příbuzní jeho, dobrému posmívali
se životu jeho řkouce: * Kdeže naděje tvá, 16
pro kterou jsi almužny dával a mrtvé pocho-
vával? * Ale Tobiáš žehral jim řka: Nemluvte 17
tak; * nebo synové svatých lidí jsme a očeká- 18
váme onoho života, kterýž Bůh dá těm, ježto
víry své nikdy nezrušují k němu. * Za tím 19
Anna manželka Tobiášova na každý den
chodila tkat plátna, a což mohla rukama svý-
ma vydělati, živnost přinášela. * I přihodilo se, 20
že kozelce přinesla domů; * kteréhožto když 21
uslyšel Tobiáš, an bečí, řekl: Hleďte, ať
není kradený! Dejte jej zase, čí jest; neboť
nesluší nám ani jísti, ani dotýkati se něčeho
kradeného. * K tomu žena jeho odpověděla 22
rozhněvavši se a řekla: Zjevněť naděje tvá
zmařena a almužny tvé již se nyní okázaly.
* Těmi slovy i jinými rmoutila ho. 23

Hlava 3.

Tobiáš 1) v protivenství svém k Bohu se obrátiv, vyznává a) jej býti spravedliva, b) sebe pak i s předky svými hříšna; 2) Sara dcera Raguelova tolikéž pohanění snášević, Bohu se modlila, a) buď aby ji ze světa vytrhl, b) aneb pohanění odňal; 3) Bůh obou dvou modlitby vyslyšel.

Tedy Tobiáš vzdechl a jal se modliti
2 s pláčem řka: * Spravedlivý jsi Hospodine a
všickni soudové tvoji praví jsou, cesty tvé
všeckny jsou milosrdenství, pravda a soud.
* A nyní Pane Bože rozpomeň se na mne a 3
nemsti se nad hříchy mými, aniž zpomínej na
hříchy mé aneb rodičův mých. * Nebo jsme 4
neposlouchali tvých přikázaní; protož dáni

---

3. Tedy já prvé nežli jsem *čeho* okusil, zchopiv se vnesl jsem jej do jednoho domu, dokudžby slunce nezapadlo.

4. Potom navrátiv se, umyl jsem se a jedl jsem chléb svůj se zámutkem,

5. rozpomínaje se na proroctví Amosovo (8, 10.), jakož řekl:

6. Obrátí se slavnosti vaše v kvílení a všecka veselí vaše v naříkání. I plakal jsem.

7. A když zapadlo slunce, šel jsem, a vykopav *hrob* pochoval jsem jej.

8. Sousedé (Ř. bližní) pak posmívali se řkouce: Ještě se tento nebojí zabití pro skutek takový; již byl *prvé* utekl, a ai, zase mrtvé pochovává.

9. Tedy v tutouž noc ležel jsem jsa nečistý (t. protože jsem se mrtvých dotýkal; což že poskvrňovalo člověka, viz toho příklad Num. 9, 6.) u zdi v placu (na dvoře) a tvář má nebyla přikryta, aniž jsem věděl, že vrabčata jsou na té zdi.

10. A když oči mé otevřené byly, utrousila vrabčata teplého *lejna* do očí mých; i udělalo se bělmo na očích mých. A ačkoli jsem chodil k lékařům, však mi neprospěli. Ale Achiachar choval mne, dokudž jsem se neodebral do Elynoisu.

11. Anna pak manželka má s ženským dílem se obírala;

12. *kteréžto* když posílala pánům, dávali jí i oni mzdu, přidávajíce i kozelce.

13. Když pak přišel ke mně, počal bečeti. I řekl jsem jí: Odkudžto kozlík? není-liž kradený? Navratiž jej pánům *jeho*, neboť nesluší jísti kradeného. Kteréžto řekla: Darem přidán jest mi na mzdu. Avšak nevěřil jsem jí, ale kázal jsem jej vrátiti pánům *jeho*, a rozhněval (začervenal) jsem se na ni.

14. Kterážto odpověděvši mi řekla: (Podobně Job 2, 9.) Kdež jsou almužny tvé a spravedlnosti tvé? Teď hle všeho toho viděti *užitek* při tobě (Ř. známé všecko s tebou).

Hlava 3.

1. Protož zarmoucen jsa plakal jsem a modlil jsem se s bolestí řka:

2. Spravedlivý jsi, Pane, a všickni skutkové tvoji i všecky cesty tvé *jsou* milosrdenství a pravda. Soudem zajisté pravým a spravedlivým ty soudíš na věky.

3. Pomniž na mne a vzezřiž na mne, a nemstiž nade mnou pro hříchy mé a poblouzení má i otcův mých, kteříž hřešili před tebou.

4. Nebo neposlouchali přikázaní tvých; pročež

jsme u vězení a rozptýlení i v smrt, i v roz-
právku a pohanění všem národům, mezi kte-
5 rýmižto rozptýlil jsi nás. * A nyní Pane velicít
jsou soudové tvoji; neb jsme nečinili vedlé
přikázaní tvých a nechodili jsme upřímě před
6 tebou. * Protož nyní, milý Pane, vedlé vůle tvé
učiniž se mnou milosrdí a kaž v pokoji vzíti
ducha mého; lépetě mi zajisté umříti, nežli
7 živu býti. * Téhož dne také přihodilo se, že
Sara dcera Raguelova v městě medském, i ona
také slyšela pohanění od děvky jedné otce
8 svého, * že vdána byla za sedm mužův a ďábel
jmenem Asmodeus zdávil je ihned, jakž brzo
9 vešli k ní. * A protož když za to hanění ká-
rala tu děvku, odpověděla jí řkouc: Ať více
neuzříme z tebe syna ani dcery na zemi, vra-
10 žednice mužův svých! * Zdali i mne chceš za-
mordovati, jakož jsi zamordovala sedm mužův?
To Sara uslyševši vstala a šla do svrchního
pokojíka domu svého a tři dni a tři noci ne-
11 jedla ani nepila; * ale na modlitbě trvajíc
s pláčem prosila Boha, aby od toho pohanění
12 byla osvobozena. * I stalo se dne třetího, když
13 dokonala modlitbu chválící Boha, * i řekla:
Požehnané jest jmeno tvé, Bože otcův našich,
kterýžto, když rozhněváš se, milosrdenství
učiniš a v čas zarmoucení hříchy odpouštíš
14 těm, kteříž volají k tobě. * K tobě Pane Bože
tvář svou obracuji, k tobě očí mých pozdvi-
huji * a prosím, milý Pane, aby z pohanění 15
tohoto vysvobodil mne, aneb zajisté ze světa
pojmi mne. * Ty víš Pane Bože, žeť jsem 16
nikda muže nepožádala, ale čistou duši jsem
zachovala tobě ode všeliké zlé žádosti. * Nikda 17
jsem se nepřitovaryšila těm, ježto hrají, aniž
jsem měla spolku s těmi, kteříž v lehkostech
chodí. * Muže pak s bázní tvou a ne s chlip- 18
ností přivolila jsem pojíti; * protož aneb já 19
jsem byla nehodna jich, aneb snad oni mne
důstojni nebyli, nebo snad muži jinému za-
choval jsi mne. * Neníť zajisté na moci člo- 20
věčí rada tvá; * ale totoť má za jistotu míti 21
každý, kdož tobě slouží, že život jeho, ač
zkušený bude, odplatu vezme, a bude-li v zá-
mutku, zproštěn bude, a pakli bude v kázni,
k milosrdenství tvému slušně bude přiveden.
* Neb ty nekocháš se v zatracení našem; nebo 22
po bouři činíš utěšení, a po pláči a kvílení
potěšení vléváš. * Budiž jmeno tvé, Pane Bože 23
israelský, požehnáno na věky! * V ten čas 24
uslyšána jest modlitba obou dvou, Tobiáše a
Sary před obličejem slávy nejsvětějšího Boha;
* a poslán jest anděl boží Rafael, aby uzdravil 25
oba dva, jichžto v jeden a týž čas modlitby
obou před obličejem božím ohlášeny byly.

---

vydal jsi nás v roztrhání a v zajetí, i na smrt a v přísloví posměšné (Ř. utrhání) všechněm, mezi nimiž rozptýleni jsme.

5. Protož nyní *jakž* mnozí jsou soudové tvoji a praví, *tak* se mnou učiň pro hříchy mé i otcuv mých; poněvadž jsme nevykonávali přikázaní tvých [nebo nechodili jsme v pravdě před tebou].

6. Nyní tedy podlé líbezné vule (Ř. líbeznosti před tebou) učiň se mnou, rozkaž vzíti ducha mého, abych rozdělen jsa obrácen byl v zemi, poněvadž mi jest užitečněji umříti, nežli živu býti; nebo utrhání lživá slyšel jsem a zámutek veliký obklíčil mne (Ř. jest ve mně). Rozkažiž, abych již zproštěn byl trápení (Ř. mučení) tohoto *a přišel* k věčnému místu; neodvracujž tváři své ode mne.

7. V tentýž den přihodilo se dceři Raguelově Saře v Ekbataně *městě* medském, že i jí utrháno bylo od děvek otce jejího;

8. [nebo vdaná byla za sedm mužů, ale Asmodeus, zlé ďábelství, zbilo je, prvé nežli se sešli s ní, jakž *bývá* s ženami].

9. Říkali zajisté jí: Což nerozumíš, že jsi podávila muže své?

10. Již jsi sedm mužův měla, a ani po jednom z nich jmena nemáš.

11. Pročež nás mrskáš (biješ) pro ně, poněvadž zemřeli? Táhniž za nimi, abychom neviděli syna tvého nebo dcery na věky.

12. To slyševši zarmoutila se náramně, tak že zaškrtiti se *myslila*. Ale řekla: Jedinkou mne má otec, učiním-li to, útržku míti bude a šediny (Ř. starost) jeho sprovodím s bolestí do hrobu.

13. Potom modlila se u okna a řekla:

14. Požehnaný jsi, Pane Bože můj, a požehnané jmeno slávy tvé svaté a cti hodné až na věky. Dobrořečtež tě všickni skutkové tvoji až na věky.

15. Nyní tedy, Pane, oči své a tvář svou obrátila (Ř. dala) jsem k tobě

16. říkajíc, aby vyprostil mne ze země a abych neslyšela více utrhání.

17. Ty víš, Pane, že jsem čista ode všelikého hříchu mužského,

18. a neposkvrnila jsem jmena svého ani jmena otce svého v zemi zajetí svého.

19. Jednorozenou mne má otec můj, aniž má synáčka, jenžby byl dědicem jeho,

20. ani přítele (Ř. bratra) blízkého, aniž má syna, jehož bych byla manželkou (Ř. jemuž bych se dochovala za ženu).

21. Již mi zahynulo sedm *mužů*, k čemuž mám déle živa býti?

22. Protož jestližeť se nevidí zabiti mne,

23. přikažiž, vzhlédna na mne, a smiluje se nade mnou, abych neslýchala více utrhání.

24. Vyslyšána jest modlitba obou dvou před obličejem slávy velikého Boha;

25. a poslán jest Rafael, aby uzdravil oba dva: Tobiášovi aby sloupil bělmo, a Saru Raguelovu dceru dal Tobiášovi, synu Tobiášovu za manželku, a svázal Asmodea, to zlé ďábelství; poněvadž Tobiášovi připadalo, aby dědičně jí obdržel. V tentýž čas navrátiv se Tobiáš všel do domu svého, a Sara dcera Raguelova sešla s horního pokoje svého.

Hlava 4.

Tobiáš stroje se umříti, syna svého povolal a napomenutí jemu učinil, aby 1) matku v poctivosti měl, 2) pobožnosti pilen byl, 3) skutky milosrdenství činil, 4) smilství se vystříhal, 5) manželku z národu svého pojal, 6) mzdy nezadržoval, 7) bližním neškodil, 8) opilství se varoval, 9) podlé rady všecko dělal, 10) Pánu Bohu chvály a modlitby obětoval, 11) chudobou v pobožnosti sobě nepřekážel.

I když Tobiáš nadál se, že jest modlitba
jeho uslyšena, aby měl umříti, povolal k sobě
2 Tobiáše syna svého * a řekl mu: Slyš synu
můj rady mé a slovo úst mých a je v srdci
3 tvém jakožto silná založení zakládej. * Když
Pán Bůh vezme duši mou, pochováš tělo mé
a v poctivosti budeš míti matku svou po
4 všecky dny života jejího. * A to vždy na pa-
měti měj, jaká a kterak mnohá nebezpečen-
5 ství trpěla v životě svém pro tě. * A když i
ona doplní čas života svého, pochovej ji podlé
6 mne. * Ve všech pak dnech tvých na mysli
své měj Pána Boha a varuj se, aby nikdy
nesvolil hříchu, a skrze to přestoupil přiká-
7 zaní Boha našeho. * Ze statku svého dávej
almužny a neodvracuj tváři své od chudého;
neb tak se stane, že i od tebe nebudeť odvrá-
8 cena tvář boží. * Jak nejvíce můžeš, tak buď
9 milosrden. * Budeš-li míti mnoho, dávej hoj-
něji, a pakli budeš míti málo, také i z mála
rád uděluj; * nebo skrze to odplatu dobrou 10
shromažďuješ sobě ke dni potřebnosti své.
* Nebo almužna od všelikého hříchu i od smrti 11
zprošťuje a nedopustí duši jíti do temnosti.
* Doufání zajisté veliké bude almužna před 12
tváří boží všem, kteříž ji činí. * Vystříhej se 13
pilně synu můj od všelikého smilstva, a krom
manželky své nikdy se nedopouštěj poznati
hříchu. * Pýše nikda nedopouštěj, aby opa- 14
novala v tvém smyslu aneb v tvém slově;
nebtě v ní počátek vzalo všeliké zatracení.
* Kdožby koli u tebe něco dělal, ihned mu 15
dej mzdu, a mzda dělníka tvého ať nikoli
nezůstává u tebe. * Cožby nechtěl, aby tobě 16
jiní činili, téhož ty nečiň jiným. * Chléb svůj 17
s chudými a lačnými vždy jez a rouchem
svým přiodívej nahé. * Chléb svůj a víno dá- 18
vej při pohřbu spravedlivého a nejez ho, ani
pij s hříšníky. * Radu svou vždy beř od mou- 19
drého. * Po všeliký čas chval Pána Boha a 20

Hlava 4.

1. V ten den zpomenul Tobiáš na peníze, kteréž byl dal (Ř. složil) schovati Gabaelovi v Ragesu *městě* medském,

2. a řekl sám u sebe: Já žádal jsem *sobě* smrti, proč nepovolám Tobiáše syna svého, abych jemu oznámil, prvé nežli bych umřel? Pročež zavolav ho řekl:

3. Synáčku, když umru, pochovej mne, a neměj v nevážnosti matky své, cti ji po všecky dny života svého a čiň, což se jí líbí, aniž ji zarmucuj.

4. Pomni, synáčku, že mnohá nebezpečenství trpěla (Ř. viděla) pro tebe, *když's byl* v životě.

5. Když umře, pochovejž ji podlé mne v jednom hrobě.

6. Po všecky dny, synáčku, na Pána Boha našeho pamatuj, a zumyslně nehřeš a nepřestupuj přikázaní jeho, ale spravedlnost čiň po všecky dny života svého a nechoď cestami nepravosti. Nebo když budeš činiti právě (Ř. pravdu), šťastně se dařiti bude (Ř. štěstí bude) v skutcích tvých i všechněm činícím spravedlnost.

7. Ze statku svého dávej (Ř. čiň; tak níž) almužnu, a nechť nezávidí oko tvé, když dávati budeš almužnu, neodvracuj tváři své od žádného chudého, a neodvrátíť se od tebe tvář boží.

8. Jakž mnoho míti budeš, *tak* dávej z toho almužnu;

9. jestliže málo míti budeš, z toho mála nestrachuj se dávati almužny;

10. poklad zajisté dobrý skládáš sobě ke dni potřeby.

11. Nebo almužna od smrti vysvobozuje, aniž dopouští vjíti do temností;

12. dar zajisté výborný jest almužna všechněm dávajícím ji před odličejem Nejvyššího.

13. Vystříhej se pilně, synáčku, všelikého smilstva a ženu *hned* nejprvé pojmi ze semene otcův svých, aniž pojímej ženy cizozemky, kterážby nebyla z pokolení otce tvého. Nebo synové proroků jsme; Noe, Abraham, Isak a Jakub, oniť *jsou* otcové naši od věkův. Pomni synáčku, že tito všickni pojímali ženy z bratří svých a požehnání měli v dětech svých, jejichž símě dědičně obdrží zemi.

14. Protož nyní, synáčku, miluj bratří své a nepohrdej pyšně v srdci svém bratřími (Ř. od bratří svých) svými a syny i dcerami lidu svého, aby neměl vzíti sobě z nich manželky; nebo pýchy přidrží se zahynutí (Ř. v pýše zahynutí) a nepokoj mnohý a vzteklosti (J. neužitečnosti, tak hned), snížení (Ř. umenšení) a nouze veliká; vzteklost zajisté jest matka hladu.

15. Mzda žádného člověka, kterýžby dělal tobě, nezůstávej u tebe, ale zaplať jemu hned. A budeš-li sloužiti Bohu, odplaceno bude tobě.

16. Opatrně se měj synáčku ve všech skutcích svých a buď vycvičený ve všelikém obcování svém. A čehož nenávidíš, žádnému nečiň. Vína do opilství nepij, a nechť nechodí s tebou opilství na cestu tvou.

17. Chleba svého udílej lačnému a roucha svého nahým. Ze všeho toho, čehož máš hojnost, dávej almužnu, a nechť nezávidí oko tvé, když dáváš almužnu.

18. Dávej štědře chléb svůj při pohřbu (Ř. vylij chleby své na hrob) spravedlivých a nedávej *ho* hříšníkům.

19. Rady u každého opatrného hledej a nepohrdej žádnou radou užitečnou.

20. Všelikého pak času dobrořeč Pánu *Bohu* a žádej od něho, aby cesty tvé přímé byly, a všecky

pros jeho, ať cesty tvé spravuje, a všecky
21 rady tvé ať v něm zůstávají. * Oznamuji také
tobě synu můj, že jsem dal deset hřiven stří-
bra, když jsi ještě byl nemluvňátkem, Gabe-
lovi v Ragesu městě medském, a list jeho
22 aneb zápis mám u sebe; * a protož postarej
se, kterakby k němu dojda vzal od něho
prvé řečený počet stříbra a navrátil jemu
list jeho. * Neboj se můj synu; ačkoli chudý 23
život vedeme, ale mnoho dobrého míti bu-
deme, jestliže se báti budeme Pána Boha a
jestliže varovati se budeme každého hříchu a
budeme-li dobře činiti.

Hlava 5.

I. Tobiáš mladý ohlásiv se otci v poslušenství a vzav od něho zápis, 1) hledal tovaryše do Ragesu, nalezl Rafaele, 2) k otci svému jej přivedl. 3) Otec vyptav se na rod Rafaelův, 4) a omluviv se jemu, 5) smlouvu s ním o mzdu učinil, 6) syna svého s ním na cestu vypravil. II. Matka pro odchod syna svého plácící od Tobiáše potěšena.

Tedy odpověděl Tobiáš otci svému řka:
Všecky věci, které jsi mi přikázal, učiním
2 otče, * ale kterak doptám se stříbra toho, nevím.
On o mně nic neví, a já jeho také neznám.
Které znamení dám mu? Ale ani cesty, kudy-
3 bych tam měl jíti, neznám. * Tehdy otec jeho
odpověděl a řekl: List zajisté jeho u sebe
mám, kterýžto když jemu okážeš, ihned
4 navrátí peníze. * Ale vyjda nyní poptej sobě
nějakého věrného muže, ježtoby s tebou šel
z nájmu, aby dokavadž jsem ještě živ, vzal
5 to stříbro. * Tedy vyšed Tobiáš nalezl mlá-
dence krásného, an podpásav se stojí, a
6 jako hotového jíti na cestu. * A nevěda žeby
anděl boží byl, pozdravil ho a řekl: Odkud
7 tebe máme dobrý mládenče? * A on odpově-
děl: Ze synův israelských jsem jeden. Vece
jemu Tobiáš: Znáš-li cestu, kteráž vede do
8 Ragesu města medského? * Jemužto odpo-
věděl: I já znám a po těch cestách často jsem
chodil, a bydlel jsem u Gabele bratra našeho,
kterýž bydlí v Ragesu městě Medských, kte-
réžto položeno jest na hoře Ekbatana. * Je- 9
mužto Tobiáš vece: Počkej na mne tuto ma-
ličko, prosím, až půjdu a povím tyto věci
otci mému. * I všed Tobiáš pověděl jest všecky 10
tyto věci otci svému, kterýmžto podiviv se
otec prosil, aby všel k němu. * I všel jest 11
k němu a pozdravil ho řka: Radost budiž
tobě vždycky.* Vece Tobiáš: Jakátě mi radost, 12
poněvadž v temnostech sedím a světla nebeského
nevidím? * Jemužto vece mládenec: Mějž silnou 13
naději, že tudiž vskoře budeš uzdraven od Pána
Boha. * I vece mu Tobiáš: Budeš-li moci do- 14
vesti syna mého ke Gabelovi do Ragesu
města medského? A když se navrátíš, za-
platím tobě mzdu tvou. * I řekl mu anděl: 15
Jáť dovedu ho i zase zdráva k tobě přivedu.

---

stezky tvé i předsevzetí tvá dobře se podařila. Nebo žádný národ nemá rady, ale sám Pán dává všecky dobré věci, a kohož chce snižuje, jak chce. Protož nyní synáčku pomni na přikázaní má, a nechať nebývají vymazána ze srdce tvého.

21. Takéť již oznamuji o desíti hřivnách stříbra, kteréž jsem dal schovati (Ř. složil) Gabaelovi synu Gabriovu v Ragesu *městě* medském.

22. A nebojž se, synáčku, že jsme ochudli: hojně máš, bojíš-li se Boha, a odstupuje od všelikého hříchu, budeš-li činiti líbeznou vůli jeho (Ř. líbeznost před obličejem jeho).

Hlava 5.

1. Tedy opovídaje Tobiáš řekl: Otče, učiním všecko, což jsi mi přikázal.

2. Ale jak budu moci vzíti peníze, poněvadž ho (t. Gabaele) neznám?

3. I dal jemu otec zápis a řekl mu:

4. Pohledej sobě člověka, kterýžby šel s tebou, a dám jemu mzdu, dokudž jsem živ, a jdi vezmi ty peníze.

5. Protož odšed hledat člověka našel Rafaele, kterýž byl anděl;

6. ale *Tobiáš* nevěděl. I řekl jemu: Mohl-liby jíti se mnou do Ragesu *města* medského a jsi-li povědom těch míst?

7. Jemuž řekl anděl: Půjdu s tebou, nebo u Gabaele bratra našeho býval jsem.

8. I řekl jemu Tobiáš: Počkej na mne, až povím otci svému. Kterýžto řekl: Jdi a neprodlévej.

9. A všed *do domu* řekl otci: Ai, nalezl jsem, kdoby šel se mnou. On pak řekl: Zavolej ho ke mně, abych přezvěděl, z kterého jest pokolení, a jestli věrný, aby šel s tebou. I zavolal ho.

10. Tedy všel a pozdravili se vespolek.

11. I řekl jemu Tobiáš: Bratře, z kterého pokolení a z které rodiny jsi ty? Oznam mi.

12. Kterýžto řekl: Pokolení-li a rodiny hledáš, čili posla (Ř. nájemníka), kterýžby šel se synem tvým? Dí jemu Tobiáš: Chci, bratře, zvěděti o rodu tvém a jmeně.

13. On pak řekl: Já jsem z rodu Azariáše a Ananiáše toho velikého a bratra tvého.

14. I řekl Tobiáš: Zdráv přicházel, bratře!

15. ale nehněvej se na mne, že jsem chtěl o pokolení a rodu tvém vyzvěděti. Ty jsi bratr můj z poctivého (Ř. pěkného) a dobrého rodu. Známť *já* Ananiáše i Jonatana syny Samáše onoho velikého; neb jsme chodívali spolu do Jerusalema klaněť se *Pánu* nosíce prvotiny a desátky úrod. A *oni* nepobloudili pobloužením bratří našich. Z kmene znamenitého (Ř. z kořene velikého) jsi bratře. Ale pověz, jakouť mám mzdu dáti? *Dámť* drachmu na den a jiné potřeby, jako i synu svému, a ještě přidám nad mzdu, jestliže se ve zdraví navrátíte. I smluvili se tak.

16 * Jemužto Tobiáš odpověděl: Prosím tebe,
pověz mi, z které jsi ty čeledi aneb z kte-
17 rého pokolení. * Jemužto anděl Rafael odpo-
věděl: Na rod-li se ptáš posla, čili toliko na
18 posla, kterýžby šel se synem tvým? * Ale
abych snad starostliva tebe neučinil: jáť jsem
19 Azariáš Ananiáše velikého syn. * Odpověděl
Tobiáš: Z velikého jsi ty rodu; ale prosím
nehněvej se, že jsem chtěl zvěděti rod tvůj.
20 * Tedy vece mu anděl: Jáť ve zdraví povedu
syna tvého tam a zase zdráva tobě přivedu.
21 * A Tobiáš odpověděv vece: Jdětež šťastně,
Pán budiž s vámi a anděl jeho provodiž vás!
22 * Tedy připravivše všecky věci, kteréž měli
nésti s sebou na cestu, požehnav Tobiáš otce
svého i matku svou, i šla jsta oba spolu.
* A když šla, jala se máti jeho plakati a říci: 23
Hůl podpory starosti naší vzal jsi a poslal
jsi od nás. * Nestálotě to stříbro zaň, pro 24
kteréž jsi ho poslal. * Dostitě nám bylo na 25
naší chudobě, a za bohatství jsme to
počítali, že jsme viděli syna našeho před
sebou. * I řekl jí Tobiáš: Neplačiž, zdráv 26
přijde syn náš tam a zdráv navrátí se k nám
a oči tvé uzříť jej. * Věřím tomu zajisté, že 27
anděl dobrý provodí ho a spůsobí dobře vše-
cky věci, kteréž bude míti činiti, tak že s ra-
dostí navrátí se k nám. * To uslyševši přestala 28
matka plakati i ukojila se.

Hlava 6.

I. Tobiáš s Rafaelem k řece Tigrisu přišed a rybu, kteráž z řeky vyskočila, z rozkazu Rafaelova lapiv, ji roztrhl, srdce, jatra a žluč z ní schoval, a k čemuby toho užiti měl, ukazuje. II. Rafael napomíná ho, aby sobě Saru dceru Raguelovu za manželku pojal, a že jemu dána bude v doufání ho ustanovuje i jakby ďábelství od ní zapuzeno býti mělo, jemu naučení dává.

I bral se jest Tobiáš a psík za ním bě-
žel, i zůstal prvním noclehem u řeky Tigri-
2 su. * I vyšel, aby sobě umyl nohy; a ai,
ryba veliká připlynula, aby jej pozřela;
3 * jížto se užas Tobiáš zkříkl hlasem velikým
řka: Pane, pomoz mi, neb se obořila na mně
4 ryba! * I vece jemu anděl: Ujmi ji za plytvu
a táhni ji k sobě. To když učinil, vytáhl ji
na sucho a jala se metati před nohama jeho.
5 * Tedy vece jemu anděl: Vykuchej tu rybu
a vyňma srdce její i jatra i žluč schovej u
sebe; nebo ty věci jsou potřebné i k lékařství
6 užitečné. * To když učinil, díl té ryby upekli
a vzali s sebou na cestu, a ostatek nasolili,
což jim mohlo stačiti, dokavadžby nepřišli do
Ragesu města medského. * Tedy Tobiáš 7
otázal se anděla a řekl jemu: Prosím tebe
Azariáši bratře, aby mi pověděl, k čemu se
hodí ty věci z ryby, kteréžs mi kázal scho-
vati? * Odpověděv anděl řekl jemu: Částka 8
srdce rybího, když vložíš na uhlí, dým ten
zahání všecko pokolení ďábelské, buďto od
muže buďto od ženy, tak že více nepřistoupí
k nim; * a žluč hodí se k pomazání očí, na 9
kterýchžby bylo bělmo, a uzdraveny budou.
* I vece jemu Tobiáš: Kde chceš, abychom 10
byli hospodou? * Odpověděv anděl vece: Jestiť 11
zde muž Raguel, příbuzný tvůj i z pokolení
tvého, a tenť má dceru jmenem Saru a nemáť
žádného jiného, ani syna, ani dcery, kromě jí. * To- 12

---

16. Tedy řekl Tobiášovi: Budiž hotov na cestu a jdětež šťastně.

17. I připravil syn jeho, což na cestu potřebí bylo. Kterémužto řekl otec jeho: Jdiž s člověkem tímto; Bůh pak, jenž v nebi přebývá, spravujž cestu vaši a anděl boží jdiž s vámi.

18. I vyšli oba dva, aby šli, a pes mládence s nimi. Plakala pak Anna matka jeho a řekla k Tobiášovi: Proč jsi poslal synáčka našeho? zdaliž není hůl ruky naší, vcházeje i vycházeje před námi?

19. Ó by raději těch peněz nebylo, ale aby do ostatku zavrženy byly místo synáčka našeho. (Ř. Stříbro stříbra aby nepředešlo, ale povrhel synáčkovi našemu aby bylo.)

20. Nebo jakáž nám dána jest živnost (Ř. živu býti) ode Pána, na té dosti máme.

21. I řekl k ní Tobiáš: Nestarej se, sestro! přijdeť ve zdraví a oči tvé uzří jej.

22. Anděl zajisté dobrý půjde s ním, a cestu šťastnou míti bude a navrátí se ve zdraví. I přestala plakati.

Hlava 6.

1. Oni pak jdouce cestou přišli večer k řece Tigrisu a tu nocovali.

2. Mládenec pak odšel, aby se umyl. I vyskočila ryba z řeky

3. a chtěla pozříti mládence.

4. Tedy řekl mu anděl: Popadni tu rybu!

5. A chytiv tu rybu mládenec, povrhl ji na zemi.

6. Jemuž řekl anděl: Roztrhni tu rybu a vezma srdce, játra a žluč, schovej dobře (Ř. polož bezpečně).

7. I učinil mládenec, jakž mu řekl anděl; rybu pak upekše snědli, a šli oba až se přiblížili k Ekbataně.

8. Tedy řekl mládenec andělu: Azariáši bratře, k čemu jest srdce, játra a žluč té ryby?

9. I řekl jemu: Srdce a játra, jestliže koho trápí ďábelství anebo duch zlý, kaď tím před mužem neb ženou, a nebudeť trápen více;

10. žlučí pomaž člověka, kterýž má bělmo na očích, a zhojí se.

11. Když se pak přibližovali k Ragesu,

12. řekl anděl k mládenci: Bratře, dnes zůsta-

bě má se dostati veškeren statek jeho a musíš ji
13 vzíti sobě za manželku.* Protož prosiž za ni otce
14 a dá ji tobě za manželku. * Tedy odpověděl Tobiáš a řekl: Slyším, že měla sedm
mužův a zemřeli; nébrž i to slyším, že ďábel
15 zdávil je. * Protož bojím se, aby snad i mně
téhož se nepřihodilo; a jsa jedinký rodičům
mým uvedlbych s žalostí starost jich do hrobu.
16 * Tedy anděl Rafael vece mu: Slyš mne,
já tobě povím, kteříž jsou ti, ježto nad nimi
17 ďábel má moc. * Ti zajisté, kteříž v manželstvo tak vcházejí, že Boha od sebe i ze své
duše zapuzují, a v své chlipnosti aby měli
tak svobodu jako kůň a mezek, v nichžto
není rozumu; nad takovýmiť ďábel má moc.
* Ale ty, když pojmeš ji a vejda k ní do po- 18
kojíku, za tři dni zdrž se od ní; a nic jiného
nebudeš působiti jedině Bohu modliti se s ní.
* A v tu noc první vrziž na uhlí játra rybí, 19
a zahnáno bude ďábelství; * a v druhou noc 20
připuštěn budeš k spojení svatých praotcův;
* třetí pak noc požehnání nabudeš, aby synové 21
zdraví rodili se z vás bez nedostatku.* A když 22
pomine třetí noc, vezmeš pannu s bázní boží více
pro plod nežli pro chlipnost, aby v semeni
Abrahamově požehnání sobě i synům svým
obdržel.

Hlava 7.

I Tobiáš s Raguelem přišed do Ekbatany 1) do domu Raguelova uveden, 2) s ním se známil, 3) přívětivě a ochotně přijat, 4) Raguele za dceru jeho Saru žádal. II. Raguel připomenuv jemu nejprvé předešlých sedmi zeťů svých smrt, a) dceru svou jemu za manželku dal, b) požehnání jim od Boha žádal, c) smlouvu svadební sepsal, d) Tobiášovi a Saře jiný pokoj připraviti poručil.

I přišli jsou k Raguelovi, a přijal je Ra-
2 guel s radostí. * A pohleděv na Tobiáše Raguel
řekl jest Anně manželce své: Ai, kterak
velmi podobný jest mládenec tento k synovci
3 mému! * A když to pověděl řekl: Odkud jste
mládenci, bratří naši? A oni odpověděli:
Z pokolení Neftalimova jsme, z věznův, kteříž
4 jsou v Ninive. * I vece jim Raguel: Znáte-li
Tobiáše bratra mého? Kteřížto mu řekli:
5 A my známe! * A když mnohé dobré věci
vypravoval o něm, řekl jest anděl k Raguelovi: Tobiáš, na kteréhož se tážeš, jestiť otec
tohoto mládence. * To Raguel uslyšev šíje 6
Tobiášovy se chopil i počal ho celovati, a
drže se jeho šíje s pláčem * řekl: Požehnání 7
budiž tobě synu můj: nebo dobrého a ctného
muže jsi syn. * V tu dobu Anna manželka 8
jeho i Sara také slyšíce tu řeč počaly slzeti.
* A když jsou spolu rozmlouvali, kázal Raguel 9
zabíti skopce a připraviti hody. I když jich

---

neme u Raguele, kterýž také příbuzný tvůj jest. Má pak dceru jedinkou jmenem Saru, budu mluviti o ní, aby tobě dána byla za manželku;

13. neb na tě připadá dědictví její, a ty sám jsi z rodu jejího, a jest děvečka krásná a rozumná.

14. Protož nyní poslechni mne a mluviti budu s otcem jejím. Když se pak navraceti budeme z Ragesu, uděláme svadbu; nebo vím o Raguelovi, že jí nedá muži jinému podlé zákona Mojžíšova, jinak hodenby byl smrti; tobě zajisté náleží vzíti dědictví raději, nežli kterému *jinému* člověku.

15. Tedy řekl mládenec andělu: Azariáši bratře! já jsem slyšel, že ta děvečka vdaná byla za sedm mužův, kteřížto všickni na lůži zemřeli.

16. A otec toliko mne jediného má, a bojím se, abych vejda *k ní* neumřel, jako i onino první; nebo ďábelství miluje ji, kteréž neškodí žádnému, kromě přistupujícím k ní. Nyní tedy bojím se, abych neumřel a nesprovodil života otce svého a matky své s žalostí nade mnou do hrobu jejich. A syna jiného nemají, kterýžby je pochoval.

17. I řekl jemu anděl: Což nepomníš na řeči, kteréž přikázal otec tvůj, aby sobě pojal ženu z rodu svého?

18. Protož nyní poslechni mne bratře, neboť bude tvou manželkou; na ďábelství pak nic nedbej.

19. Této zajisté noci dána bude tobě ona za manželku, a když vejdeš do pokoje, vezmeš uhlí (Ř. popel) ku kadění a vložíš srdce rybí a játra a zakadíš.

20. I učije ďábelství a uteče a nenavrátí se více na věky věkův.

21. Když pak vejdeš k ní, vstaňte oba a volejte k milosrdnému Bohu, i zachová vás a smiluje se.

22. Nebojž se, nebo tobě tato přistrojena byla od věkův, a ty ji vysvobodíš a půjde s tebou. A mám za to, že dítky s ní míti budeš.

23. A jakž Tobiáš uslyšel to, zamiloval ji a duše jeho přilnula k ní velmi. I přišli do Ekbatany.

Hlava 7.

1. I přišli k domu Raguelovu; Sara pak potkavši se s nimi pozdravila jich a oni jí,

2. a uvedla je do domu. Tedy řekl Raguel Edně manželce své: Jak podobný jest mládenec tento Tobiášovi příbuznému (t. sestřenci) mému!

3. A otázal se jich Raguel: Odkud jste, bratří?

4. I řekli mu: Ze synův Neftalimových, zajatých do Ninive.

5. Jimžto řekl: Znáte-li Tobiáše bratra našeho? Oni pak řekli: Známe.

6. I řekl jim: Zdráv-li jest? Kteřížto řekli: I živ jest i zdráv. Tobiáš pak řekl: Jest můj otec.

7. Tedy skočil Raguel a políbiv ho plakal a požehnal ho, řka jemu: Poctivého (Ř. pěkný) jsi a dobrého muže syn. A uslyšev, že Tobiáš přišel o oči své, zarmoutil se a plakal.

8. Edna také manželka jeho i Sara dcera jeho plakaly.

9. I přijali je ochotně, a zabivše skopce (Ř. skopce ovcí) připravili pokrmů množství. Tobiáš pak

10 pobízel, aby sedli za stůl, * řekl Tobiáš: Tu-
toť já dnes nebudu píti ani jísti, až prvé
prosbu mou uslyšíš a až mi slíbíš dáti Saru
11 dceru svou. * To slovo uslyšev Raguel ulekl
se věda, co se bylo přihodilo oněm sedmi
mužům, kteříž vešli k ní; i jal se obávati,
aby i tomuto téhož se nepřihodilo. A když
sám v sobě mysle dlouho pochyboval a nedal
12 žádné odpovědi Tobiášovi, * řekl mu anděl:
Neboj se dáti dcery své jemu; nebo tomuto
bojícímu se Boha usouzena jest za manželku
dcera tvá, a protož jiný nemohl jí míti.
13 * Tedy vece Raguel: Nepochybuji, že Bůh
modlitby mé a slzy propustil před obličej
14 svůj; * věřím také, že i Bůh spůsobil to, že
jste vy přišli ke mně, aby tato spojena byla
příbuznosti své vedlé zákona Mojžíšova; pro-
tož nyní nepochybujž, ale jist buď, že ji
tobě dám. * A ujav pravou ruku dcery své 15
dal ji v pravici Tobiášovu řka: Bůh Abra-
hamův, Bůh Isakův a Bůh Jakobův budiž
s vámi a on sám spojiž vás a naplniž pože-
hnání své nad vámi. * A v tu dobu vzavše list 16
učinili zápis manželstva, * a potom teprv ho- 17
dovali chválíce Boha. * Tedy Raguel povolav 18
k sobě Anny manželky své přikázal jí,
aby připravila jiný zvláštní pokoj; * do ně- 19
hožto když uvedla Saru dceru svou, ona
plakala. * I řekla jí: Silnou naději měj dcero 20
má. Pán nebeský dejž tobě radost za zámutek,
kterýž jsi dříve trpěla.

Hlava 8.

I. Tobiáš všed se Sarou do pokojíka, a) srdce rybí a játra na uhlí vložil, b) ďabelství zapudil, c) Pánu Bohu se modlil, d) od smrti zachován. II. Raguel dověděv se, že Tobiáš živ zůstal, 1) Pána Boha z toho chválil, 2) hrob zametati rozkázal, 3) svadbu Tobiášovi učinil.

A když bylo po večeři, uvedli k ní mlá-
2 dence. * Tedy rozpomenuv se Tobiáš na řeč
andělovu vyňal z tobolky své částku jatr ry-
3 bích a vložil ji na uhlí živé. * A anděl Rafael
ujav ďábla svázal ho na poušti svrchní egypt-
4 ské. * Tedy počal napomínati panny své
Tobiáš a řekl jí: Saro vstaň a modleme se
Pánu Bohu dnes, zítra a po zejtřku; nebo po
tyto tři noci s Pánem Bohem se spojujeme;
a když bude po třetí noci, v našem budeme
manželstvě. * Synové zajisté svatých lidí jsme 5
a nemáme se tak spojiti jako pohané, ježto
neznají Boha. * A vstavše spolu modlili se 6
Bohu snažně, aby zdraví dáno bylo jim. * I řekl 7
Tobiáš: Pane Bože otců našich! chvalte tebe
nebe i země i moře i studnice i řeky i vše-
cka stvoření tvá, kteráž v nich jsou. * Ty jsi 8
stvořil Adama ze země a dal jsi jemu po-
mocnici Evu. * A nyní Pane, ty víš, že ne 9
pro smilstvo pojímám sestru svou za manželku,

řekl Rafaelovi: Azariáši bratře mluv o to, o čem jsi pravil na cestě, a nechť jest dokonána ta věc. I oznámil tu věc Raguelovi.

10. Tedy řekl Raguel Tobiášovi: jez a pij a buď (Ř. sladce buď, tak níž) vesel; toběť náleží dcerku mou vzíti;

11. avšak povím pravdu: dal jsem byl dcerku mou *již* sedmi mužům; a když vešli k ní, zemřeli té noci. Ale nyní buď vesel.

12. Tobiáš pak řekl: Neokusím ničehož zde, dokudž postavice se smlouvy neučiníte se mnou. I řekl Raguel: Vezmiž (Ř. Odnes, tak níž) ji již nyní podlé práva (Ř. soudu), ty jsi bratr její a ona *sestra* tvá.

13. Milosrdný pak Bůh dejž vám prospěch v nejlepších věcech.

14. A když povolal Sary dcery své, přišla k otci svému;

15. kterýžto vzav ruku její dal ji Tobiášovi za manželku a řekl: Ai, podlé zákona Mojžíšova vezmi ji a doveď k otci svému. I požehnal jim.

16. Potom zavolal Edny manželky své, a vzav knížky sepsal zápis a spečetil.

17. I počali jísti.

18. Opět zavolal Raguel Edny manželky své a řekl jí: Sestro, připrav jiný pokoj a uveď ji *tam*.

19. Kterážto učinila, jakž řekl, a uvedši ji tam plakala, a setřevši (Ř. přijavši) slzy dcery své

20. řekla jí: Dobré mysli buď, dcero! Pán nebe i země dejž tobě radost místo zámutku tvého tohoto. Dobré mysli buď, dcero!

Hlava 8.

1. Když pak povečeřeli (Ř. dokonali večeři), uvedli Tobiáše k ní.

2. Kterýžto jda zpomenul na slova Rafaelova, a vzav uhlí (Ř. popele) ku kadění vložil *na né* srdce rybí a játra a zakadil.

3. A když učilo ďábelství to vůni, uteklo se do horních *stran* Egypta, i svázal je anděl.

4. A když zavříni byli oba, vstoupiv Tobiáš na lože řekl: Vstaň, sestro, a pomodleme se, aby se smiloval nad námi Pán.

5. I počal Tobiáš mluviti: Požehnaný jsi Bože otců našich a požehnané jmeno tvé svaté a slavné na věky! Chvaltež tě nebesa i všecka stvoření tvá.

6. Ty jsi učinil Adama a dal jsi mu pomocnici Evu, manželku jeho *za* podporu, z nichž pošlo pokolení lidské (Ř. učiněno jest símě lidí). Ty jsi řekl: Že není dobré, býti člověku samotnému, učiňme mu pomoc podobnou jemu.

7. Nyní tedy, Pane, já ne pro smilství beru sestru svou tuto, ale v upřímnosti (Ř. v pravdě).

8. Rozkažiž smiluje se nade mnou, ať se s ní sstarám. I řekla s ním *Sara:* Amen. A spali oba té noci.

9. Vstav pak Raguel odšel a vykopal hrob řka: Neumřel-li i tento?

ale pro samý toliko plod potomní, v němž
by bylo chváleno jmeno tvé na věky věkův.
10 * Sara také modlila se řkouc: Smiluj se nad
námi, smiluj se nad námi, Pane Bože, a dejž,
11 abychom se oba ve zdraví sstarali. * I stalo
se, když bylo při prvním kuropění, kázal
Raguel zavolati služebníkův svých, a šli s ním
12 spolu, aby vykopali rov.* Domníval se zajisté,
že se jemu též přihodí, jako i jiným sedmi
13 mužům, kteříž vešli k ní. * A když byl rov
připraven, vrátiv se Raguel k manželce své
14 řekl jest jí: * Pošli jednu z děvek svých, ať
zví, umřel-li jest Tobiáš, abych jej přede dnem
15 pochoval. * A ona poslala jednu z děvek svých,
kterážto všedši do pokoje nalezla je živé a
16 zdravé, ani spolu spí. * A navrátivši se po-
věděla dobrou novinu, pro nižto vzdávali
chválu Pánu Bohu Raguel a Anna manželka
17 jeho * řkouce: Chválu vzdáváme tobě, Pane Bože
israelský, že se nepřihodilo nám tak, jakož
18 jsme bojíce se domnívali; * učinil jsi zajisté
s námi milosrdenství své veliké a zahnal jsi
od nás nepřítele ďábla, kterýž nás rmoutil,
* a smiloval jsi se nad dvěma jedinýma. Dejž 19
jim Hospodine, ať pilněji chválí tvou svatou
milost a obětují obět k chvále tvé a k svému
spasení, aby poznali všickni pohané, že jsi ty
sám Bůh nade vší zemí. * To řek ihned kázal 20
Raguel služebníkům svým rov zařítiti prstí,
kterýž byli vykopali, dříve nežli by byl den.
* A manželce své řekl, aby udělala hody sva- 21
debni a připravila všecko, coby bylo při po-
krmích potřebí na cestu. * Dvě také krávě 22
tučné a čtyři skopce kázal zabíti a nastro-
jiti hody všem sousedům svým i všem přá-
telům. * I zavázal jest slibem Raguel Tobiáše, 23
aby pobyl u něho za dva tédny. * A ze všeho 24
zboží, kterýmž vládl Raguel, postoupil polo-
vici Tobiášovi a učinil také tento zápis, aby i
druhá polovice statku pozůstalá po smrti jeho
dostala se v moc Tobiášovi.

Hlava 9.

I. Tobiáš poslal Rafaele ku Gabelovi pro peníze. II. Rafael vzav peníze přijel s Gabelem na svadbu.

Tehdy Tobiáš zavolal k sobě anděla,
kteréhož mněl, že jest člověk, a řekl mu:
Azariáši bratře, prosím, aby poslechl řeči mé.
2 * Bych sebe sama dal tobě za služebníka,
neučiním hodné odměny, ani dosti za tvá do-
3 brodiní; * avšak prosím tebe, aby pojma se-
bou hovada a služebníky bral se ke Gabelovi
do Ragesu města medského, vrať mu list
zápisní jeho a vezmeš od něho peníze, totiž
deset hřiven stříbra, a pros ho, ať přijde na
4 mou svadbu. * Ty zajisté víš, že počítá dny
mne očekávaje otec můj, a jestliže dlíti budu
jedním dnem více, zarmoutí se duše jeho.
* A teď v pravdě vidíš, kterak mne zavázal 5
slibem Raguel, jehož žádosti potupiti nemohu.
* Tedy Rafael pojav s sebou čtyři služebníky 6
Raguelovy a dva velbloudy bral se do Ra-
gesu města medského. A doptav se Gabele,
dal mu zápis jeho a vzal všecky peníze.
* A pověděl mu o Tobiášovi synu Tobiáše 7
starého všecky věci, které se dály, prose ho,
aby s ním šel na svadbu jeho. * A když Gabel 8
povoliv přišel do domu Raguelova, nalezl
Tobiáše, an sedí za stolem; a vstav rychle

---

10. I přišel Raguel do domu svého a řekl Edně manželce své:
11. Pošli jednu z děvek, ať pohledí, živ-li jest, jestliže není, abych jej pochoval, prvé nežby kdo zvěděl (Ř. a žádný ať nezví).
12. I vešla děvka otevřevši dvéře a nalezla oba, ani spí; a vyšedši oznámila jim, že jest živ.
13. Tedy dobrořečil Raguel Bohu řka: Požehnaný jsi Bože všelikým požehnáním čistým a svatým. Dobrořečtež tobě svatí tvoji a všecka stvoření tvá a všickni andělé tvoji, i vyvolení tvoji dobrořečtež tobě po všecky věky!
14. Požehnaný jsi, že jsi obveselil mne, a nestalo se mi, jakž jsem myslil; ale podlé mnohého milosrdenství svého učinil jsi s námi.
15. Požehnaný *jsi*, žes se smiloval nade dvěma jednorozenýma; učiniž jim, Pane, milosrdenství, dokonej život jejich ve zvraví, s potěšením a milosrdenstvím.
16. I rozkázal pacholkům zametati hrob.
17. Po tom jim učinil svadbu za čtrnácte dnů.
18. Přiřkl pak jemu Raguel, prvé než se skonali dnové svadby, s přísahou, že nevyjde on, dokudžby se nevyplnilo těch čtrnácte dnův svadby.
19. Potom pak vezma polovici statku jeho, aby se odebral ve zdraví k otci; a ostatek *vezmeš*, když umru i manželka má.

Hlava 9.

1. I povolal Tobiáš Rafaele
2. a řekl jemu: Azariáši bratře, vezmi s sebou služebníka a dva velbloudy a jeď do Ragesu *města* medského ke Gabaelovi a přines mi peníze a jej přiveď na svadbu, poněvadž přisáhl Raguel, že neodejdu;
3. ačkoli otec můj počítá dny; nebo jestliže prodlévati budu dlouho (Ř. velice), velmi se rmoutiti bude.
4. Tedy jel Rafael a nocoval u Gabaele a dal mu zápis;
5. on pak přinesl pytlíky s pečetmi a dal jemu.
6. Potom ráno vstali spolu a přijeli na svadbu. I požehnal *Gabael* Tobiášovi *a* manželce jeho (Ř. Dobrořečil Tobiáš manželce své).

že zástolí, políbili se vespolek. I zaplakav
9 Gabel dal jemu požehnání * řka: Požehnejž
tebe Pán Bůh israelský; nebo jsi ty syn muže
předobrého, spravedlivého, bohabojného a
10 v almužnách štědrého; * i na manželku tvou
ať jest dáno požehnání, i na rodiče vaše:
11 * abyste viděli syny vaše i syny synův vašich
až do třetího a čtvrtého pokolení, a budiž
símě vaše požehnáno od Boha israelského,
kterýž kraluje na věky věkův. * A když všichni 12
řekli: Staň se tak, přistoupili jsou všickni
k hodování; ale s bázní boží svadební strojili
hody.

Hlava 10.

1) Tobiáš s manželkou svou zarmouceni byli pro syna; 2) Tobiáš mladý Raguele za propuštění žádá; 3) Raguel nemoha déle zdržeti Tobiáše propustil ho i s dcerou svou.

A když tak meškal Tobiáš navrátiti se
domů pro svadbu, pečoval otec jeho Tobiáš
starý řka: I proč tak dlouho mešká přijíti
2 syn můj i zdali jest tam staven? * Snad Gabel
3 umřel a není, kdoby mu dal peníze? * I jal
se teskliti příliš, on i Anna manželka jeho
s ním, i počali oba dva plakati, protože v den
určený nenavrátil se syn jejich k nim.
4 * A zvláště matka jeho bez přestání plakala
řkouc: Běda mně, synu můj, i proč jsme tě
pustili na dalekou cestu, jenž jsi byl světlo
očí našich, hůl starosti naší, potěšení života
5 našeho, naděje potomního rodu našeho. * Všecky
věci v tobě samém majíce neměli jsme
6 tebe pustiti od sebe. * Jížto pravil Tobiáš:
Mlč a nermuť se, zdrávtě syn náš, nebtě
dosti věrný muž, s kterýmž jsme ho poslali.
7 * Ale ona žádným způsobem nemohla se upokojiti;
ale na každý den vybíhajíc hleděla
vůkol a obcházela po cestách, kterýmiž nadála
se, že tudy půjde, aby zdaleka uzřela jeho,
mohlo-liby to býti, kdyby se zase bral.
Raguel pak namlouval zeti svému řka: 8
Pobuď zde, a jáť pošli posla k Tobiášovi
k otci tvému, že jsi zdráv. * Jemužto odpo- 9
věděl Tobiáš: Já vím, že otec můj i matka
má nyní počítají dny a rmoutí se duše jich
v nich. * A když mnohými řečmi prosil Raguel 10
Tobiáše, a on jemu nižádným způsobem nechtěl
svoliti, dal jemu Saru a polovici všeho
statku svého, polovici služebníkův, děvek,
polovici skotů, velbloudův, krav i peněz
mnoho, a zdravého a veselého pustil od sebe
* řka: Anděl boží svatý budiž na cestě vaší 11
a dovediž vás ve zdraví, abyste nalezli všecky
věci pravé u rodičův vašich a abych
pohleděl očima svýma na syny vaše, prvé
nežli umru. * Tedy rodiče ujavše dceru 12
svou Saru políbili ji a propustili, aby
šla, * napomínajíce ji, aby ctila testi své a 13
aby milovala muže svého, čeládku aby spravovala,
dům aby ošetřovala a sebe samu
aby zachovala bez žaloby.

Hlava 10.

1. Otec pak jeho Tobiáš počítal každý den, pročež když se vyplnili dnové cesty a nepřicházeli, řekl Tobiáš: Nejsou-li ale zahanbeni?
2. Neumřel-li ale Gabael a není žádného, ježtoby jemu vydal ty peníze.
3. I rmoutil se velmi. Řekla pak jemu žena: Zahynul synáček, poněvadž tak prodlévá.
4. I počala ho plakati řkouc: Nestojím *již o nic*, můj synu, poněvadž jsem propustila tebe, světlo očí svých.
5. Ale Tobiáš řekl jí: Mlč, nestarej se, zdráv jest.
6. I řekla jemu: Mlč a nesvoď mne, zahynulť jest synáček můj. A vycházela každý den cestou ven, kterouž byli odešli.
7. Ve dne pak chleba nejídala a celé noci nepřestávala plakávati Tobiáše syna svého;
8. až se vyplnilo čtrnácte dní svadby, kteréž *jakž* přisáhl Raguel, měl tam stráviti (Ř. učiniti).
9. Řekl pak Tobiáš Raguelovi: Vyprav mne; nebo otec můj i matka má již nemají naděje, aby mne uzřeli.
10. Jemužto řekl tchán jeho: Zůstaň u mne a já pošli k otci tvému, aby jemu oznámili o vécech tvých (Ř. to, což o tobě).
11. Ale Tobiáš řekl: Nikoli, ale vyprav mne k otci mému.
12. Tedy vstav Raguel, dal jemu Saru manželku jeho a polovici statku, služebníky (Ř. těla), hovada a peníze,
13. a požehnav jich vypravil *je* řka: Dejž vám Bůh prospěch, *mé* dítky, Bůh nebeský, prvé nežli umru.
14. I řekl dceři své: Ctiž tchána (Ř. tchány) a svekruši svou; oniť nyní rodičové tvoji jsou. *Dejž Bůh*, abych slyšel o tobě pověst dobrou. A políbil ji.
15. Edna také řekla Tobiášovi: Bratře milý, navratiž tě *domů* Pán nebeský, a dejž mi viděti dítky své ze Sary dcery mé, abych se veselila před pánem. A ai, dávámť dceru svou k věrné ruce, nezarmucujž jí (Ř. skládám tobě dceru svou na poklad etc.)
16. Zatím bral se Tobiáš dobrořeče Bohu, že dal štěstí cestě jeho. I rozžehnal se s Raguelem a Ednou manželkou jeho.

Hlava 11.

1) Tobiáš přibližuje se k Ninive, a) nechav Saru pozadu b) sám s Rafaelem napřed šel; 2) Rafael jemu připomenul, coby s tou žlučí činiti měl; 3) Tobiáš starý s manželkou svou a) s radostí je přivítal, b) k zraku zase přišel, c) Boha chválil, d) nevěstu svou přivítal, e) svadbu synu svému učinil.

A když zase se navracovali, přišli k Char-
ranu, jenž jest u prostředku cesty proti Ni-
2 nive, jedenáctého dne. * Tedy řekl anděl:
Bratře Tobiáši! víš, kteraks opustil otce
3 svého. * Protož, zdá-liť se, pojďme napřed a
poznenáhlu ať za námi jde čeládka s manžel-
4 kou tvou i s dobytkem. * A když se to líbilo,
aby šli na před, řekl Rafael k Tobiášovi:
Vezmiž sebou žluč rybí, neboť bude potřebná.
I vzal Tobiáš tu žluč a brali se na před.
5 * Matka pak jeho Anna seděla na každý den
u cesty na vrchu hory, s kteréž mohla spa-
6 třiti daleko. * I když s toho místa vyhlédala,
již-liby šel, uzřela je zdaleka a ihned poznala,
že syn její jde, a běžíc domů pověděla muži
7 svému řkouc: Ai, již zde syn tvůj. * I řekl
jest Rafael k Tobiášovi: Jak brzo vejdeš do
domu svého, ihned pomodli se Pánu Bohu
svému a poděkuje jemu, přistoupíš k otci
8 svému a políbíš jej, * a ihned pomažiž oči
jeho touto žlučí rybí, kterouž neseš s sebou.
Věz zajisté, že ihned otevrou se oči jeho a
uzříť světlo nebeské otec tvůj a pohledě na
9 tebe radovati se bude. * Tedy předběhl psík,
kterýž s nimi byl na cestě, nejprv domů, a
jako posel předběh ocasem vrtě radoval se.
10 * Tedy vstav otec slepý, počal chutně jíti
urážeje se v nohy a dav služebníku ruku,
aby jej vedl, vyšel v cestu synu svému,
* a přijav jej políbil ho s manželkou svou 11
a jali se plakati pro radost. * A když po- 12
modlili se Bohu a poděkovali, seděli spolu.
* Tedy vzav Tobiáš žluč rybí, pomazal oči 13
otce svého * a ponechal tak jako téměř za 14
půl hodiny. I počalo bělmo s očí jeho jíti
jako mázdřička vaječná. * A ujav ji Tobiáš 15
strhl s očí jeho a ihned zrak přijal. * I chvá- 16
lili Pána Boha, on i manželka jeho a všickni,
kteříž znali ho. * Tobiáš pak řekl: Chválím 17
tě Pane Bože israelský a děkuji tobě, že jsi
ty mne potrestal a ty jsi mne uzdravil, a ai,
já teď vidím Tobiáše syna svého. * Po sedmi 18
pak dnech přišla i Sara žena syna jeho
i všecka čeleď i dobytek ve zdraví, i vel-
bloudové, i peníze veliké po ženě přineseny
jsou, i také ty peníze, kteréž byl vzal od
Gabele. * I rozprávěl Tobiáš rodičům svým 19
všecka dobrodiní boží, která učinil s ním
skrze tohoto člověka, kterýž ho vedl. * Tedy 20
přišli Achior a Nabat přátelé Tobiášovi ra-
dujíce se s ním ze všech dobrých věcí, kteréž
Bůh učinil při něm. * A za sedm dní hodujíce 21
všickni s radostí velikou veselili se.

Hlava 11.

1. I brali se, až se přiblížili k Ninive.
2. Řekl pak Rafael k Tobiášovi: Víš, bratře, jaks opustil otce svého?
3. Běžme napřed před ženou tvou a připravme dům. A vezmi do ruky žluč rybí.
4. I šli a šel psík za nimi.
5. Anna pak seděla, vůkol hledíc syna svého na cestě, a poznavši že jde, řekla otci jeho:
6. Ai, syn tvůj jde a člověk, kterýž byl šel s ním.
7. Rafael pak řekl: Vím já, Tobiáši, že otevře oči otec tvůj.
8. Protož ty pomaž žlučí touto oči jeho. A když jej svěděti bude, potře *je* a sejma bělmo uzří tě.
9. A vyběhši Anna padla na šíji syna svého a řekla jemu: Uzřelať jsem tě, synáčku, nechť již umru. I plakali oba.
10. Tobiáš pak vyšel ke dveřům a poklesl se. Ale syn jeho přiběhl k němu, a uchytiv otce svého vkropil tu žluč do očí otce svého řka: Doufej, otče! Když ho pak svědělo, potřel očí i sloupilo se s koutků očí jeho bělmo;
11. a uzřev syna svého padl na šíji jeho a plakal.
12. I řekl: Požehnaný jsi Bože a požehnané jmeno tvé na věky, a požehnaní všickni svatí andělé tvoji; potrestav zajisté smilovals se. Nebo ai, vidím Tobiáše syna svého.
13. I všed *do domu* syn jeho raduje se, a zvěstoval otci svému veliké věci, kteréž se staly v zemi medské.
14. Tedy vyšel Tobiáš vstříc nevěstě své, raduje se a dobrořeče Bohu, k bráně ninivetské. I divili se, kteříž jej viděli chodícího, že viděl. Ale Tobiáš vyznával před nimi, že se smiloval nad ním Bůh.
15. A když se přiblížil Tobiáš k Saře nevěstě své, požehnal jí řka: Zdráva přicházela (Vítej), *milá* dcero! Požehnaný Bůh, kterýž tě přivedl k nám, i otec tvůj a matka tvá. I měli radost všickni bratří jeho, kteříž byli v Ninive.
16. V tom přišel Achior a Nabat syn bratra jeho;
17. i učiněna jest svadba Tobiášovi s veselím za sedm dní.

Hlava 12.

1) Tobiáš se synem svým rozmlouvajíce o zaplacení Rafaelovi, umínili jemu polovici dáti toho, což přineseno bylo; 2) Rafael povolav jich, tajně oznámil jim, kdoby byl; 3) Tobiáš se synem svým ulekl se; 4) Rafael je potěšiv a k oslavování Boha napomenuv od nich odšel

Tedy povolal k sobě Tobiáš syna svého
a řekl mu: Co můžeme dáti muži tomuto
2 svatému, kterýž chodil s tebou? * Odpověděv
Tobiáš vece otci svému: Otče, kterou mzdu
dáme jemu, aneb co hodné může býti za jeho
3 dobrodiní. * Mne vedl a zase přivedl ve zdraví,
peníze od Gabele on vzal, ženu mi spůsobil a ďábelství od ní on zahnal, radost
rodičům jejím skrze to učinil, mne od pohlcení ryby vysvobodil a tobě zrak navrátil,
že vidiš světlo nebeské, a všemi dobrými
věcmi skrze něho naplněni jsme. Protož co
4 jemu za to hodného budeme moci dáti? * Ale
prosím tebe, otče můj, aby prosil ho, zdaliby
snad chtěl vzíti polovici všech věcí, kteréž
5 přineseny jsou. * Tedy povolavše ho otec a
syn vedli se s ním na stranu soukromě a
počali ho prositi, aby ráčil vzíti polovici
6 všech věcí, kteréž přinesli. * Tedy pověděl
jim tajně: Chvalte Pána Boha nebeského a
přede všemi živými vyznávejte ho; nebotě
7 učinil s vámi milosrdenství své. * Tajnou věc
zajisté královu tajiti dobřetě; ale skutky
boží oznamovati a vypravovati poctivé a slušné.
8 * Dobrátě modlitba s postem a s almužnou,
více nežli poklady zlaté shromážďovati; * nebo 9
almužna od smrti vysvobozuje a onatě, ježto
čistí hříchy a činí, že člověk nalezá život
věčný; * ale kteříž činí hřích a nepravost, vra- 10
hové jsou své duše. * Protož oznámím vám 11
pravdu a neskryji před vámi tajné řeči. * Když 12
jsi se modlíval s pláčem a pochovával mrtvé,
nechávals oběda svého a tajně choval jsi
mrtvé u sebe ve dne a v noci jsi pochovával
je; ját jsem obětoval modlitby tvé Pánu Bohu.
* A že jsi byl vzácný u Boha, protož potřebí 13
bylo, aby pokušení zkusilo tebe. * A nyní 14
poslal mne Pán Bůh, abych tě uzdravil a
Saru manželku syna tvého od ďábelství vysvobodil; * já zajisté jsem Rafael anděl jeden 15
ze sedmi, kteříž stojíme před Pánem Bohem.
* A když to uslyšeli, ulekli se a třesouce se 16
padli na zemi na tváře své. * I řekl jim anděl: 17
Pokoj vám, nebojte se; * neb když jsem byl 18
s vámi, skrze vůli boží zajisté byl jsem, jeho
chvalte a jemu děkujte. * Zdálo se zajisté 19
vám, že jsem s vámi jedl a pil; ale já pokrmu
a nápoje nevídaného, kterýž od lidí nemůž
vidín býti, požívám. * Protož jižtě čas, abych 20
se navrátil k tomu, kterýž mne poslal; ale vy

Hlava 12.

1. I zavolal Tobiáš Tobiáše syna svého a řekl jemu: Hlediž synu, aby dal mzdu člověku tomu, kterýž chodil s tebou, a musíš mu přidati.

2. Tedy řekl mu Tobiáš: Otče! neublížímť sobě, když dám jemu polovici toho, což jsem přinesl;

3. nebo mne přivedl tobě ve zdraví a ženu mi uzdravil a peníze mé přinesl a tebe též uzdravil. I řekl stařec: Spravedlivě dáno bude jemu.

4. A povolav anděla řekl jemu: Vezmi polovici všech věcí, kteréž jste přinesli, a odejdi ve zdraví.

5. Tedy *anděl* zavolav obou tajně řekl jim: Dobrořečte Bohu a vyznávejte jej, i zvelebujte jej (Ř. velebnost dávejte). Vyznávejte *jej* přede všemi živými za to, což vám učinil. Dobréť jest dobrořečiti Bohu a vyvyšovati jmeno jeho se slavným ohlašováním skutkův (Ř. ukazujíce řečí) jeho, a neliknujtež se vyznávati jeho.

6. Tajné zajisté věci královské dobré jest ukrývati, ale skutky boží zjevovati slavné. Čiňtež dobře a zlé nepřijdeť na vás (Ř. nenalezne vás).

7. Dobrá věc jest modlitba s postem a s almužnou a se spravedlností. Lepší jest málo se spravedlností, nežli množství s nepravostí; lépe jest dávati (Ř. činiti, tak níž) almužnu, nežli na poklad shromažďovati zlato.

8. Nebo almužna ze smrti vysvobozuje a onať očišťuje veliký hřích; kteříž dávají almužny a činí spravedlnost, naplněni budou životem;

9. ale ti, kteříž hřeší, nepřátelé jsou svého života.

10. Neskryjiť před vámi žádného slova. Řekl jsem pak: že tajné věci královské dobré jest ukrývati, ale skutky boží zjevovati slavné.

11. A tak když jsi modlíval se a nevěsta tvá Sara, já jsem přivodil na pamět modlitbu vaši před obličejem Svatého; a když jsi pochovával mrtvé, též přítomen jsem býval tobě.

12. A když jsi se neliknoval vstáti a nechati oběda svého, aby jda přikryl mrtvého, nebylo mne tajno, když jsi dobře činil, ale s tebou jsem býval.

13. A nyní poslal mne Bůh, abych tě uzdravil i nevěstu tvou Saru.

14. Jáť jsem Rafael jeden ze sedmi andělů svatých, kteříž donášejí modlitby svatých a vycházejí před velebností Svatého.

15. I zkormoutili se oba a padli na tvář, nebo se báli.

16. Tedy řekl jim: Nebojtež se; nebo pokoj míti budete, ale Bohu dobrořečte, ponévadž ne sám pro svou potřebu, ale z vůle Boha našeho přišel jsem. Protož dobrořečte jemu na věky.

17. Po všecky ty dni vídán jsem byl od vás, avšak nejedl jsem ani nepil, ale vidění jste vy vídali.

18. Nyní tedy vyznávejtež Boha; nebo vstupuji k tomu, kterýž poslal mne, a zapište všecky ty věci, kteréž se vykonaly, do knih.

19. I vstali a neviděli ho více, a vyznávali skutky boží veliké a divné.

chvalte Hospodina a vypravujte všecky divné
21 věci jeho. * A když to pověděl, zmizel
před očima jich, a více jeho viděti nemohli.

* Tedy leževše na zemi tváří za tři hodiny, 22
chválili jsou Pána Boha, vstavše vypravovali
všecky divné věci.

Hlava 13.

Tobiáš starý píseň složiv vypravuje v ní 1) o spravedlnosti a milosrdenství božím; 2) lidu israelského k oslavování Boha napomíná; 3) prorokuje a) o pomstách božích nad Jerusalemem, b) o uvedení pohanů do církve, c) o vzdělání Jerusalema.

Tedy Tobiáš starý otevřev ústa svá
chválil jest Boha řka: Veliký jsi Pane na
2 věky a po všecky věky království tvé; * nebo
ty tresceš a uzdravuješ, uvodíš do pekla aneb
do hrobu a zase vyvodíš, a není kdoby vy-
3 varoval se moci tvé. * Chvalte Hospodina
synové israelští a před obličejem národův
4 vyznávejte ho; * nebo prototě rozptýlil vás
mezi národy, kteříž neznají Boha, abyste vy
vypravovali divné věci jeho a je naučili, že
5 není jiný Bůh všemohoucí krom něho. * Ontě
trestal nás pro nepravosti naše a onť vy-
6 svobodí nás pro milosrdenství své. * Protož
pohleďte, které věci učinil s námi, a s bázní
i se strachem vyznávejte se mu a krále vě-
7 kův povyšujte v skutcích vašich. * Ale já
v zemi vězení mého vyznávati se budu mu,
nebo okázal velebnost svou nad lidem hří-
8 šným. * Protož obraťte se hříšníci a čiňte
spravedlnost před Hospodinem věříce, že
9 učiní s vámi milosrdenství své. * Ale já i duše
10 má veseliti se budeme. * Chvalte Pána Boha
všickni volení jeho, čiňte dny veselé a vy-
znávejte se jemu. * Jerusaleme, město boží, 11
trestal tě Bůh v skutcích rukou svých. * Vy- 12
znávej se Pánu Bohu v dobrých věcech svých
a chval Boha věkův, ať zase vzdělá v tobě
stánek svůj, a aťby přivedl zase k tobě všecky
vězné, aby se radoval po všecky věky věkův.
* Světlem jasným stkvíti se budeš a všecky 13
končiny země klaněti se budou tobě. * Náro- 14
dové zdaleka k tobě přijdou a dary nesouce
klaněti se budou Pánu Bohu v tobě a zemi
tvou v svatosti míti budou. * Jmeno zajisté 15
veliké vzývati budou v tobě. * Zlořečeniť bu- 16
dou, kteřížby pohrzeli tebou, a potupeniť bu-
dou všickni, kteřížby se rouhali tobě, a po-
žehnáni budou ti, kteříž budou vzdělávati
tě; * a ty radovati se budeš v synech svých, 17
nebo všickni požehnáni budou a skromážděni
budou ku pánu Bohu. * Blahoslaveni všickni, 18
kteříž milují tě a kteříž radují se nad po-
kojem tvým. * Duše má chváliž Hospodina, 19
nebotě vysvobodil Jerusalem město své svaté
ze všech zámutkův jeho Pán Bůh náš. * Blaze 20
mně bude, pozůstanou-li ostatkové semene

Hlava 13.

1. Když se pak jim byl zjevil anděl Hospodinův, tedy Tobiáš sepsal modlitbu k plésání a řekl:

2. Požehnaný Bůh živý na věky i království jeho; nebo on švihá i smilovává se, uvodí do pekla i zas vyvodí; aniž jest, kdoby uteci mohl před rukou jeho.

3. Vyznávejtež jej synové israelští před obličejem pohanů, poněvadž on rozptýlil nás mezi ně; tam ohlašujte (Ř. ukazujte) velebnost jeho a vyvyšujte jej před obličejem každého živého; nebo on jest Pán náš a Bůh, onť jest otec náš po všecky věky.

4. Kterýžto, bude-li nás švihati pro nepravosti naše, však zase smiluje se a shromáždí nás ze všech národův, mezi něž nás rozptýlil. Obrátíte-li se k němu celým srdcem svým a celou duší svou, abyste činili před obličejem jeho pravdu: tedy obrátí se k vám a neskryje obličeje svého před vámi;

5. a uzříte, co s vámi učiní. Vyznávejtež jej celými ústy svými a dobrořečte Pánu mocnému (Ř. moci), vyvyšujte krále věkův.

6. Já v zemi zajetí svého vyznávám jej a ukazuji sílu a velebnost jeho národu hříšnému.

7. Kdo ví, nebude-li vás chtíti a neučiní-li vám milosrdenství. (O spůsobu takového mluvení viz Jos. 14, 12.)

8. Boha svého vyvyšuji a duše má krále nebeského, kteráž plésati bude u velebnosti jeho.

9. Nechať řkou všickni a vyznávají jej v spravedlnosti.

10. Jerusaleme, město svaté, švihati tě budu pro skutky synů tvých, ale zase smiluji se nad syny spravedlivých.

11. Vyznávejž Pána, neb jest dobrý, a dobrořeč králi věkův, aby zase stánek jeho (t. Páně) vzdělán byl v tobě s radostí,

12. a aby obveselil v tobě zajaté tvé a miloval v tobě bídné až do všech pronárodů věčných (Ř. věků).

13. Pohané mnozí zdaleka přijdou ke jmenu Pána Boha dary v rukou majíce, dary králi nebeskému. Pronárodové pronárodů chváliti tě budou a plésati (Ř. dají plésání).

14. Zlořečeni všickni, kteříž tě nenávidí; požehnáni budou všickni, kteříž tě milují, na věky.

15. Raduj se a plésej nad syny spravedlivých, nebo shromážděni budou a dobrořečiti budou Pánu spravedlivých *řkouce:*

16. Ó blahoslavení, kteříž tě milují, radovati se budou z pokoje tvého; blahoslavení, kteřížkoli žalostili nade všemi metlami tvými; nebo vidouce všecku slávu tvou, v tobě radovati se budou a veseliti se budou na věky.

17. Duše má dobrořeč Bohu králi velikému.

mého, aby pohleděli na jasnost aneb na slávu
21 jerusalemskou. * Brány jerusalemské udělány
budou z drahého kamene, ze safiru a ze
smaragdu, a všecky zdi jeho vůkol z kamene
22 drahého; * a ulice jeho podlaženy budou ka-
menem bílým a čistým, a po ulicích jeho
zpívati budou Alleluja. * Požehnaný Pán Bůh, 23
kterýž povýšil jej (totiž Jerusalem), aby bylo
nad ním království jeho na věky věkův.
Amen.

Hlava 14.

I. Tobiáš starý umříti maje a syna svého k sobě povolav napomíná ho, aby se z Ninive do země medské odstěhoval. II. Předpovídá jemu 1) o zkažení Ninive, 2) o zajetí lidu israelského, 3) o navrácení se jeho, 4) o navrácení se pohanů k Bohu. III. Napomíná ho při tom i k tomu, aby a) přikázaní božích ostříhal, b) poctivě jeho i matku svou pochoval. IV. Příklady některými jemu ku pobožnosti sloužil. V. Umřel i Anna manželka jeho. VI. Tobiáš mladý odstěhoval se do Ekbatany a tam umřel.

A tak dokonány jsou řeči Tobiášovy.
Pak Tobiáš po otevření zraku byl živ let
čtyřidceti a dvě, a viděl syny vnukův svých.
2 * A když vyplnil let sto a dvě, pochován jest
3 poctivě v městě Ninive. * Neb když byl v pa-
desáti a šesti letech zrak potratil, a když
4 byl v šedesáti letech zase nabyl jej. * Ostatek
pak času života jeho v radosti byl a s dobrým
prospěchem v bázni boží bral se na onen svět
5 v pokoji. * A v tu hodinu, když měl umříti,
zavolal k sobě Tobiáše syna svého a sedm
6 synův jeho, vnukův svých, i řekl jim: * Blíz-
koť bude zkažení města Ninive; neboť nepo-
chybí slovo boží a bratří naši, kteřížto roz-
ptýleni jsou ze země israelské, navrátí se do
7 ní; * a všeliká země zpustlá naplněna bude, a
chrám boží, kterýž vypálen jest v něm, opět
ustaven bude, a tu se navrátí všickni, kte-
říž se bojí Boha. * A pohané opustí modly 8
své a přijdou do Jerusalema a bydliti budou
v něm; * a radovati se budou v něm všickni 9
králové země klanějíce se Bohu israelskému.
* Protož slyšte synové moji otce vašeho. 10
Služte Pánu Bohu v pravdě a pilně ptejte
se, abyste činili ty věci, kteréž se jemu líbí;
* a synům vašim přikažte, ať činí spravedl- 11
nosti a almužny, ať pomní na Pána Boha a
chválí jeho na všeliký čas v pravdě a ve
všeliké moci jeho. * Protož nyní synové upo- 12
slechněte mne a nebývejte zde; ale v kterýž-
koli den pochováte matku svou se mnou
v hrobě jednom, ihned strojte se, abyste šli
odsud; * vidím zajisté, že nepravost města to- 13
hoto konec učiní jemu. * I stalo se po smrti 14
matky jeho, že šel Tobiáš pryč z Ninive s man-
želkou svou a se syny i se syny synův svých

---

18. Nebo vzdělán bude Jerusalem ze safiru a smaragdu a z kamene drahého; zdi tvé a věže i bašty ze zlata čistého;

19. a ulice jerusalemské beryllem a karbunkulem a kamením z Ofiru podláženy budou; a řeknou všecky ulice jeho Alleluja, a chváliti budou říkajíce:

20. Požehnaný Bůh, kterýž vyvýšil *nás* po všecky věky.

Hlava 14.

1. I dokonal (Ř. vyznávati) píseň svou Tobiáš.

2. Byl pak v letech padesáti osmi, když ztratil zrak, a po letech osmi prohlédl a dával almužny (Ř. činil etc.);

3. a vždy předce bál se Pána Boha a vyznával jej.

4. A když se pak velmi sstaral, tedy povolal syna svého se šesti vnuky svými a řekl jemu: Synu! vezmi syny své, ai, sstaral jsem se a již jsem blízek smrti (Ř. k běžení z tohoto života), *a* odejdi do medské země, synu!

5. nebo uvěřil jsem těm věcem, kteréž mluvil Jonáš prorok o Ninive, že vyvráceno bude; v medské pak zemi více bude pokoje až do času, a že bratří naši, kteříž v zemi *israelské* jsou, rozptýleni budou z vyborné té země, a Jerusalem zpustne a dům boží v něm vypálen bude a poustkou bude až do času.

6. Ale zase smiluje se nad nimi Bůh a navrátí je do země té, a vzdělají dům jinačejší nežli první, když se vyplní časové věku (Ř. ne jako první, dokudž se nevyplní etc.).

7. Navrátíť se zajisté (Ř. A potom) ze zajetí a vystavějí Jerusalem poctivě; též dům boží v něm vystaven bude, stavení slavné až do všech pronárodů věčných, jakož mluvili o něm proroci.

8. A všickni národové (t. pohané) obrátí se opravdově, aby se báli Pána Boha, a podkopají modly své a dobrořečiti budou všickni národové Pánu a lid jeho vyznávati bude Boha;

9. Pán pak zvýší lid svůj. A tak radovati se budou všickni milující Pána Boha v pravdě a v spravedlnosti, číníce milosrdenství bratřím našim.

10. Protož nyní, synu! odejdi z Ninive; nebo jistě stane se to, což mluvil Jonáš prorok.

11. Ty pak ostříhej zákona a přikázaní a buď milovník almužen a spravedlivý, aby dobře bylo tobě.

12. Potom pochovej mne poctivě a matku svou se mnou, a nezůstávejte déle v Ninive.

13. Viz, synu, co učinil Aman Achiorovi, kterýž vychoval jej, jak jej ze světla uvedl do temností a jak se mu odplatil;

14. ale Achior zachován jest, onomu pak odplata dána, že sám sstoupil do temností.

15. Manasses (J. Nabat) milosrdný byl (Ř. milosrdenství byl) a zachován jest od osidla smrti, kteréž polékli jemu: Aman pak upadl v osidla a zahynul.

15 a navrátil se k testům svým. * A nalezl je ve
zdraví, v starosti dobré, a péči o ně měl,
a on zavřel oči jich a veškeren statek do-
mu Raguelova on vzal i viděl páté po-
16 kolení, syny synův svých. * A když vyplnil
let devadesáte devět v bázni boží s radostí,
pochovali ho.* Veškeren pak rod jeho i všeckno 17
příbuzenství v dobrém životě v svatém obco-
vání trvalo, tak že byli milí Bohu i lidem i
všem, kteříž bydlili v zemi.

---

16. Protož nyní synáčku viz, co činí milosrdenství (almužna) a jak spravedlnost vysvobozuje.

17. A když to promluvil, vyšla duše jeho na ložci. [Byl pak ve stu padesáti a osmi letech] i pochoval jej slavně *syn jeho.*

18. A když umřela Anna matka jeho, pochoval ji s otcem svým.

19. I odšel Tobiáš s ženou svou a se syny do Ekbatany k Raguelovi tchánovi svému, kdežto sstaral se poctivě.

20. A když zemřeli tchán a svekruše jeho, pochoval je poctivě a dědičně ujal statek jejich i Tobiáše otce svého.

21. Umřel pak i on ve stu dvadcíti a sedmi letech v Ekbataně *městě* medském.

22. A uslyšel prvé, než umřel, o zkáze Ninive, kteréhož dobyl Nabuchodonosor a Asver. A prvé než umřel, veselil se nad Ninive.

Kniha Juditina.

Vypravuje se, že když Nabuchodonosor král babylonský skrze Holoferna, vojsk svých nejmocnějších vůdce, zemi judskou hubiti chtěl a již byl Betulii oblehl, Judita z pokolení Simeonova k Holofernovi z města do táboru vyšedši a tam málo dní pobyvši, Holoferna prvé, než se jí dotekl, svou krásou a řečí úlisnou podvedla; ano i hlavu jemu v noci sťala, a do Betulie ji k spolusousedům svým přinesši radu jim coby činiti měli dala, skrze kteroužto Assyrští poraženi a rozptýleni, Židé pak vysvobozeni. Judita k slávě veliké přišla a příčina hojná k chválení Boha dána.

Hlava 1.

1) Nabuchodonosor král babylonský proti Arfaxadovi králi medskému válku vyzdvihl, 2) do rozličných krajin o pomoc poslal, 3) pohrdnut jsa od nich pomstiti se nad nimi přisáhl, 4) Arfaxada s vojskem jeho porazil.

rfaxad král
medský pod-
manil byl mno-
hé národy pod
své panství, a
on ustavěl mě-
sto velmi mo-
cné, kteréž na-
zval Ekbatana;
2 * z kamene hra-
natého a tesa-
ného vzdělal
zdi toho města
zvýší loktův
sedmdesáte a zšíří loktův třidceti,
věže pak vzdělal na výsost sto
3 loktův, * a každá strana těch věží
čtverohranatých byla na dvadceti
šlepějí noh, založil brány města
4 v těch věžích vysokých; * a chlu-
bil se jako mocný v moci vojska svého a
5 v chvále vozův svých. * Tedy léta dvanáctého
kralování svého Nabuchodonosor král assyr-
ský, kterýž kraloval v Ninive městě velikém,
bojoval proti Arfaxadovi a podmanil jej sobě
* na poli velikém, kteréž slove Ragau při řece 6
Eufratu a Tigrisu a Jadasonu na poli Erioch
krajiny Elikinských. * Tedy vyzdviženo jest 7
království Nabuchodonosorovo, a srdce jeho
pozdvihlo se; i poslal ke všem, kteříž bydleli
v Cilicii a v Damašku a v Libaně, * a také 8
k národům, kteříž jsou na Karmelu a Cedaru,
i k bydlitelům galilejským v poli velikém Esdre-
lon * i ke všem, kteříž byli v Samaří za řekou 9
jordanskou až do Jerusalema i do vší země
Jesse, dokavadž by se nepřišlo k horám mou-
řeninským; * k těm ke všem poslal Nabucho- 10
donosor král assyrský: * kteřížto všickni jednou 11
myslí odepřeli, a zase poslali posly prázdné a
beze cti vyhnali je od sebe. * Tedy rozhněval 12
se Nabuchodonosor král na všecky země
ty, i přisáhl skrze království a trůn svůj, že
se chce pomstiti za ty všecky věci nade všemi
krajinami těmi.

Dle sedmdesáti vykladačův.

1. Léta dvanáctého kralování Nabuchodonosora, jenž kraloval v Ninive městě velikém za dnův Arfaxada, kterýž kraloval nad Medskými v Ekbataně,
2. a vystavěl okolo Ekbatany zdi z kamenů tesaných, zšíří tří loktů, zdélí *pak* šesti loktů, a udělal výsost zdi loktů sedmdesáte a širokost její loktů padesáte,
3. a postavil věže její při branách jeho *zvýší* sto loktů
4. a širokost jejich založil loktů šedesáte;
5. udělal také brány jeho, brány vysoké zvýší loktů sedmdesáte, a širokost jejich loktů čtyřidceti k vycházení silných vojsk svých a k šikování pěších svých.
6. I vyzdvihl válku za dnův těch král Nabuchodonosor proti králi Arfaxadovi na poli velikém, kteréžto pole jest na pomezí Ragau. A sebrali se k němu všickni bydlící na *místech* hornatých a všickni bydlící při *řekách* Eufrat, Tigris a Hidaspis, a na poli Arioch krále elimejského. A tak shromáždilo se národů velmi mnoho do šiků synův Gelodových.
7. Tedy poslal Nabuchodonosor král assyrský ke všechněm obyvatelům perským a ke všechněm pře-

Hlava 2.

1) Nabuchodonosor svolav knížata svá radu s nimi měl, o vyzdvižení války proti národům rozličným; 2) Holofernovi rozkázal vojsko sbírati; 3) Holofernes s velikým vojskem vytáhl, ukrutnost provodil nad Fudskými, Ludskými, Ismaelitskými, obyvately Mesopotamie, Cilickými, Madianskými a Damašskými.

1 Léta třináctého Nabuchodonosora dva-
mecítmého dne měsíce prvního stalo se slovo
na dvoře Nabuchodonosora krále assyrského,
2 aby se pomstil. * Tedy svolav všecky starší
i všecky vévody bojovníky své měl s nimi
3 tajnou radu svou;*a pověděl myšlení své, žeby
o to bylo, aby každou zemi podmanil svému
4 panování. * Ta řeč když se líbila všem, povolal
Nabuchodonosor král Holoferna vojevodu svého
5 * a řekl jemu: Vytáhni proti všemu království
na západ slunce a zvláště proti těm, kteříž
6 pohrzeli císařstvím mým. * Neodpusti oko tvé
žádnému království a každé město hrazené
7 podmaníš mi. * Tedy Holofernes svolav vévo-
dy a úředníky lidu assyrského, i sčetl muže
v přípravě k boji, jakož jemu přikázal král,
sto a dvadceti tisícův pěších bojovných a
jízdných střelcův dvanácte tisícův. * I kázal 8
napřed jíti všemu vojsku svému s množstvím
bez čísla velbloudův s potravou, kterážby voj-
sku stačila, hojnou, volův také stáda a stáda
ovec, jichžto nebylo počtu. * Obilí také ze vší 9
země syrské připraviti kázal. * Zlata pak a 10
stříbra z domu králova vzal s sebou mnoho
náramně. * I táhl Holofernes i všecko vojsko 11
s vozy a s jezdci a se střelci, kteříž přikryli
tvář země jako kobylky. * A když vyjel z mezí 12
assyrských, přitáhl k horám velikým Ange,

---

bývajícím na západ a bydlícím v Cilicii, Damašku, Libanu i v Antilibanu a ke všechněm přebývajícím v krajině zámořské (Ř. podlé tváři zámořské krajiny),

8. a k těm, kteříž *jsou* mezi národy karmelskými a galadskými, a v horní Galilei a na poli velikém Esdrelon;

9. i ke všem *přebývajícím* v Samaří a městech jejich i za Jordanem až do Jerusalema a Betanie a Chellus a Kades a řeky egyptské a Tafnis a Ramesse, a do vší země Gosen, až za (Ř. kudy se jde k hřbetu) Tanim a Memfim, a ke všechněm bydlícím v Egyptě, až ku pomezí mouřenínské země.

10. Ale za nic sobě nevážili všickni obyvatelé té země slova Nabuchodonosora krále assyrského a nesjeli se k němu; nebo nebáli se ho, ale za rovného jiným lidem jej sobě pokládali (Ř. byl před nimi jako jeden muž) a zapudili posly jeho prázdné s potupou od sebe (Ř. tváři své).

11. I rozhněval se velmi Nabuchodonosor na všecky ty země a zapřisáhl se skrze trůn a království své, že se pomstí nade všemi končinami Cilicie a Damašku i Syrie, a že zmorduje mečem svým všecky přebývající v zemi moabské a syny Ammonovy, i všecku zemi judskou a všecky, kteříž *jsou* v Egyptě, až do končin (Ř. až kudy se jde) dvojího moře. I sšikoval vojsko své proti Arfaxadovi králi léta sedmnáctého a zmocnil se v boji svém i všickni vozové jeho a opanoval města jeho, a přitáhl až do Ekbatany a dobyl věží a poplénil ulice *města* toho a ozdobu jeho dal v pohanění. I jal Arfaxada na horách Ragau a postřelil ho šípy svými, a zahladiv jej v ten den (Ř. až do tohoto dne) navrátil se potom (Ř. po něm) do Ninive on i všecka zběř (Ř. směsice) jeho, zástup mužů bojovných velmi veliký, a tam kratochvíle provodil a hodoval on i vojsko jeho za dnův sto a dvadceti.

Hlava 2.

1. Léta pak osmnáctého dvamecítmého *dne* měsíce prvního byla řeč *o tom* v domě Nabuchodonosora krále assyrského, že se pomstí nade vší zemí, tak jakž mluvil.

2. Nebo svolav všecky služebníky své a všecky přední své,

3. předložil jim tajemství rady své a připomenul (Ř. svolal) všecku zlost země ústy svými. Oni pak usoudili vyhladiti všecky (Ř. všecko tělo), kteříž nenásledovali slova úst jeho.

4. I stalo se, jakž dokonal radu svou, povolal Nabuchodonosor král assyrský Holoferna nejvyššího vojevodu svého, kterýž byl druhý po něm. I řekl jemu: Toto praví král veliký a pán vší země:

5. Ej, ty vyjda od tváři mé, vezmeš s sebou mužův doufajících v sílu svou, pěších sto *a* dvadcet tisícův a mnoho koňův s jezdci, *totiž* dvanácte tisíců, a vytáhneš vstříc vší zemi na západ; nebo nebyli poslušni slova mého, a zvěstuješ jim, aby mi přistrojili zemi a vodu, nebo přitáhnu v prchlivosti své na ně, a přistru všecken svrchek (Ř. tvář) země nohami vojska svého, a dám je v loupež jim, a zranění jejich naplní údolí (Ř. příkopy) jejich a potoky, ano i řeka rozvodněná mrtvými jejich naplněna bude; a zavezu zajaté (Ř zajetí) jejich až do končin vší země. Ty pak vytáhna opanuješ (Ř. předvezmeš) mi všecko pomezí jejich, i poddají se tobě, a zachováš mi je ke dni trestání jejich.

6 Ale neposlušným neodpustiť oko tvé, aby jich neměl dáti k zmordování a v loupež po vší zemi své; nebo živ jsem já i síla království mého, cožkoli mluvil jsem, toť i učiním rukou svou. Protož ty nepřestoupíš ani jedno ze slov pána svého, ale zúplna vykonáš (Ř vykonávaje vykonáš), jakž jsem poručil tobě, a nebudeš prodlévati učiniti toho.

7. I vyšed Holofernes od tváři pána svého, povolal všech knížat, setníků a správců vojska assyrského a sčetl muže vybrané k boji, jakž jemu rozkázal pán jeho, na sto a dvadcet tisíců a jezdců střelců dvanácte tisíc;

8. a sšikoval je, jakž obyčej jest vojenské množství šikovati. A nabral velbloudů a oslů k *nošení* břemen (tlumoků) jejich množství veliké velmi, i ovec a volů i koz ku potřebě (Ř. přípravě) jejich, *tak že* jich nebylo počtu,

9. a potravy na každého muže hojnost,

10. ano i zlata a stříbra z domu královského velmi mnoho.

kteréž jsou na levé straně země Cilicie, i vtrhl
do všech městeček jich a opanoval všeliké
13 město. * Vybojoval také město převelmi bohaté
Meloti a obloupil všecky syny Tharsu i syny
Ismaelovy, kteříž byli proti poušti a na poledne
14 země Cellon. * I přepravil se přes Eufrat a přitáhl do Mesopotamie, a vybojoval všecka města
veliká, kteráž byla tam, od potoka Mamre až
15 kdyžby přišel k moři; * i opanoval krajiny jich od
Cilicie až do pomezí Jafetových, ježto jsou na
poledne. * I zjímal všecky syny madianské a 16
vybral všecka zboží jich a všecky, kteříž se
jemu bránili, zmordoval mečem. * Potom pak 17
táhl na pole damašská v těch dnech, když
byla žeň, a popálil všecko obilí a všecky štěpy
i vinice kázal posekati. * I připadl jest strach 18
jeho na všecky, kteříž bydlili v zemi.

Hlava 3.

1) Krajiny a města mnohá Holofernovi se dobrovolně poddávala; 2) Holofernes přitáh stráží je osazoval, mnohé z lidu ku pomoci sobě vybral, háje posekal, aby sám toliko Nabuchodonosor za Boha ctěn byl.

Tedy poslali posly své ze všech měst a
z krajin králové a knížata syrská a mesopotamská, i Syrie Sobal, i Lybie i Cilicie, kte-
2 řížto přišedše k Holofernovi řekli: * Přestaniž
hněv tvůj nad námi; lépetě zajisté, abychom
živi jsouce sloužili Nabuchodonosorovi králi velikému a poddáni byli tobě, nežli abychom
3 hrdla naše i statky ztratili. * Všecka města
naše i všecko vládařství, všecky hory i pahrbkové, i stáda volův, ovcí i kozlův, koňův
i velbloudův, i všickni statkové naši i slu-
4 žebníci před tváří tvou jsou; * buďte všecky
5 věci pod panstvím tvým; * my také i synové
6 naši služebníci tvoji jsme. * Přijdiž k nám pán
pokojný a požívej služebnosti naší, jakožby se
tobě líbilo. * Tedy Holofernes sjel s hor s jezdci 7
a s mocí velikou a opanoval všeliké město
i všeckny, kteříž byli v zemi. * Z každého 8
pak města vzal s sebou na pomoc muže silné
a vybrané k boji. * A tak veliký strach spadl 9
na ty krajiny, že ze všech měst knížata a
starší spolu s lidem vycházeli proti němu
v cestu, * a přijímali ho s korouhvemi a s lam- 10
pami, veselíce se s bubny a píšťbou. * Avšak 11
ty věci činíce proto nemohli ukrutenství jeho srdce ukrotiti; * nebo i města jich zkazil 12
i háje jich modlářské posekal; * neb byl při- 13
kázal Nabuchodonosor král, aby všecky bohy
modlářské vyplénil ze země, totiž aby on sám
toliko byl nazván bohem od těch národův,

---

11. I vypravil se on i všecko vojsko jeho na cestu, aby předešli krále Nabuchodonosora, a přikryli svrchek země k západu vozy a jezdci a pěšími vybranými svými. A mnozí přimíšení *k nim* jako kobylky a jako písek země přitáhli s nimi, nebo nebylo počtu pro množství jich (Ř. mnohá směsice jako kobylky etc.).

12. I vytáhli z Ninive cestou tří dnův na pole (Ř. tvář pole) Bektilet. A položil se u Bektilet blízko hory, kteráž jest k levé straně horní Cilicie. A pojav všecko vojsko své pěší i jezdce i vozy své, odtáhl odtud na místa hornatá,

13. a vyplénil Fudu a Ludu, a zloupil všecky syny Rasesovy, i syny Ismaelovy ty, kteříž *bydlili* na poušti na poledne Chellonu;

14. a přepraviv se přes Eufrat táhl skrze Mesopotamii a zdobýval všech měst vysokých, kteráž byla při potoku Arbonaj, až kudy se jde k moři a opanoval i pomezí cilické, a vyplénil všecky odporné sobě a přitáhl až ku pomezím Jafetovým, kteráž jsou na poledne a až k zemi arabské.

15. A obehnav všecky syny madiánské, popálil stany jejich a zloupil jejich stáje.

16. Potom sstoupiv na roviny damašské ve dnech žni pšeničné, popálil všecka pole jejich, a bravy i skoty jejich pohubil (Ř. dal k zhubení) a města jejich obloupil a pole jejich přetříbil a pomordoval všecky mládence jejich mečem (Ř. ústy meče). I připadla bázeň a strach jeho na ty, kteříž bydlili při moři, a kteříž byli v Sidonu a v Tyru, a na přebývající v Suru a Okině, a na všecky bydlící v Jemnaaně, ano i ti, kteříž přebývali v Azotu a v Askalonu, báli se ho velmi.

Hlava 3.

1. I poslali k němu posly *se* slovy pokojnými řkouce:

2. Ai, my služebníci Nabuchodonosora krále velikého stojíme (Ř. ležíme) před obličejem tvým;

3. uživ nás, k čemuž se líbí tobě (Ř. tváři tvé).

4. Ai, dvorové naši a každé místo naše i všecka pole pšenicí *posetá*, bravové i skotové i všecky stáje stanův našich stojí před tváří tvou, užívej *všeho* jakž se líbí tobě.

5. Ai i města naše i ti, kteříž přebývají v nich, služebníci tvoji jsou; *a protož* vyjdi vstříc jim jakž se líbí tobě. Přišli tedy ti muži k Holofernovi a oznámili jemu v ta slova.

6. I přitáhl do krajiny pomořské, on i vojsko *jeho*, a osadil stráží města vysoká,

7. a vzali *sobě* z nich na pomoc muže vybrané.

8. A přijali jej oni i všecka krajina jejich s věnci, s poskakováním a s bubny;

9. *on* pak dobyv všech končin jejich, háje jejich posekal.

10. Nebo úmysl jeho byl vyhladiti všecky bohy zemské, aby samému toliko Nabuchodonosorovi sloužili všickni národové a všickni jazykové i rodiny jejich, *aby místo* Boha jej vzývali.

11. I přitáhl před (Ř. před obličej) Esdrelon blízko Dotee, jenž jest na proti úzlebí velikému (Ř. pily veliké) země judské, a položiv se mezi Gabou a Scitopoli, pobyl tam za jeden měsíc (Ř. měsíc dnův), dokudž neshromáždil všech věcí k vojsku svému *přináležejících*.

kteřížby mohli mocí Holofernovou podmaněni
14 býti. * Tedy když táhl skrze Syrii Sobal a
sjezdil všecku Apamei i všecku Mesopotamii,
15 přitáhl k Idumejským do země Gaby * a zdo-
býval měst jich a pobyl tu za tři dni, v kterýchžto dnech kázal svolati všecko vojsko moci své.

Hlava 4.

Israelští uslyševše, co učinil Holofernes mnohým národům, ulekli se, města osazovali. Od Eliachima, jinak Joachima kněze napomenuti jsouce k Bohu jednomyslně se obrátili, a vyslyšáni jsou.

Tedy uslyševše ty věci synové israelští,
kteříž byli v zemi judské, báli se náramně
2 před tváří Holoferna, * strach také a bázeň
padla jim na mysl, aby též neučinil Jerusalemu
a chrámu božímu, jako učinil jiným městům
3 i chrámům jich. * Protož poslali po vší Sa-
maří vůkol k Jerichu a osadili všecky vrchy
4 hor, * a ozdili vesnice své a složili v nich
5 obilí chystajíce se k boji. * Kněz také Elia-
chim psal ke všem, kteříž byli proti Esdre-
lonu, jenž jest proti velikému poli blíže Do-
tainu, i všem, skrze kteréž mohla býti cesta
6 k jití, * aby osadili hory, skrze kteréžby mohli
táhnouti k Jerusalemu, a tu aby ostříhali,
kdežto úzká cesta mohlaby býti mezi hora-
7 mi. * I učinili tak synové israelští, jakož
8 jim rozkázal kněz boží Eliachim. * I volal
veškén lid ku Pánu Bohu s velikou snažností,
a ponížili životův svých v postech a v modlit-
9 bách oni i ženy jich. * A zobláčeli se kněží
v žíně, a nemluvňátka svá položili na zemi
proti chrámu božímu a oltář Páně přikryli
10 žíní; * i volali ku Pánu Bohu israelskému je-
dnomyslně, aby nebyly dány dítky jich v lou-
pež a ženy jich v rozdělení a města jich
v zkažení a chrám svatý jich v poskvrnění, a
aby nebyli v posměch pohanům. * Tedy Elia- 11
chim kněz Páně veliký obcházeje veškeren
lid israelský namlouval je * řka: Vězte, žeť 12
uslyší Pán Bůh modlitby vaše, jestliže trva-
jíce setrváte v postech a v modlitbách před
tváří boží. * Pomněte na Mojžíše služebníka 13
božího, kterýž lid amalechitský, jenž doufali
v své síle, v své moci a v svém vojsku, i
v svých pavézách i v svých vozích i v jezdcích,
ne mečem bojuje, ale modlitbami svatými mo-
dle se porazil je. * Takť budou všickni nepřá- 14
telé lidu israelského, jestliže setrváte v tom
skutku dobrém, který jste začali. * Protož 15
k jeho takovému napomenutí modlíce se Bohu
trvali před tváří Páně, * tak že také ti, kte- 16
říž oběti zápalné obětovali Pánu Bohu, pře-
pásavše se žíněmi obětovali oběti Hospodinu
a na hlavy své popele nasypali. * A všickni 17
z celého srdce svého modlili se Pánu Bohu,
aby navštívil lid svůj israelský.

Hlava 4.

1. Když pak uslyšeli synové israelští, kteříž bydlili v Judstvě, všecko což učinil Holofernes národům přední vůdce Nabuchodonosora krale assyrského a jak zloupil všecky chrámy jejich a přivedl je na zkázu (Ř. dal je k zahubení);

2. báli se ho velmi, ovšem za Jerusalem i za chrám Pána Boha svého lekli se; nebo málo před tím navrátili se byli ze zajetí, a nedávno všecken lid shromáždil se z Judstva a nádobí, oltář i dům od poskvrnění posvěcen byl.

3. I poslali do všech končin samařských i do městeček a do Betoronu a Belmenu i Jericha a do Choby a Esory i *do* údolí Salem, aby osadili všecky vrchy hor vysokých,

4. a obehnali zdmi městečka svá a složili v nich spíži k přípravě k boji; nebo málo před tím pole jejich požata byla.

5. I napsal Joachim kněz veliký, kterýž byl za dnův těch v Jerusalemě těm, jenž bydlili v Betulii a v Betmestě, kteréž jest proti Esdrelonu naproti poli blízko Dotainu, poroučeje, aby opatřili stráně hor; nebo přes ně byla cesta do Judstva a bylo snadno zabrániti příchozím, poněvadž úzký průchod byl, asi pro dva muže nejvíce.

6. I učinili synové israelští, jakž jim poručil Joachim kněz veliký a starší všeho lidu israelského, kteříž bydlili v Jerusalemě.

7. A volali všickni muži israelští k Bohu se snažností velikou, a ponížili duší svých se snažností velikou, oni i ženy jejich i nemluvňátka jejich i dobytek jejich a každý příchozí i nájemník i pacholek jejich (Ř. za peníze koupený);

8. přepásali žíněmi bedra svá, a každý muž i žena i dítky, i *všickni* obyvatelé jerusalemští padli naproti chrámu (Ř. tváři chrámu), a popel sypali na hlavy své, a roztáhli žíně své před obličejem Páně, ano i oltář žíní přistřeli.

9. Volali, pravím, k Bohu israelskému jednomyslně *a* snažně, aby nevydával v loupež nemluvňátek jejich a žen v kořisti, ani měst dědictví jejich na zkažení a věcí svatých v poskvrnění a pohanění *i* v posměch národům. I vyslyšel Bůh modlitbu jejich a z úzkostí jejich vysvobodil je. Lid se postil mnoho dní po vší zemi judské i v Jerusalemě před svatyní (Ř. obličejem svatých) Pána všemohoucího.

10. Joachim pak kněz veliký a všickni kněží, jenž stáli před obličejem Páně a kteříž sloužili Pánu, přepásavše žíněmi bedra svá obětovali zápal ustavičně a modlitby i dobrovolné dary lidu. A byl popel na čepicích jejich;

11. i volali ku Pánu ze vší síly, aby vzezřel dobrotivě (Ř. k dobrému) na každý dům israelský.

Hlava 5.

I. Holofernes dověděv se, že lid israelský opatřil se před ním, rozhněval se, a shromáždiv knížata svá doptává se na spůsob krajiny judské a obyvatelů jejích. II. Achior jemu a) vypravuje o 1) původu lidu toho israelského, 2) o bydlení jejich na rozličných místech, 3) o opatrování od Boha, dokudž nehřešili i 4) trestání jich pro hříchy. b) Radu dává Holofernovi, aby nebojoval proti ním, dokudžby se místně nedověděl, zhřešili-li proti Bohu. III. Knížata Holofernova i s vojáky reptali proti Achiorovi.

I zvěstováno jest Holofernovi vojevodovi
assyrskému, žeby synové israelští chystali se,
aby se jemu bránili, a žeby vrchy hor osadili
2 aneb úžiny zavřeli: * tedy prchlivostí náramnou
rozpálil se hněvem velikým a svolal vše-
3 cka knížata a vývody ammonitské * a řekl
jim: Povězte mi, který jest toto lid, kterýž
horami vládne, aneb která a jaká a kterak
pevná jsou města jich, a kterásby také byla
moc jich a mnoho-li jich, anebo který král
4 rytířstva jich aneb vojevoda jich? * Proč jsou
tito nade všecky jiné, kteříž bydlí na východ
slunce, pohrdali námi a nevyšli v cestu nám,
5 aby nás přijali s pokojem? * Tedy Achior vývoda
všech synův ammonitských odpověděv
vece: Ráčíš-li slyšeti, můj pane, povímť pravdu
před tváří tvou o tomto lidu, kterýž bydlí na
horách, a nevyjdeť slovo lživé z úst mých.
6 7 * Lid tento jestiť z pokolení chaldejského. * Ti
nejprv bydleli v Mesopotamii, nebo nechtěli
následovati bohův otcův svých, kteříž byli
8 v zemi chaldejské, * a tak pustivše poklony
otcův svých, kteréž při množství bohův mo-
dlářských byli, * jednomu Bohu nebeskému kla- 9
něli se, kterýžto i přikázal jim, aby vyšli od-
tud a přebývali v Charanu. A když byl hlad
po vší zemi té, bral se do Egypta a tam ve
čtyřech stech letech tak jsou se rozplodili, že
množství jich nemohlo sečteno býti. * A když 10
je obtěžoval král egyptský a v službu je po-
drobil, aby jemu stavěli města a cihly dělali,
volali ku Pánu Bohu svému, a trápil veške-
ren Egypt ranami rozličnými. * A když je vy- 11
hnali Egyptští od sebe, a přestala rána nad
nimi, opět je zase chtěli zjímati a k své službě
podrobiti, * a oni, když utíkali, Bůh nebeský 12
rozdělil moře, tak že na obě straně vody jako
zdi pevně stály, a oni suchou nohou pro-
středkem moře přešli. * Na kterémžto místě, 13
když stíhali je Egyptští vojskem svým bez
čísla, tak je voda přikvačila, že nezůstal ani
jeden, kterýžby potomním ten skutek vypra-
voval. * A když přešli moře Červené, vešli do 14
pustin hory Sinai, v kterýchžto pustinách ni-

Hlava 5.

1. Oznámeno jest pak Holofernovi nejvyššímu vojevodovi assyrskému, že synové israelští připravili se k boji a cesty na horách zasekali (Ř. zavřeli), a ohradili každý vrch hory vysoké a zdělali na polích zálohy (Ř. položili úrazy); i rozhněval se prchlivostí velikou a povolal všech knížat moabských a vojevodův ammonitských, i všech úředníků krajiny zámořské a řekl jim:

2. Oznamte mi nyní, synové kananejští, kdo *jest* lid ten, kterýž bydlí (Ř. sedí) na těch *místech* hornatých, a jaká *jsou* města, v nichž bydlejí, i jaké množství vojska jejich a v čem síla a moc jejich *záleží*, a kdo jest nad nimi králem aneb vůdcem vojska jejich a proč se na tom ustavili mimo všecky *jiné*, kteříž bydlí na západ, aby mi nevyšli vstříc?

3. I řekl mu Achior vůdce všech synův ammonitských:

4. Nechať slyší Pán můj řeč z úst služebníka svého a oznámím tobě pravdu o lidu tom, kterýž přebývá na těch *místech* hornatých blízko tebe bydlícím, a nevyjde lež z úst služebníka tvého:

5. Lid ten jest z národu chaldejského,

6. kteříž bydlili prvé v Mesopotamii; nebo nechtěli následovati bohů otcův svých, jenž byli v zemi chaldejské;

7. ale ustoupivše z cesty pronárodů svých klaněli se Bohu nebeskému, Bohu kteréhož poznali. A vypuzeni jsouce (Ř. vyvrhli, tak níž) od tváři bohův svých utekli do Mesopotamie a bydlili tam za mnoho dní. I rozkázal (Ř. řekl) *jim* Bůh jejich, aby vyšli z obydlí svého a šli do země kananejské, a bydlili tam a zbohatli na zlato, na stříbro a na dobytek mnohý velmi.

8. Potom sstoupili do Egypta; nebo přišel na zemi kananejskou hlad (Ř. přikryl tvář země kananejské hlad), a bydlili tam dokavadž se nenavrátili; i učiněni jsou tam v množstvi veliké, tak že nebylo počtu rodině jejich.

9. Tedy povstal proti nim král egyptský, a lstivě s nimi nakládali a prací a děláním cihel (Ř. ciblou) ponížili jich a měli (Ř. položili) je za otroky. Pročež volali k Bohu svému, kterýž bil všecku zemi egyptskou ranami nezhojitelnými (Ř. v nichž nebylo lékařství);

10. tedy vypudili je Egyptští od tváři své; Bůh pak vysušil moře Rudé před nimi

11. a vedl je na horu Sinai a *do* Kadesbarne, a vyhnal všecky bydlící na poušti. I bydlili v zemi Amorejských, a všecky z Hesebonu zahladili silou svou; nad to přešedše Jordan dědičně obdrželi všecka *místa* hornatá;

12. i vyhnali od tváři své Kananea a Ferezea a Jebusea a Sichema i všecky Gergesejské, a bydlili na nich za dlouhé časy (Ř. za mnohé dny).

13. A dokudž nehřešili před obličejem Boha svého, dobře se jim vedlo (Ř. byly s nimi dobré věci); nebo Bůh, kterýž nenávidí nepravosti, s nimi jest.

14. Když pak odstoupili od cesty, kterouž předložil jim, vyhlazeni jsou válkami převelmi mnohými;

15. a zajati jsou do země cizí a chrám boží je-

kda nemohl člověk bydleti, ani syn člověka
15 kdy odpočinul. * Tu jsou studnice hořké osla-
děny jim ku pití, a za čtyřidceti let pokrm
16 z nebe měli. * Kamžkoli přitáhli bez lučiště,
bez střely, bez terče a bez meče, Bůh jich za
17 ně bojoval a přemohl; * a nebyl, kdoby se zpro-
tivil lidu tomuto, jedině tehdáž, když odstoupil
18 od služby Pána Boha svého. * A kolikrátkoli
krom Boha jich klaněli se bohům cizím, dáni
19 jsou v loupež, v meč a v pohanění. * Kolikrát
pak zase želeli toho, že jsou odstoupili od
služby Pána Boha svého, dal jest jim Bůh
20 nebeský sílu, že oddolávali. * Potom krále ka-
nanejského a jebusejského a amorejského a
feresejského a hetejského i všecky mocné a
silné v zemi hesebonské porazili, a země jich a
21 města jich oni opanovali. * A dokavadž ne-
zhřešili před obličejem Boha svého, byly jsou
s nimi dobré věci; nebo Bůh jich má v ne-
22 návisti nepravost. * Neb i před těmito lety,
když sešli s cesty, kterouž dal jim Bůh, aby
chodili po ní, zkaženi jsou válkami od mno-
hých národův, a mnozí z nich vězňové zave-
23 deni jsou do země cizí. * A nyní navrátivše se
ku Pánu Bohu z rozptýlení, kterýmž byli ro-
zehnáni, opět shromážděni jsou v jednotu, a
vstoupili na tyto všecky hory, a opět zase
vládnou Jerusalemem, kdežto jsou svaté věci
jich. * Protož nyní, pane můj, zeptej se, jestli 24
která nepravost jich před tváří boží jich;
bojujmež proti nim; nebo zajisté poddá je
tobě pán Bůh jich, a budouť podmaněni moci
tvé; * a pakli lid tento nerozhněval Pána Boha 25
svého, nebudeme moci odolati jim; nebo Pán
Bůh jich brániti bude je a budeme v pohanění
vší zemi. * Tedy stalo se, když přestal mlu- 26
viti Achior slova tato, že se rozhněvali vši-
ckni knížata Holofernovi, a myslili zabíti ho
řkouce jeden k druhému: * I kdo jest tento, 27
ježto praví, žeby synové israelští mohli odo-
lati králi Nabuchodonosorovi i vojskům jeho,
lidé bez odění, mdlí a neumějící bojovati.
* Protož ať pozná Achior, že klame nás; 28
potáhneme na hory, a když zjímáni budou
mocní jich; tehdy i on mečem proboden bude;
* ať vědí všickni národové, že Nabuchodonosor 29
jest Bůh země a krom něho jiného že není.

Hlava 6.

I. Holofernes na Achiora se obořiv, že o božím lidu israelského opatrování vypravoval, a) pyšně nad Israelskými vítězstvím se těší, b) Achiorovi hrozí, c) služebníkům svým, aby ho v moc lidu israelskému vydali, poroučí. II. Služebníci javše Achiora dovedli jej k Betulii a tam svázaného nechali. III. Achior od Israelských a) rozvázán, b) do Betulie přiveden c) před staršími všecko zběhlé vypravuje. IV. Lid israelský k Bohu se obrátiv za vysvobození se modlí.

Tedy stalo se, když přestali mluviti, roz-
hněvav se náramně Holofernes řekl k Achio-
2 rovi: * Že jsi nám prorokoval řka, že lid
israelský obráněn bude od Boha svého, ať
okáži tobě, že není Boha, jediné Nabuchodo-
nosor, * když je zmordujeme všecky jako je- 3
dnoho člověka; tehdy i ty mečem Assyrských
zamordován budeš, a veškeren lid israelský

jich se zemí srovnán jest a města jejich dobyta od nepřátel (Ř. učiněn jest v podlahu);

16. nyní pak obrátivše se k Bohu svému, navrátili se (Ř. vstoupili) z rozptýleni, jimž rozptýleni byli *sem i* tam, a zase dostali Jerusalema, kdež *jest* svatyně jejich, a bydlí na *místech* hornatých, kteráž byla spustla.

17. Nyní tedy, panující pane, jestliže se bludu dopustil lid ten (Ř. jest neznámost v lidu tom) a zhřešil-li proti Bohu svému, zvězme; nebo bude jim to k urážce, a teprv potáhneme a bojovati budeme proti nim.

18. Jestliže pak není nepravosti v národu jejich, nechať jich pomine pán můj, aby snad neochránil jich Pán jejich a Bůh jejich, a bylibychom v pohanění po vší zemi.

19. I stalo se, jakž přestal Achior mluviti slova ta, reptal všecken lid okolo stanu stojící;

20. a pravili přední *vůdcové* Holofernovi a všickni obyvatelé země pomořské a moabské, aby Achior (Ř. on) rozsekán byl, *řkouce:* Nebudeme se báti synův israelských; nebo ai, lid *takový jest,* v němž není moci ani síly k šikování se statečnému.

21. Protož již potáhneme, a budou za pokrm všemu vojsku tvému, pane Holofernes.

Hlava 6.

1. A jak přestal nepokoj mužův těch, kteříž vůkol rady té *stáli*, řekl Holofernes nejvyšší vojevoda assyrský Achiorovi přede vším lidem cizozemcův:

2. I kdož jsi ty, Achiore, že přede vším lidem cizozemcův a všemi syny moabskými i najatými Efraimovými *směl jsi* prorokovati mezi námi dnes (Ř. jako dnes) a praviti, že proti pokolení jerusalemskému nemáme bojovati, protože Bůh jejich ochrání je? A kdož jest Bůh jediné Nabuchodonosor?

3. Onť pošle sílu svou a vyhladí je se svrchku země a nevysvobodí jich Bůh jejich, ale my služebníci jeho zahladíme je *snadně* jako člověka jednoho, a nebudouť moci odolati síle koňův našich, nebo těmi pošlapáme je; nýbrž hory jejich napojí se krví jejich, a pole jejich plna budou mrtvých jejich, a neostojíť šlépěje noh jejich před obličejem naším, ale hrozně zahynou (Ř. zahynutím zahynou), praví král Nabuchodonosor pán vší země. Neboť řekl: Nebudouť daremná slova řečí mých.

4 s tebou zahynutím pomine, * a poznáš, že Na-
buchodonosor jest pán vší země; tehdáž, když
bojovníci moji protknou mečem boky tvé, a
jsa proboden mečem padneš mezi raněnými
lidu israelského a nepovstaneš více, až i shla-
5 zen budeš s nimi. * A pakli proroctví své máš
za pravé, nezměňuj se tvář tvá, a zbledění,
kteréž jest na tváři tvé, odstupiž od tebe,
jestliže pak mníš, žeby tato slova má ne-
6 mohla se naplniti. * Ale zvíš, že spolu s nimi
těch věcí zkusíš, ai, z této hodiny budeš lidu
jich přitovaryšen, aby, když oni hodně mým
mečem mordováni budou, aby ty také touž
7 pomstu vzal. * Tedy Holofernes přikázal slu-
žebníkům svým, aby jali Achiora a vedli jej
do města Betulie a dali jej v ruce synův
8 israelských. * A vzavše jej služebníci Holofer-
novi šli přes pole; a když přiblížili se k ho-
9 rám, vyběhli proti nim pračata. * Ale oni
uchýlivše se od strany hory, uvázali Achiora
k dřevu za ruce i za nohy, a tak svázavše jej
houžvemi nechali ho, a navrátili se zase ku
10 pánu svému. * Tedy synové israelští vyšedše
z Betulie přišli k němu, kteréhož rozvázavše
přivedli do Betulie, a postavivše jej u prostřed
lidu tázali se ho, co to jest, že jsou ho tu
11 svázaného nechali Assyrští.* V těch dnech byla
tam knížata Oziáš syn Michův z pokolení
Simeona, a Charmi, kterýž sloul Gotoniel.
12 * Protož u prostředku starších a u prostřed
všeho lidu Achior vypravoval všecky věci,
kteréž mluvil, když se ho tázal Holofernes,
a kterak lid Holofernův chtěl jej pro takovou
řeč zabíti, * a kterak rozhněvav se Holofernes 13
pro takovou věc, kázal mne dáti lidu israel-
skému, aby, kdyžby přemohl lid israelský, i
mne také Achiora rozličnými mukami kázal
shladiti, protože jsem řekl: Bůh nebeský jestiť
obrance jich. * A když Achior všecky tyto 14
řeči vypravil, veškeren lid padl na tvář kla-
níce se Pánu Bohu, a společným pláčem
prosby své před Pánem Bohem vylévali * řkou- 15
ce: Pane Bože nebe i země, pohleď na pýchu
jich, a vzhledni na naši pokoru a tvaří tvých
svatých pozoruj a okažiž, že neopouštíš těch,
kteříž v tě doufají, a ponižuješ ty, ježto sami
v se doufají a chlubí se svou mocí. * Tedy 16
dokonavše pláč a modlitbu, kterouž se celý
den modlili, potěšili Achiora * řkouce: Bůh 17
otcův našich, jehožs ty moc vypravoval, on
tobě dá tuto odplatu, že ty raději uzříš jich
zahynutí. * A když Pán Bůh náš dá tu svo- 18
bodu služebníkům svým, ať je i s tebou Pán
Bůh u prostřed nás, aby jakož se bude líbiti
tobě, se všemi tvými obcoval s námi. * Tedy 19
Oziáš, když se dokonala rada, přijal ho do
domu svého a učinil večeři velikou; * a svolav 20
všecky k ní spolu, dokonavše půst, pojedli.
* Potom pak svolán jest veškeren lid, přes ce- 21
lou noc modlili se v chrámě prosíce pomoci od
Pána Boha israelského.

---

4. Ty pak, Achiore, nájemníče ammonitský, kterýž jsi mluvil slova tato v den nepravosti své (t. když nepravost svou vyjevil, že nad námi zraditi chceš), neuzříš více tváři mé od tohoto dne, až se pomstím nad národem těch, kteříž *vyšli* z Egypta. A tehdáž pronikne meč (Ř. železo) vojska mého a lid služebníků mých boky tvé, i padneš mezi zraněnými jejich, když se navrátím. Pročež postaví tě služebníci moji na *místech* hornatých, postaví tě pak v některém městě, kudy potáhneme (Ř. v jednom z měst vstupování), aniž zahyneš, dokavadžby s nimi nebyl zahlazen.

5. Jestliže pak máš naději v srdci svém, že nebudou jati, nechť neopadá tvář tvá. Mluvilť jsem a nezměníť se (Ř. neupadne) nic ze slov mých.

6. I rozkázal Holofernes služebníkům svým, kteříž stáli při stanu jeho, aby jmouce Achiora postavili ho v Betulii a vydali jej v ruce synův israelských.

7. Tedy vzavše ho služebníci jeho, vedli jej ven z táboru na pole; a vyšedše z prostřed polí na *místa* hornatá, přišli k studnicím, kteréž byly pod Betulií. Kteréžto jakž uzřeli muži města na vrchu hory a všickni prakovníci, nedali jim vstupovati (Ř. každý muž prakovník držel vstupování jejich) a házeli kamením na ně.

8. Ale oni všedše pod horu svázali Achiora, a nechavše ho povrženého pod zpodkem (Ř. kořenem) hory, odešli ku pánu svému.

9. Vyšedše pak Israelští z města svého postavili se nad ním, a rozvázavše jej přivedli ho do Betulie,

10. a postavili ho před knížaty města svého, kteříž byli za dnův těch, *totiž* Oziáš syn Michův z pokolení Simeonova, a Chabris syn Gotonielův a Armis syn Melchielův.

11. Svolali také všecky starší města, a sběhli se všickni mládenci (Ř. každý mládenec) jejich i ženy do shromáždění, a postavili Achiora u prostřed všeho lidu svého; i ptal se ho Oziáš na to, co se stalo. *On* pak odpovídaje oznámil jim slova rady (t. rádních osob) Holofernovy a všecka slova, kteráž mluvil u prostřed knížat assyrských, i to, což pyšně mluvil Holofernes proti domu israelskému.

12. Tedy padna lid klaněli se Bohu a volali k němu (Ř. Bohu) řkouce:

13. Pane Bože nebeský! Pohleď na velikou pýchu jejich a smiluj se nad poníženým národu našeho, popatř také na tvář posvěcených tobě dne tohoto.

14. I potěšovali Achiora a chválili ho velmi.

15. A pojav jej Oziáš ze shromáždění toho do domu svého, učinil hody starším;

16. i vzývali Boha israelského na pomoc přes celou tu noc.

Hlava 7.

I. Holofernes rozkázal vojsku svému oblehnouti Betulii. II. Betulští ulekše se opatrovali se před Assyrskými. III. Holofernes studnice jejich opanoval. IV. Knížata radu Holofernovi dávají, jakby Betulie dobyl. V. Betulští strápeni jsouce žízní na Oziáše se domlouvají, aby raději město Holofernovi poddal. VI. Oziáš jich potěšiv za pět dní jim čekati kázal.

Tedy Holofernes druhého dne přikázal
2 vojsku svému, aby oblehli Betulii. * A bylo
pěších bojovníkův sto a dvadceti tisícův a
jezdcův dvamecítma tisícův, krom mužův těch
přípravných, kteréž byl zjímal a přivedl ze
všech krajin a z měst mládence všelijaké.
3 * Všickni ti připravili se spolu k boji proti sy-
nům israelským, a táhli po stráni hory až
k vrchu, kterýž hledí na Dotain od města,
kteréž slove Belma, až do Chelmonu, jenž
4 jest proti Esdrelonu. * Synové pak israelští
když uzřeli množství jich, padli na zemi sy-
pajíce prach na hlavy své jednostejně modlíce se,
aby Pán Bůh israelský okázal milosrdenství
5 nad svým lidem. * A vzavše na se odění
své bojovné osadili místa úzká, skrze kte-
rážto byly cesty mezi horami, a ostříhali jich
6 celý den i noc. * Tedy Holofernes když oble-
hal okolo města, nalezl ana ze studnice tekla
voda po trubách do města ze strany polední
před městem; i přikázal zkaziti ty trouby,
7 po kterýchžto tekla voda jim. * Však proto
měli studnice nedaleko od zdí, s kterýchžto
vidáni jsou, ani kradmo berou vodu k svla-
žení více než ku pití. * Ale synové Ammonovi 8
a Moabovi přistoupili k Holofernovi řkouce:
Synové israelští nedoufají v kopí, ani v střelbu,
ale hory brání jich a ohražují je pahrbkové
vůkol nich příkří. * Protož aby bez bitvy spo- 9
lečné mohl je přemoci, osaď strážnými stud-
nice, ať neváží vody z nich, a bez meče zmoříš
je; neb zajisté zemdleni jsouce dajíť město
své, kteréhož mnějí žebychom nemohli dobyti,
protože jest na horách. * I líbila se slova 10
tato před Holofernem i před knížaty jeho, i
ustanovil všudy vůkol při každé studnici po
stu mužů. * A když tak ostříhali dvadceti dní 11
úplně, vyschly studnice i louže vod všem,
kteříž přebývali v Betulii, tak že již nebylo
v městě vody, aby se napili do sytosti ani
s jeden den; nebo u míru dávána byla voda
lidu na každý den. * Tedy sebravše se k Ozi- 12
ášovi mládenci i všickni muži i ženy i děti
malé, všickni spolu jedním hlasem řekli: * Su- 13

Hlava 7.

1. Nazejtří pak rozkázal (Ř. oznámil) Holofernes všemu vojsku svému a všemu lidu svému, kteříž přišli jemu na pomoc, ššikovati se (t. táhnouti) proti Betulii a cesty na horách (Ř. vstupování) opanovati, i boj vésti proti synům israelským.

2. I ššikovali se v ten den všickni muži silní (Ř. každý muž silný) jejich, a vojsko mužův bojovných pěších sto a sedmdesáte tisícův, jezdců pak dvanácte tisíc, kromě záškodných a mužův *jiných*, kteříž pěšky za nimi šli, množství veliké velmi.

3. A položili se v údolí blízko Betulie při studnici a roztáhli se na šíř od Dotainu až do Belmy, na dél pak od Betulie až do Chelmonu, kteréž jest naproti Esdrelonu.

4. Synové pak israelští jakž uzřeli jejich množství, předěšeni jsou velmi, a pravil jeden každý k bližnímu svému: Již nyní opanují (Ř. zavrou) tito svrchek vší země, tak že ani hory vysoké, ani údolí, ani pahrbkové nebudou moci odolati síle jejich. (Ř. těžkosti).

5. A vzavše jeden každý zbroj svou vojenskou, a zanítivše oheň na věžích svých, (Ř. zapálivše hranici dříví) zůstali *tam* stráž držíce přes celou noc.

6. Dne pak druhého vyvedl Holofernes všecku jízdu svou před obličej synův israelských, kteříž byli v Betulii, aby shlédl přístup města jejich;

7. a přitáhna k studnicím vod jejich, opanoval je a osadil je stráží mužů bojovných (Ř. postavil nad nimi tábory); sám pak odtáhl k lidu svému.

8. Tedy předstoupivše před něj všecka knížata ze synův Esauových a všickni vůdcové lidu moabského a vůdcové krajiny zámořské řekli: Nechť poslechne nyní řeči *naší* pán náš, aby se nestala škoda (Ř. nebylo polámání) nějaká ve vojsku tvém.

9. Lid ten zajisté synův israelských nedoufají v kopích svých, ale ve výsostech hor, na kterýchž oni bydlí; nebo není snadno jíti přes vrchy hor jejich.

10. Nyní tedy, pane, nebojuj s nimi bojem takovým, jakýž bývá v šiku; a nepadneť z lidu tvého ani jeden muž. Zůstaň v ležení svém ostříhaje všech mužů vojska svého, a nechť se zmocní služebníci tvoji studnice vody, kteráž vychází ze zpodku (Ř. kořene) hory; nebo odtud berou vodu všickni, kteříž bydlí v Betulii; a tak zhubí je žízeň i poddají město své. My pak a lid náš vstoupíme na nejbližší výsosti hor a položíme se na nich na stráži, aby nemohl vyjíti z města ani jeden muž. I uschnou hladem oni i ženy jejich i dítky jejich, a prvé než přijde na ně meč, káceti se budou (Ř. podvráceni budou) v ulicích příbytku svého. A tak odplatíš jim zlým (Ř. odplacením zlým), protože se bouřili a neuposlechli tě (Ř. tváři tvé) v pokoji.

11. I líbila se slova jejich Holofernovi (Ř. před obličejem Holofernovým, tak hned) a všechněm služebníkům jeho, a umínil učiniti tak jakž mluvili.

12. Odtáhše tedy vojska synův Ammonových a s nimi pět tisíc synův Assurových, položili se v údolí a opanovali vody i studnice vod synův israelských. A vstoupivše synové Esauovi a Ammonovi, položili se na *místech* hornatých naproti Dotainu a vyslali ze sebe *některé* ku poledni a k východu naproti Ekrebelu, jenž jest blízko Chusy, kteráž leží (Ř. jest) při potoku Machmur. Ostatní pak vojsko Assyr-

diž Pán Bůh mezi námi a tebou; nebo učinil jsi nad námi zlé věci, nechtě mluviti pokojně s Assyrskými, a proto jakoby prodal
14 nás Bůh v ruce jich. * A protož není kdoby spomohl, když před očima jich zhynem žízní
15 a v zádavě velikém. * Protož nyní svolejte všecky, kteříž jsou v městě, bychom dobrovolně všickni poddali se lidu Holofernovu.
16 * Nebtě lépe nám, abychom jsouce živi u vězení chválili Pána Boha, nežlibychom zemřeli a byli v pohanění všemu lidu, kdyžbychom uzřeli, any před očima našima ženy naše i
17 děti mrou. * Přijímáme dnes na svědectví Boha nebe i země a Boha otcův našich, kterýž mstí nad námi vedlé hříchův našich, abyste již dali město v ruce vojska Holofernova, ať jest konec náš krátký skrze meč, kterýž prodlévá, protože vadneme žízní.
* A když to pověděli, stal se pláč veliký 18
a kvílení v lidu všem a za mnoho hodin jedním hlasem volali ku Pánu Bohu řkouce:
* Zhřešili jsme s otci našimi, nespravedlivě 19
jsme činili a nepravost jsme páchali. * Ty Pane, 20
že jsi milostivý, smiluj se nad námi a v tvé kázni pomsti nad nepravostmi našimi, a nedávej těch, kteříž tě vyznávají, lidu, kterýž
tebe nezná, * aťby neřekli mezi pohany, kde 21
jest Bůh jich? * A když těmi křiky a tím 22
pláčem ustavše již mlčeli, * povstal Oziáš kněz 23
a zaplakav řekl: Mějte dobrou mysl, bratří, ještě i těchto pět dní čekejme od Pána Boha
smilování; * snad rozhněvání své odejme a dá 24
slávu jmenu svému. * Jestliže pak po pěti dnech 25
nepřijde pomoc, učiníme ta slova, kteráž jste mluvili.

Hlava 8.

I. Judita vdova uslyševši o domlouvání se Betulských na knížata a usouzení knížat a povolavši k sobě Oziáše i jiných starších, tresce je z toho, že Boha pokoušejí. II. Odvozuje je od předsevzetí jejich a napomíná jich, aby trpělivě očekávali, Bohu se modlíce, vysvobození. III. V doufání je o pomoc boží ustavuje. IV. Oziáš schváliv řeč opatrnou Judity příčinu, proč jistý ten čas uložili, ukazuje za modlitby jí žádá. V. Judita navrhši jim úmyslu a předsevzetí svého radu jim dává, coby činiti měli.

I stalo se, když uslyšela ta slova Judita, kteráž byla dcera Merari syna Idoxa, syna Josefa, syna Oziáše, syna Elaje, syna Jamnora, syna Gedeona, syna Rafaima, syna Achitoba, syna Melchiáše, syna Enana, syna Nataniáše, syna Salatiele, syna Simeona, syna
Rubenova; * a muž její byl Manasses, kterýž 2
umřel v ty dni, když byla žeň ječmene. * Stál 3

---

ských položilo se na poli, tak že přikryli všecken svrchek země, ano i stanové a potřeby *vojenské* jejich složeny byly (Ř. položili se) v množství velikém velmi.

13. Tedy synové israelští volali ku Pánu Bohu svému; nebo zemdlen byl duch jejich, protože je obklíčili všickni nepřátelé jejich, aniž bylo lze uteci z prostředku jich. Ležela zajisté okolo nich všecka zběř Assyrských, pěší i vozové i jezdci jejich za třidceti a čtyři dni. I měli nedostatek všickni obyvatelé betulští ve všech nádobách vodných svých, ano i cisterny vyprázdněny byly, tak že neměli ku pití do sytosti vody ani za jeden den; nebo na míru dávali jim píti. Pročež zemdlela nemluvňátka jejich, a ženy i mládenci mdleli od žízně, tak že padali na ulicích města i na rozcestí bran, aniž bylo více síly v nich. I shromáždili se k Oziášovi všecken lid i knížata města, mládenci i ženy i dítky, a volali hlasem velikým a řekli přede všemi staršími: Nechť soudí Bůh mezi námi a vámi, protože jste učinili nám křivdu velikou, nemluvivše o pokoj se syny assyrskými (Ř. pokojných věcí).

14. Nebo již není spomocník náš, ale prodal nás Bůh v ruce jejich, abychom poraženi byli před nimi žízní a zhoubou velikou.

15. A protož nyní volejte jich a vydejte všecko město v loupež lidu Holofernovu a všemu vojsku jeho.

16. Neboť jest nám lépe, abychom dáni (Ř. učiněni) byli jim v loupež, nežli zemřeli žízní; budeme zajisté služebníci *jejich*, ale živa zůstane duše naše, a neuzříme smrti nemluvňátek našich očima svýma, a žen i dítek svých, any umdlévají duše jejich.

17. Osvědčujeme vám nebem a zemí i Bohem naším a Pánem otců našich, kterýž mstí nad námi pro hříchy naše i hříchy otců našich, aby nám neučinil podlé slov těch dnešního dne (t. hleďte, abychom vaší příčinou od nepřítele přemoženi jsouce více a hůře trápeni nebyli).

18. I stal se pláč veliký u prostřed shromáždění ode všech jednomyslně, a volali ku Pánu Bohu hlasem velikým.

19. Tedy řekl k nim Oziáš: Dobré mysli (Ř. doufejte) buďte, bratří! postrpme ještě za pět dní, v nichž obrátí Pán Bůh náš milosrdenství své k nám: nebo neopustí nás do konce.

20. Jestliže pak pominou ti *dnové*, a nebudeme míti pomoci, učiním podlé slova vašeho. I rozpustil lid do táboru jejich, kteříž na zdi a na věže města svého odšedše, ženy i děti do domů svých odeslali, a byli u velikém ponížení v městě.

Hlava 8.

1. Uslyšela pak *to* v těch dnech Judita dcera Merari, syna Idoxa, syna Josefa, syna Oziáše, syna Heli, syna Ananiáše, syna Gedeona, syna Rafaima, syna Achitoba, syna Elaje, syna Eliaba, syna Natanaele, syna Samaliele, syna Salatiele, syna Israele;

2. jejížto muž *byl* Manasses, z pokolení jejího i z rodiny její, kterýž umřel v čas žně ječmenné.

3. Nebo *když* stál nad těmi, kteříž vázali snopy na poli, a horko přišlo na hlavu jeho, složil se na

zajisté Manasses u žencův, když vázali snopy,
i připadlo horko na hlavu jeho, a umřel
v Betulii v městě svém a pochován jest tu
4 s otci svými. * I pozůstala Judita manželka
jeho vdovou již za tři léta a za šest měsícův.
5 * A v svrchním ponebí udělala sobě sou-
kromý pokojík, v němžto s děvečkami svými
6 uzavírajíc se bydlela, * a po všecky dni života
svého krom svátkův sobotních a svátkův na
novměsíce a svátkův lidu israelského postila
7 se na každý den. * A byla náramně krásného
vzezření, kteréžto muž její zůstavil zboží
veliké a čeleď hojnou a vládařství, volův,
8 ovcí a stád mnohých. * A byla ona mezi všemi
nejslovútnější; nebo bála se Pána Boha ná-
ramně, aniž jest byl kdo, ježtoby o ní mlu-
9 vil zlé slovo. * Protož ta Judita když usly-
šela, žeby Oziáš kněz slíbil, když bude po
pěti dnech, že chce dáti město, poslala pro
10 kněží Chabri a Charmi. * I přišli k ní a řekla
jim: Jaké jest to slovo, kterémuž svolil Oziáš,
aby dal město Assyrským, jestližeby v pěti
11 dnech nepřispěla vám pomoc? * A zajisté vy
12 jste, ježto pokoušíte Pána Boha? * Neníť to
řeč, jenžby milosrdenství vzbudila, ale raději
kteráž k hněvu popuzuje a prchlivost podpa-
13 luje. * I zdali jste vy uložili čas Pánu Bohu,
kdy se má slitovati, a vedlé vůle vaší uložili
jste mu den. * Ale že jest milý Bůh trpělivý, 14
protož kajme se toho a odpuštění jeho s plá-
čem žádejme; * nebo nemstíť Pán Bůh tak 15
jako člověk, aniž rozpálí se k hněvu tak jako
syn člověka. * A protož pokořme jemu duší 16
našich, a v duchu skroušeném a pokorném
sloužíce jemu * rcemež s pláčem Pánu Bohu, 17
aby vedlé vůle své učinil s námi rychle své
milosrdenství, abychom, jakož zarmouceno jest
srdce naše pro jich pýchu, tak také naší po-
korou abychom byli potěšeni; * nebo následo- 18
vali jsme hříchův otcův našich, kteříž opu-
stili Pána Boha svého a klaněli se bohům
cizím, * pro kterýžto hřích dáni jsou v zahy- 19
nutí meče a v loupež a v pohanění svým ne-
přátelům; ale my jiného Boha neznáme kromě
něho. * Počekejmež pokorně smilování jeho, a 20
pomstíť krve naší z trápení nepřátel našich a
ponížíť všech národův, kteřížkoli povstávají
proti nám, a učiníť je beze cti Pán Bůh náš.
* A nyní, bratří, vy, kteříž jste kněží v lidu 21
božím, na vás záležejí duše jich, neb jste kněží.
Protož vašimi napomenutími pozdvihnětež srdcí
jich, ať pamatují na to, že byli pokoušeni otcové
naši, aby zkušeni byli, právě-li slouží Pánu Bohu
svému. * Pomněti mají na to, kterak otec náš 22
Abraham pokoušín byl, a skrze mnohé zá-
mutky jsa zkušen, přítelem božím učiněn jest.

---

ložci svém; i pochovali ho s otci jeho na poli, kteréž *jest* mezi Dotainem a Belmou.

4. Byla pak Judita v domě svém vdovou tři léta a čtyři měsíce,

5. a připravila sobě stánek na vrchním příbytku domu svého, přepásala také bedra svá žíní a měla na sobě roucho vdovství svého, a postívala se po všecky dny vdovství svého, kromě *toliko* před sobotami a v svoboty, i před novměsíci a v svátky i slavnosti (Ř. veselosti) domu israelského.

6. A byla krásná osoba a velmi pěkná na pohledění; k tomu zanechal jí Manuassses muž její *mnoho* zlata a stříbra, i služebníkův a děvek, i dobytků a rolí, kterýmiž vládla (Ř. a zůstávala na nich, t. v držení jich jako paní v svém vlastním dědictví);

7. aniž byl kdo, jenžtoby mohl o ní mluviti zlé slovo; nebo se bála Boha velmi.

8. Když *tedy* uslyšela slova hanlivá lidu proti knížeti [nebo zemdleli byli pro nedostatek vod], *když* také slyšela Judita všecka slova, kteráž mluvil k nim Oziáš, jak jim přisáhl, *že chce* poddati město Assyrským po pěti dnech;

9. poslavši děvečku svou, kteráž spravovala všecken statek její, povolala Oziáše a Chabri a Charmi starších města svého, kteříž přišli k ní. I řekla jim: Slyšte mne již knížata bydlící v Betulii; neboť není dobrá řeč vaše, kterouž jste mluvili před lidem dnešního dne učinivše přísahu, již jste pronesli mezi Bohem a námi a řekli jste, že poddáte město nepřátelům našim, jestliže se v těch *dnech* neobrátí Pán, aby nám spomohl.

10. Ale nyní kdož jste vy, že pokoušíte Boha dnešního dne a vystavujete se za Boha u prostřed synův lidských?

11. A protož když Pána všemohoucího zkušujete, ničemu na věky neporozumíte. Nebo *poněvadž* hlubokosti srdce lidského vystihnouti a slov myšlení jeho chápati nemůžete, i jakž Boha, kterýž učinil všecko toto, zpytovati a mysl jeho poznati, i myšlení jeho vyzvěděti budete moci.

12. Nečiňte *toho*, bratří, nehněvejte Pána Boha našeho; nebo nebude-li chtíti v těch pěti dnech nám spomoci, má moc v kterékoli *jiné* bude chtíti, i po všecky dny nás ochraňovati aneb vyhladiti před obličejem nepřátel našich.

13. Protož vy neklaďte cíle radám Pána Boha našeho; neboť není Bůh jako člověk, aby se dal pohrůžkami pohnouti, ani jako syn člověka, aby mohl souzen býti.

14. Očekávajíce tedy od něho vysvobození, vzývejme ho ku pomoci naší, a vyslyšíť hlas náš, jestliže se mu líbiti bude. Neboť nepovstal *žádný* v národech našich, aniž jest dnešního dne které pokolení, ani rodina, ani lid ani město některé z našich, ježtoby se klaněli bohům rukama udělaným,

15. jako bylo za prvních dnův. Pročež dáni jsou pod meč a v loupež otcové naši, a padli porážkou velikou před obličejem nepřátel našich.

16. My pak jiného Boha jsme nepoznali;

17. odkudž naději máme, že nepohrdne námi, ani *kterým* z národu našeho. Aniž jestližebychom zajati byli (t. kdyžbychom se podlé vašeho času Bohu vyměření a přísahy nepřátelům poddali) jmeno slavné zemi judské zůstane; (Ř. nazývána bude země Judstvo) ale zloupí svatyni naši, a vyhledávati bude *Bůh* poskvrnění jejího z úst našich a strach bratří našich a zajetí obrátí na hlavu naši mezi národy, kdežkoli budeme sloužiti, a budeme ku pohoršení a k útržce před těmi, kteříž námi vládnouti budou;

23 * Tak Isak, tak Jakob, tak Mojžíš i všickni,
kteříž se líbili Pánu Bohu, skrze mnohé zá-
24 mutky šli a věrni nalezeni jsou. * Ti pak,
kteříž pokušení netrpěli s bázní boží, svou
netrpělivost a nestydatost svého reptání proti
25 Pánu Bohu vydali, * zkaženi jsou od záhubce
26 a od hadův zhynuli. * Protož i my nemstěme
27 se za ty věci, kteréž trpíme; * ale připisujíce
hříchům našim věřme, že tato zarmoucení,
jenž jsou menší rány boží nežli naše prohře-
šení, přišla na nás služebníky jeho k na-
šemu polepšení a ne k našemu zahynutí.
28 * I řekli jí Oziaš i kněží: Všecky věci, kte-
réž jsi mluvila, pravéť jsou, a neníť v řečech
29 tvých žádného úhonu. * Protož nyní modliž se
Pánu Bohu za nás, nebo žena svatá jsi a bo-
habojná. * I vece jim Judita: Jakož znáte, že 30
jest to z Boha, co jsem mohla mluviti; * tak 31
také zkuste, jestli z Boha to, co jsem umínila
učiniti, a modlte se, ať Pán Bůh učiní pevnou
radu mou. * Stanete vy u brány tuto noc, a 32
já vyjdu s děvkou svou, a modlte se, aby,
jakož jste řekli, v pěti dnech vzhlédl Pán
Bůh na lid svůj israelský. * Vy pak, chciť, 33
abyste se neptali na skutek můj, až i povím
vám, nic jiného ať není za mne jediné mo-
dlitba ku Pánu Bohu našemu. * I řekl jí Oziáš 34
kníže judské: Jdiž v pokoji, a Pán Bůh bu-
diž s tebou ku pomstě nepřátel našich. Tedy
navrátivše se rozešli se.

Hlava 9.

Judita v modlitbě své připomenuvši moc boží předivnou i nebezpečenství nastávající od Assyrských, modlí se Bohu za vítězství nad nimi.

Kteřížto když odešli, tedy Judita šla do
modlitebnice své a oblekši se v žíni, sypala
popel na hlavu svou a rozprostřevši se na
zemi před Hospodinem, volala ku Pánu Bo-
2 hu řkouc: * Pane Bože otce mého Simeona,
který jsi dal jemu meč ku pomstě cizozemců,
jenžto byli násilníci v své poskvrně a obnažili
ledví panny ku pohanění; * a dal jsi ženy jich 3
v loupež a dcery jich do vězení, a všecken
statek jich, aby se rozdělili služebníci tvoji,
kteřížto horlili pro zákon tvůj; pomoz mi,
prosím, Pane Bože můj, mně vdově. * Ty za- 4

---

neboť nepřinese nám služba naše milosti, ale k lehkosti vloží ji *na nás* Pán Bůh náš.

18. A protož nyní bratří! dokažme bratřím svým, že na nás záleží život jejich, a svatých věcí chrámu i oltáře že podporou jsme. Nad to nade všecko děkujme Pánu Bohu našemu, kterýž nás zkušuje, jako i otce naše.

19. Pamatujte na to, co učinil s Abrahamem,

20. a jak zkušoval Isaka, a co se stalo Jakobovi v Mesopotamii syrské, když pásl ovce Labana bratra matky své.

21. Nebo jakož jich ohněm zkušoval pro zkušení srdce jejich, tak i nad námi nemstí se, ale pro napomenutí švihá Pán ty, kteříž se k němu přibližují.

22. Tedy řekl k ní Oziáš: Všecko což jsi koli řekla, dobře jsi mluvila, a neníť kdoby odepřel řečem tvým. Nebo nejen dnešního dne moudrost tvá zjevná jest, ale od počátku dnův tvých poznal všecken lid opatrnost tvou, a že dobré jest složení srdce tvého. Ale že lid žíznil velmi, protož přinuceni jsme, abychom tak, jakž mluvili, učinili jim, a přísahou se zavázali, kteréž nepřestoupíme.

23. Nyní tedy modl se ty za nás, nebo jsi žena pobožná, ať sešle Pán déšť k naplnění cistern našich, abychom neměli nedostatku více.

24. I řekla k nim Judita: Poslechněte mne, a učinímť *takovou* věc, kteráž rozhlášena bude až do pronárodu mezi syny pokolení našeho.

25. Vy státi budete u brány noci této, a já vyjdu s děvečkou svou, a ve dnech těch, v nichž jste řekli poddati město nepřátelům našim, vzhlédne Hospodin na Israele skrze ruku mou.

26. Vy pak nedoptávejte se na ten skutek můj; neboť neoznámím vám až dokonáno bude to, což já učiniti *myslím*.

27. I řekl Oziáš a knížata k ní: Jdi v pokoji, a Pán Bůh *nechť jde* před tebou ku pomstě nepřátel našich. A navrátivše se ze stánku jejího odešli k zástupům svým.

Hlava 9.

1. Judita pak padla na tvář, a posypavši popelem hlavy své svlékla se sebe žíni, v kterouž oblečena byla, když ještě v Jerusalemě v domě Páně obětováno bylo kadění v tentýž večer. I volala hlasem velikým Judita a řekla:

2. Pane Bože otce mého Simeona, jemuž jsi dal meč ku pomstě nad cizozemci, kteříž násilí učinili panně ku poskvrnění, obnaživše stehna *její* k hanebnosti a poskvrnili panenství *jejího* k útržce [nebo jsi řekl, že nemá tak činěno býti]; a činili ty věci, pro něž jsi vydal knížata jejich k zmordování, tak že postel jejich lstí oklamaná smáčena jest krví, a zbils služebníky s panstvem a panstvo na trůnech jejich, a vydals ženy jejich v loupež a dcery jejich v zajetí, a všecky kořisti jejich k rozbitování synům, kteréž jsi miloval, kteříž také horlili horlivostí tvou, a v ohavnosti měvše poskvrnění krve své, vzývali tě ku pomoci. Ó Bože, Bože můj! vyslyš mne vdovu.

3. Nebo tys učinil ty věci, kteréž prvé byly nežli tyto, i tyto i nastávající i nynější i ty, kteréž přijíti měly, vymyslil jsi a přítomné byly ty, kteréž jsi uložil, a řekly: Ai, teď jsme!

4. Nebo všecky cesty tvé jsou pohotově, a soudové tvoji v předzvědění *tvém*.

5. Nebo, ai, Assyrští rozmnoženi jsou v moci své, pozdvihují se koňmi a jezdci, honosí se ramenem pěších, naději mají v štítu, šípu a praku, aniž poznali, že jsi ty Pán, kterýž v nic obracíš boj, *a že* Pán *jest* jmeno tvé. Ty potři sílu jejich mocí svou

jisté učinil jsi první věci a jedno po druhém
5 myslil jsi, a to se stalo, cožs ty chtěl. * Vše-
cky zajisté cesty zřízené jsou, a své soudy
6 položil jsi v své opatrnosti. * Pohlediž na stany
assyrské nyní, jakožs někdy ráčil pohleděti na
vojska egyptská, když to za služebníky tvými
v odění táhli, doufajíce ve vozy a v jízdné
7 své a v množství bojovníkův. * Ale vzhledl
8 jsi na vojska jich a tmy zemdlely je. * Vešli
jsou nohami svými do prostřed moře a vody
9 přikvačily je. * Tak ať jsou i tito, Pane Bože,
kteříž doufají v množství svém a svých vozích
i v oštěpích, v svých střelách a v kopích chlu-
10 bíce se, * a nevědí, že ty sám jsi Pán Bůh
náš, kterýž činíš porážky v bojích od počátku,
11 a Pán jestiť jmeno tobě. * Pozdvihniž ramena
svého jako od počátku a poraz moc jich
v moci své. Nechť klesne moc jich v rozhně-
vání tvém, kteříž slibují, že chtí zkaziti sva-
tyně tvé a poskvrniti stánku jmena tvého a
zkaziti mečem svým roh oltáře tvého. * Uči- 12
niž, milý Pane, aby vlastním jeho mečem byla
sťata pýcha jeho; * nechť jat bude očima svýma 13
na mně, a raniž jej pěknými řečmi úst mých.
* Dejž mi v srdci stálost, ať bych potupila jej, 14
a dej mi sílu, ať jej zkazím; * neboť bude to 15
památka jmena tvého, když ruce ženy zabijí
ho. * Neboť není v množství síla tvá Hospo- 16
dine, ani v síle koňův jestiť vůle tvá, aniž se
líbili tobě od počátku lidé pyšní; ale pokorných
a tichých vždy se tobě líbila modlitba. * Bože ne- 17
beský a stvořiteli vod a Pane našeho stvo-
ření, uslyš mne bídnou, jenž se modlím a
v tvém milosrdenství silně doufám. * Pomni, 18
Pane, na zákon aneb na slib svuj, a dej slovo
v ústech mých a v srdci mém, posilniž úmyslu,
aby chrám tvůj v svatosti zůstal, * a všickni 19
národové ať poznají, že ty jsi sám Bůh, a ne-
níť jiného krom tebe.

Hlava 10.

I. Judita složivši smutek a ozdobivši se přišla k bráně města k Oziášovi i jiným starším, kteříž po-
žehnání jí dávše z města ji propustili. II. Judita vyšedši s děvečkou svou potkala se se stráží Assyr-
ských, příčinu svého vyjití z Betulie vymyšlenou jim oznámila a k Holofernovi dovedena byla.

Tedy stalo se, když přestala volati ku
Pánu Bohu Judita, vstala z toho místa, na
kterémž ležela, rozprostřevši se před Pánem
2 Bohem. * A povolala děvky své a šedši dolů
do domu svého svlekla s sebe žíni, roucho také
3 svého vdovství složila s sebe, * i umyla tělo
své a pomazala se mastí myrrhy výborné, a
rozčesala vlasy své a vstavila čepec na hlavu
svou, a oblekla se v roucho utěšení svého a
na nohy své vzala střevíce sandalové, a vzala
ozdoby, jenž slovou náročnice a lilie a ná-
ušnice a prsteny, všemi ozdobami svými okrá-
šlila se. * Jižto také přidal Pán Bůh krásy, 4
nebo všecka tato ozdoba byla ne z líbosti, ale
z ctnosti; a protož Pán Bůh té krásy na ní
přispořil, aby nepřirovnanou krásou všech

---

a roztrhni moc jejich prchlivostí svou; neboť umí-
nili poskvrniti svatyně tvé, zanečistiti stánek odpo-
činutí jmena slávy tvé a sraziti železem roh oltáře
tvého. Popatř na pýchu jejich, sešli hněv svůj na
hlavy jejich.

6. Dej ruce mé, mně vdově, sílu *takovou*, na níž
myslím; zabij rty mými chytrými služebníka s kní-
žetem a kníže se služebníkem jeho; polámej vyvý-
šenost jejich rukou ženy.

7. Neboť nezáleží ve množství síla tvá, ani moc-
nost tvá v silných; ale ponížených jsi Pánem a nej-
menších jsi spomocníkem a ochrancem nestatečných,
nevědoucích co činiti obhájcem, nemajících naděje
vysvoboditelem. Jistě, jistě, ó Bože otce mého a
Bože dědictví israelského!

8. Pane nebe i země, stvořiteli vod, králi všeho
stvoření svého, ty vyslyš modlitbu mou

9. a sprav řeč mou k přelstění, ranění a jízvě
těm, kteříž proti zákonu tvému a domu posvěce-
nému tvému a pahrbku sionskému, i příbytku vlá-
dařství synův tvých, uložili věci hrozné. A dokaž
toho při všem národu svém, vší mocí a sílou svou,
že není jiného ochránce národu israelského kromě
tebe. (J. Uveď v známost všemu národu svému i
všemu pokolení, aby viděli, že jsi ty Bůh všelijaké
moci a síly, a že není etc.)

Hlava 10.

1. I stalo se, jakž přestala volati k Bohu israel-
skému a dokonala všecka ta slova a vstala z místa
toho, na němž ležela,

2. že povolala děvečky své a sstoupila do domu,
v kterémž bývala ve dny sobotní a na slavnosti své,
a složivši žíni, do níž oblečena byla, svlékla roucho
vdovství svého

3. a umyla tvář vodou, a pomazavši se mastí vý-
bornou shladila vlasy hlavy své, a vstavivši na ni
čepec oblékla se v roucho veselí svého, jímž se
ozdobovala za dnův života muže svého Manassesa;

4. a vzala střevíčky na nohy své, a připala spi-
nadla a zápony a prsteny a náušnice i všelijakou
ozdobu svou,

5. a okrášlila se velmi k jetí očí mužských, kte-
říž by koli pohleděli na ni.

6. I dala děvečce své láhvici vína a nádobu oleje,
a naplnila pytlík moukou a hrudou fíků a chleby
čistými, a svázavši všecko to vložila na ni.

7. A tak vyšedše spolu k bráně města Betulie
nalezly stojící u ní Oziáše a starší města Chabri a
Charmi;

8. a jakž ji uzřeli, a že proměněna jest tvář její
i změněno roucho její,

5 očím okázala se. * I vložila na děvku svou
láhvici vína a báni oleje a krupici, fíky, chléb
6 a sýr; i brala se. * A když přišli k branám
města, nalezla, ani jí čekají Oziáš a kníže
7 města. * Kteřížto když uzřeli ji, užasli se a di-
8 vili se náramně kráse její; * však proto nic se
jí netázali, ale pustili jí, aby šla, řkouce:
Bůh otcův našich dejž tobě milost a všeho
úmyslu srdce tvého posilniž svou mocí, a
ať má z tebe chválu Jerusalem a ať jest
jmeno tvé v počtu svatých a spravedlivých.
9 * I řekli, kteříž tu byli, všickni jedním
10 hlasem: Staň se tak, staň se tak! * Tedy
Judita modlíc se Pánu Bohu šla skrze bránu,
11 ona i děvka její. * I stalo se, když šla s hory
a slunce vzchodilo, potkali se s ní strážní as-
syrští a jali ji řkouce: Odkud jdeš aneb kam
12 se béřeš? * Kterážto odpověděla: Dcera jsem
židovská, proto jsem šla od nich; neb jsem
budoucí věci poznala, že dáni budou vám
v loupež, protože potupivše vás, nechtěli do-
brovolně poddati se vám, aby nalezli milost
13 před očima vašima. * A pro tu příčinu my-
slila jsem sama v sobě řkouc: Půjdu k tváři
knížete Holoferna, abych pověděla mu tajné
věci jich a abych okázala jemu, kterýmby
přístupem mohl opanovati je, tak že nepadne
muž jeden z vojska jeho. * A když slyšeli ti 14
muži slova její, patřili na tvář její a bylo
před očima jich jako strach, nebo divili se
převelmi kráse její. * I řekli jí: Zachovala 15
jsi život svůj, protože jsi takovou radu na-
lezla, aby přišla ku pánu našemu. * A toto 16
věz, že když staneš před tváří jeho, dobře
tobě učiní, a budeš nejmilejší v srdci jeho.
I vedli ji do stánku Holofernova, pověděvše
prvé jemu o ní. * A když vešla před tvář 17
jeho, ihned jat jest Holofernes na její oči.
* I řekli k němu služebníci jeho: I kdoby po- 18
potupil lid židovský, kteříž tak krásné ženy
mají, abychom neměli z práva proti nim bo-
jovati. * Tedy uzřevše Judita Holoferna, an 19
sedí pod oponou, kteráž byla setkána ze zla-
tohlavu, ze zlata a smaragdu, i z jiných ka-
menův drahých, * a pohleděvši poklonila se 20
padši na zemi. I zdvihli ji služebníci Holo-
fernovi k rozkázaní pána svého.

Hlava 11.

1) Holofernes potěšiv Juditu, aby se nebála, doptává se na příčinu příchodu jejího. 2) Judita příčinu jemu pověděvši lahodnou řečí jemu vítězství nad lidem slibuje. 3) Holofernes oklamán jsa uvěřil řeči její.

Tedy Holofernes řekl k Juditě: Budiž
dobré mysli a neboj se v srdci svém, nebo
jsem já nikdy neuškodil muži, kterýž chtěl
sloužiti Nabuchodonosorovi králi. * Lid pak 2
tvůj kdyby byl nepohrdal mnou, nezdvihlbych
byl kopí svého proti nim. * Protož nyní pověz 3

---

9. divili se kráse její velmi velice a řekli jí: Bůh, Bůh otců našich spůsobiž tobě milost a dokonejž předsevzetí tvé k chvále synův israelských a povyšení Jerusalema. I učinili poklonu Bohu.

10. Tedy řekla k nim: Rozkažte mi otevříti bránu města, abych vyšla k vykonání toho, o čemž jste mluvili se mnou. I poručili mládencům, aby jí otevřeli, tak jakž mluvila, kteřížto učinili tak.

11. I vyšla Judita, ona i děvečka její s ní. Hleděli pak za ní muži města, dokudž nevstoupila na horu a dokudž nepřešla údolí, až jí více neviděli. I šly přes to údolí přímo.

12. Tedy potkala se s ní stráž Assyrských, a chytivše ji otázali se jí: Z kterých jsi a odkudž jdeš?

13. I řekla: Dcera jsem židovská a utíkám od obličeje jejich, nebo vydáni budou vám k sežrání.

14. Já pak jdu před obličej Holoferna, nejvyššího vojevodu vašeho, abych zvěstovala věci pravé; nebo ukáži před obličejem jeho cestu, kteroužby táhl a opanoval všecka *místa* hornatá, tak že nezahyne z mužů jeho žádný, ani který živočich (Ř. tělo jedno ani duch života).

15. A když uslyšeli muži ti slova její, patřili na tvář její, a byla jim velmi divná pro krásu;

16. i řekli jí: Zachovalas život svůj pospíšivši předstoupiti před obličej pána našeho.

17. Protož nyní přistup k stanu jeho, a *někteří* z nás sprovodí tě, ažby tě dodali do rukou jemu. Kdyžby pak stála před ním, nestrachujž se v srdci svém, ale oznam *jemu* podlé těch slov svých, a dobře učiní tobě. I vybrali ze sebe mužů sto, a připojili *je* k ní a děvečce její.

18. Tedy vedli ji k stanu Holofernovu. I sběhli se ze všeho táboru, nebo rozhlášena jest v stanech přítomnost její, a přišedše obstoupili ji,

19. když stála před stanem Holofernovým, dokavadž neoznámili jemu o ní. I divili se kráse její, divili se také synům israelským.

20. I řekl jeden každý k bližnímu svému: Kdožby pohrdal lidem tím, kterýž má mezi sebou ženy takové? Jistě není dobré zanechati z nich *ani* jednoho muže, kteřížby propuštěni jsouce mohli chytře podvesti všecku zemi. A vyšedše ti, kteříž spávali u Holoferna a všickni služebníci jeho, uvedli ji do stanu.

21. Holofernes pak odpočíval na lůžku svém za oponou, kteráž byla šarlatem a zlatem i smaragdem a kamením drahým protkávaná. I oznámili jemu o ní. Tedy vyšel před stan, a se svícny stříbrnými šli před ním. Jakž pak přišla Judita před obličej jeho a služebníků jeho, divili se všickni kráse obličeje jejího, a padši na tvář poklonila se jemu. I pozdvihli ji služebníci jeho.

Hlava 11.

1. Tedy řekl jí Holofernes: Dobré mysli buď ženo, nestrachuj se v srdci svém, neboť jsem já neškodil

mi, pro kterous příčinu šla od nich a líbilo
4 se tobě, aby přišla k nám? * I vece jemu Ju-
dita: Přijmi slova děvky své, nebo budeš-li
činiti vedlé slov děvky své, učiníť Pán Bůh
5 dokonalou věc s tebou. * Živ jest zajisté Na-
buchodonosor král země a živa jest moc jeho,
kteráž jest v tobě ku pomstě všem lidem
zlým; nebo netoliko lidé sloužiti budou jemu
skrze tebe, ale i hovada polní hovějí jemu.
6 * Nebo rozhlašujeť se rozšafnost tvá všem ná-
rodům, a rozneslo se po všem světě, že ty
sám dobrý jsi a mocný ve všem království
jeho, a moudrost tvá všem krajinám se ohla-
7 šuje. * Aniž jest to tajné, co mluvil Achior,
aniž také jest nevědomé, což mu kázal uči-
8 niti. * Víť zajisté Pán Bůh náš, že jsme ho
tak velmi hříchy našimi rozhněvali, že vzká-
zal skrze proroky své k lidu, že dá je nepřá-
9 telům pro hříchy jich. * A že vědí synové
izraelští, že rozhněvali Pána Boha, protož
10 strach tvůj jestiť nad nimi. * K tomu také hlad
trpí a pro nedostatek vody již žízní jako na
11 poly zemřeli. * Ještě i to míní, aby zbili do-
12 bytek svůj a pili krev jich; * a svaté věci,
kterýchžto nesluší se dotýkati z přikázaní
božího, jako obilí, vína a oleje, ty věci umí-
nili vynaložiti a chtí stráviti, kterýchžto více
neměli se ani rukama dotýkati; a protož, že
takové věci činí, jistéť jest, že dáni budou
v zahynutí. * To já služebnice tvá znajíc utekla 13
jsem od nich, a poslal mne Pán Bůh, abych
tyto věci pověděla tobě. * Já zajisté dívka tvá 14
Pánu Bohu se klaním, také i nyní jsouc u
tebe, a bude vycházeti služebnice tvá a mo-
dliti se budu Pánu Bohu, * a poví mi, 15
kdy jim odplatí za jich hříchy, a přijdouc po-
vím tobě. A já tě provedu skrze prostředek
Jerusalema, a budeš míti veškeren lid jako
ovce, kteréž nemají pastýře, a neštěkneť ani
pes proti tobě; * nebo ty věci pověděny jsou 16
mi skrze zřízení božské. * A že se rozhněval 17
Bůh na ně, protož poslána jsem, abych ty
věci pověděla tobě. * I líbila se všecka slova 18
ta před Holofernem i před služebníky jeho, i
divili se moudrosti její a pravili jeden k dru-
hému: * Neníť takové ženy na zemi v zezření, 19
v kráse a v rozumné řeči. * I řekl jí Holofer- 20
nes: Dobře udělal Bůh, kterýž tě poslal před
lidem, aby dala jej v ruce naše. * A že 21
jest dobrý slib tvůj, jestližeť mi to splní Bůh
tvůj, budeť také i Bůh můj a ty v domě Na-
buchodonosora budeš veliká, a jmeno tvé slo-
vútné bude po vší zemi.

člověku, kterýž chtěl sloužiti Nabuchodonosorovi králi vší země.

2. A nyní lid tvůj, kterýž bydlí na *místech* hornatých, kdyby mne nebyli sobě za nic nevážili, nebylbych pozdvihl kopí svého proti nim; ale oni sami spůsobili sobě tyto věci.

3. Nyní tedy povéz mi, z jaké jsi příčiny utekla od nich a přišlas k nám? K svému dobrému zajisté přišla jsi; buď dobré mysli, *i* noci této živa budeš i na potom; neboť není kdoby křivdu učinil, ale dobřeť učiní, tak jakž se děje služebníkům pána mého Nabuchodonosora krále.

4. I řekla k němu Judita: Přijmi slova služebnice své, a nechť mluví děvka tvá před tváří tvou; neboť nebude zvěstovati klamu pánu svému noci této, a budeš-li následovati řečí děvky své, dokonale *tu* věc učiní při tobě Bůh, a nepadne pán můj od předsevzetí svého.

5. Živ jest zajisté Nabuchodonosor král vší země a živa jest moc jeho, kterýž tě poslal k skrocení všeliké duše, že netoliko lidé skrze tebe sloužiti budou jemu, ale i ta zvěř polní, i ta hovada, i ptactvo nebeské skrze sílu tvou živo bude pod Nabuchodonosorem a vším domem jeho.

6. Slyšeliť jsme zajisté o moudrosti tvé a o opatrnosti duše tvé, a oznámeno jest vší zemi, že jsi ty sám nejznamenitější ve všem království a mocný v umění a divný ve věcech válečných.

7. Se strany pak té řeči, kterouž mluvil Achior v radě tvé, slyšeli jsme slova ta jeho; nebo přijali jej muži betulští, a oznámil jim všecko, což mluvil před tebou. Protož panovníče pane, nepomíjej řeči jeho, ale slož ji v srdci svém, nebo pravá jest.

8. Neboť nepřichází pomsta na národ náš, aniž zajisté může co meč proti nim, lečby zhřešili proti Bohu svému. Ale nyní aby pán můj nebyl poražen a na nic nepřišel,

9. připadla smrt na tvář jejich a postihl je hřích, jímž popouzejí k hněvu Boha svého, kdyžkoli činí věc neslušnou.

10. Nebo nedostává se jim pokrmu, i vody též dostatku nemají;

11. tak že umínili bíti dobytek svůj a všecko to, při čemžkoli rozdíl předložil jim Bůh v zákoně svém, aby nejedli, umínili stráviti, a prvotiny obilí, i desátky vína a oleje, kteréž chovali posvětíce *je* kněžím těm, kteříž stávají v Jerusalemě před obličejem Boha našeho, uložili vytráviti; kterýchž věcí ani rukama nenáleží se dotýkati žádnému z lidu. A poslali do Jerusalema [nebo i ti, kteříž tam bydlí, učinili totéž] ty, kteřížby přinesli jim odpustky od starších. (J. jestliže i ti, kteříž tam bydlí, učiní totéž a přinesou odpustky od starších. Jakoby řekla: Jestliže Jerusalemští i Betulským k tomu dovolí, i sami podobně hřešiti budou, tedy obojí tobě se v moc dostanou.) I stane se, když jim oznámí a učiní *to*, vydáni budou tobě k zhoubě v ten den.

12. Protož já služebnice tvá poznavši všecko to utekla jsem od obličeje jejich, a poslal mne Bůh, abych učinila při tobě *takovou* věc, jíž předěšena bude všecka země a kdokoliv uslyší o tom.

13. Nebo služebnice tvá pobožná jest a slouží v noci i ve dne Bohu nebeskému. A nyní zůstanu u tebe pane můj, ale vycházeti bude služebnice tvá v noci do údolí, a modliti se budu Bohu, aby mi oznámil, kdy se *oni* dopustí těch hříchů svých. A přijdouc oznámím. I vytáhneš se vším vojskem svým, aniž bude kdo z nich, ježtoby odpíral tobě, a povedu tě prostředkem země judské, ažby přitáhl naproti Jerusalemu, a postavím stolec tvůj u prostřed něho; i poženeš je jako ovce, kteréž nemají

Hlava 12.

1) Holofernes rozkázal Juditu všelijakými potřebami opatřiti. 2) Judita sobě na Holofernovi vyžádala, aby a) toliko toho pokrmu užívala, kterýž s sebou přinesla; b) k modlitbám do údolí betulského vycházela. 3) Holofernes učiniv hody služebníkům svým, pozval na ně Juditu. 4) Judita ochotně se ozvavši a ozdobivši se šla k Holofernovi. 5) Holofernes jat milostí k Juditě pil vína více nežli kdy jindy.

Tedy kázal ji Holofernes uvesti tu, kdež
byli pokladové jeho, a kázal jí tu býti; i ulo-
2 žil co jí má dáváno býti se stolu jeho. * Je-
mužto odpověděla Judita řkouc: Nyní nebudu
moci jísti těch věcí, které jsi mi rozkázal dá-
vati, aťby nepřišlo na mne rozhněvání; ale ty
věci, kteréž jsem s sebou přinesla, jísti budu.
3 * Jížto Holofernes vece: Když pak nebudeš
míti těch věcí, kteréž jsi s sebou přinesla, co
4 udělám tobě? * Odpověděla jemu Judita: Ži-
vatě duše tvá, pane můj, žeť nesní všech těchto
věcí děvka tvá, až i učiní Pán Bůh skrze ruce
mé ty věci, kteréž jsem umínila. Tedy uvedli
ji služebníci jeho do stánku, kamž rozkázal.
5 * I prosila, když vcházela, aby dána byla jí
svoboda v noci a na úsvitě, aby vycházela ven
na modlitby, aby se modlila Pánu Bohu.
6 * I přikázal Holofernes komorníkům svým,
aby když se jí líbí vycházela a chodila na
7 modlitbu Pánu Bohu svému za tři dni. * I vy-
cházela v noci do údolí města Betulie, a umý-
8 vala se u studnice vodou. * A když vycházela,
modlívala se Pánu Bohu israelskému, aby
spravoval cestu její k vysvobození lidu jejího;
* a vcházející zase čista byla v stánku, až 9
i jedla pokrmu u večer. * Tedy stalo se 10
v čtvrtý den, Holofernes udělal večeři služeb-
níkům svým a řekl k Vagaovi komorníku
svému: Jdi a poraďte židovce, ať dobrovolně
povolí mi; * nebo neslušná věc jest u Assyr- 11
ských, kdyžby žena pohrdajíc mužem vy-
šla od něho. * Tedy všel k ní Vagao a řekl: 12
Nestydíž se dobrá mladice vyjíti ku pánu
mému, aby byla uctěna před tváří jeho a
aby jedla s ním a pila víno u veselí. * Jemužto 13
Judita odpověděla: I kteraká jsem já, abych
odepřela pánu svému? * Všecko, což bude před 14
očima jeho dobrého i nejlepšího, toť učiním, a
což se bude jemu líbiti, toť mně bude nejlepší
po všecky dni života mého. * I vstala a ozdo- 15
bila se rouchem svým, a všedši stála před
tváří jeho. * A srdce Holofernovo bylo jato, 16
jakoby zmrtvělo, neb byl hořel v žádosti její.
* I řekl k ní Holofernes: Pij nyní a hoduj u 17

---

pastýře, a nezaštěkne *ani* pes jazykem svým na tebe.

14. Neboť mi tyto věci mluveny jsou skrze předzvědění mé a oznámeny jsou mi, protož poslána jsem, abych *o nich* zvěstovala tobě.

15. I líbily se řeči ty Holofernovi a všechněm služebníkům jeho, kteřížto divili se moudrosti její a řekli:

16. Není takové ženy od konce až do konce země se strany krásy tváři a opatrnosti v řečech.

17. Tedy řekl k ní Holofernes: Dobřeť učinil Bůh, kterýž tě poslal před lidem tím, aby byla v rukou našich síla; na ty pak, jenž sobě za nic nevážili pána mého, *aby přišlo* zahynutí. Nyní pak ty krásná jsi v postavě své a lahodná v řečech svých. Protož jestliže učiníš tak, jakž jsi mluvila, Bůh tvůj bude mým Bohem, a ty v domě krále Nabuchodonosora seděti budeš a budeš slovútná po vší té zemi.

Hlava 12.

1. Tedy rozkázal ji uvesti tam, kdež složeno bylo stříbro jeho, a poručil jí přistrojiti na stůl krmí svých a vína svého ku pití.

2. I řekla Judita: Nebudu jísti těch věcí, aby nebylo pohoršení (podobně Daniel 1, 8. Tobiáš 1, 12.), ale z těch věcí, kteréž za mnou neseny byly (Ř. mne následovaly), bude mi dodáváno *pokrmu.*

3. Tedy řekl jí Holofernes: Jestližeť se pak nebude dostávati těch věcí, kteréž máš s sebou, odkudž máme dodávati tobě podobných těmto? Neboť nemáme u sebe žádného z národu tvého.

4. I řekla Judita k němu: Živa jest duše tvá, pane můj, žeť nevytráví služebnice tvá těch věcí, kteréž mám s sebou, dokavadž nevykoná Pán skrze ruku mou těch věcí, kteréž uložil.

5. I uvedli ji služebníci Holofernovi do stanu, a spala až do půl noci a vstala k ranímu bdění.

6. Tedy poslala k Holofernovi řkouc: Nechť již rozkáže pán můj, aby dopuštěno bylo služebnici tvé vyjíti k modlitbě.

7. I přikázal Holofernes strážným svým, aby jí nezbraňovali. I zůstala v táboru za tři dni.

8. Vycházela pak v noci do údolí betulského a umývala se vodou u studnice, *kteráž byla* v táboru.

9. A když vstupovala, modlívala se Pánu Bohu israelskému, aby spravoval cestu její ku povýšení synův lidu jejího;

10. a vcházejíc čista zůstávala v stanu, dokudž nepřinášela *děvečka* pokrmu jejího u večer.

11. I stalo se dne čtvrtého, učinil Holofernes hody služebníkům svým samým, a nepovolal na ně (Ř. k zvání) žádného z těch, kteříž v správě postaveni byli. I řekl k Vagaovi komorníku, kterýž byl postaven nade všemi věcmi jeho: Jdiž nyní, namluv ženu tu židovku, kteráž jest u tebe, ať přijde k nám, a jí a pije s námi.

12. Nebo, ai, lehkost to naše bude (Ř. obličeji našemu), jestliže takovou ženu propustíme neobcujíce s ní; neb jestliže jí nenavedeme (Ř. nepřitáhneme), bude se posmívati nám.

13. I vyšel Vagao od obličeje Holofernova a všed k ní řekl: Nechť se neliknuje děvečka tato krásná, přijdouc před pána mého, poctěna býti před obličejem jeho, a píti s námi víno k rozvese-

veselí, nebo jsi nalezla nyní milost přede mnou.
18 * I řekla Judita: Píti budu, pane; nebo zve-
lebena jest duše má dnes nade všecky dny
19 mé. * I vzala a jedla a pila před ním ty věci,
kteréž byla připravila děvka její. * A ochoten 20
učiněn jest k ní Holofernes. I pil vína náramně
mnoho, ježto tak mnoho nikda nepil v životě
svém.

Hlava 13.

1) Služebníci Holofernovi opivše se rozešli se. 2) Holofernes na lůžku svém ležel; 3) Judita stojíc u lůžka jeho a pomodlivši se Pánu Bohu vlastním jeho mečem jej sťala, a ze stanu vyšedši hlavu děvce schovati dala, a prošedši vojsko na strážné města, aby jí otevřeli, zavolala. 4) Betulští sběhše se bránu jí otevřeli. 5) Judita s radostí o boží ochraně a stětí Holofernově vypravovala. 6) Lid předěsiv se Boha chválí. 7) Oziáš požehnání jí dává.

A když bylo večer, pospíšili služebníci
jeho do stanův svých, a zavřel Vagao
2 dvéře pokojíka Holofernova i odešel; * byli
3 zajisté všickni přemoženi od vína; * i byla
4 Judita sama v stánku. * Holofernes pak ležel
5 na loži přílišným opilstvím usnuv tvrdě. * Te-
dy řekla Judita děvce své, aby stála vně před
6 stánkem a ostříhala. * I stála Judita před lož-
cem modlící se s pláčem hýbajíc ústy mlčky
7 * řkouc: Posilniž mne, Pane Bože israelský,
a pohleď tuto hodinu k skutkům rukou mých,
aby, jakož jsi slíbil, město tvé Jerusalem
zvelebil, abych dokonala to, což jsem umy-
slyla věříc, že to může se státi skrze tě.
8 * A když to řekla, přistoupila k sloupu, kte-
rýž byl u hlavy ložce jeho, a meč jeho, kte-
rýžto visel uvázaný u toho sloupu, vytrhla.
* A když jej vytrhla, ujala kštici hlavy jeho a 9
řekla: Posilniž mne, Pane Bože, tuto hodinu.
* I udeřila dvakrát v šíji jeho, a sroubila 10
hlavu jeho a sňala oponu jeho se sloupův a
svrhla tělo jeho bez hlavy. * A po malé 11
chvílce vyšla ven a dala hlavu Holoferno-
vu děvce své a kázala, aby ji vložila do mošny
své. * I vyšly obě ven z vojska jako na mo- 12
dlitbu a pominuly vojsko, a jdouce okolo
údolí přišly k bráně města. * I zvolala zdaleka 13
Judita k strážným, kteříž byli na zdech řkouc:
Otevřete brány, nebo s námi jest Pán Bůh,
kterýž učinil moc v lidu israelském. * I stalo 14

---

lení se, a býti dne tohoto jako jedna dcera synův assyrských, kteréž stávají v domě Nabuchodonosorově.

14. I řekla jemu Judita: I kdož jsem já, abych odepřela pánu svému?

15. Nebo všecko, cožkoli bude před očima jeho líbezného, ochotně učiním;

16. a bude mi to ku pochvale až do dne smrti mé.

17. Tedy vstavši ozdobila se rouchem a všelijakou ozdobou ženskou, a všedši služebnice její rozestřela jí před Holofernem na zemi kůže, kteréž vzala od Vagao ku každodennímu užívání, aby jídala posadíc se na ně. Tedy všedši Judita posadila se na ně.

18. I ztrnulo srdce Holofernovo příčinou její a pohnula se duše jeho, tak že byl velmi žádostiv obcovati s ní; protož šetřil času příhodného, aby ji oklamal, od toho dne jakž ji uzřel.

19. Tedy řekl jí Holofernes: Pij již a buď s námi vesela.

20. Judita pak řekla: Budu píti již, pane; neboť jsem zvelebena dnes více nežli *kdy* od narození svého.

21. A vzavši jedla a pila před ním to, což připravila služebnice její.

22. Pročež rozveselil se Holofernes příčinou její a pil vína velmi mnoho, kteréhož tak mnoho za jeden den nepil nikdy, jakž se narodil.

Hlava 13.

1. Když pak večer byl, pospíšili služebníci jeho rozjíti se, a Vagao zavřel stan jeho zevnitř propustiv ty, kteříž stáli před obličejem pána jeho, kteřížto odešli na lůžka svá;

2. nebo byli všickni ustali, protože dlouho trvaly ty hody. Zůstala pak Judita sama v stanu

3. a Holofernes, kterýž se byl položil na lůžko své; nebo rozešlo jej bylo víno.

4. Judita pak řekla služebnici své, aby stála vně před pokojem jejím a pozor měla na vycházení její, tak jako *to činila* každý den. Nebo pravila, že vyjde k modlitbě své. Vagaovi také mluvila v táž slova. I odešli všickni od obličeje jejího, tak že nikdo nezůstal v pokojíku od nejmenšího až do největšího.

5. Tedy stojíc Judita u lůžka jeho řekla v srdci svém:

6. Pane Bože všelijaké moci, popatř v tuto hodinu na skutky rukou mých ku povýšení Jerusalema; neboť nyní *jest* příhodný čas spomoci dědictví tvému a vykonati předsevzetí má k setření nepřátel, kteříž povstali proti nám.

7. A přistoupivši k přední straně lůžka, kteráž byla k hlavě Holofernově, sňala mečík s ní, a přiblíživši se k lůžku ujala kštici hlavy jeho a řekla:

8. Posilň mne Pane Bože v tento den. I udeřila v šíji jeho dvakrát ze vší síly své a sťala hlavu jeho s něho a svalila tělo jeho s lůže a sňala oponu ze sloupců.

9. Po maličké pak chvilce vyšedši dala děvečce své hlavu Holofernovu, a vrhla ji do pytlíku, v němž chovala potravu svou.

10. I vyšly obě dvě spolu podlé obyčeje svého k modlitbě; a prošedše tábor obešly to údolí, a vstoupivše na horu betulskou přišly k branám jejím.

11. Tedy řekla Judita zdaleka strážným na branách: Otevřete, otevřete již bránu; s námiť *jest*

se, když uslyšeli muži hlas její, zavolali
15 starších města. * I sběhli se k ní všickni od
od nejmenšího až do největšího; neb se byli
16 již nadáli, že se zase navrátí. * A rozsvítivše
světla obstoupili všickni vůkol ní. Tedy
ona vstoupivši na vyšší místo kázala, aby
17 mlčeli. A když všickni mlčeli, * vece Judita:
Chvaltež Pána Boha našeho, jenž neopustil
18 těch, kteříž doufají v něho; * a nade mnou
děvkou svou naplnil milosrdenství své, kte-
réž slíbil lidu israelskému, a zabil rukou mou
19 nepřítele lidu svého v tu noc. * A vyňavši
z mošny hlavu Holofernovu okázala jim řkouc:
Hle, toť hlava Holofernova vojevody assyr-
ského, a ai, toť opona jeho, pod kterouž le-
žel v svém opilství, kdežto skrze ruku ženy
20 zamordoval ho Pán Bůh náš. * Ale živ jest
on Pán Bůh, žetě mne ostříhal anděl jeho, i
když jsem tam šla, i když jsem tam byla, i také
když jsem zase sem šla; a nedopustil Pán Bůh
na mne dívku svou, abych poskvrněna byla,
ale bez poskvrny hříchu navrátiltě mne k vám,
jenž se raduji z vítězství jeho, z ujití svého a
21 z vysvobození vašeho. * Chvaltež tedy Pána
Boha všickni, nebotě dobrý a milosrdenství
22 jeho jestiť na věky. * Tedy všickni poklonivše
se a poděkovavše Pánu Bohu řekli k ní:
Požehnal jest tebe Pán Bůh v moci své, kte-
rýž skrze tě k ničemuž přivedl nepřátely naše.

* Pak Oziáš kníže lidu israelského vece k ní: 23
Požehnána ty jsi dcerko od Hospodina a Boha
nejvyššího nade všecky jiné ženy na zemi.
* Požehnaný Pán Bůh, kterýž stvořil nebe i 24
zemi, kterýž tě spravoval, aby sroubila hlavu
knížete nepřátel našich; * neb dnes jmeno tvé 25
tak zvelebil, aby nevyšla chvála tvá z úst
lidských, kteřížby koli pamatovali na moc
Páně na věky, která jsi neodpustila životu
svému pro úzkost a zámutky lidu svého, ale
spomohla jsi pádu před tváří Boha našeho.
* I řekl jest veškeren lid: Buď tak, buď tak! 26
* Tedy povolali Achiora; a když přišel, vece 27
mu Judita: Pán Bůh israelský, jemužs ty
svědectví vydal, že pomstí se nad svými ne-
přátely, ontě stal hlavu všech nevěrných v tuto
noc skrze ruku mou. * A aby poznal, že tě 28
tak; ai, toť hlava Holofernova, kterýžto ze
zpurnosti pýchy své potupil Pána Boha isra-
elského a tobě smrtí hrozil řka: Když dobyt
bude lid israelský, kážiť boky tvé mečem
protknouti. * Tedy uzřev Achior hlavu Holo- 29
fernovu zděsil se strachem velikým a padl na
zemi omdlev. * Potom pak když okřál, padl 30
k nohoum Juditiným a klaněl se jí řka:
* Požehnána ty od Pána Boha mezi vším lidem 31
Jakobovým; nebo ve všelikém národu, kte-
rýž uslyší jmeno tvé, zveleben bude Pán Bůh
israelský skrze tě.

Hlava 14.

1) Judita Betulským naučení dává, aby hlavu Holofernovu na zdi zavěsili a hned na úsvitě na Assyrské vytrhli a je honili. 2) Achior uzřev hlavu Holofernovu a) padl a omdlel, b) okřáv požehnání dával Juditě, c) k náboženství lidu israelského přistoupil. 3) Betulští hlavu Holofernovu na zdi zavěsivše na Assyrské z města vytrhli. 4) Assyrští uzřevše je a) k vůdcům svým běželi, b) Holoferna buditi chtěli. 5) Vagao nemoha se žádného u stanu Holofernova dotlouci, všed tam a) Holoferna sťatého našel, b) s kři-

---

Bůh, Bůh náš, k prokázaní síly v Israeli a moci proti nepřátelům, tak jako i dnes *to* učinil.

12. I stalo se, jakž uslyšeli muži města toho hlas její, že pospíšili sstoupiti k bráně města svého a povolali starších města.

13. I sběhli se všickni od malého až do velikého; nebo k víře nepodobné bylo jim, aby přijíti měla ona. I otevřeli bránu a přijali je;

14. a zanítivše oheň, aby světlo bylo, obstoupili je.

15. Ona pak řekla k nim hlasem velikým:

16. Chvalte Boha, chvalte, chvalte Boha; neboť neodstoupilo milosrdenství jeho od domu israelského, ale potřel nepřátely naše skrze ruku mou noci této.

17. A vyňavši hlavu z pytlíka ukázala *ji* a řekla jim:

18. Ai, hlava Holoferna nejvyššího vojevody assyrského; a ai, opona, za níž ležel v ožralství svém, i zabil ho Pán rukou ženskou;

19. a živ jest Pán, kterýž ostříhal mne na cestě mé, jíž jsem šla; nebo oklamal ho obličej můj k zahynutí jeho, a neučinil hříchu se mnou ku poskvrnění a zahanbení *mému.* I zděsil se všecken lid velmi;

20. a sklonivše se poklonu učinili Bohu,

21. a řekli jednomyslně: Požehnaný jsi Bože náš, kterýž jsi na nic přivedl dnešního dne nepřátely lidu svého.

22. Tedy řekl jí Oziáš: Požehnaná ty jsi dcerko od Boha nejvyššího nade všecky ženy, kteréž jsou na zemi;

23. a požehnaný Pán Bůh, kterýž stvořil nebe i zemi, kterýž tě spravoval k stětí hlavy knížete nepřátel našich; neboť neodstoupí naděje tvá od srdce lidí rozpomínajících se na sílu boží až na věky. Učiniž tedy tobě Bůh ty věci ku povýšení věčnému, aby navštívil tě dobrými věcmi, poněvadž jsi nešetřila života svého příčinou ponížení národu našeho, ale předešlas pád náš přímo chodíc před obličejem Boha našeho.

24. I řekl všecken lid: Staň se, staň se.

kem velikým vyběhl, c) Juditu hledal, d) co se stalo hlasem velikým oznamoval, e) vůdcové vojska předěšeni.

Tedy řekla Judita ke všemu lidu: Slyš-
tež mne, bratří! Pověste hlavu tuto na zdech
2 vašich; * a když vzejde slunce, vezmi jeden
každý braň svou a vyjděte vnáhle; ne aby-
ste sešli s hory, ale jakobyste chtěli na ně
3 udeřiti. * Tedy strážní honci musí běžeti k vo-
4 jevodovi svému, aby ho zbudili k boji.*A když
knížata sběhnou se k stánku Holofernovu a
najdou jej bez hlavy uváleného v krvi své,
5 spadneť na ně strach. * A když poznáte, ani
utíkají, běžtež za nimi bezpečně, neboť Pán
6 Bůh setře je pod nohama vašima. * Tedy
Achior uzřev moc, kterouž učinil Pán Bůh
israelský, a nechav poklony pohanské uvěřil
v Pána Boha a obřezav se přidán jest k lidu
israelskému, i všeckna rodina jeho potomní
7 až do dnešního dne. * Tedy ihned když vze-
šlo slunce, vyvěsili na zdi hlavu Holofernovu
a vzal jedenkaždý braň svou, i vyšli s veli-
8 kým hřmotem a křikem. * To uzřevše strážní,
9 běželi k stánku Holofernovu. * Ti pak, kteříž
byli v stánku, jdouce a přede dveřmi poko-
jíka šoustajíce nohama, aby jej zbudili, chytře
tloukli, aby ne od těch, kteříž ho budili, ale
od zvuku procítil; * nebo žádný nesměl do 10
pokojíka z knížat assyrských vjíti, ani otevříti,
ani tlouci. * Ale když přišla všecka knížata 11
jeho i vývody, všickni také starší vojska as-
syrského mluvili ke komorníkům: * Vejdětež 12
k němu a zbuďtež jej; nebo myši vylezše
z doupat, směly nás popuditi k boji. * Tedy 13
komorník Vagao všed do pokojíka jeho stál
před oponou a tleskal rukama, neb do-
mníval se, žeby spal s Juditou. * Ale když 14
žádného nečil, přistoupil blíže k oponě, a po-
zdvih ji uzřel tělo Holofernovo bez hlavy,
ano leží na zemi uválené v krvi. I zvolal
hlasem velikým a s pláčem roztrhl na sobě
roucho své. * A všed do stánku, kdež bývala 15
Judita, nenalezl jí; i vyběhl ven k lidu * a řekl: 16
Jedna žena židovská učinila hanbu v domě
krále Nabuchodonosora, ai, zajisté Holofernes
leží mrtev na zemi a hlavy jeho není na něm.
* To když uslyšeli knížata vojska assyrského, 17
roztrhli všickni na sobě roucha svá a nesne-
sitelná bázeň a strach připadl na ně, a zbou-
řila se srdce jich náramně; * a stal se křik 18
neslýchaný u prostřed stanův jich.

Hlava 14.

1. Tedy řekla k nim Judita: Slyštež mne již, bratří! a vezmouce tuto hlavu

2. zavěste ji na zdi vaší. I staneť se, že jakž bude zasvitávati (Ř. zasvítí jitro), a vyjde slunce nad zemí, vezmete jedenkaždý zbroj vojenskou svou, a vyjde všeliký muž silný z města, a dáte jim vojevodu, jakobyste vtrhnouti (Ř. sstoupiti, tak hned) měli do pole k stráži synův assyrských, avšak nevtrhnete.

3. Oni pak pochytíce odění své půjdou do vojska svého a vzbudí vývody vojska assyrského,

4. i poběhnou k stanu Holofernovu a nenaleznou ho; tedy připadne na ně strach, a utekou před obličejem naším.

5. Tedy vy sstihajíce je i všickni, kteříž bydlí po všech končinách israelských, porážejte je po cestách jejich.

6. Prvé pak nežli učiníte to, povolejte mi Achiora ammonitského, aby uhlédaje poznal toho, jenž sobě za málo vážil domu israelského a kterýž ho poslal k nám na smrt. Tedy zavolali Achiora z domu Oziášova; a jakž přišel a uzřel hlavu Holofernovu v ruce muže jednoho v tom shromáždění lidu, padl na tvář a omdlel (Ř. rozvázán jest duch jeho). A když ho pozdvihli, padl před nohy Juditiny a klaněl se jí (Ř. tváři její) a řekl: Požehnaná ve všelikém stanu judském a ve všelikém národu; kdožkoli uslyší o jmeně tvém, předěšeni budou. A nyní oznámiž mi, cos učinila dnův těchto. I vypravovala jemu Judita u prostřed lidu všecky věci, kteréž činila od toho dne, v němž vyšla, až do *té chvíle, v níž* mluvila jim. A jakž přestala mluviti, hlasem velikým plésal lid a vydávali hlas veselý v městě svém. Achior pak vida všecko to, což učinil Bůh israelský, uvěřil Bohu ochotně a obřezal tělo neobřízky své, a připojen jest k domu israelskému až do tohoto dne.

7. Když pak zasvitávalo, zavěsili hlavu Holofernovu na zdi, a pochopiv každý muž zbroj svou, vyšli v zástupu tam, kudyž se vstupuje na horu (Ř. na vstupování hory).

8. Synové pak assyrští jakž zahlédli je, poslali k vůdcům svým;

9. a oni přišli k vůdcům a tisícníkům a ku každému knížeti svému.

10. Přišedše pak k stanu Holofernovu řekli tomu, kterýž byl postaven nade všemi věcmi jeho:

11. Zbuď rychle (Ř. nyní) pána našeho; nebo osmělili se ti chlapi přitáhnouti na nás k boji, aby zahlazeni byli do konce.

12. I všed Vagao tloukl na síň stanu; nebo domníval se, že spí s Juditou.

13. A když se nikdo neozval (Ř. neslyšel), otevřev všel do pokojíka, a nalezl ho u prahu povrženého mrtvého, ana hlava jeho šťata jest s něho. I zkřikl hlasem velikým, s pláčem a lkaním a s křikem hrozným, a roztrhl roucho své;

14. tedy všel do stanu, v němž Judita bývala, ale nenalezl jí. A vyskočiv k lidu zvolal: Lehkost učinili ti chlapi; jedna žena židovka učinila hanbu domu krále Nabuchodonosora! Nebo ai, Holofernes *leží* na zemi, a hlavy jeho není na něm.

15. A když uslyšeli slova ta knížata vojska assyrského, pojednou roztrhli roucha svá a zkormoucena jest duše jejich velmi;

16. i stal se od nich křik a volání velmi veliké u prostřed táboru.

Hlava 15.

1) Assyrští uslyševše, že Holofernes zabit, v utíkání se dali; 2) Israelští je honili, 3) Betulští v táboře Assyrských kořisti sbírali, 4) Joachim kněz a starší jerusalemští do Betulie přišedše Juditě požehnání dávali. 5) Lid israelský dal Juditě všecko zboží Holofernovo. 6) Ženy israelské sběhše se k Juditě ku poctivosti její všelijakým spůsobem radost prokazovaly.

A když všecko vojsko uslyšelo, že jest
Holofernes sťat, odstoupila smělost i rada od
nich, a samým strachem jsouce přemoženi
2 dali se na utíkání jako za obranu, * tak že
nikdo nemluvil se svým bližním, ale sklo-
pivše hlavu a nechavše tu všeho pospíchali
utéci tam před Židy, o kterých slyšeli, že
v odění táhnou na ně, utíkajíce po cestách
3 polních a po cestách pahrbkových. * Tedy
uzřevše synové israelští, ani utíkají, táhli za
nimi; a sšedše s hory běželi za nimi troubíce
4 v trouby a křičíce. * A že Assyrští utíkali
klopotně a ne v šiku se drželi, a synové
israelští v šiku se drželi, protož poráželi
5 všecky, kterýchž doběhli. * Tedy Oziáš
kněz rozeslal posly po všech městech a kra-
6 jinách israelských. * I každá krajina a každé
město vybravše mládence silné poslali za nimi,
a honili je mordujíce mečem, až i přišli
7 k mezím jich. * Ti pak, kteříž byli zůstali
v Betulii, šli do stanův Assyrských, a zboží,
kteréhož byli odběhlí Assyrští zanechali, po-
8 brali naloživše hojně. * Ti pak, kteříž zvítě-
zivše navrátili se zase do Betulie, všecky
věci, kteréž byly nepřátel, vzali s sebou, tak
že nebylo počtu v hovadech, v dobytku i ve
všech movitých věcech jich, tak že od nej-
menšího až do nejvyššího všickni obohatěli
z loupeže jich. * Tedy Joachim největší kněz 9
z Jerusalema přišel do Betulie se všemi kně-
žími svými, aby pohleděl na Juditu. * Kte- 10
rážto když vyšla k němu, chválili ji všickni
jedním hlasem řkouce: Ty jsi sláva jerusa-
lemská, ty jsi utěšení lidu israelského, ty jsi
čest lidu našeho: * kteráž jsi učinila to vše 11
zmužile a posilněno jest srdce tvé, protože jsi
milovala čistotu a po muži tvém prvním ji-
ného jsi nepoznala; protož i ruka boží po-
silnila tě, budiž požehnána na věky. * I řekl 12
veškeren lid: Buď tak, buď tak! * Ve 13
třidceti pak dnech ledva sebrána jest kořist
vojska assyrského od lidu židovského. * Ty 14
pak věci zvláštně, kteréž poznali, že jsou byly
Holofernovy, dali Juditě, zvláště v stříbře,
v rouše i v drahém kamení i všelikou nádobu;
dány jsou všecky věci ty Juditě od lidu.
* A veškeren lid radoval se s ženami i s pan- 15
nami i s dětmi v houslích i v jiných hudbách.

Hlava 15.

1. To když uslyšeli ti, kteříž v stanech byli, strnuli nad tím, což se stalo. I připadl na ně strach a třesení,

2. tak že nebylo člověka, ježtoby více zůstal před obličejem bližního svého, ale rozprchše se jednomyslně utíkali kdo kterou mohl cestou na pole i na *místa* hornatá; ano i ti, kteříž se položili na *místech* hornatých okolo Betulie, obrátili se k utíkání.

3. Tedy synové israelští, všeliký muž válečný z nich *pustili se po nich, jakoby* se lili na ně.

4. I poslal Oziáš do Betomastemu a Beby a Choby a Kole, i do vší končiny israelské ty, kteřížby oznámili to, což se stalo, a aby všickni veřejně vytrhli na nepřátely k zbití jich. A jakž to uslyšeli synové israelští, všickni jednomyslně připadli na ně u Choby; takž podobně i ti, kteříž z Jerusalema přitáhli, a ze všech *míst* hornatých [nebo jim byli oznámili, co se stalo vojsku nepřátel jejich].

5. I ti, kteříž v Galadě, i ti, kteříž v Galilei *byli*, plénili je porážkou velikou, až i minuli Damašku a pomezí jeho.

6. Jiní pak, kteříž bydlili v Betulii, vpadli do táboru Assyrských, a zloupili je a zbohatli velmi.

7. A synové israelští navracující se z bitvy pobrali ostatek; též ta městečka a města, kteráž byla na těch *místech* hornatých a na rovinách, dostala mnohých kořistí; nebo bylo *jich* velmi veliké množství.

8. Tedy Joachim kněz nejvyšší a úřad synů israelských, kteříž bydlili v Jerusalemě, přišli, aby velebili ta dobrodiní, kteráž učinil Bůh Israelovi, a aby viděli Juditu a mluvili s ní pokojně.

9. A jakž vešli k ní, dobrořečili jí jednomyslně a řekli k ní:

10. Ty *jsi* povýšení Jerusalema, ty chlouba veliká Israele, ty pochvala veliká národu našeho, protože jsi učinila to všecko rukou svou, učinila jsi dobré věci Israelovi, a zalíbil sobě v nich Bůh. Požehnaná buď od všemohoucího Pána na věčný čas.

11. I řekl všecken lid: Staň se.

12. A sbíral lid loupež v táboru za dnů třidceti;

13. i dali Juditě stan Holofernův a všecko stříbro a lůžka i medenice a všecka nádobí jeho. Což vzavši ona vložila na mezkyni svou, a zapřáhši vozy své na hromadu vkladla ty věci na ně.

14. A sběhly se všecky ženy israelské, aby jí viděly. Tedy dobrořečily jí i poskakovaly před ní některé z nich; a nabravši *Judita* větviček do rukou svých, dala ženám těm, kteréž s ní byly, a *ony* vstavily na ni věnec olivový i na tu *děvečku*, kteráž s ní byla. I šla napřed *Judita* přede vším lidem v poskakování vůdcem jsouc všech žen. A šel za ní všeliký muž israelský v zbroj oblečený pod věnci s prozpěvováním hlasitým.

Hlava 16.

1) Judita v písni své napomínajíc lidu, aby spolu s ní Pána Boha chválili, a) moc boží nad Assyrskými prokázanou vypravuje, b) Pána Boha chválí. 2) Lid israelský i Judita na znamení vděčnosti v Jerusalemě obětovali. 3) Judita navrátivši se do Betulie a) velmi slavná byla, b) v stavu vdovském zůstávala, c) děvečku svou osvobodila, d) umřela.

Tedy zpívala Judita Pánu Bohu písničku
2 tuto řkouc: * I zpívejtež Pánu Bohu v bubnech, zpívejte Hospodinu v cimbálích, zpívejte jemu píseň novou, veselte se a vzývejte
3 jmeno jeho. * Pán, jenž porážku činí ve vál-
4 kách, Pán jestiť jmeno jemu; * kterýž rozbil stany své u prostřed lidu svého, aby vysvobo-
5 dil nás z rukou všech nepřátel našich. * Assur přišel s hor od půlnoci v množství síly své, jehožto množství zastavilo řeky a koňové jich
6 přikryli údolí. * Řekl, že chce spáliti krajiny mé, a mládence mé zmordovati mečem a nemluvňátka má dáti v loupež a panny
7 do vězení; * ale Bůh všemohoucí překazil mu
8 a dal ho v ruce ženy a pohaněl ho. * Nebo nepadl mocný jich od mládenců, ani synové Titanův nezabili jej, ani vysocí velikánové nepostavili se proti němu, ale Judita dcera Me-
9 rari v kráse tváři své zahubila ho. * Svlékla zajisté s sebe roucho vdovské a oblékla se v roucho utěšení k radosti synův israelských.
10 * I mazala tvář svou mastí a spletši liliky své vstavila na ně čepec, aby oklamala jej.
11 * Střevíčky její vyražované zlatem jaly oči jeho, a krása její jala duši jeho, sroubila
mečem hlavu jeho. * Ulekli se Perští stálosti 12
její a Medští smělosti její. * Tedy zúpěli voj- 13
ska Assyrských, když to okázali se ponížení
moji, jenž byli uvadli žízní. * Synové mladic 14
probodovali je, a jako děti když utíkají, zmordovali je; zahynuli v boji před tváří Pána
Boha mého. * Píseň zpívejme Hospodinu, pí- 15
seň novou zpívejmež Bohu našemu. * Hospo- 16
dine Pane, veliký ty jsi a přejasný v moci,
kteréžto nižádný nemůže přemoci. * Tobě ať 17
slouží všecko stvoření tvé; nebo řekl jsi, a stalo se; poslal jsi Ducha svého i stvořeno jest; neníť kdoby zprotivil se hlasu tvému.
* Hory ze základu pohnou se s vodami, a skály 18
jako vosk rozplynou se před tváří tvou. * Ale 19
kteříž se tebe bojí, velicí budou před tebou
ve všech věcech. * Běda národu tomu, kterýž 20
povstává proti lidu mému; Pán zajisté všemohoucí pomstíť nad nimi, v den soudný navštívíť je. * Dáť je zajisté v oheň a červy 21
na těla jich, aby pálena byla a čila až na
věky. * Tedy stalo se, když bylo po vítězství, 22
veškeren lid sešel se do Jerusalema, aby se klaněli Pánu Bohu; a ihned jakž brzo očištěni jsou, obětovali oběti zápalné a sliby

---

Hlava 16.

1. Tedy začala Judita vyznání takové *činiti* přede vším Israelem, a všecken lid hlasem vypravoval chválu takovou. I řekla Judita:

2. Začněte Boha mého *chváliti* na bubny, zpívejte na hlasy jemu žalmy a chválu, vyvyšujte a vzývejte jmeno jeho.

3. Nebo Bůh jest ten, kterýž potírá boj; na tábor zajisté *obořiv se* u prostřed lidu, vytrhl mne z ruky těch, jenž mne sstíhali.

4. Přitáhl Assur s hor od půlnoci, přitáhl s tisíci vojska svého, jejichž množství zastavilo potoky a jejichž jízda přikryla pahrbky.

5. Pravil, že vypálí končiny mé, a mládence mé zmorduje mečem, a prsí poživajícími mrští o podlahu, nemluvňátka pak má vydá v kořist a panny mé zloupí;

6. ale Pán všemohoucí srazil je rukou ženskou.

7. Nebo nepadl mocný od mládenců, ani synové Titanů neporazili jej, ani vysocí velikánové neobořili se na něj, ale Judita dcera Merari krásou tváři své ranila jej (Ř. rozvázala jej).

8. Nebo svlékla roucho vdovství svého ku povýšení těch, jenž pracují v Israeli;

9. pomazala tváři své mastí, a spletši vlasy své očepila se (Ř. svázavši vlasy své do čepce) a vzala roucho kmentové k oklamání jeho.

10. Střevíc její uchvátil oko jeho a krása její jala duši jeho, pronikl mečík šíji jeho.

11. Děsili se Perští smělosti jeho a Medští přívažčivosti jeho zhrozili se.

12. Tedy plésali ponížení moji a pokřikovali mdlí moji, když *oni* předěšeni byli; povýšili hlasu svého, když se *oni* zpět obrátili.

13. Synové mladic probodli je a jako děti poběhlců zranili je, zhynuli od války Pána Boha mého.

14. Zpívati budu Pánu Bohu píseň novou:

15. Pane, veliký jsi a slavný, předivný v síle a nepřemožený.

16. Tobě nechť slouží všecko stvoření tvé; nebo jsi řekl a stalo se, poslals Ducha svého a *on* stvořil (Ř. vzdělal); aniž jest kdo, ježtoby se na odpor postaviti mohl hlasu tvému.

17. Sic jinakby se hory ze základu s vodami pohybovaly a skály před obličejem tvým jako vosk se rozplývati musily:

18. ale těm, kteříž se bojí tebe, ty budeš milostiv. Nebo za málo sobě pokládáš veliké oběti u vůni příjemnosti *obětované* a za nejmenší jakéhokoli tuku v oběti tvé *zápalné*: toho pak, kdož se bojí pána, za velikého *máš* vždycky.

19. Běda národům povstávajícím proti pokolení mému; Pán všemohoucí pomstu uvede na ně v den soudu,

20. když dopustí oheň a červy na těla jejich; i plakati budou pro čitelnost *jich* až na věky.

21. A když přišli do Jerusalema, poklonu učinili

23 své. * Judita pak všecko odění bojovné Holo-
fernovo, kteréž dal jí byl lid, i oponu, kte-
rouž byla ona vzala, dala v prokletí věčného
24 zapomenutí. * I byl lid ten vesel před tváří
svatyně, a za tři měsíce radost tohoto vítěz-
25 ství slavili s Juditou. * A po těch dnech jeden
každý navrátil se do příbytku svého; Judita
pak zvelebena jest v Betulii a byla slavnější
26 po vší zemi israelské. * Byla také kráse její
přidána čistota, tak že nepoznala muže po
všecky dni života svého, jakž umřel jí Ma-
nasses muž její. * A byla ve dni svátečním 27
beroucí se s velikou slávou. * I byla v domě 28
muže svého let sto a pět, a zůstavila po sobě
služebnici svou svobodnou. I umřela Judita
a pochována jest s mužem svým v Betulii.
* A plakal ji veškeren lid za sedm dní. * A 29 30
přes celý čas, dokudž ona živa byla, nebyl,
kdoby zarmoutil lid israelský, i po smrti její
za mnoho let. * Den pak sváteční tohoto ví- 31
tězství vzat jest v počet svatých dnův, a
slaví ten den Židé až do dnešního dne.

Pánu, a jakž očistěn byl lid, obětovali oběti své zápalné i dobrovolné, ano i dary své.

22. Též i Judita obětovala všecko nádobí Holofernovo, hteréž jí koli dal lid, i oponu, kterouž vzala z pokojíku jeho, oddala ku posvěcení Pánu.

23. I byl lid vesel v Jerusalemě před svatyní za tři měsíce, a Judita s nimi zůstávala.

24. Po těch pak dnech navrátil se jedenkaždý do dědictví svého. A Judita odešla do Betulie a zůstávala na statku svém,

25. a byla za času svého slavná po vší zemi. A ač mnozí chtěli ji, avšak nepoznal jí muž po všecky dny života jejího od té hodiny, v níž umřel Manasses muž její, až přiložena byla k lidu svému.

26. I přišla k veliké *slávě* velmi;

27. a sstarala se v domě muže svého *majíc* sto a pět let, a propustila děvečku svou svobodnou. I umřela v Betulii, a pochovali ji v jeskyni muže jejího Manassesa;

28. A kvílil jí dům israelský za dnův sedm. Rozdělila pak statek svůj, prvé nežli umřela, všechněm příbuzným Manassesa muže svého a příbuzným pokolení jejího.

29. A nebylo *nikoho* více, kdoby děsil syny israelské za dnův Juditiných, ani po smrti její za mnohé dny.

Kniha Esteřina.

Zdržuje v sobě věci hodné paměti, kteréž se při Židech do zemí perské, medské, assyrské a chaldejské zajatých zběhly, za času Asvera v letech kralování jeho asi 19, totiž o zvýšení Estery, jedovatých Amanových proti Židům úkladech, vysvobození jich, a jak Mardocheus za nejvyššího správce království vyzdvižen.

Hlava 1.

Zvláštním řízením Páně i Ester za manželku i Mardocheus za rádce králi se dostali s nemalým prospěchem lidu židovského. Estery ke králi se dostání a s ním libého obývání příčiny jsou: A) vzdálenější, t. Vasti královny zahnání, a z panen v království do domu králova obrání královské poručení. Vasti, když král její hody slavné přistrojil, sama také s ženami hodovala. Byvši pak volána od krále k stolu skrze komorníky odepřela rozkazu. Král tedy rozhněvav se radu osadil. Rádcové svůj hlas dali, jimž on povoliv vyhlásil po všech národech o manželky své od sebe vyhnání.

Stalo se pak za času krále Asvera (to jest ten Asver, jenž kraloval od Indie až k mouřeninské zemi nad sto dvadcíti a sedmi
2 krajinami), * že toho času, když seděl král Asver na stolci království svého, jenž byl v Susanu městě královském, * léta
3 třetího kralování svého učinil u sebe hody všechněm knížatům svým a služebníkům svým nejznamenitějším perským a medským, správcům a vládařům nad krajinami. * Ukazuje bohatství, slávu králov- 4
ství svého a čest i ozdobu důstojnosti své za mnoho dnův, totiž za sto a osmdesáte dnův.
* (A když se vyplnili dnové ti, učinil též 5
všemu lidu, což ho koli bylo v Susanu městě královském, od největšího až do nejmenšího hody za sedm dní na paláci v zahradě při domě královském). * Též ukazoval čalouny bílé, 6
zelené a z postavce modrého zavěšené na provazcích kmentových a šarlatových, u kroužků stříbrných, na sloupích mramorových; lůžka zlatá a stříbrná na podlaze porfyrové a z mramoru pariského a socharetové. * Nápoj pak 7
dávali v nádobách zlatých, a to vždy v nádobách jiných a jiných; i vína královského v hojnosti, jakž slušelo na krále. * Ale ku pití 8
podlé nařízení nikdo nikoho nenutil. Nebo tak poručil král všechněm správcům domu svého, aby činili podlé vůle jednoho každého. * Také 9
i královna Vasti učinila hody ženám v domě královském krále Asvera.
Dne pak sedmého když se podveselil král 10
vínem, rozkázal Maumamovi, Bazatovi, Har-

---

1. *za času*, H. ve dnech, tak níž v. 2. — *Asver.* Míní Xerxa; viz Esd. 4, 6. — *mouřeninské*, H. Chus.
3. *u sebe*, H. před tváří svou. — *správcům*, J. králíkům.
4. *důstojnosti*, H. velikosti.
5. *všemu lidu*, t. mimo hodovníky výš jmenované pozval i měšťanů města svého královského.
6. *zavěšené*, H. držely se. — *lůžka*, t. na nichž hodovníci za stolem leželi podlé obyčeje tehdejšího. J. stolice. — *porfyrové*, chald. křišťalové. — *pariského* etc., J. až i bydlení, i (jiný) přitom hojný nábytek. Jiní přední dvě slova takto vykládají: Na podlaze ze zeleného, bílého, žlutého a červeného mramoru, t. všemi věcmi svými drahými i pokoji nákladnými a slavnými před nimi se honosil, jakž v. 4. svědčí.
7. *jakž* etc., H. podlé ruky.
8. *nenutil.* A proto hojně uctěni byli. Chvalitebný obyčej a dobré nařízení při hodech a kvasích pohanských, aby jedni druhým příčinou k obtížení nebyli. O by ho křesťané, pamatujíce, že k tomu, aby střízlivě na světě živi byli (Tit. 2, 12.), zavázáni jsou, následovali, a vrchnosti při svých kvasích po-

bonovi, Bagatovi a Abgatovi, Zetarovi a Char-
chasovi, sedmi komorníkům, kteříž sloužili
11 před obličejem krále Asvera, * aby přivedli
Vasti královnu před obličej krále v koruně
královské, aby okázal národům i knížatům
12 krásu její, nebo velmi krásná byla. * Ale
odepřela královna Vasti a nechtěla přijíti
k rozkazu královskému, kterýž jí skrze ty ko-
morníky oznámen byl; pročež král rozhněval se
13 velmi a rozpálil se hněvem sám v sobě.* I řekl
král mudrcům znajícím časy (nebo tak každé
věci podával král na všecky zběhlé v právích
14 a soudech), * a nejbližšímu sebe Charsenovi,
Setarovi, Admatovi, Tarsisovi, Maresovi, Mar-
sanovi, Mamuchanovi, sedmi vývodám per-
ským a medským, jenž vídali tvář královskou
15 a sedali první po králi: * Co se má podlé
práva státi s královnou Vasti, protože nevy-
plnila rozkazu krále Asvera oznámeného sobě
16 skrze komorníky? * Tedy řekl Mamuchan před
králem i knížaty: Ne proti samému králi za-
vinila královna Vasti, ale proti všechněm
knížatům a proti všechněm národům všech
17 krajin Asvera krále.* Nebo když se donese to,
co učinila královna, všech žen, přijde na to, že
sobě zlehčí muže své a řeknou: Ano král
Asver rozkázal přivésti královnu Vasti před
obličej svůj, avšak nepřišla. * Nýbrž ještě to- 18
hoto dne budou to mluviti kněžny perské a
medské (kteréž slyšely, co učinila královna)
všechněm knížatům královským, i naplodí se
hojně pýchy a zpoury. * A protož jestliže se 19
králi za dobré vidí, nechť se stane výpověd
královská od obličeje jeho, a nechť jest ve-
psána mezi práva perská a medská, kteráž by
nemohla změněna býti: Že nechtěla při-
jíti Vasti před obličej krále Asvera, pročež
království její dá král jiné lepší nežli ona.
* Tak když uslyší výpověd královskou, kte- 20
rouž vyhlásiti dá po všem království svém,
jakkoli veliké jest: všecky ženy v poctivosti
míti budou manžely své od největšího až do
nejmenšího. * I líbila se ta rada králi i kní- 21
žatům, a učinil král podlé rady Mamucha-
novy,* a rozeslal listy do všech krajin králov- 22
ských, do jedné každé krajiny písmem jejím,
a do každého národu jazykem jeho: aby každý
muž byl pánem domu svého. Což oznámil každý
správce lidu jazykem jeho.

Hlava 2.

II. Hledání panen do dvoru králova šlo a) s usouzením rad b) a s povolením královým. B) Příčina bližší jest jednání boží o lid židovský a panenky (Estery) netoliko krása ale mravové uctiví, jakž jí strýc její vycvičil. Pročež i 1) u strážného milost našedši pěkně ušetřována byla, a) nedbala na okrasu, jíž jiné panny, aby se králi zalíbily, žádaly, b) ale přestala na péči strážného; 2) králi se zalíbivši za královnu vyhlášena s veselím velikým, avšak ani té chvíle neoznámila rodu svého. Obývání Estery s králem bylo lásky nemalé; nebo i ona krále v nebezpečenství ochránila i on ji. A) Nebezpečenství šlo na krále od dvou komorníků z hněvu o hrdlo jeho přemýšlejících. To zvěděv Mardocheus Esteře a ona králi oznámila. Pročež srocenci podlé spravedlivého vyhledání oběšeni jsou a o Marodocheovi poznamenáno do knih památných královských.

Ty věci když se zběhly, a když se upo-
kojila prchlivost krále Asvera; zpomenul na
Vasti a na to, což byla učinila, též i na to,
jaká se výpověd stala proti ní. * I řekli mlá- 2

---

dobně jiným ku příkladu dobrému v tom byli. — *jednoho každého*, H. muže a muže.

9. *Vasti*, byla dcera Cyrova, sestra Kamisa Artaxerxa, pročež ji Artaxastane aneb Artestone Herodot nazývá, ač se on v těch jmenech divně plete. — *ženám*, H. ženské.

10. *když se* etc., H. dobré bylo srdce královo, t. když více mrákoty mysli vínem zbouřené, nežli zdravého soudu následoval, jakž to ukazuje předsevzetí jeho o povolání královny i jiné věci, o nichž se dále pokládá.

12. *nechtěla*. Josefus lib. II. c. 6. Antiq. omlouvá ji, že to učinila proto, že práva perská toho zbraňovala, aby ženy od koho jiného, leč od domácích spatřovány býti měly. Ale byť i toho nebylo, vyrozuměla-li chloubě marné krále svého a milovala-li jaký stud; dostitě bylo příčiny. — *rozpálil* etc., H. hněv jeho zapálil se v něm.

13. *časy*, t. povědomým historie a věcí od dávných časův stalých, i co bývalo za prvních králův perských a medských, předkův Asverových, jakovíž i oni byli. I. Par. 12, 32. — *tak každé* etc., t. ten obyčej zachovával král, že ničeho před sebe nebral bez podání toho na své rady. Chvalitebnýtě to byl obyčej. Ó by mnohé vrchnosti i podnes tak činily, a starcův počestných a rozumných svého řádu, i jiných se dotazovali: mnohokrátby lépe i jim samým i jich poddaným na světě býti mohlo. Pročež dí Bůh: Vzeptej se otce svého, a oznámíť; starců svých, a povědíť. Deut. 32, 7. a Přísl. 19. 20. Poslechni rady a přijmi naučení, aby (i sám) v potomním čase svém zmoudřel.

14. *medským*, t. nejvyšším vládařům, jichž od toho času, jakž lest magův vyjevena, vždycky sedm při každém králi perském bývalo, a těm samým volno bylo před obličej královský vcházeti. Esd. 7. 14.

17. *se donese*, H. vyjde slovo.

19. *výpověd*, H. slovo. — *práva*. Jako se nyní říká do knih městských neb desk zemských, a což se tam zapisuje, to aby stále bylo. — *jiné* H. tovaryšce.

20. *vyhlásiti dá*, H. učiní.

21. *líbila*, H. dobré bylo v očích slovo.

1. *zpomenul*, J. zmínku učinil; nějakou snad lítostí k ní hnut jsa pro bezpráví učiněné a tak

Dle B. Overbecka ryl F. Unzelmann.

Děsili se všickni, kteříž jej slyšeli, nad rozumností a odpovědmi jeho. *(Luk. 2, 47.)*

denci královští služebníci jeho: Nechť hledají
3 králi mladic, panen krásných; * a nechť zřídí král
úředníky ve všech krajinách království svého,
kteřížby shromáždili všecky mladice, panny
krásné do Susanu města královského do domu
ženského pod stráž Egea komorníka králov-
ského, strážce žen, a ten ať jim vydává okrasy
4 jejich. * A mladice, kterážby se zalíbila králi,
aby kralovala místo Vasti. I líbila se ta věc
králi a učinil tak.
5 Byl pak jeden žid v Susanu městě krá-
lovském, jmenem Mardocheus syn Jaira, syna
Semeje, syna Cisa z pokolení Beniaminova.
6 * A ten byl přestěhován z Jerusalema s jinými
přestěhovanými, kteříž přestěhováni byli s Je-
choniášem králem judským, kteréhož přestě-
7 hoval Nabuchodonosor král babylonský. * Ten
choval Edassu, jinak Esteru, dceru strýce
svého, protože neměla otce ani matky; a dě-
večka ta byla pěkné postavy a krásné tváři,
kteroužto po smrti otce a matky její vzal sobě
8 Mardocheus za dceru. * Stalo se tedy, když
vyšlo slovo královské a rozkaz jeho, a když
shromážďováno bylo panen mnoho do Susanu
města královského pod stráž Egea; že i Ester
vzata byla do domu královského pod stráž
9 Egea strážného nad ženami. * I líbila se jemu
ta mladice a našla milost u něho; pročež
ihned dal jí okrasu její a díl její a sedm panen
způsobných z domu královského; k tomu opa-
tření její i jejích panen proměnil v lepší v domě
10 ženském. * Neoznámila pak Ester lidu svého
ani rodiny své; nebo přikázal jí byl Mardo-
11 cheus, aby o tom nepravila. * Ale Mardocheus
každého dne chodíval před síní domu žen-
ského, aby zvěděl, jak se má Ester a co se
s ní děje. * Když pak přišel jistý čas jedné 12
každé panny, aby vešla před krále Asvera,
když se vyplnilo při ní vše podlé práva žen,
minulo dvanácte měsícův připravování (nebo za
tolik dnův ozdobovaly se, šest měsíců olejem
myrrhovým a šest měsíců věcmi vonnými a
ozdobami ženskými). * A tak přicházela panna 13
před krále; cožkoli řekla, dávalo se jí, aby
s tím šla z domu žen až k domu královskému.
* U večer vcházela ku králi a ráno zase od- 14
cházela do druhého domu ženského pod stráž
Susagazi komorníka královského, strážce že-
nin; nepřicházela více ku králi, ale jestliže se
líbila králi, povolána bývala ze jmena. * Tedy 15
když přišel čas jistý Estery dcery Abihaile
strýce Mardocheova, kterouž byl vzal sobě za
dceru, aby vešla ke králi, nežádala ničehož,
než což řekl Egeus komorník královský strážce
žen; i líbila se Ester všechněm, kteříž ji vi-
děli. * A takž vzata jest Ester ku králi Asve- 16
rovi do domu jeho královského měsíce de-
sátého (jenž jest měsíc Tebet) léta sedmého
kralování jeho. * I zamiloval král Esteru nad 17
všecky jiné ženy, a nalezla milost a lásku u
něho nade všecky jiné panny; tak že vstavil
korunu královskou na hlavu její, a učinil jí
královnou na místo Vasti. * K tomu také uči- 18
nil král hody veliké všechněm knížatům svým
a služebníkům svým totiž hody Estery, a dal
odpočinutí krajinám svým a daroval je, tak jakž
slušelo na krále. * A když po druhé shro- 19
mážďovány byly panny a Mardocheus se-
děl u brány královské; * Ester pak neozná- 20
mila byla ještě rodiny své a národu své-
ho, jakž jí přikázal Mardocheus; nebo roz-
kázaní Mardocheovo Ester činila, jako i prvé

tuhou výpovědí strvrzené, již nijakž měniti možné nebylo podlé práv přísných perské země; výš 1, 19. níž 8, 8. Dan. 6, 15.

3. *do domu* etc., panen samých; neb zvláštní měly také ženy, níž v. 14. — *stráž*, H. ruku. — *komorníka*, H. kleštěnce. — *okrasy jejich*, t. všelijaké věci, jakož strany šatstva, tak i strany strojení se krásného a vonného, viz v. 12.

5. *z pokolení* etc., H. muž Jemini.

6. *přestěhovanými*, H. přestěhováním.

7. *Edassu*, Herod. lib. 3. etc., 7. Atossou ji jmenuje; ač v tom chybuje, že někdy Atossu za Antistone, a tuto za onu klade. Výš 1, 9. — *strýce*, t. Abihaile, níž v. 15.

8. *vyšlo* etc., slyšáno bylo. — *stráž*, H. ruku, tak níž.

9. *díl její* t. stravu náležitou a vonné věci, níž v. 12.

10. *přikázal.* Mardocheus a Ester zlatohlavy, šarlaty a perlami oplývajíce, však pýchu pokorou přemohli; v čemž když se stále měli, zvelebeni jsou tak, že jsouce věznové, i nad těmi, kteříž je zajímali, panovali. Hieronym.

11. *chodíval*: procházel se.

12. *jistý čas*, J. pořádka, tak níž. — *za tolik*, H. tak naplňovaly dni.

13. *řekla*, t. jakéžkoli ozdoby požádala, aneb kdoby ji zprovodili ku králi.

14. *druhého* etc. o prvním výš v. 3.

15. *ničehož*, od toho strážce (v. 12.), čímby se zalíbiti králi chtěla, ani vonných věcí, líčidel neb jiných ozdob a šatstva, než čeho jí sám on naskytl a co rozkázal, tu se poslušně měla, aby toho tím dokázala, že bezděky jde ku králi; tak na zákon boží a vůli jeho v něm zavřenou pamatovala.

16. *Tebet*, t. prosince.

18. *Estery*, t. kteréž z příčiny Estery nové královny slavili. — *odpočinutí*, t. od poplatku, daní i jiných břemen. — *tak jakž* etc., H. podlé ruky krále.

19. *shromažďovány*: Podobné, že k nějakým těm hodům svatebním z jednoho i druhého domu ženštin královských, o nichž v. 3. a 14. — *seděl*: za příčinou t. nějaké své povinnosti, snad s jinými spolu strážnými u brány královské také strážným byl, jak i níž v. 21. vysvětluje.

20. *neoznámila*, pročež ti strážní (o nichž níž v. 21.) nevědouce, že královna jest židovka, tím menší pozor na Mardochea Žida měli u svém zlém před-

21 pokudž chována byla u něho; * v těch dnech
(když Mardocheus sedal u brány královské)
rozhněvali se Bagatan a Tares dva komorníci
královští ze strážných prahu, a smýšleli o to,
22 aby vztáhli ruku na krále Asvera.* Čehož do-
věděv se Mardocheus oznámil to Esteře krá-
lovně. Ester pak oznámila králi jmenem Mar-
docheovým. * A když bylo toho vyhledáváno, 23
našlo se tak. I oběšeni jsou ti oba na šibenici
a zapsáno jest to do kronik před králem.

Hlava 3.

B) Nebezpečenství pak, které šlo na královnu, vypisuje se z příčin a z šťastného upokojení. I. Příčina jest pýcha a obmyslnost Amanova. 1) Pyšný Aman jsa povýšen od krále žádal poklony ode všech. Že pak Mardocheus jemu v tom nepovoloval, rozhněval se. Usoudil tedy všecken národ židovský zmordovati, ano i losem den obral. 2) Obmyslně se pak v tom choval, nebo a) u krále lid židovský osočil, b) od krále jej i k smrti kupoval. Král Amanovi příliš věře pečetní prsten dal, peníze odpustil. Neumeškal Aman α) písařů svolati, β) posly mezi národy rozeslati, aby všickni Židé všudy hubeni byli; čehož s nemalým zámutkem měšťané v Susanu doslýchali.

Po těch věcech zvelebil král Asver Ama-
na syna Amadata agagského, a vyvýšil ho, tak
že vyzdvihl stolec jeho nade všecka jiná kní-
2 žata, kteříž byli při něm. * A všickni služebníci
královští, kteříž vcházeli do brány královské,
klaněli se a padali před Amanem; nebo tak
přikázal o něm král. Ale Mardocheus se ne-
3 klaněl, ani padal před ním. * Protož řekli slu-
žebníci královští, kteříž vcházeli do brány krá-
lovské, k Mardocheovi: Proč přestupuješ při-
4 kázaní královské? * I stalo se, když o to s ním
mluvívali každého dne, a neuposlechl jich, že
to oznámili Amanovi, aby viděli, bude-li stálý
v svých slovích Mardocheus, nebo oznámil jim,
5 že jest Žid. * Vida pak Aman, že se Mardo-
cheus neklaní ani padá před ním, naplněn jest
6 Aman prchlivostí. * Ale za malou věc sobě po-
ložil vztáhnouti ruku na Mardochea samého
(nebo byli oznámili jemu, z kteréhoby lidu byl
Mardocheus); protož smýšlel Aman, aby za-
hubil národ Mardocheův, totiž všecky Židy,
kteříž byli ve všem království Asverově. * Takž 7
měsíce prvního, jenž jest měsíc Nisan, léta
dvanáctého kralování Asverova rozkázal uvrci
do věderce fur, totiž los, před sebou ode dne ke
dni, a od měsíce k měsíci až do měsíce dva-
náctého, jenž jest měsíc Adar. * Nebo byl řekl 8
Aman králi Asverovi: Jest lid jakýsi rozptý-
lený a roztroušený mezi lidem tvým ve všech
krajinách království tvého, jejichž práva roz-
dílná jsou od práva všech národův; práv pak
královských neostříhají; protož králi není
užitečné nechati jich. * Jestliže se králi za 9
dobré vidí, nechť se napíše, aby je zahladili,
a já deset tisíc centnéřův stříbra odvážím do
rukou představeným té práci, aby je ihned
vnesli do komory královské. * Tedy král sňav 10
prsten svůj s ruky své dal jej Amanovi synu
Amadata agagského, nepříteli židovskému.
* A řekl král Amanovi: Stříbro to daruji tobě 11
i lid ten, aby naložil s ním, jakž se koli líbí.
* Protož povoláni jsou písaři královští téhož 12

---

sevzetí. — *přikázal*: výstrahu jí dávaje, aby se opatrně měla, aby i sobě i svému národu tím i jiným čímkoli k větší nenávisti ano i nebezpečenství příčinou nebyla.

21. *smýšleli*, H. hledali.

23. *šibenici*, H. dřevě.

1. *agagského*, t. z rodu králův amalechitských, jenž tak slouli. Viz Num. 24, 7. Agaga krále Samuel zabil. I. Král. 15, 33. — *vyzdvihl*, H. postavil.

2. *padali*: klekali. — *Amanem*. Čest větší, nežli na pouhého člověka náležela, na něho z rozkazu královského přenášejíce; jakouž sobě i králové perští osobovali. Protož i onen Konon athenský, sic jináč pohan, takovou poklonu uznávaje býti na člověka nenáležitou, vystříhal se, aby s králem nemluvíval proto, aby se jemu klaněti nemusil. Justin. lib. 6. — *neklaněl*. Jakož proto, že Aman byl z toho národu, proti němuž Bůh ustavičný boj Židům uložil, Exod. 17, 14. Deut. 25, 17., tak proto, že taková pocta na samého Boha náležela.

4. *bude-li stálý* etc., H. budou-li státi slova, t. jeho předsevzetí v nečinění poklony Amanovi na tak přísné rozkázaní královské; na odpor v přidržení se národu a náboženství Amanovi odporného.

5. *prchlivostí*: pýchy nesmírné, a jak se jí Bůh protiví, příklad na tomto Amanovi.

6. *za malou* etc., H. pohrdl v očích svých. — *z kteréhoby* etc., H. lid Mardocheův. — *smýšlel*, H. hledal.

7. *Nisan*, t. březen. — *kralování*, H. krále. — *před sebou*, H. před tváří Amanovou. — *dvanáctého*, t. aby losem to vyhledal, kterýby den nebo měsíc Židé zmordováni býti měli. Příklad nenáležitého a bezbožného losův užívání. Viz Jos. 14, 2. — *Adar*, t. únor.

8. *práv etc.*, kteráž velí Amanovi poklonu činiti. Tak jeden výstupek proti sobě Aman jednoho člověka převráceně obrací na všecky Židy a na všecka práva královská, jakoby všickni ve všem proti králi se postavovali. Podnes se tak děje pobožným od bezbožného světa.

9. *já deset* etc. Bezbožníci a tyrané ani nákladů znamenitých k potlačení nevinných nelitují. — *představeným*, H. dělajícím dílo. — *komory*, H. pokladův.

10. *dal jej*, na znamení cti a moci královské jemu udělení; tak Gen. 41, 42.

12. *přikázal*, t. aby v uložený čas od Amana roz-

měsíce prvního třináctého dne, a psáno jest
všecko tak, jakž přikázal Aman, ke knížatům
královským i vývodám, kteříž byli v jedné každé
krajině, i správcům jednoho každého národu,
každé krajině vedlé písma jejího a každému
národu vedlé jazyku jeho; jménem krále As-
vera psáno a zapečetěno prstenem královským.
13 * I posláni jsou listové po poslích do všech
krajin královských, aby hubili, mordovali a
vyhladili všecky Židy od mladého až do starce,
děti i ženy jednoho dne, třináctého dne měsíce
dvanáctého (jenž jest měsíc Adar), a loupeže
jejich aby rozbitovali mezi sebou. * Obsah toho 14
psaní byl, aby vyhlášeno bylo v jedné každé
krajině a oznámeno všechněm národům, aby
hotovi byli ke dni tomu. * Tedy vyjeli poslové 15
stěží s poručením královským, a vyhlášeno
jest to v Susanu městě královském. Král pak
a Aman seděli kvasíce, ale měšťané susanští
zkormouceni byli.

Hlava 4.

II. Nebezpečenství toto se spokojilo časným rady Amanovy od Mardochea Esteře královně vyjevením. Mardocheus zajisté nad takovou výpovědí hlasem velikým po městě plakav a přišed až před bránu královskou (nebo dále v smutku jíti nebylo lze) Esteře, kteráž s ním ráda ústně mluviti chtěla, po komorníku jejím správu o nebezpečenství dal s přípisem výpovědi, a aby o tu věc ke králi šla, napomenul. Ona uslyševši to vymlouvala se obyčejem královským, ale on po druhé rozkázav jí ku povinnosti pro uvarování zlořečení božího napomenul. Čemuž potom ráda povolivši modlitbám všeho lidu i jeho se poručila.

Mardocheus pak zvěděv všecko to, což
se stalo, roztrhl roucho své, a oblékl se v žíni
a popelem se posypal; a jda po městě křičel
2 křikem velikým a žalostným; * a přišel až
před bránu královskou, nebo nikdo neměl
vcházeti do brány královské v oděvě žíněném.
3 * V každé také krajině i místě, kamžkoli
slovo královské a výpověd jeho došla, kvíle-
ní veliké bylo od Židů, a půst, pláč i úpění
4 a žíni s popelem podestřeli sobě mnozí.* Pro-
čež přišedše děvečky Estery a komorníci její
oznámili jí to. I zarmoutila se královna vel-
mi a poslala šaty, aby oblékli Mardochea a
aby vzali žíni jeho od něho. Ale on jich ne-
5 vzal. * Tedy zavolavši Ester Atacha jednoho
z komorníků královských, kteréhož jí byl dal
za služebníka, poručila mu o Mardocheovi, aby
6 přezvěděl, co a pročby to bylo. * Takž vyšel
Atach k Mardocheovi na ulici města, kteráž
7 jest před branou královskou; * i oznámil je-
mu Mardocheus všecko, co se mu přihodilo,
i o tom počtu peněz, kterouž připověděl Aman
dáti do komory královské proti Židům k vy-
hlazení jich. * K tomu i přípis psané výpo- 8
vědi, kteráž vyhlášena byla v Susanu, aby
zhubeni byli, dal mu, aby ukázal Esteře a
oznámil jí, a aby jí rozkázal jíti ku králi a
milosti hledati u něho a prositi před tváří
jeho za lid svůj. * Tedy přišel Atach a ozná- 9
mil Esteře slova Mardocheova. * I řekla Ester 10
Atachovi a poručila mu oznámiti Mardocheo-
vi: * Všickni služebníci královští i lid všech 11
krajin královských vědí, že kterýžby koli muž
neb žena všel před krále do síně vnitřní ne-
jsa povolán, jedno právo o něm jest, aby
hrdlem propadl; kromě toho, ku komužby
král vztáhl berlu zlatou, ten že živ zůstane. Já
pak nebyla jsem povolána, aby vešla ku králi
již třidceti dnů. * Ale když oznámili Mardo- 12
cheovi ta slova Estery, * řekl Mardocheus, 13
aby zase oznámeno bylo Esteře: Nemysli so-
bě, aby zachována býti mohla v domě krá-
lovském sama ze všech Židů. * Nebo jestliže 14
se umlčíš v tento čas, věz, že oddechnutí a

---

kazy královské vyhlásili a podlé nich k Židům skutečně přikročili. — *jednoho každého*, H. lidu a lidu, krajině a krajině.

13. *po poslích*, H. skrze ruce poslův.

14. *vyhlášeno*, H. dán byl zákon, tak níž.

15. *stěží*: na poště. — *vyhlášeno*, J. přibito. — *kvasíce*, H. pijíce. — *měšťané*, H. město Susan, t. Židé, kteří v Susanu bydlili.

1. *zvěděv*, buď z návěští dobrého přítele, buď z pochvaly a chlouby nepřátel; ačkoli s vyhlášením toho do času jistého tajiti se měli. — *roztrhl*, H. roztrhl Mardocheus. — *žalostným*, H. hořkým.

2. *bránu* etc., t. do ulice před zámek. — *žíněném*, t. v smutku. Gen. 50, 4. Jedno znamení hedvábných a rozkošmi oplývajících vrchností odvraceti uši od nátisk trpících; ježto mimo jiné lidi k takovým obrácené býti mají uši jejich, aby podlé toho povinnost svou tím snažněji v ochraňování spravedlivých a mstění nad bezbožnými vykonávati mohli. Neodvrátiltě Joram král israelský, jakýž koli byl, uši od oné, kteráž k němu volala (IV. Král. 8, 3.), ale dopomohl jí ihned k spravedlnosti.

5. *kteréhož jí* etc., H. ustanovil před ní.

7. *všecko*, t. všecku tu historii; o čemž hl. 3.

8. *vyhlášena*, H. dána, J. uložena byla, t. v tajné radě královské. — *rozkázal*, t. slovem Mardocheovým, kterýž jí rozkazovati podlé toho, že ji vychoval, právo měl. Výš 2, 20.

11. *aby hrdlem* etc., H. k zabití. — *berlu*. Vedlé obyčeje králův perských, tím znamením tvář milostivou neb na odpor ukazujících. — *ten že živ*, H. a živ bude.

13. *sobě*, H. v duši své.

14. *se umlčíš*, H. mlče mlčeti budeš. — *v tento čas*, t. tak přenebezpečný Židům všechněm. —

vysvobození Židům přijde od jinud; ty pak a
dům otce tvého zahyne. A kdo ví, ne pro
15 tento-lis čas přišla k tomu království? * I ře-
kla Ester, aby zase oznámili Mardocheovi:
16 * Jdi a shromažď všecky Židy, což jest jich
v Susanu, a postte se za mne a nejezte ani
píte za tři dni, v noci ani ve dne. Já podob-
ně i panny mé postiti se budou; a teprv ve-
jdu ku králi, což však neobyčejné jest; a
jestliže zahynu, nechť zahynu.* Tedy šel Mar- 17
docheus a učinil všecko tak, jakž mu poru-
čila Ester.

Hlava 5.

Ester pak hned od té chvíle o zachování lidu svého se starala. Jednala zajisté s králem zatměleji, potom i světleji. A) Zatměleji v domě jeho a potom u sebe při večeři. I. Do domu králova v ozdobě pěkné přišedši a přijata byvši s mnohou vzácností zvala krále a Amana k večeři, jakož pak i povolili i přišli. II. V domě svém pro rozveselení krále svého zatajivši žádost svou na mnohá králova se podvolování zvala opět jej i Amana k druhému dni k večeři. Aman z takového štěstí popial; nebo i toho i druhého dne byl mu Mardocheus ku pádu. 1) Toho dne zajisté viděl Mardochea úmyslu svého neměnícího; pročež s hněvem domů přišed, ovšem netajil chlouby své před čeledí svou, ale nicméně stýskal sobě proti Mardocheovi, na nějž podlé rady manželky své šibenici udělati dal.

Stalo se potom dne třetího, oblékši se
Ester v roucho královské postavila se v síni
vnitřní domu královského naproti pokoji krá-
lovskému. Král pak seděl na stolci svém
královském v pokoji královském naproti dve-
2 řím domu; * stalo se, pravím, když uzřel
král Ester královnu, ana stojí v síni, že mi-
lostí jsa k ní nakloněn, vztáhl král k Esteře
berlu zlatou, kterouž držel v ruce své. Tedy
3 přistoupivši Ester dotkla se konce berly.* I řekl
jí král: Co jest tobě, královno Estero? a jaká
jest prosba tvá? až do polovice království
4 dáno bude tobě. * Odpověděla Ester: Jestliže
se králi za dobré vidí, nechať přijde král
s Amanem dnes na hody, kteréž jsem jemu
5 připravila.* I řekl král: Zavolejte rychle Ama-
na, ať naplní žádosť Estery. A tak přišel
král s Amanem na hody, kteréž byla při-
6 pravila Ester. * Potom řekl král k Esteře na-
piv se vína: Jaká jest žádost tvá? oznam a
budeť dáno; aneb jaká jest prosba tvá? By
pak žádala až do polovice království, staneť
se. * I odpověděla Ester: Tato jest žádost má 7
a prosba má: * Jestliže jsem nalezla milost 8
u krále, a jestliže se králi za dobré vidí po-
voliti žádosti mé a naplniti prosbu mou; aby
ještě přišel král i Aman na hody, kteréž jim
připravím; a zítra učiním podlé slova králov-
ského. * A tak vyšel Aman dne toho vesel 9
jsa a dobré mysli. Ale když viděl Aman
Mardochea v bráně královské, že ani nepo-
vstal ani se nehnul před ním, naplněn jest
Aman hněvem proti Mardocheovi. * Avšak 10
zdržel se Aman až přišel do domu svého; a
poslav povolal přátel svých a Zaresi ženy své,
* i vypravoval jim Aman o slávě bohatství 11
svého i o množství synů svých, i o všem,
čímž ho zvelebil král, a jak ho vyvýšil nad
všecka knížata i jiné služebníky královské.
* A doložil Aman: Nad to nepozvala Ester 12
královna s králem na hody, kteréž byla při-
pravila, nikoho než mne; a ještě i k zejtří

---

království. Jakož ukládati časy a chvíle Bohu nábožným nesluší; tak také příčin naskytajících se a k dobrému chýlících pomíjeti, ale s doufáním v Boha a s vzýváním jeho jich užívati náleží: již pak buď žeby Bůh požehnal aneb zlořečil, pokorně se míti sluší a o jeho otcovství nic nepochybovati.

16. *což jest jich,* H. což se jich nachází. — *neobyčejné,* H. není vedlé zákona. — *zahynu,* t. opovážím se pro svůj národ i života svého, té jsouc jisté naděje, byť mi odjat býti měl, žeť toho před Bohem svým žádné škody ani hanby neponesu. Pěkný příklad, pokud a jak daleko praví boží ctitelé jsou sobě ve spolek zavázáni, že potud abychom příkladem Pána Krista bratřím svým prospěti žádostivi jsouce, jakož na žádné jiné nižší věci, tak ani na svůj vlastní život se neohlédali. I. Jan. 3, 16.

1. *třetího,* nebo půst tří dnů sobě i jiným svého národu uložila. — *pokoji,* H. domu, tak níž.

2. *milostí* etc., H. vzala milost v očích jeho. — *vztáhl* etc. Návěští dávaje tím znamením, že jest hotový k naplnění žádostí, aby jen oznámila. Tak výš 4, 11., níž 8, 4. — *dotkla,* t. na znamení uctivosti a poddanosti pokorné.

3. *prosba,* H. hledání, tak níž.

4. *s Amanem.* Aby na něj tu přítomného žalobu pro rozkaz, lstivě na králi proti národu jejímu vyjednaný, vésti a hned tu v oči všechněm jeho úskokům odpírati mohla; hned jakžby, že slušný k tomu přístup sobě od Boha daný má, vyrozuměla, jakž se to i stalo před druhými hody, když Mardocheus z rozkazu královského za slavného vyzdvižen. — *jemu,* t. králi.

5. *naplní* etc., H. učiní slovo.

6. *napiv,* H. na hodech vína.

8. *u krále,* H. v očích krále.—*povoliti,* H. dáti.— *královského,* t. předložím žádost svou; měla jistou naději, že Bůh slušné naskytne k tomu příčiny.

9. *mysli,* H. srdce.

11. *vypravoval,* t. slavně s divným se na tu stranu chlubením a pýchou; na druhou stranu s divným se bouřením a chápáním proti Mardocheovi, a s jeho útržkou.

12. *doložil,* H. řekl.

13 pozván jsem od ní s králem. * Ale všecko to
ničeho mi neprospívá, pokudkoli vídám Mar-
dochea toho Žida sedati u brány královské.
14 * Řekla jemu Zares žena jeho i všickni přá-
telé jeho: Nechť udělají šibenici zvýší pade-
sáti loket, a ráno rci králi, aby na ní oběsili
Mardochea, a vejdi s králem na hody vesele.
I líbila se ta rada Amanovi, a rozkázal po-
staviti šibenici.

Hlava 6.

2) Druhého pak dne mnohem hůřeji s Amanem se zvedlo; nebo král nemoha spáti a přehlížeje dějiny nalezl pamět o svém z nebezpečenství vysvobození skrze správu Mardocheovu a doptal se, že ničímž za tu věrnost poctěn není. Pročež a) Amana (kterýž ihned smrti na Mardochea žádati chtěl) povolal, b) jakáby čest dána býti měla tomu, kohož král miluje, se doptával, c) a podlé rady své aby o Mardocheovi ihned po všem městě rozhlašoval, poručil, jakož i tak učinil s velikým zvelebením Mardochea a žalostí svou. Nebo když přišel domů se stýskáním, mudrci zle o něm hádali, jakož i té chvíle k vyřízení soud boží pospíchal. B) Když zajisté 1) čas jití k večeři králi ke královně přicházel, komorníci královští pro Amana přišli.

Té noci král nemoha spáti rozkázal při-
1 nesti knihy pamětné, kroniky, kteréž čteny
2 byly před králem. * I našli zapsáno, že po-
věděl Mardocheus na Bagatana a Taresa dva
komorníky královské z těch, jenž ostříhali
prahu, že smýšleli o to, aby vztáhli ruku na
3 krále Asvera. * Tedy řekl král: Čím jest po-
ctěn neb jak zveleben Mardocheus za tako-
vou věrnost? Odpověděli služebníci královští
4 dvořané jeho: Není jemu ničeho dáno. * I řekl
král: Kdo jest to v síni? (Aman pak byl při-
šel do síně domu královského zevnitřní chtěje
mluviti s králem, aby oběšen byl Mardocheus
5 na šibenici, kterouž jemu připravil.) * Odpo-
věděli králi služebníci jeho: Ai, Aman stojí
6 v síni. Řekl král: Nechť vejde sem. * Takž
všel Aman. Jemuž řekl král: Co sluší uči-
niti muži tomu, kteréhožby chtěl král ctíti?
(Aman řekl sám v sobě: Kohožby jiného chtěl
7 král více ctíti než mne?) * Odpověděl Aman
8 králi: Muži tomu, jehož král ctíti chce, * ať
přinesou roucho královské, do kteréhož se
král obláčí, a přivedou mu koně, na kterémž
jezdí král, a vstaví korunu královskou na
9 hlavu jeho; * a dajíce roucho to i koně toho
v ruku některého z nejznamenitějších knížat
královských, ať oblekou muže toho, jehožby
chtěl král ctíti, a vsadíce jej na kůň, ať ho
provázejí po ulici města a volají před ním:
Tak se má státi muži tomu, jehožby král
ctíti chtěl. * Tedy řekl král Amanovi: Pospěš, 10
vezmi to roucho a koně, jakž jsi řekl, a učiň
to Mardocheovi Židu, kterýž sedí v bráně
královské; nepomíjejž ničehož ze všeho toho,
což jsi mluvil. * Protož vzav Aman roucho i 11
koně oblékl Mardochea, a vedl ho na koni
po ulici města volaje před ním: Tak se má
státi muži tomu, jehožby král ctíti chtěl.
* Potom navrátil se Mardocheus k bráně krá- 12
lovské. Aman pak rychle pospíšil do domu
svého smuten jsa se zakrytou hlavou. * I vy- 13
pravoval Aman Zaresi ženě své a všechněm
přátelům svým všecko, což se mu přihodilo.
I řekli jemu mudrci jeho i Zares žena jeho:
Poněvadž z národu židovského jest Mardo-
cheus, před jehož obličejem počal jsi klesati,
neodoláš jemu, ale jistě padneš před obliče-
jem jeho. * A když oni ještě mluvili s ním, 14
v tom komorníci královští přišli a rychle vzali
Amana na hody, kteréž připravila Ester.

---

13. *neprospívá*, t. vše za málo sobě pokládám, dokudž toho Žida tu vidím. Jiní rozumějí: s tím se vším ještě Mardocheovi špatný jsem v očích.
14. *šibenici*, H. dřevo; tak níž. — *líbila* etc., H. dobré bylo slovo před tváří.

1. *král*, H. ucházel sen králův, t. z božího tak nařízení a vnuknutí. — *kroniky*, H. slova dnův.
2. *smýšleli:* hledali.
3. *dáno*, H. učiněno.
6. *v sobě.* Z předešlé lásky královské sobě ukázané, kterouž se příliš vysoko byl vzpial, sobě samému to osoboval mysle, že na prosto on jest ten, na nějžby se ta čest vztahovati měla.
10. *Židu.* Slova sv. Petra: „Umí Pán pobožné z pokušení vytrhnouti, nepravé pak ke dni soudu k trestání dochovati,“ pravá jsou a velice potěšitelná. II. Petr 2, 9. Toho teď na obojí stranu velmi světlý příklad. — *nepomíjejž*, H. ať nepadá slovo.
11. *vedl* etc., H. učinil, aby jezdil.
12. *se zakrytou* etc., jako těch obyčej bývá, kteříž buď zámutkem neb hanbou na lidi hleděti nesmějí; tak David učinil. II. Král. 15, 30.
13. *z národu*, H. semene; jakoby řekli: Poněvadž ty s tím národem činiti máš, jižtě zle o tobě; nebo že je Bůh jejich mocně zastává, ochraňuje a vyvyšuje, odpůrce pak jejich snižuje a poráží, hned od předešlých časů za Cyra až i dosavád to zjevné jest; ovšem pak to ukazuje nenadálé člověka toho zvýšení. Tak je Bůh strachem a předěšením neomylným naplniti ráčil; podlé onoho dávného proti Amalechitským prokletí vyneseného. Exod. 17, 4. Deut. 25, 17.

Hlava 7.

2) Při večeři u Estery král se rozveseliv podvoloval se štědře. Aman a) slyší žalobu proti sobě α) zatmělejší i β) světlejší s hanbou svou velikou, b) vidí krále rozhněvaného náramně. c) Pročež z očí krále vzat i na té šibenici, kterou Mardocheovi ustrojil, oběšen jest.

A tak přišel král i Aman, aby hodovali
2 s Esterou královnou. * I řekl král Esteře opěť
toho druhého dne napiv se vína: Jaká jest
žádost tvá, Estero královno? oznam a budeť
dáno; aneb jaká jest prosba tvá? By pak žá-
3 dala až do polovice království, staneť se.* Te-
dy odpověděla Ester královna a řekla: Jest-
liže jsem nalezla milost před očima tvýma,
ó králi, a jestliže se králi za dobré vidí, nechť
mi jest darován život můj k mé žádosti, a
4 život národu mému k prosbě mé. * Nebo pro-
dáni jsme já i národ můj, abychom zbiti, po-
mordováni a vyhlazeni byli; ježto kdybychom
za služebníky a děvky prodáni byli, mlčela-
bych; ačby i tak ten náš nepřítel nijakž ne-
5 mohl nahraditi králi té škody. * Opět odpo-
vídaje král Asver řekl Esteře královně: I kdož
jest to ten a kde jest ten, jehožto srdce tak
6 jest nadúté, aby to činil? * I řekla Ester:
Muž protivník a nepřítel nejhorší jest Aman
tento. Takž Aman zhrozil se před obličejem
krále a královny. * Tedy král vstal v prchli- 7
vosti své od pití vína a vyšel na zahradu při
paláci. Aman pak pozůstal tu, aby prosil za
život svůj Estery královny; nebo viděl, že jest
o něm již zle uloženo od krále. * Potom král 8
navrátil se ze zahrady při palácu do domu,
kdež pil víno, a vida, že Aman padl na lůžko,
na kterémž seděla Ester, řekl král: Což ještě
násilí učiniti chce královně u mne v domě?
A hned, jakž slovo to vyšlo z úst krále, tvář
Amanovu zakryli. * Mezi tím řekl Harbona, 9
jeden z komorníků před králem: Ai, ještě ši-
benice, kterouž připravil Aman Mardocheovi,
kterýž mluvil králi k dobrému, stojí při do-
mě Amanově zvýší podesáti loket. I řekl král:
Oběstež ho na ní. * Tedy oběsili Amana na té 10
šibenici, kterouž byl připravil Mardocheovi;
a tak prchlivost královská ukojila se.

Hlava 8.

Tak mnoho dobrého jednáním božím dovedla Ester u krále. Mardocheus také i důstojenství se zbožím Amana došel. Pročež s Esterou lépe jednal při králi o jiné potřebné věci lidu židovskému. Dvoje pak dobré ujednali u krále lidu svému. A) Bezpečnost před nepřátely způsobena jest I. zrušením vyřčení Amanových pod jmenem královským o vyhubení národu židovského vynešených; nebo 1) toho žádala Ester, 2) tomu povolil král, 3) toho neopomenul Mardocheus rozepsati a po poslích roznesti do okolních krajin i k národům jiným i k Židům s nemalým lidu se rozveselením.

Téhož dne dal král Asver Esteře králov-
ně dům Amana nepřítele židovského; a tu teprv
Mardocheus přišel před krále. (Nebo ozná-
2 mila Ester, coby jí on byl.).* Kdežto král sňav
prsten svůj, kterýž vzal od Amana, dal jej
Mardocheovi. Ester pak ustanovila Mardo-
3 chea nad domem Amanovým. * Potom ještě
Ester mluvila před králem padši k nohoum
jeho, a s pláčem pokorně ho prosila, aby zru-
šil nešlechetnost Amana agagského a jeho
úklady, kteréž smyslil proti Židům. * (Tedy 4
vztáhl král k Esteře berlu zlatou, a Ester
vstavši postavila se před králem) * a řekla: 5
Jestliže se králi za dobré vidí, a nalezla-li

1. *hodovali*, H. pili neb kvasili, tak níž.
2. *druhého*, t. při druhých hodech zaslíbených, výš 5, 8. — *napiv* etc., H. na hodech vína. Výš 5, 6.
3. *darován*, H. dána duše má.
5. *nadúté*, H. naplněné.
7. *uloženo*, H. doplněno.
8. *seděla*, t. při stole, viz výš 1, 6. — *zakryli*, t. aby více tváři královské neviděl. Tak se dálo u Perských s těmi, kteříž z milosti krále do konce vypadali.
9. *mluvil* etc., H. mluvil dobré, t. vystříhl krále, aby nebyl zabit od svých vlastních služebníkův. — *Oběstež.* Poněvadž t. poctivosti sobě udělené k pýše a ku potlačení chudých užíval, takový konec vzal. Mejíť tuto nač pohleděti jemu v světě podobní, kterýmž se zdá, když jen mají moc a slávu, že jim všecko sluší.
10. *připravil.* Jámu bezbožník kopal i vykopal, ale sám do ní upadl, jakž ji přistrojil. Takť se obrací usilování zlé na hlavu jeho etc. Žalm 7, 16. Což sobě položil za pochvalu nejvyšší, obrátilo se jemu ku potupě nejtěžší.

1. *on byl*, t. jaký její přítel.
2. *Amanovým*: vyhladiti davši příbuzné jeho; jakž níž 9, 6.
3. *Potom*, t. po oběšení Amanově. Výš 7, 9. — *zrušil* etc., H. učinil přejití zlé neb zlost.
5. *slušná*, H. pravá. — *příjemná*, H. dobrá. — *zrušení*, H. navrácení.

jsem milost před tváří jeho, a jestliže se ta
věc králi slušná býti vidí, a já jsem-li pří-
jemná před očima jeho; nechť jest psáno, aby
byli zrušeni listové ti, a tak úkladové Amana
nepřítele židovského, kteréž rozepsal, aby vy-
hladili Židy, což jest jich ve všech krajinách
6 královských. * Nebo jakbych se mohla dívati
na to zlé, kteréžby potkalo lid můj? a jak-
bych mohla hleděti na zhoubu rodiny své.
7 * I řekl král Asver Esteře královně a Mardo-
cheovi Židu: Ej, dům Amanův dal jsem Este-
ře; jeho pak oběsili na šibenici, protože vztá-
8 hnouti chtěl ruku svou na Židy. * Vy tedy
pište Židům, jakž se vám za dobré zdá jme-
nem královským, a zapečeťte prstenem krá-
lovským. (Nebo což se píše jmenem krále a
zapečetí prstenem královským, nemůž býti
9 rušeno.) * Takž svolali písaře královské hned
v ten čas měsíce třetího, jenž jest měsíc Si-
ban, dvadcátého třetího dne téhož měsíce; a
psáno jest všecko tak, jakž přikázal Mardo-
cheus, k Židům a knížatům i vývodám a správ-
cům krajin, kteréž jsou od Indie až do země
mouřenínské, sto dvadceti sedm krajin, do
každé krajiny písmem jejím, každému národu
jazykem jeho; též i Židům písmem jejich a
10 jazykem jejich. * A když napsal jmenem krále
Asvera a zapečetil prstenem královským, ro-
zeslal listy po poslích, kteříž jezdívali na ko-
ních rychlých a na mezcích mladých. * Že jest 11
povolil král Židům, kteřížby v kterémkoli
městě byli, aby shromáždíce se zastávali ži-
vota svého, a aby hubili, mordovali a plénili
všecka vojska národu i krajiny útok činících
na ně, na děti jejich i ženy jejich; a kořisti
jejich aby rozbitovali. * To aby se stalo téhož 12
dne ve všech krajinách krále Asvera, totiž
třináctého měsíce dvanáctého, jenž jest měsíc
Adar. * Obsah toho psaní byl: Aby vyhlášeno 13
bylo v jedné každé krajině a oznámeno všech-
něm národům, aby Židé byli hotovi ke dni
tomu ku pomstě nad nepřátely svými. * Tedy 14
poslové, kteříž jezdívali na koních prudkých
a na mezcích, vyjeli snažným a rychlým bě-
hem s poručením královským; a vyhlášeno
jest to v Susanu městě královském. * Mar- 15
docheus pak vycházel od obličeje královského
v rouše královském hyacintovém a bílém,
v koruně zlaté veliké a v plášti kmentovém
a šarlatovém; a město Susan plésalo a ve-
selilo se. * A tak Židům vzešlo světlo a radost, 16
i veselí a sláva. * Ano i v každé krajině i 17
v každém městě, na kteréžkoli místo poručení
královské a výpověd jeho došla, veselí a ra-
dost měli Židé, hody a dobrou vůli, a mnozí
z národův jiných přistupovali k Židům; nebo
připadl na ně strach židovský.

Hlava 9.

(Bezpečnost Židům spůsobena jest) II. zmužilým odepřením nepřátelům svým a padlo nepřátel 75.000 s velikým Židů vítězství slavením. — A při těch časích i nařídili i potvrdili mezi sebou svátek, na památku budoucí, furim.

Potom dvanáctého měsíce (jenž jest měsíc
Adar), třináctého dne téhož měsíce, když při-
šel čas poručení královského a výpovědi jeho,
aby se vyplnila, v ten den, v kterýž se na-
dáli nepřátelé židovští, že budou panovati nad
nimi; stalo se na odpor, že panovali Židé nad
2 těmi, kteříž je v nenávisti měli. * Nebo se byli
shromáždili Židé v městech svých, po všech
krajinách krále Asvera, aby vztáhli ruku na
ty, kteříž hledali jejich zlého; a žádný před
nimi neostál; nebo připadl strach jejich na
všecky národy. * A všickni správcové krajin i 3
knížata a vývodové i správcové díla králov-
ského v poctivosti měli Židy; nebo strach
Mardocheův na ně připadl. * Byl zajisté Mar- 4
docheus veliký v domě královském, a roz-
cházela se pověst o něm po všech krajinách;
nebo muž ten Mardocheus vždy více rostl.
* A tak zbili Židé všecky nepřátely své me- 5
čem hubíce, mordujíce a vyhlazujíce je, a
nakládajíce s těmi, kteříž je v nenávisti měli,
podlé libosti své. * Ano i v Susanu městě 6

6. *dívati.* Bližních svých bezpráví citelna jsouc mluví jako Juda k bratřím svým. Gen. 44, 34. — *potkalo*, H. našlo.

8. *rušeno*, H. navráceno.

9. *Siban*, t. máj.

10. *poslích*, H. běhounech. — *mezcích*, J. velbloudech mladých, kteříž velmi prudce běží, pročež dromedáři slovou.

11. *povolil*, H. dal.

12. *téhož dne*, t. od Amana uloženého, výš 3, 13. — *Adar*, t. únor.

13. *psaní*, t. k správcům a knížatům zemí. — *vyhlášeno*, H. dán byl zákon.

16. *vzešlo*, H. bylo.

17. *poručení*, H. slovo. — *výpověd*, H. zákon, tak níž. — *dobrou vůli*, H. dobrý den.

1. *Adar*, t. únor. — *panovati*, t. svou vůli a tyranství i s jejich jměním i hrdly nakládajíce jakžby se jim zdálo provoditi.

3. *v poctivosti* etc., H. pozdvihovati.

královském mordovali Židé a vyhladili pět
7 set mužův, * a Farsandatu, Delfona i Esfatu
8 9 * a Foratu, Adaliáše i Aridatu * i Fermestu,
10 Arisaje i Aridaje a Jezatu, * deset synů
Amana syna Amadatova nepřítele židovského
zmordovali; ale k loupeži nevztáhli ruky své.
11 * Dne toho když se donesl krále počet zmor-
12 dovaných v Susanu městě královském, * řekl
král Esteře královně: V samém Susanu městě
královském zmordovali Židé a vyhladili pět
set mužův a k tomu deset synů Amanových;
co pak učinili v jiných krajinách královských;
již tedy jaká jest žádost tvá? oznam, a dánoť
bude, aneb která prosba tvá ještě, a staneť
13 se. * Odpověděla Ester: Jestliže se králi za
dobré vidí, nechť jest dopuštěno ještě zítra
Židům, kteříž jsou v Susanu, učiniti podlé vý-
povědi dnešní, a deset těch synů Amanových
14 zvěšeti na šibenici. * I přikázal král, aby se
tak stalo. Tedy vyhlášena jest výpověd v Su-
sanu, a tak deset synů Amanových zvěšeli.
15 * A shromáždivše se Židé, kteříž byli v Su-
sanu, také i čtrnáctého dne měsíce Adar zmor-
dovali v Susanu tři sta mužův; ale k loupeži
16 nevztáhli ruky své. * Jiní také Židé, kteříž
byli v krajinách královských, shromáždivše se
a zastávajíce života svého, tak odpočinuli od
nepřátel svých. Zmordovali pak těch, jenž
je v nenávisti měli, sedmdesáte pět tisíc; ale
17 k loupeži nevztáhli ruky své. * Stalo se to dne
třináctého měsíce Adar. I odpočinuli čtrná-
ctého dne téhož měsíce, a učinili sobě v ten
18 den hody a veselí. * Ale Židé, kteříž byli
v Susanu, shromáždili se třináctého dne téhož
měsíce, a též čtrnáctého, a odpočinuli patná-
ctého a učinili sobě na ten den hody a veselí.
19 * Protož Židé, kteříž bydlí ve vsech a v mě-
stečkách nehrazených, světí den čtrnáctý mě-
síce Adar, majíce veselí, hody a dobrou vůli,
20 a posílajíce částky pokrmův jedni druhým.* Nebo
rozepsal Mardocheus ty věci, a rozeslal listy
ke všem Židům, kteříž byli ve všech kraji-
nách krále Asvera, blízkým i dalekým: * usta- 21
vuje jim, aby slavili den čtrnáctý měsíce Adar
a den patnáctý téhož měsíce každého roku;
* podlé dnův těch, v nichž odpočinuli Židé od 22
nepřátel svých, a měsíce toho, kterýž se jim
obrátil ze zámutku v radost a z kvílení v do-
brou vůli; aby ty dny slavili hodujíce a ve-
selíce se, a posílajíce částky pokrmův jeden
druhému i dary chudým. * I přijali to na sebe 23
všickni Židé, že budou činiti to, což začali a
což jim psal Mardocheus; * jak Aman syn 24
Amadatův agagský protivník všech Židův
ukládal o Židech, aby je vyhubil, a uvrhl fur,
totiž los k setření a zahlazení jich. * A jak 25
ona vešla před obličej krále a mluvila o listy,
a jak obráceni byli úkladové jeho nešlechetní,
kteréž vymyslil proti Židům, na hlavu jeho, a
jak ho oběsili i syny jeho na šibenici. * I na- 26
zvali ty dny furim totiž losův od jmena toho
fur, že los uvržen byl do věderce, a tak z pří-
činy všech slov listu toho, a což viděli při
tom, i což přišlo k nim, * ustavili a přijali Židé 27
na sebe i na símě své i na všecky připojené
k sobě, aby toho nikdo nepomíjel, že budou
slaviti ty dva dni podlé vypsání jejich a podlé
určitého času jejich každého roku. * A že ti 28
dnové budou pamětní a slavní v každém věku,
rodině, krajině a městě; k tomu že ti dnové
furim nepominou z prostředku Židův, a pa-
mátka jejich nepřestane u potomků jejich.
* Psala také Ester královna dcera Abihailova 29
i Mardocheus Žid psaní druhé k lepší důvěr-
nosti při ustavení psaním dnův těch furim;
* kteréžto psaní rozeslal Mardocheus ke všem 30
Židům do sta dvadcíti sedmi krajin králov-
ství Asverova vzkazuje jim pozdravení; * aby 31
tuze drželi dny ty furim v určité časy jich,
jakž je nařídil jim Mardocheus Žid a Ester
královna, a jakž i oni to přijali na sebe a na
símě své na pamět postů a křiku jejich.
* A když výpověd Estery potvrdila těch věcí 32
strany dnův těch furim, zapsáno jest to v knize této.

---

10. *zmordovali.* Ne pro samo přítomné nepřátelství a bezpráví smyšlené od Amana, ale pamětlivi jsouce i na ono staré prokletí k vyhlazení i paměti Amalechitských to učinili. Exod. 17, 14. Deut. 25, 17. — *k loupeži.* Ačkoli od krále povolení měli (výš 8, 10.), ale aby o sobě toho smýšlení v lidech neplodili, že to z lakomství činí, dobrovolně se od loupeží zdrželi.

11. *krále*, H. před obličej krále.

13. *výpovědi*, t. i nad jinými ještě zůstávajícími nepřátely židovskými, jimž nemohli odolati Židé, jakožto v počtu nemnozí, jakž to níž v. 15. ukazuje. — *šibenici*: již zbitých (výš v. 7.) na ohavu a lidem na odiv.

14. *vyhlášena*, H. dán zákon.

19. *světí*, t. na památku divného toho vysvobození Židům toho dne stalého. — *dobrou vůli*, H. den dobrý, tak níž.

20. *rozepsal*, t. psaním ustanovil a vyzdvihl tu památku.

25. *ona*, t. Ester. — *úkladové*, H. myšlení.

26. *při tom*, t. všudy, kdežkoli bydlili, jak z rozkazu Amanova nepřátelé se na to kasali a hotovi byli, aby Židy mordovali, a jak jsou nenadále vyprostěni.

28. *v každém věku* etc., H. v každém věku a věku, čeledi a čeledi, krajině a krajině, městě a městě. — *potomků*, H. semene.

29. *k lepší* etc., H. vší moci. — *psaním*, t. o němž výš v. 20.

30. *vzkazuje* etc., H. slovy pokoje a pravdy.

31. *na sebe*, H. na duši svou; aby sobě to na věčné časy připomínali pomýšlejíce, s jakým zá-

Hlava 10.

B) K té bezpečnosti přistoupila svoboda královská; on je zajisté vysvobodil všech poplatků pro Mardochea vzácného správce. Mardocheus 1) sen svůj o vysvobození lidu israelského vypravuje; sám jej vykládá.

Potom uložil král Asver daň na zemi
2 svou i na ostrovy mořské. * Všickni pak či-
nové síly jeho a moci jeho, i vypsání důstoj-
nosti Mardocheovy, kterouž ho zvelebil král,
to vše zapsáno jest v knize o králích med-
3 ských a perských. * Nebo Mardocheus Žid byl
druhý po králi Asverovi, a veliký u Židů i
vzácný u všeho množství bratří svých, pečuje
o dobré lidu svého a spůsobuje pokoj všemu
4 semeni svému. * I řekl Mardocheus: Od Boha-
5 tě se to stalo; * zpomenul jsem zajisté na sen,
kterýž jsem měl o těch věcech, nebo z nich
6 nechybilo nic: * Studnice malá, kteráž se obrá-
tila v řeku a proměnila se v světlo a v slunce,
i u velikou vodu: ta, pravím, řeka jest Ester,
kterouž pojav král za manželku učinil ji krá-
7 lovnou. * Ti pak dva draci já jsem a Aman,
* a národové ti, kteříž se shromáždili, aby 8
vyhladili jmeno Židův. * Ale národ můj ten 9
jest Israel, kteříž volavše k Bohu vysvobozeni
jsou; nebo vysvobodil Pán lid svůj a vypro-
stil nás Pán ze všech zlých věcí těchto, a činil
Bůh znamení a zázraky veliké, kteříž se ne-
dáli mezi jinými národy. * Protož udělal dva 10
losy, jeden lidu božímu a druhý všechněm
národům. * I došli ti dva losové v hodinu a 11
v čas i v den soudu před obličejem božím na
všecky národy. * Nebo rozpomenul se Bůh na 12
lid svůj a ospravedlnil dědictví své. * Protož 13
slaveni budou dnové ti měsíce Adar, čtrná-
ctého a patnáctého dne měsíce toho s hlukem
a s radostí i s veselím před obličejem božím po
rodinách na věky v lidu jeho.

Hlava 11.

Dositeus přinesl list, v němž se vypravuje 1) o snu Mardocheově 2) a rozvažování jeho.

Léta čtvrtého kralování Ptolomea a Kleo-
patry nesl Dositeus (kterýž se pravil býti
knězem a Levitou) a Ptolomeus syn jeho tento
položený list furim, kterýž pravili, že vyložil
2 Lysimach syn Ptolomeův v Jerusalemě. * Léta
druhého kralování Artaxerxa velikého, prv-
ního dne měsíce Nisan měl sen Mardocheus
syn Jaira, syna Semeje, syna Cisa z pokolení
3 Beniaminova, * člověk Žid bydle v městě Su-
sanu, člověk znamenitý, kterýž byl služeb-
níkem při dvoře královském. * Byl pak ze 4
zajatých, kteréž zajal Nabuchodonosor král
babylonský z Jerusalema s Jechoniášem krá-
lem judským. * A sen jeho byl tento: Zdálo se 5
jemu, a ai, zvuk hřmotu, hromobití a země-
třesení i zkormoucení na zemi bylo, * a ai, dva 6
draci velicí přišli, hotovi jsouce oba potýkati
se, * a byl hlas jejich veliký, tak že hlasem 7
jejich zbouřil se všeliký národ k boji, aby bo-
jovali proti národu spravedlivých. * A ai, den 8

---

mutkem, trápením a modliteb činěním to Ester na Bohu obdržela, s jakým se i opovážením na krále to vysvobození zjednala. Výš 4, 16. — *pamět*, H. slova.

1. *mořské*, t. od jiných ode všech berni bral, sami Židé byli toho prázdni; a to tehdáž, když se strojilo tažení vojenské do zemí řeckých, kteréhož vojevodou byl Xerxes. A že i částka Arabie při zemi židovské ležící toho dobrodiní Asverova užila, píše Herod. lib. 3.

3. *pečuje*, H. hledaje. — *spůsobuje:* jednaje, H. mluvě pokoj. — *semeni*, t. národu židovskému.

4. Počínají se přídavkové ke knize Esteřině. Tuto sv. Jeroným dí: Kteréž věci jsou v sepsání židovském věrně jsem vypsal; ale kteréž věci níže píší se, nalezl jsem psané u výkladu obecném, kteréžto jazykem řeckým a literami řeckými sepsány jsou.

5. *měl*, Ř. viděl. — *nechybilo*, Ř. nepominulo slovo.

6. *proměnila*, Ř. bylo světlo.

10. *dva losy.* Těma dvěma losy, kteréž Bůh učinil, míní uložení v jeho radě zavřené o lidu božím i nepřátelích jejich, čímž ukazuje, že což s obojíma se mělo díti, to že nechybilo, ale právě podlé vyměření božího v jistý čas se stalo. — *druhý*, Ř. jeden.

12. *dědictví své*, t. tím vysvobozením lidu svého prokázal to Bůh, že ten lid nebyl tak nešlechetný, jakž nepřátelé o něm smyslili. Protož je Bůh ospravedlnil, když milostí se k nim nakloniv ten nářek z nich svedl.

13. *slaveni*, Ř. a budou jim. — *dnové ti*, t. furim. Viz výš 9, 19. — *Adar*, t. února. — *s hlukem*: shromážděním.

1. *Kleopatry*, t. manželky jeho. — *furim*, t. los, jakž se to vykládá výš 3, 7. a 9, 24.

2. *Nisan*, t. března. — *měl*, Ř. viděl, tak níž verš 10.

4. *ze zajatých*, Ř. ze zajetí.

7. *zbouřil*, Ř. připraven byl.

temnosti a mrákoty, soužení a úzkost byla
9 a zkormoucení veliké bylo na zemi. * I ko-
rmoutil se všecken národ spravedlivý bojíce se
10 svých bíd a strojíce se zahynouti; * protož
volali k Bohu. K volání pak jejich rozvod-
nila se voda veliká jako od malé studnice
řeka znamenitá. * A světlo i slunce vyšlo, a 11
ponížení povýšeni jsou a pojedli lidi slavné.
* Potom procítiv Mardocheus, kterýž ten sen 12
měl, a rozvažovav, co Bůh uložil činiti, složil
ten sen v srdci a všelijak chtěl vyrozuměti
jemu až do té noci.

Hlava 12.

1) Mardocheus uslyšev o úkladech Artaxerxovi činěných, jemu to oznámil. 2) Král komorníky ty zmučiti i zvěsiti dal. Ty věci na památku zapsal a Mardochea poctil. 3) Aman Mardocheovi i lidu jeho úklady činil.

Mardocheus pak užívaje pokoje při dvoře
s Bagatou a Tarou dvěma komorníky krá-
2 lovskými, kteříž ostříhali dvoru, * zaslechl je-
jich rokování a úmysly jejich vystihl, a po-
rozuměv, že strojí ruce vztáhnouti na Arta-
3 xerxa krále, oznámil králi o nich. * Tedy král
dal mučiti ty dva komorníky své, kteříž při-
4 znavše se zvěšeni jsou. * I zapsal král ty věci
na památku, i Mardocheus psal o týchž vě-
cech. * Potom rozkázal král Mardocheovi 5
sloužiti při dvoře a dal jemu dary za to.
* Aman pak Amadatův, syn bugitský, byv 6
vzácný u krále usiloval zlé učiniti Mardo-
cheovi i lidu jeho pro ty dva komorníky krá-
lovské. — Toho pak listu jest výtah tento:

Hlava 13.

1) Artaxerxes rozeslav listy do všech krajin svých poroučí, aby všickni Židé zamordováni byli. 2) Mardocheus Bohu se modlí za pomoc a vysvobození lidu israelského. Tolikéž i lid israelský.

Král veliký Artaxerxes od Indie až do
země mouřeninské sto a sedmmecítma krajin
knížatům a správcům, poddaným svým vzka-
2 zuje pozdravení. * Nad mnohými národy kra-
luje a všecken okršlek země v moci maje,
nechtěl jsem spolehaje na svou moc vynášeti
se, ale velmi dobrotivě a milostivě vždycky
nakládaje s poddanými bez nějakých nepokojů
upevniti byt jejich; království pak pokojné a
zvolné od jednoho pomezí do druhého spůsobě,
obnoviti pokoj všechněm lidem žádostivý.
3 * Když jsem se pak tázal rad svých, kterakby
to k cíli přivedeno býti mohlo, Aman, kterýž
opatrností u nás předčí a příchylnosti nepro-
měnitelné a věrnosti stalé dokázal i místa
4 druhého v království došel, * oznámil nám, že
ve všech po okršlku země pokoleních přimíšen
jest nějaký lid nepřátelský, odporný právům
všech národů, a kteříž královská nařízení
ustavičně opouštějí usilujíce o to, aby králov-
ství od nás bez úhony spravené zniku nemělo;
* protož zvěděvše, že národ jediný na odpor 5
každému vždycky člověku čelící uvodě práva
cizí naše mění, a tak se na odpor našim vě-
cem staví, ano i nejnešlechetnější věci vyko-
nává, aby království toto na dobré míře po-
staveno nebylo: * poručili jsme, aby kteřížkoli 6
vám psaním oznámeni budou od Amana nade
všemi věcmi zřízeného a po nás druhého, vši-
ckni s ženami i s dětmi, nepřátel meči beze
vší milosti a lítosti čtrnáctého dne měsíce
dvanáctého Adar léta nynějšího z kořene vy-
hlazeni byli; * tak aby ti, kteříž dávno i nyní 7
odporní jsou, jednoho dne násilně do hrobu se
dostanouce na potomní čas na dobré míře a
v pokoji postaveným věcem našim na prosto

---

9. *bíd*, Ř. zlých věcí.
10. *rozvodnila*, Ř. učiněna.
11. *pojedli*: požrali.
12. *složil*, Ř. měl. — *té noci*, o níž se zmínka činí výš 6, 1.

1. *ostříhali*: sobě poručený měli dvůr.
2. *rokování*, Ř. myšlení a péče.
6. *vzácný*, Ř. slavný před obličejem krále, a hledal zle činiti etc. — *listu*, t. toho psaní, kteréž Aman z poručení královského učiniv, rozeslal je po zemích, aby hubeni byli Židé. Výš 3, 12. etc.

1. *vzkazuje* etc., Ř. tyto věci píše.
2. *dobrotivě*, Ř. s milostivostí neb s tichostí. — *bez nějakých* etc., Ř. nezmítající se. — *zvolné* etc., průchodištné až do pomezí.
3. *příchylnosti* etc., Ř. a příchylností neproměnitelnou a věrností stálou prokázán jest.
4. *všech národů*, Ř. ke všemu národu. — *království*, Ř. knížetství.
5. *na odpor*: nesrovnává se.
6. *Adar*, t. února.
7. *dostanouce se*: vejdouce. — *na dobré* etc., Ř.

8 pokoj dali. * I modlil se Mardocheus Pánu při-
9 pomínaje všecky skutky Páně řka: * Pane,
Pane králi všemohoucí! v moci tvé zajisté vše-
cko jest, a není kdoby odolal tobě, kdyžby
10 ty vysvoboditi chtěl Israele.* Nebo ty jsi učinil
nebe i zemi i vše, což divného jest pod nebem;
11 * a Pánem jsi všech věcí, a nenít kdoby se
12 zepříti mohl tobě Pánu. * Ty povědom jsi
všech věcí, ty víš Pane, žeť ne z potupy, ani
z pýchy, ani z žádosti slávy učinil jsem to, že
13 jsem se neklaněl pyšnému Amanovi; * (nebo
miloby mi bylo líbati paty nohou jeho pro vy-
14 svobození Israelovo); * ale učinil jsem to, abych
nepředstavoval slávu člověka před slávu boží,
a ještěť se klaněti nebudu žádnému kromě
tebe Pane; avšak neučiním toho z pýchy.
* Protož nyní, Pane Bože králi, slituj se nad 15
lidem svým; neboť hledí nás zkaziti a žádo-
stivi jsou vyhladiti od počátku dědictví tvé.
* Nepohrdejž částkou svou, kterouž jsi sobě 16
vykoupil ze země egyptské. * Vyslyšiž modlitbu 17
mou a buď milostiv losu svému, a obrať ža-
lost naši v radost, abychom živi jsouce velebili
jmeno tvé Pane, a nevyhlazuj úst těch, kteříž
tě chválí, ó Pane. * Všecken také Israel křičel 18
ze vší síly své, nebo smrt jejich byla před očima
jejich.

Hlava 14.

Ester o rozeslání listů k zhoubě lidu israelského uslyševši a) smutek na se vzala, b) k Bohu se obrátila, c) hříchy lidu vyznávala d) a přítomné nebezpečenství předkládajíc e) za vysvobození se modlila.

Královna Ester také utekla se ku Pánu
2 v nebezpečenství života jsouc postavena; * a slo-
živši roucho slávy své oblékla roucho úzkosti
a zámutku, a místo nádherných šperkování
popelem a smetmi posypavši hlavu svou těla
svého ponížila velice a všeliké místo plesání
svého naplnila vytrhanými vlasy svými,
3 * a modlíc se Pánu Bohu israelskému řekla:
Pane můj, ty jsi sám král náš, spomoz mi
4 siré a nemající pomocníka kromě tebe. * Nebo
nebezpečenství mé jest před rukama mýma.
5 * Játˇ jsem slýchala od narození svého v poko-
lení rodiny své, žes ty, Pane, vybral Israele
ze všech národů a otce naše ze všech před-
kův jejich za dědictví věčné, a učinil jsi jim,
6 což jsi koli přiřkl; * ale nyní zhřešili jsme
před obličejem tvým, protož vydav nás v ruce
7 nepřátelům našim, * že jsme oslavovali bohy
8 jejich, spravedlivý jsi Pane. * Nyní pak ne-
přestávají na ukrutném v službu nás podro-
bení, ale rukou dáním připověděli modlám
9 svým, * zkaziti uložení úst tvých a vypléniti
dědictví tvé a zacpati úst těch, kteříž tě chválí,
a udusiti slávu domu tvého i oltáře tvého;
10 * ústa pak národův otevříti k vypravování o
mocech modl marných, a ku podivení zve-
lebiti krále tělesného na věčnost. * Nedávej 11
Pane žezla svého těm, kteříž nic nejsou a
nechť se neposmívají v pádu našem; ale obrať
radu jejich na ně, toho pak, kdož původem
jest proti nám, na odiv vystav. * Pamatuj 12
Pane, aby v známost uveden byl v čas soužení
našeho, a přidej mi smělosti, králi národův, a
kterýž všeliké knížetství v moci máš; * dej 13
řeč spořádanou v ústa má před obličejem lva
a proměň srdce jeho k nenávidění odpůrce
našeho a zkáze jeho i těch, kteříž se s ním
srovnávají. * Nás pak vysvoboď rukou svou 14
a spomoz mně siré a nemající pomocníka ji-
ného kromě tebe; Pane, o všech věcech vě-
domost máš * a víš, žeť nenávidím slávy ne- 15
šlechetných a v ošklivosti mám lože neobře-
zaných i každého cizozemce. * Ty znáš ne- 16
vyhnutelnou nouzi mou, a že v ošklivosti
mám znamení nádhernosti své, kteréž jest na
hlavě mé ve dnech, v nichž se ukazuji; mámť
je v ošklivosti jako roucho žen nečistých, a
nenosím ho v těch dnech, v nichž pokoj mám;
* aniž služebnice tvá jedla při stole Amanově, 17
aniž jsem slavila hodů královských, ani pila
vína obětí mokrých. * A od toho dne, jakž 18
jsem se dostala sem až dosavád, neměla po-

---

na dobré míře a neznepokojené dodali naše konečné věci.

13. *paty*: spodek noh.

15. *hledí* etc., Ř. hledí nám k zkáze.

1. *v nebezpečenství* etc., Ř. bojem smrti jsouc zachvácena.

2. *šperkování*: mastí, voniček. — *smetmi*, Ř. lejny naplnila.

3. *siré*: osamělé.

8. *na ukrutném* etc., Ř. v hořkosti služby naší, ale položili ruce své na ruce modl svých.

9. *uložení* etc., t. slib vynesený ústy tvými.

10. *národův*: pohanův.

12. *Pamatuj*, Ř. Upamatuj se, Pane, v známost se uveď.

13. *lva*, t. krále Artaxerxa.

16. *nouzi*, t. kterouž jsem dohnána, abych při králi byla i tak nádherně se strojila — *ve dnech*, Ř. ve dnech vídání mého. — *roucho*, Ř. hadrů krvotokých. — *v těch dnech*, Ř. ve dnech pokoje svého.

17. *mokrých*, t. modlám obětovaných.

18. *jakž* etc., Ř. ode dne přenešení mého.

těšení služebnice tvá jediné v tobě, Pane Bože
19 Abrahamův. * Bože nejsilnější nade všecky,
vyslyšiž hlas těch, kteříž čáky nemají, a vy-
svoboď nás z ruky těch, jenž nešlechetné
věci obmýšlejí, a vysvoboď mne ze strachu
mého.

Hlava 15.

1) Ester ozdobivši se a pánu Bohu se pomodlivši šla před krále Artaxerxa, a uzřevši zuřivý obličej jeho ulekla se. 2) Král božím působením k milosti nakloněn jsa a s trůnu skočiv potěšoval Esteru.

Tedy Mardocheus přikázal Esteře, aby beze
všeho pochybování vešla před krále a prosila za
2 lid svůj i za vlast svou, * řka jí: Pomni na dny
ponížení aneb chudoby tvé, kterak jsi krmena na
rukou mých; nebo Aman, druhý po králi, mluvil
3 proti nám o naše bezhrdlí: * ale ty volej ku Pánu
a mluv králi za nás, a vysvoboď nás ze smrti.
4 * I stalo se třetího dne, že když přestala se
modliti, svlékla roucho zámutku a oblékla se
5 v roucho slavné své. * A takž přistrojivši se a
vzývajíc všech věcí spatřitele a spasitele,
6 vzala dvě děvečky, * z nichž na jednu spo-
lehla, jakoby tak rozkošná aneb ušlechtilá byla;
7 * druhá po zadu za ní šla pozdvihujíc oděvu
8 jejího. * Ona pak červenala se zdařilostí krásy
své, a tvář její byla veselá a milostná, ale srdce
9 její sevřeno bylo strachem. * A prošedši vše-
cky dvéře postavila se před obličejem krále,
kterýž seděl na trůnu královském svém a ve
všelijaké roucho své znamenité oblékl se,
všecken se třpytěl od zlata a kamení drahého,
a byl hrozný náramně. * Nebo zdvihna obličej 10
svůj slavně se stkvějící velmi zuřivě hleděl;
protož padši královna proměnila barvu svou
mdlobou a naklonila se na hlavu děvečky,
kteráž před ní šla. * Ale naklonil Bůh ducha 11
královského k lítosti, tak že spěšně schytiv se
skočil s trůnu, a vzal ji na lokty své, do-
kudžby neokřála, a těšil ji slovy pokojnými
řka jí: * Cožtě Estero? Já jsem bratr tvůj, 12
dobré mysli buď, * neumřeš; neboť tvéť jest 13
jako i mé poručení, přistup sem! * A zdvihna 14
zlaté žezlo položil na šíji její, * a objav ji 15
řekl: Mluv ke mně. * I řekla jemu: Viděla 16
jsem tebe pane jako anděla božího, a zděsilo
se srdce mé hrozné velebnosti tvé. * Nebo 17
divný jsi pane, a obličej tvůj vší milosti plný.
* To pak mluvíc padla mdlobou svou. * Tedy 18 19
král zkormoutiv se se vším komonstvem svým
těšil ji.

Hlava 16.

Artaxerxes do všech svých krajin listy rozeslal, jimiž rozkaz o zmordování Židů zrušil.

Král veliký Artaxerxes od Indie až do
země mouřenínské sto a sedmmecítma krajin
úředníkům a knížatům i těm, kteříž se o
2 naše věci starají, pozdravení vzkazuje. * Mnozí
velikou dobrodinců dobrotou častokrát ku
poctivosti přijdouce hrubě smyslí o sobě;
3 * a netoliko poddané naše chtějí bědovati,
sytosti nemohouce snášeti, ale i dobrodincům
4 svým usilují zlé obmýšleti; * a netoliko vděč-
nosti na lidi náležité neprokazujíce, ale jakoby
se jim žádného dobrodiní nestalo, pýchou se
vynášejíce za to mají, že božího (kterýž vše-
cko vidí vždycky) soudu ujdou, toho jenž ne-
šlechetných nenávidí. * Často také a mnohé 5
v moci postavené, jimž svěřeno bylo o věci
přátel ujímati se, marné útěchy k prolití krve
nevinných přivedli a bídami nevyhnutelnými
obklíčili, * když ze zlé navyklosti lživými ob- 6

---

19. *nejsilnější*, Ř. silný. — *kteříž* etc.: o nichž naděje není.

4. *v roucho* etc., Ř. v slávu svou.
5. *přistrojivši se*, Ř. učiněna jsouc jasná neb stkvoucí se.
8. *a milostná*, Ř. jakožto milostná. — *strachem*, Ř. od strachu.
9. *královském*, Ř. království svého. — *znamenité*, Ř. stkvělosti.
10. *slavně* etc., Ř. slávou hořící. — *zuřivě*, Ř. v čerstvosti neb zdařilosti hněvu.
11. *naklonil* etc., Ř. proměnil Bůh ducha královského v tichost.
13. *tvéť*, Ř. obecné jest naše poručení, t. nevztahují se na tebe, jako i na mne ti listové proti Židům vydaní. A nebo co ty poroučíš, tak mocné bude, jako bych já sám to učinil.
14. *žezlo*: hůlku.
16. *zděsilo*. Podobně Gen. 33, 10. II. Král. 19, 27. Ř. zkormouceno jest srdce mé od bázně slávy tvé.

1. *úředníkům*: vývodům.
3. *chtějí*, Ř. hledají.
4. *vděčnosti* etc., Ř. z lidí vděčnost odjímajíce, ale i nezakoušejících dobrého pýchami etc. J. spůsobem lidí dobrého prázdných.
5. *marné* etc., J. nabádání. — *přivedli*, Ř. postavili. — *nevyhnutelnými*, Ř. nezhojitelnými.
6. *přízeň*. Jakoby řekl: Mnozí naději majíce, když některé s cesty sklidí, že sobě povolovati

7 mysly podvedli vrchnosti upřímou přízeň. * To
pak spatříno býti může netoliko ze starodáv-
ních (jakž jsme zapsali) příběhů, ale kdybyste
toho vyhledávali z věcí těch, kteréž nedávno
bezbožně vykonány jsou jedovatou zlostí těch,
8 jenž nejsouce hodni toho, panují. * Protož se
ohlédati na věci budoucí náleží, abychom
království bez bouřky všechněm lidem v po-
9 koji vzdělávali, * což potřebí, měnili; těm pak
věcem, kteréž na jevo vycházejí, rozvažujíce
10 je vždycky milostivě vstříc vycházeli. * Nebo
jakž Aman syn Hamadatův macedonský, právě
odporný krvi Perských a velmi rozdílný od
11 dobrotivosti naší jsa cizozemec, * přívětivosti,
kterouž ku každému národu prokazujeme,
užil, tak že otcem naším sloul a poklona se
jemu ode všech dála, jakožto druhému po
12 králi: * tedy nepřestav na té důstojnosti, úsi-
loval nás o království připraviti i o hrdlo;
13 * tolikéž i ochrance našeho a všelijak do-
brodince Mardochea i Esteru tovaryšku krá-
lovství, nemající úhony, se vším jejich náro-
dem rozličnými cestami podvodnými žádostiv
14 byl vyhladiti. * Nebo domníval se, že tím
způsobem dostana nás osiřelých perské krá-
15 lovství na macedonské přenese. * My pak Židův
od toho lotra k vyhubení oddaných neshledali
jsme, aby byli nešlechetní, ale že se spravují
nejspravedlivějšími právy; * a že jsou synové 16
nejvyššího, nejdůstojnějšího a živého Boha,
kterýž uvedl nám i předkům našim králov-
ství ve velmi pěkný řád: * dobře tedy učiníte, 17
jestliže se podlé psaní od Amana syna Ha-
madatova poslaného chovati nebudete; * po- 18
něvadž ten, jenž ty věci spůsobil, před bra-
nami města Susanu se vším domem oběšen
jest; když ten, kterýž vše v moci má,
Bůh náležitý na něho rychle vydal úsudek.
* Přípis pak listu tohoto všudy přibijíce do- 19
pusťte Židům svobodně užívati jich vlastních
práv, * a pomocni jim buďte, ať se nad těmi, 20
kteřížby v čas soužení dotírali na ně, pomstí
třináctého dne dvanáctého měsíce Adar téhož
dne. * Nebo všemohoucí Bůh místo vyplénění 21
národu vyvoleného spůsobil jim veselí. * Pro- 22
tož i vy při výročních vašich slavnostech
znamenitý den ten se vší radostí pamatujte,
* aby i nyní i potom vysvobození nám i přá- 23
telům našim Perským, těch pak, kteříž nám
úklady strojí, zahynutí v paměti zůstávalo.
* Každé pak město neb vůbec krajina, kte- 24
rážby se podlé těchto věcí nechovala, ko-
pím a ohněm hrozně bude pohubena, a ne-
toliko lidem nepřístupna, ale i zvěři i ptactvu
po všecken čas, a za největšího nepřítele bude
postavena.

---

snáze budou moci pod pěkným spůsobem, jakoby dobré pánův svých obmýšleli, to, aby nevinná krev vylita byla, spůsobili; ale tím svým těšením se jako nástrahou nějakou ptáčátka pod sítí zloveni jsou, a jiným jámu kopavše sami do ní upadli, čehož příklad velmi přepěkný jest při Amanovi (výš 7, 9.), za jehož příčinou ta slova král psáti poručil.

7. *zapsali*, Ř. vydali. — *nedávno*, Ř. před nohami. — *jedovatou*, Ř. morem nehodně panujících.

9. *což* etc., Ř. užívajíce proměn. — *na jevo*, Ř. pod zrak. — *milostivě*: s mírností.

10. *právě* etc., Ř. pravdami cizí. — *cizozemec*, Ř. hostem.

11. *prokazujeme*, Ř. máme. — *užil*, t. došel. — *jakožto* etc., Ř. jako druhou královského stolce osobu konajícímu.

12. *nepřestav*, Ř. nenesa neb nesnášeje. — *království*, Ř. knížetství. — *hrdlo*, Ř. ducha.

13. *ochrance*: vysvoboditele. — *tovaryšku*: účastnici. — *vyhladiti*, Ř. k vyhlazení.

14. *osiřelých*, Ř. zpustlých. — *království*: panství.

15. *lotra*, Ř. třikrát nešlechetného, trojnásobného zlosyna.

16. *nejdůstojnějšího*, Ř. největšího. — *uvedl*, Ř. spravil. — *řád*: spůsob.

17. *chovati*, Ř. užívati psaní nebudete.

18. *poněvadž*, Ř. poněvadž ten, kterýž je t. to psaní učinil. — *oběšen*: ukřižován.

19. *všudy* etc., Ř. položíce na všelikerém místě.

20. *téhož dne*, t. v němž uloženo bylo zmordovati Židy. Výš 8, 18.

21. *národu*: pokolení.

22. *výročních*, Ř. slovútných. — *pamatujte*, Ř. veďte.

23. *přátelům*: příznivým.

24. *nechovala*, Ř. nečinila. — *hrozně*: s hněvem.

Kniha Jobova.

Toto se předkládá všechněm věrným církve svaté údům trpělivosti a nepohnutelné v rozličných souženích stálosti svatý příklad na Jobovi; kterýžto, ačkoli mnohými a přetěžkými bídami od Boha byl zkušován a vší pomoci zbaven; těžší však pokušení od svých vlastních snášeti musil. Nebo vlastní žena jeho svými bláznivými řečmi i jeho pobožnost i jej samého sobě zlehčivši. nevážné a bezbožné útržky a posměšky jemu činila; přátelé tolikéž přitom, aby Bůh na své věrné ctitele pokušení a zámutky vzkládati měl, a proč to činí, pravého osvícení nemėvše, ovšem slyševše první řeč Jobovu zkormoucení plnou, k žádnému potěšení jemu nebyli; ale tam se uchýlivše mluvení svá k tomu obraceli, že on, aneb nešlechetně živ byl před lidmi, aneb pokrytě před Bohem: jinak že není možné, aby Bůh, věčná spravedlnost, na něho tak hroznou kázeň vzložiti měl. Ten jest hlavní obsah všech jejich odporův proti němu vedených, v nichž moudrost svou, pokudž tělo a krev nejvýše věci boží stihati může, vynášeli. Job pak, ač nejednou z mdloby těla k hněvu se naklonil; nářky však jejich tak smítá, že ani Bohu ani sobě spravedlnosti vzíti nedá, dvou zvláštních důvodův k obraně své užívaje. Prvního, že soudové boží, ačkoli jsou spravedliví, lidem však neznámí, a protož že přátelé všetečný soud o něm vynášejí. Druhého, že sám Bůh skutečně, o čemž všechněm vědomé, jináče tu věc, než oni praví, provodí: když častěji zlé utrpné věci v tomto životě vzkládá na dobré nežli na zlé. Se strany pak své osoby odvolává se na svědectví svého svědomí, ačkoli jsa od nich zdrážděn, i reptání se nejednou dopustil. Pročež vinu se sebe na ně svozuje, jim domlouvá, že boží při (jakž se jim zdálo) na sebe vzavše neprávě ho nařkli. Těmi řečmi když s obojí strany se potýkali, Eliu mysli jich k sobě vespolek odporné k vážnosti nakloniv učení o spravedlnosti a milosrdenství božím předkládá, obě strany tresce, a Jobovi ku pokoře (stavě velebnost božskou naproti lidem, tvoru bídnému) slouží. Naposledy Bůh témuž Eliovu učení svědectví vydav připomenutím svých skutkův, Joba nejprvé k mlčení, potom k vyznání viny i ku pokání, přátely pak jeho k smíření s ním přivedl, a navrátiv Jobovi zdraví, jemu více nežli prvé požehnati ráčil.

Hlava 1.

O životu Jobově před nebezpečenstvím. Život jeho byl pobožný a šťastný. Pobožný k boží slávě; šťastný pro rozhojnění darů božích a jich hodné užívání. 1) Darové boží jsou dítky a bohatství se slavným jmenem mezi slavnými. 2) Darů užíval dítek svých cvičením v poctivé vlídnosti a Bohu jich skrze oběti poroučením. — O životu Jobově v nebezpečenství. Job nebezpečenství dvoje vytrpěl, tělesné a duchovní. Tělesné opět dvoje, jedno na věcech případných, druhé na svém vlastním těle. První nebezpečenství tělesné. Případné věci připravil Jobovi ďábel, ale nezhoršil se proto Job nad Bohem. Ďábel zajisté I. i v společnost se vtíraje a svých skutků nepopíraje smí 1) Bohu své chválícímu utrhati, 2) pobožných na Bohu do své říčice žádati; což Pán Bůh ovšem přepouští, ale pod velikými výminkami. II. Dostav povolení při veselé chvíli pohubil mu jeho 1) hovádka s čeládkou, jako a) voly a osly zajetím skrze Sabejské, b) hovězí a malý dobytek skrze oheň nebeský, c) velbloudy skrze Chaldejské. 2) Dítky skrze povětří. Co Job učinil? Nepohoršil se nad Bohem; nebo a) v pokoře smutek oblékl, b) Pánu Bohu se vyznal, že i α) sám nah přišed na svět zase se vrátí nahý, β) dítky dar boží jsouce k Bohu přišly. A toť Duch boží chválí.

Byl muž v zemi
Hus jmenem
Job, a muž ten
byl sprostný a
upřímý, boje se
Boha a vystří-
haje se zlého;
2 * kterémuž se narodilo sedm
3 synův a tři dcery. * A měl do-
bytka sedm tisíc ovec, tři tisíce
velbloudův, pět set spřežení vo-
lův a pět set oslic, a čeledi slu-
žebné velmi mnoho; a byl muž ten vzneše-
nější nade všecky lidi východní. * I scházívali 4
se synové jeho a strojívali hody po domích
svých, každý ve dni svém; posílávali také a
zvávali své tři sestry, aby jedly a pily s nimi.
* A když vypořádali dny hodů, posílával k nim 5
Job a posvěcoval jich; a vstávaje ráno oběto-
val zápaly podlé počtu všech jich; nebo říkával
Job: Snad zhřešili synové moji aneb zlořečili
Bohu v srdci svém. Tak činíval Job po všecky
ty dny.
Jednoho pak dne, když přišli synové 6

boží, aby se postavili před Hospodinem, přišel
7 také i satan mezi ně. * Tedy řekl Hospodin
satanovi: Odkud jdeš? I odpověděl satan
Hospodinu řka: Procházel jsem zemi a obchá-
8 zel jsem ji. * I řekl Hospodin satanovi: Spatřil-
lis služebníka mého Joba, že není jemu ro-
vného na zemi, kterýž jest muž sprostný a
upřímý, bojící se Boha a vystříhající se zlého.
9 * A odpovídaje satan Hospodinu řekl: Zdaliž
10 se Job darmo bojí Boha? * Zdažs ty ho ne-
ohradil i domu jeho, a všeho což má, se všech
stran? Dílu rukou jeho požehnal jsi, a doby-
11 tek jeho rozmnožil se na zemi. * Ale vztáhni
nyní ruku svou a dotkni se všeho, což má, ne-
12 bude-lit zlořečiti v oči? * Tedy řekl Hospodin
satanovi: Ai, cožkoli má, budiž v moci tvé,
toliko na něj nevztahuj ruky své. I vyšel
satan od tváři Hospodinovy.
13 Jednoho pak dne když synové a dcery
jeho jedli a pili víno v domě bratra svého
14 prvorozeného, * přišel posel k Jobovi a řekl:
Když volové orali a oslice se pásly podlé
15 nich, * vpád učinivše Sabejští zajali je a slu-
žebníky zbili ostrostí meče, a utekl jsem toliko
já sám, abych oznámil tobě. * A když on je- 16
ště mluvil, přišed druhý řekl: Oheň boží spadl
s nebe, a rozpáliv se na dobytek i na slu-
žebníky shltil je; já pak utekl jsem toliko
sám, abych oznámil tobě. * A když ten ještě 17
mluvil, jiný přišed řekl: Chaldejští ššikovavše
tři zástupy připadli na velbloudy a zajali je,
a služebníky zbili ostrostí meče, a utekl jsem
toliko já sám, abych oznámil tobě. * A když 18
ten ještě mluvil, jiný přišel a řekl: Synové
tvoji a dcery tvé jedli a pili víno v domě
bratra tvého prvorozeného, * a ai, vítr veliký 19
strhl se z té strany od pouště, a udeřil na
čtyři úhly domu, tak že se obořil na děti i
zemřeli, a utekl toliko já sám, abych ozná-
mil tobě.
Tedy Job vstav roztrhl roucho své a 20
oholil hlavu svou, a padna na zemi poklonu
učinil * a řekl: Nahý jsem vyšel z života 21
matky své, nahý se také zase tam navrátím:
Hospodin dal, Hospodin též odjal. Jakž se
Pánu líbilo, tak se i stalo. Buď požehnáno jmeno
Hospodinovo! * V tom ve všem nezhřešil Job 22
a nepřivlastnil Bohu nic nemoudrého.

Hlava 2.

Druhé nebezpečenství tělesné I. na svém těle zakusil Job ďáblovy zlosti, ale nehoršil se nad Bohem. Ďábel zajisté 1) v společnosti synů božích se postaviv před Bohem a k svým skutkům se přiznav a) boží o Jobovi chválu za nic položil, b) a vždy aby mohl Joba na jeho vlastním těle raniti nastoupal, jakož i pak to, však pod výminkou obdržel. 2) Dostav povolení velice Joba vředem po všem těle ranil. Co k tomu Job řekl? a) Mlčenlivě v popeli sedě střepinou se drbal, b) ženě své pro její nesmyslnost α) tuze domluvil β) a svůj úmysl o snášení věcí protivných osvědčil. Ai, ani v tom nezhřešil Job. — O nebezpečenství Jobově duchovním. Job v pokušení svém nebezpečenství měl před lidmi a Bohem. Před lidmi s přátely se shledav a to nejprvé po tichu, potom pak otevřeně. A) Po tichu, když přátelé 1) přišedše ku potěšování Joba a nepoznavše ho z daleka, nad jeho bídou s roztržením roucha svého a s posypáním hlav svých prachem plakali; 2) přistoupivše blíže k němu pro příkrost bolesti s ním za sedm dní a nocí ničeho nemluvili.

I stalo se opět jednoho dne, že když
přišli synové boží, aby se postavili před Ho-
spodinem; přišel také i satan mezi ně, aby
se postavil před Hospodinem. * Tedy řekl Ho- 2

1. *sprostný*, H. celý, dokonalý. — *vystříhaje*, H. odstupuje.

3. *čeledi*, H. služby. — *východní*: do kteréž krajiny že Abraham syny své kromě Isaka odeslal, viz o tom Gen. 25, 6.

4. *ve dni*, t. jednak jeden, jednak druhý, a tak jedni po druhých.

5. *posvěcoval*, t. rozkázal, aby se připravili k obětem. — *zhřešili*, t. při svých hodech. — *zlořečili*, H. dobrořečili, t. v opáčném smyslu. Níž v. 11., Viz III. Král. 22, 19.

7. *Procházel*, H. od obcházení a procházení, tak výš 2, 3.

8. *Spatřil-lis*, H. přiložil-lis srdce své k služebníku, tak níž 2, 3.

9. *bojí*, jakoby řekl: Můžť snadně sloužiti, když ho tak opatřil, jakž hned vypravuje. Sok nešlechetný jaktě zlehčoval pobožnost Jobovu.

10. *požehnal jsi*. I satan hle rozuměl a viděl, že i ty věci časné od Boha a ne od něho původ svůj mají; avšak mnozí jsou tak slepí, že jich od satana hledají. — *rozmnožil*, H. protrhl.

11. *nebude-lit* etc. I utrhati pobožnosti Jobově i lživě o něm před Bohem mluviti zlý duch se nestyděl. — *v oči*, H. v tvář tvou.

12. *cožkoli* etc., t. poněvadž ty se domníváš, že on těmi věcmi v pobožnosti stojí, dávámť je v moc, odejmi je jemu; jináč se najde, než ty pravíš. — *v moci*, H. v ruce, tak níž 2, 6. — *nevztahuj*. Velmi potěšitelná jest to věc, že Bůh satanu, aby své zlosti jako moře dutí svého ne všudy všelijak rozlévati, jakby chtěl, mohl, cíle a meze ukládati ráčí.

15. *Sabejští*. Národ z potomků Cetury, ženiny Abrahamovy, obyvatelé Arabie pusté.

20. *oholil* etc., t. na znamení smutku, podlé obyčeje krajiny té; viz Mich. 1, 16.

21. *tam*, t. do země. — *Jakž* etc., tato slova se v řeckém textu přidávají.

22. *nezhřešil*. Jakoby řekl: Až posavád; nebo

spodin satanovi: Odkud jdeš? I odpověděl
satan Hospodinu řka: Procházel jsem zemi
3 a obcházel jsem ji. * I řekl Hospodin satanovi:
Spatřil-lis služebníka mého Joba, že není
jemu rovného na zemi, kterýž jest muž sprostný
a upřímý bojící se Boha a vystříhající se zlého,
a že až posavád trvá v upřímosti své, ačkoliv
jsi ty mne popudil proti němu, abych jej hubil
4 bez příčiny. * A odpovídaje satan Hospodinu
řekl: Kůži za kůži, a všecko což má člověk
5 dá za sebe samého. * Ale vztáhni nyní ruku
svou a dotkni se kostí jeho a masa jeho, ne-
6 bude-li v oči zlořečiti tobě? * Tedy řekl Ho-
spodin satanovi: Ai, v moci tvé buď; avšak
7 zachovej ho při životu. * Protož vyšed satan
od tváři Hospodinovy ranil Joba nežitem nej-
horším, od spodku nohy jeho až do vrchu
8 hlavy jeho, * tak že vzal střepinu, aby se jí
9 drbal osadiv se v popeli. * I řekla jemu žena
jeho: Ještě vždy trváš v své upřímosti? Zlo-
řeč Bohu a umři! * Jížto řekl: Mluvíš jako 10
jedna z bláznivých mluví. * Dobré-liž věci
toliko bráti budeme od Boha, zlých pak nebu-
deme přijímati? V tom ve všem nezhřešil Job
rty svými.

Když pak uslyšeli tři přátelé Jobovi o 11
všem tom zlém, kteréž přišlo na něj; přišli
jeden každý z místa svého: Elifaz temanský
a Baldad suhitský a Sofar naamatský; na
tom zůstavše spolu, aby přijdouce k němu
politovali ho a těšili jej. * Kteřížto pozdvihše 12
očí svých zdaleka nepoznali ho; potom po-
zdvihše hlasu svého plakali, a roztrhše jeden
každý roucho své házeli prachem nad hlavy
své zhůru. * A seděli s ním na zemi sedm dní 13
a sedm nocí, a žádný k němu nepromluvil
slova; nebo viděli, že se velmi rozmohla bolest
jeho.

Hlava 3.

B) Otevřeně v nebezpečenství padal nad sebou naříkaje a přátel svých řečem odpovídaje. V hořekování svém naříká 1) na den početí, narození a odchování svého, poněvadž (tak praví) by měl pokoj a) s králi, knížaty a nedochůdčaty, b) před bezbožníky, násilníky a pány tvrdými; 2) na Boha, že jej s bídnými v živobytí zdržuje; poněvadž takovým a) žádostivější jest den smrti nad poklady, jejž však jim Bůh ukrývá, b) bída i pokrm ošklivі i jiné dny nepokojí.

Potom otevřev Job ústa svá zlořečil dni
2 3 svému; * nebo mluvě Job řekl: * Ó by byl za-
hynul ten den, v němž jsem se naroditi měl,
i noc, v níž bylo řečeno: Počat jest pacholík.
4 * Ten den ó by byl obrácen v temnost, aby
ho byl nevyhledával Bůh shůry, a nebyl
5 osvícen světlem. * Ó by jej byly zachvátily tmy
a stín smrti, a aby jej byla přikvačila mračna
6 a předěsila horkost denní. * Ó by noc tu mrá-
kota byla opanovala, aby nebyla připojena ke
dnům roku a v počet měsíců nepřišla. * Ó by 7
noc ta byla osamělá, a žádného zpěvu aby
nebylo v ní. * Ó by jí byli zlořečili ti, kteříž 8
proklínají den, hotovi jsouce vzbuditi velrybu.
* Ó by se byly hvězdy zatměly v soumraku 9
jejím, a očekávajíc světla, aby ho nebyla do-
čekala ani spatřila záře jitřní; * nebo nezavřela 10
dveří života matky mé, ani skryla trápení od

---

potom hádaje se s přátely, nejednou v řeči se poklesl. — *nemoudrého*, H. neslaného.

3. *trvá* etc., H. drží dokonalost svou. — *hubil*, H. shltil.

4. *za kůži*, t. každý cizího života snáze oželí, nežli svého vlastního. — *za sebe* etc., H. duši svou.

5. *masa*, t. těla jeho neb jeho samého. — *v oči*, H. v tvář tvou.

6. *v moci*, H. v ruce. — *životu*, H. duši.

8. *drbal*, t. nemoha u velikém svrabu sobě jináč posloužiti, když se ho i jiní všickni štítili, nad čímž naříká níž 19, 13. — *v popeli*, t. podlé obyčeje smutek nesoucích a před Bohem se ponížujících.

9. *Zlořeč*, H. dobrořeč, J. dobrořečíš Bohu a proto předse umřeš, J. raději se modl Bohu, aby umřel.

11. *temanský*: z potomkův Temana vnuka Esauova, Gen. 36, 11., kterýž bydlil v Arabii pusté. — *suhitský*, t. z potomkův Suaha syna Abrahamova z Cetury. Gen. 25, 2. — *naamatský*: podobně že z města Naama, kteréž potom dostalo se pokolení Judovu. Jos. 15, 41. — *těšili*. Ale jak jsou jej těšili, nebylo oč státi. Nebo všemi svými řečmi, kterýmiž chlubně moudrost svou vynášeli, pravdu se lží mísíce k tomu cíli směřovali, aby Joba v doufání, naději, trpělivosti a stálosti při Bohu aneb zvrtkali, aneb docela vyvrátili, podlé svědectví jakožto Jobova, níž 14, 4., tak i božího, níž 42, 7. Odkudž se zřetelně znáti dává, že naprosto satan skrze ně svého mistrovství nad Jobem maje moc od Boha sobě propůjčenou dokazoval; ale i tu nezvítězil. Ač pak rozdílný byl hřích těchto od satanova; neb oni nebyvše dokonale ve věcech božích osvíceni, to činili; pročež hřích jejich byl odpustitelný (o čemž v poslední hlavě), ale satan proti poznalé pravdě urputně čelil.

12. *potom*, t. když ho poznali přiblíživše se. — *zhůru*, H. k nebi, t. aby zase na hlavy jejich padal.

4. *shůry*, t. aby ho nebylo.

7. *osamělá*, t. zavržena od Boha i všeho tvoru.

8. *vzbuditi*, J. vzbuditi ku pláči, t příčiny neštěstím hrozným k tomu sobě dané majíce, aby se i sami rmoutili i jiným svého hoře toužili. — *velrybu*, t. aby je sežrala, jakož obecně přezoufalá čeládka bývají plavci.

11 očí mých. * Proč jsem neumřel hned v matce,
aneb vyšed z života proč jsem nezahynul?
12 * Proč jsem vzat byl na klín, a proč jsem
13 prsí požíval? * Nebo bych nyní ležel a od-
14 počíval; spalbych a mělbych pokoj * s králi
a radami země, kteříž sobě vzdělávali místa
15 pustá; * anebo s knížaty, kteříž měli zlato a
16 domy své naplňovali stříbrem; * aneb jako
nedochůdče nezřetelné proč jsem nebyl, a jako
nemluvňátka, kteráž nikdy světla neviděla?
17 * Tamť bezbožní přestávají bouřiti, a tamť
18 odpočívají ti, jenž v práci ustali; * také i věz-
ňové pokoj mají a neslyší více hlasu násilníka.
19 * Malý i veliký tam jsou rovni sobě, a slu-
žebník jest prost pána svého. * Proč Bůh dává 20
světlo zbědovanému, a život těm, kteříž jsou
ducha truchlivého, * kteříž očekávají smrti 21
a není jí, ačkoli jí hledají pilněji nežli skry-
tých pokladů, * kteřížby se veselili s plésáním 22
a radovali, kdyžby nalezli hrob, * člověku, 23
pravím, jehožto cesta skryta jest, a jehož Bůh
přistřel. * Nebo před pokrmem mým vzdy- 24
chání mé přichází, a rozchází se jako voda
řvání mé. * To zajisté, čehož jsem se lekal, 25
stalo se mi, a čehož jsem se obával, přišlo
na mne. * Nemělť jsem pokoje, aniž jsem se 26
ubezpečil, ani odpočíval, až i pokušení toto
přišlo na mne.

Hlava 4.

Potud sám sobě hořekováním ubližoval Job; již s přátely v sporu jest. Přátelé čtyři jsou, tři starší, jeden nejmladší. Z oněchno tři po dvakrát a dva po jednou, jeden každý obzvláštně Jobovi odpovídají a nemohou odolati; tento pak zastávaje Boha, jednou mluvil. A tak devateré promlouvání Jobovo s přátely se nachází. První promlouvání jest mezi Elifazem a Jobem. Elifaz omlouvaje se v předsevzetí I. připomíná, jak v čas štěstí Job nešťastným pomáhal. Pročež radí mu, aby v svém předěšení náboženstvím svým se potěšil. II. Prosí ho, aby pošetřil, 1) zdaliž kdy upřímí zahynuli, 2) a jak mnoho bezbožných od dchnutí božího, byť byli jako lvové, zhynulo. III. Oznamuje mu, že se tajně z velikého myšlení se strachem ve snách od ducha ukázaného naučil, kterak, 1) ponévadž člověk nad Boha spravedlivější není (před nímž zajisté i andělé nedokonalí jsou, nad to pak lidé, ježto živi jsouce, porušenosti podrobeni jsou, ač mnohdykrát toho neznají a umírajíce pomíjejí) nenajde žádného, kterýžby při jeho k zastávání neviny jeho před Bohem na sebe vzal.

Jemuž odpovídaje Elifaz temanský řekl:
2 * Počneme-li mluviti s tebou, neponeseš-liž
toho těžce? Ale kdožby se zdržeti mohl, aby
3 neměl mluviti? * Ai, ty sám učívals mnohé a
4 rukou opuštěných si posiloval, * padajícího
pozdvihovals řečmi svými a kolena zemdlená
5 jsi zmocňoval; * nyní pak jakž toto přišlo na
tebe, těžce to neseš, a jakž tě dotklo, pře-
6 děšen jsi. * Nebylo-liž hle náboženství tvé na-
ději tvou a upřímost cest tvých očekáváním
tvým? * Rozpomeň se, prosím, kdo jest kdy 7
nevinný zahynul? anebo kde upřímí vyhla-
zeni jsou? * Jakož jsem já vídal ty, kteříž 8
orali nepravost a rozsívali převrácenost, že ji
také i žali; * od dchnutí božího takoví hynou, 9
a duchem prchlivosti jeho v nic obracíni bý-
vají. * Řvání lva a hlas lvice a zubové mla- 10
dých lvíčat zetříni bývají; * hyne lev, že nemá 11

---

12. *Proč* etc., H. proč mne předstihla kolena, t. baby při porodu.

14. *s králi*, t. kdež králové a rady jich jsou; mělbych s nimi díl a spolek, nebylbych od nich v zemi leže nic rozdílný. Nebo smrt jedny druhým rovné činí, t. se strany těla porušení, jelikož té pokutě za hřích všickni podmaněni jsou; o čemž hned v. 19.

16. *nezřetelné*, t. při němž netoliko údův náležitě spůsobených, ale ani tvářnosti se nespatřuje.

17. *bouřiti*, J. strašiti.

18. *věžňové*: ti, kteříž k robotám těžkým oddáni byli. — *hlasu*: sužujícího, nuzitele. Exod. 3, 7.

20. *zbědovanému*, t. zanechává ho na světě tomto. — *truchlivého*, H. hořkého.

21. *jí*, t. nepřichází tehdáž. — *hledají*, H. kopají.

23. *skryta*, t. kterýž neví kudy z bíd a z těžkostí vyjíti ani jich sobě polehčiti. — *přistřel*, t. těžkostmi.

24. *před* etc., t. prvé než jím i potom, tak že ani pokrmem, kterýž od Boha k občerstvení a k obveselení srdce stvořen jest, nemohu smutku a úpění spokojiti. — *rozchází*, H. rozlévá se.

25. *lekal.* Ukazuje, že těmi věcmi šťastnými, dokudž jich požíval, nebyl tak oslepen a zmámen, aby i s bázní na nestálost a vrtkavost jejich hleděti a ku pokušení se strojiti neměl.

26. *pokušení*, H. pohnutí.

2. *aby* etc., H. od slov.

3. *učívals*: kárávals, t. jako mistr učenníka.

6. *náboženství*, H. bázeň. — *naději*, t. žes sloužil Bohu, nečinils toho jiným úmyslem, než pro nabytí odtud tělesných dobrých věcí; ponévadž pro odnětí jich tak se kormoutíš, až i pochybování a zoufalství řečmi svými na sobě prokazuješ. J. Toť hle náboženství tvé, t. k čemu tě přivedlo? nač jsi přišel, vidíš, žes se v něm neupřímě měl. Ohniví šípové satanovi; prvé ho připravil o zboží tělesné, teď dobývá i duchovního a věčného.

8. *převrácenost*, H. těžkost.

9. *prchlivosti*, H. chřípí.

10. Tyranští rozkazové a pohrůžky k čemu se připodobňují a jaký cíl jejich.

loupeže, a lvíčata mladá rozptýlena bývají.
12 * Nebo i tajně doneslo se mne slovo, a pocho-
13 pilo ucho mé něco maličko toho. * V přemy-
šlováních pošlých z vidění nočních, když při-
14 padá tvrdý sen na lidi, * pročež strach připadl
na mne a lekání, kteréž předěsilo všecky
15 kosti mé. * Duch zajisté před tváří mou šel,
16 tak že vlasové vstávali na těle mém; * zastavil
se, ale neznal jsem tváři jeho; sama tvářnost
jakási byla před očima mýma; mezi tím mlče
17 slyšel jsem hlas řkoucí: * Zdaliž může člověk
spravedlivějším býti nežli Bůh? aneb můž
čistším se ukázati nad toho, kterýž ho učinil?
* Ano mezi služebníky jeho není dokonalosti, 18
a při andělích svých zanechal nedůstatku:
* čím více při těch, kteříž bydlejí v domích 19
hliněných, jejichžto základ jest na prachu, a
zetříni bývají snáze než mol. * Kteříž od jitra 20
až do večera stíráni bývají; a kdož toho ne-
rozvažují, na věky zahynou. * Zdaliž ne- 21
pomíjí sláva jejich s nimi? umírají, ale ne
v moudrosti.

Hlava 5.

(Elifaz oznamuje Jobovi, kterak) 2) lidé sami sobě nemoudrostí svou ke škodě jsou, jakož ti, kteří a) netoliko ve věku dospělém bláznivě sobě provodí, tak že, ač se zdají silni býti, však i s potomky i se statkem svým padají, b) ale hned ne od jinud, než sami ze sebe od přirození bídni jsou. IV. Dávaje správu, že kdyby on sám v tom bědování byl, poručiti by chtěl Bohu při svou (jakožto Pánu 1) divné skutky činícímu, 2) zemi bohatícímu, 3) opovržené zvelebujícímu, 4) bezbožné v chytrostech jejich zahanbujícímu a podvracejícímu, aby a) chudí zachováni před mečem a b) nevážní v předsevzetí zkaženi byli), napomíná, aby podobně Job učinil, s připomínáním, že ho Bůh i z nynější i z jiných neřestí vytrhne, a zase ve zdraví do domu uveda dítek i šedin jeho požehná až do smrti. (Toť chce Elifaz, aby Job za pravé přijal.)

Zavolejž tedy na někoho, dá-liť kdo od-
pověď? a ku kterému se ze svatých obrátíš?
2 * I však blázna hubí rozhněvání, a nemoudrého
3 morduje prchlivost. * Játť jsem vídal blázna,
an se vkořenil, ale hned jsem zle tušil pří-
4 bytku jeho řka: * Vzdálenit jsou synové jeho
od spasení; nebo potříni budou v bráně, aniž
5 bude, kdoby je vytrhl: * obilí jeho zžíře hla-
dovitý, a i z prostřed trní je vychvátí; nad
to shltí násilník statek takových. * Neboť ne- 6
pochází z prachu trápení, aniž se ze země
pučí bída; * ale člověk k bídě rodí se, tak 7
jako jiskry z uhlí vzhůru létají. * Jistě žebych 8
já hledal Boha silného a jemubych předložil
při svou, * kterýž činí věci veliké, nezpyta- 9
telné, divné a jimž počtu není; * kterýž dává 10
déšť na zemi a spouští vody na pole; * kte- 11
rýž sází opovržené na místě vysokém a ža-

---

12. *tajně*, H. přikradlo se ke mně. — *něco*, J. ohyzdnost neb pomstu, t. hroznou před Bohem za takové věci. — *toho*, t. bezbožnosti jaký cíl, slyšel jsem o tom, i vidím v skutku.

14. *lekání:* třesení. — *všecky* etc., H. množství, všecken se ztrnul.

16. *tvářnost*, J. obraz, t. podstaty nějaké. — *mlče*, t. upamatovav se, spatřoval jsem sám u sebe to vidění. J. a (bylo) ticho.

18. *Ano*, H. Ai. — *není* etc., H. nedůvěřuje, J. nesložil nepohnutelnosti, t. aby bez proměnitelnosti býti měli jako on sám stvořitel jejich. — *nedůstatku*, t. v důstojnosti a slávě nijakž jich sobě rovných neučinil; ale takové, aby jím stáli, k němu zřetel obraceli a náležitě jej ctili: pakliby se odtud ušinuli, aby i to, což měli, ztratili. H. položil světlo. (Protiva.) Níž 15, 15.

19. *hliněných*, t. duše lidské v tělích smrtelných. — *než mol*, J. od červů.

20. *toho* etc., t. takové bídy a porušitelnosti lidské, ani příčiny její, i jakby k nápravě v času milosti přivedeni býti mohli, toho nehledají. H. nepřikládají, t. k srdci.

21. *sláva*, t. krása, síla, zboží, moc; jiní na duši obracejí. — *v moudrosti*, t. kteréž Bůh slovem svým i jinými všemi pomocmi svými naskýtá, o níž tu v. 20.

1. *odpověď.* Jakoby řekl: Poněvadž u Boha nic snésti nemůžeš, přivolej k sobě někoho, můžeš-li, kdožby tvou při na sebe vzal. — *obrátíš*, t. aťby se ohlásiti a tobě pomoci chtěl; aneb tebe politovati, že bez viny trpíš.

2. *blázna*, t. netrpělivě a nevážně spouzejícího se proti Bohu, jako ty; ježtoby se pokořiti měl a nereptati, ani jiným štěstí záviděti; protož sobě trápení přidáváš i smrti zasluhuješ. — *prchlivost*, H. horlivost, J. závist.

3. *vkořenil*, t. jemuž se počalo dařiti. Žalm 36, 35. — *zle tušil*, H. zlořečil.

4. *spasení:* vysvobození. — *v bráně*, t. vůbec na odiv všechněm.

5. *obilí*, H. žeň. — *hladovitý*, t. leckdos z nejnuznějších, kdož jen na to přijde. — *vychvátí*, t. by i trním opleteno bylo, neostojí.

6. *trápení*, J. nepravost, t. pokut a bíd rozličných příčina, ani zemi, ani nebi neb náhodě a komukoli, ale vlastně hříchu, i přirozenému i skutečným připisována býti má; protož Bůh jimi člověku, aby sebe samého poznal, sloužiti ráčí.

7. *jiskry*, t. jako uhlí řeřavé ze sebe jiskry vydává, tak člověk hříchem od svého narození zprzněný bídy a pokuty s sebou přináší.

8. *hledal*, a ne jako ty, t. proti němu bych se postavoval. — *jemu* etc., H. na Boha vložil. — *při*, J. řeč neb slovo své.

10. *zemi*, H. tvář země. — *na pole*, H. na tvář míst (kteráž jsou) vně. J. na ulice.

12 lostící vyvyšuje spasením svým; * kterýž v nic
obrací myšlení chytráků, tak aby nemohly
13 k skutku přivesti ruce jejich ničehož; * kterýž
lapá moudré v chytrosti jejich; nebo rada
14 převrácených bláznivá bývá: * tak že ve dne
motají se jako ve tmách, a jako v noci tak
15 šamají o poledni. * Kterýžto zachovává od
meče, a od úst jejich, a chudého od ruky
16 násilníka. * Máť zajisté nuzný naději; ale ne-
17 pravost musí zacpati ústa svá. * Ej, jak bla-
hoslavený jest člověk, kteréhož tresce Bůh;
a protož káráním Všemohoucího nepohrdej.
18 * Nebo on uráží, on i obvazuje; on raní, ruka
19 jeho také léčí. * Z šesti úzkostí vysvobodilby
tebe, ano i v sedmi nedotkloby se tebe zlé.
* V hladu vykoupilby tě od smrti a v boji od 20
moci meče. * Když utrhá jazyk, bylby skryt; 21
anižby se bál zhouby, kdyžby přišla. * Zhouba 22
a hlad buď tobě za smích, a nestrachuj se
ani lité zvěři zemské; * nebo s kamením pol- 23
ním příměří míti budeš, a zvěř litá polní pokoj
zachová k tobě. * A shledáš, žeť stánek tvůj 24
bude bezpečný, a navrátíš se zase k příbytku
svému, a nezhřešíš. * Shledáš také, žeť se 25
rozmnoží símě tvé, a potomci tvoji jako by-
lina zemská. * Vejdeš v šedinách do hrobu; 26
tak jako odnášíno bývá zralé obilí časem
svým. * Ai, toť jsme vyhledali, a takť jest; 27
poslechniž toho a schovej sobě to.

Hlava 6.

Job odpovídaje Elifazovi I. obnovuje své hořekování s vyznáním takovým, že nemůže než pod tou tíží nevypravitelnou ruky boží lkáti a sobě smrti od Boha žádati, poněvadž má čím se v smrti potěšiti; v živobytí pak svém 1) žádné síly nemá, ač jest na svědomí dobře ohražen proti bezbožníkům, 2) od svých vlastních opuštěn jest, jejichž pomoc jako v čas horka potokové vysýchají, hyne. II. Přátelům 1) domlouvá, že on potřebovav jich, ne v udílení darů (jichž od nich nežádal), ale v poskytnutí potěšení, nic toho nečiní, než řeč jeho převívajíce, jej jako osiřelého křivdami stěžují; 2) radí, aby bedlivě rozvážíce bolesti jeho napravili se v soudech svých proti nevinnému.

2 * Odpovídaje pak Job řekl: * Ó kdyby
pilně zváženo bylo hořekování mé a bída má
3 na váze, aby spolu vyzdvižena byla; * jistě
žeťby nad písek mořský těžší se ukázala;
4 pročež mi se i slov nedostává. * Nebo střely
Všemohoucího uvázly ve mně, jejichžto jed
vysušil ducha mého, a hrůzy boží bojují proti
mně. * Zdaliž řve divoký osel nad mladistvou 5
travou? řve-liž vůl nad pící svou? * Zdaliž 6
jedí to, což neslaného jest, bez soli? jestliž
jaká chuť ve věci slzké? * Ach, kterýchž se 7
ostýchala dotknouti duše má, ty jsou již bo-

---

12. *ničehož*, H. bytnosti, t. učiniti něco, cožby bylo a k něčemu se hodilo.

13. *rada*, t. všecky snažnosti. — *bláznivá:* kvapná, všetečná a podlé toho k zlému cíli přichází.

14. *motají*, H. běhají. — *o poledni*, t. ve věcech známých a nejpatrnějších slepí jsou.

15. *od úst*, t. od ukrutnosti i lstivých řečí jejich.

16. *ústa*, t. člověk nešlechetný hledě na stálost pobožných, i jak jich Bůh divně ostříhati ráčí, zahanbiti se a předěsiti nad tím musí.

17. *nepohrdej*. Tak, jakož se při tobě ukazuje, že pohrdáš, když tak těžce proti Bohu i dni narození svého naříkáš.

19. *Z šesti*, t. z mnohých aneb z nesčíslných. — *tebe*, t. kdyby jím nepohrdal, ale jemu se cele důvěřil.

21. *utrhá*, H. bičuje. — *skryt*, t. před utrháním a haněním ochráněnby byl.

22. *smích*, t. tak u víře pravé utvrzen buď o smíření s Bohem a dobrotivosti jeho, aby se žádné škody z věcí protivných nebál.

23. *příměří*, t. jestliže se prvé s Bohem smíříš a spokojíš, kamení, zvěř i všecky jiné věci stvořené podlé práva smlouvy té sloužiti tobě budou. Viz Osee 2, 18.

24. *bezpečný*, H. pokoj. — *navrátíš*, H. navštíviš, t. k prvnímu potěšenému spůsobu přijdeš. — *a nezhřešíš*, J. jestliže hřešiti nebudeš.

26. *v šedinách*: starosti dobré. — *odnášíno*, H. vstupuje, t. do stodoly. — *zralé* etc.: stoh.

27. *takť jest*, t. jsou věci pravé. — *schovej*, H. věz, t. vezmi sobě to k naučení.

1. *vyzdvižena*, H. vyzdviženy, t. mé hořekování a bída s kteroukoli jinou i nejtěžší bídou. Hned tu obviňuje Elifaza, že jeho bídu i naříkání zle vykládal.

3. *nedostává*, t. buď pro množství bíd, že jich ani vymluviti nemohu, buď pro těžkost řeči prostranné míti. H. slova svá požírám, t. v hrdle mi váznou.

4. *střely*, t. těžkosti a bídy od Boha dopuštěné. Viz Žalm 37, 3. — *vysušil*, H. pije.

5. *nad pící* etc., t. že sobě hořekuji a naříkám, zdaliž to z rozkoše činím? aneb proto, abych se Bohu protiviti a jemu zlořečiti měl; a ne raději z příčiny nedostatku a bolesti; tak jako hovádka neřvou, když potravy dostatek mají, ale když nedostatek trpí; avšak se jim toho zle nevykládá. Proč tedy ona milostivějšího práva užiti mají, nežli já?

6. *slzké*, t. jakováž bývá věc nevařená, ano i nedovařená: k tomu připodobňuje řeč Elifazovu, že v ní nebylo cítiti moci ohně díla Ducha božího a smyslu zdravého, ale moudrost těla, H. v slině bílkové, t. v bílku vaječném.

7. *ostýchala*, J. ostýchá. — *ty jsou* etc., J. ty bolesti se již (skydly) na tělo mé. J. ty věci v bídě své mám za pokrm.

8 lesti vlastní těla mého. * Ó by se naplnila žá-
dost má, a aby to, čehož očekávám, dal Bůh;
9 * totiž aby se líbilo Bohu setříti mne; vztá-
10 hnouti ruku svou a zahladiti mne. * Nebo
mám ještě, čímbych se potěšoval (ačkoli hořím
bolestí, aniž mne Bůh co lituje), že jsem ne-
11 tajil řečí Nejsvětějšího. * Sic jaká jest síla má,
abych potrvati mohl? aneb jaký konec můj,
12 abych prodloužil života svého? * Zdali síla
má jest síla kamenná? zdali tělo mé ocelivé?
13 * Zdaliž pak obrany mé není při mně? aneb
14 zdravý soud zdali vzdálen jest ode mne? * Ten,
jehož lítostivost k bližnímu mizí, bázeň Vše-
15 mohoucího opustil. * Bratří moji zmýlili mne
jako potok, jako prudcí potokové pominuli;
16 * kteříž kalní bývají od ledu, a v nichž se
17 kryje sníh; * v čas horka vysychají; když
18 sucho bývá, mizejí z místa svého; * sem i tam
roztěkají se od toku svého obecného, a tudíž
19 se v nic obracejí a hynou. * Na čež hledíce
zástupové jdoucích z Temy, zástupové Sabej-
ských, jenž naději měli v nich, * zastyděli se, 20
že v nich doufali; nebo přišedše až k nim,
oklamáni jsou. * Tak zajisté i vy byvše nejste; 21
vidouce potření mé děsíte se. * Zdali jsem 22
řekl: Přineste mi, aneb ze zboží svého udělte
darův mně? * aneb vysvoboďte mne z ruky 23
nepřítele a z ruky násilníkův vykupte mne?
* Poučte mne, a budu mlčeti, a v čembych 24
bloudil, poslužte mi k srozumění. * Ó jak 25
jsou pronikavé řeči upřímé! ale co vzdělá
obviňování vaše? * Zdali jen ze slov mne vi- 26
niti myslíte a převívati řeči člověka choulosti-
vého? * Také i na sirotka se obořujete, anobrž 27
jámu kopáte příteli svému. * A protož nyní 28
chtějtež popatřiti bedlivěji na mne a uzříte,
klamám-liť před obličejem vaším. * Napravtež 29
se, prosím, nechť není nepravosti; napravte
se, pravím, a tak poznáte, žeť jest spravedlnost
v té řeči mé. * A jestli na jazyku mém ne- 30
pravost, neměl-ližbych čitelen býti bíd ta-
kových?

Hlava 7.

III. A poněvadž netoliko bídy všem obecné nese (Job), ale obzvláštně on i na duši lkáním chřadne, tělo náramně stížené, života pak svého dnů dobrých rychlé zajití spatřuje, žádá Boha, aby jej propustil 1) z bídy přítomné, poněvadž a) rychlé vyjití jeho z očí věku nastává, b) není jako velryb proti němu spurný, c) duše v hořkosti své ani v noci nenalézajíc potěšení, smrti sobě žádá: 2) života vezdejšího, že ani život, ani sám nic není; 3) svazku hříchu jeho.

Zdaliž nemá vyměřeného času člověk na
zemi? a zdali nejsou jako dnové nájemníka
2 dnové jeho? * Jako služebník, kterýž touží po
stínu, a jako nájemník, jenž očekává skonání
3 díla svého: * takť jsou mi dědičně přivlastněni
měsícové marní, a noci plné trápení jsou mi
odečteny. * Jestliže ležím, říkám: Kdy vstanu 4
a brzo-li pomine noc? tak pln bývám myšlení
až do svítání. * Odíno jest tělo mé červy a 5
strupem i prachem; kůže má puká se a rozpouští.
* Dnové moji rychlejší byli nežli člunek tkalce; 6
nebo stráveni jsou bez prodlení. * Rozpomeň 7

---

8. *Ó by* etc., H. Kdo dá, aby přišla. — *žádost,* t. abych umřel pojednou.
9. *vztáhnouti,* H. rozvázati.
11. *potrvati,* J. naději míti, t. o potomcích, jakž mu to Elifaz předkládal, v. 25. — *života,* t. ne k takovému já cíli života chvátám, o němžs ty vypravoval (v. 26.), ale k jinému budoucímu a věčnému.
12. *ocelivé,* t. abych takové hrozné těžkosti snésti a při životě zachován býti mohl.
13. *obrany,* H. pomoci, J. zapíravě: Zdaliž (jest jaká) pomoc při mně? ano i zdravý soud vzdálen ode mne. — *zdravý* etc., H. bytnost. Výš 5, 12.
14. *Ten* etc., J. Proti tomu, jehož lítostivost k bližnímu mizí, a kterýž bázeň etc. — *mizí,* H. rozpouští se.
15. *potok,* t. z přívalů přicházející, kterýž, ač se náhle rozvodní, však tudíž zmizí. J. stekli (na mne) aneb útok učinili.
16. *kalní,* H. černí.
18. *od toku,* H. stezek cesty své.
19. *Temy,* t. Arabie pusté.
20. *oklamáni,* J. zahanbeni neb zmýleni.
22. *zboží*: úrod.
23. *aneb,* t. zdaliž jsem řekl.
24. *mne,* t. učením zdravějším, nežli kteréž jste teď z moudrosti těla a světa vynášeli.
25. *vzdělá,* H. obviňuje.
26. *choulostivého,* J. pochybujícího aneb bídou sevřeného, aneb kterýž jako sám při sobě není.
29. *Napravtež,* H. obraťte se. — *nepravosti,* t. křivého soudu, přemítání a vyvracování řečí mých. — *v té* etc., t. kterouž jsem prvé mluvil o svých bídách a ještě hned opětovati budu.
30. *nepravost,* t. klam.

1. *vyměřeného,* J. boje. — *na zemi,* t. ačkoli život člověka pobožného plný jest bíd a starostí, avšak vždy naděje jest, že ty bídy přítrž vezmou a odpočinutí nastane, jakž další podobenství k témuž směřují.
3. *marní,* t. abych odpočinutí čekaje od jednoho měsíce k druhému, však nemohl se ho dočekati. — *odečteny,* t. ne aby věčné byly, ale časné. J. tím slovíčkem naději jistého vyprostění znáti dává.
4. *pomine* etc., H. odjití večera. — *myšlení,* H. syt kolotání.
5. *rozpouští,* t. puká se, když vysedají vředové a rozpouští se, když tekou.
6. *rychlejší,* H. lehčejší. — *prodlení,* H. naděje.

se, ó Pane, že jako vítr jest život můj, a oko
8 mé že více neuzří dobrých věcí; * aniž mne
spatří oko, jenž mne vídalo; nebo oči tvé jsou
9 proti mně, tak že mne hned nebude. * Jakož
oblak hyne a mizí; tak ten, kterýž sstupuje
10 do hrobu, nevystoupí zase; * aniž se opět na-
vrátí do domu svého; aniž ho již více pozná
11 místo jeho. * Protož nemohu já zdržeti úst
svých, mluvím v soužení ducha svého, naří-
12 kám v hořkosti duše své. * Zdali jsem já mo-
řem čili velrybem, že jsi mne stráží osadil?
13 * Když myslím: Potěší mne lůže mé, poodejme
14 naříkání mého postel má; * tedy mne strašíš
15 sny a viděními děsíš mne: * tak že sobě ra-
ději zvoluje zaškrcení duše má, a smrt nad
život; * mrzí mne, nebuduť déle živ; přestaniž 16
mne zdržovati; neboť marní jsou dnové moji.
* Co jest člověk, že ho sobě tak vážíš a že 17
tak o něj pečuješ? * a že ho navštěvuješ kaž- 18
dého jitra? a každé chvíle jej zkušuješ?
* Dokavadž se neodvrátíš ode mne, a nedáš 19
mi aspoň polknouti mé sliny? * Zhřešil jsem, 20
což mám učiniti, ó strážce lidský? proč jsi
mne položil za cíl sobě, tak abych sám sobě
byl břemenem. * Nýbrž proč neodejmeš pře- 21
stoupení mého a neodpustíš nepravosti mé?
Nebo již v zemi lehnu; ježto potom by mne i
pilně hledal, nebude mne.

Hlava 8.

Druhé promlouvání jest mezi Baldadem a Jobem. Baldad mluvě Jobovi 1) domlouvá, aby tak nemluvil proti spravedlnosti boží; 2) chce ukázati, že a) i dítky jeho hříchy svými na tutéž zkázu přišly, b) i on bez hříchu není. 3) Protož radí, aby polepše života čekal potěšení božího. Dovodí zajisté, že věk i náš i předků našich ukazuje, kterak bezbožníci tudíž hynou, byť časem zdáli se vláhu dobrou míti; pobožní pak v ochraně boží jsou, aby se rozveseliti mohli nad zahynutím nepřátel svých.

Tedy odpovídaje Baldad suhitský řekl:
2 * Dokudž mluviti budeš takové věci, a slova
3 úst tvých budou jako vítr násilný? * Cožby Bůh
silný nepravě soudil, a Všemohoucí cožby
4 převracel spravedlnost? * Synové zajisté tvoji
že zhřešili proti němu, proto pustil je po ne-
5 pravosti jejich. * Kdyby ty opravdově hledal
Boha silného a Všemohoucímu se modlil,
6 * a byl čistý a upřímý; jistě žeťby se hned
probudil k tobě, a napravilby zase příbytek
spravedlnosti tvé; * a bylyťby první věci tvé 7
špatné u přirovnání posledních, kteréžby se
rozmnožily náramně. * Nebo vzeptej se, pro- 8
sím, věku starého, a nastroj se k zpytování
spůsobu otců jejich; * (myť zajisté včerejší jsme, 9
aniž jsme čeho povědomi; k tomu dnové naši
jsou jako stín na zemi;) * zdali tě oni nenaučí a 10
nepovědí tobě? a ze srdce svého nevynesou-
liž slov svých? * Zdali roste třtí bez bahna, 11
roste-liž rákosí bez vody? * Sic ještě za ze- 12

7. *že více* etc., H. nenavrátí se.

8. *jenž* etc., H. vidění mne. — *oči tvé*, t. tvůj spravedlivý soud a kázeň jest na mne vzložena.

9. *nevystoupí*, t. aby opět znovu v této porušitelnosti živ býti měl.

10. *pozná* etc., t. nebude vidín na tom místě, kdež prvé býval.

11. *mluvím*, J. mluviti budu o soužení etc.

12. *osadil*, t. abych umříti a odsud vyjíti nemohl jako moře z mezí svých aneb velryb z vod mořských.

13. *myslím*, H. říkám.

15. *zaškrcení*, t. násilnou jakoukoli smrt podstoupiti hotov jsem, nežli v takové bídě déle živ býti. Ne ze zoufalství, ale z bolestí přílišných ta slova vynáší. — *život*, H. kosti mé.

16. *déle*, H. na věky. — *živ*, t. aniž sobě toho žádám, aniž možné jest, abych dlouho živ zůstati měl.

17. *tak o něj* etc., H. k němu přikládáš srdce.

19. *neodvrátíš*, t. svou přísností a kázní. — *sliny*, jakoby řekl: abych toliko sobě oddechnouti mohl.

20. *učiniti*, t. čím se odsloužiti, abych i hříchu i pokuty pro něj zbaven býti mohl; jakoby řekl: Nemám nic takového, já bídný člověk; tak sv. Pavel Řím. 7, 24. — *za cíl*, H. na proti sobě. — *sobě*, t. mne samého, k němužby směřoval i vystřeloval šípy své.

21. *v zemi*, H. v prachu. — *nebude* etc., t. v těle smrtelnosti této, v níž ustavičně milosti tvé potřebuji a jí žádám, a ty ji také zde činiti slibuješ.

2. *násilný*, t. pyšně a zpurně proti Bohu mluviti.

3. *nepravě*, H. převracel soud.

4. *pustil*, t. z péče a správy své zvláštní, aby následujíce zlosti srdce svého k zahynutí chvátali. — *po nepravosti*, H. v ruku nepravosti aneb převrácenosti.

5. *opravdově*, H. ráno hledal.

6. *upřímý*, t. tvé k Bohu se obrácení aby nebylo v samé zevnitřní tvářnosti a pošmournosti spůsobem farisejským. — *k tobě*, H. nad tebou. — *napravilby*, H. dokonalby, J. nahradil, spokojil. — *tvé*, t. tobě náležité, byl-liby živ pobožně a spravedlivě.

7. *první*, H. počátek. — *věci*, t. kteréž jsi prvé měl, o čemž v hl. 1, 3.

8. *otcův*, t. těch prvních věků. Světských lidí obyčej jest, toliko na slávu světa, starožitnost a na zástupy jdoucí cestou širokou oči své obraceti; takový tento Baldad že byl, zjevně se z jeho řeči to spatřuje, a k takových lidí příkladu také Joba odkazuje; ježto se měl raději na Abele, Seta, Noe, Sema a jiné spravedlivé cestou úzkou jdoucí ohlédnouti; a ovšem na boží výpověd k hadu: Patu jemu potírati budeš.

11. *roste*, H. pozdvihuje se, tak hned níž. Smysl těch podobenství jest ten, že jakož třtí neb rákosí podlé spůsobu přirozeného, nemá-li vláhy, usychá,

lena dříve než vytrháno bývá, ano prvé než
13 jaká jiná tráva usychá: tak stezky všechněch
zapomínajících se na Boha silného, tak pravím,
14 naděje pokrytce zahyne. Nebo mdlá jest
naděje jeho a doufání jeho jako dům pavouka.
15 Zpolehne-li silně na dům svůj, neostojí; chy-
16 tí-li se ho, nezdrží. Vláhu má před sluncem,
tak že ze zahrady jeho výstřelkové jeho vy-
17 nikají: a jakož při vrchovišti kořenové jeho
hustě rostou; tak i na místech skalnatých
ukazuje se: bývá-li pak kdy vychvácen z místa 18
svého, ažby se ho i odečtlo místo jeho řka:
Nevidělo jsem tě; tož ta radost života jeho, 19
a ze země jiný vykvetá. Ai, Bůh silný ne- 20
pohrdá upřímým; ale nešlechetných za ruku
neujímá, až i naplní smíchem ústa tvá a rty 21
tvé plésáním. Když nenávidící tebe v hanbu 22
oblečeni budou, a stánku bezbožných nikde
nebude.

Hlava 9.

Job pak odpovídaje Baldadovi I. odvodí od sebe, že proti spravedlnosti boží ani se 1) nestavěl pro křehkost svou a boží i sílu i moudrost, tak jakž jí a) dokazuje v mnohých zázracích na zemi i na nebi, b) dokázal jakožto ten, jehož jití člověk neznamená, z ničehož obviniti nemůže, hněvu pak žádnýby snésti nemohl; 2) stavěti nechce, ale velí se mu kořiti, poněvadž a) nemůže vytrpěti v outlosti své vichřice jeho, b) není, kdoby zastal, c) a člověk vinen jest. II. Ukazuje, že v upřímosti své nad tím hořekuje, kterak 1) obecně, z přepuštění božího a) upřímý a pobožný hyne, b) a zlé vrchnosti zemi spravují; 2) obzvláštně, léta jeho plná hořkosti pojednou zaletěla. III. K Bohu řeč svou obrací 1) omlouvaje se, že nemůže zapomenouti na své horlení, poněvadž vidí, a) co jest ve své nouzi a co bude, b) že nemůže odolati Bohu, buď žeby s nimi soud trpěti chěl, aneb poodechna na něco směleji mysliti mohl.

2 Odpověděv pak Job řekl: I ovšem vím,
žeť tak jest; nebo jakby mohl člověk spra-
3 vedliv býti před Bohem silným? A chtěl-
liby se kdo hádati s ním, nemohlby jemu od-
4 pověděti ani na jedno z tisíce slov. Onť jest
moudrého srdce a silný v moci; kdo kdy za-
5 tvrdě se pokoje proti němu užil? Onť pře-
náší hory než kdo shlédne, a podvrací je
6 v prchlivosti své. On pohybuje zemí s místa
7 jejího, tak že se třesou sloupové její. On
když zapovídá slunci, nevychází, a hvězdy za-
pečeťuje. On roztahuje nebe sám a šlapá 8
po vlnách mořských. On učinil Arktura, 9
Oriona, Kuřátka a jiné hvězdy skryté na po-
ledne. On činí věci veliké, a to nevystiži- 10
telné a divné, jimž není počtu. Ano, jde-li 11
mimo mne, tedy ho nevidím; ovšem, když
pomijí, neznamenám ho. Tolikéž jestliže co 12
uchvátí, kdo mu to rozkáže navrátiti? Kdo
dí jemu: Co činíš? Naprosto Bůh nezdržel- 13

---

tak podlé božího nařízení a usouzení pokrytci a bezbožníci že hynou.

12. *prvé* etc., H. před tváří vší trávy.

14. *mdlá*, H. podťatá neb naťatá, t. jako nějaký strom, kterýž malým větříkem dolomen bývá; tak bezbožných a pokrytců naděje v pokušeních. To, což mluví o bezbožnících a pokrytcích, pravé věci mluví; ale že pak tím Joba spravedlivého dotýká a drbe, ano za bezbožníka a pokrytce jej, hledě na zevnitřní způsob jeho bídný, soudí, to jest vlastně z vnuknutí nešlechetníka a soka svatých, kterýž všecky věci jejich nestoudně zmítati, na ruby postavovati vždycky usiluje; o čemž výš 2, 11., též 4, 6., níž 15, 35. — *doufání*, t. to, v čemž doufání má. — *pavouka*, t. pavučina.

15. *Zpolehne-li*, t. pokrytec a bezbožník, ano i sám pavouk svou prudkostí.

16. *sluncem*, t. dokudž na něj slunce nepřijde. Jiní to slyší na zdárnost a štěstí bezbožného, kteréž mnohým patrné bývá.

17. *hustě* etc., H. propletají se.

18. *bývá-li*, H. jestliže jej pohltí.

19. *života*, H. cesty. — *ze země*, H. z prachu. — *vykvetá*, t. strom, což i na potomky obraceno býti může, kteříž na místa bezbožných přicházejíce zboží i statku jejich užívají.

20. *upřímým*, H. dokonalým. — *neujímá*, t. nelibuje jich, aniž jim, pokudžby se k němu neobrátili, ku pomoci přispívá; protož i ty sobě usmysl, k němu se obrať, a tak i on se k tobě nakloní, až tě i potěší; o čemž v. 6.

2. *spravedliv*, J. spravedlivějším se pokládati nad Boha? Tak David Žalm 142, 2. Nevcházej v soud se služebníkem svým; nebo nebude spravedliv před tebou nižádný živý, t. sám ze sebe ze svého zkaženého přirození, aniž z jakýchkoli snažností svých.

3. *s ním*, t. o svou spravedlnost, proti nejmoudřejší a nejmocnější boží spravedlnosti.

4. *užil*, t. žádnému to nikdy k dobrému nepřišlo, ale v neštěstí hrozné časné i věčné se obrátilo.

5. *shlédne*, H. pozná.

6. *sloupové*, t. nejzpodnější základové.

7. *zapečeťuje*, t. kterýž i noc i den působí; když pak slunce vychází, hvězdy jako zapečetěné kryjí se.

8. *vlnách*, H. výsostech, t. bouření a vlny moře znepokojeného jako nohou tlačí a skrocuje.

9. *Arktur*, hvězda jedna jasná nedaleko od voje vozu většího. — *Orion*, hvězd v počtu 38, z nichž některé vůbec Kosou aneb Holí svatého Jakuba jmenují, na znamení raka. — *Kuřátka*. Hvězdáři jim říkají Plejades, Virgilie, Botris, Atlamides, hromádka hvězd ku podobenství slepice s kuřátky, na hřbetě znamení býka. — *poledne*, t. kterýchž my na půlnoční straně světa bydlící, pro odchýlení se oněch krajin ano i nebe, na polední straně viděti nemůžeme.

11. *Ano*, H. Ai.

13. *spolu* etc., J. ti, jenž pýše napomáhají.

liby hněvu svého, klesliby před ním spolu
14 spiknutí jakkoli mocní. * Jakžbych já tedy jemu
odpovídati a jaká slova svá proti němu vy-
15 hledati mohl? * Kterémuž, bych i spravedliv
byl, nebudu odpovídati; raději před ním soud-
16 cem svým se pokořím. * Ač bych pak i volal,
a on mi se ozval, neuvěřím, aby vyslyšel hlas
17 můj; * poněvadž vichřicí setřel mne, rozmnožil
18 rány mé bez příčiny; * aniž mi dá oddech-
19 nouti; ale sytí mne hořkostmi. * Jestližebych
se ohlédl k moci, ai, onť jest nejsilnější; pakli
20 k soudu, kdo mi s ním rok složí? * Jestliže
se za spravedlivého stavěti budu, ústa má
potupí mne; pakli za upřímého, převrácena
21 mne býti ukáží. * Jsemť zajisté upřímý, aniž
co zlého do sebe vím; avšak z té duše nená-
22 vidím života svého. * Jediná jest věc pročež
jsem to mluvil, že upřímého jako bezbožného on
23 zahlazuje, * a že oboje svým bičem náhle usmr-
24 cuje, zkušování nevinných se posmívá; * a zase
země dána bývá v ruku bezbožného, tak však,
že tvář soudcův jejich zakrývá, jestližeť on
nečiní toho, kdož jiný jest? * Dnové pak moji 25
rychlejší byli nežli posel, utekli, aniž viděli
dobrých věcí; * pominuli jako prudké lodí; jako 26
orlice letící na pastvu. * Dím-li: Zapomenu se 27
na své naříkání, zanechám horlení svého a
posilím se; * lekám se všech bolestí svých 28
vida, že mne jich nezprostíš; * ale že budu 29
jako bezbožný: pročež bych tedy nadarmo
pracoval? * Ano bych se i umyl vodou sněžnou 30
a očistil mýdlem ruce své; * tedy v jámě po- 31
hřížíš mne, tak že se ode mne zohyzdí i to
roucho mé. * Neboť Bůh není člověkem jako 32
já, jemužbych odpovídati mohl, a abychom
vešli spolu v soud. * Aniž máme prostředníka 33
mezi sebou, kterýžby rozhodl nás oba. * Ó by 34
odjal ode mne prut svůj a strach jeho, aby
mne nekormoutil; * tuť bych mluvil a nebál 35
bych se, poněvadž není toho tak při mně.

Hlava 10.

(K Bohu řeč svou obrací Job) 2) žádaje ho, aby a) odňal od něho metlu tu, jakožto Pán, kterýž α) bezbožnosti nemiluje, β) během lidským ani nesoudí ani živ není, γ) jej sobě stvořil, životem a požehnáním opatřil, kázní svatou vzdělával, ač nyní tak svírá, jakoby lev potíral, mnoho svědectví vyhledávaje, až musí Job utištěný naříkati, že kdy se narodil, a tak dlouho se mu umříti nedostalo; b) oddechu popřál do hodiny smrti, při níž jinam stěhování nastane.

Stýště se duši mé v životě mém, vy-
pustím nad sebou naříkání své, mluviti budu
2 v hořkosti duše své. * Dím Bohu: Neodsuzuj
mne, oznam mi, proč se nesnadníš se mnou?
* Jaký máš na tom užitek, že mne sužuješ, 3
že pohrdáš dílem rukou svých a radu bez-

14. *Jakžbych*, H. čím méně tedy.

16. *neuvěřím*, t. pro mdlobu těla svého nebudu moci věřiti aneb cítiti a rozuměti polehčení, dokudž těžkostí a bídou sevřín jsem.

17. *vichřicí*. Rozumí tím slovem svá všecka pokušení a těžkosti. — *příčiny*, t. takové, jakovouž vy při mně býti soudíte, žebych byl nějaký pokrytec a bezbožník.

18. *oddechnouti*, H. navrátiti ducha mého.

19. *složí*, t. ani mocí ani právem neb soudem jemu se na odpor stavěti nemohu aniž chci.

20. *upřímého*, H. dokonalého.

21. *upřímý*, H. dokonalý, t. u přirovnání vás v této mé s vámi rozepři; nebo není toho při mně, což na mne sčítáte.

22. *věc* etc., t. kteráž mne velice nepokojí, tak že při tom zvláštní práci veda, s vámi pak smysliti nikoli nemoha, téměř ustávám. Tak žalm 72. Jerem. hl. 12. — *mluvil*, t. naříkal a hořekoval. Výš hl. 3.

23. *posmívá*, t. když ani nevinných nešetří a jich nevyjímá z bíd, ukazuje se (lidsky soudě), jakoby jich sobě nemnoho vážil a jejich trápení za žert sobě pokládal.

24. Co zkušeného měl, že se děje ze strany věcí útrpných při zlých i dobrých oznámiv, předkládá i to, co se na odpor nalézá při bezbožných ze strany věcí libých. — *zakrývá*, t. té země neb světa tohoto, kterýž často, anobrž na větším díle Bůh pouští v moc a správu vrchností bezbožných; avšak aby sám ustavičně nejvyšší správu nad nimi držel, tak aby oni jak jsou koli mocní, pyšní, vrtcí ne vždycky náklonností svých tak jakby chtěli vykonávati, a všeho všudy shlédnouti a spraviti mohli. J. tváři soudců zakrývá, t. ten mocnář neb bezbožník i dobré odsuzuje, od nichžby sám vlastněji souzen býti měl.

25. *věcí*, t. neužil jsem žádného zvláštního pohodlí a potěšení.

26. *prudké*: žádostivé, H. ebeh. J. rozumějí řeku prudkou v Arabii.

27. *horlení*, H. tváři, t. smutné.

28. *vida* etc., t. že mi se, jakž v úmysle mám, spokojiti nikoli nedopustí. — *nezprostíš*, H. neočistíš; podobně jako v. 16. mluví.

29. *bezbožný*, t. ustavičných bíd a trápení okoušeje jako nejnešlechetnější.

31. *zohyzdí*, J. v ošklivost mne vezme.

32. *člověkem*, H. mužem.

33. *rozhodl*, H. vložil ruku svou na nás oba dva.

34. *odjal*, t. Bůh.

35. *při mně*, t. jakž vy o mně myslíte i mluvíte.

2. *oznam*, t. prvé, nežby mne odsoudil. — *se mnou*, t. švihaje mne a bídy dopouštěje.

3. *užitek*, H. dobré. — *osvěcuješ*, t. předsevzetí jejich průchod dáváš, tak že se jim šťastně vede, a mne svůj účinek se strany obojího stvoření tak bídně trápíš.

4 božných osvěcuješ? ° Zdali oči tělesné máš,
5 zdali tak, jako hledí člověk, ty hledíš? ° Zdaž
jsou jako dnové člověka dnové tvoji a léta
6 tvá podobná dnům lidským, ° že vyhledáváš
nepravosti mé a na hřích můj se vyptáváš?
7 ° Ty víš, žeť nejsem bezbožný, ačkoli není
8 nikoho, kdožby mne vytrhl z ruky tvé. ° Ruce
tvé spůsobily mne a učinily mne, a teď po-
9 jednou všudy vůkol hubíš mne. ° Pamětliv
buď, prosím, že jsi mne jako hlínu učinil, a
10 že v prach zase obrátíš mne. ° Zdalis mne
jako mléka neslil a jako syření neshustil?
11 ° kůží a masem přioděl jsi mne, a kostmi i
12 žilami spojils mne. ° A tak života z milosrden-
ství udělil jsi mi, přes to navštěvování tvé
13 vždy ostříhá dýchání mého. ° Ale toto skryl
jsi v srdci svém; vím žeť jest to bylo při tobě.
14 ° Nebo jakž zhřeším, hned mne šetříš a od
15 nepravosti mé neočistuješ mne. ° Jestližeť jsem
bezbožný, běda mně; pakliť jsem spravedlivý,
proč vždy ani hlavy své pozdvihnouti nemohu,
nasycen jsa hanbou a vida trápení své, ° kte- 16
réž se rozmnožuje vždy víc. Nebo ty jako lev
honíš mne a jedno po druhém divně se mnou
zacházíš. ° Obnovuješ svědky své proti mně 17
a rozmnožuješ rozhněvání své na mne; vojska
jedna po druhých jsou proti mně. ° Proč jsi 18
jen z života vyvedl mne? ó kdybych byl zahy-
nul, aby mne bylo ani oko nevidělo, ° a abych 19
byl, jakoby mne nikdy nebylo; z života do
hrobu abych byl vnesen. ° Zdaliž jest mnoho 20
dnův mých? Přestaniž tedy a propusť mne,
abych maličko pookřál. ° Prvé než odejdu tam, 21
odkudž se zase nenavrátím, do krajiny tmavé,
anobrž stínu smrti; do krajiny, pravím, tmavé,
kdež jest sama mrákota stínu smrti; a kdež 22
není žádných proměn, ale tmí se sama mrá-
kota.

Hlava 11.

Třetí promlouvání jest Sofarovo s Jobem. Sofar odpovídaje I. naříká řeč Jobovou jako zbytečnou proti přátelům neustupnou, ovšem pak proti Bohu rouhavou; poněvadž (tak praví Sofar) byť i sám Bůh mluvil, jinšíhoby soudu nedal, než že 1) dvojnásobně těžší pokuty zasloužil Job, 2) skutků božích nemůže nikdo a) moudrostí vystíhnouti, b) mocí odolati, podlé níž i tu nešlechetnost lidskou stíhá a kárá, aby vzděláni byli. II. Namlouvá Joba, aby obrátě se k Bohu vzdálil se ode zlého, že 1) mu Pán Bůh dá, aby sproštěn jsa zlého zapomněl na ně, a osvícen jsa požehnáním s prospěchem obchod vedl, v pokoji se slavně stkvěl; 2) bezbožných zkázu uzří.

A odpovídaje Sofar naamatský řekl:
2 ° Zdaliž k mnohým slovům nemá odpovědíno
býti, aneb zdali člověk mnohomluvný práv
zůstane? ° Žváním svým jen lidi zaměstknáváš 3
a posmíváš se, aniž jest kdoby tě zahanbil?
° Neb jsi řekl: Čisté jest učení mé a čist 4

---

4. *hledíš,* t. aby podlé zevnitřní tvářnosti soudil.
6. *vyptáváš,* t. takovým dlouhým a těžkým mne trápením, jakoby všeho i při mně i jinde všudy neviděl; tak jako lidé těch prostředků užívají.
7. *Ty víš,* H. v známosti tobě.
8. *spůsobily,* J. k bolesti přivodí mne. — *hubíš* etc., H. shltil jsi mne, t. jakobych nebyl tvůj účinek, tak se stavíš ke mně jako k cizímu.
9. *jako hlínu,* J. z hlíny. — *obrátíš,* t. žeť vždy někdy umru, proč mne pak před časem tak trápíš?
10. *syření:* sýra. — *neshustil:* nestvrdil.
11. *spojils,* H. přikryls, ohradils.
12. *z milosrdenství,* J. a milosrdenství. — *navštěvování,* t. péče ustavičná, J. rozkaz tvůj neb správa, předčení. — *dychání,* H. ducha.
13. *v srdci,* t. to, čímž jsi mne uložil švihati, dochovals k příhodnému času, zastíraje to až posavád mnohými dobrodiními mně činěnými. — *při tobě,* t. žes na to nezapomínal.
14. *neočistuješ,* t. nepřehlídáš ani odpouštíš mi, ale hned tresceš.
15. *bezbožný,* t. jestliže jako bezbožný hodně tyto věci snáším. — *nemohu,* t. nic mi neprospívá, ani má spravedlnost, poněvadž jsem tak soužen a sevřín, že ani hlavy své pozdvihnouti nemohu. — *nasycen,* J. nasycen buď a popatř na trápení mé.
16. *rozmnožuje,* H. pozdvihuje se. — *jedno* etc., H. navracuješ.
17. *svědky,* t. pokuty a bídy, kteréž sobě moji přátelé za svědky hněvu tvého berou proti mně. — *po druhých,* t. mnohé a rozličné bídy jako vojska jedno za druhým přicházející, aneb jedna vichřice za druhou.
20. *Přestaniž,* t. se mnou tak tvrdě zacházeti. Žalm 38, 14.
21. *nenavrátím,* t. dokavadž neumru. Viz výš 7, 9. 10. — *smrti,* t. do hrobu; tím i následujícími slovy vysvětluje, jaký jest spůsob těl lidských po smrti.
22. *sama,* H. jako, tak i hned. — *proměn,* H. spořádání, t. času; ale jest ustavičná noc.

2. *člověk* etc., H. muž rtův, t. žváč. — *práv* etc., H. spravedliv bude.
3. *Žváním,* J. smyšlenkami neb pletkami, t. jako nějaké závory a meze jim ukládaje, aby mlčeti musili. J. lží. — *zaměstknáváš,* H. k mlčení přivodíš. — *posmíváš se.* Ale kdeže co toho činil Job, čímž mu tento utrhá; řekl-li: Není na jazyku mém nepravosti, výš 6, 30., též 9, 21.: Upřímý jsem: nečinil toho žádnému ku potupě, ani aby se tím před Bohem honosil, ale k svému v bídách dobrým svědomím potěšení a aby nářky jejich nespravedlivé od sebe odvrátil a svedl. Nebo sic také řekl: Zhřešil jsem. Výš 7, 20. Tať jest vlastnost satanova, soka svatých, aby jejich všecky věci převíval, převracel, a na zlé vykládal i nejlepší slova i skutky.

5 jsem, ó Bože, před očima tvýma! * Ježto, ó
kdyby sám Bůh mluvil a otevřel rty své proti
6 tobě, * aťby oznámil tajemství moudrosti své,
že dvakrát větší bylaby pokuta nežli tato pří-
tomná (čehož pilně šetř), vyhledával-liby na
7 tobě Bůh nepravosti tvé. * Zdaliž ty stiži-
telnosti boží dosáhneš, aneb svrchovanou
8 moudrost všemohoucí vystihneš? * Vyšší jest
nad nebesa, což tedy učiníš? hlubší nežli peklo,
9 jakž porozumíš? * Delší jest míra její než
10 země a širší nežli moře. * Kterýžto jestliže plénil,
aneb zavíral, aneb sužoval; kdo se na něj
11 bude domlouvati? * Poněvadž on zná lidskou
marnost a vidí nepravost jejich; cožby toho
12 nešetřil? * Tak aby muž nesmyslný nabyl roz-
umu, nebo člověk jest jako hřebec z divokého
13 osla zplozený. * Avšak jestliže ty nastrojíš srdce
své a ruce své k němu vztáhneš; * jen byla- 14
liby nepravost jaká v ruce tvé, vzdal ji od
sebe, aniž dopouštěj bydliti v stanech svých
nešlechetnosti; * tedy jistě pozdvihneš tváři 15
své z poskvrny, a budeš stálý, aniž se čeho
báti budeš; * nebo na těžkost zapomeneš, na 16
niž jako na vody, kteréž pominuly, zpomínati
budeš. * K tomu nad poledne jasnější nastane 17
čas, a zatmíš-li se, jitřnímu rozednívání podobný
budeš. * Protož doufanlivé mysli budeš maje 18
naději; ano i obchod svůj povedeš, i bezpečně
spáti budeš. * A tak v pokoji budeš, aniž tě 19
kdo předěsí, a mnozí tváři tvé kořiti se budou.
* Oči pak bezbožných zkaženy budou, a utí- 20
kání jim zhyne; nad to naděje jejich bude jako
dchnutí člověka.

Hlava 12.

Job odpověd na odpověd Sofarovu dávaje I. přátelům svým domlouvá, že 1) sami sebe za nejmoudřejší staví, majíce věděti, že a) ve svém zámutku měl ošetřín býti s uvážením toho, kterak zde pobožným nešťastně, bezbožným pak šťastně podlé zdání lidského se vede, b) blízko jsou důvodové na stvoření nerozumném, nad to pak rozumném dary přirozenými a dlouhověkostí obdařeném, učící o svrchované moudrosti boží, kterak α) nelze člověka Bohu z rukou vzíti, β) Bůh vody zmenšuje i zvětšuje, γ) předivně dary jeho plýtvající tresce.

2 Odpověděv pak Job řekl: * V pravdě,
že jste vy sami lidé a že s vámi umře mou-
3 drost. * I játť mám srdce jako i vy, aniž jsem
zpozdilejší než vy; anobrž při komž toho není?
* Za posměch příteli svému jsem, kteréhož, když 4
volá, vyslýchá Bůh; v posměchuť jest spra-
vedlivý a upřímý. * Jako pochodně zavržená 5
jest (podlé smýšlení člověka pokoje užívajícího)

---

5. *ó kdyby*, H. kdo dá.
6. *dvakrát* etc., J. dvojnásob větší, t. ta tajemství, nežli ty aneb kdokoli z lidí na ně hleděti umíš; a ovšem nežli tě podlé nich tresce. — *přítomná*, H. k bytnosti, t. což nyní jest a přišlo na tebe; v čemž jsi. J. podlé zákona, t. toho, kterýž jest v něm od věčnosti přímý, spravedlivý, neuchylný a lidem nevystižitelný.
7. *stižitelnosti*, H. zpytování. — *dosáhneš*, H. nalezneš. Anitě toho nemluvil Job, ale na odpor (výš 9, 10.), že Bůh činí věci veliké a nevystižitelné; ovšemtě věřil, že sám jest nevystižitelný. — *svrchovanou*, H. dokonalost.
10. *zavíral*, t. v ruku nepřítele aneb do vězení.— *sužoval*, H. shromáždil. — *na něj* etc., J. kdo mu zabrání aneb kdo ho odvrátí.
11. *marnost*: jakýž že i ty jsi, znáti se dává ze slov tvých i z velikosti pokuty té, kterouž snášíš.— *nešetřil*, t. toho nesoudil a hodně netrestal.
12. *Tak aby* etc., J. ale muž jest nesmyslný a bez rozumu; člověk (pravím) jest jako etc. — *muž*, t. každý z lidí, a nejvíc ten, kdož o sobě vysoce a mnoho smyslí; pročež dí muž. — *nesmyslný*, H. prázdný. — *zplozený*, t. hovadný, tupý a neskrocený a ke všemu dobrému nespůsobný hned z mládí.
13. *srdce*, t. z pravého srdce pokání činiti budeš, k němuž, čeho jest potřebí, pěkně tři věci ukazuje.
15. *poskvrny*, t. kterouž jsi zmazán a zohyzděn po všem těle, buď příčinou nemoci, neb jinou psotou a bídou, kterouž snášíš pro hřích; nebo podlé velikosti pokut za velikého hříšníka jej soudili. — *stálý*: mocný, udatný, stvrzený.
17. *čas*, t. radostný. — *zatmíš-li se*, J. rozsvětlíš se. — *jitřnímu* etc., t. když se rozsvětluje a vždy víc světla přibývá, tak že, by pak kdo chtěl překaziti tomu, nemůže.
18. *naději*, t. začátek dobrých těch věcí, jichž jsi očekával i dokonalosti čekáš. — *obchod* etc., H. kopati budeš, t. hospodářství a živnost doma i vně provoditi. J. jakoby zákopy okolo sebe vzdělal, bezpečně spáti budeš.
19. *v pokoji* etc., H. ležeti budeš. — *kořiti* etc., t. vidouce tě bohatého, slavného, lásky a přívětivosti tvé hledati a ji sobě vážiti budou.
20. *zkaženy*, t. bezbožní nadějí svou, kteráž jim ku pýše sloužila, zklamáni jsouce, život svůj v pláči a naříkání dokonají. — *člověka*, H. duše, t. jakoby někdo dchl, tak bude naděje jejich marná a neužitečná. J. naděje jejich (bude) vypuštění duše, t. tak ve své naději zahanbeni budou, že sobě aneb hrdlo odejmou, aneb žeby raději zemřeli, aneb mrtvi byli.

2. *moudrost*, t. není nad vás žádného moudřejšího. Opačné mluvení.
3. *aniž jsem* etc., H. nepadám já od vás, t. jsem všudy tak moudrý a rozumný jako vy. Tak níž 13, 2. — *není*, t. těch věcí, o nichž vy mluvíte, aby neznal, žádného není.
4. *kteréhož*, t. přítele, kterýž maje k sobě Boha laskavého, mělby náležitě k bídným lítostivý býti.
5. *pochodně*: hlavně. — *užívajícího*, kterémuž se šťastně vede. — *blízký*, H. nastrojený. — *pádu*, t. bídami a pokutami rozličnými a mnohými, jako t. já; jmenem jiného míní sebe.

6 ten, kterýž jest blízký pádu. * Na odpor po-
kojné a bezpečné příbytky mají loupežníci ti,
kteříž popouzejí Boha silného, jimž on uvodí
7 dobré věci v ruku jejich. * Ano zeptej se třebas
hovad a naučí tě; anebo ptactva nebeského
8 a oznámí tobě; *aneb rozmluv s zemí a poučí
tě; ano i ryby mořské vypravovati budou tobě.
9 * Kdo nezná ze všeho toho, že ruka Hospo-
10 dinova to učinila? * V jehožto ruce jest duše
všelikého živočicha a duch každého těla lid-
11 ského. * Zdaliž ucho slov rozeznávati nebude,
12 tak jako dásně pokrmu okoušejí? * Při star-
cích má býti moudrost a při dlouhověkých
13 rozumnost. * Ovšemť jest svrchovaná u Boha
moudrost a síla, jehož jest rada a rozumnost.
14 * Jestližeť on boří, nemůžeť zase stavíno býti;
zavírá-li člověka, nemůžeť mu býti odevříno.
* Hle, tak zastavuje vody, až i vysychají; a 15
tak je vypouští, že podvracejí zemi. * U něhoť 16
jest síla a bytnost; jeho jest ten, kterýž blou-
dí i kterýž v blud uvodí. * Onť uvodí rádce 17
v nemoudrost a ze soudců blázny činí. * Svazek 18
králův rozvazuje a pasem přepasuje bedra
jejich; * on uvodí knížata v nemoudrost a mocné 19
vyvrací. * On odjímá řeč výmluvným a soud 20
starcům béře. * On vylévá potupu na urozené 21
a sílu mocných zemdlívá. * On zjevuje hluboké 22
věci z temností a vyvodí na světlo stín smrti.
* On rozmnožuje národy i hubí je, rozšiřuje 23
národy i zavodí je; * on odjímá srdce pře- 24
dním z lidu země a v blud je uvodí na poušti
bezcestné, * aby šamali ve tmě, bez světla; 25
krátce, činí aby bloudili jako opilý.

Hlava 13.

Čehož (výš dotčeného) ne oni sami, ale i on povědomost že má, se přiznává. Přátelům svým domlouvá, že 2) boží při proti němu berou, i příkřeji i neslušněji jako lži skladatelé, ježto (prý) a) kdyby mlčeli, za moudréby položeni byli, b) Bůh jich v takovém způsobu ani nepotřebuje, ani bez pokuty nenechá, jíž aby utekli, měli se uleknouti důstojenství Páně a rozpomenouti, co sami jsou; 3) jej za zoufalce kladou, ježto ani svému životu nic zlého nepřeje, ani nad Bohem i v té smrti se nezapomíná důvěřuje se, že jemu spasení dá a pokrytce zažene. II. Při přítomnosti přátel ne na lidi než na Boha se odvolávaje 1) žádá jej, aby s ním ne v přísnosti, ale v milostivosti při vedl; 2) naříká a) proč uvalen jest v bídy takové; jestli pro hříchy α) nynější žádá věděti, aby jako list větrem zmítán nebyl; β) mladosti, proč to činí tak přísně při člověku outlém.

Ai, všecko to vidělo oko mé, slyšelo ucho
2 mé, a srozumělo tomu. * Jakož vy znáte to,
známť i já; nejsemť zpozdilejší nežli vy.
3 * Pročež jistě žeť já s všemohoucím raději mlu-
viti a s Bohem silným o svou při jednati bych
chtěl; * nebo vy jste skladatelé lži a lékaři 4
marní naprosto všickni vy. * O kdybyste aspoň 5
mlčeli, a byloby vám to za moudrost počteno.
* Slyštež medle odpory mé a důvodů rtův 6
mých pozorujte. * Zdali zastávajíce Boha sil- 7

---

6. *jimž*, H. jemuž Bůh. — *v ruku*, J. (sám) rukou svou.
9. *toho*, t. ze všech věcí stvořených, o nichž napřed.
10. *duch*, t. duše člověka rozumná, kterouž se dělí ode všech tvorů nerozumných.
13. *u Boha*, H. u něho neb s nimi, jehož moudrostí, jakoukoli lidé mají z milostí jeho, spravovati se jim náleží; paklit toho nečiní, není moudrost, ale bláznovství.
14. *Jestližeť*, J. ai. — *boří*, t. taková jest jeho správa, aby jí žádný odepříti nemohl. — *zavírá-li*, H. zavře nad mužem, t. vzkládá-li jaké pokuty, buď na mnohé obecně, neb na někoho obzvláštně, buď pro hříchy, aneb pro slávu svou.
16. *bytnost*, t. od něho všecky věci svůj byt mají i jím stojí. J. zdravý rozum neb opatrnost, t. cožkoli dělá, hodné jest chvály; nic nedělá prudce, neprozřetelně, nic tyransky, ačkoli jest moc nejvyšší, ale vše s bedlivým, spravedlivým ano i milostivým rozsudkem, kterýž jemu žádné nesnadnosti nečiní, prodleného času nepotřebuje, ale jest v něm od věčnosti vždycky jednostejný. — *uvodí*, t. všelijaká lidská v jakýchkoli jejich zaměstknáních světských, hospodářských i duchovních, pobloužení netoliko jsou boží dopuštění, ale i působení; ne žeby Bůh bludův, svodův a tak hříchu původ býti měl, ale že tudy mstí a tresce jejich zlosti, hříchy a mnohé nevážnosti (II. Tess. 2, 11.), jakž i tuto se hned šíře vysvětluje.
17. *v nemoudrost*, J. v loupež, tak i níž.
18. *Svazek*, t. jho, jímž jiné sužuje, ruší a poddané z poddanosti vynímá. — *jejich*, t. v nesvobodu je uvodí.
19. *knížata*, H. kohanim, viz o tom slově Gen. 41, 45. II. Král. 8, 18.
20. *řeč*, H. rty.
21. *sílu*, H. pás rozpasuje.
22. *smrti*, t. věc nejskrytější, aneb největší nebezpečenství, zámutky a těžkosti, v bezpečný a potěšený spůsob proměňuje.
24. *bezcestné*, t. aby rozumu a soudu zdravého zbaveni jsouce, kterýmž prvé ušlechtile poddané spravovali, již i sobě i lidu k zahynutí příčinou byli.

2. *nejsemť* etc., H. nepadám od vás. Výš 12, 3.
3. *s Bohem* etc., J. před Bohem vésti svou při. — *chtěl*, t. maje za základ toho srdce své v jistém a nepochybném doufání k němu postavené, žeťby on o všech věcech i mých obzvláštně těchto bídách a těžkostech i spravedlivější i milostivější soud vynesl nežli vy vynášíte.
7. *Boha*, J. za Boha.

ného mluviti máte nepravost, aneb za něho
8 mluviti máte lest? * Zdaliž osobu jeho přijímati budete a o Boha silného se zasazovati?
9 * Zdaliž vám to k dobrému bude, když zkušovati bude vás, jestliže jakož člověk oklamán
10 bývá, tak vy jej oklamati chcete? * Jistě žeť přísně vám domlouvati bude; jestližebyste
11 povrchně osoby jeho šetřili. * Což pak ani důstojnost jeho vás nepředěšuje, ani strach jeho
12 nepřikvačuje vás? * Všecka vzácnost vaše podobna jest popeli a hromadám bláta vyvýšení
13 vaše. * Postrptež mne, nechať já mluvím, již
14 pak přijď na mne cokoli. * Pročežbych trhati měl maso své zuby svými a duši svou klásti
15 v ruku svou? * By mne i zabil, cožbych v něho nedoufal? avšak cesty své před obličej jeho
16 předložím; * onť zajisté sám jest spasení mé;
17 nebo před obličej jeho pokrytec nepřijde. * Poslouchejte pilně řeči mé a správu mou pusťte
v uši své. * Ai, již začínám pře své vésti, 18
vím že zůstanu spravedliv. * Kdo jest ježtoby 19
mi odpíral? tak abych nyní umlknouti a umříti musil. * Toliko té dvojí věci, ó Bože, 20
nečiň mi, a tehdy před tváří tvou nebudu se skrývati. * Ruku svou vzdal ode mne, a hrůza 21
tvá nechť mne neděsí. * Zatím povolej mne, 22
a buduť odpovídati; aneb nechť já mluvím a odpovídej mi; * jak mnoho jest mých nepra- 23
vostí a hříchů, přestoupení mé a hřích můj ukaž mi. * Proč tvář svou skrýváš a pokládáš 24
mne sobě za nepřítele? * Zdaliž list větrem se 25
zmítající potříti chceš a stéblo suché sstíhati budeš? * Že zapisuješ proti mně hořkosti a 26
dáváš mi v dědictví nepravosti mladosti mé,
* a že dáváš do klády nohy mé a že šetříš 27
všech stezek mých, tak že mi na paty nohou mých našlapuješ; * ježto člověk jako hnis kazí 28
se a jako roucho, kteréž jí mol.

Hlava 14.

(Proč tresce tak přísně při člověku outlém) podlé narození i početí nečistého, podlé čehož, poněvadž má dny vyměřené k živobytí, žádá, aby aspoň pooddechnutí měl, dokud živ jest. Nebo po smrti (tak praví) nezotaví se jako strom, ale hned se kams poděje jako voda z jezera a neprobudí se ze sna svého. b) Proč raději již naň Pán smrti nedopustí? nebo α) na to vždy někdy přijde, β) při vzkříšení veseleji

---

8. *zasazovati*, t. nežádá toho Bůh, jako lidé, abyste v soudu podlé přízně k němu se nachylovali a jemu nakládali, jakoby jeho spravedlnost jináče ostáti nemohla, než lečbyste mne za nespravedlivého a takových, kteréž snáším, metel hodného odsoudili.

9. *vás*, t. zastávání vašeho ohledovati a rozeznávati. — *chcete*, t. lžmi a mne za slova lapáním a úskoky pře jeho zastávajíce: čehož k podvodu lidskému pře křivé líčíce mnozí užívají.

10. *povrchně*, H. skrytě, skrze pokrytství, t. proti svědomí chtíce ke cti jemu na mne sčítati i největší nešlechetnosti, ježto však víte, že jich při mně není.

12. *vzácnost*, H. památka, t. cožkoli jest při vás paměti hodného a slavného neb vysokého, vše u přirovnání k Bohu na prosto nic není. — *hromadám*, H. výsosti, J. tělům hlíny, těla vaše.

13. *Postrptež*, H. mlčtež ode mne. — *cokoli*. Nebo slyšíce jeho hořekování a s Bohem rozmlouvání převraceli jeho slova a za rouhání jemu to pokládali obávajíce se, aby proto ještě tíže trestán nebyl.

14. *zuby*, t. sebe samého, zoufaje sobě, hubiti a ve větší trestání boží řečmi svými se zavoditi, kdybych dobrého základu pře své neměl, jakž vy myslíte, že nemám. — *v ruku*, t. zúmyslně v nebezpečenství smrti se zapletati.

15. *nedoufal*, t. ačkoli se mnou tak přísně zachází, až se u vás to skládá, že já k doufání v něm žádného práva nemám; však vězte, že ani u prostřed smrti v něm doufání svého skládati, s ním o svých věcech s potěšenou nadějí i rozmlouvati nepřestanu. — *předložím*, t. k soudu a rozvážení podám naději jistou maje, ne že zahanben budu (jakož vy tak o mne smyslíte), ale schválení svých cest a poděkování že přijmu.

16. *nepřijde*, t. kdybych byl pokrytec, jakýmž vy mne býti myslíte i pravíte (výš 8, 13.), nesmělbych se před ním postaviti.

19. *odpíral*, t. kdoby mne za nějakého nešlechetníka prokázati a přesvědčiti mohl, poněvadž jsem se bez úhony před Bohem i lidmi chovati snažoval. — *musil*, t. tak, jako ti, kteříž v nešlechetnostech bývají shledáni a přesvědčeni, umlknouti, t. zahanbeni býti i mříti hodně musejí. J. kdybych nyní mlčel, umříti bych musil, t. hřešilbych smrtelně, hodenbych byl smrti nevyznávaje pravdy, kterouž vy hanebně od satana k tomu nastrojeni jsouce, i Bohu ku potupě i mně k zahanbení potlačovati usilujete.

21. *Ruku*, t. pokuty.

22. *odpovídej*, t. neb ty počni vésti pře neb já.

25. *chceš*, t. nesluší to na tvou velebnost, aby bídného a nejzavrženějšího člověka tak mnohými bídami trápil.

26. *hořkosti*, t. pokuty těžké a hořké. — *mladosti*, t. pokuty pro hříchy, i ty, kterýchž jsem se v mladosti dopustil, ježtoby neměl na ně pamatovati, poněvadž jsi mi je i odpustil. Moc, jakož nového člověka tak i starého při Jobovi tatáž se spatřuje v jeho mluveních jako i tuto, žeby Bůh spůsobem lidským na křivdy pamatovati a k vymstění se příhodného času užívati měl, anobrž i slibu svého svatým svým učiněného („na nepravosti jejich nezpomenu“) nedržeti. Ne jinýť jest spůsob i při jiných církve svaté údech do dnešního dne.

27. *tak že* etc., J. (tak že hned) do šlepějí nohou mých stoupáš, J. (tak že jsi jistě) cíle nohoum mým vyměřil neb vytkl. — *paty*, H. kořeny.

28. *člověk*, H. on.

bude, γ) v živobytí vezdejším i hříchové rostou s pokutami, i pro ně člověk božím hněvem prudce zstírán bývá až umře, nic nevěda po smrti o potomcích svých a za živobytí nic nezakouše jedině kvílení.

Člověk narozený z ženy jest krátkého věku a
2 plný lopotování. * Jako květ vychází a podťat
3 bývá, a utíká jako stín a netrvá. * Avšak i na
takového otvíráš oko své, a mne uvodíš k soudu
4 s sebou. * Kdo toho dokáže, aby čistý z nečistého
5 zplozen býti mohl? jistě ani jeden. * Poněvadž vy-
měřeni jsou dnové jeho, počet měsíců jeho u tebe
jistý jest a cíles jemu položil, kterýchžby nepře-
6 kračoval; * odvrať se od něho, a ať přestane
trápení, ažby se žádostivý skonal jako nájem-
7 níka den jeho. * O stromě zajisté jest naděje,
by i podťat byl, že se zase otaví, a výstřelek
8 jeho růsti nepřestane; * by se pak i sstaral
v zemi kořen jeho, tak že v prachu již umříti
9 měl peň jeho; * avšak jakž počije vláhy, zase
10 se pučí a zahustí jako keř. * Ale člověk umírá
mdlobou přemožen jsa; a když vypustí duši
11 člověk, kam se poděl? * Jakož ucházejí vody
12 z jezera a řeka opadá a vysychá; * tak člo-
věk, když lehne, nevstává zase dotud, dokudž
nebes stává; nebývajíť vzbuzeni lidé, aniž se
13 probuzují ze sna svého. * O kdyby mne v hrobě
schoval a skryl mne, dokudžby nebyl odvrá-
cen hněv tvůj, ulože mi cíl, aby se rozpo-
menul na mne. * Když umře člověk, zdaliž 14
zase ožive? Po všecky tedy dny vyměřeného
času svého očekávati budu, až přijde proměna
při mně. * Zavoláš mne, a já se ohlásím tobě; 15
díla zajisté rukou svých budeš žádostiv. * Ač- 16
koli nyní kroky mé počítáš, aniž odkládáš
s trestáním pro hřích můj; * ale zapečetěné maje 17
jako v pytliku přestoupení mé, ještě přikládáš
k nepravosti mé; * jistě že jako hora padnouc 18
rozdrobuje se, a skála odsedá z místa svého;
* jako kamení stírá voda a povodní zachva- 19
cuje, což z prachu zemského samo od sebe
roste: tak i ty naději člověka v nic obracíš.
* Přemáháš jej ustavičně, tak aby odjíti musil; 20
proměňuješ tvář jeho a odsíláš jej odsud.
* Budou-li slavní synové jeho, nic neví; pakli 21
v potupě, nic o ně nepečuje. * Toliko tělo jeho, 22
dokudž živ jest, bolestí okouší a duše jeho
v něm kvílí.

---

1. *věku*, H. dnův. — *plný*, H. syt.

2. *netrvá*, H. nestojí.

3. *oko své*, t. aby jej řídil, spravoval a ochraňoval, ano i pro výstupky trestal, jakž hned dále příklad toho na sobě ukazuje.

5. *cíle*, H. ustanovení.

6. *den jeho*, t. zanechej ho tak při pokoji bez takového trápení, ať ten čas tebou vyměřený s potěšením stráví.

9. *jakž* etc., H. od vůně vody. — *zahustí*, H. spůsobí žeň, t. hojnost výstřelků ze sebe vypustí, jako ve žni stebel bývá.

10. *poděl*, t. hned ho není, ani jaké naděje, aby zase ožiti mohl buď svou neb číkoli mocí, až v den obecného vzkříšení samou zázračnou boží mocí, kterouž i prvé stvořen byl.

12. *stává*, t. nikdá k tomuto životu smrtelnému se nevrátí, ustavičně tam zůstávati bude; tak jako nebe vždycky ustavičně trvá v své podstatě až do zaslíbené proměny v spůsob lepší. II. Petr 3, 10. Tak písma věcí některých stálost a nepohnutelnost ukazujíce příklad toho berou na nebi, slunci, měsíci, zemi, těch věcech bytelně trvajících. Žalm 89, 30. 37. Nezapíráť pak tím vzkříšení z mrtvých, o kterémž navrhl výš 13, 15. a v 19. hl. zjevně mluví; ale o přítomném, smrtelném životu a spůsobu jeho mluví, když kdo jednou umře, že se zase navrátiti, aby buď tak jako prvé aneb lépe živ býti mohl, nikoli nemůže.

13. *cíl*, t. jistý čas, v němžby mne zase buď k životu navrátil a tak z té skrýše vyvedl.

14. *očekávati*, t. trpělivě se míti v naději skončení bíd těchto i lepšího života věčného. — *při mně*, t. skrze smrt a mé odsud vyjití.

15. *tobě*, t. ničeho více nejsa žádostiv, jako bíd těchto i těla hříšného zniknouti skrze tvé odsud zavolání.

16. *počítáš*, t. pro každý i nejmenší hřích tresceš. — *odkládáš*, H. chováš.

17. *v pytliku*, H. svazku. — *přikládáš*, H. přišíváš, t. všecky mé nepravosti vyhledáváš a mne pro ně pokutuješ.

18. *hora*, J. vysoká neb příkrá. — *svého*, J. jejího, t. té hory.

19. *stírá*: vyjídá, uplakuje, t. hory, skály, kamení i jiné zemské zrostliny mají příčinu své zkázy, zemětřesení, násilné větry, přívaly, povodně; tak člověk starosti, bídy a trápení rozličná z pokuty hřícha na sebe vzložená, kteráž jej k umdlévání, hynutí, naposledy i k usmrcení přivodí, tak aby se na nic neohlédaje předse odsud jíti musil. — *člověka*, t. takového, kterýžby sobě dlouhá léta bytu svého na světě ukládal aneb po smrti zase k témuž životu povstati chtěl.

20. *ustavičně*, H. na věky. — *proměňuješ* etc., t. z pěkné a ušlechtilé šerednou a sškvrklou činíš.

21. *slavní*, t. bohatí. — *v potupě*, H. zmenšeni budou, t. zchudnou. — *nepečuje*, t. po smrti do zdejších věcí jemu nic nebude. Nebo všelijakým mysli náklonnostem a zaměstknáním zdejšího života smrt konec činí.

22. *jeho*, H. na něm. — *kvílí*, t. dokudž člověk živ jest, netoliko tělo těm pracem a neduhům rozličným podmaněno, ale i duše má svá mnohá kormoucení a boje (I. Petr 2, 11.), žádosti bojují proti duši.

Hlava 15.

Čtvrté promlouvání. Vypořádavše se jednou v promluvení s Jobem přátelé starší podruhé začínají, a tak teď promlouvání jest Elifazovo s Jobem. — Elifaz k Jobovi mluvě I. z nemoudrosti jej proti bližním i samému Pánu Bohu obviňuje přivozováním důvodů z jeho slov, jimiž 1) sebe samého za moudrého (tak vykládá Elifaz) stavě zhrzí předky a přátely svými i jinými mudrci; 2) zavrhuje potěšování boží z neustupnosti své, tak že i smí Boha k soudu pobízeti, ježto člověk před Bohem nic není, před nímž i svatí jeho nedokonalí jsou, a on mnohem čistší nad člověka bídného jest. II. Vypravuje s odvoláváním se na svědectví předků moudrých, že bezbožníci 1) vždycky na svém svědomí se straší očekávajíce pádu svého, tak že i lidí se zhosťují i hladem přimírají pro strach budoucího soužení a pro svou proti Bohu vzteklost; 2) ve svém usilování nestojí, ale padnou i těžce i rychle před časem. Proč? pro a) boží soudy proti pokrytcům a dary milujícím, b) jejich ustavičnou k hříchům chuť.

1 Teďy odpovídaje Elifaz temanský řekl:
2 * Zdali moudrý vynášeti má umění povětrné,
aneb naplňovati východním větrem břicho své?
3 * hádaje se slovy neprospěšnými aneb řečmi
4 neužitečnými? * Ty pak vyprázdňuješ bázeň
boží a zanedbáváš modlitby činiti k Bohu sil-
5 nému. * Osvědčujíť zajisté nepravost tvou ústa
tvá, ačkoli jsi sobě zvolil jazyk chytrých.
6 * Potupují tě ústa tvá, a ne já, a rtové
7 tvoji svědčí proti tobě. * Zdaliž ty nejprvé
z lidí zplozen jsi, aneb prvé nežli pahrbkové
8 stvořen? * Zdaližs tajemství boží slyšel, že tak
9 u sebe zavíráš moudrost? * Co víš, čehožby-
chom my nevěděli, čemu rozumíš, aby toho
10 při nás nebylo? * I šedivéhoť i starce mezi
sebou máme, anobrž staršího věkem nežli otec
11 tvůj. * Zdali malá jsou tobě potěšování Boha
12 silného, čili něco je zastěňuje tobě? * Takliž
tě jalo srdce tvé, a takliž mrkají oči tvé,
13 * že smíš odpovídati Bohu silnému tak pyšně,
14 a vypouštěti z úst svých takové řeči? * Nebo
což jest člověk, aby se mohl očistiti, aneb
15 spravedliv býti narozený z ženy? * Ano při
svatých jeho není dokonalosti, a nebesa ne-
jsou čistá před očima jeho; * ovšem ohavný 16
a neužitečný člověk, kterýž pije nepravost
jako vodu. * Ještěť více oznámím, poslyš mne; 17
to zajisté, což jsem viděl, vypravovati budu;
* což moudří vynesli a čehož nezatajili, slý- 18
chavše to od předků svých; * jimžto samým 19
v moc dána byla země, aniž přejíti mohl kdo
cizí prostředkem jejich. * Po všecky své dny 20
bezbožný sám se bolestí trápí; po všecka,
pravím, léta, kteráž jsou skryta před ukrutní-
kem. * Zvuk strachu vzní v uších jeho, že i v čas 21
pokoje zhoubce připadne na něj.* Nevěří zajisté, 22
by se měl navrátiti z temností, ustavičně očeká-
vaje na sebe meče.* Bývá i tulákem chleba hle- 23
daje a říká: Kde naleznu? cítě, že pro něj na-
strojen jest den temností. * Děsí jej nátisk a 24
soužení, kteréž se silí proti němu jako král
s vojskem sšikovaným.* Nebo vztáhl proti Bohu 25
silnému ruku svou a proti Všemohoucímu po-
stavil se. * Útok učinil na něj, na šíji jeho, 26
s množstvím zdvižených štítů svých. * Nebo 27
přiodil tvář svou tukem svým, tak že se mu

---

2. *vynášeti*, H. odpovídati. — *povětrné*, t. daremné, jako s větrem pomíjející. — *větrem*, t. myšlením marným, bouřlivým a škodlivým, jakož bývá obyčejně východní vítr i prudký i škodlivý úrodám.

4. *vyprázdňuješ*, H. rušíš. — *zanedbáváš*, H. odjímáš rozmlouvání. — *silnému*. Vidí se, že Elifaz opálá slova Jobova výš 9, 16. položená.

5. *Osvědčujíť*, H. učí. — *chytrých*, t. chytře mluvíš.

7. *stvořen*, t. aby všecko, což se od počátku světa dálo, viděl, odtud nejvyšší moudrosti dosáhl, tak žeby sobě nás mladších nemnoho vážil.

10. *věkem*, H. dny.

11. *silného*. Tak pyšně smyslil o svých a svých tovaryšů řečech; ježto však jimi více jemu k zoufalství nežli ku potěšení sloužili. Výš 2, 11.

12. *jalo*, t. oslepilo.

13. *tak pyšně*, H. duchem svým, t. pýchou nadutým.

15. *dokonalosti*: stálosti.

16. *neužitečný*, H. neslaný, t. jako věc neslaná, zkažená a smrdutá nehodí se než k zavržení. — *pije*, J. napojen jest, t. hned od přirození svého zkažený, nečistý a jedem hříchu prošlý, t. jako nějaká věc suchá zkropena jsouc vodou, ovšem do ní uvržena zapojí se a proskočí vlhkostí. — *vodu*, t. jest mu tak obecný hřích jako pokrm a nápoj.

19. *jejich*, t. jimž žádný cizozemec neb nepřítel překaziti nemohl času spravování jejich, tak udatni byli. J. nic cizího, t. neslušného nemělo průchodu v jejich zemi.

20. *bolestí*, t. ve svém svědomí. — *po všecka* etc., H. (v) počtu let. — *ukrutníkem*, t. i to jemu k trápení slouží, že neví dlouho-li svou bezbožnost páchati a nad jiným ukrutnost provoditi bude.

21. *na něj*, t. vždycky se bojí a žádnému nedůvěřuje.

22. *z temností*. Temnostmi v písmích svatých rozumějí se bídy a soužení taková, když jim člověk ani konce ani cíle viděti nemůže, ovšem jakby se z nich vyplesti měl a mohl nenalézá, pročež zoufale sobě v nebezpečenství a v bídách počíná, aniž jakou naději má, aby jich kdy zniknouti mohl. Těmi slovy Joba dotýká, z částky řeči jeho převraceje, z částky jim i nevyrozumívaje. — *ustavičně*, J. ač na stráži jest (však obává se) meče.

23. *chleba* etc., H. pro chléb. — *pro něj*: do ruky jeho.

24. *sšikovaným*, t. sílí se proti nepřátelům svým, na ně dotírá i poráží je.

25. *postavil se*, H. zmužil se.

26. *na něj*, t. na Boha ten bezbožník pyšně směl

28 nadělalo vrask na slabinách. * A bydlil v mě-
stech zkažených a v domích, v nichž žádný
nebydlil, kteráž v hromady rumu obrácena
29 byla. * Avšak nezbohatneť, aniž stane moc jeho,
aniž se rozšíří na zemi dokonalost takových.
30 * Nevyjde z temností; mladistvou ratolest jeho
usuší plamen, a tak zahyne od ducha úst
31 svých. * Ale nevěří, že v marnosti jest ten,
jenž bloudí, a že marnost bude směna jeho.
* Před časem svým vytať bude, a ratolest jeho 32
nebude se zelenati. * Zmaří jako vinný kmen 33
nezralý hrozen svůj, a smece květ svůj jako
oliva. * Nebo shromáždění pokrytce spustne, 34
a oheň spálí stany těch, jenž oslepeni bývají
dary; * kteřížto když počali sužování a poro- 35
dili nepravost, hned břicho jejich strojí jinou
lest.

Hlava 16.

Co Job odpovídá? I. Stýště sobě nad řečmi přátel svých, že a) jen opálají jej; b) lépeby těšiti chtěl, kdyby na jejich místě byl, čehož nyní při sobě pro velikost bolestí dovesti nemůže. II. K Bohu se obraceje a) naříká nad snížením svým přišlým od Boha a lidí v přátelstvě i nepřátelstvě zůstávajících, tak že nad tím v žíni a v popeli bolestně plakati musí; b) ohražuje se, že nevinně metlu nese a důvody vésti chtěje odvolává se na stvoření i na samého Boha. Podlé čehož 1) vymlouvá mdlobu porušenosti své, pro níž nelze jest s Bohem v hádku se vydati.

2 A odpovídaje Job řekl: * Slyšel jsem již
podobných věcí mnoho, velmi jste vy nepří-
3 jemní těšitelé všickni. * Bude-liž kdy konec
slovům povětrným, aneb co tě popouzí, že
4 tak mluvíš? * Zdaližbych já tak mluviti mohl
5 jako vy, kdybyste byli na místě mém? * zda-
ližbych shromážďoval proti vám slova, aneb
6 potřásal na vás hlavou svou? * nýbrž posiloval
bych vás ústy svými, a otvírání rtův mých
7 krotiloby bolest vaši; * ježto sic, buď že mluvím,
neumenšuje se bolesti mé, buď že tak nechám,
neodchází ode mne; * ale ustavičně zemdlévá 8
mne mimo to, ó Bože, že jsi mne zbavil všeho
shromáždění mého, * že jsi mi vrásky zdělal, 9
kteréž mám za svědka, ano patrná na mně
hubenost má na tváři mé to osvědčuje.
* Prchlivost zajisté jeho zachvátila mne; nebo 10
mne vzal v nenávist, skřípě na mne zuby svými,
jako nepřítel můj zaostřil oči své na mne;
* tak že všickni otevřeli na mne ústa svá, po- 11
tupně mne poličkujíce, proti mně se shromáž-
divše. * Vydal mne Bůh silný nešlechetníku 12

---

se obořiti. J. vykládají, že Bůh na bezbožníka i na jeho nástroje, v něž doufá, dotře pomstou svou.

27. *Nebo* etc. Život sytý, rozkošný, bujný, pyšný a na prosto hovadný bezbožných ukazuje, dotýkaje tím Joba. — *slabinách*, t. od tuku a vytylosti.

28. *hromady*, t. tak byl mocný, že v zemi zkažené vzdělal města k obraně své. Viz výš 3, 14.

29. *nezbohatneť*, t. nic stálého a trvanlivého jeho nahltané zboží a bohatství nebude; neobdržíť ho, přijde o ně. — *moc*, J. zboží. — *rozšíří*, t. jako strom široký nepřijde k tomu, ani ratolesti jeho, ani ovšem ovoce jeho k sežrání, jakž dále téhož podobenství užívá. — *dokonalost*, J. štěstí jejich, t. bezbožných.

30. *plamen*, t. všecka jeho zdárnost, sláva, usilování a cožkoli měl, že v to doufal, v nic se obrátí. — *zahyne*, H. odvrácen bude. — *úst svých*, t. od svého divného se kormoucení i jeho ústy vynášení. J. vypustě duši. J. od ducha úst jeho, na Boha to obraceje, že ho Bůh samým dechnutím zkazí.

32. *vytať*, H. doplněn bude. — *zelenati*, t. v ničemž štěstí míti nebude.

33. *hrozen*, t. potomky své.— *květ*, t. slávu a očekávání své.

34. *shromáždění:* čeleď, zástup, t. kterýmž ohražen byl, buď dítek a služebníků, až i jiná jmění v tom se zavírají.

35. *břicho*, t. srdce a myšlení jejich jest neustále u vymýšlení nátisků a křivd bližním. Dobře vymaloval Elifaz spůsob bezbožných, ale omylně a neprávě to na Joba obracel; téhož se často dostává svatým podnes, aby, když biti bývají, odevšad ran se jim přičinilo, i od těch, kteřížby jim vlastně ku potěšení býti měli. Viz výš 8, 14.

2. *nepříjemní*: těžcí, marní.

3. *povětrným*, H. větru. Viz výš 15, 2. — *tě*, t. ó Elifaze.

4. *kdybyste* etc., H. kdyby duše vaše byla na místě duše mé.

6. *otvírání*, H. hýbání.

7. *mluvím*, t. v tomto spůsobu trápení svého žádné rady a pomoci, čímbych bolestí svých poukrotiti mohl, nenalézám. — *ode mne*, t. bolest, H. zdaž ode mne odejde?

8. *ustavičně*, H. nyní. — *shromáždění*, t. čeledi mé, ano i od přátel lítostivého srdce. Výš 15, 34.

9. *za svědka*, t. toho, jak jsem hodně ztrápen a znuzen. — *patrná*, H. povstávající.

10. *jeho*, t. boží; někteří toto na satana, jiní na nepřátely Jobovy, jiní na bolest, o níž tu výš mluví, obracejí; ale nejvlastněji rozumí se o Bohu. Nebo tělo naše křížem pokut božích sevřené, nesnadně v dobrotě o Bohu smýšlí, ale jako o nějakém ukrutném tyranu. Tak Job lecos toho z křehkosti zkaženého svého přirození, nad to přehrozně ztrápeného onde i onde protrušuje. Viz 7, 15., též 9, 16. a 13, 20. Avšak od doufání v Boha že nikoli nepouští, za časté se v tom ohlašuje i utvrzuje. Výš 13, 15. a 20.

11. *otevřeli*, t. i nepřátelé i přátelé, onino statek loupíce, tito pak svědomí. — *poličkujíce*, t. zjevně v oči, nenáležitě mne hanějíce.

12. *uvedl*, t. dobytek a stáda má vydal Chaldejským a Sabejským.

13 a v ruce bezbožných uvedl mne. * Pokoje jsem
užíval, však potřel mne, a uchopiv mne za
šíji mou roztříštil mne a vystavil mne sobě
14 za cíl. * Obklíčili mne střelci jeho, rozťal ledví
má beze vší lítosti, a vylil na zem žluč mou.
15 * Ranil mne ranou na ránu, útok učinil na
16 mne jako silný. * Pročež žíni jsem ušil na zji-
zvenou kůži svou a zohavil jsem v prachu
17 sílu svou. * Tvář má oduřavěla od pláče, a na
18 víčkách mých již stín smrti jest. * Ne pro ně-
jaké bezpráví, žeby bylo v rukou mých, nebo
i modlitba má čistá jest. * Ó země! nepřikrývej 19
krve mé, a nechť nemá místa volání mé. * Ai, 20
nyní jestiť i v nebesích svědek můj; svědek
můj, pravím, jest na výsostech. * Ó mudráci 21
moji, přátelé moji, k Bohuť slzí oko mé. * Ó by 22
lze bylo muži v hádku s ním se vydati, jako
synu člověka s přítelem svým. * Nebo léta mně 23
odečtená přicházejí, a cestou, kterouž se zase
nenavrátím, již se beru.

Hlava 17.

2) Pobízí (Job) přátel jako posměvačů, smějí-li za Boha v té při ručiti; a tu vypravuje, že α) oni ničeho nevyzejští jako jiní pokrytci, β) on pak předse od Boha za přísloví postaven jest, sice s nemalou svou žalostí, ale s velikým v kázni vynaučením a upřímých ujištěním. III. Prosí také přátel svých, aby učili se od něho, že a) dnové jeho zašli, b) bída všecko mu oškliví, c) ničehož neočekává jediné hrobu, a to v jistotě podlé práva všem uloženého.

Dýchání mé se již ruší, dnové moji hynou,
2 hrobu blízký jsem. * Jistě posměvači toliko
jsou u mne, a pro jejich mne kormoucení ne-
3 přichází ani sen na oči mé. * Postav mi, pro-
sím, ó Bože! rukojmě za sebe; kdo jest ten,
4 nechť mi na to ruky podá? * Nebo srdce jejich
přikryl jsi, aby nerozuměli; a protož jich ne-
povýšíš, * ani toho, kterýž pochlebuje bližním, 5
tak že i oči synův jeho zhynou. * Nebo mne 6
Bůh vystavil za přísloví lidem, a abych byl
jako buben u všech; * tak že pro žalost pošly 7
oči mé, a údové moji všickni stínu jsou po-
dobní. * Užasnouť se nad tím upřímí, avšak 8
nevinný proti pokrytci vždy se vzbuzovati bude;

---

13. *užíval*, t. měl jsem všeho dobrého hojnost i pokoje a teď nic nemám. J. tento smysl slovům těm dávají, jakoby řekl: Za šťastnou věc bych to sobě byl položil, kdyby na tom (o čemž tu pověděl) Bůh byl přestati ráčil; ale přísněji ke mně přikročil, což se dále pokládá.

14. *ledví*, t. nemocmi a jinými zlými věcmi, jako šípy naskrze tělo mé prostřeluje. — *beze vší* etc., H. aniž čeho šetřil.

15. *Ranil*, H. protrhl mne protržením před tváří protržení, t. pokuty jedny na druhé dopustil, tak že se jedny za druhými jako vlnobití hrozné valily; o čemž 1. i 2. hl. — *silný*, J. rek.

16. *kůži svou*, t. tak tekou vředové moji, že žíně, kterouž jsem příčinou předešlých bíd svých oblekl (výš hl. 1. i 2.), k tělu mému jako přišitá přilnula. — *sílu*, H. roh, t. všecku svou vzácnost, slávu i moc povrhl i potlačil jsem.

17. *oduřavěla*, H. zblatněla. — *smrti*, t. pošly oči mé jako umírajícího.

18. *čistá*, t. mám v tom dobré svědomí, že jsem žádnému z lidí neubližoval, ano i k Bohu náležitě a pobožně jsem se choval; obé to tu zavírá a v tom celou službu boží.

19. *krve mé*. Jedni trpně rozumějí, t. buď svědkem mého bezpráví, kteréž mi se činí i od mých přátel, aniž se mé úpění kde zastavuj, ale upřímo v nebe vstup. Jiní činně, t. jestliže jsem vraždou aneb čím jiným vinen (jakž vy se domníváte), nechť to země vyjeví a osvědčí, a mé úpění ať není Bohu příjemné. Zosobňování, jako Jos. 24, 27.

21. *mudráci*, H. melitsim, jsou ti, kteřiž netoliko krásně mluviti, ale i jiných mrštně slovy dojímati umějí. J. ó žvaví. — *slzí*, t. Bohu se s pláčem modlím, z něho těším, na něm přestávám a ne na vašich, moudrostí těla a vtipným řemeslným uměním jeho ozdobených řečech, kteréž na prosto jsou marné a jalové, a před božím soudem i ve svědomí osvíceném nic neváží, nýbrž nepříjemnost a ošklivost plodí. Výš v. 2.

22. *v hádku*, J. v soud. — *s ním*, H. s Bohem, t. nebálbych se, aby má pře klesnouti měla.

23. *kterouž* etc., o čemž výš 7, 9. 10.

1. Tento verš na prosto k předcházející hlavě přísluší. — *ruší*, J. krátí se. — *hrobu*, H. hrobové mně.

2. *posměvači*, kteréž v předcházející hlavě mudráky, tuto posměvače nazývá. — *nepřichází*, H. ponocuje oko.

3. *nechť* etc., H. na mou ruku udeří, jakž obyčej bývá při smlouvách. — *podá*, t. že za tebe k spravedlivému rozeznání mé pře s tebou státi i dostáti chce. Nemoha Job jináče přátel svých ze zlého o sobě domnění a z nářků křivých, jimiž opět a opět uši jeho naplňovali, vyvesti, na dobrém svědomí se mocně založiv, příkladem lidským toho na Bohu žádá, aby nebyl jako soudcem, ale stranou, žeby konečně svou při vyvedl.

4. *nepovýšíš*, t. ani mým přátelům v mé rozepři s nimi, ani jiným jim podobným nedáš pochvaly, ale trestati je budeš.

6. *buben*, t. kterýž znějící všickni slyší, to jest, o němž všickni s podivením a užasnutím se nad ním rozmlouvají. — *u všech*: přede všemi.

7. *žalost*, J. hořkost. — *údové*, J. myšlení, t. všecka moc má vnitřní i zevnitřní. Jiní rozumějí samu zevnitřní tvářnost neb ušlechtilost. Nástiny těla.

8. *nad tím*, t. hledíce na mou nevinu, a že vždy i v trápení i v posměchu zůstávám. — *vzbuzovati*, t. aby nic se neohlédaje na časný pokoj bezbožných, ani na jejich útržky a potupování, předse se stále a horlivě v šlechetnosti nalézal; odpovídá na útržky Elifazovy, výš 15, 4.

9 * přidrží se, pravím, spravedlivý cesty své, a
ten, jenž jest čistých rukou, posilní se více.
10 * Tolikéž i vy všickni obraťte se a pojďte,
prosím; neboť nenacházím mezi vámi mou-
11 drého. * Dnové moji pominuli, usilování má
vyvrácena jsou, a všecky moci srdce mého.
12 * Noc mi obracejí v den, a světla denního ukra-
13 cují pro přítomnost temností. * Poněvadž, bych
i čeho očekával, hrob bude dům můj; ve tmě
ustelí ložce své; * jámu nazovu otcem svým, 14
matkou pak a sestrou svou červy. * Kdež tedy, 15
kde, pravím, bude očekávání mé, a kdo to,
čímbych se těšil, spatří? * Do skrejší hrobu 16
to vše sstoupí, poněvadž jest všechněm do
prachu země složenu býti.

Hlava 18.

Páté promlouvání jest mezi Baldadem a Jobem. Baldad odpovídaje Jobovi I. stýště sobě, že Job 1) jejich promlouváním pohrdaje je sobě zlehčuje; 2) zuřením pak svým zžírá život svůj nešetře, že tím nic sobě nepolepší. II. Oznamuje, že bezbožníků 1) sláva se zatmí; 2) předsevzetí nezdarné bude, protože v osidla upadnou, až i strachu i hladu dosti okusí; 3) život uchřadne až k smrti; 4) po smrti jich dům na nic přijde, potomkové vyťati budou a vyhynou, dobrá památka vyvane, zlá pak jiným k užasnutí bude, podlé spůsobu a cíle bezbožným vyměřeného.

Odpovídaje pak Baldad suhitský řekl:
2 * Dokavadž neučiníte konec řečem? Považte
3 medle a potom mluviti budeme. * Proč jsme
počteni od něho za hovada? ošklivi jsme jemu,
4 jakž sami vidíte. * Ó ty, jenž hubíš život
svůj zuřením svým; zdaliž pro tebe opuštěna
bude země, a odsedne skála s místa svého?
5 * Anobrž světlo bezbožných uhašeno bude; aniž
6 se blýštěti bude jiskra ohně jejich. * Světlo
se zatmí v stánku jeho, a svítelnice jeho v něm
7 zhasne. * Soužení budou krokové síly jeho, a
porazí jej vlastní rada jeho; * nebo zapleten 8
jest do síti nohama svýma a v zamotání chodí,
* chytí ho za patu osidlo, a zmocní se ho 9
násilník. * Skrytáť jest zajisté při zemi smečka 10
jeho, a léčka jeho na stezce; * odevšad hrůzy 11
jej děsiti budou a dotírati na nohy jeho. * Hla- 12
dovitá bude síla jeho, a bída pohotově při
boku jeho. * Zžíře žíly kůže jeho, zžíře, pravím, 13
údy jeho kníže smrti. * Uchváceno bude ze 14
stánku jeho doufání jeho, a to jej přivede ke
králi strachův. * V stánku jeho hrůza bydleti 15

---

9. *posilní*, H. přidá síly.

10. *Tolikéž*: Ale nu. — *prosím*, t. pustíce od svého zlého o mně smýšlení, slyšte mne trpělivě, chci vám místnou správu o všem dáti a vás poučiti.

11. *usilování*, J. myšlení, t. darmo mi na to mysliti, abych mohl zase k spůsobu prvnímu se navrátiti. — *moci*, J. myšlení, vládařství.

12. *v den*, t. přítomné úzkosti vnitřní i zevnitřní působí to, abych rovně v noci jako i ve dne odpočinutí míti nemohl. — *temností*, t. bíd a soužení.

13. *očekával*, t. na to, abych zase, jakž vy myslíte a mne těšíte, z bídy této povstati mohl.— *ložce*, t. již se mám k tomu, abych v hrobě ležel, kterýž jest temný příbytek. Výš 10, 21.

14. *červy*, t. již mi do zdejších věcí nic nebude, s jinými se tudíž budu přízniti.

15. *čímbych* etc., H. očekávání mé. — *spatří*, t. kdo toho dočeká. Čímž namítá Job, že jej měli raději potěšovati nebeskými a věčnými věcmi, nežli časnými, zdejšími, z nichž pravého potěšení, jsa již blízký smrti, míti nemohl.

16. *sstoupí*, t. i já i ty věci časné porušitelné, kteréž mne nic nepotěší. — *všechněm*: spolu. — *složenu*, H. odpočívání. J. sstoupení, t. podlé toho: Prach jsi a v prach se navrátíš. Gen. 3, 19.

2. *Považte*, H. porozumějte, t. jak Job vždy na svém neustupně stojí, jak sobě nás váží?

3. *ošklivi*, H. smrdíme, J. smazáni jsme, jakoby řekl: Takliž to pak býti má? — *jakž* etc., H. před očima vašima. Jiní rozumějí, žeby se toto k Jobovi a k těm, kteřížkoli po jeho straně byli, vztahovalo.

4. *hubíš*, H. trháš, katuješ. — *zuřením*, J. hněvem, hořkostí, žalostí, t. jaká jest tvá nesmyslnost.— *země*, t. aby v ní spravedlnost boží konána stále nebyla. — *s místa*, t. pro tebe-liž Bůh řádu a práva svého, kteréhož vždycky k bezbožným užívati ráčí, ustoupí a zanechá?

5. *světlo*, t. sláva a jakékoli štěstí, i nejmenší jeho částka jim vymizí a dlouho nestane. — *jejich*, H. jeho.

6. *zatmí*, t. všecko potěšení vymizí, a místo toho odporné věci vzrostou.

7. *síly*, t. jakékoli jest štěstí bezbožného, podezřelé jest a nebezpečné a samo od sebe klesá, čímž pojišťuje řeči Elifazovy. Výš 15, 20.

8. *zapleten*, H. puštěn.

9. *násilník*, t. lovec neb ptáčník, J. loupežník, ukrutný tyran.

10. *smečka*, J. stupice, pouto.

11. *na nohy*, t. aby utíkaje však vždy strachu zniknouti nemohl.

12. *síla*, t. všecka síla těla jeho zemdlí a ztratí se jako hladem ztrápeného. — *boku*, H. žebru.

13. *žíly*, H. ratolesti, J. údy, klouby a svazy těla. — *kníže*, H. prvorozený smrti. J. tím rozumějí bolesti a nemoci ukrutné až k smrti. J. smrt nejohavnější a nejhroznější.

14. *doufání*, t. všecko to, več doufal. — *ku králi*. Téhož míní, jehož prvé prvorozeným smrti nazval. Smysl jest: Trápeními a těžkostmi mnohými jsa zbědován a soužen, naposledy přijda na zoufalství. O pokutách božích nad bezbožnými mluví z příkladu Jobova, ale omylně.

15. *nebyl jeho*, t. jako ten, kterýž sobě z úsilí

bude, ač jest nebyl jeho; nad to posypáno bude
16 obydlí jeho sirou. * Od spodku kořenové jeho
uschnou, a svrchu osekány budou ratolesti
17 jeho. * Památka jeho zahyne ze země, aniž
18 jmeno jeho slýcháno bude na ulicích; * vyženou
ho ze světla do tmy, anobrž z okrsku zem-
ského vypudí jej. * Nepozůstaví ani syna, ani 19
vnuka v lidu svém, ani jakého ostatku v pří-
bytcích svých. * Nade dnem jeho zděsí se 20
potomci a přítomní strachem podjati budou.
* Takovýť jest zajisté spůsob nešlechetného 21
a takový cíl toho, jenž nezná Boha silného.

Hlava 19.

Ale Job na odpověd odpovídaje I. přátely má k tomu, aby 1) přestali ho haněti, poněvadž a) zhřešil-li jest, hřích jeho jest, b) pakli nezhřešil, slepí sami jsou, zle z potupy jeho o něm soudíce, v niž jej uvedl tak velice Pán Bůh, aby α) ani prosbou, ani radou sobě pomoci nemohl; β) poznal, že aa) sláva od něho odešla, bb) žádné v sobě síly nemá, cc) proti němu pak povstali i nepřátelé i přátelé, a to příbuzní i domácí (jako podruhové, služebníci i manželka) i sousedští jak špatní, tak přední, v čemž tak znuzen jest, že jen ústa zdravá má; 2) aby ho ulitovali v té bídnosti nemajíce ku protivenství oni žádné příčiny. II. Obrací se k sobě samému a 1) žádaje svých řečí pro věčnou pamět pilného poznamenání, 2) vyznává o svém vykupiteli, že a) živ jest, b) tělo jeho vzkřísí, c) sebe jemu k spatření ukáže. Což tak vysoce chválí, že pro to samé měliby přátelé o něm lépe smysliti; budou-liť pak tak drzí, v hněv boží upadnou.

2 Tedy odpověděv Job řekl: * Dokavadž
trápiti budete duši mou a dotírati na mne
3 řečmi svými. * Již na desetkrát zhaněli jste mne,
aniž se stydíte, že se tak zatvrzujete proti mně.
4 * Ale necht jest tak, že jsem zbloudil, při
5 mně zůstane blud můj. * Jestliže se pak vždy
proti mně siliti chcete, a obviňujíce mne sobě
6 za pomoc bráti proti mně potupu mou; * tedy
vězte, že Bůh podvrátil mne a sítí svou otáhl
7 mne. * Nebo, aj, volám-li pro nátisk, avšak
nemám vyslyšení; křičím-li, ale není rozsou-
8 zení. * Cestu mou zapletl tak, abych nikoli
projíti nemohl, a stezky mé temnostmi zastřel.
9 * Slávu mou se mne strhl a sňal korunu
10 s hlavy mé. * Zpodvracel mne všudy vůkol,
abych zahynul, a odjal jako od stromu vyvráce-
11 ného naději mou. * Nad to zazžel proti mně
prchlivost svou a přičtl mne mezi nepřátely
své. * Pročež přitáhše zástupové jeho, učinili 12
sobě ke mně cestu, a vojensky se položili
okolo stanu mého. * Bratří mé ode mne vzdálil, 13
a známí moji všelijak se mne cizí; * přestá- 14
vají mi příbuzní moji, a známí moji zapo-
mínají na mne. * Podruhové domu mého a 15
děvky mé za cizího mne mají, jako cizozemec
jsem před očima jejich. * Na služebníka svého 16
volám; ale neozývá se mi, i když ho ústy
svými pěkně prosím. * Dýchání mého štítí se 17
manželka má, ačkoli pokorně ji prosím pro
dítky života mého. * Nad to i ti nejšpatnější 18
pohrdají mnou: hned jakž vstanu, utrhají mi.
* V ošklivost mne sobě vzali všickni rádcové 19
moji, a ti, kteréž miluji, obrátili se proti mně.
* Ke kůži mé, jako dříve k masu mému při- 20
lnuly kosti mé; toliko zůstala vcele kůže
při zubích mých. * Slitujte se nade mnou, sli- 21

---

jiných a loupeže nespravedlivé vzdělal; protož také tam ne požehnání ale zlořečenství místo obyvatele bude, tak aby z něho (jako se říká) sršelo, a naposledy aby zázračně zkažen byl jako Sodoma; za jakéž soudil Baldad i stany Jobovy, ale bludně.

20. *Nade dnem*, t. nad soudy a pomstami božími při něm vykonanými aneb nad zahynutím jeho. — *přítomní*, J. předkové neb předešlí, t. ti, kteříž toho času živí byli a sami jeho hrozné zahynutí spatřili, na to se rozpomínati budou s užasnutím se.

21. *spůsob*, H. příbytkové. — *cíl*, H. místo.

3. *desetkrát*, t. mnohokrát.

4. *blud můj*, t. co komu po tom? však žádný na tom nebude škodovati, jediné já sám, H. nocovati bude.

5. *siliti* etc., H. zveličujete. — *za pomoc* etc., H. přivoditi. — *potupu*, t. z mých bíd žebych bezbožný byl, soudíte smyslíce, že samým zlým na světě zle a dobrým dobře se děje.

6. *podvrátil*, t. proměnil obecný svůj obyčej při mně, tak že ne podlé toho, kteréž u sebe skládáte, pravidla se mnou zachází, ale mne z něho vyňal a vymínil. J. všecky mé věci na ruby zpřevracel, zmátl, anobrž mne všeho potěšení zbavil.

8. *temnostmi*, H. tmy položil, t. abych neviděl kudy utéci.

9. *korunu*, t. zboží, bohatství, dítky a jiné věci, pro něž jsem slavný byl, odjal.

10. *Zpodvracel*, J. zbořil. — *zahynul*, H. odšel.

11. *nepřátely*, H. jako nepřátely své.

12. *zástupové*, t. rozličné pokuty, o nichž viz v 1. a 2. hl.

14. *přestávají*, t. těšiti neb navštěvovati mne a mně sloužiti.

18. *nejšpatnější:* malí, mladí, soplivci, ničemní, J. bezbožní. — *utrhají*, t. přes celý den, od jitra do večera, všeliká zběř, až i děti ke mně se sbíhají a svého blázna ze mne mají, posměšky a útržky mi činíce.

19. *rádcové*, H. muži tajnosti mé, t. jimž nejtajnější věci své svěřuji.

20. *kosti*, t. jsem jen kůže a kosti. — *zůstala*, H. vysvobozen jsem. — *zubích*, t. dásně, pysky. Smyslí někteří, že ďábel raniv po všem těle Joba, úst zdravých toliko jemu zanechal, aby Bohu jiným k zlému příkladu zlořečiti mohl.

tujte se nade mnou, vy přátelé moji; nebo
22 ruka boží se mne dotkla. * Proč mi se proti-
víte tak jako Bůh silný, a masem mým ne-
23 můžete se nasytiti. * Ó kdyby nyní sepsány
byly řeči mé, ó kdyby v knihu vepsány byly;
24 * anobrž rafijí železnou na olově na věčnost
25 aneb na skále aby vyryty byly. * Ačkoli já
vím, že vykupitel můj živ jest, a že v den nej-
26 poslednější nad prachem se postaví; * a ačby
kůži mou červi i všecko tělo zvrtali, avšak
v těle svém uzřím Boha, * kteréhožto já uzřím 27
sobě, a oči mé spatří jej a ne jiný: ačkoli zhy-
nula ledví má u vnitřnosti mé; * ježtobyste 28
říci měli: I pročež ho trápíme, poněvadž zá-
klad dobré pře při mně se nalézá? * Bojtež se 29
tedy meče; nebo pomsta za nepravost jest meč,
a vězte, žeť bude soud.

Hlava 20.

Šesté promlouvání jest mezi Sofarem a Jobem. Sofar popudiv se řečí Jobovou odpověd dáti slibuje a odpovídaje oznamuje, že hned od času stvoření bezbožníci rychle mizeli, aby i jejich sláva ohavné z očí odešla i potomkové se nuzovali (pro předků jich hnijících hříchy s jakousi chuti spáchané, ale škodný cíl mající), zboží nahltaná zhynula jakožto z cizího nabytá, pro jakéž věci a) svědomí se nepokojí, b) chudoba přichází, c) lidé utištění na ně se obořují d) Bůh tresce, aby 1) utíkajíce jednomu nebezpečenství v horší až na zoufání mimo nadálost upadli; 2) i stvoření je obvinilo zlořečením (nebeské, zemské) jakožto bezbožníky osudem spravedlnosti.

Odpovídaje pak Sofar naamatský řekl:
2 * Z té příčiny myšlení má k odpovídání tobě
3 nutí mne, a to abych rychle učinil; * že ká-
rání k zahanbení svému slyším, pročež duch
4 můj osvícený nutí mne, aťbych odpovídal.* Zdaž
nevíš o tom, že od věkův, a jakž postavil
5 Bůh člověka na zemi, * plésání bezbožných
krátké jest, a veselí pokrytce trvá na kratičko.
6 * Byť pak vstoupila až k nebi pýcha jeho, a
7 hlava jeho oblaku dotklaby se; * však jako
lejno jeho na věky zahyne; ti kteříž jej vídali,
řeknou: Kam se poděl? * Jako sen pomine, 8
aniž ho naleznou; nebo uteče jako vidění
noční. * Oko, kteréž ho vídalo, již ho nikdy 9
neuzří; aniž více patřiti bude na něj místo
jeho. * Synové jeho budou přízně u nuzných 10
hledati, a ruce jeho musejí zase vraceti loupež
svou. * Kosti jeho naplněny jsou hříchy mla- 11
dosti jeho a s ním u prachu lehnou. * A ačkoli 12
zlost sladne v ústech jeho, a chová ji pod ja-
zykem svým; * anobrž kochá se v ní a nepouští 13
ji, ale zdržuje ji u prostřed dásní svých; * však 14

---

22. *nasytiti*, t. nemůžete na tom přestati vidouce mne tak zbědovaného, že žádné krásy a podobnosti lidské při mně nezůstává, vždy mne svými řečmi koušete a žerete, mé těžkosti i řeči na ruby obracejíce.

23. *Ó kdyby*, H. Kdo dá aby etc., tak i hned. — *řeči*, t. aby zjevně na věčnost osvědčena byla spravedlnost pře mé. — *vepsány*, H. vyryty.

24. *vyryty*, t. mám tak dobré ve své této při proti vám svědomí, že netoliko nyní i na budoucí věky a časy nepobíhám všech lidí zdravý soud majících rozsudku, alebrž toho pro mnohé, pravých ctitelů božích dobré, i žádám; ne abych na této své proti vám nevině aneb na jejím takovém osvědčení spasením svým se zakládal, neboť mám jiného vykupitele etc.

25. *Ačkoli* etc., J. Jáť zajisté. — *vykupitel* etc., t. kterýž i mne ze zahynutí věčného časem svým vysvobodí i při mou od pohanění vašeho očistí. — *že v den* etc., J. že jest i nejposlednější (kterýž) na zemi ostojí, t. věřím a vím o něm, že jest takový, kterýž ani počátku nemá ani skončení; jest nesmrtelný a věčný (Isai. 41, 4., 44, 6. Zjev. 1, 8., 22, 13.), tak že, by i všickni lidé zhynuli, jakož zhynou, on však vždycky bez proměny zůstává; to já o něm jistotně věřím a vyznávám, kterakž vy pak smíte mi utrhati, že bych ho neznal? Výš 18, 21. — *postaví*, t. moc prokáže nad tělem mým i jiných.

26. *tělo*, H. toto, jakoby na sebe ukázal. — *svém*, t. já tentýž svýma vlastníma očima, jakž dále mluví.

27. *ne jiný*, t. někdo za mne, abych já tak ztrápený neměl toho čitelný býti a okoušeti. — *u vnitřnosti*, H. v lůně mém.

28. *měli*, t. kdyby ve vás jaké srdce bíd mých vlastně čitelné a lítostivé bylo. — *základ*, H. kořen věci, t. to, oč s ním máme činiti, on to vymývá a ne my; jako v. 4.

29. *meče*, t. pomsty boží, že ubitému ran přidáváte a nevinného beze vší lítosti tak trápíte. — *pomsta*, H. hněv.

2. *příčiny:* že t. nám hrozíš Bohem a soudem jeho. Výš 19, 29. — *nutí*, H. obracejí. — *a to* etc., H. pospíchání mé ve mně, t. nemohu se již déle zdržeti.

3. *k zahanbení*, J. potupení neb pohanění. — *osvícený*, H. rozumnosti mé.

5. *plésání*, H. výskání, prozpěvování. — *krátké*, H. z blízka, t. nevelmi dávno ho dosáhli, a hned zase pomíjí.

6. *pýcha*, J. velikost, důstojnost.

8. *pomine*, H. uletí. — *naleznou*, t. by ho pak i hledali.

9. *místo jeho*, t. nebude vidín, neb nenavrátí se zase na místo své, na němž bydlil; podobně výš 7, 10.

10. *hledati*, t. jichž sobě prvé nevážili, J. umlouvati se s nuznými, t. kteréž znuzil otec jejich. — *loupež*, H. sílu, t. zboží s útiskem a neprávě dobyté.

13. *zdržuje*, t. jako pokrm chutný, aby jemu tím déle libost chuti zůstávala.

pokrm ten v střevách jeho promění se, bude
jako žluč hadův nejlítějších u vnitřnosti jeho.
15 * Zboží, kteréhož nahltal, to zase vyvrátí;
16 z břicha jeho Bůh silný je vyžene. * Jed ha-
dův lítých ssáti bude; zabije ho jazyk ještěrčí.
17 * Neuzří pramenů, potoků a řek medu a másla.
18 * Navrátí úsilí cizí a nezaživeť ho, vedlé ná-
tisku svého rozličného navrátí je, nebudeť na ně
19 vesel. * Nebo utiskal a opouštěl nuzné, dům
20 zloupil a nestavěl ho. * Pročež nesezná nic
pokojného v životě svém, aniž které nejroz-
21 košnější své věci bude moci zachovati. * Nic
mu nepozůstane z pokrmů jeho, tak že ne-
22 bude míti, čímby se těšíval. * Byť pak i do-
vršena byla hojnost jeho, soužení míti bude;
každá zajisté ruka trapiče oboří se na něj;
* by měl hojně čím naplniti břicho své, dopustí 23
na něj Bůh prchlivost hněvu svého, kterouž
na něj dštíti bude i na pokrm jeho. * Když 24
utíkati bude před zbrojí železnou, prostřelí ho
lučiště ocelivé, * hned jakž střela vyňata bude 25
z toulu a vypuštěna, nad to meč vynikne z žluči
jeho; a když odcházeti bude, přikvačí jej
hrůzy. * Všeliká neštěstí jsou polečena v skrej- 26
ších jeho; sžíře jej oheň nerozdmýchaný; zle
se povede i pozůstalému v stanu jeho. * Od- 27
kryjí nebesa nepravost jeho, a země povstane
proti němu. * Rozptýlena bude úroda domu 28
jeho; všecko mu se rozplyne v den hněvu jeho.
* Tenť jest podíl člověka bezbožného, kterýž má 29
od Boha to, pravím, dědictví vyrčené jemu od
Boha silného.

Hlava 21.

Ale Job vyžádav sobě slyšení volného mluví I. o sobě, že a) ne před člověkem, ale samým Bohem sobě stýště, b) jeho bolest i jim mělaby k užasnutí býti jako i jemu; II. o bezbožných, že oni 1) mnohokráte štěstím oplývají velikým na rodině, statku, dobytku, dnech veselých, ač jsou spurní otevřeně proti Bohu a s nimi Job nic míti nechce; 2) zřídka se bědují a rychle na oko jiným stírání bývají, a byť pak to zlé na potomky jejich přijíti mělo, nic nedbají. III. O Bohu, že ho žádný v tom učiti nemá, proč 1) umírají někteří v mnohém štěstí svém bez pachtování, někteří pak s hořkostí po mnohých bídnostech; 2) obojí jednostejně v prachu lehnou a v červy se rozlezou. IV. O přátelích, že 1) cokoli mluví o bezbožných chytře naň obracejí, ježto (tak praví Job) bezbožný podlé svědectví zkušených a) za živobytí svého má ochranu v čas zlý, jakž se vidí Bohu; b) a když v hrob položen bývá, tam pokojně odpočívá. 2) Jejich mluvení nic jiného není než marná útěcha.

2 A odpovídaje Job řekl: * Poslouchejte
pilně řeči mé a bude mi to za potěšení od vás.
3 * Postrpte mne, aby i já mluvil; a když od-
4 mluvím, posmívejž se. * Zdaliž já před člově-
kem naříkám, a poněvadž jest proč, jakž
nemá býti soužen duch můj? * Pohleďte na 5
mne a užasněte se a položte prst na ústa. * Ano 6
já sám když rozvažuji své bídy, děsím se

---

14. *pokrm*, H. chléb, t. nešlechetnosti, kteréž s chutí provodil, přežalostný mu den přinesou. Mnozí na tom světě (dí sv. Augustin) jedí, čehož potom v pekle zažívají. Žalm 48.
15. *Zboží*, H. sílu.
16. *ssáti*, t. tak jemu prospěšna bude zlost jeho, jakoby se jedu nejlítějšího napil aneb od ještěrky uštknut byl.
17. *másla*, t. hojnosti té všech věcí, kterýchž nashromáždil, nebude požívati.
18. *rozličného*, t. jakž jiné rozličně a mnohotvárně dřel a loupil, to též i sám trpěti musí. J. jakožto zboží proměnnosti své, t. nepravě neb lstivě dobyté.
19. *opouštěl*, J. nepropouštěl, t. až je do cela znuzil a jako pošlapal. Jestiť pak hřích proti bližnímu netoliko jej nuziti, ale i v nouzi jeho jej opouštěti. — *zloupil*, J. vydřel.
20. *životě*, H. břiše, t. v sobě, v mysli a srdci svém ustavičně na to mysle, jakby mu štěstí rostlo a zachováno býti mohlo, t. nikdy pokojné mysli nebude, avšak vždy se vším tím neštěstí neodolá.
21. *nebude míti*, H. očekávati dobrého svého.
22. *trapiče*: ztrápeného neb zbědovaného, t. prvé od něho; jako v. 18.
23. *břicho*, t. když bude takovým i důstatkem i myšlením naplněn, jako onen, o němž Kristus Pán mluví. Luk. 12, 20. — *pokrm*, J. maso, tělo.
24. *ocelivé*, t. menšího zlého znikne, ve větší upadne; před dýmem utíkaje v ohni se octne.
25. *vypuštěna*, t. nechybí se ho, prostřelen bude, jakž před tím. — *meč*, H. blyštící se.
26. *neštěstí*, H. tmy. — *v skrejších*, t. v nichžby se chtěl pokrývati a bezpečiti před božími pomstami. — *nerozdmýchaný*, t. ne od lidí zažžený, ale s nebe od Boha; jakoby řekl: Jako se statku tvému tak stalo. V hl. 1, 16.
27. *nepravost*, t. soud boží v pomstách a ranách na něj uvedou. — *povstane*, J. postaví se.
28. *Rozptýlena*, H. zastěhuje se. — *úroda*, J. kmen. — *hněvu jeho*, t. božího.
29. *vyrčené*, J. (za rouhavou) řeč jeho.
2. *řeči*, t. nepřekážejte mi a nevskakujte v řeč, jakž jste to již nejednou učinili. — *od vás*, t. poněvadž mne jiným spůsobem potěšiti nemůžete, aspoň mlčte a poslouchejte, a budu to míti místo potěšení.
3. *posmívejž se.* Obrací řeč k Sofarovi, kterýž se mu posmíval. Výš 20, 2.
4. *naříkám*, H. řeč má. — *soužen*, t. bázní a třesením, když žádného vyslyšení, ovšem potěšení a vysvobození nemám; jakž nemám truchliti a naříkati.
5. *prst*, H. ruku, t. aspoň ty bídy mé, kteréž vidíte, nechť vám k předěšení a mlčení poslouží.
6. *rozvažuji*, J. (sobě) připomínám.

7 a spopadá tělo mé hrůza. * Proč bezbožní
živi jsou, k věku starému přicházejí, též i bo-
8 hatnou? * Símě jejich stálé jest před obličejem
jejich s nimi, a rodina jejich před očima jejich.
9 * Domové jejich bezpečni jsou před strachem,
10 aniž metla boží dochází na ně. * Býk jejich
připouštín bývá, ale ne na prázdno; kráva
11 jejich rodí a nepotracuje plodu. * Vypouštějí
jako stádo maličké své, a synové jejich poska-
12 kují; * povyšují hlasu při bubnu a harfě, a
13 veselí se k zvuku hudby. * Tráví v štěstí dny
14 své a v okamžení do hrobu sstupují; * kteříž
říkají Bohu silnému: Odejdi od nás; nebo
15 známosti cest tvých neoblibujeme! * Kdo jest
všemohoucí, abychom sloužili jemu, a jaký
16 toho zisk, žebychom se modlili jemu? * Hle,
není v moci jejich štěstí jejich, pročež rada bez-
17 božných vzdálena jest ode mne. * Často-liž
svíce bezbožných hasne? přichází-liž na ně
bída jejich? poděluje-liž je bolestmi Bůh
18 v hněvě svém? * Bývají-liž jako plevy před
větrem a jako drtiny, kteréž zachvacuje
19 vichr? * Často-liž Bůh odkládá synům bezbož-
níka nepravost jeho? odplacuje-liž jemu tak,
20 žeby to znáti mohl? * a žeby viděli oči jeho
zvláštní neštěstí jeho, prchlivost Všemohoucího
žeby pil? * O dům pak jeho po něm jaká 21
jest péče jeho, když počet měsícův jeho bude
umenšen? * Zdali Boha silného kdo učiti bude 22
umění, kterýž sám všecky vysokosti soudí?
* Tento zajisté umírá v síle dokonalosti své 23
všelijak bezpečný a pokojný. * Prsy jeho plné 24
jsou mléka, a mozek kostí jeho štědře svlažován
bývá. * Jiný pak umírá v hořkosti ducha, kte- 25
rýž nikdy nejídal s potěšením. * Jednostejně 26
v prachu lehnou a v červy se rozlezou. * Ej, 27
znám myšlení vaše a chytrosti, kteréž proti mně
nepravě vymýšlíte; * nebo pravíte: Kde jest 28
dům urozeného a kde stánek příbytkův lidí
bezbožných? * Což jste se netázali jdoucích 29
cestou? zkoušení-liž aspoň jejich nepovolíte?
* že v den neštěstí ochranu mívá bezbožný, 30
v den, pravím, v němž boží rozhněvání uvedeno
bývá. * Kdo jemu oznámí zjevně cestu jeho 31
aneb za to, co on činil, kdo odplatí jemu?
* Avšak i on k hrobu vyprovozen bude a tam 32
zůstane. * Sladnou jemu hrudy údolí; nad to 33
za sebou všecky lidi táhne; těch pak, kteříž
ho předešli, není počtu. * Hle jak vy mne 34
marně těšíte; nebo v odpovědech vašich ne-
zůstává než křivost.

---

7. *živi*, t. zdraví a přirození zdárného. — *též i* etc., J. sílí se bohatstvím.

8. *rodina*, J. ovoce a úrody země tím rozumějí, že t. toho důstatek mají.

9. *metla*: prut, hůl, t. pokuty a pomsty.

13. *v štěstí*, H. v dobrém. — *do hrobu*, J. do pekla. — *sstupují*, t. nebývají ztrápeni dlouhými nemocmi, jako často mnozí z pobožných ale snadně, lehce a pokojně umírají.

16. *v moci*, H. v ruce jejich dobré jejich. Dobře onen mudřec pověděl: Hodni jsou smíchu lidé ti, kteříž dychtí po zboží, jehož štěstí udílí, skrbnost ostříhá, štědrost odjímá. Bion. — *rada*, t. předsevzetí, usilování. — *bezbožných*: s nimiž vy, t. mne zahrnujete.

17. *svíce*, t. štěstí. Tak podobně výš 18, 5. 6. — *hasne*, t. ačkoli se to někdy nahodí, však pořídku. J. budoucně, těch 5 veršů: jakoby pohrůžky bezbožným, ačkoli štěstí mají, osvědčoval, že jim vždy na to přijíti, že zahynou.

19. *bezbožníka*, H. jeho. — *nepravost*, t. pomstu nepravosti. — *odplacuje-liž*, t. mstí-li nad ním. — *znáti*, t. nějak patrně, že jej Bůh tresce pro jeho nepravosti.

20. *neštěstí*, J. zahynutí, bídu.

21. *umenšen*, H. osekán, t. strhne-li se co pomsta pro nepravosti jeho na potomky jeho, co on bude dbáti, zdali po smrti z jejich neštěstí jaké žalosti, aneb z jejich štěstí radosti okoušeti může. Výš 14, 21.

22. *soudí*, t. poněvadž Bůh všecky věci nebeské až i anděly, obyvatele nebes, uměle, moudře a spravedlivě vždycky spravovati ráčí; ovšemť i tyto nižší věci zemské i lidi na světě bez jakýchkoli moudrostí, jejich přičinění spravovati umí.

23. *v síle* etc., t. maje hojnost štěstí až do smrti.— *pokojný*, t. podlé těla.

24. *Prsy*, J. nádoby, t. veliké, do kterýchž se mléko slévá a v nich posyřuje. — *mléka*, t. všelijakými věcmi k vezdejšímu životu potřebnými oplývá a tyje.

25. *s potěšením*, t. žádného zvláštního pohodlí, ovšem rozkoše neužil na světě; již pak dobrý neb zlý.

26. *červy*, H. červ je přikryje.

28. *urozeného*, t. Joba, kterýž jako kníže a urozený byl mezi jinými.

29. *cestou*, t. moudrých, prozřetelných a zkušených lidí; těch se optejte na to, oč jest mezi námi činiti, ano i o mně, jak jsem se vždycky choval; nechť jsou oni toho svědkové. — *zkoušení-liž*, H. znamení jejich nepoznáte.

30. *bezbožný*, H. zlý.

31. *zjevně*, H. v tvář jeho, t. kdo smí jemu v oči říci aneb jej trestati. — *odplatí*, t. ublížil-li komu, kdo se smí mstíti.

32. *tam*, H. pod kopcem, pod drnem, t. kterýž nad hrobem dělávali. — *zůstane*, H. ustavičný.

33. *údolí*, t. hrobu, jakoby se tam dobře měl a rozkošně živ byl, poněvadž odtud nevychází. Obrazná mluva.

34. *křivost*, t. dokázal jsem a provedl to, že ne vždycky na bezbožné zde na světě (jakž vy to vedete) pomsty docházejí, ale často v pokoji živi jsouce tak i ze světa odcházejí.

Hlava 22.

Sedmé promlouvání. Po druhé vypořádavše se přátelé po třetí začínají, ale dva toliko a to přední mluví. Teď mluví Elifaz s Jobem. — Elifaz odpovídaje I. domlouvá Jobovi, že smí hořekovati sobě a na Boha pro trestání naříkati, poněvadž 1) nemůže (prý) popříti hříchů svých spáchaných proti a) bližním, a to α) sužováním potřebných, když nic bez základu nepůjčil, z nahého roucha bral, žíznivého nenapájel, lačného nekrmil, vdovy a sirotky ze statku loupil; β) napomáháním bezbožným, pročež Pán Bůh velice tresce; b) proti Bohu povolováním sobě, jakoby toho Bůh nic věděti nemohl, buď pro výsost nebes anebo oblaků tmavost; 2) má věděti jsa vynaučen příklady starožitnými, že Pán Bůh a) bezbožné podvracel pro jich zlost spurnou proti dobrodinci svatému; b) kázeň takovou pro obveselení spravedlivých učiniv jejich statků hájil, když bezbožným hořeli. II. Namlouvá, aby pokojněji se chovaje zákon boží sobě oblíbil: že učiní-li to, 1) zbohatne náramně v Bohu, 2) Bohu v modlitbách líbezný bude, 3) v předsevzetí prospěch najde, aby i a) když jiní hubeni budou, on zvýšen byl, b) při něm a pro něj vinnému odpustil Bůh.

2 A odpovídaje Elifaz temanský řekl: * Zda-
liž Bohu silnému co prospěšný býti může člo-
3 věk, když sobě nejmoudřeji počíná? * Zdaliž
se kochá Všemohoucí z toho, že ty se ospra-
vedlňuješ, aneb má-liž na tom zisk, kdyžby
4 dokonalé ukázal býti cesty své? * Zdali žeby
se tebe bál tresce tě, zdali proto mstí nad te-
5 bou? * Zdali zlost tvá není mnohá? anobrž
6 není konce nepravostem tvým. * Nebo jsi brá-
val základ od bratří svých bez příčiny a rou-
7 cha z nahých jsi svláčel; * vody ustalému jsi
nepodal a hladovitému zbraňovals chleba.
8 * Ale muži boháči přál jsi vší země, tak aby
ten, jehož osoba vzácná, sám v ní seděl;
9 * vdovy pak pouštěl jsi prázdné, ačkoli ra-
10 mena sirotkův potříkána byla. * A protož ob-
kličují tě osidla a děsí tě strach nenadálý,
11 * aneb tma, aby naprosto neviděl, anobrž roz-
vodnění přikrývá tě. * Říkáš: Zdaž Bůh není 12
na výsosti nebeské? ano shlédni vrch hvězd,
jak jsou vysoké; * protož pravíš: Jakby vě- 13
děl Bůh silný, skrze mrákotu-ližby soudil?
* Oblakové jsou skrejše jeho, tak že nevidí; 14
nebo okršlek nebeský obchází.* Šetříš-liž stezky 15
věku předešlého, kterouž kráčeli lidé marní?
* Kteříž vypléněni jsou před časem; potok 16
vylit jest na základ jejich. * Kteříž říkali Bo- 17
hu silnému: Odejdi od nás; cožby tedy jiného
jim učiniti měl Všemohoucí? * On zajisté do- 18
my jejich naplnil dobrými věcmi (ale rada
bezbožných vzdálena jest ode mne). * Což vi- 19
douce spravedliví veselí se, a nevinný posmí-
vá se jim; * zvlášť když není vydrancováno 20
jmění naše; ostatky pak jejich sežral oheň.
* Přivykejž medle s ním choditi a pokojněji 21
se míti; skrze to zajisté přijdeť mnoho dobrého.

---

2. *člověk*, H. muž. — *když* etc., J. když jest prospěšný, (zdaliž) tím šťastnější jest (Bůh).

3. *cesty*, t. ne Bohu člověk moudrostí, spravedlností a dokonalostí (ač má-li jakou) něco přidá, ale sobě; poněvadž Bůh jest sám v sobě a na sobě vždycky dosti mající. Viz Gen. 17, 1. Exod. 6, 3.

4. *bál*, t. aby mu něco neškodil; jakoby řekl: Neníť Bůh tak chudý, aby tebe a tvých věcí co potřeboval; ani tak nestatečný, aby se tebe bál; jinéť jsou věci u příčině, pro něž s tebou zachází tak nemilostivě; i vyčítá je. J. Zdali pro náboženství tresce tě? H. *z bázně*. — *msti*, H. vchází s tebou v soud.

6. *příčiny*, t. moha bez toho býti, nepropůjčovals se v ničemž bližnímu, leč jsi základ od něho složený u sebe měl. — *roucha*, t. netoliko jsi nečinil dobrých a milosrdných skutků, ale tyranstvís provodil a nuzné více nuzil.

7. *chleba*, t. dáti aneb nedávals.

8. *boháči*, J. silnému, H. ramene. — *seděl*, t. chudé opouštěje, mocným a bohatýms napomáhal.

10. *osidla*, t. pomsty boží spravedlivé. — *nenadálý*, J. náhlý, vnáhle.

11. *tma*, t. jiná bída a soužení tě stíhá. Viz 15, 22.

12. *výsosti*, jakoby řekl: Dalekotě Bůh od nás; jakžby ty všecky věci z tak daleka spatřovati a spravovati mohl? Jakž obyčej lidí neupřímých, zlostí a nenávistí oslepených prostné a dobré řeči i skutky přemítati, jiný jim rozum křivě dávati; tak tento činil Jobovi, ježto on tak nemluvil; ale na odpor samému Bohu správu všech věcí často přivlastňuje. 6, 4. 12, 9. 18, 15/ 19, 25. 21, 22., též v 9. hl. světle.

13. *soudil*, t. péči a správu držel, tak i jinde se toho slova užívá. Soud. 4, 4.

15. *Šetříš-liž*, t. neohlédáš-li se na to, jak Bůh pro nešlechetnosti a zlosti lidi vždycky trestati ráčí, ačkoli v nebesích přebývá. — *kráčeli*, H. tlačili.

16. *jejich*, t. všecko, na čemž se zakládali a več doufali, podvráceno jest. Jiní to na potopu obracejí.

18. *ode mne*, t. nemám s takovým ničehož činiti, všecka jejich předsevzetí, ovšem takové řeči rouhavé v ohavnosti mám. Tak Job (21, 16.) řekl, pročež jemu Elifaz to odjímá a na sebe přenáší, jakoby řekl: Játovšem v pravdě tím se chlubiti mohu a ne ty, snášeje pomsty boží, kteréž na tě bezbožnosti dokazují.

19. *veselí se*, t. že spravedliví soudové boží došli na bezbožné.

20. *jmění*, H. podstata, bytnost. — *naše*, t. spravedlivých, k nimž se Elifaz připojuje. — *ostatky*, některé pak z nich, t. těch bezbožných. — *oheň*, t. prchlivosti boží a pomst jeho. J. na oheň na Sodomu vylitý obracejí.

21. *s ním*, t. s Bohem, jakž další verš vysvětluje.— *a pokojněji* etc., H. a pokoj měj, t. ne tak se kormuť, buř, ovšem slov a řečí tak netrpělivých nevynášej; ano i k bližním napravuj, a jináče se cho-

22 * Přijmi, prosím, z úst jeho zákon a slož řeči
23 jeho v srdci svém. * Navrátíš-li se k Všemo-
houcímu, vzdělán budeš, a vzdálíš-li nepravost
24 od stanův svých; * tedy nakladeš na zemi
hojnost zlata, a místo kamení potočního zlata
25 z Ofiru. * Nebo bude Všemohoucí nejčistším
26 zlatem tvým a stříbrem i sílou tvou. * A teh-
dáž ve Všemohoucím kochati se budeš, a
27 pozdvihna k Bohu tváři své * pokorně mo-
dliti se budeš jemu, a vyslyší tě; pročež sliby
své plniti budeš. * Nebo cožkoli začneš, bude£ 28
se dařiti, anobrž na všech cestách tvých sví-
titi bude světlo. * Když jiní sníženi budou, 29
díš: Ját jsem povýšen; nebo toho, kdož
jest očí ponížených, Bůh spasena učiní. * Onť i 30
toho vysvobodí, kterýž není bez viny; vysvo-
bodí, pravím, čistotou rukou tvých.

Hlava 23.

Ale Job na odpověd odpověd dávaje a dívě se, že řeči jeho za zpouru mají, vyznává co smýšlí. I. O Bohu, že 1) před ním rádby vedl při svou, jakožto před pánem milostivým ku pokorným, kdyby jen spůsobem lidským zde kde nalezen býti mohl, 2) jej vždycky přítomného maje ctí poslušností pravou, čiň očkoli, buď při jiných, neb při něm v bídnosti této i v další, ač se velice leká pro své veliké od Boha zemdlení.

2 Tedy odpověděl Job a řekl: * Což vždy
předse naříkání mé za zpouru jmíno bude, ano
3 prvé bída má těžší jest nežli lkání mé? * Ó bych
věděl kde ho najíti; šel bych až k trůnu je-
4 ho; * pořádněbych před ním vedl při svou a
5 ústa svá naplnilbych důvody. * Zvědělbych,
jakými slovyby mně odpověděl, a porozuměl-
6 bych, coby mi řekl. * Zdaližby podlé veliké
síly své rozepři vedl se mnou? Nikoli, nýbrž
7 on sám dalby mi sílu. * Tuťby upřímý hádati
se mohl s ním, a tak byl bych osvobozen vše-
8 lijak od soudce svého. * Ale ai, půjdu-li upří-
mo dále, tam ho není; pakli nazpět, nepo-
stihnu ho; * jestliže na levo, by i čím zaměst- 9
knán byl, předse ho nespatřím; zastře-li se na
pravo, ovšem ho neuzřím. * Neb on zná cestu, 10
kteráž jest při mně; a zkusil-liby mne, jako
zlato bych se ukázal. * Šlepěji zajisté jeho při- 11
držela se noha má; cesty jeho šetřil jsem,
abych se s ní neuchyloval. * Aniž od přikázaní 12
rtův jeho uchýlil jsem se; nýbrž ustanoviv se
na tom, schované jsem měl řeči úst jeho.
* On pak jestliže při čem stojí, kdo jej odvrátí? 13
ano duše jeho čehož jen žádá, toho hned do-

---

vati hleď, než až posavád; jakž ho s počátku této hlavy z těch věcí obviňoval, však omylně.

22. *zákon*, t. naučení a správu, jakby o něm i smysliti i podlé toho jakby živ býti měl.

23. *Navrátíš-li se*, t. v pravém pokání. — *vzdělán*, t. ty i všecky tvé věci, o čemž níže mluví.

24. *tedy* etc., J. pokládaje (sobě) jako prach zlato, t. nezakládaje se na něm, ale na Bohu. J. položíš na zemi ohradu (svou), t. nebudeš hledati bezpečnosti v místech nepřístupných, nebo ji všudy míti budeš. — *z Ofiru*, t. nejvýbornějšího.

25. *nejčistším*, J. ohrada.

27. *plniti*, t. budeš míti hojně z čeho Bohu děkovati. Viz Num. hl. 30. Deut. 23, 21.

28. *začneš*, H. usoudíš neb uložíš slovo, a povstaneť. — *světlo*, t. požehnání boží a zdárný prospěch při všem svém předsevzetí spatřovati budeš, místo toho, nad čímž nyní naříkáš. Výš 19, 8.

29. *jsem povýšen*, H. povýšení. — *ponížených*, t. nízce a pokorně o sobě smýšlející, aneb žeby takový byl od jiných pyšných v potupě a pohanění. Všecko to, což Elifaz o pomstě bezbožných a nekajících, též i o štěstí pobožných a kajících vynesl, ač pravé jest, však ne vždycky jednostejně a nepohnutelně to při obojích se nalézá; ale často nazpět. A tutě Elifaz bloudil; nebo obojím Bůh s větší částky podíl jejich k budoucímu času odkládá a chová.

30. *není* etc., J. ostrov (t. celou krajinu) neviny.— *rukou*, t. takovou se k tobě milostí a láskou nakloní, že pro tebe i jiným mnohým, nad nimižby hodně mstíti měl, milostiv bude. Tak činíval Bůh často. Gen. 30, 27. 39, 5. I. Král. 7, 9. Skut. 27, 24. I činiti slíbil. Gen. 18, 32. Jerem. 5, 1. etc.

2. *vždy*, H. i dnes. — *bída*, H. ruka. — *lkání*, t. větší jsou trápení má, nežli abych mohl podlé velikosti jejich dosti lkáti a naříkati.

3. *Ó bych*, H. Kdo dá. — *ho*, t. Boha.

4. *důvody*, t. jimižbych prokázal nevinnost svou.

6. *dalby* etc. Jakoby řekl: Jist jsem já svou nevinností, o níž vím, že se nepostaví proti ní Bůh, ale ji potvrdí, jako ten, kterýž nejspravedlivější jest.

7. *s ním*, t. kdyby tak Bůh své důstojnosti a všemohoucnosti poustoupě spůsobem lidským s ním se v hádku a odpory vydati měl.

8. *upřímo*, J. na východ; jako ihned zpáteční stranou západ, levou půlnoční, pravou polední stranu světa rozumějí. Smysl jest: Pokudž v zdejší smrtelnosti bydlím, ve všech všeho světa stranách nemohu se dovolati a najíti spravedlivého svých bíd rozsudku, abych švihán jsa od Boha ode všech lidí útržky míti neměl.

10. *cestu*, t. všecka má předsevzetí a obcování mé. — *se ukázal*, H. vyšel neb vyňat byl, t. z peci zkušebné.

11. *Šlepěji*: kroku.

12. *úst jeho*, t. abych v čas příčin věděl se čím říditi a spravovati.

13. *čem*, H. jednom.

14 vodí. * A vykonáť uložení své o mně; nebo
15 takových příkladův mnoho jest při něm; * pro-
čež před tváří jeho děsím se; když to rozva-
16 žuji, lekám se ho. * Bůh zajisté zemdlil srdce
mé a Všemohoucí předěsil mne, * tak že sotva 17
jsem nezahynul v těch temnostech; nebo před
tváří mou nezakryl mrákoty.

Hlava 24.

II. Vyznává o bezbožných, že oni podlé soudů božích nevystižitelných, 1) ač nepravost velikou páchají a) otevřeně α) braním, co jejich není, β) zdržováním, což dáti mají, k veliké žalosti utištěných a potupě samého Pána Boha; b) ukrytě, saháním i na život i na poctivost i na statek lidí chudých; 2) však vyhynou a) pojednou; nebo jich nezdrží štěstí jejich, a tudíž oželí matky jejich, b) i s potomky; nebo je i neplodností stresce, i byť na čas zvýšil, tudíž zase sníží. (A tak ptá se Job, kdo jeho vyznání toto nařkne?)

Pročby od Všemohoucího nebyli skryti
1 časové? a pročby ti, kteříž jej znají, neměli
2 neviděti dnův jeho? * Bezbožníť nyní mezníky
přenášejí a stádo, kteréž mocí zajali, pasou;
3 * osla sirotkův zajímají, v zástavě berou vola
4 od vdovy; * strkají nuznými s cesty, tak že
se vůbec musejí skrývati před nimi chudí na
5 světě. * Ai, jako divocí oslové na poušti tak
vycházejí ku práci své, ráno přivstávajíce
k loupeži, poušť jim naskýtá pokrmu i dětem
6 jejich. * Na poli cizím žnou, a z vinic bez-
7 božníci sbírají. * Nahé přivodí k tomu, aby
nocovati musili bez roucha, nemajíce se čím
8 přioditi na zimě. * A přívalem v horách mok-
nouce, nemajíce obydlí, k skále se přivinouti
9 musejí. * Loupí sirotky, kteříž jsou při prsích,
10 a od chudého základ berou. * Nahého opouštějí,
že musí choditi bez oděvu, a ti, kteříž sná-
11 šejí snopy, v hladu zůstávati; * ti jenž mezi
zdmi jejich olej vytlačují a lisicí tlačí, žíznějí.
12 * Lidé v městě lkáti a duše zraněných volati
musejí, a Bůh neklade jim toho v zmaření.
* Oniť jsou ti, kteříž odporují světlu a ne- 13
znají čest jeho, aniž chodí po stezkách jeho.
* Na úsvitě zajisté povstávaje vražedník mor- 14
duje chudého a nuzného, a v noci jest jako
zloděj. * Tolikéž oko cizoložníka šetří sou- 15
mraku říkaje: Nespatříť mne nikdo, a za-
krývá tvář svou. * Podkopávají nešlechetníci 16
po tmě i domy, kteréž sobě ve dne znamenali;
nebo nenávidí světla. * Ale hned v jitře při- 17
chází na ně stín smrti; když vyhledává Bůh,
strachův stínu smrti okoušejí. * Lehcí jsou na 18
svrchku vody; zlořečené jest jmění jejich na
zemi, aniž odcházejí cestou svobodnou. * Jako 19
sucho a horko uchvacuje vody sněžné, tak
hrob ty, jenž hřešili. * Zapomíná se naň ži- 20
vot matky; sladne červům, nebývá více
připomínán; a tak polámána bývá nepra-
vost jako strom. * Připojuje mu neplod- 21
nou, kteráž nerodí, a vdově dobře nečiní.
* Zachvacuje silné mocí svou; ostojí-li kdo 22

---

15. *děsím se*, t. čitelen jsa přítomných trestání jeho a boje se budoucích, poněvadž jest tak mocný, neproměnitelný a neuchyluje se od předsevzetí svého.

16. *zemdlil*: změkčil, t. tak útle a mdle mnohými těžkostmi a bídami učinil, že již i nejmenších hrůz jeho čitelno jsouc, děsí se a straší.

17. *jsem nezahynul*, H. nejsem vyťat. — *temnostech.* Temnostmi a mrákotami v písmích svatých často míní se zámutkové, bídy a trápení rozličná.

1. *časové*, t. před lidmi. Jakoby řekl: Vy pravíte, že Bůh hned zde na světě dobrým dobře činí a zlým zle; jakože se na odpor často nachází, prokazuji. Nebo pročby při obojích Bůh práva svého užiti neměl, a zlým s pomstou i dobrým s ochranou a dokonalým jejich ze zlého vysvobozením odkládaje, a obojím, což jejich vlastního, k příhodnému a sobě známému času chovaje.

4. *na světě*, H. země.

5. *ku práci*: k řemeslu svému, t. jakož jiní z řemesel svých a jiných poctivých obchodů se živí; tak tito jiné loupí, derouce zjevně i tajně, a na to pyšný a skvostný život vedou. Kdo jsou tu vymalováni? Rabínové řkou, že lidé nešlechetní před potopou; ale vědomé jest, že i nyní takových přemnoho se nalézá. — *jim*, H. jemu. — *jejich*, t. samou loupeží živi jsou tak jako šelmy na poušti.

8. *přívalem*, H. rozvodnění. — *v horách*, t. kdež vytištěni jsouce tyranstvím bezbožných pokrývati se musejí, jakž v. 4.

10. *zůstávati*, t. pouštějí bez záplaty a stravy proti zákonu (Lev. 19, 13. Deut. 24, 14.) a proti všemu lidskému spůsobu a obyčeji.

11. *zdmi*, t. v domích.

12. *volati*, t. modlíce se Bohu. — *v zmaření*, t. může Bůh do času nešlechetníkům jejich zlosti přehlídati, tak aby svou vůli provodili a míru nepravostí svých dovršili; ne hned jich tresce, jakž vy myslíte, však proto před ním to nevymizí.

13. *chodí*, H. sedají, bydlí.

15. *nikdo*, H. oko.

16. *nebo* etc., H. neznají.

18. *vody*, t. nestálé jest jejich štěstí; náhle v boží zlořečenství a pomsty jeho ubíhají. — *jmění*, H. díl. — *svobodnou*, H. vinic, t. kudyž lidé ustavičně téměř přes celý rok chodí k prácem svým na vinice; ne tudy oni chodí, aby poznáni nebyli, ale ukrývají se.

20. *matky*, t. i matka jeho i nejbližší přátelé tak se na něj zapomínají, jakoby ho nikdy nebylo.

21. *Připojuje*, t. Bůh bezbožnému dává. — *vdově*, t. pozůstalé po bezbožném.

22. *Zachvacuje*, t. béře skrze smrt.

23 z nich, bojí se vždycky o život svůj. * Dá-
vá-li mu Bůh, načežby bezpečně spolehnouti
mohl, však oči jeho vždy šetří cest jejich.
24 * Bývajíť zvýšeni poněkud, ale hned jich není;
tak jako jiní všickni sníženi, anobrž vyplénění
a jako vrškové klasův stínáni bývají. * Zdaliž 25
není tak? Kdo na mne dokáže klamu a v nic
obrátí řeč mou?

Hlava 25.

Osmé promlouvání jest mezi Baldadem a Jobem. Baldad odpovídaje nechválí Joba, že se na Boha odvolává, aby s ním vedl při svou, protože I. Bůh svým cknutím všecko na nebi k mlčení přivodí a na zemi k vykonání vůle své nastrojuje; II. člověk pro svou zkázu přirozenou nemůže k Bohu přirovnán býti; III. jiná stvoření dosti slavná jsou, avšak u přirovnání k Bohu nic nejsou, nad to člověk.

Tedy odpovídaje Baldad suhitský řekl:
2 * Mocné panování a hrůza boží působí pokoj
3 na výsostech jeho. * Zdaliž jest počet vojskům
4 jeho, a nad kým nevchází světlo jeho? * Jakžby
tedy spravedliv býti mohl bídný člověk před
Bohem silným, aneb jak čist býti narozený
z ženy? * Hle, ani měsíc nesvítilby, ani hvězdy 5
nebylyby čisté před očima jeho; * nad to pak 6
smrtelný člověk jsa jako červ, a syn člověka
jako hmyz.

Hlava 26.

Ale Job I. domluviv Baldadovi oznamuje, že 1) nic nepověděl, 2) víc může mluviti o všemohoucnosti boží, podlé níž a) postavil α) propast, β) zemi, γ) nebe se vším příslušenstvím, b) pohybuje vším, c) nebesa ozdobil, d) velryba stvořil, ač i to částka toliko všemohoucnosti jest.

2 A odpovídaje Job řekl: * Komu jsi mdlé
napomohl? tomu-li, kterýž nemá síly? toho-lis
3 zachoval, kterýž jest bez moci? * Komu jsi
rady udělil? zdali nemoudrému? hned jsi pra-
4 vému základu dostatečně poučil. * Komus ty
5 řeči zvěstoval, a čí duch vyšel z tebe? * Však
boží mocí i mrtvé věci pod vodami a pod
6 obyvately jejich spůsobeny bývají; * odkrytáť
jest propast před ním, i zahynutí není zakryto.
* Ontě roztáhl půlnoční stranu nad prázdnem, 7
zavěsil zemi na ničemž; * zavazuje vody 8
v oblacích svých, aniž se trhá oblak pod nimi.
* On sám zdržuje spůsob stálý svého trůnu a 9
roztahuje na něm oblaky své. * Cíl vyměřil 10
rozlévání se vodám až do skonání světla a
tmy; * ano i sloupové nebeští třesou se a po- 11

---

23. *jejich*, t. toho neb těch bezbožníků; může Bůh do času nešlechetnosti jejich přehlídati, ba i časných dobrých věcí na osvědčení své přízně a lásky jim hojně udíleti; protož to jeho spravedlnosti božské, jakž vy soudíte, nevyprazdňuje.

2. *boží*, H. při něm. — *působí etc.*, t. kdyby znal hroznou jeho moc i spravedlnost, ne takby snadně k němu se odvolával, ano nic před ním cknouti nesmí, ovšem v hádku s ní se vydati.
3. *vojskům*, t. všechněm věcem nebeským i zemským, kteréž jsou hotové k vykonávání pomsty nad těmi, kteříž se mu protiví.
4. *člověk*, t. bídou a psotou tak znuzilý, že o něm žádné naděje ku povstání není a na nějž se pro tu příčinu snadně zapomínají; to vše hebrejským tím slovem: *enoš*, t. člověk, rozumějí, a tak se velmi často v písmích svatých člověk nazývá. — *před Bohem*, J. s Bohem, t. jsa k němu přirovnán.
5. *očima*, t. u přirovnání k němu.
6. *červ*, t. pro mdlobu a bídu přirození svého.

2. *bez moci*. Jakoby řekl: Což ty čistě umíš pře boží zastávati, pomoci a rady jemu udíleti; bohpomozi, jakoby Bůh tebe a tvé moudrosti potřeboval, tak žeby bez ní nevěděl, co a jak má činiti. Jiní to obracejí na Joba, že jemu mdlému a souženému řeč Baldadova nic neprospívala a že ani o těch věcech, več se vydal, náležitě mluviti neumí.

3. *poučil*, t. buď Boha, buď mne. Opačná mluva.
4. *z tebe*, t. od koho to máš, co mluvíš, aneb kdo má tvých řečí jaký užitek.
5. *vodami*, t. cožkoli u vodách byt svůj má jako ryby rozličné, aneb na vodách lidé sem tam se plavící. — *bývají*, t. k spůsobu krásnému a ušlechtilému přicházejí buď jacíkoli kovové, zlato, stříbro, měď, železo, perly etc., buď semena jakákoli, sama od přirození neb od lidí vsetá, aneb i mrtvá těla lidská při vzkříšení budoucím. J. místo toho, mrtvé věci, vykládají obrové, slyšíce na velryby.
6. *odkrytáť*, H. nahá, t. patrná Bohu a jako otevřena. Viz Žid. 4, 13. — *propast*, J. peklo, hrob, místa v zemi nejhlubší a nejskrytější před lidmi.— *zahynutí*, t. všecky věci, kteréž se lidem zdají jako ztracené a v zahynutí postavené, když jich buď obdržívati aneb dosahovati a k užitku sobě obraceti nemohou.
7. *stranu*, t. okršlek světa.
8. *v oblacích*, t. jako do láhvic kožených, tak opatřených, aby nepouštěly ze sebe vody, jediné leč on kdy rozkáže.
9. *trůnu*, t. nebe. Isai. 66, 1. Skut. 7, 40.
10. *rozlévání*, H. svrchku. — *tmy*, t. dokudžkoli dne a noci stává.
11. *nebeští*, t. nežeby nebe sloupy nějaké mělo, ale obrazné mluvení jest, že nic tak pevného a stálého není nikdež, čehoby moc boží nepřevyšovala a sobě podmaněného neměla.

12 hybují od žehrání jeho; * mocí svou rozdělil
13 moře a rozumností svou dutí jeho; * duchem
svým nebesa ozdobil, a ruka jeho stvořila
14 hada dlouhého * Ai, tyť jsou jen částky cest
jeho, a jak nestižitelné jest i to maličko, což
jsme slyšeli o něm; hřímání pak hrozné mocí
jeho kdo srozumí?

Hlava 27.

II. Ohlašuje se (Job) vysoce, že do smrti nechce 1) nepravosti povolovati ani při sobě ani při přátelích hřešících, protože a) kdo spravedlnost miluje, hanby se nebojí a zlého se varuje, b) kdoby pak pokrytsky se choval, ten zahyne bez milosti k své žalosti; 2) zatajiti i v tom svém snížení před přátely svými, co Bůh a) bezbožníkům odložil, α) bídu, a to i za živobytí (jako strach a hlad) i po smrti aa) potomků a sirotků vyplénění, bb) statku pak movitého hodnějším oddání a nemovitého vyvrácení, cc) nad to neuctivý pohřeb, ovšem pak věčné zatracení; β) posměch, tak že až strnutím nad zahynutím jejich diviti se budou.

Potom dále Job vedl řeč svou a řekl:
2 * Živť jest Bůh silný, kterýž zavrhl při mou,
a všemohoucí, kterýž hořkostí naplnil duši
3 mou; * že nikoli dokavadž duše má ve mně
bude, a Duch boží vdechnutý v chřípích mých,
4 * že nebudou mluviti rtové moji nepravosti, a
5 jazyk můj vynášeti lsti. * Odstup to ode mne,
abych vás za spravedlivé vysvědčil; dokavadž
dýchati budu, neodložím upřímosti své
6 od sebe; * nýbrž spravedlnosti své držím se,
aniž se jí pustím, nezahanbíť mne proto srdce
7 mé nikdy. * Bude jako bezbožník nepřítel
můj, a povstávající proti mně jako nešlechetník.
* Nebo jaká jest naděje pokrytce, by pak 8
lakoměl, když Bůh vytrhne duši jeho? * Zdaliž 9
volání jeho vyslyší Bůh silný, když na něj
přijde soužení? * Zdaliž ve Všemohoucím ko- 10
chati se bude? bude-liž vzývati Boha každého
času? * Ale já učím vás, v kázni Boha silného 11
postaven jsa, a jak se mám k Všemohoucímu,
netajím toho. * Ej, vy všickni to vidíte; pročež 12
vždy tedy takovou marnost vynášíte? * Tenť 13
má podíl člověk bezbožný u Boha silného, a
to dědictví ukrutníci od Všemoucího přijímají;
* rozmnoží-li se synové jeho, rozmnožují se pod 14
meč, a rodina jeho nenasytí se chlebem, * po- 15

---

13. *hada*, J. hýbajícího se neb zavilého, H. závoru, t. velrybu, kteráž pro velikou dlouhost a rychlost jmenuje se závorou mořskou. Tak Isai. 27, 1.

14. *částky*, H. krajové, t. nevšel jsem do prostředka skutkův boží moci k vypravování, ale těch toliko, kteříž jsou po kraji, dotkl jsem. A protož jakoby řekl: Nemyslete, milí přátelé, žebych boží moci, prozřetelnosti a jeho všech věcí správy znáti neměl, z toho kratičkého navržení máte jistý důvod toho.

1. *dále*, t. když již přátelé umlkli a nevěděli co mluviti, svobodněji a plněji i boží i svou při vysvětloval.

4. *vynášeti*, J. přemýšleti o lsti.

5. *za spravedlivé*, H. ospravedlnil, t. váš smysl schvalovati měl. — *od sebe*, t. raději volím umříti, nežli s pochlebenstvím proti svému svědomí s vámi smýšleti aneb vám k vůli a libosti něco mluviti.

6. *nikdy*, H. ode dnův mých, i o předešlém věku života svého i o budoucím rozumí.

7. *nepřítel*, t. kdo mi koli jest v této mé při na odpor, časem svým za to, že mi křivdu činil, odsouzen bude; jakž se i stalo, o čemž níž 42, 7. 8.

8. *naděje*. Jakoby řekl: Vy podlé přítomných věcí soudíte, za pokrytce máte toho, jehož Bůh tak velmi sužuje; pročež i mne všickni jednomyslně za pokrytce jste odsoudili. Výš 8, 13., též 15, 34. a 20, 3. Já pak na odpor již prvé vám toho dokázav, že bídy dobrým i zlým lidem na světě jsou obecné (výš 9, 22. etc.), zjevně toho dovozuji, že ani dobří ani zlí po množství neb velikosti bíd poznáni býti nemohou; ale po tom, jaké kteří svědomí mají a co při nich pokušení působí. Pobožní zajisté, byť i nejmilejších věcí zbaveni byli, však od Boha vyslyšáni bývají. A pakli jich na čas neslyší, v něm doufají, potěšení mají a jednostejně v čas štěstí i neštěstí jmeno boží stále vzývají. Pokrytci pak čehožby se měli nadíti? v koho doufati? v kom se těšiti? koho vzývati? Neb jakž jen věcí svých potěšených zbaveni bývají, naprosto v nesmyslnost a v zoufalství ubíhají. — *lakoměl*, t. by pak statku a zboží nejvíc spravedlivě neb nespravedlivě nahltal, tak žeby se zdálo, že má v čem naději skládati, jako onen boháč. Luk. 12, 20.

10. *času*, t. stále s doufáním v čas štěstí i neštěstí.

11. *kázni*, H. ruce.

12. *vidíte*, t. ze zkušení vlastního to znáte, co mluvím o bezbožných, že tak jest, ano i já jak se ve svých těžkostech a v zastávání pře své proti vám ukazuji, též vám není neznámé; avšak vždy na odpor čelíte. — *takovou* etc., H. marností marní jste, t. daremnými řečmi svými čas mrháte a mně těžkosti přičiníte.

13. *podíl*. Jakoby řekl: Ne o to mezi námi jest rozepře, také-li Bůh bezbožné tresce; i játtoho potvrzuji, že to někdy činí; ale o to, že i pobožné častokrát shýbá a švihá více než onyno, kteříž pokojem i všech dobrých věcí hojností takměř vždycky více než pobožní oplývají; proč to Bůh činí na obojí stranu, a po čem vlastně obojí poznáni býti mají; tuť se skrytá boží moudrost a nevystižitelní soudové jeho spatřují a k životu budoucímu na prosto chovají. — *ukrutníci*: mocní neb násilníci.

15. *pohřbeni*: mornými a smrtelnými bolestmi zachváceni jsouce pohřbeni budou, t. u věčné zapomenutí tu hned s pohřbem dáni. — *vdovy*, t. ani

zůstalí po něm v smrti pohřbeni budou, a
16 vdovy jeho nebudou ho plakati. * Nashromáž-
dí-li jako prachu stříbra, a jako bláta na-
17 jedná-li šatů,* co najedná, to spravedlivý obleče,
18 a stříbro nevinný rozdělí. * Vystaví-li jako
Arktur dům svůj, bude však jako bouda,
19 kterouž udělal strážný. * Bohatý když umře, ne-
bude pochován, pohledí někdo, ant ho není;
* postihnou jej hrůzy jako vody, v noci kradmo 20
zachvátí ho vichr. * Pochytí jej východní vítr a 21
odejdeť; nebo vichřicí uchvátí jej z místa jeho.
* Takové věci na něj dopustí Bůh bez lítosti, 22
ačkoli před rukou jeho prudce utíkati bude.
* Tleskne nad ním každý rukama svýma, a ckáti 23
bude z místa svého.

Hlava 28.

(Ohlašuje se, že nechce zatajiti, co Bůh) b) člověku dobrého vyjevil: I. k vezdejšímu pohodlí, pilné hledání dobrých věcí a) pod zemí, b) u vodách, c) na zemi, d) v skalách; II. moudrosti pravé a) drahé sobě vážení, neboť nade všelikou cenu ne od koho jiného, než od samého Boha pochází, podlé níž on všecko spravuje a ona u něho od věku jest; b) pravé poznání.

1 Máť zajisté stříbro, kdoby ho do-
býval, a zlato místo, kdežby je přeháněli;
2 * železo ze země se béře, a z kamene roz-
3 puštěného bývá měď: * cíl ukládá temnostem,
a všelikou dokonalost člověk vystíhá, kámen
4 mrákoty a stínu smrti: * protrhuje se někdy
řeka na obyvately, tak že jí nemůže nikdo
přebřesti; však zase svozovány bývají ty vody
5 uměním smrtelného člověka a odcházejí; * ze
země vychází chléb, ačkoli pod ní jest něco
6 rozdílného, podobného k ohni: * některá též
země má kamení, v nichž jest safír a prach
7 zlatý; * k čemuž stezky nezná žádný pták,
8 aniž jí spatřilo oko luňáka; * kteréž nešla-
9 pala mladá zvěř, aniž šel po ní lev: * ke
skřemeni vztahuje ruku svou a z kořene pře-
vrací hory: * ze skalí vyvodí potůčky, a vše- 10
cko což jest drahého spatřuje oko jeho: * vy- 11
lévati se řekám zbraňuje, a tak, cožkoli skry-
tého jest, na světlo vynáší: * ale moudrost 12
kde nalezena bývá, a kde jest místo rozum-
nosti? * Neví smrtelný člověk ceny její, aniž 13
bývá nalezena v zemi živých. * Propast praví: 14
Není ve mně; moře také dí: Není u mne!
* Nedává se zlata čistého za ni, aniž odváženo 15
bývá stříbro za směnu její; * nemůže býti ce- 16
něna za zlato z Ofiru, ani za onychyn drahý a
safír: * nevrovná se jí zlato ani drahý kámen, 17
aniž směněna býti může za nádobu z ryzího
zlata: * korálů pak a perel se nepřipomíná, 18
nebo nabytí moudrosti dražší jest věc nad ja-
kékoli klénoty: * není jí rovný v ceně smaragd 19

---

blízcí přátelé jeho pro něj zámutku nepočijí, tak bude všechněm v ošklivosti.

16. *bláta*, t. žeby jich sobě pro množství tak nevážil, jako bláta na ulicích.

18. *Arktur*, viz výš 9, 9. Abdiáš 4. J. mol, protože týmž jmenem v hebrejském jazyku se jmenuje. — *bouda*, t. kteráž nedlouho trvá.

19. *Bohatý*, J. bezbožník, ukrutník. — *umře*, H. lehne. — *pochován*, H. přiložen, t. k předkům svým. Viz Num. 27, 13. J. nebude shromážděn, t. nic s sebou neodnese. — *pohledí*, H. oči své otevře.

20. *kradmo*, t. velmi náhle a nenadále.

22. *utíkati*, t. nedůvěřuje se Bohu jako nejúhlavnějšímu svému nepříteli, všelijak na to mysliti a o to usilovati bude, jakby těch metel a ran božích zniknouti mohl, opovažuje se vší práce i nákladu jakéhokoli i s obtěžováním a nátiskem jiných, ale neodolá.

23. *ckáti*, t. kdežkoli kdo bude, všemi tvářnostmi a obyčeji to na sobě ukazovati bude, že bezbožníka toho nešlechetností i nenáviděl i rád o jeho zahynutí uslyšel.

1. *kdoby* etc., H. vyjití, J. prameny neb skrýše.
2. *ze země*, H. z prachu.
3. *temnostem*, t. skrze osvěcování sobě i vnitřností, skrýší a průchodů zemských, do nichž nevniká světlost slunečná. — *člověk*, H. on. — *smrti*, t. kteříž se nacházejí v nejhlubších i nejtmavějších místech země.
4. *na obyvately*, H. od obyvatelů. — *tak že* etc., H. v zapomenutí přichází od nohou. — *svozovány*, J. zmenšeny aneb vyvažovány; slyšíce všecken tento verš na havířskou opatrnost, že když je voda v dolích zatopuje, umějí tomu vstříc vycházeti, aby překážky neměli. — *uměním*, H. smrtelného člověka.
5. *rozdílného*, t. od vrchního spůsobu jejího.
7. *luňáka*, J. sokola, ptáka zraku velmi ostrého.
8. *mladá* etc., H. synové zvěři.
9. *skřemeni*: kyzu. — *hory*, t. dobývaje kovův.
10. *vyvodí*, H. roztíná. — *potůčky*, t. s hor jedněch na druhé po trubách vodu převodí. — *drahého*, J. nevídaného, neobyčejného.
11. *vylévati*, H. od pláče řeky zavazuje, t. tak to spravuje, aby ani krupěje ze sebe ty trouby neb struhy nepouštěly. J. to vše hned od třetího verše až do tohoto na Boha obracejí; avšak k témuž se cíli hodí, když se i na to slyší, čeho on lidem udílí, tak že časem svým mnohé věci zemské vystíhati a k svému užitku i líbosti je sobě přivoditi mohou.
12. *rozumnosti*, t. zdaliž takovým spůsobem, jako kovové a perly vyhledána býti může?
13. *živých*, t. mezi lidmi na tomto světě.
15. *čistého*, J. na poklad schovaného.
17. *drahý*, J. křišťál aneb diamant.
18. *klénoty*, J. perly.
19. *smaragd*, J. topas.

z mouřenínské země, aniž za čisté zlato může
20 ceněna býti! * Odkudž tedy moudrost přichází
21 a kde jest místo rozumnosti? * Poněvadž
skryta jest před očima všelikého živého, i
22 před nebeským ptactvem ukryta jest; * ano
zahynutí i smrt praví: Ušima svýma slyšely
23 jsme pověst o ní! * Sám Bůh rozumí cestě její,
24 a on toliko ví místo její; * neb on končiny
země spatřuje, a všecko, což jest pod nebem,
vidí, * tak že větru váhu dává a vody v míru 25
odvažuje: * on též vyměřuje dešti právo i 26
cestu blýskání hromův: * hned tehdáž viděl 27
ji a rozhlásil ji, nebo on ji připravil a vystihl.
* Člověku pak řekl: Ai, bázeň Páně jest mou- 28
drost, a odstoupiti od zlého rozumnost.

Hlava 29.

(Ohlašuje se vysoce, že nechce) 3) zapomenouti, a) co kdy byl, totiž pod božím opatrováním, α) na dítky, statek, slávu mezi vznešenými, hojný; β) ku pomoci potřebným (s mnohou svou nadějí) a k radě sousedům šťastný, proto i vzácný.

Ještě dále vedl Job řeč svou a řekl:
2 * Ó bych byl jako za časův předešlých, za
3 dnův, v nichž mne Bůh zachovával; * dokudž
svítil svící svou nad hlavou mou, při jehož
4 světle chodíval jsem v temnostech, * tak jako
jsem byl za dnův mladosti své, dokudž pří-
5 větivost boží byla v stanu mém; * dokudž ještě
Všemohoucí byl se mnou a všudy vůkol mne
6 dítky mé; * když šlépěje mé máslem oplývaly,
7 a skála vylévala mi prameny oleje; * když
jsem vycházel k bráně skrze město, a na ulici
8 strojíval sobě stolec svůj; * jakž mne spatřo-
vali mládenci, skrývali se, starci pak povstá-
9 vali a stáli; * knížata choulili se v řečech,
10 anobrž ruku kladli na ústa svá; * hlas vývod
se tratil, a jazyk jejich lnul k dásním jejich:
* nebo ucho slyšíc blahoslavilo mne, a oko 11
vidouc přisvědčovalo mi toho, * že vysvobozuji 12
chudého volajícího a sirotka i toho, kterýž
nemá spomocníka. * Požehnání hynoucího při- 13
cházelo na mne, a srdce vdovy k plésání jsem
vzbuzoval. * V spravedlnost jsem se oblácel, 14
a ona ozdobovala mne jako krásný plášť a
koruna byl soud můj. * Místo očí býval jsem 15
slepému a místo nohou kulhavému; * byl jsem 16
otcem nuzných, a na při, jíž jsem nebyl po-
vědom, vyptával jsem se. * A tak vylamoval 17
jsem třenovní zuby nešlechetníka, a ze zubů
jeho vyrážel jsem loupež. * A protož jsem ří- 18
kal: V hnízdě svém umru, a jako písek roz-

---

21. *ukryta*, t. ačkoli vysoko a daleko se vznášejí, aneb ani tam se nenalézá, kamž ptáci zaletují.

22. *zahynutí*, t. všecky věci stvořené, kteréž již zahynuly; jakoby řekl: Ani nyní ani prvé nikdy nemohla nalezena býti od žádného tvoru. — *pověst*, H. slyšení. — *o ní*, t. toliko jsme slýchali o ní, ale nikdy jsme jí nemohli porozuměti a vystihnouti.

26. *hromův*, t. všecky věci Bůh v počtu, míře a váze míti a spravovati ráčí, jak, kdy a kde čeho mnoho býti má a země i lidé potřebují, i větrů i dešťů etc.

27. *ji*, t. tu moudrost hned od věčnosti i před stvořením sobě přítomnou měl, jakž Přísl. 8, 22. o tom šíře. — *ji*, t. skrze skutek stvoření, ovšem potom skrze sliby své i jich splnění. — *vystihl*, t. všecky věci k stálému bytu a výbornému i ušlechtilému pořádku tou moudrostí, jakoby na ni pilně a dlouho myslil a ji vyhledával, přivesti ráčil.

2. *Ó*, H. Kdo mi dá. — *časův*, H. měsícův. — *předešlých*, t. v spůsobu štěstí dřevního.

3. *jehož*, t. božím. — *v temnostech*, t. věcech zamoucených a nebezpečných, bez poklesky; anobrž když jiní bíd okoušeli, já jsem jich býval prost.

4. *mladosti*, t. v štěstí a slávě své dokonalé a v dospělém věku svém, podobný k sezralému ovoci na podzim. J. zimy, pohanění. — *přívětivost*, H. tajemství, t. dokudž v jeho zvláštním opatrování byl dům můj a všecky věci.

6. *oplývaly*, H. umýval jsem. — *oleje*, t. když jsem všech věcí vezdejších měl důstatek, tak podobně Gen. 49, 11.

7. *k bráně*, t. k soudu neb do rady, kteréž v branách konány bývaly. — *stolec*, t. na némžby při soudu seděl.

8. *skrývali se*, t. choulostivostí přede mnou a studem; ne tak činili, jako potom, o čemž níž 30, 1.

9. *knížata*, t. přednější v lidu majíce mluviti přede mnou raději mlčeli a mne poslouchali.

10. *tratil*: tajil neb krátil.

13. *hynoucího*, t. kterýž již hned, kdybych mu byl nepomohl, zahynouti měl, ten mi dobrořečil. — *vzbuzoval*, t. aby utiskována nebyla, zastávaje a k spravedlnosti jí dopomáhaje. Vrchností všech křesťanských a soudcův pobožných velmi pěkný a k následování i všechněm lidem vůbec hodný příklad.

14. *ozdobovala*, H. oblácela. — *soud*, t. mé snažnosti v spomáhání bídným a souženým, též mým soudům a nálezům spravedlivým velmi slavné a chvalitebné svědectví se ode všech dávalo.

16. *vyptával*: soudce věrného a spravedlivého povinnost konal jsem, t. netoliko což ke mně donášíno bylo, rozsuzoval jsem spravedlivě, ale i jináč, neděje-li se kde komu křivdy, ježtoby ke mně pro choulostivost nesměl, doptával jsem se. J. na při (jehož) jsem neznal, t. bez přijímání osob soudil jsem.

17. *nešlechetníka*, t. násilí nespravedlivých přetrhoval jsem.

18. *písek*. Řecký výklad i jiní: fenix, vykládají: jest pták, o němž smyslí rabínové, že velmi dlouho živ jsa naposledy učině sobě hnízdo z myrrhy,

19 množím dny své; * kořen můj rozloží se při
vodách, a rosa nocovati bude na ratolestech
20 mých; * sláva má mladnouti bude při mně, a
21 lučiště mé v ruce mé obnovovati se. * Poslou-
chali mne a čekali na mne, a přestávali na
22 radě mé. * Po slově mém nic neměnili, tak
23 na ně dštila řeč má; * nebo očekávali mne
jako deště, a ústa svá otvírali jako k přívalu
žádostivému. * Žertoval-li jsem s nimi, nevě- 24
řili tomu; pročež ve vážnosti mne míti neob-
levovali. * Přišel-li jsem kdy k nim, sedal jsem 25
na předním místě, a tak bydlil jsem jako král
ve vojště svém, když smutných potěšuje.

Hlava 30.

b) Co nyní jest α) před lidmi aa) staršími, a to 1) rodu necného, jakožto těmi, kteříž někdy bývali hladovití tuláci, 2) života opovážlivého. Tiť o Jobovi písně skládali v ošklivost jej vzavše pro tu zvůli, kterouž z přepuštění božího měli; bb) mladšími; β) sám při sobě, totiž plný strachu bolesti vnitř i zevnitř s velikým snížením, γ) před Bohem aa) v bídách, pro modliteb zavrhování snížený, odkudž *a)* soudí, že Bůh vystaviv se proti němu za nepřítele, tak jej sužovati bude až do smrti proti svému obyčeji a jeho naději, *b)* vypravuje, jak má mysl strápenou, byt hrozný, tělo strýzněné, krátce celý život plný strastí.

Nyní pak posmívají se mi mladší mne,
jejichžbych otcův nechtěl byl postaviti se psy
2 stáda svého; * nebo síla rukou jejich k če-
muby mi byla? zmařena jest při nich starost je-
3 jich; * kteříž chudobou a hladem byvše znuzeni,
utíkali na planá, tmavá, soukromná a pustá
4 místa; * kteříž trhali zeliny po chrastinách,
ano i koření a jalovec za pokrm byl jim;
5 * z prostřed lidí vyháníni byli, povolávali za
6 nimi jako za zlodějem, * tak že musili bydliti
ve výmolích potokův, v děrách země a skalí;
7 * v chrastinách řvali, pod trní se shromažďo-
8 vali; * lidé nejnešlechetnější, nýbrž lidé bez
poctivosti, kteříž byli v menší vážnosti než ta
země. * Nyní, pravím, jsem jejich písničkou, 9
jsa jim učiněn za přísloví. * V ošklivosti mne 10
mají, vzdalují se mne, a na tvář mou nestydí
se plvati; * nebo Bůh všecku mou vážnost odjal 11
a soužil mne; pročež uzdu před přítomností
mou svrhli. * Po pravici mládež proti mně po- 12
vstává, nohy mi podrážejí, tak že šlapáním
ustavičným protřeli ke mně stezky nešlechet-
nosti své; * mou pak stezku zkazili, k bídě mé 13
přidali, ač jim to nic nepomůže, * jako širokou 14
mezerou vskakují a k vyplénění mému valí se.
* Obrátily se na mne hrůzy náramné, stíhají 15

---

kadidla a jiných vonných věcí, sebe v něm spaluje a tak se obnovuje.

20. *mladnouti*, J. obnovovati, směňovati. — *lučiště*, t. síla má, jakoby řekl: Nikdy nebudu zemdlen ve svém věku mého života, ovšem v potomcích. — *obnovovati*, J. upevňovati neb utvrzovati.

21. *přestávali*, H. mlčeli.

22. *neměnili*: neopětovali, t. řeči; nic nepřidávali k slovům mým. — *řeč má*, t. vděčné a příjemné jim byly mé řeči a rady, což dále příkladně vysvětluje.

23. *otvírali*, t. jako země v čas velikého sucha padá se žíznivá jsouc, aneb jako ženci ano i jiní živočichové, když veliké horko bývá, obyčej mají lkáti a vítr lapati k nějakému se ochlazení. — *žádostivému*, H. večernímu aneb nejposlednějšímu, t. přede žní, aby mohlo obilíčko náležitě vyspěti a sezrati; čehož když nebývá, jen zakrsá a horkem jako napolo shoří.

24. *nevěřili*, t. v takové jsem vážnosti u nich byl, že i když jsem co pod žertem k nim mluvil, neměli toho za žert. — *ve vážnosti*, H. světla obličeje mého nezamítali.

25. *Přišel-li*, H. vyvoloval-li jsem cestu jejich, t. předkládal-li jsem jim kdy, coby měli činiti a jak se míti, k nim přicházeje a je navštěvuje, zvláštní poctivostí mne předcházeli. — *potěšuje*, t. když nějakou příhodou předěšené rytíře své potěšuje a dobrou jim naději dává. Nebo jest k velikému potěšení vojákům udatného vůdce přítomnost.

1. *stáda*. Takoví všech časů i podnes pobožným nejvíce utrhati a jako mezi oči skákati smějí.

2. *starost*, t. všecken život až do starosti daremně strávili ničemu se nenaučivše.

3. *znuzeni*, H. poušť, t. sami jsouce samá poušť a nic nemajíce. — *planá*, H. suchá.

4. *zeliny*, J. kopřivy, H. malluach: bylina lesní hořká od soli tak nazvaná.

6. *země*, H. prachu.

7. *řvali*, t. nouzí a bídou, buď pro zimu neb hlad i jiná nepohodlí.

8. *lidé* etc., H. synové bláznovství. — *poctivosti*, H. jmena.

9. *přísloví*, t. o němž s útržkou a pochvalou mých trápení a bíd nejraději mluví; mou pobožnost nestydatě mi na svědomí sahajíce přemítají, ano i jiným mne v ošklivost uvozují.

10. *tvář*, H. od tváři mé nezbraňují slin.

11. *vážnost*, t. kterouž ke mně zachovávali, o čemž v předešlé hl. Podobně mluví o králích výš 12, 18., H. provaz můj rozvázal. J. tětivo, t. lučiště mého (o němž 29, 20.) spustil. Jakož v předešlé hl. věcí šťastných, tak tuto zarmoucených samého Boha původ pobožně a svatě uznává.— *svrhli*, t. jako s uzdy se smekše svévolně a nestydatě proti mně se postavují.

12. *potřeli*, H. vyvýšili, vydlážili po mně. — *nešlechetnosti*, J. zhouby své, kterouž mne trápí, nuzí a hubí.

13. *stezku*, t. má předsevzetí a rady všecky tak zmátli a zpletli, že sobě nevím co počíti. — *ač jim* etc., J. ač (před tím) neměli pomocníka.

14. *mezerou*, J. strží. — *k vyplénění*, J. k zpuštění, t. aby mne docela v poušť obrátili.

15. *ochotnost*, t. nikdy potěšené a veselé mysli

jako vítr ochotnost mou; nebo jako oblak
16 pomíjí, tak zdraví mé. * A již ve mně rozlila
se duše má, pochytili mne dnové trápení mého,
17 * kteréž každé noci vrtá kosti mé ve mně;
18 pročež ani žíly moje neodpočívají. * Oděv můj
mění se pro násilnou moc bolesti, kteráž mne
19 tak jako obojek sukně mé svírá. * Uvrhl mne
do bláta, tak že jsem již podobný prachu a
20 popeli.* Volám k tobě, ó Bože! a neslyšíš mne;
postavuji se před tebou, ale ty ani nepohledíš
21 na mne. * Obrátils mi se v ukrutného nepřítele,
22 sílou ruky své mi odporuješ. * Vznášíš mne
u vítr, sázíš mne na něj, a k rozplynutí mi
23 přivodíš zdravý soud můj; * nebo vím, že mne
k smrti odkážeš a do domu, do něhož se
shromažďuje veliký živý. * Jistě žeť nevztáhne 24
Bůh do hrobu ruky, by pak, když je stírá,
i volali. * Zdaliž jsem neplakal nad tím, kdož 25
okoušel zlých dnův, zdaliž se nekormoutila duše
má nad nuzným? * Když jsem dobrého čekal, 26
přišlo mi zlé, nadál jsem se světla, ale přišla
mrákota. * Vnitřnosti mé zevřely, tak že se 27
ještě neupokojily; předstihly mne dnové trá-
pení. * Osmahlý chodím, ne od slunce, povstá- 28
vaje i mezi mnohými křičím. * Bratrem učiněn 29
jsem drakův a tovaryšem mladých pštrosův.
* Kůže má zčernala na mně a kosti mé vy- 30
prahly od horkosti. * A protož ve kvílení obrá- 31
tila se harfa má, a píšťalka v hlas plačících.

Hlava 31.

(Ohlašuje se Job, co nyní jest před Bohem), bb) svědomí čistého při obcování někdejším. Protož A) vypravuje spůsob života svého, že byl 1) čistotný pro uvarování hněvu božího, před nímž se nikdo neskryje, 2) od lsti vzdálený pod ztracením i statku i poctivosti své pro soudy boží, 3) hotový a) k odpovídání před právem i čeledínu svému pro boží soud a svou povinnost; b) k zastání nuzných a vdov a to buď chlebem, což činil od mladosti, buď rouchem, za čež dobrořečení vzal, buď pokojným strpením jich pro Boha; 4) v štěstí a) svém při věcech vezdejších mírný, při modlářských pak bohabojný, b) bližních odpornému nepříteli lítostivý, pohostinnému (nic na škodu čeládce) přívětivý. Krátce hříchu ani netající ani nečinící byl Job. B) Žádá, aby 1) Bůh zaň odpovídal, 2) slova jeho zapsána byla, čehož chce býti vděčen, aby a) spisovateli vždycky děkoval s přiznáním se ke všemu, b) za každý hřích spáchaný proti vlasti na svém statku pokutu nesl.

Smlouvu jsem učinil s očima svýma,
2 a pročbych hleděl na pannu? * Nebo jaký
jest díl od Boha shůry, aneb dědictví od
Všemohoucího s výsosti? * Zdaliž nepřichází 3

---

míti nemohu, ani sobě neb jiným co vhod učiniti, jsa všeho statku i zdraví docela zbaven. J. duši neb slávu. — *zdraví*, t. pominulo, J. vysvobození.

16. *má*, t. bolestmi a trápeními málo duše ve mně; již téměř umírám.

17. *neodpočívají*, t. ani ten čas k odpočinutí oddaný odpočinutí mi nepřináší, ale mozek vysušuje a sílu i čerstvost odjímá.

18. *mění se*, t. poskvrňuje se talovem tekoucím z těla mého, tak že jiný bráti a měniti musím. — *svírá*, J. otočuje, t. svrchní otevření sukně, neb tehdáž, jakž se rozumí, nemívali sukní napřed otevřených, než toliko svrchu, kudyby hlavu vstrčiti mohli, podobně jako nyní do košile.

19. *mne*, t. Bůh.

20. *ale* etc., J. a ty se jen díváš, t. jakoby se kochal v mém trápení. Taková jest zkáza těla našeho v nás vždycky zůstávající, že i nejsvětějším božím ctitelům častokrát příčinou bývá ku poklesnutí myšlením, řečí i skutkem, zvláště když křížem a trápením sevříno jest, jako teď Jobovi, co Davidovi? i jiným.

22. *u vítr*, t. jako vichr plevy neb pýří zachvacuje a jím sem i tam zmítá. — *zdravý* etc., H. podstatu mou, t. v takových těžkých vichřicích a ranách jsem jako omámený, zdravého soudu ani paměti nemaje, ani žádné síly.

23. *do něhož*, t. do hrobu, podlé toho: Prach jsi a v prach se navrátíš. Gen. 13, 10. J. do domu uloženého každému živému.

24. *hrobu*, H. hromady, t. do hrobu neb do kostnice. — *ruky*, t. buď k spomožení mrtvým odtud, leč při obecném vzkříšení, buď jich tam ještě bídami trápení. — *volali*. Když člověka poslední cíl života jeho dochází, a tu nemocmi a bolestmi všecka moc zdraví jeho mizí, až se i duše od těla dělí, žádné tu volání, prošení místa nemá, ani jakékoli jiné věci co prospívají; tudy předse člověk z tohoto světa bráti se musí: tak ruka boží i mocně sužuje i mocně vysvobozuje.

25. *nad tím* etc., H. pro tvrdého dnem.

26. *mrákota*, t. nadál jsem se odměnné lásky a lítosti, ale všecko mi i tu klesá.

27. *neupokojily*, H. nemlčí.

28. *Osmahlý*, t. jako opálený a usušený bídami, kteréž snáším. — *mezi* etc., H. v shromáždění, t. i tu, kdežbych se střídměji míti měl, své hrozné bídy tajiti nemohu.

29. *pštrosův*, t. podoben jsa jim v křiku žalostném, o nichž píší, že hladovití jsouce aneb od slonů (s nimiž často bojují) přemoženi velmi křičí.

31. *píšťalka*, J. varhany; hudebný nějaký nástroj, nyní neznámý.

1. *s očima*, t. tak jsem se na tom ustanovil, abych ani hleděním nehřešil. Ukazuje v této hlavě život člověka právě pobožného. — *pannu*, t. ku požádání jí. Mat. 5, 20.

2. *díl*, t. pomsta neb záplata. — *od Boha*, H. boží. — *s výsosti*, t. těm, kteříž sobě v žádostech nečistých proti přikázaním jeho povolují; musilbych i já se toho báti, bych se i lidí nebál a před nimi to ukryti mohl; poněvadž Bůh všecko jasně spatřovati ráčí.

3. *zázračná*, J. neobyčejná.

zahynutí na nešlechetného a pomsta zázračná
4 na činitele nepravosti? * Zdaliž on nevidí cest
5 mých, a všecky kroky mé počítá? * Obíral-li
jsem se s neupřímostí, a chvátala-li ke lsti
6 noha má: * nechť mne zváží na váze spravedl-
nosti, a nechť přezví Bůh upřímost mou.
7 * Uchýlil-li se krok můj s cesty, a za očima
mýma odešlo-li srdce mé, a rukou mých chy-
8 tila-li se jaká poskvrna: * tedy to, což naseji,
nechť jiný sní, a výstřelkové moji ať jsou vy-
9 kořeněni! * Jestliže se dalo přivábiti srdce
mé k ženě cizí, a u dveří bližního svého či-
10 nil-li jsem úklady: * nechť mele jinému žena
11 má, a nad ní ať se schylují jiní; * neboť jest
to nešlechetnost a nepravost odsudku hodná:
12 * oheň ten zajistéby až do zahynutí žral a
13 všecku úrodu mou vykořenil. * Nechtěl-li jsem
státi k soudu se služebníkem svým aneb děv-
14 kou svou v rozepři jejich se mnou. * Nebo
cobych činil, kdyby povstal Bůh silný k soudu
a kdyby vyhledával, cobych odpověděl jemu?
15 * Zdali ten, kterýž mne v břiše učinil, neučinil
i jeho, a zdali nestvořil nás hned v životě je-
16 den a týž? * Odepřel-li jsem žádosti nuzných,
17 a oči vdovy jestliže jsem kormoutil; * a jedl-li
jsem skyvu svou sám a nejedl-li i sirotek
z ní; * poněvadž od mladosti mé rostl se mnou 18
jako u otce, a od života matky své býval
jsem vdově za vůdce; * díval-li jsem se na 19
koho, žeby hynul nemaje šatů, a nuzný žeby
neměl oděvu; * nedobrořečila-li mi bedra jeho, 20
že rounem beranův mých se zahřel; * opřáhl-li 21
jsem na sirotka ruku svou, když jsem v bráně
viděl pomoc svou: * lopatka má od svých 22
plecí nechť odpadne, a ruka má z kloubu
svého ať se vylomí. * Nebo jsem se bál, aby 23
mne Bůh nesetřel, jehožtobych velebnosti ni-
koli neznikl. * Skládal-li jsem v zlatě naději 24
svou, aneb hrudě zlata řekl-li jsem: Doufání
mé jsi; * veselil-li jsem se z toho, že bylo roz- 25
množeno zboží mé a že ho množství nabyla
ruka má; * hleděl-li jsem se na světlost slunce 26
svítícího a na měsíc spanile chodící; * tak 27
žeby se tajně dalo svésti srdce mé a žeby
líbala ústa má ruku mou: * i toťby byla ne- 28
pravost odsudku hodná; neboťbych tím zapí-
ral Boha silného nejvyššího. * Radoval-li jsem 29
se z neštěstí toho, kterýž mne nenáviděl, a
plésal-li jsem, když se mu zle vedlo? * Ne- 30
dopustilť jsem zajisté hřešiti ani ústům svým,
abych zlořečením žádal zlého duši jeho. * Jest- 31
liže neříkala čeládka má: Ó kdyby nám dal

---

4. *on*, t. Bůh.

5. *Obíral-li*, H. chodil-li jsem s marností. Spůsob přísahy u Židův byl ten toliko, jako dotázku činiti: Dopustil-li jsem se toho, aneb opustil-li jsem to; druhé pak částky, čehoby proto hoden byl, takměř mlčením pomíjeli, ač se někdy i toho pro větší hříchův ohavnost dokládá. Tak často v této hlavě i jinde v písmích svatých; viz Rut 1, 10.

7. *s cesty*, t. přímé, Bohem na pravo i na levo ukázané.

8. *výstřelkové*. Jedni na děti, jiní na všecky úrody to slyší v tom smyslu, jestliže se těch zlých věcí dopouštěl, žeby hodně a spravedlivě ty bídy a pokuty trpěl.

10. *jiní*. Takovým spůsobem rovné za rovné, pomsta došla na Davida. II. Král. 12, 11., též 16, 22.

11. *odsudku*, H. soudců, tak níž v. 28, t. jejich jest to povinnost toho vyhledávati, a nad takovými nešlechetnostmi a neřády mstíti, nechtíti sami přehlídáním toho, jiných rozličných a mnohých odtud jdoucích ohavností příčina býti, aneb veřejných i na sebe i na poddané pomst božích hrozných obraceti. Nad tím nejedni ze správcův světa dřímavější jsou tou příčinou, že sami týmiž hříchy vinni bývají. V jaké mrzutosti takoví neřádové i za času svatého Joba byli i čeho sobě zasluhovali, tu se ukazuje.

12. *ten*, t. hněvu božího, kterýž nade mnou a mými všemi věcmi zanícen jest.

13. *Nechtěl-li*, H. pohrdal-li jsem soudem.

14. *k soudu*. Podobně mluví svatý Pavel (Efes. 6, 9.), jak se páni mají míti k služebníkům a poddaným svým: Vězte, prý, že i vy také máte Pána v nebesích, a není přijímání osob u něho. — *vyhledával*, H. navštívil.

16. *kormoutil*, t. dlouhým odkládáním pře její a neplněním prosby a žádosti, kteroužby na mne skládala, k zámutku, pláči a naříkání příčinou byl. J. k zemdlení neb ustání přivodil.

18. *býval* etc., H. vodil jsem ji, t. vdovu, o níž v. 16.

19. *na koho*, t. a nespomohl-li jsem jemu.

20. *jeho*, t. on sám ten nuzný jsa přiodín mým rouchem.

21. *ruku*, t. zahnal-li jsem ho, bil neb hrozil rukou svou. — *pomoc*, t. když jsem při soudu vládl, aneb ačkoli jsem cítil, žebych všecky měl na ruku, a žádnýby mi o tom nic neřekl.

23. *velebnosti*, J. břemene, t. trestání a pomsty.

24. *naději*. Takť i svatý David (Žalm 61, 11.) napomíná: Statku jestližeby (vám) přibývalo, nepřikládejte (k němu) srdce. A svatý Pavel též (I. Tim. 6, 17.) příčiny toho výš v. 9. a 10. pokládá, a Kol. 3, 5. dí, že jsou takoví modláři; nebo v samého Boha doufati sluší a ne ve stvoření. — *hrudě* etc.: klénotům, ryzímu zlatu.

25. *veselil-li* etc., t. hříšně tak, jakž obyčej mají boháči, pyšný a skvostný život na to vedouce, sobě to a své síle připisujíce, se žádným se nesdílejíce.— *nabyla*, H. nalezla.

26. *hleděl-li* etc., t. pověrně, spůsobem modlářův, kteříž slunce neb měsíc za Boha ctili; z jakovéhož hříchu Ezechiel (8, 16.) lid israelský tresce.

27. *tajně*. Jakož zjevného, tak ani tajného modlářství Bůh nenávidí. — *svésti* etc., t. k tomu, abych je božskou poctou ctil. — *líbala*, t. na znamení pocty, kteroužbych slunci a měsíci činil.

28. *nejvyššího*, J. na výsosti.

29. *z neštěstí*, H. nad setřením. — *plésal-li*, H. vzbuzoval-li jsem se, t. k radosti. — *se mu* etc., H. jej nalezlo zlé.

31. *čeládka*, H. lidé stanu mého, t. nebýval-li jsem k hostem tak přívětivý, že i čeládka má proto reptávala. — *toho*, t. kteréž strojím tomu hosti. Jakoby řekli: Lepší zvůle užívají cizí nežli domácí; nebo cizí i pokrmů i času k užívání jich dosti mají;

někdo masa toho; nemůžeme se hle ani na-
32 jísti. * Nebo vně nenocoval host; dvéře své
33 pocestnému otvíral jsem. * Přikrýval-li jsem
jako jiní lidé přestoupení svá, skrývaje
34 v skrýši své nepravost svou? * A ačbych byl
mohl škoditi množství velikému, ale pohanění
rodův děsilo mne; protož jsem mlčel nevy-
35 cházeje ani ze dveří. * Ó kdybych měl toho,
kterýžby mne vyslyšel? ale ai, totoť jest zna-
mení mé, že Všemohoucí sám bude odpovídati
za mne, a kniha, jakoužby koli sepsal odpůrce
můj; * každýby to viděl, nenosil-libych jí na 36
rameni svém, otočilbych ji sobě místo koruny.
* Počet kroků svých oznámilbych jemu, jako 37
kníže přiblížilbych se k němu! * Jestliže proti 38
mně země má volala, tolikéž i záhonové její
jestliže plakali; * jídal-li jsem úrody její bez 39
peněz, a duši držitelův jejich přivodil-li jsem
k vzdychání: * místo pšenice nechť vzejde trní 40
a místo ječmene koukol. Skonávají se slova
Jobova.

Hlava 32.

Deváté promlouvání. Sám Eliu mluví. On 1) rozhněval se na Joba i na přátely, 2) a po všech jiných jako nejmladší v tak důležité potřebě vydal se v promlouvání, a to nejprvé k zle těžícím přátelům, potom pak k Jobovi zle tušícímu. A) Ku přátelům mluvě I. omlouvá se, proč prvé nic nemluvil, totiž pro věku svého mladost a uctivé zdání o přátelích svých, jakožto starších. II. Oznamuje, proč nyní mluviti chce, totiž že uznává 1) moudrost, ana ne z věku, ale z Boha pochází, 2) jakkoli mnoho mluvili, však nemohou spravedlivě odolati Jobovi, ačby to rádi zastírati chtěli, 3) povinností svou býti, k Jobovi v takové potřebě od své osoby promluviti, 4) boží hnutí v sobě k tomu, tak že se spokojiti nemůže. III. Zamlouvá se, že směle a prostě mluviti bude pro bázeň boží.

A když přestali ti tři muži odpovídati
2 Jobovi, protože se spravedlivý sobě zdál, * te-
dy rozpáliv se hněvem Eliu, syn Barachele
buzitského z rodu syrského, na Joba, rozhně-
val se, protože spravedlivější pravil býti duši
svou nad Boha. * Ano i na ty tři z přátel jeho 3
roznítil se hněv jeho, protože nenalézajíce odpo-
vědi však potupovali Joba.* Nebo Eliu očekával 4
na Joba s přátely jeho s řečí, protože starší byli
věkem nežli on.* Ale vida Eliu, že nebylo žádné 5

---

ale my příčinou jejich ani oddechnouti téměř nemůžeme, a k jídlu se uprázdniti.

33. *lidé*, H. člověk. — *v skrýši*, H. v lůně svém, J. pro milování sebe.

34. *škoditi*, H. lámati. Smysl jest: Ačkoli dosti jsem s to moci měl, abych mohl škoditi mnohým, avšak bázeň boží to ve mně plodila, abych nikomu ničímž neškodil, a raději svého práva ustoupě i všelijak nehodným, sám od nich bezpráví snášel.— *rodův*, t. kteříž pro násilí jiným činěné v pohanění spravedlivým božím soudem dáni jsou.

35. *Ó*, H. kdo dá. — *vyslyšel*, t. ó kdyby osazen byl soud a vyslyšána i rozeznána byla pře má spravedlivě. — *znamení*, t. mé nevinnosti jistota a důvod nejnepřemoženější. — *odpovídati*, J. svědčiti. — *sepsal*, t. směl-liby kdo co jiného proti mně svědčiti, buď ústně aneb půhonem psaným, aneb jakkoli tu při vésti. Příkladné mluvení vzaté od těch, kteříž se spolu soudí.

36. *jí*, t. té knihy; jakoby řekl: Netolikobych toho těžce nenesl na tom spisovateli, alebrž všelijakbych vděčen byl té jeho práci, tak aby to každý viděti musil; neboby ta všecka žaloba sepsaná mou nevinnost provodila. — *otočilbych*. Za starých rozdílná od nynější forma knih bývala; nebo neskládala se a nevázala jako nyní, ale stočovala a roztočovala na dlouhém papíru neb pergameně napsaná. — *koruny*, t. netolikobych se za tu žalobu nestyděl, ale mělbych ji za zvláštní ozdobu; tak jsem svou pří jist.

37. *jemu*, t. tomu svému žalobníku. — *přiblížilbych*, t. smělou a udatnou myslí, do sebe nic bezbožného nevěda, J. jako ke knížeti choval bych se k němu.

38. *volala*, t. na pomstu, jako proti těm, kteříž ji nespravedlivě dosáhli, neb dělníky o ní pracující oklamávají. Podobné mluvení proti těm, kdož s útiskem jiných stavějí. Viz Abak. 2, 11.

39. *úrody*, H. moc. — *držitelův*, H. pánův.

40. *Jobova*, t. k přátelům mluvená k zastávání nevinnosti jeho.

1. *muži*, t. Elifaz, Baldad a Sofar. — *sobě*, H. před očima svýma.

2. *buzitského*: kterýž pošel z Buza syna Nachorova. Gen. 22, 21. Svatý Jeronym smysli, žeby tento Eliu Balam býti měl, o němž Num. 23, 24. Z vyčítání rodův tuto i jinde jistota historie této se ukazuje. — *duši*, t. sebe. — *Boha*. Ačkoli Job nikdež toho tak zjevnými slovy nevynesl, alebrž důstojně na svých místech (zvlášť 9, 2. etc.) mluví o spravedlnosti boží; avšak nenalézaje sám u sebe příčiny kříže svého, že tak náramně naříkal, a tentýž k Bohu a před jeho soud se směle a svobodně odvolával; odtud ho tento převzal (a bylo podlé čeho) žeby sebe, bez viny trpě spravedlivějšího nežli Boha, kterýž jej bez viny trestal, pokládal.

4. *věkem*, H. dny, tak níž v. 6. — *on*. Mají se tuto čemu poučiti mládenci doskoční, drzí, o svých věcech mnoho smyslící a žádostiví, aby jen jejich hrdinství znělo, aby t. rádi starším místa přáli, na ně pozor měli, od nich se vyučovali, protože moudrostí, opatrností, zkušením předčí; pročež i zdravějšího soudu (ačkoli se někdy nazpět nalézá) jsou, lepší radu dáti mohou i krotší ve svých věcech bývají. K čemuž Bůh přikázaním svým směřuje. Lev. 19, 32. A nezle jeden ze starých pověděl: Kdyby prý kdo viděl mládence o věcech vysokých honosně mluvícího, a žeby již jednou nohou na nebe

odpovědi v ústech těch tří mužův, zažhl se
6 v hněvě svém; * i mluvil Eliu syn Barachele bu-
zitského řka: Já jsem nejmladší, vy pak jste
starci; pročež ostýchaje se nesměl jsem vám
7 oznámiti zdání svého; * myslil jsem: Staří
mluviti budou, a mnoho let mající v známost
8 uvedou moudrost: * ale vidím, že duch boží
v člověku, a nadšení Všemohoucího činí lidi
9 rozumné. * Slavní ne vždycky jsou moudří, aniž
10 starci vždycky rozumějí soudu. * A protož pra-
vím: Poslouchejte mne; oznámím i já také
11 zdání své. * Ai, očekával jsem na slova vaše,
poslouchal jsem důvodův vašich dotud, dokudž
12 jste vyhledávali moudré řeči; * a bedlivě vás
soudě spatřil jsem, že žádného není, kdoby Joba
přemohl, není z vás žádného, ježtoby vlastně
13 odpovídal řečem jeho. * Ale díte snad: Nalezli
jsme moudrost; sám Bůh silný sstíhá jej, ne
člověk. * Odpovím: Ač Job neobracel proti mně 14
řeči, avšak slovy vašimi nebudu jemu odpo-
vídati; * bojí se, protož neodpovídají více, za- 15
vrhli od sebe slova. * Čekalť jsem zajisté, 16
ale poněvadž nemluví, ale mlčí a neodpoví-
dají více, * odpovím i já také za sebe, ozná- 17
mím zdání své i já. * Nebo pln jsem řeči, 18
tak že jest těsno ve mně duchu života mého.
* Ai, břicho mé jest jako mest nemající prů- 19
duchu, jako sudové noví rozpukloby se;
* a protož mluviti budu a vydchnu sobě, otevru 20
rty své a odpovídati budu. * Nebudu pak 21
šetřiti osoby nikoho, a k člověku bez pro-
měňování jmena jeho mluviti budu. * Nebo 22
neumím jmen proměňovati, protožeby mne tudíž
zachvátil stvořitel můj.

Hlava 33.

B) K Jobovi mluvě Eliu I. namlouvá ho ku poslouchání 1) pokojnému, poněvadž dobré věci přívětivě jako boží stvoření mluviti chce s vyslyšením i odpovědí; 2) pilnému, poněvadž k žádosti jeho na místě božím mluviti má. II. Vypravuje mu, co se mu nelíbí v řečech jeho, a co dobrého o Bohu smýšlí. Nelíbí se Elioví v řečech Jobových toto trojí slovo: První slovo, když praví Job, že nevinně od Boha jako nějakého nepřítele trápen jest těžkostmi. To porážeje Eliu oznamuje, že Job nemá tak smysliti pro boží 1) soudy a slávu, proti níž člověk hubený jest; 2) skutky na odpor stojící. Bůh zajisté nejednou člověka vyučuje i a) tajně skrze sny, aby odstoupě od zlého zachoval život; otevřeně nemocmi nebezpečnými, z nichž kajícímu podlé milosrdenství svého pomáhá, aby jsa v zdraví dobrém milosti boží sobě vážil a před lidmi vyznal, že α) hřích neprospívá, β) Pán Bůh od smrti vysvobozuje; čehož nemůže popříti nikdo ani Job.

Slyšiž tedy, prosím, Jobe, řeči mé a všech
2 slov mých ušima svýma pozoruj. * Ai, již
otvírám ústa svá, mluví jazyk můj v ústech
3 mých. * Z upřímého srdce svého vynesu řeči
4 své a umění zdravé vypovědí rtové moji. * Duch
Boha silného učinil mne, a dchnutí Všemo-
houcího dalo mi život. * Můžeš-li, odpovídej 5
mi, připrav se proti mně a postav se; * ai, 6
já podlé žádosti tvé budu po straně Boha silné-
ho, ačkoli z bláta spůsoben jsem i já; * pročež 7

---

vstoupil, že má dolů na zemi stržen a při obecného života učení zdržován býti.

6. *mluvil*, H. odpověděl. — *zdání*: smyslu, soudu, umění, tak v. 17.

7. *myslil*, H. řekl jsem: Dnové mluviti budou a množství let. — *moudrost*, t. kteráž v pravé známosti Boha i sebe samého záleží, čemuž odporné jsou ty věci, kteréž se praví o Jobovi ve verši 1. a 2.

8. *lidi*, H. je. — *rozumné*. Jakoby řekl: Již teprv právě poznávám, že člověku moudrosti nedává věk, ale sám Bůh.

10. *Poslouchejte*, J. Poslouchej, jakoby k samému Jobovi mluvil.

11. *důvodův*, J. moudrosti, mudrování.

12. *že*, H. a ai.

13. *moudrost*, t. s dobrým rozmyslem to činíme, že více neodpovídáme, vidouce to, že, ač řečem našim místa dáti nechce, však samy ty skutečné rány na něj od samého Boha vzložené jemu k tomu slouží, k čemuž jsme též směřovali, aby se v hříších svých poznal, Bohu pokořil; když pak toho učiniti nechce, a vždy se vymlouvá, ospravedlňuje, proč máme více slova darmo vylévati? — *sstíhá*, J. zmítá, strká, přemáhá, zahanbuje. — *člověk*, H. muž.

14. *slovy* etc., t. tím spůsobem jako vy, tak důtklivě a štípavě.

15. *zavrhli* etc., J. odňatá jim slova; vidí se, že k Jobovi řeč tuto obrátil.

16. *mlčí*, H. stojí.

17. *za sebe*, H. díl svůj.

18. *těsno*, H. stěsnil mne duch.

20. *sobě*: a tak polehčím sobě, aby se nerozpukl.

21. *pak*, J. nyní. — *osoby* etc., H. tváři muže. — *mluviti* etc., t. beze všech okolkování, titulův, milostí a jiných pochlebností, prostě mluviti chce.

22. *proměňovati*, t. neumím pochlebovati. — *zachvátil*, t. pomstou jakoukoli, jestližebych v jeho při lidem k vůli co mluviti a pravdu boží v nepravosti zadržovati chtěl. J. spálilby mne.

2. *ústa*, t. již k věci přistupuji.

3. *umění*: známost, smysl.

4. *učinil* etc., t. jsem stvoření boží jako i ty, a tak máš se mnou zároveň.

5. *postav se*, t. jako do šiku ku potýkání.

6. *žádosti*, H. úst.

7. *pročež*, H. ai. — *k obtížení*, t. spůsobem přívětivým a laskavým chci s tebou zacházeti, ne nějakými důtklivými řečmi tebe drbati, ne nějakou hrůzou (kteréž při mně není) tě strašiti.

strach ze mne nepředěsí tě a ruka má nebudeť
8 k obtížení.* Řekl jsi pak přede mnou, a hlas ten
9 řečí tvých slyšel jsem :* Čist jsem, bez přestoupení,
10 nevinný jsem a nepravosti při mně není: * ai,
jaké příčiny ku potření mne shledal Bůh, klade
11 mne sobě za nepřítele. * Svírá pouty nohy
12 mé, střeže všech stezek mých. * Ai, tím samým
nejsi spravedliv, odpovídámť směle; nebo větší
13 jest Bůh nežli člověk; * oč se s ním sváříš,
14 žeť všech svých věcí nezjevuje? * Ano, jednou
mluví Bůh silný, i dvakrát, a nešetří toho člo-
15 věk; * skrze sny u vidění nočním, když při-
padá hluboký sen na lidi ve spaní na ložci;
16 * tehdáž odkrývá ucho lidem, a čemu je učí,
17 to zapečeťuje; * aby odtrhl člověka od skutku
18 zlého, a pýchu aby od muže vzdálil * a zacho-
val duši jeho od jámy, a život jeho aby ne-
19 uhodil na meč. * Tresce ho i bolestí na lůži
20 jeho a všecky kosti jeho násilnou nemocí, * tak
že sobě život jeho ošklivi pokrm a duše jeho
21 krmi nejlahodnější; * hyne tělo jeho patrně a
vyhlédají kosti jeho, kterýchž prvé nebylo ví-
22 dati; * a tak bývá blízká hrobu duše jeho a
život jeho smrtelných ran.* Avšak tehdáž, bude-li 23
míti anděla vykladače jednoho z tisíce, kte-
rýžby za člověka oznámil před Bohem nápravu
jeho; * tedy smiluje se nad ním a dí: Vyprosť 24
jej, ať nesstoupí do porušení; oblíbilť jsem mzdu
vyplacení. * I odmladne zase tělo jeho, jako bylo 25
v dětinství, a navrátí se ke dnům mladosti své.
* Modliti se bude Bohu, a onť zamiluje jej a 26
patřiti bude na něj tváří ochotnou; nad to
navrátí člověku spravedlnost jeho, * kterýžto 27
hledě na lidi řekne: Zhřešilť jsem byl, a to,
což pravého bylo, převrátil jsem, ale nebylo
mi to prospěšné; * Bůh však vykoupil duši mou, 28
aby nešla do jámy, a život můj aby světlo
spatřoval. * Ai, všeckoť to dělá Bůh silný 29
dvakrát i třikrát při člověku, * aby odvrátil 30
duši jeho od jámy a aby osvícen byl světlem
živých. * Pozoruj Jobe, poslouchej mne, mlč, 31
ať já mluvím; * jestliže máš slova, odpovídej 32
mi, nebobych chtěl ospravedlniti tebe; * pakli 33
nic, ty mne poslouchej, mlč a poučím tě mou-
drosti.

---

8. *přede mnou*, H. v uši mé.

9. *nevinný*, H. přičesaný. — *není*, J. Eliu zle sobě Joba vykládá a přejímá. Jiné jest bez úhony býti před lidmi, jiné čistu býti před Bohem. Tohotě netáhl Job na sebe, ale tomu odpíral. (Výš 9, 2. též 14, 4.) Onoho také mocně zastával, a nikoli k sobě připustiti nemohl, aby jej Bůh pro nešlechetné obcování nějaké trestati měl, jakž na něj to cpali. A tento plete vše v hromadu, ačkoli velebné a důstojné zápolí sobě k řeči strojí. Veliká hle potřeba toho, kdo chce (podlé přísloví starého) dobře učiti, má i dobře věci rozdělovati.

10. *ku potření*, J. k odstoupení ode mne, abych zatím nuzen, trápen a naposledy na nic přiveden byl.

12. *větší*, J. důstojnější.

13. *nezjevuje*, H. nemluví, t. svých všech tajemství proč, co, kdy činí neb nečiní.

14. *Ano* etc., J. jestliže kdo na jednom mluvení božím nepřestává, i na druhéť nebude dbáti. — *člověk*, t. pro svou hrubost, dřímavost ze zkázy hřícha pocházející; ježtoby měl na jednom božím se ohlášení přestati a tím se spraviti, tak tedy i ty.

16. *lidem*, t. zjevuje jim vůli a tajemství svá, aby před nimi nebyla skryta. — *zapečeťuje*, t. jestliže se tak nezachovají vedlé návěští sobě daného, že konečně trestáni budou.

17. *od skutku* etc. Čehož příklad na Abimelechovi (Gen. 20, 3.), Labanovi (Gen. 31, 24.) — *vzdálil*, H. ukryl.

18. *jámy*, t. hrobu, a tak zahynutí. — *na meč*, J. na šíp, t. aby nezahynul buď boží neb lidskou pomstou; smrtí buď tělesnou neb duchovní.

19. *Tresce*, J. poučuje. — *všecky*, H. množství.

20. *nejlahodnější*, H. žádostivou.

21. *patrně*, H. od vidění, t. tak že není nač pohleděti, aneb tak že k sobě podobné není.

22. *hrobu*, J. porušení, snížení, jako i v. 18.

23. *vykladače*: jednatele svých věcí, zástupce. Jedni toho na Krista slyší, jiní na služebníky neb proroky; ale prostně na svaté anděly obraceti to není proti pravdě. Nebo oni radují se, dí Kristus, nad hříšníky kajícími, tak že i jejich pobožnosti a dobrých skutkův před Bohem svědkové jsou a je i před trůn boží donášejí. Luk. 15, 10. Skut. 10, 4. Zjev. 8, 3. Čemuž že jsou staří (i ti, kteříž zjevně v spolku lidu božího nebyli, jako tento Eliu) vyrozumívali, z místa tohoto se ukazuje. A v této knize o satanu, o andělích (jako i jinde v písmích svatých) nemalá zmínka se činí. — *z tisíce*: nebo jich mnoho jest. Dan. 7, 10. — *oznámil*. Často písmo mluví o Bohu jako o lidech. — *nápravu*, t. k níž jemu on sám z milosti své pouhé skrze svá kárání, o nichž tu napřed, posloužiti ráčil.

24. *smiluje se*, t. Bůh. — *dí*, t. k andělu. — *Vyprosť*, H. Vykup. — *oblíbilť*, H. nalezl. — *vyplacení*. Ta mzda vyplacení jest zásluha Kristova, k níž kdokoli pouty svědomí zlého jsa sevřín věrou a pokáním se obrací, to samo Bohu vždycky všech věků jest příjemné a člověku spasitelné. Skut. 15, 9.

25. *odmladne*: občerství, zkvetne, obnoveno bude.

26. *ochotnou*, H. plésavou neb s plésáním. — *člověku*, t. tomu tak sníženému a kajícímu. — *spravedlnost*, t. přízeň a lásku pro mzdu vyplacení, o níž v. 24. Čehož člověk jsa čitelen okouší dobrého a potěšeného svědomí i naděje jisté k životu blahoslavenému.

27. *na lidi*, t. s lidmi zase v spůsobu zdravém a potěšeném obcuje i svou hříšnost i boží milosrdenství vyznávati bude. — *prospěšné*, t. nebylo mi to s užitkem ani duše ani těla, ale ke škodě hrozné.

29. *třikrát*, t. častokrát.

30. *živých*, t. aby pozbuda nemocí a bíd, jimiž jsa sevřín, byl jako na poly mrtvý, nemoha ani toho světla nebeského ani jakéhokoli jiného potěšení s lidmi zdravými užívati, k dřevnímu a lidem obecnému spůsobu navrácen byl.

32. *tebe*, t. není toho při mně, abych měl tvou

Hlava 34.

Druhé slovo, když praví Job (což maje oznámiti Eliu žádá, aby moudří bedlivě považovali a pro tu řeč Jobovu soud zasadili), že Buh pře jeho slyšeti nechce, za niž se Job nestydí. To porážeje Eliu 1) naříká, že takovým smyslem sám sebe Job v tovaryšstvo nešlechetníků pojímá říkaje s nimi, že není žádný zisk Boha milovati; 2) oznamuje, že Buh není takový, jakéhož jej Job býti praví, poněvadž a) v soudech svých se spravedlivě chová, b) Pánem jsa nade vším, α) všecko podlé dobrolíbeznosti své při živobytí zachovává. Pročež mělby (prý) o něm Job mluviti vážněji, anby toho vrchnost světská strpěti nemohla, nad to pak Pán tento veliký. β) Nešlechetníky pro nepravost jejich stírá, aby dokázal, že volající kdekoli slyší a pohodlí jim hledá. 3) Radí, aby tak nemluvil, ale raději se Bohu kořil, věděti maje, že a) Buh podlé zdání lidského nesoudí, b) Job tou příčinou i u moudrých za hloupého bude vyhlášen. 4) Žádá mu božího pokárání pro jeho odmlouvání jen hřích množící a chloubu Jobovu pronášející.

2 Ještě mluvil Eliu a řekl: * Poslouchejte
moudří řečí mých a rozumní ušima pozorujte;
3 * nebo ucho řečí zkušuje, tak jako dásně okou-
4 šejí pokrmu. * Soud sobě zvolme a vyhledejme
5 mezi sebou, coby bylo dobrého. * Nebo řekl
Job: Spravedliv jsem a Bůh silný zavrhl při
6 mou. * Své-ližbych pře ukrývati měl? přeplně-
7 na jest bolestí rána má bez provinění. * Který
muž jest podobný Jobovi, ježtoby pil posměch
8 jako vodu? * a žeby všel v tovaryšství s či-
niteli nepravosti a chodilby s lidmi nešlechet-
9 nými? * Nebo řekl: Neprospívá to člověku,
10 snažoval-liby se líbiti Bohu. * A protož muži
rozumní poslouchejte mne; odstup to, aby
v Bohu silném byla nešlechetnost a při Všemo-
11 houcím nepravost. * Nebo on podlé skutku člo-
věku odplácí, a podlé toho, jaká jest čí cesta,
12 působí, aby to nalézal. * A na prosto Bůh
silný nečiní nic nešlechetně, a Všemohoucí
13 nepřevrací soudu. * Kdo svěřil jemu zemi a
14 kdo spořádal všecken okršlek? * Kdyby se na
něj obrátil a ducha jeho i duši jeho kdyby
15 k sobě vzal; * umřeloby všeliké tělo pojednou,
a takby člověk do prachu se navrátil. * Máš-li 16
tedy rozum, poslyš toho, pusť v uši své hlas
řečí mých. * Ježto ten, kterýžby v nenávisti 17
měl soud, zdaližby panovati mohl? čili toho,
jenž jest svrchovaně spravedlivý, za nešlechet-
ného vyhlásíš? * Zdali kdo dí králi: O nešle- 18
chetný! a šlechticům: O bezbožní! * ovšem pak 19
tomu, kterýž nepřijímá osob knížat, aniž u něho
má přednost urozený před nuzným; nebo dílo
rukou jeho jsou všickni. * V okamžení umí- 20
rají, třebas o půl noci postrčeni bývají lidé a
pomíjejí, a zachvácen bývá silný ne rukou lid-
skou. * Neb oči jeho hledí na cesty člověka, 21
a všecky kroky jeho on spatřuje. * Neníť žád- 22
ných temností, ani stínu smrti, kdežby se
skryli činitelé nepravosti. * Aniž zajisté roz- 23
kládá na koho více, tak aby se s Bohem
silným souditi mohl; * pyšné pak stírá mnohé 24
bez počtu a postavuje jiné na místa jejich;
* nebo zná zlé skutky jejich, pročež na ně 25
obrací noc a potříni bývají; * jakožto bez- 26
božné rozráží je na místě patrném, * protože 27
odstoupili od něho a žádných cest jeho ne-

---

při lehčiti, ale raději jí napomoci a spravedlivou prokázati.

4. *zvolme*, t. bez uchylování se kamkoli spravedlivě té pře ohledejme. — *dobrého*, t. spravedlivého.

5. *při*, t. aby k slyšení ani ovšem spravedlivému rozeznání nepřišla; ale Eliu Joba přejímá, jiný těmto slovům rozum dávaje a tvrdě jej z reptání proti Bohu, z neustupnosti, že jiní při něm svými řečmi nic vzdělati nemohli, z netrpělivosti i z bláznovství obviňuje; na to nic nehledě, jak jsou ho ušklubovali a jak hrozně svou bídou ztrápený byl.

6. *ukrývati*, H. klamati. — *rána*, H. střela. — *provinění*: přestoupení, odvrácení.

7. *vodu*, t. ježtoby sebe sama svými vlastními řečmi lidem v posměch uvodil.

9. *líbiti*, J. choditi s Bohem, t. Boha následovati. Gen. 5, 22.

10. *rozumní*, H. srdce.

13. *zemi*, t. aby pozor na něj měl, a něco k vůli němu čině spravedlnosti ubližovati měl, jako se tak mezi lidmi často nalézá.

14. *se na* etc., H. přiložil k němu srdce své, t. kdyby sobě to uložil a před sebe vzal, aby člověka i zahladil, pojednouby toho dovedl; ale nečiní toho, nýbrž opatruje, zachovává.

15. *člověk*, t. tělo samo bez duše jako mrcha musiloby do země.

17. *mohl*, t. zdaliž ten, kterýž všudy všechněm rozkazuje, sám jest ve svých soudech a čínech nespravedlivý?

18. *nešlechetný*, t. světa tohoto správcům žádný utrhati nesmí; čím větší jest neváznost tvá, že smíš stvořiteli světa to činiti. — *bezbožní*, H. bezbožný.

19. *má přednost*, H. poznán bývá.

20. *postrčeni*, J. pohnuti, t. z místa svého. — *ne rukou*, t. beze vší pomoci a síly lidské; tak Farao Exod. 14, 28., vojsko Sennacheribovo II. Král. 19, 35., Nabuchodonosor Dan. 4, 30.

23. *více*, t. než hoden jest, tak jako ty, Jobe, smyslíš a naříkáš i k soudu s ním se voláš. Výš 23, 3.

24. *pyšné*, H. mocné.

25. *nebo* etc., J. z té příčiny, aby v známost uvedl. — *noc*, t. všeliká neštěstí a bídy, až je v nic obrací; nebo jest to boží věc národy a království přenášeti. Dan. 2, 21.

26. *patrném*, H. vidoucích, t. všecky napořád zjevně, k výstraze jiným.

28 šetřili; * aby toho dokázal, že připouští k sobě
křik nuzného, a volání chudých že vyslýchá,
29 * (nebo když on spokojí, kdo znepokojí, a
když skryje tvář svou, kdo jej spatří?) tak
celý národ jako i každého člověka jedno-
30 stejně; * a aby nekraloval člověk pokrytý,
31 a tak aby nebylo úrazův lidu. * Jistě žeť
k Bohu silnému raději toto mluveno býti má:
32 Ponesuť, nezruším; * mimo to nevidím-li čeho,
ty vyuč mne; jestliže jsem nepravost páchal,
33 neučiním toho více. * Nebo zdali vedlé tvého
zdání on odplacovati má? žeby ty toho neli-
boval, žeby ono zvoloval, a ne on; ale víš-li
co jiného mluv. * Muži rozumní se mnou řeknou, 34
i každý moudrý poslouchaje mne: * že Job 35
hloupě mluví, a slova jeho nejsou rozumná.
* Ó by zkušen byl Job dokonale pro odmlou- 36
vání nám jako lidem nepravým; * poněvadž 37
k hříchu svému přidává i nešlechetnost; mezi
námi také jen chloubu svou vynáší a roz-
množuje řeči své proti Bohu.

Hlava 35.

Třetí slovo jest, když praví Job, jakoby se nad Boha spravedlností vynášel dokládaje toho, že nic neprospívá pobožnost. Tu Eliu správu dává, že I. ač bezbožností svou žádný nic na Bohu svrchovaném nevyválel a pobožností svou nic nepřidal, však bezbožnost bezbožníku škodí a spravedlnost spravedlivému prospívá. II. Poněvadž Bůh utištěných i když volají pro to samé, že Boha znáti nechtí a dobroty jeho sobě neoblibují, nevyslýchá jako ošemetných, teď nad to výš neslyší Joba na Boha se domlouvajícího, zvlášť když se od toho odvesti nedá pro marnost řečí svých.

2 Ještě mluvil Eliu a řekl: * Domníváš-
liž se, žes to s soudem řekl: Spravedlnost má
3 převyšuje spravedlnost boží? * Nebo jsi řekl:
Co mi prospěje pobožnost? jaký užitek budu
4 míti, bych i nehřešil? * Já odpovím tobě místně
5 i tovaryšům tvým s tebou: * Pohleď na nebe
a viz, anobrž spatř oblaky, jak jsou vyšší nežli
6 ty. * Jesližeby hřešil, co svedeš proti němu,
a byť se i rozmnožily nešlechetnosti tvé, co
mu uškodíš? * Budeš-li spravedlivý, čeho mu 7
udělíš, aneb co z ruky tvé vezme? * Každé- 8
muť člověku bezbožnost jeho uškodí, a synu
člověka spravedlnost jeho prospěje. * Z toho pak 9
množství nátisk trpících, kteréž k tomu při-
vodí, aby úpěli a křičeli pro ukrutnost pový-
šených. * Nikdo neříká: Kde jest Bůh stvoři- 10
tel můj? ježto on dává příčinu k zpívání i
v noci; * on vyučuje nás nad hovada zemská 11

---

29. *tvář svou*, t. milostivou, a ukáže svůj hněv a prchlivost.

30. *nekraloval*, t. již více. — *pokrytý*, t. tím se zastírající, loupež, ukrutnost a tyranství provodě, že spravedlnost koná, jí zastává a hájí; jsa sic bezbožný a nečistý. — *úrazův:* osidel, t. toho, čím trápeni a bědováni byli poddaní, aby to i s těmi, kdož to vymyslili, pohřbeno bylo.

31. *mluveno*, t. od každého, a ne tak jako ty mluvíš Bohu a soudům jeho utrhaje. — *Ponesuť*, t. kázeň Páně trpělivě, bych pak i příčin toho neznal. — *nezruším*, t. svědomí dobrého buď reptáním proti Bohu, buď všetečným v soudy jeho nahlédáním a jich valchováním aneb jinými hříchy.

33. *odplacovati*, J. dělati, t. s tebou neb s kýmkoli nakládati. — *on*, H. já.

35. *hloupě*, H. ne s uměním.

36. *Ó by*, J. Vůle má neb žádost (jest), aby etc. J. Otče můj, nechť jest zkušen. — *dokonale*, t. ažby sebe právě poznal býti hříšna a Boha spravedliva.

2. *převyšuje*, H. nad Boha silného. — *boží.* Jakoby řekl: Posuď, jak jsi to právě a spravedlivě řekl.

3. *mi*, H. tobě. — *míti*, H. z hříchu svého, t. nedopouštěje se ho. J. z trestání.

4. *místně*, H. slova.

5. *ty*, t. když těm něco přidati neb jich ujíti ani jich právě stihnouti žádnou snažností svou nemůžeš, ano k nim ne vždycky ani zrakem svým dosahuješ, čím tedy méně stvořitele jejich.

6. *uškodíš.* Nemíní toho, žeby nešlechetnostmi lidskými boží sláva k zastínění a jmeno jeho v porouhání přivozováno býti nemohlo; ani žeby pobožností lidskou totéž jmeno boží a sláva jeho neměla rozšiřována býti, ano se za to modlíme: Posvěť se jmeno tvé, a člověk i proto stvořen, aby Boha znaje jej ctil, miloval i jiným k témuž sloužil: ale že Bůh (i jeho velebnost, velikost a důstojnost), jakýž jest sám v sobě v bytu svém božském od věčnosti, takovýž i na věky bez proměnitelnosti zůstane. I tu přejímá Joba, jakoby on svou pobožností, na niž se odvolával (hl. 31.), Bohu co přidávati chtěl. Nesrozumění mnohou často lidem nesnáz činí.

7. *vezme*, t. poněvadž všecky věci jeho jsou (Žalm 49, 12.) a on všech dobrých věcí původ a studnice jest; ne on lidmi a lidskými věcmi neb skutky stojí, ani zase k nedostatku, soužení aneb ku poklesnutí přiveden bývá, ale lidé jím; on jest Šaddai, t. v sobě dokonalý. Viz Gen. 17, 1.

8. *Každémuť*, H. muži jako jsi ty. — *jeho*, H. tvá, též hned. — *prospěje*, t. každý člověk sám sobě a ne jinému, ovšem ne Bohu, zlý neb dobrý.

9. *přivodí*, t. ti mocní a ukrutní, o nichž hned. — *ukrutnost*, H. rámě. — *povýšených*, J. násilníkův.

10. *neříká:* dotýká, proč Bůh takových nevyslýchá, že není v Bohu příčin, ale v nich samých, že Boha právě neznají, ani jeho skutkův, o nichž tu dále; že se k němu pravou živou věrou v srdci skroušeném a doufání plném neobracejí, že jsou marní a pokrytci; čímž vším Joba dojímá. — *stvořitel*, H. stvořitele neb učinitele moji; k vyznamenání Trojice svaté v jednotě božské a jednoty božské v Trojici svaté, tak jako Gen. 1, 25., též Jos. 24, 19. — *v noci*, t. k chválení Boha i v noci, v níž nás, zvlášť když spíme, většími než ve dne nebez-

a nad ptactvo nebeské moudřejší nás činí.
12 * Tehdáž volají-li pro pýchu zlých, ale ne-
13 bývají vyslyšáni; * i ovšem žeť ošemetnosti ne-
vyslýchá Bůh silný, a Všemohoucí nepatří na
14 ni. * Mnohem méně jestliže díš: Nepatříš na
to, nevyslyší tě, sám s sebou vejdi v soud před
ním a doufej v něho. * Ale nyní poněvadž nic 15
není těch věcí, navštívil jej hněv jeho; nebo
nechce znáti hojnosti této veliké. * A protož 16
marně Job otvírá ústa svá hloupě rozmno-
žuje řeči své.

Hlava 36.

Již Eliu své vyznání čině I. ohražuje se Jobovi, že má co o Bohu mluviti slavného a pravdivého; II. vypravuje, že Bůh A) jest spravedlivý v moci své i proti bezbožným i pro pobožné; pobožné zajisté slyší a vysvobozuje, bezbožné pak 1) křížem navštěvuje, aby poznajíce hřích svůj odvrátili se od zlého a zachováni byli v dobrém; 2) na kárání nedbající uvodí v zahynutí pro nešlechetnost jejich rychle. Pročež (tak dokládá Eliu) a) ač Job podlé milosti boží mohlby zase k zdraví dobrému přijíti, b) však poněvadž sobě usmysliti nechce, strach jest, aby v hněv boží těžeji nepadl, z něhožby jej bohatství žádné nevysvobodilo, jestliže jen více bude Boha popouzeti marnostmi svými. B) V skutcích svých nemůže býti 1) narčen, ale zveleben; 2) vystižen pro moudrost jeho. Nebo I. všecko stvoření jím stojí, čehož příklad A) na oblacích, z nichž vyvodí deště, jimiž zatemňuje slunečnou jasnost k dobrému i zlému lidí. Odtud také vyvodí 1) hřímání hrozné.

2 Ještě přidal Eliu a řekl: * Postrp mne
maličko, a oznámímť šíře; neboť mám ještě
3 cobych za Boha mluvil; * vynesu smysl svůj
zdaleka a stvořiteli svému přivlastním spra-
4 vedlnost; * v pravdě, žeť nebudou lživé řeči
mé; zdrávě smýšlejícího máš mne s sebou.
5 * Ai, Bůh silný mocný jest, aniž svých za-
6 mítá, silný jest a srdce udatného; * a protož
neobživuje bezbožného, chudým pak k soudu
7 dopomáhá; * neodvrací od spravedlivého očí
svých, nýbrž s králi na stolci sází je na věky;
8 i bývají zvýšeni. * Pakliby pouty sevříni kdy
byli, zapleteni jsouce provazy nějakého sou-
9 žení; * tudy jim v známost uvodí hřích jejich,
10 a že přestoupení jejich se ssilila; * a tak
otvírá sluch jejich, aby se napravili, anobrž
mluví jim, aby se navrátili od nepravosti.
* Uposlechnou-li a budou-li jemu sloužiti, stráví 11
dny své v dobrém a léta svá v potěšení;
* pakli neuposlechnou, od meče sejdou a po- 12
zdychají bez umění. * Nebo kteříž jsou ne- 13
čistého srdce, přivětšují hněvu božího proti sobě,
aniž k němu volají, kdyby je soužil: * protož 14
umírá v mladosti duše jejich a život jejich
se smilníky. * Vytrhuje, pravím, souženého z jeho 15
soužení, a ty jejichž sluch otvírá v trápení;
* a takby i tebe přenesl z prostředku úzkosti 16
na širokost, kdež není žádného stěsnění, a bylby
pokojný stůl tvůj tukem oplývající; * ale ty za- 17
sloužils, aby jako bezbožný soužen byl; soud

---

pečenstvími obklíčené (neb sama tma jako smrti naskytá) divně opatrovati ráčí. Tak David Žalm. 42, 9. Aneb obrátíce to na tento život s bídami a zámutky k noci, ačkoli podobný, však ohlédne-li se člověk na všecky strany, uhlédá hojné dobrotivosti moci i moudrosti boží zřetelné šlepěje, čímžby se k jeho chvále vzbuzovati mohl.

12. *Tehdáž*, t. v takové zhovadilosti a slepotě (o níž tu napřed) zůstávajíce, H. tu.

13. *ošemetnosti*, t. modlitby pokrytcův a marných nábožníkův bez víry a pokání pravého; o čemž v. 10.

15. *věcí*, t. při Jobovi, že ani sám s sebou v soud nevchází ani nedoufá v Boha. — *veliké*, t. převelmi hojného a nevystižitelného milosrdenství a štědrosti boží, že s ním nezachází podlé spravedlnosti své.

16. *hloupě*, H. ne s uměním. — *rozmnožuje*, t. nespravedlivě a neuctivě na Boha a jeho spravedlnost naříká; tak podobně výš 34, 35.

2. *mám* etc., H. ještě za Boha řeči.

3. *zdaleka*, t. o tom, což netoliko od počátku světa se děje, ale i přede všemi věky bylo. — *přivlastním*, H. dám.

4. *zdrávě*, J. upřímě.

5. *udatného*, t. mající v sobě dostatečnost rady, moci a umění k vysvobozování svých, když se jemu líbí, z těžkostí i k zahanbování bezbožných.

6. *bezbožného*, t. neschvaluje mu bezbožnosti, ani ho posiluje v ní, ani příčin k ní naskytá, ani, leč sobě usmyslí, bez pomsty nechá. — *k soudu*, t. k spravedlnosti, H. soud dává.

7. *sází je*, t. spravedlivé.

8. *byli*, t. pro své výstupky a hříchy. — *soužení*, J. chudoby, bídy, pokušení. Co jsou kuřatům zmatkové a zpletkové nohou jejich se přídržející, tak pobožným rozličná pokušení.

9. *hřích*, H. skutek.

10. *sluch*, H. ucho, tak v. 15. — *mluví*, t. skrze vzkládání pokušení Bůh také k lidem mluví, jakoby i ona ústa jeho byla. — *navrátili*, t. k Bohu.

12. *umění*, t. v neznámosti Boha, v níž zúmyslně nedbajíce na jeho napomínání zůstávali.

13. *nečistého* etc., J. pokrytstvím naplněného srdce, t. slepí jsouce, ani metlami božími oči sobě otevříti nedajíce; opět dotýká Joba nepatrně jako i níž v. 17. zjevně. — *soužil*: svázal, sevřel.

14. *v mladosti*, t. když se jim zdá, že nejzdárněji kvetou a ve všech nešlechetnostech sobě povolovati mohou. — *duše*, t. život jejich, jakž hned vykládá.

15. *souženého*, J. chudého, viz v. 8., kteréž také nazývá spravedlivými, v. 7., a že jsou kající; o čemž tu napřed mluví.

16. *z prostředku*, H. úst. — *oplývající*, t. kdyby se dal Bohu pokušeními a bídami těmi svými pamatovati.

17. *ale* etc., H. soud bezbožného doplnil jsi. — *dochází*, H. drží. Jaký soud jiní přátelé Jobovi

18 a právo na tebe dochází. * Jistě strach, aby tě
neuvrhl Bůh u větší ránu, tak žeby jakkoli ve-
19 liké výplaty mzda tebe neodchýlila. * Zda-
ližby sobě co vážil bohatství tvého? jistě ani
nejvýbornějšího zlata, ani jakékoli síly neb
20 moci tvé. * Nechvátejž tedy k noci, v kterouž
21 odcházejí lidé na místo své. * Hleď, aby se
neohlédal na marnost zvoluje sobě ji raději
22 než snášeti trápení. * Ai, Bůh silný nejvyšší
jest mocí svou; kdo jemu podobný učitel?
23 * kdo jemu vyměřil cestu jeho? * kdo jemu
24 smí říci: Činíš nepravost? * Pamětliv buď raději,
aby vyvyšoval dílo jeho, kteréž spatřují lidé,
25 * kteréž, pravím, všickni lidé vidí, na něž každý člo-
věk patří zdaleka. * Nebo Bůh silný tak jest veliký, 26
že ho nemůžeme poznati; počet let jeho jest ne-
vystižitelný. * On zajisté vyvodí krůpěje vod, 27
kteréž vylévají déšť z páry jeho, * když se roz- 28
pouštějí oblakové a kropí na mnohé lidi.
* Anobrž posoudí-li kdo roztažení oblakův a 29
zvuku stánku jeho; * jak rozprostírá nad ním 30
světlo své, aneb nazpět i všecko moře přikrývá.
* Skrze ty věci zajisté tresce lidi a též dává 31
pokrmu hojnost. * Oblaky zakrývá světlo, a 32
přikazuje mu ukrývati se za to, s čímž se potká-
vá; * a tuť ohlašuje o ní tovaryš její, tuť vzniká 33
hněv na vstupující vzhůru.

Hlava 37.

(Z oblaků Bůh vyvodí hřímání hrozné) s blýskáním, 2) sloty nepříjemné na strach lidem i zvěři; mrazivé větry, ač zase rozvlažuje, jak se mu vidí i pro trestání i pro potěšení nás. (Všecko stvoření jím stojí, čehož příklad na) B) našem vlastním svědomí, kteréž nasvědčuje Bohu a o nás praví, že on 1) nás zahřívá v rouchu našem, 2) nás nepotřeboval k spravení skutků svých. II. My před ním nic nejsme, jasnější jest zajisté než slunce. Protož a) jsa v skutcích svých spravedlivý, b) k bázni přivodí všecky. — Ta jest nesnáz Jobova v pokušení duchovním s přátely jeho; již Bůh mluví předně k Jobovi, potom ku přátelům jeho předním třem. Job Boha slyší i odpovídá. Dvoje pak jest promlouvání boží s Jobem.

Takéť se i nad tím děsí srdce mé, až se
2 pohybuje z místa svého. * Poslouchejte pilně
hřmotného hlasu jeho a zvuku z úst jeho
pocházejícího. * Pode všecka nebesa jej roz- 3

---

měli o bídách a pokutách Jobových, takovýž i tento vynáší, anobrž i nad onyno důtklivěji, že v spolek bezbožníků a rouhačů božích jej zahrnuje.

18. *strach*, H. hněv.

19. *bohatství*, J. urození. — *zlata.* Ačkoli o jiný statek přišel, však zlato i jiné klénoty a poklady ještě míti mohl. J. ohrady, pevnosti aneb jakékoli věci vtipem a chytrostí lidskou vymyšlené, na nižby se člověku zdálo, žeby se zpodepříti mohl.

20. *k noci*, t. nepopouzejž k většímu Boha na sebe rozhněvání, aby hroznějších bíd (v nichžby jako jiní mnozí zahynouti mohl) na tě neuvedl. J. na smrt, kteréž sobě ne jednou žádal, slyší. J. i tak literně.

21. *na marnost*, t. takovou, aby Boha obviňoval a na soudy jeho spravedlivé naříkal a jemu se rouhal. — *trápení*, J. chudobu, v. 8., kterouž rabínové trojí býti praví: statku, těla a mysli neb ducha.

22. *nejvyšší*, J. vyvyšuje. — *učitel*, t. i skutky moci, moudrosti a dobroty své i pokušeními a jinými prostředky, kdo jen bedlivě učení jeho pozoruje. Výš 35, 11. J. zákona vydavatel.

23. *nepravost*, t. jako ty se tam nachyluješ mluvě, žeby s tebou jináč nakládati měl.

25. *zdaleka*, t. jestliže nedokonale v tomto životě, vždy však poněkud, a jakž dí apoštol, s částky.

26. *Nebo*, H. Ai. — *veliký*, t. nepostihlý a věčný. — *poznati*, t. dokonale, než zdaleka, jakž již řekl.

27. *vod*, t. aby buď pomaličku parou vzhůru se táhla a vznášela voda, buď zase dolů pršela: obého nečiní pojednou a zprudka, ačby koli mohl. J. zdržuje, zbraňuje, t. aby někdy ani nekanulo na zemi, někdy zase pršelo. — *z páry*, t. kterouž on sám a ne někdo jiný vzbuzuje a působí.

29. *zvuku*, t. větrů potýkajících se a hřímání. — *stánku*, t. oblakův. Žalm 17, 12.

30. *jak*, H. ai. — *nad ním*, t. nad oblakem světlost slunečnou, kteráž oblaky a mrákoty sžírá a rozptyluje. — *všecko*, H. kořeny. — *přikrývá*, t. týmž oblakem a mrákotou.

31. *věci*, t. oblaky, deště, vody; někteří přidávají i světlo, jasno neb mlhy. — *tresce*, H. soudí.

32. *Oblaky*, H. dlaní; tak říkají oblakům neb mračnům, že s počátku svého v způsobu ruky neb dlani se ukazují a potom se roztahují na široko. III. Král. 18, 44. — *potkává*, t. s parnostmi neb mrákotami vyzdvihujícími se.

33. *o ní*, t. o té páře paprsky slunečnými vyzdvižené a u vysokosti v oblak spojené, kteráž se tovaryšem téhož oblaku tu nazývá; kterýžto oblak v povětří nad námi z páry studené a vlhké vzrostlý a až k okrsku horkému vyzdvižený, nemoha snésti přílišné horkosti sobě odporné, jako rozhněvání na sebe nesnesitelného, ohlašuje to a vzhůru troubí, proti nepříteli se sílí, a zniknouti ho chtěje vší síly své nešetří; odkudž bouřka, hluk, hřímání, blýskání i hromobití pochází. Ukazuje tím vším Eliu od 27. verše: 1) Jak se u povětří mračna, oblakové, dešťové, hřímání, blýskání a k tomu podobné věci rodí; 2) k jakému užitku jsou ty věci; 3) že i to vše boží moci a jeho řízení se připisovati a důstojnost jeho i odtud poznávati, ovšemť bázeň a uctivost v srdcích lidských zplozovati má, jakž sebe sám za příklad vystavuje. — *vzniká*, H. dobývá se neb získává neb nabývá. — *vzhůru*, t. tu páru, o níž již povědíno.

1. *děsí*, t. o čemž tu počal mluviti a dále více mluví.

2. *zvuku*, t. hřímání.

3. *světlo*, t. blýskání světlé. — *krajům*, H. křídlům.

4 prostírá a světlo své ke krajům země. * Za
nímž hned zvučí hlukem a hřímá hlasem dů-
stojnosti své, aniž mešká s jinými věcmi,
5 když se slýchá hlas jeho. * Bůh silný, pravím,
hřímá hlasem svým předivně a činí veliké
věci; avšak nemůžeme rozuměti, jak se dějí.
6 * Sněhu zajisté říká: Buď na zemi, tolikéž
pršce dešťové, ano i přívalu násilnému;
7 * tehdáž zavírá ruku všelikého člověka, aby
8 nikdo z lidí nemohl konati díla svého; * tehdáž
i zvěř vchází do skrejše a v peleších svých
9 obývá. * Ze skrejše vychází vichřice a od
10 rozhánějících větrů zima. * Dchnutím svým Bůh
silný dává mráz, až se široké vody zavírají.
11 * Také i pro svlažení země pohybuje oblakem
12 a rozhání mračno světlem svým; * a tentýž
sem i tam obrací se moudrostí jeho, aby činil,
cožby mu koli přikázal na tváři okrsku zem-
13 ského; * buď k trestání, neb pro zemi svou, buď
k prokazování dobrotivosti, spraví to, že se hned
14 pohotově nachází. * Pozorujž toho, Jobe, po-
15 stůj a podívej se divům Boha silného. * Víš-li,
kdy sobě Bůh ukládá co o těch věcech, aneb
kdy chce osvěcovati světlem oblaky své?
* Znáš-li jak se vznášejí mračna, a jiné divy 16
dokonalého v uměních? * Ano víš-li, že tě rou- 17
cho tvé zahřívati bude tehdáž, když Bůh zemi
pokojnou činí větříky z polední strany. * Zdališ 18
jsi roztahoval s ním nebesa, kteráž jsou trvan-
livá a jako zrcadlo slité naskrz světla? * Po- 19
ukaž nám, cobychom řekli jemu? nemohlit-
bychom se k odpovědi připraviti pro temnost.
* Zdaližby směl kdo vypravovati, cobych mluvil? 20
pakliby kdo za mne mluvil, jistě žeby byl shl-
cen. * Ano nyní nemohou patřiti lidé na světlo, 21
když jest jasné na oblacích, když je vítr pro-
chází a vyčišťuje. * Od půlnoční strany s jasnem 22
jako zlato přicházeje; ale v Bohu hroznější
jest sláva. * Všemohoucí, jehož vystihnouti ne- 23
můžeme, ač jest veliký v moci, však soudem
a přísnou spravedlností netrápí. * Protož bojí 24
se ho lidé; neohlédá se na žádného z těch,
kdož jsou moudrého srdce.

Hlava 38.

První boží promlouvání. Bůh z vichru mluvě Joba na plac pobízí, aby ukázal, jestli moudřejší než Pán. Vypravuje pak Pán tu, že ten se může vrovnati jemu, kdo I. jest před stvořením světa, II. všecky věci A) zná, buď 1) při jiných, jako v moři, ve světle, proti bezbožným a propastech; 2) při sobě, o svém narození; B) spravuje, a to 1) vyšší a) v oblacích, b) pod oblaky, c) nad oblaky, aby jim rozkazoval; 2) nižší, při a) člověku, b) živočichu.

Tedy odpověděl Hospodin Jobovi z vichru
2 a řekl: * Kdo že to, jenž zatemňuje radu řečmi
neumělými? * Přepaš nyní jako muž bedra 3
svá; a nač se tebe tázati budu, oznam mi.

---

4. *Za nímž*, t. tím světlem neb blýskáním, nebo prvé viděti blýskání než slyšeti hřímání. — *zvučí*, H. řve. — *věcmi*, t. deštěm, krupobitím a což za hřímáním přichází.

6. *pršce*, H. přívalu deště. — *násilnému*, H. síly své.

7. *zavírá*, H. zapečeťuje, t. když takové bouře dopouští, činí to, aby od díla svého z pole uteci musili, a tak zastavuje a jako zapečeťuje jim dílo jejich. — *konati*, H. spatřovati.

8. *obývá*, t. dokudž nechvíle trvá.

9. *Ze skrejše*, t. od polední strany. — *větrů*, t. půlnočních, kteříž mračna rozhánějí a zimu přivodí. Níž v. 21.

10. *zavírají*: zamrzají.

11. *pohybuje*: žene oblak.

12. *tam* etc., t. kamž Bůh ráčí, jakož mračna neb oblakové nevyvstávají, tak ani sem neb jinam se nepřenášejí a neprotulují bez jisté vůle boží. — *činil*, H. činili, což někteří slyší na déšť, sníh, mráz.

13. *pro zemi*, t. aby ji buď zavlažoval, buď plodistvou činil. Země pak boží neb Páně slove v témž smyslu jako i jinde často v písmích zvláště v žalmích. — *nachází*, t. oblak ten, o němž mluví.

14. *podívej*, J. vyrozuměj.

15. *oblaky*, t. buď aby mračno bylo aneb pěkné jasno, vše se v tajné radě boží chová, člověk toho nijak dokonale vystihnouti a vyměřiti nemůže, o tom o všem on sám nejlépe ví a podlé vůle své spravuje a řídí.

16. *jak* etc., H. váhu, zavěšení. — *dokonalého*, t. Boha, kterýž všecko ví a umí dokonale.

17. *pokojnou*, t. před větry půlnočními, studenými. — *strany*, t. budoucích věcí nikoli spatřovati a věděti nemůžeš, jakkoli špatných a obecných, jak půjdou, by se pak k tomu jakkoli nastrojil a žeby nic odporného v cestě nebylo; pročby co jináč jíti mělo, než si usmyslil a před sebe vzal.

18. *nebesa*, J. oblohy, t. tu širokost a prostranství nad námi až k okrskům nebeským, odkudž slovou ptáci nebeští.

19. *jemu*, t. kdybychom se s ním v hádku vydati chtěli, jako ty po tom toužíš; aneb kdyby se nás na něco podobného vzeptal. — *připraviti*, H. hospodařiti. — *temnost*, t. pro přílišnou hloupost a slepotu, kterouž jsme v mysli naší obklíčeni.

20. *mluvil*, t. na něj naříkaje a jej obviňuje. — *shlcen*, t. velebnosti boží nikdoby snésti a na ní patřiti nemohl, ale rychleby zahynul; což příkladně hned vysvětluje.

21. *na světlo*, t. na slunce. — *oblacích*: nebesích.

23. *vystihnouti*, H. naleznouti. — *přísnou*, H. mnohou. — *netrápí*, t. tak jako ty se domníváš, že tě bez příčiny a nespravedlivě tresce. Nebo ačkoli jest mocný, jest i velmi milosrdný, lítostivý a právě otcovského k lidem srdce, byť pak i kázeň vzkládal, činí to k jejich dobrému.

24. *srdce*, t. buďto žeby je chtěl trestati aneb milosti jim udíleti, nic se neohlédá na jejich jakoukoli moudrost neb zásluhu; žádnými lidskými ani

4 * Kdes byl, když jsem zakládal zemi? Pověz,
5 jestliže máš rozum; * kdo rozměřil ji, víš-li,
6 aneb vztáhl pravidlo na ni? * Na čem pod-
stávkové její upevněni jsou, aneb kdo založil
7 úhelný kámen její? * Když prozpěvovaly spolu
hvězdy jitřní, a plésali všickni synové boží.
8 * Aneb kdo zavřel jako dveřmi moře, když
9 vyšlo z života a zjevilo se? * Když jsem mu
položil oblak za oděv a mrákotu místo plé-
10 nek jeho; * když jsem jemu uložil úsudek
11 svůj přistaviv závory a dvéře, * i řekl jsem:
Až potud vycházeti budeš a dále nic; tu,
pravím, skládati budeš dutí vlnobití svého.
12 * Zdaližs kdy za dnův svých rozkázal jitru,
13 ukázal-lis záři jitřní místo její, * aby uchva-
covala kraje země, a bezbožní aby z ní vy-
14 mítáni byli? * tak aby proměnu přijímala jako
vosk pečetní, oni pak aby nedlouho stáli jako
15 roucho; * ale aby bezbožným zbraňováno bylo
světla jejich, a rámě vyvýšené zlámáno bylo?
16 * Přišel-lis až k hlubinám mořským a u vnitř-
nosti propasti chodil-lis? * Jsou-liž tobě zjeveny 17
brány smrti a brány stínu smrti viděl-lis? * Shlédl- 18
lis širokosti země? oznam, jestliže ji znáš vše-
cku; * která jest cesta k obydlí světla, a které 19
místo temností; * žeby je pojal v meze jeho, po- 20
něvadžby srozumíval stezkám domu jeho. * Vě- 21
děl-lis tehdáž, žes se měl naroditi, a počet dnův
tvých jak veliký býti má? * Přišel-lis až k po- 22
kladům sněhu a poklady krupobití viděl-lis?
* kteréž chovám k času soužení, ke dni bitvy 23
a boje. * Kterými cestami se rozděluje světlo, 24
kteréž rozhání východní vítr po zemi? * Kdo 25
rozdělil povodní tok, a cestu blýskání hro-
movému? * Tak aby pršel déšť i na tu zemi, 26
kdež není lidí, na poušť, kdež není člověka;
* aby zapájel místa planá a pustá, a k zrůstu 27
přivodil všelikou trávu mladistvou. * Má-liž 28
déšť otce, a kdo zplodil krůpěje rosy? * Z čího 29
života vychází mráz, a jíní nebeské kdo plodí?
* Až i vody jako v kámen se proměňují, a 30
svrchek propasti zamrzá. * Zdali zavázati můžeš 31

---

jinými jakýmikoli věcmi není svázán, jest to sám dokonale svobodný Pán.

1. *s vichru*. Proto, aby jakož o přítomnosti boží nepochyboval, tak též jsa předěšen, před Bohem se nížil, o spravedlivých božích soudech, ačkoli nevystižitelných, uctivě smýšlel, jim pokorně poddán byl a nereptal. Podobně tak k Eliášovi (III. Král. 19, 11.) a Ezechiášovi (1, 4.) mluvil Bůh.

3. *bedra*, t. připrav se a postav zmužile.

5. *rozměřil ji*, H. položil míry její. — *pravidlo*, t. jako obyčej mají ti, kteříž kamení teší, aby vše vedlé míry slušně a náležitě stálo.

6. *upevněni*, H. pohříženi.

7. *jitřní*, J. světlé, t. kdes byl aneb zdalis byl tehdáž netoliko původ jejich, ale ani hned tebe ještě nebylo. — *plésali*, H. prokřikovali, t. Boha chválili. Tak stvoření nerozumná, dí svatý Augustin, chválí Boha, když těm, kdož je spatřují a náležitě rozvažují, bývají příčinou a roznícením k chvále boží. — *synové boží*, t. andělé, tak výš 1, 6.

8. *dveřmi*, o nichž hned níž ve verši 10. a 11.— *zjevilo se*: dobylo se, protrhlo, t. když ponejprv stvořeno bylo, jakoby se narodilo; příkladné mluvení.

9. *plének*. Předivná boží moc tu se ukazuje, že on moře, ačkoli věc náramně velikou, tak snadně spravuje a dutí násilná jeho skrocuje, jak snadně chůva dítě povíjí.

11. *dále nic*, H. nepřidáš. — *skládati*, H. složí. — *vlnobití*. Přísná a zuřivá slova, jakáž od hněvivých hospodářů proti urputným čeládkám mluvena bývají s pohrůžkou. Tak též Žalm 105, 9.

12. *jitru*, t. aby bylo. — *místo*, t. kdeby ne tak kterého času v roce, jako i každého dne vycházeti měla, nebo se to každý den mění.

13. *uchvacovala*, t. pojednou v okamžení osvěcovala. — *kraje*, H. křídla. — *vymítáni*, t. zloději a lotři hned takového přístupu a volnosti k svým nešlechetnostem ve dne nemívají jako v noci; pročež i světla nenávidí a před ním se krýti musejí, aneb zjeví-li se, pomsta na ně dochází, i tělesným jich ze světa vyvržením; výš 24, 13. Jakž se hned vysvětluje.

14. *přijímala*, t. země, ne ve své však podstatě, ale v lidech, zvlášť bezbožných vymítajíc je ze sebe ven, jakž písmo mluví. Lev. 18, 25. též 20, 22. — *vosk*, H. hlina, jíl povlovný nebo dílný, t. snadně tu i jinou spůsobu podlé umění mistra na se přijímající. — *roucho*, t. v jednostejné váze, kroji, barvě, ale k zvetšení, svlečení i k zavržení a k zkažení aby přijíti musili. Téhož podobenství užívá Žalm 106, 27.

15. *světla*, t. života.

16. *k hlubinám*, J. průchodištím, jimiž t. moře ustavičně a prudce se přelívá a běží. Ukazuje se tu, že i moře má své divné a lidem neznámé toky a průchody. H. slzení moře.

17. *brány etc.*, t. divné, tmavé a hrozné jeskyně a sluje u vnitřnostech země a pod zemí, do nichž člověk živ jsa nikoli přijíti, ovšem jich vystihnouti nemůže, lečby hned umříti chtěl a tam zůstati.

20. *je*, t. světlo, J. o obojím i o světle i o tmě rozumějí.

21. *tehdáž*, t. při stvoření všech věcí. — *počet etc.*, t. aby lidé (jsouce od přirození zlí) ze zoufalství horší nebyli, zaslíbiti a ukázati ráčil Bůh přístav milosrdenství svého. Na odpor, aby naději majíce k milosrdenství jeho též horší nebyli, učinil nejistý jejich smrti den; tak opatrně a svatě obé to nařídil, aby i navracujíce se měli s čím těšiti, i odkládajíce, čím děsiti. August. na žalm 100.

23. *chovám*, H. zdržuji, t. v moci své mám. — *soužení*, t. k trestání. Viz výš 36, 30. Jos. 10, 11. Exod. 9, 18.

24. *rozděluje*: rozchází, t. že jinde bývá pěkně jasno, jinde mlhy a mračno, a i to nejednostejně. J. na páry horké a suché časem se zapalující i v povětří a světlost ze sebe vydávající slyší.

26. *lidí*, H. muže.

27. *zapájel*, H. sytil.

28. *otce*, t. jiného někoho kromě mne.

29. *mráz*, J. led.

30. *proměňují*, t. v led. H. ukrývají, t. aby vlhkosti, mokrosti a tekutosti toho, což vodě vlastního jest, nebylo viděti, ale jiná tvářnost ke kamení nejpodobnější aby se ukázala.

31. *zavázati*, t. překaziti, aby v čas vycházení těch hvězd rozkošné jaro se neukazovalo, bylinky,

rozkoše Kuřátek, aneb stahování Orionovo
32 rozvázati? * Můžeš-li vyvoditi kterékoli hvězdy
zodiaku v čas jistý, aneb Arktura se syny jeho
33 povedeš-li? * Znáš-li řád nebes, můžeš-li spra-
34 vovati panování jejich na zemi? * Můžeš-li
pozdvihnouti k oblaku hlasu svého, aby hoj-
35 nost vod přikryla tebe? * Ty-liž vypustíš blý-
skání, aby vycházela? zdaliž řeknou tobě: Ai,
36 tuť jsme. * Kdo složil u vnitřnostech lidských
moudrost, aneb kdo dal rozumu stižitelnost?
* Kdo vypravovati bude o nebesích mou- 37
dře, a láhvice nebeské kdo nastrojuje?
* Když se speká země přetvrdě, a hrudy se 38
pospolu drží. * Zdali ty honíš lvu starému lou- 39
pež a hltavost lvíčat naplňuješ? * když se 40
stulují v peleších svých ustavičně ze skrejší
číhajíce. * Kdo připravuje krkavci pokrm jeho, 41
když mladí jeho k Bohu silnému volají a
toulají se sem i tam pro nedostatek pokrmu?

Hlava 39.

(Vypravuje Pán tu, že ten se může vrovnati jemu, kdo všecky věci spravuje při živočichu) buď opět α) zemském, jako lvu, kamzíkovi (viz výš), lani, divokém oslu, jednorožci, koni; β) povětrném, jako krkavci (viz výš), pávu, pštrosu, jestřábu, orlici. Ale (sám Bůh to tvrdí) nikdo se postaviti za takového nemůže. To slyše Job a na to odpovídaje poznává svou mdlobu a nesmyslnost.

Víš-li, kterého času rodí kamzíkové, a laň
2 ku porodu pracující spatřil-lis kdy? * Máš-li
v počtu měsíce, kteréž vyplňují, znáš-li, pra-
3 vím, čas porodu jejich? * jak se kladou, plod
4 svůj utískají a s bolestí ho pozbývají? * Však
vždy zmocňují se mladí jejich, a odchovávají
picí polní, vycházejíce nenavracují se k nim?
5 * Kdo propustil zvěř, aby byla svobodná, a ře-
mení divokého osla kdo rozvázal? * jemuž jsem 6
dal pustinu místo domu jeho, a místo příbytku
jeho zemi slatinnou; * posmívá se hluku měst- 7
skému, a na křikání toho, kdožby jej honil,
nic nedbá. * To což nachází v horách, jest 8
pastva jeho; nebo toliko zelené trávy hledá.
* Svolí-liž jednorožec, aby tobě sloužil a u 9
jeslí tvých aby nocoval? * Připřáhl-ližby pro- 10

---

kvítičko a všecko se nezelenalo, nerozvíjelo, neokřívalo a jako rozkoše své neprovodilo. Viz o těch hvězdách výš 9, 9. — *rozvázati*, t. zase na podzim v čas vycházení těch hvězd, aby všecko nechřadlo, nesvadlo, a tak aby zima, kteráž všelikou věc jako zavírá, stahuje a svírá, aby přijíti neměla, nikoli zbrániti nemůžeš.

32. *vyvoditi*, t. aby vyšli, když vycházeti mají. — *hvězdy*: Mazaroth, J. Mazaloth. — *jistý*, H. jejich. — *se syny*, t. jinými hvězdami, kteréž jsou blízko něho, kteréž se v půlnočních našich krajinách vždycky spatřují. Jakoby řekl Bůh: Ani ty, kteréž vždycky vídáš, k tvé správě nepříleží, ať nemluvím o jiných.

33. *řád*: ustanovení, práva. — *jejich*, H. jeho, t. nebe. — *na zemi*, t. aby jim buď ty neb někdo jiný rozkazoval, čehož jsem já sobě samému zanechal.

34. *hlasu*, t. chtěje mu rozkazovati. — *tebe*, t. aby tobě vláhy dodával, kdy a jakby mnoho chtěl.

35. *vycházela*, t. kamžby je koli a kdykoli obracel. — *tuť*, H. my.

36. *moudrost*, t. pokudby to míti mohl. — *rozumu*, J. srdci, mysli, J. kohoutu, t. aby spatřoval a rozeznati uměl bdění noční.

37. *láhvice*, J. loutny neb zpívání; ne s Pythagory a Platoniky rozumějíce o tělesném nebes zpívání, ale o jejich divném, ušlechtilém a jednosvorném spořádání a běhu. — *nastrojuje*, t. aby rosou zemi svlažovaly. J. zastavuje, zahražuje, aby t. více nepršelo, když již hojnými dešti země svlažena bývá. H. pokládá neb spokojuje. Ty láhvice jsou oblakové, v nichž se divným božím spůsobem, jako v nějakých velikých nádobách vody, aby dolů mimo vůli boží více rosy ze sebe vypouštěti a ovšem pojednou se vylíti nemohly, zdržují.

38. *země*, H. prach.

39. *hltavost*, J. lakotnost, H. duši.

40. *ustavičně*, H. sedí, trvají.

41. *volají*. Příkladné mluvení; jakož lidé dobří i zlí v čas největší své úzkosti k Bohu volajíce (neb on všechněm dobře činí, Mat. 5, 45. Žalm 106.) vyslyšáni bývají, že i havrani tak činí, a Bůh je divně potravou opatrovati ráčí. Nebo přírodozpytatelové píší, že se krkavec mladých svých na čas cizí, protože se bílí rodí, někdy i z hnízda vynáší a je opouští, v kterémžto čase žeby z trusu jejich červíkové se rodili a oni jimi živiti se měli.

1. *spatřil-lis*, t. aby jí v takový čas něco posloužil a pomohl; i to samému Bohu se i tuto i v žalmě 28, 9. připisuje.

2. *vyplňují*, t. v nošení plodu; o jistém čase a chvíli, buď počínání neb rození jejich míní, což obé lidem věděti nemožné; ačkoli že osm měsíců plod nosí, přirozených věcí zpytatelé smyslí.

3. *kladou*, t. ku porodu pracujíce, J. nachylují se. — *s bolestí*, H. bolesti své vypouštějí.

4. *k nim*, t. k matkám svým, poněkud při nich mlékem krmeni byvše.

5. *zvěř*, J. losa. — *řemení*: provazy. — *rozvázal*, t. kdo dal jemu to, aby byl neskrocený a neupřáhaný. J. zubra.

6. *slatinnou*, t. planou a neúrodnou. Viz Deut. 29, 23. Soud. 9, 45.

7. *hluku*, J. množství, t. nemá milosti k lidem (jako některá hovádka) se táhnouti, ale volí na pustinách zůstávati. Aneb za nic sobě to klade, by ho pak i množství honilo. — *honil*: pobádal. — *nic nedbá*, H. neslyší.

8. *hledá*, t. nečeká, aby mu člověk sloužil, jej opatroval, ani aby jako jiná zvěř loupeží se živil, ale travou živ jest, věcí t. velmi lehkou a špatnou; to za věc ku podivení hodnou ukazuje.

vazem jednorožce k orání? vláčel-liby brázdy
11 za tebou? * Zdali se naň ubezpečíš, protože
jest veliká síla jeho, a poručíš mu práci svou?
12 * Zdali se jemu dověříš, žeby svozil semeno
13 tvé a na humno tvé shromáždil? * Ty-lis dal
pávům křídlo pěkné, aneb péro čápu neb
14 pštrosu? * A že poušti na zemi vejce svá, ačkoli
15 je v prachu osedí, * nic nemysle, žeby je noha
potlačiti aneb zvěř polní pošlapati mohla;
16 * tak se zatvrzuje k mladým svým, jakoby
jich neměl, jakoby neužitečná byla práce jeho,
17 tak jest bez starosti. * Nebo nedal jemu Bůh
18 moudrosti, aniž mu udělil rozumnosti. * Ča-
sem svým vzhůru se vznášeje posmívá se koni
19 i jezdci jeho. * Zdaliž ty dáti můžeš koni
20 sílu? ty-li ozdobíš šíji jeho řehtáním? * Zdali
jej zastrašíš jako kobylku, ano frkání chřípí
21 jeho strašlivé jest; * kopá nohami důl a pléše
22 v síle své, směle vychází vstříc i zbroji; * směje
se strachu, aniž se leká, aniž couvá před
23 ostrostí meče; * když i toul na něm chřestí, a
blyštící se dřevce a kopí, * s hřmotem a s hněvem 24
kopá zemi, aniž pokojně stojí k zvuku trouby;
* anobrž k zvuku trouby řehce, a hned zdaleka 25
čije boj, hluk knížat a prokřikování. * Zdali 26
podlé rozumu tvého létá jestřáb roztahuje
křídla svá na poledne? * Zdali k rozkazu tvému 27
vzhůru se vznáší orlice a vysoko se hnízdí?
* aneb na skále přebývá? že přebývá na špi- 28
čaté skále jako na hradě; * odkudž hledá po- 29
krmu, kterýž zdaleka očima svýma spatřuje.
* Ano i mladí její střebí krev, a kde bývají 30
těla mrtvá, tu i ona jest. * A tak odpovídaje 31
Hospodin Jobovi řekl: * Zdali hádající se 32
s Všemohoucím obviní jej? Kdo tresce Boha,
nechť odpoví na to. * Tedy odpověděl Job Ho- 33
spodinu a řekl: * Ai, chatrnýť jsem, cožbych 34
odpovídal tobě? Ruku svou kladu na ústa
svá; * jednou jsem mluvil, ale nebuduť již od- 35
mlouvati; nýbrž i podruhé, ale nebuduť více
přidávati.

Hlava 40.

Druhé boží promlouvání s Jobem. Bůh opět volá na plac jakožto přemítače soudů svatých a povoluje, aby pokusil síly své na I. lidech pyšných, může-li je snížiti k svému zvelebení; II. tvoru zvláštním, a to A) slonu, jehož jest 1) síla veliká, již sám toliko Bůh potírá, 2) obydlí bezpečné, 3) krok strašlivý; B) velrybu, tenť 1) nebojí se lovce.

Ještě odpovídaje Hospodin z vichru Jo-
2 bovi řekl: * Přepaš nyní jako muž bedra svá,
3 a nač se tebe tázati budu, oznám mi. * Zdaliž
pak i soud můj zrušiti chceš? což mne od-
4 soudíš, jen aby se sám ospravedlnil? * A zdali
máš rámě jako Bůh silný, a hlasem jako on
hřímáš? * Ozdobiž se nyní vyvýšeností a dů- 5
stojností, v slávu a okrasu oblec se; * rozprostři 6
prchlivost hněvu svého, a pohleď na všelikého
pyšného a sniž ho. * Pohleď, pravím, na vše- 7
likého pyšného a sehni jej, anobrž setři bez-
božné na místě jejich; * skrej je v prachu spolu, 8

---

10. *připřáhl-liby*, t. jako vola neb koně. — *k orání*, H. brázdě. — *brázdy*, H. údolí.

11. *poručíš*, H. necháš. — *práci*, t. uživíš-li ho k jakékoli své potřebě? jakoby řekl: Nikoli, neboť jest neupřáhaný.

12. *svozil*, H. navrátil, t. žeby jím zavoraje a zadělaje, jaký užitek toho míti mohl.

13. *pávům*, H. renanim, pták nějaký, libý zvuk a hlas vydávající, aneb peřím svým a krásou jeho pyšně se nadýmající. — *pěkné*, H. plésající, t. kterýmž někdy sebe i koně plésající neb vítězství slavící ozdobují.

14. *osedí*, H. zahřívá, t. s počátku poněkud, ale nevysedí jich, běží od nich.

15. *nic nemysle*, H. nepamatuje.

16. *se zatvrzuje*, J. ho zatvrzuje, t. Bůh. J. zapomíná se. — *práce*, t. v snesení vajec.

17. *nedal* etc., H. činí, aby se zapomněl. — *rozumnosti*, t. k tomu, aby tak jako jiní živočichové o své mladé pečliv byl a přirozené k nim lásky dokazoval. Jakoby řekl Bůh: A kdo je tak opuštěné, aby hned ve vejcích nezhynuli, opatruje, obživuje i na svět vyvodí, víš-li? zdali ne já? Tak Kristus svých milých potěšovati ráčí, opatrování božího na vrabcích příklad ukazuje. Mat. 10, 29.

18. *Časem*, J. Podlé příčiny, t. když utíká před nepřátely, tak prudce běží, křídly sobě pomoc čině vysoko do povětří vynesti se nemoha, že ho ani jezdec na koni uhoniti nemůže.

19. *ozdobíš*, H. oblečeš. — *řehtáním*, H. hřímáním.

20. *frkání*, H. sláva, velebnost, velikost.

22. *ostrostí*, H. tváři.

25. *řehce*, H. říká heach, t. více se rozněcuje a zapaluje k udatnosti a vzteklosti troubením a hlukem.

26. *poledne*, t. odletuje na poledne času zimního.

27. *k rozkazu*, H. podlé úst. — *vysoko*, H. povyšuje hnízda svého.

35. *jednou*: jednou i podruhé, t. několikrát.

3. *chceš*, t. což ještě toho neodvoláš, v čemž prvé na můj soud nenáležitě se domlouval.

5. *důstojností*, H. vysokostí. — *oblec se*. Jakoby řekl: Ohledej moci své a spravedlivé soudy, můžeš-li, osaď tím způsobem slavně a mocně, jako já to učiniti mohu.

6. *prchlivost*, t. hněv svůj zuřivý v okamžení sem i tam na všecky vylij, můžeš-li?

7. *jejich*, t. na kterémkoli jsou místě, aby ne-

9 tvář jejich zavěž v skrytě; * a tak i já budu
tě oslavovati, že tě zachovává pravice tvá.
10 * Ai, hle slon, jejž jsem učinil s tebou, kterýž
11 trávu jako vůl jí; * ai, hle moc jeho v bedrách
12 jeho, a síla jeho v pupku břicha jeho. * Jak
chce ohání ocasem svým, ačkoli jest jako cedr;
žíly lůna jeho jako ratolesti jsou spletené;
13 * kosti jeho jako trouby měděné, hnátové
14 jeho jako sochor železný. * Ont jest přední
z účinků Boha silného; učinitel jeho sám na
15 něj doložiti může meč svůj; * nebo hory při-
nášejí mu pastvy dostatek, a všecka zvěř polní
16 hrá tam; * pod stínem léhá aneb v soukromí
17 mezi třtím a bahnem; * přikrývá ho dříví za-
stěňující stínem svým a vrbí potoční obkličuje
18 jej; * ai, zadržuje řeku, tak že nemůže pospí-
chati; tuší sobě, že pohltne Jordán v ústa svá.
* Zdaliž kdo před očima jeho polapí jej aneb 19
provazy protáhne chřípě jeho? * Můžeš-liž vy- 20
táhnouti velryba udicí aneb provazem, kterýžby
pohřížil až k jazyku jeho? * Zdali dáš kroužek 21
na chřípě jeho aneb hákem probodneš čelist
jeho? * Zdali se obrátí k tobě s prosbami, 22
aneb mluviti bude tobě lahodně? * Učiní-liž 23
smlovu s tebou, přijmeš-liž jej za služebníka
věčného? * Zdaž budeš s ním hráti jako 24
s ptáčkem aneb přivážeš jej dětem svým?
* Přistrojí-liž sobě hody z něho společníci a 25
rozdělí-liž jej mezi kupce? * Zdaliž naplníš 26
háky kůži jeho a vidlicemi rybářskými hlavu
jeho? * Vztáhni na něj ruku svou, shlediž, že 27
nezpomeneš více o boji; * ai, naděje o polapení 28
jeho mylná jest; zdaliž i k samému spatření jeho
člověk nebývá poražen?

Hlava 41.

(Velryb nebojí se lovce) nad to tedy Bůh se báti nebude; 2) postavy hrozné jest; 3) síly k tomu děsící a kormoutící všecko.

Není žádného tak smělého, kdožby jej
zbudil; kdož tedy jest, ježtoby se postaviti
2 směl přede mnou? * Kdo mne čím předšel, aby
se jemu odplácel? Cožkoli jest pode vším ne-
bem, mé jest. * Nebudu mlčeti o údech jeho 3
a o síle výborného skladu jeho. * Kdo odkryl 4

---

bylo potřebí jim se před tebou stavěti, ale moc tvá jako moc boží aby všudy dosáhla.

8. *skrej*, t. zahlaď všecky do konce, v zapomenutí věčné přiveď.

10. *s tebou*, t. aby bydlil na zemi jako i ty, aneb aby jej okrotiti a sobě v manství uvesti mohl. J. na šestý den, v němž i živočichové zemští i člověk stvořen, slyší. — *jí*, t. rostlinami zemskými se živí, a ne jako jiná divoká zvěř loupeží. Ačkoli Bůh Jobovi svou divnou nevystižitelnou, stálou a spravedlivou moc a správu všech věcí dostatečně vysvětliti ráčil, avšak aby hojněji v tom jsa utvrzen i osvícen již více o spravedlnosti boží pochybovati, ani jeho soudu naříkati, ani s ním v hádku se vydati žádati aby nesměl, k tomu jemu ještě slouží dvěma příklady: 1) Behemota, čímž se rozumí nějaký zvláštně veliký zemský tvor neb zvíře. Že se pak od lidí na ten čas téměř o žádném větším nad slona neví, a mnohé věci, kteréž se tu vypravují, jemu se hodí, tou příčinou na něj to obracejí. 2) Leviatana, čímž se také rozumí nějaký zvláštně veliký tvor mořský neb velryb. V duchovním smyslu nejvíce to obé obracejí na ďábla a všecku jeho sběř, se všemi holomky a nástroji jeho zde na světě. Behemot znamená hroznou velikou šelmu neb hovado, jako z jiných velikého množství složené, v množném počtu. Leviatan znamená spojený aneb připojující a přidávající, jakovýž ďábel jest, aby vždycky ke zlému horší přidával, na jednu stranu vždycky převažoval a jako vůz nakloňující se docela převracel.

14. *z účinků*, H. z cest. — *meč svůj*, t. okrotiti a strestati jej sám Bůh může, a lečby komu téhož zvláštně propůjčiti ráčil. J. přidal jemu meč jeho, t. nos, jehožby místo braně užíval.

15. *pastvy* etc., t. i tím jest svobodnější a neokrocenější, že lidí a jejich dobrodiní nepotřebuje. — *hrá*, t. bezpečna jest před ním, neb jí nedáví.

18. *pospíchati*, t. tak veliké loky, když pije, dělá, že patrně vody ubývá. J. když se myje, že těla svého velikostí vodu jako zastavuje a jinam obrací. — *tuší*, H. věří.

19. *před očima*, t. zjevně a bez úkladů a leček. — *protáhne*, H. provrtá.

21. *kroužek*, J. hák, t. budeš-li ho moci, by ho i polapil, zdržeti.

22. *se obrátí*, H. rozmnožovati bude před tebou prosby.

24. *dětem*, H. děvčatům.

25. *společníci*, t. rybáři, kteříž všecko, což uloví, spolu mají a tím se potom dělí. J. tovaryši.

26. *hlavu*, t. takovou kůži má na sobě, že se jí ani železo jakkoli zaostřené nechytá.

27. *Vztáhni*, H. Polož.

1. *smělého*, H. ukrutného, vzteklého, mocného. — *se postaviti*, J. ostáti mohl. — *přede mnou*, t. poněvadž ti tvorové Behemot a Leviatan, jimž jsem maličkou velmi krůpějičku své moci udělil, jsou tak velicí a hrozní, aby netoliko okroceni býti nemohli, ale aby se jim člověk ani téměř překážeti jim chtěje ukázati nesměl; mnohem méně mne stvořitele jejich i všech věcí může kdo poháněti a se mnou se nesnadniti, jako jsi ty Jobe v tom se ohlásil. Výš 13, 22., též 23, 3. a 31, 35.

2. *předšel*, t. prvé než já něco činil, buď mně napomáhaje, aneb mne mocí a důstojností převyšuje, abych mu co dlužen byl; žádného takového není; nad to, cožkoli kde jest, mé jest.

3. *o síle*, H. řeči o silách. — *skladu*, t. kdyby kdo byl mne převyšující neb mně rovný, a ježtoby se s těmi mými tvory potkati mohl; k nimž zase, t. k leviatanu, přistupuje.

4. *oděvu*, t. kdo jej může z moře na břeh vytáhnouti, a jako obnaženého lidem ukázati? — *udi-*

svrchek oděvu jeho? s dvojitými udidly svými
5 kdo k němu přistoupí? * vrata úst jeho kdo
6 odevře? Okolo zubů jeho jest hrůza; * šupiny
jeho jsou pevné jako štítové, sevřené velmi
7 tuze; * jedna druhé tak blízko jest, že ani
8 vítr nevchází mezi ně; * jedna druhé se při-
9 drží, drží se a nedělí se; * od kýchání jeho
zažehá se světlo a oči jeho jsou jako záře
10 svítání; * z úst jeho jako pochodně vycházejí,
11 a jiskry ohnivé vyskakují; * z chřípí jeho vy-
chází dým, jako z kotle vroucího aneb hrnce;
12 * dýchání jeho uhlí rozpaluje, a plamen z úst
13 jeho vychází; * v šíji jeho přebývá síla, a před
14 ním utíká žalost. * Kusové masa jeho drží se
spolu; nebo celistvé jest v něm, aniž se rozděluje
15 jedno od druhého. * Srdce jeho tuhé jest jako kámen,
16 tak tuhé jako úlomek zpodního žernovu. * Vysky-
tání se jeho bojí se nejsilnější, až se strachem i
vyčišťují; * stihající jej meč neostojí, ani kopí, 17
šíp neb brně. * Pokládá sobě železo za plevy, 18
ocel za dřevo shnilé; * nezahání ho střela; 19
v stéblo obrátí se jemu kamení prakové. * Za 20
stéblo počítá se u něho střelba a posmívá se
šermování kopím; * pod ním nic neváží ostré 21
střepiny; stele sobě na věci špičaté jako i na
blátě; * působí aby vřelo v hlubině jako v kotli 22
a aby se moře kormoutilo jako prach v moždíři.
* Za sebou světlou činí stezku, až se zdá, 23
že propast má šediny. * Žádného tvoru není 24
na zemi jemu podobného, aby tak všelijak uči-
něn byl bez strachu; * cokoli vysokého jest, za 25
nic sobě to pokláda; krátce, jest králem nade
všemi šelmami.

Hlava 42.

Job to slyše a odpovídaje I. vyznává boží všemohoucnost a svou pozdilost; II. prosí, aby mu Bůh milostiv byl, že již vidí, co Bůh jest, a želí výstupku svých. Mluvě Bůh s přátely Jobovými třem zajisté A) domlouvá, že nedobře vedli pře jeho proti Jobovi; B) poroučí, aby pro uvarování pokut k obětem Jobovi hovádka přivedli a tak se s ním Pánu Bohu poručili. Přátelé pak a) poslechše Boha b) milosti došli. Život Jobův po nebezpečenství byl mnohem šťastnější; nebo Pán Bůh 1) vrátil mu přátely, tiť jej a) navštívili, b) dary poctili; 2) rozmnožil jeho a) statek dvojnásob více než prvé, b) dítky, a to nad jiné nejkrásnější, c) věk, že viděl pravnuky své. Takový pak život měl pobožný Job, a jaká smrt tedy jeho byla? Pokojná.

Tedy odpovídaje Job Hospodinu řekl:
2 * Vím, že všecko můžeš, a že nemůže pře-
3 káženo býti tvému myšlení. * Kdo jest to ten,
ptáš se, ježto zatemňuje radu boží tak hloupě?
Protož přiznávám se, že jsem tomu neroz-
uměl; divnějšíť jsou ty věci nad moů stižitel-
nost, aniž jich mohu dokonale poznati. * Vy- 4
slýchejž mne, prosím, kdyžbychkoli mluvil,
kdyžbych se nač tebe tázal, oznamuj mi. * To- 5
likoť jsem slýchal o tobě, nyní pak i oko mé

---

dly, J. uzdou jeho, t. ježtoby se jemu hodila. J. k rozdvojeným čelistem jeho kdo uzdou přistoupí?

5. *úst*, H. tváři. — *hrůza*, t. na tak mnohé a veliké zuby jeho hrozno i hleděti.

6. *šupiny*, H. vyvýšenost síly štítův. J. pyšný jest silnými štíty (svými), t. šupinami. — *sevřené* etc., H. pečetí tuhou.

8. *jedna*, H. muž s bratrem svým.

9. *záře*, H. víčka.

10. *vycházejí*, t. tak veliký dým ústy a nosem vydmychuje, aby se zdálo, že v něm jest velmi veliký oheň.

12. *dýchání*, H. duše.

13. *žalost*, t. nikdy se nermoutí, J. pléše žalost, t. vše, což se s ním potkává, žalostí a bídou naplňuje.

14. *spolu*, t. není takové maso jeho, jako jiných ryb, když se uvaří, aby se po kouscích rozbírati dalo. — *celistvé*, H. slité, tak níž v. 15. — *rozděluje*, H. pohybuje.

15. *tuhé*, J. tvrdé, tak ihned. — *kámen*. Jakoby řekl: silný a smělý jest.

16. *nejsilnější*, t. lidé, ryby i jiní živočichové. — *vyčišťují*, někteří to slyší na očišťování skrze obět.

17. *brně*, t. žádná braň jemu neuškodí, rovně mu železo uškodí jako pleva, jakž dále dí.

19. *střela*, H. syn lučiště.

20. *střelba*, H. totach, rozumí se nějaký nástroj válečný neb beran, neb prak, kterýmž se váhou v čas války za starých házívalo do ohrad aneb též ven zase na nepřátely.

21. *střepiny*, t. tak pevného jest těla, že i břichu jeho nic tvrdého a ostrého neškodí.

22. *se moře* etc., H. moře klade.

23. *šediny*, t. znamení po sobě nechává, t. zkormoucené a zpěněné vody podobné šedinám.

24. *zemi*, H. prachu, t. jakož v moři tak ani na zemi žádného tvoru není, kterýžby mocí a silou s ním potkati se mohl.

25. *jest*, H. patří, za etc. — *šelmami*, J. vznešenými neb hrdými, t. zvířaty a živočichy, H. syny zvýšení neb pýchy, t. mezi všemi pyšnými pyšnějšího nad něj není. Toť se v duchovním smyslu dobře na ďábla a všecky jeho syny hodí, kterýmž nic ve světě tak nevoní jako pýcha, a o to se nejvíce starají, jakby sobě v ní povolovali.

2. *myšlení*, t. předsevzetí, usilování.

3. *ptáš se*, výš 38, 2. A tím spůsobem přiznává se, že on jest ten, kterýž reptal proti Bohu. — *radu boží*, t. tajné úsudky neb uložení boží o řízení a spravování všech věcí obecně i jedné každé obzvláštně. — *jsou to* etc., t. uložení a rady tvé, kteréž netoliko prvé ale i nyní převyšují můj rozum. — *nad mou*, H. nade mne

4. *oznamuj*, J. poučuj mne.

5. *Tolikoť* etc., H. Slyšením ucha slyšel jsem tě.

6 tě vidí; * protož mrzí mne to a želím toho
v prachu a v popeli.
7 Stalo se pak, když odmluvil Hospodin
slova ta k Jobovi, že řekl Hospodin k Elifazovi
temanskému: Rozpálil se hněv můj proti
tobě a proti dvěma přátelům tvým, protože
jste nemluvili o mně toho, což pravého jest,
8 tak jako služebník můj Job. * Protož nyní
vezměte sobě sedm volkův a sedm skopcův,
a jděte k služebníku mému Jobovi, abyste
dali obětovati obět za sebe, a služebník můj
Job aby se modlil za vás; nebo jistě obličej
jeho přijmu, abych neučinil s vámi podlé bláznovství
vašeho; nebo nemluvili jste toho což
pravého jest o mně tak jako služebník můj
Job.
9 A tak odšedše Elifaz temanský a Baldad
suhitský a Sofar naamatský učinili, jakž
jim byl přikázal Hospodin; a přijal Hospo-
10 din obličej Jobův. * Navrátil také Hospodin
to vše, což odjato bylo Jobovi, když se modlil
za přátely své, tak že což měl Job, rozmnožil
jemu Hospodin to dvénásobně. * A sšedše 11
se k němu všickni příbuzní a všecky příbuzné
jeho a všickni známí jeho prvnější, jedli s ním
chléb v domě jeho, a lítost majíce nad ním
potěšovali ho nade vším tím zlým, kteréž
byl uvedl Hospodin na něj, a dali jemu jeden
každý peníz jeden a jeden každý náušnici
zlatou jednu. * A tak požehnal Hospodin Jo- 12
bovi k posledku více nežli v počátku jeho;
nebo měl čtrnácte tisíc ovcí a šest tisíc velbloudův
a tisíc spřežení volův a tisíc oslic;
* měl také sedm synův a tři dcery; * z nichžto 13 14
první dal jmeno: Jemina, jmeno pak druhé
Keciha a jmeno třetí Kerenhappuach; * aniž 15
se nacházely ženy tak krásné jako dcery Jobovy
ve vší té krajině, kterýmž dal otec jejich
dědictví mezi bratřími jejich. * Byl pak 16
živ Job potom sto a čtyřidceti let, a viděl
syny své a syny synův svých až do čtvrtého
pokolení. I umřel Job stár jsa a pln dnův.

— *oko*, t. oko mysli jeho, maje je sobě službou samého Boha otevřené, k hojnějšímu popatření na Boha a soudy jeho, ano i k uctivějšímu a pokornějšímu o nich než kdy prvé smyšlení. Ježto jindy k témuž cíli služby míval, byly toliko (tak se s ponížením Bohu sám vyznává) jako ozvěna, zvuk zdaleka v uších jeho se obrážející; ale nyní k tomu přišel, aby i to, od čeho se ten zvuk dělá, spatřiti mohl. Tak podobně a ne více při každém člověku mohou služby boží církevní, dokudž Bůh sám dílem Ducha svatého vnitřnímu člověku neposlouží, a srdce jeho i hrůzou velebnosti i láskou k dobrotivosti své nezažže: avšak předse na osvědčování této obojí v Bohu věci z rozkazu božího vedeny býti mají. Num. 14, 10.

6. *to*, t. to, což jsem myslil a mluvil. — *v popeli*, t. lituji toho opravdově, čehož těmi zevnitřními znameními dokazuji.

7. *přátelům*. Eliu není k nim připojen, odkudž se vidí, že z nich nejmírněji k věci se přimlouval. — *o mně*, J. za mne, t. velmi hloupě, nýbrž opačně jste mé pře hájili (jakž Job ukázal výš hl. 13.), potvrzujíce řečmi svými, že bezbožné v tomto věku toliko věci nešťastné, pobožné pak šťastné potkávají; k tomu Joba jste z bezbožnosti obviňovali, na něj i lživé věci sčítali (výš hl. 22.), ježto jsem já ho, že se ve vší upřímosti a prostnosti chová, shledal i vysvědčil. Nad to pravé upřímé k němu lásky majíce dokazovati a jej při věcech nejvyšších, t. u víře a doufání ve mne utvrzovati a mým jistým jeho vykoupením potěšovati, toho jste nečinili, ale to vše z jeho srdce vyraziti z vnuknutí satanova usilovali. — *pravého*, t. že jste Joba obviňovali, rovně i vy sami, anobrž mnohem ve větších věcech vinni jste i trestání hodni. Ontě v pobožnosti v čas štěstí i neštěstí stálým se ukázal, rozdíl mezi pobožnými i bezbožnými pravý vynesl, o vzkříšení a životě věčném dobré vyznání učinil, mně pokorně výstupky své napravil; ale vy v těchto největších věcech mrzce jste chybovali, a protož i s ním v mír a pokoj i se mnou abyste vešli, vám to přileží.

8. *za vás*. Velmi potěšenou věcí to bylo Jobovi, že ho Bůh vyslyšel, v milosti k němu se ozval, nad to hojněji, že ho teď i za kněze sobě zvolil, k obětování za tyto své jmenem přátely, v pravdě však protivníky, obětí, modliteb, a tak prostřednictvím jeho aby očištění dosáhli. V čemž jako i v utrpeních svých obrazem byl Pána Krista, jehož samého obětováním a orodováním všickni věrní a vyvolení boží míru a pokoje s Bohem docházejí, a ne skrze někoho jiného. Žalm 21, 32. — *obličej*, t. jeho modlitba a přímluva za vás u mne platiti bude, pro něj a jeho přímluvu vám i odpustím i na milost vás přijmu. — *bláznovství*, t. vás netrestal metlami a ranami tak velikými neb většími nežli Joba pro vaše ničemné, všetečné a bláznové řeči.

10. *to vše* etc., H. zajetí Jobovo, t. zdraví těla, zboží, přátely (od nichž opuštěn byl) a dítky, což vše jemu odjato bylo.

11. *příbuzní*, H. bratří. — *příbuzné*, H. sestry. — *nad ním*, t. v tom se mu tu ohlašovali a chlubili, že nad ním v jeho takových bídách vždycky lítost měli, na něj pamatovali, jemu toho nepřáli, a již se s ním těší, zproštění těch těžkostí mu přejí, s ním Boha z toho chválí; ježto však prvé od nich všelijak opuštěn byl; nad čímž naříkal výš 6, 14., též 19, 14. Takovátě vždycky povaha světa tohoto, že sobě ty, od kterýchž, jakž se mu zdá, že Pán odvrací tvář svou, také ošklivi, jim zlořečí; na odpor ty, kterýmž, jak se mu zdá, že jim Bůh dobrořečí, také chválí a velebí. — *peníz*, J. ovci, viz Gen. 33, 19.

12. *požehnal*. Požehnání Hospodinovo zbohacuje. Přísl. 10, 22.

16. *pokolení*. Při všem všudy požehnáním božím Job naplněn byl, aby ukázáno bylo na něm (Jak. 5, 12.), že pokušení a zámutkové pobožným i zde na tomto světě častokrát naposledy v dobré se obracejí, ačkoli oči jejich nejvíce k duchovnímu požehnání a tak k věčnému blahoslavenství skrze Krista Pána nám připravenému obráceny býti mají. — *pln*, H. syt.

LIBRARY
AUG 24 1990
UNIVERSITY OF TORONTO